THESAURUS LINGUAE LATINAE

This file contains a part of the *Thesaurus Linguae Latinae* (ThLL), published in print in Leipzig *et al.* 1900–. Please check on our website (www.thesaurus.badw.de) whether you have the latest version of the file (the version is indicated in the last line on this page).

The **abbreviations** used in the ThLL are explained in the *Index librorum*, which has basic information on all Latin texts from Antiquity (incl. chronology and editions). It is regularly updated and can be consulted on our website: www.thesaurus.badw.de.

Navigating in this file

This file has a **bookmark for every headword**, including those in the *Addenda et Corrigenda* (in vols. VII/2, IX/2, X/1, X/2, *Onomasticon* C & D). You can use the list of bookmarks for fast navigation and to get an overview over the entries. Please note that the list of bookmarks=headwords may not (yet) be complete.

Searching in this file

You can search through the bookmarks/headwords in many pdf-readers after activating the option 'include bookmarks' (or similar) in the search menu.

The file includes an uncorrected OCR text, which may be useful for copying short phrases. **You can search through the text, but may not find what you are looking for – even if the information is contained in the printed volume.** Due to the complexity of the typeface and the age of the print the searchable text (*behind* the page on the screen) is only partially correct and thus may differ from the digital reproduction (= what you see on the screen). **The text of the print** (and its digital reproduction) **is the only authentic version of our dictionary**.

For full-text searches you can use the ThLL-database published by *De Gruyter*™ (available in research libraries).

License and limitations of use

This work is offered to you under a *Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs CC BY-NC-ND* license (explanation here). In addition, you are not allowed to print or modify (parts of) this file or to upload it to a public website (**no file-sharing**). We kindly ask you to respect these restrictions. Instead, please refer fellow researchers to our website. Continued access to this version of the ThLL depends on your acceptance of these conditions. Please also leave this page and the watermark in the file.

Further information

We are enthusiastic about cooperation with academic researchers anywhere in the world. Please include references to the ThLL in your publications where relevant. If you have a lexicographical question about the Latin of Antiquity which cannot be answered from the published volumes of the ThLL, please contact us; contact information is on our website: www.thesaurus.badw.de.

Enjoy working with the Thesaurus Linguae Latinae!

Michael Hillen, General Editor and Project Leader
Munich, February 2019

version 1 (6 February 2019)

THESAVRVS LINGVAE LATINAE

EDITVS IVSSV ET AVCTORITATE
CONSILII AB ACÁDEMIIS SOCIETATIBVSQVE
DIVERSARVM NATIONVM ELECTI

VOLVMEN X

PARS ALTERA

SECTIO I

PORTA–PRIMAEVITAS

MCMLXXX–MCMXCV

DE GRUYTER

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

© Walter de Gruyter GmbH & Co. KG, Berlin/New York

Verlag: BSB B. G. Teubner, Leipzig (p. 1–784)
B. G. Teubner, Stuttgart und Leipzig (p. 785–1232)

Lektorat: Dr. phil. Elisabeth Schuhmann

Satz und Druck: Interdruck, Leipzig (p. 1–1232)

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CONSILIVM AB ACADEMIIS SOCIETATIBVSQVE DIVERSARVM NATIONVM ELECTVM
GRATO ANIMO PERCENSET NOMINA EORVM QVI AD CONFICIENDAM VOLVMINIS DECIMI
PARTEM ALTERAM LIBERALISSIME AVXILIA PRAESTITERVNT:

EDITORES

ACADEMIA BRITANNICA (The British Academy)
ACADEMIA IAPONICA (The Japan Academy)
ACADEMIA INSCRIPTIONVM ET LITTERARVM HVMANIORVM (Académie des Inscriptions et Belles-Lettres)
ACADEMIA LITTERARVM BAVARICA (Bayerische Akademie der Wissenschaften)
ACADEMIA LITTERARVM BEROLINENSIS ET BRANDENBVRGENSIS (Berlin-Brandenburgische Akademie der Wissenschaften)
ACADEMIA LITTERARVM GOTTINGENSIS (Akademie der Wissenschaften in Göttingen)
ACADEMIA LITTERARVM HEIDELBERGENSIS (Heidelberger Akademie der Wissenschaften)
ACADEMIA LITTERARVM SAXONICA LIPSIENSIS (Sächsische Akademie der Wissenschaften zu Leipzig)
ACADEMIA LYNCEORVM IN NATIONE ITALICA (Accademia Nazionale dei Lincei)
ACADEMIA POLONA SCIENTIARVM ET LITTERARVM (Polska Akademia Umiejętności)
ACADEMIA SCIENTIARVM AVSTRIACA (Österreichische Akademie der Wissenschaften)
ACADEMIA SCIENTIARVM ESTONIAE (Eesti Teaduste Akadeemia)
ACADEMIA SCIENTIARVM ET ARTIVM CROATICA (Hrvatska Akademija Znanosti i Umjetnosti)
ACADEMIA SCIENTIARVM ET LITTERARVM MOGVNTINA (Akademie der Wissenschaften und der Literatur, Mainz)
ACADEMIA SCIENTIARVM ET LITTERARVM NORVEGICA (Det Norske Videnskaps-Akademi)
ACADEMIA SCIENTIARVM HAMBVRGENSIS (Akademie der Wissenschaften in Hamburg)
ACADEMIA SCIENTIARVM HVNGARICA (Magyar Tudományos Akadémia)
ACADEMIA SCIENTIARVM REI PVBLICAE BOHEMICAE (Akademie věd České republiky)
ACADEMIA SCIENTIARVM RHENANO-GVESTFALICA (Nordrhein-Westfälische Akademie der Wissenschaften)
ACADEMIA SLOVENICA SCIENTIARVM ET ARTIVM (Slovenska Akademija Znanosti in Umetnosti)
ACADEMIAE REGIAE BELGII SCIENTIIS ET ARTIBVS FOVENDIS (The Royal Academies for Science and the Arts of Belgium)
CONSILIVM AB ACADEMIIS SCIENTIARVM ET LITTERARVM FENNICIS DELECTVM (Suomen Tiedeakatemiain Valtuuskunta)
FOEDERATIO COMMVNIS SOCIETATVM STVDIORVM CLASSICORVM (Fédération Internationale des Associations d'Études Classiques)
PONTIFICIA ACADEMIA ROMANA ARCHAEOLOGIAE (Pontificia Accademia Romana di Archeologia)
REGIA ACADEMIA HIBERNICA (Royal Irish Academy)
REGIA ACADEMIA HISPANICA (Real Academia Española)
REGIA ACADEMIA LITTERARVM HVMANIORVM SVECANA (Kungliga Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien)
REGIA ACADEMIA SCIENTIARVM DANICA (Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab)
SOCIETAS CLASSICA BATAVORVM (Nederlands Klassiek Verbond)
SOCIETAS PHILOLOGICA AMERICANA (The American Philological Association)
SOCIETAS STVDIORVM ANTIQVORVM HELVETICA (Schweizerische Vereinigung für Altertumswissenschaft)

ACCESSERANT QVONDAM HI:

ACADEMIA SCIENTIARVM REI PVBLICAE GERMANICAE DEMOCRATICAE (Akademie der Wissenschaften der DDR)
SOCIETAS PHILOLOGORVM HELVETIORVM (Schweizerischer Altphilologenverband)
ACADEMIA SCIENTIARVM POLONA (Polska Akademia Nauk)
SOCIETAS STVDIORVM LATINORVM (Société des Études Latines)

ADIVTORES

RES PVBLICAE GERMANICA ET BAVARICA SECVNDVM PROGRAMMA AB ACADEMIIS CVRATVM
(Bundesrepublik Deutschland und Freistaat Bayern im Rahmen des Akademienprogramms)
MINISTERIVM SCIENTIARVM REI PVBLICAE AVSTRIACAE (Republik Österreich, Bundesministerium für Wissenschaft und Forschung)
FVNDATIO NEDERLANDICA SCIENTIIS PROVEHENDIS (Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek NWO)
FVNDATIO STVDIORVM PROVEHENDORVM HELVETICA (Schweizerischer Nationalfonds zur Förderung der wissenschaftlichen Forschung)
FVNDATIO STVDIORVM HVMANIORVM AMERICANA (National Endowment for the Humanities)
FVNDATIONES QVAE VOCANTVR CARLSBERGFONDET ET RASK ØRSTEDFONDET
FVNDATIO MVELLERIANA (J. u. K. Müller-Thesaurus-Fonds)
FVNDATIO WOELFFLINIANA (Eduard-Wölfflin-Thesaurus-Stiftung in Basel)

ACCESSERANT QVONDAM HI:

SOCIETAS STVDIORVM PROVEHENDORVM GERMANICA (Deutsche Forschungsgemeinschaft)
MINISTERIVM SCIENTIARVM RHENANIAE-GVESTFALIAE (Ministerium für Wissenschaft und Forschung des Landes Nordrhein-Westfalen)
VNITARVM NATIONVM EDVCATIONIS SCIENTIAE CVLTVRAE ORDO (U.N.E.S.C.O.)
VNIVERSARVM NATIONVM CONSILIVM PHILOSOPHIAE ET SCIENTIARVM HVMANARVM
(Conseil International de la Philosophie et des Sciences humaines)
CONSILIVM STVDIORVM PROVEHENDORVM IN NATIONE ITALICA (Consiglio Nazionale delle Ricerche)
FVNDATIO PACKARDIANA (The David and Lucile Packard Foundation)
FVNDATIO QVAE VOCATVR CANON FOVNDATION
PETRVS (†) ET SILVIA FLVRY
FRITZ SCHAEFER SVEVOFORTENSIS

DABAM MONACHII KALENDIS NOV. A. MMIX

ERNESTVS VOGT
CONSILII EDITORVM PRAESES

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Voluminis decimi parte altera sex lustris peracta grato animo recolere licet nomina eorum, qui libro conficiendo pro rata parte operam dederunt.

Vocabula ipsa tractaverunt Neil Adkin, Hans Balling, David S. Banta, Yelena Baraz, Alfred Baumgartner, Mark Beck, Hugo Beikircher, Christopher van den Berg, John Blundell, Heinrich Breimeier, Stephan Brenner, Niels W. Bruun, Wolfgang Buchwald (†), Irene Burch, Stefania Castelli, Marco Cipriani, Silvia Clavadetscher, Gaia Clementi, Anthony Corbeill, Norbert Delhey, Giuseppe De Luca, Maria Luisa De Seta, Georg Eder, Wilhelm Ehlers (†), Wolfram Euler, Martin Fiedler, Manfred Flieger, Peter Flury (†), Antoine Foucher, Karsten Friis-Jensen, Irene Frings, Rodolfo Funari, Giovanbattista Galdi, Paolo Gatti, Kristina Giannotta, Alessandra Gobbi, Peter Grossardt, Ramón Gutiérrez, István Hajdú, Gustaf C. Hansen, Theodor W. Harbsmeier, Gregory B. Hays, Frances V. Hickson, Michael Hillen, Nigel Holmes, Jefferds Huyck, Luisa Jiménez-Villarejo, Hans von Kamptz (†), Ursula Keudel (†), Wytse H. Keulen, Marion Kooreman, Jan Cornelis Korteweg, Christopher Krebs, Dietfried Krömer (†), Klaus-Henrich Kruse, Barbora Krylová, Gerhard Kuhlmann (†), Cornelis G. van Leijenhorst, Bernhard Löschhorn, Simon Malloch, Roberta Marchionni, Hans Martinet, Tadeusz Maslowski (†), Matteo Massaro, Johanna A. H. Mensink, Claudia Montuschi, Ciriaca Morano Rodríguez, Alfredo Morelli, Hans-Friedrich Mueller, Robert Joseph Newman, Oleg Nikitinski, Hans Joachim Oesterle, Marijke Ottink, Marianne Pade, Grant Parker, Alessandra Peri, Paolo Pieroni, Karl Plepelits, Johann Ramminger, Viktor Rebrik, Elisabeth J. Reijgwart, Ilse Reineke, Raphaël Rey, Stefano Rocchi, Joseph M. Romero, Michela Rosellini, Martin Sauer-Gaertner, Helga Scheible, Christine Schmitz, Josine Schrickx, Bianca-Jeanette Schröder, Johannes Schwind, Mariateresa Scotti, Patrick Sinclair, Mario Somazzi, Friedrich Spoth, Byron Stayskal, Francesco Stella, Roberta Lynn Stewart, Stefan Stirnemann, Barbara Suter, Peter Terkelsen, Drahomíra Tesařová, Gabriele Thome (†), Torben Vestergaard, Shirley Werner, Claudia Wick, Hans Wieland, Franz Wiesinger (†), Marianne Wild, Dominik Wirth, Cornelia Zäch, Andrew Zissos, Anna-Clara Zoppi.

Originem vocabulorum multorum illustravit Meinrad Scheller, cui morte praerepto inde a quaternione sexagesimo septimo successit Bernhard Forssman Erlangensis; quorum explicationes inseruimus inter uncinos angulatos addita nominis nota (sc. *Sch.* vel *Fo.*). Eodem modo indicavimus, quam sortem vocabula continuo usu servata in linguis romanicis q. d. habuerint; quas voces in usum Thesauri collegerunt Arnulf Stefenelli (*St.*, †) usque ad quaternionem centesimum quadragesimum, deinde Christian Schmitt Bonnensis (*C.S.*).

In plagulis perscrutandis liberaliter nos adiuverunt imprimis James Noel Adams Oxoniensis, Jacques André (†), Antoon Bastiaensen (†), Alfons Bürge Monacensis, Josef Delz (†), Wilhelm Ehlers (†), Klaus-Dietrich Fischer Mogontiacensis, Philippe Fleury Cadomensis, Rudolf Haensch Monacensis, Heinz Haffter (†), Eberhard Heck Tubingensis, Rolf Heine Gottingensis, Henry David Jocelyn (†), Bengt Löfstedt (†), Aldo Lunelli Patavinus, Italo Mariotti Bononiensis, Scevola Mariotti (†), Matteo Massaro Barinus, Otto Prinz (†), Cesare Questa Urbinas, Heikki Solin Helsinkiensis, Sebastiano Timpanaro (†), Roland Wittmann Francofurtensis (ad Viadrum). His ceterisque viris doctis, qui curarum nostrarum arbitros quoquo modo se praestiterunt amicissimos, libenter hic gratiam referimus dignam.

In munere redigendi inde ab initio a Petro Flury, redactore tunc Thesauri generali, quem defunctum ante tempus valde doleo, et ab Iohanne Wieland, praeceptore meo humanissimo, adiutus socios adsumpsi Cornelium G. van Leijenhorst (*v.L.*) inde a quaternione septuagesimo altero, Iohannem Blundell (*Bl.*) a centesimo decimo primo usque ad centesimum quadragesimum primum, Claudiam Wick (*Wk.*) inde a centesimo sexagesimo quarto. Nonnulla lemmata lima sua polierunt Silvia Clavadetscher, Michael Hillen, Nigel Holmes, totos fasciculos typis imprimendos, ne quid absonum ibi maneret vel irreperet, summa cura excussit Gerard Duursma redactorum minister. His igitur ceterisque collegis summas gratias agentem munus iniunctum me tandem deponere iuvat.

Id. Nov. a. MMIX

Hugo Beikircher (*Bk.*)

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

THESAVRVS LINGVAE LATINAE

VOLVMEN X 2

PORTA

***porta,** -ae *f.* [*sine dubio ab eadem radice, quae subest vocibus* portus, portare *derivandum videtur, sed formationem nec per suffixum* -tā *nec per partic. pro subst. fem. adhibitum facile explicaveris. Sch.*] *derivatur a* portare: CATO orig. 18 adn. (*si recte verba genuina existimavit Schröder, 1971 ad l.*) qui urbem novam condet, tauro et vacca aret; ubi araverit, murum faciat; ubi -am vult esse, aratrum sustollat et portet et -am vocet (DON. Ter. Ad. 583, 1 ISID. diff. 1, 308. *ad rem cf. l. 49sqq., ceterum* VARRO rust. 2, 1, 10 tauro et vacca, qua essent muri et -ae, definitum). VARRO ling. 5, 142 qua viam relinquebant in muro, qua in oppidum portarent, -as *appellabant* (*cf.* SERV. Aen. 1, 83 omnis exitus -a dicitur, quasi [*addunt codd. aliquot*] qua potest vel importari vel exportari aliquid [*inde* ISID. orig. 15, 2, 22]. *sim.* CASSIOD. in psalm. 68, 13 -a ... dicta est, quod inde portentur omnia. 117, 19 *v. infra p. 8, 14. cf. etiam p. 7, 84*). *scribitur* purta INSCR. Année Epigr. 1927 n. 163 (*Durae-Europi; 'haud scio an* u *propria fuerit linguae hominis barbari' Prinz, De O et U vocal. 86*). *dat. abl. plur.* -abus GELL. hist. 29. *legitur inde a* PLAVTO, ENN., TER. *per totam latinitatem; abiit in sermonem gr.* πόρτα, *v. Sophoclès, Gr. Lex. of the Roman and Byz. periods s. v. et Lampe, Patristic Gr. Lex. s. v.* [*val.* poartă; *dalm.* puarta; *it.* porta; *raet. occ.* porta, *or.* puarte; *francog.* porte; *prov. vet.* porta, *var. prov., francoprov., vasc.; cat.* porta; *hisp.* puerta; *port.* porta. *cf. M.-L. 6671. Battisti-Alessio IV 3028. Wagner II 298. Wartburg IX 198sqq. Corominas III 912. Machado² III 1857. St.*] [*confunditur in codd. cum* portus PLAVT. Epid. 217 CIC. nat. deor. 2, 66. *vix recte trad.* AETNA 522 -am (*pro* partem*?*). *ex falsa interpretatione vocis gr.* θυρεῶν (*an legit interpres* θυρῶν*?*) RVFIN. hist. 3, 6, 19 -arum quoque indumenta detrahentes *homines fame coacti* (*recte verterunt Heges. 5, 39 p. 381, 21 et Ps. Rufin.* scutis).]

i. q. πύλη (GLOSS.; *gr. respondet, nisi alia adnotavimus*). *significari imprimis transitum elucet e. g. locis quibus memorantur* -ae (-arum) fauces (*p. 2, 49 nec non 5, 14*), fores *vel* ianua (*infra p. 2, 42sqq.*), ianus *p. 2, 40*, iter (*p. 2, 50 nec non 5, 8*), ostium (SIL. 13, 421 STAT. Theb. 6, 617 VVLG. I reg. 21, 13 III reg. 22, 10 Ezech. 46, 3 CE 1806, 2. *al.; cf.* INSCR. Année Epigr. 1973 n. 225 [*Vibone, saec. I a. Chr.*] ostia in -as facienda ... locarunt) *et exemplis translatis admodum raro rem claudentem respicientibus confirmaturque forma -arum castrorum* (*v. quae ad IA2 monuimus*). *sed haud raro respiciuntur ipsae valvae, tabulae, fores: cf. locutiones aperiendi et claudendi p. 8, 44 et 60sqq. nec non iuncturas* -am torquere VERG. Aen. 9, 724, quassare SIL. 4, 283, pulsare SIL. 4, 513. 12, 40. 566. 17, 196 VAL. CEM. hom. 17, 5, -is obserare (*p. 7, 68*), *sim. al.; cf. etiam p. 5, 23. 7, 73. -as quasi humanis sensibus praeditas v. p. 9, 27sqq.*

I *proprie* (*addidimus metonymias et synecdochas p. 3, 2. 35. 4, 75. 6, 63 [cf. p. 9, 30]; ceterum v. quae ad B2 monuimus*); *respic. aditus*:

A *strictius, sc. locorum circumsaeptorum* (*templa, palatia sim. muris cincta ab aliis aedificiis sub B1 allatis separare noluimus; opp.* fores *domuum* OV. am. 1, 9, 20 [*cf.* PS. APVL. herb. interpol. 124 l. 14 pro -is et pro foribus], ianua IVV. 7, 42, *sed v. infra p. 5, 23*): **1** *urbium, oppidorum* (SERV. auct. Aen. 1, 83 -a proprie aut urbis aut castrorum est. *quomodo muri quidem sancti, -ae autem profanae fiant in urbibus condendis, tradit Plut. Romul. 11, 4sq. et quaest. Rom. 27* [*cf.* FEST. p. 285. *inter res sanctas una cum muris habentur* GAIVS inst. 2, 8, *sim.* HERMOG. dig. 43, 6, 2]. *laxius adhibetur ad significandas regiones urbis maxime sub bδ, fortasse etiam p. 2, 57*): **a** *varia exempla* (*selecta praeter antiquissima*): PLAVT. Bacch. 711 intendam ballistam in senem; ea ballista si pervortam turrim et propugnacula, recta -a invadam extemplo in oppidum anticum (*'recta per -am' Ussing ad l.; iocose pro 'recta via' dictum esse putant Brix-Niemeyer ad Mil. 329* recto ostio; *Kiessling coni.* fracta -a. *cf.* CIC. fam. 9, 19, 1 recta ... a -a domum meam venisse *Balbum*). 955 cum -ae Phrygiae limen superum scinderetur, *ut equus ligneus invehi posset* ([*Chrysalus comparat dolos suos cum expugnatione Troiae ut* 978 Priamum, *sc. Nicobulum,* adstantem ... ante -am]. *de iunctura v. vol. VII 2, 1403, 83sqq.*). Capt. 90 Men. 400. Pseud. 597 septumas esse aedis a -a, ubi ille habitet leno. Trin. 423 pater quom peregre veniet *domo amissa,* in -a est locus *ei, sc. ubi mendici commorantur.* TER. Ad. 583 priusquam ad -am venies, apud ipsum lacum *eqs.* (*v. vol. VII 2, 862, 73sqq.*). LVCIL. 124 *Puteolis* ad -am *maritimam* mille a -a *Capuana* est. SISENNA hist. 86 neque -a neque ullum foramen erat, qua posset eruptio fieri (*dubitanter hic citavimus contextu deficiente*). INSCR. lib. rei p. Degrassi 598 (*aet. Sull.*) murum, -as, forum, porticus ... facie(ndum) curar(unt) (CAES. civ. 1, 21, 2. 1, 34, 5 BELL. Afr. 23, 2 VARRO rust. 2, 1, 10. 3, 1, 3 OV. trist. 4, 1, 69 LIV. 23, 16, 9. 24, 1, 3 *m.* -as. *al.; cf. p. 1, 6sqq. necnon* CIC. Phil. 12, 20 moenibus et -is [LIV. 21, 57, 1. 44, 13, 3]). CIC. inv. 2, 123 cum lex aperiri -as noctu vetaret *eqs.* Cluent. 175 solebat *Oppianicus* ... extra -am aliquid habere conducti. Catil. 1, 10 patent -ae, proficiscere. dom. 76 a -a in Capitolium ... comitatum (*de eadem re* Sest. 131). LVCR. 1, 316 -as propter aëna signa (*cf.* VARRO ling. 5, 58 quas Samothracia ante -as statuit duas ... species ... aënas [*de eadem re* SERV. auct. Aen. 3, 12 ante -am]). CAES. Gall. 2, 6, 2 *barbari oppugnantes* -as succendunt (propius succedunt *Klotz, alii alia; cf.* 7, 11, 8 -is incensis). HIRT. Gall. 8, 51, 2 nihil relinquebatur, quod ad ornatum -arum ..., qua Caesar iturus erat, excogitari poterat. CIL I² 1563 *aediles* -as faciundas dederunt. VARRO ling. 5, 163 -a Naevia ..., deinde Rauduscula ..., (164) hinc Lavernalis ...; praeterea intra muros video -as dici in Palatio (*sc. Romae antiquissimae*) Mucionis a mugitu ..., alteram Romanulam, ab Roma dictam, quae habet gradus in nova via ad Volupiae sacellum; (165) tertia est Ianualis *eqs.* (*cf. et p. 5, 38sqq.*). frg. (376 F.) Schol. Verg. Veron. Aen. 5, 241 Portunus ... deus por⟨tuum porta⟩rumque praeses (*cf.* PAVL. FEST. p. 56 deus putabatur esse -arum. *dubites de* CIC. nat. deor. 2, 66 Portunus a -a [portu *var. l.*]). VERG. Aen. 1, 422 Aeneas ... miratur -as *Carthaginis.* 12, 122 plenis agmina se fundunt -is (LIV. 1, 14, 8). PROP. 4, 3, 17 (*loq. uxor viri in bello absentis*) omnibus heu -is pendent mea noxia vota (*templorum -as vix recte intellegit Fedeli, 1965 ad l., cf.* 71 -ae ... Capenae). 4, 10, 31 super -ae dux ... astitit arcem. OV. am. 1, 9, 20 hic *miles* -as frangit, at ille *amator* fores *amicae durae.* fast. 2, 201 Carmentis -ae dextro est via proxima iano; ire per hanc (hunc *Ehwald*) noli ...; (204) -a vacat culpa, sed tamen omen habet (*in eadem re*: LIV. 2, 49, 8 infelici via, dextro i. -ae Carmentalis). LIV. 1, 14, 11 priusquam fores -arum obicerentur (*eadem iunctura*: 25, 30, 10. 26, 39, 22. 28, 6, 5. VVLG. prov. 1, 21 in foribus -arum urbis. *al., v. etiam infra p. 5, 81 et cf.* ITALA iud. 16, 3 [Lugd.] ianuas -ae civitatis [VVLG. -ae f. *cf. etiam p. 5, 60. 72. 6, 35*]. *ceterum variis modis iuxta ponuntur* -ae *et* f.: LIV. 5, 13, 13. 26, 46, 6 VVLG. prov. 8, 3. *cf. etiam infra p. 5, 1. 7, 11*). 27, 28, 12 e turribus (turri eius *var. l.*) -ae (31, 24, 16. 44, 31, 7. *cf. etiam p. 5, 2*). 44, 31, 9 in ipsis faucibus -ae. VITR. 1, 3, 1 murorum turriumque et -arum ratio ad hostium impetus perpetuo repellendos excogitata. 1, 5, 2 uti -arum itinera non sint directa, sed scaeva. PLIN. nat. 16, 210 *ligna ulmorum* cardinibus coassamentisque (crassa- *trad., Theophr. hist. plant. 5, 3, 5* αἱ θύραι *tantum*) -arum utilissima. SIL. 10, 411 -arum aditūs (FRONTIN. strat. 3, 3, 5 in ipso aditu -ae. *cf. infra p. 4, 80. sed gen. identitatis esse vid.* AMM. 17, 4, 2 urbem ... -arum centum quondam aditibus celebrem, hecatompylos Thebas). *al.* *dubitanter huc referimus* IVV. 8, 160 Idymaeae Syrophoenix incola -ae (SCHOL. tabernarius, qui prope -am

[*Buchwald*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

manet. *fortasse significatur regio urbis; sunt qui loca quaedam Asiae intellegant, v. sub IIA.* Petrae *coni. Froehner*). *? per synecdochen de civitate, urbe*: VVLG. deut. 17, 2 cum repperti fuerint *malefici* apud te intra unam -arum tuarum, quas deus tuus dabit tibi (*sing. sec. hebr., sed eadem verba* 15, 7 *liberius vertuntur per* intra -as civitatis tuae, *gr. utrobique* ἐν μιᾷ τῶν πόλεών σου. *cf. etiam bγ; vix huc referenda sunt alia exempla similium locutionum, ubi hebr. et* VVLG. *praebent plur.* intra -as *sim., e. g.* exod. 20, 10 deut. 14, 21. 27. 29. *al.*).

b *certo quodam respectu*: *α exsequiarum* (*cf. l. 22*): PLAVT. Cas. 354 ille (*maritus*) . . . videre *velit* ardentem te (*uxorem*) extra -am mortuam (metuam *trad.*). PROP. 4, 7, 29 (*loq. Cynthiae umbra*) si piguit -as ultra procedere *in funere meo*. OV. met. 7, 607 *non* capiebant funera -ae (*cf.* SEN. Oed. 130 turbae tumulos petenti non satis septem patuere -ae). PERS. 3, 105 compositus lecto . . . in -am rigidas calces extendit (*huc traxit e. g. Némethy, 1903 ad l.; sunt qui ianuam intellegant*). STAT. Theb. 3, 198. TAC. ann. 3, 5, 2 non patruum saltem -a tenus obvium *fuisse funeri Germanici*. CE 470, 6 -a probat homines (*sc. funus amici aut comitantes aut deserentes*).

β triumphorum (*de situ huius -ae in urbe Roma v. Kähler, RE VII A 1, 374, 41sqq.; ceterum cf. s. v.* arcus *vol. II 479, 75sqq. et v. supra p. 2, 25*): CIC. Pis. 55 *nullius momenti est*, qua tu -a introieris, modo ne triumphali (TAC. ann. 1, 8, 3 ut -a t. duceretur funus *Augusti* [*eadem refert* SVET. Aug. 100, 2]. CIL X 1695 [*Puteolis, saec. IV med.*]. XIV 2850 seminaria a -a t. [*respici videtur -a urbis*]). MART. 8, 65, 11 (*8 arcus*) haec est digna tuis, Germanice, -a triumphis. APVL. apol. 17, 7 qui *Manius Curius* ter triumphum una -a egerit.

γ coetuum, conventuum, sc. more semitico (*dub. an huc trahendum et p. 9, 30*): Ⓘ *respiciuntur contiones vel iudicia* (*rem explicat* HIER. in Zach. 8, 16 quaeritur, quare apud Iudaeos in -is locus fuerit iudicandi; ne cogerentur agricolae intrare urbes et aliquod subire dispendium, iudices in -is residebant, ut tam urbanos quam rusticos in exitu et introitu urbis audirent et finito negotio unusquisque confestim ad sedes proprias reverteretur [*sim.* in Am. 5, 10]): CIL VIII 26517, 11 (*a. 48/49*) *quidam honoratur a senatu populoque Thuggae* omnium -arum sententi(i)s (*metonymice de ipsis iudicibus; 'locutio retenta videtur ex aetate, fortasse etiam ex sermone Punico' edd., qui conferunt usum hebr. infra citatum. ad rem v. post alios Kotula, Klio 54, 1972, 227sqq.*). ITALA deut. 21, 19 (Lugd.) adduxerint eum (*filium contumacem*) ad seniores civitatis suae et ad -a(m) loci illius (VVLG. et ad -am iudicii [*cf.* II Esdr. 3, 30 -am iudicialem]). 22, 15 (Lugd.) proferent virginalia puellae ad seniores ad -am (VVLG. ad seniores urbis, qui in -a sunt). 25, 7 (Lugd.) ascendet mulier super -am ad seniores (*gr.* ἐπὶ τὴν πύλην ἐπὶ τὴν γερουσίαν. Aug. loc. hept. 5, 58 in -am ad senatum, VVLG. perget . . . ad -am civitatis et interpellabit maiores natu). Zach. 8, 16 (Iren. 4, 17, 8 = 4, 29, 4 H., *sim.* VVLG.) iudicium pacificum iudicate in -is vestris. VVLG. deut. 16, 18 iudices et magistros constitues in omnibus -is tuis ([*Lugd.* civitatibus]. Am. 5, 15 constituite in -a iudicium). Am. 5, 10 odio habuerunt corripientem in -a. 5, 12 *iudices* pauperes (*acc.*) deprimentes in -a. *al. in vet. test.* Ⓘⓘ *respiciuntur potius privata colloquia*: ITALA Ruth 4, 1 (Complut., *sim.* VVLG.) Booz ascendit ad -am et sedit ibi. psalm. 68, 13 (Veron. *al., sim.* VVLG.) adversus me insultabant, qui sedebant in -a. 126, 5 (*ibid.*) *vir filiis munitus* non confundetur, dum loquetur inimicis suis in -a. VVLG. prov. 31, 23 nobilis *est* in -is vir eius (*mulieris bonae*), quando sederit cum senatoribus terrae (*cf.* 31, 31 laudent eam in -is opera eius). *al. in vet. test.*

δ exercitae iuxta -am artis vel negotii: CIL V 5872 ⟨c⟩ollegium ⟨iu⟩mentario⟨r(um)⟩ -ae ⟨Ve⟩rcellinae. VI 9618 mellar(ius) a port(a) Trigem(ina) (*cf. in nomine regionis*: 9515 librarius ab extr(a) -a T.). 33914 sutor a -a Fontinale. X 4660 gisiarios -a⟨e⟩ Stellatinae. *addas* CIL XIV 2850 (*v. l. 24*).

c *locutiones quaedam in usum proverbii vergentes*: CIC. Phil. 1, 11 *ego ante alios in senatum vocatus sum*; Hannibal, credo, erat ad -as (*exemplum summi periculi ut* fin. 4, 22. *cf. Otto, Sprichw. n. 785*). Att. 6, 8, 5 Bibulus, qui, dum unus hostis in Syria fuit, pedem -a non plus extulit quam domo sua (7, 2, 6. 8, 2, 4 SVET. Tib. 38. *cf. Otto, Sprichw. n. 1398*). VARRO rust. 1, 2, 2 -am itineri dici longissimam esse (*cf. Otto, Sprichw. n. 1453*).

d *in comparationibus* (*addidimus imaginem l. 81, v. etiam p. 1, 56. 2, 3 et sub B*): PRIAP. 52, 5 (*loq. Priapus*) *penis meus* eundo et exeundo -a te faciet patentiorem. OV. ars 3, 577 omnia tradantur *iuveni amanti*, -as reseravimus hosti. SEN. dial. 3, 8, 2 (*de ira quasi hoste procul arcendo*) cum intravit et -is se intulit, modum a captivis non accipit. PLIN. nat. 16, 6 (*de radicibus arborum silvae Hercyniae*) arcus ad ramos usque . . . curvari -arum patentium modo. PS. QVINT. decl. 13, 10 obluctantia diu legum velut claustris scelera libera -a prorumpunt. IVV. 7, 42 *patronus ad recitationem non nisi maculosas* commodat aedes; haec longe ferrata domus servire iubetur, in qua sollicitas (*sc. oppugnatione*) imitatur ianua -as. 13, 27 rari . . . boni . . ., vix sunt totidem quot Thebarum -ae. FLOR. epit. 3, 6, 10 Propontidos fauces Porcius Cato sic obditis navibus quasi -am (portum *var. l.*; -a *edd. plerique, vix recte, cf. et p. 8, 66sq.*) obseravit. APVL. met. 5, 19, 5 nanctae iam -is patentibus nudatum sororis animum facinorosae mulieres . . . puellae . . . cogitationes invadunt. HERM. vulg. sim. 9, 12 (*cf.* Pal.) sicut . . . in . . . urbem non potes aliter intrare quam per -am eius, ita nec in regnum dei potest aliquis intrare nisi per nomen filii eius (*cf.* ITALA Matth. 7, 13 *sub B2a*).

appendix ad IA1 -arum nomina recensens (*sc. urbis* [*v. Jordan, Topogr. der Stadt Rom I 1, 207sqq. 340sqq.*], *nisi alia oppida indicantur*); *respiciuntur*: **a** *variae nominum rationes*: PLAVT. Capt. 90 Trigeminam (FAST. ann. Iul. Allif. Aug. 13 [Inscr. Ital. XIII 2 p. 181]. LIV. 4, 16, 2. 35, 10, 12. 35, 41, 10. 40, 51, 6. 41, 27, 8 VAL. MAX. 4, 7, 2 PLIN. nat. 18, 15. 34, 21 FRONTIN. aq. 5, 5 CIL VI 9488. 9515. 9618). VARRO ling. 5, 42 Pandanam (*v. sub b*). 5, 163 Rauduscula, quod aerata fuit; aes raudus dictum (*cf.* PAVL. FEST. p. 275 Rodusculana -a appellata, quod rudis et impolita sit relicta, vel quia raudo, id est aere, fuerit vincta. CIL VI 975 [*a. 136*] b I 52 vico -ae Rudusculanae). 5, 164 Mucionis a mugitu, quod ea pecus . . . exigebant (*cf.* frg. Non. p. 531, 21 Mugionis [-es *trad.*]. PAVL. FEST. p. 144 Mugionia . . . dicta est a Mugio quodam, qui eidem tuendae praefuit. SOL. 1, 24 Mugonia. *Dionys. ant. 2, 50, 2* παρὰ ταῖς καλουμέναις Μουγωνίσι [*μ(ο)υρων- trad.*] πύλαις). OV. fast. 6, 578 nocte domum *Servii Tullii* parva solita est *Fortuna* intrare fenestra, unde Fenestellae nomina -a tenet. LIV. 25, 9, 9 -am Temenitida *Tarenti* (*Polyb. 8, 25, 7 et 8, 28, 2* τὰς Τημενίδας προσαγορευομένας πύλας. *nomen cum Temeno Heraclida confert post alios Waser apud Roscher V 359, 24*). PAVL. FEST. p. 45 Catularia . . ., quia non longe ab ea . . . canes immolabantur. p. 274 Ratumenna -a a nomine *aurigae cuiusdam*. p. 335 Scelerata -a, quae et Carmentalis dicitur, vocata, quod per eam . . . egressi . . . sunt interfecti *Fabii*. CIL X 4650 (*Calibus*) Geminam (INSCR. Ephem. Epigr. VIII 575 [*Teani*]). 4660 (*Calibus*) laevam. XII 2229[a] (*Gratianopoli*) -am Romanam Ioviam vocari iusserunt (*cf.* 2229[b] -am Viennensem Herculeam vocari iusserunt, *sc. in honorem impp. Diocl. et Maxim.*). *al.* **b** *situs* (*cf. l. 67*): CATO or. frg. 40, 9 (119 M.) Naevia (VARRO ling. 5, 163 quod in nemoribus Naeviis. LIV. 2, 11, 8. 10 OBSEQ. 44[a] CIL VI 975 [*a. 136*] b I 57). VARRO ling. 5, 42 Saturnia -a, quam Iunius scribit ibi (*sc. in monte Saturnio i. Capitolino*), quam nunc vocant Pandanam (PAVL. FEST. p. 220 quod semper pateret). frg. Cens. 17, 8 Collinam (*al. v. Onom. vol. II 533, 45sqq.*) et Esquilinam (CIC. Pis. 61. 74 de orat. 2, 276 LIV. 2, 11, 5. 3, 66, 5. *al.* FRONTIN. aq. 21, 3. *cf. infra l. 61*). CIC. Pis. 55 Caelimontana ⌊-a⌋ ([*om. V*]. 61 LIV. 35, 9, 3). FEST. p. 161 Viminalem (p. 376 quod ibi viminum fuisse videtur silva). **c** *numen iuxta -am cultum*: VARRO ling. 5, 164 Lavernalis ab ara Lavernae (*item fere* PAVL. FEST. p. 117 *v. vol. VII 2, 1047, 46sqq.*). CAES. civ. 2, 25, 1 -am quae appellatur Belica (*Vticae ut* BELL. Afr. 87, 3. *utrobique trad.* bellica, *corr. Freinsheim, Hartz*). VERG. Aen. 8, 338 Carmentalem (*al. v. Onom. vol. II 199, 15sqq. et cf.* OV. fast. 2, 201 Carmentis). LIV. 26, 14, 6 Iovis (*Capuae. cf.* CIL V 5872 Ioviae [*Mediolani*]. *alia ratione l. 26*). 35, 10, 12 Fontinali (PAVL. FEST. p. 85 Fontinalia: fontium sacra; unde et Romae F. -a. CIL VI 33914). (PAVL.) FEST. p. 122 Minucia (-tia *codd.*) . . . ab ara Minuci (p. 147 eo quod proxima esset sacello Minucii). p. 261 Querquetularia *a nymphis querquetulanis* (PLIN. nat. 16, 37). p. 327 Salutaris . . . ab aede Salutis, quae ei proxima fuit. p. 345 Sanqualis . . . proxima aedi Sancus. *al.* **d** *locus vel regio, quo -a fert*: CIC. Att. 7, 3, 9 Flumentanam (VARRO rust. 3, 2, 6 LIV. 6, 20, 11. 35, 9, 3. 35, 21, 5. PAVL. FEST. p. 89 quod Tiberis partem ea fluxisse adfirmant). Tusc. 1, 13 Capena (*al. v. Onom. vol. II 153, 67sq.*). VARRO ling. 5, 164 Romanulam (6, 24. *de eadem* FEST. p. 262 appellata . . . Romana a Sabinis . . ., quod ea proximus aditus erat Romam. *aliter* LIV. 40, 45, 3 Capuae -am . . . Romanam [CIL IV 8356 *Nuceriae*. V 2856 *Patavii*. XII 2229[a] *v. sub a. cf.* PAVL. MED. vita Ambr. 8 ad -am civitatis Mediolanensis, quae R. dicitur]). BELL. Afr. 85, 1 maritima (*Thapsi*). PAVL. FEST. p. 37 Conlatina *ab oppido Conlatia*. p. 179 navalis -a a vicinia navalium dicta. p. 255 Quirinalis . . ., sive quod ea in collem Quirinalem itur, seu quod proxime eam est Quirini sacellum. PLIN. nat. 36, 99 Thracia (*Cyzici*). CIL XIV 3679[a], 5 *et* 10 Esquilina (*Tibure; via Tiburtina Romam ad Esquilinum fert. alia ratione sub b*). *al.* **e** *transitus variarum rerum sollemnis*: CIC. Pis. 55 triumphali (*al. v. supra p. 3, 19sqq.*). FEST. p. 344 stercus ex aede Vestae . . . defertur in angiportum . . . clivi Capitolini, qui locus clauditur -a stercoraria (*cf.* VVLG. II Esdr. 2, 13 ad -am stercoris [*urbis Ierusalem ut ibid.* 3, 13. 14 *et* 12, 31 sterquilinii]). ITALA II par. 33, 14 (Complut.) piscatoriam (*urbis Ierusalem*; VVLG. piscium *ut etiam* II Esdr. 3, 3. 12, 38; *sic appellata aut quia pisces per eam deferebantur aut a vicinia fori piscarii*). VVLG. II Esdr. 3, 26 aquarum (*urbis Ierusalem; fortasse sic dicta, quod per eam aqua ad usum templi deferebatur*).

2 *castrorum* (*-ae ab exteriore parte muniebantur fossa parva, ab interiore instructae erant propugnaculo quodam q. d. clavicula* [HYG. mun. castr. 49 *et* 55; *v. Domaszewski ad l. p. 68sq.*]; *re exigente imponebantur ericius* CAES. civ. 3, 67, 5, *fores* HIRT. Gall. 8, 9, 4; *in comparatione* LIV. 33, 5, 8 *v. infra; per synecdochen de militia* IVV. *infra*): CAES. Gall. 2, 24, 2 ab decumana -a (*al. v. vol. V 1, 169, 52sqq.*). 4, 32, 1 qui pro -is castrorum in statione erant (*al. v. vol. III 552, 50sqq., ubi corrigas* 8, 19, 7 *pro* 7, 37, 6). 5, 50, 5. 5, 53, 1. civ. 1, 75, 3 *cohortes* erant in statione ad -as (*cf.* VERG. Aen. 9, 183 -am statione tenebant. LIV. 4, 27, 7 -arum stationes. 38, 27, 7 stationibus . . . ad ipsos aditus -arum relictis. *al., v. etiam l. 77 et p. 5, 31*). 2, 15, 4. 3, 67, 5 erat obiectus -is (-ae *Göler*) ericius. 3, 94, 5 ad praetoriam -am (LIV. 40, 27, 3 PAVL. FEST. p. 223 TAC. hist. 4, 30, 1 HYG. mun. castr. 3. 14. 56 AMM. 25, 6, 7 VEG. mil. 1, 23 PS. ASCON. Verr. p. 234, 7 CIL III 7450 [*a. 258*]).

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ibid. -as circumeo. *al.* Hirt. Gall. 8, 9, 4 -is fores (fortiores *Koch*) altioresque turres imposuit. Bell. Afr. 35, 4 ante castra -asque valli (83, 2). Sall. Iug. 58, 1 -am inrumpit. 59, 1 -as ... tribunis dispertit. *al.* Verg. Aen. 9, 39 per omnes condunt se Teucri -as (*castrorum, quae e. g. 9, 8 et 48* urbs *appellantur; de iisdem* 9, 45. 238 in bivio -ae. *al. ibid.*). Liv. 2, 45, 5 cum sub ipso vallo -isque streperent. 9, 37, 8 cohortes ad -arum exitus collocantur. 30, 6, 6 homines iumentaque ... obstruebant itinera -arum. 33, 5, 8 *ex munimento graecum in modum confecto* iuvenes ... arborem unam evellebant, qua evulsa -ae instar extemplo patebat (*Polyb. 18, 18, 11 πύλη γίνεται*). 34, 46, 9 duabus principalibus -is signa efferre (40, 27, 4 *et* 5 [*4, 19, 8 deficiente voce* -a]. Pavl. Fest. p. 224 p. castrorum -a nominatur, quod in eo loco est, in quo principes ordines tendunt). 34, 47, 2 -am quaestoriam (34, 47, 3. 40, 27, 7). 41, 26, 3 milites tribus simul -is eduxit ...; non omnes in faucibus pugnare poterant (*al. v. vol. VI 1, 397, 35sq.*). *al.* Pavl. Fest. p. 256 quintana -a in castris post praetorium, ubi rerum utensilium forum sit (Hyg. mun. castr. 17 -ae q. [*trad.* -am ea quartae, *corr. Domaszewski*]. *ibid.*: cognominatur ... q. causa copiarum. Prisc. gramm. III 414, 27 quintanus, unde et q. -a castrorum). Sil. 4, 513 pulsari cuspide -as. *al.* Ivv. 16, 3 me ... excipiat tironem -a secundo sidere. Tac. Agr. 26, 2 fuit atrox in ipsis -arum angustiis proelium. *al.*

B *laxius, sc. aliorum locorum* (*usu neglegentiore synonyma sunt* fores [Avien. orb. terr. 1231], ianua [Prop. 4, 11, 8 Apvl. mund. 26 Avien. orb. terr. 1235 Prvd. psych. 832]): 1 *terrenorum*: a *ad animalia pertinentium*: *respiciuntur claustra circi, quibus bestiae tenentur*: Plavt. Persa 436 citius ... a foro fugiunt quam ex -a (cavea *Scaliger*, sporta *Palmer*) ludis cum emissust lepus (lupus *Osann*). Stat. silv. 2, 5, 12 *leones sunt* clausas circum undique -as. *respiciuntur alvearia apium*: Verg. georg. 4, 78 *apes ad pugnam* erumpunt -is. 4, 165 sunt quibus ad -as cecidit custodia sorti (*cf.* Plin. nat. 11, 20 statio ad -as more castrorum). 4, 185 mane ruunt -is. Plin. nat. 11, 62 rubetae ... adrepentes ... foribus -as (pertas *et* per eas *var. ll.*) sufflant (*cf. Aristot. hist. anim. 626a 31 ἐπὶ τὰς εἰσόδους ... ἐλθὼν φυσᾷ*). *respiciuntur cava murium* (*iocose in apologo*): Phaedr. 4, 6, 8 *ii mures, qui in proelio cum mustelis commisso, ut ceteri se sequerentur, cornua sibi alligaverant*, haesere *fugientes* in -is suntque capti ab hostibus. b *templorum, ecclesiarum*: Enn. ann. 267 Discordia ... Belli ferratos postes -asque refregit (Verg. Aen. 1, 294. 7, 607. 621 Val. Fl. 3, 253 Porph. Hor. epist. 2, 1, 255 Oros. hist. 6, 21, 11. *cf.* Varro ling. 5, 165 *-a* Ianualis. Flor. epit. 2, 3, 1 -a Iani). Itala II par. 3, 7 (cod. 91, *sim.* Complut.) inaurabit domum *dei* ... et -as ... et hostia (*gr. τοὺς πυλῶνας ... καὶ τὰ θυρώματα, Vulg.* postes ... et ostia). psalm. 117, 19sq. (Veron. *al., sim.* Vvlg.) aperite mihi -as iustitiae; ingressus in eis confitear domino: haec -a domini, iusti introibunt in ea (*respici videntur -ae templi. aliter* Cassiod. *ad l., plur.* -as *ad prophetas apostolosque, sing.* -a *ad Christum referens*). act. 3, 10 (cod. e) ad speciosam -am templi *Iudaeorum* (*gr. πύλη. cf. 3, 2* ad ianuam templi, quae dicitur speciosa, *gr. θύραν.* Vvlg. -a *utroque loco*). Zeno 2, 31 (1, 49 L.) aetherias -as *baptisterii* ... intrate. Hier. epist. 60, 12, 2 *Nepotianus* erat ... sollicitus, ... si ianitor *esset* creber in -a, vela semper in ostiis *eqs.* Vvlg. IV reg. 11, 6. 15, 35. I par. 9, 21 ianitor -ae tabernaculi testimonii. Ier. 26, 10. 36, 10. *et saepius in vet. test.* Prvd. psych. 832 (*describitur templum Animae*) aurorae de parte tribus plaga lucida -is inlustrata patet, triplex aperitur ad austrum -arum numerus, tris occidualibus offert ianua trina fores. Greg. Tvr. Franc. 2, 38 inter -am atrii *basilicae s. Martini Turoni sitae* et ecclesiam civitatis (*inde restituit Bonnet, Latin de Grég. 603, 1* -am *pro* coram Iul. 48). Bened. reg. 66, 1 ad -am monasterii ponatur senes ([*Rufin. hist. mon. 17* ianuam, *Cassian. inst. 4, 7* vestibulo]. 66, 2 *v. sub* portarius). Inscr. christ. Diehl 1845 (*a. 641, an 651?*) nova(m) construxit ianue -am. c *villarum, aedificiorum quorumlibet* (*vix huc* Pers. *p. 3, 14; oppon.* posticum Schol. Hor.): Sall. Iug. 12, 3 ut ... -arum *villae, qua Hiempsal utebatur*, clavis adulterinas paret *lictor Iugurthae* (*antea*: domo, *5* aedis). Ov. met. 6, 597 *Progne* -as *stabulorum, quibus Philomela clausa tenetur* (*521. 573*) ... refringit germanamque rapit. Plin. nat. 21, 108 *asphodelum* ante -as villarum satum ([*Theophr. hist. plant. 7, 13, 4 πρὸ τῶν θυρῶν τῆς εἰσόδου*]. 28, 157). Val. Fl. 7, 300 *Venus in Circem mutata* -is palatii (*vix urbis*) exspectat in ipsis *Medeam*. Apvl. met. 10, 29, 3 ante -am *caveae* constitutus. *ibid.*: oculos patente -a spectaculi prospectu ... reficiens. mund. 26 (*describitur palatium regum Persarum*) interiores fores exteriores ianuae muniebant -aeque ferratae et muri (*gr. 398a18 θύραις*). Itala iud. 18, 16 (Lugd.) *viri* dispositi ad ianuam -ae *domus cuiusdam* (*gr. A παρὰ τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος, B παρὰ θύρας τῆς πύλης, Vulg.* ante ostium). II par. 23, 15 (Complut.) intrabit per -am equitum domus regis ([d. *pro gen. accipiendum sec. gr.*; Vvlg. -am equorum; *loco gemino Vulg. IV reg. 11, 16* per viam introitus equorum]. Vvlg. II reg. 11, 9 II Esdr. 3, 20. 21 Is. 43, 9). Schol. Hor. epist. 1, 5, 31 ut, dum ille *ostiarius* speraverit eum transiturum per -am, exeat per posticum. Vvlg. cant. 7, 13 in -is nostris omnia poma. Svlp. Sev. chron. 1, 6, 4 Loth in -a sedentem (*Vulg. gen. 18, 1* in ostio tabernaculi sui). Drac. Orest. 726 post ... fores -ae, quibus est prostratus (protractus *Rossbach*) Atrides, *Aegisthum interficiunt famuli*. Ennod. carm. 2, 17, 3 venator -is adponit missile ferrum (*2* in foribus).

2 *fabulosorum vel extra terram sitorum* (*locos quosdam ad IIA vergentes ab his separare noluimus*): a *caeli (paradisi) eiusque regionum, solis*: Enn. frg. var. 24 (*loq. Scipio Africanus*) mi soli caeli maxima -a patet ([Sil. 15, 78. *cf.* Cic. rep. frg. 6 est vero, Africane; nam et Herculi eadem ista -a patuit]. Verg. georg. 3, 261 quem *iuvenem* super ingens -a tonat c. [*Hom. E 749 πύλαι μύκον οὐρανοῦ*]. Itala gen. 28, 17 [Lugd. *al.* = Vvlg.]. Ambr. fid. 4, 2, 17. Vvlg. Ier. 2, 12 *v. p. 9, 32 cf.* caelestis: Hil. in Matth. 2, 6 Ambr. fid. 4, 2, 6). ? Varro *v. l. 24.* Ov. met. 12, 45 *Fama in domo sua* nullis inclusit limina -is. Manil. 2, 870 -a laboris (*e coni. dub. respic. unus e duodecim locis astrologorum, v. vol. IX 2, 868, 56; sed cf.* Firm. math. 2, 17 qui locus inferna -a dicitur [*de eadem 2, 19, 3*]). Stat. Theb. 7, 35 Arctoae labentem cardine -ae *Mercurium*. 10, 1 obruit Hesperia Phoebum nox ... -a. Apvl. mund. 11 eurus est, quando hiemalis ortus -is emittitur (*gr. aliter*). Itala Matth. 7, 13 (aur. *al.* = Vvlg.) intrate per angustam -am; quia lata -a et spatiosa via, quae ducit ad perditionem (*gr. πύλη. sim.* Luc. 13, 24 [*ibid.*] contendite intrare per angustam -am [*falsa var. l. gr. πύλης pro θύρας, quod verterunt cod. a al.* ostium]. *cf. l. 24 et comparationes p. 3, 84. 7, 54*). apoc. 21, 12 (cod. g, Primas. *ad l.* = Vvlg.) *Ierusalem caelestis habet* -as duodecim (*de eisdem* 21, 13. 15. 21. 25. 22, 14; *gr. ubique πυλῶνες. ceterum cf.* Pavl. Nol. carm. 33, 95 aeternam -is gemmantibus urbem). Lact. Phoen. 2 qua patet aeterni maxima -a poli (*respicitur -a, qua sol oritur ut* Ven. Fort. carm. 3, 9, 2. *aliter*: Pavl. Nol. carm. 33, 124 patet ... -a p. merito *mortuo*. Carm. cod. Petav. 14, 2 *Christianis* patet angusti pervia -a p. [*sec.* Matth. 7, 13sq.]). Serv. auct. georg. 1, 34 Varro ... ait se legisse Empedotimo cuidam Syracusano ... mortalem aspectum detersum eumque inter cetera tres -as vidisse tresque vias: unam ad signum Scorpionis, qua Hercules ad deos isse diceretur *eqs.* Prvd. perist. 1, 29 nobilis per vulnus amplum *martyris percussi* -a *paradisi* iustis panditur. Clavd. 7, 171 *Theodosio in caelum ascendenti* australes reserat -as ... Orion. 17, 119 autumni -as, qua vergit in austrum signifer (*aliter* Q. Cic. *sub II C*). Macr. Sat. 1, 17, 63 *Cancer et Capricornus* -ae solis vocantur (*de eisdem*: somn. 1, 12, 1sq. has s. -as physici vocaverunt, quia in utraque obviante solstitio ulterius solis inhibetur accessio ...; per has -as animas de caelo in terras meare *eqs. cf. Hom. ω 12 ἠελίοιο πύλας*). Visio Pauli 19 rec. Sang. (*sim.* P) steti ad ianuas -(a)e *tertii caeli. al.* b *Orci, leti, Somni*: Lvcr. 3, 67 *contemptus et egestas* quasi iam leti -as cunctarier ante *videntur* (*cf. Verg. Aen. 6, 273sqq.* in faucibus Orci). Verg. Aen. 6, 552 (*549 Tartari* moenia lata ... circumdata muro) -a adversa ingens. 6, 574 stridentes cardine sacrae panduntur -ae. 6, 631 conspicio ... adverso fornice -as (*634* foribus, *635* aditum). 6, 893 sunt geminae Somni -ae, *sc. cornea et eburna* (*cf. Hom. τ 562 δοιαὶ ... πύλαι ... ὀνείρων et* Hor. carm. 3, 27, 41 imago vana, quae -a fugiens eburna somnium ducit. Prop. 4, 7, 87 piis venientia somnia -is. Stat. silv. 5, 3, 288 inde ... venias, melior qua -a [parte *trad.*] malignum cornea vincit ebur. Tert. anim. 46, 2 Avson. 157, 24 p. 14 P.). Tib. 1, 3, 71 in -a ... Cerberus ... stridet et ... excubat ante fores. Prop. 4, 11, 8 ubi portitor aera recepit, obserat herbosos lurida -a locos (*ibid. 2* ianua nigra). Ov. met. 4, 439 mille capax aditus et apertas undique -as urbs *umbrarum* habet. 10, 13 ad Styga Taenaria ... descendere -a (Stat. Theb. 1, 96). Sen. Herc. f. 720 -a regni *mortis*. 986. Val. Fl. 1, 832 hic geminae aeternum (infernum *Jeep*) -ae, quarum altera dura semper lege patens populos regesque receptat; ast aliam temptare nefas *eqs.* 1, 847 -ā quanta sinistrā poena ... maneat Pelian. Sil. 13, 421 turbida -ae ostia Tartareae. 13, 465 -as ... Acherontis adire. 13, 531 cingunt regna *Ditis* decem -ae (*enumerantur deinceps; nota* 541 naufraga -a ..., sic illam nomine dicunt). Stat. Theb. 11, 421. 12, 558 Stygiae ... a limine -ae. Apvl. met. 6, 18, 2 per -as hiantes monstratur iter. Tert. anim. 56, 2 adire -as inferum (*Hom. Ψ 71 πύλας Ἀΐδαο*). resurr. 44 p. 90, 27 -as adamantinas mortis (*al. v. vol. VIII 1505, 11sq.*). Itala Is. 38, 10 (Hier. *ad l.* = Vvlg.) vadam ad -as inferi ([inferni *var. l.*]. Matth. 16, 18 [cod. b *al., cf.* Vvlg.] super hanc petram aedificabo ecclesiam meam et -ae i. non praevalebunt ei [*gr. πύλαι ᾅδου,* inferni, infernorum *alii codd.; per synecdochen et metonymian intellegendae videntur potestates infernae, v. Jeremias, Theol. Wb. NT VI 923sqq.; aliter explicant e. g.* Ambr. in Luc. 7, 5 neque ... Petrus mortuus est, cui ... inferi -a praevalere non potuit. Hier. *ad l.* -as i. vitia reor ... vel certe haereticorum doctrinas *eqs.*]). Matth. 7, 13 lata -a (*v. sub a*). Orac. Sibyll. Aug. civ. 18, 23 p. 285, 30 D. *Christus* -as effringet Averni. Ven. Fort. Mart. 1, 7 Christus ... captivum retrahens -is bipatentibus agmen. c *carceris ventorum*: Verg. Aen. 1, 83 *Aeolus* cavum ... montem impulit in latus, ac venti velut agmine facto, qua data -a, ruunt (Val. Fl. 1, 596 aditus et claustra refringit ... placatque d. fera murmura *ventorum* -a). Val. Fl. 1, 609. 654. Stat. Theb. 10, 247 moto ... si ... Aeolus antro -am iterum saxo premat. *cf. p. 7, 19.*

II *metaphorice respicitur aditus sim.*: A *regionum, terrarum* (*cf. supra l. 49. nonnulla alia exempla sub IB2 allata huc vergere vix negaverimus. accedunt* velut Liv. 6, 9, 4, *quasi* Avien., Cassiod.; *praevalet plur. in or. prosa* [*sing.* Heges. 3, 5, 2 Cassiod.], *sing. in poesi* [*plur. p. 7, 16. 19 et* Sidon. carm. 23, 248]): Nep. Dat. 7, 2 saltum, in quo Ciliciae -ae sunt sitae (*al. v. Onom. vol. II 437, 16sqq.*). ? Carm. de bell. Aeg. 4 ⟨P⟩hariam ... -am, *sc. Pelusium* (*si verba, textu admodum lacero, sic recte iunguntur*). Liv. 6, 9, 4 cum ea loca, *sc. Nepete et Sutrium*, opposita Etruriae et velut claustra inde -aeque essent. 21, 30, 6 *ante Alpes* in ipsis -is hostium ... subsistere. 36, 16, 1 Antiochus intra

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-as loci eius castris positis *eqs.* (*cf. 36, 15, 12* haec una militaris via est . . .; ideo Pylae, et ab aliis, quia calidae aquae in ipsis faucibus sunt, Thermopylae locus appellatur. *de eisdem*: 36, 17, 4 -ae sunt hae, et unus inter duo maria clausis omnibus velut naturalis transitus est). Manil. 4, 606 (*de freto Siculo*) hac ubi se primum -a mare fudit *eqs.* Plin. nat. 5, 80 -ae, quae Syriae appellantur. 5, 91 -ae Amani montis. 5, 99 Taurus, etiam ubi dehiscit seque populis aperit, -arum tamen nomine unitatem sibi vindicans, quae aliubi Armeniae, aliubi Caspiae, aliubi Ciliciae vocantur. 6, 30 (*cf.* 1, 6, 12) -ae Caucasiae (6, 31), magno errore multis Caspiae dictae, ingens naturae opus montibus interruptis repente, ubi fores obditae ferratis trabibus (*al. v. Onom. vol. II 230, 67sqq. 231, 50* [Caspiacae], *ubi notetur sing.* Val. Fl. 3, 497 [*v. infra*] *et* Stat. silv. 4, 4, 63 *nec non cautior locutio* Avien. orb. terr. 1231 haec *Caspia claustra* Asiae dixere fores, hiet ore quod illo -a quasi. *cf. circumscriptiones* Val. Fl. 3, 497 Albana . . . -a *et* Avien. orb. terr. 1235 [*1233* ianua] sub immenso -arum vertice Parthi rura tenent). Ivv. 11, 124 dentibus ex illis, quos mittit -a Syenes (*cf. Tac. ann. 2, 61, 2* Elephantinen ac S., claustra olim Romani imperii). Heges. 2, 9, 1 p. 154, 1 *Armenia* -arum intenta custodiae (*cf. l. 8*). Prvd. c. Symm. 1, 332 -as Aquilonis adire *nequit Sol* (*aliter p. 6, 70sqq.*). Pavl. Pell. 46 Garumna . . . invehit undas navigeram per -am, quae portum spatiosum . . . muris . . . includit in urbe. Cassiod. var. 2, 5, 2 (*1* militibus in Augustanis clusuris . . . constitutis) qui *miles* . . . quasi a quadam -a provinciae gentiles introitus probatur excludere. *dub. an huc recte referatur* Ivv. 8, 160 (*v. p. 2, 57*).

B *partium corporum* (*usum technicum affirmat* Cic.; *in comparatione* Cels. 4, 1, 7; *gen. definitionis l. 51sqq.*): Varro Men. 290 *animantium* sensus -ae *sunt*, venae hydragogiae, cloaca intestini. Catvll. 15, 18 te miserum . . ., quem attractis pedibus patente -a (*sc. ano*) percurrent raphanique mugilesque (*cf. p. 3, 69sq.*). Cic. nat. deor. 2, 137 sucus . . . permanat ad iecur per quasdam a medio intestino usque ad -as iecoris, sic enim appellantur, ductas . . . vias, quae pertinent ad iecur eique adhaerent (*ibid. iterum et* Cels. 5, 26, 2. *cf. e. g. Aristot. hist. anim. 496b 32 αἱ καλούμεναι πύλαι τοῦ ἥπατος*). Cels. 4, 1, 7 hanc iuncturam *πυλωρὸν* Graeci vocant, quoniam -ae modo in inferiores partes ea, quae excreturi sumus, emittit (*idem appellatur* 4, 19, 1 ventriculi -a). Itala Iob 3, 10 (Ambr. inst. virg. 8, 54 [*ubi in explanatione adhibetur sing.*]; *item* Hier. interpr. Iob) *nox illa, qua natus sum,* non conclusit -as ventris matris meae (*gr. πύλας, Vulg.* ostia. *cf.* Ambr. inst. virg. 8, 51—9, 62, *ubi* Ezech. 44, 2 -a haec *sanctuarii* clausa erit *refertur inter alia ad Mariae illaesam virginitatem, allegorice imprimis* 9, 58 -a ergo clausa virginitas est. Rvfin. symb. 9[8] clausa fuit in ea virginitatis -a. *usum testatur* Tract. Migne suppl. 4, 941 genitalia *muliebria* . . . -ae dicuntur et non tantum dicuntur, sed etiam scribuntur [*citantur* Iob 3, 10 *et* Ezech. 44, 1sq., *quae v. supra*]. *cf. sub D2*). Hier. interpr. Iob 41, 6(5) -as vultus eius (*monstri Leviathan*) quis aperiet? circa dentes eius est timor (*sim.* Vvlg., *gr. πύλας προσώπου. hunc locum respexisse videtur* Serm. Migne suppl. 4, 848 -as oris aperuit *cetus*, tradidit tuenda *Ionae* membra visceribus). Val. Cem. hom. 17, 5 p. 746[A] cupiditas oculorum nostrorum -as . . . pulsat. Alc. Avit. hom. 2 p. 105, 33 ut patentis plagae (*Ioh. 19, 34*) -am vitalem . . . salutis intellegamus ingressum. Regvla mag. 8, 10 ut *eloquium* per -am exiens oris occupet alienum auditum (8, 21 habet . . . anima nostra constitutam -am o. et seram dentium, quam pravo claudat eloquio. *v. etiam l. 47. 73 et p. 9, 30*).
in imag.: Ps. Avg. temp. barb. 8, 9 per angustam -am lateris Christi ingressus est latro mutatus (*cf. p. 6, 16*).

C *variarum rerum incorporearum* (*vergit hic illic in notionem initii, originis*): Q. Cic. carm. frg. 8 autumni reserat -as . . . Libra (*de regione caelesti v. p. 6, 30*). Lvcr. 1, 71 *Epicurus* inritat animi virtutem, effringere (confringere *trad.*) ut arta naturae primus -arum claustra cupiret. 6, 32 *Epicurus monstravit*, quibus e -is occurri cuique *malo* deceret (*imagine a re militari sumpta?*). Cod. Iust. 12, 1, 2 (*a. 313/315*) neque famosis . . . dignitatis -ae patebunt. Vigil. Trid. ad Ioh. 4 p. 554[A] ingressurus passionum -am. Ambr. Cain et Ab. 2, 3, 12 hinc (*a morte virorum graviorum*) . . . ingruentium -a aperitur malorum. fid. 4, 2, 19 (*ad* psalm. 117, 19, *v. p. 5, 43*) aperi . . . Christo -as tuas . . ., aperi -as pudicitiae, aperi -as fortitudinis atque sapientiae. Prosp. epigr. 50, 4 *impiorum finis* perpetui -a doloris erit. Petr. Chrys. serm. 95 p. 468[A] (*affertur psalm. 54, 10sqq.*) in civitate perfidiae saepta muris, . . . obserata contradictionum -is. Apring. in apoc. 22, 14 'per -as', hoc est per apostolorum et patriarcharum doctrinam . . ., ad eius (*Christi*) valeant intromitti praesentiam. *attributive* sine -is (*i. tabulis, valvis*), *qua locutione vertitur gr. ἀπύλωτος*: Conc.[S] I 3 vers. Tur. p. 147, 8 maligni . . . blasphemant . . . incontinens os et sine -is aperientes (*gr. I 1, 2 p. 92, 24. cf. supra l. 51*).

D *quem praebent ipsi animantes* (*sc. apud ecclesiasticos. cf.* Evcher. form. 9 p. 55, 10 -ae: scripturae sanctae vel iustitiae vel apostoli aut angeli [*citantur* psalm. 23, 7 elevamini, -ae aeternales *et* Matth. 7, 13 *cit. p. 6, 14*]): **1** *de Christo*: Tert. adv. Marc. 3, 24 p. 421, 14 (*citatur* gen. 28, 17 aedes dei, . . . -a caeli) Christum dominum enim viderat *Iacob*, templum dei et -am eundem, per quem aditur in caelum *eqs.* (*respici videtur Itala Ioh. 10, 9* [*cod. a al.*] ego sum ianua [*aur. al.* = *Vulg.* ostium] *ut*: Arator act. 1, 277sqq. -ae qui nomen habet, sic admonet ipse: '-a ego sum vobis; qui per me intrare recusat, fur erit ille nocens'. possunt portare prophetae ad -am . . ., in templum non ferre queunt; haec ianua Petro credita). Op. imperf. in Matth. 2 p. 636 -a . . . caeli ipse est Christus, per quem introitur in regna caelorum (*citatur* psalm. 117, 20, *quem eodem modo explicat* Cassiod. *ad l.*). **2** *de Maria* (*cf. et p. 7, 40*): Ambr. epist. 42, 6 nonne haec -a (Ezech. 44, 2) Maria est, per quam in hunc mundum redemptor intravit? haec -a iustitiae (*v. supra p. 5, 43*) . . .; haec -a est beata Maria. Rvfin. symb. 9(8) Mariam figuraliter -am domini nominans (*affert* Ezech. *l. c.*). Ven. Fort. carm. app. 1, 208 p. 376 generi humano . . . ad caelos facta es sors, via, -a, rota. Arator act. 1, 57 -a Maria dei, genetrix intacta creantis, a nato formata suo (*post* dei *interpungit recte Hudson-Williams, Vigil. Christ. 7, 1953, 89sq. coll.* Rvfin. *l. c.*). **3** *de apostolis* (*cf. p. 7, 70. 76 et* Cassiod. in psalm. 117, 19 [*v. p. 5, 45*] bene . . . per allegoriam prophetae atque apostoli -ae appellati sunt: -ae enim dictae sunt, per quas victualia civitatibus importantur, sicut et per illos animarum pabula constat illata): Ps. Cypr. mont. 10 *Sion spiritalis* habens . . . duodecim -as duodecim apostolorum (*gen. definitionis ut* Ven. Fort. carm. app. 1, 293 p. 378 quos recipit sacra -a Petri, quos ianua Pauli). Op. imperf. in Matth. 10 p. 686 -ae . . . eius *ecclesiae* sunt apostoli (*citatur* psalm. 86, 2) . . ., quia per illas totus populus intrat ad fidem; muri autem illius sunt sacerdotes *eqs.* Ven. Fort. carm. 3, 7, 3 *Petrus et Paulus* caelorum -ae (*cf. 10* ianua fida Petrus). **4** *de haereticis*: Carm. adv. Marc. 1, 139 vos, nova -a gehennae, . . . *soli* eligitis dominum maledicere . . .; haec vobis per Marcionem . . . *diabolus* tribuit . . . munera mortis (*cf. p. 6, 67*).

appendix *grammatica, stilistica* (*ad I et II*):
1 *locutiones indicantes situm iuxta -am*: **a** *cum praepos.* (*verba movendi v. sub 2c*): ante -ām, -as: Plavt. Bacch. 978 Lvcr. 3, 67 Caes. Gall. 7, 25, 2 Bell. Afr. 3, 2. 29, 3. 35, 4. 91, 3 Varro ling. 5, 58 Liv. 1, 26, 2. 3, 68, 7. *al.* apud -am: Plavt. Epid. 221. in -a, -is: Plavt. Trin. 423 Caes. Gall. 6, 38, 2 civ. 3, 85, 4 Sall. Iug. 56, 4. 100, 4 Tib. 1, 3, 20. 71 Liv. 1, 14, 4. 7, 11, 11. 10, 4, 2. *al.* intra -am, -as: Caes. Gall. 7, 47, 4 Verg. Aen. 10, 23 Liv. 25, 7, 6. *al.* extra -am, -as: Plavt. Cas. 354 Mil. 359 Cic. Cluent. 175 Varro rust. 3, 2, 6 Liv. 25, 7, 6. *al.* *nota* ab extra *supra p. 3, 58.* ad -am, -as: Inscr. Betilieni (CIL I² 1529) 10. Varro frg. Non. p. 531, 21 Cic. p. red. in sen. 32 Sest. 41. 52 Pis. 55. 74. 97 Phil. 1, 11 Tusc. 5, 65. *al.* Caes. Gall. 5, 53, 1 civ. 1, 75, 3 Cic. Att. 9, 14, 1. *al.* Verg. georg. 4, 165 Prop. 4, 8, 48 Liv. 1, 59, 5. 2, 11, 7. 3, 40, 10. *al.* pro -a, -is: Caes. Gall. 4, 32, 1 Verg. Aen. 12, 661 Liv. 3, 42, 6. 5, 39, 2. *al.* -as propter: Lvcr. 1, 316. **b** *abl. loci nudo*: Prop. 4, 3, 17 omnibus . . . -is pendent mea . . . vota. Val. Fl. 1, 848 -ā quanta sinistrā poena . . . maneat Pelian. Sil. 6, 563 iacent -is. 12, 65 sedere -is. 15, 520 haerentia -a spicula (15, 585). Stat. Theb. 5, 280 -a stat . . . Venus.

2 *iuncturae verbales selectae*: **a** *aperire sim.*: Enn. ann. 267 refregit (Caes. Gall. 2, 33, 6 Ov. met. 6, 597 Liv. 10, 43, 5. 24, 30, 2. *al.*; *cf.* frangere: Ov. am. 1, 9, 20 [*cetera v. vol. VI 1, 1242, 30sqq.*]. effringere: Liv. 1, 29, 2 [*al. v. vol. V 2, 202, 83sqq.*]. perfringere: Lvcan. 3, 343 Sil. 13, 255 Homer. 761 Tac. hist. 3, 29, 1). Cic. inv. 2, 123 aperiri (Phil. 3, 32. 10, 13 Att. 8, 4, 3 Caes. civ. 1, 18, 2. 1, 20, 5. 3, 11, 4. 3, 81, 1 Bell. Afr. 88, 6. *al.* Sall. hist. frg. 1, 14 Hor. ars 199 Ov. met. 4, 439 Liv. 9, 16, 8. *al.*). Q. Cic. carm. frg. 8 reserat (Ov. ars 3, 577 Lvcan. 2, 507 Sil. 2, 152 Stat. Theb. 12, 10. *al.*). Caes. Gall. 2, 32, 4 -is patefactis (Bell. Afr. 88, 6 Liv. 4, 33, 1. 5, 7, 2. *al.* Sil. 12, 595. *al.*). Verg. Aen. 1, 83 data -a (*item* Val. Fl. 1, 596). 2, 27 panduntur (6, 574. 12, 584 Sil. 1, 300. 2, 253. 12, 744. 13, 302. 14, 118 Amm. 19, 6, 10. *al.*). Hor. carm. 3, 16, 14 diffidit. Prop. 3, 19, 24 reclusit (Sil. 13, 216 Stat. Theb. 1, 386). Lvcan. 2, 704 solverat (Stat. Theb. 3, 492). Sil. 12, 178 revulsa . . . -a (Frontin. strat. 3, 9, 2. *cf.* Tac. hist. 3, 84, 3 convolsis -is). *al.*
b *claudere sim.* (*cf. et* -a coit *p. 9, 25*): Cic. Flacc. 61 claudebat (Caes. Gall. 2, 33, 1. 3, 17, 3. *al.* Bell. Hisp. 1, 3. 27, 6 Sall. Iug. 67, 1. 69, 1 Verg. Aen. 1, 294. 8, 386 Hor. carm. 3, 5, 23 Ov. am. 1, 6, 29. met. 14, 781 obice. Liv. 23, 15, 6. *al.*; *cf.* praecludere: Caes. civ. 2, 19, 4. 2, 20, 6. 3, 12, 2. 3, 80, 3 Bell. Hisp. 35, 4. 36, 1 Qvint. decl. 255 p. 47, 9). Caes. Gall. 5, 50, 5 obstrui (*al. v. vol. IX 2, 255, 76sqq.*). Verg. Aen. 9, 45 obiciunt. Flor. epit. 3, 6, 10 obseravit (*v. p. 3, 80; loci ceteri enumerantur vol. IX 2, 190, 55sqq.*).
c *intrare, egredi*: **α** *cum praepos.*: Plavt. Capt. 90 ire extra -am. Men. 400 intra -am penetravi pedem. *sim. passim.* **β** *abl. nudo* (*sive instrumenti sive viae; huc spectat explicatio* Gloss.[L] I Ansil. PO 413 -is: per -as [-is *trad.*]): Plavt. Bacch. 711 *v. supra p. 1, 56.* Mil. 1432 -a exierunt. Cic. Pis. 55 qua tu -a introieris. Phil. 8, 9 *Antonius* pollicetur *se milites* . . . omnibus -is . . . deducturum (*cf.* Caes. civ. 3, 75, 2 compluribus -is eductas *legiones* [Liv. 41, 26, 3]. Liv. 26, 37, 7 ut . . . alia -a exercitus . . . in Hispaniam duceretur [27, 37, 11 Tac. ann. 1, 8, 3 Svet. Aug. 100, 2]). Tusc. 1, 13 egressus -a Capena (*al. v. vol. V 2, 280, 23—31*). Caes. civ. 3, 76, 2 decumana -a . . . se recipere (Verg. Aen. 2, 187 Liv. 25, 30, 8 Lvcan. 2, 705 Homer. 738. *cf.* accipere: Verg. Aen. 2, 266 Liv. 28, 6, 4. 30, 7, 2). 3, 96, 3 decumana -a se ex castris eiecit. Bell. Afr. 40, 4 omnibus -is fugere (Hor. carm. 3, 27, 41). 66, 1 imperat -a decumana legiones se . . . sequi. Sall. Iug. 99, 1 milites . . . -is erumpere iubet (Verg. georg. 4, 78 Liv. 3, 5, 5. 23, 16, 13. *al.* Sil. 2, 226. *al.*). Verg. georg. 4, 185 ruunt -is (Liv. 27, 41, 8 Sil. 15, 626). Aen. 4, 130 it -is . . . iuventus (Pavl. Fest. p. 255 itur).

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

7, 429 pubem -is . . . moveri . . . in arma iube (SIL. 12, 77). 12, 122 plenis agmina se fundunt -is (MANIL. 4, 606 STAT. Theb. 2, 494). PROP. 4, 7, 87 piis venientia somnia -is (LIV. 27, 28, 8 qua venturum hostem rebantur). OV. met. 10, 13 Taenaria . . . descendere -a. fast. 4, 345 -a est invecta Capena (LIV. 23, 47, 8). LIV. 3, 3, 3 incidentes -is (5, 11, 14. 5, 26, 8. 6, 33, 7). 3, 51, 10 -a . . . intravere (41, 9, 6 SIL. 12, 435. *al.*). 10, 32, 9 decumana -a impetus factus. 26, 10, 1 -a Capena . . . ingressus (33, 26, 9). *al.* *γ acc. nudo: cum verbis intrandi*: SALL. Iug. 58, 1 inrumpit (VERG. Aen. 11, 879 OV. met. 15, 598). OV. met. 15, 583 intrare (NVX 137. *al., v. vol. VII 2, 57, 71*). LIV. 1, 32, 8 ingrediens (26, 46, 7. 27, 37, 3. 41, 25, 4 VIGIL. TRID. ad Ioh. 4 p. 554[A] AMM. 16, 10, 10. *al.*). LIV. 30, 6, 4 invadit (*al.*). STAT. Theb. 3, 345 introgressus. OPTAT. 3, 2 p. 71, 9 introeunt (*v. vol. VII 2, 75, 11 sqq.*). *cum verbis evadendi*: AETNA 613 evaserat. VAL. MAX. 5, 6, 3 -am egredienti (QVINT. decl. 272 p. 114, 3 APVL. met. 4, 18, 1. *al.*).

d *-a est (-ae sunt) subi.*: *α cum variis verbis*: ENN. frg. var. 24 patet (CIC. Catil. 1, 10. *al.* CATVLL. 15, 18 VERG. Aen. 2, 266. 9, 693. 11, 879 OV. met. 15, 583 LIV. 2, 33, 7. 5, 27, 14. *al.* LVCAN. 2, 443 PLIN. nat. 16, 6 VAL. FL. 1, 832 SIL. 15, 78. *al.; cf.* -is . . . bipatentibus VERG. Aen. 2, 330 [*al. v. vol. II 2000, 22 sq.*]). VERG. georg. 3, 261 tonat (*cf.* STAT. Theb. 10, 263 -ae mugitus). PROP. 4, 11, 8 obserat. LIV. 10, 29, 15 multitudinem -ae non recepere (VEN. FORT. carm. app. 1, 293 p. 378. *cf.* IVV. 16, 3 excipiat). 26, 6, 3 -a . . ., quae Volturnum fert (26, 40, 8. 32, 23, 4. *cf.* ducit: ITALA Matth. 7, 13 [aur. *al.* = VVLG.]. VVLG. I par. 26, 16. *al.*). VAL. FL. 3, 253 coit (STAT. Theb. 10, 494). IVV. 11, 124 mittit (*v. sub IIA. cf.* FLOR. epit. 1, 12, 2 dimisit). *sim. al.* *β cum verbis affectuum, patiendi sim.*: LVCAN. 2, 135 Collina tulit stratas quot -a catervas? SIL. 11, 498 -as . . . ovantes. VVLG. Is. 3, 26 maerebunt atque lugebunt -ae eius (*Ierusalem*). 14, 31 ulula, -a; clama, civitas (HIER. *ad l.* p. 166[C] -am vocat pro his, qui in -a sunt. p. 229[C] -am haereticorum os arbitror, quo blasphemant). Ier. 2, 12 obstupescite, caeli, super hoc (*sc. multos impios esse*) et -ae eius (*caeli*), desolamini.

3 *de numero* (*v. etiam p. 6, 78 sq.*): **a** *plur. poet.* (*sec.* fores, postes; *cf. post alios E. Löfstedt, Synt. I² 43, qui vix recte cum aliis viris doctis huc rettulit locos -am Ianualem respicientes, quae constabat ex binis -is, quae muris coniunctae erant*: ENN. ann. 267 Belli . . . postes -asque [*inde* VERG. Aen. 7, 607. 621. *sed* VARRO ling. 5, 165 *singulari numero utens totum aedificium significat*]): VERG. Aen. 2, 612 Scaeas . . . -as ([*sec. Hom. Γ 145 al.*]. *cf. Auson. 232, 3 p. 77 P.* Scaeis . . . ab altis. *sing. de eisdem*: VERG. Aen. 3, 351 [*'parvae Troiae'*]. SIL. 13, 73 SERV. Aen. 2, 13. *v. etiam* PLAVT. Bacch. 955 *p. 2, 3*). 2, 730 propinquabam -is (*dub. an pro sing.*). 6, 574 panduntur -ae *Orci* ([*sing. de eisdem* 6, 552]. 6, 631 adverso fornice -as [*634* foribus, *635* aditum]. *cf. l. 50*). 9, 309. 9, 693 (*sing. de eisdem* 695). 9, 758. 11, 485. 499. 12, 441 PROP. 4, 7, 87 OV. met. 6, 597. 15, 583 (*dub. an pro sing. ut* 598 *in eadem re*). LVCAN. 2, 507 (*dub. an pro sing.*). VAL. FL. 7, 300 SIL. 13, 133 STAT. Theb. 11, 388 Ach. 1, 726. CLAVD. 7, 171 *et* 17, 119 *v. sub IB2a.* *in prosa*: CAES. Gall. 7, 50, 4 -as excidere (5 *sing., unde* -am *restituit Gertz*). civ. 3, 67, 5 erat obiectus -is ericius (-ae *coni. Göler; plur. tuetur Klotz in app. ed.*). APVL. met. 6, 18, 2 per -as hiantes *Orci* monstratur iter. ITALA Iob 3, 10 *v. supra p. 7, 37.* HIER. interpr. Iob 41, 6(5) *v. p. 7, 45.* **b** *sing. collectivus vel generalis*: SALL. Iug. 100, 4 excubitum in -a (-as *codd. recc.*) cohortis ex legionibus, pro castris equites auxiliarios mittere. OV. am. 1, 6, 29 urbibus obsessis clausae munimina -ae prosunt.

4 *in lusu verborum cum* portus (*cf. p. 1, 24*): PAVL. PELL. *p. 7, 21.*

deriv.: portarius, portella, portula. *cf.* portitor.
compos.: quadriportium; transportaneus. *Buchwald.*

portābilis, -e. *a* portare. *compar.* -ius AVG. epist. 31, 4. [*falso editum est olim pro* probabile CASSIOD. Didym. in Iac. 1, 12 p. 2, 26.]

i. qui (quod) portari potest, tolerabilis, φορητός (*quod gr. respondet apud* MVTIAN., NOVELL. Iust.): **1** *proprie* (*in comparatione*): ITALA prov. 27, 3 (Ps. Aug. spec. 88, *sim.* Hier. adv. Rufin. 3, 43 p. 490[B]) gravis est lapis et vix -is harena, ira autem stulti gravior ambobus (*gr.* δυσβάστακτον, *Vulg.* onerosa). **2** *translate* (*sc. de rebus praeter* SIDON.): AVG. epist. 31, 4 *onus coepiscopatus* ineffabiliter mihi aliquanto vestrae praesentiae solatio tolerabilius et -ius redderetur. SIDON. epist. 8, 11, 4 *Lampridius fuit* portandus quidem, sed -is. MVTIAN. Chrysost. hom. 26, 3 p. 399/400 omnia nobis facilia apparebunt, omnia -ia, omnia leviter sustinemus. 28, 4 p. 413/4 omnia haec (*fames, iniuriae sim.*) -ia sunt. NOVELL. Iust. 16 praef. excellentem expensam ad mediocrem quandam atque -em statuere quantitatem. 43, 1, 2 mediocre . . . et leve et -e ac facile *erit*, quod infertur, quanto a pluribus collectum. -e est *cum (acc. cum) inf.*: HESYCH. in lev. 13, 3 p. 934[D] vinci . . . ab alio maiori -e est; . . . cum a semetipso quispiam deterior fiat, importabile est. NOVELL. Iust. 95, 1, 2 non . . . possibile neque -e est omnino sine iudice relinqui provinciam.

compos.: importabilis.

portācla, portāgla *sim. v.* portulaca.

portārius, -a, -um. *a* porta. [*val.* portar; *raet. occ.* portier; *francog.* portier; *prov.* pourtier; *cat.* porter; *hisp.* portero; *port.* porteiro. *cf. M.-L. 6673. Wartburg IX 223. Corominas III 912. Machado² III 1857. St.*] *emendes quae de usu dicuntur vol. VII, 1, 131, 84 sq.*

i. q. ad portam pertinens, sc. non nisi pro subst.: **1** *masc., de ostiario, ianitore (abiit in sermonem gr.* πορτάριος, *v. Lampe, Patristic Gr. Lex.*): VVLG. IV reg. 7, 11 (*10* cum . . . venissent ad portam civitatis) ierunt . . . -ii et nuntiaverunt. I par. 16, 42 filios . . . Idithun fecit esse -os (*cf. 16, 38* Obededom filium Idithun et Osa constituit ianitores). CASSIOD. Ios. antiq. 9, 155 fecit . . . quosdam levitarum -os ad templi munimen (*gr.* πυλωρούς. *respicitur IV reg. 11, 6 sqq.*). BENED. reg. 66, 2 (*in capite* de hostiariis monasterii) qui -us cellam debebit habere iuxta portam. 66, 5. GLOSS. II 582, 10 ianitor: -us. ? **2** *neutr. de vectigali quodam*: GLOSS. II 453, 9 τέλος πύλης: -um (portorconi. *Goetz in indice, sed praecedit* τέλος ἐν λιμένι: portorium, *ut putem interpretem potius portorium terrestre, fere ad portas exactum, a portorio maritimo inepte distinguere voluisse hac voce, quam testantur etiam auctores quidam medii aevi; vix conferas tributa extraordinaria* columnaria, ostiaria *Caes. civ. 3, 32, 2. hucine etiam* GLOSS. *p. 56, 7?*).

[**portatilis** *adi. a* portare *derivandum haud necessario coni. Gelenius* ANON. de mach. bell. 18, 6 si . . . fluviorum . . . meatus impediet *exercitum,* portanti (*trad.*) pontis peculiaris succurret inventio (portati *Maas*; portandi *temptaverim ad notionem gerund. conferens* amandus *iuxta* amabilis, intolerandus *iuxta* intolerabilis *et al. sim.*).]

portātio, -ōnis *f.* *a* portare. *i. q. actio portandi* (*vi deflexa* CASSIOD.; *cum gen. obi. praeter* EVSEB. VERC., CASSIOD.):
1 *praevalet respectus in locum ferendi sim.*: SALL. Catil. 42, 2 nocturnis consiliis, armorum atque telorum -bus . . . plus timoris quam periculi effecerant *socii Catilinae.* VITR. 10, 1, 5 -es . . . eorum (*vini oleique*) non essent, nisi plostrorum . . . inventae essent machinationes. EVSEB. VERC. epist. 2, 4, 2 (*1* qua me vi multorum . . . supinum portastis de hoc hospitio) post primam -em. **2** *praevalet respectus tenendi, sustinendi*: SCRIB. LARG. 101 *dolores facti* ex . . . conatu aliquo supra vires vel ponderis supra modum -e (*inde restituitur* MARCELL. med. 20, 5 *ubi* ponderis portati *trad., quod vix recte tueri conati sunt Baehrens, Berl. Phil. Woch. 36, 1916, 219 et Horn ibid. 40, 1920, 887*). AVG. civ. 18, 8 p. 264, 26 D. caeli -o *Atlantis.* divers. quaest. 71, 1 (*ad Gal. 6, 2 ibid.* invicem onera vestra portate) oneris amici -o. serm. 4, 20 (*respicitur gen. 27, 9 sqq.*) -o pellium (*postea*: peccata eorum misericorditer tolerat, quod est pelles portare). *vergit in notionem q. e. onus*: CASSIOD. Ios. antiq. 6, 171 hasta *Goliath* . . . non levis dextrae -o *erat* (*gr.* βάσταγμα).

portātor, -ōris *m.* (*f. l. 57*). *a* portare (*item* PROB. inst. gramm. IV 181, 25, *sed vocem fere in usu non esse testari videtur, v. sub* portitor). [*val.* purtător; *it.* portatore; *raet. occ.* portadur; *francog.* porteur; *prov. vet.* portador, *var. prov., francoprov., vasc.; cat.* portador; *hisp.* portador; *port.* portador. *cf. M.-L. 6674. Battisti-Alessio IV 3029. Wartburg IX 207. Corominas III 854. Machado² III 1857. St.*] [*confunditur cum* portitor OPTAT. *infra* (*vix recte editum est olim* ISID. orig. 9, 4, 27; *de* SYMM. epist. 1, 90, 1 *v. p. 43, 25*).]

i. qui portat, gerulus: **1** *de animantibus*: ITALA Ios. 9, 21 (Lugd.) *Gabaonitae* erint (*pro* erunt) ligni concisores et aquae -es universae synagogae (*gr.* ὑδροφόροι, *Rufin. Orig. in lev. 5, 8 p. 349, 22* a. gestatores, *Vulg.* ut . . . aquas . . . conportent. *sim.* 9, 27 *ibid., ubi Vulg.* aquas conportantes, *sed 9, 23 Lugd. exhibet* aquarius [*om. gr.*]. *cf. etiam infra p. 42, 67. huc referam* GLOSS. II 462, 22 ὑδροφόρος: aquarius, ⟨a⟩quae -r. 567, 25 a. po⟨r⟩tator: qui manibus portat aquam). COMMENT. Lucan. 4, 57 (*v. p. 42, 44*). CLAVD. DON. Aen. 11, 550 p. 498, 26 ('telum . . . quod . . . gerebat bellator') fuit . . . -r ipse fortissimus. AVG. serm. 242, 7, 10 *de eo, qui alios homines portat.* GLOSS.[L] III Abstr. VE 3 vector: -r (*inde* II Abav. PO 27 *et* VE 4). I Ansil. GE 279 gerula: nutrix, -r (*ad Ruth 4, 16 l. 63? cf. ibid.* GV *40* g.: n., conportatrix [= *III Abstr.* GE *18*]). 308 gestator: -r. GLOSS. IV 487, 28 baiolus: gerolus, -r (*item* 590, 14). **2** *de calice*: OPTAT. 6, 2 calices, Christi sanguinis -es (portitores *var. l.*).

f. **portātrix,** -icis (*forma vitari videtur* GLOSS.[L] I Ansil. GE 279 *v. supra*). *i. quae portat, gerula*: CE 255 *Venus* pulchri oneris -x. GLOSS. bibl. cod. Aug. ed. Labhardt n. 997 gerule: -is, baiole (*ad Ruth 4, 16* nutricis ac gerulae officio. *cf. l. 57*).

portātōrius, -a, -um. *a* portare. *i. q. ad portandum aptus*:
1 *neutr. pro subst.*: **a** *de hamis vel anulis, quibus tentoria, velamina sim. tenentur, suspenduntur*: ITALA exod. 35, 10 (Lugd.) quaecumque praecepit dominus facere: tabernaculum et ornamenta et velamina et -a (*gr.* διατόνια, *Vulg.* anulos). **b** *de qualibet re, qua quis ad portandum utitur*: ITALA num. 13, 24 (Lugd.) sustulerunt eam *vitem cum uvis* in -is (*gr.* ἐπ' ἀναφορεῦσι, *Vulg.* in vecte). GLOSS.[L] V Aa F 255 ferculum: discum seu -um, id est forium (*sc.* φορεῖον). **c** *de vexillo*: GLOSS.[L] III Abol. VE 49 vexillum: ⌊a vehendo⌋ dictum, id est -um (⌊⌋ adventum *vel* advertendum *trad.; corrigitur sec.* I Ansil. VE 596).
2 *adi.* (*fem. pro subst. per ellipsin l. 79*): PS. AVG. serm. 181, 1 (= PS. FVLG. RVSP. serm. 49) Christum . . . -is nubibus ascendentem. CAEL. AVR. acut. 3, 16, 130 gestatio adhibenda in lectulo suspenso sive -a sella (chron. 1, 1, 15. *cf. 1, 4, 102 al.* s. fertoria. *omittitur subst.*: 2, 13, 161 sunt . . . leviter . . . movendi, -a scilicet vel cathedra longiore).

portātrix *v.* portator.

portātus, -ūs *m.* *a* portare, *sc. vox rationis causa a gramm. ficta.* *i. q. actus vel status portandi*: PRISC. gramm. II 262, 14 forsitan . . . etiam 'acus' ab 'acutu', 'portus' a '-u' . . . nata *per syncopen vocabula* primitivorum servant declinationem, *sc. ut* 'potus', *vox a* 'potatu' [Bk.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

derivanda. 263, 10 ea, quae a participiis derivantur in 'us' desinentia, si sint fixa (*i. in aliud genus flecti non possint*), quartae sunt: '-s portus', 'artatus artus'. *sim.* III 445, 2 *et inde* GRAMM. suppl. 128, 32. *cf. supinum* portatu *s. v.* porto *p. 47, 32.*

portella, -ae *f.* *a* porta, portula *deminutive.* GLOSS.L II Philox. PO 95 -a: *ῥυ[υ]μοπύλιον.* GLOSS. II 396, 11 *παραπύλιον*: haec -a. 497, 50 -a: *ῥυμοπύλιον ἤ[νι]τοι παραπύλιον.* *ex versione prava interpretamenti gr. ῥυμοπύλιον, tamquam sit 'viae ostium', explicaverim* GLOSS. I p. 42 -a: bivium (*cf. quae de vertendi more harum 'glossarum nominum' monuit Loewe, Prodromus, 1876, 133 sq.*).

portemia, -ae *f.* [*an liceat suspicari huic formae quodam modo gr. πορθμεῖον 'ponto' sim. subesse? Sch.*] *a* portare *derivat* ISID. *scribitur* -enia *l. 17.* *genus navigii* (*ad rem v. Miltner, RE XXII 335*): ISID. orig. 19, 1, 26 -a navicula Syriatici generis lata et sine carina, a portando vocata; utuntur his in Pannonia. GLOSS. I p. 149 (*in synonymorum serie*) lentis (*v. vol. VII 2, 1156, 50*) est navis vel liburnus . . . vel portenia *eqs.* V 614, 47 -a: navicula. *fortasse huc pertinent etiam glossae* bortama (*vel* bortanea, bortam): tecte manualis, *quas dubitanter s. v.* basterna *adfert Goetz in indice.* *Bk.*

***portendo,** -tendi, -tentum, -ere. [*a* tendere *formatum praeverbio* por-, *quod praebent etiam* porrigere, polliceri, polluere, *umbr.* purdouitu *'porricito'; littera -d- olim stirpi praesentis tantum inserta participio* portentum *deest. Sch.*] *de origine* (*vix huc l. 33*): SERV. auct. Aen. 7, 256 -i: porro tendi, praedici, significari (*sim.* FEST. *p. 15, 56 et* GLOSS.L IV dub. Plac. P 16 -ere: significare aliquid de futuris, id est porro tendere. GLOSS.). ISID. diff. 1, 459 portentum . . . a -endo, id est porro ostendendo. *scribitur* -tentetur *in var. l.* PLIN. nat. 2, 144. NOT. Tir. 11, 85 -it. 12, 11 -tus. *de formis: inf. praes. pass.* -ier PLAVT. Poen. 749 FRONTO p. 208, 22 v. d. H. *p. p. p.* -tus *in formis verbalibus non exstat nisi* PLAVT. Curc. 272 Poen. 1205 NOT. Tir. 12, 11 -tus (*in serie p. p. p. verborum cum* tendere *compositorum*); *de* IVST. 33, 1, 7 *v. infra p. 17, 55 sqq.* *de notione* (*cf.* SERV., ISID., GLOSS. *supra*): AVG. civ. 21, 8 p. 507, 15 D. portenta a -endo, id est praeostendendo (*inde* ISID. orig. 11, 3, 3). GLOSS. -o: *τερατολογῶ.* -it: *σημαίνει διὰ τέρατος. σημαίνει.* futura significat quasi porro tendit. significat, longe ante ostendit. praedicat, pronuntiat. promittit. -ito: ostendito. *sim. al.; ad singulos locos v. infra.* *legitur inde a* PLAVTO, *?* ENNIO (*v. p. 14, 46*), LVCILIO, ACCIO, CIC., *ceterum raro in poesi, sc. quater apud* VERG., *singulis locis apud* OV., GERM., PRVD. *al., tribus apud* SIL., *binis apud* STAT., CLAVD.; *e prosae orationis scriptoribus non utuntur hoc verbo e. g.* CAES., NEP., COLVM., PETRON., QVINT.). [*confunditur in codd. cum* protendere *e. g.* SIL. 16, 591 PS. ORIG. tract. 12, 18 B. PELAG. in II Cor. 3, 3 p. 245, 1 (*restituitur* TAC. ann. 13, 17, 1 TERT. adv. Marc. 5, 10 p. 606, 16 AMM. 23, 5, 8), *cum* ostendere SALL. hist. frg. 3, 109 (*v. l. 62*). *restituitur pro* portare AMM. 15, 3, 7. 31, 2, 24, *ceterum* -i *pro* potandi TAC. ann. 1, 28, 2. *var. l.* -at *pro* pertendat AVG. c. Faust. 21, 7 p. 575, 24 *vix recte tuetur Zycha.*]

I *pro obi. sunt quae signis indicantur, fere i. q. (prae) significare, (prae) monstrare* (*respiciuntur eventus futuri vel status in futurum porrecti praeter B2b et p. 12, 59; vis originaria porrigendi, quae viget sub II, sublucet fortasse* PLAVT. Curc. 272 Poen. 464): **A** *usu pagano indicantur futura* (*saepe in struct. pass.; pro subi. verbi act. sunt ipsa signa inde ab* ACC. [*v. p. 14, 6*], *ceterum divinitates inde a* CIC. har. resp. 53. VERG. Aen. 5, 706 [ira deum]. LIV. 1, 41, 3. 5, 15, 3. 26, 41, 18, *vates et oracula sub 2, ipse eventus in structura reflex.* LIV. 29, 10, 8):

1 *signis variis, sc. fere mutis:* **a** *in religione vel superstitione respiciuntur:* **α** *somnia:* PLAVT. Curc. 272 magnum malum, quod in quiete tibi -tumst. ACC. praetext. 35 id quod de sole ostentum est tibi (*i. Tarquinio Superbo*), populo commutationem rerum -it fore perpropinquam. CIC. div. 1, 46 ex triplici adpetitione solis triginta annos Cyrum regnaturum esse -i. SALL. hist. frg. 3, 109 extisne an somnio -retur (osten- *var. l.*) thesaurus. LIV. 26, 41, 18 dii . . . auguriis auspiciisque et per nocturnos etiam visus omnia laeta ac prospera -unt. VAL. MAX. 1, 7 ext. 1 quidnam ⟨id⟩ (*suppletur e Paride*) esset monstri et quid -ret. CVRT. 3, 3, 5 fulgorem Alexandro. STAT. Theb. 9, 583 praecipuos . . . illa metus -ere visa est nox. PLIN. epist. 1, 18, 2 egregiam actionem. SVET. Iul. 7, 2 arbitrium terrarum orbis. Dom. 23, 2 beatiorem post se laetioremque -i rei publicae statum. FRONTO p. 208, 22 v. d. H. laetam et pinguem fortunam -ier somnio. APVL. met. 11, 20, 2 quid rei -ret *imago* (*seq.: ututsese praesagium somni porrigeret, lucrum certum . . . significari . . . credebam*). *al.*

β *ritus peculiares:* PLAVT. Poen. 464 haruspex . . . omnibus in extis ai[e]bat -i mihi malum damnumque et deos esse iratos mihi (*respicitur extispicium ut*: 749. 1205 nimiae voluptatist, quod in extis nostris -tumst. SALL. Iug. 63, 1 magna atque mirabilia. hist. frg. 3, 109 LIV. 8, 6, 11. 31, 5, 7 prolationem finium victoriamque et triumphum -i [*sim.* 42, 30, 9]. 31, 7, 15. PAVL. FEST. p. 244 piacularia auspicia appellabant, quae sacrificantibus tristia -bant. VAL. MAX. 3, 7 ext. 6 FRONTO p. 104, 3 v. d. H. *al.*). LIV. 1, 8, 3 *duodecim aves* quae augurio regnum *Romulo* -erant (*respicitur augurium ut*: 1, 36, 4 quod aves . . . fieri posse -unt. 1, 55, 4 firma stabiliaque cuncta -ere. 26, 41, 18. FEST. p. 197 oscinum . . . oris cantu significat quid -i. CVRT. 4, 6, 12 urbis . . . excidium. PLIN. nat. 10, 41 exitium imperio. SIL. 4, 133 cladem . . . genti *al.*). PLIN. nat. 8, 185 delubra ei *Apidi tauro* gemina . . .: alterum intrasse laetum est, in altero dira -it (*de eodem*: AMM. 22, 14, 8 Germanicum Caesarem *cibum praebentem* . . . aversatus -erat paulo post eventura). AMM. 31, 2, 24 *e virgis vimineis Halani* quid porte⟨ndi⟩tur norunt.

γ *varii modi:* CIC. Verr. II 4, 108 *cum* magnorum periculorum metus ex ostentis -retur. har. resp. 26 (*respiciuntur ludi a servis turbati*) in eo ipso periculum est, ex quo periculum -itur. 53 cum *di immortales* principibus periculum caedemque -unt. 55 isti, qui -untur, metus. div. 2, 24 res tristissimas -i. VARRO frg. (440F.) Serv. auct. Aen. 3, 366 portentum, quod aliquid futurum -it. rust. 2, 4, 18 quod -erit *sus triginta porcos enixa*, factum *est* (*item de uberiore fetu*: PLIN. nat. 7, 33 Fausta quaedam . . . duos mares totidemque feminas enixa famem . . . -it). BELL. Afr. 82, 2 victoriam sibi propriam a dis immortalibus -i *e metu hostium.* SALL. Iug. 92, 2 omnes . . . credere . . . deorum nutu cuncta -i *Mario.* VERG. Aen. 5, 706 quae -ret ira . . . deum (SERV. praesignificabat). 7, 80 *Laviniam igne comprehensam* populo magnum -ere bellum (*cf.* LIV. 1, 41, 3 clarum hoc fore caput divino quondam circumfuso igni -erunt *dei* [*de Servio Tullio ut*: VIR. ill. 7, 2]. CLAVD. DON. Aen. 5, 530 p. 484, 11 cum ex Iuli capite exisset flamma, ignem prospera potius quam adversa -ere). OV. met. 15, 571 *Cipus cornua in capite suo videns* 'quidquid', ait, '. . . monstro -itur isto *eqs.*' LIV. 5, 15, 3 quidnam eo di -rent prodigio (*sc. aqua lacus intumescente. cf.* PLIN. nat. 31, 22 *fons quidam* transire solet in loca vicina -ens aliquid. SOL. 32, 16 ut -at futura *Nilus incrementi varietate*). 28, 11, 7 (*ignis in aede Vestae extinctus est*) id quamquam nihil -entibus deis . . . acciderat *eqs.* (43, 13, 1). 42, 20, 4 (*1 columna rostrata* . . . fulmine discussa est) prolationem . . . finium . . . -i responderunt *haruspices* (*item respiciuntur res fulmine tactae*: SVET. Aug. 94, 2 ostentum illud Augusti potentiam -isse. ARNOB. nat. 7, 40 *v. p. 14, 41.* AMM. 23, 5, 14 COD. Theod. 16, 10, 1 pr.; *cf. l. 36 sqq.*). 44, 37, 9 Macedonas ut triste prodigium occasum regni . . . -ens movit *defectus lunae* (CVRT. 4, 10, 6. TAC. ann. 1, 28, 2 aeternum laborem -i [potandi *M*]. *cf.* VAL. MAX. 8, 11 ext. 1 obscurato repente sole . . . interitum sibi caelesti denuntiatione -i credentes *Athenienses*). *al.* FEST. p. 274 prodigium *fictilium quadrigarum in fornace crescentium* -ere videbatur, in qua civitate eae fuissent, omnium eam futuram potentissimam. SEN. nat. 2, 32, 1 futura -unt *fulmina* (2, 34, 1 quicquid alia, *sc. exta sim.*, -unt, interventus fulminis tollit, quicquid ab hoc -itur, fixum est. 2, 49, 1 mortem exiliumque. 2, 50, 2 PLIN. nat. 2, 144. *cf. etiam l. 27*). CVRT. 4, 2, 14 *manantem e pane sanguinem* urbi . . . exitium -ere (*sim.* FRONTIN. strat. 1, 12, 4 Sertorius, cum equitum scuta . . . cruenta subito prodigio apparuissent, victoriam -i interpretatus est). PLIN. nat. 2, 237 si intermisit . . . semper ardens Nymphaei crater, dira Apolloniatis suis -it, ut Theopompus (*Frg. Gr. Hist. 115 F 316*) tradidit. 8, 221 *mures* adrosis Lanuvi clipeis argenteis Marsicum -ēre bellum *eqs.* 11, 55 sedere *apes* in ore infantis . . . Platonis suavitatem . . . eloquii -entes (*respiciuntur apes ut*: FRONTO p. 129, 17 v. d. H. sicut . . . de . . . formicarum et apicularum ostentis res maximae -untur, item . . . significari arbitror *eqs.* IVST. 23, 4, 8 regnum infanti, *quem apes aluerunt*, -i. AMM. 18, 3, 1 discrimen magnum -i. CLAVD. DON. Aen. 7, 65 p. 15, 18). 17, 244 in Capitolio in ara Iovis . . . enata palma victoriam triumphosque -it. SIL. 16, 591 ad maiora iubent . . . tendere vates: id monstrare deos atque hoc -ere signis (*sc. hasta frondibus se vestiente. sim.* AMM. 28, 1, 42). STAT. Theb. 1, 496 (*490 Adrastus tectos videns Tydea corio apri Polynicemque pelle leonis* stupet omine tanto) sensit . . . adfore, quos . . . Apollo -i generos . . . ediderat. TAC. ann. 14, 22, 1 tamquam mutationem regis -at (*cometes ut*: SVET. Nero 36, 1 summis potestatibus exitium. AVR. VICT. Caes. 41, 16. ISID. nat. 26, 13 [= SVET. frg. p. 221, 14]). *al.*

b *usu profano respiciuntur:* **α** *quaelibet* (*non tam indicium quam causam eventus futuri respicere videntur* SALL., DECL. *et fortasse* PLAVT. Asin.): PLAVT. Asin. 530 nobis periclum . . . -itur, dum eius exspectamus mortem, ne nos moriamur fame (frg. inc. 28 [*respicitur anus ebria vomitura velminctura*] pellibus *cubilis* p. -itur. POLLIO Cic. fam. 10, 32, 5 *nolui* eorum periculorum metu, quae victoribus illis -bantur, deminuere *exercitum.* LIV. 28, 5, 6). Most. 742 (*contextu lacunoso*) erus . . . venit; . . . -itur (cor tend- *trad.*) . . . ferriterium. Rud. 1394 (*loq. servus*) salvos sum, leno labascit, libertas -itur. SALL. Iug. 3, 2 cum . . . omnes rerum mutationes caedem fugam aliaque hostilia -ant (*cf.* DECL. in Catil. 38 quia civitatum versutia [*an versura? v. Kristoferson ad l.*] mutabilitatem rerum suarum -i . . . arbitrantur). LIV. 1, 50, 6 *si* suos eius *Tarquinii* paeniteat, quid spei melioris Latinis -i? SIL. 7, 431 (*Cymodoce nympha consulit Protea*) quid Tyriae classes ereptaque litora nobis -unt? **β** *prognostica:* GERM. frg. 4, 70 umidus . . . gelidos -it Aquarius imbris ([ignis *trad.*]. PLIN. nat. 18, 355). PLIN. nat. 2, 150 arcus vocamus extra miraculum frequentes et extra ostentum; nam ne pluvias quidem aut serenos dies cum fide -unt (18, 344 *solis orientis radii non inlustres* pluviam -ent [-unt *var. l.; syn.* significabunt, denuntiabunt, ostendetur]. 18, 347). 18, 345 nubes *orienti vel occidenti soli incumbentes* a quocumque vento fuerint, eum -ent (18, 347 ventos. 18, 355). 18, 347 si . . . puro nitore fulsit *luna*, serenitatem . . . -ere creditur (*postea*: praesagit, praemonebit). 18, 354 cum ab aquilone *fulgurabit* . . ., in posterum diem aquam -et. 18, 359 pulmones marini . . . plurium dierum hiemem -unt. AVIEN. Arat. 1859 id (*sc. nubila*) . . . mures . . . -unt (*gr. 1137 μαντεύονται*).

2 *verbis, sc. accedente colore praedicendi, vaticinandi* (*cf. etiam*

[*Scheible*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B2): Lvcil. 727 reditum . . . talem -bant *Vlixi Tiresias et Circe* (*si recte explicavit Marx ad l.*), neque alia in mare ulla offendere. Sall. Catil. 47, 2 ex libris Sibyllinis regnum Romae tribus Corneliis -i (*de eadem re*: Decl. in Catil. 92 eo . . . genere vaticinii dignitatem suam -i). Verg. Aen. 3, 184 haec generi -ere *Cassandram* debita nostro (*huc traxit Lindsay* Gloss.[L] III Abol. po 15 -ere: imminere [*accepitne interpres* debita *pro subi.?*], aperire). 7, 256 hunc illum . . . -i generum (*oraculo Fauni 7, 96sqq.*; Serv. praedici, significari). Liv. 29, 10, 8 quo maturius fatis, om⟨i⟩nibus oraculisque -enti⟨s⟩ sese victoriae compotes fierent. 29, 11, 5 perficiendi eius *negotii* quam sibi spem . . . -ret *oraculum Delphicum.* Amm. 14, 7, 7 *Serenianus familiarem misit* ad templum . . . fatidicum quaeritatum praesa⟨gia⟩, an ei firmum -retur imperium. 29, 1, 32 (*respicitur anulus pensilis quidam singulas litteras perstringens*). Consvlt. Zacch. 1, 27 p. 33, 17 (*syntaxi vix sana pertinet ad responsa in templis data*).

B *usu christiano, maxime* Tert. *proprio (scriptores christianos rem paganam referentes ad A relegavimus); respiciuntur*: **1** *quae putantur praefigurari* (*sc. technice secundum scripturae explicationem allegoricam; ad rem cf.* Tert. adv. Marc. 3, 5 p. 382, 14 alia species *prophetici eloquii* erit, qua pleraque figurate -untur per aenigmata et allegorias et parabolas [*distinguitur p. 382, 2 species*, qua futura . . . pro iam transactis enuntiantur]. 5, 4 p. 581, 16 'quae sunt allegorica' [*Gal. 4, 24*] id est aliud -entia. *ceterum cf.* Ps. Orig. *sub IIB*, Tert. resurr. *et* Vvlg. *sub IIIB*): Tert. bapt. 8 p. 207, 16 (*ad gen. 48, 14*) Iacob nepotes . . . manibus benedixit . . . transversim obliquatis in se, ut Christum deformantes . . . -rent benedictionem in Christum futuram (*sim.* adv. Marc. 3, 22 p. 416, 3 'da signum Tau . . .' [*Ezech. 9, 4*]; ipsa est . . . littera . . . Tau . . . species crucis, quam -bat futuram). coron. 9 l. 10 si *templum et altare et cetera coronis carentia* figurae nostrae . . . fuerunt . . ., hoc quoque figurate -bant, homines dei coronari non oportere. adv. Marc. 4, 13 p. 457, 23 totidem . . . apostoli -bantur proinde ut fontes (*num. 33, 9*) *eqs.* 5, 1 p. 570, 5 Saulis primo asperitas insectationis erga David dehinc paenitentia . . . non aliud -bat, quam Paulum in Saule *eqs.* monog. 6, 7 quid digamia . . . Abrahae -at, . . . apostolus edocet (*Gal. 4, 22sqq.*). 8, 3 *Anna prophetissa* templo dedita satis in semetipsa -bat, quales . . . ecclesiae debeant adhaerere. Lact. inst. 4, 26, 11 id -bat haec vis *corporum sanandorum*, quod . . . vitiorum maculis inquinatos doctrina eius *Christi* purificatura esset. Pelag. in Rom. 1, 4 ad Christum pertinentium in ipso Christo resurrectionis forma -itur (*Ps. Hier.* est, *var. l.* pert-). in I Cor. 11, 25 'hic calix novum testamentum est'; quia vetus hoc per sanguinem animalium -bat (-bant *MN*). in II Cor. 3, 3 velamen faciei Moysi cordis eorum *Iudaeorum* velamen ignorantiae -bat (ostend- *Ps. Primas.*). Avg. in psalm. 45, 12 l. 48 *signa miraculorum* quid -bant? quaest. hept. 7, 49 p. 493, 25 Iacob . . . ut id ipsum (*sc. Christi persecutionem*) -ret, luctabatur *cum angelo.*

2 *quae verbis significantur* (*cf. A2*): **a** *futura*: Tert. adv. Iud. 9, 4 quasi bellatorem -ant Christum *verba Is. 8, 4 prolata* (*eadem* adv. Marc. 3, 13 p. 396, 8). adv. Marc. 4, 8 p. 440, 6 dei regnum -bat *Christus* (*respic. Luc. 4, 43 ibid.* oportet me . . . adnuntiare regnum dei). 4, 31 p. 529, 3 sublectionem loco eorum (*sc. vocationem contemnentium, Luc. 14, 18sqq.*) ex gentibus de futuro -it *Christus.* 4, 35 p. 543, 5 ut *deus prophetia psalm. 117, 22* non eum -ret, quem et in lapidis . . . figura -rat (*sc. Christum*). 5, 10 p. 606, 16 carnalem et corporalem -it (prot- *codd.*) resurrectionem *apostolus* (*I Cor. 15, 35sqq.; antea p. 606, 9* praedicavit resurrecturum esse corpus. *cf.* resurr. 39 p. 82, 16 nec . . . aliam *resurrectionem* . . . a Paulo -i *atque carnis*). **b** *quaelibet* (*mera fere vi significandi, denotandi sim.*): Tert. anim. 18, 3 videmus . . . adversus sensus corporales aliam -i *a Platone* (*Phaed. 65ᵃsqq.*) paraturam ut multo idoniorem, vires scilicet animae. fug. 4, 1 ut hoc sono (*gen. 1, 10*) -ret bonum esse, quod deo visum est. adv. Hermog. 30, 1 quasi et haec *verba* (*gen. 1, 2*) confusae substantiae . . . argumenta -ant. 37, 3 cum dicis: '. . .', malam -is (mala portentis *codd.*) *materiam*, et cum adponis: '. . .', bonam subostendis (*syn.* pronuntiare). adv. Marc. 4, 24 p. 502, 3 testificationem (*sc. appropinquasse regnum dei, Luc. 10, 11*) minas . . . -entem *iis, qui apostolos non recipiunt.* p. 502, 19 scimus . . . figurate scorpios et colubros (*Luc. 10, 19*) -i spiritalia malitiae (*Eph. 6, 12*). 4, 26 p. 511, 18 hac voce (*Luc. 11, 19*) quid magis -it quam . . . *daemonia* se eicere . . . in virtute . . . creatoris? 4, 29 p. 522, 1 ut eum *Christum* furem -at (*Luc. 12, 39*). adv. Prax. 28 p. 284, 12 in Christi nomine . . . alium deum -i, si *quis* Christi nomen patri adscribat. pudic. 7 p. 232, 16 Christianum . . . peccatorem in parabola utraque -i (*Luc. 15, 4–9*). resurr. 48 p. 100, 7 (*ad I Cor. 15, 29* qui baptizantur pro mortuis) certe illa praesumptione hoc eos instituisse -it (cont- *Gelenius*, Paulus ostendit *Engelbrecht*), quae *eqs.* virg. vel. 7, 6 cum . . . 'filias hominum' dicit (*gen. 6, 2*), manifeste virgines -it. Greg. M. moral. 31, 47 quid . . . per significationem locustae -unt (*exod. 10, 13*) . . . nisi linguas adulantium *eqs.*

appendix structurarum ad I: **1** *ipsa signa (quae pro obi. sunt v. sub II) inducuntur*: **a** *loco instrumenti*: α *per praepos.*: Plavt. Poen. 464 omnibus in extis (1205 Svlp. Sev. chron. 2, 3, 4). Cic. Verr. II 4, 108 ex ostentis (har. resp. 26 div. 1, 46 Epit. Alex. 92). Liv. 26, 41, 18 auguriis auspiciisque et per nocturnos visus (Svet. Aug. 95. Claud. 29, 3 per quaedam ostenta. Pelag. in I Cor. 11, 25). Fronto p. 129, 17 v. d. H. de . . . ostentis. β *per abl.*: Sall. hist. frg. 3, 109 extis ne an somnio (Liv. 8, 6, 11 Val. Max. 3, 7 ext. 6. Plin. epist. 2, 20, 13 quibus). Ov. met. 15, 571 monstro . . . isto. Liv. 1, 8, 3 augurio (26, 41, 18 *v. supra.* Cvrt. 4, 6, 12 Svet. Vit. 18 Amm. 15, 3, 7). 1, 41, 3 circumfuso igni. 5, 15, 3 eo . . . prodigio. 29, 10, 8 fatis ominibus oraculisque. Val. Max. 8, 11 ext. 1 caelesti denuntiatione. *al.* **b** *pro subi.* (*cf. etiam sub III*): Acc. praetext. 35 id quod . . . ostentum est. Varro frg. (440F.) Serv. auct. Aen. 3, 366 portentum (Ivst. 17, 1, 3. *cf.* Liv. 1, 55, 5 prodigium [42, 20, 4. 44, 37, 9 Fest. p. 274 Ivst. 40, 2, 1]. 21, 29, 4 principium . . . omenque belli [Ivst. 12, 16, 6 Clavd. rapt. Pros. 3, 132]. Val. Max. 1, 7 ext. 1 *monstrum* [Svet. Galba 18, 1]. Svet. Aug. 94, 2 ostentum [Drac. laud. dei 1, 87, *ubi supple 'ostenta' e versu 85; usum intrans. vix recte agnovit Vollmer in indice*]). rust. 2, 4, 18 *sus XXX porcos enixa.* Sall. Iug. 3, 2 rerum mutationes. Verg. Aen. 7, 80 *Lavinia igne comprehensa.* Liv. 1, 8, 3 aves (1, 36, 4. *cf.* Amm. 15, 7, 8 alites). 1, 55, 4 non motam Termini sedem. 1, 55, 6 visa species. Pavl. Fest. p. 244 auspicia. Germ. frg. 4, 70 umidus . . . Aquarius. *et saepe* (*v. imprimis A1bβ et B1*).

2 *quae significantur, inducuntur*: **a** *per obi. acc.* (*simulque per subi. in struct. reflexiva* Liv. *l. 52*): α *solum*: ① *-untur mala, incommoda sim. vel indefinita (notabiliora)*: Plavt. Asin. 530 periclum (frg. inc. 28 Cic. har. resp. 26. 53 Pollio Cic. fam. 10, 32, 5 Liv. 28, 5, 6 Svet. Cal. 57, 2. *cf.* Amm. 18, 3, 1 discrimen). Curc. 272 quod *malum* (Poen. 464 m. damnumque [749]. Sen. nat. 2, 50, 2 Drac. laud. dei 1, 87. *cf.* Clavd. Don. Aen. 2, 175 p. 173, 8 aliquid mali). Most. 742 ferriterium. Cic. Verr. II 4, 108 magnorum periculorum metus (har. resp. 55 Stat. Theb. 9, 583). har. resp. 53 periculum caedemque (Sall. Iug. 3, 2 c. fugam aliaque hostilia. *cf.* Val. Max. 8, 11 ext. 1 interitum. Sen. nat. 2, 49, 1 mortem exiliumque. Svet. Galba 18, 1 exitum. Amm. 23, 5, 8 obitus. *cf. l. 37sqq.*). div. 2, 24 res tristissimas (Arnob. nat. 7, 40 *v. infra. cf.* Pavl. Fest. p. 244 tristia). Varro frg. (440 F.) Serv. auct. Aen. 3, 366 aliquid futurum (Sen. nat. 2, 32, 1 Sol. 32, 16 Isid. diff. 1, 458. *cf.* Amm. 22, 14, 8 paulo post eventura. 25, 10, 11 id quod mox accidit). Verg. Aen. 7, 80 bellum (Plin. nat. 8, 221). Ov. met. 15, 571 quidquid . . . seu laetum est . . . sive minax (*cf.* Clavd. Don. Aen. 5, 530 p. 484, 11 prospera potius quam adversa. Isid. nat. 26, 13 [= Svet. frg. p. 221, 14] secunda vel adversa). Liv. 44, 37, 9 occasum regni perniciemque gentis (*cf.* Cvrt. 4, 2, 14 exitium [Plin. nat. 10, 41 Svet. Nero 36, 1]. 4, 6, 12 excidium. 4, 10, 6 ruinam stragemque [Ivst. 17, 1, 3]. *sim. al.; cf. et l. 26sqq.*). Plin. nat. 2, 237 dira (8, 185 Ivst. 17, 1, 3). *et al.* *per praepos.* ab *indicatur insuper unde mala proficiscantur*: Arnob. nat. 7, 40 ictum cum esset Capitolium fulmine . . . responsum *est* res scaevas tristissimasque -i ab incendiis, caedibus *eqs.* ⓘⓘ *-untur bona, felicia, laeta sim.* (*cf. l. 34sqq. et quaedam sub β et b allata*): Plavt. Poen. 1205 nimiae voluptatist quod . . . -tumst. Rud. 1394 libertas. Lvcil. 727 reditum *Vlixi.* Sall. Catil. 47, 2 regnum (Liv. 1, 8, 3. Lact. inst. 1, 11, 62 [= Enn. frg. var. 98 *non ad verbum allatum*]. Ivst. 11, 7, 7. 23, 4, 8 Vir. ill. 6, 4). Iug. 63, 1 magna atque mirabilia (Svet. Aug. 95 laeta . . . et m. Fronto p. 129, 17 v. d. H. res maximas). hist. frg. 3, 109 thesaurus. Liv. 1, 55, 5 magnitudinem imperii (*cf.* 31, 5, 7 prolationem finium [42, 20, 4]. 42, 30, 9 propagationem finium). 21, 29, 4 prosperum eventum. *ibid.* victoriam (29, 10, 8 -entis sese victoriae. 31, 5, 7 et triumphum [42, 30, 9 Plin. nat. 17, 244]. Frontin. strat. 1, 12, 4 Ivst. 12, 16, 6. *cf.* Bell. Afr. 82, 2 *sub β*). 29, 11, 5 spem. Cvrt. 3, 3, 5 fulgorem (*cf.* Amm. 23, 5, 14 incrementa claritudinis). Plin. nat. 2, 144 summa felicitas (Svet. Vesp. 5, 2. *cf.* Fronto p. 208, 22 v. d. H. laetam et pinguem fortunam). 11, 55 suavitatem . . . eloquii. Tac. hist. 2, 78, 2 imperium (Svet. Galba 4, 2 Amm. 14, 7, 7. *cf. l. 50*). *al.*

β *accedit acc. praedic.*: Bell. Afr. 82, 2 victoriam sibi propriam. Verg. Aen. 3, 184 haec generi . . . debita nostro. 7, 256 hunc illum . . . generum (Stat. Theb. 1, 496 quos . . . g.). Liv. 1, 55, 4 firma stabiliaque cuncta. 26, 41, 18 omnia laeta ac prospera (*eadem* 31, 7, 15). Svet. Dom. 23, 2 beatiorem post se laetioremque . . . rei publicae statum. Tert. anim. 18, 3 aliam . . . paraturam ut multo idoniorem. adv. Hermog. 37, 3 *materiam* malam. adv. Iud. 9, 4 (= adv. Marc. 3, 13 p. 396, 8) bellatorem . . . Christum. adv. Marc. 4, 24 p. 502, 19 colubros -i spiritalia malitiae. 4, 29 p. 522, 1 eum *Christum* furem.

b *per acc. c. inf.* (*cf. aβ; dubites de* Plavt. Poen. 464, *v. p. 11, 73, item de* Tert. bapt. 8 p. 207, 16, *v. p. 13, 26*): Lvcil. 727 neque alia . . . ulla offendere. Acc. praetext. 35 commutationem rerum . . . fore perpropinquam. Cic. div. 1, 46 triginta annos Cyrum regnaturum esse. Liv. 1, 36, 4. 1, 41, 3. 1, 55, 6 Fest. p. 274 Plin. epist. 2, 20, 13 Svet. Claud. 29, 3. Vit. 18 non aliud -i . . . quam venturum *eqs.* (*sim. praecedit pron. neutr.*: Tert. adv. Marc 4, 26 p. 511, 18 quid magis -it quam *eqs.* Clavd. Don. Aen. 3, 20 p. 264, 15 id). *al.*

c *per enunt. secund.* (*praecedente pron. dem.* Lact.): Tert. monog. 8, 3 quales . . . ecclesiae debeant adhaerere. Lact. inst. 4, 26, 11 id . . ., quod . . . inquinatos doctrina eius purificatura esset.

3 *quem (quid) respiciat portentum indicatur dativo passim inde a* Plavto (*e. g.* Asin. 530 nobis . . . et familiae. frg. inc. 28 pellibus. Sall. Catil. 47, 2 tribus Corneliis. Verg. Aen. 7, 80 populo. *cf. et p. 15, 31*), *praepos. v. p. 15, 31* (*vix huc spectat* Tac. ann. 13, 17, 1 iram deum -i . . . adversus facinus).

II *pro obi. sunt ipsa signa, i. q. in conspectum porrigere, (prae-)*

[Scheible]

2*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

significando exhibere (eloqui l. 22), monstrare sim. (*praevalente respectu efficiendi* EVAGR. *sub B; formas neutr. pron. vel adi. ambiguas ad I relegavimus*; AMM. 15, 3, 7 *e lect. trad.* avirio *potius* augurio *quam* auguria *restituas; de* IVST. 33, 1, 7 *v. p. 17, 55*): **A** *apud paganos*: CIC. nat. deor. 2, 7 praesensiones rerum futurarum quid aliud declarant nisi hominibus ea, quae sint, ostendi, . . . -i, . . ., ex quo illa ostenta . . ., portenta . . . dicuntur (*huc trahunt Plasberg 1911 et Pease 1958 ad l.; sunt qui deleant* quae sint; *ad I spectat, si recte cum codd. det.* quae ⟨futura⟩ sint *legit Walker, vel* ea *ad gen.* rerum futurarum *referas, ut Ax 1933, 180*). 2, 166 *deos hominibus consulere* intellegitur . . . significationibus rerum futurarum, quae tum dormientibus tum vigilantibus -untur. div. 1, 119 quae (*sc. exta sine corde, iecur sine capite*) . . . illi -bantur a dis . . ., ut videret interitum, non ut caveret. 2, 130 Chrysippus (*Stoic. vet. frg. II 1189*) . . . divinationem definit his verbis: vim . . . explicantem signa, quae a dis hominibus -antur (*cf. Stoic. vet. frg. II 1018* ὑπὸ τῶν θεῶν διδομένων σημείων). LIV. 30, 32, 9 ominatur, quibus quondam auspiciis patres . . . pugnaverint . . ., ea illis . . . -isse deos. TAC. ann. 6, 37, 2 quia eorum, quae terra caelove -rentur, *esset* certior fides, fluminum instabilis natura simul ostenderet omina raperetque. APVL. met. 10, 17, 5 scaevum praesagium. **B** *apud Christianos* (*an huc l. 42? loc. dub.* HIER. in Ezech. 12, 4 – 6 l. 1232 viri portentosi vocantur *prophetae* [*Zach. 3, 8*], quod figuras -ant [*cod. P; sed* futura *editur vulgo fortasse recte sec. locum geminum* 4, 13 – 15 l. 1466]): PS. ORIG. tract. 12, 18 B. *Raab* typum ecclesiae . . . -bat (pro- *var. l.*). 14, 13 (*ad iud. 7, 12*) Madian . . . imaginem diaboli -bat, Amelech vero mortis. *cum obi. rei effectae fere i. q. portentose facere*: EVAGR. vita Anton. 83 nos minime convenit diffidere tam grande miraculum per hominem potuisse -i (*Migne gr. 26, 960B* εἰ . . . τοσαῦτα γέγονε θαύματα, *Vita Anton.* si talia admirabilia facta sunt).

III *absolute vel intransitive, fere i. q. signum, indicium esse* (*quo spectet praesagium indicatur dat. l. 35. 39. 44, praepos. l. 42. 46; non huc pertinet* DRAC. *p. 14, 11 sq.*): **A** *in divinatione pagana*: CIC. div. 1, 93 *signa*, quia . . . ostendunt, -unt, . . . ostenta, portenta dicuntur (*sim.* FEST. p. 138 NON. p. 430, 4). PLIN. nat. 2, 93 *cometen arbitrantur* tibiarum specie musicae arti -ere *eqs.* 2, 139 (*antea*: in totam vitam fatidica *fulmina*) existimant non ultra decem annos -ere privata *fulmina*, . . . publica non ultra tricesimum annum. IVST. 22, 6, 2 si prius quam proficiscerentur *sol occidisset* . . ., adversum profecturis prodigium esse; nunc, quia egressis acciderit, illis, ad quos eatur, -ere. **B** *in sacra scriptura eiusque explicatione*: TERT. adv. Marc. 4, 15 p. 464, 20 ita praemiserat *deus*: 'posui ante vos benedictionem . . .' (*deut. 30, 19*); quod etiam in hanc euangelii dispositionem -bat (*an deus pro subi., ut ad IIB pertineat? cf.* resurr. *infra*). 4, 30 p. 525, 11 de . . . similitudine (*Luc. 13, 21*) vereor, ne forte alterius dei regno (-um *Kroymann*) -at. resurr. 28 p. 65, 15 cum Moyses manum in sinum condit et emortuam profert . . . (*exod. 4, 6 sq.*), nonne hoc de toto homine -it? (*Moyses pro subi. intellegit Evans in versione 1960, vix recte*). VVLG. Zach. 3, 8 quia viri -entes sunt *amici Iesu sacerdotis* (*duplicem explicationem exhibet* HIER. *ad l.: aut prophetas esse intellegendos, qui* in signum sunt positi futurorum [l. 185; *sim. p. 22, 28 sq.*], *aut apostolos,* qui eius *domini* mystica signa perspexerint et ex praesentibus futura cognoverint [l. 211 sq.]).

p. p. p. pro subst. ***portentum,** -ī *n.* (*cf. usum supra sub II illustratum*). *de origine: coniungitur cum* portendere VARRO frg. (440F.) Serv. auct. Aen. 3, 366 CIC. nat. deor. 2, 7 *et saepius* (*coll. p. 11, 24 sq. addiderim* FEST. p. 245 -a, quae quid porro tend[e]atur indicent. GLOSS. V 657, 27 -um dicitur quod porro nos dirigat vel quod portendat longius [*cf.* CHAR. gramm. p. 389, 2B. quod porro . . . manet]), *ceterum fortasse cum* portare NON. p. 430, 4 *infra*. *gen. plur.* -um: PACVV. trag. 82 (*affertur a* CIC. orat. 155, *qui testatur hanc formam in neutris minus usitatam esse*). *genus neutr. testantur* PS. ASPER gramm. suppl. 41, 33 GRAMM. suppl. 106, 14. *de notione et de differentiis* (*v. etiam infra sub IA1a*): VARRO frg. (440F.) Serv. auct. Aen. 3, 366 (*v. vol. VIII 1446, 13*) *originis potius quam notionis differentias vocum* ostentum, -um, prodigium, miraculum, monstrum *illustrare videtur* (*caute adducit frg.* SERV. auct. *l. c.*: modico fine discernuntur, sed confuse pro se plerumque ponuntur. *ceterum fere pro synon. afferunt*: FEST. p. 138 monstrum . . ., quod monstret futurum . . ., quod etiam prodigium . . . et -um, quod portendat et significet; inde dici apparet . . . ostentum. p. 194 ostentum . . . pro -o poni. SYNON. Cic. p. 421, 17 deforme. . . . monstrum. -um. prodigium. ostentum. GLOSS. II 453, 22 τέρας: monstrum, -um *eqs.* [*sim.* III 253, 3]). FEST. p. 245 -a existimarunt quidam gravia esse, ostenta bona; alii -a quaedam bona, ostenta quaedam tristia appellari (*quae sequuntur v. vol. VIII 1446, 39. cf.* SERV. Aen. 7, 58 -a: signa quae sunt media . . .; nam et bona et mala sunt -a. *v. etiam p. 16, 37*). NON. p. 430, 4 monstra et ostenta similiter intelleguntur, quod inminentia monstrent et ostendant; omen vero votum est . . . vocis . . .; -um non solum quod portendat, sed quod etiam -a ⌊adportet et faciat⌋ (eliciat *L. Müller*) ex his significationibus, quae in auspiciis, auguriis, extispiciis ostenduntur; prodigium autem semper pessimum est. 435, 27 sqq. monstra ostenta et monita deorum *sunt*; . . . prodigia deorum minae vel irae . . .; -a ostenta quae aliquid imminere significant (*vix apte affertur* LVCIL. 587, *v. p. 18, 42*). PROB. app. gramm. 200, 7 ostentum et monstrum praesentia ostentant, prodigium autem et -um futura significant. CHAR. gramm. p. 389, 2B. (*v. vol. VIII 1446, 49*). p. 389, 9 in ostento raritas admirationem facit, in monstro rectus ordo naturae vincitur, in -o differtur eventus, in prodigio detrimenta significantur. ISID. diff. 1, 457 (*v. vol. VIII 1446, 55*). 1, 458 -um dicitur, quod ex omni parte naturae mutationem sumens aliquid portendere futurum videtur, sicut . . . in Xerxis regia ex equa vulpem ferunt creatam . . .; nam portentosa dicuntur quae ex parte corporis sumunt mutationem (notationem *var. l.*), ut exempli causa cum sex digitis nati (*sim.* orig. 11, 3, 6 -a sunt quae transfigurantur . . .; p. vero levem sumunt mutationem *eqs.*). 1, 459 -um nascitur et in sua permanet qualitate; ostentum vero subito offertur oculis et subducitur *eqs.* GLOSS. -um: τέρας. παράδειγμα. novum aliquid pro signo natum aut factum. -a: signa vel mirabilia. monstruosa signa. ostensionis signa. *al. vix est quod moneamus has voces a scriptoribus fere promiscue usurpari; iuxtaponuntur vel variant inter se* -um *et* miraculum (CIC. nat. deor. 1, 18 LIV. 4, 35, 9. PLIN. nat. 28, 70 -orum miracula), monstrum (LVCIL. 480 CIC. S. Rosc. 63 Cluent. 188 Phil. 13, 49 nat. deor. 3, 5 div. 1, 92. *al.; v. etiam infra p. 21, 8 sq. et vol. VIII 1446, 81 sqq.*), omen (SIL. 16, 125, *cf.* SERV. *infra l. 38*), ostentum (CIC. div. 2, 61 [*62* o.]. PLIN. nat. 2, 199. CENS. 17, 5 [*6* o.]. EPIT. Alex. 91 [*92* o.]. *al., v. etiam p. 17, 30 sq.*), prodigium (PACVV. trag. 82 CIC. S. Rosc. 38 Pis. 9 Phil. 4, 10. *al.* SALL. Catil. 30, 2 LIV. 5, 15, 6 *et saepe. asyndeton bimembre in sermone legis* CIC. leg. 2, 21, *gen. inhaerentiae* prodigiorum -a CONSVLT. Zacch. 2, 11 p. 71, 4; *notione distinguuntur* ACC. trag. 209 *v. p. 17, 12 sq.*), signum (STAT. Theb. 3, 640 [*639* s.]. ITALA exod. 7, 3 *et* 9 [Lugd. *al.*]. Marc. 13, 22 [codd. k, l = VVLG.] *et saepe in sacris scripturis et inde apud eccles., e. g.* TERT. resurr. 22 p. 55, 2). *legitur inde a* PACVV., ACC., CIC.

i. q. prodigium sim., τέρας (*quae vox gr. respondere solet; fere de ipsis rebus vel eventibus monstruosis; hic illic potius de actione vel statu significandi, ut e. g. in structura dat. fin.* ACC. *p. 17, 12* [*conferasne etiam p. 19, 17? ceterum v.* in -um *infra p. 17, 83*], *gen. qual.* IVL. VAL. 3, 16 *p. 18, 59* [*v. etiam p. 18, 66*]; *de ratione, quae intercedit inter* -um *et voces affines, v. l. 13 sqq. p. 15, 62 sqq.*): **I** *usu primario respiciuntur insolita quaedam, quae fere contra naturam esse (fieri) putantur*:

A *notione originaria, sc. vigente vi significandi, demonstrandi, de signis*: **1** *indicantibus futura* (*respiciuntur imprimis funesta vel media, sed bona* ACC. trag. 209 CIC. carm. frg. 22, 4. 24 VERG. Aen. 8, 533 [SERV. bona omina]. SIL. 16, 125 *et p. 15, 73*): **a** *doctrinae* (*cf. et supra p. 15, 62 sqq.*): CIC. div. 2, 61 (*sec. Chrysippum*) nec quicquam fit, quod fieri non potest, nec, si id factum est, quod potuit fieri, -um debet videri; nulla igitur -a sunt; nam si, quod raro fit, id -um putandum est, sapientem esse -um est *eqs.* (*cf.* SEN. contr. 1, 3, 4 scio nec fieri, quod non potest, nec -um esse, quod potest). CENS. 17, 5 -a mitti divinitus, quibus admonerentur *homines* unum quodque saeculum esse finitum. AVG. civ. 21, 8 p. 504, 24 sqq. D. hoc certe Varro . . . -um non appellaret (*v. p. 19, 21 sq.*), nisi esse contra naturam videretur; omnia quippe -a contra naturam dicimus esse, sed non sunt; . . . -um . . . fit non contra naturam, sed contra quam est nota natura (*inde* ISID. orig. 11, 3, 1 sq.); quis autem -orum numerat multitudinem *eqs.* quaest. hept. 5, 29 quoniam -orum inspectores prohibet esse in populo dei (deut. 18, 11 *cit. p. 17, 1*), quaerendum est, quomodo ista -a . . . discernantur ab eis, quae divinitus . . . dantur; . . . illae inspectiones prodigiorum a significationibus divinorum miraculorum discernendae sunt. ISID. orig. 11, 3, 4 quaedam . . . -orum creationes in significationibus futuris constitutae videntur; vult enim deus . . . ventura significare per aliqua nascentium noxia, sicut et per somnos *eqs.* *in partitione rei divinae*: CIC. har. resp. 18 *maiores nostri* caerimonias pontificatu, rerum bene gerundarum auctoritates augurio, fatorum veteres praedictiones Apollinis vatum libris, -orum expiationes Etruscorum disciplina contineri putaverunt (*inde* VAL. MAX. 1, 1, 1 -orum depulsi⟨one⟩s). nat. deor. 3, 5 cum omnis populi Romani religio in sacra et in auspicia divisa sit, tertium adiunctum sit, si quid praedictionis causa ex -is et monstris Sibyllae interpretes haruspicesve monuerunt.

b *exempla*: **α** -a *indefinita* (*distingui videntur certa quaedam genera -orum l. 68. 77. 81*): (I) *generatim*: PACVV. trag. 82 prodigium horriferum, -um pavos. CIC. Phil. 4, 10 sive . . . prodigiis atque -is di immortales nobis futura praedicunt . . . sive *eqs.* top. 77 (*inter*: divina testimonia . . . rerum) multarum . . . rerum in terra -a atque etiam per exta inventa praesensio, a dormientibus quoque multa significata visis. nat. deor. 2, 163 multa oraculis declarantur . . ., multa -is. SALL. Catil. 30, 2 alii -a atque prodigia nuntiabant. LIV. 3, 5, 14 caelum visum est ardere plurimo igni, -aque alia . . . obversata oculis. STAT. Theb. 3, 640 (*verba Amphiarai bellum dissuadentis*) vidi ingentis -a ruinae (*639* signa futuri). *al.* (II) *speciatim respicitur interpretatio vel expiatio* (-a *comburuntur p. 17, 77*): CIC. har. resp. 11 (*antea*: expiabo religionem aedium mearum) libenti animo -is deorum immortalium religionique parebo. leg. 2, 21 prodigia -a ad Etruscos [et] haruspices . . . deferunto . . .; quibus divis creverint, procuranto idemque fulgura atque obstita pianto (*cf. l. 56 sqq. nec non p. 17, 21. 46 et* div. 1, 92 Etruria . . . de caelo tacta . . . interpretatur, quid quibusque ostendatur monstris atque -is). div. 1, 109 quae . . . extis, quae fulgoribus, quae -is, quae astris praesentiuntur, haec notata sunt observatione diuturna (*cf.* CENS. 17, 6 haec -a Etrusci . . . diligenter observata in libros rettulerunt). 2, 61 coniector quidam et interpres -orum ([*postea*: ostentum]. *cf. p. 17, 17 et* ITALA

[*Scheible*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

deut. 18, 11 [Coll. Mos. 15, 1, 2] nec haruspex nec interrogator mortuorum nec -a inspiciens [*gr.* τερατοσκόπος, *altera versio ibid. 15, 1, 1* nec intendas prodigia, *Lugd.* ariolus, Aug. quaest. hept. 5, 29 -orum inspectores, *Vulg.* ne divinos *consulat*]. IREN. 1, 15, 6 [1, 8, 17 H.] idolorum fabricator, Marce *haeretice*, et -orum inspector [*gr.* τερατοσκόπε]). VARRO rust. 1, 1, 3 ad cuius *Sibyllae* libros ... publice solemus redire, cum desideramus, quid faciendum sit nobis ex aliquo -o (*cf.* LIV. *l. 29 et 73*). LIV. 5, 15, 6 de privati -i procuratione ... consulere *vatem*. APVL. met. 3, 2, 5 in modum eorum, quibus lustralibus piamentis minas -orum hostiis circumforaneis expiant, circumductus. COMM. instr. 1, 22, 6 -a sua scisse quo profuit illi, *qui haruspices sim. consuluit*?

β -a definita: (I) *varia*: ACC. trag. 209 quod mihi -o caelestum pater prodigium misit ..., agnum ... aurea clarum coma. praetext. 6 te sancte ... invoco, -a ut populo patriae verruncent bene (*respiciuntur cerva et lupus Romanis victoriam portendentes, v. Liv. 10, 27, 8*). CIC. div. 1, 39 (*Philist. Frg. Gr. Hist. 556 F 57*) *Dionysii mater* somniavit se peperisse satyriscum; huic interpretes -orum, qui Galeotae tum in Sicilia nominabantur, responderunt *eqs.* 1, 76 maximum ... illud -um ... Spartiatis fuit, quod ... simia ... sortes *oraculi Dodonaei* ... disturbavit. 2, 59 quod clipeos Lanuvii ... mures rosissent, maxumum id -um haruspices esse dixerunt: quasi vero quicquam intersit mures ... scuta an cribra corroserint (*antea*: monstrum). carm. frg. 22, 4 omnes memori -um mente retentant (*aliter Hom. B 301; respicitur draco novem devorans aves. de eodem*: 22, 24 haec -a [*B 324* τέρας]). VERG. Aen. 7, 58 variis -a deum terroribus obstant (*de examine apium in apice lauri subito pendente*). 11, 271 horribili visu -a sequuntur (*sc. socii in aves conversi, quos argumentum affert Diomedes auxilium negans*). LIV. 1, 56, 4 -um terribile visum: anguis ex columna lignea elapsus. 10, 47, 6 (*respicitur pestilentia*) -o ... iam similis clades erat et libri aditi ... quod remedium eius mali ... daretur. PLIN. nat. 1, 17 ind. auct. Aristandro, qui de -is scripsit (*cf. 17, 243* qualibus ostentis, *sc. arboribus mutatis sim.*, Aristandri ... volumen scatet). SIL. 16, 125 (*124* omina. *128* prodigia. *133* monstra) caelicolae, -a ... vestra secundi condite (*de flamma in capite Massinissae edita; sim. de Lavinia igne comprehensa* CLAVD. DON. Aen. 7, 250 p. 41, 6). STAT. Theb. 3, 512 (*loq. Melampus augurium capiens*) quae prima deum -a sequamur? (*510* monstra volant, dirae stridunt ... volucres). *al.* *iocose in imag.*: CARM. pop. Gell. 15, 4, 3 concurrite ... haruspices! -um inusitatum conflatum est recens: nam mulas qui fricabat consul factus est. MART. 11, 102, 8 (*de puella, quae loquendo pulchritudinem perdit*) audiat aedilis ne te videatque caveto: -um est, quotiens coepit imago loqui. (II) *portendunt res naturae*: VARRO frg. Cens. 17, 8 cum multa -a fierent et murus ac turris *urbis* ... de caelo tacta essent (*respiciuntur fulmina ut*: VERG. Aen. 8, 533. LIV. 28, 27, 16 *v. infra.* FEST. p. 214 peremptalia fulgura *vocantur* ..., quae superiora fulgura ut -a vi sua peremant [*eadem fere* p. 245]). CIC. div. 1, 35 *Etruscos non* fallaciter -a interpretari, cum terrae saepe fremitus, saepe mugitus, saepe motus multa ... gravia et vera praedixerint (*item de terrae motu sim.*: 1, 97 [*praeter cetera velut*: duo visi soles ..., tres lunae *eqs.*]. PLIN. nat. 2, 199 [*cf.* 1, 2, 85] factum est ... ingens terrarum -um; ... montes duo inter se concurrerunt *eqs.* [*postea*: non minus mirum ostentum]. IVST. 17, 1, 3). LIV. 28, 27, 16 lapides pluere et fulmina iaci de caelo et insuetos fetus animalia edere vos -a esse putatis (*quae sequuntur v. p. 19, 56 sq.*). 44, 37, 5 *C. Sulpicius Gallus* pronuntiavit nocte proxima, ne quis id pro -o acciperet, ... lunam defecturam esse (*cf.* IVST. 33, 1, 7 luna nocte defecit, id -um Perseo omnibus praesagantibus finemque ... regni portendi vaticinantibus [triste id -um *vel* ostentum *var. l.*; -um *pro subst. accepit Petersson, 1926, 70 sq., sed fortasse intellegas potius inf. perf. pass.*]. *sim. de solis defectu*: TERT. Scap. 3, 3 sol ... extincto paene lumine adeo -um fuit, ut non potuerit ex ordinario deliquio hoc pati. IVST. 22, 6, 1 -i religio). PAVL. FEST. p. 244 -a rerum fieri dicuntur, cum ⌊solida corpora raro⌋ se ostendunt ut cometae, turbines, barathra, sereno caelo facta tonitrua (insolita c. aut quae raro *Festo restituit Lindsay*). TERT. resurr. 22 p. 55, 2 diem ultimum ... signis atque -is et concussionibus elementorum ... praenotatum (*ad Luc. 21, 10 sq.*). RVFIN. hist. 3, 8, 2 (*respicitur templum noctu lumine claro circumdatum*) quod inperitis ... prosperum videbatur, sed ... doctores non latuit exitiale -um (*gr. male respondet*). (III) *portendunt insueti fetus* (*cf. et p. 18, 79*): CIC. nat. deor. 2, 14 praeter naturam hominum pecudumque -is *terrentur animi*. VARRO rust. 2, 1, 27 non, si hic in Italia, cum peperit mula, sit -um, adsentiri omnes terras. 2, 4, 17 *scrofam* parere ... oportere porcos, quot mammas habeat; ... si plures pariat, esse -um (*sequitur fabula de sue Lavinia, cf. p. 12, 10*). LIV. 28, 27, 16 *v. l. 52.* 31, 12, 9 (*8* ante omnia abominati semimares) decemviros adire libros de eo -o iusserunt (*syn.* prodigium. *cf.* AVR. VICT. Caes. 28, 3 quod ... denuntiatum ... prodigiis -isque [*4* suis utero maris feminarum genitalia apparuere]). TARQVIT. PRISC. Macr. Sat. 3, 20, 3 *arbores infelices* sentesque, quibus -a prodigiaque mala comburi iubere oportet. EPIT. Alex. 91 *mulier quaedam rustica* -um regi ostendit ac se peperisse dicit (*syn. 90* monstrum, *92* prodigium, ostentum. *de eadem re*: ISID. orig. 11, 3, 10 multiforme -um). (IV) *in vetere testamento portendunt ipsi prophetae fere insolita vel mira quaedam facientes* (*ad rem v. Stolz apud Jenni-Westermann, Theol. Handwörterb. zum AT I 93*): VVLG. Is. 8, 18 ecce ego et pueri quos mihi dedit dominus in signum et in -um Israhelis ([*explicat* HIER. *ad l.* quod ... prophetae in signum praecesserint futurorum *coll.* Ezech. 24, 24 *infra et Zach. 3, 8 p. 22, 26 sq.*]. Ezech. 24, 24 erit ... Hiezecihel *uxorem non lugens* vobis in -um: iuxta omnia quae fecit facietis [*de eadem re* 24, 27]). 20, 3 sicut ambulavit ... Isaias nudus ..., trium annorum signum et -um erit super Aegyptum ...; sic minabit rex Assyriorum captivitatem Aegypti (HIER. *ad l.* p. 188^D typum praebens captivitatis Aegyptiae). Ezech. 12, 6 -um dedi te *egredientem e civitate* domui Israhel (HIER. *ad l.* in signum ... et figuram prophetarum ... facta sunt). 12, 11 ego -um vestrum: quomodo feci sic fiet illis.

2 *testantibus potestatem humana superantem* (*sc. dei vel daemonum*): ITALA exod. 7, 3 (Lugd. *al.*) implebo signa mea et -a in Aegypto (*Vulg.* ostenta. *de iisdem*: 7, 9 [*ibid.*] date nobis signum vel -um [*Vulg.* ostendite signa]. psalm. 134, 9 [cod. 136 Cas.] misit signa et -a ... in Pharao [*item* HIER. psalt. sec. Hebr.; *Veron. al.* = *Vulg.* prodigia]. VVLG. deut. 4, 34 [*Itala Lugd.* monstris]. *et saepius*). II par. 32, 31 (Complut.) qui *legati* missi fuerant ... requirere -um, quod contigerat (VVLG. ut interrogarent de -o. *cf. 32, 24* [*Complut.*] dedit illi signum *deus* [*v. Vulg. IV reg. 20, 10* ut revertatur retrorsum *umbra*]). Ioel 2, 30 (cod. 175) dabo -a in caelum (*Tert. adv. Marc. 4, 39 et Vulg.* prodigia). Matth. 24, 24 (Cypr. Fort. 11, Ps. Cypr. rebapt. 12) dabunt signa magna et -a *pseudoprophetae* (*cod. e al. et Vulg.* prodigia. *sim. loco gemino* Marc. 13, 22 [codd. k, l = VVLG., *ubi cod. b* ostenta, *aur. al.* prodigia]). II Thess. 2, 9 (Tert. resurr. 24. *al.*) *antichristi* est adventus ... in omni virtute et signis atque -is mendacii (*gr.* τέρασιν ψεύδους, *Tert. adv. Marc. 5, 16* ostentis, *Vulg.* prodigiis mendacibus). Hebr. 2, 4 (Aug. trin. 3, 11, 22 = VVLG.) *salutem* contestante deo signis et -is et variis virtutibus (*cod. e al.* prodigiis). VICTORIN. POETOV. in apoc. 10, 2 apostoli ... virtutibus signis -is magnalibus factis vicerunt incredulitatem. LACT. inst. 5, 3, 16 (*referuntur verba Hieroclis*) ob exigua -a deum *Christum* credidistis. VVLG. deut. 13, 1 si ... *propheta* praedixerit signum atque -um, et evenerit quod locutus est ..., non audies verba *eqs.* (*Lugd. al.* prodigium, *Tert. scorp. 2* ostentum). AVG. civ. 22, 6 p. 563, 4 D. lupa ... illa nutrix quod videtur quasi magnum extitisse -um, ... quantum est ad demonstrandum deum *Romulum*? *al.*

B *plus minusve neglecta vi significandi de monstruosis vel miraculosis quibusdam*: 1 *animantibus* (*de arboribus sub bγ, de habitu corporis monstruoso infra l. 58, de maculis p. 19, 2; ea, quae deorum loco coluntur v. sub IIB2*): **a** *fabulosis* (ISID. orig. 11, 3, 28 dicuntur ... hominum fabulosa -a, quae non sunt, sed ficta in causis rerum interpretantur, ut Geryonem ... triplici forma proditum; ferunt enim tres fratres *eqs.*): LVCIL. 480 multa homines -a in Homeri versibus ficta monstra putant, quorum in primis Polyphemus (*cf.* ι *190* θαῦμ' ἐτέτυκτο πελώριον). 587 nisi -a anguisque volucris ac pinnatos scribitis (*aliter* NON. *p. 15, 82 sq.*). LVCR. 2, 701 (*iuxta*: semiferas hominum species). 5, 37 quae sunt -a perempta *ab Hercule* (*cf.* HOR. epist. 2, 1, 11 qui ... nota ... fatali -a labore subegit. SEN. Herc. O. 74 astra -is prius ferisque Iuno tribuit *quam Herculi*). 5, 837 multa ... tum tellus ... -a creare conatast ...: androgynum ..., orba pedum partim, manuum viduata *eqs.* (*cf.* 5, 845 cetera de genere hoc monstra ac -a creabat nequiquam tellus. *vix huc p. 20, 19*). CIC. nat. deor. 2, 5 *quis* illa, quae quondam credebantur, apud inferos -a extimescat? (*de iisdem*: SEN. Herc. f. 603 -a fugiens *visu* [*601* facie pollui metuens nova]). DIRAE 55 nigro multa mari dicunt -a natare, monstra ... terrentia. PS. VERG. Aen. 6, 289a (*versus exhibet Serv. auct. ad l.; ab ipso Verg. deletos esse putat Sabbadini*) Gorgonis ... -um immane Medusae. PROP. 3, 22, 28 Itala -is nec furit (*sive* fluit *codd. rec.*, fuit *cet.*) unda (una *codd. opt.*) novis, non hic Andromedae resonant ... catenae. OV. am. 2, 16, 23(25) quae virgineo -a sub inguine latrant (*cf.* AVSON. 456, 2 p. 398 P. freti Siculi famosa -a). IVL. VAL. 3, 16 bestiam ... inopinabili magnitudine ... adeo immensi -i rem, ut *eqs.* (*in expeditione Alexandri ut* EPIST. Alex. l. 447 H. in Gange flumine erant admirabilia -a). *in imag. et comparationibus*: CIC. Sull. 76 nolite ... arbitrari hominum illum impetum ... fuisse ...; beluae quaedam illae ex -is immanes ac ferae forma hominum indutae extiterunt. SEN. suas. 1, 13 *Menestratus* dixit ipsis Charybdi et Scylla maius -um (*cf. IIC*). SEN. epist. 92, 9 sapientiam ex quibus composuere -is *Carneades et acad.*, *sc. ut Scyllae similis sit*? AMBR. fid. 1, 6, 46 *haeresis* velut quaedam monstruosis Scylla -is (monstruosi ... -i *var. l.*) in varias formas distincta (*obloquitur* PALLAD. Maximin. c. Ambr. 87 desine a similitudine monstruosa ..., relinque -a. *cf. IIB2b*).

b *naturalibus, sed a norma recedentibus* (ISID. orig. 11, 3, 7 sqq. -a ... existunt alia magnitudine ... alia parvitate totius corporis ... alia a magnitudine partium ... alia a defectu partium *eqs. v. et p. 16, 4 sqq.*): α *de beluis immanibus* (*huc fortasse spectat l. 52 et minus probabiliter etiam l. 59 sq.*): HOR. carm. 1, 22, 13 lupus ..., quale -um neque ... Daunias ... alit ... nec *eqs.* SEN. suas. 1, 1 novae ac terribiles figurae, magna ... Oceano -a, quae profunda ista vastitas nutrit. SEN. epist. 82, 23 *contra mortis timorem* interrogatiunculas nectis? magnis telis magna -a feriuntur; serpentem illam in Africa saevam ... frustra sagittis ... petierunt (*ad rem v. p. 22, 39*).

β de hominibus animalibusque degeneribus, deformibus (*cf. p. 17, 67 sqq.; respicitur etiam habitus mentis* SVET.): (I) *usu communi*: MANIL. 4, 104 quis ... in -i noxam peccarit adulter? (importent *vel* importans *var. ll.*). PLIN. nat. 11, 262 *Neronem* insidere -is (*sc. hermaphroditis equis*). 11, 272 placuit in Aegypto nutrire -um, binis et in aversa capitis parte oculis hominem, sed iis non cernentem. TERT.

[Scheible]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

apol. 20, 3 quod et monstris et -is naturalium forma turbatur. FIRM. math. 7, 7, 2 nascetur ex homine -um. *de maculis monstruosis, foedis*: SEDVL. carm. pasch. 4, 192 decem maculosa gerentes leprosi -a viri (*op. pasch. 4, 16* maculosa corporis obscenitate foedissimi).
Ⓘ *hyperbolice de animantibus fere monstri loco habitis (sunt qui huc trahant l. 27)*: *de talpis*: PLIN. nat. 8, 226 *talparum* e pellibus cubicularia vidimus stragula: ne religio quidem a -is submovet delicias (*cf. 30, 19* talpas ... tot modis a rerum natura damnatas, caecitate perpetua ... sepultisque similes. *an ad l. 72 sqq.?*). *de Claudio imperatore*: SVET. Claud. 3, 2 mater Antonia -um eum hominis dictitabat nec absolutum a natura, sed tantum incohatum (*2, 1* animo simul et corpore hebetato).

γ de arboribus frugibusve monstruosis: PLIN. nat. 12, 12 durant ... et in Italia -a terrarum, *sc. platani folia numquam demittentes* (19, 152 -a ... t. in ganeam vertimus serimusque etiam ea, quae refugiunt cunctae quadripedes, *sc. carduos*). 16, 118 ficus sola ... maturitatis causa medicatur, iam quidem et -is, quoniam maiora sunt pretia praeposteris (*cf. 19, 53* alia *poma* sapore, alia magnitudine, alia monstro pauperibus interdicta).

2 *rebus vel eventibus*: VARRO frg. Aug. civ. 21, 8 p. 504, 17 D. in caelo ... mirabile extitit -um; nam in stella Veneris ... Castor (*Frg. Gr. Hist. 250 F 9*) scribit tantum -um extitisse, ut mutaret colorem, magnitudinem, figuram, cursum (*cf.* AVG. *ad loc. p. 16, 45*). HOR. epist. 2, 2, 209 somnia, terrores magicos, miracula, sagas, nocturnos Lemures -aque Thessala rides? (*ad ipsa venena magica referam potius quam ad incantamenta coll. e. g. carm. 1, 27, 21* Thessalis ... venenis *et* PROP. 3, 6, 27 illum turgentis ranae -a rubetae et lecta exsectis anguibus ossa trahunt [*ranae venena memorant e. g. Hor. epod. 5, 19 Plin. nat. 32, 52.* ranae -a *pro* rana portentosa *accipiunt alii*]. *cf. etiam* PLIN. nat. 25, 25 nec abortiva dico ac ne amatoria quidem ... nec alia magica -a). PETRON. 47, 9 putabam ... porcos, sicut in circulis mos est, -a aliqua facturos. PLIN. nat. 28, 30 hominum monstrificas naturas et veneficos aspectus diximus in -is gentium (*sc. 7, 9—32; cf. 7, 32* haec ... ex hominum genere ludibria sibi, nobis miracula ... fecit natura. *ibid.* inter prodigia posuisse gentes). PALLAD. 1, 35, 3 *contra erucas* cicer inter olera propter multa -a serendum est (*cf. Albert. M. veget. 7, 153* p. m. -a, quae in eis *erucis* operatur. *aliter Svennung, Unters. 381*). CLAVD. 20, 88 soror et, si quid -is creditur, uxor ... coniugis eunuchi.

II *per similitudinem appellantur -a, quae quis indigna, scelesta, contemnenda sim. vel fere impossibilia, non vera esse iudicat (comparationes quasdam et imagines sub I reliquimus; v. p. 17, 29. 37. 18, 60 [cf. conspectum p. 21, 19]); respiciuntur ea quae sunt*: **A** *contra mores, ius, fas*: **1** *de rebus, maxime de sceleribus, criminibus, vitiis*: CIC. S. Rosc. 38 in hoc tanto ..., tam singulari maleficio (*sc. parricidio*), quod ita raro exstitit, ut ... -i ac prodigii simile numeretur (*de eadem re*: 63 -um atque monstrum certissimum est esse aliquem humana specie ..., qui tantum immanitate bestias vicerit, ut ... *parentes* luce privarit). Cluent. 188 (*187 testem* in crucem esse actum exsecta ... lingua) quod hoc -um, di immortales! *seq. ibid.* monstrum, scelus). leg. agr. 2, 55 tam me ab iis esse contemptum, ut haec -a *legis audacioris* me consule potissimum cogitarent (*cf.* dom. 47 [*an pertinet ad 2?*] *Clodius* non tulit; 'ut interdicatur' *M. Tullio aqua et igni*; quid ergo? 'ut interdictum sit'. o caenum, o -um, o scelus! 129 ista non scita sed -a). Mil. 63 multi ... Catilinam atque illa -a loquebantur: '... bellum patriae faciet *Milo*'. LIV. 28, 27, 16 lapides pluere ... -a esse putatis (*v. p. 17, 51 sq.*): hoc est -um (*sc. seditio militum*), quod nullis hostiis ... sine sanguine eorum, qui tantum ausi facinus sunt, expiari possit. SEN. benef. 7, 20, 4 haec *Apollodori aut Phalaris* rara est nequitia et semper -i loco habita sicut hiatus terrae *eqs.* dial. 5, 15, 2 dignam tam truci -o (*sc. liberis cibo datis*) poenam. nat. 1 praef. 5 etiamsi superiores sumus *luctantes cum adfectibus*, -a vincimus (*sim. de vitiis*: PRVD. psych. praef. 14 *antequam* spiritus -a cordis servientis [*AB*, saev- *var. l.*] vicerit. psych. 20 conluctantia contra *virtutes* ... -a [SCHOL. -a: figuras]. 570 errore biformis -i, *sc. avaritiae praebentis speciem parsimoniae*). LVCAN. 5, 284 (*verba veterani*) ignaros, ad quae -a paremur. 8, 414 quo plura iuvent Parthum (*incesto stupro gaudentem*) -a, fuisse hanc *Corneliam* sciet et Crassi. PLIN. nat. 37, 50 in ceteris vitae suae, *Neronis*, -is (*postea*: vitiis. *v. et p. 18, 82. sim.* CLAVD. 8, 313 quis non ... damnat Caesareae -a domus? quem dira Neronis funera *latent? eqs.* [*antea*: delicta, maculae]). PS. QVINT. decl. 9, 11 -o simile crimen. DECL. in Catil. 27 -a scelerum. NOVELL. Valent. 23, 1 clericos ... -is talibus immorantes (*sc. sepulcra violantes; antea*: huius nefandi sceleris). *de rebus quae perverso luxu petuntur, coluntur*: SEN. epist. 110, 12 non desideras ... linguas phoenicopterorum et alia -a luxuriae. SALV. gub. 6, 15 de ... amphitheatris ... pantomimis ... ceterisque -is, quae piget dicere (*cf. p. 20, 3*).

2 *de hominibus, pravis, scelestis, contemnendis* (*cf. l. 51*): CIC. Verr. II 1, 40 o scelus, o -um in ultimas terras exportandum! (*inde de contemptore reliquiarum martyrum* HIER. c. Vigil. 8 p. 347A). prov. 2 Gabinium et Pisonem, duo rei publicae -a ac paene funera (Pis. frg. 1 hoc -um huius loci, monstrum urbis, prodigium civitatis). Pis. 9 a fatali -o prodigioque rei publicae (*i. Clodio*) lex Aelia ... eversa est. Phil. 5, 13 Cydam Cretensem, -um insulae, hominem audacissimum et perditissimum (*item de Antonii familiaribus*: 13, 49 monstra ... et -a sunt et prodigia rei publicae. 14, 8 propudium illud et -um, L. Antonius, insigne odium omnium hominum). POLLIO Cic. fam. 10, 32, 3 cum huiuscemodi -o (*i. Balbo*) res mihi fuit. VAL. MAX. 2, 4, 1 voluptatem (volunt- *codd.*) et religionem civili sanguine scaenicorum -orum ('*i. histrionum*' *Heraeus in schedis*) gratia macularunt *saepe theatra*. 3, 5 praef. nequitiae sordibus inbuta nobilia -a. 3, 8, 6 illum, nescio quibus tenebris protractum -um, *Equitium*. SEN. nat. 1, 16, 3 -um illud (*i. Hostius Quadra*). FLOR. epit. 4, 2, 60 ne virilia quidem -a, Pothinus atque Ganymedes. DECL. in Catil. 14 -a urbis, ... finitimarum regionum pestes. 90 Lentulus ... ac Cethegus, terribilia -a nostrae civitatis furiaeque ... populi Romani. PANEG. 12, 14, 2 Roma ..., cui -um illud (*i. Maximianus*) insederat. AMBR. c. Aux. 22 Auxentius eicitur, Mercurius excluditur: unum -um est, duo nomina. HIER. epist. 40, 2, 2 de larvis, de noctua, de bubone, de Niliacis ridere -is (*i. de monachis pravis coll. 22, 27, 8*). *homo pius impiis -um est*: ITALA psalm. 70, 7 (cod. 136 Cas.) ut -um visus sum plurimis (HIER. psalt. sec. Hebr. quasi -um factus sum multis, *Veron. al.* = *Vulg.* prodigium).

B *contra veritatem*: **1** *quamlibet sive rerum sive scientiarum*: LVCR. 4, 590 *Nymphas Faunosque in solitudinibus strepere dicunt*; cetera de genere hoc monstra ac -a loquontur (*ne ad p. 18, 48 trahas, cf. 4, 592* iactant miracula dictis). CIC. fin. 4, 70 -a haec esse dicit *Zeno*, neque ea ratione (*sc. sine cura valetudinis sim.*) ullo modo posse vivi. ac. 2, 123 *Xenophanes dixit lunam* esse terram multarum urbium ...: -a videntur. Tusc. 1, 11 quid negotii est haec poetarum et pictorum -a convincere? nat. deor. 1, 18 *Platonis* opificem ... deum, ... Stoicorum Pronoeam, ... mundum ipsum animo ... praeditum, ... volubilem deum, -a et miracula non disserentium philosophorum sed somniantium. 1, 43 cum poetarum ... errore coniungere licet -a magorum Aegyptiorumque ... dementiam (*42* non philosophorum iudicia, sed delirantium somnia). 3, 91 -a ... ab utrisque (*sc. poetis et Stoicis*) et flagitia dicuntur. PLIN. nat. 24, 18 -um est, quod tradunt abortivum fieri *cedri sucum*. 28, 70 *remedia* quae ex mulierum corporibus traduntur, ad -orum miracula accedunt (*an ad IB2?*). GELL. 10, 12, 6 his -is atque praestigiis a Plinio Secundo (*sc. nat. 28, 112 sqq.*) scriptis non dignum esse cognomen Democriti (*cf.* tit. de -is fabularum, *1* vana atque intoleranda, *3* aliud contra humanam fidem, *Plin. l. c.* mendaciis Graecae vanitatis). MIN. FEL. 10, 5 Christiani quanta monstra, quae -a confingunt. LACT. opif. 6, 9 huiusmodi -a et deridicula refutare (*sc. Epicuri; 7* deliramentum). HIER. in Ion. 4, 6 l. 137 pro voce hebraica virgulti apud nos ignoti posui 'hederam', ne invenirent *grammatici* licentiam commentandi et vel bestias Indiae ... aut istiusmodi quaedam -a confingerent.

2 *religionis* (*christianae praeter* CIC., IVV.): **a** *de deis*: CIC. rep. 3, 14 bovem ... putari deum ... multaque alia -a apud eosdem *Aegyptios* et ... beluas numero consecratas deorum (*de iisdem*: IVV. 15, 2 quis nescit ... qualia demens Aegyptos -a colat? MIN. FEL. 25, 9 Aegyptia illa non numina, sed -a [CYPR. idol. 4 p. 21, 14. *eadem oppositione* HIER. epist. *et* PASS. Paul. *infra*]. RVFIN. hist. mon. 7 p. 413C simias atque alia -a venerati sunt. Orig. in exod. 4, 6 p. 179, 2 quae Aegyptus deorum -a miratur). TERT. spect. 9 p. 11, 8 Ericthonius ... -um est daemonicum, immo diabolus ipse, non coluber. CYPR. Demetr. 12 p. 360, 2 qui non tantum ... idola et ... simulacra, sed et -a ... et monstra venerantur. LACT. inst. 1, 20, 36 colitur et Caca ... et Cunina ... et mille alia -a (*comparantur Aegyptiorum* monstruosa et ridicula ... simulacra). HIER. epist. 21, 13, 8 absit, ut de ore christiano sonet 'Iuppiter omnipotens' et 'mehercule' ... et cetera magis -a quam numina ([nom- *var. l., cf. l. 45 et p. 21, 2*]. *sim.* PRVD. apoth. 190 Saturnis, Iunonibus et Cythereis -isque aliis *consecrantur arae*. ACT. Achat. 2, 5 p. 58, 19 *sacrificare* adulterae Veneri et -is ceteris). VVLG. Ier. 50, 38 *Babylon* terra sculptilium est et in -is gloriantur. PRVD. c. Symm. 2, 881 qui numina multa et -a deum summum numerosa putatis. PASS. Paul. 11 p. 35, 18 tam multiplicia non numina sed miserabilia ... deorum -a. *et al.* **b** *de doctrinis* (*cultu* PETR. CHRYS.) *haereticis, pravis* (*cf. comparationem p. 18, 66*): RVFIN. hist. 3, 26, 1 *Menander magus* maioribus quippe -is efferebatur semet ipsum salvatorem dicens *eqs.* (*gr. resp.* τερατολογία *ut* 3, 28, 2 Cerinthus ... talia quaedam -a nobis introducit). CONSVLT. Zacch. 2, 11 p. 71, 4 innumera praeterea talium prodigiorum -a dicuntur *ab haereticis*. PETR. CHRYS. serm. 155 p. 609A diabolus ... numerosa genuit et perniciosa -a (*respiciuntur ritus superstitiosi ad Kalendas Ianuarias pertinentes*). DIONYS. EXIG. Conc.S IV 2 p. 205, 27 pestiferos homines verborum -a promentes (*gr. p. 195, 6* τερατολόγους, *Conc.S IV 1 p. 85, 26* monstriloquos). *dubium, utrum de haeresi an de ipsis haereticis*: NOVELL. Theod. 3, 1 Iudaeos, Samaritas, paganos et cetera haereticorum genera -orum. CASSIOD. in psalm. 139, 7 non ... Ariana congregatio, ... non Nestoriana, non cetera -a potius dicenda quam dogmata. *cf. etiam p. 19, 78.*

C *contra artem dicendi*: CIC. orat. 26 quaerit ab ipso *Demosthene* ..., utrum illa verba an -a sint (*sc. Aeschin. Ctes. 167* ῥήματα ἢ θαύματα;). SEN. contr. 10 praef. 10 donanda vitia, non -a sunt (*9 a Musa* omnia usque ad ultimum tumorem perducta, ut non extra sanitatem, sed extra naturam essent. *cf. et* suas. 1, 13 *p. 18, 63*). HIER. in Gal. 1, 11 sq. p. 323B quanta ibi (*sc. in quaestionibus philosophicis*) necessitate compulsus sit *Cicero*, tanta verborum -a proferre, quae numquam Latini hominis auris audivit (vita Hilar. 12 p. 38A et portentosas figuras [*magicas, v. infra p. 23, 38*]. adv. Rufin. 11 mira eloquentia ...: 'quin immo etiam' [*Rufin. apol. ad Anast. 7*] ...; admiror ausum illum esse

[Scheible]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

haec Romam v. -a transmittere). in Gal. lib. 2 praef. p. 356D quis umquam Passaloryncitas ... et cetera magis -a quam nomina (num- *var. l., cf. p. 20, 55*) *haereticorum* ... audivit?

D *contra exspectationem, rationem, consuetudinem*: CIC. or. frg. A IX 15 te ..., Catilina, consulatum sperare ... non prodigium atque -um est? (*sim.* LIV. 6, 40, 11 hoc -i non fiat ..., uti L. Sextium atque ... C. Licinium consules ... videas. *cf. et p. 17, 38. respicitur eunuchus consul*: CLAVD. 18, 236 arma etiam violare parat -aque monstris aggerat [*cf. 8* omnia cesserunt eunucho consule monstra]. 22, 307 -a Gabinos ista latent [*cf. 298* de monstris taceas]). Phil. 2, 66 incredibile ac simile -i est, quonam modo *Antonius* illa tam multa *bona* quam paucis ... diebus effuderit (*sim.* 5, 11). de orat. 2, 298 *Crasso* -i simile esse visum est posse aliquem inveniri oratorem, qui aliquid mali faceret dicendo. Att. 14, 21, 1 venit noster tabellarius, et quidem, -i simile, sine tuis litteris. LIV. 4, 35, 9 an -o simile miraculoque sit fortem ac strenuum virum ... existere ortum ex plebe. PLIN. nat. 36, 2 *olim* montes transcendisse quoque mirum fuit; in -o prope maiores habuere Alpis ab Hannibale exsuperatas. *v. etiam p. 16, 41.*

appendicula locutionum notabiliorum, quibus quid -um esse dicitur: CIC. S. Rosc. 38 ut ... -i ac prodigii simile numeretur *parricidium* (Phil. 2, 66 s. -i est, quonam modo ... effuderit *pecuniam*. 5, 11 [*seq. acc. c. inf. ut* de orat. 2, 298. LIV. 4, 35, 9 -o s.]. Att. 14, 21, 1. LIV. 10, 47, 6 -o. PS. QVINT. decl. 9, 11 -o). 63 -um ... est esse aliquem ..., qui (*item seq. inf. vel acc. c. inf.* [*cf. l. 22*]: or. frg. A IX 15 div. 2, 61 LIV. 28, 27, 16 PLIN. nat. 36, 2. *al.*; *pendent enunt. secund.* [*cf. l. 21*]: CIC. div. 1, 76 quod ... sortes ... disturbavit *simia* [2, 59]. 2, 61 quod potuerit *fieri*, id [SEN. contr. 1, 3, 4 PLIN. nat. 24, 18]. VARRO rust. 2, 1, 27 cum peperit mula [*cf. p. 17, 61*]. 2, 4, 17 si [*cf. et l. 34*]. MART. 11, 102, 8 quotiens. *loci ceteri*: CIC. Phil. 13, 49 orat. 26 *al.*; *cf.* in -um esse *p. 18, 2*). Verr. II 1, 40 o scelus, o -um! (*item in exclamatione*: Cluent. 188 dom. 47 DECL. in Catil. 27 HIER. c. Vigil. 8 p. 347A. *cf. parenthesin* CIC. Att. 14, 21, 1 *sub IID*). prov. 2 Gabinium et Pisonem, duo ... -a (*item in appositione*: Phil. 5, 13 nat. deor. 1, 18 VAL. MAX. 3, 5 praef. 3, 8, 6 DECL. in Catil. 90). div. 2, 61 nec, si id factum est, quod potuit fieri, -um debet videri (*cf. l. 38*). *ibid.* id -um putandum est (PRVD. c. Symm. 2, 881). SEN. benef. 7, 20, 4 *nequitia* -i loco habita (*cf.* PLIN. nat. 36, 2 in -o prope ... habuere Alpis ab Hannibale exsuperatas). ITALA psalm. 70, 7 (cod. 136 Cas.) ut -um visus sum plurimis (*cf.* HIER. psalt. sec. Hebr. quasi [AVG. civ. 22, 6 p. 563, 4 D. exstitisse]). *al.* *addi potest gen. definitivus vel inversus* (*sc. forma* '-um rei' *pro* 'res portentosa'. *exempla certiora; sunt qui huc trahant* PROP. 3, 6, 27): PS. VERG. Aen. 6, 289a Gorgonis. SVET. Claud. 3, 2 hominis (ISID. orig. 11, 3, 28. *vix iam* CIC. nat. deor. 2, 14). Nero 46, 1 somniorum et auspiciorum et ominum. DECL. in Catil. 27 scelerum. GELL. 10, 12 tit. fabularum. RVFIN. Orig. in exod. 4, 6 p. 179, 2 deorum (PASS. Paul. 11 p. 35, 18). DIONYS. EXIG. Conc.S IV 2 p. 205, 27 verborum (*cetera v. p. 20, 81 sqq.*). *cf. gen. inhaerentiae* CONSVLT. Zacch. 2, 11 p. 71, 4 prodigiorum -a (*structura inversa* PLIN. nat. 28, 70 -orum miracula).

deriv.: portento; *?* portentivus, portentosus.
compos.: portentificus, portentiloquium; triportentum.

portenia *v.* portemia. **portēnsis** *v.* portuensis.

[portentifer *non nisi falsa var. l. codd. aliquot rec.* Ov. met. 14, 55 (*v. sub* portentificus); *vix recte restituitur* NOVIVS Atell. 38 o pestifera, Ponticum fera (*i.* Ponticorum f., *quod post alios tuetur Frassinetti in ed.*; Pontica fera *var. l.*, portentifica *vel* -a *Ribbeck*), trux tolutiloquentia.]

portentificus, -a, -um. *a* portentum *et* facere. [*e coni. dub.* NOVIVS Atell. 38 *v. sub* portentifer.] *i. q. portentum faciens et vi deflexa i. q. portentosus* (*sc.* LACT. inst. 2, 13, 11. 4, 13, 15): OV. met. 14, 55 hunc *gurgitem* dea *Circe* praevitiat -isque (-tiferisque *recc. aliquot*) venenis inquinat (*60 Scylla* sua foedari latrantibus inguina monstris adspicit). LACT. inst. 2, 13, 11 -as animalium figuras quas colerent commenti sunt *Aegyptii*. 4, 13, 15 *Apollo* ait -a illum *Christum* opera fecisse (*respicitur oraculum Apollinis ibid. 11* σοφὸς τερατώδεσιν ἔργοις, *ut etiam* 4, 15, 6 virtutes ... quas Apollo -as appellavit).

portentiloquium, -ī *n.* *a* portentum *et* loqui *sec. gr.* τερατολογία *formatum videtur, quae vox aliter versa est supra p. 20, 64* (*cf. etiam p. 20, 70*). *i. q. dictum portentosum, sc. non verum, falsum*: IREN. 2, 16, 4 (2, 21, 1 H.) quoniam -um ipsorum *Valentinianorum* non recipimus. 3, 4, 2 (3, 4, 1) *gentibus barbaris* si aliquis adnuntiaverit ea, quae ab haereticis adinventa sunt ..., statim ... fugient, nec audire quidem sustinentes blasphemum colloquium; sic ... ne in conceptionem quidem mentis admittunt, quodcumque eorum -um est.

? **portentīvus** *v. p. 22, 53.*

portento, -ātum, -āre. *a* portendere. *i. q. portendere, praedicere*: VEN. FORT. vita Pat. 16, 47 quod ... secreta dei dispensatione -tum erat (*46* ad eum venientes in visione sancti *mortui quidam* ... per revelationem eum ordinaverunt antestitem).

portentōsus (portentuōsus), -a, -um. *a* portentum. *de formis* -tosus *et* -tuosus (*vix differentiam statuisse putes* GLOSS. *p. 22, 17*): *quamquam codd. antiquissimi iam variant* (*exhibent* -tos- *M* PLIN. nat. 14, 142, *F* GAIVS dig. 34, 5, 7 pr. VLP. dig. 50, 16, 135, *B* LACT. inst. 3, 24, 6, -tuos- *R* COD. Theod. 8, 13, 1, 6, *V ibid.* 16, 5, 66 pr.), *forma originaria* -tosus *usi esse videntur testibus codd. omnibus vel saltem optimis auctores hi*: CIC. dom. 72 div. 2, 60 LIV. perioch. 18. MANIL. 4, 668 (*item firmatur metro* ALC. AVIT. carm. 4, 96). PLIN. nat. (*duodecies*). SVET. Cal. 37, 1 Dom. 4, 2. TERT. (*sec. cod. A saec. IX*: anim. 14, 4. 26, 2. 32, 2 test. anim. 1 p. 134, 14; *sec. M saec. XI* adv. Marc. 5, 15 p. 628, 2; *sec. edd. vet. deficiente cod. A* anim. 57, 8; *sed* -tuos- *editur* virg. vel. 9, 5 *exstantibus tantum codd. saec. XV*). *et al.*; *dubitamus de* SEN. (*sec. maiorem auctoritatem codd. editur* -tos- dial. 3, 15, 2 epist. 92, 9. 114, 7, *sed* -tuos- nat. 1, 6, 2. 1, 16, 5 epist. 87, 23), HIER. (-tos- in Abd. 5 sq. l. 291 in Am. 3, 9 [*item* ITALA Zach. 3, 8 *apud* Hier. in Ezech. 4, 13–15. 12, 4–6], -tuos- epist. 72, 2, 3. 107, 2, 2), CASSIAN. c. Nest. 1, 1, 1 (-tuos- *codd. plerique, Petschenig*, -tos- *cod. N, ceteris antiquior*); *exhibent* -tuosus APVL. met. 9, 38, 10. IREN. (*ter, si editionibus fides habenda*). PS. CYPR. pudic. 3 IVL. VAL. 3, 19. 47. COD. Theod. (*bis, v. supra*). CONC.S (*sexies*). CAEL. AVR. acut. 1, 3, 73. gyn. 1, 50 (*si recte restituitur*). *et al.* *compar.* -ior *et superl.* -issimus *inde a* SEN. phil. *legitur inde a* CIC., LIV. perioch., MANIL., SEN.

i. q. portenti plenus (*cf.* GLOSS. II 453, 23 τερατολόγος: prodigiosus, -uosus. 26 τερατώδης: monstruosus, -tosus, prodigiosus. *corruptum*: V 322, 23 -um: pigmentum. *ceterum v. differentiam p. 16, 7*):

1 *usu primario respiciuntur quae fere contra naturam sunt vel fiunt*: **a** *vigente vi significandi de signis*: *α quae aliquid futurum portendunt*: CIC. div. 2, 60 an ... illa nos terrent, si quando aliqua -a aut ex pecude aut ex homine nata dicuntur (*cf. l. 46 sq. nec non* HIER. epist. 72, 2, 3 lustralibus hostiis ... -as soboles ... expiatas). APVL. met. 9, 38, 10 -i cruoris maculas (*v. 9, 34, 1*) novi sanguinis fluvio proluit (*antea*: quae prodigiosa praesagaverant ostenta). ITALA Zach. 3, 8 (Hier. in Ezech. 12, 4–6) viri -i (*gr.* τερατοσκόποι, *Hier. in Zach. ad l.* portentorum spectatores, *Vulg.* portendentes. *explicat* HIER. in Ezech. 4, 13–15 prophetas ... viros esse -os [portentes os *cod. P*], qui suis operibus futura portendant [*sim.* 12, 4–6]. *v. etiam p. 15, 47 sqq.*). IVL. VAL. 3, 47 voces incertas resonantes ... et -a plurima eiuscemodi. SERV. auct. Aen. 1, 205 habuit *Aeneas* ... sedes ... in Thracia, sed -as (*v. Verg. Aen. 3, 26* mirabile monstrum). *β quae testantur potestatem humana superantem* (*cf.* portentum *IA2*): TERT. anim. 57, 8 *satanas* signa ... -iora editurus (*respiciuntur portenta pseudoprophetarum Matth. 24, 24 Marc. 13, 22*). FIRMIL. Cypr. epist. 75, 10 p. 817, 7 admirabilia quaedam et -a perficiens *prophetissa quaedam*.

b *vi significandi neglecta vel non conspicua*: *α respicitur habitus corporis animantium*: ① *immanis*: LIV. perioch. 18 Atilius Regulus in Africa serpentem -ae magnitudinis cum magna clade militum occidit ([*de eodem Gell. 7, 3, 1 e Tuberone*: invisitatae immanitatis. *cf. et p. 18, 77*]. SEN. nat. 1, 6, 2 est alicuius speculi natura talis, ut ... in -am m. augeat formas [*cf.* 1, 16, 5 *sub 2a*]). ALC. AVIT. carm. 4, 96 -is ... corpora *Gigantum* membris. ② *deformis vel multiformis*: MANIL. 4, 668 *tellus* -os cercopum (*corr. Scaliger*; cecr-, cicr-, cycl- *codd.*; *cercopithecos significari putat Housman coll. Ov. met. 14, 91 sqq.*) ludit in ortus. SEN. dial. 3, 15, 2 -os fetus (*postea*: monstrosi. *cf. l. 22 sq. et* VLP. dig. 50, 16, 135 si -um vel monstrum vel debilem mulier ediderit vel ... non humanae figurae ... partum [*an pro subst.?*]). SVET. Dom. 4, 2 puerulus ... parvo -oque capite. IVL. VAL. 3, 19 taurelephantes et cum his homines senis manibus -i. CASSIAN. c. Nest. 1, 1, 1 multiplicem -i corporis prolem *Hydrae*. CAEL. AVR. gyn. 1, 50 ut ... minime -a assequatur nativitas, *mulieres abstineant se vino ante coitum* (-a *Drabkin*, portentivos *trad.*; *suspicerisne vocem a* portentum *sec.* abortivus *formatam, qua fetus monstruosus significetur? gr. Soran. p. 27, 34 Ilb.* ἄμορφον). *in imagine*: SEN. epist. 92, 9 *qui voluptati rationem servire iusserunt, summum bonum* fecerunt ... mixtum -umque et ex diversis ac male (*corr. Schweighäuser*, a malis *B*, animalis *A*) congruentibus membris (*postea comparatur Scylla*).

β respiciuntur varia mirabilia, insolita: PLIN. nat. 37, 150 baroptenus sive baripe *gemma* ... adalligata proicitur (*B*, redic- *F*, dicett.) veluti -a (*'sententia obscura est verbis fortasse mutilatis' Mayhoff in addendis p. 507. item de lapide virtutis fere miraculosae*: 37, 155 chelonia ... vel -issima Magorum mendaciis). GAIVS dig. 34, 5, 7 pr. quod ultra tres nascitur *uno fetu* fere -um videtur. TERT. anim. 26, 2 -a ... petulantia infantiae ante certantis quam viventis (*sc. Esau et Iacob; cf. 26, 4* singulares conceptus et quidem monstrosiores). CAEL. AVR. acut. 1, 3, 37 *phrenitide correptorum* urinae aquatae vel felleae cum nubeculis -is.

2 *per similitudinem appellantur -a, quae quis indigna, scelesta, contemnenda vel fere impossibilia, non vera esse iudicat* (*mera fere mirabilitas respici videtur p. 23, 33 sq.*); *respiciuntur quae repugnant*:

a *moribus*: CIC. dom. 72 hunc *Ciceronem* tu *Clodius* ... -a pestis exulem appellare ausus es. SEN. nat. 1, 16, 5 illos concubitus -os sibi ipse *speculis* ostendit *Hostius Quadra* (*sim. de libidine, obscenitatibus*: PLIN. nat. 14, 142 praemium ... summum ebrietatis libido -a ac iucundum nefas. TERT. adv. Marc. 5, 15 p. 628, 2 libido ... *non* matrimonio adscribitur, sed extraordinariis et non naturalibus et -is luxuria⟨e⟩ [*n. pro subst. intellegit Kroymann*, exorbitationibus *sim. excidisse putat Evans*]. PS. CYPR. pudic. 3 *impudicitia* extraordinaria et -a contra ipsam naturam ... monstra *conquirit*). PLIN. nat. 9, 140 -is ingeniis (*sc. naturam luxuria depravantibus ut* 16, 233). 29, 25 ostentatio artis et -a scientiae venditatio. PS. QVINT. decl. 10, 8 p. 196, 8 ipsam umbram ... catenis alligare ... non dico crudele, est -um, nefarium. SVET. Cal. 37, 1 omnium prodigorum ingenia superavit commentus ... -issima genera

[*Scheibl*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ciborum atque cenarum. Tert. virg. vel. 9, 5 miraculum, ne dixerim monstrum ... virgo vidua, hoc quidem -ior, quod nec qua vidua caput texit. Cod. Theod. 8, 13, 1, 6 (= Iust. 8, 55, 7, 4) *matres* -ae vilitatis abiectaeque pudicitiae. Isid. orig. 14, 3, 32 quaedam *gentes Hyrcaniae* -ae ac truces carnibus humanis ... vivunt.

b *veritati*: α *cuilibet*: Sen. epist. 87, 23 *asseritur* sacrilegium ... bonum quoque ex aliqua parte esse ...; quo quid fieri -ius potest? (*cf.* Tert. anim. 32, 2 dimicemus ... adversus -iorem praesumptionem bestias ex hominibus et homines ex bestiis revolventem). Plin. nat. 5, 4 -a Graeciae mendacia (29, 81 [*antea*: exemplum magicae vanitatis]. Hier. in Am. 5, 7—9 l. 275 ridicula ac -a). 22, 20 -um est, quod de ea *herba* traditur (27, 141 -um est adalligatam *herbam* triduo absumere lienes. *structura simili* Ps. Qvint. *sub a*). 23, 58 -a scientia *medici perverse curantis*. 24, 160 quanto -iora tradit *Democritus*. 30, 8 primus ... commentatus est de ea *arte magica* Ostanes ... ac velut semina artis -ae sparsit ... mundo (*cf. 30, 1* magicas vanitates. *ibid.* fraudulentissima artium). Tert. test. anim. 1 p. 134, 14 per quae *argumenta sim.* recognosci possit, nihil nos aut novum aut -um suscepisse, de quo non etiam communes ... litterae ... nobis patrocinentur.

β *fidei christianae*: Iren. 1 praef. 2 -issima et altissima mysteria (*Valentinianorum ut* 1, 4, 3 [1, 1, 8 H.]; *gr. utroque loco* τερατώδη καὶ βαθέα). 1, 30, 1 (1, 28, 1 H.) *haeretici* alii ... -a loquuntur, esse quoddam primum lumen *eqs.* (*cf. subst.* portentiloquium). Hier. in Abd. 5sq. l. 291 triginta aeonas ... et -um Abraxas (in Am. 3, 9sq. l. 232 Basilides, qui omnipotentem deum -o nomine appellat Ἀβράξας. in Nah. 1, 11 l. 331 -um Ἀ. nomen). epist. 107, 2, 2 specu Mithrae et omnia -a simulacra. Cod. Theod. 16, 5, 66 pr. (= Iust. 1, 5, 6 pr.) damnato -ae superstitionis auctore Nestorio (*gr. Conc.*[S] *I 1, 3 p. 68, 9* τῆς τερατώδους διδασκαλίας. *inde versum est Conc.*[S] *I 3 p. 181, 13* monstruosae. *hanc legem respicit* Conc.[S] I 4 p. 203, 7 d. principe -ae culturae N.).

c *cuilibet normae vel consuetudini*: Sen. epist. 114, 7 laudem suam *mansuetudinis* corrupit *Maecenas* istis orationis -issimae deliciis (*cf.* portentum *IIC*). Plin. nat. 36, 84 labyrinthos, vel -issimum humani impendii opus (*item de mirabili opere artificis*: Tert. anim. 14, 4 -issimam Archimedis munificentiam, organum hydraulicum). Lact. inst. 3, 24, 6 aereos orbes ... caelarunt -is quibusdam simulacris, quae astra esse dicerent (*cf.* Hier. vita Hilar. 12 p. 38[A] portenta quaedam verborum et -as figuras sculptas in ... lamina *magica*).

-um est *cum enunt. secund. vel (acc. c.) inf. v. l. 11sqq.*

neutr. pro subst.: Plin. nat. 24, 160. Iren. 1, 30, 1 (1, 28, 1 H.). Ivl. Val. 3, 47. Isid. diff. 1, 458 *et* orig. 11, 3, 6 *v. p. 16, 4sqq.; dubites de* Cic. *et* Firmil. *sub 1a, item de* Tert. adv. Marc. 5, 15 p. 628, 2 *sub 2a.* ?*masc. pro subst. v. p. 22, 47.*

adv. **portent(u)ōsē.** *i. q. modo portentoso*: Plin. nat. 32, 34 quae -e Magi demonstrant. Conc.[S] II 3, 2 p. 136, 24 (*sim.* II 2, 2 p. 7, 33. 64, 11) passibilem unigeniti divinam naturam per confusionem -e dicentes (prodigiose *Rustic., sed emendatione abstinuit loco gemino* p. 155, 13; *gr. II 1, 2 p. 128, 23* τερατευόμενοι. *inde* Gloss. V 411, 38 -e: monstruose, exempli causa cum sex digitis nati [*sec.* Isid. *supra p. 16, 8*). *Scheible.*

portentum *v.* portendo. **portentuōsus** *v.* portentosus.

? **portex,** -icis *f.* *si recte trad., a* porticus (*sc. sec. dat. plur.* porticibus *retrograde formatum, v. Brender, Rückläufige Ableitung, 1920, 73*). *i. q. porticus*: CIL VI 29830 (= 36613). 6 -x Neptuni (*iuxta imaginem porticus ex pictura deperdita partem urbis figurante* [*ad rem v. Huelsen, Röm. Mitt. 11, 1896, 213sqq.*]; portix *exhibet exemplar Windsor.; fuitne* porti(cus) [*cf. p. 24, 83*] ? *sed fortasse rectius Heraeus, Kl. Schr. 149 adn., formam vulgarem -x existimat subesse vocibus Graecitatis recentioris* πόρτηξ *vel* πόρτιξ, *quas sec.* νάρθηξ *pro* πόρτικος *formatas esse putat Psaltes, Gramm. der byz. Chroniken, 1913, 186*).

porthmeus, *acc.* -ea *et* -eum, *voc.* -eu *m.*, πορθμεύς. *i. q. portitor* (*sc. Charon; vergit in usum nominis proprii, maxime apud* Petron.): Petron. 121 vers. 117 vix navita -s (protheus, portheus, certe *var. ll.*) sufficiet simulacra virum traducere cumba. Ivv. 3, 266 *mortuus* taetrum ... novicius horret -ea (*scribitur et* porta-, poth-, phor-. Schol. rec. π C⟨h⟩aronem porth[a]m⟨e⟩um dicit, non angustum traiectum [*vestigia differentiae inter* -s *et* porthmus; *confusionem vocabulorum v. l. 78; rec.* χ *al.* graece posuit portitorem, significat autem C⟨h⟩arontem. Gloss. -ea: graece portitor a portando). CE 1549, 3 sat fuerat, porthm[n]eu, cumba vexsisse maritam. *ceterum legitur in carmine falso sylloges Iucundi* CIL X 191*, 6.

porthmos (-us), *acc.* -on *m.*, πορθμός. *i. q. angustiae maris, fretum*: Mela 1, 7 angustias introitumque venientis *maris* nos fretum, *sc. Gaditanum*, Graeci -on (partmon *A*) appellant (*item nomen proprium* Plin. nat. 3, 74 qua intrat *mare*, -os [parth-, pori-, possi *sim. var. l.*] a Graecis, a nobis Gaditanum fretum *nuncupatur*). Schol. Iuv. 3, 266 rec. Vallae (*sec. textum pleniorem quem exhibet Stephan, De Pithoeanis scholiis, 1882, 54, adn. 8*) 'horret porthmea'. porthmeus inquit Probus traiectus angustus, sed porthm[e]us quidem traiectus a graecis dicitur ..., porthmeus vero portitor (*cf.* gloss. cod. L 'porthmea': -us dicitur angustus traiectus. *verba scholiastae originaria restituere temptat Stephan l. c.*). *v. Onom.*

[**portia** Oribas. syn. 4, 25 La *corruptum esse pro* scortia (-tea) *vidit André in plagulis coll.* 9, 47.] *Bk.*

? **1. portica** *v. l. 61.*

2. portica, (-ae) *f.* *vox veriloquii causa ficta*: Isid. orig. 15, 15, 3 pertica ... a portando dicta quasi -a.

porticātio, -ōnis *f.* *a* porticus (*cf.* columnatio, ruderatio *sim.*). *i. q. aedificatio quaedam porticibus instructa*: Macer dig. 11, 7, 37, 1 si amplum ('amplius ?' *Mommsen*) quid *in loco sepulturae* aedificari testator iusserit, velut incircum (*F*[1], in circuitum *F*[2] *rell.*) -es. Act. Petr. 19 *aqua* adsparsi omnem domu(m) meam et omnia triclinia et omnem -em usque foris ad ianuam (*cf. ad rem* porticus *IB*).

[**porticātum** *falso trad. pro* cort-, *v. vol. IV 1071, 19.*]

porticius *v.* posticius.

porticula, -ae *f.* *a* porticus *deminutive* (*sic* Diom. gramm. I 326, 5); *cf.* porticulus, porticuncula. *i. q. porticus parva* (*vel iucunda*): Cic. fam. 7, 23, 3 exhedria (ex(h)adria *trad.*) quaedam mihi nova sunt instituta in -a Tusculani; ea volebam tabellis ornare. Itala II Macc. 4, 46 (rec. B) in quandam -am (part- *trad.*) qua[e]⟨si⟩ ad refrigerandum regem ... transtulit (*gr.* περίστυλον, *rec. L* conseptum, *Vulg.* atrio). Inscr. Graec. XII 3, 1079 (= CIL III 490) -am Minervae (*gr.* στῴδιον. *idem aedificium respici videtur ibid.* 1078 [= CIL III 14203[11]] porti⟨culam⟩ [*an* porti⟨cum⟩?]).

1. porticulus, -ī *m.* *a* porticus *deminutive; cf.* porticula, porticuncula. [*vix recte trad.* Lex Sal. Merov. 55, 3 *in rec. Heroldina pro* ponticulus, *q. v.* (*pro columella accipit Eckhardt; an potius de fornice parvo cogitavit qui scripsit?*).] *i. q. porticus parva*: CIL VI 10273b maceria conpresa cun munimento et -o. *cf. var. l. p. 29, 48.*

2. porticulus *v.* portisculus.

porticum *v.* porticus.

porticuncula, -ae *f.* *a* porticus *deminutive, cf.* porticula, porticulus. *i. q. porticus parva*: CIL VI 8861 in introitum -ae ad monimentum Aureliae Irenes.

***porticus,** -ūs *f.* [*viri docti cum* porta *vel* portus *coniungunt formationem et genus fem. variis modis explicare studentes. Sch.*] *de origine*: Isid. orig. 15, 7, 3 (de aditibus) -s, quod transitus sit magis, quam ubi standum sit, quasi porta; et -s, eo quod sit apertus (aperta *C*).

de scriptura et de formis: *declinationis quartae* (*quam testantur* Prob. inst. gramm. IV 114, 22sqq., *sc. schema exhibens declinationis*, Char. gramm. p. 55, 8B. *al.*): *dat. sing.* -ui (-u *non legitur*) *exstat* Prob. (*l. c.*). Vvlg. Ezech. 42, 3 Cod. Theod. 15, 1, 53. *acc. sing.* -uum Inscr. Année Epigr. 1948 n. 40 (*Lepci Magna, a. 317?*). *plur.* -uus *esse docet* Prob. *l. c.*; *talem acc. exhibent* CIL XI 3124 Inscr. Afr. Gsell I 1028 (*a. 118*). Cagnat-M.-Ch. 531 (*a. 298*). *gen.* -um *pro* -uum *trad.* Vitr. 5, 1, 6 (*paulo antea* -uum). Capitol. Gord. 32, 7 (-uum *edd.*). *dat. et abl. plur. esse* -ibus *docet* Pomp. gramm. V 194, 26sq. *confirmaturque usu auctorum* (-ubus *ex cod. Dresdensi saec. XIV* Caes. civ. 2, 20, 4 *affert Meusel, Lex. Caes. s. v.*). *declinationis secundae*: *sing. gen.* -i CIL VIII 12457 Greg. Tvr. glor. mart. 103 p. 558, 30. *abl.* -o Pap. Corp. 117B1 (*a. 150*). CIL VI 15048. Itala act. 5, 12 (cod. e *et var. l.* Vvlg.). Hier. tract. in psalm. I p. 139, 5. 6. 13. 15 (*respicitur* Ioh. 10, 23, *ubi Vulgatae cod. M saec. VI et al. exhibent* -o, *ceteri autem et Italae codd.* -u), *ceterum in var. l. e. g.* Vvlg. III reg. 7, 12 (*A*). Conc.[S] II 3, 3 p. 76, 25 Greg. Tvr. Franc. 5, 49 p. 262, 32 glor. conf. 88 Gloss. III 212, 5. *plur. nom.* -i Isid. orig. 15, 2, 26 (-us *K*). *gen.* -orum Gloss. V 614, 49 (*eadem* Gloss.[L] I Ansil. qvi 172) *et falsa var. l.* Greg. Tvr. stell. 4 p. 858, 21 *pro* porro (= Vvlg. III reg. 6, 17). *acc.* -os CIL X 5348, 12. CE 299, 3 (*a. 589/90*). Itala Ioh. 5, 2 (codd. d, e *al. et var. l.* Vvlg.); *ceterum in var. l.* Colvm. 7, 9, 9 (*A*, -us *SR*). Evtr. 7, 23, 5. Ambr. spir. 3, 17, 120 (*tuetur Faller*). Prvd. perist. 2, 175 (*B*, -us *A*). *al.*; *abl.* -is Inscr. Année Epigr. 1937 n. 119, 22 (*Amiterni, a. 325*). Gloss.[L] V Aa i 608. *plur. nom. vel acc. neutr.* -a: Fast. Vind. II chron. I p. 301, 557 -a nova. Anon. Vales. 12, 71. *addas* Gloss. *p. 27, 42sq., nisi pro fem. sing. accipere malis.* *declinationis primae*: *exstat abl.* -a *in falsa var. l.* Plin. nat. 31, 6; *fortasse addas et l. 60; non huc pertinet Itala Ezech. 42, 5* (*cod. 175*; portae *trad. confirmaturque cod. Wirc.*; -a *coni. Niedermann, Arch. Lat. Lex. 14, 1906, 434 coll. gr.* στοαί, Hier. *ad l.* -us).

de genere: *fem. testantur* Prob. inst. gramm. IV 114, 22sqq. Dvb. Nom. gramm. V 586, 14 (*affert* Cypr. ad Donat. 1). Gramm. suppl. 126, 2. 129, 7. *masc.* (*cf. p. 25, 3sq.*): Petron. 77, 4 (*in sermone Trimalchionis*) *domus mea* habet ... -us marmoratos (marmoratis *trad.*) duos (*genus masc. redarguere conatur Nelson, Petron. en zijn 'vulgair' Latijn, 1947, 73 et 203*). Cvrios. urb. p. 77, 15 N. -um absidatum (Reg. absidatam, *var. l.* -tum). p. 85, 15 margaritarium (*item* Reg.). p. 94, 10 fabarium (*item* Reg.). Isid. orig. 15, 7, 3 *v. supra l. 34.* CIL III 1516 -um ⟨te⟩ctum (VI 19944). 15048 cum -o suo. VIII 27332 hunc -u⟨m⟩. XIII 949 -um exp⟨ol⟩iendum. CE 299, 3 (*a. 589/90*) binos -os. *excipitur pron. masc.* Itala act. 3, 11 (codd. d, e) in -um qui vocatur Solomonis ([Vvlg. quae, *var. l.* qui]. CIL VI 11913, 8 X 333). *nota confusionem miram* Itin. Anton. Plac. rec. B 27 in uno earum -*uum* (rec. A ex quibus una, *var. l.* ex q. -os unus). *masc. vix probatur* CIL III 3148 (*aet. imp. Tib.*) -um, curiam ... faciundum curavere. *ceterum exclusimus talia qualia* CIL XIII 5373 templum et -us ... conlabsum. *cf. falsam var. l.* Svet. Nero 16, 1. *neutr.* (*exempla certa, sc. plur. nom. vel acc.*) *v. l. 59sq.*

notatur portic CIL I[2] 680. *al.* (*v. indicem p. 781*), port CIL III 975. 9881. VI 675 (= 30810). VIII 25516 (*a. 34/35*), por Donatio *[Plepelits]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Monim. (CIL VI 10231) 7 Inscr. Afr. Cagnat-M.-Ch. 196. Not. Tir. 38, 48 -s. *legitur inde a* Plavto, Ennio, Ter. (*in dactylis nimirum nonnisi* -s *vel* -bus); *transiit in sermonem graecum* (*genere masc.*) πόρτικος *vel* πορτικός, πόρτηξ *vel* πόρτιξ (*v.* Hesych. *Π* 3074 πορτικός· στοά *et Psaltes, Gramm. der byz. Chroniken, 1913, 112. 186 et Lampe, Patristic Gr. Lex. s. v.*). [*it.* portico; *sard. centr.* portįu; *raet. occ.* pierte(n), *centr.* porte, *or.* puarti; *francog.* porche; *prov. vet.* porge, *var. prov., francoprov., vasc.; cat.* porxe, porxo. *cf. M.-L. 6675. Battisti-Alessio IV 3030. Wagner II 298. Wartburg IX 223sq. Corominas III 912. St.*] [*confunditur in codd. cum* portus Plin. nat. 6, 139 (*restituitur e coni. dub.* Plin. nat. 35, 116 [*v. Lippold, RE XIII 172, 1*]); *restituitur* Plin. nat. 14, 11 (potius *trad.*); *e coni. dubia* Vopisc. Aurelian. 35, 3 templum Solis fundavit et -bus roboravit (-bus *Scaliger*; pontifices *trad., tuetur Magie in ed.*; pontifice *Mommsen fortasse rectius*). *vix recte trad.* Gloss.^{L} II Philox. PO 94 -s galeae: λόφος (portio *suspicatur Leumann vol. VI 2, 1675, 7*).]

I *vi originaria i. q.* στοά (*quod gr. respondere solet ut etiam in* Gloss.; *ad rem v. Hobein, RE IV A 1, 1sqq.*). *notione primaria significatur aedificium tractu derecto (curvo p. 26, 24sqq. et 29, 28) fere hinc columnis illinc pariete formatum, tecto munitum ad arcendam intemperiem caeli, vim solis (cf. e. g. p. 27, 10. 16. 29, 24. 26 et al.; inde nonnumquam tectum -us praecipue respicitur e. g. infra l. 59 et in locutione* sub -u Pap. Corp. 104 II 8 [*a. 94*]. CIL XI 3614, 11 [*a. 114*]. Itala Ioh. 10, 23 [Hier. tract. in psalm. 1 p. 139, 5, *ubi* cod. b *al. et* Vvlg. in -u]. *ceterum cf. p. 27, 12). pars aedificii interior respicitur maxime l. 65. 27, 66sqq. 76. 28, 72sqq. ad -us in forma peristylii iunctas referendus est plur. saepe, e. g. p. 26, 69 et 28, 19, sing. infra l. 51 nec non 76 (ceterum v. quae ad IB monuimus); inde sing. potius de area -bus inclusa p. 26, 68 (plur. nimirum p. 26, 12. 27, 2 al.). audacius inducitur tamquam agens p. 28, 6. 29, 22. 24.*

A *respiciuntur aedificia publica (item regia sim.) et sacra*:

1 *proprie* (*in comparatione sim. infra p. 27, 15. 28, 44*): a *generatim, sc. de quibuslibet -bus publicis*: α *vario usu* (*exempla selecta inde a* Cic.): Plavt. Most. 910 (*v. p. 28, 79*). Enn. scaen. 165 Aesculapi liberorum saucii opplent -us (*licentia poetarum iam Graecis Troiam obsidentibus -us tribuuntur; 'vestibula tentorii' F. A. Wolf nimis acute. item in castris*: Spart. Hadr. 10, 4 cum ... triclinia de castris et -us et cryptas et topia dirueret). Ter. Ad. 579. Inscr. Betilieni (CIL I^2 1529) 5 facienda coiravit semitas ..., -um qua in arcem eitur, campum *eqs.* (Inscr. lib. rei p. Degrassi 598 [*aet. Sull.*] portas, forum, -us. 599 -um quom maenianei(s) in foro. Cic. dom. 102. *al., maxime in titulis*). Lex pag. Herculan. (CIL I^2 682) 3 in -um paganam reficiendam (CIL I^2 759 Cic. Att. 4, 3, 2. *al.*). Pompon. Ateil. 38 balnea, forus, macellus, fana, portus, -s (*vel plur.* -us). Varro Men. 165 propter eam -um situm erat dolium (*de Stoicis Diogeneque agi putat Bolisani ad l.*). Cic. Verr. II 4, 86 de -u, in qua ipse sedebat *praetor*. 4, 119 forum maximum, pulcherrimae -us. dom. 103 (*de -u Clodii ut*: 116 -um cum conclavibus pavimentatam ..., amplissimum peristylum). de orat. 3, 180 columnae ... -us sustinent (*cf.* Lvcr. 4, 426 suffulta columnis. Sen. epist. 90, 25 *columnis* -us ... suscipimus. 115, 8 *columnae* -um ... fecerunt. *sim. al.; cf. e. g. et p. 29, 30*). Att. 4, 16, 8 *saepta* cingemus excelsa -u. Lex Iul. munic. (CIL I^2 593) 68 quae loca publica -usve publicae in u(rbe) R(oma) ... sunt (Plin. nat. 35, 52 Svet. Tib. 11, 2. *al.; cf. etiam p. 26, 68. 28, 78*). Lvcr. 4, 426 -s aequali quamvis est ... ductu ..., longa tamen parte ab summa cum tota videtur, paulatim trahit angusti fastigia coni *eqs.* (*in exemplo mendacii oculorum ut*: Sen. benef. 7, 1, 5 nat. 1, 3, 9 Tert. anim. 17, 2. 17, 6). Verg. Aen. 3, 353 illos -bus rex accipiebat in amplis; aulai medio libabant *eqs.* Prop. 2, 23, 5 quaenam nunc -s illam *puellam* integit? ([*sc. in qua -u ambulat?*]. *cf.* Ov. rem. 627 quae ferre solet spatiantem -s illam). Liv. 35, 10, 12 -um ... ab porta Fontinali (ad portam Fontinalem *trad.*) ad Martis aram ... perduxerunt (*indicatur unde quo perducta sit ut*: 41, 27, 7. 9). 41, 27, 12 forum -bus (et -us *trad.*) tabernisque claudendum. Vitr. 3, 2, 8 *hypaethros* habet ... interiore parte columnas ... remotas a parietibus ad circumitionem ut -us peristyliorum. 5, 1, 5 (*de lateribus interioribus basilicae ut* 5, 1, 6 *et p. 26, 20. 27, 66sqq.*). Mela 1, 56 (*labyrinthi Aegyptii ut* Plin. nat. 36, 88; *cf. Herodot. 2, 148* παστάδας). Petron. 3, 1 declamare in -u. 6, 1 *post declamationem* scholasticorum turba in -um venit. Ivv. 12, 101 fixis vestitur tota libellis -s (*an respiciuntur templi -us? sim. in -bus suspenduntur edicta, libelli infra p. 26, 15. 22. 28, 1 nec non* Avson. 419, 50 p. 366, 322 P. litteras tuas si in omnibus pilis atque -bus ... instar edicti pendere mandavero *eqs.*). Tac. ann. 15, 43, 1 *post incendium aedificia erecta sunt* additis ... -bus, quae frontem insularum protegerent (*sim.* Svet. Nero 16, 1 ut ante insulas ... -us essent, de quarum solariis incendia arcerentur. *-us ex utraque parte viae*: CE 299, 3 [*a. 589/90*] dextra levaq(ue) binos -os). CIL VIII 608 (*ca. a. 300*) -um ..., quae foro ambiendo deerat, ... dedicavit. *al.*

β *accedunt determinationes indicantes nomen vel situm -us* (*quae ad urbem spectant collegerunt Jordan-Huelsen, Topographie I 3, 692*): Ⓘ *per praepos.*: Ter. Ad. 573 nostin -um apud macellum? R. Gest. div. Aug. 19 -um ad circum Flaminium (*cf. infra p. 26, 1. 17; aliter* Plin. nat. 36, 39 ad nationes [Serv. auct. Aen. 8, 721 -um ... Augustus fecerat, in qua simulacra omnium gentium conlocaverat, quae -s appellabatur ad n.]). Liv. 40, 51, 6 *censor locavit* -um extra portam Trigeminam et aliam post navalia et ad fanum Herculis et post Spei ad Tiberim ⟨et ad⟩ aedem Apollinis medici. CIL XII 1357 ante thermas (IX 2557 a. basilicam. *cf. infra l. 36*). Vopisc. Aurelian. 49, 2 miliarensem ... -um in hortis Sallusti. Ⓘⓘ *per adi. vel gen. subst.* (*afferuntur exempla selecta inde a* Plin. nat.; *cf. e. g. l. 66sqq., p. 28, 13*): Cic. dom. 116 Catuli (Att. 4, 2, 3. 4. 5. 4, 3, 2 ad Q. fr. 3, 1, 14). Phil. 2, 84 Minucia (Fast. ann. Iul. Praen. Dec. 22 [Inscr. Ital. XIII 2 p. 139]). Att. 15, 9, 1 *Περσική* (Vitr. 1, 1, 6 Persicam). Nep. Milt. 6, 3 in -u, quae Poecile vocatur (Plin. nat. 35, 59 Apvl. met. 1, 4, 2. *cf. 2a*). R. Gest. div. Aug. 19 Octaviam (*adde* Fest. p. 178 *infra l. 83*). Ov. ars ars 1, 72 quae ... -s auctoris Livia nomen habet (fast. 6, 640. *cf.* Plin. nat. 14, 11 vitis ... in Liviae -bus subdiales inambulationes ... opacat [Plin. epist. 1, 5, 9 Svet. Aug. 29, 4. *al.*]). Liv. 41, 27, 8 Aemiliam. Tab. cer. Pomp. Année Epigr. 1973 n. 139 (*a. 51*) Puteol(is) in foro in -um Augusti Sextiana in parastatica libellus adfixus fuit (n. 140. 141. 142). Plin. nat. 16, 201 saeptorum. 34, 13 a Cn. Octavio ... factam -um duplicem ad circum Flaminium, quae Corinthia sit appellata a capitulis aereis columnarum. 36, 100 *Olympiae* -u, quam ... heptaphonon appellant. Svet. Aug. 29, 4 Gai et Luci. CIL XI 3614, 11 (*a. 114*) ut sibi locus ... daretur sub -u basilicae Sulpicianae, uti Augustalibus in eum locum phetrium faceret (*sim.* 16. *cf. p. 25, 65sq.*). Pap. Corp. 117 (A *et* B) 1 ex libello proposito ... in -o Iuniae Ba⟨...⟩ae (*a. 150*). Inscr. Année Epigr. 1948 n. 40 (*Lepci Magna, a. 317?*) macelli. Spart. Pesc. 6, 8 Curva (Cassiod. var. 4, 30, 2 C. -us, quae ... forum ... includit. *cf.* Not. urb. Const. 4, 10 -um semirotundam, quae ... Sigma ... nuncupatur [*cf. infra l. 63sq.*]. *v. etiam p. 24, 70*). *al.* *in nomine loci, ubi agunt servi vel negotiatores sim.* (*item sine determinatione* CIL VI 4461 Onesimus a -u. Pap. Tjäder 20, 123 [*ca. a. 600*] negotiator Syrus a Caput -us): Vopisc. Prob. 2, 1 regestis scribarum -us porphyreticae (*cf. CIL XV 7191* in foro Traiani in purpuretica). CIL VI 9719, 10 olear(ius) de portic(u) Pallantian(a). *v. etiam p. 27, 3sq.*

b *speciatim; -s pertinet*: α *ad templa vel loca sacra* (*addidimus et regiam Salomonis p. 27, 6*): Ⓘ *quaelibet pagana* (*exempla certiora; nusquam ipsa pars aedis significari videtur excepto fortasse titulo* CIL VIII 4585): Ⓐ *vario usu*: CIL I^2 680 (*a. 99 a. Chr.; respici videtur aedes Dianae Tifatinae*) calcidicum et portic(um) ante culin(am) ... de stipe Dian(ae) ... ⟨f⟩aciendum coeraver⟨e⟩ *magistri* (*cf.* 1000 mag(ister) ⟨pa⟩g(i) Ianicol(ensis) -u(m), ⟨ce⟩llam, culinam, ⟨ar⟩am ... ⟨fa⟩ciundu(m) coiravit. Inscr. Année Epigr. 1973 n. 127 [*Ostiae, saec. I a. Chr.*]). 1464 aedem et portic(um). 2232 d (*sim.* b *et* c, *gr.* στοά) -um A⟨pollin⟩i e⟨t It⟩aliceis de⟨dica⟩verunt (*an* de⟨d⟩erunt? *item dedicatur diis*: III 3778 Neptuno Aug(usto) sacrum; ... aedem et -um fecit. V 412 Iunoni Feron⟨iae⟩ ...; aedem, signum, por⟨ti⟩cus ... d(edit) [*sim.* 781]. VIII 23280 Caelesti Aug(ustae) sacrum; ... -um columnatam ... f(ecit). XIII 914. 2873 deo Moritasgo -um testamento poni iussit. *al.; cf. et l. 54sq.*). Ov. am. 2, 2, 4 quae Danai -s agmen habet (*Apollinis Palatini ut* ars 1, 72sq. *et infra l. 72*). Petron. 90, 1 qui in -bus spatiabantur, lapides in Eumolpum ... miserunt; at ille ... extra ... templum (*sc.* τέμενος) profugit. Pap. Corp. 104 II 8 (*a. 94*) *tabula* fixa in Caesareo ... sub -um dexteriorem (*cf. p. 25, 70*). Plin. epist. 9, 39, 3 (*2* nullum in proximo *aedis* suffugium aut imbris aut solis) addidero -us aedi, illam *aedem* ad usum deae, has ad hominum (*cf.* CIL III 8484 [*a. 173*] templum ... restituit ... adiectis -bus [*item* 8485]). Donatio Monim. (CIL VI 10231) 7 locus in quo aedificata est schola sub por(ticu) consacrata Silvano (CIL XIII 3107 deo Vol⟨kano⟩). CIL VIII 14810 (*a. 166/169*) ⟨tem⟩plum cum arcu et -bus et osteis. 11731 (*a. 202*) pro salute imp⟨eratorum⟩ ...; -um sacram *fecerunt* (*cf. et p. 27, 61*). 4585 intus ...⟨i⟩n eod⟨em⟩ templo pronaum, -u⟨m cum columni⟩s et epistilis fac⟨ienda⟩. *al.* *sepulcra* (*cf.* porticatio, porticulus, porticuncula): Plin. epist. 10, 81, 7 id ..., in quo dicuntur sepulti ..., in area collocatum, quae -bus includitur. CIL VI 9077 -s et ariola cum memoria ad hoc monimentum pertinet. 10284 monumentum cum cohaerenti areola et duabus in gamma -bus (11913, 8. *ceterum forma -uum indicatur nomine litterae l. 25 et infra p. 29, 28*). CIL XIV 158/9 -um cum aediculis suis et cubiculum, quod est supra memoriam. *al.* Ⓑ *cum determinationibus* (*cf. et p. 25, 78*): Cic. Verr. II 4, 126 eat ... in -um Metelli, *qui signa pulchra videre vult* (Vitr. 3, 2, 5 quemadmodum est ... in -u M. Iovis Statoris *aedes*. Plin. nat. 34, 31 publica. *cf.* Vell. 1, 11, 3 *Metellus* qui -us, quae fuerunt circumdatae duabus aedibus ..., quae nunc Octaviae -bus ambiuntur, fecerat). ac. 2, 80 *Puteolis* in -u Neptuni (*v. etiam sub* portex. *item accedit gen. deorum*: Prop. 2, 31, 2 Phoebi [Schol. Pers. 2, 56 Apollinis Palatini. *de eadem* Ov. *supra*]. Petron. 106, 2 Herculis [Inscr. Année Epigr. 1901 n. 84 *e Lucania*]. Mart. 11, 1, 9 vicini pete -um Quirini. Amm. 29, 6, 19 -um ... Eventus Boni cognominatam ea re, quod huius numinis prope visitur templum. *al; cf. etiam exemplum sequens*). Act. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323) 32sq. ⟨ante aedem⟩ Apollinis et in -u eius; ... ⟨ad aedem Dianae ... et⟩ in -u eius (*vix trahas ad l. 71; sim. accedit gen.* templi: Mart. 3, 20, 10 -um terit t. [*def. Friedrich, Rhein. Mus. 62, 1907, 378*; Tampi *Heraeus dubitanter; coni. alii alia*]. Svet. Aug. 72, 2 in -bus Herculis t. CIL VIII 1548, 6 [*aet. imp. Ant. Pii*] t. Cererum. Inscr. Afr. Cagnat-M.-Ch. 531 [*a. 298*] t. deum matris. Vopisc. Aurelian. 48, 4 t. Solis). Liv. 40, 51, 6 *v. p. 25, 84.* Fest. p. 178 Octaviae -us duae appellantur, quarum alteram, theatro Marcelli propiorem, Octavia soror Augusti

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fecerat ([*alteram v. p. 26, 10*]. VELL. 1, 11, 3 *p. 26, 70.* PLIN. nat. 35, 114. 36, 24 intra O. -us in Iunonis aede. *al.; indicatur, ubi agat servus* [*v. et p. 26, 27*]: CIL VI 2347 *publicus* a bybliothece Latina -us O. [*sim.* 2349]. 2348 public(us) de -u O. a bibliotheca Graeca). PLIN. nat. 35, 66 in Philippi -bus *templum Herculis cingentibus* (35, 144 MART. 5, 49, 12).

(II) *Iudaeorum* (*respic. templum et regia Salomonis praeter l. 11*): Ⓐ *vario usu*: TAC. hist. 5, 12, 1 ipsae -us, quis templum *Hierosolymorum* ambibatur, egregium propugnaculum. ITALA Ezech. 42, 3 (Wirc.) exedrae quinque ... ordinatae contra faciem -us trinae (VVLG. ubi erat -s iuncta -ui triplici *eqs.; interpr.* HIER. *ad l.* l. 183 -s ab imbre et aestu protegens sacerdotes. *item respicitur templum visionis Ezechielis*: VVLG. Ezech. 42, 5 [*cf. p. 24, 63*]. 46, 23 culinae fabricatae erant subter -us). Ioh. 10, 23 (cod. b *al.* = VVLG.) ambulabat Iesus in templo in -u Salomonis ([*in interpr. allegorica*: AMBR. spir. 3, 17, 120 in pectore ... pacifici deambulat Christus ...; dilata ... tui cordis -um *eqs.* HIER. tract. in psalm. I p. 139, 13 videntes tempestatem ... fugiunt sub -o S., hoc est Christi pace proteguntur *eqs.*]. act. 3, 11 [cod. d, *cf.* VVLG.]. 5, 12 [*ibid.*] erant ... universi *apostoli et fideles* ... in -u[m] S. *cf. et p. 28, 63*). PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 5, 190 duplices *erant* -us omnes, quas columnae sustinebant ... altae. CASSIOD. Ios. antiq. 15, 396 circumdedit ... -bus maximis omne templum. Ios. c. Ap. 2, 103 quattuor ... habuit -us in circuitu ...; in exteriorem ... ingredi licebat omnibus ...; (104) in secunda vero -u cuncti Iudaei ingrediebantur *eqs.* (*gr. deest*). *al.*

Ⓑ *sec.* VVLG. *versionem vocis hebr.* 'êlam (*de re parum constat; LXX exhibent αἰλάμ, pro quo posuisse videntur Aquila πρόδομος, Symmachus πρόπυλον* [*v. Orig. hex. III reg. 7, 6; sed cf.* HIER. *infra*]): *testimonia translationis*: HIER. in Ezech. 8, 16 ('inter vestibulum et altare') quod nos 'vestibulum' iuxta Symmachum interpretati sumus, qui *πρόπυλον* posuit pro eo quod Septuaginta et Theodotio ipsum verbum hebraicum transtulerunt 'aelam', Aquilae prima editio *προστάδα*, secunda 'aelam' templi interpretata est, quod nos '-um' templi exprimere possumus sive intectum 'atrium'. EVCHER. instr. 2 p. 149, 13 *in regnorum libris vetus habet translatio* aelam, *nova* -um, sed melius interpretatur ante fores sive vestibulum. *loci scripturae*: VVLG. III reg. 6, 3 -s erat ante templum (*de eadem re* II par. 3, 4 -um ... ante frontem [*om. Itala Complut.*]). 7, 6 -um columnarum fecit quinquaginta cubitorum longitudinis ... et alteram -um in facie maioris -us. 7, 7 -um ... solii, in qua tribunal est. II par. 8, 12 quod *altare* extruxerat ante -um (*Itala Complut.* super faciem aelam, *Legion.* contra vestibulum templi). 29, 17 ingressi sunt -um templi. *al.*

(III) *Christianorum*: Ⓐ *in atrio ecclesiae* (*ad rem v. Schneider, RAC I 888sq.; cf.* GLOSS.^{L} V Aa A 1355 atria: aedes seu -a sanctorum. 1426 aulae: atrium, -a sanctorum. *an huc et* I 608 in -is: in atriis*? cf. ineptam explicationem* GLOSS. V 614, 49 quinquatria: ambitus quinque -orum [*sim.* GLOSS.^{L} I Ansil. QVI 172]): PRVD. perist. 2, 175 (*171sq.* quas *opes* noster deus ... in sanctis habet) videbis ingens atrium fulgere vasis aureis et per patentes -us structos talentis ordines. PAVL. NOL. carm. 27, 363 qua ianua prima receptat, -s obscuro fuerat prius obruta tecto; nunc eadem nova pigmentis et culmine crevit. 27, 397 redeamus in atria; conspice sursum inpositas longis duplicato tegmine cellas -bus, metanda bonis habitacula. 28, 7 -bus late circumdata longis vestibula. 28, 54 exterior quae cingitur aeque area -bus. *al.* CONC.^{S} I 5 p. 377, 34 (*sim.* RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 70, 11) in aula ... quattuor habente -us. SIDON. epist. 2, 10, 4 vers. 16 *ecclesiae* est -s applicata triplex ..., ad cuius specimen remotiora (19) claudunt atria -us secundae. PALLAD. hist. mon. I 56 p. 338^{B} in -u ... ecclesiae multitudo pauperum iacet atque languentium (LEX Visig. 9, 3, 2 qui ad e. -os confugerit [*sim.* 9, 3, 4]. GREG. M. epist. 14, 14 p. 434, 8. 12). CARM. cod. Petav. 8 (= INSCR. christ. Rossi II p. 263b) fecit ... basilicam, secretaria atque -um. GREG. TVR. Franc. 5, 49 p. 262, 32 in ipsam sanctam -um (*cf.* CE 1432, 7 -bus sacris ... quiesco. *v. et supra p. 26, 57*). 7, 29 p. 347, 21 in ipsam basilicam ac per -os vel singula loca atrii. glor. conf. 88 in -o basilicae sancti Vincenti (*supplendum videtur* CIL VIII 27332). *al.* *? monasterii*: MIRAC. Theclae 6 p. 172, 4 divertit in -um ante valvam monasterioli (*an -us pertinet ad ecclesiam Theclae p. 172, 2 memoratam?*). Ⓑ *intra ecclesiam*: *de lateribus basilicae* (*cf. et p. 25, 65*): PAVL. NOL. epist. 13, 13 qua sub ... mole tectorum geminis utrimque -bus latera diffundit *basilica sancti Petri*. 32, 12 totum ... extra concham basilicae spatium ... geminis utrimque -bus dilatatur ...; cubicula intra -us quaterna longis basilicae lateribus inserta *eqs.* carm. 27, 512 volo picturas fucatis agmine longo -bus videas (*ne ad atrium referas cf. 543sq.* pingere sanctas ... domos, *580sq.* totis Felicis domibus pictura ludere sancta). *de parte secretarii*: CONC.^{S} II 3, 3 p. 76, 25 in Antiochensium ... ecclesia in aestivali -u secretarii facto concilio *eqs.* (*gr. II 1, 3 p. 69, 8 ἐν τῷ στοϊδίῳ τοῦ θερινοῦ σηκρήτου*). Ⓒ *in catacumbis* (*de fornicibus quibusdam*): PRVD. perist. 11, 164 quamlibet ancipites texant hinc inde recessus arta sub umbrosis atria -bus *eqs.*

β *ad thermas* (*cf. et supra p. 26, 2*): CIL I^2 1635 (*Pompeis in thermis Stabianis q. d.*) -us et palaestr(am) reficiunda locarunt. II 6145 (*post a. 120*) balineum c⟨um port⟩icibus ... fecerunt (XII 4342 [*aet. imp. Ant. Pii*] ther⟨mas⟩. INSCR. Année Epigr. 1937 n. 119, 22 [*Amiterni, a. 325*] thermas ... c. -is novis factis). XIV 376, 20 (*saec. II*) thermas ... refecit, -um reparavit. III 12336, 4 (*aet. imp. Gord.*) libellorum propo⟨s⟩it⟨o⟩rum ... in portic⟨u the⟩rmarum Tr⟨a⟩ianarum (SCHOL. Iuv. 6, 154). 10492 (*a. 268*) thermas ... ⟨re⟩tractatis -bus ⟨a⟩ditibusque *refecit*. LAMPR. Heliog. 17, 9 *in lavacro* -us defuerant, quae postea ... extructae sunt. Alex. 25, 6 thermas additis -bus (sortionibus *trad.*) perfecit et ornavit. COD. Theod. 15, 1, 50 -s thermas Honorianas praecurrat acie columnarum. CIL X 5348, 12 -os ... circumcingentes colimbum ... constituit. *al.*

γ *ad theatrum sim.*: Ⓘ *respicitur potius aedificium cum theatro coniunctum*: CIL I^2 1492 (*aet. Cic.*) -um pone scaenam long(am) p(edes) *tot* (VITR. 5, 9, 1 post s. -us sunt constituendae, uti ... habeat populus, quo se recipiat ex theatro, choragiaque laxamentum habeant ad comparandum, uti sunt -us Pompeianae itemque Athenis -us Eumenicae *eqs.*). CIC. fat. 8 in -u Pompei (ASCON. Mil. p. 44, 2 cum senatus in -u P. haberetur. PLIN. nat. 35, 59. 126. 132. *cf.* Pompeia: PROP. 2, 32, 12. Pompeiana: VITR. 5, 9, 1 *supra*). VITR. 5, 9, 1 Trallibus -s ex utraque parte est (ut *trad.*) scaenae ... ceterisque civitatibus, quae diligentiores habuerunt architectos, circa theatra sunt -us et ambulationes (*describitur deinceps earum forma*). 5, 9, 5 media ... spatia, quae erunt subdiu inter -us, adornanda viridibus videntur. *dubitanter addiderimus* (*nisi ad l. 23 spectant loci*): CIL VIII 11532 (*a. 299*) -us theatri ... restitutae (MARCELL. chron. II p. 95, 501, 1. CIL XI 4206 -um thea⟨tr(i)⟩, cryptam [*vix intellegas* theatrum]). (II) *respicitur potius ipsa pars theatri vel circi*: VITR. 5, 6, 4 tectum -us, quod futurum est in summa gradatione *theatri*. CALP. ecl. 7, 47 balteus (*i. praecinctio amphitheatri*) en gemmis, en illita -s auro certatim radiant. PLIN. epist. 10, 39, 3 -s supra caveam. PANEG. 4, 35, 5 Circo ... maximo sublimes -us et rutilantes auro columnae tantum inusitati ornatus dederunt, ut *eqs.* (*item in circo*: COD. Theod. 15, 1, 45 superiores -us).

δ *ad palaestram, gymnasium*: CIC. de orat. 2, 21 palaestram ... et -us ... Graecos exercitationis et delectationis causa, non disputationis, invenisse. VITR. 5, 11, 1 in palaestris peristylia ... sunt facienda ..., ex quibus tres -us simplices disponantur, quarta ... duplex. 5, 11, 2 constituantur ... in tribus -bus exhedrae ... habentes sedes, in quibus philosophi ... disputare possint (*item versantur in -u philosophi*: QVINT. inst. 12, 2, 8 studia sapientiae ... in -us et gymnasia ... recesserunt [*ad Stoicos refert Austin ad l., cf. 2a*]. PLIN. epist. 1, 22, 6 non ... gymnasia sectatur aut -us *ut ceteri philosophantes. cf.* CIC. *supra et l. 80sqq.; de Academia*: SEN. benef. 6, 11, 1 *puer Platonem quaerens* totam -um perscrutatus est. SCHOL. Hor. epist. 2, 2, 45). *ibid.* in versura -us ... lavatio *eqs.* 5, 11, 3 extra ... disponantur -us tres *eqs.* 5, 11, 4 haec ... -s xystos apud Graecos vocitatur, quod athletae per hiberna tempora in tectis stadiis exercentur (*sim.* 6, 7 [10], 5). *al. in eodem capite.* SIL. 14, 648 inclusos ... longis -bus sacros iuvenum certamine lucos. *-us gymnasii sim. comparatur cum animo hominis*: GILD. Brit. 1 chron. III p. 27, 12 in quadam ac si (*i. quasi*) angusta timoris -u luctabantur *sensus mei.*

2 *metonymice respiciuntur ii, qui in -u versantur*: **a** *fere technice de schola vel doctrina Stoica* (*cf.* IREN. 2, 14, 4 = 2, 18, 4 H. qui ex -u Stoici appellantur. *notio propria aedificii, quod v. p. 26, 8sq., sublucet* CIC. ac. 2, 75 PERS. 3, 54; *transfertur ad doctrinam Christianorum* TERT. praescr. 7 l. 35): CIC. ac. frg. 20 (*sed contineri videntur verba quaedam a Cic. aliena*) clamat Zeno et tota illa -s tumultuatur. *ibid.* totam illam -um insanam, Academicos autem ... modestos ... homines videri Epicuro. 2, 75 *Chrysippus* fulcire putatur -um Stoicorum (TERT. adv. Marc. 5, 19 p. 645, 13 materiam de -u S.). HOR. sat. 2, 3, 44 *eum* insanum Chrysippi -s et grex autumat. PERS. 3, 54 quae ... docet sapiens bracatis inlita Medis -s (SCHOL. Atheniensium -um dicit, in qua picta erat pugna *Marathonia*). GELL. 12, 5, 10 (*5* Stoica) ex ... -u prudentiorum hominum. TERT. anim. 6, 7 *animae* sine academiis et -bus Atticis ..., denique ieiunantes a philosophia, nihilominus vivunt (adv. Hermog. 1, 4 de ecclesia in a. et -um *conversus*. test. anim. 1 p. 135, 22 *anima* a. et -bus Atticis pasta). VOLVS. Aug. epist. 135, 1 ille disputator ex -u. BOETH. cons. 5 carm. 4, 1. *inde* -s Salomonis (*sc. ubi docebant apostoli, sec.* act. 3, 11 *et* 5, 12 *p. 27, 17sq.*) *de doctrina christiana*: TERT. praescr. 7 l. 35 quid ... Athenis et Hierosolymis? ... nostra institutio de -u S. est (*postea*: Stoicum ... Christianismum *haereticorum*). **b** *laxius* (*vix huc* MART. 7, 97, 12): HOR. epist. 1, 6, 26 cum bene notum -s Agrippae ... te conspexerit (PORPH.: in Agrippae enim -u ... maxime conspicui videbantur). OV. Pont. 2, 4, 19 nos *amicos* fora viderunt pariter, nos -s omnis, nos via, nos ... theatra.

B *respiciuntur aedificia privata* (*sc. villae saepe, domus urbanae e. g.* PLAVT., CIC. ad Q. fr. 3, 1, 14, VITR. 6, 3, 7. 6, 7, 1sqq.; *ad peristylium pertinere videntur imprimis* PLAVT. [*per sing.; addas fortasse etiam* IVV. 14, 66], VITR. *ll. c.*, PLIN. epist. 2, 17, 4 [*v. ad rem Sulze, RE Suppl. VII 964sq.*]; *exempla selecta inde a* PETRON.): PLAVT. Most. 756 senex gynaeceum aedificare volt hic in suis *aedibus* et balineas et ambulacrum et -um. 908 quid -um *putas*? :: insanum bonam; non equidem ullam in publico esse maiorem hac existimo. :: (910) quin ... in publico omnis -us sumus commensi ...; longe omnium longissima est. CIC. de orat. 2, 12 *cum* inambularet cum Cotta in -u (*in Crassi Tusculano ut*: 2, 20 -s haec ipsa, ubi inambulamus [nunc ambulamus *var. l.*], et palaestra et tot locis sessiones gymnasiorum et Graecorum disputationum memoriam ... commovent). rep. 1, 18 *in villa Africani minoris.* ad Q. fr. 3, 1, 1 summam dignitatem pavimentata -s habebat (*villae Manilianae ut*:

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3, 1, 2 in -u . . . ut atriolum fiat *eqs.* 3, 7[9], 7 inferior -s et eius conclavia). 3, 1, 14 (*in Quinti aedibus urbanis*) *tectum conclavium* vergit in tectum inferioris -us. VARRO rust. 1, 4, 4 permagni interest, ube sint positae villae . . ., quo spectent -bus, [h]ostiis ac fenestris. 3, 16, 15 in villae -u *alvaria a quibusdam collocari* (*opp.* iuxta villam. *aliter infra l. 48*). VERG. Aen. 12, 476 magnas domini . . . divitis aedes pervolat et . . . atria lustrat hirundo . . . et nunc -bus vacuis, nunc . . . circum stagna sonat. HOR. carm. 2, 15, 16 decempedis metata privatis . . . -s (HIER. epist. 14, 6, 1. *-s luxuriae est ut*: SEN. dial. 11[12], 9, 2 quo longiores -us expedierint *eqs.* nat. 1 praef. 8 contemnere -us et lacunaria *eqs.* PAVLA Hier. epist. 46, 11, 1). VITR. 6, 3, 7 *in aedificiis urbanis Romanorum* columnae tam altae *sint*, quam -us latae fuerint peristyliorum (6, 7, 3 *domus Graecae. cf. et p. 25, 65*). 6, 5, 3 ruri *villam ingredientibus* . . . statim peristylia *solent esse*, deinde tunc atria habentia circum -us pavimentatas. 6, 7, 1 id peristylum in tribus partibus habet -us *eqs.* (*describitur Graecorum mos aedificandi ut*: 6, 7, 2 circum . . . in -bus triclinia . . . constituuntur. 6, 7, 3 peristylia, in quibus pares sunt quattuor -us altitudinibus. *al. ibid.*). VAL. MAX. 9, 1, 4 collegae . . . obiecit, quod columnas Hymettias in -u domus haberet. PETRON. 77, 4 *domus mea* habet . . . -us marmoratos (marmoratis *trad.*) duos. VAL. FL. 2, 191 discumbitur altis -bus. STAT. silv. 2, 2, 30 inde per obliquas erepit -s arces, urbis opus, longoque domat saxa aspera dorso (*35* semita tecta. *de eadem -u villae Surrentinae*: 3, 1, 99 stat -s alta). MART. 1, 12, 5sq. rudis . . . praestabat -s umbras, heu quam paene novum -s ausa nefas; nam subito conlapsa ruit *eqs.* IVV. 6, 163 vetustos -bus disponat avos. 7, 178 -s, in qua gestetur dominus, quotiens pluit. 14, 66 ne . . . foeda . . . atria displiceant . . ., ne perfusa luto sit -s. PLIN. epist. 2, 17, 4 *villae* in prima parte atrium . . ., deinde -us in D litterae similitudinem circumactae, quibus parvola . . . area includitur (*cf. p. 26, 63sq.*). VLP. dig. 8, 5, 8, 1 quae *columnae* tectum -us ambulatoriae sustineant. *al.* *impositae sunt navibus*: SVET. Cal. 37, 2 fabricavit et deceris . . . magna thermarum et -uum et tricliniorum laxitate.

II *per similitudinem transfertur*: A *ad opera alia* (*v. etiam l. 31*): 1 *varia genera tectorum perticis sim. fultorum, quae protegunt*: **a** *a tormentis; adhibentur in oppugnatione oppidorum*: CAES. civ. 2, 2, 3 *cum vineae vim telorum sustinere non possent*, pedalibus lignis coniunctis inter se -us integebantur. **b** *ab intemperie caeli, vi solis*: α *in re rustica* (*dubium an hic illic, e. g. l. 42. 45, significetur aedificium ut l. 4sq.; in comparatione l. 52*): COLVM. 7, 9, 9 nec ut ceteri greges universi claudi debent *sues*, sed per -us harae faciendae sunt *eqs.* (PALLAD. 3, 26, 4 haras sub -bus faciemus). 8, 4, 4 ubicumque cohortem -s vel tectum protegit (9, 14, 14 quamvis -u protecta vasa [*sc. alvaria*] . . . congestu . . . frondium supertegemus [*inde paulo aliter* PALLAD. 12, 8, 2 *infra*]. *protegi ipsae -us dicuntur*: 9 praef. 2 apibus . . . dabantur sedes . . . in protectis -bus). 8, 11, 3 cuius *maceriae* tribus lateribus -us adplicantur et in quarto duae cellae; . . . sub -bus fiunt . . . septa (*sim. instruuntur anseribus* 8, 14, 1). 9, 7, 4 propter quos *imbres* convenit alvaria -u (-bus *R*, porticulis *recc. aliquot*) supermuniri. PALLAD. 1, 22 propter ea, quae insunt *in cohorte*, animalia ad aestatis temperandum calorem -us furcis, asseribus et fronde formari, quae vel scindulis vel . . . tegulis . . . tegentur *eqs.* 12, 8, 2 (*sec.* COLVM. *l. 42*) *Novembri supra alvaria* genestis vel aliis tegumentis similitudinem -us imitemur, ut possint a frigore et tempestate defendi *apes.* β *in re militari*: VEG. mil. 2, 23 p. 58, 16 ut tempore hiemis de tegulis vel scindulis . . . et -us tegerentur ad equites et quaedam velut basilicae ad pedites, in quibus . . . sub tecto armis erudiebatur exercitus.

2 *speciem ornithonis*: VARRO rust. 3, 5, 11 in lateribus . . . -us sunt primoribus columnis lapideis pro mediis ar[ti]busculis humilibus ordinatae, cum . . . tecta -s sit rete . . .; hae sunt avibus . . . oppletae . . .; (12) *in medio* sunt piscinae ad -u[a]s versus.

B *ad umbraculum ramis vel palmitibus factum*: CYPR. ad Donat. 1 dum erratici palmitum lapsus nexibus pendulis per harundines baiulas repunt, viteam (pampineam *Dub. nom. gramm. V 586, 14*) -um frondea tecta fecerunt. FIRM. math. 8, 10, 6 qui . . . virides -us in circulum flexis vitibus faciat. PS. AVG. serm. ed. Mai 72, 2 (*in descriptione paradisi*) per frondeas -us viridesque parietes (*postea*: inter spatia virentium columnarum).

III *per interpretationem pravam (vel ad exemplar gr. corruptum referendam) ponitur pro*: *velo, tentorio (non est quod conferas* ENN. *p. 25, 35sq.*): ITALA exod. 39, 20 (Wirc.) attulerunt . . . -us at⟨rii⟩ et columnas *eqs.* (*gr. 39, 19* ἱστία, *Lugd.* positionem, *Vulg. 39, 39* tentoria). *moenibus*: CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 139 *Nabuchodonosor muniens Babylonem contra hostes* tres . . . in interiori civitate per circuitum -us, tres vero in exteriori constituit (*gr.* περιβόλους).

homoeoprophoron iuxta portus POMPON. Atell. 38.

deriv.: porticatio, porticula, 1. porticulus, porticuncula; *cf.* ?portex.

compos.: crypto-, pro-, quadri-, triporticus.

portil(l)āca *v.* portulaca.

***portio,** -ōnis *f.* [*iuncturam veterem* pro portione (*v. p. 30, 4*) *ex* pro ratione, *alii ex* pro partitione *derivare conantur, cf. Leumann, Gramm. 1977, 366. Sch.*] *a* pars *derivat* CASSIOD. in psalm. 118, 57. *scribitur* -ci- INSCR. christ. Diehl 3846 (= CIL V 307) *et fortasse* CIL II 1174, 10 (*ex apographis*), *ceterum saepius in codd. recc. litt. graecis*: PAP. Tjäder 20, 83 (*ca. a. 600*) πορεζονε (*i.* -is). *notatur* port CIL V 4489, 4 *et fortasse* p *infra l. 26.* NOT. Tir. 91, 30 -o. *abl. sing.* -i LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 38. ORIBAS. syn. 8, 57 Ab. *legitur in iunctura* pro -e *inde a* PLAVTO, CATONE, SENT. Minuc., FAV., CIC., LEGE Iul. munic. *et* VRSON., VARRONE; *ceterae formae exstant inde a* LIV., VITR., FESTO, SEN. contr. (*vix iam apud* CATONEM, *v. p. 34, 63*); *vocem frequentant iuris consulti et artium scriptores; in poesi post* PLAVT. *apud* MART. (*semel*) *et* IVV. (*bis*), *deinde paulo saepius* (*sc. nom. sing.* -o *praeter* PRVD. psych. praef. 53), *deest e. g.* CLAVD. [*confunditur in codd. cum* proportio SEN. benef. 2, 16, 2. *al.* (*de iunctura* pro -e *v. quae ad IA1a monuimus*).]

I *i. q. ratio, proportio, analogia* (GLOSS. ἀνάλογον. *pro syn.* ratio VARRO rust. 3, 9, 21 CENS. 10, 9 *et* 11 [*cf. 8*], divisio BOETH. arithm. 1, 5 p. 15, 5): A *in locutionibus adverbialibus notione* 'ἀνὰ λόγον, κατ' ἀναλογίαν' *sim.* (*respicitur saepe ratio, quae est inter singulas partes, vel inter partes et totum, ita ut exempla quaedam aegre a II separari possint; ceterum cf. conspectum p. 33, 8sqq.*): 1 pro -e (-bus VITR. 3, 1, 4. 3, 3, 11. 6, 2, 1. *cf.* GLOSS. κατὰ τὸ ἀνάλογον . . ., κατὰ ἀναλογίαν. *fere pro syn.* rate CLAVD. MAM. anim. 1, 6 p. 42, 20): **a** *nulla voce interveniente* (*sequitur gen. subst. inde a* CIC. de orat. 2, 320, *praecedit fortasse p. 31, 35*). *editur saepius pro abl. subst. q. e.* proportio, *sed voces etiam nullo intercedente attributo non prorsus coaluisse confirmant distincte exhibentes* SENT. Minuc. (CIL I² 584) 29 (*puncto interposito*). LEX Vrson. (CIL I² 594) 63, 7 S. C. de aedif. (CIL X 1401) 7 PAP. Corp. 174, 4 (*saec. II/III*); *huc pertinet, si recte solvit Bücheler, Rhein. Mus. 57, 1902, 325,* CIL XI 5717 pr. p. (propria pecunia *Bormann dubitanter ad l.*); *contra una voce scribi videtur* LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 38 *ut ibid. e. g. l. 24* indiebus. *quamquam vix dubites quin scriptores recentiores pro una voce acceperint iuncturam, tamen omnia eius exempla huc traximus, nisi obstitit vel adi. praecedens vel structura totius enuntiati; ceterum cf. Plasberg, Rhein. Mus. 53, 1898, 74sqq. ponitur loco attributi* CIC. *p. 31, 14sqq.* VARRO *p. 31, 54 et 61.* CLAVD. MAM. *p. 31, 33, subiecti* VARRO *p. 31, 58, praedicati* VARRO *p. 31, 50sqq.* CELS. dig. *infra l. 84; explicatur per gen. saepe, per enunt. compar. infra l. 39. 56. 73sqq.*

α *generatim*: PLAVT. Rud. 1115 tacita bonast (tacitast melior *Bentley*) mulier semper quam loquens. :: tum pol tu pro -e nec vir nec mulier mihi es . . ., quia enim neque loquens es neque tacens umquam bonus. CATO agr. 57 (vinum familiae) compeditis, uti quidquid operis facient, pro -e addito *vini partem* (VARRO rust. 1, 18, 3 ut pro -e ad maiorem fundum et minorem adderemus et demeremus *mancipia* [*sim.* 1, 18, 4]. *cf.* LIV. 34, 50, 7 adice [COLVM. 12, 41 *v. infra*]). 106, 2 si quis plus voles aquae marinae concinnare, pro -e ea omnia facito. 157, 7. FAV. or. frg. (p. 104 M.) Gell. 15, 8, 2 si pro -e pergit luxuria crescere. CIC. Verr. II 3, 148 agrorum pro -e magno *te* decumas vendidisse. 4, 46 *erant ornamenta* summo artificio facta, ut hoc liceret suspicari, fuisse aliquando apud Siculos peraeque pro -e cetera (*cf. similem abundantiam, sc. si recte conicitur, p. 31, 56*). de orat. 2, 320 *oportet dicendis* causis principia pro -e rerum praeponere. VARRO ling. 9, 27 (*antea*: non in terra in sationibus servata analogia?) ⟨h⟩ordeo sato pro -e reddidit parilis *segetes.* 9, 29 partes . . . pro -e similes (9, 30. 9, 48. *v. etiam p. 31, 44sq. et cf.* 9, 33 similitudines pro -e constare). 9, 103 pro -e eadem quae illic (*9, 76*) dicimus, cur *eqs.* (10, 41). rust. 1, 41, 4 ea, quae laxiora et fecundiora *sunt*, ut femina quam mas; et pro -e in virgultis item. 2, 3, 2 *caprae* ubere sint grandiore, ut et lac multum et pingue habeant pro -e. 3, 9, 21 remittendum in *cibi* datione pro -e, ac decem primis *diebus* processit, in posterioribus ut deminuat eadem ratione. LIV. 5, 4, 3 quibus aliquid novi adiectum commodi sit, eis laborem etiam novum pro -e iniungi. 7, 1, 8. VITR. 3, 1, 4 si ita natura composuit corpus hominis, uti pro -bus membra ad summam figurationem eius respondeant *eqs.* (*fere syn.* commensūs exactionem). CELS. 4, 19, 3 cibum pro -e huius *lactis sim. sumere.* SEN. clem. 1, 1, 9 cetera . . . bona pro -e fortunae suae quisque sentit . . . maiora minoraque (*pertinet ad compar. ut*: AVG. civ. 15, 15 p. 88, 11 D. serior. util. cred. 3, 7 p. 10, 3 plura. *v. etiam infra p. 31, 11*). 2, 6, 3. CVRT. 9, 1, 6 navatae operae. COLVM. 1, 4, 8 facultatium (*sc. opum*). 5, 12, 4 virium (arb. 28, 4. *v. etiam p. 32, 33*). 12, 41 si plus *musti* volueris facere, pro -e, qua supra, mel adicies. *al.*

β *speciatim*: ① *in sermone iuris*: SENT. Minuc. (CIL I² 584) 29 vectigal Langensibus pro -e dent ita, uti ceteri Langenses, qui *eqs.* (*cf.* CIC. Verr. II 5,55 quin Mamertinis pro -e imperaretur *frumentum.* Flacc. 32. VARRO ling. 5,181 pro -e census exigeba[n]tur *tributum*). LEX Iul. munic. (CIL I² 593) 38 *tanta pecunia ab uno quoque solvenda est* pro -e (-i *aes*), quamtum quoiusque ante aedificium viae *publicae* . . . erit (*pendet enunt. compar. ut*: LEX Vrson. [CIL I² 594] 63, 7 ut pro -e, quam diu apparuissint, mercedem . . . kaperent. ALF. dig. 19, 2, 30 pr. quanti dominus praediorum locasset). ALF. dig. 19, 2, 30, 1 ut pro -e temporis, quo lavationem non praestitisset *balneator*, pecuniae contributio fieret (LABEO dig. 19, 2, 28, 2 deducendum esse. IAVOL. dig. 19, 2, 21). S. C. de aedif. (CIL X 1401) 7 cum . . . conveniret . . . pro -e publicorum operum etiam privatorum custodia (custodiae *cetera apographa*). IAVOL. dig. 31, 41 pr. ut ea pars, quae cessat, pro -e legati cuique *legatario* . . . adcrescat. INST. aliment. (CIL II 1174) 10 *summa inter puellas distribuatur* pro -e, qua inter masculos. CELS. dig. 12, 4, 16 utrum id contractus genus pro -e emptionis et venditionis est? (*i.* '*similis est*

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

emptionis et v.'; *ad struct. praedic. cf. infra l. 51; alias explicationes affert Watson, Journ. Rom. Stud. 50, 1960, 255sq.*). 27, 8, 7 pro -e in quemque eorum actionem dari. IVLIAN. dig. 42, 7, 5 ut, quae ... ex bonis contrahantur, omnibus pro -e praestarentur. POMPON. dig. 18, 1, 18 pr. si communis ea res emptori cum alio sit, dici debet scisso pretio pro -e pro parte emptionem valere, pro parte non valere. GAIVS inst. 2, 155 quorum *hominum* bona venierint pro -e. MAECIAN. dig. 35, 2, 32, 4 tantum Seio pro -e ex quinque detrahendum ..., quantum Titio ex viginti detractum esset. SCAEV. dig. 36, 1, 80, 1. PAP. Corp. 174, 4 (*saec. II–III*) si unus unave ex his *filiis* ... moriatur, ...⟨quaeque pars⟩ hereditatis pro -e maior esto. *al.* (ii) *in philosophia vel arithmetica eaque nisis artibus* (*cf.* HYG., CENS. *al. sub B1*): CIC. Tim. 13 id optime adsequitur, quae graece (*p. 31*^{c}) ἀναλογία, latine — audendum est enim, quoniam haec primum a nobis novantur — comparatio pro -e dici potest ([proportiove *AB corr., edd., vol. III 2008, 22*]. 24 eandem pro -e c. [*non resp. gr. p. 36*^{b}*. varie temptatum in codd. et ab edd.*, proportionem comparatione *ed. Giomini*]. pro -e *utroque loco def. Plasberg, Rhein. Mus. 53, 1898, 74sqq.; ceterum cf. infra locum sequentem et l. 54*). 14 quando ... trium vel numerorum vel figurarum ... contingit, ut, quod medium sit, ut ei primum, pro -e ita id postremo comparetur (comprobetur *trad.; non resp. gr. p. 32*^{a}). 15 contingit, ut *deus* ... ea ... inter se compararet et pro -e (*gr. p. 32*^{b} ἀνὰ τὸν αὐτὸν λόγον) coniungeret, ut, quem ad modum ignis animae, sic anima aquae, quodque anima aquae, id aqua terrae pro -e (*non resp. gr.*) redderet. 27 temperatione trium partium pro -e compacta (compactus *sc. animus, Manutius; gr. p. 37*^{a} ἀνὰ λόγον). VITR. 3, 3, 11 quemadmodum ... crescunt spatia inter columnas, pro -bus adaugendae sunt crassitudines scaporum. 4 praef. 2 quae *genera* subtilissimas haberent pro -bus modulorum quantitates (*cf.* 6, 2, 1 uti pro -bus ratae partis habeant aedificia rationum exactiones). AVG. quaest. hept. 2, 177, 10 p. 215, 3 pro -e occurrerent in octo columnis cubita quadraginta sicut in viginti columnis cubita centum. CLAVD. MAM. anim. 1, 6 p. 42, 20 ex quorum *elementorum* metrico (metrica *var. l.*) pro -e (proportionis *cod. unus*) conventu conpactis rate dimensionibus ... corpus efficitur. *al.* *loco vix sano*: VITR. 1, 1, 1 *ratiocinatio* res fabricatas sollertiae ac rationis pro -e demonstrare ... potest (sollertiae ac rationis *a* pro -e *pendet? 'fort. excid. aliqua verba' Degering in schedis nostris*; sollertia, ratione proportionis *Rose sensui bene consulens*). (iii) *in grammatica* (*sc. comparantur formae verborum; cf. etiam* FEST. *sub 3a et B1*): VARRO ling. 5, 169 ab tribus assibus tressis *dicitur* et sic pro -e usque ad nonussis (*respiciuntur vocabula pecuniae ut*: 5, 170 pro -e usque ad centussis [*cf. 9, 81* sic deinceps ad centussis]. *ibid. iterum*. 9, 83). 8, 50 si esset analogia ..., ut est a qui[vi]s quoi (cui *trad.*), sic diceretur qua quae; nam et pro -e simile *eqs.* (9, 110. 10, 42. 10, 66. *cf. p. 30, 51sq. nec non* 9, 62 quocumque progressa est natura cum usu vocabuli, similiter pro -e propagata est analogia [10, 68 et res et voces s. pro -e dicuntur]). 8, 68 quoniam simile est recto casu surus lupus lepus, rogant, cur non dicatur pro -e[m] item suro lupo lepo (10, 65 CHAR. gramm. p. 236, 8 B. *adde locos supra allatos* VARRO ling. 5, 170. 9, 83. 10, 68. *aliter p. 30, 53; cf.* 10, 47 pronuntiare). 8, 78 si pro -e[m] esse⟨nt⟩ verba *eqs.* (pro -e *loco praedicati ut*: 8, 80 servata *non* est analogia: nam et cum sit a Romulo Roma, pro -e non est, quod debuit esse ⟨Romula⟩ *eqs.* 10, 9). 8, 83 *libertini a municipio manumissi*, ut societatum et fanorum servi, non servarunt pro -e[m] rationem *nominis* (10, 37 quae sit r. pro -e; ⟨e⟩a graece voca[n]tur ἀνὰ λόγον, ab analogo dicta analogia). 9, 61 e quibus ⟨ae⟩que (*A. Spengel*; quae *Goetz*) cum item accidisset feminis, pro -e ita appellata declinarant praenomina mulierum. 10, 2 quid sit simile ac dissimile, quid ratio quam appellant λόγον, quid pro -e, quod (quid *trad.*) dicunt ἀνὰ λόγον, quid consuetudo. 10, 36 ita cum est, pro -e ut eandem habea⟨n⟩t rationem *verba* (*dist. et add. Mette, Varroniana, 1931, 10*). 10, 51 ut quattuor figurae vocis habeant pro -e declinatus.

b *interveniunt adi. vel pron.* (*e iuris consultis hic attulimus exempla pauca, quibus notio q. e. ratio adhuc sufficere possit; tamen significatum sub IIB2 illustratum sublucere maxime l. 74sqq. et 78sqq. non negaverimus*): COLVM. 5, 2, 2 pro qua -e (*sc. magnitudinis agrorum*) operis effecti numerationem facere oportebit. PLIN. nat. 11, 40 x partem *mellis* ... apibus relinqui placet, si plenae fuerint alvi; si minus, pro rata -e (IAVOL. dig. 38, 2, 34 satisfieri. IVLIAN. dig. 38, 2, 30, 3. GAIVS inst. 1, 122 semisses ... et quadrantes pro r. scilicet -e ad pondus examinati erant. 4, 72. *al.; pendet gen.*: COD. Theod. 11, 20, 6 pr. pro r. partis dimidiae -e unumquemque relevari. COD. Iust. 5, 13, 1, 9c fructus pro r. temporis -e ... adsignari. *al.; explicant* GLOSS. κατὰ ἀναλογίαν). POMPON. dig. 45, 3, 37 utrumne viriles partes an pro dominica -e eis *dominis servi communis* deberetur ([*syn.* pro parte qua domini essent]. VLP. dig. 45, 3, 7 pr. ut non aequaliter, sed pro -e d. totum eis *dominis* adquiratur. *plur. de singulis partibus v. p. 37, 64*). GAIVS dig. 30, 67, 1 heredes non pro hereditaria -e, sed pro virili id legatum habere debent (*item sing. spectat ad plures coheredes*: PAPIN. dig. 10, 2, 32 ad singulos *filios* pro h. -e pertinent res *non divisae. exempla cetera v. p. 37, 56*). CELS. dig. 27, 8, 7 in magistratus, qui tutorem dederunt, ... utrum pro virili -e actio danda sit, an optio sit *eqs.* (*sc. ratione viritim computata* [*cf. explicationes* COD. Iust. 6, 51, 1, 8a id est pro numero personarum. GLOSS. quis⟨que⟩ pro se]. *item*: GAIVS dig. *v. supra*. PAPIN. dig. 31, 70, 2 ut filium ... pro v. -e ... coheredem faciat. PAVL. dig. 30, 33 ad legatum omnes venire. LACT. inst. 2, 7, 2 dedit omnibus deus pro v. -e sapientiam [*syn.* aequaliter]. *al.; plur. de singulis partibus v. p. 37, 73; aliter p. 35, 46*).

? 2 ex -bus: VITR. 10, 10, 6 (10, 11, 1) e quibus membris ex (et *ed. Rose, Fensterbusch*) -bus componantur *catapultae*.

3 *abl. sine praepos.*: **a** *sing.* -e: *α accedunt attributa* (*sequitur enunt. compar. l. 25; cf. l. 14*): FEST. p. 278 (*locus corruptus*) *vocabula q. s. sacer, sanctus, religiosus notione differre*, sed ita -e quadam et temporibus eadem videri posse (QVINT. inst. 6, 1, 26 quanto ... essent miserabiliora *mala*, si ea dicerent ipsi *miseri*, tanto sunt q. -e ad afficiendum [eff- *trad.*] potentiora cum velut ipsorum ore dicuntur). SEN. contr. 3 praef. 3 (*antea*: ⟨auditus ...⟩ longe maior erat quam lectus *orator*) non hoc ea -e illi accidit, qua omnibus (*item explicatur pron. relat.* IVL. GRAECIN., COLVM. 12, 50, 3, QVINT. inst. *infra; ceterum v. e. g. p. 30, 67*). CELS. 4, 31, 6 pari -e inter se mixta pix, cera, alumen ([PLIN. phys. Bamb. 11, 11. 51, 11]. COLVM. 6, 7, 3 deterant. PLIN. phys. Bamb. 16, 1 coquis. 17, 7 teris [17, 28. 57, 5]. *v. etiam* EPIST. donat. Syntroph. *infra*). 5, 28, 6^{B} alumen aequa -e cum ture contritum (SEN. nat. 7, 25, 4 annos inter studia ac vitia non ae. -e dividimus [PLIN. nat. 2, 42. *al.*]. COLVM. 4, 24, 9 dispensat [*cf.* 6, 5, 3 dedisse]. 7, 5, 7 misceas. MELA 3, 73 PLIN. nat. 7, 147. 17, 263 [*sed Cato agr. 93* aequas partes]. 28, 232). IVL. GRAECIN. Colum. 3, 2, 31 *eam vitium* feracitatem ... sequemur, quae non eadem -e vincitur pretio, qua vincit abundantia (COLVM. 5, 3, 9 e. -e, utcumque placueri⟨n⟩t laxiora spatia, semina faciemus. 12, 50, 3 e. -e[m], qua supra, salliunt. PLIN. nat. 15, 86 ampliores. 28, 159 [re] -e ... e. efficaciora [pro -e *edd., sed v. Yon, Ratio, 1933, 265sq.*]. QVINT. inst. 11, 3, 139 *pars togae* posterior e. -e altius, qua cinctura). COLVM. 2, 9, 1 hac -e mediocribus agris semina praebenda. 12, 12, 2 sextarium aquae cum dodrante pondo mellis diluunt, et ea -e repletam lagonam *eqs.* PLIN. nat. 11, 129 capita piscibus -e corporum maxima, fortassis ut mergantur. 14, 121 *mustum* decoquitur, ut dulcescat -e virium (20, 8 e⟨s⟩t ad purgandam ... alvum modus -e [-em, pro -em *var. l.*, pro -e *Urlichs*] v. ab dimidio obolo ad solidum). *in sermone iuris* (*cf. et* pro -e, qua *p. 30, 83*): COD. Iust. 3, 36, 21 (*a. 294*) virili ... -e ... facta divisione. 7, 72, 6, 1 (*a. 293*) venditione *bonorum* aequali -e ... creditoribus consuli potest. EPIST. donat. Syntroph. (CIL VI 10239) 8 *cum* pari ... -e ... reditum eius *horti* custodiatis. *β nude* (*sc. abl. limit.; cf.* PLIN. nat. 16, 220 *sub 5*): PLIN. nat. 11, 2 truculentam illam et -e maximam vocem culicis (11, 133 homo -e m. *cerebrum habet* [*Aristot. hist. anim. 484 b 27* κατὰ μέγεθος]. 11, 183. 11, 188. 11, 194 serpentibus -e maxime copiosum *fel.v. etiam* 11, 129 *supra*). 11, 108 nullis -e vires esse maiores *quam formicis*.

b *plur.* -bus: SEN. benef. 6, 33, 2 *bona fortuita* maiore cursu fugere, quam veniunt, nec iis -bus, quibus ad summa perventum est, retro iri *eqs.* dial. 1, 1, 4 (*de aestu marino*) credet caeca quadam volutatione modo contrahi undas ..., modo erumpere ..., cum interim illae -bus crescunt et ad horam ac diem subeunt *eqs.*? (*cf.* pro -e ... crescere *p. 30, 44*).

4 supra -em: COLVM. 7, 1, 2 *aselli* tam exiguae tutelae plurima ... opera s. -em respondent.

5 ad -em (-es PLIN. nat. 31, 58): PLIN. nat. 13, 133 satiant equos denae librae *cytisi* et ad -em minora animalia. 14, 133 mitiores plagae *caeli* ... infodiunt ... terrae tota *dolia* aut ad -em situs (*pendet gen. subst. ut*: 24, 46 foliis cum vino tritis ad virium -em *aegrotantis*, ita ut *eqs.*). 16, 220 teredines capite ad -em grandissimo (*cf. 3aβ*). 31, 58 *fistulas*, si quinariae erunt, sexagena pondo pendere, ... si denariae, centena vicena ac deinde ad has -es.

B *cetera exempla*: **1** *vario usu*: FEST. p. 253 Penatis singulariter ... posse dici, ... cum patiatur -o etiam Penas dici ut optimas *eqs.* (proportio *edd., sed recte tradi putat Plasberg, Rhein. Mus. 53, 1898, 77sq. probante Yon, Ratio, 1933, 268. item respicitur analogia grammatica*: p. 294 supellectilis ... et senis ratione dicebantur, quae nunc contraria videntur esse finitioni -is, qua omnia vocabula x littera finita *eqs.* [proportionis *edd.*]). SEN. benef. 7, 1, 5 quare latitudo porticus ex remoto spectantibus non servet -em suam, sed ultima in angustius coeant *eqs.* (CVRT. 7, 11, 12 *primus accipiet* talenta x, uno minus accipiet, qui proximus ei venerit, eademque ad decem homines servabitur -o. COLVM. 8, 11, 6 -e servata quinque feminarum et unius maris. 11, 2, 87 pro magnitudine. HYG. mun. castr. 39 servatis -bus latitudinis). nat. 3, 10, 3 natura partes suas velut in ponderibus constitutas examinat, ne -um aequitate turbata mundus praeponderet. CENS. 10, 9 in sesquialtera -e, quam duo faciunt ad tria conlata (*per epitheton indicantur numeri pro -e collati ut*: 10, 11 supertertiam. *ibid.* sescupla. *ibid.* duplam. *cf. gen. numerorum* COLVM. 8, 11, 6 *supra*). 10, 12 utrubique *in tibiis chordisque* ... eadem -o est. AMBR. Cain et Ab. 1, 1, 3 cum adicitur aliquid, quod prius erat, tollitur; idque colligitur ex arithmeticae -bus ...: addito enim numero fit alius numerus, aboletur superior. BOETH. arithm. 1, 1 p. 10, 10 ea *disciplina* (*sc. arithmetica*), quae principium matrisque quodammodo ad ceteras obtinet -em (*Nicom. arithm. 1, 4, 1* λόγον). 1, 5 p. 15, 5 cum ... divisus est in quinos *denarius* vel cum in tres septem, utraeque in utraque -e partes inpares extiterunt.

2 *iunctura* -em habere *i. q. rationem habere*: SEN. benef. 2, 16, 2 *in largiendo* habetur personarum ac dignitatium -o (proportio *var. l.*).

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

II *usu deflexo refertur ad singulas partes* (*cf.* VEREC. in cant. 2, 9 ubi ... -o dicitur, quaedam soliditas divisa censetur. *gr. respondet* μέρος *vel* μερίς, *syn. est* pars *passim; totum indicatur per gen. partit. passim inde a* VAL. MAX. 4, 3, 9 [*per pron. poss.* PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 2, 398 vestra, *gr.* μοῖραν ἡμετέραν. AVG. conf. 7, 2, 3 tua], *per praepos.* [*exempla attributiva certiora*] ex PLIN. nat. 12, 84 TER. MAVR. 2477 IVST. 24, 4, 2, de MARCELL. med. 16, 40 LEX Sal. Merov. 59, 6 [cod. A3 *al.*]. DIFF. ed. Beck p. 52, 25. *locutiones adverbiales habes sub B2a et C3 [cf. IA], ceterum addas* pro -e *p. 35, 46sqq.*, ex -e *p. 34, 27*, in -e *p. 34, 26*, ad -em *p. 35, 55, abl. solum l. 15sqq. 54sqq. 59. p. 34, 78*): A *spectat imprimis ad partem, quae ratione computata, mensura quadam ad universitatem quandam pertinet* (*sed cf. quae ad B monuimus*): 1 *significantur potius singulae quantitates, quae*: **a** *loco mensurae adhibentur*: α *fere technice in compositionibus, mixturis sim.* (*maxime medicamentorum*): ① *abl. modi* (*gen. qual. infra l. 35; plur. de pluribus quantitatibus, sing. de singulis [aliter sub IA3a]. iuncturae* aequis *vel* paribus -bus *passim*, exigua -e COLVM. 6, 4, 4, his -bus [*nisi ad IA3b*] COLVM. 12, 12, 3. 12, 53, 2, isdem -bus PLIN. nat. 30, 50): CELS. 3, 16, 2 sorbere ... mixta paribus -bus ... piper, castoreum *eqs.* (5, 22, 1. 5, 26, 36B. *al.; cf.* MARCELL. med. 1, 38 admixto aceto, oleo, vino aequis -bus. PLIN. phys. Bamb. 17, 9 permixtus). 5, 18, 4 glandis ... cortex et nitrum paribus -bus contunduntur (5, 28, 19C. *cf.* MARCELL. med. 22, 4 tundes). 5, 18, 26 *malagma* habet alcyoneum, sulpur, nitrum, pumicem paribus -bus. 6, 6, 15B (*inde* ORIBAS. syn. 8, 57 Aa) *ad mixturam* adicitur ... oleum pari -e (PLIN. nat. 30, 50 pulmo ... adiecto flore Punici mali ex parte dimidia, item cotoneorum liliorumque isdem -bus. MARCELL. med. 27, 104 PLIN. phys. Bamb. 51, 11). COLVM. 6, 4, 4 *amurca* primo cibi asperguntur, deinde exigua -e medicatur aqua, mox pari mensura mixta datur. 12, 12, 3 his -bus factam *aquam mulsam* in lagonam diffundunt (*cf.* PLIN. nat. 20, 244 ovum infund⟨it⟩ et mel aequis -bus). 12, 53, 2 sin⟨t⟩ ... his -bus pensata *aromata*. PLIN. nat. 26, 78 Vettonicam et verbenacam et millefolium aequis -bus ex aqua ... bibere (26, 114). 31, 68 thalassomeli aequis -bus maris, mellis, imbris (*inde* PLIN. med. 2, 5, 6 aquae marinae et aquae caelestis eadem mensura et mel eiusdem -is permiscetur). *al.* ② *variis structuris* (*accedente saepe gen. materiae*): CELS. 5, 18, 8 *malagma* habet ... amomi, cerae, resinae ... pares -es (5, 18, 14A. 5, 18, 15. *et saepius apud eundem cum gen. materiae* [*alia structura* 6, 5, 2 galbanum et nitrum, cum p. -es habent]. PLIN. nat. 17, 265 addita ... p. aquae -e. 20, 164. 23, 82. 24, 186). 5, 18, 23 faecis ... quam maxima -e. 6, 7, 2D adicitur hyoscyami suci dimidio minor quam unius ex superioribus -o. SEN. dial. 4, 19, 2 cuius in illo *animali vel homine* elementi -o praevalebit, inde mores erunt. COLVM. 7, 5, 22 rubiginis ... tertiam partem duabus ... axungiae -bus commiscere (*item accedunt numeri cardinales*: PLIN. nat. 33, 84 *aurum* torretur et cum salis gemino pondere ... ac rursus cum II salis -bus et una lapidis *eqs.* 34, 160 duae ... nigri -es et tertia albi). 12, 25, 3 quantumcumque umoris est, tantum (tantam *Heffner post alios vix necessario*) in amphoram musti -em adici. PLIN. nat. 20, 30 *semen staphylini* cum panis -e aequa tritum (29, 104 cum olei ae. -e [*inde* PLIN. med. 3, 34, 3]). 24, 179 *adiciuntur gramini decocto* turis, piperis, murrae tertiae -es (*ceteros numeros ordinales ad 2 relegavimus*). *al.*

β *vario usu*: LIV. 6, 35, 4 ut ... id, quod superesset *de aere alieno*, triennio aequis -bus persolveretur (pensionibus *Cuiacius; si recte trad., dubites an ad 2 pertineat coll. p. 34, 78. item abl. modi*: PLIN. nat. 29, 43 *ovorum lutea* dantur coeliacis ... per triduum ae. -bus. RVFIN. Greg. Naz. orat. 7, 15, 1 dies et nox ae. sibi invicem -bus succedentes [*Migne gr. 35, 741A* ἰσομοιρίαν πρὸς ἀλλήλας λαχοῦσαι]). PLIN. nat. 25, 93 dictamnum ... minima -e accendit os (potione *Sillig aliique vix recte; cf. enim Theophr. hist. plant. 9, 16, 2* ἀπὸ μικροῦ). TERT. nat. 1, 5, 3 maior boni -o modico malo ad testimonium sui utitur. BOETH. cons. 3, 5, 5W. maiorem regibus inesse necesse est miseriae -em *quam beatitudinis*.

b *comparata universitate dicuntur mensuram habere*: SEN. dial. 6, 21, 2 minorem -em aetas nostra quam puncti habet, si omni tempori conparetur, cuius maior est mensura quam mundi. nat. 4, 11, 2 in tantum nihil adtollitur, ut in collatione totius *orbis terrarum* ulla sit vel maximis *montibus* -o (*cf. et p. 34, 71*). BOETH. cons. 2, 7, 16W. unius ... mora momenti, si decem milibus conferatur annis, ... minimam licet, habet tamen aliquam -em. *in imag.* (*vergit in notionem momenti; cf. 2aβ*): SEN. epist. 66, 20 (*antea*: nullum habet momentum vexatio ...; virtute enim obruitur) nec magis ullam -em habent incommoda, cum in virtutem inciderunt, quam in mari nimbus.

2 *significatur potius pars totius cuiusdam, quae definitur* (*loci quidam sub B allati etiam huc trahi possunt; v. quae ibi monuimus*): **a** *aestimatione quadam generali* (*cf. etiam p. 39, 67 et 40, 19*): α *usu communi respicitur quanta sit -o*: ① *strictius pertinet ad quaslibet res (multitudines), quas metiri, numerare sim. possumus*: SEN. nat. 3, 12, 2 rerum naturae tam magna -o (*de aqua. antea*: quarta ... pars naturae). epist. 49, 4 modo te prosecutus sum: et tamen hoc 'modo' aetatis nostrae bona -o est (*cf.* IVV. 9, 128 flosculus *iuventutis*, ... brevissima vitae -o [MAXIM. eleg. 1, 16 heu senibus v. -o quanta manet]). COLVM. 2, 11, 7 sic cultam *fabam* ... exiguam -em in valvulis habere. 6, 20 *tauro bono est cervix* ita vasta, ut sit maxima -o (pars *dett. aliquot*) corporis. 12, 18, 2 ne ... non minima fructus -o ... in terram dilabatur. PLIN. nat. 4, 96 Scatinavia, inconpertae magnitudinis, -em tantum eius ... Hillevionum gente ... incolente (*de regionibus sim. ut*: 6, 33 Asiae ... magna -o ... vastas solitudines habet. TAC. hist. 4, 32, 3 Batavi ..., exigua Galliarum -o. IVL. VAL. 2, 30. *al.; cf. et p. 38, 78*). PLIN. nat. 8, 102 circa quod *extispicium sim.* magna mortalium -o haeret (*item de multitudine hominum*: PS. QVINT. decl. 12, 15 minima ... -o est, *quae in civitate nostra periit*. PACIAN. epist. 3, 3 p. 50 totam ecclesiam exiguae -is infirmitate condemnas. AMM. 17, 6, 2 exigua. *al.*). 36, 85 *Daedalum* centensimam tantum -em eius *labyrinthi Aegyptiaci* imitatum (*hyperbolice*). PS. QVINT. decl. 6, 16 aequam temporum -em involvit obscuritas *noctis*. TERT. apol. 9, 18 *filios gigni posse* vel ex aliqua seminis -e. *al.* *in interrogationibus significantibus partem admodum parvam* (*cf. infra l. 46sqq. et exclamationem l. 45*): PLIN. nat. 2, 175 quota terrarum parte gaudeat *avarus* vel ... quam ... -em eius defunctus obtineat? 9, 105 (*respiciuntur pisces ingenti pretio mensis luxuriosorum capti*) quota haec -o est reputantibus purpuras, conchylia, margaritas? (11, 67 q. -em eorum *casuum* commemoro? 23, 33 q. -o ... mortalium his generibus *vini* posset uti? 33, 136 *libertorum quorundam opes* q. ... -o erunt Ptolemaei opum, ... q. vero ille ipse ... -o fuerit Pythis Bithyni? 36, 112 IVV. 3, 61. *al.*). ② *laxius adhibetur ad alia incorporea*: PLIN. nat. 11, 221 magna et in eo *sanguine* vitalitatis -o. PS. QVINT. decl. 6, 17 quod malorum meorum maxima -o est. NOVATIAN. trin. 11, 5D. nec tenebit perfectam veritatem, quisquis aliquam veritatis excluserit -em. 29, 11 *spiritus sanctus* habitans in solo Christo plenus et totus nec in aliqua mensura aut -e mutilatus. ARNOB. nat. 3, 12 nec ex aliqua -e quicquam habent commune nobiscum *Iudaeorum fabulae*. LACT. inst. 2, 19, 1 magna (*v. sub C1b*). HEGES. 3, 25, 4 maximam -em totius belli confecerat *Titus* (*Ps. Rufin. bell. Iud. 3, 504* pars, *gr.* μοῖρα). PRVD. apoth. 949 quod *anima* sit ... -o parva dei. *al.*

β *respicitur potius cuius momenti sint* (*cf. p. 33, 70sqq.*): ① *actiones vel status, sc. forma* '-o est' *accedentibus structuris verbalibus* (*praepos.* PLIN. nat. 21, 12): SEN. benef. 2, 6, 1 in omni negotio ... non minima -o est, quomodo quidque aut dicatur aut fiat (*seq. enunt. ut*: SERM. Corp. Vind. 21 p. 336, 4 magna damnationis est -o, si impiis scelus suum ignorare non licet. LEANDER reg. praef. Migne suppl. 4, 1425). 3, 30, 4 si ad bene vivendum minima -o est vivere (*seq. inf. ut*: epist. 105, 7 securitatis magna -o est nihil inique facere [VAL. CEM. hom. 15, 4 p. 740A]. MAX. TAVR. serm. 106, 2 M. martyrii. BOETH. cons. 4, 6, 5W. medicinae tuae). PLIN. nat. 14, 1 *arborum* naturas ... a nobis ... dici, non culturas, quamquam et colendi maxima in natura -o est. 21, 12 et in hoc (*sc. usu coronarum*) est aliqua gloria valitudinis -o. MART. epigr. 15, 2 summa tuae, Meleagre, fuit quae gloria famae, quanta est Carpophori *bestiarii* -o fusus aper. ② *ipsi homines (qui dicuntur partes rerum; cf. C2c)*: *forma* quota -o (*cf. supra l. 17*): SEN. dial. 6, 26, 6 nec hominibus solum — q. enim ista fortuitae potentiae -o est? — sed mundi partibus ludet fatum. QVINT. decl. 252 p. 35, 14 q. ... ego sum -o istius indignationis, *cum populi totius iura laedantur*? DRAC. laud. dei 3, 556 q. -o rerum nos sumus audaces, ut contemnamus ... imperium caeleste? VEN. FORT. Mart. 1, 26 (*loq. poeta*) ego sensus inops, Italae q. -o linguae *eqs.* *cetera exempla*: SEN. dial. 9, 14, 10 clarissimum caput, Gaianae cladis magna -o (*Canus Iulius ab imperatore supplicio affectus*). HEGES. 3, 18, 3 maxima ... -o salutis apud patrem Iosepho Titus fuit ([*Ps. Rufin. Ios. bell. Iud. 3, 397* pars, *gr.* μοῖρα]. ENNOD. opusc. 3, 98 p. 356, 10 nemo periculi sui meminerat, dum maior ab illis s. -o, *sc. sacerdos*, divideretur). AVG. conf. 1, 1, 1 (*ad deum infinitum*) homo, aliqua -o creaturae tuae.

b *computatione, accurata divisione vel compositione sim.* (*magnitudo -is indicatur per numeros ordinales inde a* PLIN. nat. 3, 5, *per numeros cardinales infra l. 66 et 81 et* COD. Theod. 8, 4, 7. 12, 1, 49, 1 [*ceterum cf. p. 37, 43 nec non 38, 48*]): α *vario usu*: COLVM. 12, 52, 20 (*e Catone*) nec (et *trad.*) sic ... quidquam ponderis aut mensurae oleo accedit, si -em velis in factum adiectae bacae conputare. PLIN. nat. 1, 2, 68 quae -o terrae habitetur (*sc. computantur singulae partes orbis terrarum*: 2, 171 nulla. 2, 173 relicta nobis una -o *e quinque*. 2, 174 detrahantur hae tot -es terrae [*sc. flumina, montes, al.*]. *cf.* 3, 5 *Europam* plerique ... non tertiam -em fecere, verum aequam. BOETH. cons. 2, 7, 4W. quarta). 2, 162 Dicaearchus ... permensus montes, ex quibus altissimum prodidit Pelion MCCL passuum ratione perpendiculi, nullam esse eam -em universae rotunditatis colligens (*v.* SEN. *p. 33, 68*). 18, 67 ut ... pani militari tertia -o (*sc. ponderis grani*) ad grani pondus accedat. 29, 106 cinerem earum *muscarum* inlinunt cum cinere chartae ... ita, ut sit tertia [pars] -o e muscis (*item respiciuntur compositiones* [*cf. sub 1a*]: 33, 80 tricensima sexta -o *argenti in auro quodam* invenitur. *ibid.* quinta argenti -o. *ibid.* si quintam -em excessit. 34, 97. 98. 160). TAC. hist. 1, 20, 1 decumae ... -es *donationum*. DECRET. decur. Gab. (CIL XIV 2795) 10 ut ex reditu eius pecuniae ... aequis -bus fieret divisio (*cf.* S. C. de sumpt. lud. glad. [CIL II 6278] 46 eius pecuniae ... quartam -em liber ... accipiat. COD. Iust. 4, 61, 13 pr. [*impp. Theod. et Valent.*] *vectigalis* duas -es ..., hanc tertiam. *al.*). *al.* β *in astronomia, arithmetica sim.*: PLIN. nat. 7, 160 *rationem, quam Petosiris ac Nechepsos tradidere*, tetartemorion appella⟨n⟩t a trium signorum -e (*sc. zodiaci ut*: MART. CAP. 8, 839 *zodiacus* aequales duodecim s. integrat

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-es). 18, 324 supra terras . . . erit . . . *luna* secunda horae noctis unius dextante sicilico ac deinde tertia et usque XV multiplicatis h o r a r u m isdem -bus (18, 325. *cf.* MART. CAP. 8, 846 brumalis *dies habet* . . . horas VIIII et dimidiam ac tertiam -em). CENS. 22, 4 annum . . ., id est dies CCCLXV et -em nescio quam adhuc astrologis inexploratam (*in eadem re* CHALC. comm. 117 quarta. *cf. etiam* 80 *solstitiali* circulo in trecentas sexaginta quinque partes et partem quartam unius -is diviso). CHALC. comm. 38 *senarius numerus* habet tertiam -em in duobus, . . . sextam in uno (*n u m e r o r u m ut*: 41. 42 FAV. EVL. 10, 2 [p. 6, 18H.]. *al.*). 70 (*respicitur* evagatio . . . in latum, quae fit in zodiaco) *solis* evagatio sub unius -is aestimationem venit; Lunae vero et Luciferi . . . maior ad duodecim fere -es, Mercurii fere ad octo partes *eqs.* ([*Theo Smyrn. p. 135, 14sqq. μοῖρα ubique*]. *cf.* MART. CAP. 8, 834 latitudinem circuli *signiferi* tetendi in duodecim -es). *al.*

B *spectat imprimis ad partem, qua quis (quid) p a r t i c e p s est alterius rei* (*animantis sub 1aβ; ad A2 vergunt exempla, ubi respicitur divisio totius cuiusdam ut e. g. l. 73 sq., vel indicatur partis magnitudo ut e. g. p. 37, 44 sqq. 38, 2 sq.*): **1** *i n s e r m o n e c o m m u n i* (*significatur fere id ipsum, quod cui pro sua parte contingit; de statu participis v. sub b; ad modum [cf. 2], quo quis particeps est, referas potius l. 24 nec non 47. al.*): **a** *v a r i o u s u r e s p i c i u n t u r*: **α** *r e s*: (I) *incorporeae* (*per imaginem hereditatis* ITALA *et Christiani saepe*):

Ⓐ *g e n e r a t i m*: VAL. MAX. 4, 3, 9 Ptolomaei liberalitas, legatorum abstinentia, senatus . . . aequitas debitam probabilis facti -em obtinuit. 4, 7, 5 paria . . . in cultu amicitiae auso par gloriae -o adserenda est. 7, 2 ext. 2 ut *mala* propria deportare domum quam ex communi miseriarum acervo -em suam ferre mallent. SEN. dial. 1, 4, 7 veniet ⟨et⟩ ad illum diu felicem sua -o *malorum*. FRONTO p. 114, 13 v. d. H. iis ego rebus laetandis virilem cum ceteris -em voluptatis capio. ITALA Ios. 18, 7 (Lugd.) non est -o filiis Levi in vobis terram possidentibus, quia sacerdotium (sacerdotio *trad.*) domino -o est eius (*Vulg.* pars . . . hereditas). CYPR. epist. 13, 1 in gaudio communi maior est episcopi -o. IVVENC. 3, 375 si certa foret credendi -o vobis (*sec. Matth. 17, 19* si habueritis fidem). IVST. 5, 2, 9 vocandos . . . in -em muneris Ionios (*sublucet notio sub b illustrata*). AVG. epist. 158, 5 *memoria, voluntas, intellectus* habent officiorum congruam -em (proportionem *var. l.*). virg. 13, 12 haec (*sc. coniugii pudicitia*) . . . humani officii sunt munera; virginalis autem integritas . . . angelica -o est. *al.* *de s o r t e quae cui contingit p r o m e r i t i s v i t a e a c t a e* (*cf. locos quosdam sub b allatos, maxime p. 37, 27 sqq.*): AMBR. Iob 2, 1, 2 cum -o impii huiusmodi sit, ut . . . interitus domum eius involvat (*sec. Iob 20, 29* haec est pars hominis impii. *locum geminum 27, 13 respicit idem* 2, 5, 22 describit, quam miserabilis impiorum -o sit, quod *eqs.*). SACR. Leon. 1158 ut *papa mortuus* . . . perpetuam dignitatis apostolicae percipiat -em (*cf.* Gelas. 1136 M. *episcopum* habere tribuas sempiternae beatitudinis -em).

Ⓑ p r o s u a *vel* v i r i l i -e (ad s. -em PLIN. nat. 36, 130, *sine praepos.* PS. QVINT. decl. 13, 18; *significatur potius modus quo quis particeps est; minus probabiliter ad 1A1b trahas; locutio* pro sua parte *inde a Pacuv. trag. 337*, pro virili parte *inde a Cic. Sest. 138*): SEN. epist. 59, 13 p r o s u a quemque -e adulatio infatuat (QVINT. inst. 10, 7, 28 quidquid loquemur ubicumque sit pro s. scilicet -e perfectum. CENS. 3, 4 dei complures hominum vitam pro s. quisque -e adminiculantes. AVG. in euang. Ioh. 108, 5. *cf.* c. Faust. 21, 5 p. 574, 11 universo pro sui generis -e complendo. *ceterum cf. l. 27 sq. 64. p. 36, 26. 37, 50 sq. al.*). PLIN. nat. 36, 130 omnes . . . hi *magnetes* oculorum medicamentis prosunt ad suam quisque -em. TAC. Agr. 45, 3 libens fatum excepisti, tamquam pro v i r i l i -e innocentiam principi donares (hist. 3, 20, 2 ut pro v. -e armis . . . victoriam iuverit, ratione . . . *se* profuturum. PS. QVINT. decl. 3, 12 *militi* p. v. -e salutem suam patria commisit. PANEG. 3, 17, 1 HIER. in Ion. 1, 6. praef. Vulg. pent. p. 64, 4 [*in imag.*] me pro v. -e . . . offerre quae possim. IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 1, 12 quantum valemus. SVLP. SEV. chron. 2, 13, 1. *al.; cf. l. 29 et p. 31, 82. 37, 73. 38, 41*). PS. QVINT. decl. 13, 18 nec quicquam *in opere apium* ex inchoatis parum est, quod non sua -e perfectum sit.

(II) *c o r p o r e a e*: Ⓐ *v a r i o r e s p e c t u*: PLIN. nat. 12, 64 sunt et quae sacerdotibus dantur -es *turis evehendi* scribisque regum certae (*cf.* ITALA Ezech. 45, 20 [Wirc.; *ad sacerdotem*] accipies a singulo -em [*gr.* ἀπόμοιραν, *Vulg. non resp.*]. *diis debentur -es*: PLIN. nat. 12, 68 non dant ex murra -es deo. SOL. 30, 31 -o manipulorum soli dicatur. *al.; v. etiam p. 36, 72 sq.*). FRONTIN.(?) strat. 4, 3, 12 M'. Curius, cum . . . ampliaretur ei modus agri, quem . . . milites accipiebant, gregalium -e contentus fuit (*de -bus agrorum ut*: LIB. col. I p. 214, 12L. quam *coloniam* . . . veterani in -bus divisam pro parte habent. PS. AGENN. grom. p. 59, 14 filiis suis unam possessionem dividens in tres aut quattuor -es. *cf. p. 36, 11 sqq.*). ITALA gen. 31, 14 (Lugd. *al.*) numquit est nobis adhuc -o aut hereditas in domo patris nostri (*cod. 101* pars, *Vulg.* residui quicquam in facultatibus. *de rebus hereditariis ut*: Luc. 15, 12 [cod. a *al.* = VVLG.] pater, da mihi -em substantiae, quae me contingit. PAVL. NOL. epist. 35 dilapidata hereditariae -is substantia [*in imag.*]. *al.; cf. et p. 38, 25*). Ios. 14, 4 (Lugd.) non est data -o in terra Levitis (*3* sortem; *Vulg.* partem. *sim.* 18, 7 *v. supra l. 30. inde e. g.* CYPR. epist. 1, 1 ut . . . levitica tribus . . . nihil de illa divisionis -e perciperet). I Macc. 10, 30 (rec. L, *cf.* VVLG.; *loq. rex onera remittens*) quod est -is meae, relinquo vobis (*rec. B* quod debetis mihi, *gr.* τοῦ ἐπιβάλλοντός μοι. *item -es regibus debentur a populis*: LIB. iubil. 45, 13 [*sec. gen. 47, 24*] accepit . . . quintam partem de omnibus . . . -em regalem). LACT. inst. 1, 3, 6 si plures *reges* partiantur orbem, . . . minus virium singuli habebunt, cum intra praescriptam -em se quisque contineat. IVVENC. 3, 578 inlibata tibi mercedis -o . . . redditur ([*sec. Matth. 20, 13*]. *cf.* 3, 718 quis *famulis* -o salva cultorum . . . daretur [*sec. Matth. 21, 34* ut acciperent fructus eius]). 4, 250 *servo* segni tollatur -o nostri (*sc. pecuniae nostrae; sec. Matth. 25, 28* talentum). IVST. 5, 10, 12 qui *legati* ex manubiis -em p r a e d a e communis belli . . . peterent (8, 5, 6 DICT. 2, 33. *cf.* IVST. 28, 1, 1 partem Acarnaniae, quam in -em belli . . . acceperat. ISID. orig. 5, 7, 2 principis -o). *al.* *r e s p e c t u u n i v e r s i t a t i s d i v i s a e e v a n e s c e n t e de quolibet agro (regione) quem quis p o s s i d e t*: VVLG. Ier. 12, 10 pastores . . . demoliti sunt vineam meam, conculcaverunt partem meam, dederunt -em meam desiderabilem in desertum solitudinis. LIB. col. I p. 216, 13 in planitia, ubi miles -em (proportionem *var. l.*) habuit. LEO M. serm. 16, 1 qui nullam in agris . . ., nullam habent in oleis -em. ACT. Archel. 7, 2 *reges* habentes singuli suas -es (*gr.* ἀνὰ μέρος ἑκάστου τὰ ἴδια ἔχοντος). 26, 5 inter eos, qui rura incolunt, lapis solet -em uniuscuiusque dividere. Ⓑ *de parte a l i m e n t i s i n g u l i s t r i b u e n d a* (*sc. hominibus praeter l. 22. 26*; *cf.* SYNON. Cic. p. 426, 3 frustum carnis. crustum. panificium. pars. -o): COLVM. 11, 2, 29 maximis *oleis* sex congii *amurcae*, mediocribus arboribus urna satisfaciunt, ceteris aestimanda erit -o. ITALA exod. 16, 16 (Ottob.) colligite vobis ex ipso (*sc. manna*) unusquisque . . . pro -bus gomor per singula capita *eqs.* (*gr.* εἰς τοὺς καθήκοντας, *Vulg.* quantum sufficiat ad vescendum gomor). IVVENC. 3, 188 (*sec. Matth. 15, 27*) micarum saltem canibus sua -o mensae decidit *dominorum.* AMM. 25, 2, 2 *imperatori* parcius cenaturo pultis -o parabatur exigua. HEGES. 5, 40, 2 hoc est prandium meum, haec vestra -o (*antea*: partem . . . vestram. *Ios. bell. Iud. 6, 209* μοῖραν). PLIN. phys. Bamb. 56, 7 (*antea*: potionem . . . bibat) et ⟨in⟩ balneum . . . ipsa(m) accipiat -em. MART. CAP. 2, 215 ordo caelicolum -es sibi competentes *aromatum* attribuens Arabicis laetabatur halatibus. PALLAD. hist. mon. I 10 p. 285^C suam quidem partem *panis* perfudit aqua . . ., ante illum autem tres posuit -es (*gr. p. 72, 5 B.* τρεῖς *sc.* ἄρτους). REGVLA mag. 17, 8 ⌊in refectione in -em panis sui⌋ (annonae suae *cod. E*) unam quadram minus accipiat. BENED. reg. 43, 16 reficiat solus sublata ei -e sua vinum (vini, a vino *sim. var. l.*).

β *a n i m a n t e s* (*passim per imag. possessionis, hereditatis*): (I) *quilibet*: SEN. dial. 12(11), 12, 1 respice uxorem, filium respice (*sc. viventes*); pro omnium horum salute hac tecum -e fortuna decidit *fratre tuo mortuo.* VEN. FORT. Mart. 1, 376 nec tumulata quidem *puella moribunda*, sed -o tota sepulcri. (II) *d e u s*: *i n s c r i p t u r i s s a c r i s*: ITALA deut. 18, 2 (Pomer. 2, 16, 2) filiis Levi non dabitis partem inter fratres suos; ego dominus -o eorum (*gr.* κλῆρος, *Lugd.* sors, *Vulg.* hereditas). psalm. 15, 5 (cod. 136 Cas., Quodv. [?] prom. 2, 16) dominus -o hereditatis meae et calicis mei (*Veron. al. et Vulg.* pars. *explicat e. g.* AVG. *ad l.* eligant sibi alii partes quibus fruantur, terrenas et temporales; -o sanctorum dominus est *eqs.*). 118, 57 (Hil. *ad l.* heth = VVLG.) -o mea dominus (*Veron. al.* pars. *cf. explicationes* HIL. *ad l.* renuntiandum est saeculo . . . ut nobis deus -o sit. AVG. *ad l.* erit -o cuiusque dominus, cum legem eius custodierit. *al.*). 141, 6 (Sangerm. *al.* = VVLG.) tu es . . . -o mea in terra viventium (*cf. e. g.* HIL. *ad l.* cum . . . incolatum paradisi promittit, id est sortem . . . hereditatis suae). *inde apud e c c l e s i a s t i c o s*: GAVDENT. serm. 21, 5 G. -em suam Christum reputans dominum Filastrius *saeculo renuntians.* AMBR. fug. saec. 2, 7 cui deus -o est, nihil debet curare nisi deum. RVFIN. Orig. in gen. 16, 5 p. 142, 26 sacerdotes domini, . . . quibus -o dominus est (*opp.* terrena possessio). POMER. 2, 16, 2 efficietur ei deus possessor et -o. LEANDER reg. praef. (Migne suppl. 4, 1422) *virginitas* dum in terris angelorum servat integritatem, domini (dominum *Migne 72, 876^A*) angelorum sortita est -em; quae ergo est virginitatis hereditas? *al.* (III) *p o p u l u s d e i , f i d e l e s* (*infideles* SACR. Leon. 140): ITALA deut. 32, 9 (Veron., *sim.* Iren. 3, 12, 9[11] *al.*) factus est -o domini populus eius Iacob, series hereditatis eius Israhel (*Lugd.*, *Vulg.* pars. *pendet* ORIG. in Matth. 17, 25 p. 654, 26 utrum deberent *Iudaei*, qui dei populus erant et -o eius sis et cui concessum sit scire voluntatem dei. AVG. quaest. hept. 4, 6 p. 317, 8 *Levitae* qui iam ad -em domini pertinebant datam pro primogenitis (*ad num. 3, 12 sqq. ut ibid.* p. 317, 12 sq. de universo . . . populo . . . data est -o deo pro primogenitis, et haec -o erat Levitae et pecora eorum). SACR. Leon. 140 in nulla remaneat diaboli -e, qui in sanctorum cupit sorte numerari (cupis *trad.*; *an legendum* quem . . . cupis? *vergit in notionem sub b illustratam ut locus structurae similis*: 1248 [= Greg. 9, 7] da nobis . . . in eius, *Christi*, -e censeri).

b *q u o c u m quis c o m m u n i c e t indicatur per p r a e p o s., ut subluceat plus minusve notio s t a t u s p a r t i c i p i s, c o m m u n i o n i s* (*cf. l. 76. p. 38, 15; addidimus struct. ambiguam p. 37, 3*): **α** in (*cf.* RVFIN. *sub β; aliter p. 35, 30. 76*): ITALA II par. 10, 16 (Complut. *al.; loq. populus Israel ad regem Roboam*) quae nobis -o e s t in David et hereditas in filio Yesse? ([*Vulg.* pars]. act. 8, 21 [cod. e *al.*, *sim.* VVLG.] non est tibi

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-o neque sors in verbo hoc. PAVL. NOL. epist. 23, 34 in qua *gratia dei* illi *diabolo* non esset -o. *huc pertinere videtur* ITALA II Esdr. 2, 20 [Lucif. non parc. 14] vobis, *peregrinis quibusdam*, . . . non est -o neque mentio Hierusalem [*gr.* ἐν Ἰ., *Vulg.* pars . . . in H.]). HIL. in Matth. 27, 2 *dominus* -em . . . eius *servi* cum hypocritis in poenae aeternitate constituet (*Matth. 24, 51* partem . . . eius ponet cum hypocritis). VEREC. in cant. 2, 12 *Christiani perfecti* alterius dei in se non faciunt -em. SACR. Greg. 96, 9 ut in resurrectione domini . . . percipiamus veraciter -em. *β* cum (*cf.* HIL. *supra*): ITALA psalm. 49, 18 (Sangerm. *al.* = VVLG.) cum adulteris -em tuam ponebas ([cod. 136 Cas. cum a. -o tua, *Hier. psalt. sec. Hebr.* cum a. erat pars tua. *cf. e. g.* AVG. *ad l.* nonne -em tuam cum illo qui fecit *facinus* laudando posuisti?]. RVFIN. Orig. in num. 9, 7 p. 64, 23sq. [*sec.* Ier. 1, 11. 13] si . . . peccaveris, -em tuam pones cum lebete succenso, si autem iuste egeris, efficietur -o tua in virga nucea cum magno pontifice). II Cor. 6, 14sq. (cod. g) quae . . . -o (participatio *var. l. ipsius cod. et Vulg., gr.* μετοχή) iustitiae cum iniquitate? . . . quae . . . convenientia (communicatio *var. l.*, conventio *Vulg., gr.* συμφώνησις. *cf. l. 22*) in Christo ad Belial aut quae ⌊pars⌋ fideli cum infideli? (⌊⌋ *item Vulg., gr.* μερίς, -o Rufin. Orig. in cant. 3 p. 190, 17. *cf. etiam* AVELL. p. 135, 4 CASSIOD. compl. in II Cor. 6, 2). EPIST. pontif. Arel. 18 p. 25, 36 cum iniqua agentibus habere . . . conventiae -em (AVELL. p. 564, 8 Belial cum Christo [*sec.* II Cor. 6, 15 *supra*]. CASSIOD. in psalm. 87 concl.: cum ipso *Christo* . . . perennem h. -em. *cf.* INSCR. *infra*). EPIPHAN. in euang. 29 p. 49, 21 nulla . . . nobis sit -o . . . cum incredulis Iudaeis (GREG. TVR. vit. patr. 11, 1 non est tibi *diabolo* -o cum servis dei, quorum est hereditas regnum Christi). *in formula sepulcralis anathematis* (*cf. p. 35, 38sqq.*): INSCR. christ. Diehl 1293 si quis . . . monumentum meum inquietare voluerit, sit anathema; . . . cum Iuda traditore (h)abeat -em (*sim.* 3846. 3853. 3855. *cf. e. g. 3845* cum Iuda partem habeat). *γ* inter: SVLP. SEV. epist. app. 2, 16 ne et tua inter illos -o computetur, quibus dictum est (*Ioh. 5, 44*). BACHIAR. repar. laps. 1 p. 1037[A] ne inter simulatos amicos Iob mihi -o poneretur, qui videntes plagam eius *siluerunt*.

2 *in sermone iuris* (*significatur fere modus, quo quis [quid] particeps est; ipsa res quae cui contingit respicitur maxime l. 77. p. 38, 8. 11. al., status particeps fortasse p. 38, 15*): a *in locutionibus adverbialibus* (*addidimus gen. -is pendentem ex locut. adv. infra l. 76sqq.; agitur imprimis de -e hereditaria*): *α* ex -e: SEN. epist. 73, 7 socium efficit etiam, quod ex minima -e commune est. GAIVS dig. 34, 5, 7, 2 ex quibus *-bus* heredes scripti sint (VLP. dig. 37, 4, 8, 14 ex qua institutus est *heres*. 37, 7, 3 PAVL. dig. 37, 11, 12. *al.*). SCAEV. dig. 34, 4, 30, 3 filias ex disparibus -bus . . . heredes instituerat. 36, 1, 80, 7 ex reliquis -bus heredibus institutis (MOD. dig. 49, 14, 9). 48, 10, 24 ex undecim -bus heredes . . . instituti ([*postea*: ex parte duodecima]. *determinatur -is magnitudo ut*: COD. Iust. 3, 15 [*a. 259*] *ut* ex aequa -e heres . . . esset. 5, 12, 2, 1 [*a. 213*] ex minore quam dimidia -e. IVLIAN. epit. novell. 36, 14 CIL V 4489, 4). PAPIN. dig. 35, 2, 11, 7 ex variis -bus. TRYPH. dig. 38, 2, 50, 4 ex debita -e (VLP. dig. 29, 4, 6, 8. 38, 2, 3, 10. *al.*). *al.* *β* pro -e: IAVOL. dig. 23, 5, 18, 1 pro -e fructus *fundi dotalis* virum habiturum. PS. QVINT. decl. 12, 6 pro sua quisque -e . . . commeatum dedimus *legationi publicae* (*item indicatur per adi. vel pron. cuius sit -o*: IVLIAN. dig. 24, 3, 31, 3 cum . . . dotem pro sua -e mulieri solverint *coheredes*. 38, 2, 20, 2 residuum ex debita sibi parte omnibus heredibus pro -e cuiusque aufert. LEX met. Vipasc. frg. 2, 16 sua. SCAEV. dig. 29, 2, 98 eorum. *al.*). NERAT. dig. 16, 3, 18 in heredem . . . actio est pro hereditaria -e (CELS. dig. 28, 5, 60, 3. *et saepe. cf. p. 31, 78sqq.*). IVLIAN. dig. 41, 1, 37, 1 *pecunia servo communi donata* fiet sociorum communis pro -e, quam in servo habebunt (*determinatur per enunt. relat. ut*: SCAEV. dig. 32, 41, 9 PAPIN. dig. 31, 67, 4. *al.; ad plur.* -bus *accedit sing. pron. relat.*: COD. Iust. 10, 16, 2 [*a. 260*] pro -bus, ex qua quisque defuncto heres extitit. CIL VI 15840). 41, 1, 37, 2 erit is fundus communis sociorum pro -e dominii (VLP. dig. 30, 50 pr. INST. Iust. 2, 14, 3. 3, 17, 3. *v. etiam p. 38, 23 et cf.* VLP. dig. 45, 3, 7 pr. [*quae praecedunt v. supra p. 31, 76*] omnibus *dominis* pro dominicis eum *servum communem* -bus, non pro virilibus adquirere). POMPON. dig. 11, 7, 30, 1 collaturos *esse* . . . patrem pro -e dotis quam recipit et virum pro -e dotis quam lucratus est (PAVL. dig. 11, 7, 32, 1). SCAEV. dig. 4, 3, 32 ut rationes eorum *coheredum* pro -bus redderet (*sine determinatione ut*: VLP. dig. 5, 2, 27, 3 nepos contra . . . heredem pro -e egerat. 21, 1, 31, 8 si pro -e pretium dabit. *al.*). 33, 2, 32, 1 usus fructus utrum ad solam filiam an vero pro -e hereditatis pertineret (COD. Iust. 5, 12, 2, 1 [*a. 213*]. 6, 51, 1, 10d). 36, 1, 80, 4 pars eius *substituti* . . . utrum pro virilibus an pro hereditariis -bus . . . pertineat (VLP. dig. 27, 3, 1, 11. 45, 3, 7 pr. PAVL. dig. 5, 4, 5, 1 pro v. -bus heredes mihi sunto. COD. Iust. 3, 36, 11 bona . . . pro v. -bus aequo iure dividi. *cf. et p. 31, 82*). *al.* pro rata -is: MARCELL. dig. 30, 80 ut . . . pro r. -is Falcidiae satisfiat. pro modo -is: COD. Iust. 3, 38, 4 (*a. 290*) pro competentium -um m. indemnitati tuae consuli oportet. COD. Theod. 13, 6, 7 pr. emptor *praedii* navicularii functionem pro m. -is comparatae subeat. *γ* in -e: QVINT. decl. 247 p. 13, 11 amata est ab adulescente *mortuo uxor*; debet hoc quoque valere in -e litis huiusce. CIL VI 10876 nec aditum in -e dimidia *monumenti* fiscum habere. *adde* INSCR. *vol. V 2, 2030, 35.* *δ abl. sine praepos.*: CIL VI 10243, 10 (*a. 110*) Lollia . . . emit *hoc monumentum* de L. Cornelio Hermete porilone (*i.* -e) eius (*item* l. 16 emit . . . -e eius). SCAEV. dig. 33, 2, 32, 1 filios . . . heredes instituit aequis -bus (34, 4, 30, 4 -em eius hereditatis . . . legare Mariano . . . et Ianuario . . . ae. -bus. PAPIN. dig. 7, 2, 11. 31, 67, 4. *al.*). COD. Iust. 2, 3, 9 (*a. 223*) ut fetus eorum *pecorum* -bus, quibus placuit, inter dominum et pastorem dividantur. 7, 55, 1 (*a. 229*) effectus sententiae virilibus -bus discretus est (6, 55, 2 *a. 290*).

b *structuris variis*: *α generatim*: SEN. benef. 4, 39, 2 si foro cesserit *debitor*, -em *pecuniae creditae* feram (*cf.* IVLIAN. dig. 42, 7, 5 si debitor foro cesserit et creditores . . . elegerint unum, per quem bona distrahantur et -o ipsis, quae ex redacto fieret, solveretur). 6, 19, 5 ad exolvendum . . . hoc *aes alienum patriae* dabo -em meam (*cf.* GAIVS inst. 3, 122 si . . . plus sua -e solverit). IAVOL. dig. 17, 1, 36 pr. ut omnes summas *pecuniae* . . . coacervet et ita -em ei . . . praestet. LEX met. Vipasc. (CIL II 5181) 42 conductor *tonstrini* unum pluresve artifices idoneos in -em *conductionis* recipito (*sublucere videtur notio status participis; cf. 1b*). CIL VI 10243, 20 (*a. 110*) cum . . . matre sua semisse -em habebat huius ariae. SCAEV. dig. 31, 88, 9 -em meam partis dimidiae fundi illius ad libertos meos pertinere volo (EPIST. donat. Syntroph. [CIL VI 10239] 11 *ad quem* -o . . . huius loci aedificiive pertinebit). CALL. dig. 48, 20, 1, 1 *liberi* -es ex bonis patrum damnatorum accipiunt. VLP. dig. 17, 2, 52, 10 socius qui cessantis cessantiumve -es insulae restituerit *eqs.* 39, 2, 40, 4 mittendi omnes *domini aedium* in possessionem erunt . . . aequalibus partibus, quamvis diversas -es dominii habuerint. PAVL. dig. 14, 1, 3 quotam quisque *exercitorum* -em in nave habeat. *al.* *β speciatim de modo, quo quis (quid) hereditatis, legati particeps est* (*ipsas res, quas heres acquirit, v. p. 35, 76sqq.*): PLAVTIVS dig. 35, 2, 49 pr. ex reliquis partibus fundi legis Falcidiae -em decessuram (MAECIAN. dig. 35, 2, 32, 3 VLP. dig. 43, 3, 1, 5. *al.; cf.* MAECIAN. dig. 35, 2, 30, 4 ea -o . . ., quae per l. F. efficiatur. *sim. al.*). QVINT. decl. 264 p. 80, 24 (*antea*: ne plus liceat quam dimidiam partem *bonorum* mulieri relinquere) si . . . minores aliquanto -es reliquerit (SCAEV. dig. 48, 10, 24 PAPIN. dig. 28, 5, 79, 2 VLP. dig. 24, 3, 7, 1. *al.; cf.* COD. Iust. 6, 52, 1 [*a. 450*] derelictam). PLIN. epist. 5, 1, 2 ut sibi donarem -em meam *legati*. 7, 11, 6 ut . . . -em meam sibi addiceret (*1* pro meo quincunce). IAVOL. dig. 28, 5, 64 ad omnes *heredes* . . . -o eius *qui decessit* pertinet. NERAT. dig. 10, 2, 54 si . . . aliqua -o . . . hereditaria esse desiit (IVLIAN. dig. 30, 104 pr. deducta . . . h. -e. 36, 1, 24. *al.*). CELS. dig. 37, 6, 7 si nepotes in locum filii successerunt, una -o his conferri debet. FRONTO p. 205, 12 v. d. H. (*contextus periit*) quota . . . -o Lucullanae hereditatis (IVLIAN. dig. 35, 2, 87, 7 paternae. GAIVS inst. 2, 217. *al.*). IVLIAN. dig. 37, 4, 13, 1 utrum in partem patris sui admittatur an virilem -em habeat (PAPIN. dig. 31, 67, 4. 31, 70, 2. VLP. dig. 37, 5, 8 pr. [*explicatur res*]. *al.; cf.* PAVL. sent. 3, 2, 3 singuli v., id est aequales, -es habebunt). 38, 2, 20, 3 ut pars legati in -em debitam patrono imputetur (PAPIN. dig. 38, 2, 41. *al.; cf.* MAECIAN. dig. 35, 2, 30, 4 -o debebitur [SCAEV. dig. 31, 89, 2. *al.*]). GAIVS inst. 2, 206 *heredis* deficientis -o caduca fit et ad eos pertinet *eqs.* 3, 16 in tot -es hereditas dividetur, ita ut singuli *heredes* singulas -es ferant (3, 61 tres fratres tres -es ferunt et unus quartam. SCAEV. dig. 42, 8, 24 PAVL. dig. 17, 1, 58, 1). *al.* *in comparatione* (*ceterum cf. p. 35, 22 et 36, 38*): ALC. AVIT. hom. 1, 4 p. 104, 29 non . . . iuxta terrenum morem hereditas ista *Christi* dividitur; . . . omnes recipit . . ., nec de -e tenentum tollitur, quod aliis nascentibus deputetur.

C *spectat ad quamlibet partem*: 1 *significantur res*: a *corporeae vel sensibus percipiendae*: *α generatim*: PLIN. nat. 2, 144 (*143* in sedecim partes caelum . . . divisere Tusci) *fulmina* cetera ipsius mundi -e minus prospera aut dira ([ad ipsius m. -em *Mayhoff*]. APVL. mund. 22 lauda, quam putas, speciem: -o a te laudabitur m. ARNOB. nat. 3, 35 p. 192, 1 M. EVSTATH. Basil. hex. 2, 6, 1). 10, 145 quibuscumque emergunt -bus *ova, dum pariuntur*. 36, 201 inmensa, inproba rerum naturae -o *est ignis* (*cf. p. 33, 79*). HYG. lim. grom. p. 137, 14 quarta . . . illi lapidi (lapides *trad.*) -o clusaris vacat ab inscriptione. MIN. FEL. 23, 11 (22, 3 W.) deus . . . ligneus, rogi fortasse vel infelicis stipitis -o. TERT. apol. 21, 12 cum radius ex sole porrigitur, -o ex summa *est.* adv. Marc. 2, 25 p. 370, 8 paradisi. CYPR. eleem. 17 nec de abundantia -o, sed de modico totum datur *Heliae a vidua* (*III reg. 17, 12*). epist. 7 misi eidem . . . aliam -em (*antea*: quantitas, *sc. pecunia*). ARNOB. nat. 3, 23 p. 181, 17 M. aedes . . . atque urbium -es (portiores *trad.*) . . . flammarum voracitate conlabi. IVVENC. 3, 275 terrae -o, corpus *hominis*. IVST. 24, 8, 9 terrae motu -o montis abrupta. CHALC. comm. 202 est . . . in corporibus nostris aquae -o et item aeris *eqs.* AMM. 17, 9, 2 ex annona . . ., quam . . . vehebat . . . miles, -em subtractam. SERV. auct. Aen. 6, 14 p. 7, 1 cupit caeli -em cognoscere *Icarus* (*cf.* PLIN. nat. 2, 144 *supra et* MART. CAP. 8, 831 caelestis globi -o). HEGES. 5, 42, 4 quia iam pateret vestibulorum *templi* -o. PAVL. NOL. carm. 24, 85 onerum -o. AVG. c. Secundin. 16 p. 929, 5 *creaturam* ut -em ipsius creatoris adoratis. SVLP. SEV. dial. 2, 10, 4 -o *prati*. MARCELL. med. 16, 40 -o de cribro. *al.*

β speciatim: Ⓘ *de -bus terrae* (*aliter l. 69. p. 34, 2sqq.*): PLIN. nat. 19, 26 Carthaginiensis Hispaniae citerioris -o *spartum parit* (PAVL. NOL. carm. 10, 229 Atlans, ultima . . . eius *H.* mons -o metaque terrae). AGENN. grom. p. 22, 24 ⟨o⟩ecumene . . ., hoc est habitabilis et cognita terreni -o (*cf.* CYPR. GALL. iud. 734 terrae [ISID. Goth. 1 chron. II p. 267]. MART. CAP. 6, 609 telluris). IVST. 7, 1, 5 Paeonia, quae nunc -o est Macedoniae. HEGES. 4, 1, 2 *tres urbes* regni eius *regis Agrippae* -es

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

erant. OROS. hist. 6, 21, 2 Cantabri et Astures Gallaeciae provinciae -o sunt. PROSP. chron. I p. 474, 1321 data eis *Vandalis* ad habitandum Africae -e. *al.* (ii) *de -bus corporum eorumque partium* (*cf. imag. infra l. 68 et 73; aliter p. 33, 84*): TER. MAVR. 199 -o . . . suprema linguae. TERT. anim. 36, 4 et illam tunc Adae -em (*sc. feminam ex Adae latere decerptam*) animam agnoscam (*cf.* CYPR. hab. virg. 4 viri -o est femina [AMBROSIAST. in I Cor. 6, 18, 1 -o v. est mulier]). VLP. dig. 25, 4, 1, 1 partus . . ., antequam edatur, mulieris -o est vel viscerum. SER. SAMM. 26 ('hemicranio medendō') -o si capitis morbo temptatur. ARNOB. nat. 7, 34 p. 387, 2 M. auriculas, nasos ceterasque . . . alias membrorum . . . ac viscerum -es. LACT. inst. 4, 29, 6 et lingua . . . et manus . . . individuae sunt corporis -es (AMBR. incarn. 5, 44 humani. PRVD. psych. praef. 53 nostri. *al.*). GAVDENT. serm. 17, 35 G. -em reliquiarum *martyrum* sumpsimus. *al.* *? sing. collect.*: SOL. 1, 100 Callicrates formicas ex ebore sic scalpsit, ut -o earum a ceteris cerni nequiverit (*sec. Plin. nat. 7, 85* partes [*cf. ibid. 36, 43*]; ⟨dis⟩cerni *Delz in plagulis; an coniciatur* positio*?*). (iii) *de -bus litterarum (sonorum), versuum, orationis*: TER. MAVR. 188 nam muta iubet -o *B litterae* comprimi labella, vocalis at intus locus exitum ministrat (*cf.* 723 *C et V* in unam Q redactae congruerunt litteram, -o ut nunc consonantis V videri rectius, litterae vocalis habitum quam tenere debeat). 1529 prima pedis -o (*cf.* 1737 versus [2117]. 2124 *tetrametro* demitur -o ima. 2477 prima ex trimetro -o est. 2579 cetera -o est iambi. 2761). 1715 (*affertur versus caesura vel dihaeresi carens Verg. Aen. 12, 144*) pes tertius efficit 'ingra', orationis plena nec pars editur; et quartus 'tascen', nec -o plena relicta est (*orationis*). (iv) *in arte geometrica de figura quadam circuli, i. q.* τμῆμα: PS. BOETH. grom. p. 388, 7 L. -o circuli est figura, quae sub recta linea et circuli circumferentia continetur *eqs.*

b *incorporeae variae*: APVL. Plat. 1, 13 cum tres partes animae ducat esse *Plato*, rationabilem, id est mentis optimam -em, hanc ait capitis arcem tenere (*ibid.* cupidinem atque adpetitus, postremam m. -em. *cf.* 2, 2 ei animae -i [partionis *trad.*], quae cu⟨m⟩ ratione consentit [2, 15 CHALC. comm. 137. *cf.* TERT. anim. *et* VINCENT. VICT. *infra*]. 2, 4 optima et rationabilis. 2, 7. FAV. EVL. 5, 2 [p. 3, 12 H.] animum non minutis et coeuntibus -bus . . . esse compositum). TERT. anim. 51, 5 -o mortis cum animae -e remanebit *in corpore mortui, si anima non individua est.* ieiun. 9 p. 285, 26 strictura pot[i]us xerophagiae -o est. paenit. 6, 24 praesumptio inverecundiae -o est. VLP. dig. 43, 11, 1, 1 *viam* purgare refectionis -o est. ARNOB. nat. 2, 7 p. 73, 2 M. an ipsum vigilare, quod dicitur, somni sit perpetui -o? LACT. inst. 2, 19, 1 magna et difficilis suscepti operis *scribendi* -o (*cf.* VEG. mil. 4, 31 navalis belli residua . . . est -o). AVSON. 174, 11 p. 39 P. (*ad mortuum*) *nato tuo* frueris, divina habitat si -o manes (*item de anima* [*eius partes v. supra*]: PS. EVSEB. GALLIC. hom. 27, 7 l. 138 G. ut nobilior -o inferiorem ad caelorum secum excelsa sustollat *eqs.* [28, 4]. 59, 11 maior et melior tui -o, id est anima. ENNOD. 9, 17, 1 p. 240, 26 illa caelestis -o. *al.*). VINCENT. VICT. Aug. anim. 3, 4, 4 cum a nobis uter inflatur, non aliqua -o nostrae naturae vel qualitatis infunditur (*cf. ibid.* numquid animae nostrae est -o utris inflatio?). SVLP. SEV. epist. app. 3 si voluntas facti -o est. MART. CAP. 9, 966 (*loq. Harmonia*) ipsam quoque nostri -em esse *rhythmum*. *al.*

2 *significantur homines, qui dicuntur -es*: a *plurium hominum, multitudinis* (*deorum l. 54*): α *strictius, sc. vigente respectu multitudinis, cuius pars sunt homines*: (i) *complures*: PLIN. nat. 36, 118 *populus Romanus*, deorum quaedam immortalium generi humano -o. CYPR. hab. virg. 3 *virgines*, inlustrior -o gregis Christi (epist. 59, 14. PETR. CHRYS. serm. 173 p. 651[A] dominici). epist. 14, 1 ut etiam cleri -em sua strage perstringeret *persecutio*. 41, 1 cum episcopo -em plebis inlidere (52, 2. 76, 6. *cf.* HEGES. 2, 10, 4 vulgi). 43, 2 -em ruptae fraternitatis (*sc. fratrum*). 66, 8 quod ecclesia . . . -em sui in disperso habeat. 67, 8 ut non supersit -o sacerdotum, quae *eqs.* *al.* *forma* '-o . . . -o' *i. q. alii . . . alii* (*cf. p. 40, 42 sq.*): IVST. 24, 4, 2 ex his *Gallis* -o in Italia consedit . . . et -o . . . in Pannonia consedit. PROSP. c. coll. 7, 3 p. 233[A] ut -o iustificatorum solius voluntatis suae motibus ad Christum venire credatur, -o autem reluctans trahi. ORIENT. comm. 1, 266 formanda in membra redibit -o *mortuorum resurgentium* de tumulis, -o de fluviis. (ii) *singuli* (*interdum sublucet imago partis corporis; ad A2 vergunt e. g.* PAVL. NOL., PROSP.): PACIAN. epist. 2, 7 p. 40 extra eam matrem (*ecclesiam*), cuius -o debet esse, qui martyr est. HEGES. 2, 6, 3 si quis commotus fuisset alieno vulnere . . ., erat caesorum -o. PAVL. NOL. carm. 14, 130 tu . . ., magna piorum -o, . . . Felix. CASSIAN. c. Nest. 7, 27, 1 Rufinus . . ., haud contemnenda ecclesiasticorum doctorum -o. SACR. Leon. 412 congaudet . . . totum corpus aeclesiae de sublimium glorificatione membrorum; et quaelibet eius infirmae -es *eqs.* PROSP. epist. 2, 3, 4 p. 78[C] Augustinus, praecipua . . . -o domini sacerdotum. VEN. FORT. carm. 3, 22[a], 6 inter eos, tua quos dulcedo replevit, promptus in affectu -o maior agor.

β *laxius de qualibet turba* (*neglecto fere respectu, ad quam pertineat communionem; accedit fere gen. ident.*): HIL. in Matth. 7, 9 fidelium -o conscendentium navem *Christi* et infidelium turba residentium (*cf.* PACIAN. epist. 3, 13 p. 71 *ecclesiae* corpori nostra etiam membra coniuncta sunt et totae credentium -es [*antea*: turba credentium, . . . populus Christianus]). HEGES. 2, 17 quieverunt Scythopolitae, ut -o Iudaeorum suspectionem deponeret (LEO M. serm. 53, 2 [*ad Iudaeos*] ut, quod vestri generis impia perdidit -o, hoc adsequatur fidelis gentium plenitudo). HESYCH. in lev. 18, 26–29 p. 1018[B] terra . . . evomet illos *malos*; non enim iam in hominum -e, sed in daemonum ordinabuntur. PS. PROSP. vocat. gent. 2, 2 p. 688[B] habente . . . salutis suae damnum rebellium -e (*opp.* fidelium dignitate). PETR. CHRYS. serm. 80 p. 425[A] (*ad Matth. 28, 5 sqq.*) virilis -o (*i. discipuli; opp.* muliebris . . . infirmitas). DRAC. laud. dei 3, 414 pallida gens Erebi, Poenarum -o tristis, tertia sors, quae lucis inops damnata laborat. ENNOD. dict. 2, 3 p. 431, 11 *Victor* de criminibus triumphavit et quicquid -o sinistra mortalibus ingerit, de eo casum non requiras. *sublucet color secundarius factionis*: STEPHAN. 1 p. 35[C] alios suae -is suadentes esse participes.

b *singulorum hominum vel eorum animarum, pectorum*: α *quolibet respectu*: TERT. apol. 5, 4 Domitianus, -o Neronis de crudelitate (*cf. Petil. Aug. c. Petil. 2, 92, 202 p. 125, 20* N. maximam partem). COD. Theod. 8, 15, 5, 1 administrantium socii adque participes *nundinis turpibus se abstineant ut ipsi administratores*: quaedam enim uniuscuiusque -o videtur adsessor. β *respectu amicitiae, cognationis* (*cf. e. g. Hor. carm. 1, 3, 8* animae dimidium meae. *Ov. Pont. 1, 8, 2* pars animae magna, Severe, meae. *exempla quaedam magnitudinem -is respicientia ad A2 trahere noluimus, ne similia separarentur*): SYMM. epist. 3, 66 nosse dignaris, quanta sit in . . . Flaviano pectoris mei -o; . . . ambo idem sumus. PAVL. NOL. epist. 5, 10 frater unanime meliorque in Christo nostri -o (*pendet gen. pron. pers. ut*: SALV. epist. 1, 8 cum me -em vestri existimetis, necesse est eum, qui mei -o est, vestri quoque aliquatenus -em esse ducatis. ENNOD. carm. 1, 6 praef. 7 p. 521, 25 mei). RVT. NAM. 1, 426 animae -o magna meae (SIDON. carm. 21, 4 maior [ENNOD. epist. 3, 2, 2 p. 72, 17. 5, 15, 1 p. 138, 2]. ENNOD. epist. 4, 5, 1 p. 100, 21 a. meae -o non defraudata, sed solida).

c *rerum* (*cf. et p. 34, 46*): ARNOB. nat. 2, 22 si verum est illum *hominem* principalis esse substantiae -e⟨m⟩. PAVL. NOL. epist. 16, 2 p. 116, 10 mundus iste, cuius singuli -o sumus. 49, 5 p. 395, 5 unus homo universitatis -o *est.* DRAC. Orest. 135 licet esset -o praedae *Cassandra.*

3 *struct. adverbiales fere pro 'ex parte', 'partim' positae* (*v. etiam sub B2a*): a *abl. sine praepos.* (*v. Önnerfors, Pliniana, 1956, 166, 27. cf.* GLOSS.[L] II Philox. PO 92 -e: ἐκ μέρους): PLIN. nat. 2, 15 mortalitas in partes i[s]ta digessit *divinitatem* . . ., ut -bus coleret quisque, quo maxime indigeret (*plur. ut*: 17, 177 nihil natura -bus parit). 28, 261 dexter . . . asini testis . . . -e . . . adalligatus bracchiali (pro -e *var. l.; v. Önnerfors l. c.*). b *cum praepos.*: HIL. ad Const. 2, 5, 3 ne non aut ex toto aut tantum ex -e sit similis (trin. 6, 10. 9, 61. 11, 5). AMBR. in Luc. 8, 65 in -e bonum . . ., non in universitate; nam deus universitate bonus, homo ex parte (CASSIAN. c. Nest. 2, 6, 2 non potest una eademque res in parte esse impia et in parte probari pia et eadem in -e fidei et in -e esse perfidiae [*nisi* fidei *et* perfidiae *de* in -e *pendent*]). CHALC. comm. 292 qui *spiritus ac vigor* moveat eam *silvam* rationabiliter totam interdum, nonnumquam pro -e (*cf. var. l.* PLIN. nat. 28, 261 *sub a*). FAVSTIN. trin. 1, 11 l. 3 pater et filius aequaliter et indivise neque secundum -em deus unus *sunt.*

deriv.: portionalis, portiuncula.

compos.: comportionalis, proportio; *vox* aequiportio, *quae laudatur vol. I 1013, 46, non legitur in ed. crit. Dionys. Exig. Conc.*[S] *IV 2 p. 198, 18.*

portiōnālis, -e. *a* portio. *scribitur* part- *in cod. unico* THEOD. MOPS. in psalm. 2, 1 p. 8, 23 (*l. 22* parte; *cf. var. l.* parc- *cod. X* TERT. resurr. 57 p. 116, 19 *nec non p. 43, 67*).

i. q. partialis, pertinens ad portionem (*sc. ad quamlibet partem passim, ad partem quae cui iure contingit* ITALA; *opp.* summalis TERT. adv. Hermog., universalis TERT. resurr., virg. vel., THEOD. MOPS.; *n. pro subst. v. sub 2*): 1 *generatim*: TERT. ieiun. 9 p. 284, 15 exceptio eduliorum quorundam -e ieiunium est. resurr. 57 p. 116, 19 si universalis mors resurrectione rescinditur, quid -is? (*antea*: mors membri). ITALA (= VVLG.) III Esdr. 8, 31 Weber hii sunt praepositi secundum suas patrias et principatus -es eorum, qui mecum ascenderunt de Babylonia (*gr. I Esdr. 8, 28* κατὰ . . . τὰς μεριδαρχίας. *eadem vox vertitur ibid. 1, 5* particulam principatus, *1, 11* partes p. [*item 5, 4*]. *cf. Vulg. I Esdr. 8, 1* principes familiarum et genealogia). 2 *speciatim sec. artem logicam respicitur vox vel notio specialis, quod universali continetur* (*n. pro subst.* THEOD. MOPS., *dubitare possis de* TERT.): TERT. adv. Hermog. 31, 4 ita novum non est, ut id solum quod continet nominetur, qua summale, in isto autem intellegatur et quod continetur, qua -e. virg. vel. 4, 7 subiectum est . . . generali speciale . . . ut (et *trad.*) . . . -e universali (*subaudiasne ex antecedentibus 'vocabulum'? item opponitur*: THEOD. MOPS. in psalm. 2, 1 p. 8, 23 *non* ita dicit 'gentes', ut omnes . . . velit intellegi, sed -e universali appellatione signavit [*antea*: non ab universitate eos . . ., sed a parte significans]). ANIAN. Chrysost. hom. 15, 3 p. 15, 8 S. 'beati, qui . . . sitiunt iustitiam' (*Matth. 5, 6*) . . . utique -em (rationalem *ed. Paris.*) istam, quae ex adverso avaritiae collocatur (*gr.* μερικήν *ut*: 16, 5 p. 80, 6 huius *novae legis* scientia, si futurae scientiae comparetur, -is et imperfecta quaedam est [perexigua . . . particula est *ed. Paris.*]).

compos.: *vix huc pertinet* comportionalis (*cf. vol. III 2135, 18*).

[*Plepelits*]

portisculus, -ī *m.* [*comparatio cum voce q. e.* acisculus *facta veriloquium non explicat. Sch.*] *derivare videntur a* portus STILO Fest. p. 234, *a* pertica NON. p. 151, 18, *a* portare ISID. orig. 19, 2, 13. *scriptura originaria* portisc- *confirmatur inscriptione saec. II* CIL

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VIII 27790, 6; *exhibent formam* portic- LABER. mim. 53 (*cod. Nonii unus*). PAVL. FEST. p. 235 (*sed* portisc- FEST. p. 234). ISID. orig. 19, 2, 13 (*qui sic affert etiam* PLAVT. Asin. 518). GLOSS.^L II Philox. PO 84; *formas* GLOSS. *corruptiores v. infra.*

significatur sive malleus *(vel pertica), quo* remigibus modus *datur sive* is ipse *qui hoc malleo utitur (sed exceptis gramm. notionem instrumenti omnibus locis sufficere posse monemus; in imag.* PLAVT.):

1 *testimonia gramm.*: FEST. p. 234 '-us est', ut scribit ... STILO (frg. 30 F.), 'qui in portu modum dat classi'; id⟨em⟩ (*Lindsay in ed. Gloss.^L IV*) autem est malleus, cuius meminit Cato (or. frg. 63, *v. infra*). NON. p. 151, 18sq. -us (postisc-, postic- *var. ll.*) proprie est hortator remigum (*inde* GLOSS. V 645, 34), id est, qui eam (idem qui eandem *trad.*) perticam tenet, quae -us dicitur, qua et cursum et exhortamenta moderatur (*afferuntur* PLAVT., ENN., LABER.). ISID. orig. 19, 2, 13 -us (-colus *var. l.*) malleus in manu portatus, quo modo signum (modus signumque *var. l.*) datur remigantibus (*affertur* PLAVT.). GLOSS.^L II Philox. PO 84 -us: κελευστής. GLOSS. V 380, 40 prositisculo: malleo (*item* GLOSS.^L Corp. P 503 positisculo: m.; *glossam e* FESTO *supra ortam esse putat Lindsay ad l. p. 207, sed abl. fortasse rectius ad Aldh. virg. I 2 p. 230, 23 refert Goetz in indice* [*v. quae monet idem Gloss. I p. 155*]).

2 *loci auctorum*: PLAVT. Asin. 518 (*meretrix ad lenam*) ad loquendum atque ad tacendum tute habeas -um; quin pol si reposivi remum *eqs.* ENN. ann. 228 *nautae* observarent, -us signum cum dare coepisset. CATO or. frg. 63 (190 M.) remiges scribti cives Romani[s] sub -um, sub flagrum conscribti veniere passim (-o *et* flagro *Lindsay in ed. Gloss.^L IV coll. l. 18*). LABER. mim. 53 nec palm⟨ul⟩arum (palmarum *tuetur post alios Lindsay, Non. p. 151, 28*) pulsus nec -i. FRONTO p. 213, 5 v. d. H. -orum et remigum visu audituque. CIL VIII 27790, 6 -us (*saec. II tribuitur; in opere musivo supra caput hominis in navi actuaria stantis et malleum tenentis*).

[portitāns *falso pro voce* ferens *ab codd. aliquot omissa insertum est in margine cod. cuiusdam recentioris (n Hertzii) apud* LABEONEM Gell. 20, 1, 13.] *Plepelits.*

***portitor,** -ōris *m.* [*a* portus, *cf.* holitor *a* holus, ianitor *a* ianua; *sed notiones deflexae sub II illustratae sec.* portare *et* porta *novatae videntur; cf. Leumann, Gramm. 1977, 359. Sch.*] *de origine*: PROB. inst. gramm. IV 181, 26 sic (*sc. ut 'calcatum calcator' facit*) ... et portatum portator et cantatum cantator facere debeant; et ideo -r et cantor suae positionis nomina, non a verbis venientia sunt pronuntianda. *de notione v. infra, imprimis ad I, IIA, IIB.* *legitur inde a* PLAVTO, CAECILIO, TER., VARRONE, CIC. [*confunditur in codd. hic illic cum* portator, *ut e. g.* SYMM. *p. 43, 24* (*v. etiam* OPTAT. *sub voce* portator), *cum* proditor MART. *p. 42, 45; perperam scriptum est* -bus *pro* portoriis EDICT. imp. Dom. *p. 56, 50.*]

I *vi originaria significatur is qui* portui praepositus *est ibique* vectigalia exigit (*cf.* NON. p. 24, 14 -es dicuntur telonearii, qui portum obsidentes omnia sciscitantur [-entur *var. l.*], ut [et *trad.*] ex eo vectigal accipiant [*afferuntur* CIC. rep. 4, 7 PLAVT. Men. 117 CIC. off. 1, 150 PLAVT. Asin. 159 VERG. Aen. 6, 326 VARRO Men. 329]. GLOSS. τελώνης. λιμηνάρχης. tollinarius [*i.* telon-]. *ad rem v. Vittinghoff, RE XXII 346. haec notio aetate posteriore evanuisse videtur succedentibus in eius locum vocibus q. s.* arcarius, contrascriptor, scrutator *sim.* [*vix recte huc traxit Vittinghoff l. c.* COD. Theod. 2, 27, 1, 2^a *et* 7, 16, 2, 1 *sub IIA2 citanda*]): **A** *proprie*: PLAVT. Stich. 366 dum percontor -es, ecquae navis venerit ex Asia. Trin. 794 apud -em eas *epistulas* resignatas sibi inspectasque esse (-es *coni.* *Valla coll. loco gemino* 810. *cf.* TER. Phorm. 150 epistulam ... ad -es esse delatam [DON. *ad l.* 1: more veterum magistri tributorum, id est publicani, operas in portu dabant inferendarum et efferendarum rerum vectigal exigentes. 2 *et* EVGRAPH. qui in portu sunt. SCHOL. p. 129, 11 custodes portus, praepositos portui]). 1107 solutumst -i iam portorium (CIC. ad Q. fr. 1, 1, 33 *cives* in portoriis Italiae tollendis non tam de portorio quam de non nullis iniuriis -um querebantur. NON. p. 37, 15 portorium dicitur merces, quae -bus datur [*affert Lucil. 723, v. sub* portorium]. *v. etiam* PLAVT. Asin. 159 *sub B1*). CAECIL. com. tit. -r. VARRO Men. 329 aes defraudasse coponem ..., cum -e serram duxe. CIC. off. 1, 150 quaestus, qui in odia hominum incurrunt, ut -um, ut feneratorum. CIL I² 2193 (*Aquileiae*) *quidam* soc(iorum) (servus) por⟨titor⟩ (*sic solvitur* INSCR. lib. rei p. Degrassi 199; por⟨torii⟩ *intellegitur* CIL V 792, *sed cf. tit. Aquileiensem similem* I² 2215 -r soc(iorum) s(ervus)). SVET. rhet. 25, 9 (*thema veteris cuiusdam controversiae*) venalici⟨us⟩ cum ... gregem venalium e navi educeret, ... pretioso puero, quod -es verebatur, ... praetextam togam imposuit. CIL XI 4175 Neptuno sacrum L. Valerius Nigri l(ibertus) Menander -r.

B *per similitudinem transfertur*: **1** *ad quoslibet homines vel* avaros *vel omnia* excutientes, *in omnia* dominantes: PLAVT. Asin. 159 (*lena ad adulescentem*) remigio veloque ... fuge: ... aestus te in portum refert. :: ... istum -em privabo portorio. 241 -um simillumae sunt ianuae lenoniae: si adfers *argentum*, tum patent (por[ti]torum *i. 'portuum' Lindsay in app. metri causa, sed v. post alios Questa, Introduzione, 1967, 48*). Men. 117 -em, *non uxorem*, domum duxi, ita omnem mihi rem necesse eloqui est, quidquid egi atque ago. CIC. leg. agr. 2, 61 intolerandum *est* hos decemviros -es omnibus omnium pecuniis constitui, qui non modo ... exterarum nationum homines, sed etiam imperatores nostros excutiant. Vatin. 12 missusne sis *quaestor* ... Puteolos, ut inde aurum exportari ... prohiberes? in eo negotio, cum te non custodem ad continendas, sed -em ad partiendas merces missum putares *eqs.* rep. 4, 7 nolo ... eundem populum imperatorem et -em esse terrarum; optimum ... vectigal duco esse parsimoniam. **2** *ad Charontem* (*apud* VERG. [*item* PROP., OV., STAT. silv. 2, 1, 229?] *imago -is aditum negantis vel concedentis subesse videtur, v. l. 17 et cf. p. 57, 15; sed solus* νεκύων ... πορθμεύς [*Eur. Alc. 253*] *a posterioribus intellectus est, cum et ipsa Vergilii verba* [*cf. Aen. 6, 328* transportare] *ad vectorem referri possent; locos inter I et II dividere noluimus; cf. post alios Todd, Class. Phil. 40, 1945, 243 sqq.*): VERG. georg. 4, 502 nec -r Orci ... passus transire paludem *Orpheum* (*item accedit gen.*: LVCAN. 3, 17 praeparat innumeras puppes Acherontis ... -r. 6, 704 o flagrantis -r undae. STAT. Theb. 12, 559 Creon Stygiae ... a limine portae, ceu ... Lethaei -r amnis, submovet *mortuos*). Aen. 6, 298 -r has horrendus aquas et flumina servat ... Charon (*302* ipse ratem conto subigit; *315* navita ... accipit illos, ast alios ... arcet harena. *cf.* CLAVD. DON. p. 548, 25 -es dicuntur, qui portus observant idcirco, ut sine ipsorum iussu nullus transeat in alias regiones. *aliter* SERV. proprie -r est, qui portat, abusive etiam qui portatur -r dicitur, sicut vector). 6, 326 -r ille Charon (*inde* AVIEN. Arat. 211). PROP. 4, 11, 7 ubi -r aera recepit, obserat ... lurida porta rogos. OV. met. 10, 73 iterum transire volentem *Orpheum* -r arcuerat. EPICED. Drusi 358 omnis expectat avarus -r et turbae vix satis una ratis. SEN. Herc. f. 768 regit ipse longo -r conto ratem (*774* navitam). VAL. FL. 1, 784 niger avehit umbras -r. 6, 159 gaudet iam nocte quieta -r. SIL. 9, 251 laetus in unda laxabat sedem venturis -r umbris. STAT. Theb. 4, 479 plena redeat Styga -r alno (CLAVD. 5, 503 plena lassatur -r a.). silv. 2, 1, 229 insontes animas ... -r *non* arcet. SCHOL. Iuv. 3, 266 rec. χ *al. v. sub* porthmeus (*cf. etiam* GLOSS. *ibid.*). CLAVD. rapt. Pros. 2, 360 senex velavit harundine frontem -r et vacuos egit cum carmine remos. CE 1223, 7 ⟨vos pe⟩r Stigias portabit (-arit *trad. fide Passionei*) -r unda⟨s⟩.

II *vi novata*: **A** *sec.* portare *significat eum* qui portat, *affert aliquid* (*huc pertinent plura sub IB2 allata, v. quae ibi monuimus; notionis testimonia*: GLOSS. διαπορθμευτής. πορθμεύς. qui aliquid portat vel nauta [*sim. al.*; navis *pro* nauta *exhibent* GLOSS. IV 557, 59 V 322, 2]. *ceterum cf.* GLOSS. baiolus: -r. gerulus: -r aut suasor negotii. *de loco corrupto* GLOSS. V 378, 16sq. *v. Lindsay* GLOSS.^L Corp. P 482sq. *et* A 882. *vim passivam testatur nullo allato exemplo* SERV. *supra l. 19; in appositione determinativa exstat l. 58*): **1** *generatim*: **a** *corporaliter vehuntur*: **α** *animantes* (*vivi vel mortui*): SEN. benef. 6, 18, 1 Platon cum flumen nave transisset nec ab illo quicquam -r exegisset. COLVM. 10, 155 Phryxi nec -r Helles (*item respicitur aries sidus*: LVCAN. 4, 57 [*coniciebatur olim* proditor *sec. var. l.* MART. *l. citando*. ADNOT.: vector. COMMENT.: -r pro portator]. MART. 9, 71, 7 [*falsa var. l.* proditor]). STAT. Theb. 1, 693 (*tenebrae noctis minuuntur*) iam temone supino languet hyperboreae glacialis -r ursae (*sc. Bootes fere ursam plaustro vehens? ad confusionem imaginum cf. Sen. Herc. O. 1523* sub plaustro ... ursae; *gubernatorem intellegit Heuvels, 1932, ad l.*; circitor *coni. Alton, Class. Quart. 17, 1923, 175 sqq.; inepte* SCHOL.: Ophiuchum significat). AMBR. in Luc. 5, 90 (*ad Luc. 7, 14* qui portabant) acerbi illi funeris -es (*ibid. iterum, sc. allegorice de cupiditatibus pravis. item respicitur funus*: PETR. CHRYS. serm. 121 p. 530^B pauperem duorum portat miseratio baiulorum, nec quattuor ut mortuo, sed duo sub uno vecte, quasi proiciendo oneri -es addicuntur [-antur *Migne perperam*] inviti). HIER. in Is. 22, 15/25 p. 273^D (*22, 17* asportatur gallus) gallus ... humero -is de alio loco transfertur ad alium. MART. CAP. 2, 169 tunc -es divae *Philologiae* correpta lectica ... eam ... subvexere. OP. imperf. in Matth. 4 p. 660 angeli -es (*antea*: resurgens ab angelis portabatur in caelum *Christus*). **β** *res variae* (*sidera imaginem animantium praebentia v. supra*): SCHOL. Iuv. 3, 251 cod. L *al.* ('Corbulo vix ferret tot vasa') 'Corbulo' proprium cuiusdam -is validissimi (*comm. Vallae* baiulus). PRVD. perist. 5, 406 (*cf. III reg. 17, 6* corvi ... deferebant panem) corvus Heliae datus olim ciborum -r (*de iisdem* ALC. AVIT. hom. 20 p. 134, 21 ⟨pastio⟩num -es. *cf. epist. 38 p. 67, 10* volatilium baiulorum rostra). CLAVD. carm. min. app. 21, 18 paralyticus *sanatus* ... lectus -r ipse sui. PS. AVG. quaest. test. I 101, 2 p. 194, 17 baiulos tabernaculi ... et lignorum concisores et -es aquae (*respicitur Itala Ios. 9, 21 al., v. sub* portator). COD. Theod. 13, 8, 1 ne quis ... audeat -es frumenti ad suscipiendum onus *privatum* ... compellere. CLAVD. MAM. anim. 3, 3 p. 158, 18sq. magis in anima est corpus ... quam in corpore anima ...: onus videlicet in -e (portatore *ed. princ.*), non -r in onere (*cf.* 3, 8 p. 168, 15 aliud ... est onus et -r aliud [*antea*: qui portat ... quod portatur]). SEDVL. op. pasch. 3, 26 natantem didragmatis aurei -em (*i. piscem sec. Matth. 17, 27; cf. carm. 3, 316* gerolum). ENNOD. opusc. 3, 57 p. 345, 16 *quamvis* titubet sub gravi fasce -r inmaturus (*in imag. respicitur munus legationis suscipiendum*). GREG. TVR. glor. mart. 100 -es *reliquiarum* ([*cf. Mart. 1, 11 p. 595, 35* gestatores r.]. EVGIPP. Sev. capit. 9). ISID. alleg. 71 (*ad num. 13, 24*) duo -es, qui ... botrum in ligno humeris gestaverunt. ANTH. 677, 5 -r urceoli *sidus*. *cum respectu secum* portandi, excitandi: ENNOD. carm. 2, 66, 3 procellosus refluentis -r undae Africus.

b *incorporaliter* (*exempla in imagine vel allegorice adhibita v. l. 51. 75; sublucet hic illic respectus tabellarii, e. g. p. 43, 5*): ARNOB. nat. 1, 65 p. 63, 8 M. nuntiatorem muneris et -em tanti *Christum* (*antea*: [Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

rei maximae nuntiator, auspicium faustum portans). LVCIF. Athan. 2, 7 p. 159, 17 falsi criminis . . . -em (*antea*: crimen detulisti). moriend. 2 p. 287, 6 adfirmas te luminis -em, cum sis tenebris obsessus omnibus. PAVL. NOL. epist. 32, 7 vers. 14 -r et testis sit crucis *Christi Sulpicius Severus*. PS. AVG. serm. cod. Guelf. app. 1, 1 p. 167, 30 novi sermonis -r (*de angelo Mariae; respicitur Luc. 1, 30 sqq. ut*: PETR. CHRYS. serm. 140 p. 576^A ad virginem deus aligerum -em mittit). PS. EVSEB. GALLIC. hom. 31, 6 G. (= CAES. AREL. serm. 216, 3) *Iohannes* Christum sonans verbi erat minister et -r (*sim.* OP. imperf. in Matth. 27 p. 775 omnes prophetae prophetaverunt de Christo . . .; omnes -es verbi fuerunt). CHRYSOST. hom. III 821^C mortis -r (*sc. primogenitos Aegyptorum interimens, v. exod. 12, 12 sqq.; appellatur idem ibidem* vastator angelus, *sed Migne gr. 49, 379 ὁ ὀλοθρεύων tantum*). VEN. FORT. vita Albin. 6, 17 Christum, quem in pectore fidelis -r baiulavit. ARATOR act. 1, 184 mors ibi quid faceret, quo vitae -r (*i. Christus*) ibat? GLOSS. pueretiolae (*trad.*, fetiales *Nettleship, Journ. Phil. 19, 1891, 295*): foederis -es.

2 *fere* technice de tabellario (*cf.* baiulus *vol. II 1687, 29 sqq.*, gerulus *vol. VI 2, 1952, 70 sqq.*): EVAGR. vita Anton. praef. p. 839/40 litterarum -r . . . festinabat ([*gr. ὁ γραμματοφόρος, Vita Anton.* perlator l.]. CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 84, 23 [*gr. I 1, 1 p. 117, 27 διακομιστάς*]. RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 60, 7 [*gr. I 1, 5 p. 135, 10 διάκονον*. CASSIOD. hist. 5, 26, 2 [*Sozom. 4, 9, 7 ὁ τὰ γράμματα κομίσας*]. *al.*). 86 -es (*gr. τοὺς . . . κομίσαντας, Vita Anton.* perlatores litterarum). SYMM. epist. 1, 90, 1 fit . . . plerumque, ut levia rerum -r festivus exornet (*var. l.* portator *contra usum illius vocis receperunt Seeck, Callu; ceterum omnes codd. testantur* -is 6, 56). HIER. epist. 8, 1 -es earum *epistularum* tabellarios vocavere ([*var. l.* -atores]. PAVL. NOL. epist. 12, 12. 22, 3. CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 195, 5 [*gr. I 1, 4 p. 20, 23 διακομιστῶν*]. *al.*). 143, 1, 1 Innocentius presbyter, qui huius sermonis est -r (SIDON. epist. 7, 10, 2). COD. Theod. 2, 27, 1, 2^a *petitor* producat in medium -es, qui alternae partis scripta confirment. 7, 16, 2, 1 *ut* -e detento sacrae litterae . . . ad meam clementiam transmittantur (*antea pr.: qui* sacros apices . . . ad me perferre . . . monstraverit). 8, 8, 7 praecepti. EPIST. pontif. 885 Conc.^S IV 2 p. 206, 12 festinatio non pertulit -is, ut ea scribi et dirigi potuissent. LEO M. epist. 100, 4 (Conc.^S II 4 p. 168, 1) per Lucianum . . . et Basilium . . . harum -es (*per eandem ellipsin*: FAVST. REI. epist. 11 p. 217, 28. 12 p. 219, 8 RVRIC. epist. 2, 7 p. 381, 23. 2, 17 p. 402, 9 CASSIOD. var. 1, 2, 6. 1, 46, 1. 2, 41, 3. *al.*). SIDON. epist. 6, 3, 2 apicum -em. ALC. AVIT. epist. 10 p. 44, 9 adventu praesentium -um (*per eandem ellipsin*: ENNOD. epist. 2, 3, 4 p. 42, 20. 2, 6, 3 p. 45, 3 CASSIOD. var. 3, 3, 4 AVELL. p. 353, 31 GREG. M. epist. 1, 14. 1, 26 [*antea*: p. latoris]. *et saepe*). 12 p. 46, 4 praesentis . . . obsequii -em (petitorem *cod. man. pr.*). 32 p. 63, 10 officii mei -bus. 36 p. 66, 8 actionem verbo potius referendam -is auribus allegavi. GREG. M. in euang. praef. p. 1078^A iuxta eas *homilias*, quas per praesentem (*an* -entium?) -em mittere studui. ISID. orig. 9, 4, 27 tabellio vocatus eo quod sit -r tabellarum. *al.*

B *sec.* porta *fere i. q. portarius*, ianitor (*cf.* ianitor *iuxta* ianua): FRG. Bob. gramm. VII 544, 41 (*ad* VERG. Aen. 6, 298) -r[em] dicitur proprie qui portam servat, tenet. GLOSS. III 267, 13 πυλωρός: -r. V 601, 34 [h]ostitor: ianitor, -r. *dubitanter huc traxi*: GLOSS. V 513, 46 sessor: -r (-ator *m. pr.*).

deriv.: portitorium, portorium.

portitōrium, -ī *n.* *a* portitor, *cf.* portorium. 1 *vi originaria i. q.* portorium (GLOSS. I p. 42 porti⟨t⟩orium: vectigal [*an* corrigas portorium?]. III 245, 57 τὸ ἐν λιμένι τέλος: -um. *falsa var. l. pro* portorium *infra p. 55, 79*): PAP. Corp. 120, 5 (*a. 166*) emit puerum . . . pretio denariorum ducentorum et capitulario -o de Q. Iulio Prisco (*vix recte adi. intellegitur vol. III 349, 72. ad vectigal venalium mancipiorum referre temptat Schulten, Hermes 32, 1897, 282* [*cf. et p. 56, 3*]). ? *metonymice de aedificio portitoris*: GLOSS. II 154, 10 -um: τελωνεῖον (*sed* teloneum portus tributum *addit margo cod.*). 2 *vi deflexa* (*sc. a* portare *petita*): GLOSS. IV 518, 36 ferculum: portiturium, forion (*i. φορεῖον. an* -tatorium *scribas coll. Gloss. p. 10, 72 ?*). V 608, 47 -um: porti⟨s⟩culum (*Goetz in indice*; fericulum *Heraeus dubitanter in exemplari suo*), baculus lixarum. *Kruse.*

portiuncula, -ae *f.* *a* portio *deminutive.* *scribitur* part- (*per confusionem cum* particula, *cf. et p. 40, 52*): OPTAT. app. 1 p. 196, 35. PS. ANATOL. pasch. 13 p. 326, 9 (particulis *alter cod.*). GLOSS.^L II Philox. PA 106 GLOSS. V 327, 40, *ceterum in var. l. pro* port- LEO M. epist. 31, 4 Conc.^S II 4 p. 14, 28; porc- PS. AGENN. grom. p. 59, 25 *et in var. l. codd. recc.* PLIN. nat. 28, 83. NOT. Tir. 91, 31. *legitur inde a* PLIN. nat., GAIO, VLP., *deest in poesi.*

i. q. pars parva vel parvi momenti (GLOSS. ποστημόριον. *pro synon.* exigua pars AMBR. epist. 72, 7, particula VINCENT. LER. 3, 2 PS. ANATOL. pasch. 13 p. 326, 9, portio HIER. in Ezech. 45, 10 l. 81 PAP. Tjäder 20, 3 [25]): 1 *significatur pars quaelibet*: a *de rebus*: α *corporeis* (*in comparatione* AVG.): PLIN. nat. 28, 83 *febres leniri alligata* vestis . . . -a (portione ulla *var. l.*). VLP. dig. 7, 8, 4 pr. si tam spatiosae domus usus sit relictus homini mediocri, ut -a contentus sit (*cf.* 39, 2, 15, 13 modica -a aedium amplissimarum). AMBR. epist. 72, 7 in hac membri huius -a (*sc. praeputio*). HIER. nom. hebr. p. 27, 12 Elcath (*Ios. 19, 25*): -a (*cf. 27, 10* Elec: portio). AVG. serm. coll. Morin p. 565, 22 *Christus* redemit nos . . .; sed et nos debemus conferre -as nostras membris illius, quia membra illius facti sumus: ille caput, nos corpus sumus. COD. Theod. 6, 2, 24, 1 (= Iust. 11, 59, 15, *ordine verborum mutato*) ut gravis sors pro ea, qua resederit, *fundi* -a navalis esse non possit. VAL. CEM. hom. 7, 2 p. 713^C *dominus* famem suam -a panis fracti postulat saturari (9, 5 p. 722^C). MAX. TAVR. serm. 43, 1 M. (*Iesus manum aridam reparavit, Marc. 3, 1 sqq.*) velut . . . auctorem suum plasma cognoscens obsequitur et in -a, cui totam se deberet in massa. β *incorporeis*: HIER. epist. 51, 7, 4 (*Epiphan.*) *aeternae* gloriae iam in isto saeculo sancti arrabonem et -am susceperunt. hom. Orig. in Ier. 5 p. 630^C (*sec. I Cor. 13, 9 et 12*) *divinae veritatis* -am quandam videns *Paulus* et . . . ipsius quoque -ae partem minimam recognoscens (*gr. 8, 7 πολλοστημόριον . . . ἀπειροστημόριον*). FORT. Aug. c. Fort. 21 p. 102, 18 sqq. -am esse mali hanc radicem, quam tu esse dicis (*sc. cupiditatem*), ut non sit ipsa radix, sed sit -a mali, eius mali, quod ubique versatur. OROS. hist. 6, 7, 2 hanc historiam Suetonius . . . explicuit, cuius nos conpetentes -as decerpsimus (*inde* GLOSS.^L Corp. c 676 conpetentes -as: id est gelimplice daele [*anglosax.*]). CASSIAN. conl. 13, 5, 2 quandam μερικήν, hoc est -am castitatis (*opp.* internam mentis ac perpetuam corporis puritatem). LEO M. epist. 31, 4 Conc.^S II 4 p. 14, 28 non . . . de -a aliqua *fidei nostrae*, quae minus lucide declarata sit, quaeritur, sed *eqs.* (*sim. in exemplari decurtato* 30, 4 *ibid.* p. 10, 31, *cuius versio gr. exhibet μέρος*).

b *de animantibus* (*sc. fere hominum multitudo; Paulus* AVG. serm., *Christus* VIGIL. THAPS.; *cf.* VINCENT. LER. *sub 2b*): PACIAN. epist. 3, 4 p. 51 ecclesia plenum est corpus . . ., non, ut vos estis Novatiani, quaedam insolens -a tuberque . . . a reliquo corpore separatum (*vix recte interpunxit Peyrot*). 3, 14 p. 73 (*sec. Luc. 15, 4 sqq.*) nonaginta novem sanae *oves* omnis ecclesia est, una vero erratica delinquentium -a est (*cum gen. explicat. ut*: AMBR. Noe 25, 89 -am paucorum hominum [*opp.* omnibus . . . hominibus]). RVFIN. Orig. in Ios. 10, 1 p. 358, 6 Gabaonitas . . . arbitror -am quandam esse eorum, qui salvandi sunt. AVG. epist. 91, 1 eius *supernae patriae* -ae in hac terra peregrinanti. in psalm. 140, 10 l. 35 (*l. 19 sq.* et nos animae, inquiunt *Manichaei*, de ipsis membris dei sumus) potuistis corrumpi; potuit ergo et ille; frustum enim . . . et -a *naturae* ipsius convincit massam (VIGIL. THAPS. c. Arian. 2, 13 neque . . . desectae n. *divinae* -am nominamus *filium*). serm. 76, 5, 7 vide huius hereditatis (*i. populi dei*) -am Paulum.

2 *significatur potius pars, quae mensura quadam pertinet ad totum*: a *divisione accurata, computatione*: CHALC. comm. 47 dixit singulorum epitritorum esse quandam -am reliquam, hanc ipsam scilicet rationem hemitonii designans (*antea*: epitritus non solum ex duobus epogdois constat, sed etiam ex alio quoque, aliquantulo scilicet). MAR. VICTORIN. gramm. VI 52, 12 uncia, . . . semuncia, . . . digitus vel ab eo minus quippiam, per quas -as ipsum pedem computamus et libram (*cf.* HIER. in Ezech. 45, 10 l. 81 obolum . . ., hoc est vicesimam partem sicli . . ., esse minimam -am). AMBR. hex. 4, 4, 14 p. 121, 17 sqq. *mathematici* in triginta -as, quas μοίρας Graeci vocant, unumquodque duodecim illarum distribuunt portionum *zodiaci*, ipsam quoque -am in sexaginta vices conferunt (*ibid. iterum; Basil. hex. 6, 5, 5 p. 128^{C-D} respondet μοῖρα, Eustath.* portio). IVLIAN. epit. novell. 36, 14 tertiam -am tertiae partis *v. sub 3a*. PS. ANATOL. pasch. 13 p. 326, 9 particula prima ex XII -is *temporis* (particulis *alter cod.*). *huc pertinet, si antiquitati tribuendus est titulus* LIB. de asse *editione princ. tantum notus* de asse minutisque eius -is (*sed in ipso libello pro hac voce ponuntur* pars, divisio, minutia).

b *aestimatione generali*: OPTAT. app. 1 p. 196, 35 nihil . . . datum est de CCCC follibus populo? . . . :: nihil; utique pervenisset aliqua -a ad nos. HIER. in Matth. 14, 31 l. 1371 *Petri* modicae fidei ne minimam quidem habemus -am. VINCENT. LER. 3, 2 (*3, 1* aliqua ecclesiae particula) non iam -am tantum, sed totam pariter ecclesiam (*cf.* 4, 3 quando Arrianorum venenum non iam -am quandam, sed paene orbem totum contaminaverat).

3 *significatur potius id ipsum, quod cui pro sua parte contingit* (*ad modum quo quis particeps est referas maxime* VLP.; *ceterum cf.* portio *IIB1 et 2*): a *cum respectu iuris*: GAIVS dig. 29, 4, 13 etsi non totam aliquis hereditatem partemve eius, ex qua heres institutus est, ab intestato possideat, sed vel minimam -am vel etiam unam aliquam rem (*item respicitur hereditas*: AVG. serm. 355, 3 ut non accipiant ipsas -as, quae pertinent ad exheredatos. IVLIAN. epit. novell. 36, 14 ut tertiam -am tertiae partis [*v. 2a*] mater lucretur eamque firmiter alienet, in ceteris autem -is inutilis sit alienatio). VLP. dig. 39, 3, 10 pr. iniquum . . . est voluntatem unius ex modica forte -a domini praeiudicium sociis facere. PAP. Tjäder 20, 3 (*ca. a. 600*) ex fundum . . . omnem -am meam in integro cum terris et vineis et omnibus . . . ad memoratam (l. 5) -am meam . . . pertinentibus *ecclesiae cedo* (*l. 25* portionem). b *vario respectu*: SCHOL. Cic. Bob. p. 155, 4 ut ⟨de⟩ hostia civitates adiacentes -as carnis acciperent *feriis Latinis* (*ad rem v. e. g. Varro ling. 6, 25; ceterum cf.* portio *p. 36, 19 sqq.*). RVFIN. Orig. in Ios. 24, 2 p. 450, 14 sq. *Iesus* non ipse sibi permittit sumere sortem terrae, sed exspectat, ut accipiat -am a populo . . ., et accepta -a sua *eqs.* (*gr. μερίδα, Itala Ios. 19, 49* [*Rufin. l. c., Lugd.*] sortem. *item de parte agri*: LIB. geneal. chron. I p. 177, 352 in -a agri, quam possedit Iacob. PS. AGENN. grom. p. 59, 25 *conportionales terminos* antiqui intercidendis -is inter filios suos defigebant). GLOSS. V 327, 40 ramuscularios (*Goetz*; ramus culitrius *trad.*): . . . qui conducunt a fisco (vi- *trad.*) et tenent quasi -am (ungulam *loco gemino 636, 37*) quandam ipsius teloni. *Plepelits.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

portlāca *v.* portulaca.

***porto,** -āvī, -ātum, -āre. [*umbr.* portatu, portaia *sim.; sensus orig. sublucet in usu strictiore infra l. 55 sqq. illustrato; formatio q. d. frequentativa pro* *poreō (*cf. goth.* farjan *et theod.* fahren) *a radice* *per- *vid. esse. Sch.*] *scrib.* prtat CIL XIII 1503 (*a. 530*). NOT. Tir. 7, 15 -at. *de formis: imper. praes. pass.* -are AVG. in euang. Ioh. 2, 4 l. 36. *perf. brev.*: -asse *sim.* CIC. Verr. II 4, 103 OV. met. 6, 338 *et saepe* (-visset TAC. ann. 4, 65); -asti *sim.* LABEO dig. 14, 2, 10, 2 FRONTO p. 129, 12 v. d. H. *al.* (-visti *non invenimus*); -rat, -rit *sim.* HOR. sat. 1, 1, 49 TIB. 2, 5, 70. *al.* (-verit *sim.* EPICED. Drusi 463 LIV. 29, 10, 6. *al.*). *perf. aetate priore admodum raro legitur. de notione* (*v. etiam p. 49, 36. 54, 81. 55, 5*): GAIVS dig. 50, 16, 235 pr. 'ferri' proprie dicimus, quae quis suo corpore baiulat, '-ari' ea, quae quis iumento secum ducit; 'agi' ea, quae animalia sunt. DIFF. ed. Beck p. 76, 18 -at quis humeris, vehit vehiculis iumentorum vel navium. GLOSS. -o: βαστάζω. κομίζω. φέρω ἐπὶ τοῦ κομίζω. IV 458, 47 (*gloss. Verg.*) -at: grabat (*fortasse pertinet ad p. 49, 23. ceterum cf. Thes. gloss. s. v.* gravo). GLOSS.^L II Abav. PO 26 -at: vehit. *legitur in titulo antiquissimo* CIL I² 34 (*v. p. 47, 40*) *et inde a* LIV. ANDR., PLAVTO, ENN., CATONE *per totam latinitatem, sed apud plerosque multo saepius occurrit* fero; *in oratione soluta* -o *admodum raro invenitur apud scriptores elegantiores, e. g.* CIC. (oratt. *13*, phil. *4*, epist. *6*, *fere vi strictiore transportandi, sed* fero *plus milies*), CAES. (*6/124*), TAC. (*6/186*), PLIN. epist. (*1/74*), *saepius apud* SALL. (*13/23*), LIV. (*65/ca. 850*), CVRT. (*12/70*); *e poetis haud raro adhibent dactylici, e. g.* VERG. (*19*), HOR. sat. *et* epist. (*11, bis tantum in* carm.), SIL. (*57*), STAT. (*36*), *excepto* LVCANO (*2*). *quantum e schedis nostris iudicare licet, etiam apud multos posteriores longe praevalet* fero (*v. etiam vol. VI 1, 528, 71 sqq.*), *e. g. apud* script. hist. Aug., ARNOB., QVEROL., PRVD., COD. Theod. *et* Iust.; -o *crebrescit in* VVLG. (*246/* fero *361* [*maxime perf.*]), *praevalere videtur apud* AVG. *in sermonibus sim.* (*e. g.* in euang. Ioh. *80/61; contra* civ. *34/126*) *et in* REGVLA mag. (*7/1*). *v. post alios Axelson, Unpoet. Wörter, 30 sq. et Stefenelli, Volkssprache im Werk des Petron, 1962, 54 sqq.* [*val.* purta; *it.* portare; *raet. occ.* purter, *or.* portá; *francog.* porter; *prov. vet.* portar, *var. prov., franco-prov., vasc.; cat.* portar; *astur.* portar. *cf. M.-L. 6672. Battisti-Alessio IV 3029. Wagner II 298. Wartburg IX 202 sqq. Corominas III 854. St.*] [*variat in codd. saepius cum compos.* asportare (VERG. Aen. 2, 778 [-are *M*, asp- *P*, *cf.* SERV. *ad l.*]), com-, de-, reportare; *sunt qui* supportari *coniciant* CAES. Gall. 2, 5, 5, *dub. an recte* (*v. Meusel, Krit. Anh. ad l. et cf. vol. III 1824, 15. 18*); *ceterum confunditur maxime cum* potare (MANIL. 4, 144 TERT. praescr. 36 l. 20. *al.*), gestare (LVCAN. 8, 598 TERT. carn. 6 l. 56. *al.*). *dub. vel falso trad.*: SEN. Phaedr. 989 (properat *Leo*, -at *codd.*, *def. Housman, Class. Papers III 1027*). *de* TERT. bapt. 16 p. 214, 21 *v. Borleffs, Vigil. Christ. 8, 1954, 190 sq.*]

i. q. ferre (*gr. respondet* φέρειν *ubi nihil adnotatur*).

CAPVT PRIVS: *praevalente respectu movendi* (*ponitur saepissime cum notione afferendi sc. alicui vel aliquo, maxime ubi accedit dat. personae* [CIL I² 34 PLAVT. Capt. 869. *et passim*], *v. imprimis p. 47, 39 sqq. 70 sqq. et sub IIA; arcessendi alicunde e. g. infra l. 76 p. 47, 15 et* PLIN. nat. 27, 3 PEREGR. Aeth. 20, 4; *de colore offerendi v. p. 47, 39. 70, circumferendi p. 48, 34, auferendi p. 48, 51. 50, 21* [*cf. p. 54, 83. 55, 5*]): **I** *de actione corporali, oculis percipienda* (*in imag. p. 46, 53 sqq. 49, 14*): **A** *-ant animantes* (Italia *l. 72*, civitas PRVD. perist. 4, 15, *siderea p. 48, 70 sq. et 82*) *vel vehicula sim.* (cataplus *p. 46, 53*): **1** *strictius, -antur onera externa vel animantes perferendi, pervehendi ad alium locum* (*finis -andi saepe indicatur; ubi deest nec facile intellegitur, magis respicitur modus -andi, e. g. l. 65 sq. 70. p. 46, 14 sqq., ut hic illic vergat in notionem gestandi, baiulandi*): **a** *generatim et qualibet occasione*: α *agunt homines* (corpora *p. 46, 15*): Ⓘ *quolibet modo -antes, vehentes*: Ⓐ *res*: LIV. ANDR. carm. frg. 26, 2 duona eorum -ant ad navis (LIV. 9, 1, 6 *Romanorum victorum* bona ... Romam -vimus). TER. Ad. 230 emptae mulieres ... et item hinc alia, quae -o Cyprum. CIC. Verr. II 3, 189 frumentum ... in eum locum (191. 193. *al.*). II 4, 103 dentes eburneos ... in Africam. II 4, 119 *signum* si -are potuisset, non dubitasset auferre (*cf.* VAL. MAX. 1, 8, 3 non simulacrum, sed ipsam ... Iunonem ... -are se credentes). Font. 19 *vinum* ad hostem. rep. 2, 9 id quod agri efferant sui, quascumque ... in terras -are ... ac mittere. VARRO ling. 5, 142 qua in oppidum -rent, portas *appellabant.* BELL. Afr. 75, 3 plostris merces -bant *mercatores.* Alex. 74, 3 servorum multitudinem, quae aggerem -bat. Hisp. 11, 1 commeatus ad castra Pompei ex oppido (SALL. Iug. 36, 1 *v. infra.* 46, 5 LIV. 34, 19, 8. 44, 9, 11. TAC. ann. 12, 43, 2 Italia legionibus ... in provincias c. -bat). SALL. Catil. 24, 2 pecuniam ... Faesulas ad Manlium (LIV. 44, 27, 9. 12. *cf.* SALL. Iug. 36, 1 commeatum stipendium aliaque ... in Africam [104, 3]. AMM. 20, 8, 4 ad Caesarem ... sollemnia). Iug. 75, 5 finitumis imperat ..., quam plurumum quisque aquae -ret (*cf.* IVV. 6, 528 petitas a Meroe -bit aquas). VERG. Aen. 1, 68 gens ... Ilium in Italiam -ans victosque penates ([CLAVD. DON. *ad l.*: opes suas ... secum -ans, *ut pertineat ad p. 50, 66*]. *cf.* PROP. 4, 1, 47 Venus arma resurgentis -ans ... Troiae [*antea*: vexit]. OV. fast. 4, 251 cum Troiam Aeneas Italos -ret in agros). SEN. epist. 73, 5 odores ac purpuras et auro pensanda -bat *mercator nave* (*antea*: vexit). CVRT. 7, 4, 25 iumenta, quibus onera -bant. *al.* Ⓑ *homines* (*v. etiam l. 62. 66; aliter p. 51, 19*): TRAG. inc. 252 pelagi cursores, cupidam in patriam -ate. CIC. ad Q. fr. 2, 8(9), 2 cum hominem -rem ad Baias Neapoli octaphoro. HOR. sat. 1, 6, 76 *pater* puerum est ausus Romam -are docendum. OV. fast. 4, 446 *Pluto Proserpinam* aufert regnaque ... in sua -at equis. LIV. 39, 49, 5 *captivum* ex valle devia in viam -ant. 44, 21, 10 *legiones* in Macedoniam. VAL. MAX. 2, 4, 5 *aegrotos* flumine ... devectos Tarentum. SIL. 5, 267 *divitem* nudum Tartarea -bit navita cymba (*cf.* CE 1223, 7 ⟨vos pe⟩r Stigias -bit portitor unda⟨s⟩). CASSIOD. hist. 5, 3, 10 ex Aegypto ... exilio -verunt episcopos (*Socrat. 2, 28* ἐξώρισαν). secum -are: SALL. Iug. 39, 4 consul inpeditus ..., ne ..., copias s. -ret, ... in Africam proficiscitur (*cf.* LIV. 33, 43, 3 *consulem* duas legiones. 39, 38, 10 *praetores copias* in Hispaniam).

Ⓘ *ipsi corpore suo, sc. manibus, umeris sim. vel lectica -antes* (*certiora; dubia v. supra*): Ⓐ *res*: PLAVT. Asin. 690 magis decorumst libertum potius quam patronum onus in via -are (CAES. civ. 1, 78, 1 corpora insueta ad o. -anda. FEST. p. 149 *milites* in furca ... onera sua. VAL. MAX. 5, 3, 4. CVRT. 4, 9, 19 humeris. COLVM. 11, 1, 8 opera ... promovendi o. -andique. *al.*). Merc. 675 haec quae -o deprimunt. CATO orig. 18 ubi portam vult esse *conditor urbis*, aratrum sustollat et -et. CIC. Phil. 2, 108 scutorum lecticas -ari videmus (SEN. epist. 31, 10 per itinera). VERG. Aen. 6, 211 *ramum aureum* -at sub tecta Sibyllae. MORET. 79 venalis umero fasces -bat in urbem. HOR. carm. 3, 6, 41 recisos -are fustis (*cf.* OV. fast. 4, 510 domum glandes ... et ... ligna [PETRON. 38, 7 collo suo. *al.; in proverbio*: HIER. adv. Rufin. 1, 17 in silvam l. -are, *sc. sec. Hor. sat. 1, 10, 34* feras]. VAL. FL. 5, 10 robora ... -ant ... arae *i. rogo Minyae*). epist. 1, 16, 72 *tamquam servus* -et frumenta penusque. TIB. 1, 3, 80 Danai proles ... in ... dolia -at aquas (OV. Pont. 3, 8, 12 femina ... vertice. PHAEDR. app. 5, 10 urnis. *al.; v. etiam p. 45, 76 sq.*). CVRT. 3, 13, 7 gangabas Persae vocant humeris onera -antes. *ibid.* vestes, quas cum pecunia -bant *gangabae*. *al.* Ⓑ *homines* (*ovem* CALP., CYPR.; secum -are *v. p. 51, 29 sqq.*): TER. Andr. 722 quo -as puerum? (*cf.* OV. met. 6, 338 *mater fugiens* in ... sinu ... natos. STAT. Theb. 3, 683 *Argia* parvum ... sub ubere caro Thessandrum -bat avo. OPTAT. 3, 8 p. 91, 1 a matribus parvuli -bantur ad nefas). CIC. Att. 10, 16, 5 inter lictores *Antonii* lectica mima -atur (*de eadem re p. 51, 30 ut et* Phil. 2, 58. *item -antur lectica*: MART. 6, 84, 1 octaphoro. VOPISC. Car. 12, 1. *al.*). VAL. MAX. 5, 4 ext. 4 patrem et matrem umeris per medios ignes. CALP. ecl. 5, 41 *ovem* umeris -are ... natosque ... ferre sinu (CYPR. epist. 55, 15 [*respic. Luc. 15, 5; cf. et p. 55, 25*]). SIL. 4, 27 *fugientes* -ant cervicibus ... matres. STAT. silv. 5, 3, 268 *Aeneas* patrem ... per umbras. FRONTO p. 129, 12 v. d. H. difficile progredientem per valetudinem ... paene -asti. ITALA Marc. 2, 3 (cod. e *al.*) -antes in grabatto paralyticum (*cod. a al. et Vulg.* ferentes *vel* adf-). AMM. 22, 12, 6. *al.*

β *agunt res*: Ⓘ *naves* (*navis actio* MART.): ENN. ann. 226 navis ..., quae stlataria -at (CIC. Verr. II 5, 59 provinciae spolia. fin. 4, 76 aurum paleamne. CAES. Gall. 5, 23, 3 milites. LIV. 22, 11, 6 commeatum ab Ostia in Hispaniam ad exercitum. 28, 46, 14 captivos Carthaginem. *et saepius; passive*: LABEO dig. 14, 2, 10, 1 ut eā merces tuae -rentur). PROP. 3, 7, 16. OV. epist. 15(16), 31 merces -ante carina. LIV. 32, 18, 3 *onerariae* commeatum exercitui. PLIN. nat. 19, 5 (*de lino, quo vela conficiuntur*) quod orbem terrarum ultro citro -et. SIL. 2, 2. 14, 492. *al.* *huc addiderimus*: MART. 12, 74, 1 tibi Niliacus -at crystalla cataplus (*i. adventus navium*). *in imagine*: PROP. 2, 28, 39 ratis fati nostros -bit amores ... ad infernos ... lacus. AVG. in euang. Ioh. 2, 2 nemo ... potest transire mare huius saeculi, nisi cruce Christi -tus. BACHIAR. epist. Migne suppl. 1, 1041 cum inter fluctus esses, id est in conversatione hominum -reris (*infra*: inter aquas arca nostra, hoc est, inter populos ... carnis factura -atur). Ⓘ *currus sim.*: NEP. Phoc. 4, 1 cum propter aetatem ... vehiculo ... -retur (LIV. 23, 36, 3 saucios). TIB. 1, 7, 8 te ... -bat ... currus eburnus. MART. 10, 14(13), 1 raeda ministros. IVV. 3, 257 saxa ... -at axis (*antea*: pinum plaustra vehunt). 10, 42 curru servus -atur. IAVOL. dig. 19, 2, 60, 8 (*e Labeone*) ut onus tuum -ret *vehiculum*. SVET. Nero 44, 1 vehicula -andis scaenicis organis. FILASTR. 108, 4. AMM. 21, 16, 21 quod *vehiculum* -bat reliquias *Constantii*.

γ *agunt animalia*: Ⓘ *equi, iumenta sim.* (*feles* PHAEDR., *tergum centauri* OV.), *qui -ant*: Ⓐ *res*: VARRO rust. 2, 6, 5 qui *asini* onera -ant (SEN. dial. 10, 18, 4 aptiora -andis o. tarda iumenta. CVRT. 3, 13, 16 iumentorum dorso o. -antium. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 164). SALL. Iug. 75, 3 iumenta sarcinis levari iubet ..., utris modo et alia aquae idonea -ari. TIB. 2, 3, 44 -atur ... mille columna iugis. PAVL. FEST. p. 59 clitellae ..., quibus sarcinae ... mulis -antur. PHAEDR. app. 16, 5 *feles gallum lectica ferentes* praedam -are iudices, non sarcinam. SEN. nat. 4, 13, 9 iumenta -andae aquae deservientia. epist. 123, 7 mulos habent, qui crustallina ... -ent. PLIN. nat. 23, 116 māla ... iumentis -tu mire gravia sunt. 24, 2. ITALA gen. 45, 23 (Lugd.) asinos -antes ex omnibus bonis Aegypti (*Vulg.* subveherent, *gr.* αἴροντας). *al.* Ⓑ *homines*: VERG. Aen. 5, 566 (= 9, 50) quem Thracius ... -at equus (HOR. epist. 1, 17, 20 [*loq. parasitus*] e. ut me -et ..., officium facio. STAT. Theb. 7, 638. *cf.* VAL. FL. 1, 431 sonipes [SIL. 8, 336 in hostem. 10, 460 in agmina dorso. *aliter p. 52, 34*]. STAT. Theb. 9, 217). OV. met. 12, 346 *centauri* tergo ... insilit haud solito quemquam -are nisi ipsum (*i. partem humanam centauri. an ad p. 48, 68 sqq.?*). OCTAVIA 767 per fluctus ... Europen taurum tergo -asse (*de eadem re* FLOR. Verg.

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2, 9). Ivv. 10, 158 cum Gaetula ducem -ret belua. Clavd. 8, 559 tibi . . . praeberet Pegasus alas -retque libens. Orig. in Matth. 16, 16 p. 528, 12 -verunt eum *asina et pullus* (*gr.* ἐνηνοχέναι).

(ii) *varia*: Plin. nat. 8, 133 *irenacei* poma adfixa spinis . . . -ant in cavas arbores. 9, 26 impositos . . . -aris *delphinus*. 9, 33 *delphini* defunctum -antes, ne laceraretur a beluis. 11, 54 *apes regem* fessum umeris sublevant, validius fatigatum ex toto -ant. Sil. 9, 586 *elephantus dente militem* clamantem . . . ferens . . . per agmina -at. Mart. 1, 6, 1 aquila puerum -ante per auras. Clem. ad Cor. 25, 3 *de phoenice* (*gr.* βαστάζων). *al.*

δ *formae passivae, gerund., supinum, sc. non indicato agente vel instrumento* (*cetera v. supra*): (i) *-antur res*: Sisenna hist. 16 quod *frumentum* ex areis in oppidum -tum est (Cic. Verr. II 3, 192 [*seq.* vehere]. Att. 14, 3, 1 domum ad Antonium. Liv. 27, 3, 9 Tarentum. *al. apud eundem; item -antur alimenta*: Sen. dial. 11[12], 10, 3 ab ultimo . . . oceano. Plin. nat. 31, 89 salem in Sabinos. *al.*). Cic. Verr. II 3, 190 difficillima ad -andum loca. dom. 62 columnae . . . ad socrum consulis -bantur ([*seq.* transferebantur]. Plin. nat. 36, 5 ad scaenam. Gaivs dig. 19, 2, 25, 7). fam. 12, 3, 2 *viaticum legati* ad hostem . . . -ari. Caes. civ. 2, 25, 2 multa undique -ari atque agi. Lex Iul. munic. (CIL I^2 593) 58 quod . . . operis . . . faciumdei causa adv⟨e⟩hei -ari oportebit (*item -antur materiae sim.*: Varro ling. 5, 141 muniendi causa -batur. Liv. 42, 3, 4 de navibus ad templum. S. C. Frontin. aq. 125 unde quaeque eorum proxime . . . tolli, sumi, -ari possint . . ., tollerentur, sumerentur, exportarentur. Vitr. 2, 9, 14. 5, 12, 2. 7, 9, 4 Plin. nat. 36, 2. *al.*). Varro rust. 1, 16, 1 si viae aut fluvii, qua -etur, . . . non sunt. Sall. Catil. 30, 2 arma (Liv. 30, 3, 2 *infra*). Nep. Dat. 4, 2. Verg. Aen. 1, 363 -antur avari Pygmalionis opes pelago. Liv. 25, 3, 10. 30, 3, 2 arma . . . ex Sicilia et omne genus commeatus eo -bantur (*cf.* 35, 29, 10 commeatus ab urbe in castra [Amm. 31, 12, 2]). *al.* Pavl. Fest. p. 296 Vell. 1, 13, 4 Colvm. 2, 18, 2. 4, 18, 2. Plin. nat. 14, 42 *uvae* forenses . . . -tu faciles (*item supinum*: Gell. 1, 13, 12 faciliorem. *cf. et p. 46, 76*). *et saepius.* (ii) *-antur homines*: Sall. Iug. 27, 5 exercitus, qui in Africam -retur (*cf.* Liv. 42, 18, 7 hoc copiarum in Hispanias). Tac. ann. 5, 9, 1 -antur in carcerem (*infra*: quo traherentur). Amm. 22, 3, 7 -ti sunt in exilium (*cf.* Cassiod. hist. 7, 22, 6 exilio [*Socrat. 4, 11* ἐγίνοντο . . . ἐξόριστοι]). *al.*

b *specialia quaedam*: α *afferuntur dona sim.*: (i) *deis* (*vergit in notionem offerendi l. 40,* Optat., Canon. Turner): CIL I^2 34 Specios Menervai donom port⟨at⟩ ([*si recte suppletur*]. Liv. 5, 16, 11 ad . . . templa. 21, 62, 8 Lanuvium Iunoni. 26, 11, 9. 28, 45, 12. 29, 10, 6 Delphos. 45, 39, 11 merita. Sil. 5, 168 Iovi. Dares 15 Apollini. Prvd. perist. 4, 15). Ciris 35 deae velum sollemni tempore -ant *Athenienses*. Ov. met. 2, 713 puellae . . . in Palladis arces . . . -bant sacra canistris. fast. 3, 270 femina lucentes -at ab urbe faces, *sc. in nemus Dianae*. Liv. 5, 25, 10 quae *cratera* donum Apollini Delphos -retur. Sen. contr. 10, 4, 8 stipem . . . ad deos. Optat. 6, 1 p. 142, 7 in quibus *altaribus* et vota populi et membra Christi -ta sunt (*antea*: obtulistis. *cf.* Avg. adv. Don. 35, 58 p. 160, 27 sacramenta). Avg. civ. 1, 4 p. 9, 14 D. illuc (*sc. in Capitolium*) . . . spolia. Ps. Orig. hom. in Matth. 2, 4 p. 250, 12 -are et offerre *munus*. *absolute*: Canon. Turner II 1 rec. II p. 20^b cessare eos *diaconos* a sacro ministerio panis et calicis, non -are neque praedicare (*rec. IV p. 56^b* nec calicem offerant; *gr. Mansi 2, 513^B* τοῦ ἄρτον ἢ ποτήριον ἀναφέρειν, *sed interpres fortasse legit* ἄρτον ἢ ποτηρίον).

(ii) *hominibus*: Lvcil. 166 hi prae se -ant ingentes (*sic Burmannus*, mihi gentes *trad.*, mi ingentes *L. Müller*) munere pisces. 1315 tum spara, tum rumices -antur, tragula porro (*si recte munera patrono offerenda intellegit Marx*). Catvll. 64, 279 *ad nuptias* advenit Chiron -ans silvestria dona (Verg. Aen. 1, 696 Tyriis. 10, 881 [*ironice*] tibi. Homer. 1033 *Priamus* pro corpore nati. Mart. 9, 65, 8 tibi). Verg. Aen. 11, 281 munera, quae patriis ad me -atis ab oris (11, 333. *cf.* Cassiod. Ios. antiq. 2, 118 terebintum et mel m. Ioseph direxit *Iacob* esse -anda [*gr.* κομίζειν]). Tib. 2, 2, 18 coniugio vincula (*i. anulos*) -et Amor. Prop. 3, 13, 31 *olim munus erat* -are suis vestitas frondibus uvas (*antea*: referre lilia). Liv. 27, 4, 9 iis *regulis* quoque, quae darentur, -ta (*antea*: dona tulere). Sen. suas. 6, 20 *Ciceronis* caput . . . Antonio -at *Popilius* (Val. Max. 5, 1, 10 *c. Pompei* Aegyptiae perfidiae munus -tum est [Caesari *add. Gertz*]. Ivvenc. 3, 67. *cf.* Sil. 17, 295 mihi . . . caesi ora ducis. *aliter p. 48, 40*). *al.*

β *affertur, offertur cibus comedendus, aqua potanda, ornatus mensae*: Plavt. Bacar. frg. 1, 2 cuius haec ventri -atur pompa (*Stich. 683* ferte pompam). Varro Men. 262 lecto strato matellam, lucernam, ceteras res esui usuique prae se -ant *sc. hospiti*. Tib. 2, 6, 8 *miles* galea qui sibi -et aquam ([*nisi ad p. 50, 48 sqq.*]. Cvrt. 7, 5, 11 quibus a. -rent [*seq.* ferre]. *aliter p. 45, 76 sq.* Calp. ecl. 2, 45 oleastra . . . gregibus -are. Stat. silv. 3, 4, 58 hic pocula . . . duci . . . -at. Mart. 1, 11, 3 iam defecisset -antis calda ministros (*sc. in theatro*). 6, 64, 2 *uxor* prandia -at aranti (Nemes. auc. 17 Hier. epist. 22, 9, 4). 11, 27, 5 cui -at . . . ancilla paropside rubra hallecem. Peregr. Aeth. 16, 3 corv⟨us e⟩i escam -bat. Gavdent. serm. 9, 39 G. huic *architriclino* . . . gustum vini.

γ *in funere sim. -antur mortui, inferiae* (*usu laxiore* Catvll.; *pro subi. sunt qui ipsi -ant mortuos sim. vel qui funus ducunt; cf. etiam p. 46, 54. 64*): Catvll. 64, 83 suum Theseus . . . corpus . . . proicere optavit potius quam talia Cretam funera Cecropiae nec funera -rentur (Stat. Theb. 3, 361 dum f. -ant *Thebani*. Ivv. 10, 260. *aliter p. 51, 73. 53, 1*). Hor. sat. 1, 8, 9 *servus* huc . . . cadavera . . . -anda locabat in arca (Mart. 8, 75, 9. Ivv. 3, 32 ad busta). Prop. 3, 18, 32 (*contextu parum certo*) huc . . . -ent corpus (Epist. Sapph. 116 ad . . . rogos. Gran. Lic. p. 6, 2 Antiochiam. Epit. Alex. 108 in Aegyptum. 119). Ov. met. 14, 747 *mater* funera ducebat . . . *et* -bat membra feretro (Sil. 13, 462 tumulis . . . paternis. *cf.* Stat. Theb. 12, 411 artus). Epiced. Drusi 125 tumulo -aris et igni. 463. Val. Max. 5, 1 ext. 4 ossa . . . in patriam (5, 1 ext. 6 Amm. 19, 2, 1). Sen. Oed. 59 supremum ad ignem. Plin. nat. 7, 146 a triumphalibus liberis . . . in rogum. 18, 16 populi umeris -tus in rogum est (Tac. ann. 3, 2, 2 centurionum . . . u. cineres *Germanici*). Stat. Theb. 6, 126 inferias (*cf.* Svet. Iul. 84, 1 munera . . . in Campum). *al.*

δ *perferuntur litterae sim.* (*cf. IIA1*): Cic. Att. 7, 3, 9 a Curio tabulas accepi, quas mecum -o (*de eadem re 7, 2, 3* testamentum deporto). Hor. epist. 1, 13, 13 ne forte sub ala fasciculum -es librorum, ut rusticus agnum. Tib. 2, 5, 70 quas . . . Tibur per flumina sortes -arit sicco pertuleritque sinu. 2, 6, 46 *lena* tabellas occulto -ans itque reditque sinu (Ov. ars 3, 621). Amm. 15, 5, 10 epistulas . . . per baiulum, qui -rat, . . . remisit. 21, 3, 6. 31, 15, 6 per Christianum quendam -tis scriptis. Epist. Conc. Sard. Migne 56, 849^B litteras (Conc.^{S} II 3, 1 p. 113, 2 vers. ant. [*Rustic.* ministrantes, *gr. II 1, 1 p. 131, 19* διακονησάμενοι]). Conc. Carth. a. 525 (Corp. Christ. 149) p. 277 l. 205 paginam.

2 *laxius et praevalentibus notionibus secundariis*: a *pro obi. sunt varia a subi. aliena, externa*: α *quae quis ut instrumenta, ornamenta secum habet et aliquo fert* (*huc inseruimus locos, ubi indicatur, quo aliquid feratur; cetera v. p. 50, 40 sqq.*): Ter. Eun. 777 peniculon pugnare, qui istum huc -es, cogitas? Prop. 3, 5, 13 haud ullas -bis opes Acherontis ad undas. Ov. met. 14, 419 famuli *Picum quaerentes* . . . obvia lumina -ant. Plin. nat. 6, 135 *Persarum* reges non ex alio *flumine* bibunt et ob id in longinqua -ant. 10, 16 *aquilam* in aciem (*cf.* Sil. 5, 139 [*de casside*] spolium, quod . . . pugnas . . . decus -bat in omnis. 5, 287 in bella bipennem. 5, 324 *hastam* in proelia). Stat. Theb. 2, 664 fragiles thyrsos -are putastis imbellem ad sonitum? β *quae quis circumfert ostentanda* (*fere pompa, triumpho sim.; v. etiam p. 46, 60 et 62; ceterum huc vergunt quaedam p. 47, 38 sqq. allata nec non p. 47, 8*): Cic. off. 2, 28 -ari in triumpho Massiliam vidimus (*cf.* Verg. [?] catal. 9, 5 victor . . . -ans insignia pugnae. Hor. epist. 2, 1, 193 captivum -atur ebur, captiva Corinthus. Stat. Theb. 12, 527). Verg. Aen. 12, 512 curru . . . abscisa . . . suspendit capita et . . . -at *Turnus* (Hor. sat. 2, 3, 303 manibus. Liv. 42, 60, 2 superfixa ⟨hastis⟩. Svet. Galba 20, 2 hasta suffixum . . . circum castra. Capitol. Maximin. 32, 2. *cf. p. 47, 66 sq. et* Sil. 4, 214 galeam atque . . . perempti ora viri [7, 704 praefixa . . . cuspide. 15, 813]. Clavd. 5, 333 manibus -bere vulgi). Ciris 22 peplo, qualis Erectheis olim -atur Athenis (*cf. p. 47, 43*). Liv. 27, 37, 12 post eas *boves* duo signa . . . Iunonis . . . -bantur (*cf.* Itala Bar. 6, 3 [Tert. scorp. 8, *cf.* Vvlg.] deos . . . ligneos -ari super umeros. Carm. c. pag. 108 truncum -are per urbem. *al.*). Val. Max. 9, 7, 1 populus claustris carceris convulsis raptum *Equitium* humeris suis . . . -vit. Stat. Theb. 4, 659 (*describitur pompa Bacchi*) spolia armentalia -ant. *al.* γ *quae quis aufert, rapit, capit sim.* (*notabiliora; huc traximus etiam locos ubi accedunt part.* raptus, captus *sim.; ceterum huc vergunt e. g. et l. 40. p. 45, 65. 46, 45. 47, 28 et nonnulla sub B*): Verg. Aen. 11, 758 praedam Tiburtum ex agmine . . . -at (Liv. 1, 15, 2 raptam ex agris p. -antes Veios rediere. 24, 16, 14 -antes agentesque. *cf.* spolia: Liv. 8, 7, 13 capta ex hoste caeso -o. Sil. 12, 294. Stat. Ach. 1, 66 sp. hospita -ans *Paris*. Itala II par. 20, 25 [Complut., *sim.* Vvlg.]). Ov. ars 1, 53 Andromedan Perseus . . . -rit ab Indis. Liv. 1, 28, 10 equi concitati, lacerum in utroque curru corpus . . . -antes. Calp. ecl. 5, 97 -at . . . circitor uvas (*sc. vindemians ut*: Nemes. ecl. 3, 42 decerpunt vitibus u. et -ant calathis. Carm. de mens. 3, 19). Itala Ioh. 20, 15 (cod. q) si tu -asti illum *sc. Iesum mortuum* (*gr.* ἐβάστασας, *cod. e* tulisti, *al. et Vulg.* sustulisti). Anon. Vales. 14, 84 mulier . . . quattuor generavit dracones: duo . . . in orientem ferri . . . visi sunt . . ., duo -ti sunt unum caput habentes. Regvla mag. 87, 52 de rebus monasterii nulla furti conmissione . . . absconse secum -are.

b *pro obi. sunt ipsi -antes vel partes eorum, ut significetur proprius animantium motus*: α *-are se ipsum*: *reflexive* (*cf.* ipsum *p. 46, 83; aliter p. 52, 42 sqq.*): Cic. Arat. 87 propter (*adv.*) se Aquila ardenti cum corpore -at (*gr. 313* ἄηται. *item de sidere*: 130 conversa [convexa *trad.*] retro caeli se per loca -at *Argo* [*gr. 344* φέρεται]). Sen. benef. 5, 8, 2 nemo se -at, quamvis corpus suum moveat et transferat. Ivv. 3, 28 dum . . . pedibus me -o meis nullo dextram subeunte bacillo, cedamus patria (*nisi ad p. 52, 42*). Ps. Evseb. Gallic. hom. 35, 4 G. *eremita quidam* fraternitatem suam fugiens, se solum ex omnibus -ans, . . . deserit. *mediopass.*: Val. Cem. hom. 2, 3 *viator sine onere montem ascendens* nunc levi cursu procerus attollitur, nunc per diversa . . . animi alacritate -atur. Cassiod. Ios. antiq. 1, 27 dum . . . spiritus dei desuper -retur (*gr.* ἐπιθέοντος, *gen. 1, 2* ferebatur). β *-are partes vel actiones suas* (*cibum indigestum* Ivv.; *indicatur finis -andi; aliter p. 51, 54 sqq.*): Cic. Arat. 26 diversos . . . pedes . . . in caelum victor magno sub culmine -at *Perseus* (*i. sidus*; *gr. 253* ἴχνια μηκύνει). Priap. 85 (Verg. 2), 11 capella . . . in urbem . . . -at ubera. Sil. 1, 313 obvia quisque ora duci -ans, *sc. ut conspiciatur pugnans*. 5, 434 membrorum in proelia -ans . . . robur.

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

10, 632 *Varro* consul titubantem ad moenia gressum -bat. Ivv. 1, 143 crudum (*i. indigestum*) pavonem in balnea -as. γ *-are personam, quam quis induit* (*indicato fine -andi, aliter p. 51, 68sqq.*; Prvd. *et* Arator *simul respiciunt reconciliationem hominis et dei*): Prvd. cath. 11, 48 *Christus* mortale corpus induit, ut excitato corpore ... hominem ... -ret patri (Ennod. opusc. 3, 87 p. 353, 8 cum susceptum h. -ret ad caelum. *cf.* Arator act. 1, 68 veram -vit ad aethera carnem). Ennod. opusc. 4, 25 p. 389, 11 vir quidam ... velatum simplicitate ad secreta heremi -vit homicidam (*i. se ipsam*).

B *agunt res variae, fere naturales* (*hic illic cum colore auferendi, alia vergunt ad notionem secum ferendi*): Lvcr. 1, 294 res ... corripiunt rapidique rotanti turbine -ant (*venti ut*: 4, 443 per caelum ... nubila [6, 190. 464. 505 supera ... mare. 630]. *cf.* 6, 304 venti vis ... -at parvula *corpora*. Hor. carm. 1, 26, 3 [*in imag.*] metus tradam ... in mare Creticum -are ventis. Octavia 978, *syn.* vexistis. Val. Fl. 2, 429 ratem ... flamina -ant. Sil. 6, 322. Stat. Theb. 1, 293 -antes praecede notos, *Mercuri*! Cypr. mortal. 12 paleae flatu -ante rapiuntur. *sim. al.*). 6, 582 *aeris* vis ... speluncas inter magnas fremit ... versabunda⟨que⟩ -atur. Verg. georg. 4, 524 caput a cervice revolsum gurgite cum medio -ans ... Hebrus volveret (*inde* Sil. 11, 479, *ubi antea*: tulit ora. *item de fluviis*: Prop. 4, 7, 58 *aqua Stygis* Cressae -at stuprum [*syn.* vehit]. Plin. nat. 4, 31. Sil. 4, 662 quot corpora -o [*loq. Trebia. sim.* Stat. Theb. 9, 429]. Prvd. cath. 5, 120). Aen. 1, 755 te iam septima -at omnibus errantem terris et fluctibus aestas. 4, 241 *talaria Mercurium* sublimem alis ... aequora supra ... -ant. Ov. epist. 2, 135 ad tua me fluctus proiectam litora -ent (Sil. 1, 470 f. suspensum in terras -at mare. *cf.* Sen. Phaedr. 1020 nescio quid onerato sinu gravis unda -at). Manil. 1, 258 solem ... alternis vicibus per tempora -ant *signa zodiaci*. Plin. nat. 31, 2 *aquae in caelum* subeunt ... -antes aliena pondera. Stat. Theb. 8, 496 hasta ... parmam ... tenenti excutit et ... fugiens in cuspide -at. *al.*

II *de actione incorporali* (*hic illic in imagine*): A *strictius, afferuntur alicui vel ad aliquem locum*: 1 *res nuntiandae, referendae, sermone tractandae sim.* (*cf.* Don. Ter. Andr. 338, 4 non solum ... corpore, sed etiam animo -amus tam bona quam mala. Hec. 513 '-o' quasi aliquid magnum. Phorm. 197 'ferre' et '-are' de negotiis maioribus dicitur. *vergit in notionem nuntiandi; ceterum cf. p. 48, 14sqq.*): Plavt. Capt. 869 tantum ego nunc -o a portu tibi boni. Ter. Andr. 338 boni quid -o! (Phorm. 197 cedo, q. -as ...? Ov. trist. 3, 1, 9 [*loq. liber*] inspice, q. -em. Pont. 3, 7, 5 epistula. Sen. Herc. O. 741 [*interpol.?*] prome, q. -es novi [Oed. 914 Thy. 626]. Octavia 779 q. -at pectore anhelo *nuntius*?). Hec. 513 -o hoc iurgium ad uxorem. Verg. Aen. 9, 312 patri mandata ... -anda ([Serv. auct.: nuntianda]. Sil. 15, 799 si qua ... m. referri germano vis ..., -bimus. Homer. 125). Ov. met. 2, 744 (*loq. Mercurius*) iussa per auras verba patris -o (Manil. 5, 66 unum ... per omnia *limina* verbum mane salutandi -ans. *cf.* Sil. 11, 74 Capuā ... dicta [Ivvenc. 2, 512 ad Christum]). Pont. 3, 4, 1 non vanam -antia verba salutem. Liv. 45, 1, 10 ad coniuges ... laetum nuntium. Sen. Tro. 437 quae visa -as? Mela 3, 49 *Britannicarum* rerum fidem ... triumpho declaraturus -at *Claudius*. Val. Fl. 2, 326 preces ad litora Grais (*cf.* Apvl. Socr. 6 p. 133 *daemones inter homines et deos* ultro citro -ant hinc petitiones inde suppetias). Sil. 2, 2 *navis* -bat iussa senatus (3, 169 i. parentis [*de Mercurio ut* Ov. met. *supra et* Stat. Theb. 7, 77 Iovis imperium ... ab aethere]). 3, 647 voces Iovis atque oracula (3, 713 laetis. *cf.* 12, 321 responsa [Tac. hist. 4, 65, 4]). 11, 373 patribus ... facta ducis (*cf.* Stat. Theb. 3, 236 remeat -ans inmania Tydeus ausa *Eteoclis* ['*secum -ans*' *intellegit Klotz*]). 13, 97 infaustam Campana ad moenia clausis ... famam. Mart. 1, 55, 6 matutinum -at ... 'have' (*respicitur salutatio clientis ut* Manil. *supra*). *al.* *respicitur actio mutua*: Hier. epist. 51, 3, 1 (*Epiphan.*) qui solent ultro citroque -are rumusculos. Val. Cem. hom. 12, 4 amaros -are ac reportare sermones. *pro obi. sunt homines quos fama celebrat*: Hier. epist. 54, 6, 1 (*ad Fulviam viduam*) te venalem -ant servi (*sc. inter procos*). Anian. Chrysost. hom. 15, 7 p. 34, 38. illos fama -ans fecit ubique notissimos (*gr.* ἡ φήμη φέρουσα πανταχοῦ. *an intrans., sc. per graecismum, fere i. q. volans?*).

2 *eventus, actiones, affectus sim. inferendi alicui vel aliquo aut suscitandi, gignendi sim.* (*hic illic vergit in notionem efficiendi, procreandi*): a *varii*: Ter. Andr. 433 hic nunc me credit aliquam sibi fallaciam -are (*cf. p. 50, 82*). Catvll. 64, 328 -ans optata maritis hesperus. Verg. Aen. 3, 539 (*loq. Anchises malum omen conspiciens*) bellum, o terra hospita, -as (Liv. 21, 18, 13 vobis b. et pacem [*item* Flor. epit. 2, 6, 7, *ubi sequitur*: sinu b. ferret]). 5, 840 tibi somnia tristia -ans *Somnus* (*cf.* Prop. 2, 25, 47 insomnia ... ocellis). Ciris 289 amor ... luctum -vit alumnae (Manil. 4, 462 *Cancri pars* septima post decumam). Tib. 1, 3, 94 hunc ... nobis Aurora ... Luciferum (*cf.* Epiced. Drusi 282 diem. *sim. etiam* Ov. am. 2, 11, 56 haec mihi ... Lucifer ... tempora). Prop. 1, 3, 29 ne qua tibi insolitos -rent visa timores. Manil. 5, 17 Canis in totum -ans incendia mundum (*i. ardorem. de bello*: Petron. 124 vers. 263 *Furoris* dextra ... terris i. -at. Sil. 16, 160 Libyam. Stat. silv. 4, 6, 79 Romuleis ... tectis). Germ. 493 sol ... hiemes hebetato lumine -at (*item de vi siderum*: frg. 3, 3 Taurus -at aquas. 4, 156 tonitrua *Mercurius*. *adde* Manil. 4, 462 *et* 5, 17 *supra*). Sil. 5, 89 quae *hora* stragem Libyae -et. 8, 673 in Libyam Ausonii -atur pompa triumphi (*i. mos triumphandi*). 17, 451 *Hannibal* -antem cuspide volnus impedit antevolans Herium (Cypr. eleem. 1 quae Adam -verat. Amm. 25, 1, 13 harundines ... v. perniciosa). Mart. 8, 50(51), 23 Telethusa ... gaudia -at, *sc. mihi* (Sedvl. carm. pasch. 5, 329 terrorem et g.). *al.* b *auxilium sim.*: Sall. Catil. 6, 5 sociis atque amicis auxilia -bant *Romani* (Tac. ann. 4, 65 cum a. [appellatum] ⟨por⟩tavisset *Vibenna* [*suppl. Doederlein,* tulisset *Lipsius*]. Comm. instr. 1, 21, 8 salutis a. -at *iustitia legis*). Sil. 9, 428 subitam -ans ... salutem (*sc. Scipio Varroni*). 9, 457 opem (*aliter infra l. 82*). Stat. Theb. 5, 266 extrema Thoanti subsidia. Apvl. Socr. 6 p. 133 suppetias (*v. sub 1*). Mart. Brac. corr. 18 tribulanti consilium vel adiutorium.

B *laxius*: 1 *praevalent notiones secundariae variae*: Catvll. 64, 135 (*Ariadna ad Theseum*) devota domum periuria -as? (*item pro obi. sunt, quae quis secum habens aliquo fert* [*cf. p. 48, 25sqq.*]: Sil. 6, 315 quos ... servans -bo in Tartara luctus. 15, 372 magnum secum -are sub umbras nomen mortis. 16, 541 cruore exsatiata ... -antes corda sub umbras occubuere *fratres*. Cassiod. var. 5, 4, 4 iudicantis -vit animum ad subsellia cognitorum). Comm. apol. 4 dum furor aetatis primae me -bat (-at *Hertz*) in auras; plus eram quam palea levior (*6* ferebar. *sublucet imago ventorum, cf. 1B*). Ennod. carm. 1, 9, 76 pudicitiam ... laudibus ad caelum -at (*fere efferendo, cf. e. g. vol. VII 2, 1065, 79sqq.*).

2 *praevalet notio capiendi, nanciscendi, auferendi sim.* (*cf. et p. 48, 51*): Itala I Petr. 5, 4 (Cassiod. Didym. in Iac. 1, 12 p. 3, 16) -bitis ... gloriae coronam (*gr.* κομιεῖσθε, *Vulg.* percipietis). Ivvenc. 3, 571 ut cuncti caperent mercedis honorem aequalique omnes -rent praemia nummo (Philo quaest. in gen. 4, 226 proverbium ... legimus ...: qui antecessu egerit, venturi p. -ando abit. Rvst. Help. benef. 143). Damas. epigr. 8, 7 *milites* confessi gaudent Christi -are triumfos ([*cf.* 23, 7 Christi meruere t.; *alii intellegunt* '*-are signum triumphale*' *i. crucem, ut spectet ad p. 54, 20; v. Ferrua, Epigr. Damas., 1942, 156*]. Drac. laud. dei 3, 459 pacis et armorum ... -asse t. *volunt Romani*. Victorin. leg. dom. 20). 12, 4 -ant qui ex hoste tropaea ([*cf. 1, 16 et 14, 4* tulerat, *21, 7* sumpsit]. Ps. Vict. Vit. pass. 6 victricia [Inscr. christ. Diehl 2032, 8 virginitatis et confessionis]).

CAPVT ALTERVM: *de qualibet actione ferendi*: I *corporaliter* (*in imag. e. g. l. 74. p. 51, 4. 37. 49. 52, 17*): A *praevalente notione secum ferendi, in se habendi, continendi* (*e capite priore huc vergunt maxime l. 13. p. 48, 25sqq. 34sqq. et nonnulla sub 1B*): 1 *-ant animantes* (*fere homines; eorum membra vel qualitas e. g. p. 51, 40. 47. 53; exercitus l. 83sq., p. 51, 7sq.; animalia l. 56 nec non et sub bβ et γ; equos sim., qui -ant homines v. p. 46, 79sqq.*): a *obi. sunt res, quae pertinent ad ornatum sim. ipsius -antis* (*hic illic servi ornatum domini -ant, e. g.* Hor. sat. 1, 6, 109 Stat. Theb. 6, 931; *locos, ubi finis ferendi additur, ad p. 48, 25sqq. relegavimus*): α *variae*: Plavt. Poen. 670 (*660* aurum habet) trecentos nummos ... -at praesidi (Spart. Pesc. 10, 7 zona milites. *cf.* Ivv. 10, 19 argenti vascula. Porph. Hor. epist. 2, 2, 40 *viaticum*. Hier. vita Malchi 3 pauxillulum ... viatici). Ter. Haut. 247 -ant quid rerum! ... aurum, vestem (*246 ancillas* secum ducunt). Sall. Iug. 45, 2 cibum (*v. infra l. 76 et cf.* Hor. sat. 1, 5, 90 *panem* umeris ... viator [Porph. Hor. sat. 1, 1, 46/47. *al.*]. Cvrt. 5, 4, 17 alimenta. Mart. 3, 47, 14 ova. Frontin. [?] strat. 4, 1, 1 cibaria. *sim. al.*). Hor. sat. 1, 1, 49 nil. 1, 6, 109 pueri lasanum -antes oenophorumque. Ov. met. 14, 647 manu stimulos. Liv. 30, 6, 3. 38, 18, 15 quae ferre atque agere possint, prae se agentes -antesque. Germ. 419 *Centauri* dextra ... praedam e silvis (*i. signum Ferae*) -at (*sim.* 671 [*gr. 663* ἔχει]). Vell. 2, 114, 2 *in itinere* -tum (um portatum *vel* imp- *trad.*, una p. *Orelli*) instrumentum balinei. Phaedr. 1, 15, 10 (*loq. asinus*) clitellas dum -em meas. Sen. Phaedr. 45 cervice gravi -are plagas, ... laqueos. Tert. praescr. 3 l. 23 ventilabrum in manu -at ad purgandam aream (*sec. Italam Matth. 3, 12* [*cod. a al.*] habens). Itala Matth. 3, 11 (cod. a *al.* = Vvlg.) non sum dignus calciamenta *Iesu* -are (*gr.* βαστάσαι. *inde* Luc. 3, 16 [cod. a *al.*]). *al.* secum -are: Caes. Gall. 1, 5, 3 *frumentum*. 2, 29, 4 *impedimenta* agere ac -are. 5, 31, 4. Varro rust. 2, 2, 9 crates aut retia. 2, 2, 20 quae opus ad medendum (*cf.* Calp. ecl. 5, 79). Nep. Hann. 9, 2 magnam ... pecuniam (Liv. 38, 40, 8. *cf.* Cvrt. 5, 6, 9 *tot talenta* ad usus belli. Gaivs dig. 13, 6, 18 pr. *argentum. al.*). 9, 3 *statuas* (*cf.* Verg. Aen. 4, 598 *Aeneas* penates. Stat. silv. 4, 6, 61 [*de signo Herculis*] numen ... comitem s. -bat Alexander. *sim. al.*). Liv. 40, 38, 3 Sen. epist. 87, 9 Plin. nat. 7, 25. *al.* β *arma, instrumenta militaria sim.* (*onera militum v. p. 46, 15; indicato fine -andi p. 48, 31sqq.*): Pompon. Atell. 9^a prae se -ant ascendibilem semitam (*i. scalam, cf.* Liv. 29, 6, 10 scalas [34, 38, 4 alii sc., alii ignem, alii alia]. Stat. Theb. 10, 842 innumeros ... gradus ... aerium sibi -at iter). Macer hist. 24 laevis (*Mercier,* levius *trad.*) clipea -ant (*cf.* Itala II par. 14, 8 [Complut., *sim.* Vvlg.] scuta et astas [*gr.* αἰρόντων]. *in imag.*: Cypr. epist. 58, 9 scutum fidei). Sall. Catil. 56, 3 ceteri ... sparos aut lanceas, alii praeacutas sudis -bant. Iug. 45, 2 ut ... miles cibum et arma -ret (*in itinere sim. ut*: Cvrt. 5, 13, 8 dorso ... graviora. Sil. 11, 585 nondum -andis habiles gravioribus. *al.*; *i. q. armis uti*: Cypr. unit. eccl. 17 [*in imag.*] contra ecclesiam. Capitol. Gord. 14, 3 pro ... liberis. *aliter p. 47, 27 et 52, 28*). Priap. 9, 7 Phoebum -are sagittas. Ov. am. 3, 8, 13 galeam (*cf.* Sil. 12, 237 capitis ... tegmina). trist. 2, 272 et latro et cautus praecingitur ense viator: ille sed insidias, hic sibi -at opem (*i. ensem ut opem, v. e. g. Owen, 1924 ad l.; an trahas ad l. 8?*). Liv. 30, 28, 5 exercitum ... exuvias ... imperatorum -antem. Stat. Theb. 6, 931 illi *regi*

[*Kruse*]

pone ... -at pharetras et cornua ... armiger. 10, 555 signifer ante omnes sua damna et gaudia -ans (-at *P. i. signa fatum designantia. cf.* SVET. Aug. 10, 4 aquilam umeris subisse diuque -asse [VEG. mil. 2, 7. 2, 13]. TERT. coron. 11 l. 20 vexillum. *in imag.*: ALC. AVIT. epist. 8 p. 40, 6 veritatis vexilla). *al.* secum -are: LIV. 10, 35, 12 vallum s. -are Samnitem. 21, 30, 9 nihil ... praeter instrumenta belli. 28, 20, 3 clavos. 35, 11, 7 iacula. VEG. mil. 2, 18 legionem ... esse civitatem, quae omnia proelio necessaria s. ubique -ret. 3, 7 scafulas ... carpentis s. -et exercitus. *al.* γ *ornamenta, insignia, vestimenta sim.*: OV. met. 10, 65 *Cerberi collo* medio -ante catenas (*an ad p. 52, 31sqq.?*). Pont. 3, 4, 103 (*describuntur figurae triumphi*) inmissos ... crines Rhenus et infectas sanguine -et (potet *var. l.*) aquas (*per prosop. ut*: SIL. 4, 408 *Romam* turrigeros [*codd.*, -o *edd.*] -antem vertice muros. 14, 54 Alpheon, ... -antem signa coronae). PAVL. FEST. p. 64 virgae, quas flamines -ant (TERT. idol. 19 p. 53, 17 [*de Moyse ut*: VVLG. exod. 4, 20]). PHAEDR. 4, 23, 25 tabulam suam -ant rogantes victum *naufragi* (*cf.* PERS. 1, 90 fracta te in trabe pictum ex umero). LVCAN. 1, 603 Salius ... ancilia collo. PLIN. nat. 33, 41 statuas ... numinum in digitis (*de anulo ut*: MART. 5, 12, 7 uno ... digito decem puellas [*luditur cum notione sustinendi, cf. 4* pueros levat ... octo]). VAL. FL. 1, 420 taurea ... terga, *i. caestus*. SIL. 13, 269 fasces ... consul. TERT. coron. 12 l. 31 *lauream* in *capite*. ITALA I reg. 2, 28 (Hier. epist. 29, 2, 3. *al., sim.* VVLG.) *sacerdos* ephod (22, 18 [*Vulg.* vestitos, *gr. utrobique* αἴρειν]. *al.*). Luc. 10, 4 (cod. b *al.* = VVLG.) nolite -are sacculum neque peram neque calciamenta (*gr.* βαστάζετε, *cod. d* baiolare. *inde* TERT. adv. Marc. 4, 24 p. 500, 8). *al.*

b *pro obi. sunt animantes eorumve corpus, partes, qualitates* (*cf.* PERS. *et* MART. *sub* aγ): α *alieni, quos quis ut comites sim. secum fert*: ① secum, prae se (VERG.) *-are*: CIC. Att. 10, 10, 5 *Antonius* Cytherida s. lectica aperta -at (*de eadem re v. p. 46, 34sq.*). VERG. Aen. 11, 544 sinu prae se -ans *infantem Metabus fugit*. OV. met. 7, 157 muneris auctorem (*sc. Medeam*) s., spolia altera, -ans *Iason*. FEST. p. 269 Aenean ... -antem suam s. neptem. PLIN. nat. 10, 168 *vespertilio* volitat amplexa infantes secumque -at. ⓪ *alia*: STAT. silv. 2, 1, 100 -antem lassabat Romulus Accam (*item -antur infantes*: Ach. 1, 322 *Thetis* sinu ... Achillem. ITALA Is. 66, 12 [Hier. *ad l.*] in humeris [*gr.* ἀρθήσονται, VVLG. ad ubera. *in imag. ut*: VVLG. num. 11, 12 in sinu. AVG. civ. 20, 21 p. 457, 23 D. in umeris genibusque]. IVVENC. 3, 497 ulnis. CLAVD. rapt. Pros. 2, 49 [*de statua*] lacerto. *cf. l. 31. p. 46, 29sqq.*). DRAC. laud. dei 3, 56 *pauper* beatus Abrahae -ante sinu ... quiescit.

β *fetus*: CALV. carm. frg. 14 partus gravido -bat in alvo (*item indicatur ubi*: OCTAVIA 591 utero [AMM. 14, 11, 22]. TERT. carn. 21 l. 26 in utero [GREG. M. in Ezech. 1, 1, 8]. COD. Iust. 6, 29, 3 pr. in ventre). OV. met. 10, 470 semina fert utero conceptaque crimina -at *Myrrha*. PHAEDR. 3, 15, 5 onus ... certis mensibus. TERT. carn. 21 l. 23 Helisabeth ... -ans ... infantem. ITALA Luc. 11, 27 (cod. a *al.* = VVLG.) beatus venter, qui te -vit ([*gr.* βαστάσασα, *cod. d* baiolavit. *inde* TERT. adv. Marc. 4, 26 p. 502, 17]. VVLG. Iob 3, 10). ZENO 2, 12, 1 (1, 62, 2L.) uteri sarcinam. BARNAB. 13, 2. *al.* *in imagine vel cum respectu partus spiritalis*: VVLG. Is. 46, 3 (*loq. deus*) qui -amini a meo utero, qui gestamini a mea vulva (*quae seq. v. p. 55, 22*). PETR. CHRYS. serm. 117 p. 521C ad instar nostri domini ... renati, quos utique concepit virgo ..., -vit pudor *eqs.*

γ *partes vel qualitates corporis sim.* (*cf. supra l. 11; aliter p. 48, 67*): CATVLL. 66, 13 dulcia nocturnae -ans vestigia rixae (*cf. Anth. Pal. 5, 293, 18* εἶχον). OV. am. 1, 8, 45 frontis rugas in vertice. met. 15, 385 cauda sidera -at *pavo*. hal. 131 -ans in corpore virus lolligo. PLIN. nat. 21, 78 venena -antes ore *apes*. MART. 9, 27, 1 depilatos ... coleos. TERT. bapt. 4 p. 204, 20 nemo super cutem -at maculam idololatriae. ITALA Gal. 6, 17 (cod. d *al., sim.* VVLG.) stigmata ... Christi in corpore meo -o (*gr.* βαστάζω. *inde* TERT. resurr. 10 p. 39, 9 [*sed adv. Marc. 5, 4 p. 584, 7* gestare]). ARNOB. nat. 3, 13 *intestina* (*antea*: gestare, habeant). HIER. epist. 22, 17, 2 vacuum -are ventrem (*i. ieiunare ut*: in Is. 58, 3/4 l. 93). 60, 9, 2 lurida ... ora. CLAVD. carm. min. 4, 12 -assent totum si fera membra *Minotauri* patrem (*i. si omnia patris similia fuissent*). ROMVL. fab. 69, 14 rec. vet. centum oculos (*rec. gall.* habet) SIDON. epist. 3, 13, 6 nasum. PS. ORIG. in Matth. 2, 1 p. 247, 20 lepram.

δ *ipsius -antis corpus, caro sim.* (*nonnulla vergunt in usum incorporalem, cf. p. 53, 51sqq.; aliter p. 49, 2sqq.*): CYPR. domin. orat. 14 infirmitatem hominis, quem -bat *Christus* (ARNOB. nat. 1, 62 induerat et secum ipse -bat. CARM. adv. Marc. 5, 246 h. que deumque. CANON. Turner I 2, 1 p. 342b in sese). laps. 30 spiritaliter mortua ... ipsa ambulans funus tuum -are coepisti (*i. te ipsam ut cadaver anima privatum. item*: HIER. epist. 58, 1, 4 diu vivendo -ant f. sua). mortal. 8 quamdiu -atur in saeculo caro ista (*de homine ut*: AMBR. Noe 4, 9 AVG. agon. 7, 8. *al.* [*cf.* PRISCILL. tract. 1, 35 carnis maculatam tunicam]. *de Christo*: PS. CYPR. mont. 4 Adae c. in se figuralem. LACT. inst. 4, 18, 28. *al.*). PRVD. cath. 8, 5 onus impeditum corporis (*de Christo ut*: perist. 10, 603 *corpus* caducum [CARM. adv. Marc. 5, 197 PS. ORIG. hom. in Matth. 3, 1 p. 257, 28]). CANON. Turner I 2, 1 p. 335b humana membra.

2 *-ant res*: **a** prae se, secum -are: CIC. Arat. 127 prolabitur Argo ... p. se -ans ... puppim (*de nave ut*: LIV. 32, 16, 10 tormenta machinasque ... s. -bant. 37, 11, 13 ignem p. se [*item* 37, 30, 3]. *cf. p. 52, 7*). PLIN. nat. 37, 168 *lapis* hormiscion ... ⌊-ante s. ... candidam lucem⌋ (*duo codd., fortasse ex* ISID. orig. 16, 14, 11; *om. cett., del. Mayhoff*). MART. 12, 33, 2 merum s. -at *Chia ficus, sc. odore.* **b** *alia*: CIC. Arat. 238 quattuor ... orbes stelligeri -antes signa feruntur (*sim. orbes caelestes -ant signa*: 255 [*gr. 482* ἐν ... οἱ ... κεῖται]. 278). OV. met. 2, 388 -antes lumina currus *Solis*. fast. 3, 117 pertica suspensos ... maniplos. LIV. 24, 34, 7 turres contabulatas machinamentaque ... -bant (*naves in oppugnatione ut* 30, 10, 3. *cf. p. 51, 83*). 32, 17, 10 turrem ... magnam vim armatorum ... -antem. PERS. 5, 182 lucernae -antes violas (*i. violis ornatae*). PLIN. epist. 10, 61, 3 *flumen* tantum aquae, quantum nunc -at, effundet (*cf.* ITALA Ier. 2, 13 [Cypr. unit. eccl. 11. *al.*] lacus detritos, qui non possunt aquam -are [*gr.* συνέχειν, *Vulg.* continere]. ITALA [= VVLG.] IV Esdr. 4, 19 Weber *mare* fluctus suos. *de vasibus*: LIB. pontif. p. 53, 27 amas ... -antes ... medemnos *tot. al. ibid.*). FLOR. Verg. 2, 8 M. Caesaris vexilla, quae -at *Tarraco, sc. eius exercitum recipiens*. ARNOB. nat. 3, 16 p. 174, 23 M. *animalium* corporum formas ... -are atque obtinere simulacra. LVCIF. moriend. 14 p. 315, 25 arbores fructus -antes mortis (*item in imag. vel parabola*: VVLG. Ezech. 17, 8 PS. ORIG. hom. in Matth. 4, 3 p. 265, 27. *cf.* AVG. gen. ad litt. 9, 16 p. 289, 18 [*proprie*] ut ... lignum ... poma -ret aliena. ARATOR act. 2, 453 [*in imag.*] segetes -are decet *mentem humanam* [*antea*: fructum ... ferat]). *al.*

B *praevalente notione sustinendi* (*certiora, ambigua v. sub A*):
1 *-ant animantes*: **a** *onera externa* (*fetum* OV.): α *respicitur facultas -andi, sustinendi* (*hic illic fere i. q. -are posse; cf. b et* MART. *sub 2*): OV. met. 10, 481 vix ... uteri -bat onus *Myrrha fugiens*. SEN. contr. 7, 7, 9 tam exiguum auri ..., ut unus senex -are posset. SEN. dial. 4, 12, 4 vix ... humanis toleranda viribus onera -are. CVRT. 9, 10, 15 miles vix arma -bat (STAT. Theb. 9, 46). PLIN. nat. 19, 11 *plagarum tenuissimarum* uno -ante multitudinem, qua saltus cingeretur. IVV. 3, 252 Corbulo vix ferret ... tot res ..., quas recto vertice -at servulus (*nisi ad p. 46, 13sqq.*). β *quolibet respectu*: MANIL. 4, 144 ille *Taurus* suis Phoebi -at ... cornibus orbem (VAL. FL. 7, 591 *Iasonem* nitentem cornibus [carminis *trad.*] ... -at iners. *cf.* STAT. silv. 1, 1, 19 Martem non altius ... Bistonius -at sonipes [*comparatur statua equestris*]. *aliter p. 46, 78sqq.*). PLIN. nat. 11, 107 (*de coitu insectorum*) marem -ante femina. MART. 5, 55, 1 (*de effigie aquilae*) quem -as ...? 'Tonantem'. SVET. Aug. 24, 2 (*poena centurionum*) stare ... ante praetorium ... caespitem -antes. CYPR. patient. 12 *Christianis* subeundus carcer, -andae catenae (SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 110, 5 quas ... cervicibus suis verat *captivus*. *cf. supra p. 51, 10*). AVG. civ. 18, 8 p. 264, 25 D. caelum -are *Atlantem*.

b *se ipsum vel partem corporis sui* (*an huc etiam p. 48, 73?*): CHIRON 24 (*inde* VEG. mulom. 1, 26, 4) singulos pedes cures, ut possit se -are *iumentum* (*item reflexive*: 674. 676. *mediopass.*: 134 posterioribus pedibus facilius -atur [*Veg. mulom. 1, 30* se sustentabit]. *structura contaminata*: 113 -ari se non facile potest). 988 caput suum non -at. AVG. civ. 13, 18 p. 580, 13 D. *robusta* membra ... suae carnis leviora -at anima *quam languore macra* (*cf.* l. 16 ipse ... ad suum corpus movendum atque -andum agilior est, cum *eqs.*). *indicatur quo tendat pars sustentata* (*sc. sublucente notione porrigendi, extendendi sim.*): VAL. CEM. hom. 20, 2 *superbum* tumenti aspectu ... ad caelum collum -are.

2 *-ant res, sc. fere se non moventes* (*cf.* MART. *sub 1aβ; ceterum huc vergit et p. 51, 13*): SEN. nat. 6, 6, 1 terram subiecto ... umore -ari (*infra*: unda sustinetur orbis. *cf.* DRAC. laud. dei 1, 155 [*ad gen. 1, 9*] *materies*, quam molles -ant ceu fundamenta liquores). STAT. Theb. 8, 317 (*Theudamas ad Terram*) tot ... urbibus ac populis ... sufficis, ... Atlanta ... vehis ...: nos tantum -are negas? (*cf.* 9, 24 an istos vel sua -et humus? IREN. 5, 18, 1 *non* -asset illum *Christum* conditio, si *eqs.* [*sim. al. ibid.*]. PS. AVG. serm. ed. Mai 31, 1 totum ..., quod terra -at, quod mare capit). silv. 1, 1, 59 *statuae* crepido, quae superingesti -ret culmina montis (*cf.* 4, 2, 29 Luna [*i. marmor*] ... -andis ... suffecta columnis. AMM. 16, 10, 14 elatos ... vertices ... principum imitamenta -antes. HIER. epist. 49, 7, 2 fundamentum, quod aedificium ... -at. LIB. pontif. p. 108, 7). 3, 1, 181 (*loq. Hercules divus*) dum me ... -bit machina caeli. MART. 14, 91, 1 taurorum -ant ... corpora *dentes elephantorum* (*syn.* sustinuisse). ZENO 2, 72, 2 (2, 11, 2 L.) ligno, quo -atur *vitis*. AVG. civ. 22, 11 p. 585, 7 D. ut -entur in aere *aves pennarum levitate* (*cf.* conf. 13, 32, 47 volatus avium -at *corpulentia aeris*). GREG. M. in Ezech. 2, 1, 5 *v. p. 55, 19*. ORIG. in Matth. ser. 48 p. 99, 23 a lumine ipso -tum *corpus stellarum*.

II *incorporaliter* (*imag. v. sub I praeter p. 54, 28sqq. 55, 13. 25*): **A** *-antur ea, quae quis secum fert, in se habet* (*sc. neglecta fere notione ponderis; ad B vergit p. 53, 2*): 1 *-ant animantes* (*ecclesia p. 53, 4*): **a** *res*: α *varias*: ① *non indicatur ubi*: PLAVT. Stich. 276 onustum pectus -o laetitia lubentiaque (*cf.* PS. AMBR. serm. 26, 4 gaudium. PS. AVG. serm. 250, 2 iram). SEN. epist. 56, 14 felicibus multa trahentibus, multa -antibus. APVL. apol. 18, 9 *Scipionis* filiae ... ad maritos ierunt -antes gloriam domesticam, pecuniam publicam ([*nisi ad p. 50, 13*]. VVLG. Zach. 6, 13 [HIER. *ad l.* l. 194 id est coronam]). TERT. bapt. 1 qui ... non exploratis rationibus traditionum temptabilem fidem per imperitiam -ant. IREN. 4, 14, 2 (4, 25, 2 H.) hominem -are eius *dei* spiritum (4, 20, 6 [= 4, 34, 6 H.]. LVCIF. non parc. 24 p. 262, 8 antichristi)· CYPR. unit. eccl. 7 (*allegoria tunicae indivisae, Ioh. 19, 23*) unitatem ... -bat *Christus*. IVVENC. 2, 367 ieiunia tristia -ant. OP-

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

TAT. 2, 24 p. 61, 7 ereptae -ant funera dignitatis (*antea*: honores ... occisi sunt). VVLG. lev. 5, 1 nisi indicaverit *quod vidit*, -bit iniquitatem suam (17, 16. 19, 8. *al.*; *cf.* lev. 20, 20 peccatum [*al.*]). AVG. bapt. 4, 9, 13 p. 237, 27 adhuc carnis mortalitatem -at *ecclesia*. *al.* (II) *indicatur ubi*: secum -are: CIC. parad. 8 omnia mecum -o mea (*item* VAL. MAX. 7, 2 ext. 3 bona). LIV. 1, 34, 10 has spes cogitationesque s. -antes urbem ingressi sunt *Lucumon et Tanaquil*. STAT. Theb. 11, 508 dolorem. AMBR. paenit. 1, 14, 75 *fornicationem*. HIER. epist. 22, 8, 2 nobiscum -amus inimicum, *i. voluptatem*. in *cum abl.*: SALL. Catil. 58, 8 (*verba Catilinae*) memineritis vos divitias, decus, gloriam, praeterea libertatem atque patriam in dextris vostris -are. ITALA prov. 16, 27 (Cypr. epist. 59, 20) perversus in suo ore -at perditionem ([*gr. 16, 26* φορεῖ, *Vulg. aliter*]. *cf.* AMM. 18, 3, 7 vitae potestatem et necis in acie linguae [*item* 29, 1, 19]. AVG. in psalm. 139, 5 l. 10 in labiis bona). IREN. 5, 3, 3 vitam ... in membris. HIER. epist. 52, 13, 2 in corde. *al.* *de computando digitis*: AVG. serm. 270, 7 *addendo numeros ab uno incipiens* pervenis ... ad decem et septem -ans in digitis centum quinquaginta tres (*cf. vol. V 1, 1125, 26*).

β *aetatem sim.*: APVL. met. 5, 31, 4 (*Ceres et Iuno ad Venerem*) an, quod aetatem -at (-as *v. d. Vliet*) bellule, puer tibi semper videtur *Amor*? AVG. serm. coll. Morin p. 479, 5 *Christus* -vit infantiam, transgressus est pueritiam *eqs.* CIL XIII 1503 (*a. 530*) -at annus XXXV (*item indicatur aetas mortuorum*: 1508. 3510. 7645. INSCR. Gall. Wuilleumier 290, 10 [*a. 549 vel 554*] duxerat quater denos decimam aetatem, XXXX -vit in pace. INSCR. christ. Gall. I 206. *cf.* ferre *vol. VI 1, 556, 18 sqq. 559, 69 sqq.*).

γ nomen *sim.* (*cf.* ARNOB. *sub 2a*): ITALA act. 9, 15 (cod. e *al.* = VVLG.) vas electionis est hic *Paulus* mihi, ut -et n. meum coram gentibus *eqs.* (*gr.* βαστάσαι, *cod. h* ferat, *Ambr. Ioseph 11, 60* ad sufferendum. *explicat* GAVDENT. serm. 20, 8 G. fidei myrum doctrina sua -at in populo. *praedicationem intellegere videtur* [*ut spectet ad p. 49, 33 sqq.*] IREN. 3, 15, 1 in quas praediximus gentes). IREN. 5, 30, 3. PS. CYPR. mont. 4 n. in se (ipse *codd. vet.*) -are Adam. PS. HIL. libell. 19 p. 91, 20 virginitatis. ALC. AVIT. carm. 6, 170 tori ... n. inane (DRAC. laud. dei 2, 637 coniugii). ORIG. in Matth. 16, 27 p. 567, 13 fidei (*gr.* φορέσαντας). *cf.* ARATOR act. 1, 1014 *nominis* aeterna vocabula -at *Petrus*.

δ *imaginem, figuram, personam sim.* (*cf. b et 2b*): TERT. adv. Marc. 3, 8 p. 389, 7 cur ... non etiam dei phantasma (*sc. non deum verum*) -verit *Christus*? ITALA I Cor. 15, 49 (Tert. adv. Marc. 5, 10 p. 608, 11. *al.* = VVLG.) sicut -vimus imaginem terreni *hominis*, -emus et imaginem caelestis ([*gr.* ἐφορέσαμεν ... φορέσωμεν, *Aug. civ. 13, 23 p. 591, 2 D.* induimus]. *inde* TERT. resurr. 49 p. 6, 6 Adae. p. 6, 11 Christi. PS. HIL. libell. 5 p. 75, 24 dei [ZENO 2, 19 = 1, 27, 2 L. *al.*]. *et saepe*). CYPR. domin. orat. 5 Anna ... ecclesiae typum -ans (epist. 63, 4 Christi. 69, 4. *et saepe. cf.* ITALA [= VVLG.] IV Esdr. 8, 6 Weber locum hominis [*interpres* τόπον *pro* τύπον *legisse videtur*]). Fort. 8 *Amalech* figuram -bat diaboli (patient. 10 Christi. PS. CYPR. mont. 3. *et saepe*). OPTAT. 7, 7 p. 181, 4 non ... potest quis in una causa ... duas -are personas (SIDON. epist. 4, 14, 1 publicam. ENNOD. epist. 8, 35, 2 p. 222, 19 secum rei p. -vit et iudicis).

b *animantes, sc. in se* (*cf. et aδ*; *quae pertinent ad incarnationem Christi v. p. 51, 68 sqq.*): LVCAN. 9, 70 (*Cornelia ad se ipsam*) non toto in pectore -as ... Pompeium? ITALA I Cor. 6, 20 (cod. f *al.* = VVLG.) glorificate ⌊et -ate⌋ deum in corpore vestro (*om. cod. d al. et gr.*, *cf. Wordsworth-White ad l.*; *explicant*: CYPR. hab. virg. 2 -emus d. puro et mundo corpore et observatione meliore. AMBROSIAST. *ad l.* hoc est imaginem dei in rebus bene gestis ostendere. *al.*; *cf.* HIER. epist. 39, 4, 8 oleo unctionis accepto illum *Christum* -amus in nobis [65, 1, 3. *al.*, *v. etiam* IREN. *infra*]). IREN. 3, 16, 1 salvatorem, qui Christum -bat ([*antea*: receptaculum Christi]. *cf.* 3, 16, 3 [3, 17, 2 H.] -ante homine et capiente et complectente filium dei). CYPR. epist. 69, 5 quando dominus corpus suum panem vocat de ... granorum adunatione congestum, populum nostrum, quem -bat, indicat adunatum. LVCIF. Athan. 2, 31 p. 203, 27 illum veterem *hominem* (*antea*: induisse). ENNOD. dict. 4, 2 p. 463, 13 diu militem infabricato -vit *Moses* ingenio, officium ducis iussus arripere. ORIG. in Matth. ser. 102 p. 223, 14 *Christus virum iustum* in corpore suo.

2 *-ant res*: a *varia*: TER. Haut. 625 nescio quid peccati -at haec purgatio. ITALA II par. 2, 6 (Complut.) caelum et caelum caeli non -ant maiestatem dei (*Vulg.* capere ... non queunt). ARNOB. nat. 2, 2 quae *res* aliquod nomen substantiamque -ret (*cf.* CASSIOD. inst. 1, 5, 5 *liber Sapientiae* usurpationem nominis). ZENO 1, 2, 2 (1, 36, 5 L.) *spes futura* semper secum suis in virtutibus -at. IVL. VICT. rhet. 4, 3 p. 389, 2 ut accidentiam rei dispiciamus, an iusta, an bona ...; non tamen semper omnia, sed utique quae materia -verit (*cf. p. 386, 37* quae ... negotium subministraverit). ENNOD. carm. 2, 2, 7 (*de Parcarum telis*) pendula lassantur quae plebem stamina -ant, fortia contingunt licia nobilibus. b *imaginem sim.* (*cf. 1aδ*): CYPR. hab. virg. 23 *hominis caelestis* imaginem virginitas -at *eqs.* (ZENO 2, 46 [1, 57 L.] sacramenti dominici i. *dies paschae* [2, 48 = 1, 58 L.]. *sim. al.*). PS. CYPR. mont. 11 *Sina et Sion* duorum testamentorum -are figuram. *al.*

B *pro obi. sunt onera pondere praedita* (*huc vergit* VVLG. *l. 2*; *-ant animantes vel res ad eos pertinentes*, terra *p. 54, 27*, radix *in imag. p. 55, 13*): 1 *sustinendo, tolerando -at quis mala, gravia vel difficilia, quae sibi ipsi accidunt*: a *-antur res*: α *accedit acc.*: HOR. sat. 1, 6, 99 nollem onus ... -are molestum ([*i. parentes nobiles*]. AMBR. paenit. 1, 7, 30 *Christum deserens* o. grave collo inponit suo, quod -are non queat [*sec. Matth. 23, 4* inportabilia]. GREG. M. dial. 2, 32 p. 124, 19 M. VITA Caes. Arel. 1, 14 iumento Christi impositum o. [*i. episcopatus*] -atur). SEN. epist. 78, 17 nos ad hoc fortes sumus, ut levia -emus? (*antea*: tuleris *et* ferunt ... tormentum). QVINT. decl. 298 p. 178, 19 (*increpatur parasitus*) caedentis manus oscularis et ferrum (*i. stimulum sicut iumentum*) -as. TERT. adv. Marc. 4, 27 p. 515, 3 importabilia *sc. praecepta legis*. ITALA thren. 3, 27 (Ambr. in psalm. 118 serm. 19, 19 *al.*, *sim.* VVLG.) grave -vit iugum a iuventute ([*gr.* ἄρῃ, *Ambr. ibid. serm. 2, 3* tollit. *explicat* AMBR. obit. Valent. 9, *ubi syn.* toleravit]. IREN. 4, 4, 1 = 4, 5 H. servitutis. ARATOR act. 1, 345. ISID. Goth. 16 chron. II p. 274, 7 tributi). Ezech. 16, 54 (Hier. *ad l.*) tormentum tuum ([*gr.* κομίσῃ, VVLG. ignominiam]. VITAE patr. 5, 4, 17 [*antea*: ferre; *3, 7* sustinere; *gr. Cotelier p. 442* ὑπενεγκεῖν]). 34, 29 (Aug. serm. 47, 28; *sim.* VVLG.) maledictum gentium ([*gr.* ἐνέγκωσιν]. *cf.* 36, 6 [Tycon. reg. 4 p. 36, 4] obprobrium [*gr.* ἐνέγκαι, *Vulg.* sustinueritis]. IREN. 3, 23, 4 = 3, 34 H. maledictionem. *sim. al.*). Matth. 20, 12 (cod. b *al.* = VVLG.) pondus diei (*gr.* βαστάσασι). Luc. 14, 27 (codd. a, r[1]) crucem suam *sequendo Christum* (*gr.* βαστάζει, *aliae vers.* baiulat, tulerit, tollit [*quod codd. omnes praebent locis geminis Matth. 16, 24 Marc. 8, 34*]. *inde* LACT. inst. 4, 19, 11 -andam patiendamque. ZENO 2, 27, 3 [2, 11, 6 L.]. HIER. epist. 3, 4, 1. *al.*). *al.* IREN. 4, 38, 1 (4, 62 H.) magnitudinem gloriae *dei* (*gr.* βαστάζειν). LVCIAN. Cypr. epist. 22, 2 ignis ... tam intolerabilis erat, quem nemo -are posset. PS. PHILO antiq. 11, 14 (*ad exod. 19, 19*) -vit terra vocem dei cum tremore (EVSEB. EMES. serm. 18, 20). HIER. in Matth. 5, 3 *paupertatem*. *al.* *per imaginem aedificiorum sim. -antur, sustinentur structurae variae*: VVLG. Iob 9, 13 qui -ant orbem (*i. principes*, *cf.* GREG. M. moral. 9, 25 *ad l.*: orbem -ant, qui curas praesentis saeculi tolerant. *ibid.* quo ... subiectorum suorum onera tolerat [*sc.* βασιλεὺς *i.* βάσις λαοῦ], eo quasi superpositam columnam basis -at). AVG. in psalm. 86, 3 l. 54 ('fundamenta eius in montibus sanctis') ipse ... angularis lapis, montes ... apostoli ... -antes fabricam civitatis. β *pro obi. substituuntur alia*: ITALA II Macc. 4, 35 (rec. P) aegre -bant super eiusdem viri caede iniquissima (*gr.* ἐδυσφόρουν ἐπί, *rec. L* moleste ferebant necem, *Vulg.* m. f. de n.). ROMVL. fab. 35, 6 rec. vet. -emus (feramus *sec. rec. gall. coni. Thiele*), si quid mali acciderit (*enunt. secund. ut*: ENNOD. carm. 2, 107, 6 aegre -ans quicquid ordo flagitat serenior). EPIPHAN. in euang. 39 p. 91, 16 non solum ... infirmitatem sustinuit *Lazarus*, sed etiam ulcera illius linguentibus canibus patienter -vit. CASSIOD. hist. 7, 11, 1 spiritalia audire verba non -ant (*Theodoret. 4, 11, 6* ἐπακοῦσαι ... οὐ φέρουσι). γ *absolute* (*omisimus exempla, ubi obi. facilius suppletur e contextu, ut e. g.* TERT. monog. 14, 7): EVSEB. EMES. serm. 18, 37 suspectus ... Iacob est, quia mortuus est Ioseph ...; nuntiaverunt enim fratres, testabatur et tunica. quis -ret, quis sustineret ...? GREG. M. epist. 5, 6 p. 286, 19 mores ... meos bene habes cognitos, quia diu -o; sed si semel deliberavero non -are, contra omnia pericula laetus vado.

b *-antur homines, sc. molesti, difficiles sim.*: ITALA gen. 49, 3 (Ambr. patr. 2, 7) Ruben primitivus meus ..., durus -ari (*Vulg. aliter. active* -are AMBR. *in explicatione, referens ad Iudaeos nescientes* iugum Christi ... -are. Hier. quaest. Hebr. in gen. p. 66, 30 maior ad -andum [*active, v. explicationem ibid.*]). Sirach 22, 18 (Ps. Aug. spec. 88 = VVLG.) massam ferri facilius est -are quam hominem inprudentem (*gr.* ὑπενεγκεῖν). apoc. 2, 2 (Victorin. Poetov. *ad l.*) non potes -are malos ([*gr.* βαστάσαι, *Vulg.* sustinere]. GREG. M. dial. 2, 3 p. 83, 8 M. aequanimiter). AVG. catech. rud. 17, 2 ad tempus eos *Christianos reprobos* -at ecclesia (*syn.* sustinet). civ. 1, 35 p. 51, 15 D. infensos. in psalm. 63, 16 l. 45 -bas in cruce insultantes. GREG. M. in Ezech. 1, 7, 12 patientia ... et ipsum amat, quem -at (*antea*: pertulit, *postea*: tolerare). *al.* *gerundiv. pro adi. fere i. q. gravis*: SIDON. epist. 8, 11, 4 *rhetor quidam* difficilis aditu; cum facilis inspectu, et -andus quidem, sed portabilis.

2 *adiuvando, sublevando vel tollendo, auferendo subit quis onera aliena* (*sc. sec. religionem Iudaeorum*, *cf.* VVLG. lev. 16, 22 cum ... -verit hircus omnes iniquitates eorum in terram solitariam): a *usu sollemni*: α *-antur res*: (I) peccata: ITALA exod. 28, 38 (Facund. defens. 12, 5, 7) -bit Aaron p. eorum (VVLG. iniquitates; *gr.* ἐξαρεῖ, *Lugd. 28, 34* extollit, *Aug. quaest. hept. 2, 120 p. 170, 15* auferet). Is. 53, 4 *v. l. 80*. 53, 11 (Aug. civ. 18, 29. *al.*, *sim.* VVLG.) p. eorum ipse -bit *servus dei* (*gr.* ἀνοίσει, *Tert. adv. Marc. 4, 10* auferet, *Aug. pecc. mer. 1, 27, 54* sustinebit). I Petr. 2, 24 (Hier. in Is. 53, 12. *al.*, *gr.* (ἀν)ήνεγκεν, *Vulg.* pertulit). CYPR. epist. 11, 5. 63, 13 (*v. p. 55, 15*). *et al.* HIL. in Matth. 33, 6 *Christus in cruce* dolens non omnium se p. -are. HIER. psalt. sec. Hebr. 25, 18 -a omnia p. mea (*Veron. al. et Vulg.* dimitte). *al.* (II) languores: ITALA Is. 53, 4 (Tert. adv. Marc. 3, 17. *al.*) imbecillitates nostras abstulit et l. -vit (*sec. vers. gr. quae affertur Matth. 8, 17* ἔλαβε καὶ ... ἐβάστασεν. *aliter LXX*: φέρει καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυνᾶται, *unde* ITALA [Clem. ad Cor. 16, 4 Cypr. testim. 2, 13. *al.*] peccata nostra -at et propter nos dolet. VVLG. languores ... tulit et dolores -vit). *explicant*: TERT. adv. Marc. 4, 8 p. 438, 23 -are ... Graeci etiam pro eo solent ponere, quod est tollere. RVFIN. Basil. reg. 177 tollere et curare. *ibid.* exportare et auferre. (III) onera: ITALA Gal. 6, 2 (Tert. adv. Marc. 5, 4 p. 583, 19; *sim.* cod. f *al. et* VVLG.) invicem o.

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vestra -ate (*gr. βαστάζετε, Tert. ibid. p. 583, 15* sustinete). *explicant*: HIER. *ad l.* si quis infirmus in fide est . . ., vos . . . eius o. -ate . . .; -at quoque fratris necessitatem, qui . . . pauperem . . . adiuvat. RVFIN. Basil. reg. 178 *o. peccati* a nobis invicem auferimus et -amus, id est exportamus . . .; -are autem pro auferre et exportare consuetudo est etiam ritu provincialium dici. Ⓜ *variae*: ITALA exod. 28, 29 (Facund. defens. 12, 5, 6) -bit Aaron iudicia filiorum Israel (*aliter* VVLG.). VVLG. num. 18, 1 -bitis iniquitatem sanctuarii et . . . sustinebitis peccata sacerdotii. CARM. adv. Marc. 3, 50' *Moses* populi . . . labores. ENNOD. opusc. 3, 37 p. 340, 5 *Epiphani* corporea soliditas et virtus animae imbecillitatem meam -vit sine fastidio. *al.*

β -antur homines, (*fere infirmi, deficientes; pro obi. accedit* invicem DIDASC.): ITALA Rom. 11, 18 (cod. f *al.* = VVLG.) non tu radicem -as, sed radix te (*gr. βαστάζεις*). CYPR. domin. orat. 8 in uno omnes ipse -vit *deus* (*nisi ad p. 53, 63, sed cf.* epist. 63, 13 nos o. -bat Christus, qui et peccata nostra -bat. VVLG. Is. 63, 9 -vit eos et levavit eos). DIDASC. apost. 2, 33 -ate . . . sicuti servi et filii dei invicem (*gr. Const. apost. 1, 3, 1 βαστάζετε . . . ἀλλήλους. respic.* Gal. 6, 2 [*v. p. 54, 83*] *ut*: GREG. M. Ezech. 2, 1, 5 in aedificio . . . lapis lapidem -at . . . et qui -at alterum -atur ab altero; . . . sic in sancta ecclesia unusquisque et -at alterum et -atur ab altero [*nisi ad 1b; seq.* tolerant]). VVLG. Is. 46, 4 (*quae praecedunt v. p. 51, 50sq.*) usque ad senectam . . . ego -bo vos (*inde* AVG. conf. 4, 16, 31 protege nos et -a nos *eqs.*). AVG. in psalm. 85, 7 l. 13. REGVLA mag. 14, 8 (*formula paenitentiae; loq. monachus ad abbatem*) -a humeris tuis me perditam ovem (*sec. Luc. 15, 5* imponit humeris). BENED. reg. 36, 5 patienter -andi sunt *fratres infirmi*.

b *usu deflexo vergit in notionem suffragandi, probandi*: CONC.[S] I 3 Rustic. p. 104, 14 vestram rogavimus synodum . . . nostram -antes perseverantiam circa orthodoxam fidem . . . definire . . . quod placuerit (*gr. I 1, 3 p. 20, 28 ἀποδεχομένους, vers. Tur.* probantes). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 191, 15 domnum Alexandrum . . . et ferimus et -amus et ei importunitatem . . . inferri . . . non sinimus.

indiculus grammaticus:

1 *indicatur quo aliquid -etur*: **a** *per praepos.*: ad: LIV. ANDR. carm. frg. 26, 2 CIC. Font. 19. *et saepius.* in: TRAG. inc. 252 SISENNA hist. 16. *et passim.* sub: VERG. Aen. 6, 211 tecta. SIL. 15, 372 umbras (16, 541). **b** *per casus: acc.*: TER. Ad. 230 Cyprum (*cf.* SALL. Catil. 24, 2 Faesulas. *sim. al.*). CATVLL. 64, 135 domum (*al.*). SIL. 16, 160 Libyam. *dat.* (*certiora*): EPICED. Drusi 125 tumulo . . . et igni (SIL. 13, 462). VAL. FL. 5, 10 arae. NEMES. cyn. 148 cubili. SVLP. SEV. dial. 3, 17, 2 orienti. CASSIOD. hist. 5, 3, 10 exilio (7, 22, 6).

2 *structurae*: **a** *obi. e contextu supplendo saepius inde a* CIC. Verr. II 3, 191 Font. 19; *audaciora, quae vergunt in usum absolutum*: CIC. Verr. II 3, 190 (*gerund. ut p. 54, 53 et* ISID. orig. 15, 15, 3). VARRO ling. 5, 141 (*pass. impers., cf.* rust. 1, 16, 1). 5, 142 GALLICAN. Avid. 5, 3; *adde l. 64. p. 47, 51. 54, 43sqq.* **b** *pro acc. obiecti loco substituuntur: enunt. secund. p. 47, 65. 50, 63. 54, 38sq.; inf. p. 54, 42sq.; abl. abs. p. 54, 41; locut. praepos. p. 46, 77. 54, 36.* ? **c** *intrans.*: *fortasse p. 49, 65.* **d** *struct. reflexiva: p. 48, 68sqq. 52, 42* (*aliter p. 51, 17*). invicem *pro reflex. supra l. 17. mediopass.: p. 48, 76. 52, 44; an etiam p. 46, 57. 49, 18?*

3 *iuncturae sollemnes*: **a** prae se -are: LVCIL. 166 POMPON. Atell. 9[a] VARRO. Men. 262 CIC. Arat. 127 VERG. Aen. 11, 544 LIV. 37, 11, 13. 37, 30, 3 SIL. 12, 308 EPIT. Alex. 45. **b** secum -*are*: CIC. *ter.* CAES. *ter.* VARRO *bis.* SALL. Iug. 39, 4. NEP. *bis.* VERG. Aen. 4, 598. *et saepius, v. maxime quae collegimus supra p. 46, 9. 48, 15. 50, 61. 51, 5. 29. 81. 53, 5.*

4 *part. praes.* -ans *pro subst.* (*maxime de baiulo sim.*) *non invenimus nisi accedentibus structuris verbal.*: LIV. 44, 9, 11 ubi deversari -antes commeatus possent (*cum obi. ut e. g.* CVRT. 3, 13, 7 onera. ITALA deut. 29, 11 aquam [*gr. ὑδροφόρον, Vulg.* qui conportant aquas]. *al.*; *obi. subintellegendo*: LEX Sal. Merov. 28, 3 dans, accipiens et -ans, *sc. pretium necandi*, . . . iudicentur). ITALA II par. 2, 2 (Complut.) *tot* milia virorum dorso -antium (*gr. 2, 1 νωτοφόρων add. A³*, VVLG. -antium umeris). *gerundiv. pro adi.: p. 54, 62 et fortasse p. 10, 19.*

deriv.: portabilis, portatio, portator (-trix), portatorius, portatus (-us); *cf.* 2. portica, portitor.

compos.: ap-, as-, circum-, com-, de-, ex-, im-, per-, prae-, re-, sup-, transporto; dis-, introportat; domiporta.

? **portor** *fere haplologice pro* portitor *v. p. 57, 8.*

***portōrium**, -i *n.* *a* portitor *pro* *portitorium (*vox p. 43, 54 allata non usu continuata, sed denuo formata videtur esse*). *scribitur*: -urium COD. Theod. 7, 20, 9 (*cod. R*). NOT. Tir. 91, 29. *de formis*: LEX Anton. de Term. (CIL I² 589) 2, 31 -ieis (*dat. ut* 2, 33). 2, 34 -ri (CIL III 4015 INSCR. Dessau 9019. Studii Clasice 6, 1964, 334 l. 69). *notatur* p. *in iunctura* p(ublicum) p(ortorii) CIL III 7153 *et passim, v. sub 1b.* NOT. Tir. 91, 29. *legitur inde a* PLAVTO, CAECIL., LVCIL., CIC. [*cf. derivatum a sermone docto non alienum sard. centr. vet.* portorariu. *cf. Wagner II 298. St.*] [*variat cum* portitorium LVCIL. 723 LIV. 2, 9, 6, portus CIC. inv. 1, 47. *lectione et explicatione dubia* CIL V 8139, 17 (*post lacunam*) illis por., *sed* illi spor *distinguitur* INSCR. Ital. X 1, 85, *ut* sportulae *intellegantur. trad. in lacuna* FEST. p. 237.]

significatur id quod portitoribus dandum est, sc. genus vectigalis, quod mercibus terra marique importandis exportandis imponitur (*v. e. g. infra l. 12. 14. 16 sq. 66*), *vel quod per pontes, vias, angustias commeanti solvendum erat* (*v. e. g. l. 21. 46*); *minus probabiliter ad vectigal rerum venalium referuntur* CIC. *l. 35 nec non* LIV. *l. 25* (*sim. etiam p. 43, 59*). *ad notionem cf.* NON. p. 37, 15 -um dicitur merces, quae portitoribus datur (*affert* LVCIL. 723). GLOSS. *τέλος ἐν λιμένι* (*sim. al.; cf. et p. 43, 56*). *τέλος. dubium an huc spectet* GLOSS. II 273, 49 *διαπύλιον*: -um (*sc. notione sec.* porta *novata; an potius legendum* portarium *coll. p. 10, 10?*). *ad rem v. Vittinghoff, RE XXII 346sqq., de differentiis inter -um, vectigal, publicum, portus egit De Laet, Portorium, 1949, 18sq.*

1 *strictius*: **a** *generatim*: PLAVT. Trin. 1107 solutumst portitori iam -um. CAECIL. com. 92 ego illud . . . exigor -um (CIC. Font. 19 Titurium Tolosae quaternos denarios in singulas vini amp⟨h⟩oras -i nomine exegisse [*ibid. iterum; cf. 20* vectigal]. BELL. Alex. 13, 1 erant omnibus ostiis Nili custodiae exigendi -i causa dispositae. LABEO dig. 19, 2, 60, 8 *v. infra.* INSCR. Année Epigr. 1919 n. 10, 70 [*a. 100*] ius exigendi portor⟨i⟩). LVCIL. 723 inscriptum e portu exportant clanculum, ne -um dent (CIC. Verr. II 2, 176 pro rebus, *quas Syracusis exportavisset.* LEX cens. portus Sic. [Alf. dig. 50, 16, 203] servos, quos domum quis ducet suo usu, pro is -um ne dato. ALF. dig. 50, 16, 203. LABEO dig. 19, 2, 60, 8 cum pontem transiret *vehiculum onustum*, redemptor eius pontis -um ab eo exigebat: quaerebatur, an etiam pro ipsa sola reda -um daturus fuerit). CIC. inv. 1, 47 si Rhodiis turpe non est -um (portum *var. l.*) locare, ne Hermocreonti quidem turpe est conducere ([*inde* QVINT. inst. 5, 10, 78. *cf. Aristot. rhet. 1397a26 περὶ τῶν τελῶν*]. LIV. 32, 7, 3 -a venalicium Capuae Puteolisque, item Castrum -um . . . fruendum locarunt [*gen. plur. in* '-um' *suspecti*; -a *del.*, Castri(s) *vel* ad Castrum *coni. post alios Tränkle, Gnomon 39, 1967, 376*]). Verr. II 2, 171 quae sine -o Syracusis erant exportata (*sim.* 182). 185 ex vicensima -i. Font. 2 Aquil⟨e⟩iense por⟨torium⟩ (*si recte suppletur in lacuna*). 19 ut -um vini institueret (LIV. 40, 51, 8 -a . . . et vectigalia iidem *censores* multa instituerunt. SVET. Iul. 43, 1 peregrinarum mercium. *cf.* VELL. 2, 6, 3 nova constituebat -a *C. Gracchus*). Flacc. 19 scriptura, decumae, -um. prov. 5 vectigal ac -um Dyrrachinorum totum in huius unius *Pisonis* quaestum esse conversum. Pis. 87 singulis rebus, quaecumque venirent, certo -o imposito (*a Pisone in Macedonia; sunt qui onus quoddam rerum venalium intellegant, sed vim propriam defendit Nisbet, 1961 ad l.*). Att. 2, 16, 1 -is Italiae sublatis, agro Campano diviso, quod vectigal superest domesticum praeter vicesimam? (TAC. ann. 13, 50, 2 sublatis -is [*antea*: vectigalia *omittere*]. *cf.* CIC. ad Q. fr. 1, 1, 33 in -is Italiae tollendis. PLIN. nat. 19, 56 remissum est -um mercis huius). 2, 16, 4 de -o circumvectionis. ad Q. fr. 1, 1, 33 (*v. sub* portitor *IA*). LEX Anton. de Term. (CIL I² 589) 2, 31 -eis terrestribus maritumeisque . . . capiundeis (*ibid.* l. 33. 34 neiquid -i . . . capiatur. LIV. 38, 44, 4 *v. infra*). CAES. Gall. 1, 18, 3 -a reliquaque omnia Haeduorum vectigalia . . . redempta habere. 3, 1, 2 quo *itinere* magno cum periculo magnisque -is mercatores ire consueverant. LIV. 2, 9, 6 -is (-titoriis *M*) . . . et tributo plebes liberata. 38, 44, 4 -a . . . terra marique caperent *Ambracienses*, dum eorum immunes Romani . . . essent (*cf.* EDICT. imp. Dom. de veteran. [CIL XVI p. 146, 12 = Pap. Corp. 104] ext. 14 *ut* veterani milites omnibus vectigalib(us) portitoribus [*falso pro* -is] publicis liberati immunes esse debe⟨a⟩n⟨t⟩. COD. Theod. 7, 20, 9 *veteranos* ab omni munere universisque reditibus auri argentique, sed et -i indemnes esse oportet). 39, 24, 2 vectigalia regni . . . -is . . . maritimis auxit *Philippus*. CIL III 7153 (*a. 26*) ⟨s⟩ocior(um) p(ublici) p(ortoriorum) A(siae) ser(vus) vil(icus) (*hoc vectigal alioqui* XXXX portus Asiae *appellari solet; cf. p. 65, 51*). PLIN. nat. 12, 65. SVET. Vit. 14, 2 publicanorum . . ., qui . . . in via -um flagitassent (AMM. 22, 16, 11 Rhodios insularum . . . -um flagitantes). FRONTO p. 199, 11 v. d. H. cum . . . Traianus Euphratis et Tigridis -a equorum et camelorum tribularet. COD. Iust. 4, 61, 3 (*impp. Sept. Sev. et Carac.*) si qua -a debere te apparuerit, exsolve. 12, 46(47), 1, 7 (*a. 320; interpol.?*) nullo munere civili . . . vel de -o onere eos *veteranos* adfici concedimus (de -o *fere vi causali vel pro gen.* -i *positum, si recte restituitur; vix recte inter adi. affertur vol. IX 2, 649, 50*; de pretorio, deportationis, de portato(rio) *et* (h)oneri(s) *trad.*; *ad rem cf. l. 49*). SYMM. epist. 5, 62 quaestores . . . numquam ferarum suarum *ad ludos importatarum* -um contulerunt (portiorum, portionem *trad.*; *postea*: quinquagesimae vectigal. *in eadem re*: 5, 65 quadragesimae -um ⌊sive vectigal⌋ [*del. Iuretus*]). COD. Theod. 10, 19, 8 vectigalis opera et -i damna. SIDON. epist. 5, 7, 3 qui invident . . . -a quadruplatoribus. *dubitanter addiderimus*: PAP. Corp. 106 V col. V 7 (*saec. I ex.*) sta(tio) por(torii) (*item VII 1 al.; sic solvit Fink, Military Records 1971, 113; aliter von Premerstein, Klio 3, 1903, 1—46* por(tae) *vel* por(tus) *proponens*).

b *technice in titulis respicientibus* p(ublicum) p(ortorii) Illyrici *et* ripae Thraciae (*notatur* p *praeter l. 76. 79. p. 57, 7; deest nomen regionis saepius,* publicum *l. 79; de -o Asiae v. supra l. 55*): INSCR. Studii Clasice 6, 1964, 334 l. 69 (*a. 100*) ⟨cond(uctori) pub⟩l(ici) portori ripae Thraciae (CIL III 7429 [*a. 161/8*] c. p. p. Illyric(i) ⟨e⟩t r(ipae) T(hraciae). INSCR. Dessau 9019 [*saec. II ex.?*] proc(uratori) XL Galliarum et portus . . ., c. portori Illyrici. INSCR. Année Epigr. 1928 n. 153 **⟨p. p.⟩ cond(uctor)** Illyrici ⟨u⟩triusqu⟨e⟩ et ripae Thracicae [*item* **1934** n. 107]. *al.; deest gen. regionis* CIL III 5121. 5146. 5184. *al.*). CIL III 751 (= 7434, *a. 161/8*) numini Augustor(um) et genio p. p. (*cf.* 752 [= 7435, *a. 182*] I(ovi) o(ptimo) m(aximo) et num(ini) Aug(usti) n(ostri) et p. p. [*an excidit* genio? *fere syn.* vectigalis Illyrici]). 14354[25] Primi p. p. vi-

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

l(ici) vic(arius) ($14354^{26.29.30}$). 14354^{27} p. p. scrut(ator). 14354^{33} (*eadem*^{34}) p. p. (contra)scr(iptor). 14427^{1} di(spensatoris) p. p. ⟨vic(ario)⟩. 15184^{24} Q. Sabinius Veranus t(ertiae) p(artis) c(onductor) p(ublici) p(ortorii) (*si recte sic solvitur, addas fortasse* 1568. 4015; *sed sunt qui intellegant* trium publicorum, *v. Vittinghoff, RE XXII 361*). *al. dubitanter huc traximus* CIL V suppl. 1166 (*Aquileiae*) L. Aiacius P. l. Dama Iudaeus portor(ii) v(ilicus) s(ibi) f(ecit) (*haec proposuit inter alia Pergreffi, Epigraphica 3, 1941, 116*; portor *pro* portitor *poni suspicatur Diehl* INSCR. christ. 4855).

2 *laxius et in imagine*: PLAVT. Asin. 159 istum portitorem (*sc. lenam*) privabo -o (*v.* portitor *sub IB1*). SEN. epist. 28, 9 tempus est desinere, sed si prius -um solvero (*respicitur sententia, qua fere munusculi loco epistula finitur; cf. 8, 7* aliquid ... pro hac epistula dependendum. *14, 17* cotidianam stipem. *23, 9* locus solvendi aeris alieni. *sim. al.*). APVL. met. 6, 18, 5 cui *flumini* praefectus Charon protenus expetens -um sic ad ripam ulteriorem ... deducit commeantes (*cf.* portitor *IB2*).

appendicula determinationum: *gen.*: CIC. Font. 19 -um vini (*item indicantur merces*: LIV. 32, 7, 3 [*loc. dub., v. p. 56, 25 sqq.*] venalicium. PLIN. nat. 19, 56 mercis [SVET. Iul. 43, 1 peregrinarum m.]. FRONTO p. 199, 11 v. d. H. equorum et camelorum. SYMM. epist. 5, 62 ferarum). prov. 5 Dyrrachinorum (*cf.* Att. 2, 16, 1 Italiae [ad Q. fr. 1, 1, 33]. FRONTO p. 199, 11 v. d. H. Euphratis et Tigridis. AMM. 22, 16, 11. *ceterum v. p. 56, 54 et 1b*). Att. 2, 16, 4 circumvectionis. SYMM. epist. 5, 65 quadragesimae (*cf. structura inversa*: CIC. Verr. II 2, 185 vicensima -i. *cf. etiam p. 56, 61 sq.*). *adi.*: LEX Anton. de Term. (CIL I^2 589) 2, 31 -eis terrestribus maritumeisque (LIV. 39, 24, 2). CIC. Font. 2 Aquil⟨e⟩iense.

cf. 1. portorius.

1. portōrius, -ī *m.* *si genuinum, cf. cum* portorium. *i. q. portitor*: PS. ASCON. div. in Caec. p. 196, 20 'mancipes' sunt publicanorum principes ... qui ..., si portum aut pecora publica, *redimunt* -i aut pecuarii *dicuntur*, quorum ratio scriptura dicitur (-i *trad., def. Stangl, Pseudoasconiana 1909, 41*; portitores *vulgo*).

v. Onom.

[2. portōrius *adi. v. p. 56, 63.*] *Kruse.*

portuēnsis, -e. *a* portus. *scribitur* porten- CIL X 7295, 2 (*item in aliis titulis ad Onom. pertinentibus ut e. g.* XIV 169; *at* Portuen- *e. g.* VI 1759, 14). *i. qui ad portum pertinet vel in portu est*: CIL X 7295 (= INSCR. Palermo Bivona 31, *ubi saec. II tribuitur*), 2 cur(atori) -is kal(endarii). HEGES. 4, 27 p. 285, 8 ignis *Phari* quasi ... index faucium -ium (*respicitur portus Alexandriae ut ibid.* p. 286, 2 per easdem -is oris angustias totius portus defenditur sinus). PS. HIER. epist. 5, 4 p. 66^D in pelago tutela -is optatur. p. 67^A de securitate -i. 5, 5 p. 67^C hanc *navem* excipit profundo cum gaudio turba -is (*sed Migne 57, 927A legitur* hanc excipit securitas triumphalis).

quae ad Portum, sc. Romae, pertinent v. in Onom. *Plepelits.*

portula, -ae *f.* *a* porta *deminutive* (*item* GLOSS.). *i. q. porta parva vel postica*: *maceriae*: LEX par. fac. Put. (CIL I^2 698) 2, 6 cumatium ... inponito -a(m)que tegito, tegularum ordinibus seneis quoque versus. *oppidorum*: LIV. 25, 9, 9 Philemenus -a adsueta venationem inferens (*Tarenti ut* 25, 9, 13 -ae parte alia ... adpropinquabat. *ibid.* -a aperitur. *25, 9, 15 opp.* portam propinquam *sc. maiorem; cf. Polyb. 8, 25[27], 7 τὸν πυλῶνα τὸν ὑπὸ τὰς Τημενίδας ... πύλας*). 25, 24, 3 *Syracusis* prope Hexapylon est -a; ⟨ea⟩ magna vi refringi coepta *est*.

***portulāca** (porclāca, porcācla, portācla) *et* **porcilāca**, -ae (porcillāgo, -inis) *f.* [*Leumann, Lingua Posnan. 8, 1960, 4, formam q. e.* portulāca *genuinam esse putat, unde in sermone vulgari* *portlāca, *deinde* porclāca (*inde quasi restitutum pronuntiatione urbana* porcil(l)āca), *postremo per metathesin* porcacla *fluxerit. e contrario André, Latomus 15, 1956, 298 collatis vocibus graecis χοιροβοτάνη, -βότανον eandem herbam significantibus formam* porcillāca *sim. a* porcus (*sensu obsceno*) *derivandam pristinam esse sibi persuasit et formam sollemnem* portulāca *κατ' εὐφημισμόν explicavit. Sch.*]

de formis et de scriptura: *1) longe praevalet forma* portulaca (*litteris gr. p. 58, 38. 69; scriptura depravata* -tulaga, -tolaica, -telacae GLOSS.), *qua utuntur* VARRO frg. Non. p. 551, 13. CELS. (*ita ut* 2, 20, 1. 2, 29, 1. 2, 33, 2. 4, 16, 3 *sola tradita sit; var. l.* -til(l)aca *exhibet cod. J* 4, 11, 5 *et* 4, 22, 2 [*item F, sc. sec. J; deficit V*; -tulaca *T, v. Capitani, Studi Class. e Orient. 28, 1978, 208*]; 6, 6, 38 *vix recte* portlacae *ed. Marx* [-tulacae *J*, -c(l)ac(a)e *VF*, -cacle *P*]). COLVM. 12, 13, 2 (prot- *SA*); *ceterum* SCRIB. LARG. *bis*, PALLAD. *quinquies*, CHIRON *sexies et alii exceptis iis qui infra sunt afferendi.* *forma* porclaca (*sc. sono syllabarum adsimulato pro* portlaca, *quod nusquam tradi videtur* [*de* CELS. 6, 6, 38 *v. supra*]) *exstat apud* PELAGON. 371. 374 (*sed* 40 -tulaca). VEG. mulom. 3, 8, 31 (*add. ed. princ. e* PELAGON. 374; -tulaca *exhibet ipse* VEG. 1, 33. 1, 34, 5. 1, 57, 1 [-taclae, -cacle *var. ll.*]). PLIN. phys. Bamb. 12, 5; *ceterum cf. var. l.* CELS. 6, 6, 38 *supra et* -clacla *l. 84.* *inde per metathesin* porcacla (*scriptura depravata* pur- ORIBAS. syn. 4, 34, 3 Ab [*deficiente Aa*; por- La], poicacla, porcada GLOSS., porcagla PLIN. VAL. 5, 31; *cf. etiam* pulcacla, pulcaca GLOSS.), *qua forma utuntur* MARCELL. med. 1, 62. 12, 44. 20, 26 (*et ceteris locis praeter* 36, 39 -tulaca *sec.* SCRIB. LARG. 158). ORIBAS. syn. Aa *et* La 2, 10 p. 98, 11 Mø. 4, 15, 13. 4, 32, 6 (*et cet. locis exceptis p. 58, 18 et* 1, 19, 6 Aa p. 66, 1 Mø. -claclae [-cacle La]. eup. 3, 7, 11 La p. 520 -tulacae [*quem locum alii interpreti tribuit Mørland, Oribasiusübersetzungen, 1932, 37*]). RVF. podagr. 34; *ceterum occurrit in var. l. pro* -tulaca CELS. 6, 6, 38 (*v. supra*). PS. APVL. herb. 104 l. 1. THEOD. PRISC. gyn. 2 (*cod. r ut l. 16*). PS. DIOSC. herb. fem. 27. *inde* portacla (*sc. per contaminationem cum forma originaria* portulaca) *apud* ALEX. TRALL. 3, 17. 18. 32. 58 (*at* portacule 2, 165); *cf.* PLIN. VAL. 2, 28 portaglam. 3, 1 portiagla. *2) formam* porcilaca (-til- *v. l. 11. p. 57, 68*) *imprimis* PLIN. nat. *exhibet: omnibus codd. tradi videtur* 1, 20, 8 (*excepto cod. a* portulaca). 23, 143. 26, 84; *variat cum* -cilla- 20, 210. 27, 137, *quod solum exstare videtur* 26, 69. 30, 111; *inde restituitur etiam* 13, 120 (porcella, porcilia, porciliae *sim. trad.*) *et* 19, 167 (-tilaca *codd. praeter T, cuius lect.* -tulaca *praetulit André*); *ceterum trad.* PS. APVL. herb. 104 l. 10 (*in codd. interpol. Ha V; iidem exhibent hanc var. l. pro* -tulaca *etiam* l. 1. 5). ISID. orig. 17, 9, 80 (-tulaca *Lindsay*). GLOSS. med. ed. Heiberg p. 63, 14 (-cilata *var. l.*); *dubium an recte restituatur* THEOD. PRISC. eup. faen. 73 (*sec.* PLIN. nat. 20, 213; -cacla *r*, acacia *b*; *formam* -tulaca, *qua ceterum sexies usus est auctor, exhibere videtur B* [*v. indicem ed. p. 532*]). *formam* porcillago *non invenimus nisi* ORIBAS. syn. 7, 6, 4 Aa porcillagine (-cacla La, *ut etiam* Aa *ceteris locis*).

legitur inde a VARRONE, *nimirum apud artium scriptores praeter* AVG. *et* EVOD. [*langued.* pourtoulaigo; *ceterum littera prima sonora reddita (fortasse sec. arab.)*: *prov. vet.* bortolaiga, *var. prov., vasc.*; *cat.* berdolaga; *hisp.* verdolaga; *port.* beldroega, verdoega; *a formis* porcillaca, porclaca, porcacla: *var. dial. it., francog., francoprov., prov.*; *cf. M.-L. 6679. Battisti-Alessio IV 3019. Wartburg IX 226 sq. Corominas IV 709. Machado² I 411. St.*]

nomen herbarum: 1 *i. q.* '-a oleracea' *L.*, ἀνδράχνη (*quae vox gr. respondere solet*): **a** *testimonia*: PLIN. nat. 13, 120 andrachlen (*sc. genus arboris*) omnes fere graeco (graecis, graece *sim. trad.*) -ae nomine interpretantur, cum sit herba et andrachne vocetur (*item -a ponitur pro ἀνδράχνη*: DIOSC. 2, 108 p. 221, 6 ORIBAS. syn. 1, 19, 6 Aa p. 66, 1 Mø. GLOSS. *al.*). PS. APVL. herb. 104 l. 8 a Graecis dicitur cappara (*obscurum*), alii andrachne, profetae ema Areos, Daci lax, Itali -a, alii porcastrum, alii amarantos (*inde* GLOSS.). GLOSS. III 608, 29 (*sim. al.*) andraginis idest -a sive grassa gallina (*v. vol. VI 2, 1683, 79 sqq.*) vel olexon (*obscurum; cf. vol. IX 2, 572, 64 sq. et* GLOSS. pulcaca: oxon [*'ἀείζωον?' Goetz*]). *dubium, an huc pertineant*: PS. DIOSC. Vind. 2, 124 p. 196, 13 *ἀνδράχνη ἀγρία· ... Ῥωμαῖοι ἐλέκεβραμ, οἱ δὲ πορτούλακαμ* (*additum est ad Dioscoridis lemma ἀνδράχνη, sed distinguit interpolator huius herbae πλατύτερα ⟨τὰ⟩ φυλλάρια πρὸς τὰ τῆς ἀνδράχνης. an ad 2? sed synonyma diversa afferuntur ac* 4, 168 p. 316, 15 *ibid.*). GLOSS. III 574, 30 -a: c(h)am(a)eleuce (*v. vol. III 987, 53*). **b** *loci ceteri*: VARRO frg. Non. p. 551, 13 manducata -a cito tollit ([*supplere possis e. g.* ulcera *vel* dentium dolorem *coll.* PLIN. nat. 20, 210 *et* SCRIB. LARG. 53 *infra, sed fragmentum traditur in capite* de generibus ciborum]. CELS. 4, 11, 5. *cf.* SCRIB. LARG. 53 levat ... dolorem dentium -a commanducata [PLIN. nat. 20, 210. 211. 212 MARCELL. med. 12, 44]. PLIN. nat. 20, 210 venena ... restingui pro cibo sumpta). CELS. 2, 20, 1 boni suci sunt ... -a, cocleae, palmulae. 2, 29, 1 alvum movent ... urtica, -a, radicula. 2, 33, 2 simul et reprimunt et refrigerant ... -a, papaveris folium *eqs.* 4, 16, 3 *ad urinam movendam valet.* 4, 22, 2 coctam. 6, 6, 38 contrito semine (-i *Targa*) -ae mel adiciunt (VEG. mulom. 1, 34, 5. *cf.* PLIN. nat. 20, 210 s. eius). COLVM. 12, 13, 2 herbae, quas ... condire possis, ut -am (*cf. ibid.* tit. -a et battis quemadmodum serventur). SCRIB. LARG. 158 ad podagram ... bene facit (*inde* MARCELL. med. 36, 39). PLIN. nat. 19, 167 cum brassica seritur *papaver* ac -a. 20, 210 resistit ... capitis dolori ulceribusque in vino tusa et imposita (*sim. deinceps de virtutibus eius usque ad* 215). 23, 143 *nucibus* miscetur ... sucus -ae (PALLAD. 1, 27, 3 vet. med. 50, 2. *al.* PELAGON. 374 [*item* VEG. mulom. 1, 57, 1, *sed Hippiatr. gr. I p. 397, 3 θρίδακος*]. *al.*; *cf.* PLIN. nat. 20, 214 s. eius). *al.* PALLAD. vet. med. 3, 1 herba -a (CHIRON 972 VEG. mulom. 1, 33. 1, 57, 1 PS. APVL. herb. 104 l. 1. *al.*). AVG. mor. Manich. 2, 16, 41 nolite -am saltem carnibus anteponere, quae ab his coctis et colore et sapore et odore superatur. EVOD. fid. 34 *Manichaei dicunt* Christum cotidie nasci ... pati ... mori ... in cucurbitis et poris et in -a et ceteris huiusmodi rebus. *al., sc. apud medicos.*

2 *i. q.* '*euphorbia peplis*' *L.*, *ἀνδράχνη ἀγρία, peplis* (*cf.* PS. DIOSC. Vind. 4, 168 p. 316, 15 *πέπλιον· ... οἱ δὲ ἀνδράχνην ... ἀγρίαν, ... Ῥωμαῖοι πορτούλακα μίνορ, οἱ δὲ λάκτια* [*an huc trahendum etiam* 2, 124 *l. 38 allatum?*]. GLOSS. -a: peplin. *dub.*: agnasfagne [*ἀγρία ἀνδράχνη? Goetz*]. *ceterum huc pertinet* MARCELL. med. 20, 39 -a, hoc est alium Gallicum, *si recte* alum G., *i. symphytum, intellexit Hoppe, Philologus 91, 1936, 452*): PLIN. nat. 20, 210 (*cf.* 1, 20, 81) est et -a, quam peplin vocant, non multum sativa efficacior, cuius memorabiles usus traduntur (*quos v. sub 1*). CAEL. AVR. acut. 2, 19, 115 si sub pectore fuerit dolor *pleuriticus* ..., emolliendus est venter ... peplio ...; ⟨peplio vero⟩, id est -ae, silphii sucum admiscendum est (*suppl. marg. ed. Rovillii. sec. Hippocr. II 274, 3 L. πεπλίῳ. dub. utrum eadem herba respiciatur an potius ad 1 trahendum sit* chron. 5, 2, 44 *arthriticis datur cataplasma constringens ex* -ae ... foliis viridibus).

v. Onom. Porclaca.

portuōsus, -a, -um. *a* portus. *compar.* -ior SALL., (*cf. etiam adv.*). [*falsa var. l.* portuosissima *pro* im- PLIN. nat. 4, 73.]

1 *i. q. portibus instructus* (GLOSS.^{L} III Abstr. PO 38 -us locus: *[Kruse]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

abundans portibus. IV dub. Plac. po 17 [*cf.* I Ansil. po 419] -a loca dicimus ubi multi portus sunt, id est navium stationes): **a** *de locis*: Cic. de orat. 3, 69 (*in comparatione*) mare ... -um (*opp.* barbarum, scopulosum). Sall. Iug. 16, 5 *pars Numidiae* quae -ior et aedificiis magis exornata erat. Mela 2, 3 sinus -us et ideo Calos limen appellatus. Plin. nat. 3, 103 flumen (3, 106. 6, 94 f. navigabile Pomanus ... item Cabirus ..., ostio -um [-us *cod. unus*]. 6, 98). 37, 201 *Italia* -is litoribus. Sol. 11, 30 *Icaros insula* inhospita ac nullis sinibus -a. Amm. 14, 8, 14 Cyprum ... insulam. 22, 8, 43 -um ambitum. Not. urb. Const. 16, 11 terra ... sinuosis -a lateribus. *neutr. plur. pro subst.*: Sol. 2, 3 *Italiae* laterum -a orasque patentibus gremiis commercio orbis adcommodatas (*Plin. nat. 3, 41* tot ... portus). **b** *de navigatione loca -a petente* (*aliter sub 2*): Cic. fam. 6, 20, 1 navigationis longae et hiemalis et minime -ae periculum (*Toranii Italiam Corcyra petituri; cf. Liv. 10, 2, 4* laeva importuosa Italiae litora). **c** *in imagine de animo perfugium praebente*: Mar. Victorin. rhet. 1, 29 p. 236, 13 ut locus in mari sine portu navibus intutus est, sic animus, qui sine fide est, amicis esse non potest -us.

2 *vi deflexa significatur quod in portu, sinu sim. fit*: Cael. Avr. chron. 1, 1, 44 fluminales vel -ae atque stagni navigationes (*cf. Cels. 2, 15, 3 gestatio* lenissima est navi vel in portu vel in flumine. *minus probabiliter ad 1b referas*).

adv. compar. **portuōsius.** *i. q. cum pluribus portibus* (*vel portui aptius sim.*): Ivl. Val. 1, 24 quod -ius illic alveus Nili latiusque in latera descendens fidam stationem navibus ... faceret (portuosus *Müller; aliter Hist. Alex. M. I p. 29, 15 sq. Kr.*).

compos.: importuosus. *Kruse.*

***portus**, -ūs *m.* [*complures linguae cognatae eandem formationem radicis* per- *in* -tu- *cadentem exhibent, cf. avest.* pərətu-, *theod. vet.* furt, *gall.* ritu-, *cymr. vet.* rit, *fere notionem vadi, transitus (angusti) praebentes. Sch.*] *de origine*: Prisc. gramm. II 262, 13 a portatu (*v. sub illa voce*). Cassiod. in psalm. 106, 30 a portandis navibus. Isid. orig. 14, 8, 40 a deportandis commerciis. *cf. etiam* Vlp. dig. 50, 16, 59 *p. 60, 18 nec non lusus verborum p. 66, 75.* *scribitur gen. sing.* -uus CIL III 14195[9] *nisi est error lapicidae titulis geminis plur.* -uum *exhibentibus* (*v. p. 65, 55 sq.; item scribit* -uus *corrector cod. B* Plin. nat. 36, 70 *al. more suo [v. Mayhoff, ed. vol. V p. 482]; cf. acc. sing.* -uum Plavt. Mil. 1186 *P* [-um *A*]). *notatur in sigillis laterum* CIL XV 139 port (408. 630), 226 por (2647. 2661. *al.*), 2940b po(?), 2656c p; *in tegula ibid.* 6123 por. *de formis (inter nomina quartae decl.* Char. gramm. p. 55, 8B. Prisc. gramm. II 263, 10. *al.)*: *dat. sing.* -u (*testatur* Diom. gramm. I 308, 34): Caes. civ. 2, 1, 2 (-ui *var. l.*). Verg. Aen. 3, 292 (*P al.*; -us *M al.; inter exempla ablativi pro dat. positi afferre videtur* Asper gramm. Verg. p. 535, 19 [*v. Hagen in app. ed.*]). Val. Fl. 3, 42; -ui Caes. civ. 3, 100, 1 Tac. ann. 16, 23, 1. *al.* *dat. et abl. plur.*: *inter* -ibus *et* -ubus *variant codd. passim inde a* Cic. Verr. II 4, 118 (*exempla collegerunt Neue-Wagener, Formenlehre³, I 554*); *doctrina grammaticorum*: Exc. Bob. gramm. I 555, 21 dativo et ablativo in bus ut his et ab his fluctibus, -ubus. Cledon. gramm. V 47, 21 -ubus dicimus ...; antiqui enim i in u vertebant *eqs.* (*item* -ubus *veteribus tribuit* Prisc. gramm. II 365, 3). *formae secundae decl.*: *sing. gen.* -i: Tvrpil. com. 49 (*sec. consuetudinem eius, v. Rychlewska in ed. 1971 p. XXIII*). *abl.* -o: CIL VI 9190 (*a. 68*). 37807. XV 409 (*aet. imp. Hadr.?*). 2990. 3094a; *in codd.* Gloss.^L V Aa a 983, *ceterum non nisi in falsa var. l., e. g.* Plavt. Stich. 416 *A* (*ut videtur*). Verg. Aen. 5, 243 *R*. Greg. M. epist. 9, 144 in Misenati -o (*codd. duo; an recte?*); *v. etiam Onom.* *acc. plur.* -os *non exstat nisi in falsa var. l.* Cic. Arat. 131 Veg. mil. 4, 43 Pavl. Nol. carm. 17, 176. *genus neutr. vix recte suspicatur Fensterbusch ad* Vitr. 2, 8, 11 emporium ... idoneum, -um utile (*trad.*; utilem *vulgo*, i. -um emporiumque u. *Krohn*) *coll. falsa var. l.* -um *pro* -s 7, 8, 13. *legitur inde a* Lege XII tab., Naev., Plavto, Enn. *per totam latinitatem.* [*it.* porto; *sard. centr. et mer.* portu; *raet. or.* puart; *francog.* port; *prov.* port; *cat.* port; *hisp.* puerto; *port.* porto (*prov., cat., hisp., port. etiam i. q. transitus, montium fauces vel angustiae, cf. IB infra*). *cf. M.-L. 6680. Battisti-Alessio IV 3030 sq. Wagner II 299. Wartburg IX 227 sq. Corominas III 912 sq. Machado² III 1858. St.*] [*confunditur in codd. maxime cum* porticus (*v. ibi*), porta Caes. civ. 2, 24, 1. *al.* (*falsa var. l.* Plavt. Epid. 217 Cic. nat. deor. 2, 66), pontus Verg. Aen. 4, 588 Germ. 269. *al.* (*restituitur* Mela 3, 11 Plin. nat. 9, 51; *falso trad.* Gloss. IV 527, 8), pars Prisc. gramm. II 365, 3 (*restituitur* Caes. civ. 3, 39, 2) *et al.*]

I *notione prisca*: **A** *significari videtur aditus domus, ianua* (*v. Usener, Kl. Schr. IV 376 n. 38; locum, ubi Tiberis pontone transitur, vix recte intellexit Holland, v. Waszink, Gnomon 37, 1965, 186*): Lex XII tab. 2, 3 (Fest. p. 233. 375) cui testimonium defuerit, is tertiis diebus ob -um obvagulatum ito (*explicat* Fest. p. 233 -um in XII pro domo positum omnes fere consentiunt. *huc revocat editor* Gloss.^L IV Ps. Plac. p 11 -um: domum vel ianuam; interdum petitum [ad p., porticum *var. ll.*; ⟨tertiis diebus:⟩ interdum, ⟨obvagulatum:⟩ petitum *Lindsay ad* Fest. p. 233 Gloss.^L IV p. 339]. *cf.* Don. *sub B*). **B** *notio latior q. e. transitus (conferasne l. 64?) subesse videtur veriloquio vocis q. e.* angiportus (-tum): Varro ling. 5, 145 a., si id angustum, ab agendo et -u (ab angendo *Laetus; tempt. alii alia; aliter explicatur 6, 41*). Fest. p. 17 a. iter compendiarium in oppido, eo quod sit angustus -s, | id est aditus in -um| (*del. Lindsay Gloss.^L IV p. 112. inde* Gloss.^L V Aa a 983 angiporto: porto sive vico angusto. Abba an 20 a.: angustus -s). *ad A refert* Don. Ter. Ad. 578 a. id est angusta et curva via quasi anguiportus ...; alii, quod inter -us sit locus angustus, hoc est inter domos; nam domos vel -us vel insulas veteres dixerunt. *vix huc trahas l. 66. p. 62, 47.*

II *notione communi i. q.* λιμήν (*quae vox gr. respondere solet ut etiam* Char. gramm. p. 55, 8B. *et in* Gloss.; *plur. poet.* Cic. Arat. 131 Verg. catal. 5, 8 Aen. 1, 427 *et saepe in poesi; in prosa, sc. nonnisi in imag.*, Hier. epist. 1, 2, 2 in Os. lib. 3 praef. Cassiod. hist. 1, 1, 17; *plur. collect. v. infra l. 58*): **A** *proprie* (*adduntur notiones deflexae sub 2*): 1 *strictius significatur locus, qui navibus stationem tutam praebet* (*sc. sive natura factus, e. g. l. 76 sq., sive arte ut l. 62 sqq. et p. 61, 76; hic illic respicitur simul litoris pars adiacens, sed exempla audaciora ad 2a relegavimus*). *coll. usu sub I illustrato primitus significari* 'aditum terrae ab aqua petitum' *putant Wissowa, Religion und Kultus², 112 aliique, contra a notione* 'transitus per fluvium praebiti' *(cf. p. 59, 73) derivat e. g. Shipp, Glotta 31, 1951, 244 sq. coll. voce q. e.* portitor. *definitiones*: Vlp. dig. 50, 16, 59 -s appellatus est conclusus locus, quo importantur merces et inde exportantur, eaque nihilo minus statio est conclusa atque munita; inde angiportum dictum est (*vix recte ad C2 referunt viri docti quidam*). Serv. Aen. 2, 2 statio est, ubi ad tempus stant naves, -s ubi hiemant (*sim.* 10, 297 Isid. diff. 1, 535 orig. 14, 8, 39. *huic differentiae respondet* Sen. dial. 8, 7, 4 *v. p. 64, 69*). Isid. orig. 14, 8, 40 (= diff. 1, 535) -s ... locus est ab accessu ventorum remotus, ubi hiberna opponere solent. Gloss.^L I Ansil. po 417 -s: tutissima navium statio. V Aa p 842 -s: fugus (*obscurum; coni. varias congessit ed. ad loc. geminum* f 652).

a *de -u maris* (*paulo aliter sub c; respicitur lacus Gennesareth* Ivvenc. 3, 128): α *generatim*: ① *vario usu* (*exempla selecta inde a* Cic.): Naev. trag. 16 vicinum, Aquilo, me ⟨hinc in⟩ -um fer foras (*sic em. Warmington probante Wistrand, Nach innen oder nach aussen? 1946, 9*; aquilone (h)ortum *trad.*). Plavt. Amph. 149 a -u ... advenit *Sosia*. *al.* Enn. ann. 488 Brundisium pulcro praecinctum praepete -u (*cf.* Cic. Verr. II 4, 118 *Insula Syracusarum* duobus -bus cincta. leg. agr. 2, 87 *Carthago* succincta -bus. Mela 1, 71 Paneg. 8, 11, 1). Caecil. com. 1. 258. Ter. Hec. 77 isse ... ad -um. Phorm. 198. 462. Tvrpil. com. 49 *nautae* -i indigentes. Acc. trag. 371. Pompon. Atell. 38 macellus, fana, -s (*vel plur.* -us), porticus. Rhet. Her. 1, 11, 19. Cic. Arat. 131 tutos contingere -us (*gr. 346* ὅρμον ἐσερχόμενοι, Avien. Arat. 760 cum -um tenuere). inv. 2, 95 nautae ... cum adversa tempestate in alto iactarentur, ... si eo -u, quem conspiciebant, potiti essent, *eqs.* (2, 98 Verr. II 5, 30 off. 1, 151. *et al.*; *item opponuntur*: Bell. Afr. 62, 5 *onerariae* longius a -u in salo stabant. Verg. Aen. 7, 7 postquam alta quierunt aequora, ... -um ... relinquit. *sim. saepius*). Verr. II 4, 26 ad -um urbemque vestram (5, 97 Lent. Cic. fam. 12, 15, 2 Caes. civ. 1, 35, 5 Liv. 29, 24, 10. *et saepius; sim. distinguitur* oppidum: Caes. civ. 1, 31, 3. 3, 102, 7 Plin. nat. 5, 18. *al.*). 4, 117 *urbs Syracusae* -us habet prope in ... amplexu ... urbis inclusos, qui ... in exitu coniunguntur et confluunt (*sim. de eadem re*: 5, 96 ut ... ipse influat in urbis sinum -s. rep. 3, 43). 4, 118 -us ostium aditumque (5, 80 Liv. 24, 27, 8. 25, 30, 6. *al.*). 5, 30 aditu atque ore -us (*al. v. vol. IX 2, 1090, 78*). 5, 80 propter ... introitum atque ostium -us (Caes. civ. 3, 39, 2 Plin. nat. 36, 83. *al.*). Manil. 31 *testes virtutis Cn. Pompei sunt* omnes sinus atque -us (*iuxta ponitur ut*: Caes. civ. 2, 32, 12 ex -u s.que. Flor. epit. 3, 6, 11 -us, s., latebras, recessus *eqs. cf.* Paneg. 8, 6, 2 sinum -us [Heges. 4, 27 p. 286, 3]. *ceterum voces variant in contextu ut e. g. p. 63, 74*). rep. 1, 5 Themistoclem ... non in Graeciae -us per se servatos, sed in barbariae sinus confugisse (*plur. collectivo respicitur potius ipsa terra cuius -us sunt ut*: Verg. georg. 4, 390 *Proteus* Emathiae -us patriamque revisit Pallenen. Aen. 3, 382. *al.* Ov. met. 13, 711 Dulichios -us Ithacamque ... Neritiasque domus, regnum ... Vlixis [*sim.* Sil. 15, 303]. *al.*). off. 2, 14 -us manu factos (Pavl. Fest. p. 37 arte et m. facti. Sen. dial. 6, 17, 4 quos *-us* aut natura posuit ... aut adiuvit manus. Schol. Iuv. 12, 78 [*opp.* naturales]. *cf.* Verg. Aen. 1, 427 -us ... effodiunt [Flor. epit. 2, 15, 14 foderunt]. 4, 87 -us ..., parant. *al.*). Varro frg. Schol. Verg. Veron. Aen. 5, 241 Portunus ..., deus por⟨tuum porta⟩rumque praeses (*ne ad I trahas cf. idem veriloquium* ling. 6, 19 *p. 61, 74*. Ov. fast. 6, 546 *al.*; *a porta derivatur supra p. 2, 32 sq.*). Caes. Cic. Att. 9, 14, 1 ab utroque -us cornu moles iacimus (Lvcan. 2, 706). civ. 1, 25, 5 qua fauces erant angustissimae -us (*al. v. vol. VI 1, 398, 72 sqq.*). 3, 14, 1 -us litoraque omnia classibus ... teneri (*v. vol. VII 2, 1536, 76 sqq.*). Liv. 25, 11, 15 claustra -us (Cvrt. 4, 5, 19 Flor. epit. 4, 2, 20). 29, 24, 10 cum ... -s naves *tantas non* caperet (32, 18, 3. 35, 48, 6. 37, 31, 9. *cf.* Plin. nat. 4, 26 Aulis capaci nobilis -u. Sil. 8, 481 Luna ..., insignis -u, quo non spatiosior alter innumeras cepisse rates). Vitr. 5, 12, 1 naturaliter si sint bene positi *-us* (*cf. l. 63 et* Ivv. 12, 78 -us, quos natura dedit. Serv. auct. Aen. 1, 427 naturali. *sim. al.*). Val. Max. 6, 9, 8 -us ipsos, si quis modo mutis rebus inest sensus, tantam in eodem homine varietatem status admiratos arbitror *eqs.* (*-us sensibus praediti habentur ut*: Stat. silv. 2, 2, 24 gaudet gemino sub numine -s. Clavd. Don. Aen. 3, 535 p. 334, 23 *-s* nescit, quid agatur in pelago. *cf. etiam* Cic. Manil. 31 *supra*; *aliter p. 62, 29*). Cvrt. 4, 5, 21 adplicant navigia crepidini -us. Plin. nat. 6, 97 Argennus (*v. vol. II 515, 36*) *urbs* -u salubri (*abl. qual. ut*: Flor. epit. 1, 20 Brundisium inclito -u). Mart.

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

10, 104, 17 aura -um laxavit melior. MARCIAN. dig. 1, 8, 4, 1 (= INST. Iust. 2, 1, 2) flumina ... et -us publica sunt. ITALA I Macc. 14, 5 (rec. L = VVLG., *sim.* rec. X) *Simon* accepit Ioppen in -um (*gr.* εἰς λιμένα, rec. B ad usum -us). MAX. TAVR. serm. 38, 2 M. arbor erigitur, velum distenditur ... et hoc dominico securi signo -um salutis petunt *nautae* (SACR. Gelas. 410 M. [= Greg. 79, 11]. *v. etiam p. 63, 13*). *al.*

(II) *de appellatione -us (l. 18sqq. et 36sqq. congessimus attributa, quae fere per se locum indicant, cetera, ut* Herculis -s, -s Magnus, *ad Onomasticon relegantes, ubi invenies etiam quaecumque ad -us urbis Romae spectant)*: (A) *ratione varia*: PLAVT. Amph. 404 navis ⟨huc⟩ ex -u Persico venit (412. 823. *cf.* FEST. p. 217 mare Euboicum videtur significare, quod in eo classis Persarum dicitur stetisse, non procul a Thebis). CIC. Verr. II 5, 87 Odysseae (*promunturii ut e. g. ibid.* Pachyni. *cf. etiam* Ov. epist. 15[16], 275 Sigeos). CATVLL. 64, 211 Erectheum (ereptum *trad.; cf.* Ov. epist. 10, 125 Cecropios [met. 6, 445]). NEP. Ages. 8, 6 -um, qui Menelai vocatur. VERG. Aen. 5, 813 Averni. PROP. 4, 6, 15 Phoebi fugiens Athamana ad litora -s. LIV. 37, 9, 7 -um, quem vocant Achaeorum. *al.* (B) *posito nomine oppidi eiusve incolarum, ad quos pertinet -s* (*insulae* CAES. civ. 3, 8, 4): ENN. ann. 16 (*sed saturis tribuit e. g. Housman, Class. Papers III 1232sq.*) Lunai -um, est operae, cognoscite, cives ([SCHOL. Pers. 6, 9 *inepte*: -um in modum lunae factum]. LIV. 34, 8, 4. 39, 21, 4. 39, 32, 2. *addas* SCRIB. LARG. 163 *sub 2a. cf. et p. 60, 74*). CIC. inv. 2, 98 Rhodiorum. Verr. II 3, 186 Syracusano (5, 100 LIV. 25, 25, 12. *al.; cf.* CIC. Verr. II 4, 116 Syracusanorum. 5, 95 Syracusarum). Manil. 33 Caietae (*al. v. Onom. vol. II 60, 62sqq.*). Att. 7, 2, 2 eodem tempore ad portam Brundisinam venit quo ego in -um (CAES. civ. 1, 25, 4. 1, 26, 1. 3, 23, 1. 3, 100, 1. LIV. 23, 33, 4 -us Brundisinum Tarentinumque). fam. 16, 9, 1 -um Corcyraeorum ad Cassiopen (BELL. Afr. 34, 5 ad Ruspinam [*cf.* 53, 1 Ruspinae]. LIV. 45, 30, 4 ad Toronen ac montem Atho *eqs.*). CAES. civ. 3, 8, 4 a Sasonis ad Orici (Corici *var. l.*) -um. NEP. Them. 6, 1 cum ... Phalerico -u ... Athenienses uterentur *antea*, huius consilio triplex Piraei -s constitutus est (PROP. 3, 21, 23 VITR. 7 praef. 12. *al.; cf.* VAL. MAX. 9, 11, 4 Atheniensium [PLIN. nat. 2, 201. 4, 57 a Piraeo A. -u. *al.*]. CVRT. 10, 2, 1 urbis *Athenarum*. DARES 11 Atheniensem). VERG. Aen. 3, 124 Ortygiae (*sc. Deli*). *al.* (C) *posito nomine proprio -us (saepius additur* qui appellatur *sim.)*: *forma '-s Piraeus'*: LVCIL. 126 Silari ad flumen -umque Alburnum (PROB. Verg. georg. 3, 147 -s A. et eiusdem nominis mons). CAES. Gall. 5, 2, 3 -um Itium (5, 5, 1). civ. 3, 26, 4 qui appellatur Nymphaeum. LIV. 31, 45, 3 quem Gaurion vocant. 37, 16, 6 -um Phoenicunta. 37, 22, 5 quem Megisten vocant. 37, 27, 9 qui ab tergo urbis *Tei* est — Geraesticum ipsi appellant. VITR. 8, 3, 6 ad -um Piraeum. *al.* *forma 'Piraeus -s'*: LIV. 36, 43, 13 ad Corycum -um. 37, 11, 5 Pygela -um. 37, 24, 12 Megisten -um. 37, 28, 4 in Geraestico -u. MELA 3, 11 Ebora -um (pontum *trad.*). PLIN. nat. 3, 34 Citharista -s. 3, 59 Caieta -s (*al. v. Onom. vol. II 60, 67sqq.*). *al.* (D) *indicata terra, gente sim., in qua situs est -s (cf. supra l. 28)*: CIC. rep. 1, 5 Graeciae. ALF. dig. 39, 4, 15 Cretae. BELL. Afr. 3, 5 terrae Africae (LIV. 28, 43, 17. *cf.* AVIEN. carm. ad Flav. 11 Libyco). VARRO rust. 2, 4, 1 *v. p. 65, 25.* VERG. Aen. 3, 292 Chaonio. 3, 378 Ausonio (9, 98 Ov. met. 13, 708 STAT. silv. 4, 4, 52. *cf.* STAT. silv. 4, 5, 38 Ausonum). 5, 24 Sicanos. Ov. epist. 2, 108 Threicios. fast. 4, 502 ad -us, Attica terra, tuos. *al.*

β *speciatim, respicitur*: (I) *exigendum vectigal -us, portorium (cf. C1 nec non* PLAVT. Asin. 158 *sub B1)*: LVCIL. 722 qui inscriptum e -u exportant clanculum, ne portorium dent. CIC. Verr. II 2, 171 Canuleius ..., qui in -u Syracusis operas dabat, furta ... istius ... ad socios perscripserat, ea quae sine portorio Syracusis erant exportata ([*quae sequuntur v. sub C1*]. 2, 176. DON. Ter. Phorm. 150 magistri tributorum, id est publicani, o. in -u dabant inferendarum et efferendarum rerum vectigal exigentes). 2, 182 libellos ... missos sociis ex -u Syracusis, in quibus erat scripta ratio ... rerum exportatarum ... sine portorio. Manil. 16 (*antea*: qui ... exigunt *vectigalia*) quas *familias* in -bus atque custodiis *habent publicani*. VLP. dig. 50, 16, 17, 1 vectigal -us (*inter vectigalia publica*). CASSIOD. var. 4, 19, 2 -us nostros navis veniens non pavescat *siliquatici praestatione sublata*. (II) *naufragium in -u factum (cf. B3)*: PROP. 3, 7, 36 haut ulla carina consenuit, fallit -s et ipse fidem. Ov. epist. 17(18), 138 (*Leander Heroni*) fluctibus immodicis ... aequora canent vixque manet -u tuta carina suo. TAC. ann. 15, 18, 2 quamvis ducentas ferme naves -u in ipso violentia tempestatis ... absumpsisset. INSCR. Bulg. Beševliev 74, 6 (*saec. IV*). PENTAD. anth. 234, 32 (*exemplum volubilitatis Fortunae*).

b *de -bus fluminum (paulo aliter sub c)*: FAB. PICT. Fest. p. 250 ad -um, qui sit secundum Tiberim (*explicat Labeo ibid.*: via Ostiensi ad lapidem undecimum. *item in Tiberi*: VARRO ling. 6, 19 *Portuno* aedes in -u Tiberino facta [*de situ egit Wissowa, Roscher III 2786sq.*]. LIV. 40, 51, 4 locavit ... -um et pilas pontis in Tiberi[m]. CIL VI 9190 [*a. 68*] ⟨coact⟩or de -o vinar(io) [9189, 5. 6. 37807. XI 3156. *ad rem v. De Ruggiero, Diz. Epigr. III 310*]). PLIN. nat. 6, 185 *Nili* insulam ..., quae -um faceret. AVSON. 292, 1 p. 148 P. pande, duplex Arelate, tuos ... -us (*in Rhodano ut*: CIL XII 3313 -um Crindavinum ad ripam fluminis Rhodani dedit). 417, 129 p. 282 ingressus ... per ostia -us *Burdigalae* (*de eodem*: PAVL. PELL. 46). Mos. 473 qua Germanis sub -bus ostia solvis (*sc. Confluentibus, ubi -um fuisse affirmat Cüppers, Kl. Pauly I 1275, 30; vix recte ad 2b trahit e. g. Hosius, 1926 ad l.*). *fortasse huc spectat titulus corrupte traditus*: CIL X 5175 (*in agro Casinati*) macerias ... supra -um Aquinatis ... faciundas.

c *de -bus maris in ostiis fluminum sitis (cf.* SERV. Aen. 5, 281 exitus fluminum frequenter -us efficiunt [*sim.* 1, 400]. *quaedam a locis sub b allatis aegre discernuntur)*: VERG. Aen. 7, 132 (*36 fluvio succedit Aeneas cum classe sua*) a -u diversa petamus. 7, 201 fluminis intrastis ripas -uque sedetis (SERV. ante enim pro -u erat illic exitus fluminis). PLIN. nat. 3, 119 ostium *Padi* magnitudinem -us habet, qui Vatreni dicitur (*item de ostiis Padi*: 3, 120 nobili -u oppidi Tuscorum Atriae. CLAVD. 28, 495 ora Padi -usque ... flumineos). 3, 121 pars eorum *fluminum* et proximum -um facit Brundulum *eqs.* 5, 13 flumen Asanam marino haustu (*i. marina aqua*), sed -u spectabile. 5, 124 -s Achaeorum, in quem influit Xanthus Simoenti iunctus (6, 86). DARES 2 -um Simoenta (*nominatur e flumine ut*: AMM. 22, 8, 8 Athyras -s).

2 *laxius et vi deflexa*: **a** *mero fere respectu terrae vel oppidi adiacentis (exempla pauca certiora, maxime forma 'in -u'; v. quae ad 1 monuimus; distinguitur oppidum p. 60, 45sqq.)*: PLAVT. Merc. 97 dum in -u ... ambulo, hospes me ... adgnovit. VITR. 8, 3, 6 *Athenis* in asty et ad -um Piraeum ducti sunt salientes. SCRIB. LARG. 163 in Italiae regionibus nusquam eam vidi herbam nisi in Lunae -u ..., plurimum super circumdatos montes (*item in -bus herbae nascuntur*: PLIN. nat. 6, 4 -s Acone, veneno aconito dirus [*inde* SOL. 43, 1, *quem expilaverunt* MART. CAP. 6, 688 ISID. orig. 17, 9, 25]). PLIN. nat. 34, 74 Cephisodorus Minervam mirabilem in -u Atheniensium et aram ... in eodem -u *fecit* (*cf.* 35, 140 tabulam in -u Ephesi proposuit *pictor quidam*). ITALA gen. 49, 13 (Iunil. 2, 21) Zabulon ... inhabitabit ... -us navium (*gr.* παρ' ὅρμον πλοίων, *Vulg.* in statione navium. *cf.* VVLG. iud. 5, 17 Aser habitabat in litore maris et in -bus morabatur [*Lugd.* ad exitus eius *maris*]). *per metonymiam respiciuntur homines qui ibi habitant*: STAT. silv. 4, 8, 7 nec solum ... Neapolis aras ambiat: et socii -us dilectaque miti terra Dicarcheo ... sertis altaria cingat. **b** *transfertur ad ostium fluminis (vix huc pertinet* AVSON. Mos. 473, *v. sub 1b; ceterum -s et ostium distingui, e. g.* CALL. dig. 14, 2, 4 pr., *vix est quod moneamus)*: Ov. am. 2, 13, 10 qua ... Nilus ... per septem -us (portas *dett. aliquot*) in maris exit aquas (epist. 14, 107 per septem N. -us emissus in aequor. *cf. am. 3, 6, 39* septena per ostia). **c** *transfertur ad vivaria piscium in litore maris instructa*: SEN. epist. 90, 7 vivaria piscium in hoc clausa, ut ... pelago saeviente haberet luxuria -us suos, in quibus ... piscium greges saginaret.

B *tropice*: 1 *vario usu (in comparatione* CIC.): PLAVT. Asin. 158 (*lena ad adulescentem*) remigio veloque ... fuge; quam magis te in altum capessis, tam aestus te in -um refert. :: ego pol istum portitorem privabo portorio. Capt. 826 non ego nunc parasitus sum, sed regum rex regalior, tantus ventri commeatus meo adest in -u cibus. Men. 344 in istoc -u (*sc. domo*) stat navis praedatoria (*sc. meretrix*). CIC. prov. 31 mare *antea a piratis infestatum nunc* ... tamquam unum aliquem -um tutum et clausum teneri. *? de aditu (sc. contaminatione imaginum, si recte trad.; non est, quod conferas I)*: PS. CYPR. tract. 33 ipse *spiritus renovationis* est ... gradus ascensionis in caelum, ipse est enim -s introitus vitae (*trad., def. Heer, Röm. Quartalschrift 28, 1914, 104*; ipse est porta, ipse introitus vitae *Reitzenstein*).

2 *respicitur periculorum perfugium, salus, requies, otium sim. (qui respectus non omnibus sub 3, 4, 5 allatis locis prorsus alienus est). -us sunt fere res; rarius animantes sc. l. 73sq. p. 63, 31sqq. 58sqq. iuxta ponitur* statio CIC. Tull. 33 PRISCILL. tract. 4, 75 CE 1621, 3, ara CIC. Verr. II 5, 126 Mil. 90 Ov. epist. 1, 110. *al.*, perfugium CIC. Caecin. 100 Cluent. 7. *al.* (*cf.* refugium CIC. off. 2, 26. *al.*, confugium Ov. trist. 4, 5, 5. 5, 6, 2, effugium SEN. Ag. 592). *sim. al.; ceterum cf.* SERV. Aen. 11, 305 'inportunum' ... est, quod caret -u, id est quiete (*sim.* ISID. orig. 14, 8, 39).

a *generatim*: α *imagines et translationes*: (I) *accedit gen. (pron. poss. infra l. 74), quo indicatur*: (A) *quis (quid) -u utatur*: ENN. scaen. 364 neque sepulcrum, quo recipiat, habeat *naufragus*, -um corporis, ubi ... corpus requiescat malis. CIC. Verr. II 5, 126 hic -s, haec arx, haec ara sociorum *eqs.* (*de iudicio ut*: Cluent. 7 *vestrum consessum* eius fortunae miserae multumque iactatae -um ac perfugium futurum). Mil. 90 *curiam*, aram sociorum, -um omnium gentium *eqs.* (*cf.* off. 2, 26 regum, populorum, nationum -s erat et refugium senatus). SEN. Herc. f. 1072 Somne ..., -s vitae, lucis requies *eqs.* (PALLAD. hist. mon. I 42 p. 327^{D} *de castitate et paupertate*). STAT. silv. 2, 1, 70 tu (*puer*) domino requies -sque senectae (MART. 4, 25, 7 *de loco amoeno*). PLIN. epist. 8, 12, 1 *Titinius Capito*, multorum, qui aliqua componunt, -s, sinus *eqs.* (*-s dicitur homo ut*: ARATOR act. 2, 1098 *Paulum* -um sensere suum *naufragi*. *adde* STAT. *supra*). OPTAT. 4, 1 p. 121, 20 baptisma ... innocentiae -um, peccatorum ... naufragium *esse*. ZENO 1, 6, 8 (1, 4, 21 L.; *ad patientiam*) viduitatis es -s. *al.* (B) *quid -u arceatur, in -u desinat (cf. etiam infra p. 63, 9. 70. 64, 71)*: CIC. Caecin. 100 exilium ... non supplicium est, sed perfugium -sque supplici. Sull. 41 (*antea*: patrimonii naufragus) -um aliquem suorum malorum invenire. ad Brut. 13, 2 W. et fugae -s erat in tuis castris et subsidium salutis in tuo exercitu (Ov. Pont. 2, 8, 68 vos, *imagines Caesarum*, eritis nostrae -s et ara f. *aliter p. 63, 22*). LACT. inst. 6, 12, 33 sollicitudinum -s est *paupertas*. (C) *quid (quis) -um praebeat, in qua re consistat (fere per gen. explicat.)*: CIC. Sest. 18 *Gabinius* in tribunatus -um perfugerat.

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

99 in re publica fluctus excitantur, ut vigilandum sit iis, qui sibi gubernacula patriae depoposcerunt ..., ut ... tenere cursum possint et capere otii illum -um et dignitatis (*de statu hominis a negotiis vacui*: Att. 4, 6, 2 quid si cessare libeat et in o. -um confugere?). fam. 7, 30, 2 *acerba* ego non ferrem, nisi me in philosophiae -um contulissem (AVG. c. acad. 2, 1, 1 p. 24, 7 beat. vit. 1. *cf.* c. acad. 1, 1, 1 p. 3, 11 sapientiae [3, 2, 3 p. 47, 12]). VAL. MAX. 4, 7, 3 *L. Reginus* in optimo laudabilis conscientiae -u relinquendus est (*opp.* posteritatis convicio lacerandus). SEN. clem. 2, 5, 3 -um ... adversus fortunam certissimum mutui (mutuo *trad.*) auxili. dial. 12(11), 9, 7 in hoc tam procelloso ... mari (*sc. vita*) navigantibus nullus -s nisi mortis est (*cf. infra l. 47*). HOMER. 57 reddamus ... Chryseida patri, si volumus ... -us intrare salutis (*sc. morbo sanato, cf. Hom. A 97* λοιγὸν ἀπώσει. PAVL. NOL. carm. 17, 176 [*sc. vitae aeternae ut*: SACR. Leon. 897. *al.*]. VITA Hil. Arel. 2 l. 27 [*sc. verae fidei ut* SACR. Gelas. 1025 M.]. *al.*). QVINT. inst. 12, 7, 4 *orator* -um ... illum eloquentiae suae salutarem non etiam piratis patefaciet. decl. 321 p. 261, 22 nostris animis laceratis ... velut -s ille fraternitatis occurrit. APVL. met. 11, 15, 1 magnis ... fortunae tempestatibus ... actus ... ad -um quietis et aram misericordiae ... venisti (*sc. ad mysteria Isidis.* RVFIN. epist. Clement. 13, 3. *de vita aeterna*: VITA Hil. Arel. 26 l. 16. *al.*). TERT. cult. fem. 2, 9 l. 13 aetates ... requietas iam et in -um modestiae subductas. fug. 7, 3 dominus ... -um fugae demonstravit *confessoribus infirmis* (*aliter p. 62, 80 sq.*). adv. Marc. 4, 34 p. 536, 22 *Marcion* Christi ... et dei sui caelestem definit sinum et -um ([*aliter interpr. Kroymann*]. *respicitur vita aeterna ut*: CYPR. mortal. 3 sedis et securitatis aeternae [AVG. epist. 131 p. 78, 22 verae certaeque. *al.*]. *cf. l. 14 et 20; paulo aliter p. 64, 72 sqq.*). paenit. 4, 3 *paenitentia te* in -um divinae clementiae protelabit. IREN. 4 praef. 1 convertens eos *haereticos* in veritatis -um (*respicitur vera fides ut*: VINCENT. LER. 20, 7 catholicae fidei [FACVND. defens. 5, 5, 21]. *al.*; *cf. l. 15*). MAX. epist. Migne suppl. 1, 1093 tuae nobis sanctitatis fidissimus -s velut ... lumen ostensum est (*-s dicitur homo ut*: SEDVL. epist. 1 p. 2, 3 in pectoris tui -um. CASSIOD. hist. 1, 1, 17). *al.*

Ⓘ *sine gen.* (*exempla selecta inde a* SEN. contr.): CIC. Tull. 33 *adversarii* scopulo atque saxis pro -u stationeque utuntur; nam in dolo malo volunt delitescere. Verr. II 5, 153 (*antea*: ad Cn. Pompeium ... permulti ... militum confugerunt *eqs.*) quibus fuit -s apud eum, quem contra arma tulerant. prov. 38 homines ... saepe ex hoc -u (*sc. ordine senatorio*) se in illos fluctus *populares* ... contulerunt. Pis. 20 qui in ... fluctibus rei publicae navem gubernassem salvamque in -u conlocassem (*cf.* HOR. carm. 1, 14, 3 o navis ..., occupa -um [QVINT. inst. 8, 6, 44 *ad l.*: *allegorice* navem pro re publica, ... -um pro pace atque concordia dicit. SCHOL. -um: pacem. *sunt, qui aliter intellegant, v. Anderson, Class. Phil. 61, 1966, 84 sqq.*]. QVINT. inst. 10, 7, 1 [*nisi recte particulam comparativam excidisse putat Winterbottom ad l.*]. *v. etiam supra l. 3; respectum pacis externae v. p. 64, 23*). Tusc. 1, 118 -um ... paratum nobis et perfugium putemus *mortem* (*item respicitur mors*: 5, 117. Att. 14, 19, 1 *Brutus dixit se* exsilium meditari; nos autem alium -um propiorem huic aetati videbamus *eqs.* fam. 5, 15, 3. VERG. Aen. 7, 598 omnis ... in limine -us [*an nom. -s?* SERV.: securitas omnis in promptu est]. SEN. Ag. 592. Herc. f. 1131 Stygios ... -us. *al.*; *v. etiam l. 11. 71, ceterum p. 64, 5. 28*). 5, 5 in eundem -um, ex quo eramus egressi, magna iactati tempestate confugimus (*respicitur philosophia ut*: VERG. catal. 5, 8 ad beatos vela mittimus -us *eqs.* SEN. dial. 11[12], 18, 1 STAT. silv. 2, 2, 140. *al.*). Att. 7, 13, 2 commissum ... est ... a nostro duce *Pompeio*, ut e -u sine gubernaculis egressi tempestati nos traderemus. fam. 13, 66, 2 tutissimum sibi -um provinciam istam duxit esse. OV. epist. 1, 110 (*ad Vlixen*) tu citius venias -s et a[u]ra tuis (*-s dicitur homo ut*: trist. 5, 6, 2 qui mihi confugium, qui mihi -s eras. CE 1621, 3 [*a. 601*] stacio miseris et -s eginis [*i. egenis*]. *deus eiusve manus*: PAVL. NOL. carm. 24, 67 -s et salus cunctis. SEDVL. carm. pasch. 3, 234 *Petro in aqua ambulanti* -s fuit illa manus *Christi*). trist. 4, 5, 5 veritus non es -us aperire fideles ... rati *meae*. 5, 11, 14. LIV. 44, 39, 2 castra munita -um ad omnis casus exercitus ... esse. SEN. contr. 2 praef. 4 duobus filiis navigantibus (*sc. foro se parantibus*) te *tertium* in -u retineo (*respicitur status hominis a negotiis vacui ut*: SEN. dial. 9, 5, 5. 10, 18, 1. epist. 19, 2 in freto viximus, moriamur in -u. QVINT. inst. 12, 11, 4. CLAVD. 17, 62 privatum ... -um. *v. etiam supra l. 3. infra l. 81 sqq.*). SEN. Ag. 790 (*loq. Agamemno domum revertens*) optatus ille -s aerumnis adest (*per dat. indicatur quid arceatur, in -u desinat ut*: Herc. O. 1021 mors sola -s dabitur aerumnis meis). QVINT. inst. 12 prooem. 3 iam ... rarus, qui tam procul a -u recessisset, reperiebatur (*-s praebet argumenta facilia, trita; sim.*: NEMES. cyn. 61 ratis *mea* ... sueta ... tutos ... sinus percurrere remis nunc primum ... -us ... fideles linquit). AVG. in psalm. 106, 15 periclitantem ... mari placato ad -um perduxit *deus* (*respicitur vita aeterna ut supra l. 25 et* PS. AVG. catacl. 1, 1 COMM. apol. 64. 792). *al.*

β *comparationes et similitudines*: CIC. inv. 1, 4 ut homines ingeniosissimi quasi ex aliqua turbida tempestate in -um sic ex seditiosa ... vita se in studium aliquod traderent quietum (*respicitur status hominis negotiis vacui ut*: Mur. 4. de orat. 1, 255 ut ... tamquam -um aliquem expectem ... solitudinem *senectutis* [off. 3, 2]. PETRON. 118, 2 HIER. epist. 43, 3, 1. *cf. etiam supra l. 3 et 65 sqq.*). 1, 47 ut locus sine -u navibus esse non potest tutus, sic animus sine fide stabilis amicis non potest esse. S. Rosc. 79 restare tibi videbatur servorum nomen, quo quasi in -um ... confugere posses. Planc. 94 si non eum petat -um *navis* (*sc. res publica*), quem ego aliquando probarim, sed alium *eqs.* Brut. 8 tamquam in -um confugere ... non inertiae ..., sed otii ... honesti. Cato 71 *comparatur mors* (*cf. p. 63, 47*). PROP. 3, 24, 15 Veneris torrebar aheno ...; -um tetigere carinae ...; nunc demum ... resipiscimus *eqs.* OV. am. 2, 9, 32 ut ... carinam tangentem -us ventus in alta rapit, sic me saepe refert ... Cupidinis aura *eqs.* APVL. Socr. 8 p. 140 *avibus fessis* terra ceu -s est. *al.*

𝔟 *speciatim*: α *forma* 'in -u navigare, esse *sim.*' (*sc. tutum, quietum esse; v. Otto, Sprichw. n. 1455. aliter* PLAVT. Capt. 826 *sub 1*): TER. Andr. 480 nunc huius peric[u]lo fit, ego in -u navigo (PAVL. NOL. epist. 4, 3 salutis [*sc. vitae religiosae*]. SEDVL. epist. 2 p. 173, 12. *in comparatione*: AVG. beat. vit. 5 p. 92, 18 in qua philosophia quasi in -u navigem). CIC. fam. 9, 6, 4 (*ad Varronem*) his tempestatibus *rei publicae* es prope solus in -u fructusque doctrinae percipis (OV. rem. 610 in ... suae -u paene salutis erat. SEN. epist. 72, 10 nondum in sicco, iam in -u sunt, *qui sapientiae adludunt.* CYPR. patient. 16 in -u Christi. ENNOD. epist. 3, 14, 2 p. 82, 10 sanitas vestra. 9, 30, 7 p. 253, 14 fides nostra *catholica* apud eum *Theodericum*). SEN. dial. 7, 19, 1 aetatis *more Epicureo* in -u et ad ancoram actae quietem. PRVD. c. Symm. 1 praef. 62 -u placido tuta quieverat *navis catholica* (*cf.* AVG. *sub 3a*). OROS. hist. 5, 1, 11 tributa dependimus, ne bella patiamur, ac per hoc in -u ... consistimus. SIDON. epist. 1, 1, 4 de qua *versuum opinione* mihi iam pridem in -u iudicii publici ... gloriae ancora sedet. β *forma* '-s est (videtur)' *cum subst. verbali, inf., enunt.*: CIC. Phil. 12, 7 optimus est -s paenitenti mutatio consili. SEN. epist. 104, 22 unus est ... huius vitae fluctuantis ... -s eventura contemnere *eqs.* (*cum inf. ut*: PLIN. nat. 25, 24 mori. IVST. 23, 3, 8 tutissimus -s consiliorum visus est *Pyrrho* ... decernere in Sicilia *eqs.*). LACT. epit. 47, 1 una ... spes hominibus vitae est, unus -s salutis ..., si ... deum ... cognoscant *eqs.*

3 *imagine naufragii in -u facti respicitur periculum inexspectatum, clades inopinata sim.* (*usum proprium v. p. 61, 65 sqq.; locutionem fere proverbialem subesse testatur* HIER. c. Ioh. 37 *sub b; v. Otto, Sprichw. n. 1454*): 𝔞 *vario usu*: CIC. de orat. 1, 174 ego tibi *in minimis peccanti* ullam causam maiorem committendam putem? citius hercule is, qui duorum scalmorum naviculam in -u everterit, in Euxino ponto Argonautarum navim gubernarit. PROP. 2, 25, 24 (*ad aemulum amore nimis confisum*) an quisquam in mediis persolvit vota procellis, cum saepe in -u fracta carina natet? SEN. contr. 2, 6, 4 (*ad senem luxuria diffluentem*) navem in -u mergis; alter solito tempore labitur, alter insolito. SEN. epist. 14, 15 promittere tibi hoc non ... possum ...; perit aliqua navis in -u, sed quid tu accidere in medio mari credis? PS. QVINT. decl. 9, 12. 12, 23 (*frumentum sero ad civitatem esurientem pervenit*) in -u naufragium fecimus et frumentum ad ancoras perdidimus. HEGES. 5, 27 p. 362, 27 (*Titus ad milites*) nihil ... novum, si adhuc vos in ipso -u consummandi cursus periculum manet. ANIAN. Chrysost. hom. 15, 9 p. 45, 3 S. AVG. serm. 257, 2 'omnis homo mendax' (*psalm. 115, 11*); ... haec ibi garriens requiescere sibi securus videtur tamquam in -u mendacii, ubi faciat naufragium *eqs.* PS. AVG. serm. ed. Mai 29 ut in eo, quod paenitentiae festinavit ad -um *Iudas Iscariotes*, ibi incideret aeternum ... naufragium. PETR. CHRYS. serm. 7, 2 (*ad Matth. 6, 16*) hypocrita ..., enatasti ieiunii pelagos et in ipso -u ieiunii naufragasti. PS. EVSEB. GALLIC. hom. 40, 7 G. *al.* 𝔟 *in exordio dicti vel scripti* (*cf. sub 5 allata exempla*): QVINT. inst. 4, 1, 61 turbari memoria ... nusquam turpius *quam in prooemio orationis* ...; et pessimus certe gubernator, qui navem, dum -u egreditur, impegit (HIER. epist. 57, 12, 2 egredientes de -u statim inpegimus, *sc. iam in initio versionis errantes* [*sim.* adv. Rufin. 2, 15 p. 437C]). HIER. c. Ioh. 37 p. 390A hoc *in exordio apologiae* satis imperite *dictum est*; in -u, ut dicitur, naufragium.

4 *respicitur potius finis vel propositum actionum, contentionum* (*viae p. 65, 18*): 𝔞 *quarumlibet*: α *imagines et translationes*: CIC. de orat. 3, 7 *spes contentionesque nostras saepe* ante in ipso cursu obruuntur, quam -um conspicere potuerunt. fin. 5, 15 ut, quem in -um se recipiant, scire non possint, *qui summum bonum ignorant* (*an ad 2? sed cf.* SEN. *sub β*). OV. epist. 15(16), 26 (*loq. Paris*) *Venus* deferat in -us ... mea vota suos (*cf.* ENNOD. epist. 1, 14, 5 p. 25, 23 *dei* clementiae est ... fluctuantibus -um parare desideriis). ars 2, 10. SEN. dial. 8, 7, 4 alii petunt illam *contemplationem*, nobis *Stoicis* haec statio, non -s est. STAT. silv. 1, 2, 203 (*ad novum maritum*) durum permensus *es* iter coeptique laboris (labores *Otto*) prendisti -us. LACT. inst. 6, 8, 5 caeleste lumen ... sic gubernabit, ut ad summum sapientiae virtutisque -um ... perducat (*cf.* PELAG. in Eph. 4, 14 -um perfectionis. PETR. CHRYS. serm. 168 p. 639B caelestis intellegentiae ... -um. PS. EVSEB. GALLIC. hom. 58, 2 G. -um consummationis). CLAVD. 22, 314 *consulatus* -s honorum semper erat. PETR. CHRYS. serm. 8, 1 *quadragesima peracta* Paschae -um ... intremus. β *comparationes et similitudines*: CIC. fam. 1, 9, 21 ut in navigando tempestati obsequi artis est, etiamsi -um tenere non queas, ... sic *eqs.* (*comparatur res publica gubernanda*). VERG. georg. 1, 303 invitat genialis hiems *agricolas ad convivia* curasque resolvit, ceu ... cum iam -um tetigere carinae *eqs.* SEN. epist. 71, 3 (2 ad summum bonum, propositum totius vitae tuae, respice) ignoranti, quem -um petat, nullus suus ventus est. QVINT. inst. 2, 17, 24 *artem loquendi non esse positam* in eventu ...; nam et gubernator vult

[Plepelits]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

salva nave in -um pervenire; si tamen . . . fuerit abreptus, non ideo minus erit gubernator. PLIN. epist. 9, 26, 4 sunt . . . maxime mirabilia, quae maxime inexspectata . . .; ideo *gubernator mari tranquillo* . . . inglorius subit -um; at *in tempestate* . . . clarus *est*.

b *scribendi, dicendi*: Ov. ars 3, 748 sed repetamus opus; mihi nudis rebus eundumst, ut tangat -us fessa carina suos. rem. 812 hoc opus exegi . . .; contigimus -us, quo mihi cursus erat. fast. 2, 863 venimus in -um libro . . . peracto *eqs.* HOMER. 1066 STAT. Theb. 12, 809. silv. 4, 4, 89 Thebais optato collegit carbasa -u. HIL. trin. 12, 1 (*in initio libri ultimi*) tendimus tandem . . . ad tutum securae fidei . . . -um (*ibid.* ad . . . -um optati litoris). HIER. epist. 1, 2, 2. in Ezech. lib. 14 praef. ad -um explanationum prophetae Hiezechielis pervenire (*postea*: ad finem . . . perduxero. *item indicatur opus scribendum per gen.*: BOETH. in Porph. comm. sec. 5, 24 p. 347, 25 promissi operis -um tenemus). in Os. lib. 3 praef. RVFIN. Orig. in gen. 9, 1 p. 86, 27 -um salutis. CASSIAN. conl. 8, 25, 5 silentii -um (22, 16. 24, 26, 19 VITAE patr. Iurens. 175 M. *v. etiam* CASSIAN. *sub 5*). ALC. AVIT. carm. 5, 721 BOETH. herm. sec. 6, 14 p. 503, 26. VITAE patr. Iurens. 22 M. -um recti tramitis (*gen. poss.*).

c *cursus solis*: STAT. Theb. 1, 158 quem *polum* sol emissus Eoo cardine, quem -u vergens prospectat Hibero (porta . . . Hibera *recc.*).

5 *respicitur potius initium actionis, maxime scribendi, dicendi* (*cf. 3b; in comparatione* CIC., *et* Ov. epist.): CIC. Tusc. 4, 9 *mavis* statimne nos vela facere *disserendo* an quasi e -u egredientes paululum remigare? VARRO rust. 2, 4, 1 (*praecedunt orationes eorum, qui in Epiro greges possident*) quis e -u post Italico prodit ac de suillo pecore expedit? Ov. epist. 16(17), 238 fallitur augurio spes bona saepe suo: omnibus invenies, quae nunc iactantur in alto, navibus a -u lene fuisse fretum. ars 3, 100 me flaminibus venti maioris iturum, dum sumus in -u, provehat aura levis. QVINT. inst. 10, 7, 23 hoc, *sc. oratio suspensa, fit*, dum egredimur e -u, si nos nondum aptatis satis armamentis aget ventus *eqs.* HIER. epist. 123, 3, 1 nobis de -u egredientibus quasi quidam scopulus opponitur, ne possimus ad pelagi tuta decurrere, et apostoli Pauli . . . profertur auctoritas. tract. in psalm. II p. 46, 4 in ipso statim principio . . . et licet necdum -um expositionis inchoavimus, et tamen obscurissimae nobis quaestiones incumbunt. CASSIAN. conl. 1 praef. 3 mihi nunc in -u silentii constituto immensum pelagus aperitur, ut . . . quaedam tradere audeam memoriae litterarum (*cf. l. 16*).

C *peculiaria* (*usu technico ad administrandam rem publicam pertinenti*): **1** *transfertur ad portorium* (*sc. maritimum praeter l. 58 et fortasse 60*) *vel ius portorii exigendi* (*ad rem v. Vittinghoff, RE XXII 348, 20sqq.; exempla ubi viget notio localis v. p. 61, 53*): CIC. Verr. II 2, 171 (*quae praecedunt v. p. 61, 56*) -um (portorium *Cobet*) autem et scripturam eadem societas habebat (Manil. 15 neque ex -u neque ex decumis neque ex s. vectigal conservari potest. Att. 5, 15, 3 magistros scripturae et -us [et] nostrarum dioecesium. *adde* leg. agr. 2, 80 *et* Att. 11, 10, 1 *infra. cf.* Ps. ASCON. div. in Caec. p. 196, 20 *s. v.* 1. portorius). leg. agr. 2, 80 (*antea*: populi Romani vectigalia) quid nos Asiae -s, quid scriptura (*Gebhardt*; Syriae rura *sim. trad.*, S. ora *ed. Clark*, litora *ed. Früchtel*), quid omnia transmarina vectigalia iuvabunt *eqs.*? (Att. 11, 10, 1 operas in -u et scriptura A. pro magistro [magno *sim. trad.*] dedit. *forma* quadragesima -us A.: INSCR. Dessau 9490. Année Epigr. 1924 n. 80. *huc traxit Vittinghoff, l. c. 373*, CIL III 447 = 7149 [portoriorum *solverunt edd.; sed cf. p. 56, 54sq.*). ALF. dig. 50, 16, 203 in lege censoria -us Siciliae (CIL III 14195^{4} [*aet. imp. Traiani*] promag(ister) -uum provinc(iae) S. [*item in tit. geminis ibid. sequentibus, nisi quod sing.* -uus *exhibet* 14195^{9}]). CIL II 1085 (*aet. imp. Sept. Sev.*) disp(ensator) -us Ilipensis. VIII 4508, 4 (*a. 202; ex oppido Numidiae interioris q. d. Zarai*) lex -us . . . instituta (*ibid.* 21. *adde* ALF. *supra*). X 7225 act(or) port(us) Lilybit(a)ni. INSCR. Année Epigr. 1930 n. 29 (*saec. II?*) conductor XXXX Galliaru⟨m⟩ et -us Lirensis (*de portorio mediterraneo cogitat Vittinghoff, l. c. 353sqq., qui confert* INSCR. Dessau 9019 proc(uratori) XL Galliarum et -us *et titulum incertae solutionis* Année Epigr. 1931 n. 26 P. P. L. ripe Rheni). COD. Theod. 11, 28, 3 conductores diversorum -uum ac vectigalium.

2 *in appellandis horreis quibusdam ad opus figlinum reponendum factis* (*sc. in -u sitis vel -u instructis, cf. Dressel CIL XV p. 37sq. et Steinby, RE Suppl. XV 1512, 7sqq.; vix huc* VLP. dig. 50, 16, 59, *v. p. 60, 18*): **a** *in sigillis laterum*: INSCR. Dessau 8660 (*a. 123; male lecta est* CIL XV 2393) ex fig(linis) Intellianis de por(tu) Cor(nelii). CIL XV 409 opus ex pr(aedis) P. M(arci) Crisp(i), de -o Parrae (*aet. Hadr. ut* 410 -us P. [411]). 139 ex pr(aedis) Dom(itiae) Luc(illae), port(u) Lic(ini), figl(inis) Kanini(anis) (*saec. II ut* 226. 630. *ad aet. Carac. spectat* 408. *cf.* CASSIOD. *sub 2*). **b** *loci ceteri*: CIL XV 2647 a-c port(us) *vel* (de) por(tu) P. A(. . .)H(. . .) (*in amphoris ut e. g.* 2656 a-c. 2990 (de) -o Lucid(i). 3094 a-c (de) -o populi [?]. *inscr. congessit Dressel ad* 2647). 6123 (*in tegula*) ut deferantur *tegulae* at por(tum) Neapo(litanum). CASSIOD. var. 1, 25, 2 propter Romanae moenia civitatis . . . -um Licini (Lucini *sim. var. l.*) . . . reparari iussio nostra constituit, ut XXV milia tegularum annua illatione praestaret, simul etiam -ubus iunctis, qui ad illa loca antiquitus pertinebant.

appendix *syntactica et stilistica ad II*: **1** *iuncturae verbales potiores respicientes*: **a** *naves, navigantes, naufragos in -um venientes*: NAEV. trag. 16 ⟨in⟩ -um fer foras ([*si recte restituitur, v. p. 60, 30sq.*]. *de vi ventorum, fluctuum ut*: LVCAN. 2, 623. *cf.* PLAVT. Asin. 158 aestus te in -um refert [ALF. dig. 39, 4, 15]. RHET. Her. 1, 11, 19 in -um . . . delata est [VERG. Aen. 7, 22. *al.*]. STAT. silv. 2, 1, 179 in Isthmiacos prolatus . . . -us). PLAVT. Amph. 731 in -um advecti sumus (Merc. 388. *cf.* CAECIL. com. 1 ad -um [a -u *Quicherat*] sum provectus. CIC. inv. 2, 154 navis in -um pervehitur [Att. 14, 19, 1]. Mur. 4 in -um . . . invehuntur [*cett. v. vol. VII 2, 130, 54sqq.*]. AMBR. exc. Sat. 1, 44 in -um . . . evectus). Bacch. 236 ecquae advenerit in -um . . . navis (Men. 340. *cf.* Poen. 114 in -um navi venit [CIC. Cato 71. *al.*]. Stich. 369 in -um . . . pervenit [CIC. nat. deor. 3, 89. *al.*]). 294 in -um recipimus (*reflexive*: CIC. fin. 5, 15 off. 3, 2 CAES. civ. 2, 22, 4. 3, 14, 2 BELL. Alex. 47, 1. *aliquem* -u recipere: CAES. civ. 1, 35, 5. 3, 102, 7 Ov. met. 13, 710. *al.* [-s recipit: CAES. civ. 3, 27, 1]. *cf.* -u accipere: VERG. Aen. 3, 78. LIV. 36, 5, 5 [-s accipit: VERG. Aen. 3, 707 AVG. c. acad. 1, 1, 1 p. 3, 11. *al.*]. -u excipere: Ov. epist. 16 [17], 8 [-s excipit: SEN. nat. 5, 18, 7 CE 97, 13]. *v. etiam l. 23*). CIC. Arat. 131 contingere -us (*v. vol. IV 715, 45sq. et cf.* VERG. georg. 1, 303 -um tetigere [Aen. 4, 612. *al.*]. Ov. trist. 1, 11, 25 attigero -um [TAC. hist. 4, 49, 3]). inv. 2, 95 si eo -u . . . potiti essent (LVCAN. 5, 589). S. Rosc. 79 in -um . . . confugere (Brut. 8. *al.*; *cf.* Sest. 18 in . . . -um perfugerat. CAES. civ. 3, 24, 2 in -um refugiebant). Verr. II 5, 138 quem in -um numquam hostis accesserat (VERG. Aen. 5, 813 -us accedet. QVINT. inst. 10, 7, 1 ad -um [OPTAT. 2, 7 p. 44, 9]. *cf.* Ov. trist. 4, 4, 58 -us . . . navis adit [FRONTIN. strat. 1, 4, 14. *al.*]). Sest. 99 capere . . . -um (CAES. Gall. 4, 36, 4 BELL. Alex. 9, 4. *cf.* HOR. carm. 1, 14, 3 occupa -um [epist. 1, 6, 32 LIV. 37, 32, 1. *al.*]. *cf. et p. 60, 73*). Planc. 94 *navis* si non eum petat -um (VERG. Aen. 5, 32. *al.*; *cf.* Ov. epist. 15 [16], 275 repetam [met. 14, 232. *al.*]. AVG. epist. 131 p. 78, 22 appeteret). BELL. Afr. 3, 5 nullum -um . . ., quo classes decurrerent (LIV. 24, 36, 3 in . . . -um [37, 13, 4]). NEP. Chabr. 4, 2 -um intrare (*v. vol. VII 2, 58, 14sqq. 74sq.*). VERG. Aen. 3, 292 -u . . . subimus (*trans.*: SIL. 11, 485 PLIN. epist. 9, 26, 4). *al.* **b** *naves, navigantes e -u egredientes*: PLAVT. Bacch. 288 e -u . . . navis solvitur (*item* e(x) -u: CIC. Mur. 4 CAES. Gall. 4, 28, 1. a -u: FLOR. epit. 3, 10, 16. de -u: AVSON. 446 p. 393, 13 P. 469, 3 p. 4 Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 40, 4 G. *sed abl. nudo*: AVIEN. carm. ad Flav. 11). 289 -u eximus (*item abl. nudo*: Ov. met. 11, 474. e(x) -u: CIC. Verr. II 5, 100 CAES. civ. 2, 4, 5 PLIN. nat. 7, 85. *cf.* CAES. civ. 3, 7, 2 ex -u prodire). CIC. Verr. II 5, 86 egreditur . . . e -u (*v. vol. V 2, 284, 17sqq.; cf.* CAES. civ. 3, 14, 1 a -u progressus [SIL. 14, 357 -u]). Att. 3, 19, 1 ex tuo -u proficiscar (*item* e(x) -u: CAES. Gall. 3, 14, 2 ALF. dig. 39, 4, 15 LIV. 25, 25, 12. *al.*). BELL. Alex. 45, 4 ex -u procedebant (47, 1). VERG. Aen. 3, 10 -us . . . relinquo (7, 7. *al.*; *cf.* 3, 124 linquimus [3, 289. *al.*]). 3, 72 provehimur -u (*cf.* LIV. 28, 30, 6 e -u . . . evectus [37, 29, 5]). Ov. epist. 17(18), 10 e -u navita movit iter (*cf.* Ib. 618 a -u . . . vertit iter. LIV. 37, 23, 6 e -u movit). VAL. FL. 2, 405 -us fugeret (STAT. Theb. 7, 140). *al.*

2 *locutiones indicantes quid in -u fiat, sit*: **a** *cum praepos.*: PLAVT. Bacch. 293 ratem turbare (tardare *Haupt*) in -u (Capt. 826 commeatus meo adest in -u. 873. Men. 344 stat navis. Merc. 97 ambulo. *et saepissime*). Capt. 837 nescio quem ad -um nactus es, ubi cenes (929. Merc. 108 eam reliqui ad -um in navi. 328 Most. 352 Rud. 91. *al.*). Epid. 14 apud -um te conspexi (Stich. 153 TER. Phorm. 198. AVR. Fronto p. 87, 13 v. d. H. [Porcium *man. alt.*]). CAES. civ. 3, 40, 5 naves . . . relictas intra -um adgressus . . . incendit. **b** *abl. loci*: VERG. Aen. 7, 201 -u . . . sedetis (*item in poesi* [*sed neglexímus talia qualia* 5, 243 -u se condidit alto]: HOR. epod. 9, 19 -u latent puppes. GERM. 269 STAT. Theb. 9, 401. *al.*). LIV. 37, 28, 5 in insula . . . ancoras -u occulto iecit (*in prosa oratione ut*: VITR. 7 praef. 12 fuerat Piraei -u. PLIN. nat. 2, 184 Patalis, celeberrimo -u. AVSON. 459 p. 400, 3 P. navem -u Pylio molientem [*i. morantem*]. BOETH. herm. sec. 6, 14 p. 503, 26).

3 *epitheta notabiliora*: CIC. Arat. 131 tutos (*sc. a tempestatibus ut*: prov. 31 t. et clausum. Planc. 94 fam. 13, 66, 2. CAES. civ. 3, 26, 4 ab Austro. *al.* LIV. 37, 16, 6 navibus a maritima vi. *al.* VITR. 2 praef. 4 naturaliter. *al.*). Planc. 94 tranquillum (SEN. dial. 10, 18, 1 HIL. trin. 12, 1 AMM. 23, 6, 46. *al.*). PROP. 3, 19, 7 placidum (Ov. trist. 4, 4, 58. *al.*). Ov. trist. 4, 5, 5 fideles (NEMES. cyn. 61. *cf.* ZENO 1, 6, 8 [1, 4, 21 L.] fidissimus [HIER. epist. 3, 3, 1. *al.*]). SEN. Ag. 790 optatus (SIL. 11, 485. *al.*; *cf.* PRISCILL. tract. 4, 75 optabilis. AMM. 30, 8, 14 exoptatus). Med. 623 lentis (*i. tranquillis; aliter vol. VII 2, 1163, 63, sed cf. ibid. 1164, 24sqq.*). clem. 2, 5, 3 certissimum (SYMM. epist. 7, 49). dial. 6, 17, 4 quietissimum (LVCAN. 9, 43 STAT. Theb. 5, 469. *cf.* -s quietis *p. 63, 19sqq.*). PLIN. nat. 4, 26 capaci (*cf. p. 60, 73sqq.*). 6, 97 salubri (*cf.* QVINT. inst. 12, 7, 4 salutarem [PLIN. epist. 6, 31, 17. *al.*]. *cf.* -s salutis *p. 61, 5 nec non 63, 13*). STAT. silv. 2, 2, 140 securos (*cf.* -s securitatis *p. 63, 26*). *al.*

homoeoprophora et lusus verborum: PLAVT. Capt. 869 tantum . . . porto a -u tibi boni (*cf.* Merc. 161 a -u adporto [Stich. 295. *cf.* 338]. LVCIL. 722 e -u exportant). ENN. ann. 488 pulcro praecinctum praepete -u. POMPON. Atell. 38 -s, porticus. VARRO frg. Schol. Verg. Veron. Aen. 5, 241 por⟨tuum porta⟩rumque (CIC. Att. 7, 2, 2 PAVL. PELL. 46).

deriv.: portitor, portuensis, portuosus; Portunus.

compos.: angiportum (-portus; *a porta derivatur vol. II 46, 61*); *cf.* opportunus *nec non nomina locorum, e. g.* Sacriportus.

v. Onom. (*cf. quae p. 61, 7sqq. monuimus*). Plepelits.

1. *pōrus, -ī m., πῶρος (*sed v. Theophr. infra sub 1*). *scribitur* -rr- ORIBAS. syn. 7, 43 tit. La. ALEX. TRALL. 2, 265 *et passim.* *for-*

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mae gr.: gen. pl. -on ORIBAS. syn. 1, 35, 2 Li p. 89, 18 Mø. (*in app.*), *acc. pl.* -us *ibid.* 3, 15 pr. (Aa *ut* 3, 17 pr.; *ceterum* eup. 4, 120 La p. 625 *bis iuxta* -os; *an per confusionem vocalium ut l. 30?*).

1 *de lapide* (*si recte huc traximus; apud Theophr. lapid. 7, unde pendet* PLIN. nat. 36, 132 *infra, vocatur* πόρος, *quem eundem esse ac* πῶρος *putant Liddell-Scott-Jones, Lex. s. v.; sed alium lapidem sui generis intellegunt e. g. Blümner, Technologie III 57, 8 et Eichholz in ed. Theophr. 1965 ad l.*): PLIN. nat. 36, 53 *harena* Thebaica polituris accommodatur et quae fit e -o lapide aut e pumice (toro *var. l. ut etiam loco insequenti*). 36, 132 (*cf.* 1, 36, 28) *lapidi* Pario ... similis candore et duritia, minus tamen ponderosus qui -us vocatur (*inde* ISID. orig. 16, 4, 24). 2 *technice (sec. gr.) de articulorum nodis, callis sim., quibus arthritici vexantur*: CASS. FEL. 52 p. 136, 5 -i nascuntur, ex quibus aegrotantes lapides similes gypso emittunt (*an eodem errore quo Cael. Aur. infra l. 81 intellexit 'transitum'?*). ORIBAS. syn. 1, 35, 2 Aa p. 89, 20 Mø. ad podagricis et artriticis qui adhuc nondum -os fecerunt (*om. La, sed cf.* Li *al.* constitutio fit -on). 3, 15 pr. Aa *emplastrum quoddam* -us in articulis solvit (*gr.* ἠγκυλωμένα). 9, 56, 4 La p. 389 *umor* in articulis permanens ... gluttinosus fit et ex hoc fiunt -i, id est tobi, *sc. tofi*, generantur (Aa tubi lapedosi exinde per nodos nascuntur, quos Graeci -os vocant). eup. 2, 1 A 18 La *ut ammoniacum* in articulis -os solvat (dis- Aa). *al. apud eundem.* RVF. podagr. 26 inviscatos -os resolutos fuisse. 32 faciunt -os *desiccativa medicamenta*. ALEX. TRALL. 2, 265 ('ad -os') ad tuberosos et calcitrosos et ad lapidosos -os. *et saepius ibid.*

2. ***porus, -i** *m.*, πόρος. *scribitur* pur- VINDIC. gyn. p. 442 rec. G. GLOSS. *et in var. l.* HIER. in Matth. 15, 17 SORAN. p. 28, 9 PAVL. PETRIC. Mart. 1, 284. *acc. pl. gr.* -us *exhibent* HIER. *l. c.* CASS. FEL. 51 p. 131, 12 VINDIC. gyn. p. 442 rec. G. p. 443 rec. D, *fortasse etiam* ORIBAS. syn. 1, 2, 2 Aa p. 33, 7 Mø. eup. 4, 1, 7 La p. 527 *et var. l.* SORAN. p. 28, 9, *nisi formam confusioni vocalium infimae Latinitatis tribuas.* [*falso editum est olim* -i meatus *pro* permeatus PLIN. nat. 20, 228.]

i. q. meatus, sc. sive vena sive foramen, πόρος (*quam vocem ubi in gr. respondet infra indicare supersedimus; eam explicant*: HIER. in Matth. 15, 17 meatus [GLOSS. med. ed. Heiberg p. 63, 18. *v. l. 56. 66. 75*]. VINDIC. med. 5 vias [CAEL. AVR. chron. 3, 3, 46. 3, 8, 130. *al.* CASS. FEL. 51 p. 131, 12. *cf. l. 60 nec non 68*]. VINDIC. gyn. p. 442 rec. G foramina [GLOSS. -us: f. vesicae vel testiculorum vel matricis. *cf. l. 43*]. ISID. orig. 11, 1, 80 -i corporis ..., qui Latine proprie spiramenta dicuntur, eo quod per eos vivificus spiritus exterius ministretur [*cf. l. 50. 55*]. GLOSS. puruys: venae [*cf. l. 58 et p. 68, 4*]; *ceterum respondere videntur* canalis *l. 44sq.*, exitus *l. 62; v. et infra l. 79sqq.*): 1 *in corpore animantium*: CHIRON 680 urito bene, ita ut ipsum -um urinae non uras (*sed loco gemino 731* foramen, qua urina emanare consuevit; *ceterum 488* canalis urinae. *cf.* ureticus -us: HIPPOCR. aer. 9 [*A*; prorsus *P m. pr.*, canalis *m. alt.; gr.* οὐρητῆρ]. VINDIC. med. 9. CAEL. AVR. chron. 5, 3, 55 ob tumorem urinalium viarum, quas Graeci u. -os appellant [*sim.* CASS. FEL. 51 p. 131, 12]. *al.; huc pertinet* PS. THEOD. PRISC. ves. vit. 1 p. 262, 6 -i ... naturae ipsius). AMBR. hex. 3, 9, 39 subtilibus -is (*var. l.* vaporis *vel* vaporibus) in cordis sui, *i. sturnorum*, sedem ducentibus *venenum* (*Eustath. Basil. hex. 5, 4, 7* spiramina). 5, 4, 11 cum ipse *pulmo* sit ⟨-is⟩ plerisque penetrabilis (*add. ed. Rom.; cf. Basil. hex. 7, 1 p. 149^B* πολύπορον, *Eustath.* patulus. *v. etiam* PHILIPP. in Iob 9 p. 639^D aditus ... pulmonum, quos Graeci -os appellant). 5, 22, 76 quod obstructis -is aerium spiramen illud haurire non possint *apes* (*ibid. iterum; variant Basil. hex. 8, 7 p. 184^A* τῶν πόρων ..., τῶν διεξόδων, *Eustath.* spiramentis ..., venarum ... meatibus). VINDIC. med. 5 seminales vias, quas graece spermaticos -os appellamus (*cod.*, -κοὺς π. *ed.; eadem fere* CAEL. AVR. acut. 3, 18, 180. *cf.* VINDIC. gyn. p. 442 rec. G vene ... in testiculi semen administrant, quod Graeci spermaticus -us vocant, haec est seminis foramina). 24 quod tales sint viae sive -i *matricis*, ut mense repleantur ... ac deinde purgatio sequatur. SORAN. p. 28, 9 *infans* omnes -os et exitus patentes habeat (*gr. 58, 2 Ilb.* πόρους ... ὤτων, ῥινῶν κτλ., *Cael. Aur. gyn. 1, 115* caverne patentes. *cf.* ORIBAS. syn. 7, 20, 17 Aa p. 154 aurium [8, 18, 6 Aa *et* La p. 228. *al.*]. *ibid.* La p. 155 narium [*perperam pro* aurium. *ceterum* eup. 4, 47 La p. 563]). CAEL. AVR. chron. 5, 1, 15 meatus (artus *trad.*) ..., quos Graeci -os appellant (*sc. cutis ut*: PHILVM. med. 1 p. 111, 2. 114, 13 *balneo* apertis -is. ALEX. TRALL. 1, 6 ex densitate -orum seu viarum facta [*duas ponit voces pro* πορῶν *ut ibid. iterum*]. GREG. M. moral. 27, 64 *vestimenta* exhalantes membrorum -os contegunt. *ibid. comparantur vestimenta cum discipulorum vita magistris coniuncta*, quae quasi per -os calorem accipit. *al.*). PAVL. PETRIC. Mart. 1, 284 (*deus Martinum sanat nullo adhibito medicamento*) omnia clausis membra -is totam admittunt ad viscera curam. ORIBAS. syn. 1, 2, 2 Aa p. 33, 7 Mø. *exercitatio* purgat ... omnes -us (*La* meatus. *eadem respondent in iisdem codd.* 1, 5, 1 p. 38, 15, *sed vice versa* 1, 17, 3 p. 53, 20). GREG. M. moral. 33, 56 in sternutatione ... inflatio a pectore exsurgit, quae cum apertos ad emanandum -os non invenit *eqs.* (*ibid. iterum in comparatione spirituum vel hominum malignorum*). *al. apud medicos.* *per confusionem cum* 1. porus (*conferasne* CASS. FEL. *ibid. sub 2?*): CAEL. AVR. chron. 5, 2, 33 *ut articuli umore viscoso collecto* generent -os, quos nos transitus (tophos *marg. ed. Lugd.; cf. supra l. 19*) dicere poterimus; dehinc etiam lapides sufficiant (-antur *Drabkin dubitanter*), qui ... articulos solvant et ... erumpentes promineant. *in imagine* (*comparationes eiusdem* GREG. M. *v. supra*): GREG. M. moral. 31, 93 (*Iob 39, 26* plumescit accipiter) ipsa ... compunctionis vis -os cordis aperit et plumas virtutum fundit. 2 *in metallo*: RVFIN. Orig. princ. 2, 6, 6 p. 145, 10 massa aliqua ferri ... omnibus suis -is omnibusque venis ignem recipiens.

3. **porus** *v.* porrus (porrum).

1. **pos** *v.* post. 2. **pos** *v.* potis.

posasyllabus, -a, -um, ποσασύλλαβος (*quod ceterum gr. non legi videtur; sed cf.* τετρασύλλαβος *sim.*). *i. q. quotcumque syllabis constans* (*sc. neutr. plur. pro subst. de ipsis verbis*): SERV. gramm. IV 426, 39 necesse est, ut trisyllaborum rationem omnia -a sequantur eo quod usque ad tres syllabas a fine ascendit accentus (*antea*: in trisyllabis et tetrasyllabis et deinceps). *Kruse.*

***pōsca**, -ae *f.* [*si post* ēsca *a radice* *pō- *formatum est, -o- longam exspectaveris, quam linguae q. d. romanicae videntur confirmare. Sch.*]

de origine: VARRO ling. 5, 122 pocula a potione, unde potatio et etiam -a (postea *trad.*); haec possunt a poto (πότῳ *intellegit K. O. Müller*), quod πότος potio graece (*cf. etiam* GLOSS. *l. 39 et lusum verborum infra l. 42*). *ex codd. antiquis testantur scripturam* pos- *cod. B* PELAGON. 402 *et Aa* ORIBAS. syn. 1, 18, 11 p. 63, 7 Mø. 2 add. p. 147, 9 (*bis*). p. 148, 33 *al., sed* pus- *exhibent Aa* ORIBAS. syn. 7, 1, 4 (*iuxta* pos- *ibid. et* 7, 1, 5) *et P* REGVLA mag. 27, 9; *ceterum exstat* pus- *saepe in codd. recc.* (*cf. e. g. var. ll.* CELS. 2, 30, 2 SVET. Vit. 12), *ita ut longe praevalere videatur apud* PLIN. med., THEOD. PRISC. *al.* (*cf. etiam l. 26*). *legitur inde a* PLAVTO, VARRONE (*v. supra*), CELSO *fere apud artium scriptores; plur. non exstat nisi in homoeoteleuto* PLAVT. Truc. 609 escarum et -arum. *abiit in sermonem gr.* φοῦσκα (*v. e. g. infra p. 69, 49 et 53*). [*val.* (*maced.*) puscă *'acetum'; it. sept.* posca, pusca; *var. francog. occ., prov., francoprov. cf. M.-L. 6681. Battisti-Alessio IV 3033. Wartburg IX 229sq. Corominas III 856. St.*] [*confunditur in codd. cum* post, postea, postquam *e. g.* PLAVT. Mil. 836 PLIN. nat. 22, 105 (*restituitur* VARRO ling. 5, 122 CHIRON 159); *e coni. dub.* CELS. 5, 27, 12^C (pota, epota *trad.*; e -a *Scaliger* [*conferasne* PLIN. nat. 31, 119?]; *alii alia*); *vix recte supplevit Engelmann* pos⟨ca⟩que CE 2035, 5 (pos⟨ui laetus⟩que *ed.*).]

significatur liquor ex aceto et aqua factus (*cf.* CHIRON 426 *p. 69, 65 sq.* 822 ex aceto acro -am facies. MARCELL. med. 36, 51 ex quo aceto -a temperanda paulo acrior quam ad bibendum. GLOSS. ὀξύκρατον. ὀξύκραμα. aqua cum aceto mixta. acetum cum aqua mixtum. II 414, 19 πόσις -a potus potio. *gr. respondet* ὀξύκρατον *nisi alia adnotavimus; neglegentia vel errore ponitur pro* ὄξος *p. 69, 41 et 59, pro* πτισάνη *l. 53*): 1 *-a genus est potionis* (*sc. vile; a medicis datur bibenda p. 69, 80*): PLAVT. Mil. 836 alii ebrii sunt, alii -am (postcam, potestquam, postquam *trad.*) potitant. Truc. 609 tun tantilli doni causa, holerum atque escarum et -arum, moechum ... amas? SVET. Vit. 12 *servum* profugum cum Puteolis -am vendentem reprehendisset. SPART. Hadr. 10, 2 cibis ... castrensibus ... utens, hoc est larido, caseo et -a. PLIN. phys. Bamb. 3, 10 vinum ... vel -am nec ipse odoretur, *cui caput dolet*, nec qui[a] ei ministrant bibant. PALLAD. hist. mon. I 44 p. 330^A -a et sicco pane contenta vivebat (*gr. p. 151, 1 B.* ὀξυκράματι). REGVLA mag. 27, 9 (*in capite*: de mensura potus) temperata in uno vaso -a calida aut ... cum iotta, quae semper amplius propter sitientes fieri debet in pulmentariis, ... sitientibus porrigatur. *per interpretationem pravam pro gr.* πτισάνη: PALLAD. hist. mon. I 25 p. 312^B *Euagrius* panem quidem attigit nunquam, olera tantum et -am et lenticulam per solum biennium gustans (*gr. v. p. 122, 14 B.*).

2 *-a adhibetur ad cibos conficiendos* (*fructus conservandos* PALLAD.; *saepe in praeceptis ad victum pertinentibus ut subluceat usus sub 3 illustratus*): CELS. 2, 30, 2 (*intra cibos qui adstringunt alvum*) merula, palumbus, magisque si in -a decoctus est (*item conficitur palumbus* [*v. etiam* SORAN. *infra*]: PLIN. nat. 30, 60 [PLIN. med. 2, 6, 4 coctus]. 30, 61 [PLIN. med. 2, 8, 5. *cf. Plin. nat. 30, 58* caro palumbis in aceto decocta]. *ceterum*: SCRIB. LARG. 104 p. 45, 16 lactucae caules ... ex -a decocti [*inter cibos qui confirmant stomachum*]. PLIN. nat. 19, 91 *inula* decocta -a ... et ... mixta defruto, *sc. ut austeritatem amittat*). PALLAD. 4, 10, 22 mespila ... diu durabunt ... -a condita. SORAN. p. 70, 19 cibos stalticos damus ...; ex volatilibus autem palumbum, perdicem, attagena, ita ut ex -a ... coquantur (ORIBAS. syn. 4, 37, 7 La *et* Ab. *adde l. 60*). PHILVM. med. 2 p. 125, 13 aliqui ... secundam coctionem *brassicae* in -a faciunt. p. 127, 1 ova ... elixa in -a. APIC. 4, 1, 1 panem ex -a maceratum exprimes (4, 1, 3 in -a). ANTHIM. 58 nam si -a (puscula *cod. l*, post *B*) ... et puleium admixtum sic comedantur *melones*, sanis convenit; nam qui vitia renium ... habent ..., non convenit -a, quia inimicum est satis aceto crudo renibus *eqs.*

3 *adhibetur in re medica* (*v. etiam quae ad 2 monuimus; usu viribusque distinguuntur* aqua mulsa CELS. 3, 6, 10 PLIN. nat. 22, 21. 26, 65. *al.*, aqua *pura* CELS. 6, 6, 1^L, acetum SCRIB. LARG. 252 PLIN. nat. 31, 128 MARCELL. med. 17, 51): a *ad conficienda medicamenta sim.*:

α *indicantur verba conficiendi, praeparandi sim.*: CELS. 6, 9, 2 hyoscyami radix vel in -a vel in vino coquitur (SCRIB. LARG. 252 prodest et farina ordeacea cocta ex -a, si tenerum corpus erit, vel ex aceto, si durum. PLIN. nat. 22, 145 *lens* ex -a coquitur ad guttura. PELAGON. 266 cum -a. MARCELL. med. 10, 64. PHILAGR. med. 4 p. 176, 11 in -a ... aut cum aceto solo. *et saepe; cf. etiam supra l. 67*). PLIN. nat. 20, 23 *raphani* in -a decocti contra serpentium morsus inlinun-

[*Euler*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tur ([*Plin. med. 3, 37, 3* ex aqua]. 27, 29 PLIN. phys. Bamb. 24, 2. *cf. et p. 68, 59*). 20, 52 contra anginas *alium* tritum in -a gargarizari prodest (CHIRON 626 hoc ex -a tritum bene eum potionabis. 657 ex -a non agra [*i.* acri]. MARCELL. med. 1, 28. *al.*). 22, 105 *laser* podagras in (*om. R et E*) spongea dilutum -a lenit. PELAGON. 363 potio, quae recipit in se furfures triticeos, sales et -ae sextarios II. SORAN. p. 27, 4 *apponere* panem in -a infusum cum palmulis tritis (THEOD. PRISC. gyn. 2 dactyli cum pane in -a infusi et contriti. CAEL. AVR. chron. 1, 6, 184 constrictiva sunt cataplasmata apponenda ventri . . ., ut ex palmulis thebaicis infusis vino vel -a. 3, 2, 33 panem -a i. [*ad excitandum cibi appetitum*]. *al.*). MARCELL. med. 27, 134 si . . . cum aqua frigida aut aceto acerrimo aut -a frigida id ius mixtum dederis, quamvis desperatos . . . liberabis. THEOD. PRISC. eup. faen. 21 nitrum in -a resolutum (35 aeris flos. CASS. FEL. 30 p. 61, 2 gypso -a resoluto. CAEL. AVR. acut. 2, 37, 197 acaciae resolutae ex -a aut oleo. *al.*). CAEL. AVR. chron. 3, 2, 33 *dabimus* pultem ex pane . . . atque -a et oleo . . . confectam. *sim. al.*

β *non indicantur verba conficiendi, praeparandi*: ① ex -a: CELS. 3, 6, 10 dari . . . potest . . . intrita ex aqua calida . . ., si firmus est stomachus . . . ex aqua mulsa; si . . . ille languet . . . ex -a (4, 12, 9 dandus panis ex -a frigida. SCRIB. LARG. 105 [*subintellegas* datus *coll.* MARCELL. med. 20, 11]. 128 GARG. MART. med. 33 MARCELL. med. 1, 106. *al.*). SCRIB. LARG. 104 (*inde* MARCELL. med. 20, 9) stomachum proritare ut halica ex mulso . . . vel . . . ex frigida -a (*contextu corr., v. Jourdan, Notes, 1919, 67*). PLIN. nat. 20, 32 semen sativae *pastinacae* . . . contra scorpionum ictus ex vino aut -a salutare est (*inde* GARG. MART. *supra*). 20, 171 *cunilaginem* adversus scorpiones ex -a pollere (*cf.* 21, 141 valet). 20, 173 contra vesparum . . . ictus ex farina hordeacia et -a utilissima *cunila*. 21, 152 trifolium . . . praevalere contra serpentium . . . ictus ex vino aut -a seminis granis XX potis (23, 138. 24, 175. 31, 119. PLAC. med. 28, 1 rec. β [*sec.* PLIN. nat. 29, 88 in -a]). *al.* ② cum -a (cum -ae cyathis MARCELL. med. 20, 128): SCRIB. LARG. 197 prodest et laseris radix cum -a. PLIN. nat. 25, 119 *adversatur* verbenaca . . . phalangio cum vino aut -a. MARCELL. med. 17, 51 *testae nucis* cum aceto dentur; sed si febricitat, cui medendum est, cum -a accipiat. 20, 128 stomachum dolentibus cum -ae cyathis tribus *dabis remedium* (*ibid.* cum -a frigida aut cum vino. PS. APVL. herb. 109 l. 28 *titimallus* potui datus obolis duobus cum -a [*interpol. sec. Diosc. gr. 4, 164, 2, ubi* DIOSC. 4, 159 p. 76, 9 duo oboli cum -a accepti]. DIOSC. 3, 64 p. 405, 4. *al.*). PHILAGR. med. 4 p. 190, 3 *myrobalanum*, nisi cum -a bibatur, mox vomitur (DIOSC. 2, 152 p. 237, 10. 3, 32 p. 391, 20. *al.*). DIOSC. 3, 107 p. 423, 11 *teucrion* morsibus venenatis cum -a inponitur (*sed gr. 3, 97* μετ' ὄξους). *al.* ③ in -a (*item* in -ae hemina *sim.*): PLIN. nat. 20, 62 *lactucarum* sucus alvum purgat in -a potus (21, 123. 29, 88 gallinaceum cerebrum . . . potum in -a [*inde l. 30 et* PLIN. med. 3, 36, 3 in -ae potione]. *cf.* PLIN. nat. 24, 61 bibitur seminis drachma in vino vel -a. 26, 35 Teucria bibitur . . . in -ae hemina). 20, 161 Aethiopicum *cuminum datur* maxime in -a (GARG. MART. med. 41 p. 181, 19 in -ae sorbitione [in potione *dett.*]. ALEX. TRALL. 2, 56 scamoneae opos in -a datus [*gr. II p. 333 P.* εἰς φοῦσκαν]. *al.*). *al.*

b *ad fovendum, lavandum*: CELS. 3, 20, 4 caput *lethargici* radendum; deinde -a fovendum est, in qua laurus aut ruta decocta sit ([*in eadem re* CAEL. AVR. acut. 2, 9, 53]. PELAGON. 30 -a cum puleio [*e Colum.? v. Ihm ad l.*]. 157 [*Hippiatr. gr. II p. 41, 1* φούσκᾳ, *Veg. mulom. 2, 73* aqua]. CHIRON 160 -a et puleio [*item* VEG. mulom. 1, 38, 10]. *al.*). 4, 2, 8 perfundere caput oportet, primum calida aqua . . ., tum frigida -a. SCRIB. LARG. 46 aqua frigida vel -a . . . aspergere totam faciem. PLIN. nat. 28, 56 colluere . . . -a oculos contra lippitudinem (THEOD. PRISC. eup. faen. 45 os. *cf.* CAEL. AVR. chron. 3, 2, 28 oris collutio ex . . . -a). PELAGON. 281 -a eadem vulnera diluis (*sed Hippiatr. gr. II p. 84, 5* ὄξει *et Veg. mulom. 2, 146, 3* aceto). 402 absinthio et nitro cum melle et -a os defricabis (THEOD. PRISC. log. 64). 456 cum de -a prius pedes laveris (457 MARCELL. med. 20, 76. 36, 51 ex qua -a vel calefacta vel frigida . . . lavanda membra. *al.*). CHIRON 66 -a fumenta oculum (THEOD. PRISC. log. 36 *faciem* ex -a frigida vel vino styptico fomentabo. CASS. FEL. 29 p. 49, 6. *al.*). 426 cui *iumento* succurritur sic per suffusionem -ae (pascuae *trad., corr. Bücheler*) ab aequalibus partibus aqua et aceto tanquam cotulas duabus. SORAN. p. 68, 18 encathisma . . . ex -a frigida facimus (*sim.* p. 112, 2). *al.*

c *ad varios usus*: CELS. 6, 6, 1[L] *in cura oculorum* penicillo . . . uti expresso, si levior impetus sit, ex aqua; si maior, ex -a (CASS. FEL. 29 p. 55, 7 penicillo -a frigida expresso . . . deterges *palpebras*. 30 p. 60, 15). PLIN. nat. 31, 127 imponuntur *spongeae* . . . articulis alias aceto salso madidae, alias e -a (*sim. accedit verbum tinguendi*: SORAN. p. 27, 3 madefactam [p. 111, 15. *al.*]. p. 68, 11 in -a intinctas. THEOD. PRISC. gyn. 2 infusa in -a [poscula *cod. unus*]. *al.*; *omittitur huiusmodi verbum*: PLIN. nat. 31, 128 circumligantur . . . siccae *sp.* vel ex . . . -a [*ibid. iterum.* 31, 129. 130 MARCELL. med. 33, 17]. PELAGON. 199 spongiam cum -a impones [CHIRON 82. 105, *sed loco gemino 590* aceto . . . madidam. VEG. mulom. 2, 48, 8 ORIBAS. syn. 7, 1, 5 Aa]). MARCELL. med. 22, 37 -am . . . tepidam accipiant et sensim bibant (26, 132. 28, 13). CAEL. AVR. acut. 2, 19, 121 Soranus . . . ait . . . -am . . . constringere et stricturam passionis augere (*cf. l. 9*). *al.*

appendicula attributorum notabiliorum: CELS. 4, 2, 8 frigida 4, 12, 9 SCRIB. LARG. 104 PELAGON. 157. VEG. mulom. 2, 74, 3 frigidissima. MARCELL. med. 27, 134. 36, 51 vel calefacta vel frigida. *al.*). PLIN. med. 2, 21, 7 calida (MARCELL. med. 20, 76 CASS. FEL. 52 p. 137, 7). CHIRON 82 tepida (MARCELL. med. 22, 37. 33, 17 -a acida et tepida. CASS. FEL. 29 p. 49, 6). 105 cum -a agram ([*i.* acram *pro* acri; Afram *Oder vix recte*]. 657 agra. VEG. mulom. 2, 48, 8 acri. MARCELL. med. 36, 51 acrior. *cf.* MARCELL. med. 33, 17 acida). 427 poleiatam (VEG. mulom. 2, 140, 2 puleiata. *cf.* PELAGON. 30 -a cum puleio. CHIRON 160 -a et puleiu [VEG. mulom. 1, 38, 10]). MARCELL. med. 28, 34 gelidae. CASS. FEL. 52 p. 136, 22 aquata (*ibid.* p. 137, 6. *cf.* ORIBAS. syn. 1, 18, 11 La p. 63, 7 Mø. acosa [*i.* aquosa; Aa -a aut aqua, *gr.* ὀξυκράτῳ ὑδαρεῖ]).
deriv.: poscarius, poscula. *Euler.*

poscaenium *v.* postscaenium.

ὀξυκρατοπώλης: **pōscārius** GLOSS. III 308, 67 (porc- *man. alt.*; ὀξυκρατοποιός *Boucherie*). *a* posca. *transit in gr.* φουσκάριος, *v. Preisigke, Wörterb., et Lampe, Patristic Gr. Lex. s. v.*

pōscinummius, -a, -um. *a* poscere *et* nummus, *iocose.* *i. qui nummos poscit*: APVL. met. 10, 21, 2 qualia in lupanari solent basiola iactari vel meretricum -a vel adventorum negantinummia. *Kruse.*

1. *posco, poposcī, -ere. [*pro* *por(c)sco *e* *pr̥k-sk-ō *ab eadem radice ac* prec-ēs *ope suffixi* -sk- *formatum; cf. umbr.* pepurkurent '*poposcerint*', *ind. vet.* pṛccháti, *theod. vet.* forskōn '*quaerere*', *al. Sch.*]
NOT. Tir. 35, 2 -it. 35, 2[1] poposcit. *de forma perf. agit* GELL. 6, 9, 1 'poposci', 'momordi' . . . probabiliter dici videtur atque ita nunc omnes ferme doctiores hisce verbis utuntur (6, 9 tit. 'peposci' et 'memordi' . . . plerosque veterum dixisse non, uti postea receptum est dicere, per o. 6, 9, 9 [*affert* peposci *ex* VAL. ANT. hist. 60]. 6, 9, 13 sq. *confert perf. graeca*). *formae contaminatae*: poposcitis *trad.* AVELL. p. 235, 18. poposceret ADDIT. Prosp. Havn. chron. I p. 339, 23 (*imperf. sec. stirpem perf., v. Löfstedt, Eranos 73, 1975, 82; an pro -erit?*). *supinum (p. p. p.) deesse docent* PHOC. gramm. V 437, 16. 438, 14 PRISC. gramm. II 421, 12. 560, 10 (*contra* 511, 16 -o -itum *nullo allato exemplo*). posc- *non natura longum esse docet* PRISC. gramm. II 467, 22 *et elucet e* PS. ASCON. *sub* 2. posco *de notione*: NON. p. 374, 5 sqq. -ere accipere (*affertur* VARRO *p. 72, 19*); . . . petere (*afferuntur* VERG. *p. 71, 63.* PLAVT. *p. 71, 73.* VARRO *p. 72, 18*); . . . provocare (*afferuntur* VERG. *p. 78, 22 et* CIC. *p. 71, 53*); . . . adversari (VERG. *p. 77, 67*). SYNON. Cic. p. 437, 24 orat. obsecrat. rogat. petit. -it. p. 442, 4 rogare. quaerere. orare. petere. precari. -ere veniam *eqs.* p. 448, 26 veneratur . . . invocat. pacem -it. ISID. diff. 1, 438 -ere minus est quam exposcere; nam -unt qui simpliciter petunt, exposcunt qui desiderant. GLOSS. -it: αἰτεῖται. petit, efflagitat. postulat sive petit. poposcit: expetivit. *al. v. infra.* *legitur inde a* PLAVTO, ENN. [*in codd. confunditur maxime cum* posse (*passim; dub. restit.* VAL. FL. 8, 434), pascere (VERG. georg. 2, 324 HOR. epist. 1, 17, 21. *al.*; *dub. vel falso trad.* AETNA 447 [pasceret *ed. Ald.*]. PS. QVINT. decl. 15, 9 [pascit *Ellis*]), ponere (PROP. 3, 9, 11 OV. Pont. 3, 4, 109. *al.*). *falso trad.*: SEN. Herc. O. 861 renatum prima quae -it diem (*sc. Oeta.* noscit *Axelson*). *e coni. dub.*: OCTAVIA 133 pretium stupri . . . coniugis -it (*Gronovius*, captat *codd.*) caput.]
i. q. instanter petere, postulare, precari (*gr. et in* GLOSS. *respondet* αἰτεῖν, *nisi alia adnotavimus*).

CAPVT PRIMVM: *pertinet ad* **voluntatem animantium** *vel rerum, quae more animantium agunt.* *de coloribus infra non discretis haec praemonenda putavimus (ceterum v. sub III)*: *saepe dicitur de eo, qui iure, potestate, meritis vel vi nisus aliquid postulat, flagitat* (*cf.* VARRO frg. [444 F.] Serv. Aen. 9, 192 -ere est . . ., quotiens aliquid pro merito nostro deposcimus [*inde* GLOSS. V 556, 7], petere vero est, cum aliquid humiliter et cum precibus postulamus. DON. Ter. Andr. 422, 2 petimus . . . precario, -imus imperiose, postulamus iure). *qui color apparet maxime sub IA1b, ceterum illustratur additamentis* clamore PLAVT. Curc. 683 LIV. 7, 16, 5. 10, 40, 1 SIL. 1, 420, voce feroci SIL. 5, 383, lege PLIN. epist. 2, 20, 9, iure PAVL. dig. 49, 14, 45, 8. COD. Iust. 2, 44, 3 (*a. 244*). 5, 37, 14 (*a. 245*). *al.*, vi CLAVD. carm. min. 25, 77. *haud raro improbatur avaritia vel audacia -endi, v. imprimis p. 72, 2 sqq. 73, 13 sqq. 74, 10. 77, 56. 59. 83, 2*; *colorem testatur* AGROEC. gramm. VII 125, 15 postulatur aliquid honeste, -itur improbe (*affert* CIC. Verr. II 3, 78 postulare, -ere, minari. *sim.* ISID. diff. app. 146). *color precandi, orandi* (*cf.* DIFF. ed. Beck p. 58, 25 flagitare est cum clamore et pertinacia [-entia *trad.*] petere, -ere est suppliciter et summisse petere) *apparet maxime sub IA1c et IA2*; *additur* precibus (prece) VERG. Aen. 3, 456. PERS. 2, 3 emaci. IVVENC. 4, 129. AMM. 31, 4, 1 humili. *al.*, votis OV. rem. 553 fast. 3, 594 SEN. Ag. 406ª SIL. 17, 209. *al.*, supplex VERG. Aen. 1, 666 CLAVD. 24, 82. *al.* (*cf.* supplice cantu CLAVD. carm. min. 27, 47. suppliciter AVG. anim. 3, 1, 1 epist. 157, 10. *sim. al.*). *synonyma et iuxtaposita notabiliora* (*nota variationem* MART. 11, 27 orat . . . rogat . . . petit . . . -at . . . velit . . . roget): postulare PLAVT. Stich. 558 Truc. 16 CIC. div. in Caec. 8. Verr. II 3, 78 (-ere *plus valere videtur*). *al.* OV. epist. 7, 177. met. 2, 759 (*cf. 750*). LIV. 2, 45, 6. *et saepe*; petere TER. Haut. 926 RHET. Her. 4, 16, 23 VERG. Aen. 9, 84. OV. met. 2, 97 (*cf. 44*). LIV. 40, 47, 5 SEN. Herc. O. 1825. *et saepe*; flagitare CIC. Q. Rosc. 3 Verr. II 5, 71 Font. 11 Cluent. 141 Sest. 145. Planc. 48 (-ere *minus valet*). *cf.* efflagitare div. in Caec. 8; rogare CIC. Verr. II 2, 84 (-ere *plus valere videtur ut* AVSON. 469, 9 p. 4P.). OV. met. 6, 300 MART. 7, 60, 4. 9, 94, 5 CYPR. mortal. 18. *al.*; orare CIC. Sest. 145 HOR. carm. 1, 31, 1. LVCAN. 4, 343 (*cf. 346*). SIL. 11, 353 (*cf. 334*). IVV. 10, 354. *al.*
[Scheible-Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

I *cum obi. quod indicat rem (personam), quam quis accipere, occupare, sibi praeberi, indicari vult vel absolute (saepe accedunt structurae indicantes, unde -atur, de quibus v. caput tertium sub II)*:
A *-unt homines*: **1** *ab hominibus (sive nominatis sive e contextu intellegendis)*: **a** *usu vario (locos sec. obi. digerentes neglexim us condicionem -entis, ita ut nonnulla etiam ad b vel c trahi possint); -unt*:
α quaslibet res praebendas (exempla selecta): (I) *corporeas*: PLAVT. Bacch. 703 quantum lubet me -itote aurum: ego dabo. Stich. 556 quom ... eum *socerum* cibum -erit. CIC. Verr. II 3, 171 -o rationes, inspicio litteras (*item -untur libri sim. legendi*: Att. 2, 1, 3 *oratiunculas*. 13, 6, 3 epistolam. POLLIO Cic. fam. 10, 32, 5 praetextam, si voles legere, Gallum ... -ito. HOR. epist. 1, 13, 3 si denique -et *Augustus volumina mea*. Ov. ars 1, 167 libellum *gladiatorum*. IVV. 3, 42 librum. *al.*). 4, 46 cum inspiciendum -isses *turibulum pretiosum Papinii*. HOR. epod. 17, 38 paratus expiare, seu -eris centum iuvencos, sive *eqs.* Ov. ars 1, 15 -ente magistro verberibus iussas praebuit ... manus. PERS. 3, 64 *aegrotos* elleborum frustra ... -entis videas. MART. 8, 64, 1 munus (*i. donum natalicium*). 12, 56, 3 soteria -is amicos. TAC. Germ. 21, 2 abeunti, si quid -erit, concedere moris; et -endi in vicem eadem facilitas. ITALA exod. 3, 22 (Aug. loc. hept. 2, 12) -et mulier a vicina ... vasa ... et vestem (*Vulg.* postulabit). *et saepius.* (II) *incorporeas (libros legendos v. l. 10)*: PLAVT. Cas. 887 eam *novam nuptam* savium -o (*cf.* HOR. carm. 2, 12, 27 oscula ..., quae -ente magis gaudeat eripi. Ov. met. 4, 334 sororia saltem oscula). CIC. S. Rosc. 35 audaciae partis Roscii sibi -erunt (depoposcerunt *Victorinus*. *cf.* TAC. ann. 14, 7, 5 summa⟨m⟩ sceleris). CAES. Gall. 5, 6, 6 ius iurandum (*cf.* fidem -ere: Ov. epist. 10, 116 data -enti, nomen inane, f. 19[20], 9 coniugium pactamque f., non crimina -o. STAT. Theb. 11, 366 sic annua pacta f. que -imus *eqs.?*). HOR. epist. 1, 19, 47 diludia. Ov. am. 1, 8, 67 -et sine munere noctem (TAC. ann. 13, 44, 2 n. unam ad solacium). rem. 289 quisquis opem nostra tibi -is ab arte (met. 5, 213. *al.*; *cf.* QVEROL. p. 4, 5R. auxilium). SEN. nat. 3 praef. 17 si desieris multa te -ere. LVCAN. 2, 510 nobilitas recta ferrum cervice poposcit (*i. mortem; cf. p. 76, 84sq. et* 3, 353 uxor ... a caro -et sibi fata marito [4, 541 STAT. Theb. 9, 293]). VAL. FL. 3, 672 operum quae maxima -o. MART. 9, 67, 3 fessus mille modis *coitus* illud puerile poposci. IVV. 5, 112 (*ad divitem*) solum -imus, ut cenes civiliter. PLIN. epist. 2, 20, 9 sufficiunt duae fabulae, an scholastica lege tertiam -is? *et saepe.*

β res ad usum afferendas (saepe -unt domini ministros, ut spectet ad b): (I) *cibos, potiones sim.*: (A) *cum obi.*: PLAVT. Capt. 895 (*erus ad parasitum*) sume, -e, prome quid vis: te facio cellarium. CIC. Verr. II 3, 62 Apronius ... cenam ac pocula -bat (HOR. sat. 2, 8, 82 SIL. 15, 431. QVINT. inst. 11, 3, 117 gestum p. -entis. *al.*; *cf.* HOR. sat. 2, 8, 35 calices -it maiores. PHAEDR. 1, 14, 7 scyphum [PETRON. 65, 8 capaciorem]). VERG. Aen. 1, 728 pateram (STAT. Theb. 1, 541 famulos ex more). HOR. epist. 2, 2, 62 multum. LYGD. 6, 17 -ite Bacchi munera (*cf.* PETRON. 65, 7 vinum et caldam [STAT. Ach. 1, 770. MART. 8, 49, 4 licuit Faunis -ere vina Iovem]). Ov. am. 1, 4, 30 puerum leviter -e quod ipsa voles (*sc. bibere*). met. 8, 831 quod pontus, quod terra ... educat ..., -it *Erysicthon*. SEN. epist. 122, 16. LVCAN. 9, 618 undam (*cf.* PETRON. 31, 5 potionem [PLIN. nat. 7, 185 calidam. SVET. Vit. 14, 1]. MART. 8, 67, 7 aquam. *sim. al.*). *et saepius.* (B) *absolute*: CIC. Verr. II 1, 66 -unt maioribus poculis (*sc. bibere sim., v.* PS. ASCON. *sub* 2. posco *et* AMBR. Hel. 13, 47 primo minoribus poculis ... praeluditur ...; ubi res calere coeperit, -unt m. p.). LIV. 40, 47, 5 epotis primis poculis iterum -erunt. IVV. 11, 148 calices ... porriget incultus puer ..., non a mangone petitus quisquam erit, ⌊et magno⌋: cum -es, -e latine (*sunt qui recipiant var. l.* in magno *et cum sequentibus iungant, sed v. Housman ad l. et Giangrande, Eranos 63, 1965, 30*). ORIENT. comm. 1, 587 cum -it sitiens.

(II) *arma sim. (-unt pugnantes vel pugnaturi; aliter p. 74, 71sqq.)*: PLAVT. Truc. 506 ubi natust machaeram et clupeum -bat sibi *infans militis*. VERG. Aen. 9, 12 nunc tempus equos, nunc -ere currus (12, 82. 326 atque arma [TAC. ann. 2, 10, 2]. SIL. 5, 383 voce feroci). 9, 71 socios ... incendia (*cf.* HOMER. 798 flammas). 9, 524 scalas in moenia (HOMER. 764, *ubi* ponunt *var. l.*). Ov. am. 1, 7, 10 Orestes ausus in arcanas -ere tela deas (STAT. Theb. 5, 583 e summa iam t. -erat aethra Iupiter). PAVL. FEST. p. 94 *cum urbem* obsiderent et crebro gerras -rent. PLIN. nat. 35, 93 galeam. VAL. FL. 7, 593 vincula. SIL. 9, 307 quanta Cyclopas nova fulmina voce poposcit Iupiter (STAT. Ach. 1, 490 Aetnen. *cf.* Theb. 5, 583 *supra*). *al.*

(III) *varia instrumenta sim.*: PLAVT. Aul. 336 (*loq. coquus conductus*) *apud senem parcissimum* si quid -am, usque ad ravim -am prius quam quicquam detur (*in eadem re* 341 ne operam perdas -ere). Curc. 354 talos -it sibi in manum (*cf.* CIC. fin. 5, 56 alveolum). CAECIL. com. 134 pelvim sibi. AFRAN. com. 225 baccillum ... corneolum. CIC. de orat. 1, 29 pulvinos. MORET. 91 clara famulam -it mortaria voce. HOR. sat. 2, 3, 2 membranam (*cf.* epist. 2, 1, 113 calamum et chartas et scrinia. PETRON. 55, 2 codicillos [PLIN. epist. 2, 20, 5]. TAC. ann. 15, 62, 1 tabulas. PLIN. epist. 4, 25, 4 tabellam. *sim. al.*). 2, 8, 77 soleas (SEN. contr. 9, 2, 25 PLIN. epist. 6, 16, 5. *cf.* PLIN. epist. 3, 1, 4 calceos [9, 17, 3]). epist. 1, 2, 35 ante diem librum cum lumine (PLIN. epist. 6, 20, 5 Titi Livi). PROP. 4, 6, 69 citharam iam -it Apollo (*cf.* Ov. rem. 336 lyram). *sim. passim.*

γ praemium, honorem, munus pro facto praestito vel praestando: (I) *-unt mulieres ab amantibus (nonnulla etiam p. 73, 12sqq. inseri posse vix negaverimus)*: PLAVT. Truc. 16 -endo et auferendo, ut mos est mulierum. 240 *numquam amica* ulla satis popescit. 427 lucrum ... videor facere mihi ..., ubi quippiam me -is. *al.* CIC. parad. 36 -it, dandum est. PROP. 2, 23, 17. 3, 11, 31 coniugis (-iugii *Passeratius*) obsceni pretium Romana poposcit moenia *Cleopatra*. 3, 13, 13 nulla est -endi, nulla est reverentia dandi. Ov. am. 1, 8, 93 deficient -endi munera causae (1, 10, 11 ars 1, 429. 3, 805. *cf. p. 77, 50 nec non* Ov. rem. 277 ne properes, oro; spatium pro munere -o). epist. 5, 143 (*loq. Oenone*) *non* pretium stupri gemmas aurumque poposci. ars 1, 428 rem. 321. met. 9, 411 donec eum *Alcmeonem* coniunx *Arsinoe* fatale -erit aurum. MART. 11, 27, 9 mea me libram foliati -at amica. IVV. 6, 149 *uxor* regnat -itque maritum pastores et ovem *eqs.* (*i. fundum sim.*). *sim. -it puer amatus*: Ov. met. 7, 376 praemia -enti *Cycno* taurum suprema negabat *Phylius*. (II) *-it quivis (notabiliora; forma negotii gerendi sublucet maxime l. 20sqq. 28sqq.)*: VARRO Men. 206 (*ad eum, qui de sideribus disseruit*) non subsilies ... et ab Arato -es astricam coronam? 399 in argumentis Caecilius -it palmam *eqs.* (*cf.* PROP. 3, 9, 11 summam sibi -it Apelles). CIC. Verr. II 4, 32 *HS mille* me ... -erunt, *sc. ne scyphi auferantur a Verre* (*sim. -unt homines corrupti, pravi*: Cluent. 69 permagnam pecuniam *ad iudices corrumpendos*. Mil. 75 QVINT. decl. 388 p. 440, 5). BRVT. (?) Cic. ad Brut. 25, 2 W. merces Antonii oppressi -itur in Antonii locum successio. VERG. Aen. 5, 342 Salius ... ereptum ... dolo reddi sibi -it honorem (*cf.* 11, 219 qui regnum Italiae et primos sibi -at honores [HOR. *infra.* Ov. met. 13, 594 meritos]. SIL. 9, 200 nil ... honoris ex opibus -o). 9, 194 si tibi *speculatori* quae -o promittunt. 12, 350 ausus Pelidae pretium sibi -ere currus (*sim.* Ov. met. 13, 253. *cf.* SEN. Herc. O. 504 Nessus ... pretium poposcit [HIER. epist. 10, 3, 1 pro laudibus]). HOR. epist. 2, 1, 78 *non* veniam antiquis, sed honorem et praemia -i (Ov. am. 1, 10, 53 a divite. epist. 15 [16], 19 magna quidem, sed non indebita. PRVD. tituli 133. *al.*). Ov. met. 8, 54 patrias ne -ret arces (*sc. dotis loco; cf.* 14, 298 coniugii dotem sociorum corpora -it *Vlixes a Circe*). 12, 624 non ea arma *Achillis* Tydides ... audet ... -ere (*cf. p. 76, 75 et* 13, 387 an et hunc *gladium* sibi -it Vlixes? IVV. 11, 30 *non* loricam -it Achillis Thersites). VAL. FL. 2, 552 debita -i dona gemit *Laomedon*. SIL. 12, 307 laudis -ere partem (*cf.* QVINT. inst. 11, 3, 121 laudem). STAT. Theb. 10, 782 apicem sibi -it in astris. *al.*

δ uxorem in matrimonium ducendam (-it ipse procus vel alius eius loco): PLAVT. Aul. 32 eam ... ut hic senex ... sibi uxorem -at (*item cum dupl. acc. et dat.*: 34. 219 Cas. 52. 56. 993 Trin. 450 DARES 27. *altero acc. omisso*: PLAVT. Cas. 69 servin u. ducent aut -ent sibi? PAVL. FEST. p. 224 proci: u. -entes in matrimonium). 160 eam si iubes, frater, tibi me -ere, -am (*item cum acc. personae et dat.*: 224. Trin. 499 -o tuam sororem filio [571 *opp.* spondeo]). Trin. 384 -e, duce (*item absolute*: 386 VITA Eugen. rec. vet. ed. Mombr. p. 391, 41). TER. Haut. 775 *dicit* hanc cupere uxorem ... et quidem iubebit -i. FEST. p. 249 aliquam in matrimonium. SEN. Herc. O. 574 Iolen. STAT. Ach. 1, 900. SVLP. SEV. chron. 1, 7, 5 Rebeccam ... poposcit *Eliezer*.

ε rem emendam, conducendam: (I) *ponitur sine obi., sed cum abl. pretii, ut vergat in notionem q. e. liceri*: PLAVT. Merc. 438sq. *minis* commodis -it (*sc. puellam emendam*) ... : : nequiquam -it: ego habeo. 440 quinquaginta -it. : : non centum datur. Stich. 222 logos ridiculos vendo; age licemini. qui cena -it? ecqui -it prandio? PLIN. nat. 35, 88 *Apelles* quinquagenis talentis poposcit (*sc. opera Protogenis.*) (II) *cum obi.*: PROP. 2, 24a, 13 talos ... -ere eburnos quaeque nitent sacra vilia dona via. COD. Iust. 4, 2, 8 (*a. 293*) mutua pecunia, quam a creditore -bas (*an huc iam p. 71, 8? cf. IIA2b*). AVR. VICT. Caes. 5, 14 cum sibi citharistam -isset.

ζ rem voce, sermone proferendam, indicandam (hic illic vergit in notionem interrogandi; cf. GLOSS. -o peto vel interrogo. -ere interrogare): (I) *cum acc. (notabiliora; huc vergunt quaedam sub bβ, e. g. p. 73, 58sqq.; ceterum cf. p. 76, 18sqq.)*: RHET. Her. 4, 16, 23 ratiocinatio est, per quam ipsi a nobis rationem -imus (VARRO ling. 6, 39 de quibus *principiis verborum*. TAC. ann. 13, 49, 4 r. -entibus amicis ... respondebat. ITALA I Petr. 3, 15 [Priscill. tract. 1, 1. *al.*, *sim.* VVLG.] de fide. *al.*; *cf.* AVG. civ. 21, 7 p. 501, 31 D. redditionem rationis). CIC. Cluent. 141 Albanum -bat (*i. quaerebat, quomodo fundus A. se haberet; syn.* flagitabat, requirebat). de orat. 2, 214 simul atque positum est *argumentum*, ... alterum ... -itur. fin. 2, 1 ausus ... Gorgias in conventu -ere quaestionem, id est iubere dicere, qua de re quis vellet audire (*cf.* Tusc. 3, 7 causam disserendi. PLIN. epist. 2, 3, 2 controversias. HIER. epist. 50, 2, 1 materiam). VERG. Aen. 1, 414 veniendi -ere causas (SERV. auct.: inquirere). SEN. Ag. 416 acerba fatu -is. Oed. 98 *Sphingis* carmen poposci. epist. 109, 18 quid me -is (doces *Erasmus*) scientiam inutilem? SIL. 7, 27 accitum captivo ex agmine -it progeniem ritusque ducis *hostium*. 8, 266 (*Varro ad populum*) vos ... praecepta modumque bellandi -o. 13, 409 cetera, quae -is, maiori vate canentur. STAT. Theb. 12, 544 explorat causas victor -itque benigna aure preces *supplicantium (aliter sub IIIA)*. *al.* (II) *cum enunt. interrog. obliquo*: CIC. de orat. 3, 129 *Gorgias* ausus est in conventu -ere, qua de re quisque vellet audire (*eadem* VAL. MAX. 8, 15 ext. 2. *cf. supra l. 71 et Plat. Gorg. 447c* ἐκέλευε ... ἐρωτᾶν ὅτι τις βούλοιτο). VERG. Aen. 3, 59 (*Aeneas de concilio narrat*) quae sit sententia, -o. SIL. 13, 831 Scipio -it, quae

[Scheible-Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

poenae causa et qui sint *eqs.* CYPR. GALL. gen. 629 *Abraham* famulo sermone poposcit, noxia qui numerus sanctorum moenia servet (*v. gen. 18, 24*). *dub. an oratio recta*: ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 24, 2 -o nunc, his proavorum successionibus ... phantasmatis linea ducatur an traducis? (III) *absolute*: SIL. 13, 39 -enti socero saepe inter pocula Dauno narrabat ... Diomedes. IVST. 11, 11, 10 tertia interrogatione -enti *Alexandro* ... respondetur.

b *-it aliquis iure, potestate, vi quadam nisus* (*hic illustravimus usus notabiliores, ceterum v. quae ad a et aβ monuimus*): α *in negotiis gerendis* (*v. etiam p. 72, 16 nec non 74, 6. -it fere venditor vel locator; de emptore v. sub aε*): (I) *mercedem operae praestandae*: PLAVT. Asin. 165 solus ductato, si semper solus quae -am dabis (*item -it lena vel ipsa meretrix*: 168. 181. 512 lingua -it, corpus quaerit. *al.* CATVLL. 41, 2 milia me decem. HOR. sat. 2, 7, 90 quinque talenta -it te mulier. OV. am. 1, 10, 63 pretium -i dedignor. PAVL. FEST. p. 224. MART. 9, 32, 5 nummos. *al.* IVV. 6, 125 aera. *cf. p. 72, 2 sqq.*). Mil. 1061 dabitur quantum ipsus preti -et. Rud. 1376 quod tu istum talentum -is? LVCIL. 866 ⌊qui et⌋ -ent minus et praebebunt rectius (quiete *trad.*, quae et *Cichorius. item de cinaedis sim.*: MART. 9, 7[8], 4 aera). VARRO Men. 502 quantum -issem dedisses equimenti? CIC. fam. 16, 14, 1 mercedis quantum -et *medicus* (*cf.* IVV. 8, 246 solebat -ere mercedes alieno lassus aratro *Marius* [PLIN. med. 1, 6, 1 magnas]). OV. met. 2, 759 sumpto, quod avara -erat, auro (*item* 7, 466). *al.* (II) *pretium rei, hominis vendendi, redimendi*: PLAVT. Curc. 63 me -it pro illa triginta minas (*eadem structura*: Persa 425 leno te argentum -it ... pro liberanda amica. MART. 1, 58, 1). Merc. 443 quod -es feres. 490sqq. tanti quanti -it, vin tanti illam emi? :: auctarium adicito ... plus quam -et. :: ... unde erit argentum quod des, quom -et? ENN. ann. 194 (*loq. Pyrrhus*) nec mi aurum -o nec mi pretium dederitis, *sc. pro captivis*. TER. Haut. 606 mille nummum -it. :: et -it quidem? SEN. contr. 1, 7, 4 etiamsi duplam -issent. 9, 3, 2 parata quidquid -retur dare. GELL. 1, 19, 3 *librorum pretium* nimium atque immensum poposcit. PLIN. med. 3, 33, 1 ad commendanda migmata ... ingentes pecunias -unt *medici*. *al.* (III) *pecuniam reddendam, usuram* (*cf. IIA2a*): PLAVT. Curc. 379 (*interpol.?*) *ut argentarii* pugnis rem solvant, si quis -at clarius. MART. 11, 108, 3 Lupus usuram puerique diaria -unt (SVLP. SEV. chron. 1, 18, 8 COD. Theod. 12, 3, 2, 1 LEX Visig. Eur. 285). EDICT. Theodor. 134 qui ultra legitimam centesimam crediderit a debitore -endum. INTERPR. Paul. sent. 1, 10, 1 *qui* plus, quam datum est, reddi -erit. (IV) *vadem* (*cf. infra l. 74*): VARRO ling. 6, 74 (*formula legis mancipiorum*) vadem ne -rent nec dabitur. MACR. Sat. 1, 6, 29 cum sponsores ab eo sollemniter -rentur.

β *in litibus, causis agendis, iudiciis sim.; aut partes litigantes aut iudex -unt*: (I) *aliquid*: Ⓐ *quod litigantes iudicio acquirere temptant*: PLAVT. Most. 1091 hominem iube aedis mancupio -ere (*si recte trad.*, mancipare *Ussing*, tu in iure aedis m. -e *Leo*). Trin. 1146 *ne* eum *thesaurum* [a] me lege populi patrium -ret (QVEROL. p. 53, 10 R. th. nostrum ab hoc ereptum). SEN. contr. 7, 4 (thema) filium ... alimenta -it. STAT. Theb. 7, 509 (*Iocasta ad Polynicem*) regnum iam me sub iudice -es (-e *var. l.*). TAC. hist. 2, 29, 3 supplicium (*cf.* ann. 4, 70, 1 ultionem [COD. Theod. 1, 29, 5 pr.]). GAIVS dig. 36, 1, 65, 8 fideicommissum (COD. Iust. 6, 42, 13 [*a. 246*] legata seu f. a substituto data -i iure non possunt). COD. Iust. 2, 44, 3 (*a. 244*) in integrum restitutionis auxilium non iure ... -i. *sim. al.* Ⓑ *varias res ad causam, iudicium pertinentes*: TITIVS or. frg. (2M.) Macr. Sat. 3, 16, 16 tabulas -it, litteras inspicit *iudex* (CIC. Q. Rosc. 3. *cf.* Verr. II 4, 36 litteras. LIV. 39, 47, 4 librum). VAL. ANT. hist. 60 diem ... a praetore peposcit. CIC. Planc. 48 -o atque ... flagito crimen, *sc. indicandum ab adversario* (STAT. Theb. 8, 22 dux Erebi populos -bat crimina vitae [*in eadem re* 4, 531 arbiter ... Gortynius ... vera minis -ens]. *cf. aζ*). *ibid.* rationem (LIV. 38, 55, 12 *sc. pecuniae interceptae*. GELL. 4, 18, 12 pecuniae praedaticiae. SCAEV. dig. 34, 3, 28, 4 tutelae. *al.; cf. p. 71, 9 sq. 72, 64 sqq.*). LIV. 26, 12, 17 tormenta -i et parari. SEN. epist. 82, 7 cum tortor poposcit manum. QVINT. inst. 11, 3, 133 *adversus transeuntem in diversa subsellia* lineas poposcit *patronus quidam*. TAC. ann. 2, 28, 3 cognitionem senatus -it *accusator*. 13, 52, 2 tempus evocandorum testium. PAVL. dig. 49, 14, 45, 8 actorum ... recitatio iure -etur. *sim. al.*

(II) *aliquem ad varios fines praebendum*: TITIVS or. frg. (2M.) Macr. Sat. 3, 16, 16 iudex testes -it (CIC. Font. 11 plus ego ... operae consumo in -endis t. quam ceteri defensores in refutandis). CIC. Verr. II 3, 136 -ere recuperatores (*cf.* FEST. p. 249 si alium *iudicem* procas ... hoc est -is [PAVL. dig. 10, 3, 29, 1. PS. AVR. VICT. epit. 15, 3 *ut* omnes ... de controversiis inter se i. -rent *Antoninum Pium*. VLP. dig. 10, 2, 43 arbitrum *sc. familiae erciscundae*]). rep. 2, 61 L. Sestium ... vades ... poposcit *decemvir* (LIV. 25, 4, 10 diem dicere ac v. -ere. *cf. supra l. 40 et* GELL. 6, 19, 2 Scipioni ... tribunus plebi multam irrogavit eumque ... praedes -bat). LIV. 9, 26, 17 privatis dictatorem -ere reum verecundiae non fuit (TAC. ann. 16, 23, 1. *cf.* TAC. hist. 4, 40, 3 quem quisque accusandum -isset. HIL. ad Const. 1, 7, 1 cum ... pronuntiari -retur reus *Athanasius*. AMM. 29, 1, 25 arguendos -ens aliquos exhiberi). SEN. contr. 9, 5, 4 (*loq. avus qui nepotem rapuit*) ex tribus unum -o. QVINT. decl. 312 p. 227, 20 se in tormenta obtulisset, illum -isset. FRONTIN. (?) strat. 4, 1, 39 dictator ... magistrum equitum ... ⟨ad⟩ virgas (virgis *var. l.*) poposcit (*cf.* PANEG. 12, 20, 4 quos ad supplicia -bas. ORIGO Const. 5, 15 ad poenam. *v. etiam p. 75, 2 sqq.*). *sim. al.*

? (III) *absolute fere i. q. accusare*: COD. Theod. 2, 1, 2, 2 in criminalibus ... causis, si miles -erit, reum provinciae rector inquirat (*Krueger et vol. VII 1, 1818, 34; post* reum *interpunxerunt alii fortasse rectius; cf. p. 73, 77 et Interpr.* privatum in iudicio vocaverit).

γ *in vita publica vel re militari* (*sublucet imago negotii l. 10. 15*): (I) *-unt duces, magistratus, legati sim. vel universae civitates* (*sive more legitimo sive potestate abusi ut e. g. l. 10. 23*): Ⓐ *a civibus, sociis, provincialibus*: ① *tributa, auxilia sim.*: CIC. Verr. II 1, 7 qui (*Verres*) ... parentes pretium pro sepultura liberum -ret. 1, 86 Milesios navem (*cf.* 4, 21 militem [SALL. or. Cottae 6 imperatores Hispaniae stipendium, m., arma, frumentum -unt]. LIV. 28, 42, 18 *Hannibal* ab domo auxilia. STAT. Ach. 1, 922 qui ... classem comitesque in proelia -at. *sim. al.*). 1, 127 (*sim.* 2, 119) ob ius dicendum M. Octavium ... -ere pecuniam non dubitavit *Verres* (3, 67 *v. infra*. 3, 189. 5, 56). 3, 25 quantum -erit Apronius, dato *arator* (*sc. decumas ut*: 3, 27. 29. 67 pecuniam grandem. *al. ibid.*). *al. in Verr.* LIV. 22, 33, 5 in Illyrios legati missi ad stipendium ... -endum. COD. Iust. 4, 62, 3 (*impp. Valeriano et Gallieno*) quod *vectigal* illicite -atur. IVVENC. 3, 383 solvere -entes solitum (*Matth. 17, 24* qui didrachma accipiebant). COD. Theod. 2, 30, 1 pr. ad exigenda debita ea, quae civiliter -untur. *al.* ② *varia praebenda* (*sive res sive homines*): CIC. Verr. II 2, 84 omnia abstulit, alia rogando, alia -endo, alia sumendo (*praetor in provincia ut*: Scaur. 18 poposcit, imperavit, eripuit, coegit. Phil. 5, 24). 2, 88 haec cum iste *Verres* -ret (*sc. signa sim. ut*: 4, 7. 31. *al. ibid.*). VERG. Aen. 6, 589 *Salmoneus* divum ... sibi -bat honorem. OV. epist. 3, 7 (*loq. Briseis*) -enti ... sum cito tradita regi. met. 13, 219 Aiax delenda ... Pergama -at. LIV. 10, 22, 2 *Fabii consulis designati oratio* versa ... ad collegam P. Decium -endum. 27, 24, 8 claves portarum *Arretii* cum magistratus -isset. LVCAN. 9, 195 nil belli iure poposcit *Pompeius*. SIL. 11, 599 *si Hannibal* enses non reddere perstat -enti patriae. TAC. ann. 1, 25, 1 Drusus silentium manu -ens (IVL. VAL. 2, 9 de populo). 1, 59, 1 arma in Caesarem -ens *Arminius*. 6, 2, 3 subsidio sibi alterum ex consulibus -entis *Tiberii* (*cf. Suet. Tib. 65, 1* precaretur). FLOR. epit. 3, 14, 7 *Gracchus* praebuit speciem regnum sibi et diadema -entis (*sim.* VIR. ill. 64, 7). *al.*

Ⓑ *ab exteris, hostibus*: CAES. Gall. 1, 27, 3 obsides, arma, servos, qui ad eos *Helvetios* perfugissent, poposcit *Caesar* (1, 31, 12 nobilissimi cuiusque liberos. 2, 15, 1 LIV. 43, 10, 3. EVTR. 3, 17 a victo. *cf.* SALL. hist. frg. 2, 87 C perfugae, arma tormentaque -bantur). VERG. Aen. 8, 540 (*loq. Aeneas de Rutulis*) -ant acies et foedera rumpant (*cf.* LVCAN. 4, 467 proelia [SIL. 4, 271. 12, 198. 17, 521]. *v. etiam l. 70 sqq.*). 9, 600 nostra sibi bello conubia -unt (*cf.* STAT. Theb. 5, 418 *Iason* poposcit foedera). PROP. 2, 3, 38 sapiens ..., Menelae, fuisti ..., quia -bas (*sc. Helenam dedendam. cf.* SIL. 1, 677 -endum poenae iuvenem [*de Hannibale ut*: 2, 44 -imur. 13, 891 reddi ... sibi -entibus hostem. FLOR. epit. 2, 6, 7]). OV. met. 7, 7 adeunt regem Phrixeaque vellera -unt. 13, 87 *Hectora* -entem, cum quo concurreret (*cf. p. 75, 17 sq.; paulo aliter sub IIA3*). LIV. 35, 33, 9 cum id ipsum decretum -ret eum *Aetolorum ducem* Quinctius (36, 24, 12). SIL. 6, 348 *Carthaginienses* -entes ... captivam ... manum ductore rependere nostro. 13, 268 alter ut ... portaret fasces nostro de nomine (*sc. Campanorum*) consul. STAT. Theb. 2, 426 (*Eteocles ad Tydea*) nec sceptra fide nec pace sequestra -itis. 2, 466 -imus annum (*sc. regni Polynicis*). TAC. ann. 15, 28, 1 Tiridates locum diemque colloquio -it. *al.*

(II) *-it multitudo a ducibus, magistratibus, quos pondere quodam premit* (*saepius tumultu, clamore sim.; aliter sub cβ*): Ⓐ *aliquid*: ① *varia praebenda*: CIC. div. in Caec. 8 censorium nomen, quod asperius antea populo videri solebat, id nunc -itur (*cf.* Verr. I 44 verbo illam *tribuniciam potestatem* -ere videbatur, re vera iudicia -bat *populus*). Verr. II 2, 117 si hoc a me muneris non universa provincia -isset. VERG. Aen. 2, 72 cui *Sinoni* ... Dardanidae infensi poenas ... -unt (*cf.* TAC. hist. 1, 32, 1 clamore caedem Othonis et coniuratorum exitium -entium). HOR. epist. 2, 1, 185 media inter carmina -unt aut ursum aut pugiles (*cf.* ars 190 fabula, quae -i vult. OV. met. 10, 638 -unt cursus populusque paterque *Atalantae*). OV. epist. 7, 177 socii requiem -unt *ab Aenea*. LIV. 3, 1, 7 multitudo -ere Romae agrum malle quam alibi accipere. 24, 26, 16 comitia. POMP. TROG. Iust. 38, 4, 13 Italiam ... non iam libertatem, sed consortium imperii ... -entem. SIL. 13, 753 qui iura ... -enti dederint populo (*sc. decemviri*). STAT. Theb. 10, 226 sortem undique -unt. *sim. saepe.* ② *arma, proelium, pacem sim.*: CIC. ad Brut. 5, 1 W. studia non deerant arma -entium (VERG. Aen. 7, 340 a. velit -atque simul rapiatque iuventus. 11, 453. LIV. 7, 15, 2 clamores ... a. -entium. LVCAN. 7, 60. *al.*). VERG. Aen. 7, 584 bellum (LIV. 8, 27, 9 in Romanos). 11, 362 (*Drances ad Turnum*) pacem te -imus omnes (LIV. 2, 39, 9. 5, 27, 10. *v. etiam p. 75, 62. 77, 61*). LIV. 2, 45, 6 -unt pugnam, postulant, ut signum detur (9, 13, 1 prae clamore -entium p. 21, 42, 2 ferrum p.que. *al.* TAC. hist. 4, 34, 3. *al.; cf.* LIV. 21, 45, 9 proelium uno animo et voce una [SIL. 7, 250 acies et p. et hostem. TAC. Agr. 29, 4. *al.*]). 2, 65, 2 miles ... -ere, ut perculsis instare liceat. 5, 28, 9 ut ... ad castra hostium duceret. 7, 16, 5 signum (7, 32, 4 duces. 44, 36, 5 SEN. epist. 49, 8 SIL. 4, 58. *al.*). CVRT. 6, 2, 20 difficillima quaeque. *al.*

Ⓑ *aliquem* (*canem p. 75, 14*): ① *puniendum* (*cf. l. 44. p. 73, 83. 76, 79*): CIC. S. Rosc. 13 quos populus -it. Verr. II 5, 71 nemo

[Scheible-Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

erat, quin ... reliquos *piratas* ... -ret et flagitaret. Tac. hist. 2, 36, 1 Macer ad exitium -batur (3, 10, 2 turbine quodam. Ps. Avr. Vict. epit. 12, 6 interfectores Domitiani. *cf.* ad poenam: Vopisc. Aurelian. 30, 1. Ps. Avr. Vict. epit. 10, 4 [*sec. Suet. Tit. 6, 2, ubi* deposcerent]). ② *creandum sim.*: Cic. Verr. II 2, 174 quos ... populus iudices -it. Sall. Iug. 65, 4 Marium imperatorem (*cf. infra l. 52 et* Vell. 2, 71, 1 eum *Messallam* ducem [2, 111, 2 res publica ab Augusto d. in bellum poposcit Tiberium. Val. Max. 8, 15, 1 Scipionem. Tac. Agr. 41, 3 -batur ore vulgi dux Agricola. hist. 4, 25, 4]. Sil. 1, 184 exercitus una Hannibalem voce). Liv. 4, 31, 4 odisse tribunos, -ere dictatorem. Capitol. Gord. 29, 5 ut palam Philippus ad imperium -retur (Amm. 27, 6, 1). *al.* ③ *ad varios fines praebendum*: Cic. Sest. 145 me ... flagitanti senatui, -enti Italiae, vobis omnibus orantibus reddiderunt. Ov. met. 7, 771 -or ... consensu Laelapa *canem venaturum feram.* 15, 609 vulgi vox eminet una: 'quis ille est *portento designatus*?' et ... cornua quaerunt; rursus ad hos Cipus 'quem -itis' inquit 'habetis.' Liv. 39, 30, 8 miles ... hostem -bat (Sil. 7, 250 *supra p. 74, 78. cf. p. 74, 47 et* Ivst. 42, 1, 2 alium h. sibi dari). Sil. 10, 635 -ere natos quisque suos *videbatur a Terentio Varrone.* Stat. Ach. 1, 475 nomen Achillis amant et in Hectora solus Achilles -itur. 2, 33 *v. p. 77, 26.* Flor. Verg. 1, 4 M. quem *poetam* summo consensu poposcimus (*sc. victorem certaminis*).

c *-unt, qui sunt inferiores sive statu, condicione exteriore sive animo, sc. humili, verecundo*: α *in vita privata* (*exempla selecta; v. quae supra ad a monuimus*): ① *absolute*: Ter. Haut. 926 fac ut audeat *filius* ... abs te petere et -ere. Hor. epist. 1, 17, 44 coram rege suo de paupertate tacentes plus -ente ferent. Sen. dial. 7, 18, 3 *Demetrius Cynicus sibi* interdixit et -ere. Fronto p. 223, 9 v. d. H. egere quam -ere malui. Ivvenc. 1, 558 si quis egens -et *eqs.* (*sec. p. 78, 5*). 1, 668 -enti dabitur (*Matth. 7, 8* qui petit). ⓘ *indicatur quid*: Verg. Aen. 3, 456 *v. p. 81, 52 sq.* Hor. sat. 1, 3, 75 aequum est peccatis veniam -entem reddere rursus (Symm. epist. 3, 11, 2 stili. 5, 34 verecundius visum est v. -ere. Rvfin. Adamant. 4, 2 cum ille manus supplices tenderet ... ac vitae solius v. -ret. Clavd. carm. min. 22, 12 confessus crimina. *al.; cf.* Greg. Tvr. glor. conf. praef. legentem -entes, ut ... veniam ... indulgeat). epist. 1, 17, 21 tu -is vilia (*de Cynico ut l. 27 et* Sen. benef. 2, 17, 2 -ere nummos et contemnere. *de quibuslibet mendicis sim.*: Firm. math. 8, 11, 4 praesidio publicae miserationis alimenta. Hil. in psalm. 120, 15 pecunia, quam in eleemosynam -batur. Ambr. in Luc. 8, 76 stipem [Prvd. perist. 2, 143 Ps. Avg. serm. 75, 4]. *al.*). Ov. met. 9, 607 moritura videri amplectique pedes adfusaque -ere vitam (Origo Const. 5, 28). Sil. 11, 353 (*Pacuvius ad filium; 331* pedibus ... oscula figens; *334* oro) nil ultra -o. Tac. ann. 2, 29, 1 *maiestatis reus* Libo ... circumire domos, orare adfines, vocem adversum pericula -ere. Fronto p. 68, 8 v. d. H. *ne* -enti mihi manus et plantas ad saviandum ... subtrahat *filia imperatoris.* Itala Matth. 7, 9 (Tert. orat. 6) filio panem -enti (*cod. k al. et Vulg.* petierit. *inde* Ivvenc. 1, 670 Hil. in Matth. 6, 2). Hil. myst. 1, 26, 4 benedici ... se -erat *Esau.* Ambr. frg. Aug. c. Pelag. 4, 11, 29 lavari sibi non solum pedes, sed et caput -ens *Petrus* (*respicitur Ioh. 13, 9*). *al.*

β *in vita publica vel re militari*: Liv. 1, 24, 4 (*loq. fetialis*) sagmina ... te, rex, -o (30, 43, 9 praetorem). 5, 46, 6 *ut centurio* memor ordinis sui -ret imperatorem *a senatu* (*cf. supra l. 6*). Lvcan. 2, 579 *victus* pirata ... domum terrarum in sede poposcit. 4, 343 veniam securo pectore -it *Afranius a Caesare* (Tac. hist. 4, 72, 3 lacrimis ac silentio v. -bant *milites.* Clavd. 5, 133 *Rufinus* incertus ... veniamne subactus -ret. *al.*). Ivv. 14, 193 vitem (*i. centurionatum*) -e libello (*cf.* Svlp. Sev. chron. 2, 45, 3 Hilarius ... tribus libellis ... audientiam regis poposcit). Tac. ann. 6, 31, 2 *nobiles Artabano regi inimici* Phraaten ... Roma -bant (*cf.* Amm. 27, 12, 9 auxilium eundemque Papam sibi regem tribui -erunt). 11, 33 in ... gestamine *Claudi* sedem -it *Narcissus.* 15, 6, 3 proprium ducem tuendae Armeniae -erat *Corbulo a Nerone.* Paneg. 8, 10, 4 summittente se Gotho pace -enda (Vopisc. Prob. 17, 4. Amm. 14, 10, 14 summissis cervicibus concessionem praeteritorum -unt et p. 28, 5, 3 venialem. *cf.* Amm. 27, 9, 7 p. sibi tribui. 30, 6, 2 *indutias*). Ivst. 6, 6, 9 corpora interfectorum ad sepulturam -it *victus.* 40, 2, 3 *Antiocho* -enti regnum *negavit Pompeius.* Edict. imp. Constant. de civit. Hispell. (cil xi 5265) 22 cum ... inpendio -retis, ut *eqs.* Amm. 17, 12, 19 recepti in fidem -bant praesidia libertati. 31, 4, 1 suscipi se humili prece -bant *Gothi* (*cf.* 31, 15, 9 manus tendentes orantesque ... semet admitti -bant). Ambr. epist. 12, 5 (*ad imperatores*) preces nostras, quibus ... poposcimus, ut *eqs.* 40, 8 hoc est, imperator, quod poposci et ego: ut in me magis vindicares. *al.*

2 *a deis, manibus* (*rebus divinis l. 84. p. 76, 18. 29; cf. IIB; omisimus locos ubi dei hominum more se invicem utuntur. praevalet color precandi; vi postulandi e. g. l. 83. p. 76, 10*): a *paganis*: α *indicatur et deus et res petita*: Verg. georg. 3, 456 meliora deos sedet omina (omnia *var. l.*) -ens *pastor* (Aen. 4, 50 veniam [Liv. 7, 40, 4 supplex. Sil. 4, 766 caede]. Hor. carm. 1, 24, 12 tu frustra pius ... non ita creditum -is Quintilium d. Sen. Ag. 406[a] meliora. epist. 60, 2 aliquid. Avian. fab. 33, 13. *cf.* Cels. 1 prooem. 4 ab isdem *sc. deis* opem -i solitam). Hor. carm. 1, 31, 1 quid ... -it Apollinem vates? Lvcan. 1, 669 superos quid prodest -ere finem *belli*? (8, 846 a superis). Val. Fl. 1, 543 (*loq. Iuppiter*) -unt iam me sua tempora Grai. Sil. 16, 84 nil amplius ... vos hodie -o, superi. Stat. Theb. 10, 830 maior ab Aoniis -enda amentia (sumenda audacia *var. l.*) lucis. silv. 4, 3, 152 quantos *annos* ego Delium poposci. Mart. 7, 60, 4 Svet. Aug. 94, 8. *al.* β *indicatur tantum res petita*: Verg. Aen. 5, 59 (*Aeneas ad socios*) -amus ventos (*sc. ab Anchise, cf. Lact. inst. 1, 15, 12; dubitat* Serv. auct.: utrum a diis an ab Anchise? *'vocemus ventos i. animas mortuorum' intellegit Diephuis, Naturkräfte ..., 1941, 47. aliter* Clavd. Don. *ad l.* -amus v., dent prosperam navigationem [*cf.* Gloss.[L] I Ansil. po 433 invocemus]). 6, 45 -ere fata (*i. oracula* [*cf. p. 81, 52 sq. et* Qvint. decl. 323 p. 271, 9 oraculum. Ivv. 1, 82 sortes]. *aliter, i. mortem*: Sen. Oed. 72 matura. Stat. Theb. 10, 566 -unt f. senes). 6, 66 (*Aeneas ad deos*) non indebita -o regna. Hor. epist. 2, 1, 134 -it opem chorus et praesentia numina sentit (Ov. met. 2, 677 tuam ..., Delphice. 11, 542. fast. 3, 594 votis. Gratt. 494. Pers. 2, 41 o. nervis corpusque fidele senectae). Ov. rem. 553 iuvenes votis oblivia -unt. met. 4, 534 (*Venus ad Neptunum*) o numen aquarum ..., magna quidem -o. fast. 4, 867 -ite ture dato formam *eqs. al.* Lvcan. 6, 712 (*Erictho ad inferos*) -imus ... descendentem animam. 6, 799 campos ... piorum -it turba nocens *mortuorum.* 9, 563 *oraculo* quaere, quid est virtus et -e exemplar honesti (*cf. l. 7 sq. et* Sil. 1, 121 -ens responsa sacerdos [Clavd. Don. Aen. 7, 86 p. 17, 20 Prvd. c. Symm. 1, 248. Coripp. Ioh. 6, 148 Iovis]). Pers. 2, 3 non tu prece -is emaci, quae *eqs.* 2, 15. 5, 1. Val. Fl. 7, 315 absentem saevissima *Medea* -it ... Pelian (*sc. a deis inferis? an potius conferas cum p. 73, 84. 74, 44?*). Sil. 15, 434 pacem superum -bat ad aras. 17, 209 navita ... auras ... amicas. Homer. 40 (*Chryses ad Apollinem*) -o (*Fowler, -e trad.*) sacros arcus, in me tua dirige tela. Stat. Theb. 11, 186 votis victorem Eteoclea -ant. silv. 4, 7, 35 Ivv. 10, 354. 357 fortem -e animum. *al.* *audacius res petita indicatur oratione recta* (*fortasse sec. gr., cf. e. g. Pind. Ol. 12, 1 sq. Pyth. 12, 1 sq.*): Hor. carm. 1, 32, 1 -imus, siquid ... lusimus tecum ..., age dic Latinum, barbite, carmen (*edd. multi praeferunt var. l.* -imur, *ut spectet ad p. 77, 82*).

b *a deo christiano, Christo*: α *indicatur et deus et res petita*: Min. Fel. 36, 7 facultates, si utiles putaremus, a deo -remus (Itala Ioh. 11, 22 [cod. f = Vvlg.; *cod. b al.* petieris]. Pallad. Maximin. c. Ambr. 84 veniam. *al.; cf.* de deo: Ambr. Cain et Ab. 1, 10, 40 subsidium. Avg. praed. sanct. 14, 27). Lvcif. non parc. 4 p. 216, 2 bene vobis fieri -entibus deum. Cypr. Gall. gen. 1023 *Iacob* flexa dominum cervice poposcit: 'o deus *eqs.*' (*cf.* num. 106 hoc Christum -ite fatu: '*eqs.*'). Cassian. conl. 10, 11, 2 de aliena largitate cotidianum -it auxilium. Leo M. epist. 54 (Conc.[S] II 4 p. 11, 14) divinam misericordiam -o, ut *eqs.* Sidon. epist. 8, 7, 4 deum -o, ut *eqs.* (Drac. satisf. 305). Pavl. Petric. Mart. 2, 525 a domino verbi medicamina -ens (5, 468 dona). β *indicatur tantum res petita*: Herm. vulg. sim. 6, 3, 6 *habent successum* accipientes a domino quaecunque -unt (*Pal.* petierint). Cypr. mortal. 18 precibus ... iteratis rogamus ac -imus, ut adceleret dies regni (Avg. anim. 3, 1, 1 ut sis ab illo *deo sapiens* ..., suppliciter instanterque -eris. Svlp. Sev. chron. 1, 19, 8 -ente ... Moyse, ut dominum ... videret. *al.*). Ivvenc. 2, 381 venire salutem defunctis etiam -bat *Iairus* munere (-ra *var. l.*) Christi (*item seq. acc. c. inf.*: Ambr. in psalm. 118 serm. 10, 20, 3 propheta ... intellectum sibi dari -it. 16, 32, 1. Pavl. Nol. carm. 14, 131 [*ad Felicem*] -e ovium grege nos statui. 16, 37. 26, 246. *et saepius*). 4, 129 -ite iam precibus, ... ne frigore brumae adveniat fuga (*Matth. 24, 20* orate ... ut non fiat). Hil. in Matth. 15, 2 (= 15, 4) filiae suae opem -it. Lvcif. Athan. 1, 13 p. 88, 3 veniam persecutori (Ambr. paenit. 2, 7, 54 *peccati.* Drac. satisf. 99). Prvd. ham. 953 beata in regione domum. perist. 1, 15 quod iustum poposcit impetratum sentiens. Avg. c. Pelag. 4, 11, 30 divinum auxilium -itur (Fvlg. Rvsp. praedest. 2, 17. *al.*). *al.* γ *absolute*: Cypr. epist. 11, 8 sine cessatione -endi et cum fide accipiendi ... dominum deprecemur. Ivvenc. 1, 675 *deus* praestare ... gaudet -entibus aequis (*sec.* Matth. 7, 11, *v. p. 78, 38. item part. praes.*: Drac. laud. dei 2, 679. *al.*). Prvd. perist. 2, 567 -unt (*contextu vix sano*). Cypr. Gall. gen. 703 vates pro rege poposcit procubus ante deum (*cf. gen. 20, 17* orante ... Abraham). Ios. 479 cunctis ... optando poposcit *Iosue* (*cf. Ios. 22, 6* benedixit ... eis. *sed fortasse praeferenda var. l.* optanda). Cassiod. Didym. in Iac. 4, 2 sq. p. 6, 31 extra intentionem traditae petitionis -ere. Greg. Tvr. Mart. 1, 39 fideliter -unt, latenter accipiunt (*ibid.* f. -endo).

3 *a rebus vel ab animalibus*: Verg. georg. 1, 128 ipsa ... tellus omnia liberius nullo -ente ferebat (*cf.* Ov. met. 1, 138 nec tantum segetes alimentaque debita dives -batur humus. Sen. Phaedr. 537 arva per se feta -entes nihil pavere gentes). Hor. ars 349 chorda sonum ... -enti ... gravem persaepe remittit acutum. Prop. 4, 1, 74 -is ab invita verba pigenda lyra. Sil. 10, 619 non esse virorum ... ex poena solacia -ere luctus. Plin. nat. 8, 176 nunc anniculae *boves* fecunditatem -untur. Val. Fl. 5, 527 vellera ... ab angue. 6, 351 urguet Scythiae manus armaque Canthi quisque sibi et Graio poenam de corpore -ens.

4 *non indicatur, a quo -atur* (*vergit in notionem cupiendi, optandi. pauca significantiora; locos ubi e contextu apparet, unde -atur aliquid, v. supra*): Plavt. Rud. 1238 si quis avidus -it escam avariter. Cic. Sest. 76 fratrem meum ... oculis quaerebant, voce -bant *operae Clodianae.* Sen. epist. 31, 6 laborem si non recuses parum est: -e. Val. Fl. 4, 194 omnibus idem animus ... decernere ... exoptantque virum contraque occurrere -unt (*conferre possis alia exempla cum inf. iuncta, quae v. p. 81, 84*). Sil. 2, 167 *non* contentus Idi leto ... Asbytes currum ... -bat votis. 10, 60 (*loq. Paulus*) mortemne sub armis cur -am, causa

[Scheible-Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ista parum est? (*cf. p. 71, 33. 76, 9 nec non* STAT. Theb. 8, 375 fatalem populis ultro -entibus horam admovet atra dies). MART. 11, 84, 10 *si tonsor imperitus* Promethea radat, carnificem nudo pectore -et avem. IVV. 10, 105 qui nimios optabat honores et nimias -bat opes. LAMPR. Alex. 24, 4 *exoletos vetare veritus est*, cum homines inlicita magis prohibita -ant. *al.*

B *-unt alia*: **1** *dei, fata ab hominibus (sive ipsi sive per vates, oracula, somnia sim.; sunt quae vergant ad caput alterum, ubi conferas maxime p. 79, 52. 56sq. 80, 15. 43sq.; ad A relegavimus locos, ubi dei fere hominum more -unt aliquid ab aliis deis vel a ministris, e. g.* VERG. Aen. 1, 666 SIL. 9, 307): **a** *-unt aliquem (obi. subaudiendo l. 27)*: VERG. Aen. 2, 121 quem -at Apollo (*sc. ut piaculum. sim.*: Ov. met. 11, 212 regis ... filia [*i. Hesione*] monstro -itur aequoreo. OCTAVIA 617 *Claudius mortuus* -it auctorem necis. STAT. Theb. 10, 620 *Creon* sentit ... Menoecea -i. 10, 668 terrigenam cuncto patriae pro sanguine. AVR. VICT. Caes. 14, 8 voluntarium ... magi. *adde* SEN. *infra*). 7, 272 (*Latinus de Aenea*) hunc illum -ere fata ... reor (8, 477 f. huc te -entibus adfers. SEN. Tro. 352 f. si -ent, *sc. Polyxenam mactandam. cf.* VERG. Aen. 8, 12 fatis regem se *Aenean* ... -i. Ov. fast. 4, 253 nondum fatis Latio sua numina -i senserat *Magna Mater*). 8, 512 (*Euander ad Aenean*) quem numina -unt (*hinc fortasse orta var. l.* 11, 901 Iovis sic numina -unt [*MP*; pellunt *R*, *def. Bömer, Rhein. Mus. 92, 1944, 344sqq.*]). 8, 533 (*loq. Aeneas*) ne quaere ..., quem casum portenta ferant: ego -or Olympo (*usum sub IIA3 descriptum cft. Lundström, Acht Reden in der Aen., 1977, 82sqq.*). Ov. met. 13, 320 quem *Philoctetam* ... vates delenda ad Pergama -unt (*cf.* STAT. Ach. 2, 33 quem Danaae classes, quem divum oracula -unt). STAT. Theb. 12, 66 -entibus astris laetus in accensa iacuit Tirynthius Oeta (*cf.* CLAVD. 7, 151 [*loq. Theodosius moriens*] me ... caelestis regia -it). AMM. 29, 1, 32 *oraculo consulto* constabat hunc esse qui -batur *imperator*. **b** *-unt aliquid (v. etiam* PROP. *et* VAL. FL. *sub 2)*: VERG. Aen. 4, 614 (*loq. Dido*) si tangere portus infandum caput ... necesse est et sic fata Iovis -unt (Ov. fast. 1, 381 -it ovem fatum. VELL. 2, 123, 2 *nihil* de fine, si f. -rent, recusans [*item respicitur mors*: PETRON. 111, 11 antequam f. -ant]). 5, 707 quae fatorum -ret ordo. HOR. carm. 1, 4, 12 Fauno decet immolare ..., seu -at agna sive malit haedo (*item -itur sacrificium, victima*: Ov. fast. 1, 381 *supra*. 4, 670 -eris exta bovis. EPICED. Drusi 188 *dei non* -unt tura ferenda rogo *Drusi*. LVCAN. 1, 287 *non* sacras -unt Capitolia laurus *triumphantis*. ARNOB. nat. 4, 16 p. 219, 3 M. sibi ... apparatum illum sacrorum reddi. *al.*). PROP. 3, 10, 12 -entes iusta precare deos. LIV. 3, 18, 3 *infra p. 80, 20.* SEN. Herc. O. 1006 (*Deianira ad Megaeram*) poenas -is Alcidae? (-it Alcides *A*). LVCAN. 5, 484 summam ... te -it fortuna manum (STAT. Theb. 10, 194 manus). MART. 9, 31, 4 debita -bat iam sibi vota deus (PRVD. perist. 10, 344). FLOR. epit. 1, 20 victoriae pretium templum sibi ... Pales ultro poposcit. *al.*

2 *animalia (eorum ora* CLAVD.): LVCR. 5, 1086 corvorum ... greges ... aquam dicuntur et imbris -ere et interdum ventos ... vocare. PROP. 4, 8, 7 pabula -it annua *serpens sacer* (VAL. FL. 8, 63 blanda -it me p. lingua *draco. cf.* LVCAN. 6, 86 sonipes ... ore novas -ens ... herbas). Ov. am. 1, 10, 27 non equa munus equum, non taurum vacca poposcit. MANIL. 4, 143 iugum ... suis -it cervicibus ipse *Taurus*. SEN. Phaedr. 342 -unt ... proelia cervi (STAT. Theb. 8, 393 *equi* hinnitu). CLAVD. 5, 353 *equorum* -entia cursum ora ... sedare.

3 *res*: **a** *quae fere pro ipsis hominibus ponuntur (sc. eorum membra, qualitates, coetus sim.; v. etiam l. 38. 53)*: CIC. Verr. II 3, 8 hiare ac -ere aliquid videtur *domus* (*i. familia*). Ov. ars 2, 538 difficilis nostra -itur arte labor. SEN. benef. 7, 23, 3 admonitio ... verecunda, quae non -at nec in ius vocet. 7, 26, 3 quemadmodum inmensae hominum cupiditates hient semper et -ant. OCTAVIA 860sq. quam -at *ira tua*, ede ... :: caedem sororis -it et dirum caput. SIL. 1, 483 mens olim proelia -it. 2, 13 consulta ... senatus ... -entia pacem. 6, 41 meritae sibi -ere carmen virtutis. 15, 458 ubi ... curia vocem -ret. STAT. silv. 3, 3, 173 maesti pietas me -it Etrusci, qualia nec Siculae modulantur carmina rupes. MART. 5, 6, 13 numquam grandia nec molesta -it *pagina mea* (*cf.* FRONTO p. 95, 6 v. d. H. epistula ... veniam. SYMM. epist. 2, 57, 1 *praefecti litterae* praesentiam meam). *al.* **b** *variae hominum more agentes*: VERG. Aen. 5, 26 sic -ere ventos ... cerno (CVLEX 156 dumis, quos ... aura susurrantis -it confundere venti. VAL. FL. 1, 609 cuncti fremere intus et aequora v. -ere). LVCAN. 1, 79 fratri contraria Phoebe ... diem -et sibi. PETRON. frg. 50, 14 hic precor inveniat *me exitus* consumptaque tempora -at. VAL. FL. 1, 99 iam stare ratem remisque superbam -ere quos revehat (*cf.* STAT. Ach. 1, 559 dextras Ithacesia carbasus auras -it). STAT. Theb. 7, 336 de litore Glaucus -entes inrupit aquas (SCHOL.: quasi eum desiderarent maria deum sibi fieri). silv. 2, 1, 213 populus mortale genus ...: hos bella, hos aequora -unt. MART. 12, 2 (3), 17 (*poeta ad librum*) quid titulum -is? IVV. 6, 624 (*interpol.?*) haec *potio furore afficiens* -it ferrum atque ignes *eqs.*

II *cum solo obi. personae, quam quis adit, fere i. q. postulando, provocando adire (locut. praepos. p. 78, 11. 22. 25 etiam pro obi. rei petitae accipere possis)*: **A** *hominem*: **1** *qualibet ratione*: PLAVT. Men. 687 neque edepol te defrudandi causa -o (*sc. ut pallam reddas*). Ov. met. 4, 274 -itur Alcithoe (*sc. ut fabulam narret. sim.* 5, 333 -imur Aonides. *cf. etiam* Ov. *in capite altero sub IIA4. an huc et p. 76, 29?*). STAT. Theb. 2, 400 (*Tydeus, legatus Polynicis, ad Eteoclem*) si tibi ... cura maneret foederis, ad fratrem completo iustius anno legatos hinc ire fuit ...; sed quia dulcis amor regni ..., -eris. ITALA I Macc. 11, 62 (rec. B) -erunt Ionathan *Gazenses* (*sc. pacem petentes. gr.* ἠξίωσαν, *recc. LX* postulaverunt, *Vulg.* rogaverunt). Matth. 5, 42 (cod. k, *item* Luc. 6, 30 cod. a) omni -enti te da (*cod. b al.* petenti te, *Vulg.* qui petit a te). DARES 43 *Neoptolemus* Agamemnonem -it, conqueritur *eqs.* MART. CAP. 1, 42 Vulcanum ... ipse Iuppiter -it (*ut ad convivium invitetur, cf.* 1, 50 vos ... -imini). LEO M. epist. 146, 1 (Conc.S II 4 p. 96, 25) ut ... imperator de prospiciendis remediis etiam meis precibus -retur. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 427 magis esse inopem qui -at egentem. ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 24, 10 *cum Christus* ad faciendum miraculum -retur.

2 *appellando aliquem de pecunia*: **a** *reddenda (cf. p. 73, 34)*: PLAVT. Cas. 27 ludis -unt neminem *argentarii*. Curc. 683 clamore hominem -o. **b** *praebenda, solvenda (cf. et p. 72, 58)*: PLAVT. Curc. 378 (*interpol.?*) habent hunc morem ... argentarii, ut alius alium -ant, reddant nemini. TER. Haut. 867 tanto ocius te ut -at *filius*. SEN. benef. 7, 24, 1 neminem poposcit, omnes admonuit. PETRON. 57, 9 quisquam me bis poposcit? (*vix recte ad a trahunt alii*). MART. 2, 52, 1 *balnei vestiarius* poposcit mammosam Spatalen pro tribus. **3** *provocando ad certamen, proelium (aditur idem qui adversarius praebeatur; aliter p. 74, 47. 75, 17. v. etiam p. 77, 24)*: VERG. Aen. 8, 614 ne mox aut Laurentis ... aut acrem dubites in proelia -ere Turnum ([NON. p. 374, 15 *et* SERV. *ad l.*: provocare]. 10, 661. SIL. 1, 420 ductorem avido clamore. STAT. Theb. 11, 245 nomine ... crebro. PRVD. psych. 391). 11, 221 solum -i in certamina Turnum (*item* 11, 434. 12, 467). STAT. Ach. 1, 883 immanis ... gradu ceu protinus Hectora -ens stat *Achilles*. CLAVD. 5, 298 (*loq. Rufinus*) quem -ere solum horruit *Stilicho*. CORIPP. Ioh. 8, 264 Latias sic -e manus.

B *deum, sc. invocandum (cf. IA2)*: VERG. Aen. 1, 666 (*Venus ad Amorem*) ad te confugio et supplex tua numina -o (*nisi n. pro voluntate, vi accipiendum, ut spectet ad p. 76, 2. simili fere ambiguitate*: AVIAN. fab. 22, 3 votis. DRAC. Orest. 860 quos ille deos, quae n. -ens eliciat supplex [*an absolute?*]. Romul. 2, 9 tuum. CORIPP. Ioh. 8, 301 inania). STAT. silv. 1, 5, 5 *non* voco ... Musas ...: alios -unt mea carmina coetus (*sc. Naidas*). 3, 1, 30 (*ad Herculem*) non te Lerna nocens nec ... arva Molorchi ... -unt ..., sed felix simplexque domus. ITALA Matth. 6, 8 (cod. k) scit ... pater vester, quit vobis necessarium sit, priusquam -atis illum (*sim.* 7, 11 [cod. k, Cypr. epist. 55, 23. *al. et Vulg. utrobique* petere]). CLAVD. rapt. Pros. 1, 67 -e Iovem, dabitur coniunx. AVG. epist. 157, 10 deum suppliciter ... -amus (CYPR. GALL. num. 249 tanto pro crimine. MART. CAP. 2, 204 tris deos). LICENT. carm. ad Aug. 25 quae flumina -o (*antea*: nympham ... rogem). MART. CAP. 2, 149 Iuno pulchra ... sive te Lucinam ... convenit nuncupare, nam Fluvoniam Februalemque ac Februam mihi -ere non necesse est. 2, 152 cum generalis *Genius* -itur. 7, 725 -enda Dione est.

III *usu deflexo (de vi interrogandi v. p. 72, 61, de vi optandi v. IA4); obi. indicat*: **A** *ipsam petitionem, precem (vix obi. metonymice pro re petita ponitur)*: STAT. Theb. 11, 505 (*loq. Polynices*) di, ... non improba -o (-et *P*) vota: piabo manus ..., dum *eqs.* CIL VI 32336 (*ex actis lud. saec.? lapis periit*) ⟨bonas⟩ preces -o uti s⟨ies volens propitius⟩ (*suppletur sec. Catonem agr. 134, 2* te ... b. p. precor uti sis v. p. *aliter p. 72, 79*). PS. AVG. temp. barb. 4, 5 Danihel ne a rege homine petitionem aliquam -ret, sed a deo ..., leonibus ... in escam datus est (*sec. Vulg. Dan. 6, 7* qui petierit aliquam petitionem a quocumque deo *eqs.*). **B** *locum adeundum, petendum (sec.* petere; *usus quodammodo praeparari vid. p. 77, 69.* CORIPP. Iust. 2, 6 *huc traxit Stache, sed v. vol. IX 2, 874, 50. dub. trad.* CARM. de Iona 25 Tarsos ... rate scandit [-it *var. l.*]): CLAVD. 1, 104 *equi* lapsu protinus uno quem -unt tetigere locum. 3, 120 Phlegethonta ... -it *Megaera* (rapt. Pros. 3, 387 Cadmi ... moenia). DRAC. Romul. 8, 540 puppes et litora -unt *Paris et Helena* (*541* portus ... petunt). PRISC. periheg. 23 Tanais ... ruit Maeotida -ens (*gr. Dionys. periheg. 16* σύρεται ... ἐς. *cf.* 289 *Hister* -ens ortus [*gr. 299* ἐς ἀντολίην τετραμμένος]). 113 finibus a Siculis Cretaeum tenditur aequor ad solis veniens ortus, Salmonida -ens (*sim. de mari vel litore*: 123 hinc zephyros -ens [*gr.* ἐπὶ ζέφυρον στρεπτὴν ἐπερεύγεται ἅλμην]. 769 Syriae ... recessus). CORIPP. Ioh. 5, 29 sua castra poposcit *taurus*. **C** *rem oculis quaerendam (cf. distinctionem p. 76, 79. an huc etiam p. 75, 16?)*: CLAVD. carm. min. 25, 30 *Venus* inter ... innumeros Hymenaeum -it (*unus e codd.*, querit *cett.*) Amores (*34* conspicitur tandem). VITAE patr. Iurens. 7 M. *cum eremita* opportunitatem domicilii ... -ret ..., repperit ... abietem.

CAPVT SECVNDVM: *pertinet ad* **necessitatem rebus inhaerentem** (*res more hominum agentes v. in capite primo sub IB3, fata, oracula sim. ibid. sub IB1. pro obi. sunt vel intelleguntur quaecumque sunt facienda, praebenda sim. praeter p. 80, 36*): **I** *iuncturae quaedam sollemnes (sc. saepe sensu generali adhibitae, maxime in enunt. secund., ut vergat in notionem q. e. oportet sim.; sed separare noluimus locos, quibus fere per attributa significantur condiciones singulae definitae ut e. g. p. 78, 84. 79, 25. 26. 32. 42)*: **A** usus -it (*plur.* LIV. *sub 2. sim.* u. est, *quod praeferunt e. g.* PLAVT., CIC., CAES. [u. -it *falsa var. l.* Gall. 4, 2, 3]): **1** *absolute*: PLAVT. Mil. 810 dicam tum, quando u. -et. SIL. 9, 78 si -ret u. PANEG. 9, 11, 3 quoad u. -erit. COD. Theod. 11, 10, 2, 1 quotiens u. -erit. **2** *cum obi.*: VARRO rust. 3, 2, 2 ut consuli, si quid u. -isset, esset praesto *augur*. LIV. 26, 43, 7 quae belli u. -unt,

[Scheible-Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

suppeditantur (SIL. 11, 607 belli. FLOR. epit. 4, 11, 6 *naves* habiles in omnia, q. u. -ret. APVL. met. 7, 11, 3. ARNOB. nat. 1, 14 u. v⟨i⟩t⟨ae⟩). PRVD. perist. 2, 89 hoc -it u. publicus *eqs.* c. Symm. 2, 137 quantum . . . corporis ac vitae . . . sibi -ret u. PAVL. PELL. 535 expensas, vitae quas -ret u.

B res -it (*plur.* SEN. *sub 2*): **1** *absolute*: CIC. Att. 2, 25, 2 *v. sub C1.* 11, 14, 3 quem videre, si ullo modo potest — ⟨poscit⟩ (*suppl. Graevius*) enim r. — pervelim. SALL. Iug. 70, 3 cetera, uti r. -ret, ex tempore parari placuit (TAC. Germ. 44, 2. *al.; in serie synonymorum* SYNON. Cic. p. 448, 6 ut res tulit. ut res suasit. *eqs. cf.* FRONTIN. strat. 1 praef. quemadmodum. TAC. dial. 31, 6 prout r. -it, uti *sententiis*). LIV. 3, 19, 3 modum adhibendo, ubi r. -ret, priores erant (PLIN. nat. 18, 180 QVINT. inst. 10, 1, 9. *al.*). 4, 13, 7 quoad. 10, 43, 4 manum . . ., si forte ita r. -ret, conferret (31, 8, 11 si quo r. -ret, . . . mitterentur *legiones* [43, 12, 8]. 35, 23, 6. *al.* QVINT. inst. 1, 10, 38 syllogismis . . . utetur *orator*. 3, 1, 19 si quo loco. TAC. Germ. 35, 2 hist. 2, 5, 1 PLIN. epist. 7, 12, 1 TRAIAN. Plin. epist. 10, 34, 2. *et saepius*). CVRT. 5, 13, 8 cum r. locusque -ret (QVINT. inst. 2, 1, 12. *al.*). FLOR. epit. 1, 8, 3 ita r. poposcit. SCHOL. Cic. Bob. p. 125, 29 ultra paene quam r. -ret exaggerare.
2 *cum obi.*: CAES. Gall. 7, 1, 2 addunt . . . rumoribus . . ., quod r. -ere videbatur: retineri . . . Caesarem *eqs.* (LIV. 9, 29, 4 arma quaeque alia r. -it . . . parat. 35, 35, 14 FRONTO p. 91, 21 v. d. H. *al.; cf.* QVINT. inst. 10, 3, 15 quid r. -at, quid personam deceat). HOR. epist. 2, 2, 190 ex modico, quantum r. -et, acervo tollam. ars 411 (*agitur de natura et arte*) alterius sic altera -it opem r. LIV. 3, 6, 8 expeditiones, quas in tanto tumultu r. -bat. SEN. dial. 9, 1, 11 multum temporis res non magno aestimandae -erunt. TAC. hist. 3, 51, 2 *v. sub IIB2.* 4, 5, 1 r. -ere videtur . . ., ut . . . paucis repetam (APVL. met. 9, 32, 1). FRONTO p. 201, 7 v. d. H. r. -ere videtur . . . pauca praefari (*item seq. inf.*: AMM. 20, 5, 3 CYPR. GALL. gen. 1300. *acc. c. inf.*: ARNOB. nat. 2, 21 nutricias adesse curas *infanti*. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 6 hist. p. 954, 12). PANEG. 2, 39, 4 divini favoris operam r. Romana -bat . . . augenda. AVSON. 192, 17 p. 50 P. si forum r. -ret.

C tempus -it (*plur.* CIC. Flacc., Ov., LIV. 6, 6, 14, MANIL.): **1** *absolute*: CIC. Att. 2, 25, 2 te . . . valde desidero, neque ego magis, quam ipsa res et t. -it. NEP. Alc. 1, 3 cum t. -ret, laboriosus *eqs.* MANIL. 2, 400 ut t. -unt (PLIN. paneg. 32, 1 t. et necessitas). **2** *cum obi.*: CIC. Flacc. 98 quid rei publicae t. -rent (Planc. 79 q. a me cuiusque t. -at. SIL. 7, 345. *cf.* LIV. 6, 6, 14 arma . . . quaeque alia belli t. -unt. RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 157, 13 quae res -bat et t.). VERG. Aen. 6, 37 non hoc ista sibi t. spectacula -it. Ov. fast. 2, 791 -unt sua t. somnum. 2, 861 (*in fine libri*) iure venis, Gradive, locum tua tempora (*i. Martius*) -unt. LIV. 3, 27, 6 quas t. ipsum -bat adhortationes. AMM. 21, 16, 6 cum id -ret t. et ratio. *cf. p. 80, 17.*

D ratio -it: **1** *cum obi.* (*subaudiendo* QVINT. inst. 8, 6, 62): PLIN. dub. serm. Char. gramm. p. 160, 4 B. cum r. 'cetaribus' *non* 'cetariis' -at (*de analogia ut* GELL. *sub 2 et* QVINT. inst. 1, 7, 7 b litteram). QVINT. inst. 8, 6, 62 hyperbaton . . ., quoniam frequenter r. compositionis et decor -it, . . . inter virtutes habemus. 9, 4, 59 aliud r., aliud consuetudo. 12, 11, 5 quid secundis flatibus, quid adversis r. -at. 12, 11, 16 dicendi (disc- *var. l.*) r. talis, ut non multos ⟨poscat⟩ annos. ARNOB. nat. 1, 63 p. 59, 17 M. fieri r. ea quae fuerant destinata -bat (*item seq. acc. c. inf.*: LEO M. serm. 40, 1 r. istarum dierum *sc. paschae*. VEN. FORT. Mart. 1, 42). *al.* **2** *absolute*: TAC. Germ. 6, 1 prout r. -it, vel comminus vel eminus *pugnare*. GELL. 1, 16, 7 sic videtur r. -ere (*sc. 'mille' numero singulari dici*). APVL. flor. 10, 4 utcumque providentiae r. -bat. ACT. lud. saec. Sept. Sev. (CIL VI 32326) 22 ⟨te⟩mporis r. -ente. AMM. 16, 12, 21 *equitibus* pedites miscuere . . . r. tuta -ente. COD. Theod. 8, 5, 20, 1 cumulatius, quam r. fiscalis -ret, *vehicula onerare*. 10, 26, 2 si r. -at (EDICT. Theodor. 10). *al.*

II *exempla cetera*: **A** *generatim*: **1** *-unt actiones efficiendae variae earumve effectus* (*anser pascendus* COLVM. 8, 13, 1; *cf. Herculis labores p. 78, 35. afferuntur exempla notabiliora*): PLAVT. Poen. 705 (*de gaudiis lupanaris*) haec latrocinantur . . ., quia aurum -unt praesentarium. VARRO rust. 2 praef. 6 quo facilius sumptibus multa -entibus ministres (*cf.* COLVM. 11, 3, 2 [*agitur de hortorum muris*] *non* lapides supra rei dignitatem -at impensa. COD. Theod. 15, 1, 18 quantum coeptae fabricae -at impendium). VERG. Aen. 11, 379 bella manus -unt (SEN. Herc. f. 638 me. SIL. 13, 451 talis . . . viros. *cf.* QVINT. inst. 12, 3, 5 quae pugna -it). MANIL. 5, 204 quaecumque solet venandi -ere cura. SEN. Oed. 399 te, Creo, hic -it labor. COLVM. 8, 11, 1 pavonum educatio . . . urbani patris familiae . . . curam (8, 13, 1 *anser pascendus. adde l. 76*). SIL. 4, 757 *membra* in pretium belli dare, si victoria -at. STAT. silv. 3, 3, 101 (*enumerantur impensae publicae*) quid templa . . ., quid propugnacula -ant. FRONTIN. aq. 123, 3 *nullum* opus diligentiorem -it curam (PLIN. epist. 10, 41, 2 multas manus). PLIN. epist. 6, 30, 4 praediorum administratio -it durum aliquem. 9, 37, 4. *al.* **2** *mores, ritus sim.* (fides LIV. 3, 18, 3 *v. sub 3*): CIC. Quinct. 28 quem, ut ipsius dignitas -it, honoris gratia nomino (COD. Theod. 14, 9, 1 quemadmodum liberalium rerum d. -it. *cf.* CYPR. epist. 14, 4 sicut honor mutuus -it. 76, 1 gloria . . . vestra). SALL. Iug. 85, 44 quantum mei mores, non illorum flagitia -bant, respondi. SEN. epist. 99, 16 *lacrimarum* quantum -et imitatio. LVCAN. 6, 557 vivum si sacra cruorem . . . -unt (*cf.* MART. 3, 24, 11 hoc ratus antiquos sacrorum -ere ritus. 11, 36, 6 senem -unt talia vota cadum. QVEROL. p. 48, 13R. *odor* tristis, cultus quem -it miser). VAL. FL. 1, 770 magnos obitus natumque domumque et genus Aeolium pugnataque -ere bella. QVINT. inst. 11, 1, 45 quanto aliud dicendi genus -at gravitas senatoria, aliud aura popularis. MARCELL. dig. 4, 1, 7 pr. ubi aequitas evidens -it, subveniendum est (AMM. 29, 5, 43. *cf.* TERT. nat. 1, 7, 12 iustitia -bat dispicere). TREB. trig. tyr. 30, 5 quam tristis *sit Zenobia*, cum severitas -at. IVVENC. 3, 728 quod subolem . . . vis digna pudoris . . . venerandam -ret esse. AMM. 15, 2, 3 ad successores . . . more -ente solent transire lictores. *al.*
3 *quaelibet res* (*exempla selecta inde a* SEN.): CIC. Flacc. 98 quid utilitas civitatis, quid communis salus, quid rei publicae tempora -rent, cogitaverunt (QVINT. inst. 3, 8, 63 si ita -isset u. [PLIN. paneg. 67, 8]. COD. Iust. 2, 6, 6, 1 [*a. 368*] ultra, quam litium -it u. COD. Theod. 12, 1, 109 quae publica -it u. [NOVELL. Valent. 9 COD. Iust. 7, 62, 38]. *al.*). PVBLIL. N 33 necessitas quod -it nisi des eripit (PLIN. paneg. 32, 1 *v. sub IC1.* VOPISC. Prob. 18, 6 ut -it n., locuturus. AMM. 19, 11, 17 quae n. temporis -bant. COD. Theod. 11, 30, 18 officii n. -ente. *al.*). SALL. Iug. 56, 1 ratus, id quod negotium -bat, Iugurtham . . . suis auxilio venturum. 85, 44 (*v. sub 2*) flagitia. LIV. 3, 18, 3 periculum ipsum discrimenque ac sociales deos fidemque foederum id -ere (SIL. 15, 113. *cf.* LVCAN. 5, 557 si magnarum -unt discrimina rerum). MANIL. 2, 335 hic -it quintam partem centesima summa (*sc. ut efficiantur centum et viginti*). 4, 245 quicquid in usus ignis eget -itque novas ad munera flammas. SEN. Ag. 934 (*interpol.?*) fidem secunda -unt, adversa exigunt. Herc. O. 1887 flete Herculeos . . . obitus . . .: magno Alcidae -it gemitum stratus . . . saetiger. benef. 5, 25, 3 quid rerum nostrarum status -ret. dial. 4, 7, 2 si totiens a se iram, quotiens causa -et, exegerit (COD. Theod. 9, 19, 1 pr. si ita -erit c. *al.*). CALP. ecl. 2, 92 carmina -it amor. PLIN. nat. 11, 23 favi tunc oblongi (obliqui *codd.*), tunc rotundi, qualiter poposcit alvus (*item -it res corporea*: IVV. 5, 48 calicem . . . rupto -entem sulphura vitro). SIL. 11, 166 medicinam vulnera -unt. QVINT. inst. 5, 1, 3 ut quaeque condicio litium -et (TAC. ann. 14, 55, 3. *al.*). PLIN. paneg. 61, 7 cum hostis in proximo et in summum discrimen adducta res publica expertum . . . virum -ret (FRONTO p. 194, 9 v. d. H. magnum ducem). *et saepe.* *pro re postulanda obi. est ipse effectus, ut vergat in notionem q. e. necessario efficere*: TAC. ann. 3, 52, 3 *Tiberius cunctatur luxuriam reprimere perpendens*, quam indecorum *sit* adtrectare quod non obtineret vel retentum ignominiam et infamiam virorum inlustrium -ret. **4** *non indicatur, quae res -at aliquid* (*aliquem* Ov.; *exempla notabiliora structurae passivae; locos similes, ubi dei, fata vel populus subaudiendi videntur, v. supra p. 77, 13. 14sq. 82sq.*): Ov. met. 2, 144 (*loq. Sol*) metas . . . nox tetigit; non est mora libera nobis: -imur. fast. 4, 721sq. nox abiit, oriturque Aurora: Parilia -or. non -or frustra, si favet alma Pales. SEN. Thy. 243 (*loq. Atreus*) Tantalum et Pelopem aspice; ad haec manus exempla -untur meae. VAL. FL. 6, 386 ratus iam . . . sua proelia -i falcatos infert Ariasmenus axes. AVIEN. Arat. 1383 brevis hic labor et breve tempus -itur (*gr. 761* μόχθος μέν τ' ὀλίγος). AMM. 25, 4, 10 corporis munus a milite, ab imperatore vero animi -itur.

B *speciatim respiciuntur*: **1** *necessitates, quae insunt rebus naturalibus, ipsi naturae* (*de ventis v. p. 77, 67sqq.*): **a** *corpori, naturae animantium* (*subi. sunt saepe corporis partes, qualitates, affectus sim.; v. etiam supra p. 79, 4. 41*): LVCR. 4, 871 quae loca cumque -unt umorem (*cf.* Ov. rem. 535 bibe plus etiam, quam quod praecordia -unt. LVCAN. 4, 372 [*de sitientibus*] morbus egens . . . sibi -it [c(o)epit *var. l.*] aquas [9, 750 sitiens in corde venenum]). HOR. carm. 2, 11, 5 -entis aevi pauca. PROP. 2, 1, 11 -entes somnum . . . ocellos. Ov. met. 8, 841 epulas omnes Erysicthonis ora . . . accipiunt -untque simul (*cf.* PLIN. nat. 20, 186 labor desiit cibos -ere [PS. QVINT. decl. 5, 15 fames]). SEN. dial. 9, 15, 6 ut dolori tantum des, quantum ⟨natura⟩ -it, non quantum consuetudo (epist. 90, 18. 119, 2 suum. 121, 8. CVRT. 6, 10, 33 *seni* carnifex spiritum adimet, quem . . . n. -bat). epist. 21, 11 venter . . . -it, appellat. PLIN. nat. 8, 181 *tauri* cornibus . . . dimicationem -entibus. 11, 217 *nervi* hic teretes, illic lati, ut quaeque -it figuratio. STAT. silv. 5, 5, 71 *infantem* -entem . . . novas tremulis ululatibus auras. QVINT. decl. 298 p. 177, 16 quietem -it senectus. *al.* **b** *terrae eiusve regionibus, mundo*: VERG. georg. 2, 324 vere . . . terrae . . . semina -unt (COLVM. 4, 19, 3 exilis terra . . . humilius iugum. *cf.* COLVM. 10, 95 tellus . . . sua semina [10, 157]). SEN. nat. 2, 5, 2 *e terra* mundo tam multa -enti subministrantur. CVRT. 5, 13, 8 cum res locusque -ret, pedestris acies erat (COLVM. 2, 9, 5 macer tantundem seminis. PLIN. nat. 18, 179 si ita l. -at. *cf.* PLIN. nat. 12, 58 ubi loci natura -at. SIL. 7, 345 quid fortuna loci -at). COLVM. 2, 2, 5 minimum -it *ager pinguis* (5, 4, 3 maiorem . . . impensam. *cf.* 11, 3, 59 iugerum agri quatuor sextarios seminis). LVCAN. 1, 29 desunt . . . manus -entibus arvis. PLIN. nat. 17, 168 clivosa altiores scrobes. 17, 170. 18, 295 ubi aestuosa regio -at, adcumulare (SIL. 7, 279 nec ferri aut militis usum). **c** *variis*: MANIL. 5, 269 *sub signo Coronae nato* munditiae cordi . . . praesensque voluptas; Virginis hoc anni -unt floresque Coronae. COLVM. 2, 10, 17 pinguissimum locum . . . -it *lini semen* (*item -unt plantae*: 3, 3, 8 amplissimas inpensas vineae [5, 8, 2 *olea*]. PLIN. nat. 18, 145 *medica* siccum *solum.* 18, 165 minus . . . alimenti radix *hordei*). PLIN. nat. 17, 262 omnia haec *opera* annua caeli ratione constant et aliquando serius -untur, aliquando celerius.

[Scheible-Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *praecepta, leges artis scribendi, dicendi* (*subi. sunt opera scripta vel dicta eorumque argumenta, partes sim.; v. etiam p. 79, 42. 46 sq. 48. 80, 43*): HOR. ars 339 ne quodcumque volet -at sibi fabula credi. SEN. benef. 7, 21, 1 hic locus fabulam -it (PLIN. nat. 7, 160 -ere videtur l. ipse sideralis scientiae sententiam. 30, 1 ubicumque causae l. que -bant. TAC. hist. 3, 51, 2 quotiens res l. que exempla ... -et. PLIN. epist. 5, 17, 2). epist. 11, 8 clausulam epistula -it (*cf.* PAVL. PELL. 587 quamquam ... claudi se iam prope -at *pagina*). SIL. 14, 9 (*poeta varias regiones tractabit*) sic -it sparsis Mavors agitatus in oris. QVINT. inst. 6, 2, 18 ἦθος omne bonum et comem virum -it. 8, 3, 14 publicae ... causae -unt accuratius dicendi genus (TAC. dial. 23, 6 quotiens causa -it, ubertas. *adde* PLIN. nat. 30, 1 *supra*). 9, 4, 61 sensus omnis habet suum finem -itque naturale intervallum. 9, 4, 128 -itur tum austera ..., tum fusa *periodos*. 9, 4, 131 ut lenia spatium ... -ant. *al.* PLIN. epist. 7, 17, 3 lyrica, quae non lectorem, sed chorum et lyram -unt. AVG. civ. 18, 23 p. 288, 2 D.

CAPVT TERTIVM: **structurae** *notabiliores*: I *indicatur quid vel quis -atur, desideretur per*: A *acc.*: 1 *rei: inde a* PLAVTO *passim.* *accedit acc. praedicat.*: CIC. Verr. II 4, 46 cum inspiciendum -isses, *sc. turibulum.* BRVT. (?) CIC. ad Brut. 25, 2 W. *v. p. 72, 23.* VERG. Aen. 12, 350 Pelidae pretium sibi -ere currus (PROP. 3, 11, 31 OV. epist. 5, 143 met. 13, 253. *al.*). OV. met. 6, 506 fide pignus dextras. 7, 376 praemia ... taurum. *al.* 2 *personae: inde a* PLAVTO *passim, v. maxime p. 72, 39. 73, 68. 74, 83. 77, 11.* *accedit acc. praedicat. p. 72, 40 sqq. 73, 77. 75, 5 sqq., ceterum* CAES. Gall. 1, 31, 12 VERG. Aen. 8, 12 LIV. 10, 22, 2. *al.*

B *enunt. secund.*: 1 *relat.*: CIC. Verr. II 4, 93 palam -ere ..., quae placebant (*cf.* OV. am. 1, 4, 30 puerum ... -e quod ... voles [LAMPR. Alex. 44, 1]). PROP. 2, 23, 17 OV. met. 8, 831. 13, 87 cum quo concurreret. PERS. 2, 3. VAL. FL. 1, 99 quos revehat. 3, 672 operum quae maxima. STAT. silv. 3, 3, 173 pietas me -it Etrusci, qualia nec Siculae modulantur carmina rupes (*sim. structura*: HYG. astr. 2, 34 p. 72, 21). *al.*

2 *interrog.: v. p. 72, 80.*

3 *finalem*: a ut (*iunctura laxiore et coniunctione inter vim finalem et consecut. pendente iam* CAES. Gall. 5, 6, 6 LIV. 7, 40, 4): LIV. 2, 65, 2 miles ... -ere, ut ... instare liceat. 5, 28, 9. PLIN. nat. 2, 170 quae contemplatio ... -ere videtur, ut ... ostendam (*sim.* TAC. hist. 4, 5, 1 APVL. met. 9, 32, 1). SIL. 10, 344. 13, 268 IVV. 7, 71 TAC. hist. 2, 39, 2. VLP. dig. 12, 1, 9, 8 (*interpol.?*). CYPR. mortal. 18. *et deinde saepius.* *iuxta acc.* (*adv.* FLOR.) *praeparativum*: QVINT. inst. 9, 4, 57 -o hoc mihi, ut, cum ... dixero 'numerum' ..., 'oratorium' dicere intellegar (PRVD. perist. 2, 89. *al.; cf.* AMBR. epist. 40, 8 hoc est ..., quod poposci ...: ut *eqs.*). IVV. 5, 112 solum -imus, ut cenes civiliter. FLOR. epit. 1, 8, 3 ita res poposcit, ut ferox populus ... mitigaretur. b ne: IVVENC. 4, 129 *supra p. 76, 51.* AMM. 29, 6, 5 regem, nequid novaretur, modeste -entem. COD. Theod. 11, 36, 32. CASSIOD. Ios. antiq. 3, 51 -bat Hiesum, ne minor inveniretur (*gr.* παρεκάλει μηδὲν χείρονα φανῆναι). c quatenus: LIC. EVDOX. Conc.[S] II 3, 1 p. 15, 24 salutans ... iusta -o, q. his litteris curam vestra tranquillitas praebere dignetur. VITA Caes. Arel. 24 -it ... princeps, quatinus ... antistes ... reverteretur.

C *coni. nudum*: VERG. Aen. 3, 456 adeas vatem precibusque oracula -as ipsa canat (*sunt qui post -as punctum ponant*). HEGES. 5, 13, 2 ille ... conqueri apud Caesarem, -ere, iuberet *eqs.* (ut i. *duo codd.*). CYPR. GALL. iud. 515 adgreditur -itque virum ..., exponat *eqs.* *continuatur inf. fortasse*: OV. met. 8, 708 esse sacerdotes delubraque vestra tueri -imus, et, quoniam concordes egimus annos, auferat hora duos eadem *eqs.* *intercedente verbo dicendi*: SVLP. SEV. dial. 2, 6, 4 a viro suo -it, dicens ... conpellant.

D *orationem rectam: v. p. 73, 3. 76, 27. 37.*

E *acc. vel nom. c. inf.*: 1 *inf. pass.*: VERG. Aen. 5, 342 reddi sibi -it honorem (SIL. 13, 891 hostem. ARNOB. nat. 4, 16 p. 219, 3 M. *al.; cf.* ARNOB. nat. 4, 36 p. 244, 14 dies ... dari [LACT. inst. 6, 20, 13 IVST. 42, 1, 2 HIL. in psalm. 2, 34 AMM. 19, 6, 3. *et saepe*]). HOR. ars 339 ne quodcumque volet -at sibi fabula credi. OV. met. 13, 219 delenda ... Pergama (*item cum gerundivo omisso inf.*: TAC. hist. 4, 40, 3 quem quisque accusandum -isset [*nisi ad l. 25*]. SVLP. SEV. chron. 1, 7, 2 immolandum sibi a patre filium. AVELL. p. 157, 1 SACR. Leon. 947. *structura integra*: IVVENC. 3, 728 subolem ... venerandam ... esse). ARNOB. nat. 1, 63 p. 59, 17 M. fieri ... ea quae *eqs.* (AMBR. epist. 58, 16. *al.*). *al.* IVVENC. 3, 63 HIL. myst. 1, 26, 4 syn. 81 trin. 7, 26 SYMM. epist. 2, 74 (73). 4, 48. AMM. 27, 9, 7 pacem sibi tribui (27, 12, 9. 31, 6, 2. *al.*). *et persaepe.* *nom. c. inf.*: HIL. ad Const. 1, 7, 1 cum ab aliis ... pronuntiari -retur reus *Athanasius.* 2 *inf. act.* (*sunt quae possis intellegere per inf. accedentem ad obi. personae rogatae*): MART. 7, 60, 4 cum votis sibi quisque te, *Iuppiter*, fatiget et -at dare, quae dei potestis. ARNOB. nat. 2, 21 -it ... res nutricias adesse curas. IVVENC. 2, 381 venire salutem. AMBR. epist. 7, 34 F. me ... Graeciam petere. CLAVD. 5, 153 succumbere -it cuncta sibi. PAVL. NOL. carm. 16, 37. 26, 246 placidum ... accedere Christum. MART. CAP. 2, 117 (vers.) te ... subire celsa -it astra Iuppiter. SACR. Leon. 240 ut quem venturum esse praedixit *Iohannes*, -at nobis favere. 1209 nos ... esse felices. ENNOD. opusc. 1, 23 p. 268, 1.

F *inf. solum* (*v. etiam ad E2; inf. subaudiendo e. g.* CIC. Verr. II 1, 66 HOR. carm. 1, 4, 12 SEN. epist. 123, 10 PLIN. nat. 17, 170): 1 *act.* (*depon.*): CVLEX 156 quos *dumos* ... aura ... -it confundere venti. OV. met. 8, 708 *v. sub C.* PERS. 3, 18 pappare minutum -is. VAL. FL. 4, 194 contra ... occurrere. SIL. 6, 348. FRONTO p. 201, 7 v. d. H. res -ere videtur ... pauca praefari (*subi. verbi et inf. differunt ut*: TERT. nat. 1, 7, 12 iustitia -bat dispicere. ARNOB. nat. 6, 27 -it ordo ... dicere. IVVENC. 3, 383 AMM. 20, 5, 3. CYPR. GALL. gen. 1300 res ... uti. *an huc iam* MART. *sub E2?*). ITALA Sirach 31, 21 (Ps. Aug. spec. 52 = VVLG.) prior illis non -as bibere (Ioh. 4, 9 [cod. c *al.* = VVLG.] b. a me -is). IVVENC. 2, 13. 4, 94 CLAVD. 18, 151 DRAC. Romul. 8, 289. 2 *pass.*: LVCIF. non parc. 4 p. 216, 2 bene vobis fieri -entibus deum (*item cum inf. impersonaliter usurpato*: PELAG. in II Thess. 3, 1 in quibus causis pro se orari -at apostolus. AVG. serm. 114, 2 tibi -is ignosci). COD. Theod. 4, 23 (22), 2 pr. cum precibus -isset audiri. VEN. FORT. carm. 6, 5, 33 visceribus retineri filia -ens.

II *indicatur unde aliquid (aliquis) -atur, desideretur*: A *per casus*: 1 *acc. personae* (*nom. in struct. pass.*): a *solum ponitur: v. caput primum sub II.* b *iuxta acc. rei (personae) desideratae*: α *struct. act.* -ere *aliquem aliquid* (*aliquem* CIC. rep., HOR.): PLAVT. Bacch. 703 me -itote aurum. Cas. 887. *al.* CIC. Verr. II 1, 7. *al. in Verr.* rep. 2, 61 Sestium ... vades (*cf.* HOR. carm. 1, 24, 12 Quintilium deos). Tusc. 3, 7. *et passim, sc. aurea et argentea latinitate multo saepius quam* -ere ab *aliquo, cf.* SERV. auct. Aen. 1, 414 dicimus ... '-o magistrum lectionem', non 'a magistro -o'. *apud posteriores, quantum e schedis nostris iudicare licet, praevalent praepos.* ab *nec non* de (COD. Theod. *praebet* ab *decies,* de *quater, acc. nusquam*); *exempla acc. haec tantum invenimus*: ITALA I Petr. 3, 15 (Priscill. tract. 1, 1. *al., sim.* VVLG., *sec. gr.; inde* HIER. epist. 52, 7, 1). ARNOB. nat. 1, 7 EVTR. 2, 11, 1 CLAVD. 17, 288 CYPR. GALL. iud. 364 AVIAN. fab. 33, 13 LEO M. epist. 54 (Conc.[S] II 4 p. 11, 14). β *struct. pass.* -i *aliquid* (*aliquem* DRAC.): PLAVT. Asin. 181 volt ... se aliquid -i. OV. am. 1, 10, 63 pretium -i dedignor. met. 1, 138 segetes ... -batur humus. 7, 771 -or ... meum *canem.* fast. 4, 670. 721. PLIN. nat. 8, 176 *boves* fecunditatem -untur. PS. QVINT. decl. 5 thema GELL. 4, 18, 12 ARNOB. nat. 3, 24 HIL. in psalm. 120, 15. RVFIN. Greg. Naz. orat. 5, 4, 2 (*sec. Migne gr. 35, 1233*[A] λόγον ἀπαιτεῖσθαι ἡμᾶς). DRAC. Romul. 8, 270 -eris Hesionen. c *res desiderata, petita indicatur per alias structuras: coni. nudum* VERG. *et* CYPR. GALL. *sub IC.* *enunt. rel.* OV. am., STAT., HYG. *sub IB1.* *inf.* LVCIF. *sub IF2.* *orationem rectam p. 76, 37 sq.* ut *p. 76, 40 sq. 44, adde* RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 31, 2. ne CASSIOD. *sub IB3b.* *acc. c. inf.* SEDVL. carm. pasch. 5, 74 qui milia patrem angelicas sibimet legiones -ere posset plus duodena dari (*op. pasch. 5, 4* transmitti ... legiones ... poterat postulare). *de locut praepos. v. p. 77, 79.*

2 *abl. separ. fere locorum*: TAC. ann. 6, 31, 2 Phraaten ... Roma -bant *Parthi.* FIRM. math. 8, 11, 4 *pauperem* praesidio publicae miserationis alimenta -entem (*an instr.?*). PRISC. periheg. 367 -ere qui *Sybaritae* Pisis ausi certamina soli.

3 *dat. personae* (*v. Norberg, Synt. Forsch., 1943, 148*): BACHIAR. fid. l. 93 ut omnibus -entibus nobis (nos *vel* ⟨a⟩ nobis *coni. Stangl*) rationem de fide ... proferamus. GREG. M. epist. 9, 49 petitoria nobis insinuatione poposcit, ut *eqs.*

B *per praepos.*: 1 ab (*structura in verbis* postulare *et* petere *inde a* PLAVTO *usitata. dub. trad.* PLAVT. Trin. 1146 *et* Truc. 374 [*v. Abraham, Stud. Plaut., 1884, 188*]. OV. fast. 3, 594. *dubia relatione* TER. Haut. 926 abs te petere et -ere): a *iuxta acc. rei desideratae*: VAL. ANT. hist. 60 a M. Marcio praetore (IAVOL. dig. 26, 2, 24). RHET. Her. 4, 16, 23 nobis (*item cum pron. pers.*: CIC. Verr. II 2, 117. 4, 36 Planc. 79 VARRO ling. 6, 39 SVET. Aug. 94, 8. *al.*). VARRO Men. 206 Arato. PROP. 4, 1, 74 lyra. OV. am. 1, 10, 53 divite. rem. 289 nostra ... ab arte. LIV. 28, 42, 18 domo. VELL. 2, 111, 2 Augusto. CELS. 1 prooem. 4 *deis* (MIN. FEL. 36, 7 deo. *al.*). LVCAN. 3, 353 marito. 8, 846 superis. VAL. FL. 5, 527 angue. STAT. Theb. 10, 830 Aoniis ... lucis. ITALA exod. 3, 22 (Aug. loc. hept. 2, 12) vicina (*Vulg.* postulabit). *et deinde saepe, v. etiam supra l. 25.* *iuxta alterum* ab: AVG. civ. 21, 5 p. 497, 30 D. a nobis ... ab infidelibus ratio -retur. b *alia*: ITALA Ioh. 4, 9 *v. sub IF1.* VLP. dig. 12, 1, 9, 8 (*interpol.?*) ab alio -amus, ut *eqs.* (AMBR. epist. 19, 31 RVFIN. Adamant. prol. *al.*). SVLP. SEV. chron. 2, 18, 6 ut ... ab Antiocho -rent, permitti sibi more gentium vivere (*seq. acc. c. inf. ut* ENNOD. opusc. 3, 117 p. 361, 13).

2 de (*res desiderata indicatur per enunt. rel.* ARNOB. nat. 6, 5 AVG. praed. sanct., *per* ut MART. CAP., CONC. Carth. a. 419 [Corp. Christ. 149] p. 158 l. 58): LVCAN. 9, 618 de quo *fonte* ... undam (*item de loco*: AVG. civ. 8, 11 p. 337, 6 D. Iudaea). VAL. FL. 6, 351 poenam de corpore. IVL. VAL. 2, 9 populo (*cf.* COD. Theod. 8, 5, 3, 1 provincialibus. 11, 16, 15). ARNOB. nat. 1, 39 beneficia ... de trunco (*cf.* PRVD. c. Symm. 1, 210 rupe). 6, 5 numine (*cf.* AMBR. Cain et Ab. 1, 10, 40 deo [AVG. praed. sanct. 14, 27]. MART. CAP. 2, 217 Iove). SYMM. epist. 9, 15, 1 te. AMBR. in Luc. 8, 76 extraneis. COD. Theod. 10, 10, 9 munificentia principali. *al.*

3 ex: SIL. 10, 619 ex poena solacia. STAT. Theb. 5, 583 aethra. ARNOB. nat. 2, 39 auxilia ⌊-rent ex⌋ caesorum animantium cruore (⌊ ⌋ *Castiglioni,* -rentur *cod.*; -rent ea, *sc. numina, Orelli*).

III *obi. e contextu supplendo vel absolute ponitur passim inde a* PLAVTO; *usus notabiliores segregavimus supra p. 71, 52. 72, 50. 73, 5.*

[Scheible-Flury]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

74, 2. 75, 24. 76, 57. 78, 81. 79, 6. 35. 54, v. etiam p. 72, 45. addas generalia, e. g. CIC. parad. 43 (*de avido*) si cotidie fraudas, decipis, -is, pacisceris, aufers *eqs.* MART. 1, 68, 3 quidquid agit Rufus, non est nisi Naevia Rufo; . . . -it, negat, innuit: una est Naevia. QVINT. inst. 11, 3, 86 his (*sc. manibus*) -imus, pollicemur *eqs.* AVSON. 414, 1 p. 272, 4 P. nihil -ente me abnuis.

part. praes. fere pro subst.: HOR. epist. 1, 17, 44 tacentes plus -ente ferent. OV. am. 1, 10, 64. epist. 10, 116 data -enti . . . fides. SYMM. epist. 2, 70 commendationem deferre -entibus (*sim.* 3, 76). SACR. Leon. 524 vota -entium (918). *al.*

compos.: ap-, com-, de-, ex-, reposco; poscinummius.

2. pōsco, -ere. *non nisi in falsa explicatione grammaticorum* PS. ASCON. Verr. p. 241, 4sqq. '-unt maioribus' (CIC. Verr. II 1, 66): sunt qui producta o litera -unt legunt, quasi saepe potant. *sequitur altera meliorque tertia explicatio*: sed -unt provocant intellegendum est, ut sit sensus: provocant se invicem (*sim.* SERV. Aen. 8, 614). '-unt': a pincerna petunt; maioribus autem poculis, ut subaudiatur bibere. *Scheible-Flury.*

pōscula, -ae *f. a* posca *deminutive. scribitur* pusc- *passim,* posc- *non nisi in var. l.* THEOD. PRISC. eup. faen. 22. gyn. 2 (*v. p. 69, 75*). [*falsa var. l. pro* posca *supra p. 68, 71. 69, 75, pro* pus(t)ula GREG. TVR. Franc. 5, 34 p. 239, 5. 6, 14 p. 284, 15.] *i. q. posca* (*sc. acrimoniae vel quantitatis minoris*): THEOD. PRISC. eup. faen. 22 quas *parotidas* . . . spongia in -a (pusca *cod. unus*) infusa compescuimus ([-cimus *var. l.*]. gyn. 29 [pusca *var. l.*]). 31 frigidae -ae fomentatione. *Euler.*

pōsculentus *v.* potulentus. **pōsea** (-ia) *v.* pausia.

[posicus *falso trad.* VLP. frg. Vat. 130 sive . . . quis arthriticus sit, sive -us *eqs.* psori- *coni. Dirksen,* pusi- *Kübler, Arch. lat. Lex. 8, 1893, 136, alii alia.*]

posimīrium *v.* pomerium.

posinachum dicebant certi ponderis d i s c u m, quo iuvenes in agone contendebant SCHOL. Hor. carm. 1, 8, 11. *obscurum, nisi corruptum.*

***positio,** -ōnis *f. a* ponere. *scribitur* -ss- *cod. A* THEOD. MOPS. in psalm. 18, 6 p. 117, 7. 9. 22, *codd. C*[1] *S* ISID. nat. praef. 1. *de notione v. infra. legitur non nisi in oratione prosa, sc. sing. inde a* SEN. rhet., SEN. phil., COLVM., *plur. raro inde a* SEN. nat. 2, 11, 2 QVINT. inst. 1, 6, 25. 2, 10, 15. 7, 4, 40 IREN. 1, 24, 7 (1, 19, 4 H.). [*variat in codd. hic illic cum compositis, e. g.* compositio COLVM. 4, 24, 2 (*falsa var. l.* COD. Iust. 1, 17, 1, 7), *cum* portio AVG. bon. viduit. 19, 23 p. 333, 18 (*restituasne* SOL. 1, 100 *p. 39, 14 sqq.?*) *et al.*; *falsa var. l. pro* fossio COLVM. 4, 4, 2, possessio LEX Burg. lib. const. 84, 1 (*cf. p. 95, 61*).]

i. q. actus vel effectus ponendi, ϑέσις (*quae vox gr. respondere solet ut etiam in* GLOSS.; *metonymias v. sub IA3, ceterum maxime sub IIA et C nec non IIIA*): **I** *usu communi*: **A** *corporaliter*: **1** *de effectu ponendi, sc. significatur*: **a** *ubi quid positum sit, situs sim.* (*sed v. etiam bγ*); *respiciuntur*: **α** *varia*: SEN. contr. 10, 5, 17 cadaverum artus rescindi, ut nervorum articulorumque -o cognosci possit (*partium corporis ut*: IREN. 3, 19, 3 [3, 20, 3 H.] unoquoque membrorum habente . . . aptam in corpore -em. CAEL. AVR. acut. 3, 3, 21 faucium. 3, 14, 114 si diaphragma atque pulmo naturali -e maneant. CASS. FEL. 43 p. 106, 18 *ut manus* post dorsum habeat -em). COLVM. 4, 19, 1 de -e iugi, quatenus a terra levandum sit *eqs.* FRONTIN. aq. 36, 1 ⟨calicis⟩ -o habet momentum (*de eadem re* 105, 4). grom. p. 4, 7 de -e terminorum (*saepe apud grom., v. indicem ed. Lachmannianae*). ITALA Is. 53, 3 (Aug. cons. euang. 1, 31, 47, *sim.* bon. viduit. 19, 23) vultus eius abiectus et deformis ⌊-o eius⌋ ab omnibus hominibus (*deest in cet. verss. ut in gr., ubi tamen codd. aliquot ex antecedentibus iterant* τὸ εἶδος αὐτοῦ. *huc potius quam ad p. 85, 15 pertinere videtur coll.* AVG. cons. euang. 1, 31, 48 *ad l.* cuius deformis in cruce -o. *ceterum hunc locum respicit etiam* AVG. serm. coll. Morin p. 22, 16). ARNOB. nat. 4, 5 p. 207, 15 M. cum dicimus: dextera haec regio est . . ., ad -em nostram situmque revocamus (*de eadem re* p. 208, 7). LACT. ira 10, 40 nullam -em relinquunt *atomi*, quam non experiantur. EVSEB. EMES. serm. 21, 6 *ignis* quia urget sursum fieri, . . . -e est . . . fortior *quam aer. al.*

β *regiones, civitates, loca*: Ⓘ *vario usu*: SEN. dial. 11 (12), 6, 4 *urbium* amoena -o et opportunitas regionis (PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 15, 43 u. conditae -em. CASSIOD. var. 11, 14, 1 IORD. Get. 4. *cf.* 151 trino . . . urbs ipsa vocabulo gloriatur trigeminaque -e exultat, id est prima Ravenna, ultima Classis, media Caesarea). epist. 51, 11 quam -em elegerint (*villae ut*: COLVM. 1, 4, 10 est medii collis optima -o. 1, 6, 15 sicca. 9, 5, 2 [*1* situs]. *al.* PLIN. nat. 1, 18, 7). COLVM. 1 praef. 25 quid recusaret collis, quid campestris -o (1, 2, 4). 1, 2, 5 *fundi.* 3, 21, 9 *vitium* differentias servat pro situ et -e locorum ([*adde p. 84, 2*]. QVINT. inst. 3, 7, 26 *laudes urbium, quae fiunt* ex loci -e. CLAVD. DON. Aen. 6, 785 p. 608, 2. *al.*; *cf. exempla p. 84, 20. 68 allata, a quibus haec aegre separantur*). PLIN. nat. 18, 28 ut solum sua virtute valeat qua dictum est -e (*sc. 17, 36, sec. Catonem agr. 1, 3* sub radice montis siet *eqs.*). 37, 201 *Italiae felicitas* contingit -e procurrentis in partem utilissimam et inter ortus occasusque mediam. SIC. FLACC. grom. p. 117, 15 regionum. HYG. mun. castr. 57 castrorum (*aliter infra p. 84, 49. 85, 58*). SOL. 37, 3 *circulos parallelos* pares in terrarum -e. *al.* Ⓘⓘ *de regione caeli, quam quid spectat* (*exempla certiora; hucine etiam l. 73?*): SEN. nat. 2, 11, 2 cuius *terrae* -es hoc aut illo versae magna ad aeris temperiem momenta sunt. COLVM. 1, 6, 10 granaria . . . fenestellis aquilonibus inspirentur; nam ea caeli -o maxime frigida et minime umida est (1, 6, 18 *cellis oleariis calor* contingit -e c. et declinatione. 3, 4, 1 c. locique. TAC. Agr. 11, 2). 3, 12, 5 -em meridianam. 4, 24, 2 pro condicione suae -is (*antea*: caeli regiones). VEG. mil. 4, 38 iuxta -em cardinum . . . quattuor ventos principales . . . flare.

γ *sidera* (*in astrologia* GELL. *et* AVG.): SEN. nat. 7, 13, 1 *stellas plurimas* ferri per occultum . . . propter circulorum -em talem, ut *eqs.* GELL. 14, 1, 21 uniuscuiusque stellarum formae et -is sortem (CHALC. comm. 124 AVG. civ. 5, 1 p. 190, 17 D. p. 191, 10). HYG. astr. 1, 2 terrae (1, 7. 2 praef. CHALC. comm. 64 AMBR. hex. 1, 6, 22 p. 18, 4 ISID. nat. praef. 1. *cf.* CHALC. comm. 59 *terram* puncti . . . instar obtinere, quod ad -em pertinet). CHALC. comm. 67 aequidialis *circulus aliique* . . . -e fixi (*sim. al. ibid.*). AVG. civ. 5, 1 p. 190, 30 D. vim -is siderum, qualis est quando quis nascitur (p. 191, 34. 5, 6 p. 198, 32. *al. ibid.* conf. 7, 6, 8. c. Pelag. 2, 6, 12 de s. -e ad tempus, quo concipitur quisque . . ., quas constellationes vocant. QVODV. [?] prom. 1, 10, 16. *adde* TAC. dial. 16, 7 *l. 37*). *al.*

b *quomodo quid positum sit, forma, qualitas sim.*: **α** *pertinet ad res* (*partes corporis v. sub β*): Ⓘ *significatur figura, compago*: Ⓐ *locorum naturalium*: SEN. suas. 2, 14 de -e loci (*i. Thermopylarum*) eleganter dixit Haterius cum angustias loci facundissime descripsisset *eqs.* SEN. nat. 5, 15, 4 *qui metalla fodiunt* illo descendere ausi sunt, ubi novam rerum -em, terrarum pendentium habitus, . . . experirentur. 6, 14, 2 terrae . . ., dum illis *venis* -o naturalis est, inconcussae manent. COLVM. 2, 16, 4 nec campus concavae -is esse neque collis praeruptae debet (*cf.* 4, 22, 8 *l. 71*). HYG. astr. 2, 19 Aegypti -em. SERV. auct. Aen. 8, 43 ubi . . . Alba a colore porcae, Longa a -e, sit condita. HESYCH. in lev. 3 praef. qui terram considerant ex differenti -is eius habitu, id est ex animalium virgultorumque . . . omnique eius differentia . . . cognoscunt *conditorem* (*an de mundo condito? cf. antea*: ex differentia conditionis *et infra 3c*). MART. CAP. 6, 590 -i qui eam *terram* disci . . . assimulant. GENNAD. vir. ill. 40 *Orosius* descripsit -em orbis oceani interfusione et Tanai limitibus intercisam (*resp. Oros. hist. 1, 2, 1* orbem . . . triquadrum). VITA Mauril. (BHL 5730) 19 p. 74[D] locus . . . a naturali -e situs nomen accepit Castrum petrae. *respicitur descriptio caeli* (*situm singulorum siderum v. sub aγ*): TAC. dial. 16, 7 magnus et verus annus, quo eadem -o caeli siderumque . . . rursum existet ([*cf. Cic. rep. 6, 24* c. descriptionem]. AVG. civ. 5, 5 p. 197, 5 D. cur . . . sub una eademque c. -e concepti diversa habent fata. conf. 7, 6, 8 [*antea*: constellationes]. IORD. Get. 70. *aliter supra l. 1*). CASSIOD. inst. 2, 7, 2 ⟨divisio astronomiae⟩: spherica -o, sphericus motus *eqs.*; . . . spherica -o est, per quam cognoscitur situs (*var. l.* positio) spherae qualiter sit (*cf. Isid. orig. 3, 32, 1* de sphaerae caelestis situ). Ⓑ *quarumlibet rerum* (*sc. maxime aedificiorum, instrumentorum sim.*): COLVM. 1, 6, 16 in . . . regionibus, quae redundant uligine, magis illam -em pensilis horrei . . . probamus (*15* id genus horrei. *cf.* 8, 17, 9 lacus -o [*infra*: in duos pedes piscina deprimitur *eqs.*]. *an utrumque locum ad 2b trahas?*). PLIN. nat. 36, 87 -em operis eius *labyrinthi.* FRONTIN. strat. 1, 2, 1 quo liberius castrorum -em scrutarentur *exploratores* (*aliter p. 83, 80 et 85, 58 sq.*). TRAIAN. Plin. epist. 10, 50 (*Nicomedenses mutant formam fori*) potes . . ., si loci -o videtur hoc desiderare, aedem Matris deum transferre (BENED. reg. 35, 4 *fratres culinae officio fungentes* habeant omnes solatia secundum modum congregationis aut -em l.). SOL. 37, 14 aetites . . . tereti -e alterum lapidem intrinsecus cohibens (*cf. Plin. nat. 36, 149* in alvo). CASSIOD. in psalm. praef. 4 citharae -o videtur esse contraria *psalterio*, dum quod ista in imo continet, illud conversa vice gestat in capite (*cf. p. 86, 8 sq.*). 21, 17 l. 368 crucis . . . -o talis est, ut pars eius superior caelos petat, inferior terras non deserat. GREG. TVR. glor. conf. 35 *tumulum* longitudine, latitudine, altitudine omnique -e consimile. *technice in arte geometrica* (*de forma angulorum vel superficiei*): FRONTIN. (?) grom. p. 38, 24 ⟨ea⟩, *sc. requirenda loca turbata*, docere nos angulorum -es poterint (BALB. grom. p. 101, 3 sq. L. [*inde depravatum* PS. BOETH. grom. p. 411, 25] ebes angulus est plus normalis, hoc est excedens recti a. -em, et qui, si triangulus secundum hanc -em constitutus fuerit, perpendicularem extra finitimas lineas habeat). BOETH. arithm. 2, 7 p. 92, 13 secundum superficiei -em, triangula scilicet descriptione.

Ⓘⓘ *significatur quomodo quid ratione perpendiculi positum sit*: SEN. nat. 1, 5, 7 -e lucis, quam prout rectam vel obliquam receperunt, ita colorantur *chamaeleontes.* 3, 3 ut stet aqua aut fluat, loci -o efficit: in devexo fluit, in plano . . . stagnat (COLVM. 4, 22, 8 praeceps et praerupta -o l.; *cf. l. 26*). COLVM. 3, 13, 13 sive pronum seu resupinum est *solum fossae*, -e machinae (*i. ciconiae*) deprenditur. PLIN. nat. 2, 188 -o signiferi . . . obliquior (*opp.* rectior).

β *pertinet ad animantes et partes corporis* (*ad herbam p. 85, 19 sq.*): Ⓘ *de forma, compagine corporis vel partium corporis*: SEN. nat. 1, 16, 7 *obscaena* a conspectu corporis nostri -o submovit (VEG. mil. 1 capp. 6 ex vultu et -e c. agnosci *eligendos tirones* [*1, 6* ex omni conformatione membrorum]. PS. AVG. categ. 12 [118 M.-P.]. CASSIOD. in psalm. 103, 17 l. 415. *al.*). IREN. 1, 30, 15 (1, 28, 8 H.) propter -em intestinorum nostrorum . . ., eo quod talem *serpentis* figuram habeant. VEG. mulom. 1, 22, 4 iuxta praeceptum artis vel animalis ipsius -em sagittam exiges cotibus bene acutatam *in sanguinis detractione.* 3, 6, 6 Persae statura et -e a ceteris equorum generibus non differunt pluri-

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mum, sed solius ambulaturae genere. RVFIN. Basil. hom. 5, 15 p. 1778[A] si naturalibus suis motibus vel -bus apta est ars illa, cui studet quidam (Migne gr. 31, 417[A] τὰς ἐκ τῆς φύσεως ἐπιτηδειότητας). Orig. in num. 2, 2 p. 10, 27 omnes . . . homines similes sumus, sed est propria quaedam uniuscuiusque distinctio vel in ipso vultu vel in statura vel in -e vel in habitu. SORAN. p. 7, 17 quali -e figurata est matrix? . . . sicut . . . cucurbita medicinalis (sim. VINDIC. epit. alt. 31 [cf. Vindic. gyn. p. 442 rec. G conpositione]). EXPLAN. in Don. gramm. IV 523, 7 a digiti -e dictus est dactylus. CASSIOD. in psalm. 50, 19 l. 608 cor ignis habet imaginem, ut merito tali sit -e plasmatum eqs. ORIBAS. syn. 5, 43, 1 Ab homo mediocres (i. -is) in omnibus membrorum pocionibus ([i. -bus, v. cod. G. gr. aliter]. GREG. M. moral. 1, 4 [in comparatione] ut, dum m. -o magna cognoscitur, ex hac ipsa iam forti -e subsequens etiam victoria praenoscatur). DIFF. Suet. p. 295, 11 vultus animi indicium est, facies oris -o (cf. e. g. Non. p. 427, 2 facies est ipsa oris species). (II) de habitu, quo quis (quid) iacet, sedet, stat sim.: PLIN. nat. 1, 10, 84 quae sit animalium in uteris -o (item respicitur fetus: SORAN. p. 77, 20 qui sit -e contra naturam [gr. p. 132, 17 Ilb. τὸ παρὰ φύσιν ἐσχηματίσθαι]). Ps. APVL. herb. 100 l. 18 non in solo serpens, sed directa atque stanti -e subrecta herba serpullum (interpol. ex Diosc. 3, 38, 1 οὐχ ἕρπων, ἀλλ' ὀρθός). CAEL. AVR. acut. 1, 3, 37 indecens iacendi -o phreniticorum (2, 15, 95 supina. chron. 4, 8, 106 prona. al. apud eundem). 1, 6, 51 schemate iacendi discretio fiet, siquidem lethargi . . . indisposito iaceant corpore, dormientes vero congrua naturae -e cernantur. 3, 5, 50 immobilis . . . et super suspensa palpebrarum ac superciliorum -o (chron. 1, 4, 65). diaet. pass. 33 gutture in longitudine extento atque inflexibili -e durato. PRISC. LYD. solut. 3 p. 62, 23 secundum . . . corporis qualemcumque et -em et recubitum somnia fiunt turbulentiora aut magis pura. in imagine: HERM. vulg. vis. 3, 13, 3 (sim. Pal.) quia super subsellium vidisti sedentem ecclesiam, fortis -o, quoniam quattuor pedes habet subsellium et fortiter stat (opp. 3, 11, 4 infirmus super cathedram sedet).

γ generaliter pertinet ad omnia visibilia et corporea (respiciuntur categoriae Aristotelis; ne affinia separentur, inseruimus etiam exempla potius situm indicantia, ut l. 38): CHALC. comm. 336 silva essentia est, opinor, cum . . .; -o (i. κεῖσθαι) porro, cum ordinaretur inter . . . elementa ratiocinantibus nobis terram . . . in medietate mundi sitam eqs. Ps. AVG. categ. 10 (80sqq. M.-P.) ex his, quae ad quantitatem pertinent, alia sunt quorum partes -em habeant, ex qua possit agnosci, quae pars cuique iungatur; . . . -em autem dico, cum videmus cuiusque rei dexteram, laevam, superiora eqs.; . . . (82) sunt vero quorum partes -em non habent haec: tempus, numerus, oratio eqs. (de eadem re BOETH. categ. Arist. lat. 4b21 aliud . . . ex habentibus -em ad se invicem suis partibus constat. et saepius ibid.). 11 (96) cetera, quae eiusdem categoriae (sc. πρός τι) esse noscuntur, ut est habitus, . . . -o (sim. BOETH. categ. Arist. lat. 6b3sqq.). al.

2 de actione ponendi: a technice in re rustica i. q. satio (quae vox fere legitur apud ceteros auctores et apud ipsum COLVM.): COLVM. 3, 3, 15 cohortari . . . ad -em vinearum (3, 21, 11 arb. 4, 4). 3, 14, 1 vernae . . . -is dies fere quadraginta sunt. 3, 17, 1 surculi. 3, 17, 3 malleolus . . . sic . . . pangebatur, ut novello sarmento pars aliqua veteris haereret; sed hanc -em damnavit usus (cf. 11, 2, 22 malleoli et viviradicis. 11 capp. 3 contra Iulii Attici -em, quae contortum malleolum ponit [3, 18, 2 Attici satio]). 4, 1, 4 nec sane -o seminum praealtum cubile substerni desiderat. 4, 1, 6 commoda humilis -is. 5, 6, 14 quae ulmus a -e bene provenerit. 5, 6, 20 in vitium -e (PALLAD. 12, 2). 11, 2, 42 novissima -o . . . olearis taleae. (cf. 11, 3, 16 ultima). al. apud eundem. b vario usu (hucine COLVM. p. 84, 45sq.?): VEG. mil. 2, 10 castrorum -o, valli et fossae aestimatio pertinebat ad praefectum castrorum (RVFIN. Orig. in num. 1, 3 p. 7, 7 c. -o et metationis ordo describitur. aliter supra p. 83, 80. 84, 49). CASSIOD. hist. 1, 1, 5 aureis imaginibus et -e simulacrorum (Sozom. p. 2, 7 ἀναθέσει). Ios. antiq. 8, 100 festivitas . . . scenopegiae, id est -is tabernaculorum. ? agnoscasne accedens obi. acc.: ITALA (= VVLG.) III Esdr. 1, 3 Weber dixit levitis . . ., ut sanctificarent se domino in -e domini sanctam arcam in domo, quam aedificavit Salomon (sanctae arcae domini codd. Paris. et ed. Clement. sec. gr.; cf. locum geminum Vulg. II par. 35, 3 ponite arcam in sanctuario templi).

3 metonymice (v. etiam sub B1a, B2 et passim sub II); significantur: a loci, ubi quid ponitur vel sedem habet (vix huc p. 83, 70): ITALA III reg. 11, 36 (Lucif. reg. apost. 4 p. 45, 7) filio Salomonis . . . dabo duo sceptra, ut sit -o servo meo David omnibus diebus coram me in Hierusalem (Vulg. ut remaneat lucerna David). IREN. 1, 24, 7 (1, 19, 4 H.) trecentorum . . . sexaginta quinque caelorum locales -es distribuunt Basilidiani. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 14 p. 368[C] vir musicus ducens plectrum ad locales -es accentuum. technice de loco ubi ancoram vel navem ponere licet, fere i. q. statio navium (ad rem v. Uggeri, Stud. Ital. 40, 1968, 244sqq.): ITIN. Anton. Aug. p. 497, 9 itinerarium portuum vel -um navium ab urbe Arelatum usque: (498, 1) a[d] portu Augusti Pirgos, -o, m. p. XXVIII; (498, 2) a Pirgis Panapione, -o, m. p. III (et sic deinceps; praeter portus distinguitur etiam plagia, e. g. p. 503, 3). 499, 4 fluvius habet -em (500, 1). b res ordine quodam positae: ITALA lev. 24, 6 (Rufin. Orig. in lev. 13, 3 p. 471, 6) et imponetis eos duodecim panes duas -es, sex panes una -o, super mensam mundam . . .; et imponetis super -em tus mundum (gr. resp. θέμα, Vulg. aliter. cf. RVFIN. Orig. ad l. p. 474, 8 duabus -bus, id est duobus ordinibus; si enim una -o fieret eqs.). c res ponendo effectae, formatae (cf. GLOSS. V 608, 39 -es: aedificia. Osberni glossam -es: fundamenta, structurae confert Goetz in indice): de terra a deo condita (cf. p. 84, 30): RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 208, 9 Paulus docet, quod visibilis hic mundus de invisibili doceat et exemplaria quaedam caelestium contineat -o ista terrena (resp. Rom. 1, 20 invisibilia . . . a creatura mundi . . . intellecta). de instrumento quodam musico: CASSIOD. in psalm. 150, 3 psalterium . . . est in modum citharae conversa -o (aliter, sc. de forma, v. p. 84, 55). in interpretatione prava cod. Lugd. ITALAE pro gr. (τὰ) ἱστία (intellexitne interpres sec. locos priores, quibus articulus deest, fem. sing. simili modo cum ἵστημι coniungendum ut -o cum ponere? in Vulg. resp. tentoria ut Aug. quaest. hept. 2, 177, 9; ceterum pro eadem voce gr. exhibet Lugd. conpositio exod. 35, 11, oppans⟨a⟩ num. 3, 26 et 4, 26, Wirc. porticus exod. 39, 20): ITALA exod. 27, 9 in partem quae respicit ad Africum -o atrii erit longitudo C cubitorum (in eadem re: 27, 11. 12. 13. 14 XII cubitorum -o altitudinis lateri unius. 37, 7 -o atrii de bysso torto C per C cubitorum. 37, 16. 39, 20).

B incorporaliter: 1 in universum: a significatur id ipsum quod positum est vel actio ponendi: α usu technico, sc. artis rhetoricae proprio: (I) de argumentis sim. ab oratore tractandis: (A) de quolibet themate declamationis: SEN. contr. 10, 1, 12 Gallio subtiliter agendum putavit et ad -em controversiae colorem actionis derigendum. QVINT. inst. 2, 10, 15 aliquando . . . argumenta ex ipsis -um vitiis ducimus. 7, 4, 40 nec omnes persequi declamationum materias in animo est, fingi enim adhuc possunt, nec omnes earum quaestiones, quia -bus mutantur. (B) de quaestione infinita (cf. e. g. distinctionem Cic. top. 79 quaestionum duo genera: alterum infinitum, definitum alterum; definitum est, quod ὑπόθεσιν Graeci, nos causam; infinitum, quod θέσιν illi appellant, nos propositum possumus nominare): PRISC. rhet. 11, 31 p. 559, 10sqq. -o est deliberatio alicuius rei generalis ad nullam personam certam pertinens . . ., ut si tractemus, an navigandum . . ., non addentes cui; . . . quod si finitam assumamus personam . . ., non -o iam, sed suppositio est. 11, 32 p. 559, 16sqq. sunt . . . -um aliae civiles, aliae privatae; . . . nominaverunt . . . quidam has (sc. civiles) activas, illas inspectivas sive intellectivas; . . . locus communis . . . manifestae rei est exaggeratio, -o autem dubiae rei quaestio. 11, 33 p. 559, 26sqq. -um autem aliae sunt simplices, aliae . . . duplices videntur esse; . . . dividuntur . . . -es capitulis quae finalia dicuntur, id est iusto, utili, possibili, decenti. (C) de descriptione loci ficti: SCHEM. dian. 12 τοποθεσία est loci -o, cum describitur locus, qui non est, sed fingitur (opp. τοπογραφία, loci descriptio. item CASSIOD. in psalm. 124, 2 l. 57 GLOSS. II 457, 19).

(II) de affirmatione (e coni. vix recta pro possessionem SEN. p. 95, 61sq.): FORTVN. rhet. 2, 23 p. 115, 30 qui sunt alii circa rem loci? a dissimili, a pari, a contrario per -em et negationem (item MART. CAP. 5, 558. cf. Iul. Vict. rhet. 6, 3 p. 400, 31 per cataphasin et apophasin).

β vario usu: (I) de quibuslibet sententiis, verbis sim., vel de actione qua verba imponuntur vel proferuntur: QVINT. decl. 280 p. 142, 10 ius ipsa legis -e manifestum est (antea lex affertur). IREN. 2, 25, 1 (2, 37, 1 H.) an vanum est et ut provenit . . . nominum -es sunt? (sc. nec secundum arcanam numerorum rationem factae. cf. et p. 89, 28). SCHOL. Hor. carm. 1, 2, 20 diversae de Ilia poetarum -es sunt (var. l. opiniones). AVG. gest. Pelag. 3, 6 Pelagius huic -i, qua dixit 'omnes voluntate propria regi . . .', subiecit aliquid eqs. (cf. 3, 5 quod in libro eius positum est). BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 1 p. 137, 16 quod intelligentiae ratione comprehendit, vocabulorum quoque -bus aperit anima. CASSIOD. in psalm. 6, 2 l. 111 verborum . . . congrua . . . -o (COD. Iust. 6, 29, 4, 1). 38, 1 l. 3 titulus hic novum nobis intulit nomen (sc. Idithun); propterea quae causa sit istius -is . . . diligentius inquiramus. 73, 1 l. 19 respiciamus nunc ordinem ipsum -emque psalmorum; septuagesimus primus psalmus promisit eqs. (an ad 2?). dub. trad.: TERT. resurr. 42 p. 86, 17 (antea affertur I Cor. 15, 51sq.) hac . . . prius -e perspecta reliqua revocabis ad superiorem sensum (sic Kroymann; variam l. cod. Trecensis dispositione tuentur alii). (II) de parte studii instituta: VLP. dig. 1, 1, 1, 2 huius, sc. iuris, studii duae sunt -es, publicum et privatum (eadem INST. Iust. 1, 1, 4). (III) de legislatione: IREN. 5, 24, 2 ut per legum -em repercutiant homines . . . iniustitiam (-em sec. gr. et armen., -es codd.).

b significatur status, condicio, qua res vel animantes sunt praediti: SEN. epist. 64, 4 in qua -e mentis sim, cum hunc, Q. Sextium, lego (85, 14). TERT. nat. 1, 7, 34 satis . . . est nobis sola ver⟨itate⟩, non natura, a vestra -e discerni. VLP. dig. 15, 1, 11, 3 siquidem abstulit hoc de peculio dominus, . . . si vero eandem -em peculii reliquit. 33, 1, 3, 3 pro -e patrimonii (inde fortasse recte correxit Haloander ibid. 2 pro facultatibus . . . et [de]positione patrimonii). Ps. CYPR. adv. Iud. 5 introite in aeternam hereditatem . . .; nulla hic exceptio est nec ingenuitatis nec dignitatis nec condicionis nec -is nec formae nec aetatis. CONC.[S] II 3, 3 vers. ant. p. 74, 25 vinciens . . . ad concordiam . . . deus naturam, quam operatus est, in sua -e verbo disponente constrinxit, ut eqs. (gr. διαθέσει, Rustic. dispositione). CASSIOD. Didym. in I Petr. 2, 7sq. est autem -o, qua positi sunt qui non credunt, voluntaria initium non credendi gerens; sicut enim mundus, qui in maligno positus est, non ex natura, sed ex passione propria -em habuit in maligno, ita et eqs. VICTOR CAP. harm. euang.

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praef. p. 3, 19 quae sit eorum *canonum* -o, breviter ... infra notare curavimus.

2 *respicitur ordo quidam, series sim.*: **a** *cum respectu aestimationis*: PALLAD. 3, 11 ultimae -is vitis est, quae per terram proiecta discumbit (*antea*: optimum genus. *cf. Colum 5, 4, 2* conditio).

b *notione communi (significatur fere id, quod loco certo ordinis ponitur; actionem ponendi vel situm respiciunt l. 16. 18; cf. A3b et IIE1)*: α *in arithmetica*: MART. CAP. 7, 747 omnis impar progressus a monade per singulas -es necessario quadratos efficit; primam ipsam monadem adde triadi: facit quattuor, primum quadratum; adsociatis quinque fecisti secundum quadratum VIIII *eqs.* BOETH. arithm. 1, 32 p. 70, 18 sit ... prima -o sesquitertii XVI XII VIIII (*70, 8* disponantur; *70, 20* ponatur). β *in musica* (*cf. p. 85, 75*): BOETH. mus. 1, 20 p. 208, 8 hic igitur mese tantum quidem nomen obtinuit; non est media -e, quia in octachordo duae quidem semper mediae repperiuntur (p. 209, 20). 2, 20 p. 251, 17 contrariam -em *consonantiarum in schemate quodam earum* (*sc. de situ; ad actionem potius constituendarum c. spectat* 5, 7 p. 357, 16 *allato Ptolomaei iudicio*, quid a ceteris in c. -e destiterit, dicendum videtur [*358, 3* Pythagorici ... consonantias in multiplicibus ac superparticularibus ponunt]). 4, 14 p. 337, 23 (*de consonantiarum speciebus*) species ... est quaedam -o propriam habens formam secundum unumquodque genus in uniuscuiusque proportionis consonantiam facientis terminis constituta. γ *in divisione rhetorica* (*sc. de singulis tractatus partibus; minus probabiliter ipsum argumentum [cf. p. 86, 21 et 48] intellegit Hahner, Cassiod. Psalmenkommentar, 1973, 81*): CASSIOD. in psalm. 15, 1 l. 18 *psalmista* prima -e ... verba facit ad patrem, conservari se petens ...; (l. 26) secunda -e idem patri gratias refert (*15, 7* ad secundam perventum est sectionem). 26, 1. 36, 1 l. 22 (*25* sectionem). 47, 1 (*10* partem). *et saepius ibid.*

3 *in quaestionibus philosophicis significatur modus, quo constituta sunt ea, quae putantur non naturaliter facta esse* (*cf. infra l. 59*): MAR. VICTORIN. gen. div. verb. 30 secundum tres modos filium esse: veritate, natura, -e ...; -e vero ut adoptione. GAVDENT. serm. 1, 13G. *Iesus* natura, non -e deus (*cf.* CONC.[S] I 5 p. 74, 34 *infra p. 91, 2 sq.*). 2, 10 natura unus deus est, -e plures (*i. imagines dei*). FILASTR. 137, 1 *haeretici* nesciunt quid sit imago dei natura proprietatis, et quid -is sit gratia (*cf.* 4 qui *Christus* natura proprietatis ... imago sit *dei patris*, genita proprie, non -e servitutis creata ex nihilo, ut homo). RVFIN. Adamant. 3, 9 principali ipsi bono nunquam accidet malum, sed his, qui -e boni sunt (*infra*: scire volo quid sit principale bonum et quid -e.:: naturaliter deus bonus est, ... -e vero homo dicitur bonus, sicut et verbum dei naturaliter dicimus filium, ceteros vero homines -e vel adoptione). CONC.[S] I 5 p. 322, 26 rec. B -e et non natura corpus vestitus est dominus (*cf. p. 322, 14 rec. Q* figura). p. 328, 26 sqq. rec. B non -e haec fiebant ...; si autem secundum -em erat in corpore verbum, -e autem quod dicitur, fantasma est, invenietur ... salus nostra ... in specie fuisse facta (*in cet. verss. respondent voces hae: p. 328, 4 sqq.* figurate, *p. 91, 8 sqq.* putatio, *I 2 p. 54, 20 sqq.* adoptio, adoptive, *I 3 Rustic. p. 69, 13 sqq.* appositio. *sim. al.; v. etiam p. 91, 3 sqq.*).

II *in arte grammatica*: A *respiciuntur verborum formae*: 1 *quae primae poni putantur, sc. unde ceterae originem trahunt*: a *pertinet ad declinationem vel coniugationem* (*huc referam* GLOSS. II 327, 19 θέμα: -o, casus): α *doctrinae grammaticorum*: CHAR. gramm. p. 195, 13 B. nominativum ... casum esse noluerunt, quoniam ... sit -o ⟨nominis⟩ vel recta nominatio vel declinationis regula (*eadem* DIOM. gramm. I 302, 2). EXPLAN. in Don. gramm. IV 553, 3 prima est verborum -o personae primae congrua, a qua declinationis principium sumitur. PRISC. gramm. II 185, 13 *nominativus* rectus ... dicitur, quod ipse primus natura nascitur vel -e et ab eo facta flexione nascuntur obliqui casus. 421, 26 indicativus ... ideo primus ponitur ..., quia prima -o verbi, quae videtur ab ipsa natura esse prolata, in hoc est modo, quemadmodum in nominibus est casus nominativus. β *cetera exempla* (prima -o: QVINT. inst. 1, 5, 60. 1, 6, 10. 11. 22. 25 VEL. gramm. VII 68, 16 CAPER gramm. VII 102, 8 SCAVR. gramm. VII 19, 15. *et passim; cf. b*): QVINT. inst. 1, 5, 60 *nomina*, quorum p. -o in easdem quas 'Castor' litteras exit (*de nom. sing. ut*: 1, 6, 12 cum deprehensum est, 'lepus' et 'lupus' similia -e quantum casibus numerisque dissentiant [*sim.* 1, 6, 25 similes -es in longe diversas figuras per obliquos casus exeunt. *ibid. iterum*]. 1, 6, 22. CAPER gramm. VII 102, 8 'mi' ... ortum est a p. -e 'meus'. SCAVR. gramm. VII 24, 17 nominativo et p. -e. *al.*). 1, 6, 10 *in verbis* prima ... aliquando -o ex obliquis invenitur (*item respicitur prima pers. sing. ind. praes.*: *ibid.* p. -o 'paciscor'. 1, 6, 11. 1, 6, 15 [*v. sub b*]. VEL. gramm. VII 68, 16. SCAVR. gramm. VII 19, 15 [*var. l.* persona]. DIOM. gramm. I 340, 2 cum 'nitor' sit -o verbi. 375, 18 *veteres* 'sallitus sum' dixerunt a -e 'sallo' non 'sallio'. *al.; cf. l. 84*). TERT. adv. Hermog. 27, 2 omne ... quod habet 'esse' ..., hoc ipso quod est etiam 'erat' dicetur; cui conpetit p. verbi -o in definitionem, eiusdem (eidem *Kroymann*) etiam declinatio verbi decurret in relationem (*item generaliter de ind. praes. sing. omnium pers.*: SERV. Aen. 1, 118 p. verbi -o est 'no, nas, nat'. 4, 66 est ... huius *verbi* -o 'edo, es, est'. auct. Aen. 2, 418 ut sit p. verbi -o 'strido, stridis, stridit', et faciat 'stridimus, striditis, stridunt'. MACR. exc. gramm. V 603, 1 [*respiciuntur contracta gr. ut* 614, 5. 616, 1]. 634, 13 ex secunda persona p. -is). MACR. exc. gramm. V 602, 37 apud Graecos praesens tempus p. -is, quod in ω exit, alios modos de se generat. 605, 20 sqq. in graecis omne perfectum ... *una* syllaba ... maius p. -e sui profertur; ... diximus enim p. perfecti -em non esse praesens, sed futurum (*cf.* 633, 7 *perfectum* ex futuro velut de quadam p. -e et origine sui figuratur). *respicitur schema formarum verbi principalium*: SERV. Aen. 3, 416 est ... -o 'salio salis salui' (*cf.* PRISC. gramm. II 422, 27 -o indicativi verbi ab ipso *praesente* incipit).

b *pertinet ad derivationem, gradationem* (prima -o: QVINT. inst. 1, 5, 65 SCAVR. gramm. VII 20, 16 DON. Ter. Ad. 584 gramm. IV 373, 13. *et passim; cf. αβ*): QVINT. inst. 1, 5, 65 simplices voces prima -e, id est natura sua, constant (*opp.* compositae. *cf.* SERV. Aen. 3, 416 est ... -o 'salio' ..., in compositione 'dissilio'). 1, 6, 15 quid ... quae tota -is eiusdem in diversos flexus eunt, cum 'Alba' faciat 'Albanos' et 'Albensis', 'volo' 'volui' et 'volavi'? SCAVR. gramm. VII 20, 16 peccant qui 'paulum' ... per unum l scribunt, cum alioqui prima -o eius duplici hac littera enuntietur, ut 'pullum'. CAPER gramm. VII 96, 7 'mas' erit in -e, in *diminutione* 'masculus' (*item opp.*: PROB. inst. gramm. IV 73, 34 POMP. gramm. V 144, 4. CONSENT. gramm. V 346, 27 plerumque diminutiva nomina genus quod in prima -e, id est in absoluto gradu, obtinent, in d. non servant [*syn.* positivo gradu]. *cf.* DON. Ter. Ad. 584 multa diminutiva diversa sunt a genere nominum primae -is. *sim. al., e. g. l. 30*). PROB. inst. gramm. IV 56, 35 positivus sive absolutus gradus est ipsa -o, ut puta 'fortis' (*item respicitur gradatio*: 58, 29. 59, 4 ex ... -e formae [61, 25. *al.*]. SERV. Aen. 3, 671 cui, *sc. 'potissimus'*, si detraxeris 'simus', invenies nominis -em). 73, 34 sqq. ordines nominum sunt tres: -o, derivatio, deminutio; -o nominum est ipsa origo, ut puta 'mons' ...; derivatio nominum est, quae ex ipsa -e nominum concipitur, *e. g. 'montanus'* (*sim. opp.*: 181, 26 'portitor' et 'cantor' suae -is nomina, non a verbis venientia. DON. gramm. IV 373, 13 alia *nomina* sunt primae -is, ... alia derivativa, ... alia deminutiva. CHAR. gramm. p. 233, 3 B. [*ex Cominiano*] adverbia aut suae sunt -is aut ab aliis transeunt [*item* DOSITH. gramm. VII 408, 22. *al.*; *cf.* PRISC. gramm. III 474, 31 quaedam ... adverbia sunt πρωτότυπα, id est primitiva vel primae -is, quaedam derivativa]. *al.*). CHAR. gramm. p. 330, 9 B. 'albesco' ... ⟨non habet⟩ 'albeo', licet primam -em eius figuravit Vergilius, cum ait ... 'albent' (*Aen. 12, 36*). *al.*

2 *quaelibet*: a *de variis formis flexionis*: QVINT. inst. 1, 4, 24 *nomina*, quae feminina -e mares aut neutrali feminas significant, qualia sunt 'Murena' et 'Glycerium' (*item respicitur genus*: PRISC. gramm. III 147, 6 genera ... congruam habuerunt -em *in pronominibus primae et secundae personae*). PROB. inst. gramm. IV 120, 17 sunt nomina -e singularia, intellectu pluralia, ut puta 'populus, plebs, contio'; ... sunt nomina -e pluralia, intellectu singularia, ut puta 'Baiae' (*sim.* DON. gramm. IV 376, 32 [*cf. Explan. in Don. gramm. IV 492, 30* pronuntiatione]. CLEDON. gramm. V 11, 5 si -em habeat singularem, intellectum pluralem. *al.*). MAR. VICTORIN. gramm. VI 225, 2 in verbis ... attendendae sunt -es et tempora et syllabae novissimae. 225, 6 *coniugationes* secundis -bus discrepant; nam secunda -o primae et secundae coniugationis longa ut sit necesse est, ut 'cantas clamas' *eqs.* CHAR. gramm. p. 346, 11 B. (= DIOM. gramm. I 402, 4) in -e passiva. CONSENT. gramm. V 350, 17 casus est ... nominis quaedam -o (*ibid.* l. 18 nomen varietatem -is sexies experitur). *al.* b *de formatione singularum vocum vel generis verborum* (*cf. et infra p. 89, 29*): PRISC. gramm. II 172, 11 speciales -es singularum *partium orationis inepte a generalibus quibusdam derivandae*. III 144, 15 diversae sunt pronominis -es in tertia persona. 146, 10 inventae sunt ... adiectivae -es, ut consequentia nominibus ... compleantur, ut equo 'albus' ... adicitur. FRG. Bob. gramm. VII 540, 3 omnia verba peregrina, *velut 'cochlís', 'Dryás'*, secundum suam -em, quomodo lecta sunt, ita enuntiari debere.

B *respicitur prosodia*: 1 *doctrinae grammaticorum*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 29, 19 sqq. syllabae aut natura longae sunt aut -e fiunt: ... -e, cum correpta vocalis sequentes habet duas consonantes; ... -e longae fiunt his modis: si correpta vocalis desinat in unam consonantem et excipiatur ab altera consonanti *eqs.* (*sim.* 197, 6 sqq. FORTVN. gramm. VI 279, 26 sq. DON. gramm. IV 368, 22 sqq. *al.*). 35, 12 *ut brevis syllaba* longa efficeretur ... -o, id est duarum consonantium copulatio ... inducta est. 2 *cetera exempla* (*pauca selecta*): QVINT. inst. 1, 5, 28 'volucres' media acuta legam, quia, etsi natura brevis, tamen -e longa est. 9, 4, 86 duae natura breves *syllabae vocis 'agrestis'* -e sunt temporum quattuor. VEL. gramm. VII 48, 24 syllaba longa est -e. DIOM. gramm. I 431, 16 si -e longa fuerit *syllaba*, acutum ... tenorem habebit, ut 'ars, pars' ...; sin autem longa natura fuerit, flectetur ut 'lux, spes' *eqs.* SERV. Aen. 1, 384 'peragro': 'per' habet accentum; nam 'a' longa quidem est, sed non solida -e; muta enim et liquida quotiens ponuntur metrum iuvant, non accentum. 9, 759 producitur -e *syllaba*. EXPLAN. in Don. gramm. IV 528, 29 accentus proprie qualitas syllabarum est, hoc est indicium temporis syllabarum naturam -emque significans. POMP. gramm. V 128, 18 -o in accentibus non conputatur in monosyllabis. *et passim.*

C *respicitur pars pedis metrici, sc. aut posterior aut ea, quae voce remissa vel correpta profertur (sed doctrina graeca respiciens pedem cantantis depositum subest adhuc* MAR. VICTORIN. *p. 89, 2; v. et vol. II 677, 43 sqq.)*: 1 *doctrinae grammaticorum*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 40, 11 sqq. de arsi ac thesi, id est de alterna syllabarum

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sublatione ac -e, quibus pedes in metris nituntur atque formantur, dicere; . . . (40, 16) est enim arsis sublatio pedis sine sono, thesis -o pedis cum sono (*sim. respiciuntur pedes positi* EXPLAN. in Don. gramm. IV 523, 2); item arsis elatio temporis, soni, vocis; thesis depositio et quaedam contractio syllabarum. AVG. mus. 2, 10, 18 in plaudendo . . . quia levatur et ponitur manus, partem pedis sibi levatio vindicat, partem -o *eqs.* ISID. orig. 1, 17, 21 arsis et thesis, id est elevatio et -o vocis.
2 *cetera exempla*: QVINT. inst. 9, 4, 48 tempus . . . sonu metitur, ut a sublatione ad -em idem spatii sit. 9, 4, 55 rhythmi . . . qua coeperunt sublatione ac -e, ad finem usque decurrunt. MAR. VICTORIN. gramm. VI 113, 10 *pedes et rhythmi* qui alterna syllabarum sublatione et -e continentur. 129, 18 spondeum et pariambum, qui parem habent sublationi -em (*cf.* DIOM. gramm. I 480, 7 quotiens sublatio pedis temporibus -i par est). DIOM. gramm. I 474, 2 metrum est conpositio pedum ordine statuto decurrens modum -is sublationisque conservans. 475, 1 *pes* incipit a sublatione, finitur -e. MART. CAP. 9, 981 et -em brevem et elationem brevem retinet *proceleusmaticus*. *al.*

D *respicitur usus singularum vocum vel litterarum* (*cf. p. 86, 48 sqq.; aliter, cum respectu ordinis,* QVINT. *sub E1*): QVINT. inst. 8, 6, 23 μετωνυμία, quae est nominis pro nomine -o. DON. gramm. IV 397, 1 antithesis est litterae pro littera -o, ut 'olli' pro 'illi'. PS. IVL. RVF. schem. lex. 15 p. 51, 23 παρονομασία est secundum praedictum verbum -o alterius. AVG. quaest. hept. 4, 49 non absurda est huius verbi (*sc.* differre *num. 22, 22*) etiam sub ista significatione -o (*antea*: positum est . . . hoc verbum et in comoedia). SIDON. epist. 9, 7, 2 cui *oratori* . . . assistat dispositio per causas, -o per litteras, compositio per syllabas, . . . opportunitas in exemplis *eqs.* PRISC. gramm. III 116, 26 agere et pati substantiae est proprium, in qua est -o n o m i n u m, ex quibus proprietas verbi, id est actio et passio nascitur ([*nisi ad A2b pertinet, ut fortasse etiam alii ex sequentibus loci*]. 117, 24 n. -es cum fiunt. 145, 16 n. -o inventa est ad significationem qualitatum *eqs.* 150, 4 eorum *n.* -em, id est nominationem. *al. apud eundem. cf.* 145, 20 *aliter ac in pronominibus* innumerabilis in eis, id est nominibus, -o fiebat. 152, 15 propriam -em, quae significatur nomine proprio, attribuere voci communi. *sim. al.*). 119, 18 ipsius . . . -o nominationis, qua 'participium' nominatum est (*cf.* 121, 3 adverbium . . ., quod verbi est vi adiectivum, -o, id est nominatio, . . . eius ostendit). CASSIOD. inst. 2, 1, 1 de quarum *litterarum* -bus (formulis *codd. interpol.*) atque virtutibus . . . Priscianus (*gramm. II 6, 6 sqq.*) suptiliter tractavit. in psalm. 34, 16 ('deriserunt derisu') quod argumentum dicitur notatio, cum ex verbi -e elicitur similitudo sermonis (*cf.* 105, 14 ['concupierunt concupiscentibus'] ostendit . . . nimietatem desiderii -o geminata verborum).

E *vario respectu*: 1 *in ordine quodam, serie sim.* (*cf. IB2*): QVINT. inst. 1, 5, 51 est . . . soloecismus . . . sequentium ac priorum inter se inconveniens -o. PRISC. gramm. III 116, 1 *restat tractare* de ordinatione partium orationis, quamvis quidam *suspicantur* . . . fortuitas esse ordinationum -es (*postea*: primo loco nomen, secundo verbum posuerunt *artium scriptores. item in schemate generum verborum*: 117, 8 quare post nominis -em non . . . ponimus . . . pronomen. 119, 22 praepositarum partium . . . priorem -em). PS. ASPER gramm. V 551, 37 adverbio accidit significatio, -o, figura, qualitas, quantitas . . .; (552, 20) -o accidit adverbiis, cum quaedam praepositiva sunt, ut 'qualiter', quaedam subiunctiva, ut 'taliter' (*de eadem re in tractatione pronominis p. 551, 1* ordo). 2 *cetera exempla*: MAR. VICTORIN. gramm. VI 33, 25 *d et t* linguae sublatione ac -e distinguuntur (*cf. supra l. 2*). CHAR. gramm. p. 377, 14B. metra quamvis alia sint -e, ut quibusdam placuit errantibus tamen, ipsa rythmorum partibus sunt enumeranda; nihil est enim inter rythmon et metron, nisi quod rythmos est metrum fluens, metron autem sit rythmos clausus. PS. ASPER gramm. V 550, 26 pronomini accidunt qualitas, significatio, -o, genus . . .; (550, 35) -o est, qua spectatur, utrum interrogativa sunt pronomina, ut 'quis, uter', aut responsiva . . . aut segregativa . . . aut privativa (*conferasne eundem sub 1?*).

III *in arte dialectica* (*cf. etiam exempla rhetorum, quae affirmationem respiciunt p. 86, 44*): A *de ipsa parte syllogismi*: BOETH. anal. pr. Arist. lat. 62b31 (rec. Flor. et Carn.) *demonstratio* ostensiva . . . incipit a concessis -bus veris (*antea*: ponit, quod vult interimere; *postea*: propositiones concessas). top. Arist. lat. 104b19 -o . . . est opinio extranea alicuius notorum secundum philosophiam, ut . . . quoniam omnia moventur secundum Eraclitum (*hoc sensu strictiore distinguuntur* propositio [πρότασις, *cf. 104a8* est . . . propositio dialectica interrogatio probabilis . . . pluribus] *et* problema [*cf. 104b1* problema . . . dialecticum est speculatio contendens vel ad electionem et fugam vel ad veritatem et scientiam *eqs.*]. *ceterum has voces saepe vi fere eadem poni vix est quod moneamus, v. maxime locum sequentem*). 104b29 sqq. est . . . et -o quidem problema; non omne autem problema -o; . . . necesse est . . . plures . . . circa -em dubitare . . ., eo quod opinio quaedam extranea -o est; paene autem nunc omnia dialectica problemata -es vocantur. cons. 5, 4, 7 -is gratia, ut quid consequatur advertas, statuamus nullam esse praescientiam. *et saepe apud eundem.* B *de ratione quae intercedit inter sententias propositas* (*earum ordinem respiciunt e. g. p. 90, 1*): BOETH. anal. pr. Arist. lat. 25b36 (rec. Flor.) *trium syllogismi terminorum* voco . . . medium quidem quod et ipsum in alio et aliud in ipso est, quod et -e fit medium. 26b39 ponitur . . . medium foras quidem extremitatum, primum vero -e (*cf.* 28a15 ultimum . . . -e). 33a29 *si propositiones* -e . . . similiter se habeant, ut A quidem omni B contingat, B autem alicui C contingat non inesse (35a11. *al.; cf.* 47b17 [rec. Flor. et Carn.] propter similitudinem -is terminorum). 47b14 (rec. Flor. et Carn.) medii -e cognoscimus figuram. 49a27 (rec. Flor.) non est . . . eadem -o terminorum, quando simpliciter quid syllogizatur *eqs.* elench. soph. 176a32 quae ex necessitate accidunt, eiusdem videntur esse -is. *al. apud eundem.* *Kruse.*

positīvus, -a, -um. *a* ponere (*item* ISID. orig. 1, 7, 27). *scribitur* -ss- *in var. ll. codd. e. g.* PRISC. gramm. II 83, 3. 11 III 218, 29 PS. ASPER gramm. suppl. 40, 2 VIRG. gramm. epit. 1 p. 4, 2; *vocem* per v vocalem pro consonante *scribi docent* MARTYR. *et* CASSIOD. gramm. VII 192, 4. *legitur inde a* GELL. (*de* FESTO *v. l. 16*). [*confunditur in codd. cum* positus *e. g.* EXPLAN. in Don. gramm. IV 539, 22 PRISC. gramm. II 96, 2; *falsa var. l. pro* passiva HIER. in Matth. 11, 16; *vix recte restituitur* FEST. p. 154 *sec.* PAVL. FEST. p. 152 -us eius, *sc. vocis* magnificentius, magnifice est (*cf.* PAVL. FEST. p. 180 ocius et ocissime -um Latinum non habent, *ubi Fest. p. 181* cuius prima significatio, ex qua procedere in comparationem debet, apud nos non est; *ceterum v. usum sub 2a illustratum*).]

i. q. positione exsistens, θετικός (GLOSS. II 328, 10 θ.: -us):
1 *usu vario significatur quod non natura, sed positione, arte constitutum est*: GELL. 10, 4 tit. P. Nigidius . . . docuit nomina non -a esse, sed naturalia (*cf. 10, 4, 1* positu fortuito, *2* θέσει, *3* arbitraria *verba*). CHALC. comm. 6 contemplationem . . . non -ae, sed naturalis illius iustitiae atque aequitatis. FORTVN. rhet. 2, 3 p. 104, 18 *locus est* aut naturalis, ut in mari . . ., aut . . . -us, ut in civitate; -um quot modis consideramus? octo: publico . . ., privato *eqs.* MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 32, 20 sq. (*respicitur Hebr. 1, 2* quem *Christum* constituit heredem universorum) *Paulus filium* splendorem gloriae nuncupat et -um heredem, heredem quidem -um secundum carnem, splendorem . . . secundum deitatem (*gr. 1 1, 6 p. 21, 22* κληρονόμον . . . θετόν).

2 *technice apud gramm. de vocibus quae primo loco ponuntur, non a ceteris derivantur* (*cf.* ISID. orig. 1, 7, 27 -us dictus, quia primus ponitur in comparationis gradu): a *respicitur comparatio* (*iunctura* -us gradus *passim inde a* PROBO, -um nomen *l. 46*, -um adverbium *l. 49; ceterum solum ponitur, sc. saepe ita ut genus intellegi non possit, sed formam certam masc. exhibent* SERV. Aen. 8, 555. 12, 678 PRISC. gramm. II 95, 12. 97, 5 SCHOL. Ter. p. 64, 1 [*vix iam* FEST. p. 154, *v. supra l. 16*], *neutr.* PRISC. gramm. II 83, 11. 95, 1. 100, 3 III 141, 15): PROB. inst. gramm. IV 56, 34 *gradus* appellantur -us sive absolutus, comparativus, superlativus; -us sive a b s o l u t u s gradus est ipsa positio, ut puta 'fortis' (*item iuxta ponitur*: 57, 1 nomina, quae in -o sive a. gradu tantum sint constituta. 57, 5. 33. 153, 29 DIOM. gramm. I 324, 16. 325, 1 EXPLAN. in Don. gramm. IV 539, 22. *al.*). 57, 35 -i gradus nomina (*item deinceps; cf.* nomen -um: PRISC. gramm. II 90, 11. 96, 2 III 77, 19. *v. etiam* DON. *sub b*). 153, 29 (*adverbiorum ut*: DON. gramm. IV 363, 1 sq. DIOM. gramm. I 405, 25 SERV. gramm. IV 415, 28. *al.; cf.* -um adverbium: PRISC. gramm. II 83, 15). DON. Ter. Ad. 110 comparativum gradum p r o -o p o s u i t (DIOM. gramm. I 325, 20 superlativus. SERV. Aen. 1, 228. 6, 304 AVG. c. Cresc. 3, 74, 86 p. 491, 13. 4, 21, 25 p. 525, 15. *al.*). Hec. 11, 2 'adulescentior': haec comparatio minus a -o sonat (*cf.* Phorm. 362 B, 4 '*grandior*' habet significationem a -o minus. DIOM. gramm. I 325, 3 minus a -o significat. *sim. al.*). Phorm. 262, 2 mutavit gradum, -o superlativum opponens. DIOM. gramm. I 325, 1 conparatio nominum proprie in conparativo et superlativo gradu est constituta; -us perfectus et absolutus est (*cf.* CLEDON. gramm. V 38, 6 -us non est gradus, nullam habet alterius expressionem conparatam. 38, 17. POMP. gramm. V 182, 18 sq. licet ipse -us non est ascensus, tamen, quoniam per ipsum -um fit, ut intellegamus . . ., quid est ascendere in conparativum . . ., appellatur et ipse gradus. CONSENT. gramm. V 342, 3. *al.*). SERV. Aen. 8, 555 'ocius' -us antiquus est. CHAR. gramm. p. 198, 32 B. cum sint comparationis gradus tres, -us *eqs.* (*aliter eum appellat p. 144, 5* absolutus, quem et primitivum dixerunt). PRISC. gramm. II 95, 1 in 'er' . . . desinentia -a. III 155, 22 si dicam 'fortior', intellego 'magis' et -um primitivi, *sc.* '*fortis*'. *et saepe.* b *vario respectu* (*neutr. pro subst. passim, adi.* DON. *et* PRISC. gramm. III 25, 27, *masc. pro subst.* SCHOL. Hor.): DON. gramm. IV 379, 15 in his *declinationis* regulis analogia . . . ex conlatione -orum nominum . . . cognoscitur. SERV. auct. Aen. 8, 479 'Lydia' provincia -um, 'Lydia' gens derivativum pro 'Lydica' (*sim. distinguitur subst. ab adi. vel part.*: COMMENT. Lucan. 6, 654 ['discolor . . . cultus'] cultus . . . est -um. MACR. Sat. 1, 4, 9 '*Bacchanalia*' *numero singulari vocari* 'Bacchanale festum', . . ., ut iam non -um sit, sed adiectivum. 1, 4, 11 viridia quasi -um ponitur, non accidens). SCHOL. Hor. sat. 2, 4, 60 'hirri' -us est, diminutive 'hilli' dicuntur (*cf.* PRISC. gramm. II 105, 4 ad hanc formam etiam -a in or desinentia . . . faciunt diminutiva, ut rumor, rumusculus). PRISC. gramm. II 371, 19 -um 'faris' debet esse 'for'. 512, 3 'senesco' inchoativum est: nam -um eius 'seneo' invenitur in usu. III 25, 27 adverbia . . . derivativa possunt esse, praepositiones vero -ae (id est primitivae *add. codd., seclusit corrector cod. R*) sunt omnes, si sequimur Graecorum auctoritatem. 486, 4 licet, libet -a (*var. l.* possessiva) sunt, quamvis libeo et liceo dicatur; sed alterius sunt significationis.

adv. **positīvē.** *i. q. positione, sc. technice in sermone*:

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1 *theolog.*: CONC.[S] I 5 p. 74, 2 qui non naturaliter, sed -e vel filius vel deus esse dicatur nec tamen veritate sit deus (*cf. p. 74, 34* unus, qui sit naturaliter *filius*, et alius positione). II 3, 1 p. 205, 15 si enim positione fuit in corpore verbum ..., quod autem -e dicitur, imaginatio est, invenitur putativa ... salus ... hominum dici (*gr. I 1, 7 p. 91, 1 bis respondet θέσει; cet. verss. v. p. 87, 44sqq.*). 2 *gramm.* (*in codd. scribitur fere* -ae): PRISC. gramm. III 144, 22sqq. principalia vero pronomina, id est 'ego, tu, mei, sui, mihi, tibi, sibi', -e magis per singulos casus declinantur, cum non potest 'ego' secundum rationem casualium 'mei' genetivum adhibere, ... numeris quoque -e commutatis, 'ego, mei, nos; tu, tui, vos'. 145, 11 'mei' genetivus non declinatus, sed -e factus.

? **posito,** -āre. *a* ponere (*si recte trad.*). *i. q. positum esse, exstare* (*explicesne vim intrans. coll. part.* positus *fere pro* ὤν *usurpato?*): VIRG. gramm. epist. 5 p. 168, 7 credere ... non debemus, quod participia verbis ... possitantibus deficere possint (poscitantibus *Mai*, prostantibus *Hartel; ad scripturam cf. e. g.* possitus *Theod. Mops. in psalm. 3, 8 p. 19, 26 et al. ibid., ceterum l. 25. p. 83, 33. 90, 10*).

positor, -ōris *m.* *a* ponere. *i. qui ponit, conditor*: OV. met. 9, 449 Milete, ... moenia constituis -is habentia nomen (*item proprie*: fast. 2, 63 templorum -r, templorum sancte repostor, *Auguste* [*cf. de eodem Liv. 4, 20, 7* templorum omnium conditorem ac restitutorem]). ITALA Iac. 4, 12 (cod. ff) unus est legum -r et iudex (*gr.* νομοθέτης, *cod. 67 al.* legum dator, *Vulg.* legislator).

positūra, -ae *f.* *a* ponere (*item* CLEDON. gramm. V 34, 2 ISID. orig. 1, 20, 1). *scribitur* -ss- *in var. l.* LVCR. 2, 761 (*cod. O*). *notam positurae v. sub 2b.* *legitur apud* LVCR. (*12ies; metri causa fictum esse pro* positio *monet e. g. Bailey in ed.*[a] *I 135*), PROP., MANIL. *et inde a* GELL. *fere apud gramm.* [*falsa var. l.* -am *pro* positum CELS. 1 prooem. 24 *v.* 2. positus *sub1b.*]

1 *in sermone communi i. q. positio*: **a** *significatur ubi quid positum sit, sc. de situ*: *α respiciuntur corporea varia*: LVCR. 1, 685 sunt quaedam corpora, quorum concursus motus ordo -a figurae efficiunt ignis (*item* 2, 1021. *cf. Aristot. metaph. 1042b14, sec. Democrit.*, διαφέρειν ... τροπῇ, ὅ ἐστι θέσις. *v. etiam iisdem iuxta positis* LVCR. 2, 896). 1, 818 quali -a contineantur *primordia* (*item* 1, 909. 2, 761 [*versu interpol.?*]. 2, 1008). 5, 691 propter signiferi -am ... orbis. MANIL. 3, 95 ut pateat -a operum, *i. sortium*, nomenque genusque (*cf. 75* horum operum sortes ad singula signa locavit). 3, 331 quantum inflexerit orbis (orbe *trad., cf. vol. VII 1, 1461, 3*), tantum inclinabit caeli -a (-i *var. l.*). GELL. 14, 1, 15 quo habitu quaque forma quaque -a stellarum aliquis nasceretur (*cf. 1* positu, *19* situs, *21* positionis). *β respiciuntur litterae, verba*: LVCR. 2, 1018 *in variis verbis litterarum* maxima pars est consimilis; verum -a discrepitant res. GELL. 1, 7, 19 sonus ... et -a (dep- *β*) ipsa verborum satis declarat id ... *Ciceronis orationi* convenisse (*20* sic compositum iucundius *est*).

b *significatur quomodo quid positum sit, sc. de compagine, habitu, forma* (*cum gen. subi.* PROP.): LVCR. 2, 947 dissolvuntur ... -ae *principiorum* (4, 667 commutantur. 4, 943 conturbantur). PROP. 4, 3, 38 cogor ... e tabula pictos ediscere mundos, qualis et haec docti sit -a dei (*loco coniecturis vexato*). GELL. 2, 21, 9 hoc sidus, quod a figura -aque ipsa, quia simile plaustri videtur, ... ἅμαξαν dixerunt. 5, 3, 4 iuncturam -amque ligni scite periteque factam. DIOSC. 3, 137 p. 433, 11 *orcis* radicem -a castorei habens, id est quasi testiculos (*gr.* ῥίζα ... ὀρχιδίοις ὁμοία). IORD. Get. 24 sunt ... et horum *Danorum* (*an Herulorum?*) -a Grannii, Augandzi, Eunixi (*situm intellexit Svennung, Iordanes und Scandia, 1967, 101sq. contra rem et contra contextum* [*praecedit* corpore eminentiores; ... nimia proceritate; *sequitur* corpore ... grandiores]. *ad notionem cf.* positio *p. 84, 76sqq.*).

2 *technice apud gramm.* (*cf.* GELL. *sub 1aβ*): **a** *significatur distinctio*, στιγμή (*fere metonymice intellegendum videtur punctum positum* [*cf.* SERG., ISID. *infra, fortasse etiam* CLEDON.]; *pausam, qua vox ponitur, respicit* CASSIOD. inst. 2, 1, 2 [*cf.* ISID.]; *pro gr.* θέσις *usurpatum esse affirmant* DON., CLEDON. *et plerique ceteri, sed apud gramm. gr. vox hac notione non legitur; ad rem cf. R. W. Müller, Rhet. und synt. Interpunktion, Diss. Tübingen 1964, 73sqq.*): DON. gramm. IV 372, 14sq. de -is: tres sunt omnino -ae vel distinctiones, quas Graeci θέσεις vocant, distinctio, subdistinctio, media distinctio (*item* SERV. gramm. IV 427, 36sq.; *obloquitur* POMP. gramm. V 133, 3sq. de -is: de -is quod tractat *Donatus*, nihil est; docet quem ad modum distinguatur codex *eqs.; ceterum hunc respicit locum* CASSIOD. gramm. VII 145, 31. 146, 1). DIOM. gramm. I 437, 9sq. de -is: lectioni -as accedere vel distinctiones oportet ... quae inter legendum dant copiam spiritus reficiendi, ne continuatione deficiat; hae tres sunt *eqs.* (*item explicat* EXPLAN. in Don. gramm. IV 533, 28sq.). SERG. gramm. IV 484, 23sqq. dicta distinctio est vel -a, quod positum punctum distinguit nostram orationem, et cum distinctio species sit -ae (*cf. l. 67*), tamen abusive pro ipsa -a, hoc est pro ipso genere, accipimus distinctionem. CLEDON. gramm. V 34, 1sq. de -is: -ae a ponendo dictae; unde et theses dictae. GRAMM. VI 273, 1. CASSIOD. inst. 1, 15, 12 -as ... id est puncta brevissima pariter et rotunda ... singulis quibusque pone capitibus. *ibid.* istae ... -ae seu puncta quasi quaedam viae sunt sensuum et lumina dictionum. 2, 1, 2 de -is (*enumerantur partes gramm. ut* ISID. orig. 1, 5, 4). *ibid.* -a sive distinctio est moderatae pronuntiationis aperta (apta *rec. interpol.*) repausatio. ISID. orig. 1, 20, 1 de -is: -a est figura ad distinguendos sensus per cola et commata et periodos; ... dictae autem -ae vel quia punctis positis adnotantur, vel quia ibi vox pro intervallo distinctionis deponitur; ... (2) prima -a subdistinctio dicitur. **b** *significatur nota quaedam* (*v.e.g. Fontaine, Isidore, 1959, 78*): ISID. orig. 1, 21, 9 (*8* paragraphus ponitur ad separandas res a rebus quae in conexu concurrunt) ⅂ -a est figura paragrapho contraria et ideo sic formata, quia sicut ille principia notat, ita ista fines a principiis separat.

1. positus *v.* pono.

2. positus, -ūs *m.* *a* ponere. *legitur inde a ?* NIGID. *infra l. 63*, SALL., OV. (*sexies*), *maxime abl. sing.* -u, *ceterum acc. sing.* -um *et plur.* -us *senis locis, nom. sing.* -s AVSON. 336, 75 p. 204 P. [ex -u *vix recte pro* expositum *coni. Reifferscheid loco corrupto* ARNOB. nat. 2, 51 p. 125, 4 M.]

i. q. positio: 1 *respicitur potius status ponendo effectus* (*hucine* OV. ars *sub 2a ?*): **a** *significatur quomodo quid positum sit*: *de forma insularum, orbis terrarum*: SALL. hist. frg. 2, 1 cum praedixero -um insulae (*ad Sardiniam, cuius forma 2, 2 cum vestigio humano comparatur, refert post alios Maurenbrecher ad l.; ceterum cf.* OV. fast. 4, 420 Trinacris a -u [appositu *vel sim. var. ll.*] nomen adepta loci). PRISC. perieg. 2 -um telluris et undae ... promere carmine digno. *de habitu corporis*: SEN. dial. 9, 2, 12 versare se et mutare ... latus, et alio atque alio -u (*A man. pr.*, -um *cett.*) ventilari, qualis ... Achilles est ... in varios habitus se ipse componens (*Hom. Ω 10sq.*). *de compagine aedificii operisve fabrilis*: SEN. nat. 6, 30, 4 *interdum aedificia* quaedam ... parum aptata -u (-uque *var. l.*) suo et a fabris neglegentius solutiusque composita terrae motus ... compegit. AVSON. 467, 2 p. 404 P. cubiculi lege et genialis lectuli -u sibi (*sc. Penelópae*) tantum et Vlixi cognito.

b *significatur ubi quid positum sit*: *α in universum de situ*: OV. Pont. 1, 8, 12 stat vetus urbs ... moenibus et -u (expositu *A*) vix adeunda loci (*sc. Aegisos ut*: 4, 7, 23 dubium -u melius defensa manune, urbs erat in summo nubibus aequa iugo). CELS. 1 prooem. 24 eorum ... -um (posituram *J*), colorem, figuram, magnitudinem, ordinem *eqs.* (*respiciuntur partes corporis interiores ut*: 43 sedem, -um, ordinem, figuram. 74 -um et ordinem. 5, 26, 7 -us [situs *J*] interiorum partium ostendimus. 8, 1, 1 -us figurasque eorum *ossium*). STAT. silv. 5, 3, 236 tu, *pater*, cantus stimulare meos, tu pandere facta heroum bellique modos -usque locorum monstrabas (*an intellegas quomodo poeta locos ponere i. describere debeat?*). TAC. ann. 4, 5, 3 totidem *legionibus* apud Dalmatiam locatis, quae -u regionis a tergo illis *legionibus Pannonicis et Moesicis essent* (PRISC. perieg. 569 quarum *insularum* demonstrem -um r. [*Dionys. perieg. 556* θέσιν]). 6, 21, 2 *Thrasullus mathematicus* -us siderum ac spatia dimensus (*cf.* GELL. 13, 9, 6 ut ex earum, *sc. stellarum*, -u ... simulacrum esse videatur tauri capitis [14, 1, 1]. AVSON. 336, 75 p. 204 P. -us, distantia, forma *siderum*). GELL. 1, 2, 2 propulsabamus incommoda caloris lucorum umbra ingentium, ... *aedium* -u refrigeranti ([posticum *dett.*]. SYMM. epist. 7, 20 quid hic in -u aedium venustatis est [*postea*: situ]). PRISC. perieg. 780 tenditur haec *Phrygiae pars* -u (*Schrader*, potius *codd.*) Titanis ... ad ortus (*Dionys. perieg. 812* ἐπ᾽ ἀντολίην τετάνυσται). *β technice in sermone gramm. de positione syllabarum sim.*: GELL. 4, 17, 8 *i vi consonantis praedita* reddit eam *syllabam* -u (prositu *fere trad.*) longam. TER. MAVR. 583 longa fit si prima -u tunc duorum temporum *syllaba*. 1006 natura longas ... aut facili -u et plana ratione patentes. 1072 tali. 1099 si -u (-o *ed. princ.*) longa efficitur *vocalis*.

2 *respicitur potius actio ponendi, quae fit*: **a** *componendo, ornando* (*sc. crines*): OV. medic. 19 odoratos -u (*recc. aliquot*, -o(s) *cett.*) *variare* capillos (met. 2, 412 non erat huius opus ... -u [-as *var. l.*] v. comas). ars 3, 151 nec mihi tot -us (-os *R al.*, -o R^2, cultus *recc.*) numero conprendere fas est; adicit ornatus proxima quaeque dies (*nisi ad statum comptum referre malis, ut ad 1a spectet*). **b** *imponendo vel efficiendo*: GELL. 10, 4, 1 nomina verbaque non -u (-a *var. l.*) fortuito, sed quadam vi et ratione naturae facta esse P. Nigidius ... docet (*v.* positivus *sub 1*). **c** *deponendo, abiciendo*: CAEL. AVR. acut. 2, 18, 108 *dandus* panis ... elutus et expressus ut suae densitatis -u elentescat.

3 *metonymice de ipso loco alicuius proprio* (*sc. ubi quis positus est*): VAL. FL. 6, 110 inde etiam par mortis honos tumulisque recepti *canes* inter avos -usque (-uque *coni. Bury, alii alia*) virum. *Gatti.*

posmerīdiānus, posquam, possecus *v.* post-.

***possessio,** -ōnis *f.* *a* possidere (*item* DIFF. ed. Beck p. 34, 54. *aliter* PAVL. dig. 41, 2, 1 pr. [*e Labeone*] a sedibus quasi positio, quia naturaliter tenetur ab eo qui ei insistit). *scribitur* possesio LEX agr. (CIL I[2] 585) 9 *et undecies ibid.* (*sed* -ssess- 92). EDICT. imp. inc. de rebus priv. (CIL III 13569) 5 (*sed* -ssess- 38), *ceterum hic illic in codd. e. g.* ARNOB. nat. 1, 12; posessio CIL II 4332, 7. *notatur* possess CIL VI 4014, posses *ibid.* 4015, *ceterum* p *in formulis iuris* -o data est PROB. litt. sing. gramm. IV 276, 33 *et* bonorum -o PAP. Corp. 216, 7. 218, 3. NOT. Tir. 37, 48. *de notione*: GLOSS. κτῆμα. κτῆσις. *cetera suis locis inseruimus.* *legitur in formulis iuris inde a* LEGE agr. (CIL I[2] 585) *et* EDICTO praet., *ceterum inde a* CIC., CAES., *in versibus non nisi* IVVENC. (*quinquies*). MAR. VICTOR aleth. 1, 157 DRAC. laud. dei 1, 354 Romul. 8, 196 CE 1837, 9; *transit in gr.* ποσσεσσίων, *v. p. 94, 74.* [*falsa var. l.* -o *pro* possesso LIV. 4, 51, 5, *pro* fossionibus VITR. 8, 6, 12; *confusionem cum* processio *v. p. 97, 16.*]

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

I *significatur potius status possidendi, in potestate habendi sim.*: A *praevalente respectu iuris* (*quaedam sub B allata huc vergere vix negaverimus, cf. imprimis p. 95, 49 sqq.*): 1 *strictius respiciuntur res corporeae et ad rem familiarem pertinentes.* GLOSS. νομή, διακατοχή, κτῆσις. κατοχὴ ἡ ἀπὸ νόμων. *sim. al.; technice distinguitur* proprietas, *v. l. 29 et p. 94, 11, tamen sunt quae vergant in notionem proprietatis, e. g. p. 94, 17 et 26 (cf. testimonium* PAVLI *p. 97, 39). de ratione quae intercedit inter* -o *et* usus *v. l. 18, inter* -o *et* dominium *l. 27 nec non vol. V 1, 1895, 60 sqq.; locutio* in -em ire (in -e esse) *distinguitur vi minus technica a* possidere: EDICT. praet. perpet. Vlp. dig. 39, 2, 7 pr. eum ... in -em eius rei ... ire et, cum iusta causa esse videbitur, etiam possidere iubebo; in eum, qui ... neque in -e esse neque possidere passus erit, iudicium dabo. *ad rem v.* possideo *IA. ex exemplis iuris consultorum dedimus imprimis vetustiora; quae hic desiderantur exhibent Brassloff, Possessio in den Schriften der röm. Juristen, 1928, et Voc. Iurispr. Rom. sub singulis iuncturarum vocibus.*

a *exempla potiora ad doctrinam pertinentia*: GALL. Fest. p. 233 -o est ... usus quidam agri aut aedifici, non ipse fundus aut ager (*aliter* FEST. *p. 97, 42 sq.; cf.* IAVOL. dig. 50, 16, 115 '-o' ab 'agro' iuris proprietate distat; quidquid ... adprehendimus, cuius proprietas ad nos non pertinet ..., hoc -em appellamus: -o ergo usus, ager proprietas loci est. *distinguitur* usus *e. g.* VENVL. dig. 41, 2, 52 pr. permisceri causas -is et usus fructus non oportet, quemadmodum nec -o et proprietas misceri debent *eqs.*). IVLIAN. dig. 41, 5, 2, 1 quod volgo respondetur causam -is neminem sibi mutare posse, sic accipiendum est, ut -o non solum civilis, sed etiam naturalis intellegatur. VLP. dig. 41, 2, 17, 1 dominium nihilo minus eius manet, qui dominus esse non vult, -o autem recedit, ut quisque constituit nolle possidere. 43, 17, 1, 2 separata esse debet -o a proprietate: fieri etenim potest, ut alter possessor sit, dominus non sit, alter dominus quidem sit, possessor vero non sit: fieri potest, ut et possessor idem et dominus sit (*v. etiam* VENVL. *supra. aliter* PAVL. dig. 50, 16, 78, *v. ad II A*). PAVL. dig. 41, 2, 3, 1 apiscimur -em corpore et animo, neque per se animo aut per se corpore. 41, 2, 3, 5 (*e Labeone*) in summa -is non multum interest, iuste quis an iniuste possideat (*sim.* 43, 17, 2 iusta ... an iniusta adversus ceteros -o sit, in hoc interdicto [*sc.* uti possidetis] nihil refert). 41, 2, 3, 21 genera -um tot sunt, quot et causae adquirendi ..., velut pro emptore, pro donato, pro legato, pro herede, pro noxae dedito, pro suo. 41, 2, 3, 22 potest dividi -is genus in duas species, ut possideatur aut bona fide aut non bona fide. 50, 17, 131 qui dolo desierit possidere, pro possidente damnatur, quia pro -e dolus est. COD. Iust. 7, 32, 10 (*a. 314*) nemo ambigit -is duplicem esse rationem, aliam quae iure consistit, aliam quae corpore, utramque autem ... esse legitimam, cum omnium adversariorum silentio ... firmetur; interpellatione vero ... progressa non posse eum intellegi possessorem, qui licet corpore teneat, tamen ex interposita contestatione ... super iure -is vacillet ac dubitet.

b *cetera exempla*: α *possidentur immobilia* (*addidimus etiam generalia quaedam; exempla selecta inde a* QVINT.): LEX agr. (CIL I² 585) 10 *ut ei* -o invito ... ⟨auferatur⟩ ([*si recte suppletur; vix ad II*]. CELS. dig. 43, 26, 12 pr. *al.*). 16 utei -em secundum (-do *aes*) eum ... det *praetor*, quoi sorti is ager datus ... fuerit (AFRIC. dig. 46, 1, 21, 3 PAVL. dig. 4, 8, 32, 20. *al.*). 18 *si quis* ex -e vi eiectus est (*ibid. iterum. cf., nisi quaedam ad II trahere malis*, CIC. Quinct. 83 Quinctium de -e deturbare. Mil. 75 de -e fundi deiecit *Appium Clodius* [GAIVS dig. 41, 3, 5 de -e vi. inst. 4, 154 ex -e vi. VLP. dig. 39, 2, 15, 23 -e. *al.*]. *sim. al.*). 21 *quem agrum* de sua -e vetus possesor *dedit.* EDICT. praet. Cic. Quinct. 84 qui ex edicto meo in -em venerint (CIC. leg. agr. 3, 11 si clam, si precario venit in -em. Att. 4, 2, 3 vi. QVINT. decl. 336 p. 322, 28 optimo iure. POMPON. dig. 41, 2, 33. *et saepe*). *ibid.* eos ... in -e esse (CIC. Quinct. 85 [Iul. Sev. rhet. 16]. leg. agr. 3, 15. EDICT. praet. perpet. Vlp. dig. 39, 2, 7 pr. qui ... neque in -e esse neque possidere passus erit. *et passim in digestis. ceterum* SENT. subpraef. [CIL X 3334] 20 in -em. *al.*). CIC. Quinct. 83 quasi ..., si in -em [mis]isses, debueris ... Quinctium de -e deturbare ([*del. Fraenkel, Hermes 60, 1925, 432 sqq., ut etiam* 88; *sed cf.* ire *iuxta* mittere *p. 94, 24*]. EDICT. praet. perpet. Vlp. dig. 39, 2, 7 pr. *et saepe in digestis. cf.* CIC. Quinct. 85 proficiscenti tibi in -em. LIV. 6, 5, 4 nobiles homines in -em agri publici grassari. LABEO dig. 18, 1, 78, 1 *ut* ingrediaris -em [POMPON. dig. 41, 2, 25, 2 in -em. *al.*]. *sim. al.*). 89 omnino ... bona possessa non esse constitui, quod bonorum -o spectetur non in aliqua parte, sed in universis, quae ... possideri possint (Verr. II 2, 45 *infra.* PAPIN. dig. 15, 1, 50 pr. VLP. dig. 4, 6, 23, 4. *al.; aliter, sc. de re hereditaria, sub γ*). Verr. II 2, 45 omnium bonorum paternorum ... Heraclii ... Syracusanis -o traditur (leg. agr. 2, 84 agri Campani. LABEO dig. 18, 1, 78, 2 *et passim apud iuris consultos. ceterum e. g.* SENT. procos. Sard. [CIL X 7852] 12. EPIST. donat. Syntroph. [CIL VI 10239] 5 si tibi hortos ... mancipio dedero vacuamque -em tradidero. *cf.* traditio -is: IAVOL. dig. 8, 1, 20 POMPON. dig. 19, 1, 3, 2). Caecin. 2 in -e retinenda (Sull. 56 cupiditas retinendae -is. PROC. dig. 41, 2, 27 qui animo -em saltus retineret. *et saepius. cf.* CIC. Att. 1, 19, 4 Volaterranos ... in sua -e retinebam). 33 propter -is controversiam (41. 46 VLP. dig. 41, 2, 35. *al.*). 34 de iure -is nostrae loquor (35, Mil. 78 perpetuae. LIV. 40, 17, 6 legati -is ius non mutarunt. VLP. dig. 43, 8, 2, 38. *al.*). 35 ad causam -is (81 c. iuris et aequitatis et non nostrae -is, sed omnino -um omnium constituere in verbo. leg. agr. 3, 11 CELS. dig. 41, 2, 18 pr. *et saepius*). leg. agr. 2, 68 ne ei ..., qui agros publicos possident, decedent de -e, nisi *eqs.* (PROC. dig. 4, 3, 31. *et al.; cf.* CIC. Mil. 75 nisi ... hortorum -e cessissent [off. 2, 82. LIV. 4, 53, 6 agri publici. IVLIAN. dig. 41, 3, 33, 3. *al.*]. *cf.* POMPON. dig. 43, 26, 15, 4 quia non discesserit animo -e [*al.*]). Flacc. 79 *praedia* nullo iure neque re neque -e tua. *al.* LABEO dig. 18, 1, 78, 1 fundum ... emisti ... nec vacuam accepisti -em (*cf.* IAVOL. dig. 41, 2, 22 non videtur -em adeptus is, qui ita nactus est, ut eam retinere non possit [CELS. dig. 41, 2, 18, 1. *al.*]. 41, 2, 24 non corporalem -em, sed iustam ... adquirere [IVLIAN. dig. 25, 2, 22 pr. *et saepe*]. *sim. al.*). SEN. epist. 73, 7 stulta avaritia mortalium -em proprietatemque discernit (*item oppon.*: QVINT. inst. 7, 5, 3 non proprietatis ... quaestio, sed tantum -is. FRONTIN. grom. p. 4, 9. PAVL. dig. 22, 1, 38, 10 si -em naturalem revocem, p. mea manet). 90, 39 licet in provinciarum spatium rura dilatet et -em vocet per sua[m] longam peregrinationem *avaritia.* PROC. dig. 4, 3, 31 amittitur (IVLIAN. dig. 41, 4, 7, 4. *et saepe*). QVINT. decl. 336 p. 322, 21 nullam ... huius agri habuisti adhuc propriam -em *condicione non expleta* (*ibid.* p. 324, 23. IVLIAN. dig. 41, 3, 33, 1 *colonus* qui nec vivo nec mortuo domino ullam -em habet. *al.*). EDICT. praet. perpet. Vlp. dig. 39, 2, 7 pr. in cuius *rei* -em misero (*item passim de praetore sim.; gr. respondet* ἐπὶ νομῆς [εἰς νομὴν] πέμπειν NOVELL. Iust. 53, 4, 1. *usu laxiore*: EPIST. donat. Artemid. [CIL VI 10241] 18 in ... vacuam -em earum ollarum et cinerariorum T. Flavius Artemidorus Herennio Agricol(a)e ire aut mittere ... permisit. *an iam* CIC. Quinct. 83 *et* 88 *supra? cf.* missio in -em: VLP. dig. 39, 2, 15, 29). PAPIN. dig. 50, 1, 17, 13 sola domus -o, quae in aliena civitate comparatur, domicilium non facit. *et passim.*

β *possidentur animantia et res mobiles*: LIV. 3, 45, 2 *patrem solum esse vindicem*, cui dominus -e cedat *ancillae, sc. Verginiae.* PS. QVINT. decl. 13, 8 volucres ..., in quibus ... domini ambigua -o est. 13, 9 ut non sit earum *volucrum* certa -o dum volant (*postea*: cum remearunt ... in potestate sunt). IVLIAN. dig. 41, 2, 38 pr. servi -em dimittere. POMPON. dig. 41, 3, 30, 2 singulorum animalium sicuti -o ita et usucapio *est.* AFRIC. dig. 41, 2, 40, 3 (*agitur de servo clam abducto*) causam clandestinae -is. VENVL. dig. 42, 8, 25, 6 *fructuum* -em restitui oportere. GAIVS inst. 4, 149 *interdictum* 'utrubi' ... de rerum mobilium -e *redditur.* PAPIN. dig. 41, 2, 44 pr. (*agitur de pecunia in terra condita*) alienus locus meam propriam *non* aufert -em, cum supra terram an infra terram possideam, nihil intersit. VLP. dig. 37, 9, 1, 4 si mulier, quae fuit in -e, abortum fecisset. PAVL. sent. 4, 14, 3 fugitivi ..., quorum semper -o animo retinetur. ITALA gen. 47, 23 (Lugd.) dixit ... Ioseph omnibus Aegyptiis: ecce redegi vos in -em et terram vestram hodie Pharaoni (*gr.* κέκτημαι, *Vulg.* Pharao possidet). *al.*

γ *possidetur res hereditaria*: ① *vario usu* (*exempla selecta inde a* TAC.): CIC. inv. 2, 62 de hereditate ... controversia est; -o heredum secundorum est. EDICT. praet. Cic. Verr. II 1, 113 nec petitionem ... nec -em dabo (117 secundum tabulas testamenti. CIC. Verr. II 1, 114. *al. ibid.* top. 18 non videtur ex edicto praetoris secundum eas tabulas -o dari [*ibid. iterum*]. 50 RVT. LVP. 2, 8. EDICT. praet. perpet. Vlp. dig. 25, 4, 1, 10 [*postea*: bonorum -o]. *al.*). CIC. Verr. II 1, 116 quia possessor est, non moves -e? 117 de hereditatum -bus dandis edixit *Verres* (*v. vol. VI 3, 2635, 50 sqq.; addas* CIC. Verr. II 2, 45 PAPIN. dig. 36, 1, 58. *al.*). 125 in -em ... ire. top. 29 *pecunia* -e retenta. LIV. 32, 10, 4 quae *civitates* sibi traditae a maioribus essent, earum hereditaria ac iusta -e non excessurum *Philippum.* TAC. Germ. 20, 3 si liberi non sunt, proximus gradus in -e fratres patrui avunculi (*cf.* CIL XIV 1620, 6 ad quem per ⟨grad⟩us -um ius ⟨huius m⟩onumenti pertinu⟨it⟩). IAVOL. dig. 41, 8, 7 ea -o (*sc. quae est legatorum nomine*) ex iure testamenti proficiscitur. PAPIN. dig. 4, 4, 30 contra tabulas non accepta -e (5, 2, 16, 1. *et saepe*). *al.* ⑪ bonorum -o (*hoc ordine verborum legitur passim inde a* CIC. or. frg. A VII 38 fam. 7, 21; -o b. CIC. Caecin. 19 Cluent. 165. IAVOL. dig. 29, 2, 60 [*e Labeone*]. PS. CYPR. adv. Iud. 7 PAPIN. dig. 37, 11, 11 pr. VLP. dig. 4, 6, 23, 4. 36, 3, 1, 2. 38, 9, 1 pr. *paucisque aliis locis. aliter, sc. de bonis quibuslibet, p. 93, 69 sqq.*):

Ⓐ *definitiones sim.*: POMPON. dig. 50, 16, 119 hereditatis appellatio sine dubio continet etiam damnosam hereditatem: iuris enim nomen est sicuti b. -o (*cf.* PAVL. dig. 50, 16, 138 hereditatis appellatione b. quoque -o continetur). VLP. dig. 37, 1, 1 b. -o admissa commoda et incommoda hereditaria itemque dominium rerum, quae in his bonis sunt, tribuit. 37, 1, 3, 1 hereditatis ... bonorumve -o, ut Labeo scribit, non uti rerum -o accipienda est: est enim iuris magis quam corporis -o; ... (2) b. igitur -em ita recte definiemus: ius persequendi retinendique patrimonii sive rei, quae cuiusque cum moritur fuit. THEOPHIL. inst. 2, 9, 6 βονόρουμ ποσσεσσίων ἤτοι διακατοχή (GLOSS.). ISID. orig. 5, 25, 6 b. -o est ius -is, certo ordine certoque titulo adquisita. Ⓑ *exempla cetera*: CIC. Caecin. 19 in -e b. cum esset. Cluent. 165 intestatum dico esse mortuum -emque eius b. ex edicto praetoris huic ... adulescenti ... datam (or. frg. A VII 38 b. Cn. Corneli -em. fam. 7, 21 LABEO dig. 38, 2, 51 VAL. MAX. 7, 7, 5. 7 PROC. dig. 31, 48, 1. *et passim. iuxta est versio gr.*: PAP. Corp. 216, 4 [*a. 249*] rogo, domine, des mihi b. -em matris meae [*gr. 10* τὴν διακατοχὴν τῶν τῆς μητρός μου. *cf.* 218, 3, *a. 258, gr. 6* διακατοχὴν κληρονομίας]). VAL. MAX. 7, 7, 6 *quidam a* praetore ... impetraverat, ut restitui se in bona Naevi Ani iuberet, quorum -em secundum tabulas testamenti ab ipso acceperat (IAVOL. dig.

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

38, 2, 35 IVLIAN. dig. 28, 2, 13, 2. *et saepe*). IAVOL. dig. 29, 2, 60 filius, tamquam pater demens fuisset, b. -em ab intestato petit (*ibid. iterum.* 38, 2, 36 *quinquies.* IVLIAN. dig. 29, 4, 21. 38, 2, 25 [*formula exceptionis*]. *et saepissime*). IVLIAN. dig. 37, 4, 13, 1 non admittitur nepos ad b. -em (37, 6, 3 pr. AFRIC. dig. 37, 1, 13. 37, 4, 14 pr. *al.*). 37, 6, 3 pr. praetor ... b. -em contra tabulas promittit (GAIVS dig. 38, 8, 2 inst. 2, 125. 135. *al.; cf.* polliceri: IVLIAN. dig. 38, 16, 8 pr. POMPON. dig. 38, 6, 5 pr. GAIVS inst. 2, 119. *al.*). 37, 6, 3, 5 omissa ... b. -e (44, 7, 15 MARCELL. dig. 36, 1, 28, 6. *al.*). 38, 2, 20, 4 si filius vel non petierit b. -em ... vel repudiaverit (GAIVS dig. 26, 8, 11 VLP. dig. 38, 6, 1, 3. *al.*). 38, 15, 4, 1 filius ... ad b. -em vocatur (POMPON. dig. 38, 6, 5, 1. *al.; in imag.*: PS. CYPR. adv. Iud. 7 quo *testamento novo* gentes ad -em b. suorum vocavit *Christus*). POMPON. dig. 28, 5, 23 pr. si quis instituatur heres in diem certum ..., is b. -em agnoscere potest (38, 2, 2 pr. AFRIC. dig. 46, 8, 24 pr. *al.*). 28, 5, 23, 1 si b. -em non admittat *heres institutus* (37, 11, 9 GAIVS dig. 36, 1, 65, 14. *al.*). *et passim.*

2 *laxius significatur status eius, qui possidet incorporea*: **a** *libertatem, civitatem sim.*: EDICT. imp. Claud. de Anaun. (CIL V 5050) 27 cum longa usurpatione in -em eius *civitatis Romanae* fuisse dicatur *gens Anaunorum.* POMPON. dig. 40, 12, 28 qui -em libertatis ex voluntate domini consequitur (VLP. dig. 3, 3, 33, 1 *v. infra.* 40, 12, 10 PAVL. dig. 15, 1, 52 pr. 40, 12, 41 pr. COD. Iust. 3, 22, 3 [*a. 293*]. *al.*). VLP. dig. 3, 3, 33, 1 ex -e sive servitutis sive libertatis de suo statu litigat (38, 2, 16 pr. 40, 12, 1 pr. PAVL. dig. 41, 2, 3, 10. *al.*). 22, 3, 14 *si quis* in -em libertinitatis fuit ..., sin vero in -e ingenuitatis sit. **b** *iura, usus fructus sim.* (*cautius adhibetur l. 40 sqq.*): SEN. contr. 7, 4, 4 *pater a piratis captus* nullam in te, *sc. filium*, potestatem habet; mater in totius legis -e est, iam non commune illi *matri* ius in te, sed proprium est. IAVOL. dig. 8, 1, 20 (*antea*: quia nulla eiusmodi iuris, *sc. viae utendae sim.*, vacua traditio esset) usum eius iuris pro traditione -is accipiendum esse (*item respiciuntur servitutes*: IVLIAN. dig. 8, 2, 32, 1 -em earum *s.* habere [*v. p. 115, 15* SCAEV. dig. 8, 6, 20 eius *s.* PAVL. dig. 8, 2, 20 pr. servitutes ... -e retinentur. *al.*). IVLIAN. dig. 7, 6, 3 qui -em dumtaxat usus fructus, non etiam dominium adepti sunt (VLP. dig. 4, 6, 23, 2 *v. infra.* COD. Iust. 1, 2, 14, 9 [*a. 470*]. *cf.* usus -o: VLP. dig. 43, 17, 4 si u. [u. f. *trad.*] ... defendat -em. SALV. eccl. 1, 25. *ceterum huc pertinent*: VLP. dig. 43, 16, 3, 17 qui usus fructus nomine qualiterqualiter fuit quasi in -e. PAVL. dig. 7, 1, 60, 1 *fructuarius* in -e esse debet. *al.*). VLP. dig. 43, 26, 2, 3 qui -em vel corporis vel iuris adeptus est (*cf. p. 94, 71*). quasi -o (*sc. iuris cuiusdam* [*opp.* -o *rei praeter* VLP. dig. 8, 5, 10 pr.]; *cf. etiam* VLP. dig. 43, 16, 3, 17 *supra; locutionem auctoribus classicis q. d. abiudicant viri docti nonnulli, v. e. g. Kaser, Zeitschr. Sav. Stift., Rom. Abt. 70, 1953, 167 sq.*): GAIVS inst. 4, 139 cum de -e aut quasi -e ... contenditur, *interdicta vel decreta locum habent.* VLP. dig. 4, 6, 23, 2 qui per captivitatem fundi -em vel usus fructus quasi -em amisit. 8, 5, 10 pr. si quis diuturno usu et longa quasi -e ius aquae ducendae nactus sit.

B *respectu iuris minus vigente vel prorsus neglecto*: 1 *possident homines*: **a** *generatim*: α *res corporeas vel ad rem familiarem pertinentes nec non generalia quaedam*: CIC. parad. 52 *improbi et avari* incertas atque in casu positas -es habent (*cf.* SEN. dial. 2, 5, 7 *bonorum* extrinsecus adfluentium lubrica et incerta -o est). SEN. benef. 6, 3, 3 certam tibi earum *rerum tuarum* atque inexpugnabilem -em para *bene faciendo* (epist. 95, 58 r. commodarum. CVRT. 6, 3, 5 secura. IVVENC. 3, 499 [*respicitur Matth. 19, 22 v. p. 98, 40*] r. -o fulgens. SALV. eccl. 3, 49). dial. 7, 14, 2 *ferarum* captarum ... sollicita -o est — saepe enim laniant dominos (*item possidentur animalia*: COLVM. 8, 8, 1 *columbarum*). 7, 26, 1 tamquam aliquis vobis aeternam -em earum *divitiarum* promiserit (VEG. mil. 3, 3 p. 69, 17. *cf.* SEN. epist. 18, 13 quarum *opum* -em [90, 38 secura. LACT. inst. 6, 6, 8]). epist. 87, 39 (*Antip. Stoic. vet. frg. 54*) paupertas non per -em (possionem *var. l.*, positionem *Erasmus*) dicitur, sed per detractionem ...; dicit ... quod non habeat. *al.* COLVM. 3, 3, 1 pratorum -em pascuorumque vel silvae caeduae. 8, 11, 3. PLIN. nat. 9, 124 hoc, *i. margaritae*, ... aeternae prope -is est. TAC. Germ. 5, 2 -e et usu *argenti et auri* haud perinde afficiuntur (IVVENC. 2, 441 HIL. in Matth. 10, 5. *al.*). APVL. apol. 13, 8 speculi. DON. Ter. Ad. praef. 3, 2 laetitiam Ctesiphontis ob ⟨pos⟩sessionem (*suppl. Reifferscheid*) amicae (*item de -e hominis*: VVLG. Sirach 36, 26 qui possidet mulierem, inchoat -em). PHILO quaest. in gen. 4, 243 nomen ... uxoris *Iacob* -o (*locus dubiae interpretationis, v. Petit, 1973, ad l.; item in veriloquio* HIER. quaest. hebr. in gen. p. 8, 10 Cain adquisitio sive -o interpretatur, id est κτῆσις [*sim.* AVG. civ. 15, 17 p. 96, 5 D. *al.*]). *sim. saepius.*

β *res incorporeas*: ① *varias*: CIC. leg. agr. 2, 71 retinete istam -em gratiae, libertatis, ... urbis, fori *eqs.* (Catil. 4, 16). de orat. 2, 200 ubi sensi me in -em (*var. l.* -e) iudicii ac defensionis meae constitisse (*infra*: iudicum animos ... ad causam nostram converteram). fat. 3 utriusque studii (*i. philosophici et oratorii*) nostra -o est (*sim.* off. 2, 65 *interpretationem iuris* in -e sua principes retinuerunt. QVINT. inst. 12, 11, 29 *eloquentiae. cf. p. 96, 17*). Lael. 55 amicitiarum ... stabilis et certa -o. PLANC. Cic. fam. 10, 7, 2 occupare -em laudis (APVL. Socr. 24 p. 177 [*affertur Acc. trag. 520 sqq.*] tota ... l. huius propria Vlixi -o est). 10, 21, 6 res p. in -e victoriae ... permanebit (LIV. 9, 12, 2). LIV. 24, 22, 9 cedere -e magnae fortunae. VAL. MAX. 9, 12 ext. 1 non nimio studio retinendum bonum, *sc. vitam*, cuius caduca -o tam *facile* ... dilabi potuit (*cf.* SEN. epist. 32, 3 in -e beatae vitae. IVVENC. 3, 307 [*Matth. 16, 25*] servata perit terris -o lucis). SEN. dial. 7, 2, 2 quid nos in -e felicitatis aeternae constituat. 7, 3, 3 sanitatis. epist. 1, 3 in huius rei unius fugacis, *sc. temporis*, ... -em natura nos misit. 6, 4 *sapientiam tecum communicare volo*; nullius boni sine socio iucunda -o est (50, 8 perpetua. *cf.* VAL. MAX. *supra nec non* AVG. civ. 15, 5 p. 65, 2 D. bonitatis). *al.* APVL. Plat. 2, 17 -o mali ab inprudentibus capitur. TERT. praescr. 15 l. 10 dispici debet, cui competat -o scripturarum. pudic. 22 p. 271, 26 sub gladio iam capiti librato, ... in ipsa ... -e martyrii. CYPR. epist. 73, 11 si -is nostrae ius tenemus (*antea: ecclesia* possidet omnem ... domini potestatem). *al.* *cum gen. gerund.*: HIER. epist. 55, 1, 2 idcirco se altare fecisse, ne cras filiis suis colendi deum -o denegetur (*Vulg. Ios. 22, 27 ut* iuris nostri sit offerre holocausta ... et nequaquam dicant ...: non est vobis pars in domino). ② *animum sim. qualitatesque fere inhaerentes*: CIC. de orat. 3, 122 nostra, *sc. oratorum*, est ... omnis ista prudentiae doctrinaeque -o. fam. 7, 32, 1 parum diligenter -o salinarum mearum a te procuratore defenditur (*imagine iocosa; cf.* 2 urbanitatis -em ... quibusvis interdictis defendamus). SEN. dial. 2, 5, 5 unius ... in -e virtutis est *sapiens* ex qua depelli numquam potest, ceteris precario utitur (APVL. Plat. 2, 22 p. 252 perpetuam. BOETH. cons. 4, 7, 15 W.). 10, 10, 4 perpetua eius *memoriae* et intrepida -o est (COLVM. 12 praef. 6 earum rerum, *sc. m. et diligentiae*, tribuit -em *deus* [*sec. Xenoph. oecon. 7, 26* τὴν μνήμην ... κατέθηκεν]). TERT. adv. Marc. 2, 6 p. 341, 21 (*respicitur liberum arbitrium*) ut totius mundi possidens homo non imprimis animi sui -e regnaret, aliorum dominus sui famulus. AMBR. in psalm. 118 serm. 8, 36, 2 -em suae mentis amisit. *al.* ③ *caelum, vitam aeternam sim.* (*cf. supra l. 4*): SEN. epist. 102, 2 in -em omnis aevi transiturus *morte* (TERT. adv. Marc. 4, 38 p. 550, 14 [*respicitur Luc. 20, 35* qui digni habebuntur saeculo illo] quos ... dignatus sit deus illius a. -e [*item* p. 551, 8]). TERT. adv. Iud. 9, 22 (= adv. Marc. 3, 16 p. 403, 1) in vitae aeternae -em (repromissionem *var. l.*). adv. Marc. 3, 24 p. 419, 6 regnum dei aeternae et caelestis -is (*cf.* CYPR. Fort. 13 p. 346, 24 cum prophetis caelestis regni -e laetari [AVG. civ. 21, 25 p. 537, 1 D. r. dei. CE 1837, 9 r. caelestis. *cf. et p. 99, 63*]). resurr. 23 p. 57, 21 *non* -o, sed expectatio *resurrectionis.* PORPH. Hor. carm. 4, 8, 29 'caelo beat' ...: caeli -e ... immortalem reddit. CYPR. mortal. 2 gaudium salutis aeternae ... et -o paradisi. AMBROSIAST. in II Cor. 12, 7 ut *fideles* augeant his *laborum suorum fructibus* ad cumulum -is (*var. l.* promissionis) aeternae. *al.*

b *speciatim vi militari vel potestate publica*: α *terras, mare, gentes sim.* (*cf. etiam l. 68 sqq.*): CIC. Att. 7, 8, 5 (*verba Pompei*) si in -em rei publicae venerit *Caesar* (SALL. hist. frg. 1, 54 de praefecto urbis quasi -e [-o *trad.*] r. p. ... contendebatur. LIV. 3, 14, 2. 4, 6, 10 SEN. benef. 5, 16, 4). fam. 12, 25, 2 certa re iam et -e provinciae deturbatus est *Calvisius* (BRVT. Cic. ad Brut. 3, 1 W. p. -e pulsi sumus. LIV. 26, 41, 5 amissam ... p. -em). CAES. Gall. 1, 44, 13 quodsi decessisset et liberam -em Galliae sibi *Ariovisto* tradidisset *Caesar.* 3, 2, 5 Romanos ... perpetuae -is *causa* culmina Alpium occupare conari. NEP. Timol. 2, 4 -em Siciliae tenebant *Carthaginienses* (LIV. 21, 41, 14. 25, 28, 8 AMPEL. 46, 2). LIV. 3, 10, 13 ne -e urbis pellantur, ne iugum accipiant *plebei* (HEGES. 2, 8, 1). 6, 5, 2 Pomptinus ager ... -is haud ambiguae. 26, 39, 10 si navali proelio -em maris ademissent *Tarentini* (37, 8, 1 *ne* m. -e pelleretur *Antiochus.* 37, 26, 13. 37, 31, 1). 26, 39, 11 retenta -e arcis. 30, 20, 9 ex diutina -e Italiae est detractus *Hannibal* (30, 28, 1 eius. *al.*). 33, 19, 3 Macedoniae ... -e pelli (42, 52, 15). *al.* SEN. benef. 7, 4, 2 omnia regis sunt et tamen illa, quorum ad regem pertinet universa -o, in singulos dominos discripta sunt. CVRT. 6, 3, 5 terrarum. 8, 8, 11 non est diuturna -o, in quam gladio inducimur. FRONTIN. strat. 3, 2, 4 -em loci cum strage hostium adepti sunt *Arcades.* TAC. Agr. 41, 2 nec iam de limite imperii ..., sed de hibernis legionum et -e dubitatum. hist. 2, 65, 1 tamquam ... propriam ... potentiam et -em Hispaniarum temptasset *Cluvius Rufus.* ann. 12, 44, 2 Hiberos Pharasmanes vetusta -e ... obtinebat. 13, 37, 4 cur ... vetere Armeniae -e depelleretur *Tiridates* (14, 26, 1 -em A. usurpabat. 15, 2, 1. *sine gen.*: 15, 24, 1). *al.* β *imperium, honores sim.*: CIC. fam. 10, 27, 1 pax perditum hominem *Antonium* in -em impotentissimi dominatus restitutura. CAES. civ. 3, 112, 10 *filia Ptolemaei* vacuam -em regni sperans (LIV. 29, 32, 14 *ut* in -e ... paterni r. esset. 33, 21, 5 eius. 40, 56, 7. *al. apud eundem. quaedam et ad l. 42 sqq. trahi possunt*). LIV. 1, 17, 2 *ne* -em imperii, *sc. regis*, amitterent (3, 35, 2 ne tanti -o i., *sc. decemvirum*, ... haud satis dignis pateret. 45, 22, 7 CVRT. 10, 1, 23. *al.*). 4, 54, 7 *liberi patriciorum* cernentes ... alios in -e dignitatis suae. 6, 34, 4 -em ... honoris usurpati ... a plebe ... reciperasse ... patres. 7, 18, 4 *patriciis* totum possidendum *esse consulatum*, quam -em integram a patribus accepissent. 7, 24, 11 Camillus ... reddidit patribus -em pristinam consulatus. 10, 8, 1 tamquam ... in -e ... amplissimi simus sacerdotii. TAC. ann. 12, 60, 3 cum ... equester ordo in -e iudiciorum locaretur. SVET. Tib. 10, 1 loco et quasi -e usurpati a se diu secundi gradus sponte cessisse *Tiberium.*

2 *possident deus, diabolus, daemones*: **a** *usu pagano*: CIC. Flacc. 62 de quorum *Atheniensium* urbis -e ... etiam inter deos certamen fuisse. ARNOB. nat. 4, 16 p. 219, 2 M. Minervae ... de istius nominis -e certantes (*cf.* PLIN. nat. *sub 3b*). **b** *usu christiano* (*respondet*

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

usus sub IIC1 descriptus): TERT. fug. 2, 7 (*antea: habere diabolum* propriam ... potestatem ... in eos) nationibus ... diabolo expositis in vacuam quodammodo -em (*item possidet diabolus*: pudic. 13 p. 245, 9 incestum ... homines in -em ipsi satanae ... tradidisse. 14 p. 249, 21 damnatus ... in -em satanae. IREN. 3, 23, 1 [3, 32, 2 H.]. RVFIN. Adamant. 1, 27 p. 24, 31 Bu. si ius suum et -em tradidit ... Christo [*ibid. iterum; gr.* τὴν νομὴν παραδοὺς *tantum*]. *al.*). ITALA Mal. 3, 17 (Lucif. Athan. 1, 38) *iustus* erit mihi ... in -e, et eligam eos (*gr.* περιποίησιν, *Vulg.* peculium, *Hier. ad l.* acquisitionem. *item de -e dei*: HIL. in Matth. 8, 4 Sem in -em dei delectus est. RVFIN. Adamant. 1, 27 p. 25, 7 Bu. alienationis eorum a dei -e ... pretium. *al.*). ARNOB. nat. 1, 45 gens illa ... daemonum conterrita ... vi nova membrorum -e cedebat. HIL. in Matth. 8, 3 daemonum in duos homines longa -o. *al.* *perperam pro* processio: ITALA Mich. 5, 2 (Euagr. alterc. p. 20, 3) ex te, *Bethlehem*, ... prodiet *Christus*, ut sit princeps in Israhel, et -o eius a principio et diebus saeculi (*gr.* αἱ ἔξοδοι, *Cypr. testim. 2, 12* processiones, *cod. 175 al. et Vulg.* egressus).

3 *possident res*: **a** *affectiones animi et corporis, vitia sim.*: SEN. dial. 1, 3, 11 in -em generis humani vitia venerunt. 3, 7, 2 cum se in -e posuerunt *ira ceteraque vitia*, potentiora rectore sunt. epist. 50, 7 quod malitia nos ... tenet, quod diu in -e nostri est. PS. QVINT. decl. 12, 4 *frumento omni exhausto* in vacuam -em fames venit. GELL. 12, 5, 3 *Stoicus quidam dolore affectus* nullos eiulatus ... edebat, signa tamen quaedam ... existebant virtutis et corporis de -e hominis pugnantium. HIL. in Matth. 12, 23 ut tanta iniquitatis fieret -o, quanta futura fuerat gratiarum. **b** *quaelibet*: SEN. nat. 3, 30, 2 non vides, ut aestus fines suos transeat et in -em terrarum mare inducat? (*item possidet res naturalis*: IVST. 2, 1, 15 si ignis [*gen.*] prima -o rerum fuit [*14* cuncta possedit]). PLIN. nat. 37, 145 *huic gemmae* uni -e huius nominis, *sc. antipathis*, data (*cf.* ARNOB. *sub 2a et* TERT. carn. 13 l. 12 etiam cum demutantur qualitates, accipiunt vocabulorum -es). QVINT. inst. 12, 2, 5 *philosophia* videtur in -e earum rerum fuisse, *quae sunt aequum, iustum sim.* PLIN. epist. 3, 18, 10 *ut* veniat dies ..., quo austeris illis *scriptis* severisque dulcia haec blandaque vel iusta -e decedant (*sublucet imago iuris, v. p. 94, 2 sqq.*). CHALC. comm. 338 (339) omnia, quae sunt formata, in -e vultus sunt.

II *metonymice significatur id ipsum, quod possidetur*: **A** *res corporeae vel ad rem familiarem pertinentes* (*cf.* PAVL. dig. 50, 16, 78 interdum proprietatem quoque verbum -is significat, sicut in eo, qui -es suas legasset, responsum est): **1** *generatim*: **a** *immobilia*: **α** *strictius de agris, fundis sim.* (FEST. p. 241 [*inde* ISID. orig. 15, 13, 3] -es appellantur agri late patentes publici privatique, qui[a] non mancipatione, sed usu tenebantur, et ut quisque occupaverat, possidebat [*Ursinus*, collidebat *trad.*]. GELL. 10, 5, 2 [*e Nigidio; in veriloquio vocis q. e.* locupletes] loca, hoc est ... -es. SYNON. Cic. p. 440, 22 praedia. agri. rura. -es. GLOSS. χωρίον. praedium. -es: κτήματα, χώρα. *aliter p. 93, 18 sqq.*): ① *iuxta ponuntur vel distinguuntur*: Ⓐ **ager**: LEX agr. (CIL I² 585) 9 quoius eum agrum locum aedificium -em ex lege ...⟨ess⟩e oportet (*eadem series ibid.* 10. *vim metonymicam intellegit Johannsen, Die lex agraria ..., Diss. München, 1971, 229 sq., per appositionem explicat Mommsen, Ges. Schr. I 110, ut ad I pertineat*). 92 quem agrum -emve quoius agri -isve superficium q(uaestor) *vendiderit. ibid. iterum.* 93. LEX Servil. Cic. leg. agr. 3, 7 a., aedificia, ... loca, -es. CIC. leg. agr. 2, 68 qui a. publicos aut qui -es invidiosas tenebant. Phil. 13, 12 agri Lucani -es occupavit. off. 1, 151. fam. 13, 76, 2 quam -em habet in agro Fregellano ... emptam. CAES. civ. 1, 17, 4 militibus ... agros ex suis -bus pollicetur. *al.* *pleonastice*: VITAE patr. 5, 7, 40 a. -is illius (*gr. Nau 1908 p. 280 n. 208* τὸ χωρίον *tantum*). Ⓑ *varia subst.*: CIC. leg. agr. 2, 57 se moveri -bus, antiquissimis sedibus, ... negant oportere *possessores Recentorici agri*. 3, 15 vestra sunt *praedia*, vestrae -es (Sull. 59. Phil. 2, 103 in heredum L. Turseli p., ... in reliquas ... -es [*antea*: in M. Varronis ... fundum]. PAVL. dig. 31, 87, 4. *al.; pleonastice*: MIRAC. Theclae 1 p. 169, 15 plura ... -um praedia ... possederat). dom. 127 ne *domicilia* aut -es ... civium consecrarentur (CAES. civ. 1, 86, 3 qui habeant d. aut -em [-es *var. l.*] in Hispania. AVELL. p. 11, 18 propria d. et -es). Mil. 76 in vestras -es, vestra tecta, vestras pecunias. CAES. Gall. 1, 11, 5 Allobroges, qui trans Rhodanum vicos -esque habebant. COLVM. 1, 7, 3 *fundus* qui colonos ... tamquam in paterna -e natos ... retineret (PORPH. Hor. carm. 2, 18, 12–14 COD. Iust. 11, 48, 23, 3. *al.; adde* CIC. Phil. 2, 103 *supra*). APVL. Plat. 2, 26 p. 260 *domus* ... et -es habeant privatas (PAVL. sent. 5, 26, 3 qui quem ... -e d. villa agrove deiecerit. CALDON. Cypr. epist. 24 -es et d. dimittunt. COD. Iust. 9, 24, 1, 4 [*a. 321*] -o vel d. [*antea*: domus ... vel fundus]. *al.*). *al.*

Ⓑ *vario usu* (*pauca selecta*): CIC. Verr. II 3, 108 in omnium fere finibus -es *habent* *Centuripini* (Catil. 2, 18 *bis*. fam. 13, 5, 2 NEP. Att. 12, 3). Caecin. 74 iura finium, -um, aquarum itinerumque. leg. agr. 1, 4 *vendit* Italiae -es (CAES. frg. *infra. cf.* CIC. leg. agr. 3, 15 -es venalis ac proscriptas hac lege video. Sull. 58 vēnire. FEST. p. 262 venditor -is). 2, 82 gleba nulla de *paternis* ... -bus relinquetur (Cael. 73 res ... et -es p.). 3, 10 Sullanas (*sim. nominantur*: Phil. 13, 11 Pompeianas. CYPR. epist. 80, 1 Caesarianas. *sec. regionem*: CIC. fam. 13, 72, 1 Asiaticas. NEP. Att. 12, 4 Africanas. 14, 3 Epiroticis et urbanis. SCHOL. Cic. Bob. p. 88, 20 Puteolanas. *al.; cf. appos. nom. propr.*: SVBSCR. Aug. trin. cod. F [*a. 559*] emendavi ... in provincia Campania, territorio Cumano, in -e nostra Acherusio). Phil. 5, 20 urbanas (*p. 97, 83*) et *rusticas* (VITR. 1, 2, 9). 13, 11 quanti *emerint -es* (AVG. c. Petil. 2, 83, 184 p. 114, 21. *cf.* CAES. frg. inc. Diom. gramm. I 368, 30 -es redemi easque postea pluris venditas. VITR. 1, 4, 12 mercatus est -em loco salubri. CIL XI 379, 13 ad emptionem -is). Att. 6, 1, 13 feci iter per eius -em. CAES. civ. 3, 1, 2 aestimationes -um et rerum (*inde* SVET. Iul. 42, 2). NEP. Timol. 3, 2 *civibus* novis bello vacuefactas -es divisit. SEN. contr. exc. 6, 2 (thema) venire in -em *vicinam* finibus (AMBR. Nab. 1, 1 AVG. civ. 22, 8 p. 576, 13 D.). VAL. MAX. 4, 8, 3 pretiis -um deminutis. COLVM. 4, 23, 2 exiguus -is modus (*opp.* ruris vastitas). *et saepe, haud raro in* COD. Iust. *in appellando servos imperatorum patrimonium curantes*: CIL VI 4014 Felicis Ti. Caesaris ad possess(iones) (*item e monumento Liviae* 4015). INSCR. Année Epigr. 1929 n. 153 (*Surrenti*) Florus Aug(usti) a possessio(nibus).

β *laxius de quibuslibet locis*: PLIN. nat. 2, 171 (*computantur terrae partes*) infinita debet esse tam vastae molis, *sc. oceani*, -o (*cf.* possideo *sub IIB2*). ARNOB. nat. 4, 6 ab officio tutelae *focorum* ... Lateranus abscedet, quod regni sui -o, *sc. focus*, non luteis constructa est formis? HIER. epist. 52, 5, 4 quod paradisi colonum de -e sua mulier eiecerit ([*an ad p. 95, 49 sqq.?*]. *item respicitur paradisus*: PS. AVG. serm. ed. Mai 1, 2 dum haec novum dominum, *sc. Adam*, rudis -o salutaret. DRAC. laud. dei 1, 354 *nescit Adam* quo merito sibimet data sit -o mundus). PS. AVG. c. Iud. pag. Ar. 4, 7 (*loq. diabolus*) in ipsa quodam modo mea -e a me apprehensus est; quid enim in circo faciebat *eqs.*? GREG. TVR. Thom. p. 124, 1 tu, *Christe*, esto medicus in hac -e languentibus (*sc. mundo; cf.* DRAC. *supra*).

b *generalia et indefinita* (*quaedam vergunt in vim q. e. substantia sim.*): CIC. parad. 42 *homini* tanta -o sit, ut ad liberaliter vivendum facile contentus sit. 43 animus oportet tuus se iudicet divitem, non hominum sermo neque -es tuae. *al. ibid.* NEP. Dion 7, 2 celeriter pecunia deesse coepit neque quo manus porrigeret suppetebat nisi in amicorum -es. TERT. cult. fem. 1, 9 l. 6 ex -um distributione, quam deus ut voluit ordinavit. CIL V 4241, 2 (*a. 224*) Iovi o. m. conservatori -um Rosciorum (*nisi potius ad a*). ITALA gen. 47, 18 (Lugd.) si ... defecit pecunia et -es et iumenta (*gr.* τὰ ὑπάρχοντα, *om. Vulg.*). II par. 21, 14 (Complut.) dominus ... comminuit ... filios tuos ... et omnem -em tuam (*gr.* ἀποσκευῇ, *Vulg.* substantia). 35, 7 (Complut.) oves et agnos ..., haec de -e regis (*gr.* ὑπάρξεως, *cod. 91* patrimonio, *Vulg.* substantia). Matth. 19, 22 (cod. a *al.* = VVLG.) *iuvenis* habens multas -es (*gr.* κτήματα, *cod. e* divitias). CYPR. eleem. 7 nec *terrenis* -bus incubemus, sed caelestes thesauros potius recondamus (AVG. serm. 50, 3. *cf.* CYPR. eleem. 13 -um terrestrium. RVFIN. Orig. in gen. 16, 6 p. 144, 10 mundana). LACT. mort. pers. 7, 11 quam multi perierint -um aut opum gratia. FIRM. math. 2, 19, 3 ex hoc signo spei ac -is incrementa noscuntur. 6, 32, 52 si -um substantiam partili volueris ratione colligere. *al.*

c *mobilia* (*exempla certiora; v. etiam sub b*): **α** *varia*: ITALA gen. 31, 18 (Lugd., cod. 101) *Iacob* abduxit omnem -em suam et omnem substantiam suam (*gr.* ὑπάρχοντα ... καὶ ... ἀποσκευήν, *Vulg.* substantiam et greges). 46, 6 (Lugd.) tollentes substantiam suam et omnem -em quam adquisierant ... profecti sunt (*gr.* κτῆσιν, *Vulg.* omnia quae possederat). II par. 21, 17 (Complut.) depredati sunt omnem -em, que inventa est in domo regis (*gr.* ἀποσκευήν, *Vulg.* substantiam). IREN. 4, 30, 1 (4, 46, 1 H.) nos aut modica aut grandis sequitur -o, quam ex mammona iniquitatis acquisivimus (*enumerantur postea*: domus, vestimenta, vasa). GAVDENT. serm. 17, 15G. tam pretiosa -o, *sc. martyrum reliquiae*. HEGES. 1, 12, 1 de Theodori -bus aliquas sibi adiungere parans (*Ps. Rufin. Ios. bell. Iud. 1, 104* opum, *gr.* κτημάτων). *al.* **β** *pecora* (*gr. respondet* κτήνη): ITALA gen. 47, 5 (cod. 91 *al.*) constitues eos principes -um nostrarum (*Lugd.* iumentis, *Vulg.* pecorum). II par. 20, 25 (Complut.) invenerunt ... multitudinem -is et vestium et vasa (*Vulg. aliter*). VVLG. gen. 26, 14 *Isaac* habuit ... -em ovium et armentorum et familiae plurimum (*gen. explicat.?*). 30, 29 (*verba Iacob ad Laban*) nosti ... quanta in manibus meis fuerit -o tua (*Lugd.* pecora). Iob 1, 3 fuit -o eius septem milia ovium et tria milia camelorum *eqs.* (*Hier. interpr. Iob* pecora *ut etiam loco sequenti*). 1, 10 -o illius crevit in terra.

2 *speciatim*: **a** *significantur fines, qui vi militari vel potestate publica tenentur*: CIC. div. 1, 27 antiquiorem ... sibi *Deiotaro* fuisse -bus suis gloriam (*antea*: a Caesare tetrarchia et regno pecuniaque multatus est. *in eadem re* 2, 78 regnum et -es suas). CAES. Gall. 1, 44, 8 (*verba Ariovisti*) cur in suas -es veniret? provinciam suam hanc esse Galliam. VAL. MAX. 8, 14 ext. 2 angusta homini, *sc. Alexandro*, -o [gloriae] fuit, quae deorum omnium domicilio sufficit. ITALA psalm. 2, 8 (Sangerm. *al.* = VVLG.) dabo tibi gentes hereditatem tuam et -em tuam terminos terrae (*gr.* κατάσχησιν. *ad Christum orbis dominum referunt nimirum ecclesiastici, e. g.* OPTAT. 2, 1 p. 34, 3). PS. CYPR. adv. Iud. 7 (*loq. Iudaeus*) expulsus sum ... de propriis sedibus meis, hospes ... factus sum alienae -is. RVF. FEST. 12 ultra iuga Tauri ... -o *Romana* perrexit (AMBR. epist. 20, 9 vos *Gothos* -o R. suscepit). HEGES. 5, 46, 1 p. 396, 23 *Romanis* omnis terra -o est (*sim.* DRAC. Romul. 8, 196 Troianis dabitur totus -o mundus). *al.* *pro t. t. gr.* νομός: CASSIOD. Ios. antiq. 13, 127 (*epist. Demetrii regis*) Iudaeorum genti ... pro fide decrevi dona praebere et tres -es Afferema, Belscelida vel Ramathe, quae additae

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sunt Iudaeis . . ., et his attinentia (*Itala I Macc. 11, 34 rec. B* saltus, *Vulg.* civitates). **b** *praevalente respectu incolarum -is vergit in notionem q. e. vicus, pagus sim.* (*dubites an hic illic regio potius significetur; distinguuntur fere voces affines; originem notionis illustrat e. g.* GAVDENT. serm. 13, 28 G. Christianus qui idola in -bus suis coli permittit): COD. Theod. 16, 2, 33 ecclesiis, quae in -bus . . . diversorum, vicis etiam vel quibuslibet locis sunt constitutae, clerici non ex alia -e vel vico . . . ordinentur (NOVELL. Theod. 22, 1, 7 [*opp.* urbs]. CANON. Turner II 2 p. 261 rec. IV qui in v. vel -bus corepiscopi nominantur [*gr. Mansi 2, 1312^D* κώμαις ἢ . . . χώραις, *rec. II* locis aut v., *rec. III* fundis et villis]. *cf.* LEO M. epist. 12, 10 p. 654^C viculis et -bus vel obscuris . . . municipiis). REG. eccl. Carth. (Corp. Christ. 149) p. 196 l. 477 in locis maritimis atque -bus diversis *exstant reliquiae idolorum* (*l. 479* in agris vel in locis abditis). p. 197 l. 496 de civitatibus et de -bus . . . prohiberi *convivia paganorum* (NOVELL. Theod. 22, 1, 7 sub qua c. vicus ille vel -o censeatur. COD. Iust. 11, 48, 20, 1 sub qua c. -o sita est. GREG. M. dial. 1, 10 p. 63, 13 *Gothi* duos . . . puerolos de -e abstulerant, quae -o praefatae Tudertinae c. subiacebat. *al.*). CANON. Turner II 2 p. 259 rec. IV quae ad suam (*sc. episcopi*) diocesim pertinent -esque subiectas (*rec. II* loca, *gr. Mansi 2, 1312^C* χώραις). CONC.^S II 3, 3 p. 96, 20 ecclesiarum rusticas paroecias vel in -bus (*gr. II 1, 2 p. 161, 17* τὰς . . . ἀγροικικὰς παροικίας ἢ ἐγχωρίους). IORD. Get. 6 *Taprobane insula*, in qua — excepto oppida vel -es — decem munitissimas urbes. MARCELL. chron. II p. 100, 518, 3 Daras quaedam -o . . . Amidensi ecclesiae reditum pensavit; huius . . . humilis villae casas Anastasius imperator ob condendam ibi civitatem . . . emit. *al.* *gr. respondet* κώμη: CONC.^S II 3, 3 p. 94, 9 specialiter ecclesiae civitatis aut -is aut martyrii aut monasterii qui ordinandus est pronuntietur. VITAE patr. 5, 14, 16 *eremitae* ministrum manentem in -e (*ibid. saepius. loco gemino 3, 144 respondet* vicus). PALLAD. hist. mon. I 18 cum . . . populus ad inferioris vici homines . . . venisset . . . et . . . ad eversionem supradictae -is accederet *eqs.* (*ibid. iterum. saepius synon.* vicus). II 9 p. 355^A deprecatus est presbyteros -is (*respondet I 6 p. 268^C* vici).

B *res incorporeae*: **1** *vario respectu*: CIC. Phil. 3, 28 hodierno die primum . . . in -e[m] libertatis pedem ponimus. VITR. 6 praef. 1 eiusmodi -es et viatica liberis oportere parari, quae etiam e naufragio una possent enatare. 6 praef. 4 *studiis* eas -es animo paravi, e quibus haec est fructuum summa: *eqs.* SEN. benef. 7, 7, 5 *sapiens* illam alteram -em adgnoscet, *sc. res quas animo tenet*, hanc nolet habere, si poterit (*cf.* 7, 8, 1 multum interest, -o eius *sapientis* animo ac magnitudine aestimetur an censu). HEGES. 5, 53, 1 p. 410, 17 quod in somno imago, hoc in morte veritatis -o. HIER. epist. 22, 31, 1 aliena nobis auri . . . pondera, nostra -o spiritalis est. VEREC. in cant. 2, 32 l. 24D. in nostri pectoris -e (*gen. explicat.*). CANON. Turner I 2, 1 p. 341 l. 52 *deus* immortale⟨m⟩ corpori -em concessit, *sc. animam. al.* **2** *cum respectu studii, generis litterarum sim., quod alicuius (rei) fere proprium est*: CIC. de orat. 1, 41 quod in alienas, *sc. alienarum artium*, -es tam temere inruisses. 3, 108 quoniam de nostra, *sc. oratourm*, -e depulsi in parvo . . . praediolo relicti sumus (*infra*: in nostrum patrimonium inruperunt *philosophi*). 3, 110 iure aut iudicio, vi denique recuperare amissam -em *oratorum*. leg. 1, 55 in qua *controversia* . . . depasci veterem -em Academiae ab hoc acuto homine *Zenone* non sinemus. ac. 2, 132 est . . . inter eos *Stoicos et Academicos* non de terminis, sed de tota -e contentio. off. 1, 134 *non* tamquam in -em suam venerit, excludat alios *sermo*, sed . . . vicissitudinem non iniquam putet. QVINT. inst. 2, 1, 5 *rhetorice* dum opere cedit, iam paene -e depulsa est *a grammatica*. **3** *cum respectu vitae aeternae, regni caelestis sim.*: CYPR. eleem. 25 terreno patrimonio vendito . . . fundos illuc transferentes, ubi fructus . . . caperent -is aeternae (GAVDENT. serm. 18, 10 G. propria . . . credentibus et a. -o est illa caelestis. PELAG. in I Cor. 7, 31 ne -em perdatis a. [*Ps. Hier.* successionem]). hab. virg. 11 -es tibi . . . caelestes . . . compara (*Matth. 6, 20* thesaurizate . . . vobis thesauros in caelo. *cf.* GAVDENT. *supra*). HIL. in psalm. 1, 14 plantatum hoc lignum est . . . in -e . . . regni dei, id est in paradiso (*cf. p. 98, 21*). HIER. epist. 39, 1, 5 *postquam anima* in antiquam -em diu peregrinata conscendit. *al.*

C *animantes*: **1** *homines, ecclesia, anima* (*aliter supra l. 45; respondet usus sub IB2 illustratus*): TERT. apol. 37, 9 (*ad paganos*) vacua . . . -o immundis spiritibus pateretis, *nisi a nobis pellerentur*. OPTAT. 4, 6 p. 110, 3 -o dei est turba fidelium (HEGES. 3, 17, 1 p. 213, 5 d. -o sumus, deo servitium debemus. HIER. hom. Orig. in Luc. 20 p. 120, 20. 121, 14 *Christus* venit ad -em dei patris, ecclesias in toto orbe dispersas [*gr.* ναόν. *cf.* AVG. civ. *infra*]. *al.*). AVG. civ. 17, 20 p. 248, 26 D. de Christo et -e eius ecclesia (*explicat* ITALAM prov. 1, 13 -em eius pretiosam. *cf.* OPTAT. *et* HIER. *supra*). in psalm. 7, 5 adversus diabolum et angelos eius, quorum -o peccatores . . . sunt. PETRON. BONON. serm. Migne suppl. 3, 143 vos hereditas domini, vos regni caelestis futura -o. EVCHER. laud. her. 41 qui habitat *in eremo* . . . est et possessor tuus et divina -o. PS. EVSEB. GALLIC. hom. 7, 1 (= 44, 1a) G. animae illae, quae -o efficiuntur saeculi, non possunt effici regnum dei (*cf.* 39, 2 anima, quae . . . -o efficitur mundanae conversationis). CONSTANTIVS vita Germ. 22 ut Agrestius . . . -o fieret invadentis inimici (*postea*: furiosus). *al.* **2** *deus*: ITALA Ezech. 44, 28 (cod. 175, *cf.* VVLG.) -o eis *Levitis* non dabitur inter filios Istrahel, quia ego, *deus*, -o eorum (*gr.* κατάσχεσις, *cf. locos geminos* VVLG. deut. 10, 9 dominus -o eius, *Levi*, est [*Lugd.* sors]. Ios. 13, 33 [*Lugd.* hereditas]). AVG. in psalm. 145, 11 -o dei eris et -o tua erit deus *eqs.* serm. 47, 30 'dominus . . . pars hereditatis meae . . .' (*psalm. 15, 5*): ecce -o nostra est. *al.*

D *quodcumque possideri potest, sc. usu generali apud gramm.*: POMP. gramm. V 207, 12 *in pronominibus possessivis* intrinsecus dicitur quod pertinet ad personam possidentis, extrinsecus quod pertinet ad personam -is (*sim.* PRISC. gramm. II 580, 26). PRISC. gramm. III 213, 3 sqq. nominativus . . . genetivo adiungitur, quando -o aliqua et possessor significatur; et nominativo quidem -em, genetivo autem possessorem proferimus, ut 'Hector filius Priami'. 214, 8 per nominativum . . . possessorem . . ., per genetivum vero -em proferimus in essentiae demonstratione ut 'magnae virtutis vir'. *al.*

III *significatur actio occupandi* (*exempla certiora; sunt qui huc trahant etiam* CIC. Quinct. 83. 88 S. Rosc. 24): LIV. 33, 41, 3 ut *Ptolomaeo rege mortuo*, priusquam moveretur aliquid in nova -e regni, praeveniret in Aegyptum *L. Cornelius*. FEST. p. 334 *Servii regis filia* pro⟨perans in possession⟩em domus paternae. TAC. Agr. 18, 3 Monam insulam, cuius -e revocatum Paulinum rebellione totius Britanniae . . . memoravi, redigere in potestatem animo intendit. ann. 2, 5, 4 si mare intretur, promptam ipsis -em *Germaniae* et hostibus ignotam. TERT. anim. 18, 1 quid tum erga ipsam prudentiae -em? utrumne impedimentum erit corpus, an non, si quis illud socium assumpserit in quaestionem? (*Plat. Phaedo 65^a* κτῆσιν). ARNOB. nat. 7, 38 p. 392, 5 M. amplificata res publica est et victoriarum frequentibus gaudiis et provinciarum -e complurium.

appendix: **1** *iuncturae verbales potiores* (*non iteravimus exempla p. 93, 47 sqq. congesta, quae conferas ubicumque addita est nota 'v. supra'*): **a** *-em habere vel accipere vel tradere et sim.*: EDICT. praet. Cic. Verr. II 1, 113 nec -em dabo (*cetera v. p. 93, 51. 94, 47. 78*). CIC. Caecin. 19 in -e bonorum cum esset (LIV. 29, 32, 14 SEN. contr. 7, 4, 4 EDICT. imp. Claud. de Anaun. [CIL V 5050] 27 SEN. dial. 2, 5, 5. *al. v. supra*). CIC. leg. agr. 2, 68 -es invidiosas tenebant (CAES. civ. 3, 20, 3 NEP. Timol. 2, 4. *cf.* retinere: CIC. leg. agr. 2, 71 Sull. 56 LIV. 26, 39, 11. *al. v. supra*). Phil. 13, 12 -es occupavit (PLANC. Cic. fam. 10, 7, 2 VLP. dig. 37, 11, 2 pr.). off. 1, 134 tamquam in -em suam venerit (Att. 7, 8, 5 CAES. Gall. 1, 44, 8 LIV. 35, 12, 2 SEN. contr. exc. 6, 2 thema. *al. v. supra*). CAES. Gall. 1, 44, 13 *si* liberam -em . . . sibi tradidisset (SENT. procos. Sard. [CIL X 7852] 12. TAC. ann. 15, 24, 1. *al. v. supra*). LABEO dig. 18, 1, 78, 1 nec vacuam accepisti -em (LIV. 7, 18, 4 VAL. MAX. 7, 7, 6 IAVOL. dig. 38, 2, 35 IVLIAN. dig. 28, 2, 13, 2. *al.*). VITR. 6 praef. 4 *discendo* -es animo paravi (SEN. benef. 6, 6, 3 PAPIN. dig. 34, 4, 23. *cf.* comparare PAPIN. *ibid.* LACT. inst. 6, 9, 4. *al.*). SEN. benef. 5, 16, 4 ut in -em eius *rei p.* alios . . . induceret (nat. 3, 30, 2 in -em terrarum mare. CVRT. 8, 8, 11 gladio. POMPON. dig. 41, 2, 33 VENVL. dig. 41, 2, 52, 2. *al.*; *cf.* TAC. ann. 15, 2, 1 in -em . . . deduxi). epist. 1, 3 in . . . *temporis* -em natura nos misit (*cetera v. supra*). FRONTIN. strat. 3, 2, 4 -em loci . . . adepti sunt (IVLIAN. dig. 7, 6, 3 GAIVS inst. 4, 143. *al. v. supra*). IVLIAN. dig. 8, 2, 32, 1 -em earum *servitutum* habere (*al. v. supra*). *sim. al.* -em possidere: IAVOL. dig. 41, 3, 20. FIRM. math. 8, 19, 5 -um spatia. COD. Theod. 11, 24, 6, 5. MIRAC. Theclae 1 p. 169, 15 -um praedia. *cf.* VLP. dig. 34, 1, 14, 3 possessori vicinae -is. **b** *de -e deicere et -em amittere sim.*: CIC. Quinct. 83 de -e deturbare (fam. 12, 25, 2. *cf.* Sull. 71 exturbare . . . ex -bus). Verr. II 1, 116 moves -e (leg. agr. 2, 57. Sest. 103. *cf.* demovere: leg. agr. 2, 81 ex ea -e. 3, 15 de . . . -bus. submovere: IVLIAN. dig. 38, 2, 20 pr.). de orat. 3, 108 de . . . -e depulsi (SEN. dial. 2, 5, 5 QVINT. inst. 2, 1, 5 TAC. ann. 13, 37, 4. *al.*; *cf.* pellere: CIC. ad Brut. 3, 1W. LIV. 3, 10, 13. 33, 19, 3. *al.* expellere: CAES. Gall. 6, 22, 3 PAVL. dig. 41, 3, 4, 22). 3, 110 amissam -em (fam. 13, 5, 2 LIV. 1, 17, 2. 26, 41, 5. *al. v. supra*; *cf.* omitto *p. 95, 8 sq.*). LIV. 3, 14, 2 *cum* cessissent -e rei publicae (4, 6, 10. 24, 22, 9. *al. v. supra. cf.* excedere: LIV. 32, 10, 4. de- *et* discedere *v. supra*). 45, 22, 7 de -e . . . deicere (*cetera v. supra. cf.* eicere: HIER. epist. 52, 5, 4 *et supra*). *sim. al.*

2 *determinationes notabiliores*: **a** *gen.*: CIC. Quinct. 85 earum rerum, quae possunt eo tempore possideri (*gen. obi. passim, v. e. g.* bonorum -o *p. 94, 60 sqq.*; *nota gen. gerund.* HIER. epist. 55, 1, 2 *p. 96, 12*). leg. agr. 1, 21 pulcherrimam populi Romani -em (*sim. saepius*). off. 2, 81 quinquaginta annorum -es (COD. Iust. 7, 39, 7, 2b quadraginta a.). **b** *adi.*: CIC. Q. Rosc. 33 incertae (parad. 52 SEN. dial. 2, 5, 7 epist. 66, 23. *al.*; *cf.* certa: CIC. Lael. 55 fam. 12, 25, 2 SEN. epist. 75, 13. *al.*). Cluent. 161 privatam (off. 1, 21. *al.*). leg. agr. 2, 82 paternis (fam. 7, 20, 1. *al.*). Sest. 103 diuturnis (CVRT. 8, 8, 11. *cf.* diutina: LIV. 30, 20, 9. *al. v. vol. V 1, 1643, 43 sqq.* longa: CVRT. 10, 1, 23 IAVOL. dig. 41, 4, 4 pr. [*ex Plautio*]. POMPON. dig. 41, 2, 26. *al.*). leg. 1, 55 veterem (TAC. ann. 13, 37, 4 PAPIN. dig. 41, 2, 47. *cf.* vetusta: TAC. ann. 12, 44, 2. antiqua: IVST. 30, 4, 17. *al.*). parad. 46 vacuas (CAES. civ. 3, 112, 10 LIV. 30, 28, 1. 35, 12, 2 LABEO dig. 18, 1, 78, 1. *al.*). CAES. civ. 3, 20, 3 integras (LIV. 7, 18, 4. *cf.* GAIVS inst. 2, 26 plena). LIV. 6, 5, 2 ambiguae (42, 50, 3. *cf.* dubia: LIV. 34, 62, 4 TAC. Germ. 29, 3). 32, 10, 4 hereditaria ac iusta (IAVOL. dig. 41, 2, 24 PLIN. epist. 3, 18, 10. *al.*). SEN. dial. 7, 26, 1 aeternam (PLIN. nat. 9, 124. *al.*). epist. 90, 38 secura (CVRT. 6, 3, 5. *al.*). QVINT. decl. 336 p. 322, 21 propriam (GAIVS inst. 4, 151. *al.*). IAVOL. dig. 41, 2, 24 corporalem (POMPON. dig. 41, 2, 25, 2 PAPIN. dig. 13, 7, 40, 2). CELS. dig. 41, 2, 18 pr. alienae (GAIVS inst.

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

4, 167. *al.*). IVLIAN. dig. 41, 5, 2, 1 -o non solum civilis, sed etiam naturalis (VLP. dig. 43, 16, 1, 9 PAVL. dig. 41, 2, 3, 3). *al.* c pro: VLP. dig. 5, 3, 13, 1 pro dote titulus recipit pro possessore -em. 41, 8, 1 pro legato ... -o. 41, 10, 1 pr. pro suo -o. *cf.* GAIVS inst. 2, 52 quae species -is ... pro herede vocatur. PAVL. dig. 41, 2, 3, 21 *p. 93, 36.*

deriv.: possessiuncula. *compos.*: compossessio.

possessīvē *v.* possessivus.

possessiuncula, -ae *f.* *a* possessio *deminutive.* *i. q. parva possessio, sc. de praediolo vel modica substantia (evanescit saepius vis deminutiva [nota adi.* minimas ..., magnas CANON.]; *affectus christiani mundana contemnentis elucet maxime* HIER. epist.): CIC. Att. 13, 23, 3 mihi maiori offensioni esse quam delectationi -as meas. HIER. epist. 53, 11, 3 (*ad Paulinum*) nisi tu ... tuas -as (possens- *G saec. VII*) vendideris, non habet Christus, unde alat pauperes suos ([*de iisdem praediis ingentibus Auson. 417, 116 p. 281 P.* Paulini regna]. VVLG. lev. 25, 25 si attenuatus frater tuus vendiderit -am suam [*var. l. et syn. 25, 27* possessionem, *Itala Lugd.* vendet ex substantia]. *cf.* HIER. vita Malchi 3 venundata -a). in Soph. 3, 1—7 l. 106 -as ecclesiae et ea quae in dei donaria conferuntur, vertentes in lucrum suum. AVG. epist. 96, 2 quae *debita* de memoratis -is ille contraxerat (*syn.* agros). 185, 36 pauperes, qui ... -is alebantur (*antea*: quidquid ... possidebatur). CANON. Turner I 2, 3 p. 521 rec. III coepiscopi in civitatibus, quibus sunt ordinati, ... -as minimas videntur habere, aliis vero in locis magnas (*ibid. iterum; pro syn. sunt* ager, possessio). SALV. gub. 5, 59 exturbas -is suis vicinos tuos, habitatione ac facultate proximos tuos. VEREC. in cant. 9, 16 l. 4 D. hereditatis -am perceperunt *tribus Israel* (*antea*: sortem, *postea*: mansiones). CONC. Arvern. a. 535 p. 71, 11 de rebus vel -is propriis (*postea*: possessio). GREG. M. dial. 3, 21 p. 188, 24 M. sex uncias unius -ae. epist. 11, 6 de -is, quas Magnus quondam presbyter commissas habuerat. VITA Hil. abb. (BHL 3913) 7 p. 474[D] dum in eius -am introire voluisset. GLOSS.[L] IV Ps. Plac. H 12 herediolum: -am (*conferasne Paul. Fest. p. 99* heredium praedium parvulum?). NOT. Tir. 37, 49.

***possessīvus,** -a, -um. *a* possidere. *in arte grammatica i. q. relationem possessionis indicans*: 1 *adi.* (*subst. hic illic e contextu supplendo*): a pronomen -um (*iunctura iam* VARRONI *vindicanda videtur, v. l. 44*): PLIN. dub. serm. frg. Prob. inst. gramm. IV 131, 24 *personas accidere etiam p.* -is. 137, 11 p. -a *intrinsecus et extrinsecus declinari* (*cf. e. g.* EXPLAN. in Don. gramm. IV 500, 33 *p.* -um per quattuor species dividitur: aut intrinsecus singulare et extrinsecus singulare, ut meus tuus, aut i. plurale et e. singulare, ut noster *eqs.*). DON. gramm. IV 380, 3 *sunt p.* alia ad aliquid finita, ut meus, tuus, illius: haec etiam -a dicuntur. SERV. gramm. IV 410, 17 -a dicuntur p., quae nos aliquid possidere ostendunt (*item e. g.* POMP. gramm. V 203, 27). POMP. gramm. V 201, 30 (*sec. Varronem, v. frg. 259F.*) p. finita ..., infinita ..., minus quam finita ..., -a. 201, 34 -a sunt quinque: meus, tuus, suus, noster, vester. *et passim.* b nomen -um (*respicitur genus quoddam nominum derivatorum; v. definitionem l. 72 et cf. ad rem Jeep, Zur Gesch. der Lehre von den Redetheilen, 1893, 147 sqq.*): PORPH. Hor. carm. 4, 6 12 ('pulvere Teucro') pro Teucrio pulvere; ergo principali pro -o n. usus est (*sim.* SCHOL.; *item opponitur*: CHAR. gramm. p. 152, 3B. [*ex Romano*] n. quaedam sunt principalia, quae Plinius ... facientia appellat, ex quibus -a nascuntur, quae patiendi vocat, ut 'aquale'. *al.*). DON. gramm. IV 374, 1 sunt etiam ctetica, id est -a, quae in 'ius' exeunt, ut 'Euandrius ensis' *eqs.* (*distinguuntur n.* primae positionis, derivativa, patronymica *et al.*; *sim. seriem exhibet e. g.* DOSITH. gramm. VII 395, 7 [*gr.* κτητικά]). DIOM. gramm. I 323, 21 derivantur ... n. modis septem; aut enim patronymica sunt aut -a *eqs. et saepe.* c *iuncturae ceterae*: PROB. inst. gramm. IV 131, 26 qualitas pronominum in quattuor formas dividitur: finita, minus quam finita, infinita, -a (136, 19). DIOM. gramm. I 397, 17 non numquam et ipsa verba impersonalia numero plurali funguntur, quotiens in rem sane intenduntur quasi -a significatione, ut cum dicimus 'decet me penula', item 'decent nos penulae'. PRISC. gramm. III 205, 17 *persona* tertia ... -a etsi naturam habeat, ut per vocativum dici possit, ... usus tamen deficit (*nec dicitur* '*o sue fili Euandri*').

2 *adhiberi videtur pro subst.* (*nisi putes subst. sollemnia fere semper menti auctorum obversata esse*): a *neutr.* (*cf.* GLOSS. II 356, 8 κτητικόν: -um [*Stephanus*; -e *trad.*]): QVINT. inst. 1, 5, 45 *fieri soloecismum, cum* patrium pro -o dicitur vel contra (*item de nominibus*: SERV. Aen. 2, 403 'Priameia' patronymicon quidem est, sed species -i. 10, 394 'Euandrius' -um est modo, non patronymicon. PRISC. gramm. II 68, 15 -um est, quod cum genetivo principalis significat aliquid ex his quae possidentur ut ... 'regius honos' pro 'regis honor' *eqs.* [*agitur de differentiis cum patronymicis et de formis -orum*]. *al.*). DOSITH. gramm. VII 404, 24 -a κτητικά· ἐμός ..., meus *eqs.* (*de iisdem*: CHAR. gramm. p. 202, 34B. p. 207, 6 -a ad aliquid masculina: ... meus *eqs.* [*cf. p. 200, 24* sunt pronomina ad aliquid, ut meus]. *al.*). PRISC. gramm. III 133, 24 -um infinitum 'cuius cuia cuium' ad omnes species -orum pertinet, ut si dicam 'cuia est filia haec?' recte respondeas 'mea' vel ... 'Priameia' (*item respiciuntur tam nomina quam pronomina*: 161, 15. 169, 12. *al.*). CASSIOD. Clem. Alex. adumbr. p. 82, 19 (*respicitur I Petr. 4, 14* eius honoris) hic -um 'eius' et angelicum spiritum significat (*sim. demonstrativum inter -a est l. 41*). b *masc., sc. de casu genetivo*: PRISC. gramm. II 185, 14 genetivus ..., qui et -us et paternus appellatur. 185, 17 *appellatur* -us ..., quod possessionem quoque per eum [casum] significamus, ut 'Priami regnum'.

adv. **possessīvē.** *i. q. modo possessivo*: PRISC. gramm. III 161, 20 nominativos possessivorum ... bene possumus cum genetivis -e prolatis coniugare, ut 'meus est ager et fratris'. *vix recte trad.* GLOSS. *supra ad 2a allata.*

1. *possessor, -ōris, *m.* (*? f. v. infra.*) *a* possidere. *coniungitur cum subst. fem.* AMBR. Abr. 2, 7, 38 *sub IB3 et* ALTERC. Hadr. et Epict. 67 *p. 104, 15.* *scribitur* possesor *in* LEGE agr. (CIL I² 585) 13. 17. 21, *ceterum e. g. in cod. O* VVLG. gen. 14, 22; posessor CIL V 262. *litteris gr.* GLOSS. *infra et* THEOPHIL. inst. 1, 20, 13 *p. 103, 17.* *notatur* P *in formulis* PROB. litt. sing. gramm. IV 273, 15. 276, 35. NOT. Tir. 37, 50. *de notione*: GLOSS. κτήτωρ. GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357[A] ποσέσορες· διακάτοχοι. *cf.* GLOSS. II 271, 31 διακάτοχος: -r, detentator, retentator. *al. v. infra.* *legitur in formulis iuris inde a* LEGE agr. (CIL I² 585), EDICTIS praet., *ceterum inde a* VARRONE, CIC., *rarius in poesi, sc. singulis locis apud* VERG., HOR., SEN., LVCAN. *al., binis apud* SIL. *et* STAT. [*falsa var. l. pro* sessores NEP. Cim. 2, 5; *legitur in lacuna* GAIVS inst. 2, 150 CIL VIII 23956.]

i. qui possidet, tenet. *de notione occupatoris ad vim verbi ingressivam referenda parum constat; sunt qui eam vindicent* CIC. Quinct. 30 *et* Verr. II 3, 27 *sub IA1a; ceterum v. etiam* VVLG. *p. 103, 81.* *usus sing. pro plur. exstat infra p. 104, 24 et 76.* *accedunt praepos. indicantes -is socium* PETR. CHRYS. *sub IA1b, ceterum ubi quis possideat* CIL IX 5438 (*a. 119*) circa forum. XIII 8254 ex vico Lucr⟨e⟩tio. COD. Theod. 11, 16, 2 per Africam, *et quota ex parte sit* -r, *v. titulos p. 103, 4. 6 allatos et cf.* COD. Iust. 5, 27, 3, 3 *si* paternarum opum vel in solidum vel ex parte reperti fuerint -es.

I *significantur qui possident res singulas contextu fere definitas*: **A** *praevalente respectu iuris*: 1 *strictius possidentur corporea et ad rem familiarem pertinentia (distinguitur passim* dominus, *e. g.* LEX Quinctia, S. C. de aedif., VLP. dig. 43, 17, 1, 2 *sub a; sed hic illic vocem fere pro domino usurpari vix mireris, cf. e. g.* FRONTIN. aq. 128, 1, PORPH., MACER *sub a; ad rem v.* possideo *IA*): a *immobilia (adduntur et generalia quaedam; exempla selecta inde a* FRONTINO): LEX agr. (CIL I² 585) 13 agrum, quem vetus -r ex lege plebeive ⟨scito sibei sumpsit⟩ (17 ager vetere, *sc.* -*i*, prove v. -e datus [*sim.* 21]. INSCR. Sic. Flacc. grom. p. 122, 5 redditum suum v. -i [*in forma limitationis; cf. notas* PROB. litt. sing. gramm. IV 273, 15]. SVET. Dom. 9, 3 *agrorum* subsiciva ... v. -bus ut usu capta concessit. VLP. dig. 43, 16, 1, 28. *al.*). CIC. Quinct. 30 *Naevius* homo acerrimus, *Quinctii* bonorum -r, expulsor, ereptor (S. Rosc. 103 emptor atque -r. GAIVS inst. 3, 80 [*si recte restituitur*]. 81. *aliter, sc. de re hereditaria, v. sub b*). Verr. II 3, 27 cum omnibus in aliis vectigalibus ... publicanus petitor ac pignerator, non ereptor neque -r soleat esse. leg. agr. 1, 15 si consenserint -es non vendere *agros*. 2, 69 ut Sullanos -es ... periculo liberetis (2, 98. *cf.* 3, 3 Sullanarum adsignationum -bus). 3, 12 ea quae vestra sunt, *sc. agros a Sulla nemini datos*, condonari -bus. Phil. 5, 20 tantum quisque habebat -r, quantum reliquerat divisor Antonius (*antea*: dividebat agros). off. 2, 78 agrariam rem temptant *populares*, ut -es pellantur suis sedibus. *al.* VERG. ecl. 9, 3 advena nostri ... ut -r agelli diceret 'haec mea sunt, veteres migrate coloni'. LIV. 2, 61, 2 causam ... -um publici agri (4, 36, 2 vectigali -bus agrorum imposito. *al. v. p. 103, 53*). 6, 39, 9 liberos agros ab iniustis -bus ... habere (COD. Iust. 2, 15, 2 pr. [*a. 439*] ac temerarius invasor. 7, 39, 8, 1a [*antea*: detentore]. *cf.* iustus -r: SCAEV. dig. 20, 4, 19 VLP. dig. 6, 2, 7, 3 COD. Iust. 7, 31, 1, 3). *al. in prima decade.* LEX Quinctia (Frontin. aq. 129) 4 quorum hortorum, praediorum, locorum dominis, -bus, u(su) f(ructuariis) aqua data ... est (FRONTIN. aq. 109, 2 VLP. dig. 43, 17, 1, 6. *al.*). S. C. de aedif. (CIL X 1401) 18 *domini* qui rerum suarum -es futuri aliquas ⟨partes⟩ earum mutaverint (*item* 30). SEN. benef. 4, 38, 2. 7, 4, 2 *omnia* in singulos dominos discripta sunt et unaquaeque res habet -em suum. SENT. procos. Sard. (CIL X 7852) 19. EPIST. imp. Dom. (CIL IX 5420) 19 vetustas litis ... me movet, cum -um securitati vel minus multi anni sufficere possint (*cf. e. g.* GAIVS inst. 2, 44 quod tempus ad usucapionem -i tributum est. *notione q. e. dominus usurpatur*: PORPH. [*sim.* SCHOL.] Hor. epist. 2, 2, 159 ['quaedam ... mancipat usus'] usus -em facit). 27 -um ius confirmo. FRONTIN. aq. 107, 3 omnis aquae cum -e instauratur beneficium (*1* novum dominum praediorum *non* sequitur). 128, 1 si difficilior -r in parte vendunda fuerat. TAC. ann. 14, 18, 2 *agros* proximus quisque -r invaserant. SVET. Aug. 32, 2 loca ... publica iuris ambigui -bus adiudicavit. IVLIAN. dig. 22, 1, 25, 1 bonae fidei -r (*passim apud iurisconsultos, v. Voc. iurispr. Rom. I 599, 2 sqq.; abl.* bona fide *inde ab* AFRIC. dig. 41, 1, 40 *v. ibid. 599, 29 sqq.; cf.* malae fidei: PAPIN. dig. 6, 1, 12. *et al., v. ibid. II 851, 37 sqq.*). 41, 3, 33, 1 si quis emerit fundum sciens ab eo, cuius non erat, possidebit pro -e (*v. p. 116, 18 et cf.* VLP. dig. 5, 3, 13, 1 pro -e possessionem. GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357[A] προποσέσορε· ὁ βιαίως τι νεμόμενος. *v. etiam supra l. 37*). VLP. dig. 4, 3, 33 rei, quam venalem -r habebat, litem proprietatis adversarius movere coepit. 43, 17, 1, 2 fieri ... potest, ut alter -r sit, dominus non sit, alter dominus quidem sit, -r vero non sit: fieri potest, ut et -r idem et dominus sit. PAVL. dig. 41, 3, 4, 25 si dominus fundi -em vi deiecerit. 43, 17, 2 qualiscumque ... -r hoc ipso, quod -r est, plus iuris habet quam ille, qui non possidet. MACER dig. 2, 8, 15, 1 -r ... is accipiendus est, qui in agro vel civitate rem soli

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

possidet . . .; sed et qui vectigalem . . . agrum possidet, -r intellegitur. item qui solam proprietatem habet, -r intelligendus est. CIL X 3334, 4 (*saec. II–III*) se -em esse ex causa emptionis. 2850 Primigenius sibi . . . et libertis . . . hoc monumentum pro part(e) dimidi(a) et quart(a) -r (*an rectius solvitur ibid. in indice p. 1189b* -r(um)? *sed cf.* Inscr. Notiz. Scavi 1925 p. 405 -r monumenti ex *semis* (*et*) *sextula* [*si notae recte intelleguntur*]). *et saepe.* b *res hereditaria* (*cf. l. 37*): Edict. praet. (Cic. Verr. II 1, 116) si de hereditate ambigitur; . . . si -r sponsionem non faciet (*item re hereditaria non indicata*: Cic. Verr. II 1, 116 quia -r est, non moves possessione; si -r non esset, non dares? [*et bis ibid.*]. de orat. 2, 283 [*facete dictum C. Memmii*] vide . . ., mortuus rapitur, si potes esse -r. Ivlian. dig. 5, 3, 55 bonae fidei -r. *al.*). Edict. praet. perpet. (Paul. dig. 43, 3, 2, 1) si per bonorum -em non stat, ut satisdetur (*al. v. Voc. iurispr. Rom. I 593, 27 sqq.; cf.* Gloss. II 356, 9 κτήτωρ: -r, b. -r. *notatur* Prob. litt. sing. gramm. 276, 35 H. B. V. P. heres b.ve -r. *transit in sermonem gr.* Theophil. inst. 2, 20, 13 βονόρουμ ποσσέσσορα. *aliter sub a*). Ivlian. dig. 5, 4, 8 permittendum erit -i hereditatis . . . parte *h*. . . . cedere (Pompon. dig. 40, 7, 29, 1 Gaivs dig. 5, 3, 17. *al.*). Petr. Chrys. serm. 5, 3 iste cum patre -r totius sortis ad partem propria voluntate pervenit dicendo: 'da mihi portionem substantiae, quae mihi contingit' (*Luc. 15, 12*). c *animantia et res mobiles* (*exempla selecta*): Calp. ecl. 5, 85 tibi lites auferet . . . lectus -r in armo *ovis nomine signato*. Gaivs dig. 6, 1, 18 si post acceptum iudicium -r usu hominem cepit (inst. 2, 93 bonae fidei -r cum usucepit servum). inst. 2, 50 in rebus mobilibus non facile ⌊procedit, ut bonae fidei -i usucapio conpetat⌋ (*suppl. ex* Inst. Iust. 2, 6, 3). *ibid.* ut quis sine vitio furti rem alienam ad aliquem transferat et efficiat, ut a -e usucapiatur. 2, 79 extincta⟨e⟩ res, licet vindicari non possi⟨n⟩t, condici tamen furibus et quibusdam aliis -bus possunt. 3, 166. 4, 16 *praetor* interim aliquem -em constituebat *rei litigiosae*. Papin. dig. 6, 1, 62 pr. si navis a malae fidei -e petatur. Vlp. dig. 6, 1, 17, 1 (*ex Iuliano*) si moram fecerit in homine reddendo -r. *ibid.* si dolo malo ipse -r desierit possidere *servum*. 9, 4, 11 bona fide servi -r. Cod. Theod. 4, 24 (23), 1 bonae fidei -i *colonorum fugitivorum*. *al.*

2 *laxius possidentur iura* (*fere cautius adhibetur*): Gaivs dig. 5, 3, 35 Iulianus ait . . . posse a domino *servi, qui res hereditarias vendidit*, quasi a iuris -e hereditatem peti (*item respicitur hereditas*: Papin. dig. 5, 4, 10 ut i. -r. Vlp. dig. 5, 3, 13, 15 quasi [5, 3, 16, 4 Pavl. dig. 5, 3, 34, 1. *adde* Gaivm *supra*]. *ibid.* et a i. -bus posse hereditatem peti constat. 5, 3, 16, 7 veluti [5, 3, 18, 1]. *respicitur servitus* Vlp. *loco citando*). Vlp. dig. 8, 5, 6, 1 sciendum . . . in his servitutibus -em esse ⌊eum⌋ (*del. Mommsen*) iuris et petitorem; et si forte non habeam aedificatum altius in meo, adversarius meus -r est; . . . si patiente eo aedificavero, ego -r ero effectus (*an ad IIB?*).

B *respectu iuris minus vigente vel prorsus evanido*: 1 *de hominibus* (*animalibus l. 52*): a *generatim*: α *possidentur corporea*: Varro ling. 9, 20 quem . . . amor assuetudinis potius in pannis -em retinet quam ad nova vestimenta traducit? (*fortasse corruptum, v. Goetz-Schoell p. 284 ad l.*). Hor. epist. 1, 2, 49 non . . . fundus, non aeris acervus . . . aegroto domini deduxit corpore febris; . . . valeat -r oportet, si *eqs.* Sen. Thy. 230 -r huius *arietis* regnat. nat. 6, 7, 5 abstrusa . . . et sine -e deserta (*sc. loca subterranea; opp.* superiora cum tot animalibus . . . dividenda). epist. 86, 14 huius agri (Colvm. 1 praef. 11. Tac. hist. 1, 66, 3 foedis pactionibus adversus -es agrorum et magistratus civitatum. Vvlg. act. 4, 34 agrorum aut domorum [*gr.* κτήτορες, Itala cod. e *al.* praediorum]). 94, 59 in -e eorum, *sc. auri et argenti*, quam in artifice plus sordium est. Colvm. 1, 4, 5. Sil. 15, 700 Canthus -r harenae *Libycae* . . . ditem ovium Rutilum obtruncat. Stat. silv. 2, 2, 56 (*54* mons erat hic, ubi plana vides) domuit -r. 4, 6, 102 pecoris -r Hiberi, *sc. Geryon*. Tac. ann. 12, 53, 3 libertinus sestertii ter miliens -r. Svet. Aug. 5 *Laetorium* esse -em ac velut aedituum soli *fere sacri*. 6 -r villae novus. Itala Is. 1, 3 (Tert. adv. Marc. 3, 6. *al., sim.* Vvlg.) agnovit bos -em suum et asinus praesepe domini sui (*gr.* τὸν κτησάμενον). Evcher. laud. her. 6 -r ille paradisi, *Adam* (*cf. p. 104, 6*). CIL II 6328^{b} -r leopardoru(m). *possidetur mundus*: Tert. spect. 2 p. 4, 12 *primum* hominem . . . totius universitatis -em (*de eodem*: Ps. Avg. serm. ed. Mai 1, 1 [*sim.* 72, 1] constituitur dominus et mundi -r). Salv. eccl. 1, 26 quasi precarii -es sumus *huius mundi* (*vigente imagine iuris; item ibid.* -es usufructuarii). β *possidentur incorporea*: Cic. frg. inc. (Aug. beat. vit. 22; *Hortensio tribuit Usener, Kl. Schr. II 358*) praediorum dominos divites appellamus, omnium virtutum -es pauperes nominabimus? Sen. dial. 10, 3, 1 praedia sua occupari a nullo patiuntur . . ., in vitam suam incedere alios sinunt, immo vero ipsi . . . -es eius futuros inducunt. epist. 12, 9 ille beatissimus est et securus sui -r, qui crastinum sine sollicitudine expectat. 87, 19 non in omnes bonum cadit nec quemlibet -em patitur. Ambr. Abr. 2, 7, 41 qui est terrae accola, habitator caeli est, qui autem habitator terrae, -r est mortis. Hier. hom. Orig. in Luc. 15 p. 94, 9 *pax dei* custodit . . . cor -is sui. Vvlg. prov. 15, 32 qui abicit disciplinam, despicit animam suam, qui adquiescit increpationibus, -r est cordis (*Itala, Ps. Aug. spec. 32* adquirit prudentiam; *sec. hebr. significatur fortasse is qui acquirit, ut etiam* 19, 8 qui . . . -r est mentis, diligit animam suam. *sed cf. notionem communem* eccles. 7, 13 *eruditio et sapientia* vitam tribuunt -i suo). Consvlt. Zacch. 2, 16 p. 84, 6 perennis laetitiae. Mar. Merc. Conc.^{S} I 5 p. 33, 8 pietatis ac iustitiae. *al.* *possidetur vita aeterna, caelum sim.*: Avg. in psalm. 49, 2 hereditas . . ., in qua coheredes Christi sumus, non minuitur copia -um (*sim.* serm. 88, 17, 18 crescente -um numero non minuitur *regnum dei*). 148, 11 inquilinus es in terra, eris -r in caelo (*sim.* Ps. Ven. Fort. vita Med. 3, 10 ut hospes cerneretur in saeculo et iam -r esset in caelum). Ps. Avg. serm. ed. Mai 3, 1 Christus tibi aperit ianuas, ut -r paradisi introeas (Petr. Chrys. serm. 62, 4 caeli incolam, p. -em. *aliter p. 103, 64*). *al.* γ *possidetur deus*: Qvodv.(?) symb. 3, 1, 18 [= Ps. Avg. symb. 4, 1) odit . . . deus tales nec inter suos deputat -es (professores *var. l.*).

b *speciatim significantur qui possident*: α *vi militari vel potestate publica*: Sil. 6, 687 -r pelagi . . . Lutatius . . . captivas puppis ad litora victor agebat. Flor. epit. 3, 13, 2 *Romanorum* populus gentium victor orbisque -r (*eadem* 3, 14, 3. *cf., si recte trad.*, Alterc. Hadr. et Epict. 67 quid est Roma? :: fons imperii . . ., mater gentium, rei -r [rei p. sessio *suspicatur Pohlenz*]). Vopisc. Aurelian. 28, 4 victor . . . Aurelianus totiusque . . . orientis -r. Vvlg. Ier. 49, 2 possidebit Israhel -es suos. *de episcopo*: Conc. Rom. a. 501 p. 430, 20 -r eius *sedis apostolicae*. β *colendo, habitando, sc. de incolis* (*cf. infra p. 104, 83, ceterum p. 99, 2 sqq. 123, 46*): Max. epist. Migne suppl. 1, 1094 insulanae solitudinis . . . -em (*sc. monachum. cf.* Evcher. laud. her. 41 qui habitat *in eremo*, domino habitatore laetatur idemque est et -r tuus, *sc. eremi*, et divina possessio). Sidon. epist. 6, 12, 8 quantas tibi gratias Arelatenses (*trad.*, -sis *Luetjohann*) . . . et Tricastinae urbis -r exsolvat, *quibus gratuita frumenta misisti*. Cassiod. hist. 7, 21, 6 -es Bithyniae, Nicomedenses atque Nicaeni (*Socrat. 4, 8* οἱ ἐκ Βιθυνίας παρόντες . . . Νικομηδεῖς τε καὶ ἐνοικοῦντες τὴν Νίκαιαν). Iord. Get. 7 *insulas* suis -bus affatim refertas (*var. l.* possessionibus). 148 cuius *Ravennae urbis* . . . -es.

2 *de deo vel diabolo*: a *usu pagano*: Lvcan. 6, 799 regni -r inertis (*i. Pluto*) pallentis aperit sedes. b *usu christiano*: Tert. adv. Marc. 4, 20 p. 484, 2 *Christus*, novus dominator atque -r elementorum. Iren. 5, 21, 3 qui . . . ante captivus ductus fuerat homo, extractus est a -is potestate (*respicitur diabolus ut*: Avg. serm. 57, 9, 9 *homini* se exhibet -em, si deserat deus. Arator act. 2, 394 -r iniquus). Hier. psalt. sec. Hebr. 16, 5 dominus pars hereditatis meae . . ., tu -r sortis meae (hereditatis restitutor *var. l. sec. Vulg.* qui restitues hereditatem). Vvlg. gen. 14, 22 deum excelsum -em caeli et terrae. Avg. conf. 12, 15, 21 fabricatoris et -is tui, *domus i. caeli*. in epist. Ioh. 7, 11 intrat -r, *sc. Christus*, sub titulis suis, quo intrabat praedo sub titulis alienis (*respiciuntur haeretici sacramenta usurpantes; antea*: recedite invasores possessionis Christi *eqs.*). in psalm. 145, 1 -r vester vindicet sibi possessionem suam, id est mentes vestras. *al.*

3 *de rebus*: *de vento*: Petron. 114, 3 Italici litoris Aquilo -r (*cf. p. 124, 65 sq.*). *de sapientia*: Ambr. Abr. 2, 7, 38 domina est . . . et -r (possestrix *cod. unus*) omnium sapientia *nullius rei indigens*.

II *absolute, sc. contextu non indicante quid possideatur, significatur*: A *qui rem soli tenet, dominus praedii sim.* (*hic desiderare possis fortasse exempla quaedam -em agri publici respicientia ut e. g. p. 102, 50; per plur. [sing. collect. l. 76] respicitur saepe dignitas vel ordo -um*): Frontin. aq. 9, 5 *Agrippa* Tusculanis -bus relinquendam credebat *aquam Crabram*. Svet. Aug. 32, 1 viatores . . . ergastulis -um supprimebantur. CIL IX 5438 (*a. 119*) ex conlatione manipretii -um circa forum et negotiantium. VIII 10322 (*imp. Hadr.*) via . . . strata per -es territori Cirtensium. 4199 (*a. 149/150*) -es vici Verecundensis (III 10570^{a} v. Vindoniani. XIII 8254 ex v. Lucr⟨e⟩tio. *adi. pro gen.*: XII 2459 Aquenses [*sc. vici A.; de iisdem*: 2460. 5874 Inscr. Année Epigr. 1934 n. 165]). Apvl. met. 8, 27, 4 villam -is beati. Vlp. dig. 50, 9, 1 ordini et -bus cuiusque civitatis *commissum est, ut eligant medicos constituendos* (Cod. Theod. 11, 10, 2, 1. Liberat. 20 Conc.^{S} II 5 p. 135, 10 aliquantos ex clero et -es c. et corporatos et milites et nobiles). CIL XI 4209 (*a. 240*) -es, inquilini, negotiantes. Capitol. Pert. 9, 4 oppressis fenore -bus. Treb. trig. tyr. 18, 6 *ut praefectus provinciae* non provincialem, non -em cogat . . . frumenta, ubi non habet, dare (Vopisc. Prob. 23, 2 [*item sing. collect.*]. Amm. 29, 5, 11 his ita cum laetitia -um dispositis [*10* a provincialibus commeatum . . . prohibuit dari]. *al.*). Firm. math. 8, 29, 15 erit dives et -r. CIL XI 6658 (*imp. Iuliano*) ordo -esque Brixellanorum (*v.* Vlp. *supra*). Qverol. p. 18, 20 R. -r rudis (*antea*: tiro agelli). Ps. Avr. Vict. epit. 46, 3 *Valens* fuit -bus consultor bonus. Amm. 17, 3, 1 -um damnis mederi. *al. apud eundem.* Veg. mil. 1, 7 indicti -bus tirones . . . tales sociantur armis, quales domini habere fastidiunt. Avg. divers. quaest. 79, 4 milites . . . -es territant et ab eis aliquid . . . extorquent. Mirac. Steph. 2, 3 ut -bus mos est (*postea*: domino praedii). Cod. Theod. 1, 14, 1 militares -es. 9, 27, 6 si quis . . . honoratorum, decurionum, -um, postremo etiam colonorum aut cuiuslibet ordinis (*al. v. vol. VI 3, 2949, 55 sqq.*). 11, 1, 31 -r Africanus pro destitutis possessionibus cogitur tributa dependere (*item sing. collect.*: 11, 1, 34 Africanus. 14, 4, 4, 1 Lucanus -r et Brittius. *adde* Treb. *et* Vopisc. *supra*). Avell. p. 703, 27 *ab* clericis et abbatibus et -bus provinciae Syriae (Conc.^{S} II 3, 3 p. 113, 14 a clericis . . . et -bus atque clarissimis [*gr. II 1, 3 p. 98, 39* κτητόρων]). Cassiod. var. 12, 9, 3 habeat -um similem dignitatem. Greg. M. epist. 4, 23 tit. nobilibus ac -bus. *al.*

inde vergit in notionem incolae, indigenae (*v. supra l. 19*): Oros. hist. 5, 2, 4 *locus* ubi et -i liceat perpetrare quod velit et peregrino

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

non liceat adhibere quod convenit. PETR. CHRYS. serm. 10, 5 peregrinum civis, -r hospitem dei perducat ad mensam. IORD. Get. 137 coeperunt ... Gothi ... non ut advenae et peregrini, sed ut cives et domini -bus imperare.

B *qui in actione parte rei fungitur* (*opp. fere* petitor; *cf. p. 115, 65*): QVINT. inst. 7, 1, 38 cum in declamationibus ... contradictiones solvere tam ab actore quam a -e concessum sit. decl. 320 p. 255, 5 videamus quid proponat p., quid respondeat -r vel reus. PLIN. epist. 6, 2, 2 *Regulus* oculum ... dextrum ... circumlinebat, si a p., alterum si a -e esset acturus. IVLIAN. dig. 22, 3, 20 si quis liberum hominem vi rapuerit ..., is indignissime commodum -is consequeretur. POMPON. dig. 21, 2, 29, 1 si duplae stipulator ex -e p. factus et victus sit *eqs.* GAIVS inst. 4, 94 *praedes*, qui olim ... a -e petitori dabantur. VLP. dig. 5, 1, 62 inter litigantes non aliter lis expediri potest, quam si alter p., alter -r sit. 6, 1, 73 pr. hoc ... petitoris munus est, non -is. 8, 5, 8, 3 si quaeritur, quis -is, quis petitoris partes sustineat *eqs.* 50, 17, 154 cum par delictum est duorum, semper oneratur p. et melior habetur -is causa (*postea*: rei). *al.*

C *quilibet (quodlibet) possidens, sc. usu generali apud gramm.*: QVINT. inst. 8, 6, 25 *metonymiā appellatur* a -e quod possidetur, ut 'hominem devorari', cuius patrimonium consumatur. PRISC. gramm. III 165, 15 *pronomina possessiva* duas continent personas, id est -is et possessionis. 165, 20 *pronomina* possessiva ... modis construuntur tribus, cum verba vel a -e in possessionem vel a possessione in -em vel extrinsecus transferantur: ... ut 'doceo meum filium' *vel* ... 'paret mihi meus filius' *vel* ... 'docet ille meum filium'. *al.*

D *deus ubique dominans*: AVG. serm. 47, 20 l. 635 ad quam angustam partem latum -em, vanitas haeretica, impingis? 287, 2, 3 servum praecursorem, *Iohannem*, parit *Elisabeth* ..., dominum -em parit virgo.

f. **possestrix,** -īcis (*forma devitari videtur p. 102, 8*). *i. quae possidet*: AFRAN. com. 204 eius monilis -em (*affert* NON. [*in capite* de honestis et nove ... dictis] p. 150, 33 -x a possidendo [GLOSS. V 645, 29 possestria a p., *sec. var. l. codd. Non.*]. *pergit*: ita tonstrix, ita inpulstrix *eqs.*). *ceterum non legitur nisi falsa var. l. pro* possessor AMBR. Abr. 2, 7, 38, *v. supra sub IB3.*

deriv.: possessorius. *compos.*: compossessor.

cf. Onom.

2. possessor, -ōris *m.* *a* pos(t) *et* sessor. *i. qui sedet posteriore parte orbis terrarum* (*sc. de antipodibus*): VIRG. gramm. epit. 4 p. 19, 6 *sol post occasum* usque ad -es ... perfendiens (*i. 'perveniens'*).

possessōrius, -a, -um. *a* 1. possessor. *i. q. ad possessionem spectans*: IAVOL. dig. 8, 1, 20 (*e Labeone*) *in emptione iuris cuiusdam* interdicta veluti -a constituta sunt (GAIVS inst. 4, 145 bonorum ... emptori ... proponit⟨ur⟩ interdictum, quod ... -um vocant [*146 distinguitur* sectorium *i.*]). IVLIAN. dig. 37, 10, 4 actionibus (TRYPH. dig. 38, 2, 50, 2). DIG. 5, 5 rubr. de -a hereditatis petitione.

possessum *et* **1. possessus** *v. sub* possideo.

2. possessus, -ūs *m.* *a* possidere. *i. q. possessio*: APVL. apol. 13, 7 plurimis rebus -u careo, usu fruor (*8* possessio).

possestrīx *v.* 1. possessor.

possia *v.* pausia. *Kruse.*

***possibilis,** -e. *a* posse. *scribitur hic illic in codd.* posi- *e. g. cod. O* VVLG. Marc. 10, 27, posse- *cod. B1* GREG. TVR. Franc. 2, 3 p. 43, 11. *al.* NOT. Tir. 94, 37 -is. *nom. plur.* -is *in var. l.* INTERPR. Cod. Theod. 8, 12, 1 *compar.* -ior: ITALA gen. 26, 16 (Philo quaest. in gen. 4, 192). PS. MAR. VICTORIN. phys. 10 PS. HIER. epist. 7, 2 p. 107[A] TRACT. Pelag. 3 p. 55. *al.; posit. pro compar.* NOVELL. Iust. 133, 3 *p. 108, 12; ceterum cf.* minus -e BOETH. herm. pr. 2, 12 p. 173, 26 BENED. reg. prol. 41; *superl. non legitur, sed cf. p. 108, 55 et* valde -e MVTIAN. Chrysost. hom. 7, 4 p. 289/90. *de notione*: GLOSS. δυνατός. -e: δυνατόν. οἷόν τε. *cf. seriem* GLOSS. II 281, 31 δυνατός: validus potens potis -is. *legitur inde a* QVINT. (*cui displicet vox, v. l. 77*), POMPON. *aliisque iuris consultis*, TERT., ITALA (impossibilis *inde ab* ALF., QVINT.); *in poesi non nisi apud* IVVENC., PROSP. (*ter*), SEDVL., PAVL. PELL. [*it. vet.* possevole; *raet. occ.* (a)pusseivel. *cf. Wartburg IX 239. St.*] [*confunditur in codd. maxime cum* impossibilis *e. g.* CYPR. ad Donat. 3 CHALC. comm. 155; *vix recte trad.* CAEL. AVR. acut. 3, 7, 71, *v. vol. VII 2, 1191, 80.*]

i. q. δυνατός (*quae vox gr. respondere solet*): **I** *respicitur utrum quid sit (fiat) necne, sc. ut vox significet id, quod esse (fieri) potest*: **A** *neutr. pro subst.* (*sublucente hic illic vi adi., e. g. p. 106, 32*): **1** *technice* (*sing. praeter p. 106, 11. 15 sq.*): **a** *apud rhet.*: α *de parte generis deliberativi*: QVINT. inst. 3, 8, 25 (*22* partes suadendi quidam putaverunt honestum, utile, necessarium) melius ... qui tertiam partem duxerunt δυνατόν, quod nostri -e nominant; quae ut dura videatur appellatio, tamen sola est. PORPH. Hor. epist. 1, 18, 50 ('praesertim cum valeas') a -i *sumptum est* (*sim.* DON. Ter. Hec. 392 ['solus conscius'] a -i, nam hoc nomine ostendit tacere eum posse. MAR. VICTORIN. rhet. 1, 4 p. 170, 21 exhortatus est ... a -i. GRILL. rhet. p. 56, 15 M. agit ... a -i. *al.*). MAR. VICTORIN. rhet. 1, 4 p. 169, 8 in exhortatione ... deliberationis praecepta servantur; tractatur utilitas, tractatur honestas, tractatur -e (p. 170, 18). EMPOR. rhet. p. 571, 10 *quidam* in suadendo duodecim veluti elementa ... consideranda esse dixerunt: legitimum, ... -e, necessarium; *sed sufficiunt quattuor, nam* (571, 16) facultati -e et necessarium *subiacet, ut alia aliis.* EVGRAPH. Ter. Hec. 583 quicquid de -i suspectat, ponit ab utili.

β *de parte status negotialis, sc. ad genus iudiciale pertinentis*: SVLP. VICT. rhet. 46 p. 342, 7 dividitur negotialis legalis *status* legitimo, iusto, utili, -i, honesto (*cf. Hermog. stat. p. 51, 7 K.* ἡ πραγματικὴ διαιρεῖται νομίμῳ, ... δυνατῷ). 47 p. 342, 32 -e ex personis et ex rebus ipsis habet disputationem et occasionem. **b** *apud philos.*: CHALC. comm. 155 omnia quae sunt in tres partes ... divisa sunt: -e, necessarium, ambiguum; -e ut genus, necessarium et dubium ut species; ergo omne -e vel dubium vel necessarium est. *ibid.* -ium pleraque. *al. ibid.* AVG. c. Iulian. op. imperf. 5, 46 necessarii -isque distinctio (*item accedit gen.* -is *ad subst.*: BOETH. herm. pr. 2, 13 p. 182, 8 negationem. p. 182, 10 adfirmationem. p. 184, 15 consequentia. herm. sec. 5, 12 p. 385, 13 modi ... -ium. p. 392, 7 cognitione. *talia saepius apud eundem*). BOETH. herm. pr. 2, 12 p. 174, 7 nec hoc in solis -bus speculandum est. p. 176, 2 secundum -e et non -e facta oppositio. herm. sec. 5, 13 p. 415, 24 quicquid ... in -i dici potest. *ibid.* p. 417, 19 de eo ... -i, quod cum adhuc non sit poterit tamen esse aut non esse. *al.*

2 *vario usu* (*non nisi plur.*): LACT. inst. 4, 23, 7 ut praesentibus factis *praeceptor virtutis* doceat -ia se docere. SCHOL. Hor. ars 40 ('cui lecta potenter erit res') qui -ia elegit; possibiliter (*postea*: secundum quod potest. *Porph.* quod praestare possit). CLAVD. DON. Aen. 9, 495 p. 254, 24 ut multa impossibilia pro -bus videatur posuisse. CASSIAN. inst. praef. 9 si rationabilis -ium mensura servetur. AVELL. p. 522, 18 ipse ... qui est -ium dominus. ENNOD. carm. 1, 8 praef. 4 p. 528, 20 ut ... ipsa se -ia intellegat perditurum, *qui ea sequitur, quae artem suam superant.* opusc. 3, 60 p. 346, 9 si -ia precatur, admittam, si difficilia, *negem.* GREG. M. moral. 4, 15 *diabolus in paradiso* dum falso impossibilia promisit, vere et -ia sustulit (*antea*: habita subtraxit). PALLAD. hist. mon. I 24 p. 308[B] si -ia tantum iusseris, faciam. VITAE patr. Iurens. 17 M. Lupicinus ... -ia cuique cum dei adiutorio refellere non sinebat.

explicatur per inf.: TRACT. Pelag. 3 p. 56 quae impossibilia sunt apud homines, -ia sunt apud dominum (*sec. l. 63 sq.*); sane -ia non modo divites ... caelo recipere, verum etiam camelos ipsos.

B *adi.* (*fere praedicative exceptis paucis sub 2a et c allatis locis*): **1** *absolute*: VENVL. dig. 45, 1, 137, 5 si ab eo stipulatus sim, qui efficere non possit, cum alio -e sit, iure factam obligationem Sabinus scribit. PAVL. dig. 23, 5, 1, 1 transit praedium, secundum quod -e est, ad alterum (CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 23, 8 [*gr. I 1, 1 p. 29, 8* καθὼς ἂν οἷός τε ὦ, *Mar. Merc. Conc.[S] I 5 p. 47, 1* prout possum et mihi facultas adest]. COD. Iust. 1, 17, 1, 4. *al.*). ITALA Matth. 26, 39 (aur. *al.* = VVLG.) si -e est, transeat a me calix iste ([*cod. a* si potest fieri]. IV Esdr. 4, 44 Weber. PS. AVG. quaest. test. I 102, 16 AVELL. p. 648, 23. *al.*). PS. APVL. Ascl. 32 quantum -e est per condicionem sensus humani (FVLG. RVSP. epist. 2, 7 COD. Iust. 5, 4, 23 pr. ORIG. in Matth. 17, 28 p. 662, 12 [*gr.* ὅση δύναμις]. *al.*; *cf.* in quantum: RVFIN. hist. 1, 7, 14 [*gr.* ἐς ὅσον ἐξικνοῦντο]. COD. Iust. 1, 4, 27, 2 GREG. M. moral. 11, 45. *al.*). FAVSTIN. trin. praef. prout -e est (6, 3. LEO M. serm. 7 prout votivum atque -e est. COD. Iust. 4, 20, 18 pr. 7, 47, 1 pr.). CONC.[S] I 2 p. 41, 5 ut -e est ([*gr. et vers. alias v. l. 41*]. PROSP. epigr. 79, 10 CASSIOD. Didym. in I Ioh. 3, 2—3 p. 54, 7. *al.*). BOETH. herm. Arist. lat. 21a35 *negationes et adfirmationes*, quae sunt de -e esse et non -e (*gr. resp.* τοῦ δυνατὸν εἶναι. *locutione q. e.* -e esse *fere pro subst. usurpata ut ibid.* 21b10 eius quae est -e esse negatio est -e non esse. 21b32 in esse -e et esse non -e. *al. ibid.*). CASSIOD. Didym. in I Ioh. 3, 2—3 p. 52, 6 sicuti -e est in praesenti vita (4, 15 p. 72, 19).

2 *quod -e est indicatur per*: **a** *pron. vel adi. neutr.* (secundum quod *fere i. q.* prout *v. sub 1*): VENVL. dig. 45, 1, 137, 6 id, quod nunc impossibile est, postea, *sc. iure mutato*, -e fieri. PAVL. dig. 45, 1, 83, 5 ea ... quae natura sui -ia sunt. PS. VARRO sent. 128 nihil laudabile, quod cuique est -e. ITALA Matth. 19, 26 (aur. *al.* = VVLG.; *sim. locis geminis* Marc. 10, 27 *et* Luc. 18, 27 *ibid.*) apud homines hoc impossibile est, apud deum autem omnia -ia sunt (Marc. 9, 22 [cod. a *al.* = VVLG.] o. -ia credenti. 14, 36 [cod. q *al.* = VVLG.] pater, o. -ia tibi sunt). IREN. 3, 23, 1 (3, 32, 2 H.) *serpens* promittens futuros eos tamquam deos, quod ei non est omnino -e. ARNOB. nat. 2, 35 quod impossibile nobis est factu, illi *deo* -e (*si supinum ad utrumque praed. referas, cf.* AMBR. fid. 5, 6, 77 ponite ... -e impetratu hominibus quod posceretur. SIDON. epist. 5, 17, 9 respondi -ia factu *esse* quae poposcisset. *ceterum v. etiam p. 107, 37. 108, 18*). CHALC. comm. 162 ipsa *incerta* ... in utramque partem -ia sunt. AMBR. fid. 4, 5, 48 est aliquid, quod est -e per naturam *eqs.* 5, 6, 68 utrum -e aliquid humanae condicioni ... putent a Zebedei coniuge ... postulatum (*respicitur Matth. 20, 21 ut*: 70 si -e aliquid erat, quod petebatur. *sim. saepius in eodem capite*). TRACT. Pelag. 3 p. 57 quod humano sensui videtur impossibile, ... hoc apud divinam scientiam multo -ius est. PROSP. c. coll. 11, 2 ut -ius fiat per gratiam, quod non erat impossibile per naturam. ALC. AVIT. hom. 10 p. 121, 5 tunc erit -e, quod modo arduum. BOETH. herm. pr. 2, 12 p. 171, 20 sqq. quod -e est esse, -e est non esse ... et quod -e est videri, -e est non videri *eqs.* (*item cum inf.*: *ibid.* p. 172, 17 in his ... quae ... sunt -ia esse. herm. sec. 3, 9 p. 197, 19 ut quaedam ita essent -ia fieri, ut essent -ia non fieri *al.*). *al.*

b *structuras verbales* (*de supino v. l. 68*): α *inf.* (*v. etiam*

[Adkin]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 106, 81 et sub IIA2 et IIB2): PAVL. dig. 25, 2, 3, 2 cum uxore furti agere -e est. IREN. 2, 13, 9 (2, 16, 5 H.) quemadmodum -e est et dignum hominibus audire. 4 praef. 2 (1 H.) nec . . . -e est alicui curare quosdam male habentes. SACERD. gramm. VI 500, 3 HIL. in Matth. 20, 2 SYMM. or. 2, 4. RVFIN. Adamant. 4, 2 quomodo . . . -e est hoc vel cogitare de deo? (*gr.* οἷόν τε ἦν). Greg. Naz. orat. 6, 9, 4 -e tibi est fieri deum (*Migne gr. 35, 976*^{D} ἔξεστι). LEO M. serm. 9, 2 ut homini . . . -e sit ab hac sententia liberari. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 87, 18 non . . . -e erat . . . concedere veniam (*gr. I 1, 2 p. 66, 15* ἐνεδέχετο). PROSP. epigr. 91, 2. ORIBAS. syn. 1, 16, 4 La p. 54, 5 Mø. -e est catharticum dare (*gr.* οἷόν τε, *Aa* medicamina purgari [m. ⟨uti et⟩ p. ?]). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 14 p. 370^{A} animadvertere (*Migne gr. 44, 173*^{B} ἔστιν ἰδεῖν). *al.*

-e habet (*cf. vol. VI 3, 2424, 73. 2425, 28 sqq.*): RVFIN. apol. Orig. 4 p. 570^{A} nec omnis mens . . . -e habet . . . comprehendere. β *acc. cum inf.* (*inf. suppl. e. g.* PS. MAR. VICTORIN.): ITALA II Macc. 3, 6 (rec. L, *sim.* VVLG.) esse . . . -e ad potestatem regis cadere universa (*rec. B* posse, *rec. P* esse . . . factu facile). Luc. 13, 33 (cod. f *al.*) non est -e prophetam perire extra Hierusalem (*gr.* ἐνδέχεται, *cod. a al.* non oportet, *Vulg.* capit). act. 2, 24 (cod. e *al.*) non erat -e detineri illum ab eo (*Vulg.* inpossibile). IREN. 1, 7, 2 (1, 1, 13 H.) non . . . -e erat pati eum (*gr.* ἐνεδέχετο. *antea*: impassibilem). PS. MAR. VICTORIN. phys. 10 quod si hoc -e, quanto -ius fruentem omnibus ab uno se custodire. PS. HIER. epist. 7, 2 p. 107^{A} cum -ius sit . . . animam sine corpore vivere, quam corpus sine anima stare. RVFIN. Adamant. 4, 5 (*gr.* ἀδύνατον). Greg. Naz. orat. 9, 3, 5 de his quae adprehendi -e est (*Migne gr. 36, 16*^{A} ὅσα ἡμῖν ἐφικτά). MARTYR. gramm. VII p. 169, 4 admonemus adspirationem . . . inseri pro consonante -e. OP. imperf. in Matth. 1 p. 633 -ius esse credebat mulierem sine viro posse concipere, quam Mariam posse peccare. BOETH. anal. pr. Arist. lat. 45b36 (rec. Flor. et Carn.) -e est per hanc viam fieri omnes syllogismos (*gr.* ἐγχωρεῖ *ut saepe ibid. et e. g.* elench. soph. Arist. lat. 180a35). MVTIAN. Chrysost. hom. 7, 4 p. 289/90 -e est, et valde -e, etiam habentes uxores virtutem aggredi. *al.* γ ut (*cf.* EVSEB. EMES. *sub IIA2*): VVLG. act. 20, 16 festinabat . . . si -e sibi esset (fieret *cod. O*), ut diem pentecosten faceret Hierosolymis (ITALA cod. e diem . . . fieri *sec. gr.*). RVFIN. symb. 10 quia -e . . . fuerit deo, ut virgo conciperet, -e etiam fuerit, ut pareret. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 139, 30. CLAVD. MAM. epist. 1 p. 198, 3 si -e factu esset, ut te . . . convenirem. BOETH. herm. pr. 2, 12 p. 172, 2. p. 173, 26 minus . . . -e est, ut . . . propositiones verae sint, quam ut *eqs.* VITAE patr. 5, 5, 28 neque . . . -e est, ut . . . revocetur (*gr. Nau 1908 p. 270 n. 180* εὐχερὲς φέρειν). CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 100. ORIG. in Matth. 15, 16 p. 395, 30 -e est ex hoc ipso, quod tradidit omnia sua, ut . . . paeniteat eum facti. *al.*

δ *gen. gerund. pro inf.* (*v. Hofmann-Szantyr 376*): CASSIOD. Ios. antiq. 1, 287 orabat . . . simul, ut esset -e praestandi ei, quibus venisset egens (*gr.* δυνατὸν εἶναι αὐτοῖς παρέχειν ὧν ἀφικνεῖται δεόμενος).

c *subst.* (*exempla quaedam aegre a IIA separantur*): CYPR. ad Donat. 3 qui -is . . . tanta conversio? CHALC. transl. 26^{E} non fictam . . . fabulam sed veram historiam ⌊vitae -is⌋ (*desunt gr.*). HIL. trin. 5, 15 numquid non soli deo -e est omne verbum? (*ibid. iterum; respicitur Itala gen. 18, 14* impossibile . . . v.). GAVDENT. serm. 18, 4G. quod *opus* -e ac necessarium parabolae imago monstraverit. EVAGR. vita Anton. 93 ut virtus -is nec extra humanam esse naturam . . . doceatur (*an ad IIB1 coll. textu gr.* δυνατὰς εἶναι τὰς ἐντολὰς εἰς τὸ κατορθοῦν *et Vita Anton.* quanta possunt mandata?). AMBROSIAST. in I Cor. 2, 7, 1 non humana ratione -is, sed spiritus efficacia credibilis *est sapientia dei*. SEDVL. carm. pasch. 4, 17 hoc impossibile est homini, . . . at alto -e est ius omne deo (*respicitur* ITALA Matth. *supra sub a*). BOETH. herm. sec. 3, 9 p. 236, 22 in utraque parte eorum eventus -is est.

II *respicitur quale quid sit*: A *vi passiva significatur id quod aliquid pati potest* (*exempla certiora; dubia v. sub I; n. pro subst.* EVSEB. EMES. *sub 1c, cf. etiam* AMBR. *et* GREG. M. *sub 2*): 1 *absolute*: a *condiciones, praecepta, postulata sim., quae expleri, absolvi possunt* (*cf.* FORTVN. *et* AMBR. *sub 2*): POMPON. dig. 28, 3, 16 in futurum . . . collatae condiciones si -es sunt [existere potuerunt, licet non exstiterint], efficiunt, ut superius testamentum rumpatur, etiamsi non exstiterint; si vero impossibiles sunt *eqs.* (*glossema del. Lenel, Palingenesia, Pompon. frg. 223; minus probabiliter* si -es sunt *et* etiamsi non exst. *expunxit Mommsen. eadem iunctura*: MAECIAN. dig. 28, 5, 87 pr. VLP. dig. 40, 7, 3 pr. PAVL. sent. 3, 4B, 1 -is est *c.*, quae per rerum naturam admitti potest. GAIVS epit. 2, 3, 4 [*lemma non exhibet Gaius inst. 2, 144*]. INTERPR. Cod. Theod. 8, 12, 1 honestae et -es [-is *var. l.*]. INTERPR. Paul. sent. 3, 6, 7). PS. MAR. VICTORIN. phys. 10 ita -e mandatum ostenditur *esse* (ANIAN. Chrysost. hom. prol. p. 975/6. LEO M. serm. 51, 4 *Christus* -ia facit m. per gratiam. PROSP. in psalm. 118, 10). AMBR. fid. 5, 6, 85 -e . . . postulatum fuisse (*si recte* p. *pro subst. intellegendum; ad rem v. p. 106, 73 sqq.*). IVLIAN. Aug. c. Iulian. 3, 18, 35 quia praecepta -ia non fecerunt *homines*. ISID. orig. 2, 10, 6 lex honesta, iusta, -is, secundum naturam *eqs.* (*cf.* FORTVN. *sub 2*). b *dicta, cogitationes sim., quae comprobari possunt* (*sc. eventu vel ratione*): SYMM. epist. 7, 8 quod -is coniectura promittit. CLAVD. DON. Aen. 3, 645 p. 346, 16 cum rationem dierum vel mensium nosse nequisset, -em exilii sui praestitit rationem *Achaemenides*. BOETH. anal. pr. Arist. lat. 27a2 (rec. Flor.) perfectus . . . nullo modo erit syllogismus in hac figura, -is vero erit (28a16. *al.; ceterum vocatur* imperfectus, *e. g. 24b24*). herm. pr. 2, 13 p. 182, 7 adfirmationem -em (imp- *trad.*) sequebatur impossibilis negatio. p. 185, 5 propositionem (herm. sec. 5, 12 p. 394, 22. *al.*). herm. sec. 5, 12 p. 392, 6 enuntiationem (392, 10. 12. *al.*). c *varia idonea, habilia, digna sim.*: IVVENC. 3, 522 deus electis facilem praepandit in aethra -emque viam (ORIG. in Matth. 15, 20 p. 409, 16 vias deo soli -es). CHALC. praef. p. 5, 3 solam esse *virtutem*, quae res impossibiles redigeret ad -em facilitatem. FAVSTIN. trin. 1, 14 l. 66 voluntas hominis eruditione . . . ad sapientiam sibi -em pervenit. EVSEB. EMES. serm. 7, 6 p. 179, 22 omnia immutari . . . et -ia dealbari et . . . adornari. CASSIOD. hist. 1, 9, 4 eis . . . secundum -em decentemque modum se providere promisit. NOVELL. Iust. 133, 3 *monachis* erit multo -is ac facilior . . . melioris vitae status (*gr.* πολλῷ ῥᾴων τε καὶ εὐκολώτερα). *de homine idoneo, digno*: PS. PHILO antiq. 53, 7 (*Samuel ad deum*) si -is sum, loquere (*an suppleas* audire *sim., ut ad B spectet?*).

2 *cum determinationibus*: FORTVN. rhet. 2, 7 p. 106, 11 an -is in faciendo *sit lex*. AMBR. paenit. 1, 3, 11 ut vobis vindicetis -ia concessu, deo . . . impossibilia reservetis (*10* se exceptis gravioribus criminibus relaxare veniam levioribus. *item cum supino*: GREG. M. moral. 1, 28 omnia intellectu [ad intellectum *var. l.*] -ia . . . cognoscit. *cf. p. 106, 68*). CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 167, 28 cum . . . verbum imperiale impassibile sit . . . neque rumpi -e (*gr. I 1, 2 p. 80, 11* δυνάμενος. *item cum inf. pass.*: CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 292 verbis nequaquam circumveniri -es *leges* [*gr.* ἀσόφιστοι]. COD. Iust. 8, 53, 34, 2 si res dividi sine suo periculo -is est). EVSEB. EMES. serm. 4, 4 quaerere de his, quae -ia sunt ut quaerantur.

B *vi activa i. q. potens*: 1 *absolute significatur qui validus est, pollet*: ITALA gen. 26, 16 (Philo quaest. in gen. 4, 192; *Abimelech ad Isaac*) perge a nobis, quia -ior nobis factus es (*Vulg.* potentior nostri). psalm. 111, 2 (cod. 138 Cas.) -e in terra erit semen eius *viri pii* (*nomen e. trad.; Vulg. al.* potens). IREN. 1, 4, 5 (1, 1, 8H.) nec . . . erat -e eas *passiones* exterminari . . ., eo quod iam habilia et -ia essent (*gr.* ἑκτικὰ . . . καὶ δυνατά, *sc.* πάθη, *Tert. adv. Val. 16 p. 196, 6* exercitata vitia et usu viriosa). 2 *cum determinationibus significatur qui aliquid potest* (*inf. suppl.* SCHOL.): PHILO quaest. in gen. 4, 208 -is factus sum ad inveniendum (*ad gen. 27, 20*). SCHOL. Pers. 4, 13 ('potis es . . . vitio praefigere theta') potis est: -is est ut Virgilius (*affertur Aen. 11, 148*). PS. AVG. quaest. test. I 1, 5 quoniam . . . ad utrumque facti sumus -es, *sc. ad opera bona et mala* (*ibid. iterum*). OROS. apol. 31, 8 (*ironice*) tu omnem legis sarcinam ferre -is (*item cum inf.*: CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 155, 10 sicut ille miracula facere -is est [*gr. I 1, 2 p. 83, 20* ἱκανός, *Rustic.* sufficiens]. NOVELL. Iust. 14, 1 quae *castitas* etiam sola deo cum fiducia -is est hominum animas praesentare).

adv. **possibiliter.** *compar.* -ius FVLG. RVSP. 1 *significatur potius actio quae fieri potest*: a *forma* '*id -r promitto*' *i. q.* '*id possibile promitto*' (*adv. ponitur fere pro adi. praedicativo*): IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 2, 52, 1 affectus animi, quod -r voluerit, imitantis. BOETH. herm. sec. 5, 12 p. 383, 26 quod illa *propositio* -r promittebat (*sc.* '*cras fieri posse circenses*'). GREG. TVR. glor. conf. 108 p. 817, 11 ut quod impossibile *deus* dixerat per evangelium, hic *Paulinus* -r adimplere mereretur. *addas* SCHOL. Hor. *p. 106, 22*. b *forma* '*-r habet*' *i. q.* '*potest fieri, ut habeat*': FVLG. RVSP. fid. 34 quod . . . si possibile esset, ut humana natura . . . habere potuisset, multo -ius hoc natura haberet angelica. ORIG. in Matth. 15, 20 p. 408, 23 divitem — impossibiliter quidem quantum ad homines, -r autem quantum ad deum — intrantem in regnum caelorum (*gr.* δυνατῶς). *positivus pro superl. in locutione concisa*: BOETH. herm. sec. 4, 10 p. 275, 5 quid de hoc loco Herminus arbitretur quam -r expediam (*i. quam optime potest fieri*). 2 *respicitur potius actio potenter, efficaciter facta*: MAX. TAVR. hom. 94 p. 470^{B} quas *tribulationes* . . . -r deo moderante pertulimus. GREG. TVR. Franc. 4, 36 p. 168, 20 caritatem . . ., quam apostolus cum omnibus, si possibile esset, observare praecepit (*Rom. 12, 18*), hic -r ita in cunctis exercuit, ut in eius pectore ipse dominus . . . cerneretur.

deriv.: possibilitas. *compos.*: impossibilis.

***possibilitās**, -ātis *f.* *a* possibilis. *scribitur* posseb- *in cod. C saec. VI/VII* CONC. Aurel. a. 511 p. 6, 12 *et cod. B3* GREG. TVR. Franc. 4, 26. *ad notionem cf. p. 109, 80 sqq. 110, 52. 112, 7. legitur inde ab* ITALA, PS. CYPR., IVL. VAL., ARNOB., CHALC., *sed plur. non nisi* SERV. auct. georg. *et* DIOSC. epist. *sub IA2*, CASSIAN. *sub IIA2 et vi meton. sub III.*

I *significatur qualitas* (*status*): A *qua quis quid facere potest vel qua potens, fortis sim. est*: 1 *generatim*: a *significantur potius facultates singulae* (*fere insitae, innatae; sed condicionibus externis fit -s, ut vergat fere in notionem occasionis, maxime p. 109, 12. 31, nec non licentiae p. 109, 52*): α *determinatur quod quis possit per*: ① *gen. gerund.*: ITALA Hebr. 5, 14 (Rufin. Basil. hom. 5, 4. *al.*) pro -e sumendi *cibum solidum* exercitatos habent sensus (*gr.* διὰ τὴν ἕξιν, *cod. d* propter habitum, *Vulg.* pro consuetudine). PS. CYPR. singul. cler. 21 p. 197, 28 ad has (*sc. virtutis*) imitationes infirmi sumus, sed ad mulieres circumducendas -em nobis conparandae imitationis adsciscimus. SYMM. epist. 6, 4 *dextra aegrotus* usque ad subscribendi -em litteras differre non potui. AMBR. fid. 4, 5, 50 a faciendi -e . . . revocatur *debilis* (IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 5, 56 libertas arbitrii, id est -s vel delinquendi vel recte faciendi. EPIST. Migne suppl. 1, 1565 benefaciendi -em pronam [*postea*: facilitatem]). off. 1, 32, 166 referendi

[Adkin]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

muneris (*antea*: facultas). HIER. hom. Orig. in Is. 6, 7 p. 278, 21 videndi (AVG. nat. et grat. 51, 59). PELAG. Aug. nat. et grat. 51, 59 non peccandi -s non tam in arbitrii potestate quam in naturae necessitate est (AVG. epist. 178, 1). RVFIN. Orig. princ. 3, 2, 3 p. 250, 11 vincendi -s. AVG. corrept. 12, 38 perseverandi (PROSP. in psalm. 120, 5). epist. 186, 1 p. 46, 10 volendi atque operandi. c. Faust. 22, 28 frenandi delectationem. gen. ad litt. 2, 4 p. 54, 11 deficiendi. in Iob p. 517, 9 corrigendi. MART. CAP. 2, 159 divinandi. 4, 335 fandi. 7, 739 gignendi. OROS. apol. 32, 1 oneris sustinendi. ARNOB. in psalm. 138 p. 545^B quomodo credimus nobis -em ad diabolum eundi concessam et revertendi ad dominum denegatam? MAX. TAVR. hom. 94 p. 471^C nonnullis de clero aut plebe evadendi ... -s defuit. *al.* (II) *gen. obi. subst.*: PELAG. Aug. grat. Christ. 4, 5 p. 128, 7 qui *deus* ipsius voluntatis et operis -em dedit quique ipsam -em ... adiuvat *gratia* (GREG. M. moral. 9, 50). p. 128, 14 *non* possum non habere -em boni (CASSIAN. conl. 13, 12, 5 PROSP. c. coll. 11, 1 resp. ad Vinc. 15). epist. ad Demetr. 3 utriusque partis -em homini inserendo (*postea*: ut boni ac mali capax ... utrumque posset. *cf.* ARNOB. confl. 2, 28 utriusque rei [FVLG. RVSP. ad Monim. 3, 5, 5]). TRACT. Pelag. 6 p. 126 *morbo* a libidinis ... -e ... secernitur *aegrotus*. AVG. trin. 15, 15, 25 l. 51 cogitationis. PS. AVG. hypomn. 3, 2, 2 liberi arbitrii (3, 8, 11 FVLG. RVSP. epist. 17, 33. *sine attributo*: CASSIAN. conl. 13, 18, 4 FAVST. REI. grat. 1, 9 p. 31, 11). CASSIAN. conl. 12, 15 *castitatis*. IOH. MAXENT. Conc.^S IV 2 p. 57, 14 *laboris* -em ... naturaliter inesse omnibus asserit. BOETH. cons. 4, 2, 44 W. malorum (*antea*: patrandi sceleris). *al.* (III) ad *cum gerund.*: AVG. epist. 177, 15 *Pelagius defendens* -em ... naturae ad vincenda peccata et implenda mandata. (IV) *inf. vel enunt. sec., sc. pendentes e locutionibus* -em dare, habere (*cf. l. 68. p. 111, 3. 46 sqq. 50*): RVFIN. Orig. in cant. praef. p. 61, 14 -s ... data est ... amicis sponsi aliqua dicere. CAES. AREL. grat. p. 162, 25 *infantes pagani* nec voluntatem habent nec -em, ut baptismum quaerere possint.

β exempla cetera: EXPOS. mundi 68 haec ... secundum -em humanam descripsimus (*item respicitur facultas operis scribendi*: SERV. georg. 2, 41 *Vergilius* suam verecunde extenuat -em [*antea*: nec ... possum *universa dicere*]. HIER. epist. 1, 1 in dei rebus non -em inspici debere, sed animum [*ibid.* facultatem ... eloquii]. hom. Orig. in Is. 5, 1 p. 263, 25 iuxta -em nostram. RVFIN. Orig. in Ios. 19, 4 p. 414, 12 haec ... pro -e sensus nostri ... discussimus. VITA Hil. Arel. 33 -is immemor. *et saepius*). EVAGR. vita Anton. 22 *daemones* omnes pro -e virium diversa contra singulas causas sumpsere certamina. AMM. 19, 2, 15 medebatur suis quisque vulneribus pro -e vel curantium copia. SCHOL. Iuv. 11, 27 secundum -em tuam age. PELAG. Aug. grat. Christ. 4, 5 confessione -is acceptae laudamus deum, qui hoc posse, *sc. ut peccatis abstinere possimus*, largitus est (*in eadem re*: HIER. adv. Pelag. 2, 1 p. 535^A hominem posse ... non peccare; ... ubi ... aufertur -s, aufertur et vitium. 3, 3 p. 572^A -i humanae [*opp.* dei gratiae]. IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 5, 51 licet exortum sit *crimen* non a necessitate, sed a -e facientis; opus ergo -is testimonium est liberi animantis. *al.*). RVFIN. Basil. reg. 131 observare ... uniuscuiusque vel vires vel -em et prout quis aptus est, ita etiam opus iniungere. Orig. in cant. 4 p. 227, 8 inesse unicuique animae vim -is et arbitrii libertatem, qua possit agere omne quod bonum est. *et saepe.* *vergit in notionem q. e. licentia, permissio sim.* (*v. etiam p. 108, 79*): REG. eccl. Carth. (Corp. Christ. 149) p. 192, 330 *quaeritur, num episcopus Carthaginiensis a qualibet ecclesia possit clericum postulare; respondetur*: bonitas sequestrat -em: minus enim praesumis ..., cum te ... clementem omnibus reddis (*336* tibi non potestatem damus *eqs.*). ENNOD. opusc. 1, 70 p. 280, 15 evagari ultra -em nesciunt *Vandali a Theodorico pacati*.

b *significatur potius potentia, vis sim.*: *α vario usu*: (I) *pertinet ad deum* (*sc. Christianorum praeter* SERV. *et* CASSIAN.): ITALA Iudith 9, 11 (Complut.) non ... in multitudine potentia et -s tua (*gr.* τὸ κράτος ..., ἡ δυναστεία, *cod. 62 al.* virtus ..., potencia, *Vulg. 9, 16* virtus ... voluntas). ARNOB. nat. 1, 44 Christum ... omnia illa ... nominis sui -e fecisse. PS. MAR. VICTORIN. phys. 14 -s eius *dei* etiam hoc requirit, ut omnipotens ostenderetur; si enim est aliquid quod non potuit, -s eius diminuta excludit omnipotentiam. 23 hoc -s divina poscebat (CONSVLT. Zacch. 1, 12 p. 15, 19). SERM. Arian. frg. I 6 p. 609^B *deus* talem -em tribuit in me *Christum*, in quo voluit me esse, ut possem omnes ... voluntates ... eius implere (*an ad a?*). SERV. auct. Aen. 1, 66 'tua (*sc. Amoris*) numina posco': -em. AVG. in euang. Ioh. 20, 5 *haeretici* qui dicunt filium minorem esse quam patrem, minoris potestatis, maiestatis, -is. serm. coll. Morin p. 382, 11 quod ibi imperatum est impossibile (*exod. 12, 5*), -em futuram domini nuntiabat. spir. et litt. 36, 66 deo deesse -em, qua voluntas sic adiuvetur humana. CONSVLT. Zacch. 1, 1 p. 9, 3 nec maiorem creatori -em facere quam creaturae. 1, 18 p. 21, 21 *Abraham* credens naturae difficultatem divinae sponsionis -e vincendam. CASSIAN. conl. 4, 13, 2 quod -e eorum desideriis adiacente id quod ... conceperint ... perficere non morentur *daemones*. MAX. TAVR. hom. 44 p. 326^C quod non esurit Moyses caelestis est -is exemplum. *al.* (II) *pertinet ad homines*: SERV. georg. 1, 198 vis humana: -s (*item* Aen. 1, 529). Aen. 1, 542 mortalia arma: mortalem -em (*cf.* 12, 6 'movet ... arma' vires suas experitur, nam arma sunt uniuscuiusque rei -s. GLOSS. V 549, 34 arma: bella, -em *eqs.*). SCHOL. Hor. gloss. *Γ* epist. 1, 9, 9 ('dissimulator opis propriae') opis: -is (*cf. Schol. ad l.* quod possim). AMBR. hex. 2, 3, 9 *ut* desinant tantum opus dei humanae operationis et nostrae -is contemplatione metiri.

β respicitur virtus vel fides sim.: PHILO quaest. in gen. 4, 180 deus ... non secundum suam magnitudinem iudicat, sed adversus generis -em. PELAG. in Rom. 8, 26 ('spiritus adiuvat infirmitati nostrae') infirma est enim nostra -s. AVG. epist. 177, 11 a corpore mortis huius ... neminem ... liberat sua -s, quae perdita redemptore indiget, saucia salvatore. pat. 16, 3 *voluntas hominis* sibi naturali -e sufficiens *nec auxilium dei exspectans*. OROS. apol. 23, 4 vanam -is tuae depone fiduciam. LEO M. serm. 5, 4 *Christus* qui -s nostra est (*antea*: sine illo nihil possumus. *cf.* FAVST. REI. grat. 1, 8 p. 25, 22 humilis Christianus, qui -em suam in dei adiutoris virtute constituit. PS. FVLG. RVSP. serm. 21 p. 888^B -s nostra in tua est potestate. PASS. Const. [BHL 1938] 13 quae -s est Christianis? ... nostra -s ex deo est). AVELL. p. 401, 28 non -e facultatis humanae, sed per divinam gratiam. *al.*

γ respicitur opulentia, status opibus instructus (*metonymiam v. sub III*): VVLG. II Esdr. 5, 8 redemimus fratres *venditos* ... secundum -em nostram (BASIL. ad fil. p. 46, 13 s. -em tuam mediocriter porrige *indigenti elemosynas*. *cf.* LEO M. serm. 88, 5 secundum mensuram vestrae -is). LEO M. serm. 6 *ut* pro -e virium vestrarum *pauperibus succurratis*. 9, 3 ut ... de facultatibus vestris, quantum suadet -s et voluntas, ad expensas misericordiae conferatis. AVELL. p. 334, 14 ut -is vestrae meritum quantitas ostenderet praestitorum (*16* potentiae). SIGISM. Alc. Avit. epist. 94 p. 102, 13 ipso *deo* -em largiente unde praestetur *erogatio*. GREG. TVR. Franc. 4, 26 p. 158, 19 exactis Leontio (*i. a L.*) episcopo mille aureis reliquos iuxta -em condempnavit episcopos *rex*. Iul. 34 monachi ... basilicam, qualem -s eorum habuit, aedificaverunt. CONC. Aurel. a. 511 p. 6, 12 episcopus pauperibus ... victum et vestitum, in quantum -s habuerit, largiatur (*sim.* GREG. M. epist. 1, 35 subest. 1, 44 suppetit). GREG. M. epist. 1, 43 ut ab ecclesia iuxta -em sufficientia (-*ae pars codd.*) debeant alimenta percipere. 5, 27 ut -s exigit.

?**c** *in universum significari videntur qualitates condicionesque, quaecumque cui contingere possunt*: SERV. Aen. 6, 893 qui de somniis scripserunt, dicunt ea quae secundum fortunam et personae -em videntur habere effectum.

2 *-s spectat ad res* (*quae ad animantes pertinent v. sub 1 et 3*): **a** *varias*: *corporeas vel naturae* (*cf.* PHILO *infra*): PALLAD. 3, 14 sarmenta pro vitis -e servabis. COD. Iust. 11, 60 (59), 1 pr. (*a. 385*) Tiberianus ad -em singulorum quorumque locorum intuens statuit certas possessiones, quae ad limitem frumenta conveherent (SERV. auct. georg. 1, 52 habitus l.: -es vel naturas accipimus, quas Graeci τὰς ἕξεις dicunt. *spectat potius ad capacitatem, ut vergat ad B*: GREG. M. epist. 5, 30 *ex feminis fugientibus*, quantum l. -s recipit, aliquae in monasteriis datae sunt). AMBR. hex. 2, 1, 3 *considerantes opera divina* naturae -em interrogemus. EPIPHAN. in euang. 19 p. 24, 2 *lampades* iuxta -em olei ardere possunt. *incorporeas*: PHILO quaest. in gen. 4, 195 add. 10 lucem et tenebras ... bonum et malum et alia huiuscemodi ... -e ... contraria. SERV. ecl. 2, 65 ('trahit sua quemque voluptas') notatur a criticis quod hanc sententiam dederit rustico supra bucolici carminis legem aut -em (*cf.* AMBR. hex. 2, 1, 2 secundum tractatus nostri -em). **b** *quae in medicina usui sunt*: SERV. Aen. 12, 396 potestates herbarum: vim, -em (SERV. auct. *addit*: quae δύναμις dicitur). DIOSC. 5 p. 162, 4 animalium -e (*postea*: frumenti efficacia, ... herbarum potestate. *subst. abstr. desunt in gr.*). 5, 3 p. 167, 12 *uva* matura ... ventris solutionem facit; ... suspensa vero potestate minuet -e(m) suprascripta(m). epist. p. 16 potestatum suarum et virtutum -es omittunt *herbae immaturae vel aridae*. ISID. orig. 4, 10, 3 (*tit.* de libris medicinalibus) dinamidia, potestas herbarum, id est vis et -s. *spectat ad ipsam medicinam*: BOETH. herm. pr. 2, 13 p. 199, 24 -s medicinae est curare.

3 *-s spectat ad corpus animantium* (*tam de singulis facultatibus quam de vigore, viribus*): PS. MAR. VICTORIN. phys. 24 cum ... ultra -em naturae ... ieiunasset *Iesus* (*cf.* AMBR. Hel. 3, 4 vitae humanae -em continentia supergressus *Iohannes*). PHILO quaest. in gen. 4, 200 cum nimietate fortitudinis, quae et omnem palaestricosam -em superat (*Petit*; palestritossi- *F*, palestre -em *BAG*). SERV. Aen. 4, 641 ('gradum studio celerabat anili') pro aetatis -e (REGVLA mag. 95, 6). PS. AMBR. epist. 1, 3 p. 736^B (*comparatur Christus cum amatore*) cuius est generositas celsior, -s fortior, aspectus pulchrior. CASSIAN. inst. 5, 5 *ieiunia* non in sola fortitudine mentis consistunt — cum corporis enim -e participant. CAEL. AVR. chron. 1, 1, 22 *cibus datur* iuxta virium -em, quo neque ... debilitentur neque ... opprimantur *aegroti* (salut. praec. 34). ENNOD. dict. 1, 16 p. 427, 24 *artubus* a -e propria longa iam aetate distractis (*ibid.* valitudinis). GREG. TVR. Franc. 4, 32 cur contra -em corporis semper staret. Mart. 1, 36 contra -em caballorum ... currere. ORIBAS. eup. 4, 79 (78), 1 La periculosissimum est sanguinis nimia reiectio, si sit absque -em evacuatio (*gr.* ἄμετρον κένωσιν. *loco gemino syn. 9, 2, 1 La* absque mensuram, *Aa* si nimium iactent). *al.*

B *qua quis quid pati potest, idoneus, habilis sim. est* (*exempla minus dubia; cf. l. 42*): AMBR. in psalm. 36, 65, 2 non omnes ... possunt percipere sapientiae perfectionem ...; omnibus tamen pro -e infunditur spiritus sapientiae. in psalm. 118 serm. 3, 21, 3 unum est verbum dividens se singulis pro nostra -e vel pro sua voluntaria largitate. AMBR.(?) sacr. 2, 6, 19 -s ... vitae nostrae non admittebat, ut terra operiremur et de terra resurgeremus (*simul pertinet ad A*). CONC. Carth.

[Adkin]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

a. 416 Aug. epist. 175, 5 *per spiritum sanctum* virtute ... corroborari ... possumus ea -e naturae, quam ... *creatione* accepimus. Vita Amator. (bhl 356) 3 cum ... ad eam aetatis -em perveniret, ut matrimonio copularetur.

appendix ad I: 1 *locutiones quaedam sollemnes ad modum virium, facultatis spectantes*: **a** *praepos.*: α *indicantes aliquid pro modo virium sim. fieri*: pro -e: Itala Hebr. 5, 14 *v. p. 108, 75.* Pallad. 3, 14 vitis. Evagr. vita Anton. 22 virium (Leo M. serm. 6. Dionys. Exig. vita Pachom. 18 [*gr.* κατὰ δύναμιν]). Serv. Aen. 4, 641 aetatis (Regvla mag. 95, 6). Amm. 19, 2, 15 (*item absolute, ut possint etiam ad II trahi*: Cael. Avr. chron. 1, 5, 163. *cf. etiam* Ambr. in psalm. 36, 65, 2 *sub B*). *al.* secundum -em: Expos. mundi 68 humanam (Hier. epist. 18A, 13, 2. *cf. gen.* Ambr. off. 3, 2, 11 hominis). Serv. Aen. 6, 893 personae. Schol. Iuv. 11, 27 tuam. Hesych. in lev. 1, 9 p. 799C imitatores Christi s. -em effecti (*item absolute, ut possint etiam ad II trahi*: Conc.S II 2, 1 p. 49, 12 [*gr. II 1, 1 p. 90, 28* κατὰ δύναμιν, *II 3, 1 p. 66, 30* iuxta virtutem]. Theod. Mops. in I Thess. 4, 7 p. 24, 17). *et al.* *cf.* Ambr. fug. saec. 4, 17 secundum mensuram nostrae -is (Leo M. serm. 14, 2. 88, 5). Sev. Minor. p. 734B secundum modulum -is nostrae (*cf.* Leo M. serm. 87, 2 s. modum). adversus -em: Philo quaest. in gen. 4, 180 generis (*respondet ibid.* secundum ... magnitudinem). iuxta -em: Hier. in eccles. 8, 1 l. 28 capacitatis hominis. hom. Orig. in Ezech. 1, 4 p. 329, 1 sensus mei. 5, 1 p. 371, 4 virium (hom. Orig. in Ier. 11 p. 672B [*Migne gr. 13, 421A* κατὰ τὸ δυνατόν]. Cael. Avr. chron. 1, 1, 22). hom. Orig. in Ier. 12 p. 678B imbecillitatis suae. Epiphan. in euang. 19 p. 24, 2 olei. *al.* β *indicantes aliquid vires superare*: Ps. Mar. Victorin. phys. 24 ultra -em naturae (Serv. Aen. 1, 8 humanam [Heges. 2, 12, 1]. Cassian. conl. 20, 4, 2 nostram. Ennod. opusc. 1, 70 p. 280, 15 [*absolute*]. *cf.* Ps. Athan. ad mon. 1 p. 71A u. mensuram meae -is). Serv. ecl. 2, 65 supra ... carminis legem aut -em (Bachiar. repar. laps. 23 vires meas -emque). Tract. Pelag. 5 p. 116 contra -em cuiquam aliquid inperare (Greg. Tvr. Franc. 4, 32 corporis. Mart. 1, 36). Oribas. eup. 4, 79 (78), 1 La absque -em (*v. p. 110, 76*).

b *variae*: Compvt. cod. Col. prol. 6 p. 232 prout est -s mea (Greg. M. moral. 5, 64 admittit). Leo M. serm. 9, 3 quantum suadet -s (Novell. Iust. 8 iusiur. p. 90, 10 q. -em habeo. Greg. M. epist. 5, 30 recipit. in quantum: *p. 110, 29 sq. et* Greg. M. moral. 1, 43 suppetit. quantum -is: Avell. p. 485, 10 *est.* Cassiod. gramm. VII 193, 10 fuit). Greg. Tvr. Iul. 34 basilicam, qualem -s eorum habuit. Dionys. Exig. vita Pachom. 46 quantacumque est virtus vobis atque -s. Conc. Tur. a. 567 (Corp. Christ. 148A) l. 204 ut -s habet (Greg. M. epist. 5, 27 exigit). Greg. M. epist. 5, 57 p. 361, 25 ut ... omni ei -e ... debeas concurrere.

2 *locutio praedicativa* -is est *sim.*: Zeno 1, 1, 4 (2, 3, 11 L.) cum -is humanae non sit fidei videre secreta (*item cum inf.*: Oros. apol. 19, 6 sperare. Verec. in cant. 8, 10 D. vovere votum. *inf. suppl.* Serv. Aen. 1, 601 ['grates persolvere ... non opis est nostrae'] opis: -is). Evagr. vita Anton. 84 nunquid suae -is arbitrabatur esse quod fecerat (*antea*: suae virtutis imperio). Oros. apol. 1, 1 -is non est neque praesumptionis meae ..., sed ... necessitatis, ut ego nunc videar. Sacr. Leon. 294 ut non -is humanae, sed doni probaretur esse divini (*sim.* Petr. Chrys. serm. 48, 3). Max. Tavr. hom. 77 p. 416C qui opera Christi non extraneae -is sed paternae credit esse virtutis. Prisc. gramm. III 252, 12 potest ... et hoc -is esse; ostendit enim se potuisse *eqs.* Cassiod. gramm. VII 193, 10 de b littera ... quantum -is fuit, sufficienter ... tractavimus (*Martyr. ibid.* quantum natura valuit).

II *significatur condicio (status sim.), qua quid fieri vel esse potest* (*huc vergunt quaedam sub IB allata nec non e. g. supra l. 11. 16*): **A** *vario usu*: 1 *absol.*: Ivl. Val. 1, 31 -e res caret, ... nomen ... olim posse mutari (*Hist. Alex. M. I p. 35, 5 Kr.* δύναται *tantum*). Ambr. fid. 2, 5, 41 si omnipotens est, quomodo de -e ambigit? (*ibid. iterum; resp. Matth. 26, 39 p. 106, 42*). hex. 2, 2, 4 imperat naturae, non -i obtemperat *deus*. Heges. 4, 15 p. 322, 23 non ... votorum species, sed -is ratio pensanda. Hier. virg. Mar. 19 possumus ... hac aestimatione -is contendere plures ... uxores habuisse Ioseph. Pelag. Aug. nat. et grat. 7, 8 de sola -e tractamus (*postea*: de posse et non posse). Ps. Avg. quaest. test. I 51 ambigenti Mariae de conceptu -em angelus praedicat. Salv. gub. 5, 38 secum, si -s pateretur, auferrent *agellos ac tabernacula sua* (Pomer. 3, 17, 2. Sigism. Alc. Avit. epist. 29 p. 59, 26 in quantum -s patitur aut libertas [*cf.* 47 p. 77, 1 vel cum -s permittit]). Prisc. gramm. III 247, 26 *modus subiunctivus* -em significat (248, 19. *cf.* 251, 9 demonstrare). 248, 17 'potui' -is verbum ... posuit. *al.*
2 *accedit gen.*: Zeno 1, 16, 7 (1, 2, 16 L.) impossibilium -em adserere. Ambr. epist. 16, 3 F. ut de ascendendi -e iam non dubites (*gerund. ut p. 112, 14*). Tract. Pelag. 5 p. 118 ut de -is vel inpossibilitatis eius *peccati* condicione facilius disputemus. Rvfin. apol. Orig. 6 p. 589C in quibus *praeceptis* vel ratio vel rei -s non admittit, *ut observentur* ([*gr.* ἄλογος ... ἢ ἀδύνατος]. Ps. Avg. serm. ed. Mai 41, 1. Cassian. c. Nest. 7, 3, 6 ea, quae in impossibilitatibus ... sita sint, in rerum -es ... mutare). Avg. serm. 9, 2, 2 -em mortis initium vitae facit. Orig. in Matth. ser. 49 p. 103, 5 -em ostendere scripturarum et veritatem. *al.*
B *in philosophia*: Chalc. comm. 107 quorum *saxorum* ... est naturalis -s, ut accedente artificio simulacrum fiat (*cf.* Boeth. herm. sec. 3, 9 p. 203, 5 *propositiones* sunt ... contingentes, quae ... aut in casu aut in libero arbitrio aut in -e naturae *sunt* [*ibid.* p. 209, 3]). *ibid.* quod ... sola -e et sine effectu videtur esse, minime est (*item opp.*: 222 p. 236, 7 quae olim fuerant in sola -e, perveniunt ad effectum. *ibid.* p. 237, 4 cum effectu et operatione [288]. Avg. gen. ad litt. 4, 1 p. 93, 22. *al.; cf.* Rvfin. Orig. in Rom. 8, 2 p. 1162C aliud est -em esse in aliquo, aliud efficaciam vel efficientiam, quod Graeci δύναμιν et ἐνέργειαν vocant). 222 corporis ... -e vitam habentis (*Aristot. anim. 412a28* δυνάμει). 286 ipsa ... -e, non natura immortalis est *silva* (*Aristot. phys. 192a27* κατὰ δύναμιν. *item opp.*: 320 ex natura sua). *al.* Avg. civ. 13, 22 p. 587, 3D. ut non nisi velint, -e, non necessitate vescantur *post resurrectionem.* gen. ad litt. 7, 7 p. 206, 25 an rationalis erat iam -e, nondum facultate *anima*? Boeth. herm. pr. 1, 9 p. 106, 14 hanc eveniendi vel non eveniendi -em 'utrumlibet' vocamus. 2, 13 p. 199, 8 omne de quo quaelibet -s praedicatur. *ibid.* p. 202, 1 -is ... divisio facienda est. herm. sec. 3, 9 p. 234, 9 si quis ... omnia necessitati subiecerit, ille naturam -is intercipit. 5, 12 p. 414, 1 huius ... non necessariae -is duae sunt aliae partes. 5, 13 p. 417, 5 quae *propositio* in -e est, ut possit non esse. *ibid.* p. 418, 4 quia -s posse esse aliquid promittit. *al.*
C *in arte rhetorica* (*v.* possibilis *IA1a*): Mar. Victorin. rhet. 1, 3 p. 168, 16 ut id non facerent ..., suberat -s (*ibid.* honestas, utilitas). 2, 57 p. 304 (*Cic. inv. 2, 170* possitne fieri) de -e dicit. Serv. Aen. 1, 65 rhetoricum est in omni petitione haec observare ..., ut sit -s. *ibid.* in hoc loco -s est (*affert 66* mulcere dedit fluctus). Clavd. Don. Aen. 2, 385 p. 200, 6 suadentis ... more subnectit ... -em faciendi. 6, 265 p. 545, 4 dat ... aliquam -em inducta similitudine. 9, 240 p. 219, 19 more suo Vergilius ante ipsius consilii cognitionem -em praemittit effectus.
III *metonymice significantur ipsae opes, divitiae* (*comparantur, bona spiritalia* Pomer.; *loci quidam nimirum aegre separantur a p. 110 16 sqq.*): Symm. epist. 9, 49 honestate et -e congruitas *sponsi et sponsae*. Ps. Orig. in Iob 1 p. 414A pro divitiis, pro -bus, pro substantia, pro facultatibus *Iob colit deum* (*in serie simili*: p. 417C. 418B. 440B -bus. *gen. inhaer. fortasse intellegas* p. 422B divitiarum -s ita semper est vertibilis, ut hodie sit hic, crastina vero alibi). Novell. Valent. 13, 1 de salinis ... tituli ... pro numero hominum et -e poscantur. Leo M. serm. 11, 2 ut ... fieret ex -e multorum ... collectio. Pomer. 3, 20, 3 sit illi, *qui caelo non terrae studet*, deus ... securitas firma, -s sana, sanitas incorrupta. Ioh. Med. (?) Ps. Chrysost. hom. I 903C quoties prosperitatem videt malorum ..., divitias paganorum, -es gentium. Fvlg. Rvsp. serm. dub. 2, 5 F. cui ... Christiano ... quantumlibet angusta domus vel -s non sufficiat propria? Frg. Bob. gramm. VII 542, 23 opes: -es.

possibiliter *v.* possibilis. *Adkin.*

***possideo (possīdo)**, -sēdī (-sīdī), -sessum, -ēre (-ere). [*vocis cum verbo* sedēre (sīdere) *compositae syllabam primam* pos- *e subst.* potis (*q. v.*) *ortam esse suspicantur; cf.* posse. *Sch.*] *scribitur* posi- (pose-) Decret. Paulli (cil I^2 614) 5 posedisent (*sed* 6 possidere). Elog. Scip. (ce 9, 2) -et. Sent. Minuc. (cil I^2 584) 13 -ent (*sim. passim ibid., sed* possiderent 3), *ceterum hic illic in codd., e. g. cod. V* Gaivs inst. 2, 52. *item litteris gr.* Gloss. iurispr. cod. Paris. gr. 1357A ποσιδέτις *et* πόσεσα. *notatur* p *in formulis iuris sollemnibus* Prob. litt. sing. gramm. *p. 113, 43,* Tab. cer. Dac. *p. 116, 53,* Tab. Albertini *p. 116, 55.* *de genere verbi*: -o *inter verba activa et* -or *inter passiva affert* Ps. Asper gramm. suppl. 50, 15. 20. *pro depon. usurpari videtur* Vita Abr. *p. 121, 52; dubites de* Oribas. syn. 5, 27, 1 Ab ut caliginem vel nebulam non aliquis -eatur (*gr.* ὅπως ... μὴ ἀχλὺν ἔχῃ τὰ ὄμματα, *La* patiantur caliginem oculi. *intellegasne acc. pro abl.?*); *vix huc pertinet titulus neglegentissime inscriptus* CIL VI 33981 *monumentum* e[v]os possederi d(e)bere. *de formis*: 1) *stirpis praes.*: *certe ad* -sīdo *spectant duo tantum loci,* Naev. carm. frg. 53 (57) -it *p. 117, 27 et* Lvcr. 1, 386 -at *p. 124, 59; de* Inscr. christ. Diehl 840 *v. p. 119, 38; vix recte restituitur* Phaedr. 3, 10, 37 -it (*Havet*; -eat *vel* -et *trad.*); *de formis ambiguis hic illic dubitare licet, sed certa ratione separari nequeunt, quod etiam* -ēre *vi ingressiva adhibetur (v. quae p. 113, 12 sqq. 117, 5 sqq. monuimus).* -sed- *exstat* CIL VI 33981 (*v. supra*). ? Inscr. christ. Diehl 840 (*v. p. 119, 38*). Pap. Tjäder 20, 32; *in codd.*: Sacr. Leon. 951 (= Gelas. 152 M.). Iord. Get. 291 (-id- *dett.*). Not. Tir. 37, 51; *cf. falsas var. l.* Cypr. hab. virg. 10 (*cod. S saec. VI/VII*). Hier. epist. 60, 11, 3 (*cod. Γ saec. VI*). Vvlg. exod. 9, 7 (*cod. G saec. VI/VII*). *al.* 2) *stirpis perf.* (*sive ad* -ēre *sive ad* -ere *pertinentis, v. supra*): *forma* -sid- *legitur* Itala gen. 47, 27 (Lugd., *ut etiam* deut. 30, 5 Ios. 12, 1). Ier. 16, 19 (Ps. Aug. spec. 44 *codd. opt.*). Chiron 16. Iord. Get. 169 (-sed- *dett.*). Not. Tir. 37, 52 (*ne de praes.* -it *cogites, cf. ibid. 57 sq.* fundit. fudit); *ceterum vix recte trad.* Gaivs inst. 2, 52. 61 (-ed- 2, 59. 4, 152). Firm. err. 16, 5 (-ed- 20, 5 *et* math. *passim*). Clavd. Don. Aen. 2, 755 p. 250, 6 (-ed- 1, 350 p. 76, 5 *et passim*); *cf. falsas var. l.* Germ. frg. 4, 125 Cypr. patient. 19 Tycon. reg. 4 p. 32, 15. *al.* *ind. perf.* -edet *et* -edeit Sent. Minuc. (cil I^2 584) 28. *de notione* (*generalia quaedam; ceterum v. p. 116, 42 sqq.*): Prisc. gramm. III 274, 14 quae per obtinentiam ... dicuntur: habeo, -o, teneo, contineo *eqs.* Synon. Cic. p. 439, 3 -et. tenet. cupit. utitur. fruitur. potitur. dominatur. p. 440, 3 pervicit ... -edit. obtinuit *eqs.* Gloss.L II Philox. po 101 -et: ἐπικρατεῖ, νέμεται, κέκτηται. Gloss. II 271, 33 διακατέχω: obtineo, -o, retineo, detento. II 356, 15 κτῶμαι: adipiscor, -o. Gloss.L I Ansil. po 544 -ere: conservare. *sim. al.* *legitur in formulis iuris antiquis, e. g. in*
[Zach]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Edicto praet., Decreto Paulli, *ceterum inde a* Naevio, Plavto; *deest e. g.* Verg. [*it. sept. vet.* posseer; *raet. occ.* possedair; *francog. vet. et med.* porseoir, posseoir; *prov. vet.* possezer; *cat.* posseir, possehir; *hisp.* poseer; *port.* possuir. *cf. M.-L. 6683. Wartburg IX 239a sqq. Corominas IV 189. Machado^2 III 1860. St.*] [*confunditur in codd. cum* posse *e. g.* Lvcr. 4, 314 Firm. math. 6, 17, 4 (*falsa var. l.* Tert. resurr. 45 p. 92, 9); *falsa var. l. pro* obsidere Cic. Sest. 84 Vvlg. I par. 20, 1 (*falso trad.* Cic. Balb. 5), -ssa *pro* passa Max. Tavr. serm. 22a, 1 M.]

i. q. (in potestate) habere, tenere sim. vel occupare, sumere, in potestatem redigere (de his notionibus v. quae ad I et II monuimus; vim causativam audacius postulat Greg. M. *p. 114, 48*):

I *praevalente respectu iuris.* *longe praevalet vis durativa; vis ingressiva intellegitur maxime in stirpe perf. act. ut* Rhet. Her. *infra l. 80,* Cic. *114, 69 al.* (*sed initium saepe accurate indicatur, e. g.* Ivlian. dig. 5, 1, 25 si ... emerit aut ... -ere coeperit [*v. Voc. Iurispr. Rom. I 773, 52 sqq.*]. 41, 3, 33, 1 quotiens quis ... lucri faciendi causa inciperet -ere [*al. ibid.* Pompon. dig. 41, 3, 32 pr. *et saepius*]) *et in p. p. p. ut e. g.* Venvl. dig. 47, 8, 6 quod vi -ssum raptumve sit. Gaivs dig. 41, 3, 38 neque vi -ssum neque furtivum -et. Vlp. dig. 42, 8, 6, 7 post bona -ssa; *rarius in formis stirpis praes. ut* Edict. praet. perpet. Vlp. dig. 42, 4, 7, 1 *latitantis* bona -eri vendique iubebo (*sim.* Gaivs dig. 3, 4, 1, 2 Vlp. dig. 42, 4, 7, 18. *al.*), Iavol. *p. 114, 60,* Itala *p. 115, 1; iuxta vim durativam:* Cels. dig. 41, 2, 18 pr. quod meo nomine -o, possum alieno nomine -ere: ... desino -ere et alium possessorem ministerio meo facio.

A *cum obi.* (*hic illic e contextu supplendo; pro acc. ponitur structura partitiva l. 48*): 1 *usu communi dicitur -ere sive is, qui rem corporaliter tenet, sc. proprietate non considerata vel examinata, sive sensu magis technico is, qui iusta causa vel secundum interdicta praetoris rem tenet (ad rem v. e. g. Kaser, Eigentum und Besitz^2, 1956, passim, Kunkel, Civilis und naturalis possessio, Symbolae Friburgenses in hon. O. Lenel, 1935, 40 sqq.; cf. etiam differentias in appendice ad I collectas*): a *generalia et indefinita:* α bona: Plavt. Poen. 1081 aequomst habere hunc *filium* b., quae -edit pater. Lex Bant. (cil I^2 582) 11 b. eius poplice -eantur facito (Lex repetund. [cil I^2 583] 57 Cic. Phil. 11, 15 fam. 13, 37. *cf.* Liv. 38, 60, 8 in bona ... -ssum p. quaestores praetor misit). Lex agr. (cil I^2 585) 91 utei bona ... agrumque ... haberent ⟨-erent fruerentur⟩. Cic. Quinct. 25 ut ex edicto b. -ere liceat (30 ex formula: ... 'quoius ex edicto praetoris b. dies xxx -ssa sint'. 31. *al. ibid.* Lex Iul. *et* Prob. litt. sing. *v. infra*). 67 neque proscriptis neque -ssis bonis (Lex Rubr. [cil I^2 592] 2, 46 -eri proscreibeive veneireque [51. Prob. litt. sing. gramm. IV 275 b(ona) e(x) e(dicto) p(ossideri) p(roscribi) v(enirique) i(ubebo)]. Lex Iul. munic. [cil I^2 593] 117 ex edicto. Gaivs inst. 3, 79 per dies continuos xxx. *al.*). S. Rosc. 30 adempta, -ssa, direpta. de orat. 2, 283 sine testamento. leg. 2, 48 qui de bonis ... usu ceperit plurimum -endo. *et saepe.* *pro obi. ponitur* de *cum abl.*: Cypr. epist. 66, 4 (*formula proscriptionis*) si quis tenet -et de bonis Caecili Cypriani. β *varia:* Ter. Andr. 810 quae illius *Chrysidis* fuere -et *Glycerium.* Haut. 969 satius est quam te ipso herede haec -ere Bacchidem. Cic. Quinct. 85 (Iul. Sev. rhet. 16) si bona ... -res, -ere omnia eo iure deberes ([*nisi suppleas* bona]. S. Rosc. 108 cum Chrysogono communiter. Mil. 89 oppressisset o., -ret, teneret. *al.*). S. Rosc. 15 patrimonium domestici praedones vi ereptum -ent (32 Val. Max. 1, 8 ext. 17 Sen. epist. 87, 16. Cod. Theod. 10, 10, 3 -ssa p. deferre. *al.*). Verr. II 1, 125 Ligus hereditatem adiit; -edit ... sine ulla controversia (Iavol. dig. 29, 2, 60 [*e Labeone*] bonorum possessionem ab intestato petit et ita h. -edit. 29, 4, 11 lege. Nerat. dig. 36, 3, 13. *et saepe*). leg. agr. 3, 11 'quae data, donata, concessa, vendita ..., -ssa'; hoc tribunus plebis promulgare ausus est, ut, quod quisque ... -ret, id eo iure teneret *eqs.* Phil. 2, 96. Ov. trist. 4, 4, 46 nec mihi detractas -et alter opes (*i. bona mea publicata non sunt*). Liv. 24, 25, 3 cum ... hereditatem regni creverit et, quae procurator tenuerat, pro domino -erit. Sen. contr. 9, 5, 16 *paternas tabulas* aut totas -ere debet aut totas perdere *filia.* Phaedr. 4, 5, 10 *inter filias* fortunam ... distribuat ... tali modo: ni data -eant aut fruantur (*de eadem re ibid.* 15. 45). Qvint. inst. 5, 10, 115 quia bello parta ... vi -eantur. *al.* Iavol. dig. 41, 2, 23, 1 etiamsi nemo medio tempore res eorum *captivorum* -erit (41, 3, 23 pr. singulas. Cels. dig. 5, 3, 45. Ivlian. dig. 41, 4, 7, 7 *furtivam. al.*). *sim. saepius.*

b *-entur immobilia:* α *varia, sc. fundus, domus sim.:* Edict. praet. (Fest. p. 233; *ad aedes adhibetur* Vlp. dig. 43, 17, 1 pr.) uti nunc -etis eum fundum quo de agitur, quod nec vi nec clam nec precario alter ab altero -etis, ita (quominus ita *Vlp.*) -eatis, adversus ea vim fieri veto (Edict. praet. [Cic. Tull. 44; *cf.* Caecin. 91 sq. Gaivs inst. 4, 154 Inst. Iust. 4, 15, 6] unde tu ... illum ... vi deiecisti ..., cum ille -ret ..., quod nec vi *eqs.* -ret [*aliter affert Vlp. dig. 43, 16, 1 pr.* quaeque ille tunc ibi habuit]. Lex agr. [cil I^2 585] 18). Decret. Paulli (cil I^2 614) 5 sq. oppidum (*v. sub β et cf.* Liv. 39, 25, 4 *infra*). Rhet. Her. 4, 29, 40 cum constet istum fundum nostrum fuisse, ostendas te aut vacuum -isse aut usu tuum fecisse *eqs.* (*ibid.* cum ego adessem, -ere non potuisti. Cic. leg. agr. 3, 14 quos nunc cum aliquo metu tenet, sine ulla cura -bit. *al. in oratt.* Att. 14, 6, 1. Labeo dig. 6, 1, 78 alienum. *et saepe. adde* Edict. praet. *l. 72*). Lex Anton. de Term. (cil I^2 589) 1, 31 quod ... earum rerum, *sc. agrorum, locorum, aedificiorum,* ... antea habuerunt, -erunt, usei fructeive sunt ... ieis ea omnia (35) habere, -ere, uutei frueique liceto (*sim. al. ibid.*). Cic. Quinct. 85 (Iul. Sev. rhet. 16) praedium, non bona ... alterius (*ibid. iterum.* Flacc. 79 -ssa per vim. *al.* Gaivs dig. 41, 1, 7, 3. 5. *et saepius*). 51 hanc fiduciam, *sc. fundum,* commissam tibi dicis; tenes hodie ac -es. 90 *saltum* per vim (Catvll. 115, 4 qui ... tot bona -eat, prata, arva, ... silvas saltusque paludesque. Papin. dig. 41, 2, 46. Pavl. dig. 41, 2, 3, 11 saltus ... animo -emus, quamvis certis temporibus eos relinquamus). Att. 14, 21, 3 Neapolitanum. *al.* Lex Iul. munic. (cil I^2 593) 71 *ne quis* ea loca *publica urbis* porticumve quam -eto (*cf.* Pavl. dig. 41, 2, 1, 22 forum ... et basilicam hisque similia non -ent *municipes,* sed promiscue his utuntur). S. C. Frontin. aq. 108 quoad idem domini -rent id solum (Liv. 26, 11, 7. Vlp. dig. 43, 17, 3, 5 [*e Cassio*]. *al.*). Liv. 39, 25, 4 Philippopolis, Tricca ... et cetera ... oppida, utrum, Thessalorum iuris cum ⟨essent⟩, vi ademptae -ssaeque ab Aetolis forent (*cf. l. 30; item respiciuntur bello parta e. g.* Cvrt. 4, 1, 27 cum ... id quemque, quod occupasset, habiturum arbitraretur *Amyntas* velut certo iure -ssum). Val. Max. 7, 7, 1 avitos ... lares. Proc. dig. 18, 1, 69 *lacum.* Iavol. dig. 41, 2, 23 pr. aedes (*cf.* Pompon. dig. 41, 3, 30, 1 [*e Labeone*] aedificium. Scaev. dig. 19, 1, 52, 3 domus. *sim. al.; v. etiam l. 113, 71. 84*). CIL VI 10238 b (*saec. I ex.*) *monimenti* ambitum ita, ut vivi -edimus, posterique nostri -eant (*item respiciuntur sepulcra:* 25250 cepotafiu(m) ... filia mea -bet sine controversia. 33981. X 2438 monumentum. XIV 4820 -ent hoc monimentu(m) pro parte semissa. *al.*). *et saepe.* *iocose vel in imagine:* Cic. rep. 1, 20 nisi forte Manilius interdictum aliquod inter duos soles, *qui visi sunt,* putat esse componendum, ut ita caelum -eant, ut uterque -erit (*cf. p. 113, 71*). Tert. praescr. 37 l. 16 (*9 sq.* nullum ius capiunt christianarum litterarum *haeretici*) quid hic, ceteri *haeretici,* ... pascitis? mea est possessio, olim -eo, prior -eo. β ager (*item* iugera agri, pars agri *sim.*): Decret. Paulli (cil I^2 614) 5 sq. agrum oppidumqu(e), quod ea tempestate -isent, item -ere habereque iousit. Sent. Minuc. (cil I^2 584) 3 qua lege agrum -rent et qua fineis fierent dixerunt. 13 agri poplici quod Langenses -ent (38 in a. p., quem ... -ent. Cic. leg. agr. 2, 68 Att. 2, 15, 4. Liv. 2, 41, 2 -eri a privatis. 4, 51, 5 per iniuriam. 6, 14, 11. *al.*). *et passim ibid.* Lex agr. (cil I^2 585) 14 *si quis* agri iugra non amplius xxx -bit habebitve (Cic. Phil. 3, 22 duo milia i. immunia. Liv. 6, 35, 5 ne quis plus quam quingenta i. agri -ret [*respicitur lex Licinii Stolonis ut:* 7, 16, 9 Val. Max. 8, 6, 3. *al.*]. Val. Max. 4, 4, 7. *et al.*). 83 ⟨que⟩m agrum locum ceivis Romanus ex h(ac) l(ege) -bit. *et saepe in eadem lege.* Cic. Tull. 16 est in eo agro centuria ..., quae semper M. Tulli fuit, quam etiam pater pos⟨sederat⟩. Verr. II 3, 28 agri glaebam (3, 109). 3, 108 agri Aetnensis multo maximam partem. leg. agr. 2, 57 qui agrum Recentoricum -ent, vetustate possessionis se, non iure ... defendunt. 3, 14 *agros* habet incertos et nullo iure -ssos. off. 2, 79 ut agrum multis annis ... ante -ssum ... qui ... habuit amittat. *al.* Varro ling. 5, 36. *et passim.* *nimis acute explicatur vi causativa:* Greg. M. moral. 9, 58 (*ad* Vvlg. act. 1, 18 Iuda -edit agrum de mercede iniquitatis) '-edit' dictum est '-ere fecit', *quia Pharisaei emerunt agrum* (*Matth. 27, 7*).

c *-entur mobilia et animantia:* α *res variae:* Rhet. Her. 1, 11, 19 *navem* illam aegrotus, *qui in tempestate fugere non potuit,* -edit; navem petit ille, cuius fuerat. Sen. benef. 6, 4, 5 argentum, quod non emeras, -es. Petron. 14, 6 nostra esse spolia, *sc. tunicam,* quae illi -rent. Proc. dig. 23, 3, 67 si vir eam (*sc. ancillae*) pecuniam pro suo -endo usucepit (*ibid.* eam. Qvint. decl. 332 p. 309, 13 Plin. paneg. 40, 1 Pompon. dig. 35, 1, 110 Papin. dig. 41, 2, 44 pr. *al.*). Iavol. dig. 41, 2, 24 peculium, quod servus civiliter quidem -ere non posset, sed naturaliter tenet, dominus creditur -ere (Papin. dig. 49, 17, 17, 1. 50, 1, 17, 2 castrense. *al.*). 41, 3, 23, 2 si ... demolita domus est, ex integro res mobiles -endae sunt, ut ... usucapiantur (Cod. Iust. 9, 32, 4, 1 [*a. 242*]. *al.*). Pompon. dig. 10, 4, 15 (*e Labeone*) *thesaurum* (Pavl. dig. 41, 2, 3, 3). 41, 3, 30, 1 et aurum et gemmam -eri et usucapi. Gaivs dig. 41, 1, 5, 3 favos ... sine furto quilibet -ere potest. *al.* β *animalia:* Cic. inv. 1, 84 *equum* hereditate (Gell. 3, 9, 3 haberet, ... -retque. Vlp. dig. 50, 13, 2). Scaev. dig. 26, 7, 56 heres ... animalia annis plurimis -edit. Pavl. dig. 41, 2, 3, 14 pisces, quos in piscinas coiecerimus, a nobis -eri, sed eos pisces, qui in stagno sint, ... a nobis non -eri *eqs.* (*sim. ibid.* 15 aves. 16 columbas ..., apes). γ *servi, captivi, coloni sim.:* Cic. Quinct. 89 ex quibus *servis* iste -erit neminem, ne attigerit quidem (Sen. contr. 10, 5, 15 servus ... est meus, quem ego belli iure ⟨-eo⟩ [*si recte supplevit Bursian*]. Afric. dig. 9, 4, 28 alienum. 12, 1, 23 [*ex Iuliano*] si eum servum, qui tibi legatus sit, quasi mihi legatum -erim et vendiderim. *al.*). Flacc. 80 mancipia (Scaev. dig. 41, 9, 3). Tab. cer. Herculan. 59 (Parola del pass. 9, 1954, 55) haber⟨e⟩ -ereque recte liceat *hominem* (61 [*ibid.* p. 56]. Ivlian. dig. 41, 3, 35 homo ... ab herede numquam -ssus). 65 (*ibid.* p. 64) puellam N⟨a⟩idem suam suique ⟨man⟩cipi esse seque -ere. Iavol. dig. 41, 2, 23, 1 *non* possunt videri aliquid -ere *captivi,* cum ipsi ab alio -eantur. Tab. cer. Dac. 7 (cil III p. 941) int. 10 uti frui habere -ereq(ue) *puerum* recte liceat (*eadem formula* 9 [*ibid.* p. 959] ext. 9 *mulierem. vocem q. e.* -ere *non exhibet formula stipulationis prisca apud Varronem rust. 2, 2, 6*). Pompon. dig. 41, 10, 4 pr. *ex ancilla natum.* Gaivs dig. 41, 2, 15 fugitivum. Vlp. dig. 41, 2, 4 si filius ab alio tamquam servus -eatur (Pavl. dig. 9, 2, 33 pr. [*sim.* 35, 2, 63 pr.] f. naturalem. *ibid.* f. alienum). Pavl. dig. 6, 1, 27, 5

[Züch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

puerum. Itala gen. 47, 19 (Lugd.; *Aegyptii esurientes ad Ioseph*) -e nos et terram nostram pro panibus (*gr.* κτῆσαι, *Vulg.* eme). *al.* Cod. Theod. 4, 24 (23), 1 coloni, quos bona fide quisque -edit (5, 16 [18], 1 pr.). *al.*

2 *usu laxiore adhibetur ad obi., quae sensu strictiore -eri non possunt* (*v. maxime* Ivlian. *et* Pavl. *sub a*, Iavol. *sub b*, Pavl. *sub c; cf. et p. 114, 10 sq.*): a *iura, usus fructus, actio sim.*: Cic. Q. Rosc. 32 suam quisque partem iuris -eat et persequatur (Sen. Herc. f. 337 vetera patriae iura . . . domus. Vlp. dig. 8, 4, 2 *aquae tollendae*. Pavl. dig. 41, 3, 4, 26 *non* -eri intellegitur i. incorporale *viae utendae*. Cod. Theod. 5, 12, 32 [3], 1 aut ex successione aut *eqs. al.*). Scaev. dig. 5, 3, 58 fructus . . . ex ea *hereditate* -edit (*var. l.* percepit. *cf.* Vlp. dig. 8, 5, 10 pr. usum *aquae ducendae*. 43, 3, 1, 8 movet, quod neque usus fructus neque usus -etur, sed magis tenetur [Porph. Hor. epist. 2, 2, 158 nihil praeter u. f. Cod. Iust. 6, 61, 6, 1a. 2c]). Ivlian. dig. 8, 2, 32, 1 natura . . . servitutium ea est, ut -eri non possint, sed intellegatur possessionem earum habere, qui aedes -et. Cod. Iust. 5, 12, 30, 1 hypothecariam *sc. actionem*. 7, 7, 1, 3 dominium servi. b *homines liberi* (*de uxore v.* Ter. *sub B1; cf. etiam p. 123, 76. 80*): Iavol. dig. 41, 2, 23, 2 quaero, si vinxero liberum hominem ita, ut eum -eam, an omnia, quae is -bat, ego -eam per illum; respondit: si vinxeris hominem liberum, eum te -ere non puto; . . . neque enim rerum natura recipit, ut per eum aliquid -ere possimus, quem civiliter in mea potestate non habeo (*sim.* Gaivs inst. 2, 95 quos neque iuri nostro subiectos habemus neque bona fide -emus. *adde locos sub c allatos*). Gaivs inst. 2, 86 adquiritur . . . nobis . . . etiam per homines liberos et servos alienos, quos bona fide -emus (*de eadem re* 2, 92). Mod. dig. 41, 1, 54, 4. c *loca sacra vel religiosa*: Pavl. dig. 41, 2, 30, 1 locum religiosum aut sacrum non possumus -ere, etsi contemnamus religionem et pro privato eum teneamus, sicut hominem liberum. Inst. Iust. 2, 6, 1 usucapio *non* . . . procedit. . . . si quis liberum hominem vel rem sacram vel religiosam . . . -eat.

B *sine obi.* (*locos ubi facilius suppletur v. sub A; cf. IIA1d*):
1 *vario usu*: Ter. Andr. 949 de uxore, ita ut -edi, nihil mutat Chremes *socer*? :: causa optumast (*alludi videtur ad interdictum p. 113, 72; cf. Eun. 319* hanc . . . mihi vel vi vel clam vel precario fac tradas). Cic. Quinct. 36 nego *Naevium* ex edicto -ere potuisse, nego -isse (73. 83. 84 quin, si longe aliter -edit, quam praetor edixit, iste ex e. non -ederit. 89). 85 praetor . . . palam dicit: ita -eto ut tecum simul -eat Quinctius *eqs.* 85 (Iul. Sev. rhet. 16) quid est . . . -ere? nimirum in possessione esse earum rerum, quae possunt eo tempore -eri (*at v. p. 116, 76*). *al. ibid.* Tull. 45 vel non -isse eum . . ., vel vi ab se -isse *e qs.* Verr. II 3, 27. Caecin. 35 numquid magis -bis, *si iniuriarum actione viceris*? 90 eum deici posse, qui tum -eat; qui non -eat, nullo modo posse. 94 Caesenniam -isse propter usum fructum non negas. *al. ibid.* Fest. p. 233 (*contextu incerto*) qui dicit se -ere. Qvint. inst. 7, 5, 3 etiam si non proprietatis est quaestio, sed tantum possessionis, tamen non solum -isse nos, sed etiam nostrum -isse docere oportebit. decl. 249 p. 22, 4 neque eum, qui fructus non percepit, negaveris -isse. Frontin. aq. 109, 5. Frontin. (?) grom. p. 23, 5 condicio -endi (*al. ibid.*). Tac. ann. 6, 16, 1 qua *lege* de modo credendi -endique intra Italiam cavetur. Pompon. dig. 41, 10, 4 pr. tum . . . clam -isse videberis, neque idem et pro suo et clam -ere potest. Fronto p. 12, 11 v. d. H. ut malit . . . remanere in Asia et -ere (*cf. p. 11, 20* in possessione remanebunt). Vlp. dig. 42, 4, 5, 1 si defendi coeperit pupillus vel pupilla, desinet -eri (-ere *F man. pr.; pass. impers. ut* Pavl. dig. 41, 2, 3, 22 ut -eatur aut bona fide aut non bona fide). *al.*

2 *part. praes.* -ens *pro subst. fere i. q. possessor* (*cf. etiam p. 125, 18*): a *vario usu*: Flor. epit. 3, 13, 7 reduci plebs in agros unde poterat sine -entium eversione? Nerat. dig. 41, 10, 5, 1 ut . . . error -entis usucapioni non obstet. Ivlian. dig. 43, 33, 1, 1 -entis condicio melior erit (*cf.* Vlp. dig. 6, 2, 9, 4 *ut* melior causa sit -entis quam petentis. 20, 1, 10. *sim. al.*). Pompon. dig. 41, 3, 24 pr. ubi lex inhibet usucapionem, bona fides -enti nihil prodest. 41, 6, 3 (*e Trebat.*). Tryph. dig. 32, 38, 5 (*in nota ad Scaev.*) non -entis persona . . . respicienda est, sed emptorum (Vlp. dig. 8, 4, 13 pr. *v.* Cod. Iust. *sub b*). Vlp. dig. 20, 1, 10. 43, 17, 1, 4. Pavl. dig. 41, 2, 1, 20 ut neque is -eat, cui res tradita sit, quia non habeat animum -entis. *al.* b *respicitur potius is, quocum agitur, reus* (*v.* possessor *sub IIB; huc vergit l. 58 sq.*): Cod. Theod. 2, 5, 1, 1 *ut* -entum (-ium *var. l.*) astutia comprimatur (*pr.* litigatores, Interpr. ille qui -et). 2, 7, 2, 1 defensio -entium (*Cod. Iust. 2, 52, 6, 1* rei). 9, 10, 1 ex -entis parte vel ex eius, qui possessionem temerare temptaverit (*Interpr.* ab utraque parte). 10, 13, 1 si quispiam alienae substantiae petitor . . . in longum protrahere coeperit -entem. Cod. Iust. 7, 33, 12 pr. personae tam petentis quam -entis (*item* 1). *al.*

appendix *ad I*: 1 *iuncturae potiores fere rationem vel causam sim. -endi illustrantes* (*dedimus fere initia; ceterum v. Voc. Iurispr. Rom. sub singulis vocibus*): a *abl. nudo*: Edict. praet. (Fest. p. 233 *al.*) nec vi nec clam nec precario (*al., v. etiam p. 113, 72 sqq.*). Sent. Minuc (CIL I² 584) 3 qua lege (Iavol. dig. 29, 4, 11 Scaev. dig. 32, 38, 5 ea l. et condicione. *al.*). Cic. inv. 1, 84 hereditate. Quinct. 85 (Iul. Sev. rhet. 16) eo iure (Caecin. 94 eodem. leg. agr. 3, 14 nullo. Sen. contr. 10, 5, 15 belli [*si recte suppletur*]. Sen. epist. 117, 15 Cvrt. 4, 1, 27. *et passim.*) fam. 13, 37 alieno nomine (Cels. dig. 41, 2, 18 pr. meo. Ivlian. dig. 49, 15, 22, 3 peculiari. *et saepe*). Iavol. dig. 41, 2, 24 vi (*saepe, adde* Edict. *supra et fortasse* Liv. *p. 114, 15. cf.* Gloss. iurispr. cod. Paris. gr. 1357^A βι ποσεσα· τὰ κατὰ δυναστείαν ἀφαιρεθέντα. ceterum *v. e. g. p. 122, 60. 123, 55*). Ivlian. dig. 41, 3, 33, 1 bona fide (*al. cf.* mala fide: Gaivs dig. 9, 4, 13. *al.*). Pompon. dig. 41, 2, 25, 2 animo (*al.*). 43, 26, 15, 4 corpore (*al.*). *sim. al.*

b *praepos.*: α *variis*: Edict. praet. (Fest. p. 233 *al.*) ab altero (Cic. Tull. 45 ab se [Caecin. 92]. Nerat. dig. 36, 3, 13 ab intestato [*saepe*]. *sim. al.*). Cic. Flacc. 79 per vim (*al.; dubites de* Cic. Quinct. 90 *saltum* per vim expulso socio -edit. *cf.* Liv. 4, 51, 5 per iniuriam. *iungitur cum hominibus*: Iavol. dig. 41, 2, 23, 2 per illum, *hominem vinctum*. Pompon. dig. 41, 2, 25, 1 per colonos *eqs. al.*). Phil. 5, 33 contra legem Iuliam (fam. 13, 37). Ivlian. dig. 43, 26, 19 pr. in solidum (*al.*). Gaivs dig. 41, 1, 5, 3 sine furto (inst. 3, 201. *cf.* Gaivs dig. 42, 5, 13 sine controversia [CIL VI 25250. *al.*]. *sim. al.*). *al.* β ex: Lex agr. (CIL I² 585) 83 ex h(ac) l(ege) (Cic. Att. 2, 18, 2 aliter . . . atque ut ex legibus Iuliis. *cf.* ex edicto: *p. 113, 39. 115, 35*). Ivlian. dig. 41, 3, 33 pr. ex ea causa (*saepe*). Pompon. dig. 26, 7, 61 (*ex Aristone*) ex hereditate (*al.*). Pavl. dig. 11, 1, 20, 1 quota ex parte (*ibid.* minore ex parte). *al.* γ pro: Liv. 24, 25, 3 pro domino (Marcian. dig. 30, 114, 12. *cf.* Edict. praet. [Vlp. dig. 43, 2, 1 pr.] pro herede [*saepe*]. *ibid.* pro possessore [Ivlian. dig. 41, 3, 33, 1 Pompon. dig. 35, 1, 110 Venvl. dig. 43, 26, 22 pr. *al.*]. Ivlian. dig. 41, 3, 33, 1 pro emptore [*al.*]). Proc. dig. 23, 3, 67 pro suo (*al.; cf.* Pompon. dig. 41, 10, 3 pro meo [Vlp. dig. 41, 10, 1, 1]. Pavl. dig. 41, 3, 13 pr. pro alieno. *sim. al.*). Pompon. dig. 41, 2, 26 pro indiviso (Vlp. dig. 43, 17, 17. *cf. p. 120, 20 et* Pavl. dig. 6, 1, 8 pro diviso). *al.*

c *adv.*: Edict. praet. (Fest. p. 233 *al.*) uti -etis (*sic saepe in afferendo interdicto, v. vol. VII 1, 2177, 77 sqq.; ceterum e. g.* Scaev. dig. 19, 1, 52, 3. *cf.* Gloss. iurispr. cod. Paris. gr. 1357^A οὐτ ποσιδέτις· διὰ ὑπόστασίν τινα ἐπὶ τῶν ἀκινήτων ἐγγυμναζομένων [*i. immobilium, de quibus contenditur?*]). *ibid.* ita (Cic. Quinct. 85 Iavol. dig. 29, 2, 60. *al.*). Lex Bant. (CIL I² 582) 11 poplice (*v. p. 113, 35. ceterum* Qvint. decl. 260 p. 62, 23. *al.*). Cic. Quinct. 64 recte (Pavl. dig. 41, 2, 32, 2). S. Rosc. 108 communiter (Novell. Theod. 22, 2, 2). Iavol. dig. 41, 2, 24 civiliter (*al.*). Cels. dig. 8, 6, 12 iuste (*al.; cf.* Pavl. dig. 41, 2, 3, 5 iniuste). 43, 26, 12 pr. precario (Ivlian. dig. 41, 3, 33, 6. 44, 7, 16. *al., v. etiam p. 113, 72*). Pompon. dig. 41, 10, 4 pr. clam (*al., v. etiam p. 113, 72*). Venvl. dig. 43, 26, 22, 1 (*e Labeone*) naturaliter (*al.*). *al.*

d *dat. commodi*: Labeo dig. 19, 2, 60, 1 domino (Cod. Iust. 7, 30, 1 *a. 226*). Scaev. dig. 32, 38, 5 sibi . . . habere, -ere ([*si recte ad utrumque verbum refertur*]. Papin. dig. 41, 3, 44, 7. Vlp. dig. 36, 4, 5, 2 s., non alii. *ibid.* non s., sed omnibus. *al.*). *sim. al.*

2 *notabiliora quaedam ad illustrandam rationem quae intercedit inter -eo et voces affines*: a *iuxta ponuntur* (*cum copula vel per asyndeton; voces videntur potius distingui quam pro syn. poni*): habere: Decret. Paulli (CIL I² 614) 6 -ere habereque. Lex agr. (CIL I² 585) 11 oetantur (*i.* u-) fruantur habeant po⟨ssideantque⟩ (Lex Anton. de Term. [CIL I² 589] 1, 18. 26. 31. 35. Tab. cer. Herculan. 61 [Parola del pass. 9, 1954, 56] *si recte suppl.*; Tab. cer. Dac. *p. 114, 79. al.; omittitur* uti: Lex agr. *l. c.* 32. 40. *al.*). 14 habebitve. Lex Anton. de Term. (CIL I² 589) 23. Cic. Verr. II 2, 61 et sibi habere (Cod. Theod. 8, 18, 7, 1). Lex Vrson. (CIL I² 594) 79, 3 sqq. (*quater*). Liv. 26, 11, 7. Tab. cer. Herculan. 59 (Parola del pass. 9, 1954, 55) -ereque. Tab. cer. Dac. 8 (CIL III p. 947) ext. 19 h. -ere usuque capere (*eadem* int. 9 *litteris singularibus*). Gell. 3, 9, 3. Florent. dig. 46, 4, 18, 1 (*ex Aquilio*) habes, tenes, -es (Tab. Albertini 3, 36. *et passim ibid. fere litteris singularibus* [*v. indicem ed. p. 338 sq.*]. Pap. Tjäder 20, 32. *cf. p. 118, 38. 122, 42*). *al.* *varia*: Sent. Minuc. (CIL I² 584) 24 fruique (30 Lex Hadr. [CIL VIII 26416] II 7. *cf. l. 46*). 29 colereque (Cic. leg. agr. 2, 84. *cf. p. 123, 42*). Cic. Quinct. 89 quae teneri et -eri possunt (Flacc. 51. Cypr. epist. 66, 4 [*verba proscriptionis*]. *cf. l. 55. p. 123, 41. 76*). Verr. II 2, 46 omnia utenda ac -enda tradere. Tab. cer. Herculan. 65 *v. p. 114, 77.* b *manifestius distinguuntur*: Ter. Andr. 810 quae illius fuere, -et (Rhet. Her. 4, 29. 40 Liv. 39, 25, 4 Petron. 14, 6. Nerat. 41, 10, 5, 1 quod quis, cum suum esse existimaret, -erit. Pompon. dig. 41, 1, 21, 1 si rem meam -eas et eam velim tuam esse. Afric. dig. 44, 1, 18. *sim. al.*). Iavol. dig. 41, 2, 24 quod servus civiliter quidem -ere non posset, sed naturaliter tenet (Papin. dig. 41, 2, 49, 1. Vlp. 10, 4, 5, 1 [*e Iuliano*]. 45, 1, 38, 8. *al.*). Ivlian. dig. 10, 3, 5 si iussi sumus . . . aedes -ere et ex hoc dominium earum nancisceremus (Pompon. dig. 50, 16, 181 quas *res* iure aliquo -eamus, quamvis non sint nostri dominii. Afric. 39, 2, 44, 1 -endo d. cepit [Vlp. dig. 39, 2, 15, 26 Pavl. dig. 39, 2, 18, 15]). Pompon. dig. 42, 4, 12 *cum praetor* ventris nomine in possessionem nos mittit, non -emus, sed magis custodiam rerum . . . nobis concedit (Vlp. dig. 39, 2, 15, 21 non . . . statim ubi misit praetor in possessionem etiam -ere iubet. 39, 2, 15, 26. 41, 2, 10, 1 [*e Pompon.*] aliud est . . . -ere, longe aliud in possessione esse: denique rei servandae causa . . . non -ent, sed sunt in possessione custodiae causa. *sed pro syn. habet* Cic. *p. 115, 38*). Venvl. dig. 41, 2, 52 pr. neque impediri possessionem, si alius fruatur, neque alterius fructum amputari, si alter -eat (*cf.* Gaivs dig. 41, 1, 10, 5 *usufructuarius* non -et, sed habet ius utendi fruendi. *sim. distinguunt*: Vlp. dig. 10, 4, 5, 1. 43, 26, 2, 3. *al.*). Scaev. dig. 33, 2, 36 pr. cum nepotes . . . *fundum diu* -erint, an eum fundum sibi adquisierint (Vlp. dig. 8, 4, 2 Pavl. dig. 41, 2, 1, 15 Mod. dig. 41, 1, 53). Char. gramm. p. 394, 1 sqq. B. habere potest etiam

[Zäch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fur . . .; -et nemo, nisi qui aut relictae aut donatae rei aut emptae dominus est; ita in habente onus, in -ente usus est. *al.*

II *respectu iuris minus vigente vel prorsus evanido (cf. etiam imagines p. 114, 24; exempla quaedam, maxime sub A1b et c, etiam ad I referri posse vix negaverimus). vis habendi sim. praevalet nimirum in formis stirpis praes., sed non desunt quae ad vim occupandi, sumendi referas: v. praeter formas ad* -sīdo *pertinentes* (NAEV. *sub A1a et* LVCR. 1, 386 *sub B2a*) *locos p. 122, 82 sqq. allatos, ceterum e. g. imperat.* -e MART. 8, 44, 9 *p. 122, 38* VVLG. Ier. 13, 1 *p. 120, 24 al. nec non versiones verborum gr.* κληρονομέω *p. 121, 81 et* κτάομαι *p. 118, 53. 67. 120, 1 et al. in formis stirpis perf. rarior est vis durativa (cf. e. g.* VARRO *et* CIC. *p. 123, 18 sq.,* VAL. MAX. 9, 4, 3, COLVM. 3, 9, 2 multis temporibus [*item indicatur quam diu e. g.* MART. 9, 67, 1 IVST. 9, 1, 3 CE 1968, 6] *et al.*), *praevalet vis ingressiva (v. e. g. quae collegimus p. 122, 58 sqq.), saepe tamen ita, ut significetur status actione capiendi effectus: cf. perf. iuxta praes.* CIC. de orat. 1, 218 top. 55 LVCR. 1, 966. 4, 314. 5, 202. 6, 1050 SALL. Iug. 16, 5 OV. met. 1, 355 *al., plusquamperf. iuxta (im)perf.* SALL. Iug. 48, 3 OV. met. 2, 739 STAT. Theb. 9, 494. *al.*

A *vi plena (sc. vigente notione proprietatis, dominii sim.):* 1 *generatim:* a *-entur animantes (item animus eiusve qualitates nec non partes corporis [sed v. etiam p. 120, 14. 52 sqq.]. animalia v. sub c praeter l. 46. 51 sqq. p. 118, 20):* α *rebus (in structura passiva hic illic subintellegendis ut e. g. l. 34 sqq.; p. p. p. pro nomine l. 40. 55):* ① *quibuslibet (sc. respiciuntur homines statu quodam affecti, potestati cuidam subiecti):* Ⓐ *affectionibus animi, vitiis (cf. et p. 124, 1):* NAEV. carm. frg. 53 (57) metūs tumultus pectora -idit (-et *var. l. contra metrum; vix de perf. cogites coll. p. 112, 70*). SALL. Catil. 51, 3 si libido -et *ingenium* (POMER. 3, 8, 1 ARATOR act. 2, 349). VAL. MAX. 9, 4, 3 avaritia . . . praecordia -edit (CLAVD. DON. Aen. 1, 350 p. 76, 5. *al.; cf.* FIRM. math. 6, 31, 64 avaritiae vitio). SEN. dial. 3, 1, 3 quos ira -edit. 7, 4, 4 quam malam . . . servitutem serviturus sit, quem voluptates doloresque . . . alternis -bunt. epist. 95, 37. PLIN. epist. 9, 30, 4 invasit homines habendi cupido, ut -eri magis quam -ere videantur (*structura simili [cf. infra l. 68; an hos locos ibi potius inseras?]*: CYPR. laps. 12 quomodo caelum petunt . . ., qui terrenis cupiditatibus degravantur? -ere se credunt, qui potius -entur, census sui servi . . . *et* pecuniae mancipati. AVG. in psalm. 38 serm. 1, 2 qui . . . cupiditate tenetur, -ssus est, non possessor. *ceterum*: PS. CYPR. singul. cler. 7 p. 180, 6 SCHOL. Hor. sat. 1, 1, 62. *al.*). *al.* *p. p. p. vergit in vim adi. q. e. furiosus, demens sim. (cf. l. 56 et p. 119, 10)*: PHILIPP. in Iob 15 p. 654^D (*de superbo*) contra deum -ssus insanus in audacia resistendo non lentis gressibus processit.

Ⓑ *rebus, quae corpus vel sensus afficiunt:* ① *morbis sim.:* SEN. Ag. 711 pallor genas creberque totum -et corpus tremor. APVL. met. 9, 2, 6 rabie -ssus ac peresus *Lucius asinus* (CHIRON 982). PS. GARG. MART. p. 212, 13 quos lues -et. FIRM. math. 6, 31, 3 corpus . . . -bit . . . inpetigo. 8, 19, 11 exulcerata macularum labe -ssus. 8, 20, 4 erit corpus . . . foedis odoribus -ssum. err. 16, 5 cum corpus hominis adversa valitudo -erit. DON. Ter. Hec. 325 'offendam affectam' lassam -ssamque morbo (CHIRON 165 ut aliquod iumentum -eat *morbus maleos*. 192 in corporibus eorum, qui iam -ssi sunt, morbus increscit). CHIRON 16. 349 ab articulario vitio -ssus tenetur (*Hippiatr. gr. I p. 16, 11* ἔχεται). FVLG. aet. mund. p. 162, 2 genua -erat tumor. CLAVD. 20, 13 ulcera -ssis alte suffusa medullis . . . ferro sanantur. *et saepius.* *p. p. p. -ssus fere pro subst. masc. de aegroto (cf. l. 40)*: CAEL. AVR. chron. 1, 3, 56 -ssis accidit pallor et corporis tenuitas (*vi verbali vigente* 1, 3, 55 ista . . . passione -ssos sequitur . . . torpor). ② *quibuslibet rebus:* SEN. dial. 7, 8, 2 (*respiciuntur quae corpori grata sunt*) si non subierimus eorum servitutem nec nos aliena -erint. epist. 83, 20 ubi -edit animum nimia vis vini (*cf.* SIL. 3, 423 *Hercules* -ssus Baccho). APVL. met. 6, 21, 1 *infernus somnus* invadit eam *Psychen* . . . et in ipso vestigio . . . conlapsa⟨m⟩ -et. IREN. 3, 23, 7 (3, 36H.) 'novissima . . . evacuatur mors' (*I Cor. 15, 26*), quae primum -erat hominem (*cf.* 5, 12, 1 mors -ens hominem. *ibid.* vita -ens hominem [*gr.* ἐπικρατήσας *vel* -σασα]). HIER. tract. p. 379, 22 licet me tormenta -eant. CAEL. AVR. chron. 5, 10, 128 cum corpus fuerit naturali fortitudine -ssum.

Ⓒ *divitiis sim. (cum acumine invertitur structura communis 'divitias -ere'; cf. supra l. 34.)*: VAL. MAX. 9, 4 ext. 1 *rex quidam* non -edit divitias, sed a divitiis -ssus est ([*postea*: pecuniae . . . mancipium]. CYPR. ad Donat. 12 auro se alligatum teneri et -eri magis quam -ere d. [d. *delevit Hartel vix recte*]. PETR. CHRYS. serm. 28, 2). PAVL. NOL. epist. 24, 2 *iusti* ita -entes, ut non -rentur a possessionibus suis. AVG. serm. 125, 7 si non potest *aliquis nihil -ere* . . ., -eat, non -eatur, teneat, non teneatur (*item re non expresse indicata*: serm. coll. Morin p. 629, 1). GREG. M. in euang. 36, 11.

Ⓓ *variis rebus incorporeis*: PLIN. nat. 30, 2 *arte magica* -ssis hominum sensibus (*de eadem* 30, 13 Gallias . . . -edit). STAT. Theb. 7, 551 *Polynicem* intra moenia clausum -ssumque odiis *hostium* (*aliter supra. l 26 sqq.*). IREN. 3, 23, 8 (3, 37 H.) -etur in perditione omnis hominis generatio. ARNOB. nat. 6, 24 p. 338, 17 M. *si esset* nulla omnino nequitia, iustitia pax fides mortalium pectora -ret. FIRM. math. 3, 6, 30 infamiae labe -ssam *mulierem*. 6, 11, 11 infortuniorum calamitate. 6, 31, 54 religionis potestate. HIL. in Matth. 10, 23 *infidelitas detinet* nos . . . ut inter infidelitatem voluptatemque -ssos. PELAG. in Rom. 1, 8 idolorum . . . cultura. AVG. nupt. et concup. 2, 18, 33 Pelagiana impietate. *al.*

② *locis (respiciuntur homines locorum quorundam proprii, eos habitantes sim.; paulo aliter p. 124, 33)*: ELOG. Scip. (CE 9, 2) magna(m) sapientia(m) multasque virtutes . . . -et hoc saxsum (*item respiciuntur sepulti*: CE 509, 1 [*syntaxi non dilucida*] -et . . . locus . . . corpus. 1248, 2 adfectus omnis -et iste lapis [*v. vol. I 1192, 7*]. 1558, 5 Dacia te voluit, -edit Micia secum. *cf. p. 119, 32*). PETRON. 137, 9 vers. 10 (*iocose*) quod vis nummis praesentibus opta et veniet; clausum -et arca Iovem. MART. 7, 40, 4 Elysium -et ambo nemus. EXPOS. mundi 42 Phrygia . . . fortes viros -ens (*sim.* 54). HIER. epist. 54, 13, 6 (*ad Furiam, viduam Romanam*) imitare . . . consanguineam tuam, *sc. Eustochium*: habeat Roma, quod . . . -et Bethleem.

β *ab hominibus*: ① *vario usu (sc. quolibet modo habendi, tenendi)*: TER. Haut. 195 haec perinde sunt, ut illius animust, qui ea -et (*antea enumerantur*: parentis, patriam . . ., amicos, genus, cognatos, ditias). SEN. epist. 55, 11 *non magni interesse utrum amicus absit necne*; amicus animo -endus est; hic . . . numquam abest. APVL. met. 10, 17, 6 qui sodalem convivamque -et asinum. TERT. fug. 12, 5 hunc . . . *redemptione Christi* liberum pretio aestimabis *tamquam servum* et pretio -bis *delatoribus reddendo*? ITALA Ier. 16, 19 (Ps. Aug. spec. 44) quam falsa -erunt patres nostri idola ([*gr.* ἐκτήσαντο, VVLG. mendacium -erunt]. *item -entur dei*: ARNOB. nat. 4, 4 quid, Romani deos -ent peculiares? *cf. l. 42*). Luc. 21, 19 (cod. a, *sim.* VVLG.) in tolerantia vestra -bitis animas vestras (*gr.* κτήσεσθε, *cod. c al.* adquiretis). CYPR. domin. orat. 16 p. 278, 10 cum corpus e terra et spiritum -eamus e caelo, ipsi terra et caelum sumus. VVLG. gen. 4, 1 *Eva* peperit Cain dicens -edi hominem per dominum (*Itala Ambr. Cain et Ab. 1, 1, 2 al.* adquisivi. *cf.* HIER. quaest. hebr. in gen. p. 8, 11 Cain adquisitio sive possessio interpretatur, . . . unde etymologiam ipsius exprimens ait canithi id est -edi). ② *-entur qui gratia, auctoritate sim. concilientur (cf. locos quosdam sub 2b allatos)*: CIC. Verr. II 3, 158 brevi tempore totum hominem, *Verrem*, totamque eius praeturam -erat *Apronius*. LAVS Pis. 45 tu . . . iudicis affectum -ssaque pectora temptas *patronus* (*cf.* QVINT. inst. 6, 1, 52 si bene diximus reliqua, -bimus iam iudicum animos). PLIN. epist. 1, 16, 1 amabam Pompeium Saturninum . . .; nunc vero totum me tenet, habet, -et (-etque *var. l.*). APVL. apol. 98, 1 blandimentis et . . . illectamentis captus et -ssus *Sicinius Pudens*. CE 787, 33 (*saec. IV?*) *papa* catholica precincte fide, -eris omnes *a vero declinantes*. GREG. M. moral. 1, 23 gentilitatis . . . corda -endo ea ad visionem pacis regendo . . . perducere. ③ *-etur deus Christianorum, spiritus sanctus (idola v. l. 23)*: TERT. pudic. 12 p. 241, 20 *paracletum* nec in prophetis propriis agnitum iam nec in apostolis -ent *psychici*. ZENO 1, 4, 1 (1, 1, 4 L.) deum . . . vos et habere et -ere monstratis, cum pudicitiam *servatis*. HIER. epist. 52, 5, 1 sq. (*in veriloquio vocis q. e. clericus*) talem se exhibere debet *clericus*, ut et -eat dominum et ipse -eatur a domino; (2) qui dominum -et et . . . dicit 'pars mea dominus' (*psalm. 72, 26*), nihil extra dominum habere potest. AVG. serm. 47, 30 l. 948 *deus* aequaliter -etur ab omnibus. l. 970 sq. -et nos et -emus illum; . . . -emus illum, ut colamus illum. ④ *-etur caro sim. a spiritu regenda (aliter l. 27)*: ITALA I Thess. 4, 4 (cod. d *al., sim.* VVLG.) ut sciat unusquisque vestrum -ere suum proprium vas in sanctificatione (*gr.* κτᾶσθαι, *Tert. adv. Marc. 5, 15* tractare). IREN. 2, 33, 4 (2, 53 H.) anima -et et principatur corpori. 5, 9, 2 spiritus . . . absorbens infirmitatem, hereditate -et (-edet *var. l.*, -edit *Rousseau*) carnem in se et . . . factus est vivens homo ([*gr.* ⟨ἐκλ⟩ηρονόμησεν]. 5, 9, 3 c. a spiritu -ssa . . . qualitatem . . . spiritus assumens. 5, 9, 4 non -et, sed -etur c. [*gr. ut supra*]. GREG. M. moral. 8, 8).

γ *a deis vel daemonibus*: ① *apud paganos*: STAT. Theb. 10, 676 multo -ssus numine pectus (*sc. Menoeceus*). Ach. 1, 497 *Calchantis* ora deo -ssa (*cf. Verg. Aen. 6, 80 Phoebus* fera corda domans *Sibyllae*). CLAVD. DON. Aen. 1, 665 p. 131, 2 *Amor* facilius potuit mentem feminae, *sc. Didonis*, -ere (*cf. Verg. Aen. 1, 719* insidat quantus miserae deus).

② *in scripturis sacris et apud Christianos*: Ⓐ *-et deus, Christus (gr. resp. κτάομαι, nisi alia indicavimus)*: ITALA deut. 32, 6 (Lugd., *sim.* VVLG.) non ipse tuus pater -et te, *plebem suam*, et fecit te et creavit te? psalm. 73, 2 (Veron. *al., sim.* VVLG.) memento congregationis tuae, quam -edisti ab initio (*Psalt. Rom.* creasti). 78, 11 (Aug. *ad l.* = VVLG.; *ad deum*) -e filios mortificatorum (*gr.* περιποίησαι, *Veron.* recipe in adoptionem, Sangerm. -e . . . in adoptione. *explicat* CASSIOD. *ad l.* quando nos -et *deus*, diabolica in nobis iura non praevalent). 138, 13 (Veron. *al., sim. aliae vers.*) tu -edisti renes meos, domine, suscepisti me a ventre matris meae. HIL. in Matth. 21, 2 erit . . . dominus . . . gentes -ens. HIER. epist. 52, 5, 1 *ut* -eatur a domino *clericus*. AVG. civ. 17, 4 p. 209, 8 D. cum . . . dominus -ere nos coeperit, . . . *diabolus* vincetur a nobis. SACR. Leon. 1096 populum tuum, domine . . ., -e caelestibus institutis. *al.* *huc spectare videtur structura ambigua*: ITALA I Petr. 2, 9 (Hil. in psalm. 51, 3) vos, . . . genus electum, . . . plebs ad -endum (*gr.* λαὸς εἰς περιποίησιν, *Ambr. fug. saec. 2, 6 al.* populus in adoptionem, *Vulg.* populus adquisitionis). Ⓑ *-ent diabolus vel daemones*: ITALA II Cor. 2, 11 (cod. 89, Ps. Aug. spec. 79 *al.*) ut non -eamur a satana (*Vulg.* circumveniamur, *gr.* πλεονεκτηθῶμεν). CYPR. patient. 19

[Zäch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cuius mentem diaboli nequitia -edit. Optat. 3, 11 p. 98, 3 *animas* diabolus -bat (Ambrosiast. in II Cor. 2, 11 frater -ssus a d. Avg. civ. 20, 7 p. 420, 18 D. quos ille in diversis peccatis atque impietatibus -bat. *al.*). Hier. in Matth. 12, 22 -ssus daemone liberatur ([*Vulg.* daemonium habens]. Avg. civ. 4, 31 p. 186, 9 D. *al.*). Nicet. virg. laps. 4 p. 113, 14 B. *animae* a diabolica dominatione -entur (*verba desunt in parte codd.*). Greg. M. moral. 1, 51 tanto ... eam *intentionem* plenius -ent *spiritus adversantes*, quanto et per initium dominantes tenent. *al.* *exempla p. p. p., ubi e contextu supplendus est is qui -et* (*vix cogites de notione q. e. daemoniacus sim.; cf. p. 117, 40*): Hil. trin. 6, 49 *daemones* virtute vincuntur, cum -ssa diu corpora deseruerunt (Canon. Turner I 2 p. 342 l. 105 legionem daemonum verbo fugat, corpus -ssum liberat *Christus*. Avg. civ. 8, 26 p. 366, 4 D.). Avg. c. Faust. 22, 22 p. 615, 6 *deus Manichaeorum* invasus atque -ssus (*antea*: a tenebrarum gente pervasus).

b *-entur loca, regiones, aedificia sim.* (*cf. 2a et B1*): *α a deis vel animis defunctorum* (*deorum simulacro* Sil., *nominibus* Tert.): Plavt. Aul. 4 hanc domum iam multos annos est cum -eo et colo (*de Lare ut*: Apvl. Socr. 15 p. 152. *de martyre*: Inscr. christ. Diehl 1900 [*saec. VI*] hanc d. [*sc. hospitium?*] iuris tui placata -e, martir Eulalia). Ov. am. 3, 9, 45 Erycis quae *Venus* -et arces. fast. 4, 600 posita est mihi, *Iovi*, regia caelo, -et alter aquas, alter inane chaos. 6, 73 aurea -edit ... Capitolia ... et ... cum Iove summa tenet *Iuno*. Sil. 13, 46 effigies ea, *sc. Palladium*, quas umquam -erit urbes. Stat. Theb. 2, 12 steriles luci -ssaque manibus arva. Tert. spect. 8 p. 10, 6 quot nomina (num- *var. l. Isid. orig. 18, 41, 3*) immunda -erint circum. Itala psalm. 77, 54 (cod. 136 Cas., *sim.* Hier. psalt. sec. Hebr.) mons hoc quod -edit dextera eius (*gr.* ὄρος ..., ὃ ἐκτήσατο, *Veron. al.* adquisivit). Tab. devot. Audollent 250A, 9 (*saec. III; ad daemonem quendam*) qui -es tractus Italiae (*sim.* 15). Ivvenc. 3, 457 genitor, qui culmina caeli -et (*Itala Matth. 18, 35 cod. a al.* in caelis est). Clavd. rapt. Pros. 1, 28 quo ducta ... Proserpina raptu -edit dotale chaos (*i. Tartarum*). *al.* *-entur sepulcra sim.* (*cf. p. 122, 20; structura inversa p. 118, 6 sqq.; aliter p. 114, 22*): Val. Max. 1, 8, 10 *Appius* morbo consumptus praedictum a deo locum sepulturae -edit. Mart. 6, 76, 6 (*epitaphium militis bello Dacico defuncti*) non timet hostiles iam lapis iste minas; ... famulum victrix -et umbra nemus. Inscr. christ. Diehl 840 (= Silvagni 749, *ex apographis notum; a. 522*) -edatur (-eiatur *var. l.*) loc(us); eum ne quis ... remob(e)at (*ad* possido *trahit Diehl in indice p. 450,* possideatur *intellegit Rossi rectius*). 1464 (*a. 380*) ⟨q⟩u(a)e de sua omnia -edit domum ista(m). *β a ceteris animantibus* (*fere hominibus*): Cic. dom. 107 *Clodius* non est ausus meam domum ... -ere (Sen. contr. 1, 6, 5 [*contextu mutilo*]. Vell. 2, 77, 1 paterna d. ab Antonio -batur. Sen. Ag. 258 mariti -ens paelex d. *al.*). Att. 2, 4, 5 nihil desideramus, quo minus Epirum ipsam -ere videamur. Ov. met. 2, 739 medium *thalamum* -erat Herse; ... tenuit laevum *soror*. Manil. 4, 833 scopulo ... orbem -edit in uno *Deucalion*. Pavl. Fest. p. 276 Remurinus ager dictus, quia -ssus est a Remo (Sen. contr. exc. 5, 5, 1. Sen. epist. 87, 7 tantum suburbani agri. Colvm. arb. 1, 5 uliginosos. *al.*). Val. Max. 4, 4, 8 loca (*sc. in circo*) ... publice donata -bant *Aelii*. Phaedr. app. 5 (7), 15 quo quis maiorem -et terrae locum, ... cura graviore *adficitur*. Sen. dial. 9, 11, 10 cum tot flumina -ret in suo orientia, in suo cadentia. Colvm. 3, 3, 3 *Nomentana regio*, quam -et Seneca. 4, 3, 3 vineta. 11, 2, 90 vineas. Petron. 77, 1 latifundia. Plin. nat. 19, 50 hortorum nomine in ipsa urbe delicias agros villasque -ent (Ivv. 10, 225 Plin. epist. 3, 7, 8. 6, 30, 2. *al.*). *sim. saepius.* *γ rebus: sideribus variisque caeli locis* (*vigente vi proprietatis, dominii sim.; aliter p. 124, 11, sed locos quosdam ambiguos esse non negamus*): Cic. rep. 6, 17 unum globum -et illa, quam ... Saturniam nominant. Vitr. 9, 1, 5 cum ... partes ... duodecumas singula *signa* -eant mundi. Germ. 548 scorpios ... duplex quam cetera -et orbe sidera (*locum insere vol. V 1, 2271, 9, dele ibid. 2282, 9*). Firm. math. 2, 2, 4 planetae bina ... habent signa, in quibus imperii sui exerunt potestatem; sed ex ... signis, quae singuli -ent, unum masculinum est, aliud femininum (*cf. 5* Saturnus habet domicilium in aquario et capricorno *eqs.*). 2, 6, 2 (*1* licet ipsum signum alienae sit potestatis ..., tamen partes eius quasi propriae stellis singulis dividuntur) a prima usque ⟨ad⟩ vi partem *arietis* fines -et Iuppiter (*sim. passim in eodem capite*). 6, 1, 2 primi ... cardines horoscopum mediumque -ent caelum (*syn.* suscipiunt). *al.* *quibuslibet* (*huc trahere possis quaedam p. 124, 58 allata*): Ov. fast. 4, 421 *Sicilia* multas ... -et urbes (*cf.* Expos. mundi 61 *Africa* multas ... civitates -ens unam praecipuam ... habet, *Carthaginem*). Porph. Hor. epist. 1, 14, 2 (*agellum* habitatum quinque focis) quinque villis -ssum. Veg. mil. 4, 38 meridianum ... cardinem -et notus (*postea*: tenet). Clavd. Mam. anim. 1, 25 p. 91, 2 *circuli* medium puncto -bitur, ut circulus rata dimensione formetur. Drac. satisf. 89 temperies caeli medium nec -et orbem.

c *-entur res variae* (*animalia p. 120, 17. 26*): *α corporeae, ad rem familiarem pertinentes*: Ⓘ *externae*: Ⓐ *opes, pecunia, res pretiosae sim.*: Lvcil. 1051 centum atque ducentum -eas si milia (milium *trad.; cf.* Sen. dial. 7, 21, 3 quadragies sestertium. Ascon. tog. cand. p. 70, 13 amplius centies. Petron. 38, 7 sua octingenta. *sim. al.*). Cic. S. Rosc. 86 amplissimam pecuniam (Sen. dial. 12 [11], 9, 5. epist. 115, 16 maiore tormento p. -etur quam quaeritur. Itala Matth. 10, 9 [aur. *al.* = Vvlg.] nolite -ere aurum neque argentum neque p. [*gr.* κτήσεσθε]. Porph. Hor. sat. 1, 1, 68. *al.*). Tusc. 1, 86 non fortunae omnes *Pompei* a victoribus -rentur (*verba delenda non esse monet Lundström, Vermeintliche Glosseme, 1964, 184 sqq.*). R. Gest. div. Aug. 4, 24 ornamenta ..., quae spoliatis tem⟨plis⟩ ... -erat *Antonius*. Tib. 3, 8, 17 *Sulpicia* -eat ..., metit quicquid ... Arabs ... et quascumque ... gemmas ... colligit Indus. Ov. am. 3, 7, 50 -edi dives avarus opes *nec iis usus sum* (3, 8, 54. ars 3, 114 Roma. Sen. epist. 18, 13 intrepide. *al.*). Sen. nat. 5, 15, 3 aurum non minore periculo quaerendum quam -endum (Lavs Pis. 108 -sso mens est opulentior auro. Plin. nat. 33, 51 infinitum [*cf.* 1, 33, 15 plurimum auri et argenti]. *al.*). *sim. saepe.* Ⓑ *quaelibet res definitae* (*animalia* Colvm., Clavd.): Titin. com. 139 pannos -bit fetidos. Acc. trag. 196 Pisaea praemia, *sc. Hippodamiam*, arrepta a socro -edit suo. Cic. Verr. II 3, 179 *frumentum* omne. Sen. contr. 1, 4, 1 res publica ..., quae manus meas -es, *quas in bello perdidi*. Colvm. 3, 9, 4 Aminneas *vites* (*cf.* 3, 9, 6 quam *vitem* in Caeretano tuo -es). 6 praef. 4 *pecus*. 8, 2, 1 an sint agrestibus -enda (*respiciuntur animalia nutrienda, educanda ut*: 8, 2, 12 genera *gallinarum*. 8, 14, 1 greges nantium *avium*. 8, 16, 10 *pisces*. 9, 1, 8 *cervus* iuvenis. 9, 8, 5 optimas *apes*). Pers. 5, 75 *libertinus* tesserula far -et. Plin. nat. 17, 1 (*respiciuntur arbores sim.*) *olim* pro indiviso -ssa (-ssas *var. l.*) a feris. Apvl. apol. 13, 5 habet speculum philosophus, -et speculum philosophus. 13, 7. Cypr. unit. eccl. 7 p. 215, 15 incorrupta adque individua tunica *Christi* -etur *ab ecclesia* (*in imag. ut ibid.* p. 215, 23 indumentum). Vvlg. Ier. 13, 1 -e tibi lumbare lineum et pones illud super lumbos tuos (*Itala, Wirc.* accipe, *quae vox respondet etiam* 13, 2. 4). Clavd. rapt. Pros. 2, 210 iuvencam cum leo -edit nudataque viscera fodit. *al.* *respectu gubernandi, regendi* (*in astrologia; cf. by nec non 2a*): Lvcan. 10, 209 Venus cunctarum semina rerum -et, ... Cyllenius arbiter undae est. Ⓒ *indefinita*: Cic. Mur. 50 quid ipse *Catilina* deberet, quid -ret, quid auderet (*item cum pron. neutro*: parad. 48 quod plurimi sit. Pvblil. Q 51 Val. Max. 4, 4, 1. 4, 8 ext. 2 quod Gillias, *vir liberalissimus*, -bat, omnium quasi commune patrimonium erat. Sen. benef. 1, 5, 2 quod traditur -eturque. *sim. passim*). Hor. sat. 2, 3, 236 (*loq. nepos*) indignus qui tantum -eam. carm. 4, 9, 45 non -entem multa vocaveris recte beatum (Rvt. Lvp. 2, 15 Val. Max. 4, 3, 6. Sen. epist. 87, 39 *infra*. 104, 9. Petron. 39, 8 et in mari et in terra. *al.*). Ov. am. 3, 8, 57 omnia (Sen. epist. 90, 3. *al.*). met. 7, 59 (*verba Medeae*) quem ... ego cum rebus, quas totus -et orbis, Aesonidem mutasse velim. fast. 1, 212 cum -eant plurima, plura petunt. Val. Max. 4, 4 praef. cuncta -et (*contextu vix sano*). Sen. benef. 7, 8, 3 Demetrio si res nostras aliquis deorum -endas velit tradere. epist. 87, 39 paupertas ... est, non quae pauca -et, sed quae multa non -et. 88, 10 supervacua. *et al.* *neutr. plur. p. p. p. -ssa fere pro subst.* (*cf. vi verbali magis servata p. 123, 39*): Sen. benef. 7, 26, 5 fastidire -ssa, quae consequi posse spes non fuit. Petron. 120 vers. 81 Fors ..., quae nova semper amas et mox -ssa relinquis.

Ⓘ *partes propriae*: *rerum*: Lvcr. 4, 305 splendor ... adurit ... oculos ideo quod semina -et ignis multa (*cf.* 5, 611 forsitan ... -eat multum ... ignem circum se *sol*). Priscill. tract. 5, 86 his omnibus, quae conversatio mundi -et, ... factis *a deo*. Tract. in Luc. 5, 1 Migne suppl. 1, 337 *palus* argenteo stagnantem colore -et aquam. *animantium*: Apvl. apol. 8, 4 linguam mundam et laetam, vocem contra spurcam et tetram -ere. Socr. 11 p. 145 fila corporum -ent *daemones* rara et splendida et tenuia. Iren. 1, 10, 2 (1, 3 H.) *ecclesia* quasi unum -ens os (*gr.* κεκτημένη). Cypr. domin. orat. 16 *v. p. 118, 27.* Avg. serm. coll. Morin p. 312, 30 quidquid mortaliter -bant *martyres*, *i. corpus*.

β incorporeae: Ⓘ *quaelibet externae*: Ⓐ *bonae vel neutrae*: ① *-ent animantes, animus sim.* (*exempla selecta inde a* Sen.): Plavt. Amph. 458 (*loq. Sosias*) omnem imaginem meam, quae antehac fuerat, -et *Mercurius* (*cf. p. 121, 46*). Epid. 469 (*ad militem qui fidicinam emit*) tuas -bit mulier ... ferias (*item -etur tempus*: Ov. fast. 1, 586 *Carmenta* -et hunc ... diem. Ps. Qvint. decl. 18, 7 filius -et cuncta tempora *matris*, universos occupavit affectus [Firm. math. 5, 4, 9. *cf.* 3, 4, 19 temporum spatia. *v. etiam p. 121, 66*]). Most. 32 is nunc ... palmam -et (*i. praecellit*). Cic. Quinct. 50 cuius bona ex edicto -entur, huius omnis fama et existimatio cum bonis simul -etur (Bell. Afr. 81, 2 ut veteranorum ... famam locum nomen ... cuperent -ere *tirones*). de orat. 1, 217 omnia *uniuscuiusque artis* ... sua esse atque a se -eri volunt *philosophi* (*cf.* 1, 218 sit boni oratoris multa *cognovisse* ... neque ea ut sua -isse, sed ut aliena libasse. Tac. dial. 32, 1 *utrum orator* -eat ..., quae profert, an mutuetur). rep. 1, 28 *sapiens*, qui ea -eat, quae secum ... vel e naufragio possit ecferre. parad. 14 quod *bonum* eum, qui id -et, meliorem facit (Pvblil. C 27 cui omnes bene dicunt, -et populi bona. Sen. dial. 12 [11], 9, 5 epist. 32, 5. *et saepius*). 52 res et fructuosas et sempiternas. Sall. Catil. 52, 22 omnia virtutis praemia ambitio -et. Val. Max. 3, 5, 3 favorem plebis. 8, 15 ext. 3 idem honoris. Sen. dial. 12 (11), 9, 5 pecunia, dignitas, potentia aliaque complura ... cum labore -entur. Tert. nat. 1, 4, 5 veritatem ... philosophi quidem affectant, -ent autem Christiani *eqs.* (anim. 18, 2 corpore non permittente animae -ere v. atque prudentiam. adv. Prax. 2 p 229, 24. *cf. p. 121, 37 nec non 75*). fug. 2, 9 vides ... a servis dei diabolum accipere potestatem; tanto abest, ut eam ex proprietate -eat (Cypr. epist. 73, 11 p. 786, 8. Firmil. Cypr. epist. 75, 7 p. 815, 1 baptizandi. *al.; cf.*

[*Zäch*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

infra l. 49). LACT. inst. 1, 3, 21 in ... corpore tantarum rerum gubernationem mens ... -et (*item -etur imperium sim.* [*cf. 2aβ*]: FIRM. math. 1, 10, 14 Iuppiter ..., qui ... secundi globi *caelestis* -es principatum. 5, 3, 55 virorum ac mulierum dominia [5, 4, 18 mobilium. *ibid.* patrimoniorum. *cf. l. 17*]. OPTAT. 6, 8 p. 155, 20 erroris huius magisterium -etis). *et saepius.* *? pro obi. est enunt. sec.*: CONC.^S I 5 p. 147, 28 pauperes a mendicitate liberarentur in sua ⟨voluntate⟩, ut non esuriant, -entes (*suppl. Schwartz sec. gr. I 1, 6 p. 117, 1* τοῦ μὴ πεινῆν τὴν ἐξουσίαν ἐν τῇ βουλήσει κεκτημένοι. *an suppleas etiam* potestatem *coll. versione altera* I 5 p. 258, 17 non esuriendi potestatem -entes in voluntate?). ② *-ent res*: CIC. de orat. 1, 161 *non* ignorare, quid -eat *oratio Crassi* (*antea*: ornamenta ... perspexi). FEST. p. 282 *'re fert' pro 'rei fert'* esse iam usu -ssum. VAL. MAX. 2, 10 ext. 1 *memoria* tantum venerationis in tam parvulo aere *simulacri* -et. APVL. Socr. 14 p. 150 *res relatae* si non ... certam fidem, at certe ... notitiam promiscuam -ent (RVFIN. Adamant. 2, 13 *promissa* indubitatam f. -ent, cum implentur [*male resp. gr.*]). FIRM. math. 4, 19, 4 Venus *stella* geniturae dominium -bit (*cf. l. 4*). HIER. praef. Vulg. reg. p. 6, 12 tertius *librorum* ordo ἁγιόγραφα -et (*6, 1* secundum prophetarum ordinem faciunt). PRISC. gramm. II 315, 11 *adiectiva*, quae obliquos casus communes -ent, quamvis nominativus non sit communis. *al.* Ⓑ *malae, scelera*: ITALA prov. 3, 31 (Vind.) ne -eris malorum hominum inproperia (*gr.* κτήσῃ, *aliter Vulg.*). HIER. in Is. 17, 12–14 p. 246^A *persecutores* aeterna supplicia -ssuri sunt. CLAVD. 3, 111 (*loq. Megaera*) *Rufinus* solus habet scelerum quidquid -edimus omnes. ORIG. in Matth. 13,21 p. 238, 23 *qui diligit mundum* -bit ... 'vae', quod mundo accidere solet (*gr.* τὸ ... οὐαὶ ... συμβήσεται αὐτῷ. *respicitur Matth. 18, 7*). 15, 18 p. 399, 28 eius, qui multa -et opera mala (*gr.* τοῦ πολλὰ κεκτημένου φαῦλα). *al.*

(ii) *qualitates, potestates sim. fere inhaerentes* (*locutione* -ere in se PLAVT. Truc. 13 CIC. Q. Rosc. 17 LVCR. 2, 586. IVVENC. 2, 655 [*accedit* sibi]. MVTIAN. Chrysost. hom. 3, 3 p. 255/6. *al.; cf.* intra se Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 1, 3 G., apud se TERT. apol. 11, 3): Ⓐ *animantibus* (*simulacro* APVL. apol., *naturae divinae* ARNOB.): PLAVT. Truc. 13 *meretrix* haec huius saecli mores in se -et. ACC. trag. 4 illam *pertinaciam* indocti -ent. TRAG. inc. 179 inverecundum animi ingenium. CIC. Q. Rosc. 17 plus fidei quam artis, plus veritatis quam disciplinae -et in se. SEN. epist. 117, 15 ager iure -etur, sapientia natura (ITALA prov. 4, 5 [Hier. epist. 52, 3, *sim.* VVLG.] -e s., -e intellegentiam [*gr. cod. Alex.* κτῆσαι]. 4, 7 *ibid.; al.; cf.* TERT. anim. 18, 2 prudentiam). AVR. Fronto p. 25, 20 v. d. H. qui minorem vim in amando -eo (*V man. alt.*; habeo -eo *man. pr.*]. APVL. Socr. 16 p. 155 Somnus atque Amor diversam inter se v. -ent. *cf. l. 57*). APVL. apol. 14, 7 *simulacrum* unum vultum et immobilem -et (*cf.* Ps. APVL. Ascl. 35 quamvis ... generis sui -eat formam *omne animal.* ARNOB. nat. 3, 12 *naturam divinam nullas* formarum effigies -ere. TRACT. c. Arian. p. 14, 19 imaginem ac similitudinem. *sim. al.; cf. p. 120, 60*). Plat. 2, 7 *virtutem* (2, 21). TERT. apol. 11, 2 qui proprie -bat *divinitatem*. 11, 3 *dei* -entes ... ⌊apud se⌋ (*add. rec. Φ*) melioris condicionis potestatem (*cf. p. 120, 83*). IVVENC. 2, 655 sicut genitor vitam sibi -et in se, sic tribuit nato vitam (*Itala Ioh. 5, 26* [*aur. al.*] habet vitam in semet ipso). ACT. Petr. 17 p. 64, 13 impietate(m). *al.* *depon.*: VITA Abr. prol. Rev. Bénéd. 50, 1938 p. 236, 11 -ssus est ... patientiam tamquam adamantinus lapis et dignus factus est caelestis gratiae (*rec. altera Migne 73, 283/4* acquisivit, *gr. Ephraem, ed. a. 1743, II 1^C* ἐκτήσατο). Ⓑ *rebus*: RHET. Her. 3, 11, 19 figura vocis est ea, quae suum quendam -et habitum. CIC. S. Rosc. 66 magnam vim, magnam necessitatem, magnam -et religionem paternus maternusque sanguis (LVCR. 2, 586 quodcumque ... vis multas -et in se atque potestates. VAL. MAX. 7, 8, 8 si modo vires, quas habere creditur, -et *conscientia.* COLVM. 3, 10, 8 nec ullam generandi v. -et *semen.* Ps. APVL. Ascl. 14 nascendi procreandique. *al.; cf. l. 41*). VAL. MAX. 1, 8 ext. 18 in Caleno agro aquam proprietatem vini ... -ere. TERT. adv. Hermog. 6, 3 quid diversum et alienum a deo ac per hoc privatum materia -erit (resurr. 59 p. 119, 20 aevi substantiam ... diversa, *i. quae alterius substantiae sunt*, -ere non posse). TER. MAVR. 1313 in brevi *vocali* ... tempus unum est, bina longae -ent. HIER. in Am. 7, 7–9 l. 223 *adamantis genera* vel plus vel minus duritiam -entes. MVTIAN. Chrysost. hom. 3, 3 p. 255/6 demonstrat ... quantum malum in se ruina -eat (*gr. p. 31* τὸ χαλεπὸν τῆς ἐκπτώσεως). ORIBAS. eup. 2, 1 A 39 Aa acridines aliquas -ens *apsinthium* (*gr. A 87* μετέχειν, *La* participat. *cf.* 2, 1 L 3 Aa stipticam ... -et virtutem [*gr. A 7* κέκτηται, La in se -et]). *al.*

(iii) *nomen sim.*: PLAVT. Bacch. 386 qui est amicus ita, uti nomen -et *amici* (Mil. 437 falsum. Trin. 21 *fabula.* CIC. top. 55 commune. fin. 3, 75 BELL. Afr. 81, 2. COLVM. 5, 1, 7 pristinum. HYG. astr. 2, 13 p. 47, 14. *al.; cf.* TERT. adv. Marc. 4, 39 p. 552, 21 veritatem eius *nominis*). COLVM. 8, 1, 1 *liber* titulum. ARNOB. nat. 7, 46 p. 406, 11 M. *divini* vocaminis ... eminentiam. Ps. HIL. libell. 5 p. 74, 28 (*ad gen. 1, 10*) aquas vocavit mare, separatam aridam terrae vocabulum voluit -ere (MACR. Sat. 1, 7, 23 Ianuarius alterius *dei, sc. Iani*, v. MART. CAP. 2, 130. 7, 738).

(iv) *vita aeterna, gratia dei sim.* (*gr. respondet* κληρονομέω, *nisi alia indicavimus*): ITALA Matth. 5, 4 (aur. *al.* = VVLG.) beati mites quoniam ipsi -bunt terram (*cod. k al.* hereditabunt. *cf. p. 123, 10. 42. ecclesiastici nimirum etiam alios locos sacrae scripturae ad vitam aeternam referunt, e. g.* psalm. 36, 34 [Veron., *sim.* HIER. psalt. sec. Hebr.] custodi vias eius *domini*, et exaltabit te, ut haereditate -eas t. [AMBR. *ad l.* superiorem ... t., *sim.* AVG. *ad l.*). 19, 29 (aur. *al.* = VVLG.) vitam aeternam -bit ([*cod. d* hereditabit, *cod. e* consequetur]. Luc. 10, 25 [*ibid. et varietate simili; cf. locum geminum* 18, 18] quid faciendo v. ae. -bo? ZENO 1, 13 [1, 3, 8 L.]. *et saepe*). 25, 34 (*ibid.*) -ete paratum vobis regnum a constitutione mundi (I Cor. 6, 9sq. [cod. e *al.* = VVLG.] iniqui r. dei non -bunt *eqs.* 15, 50 [*ibid.*] caro et sanguis r. dei -ere non possunt neque corruptio incorruptelam -bit. *et passim*). I Petr. 3, 9 (cod. 67 *al.*) ut benedictionem hereditatem -eatis (hereditate VVLG. *cf.* SACR. Leon. 951 [= Gelas. 152 M.] hereditatem b. aeternae). TERT. resurr. 23 p. 57, 13 *caelestia* non quaereremus nec saperemus, si -remus. adv. Val. 30 p. 206, 2 salutem. IREN. 1, 6, 4 (1, 1, 12 H.) nos ... in usu gratiam accipere dicunt *haeretici* ...; semet ipsos ... proprie -ere ([*gr.* ἰδιόκτητον]. CYPR. sent. episc. 34 p. 449, 13 g. Christi et veritatem). 5, 36, 1 speciositatem civitatis -bunt (*gr.* καθέξουσιν). HIL. in Matth. 13, 7 caelestes divitiae. PACIAN. (?) sim. carn. p. 121, 16 (*ad I Cor. 15, 45*) ille *Adam* ... vivens, hic *Christus* ... vivificans, ille sibi data vix -ens, hic -enda condonans. INSCR. christ. Diehl 754 (= CE 675; *a. 392*) perpetuam sedem ... -es (*in titulo sepulcrali ut* 244, 10 -et astra pius. *cf. p. 119, 32*). *al.*

d *absolute* (*supra digessimus locos, ubi e contextu facilius suppleas obi.; ceterum cf. infra l. 80 p. 123, 5. 46 et IB*): α *respiciuntur animantes re sua fruentes, gaudentes* (*rei suae studentes potius* MART.): ① *agro, fundo sim.*: Ov. met. 5, 130 dives agri Dorylas, quo non -erat alter latius (SEN. epist. 87, 5 late -et ...; habet domum formosam. 89, 20 QVINT. decl. 252 p. 33, 21 PORPH. Hor. carm. 2, 2, 9. *al.*). SEN. dial. 7, 17, 2 cur trans mare -es? cur plura quam nosti? COLVM. 1, 3, 13 satis *non* est ... -ere velle, si colere non possis. PORPH. Hor. carm. 3, 16, 33 licet nec in Calabria -eam (epod. 1, 30 in Tusculano. ITALA gen. 47, 27 [Lugd.] *Israelitae* -erunt in ea *terra* et creverunt [*gr.* ἐκληρονόμησαν ἐπ' αὐτῆς, VVLG. -edit eam]. CANON. Turner I 2, 3 p. 520, 5 qui non in ... civitate *sua* -ent ..., vel ... parvam rem illic habent [*vertitur gr.* κεκτῆσθαι ... ὀλίγα ὑπάρχοντα ἴδια]). CLAVD. DON. Aen. 1, 343 p. 72, 5 (ditissimus agri) copiosissime -entem maritum. AVG. civ. 15, 16 p. 93, 3 D. aviditate -endi. *al.* (ii) *variis vel indefinitis* (*bonis spiritalibus* HIER.): PLIN. nat. 14, 5 sola gaudia in -endo *esse*. MART. 8, 44, 9 rape, congere, aufer, -e: relinquendum est. ITALA I Cor. 7, 30 (cod. d *al.* = VVLG.) qui emunt, tamquam non -entes *sint* (*gr.* κατέχοντες, *Aug. in psalm. 95, 14* tenentes). CYPR. ad Donat. 12 *divites* -ent ad hoc tantum, ne -ere alteri liceat. testim. 3 capp. 61 -endi concupiscentiam. QVEROL. p. 15, 24 R. habeat teneat -eat. SERV. gramm. IV 410, 23 ubi multi sunt qui -entur et multi qui -ent (*in explicatione pronominum possessivorum ut* POMP. gramm. V 207, 8. *et al.; cf. p. 125, 37*). HIER. epist. 17, 3, 3 propter illos tantum Christus mortuus sit, habeant, -eant, glorientur *quidam verae fidei nimis studiosi.* SVLP. SEV. chron. 1, 23, 6 *sacerdotes quidam* neque -entes neque negotiantes ... munera expectant.

β *respiciuntur res dominantes, perseverantes*: Ps. PHILO antiq. 12, 6 (*loq. Moses vitulum videns*) num ⌊usque ad victoriam⌋ -et amaritudo, aut in sempiternum praevalet malum? (⌊ ⌋ *fere i. q. semper; v. Perrot-Bogaert 1976, comm. ad 9, 3*). CARM. de Iona 9 quis subversae menti (-is *var. l.*) metus *est*? omnia vulgo poenarum documenta vacant, ubi -et error. THEOD. PRISC. log. 112 *podagra* articulis -ens dominabitur (*inde* ORIBAS. syn. 9, 56 Aa articulos).

2 *speciatim respiciuntur*: a *qui vi militari vel potestate publica -ent*: α *loca, civitates, aedificia sim.* (*cives, gentes p. 123, 32*): ① *notione occupandi, in potestatem redigendi*: Ⓐ *formae stirpis perf. act. et p. p. p.*: CATO orig. 71 id oppidum Aurunci primo -erunt, inde Achaei Troia domum redeuntes (LIV. 42, 23, 2 o. castellaque ... biennio proxumo Masinissam vi atque armis -isse). VARRO ling. 5, 157 Roma recuperata Gallorum ossa qui -erunt urbem ... coacervata (LIV. 31, 31, 6 *legio* u., ad quam defendendam missa erat, per scelus -edit. 39, 24, 6 urbibus ... ab eo *Philippo* -ssis et ... oppidis per vim occupatis [*Polyb. 22, 6, 2* πόλεις, ἃς παρείλετο]. LVCAN. 7, 710 -ssas u. donataque regna. *al.*). CIC. leg. agr. 1, 5 iubent venire ... agros in Hispania ... Scipionum eximia virtute -ssos ([*syn.* qui ... parti sunt]. CAES. Gall. 4, 7, 4 armis. LIV. 5, 33, 2 ab Etruscis ante cultos). Mur. 34 regno -sso, ... hoste pulso (SIL. 14, 38 bello). BELL. Alex. 78, 3 tetrarchiam ... occupatam et -ssam paucis ante annis a Deiotaro. SALL. Iug. 16, 5 pars Numidiae ... Iugurthae traditur ..., illam alteram ... Adherbal -edit (48, 3 quam Adherbal in divisione -erat. TAC. hist. 2, 12, 1 -ssa per mare et naves maiore Italiae p. CLAVD. 8, 71 bis -ssa manu, bis parta periclis). 18, 11 *Numidae* a parentibus digressi -edere ea loca. Ov. met. 5, 239 fratre per arma fugato ... Proetus -erat arces (STAT. Theb. 6, 114). LIV. 38, 16, 4 Chersoneso ... armis -ssa. MELA 1, 78 Aspendos, quam Argivi condiderant, -edere finitimi. ASCON. Corn. p. 52, 10 cum per vim rem publicam -isset *Sulla.* LVCAN. 2, 658 quamvis -erit omnem Italiam *Caesar.* PLIN. nat. 4, 39 toto oriente -sso. TAC. hist. 3, 8, 1 -ssa *est* ipso transitu Vicetia. *al.* *absolute* (*si recte trad.; cf. p. 123, 5* VARRO frg. Prob. Verg. ecl. 6, 31 p. 337, 7 ibidem *Idomeneus* -edit (consedit *Mommsen*), aliquot oppida condidit. Ⓑ *formae stirpis praes.* (*exempla pauca minus dubia*): CIC. Mil. 76 servorum exercitus illum *Clodium* ... conscripturum fuisse, per quos totam rem publicam resque privatas omnium -ret. NEP.

[Zäch]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Them. 6, 2 *nullam oportere* urbem muros habere, ne essent loca munita, quae hostes -rent. LIV. 37, 54, 15 alia ... aliis ... est causa armorum; illi agrum, ... hi portus oramque ... ut -eant (*cf. Polyb. 21, 23, 3 ὀρεγόμενοι τοῦ καταστρέψασθαι καὶ προσλαβεῖν*). 39, 25, 6 omnium ... iura -endo per occasiones Aetoli miscuerant. ITALA gen. 22, 17 (Aug. civ. 16, 32. *al.*) hereditate -bit semen tuum civitates adversariorum (*Aug. serm. 2, 8* obtinebit. *gr. respondet κληρονομεῖν ut loco gemino* 24, 60 [Ambr. Isaac 3, 7], *ubi Aug. quaest. hept. 1, 68* hereditate obtineat. VVLG. *utroque loco* -bit ... portas). num. 13, 31 (Lugd., *sim.* VVLG.) ascendamus et -bimus eam terram ([*gr. κατακληρονομήσομεν, quae vox respondet e. g. etiam* 34, 13 *ibid.*]. VVLG. deut. 4, 1 *ut* ingrediens -eas t., quam dominus ... daturus est vobis [*Lugd.* consequamini hereditatem terrae]. *et saepe in sacr. script.*). TREB. trig. tyr. 5, 6 ne ... -endi Romanum solum Germanis daretur facultas.

Ⓘ *notione tenendi, in potestate habendi* (*exempla selecta inde a* LIV.): TRAG. inc. 31 ferro saeptus -et sedis sacras (*cf.* LIV. 5, 50, 2 quod ea *fana* hostis -isset). VARRO frg. Serv. auct. Aen. 10, 13 *via*, quae quondam a Graecis -ssa est. CIC. leg. agr. 1, 6 agros ..., quos rex Mithridates in Paphlagonia ... -erit (1, 10. 2, 58 CAES. Gall. 2, 4, 6 LIV. 38, 34, 8. 45, 44, 9. *al.*). Mur. 34 cum omnia, quae ille *Mithridates* tenuerat, ... victoria -ret *Pompeius* (OV. met. 8, 187 o. -eat, non -et aera Minos. LIV. 38, 59, 2 o. -ere eum *Antiochum* victum, quae ante bellum eius fuerint. SEN. benef. 5, 4, 4. *al.*). dom. 110 cum forum armatis catervis ... -res (obsideres *Graevius*). CAES. Gall. 1, 34, 3 in eas partes Galliae ..., quas Caesar -ret (6, 12, 4 partem ... agri per vim occupatam. SALL. Iug. 18, 12. VAL. MAX. 4, 1, 10 totius terrarum orbis). 2, 4, 6 fines latissimos (VITR. 6, 1, 10). BELL. Alex. 34, 1 ne Armeniam minorem, regnum suum, ... -eri ... pateretur a Pharnace (*cf. l. 49*). R. GEST. div. Aug. 27 regibus eas *provincias* -entibus (*gr. κατεσχημένας*). OV. epist. 4, 157 qui -et aequora, Minos (ars 2, 35 -et et terras et -et a. Minos). LIV. 6, 18, 10 (*Manlius ad plebem*) usu -emini *a patriciis* (*item -entur ipsi animantes, gentes*: TAC. hist. 4, 73, 3 *ut Germani* hoc solum vosque ipsos, *sc. Gallos*, -rent. IVST. 41, 4, 3 *Parthi* ab Antiocho ... -ssi. *al.*). 7, 30, 16 urbem (MELA 1, 71 LVCAN. 2, 610). SEN. Phoen. 125 Assyrio loca -ssa regi (SIL. 11, 506). dial. 12 (11), 7, 3 Caesare orbem terrarum -ente (LVCAN. 1, 110 *fortuna* populi ... potentis, quae mare, quae terras, quae totum -et o. 7, 420 CLAVD. 5, 451. *al.; v. etiam p. 119, 46*). epist. 14, 13 rem publicam. MELA 1, 11 litus Scythicum usque ad Caspium sinum. TAC. ann. 6, 31, 1 se ... invasurum -ssa Cyro et post Alexandro *minabatur rex Parthorum*. FLOR. epit. 4, 12, 38 signa et aquilas duas adhuc barbari -ent. MIN. FEL. 25, 5 quicquid Romani tenent colunt -ent. ITALA exod. 32, 13 (Lugd., *sim.* VVLG.) omnem terram, quam dixisti daturum te semini eorum, et -ssuros eam in sempiternum ([*gr. καθέξουσιν*]. VVLG. deut. 2, 24 t. eius *regis* incipe -ere [*Lugd.* inchoa hereditare]. 3, 12 [*Lugd.* in possessionem hereditatis habuimus]. *et saepe in sacr. script.*). *et passim.* *absolute* (*cum respectu habitandi; cf. p. 99, 2. 104, 19*): LIB. gener. chron. I p. 101, 133 (*sim.* CHRON. Alex. *ibid.* 106) hi *populi* -ent ab Aegypto usque ad Oceanum.

β *magistratus, imperium sim.*: TER. Ad. 175sq. regnumne ... hic tu -es? :: si -rem, ornatus esses ex tuis virtutibus (OV. epist. 11, 18 *Aeolus* imperat ... ventis, ... non imperat irae; -et et vitiis regna minora suis. fast. 3, 631 r. Libyca -edit in ora. LIV. 1, 40, 3 [*syn.* tenuerit]. 1, 46, 1 usu. SEN. Herc. f. 629. *al.; hic illic ipsos fines intellegi posse vix negaverimus*). CIC. Verr. II 3, 158 praeturam *v. p. 118, 34.* Sest. 34 unus omnem omnium potestatem armis et latrociniis -bat non aliqua vi sua, sed *eqs.* LIV. 3, 36, 9 *ut* perpetuo ... decemviratu -ssum semel obtinerent imperium (AMPEL. 43 i. Romanum -bant *triumviri* [*nisi intellegas fines*]. VEG. mil. 4 praef. totius orbis ... i.). 7, 18, 4 aut toto *consulatu* cedendum esse ... aut totum -endum (*idem munus respicit* PLIN. paneg. 58, 4). FIRM. math. 3, 5, 7 totius orbis gubernacula -bunt. 6, 2, 6 maris et terrae dominia (7, 22, 3 totius orbis).

b amantes (*pertinet tam ad coniunctionem corporis quam ad vinculum amoris vel coniugii; vis ingressiva elucet in praeteritis* STAT., TERT. adv. Marc., PS. AVR. VICT.; *-entur animantes vel animus praeter* OV.): PROP. 4, 7, 93 (*loq. Cynthia*) nunc te -eant aliae, mox sola tenebo. OV. epist. 5, 124 (*in imag.*) -et ... saltus Graia iuvenca, *sc. Helena*, meos. 16 (17), 109 (*ad Paridem*) ad -ssa venis praeceptaque gaudia serus. OCTAVIA 194 violare ... quae toros ausa est tuos animumque domini famula -edit diu (PS. QVINT. decl. 14, 9 [*ad meretricem*] quid interest quemadmodum, *sc. sive amore sive odio*, -eris a. meum? TERT. monog. 10, 11). 210 deus Alcides -et Heben. STAT. Ach. 1, 905 qua potuit nostras -ssa *Deidamia* repellere vires. silv. 1, 2, 274 *Violentilla* tandem merito -ssa marito. MART. 9, 32, 6 poscentem nummos ... -eat ... mentula *alterius*. 9, 67, 1 lascivam tota -edi nocte puellam. APVL. apol. 93, 1 quo ... artius desolatam mulierem solus -rem. met. 6, 23, 3 puellam elegit ...; teneat, -eat, amplexus Psychen semper suis amoribus perfruatur (*sublucet respectus iuris*). HYG. astr. 2, 7 p. 44, 9 uti dimidiam partem anni earum unaquaeque, *sc. Venus et Proserpina*, -ret *Adonem*. ARGVM. Plaut. Cist. 11 lege et rite civem cognitam *puellam* Alcesimarchus, ut erat nactus, -et (*an ad IA2b?*). TERT. cult. fem. 1, 2 l. 28 *feminae* quae angelos -bant. adv. Marc. 2, 23 p. 366, 14 (*respicitur III reg. 11, 1*) Salomon ... iam a mulieribus alienis -ssus et idolis ... mancipatus. CE 1968, 6 (*a. 336*) *uxorem* iuncta(m) quem (*i.* quam) -edit ... *tot* annos. CYPR. GALL. lev. 200 noctivagus ⟨si⟩ quam *feminam* -edit adulter. -et amor (*cf. p. 117, 26sqq.*): OV. am. 1, 2, 8 -ssa ... pectora versat a. DON. Ter. Phorm. 165, 2 quam magno amore sit -ssus Phaedria. PS. AVR. VICT. epit. 1, 23 amore alienae coniugis -ssus *Octavianus*.

B *vi proprietatis, dominii plus minusve debilitata* (*huc quodammodo spectare videntur etiam, quaecumque dicuntur partes suas vel qualitates proprias -ere, v. imprimis p. 120, 47. 121, 30 et cf. p. 118, 12. 119, 70sqq.*): **1** *respicitur potius, quo loco quid (quis) positum sit, consistat sim.* (*vi ingressiva occupandi, ingrediendi maxime formis stirpis perf.* LVCR. 1, 966 GERM. frg. 3, 23. 4, 125 *sub a*): **a** *proprie*: α *sidera, circuli caelestes* (*ad p. 119, 56 relegavimus locos, ubi vis dominii magis servata videtur*): CIC. Arat. 267 hic *cancer* ... medius circo *tropico* disiungitur, ille (ipse *trad.*), *sc. leo*, pectoribus validis ... -et orbem (*gr. 492sqq. ὁ κύκλος τὸν μὲν ... τέμνει*). 279 secat hic *circulus* capricornum ... et ... leporem, inde ... retinet ... navem ...; inde sagittari ... -et arcum (*gr. 503sqq. ἐν δέ οἱ ἔστι λαγωός· ... ἐν καὶ τόξον*). 361 *arctophylacis pars* amplior infernas depulsus -et umbras (*gr. 580 ἔννυχος*). GERM. frg. 3, 23 haec ut quisque deus, *sc. planeta*, -edit numine signa, adiungunt proprias vires. 4, 125 templa *Virginis stellae* ... simul ac -erit *Mercurius* ..., omnia mixta feret. SEN. Herc. O. 1815 qui te (*Hercule*) sepulto -et caelum leo. IVL. VAL. 3, 25 cursus sui meditullium -ente *sole* (*gr. Hist. Alex. M. I p. 113, 3 Kr. ὅταν κατὰ μέσον τοῦ οὐρανοῦ γένηται*). FIRM. math. 2, 20, 11 *si stellae quaedam* principalia loca vel primos geniturae -erint cardines, infinita infortunia ... indicunt. 3, 5, 19 si ... stella decimum locum ... -erit. 6, 9, 2 *Saturnus* dextri quadrati superiorem -ens partem. *sim. saepe apud eundem.* β *animantes*: LVCR. 1, 966 nec refert, quibus adsistas regionibus *mundi infiniti* ...; quem quisque locum -edit, in omnis tantundem partis infinitum omne relinquit (*item animantes -ent locum*: VEG. mil. 2, 6 *cohors decima* in secunda acie sinistrum -et cornum. CLAVD. carm. min. 27, 9 haec ... regna colit solusque ... -et ... oras *Phoenix*). SEN. Tro. 563 quis te nunc locus, fortuna quae -edit? (*557sq.* quis te casus ... teneret aut quae regio. *item -ent loca hominem* [*aliter ac p. 118, 4*]: PLIN. epist. 1, 3, 1sq. *porticus, cubicula sim. suburbani tui* -ent te ..., an ... excursionibus avocaris? si -ent, felix ... es). γ *varia*: ITIN. Eucher. p. 128, 11 *Hierusalem* mare magnum nusquam vicinius quam circa Ioppen oppidum -et, quod quadraginta ... milibus abest. VINDIC. gyn. ed. Sudhoff, Archiv f. Gesch. d. Med. 8 p. 420 rec. Ba l. 133 *stomachus* inter spinas et pulmonem medium locum -et (ed. Rose p. 439 rec. C medio -et, *p. 438 rec. L* in medio positus est). DRAC. laud. dei 3, 296 ara Philaenorum Libycas -edit harenas.

b *translate*: α *respiciuntur gradus aestimationis sim.*: CIC. rep. 1, 52 inter ⟨in⟩firmitatem unius temeritatemque multorum medium optimates -erunt locum, quo nihil potest esse moderatius (FRONTO p. 166, 27 v. d. H. antiquissimum l. laudis eloquentia -et. APVL. Plat. 2, 7 quartum ... l. -et *iustitia*. OPTAT. 5, 4 p. 126, 19 principalem l. trinitas -et. CLAVD. DON. Aen. 5, 195 p. 446, 9 l. prima). TERT. adv. Marc. 1, 4 p. 296, 6 *summum quodlibet* solitudinem quandam de singularitate praestantiae suae -ens. β *respicitur series sonorum*: MART. CAP. 9, 945 *βαρύπυκνοι* ... sunt *soni*, qui velut regiones primas spissi retentant, *μεσόπυκνοι* vero, qui media -ent, *ὀξύπυκνοι*, qui ultima tenent.

2 *respicitur potius spatium expletum vel quaelibet quae teguntur, obruuntur, opprimuntur sim.* (*ad vim ingressivam referas formam tertiae coniug.* LVCR. 1, 386, *ceterum imprimis praeterita indicantia statum actione capiendi effectum e. g.* LVCR. 4, 314. 5, 202. 6, 1050 OV. met. 1, 31. 1, 355 SIL. 7, 415 STAT. Theb. 9, 494): **a** *corporaliter -ent*: α *elementa, vires naturae*: LVCR. 1, 386 aer omne necessest, inter corpora quod fiat, -dat inane (1, 390 primum quemque necessest occupet ille *a.* locum, deinde omnia -eantur [-dantur *Havercamp vix recte coll. loco priore; coniugationes notione distinxisse poetam putat Bailey ad l.*]. 4, 314 aer ... init oculos prior et -edit apertos). 6, 1050 prius aestus ubi aeris praecepit ferrique vias -edit apertas, posterior lapidis *magnetis* venit aestus (*cf.* 4, 314 *supra*). PROP. 1, 18, 2 haec certe *sunt* deserta loca ... et vacuum Zephyri -et aura nemus (*cf., nisi ad p. 119, 69 trahere malis*, LVCAN. 2, 454 cum mare -et auster flatibus horrisonis). OV. met. 1, 31 umor ultima -edit solidumque coercuit orbem. 1, 355 terrarum ... nos duo, *sc. Deucalion et Pyrrha*, turba sumus, -edit cetera pontus (*cf.* STAT. Theb. 9, 371 *Crenaeum* -ssum ... iam fluctibus altis). SEN. Herc. f. 282 quidquid atra nocte -ssum latet, *sc. inferos*, emitte tecum (*cf.* Herc. O. 1294 [*loq. Heracles*] inter infernos lacus -ssus atra nocte cum ... steti). benef. 6, 22, 1 (*respicitur ruina mundi*) ignis cuncta -eat, quem deinde pigra nox occupet (IVST. 2, 1, 14 cuncta. CLAVD. DON. Aen. 5, 660 p. 500, 15 remos occupavit ... atque ipsas puppis ... -edit. *cf.* APVL. met. 4, 10, 4 incendio ... domum ... -eri [incendium *pro subi.*: CLAVD. DON. Aen. 2, 755 p. 250, 6 ENNOD. dict. 16, 4 p. 472, 21]. CLAVD. DON. Aen. 5, 695 p. 504, 9 quicquid flamma -erit, mature consumit). nat. 6, 13, 3 *in interiora terrae* se calor contulit superiora -enti frigori cedens (*cf.* IVST. 41, 1, 12 ut Parthiae pleraque finium aut aestus aut frigoris magnitudo -eat). STAT. silv. 4, 4, 27 dum nimio -ssa Hyperione flagrat ... iuba sideris (*leonis*). HIER. in Is. 27, 10 siccitas omnia -bit. *in imagine*: VOPISC. Prob. 2, 4 Scipiones ... nonne tenebrae -rent ac tegerent, nisi ... historici ... extitissent? VVLG. Iob 3, 6 (*Iob maledicit nocti qua conceptus est*) noctem illam tenebrosus

[*Zäch*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

turbo -eat, non computetur in diebus anni (*Hier. interpr. Iob* noctem . . . accipiant tenebrae). β *varia*: LVCR. 5, 202 *magnam terrae* partem montes silvaeque . . . -edere, tenent rupes . . . et mare. OV. met. 4, 690 *belua* latum sub pectore -et aequor. SIL. 7, 415 *nymphae* -ssa vident infestis litora proris (*an ad A2a?*). STAT. Theb. 9, 494 *in ripa* stabat . . . fraxinus ingentique vadum -erat umbra. IVL. VAL. 3, 28 portarum valvis . . . ferro ad firmitudinem . . . -ssis. ENNOD. epist. 1, 15, 2 p. 26, 22 quam *laminam* rubigo -erit. opusc. 1, 27 p. 268, 24 crine -sso *pruinis.*

b *incorporaliter de rebus fere late diffusis, omnia afficientibus* (*specimina paucissima a respectu proprietatis, imperii magis aliena*): SEN. epist. 94, 12 aures eius, *quem vis docere*, contraria monitionibus tuis fama -edit (*cf. sensus proprie impletos p. 124, 62*). ZENO 1, 4, 3 (1, 1, 11 L.) diaboli est . . . mancipium *impudicitia*; eius enim -et regnum. CE 315, 2 (*saec. IV; de basilica sancti Petri*) iustitiae sedes . . . haec est . . ., pietas quam -et omnis. CASSIOD. inst. 1, 15, 9 *grammaticae normas custodiendas esse*, ne locutionis ordine permixto totum . . . -eat indecora confusio.

part. praes. **possidēns**, -entis: 1 *pro subst. fere i. q.* *possessor* (*quae ad ius spectant v. sub IB2; sub verbo digessimus locos, quibus accedit obi. acc. ut e. g.* HOR. carm. 4, 9, 45 -entem multa): **a** *usu communi*: α *significantur divites, agrorum domini sim.*: SEN. epist. 84, 11 relinque divitias, aut periculum -ium aut onus. COLVM. 9 praef. 1 ut . . . clausa venatio -is oblectaret oculos. 9, 5, 2 (*syn.* dominus). TAC. ann. 2, 33, 3 ex fortuna -is. PLIN. epist. 9, 7, 3 *villa* utraque -i . . . iucundior. CYPR. ad Donat. 15 p. 15, 29 nec fiduciam praebent -bus stabilem, quae possessionis non habeant veritatem (*sc. caelestem*). LAMPR. Alex. 58, 5 *ne* per senectutem -ium desererentur rura. GAVDENT. 13, 23 G. in quibus *rusticis* omnis census est -is. *al.* β *significantur qui tenent quaelibet* (*res incorporeas praeter* HIER.): TERT. cult. fem. 2, 3 l. 1 non sit timenda dignitas formae, ut nec -bus gravis, nec appetentibus exitiosa. CYPR. epist. 73, 25 p. 797, 27 si idcirco haereticus ius baptismi obtinere potuit, quia prior baptizavit, non -is erit iam baptisma, sed occupantis. unit. eccl. 7 p. 215, 21 *unitas ecclesiae* ab accipiente ac -e scindi . . . non poterat. HIER. epist. 39, 3, 4 (*deus ad matrem lugentem*) irasceris . . ., quia filia tua *mortua* mea facta est filia? . . . lacrimis facis invidiam -i? γ *notione generali apud gramm.* (*in explicatione pronominum possessivorum; cf. p. 122, 43*): SERV. gramm. IV 410, 22 ubi et persona -is et possessi una est (*item iuxta n. pro subst.* possessum: 410, 24 EXPLAN. in Don. IV 501, 2 *al.; ceterum e. g.* POMP. gramm. V 207 [*iuxta*: p. possessionis]). PRISC. gramm. III 170, 10 (*antea: pronomine 'suus'* licet uti, cum possessorem ostendimus) cum in possessivis primae et secundae personae liceat etiam non -es construere sic. *al.*

b *in versionibus quodammodo mendosis*: ITALA Ezech. 8, 3 (cod. 175 *al.*) *in porta Ierusalem* erat ille lapis, titulus ipsius -is (*respicitur idolum urbem dei propriam occupans; gr.* στήλη τοῦ κτωμένου, *sc. per interpretationem pravam, cf. Hier. in Ezech.* 'zelus' et 'possessio', quod hebraice dicitur 'cena', eodem appellatur nomine; *Vulg.* idolum zeli). RVSTIC. Conc.[S] I 3 p. 151, 31 *crimen* . . . erat -bus, *sc. Babyloniis*, fidei firmitas *iuvenum trium illorum* (*v. Dan. 3, 1sqq.*; firmitatem *vers. Tur., gr. I 1, 2 p. 101, 16* τοῖς πλεονεκτουμένοις [*vi passiva*]).

2 *pro adi., sc. accedente gen. fere i. q.* *particeps* (*cf. structura verbali servata e. g.* IREN. 4, 37, 1 [4, 59 H.] uti . . . bonum sint -es. HIL. *p. 118, 75*): TERT. adv. Marc. 2, 4 p. 338, 16 totius orbis -s *homo.* 2, 6 p. 341, 21 totius mundi -s homo.

p. p. p. possessus *pro adi. vel subst. masc. congessimus p. 117, 40 pro subst. neutr. v. l. 39. p. 115, 84. 120, 43.*

plur. neutr. gerund. -enda *pro subst. v. p. 122, 19.*

deriv.: possessio, possessivus, 1. possessor, 2. possessus.

possido *v.* possideo. *Zäch.*

possit- *v.* posit-. **possiter** *v.* prosider.

***possum**, potuī, posse. [*iunctura* potis est *iam in scriptis antiquissimis deficiente declinatione accedit ad subi. neutr. nec non ad plur., sc.* potis sunt (*v. sub* potis): *iuxta* potis *occurrit* pote (*cf. fortasse* sat: satis, mage: magis). *inde coaluisse videntur formae sollemnes, sc.* potest *ex* pot(e) est, possum *sim. ex* pot(e) sum *vel* potis sum *sim.; cf. formas pleniores l. 81sqq.; praeterea stirpem verbalem* potē-, *quam testantur etiam osc.* pútíad, pútíans *sim.* '*possi(n)t*', *antiquitus exstitisse apparet ex part. praes.* potēns (*vi participii vigente* ENN. ann. 333 *et al., v. sub* potens) *nec non ex perf.* potui; *unde aevo cadente restituebatur* potēre, *v. p. 126, 64sqq. 127, 14. ad structuram et notionem mutatam iuncturae* potis est *cf. inf. accedentem e. g. ad gr.* κύριος, *ad* dominus (*v. vol. VI, 1941, 45*), *ad it.* esser padrone. *Sch.*] *eximitur e numero verborum cum* esse *compositorum* CHAR. gramm. p. 343, 5B. facit enim perfectum -ui (*item* DIOM. gramm. I 360, 17). *schema coniugationis exhibent* CHAR. gramm. p. 343, 7sqq. B. DIOM. gramm. I 360, 18sqq. PRISC. gramm. III 506, 32sqq., *qui inter imperativi formas afferunt* potes (*om. Diom.; formam testatur etiam* MACR. exc. gramm. V 640, 27), poteste *et* potesto, potestote, possunto.

de singulis formis (*sc. act.; pass. collegimus p. 136, 77*):

1 *formae pleniores originem illustrantes* (*vix huc referas scripturam* potest *cod. Cavensis al.* VVLG., *v. ed. comm. pontif. IV p. 457*): **a** *formae communes*: *inf. praes.* potesse (*formam testantur* MACR. exc. gramm. V 640, 34. PRISC. gramm. III 507, 7 *allato* TER. *infra*): PLAVT. Bacch. 559 (638 -sse). Cist. 30 Most. 1015. Pseud. 1302 (potis esse *A*, potasse *P; sunt qui hiatus vitandi causa restituant etiam* 26 *pro* posse *codd.*). Rud. 55. Truc. 90 (-est. se *B*). TER. Eun. 666 (*Prisc. gramm. III 507, 7*; -sse *A*, -est esse *vel* -sse *codd. Don.*). LVCIL. 1046 (*Guilelmius*, -sset *codd. Non.*). 1327 (*in fine hexametri ut*: CIC. Arat. 106 CIL I² 1217 [= CE 68], 9 LVCR. 1, 665. 2, 225. 1010. 3, 319). PRVD. perist. 10, 803 (potisse *B²*). *coni.* (*cf. etiam l. 12sqq.*): S. C. de Bacch. (CIL I² 581) 27 potisit (LVCR. 5, 881 potissit [*locum del. K. Müller*]. *restituitur* potissint LVCIL. 8 [*L. Müller*, possint *trad.*, potissent *Mercier*]). ENN. ann. 222 potesset. *imperat.* (*ceterum non legitur nisi apud gramm. p. 125, 77 allatos*): LEX vic. Furf. (CIL I² 756) 10 potesto. **b** *formae a norma remotae* potisse, potisset (*contaminationem factam ex* potissit *et* potesse(t) *intellegit Leumann, Gramm. 1977, 525, haplologiam pro* potis esset *Sommer, Handbuch³ 532*): PLAVT. Mil. 884 potisset (*trad.*; potesset *Ritschl*, potis sit *Leo. eadem forma*: LVCIL. 5 [*Schol. Verg. Veron. Aen. 12, 680 Hagenii editione invita*; potissit *Char. gramm. p. 253, 22 B.*]. 26 [potissit *var. l. Ps. Ascon. div. in Caec. p. 198, 21*]. 203 [potesset *anon. apud Dousam, Lindsay*]. 1050 [potissit *Dousa*, potesset *Lindsay*]). LVCIL. 205 potisse (posse *var. l. Non. p. 445, 28; coni.* potesse *anon. apud Dousam, Lindsay. cf. l. 7*). **2** *formae variae rariores ad stirpes communes pertinentes*: **a** *coni. praes. sing.* -ssiem *sim.* (*legitur fere apud scaenicos, sc. in exitu versus praeter* PLAVT. Bacch. 762 TER. Phorm. 773 [*minus probabiliter restituitur* PLAVT. Mil. 842, *ubi melius cum Pylade legas* -ssis ⟨ego⟩], *ceterum apud* ENN. sat., CIC. Arat., FRONTONEM): possiem: PLAVT. Bacch. 762 (*B*, -ssim *CD*). Stich. 479. TER. Hec. 729 (-ssim *codd., Don.*). 766 (-ssim *var. l.*). Ad. 877 (-ssim *var. l.*). possies: PLAVT. Asin. 819 Aul. 747. Men. 1104 (*Camerarius*, -ssis *P deficiente A*). Most. 465. 835 (*A*, -ssis *P*). ENN. sat. 58 (*Fruterius*, -ssis *codd.*). possiet: PLAVT. Bacch. 370 Capt. 996 Cist. 185. Merc. 145 (*Camerarius*, -ssit *codd.*). Most. 14 (*Pylades*, -ssit *B²D*, -sset *B¹C*). *?* 984 (*Camer.*; -est *trad.; syllabam deficientem suppleverunt alii aliter*). Poen. 881 Stich. 769 TER. Andr. 874 Haut. 675. Phorm. 773 (*A*, -ssit *cett.*). CIC. Arat. 304 (possidet, posceret *var. ll.*). FRONTO p. 225, 11 v. d. H. **b** *formae accedente part. interrog.* ne *contractae*: PLAVT. Merc. 518 possin. TER. Phorm. 518 poterin (-eris *D¹Gp*). **c** *fut.* -erint (*?* -erim *l. 44*) *pro* -erunt (*v. Leumann, Gramm. 1977, 610*): *in titulis*: ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 2, 8. TEST. Leon. I (CIL X 114) 35 CE 610, 10. *in codd.* (*dubium an sec. codd. praestantiores recte agnoverint hunc usum edd. quidam* CIC. Sest. 14 ac. 2, 43; *nota falsam var. l. cod. P* VERG. georg. 2, 287 [-erunt *MRV*]): BRVT. Cic. fam. 11, 23, 2 (-runt *D saec. XV*). VITR. 6, 8, 8 (*iuxta* instituantur). QVINT. decl. 330 p. 298, 17 (*in var. lect., quam defendit Wahlén, Studia, 1930, 141*). EDICT. imp. Traian. dig. 29, 1, 1 pr. ITALA Luc. 13, 24 (cod. l). 21, 15 (codd. a d). *et saepius. huc spectat, si recte trad.*: VLP. dig. 5, 6, 3 pr. poterim. **d** potesti *pro* -isti: TAB. devot. Audollent 112, 3 (*sic explicat Niedermann, Woch. klass. Phil. 23, 1906, 962; pro* -est *accipit editor*). **e** *adi.* potens *fere pro part. verbi q. e.* -sse *usurpatum v. sub illa voce.*

3 *formae heterocliticae* (*non huc pertinet forma sine dubio corrupte trad.* potiverim PLAVT. Mil. 926 *P*, *deficiente A* [-erit *FZ*, *coni. alii alia*]): **a** *tertiae coniugationis*: posso *pro* -ssum (*scriptura vulgari ut* possu PASS. Matth. 14 p. 235, 15 *an novata coniugatione ? cf.* so *pro* sum *CIL X 2070 et Sommer, Handbuch³ 528 ad l.*): PAP. Corp. 252, 15 (*saec. II in.*). SYMPH. 60 (*cod. Salmasianus*). GREG. TVR. Franc. 5, 18 p. 220, 19 (-ssum *var. l.*). GLOSS. V 469, 4 (*cod. Cas. saec. X*). -ssimus *pro* -ssumus (*cf.* simus *pro* sumus *CE 186, 6. al.; testimonium potius formae sec.* agimus *novatae quam scripturae 'i' pro 'u' sec. Sommer, Handbuch³ 529*): *codd. MP ante correcturam et V* VERG. ecl. 7, 23, *cod. rescript.* GAIVS inst. 2, 179 *et* 182 (-ssumus *edd.; indicat. respondet* INST. Iust. 2, 16 pr. *et* 4; *an agnoveris potentialem?*) *et hic illic in codd. recentioribus. vix huc pertinet formula* quantum -ssimus *iuxta coni. hortativum fere per perseverantiam posita* SERM. Corp. Vind. 21 p. 236, 11. 243, 7. 262, 15. *al.* (-ssumus *exhibent loci gemini* CAES. AREL. serm. 215, 5. 219, 3. 222, 6). possas *pro* -ssis: CIL VIII 24670 (*v. Bücheler, Kl. Schr. III 377*). **b** *formae secundae coniug. a perf.* potui *restitutae* (*differentiam ineptam inter* -ssum *et* poteo *statuit* VIRG. gramm. epit. 7 p. 59, 16sqq. est -eo secundae coniugationis et potentiae maioris, sed secunda persona prioris verbi [*sc.* -ssum] -es corripi debet, sequentis vero producenda est -es): ITALA Luc. 19, 3 (cod. d) potebat. GREG. TVR. Franc. 6, 6 p. 273, 13 ut, quid agere poterent (-erant, -erint, -uerint, oporteret *var. ll.*), . . . insinuaret. VIRG. gramm. epit. 7 p. 59, 16 poteo. 15 p. 92, 17 potebunt.

scripturae neglegentia effectae (*cf. etiam supra l. 50. 56. p. 125, 81*): *omittitur* s *altera in inscriptionibus* (*hic illic in codd., e. g. cod. T* VVLG. Is. 47, 12 posis, ORIBAS. eup. 2 praef. 2 Li posumus): TAB. devot. Pomp. (CIL I² 2541 = IV 9251) I 8 posit (*item ibid.* II 3. EDICT. imp. Diocl. praef. 14 L. [*exemplar Strat., quod* 10 *exhibet* -ssit]. CIL VIII 16752, 3 TAB. devot. Audollent 221, 4. 8. 304 IV 3 ποσιτ). CIL V 5415, 17 posim. TAB. devot. Audollent 221, 10 posint. EDICT. imp. Diocl. praef. 12 L. potuisent (*ex. Strat.*; -issint *ex. Delph. quintum*; -issent *ex. Aegypt. al.*). *varia*: PAP. Corp. 252, 3 (*saec. II in.*) si potes(t) fieri (*item pro tertia pers. sing.*: TAB. devot. Audollent 221, 2. 7. 9. *cf.* possun(t) TAB. devot. Audollent 112, 8 [*saec. II*]). CE 2192, 7 *et* 8 potis (*i.* -es. *cf.* potist ORIBAS. syn. 9, 16, 1 Ab [-est Aa]). ORIBAS. syn. 5, 53, 1 Ab poteremus (*i.* -erimus). 9, 18, 5 Ab potuesse (-isse Aa).

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Greg. M. dial. 2, 16 p. 104, 1 M. potuissit (*cod. M ut* 3, 15 p. 170, 9. 3, 16 p. 178, 10. *cf. p. 126, 79*).

notatur p *in formula* u(nde *vel* ut) d(e) p(lano) r(ecte) l(egi) p(ossit *vel* -ssint) Lex Iul. munic. (CIL I² 593) 16 Lex Malac. (CIL II 1964) 1, 51 *bis*. 4, 63 Prob. litt. sing. gramm. IV 273; *in formula* R(omae) r(ecte) e(xperiri) p(ossit) Prob. *l. c.* 275. *litteris graecis*: Tab. devot. Audollent 267, 19 ποσσιτ. *v. et. p. 126, 77.* Not. Tir. 4, 65 -es. 4, 66 -est. 10, 15 -ssis. 10, 16 -ssum *eqs. v. indicem Schmitzii.* *de prosodia*: -uĕrunt *mensuratur* Laber. mim. 99 (*iuxta* voluērunt) *et* 107, poterīmus Ivvenc. 4, 682 Pavl. Nol. carm. 31, 631 Carm. adv. Marc. 3, 220, poterītis Carm. adv. Marc. 2, 69. *cf. etiam p. 126, 67.* *de notione*: Gloss. II 281, 28 -ssum: δύναμαι, queo. IV 454, 13 nec -sse: nec valere. Gloss.^L II Abav. PO 34 -ssim: queam. *legitur inde a* Naev., Plavto, Enn., Catone. [*a* potēre (*cf. supra, de formis 3b*): *val.* puteà; *dalm.* putare; *it.* potere; *sard. centr.* pòtere, *mer.* podiri; *raet. occ.* pudair, *or.* podé; *francog.* pouvoir; *prov. vet.* poder, *var. prov., francoprov., vasc.*; *cat.* poder, poguer; *hisp.* poder; *port.* poder. *cf. M.-L. 6682. Battisti-Alessio IV 3043. Wagner II 301. Wartburg IX 231 sqq. Corominas III 828. Machado² III 1840. St.*] [*confunditur in codd. imprimis cum* esse, poscere, prodesse.]

fere i. q. **δύνασθαι** (*cf.* Gloss. *l. 12*; *quae vox ubi graece respondet, fere non adnotatur*).

exempla sic digerenda esse putavimus:

capvt privs: *accedit aliud verbum* (*et usu inde derivando*):

I *indicantur (vel subaudiuntur) et subi. et inf. obiecti loco positus*:

A *usu pleno*:

1 *inf. act.*: **a** *de potestate, quae inest alicui: infra l. 67* (*contra naturam animi sim. p. 129, 30; data opera p. 130, 23*). **b** *de potestate, quae efficitur condicione externa: p. 131, 1* (*quod aequum, permissum sim. est p. 131, 61; quod necesse est p. 133, 32*). **c** *significatur possibile esse, quod tota sententia indicatum est: p. 133, 51.*

2 *inf. pass.*: **a** *formae activae: p. 135, 6* (*quod aequum, permissum sim. est p. 136, 25; cum notione debendi p. 136, 63*). **b** -estur *sim.: p. 136, 77.*

3 *pro inf. substituuntur pron. neutr., enunt. secund. sim.: p. 137, 16.*

4 *absolute: p. 137, 74* (*respicitur actio dicendi sim. p. 139, 70; coitus p. 139, 81*).

B *in circumlocutionibus abundantibus: p. 140, 10* (*illustrat futura, finem, modum irrealem p. 140, 66; iungitur cum*] *verbis notionis affinis p. 143, 41*).

II *subi. aut deest aut eius vice succedit inf. sim., ut* -est *significet fere i. q. possibile est: p. 143, 61* (*cum pron., struct. verb., adv. p. 144, 26*).

capvt alteryм: *non indiget alio verbo: significantur qui (quae) valent, pollent sim.*:

I *accedit acc. obi. int. vel adv.: p. 146, 73* (*spectat ad corporis facultates p. 148, 42, ad vitam publicam p. 148, 56, ad artes p. 149, 23; indiculus locutionum p. 149, 82*).

II *sine acc. obi.: p. 150, 76* (*accedunt determinationes p. 151, 33*).

***appendix stilistica et syntactica*:** **1** *adhibetur ad augendam vim sententiarum (litotes, interrog. rhet., enunt. relat.): p. 152, 4.* **2** *inf. pro subst.: p. 153, 62.* **3** *structurae syntacticae peculiares (indic. in sententiis potentialibus vel irrealibus, neglecta congruentia temporum): p. 154, 28.* **4** *usu plus minusve pleonastico: p. 156, 14.*

capvt privs: ***accedit aliud verbum*** (*quod saepius est supplendum vel pro quo substituuntur structurae aliae*); *aut significantur qui (quae) potestatem aliquid faciendi habent, aut significatur potestas accidendi, sc. quod possibile est*: **I** *indicantur (vel ex contextu supplendi sunt)* ***et subiectum et infinitivus obiecti loco*** *positus (ad subi. suppl. cf. etiam p. 145, 50)*: **A** *usu pleno*: **1** *accedit (vel ex contextu suppl.) inf. act.* (*depon.*): **a** *potius de potestate quae inest alicui*: **α** *notione communi*: Ⓘ *ponitur inf.*: Ⓐ *de animantibus* (*deis l. 73. 76*): ① *vario usu* (*paucissima exempla*): Plavt. Amph. 214 magnanimi viri ... respondent bello se et suos tutari -sse. Asin. 138 tibi male quod -ero facere, faciam. 402 non -uit pictor rectius describere eius formam *quam tu verbis fecisti*. Bacch. 27 cuivis excantare cor -es (-est *Non.*). Capt. 529 neque iam Salus servare, si volt, me -est; nec copia est. Men. 20 sunt nati filii gemini duo, ita forma simili pueri, ut mater sua non internosse -sset. Mil. 531 similiorem mulierem magisque eandem, ut pote quae non sit eadem, non reor deos facere -sse. Enn. ann. 250 prudentem, qui dicta loquive tacereve -sset. Ter. Haut. 923 nonne id flagitiumst te aliis consilium dare, ... tibi non -sse te auxiliarier? Eun. 52 si ..., ubi pati non -eris, ... ad eam *meretricem* venies indicans (54) te amare et ferre non -sse: actumst *eqs.* Rhet. Her. 4, 4, 7 quisquis ... audivit de arte paulo plus ..., omnia videre -erit, quae ex arte dicentur *eqs. al.* ② *respicitur corporis potestas* (*exempla selecta*): Plavt. Amph. 330 onerandus est pugnis probe.:: ... vix incedo inanis, ne ire -sse cum onere existumes (*cf.* 337 neque miser me commovere -ssum prae formidine. Cato orig. 39 *sus tam pinguis*, ut se ipsa stans sustinere non -ssit neque progredi usquam. Rhet. Her. 1, 11, 19 *aegrotus* propter morbum exire et fugere non -uit. *sim. al.*). Cist. 308 quamquam vetus cantherius sum, etiam nunc ... adhinnire equolam -ssum ... hanc, *sc. meretricem* (*cf.* Rud. 566 amare utramvis -ssum, si probe adpotus siem. Ter. Eun. 657 [*654* virginem ... vitiavit] qui istuc facere eunuchus -uit? Catvll. 67, 28 [*de mentula*] illud, quod -sset zonam solvere virgineam. Ov. am. 3, 7, 5 nec -ui ... inguinis effeti parte iuvante frui. *sim. al.; cf. p. 139, 81*). Pseud. 1176 ubi suram aspicias, scias -sse eum *hominem* gerere crassas compedes. Ter. Ad. 931 natu grandior ... parere iam diu haec per annos non -est (Varro Men. 553. rust. 2, 1, 24 *de pecore.* Val. Max. 7, 7, 4 Sen. Herc. O. 1795. *al.; cf.* Cic. div. 2, 145 negavit eam *mulierem* ... concipere -isse. Varro rust. 2, 2, 2 *oves vetulae* non -ssunt dare fructum. 2, 3, 1 quae *capra* iam ferre -ssit fructum. *sim. al.*). Lvcil. 178 ne agitare[m] manu ... vectem -ssis. 248 quem neque ... tauri ducere protelo validis cervicibus -ssent (*cf.* 436 hunc iuga mulorum protelo ducere centum non -ssunt). Rhet. Her. 4, 39, 51 qui -ssunt per aetatem et vires laborem ferre (*seq.* qui non -ssunt). Cic. Verr. II 4, 67 quae vox, quae latera, quae vires huius unius criminis quaerimoniam -ssunt sustinere? dom. 34 ut is adoptet, qui neque procreare iam liberos -ssit et cum -uerit sit expertus *eqs.* (*cf.* Fest. p. 250 pubes e<s>t qui puer [*Lindsay, Gloss.^L IV p. 356a,* pubem *trad.*] generare ⟨iam⟩ -est [*v. vol. VI 2, 1790, 57 sqq.*]. Colvm. 6, 28 equum -sse ... usque in vigesimum annum progenerare. 7, 4, 4 prius quam feminas inire -ssint mares *oves*. 7, 9, 2 *sues* -ssunt ... semestres implere feminam. *sim. al.*). Varro rust. 2, 4, 19 nutricare octonos porcos parvulos primo -ssunt *scrofae*; incremento facto a peritis dimidia pars removeri solet, quod neque mater -est sufferre lac *eqs.. ibid.* ut ... lacte alere -ssint porcos *matres. al.* Ⓑ *de rebus* (*pauca selecta*): Plavt. Truc. 830 vinum si fabulari -sset (-ssit *trad.*), se defenderet. Ter. Hec. 225 rus habitatum abii ... rei serviens, sumptus vostros otiumque ut nostra res -sset pati. Cato agr. 157, 3 *brassica* vulnera putida canceresque purgabit sanosque faciet, quod medicamentum ⟨aliud⟩ facere non -est. Lvcil. 205 qui credimus porro divitias ullas animum mi explere potisse? Rhet. Her. 3, 2, 3 prudentia est calliditas, quae ratione quadam -est dilectum habere bonorum et malorum. 4, 11, 16 non -est huiusmodi sermo tenere adtentum auditorem. Cic. Quinct. 81 est quaedam ... ita perspicua veritas, ut eam infirmare nulla res -ssit. Verr. I 25 cuius divitiae me de fide deducere non -issent. *al.*

Ⓘ *inf. suppletur e contextu*: Ⓐ *vario usu*: Plavt. Amph. 231 pro se quisque id quod quisque ⟨et⟩ -est et valet, edit, ferro ferit, *eqs.* (Bacch. 550 accuratum habuit, q. -sset mali, faceret in me *eqs. al.; item post pron. relat.*: Cist. 153 [*Auxilium loq.*] *id* ego eram dicturus, deus, qui -eram, planius [*nom. masc. ut*: Pseud. 780. Rhet. Her. 4, 39, 51 *v. supra l. 19. al.*]. Ter. Ad. 427 moneo, quae -ssum pro mea sapientia [963. *al.*]. Lvcil. 689 *te* fictis versibus ..., quibus -est, inpertit [*item abl.*: Cic. Cluent. 49. *et al.*]. L. Crass. or. frg. [24 M.] Cic. de orat. 1, 225 *servire nos* vobis ..., quibus et -ssumus et debemus. *sim. saepe*). Asin. 97 qua me, qua uxorem, qua tu servom Sauream -es (-est *B¹*), circumduce, aufer. Aul. 119 domum me rursum, quantum -ero, tantum recipiam (Cas. 1017 qui non manibus clare, q. -erit, plauserit. Men. 435 Mil. 115. 182 Cic. Verr. II 2, 176. *al.; cum superl. e. g.*: Liv. 7, 9, 8 q. maxima voce -uit, *clamavit* [*cf. usum attribut.*: Liv. 22, 3, 6 quantam maximam vastitatem -est ... ostendit. 27, 41, 9 ut equites ..., quanto maximo impetu -ssit, ... emittat. *al.*]. *cf.* in quantum: Sen. contr. 7, 6, 19 ut, in q. -sset, dignitatem suam destrueret. Favst. Rei. serm. 12 p. 269, 13). Merc. 45 leno ... vi summa, ut quicque -erat, rapiebat domum (Stich. 145 curate ... familiarem rem, ut -estis optume [*item accedit superl. adv.*: Cic. Cluent. 72 appellat ... hominem ..., ut placidissime -est. part. 131 brevissime. div. 2, 1 cohortati sumus, ut maxime -uimus. *al.*]. Caecil. com. 177 Ter. Andr. 898. *al.*). Rud. 166 ab saxo avortit fluctus ad litus scapham neque gubernator ... -uit ⟨rectius⟩. *al.* Rhet. Her. 4, 24, 34 ut eos, quoad -ssem, incolumis ... conservarem (Cic. Quinct. 79 veritatem et pudorem, q. -uerit, restitisse [*an ad p. 144, 9?*]. S. Rosc. 10. Verr. II 5, 175 [*seq.* q. necesse fuit]. Mur. 48 [*ψ²*, quod *cett.*]. Phil. 3, 28 leg. 2, 46. *al.*). 4, 43, 56 hunc hominem magis cupio satis laudare quam -ssum (*item praecedit compar.*: Cic. div. in Caec. 48 minus aliquanto contendet q. -est. Verr. II 5, 53 plus darent q. -erant. Phil. 9, 6 Att. 8, 11d, 3. *al.*). *sim. saepe.* *inf. restituitur ex subst. actionem indicante*: Sen. clem. 1, 17, 3 nulla regi gloria est ex saeva animadversione; quis enim dubitat -sse? Ⓑ *in responso*: Plavt. Cist. 116 vale atque salve! :: si -ssim, velim. Men. 1105 utinam efficere, quod pollicitu's, -ssi⟨e⟩s. :: -ssum (*item iteratur* -sse: Merc. 519 -ssin tu ... subtemen tenue nere? :: -ssum. Poen. 309. Pseud. 236 *v. infra.* Cic. Brut. 21 Sen. Phoen. 49. *al.; cf.* Plavt. Poen. 1090 potin tu fieri subdolus? :: inimico -ssum, amicost insipientia). Merc. 725 dictum oportuit. :: non -ssum *dicere*. Mil. 1360 fac sis frugi. :: iam non -ssum; amisi omnem lubidinem. Most. 841 aetate non quis optuerier. :: haec, quae -ssum, ea mihi ... vehementer placent. Pseud. 236 cor dura! :: non -ssum.:: fac -ssis! :: quonam pacto -ssim? Cic. Att. 2, 1, 8 istos, inquies, mercede conductos habebimus? quid faciemus, si aliter non -ssumus? 4, 17, 3 dices: ... tu non quiescis? ignosce, vix -ssum. *al.* Ⓒ *in enunt. secund. coniunctione* quam *inductis maximum indicantibus gradum* (ut, quantum, quantus

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cum superl. v. supra p. 128, 52sqq. 58sqq.; ceterum cf. p. 131, 47. 136, 11): ① *iuxta superlativum (exempla selecta)*: *adverbiorum*: PLAVT. Capt. 900 cura q. optume -es. CATO agr. 66, 1 *capulator* oleum q. diligentissime -erit tollat. 157, 15 brassicam . . . ad nasum admoveto, ita subducito susum animam q. plurimum -eris. SISENNA hist. 126 q. maxime celatim -erat in insidiis suos disponit. CIC. nat. deor. 2, 3 geram tibi morem et agam q. brevissume -ero. 2, 129 aves . . . cubilia sibi nidosque construunt eosque q. -ssunt mollissume substernunt. CAES. Gall. 1, 37, 5 re frumentaria q. celerrime -uit comparata. *et saepe*. *adiectivorum* (*v. etiam p. 139, 2*): PLAVT. Men. 6 *argumentum* q. -ero in verba conferam paucissima. CIC. dom. 96 dico . . . et q. -ssum maxuma voce dico: *eqs.* rep. 2, 52 civitatem . . . optandam magis quam sperandam, q. minimam -uit . . . effecit. nat. deor. 3, 8 q. plurimis -sses argumentis onerare iudicem. LIV. 26, 5, 3 cum delectis peditum . . . q. -erat aptissimus (aptissimis *var. l.*) ad maturandum iter in Campaniam contendit. 26, 25, 12 obtestationem q. sanctissimam -uerunt adversus hospites composuerunt. 27, 10, 6 senatus q. -erat honoratissimo decreto adlocutus eos *eqs.* 37, 20, 10 princeps inter equites cum turma sua, q. -est effusissimis habenis . . . stationem hostium improviso invadit. *al.*
② *iuxta positivum* (*cf. p. 136, 14 et 139, 12*): VAL. MAX. 3, 2 ext. 1 q. -uit clara voce . . . inquit (*cf.* 6, 4, 1 q. -erat c. v. denuntiavit). 4, 1, 5 Fabius . . . Maximus . . . q. -uit constanter cum populo egit. 5, 1, 1f *senatus* q. -uit accurata excusatione usus est. PLIN. nat. 18, 274 *litteras* miscebo agrestibus negotiis q. -ero dilucide atque perspicue. LACT. inst. 3, 17, 1 dixi de philosophia q. -ui breviter. PALLAD. 3, 29, 3 sarmentum . . . in ipsa vite q. -ssunt de alto sublata medulla excavant (*Geopon. 4, 7, 3* ὅσον δύνανται ἐκ βάθους). PARIS 8, 11 ext. 5 Neptuni . . . imagine q. -erat excellenter facta (VAL. MAX. q. -erat excellentissimis . . . coloribus).

β respiciuntur actiones, quas quis contra naturam animi sui vel contra bonos mores sim. persequitur (*sc. -est fere is, qui quid sustinet, audet sim.; transfertur fere ad rem infra l. 77; exempla potiora*):
① *negatur* (*addidimus locos quibus accedit* vix): PLAVT. Capt. 808 pistores . . ., qui alunt . . . sues, quarum odore praeterire nemo pistrinum -est, *eqs.* Men. 781 vivere hic non -ssum neque durare ullo modo; . . . ludibrio . . . habeor (*sim. e. g.*: Merc. 644 non -ssum durare. Pseud. 94 nullo pacto -ssum vivere, si illa a me abalienatur. TER. Hec. 269 non -sse apud vos Pamphilo se absente perdurare. *al.*). Trin. 357 non . . . tibi *filio* pernegare -ssum quicquam quod velis (*sim. e. g.*: TER. Hec. 271 ego sum animo leni natus: non -ssum advorsari meis. CIC. Cluent. 50 qui neque illis talibus viris . . . rem -ssem ullam negare. Planc. 84 miseris . . . negare nil -ssumus. parad. 36 nihil imperanti *mulieri* negare -est, nihil recusare audet. *sim. al.*). Phorm. 216 *adveniente patre* non -ssum adesse. SCIP. min. or. frg. (30 M.) Macr. sat. 3, 14, 7 haec cum mihi quisquam narrabat, non -eram animum inducere, ea (*sc. saltationem*) liberos suos homines nobiles docere. RHET. Her. 3, 10, 17 ut nemo aequo animo principium -ssit audire (CIC. rep. 2, 52 nomen regis a. non -erat *populus Romanus*. fin. 2, 67 qui voluptatis nomen a. non -ssent. *al.*). CIC. Q. Rosc. 30 *Panurgus histrio* si veniret ab Statilio *pessimo magistro*, tametsi . . . Roscium superaret, adspicere nemo -sset (Verr. II 2, 58 *Verrem*. Att. 1, 18, 3 quem nemo praeter nos philosophos a. sine suspiritu -sset. 3, 7, 1 lucem a. vix -ssum. 9, 6, 2. *al.; cf.* dom. 65 eiciuntur duo, quos videre improbi non -erant. prov. 17 animo aequo videre [Phil. 12, 20 Att. 12, 21, 5]. *sim. al.*). Verr. II 2, 91 nec mulier tacere -uerat (Phil. 13, 28 CAEL. Cic. fam. 8, 6, 2. DOLAB. Cic. fam. 9, 9, 1 pie. CATVLL. 6, 3. *al.; cf.* CIC. Phil. 1, 29 non -ssum de utriusque vestrum errore reticere [CATVLL. 68, 41 OV. met. 11, 185. *al.*]). Cluent. 76 qui neque absolvere hominem nocentissimum -ssent neque *eqs.* Catil. 1, 20 si emori aequo animo non -es. Pis. 81 neque me ille *Caesar* odisse -uit umquam. Phil. 10, 19 servire diutius non -est civitas. fam. 3, 8, 5 non -ui in illo sumptu . . . neglegens esse. *al.* CATVLL. 97, 11 quem si qua attingit, non illam -sse putemus aegroti culum lingere carnificis? VERG. Aen. 11, 307 nec victi -ssunt absistere ferro. PROP. 2, 9, 19 tu non una -isti nocte vacare *eqs.* OV. Pont. 3, 3, 74 nec -es a culpa dicere abesse tua. *al.* *inf. suppl.*: CATVLL. 104, 3 credis me -isse meae maledicere vitae . . .? non -ui, nec, si -ssem, tam perdite amarem. SEN. contr. 2, 3, 3 tu -eris videre morientem filium? :: fortasse non -ero. 7, 1, 1 -es audire inclusi filii gemitum? si -es, timeo ne innocentem damnaveris; si non -es, quid frater in fratrem non -sset, patrem testem dedi. 7, 1, 7 ego . . . patrem occidere volui? ne nunc quidem -ssem. *al.* ⓘⓘ *non negatur* (*saepe in enunt. interrog. vel condic.*): PLAVT. Stich. 619 *convivio intereris*, si arte -eris accubare (*cf.* HOR. epist. 1, 5, 1 si -es Archiacis conviva recumbere lectis nec modica cenare times holus omne patella, . . . te . . . manebo). TER. Hec. 554 si is -sset ab ea sese derepente avellere, quacum tot consuesset annos, non eum hominem ducerem *eqs.* (CATVLL. 62, 21 Hespere, quis caelo fertur crudelior ignis? qui natam -ssis complexu a. matris *eqs.*). ACC. trag. 285 quibus oculis quisquam nostrum -erit illorum optui vultus *eqs.*? (*cf.* CIC. Phil. 7, 21 quo ore vos ille *Antonius* -erit, quibus vicissim vos illum oculis intueri? PROP. 1, 15, 37 contra magnum -es hos *ocellos* attollere solem . . .? *sim. al.*). LVCIL. 1030 nolito tibi me male dicere -sse putare (*v. etiam l. 66*). RHET. Her. 4, 8, 12 o derelictos homines ab humanitate! quid agere ausi sunt aut cogitare -ssunt (-uerunt *var. l.*)? CIC. S. Rosc. 32 quis tam dissoluto animo est, qui, haec cum videat, tacere ac neglegere -ssit? (*sim. e. g.*: Verr. II 3, 144 erit . . . aliquis, qui haec omnia dissimulare ac neglegere -ssit. Phil. 13, 27 Decidium praeterire qui -ssum *eqs.*?). 153 *proscriptio* facta est in eos, qui arma capere -uerunt. Verr. II 5, 136 tu, qui cives Romani esse dicerentur . . ., securi ferire -isti ([*postea*: ausus es]. *cf.* HOR. carm. 3, 11, 31 Danaides impiae — nam quid -uere maius? — impiae sponsos -uere duro perdere ferro). 5, 138 haec si tibi tuus parens diceret, -sses ab eo veniam petere, -sses, ut tibi ignosceret, postulare? Phil. 13, 17 *Antonius* si ipse servire -erat, nobis dominum *Caesarem* cur imponebat? (HOR. epod. 9, 14 Romanus eheu . . . miles . . . spadonibus s. . . . -est). *al.* CATVLL. 68, 84 -sset ut abrupto vivere coniugio *Laudamia*. VERG. Aen. 9, 482 tune ille senectae sera meae requies, -isti linquere solam, crudelis? PROP. 1, 6, 3 non ego . . . Hadriae vereor mare noscere tecum, Tulle, . . . cum quo Ripaeos -ssim conscendere montes *eqs.* 1, 8, 5sq. audire -es vesani murmura ponti fortis et in dura nave iacere -es? 1, 13, 14 vidi ego: me, quaeso, teste negare -es? 1, 15, 5 -es . . . componere crines *eqs.* 1, 17, 1 -ui fugisse puellam. *al.*
inf. suppl.: TER. Eun. 50 redeam *ad meretricem*? non, si me obsecret. :: si quidem hercle -ssis, nihil prius neque fortius (CIC. Q. Rosc. 48 dic nunc, si -es, si res, si causa patitur, Cluvium esse mentitum! Verr. II 3, 71 dissimulate, si -estis, vos intellegere *eqs.* fin. 2, 94 *Philoctetae* Epicurus praecentet, si -est . . .: 'Philocteta, st! brevis dolor'. *al.*). OV. met. 6, 583 et — mirum -isse — silet. *al.*

γ respiciuntur actiones, quas quis data opera persequi studet (*sc. -est fere is, cui quid contingit, ut praeter facultatem agentis respiciatur etiam successus actionis; inf. suppl. e. g. l. 48sqq. nec non l. 70*):
① *forma 'si -ssum', sc. conatum indicante* (*exempla selecta*): PLAVT. Capt. 28 coepit captivos commercari . . ., si quem reperire -sset, qui (cum quo *trad.*) mutet suom *filium* (Trin. 558 siquem r. -ssit, cui os sublinat. *cf.* Cist. 185 operam usque assiduo servus dat, si -ssiet meretricem illam invenire. *al.*). Cist. 652 persequar iam illum intro, ut haec ex me sciat eadem, si -ssum tranquillum facere ex irato mihi (Trin. 120 ei rei operam dare te fuerat aliquanto aequius, si qui probiorem f. poss⟨e⟩s [-is *trad.*] *adulescentem eqs.*). Curc. 701 animum advortite ⟨hoc⟩, si -ssum hoc inter vos componere. Men. 418 adsentabor, quidquid dicet, mulieri, si -ssum hospitium nancisci (Vid. 56 quaeram, siquem -ssim sociorum n.). 1049 nunc ibo . . . ad hanc meretricem . . ., si -ssum exorare ut pallam reddat. Mil. 1207 si -ssem (-sset *trad.*) ullo modo impetrare, ut abiret . . ., operam dedi. Trin. 859 si -ero ornamentis hominem circumducere, dabo operam ut me esse . . . sycophantam sentiat (959). CATO agr. 156, 6 eo (*i. in brassicam coctam etc.*) interito quod volet (*sc. is, qui torminibus laborat*) cibi, postea edit; sed si -erit solam brassicam esse, edit (*cf. Plin. nat. 20, 82* si ita sumatur sine pane, magis profuturam). CIC. Phil. 9, 2 non recusavit, quo minus . . ., si quam opem rei publicae ferre -sset, experiretur. div. 2, 26 comminus agamus experiamurque, si -ssimus cornua commovere disputationis tuae. CAES. Gall. 1, 8, 4 Helvetii . . . si perrumpere -ssent conati. 7, 55, 9 equitatum . . . ostentare coeperunt, si ab re frumentaria Romanos excludere . . . -ssent. *al.* *inf. suppl. e. g.*: PLAVT. Asin. 248 si mutuas *pecunias* non -ero, certumst, sumam fenore. Mil. 1084 sinite abeam, si -ssum, viva. Pseud. 900 ut me, si -sset, muliere intervorteret. ⓘⓘ *in enunt. negatis*: PLAVT. Amph. 560 quin loquar haec uti facta sunt hic, numquam ullo modo me -es deterrere. Cas. 233 ted amo. :: nolo ames. :: non -es impetrare. Epid. 84 nisi suffulcis firmiter, non -es subsistere. 611 non omnes *dei* ex cruciatu -erunt eximere Epidicum. Men. 641 ut dissimulat! non -es celare; rem novi⟨t⟩ probe. Merc. 928 me decipere haud -es. :: neque edepol volo. Mil. 803 non -ui⟨t⟩ reperire, si ipsi Soli quaerendas dares, lepidiores duas . . . quam ego. Rud. 1125 non ego te comprimere (*i. tacitum facere*) -ssum sine malo? *al.* ENN. ann. 42 videbar *per somnium* . . . quaerere te neque -sse corde capessere. 373 *M.' Curium* nemo ferro -uit superare nec auro. TER. Andr. 247 nullon ego Chremetis pacto adfinitatem effugere -ero? Haut. 261 *patrem* monuisse frustra neque eum -isse umquam ab hac *Antiphila* me expellere. Phorm. 1 postquam poeta vetus poetam non -est retrahere a studio . . ., maledictis deterrere ne scribat parat. 824 ego nullo -ssum remedio me evolvere ex his turbis, quin . . . in probro sim. *al.* CATO agr. 46, 2 *taleam* si parum deprimere -eris, malleo . . . adigito. ACC. trag. 625 qui neque cuiatis esset, umquam -uimus multa erogitantes sciscere. CIC. dom. 107 *Clodius* hominem invenire . . . neminem -uit, cui meas aedis addiceret. *et al.*
ⓘⓘⓘ *in enunt. quibuslibet*: PLAVT. Capt. 933sq. numquam referre gratiam -ssim satis . . . :: immo -es . . . et -eris et ego -ero. Cas. 364 censui aps te -sse hoc me impetrare, . . . Casina ut uxor mihi daretur. Rud. 23 hoc scelesti in animum inducunt suom, Iovem se placare -sse donis, hostiis. Trin. 649 te hoc facto credis -sse optegere errata? Truc. 90 me censuit celare se potesse, gravida si foret? *al.* TER. Hec. 662 censen te -sse reperire ullam mulierem, quae careat culpa? Haut. 362 hoc demiror, qui tam facile -ueris persuadere illi. Eun. 210 utinam tam aliquid invenire facile -ssis . . ., quam hoc peribit. 613 de istac simul, quo pacto porro -ssim potiri, consilium volo capere una tecum. Phorm. 727 ubi illas nunc ego reperire -ssim, cogito. 827 ubinam Getam invenire -ssim, (*A*, -ssum *cett.*), ut *eqs.*? ACC. trag. 1 qua re alia ex crimine inimicorum effugere -ssis, delica. LVCIL. 214 -ssisne elabi, an porro prodenda dies *salutis* sit. GRACCH. or. frg. (44 M.) Gell. 11, 10, 3 apud vos *Quirites* verba facio, uti vectigalia vestra augeatis, quo facilius vestra commoda et rem publicam administrare -ssitis. *al.*

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *potius de potestate, quae efficitur* *condicione externa* (*huc vergunt exempla quaedam supra sub aγ allata; cf. quae ibi monuimus*): *α notione communi* (*exempla selecta*): (I) *ponitur inf.*: (A) *pro subi. sunt animantes*: Naev. com. 38 nolo ego hanc adeo efflictim amare: diu vivat volo, ut mihi prodesse -ssit (Plavt. Amph. 126 [*Merc.*] ego ... sumpsi Sosiae mi imaginem ..., ut praeservire ... -ssem patri. 142 internosse ut nos [*sc. Sosiam et Merc.*] -ssitis facilius, ego has habebo ... in petaso pinnulas. Capt. 940. Most. 835 huc ... specta, cornicem ut conspicere -ssies [*A*, -ssis *P; alio sensu 840* aetate non quis optuerier]. 1095 Trin. 654 Ter. Hec. 7. *et saepe*). Plavt. Amph. 147 signa nemo horum familiarium videre -erit, verum vos videbitis. Aul. 607 in ara hic adsidam ...; hinc ego et huc et illud -ero quid agant arbitrarier. Capt. 332 alio pacto (*sc. nisi dato auro sim.*) abire non -es. Mil. 329 nihil est qua hinc huc transire ea -ssit nisi recto ostio. 1076 auro alii *mulieri* hanc vendere -uit operam *Pyrgopolinices*. Ter. Haut. 501 dicam ... hodie non -sse *me* eis dare *operam*. Eun. 29 id ita esse vos iam iudicare -eritis. Cato or. frg. 36, 1 (185 M.) dicere -ssum, quibus villae ... aedificatae ... sient. Lvcil. 562 illos fructus quaeras, ... olim quis uti -ssis *eqs.* Qvadrig. hist. 41 ut te *Pyrrhum* salvum velimus, ut esset, quem armis vincere -ssimus. Rhet. Her. 3, 9, 17 si vehementer aures auditorum optunsae videbuntur ..., commode -erimus principio supersedere. Cic. S. Rosc. 146 quis ... praedo fuit tam nefarius ..., ut, cum integram praedam sine sanguine habere -sset, cruenta spolia detrahere mallet? *al.* (B) *pro subi. sunt res*: Plavt. Mil. 225 tibi muni viam qua ... commeatus ... ad te ... tuto -ssit pervenire. Pseud. 470 fac sis vocivas ... aedis aurium, mea ut migrare dicta -ssint, quo volo. Cato agr. 133, 1 *arborum pullos* in terram deprimito, extollito, uti radicem capere -ssint. 154 uti in culleum ... vinum salire -ssit. Hemina hist. 37 mirabantur alii, quomodo illi (*sc. Numae*) libri durare -ssent. Rhet. Her. 3, 11, 19 horum (*sc. inventionum sim.*) ... memoria sine pronuntiatione non plus quam sine his rebus pronuntiatio sola valere -erit (3, 23, 38 quantulum. Cic. Verr. II 2, 173 nat. deor. 2, 93 Lael. 92. *al.*). Cic. S. Rosc. 31 nulla res tanta exsistet ..., ut -ssit vim mihi maiorem adhibere metus quam fides. Verr. II 5, 85 *maiores* habitare in eo loco Syracusanum, qua naves accedere -ssent, noluerunt. Font. 23 quid est ... ubi elucere -ssit prudentia *eqs.*? *al.* Varro rust. 1, 41, 3 in ea *vite* paulo infra, quam insitum est, incidunt, [in] qua umor adventicius effluere -ssit. Vitr. 2, 8, 18 cum ... in tecto tegulae fuerint fractae ..., qua -ssint ex imbribus aquae perpluere, *eqs.* 2, 9, 14 *larix* non habet spatia foraminum, qua -ssit ignis penetrare. 5, 11, 1 uti, cum tempestates ventosae sint, non -ssit aspergo in interiorem partem pervenire. 6, 6, 2 alia parte ..., qua sol calfacere -ssit. 8, 6, 8 ita hi tubuli ex una parte sint lingulati, ut alius in alium inire convenireque -ssint. *al.* Cels. 5, 28, 2[E] si levatur malum ..., procedere curatio -est ... ad scalpellum. 7, 19, 7 incidere sic, ut intrare duo digiti ... -ssint. 7, 25, 2 *incisione facta* tergus *cutis* cedere retro -est. *al.* (II) *inf. supplendo*: Plavt. Capt. 448 ut quam primum -ssis redeas (Persa 51 recipe [te] quam p. -es. Poen. 1420 *v. infra*. Trin. 42 quam p. Ter. Eun. 628 ubi p. -erit, se illinc subducet scio. Cic. Verr. II 2, 48 ut p. -uit, istum reliquit. *sim. al.*). Men. 557 conveniam servum, si -ero, meum (Stich. 563 voluit, si -sset, indipisci de cibo. Cato agr. 2, 1 pater familias ubi ad villam venit, ... fundum eodem die, si -est, circumeat. 37, 4 caveto, nequam materiem doles ..., si -es, nisi siccam. Rhet. Her. 2, 3, 4. *et passim*). Merc. 496 bene vale. :: non edepol -ssum prius quam tu ad me redieris (*item in responso*: Poen. 1420 quando hinc ire cogitas Carthaginem? ... :: ubi primum -ero. Ter. Andr. 597 faciam ... sedulo. :: -es nunc, dum *eqs.* Eun. 534. *al.*). Ter. Ad. 222 quin, quidquid possem, mallem auferre ... in praesentia (*in enunt. relat. ut*: Lvcil. 719 parcat illi ..., cui [qui *Marx*] -ssit. Cic. Verr. II 4, 19 *testes* reticebunt, quae -erunt, libenter. Caecin. 22 qua. *et passim*). *sim. saepe.*

β respiciuntur actiones, quas persequi aequum, consentaneum, permissum est (*cf. p. 136, 25; -est fere is, cui quid licet; qui color illustratur locutionibus his*: lege Plavt. Merc. 450 Cic. Tull. 48 Liv. 1, 26, 7. *al.*, iure Rhet. Her. 1, 13, 23 Cic. Tull. 43. 53 Tusc. 1, 83. *al.*, vere Cic. Rab. perd. 27 Flacc. 102 Tusc. 1, 83. *al.*, more maiorum Cic. Mil. 71 Liv. 2, 56, 12, recte Cic. part. 106 fam. 14, 4, 5. *sim. al.; inf. suppl. e. g.* Cic. Q. Rosc. 52 sq. Mur. 9 Tusc. 1, 83 fam. 9, 22, 3 *et p. 132, 52 sqq.; exempla significantiora*): (I) *generatim*: (A) *negatur*: Plavt. Persa 663 *virginem vendo minis* octoginta. :: nimiumst. :: nummus abesse hinc non -est, quod nunc dicam (*cf.* Rud. 1330 *postulo* talentum magnum; non -est triobolum hinc abesse [tr. *nom. neutr. sec. gr.* τριώβολον, *non acc. masc., ut ad IIB2c pertineat*]). Ter. Hec. 148 quam *uxorem* decrerim me non -sse diutius habere, eam ludibrio haberi *honestum non est* (*nisi ad p. 129, 33*). Scip. min. or. frg. (30 M.) Macr. Sat. 3, 14, 7 quam saltationem impudicus servulus honeste saltare non -sset. Cic. Catil. 1, 10 nobiscum versari iam diutius non -es; non feram. Mur. 9 quam *causam* nec industrius ⟨quis⟩quam ... nec officiosus deserere -ssit. Phil. 2, 92 si haec manent, quae stante re publica manere non -ssunt. Cato 68 sperat adulescens diu esse se victurum, quod sperare idem senex non -est; insipienter sperat; quid enim stultius *eqs.* ? Att. 4, 6, 2 quod ⟨ne⟩ dolere quidem -ssum, ut non ... ingratus videar. fam. 9, 22, 3 *mentam pusillam appellare mentulam* non licet; belle 'tectoriola'; dic ergo etiam 'pavimenta' isto modo; non -es. Sen. benef. 7, 1, 6 (*5* involuta veritas in alto latet) nec de malignitate naturae queri -ssumus, quia *eqs.* dial. 7, 24, 1 non -ssum in hac re (*sc. in donando*) esse neglegens. 11 (12), 14, 3 (*ad Helviam*) non -es ... ea in erepto filio desiderare, quae ⟨in⟩ incolumi numquam ad te pertinere duxisti (*cf. ibid.* 16, 2 non -est muliebris excusatio contingere ei, a qua omnia muliebria vitia afuerunt. 16, 5 non -es ... ad optinendum dolorem muliebre nomen praetendere). Lvcan. 6, 261 non tu bellorum spoliis ornare Tonantis templa -es, non tu laetis ululare triumphis. Qvint. decl. 279 p. 136, 28 non -es propter id irasci, quod iura huic permiserunt. *al.* Itala num. 9, 6 (Lugd. = Vvlg.) *homines immundi* non -erant facere pascha. deut. 12, 17 (*ibid.*, *sim.* Vvlg.) non -eris manducare in civitatibus decimas tritici *eqs.* ([*explicat* Avg. loc. hept. 5, 36 non debebis]. *item occurrit fut. in praeceptis*: 16, 5 [Lugd., *sim.* Vvlg. *ut et cet. locis*] occidere pascha. 17, 15 [Aug. loc. hept. 5, 49] constituere super te hominem alienum [*Lugd.* non constitues; *explicat* Avg. *l. c.* non debebis]. 22, 19 [Lugd.] dimittere *uxorem*. *al.* Vvlg. lev. 27, 20 redimere [*Lugd.* non redimet]. num. 35, 12 occidere [*Lugd.* non morietur]. *al.*). *al.* (B) *non negatur*: Cic. Rab. perd. 27 C. Marium, quem vere patrem patriae ... -ssumus dicere, ... condemnabimus? Mur. 9 quodsi licet desinere, si te auctore -ssum, ... libenter desino. Flacc. 102 quem ego diem vere natalem huius urbis ... appellare -ssum. dom. 2 erit causa cur consilium maiorum ... iure ac merito laudare -ssimus. Tusc. 1, 83 quid ... lugeam vitam hominum? vere et iure -ssum; sed quid necesse est ... vitam efficere deplorando miseriorem? 5, 25 -ssum ..., cui concesserim in malis esse dolores corporis ..., huic suscensere dicenti non omnis bonos esse beatos *eqs.*? fam. 6, 6, 9 si tibi, cui iustius videtur irasci -sse, concesserit. 14, 4, 5 quod me hortaris, ut ... spem habeam reciperandae salutis, id velim sit eius modi, ut recte sperare -ssimus. *al.* Brvt. Cic. fam. 11, 13, 2 recurri ad meas copiolas; sic enim vere eas appellare -ssum; sunt extenuatissimae *eqs.* Verg. ecl. 1, 79 hic ... hanc mecum -eras requiescere noctem. Liv. 6, 24, 5 quis homo, quis deus est, quem accusare -ssitis? Sen. clem. 1, 1, 5 -es hoc ... audacter praedicare *eqs.* epist. 114, 12 mirari ... non debes ...; hoc magis mirari -es, quod *eqs.* CE 947, 4 (*Pompeis*) Veneri volo frangere costas fustibus ...; si -est ('*restitue* si valet' *Bücheler*) illa mihi tenerum pertundere pectus, quit ego non -ssim caput illae frangere fuste? Qvint. inst. 7, 1, 24 an optare -ssit alienam uxorem (*cf. 25* non debes a. u. o.). Traian. Plin. epist. 10, 82, 1 -isti non haerere ... circa id, de quo me consulendum existimasti *eqs.* *al.*

(II) *speciatim spectat ad ius* (*Iudaeorum praecepta religiosa v. supra l. 10 sqq.*): (A) *negatur*: Plavt. Merc. 450 non -es tu lege vendere illam (Pompon. dig. 8, 3, 14 iter ... v. vel alias cedere. 13, 7, 8, 3 pignus [*antea*: ut ... vendere ... liceret]. *al.*). Rhet. Her. 1, 13, 23 ratiocinatio ..., quare -uerit aut non -uerit iure testamentum facere. Gall. (?) Prisc. gramm. II 382, 2 impubes libripens esse non -est neque antestari (Cic. inv. 2, 62 testamento ... vestrum e. 2, 63 heredes e. Catil. 4, 10 *Caesar* sancit ..., ne quis huius supplicio levando se iactare et ... popularis e. -ssit. dom. 120 et ⟨pontifex et⟩ tribunus plebis idem e. non -est? Liv. 31, 9, 7 usui. *al.*). Cic. Quinct. 36 ex edicto te possidere non -isse (*ibid.* nego ex edicto p. -isse). Tull. 48 istis legibus ... certe non -uit istius familia servos M. Tulli occidere (53 iure). Verr. II 5, 45 privatim ... nec proficisci quoquam -es nec arcessere res transmarinas ex iis locis, in quibus te habere nihil licet. Alf. dig. 9, 2, 52, 4 quaerebatur, an dominus ... cum eo ... agere -est; respondi non -sse (*item inf. supplendus est in responso iuris consultorum*: 39, 2, 43, 2. 42, 1, 62. Scaev. dig. 33, 4, 17, 1 respondit nihil proponi, cur non -ssit [*item* 34, 1, 18, 1]. *cf. etiam infra p. 133, 19*). Liv. 1, 26, 7 se absolvere non rebantur ea lege ne innoxium quidem -sse. 2, 56, 12 nec illum ipsum *magistratum* submovere pro imperio -sse more maiorum. 3, 31, 6 plebem et tribunos legem ferre non -sse. Labeo dig. 33, 5, 20 mutare voluntatem eum non -sse (Ivlian. dig. 30, 84, 9 sententiam. Papin. dig. 50, 17, 75 consilium suum. *al.*). Sen. contr. 2, 2, 5 non -sse illam discedere a viro; nam et hoc illam iureiurando obligavit *vir*. Qvint. decl. 264 p. 79, 15 plus quam dimidiam partem patrimonii relinquere feminae non -uit (*antea*: vetatur ... relinquere). Iavol. dig. 23, 3, 83 non -sse mulierem ante nuptias a debitore eam pecuniam petere (Ivlian. dig. 34, 3, 12 liberationem. Afric. dig. 37, 4, 14 pr. bonorum possessionem. Scaev. dig. 36, 1, 80, 1 fideicommissum. *al.*). Ivlian. dig. 1, 3, 15 in his, quae contra rationem iuris constituta sunt, non -ssumus sequi regulam iuris. 14, 6, 14 ut pecuniam mutuam invito patre suo accipere non -ssit (30, 84, 13 legatum. 38, 8, 3 bonorum possessionem. Venvl. dig. 14, 6, 18 [*ex Iuliano*] fideiussorem [*postea*: recte accipi]. *al.*). 30, 81, 4 Titium non amplius quincuncem in servis vindicare -sse (Pompon. dig. 30, 8, 2 partem servorum. Scaev. dig. 26, 7, 56 ea *animalia*. *al.*). Pompon. dig. 40, 9, 22 curator furiosi servum eius manumittere non -est (Gaivs dig. 26, 8, 9, 1 sine tutoris auctoritate *pupillum*. Vlp. dig. 40, 9, 12, 7 neque m. neque alienare. *al.*). Afric. dig. 29, 2, 51 pr. eum ... ex neutro eorum *testamentorum* -sse adire hereditatem (Scaev. dig. 28, 3, 19, 2. 28, 6, 48, 1 Pavl. dig. 29, 2, 97 [*ex Papin.*]. *al.*). *et saepius.* (B) *non negatur*: Plavt. Aul. 747 si istuc ius est, ut tu istuc excusare (*sc. ebrietate ac amore*) -ssies, luci claro deripiamus aurum matronis palam. Rhet. Her. 2, 13, 19 id quod argentario tuleris expensum, ab socio eius recte petere -ssis (Cic. Q. Rosc. 52 -ueritne Roscius ex societate suam partem p. necne *eqs.* 54 Labeo dig. 40, 12, 42. Iavol. dig. 23, 3, 80 [*ex Labeone*]. Venvl. dig. 45, 1, 138 pr. *al.; cf.* Cic. Verr. II 3, 70 repetere [Alf. dig. 39, 2, 43, 2. Cels. dig. 12, 4, 16 *bis*. 12, 6, 47 Ivlian. dig.

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

12, 4, 7 pr. *al.*]). Cic. Tull. 43 ne ipsi *praetores* iudicarent -sse homines servos iure arma capere (Alf. dig. 41, 3, 34 [*accedit* usu *ut*: Labeo dig. 49, 15, 29 *bis*. Ivlian. dig. 41, 4, 9. 10. *al.*]. Iavol. dig. 31, 42 solidum. Clem. dig. 35, 1, 62, 2 legatum. Pompon. dig. 41, 3, 28. *al.*). 53 probabis ... homines ... te tuo iure -isse occidere? (56 iure. leg. 1, 42 dictator ... impune. Qvint. decl. 372 p. 411, 16. *al.*). Font. 21 -est ... testibus iudex non credere? cupidis et iratis ... non solum -est, sed etiam debet. leg. agr. 2, 34 *decemviri* iudicare ... vel de consulibus vel de ipsis tribunis plebis -erunt ...; magistratus iis petere licebit *eqs.* (Alf. dig. 42, 1, 62 quaerebatur, iudex, si perperam iudicasset, an -sset eodem die iterum i.). *ibid.* emere agros ... quos volent ... -erunt *eqs.* (Labeo dig. 32, 30, 6 idem ... iuris est et si -isses e., non emeres. Vlp. dig. 26, 8, 5, 2). Mil. 71 in quem animadvertere ipse et more maiorum et suo iure -sset. Varro rust. 2, 10, 4 *dominus legitimus fit*, si, ut debuit, mancipio ab eo accepit, a quo iure civili -uit; aut si in iure cessit, qui -uit (cui potius *trad.*) cedere, et id ubi oportuit (Ivlian. dig. 43, 20, 4 Marcell. dig. 24, 3, 57). Alf. dig. 9, 2, 52, 4 quaerebatur, an dominus servuli lege Aquilia ... agere -est (11, 3, 16 quaerebatur, -ssetne a. *dominus* ...; respondi -sse. 19, 2, 31 cum nauta ... oneris aversi actione. Labeo dig. 19, 2, 60, 2. 32, 29, 3. Sen. contr. 2, 3, 11. Proc. dig. 8, 5, 13 recte. *al.*). 19, 2, 31 -sse eum cuius fuisset triticum quod nauta solvisset vindicare (Cels. dig. 24, 1, 48 Ivlian. dig. 24, 1, 39 Afric. dig. 38, 2, 26 Gaivs dig. 41, 1, 7, 10. *al.*). Liv. 2, 47, 10 si exercitus sine imperatore triumphare -ssit. Labeo dig. 19, 2, 60, 5 condicere tibi frumentum (Ivlian. dig. 19, 1, 24, 1. 47, 2, 57, 4 Afric. dig. 12, 1, 23. *al.*). Iavol. dig. 35, 1, 67 satisdatione interposita accipere ab herede legatum -erit (Ivlian. dig. 28, 2, 13, 2 bonorum possessionem. *al.*, *adde* Varronem *supra*). 41, 2, 24 non corporalem possessionem, sed iustam -est adquirere (45, 3, 36 Ivlian. dig. 33, 5, 11. 35, 1, 21 Gaivs dig. 40, 12, 25, 2. *al.*). Cels. dig. 41, 2, 18 pr. quod meo nomine possideo, -ssum alieno nomine possidere (Pavl. dig. 42, 5, 12 pr.). *et saepius.*

γ usu deflexo respiciuntur actiones eventusve, quos fieri fere necesse est (-est fere is qui debet; hos locos prorsus neglegere noluimus, quamquam aegre ab exemplis sub β vel B allatis separari possunt; ceterum v. etiam 2aγ): Hil. in psalm. 118 aleph 8 p. 364, 10 si ... angeli parvulorum patrem nostrum cotidie vident ..., -ssumus testimonia eorum metuere, quos et nobiscum *peccantibus* manere et deo cotidie scimus adsistere. Lvcif. Athan. 1, 22 p. 104, 8 (*cf. 1, 1 p. 66, 4* cogis nos, Constanti, absentem damnare ... Athanasium) cui oboedire -ueramus ..., cui, inquam, oboediremus, tibine an Iosaphat *redivivo* ..., qui id nos facere conpelleret, quod meminissemus fieri mandasse deum? Gavdent. serm. 15, 14 G. si unius arbusculae fructus contra dei mandatum temere a protoplastis degustatus mortem generi adquisivit humano, -uit et Machabaeis ... interitum parare mandati divini transgressio. Lex Sal. Merov. 40, 3 si ... maior culpa *servi* fuerit, unde ingenuus MCCCC denarios ... solvere -ssit (debet, debeat *var. ll.*; *cf. 40, 1* unde ingenuus DC denarios ... conponere debuerat. *item illustratur servi crimen comparatione poenae a reo ingenuo solvendae*: 40, 9 componere [debeat *var. l.*]. *ibid.* reddere, ... componere). Ps. Vigil. Thaps. trin. 1, 45 si una esset tantummodo personae gloria, sic -uerat (debuerat *var. l.*) intimasse: *eqs.*

c structura personali fere invita non significatur tam facultas subiecti quam possibile esse, quod tota sententia indicatum est (exempla selecta; quaedam affinia esse ad locos sub b allatos vix negaverimus; inf. suppl. e. g. p. 134, 44): *α in sententiis negatis (adhibetur fere ad augendam vim sententiarum, sc. ut contrarium omnino impossibile videatur; huc pertinent multa exempla λιτότητος quae p. 152, 6 colligere maluimus)*: Ⓘ *iuxta compar.*, tantus *sim.*: Plavt. Asin. 118 non esse servus peior hoc quisquam -est nec magis versutus *eqs.* (Men. 139 non -isti m. per tempus mihi advenire quam advenis [*sim.* Most. 574 numquam -isti mihi m. opportunus advenire quam advenis]. Mil. 613 m. non -est esse ad rem utibile. Most. 1162 non -uit venire orator m. ad me impetrabilis quam tu. *al.*). Capt. 346 nec quemquam fideliorem neque cui plus credat -es mittere ad eum (Cic. de orat. 1, 4 neque auctoritate quisquam apud me p. valere te -est neque voluntate. *al.*). Most. 303 quod te amo, operam nusquam melius -ui ponere. Pseud. 669 ipsa mi Opportunitas non -uit opportunius advenire quam haec allatast mi opportune epistula. Ter. Haut. 679 nulla mihi res posthac -est iam intervenire tanta, quae mi aegritudinem adferat (Cic. Verr. II 1, 4 neque tanta fortunis omnium pernicies ulla -est accidere quam *eqs.* rum *al.*). *sim. saepius.*

Ⓘⓘ *accedit praepos.* sine (*sc. qua effectus actionis indicetur*): Plavt. Stich. 72 *patri* adversari s. dedecore et scelere summo haud -ssumus (Cic. Quinct. 44 s. summo s. P. Quinctium ... iugulare non -es). Cic. S. Rosc. 53 *pater* ut amorem ... eiceret ex animo, ut denique patrem esse sese oblivisceretur; quae s. magnis huiusce *filii* peccatis accidere -isse non arbitror. Verr. II 1, 22 (*ad iudices*) splendor vester facit, ut peccare s. summo rei publicae detrimento ac periculo non -ssitis. Cluent. 10 huic ... nihil -ssit offensionis accedere s. acerbissimo animi sensu *eqs.* rep. 2, 17 quam opinionem nemo umquam mortalis adsequi -uit s. eximia virtutis gloria. Sen. dial. 2, 5, 4 nec -est quisquam iniuriam accipere s. aliquo detrimento vel dignitatis vel corporis vel rerum extra nos positarum. *al.*

Ⓘⓘⓘ *varia*: Ⓐ *de animantibus* (*v. etiam p. 134, 52*): Plavt. Epid. 404 num⟨quam⟩ nimis -est pudicitiam quisquam suae servare filiae. Merc. 404 neque illa *ancilla* matrem satis honeste tuam sequi -erit comes. Rhet. Her. 2, 20, 33 nemo -est uno aspectu neque praeteriens in amorem incidere. Cic. Q. Rosc. 24 sunt iura, sunt formulae ... constitutae, ne quis ... errare -ssit. Verr. II 3, 162 eiusmodi res publica debet esse ..., ut inimicus neque deesse nocenti -ssit neque obesse innocenti. Manil. 19 non ... -ssunt una in civitate multi rem ac fortunas amittere, ut non plures secum in eandem trahant calamitatem. Mur. 28 in eo quod sciunt omnes (*Naugerius*, homines *codd.*) nullo modo -ssunt inter se discrepare. Tusc. 5, 26 *Epicurus* negat quemquam iucunde -sse vivere, nisi idem honeste ... vivat. Nep. Ham. 3, 2 non ... maledici tanto viro deesse -erant. Sen. benef. 3, 3, 3 non -est ... quisquam et invidere et gratias agere, quia invidere querentis ... est, gratias agere gaudentis. 5, 12, 5 quam diu ... malus est, nemo illi dare beneficium -est, quia mala bonaque dissentiunt *eqs.* 7, 7, 3 iniuriam sacrilegus deo ... non -est facere, quem extra ictum sua divinitas posuit. dial. 2, 5, 4 sapiens ... nihil perdere -est; omnia in se reposuit *eqs.* 2, 8, 1 nec est quod mireris, si nemo illi *sapienti* -est iniuriam facere; ne prodesse quidem quisquam -est; ... et malus nihil -est dignum tribuere sapiente. 4, 26, 1 irascimur aut iis, a quibus ne accipere quidem -uimus iniuriam, aut iis, a quibus accipere iniuriam -uimus. *al.* Ⓑ *de rebus* (*v. etiam infra l. 76*): Plavt. Most. 1054 nullo pacto iam esse -sse haec clam senem. Trin. 414 non tibi illud *argentum* apparere, si sumas, -est. 569 de dote mecum convenire nil -es⟨t⟩. Ter. Haut. 324 si ... id saperest velle te id quod non -est contingere. Cato agr. 64, 1 nolito credere oleum in tabulato -sse crescere. Rhet. Her. 4, 29, 40 hereditate tibi me vivo mea pecunia venire non -uit. Cic. Cluent. 82 ut nihil -ssit neque additum neque detractum de re familiari latere. Manil. 19 haec ratio pecuniarum, quae Romae ... versatur, implicata est cum illis pecuniis Asiaticis ...; ruere illa non -ssunt, ut haec non eodem labefacta motu concidant. rep. 6, 27 (= Tusc. 1, 54) *principium* nulla ex re alia nasci -est (*Plat. Phaedr. 245*[d] *ἀνάγκη, sc. ἐστίν*). *ibid.* id autem nec nasci -est nec mori (*gr. ibid. τοῦτο δὲ οὔτ' ἀπόλλυσθαι οὔτε γίγνεσθαι δυνατόν*). Tusc. 1, 24 nihil post mortem pertinere ad quemquam -est. off. 3, 9 quia numquam -sset utilitas cum honestate pugnare (*cf.* 3, 11). Lvcr. 2, 240 haud ... -erunt levioribus incidere umquam ex supero graviora. Caes. civ. 2, 37, 6 non materia multitudine arborum ... deficere -erat. Sen. dial. 1, 2, 1 nihil accidere bono viro mali -est; non miscentur contraria. *al.*

β in sententiis non negatis: Ⓘ *de animantibus*: Plavt. Most. 14 nec veri simile loquere nec verum, frutex, comesse quemquam ut quisquis absentem -ssiet. 442 credo, exspectatus veniam familiaribus. :: nimio ... ille -uit exspectatior venire, qui te nuntiaret mortuum. Rhet. Her. 2, 16, 24 si ... imprudentia reus se peccasse dicet, primum quaeretur, utrum -uerit nescire an non -uerit (*item cum inf. negato*: Sen. dial. 3, 4, 1 iratus -est non esse iracundus, iracundus -est aliquando iratus non esse. 4, 12, 1 -est aliquis non algere, quamvis ... hiems sit, *eqs.* epist. 49, 10 dic mihi dormituro: '-es non expergisci'; dic experrecto: '-es non dormire amplius'. *al.*). Cic. S. Rosc. 33 *Fimbria* diem Scaevolae dixit, posteaquam comperit eum (*quem vulnerandum curaverat*) -sse vivere. dom. 80 ut ... -ssit unusquisque nostrum amittere civitatem. Phil. 13, 8 talis ... vir et civis opinione labi -est, voluntate a re publica dissidere nullo pacto -est. Tusc. 1, 87 an -est is, qui non est, re ulla carere? 3, 20 si sapiens in aegritudinem incidere -sset *eqs.* Lvcr. 1, 168 ubi non essent genitalia corpora cuique, qui -sset mater rebus consistere certa? Verg. Aen. 4, 19 si non pertaesum thalami taedaeque fuisset, huic uni forsan -ui succumbere culpae. Ov. epist. 11, 111 si -uit *infans* meruisse necem, meruisse putetur. Liv. 23, 7, 10 Decius Magius nec obviam egressus est *Hannibali* nec, quo timorem aliquem ex conscientia significare -sset, privatim se tenuit. Labeo dig. 8, 1, 19 quaedam ... [debere] habere -ssumus, quamvis ea nobis utilia non sunt. Cels. 3, 12, 4 antequam inhorrescere -ssit *aegrotus*, operiatur. Sen. benef. 3, 18, 1 an beneficium dare servus domino -ssit (*cf.* 3, 22, 3). epist. 4, 8 cogita -sse ... latronem ... admovere iugulo tuo gladium. 63, 15 *Serenus* post me mori debet, sed ante me -est. 66, 3 -est ex casa vir magnus exire, -est et ex deformi humilique corpusculo formosus animus ac magnus. 93, 11 non tam multis vixit annis quam -uit. *et saepius.* Ⓘⓘ *de rebus*: Plavt. Capt. 917 *Ergasilus parasitus* cocum percontabatur, -ssentne seriae fervescere. Trin. 155 me obsecravit, suo ne gnato crederem neu quoiquam, unde ad eum id -sset permanascere. Truc. 544 viginti minis venire illaec -sse credo dona, quae ei dono dedi. Cato or. frg. 65, 1 (217 M.) saepe audivi inter os atque offam multa intervenire -sse (*v. Otto, Sprichw. n. 1311*). Lvcil. 203 si, quod satis est homini, id satis esse potisset, hoc sat erat. Rhet. Her. 4, 41, 53 unum aliquid aut alterum -est in istum casu cecidisse suspiciose. Cic. Verr. II 3, 51 cum iam ad summam decumarum nihil, ad tuum quaestum multum -sset accedere. leg. agr. 2, 80 quodsi -sset ager iste ad vos pervenire, *eqs.* Sest. 63 videbat ..., quod ex malis boni -sset in rem publicam pervenire, id utilius esse per se conservari quam per alios ⟨dissipari⟩. Tusc. 1, 86 *mala* morte effugiuntur, etiamsi non evenerunt, tamen, quia -ssunt evenire. off. 1, 152 eorum ..., quae honesta sunt, -est incidere saepe contentio ..., de duobus honestis utrum honestius *sit*. Lvcr. 1, 582 aeternum tempus -isse manere *corpora*. 1, 706 ex igni summam *rerum* consistere -sse. Sen. nat. 2, 40, 5 -est ... illud ipso transitu ignis ussisse; ... -est aliquid esse combustum nec accensum, -est accensum

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

esse nec combustum. epist. 79, 10 an Aetna ... -ssit sublabi et in se ruere. *al.*

2 *accedit (vel ex contextu supplendus est)* inf. pass. (*gerund. l. 30 et p. 136, 61; fere significatur, quid possibile sit, sed hic illic respicitur etiam ipsa qualitas aliquid patiendi, e. g. infra l. 15. 22 sq.*):

a *formae activae*: α *notione communi*: (I) *inf. posito*:

Ⓐ *pro subi. sunt pron. vel subst.* (*pauca exempla selecta*): PLAVT. Amph. 567 id dicere audes, quod nemo umquam homo antehac vidit nec -est fieri, tempore uno homo idem duobus locis ut simul sit? (*item negatur*: 588 quae. Aul. 741 factumst illud; f. infectum non -est. Bacch. 88 Cas. 981 Poen. 395. *et passim. non negatur*: Amph. 592 quo id ... pacto -est [*Non. p. 369, 36*, -es *codd.*] ... f., nunc ut⟨i⟩ tu ⟨et⟩ hic sis et domi? Cas. 125 *te oneribus ita aggravabo*, ut postilena -ssit ex te f. 316 Epid. 414 Mil. 1098. *et passim*). 656 victis hostibus: quos nemo -sse superari ratust, eos *eqs.* Asin. 167 qui modus dandi? nam numquam tu quidem expleri -es. 498 nec -est peculium enumerari. 560 illa (*sc. malefacta tua*) memorari multa -ssunt. 886 ut non ... uxori meae subripiam ... pallam ..., non edepol conduci -ssum. 917 Argyrippus exorari spero -erit *eqs.* Aul. 139 *mulier* optuma nulla -est eligi. Bacch. 85 non hac temere transiri -est *rapidus fluvius.* 479 nullon pacto res mandata -est agi, nisi *eqs.*? Capt. 131 si ullo pacto ille huc conciliari -est. Curc. 54 fumo comburi nil -est, flamma -est (*cf.* ENN. ann. 358 *Pergama* neque ... -uere perire nec ... capi nec ... cremari). 300 modus haberi non -est. Men. 53 ut det *argentum*, unde curari id -ssit sibi. Merc. 623 eo si pacto -sset indagarier mulier. Mil. 374 non -ssunt mihi minaciis tuis hisce oculi exfodiri. 670 ut referri pariter -ssit gratia (*cf.* 1153 ecferri. Persa 271 offerri [offerre *A*]. Pseud. 504 auferri. Truc. 750 quando acceptumst, non -est ferri [ferre *trad.*] foras. *al.*). Poen. 874 cito homo pervorti -est. 1363 conradi -est *simplum.* Pseud. 441 quod fecisti flagiti, populo viritim -uit dispertirier. *et passim.* esse *cum gerund. pro inf. pass.* (*cf. p. 136, 61*): CELS. 3, 4, 7 -est primo die primus cibus dandus esse, -est secundo *eqs.* (*cf.* 3, 5, 1 cibus dari -est).

Ⓑ *pro subi. sunt enunt. secund.* (*quaecumque adminiculo pronominis sunt instructa, hic omisimus*; *cf. e. g. l. 9*): ① *forma* 'fieri -est ut': ⓐ *negatur* (*cf. litotes infra p. 152, 40. 71*): PLAVT. Trin. 731 honeste f. ... non -est, ut eam perpetiar ire in matrimonium sine dote (CIC. Verr. II 2, 37 f. n. -sse, ut sine praeda ipse discederet. 2, 190. 3, 113. 144. Caecin. 74 [*antea*: ut ..., f. -est]. Cael. 45. *al.*). TER. Andr. 792 alio pacto haud -erat f., ut sciret haec. CIC. Caecin. 68 neque ... f. -est, ut aliud iudicari ... oporteat *eqs.* (Mur. 70 Phil. 4, 2 de orat. 2, 189 nat. deor. 1, 12. *al.*). Mur. 46 sic statuo f. nullo modo -sse, ut *eqs.* (ac. 2, 23. *al.*; *cf.* Tusc. 1, 57 nec ... ullo modo). *sim. al.* ⓑ *non negatur*: PLAVT. Persa 173 ovis si in ludum iret, -isset iam f., ut probe litteras sciret. TER. Andr. 699 si -erit f., ut ne *eqs.* (Phorm. 245 f. -sse, ut ne quid animo sit novom. *cf.* RHET. Her. 4, 20, 28 ut non. CIC. Verr. II 5, 48 ut ... nil. div. 1, 10 ut nulla ... divinatio. *sim. al.*). SVLLA hist. 3 quod si f. -est, ut ... nostri vobis in mentem veniat *eqs.* RHET. Her. 2, 28, 45 f. ... -est, ut ... aliquam alteris partem laudis adtribuas. CIC. inv. 2, 174. Caecin. 74 *l. 38.* rep. 1, 32 fin. 5, 95 ac. 2, 122. Tusc. 3, 72 quasi f. ullo modo -ssit, ... ut quisquam plus alterum diligat quam se. nat. deor. 2, 48 div. 1, 34. *al.* ② *iuncturae ceterae*: PLAVT. Most. 458 non -est dici, quam indignum facinus fecisti (TER. Hec. 90). TER. Hec. 573 qui -sset ... nosci, qui siet (*cf.* Haut. 279 sciri -uit ..., quo studio vitam ... exegerit. Eun. 1010 non -est satis narrari [-ssum s. narrare *A*], quos ludos praebueris intus). Eun. 295 ubi ubi est, diu celari non -est. *al.*

Ⓒ *subi. supplendo*: ① *iuxta* fieri: PLAVT. Cist. 5 qui magis -ueritis mihi honorem ire habitum, nescio, nisi ... f. non -sse arbitror (*item negatur*: TER. Ad. 530 non -est f., *ut hoc dicam.* CATO agr. 14, 5 [*de villa aedificanda*] loco pestilenti, ubi aestate f. non -est *eqs.* CIC. Att. 6, 2, 7 f. non -erat nec, si -sset, ego pati -ssem. *al.*). TER. Hec. 635 esse inter nos, si f. -est, adfinitatem hanc ... perpetuam volo (LVCIL. 26 f. si forte potisset. CIC. div. in Caec. 43 vellem, si f. -isset, iudices. *al.*). Haut. 785 egon quoi daturus non sum, ut ei despondeam? :: credebam. :: minime. :: scite -erat f. *al.* ② *iuncturae ceterae*: PLAVT. Asin. 947 si voltis deprecari huic seni ..., remur impetrari -sse. Men. 415 num istaec mulier illinc venit, quae te novit tam cate? :: hercle opinor, pernegari non -est. AFRAN. com. 58 *mulier* gannit, ⟨h⟩au[t] dici -est (*sc. quam odiose ganniat*). *sim. al.*

(II) *inf. supplendo*: Ⓐ *ita ut iterandus sit inf. e contextu*: ① *iteratur* -sse: PLAVT. Cas. 473 non opinor fieri hoc -sse hodie. :: -est (*item in respondendo*: TER. Phorm. 799 *puella* abduci non -est. :: qui non -est? Ad. 530 non -est fieri. :: -est. SEN. contr. 9, 2, 15 si -est vindicari maiestatis lege id quod proconsul ..., peccavit, an hoc -ssit; non -est, inquit. *al.*). TER. Andr. 306 quaeso ..., quoniam non -est id fieri quod vis, id velis quod -ssit (-ssis *Aug. civ. 14, 25 p. 52, 27 D. al.*). 700 (699 si -erit fieri) si id non -erit. CIC. inv. 2, 43 primum -ueritne aliquid fieri, deinde ecquo ab alio -uerit. 2, 174. off. 3, 39 negant id fieri -sse; ... sed quaero, quod negant -sse, id si -sset, quidnam facerent *eqs.* (Att. 3, 15, 6 quid ... vides agi -sse aut quo modo? ... si per populum, -eritne nisi de omnium tribunorum pl. sententia? ... -eritne restitui *domus*? aut si non -erit, egomet quo modo -ero? 6, 3, 2 -ssetne ... impetrari; nec tamen, si -sset, *eqs. al.*). Att. 1, 18, 6 πολιτικὸς ἀνὴρ οὐδ' ὄναρ quisquam inveniri -est; qui -erat, *eqs. al.* ② *varia*: CIC. Att. 4, 5, 3 iam tempus est me ipsum a me amari, quando ab illis *potentibus* nullo modo -ssum. OV. met. 14, 30 dignus eras ultro, -eras certeque, rogari. LIV. 44, 17, 8 Latinas ..., quod per religiones -sset, primo ... tempore fieri placere. SEN. contr. 2, 5, 6 in hoc desinebatur torqueri aliquando, ut saepius -sset. CELS. 5, 26, 23[A] optimum est vulnus glutinari; -est autem id, quod ... in carne est, ...; -est caro alia parte dependens *eqs. al.*

Ⓑ *ita ut restituendus sit inf. e formis contextus passivis* (*sed act. l. 21*): PLAVT. Aul. 277 quod ... occultatum est usque adhuc, nunc non -est. BELL. Afr. 30, 2 quam latissime -uit porrecta equitum peditumque multitudine (*item ad indicandum maximum gradum* [*cf. p. 128, 84*]: LIV. 37, 59, 1 diis ..., quantus maximus -erat, habitus est honos. 44, 27, 12 ut quanta maxima -sset praeda ... Romanis reservaretur. GELL. 1, 13, 5 si ... utilitas ... spe quantum -est firma ostenderetur. *al.*). LIV. 5, 47, 6 reliquum noctis, quantum in turbatis mentibus -erat, ... quieti datum est. 10, 23, 8 ut haec ara quam illa, si quid -est, sanctius ... coli dicatur (*nisi ad p. 143, 82 ut fortasse etiam*: 38, 8, 3 ut pax, si -sset, aequis ... condicionibus peteretur). 28, 17, 11 quae *res*, quoniam aliter non -sset, magno periculo peteretur. SEN. contr. 1, 6, 9 ⟨a pat⟩re illam esse honestam condicionem nuptiarum inventam, cum alio nullo modo -sset. 2, 5, 6 torque *mulierem*: illa pars *corporis* etiam -est. 2, 5, 11 *v. p. 137, 39.* PLIN. nat. 25, 149 *mandragorae* sucus non ubique invenitur, sed, ubi -est, circa vindemias quaeritur. QVINT. inst. 4, 2, 116 narrationem ... omni qua -est gratia ... exornandam puto. *al.*

β *respiciuntur actiones, quas persequi* aequum, consentaneum, permissum est (*cf. p. 131, 61; imprimis spectat ad ius, raro ad alia, e. g.* TER *l. 30.*; *inf. supplendo* ALF. dig. 4, 8, 50. 9, 1, 5 LIV. 31, 9, 8 *et saepe; exempla selecta*): TER. Phorm. 456 mihi non videtur, quod sit factum legibus, rescindi -sse (LIV. 4, 7, 5 iudicium populi r. ab senatu non -sse). Ad 936 (*cf. 933* hanc te aequumst ducere *uxorem*) fieri aliter non -est. CIC. inv. 1, 56 litteris corrigi neque ab illo neque a vobis scriptoris voluntas -est. dom. 101 quam maiores nostri ... nefariis civibus maximam poenam constitui -sse arbitrati sunt, eandem ego subibo (LABEO dig. 8, 1, 19 c. ea servitus -ssit. GAIVS dig. 7, 1, 3 pr. -est c. usus fructus. PAPIN. dig. 23, 3, 69, 5 dos ... c. -est). Sest. 73. rep. 3, 33 huic legi nec obrogari fas est neque derogari aliquid ex hac licet neque tota abrogari -est nec vero ... solvi hac lege -ssumus (*cf.* leg. 2, 14 lex ... neque tolli neque a. -est. Att. 3, 23, 2). ALF. dig. 4, 8, 50 consulebatur, -ssetne ab eo pecunia ex compromisso peti; respondi non -sse (IVLIAN. dig. 4, 2, 18. 46, 8, 22 pr. AFRIC. dig. 28, 5, 47. *al.*; *cf.* NERAT. dig. 12, 4, 8 [*ex Servio*] repeti [IVLIAN. dig. 39, 5, 1, 1 POMPON. dig. 12, 6, 19 pr. SCAEV. dig. 33, 2, 27. *al.*]). LIV. 1, 51, 2 quia pro imperio palam interfici non -erat *Turnus*, *rex* oblato falso crimine insontem oppressit (*cf.* SEN. contr. ex. 4, 7, 1 tyrannicida ... iure occidi -uit. QVINT. inst. 4, 5, 15 talem ... civem [*sc. Clodium*] cum summa virtute interfectoris et gloria necari -isse *ostendit Cicero. al.*). 9, 9, 4 iniussu populi nego quicquam sanciri -sse, quod populum teneat. 10, 7, 5 eundem ... legi rite non -isse? (TRAIAN. Plin. epist. 10, 80 in curiam. *al.*). 27, 34, 9 C. Neroni neque Q. Fabium neque M. Valerium Laevinum dari collegam -sse, quia duos patricios creari non liceret (SEN. contr. 2, 1, 20 an invitus filius d. in adoptionem -ssit *eqs.* QVINT. decl. 317 p. 247, 6 si ulli -est d. haec venia [*antea*: ut ... liceat]. POMPON. dig. 28, 5, 21, 1 libertatem ..., hereditatem. *al.*). 31, 9, 8 ad collegium pontificum referre consul iussus, si -sset recte votum incertae pecuniae suscipi; -sse rectiusque etiam esse pontifices decreverunt (NERAT. dig. 17, 1, 39 [*ex Aristone et Celso patre*] -sse rem hac condicione deponi mandatumque s., ut *eqs.*). LABEO dig. 8, 1, 19 servitutem imponi ... -sse existimo (IAVOL. dig. 38, 1, 33 GAIVS dig. 7, 8, 13. *al.*). SEN. contr. 1, 1, 13 sq. *controversiam* divisit in ius et aequitatem, an abdicari -ssit, an debeat *eqs.* (1, 4, 6. 2, 1, 20 QVINT. decl. 271 p. 110, 19). *et saepe, maxime apud iuris consultos.* *accedit gerund. pro inf. pass.* (*cf. p. 135, 30*): LVCIF. moriend. 7 p. 299, 22 quid impugnandam *esse* putas -sse a te veritatem ...?

γ *usu deflexo sublucere videtur notio* debendi (*v. etiam p. 133, 32; dubium an huc referas etiam* CVRT. 6, 3, 10 suis ⟨quis⟩que ... placidius paret *quam alienis dominis*, etiam cum is praeest, qui magis timeri -est. SERV. auct. Aen. 11, 152 ['non haec, o Palla, dederas promissa parenti'] alii non 'parenti', sed 'petenti' legunt ... et adfirmant, si 'parenti' legendum esset, -isse dici 'non haec, o fili, dederas promissa parenti'): PAVL. sent. 1, 21, 13 parentes ... anno lugeri -ssunt (lugendi sunt *Huschke sec. Vlp. frg. Vat. 321*); ... qui contra fecerit, infamium numero habetur. 2, 31, 7 servus, qui furtum fecerit damnumve dederit ..., noxae dedi -est (*inde Edict. Theodor. 117* noxae eum dare cogitur. *Lex Burg. Rom. 15* servum ... dare ... cogendus est secundum regulam Pauli sententiarum). VVLG. II Macc. 11, 18 quaecumque ... regi -uerunt perferri, exposui (*cf.* rec. B -ui ... offerre, *rec. X* oportuit ... p., *sim. cett.*; *gr.* ἔδει ... προσενεχθῆναι).

b *formae passivae* -estur *sim. accedunt ad inf. pass.*: α *praemonenda*: *formas testantur* FEST. p. 241 (*affert* SCIP., GRACCH.). NON. p. 508, 14. 21. 23 (*affert* QVADRIG., COEL., PACVV.). DON. gramm. IV 396, 7 (*formam* -estur *explicat per paragogen ut* DIOM. gramm. I 441, 19. POMP. *infra.* CONSENT. gramm. V 388, 8). DIOM. *l. c.* 385, 15 sqq. (*nullo laudato auctore exhibet formam* -ssuntur, *ceterum memorat* ENN. *et* SCAVR.); *formam* poteritur CE 1388, 12 (*i.* 'poteretur' *Bücheler a* potiri) *per errorem huc rettulit Diehl, Inscr. christ III 567; ceterum infra*

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

allatos scriptores saepius formis act. iuxta inf. pass. usos esse, ut e. g. Enn. *ter,* Catonem *undecies, vix est quod moneamus.* β *exempla*: Enn. ann. 611 nec retrahi . . . -estur imperiis (Pacvv. trag. 100 si qua -estur investigari via. Scip. min. or. frg. [27 M.] Fest. p. 241 *deficiente contextu.* Qvadrig. hist. 47 adeo memorari vix -estur [-est *var. l.*], ut omnes simul suum quisque negotium adorti essent. Lvcr. 3, 1010 *vas* expleri nulla ratione -estur [*dubium an ad hunc versum referas exemplum paragoges* Pomp. gramm. V 297, 2 magna fieri ratione -estur]). Cato agr. 154 id *labrum* habeat . . . ansas iiii, uti transferri -ssitur (Lex repetund. [cil i² 583] 66 apud forum palam, ubei de plano recte legi -ssitur [*sim.* Lex Tarent. repetund. 14, Epigraphica 9, 1947, 10, *saec. II a. Chr. ex.?*]. Scavr. hist. 4 *sine contextu*). Coel. hist. 7 cum iure sine periculo bellum geri -eratur (Gracch. or. frg. [35 M.] Fest. p. 241 [*sine contextu, item* Scavr. hist. 4]). Qvadrig. hist. 33 cum non -ssetur decerni, utrius putaretur victoria esse.

3 *pro inf. substituuntur*: a *pron. neutr.* (*exempla certiora, sc. in quibus pronomina contextu illustrantur; cetera ad 4 relegavimus*): α *comprehendunt antea memorata* (*inseritur enuntiato l. 25, praecedit l. 27*): Plavt. Cist. 234 mala multa dici mihi volo. :: . . . facile id quidem . . . -ssum, si tu vis (Poen. 892 *erus tuus* meum erum perdet. :: qui id -est? Rhet. Her. 2, 3, 5 defensor . . . demonstrabit vitam integram, si -erit: id si non poterit *eqs.* [*item* si non: Cic. de orat. 3, 70 part. 135. *al.* Liv. 36, 5. 5. *al.*]. Cic. div. in Caec. 19 *provincia* hac voce uteretur; quoniam id non -erat *eqs. al.*). Cic. div. in Caec. 53 dum tuas iniurias per te, id quod non -es, persequi conaris (dom. 80 sin . . . is primus scivit, q. facile -uit. orat. 171 q. qui non -ssunt. *al.* Liv. 44, 6, 13. Sen. contr. 9, 6, 5 q. unum -est, persequitur sororem tuam [*item praecedit*: Apvl. met. 9, 20, 3 q. solum -erat, nocturnas tenebras sibi causabatur obsistere]. *al.*). Caecin. 50 deiectus . . . qui -est esse quisquam nisi in inferiorem locum de superiore motus? -est pulsus, fugatus, eiectus denique: illud vero nullo modo -est [deiectus esse quisquam] (*recte delevit Brake*) . . ., qui tactus non sit. de orat. 1, 215 (*214 M. Scaurus* prudentia . . . rerum magnarum magis quam dicendi arte nititur) si quis utrumque -est, *eqs.* (*cf.* Qvint. decl. 279 p. 136, 26 [*respicitur lex p. 135, 23* adulterum aut occidere aut accepta pecunia dimittere liceat] vereor ne risum mereatur haec defensio mea, tamquam hic *maritus puer* utrumlibet -uerit). 2, 5 omnia . . . bene sunt ei dicenda, qui hoc se -sse profitetur (Tusc. 2, 34. 41 Ov. fast. 3, 176. Sen. contr. 2, 5, 11 Gallio . . . putat, quotiens -ssit, hoc [*sc. animi ingrati crimen*] auferendum adversario; quotiens non -ssit, concutiendum; quotiens ne h. quidem -ssit, *eqs.* Tert. adv. Marc. 2, 13 p. 353, 14 h. solum. Pelag. Aug. grat. Christ. 4, 5 p. 128, 20 quod -ssumus omne bonum facere . . ., illius est, qui h. -sse donavit, qui h. -sse adiuvat [p. 128, 26 laudamus deum, qui nobis h. -sse largitus est. *vix ad usum subst. p. 153, 62*]. *al.*). Sen. contr. 1, 1, 10 scio, pater, melius esse quod tu dicis: istud ego si -ssem, *eqs.* (10, 1, 3 incedere magno comitatu, splendido cultu, non est fortunae meae; ista divites -ssunt. Sen. epist. 116, 8 scis, quare non -ssumus ista?). *al.* β *explicantur*: Ⓘ *enunt. consec.*: Varro frg. Non. p. 197, 16 et religiones et castus id -ssunt, ut ex periculo eripiant. Sol. 27, 37 *heliotropium* illud -sse dicitur, ut . . . eum, a quocumque gestabitur, subtrahat visibus obviorum. Ps. Mvsa herb. Vett. l. 22 haec tantum -est effectūs Vettonica, ut (eius t. -est e., ut *var. l.*) . . . *plurimos* morbos remediet. Ⓘⓘ *inf.*: Catvll. 29, 21 quid hic -est, nisi . . . devorare patrimonia? Sen. benef. 4, 40, 2 quid amplius . . . -ssum quam velle? Tert. adv. Marc. 2, 13 p. 353, 13 quia non aliud quid -ssit quam prodesse. Ioh. Med. (?) Ps. Chrysost. V p. 718ᴰ *deus* aliqua non -est, utpote falli, fallere, mentiri, ignorare.

b *enunt. secund.* (*nisi suppleas 'facere' sim., ita ut ad 4 spectent loci*): α quin (*cf. etiam p. 144, 48*): Plavt. Mil. 262 *servus* non -uit q. sermone suo aliquem familiarium participaverit de amica eri. Persa 612 hau -ssum q. huic operam dem hospiti. Stich. 302 non . . . -ssum q. revortar, q. loquar *eqs.* Trin. 705 non . . . -ssum q. exclamem euge. Cic. orat. 234 (*iocose imitatur ineptam locutionem* Gracchi *p. 152, 45, quam antea attulit*) hoc modo dicere nemo . . . noluit nemoque -uit, q. dixerit. Boeth. cons. 3, 9, 11 W. non -ssum . . ., q. hoc, uti est, ita etiam celeberrimum esse confitear. β ut: Itala psalm. 39, 13 (Veron. *al.* = Vvlg.) conprehenderunt me iniquitates meae et non -ui, ut viderem (*gr.* οὐκ ἠδυνήθην τοῦ βλέπειν, Hier. psalt. sec. Hebr. non -ui videre). Chrysost. hom. I 918ᴮ quomodo . . . -ssum . . ., ut ego ingrediar domum meam *eqs.*? (*Migne gr. 55, 571* καὶ πῶς δύναμαι καταλιπεῖν σε . . .; . . . καὶ ἐγὼ ἀπελεύσομαι εἰς τὸν οἶκον μου *eqs.*; *cf. Vulg. II reg. 11, 11*).

? c *subst. verbale*: Ps. Mvsa *p. 138, 65; cf. et supra l. 52.*

4 *absolute ponitur vel supplendus est inf. verbi cuiusdam notionis generalis, quod contextu non exhibetur, velut 'fieri, esse, evenire, facere, habere' sim.* (*huc trahi possunt quaedam l. 16. p. 150, 76 allata*): a *vario usu*: α *cum solo subi.* (*suppl. p. 138, 15; accedit hic illic indicatio temporis vel loci*): Plavt. Mil. 252 si ambas videre in uno miles concilio volet, quid agimus? :: facilest, trecentae -ssunt causae conligi: '. . . prandet, potat: occupatast, operae non est, non -est *mulier*'. 1160 impetrabis, imperator, quod (*i. quoad*) ego -ero, quod voles. Persa 139 pereunt reliquiae *cenae*; posterius istuc tamen -est (*sc. agi sim.; an ad II ?*). :: scin quam -est? numquam . . . prius edes . . . quam te hoc facturum . . . adfirmas mihi. Stich. 476 quando usus veniet, fiet (*sc. ut apud me cenes*). :: nunc . . . usus est. :: non edepol -ssum. 479 non graver, si -ssiem (Cato agr. 1, 3 si -eris, sub radice montis siet *praedium.* Cic. Att. 13, 29, 3. 13, 33, 4 recte. *al.*). Ter. Haut. 439 pessume . . . consulis, si te tam leni . . . animo ostenderis. :: non -ssum; satis iam, satis pater durus fui. 1062 tibi dabo illam lepidam, quam tu facile ames . . . :: rufamne illam virginem, caesiam, sparso ore, adunco naso? non -ssum, pater. Cic. Att. 6, 1, 13 *comites quidam* valde se honeste gerunt; . . . Scrofa vellem haberet, ubi -sset. 7, 1, 9 scripsi . . . me, quicquid -sset (-ssem *s, vulg.*) nummorum, ad apparatum sperati triumphi ad te redacturum (*cf., nisi* hs *pro acc. obi. accipias, ut etiam subi. inf., sc.* te, *supplendum sit*: 11, 14, 3 hs xxx -isse mirarer, nisi multa de Fufidianis praediis). 12, 46, 2 binae . . . -erunt litterae. Verg. Aen. 11, 823 (*Camilla moriens loquitur*) hactenus . . . -ui. Ov. am. 1, 12, 2 infelix hodie littera -sse negat *Corinnam.* met. 6, 269 lacrimae . . . suorum tam subitae matrem *Niobam* certam fecere ruinae mirantem -isse irascentemque, quod ausi hoc essent superi *eqs.* Sen. contr. 1, 4, 8 si quid exegeris maius viribus meis, dicam: ignosce, non -ssum; . . . quare tam multos nominat, nisi quod putat aliquos esse qui non -ssint? 9, 5, 10 saepe . . . patrem non admissum ad *filium aegrotum*; sic avo quoque . . . dictum: 'nunc non -es'. *ibid.* non hoc illi dictum: 'nunc non -es', sed 'ex toto non -es'. *al.*

β *accedunt determinationes ad inf. supplendum spectantes*: ① *obi.* (*quae pro subi. structurae pass. accipi possunt, sub p. 137, 77 sqq. inveniuntur; ceterum sunt, quae ad caput alterum vergant, imprimis l. 44 sqq. 54 sqq. p. 139, 15*): Ⓐ *pron. neutr.* (*hic illic fortasse pro ipso inf. positum, ita ut ad 3 pertineant loci, e. g. l. 39*): ⓘ *pron. subiungitur in (vel subintellegitur ex) enunt. secundario* (*v. etiam infra l. 49*): Plavt. Amph. 171 dominus dives, operis et laboris expers, quodcumque homini accidit libere, -sse retur *hominem.* Rhet. Her. 4, 25, 34 quae . . . spes manet libertatis, si illis et quod libet, licet, et quod licet, -ssunt, et quod -ssunt, audent *eqs.*? Cic. de orat. 1, 101 quod tu non -eris . . ., quis nostrum tam impudens est, qui se . . . -sse postulet? *ibid.* negare -sse, quod non -ero. Hor. epist. 2, 1, 257 *maiora canerem*, si, quantum cuperem, -ssem quoque. Sen. epist. 90, 4 tuto . . ., quantum vult, -est, qui se, nisi quod debet, non putat -sse. *al.* ② *pron. accedit in eodem enunt.*: Cic. Quinct. 94 sin . . . -erit Naevius id, quod libet (Caecin. 48 si . . . id, quod maxime voluit, nullo modo -uit. Mil. 79 ut ea -uerit semper *Pompeius*, quae nemo praeter illum. *sim. al.*). Phil. 13, 14 neque . . . quod quisque -est, id ei licet (Sen. dial. 3, 3, 2 concupiscunt . . . homines et quae non -ssunt. Avg. civ. 14, 15 p. 36, 24 D. quis . . . enumerat, quam multa, quae non -est, velit *homo* . . .? Comm. apol. 42 *deus* ostendit, quae -erat. *v. etiam l. 32. 33*). de orat. 2, 86 (*v. p. 139, 15*). Att. 9, 6, 5 eripe hunc mihi dolorem . . . quacumque re -es; quid tu autem -ssis aut quid homo quisquam? vix iam deus (*item pron. interrog.*: 12, 24, 1 neque . . . ei deesse volebam et q. -ssem timebam. 13, 21, 2 q. -ssum de Torquato, nisi aliquid a Dolabella? *al. pron. indef.*: 12, 37, 2 providendi . . . una ratio est, si q. de Scapulanis -ssumus. 15, 1, 5 de Flamma, obsecro te, si q. -es. *al.*). Verg. Aen. 9, 90 hoc precibus sine -sse parentem: neu (ne *var. l.*) cursu quassatae ullo neu turbine venti vincantur *naves* (Avg. civ. 19, 4 p. 362, 4 D. non se profitentur h. -sse, ut nullas miserias patiantur homines *eqs.* [*aliter p. 137, 48, ubi id quod -est subiectum est enunt. consec.*]). Ⓑ (*adi. pro*) *subst.*: Ter. Hec. 322 cur mihi id non dixti? :: quia non -eram una omnia ([*vix suppl. 'dicere'*]. Lvcil. 218 [= Verg. ecl. 8, 63] non o. -ssumus omnes. Rhet. Her. 4, 5, 8 [7 omnia . . . consequi -sse] unum o. -sse [Cic. S. Rosc. 139 Att. 4, 18, 2 ad Q. fr. 3, 4, 2 Liv. 1, 54, 5. *al.*]. Cic. Cluent. 152 *senatores* sese volunt -sse o. Scaur. 36 o. consulem . . . -sse. Lvcr. 5, 87 = 6, 63. Verg. Aen. 6, 117. *al.*; *cf. Otto, Sprichw. n. 1288*). Avg. serm. 30, 3 (*ad Italam Rom. 7, 15 ibid.* non . . . quod volo facio bonum) per malum velle perdidit bonum -sse ([*sim.* Ps. Avg. hypomn. 3, 4, 4 per velle . . . malum recte perdidit -sse b., qui per -sse b. -uit vincere velle malum]. Favst. Rei. grat. 1, 12 p. 40, 11. Pomer. 3, 14, 4 p. 496ᴬ quando . . . videmus . . . talia bona aliquos -sse, noverimus non eos magnitudine virtutis suae -sse, quod volunt *eqs.*). Ps. Mvsa herb. Vett. l. 17 *herba Vettonica* -est (prodesse, prodest *var. ll.*) effectus (*sc. praestare, habere sim.; vix subst. pro inf.* efficere *positum, ita ut pertineat ad 3c*). Sedvl. op. pasch. 3, 9 cui *Christo* totum -sse suppeditat, cui totum -sse nil obviat (carm. pasch. 3, 113 qui t. praestare -es). Boeth. cons. 4, 2, 38 W. *homines mali* -ssunt . . . mala, quae minime valerent, si in bonorum efficientia manere -ssint (4, 2, 39. 41 [*antea*: omnia -sse homines, *item* 42]. *cf.* 4, 4, 4 si miserum est voluisse prava, -isse miserius est). 4, 4, 5 scelus velle, -sse, perficere. herm. Arist. lat. 23a4 (*22b37* non omne possibile vel esse vel ambulare et opposita valet) aliqua . . . -ssunt . . . simul quaedam opposita (*gr.* δύναται . . . τὰ ἀντικείμενα δέξασθαι, *sed priore loco* δύναται *omisso inf.*; *inde saepius in explicatione, e. g.* herm. pr. 2, 13 p. 200, 19 ignis . . . o. non -est . . ., sed illa quoque omnia unum -ssunt et non multa nec o. herm. sec. 6, 13 p. 449, 19). Assvmpt. Moys. 11, 12 (*9 sq.* domine, *Moyses*, abis; et quis nutriet plebem istam? . . . quis eis dux erit?) quomodo -ero plebem hanc tanquam pater unicum filium *eqs.*? (*sc. curare, ducere sim.; sed pro gr.* δυναστεύσω *positum esse suspicatur Charles ad l.*) © *acc. c. inf.*: Ps. Hil. hymn. 2, 62 quis me de manu Cocyti flammivomi erui -est, nisi patris unica proles *eqs.*? (*i. quis efficit, ut eruar? cf. usum p. 146, 19 allatum*).

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Ⓘ *praedicativum*: Cato agr. 46, 1 locum quam optimum et apertissimum et stercorosissimum -eris (*vix suppl. 'vertere'*). Cic. de orat. 2, 10 quid . . . tua -est oratione (esse *add. P² V dett.*) aut subtilius aut ornatius? (Lact. inst. 5, 10, 4 q. -est hac pietate clementius? [*loco corrupto*; esse *add. P*]). fin. 4, 48 nunc venio ad . . . primum illud *dictum*, quo nihil -est brevius (nat. deor. 2, 48 n. -est [esse *add. V²B²*] indoctius quam quod a vobis adfirmari solet. Att. 5, 1, 3 n. -uit . . . dulcius. 15, 20, 1 nihil . . . -uit humanius). Att. 14, 12, 2 *Octavium* nego (esse *add. Lambinus*) -sse bonum civem. Sen. contr. 7, 1, 27 solebat Ovidius de his versibus (*Varronis At. carm. frg. 8*) dicere (fieri *add. codd. det.*) -isse longe meliores, si *eqs.* Plin. nat. 20, 264 haec tusa cribrataque vino quam -ssit (-unt *var. l.*) excellenti digeruntur *eqs.* (*inde* Garg. Mart. med. 39 p. 176, 16 vino quam -est optimo. *cf. p. 129, 20*).

Ⓘⓘ *aliae*: Ⓐ *adv.*: Cic. de orat. 2, 86 neque is, qui optime -est, deserendus . . . est a cohortatione nostra neque is, qui aliquid -est, deterrendus (*ibid. postea*: vel non facere quod non optime -ssis vel facere quod non pessime facias. *cf.* Hor. ars 439 melius te -sse negares bis terque expertum frustra *versus emendare*). ac. 1, 29 *naturae rationem* necessitatem appellant, quia nihil aliter -ssit (esse *add. Lambinus, alii alia*) atque ab ea constitutum sit (Att. 10, 15, 4 ad ⟨me⟩ scripsit, ut Gallio, quantum is vellet, darem; quod si non scripsisset, -ssemne a.? Sen. epist. 22, 4 ista . . ., quae dici solent, falsa sunt: 'non -ui a.; . . . necesse erat'). Att. 13, 19, 3 *libros* absolvi . . . ita accurate, ut nihil -sset supra (fam. 14, 1, 4 amor in omnis nos tantus est, ut nihil s. -ssit. *cf.* Att. 15, 1a, 2 est . . . oratio scripta elegantissime . . ., ut nihil -ssit ultra). 15, 8, 2 velim -ssis coram; si minus -ssis, litteris idem consequemur. Avg. conf. 10, 41, 66 vidi . . . splendorem tuum . . . et repercussus dixi: quis illuc -est? Ⓑ *praepos.* (*v. etiam p. 150, 45. 151, 33*): ① sine: Met. Mac. or. frg. (6 M.) Gell. 1, 6, 2 si s. uxore -ssemus . . ., omnes ea (*i. matrimonii*) molestia careremus (*sequitur*: ut . . . sine illis . . . vivi *non* -ssit, *unde Hertz restituit* ⟨vivere⟩ -ssemus, *vix recte; cf.* Tert. castit. 12 l. 11 ut s. uxore non -ssis). Cic. ac. 2, 121 negas s. deo -sse quicquam (esse *add. Davis*). Att. 12, 21, 4 Oviae Lolli curanda sunt HS Ɔ.; negat Eros -sse s. me (*cf.* Tert. pudic. 5 p. 227, 8 nec ipsa *moechia* s. nobis -est [*infra*: non est moechia sine nobis]). Tert. nat. 1, 10, 11 praelatio alterius *dei* s. alterius contumelia non -est (*eadem* apol. 13, 2 *ubi vix recte addunt* procedere *rec. vulg.*, esse *rec. Φ, v. Löfstedt, Krit. Bemerkungen, 1918, 89*). anim. 18, 7 (*respiciuntur sensus et intellectus*) ut probet alterum s. (*B marg.*, ex *AB*) altero -sse (Lact. inst. 7, 3, 1 nec alterum s. a. -sse, *sc. deum s. materia* [quicquam *inserit Brandt coll.* 7, 3, 3 a. s. a. nihil -sse, *ita ut ad p. 146, 71 pertineat locus*]). bapt. 13 p. 212, 29 *fides ante adventum Christi* erat nuda nec -est iam s. sua lege (Zeno 1, 1, 1 [2, 3, 2 L.] dubium non est legem non -sse s. fide, fidem -sse s. l.). cult. fem. 1, 5 l. 23 cum . . . illae divites materiae . . . s. ferri et aeris operario vigore non -ssint. fug. 2, 1 nec persecutio -est (est *G*) s. iniquitate diaboli nec probatio fidei s. persecutione. idol. 10 p. 40, 16 quomodo repudiamus saecularia studia, s. quibus divina non -ssunt? adv. Marc. 1, 25 p. 326, 16 non -erit ea bonitas s. suis dotibus, id est s. sensibus et adfectibus. 4, 24 p. 501, 24 si comminatio non -est s. executione. resurr. 45 p. 92, 1 magis illud prius est, s. quo priora non -ssunt. test. anim. 5 p. 141, 15 cessantibus etiam tunc s. quibus etiam hodie beatior . . . non -est (*A*, esse *in margine add. ed. Mesnartii et al.*). Avg. conf. 4, 4, 7 non -erat anima mea s. illo *amico*. serm. coll. Morin p. 69, 10 dicet aliquis: s. illa *ambitione saeculi* non -ssunt saeculi potestates; prorsus -ssunt *eqs.* ② *variae* (*v. etiam p. 140, 5 et 6*): Cic. Att. 5, 21, 11 cum ego in edicto . . . centesimas me observaturum haberem . . ., ille . . . postulabat quaternas; 'quid ais', inquam. '-ssumne contra meum edictum?' Varro ling. 5, 38 a quo (*sc. a voce q. e.* area) -est etiam ara deum (*cf.* 5, 122 pocula a potione, unde potatio et etiam posca; haec -ssunt a poto, quod πότος potio graece. 7, 58 accensos . . .; -est id ⟨ab censione id est⟩ ab arbitrio [*suppl. Goetz-Schoell dubitanter*]). Ivl. Val. 3, 42 *Alexander* sperat -sse illic sibi cum diis immortalibus verba (fieri *add. Kübler*). Avg. bon. coniug. 6, 6 p. 195, 12 ut, etsi alteri . . . perpetua continentia placeat, nisi ex alterius consensu non -ssit. Evseb. Emes. serm. 26, 32 si quis . . . paratus est crucifigi, veniat; si quis alacer est ad mortem, si quis -est ad gladium, si quis ad flammam *eqs.*

Ⓒ *dat.* (*aliter p. 151, 81*): Avg. serm. coll. Morin p. 548, 29 sq. reficiuntur oculi *luce* et ipsa non deficit; sumit inde nec minuit; . . . haec lux -est oculo et deus non -est homini commutato? -est, plane -est.

b *intellegitur verbum dicendi sim.* (*exempla certiora; sed huc vergunt supra l. 3. 6 sq.; cf. etiam l. 62*): Cic. Att. 12, 33, 2 cura igitur; plura enim non -ssum (Sen. Ag. 527 nec p. -ssunt *Achaei naufragi*. Apvl. apol. 80, 3 -ssum, si velim, pluribus, sed mitto dialectica). 13, 28, 2 de epistula ad Caesarem, iurato mihi crede, non -ssum; . . . *mihi* in mentem nihil venit . . .; ego quid -ssum? ad Brut. 8, 2 W. de me -ssum idem, quod Plautinus pater (*affertur Plaut. Trin. 319*). *pron. explicatur oratione obliqua (acc. c. inf.) vel recta*: Balb. et Opp. Cic. Att. 9, 7ᵃ, 2 non -ssumus nisi hoc, non videri eam tuam esse dignitatem . . ., ut contra alterutrum . . . arma feras. Eleg. in Maecen. 1, 141 nunc ego, quod (quid *var. l.*) -ssum: 'tellus levis ossa teneto *eqs.*'

c *respicitur coitus* (*cf. p. 148, 43. 51; plenius p. 128, 5*): Hor. epod. 12, 15 Inachia langues minus ac me; Inachiam ter nocte -es (*aliquam ut*: Mart. 3, 32 non -ssum vetulam; . . . -ssum et vetulam, sed tu mortua, non vetula es; -ssum Hecubam, -ssum Niobam, *eqs.* 3, 76, 4 cum -ssis Hecaben, non -es Andromachen. 11, 97, 2 una nocte quater -ssum: sed quattuor annis si -ssum, peream, te Telesilla semel). Marcell. med. 33, 49 qui -uit et non -est, ut reparetur in venerem, radices cucumeris . . . decoquat *eqs.* Ps. Apvl. herb. 15 l. 8 si quis ad mulierem non -uerit (non -erit praevalere Ps. Theod. Prisc. add. p. 347, 6 *ad idem remedium, ceterum* p. 303, 20 qui cum muliere non -est). Maxim. eleg. 2, 57 si modo non -ssum, quondam -isse memento. 5, 152 cum -sse perit, mens tamen una manet.

B ***in circumlocutionibus*** *plus minusve abundantibus*: 1 *variis*: a *usu communi*: Plavt. Asin. 730 nec quid dicatis scire nec me cur ludatis -ssum. Poen. 351 quid agam nunc? :: si sapias, curam hanc facere compendi -es[t] (*fere pro imperativo ut*: Lvcil. 771 orationem f. c. -es [postes, -est *var. ll.*]). Ter. Hec. 61 Pamphilus iurabat quotiens Bacchidi, quam sancte, ut quivis facile -sset credere, *eqs.* (*item in enunt. consecutivo*: Peregr. Aeth. 24, 10 tantus rugitus . . . fit . . . hominum et tantae lacrimae, ut quamvis durissimus -ssit moveri in lacrimis. Lvcif. Athan. 1, 40 p. 138, 14 res ad hoc perducitur, ut constare -ssit *eqs.* Serv. georg. 1, 399 tanta est tranquillitas, ut penitus nihil . . . -ssit moveri. Ambrosiast. in Col. 3, 5, 1 abstinentes se ab omni . . . desiderio malo, quo -ssint peritiae divinae fructum non amittere. 3, 7 tales . . ., ut parere -ssint. *al.*). Cic. fam. 13, 51 P. Messienum . . . tibi commendo ea commendatione, quae -est esse diligentissima (*item in enunt. relat.*: Scaev. dig. 40, 5, 41, 4 id quod viro bono -sset placere. Lvcif. Athan. 1, 35 p. 129, 9 opus, quod te apud deum -sset facere impium. Amm. 16, 7, 5 litteris, quantum . . . satis esse -erat, eruditus. Veg. mil. 1, 2 tirones . . . legendi sunt . . ., quibus . . . non -ssit deesse prudentia. *al.*). Att. 11, 19, 1 rarius scribis . . ., credo, quia nihil habes, quod me putes libenter legere aut audire -sse (*item acc. vel nom. c. inf.*: Serv. Aen. 12, 62 scit virum fortem suam mortem facile -sse contemnere. Veg. mil. 2, 4 tanta in illis *legionibus* erat . . . fiducia, ut . . . bello duae legiones crederentur -sse sufficere. Hier. epist. 51, 7, 1 [*Epiphan.*] *tria testimonia* tibi . . . dicebas -sse sufficere. *al.*). Prop. 4, 10, 24 vincere cum Veios -sse laboris erat. Edict. impp. Marci et Comm. dig. 1, 18, 14 si, cum -sset videri sentire, commiserit *facinus furiosus*. Celerin. Cypr. epist. 21, 1 tristis *eram* . . . in eo, quod . . . numquam litteras tuas accipere -ui (Optat. 7, 4 p. 174, 24 *oleum* confectum suavitatem ex nomine Christi a. -est). Expos. mundi 50 Constantinopolis . . . omnia praecipua habere -est propter Constantinum (Lvcif. non parc. 25 p. 264, 1 'bonus homo de bono thesauro emittit bona . . .' [*Matth. 12, 35*]; si bona sunt, . . . quae loqueris, bonum -es h. thesaurum. Priscill. tract. 2, 42 nullus e nostris . . . accusatorem reprehensibilis adhuc vitae -uit h. *al.*). Peregr. Aeth. 25, 6 ea hora, qua incipit homo hominem -sse cognoscere, id est prope luce *eqs.* *sim. al.* b *amplificatur textus graecus*: Cic. Tim. 3 quod totum opinabile est, id gignitur et interit nec umquam esse vere -est ([*gr. 28ᵃ* ὄντως δὲ οὐδέποτε ὄν]. 11 imperfecto . . . simile pulchrum e. nihil -est [*gr. 30ᶜ* οὐδέν ποτ' ἂν γένοιτο]). 34 quot . . . formas mens . . . -erat cernere, totidem et tales *eqs.* (*gr. 39ᵉ* καθορᾷ). carm. frg. 28, 2 nimis multos . . . cadentis cernimus, ut nemo -ssit maerore vacare (*Hom. T 227* πότε κέν τις ἀναπνεύσειε πόνοιο;). Itala sap. 12, 10 (Lucif. reg. apost. 11, *sim.* Vvlg.) quoniam non -uerit mutari cogitatio (*gr.* ἀλλαγῇ). 17, 2 (Lucif. Athan. 1, 34, *sim.* Vvlg.) persuasum habent iniqui -sse se dominari nationi sanctorum (*gr.* καταδυναστεύειν). Barnab. 4, 2 non demus animae . . . spatium, ut -ssit habere potestatem discurrendi *eqs.* (*gr.* ὥστε ἔχειν αὐτὴν ἐξουσίαν *eqs.*). Ambr. hex. 5, 10, 28 ut tradiderunt nobis qui videre -uerunt (*Basil. hex. 7, 4 p. 156ᶜ* ὡς οἱ τεθεαμένοι φασί). Vvlg. II Macc. 9, 4 arbitrabatur se iniuriam illorum . . . -sse in Iudaeos retorquere (*gr.* ἐναπερείσασθαι, *om.* -sse *recc. Italae*). Rvfin. hist. 5, 2, 1 quid etiam per ceteras provincias geri -uerit, coniectura capiendum est (*gr.* ἐνηργημένα). Cassiod. Ios. antiq. 7, 43 quod . . . eum tamquam parentem et amicum colere -isset, cui non . . . contumeliam fecerat (*gr.* ὅτι . . . αὐτὸν ἀξιώσειεν . . ., ἀλλ' οὐχ . . . ὑβρίσειεν). 10, 242 Nabuchodonosor . . . misericordiam -uit promereri et ad humanam redire conversationem *eqs.* (*gr.* ἐλεηθέντος ἐπανελθεῖν κτλ.). *al.*

2 *illustrat fere*: a *futura* (*quod* -sse *significat actionem, quae fortasse fiet, iure quodam suo ad futura adhiberi potest; cf. praes.* -sse *in apodosi condicionali, ubi in protasi ponitur fut. vel fut. exactum, inde a* Plavt. Asin. 154 Trin. 793): α *inf. praes.* -sse: ① *exempla inter vim possibilitatis et temporis futuri ambigua* (*exhibentur locutiones usum audaciorem fere praeparantes*): Plavt. Most. 1015 speras te . . . potesse dissimulando infectum hoc reddere (*item acced. inf. act.*: Ter. Hec. 147 tolerare . . . nuptias. Cic. Verr. II 2, 168 exstinguere. *et saepe. inf. pass.*: Ter. Andr. 553 irae sunt . . . ita magnae, ut sperem -sse avelli *filium*. Cic. dom. 27 labefactari. Rab. Post. 44. *al.*). Ter. Haut. 671 quod de argento sperem aut -sse postulem me fallere. Phorm. 692 iniectast spes patri -sse illam extrudi (*item acced. inf. pass.*: Lvcil. 881 in me illis spem esse omnem quovis -sse me emungi bolo. Cic. Att. 3, 23, 5 si qua spes erit -sse . . . rem confici. Liv. 27, 25, 14 haud dubia spe . . . debellari -sse. *al.*; *inf. act.*: Cic. har. resp. 49 elatus spe -sse se . . . illum . . . adfligere. Scaur. frg. 6 me in spem impulit -sse . . . pervenire. Liv. 40, 23, 3 spem ceperat elabi tuto -sse. *al.*). Cic. Verr. II 3, 151 flagitia latere -sse arbitratus es (p. red. in sen. 15. Victorin. Poetov. in apoc. 12, 7 [*ad 12, 4* cauda eius *draconis* trahebat

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tertiam partem stellarum] arbitrabantur tertiam partem hominum -sse eum seducere). Liv. 26, 7, 4 non esse desperandum aliquam partem urbis occupari -sse (Sen. epist. 50, 5 Plin. epist. 9, 37, 2 Hil. in psalm. 62, 3. *al.*). Cypr. laps. 35 putas ne tu deum cito -sse placari *eqs.*? (Treb. Gall. 7, 2 recipi ... muris. Avg. civ. 18, 51 p. 336, 23 D. id, quod ait idem doctor *Paulus* ..., nullis putandum est deesse -sse temporibus). unit. eccl. 20 quod ... dominus non minaretur auferri -sse coronam iustitiae. Amm. 14, 6, 2 mirari -sse quosdam peregrinos existimo haec lecturos *eqs.* 20, 8, 7 *miles* cum nullas sibi vices a Caesare diuturni sudoris ... rependi -sse contemplaretur. *sim. al.*

(II) *exempla certiora*: Ⓐ *varia* (*vel verbo, e quo pendet* -sse, *vel adv. adiecto potius futurum respici intellegitur*): Plavt. Cas. 474 cras censes te -sse emitti manu. Planc. Cic. fam. 10, 21, 5 rediturus sum nec tanta munera perditis hominibus dari -sse sinam (Epist. pontif. 632 Schwartz p. 24, 4 competentibus ... sinant curari se -sse remediis). Svet. Aug. 42, 3 (= Imp. Aug. hist. frg. 16 Peter) quia certum haberet -sse (post se *recc.*) per ambitionem quandoque restitui *frumentationes publicas* (Cassiod. in psalm. 93, 17 in illam foveam protinus incidissem, in qua peccatores c. est -sse demergi). Lvcif. Athan. 1, 35 p. 130, 16 prudentissimus imperator non vidisti vae tibi -sse esse, quia haeresem tuam ... putasti reaedificandam? Amm. 20, 11, 3 adiurans animam prius -sse amittere quam sententiam (*cf.* Pavl. Nol. carm. 28, 71 iurabant ... prius vitam se -sse pacisci quam cogi migrare locis). Schol. Cic. Gron. B p. 328, 27 ostendit ipsum *Verrem* ante iudicium pollicitum se -sse absolvi (Epist. pontif. 253 [Hier. epist. 35] 1,2 pollicitus es te ... aliqua, si vellem, -sse dictare). Hier. epist. 21, 38, 1 (*ad Luc. 15, 32* frater tuus mortuus erat et revixit) confidamus ... et nos vivere -sse per paenitentiam, qui fueramus mortui per delicta (Cassiod. var. 8, 11, 2 me amari -sse). Avg. in psalm. 74, 8 l. 9 novit pro merito peccatorum suorum aliquid se perpeti -sse (Cassiod. var. 12, 26, 3 noveritis ... gravi vos subici -sse vindictae. in psalm. 5, 11 *impios ecclesia* noverat dominum -sse damnare). 121, 4 l. 42 prophetavit Ieremias post septuaginta annos captivitatis aedificari -sse illam civitatem (*cf.* Cassiod. compl. in apoc. 12 p. 1409D quae in fine mundi fieri -sse praedicta sunt). Sedvl. carm. pasch. 2, 79 ratus hunc succedere -sse (*om. op. pasch. 2, 7 p. 204, 5*) mox sibimet. Vict. Vit. 3, 54 sciens se ... -sse placere (Liberat. 24 Conc.S II 5 p. 140, 36 principem ... sententiam suam -sse corrigere *eqs.*). Ennod. opusc. 3, 159 p. 372, 14 virgo ab stupratoris insidiis pudorem suum tibi credebat displicere -sse si perderet (Cassiod. in psalm. 5, 11 quod ... -sse promereri. Epist. Migne suppl. 1, 1562 *divinis* munerari nos -sse [*postea*: quod nos percepturos esse confidimus]). *sim. al.* Ⓑ *refertur ad exemplar, quo ipsa forma futuri exhibetur*: Itala Ioh. 21, 25 (cod. q, *sim.* Vvlg.) nec ... aestimo, -ss⟨e⟩ capere mundum qui scribuntur libri ([*gr.* χωρήσειν, χωρῆσαι *var. l.*; *om.* -sse *cod. c*]. *cf.* Cassiod. Ios. antiq. 12, 24 quanta ... milia arbitraris -sse dimitti? [*gr.* πόσας ὑπολαμβάνεις τῶν ἀπολυθησομένων ἔσεσθαι μυριάδας;]). Cypr. eleem. 9 dicit (*prov. 28, 27*) 'qui dat pauperibus numquam egebit' ... ostendens misericordes ... egere non -sse, magis parcos ... ad inopiam postmodum devenire. Ivvenc. 4, 342 (*ad Ioh. 11, 22* quaecumque poposceris ..., dabit tibi deus) quicquid poscis, certum est tibi -sse venire. Hil. in Matth. 26, 3 (*ad 24, 34 sq.* non praeteribit generatio haec ...; ... verba autem mea non transibunt) generationem nostram praeterire non -sse ...; verba autem sua non -sse non esse. Vvlg. II Macc. 4, 6 nec Simonem -sse cessare ab stultitia sua (*gr.* παῦλαν οὐ λημψόμενον τῆς ἀνοίας, *rec. L al.* non cessare, *P* neque ... accepturum finem amentiae). Arator act. 2, 1046 (*ad 24, 15* spem habens ... resurrectionem futuram) credere ... corpora de tumulis iam -sse resurgere. *al.*

β *ceterae formae*: (I) *forma* '*-erit facere (fieri)*' *fere pro* '*faciet, fiet*': Plavt. Asin. 399 qua facie voster Saurea est? si is est, iam scire -ero. Optat. 2, 18 p. 53, 1 *Macarius* si aliquid aspere fecit pro unitate, leve esse videri -erit. Amm. 14, 7, 5 invito rectore nullus egere -erit victu. 24, 3, 6 haec ... cuncta -erunt abundare, si *eqs.* 27, 6, 9 *Gratianus* rem publicam ut domum paternam diligere -erit (*antea*: propugnabit, obiectabit). 30, 2, 8 quae funera tunc explicari -erunt carptim, si ad ea quoque venerimus. Hier. reg. Pachom. 77 p. 35, 16 B. gustare non -erit *poma* (*antea*: comedere non audebunt; *cf. gr. p. 177* οὐ μὴ φάγωσιν). Vvlg. Sirach 43, 3 in conspectu ardoris eius quis -erit sustinere? (*gr.* ὑποστήσεται). act. 19, 39 -erit absolvi (*gr.* ἐπιλυθήσεται, *Itala codd. d* discutietur, *g* resolvetur). Cassiod. hist. 1, 10, 3 quod ... quilibet iuste -erit ammirari (*gr. Sozom. 1, 11, 4* θαυμάσειε ... ἄν τις). Ios. antiq. 2, 226 -erit uber excipere *Moyses infans* (*gr.* τάχα ἂν προσοῖτο θηλήν). 16, 387 inter primos apud Alexandrum ... -eris esse (*gr.* ἔσεσθαι). Evgipp. Sev. 3, 2 paenitentiae fructibus -eritis a tanta famis pernicie liberari. Arator ad Vigil. 15 esse reus -ero, grates si reddere cessem. Pass. Petr. Paul. long. 23 non timeo angelos tuos, illi autem me -erunt (-ssunt *var. l.*) timere (*gr.* φοβηθήσονται). *al.*

(II) *vario usu*: Ⓐ *refertur ad exemplar, quo ipsa forma futuri exhibetur*: Itala I Petr. 3, 13 (Aug. in epist. Ioh. 9, 4. *al.*) quis vobis nocere -est *eqs.*? (*gr.* τίς ὁ κακώσων, *Aug. serm. 297, 10* nocebit, *Vulg.* noceat). Cypr. zel. 18 (*ad Matth. 5, 9* filii dei vocabuntur) cogita quod filii dei hi soli -ssint vocari qui sint pacifici. Ivvenc. 1, 401 (*ad Matth. 4, 9* haec omnia tibi dabo; *sim. Luc. 4, 6*) cuncta tuo -ssum iamiam concedere regno, ... si me ... adores. Cassiod. Ios. antiq. 3, 8 iussit eos ... *aquam* haurire dicens eo quod ... aqua -sset eis esse potabilis (*gr.* ἔσεσθαι πότιμον). 10, 208 *somnium indicat*, quia ... vester -ssit destrui principatus (*gr.* καταλυθήσεσθαι). 12, 24 paulo plus quam centum milia -ssunt existere (*gr.* ἔσεσθαι). 14, 157 si quis Hyrcano consenserit, feliciter vitam suam -est peragere (*gr.* διάξειν καὶ βιώσεσθαι). *al.*

Ⓑ *varia exempla*: Itala sap. 1, 8 (Aug. spec. 22. p. 114, 3; *eadem fere* Vvlg.) qui loquitur iniqua, non -est latere, sed nec praeteriet illum ... iudicium (*gr.* οὐδεὶς μὴ λάθῃ, οὐδὲ μὴ παροδεύσῃ). Spart. Hadr. 16, 7 ut ... kalendis Ianuariis scripserit, quid ei toto anno -sset evenire (*postea*: ut ... scripserit, quid acturus esset). Avg. in euang. Ioh. 35, 2 cogitabant, quia si dicerent 'ab hominibus', lapidari -ssent a turba. in psalm. 137, 8 l. 14 hominibus avaris etiam ... fecunditas molesta est; timent enim, ne pauperes relinquantur, qui (*an* quibus?) multi nasci -uerunt. Cassiod. Ios. antiq. 8, 332 quid mali passus es a me, ut illuc me mittas, ubi -ssim indubitanter occidi? (*gr.* πρὸς τὸν ἀποκτεῖναι ζητοῦντα). 15, 66 ne contumeliam ... pateretur *uxor*, dum ... ab aliis desiderari -sset (*gr.* εἰ ... ἄλλῳ τινὶ σπουδάζοιτο). in psalm. 118, 58 *incarnatio* mundo salutaris -erat apparere. Oribas. syn. 1, 1 Aa p. 32, 6 Mø. *corpus debet fricare*, donec bene calefieri -ssit et corpus mollis reddatur (*gr.* ἄχρις ἂν θερμανθείη, *La* concaleat). *al.*

b *finem*: α *vario usu*: Plavt. Asin. 235 in leges meas dabo *pecuniam*, ut⟨i⟩ scire -ssis, perpetuum annum hunc mihi uti serviat (Curc. 715 Mil. 842 Stich. 697 Afran. com. 278 Rhet. Her. 4, 44, 56 Cic. Flacc. 53. *al.*). Phaedr. 3 epil. 5 *omisi multas fabulas*, si quis eadem forte conari velit, habere ut -ssit aliquid operis residui ([*cf. 4 prol. 2* ut aliis esset materiae satis]. Amm. 18, 9, 1 ut accolae suffugium -ssint h. tutissimum. 21, 16, 11 ne). Cypr. epist. 5, 2 providete, ut cum temperamento fieri hoc tutius -ssit. 59, 8 si ... elaboramus, ut -ssimus deo placere *eqs.* (Serv. ecl. 6, 74 *Scylla* ut hosti -sset p., comam ... ei obtulit. Sacr. Leon. 1063 presta, ut ... tibi p. -ssimus). 63, 8 ut magis -sset esse manifestum ..., addidit scriptura *eqs.* (Sort. Sangall. 40, 4 stude, ut homo e. -ssis, non or⟨ator⟩). Pallad. 1, 37, 7 ventis frigidioribus altus paries resistat, qui locum -ssit defensis sedibus apricare (*item in enunt. relativo e. g.* Lvcif. reg. apost. 1 p. 37, 24 *Gedeon* fabricat eam rem, per quam -ssint in deum delinquere filii Israel). 3, 10, 7 corbicula ... viva terra repletur, ut sarmentum terra -ssit includi. 3, 17, 3 ut ... supra lutum -ssit surculus eminere ([*2* emineat. *Colum. 5, 11, 6* dum ... extent]. Chiron 6 ut -ssit vena clarius e. [venas *trad., quod vix ad p. 146, 19 trahas. eadem fere* Veg. mulom. 1, 22, 3]. 7 ut -ssit clarius e. *vena* [*Veg. mulom. 1, 22, 4* ut altius emineat]). 4, 1, 2 leviter radunt, ut incisura sensim -ssit in acumen exire et corticata pars corticii novae matris aptetur (Avg. civ. 20, 7 p. 421, 30 D. interdixit ei, ne -sset exire). *al. apud eundem.* Lvcif. Athan. 2, 15 p. 174, 15 non mirandum, si elegeris, ut, quae dissolvit ... filius dei, haec -ssint reaedificari per te diaboli satellitem. Amm. 20, 11, 5 *militi* ut abundare stipendium -sset, imperii opes iam fatiscunt. 29, 2, 8 eum ..., quid in primis orationis partibus collocaret, ut proficere -ssit facilius et valere ..., praemonebat (Schol. Cic. Gron. B p. 327, 30 ut -ssit persuasio ... v.). Chiron 44 incretas locum, ut cutis ad pulpas adhaerere -ssit (*Veg. mulom. 2, 82, 4* ut ... adhaereat). 400 ut ... venae ... nec in capite videri -ssunt (*Veg. mulom. 2, 89, 2* appareant). 402 duo grana salis in plaga subicies, ut -ssit non cludere (*Veg. mulom. 2, 89, 4* ne claudatur). *al.* Veg. mil. 2, 23 palos ... procul ferire meditentur, ut et ars dirigendi et dexterae virtus -ssit adcrescere. Ambrosiast. in II Cor. 5, 2, 1 ('ingemescimus ... superindui cupientes') ingemesci, ut gloria promissa de caelis -ssit resurgentes induere. in Tit. 1, 14, 1 ('argue illos dure, ut sani sint in fide') insistendum praecipit in correptione illorum, ut converti -ssint *eqs.* Vvlg. exod. 12, 4 sin ... minor est numerus, ut sufficere -ssit ad vescendum agnum (*Itala Gaudent. serm. 4, 11G.* ut non sufficiant). deut. 8, 1 omne mandatum ... cave diligenter ut facias, ut -ssitis vivere et multiplicemini ([*Itala Lugd.* ut vivatis]. 30, 6 ut diligas dominum ... in tota anima tua et -ssis v. [*Itala Lugd.* ut vivas]). *et saepius.*

β *in versionibus sim. contra textum, qui pro exemplo est,* -ssum *inducentibus*: (I) *subest verbum finitum* (*coni. praeter l. 67. 70*): Cic. Tim. 16 primum, ut mundus ... -sset ... esse perfectus, deinde ut unus esset ..., postremo ne qui morbus eum -sset ... adtingere (*gr. 32d* ἵνα ὅλον, ὅτι ... ζῷον τέλειον ... εἴη, ... ἕν, ... ἄνοσον ᾖ, *Chalc.* ut ... esset, ... ut ... foret). Itala I Petr. 3, 1 (Aug. bon. coniug. 12, 14) mulieres obaudientes maritis suis, ut, si qui non credunt verbo, per mulieris conversationem ... lucrifieri -ssint (*gr.* κερδηθήσονται, *Vulg.* lucri fiant). Ivvenc. 2, 825 *Christus* talia ... promebat, veteris quo -ssent dicta prophetae ... concurrere rebus (*Matth. 13, 35* ut impleretur). Pallad. 12, 1, 1 *faba* occanda est large, ut tegi plurimum -ssit (*cf. Colum. 2, 10, 5* contegatur). Vvlg. sap. 12, 20 dans tempus et locum, per quae -ssint mutari a malitia (*gr.* δι' ὧν ἀπαλλαγῶσι τῆς κακίας). 16, 11 ne ... non -ssent tuo uti adiutorio (*gr.* ἵνα μὴ ... ἀπερίσπαστοι γένωνται). Sirach 44, 19 ne deleri ... -ssit diluvio omnis caro (*gr. 44, 18* ἵνα μὴ ἐξαλειφθῇ). Oribas. syn. 4, 28, 6 Aa ut non facire -ssit intestinorum mordicationem (*gr.* μή πως γένηται δακνῶδες, *La* faciat). *al.* (II) *subest infinitivus*: Clem. ad Cor. 34, 7 vociferemur ad illum instanter, ut participes esse -ssimus magnarum ... promissionum eius (*gr.* εἰς τὸ μετόχους ἡμᾶς γενέσθαι). Vvlg. II Macc. 2, 25 curavimus, volentibus quidem legere ut esset animi oblectatio, studiosis vero ut facile -ssint memoriae commendare *quae narrantur* (*gr.*

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

εἰς τὸ διὰ μνήμης ἀναλαβεῖν εὐκοπίαν, rec. L ut ... suscipiant, *sim. cett.*). CASSIOD. Ios. antiq. 1, 117 *deus* discordiam illis immisit diversarum linguarum, ut per multas absonasque voces intellectu carere -issent (*gr. ποιήσας ἑαυτῶν ἀσυνέτους εἶναι*). 8, 187 *viae* ut ... ambulantibus non -ssent esse difficiles (*gr. πρὸς ... τὸ ῥαστώνην εἶναι*). *al.*

c *modum irrealem q. d.*: *α vario usu*: CIC. Tim. 52 *nihil cognovissemus*, si neque sidera neque sol ... sub oculorum aspectum cadere -issent (*gr.* 47^{a} *μήτε ἄστρα μήτε ἥλιον ... ἰδόντων, Chalc.* nisi ... stellis ... visis). LIV. 24, 42, 3 haud dubium fuit, quin, nisi ea mora intervenisset, castra ... capi -uerint (*huc trahit Heraeus, Götting. gel. Anz. 1915, 482*). CAPITOL. Pert. 14, 6 populus mortem eius indignissime tulit, quia videbat omnia per eum antiqua -sse restitui. DICT. 5, 15 quae si ante captum Ilium accidere -issent, ... dubitatum de summa rerum fuisset. LVCIF. Athan. 1, 42 p. 141, 21 cernimus ..., quanta esse -ssit ... dei ira, si innocentem damnaremus. VVLG. sap. 11, 26 quomodo ... -sset aliquid permanere, nisi tu voluisses? (*gr. 25 πῶς ... διέμεινεν ἄν τι*). CASSIOD. hist. 1, 14, 13 cum et si Paulus vel Petrus ad hoc *virtutum* pervenissent, nihil -uerat Iesus horum filiatione differre (*Theodoret. 1, 4, 14 ὡς εἰ καὶ Παῦλος τοῦτο βιάσαιτο καὶ Πέτρος, μηδὲν διαφέρειν eqs.*). 5, 30, 3 tacere -uerant (*Theodoret. 2, 23, 3 ἂν ἐσιώπησαν*). 7, 40, 2 diu ... hoc -ueram pati, nisi *eqs.* (*Theodoret. 4, 22, 1 ἔμεινα ἂν τοῦτο πάσχων*). Ios. antiq. 5, 11 *Raab* si capi ... -isset, nequaquam supplicium regis evaderet (*gr. ἁλοῦσαν ... οὐκ ἂν διαφυγεῖν κτλ.*). *al.* ORIG. in Matth. 16, 20 p. 544, 9 qua *potestate* nec princeps ... gentis utens facile -erat explicare quod fecit Iesus (*gr. εὐχερῶς ἂν ἤνυσε*). *al.* *β perf. indicat.* (*cf. p. 154, 28*): HEGES. 1, 44, 8 p. 118, 8 mihi ... si atrocium ferarum inesset furor, tamen tantis beneficiis tuis mansuescere -ui, ut *eqs.* (*gr. 1, 632 οὐκ ἂν ταῖς σαῖς εὐεργεσίαις ἐνικήθην, Ps. Rufin.* vincerer). CASSIOD. hist. 5, 34, 24 si ab initio haec verba ... dixissent ..., omnis -uit cessare contentio (*Socrat. 2, 40 p.* 340^{C} *πέπαυτο ἄν*). 6, 1, 29 *Iulianus* intestinum bellum ... praeparabat; et quantum ad eum, perfici -uit (*Socrat. 3, 1 p.* 376^{B} *πάντα ἂν ἐγεγόνει, ὅσα ὁ πόλεμος ἔχει κακά*). 7, 25, 15 quae fieri -uerunt, nisi *eqs.* ([*Socrat. 4, 12 p.* 496^{A} *ἴσως ἂν ταῦτα ἐγεγόνει*]. 11, 8, 11 paene Christianus f. -uit [*Socrat. 7, 8 p.* 753^{B} *μικρὸν ... ἐδέησε καὶ χριστιανίσαι αὐτόν*]). 12, 7, 1 -uit ... Proclus tenere pontificatum, nisi quidam procerum prohibuissent (*Socrat. 7, 35 ἐκράτησεν ἄν*). 12, 9, 5 plus (*i. plures*) ... mori -uerunt, nisi *eqs.* (*Socrat. 7, 38 p.* 825^{C} *πλείους ἂν διεφθάρησαν*). *al.*

3 *coniungitur cum verbis notionis affinis*: CIC. Verr. II 4, 44 Cn. Calidio ... licuit habere argentum ..., licuit -sse domesticis copiis ... ornare et apparare convivium (LYGD. 3, 32 liceat mihi ... cara coniuge -sse frui. OV. epist. 19 [20], 74 irata liceat dum mihi -sse frui. MAR. VICTOR aleth. 3, 330 iussa sequi ... -sse ... licebat. 3, 455 quos iam cunctis sine fraude licebat -sse capi). POMPON. dig. 40, 4, 3 nec militi ... permittitur -sse ('per se ?' *Mommsen*) ... servum manumittere. PASS. Is. et Max. Migne 8, 770^{A} victoriam Christi ... fas non erat in aliquo -sse succumbere. HIL. in Matth. 27, 11 facile est per incrementum ... laboris opulentum -sse ditescere. CHIRON 80 saepissime ... contingit ex hac re oculum -sse perire. VVLG. II par. 2, 6 quis ... -erit praevalere, ut aedificet ei dignam domum *eqs.* ? ([*Itala Complut.* quis invalescit hedificare; *pergit* VVLG. quantus ego sum, ut -ssim ei aedificare domum]. Tob. 6, 16 quibus p. -est daemonium [*17* habet potestatem daemonium super eos]. *cf.* VINDIC. med. 13 cum iam non -uerit valere nutrimenta ministrare). CLAVD. carm. 22, 331 quamvis corrumpi munere nullo ⌊-sse queas⌋ (te certum est *var. l.*). PS. AVG. symb. 2, 5, 14 in quo ... miraculo (*sc. conversione aquae in vinum*) tentavit illa femina (*sc. Maria*) iubere se filio -sse. *al.*

II *in formis tertiae personae sing. aut omnino* ***deest subi. aut eius vice succedunt*** *inf. ipse vel structurae eius locum obtinentes, ut* -est *significet fere i. q. possibile est*: **A** *non indicatur quod possibile est* (*minus probabiliter supplere possis haud raro inf. pass. vel act. ex sententia primaria, ut vergant loci ad p. 146, 8, nonnulli etiam ad p. 136, 8*): **1** -est *discrepat persona vel numero a verbis contextu oblatis* (*nisi respondent alia impersonalia ut infra l. 82; a scribis vel editoribus passim pro* -est *substituitur* -es): **a** quantum -est: PLAVT. Amph. 971 i sane *intro* et, q. -est (B^{1}, -es *cett.*), parata fac[ta] sint omnia (*cf.* Most. 1051 facio. TER. Phorm. 674 me certiorem ... face [-es *var. l.*]). Asin. 607 equidem me iam q. -est a vita abiudicabo. Aul. 399 murenam exdorsua q. -est (*sic, sc. cum var. l.* -es, *Non. 17, 31 et 95, 13*; exossata fac sient *codd. Plauti; an pro subi. intellegas murenam, ut ad p. 136, 8 spectet locus?*). Bacch. 348 ut conveniam. 1031 abduce (-es *var. l. ut*: TER. Eun. 377 orna me, abduc, duc. *cf.* PLAVT. Persa 142 adducis). Men. 850 fuge (-es *var. l.*). 875 accersam. 1056 praecucurristi (-es *A al.*). Merc. 691 eo (Stich. 250. *cf.* TER. Ad. 350 tu, q. -es⟨t⟩, abi. 700 abi ... :: iam? :: iam q. -est [-es *var. l.; cf.* DON.: 'q. -es' aut deest 'cito' aut 'q. pote' scilicet 'esse']). *al.* **b** si -est *sim.* (*hucine p. 136, 16 sq.?*): PLAVT. Bacch. 870 em illoc pacisce, si -est (*var. l.* -es *praetulit Leo*). Pseud. 121 verum, si -est, ... matrem *tange*. TER. Phorm. 227 nunc ipsast opus ea *oratione* aut, si quid -est (-es *var. l.*), meliore (CIC. Att. 5, 13, 3. 13, 33, 2 cum Pisone *sc. confice*, si q. -erit [*cf. struct. person.* 13, 4, 2 si quid -eris, cum Pisone conficies]). CIC. Tusc. 1, 23 cuperem ... utrumque, si -sset. Att. 2, 24, 5 eo, si -est, acrius te rogo, ut *eqs.* 11, 7, 3. *al.* **c** *iuncturae variae*: PLAVT. Men. 834 concede huc ... ab istoc quam potest (-es *CD, deest A*) longissime (Truc. 847 uxorem q. primum -est [-es *var. l.*] abduce. GLOSS. II 482, 39 *ὡς δυνατόν* q. -est. 482, 44 *ὡς οἷόν τε* [*Heraeus in indice graeco-latino, ὡς οἴονται trad.*] q. -est). Most. 375 bis peri⟨i⟩sti? qui -est? (CIC. Att. 12, 40, 2 ego, quid homines ... reprehendant ..., nescio. ne doleam? q. -est?). 396 potin animo ut si⟨e⟩s quieto et facias quod iubeo? :: -est. CIC. Att. 2, 7, 3 incende hominem, amabo te, quoad (quod *var. l.*) -est (-es *codd. Malaspinae; cf. p. 128, 64*). 4, 10, 2 Laconicum ... velim, quo⟨d⟩ -erit (-eris *var. l.*), invisas. 14, 3, 1 tranquillae tuae ... litterae; quod utinam diutius! nam Matius -sse negabat. fam. 1, 2, 4 nos in senatu ... dignitatem nostram, ut -est in tanta hominum perfidia ..., retinebimus. *al.* **2** *cetera exempla, sc. minus certa* (*specimina quaedam*): PLAVT. Cas. 340 opinione melius res tibi habe[a]t tua, si hoc impetramus, ut ego cum Casina cubem. :: non hercle opinor -sse; ita uxor acriter tua instat, ne mihi detur. Men. 1063 tuast imago; tam consimilest quam -est. Most. 758 dare volt uxorem filio quantum -est. Pseud. 930 ipsus sese ut neget esse eum qui siet meque ut esse autumet qui ipsus est. :: qui -est? TER. Phorm. 303 non sic futurumst; non -est; egon illam ... ut patiar nuptam ...? CIC. leg. agr. 2, 19 Domitius, quod per caerimonias populi fieri non -erat, ratione adsecutus est, ut id, quoad -sset, quoad fas esset, quoad liceret, populi ad partes daret. *al.*

B *quod possibile est indicatur* (*vel subaudiendum est p. 146, 8*): **1** *pronominibus pro struct. verbali positis*: PLAVT. Men. 1120 uter eratis, tun an ille, maior? :: aeque ambo pares. :: qui id -est? :: gemini ambo eramus (TER. Andr. 327 nunc te ... obsecro, ... ut ne ducas; ... sed si id non -est ..., saltem ... profer *nuptias*. Eun. 503 si id non commodumst, ut redeat, *sc. ores*; si id non -erit [*vix de Chremete,* -eris A^{1}], ad me adducito. CIC. Font. 36 Cluent. 154. div. 2, 106 id ... -est, ut *eqs. al.*). Stich. 593 unum hoc -est. :: quid? :: ubi convivae abierint, tum ut (*Ritschl*, ut tum *A*, tum *P*) venias. CIC. ac. 2, 132 aut Stoicus constituatur sapiens aut veteris Academiae: utrumque non -est ([*postea*: non -est ... uterque esse sapiens]. fam. 1, 7, 7 non ... ut nostrae dignitatis simus obliti, sed ut habeamus rationem ... salutis; -erat u. praeclare, si esset fides *eqs.* LACT. inst. 6, 10, 19 -uit ... u. ..., sed tamen utrumque nullo modo verum est. HIER. epist. 53, 3, 6). Att. 5, 17, 4 scribe, quid et -ssit et tu censeas (*antea*: quid tibi esset visum). 10, 4, 1 deplorandi ... sit iam nobis aut finis omnino, si -est, aut moderatio quaedam, quod profecto -est (PLIN. nat. 2, 150 *arcus caeli* non fiunt ... noctu, quamvis Aristoteles prodat aliquando visum, q. tamen fatetur idem non nisi XXX luna -sse [fieri *additur vulgo sec. excerptorum codd.*]. APVL. met. 8, 3, 2 ad hoc ipsum, q. non -est, contentiosa pernicie, quasi -sset, impellitur *Thrasyllus* [*qui vix etiam in enunt. sec. pro subi. accipiendus est*]. TER. MAVR. 1269 *duae mutae* reddunt longas *syllabas*, q. ... -sse negavi. *aliter l. 11*).

2 *structura verbali*: **a** *enunt. secund.*: *α* quin: PLAVT. Bacch. 559 video non potesse q. tibi eius nomen eloquar (*vix supplendum 'me', ita ut pertineat ad p. 137, 59*). Mil. 601 bene consultum inconsultumst, si id inimicis usuist, neque -est q., si id inimicis usuist, obsit tibi (mihi *trad.*). 695 plicatricem clementer non -est q. munerem. AFRAN. com. 178 non -est q. illa stacta longe ... olat. FRONTO p. 44, 17 v. d. H. quod ipse mihi et profuisse memini, non -est q. a te quoque postulem. *β* ut (*adde l. 32 sq. nec non p. 146, 59 sqq., ubi praeparatur enuntiatum vel pronomine vel adv.*): PLAVT. Pseud. 633 -est ut alii ita arbitrentur et ego ut ne credam tibi. GAIVS inst. 2, 151 -est ut iure facta testamenta contraria voluntate infirmentur. 4, 83 -est ut actor ita dicat: *eqs.* TYCON. in apoc. 129 B. (*corruptum putat editor*) eadem quae adhuc visurus erat uberius, necdum -uerat, ut apertius videretur. PS. AVG. quaest. test. I 46 p. 85, 20 -est ut Samuhel fuerit ... sacerdos. ANON. in Matth. 14 p. 38, 20 non ... -est, ut peccatores resur⟨g⟩ant in consilio iustorum. ORIBAS. syn. 2 add. Aa p. 142, 22 Mø. -erit ut mel et lenticla purgent *eqs.* (*Severus p. 38, 3 δυνήσῃ ... ῥύψαι*). 7, 22, 9 Aa *et* La -est ... ut *eqs.* (*gr. δύναιο δ' ἄν*).

b *inf. solo*: *α pass.* (esse *cum gerund.* CELS.) *verborum intransitive vel absolute usurpatorum* (*supplentur e contextu l. 72. p. 145, 3, sed cf. etiam γ nec non p. 146, 39; exempla selecta*): PLAVT. Pseud. 268 non -est (*A Serv.*, -es *P*) pietati obsisti huic (*accedit dat. ut*: Truc. 637 mi ... persuaderi. CIC. S. Rosc. 3 ignosci adulescentiae. prov. 36 *parti provinciae* intercedi. ac. 2, 75 *sententiis* resisti. QVINT. inst. 6, 4, 14 est aliquid, cui responderi non statim -ssit, -uerit autem si *eqs. sim. al.*). ENN. scaen. 166 non -est accedi. TER. Phorm. 402 quoius *filii* de stultitia dici ut dignumst non -est (RHET. Her. 2, 1, 1 neque de omnibus rebus simul dici -erat *eqs.* CIC. Phil. 3, 6 de legione ... sileri. 3, 13 de ... gravitate ... taceri. fin. 3, 38 nihil est ..., de quo minus dubitari -ssit [*item* dubitari: off. 3, 11 *ubi postea* disputari, *dett. iterum* dubit-]. *sim. al.*). 640 non -uit melius pervenirier eo quo nos volumus. Ad. 302 tot res ... circumvallant se, unde emergi non -est. MET. MAC. or. frg. (6 M.) Gell. 1, 6, 2 ut nec cum illis *mulieribus* ... nec sine illis ... vivi -ssit. CIC. Verr. II 2, 138 videbat istius censu stari nullo modo -sse. Caecin. 79 a verbo ... -sse recedi non arbitrabatur. Cluent. 94 accusante tribuno plebis condicione aequa disceptari -sse non putarunt. leg. 1, 20 ista *natura* duce errari nullo pacto -est. CELS. 2, 14, 9 si is perinfirmus est,

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quem perfricare velis, -est satis esse quinquagies, si robustior, -est ducenties esse faciendum. SEN. epist. 13, 12 nullus miseriarum modus *est*, si timetur, quantum -est. QVINT. decl. 279 p. 136, 21 respondebitur — -est enim — : *eqs. al.*

β act. (depon.): ① *quod possibile est refertur ad quendam contextu indicatum (sc. alia structura ac tertia pers. sing.; cf. p. 135, 27. 28)*: CATO agr. 90 *fabam et far* depses, oleo tangito depsitoque, dum -erit (-eris *ed. Venet., Pontedera*) facere turundas (PEREGR. Aeth. 2, 7 de contra illum *montem Sinai* vides, quod, antequam subeas, f. non -est [-es *Gamurrini al.*]. APIC. 7, 4, 2 si pingues fuerint . . ., tollis cutem; -est et de abdomine . . . ofellas f.). LIV. 3, 27, 7 (*adhortatur dux milites*) adderent gradum; maturato opus esse, ut nocte ad hostem pervenire -sset (perveniri *Drakenborch, sed usus impers. iuxta* opus esse *fortasse defendendus; de ceteris locis Livianis v. quae infra l. 65 monuimus*). IAVOL. dig. 17, 1, 36, 2 si fundum . . . emendum tibi mandassem, sed ita ut non aliter . . . tenear quam si totum fundum emeres: si totum emere non -uerit (-ueris, -uerim *var. ll.*) *eqs.* POMPON. dig. 26, 7, 61 quare cunctatus es . . .? cum alioquin elegantius dicere -erit ('-ueris ?' *Mommsen*) *eqs.* GAIVS inst. 4, 20 cum de eo, quod nobis dari oportet, -uerit . . . sacramento . . . agere (agi *vel* -uerimus *edd.*). EDICT. impp. Marc. et Comm. (*? v. vol. VII 2, 1488, 55*) dig. 1, 18, 14 si tibi liquido compertum est *reum furiosum esse* . . ., -est (-es *edd.*) de modo poenae eius dissimulare. VLP. dig. 47, 2, 52, 9 an furti actionem habeas, quaeritur; . . . -est (-es *dett.*) habere furti actionem ([*postea*: non competere f. a.]. TERT. carn. 7 l. 35 non omnes . . . habemus . . . matrem; adhuc -est [*def. Mahé, ed. 1975*; -est ⟨quis⟩ *Evans*, -es *Kroymann*] et patrem magis h. quam matrem *eqs.*). TERT. fug. 14, 1 neque . . . a populo eris tutus, si officia militaria redemeris; . . . *fide et sapientia* non adhibitis et redemptionem tuam -est (*def. Bulhart*, -es *N*) perdere *eqs.* 14, 2 si colligere interdiu non -est (-es *NR*), habes noctem. idol. 23 p. 56, 25 quod neque ignorasse te contendere -est (-es *Ursinus*) neque noluisse. Scap. 4, 1 velim, ut omnes salvos facere -ssimus . . .; -est (-es *N, Rhenan.*) et officio iurisdictionis tuae fungi et humanitatis meminisse. VITA Anton. 13 p. 28, 24 recede . . .; non -est (-es *Euagr., gr.* φέρεις) ferre nostras insidias. CHIRON 585 lino laxo ⟨l⟩assas, ut facile alligare -ssit linum (-ssis *Oder. cf.* ORIBAS. eup. 4, 88 Aa p. 606 -est . . . imponere lanas . . . in ano et ligare [*antea*: inicimus. *gr. 4, 86, 7* δύναιτο δ' ἄν τις . . . δεῖ, *La p. 605* oportet *utroque loco*]). 681 oleum . . . clisterimabis, quoniam tangere per folliculum ulterius eam causam non -est (-es *Oder*). 737 haec . . . contemnere -est (-es *Oder*), si . . . iumentum consueveris omnia contraria facere. AVELL. p. 486, 2 cui etiam cum magnopere vellemus non -uit subvenire (subveniri *edd.*). ORIBAS. syn. 8, 23, 2 La quales . . . sit malitia . . ., ex ipso colore capitis -est cognoscere et dabis . . . catharticum ([*gr. 8, 22, 2* γνώσῃ]. 9, 55, 4 La iterum haec facis, donec experimentum manifestum c. -ssit [*gr.* πεῖσμα . . . λάβωμεν]. *cf.* CE 1433 [= INSCR. christ. Diehl 3435], 2 scire volens lector, qui sit in funere fletus, carmina si relegas, discere cuncta -est [-es *Mommsen*]). *al.*

② *in contextu non exstat ad quem referas id, quod possibile est (exempla usus impers. minus certa; locis quibusdam, maxime apud artium scriptores, etiam subi. quoddam generale intellegi posse vix negaverimus)*: VARRO ling. 6, 77 propter similitudinem agendi et faciendi . . . quidam error his qui putant esse unum; -est (-es *Spengel*) enim aliquid facere et non agere, ut poeta facit fabulam et non agit (GAIVS inst. 4, 179 ex quibus causis . . . a. [agi *edd.*] -est. VLP. dig. 15, 1, 3, 10 utrum ex ea causa, ex qua -uit . . . a., an . . . ex ea, qua non -uit ['-ui?' *Mommsen utroque loco*]). 10, 56 ⟨a⟩ multitudine commodius -est ordiri. rust. 2, 10, 11 greges ovium si sunt magni (*Keil*, ovium sed magnum *trad.*), quos miliarios faciunt quidam, facilius de summa hominum detrahere -ssit (-ssis *Keil*) quam de minoribus. BELL. Hisp. 3, 5 vias . . . vis tempestatis ita obscurabat, ut vix proximum agnoscere -sset (-ssent *Nipperdey*). LIV. 7, 6, 2 (*1* forum . . . specu vasto conlapsum . . . dicitur) neque eam voraginem . . ., cum pro se quisque gereret, explere (expleri *D³, dett. unus, edd.*) -isse, priusquam . . . quaeri coeptum *eqs.* (*an subi. potius ex enunt. temp. suppleas? usum impers. intellegit Petterson, Comment. Liv., 1930, 154, 2, qui etiam alios quosdam Livii locos huc refert codicibus nimis fortasse confisus*). CELS. 2, 14, 9 -est satis esse quinquagies *perfricare aegrotum* (*v. supra l. 1*). 7, 12, 1B dens haerens cum summo periculo evellitur ac nonnumquam maxilla loco movetur; idque etiam maiore periculo in superioribus dentibus fit, quia -est tempora oculosve concutere. COLVM. 1, 6, 15 *situs* si nullus adsit, -ssit (-ssis *edd.*) etiam defossa frumenta servare. 11, 2, 81 nec ulla res magis vacuis operariis aut seritur aut conditur *quam lupinum*; nam et . . . ante ullam sementem -ssit (-ssis *Lundström*) id obruere et . . . post coactos fructus tollere. PLIN. nat. 25, 134 capitis dolori medetur panacis . . . radix . . ., aristolochia, hiberis adalligata hora vel diutius, si pati -ssit (28, 198 quantum p. -ssit, fervens *fimum* sustineri iubent). QVINT. decl. 245 p. 5, 8 non -est (-es *coni. Rohde*) omnino in hoc arguere avaritiam. 249 p. 23, 3 necesse est qui cum adultero prius agit, agat et cum adultera; num igitur hoc mihi dicere -est *eqs.*? ([-es *Rohde*]. PANEG. 11, 15, 2 [-es *W²*]. RVFIN. Adamant. 3, 12 [*aliter gr.*]). IVLIAN. dig. 1, 18, 8 rescriptione 'eum qui provinciae praeest adire -est' (*F*, -es *var. l. ut* CALL. dig. 1, 18, 9 *afferens hoc rescr.*) non imponi necessitatem *eqs.* SCAEV. dig. 4, 3, 32 respondi, . . . si ideo properasset manumittere, ne rationes fratribus redderet, -sse de dolo actionem in eum exercere (exerceri *edd.*). VLP. dig. 1, 12, 1, 6 apud praefectum urbi erit audiendus; sed et ex interdictis . . . audire ('adiri?' *Mommsen*) -est. PAVL. dig. 12, 6, 65, 7 non . . . quanti locare -uit (-ui *var. l.*, locari -uit *Mommsen sec. Bas.*), sed quanti tu conducturus fuisses. 18, 4, 21 quemadmodum fundi venditor fructus praestet . . ., quamvis, si neglexisset . . ., nihil ei imputare -ssit (imputari -sset *Brenkmann*). TERT. fug. 12, 12 l. 96 cum . . . nihil nobis Caesar indixerit . . ., quomodo mihi proponere -est *eqs.*? *sim. al.*

γ supplendo, quod elucet ex adverbiis sim. adpositis, sed dubites, utrum respiciatur inf. act. an pass. (minus dubia v. p. 144, 67, ceterum cf. quae p. 143, 64 monuimus): TER. Ad. 568 vicit, hui perfortiter. :: non -uit melius (CIC. de orat. 3, 101 illa ipsa exclamatio 'n. -est m.' sit velim crebra. HIST. Apoll. rec. B 16 [= rec. A p. 31, 10] n. -est m., non -est dulcius [rec. A p. 30, 9 n. -est esse m., n. esse d. plus isto, quod audivimus; rec. C n. -est m., n. -est d. dici]. rec. ABC 34 n. -est m.). CIC. Att. 6, 8, 4 ita . . . properabamus, ut non -sset magis. AVELL. p. 153, 20 ut, qua -est ratione, sapienter obsistas (ORIBAS. syn. 9, 43, 16 Aa flegma evacuans omni q. -est r. temtavis [*gr.* τὸ . . . φλέγμα κενοῦν πάντας τρόπους συμφέρει, *La* multis modis]).

c acc. cum inf.: *α exempla certiora*: FRG. Mur. 67 alia plura quae in catholicam eclesiam recepi non -est. CHIRON 11 vitrium tusum ferragini aspergis, ut -ssit spurcitias corporis per solutionem ventris expurgari. 340 cuius *anhelationis* causae rationem reddi non -sset (*aliter* VEG. mulom. 2, 103 ratio reddi non -est). FORTVN. in Matth. (Corp. Christ. 9, 367 sqq.) 1 l. 13 quatripertitum fructum nucis quattuor -est euangelia accipi (*cf. eundem infra sub β*). PS. VIGIL. THAPS. trin. 1, 59 rec. I -est adversus scribturas referri tres sapientias *eqs.* (rec. II ut tres sapientias . . . dicamus). RVFIN. Adamant. 3, 8 non . . . -est ex duobus ingenitis unum esse immutabilem et unum mutabilem (*aliter gr.* δύναται τὸ ἀγένητον ἄφθαρτον *eqs.*). PS. AVG. serm. ed. Caillau 1, 7, 14 immundum . . . esse non -uit, quod immundus corvus tetigit; et uterum immundum esse -uit, quem Christus implevit? ORIBAS. syn. 7, 15, 5 Aa glutinari . . . eas *venas* . . . non -est (*gr.* κολληθῆναι . . . αὐτὰς οὐ δυνατόν, *subi. inf. om.* La). *β exempla magis dubia* (*Bulhart, Tertullian-studien, 1957, 33 sq. et 52 huc traxit* PLIN. epist. 7, 13, 2 [*perperam*] *et* TERT. fug. 12, 7 [*sed de loco corrupto parum constat*]; *lectionem cod. T* -erit *pro* -eris [*cett.*] TERT. adv. Iud. 12, 2 *refutavit Tränkle ad l. p. 101 sq.; mendum typothetae suspicari licet* AVG. serm. coll. Morin p. 341, 21 Christum [Christus *recte* serm. ed. Mai 95, 2]. *cf. etiam p. 131, 71*): INSCR. lib. rei p. Degrassi 1071a ⟨n⟩on -est prius mortem adficier quam venerit fa⟨tum⟩ (*aliud exemplum structurae* 'adficere *alicui aliquid*' *exstare non videtur; intellegas potius* morte [*cf. exempla* m *finalis additae, quae collegit Diehl, Vulgärlat. Inschr. 164*]). TERT. monog. 4, 4 (*3* non erant feminae aliae *eqs.*) si deus voluisset, et esse -isset (-issent *Gelenius al.; acc.* eas *supplendum censet Bulhart*). TYCON. in apoc. 101 B. (*3, 6* tepidus es et non fervens neque frigidus) -est . . . divitum sterilium esse personam (*trad.*; persona *ed. fortasse recte sec.* CAES. AREL. *ad l.* p. 218, 27). EVSEB. EMES. serm. 2, 7 si . . . animam (*sed* anima *ed. cum correctore codicis*), quae adest corpori, ad corpus transferri non -est. *? structura contaminata nom. pro acc.*: FORTVN. in Matth. (Corp. Christ. 9, 367 sqq.) 1 l. 8 in typum domini flos et fructus ipse virgae *Aaron* accipere -est. DIOSC. 2, 120 p. 225, 29 radix eius *peponis* . . . nausia provocat ieiunis; et post cena id facere -est et duo oboli dari -est (*an secundo loco pro subi. intellegatur* radix, *ut mensura per appositionem sit indicata?* -ssunt *ed. rec. alphab.; gr. 2, 135, 2* εἰ δέ τις . . . ἐμέσαι θέλοι, ἀρκέσουσιν ὀβολοὶ δύο).

3 *adverbiis totum comprehendentibus enuntiatum (sc. explicantur vel enuntiato consecutivo vel oratione recta; non huc pertinet 2bγ)*: DON. Ter. Ad. 866, 3 (*2* 'tristis' animo *eqs.*) et aliter -est (dici -est *V dett.*), ut 'tristis' sit qui dolet *eqs.* SERV. auct. Aen. 11, 658 volunt . . . ordinem esse 'decus pacis ministras belli'; -erit et ita: 'quas sibi decus delegit ministras *eqs.*' (*an pro subi. intellegatur* 'ordo'? *alia exempla non nimis certa orationem rectam exhibentia*: CLAVD. DON. Aen. 2, 785 p. 256, 22 [l. 20 -est videri ita dixisse] -est et sic: *eqs.* [*eadem forma*: 6, 685 p. 597, 16 *ubi antea l. 15* dictum est. AMBR. in psalm. 118 serm. 18, 36, 2 *ubi antea 1* accipimus]). CLAVD. DON. Aen. 2, 765 p. 251, 3 ('captivaque vestis congeritur') singulari numero non omnibus . . . respondit, ut sit 'huc congeritur' quicquid in diversis speciebus fuit; -est et sic, ut 'congeritur' 'vesti' tantummodo videatur adpositum (5, 1 p. 424, 24. 6, 180 p. 533, 27. *et passim in eodem opere*).

CAPVT ALTERVM: ***non indiget alio verbo.*** *significantur qui (quae) aliquam potestatem habent, valent, pollent sim.*: I *usu communi accedit acc. obi. int. (sc. neutr. pron. vel adi.; suppletur ex enunt. relat.* CIC. leg. agr. 1, 20 SEN. Phaedr. 215. *al.; cf. quae p. 138, 24 monuimus) vel adv. gradum potestatis indicans (subi. incerto infra inserere noluimus* AFRAN. com. 226 pollet et pariter -est): A *de rebus (per prosopopoeiam p. 147, 43)*: 1 *variis, fere incorporeis (ceterum v. etiam p. 147, 61 et 68)*: PLAVT. Cas. 282 (*ad servum*) stultitia est ei te esse tristem, cuius potestas plus -est. TER. Haut. 27 ne plus iniquom -ssit quam aequom oratio (*cf. p. 147, 8.* OV. met. 13, 382 quid facundia -sset). 47 experimini, in utramque partem ingenium quid -ssit meum (SALL. Catil. 2, 2 in bello plurimum). RHET. Her. 3, 11, 19 *pronuntiationem* plurimum -sse non facile dixerimus (*antea*: ad persuadendum plurimum valere. *cf.* CIC. de orat. 2, 180 *dispositio argumentorum* tantum -est

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

in dicendo, ut ad vincendum nulla *res* plus -ssit. orat. 56 *actio* plurimum in dicendo -est. 69 id, *sc. flectere animos*, . . . ad optinendas causas -est plurimum). 4, 19, 27 quodsi in eos plurimum fortuna -est *eqs.* (CAES. Gall. 6, 30, 2 in re militari. 6, 35, 2. 6, 42, 1 civ. 3, 10, 6. 3, 68, 1. *al.; cf.* CIC. Att. 14, 13, 3 *fors* talibus in rebus plus quam ratio -est. SEN. Ag. 512 quid fata -ssunt! [QVINT. decl. 319 p. 254, 11]. epist. 71, 3 casus). CIC. Quinct. 1 quae res in civitate duae plurimum -ssunt, . . . gratia (LIV. 1, 14, 1 et preces. PROSP. carm. de ingrat. 387) et eloquentia (SEN. contr. 7, 2, 2). 91 ut . . . plus huius inopia -ssit ad misericordiam quam illius opes ad crudelitatem (CAES. Gall. 6, 1, 4 populi Romani disciplina atque o. LIV. 10, 9, 4 plus paucorum o. quam libertas plebis). Verr. II 2, 14 vis illa summi imperii tantum -uit apud perpaucos homines . . ., ut *eqs.* (Tusc. 2, 11 *philosophiae* [*syn.* valet]. fam. 4, 13, 2 *Caesaris humanitas* plus non -est quam v. et mutatio omnium rerum atque temporum. SALL. Iug. 41, 6 nobilitas factione magis pollebat, plebis v. . . . in multitudine minus -erat. LIV. 1, 3, 10 plus . . . v. -uit quam voluntas patris aut verecundia aetatis. VAL. MAX. 9, 3 ext. 4 v. odii [*syn.* valuit]. INSCR. christ. Diehl 991, 1 [*vers.*] vires *mortis*). 3, 131 quod . . . plus . . . apud te pecuniae cupiditas quam iudicii metus -sset (QVINT. decl. 388 p. 434, 5). 4, 81 in hac civitate . . . virtutem plurimum -sse (Tusc. 5, 12 ad beate vivendum satis -sse virtutem [*sim.* 18. 53]. VERG. Aen. 11, 386. HOR. epist. 1, 2, 17 v. et . . . sapientia. PREC. herb. 11. *al. cf. opp.* vitia: SEN. dial. 11 [12], 10, 4 AVG. civ. 9,5 p. 375, 26 D.). Caecin. 1 si, quantum in agro . . . audacia -est, tantum in foro . . . impudentia valeret (SALL. Catil. 52, 15). Phil. 5, 51 quae *memoria domestici doloris* plus apud eum -ssit quam salus civitatis (SEN. contr. 1 praef. 3). off. 2, 34 iustitia sine prudentia multum -erit, sine iustitia nihil valebit prudentia. fam. 4, 13, 5 *animus* plurimum -est (LVCR. 3, 565 anima atque a. per se nil -sse videtur. HOR. carm. 4, 4, 27 quid mens . . ., quid indoles . . . -sset, quid Augusti . . . a.). 7, 3, 5 plus quemquam -sse quam universam remp. (ad Q. fr. 3, 4, 2 nihil. SALL. [?]rep. 2, 1, 3. *adde et p. 151, 3*). 13, 24, 2 tantum litterae meae -uerunt, ut . . . offensionem suspicionis . . . deponeres (*cf.* VERG. Aen. 9, 446 si quid mea carmina -ssunt [OV. met. 7, 167 c. *Medeae magica*]). ad Q. fr. 1, 1, 4 ratio . . . et diligentia (SEN. Phaedr. 184 quid r. -ssit? vicit . . . furor potensque . . . dominatur deus. *adde supra l. 5*). *al.* CASS. Cic. fam. 12, 12, 3 *amicitiam nostram* confido apud te plurimum -sse. CAES. Gall. 7, 52, 2 iniquitas loci. 7, 77, 6 dignitas. BELL. Alex. 15, 6 doctrina. 58, 2 nomen *Pompei*. SALL. Iug. 69, 2 ira atque praedae spes amplius quam lassitudo -sse (VAL. MAX. 9, 3, 5. VAL. FL. 8, 290 dolor et . . . i.). VERG. Aen. 11, 155 haud ignarus eram, quantum nova gloria in armis et praedulce decus primo certamine -sset. OV. am. 3, 1, 47 (*Elegia ad Tragoediam*) emerui plus quam tu -sse. met. 9, 150 quantum iniuria -ssit femineusque dolor (SEN. epist. 92, 18). 15, 629 temptamenta nihil, nihil artes -sse medentum (IVV. 6, 595). SEN. contr. 7, 5, 1 natura (9, 4, 14 utrum plus -sset n. an tyrannus. CELS. 2, 8, 20 SEN. dial. 4, 20, 1. *al.*). VAL. MAX. 4, 4, 9 imperia. 8, 1 absol. 11 splendor amplissimorum virorum (*syn.* valuit). 9, 2, 3 aut flagitiosissimi hominis praetura multum aut rei publicae maiestas nihil -uit. *al.* *subi. est enuntiatum*: TAC. ann. 6, 9, 1 constantia orationis et quia repertus erat, qui efferret quae omnes animo agitabant, eo usque -uere, ut accusatores . . . multarentur. 2 *de instrumentis hominum vel de rebus naturalibus* (*sc. fere corporeis; ipsam naturam v. l. 46*): PLAVT. Asin. 636 videtin viginti minae quid pollent quidve -ssunt? (*cf.* Stich. 410 quid -est pecunia [CIC. Verr. II 1, 6. 19 *bis.* QVINT. inst. 4, 2, 70]). CIC div. 1, 16 *v. p. 150, 80* (*medicamen ut*: OV. met. 7, 116 tantum medicamina -ssunt [*item* 14, 285 IVV. 6, 595]. CELS. 4, 12, 10 id *medicamentum* . . . plus quam vinum ad comprimendum stomachum -est [6, 7, 1^A medicamenta]. 5, 11 habrotonum *eqs.* 5, 22, 2^C faecis . . . et calcis et nitri pares portiones. 5, 25, 1 *catapotium. al.*). fam. 5, 21, 2 (*antea*: valere) arma . . . plus -sse sensi quam . . . consensum bonorum (SEN. Oed. 519 quid a. -ssint regis irati). LVCR. 5, 185 quid . . . inter sese permutato ordine -ssent *principia*. 6, 139 quid -ssit . . . flatus *venti*. SALL. or. Macri 19 *quinque modii frumentaria lege concessi* non amplius -ssunt alimentis carceris. OV. epist. 7, 53 quid si nescires, insana quid aequora -ssunt? VITR. 2, 9, 5 non -est id robur, quod abies, nec cupressus, quod ulmus (*antea*: dissimiles habent virtutes). VAL. MAX. 9, 12, 2 in eripiendo spiritu idem gaudium -isse quod fulmen. CELS. 2, 8, 19 (*inter signa morbi decessuri*) nihil plus adversus surditatem quam biliosa alvus -est. 2, 33, 6 praecipue . . . ad emolliendum -est cataplasma ex lini . . . semine (*cf. 5* valentior . . . ad id omnis farina est). 5, 27, 3^B venenum extrahendum est; id cucurbitula optume facit; . . . si cucurbitula non est . . ., tum quodlibet simile vas, quod idem -ssit (*nisi subaudias* facere). SEN. Herc. f. 502 sceptra quid -ssint (*in imagine de regia potestate*). nat. 2, 32, 8 *v. p. 150, 82.* 6, 31, 2 reliquiae . . . residui spiritus non idem -ssunt. epist. 51, 10 effeminat animos amoenitas nimia nec dubie aliquid ad corrumpendum vigorem -est regio. 92, 18 *v. p. 150, 72.* TERT. idol. 8 p. 36, 27 ea, sine quibus idola nil -ssunt (*sc. ara, templum sim.*) PRVD. psych. 298 *Golias* expertus, pueri quid -ssint ludicra parvi. CLAVD. 8, 30 quid rigor aeternus, caeli quid frigora -ssunt (prosunt *var. l.*) ignotumque fretum? AVG. civ. 3, 18 p. 127, 33 D. nihil ea (*sc. aquas flammasque*) prorsus -isse. 3 *de verbis, sententiis, numeris vi significandi quadam praeditis*: VARRO frg. Non. p. 519, 24 quod verbum 'censeo' et 'arbitror' idem -erat ac valebat. SEN. epist. 21, 8 hoc unum te admoneo, ne istud *Epicuri monitum* tantum existimes de divitiis dictum: quocumque transtuleris, idem -erit. PS. APVL. herm. p. 270 *propositiones* aequipollentes . . . dicuntur, quae alia enuntiatione tantundem -ssunt et simul verae fiunt aut simul falsae (*postea*: tantundem valens, quantum valebat alterutra eius). MART. CAP. 7, 737 ea . . . -ssunt per collationem media, id est octo per novem, quae extrema, id est sex per duodecim; nam utraque faciunt septuaginta duo (*sc.* $6:8 = 9:12$; *vergit ad notionem efficiendi*).

B *de hominibus* (*ceterum de civitatibus l. 71, partibus corporis l. 49*): 1 *generatim*: PLAVT. Cist. 30 *matronae* suarum opum nos *meretrices* volunt esse indigentes; nostra copia ni[hi]l[o] volunt nos potesse *eqs.* Truc. 755 (*loquitur ancilla*) vocat me quae in me -est plus quam -es[t]. TER. Hec. 766 hoc te moneo unum, qualis sim amicus aut quid -ssiem. RHET. Her. 2, 17, 26 quaerendum erit primum, -ueritne tantum, quantum reus demonstrabit, is in quem causa conferetur. CIC. S. Rosc. 4 qui apud me et amicitia et beneficiis et dignitate plurimum -ssunt. Verr. II 2, 36 quantum apud istum . . . -uerint *Cleomenes et Aeschrio* (*item de stipatoribus sim.*: 2, 134 qua ratione hic tantum apud istum libertus -uerit. 3, 130 is qui apud istum plurimum -erat . . ., Apronius). Phil. 13, 15 hominibus tantum licere iudicas quantum -ssunt. fin. 5, 24 *initio omne animal* nec quid sit nec quid -ssit nec quid ipsius natura sit intellegit. Lael. 26 *ut*, quod quisque minus per se ipse -sset, id acciperet ab alio (*sc. amico*) vicissimque redderet. 55 quid . . . stultius quam, cum plurimum copiis, facultatibus, opibus -ssint, cetera parare *eqs.*? PVBLIL. S 1 iratus plus se -sse putat quam -ssit. VERG. Aen. 5, 6 furens quid femina -ssit. PROP. 1, 5, 31 quid -ssit mea Cynthia, desine . . . quaerere. 4, 8, 70 nil -ui. OV. epist. 8, 34 plus quoque, qui prior est ordine, -sset avus. met. 9, 429 tantumne aliquis sibi -sse videtur, fata quoque ut superet? LIV. 34, 7, 15 (*ad viros mulieribus imperantes*) quo plus -estis, eo moderatius imperio uti debetis. SEN. contr. 1, 2, 20 multum -est ad flectendum quoque pudici animi propositum hostis, gladius (*Gronovius*, gladio *codd.*). 1, 6, 3 catenatus, egens, squalidus quid -ssum? SEN. Med. 137 quid . . . Iason -uit, alieni arbitri iurisque factus? Phaedr. 215 cur . . . divites regnoque fulti plura quam fas est petunt? quod non -est, vult -sse, qui nimium -est. clem. 1, 5, 7 cum illi contigit idem -sse quod dis. benef. 3, 29, 8. 3, 30, 1 an id, quod -ui, et id, quod feci, meum sit, mearum virium, meae voluntatis. 5, 2, 3 *in beneficio tribuendo* si alter plus -uit et ad manum habuit materiam sufficientem. *al.* PETRON. 138, 6 quid huic formae . . . Ariadne habuit . . . simile? quid contra hanc Helene, quid Venus -sset? PAPIN. dig. 22, 6, 10 impuberes sine tutore agentes nihil -sse vel scire intelleguntur. *al.*

2 *speciatim spectat magis ad*: a *corporis facultates*: *α in universum*: PLAVT. Truc. 812 plus -est, qui plus valet; vir erat, plus valebat: vicit (*sc. eam stupravit*). CIC. inv. 1, 3 nemo nisi . . . commotus oratione, cum viribus plurimum -sset, ad ius voluisset sine vi descendere (*cf. 2: tempus, quo homines* pleraque viribus corporis administrabant). HOR. carm. 3, 4, 58 quid Rhoetus evolsisque truncis Enceladus iaculator audax contra sonantem Palladis aegida -ssent ruentes? OV. epist. 18 (19), 184 tu tua plus remis bracchia -sse putas? (*cf.* met. 12, 70 quid Achaica dextera -sset. STAT. silv. 1, 1, 63 plus -sse manus *operariorum quam antea* [PRVD. psych. 537. 797]). *β in re venerea* (*cf. l. 43. p. 139, 81*): TER. Eun. 666 amatores . . . mulierum esse eos *eunuchos* maximos, sed nihil potesse. SCHOL. Hor. epod. 8, 1 ('viris quid enervet meas') magis fetoris ipsius vel aetatis esse adfirmat, quod eam fastidiat, quam quod ipse nihil -ssit.

b *vitam publicam*: ENN. ann. 222 quantum . . . potesset in armis (CIC. S. Rosc. 69 maiores nostros non modo a. plus quam ceteras nationes, verum etiam consiliis sapientiaque -isse. p. red. ad Quir. 20. Planc. 86 exercitu, . . . a., . . . opibus plurimum). RHET. Her. 4, 9, 13 quid omnibus rebus p(opulus) R(omanus) -sset ([LIV. 7, 6, 2 SEN. contr. exc. 3, 9, 2]. CIC. rep. 3, 23 si . . . p. plurimum -est omniaque eius arbitrio geruntur. LIV. 8, 33, 8 *populus* plus quam tua, *Papiri*, dictatura -est polletque. *cf.* CIC. leg. agr. 2, 70 urbanam plebem nimium in re publica -sse [HIRT. Gall. 8, 21, 4 imperitam plebem]). CIC. inv. 1, 5 ne mali magno cum detrimento bonorum . . . plurimum -ssint. Quinct. 9 in eiusmodi rebus opes suas experiuntur, in quibus quo plus propter virtutem nobilitatemque -ssunt, eo minus quantum -ssint debent ostendere. 69 qui . . . et -erant per vim et scelus plurimum et quod -erant id audebant. S. Rosc. 138 Chrysogonum tantum -sse queruntur (*de eodem* 141 *ter*). Verr. II 2, 106 cum . . . tota Sicilia multum auctoritate et gratia -sset (*item de civitatibus*: leg. agr. 1, 20 bello Punico quicquid -uit Capua, -uit ipsa per sese. Att. 1, 1, 2 videtur in suffragiis multum -sse Gallia). 3, 39 Apronium tantum isto praetore -uisse. 5, 97 *Carthaginienses* cum mari plurimum -erant (*item de gentibus*: CAES. Gall. 1, 3, 7 totius Galliae plurimum Helvetii. 1, 31, 7. 1, 36, 7. 2, 17, 4. 3, 9, 6 LIV. 7, 29, 4. 10, 10, 7. 23, 46, 11. 30, 10, 9. 31, 30, 11. *al.*). Manil. 69 quicquid auctoritate, fide, constantia -ssum (*item de Cicerone*: Mil. 21 si quid -ssumus, ex eo -ssumus, quod res publica nos coniunxit cum bonis. Att. 4, 18, 2 me aliquid -sse. fam. 6, 5, 1 quantum valeam quantumque -ssim. *al.* CAECIN. Cic. fam. 6, 7, 5 apud ipsum *Caesarem* multum, ad eius omnis plurimum -es. *sim. al.*). Sest. 28 senatum aliquid in re publica -sse (rep. 3, 48 tantum -erat tantique erat quanti multitudo ⟨s.⟩. HIRT. Gall. 8, 21, 4). Pis. 8[0] multum -sse *Caesarem* (Lig. 10 *p. 150, 81.* Phil. 2, 72 plus ille -erat. fam. 6, 10, 5 ipse qui plurimum -est). Brut.

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

54 ne L. Valerium quidem Potitum arbitror non aliquid -isse dicendo (*an ad l. 28 sqq.? sed cf.* 97 L. Cassius multum -uit non eloquentia, sed d. tamen). Att. 6, 1, 3 Pompeius . . . plus -est unus quam ceteri omnes (*item de Pompeio*: ad Q. fr. 3, 4, 2 minus potens eo tempore, quid in me florentem -sset, ostendit; nunc cum ego ne curem quidem multum -sse, res quidem publica certe nihil -ssit, unus ille omnia -ssit, cum illo ipso contenderem? Q. CIC. pet. 5. *fortasse etiam* SALL. Catil. 39, 4). ad Brut. 18, 3 W. tantum quisque se in re publica -sse postulat, quantum habet virium. *et saepe apud eundem.* Q. CIC. pet. 24 sunt . . . alii, qui aut nihil -ssunt aut etiam odio sunt tribulibus suis. 32 propter suam ambitionem qui apud tribules suos plurimum gratia -ssunt. CAES. Gall. 1, 9, 3 Dumnorix gratia et largitione apud Sequanos plurimum -erat (1, 18, 6. 1, 20, 2 cum ipse *Diviciacus* gratia plurimum domi atque in reliqua Gallia, ille *D.* minimum propter adulescentiam -sset). 1, 17, 1 esse nonnullos, quorum auctoritas apud plebem plurimum valeat, qui privatim plus -ssint quam ipsi magistratus. *al.* HIRT. Gall. 8, 32, 2 cum Lucterius apud suos cives . . . multum -isset semperque . . . magnam apud barbaros haberet auctoritatem. BRVT. (?) Cic. ad Brut. 24, 5 W. *Octavianus* quanti aestimet . . . -sse nobis auctoribus tantum, quantum profecto -erit . . .! (*seq.* ut . . . plus legibus ac senatu -ssit). SALL. Iug. 10, 7 in omni certamine qui opulentior est, etiam si accipit iniuriam, tamen, quia plus -est, facere videtur. *al.*

c *artes, ingenium sim.*: TER. Haut. 13 hic actor tantum -erit a facundia, quantum ille *poeta* -uit cogitare. CIC. inv. 2, 1 quo in genere plurimum -sset *Zeuxis* (*antea*: in corpore pingendo *eum* plurimum aliis praestare). Quinct. 2 ut ego, qui neque usu satis et ingenio parum -ssum, cum patrono disertissimo comparer. div. in Caec. 48 *Alienus* quid in dicendo -sset, numquam satis attendi, in clamando quidem video eum esse bene robustum atque exercitatum (*ibid.* quod [de orat. 1, 133]. de orat. 1, 91 aliquid. 2, 59 tantum. *cf.* Brut. 214 nemo in aliqua parte earum, *quae ad artem dicendi pertinent*, omnino nihil -erat. 266 quid quisque dicendo -uerit [*v. supra l. 1*]). Tusc. 1, 7 temptavi, quid in eo genere (*sc. in philosophia*) -ssem. VARRO ling. 9, 17 quas novas verbi declinationes ratione[s] introductas respuet forum, his boni poetae . . . subigere aures populi debent, quod poetae multum -ssunt in hoc. NEP. Dion 3, 3 Plato . . . tantum apud Dionysium auctoritate -uit valuitque eloquentia, ut *eqs.* VERG. ecl. 3, 28 quid -ssit uterque *carminibus.* Ov. met. 14, 34 (*loquitur Circe*) gramine cum tantum, tantum quoque carmine -ssem. MART. 11, 6, 12 -ssum nil ego sobrius; bibenti succurrent mihi quindecim poetae. 12, 3, 5 (*ad Priscum Terentium*) tu facis ingenium, tu, si quid -sse videmur. QVINT. inst. 1, 3, 4 *ingenia praecocia* parva facile faciunt et audacia provecti quidquid illud -ssunt statim ostendunt, -ssunt autem id demum, quod in proximo est. *al.*

C *de deis, daemonibus sim.* (*cf. p. 148, 36*): MET. MAC. or. frg. (7 M.) Gell. 1, 6, 8 di immortales plurimum -ssunt. VERG. Aen. 4, 382 si quid pia numina -ssunt. LIV. 8, 7, 5 aderit Iuppiter ipse, foederum . . . testis, qui plus -est polletque (SEN. epist. 73, 12 solebat Sextius dicere Iovem plus non -sse quam bonum virum). PAVL. FEST. p. 95 Geniales . . . dicti a gerendo, quia plurimum -sse putabantur. SEN. Ag. 530 fulmine irati Iovis armata Pallas quicquid ⟨h⟩aut hasta minax, ⟨h⟩aut aegide, ⟨h⟩aut furore Gorgoneo -est, a[u]t igne patrio temptat. nat. 1 praef. 16 quantum deus -ssit. epist. 90, 28 quid sint di . . ., quid inferi, quid lares et genii, quid in secundam numinum formam animae perpetitae, . . . quid agant, quid -ssint, quid velint. MIN. FEL. 25, 7 quid . . . isti dii pro Romanis -ssunt, qui nihil pro suis adversus eorum arma valuerunt? TERT. nat. 1, 9, 10. ITALA Marc. 9, 21 (aur. *al.* = VVLG.) si quid -es, adiuva nos (*de Christo ut*: HIL. trin. 7, 21 p. 217[A] filius est, quia ab se nihil -est, deus est, quia *eqs.* PRVD. perist. 7, 81. *al.*). IREN. 5, 22, 1 plus . . . -est super omnia verbum dei. LACT. inst. 1, 11, 14 si Parcarum tanta vis est, ut plus -ssint quam caelestes universi quamque ipse rector ac dominus. 2, 4, 22. 7, 3, 3 dicunt . . . alterum sine altero (*i. deum sine mundo et invicem*) nihil -sse, tamquam natura sit deus mundo permixtus. PRISCILL. tract. 3, 67 quid deus in homine -sset. VITA Anton. 42 p. 53, 28 nihil -est daemon adversus Christianum (*gr. p. 905[B]* οὐδὲν ἰσχύνει, *Euagr.* ad expugnandum valebit accedere. *item de spiritibus immundis, diabolo*: RVFIN. Basil. hom. 4, 3 p. 1754[D] in . . . deum nihil -erat [*gr. p. 376[A]* θεὸν οὐκ ἠδύνατο, *sc.* ἀμύνεσθαι]. AVG. civ. 2, 23 p. 86, 34 D. etsi aliquid in his rebus daemones -ssunt, tantum -ssunt, quantum . . . permittuntur. in Iob p. 615, 15. *al.*). QVEROL. p. 17, 6 R. si quid . . . -es, Lar familiaris, facito ut sim privatus et potens. PRVD. c. Symm. 2, 376 *genius* quid -ssit. 2, 532 nil -uit Serapis deus et latrator Anubis. CLAVD. 18, 391 (*loquitur Roma*) quantum te principe -ssim, *eqs.* AVG. civ. 22, 9 p. 582, 18 D. cur et mortui *martyres* tanta -ssunt? *al.*

D *de animalibus*: LVCR. 5, 27 quid Cretae taurus Lernaeaque pestis hydra venenatis -sset vallata colubris? SEN. apocol. 7, 3 gallum in suo sterquilino plurimum -sse (*v. Otto, Sprichw. n. 752*). SOL. 52, 38 *mantichora* pedibus sic viget, saltu sic -est, ut morari eam nec extentissima spatia -ssint (*cf. Plin. nat. 8, 75* velocitatis magnae). ROMVL. fab. 33, 10 (recc. gall., vet.; *loquitur canis senectute gravatus*) fuimus aliquando fortes . . .; memorare pristina et quod hodie -ssumus, apud te bonum et gratum sit.

E *indiculus locutionum ad A–D*: 1 *indicatur, quae vel quanta sit potestas*: a *obi. int.*: α *sing.*: PLAVT. Asin. 636 quid (Stich. 410 TER. Haut. 47 Hec. 766 RHET. Her. 4, 9, 13 CIC. S. Rosc. 141. *et saepe*). Cas. 282 plus (Truc. 755. 812 TER. Haut. 27 CIC. Quinct. 9. 91. *al.*). Cist. 30 nil (TER. Haut. 878 Eun. 666 CIC. Verr. II 1, 19. *al.*). ENN. ann. 222 quantum (CIC. Quinct. 9 S. Rosc. 149 Verr. II 2, 36. *al.*). TER. Haut. 13 tantum (RHET. Her. 2, 17, 26 [*resp.* quantum *ut*: CIC. Verr. II 3, 78 fam. 4, 7, 6. *al.*]. CIC. S. Rosc. 33 *seq.* ut [Verr. II 2, 14. 113 de orat. 2, 180. *al.*]. 138 Verr. II 2, 134. 3, 39 de orat. 2, 59 rep. 3, 48. *et saepius*). MET. MAC. or. frg. (7 M.) Gell. 1, 6, 8 plurimum (RHET. Her. 3, 11, 19. 4, 19, 27 CIC. inv. 1, 3. 5. 2, 1 Quinct. 1. 69. *al.*). CIC. Quinct. 2 parum (or. frg. A III 5 fam. 6, 22, 3). 4 quod (69 div. in Caec. 48 Lig. 10 de orat. 1, 133. *al.*). S. Rosc. 141 aliquid (Sest. 28 de orat. 1, 91 Brut. 54. Att. 4, 18, 2 [*nisi ad p. 139, 15, antea*: omnia]. fam. 7, 27, 2. *al.*). Verr. II 2, 106 multum (Pis. 80 or. frg. A III 5 Brut. 97 Tusc. 3, 30 off. 2, 34 Att. 1, 1, 2. *al.*). leg. agr. 2, 70 nimium (SEN. Phaedr. 215 QVINT. inst. 4, 2, 70). fam. 4, 13, 5 minimum (CAES. Gall. 1, 20, 2). *al.* β *plur.*: AMM. 18, 4, 3 multa (EXC. barb. p. 236, 10 FR.). 27, 11, 2 ingentia. AVG. civ. 5, 23 p. 235, 26 D. tanta (22, 9 p. 582, 18). MART. CAP. 7, 737 ea . . ., quae.

b *adv.*: AFRAN. com. 226 pariter. CIC. Quinct. 2 satis (Tusc. 5, 12 [*sim.* 18. 53]). CAES. Gall. 1, 18, 6 largiter. PAVL. FEST. p. 126 magis (*de magistris, item* p. 152). CELS. 5, 11 maxime. TAC. ann. 6, 9, 1 eo usque . . ., ut (*cf.* huc usque AVG. civ. 6, 1 p. 246, 5 D.). SOL. 52, 38 sic . . ., ut (DRAC. Romul. 10, 528 *sine enunt. consec.*). SCHOL. Verg. Bern. ecl. 7, 22 ita. CASSIOD. hist. 1, 17, 3 nimis (*Socrat. 1, 6 p. 52[B]* μάλιστα).

2 *accedunt determinationes: indicatur*: a *quo instrumento sim.*: α *abl. instr.*: PLAVT. Cist. 30 nostra copia. CIC. inv. 1, 3 viribus (LIV. 21, 31, 6 iure minus, vi plus). Quinct. 2 neque usu satis et ingenio parum (de orat. 1, 14 i. et cogitatione [*nisi supplere malis* consequi]). S. Rosc. 4 et amicitia et beneficiis et dignitate (CAES. Gall. 1, 31, 7). 69 non modo armis . . ., verum etiam consilio sapientiaque (p. red. ad Quir. 20 qua re plurimum -uit . . ., a. Planc. 86 exercitu, . . . a., . . . opibus. SALL. [?] rep. 2, 1, 3 a., viris, opulentia). Verr. II 2, 106 auctoritate (2, 113. Manil. 69 a., fide, constantia. fam. 6, 10, 2 NEP. Dion 3, 3 VIR. ill. 72, 9. *al.*). *ibid.* gratia (fam. 4, 7, 6. 6, 10, 2 Q. CIC. pet. 32. CAES. Gall. 1, 9, 3 g. et largitione. 1, 20, 2). 2, 134 ratione. Planc. 60 honore . . ., laude. de orat. 1, 44 facultate (Lael. 55 copiis, facultatibus, opibus). Brut. 54 dicendo (97 non eloquentia, sed d. tamen. 266 TAC. dial. 36, 4. *item gerund.*: AMM. 27, 11, 2 largiendo *eqs.*). *et passim.* β *praepos.* (*exempla notabiliora*): TER. Haut. 13 a facundia. CIC. Quinct. 9 propter virtutem nobilitatemque (Q. CIC. pet. 32 CAES. Gall. 1, 20, 2). 69 per vim et scelus (leg. agr. 1, 20 p. sese [Lael. 26 LVCR. 3, 565. *cf.* AVG. in psalm. 35, 1 p. te]. LAMPR. Comm. 6, 11 p. stultitiam Commodi). Mil. 21 ex eo . . ., quod (TERT. nat. 1, 9, 10 si . . . ex se ⟨quid po⟩sset *dei.* AVG. in psalm. 35, 1 ex viribus tuis).

b *ubi*: α *praepos.*: in *cum abl.*: ENN. ann. 222 armis (VERG. Aen. 11, 155). CIC. inv. 2, 1 genere (Tusc. 1, 7. *al.*). Quinct. 1 civitate (Verr. II 4, 81 HIRT. Gall. 8, 21, 4. *al.*). 9 *rebus* (Att. 14, 3, 3. *al.*). div. in Caec. 48 dicendo (*ibid. iterum.* de orat. 1, 91. *al.; item cum gerund.*: VAL. MAX. 4, 1 ext. 6 opprimendo [eo *add. Paris*]. 8, 1 absol. 11 [in *add.* A^2]. 9, 12, 2). Caecin. 2 iudicio. *et passim.* apud *aliquem* (ad *per variationem* CAECIN.): CIC. S. Rosc. 4. 141 Verr. II 1, 19. *al.* Q. CIC. pet. 32. CAECIN. Cic. fam. 6, 7, 5 a. ipsum multum, ad eius omnis plurimum. CAES. Gall. 7, 77, 6. *al.* intra: VAL. MAX. 4, 4, 9 privatos parietes (*antea*: in foro). β *abl.* (*temporis* VERG.) *vel locat.*: RHET. Her. 4, 9, 13 omnibus rebus. CIC. Quinct. 93 his moribus. Verr. II 1, 6 his iudiciis. 5, 97 mari (VIR. ill. 38, 1 VEG. mil. 4, 33. *cf.* LIV. 30, 10, 9 mari . . ., ubi . . . -erant). CAES. Gall. 1, 18, 6 domi (1, 20, 2). VERG. Aen. 11, 155 primo certamine (*antea*: in armis). HOR. carm. 4, 14, 9 Marte. SEN. dial. 5, 24, 1 toto orbe terrarum (*antea*: in domo mea).

c *in quem vel quid* (*sc. appetendum vel impugnandum*): in *c. acc.*: PLAVT. Truc. 755 me *ancillam* (*aliquem ut*: RHET. Her. 4, 19, 27 CIC. ad Q. fr. 3, 4, 2. *al.*). TER. Haut. 47 utramque partem. CELS. 5, 5, 2 (*loco a Targa deleto*) omnia (*mala sim.?*). *al.* ad: CIC. Quinct. 91 misericordiam . . . crudelitatem (*respicitur finis ut*: S. Rosc. 141 perniciem. or. frg. A III 5 salutem . . . exitium. de orat. 2, 180 vincendum [*cf.* orat. 69 optinendas causas. *sim. passim*]). div. 1, 16 morsus serpentium. COLVM. 6, 38, 4 maciem. APVL. apol. 35, 6 vesicam *eqs.* contra: CIC. Verr. II 1, 19 fidem . . . honorem. or. frg. A VII 48 multos (*aliquem ut*: PETRON. 138, 6. *al.*). HOR. *p. 148, 48* (*fort.* ἀπὸ κοινοῦ). QVINT. decl. 343 p. 356, 20 veritatem. *al.* adversus: CELS. 2, 8, 19 surditatem. SEN. epist. 91, 15 urbes . . . homines. 92, 18 hoc . . . a. virtutem -ssunt calamitates (*eqs.*) . . ., quod a. solem -est nebula. *al.* super: EXC. barb. p. 236, 10 Fr. omnes.

d pro *quo*: MIN. FEL. 25, 7 Romanis. ITALA II Cor. 13, 8 (cod. d *al.* = VVLG.) veritate (*gr.* ὑπέρ. *antea*: adversus veritatem).

II *sine acc. obi.* (*quaedam ad exempla p. 137, 74 sqq. allata spectant, si inf. notionis generalis supplere malis*): A *absolute*: 1 *usu cautiore, sc. ita ut obi. int. e contextu suppleri possit*: CIC. div. 1, 16 quid scammoneae radix ad purgandum, quid aristolochia ad morsus serpentum -ssit . . . — -sse video . . .; cur -ssit, nescio. Lig. 10 quid . . . aliud egimus . . ., nisi ut, quod hic *Caesar* -est, nos -ssemus? SEN. nat. 2, 32, 8 non magis . . . facile est scire, quid -ssint *stellae*, quam dubitare (dubitari debet *trad.*), an -ssint. epist. 90, 5 nemo quantum -sset, adversus eos experiebatur, per quos coeperat -sse. *al.* *audacius*

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*sententia negativa in affirmationem vertitur*): Cic. Att. 4, 5, 2 quoniam, qui nihil -ssunt, ii me nolunt amare, demus operam, ut ab iis, qui -ssunt, diligamur. fam. 4, 13, 5 illa, quae minimum nunc quidem -est, sed -ssit necessest, res publica (sed aliquid -ssit *Shackleton Bailey, Philologus 105, 1961, 75*). 2 *usu pleno*: Cic. de orat. 1, 130 qui non -est, qui vitiose facit ..., hunc ... ad id quod facere -ssit detrudendum puto (*vix hinc suppl.* facere, *cf.* 131 [*antea*: in vobis egregiam ... indolem ad dicendum esse cognovi] nec magis ad eos deterrendos qui non -ssent, quam ad vos qui -ssetis exacuendos accommodavi orationem meam). Verg. Aen. 5, 231 hi ... partum indignantur honorem ni teneant ..., hos successus alit; -ssunt, quia -sse videntur. Itala psalm. 140, 6 (Sangerm. *al., sim. cett.*) audiant verba mea, quoniam -uerunt (*sec. falsam var. l.* ἠδυνήθησαν *pro* ἡδύνθ-; *Veron. al.* praevaluerunt. *item de rebus*: Oros. apol. 33, 3 [*ad Ioh. 15, 4 sq.*] non ... palmes, sed vitis -est, et quod vitis -est palmes ostendit. Petr. Chrys. serm. 20, 4 impietas. *al.*) Os. 12, 4 (Aug. c. Maximin. 2, 26, 9) confortatus est cum angelo et -uit (*gr.* ἐνίσχυσεν μετὰ ἀγγέλου καὶ ἠδυνάσθη, *cod. 176* potens factus est, *Vulg.* invaluit ad angelum et confortatus est). Vita Anton. 42 p. 53, 4 diabolus confitetur se non -sse (*Migne gr. 26, 904*ᴮ μηδὲν δύνασθαι, Evagr. nihil se -sse). Didasc. apost. 35, 15 ut et senioribus mulieribus, quae iam non -ssunt, fratrib⟨us⟩ et sororib⟨us⟩, quae in infirmitate ditinentur, -ssint placere *diacones* (*cf. Const. apost. 3, 19, 1* ἀδυνάτοις). Clavd. 18, 183 desaevit in omnes, ut se -sse putent. Ps. Avg. serm. 75 (= Caes. Arel. serm. 154), 2 apud eos, qui -ssunt. Conc.ˢ I 3 vers. Tur. p. 47, 22 interminatio unius cuiusque potentis aut qui -sse putaretur (*an* putaret *legendum? gr. I 1, 1 p. 73, 10* δυναστεύοντος ἢ δυναστεύειν νομίζοντος). Evseb. Emes. serm. 20, 16 *deus* venit diabolo fortior: vincens eum ligavit; leo autem ligatus nec ut canis -est. Boeth. cons. 4, 2, 37 W. -ssunt ... mali: ... sed haec eorum potentia non a viribus, sed ab imbecillitate descendit. Cassiod. in psalm. 61, 12/13 utrumque ... deitatis est, ut et misericorditer -ssit et potenter misereatur. *al.*

B *accedunt determinationes*: 1 *praepos.*: **a** ad, adversus *vel* adversum (*infra* a.): α *in serm. med.* (*sc. fere apud* Cels., *a quo alienum est* facere ad, *v. vol. VI 1, 122, 42 sqq.; cf. p. 147, 56 sqq.*): Cels. 2, 33, 6 ad emolliendum -est cataplasma (*cf.* 5, 25, 1 *catapotium quoddam* -est ... ad concoquendum). 5, 18, 22 recte imponitur *malagma*, quod a. phymata quoque -est. 5, 18, 31 -est ... ea compositio etiam ad parotidas *eqs.* (6, 5, 3 ad omnia ista). 6, 6, 28 *collyrium* ad aspritudinem -est. *al.* Misc. Tir. p. 53, 23 (proderit *coni. Moore, Arch. lat. Lex. 10, 1898, 263*). β *apud varios scriptores*: Apvl. apol. 35, 6 -sse dicitis ad res venerias ... spuria et fascina (*infra*: minus -ssit). 79, 5 -sse litteras eius ad perniciem, non -sse ad salutem. Regvla mag. 69, 17 inpotens qui ad laborem proclamat se non -sse, item ad manducandum iudicetur non -sse (*sim. ibid.* 19. 21). γ *in script. sacris et inde apud eccl. fere i. q. praepotentem esse, praevalere* (*subest hebr.* jakŏl lᵉ; *cf. infra l. 67. 82*): Itala gen. 32, 25 (Lugd. *al.*) *angelus* vidit, quia non -est a. (ad *Aug. c. Maximin. 2, 26, 9*) eum *Iacob* (*gr.* πρὸς αὐτόν, *Conc.ˢ I 5 p. 207, 38* quod non praevaleret ad ipsum, Vvlg. quod eum superare non -sset). iud. 16, 5 (Lugd.) in quo -erimus a. illum *Samson* (*gr. ut supra, sed* αὐτῷ *rec. B; Vulg.* quomodo eum superare valeamus). psalm. 138, 6 (Veron. *al.* = Vvlg.) *scientia tua* invaluit nec -ero ad illam (*gr. ut supra,* Hil. *ad l.* p. 757, 4 non exaequari ... videtur -sse *filius deo patri. aliter* Avg. *ad l.* 9 l. 18 ex peccato meo factum est, ut ... incomprehensibilis mihi existeret; ... 'non -ero ad illam' ex me; cum ergo -ero, non -ero nisi ex te). Ier. 1, 19 (Lucif. non parc. 13) pugnabunt ad te et non -erunt a. te (*gr. ut supra, Vulg.* non praevalebunt). 20, 10 (Theod. Mops. in psalm. 34; *loquuntur inimici Ieremiae*) si ... -erimus ad eum (*gr.* αὐτῷ, *Wirc.* potentabimur, *Vulg.* praevaleamus a. eum). I Macc. 5, 40 (recc. LB = Vvlg.) non -erimus sustinere eum, quia potens -erit a. nos (*gr.* δυνάμενος δυνήσεται πρὸς ἡμᾶς). 5, 41 (rec. L = Vvlg.) -erimus a. illum (*gr. ut supra,* rec. B -erimus vincere eum). Conc.ˢ I 3 vers. Tur. p. 91, 1 nullus -est a. deum (*gr. I 1, 2 p. 65, 20* πρὸς τὸν θεόν). Vitae patr. 7, 25, 4 quemadmodum a. nos -ssunt daemones?

b *praepos. variae*: Itala psalm. 64, 4 (cod. 136 Cas.) verba iniquorum -uerunt praeter me (*gr.* ὑπερεδυνάμωσαν ἡμᾶς, *al. et Vulg.* praevaluerunt super nos). Cypr. idol. 4 cur ... deos putas pro Romanis -sse, quos videas nihil pro suis adversus eorum arma valuisse? (*cf. p. 149, 55*). Schol. Iuv. 10, 137 non propter virtutem -sse volunt *imperatores*, sed propter gloriam (*cf.* 140 ['tanto maior famae sitis est quam virtutis'] propter famam volunt -sse). Alc. Avit. carm. 5, 1 (*respicitur diluvium*) in terris undas -isse (Cassiod. var. 7, 3, 2 in causa -ssint iura, non brachia). Cassiod. var. 6, 1, 2 supra omnes cives -erat *consul*. in psalm. 88, 7 aliud est ... qui de proprio -est, aliud qui de altero clarus est.

2 *abl. instr.*: Tert. apol. 17, 1 *deus mundum* verbo quo iussit, ratione qua disposuit, virtute qua -uit de nihilo expressit. adv. Val. 4 p. 180, 26 et ingenio -erat et eloquio *Valentinus*. Sol. 11, 5 *Creta* prima -uit remis et sagittis (*inde Isid. orig. 14, 6, 16* claruit).

3 *dat.* (*cf. p. 139, 67 sqq.*): *incommodi*: Itala psalm. 128, 2 (Veron. *al.* = Vvlg.) saepe expugnaverunt me ..., etenim non -uerunt mihi (*gr.* μοι, *explicat e. g. Hil. p. 641, 1 ut numquam inpugnatorum* praepotentes sint). *commodi*: Ambr. virg. 2, 2, 16 non solis sibi debent -sse (prodesse *var. l.*) *virgines*, quae non solis vixerunt sibi: haec parentes redimat, haec fratres.

appendix stilistica et syntactica: 1 -ssum *adhibetur ad augendam vim sententiarum* (*cf. e. g. p. 133, 54*), *quod maxime fit*: **a** *in figura q. d. litotes; ad -sse quolibet modo negatum accedit*: α nisi: Plavt. Bacch. 654 nullus frugi esse -est homo, n. qui et bene et male facere tenet (Cic. Verr. I 47. Scaur. frg. 9 nullo modo [Qvint. inst. 10, 1, 10]. Tert. resurr. 8 p. 36, 26. *al.*). Rud. 1012 praedam divide. :: hinc tu n. malum frunisci nil -es (Cic. Verr. II 1, 15 de orat. 1, 84 Lvcr. 1, 516 Sen. nat. 4, 13, 4 epist. 81, 1. *al.*). Rhet. Her. 1, 14, 24 hoc (*sc. deprecatio*) in iudicio fere non -est usu venire, n. quando pro eo dicimus, cuius multa recte facta extant (Cic. inv. 1, 70 Verr. II 1, 57 Planc. 72 Rab. Post. 28. *al.*). 2, 6, 9 *locis propriis* n. accusator nemo -est uti (Cic. Manil. 37 Pis. 43 Vitr. 1, 1, 7 Sen. benef. 6, 29, 1 dial. 4, 15, 4. *al.*). 3, 22, 35 nec hoc (*sc. meminisse quae acciderunt in pueritia*) alia de causa -est accidere, n. quod usitatae res facile e memoria elabuntur. Cic. Verr. II 3, 223 *praetor* rem publicam sistere negat -sse, n. ad equestrem ordinem iudicia referantur (Sen. dial. 7, 10, 1 Mart. 5, 17, 3. *al.*). off. 3, 101 nusquam -ssumus n. in laude ... utilia reperire. *sim. al.* *sine inf.*: Evod. fid. 5 ipse etiam Manichaeus non -uit n. fateri animas ... propria voluntate peccare.

β non: Plavt. Cas. 222 neque salsum neque suave esse -est quicquam, ubi amor n. admiscetur (Cic. rep. 2, 43 ac. 1, 39 div. 2, 106 Vitr. 1, 1, 14. *al.*). Cic. inv. 1, 69 non -est eodem facto et communibus fortunis consuluisse et legibus n. obtemperasse (dom. 141 Pis. 81 Mil. 21 Phil. 11, 13 de orat. 1, 76 top. 13. *al.*). prov. 24 nemini ... -ssum esse ... n. amicus (de orat. 2, 101 fam. 4, 7, 2 Sen. Phoen. 152 clem. 1, 5, 4. *al.*). nat. deor. 3, 30 nullum corpus esse -est n. mutabile (Sen. benef. 4, 12, 1. *al.*). fam. 5, 4, 2 vide, ne, cum velis revocare tempus ..., n. -ssis (Pomp. Cic. Att. 8, 12ᶜ, 1 Qvint. inst. 8, 2, 24. 11, 1, 45. *al.*). *sim. al.*

γ quin (quominus *l. 39*): (i) *strictius, sc. forma 'non -ssum facere, q. eam'* (*fere pro 'non -ssum non ire', cf. p. 137, 59 et 144, 48*): Plavt. Cas. 504 tribus non conduci -ssum libertatibus, q. ego illis hodie comparem magnum malum. Curc. 227 si non ferat *argentum parasitus*, tormento non retineri -uit ..., q. reciperet se huc esum (*cf.* Cic. Sest. 134 tenere se. Caes. civ. 2, 12, 4 contineri [Hirt. Gall. 8, 2, 2]. Plin. epist. 6, 17, 1 non -ssum mihi temperare, quominus ... effundam *indignationem*). Trin. 730 nullo modo -est fieri prorsus, q. dos detur virgini (Ter. Hec. 397 Cic. Verr. II 5, 104 rep. 1, 50 Lvcr. 1, 916. *cf.* Cic. Phil. 11, 36 ut effici non -ssit, q. eos ... oderim. Att. 11, 7, 2 facere [12, 27, 2 fam. 6, 13, 1 Planc. Cic. fam. 10, 24, 1]). Ter. Haut. 761 non -ssum pati, q. tibi caput demulceam. Gracch. or. frg. (24 M.) Cic. orat. 233 abesse non -est, q. eiusdem hominis sit probos improbare qui improbos probet ([frg. 32 M.] Gell. 11, 13, 3). Caes. Cic. Att. 9, 6ᵃ praeterire ... non -ui, q. ... scriberem *eqs.* Nep. Dion 2, 2 qui ... adulescenti negare non -uerit, q. eum accerseret. *al.* (ii) *laxius, sc. forma 'non -ssum introire, q. videar'* (*fere pro 'certe videbor, si introiero'*): Plavt. Mil. 741 hospes nullus tam in amici hospitium devorti -est, q., ubi triduom continuom fuerit, iam odiosus siet. Persa 271 nil iam mihi novi offerre -est, q. sim peritus. Ter. Phorm. 824 nullo -ssum remedio me evolvere ex his turbis, q. *eqs.* Eun. 842 ut nullo modo intro ire -ssem, q. viderent me (*cf.* Qvint. decl. 274 p. 124, 8 nemo inire ... -est, q. videat *eqs.*). Cic. Att. 10, 8, 6 nullo ... modo -sse video stare eum diutius, q. ... concidat (*S* corruat iste necesse est). Caes. civ. 3, 47, 3 (4) neque ullus flare ventus -erat, q. *eqs.* Tib. 1, 6, 70 laudare nec ullam -ssim ego, q. oculos appetat illa meos. Prop. 1, 8, 21 me non ullae -erunt corrumpere, de te q. ... verba querar. Ov. epist. 15 (16), 105 nec -ui debere mihi spem longius istam, caerulea peterem q. mea vota via. Liv. 40, 26, 6 non ... -erunt sustinere consensum senatus, q. paludati exirent *eqs.* *al.*

δ *varia*: Cic. Verr. II 1, 61 tabulas ... deportasse te negare non -es (1, 78. 144. 150. 2, 44. 165. 3, 132. 137. 149. 224. 5, 169 de orat. 1, 250. *al.*). leg. agr. 2, 7 neque ... ullo modo facere -ssum, ut ... non ... essem popularis (Att. 2, 20, 1. 11, 21, 1. *cf.* 8, 14, 1 ut nihil. fieri: fin. 1, 27 Qvint. decl. 307 p. 207, 3). Flacc. 93 qui ... de tanta pecunia, si esset data, nihil audisse non -ssent (off. 2, 4 fam. 4, 10, 1. 9, 3, 1. *al.*). Mil. 64 quae ... neque innocens nisi fortissimus vir neglegere -isset. Phil. 11, 32 nec ... animum eius -estis ignorare (Tert. apol. 17, 3 adv. Marc. 5, 6 p. 590, 7 Avg. civ. 5, 9 p. 206, 1 D. *al.*). ac. 2, 107 negatis fieri -sse, ut quisquam nulli rei adsentiatur. Tusc. 1, 11 *miseri* si ... sunt, nusquam esse non -ssunt. Sen. benef. 6, 21, 2 qui non -est nolle. 6, 23, 5 non -ssunt videri nescisse. *sim. al.*

b *in interrogationibus q. d. rhetoricis*: α *significantur neganda quaedam*: Plavt. Bacch. 191 istuc volebam ego ex te percontarier. :: qui scire -ssum? :: nullus plus (*cf.* Most. 641 [*637* aedis filius tuos emit] aedis inquam; sed scin quoiusmodi? :: qui scire -ssum? :: vah!). Cic. S. Rosc. 107 si eum, qui indicii (*? v. app. crit.*) partem acceperit, oculis cernetis, -eritisne dubitare ..., qui indicarit? (div. in Caec. 65 Verr. II 3, 143. *al.; cf.* Verr. II 2, 145 num cui dubium esse -erit, quin *eqs.*?). Tull. 25 -estis ... id factum a dolo malo seiungere? Verr. II 2, 155 dices tibi Siculos esse amicos? qui -eris? 2, 166 quem ordinem proferre -ssum, qui te non oderit *eqs.*? 2, 174 -ssumne magis rem iudicatam adferre *eqs.*? 3, 6 fidem sanctissimam in vita qui putat, -est

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ei non inimicus esse, qui *eqs.*? (Flacc. 22 Balb. 58. *al.*). 4, 67 quae vires huius unius criminis querimoniam -ssunt sustinere? 5, 104 -erone animum advertere *eqs.*? 5, 149 -ssemus hanc iniuriam ... inultam ... dimittere? 5, 179 -ero silere ..., -ero dissimulare *eqs.*? *et saepe.*
β significantur varia: PLAVT. Amph. 165 nonne idem hoc luci me mittere -uit? (*item cum colore desiderii*: PROP. 2, 16, 3 [*1* praetor ... venit modo] non -uit saxo vitam posuisse Ceraunio? *similiter respiciuntur praeterita, quae quis aliter evenire -isse affirmat*: CIC. leg. agr. 2, 36 ista omnia ... in lege perscribi nonne -uerunt? dom. 53 nonne fieri -erat, ut *eqs.*? Mil. 38 -uitne *eqs.*? div. 2, 51. *al.*). 346 -ssum scire, quo profectus ... sis *eqs.*? (*respicitur iussum, postulatio sim. ut*: Cas. 654 -ssum scire ego istuc ex te quid negoti est? Persa 414 -ssum te facere, ut argentum accipias *eqs.*? 423 -ssum a te exigere argentum? argentum, inquam, cedo. Stich. 324 TER. Eun. 712. CIC. Quinct. 79 -ssumus hoc quoque ex te audire? quid taces? *al.*). 539 pergin autem? nonne ego -ssum, furcifer, te perdere? (*similiter respiciuntur praesentia, quae pro certo affirmantur*: CIC. S. Rosc. 132 nonne quivis -est intellegere omnium ... machinatorem unum esse Chrysogonum? Verr. II 4, 14 si velim nominare homines, qui ... pluris emerint, nonne -ssum? har. resp. 20 nos nonne haruspices esse -ssumus? *al.*). ACC. trag. 285 quibus oculis quisquam nostrum -erit illorum optui vultus *eqs.*? (*cf.* CIC. Phil. 7, 21 quo ore vos ille *Antonius* -erit ... intueri? 12, 19 quo ... aspectu videre -ero *Antonium eqs.*? *sim. al.*). CIC. Manil. 33 tantamne unius hominis incredibilis ... virtus ... lucem adferre rei publicae -uit, ut *eqs.*? (*item in exclamatione mirantis, sc. quod evenit fere incredibile iudicantis*: har. resp. 50 etiamne ... in deliciis quidam optimi viri viperam illam ... habere -uerunt? Phil. 1, 31 hanc ... -isti aequo animo tantam dignitatem deponere? *al.*).

c *in enunt. relat.*: *α usu communi*: CIC. Quinct. 85 (Iul. Sev. rhet. 16 p. 363, 25) quid est possidere? nimirum in possessione esse earum rerum, quae -ssunt eo tempore possideri (Tusc. 5, 42 ea, quae homini accidere -ssunt, omnia parva ducens. *al.; cf. l. 38 et* Verr. II 2, 181 quae consilio aliquo aut ratione inveniri -uerunt, inventa sunt). 89 quod bonorum possessio spectetur ... in universis, quae teneri et possideri -ssint (-ssunt *var. l.*). Verr. II 2, 5 sic illa provincia semper usi sumus, ut, quicquid ex sese -sset efferre, id non apud eos nasci, sed domi nostrae conditum iam putaremus (SEN. benef. 3, 34 patris ... beneficium est, quidquid facis, q. praestare illi -es. epist. 71, 26. 117, 31. *al.*). Cluent. 13 animum adulescentis ... pellexit iis omnibus rebus, quibus illa aetas capi ... -est (Flacc. 66 omnia, quae dici -ssunt. Att. 1, 5, 1 Tusc. 5, 4. 17 omnia humana. *al.*). 149 omnibus hic labor meus propositus est, quicumque hac facultate defensionis contenti esse -ssunt (Cael. 3 de orat. 2, 5 CATVLL. 76, 7 OV. met. 13, 236 trist. 3, 6, 31. *al.*). Manil. 27 quae res est, quae cuiusquam animum ... dubium facere -ssit? (*item praepositum est enunt. interrog.*: Sull. 72 verbum ecquod umquam ex ore huius excidit, in quo quisquam -sset offendi? dom. 125 Phil. 2, 9. *al.*). 28 nullam rem esse ... in usu positam militari, quae huius viri scientiam fugere -ssit (*cf.* Tusc. 4, 57 nihil, quod homini evenire -ssit. *sim. al.*). de orat. 2, 113 tria sunt omnino genera, quae in disceptationem ... cadere -ssint (-ssunt *recc.*). Phil. 3, 4 *Caesari gratia* habenda ... est tanta, quantam maximam animi nostri capere -ssunt. *sim. al.* *β amplificatur textus graecus*: HEGES. 1, 16, 6 quicquid ad cultus sacri observantiam spectare -erat, impletum est (*Ios. bell. Iud. 1, 148 οἱ ἐναγισμοὶ καὶ πᾶσα θεραπεία*). RVFIN. hist. 4, 15, 15 omnium, quoscumque nosse -uit (*gr. ἁπάντων καὶ τῶν πώποτε συμβεβληκότων αὐτῷ*). CASSIOD. hist. 4, 28, 4 quaecumque ... vobis a me -uerint dici, haec iam fides vestra praecepit (*Socrat. 2, 23 p. 252*[B] *ὅσα ... ὑμῖν λέλεκται παρ' ἐμοῦ*). Ios. antiq. 1, 122 homines, qui quamcumque terram adprehendere -uerunt (*gr. οἱ γῆν τινα καταλαβόντες*). 5, 67 quidquid -isset sumere, devastabat (*gr. πᾶν ὅ τι λάβοι*). ORIBAS. syn. 2, 43 La p. 113, 18 Mø. quaecumque infrigdare -ssunt (*gr. ὅσα ψύχει*, *Aa* quecumque infrigdant).

2 *inf. praes.* -sse *obtinet locum substantivi* (*neglexinus exempla hunc usum praeparantia velut* OV. met. 14, 100 abstulit usum verborum ...; -sse queri tantum rauco stridore reliquit. Pont. 1, 7, 47 nec vitam nec opes nec ademit -sse reverti *Augustus*. SEN. epist. 116, 8 nolle in causa est, non -sse praetenditur [*an ad c?*]. *sim. al.*): a *accedunt attributa*: *α gen. pron. vel subst.* (*forsitan suppleri possit* VAL. MAX. 6, 9 ext. 5 omnes ... conatus eius *Polycratis* placido excipiebantur itinere ..., velle ac -sse in aequo positum erat): TERT. adv. Prax. 10 p. 242, 11 dei ... -sse velle est et non -sse nolle. MAX. TAVR. (?) hom. 83 p. 433[B] esse ... illius *dei* et -sse non discutiendo assequimur. IOH. MED. (?) Ps. Chrysost. hom. V 718[D] (*eadem* 721[A]) -sse ipsius *dei* non -est invenire non -sse (721[B]). *β pron.* (*v. etiam p. 154, 14*): PELAG. epist. ad Demetr. 16 nec quisquam melius quantum -ssimus intellegit, quam qui ipsam virtutem nobis nostri (*deest in var. l.*) -sse donavit. FVLG. RVSP. epist. 17, 43 ipsum -sse (ad Monim. 3, 6, 9 quid ... -sse apud se deus habet, si i. -sse in se non habet?). CASSIOD. anim. 16 H. (*antea*: aeterna potentia) in gubernatione ipsius *dei* consistunt omnia, non in suo (sua *D*[1]*ME*) -sse (potestate *E*[2], potentia *M*[2]) derelicta (in psalm. 118, 168 ut non suis viribus, sed divinae potentiae s. -sse deputaret. *v. et p. 154, 9*). CORIPP. Iust. 2, 39 velle tuum fac -sse meum. FACVND. defens. 3, 4, 5 (*ad Matth. 8, 9*) nihil mirabile, si istud -sse habes, homo, cum sis accipiens a deo (*postea bis* potestatem, *sc. hominis a deo acceptam*).

b *pendet ex praepos.* (*lectione incerta* FRONTO p. 194, 7 v. d. H. extra -sse; *neglexinus talia qualia* VARRO ling. 5, 83 pontifices, ut Scaevola Quintus [frg. 7 F.] ... dicebat, a -sse et facere): MAR. VICTORIN. rhet. 2, 13 p. 267, 34 inter -sse et facultatem hoc interest: *eqs.* HIER. adv. Pelag. 1, 9 ut per esse et esse -sse stultorum illudas auribus. PELAG. Aug. nat. et grat. 7, 8 p. 237, 26 de -sse et non -sse, non de esse et non esse contendimus (IOH. MED. [?] Ps. Chrysost. hom. V 721[B] si dicimus de non -sse ipsius *dei*, nihil dicimus. CASSIOD. in psalm. 104, 3 de suo -sse laudatur). p. 238, 5 *scripturae quidam loci* ad non esse, non ad non -sse proficiunt (*an huc* FVLG. *sub c?*). PASS. Arcad. (BHL 658) 2 *propinquus eius* pro -sse defendit absentem *Arcadium* (PS. AVG. c. Felician. 6 quod ut sit intellectu facilius, id ipsum p. -sse explicabo). SCHOL. Ter. p. 160, 18 'pro re tollebas tua' (*Ad. 809*): nutriebas secundum tuum -sse (*Don.*: pro patrimonii tui qualitate). VEN. FORT. Mart. 2, 220 cui minus in -sse est, satis est ostendere velle.

c *varia exempla* (*hic illic intellegi posse vim verbalem vix negaverimus; cf. p. 153, 64. 69*): FVLG. Virg. cont. p. 88, 13 si ad subrogandum -sse virtus deficiat. AMBR. hex. 2, 3, 11 quid inpossibile ei, qui dedit -sse infirmis *eqs.*? VVLG. sap. 12, 18 subest ... tibi, cum voles, -sse (*gr. τὸ δύνασθαι*). PS. RVFIN. praef. in proph. p. 960[C] dispositionum eius *dei* gloriam sumus, in quantum -sse contulit, exsecuti. AVG. grat. Christ. 5, 6 p. 129, 21 non ait *apostolus* (*Phil. 2, 13*): 'deus est ..., qui operatur in vobis -sse' ..., sed ait 'deus est ..., qui operatur in vobis et velle et perficere'. BOETH. cons. 3, 9, 19 W. qui ... solum -sse desiderat (*syn.* potentia). VEN. FORT. carm. 1, 5, 24 quantum -sse valet, plus mihi velle placet. expos. orat. 38 *deus* et velle tribuit et -sse complevit. MAXIM. eleg. 5, 152 (*v. p. 140, 8*). *al.*

3 *structurae syntacticae peculiares*: a *de usu indicativi in sententiis q. d. potentialibus vel irrealibus* (*cf. p. 143, 27; de coni. v. p. 155, 73*): *α in apodosi periodi condicionalis*: (i) *potentiali* (*de coni.* -ssim *etc. non constat ante* TER. Haut. 557): PLAVT. Asin. 164 solus si ductem *puellam*, referre gratiam numquam -es. Aul. 558 quae mi interbibere sola, si vino scatat (*Gulielmius*, scatet *codd.*) ... fontem ... -est. Bacch. 479 nullon pacto res mandata -est agi, nis ... labra a labris numquam auferat? Cas. 316 si tu nolis ..., ... una libella liber -ssum fieri. Mil. 764 otium rei si sit, -ssum expromere. Most. 351 nec Salus nobis saluti iam esse, si cupiat, -est (*sim.* TER. Ad. 762. *cf. e. g.* CIC. Verr. II 4, 115 neglegentes ... si cupiamus esse, qui -ssumus?). Poen. 351. 864 illum ut perdant facere -ssum, si velim (TER. Hec. 473 CIC. Verr. II 4, 14). Rud. 566 vel ego amare utramvis *mulierem* -ssum ('*scil.* potis sum *cum lusu verborum*' *Leo*), si probe adpotus siem. Trin. 87 si ... id ... mihi lubeat suspicarier, qui tu id prohibere me -es ne suspicer? TER. Ad. 205 id ... -ssum ferre, si modo reddat *argentum*. CIC. S. Rosc. 135 meo iure -ssum, si quid ... mihi non placeat, vituperare. *al.* (ii) *irreali ad praeterita pertinenti* (*coni. plusquamperf. inde a* PLAVT. Persa 173): PLAVT. Curc. 451 si forent conclusi ..., ita non -uere ... circumirier (*item indic. perf. iuxta coni. imperf.*: Merc. 596 si podagrosis pedibus esset Eutychus, iam a portu rediisse -uit. Mil. 803 non -ui<t> reperire, si ipsi Soli quaerendas dares, lepidiores duas *eqs.* Most. 462 quo modo pultare -ui *fores*, si non tangerem? Pseud. 793 CIC. Planc. 60 SEN. benef. 6, 7, 1. *al.*). TER. Andr. 691 quam facile -uerat quiesci, si hic quiesset! (*indic. plusquamperf. ut*: VAL. MAX. 4, 3, 13 Numantiae spoliis conparare plures *triumphos* -uerat, nisi operum suorum ad se laudem ... redundare maluisset). CIC. dom. 53 quodsi ... populus Romanus de ista re consultus esset ..., nonne fieri -erat, ut *eqs.*? (*item indic. imperf.*: SEN. nat. 2, 2, 4 expedire me -eram, si philosophorum lingua uti voluissem. CVRT. 8, 13, 15 abire cum gloria -erant, si umquam temeritas felix inveniret modum. *al.*). VERG. Aen. 4, 19 si non pertaesum thalami ... fuisset, huic ... -ui succumbere culpae (*item indic. perf. iuxta coni. plusquamperf.*: SEN. contr. 2, 5, 4 plus tibi praestare non -uit, si de te liberos sustulisset. contr. exc. 4, 8, 2 si noluissem patronum habere, -ui. SEN. benef. 6, 3, 1. 7, 4, 4. *al.*). *al.* (iii) *irreali ad praesentia pertinenti* (*coni. imperf. inde a* TER. Eun. 177): CIC. Verr. II 4, 16 quid ... -erat Heius respondere, si esset improbus ...? (*vix ad l. 56*). Att. 12, 36, 1 quod -eram, si in ipsa villa facerem. fam. 1, 7, 7 -erat utrumque praeclare, si esset fides *eqs.* LVCR. 2, 1035 quae ... si primum mortalibus essent ... obiecta repente, quid magis his rebus -erat mirabile dici *eqs.*? SEN. Thy. 288 non -erat capi, nisi capere vellet. SCRIB. LARG. praef. p. 3, 20 -eram ..., si verum id esset, dicere: *eqs.* 102 -eram nominare honestas feminas, quas ... sanavimus, nisi crederem fidem te habere nobis. *al.*

β in quibuslibet enuntiatis: (i) *respiciuntur praeterita*: (A) *perf.* -ui: PLAVT. Asin. 402 non -uit pictor rectius describere eius formam. Men. 139 non -isti magis per tempus mi advenire quam advenis (Most. 573 numquam -isti mihi magis op<p>ortunus adven<ire quam> advenis. Pseud. 669 ipsa Opportunitas non -uit mihi opportunius a. quam haec allatast ... epistula. *cf.* Most. 442 credo, exspectatus veniam familiaribus. :: nimio ... ille -uit exspectatior venire, qui te nuntiaret mortuom. 1162 non -uit venire orator magis ad me impetrabilis quam tu). 252 non -uit paucis plura plane proloqui. Mil. 1075 contra auro alii *mulieri* hanc vendere -uit operam *Pyrgopolinices*. Poen. 986 ecquid commeministi Punice? :: nihil edepol; nam qui scire -ui, ... qui ... sexennis perierim Carthagine? (Stich. 301). Pseud. 440 quod fecisti flagiti, populo viritim -uit dispertirier. Rud. 166 ab saxo avortit fluc-

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tus ad litus scapham neque gubernator umquam -uit ⟨rectius⟩ (*item e contextu supplendus est inf.*: TER. Ad. 568 non -uit melius. SEN. benef. 3, 31, 4 bene vivo; sed -ui et male). Truc. 635 quo pacto excludi ... -ui planius quam exclusus nunc sum? LVCIL. 924 quem febris una ... -uit tollere. CIC. Q. Rosc. 49 non fuit causa, cur ... ad me venires; per nuntium hoc ... transigere -isti. Cluent. 60 quid ... illi iudices facere -uerunt? qui si ... condemnassent *eqs.* (orat. 32 fam. 14, 16 MART. 9, 28, 3. *al.*). p. red. in sen. 25 quid ... gloriosius meis posteris ... -ui relinquere quam hoc: *eqs.*? Phil. 11, 15 quid ... atrocius -uit ... decernere? Ov. am. 1, 7, 5 tunc ego vel caros -ui violare parentes. *al.*

Ⓑ *imperf.* -eram (*hic illic dubites, an praesentia respiciantur; coni. inde a* TER. Andr. 53): PLAVT. Aul. 294 hic non -erat de suo senex opsonari filiai nuptiis? Merc. 687. TER. Andr. 792 alio pacto haud -erat fieri, ut sciret haec quae volumus. CIC. Verr. II 1, 148 non necesse erat rem ad ipsum pervenire; -erat aliquis ad id negotium de populo accedere. *al.* Ⓒ *plusquamperf.* -ueram (*coni. inde a* CIC. Verr. II 3, 132): CIC. ac. 2, 54 quid tibi vis in geminis? conceditur enim similes esse, quo contentus esse -ueras. LIV. 5, 33, 1 expulso cive quo manente ... capi Roma non -uerat, *eqs.* VELL. 2, 3, 2 *Ti. Gracchus* vitam, quam gloriosissime degere -uerat, immatura morte finivit. SEN. epist. 99, 16 *lugentes, cum videntur,* capiti suo manus ingerunt, quod -uerant facere nullo prohibente liberius. *al.*

ⒾⒾ *respiciuntur praesentia*: Ⓐ *praes.* -ssum (*coni. inde a* PLAVT. Pseud. 236 non -ssum. :: fac -ssis. :: quonam ... pacto -ssim *eqs.*?): PLAVT. Men. 786 quotiens ... edixi tibi ut caveres *eqs.*? :: qui ego istuc ... cavere -ssum? Trin. 380 multa ego -ssum docta dicta ... loqui (*item de dicendo, scribendo*: CATVLL. 67, 17 non istuc satis est uno te dicere verbo, sed facere, ut quivis sentiat *eqs.* :: qui -ssum? *eqs.* CIC. Cato 55 -ssum persequi permulta oblectamenta ..., sed ea ipsa quae dixi sentio fuisse longiora. nat. deor. 1, 101 -ssum ... dicere, sed nolo esse longus. 2, 10 multa ... commemorare -ssum *eqs. sim. al.*). HOR. epist. 1, 6, 42 chlamydes Lucullus ..., si -sset centum scaenae praebere rogatus, 'qui -ssum tot?' ait. PROP. 2, 20, 28 -ssum ego naturae non meminisse tuae? PHAEDR. 1, 1, 7 qui -ssum, quaeso, facere quod que⟨re⟩ris *eqs.*? PETRON. 101, 11 quomodo -ssumus egredi nave, ut non conspiciamur a cunctis? MART. 1, 26, 2 aqua totiens ebrius esse -es. *al.* Ⓑ *imperf.* -eram (*coni. inde a* TER. Phorm. 208): PLAVT. Mil. 911 bonus vates -eras esse, nam quae sunt futura dicis. TER. Haut. 785 egon quoi daturus non sum, ut ei despondeam *filiam*? :: ... scite -erat fieri. CIC. fin. 2, 119 quamquam aliquid ipse -eram, tamen invenire malo paratiores. Att. 13, 26, 2 etsi -eram remanere, tamen ... proficiscar hinc. HOR. ars 328 si de quincunce remota est uncia, quid superat? -eras dixisse. 376 inter mensas symphonia *etc.* ... offendunt, -erat duci quia cena sine istis. Ov. met. 1, 679 quisquis es, hoc -eras mecum considere saxo. SEN. benef. 6, 13, 4 -eras ... et alterius redemptione idem assequi quod mea. nat. 4, 4, 1 -eram me peracta quaestione dimittere, sed ... dabo *eqs.* epist. 19, 10 -eram tecum hac ... sententia parem facere rationem; sed movebis mihi controversiam *eqs.* PETRON. 68, 2 -eram ... hoc fer[i]culo esse contentus; secundas enim mensas habetis. MART. 14, 66, 1 taurino -eras pectus constringere tergo; nam pellis mammas non capit ista tuas. *al.*

b *neglecta congruentia temporum*: α *accedit inf. perfecti* (*exclusimus exempla indicantia actionis absolutionem velut* PLAVT. Merc. 596 iam a portu rediisse -uit. VARRO ling. 9, 32 quis ... -est non ... animadvertisse *eqs.*? NEP. Eum. 9, 2 quod diebus quinque hostis transisse -sset. LIV. 37, 19, 5 *bellum* -ssumus ... ante hiemem ... perfecisse): Ⓘ *ad praes.* -ssum: PLAVT. Aul. 828 non -es probasse nugas. VERG. Aen. 6, 78 Phoebi nondum patiens ... bacchatur vates, magnum si pectore -ssit excussisse deum. Ov. ars 2, 583 non vultus texisse suos, non ... -ssunt partibus obscenis opposuisse manus. PLIN. nat. 17, 26 quae *arbor* vixisse -ssit alia in loco eodem? TERT. adv. Marc. 2, 29 p. 376, 4 compendio ... -ssum antithesīs retudisse. *al.* ⒾⒾ *ad perf.* -ui: CIC. Cluent. 113 -uit aliquis ab initio non sedisse et tamen Oppianicum gratiis condemnasse (*antea*: -uit esse innocens Falcula). PROP. 1, 1, 15 velocem -uit domuisse puellam. 1, 17, 1 -ui fugisse puellam. 2, 16, 3 *praetor* non -uit saxo vitam posuisse Cerauno? Ov. epist. 11, 111 si -uit meruisse necem, meruisse putetur. 12, 165 sq. serpentes ... -ui taurosque furentes, unum non -ui perdomuisse virum. rem. 763 carmina quis -uit tuto legisse Tibulli *eqs.*? met. 2, 608 -ui poenas tibi, Phoebe, dedisse, sed peperisse prius. SEN. dial. 5, 12, 2 nemo dicit sibi: 'hoc propter quod irascor aut feci aut fecisse -ui'; nemo animum facientis, sed ipsum aestumat factum. *al.*

β *ponitur coni. plusquamperf. pro coni. imperf.* (*usus in recentiore et vulgi sermone passim diffusus, v. Blase, Gesch. des Irrealis 36 sqq., Löfstedt, Peregr. Aeth. 153 sqq.; ceterum ponitur coni. imperf. pro coni. plusquamperf. e. g.* TERT. bapt. 10 p. 209, 20 OPTAT. 2, 19 p. 54, 8. 7, 1 p. 160, 14. MVTIAN. Chrysost. hom. 27, 2 p. 405/6 [*gr. p. 187* ἐξῆν], *coni. praes. pro coni. imperf. e. g.* CE 565, 4 [*saec. III?*]. OPTAT. 3, 11 p. 98, 7 AMM. 15, 5, 32. 17, 13, 23. 18, 2, 3): VITR. 7 praef. 2 si non ita fecissent, non -issemus scire *eqs.* (*item in apodosi periodi condicionalis* [*cf. p. 154, 30*]: 10, 1, 5 EXPOS. mundi 4 PANEG. 3, 28, 3 ARNOB. nat. 4, 13 OPTAT. 5, 9 p. 139, 5 *et saepius apud eundem.* LVCIF. Athan. 1, 34 p. 127, 4 PS. APVL. Ascl. 15. *al.; cf. in protasi*: TERT. ieiun. 1 p. 274, 6 ut, si disiungi ... -issent ..., non adhaererent. ARNOB. nat. 1, 33 [-ssent *Ursinus*, potis essent *Salmasius*]. PS. APVL. Ascl. 21 AVG. vera relig. 4, 7. *al.*). PS. CYPR. laud. mart. 8 morientibus cunctis ad hoc reservatus es, ut martyr esse -isses (OPTAT. 3, 3 p. 78, 20 ut redirent et tecum redire -issent. 3, 9 p. 94, 8 CLAVD. DON. Aen. 4, 245 p. 386, 16. 6, 815 p. 611, 12 AVG. nat. bon. 41 p. 875, 11. *al.*). TREB. trig. tyr. 9, 1 creatus est imperator, qui fessis rebus mederi ... -isset (*item in enunt. relat.*: OPTAT. 1, 27 p. 29, 15 nihil tale inventum est, quod vitam ... sordidare -isset. 2, 4 p. 39, 7 ubi. *al.* AMM. 19, 3, 2 quicquid. CLAVD. DON. Aen. 4, 50 p. 362, 24. 5, 110 p. 439, 25. 5, 205 p. 447, 18 PS. APVL. Ascl. 15. *al.*). OPTAT. 2, 5 p. 40, 9 ne regredi ad meliora -issent, ipsi sibi scismatis conpedes posuerunt, ut in errore ... starent, ne ad pacem ... reverti -issent (2, 24 p. 61, 17). AMM. 30, 1, 16 ut ... serpentes ora exacuere letalia, cum primum -issent, lapso ... nocituri. *sim. al.*

4 *usum plus minusve pleonasticum illustravimus p. 140, 10 sqq.; iuncturas cum vocibus eiusdem stirpis v. infra sub* potens, potentia, potestas, potis.

deriv.: possibilis. *Kuhlmann.*

*****post** (poste, postid, pos) *adv. et praepos.* (*coni. v. in parte tertia, praeverb. sub singulis verbis*). [e *posti *sicut umbr.* pus, puste, *osc.* púst; *in variis linguis cognatis vocibus fere eiusdem notionis certe syllaba* *pos- *subest; sed testimonia formae auctae* *post- *non nisi dubia exstant, quoniam origo vocis armen.* əst '*post*' *non constat et toch. B* ompostäm '*postea*' *parum dilucidum est. Sch.*] *abbreviatur*: p (*scribitur* q CIL XII 2061 b, 5 *a. 528*) *in his formulis*: p(ost) c(onsulatum) CIL XIII 912, 3 *a. 405. et saepe, v. vol. IV 573, 28 sqq.; perscribitur e. g.* CIL VI 1769, 19 (*a. 346. v. etiam p. 157, 19*). p(ost) r(eges) e(xactos) PROB. litt. sing. gramm. IV 271. p(ost) R(omam) c(onditam) FAST. sodal. Augustal. a. 230 (CIL VI 1984) *sexies decies.* FAST. sacerd. Iov. a. 238 (CIL VI 2009) 3. 10. 14. *al.; perscribitur praepos. e. g.* FAST. augur. a. p. Chr. 7 (CIL I^2 p. 60) -t R. c. *inter alia compendia in titulis Ravennatibus*: CIL XI 40, 7 p(ost) e(xcessum) (107, 8. 352, 8. *cf.* 119, 5 p(ost) exc(essum) [198, 6]). 43, 10 p(ost) obit(um). *aliter in formula* -t consulatum: INSCR. christ. Silvagni 4889 (*a. 429*) ps cons (CIL XII 933, 9 *a. 524?* ps [*si recte legitur*]. X 101, 8 *a. 551* psc). CIL XIII 2354, 6 (*a. 431*) pts consu. XII 5861, 10 (*a. 563*) pst conslto. NOT. Tir. 9, 14 -t. 44, 94 paucis -t diebus. 44, 96 -t paucos dies. *et sim. al.*

de formis: *forma sollemnis* **post** *legitur ubique in titulis liberae rei publicae praeter l. 79 et fere constanter scribitur in cod. A* PLAVTI (poste *semel*), *A* TER., *V* CIC. rep., *codd. vet.* VERG. (pos *bis var. l.*). pot CIL VIII 14081 pot tempora ('*vel potius* pos' Diehl 1601 adn.). INSCR. christ. Diehl 3866. posd INSCR. Année Epigr. 1937 n. 232, 15 (*Brigetione, a. 311*). **poste** (*non nisi adv., maxime in capite versus*): *servatur in codd.* PLAVT. Asin. 915. Bacch. 966 (*CD*, postea *B*). Men. 838 (-t te *trad.*). Merc. 370 (*B*, postea *CD*). Stich. 383 (*B*, postea *A*, -t haec *CD*). 623 (*A*, postea *BCD*). Truc. 910 (*loco nondum sanato*). ENN. ann. 230. *ex postea restituunt edd. metro consulentes*: PLAVT. Cist. 525 Men. 1090 Most. 290 Stich. 380 (postea *A*, -t *BCD*). 568. *ceterum a singulis conicitur e. g.* PLAVT. Men. 545 Rud. 755 Stich. 388. TER. Andr. 483 (*cf. vol. V 1, 406, 71 sqq.*). Eun. 493 (*Lindsay sec. glossam Terentianam* GLOSS. V 538, 62 -te: postea). *cf. Skutsch, Class. Rev. 57, 1943, 104 sqq.*

postid (*plerique pro adv. particula* d(e) *aucto, sc.* posti-d, *accipiunt coll.* postidea, antidea, antidhac; *sed sunt qui praepos., sc.* post id [*q. v. p. 174, 21 sqq.*], *intellegant; dubitaveris maxime de* SALL.; *occurrit in capite versus vel post caesuram*): PLAVT. Asin. 785 (*versu claudicante*; -tid *DEJ*, -t *B*). Aul. 749 Cas. 33. 120 -tid locorum (Poen. 144 Truc. 661. *inde ut videtur etiam* SALL. Iug. 72, 2 -t id l. [*nisi pro praepos. habendum, cf. 63, 6* ad id locorum]). 130 Cist. 293 Rud. 299 Stich. 86 Trin. 529 Truc. 421 (-t ida *B*). 762. *e coni. dub.*: PLAVT. Pseud. 587 (*Lindsay in app. metro consulens*). 1275 (*Goetz*). Rud. 1169 (*Schoell*). TER. Andr. 936 (*Dziatzko, Spengel*). **pos** (*pus v. p. 157, 16. 22*): *formam explicat Leumann, Gramm. 1977, 209; legitur* pos *inde ab inscr. sortis* CIL I^2 2189, 1 (= CE 331, 17) *et graphio scriptis Pompeianis* CIL IV 2058. 6820 (*an et* 6826?), *sed cf. etiam Cic. orat. 157* posmeridianas (*Vel. gramm. VII 79, 3,* pom- *codd. Cic.*) ... quam postmeridianas ... libentius dixerim. *ceterum testantur formam* GLOSS. V 234, 37 -s: postea *et fortasse etiam* GLOSS.^{L} IV dub. Plac. P 18 (*cf. etiam* Ps. Plac. P 23) pos: pes (post *coni. edd. coll.* ANTH. 19, 4; *sed* πός : pes *tuetur Bücheler apud Goetz in indice coll. Prisc. gramm. II 26, 18*). *attulimus fere exempla titulorum et codd. vetustiorum secundum litteras insequentes*: *1) ante* **t-**: -s te: CIL VIII 2005, 14 (= CE 1615, 13). XIV 1467, 10. NIPS. grom. p. 294, 6 L. (*A*, -t *E*). ITALA psalm. 62, 9 (cod. 333, *cf.* Hil. in psalm. 118 daleth 2: *ex* postea *R*, postea *V*, '*fort.* pos te' *ed.*). -s templum: *iunctura sollemnis in* CONST. veteran. *inde a saec. I ex.*; CIL XVI *et* Année Epigr. *scrutantes legimus scripturam plenam* -t templum (*saec. II etiam* -t templ) *fere sexagies* (*ultima exempla*: CIL XVI 128 *a. 178.* 152 *a. 247*); -s templ *quindecies invenimus inde a* CIL XVI 98 sq. (*a. 150*). 127 (*a. 173*), -s templum *sexies inde a* 137 (*a. 216*). 143 (*a. 226*). Année Epigr. 1939 n. 124 (*a. 226*). -s tempus: CIL I^2 2189, 1 (= CE 331, 17; *una voce scriptum*). VERG. ecl. 1, 29 -s tempore (P^1, post t- P^2). SCHOL. Cic. Gron. D p. 304, 21 (*C, ed.*). -s tergum, terga: CIL VIII 11824, 16 (= CE 1238, 12; *saec. fere III*) -s tergus. VVLG. gen. 19, 17 (*GO al.*). GREG. TVR. Franc. 2, 42 p. 92, 15. 3, 13 p. 109, 19 (*A2 al.*). *al. ibid.* GLOSS. II 385, 14. 16. *et saepe in codd. medii aevi, unde haud raro accipiunt edd., e. g. Kießling fere cum codd. AB*

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

SEN. contr. 2, 1, 7. 9, 2, 10. 10, 1, 4 suas. 1, 15, *Peiper-Richter cum E* SEN. Med. 303 Oed. 1055 Phoen. 577, *Klotz* STAT. Theb. 5, 507. 6, 276. 7, 623. *al.* (-t *ubique P*). -s **tertium**, tertiam: LIB. col. I p. 238, 15 L. (*A*, -t *ed.*). ITALA Matth. 16, 21 (cod. ff^2). -s **triduum**, triduo: ITALA Matth. 26, 61 (cod. ff^2). Marc. 10, 34 (cod. k). 14, 58 (cod. k, *scrib.* rostri-). Luc. 2, 46 (cod. ff^2). act. 25, 1 (cod. e). -s tua: CIL XII 5343 (posiva *lapis*). *2) ante* **m-**: -s me: CIL VI 17072, 6 X 761, 6. ITALA Matth. 16, 24 (cod. ff^2, -t me 16, 23 *et saepius in eodem cod.*). Luc. 24, 27 (Hil. in psalm. 118 samech 3 *V*, '*fort. recte*' *ed.*). -s meridiem: HYG. lim. grom. p. 153, 6 (*B*, -t *A edd.*). -s militiam: INSCR. Année Epigr. 1937 n. 232, 11 (*a. 311, Brigetione*). -s missione(m): CIL III 7500, 9. 14454, 5 VI 2907, 5. 3453, 6 (*saec. II ex.*). XII 682^a, 6 (*saec. III*). -s morte(m): TEST. Silvani (Pap. Corp. 221) 32 (*a. 142*). CE 2103, 3 (*saec. VI*). CIL VI 8987, 13. 9317, 5 X 649, 5 XI 3571, 5 GAIVS inst. 3, 100 *et* 158 (*V*). -s mult-: CIL VI 14672, 10 XIV 2080, 5. *3) ante variās consonantes*: pus calindas: INSCR. Année Epigr. 1967 n. 342 (*aetate Francorum*). -s casam: GROM. p. 329, 6 L. = p. 16 Josephson (*A*, -t *C*). -s cera: ORIBAS. syn. 3, 14, 2 (*Aa*, -t *ed.*). -s colu⟨mnam⟩: CIL VI 1585^a, 5 (*a. 193*). -s consulatum (*vario modo scriptum vel notatum*): CIL VI 32045a (*a. 375*; -t *ex* -s *correctum*). 37122 (*a. 346*). IX 6192 (*a. 393*). X 4712, 4 (*a. 346*). INSCR. christ. Diehl 1478 (*a. 370*). 2627 (*a. 346*). 4226 (*a. 375*). *et saepius; scribitur* pus CIL XI 1142, 8 *a. 488 vel 511*. XII 2179, 9 *a. 562* (*v. Prinz, de o et u vocalibus, 1932, 90*). -s depositione: INSCR. christ. Diehl 3859 (*saec. VI/VII*). -s dies: CIL VI 18937, 9 IX 1010, 7 ITALA Matth. 17, 1 (cod. ff^2). Hebr. 10, 16 (cod. d). -s ducto: CIL III 14184^9, 4. -s fata: CIL IV 6820 (*vers.*). VERG. Aen. 4, 20 (*M*, -t *cett.*). -s hobitum: CIL III 14190, 1 (= CE 2160, 1). -s hoc, haec: CIL III 12473^a, 8. ITALA gen. 30, 21 (Lugd.). Ioh. 2, 12. 3, 22. 11, 7 (cod. ff^2; -t haec *saepius in eodem cod.*). *cf.* Luc. 1, 24 (cod. ff^2) -s hos. ORIBAS. syn. 9, 45 add. Aa p. 361 -s hanc (-t *ed.*). -s laborem: INSCR. christ. Diehl 1593 (*saec. IV*). -s legem: HYG. grom. p. 81, 9 (*B*, -t *P*). -s nos: ITALA Matth. 15, 23 (cod. k). -s paucos: PAP. Corp. 254, 19 (*saec. II in.*). -s piscinam: CONST. veteran. ed. Roxan 2 ext. 24 (*a. 75*). -sque: CIL VIII 10945, 6 (= CE 574, 4). -s quod: ITALA Matth. 21, 32 (cod. ff^2). -s se: CIL IX 1681, 8 (*a. 257*). GROM. p. 327, 16 *et* p. 329, 12 L. = p. 4 *et* 10 Josephson (*A*, -t *cett.*). *et saepius* posse *var. l. in recc.* -s sunt: LVCR. 4, 1252 (possunt *codd.*, -t sunt *edd. praeter Diels*). *4) ante vocalem*: -s Aman(tium): INSCR. christ. Diehl 3831a (*a. 346*). -s annum: CIL III 8910, 4 INSCR. christ. Diehl 2441, 3. -s aquam: ENN. ann. 67 (Fronto p. 153, 18 v. d. H. *man. prima, postea varie emendatum, v. Hauler, Zeitschr. f. d. österr. Gymnasien 1910, 676 sqq.*). -s Idus: CIL IV 2058. -s istos: ITALA Luc. 1, 24 (cod. e *ante corr.*). -s obitu(m): CIL III 917, 7. 7053, 3 V 8748, 3. 8749, 5. 8754, 6. 8764, 3 VI 3501, 5. 29925, 4. *al.*, *v. etiam l. 27.*

doctrinae grammaticorum: *1) de praepos. et adv.* (*v. etiam sub 3, de praeverbio* PRISC. *sub 4*): CENS. Prisc. gramm. III 46, 8 '-t' praepositio (*affert* VERG. georg. 3, 213); idem ... adverbium (*affertur* Aen. 1, 136). PROB. inst. gramm. IV 149, 9 '-t' significat et adverbium (*affertur* VERG. Aen. 1, 136. *sim.* AVDAX gramm. VII 354, 3 *allato* VERG. ecl. 1, 29 *ut* GLOSS.^{L} I Ansil. PO 498). SERV. gramm. IV 420, 10 si ... casum mutent *praepositiones*, fiunt adverbia, ut 'tempore -t' *eqs.* (*sim.* 443, 6 POMP. gramm. V 279, 26). DOSITH. gramm. VII 414, 15 *inter praepositiones* quae accentu mutato in adverbia cadunt hae sunt: infra, ... ante, -t (*sim.* CHAR. gramm. p. 245, 16. 301, 5 B. [*ex Palaem.*]. DIOM. gramm. I 407, 23. *ad rem cf. e. g. Don. apud Prisc. gramm. III 27, 22* separatae praepositiones acuuntur, coniunctae casibus ... graves fiunt). PRISC. gramm. III 38, 21 loco etiam adverbii ponitur, ut Terentius (Ad. 110) ... '-t faciet tamen', pro 'postea'; Virgilius (Aen. 6, 409) ... 'longo -t tempore ...', nam quando praepositio est, ablativo iungi non potest. *al.* *2) de collocatione* (*v. etiam* ARVS. *sub 3*): CHAR. gramm. p. 302, 4 B. (*ex Palaem.*) 'ante' '-t' ... nunc praeponuntur casibus, nunc mutato accentu subiunguntur. p. 304, 22 (*ex Palaem.*) hae praepositiones ... et postponi solent et accentum utique mutant, aliquando et casum, quale est 'paucis ante diebus', item 'paucos -t annos' *eqs.* (paucis -t annis *Fabricius*). *3) de casibus* (*adv. per abl. mensurae determinatum fere pro praepos. habetur*): DON. Ter. Hec. 393, 3 ('-t duobus ... mensibus') '-t duobus' simpliciter accipiendum, non '-t duos': est enim ⟨ἀναστροφή, non⟩ ἀντίπτωσις. *ibid.* 6 an '-t duobus' pro '-t duos', ut Plautus '-t principio denique' (*v. p. 243, 18*) et '-t paulo'? SERV. ecl. 1, 29 'longo -t tempore': aut archaismos est; antiqui enim '-t' 'ante' ... etiam ablativo iungebant, quod hodie facere minime possumus; aut 'longopost' una pars est orationis *eqs.* Aen. 1, 295 *inter praepositiones*, quae ante communes fuerunt. ARVS. gramm. VII 497, 19 '-t' praepositionem accusativi casus asserunt quidam interpositam fieri casus alterius (*afferuntur* VERG. Aen. 6, 409 longo -t tempore. *mire etiam* SALL. Catil. 37, 11 multos -t annos) ...; Terentius nec interposuit praepositionem et casum illi ablativum dedit (*affertur* Hec. 393 -t duobus ... mensibus). POMP. gramm. V 278, 15 'ante' et '-t' ... apud maiores nostros inveniuntur etiam cum ablativis (*cf. excusationem huius usus 278, 26 sqq.; sed* 279, 26 *talia pro adv. accipienda putat, v. etiam l. 52. 60*). *al.* *4) de notione*: CAPER gramm. VII 99, 23 'pone' loci adverbium est, '-t' temporis (*sim. distinguit* ISID. diff. 1, 436). DON. Ter. Eun. 493 'postea (-t *vel* -te *edd. Terentii*) ... exeo' legitur et '-t', ut sit ἀποκοπή pro 'postea', quomodo '-t' pro 'postremo' (SYNON. Cic. p. 429, 3 deinde. protinus. -t. postea. postremo. GLOSS. postea). CHAR. gramm. p. 243, 21 B. *loci adverbia* sunt etiam quae et in locum et in loco et e loco significant ... velut ... extra intra ..., ante -t (*in serie simili* DOSITH. gramm. VII 410, 16 -t μετά). PRISC. gramm. III 38, 15 '-t' et componitur et separatur (*i. legitur tam in compositis quam per se*) et significat μετά Graecam praepositionem ..., quando ordinem ... significat sive loci sive temporis sive cuiuscumque alius rei (*affertur* VERG. georg. 3, 213 -t montem) ...; similiter dicimus '-t multum tempus' et '-t pietatem utilitas ponenda est'. SYNON. Cic. p. 437, 31 pone. retro. -t. a tergo. a dorso. GLOSS. -t: μετά. ὄπισω. μετὰ ταῦτα. posthaec. GLOSS. II 287, 45 εἰς τὸ ἐπιόν: in -t (in posterum *ed. Stephani fort. recte, cf. Gloss.^{L} II Philox. IN 393* in posterum: εἰς τὸ ἐπιόν).

legitur inde a LEGIBVS *antiquissimis* (XII tab., Bant., repetund., agr., Tarent.), PLAVTO, ENN., CATONE. *de usu adv. et praepos. haec monemus: temporibus antiquis adv. frequentant scaenici multo rarius adhibentes praepos., quae saepius invenitur apud* CATONEM *et in* LEGIBVS. *inde a* CIC. *praepos. crebrescit et deinceps fere per totam latinitatem longe praevalet (in versibus inde ab* HOR., PROP., OV., *cum* LVCR., VERG., TIB. *saepius adverbio utantur). ceterum adv. inde ab argentea latinitate omnino rarescere videtur praeter usum per abl. determinatum* (*aliter* TAC.); *omnino deest* LVCANO *nec ceteri epici saec. I multa praebent exempla* (OV. *et* STAT. *maxime iuncturam* VERG. *propriam* multo -t tempore, *liberius* VAL. FL. *et* SIL.); *ceterum cf. conspectum s. v.* postmodo.

[*ad* pos *referuntur: val.* poi; *it.* poi; *sard. vet.* pus; *raet. or.* po; *francog. vet. et prov. vet. rarae quaedam formae; hisp.* pues; *port.* pos. *cf. M.-L. 6684. Battisti-Alessio IV 2988. Wagner II 329. Wartburg IX 241. Corominas III 913 sq. Machado ^{2}III 1858. St.*] [*confunditur* -t *vel* -t quem (quando, eas, est *sim.*) *in codd. cum vocibus vario modo affinibus, imprimis cum* postquam *e. g.* PLAVT. Men. 1132 Mil. 524 (*restituendum est* -t cum BELL. Alex. 48, 2 SVET. Claud. 39, 1, -tque MANIL. 4, 159, *falsa var. l.* PLAVT. Cist. 176 Epid. 247 BELL. Afr. 38, 1 *al., falso trad.* LIV. 43, 16, 8), postea CIC. Att. 6, 1, 3 CAES. Gall. 7, 72, 4 LIV. 30, 32, 11 *et saepe* (*restituitur e. g.* CIC. Att. 5, 2, 2 BELL. Afr. 59, 2; *v. etiam p. 156, 46*), potest *sim.* CIC. Att. 16, 16a, 6 SEN. epist. 81, 26 COLVM. 4, 24, 16 *al.* (*restituitur* VARRO ling. 5, 160 CIC. Phil. 10, 8, *falso trad.* AETNA 516). *ceterum variat maxime cum* mox TIB. 1, 4, 55 (*variandi gratia*). IVVENC. 3, 114, per OV. met. 14, 158 SEN. nat. 7, 17, 3 STAT. Theb. 1, 474 VVLG. cant. 1, 6. *al.* (*falso trad.* VAL. FL. 4, 252 GAIVS inst. 3, 79), prae MANIL. 5, 325 SEN. nat. 7, 17, 3, plus CVRT. 10, 5, 22 (*restituitur* PLIN. nat. 17, 148) *et traditur falso pro praepos.* pro PLIN. nat. 31, 24 (*restituitur e coni. dub.* COMM. instr. 2, 11, 10) *aliisque vocibus. loco nondum sanato*: SALL. (?) rep. 1, 2, 4 cetera multitudo volgi more magis quam iudicio -t alius alium quasi prudentiorem secuti (*adv. temporis contextui aegre convenit; qui praepos. intellegunt, haerent et in ordine verborum [pace Edmar, Stud. zu d. Epist., 1931, 50 sq.] et in usu iuncturae* sequi -t *translato latinitatis christianae proprio*; usast *coni. Vretska*, -t ⟨ruere⟩ *Wistrand*).]

exempla sic disponenda censuimus:

PARS PRIMA: *adverbium.*

CAPVT PRIMVM: *praevalente vi temporis*:

I *notione sollemni*: **A** *nude positum: p. 159, 29* (*significatur tempus quolibet intervallo sequens p. 159, 31, continuo sequens p. 159, 70, in posterum porrectum p. 160, 14*). **B** *respondent aliae determinationes temporales: p. 160, 32.*

II *notione deflexa*: **A** *in mera enumeratione, i. q. deinde, ceterum: p. 161, 74.* **B** *in argumentatione, i. q. praeterea, denique: p. 162, 10. de vi causali v. p. 159, 29.*

CAPVT SECVNDVM: *praevalente vi loci*: **I** *i. q. in (a) parte posteriore: p. 162, 27.* **II** *i. q. retro, retrorsum: p. 163, 14.*

CAPVT TERTIVM: *praevalente vi gradus, aestimationis: p. 163, 21.*

appendix *ad partem primam*: **I** *iuncturae quaedam: p. 163, 32* (-t deinde *sim. p. 163, 33*; -t futurus, -t factus *p. 163, 66. 76*; -t locorum *et* -t phasellus *sim. p. 164, 10 sqq.*). **II** *additamenta quibus tempus posterum accuratius describitur: p. 164, 18* (*inter cetera*: -t ubi *p. 164, 31*, -t ... quam *p. 164, 49. 166, 19*, -t quod *p. 164, 59; abl. mensurae vel temporis p. 165, 22; acc. temporis p. 166, 46*). **III** *usurpatur pro subst.: p. 166, 68.*

PARS SECVNDA: *praepositio.*

CAPVT PRIVS: *cum acc.*:

I *praevalente vi temporis*:

A *notione sollemni*: **1** *cum nominibus quibus respectus temporis inhaeret: p. 167, 13* ('-t diem, annum quam' *p. 168, 8 et 34*). **2** *cum quolibet nomine: p. 169, 16.* (*locutiones concisae p. 170, 73*). **3** *cum neutro pronom.: p. 172, 77* (-t haec *p. 173, 27*).

B *notione deflexa*: '-t *hunc statum*' *i. q.* '*inde ab initio huius status*': *p. 174, 61. i. q. per: p. 175, 16. i. q. praeter: p. 175, 28.* '-t *haec*' *i. q.* '*his rebus consideratis*': *p. 175, 61. de vi causali v. p. 167, 4.*

II *praevalente vi loci*: **A** *respicitur quid sit vel fiat a tergo: p. 176, 7* (-t tergum *p. 176, 71; de ordine sese moventium p. 177, 25*). **B** *respicitur quid moveatur in posteriora: p. 177, 56*

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(-t se, -t tergum *i. q. retro p. 177, 78*). **C** *respicitur quis (quid) sit expetendus, sectandus: p. 178, 40.* **D** *recentiora quaedam: i. q. secundum: p. 180, 46. i. q. penes, apud: p. 180, 61.*

III *praevalente vi gradus, aestimationis: p. 180, 66.*

CAPVT ALTERVM: **I** *cum abl.: p. 181, 77.* **II** *cum indeclinabilibus: p. 182, 72 (sc. cum formulis sollemnibus, adv., inf., gen. ad subst. supplendum pertinenti).*

appendix *ad partem secundam:* **I** *de collocatione: p. 183, 17 (inter subst. et attr. p. 183, 17; postponitur p. 183, 44; separatur per hyperbaton p. 183, 46; ἀπὸ κοινοῦ p. 183, 65).* **II** *additamenta quibus tempus (locus, gradus) accuratius illustratur: p. 183, 70 (inter cetera: abl. mensurae vel temporis p. 183, 74).* **III** *in locutionibus, quae ad nomina accedunt: p. 184, 56.* **IV** *locutio praepos. usurpatur pro subi. p. 185, 12.* **V** *iunctura* usque -t: *p. 185, 13.*

PARS TERTIA: *coniunctio: p. 185, 19.*

PARS PRIMA: *adverbium.*

CAPVT PRIMVM: *praevalente vi* ***temporis*** *et usu inde derivando* (-t *ita adhiberi solet, ut respondeat momento temporis prioris cuidam, quod paratactice antea memoratur vel est subaudiendum [audacius p. 164, 27* PLAVT. Aul. 286]; *contra non nisi ex enunt. secund. subordinato intellegitur* -t *in iuncturis* -t ... quam *p. 164, 49sqq. 166, 19sqq.* et -t quod *p. 164, 59sqq., ceterum p. 164, 35. 43sqq. [an etiam p. 164, 23. 25. 34?]; -t determinat ipsam actionem verbi p. 160, 30*).

I *notione sollemni (sc. mere temporali, sed sublucet hic illic vis causalis, e. g. infra l. 58. 75)*: **A** *nude positum (hic fere non iteravimus exempla quibusdam de causis ad appendicem releganda)*:

1 *in universum significatur potius tempus quolibet intervallo antea memorata sequens*: **a** *praesens vel futurum*: LEX XII tab. 10, 5 (Cic. leg. 2, 60) homini mortuo ne ossa legito, quo -s (-t *var. l.*) funus faciat. PLAVT. Asin. 324 fortiter malum qui patitur, idem -t potitur (*Itali*, pat- *cett.*) bonum. Cas. 545 nil moror, molesta ei esse nolo; -t convenero. Epid. 516 fides non reddis? ... -t reddes tamen. *al.* ENN. ann. 11 ova parire solet genus pennis condecoratum, non animam; et -t inde venit divinitus pullis ipsa anima. 372 *Fabius Maximus* non ... rumores ponebat ante salutem; ergo -tque magisque viri nunc gloria claret. TER. Hec. 700 puerum accipias; ... -t de matre videro (CIC. de orat. 3, 37 rep. 2, 16. *al.*). 730 ne quid faciam plus, quod -t me minus fecisse satius sit (*cf.* Phorm. 554 ne quid ... faxit, quod nos -t pigeat [TIB. 1, 6, 52 ne p. magno -t didicisse malo]. PVBLIL. G 3 quem -t facti paenitet). Haut. 934 Eun. 388 Ad. 982 TRAG. inc. 194. RHET. Her. 4, 8, 11 de quibus -t dicemus (CIC. inv. 2, 22. 61. 102. 142. *cf.* RHET. Her. 4, 11, 16 loquemur [CIC. inv. 2, 70]). CIC. Arat. 40 quod et aestatis primordia ‸clarat *Pleiadum sidus* et -t hiberni praepandens temporis ortus admonet, ut *eqs.* har. resp. 56 fin. 3, 21 VERG. Aen. 1, 136 MANIL. 4, 827 SIL. 15, 555 STAT. Theb. 4, 693. *al.* *per anaphoram (antecedit exemplum ablativo mensurae determinatum)*: VERG. ecl. 1, 69 en umquam patrios longo -t tempore fines pauperis et tuguri ... culmen, -t aliquot, mea regna, videns mirabor aristas? (*vix recte intellegitur praepos. vol. II 580, 41 sec.* SERV. *et* AVG. quaest. hept. 1, 95 p. 50, 6 *ad loc.*). **b** *praeteritum*: PLAVT. Capt. 984 Paegnium vocitatust; -t vos indidistis *nomen* Tyndaro (*sim.* Men. 1126 LIV. 25, 2, 6 PAVL. FEST. p. 260). Cas. 33 Deiphilus hanc *comoediam* graece scripsit, -tid rursum denuo latine Plautus. Trin. 792 (*corrupt.?*) *anulum* perdidit; alium -t fecit novom. VERS. Rhet. Her. 2, 24, 38 (*vix Ennii, cf. Jocelyn p. 274*) erravi, -t cognovi. CIC. inv. 2, 65 quaedam ... in consuetudinem venisse; -t autem adprobata quaedam ... legibus esse firmata. Verr. II 2, 8 tametsi et illum annum pertulerant ..., et -t (postea, postquam *var. ll.*) M. Antoni ... imperium senserant. orat. 169 -t inventa conclusio est (VARRO ling. 5, 119). *et saepius.* VARRO ling. 5, 131 multa *vestimenta* -t luxuria attulit. 5, 138 inde (*sc. e voce* pistrinum) -t ... pistrina et pistrix (*cf.* rust. 2, 1, 7 e quo [*sc. verbo* baelare] -t balare dicunt). VERG. Aen. 5, 523 *omen magnum fuisse* docuit -t exitus ingens. TIB. 1, 2, 92 qui iuvenum ... lusisset amores, -t Veneris vinclis subdere colla senem. OV. fast. 6, 611 LIV. 45, 13, 2 PAVL. FEST. p. 152 ASCON. Scaur. p. 22, 18 SIL. 3, 359 STAT. Theb. 5, 343. *al.*

2 *significatur potius tempus continuo sequens antea memorata*: **a** *praesens vel futurum*: LEX XII tab. 3, 2 (Gell. 20, 1, 45) aeris confessi ... iudicatis triginta dies iusti sunto; -t deinde manus iniectio esto *eqs.* PLAVT. Aul. 576 *cogitat*, ut me deponat vino ..., -t hoc quod habeo ut commutet coloniam. Men. 465 observabo ... hominem; -t adibo atque adloquar. Mil. 845 ut tu ipse me dixisse delices, -t ⟨e⟩ sagina ego eiciar cellaria. Poen. 144 sine, te verberem ...; -tid locorum tu mihi ... ignoscito. Rud. 858 abi ..., iube ...; -t huc redito *eqs.* (TER. Ad. 757). *al.* ENN. ann. 424 aestatem autumnus sequitur, -t acer hiemps it. TER. Eun. 922 ibo intro, ... ut certum sciam; -t exibo *eqs.* CIC. inv. 2, 149 *damnati* tabulae obsignantur; de illo -t supplicium sumitur. Verr. II 2, 79 qui cum reo transigat, -t cum accusatore decidat. Tusc. 4, 10. VARRO rust. 2, 4, 1 *de ovibus et capris actum est*; sed quis ... -t ... de suillo pecore expedit? VERG. Aen. 11, 593 HOR. epod. 5, 99 TIB. 1, 6, 2 SCRIB. LARG. 160. PLIN. nat. 2, 79 soli, cum oritur, ardens *color est*, -t radians. 23, 136. *al.* **b** *praeteritum*: PLAVT. Amph. 260 *Teloboi victi Thebanis se dederunt*; -t ... Amphitruoni patera donata aurea est. 797 pateram tute exemisti ..., -t hanc *cistulam* (posthac *codd. vix recte*) rursum obsignasti. Rud. 957 furtum ego vidi qui faciebat; ... -t ad furem egomet devenio. TER. Eun. 702 meam *vestem* ipse induit; -t una ambo abierunt foras. CIC. inv. 1, 52 hic Xenophon ... tacuit; -t Aspasia ... inquit. Cluent. 31 mulierem veneno interfecit ...; -t fratrem adgressus est. dom. 140 delatum est ad vos, pontifices, et -t omnium sermone celebratum, quemadmodum *eqs.* Phil. 5, 24 div. 2, 144. Att. 6, 1, 3 quoad mecum rex fuit, perbono loco res erat; -t a (postea *vel* postea a *var. ll.*) Pompei procuratoribus ... premi coeptus est. SALL. Iug. 50, 3. 55, 8 Iugurtha ... postremos in agmine temptare ac statim in colles regredi, rursus aliis, -t aliis minitari. VERG. Aen. 1, 612. *al.*

3 *significatur potius spatium temporis in posterum porrectum (cf. quae infra ad B monuimus)*: **a** *inde a praeterito*: PLAVT. Asin. 395 ad tonsorem ire dixit. :: ... sed -t non rediit? CIC. inv. 1, 16 non animadverterunt artis scriptores eam *constitutionem* superiores ...; -t autem ab hoc *Hermagora* inventam multi reprehenderunt. SALL. Iug. 72, 2 neque -tid locorum Iugurthae dies aut nox ulla quieta fuit. VERG. Aen. 2, 740 *Creusa amissa est*; nec -t oculis est reddita nostris. **b** *inde a praesenti (cf. p. 165, 7. 10. 166, 56sqq.; e coni. dub.* COMM. instr. 2, 11, 10): LVCIL. 818 deierat se non (enim *trad.*) scripsisse et -t non scribturum. CATVLL. 64, 322 carmine, perfidiae quod -t nulla arguet aetas. VERG. Aen. 12, 185 cesserit ... si fors victoria Turno, ... cedet Iulus agris nec -t arma ulla ... Aeneadae referent ferrove haec regna lacessent. LIV. 29, 27, 2 quae in meo imperio gesta sunt, geruntur ⌊-tque gerentur⌋ (*om. pars codd.*). STAT. Theb. 9, 138 hanc *manum* tibi Tydeus ... ipse rapit; -t et confecta virorum fata time *eqs.* *singulariter non respicitur quando quid fiat, sed quo pertineat ipsa actio verbi:* GREG. M. moral. 12, 1 vita nostra -t tenditur (*sc. ad vitam aeternam*).

B *respondent aliae determinationes temporales (fere adv.; praevalet notio sub A1 et 2 illustrata, sed non desunt exempla ad A3 referenda, e. g. l. 70, p. 161, 7)*: **1** *in duobus membris (exempla, quorum priora membra tali determinatione carent, sub A reliquimus)*: **a** primum *sim.*: **α** *adv.*: PLAVT. Amph. 51 nunc quam rem oratum huc veni, primum proloquar; -t argumentum huius eloquar tragoediae (TER. Andr. 483 nunc p. fac ista ut lavet, -t⟨e⟩ deinde ... bibere ... date. Haut. 274 CIC. Arat. 445 Cluent. 67 rep. 1, 16 fam. 1, 9, 19. *al.* CATVLL. 64, 274 VARRO ling. 5, 35 rust. 1, 45, 1 SALL. Iug. 14, 11 NEP. Alc. 5, 4 VERG. Aen. 2, 216. 8, 546. *et saepius*). Trin. 417 sero atque stulte, prius quod cautum oportuit, postquam comedit rem, -t rationem putat (TER. Eun. 493 [postea *var. l.; cf.* DON. *ad l. p. 157, 84*]. CIC. carm. frg. 29, 5 LVCR. 4, 854 HOR. ars 111. LIV. 37, 52, 4 p. Europa, -t et [postea *M*] Asia *expellere*. 42, 38, 6 GRATT. 5 CELS. 4, 5, 4 CALP. ecl. 4, 163 *al.*; *antecedit* -t: PLAVT. Trin. 975 postquam ego me aurum ferre dixi, -t [*D*, -s *BC*] tu factu's Charmides; p. tu non eras, quam auri feci mentionem). Truc. 661 eradicarest certum cumprimis patrem, -tid locorum matrem (*cf.* CIC. orat. 14 positum sit igitur imprimis, quod -t magis intellegetur). POMPON. Atell. 106 refragabunt primo (pro *vel* per *codd.*), subfragabunt -t (CIC. Verr. I 17. Cluent. 69 p. gravari coepit ...; -t exoratus initio ... poposcit, deinde ... pervenit. de orat. 1, 14 fin. 3, 23. *al.* CAES. Gall. 7, 15, 6. *al.* SALL. Catil. 10, 6 hist. frg. 2, 87. *al.* PROP. 2, 3, 48 LIV. 37, 13, 2. *et saepius*). LVCR. 5, 886 principio ...; -t, ubi *eqs.* **β** *adi. vel subst.*: PLAVT. Persa 216 prior rogavi.:: at -t scies, *sc. quam ego.* CIC. inv. 1, 19 illa, quae prima dicuntur, ... ex iis ducas oportet, quae -t dicenda sunt (Phil. 10, 21 veterani ... primi ...; -t ... Martia legio. fin. 3, 22. nat. deor. 2, 90 primo aspectu ... -t [*respondet ibid.* primus aspectus ..., postea]. Att. 13, 47, 1 VERG. Aen. 5, 507 QVINT. inst. 3, 1, 19. 12, 10, 4 TAC. ann. 12, 51, 2. *al.*). de orat. 2, 58 a philosophia profectus princeps Xenophon Socraticus ille, -t ab Aristotele Callisthenes ... scripsit historiam (ac. 2, 131 p. Aristippus ..., -t Epicurus).

b nunc (*sc.* -t *tempus futurum respicit; aliter p. 159, 39*): PLAVT. Amph. 876 (*loq. Iuppiter*) n. Amphitruonem memet ... esse adsimulabo ...; -t igitur demum faciam res fiat palam. Aul. 426 haud scio, quid -t fuat: tuom n. caput sentit (-t *antecedit ut*: TER. Hec. 609 quod sit faciundum fortasse -t, idem hoc n. si feceris. AFRAN. com. 72 RHET. Her. 4, 43, 55 CIC. inv. 2, 158. *al.*). TER. Haut. 606 Eun. 18 Ad. 110. INSCR. Plin. nat. 35, 115 n. et -t semper. CIC. inv. 2, 13 MANIL. 1, 386. *al.*

c ante *sim.* (*cf. p. 164, 16. 17. 166, 70. 71*): ENN. ann. 46 tibi sunt a. gerendae aerumnae, -t ... fortuna resistet (*i. restituetur*). CIC. inv. 1, 34 materiam universam a. permixtim ... exponere ..., -t autem tradere, quemadmodum *eqs.* Verr. II 1, 37 si tibi antea displicuisset, idem fecisses, quod anno -t M. Piso (nat. deor. 1, 22 Att. 1, 11, 1). Vatin. 36 a. te nemo, -t continuo fecit idem ... Clodius (*nisi intellegas praepos.*). de orat. 2, 280 a. factum, -t relatum. off. 2, 19 dicemus, neque ita multo -t; sed pauca a. dicenda sunt (*eodem ordine*: LVCR. 5, 168 quid ... potuit ... -t ante quietos inlicere? VITR. 9, 6, 3). ad Brut. 1, 1 W. *al.* LVCR. 4, 1252. 6, 582. CE 55, 17 (*saec. I a. Chr.*) antecessi, genita -t, leti diem *patris mei* (*cf.* VERG. georg. 3, 70 ne -t amissa requiras, anteveni). VARRO rust. 3, 9, 9 CELS. 6, 15, 2. 8, 10, 7[M] COLVM. 11, 1, 32. *al.*

d *varia*: PLAVT. Asin. 168 modo quom accepisti, haud multo -t

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aliquid quod poscas paras (Ter. Ad. 561 Manil. 1, 231). 915 interea ut decumbamus suadebo, hi dum litigant; -te demum huc cras adducam ad lenam. Bacch. 1195 neque si hoc hodie amiseris, -t in morte id eventurum esse umquam (Mil. 1367 Stich. 86 Cic. Phil. 6, 16). Ter. Hec. 573 neque detractum ei *raptori* tum quicquamst, qui posset -t nosci (Cic. dom. 137. har. resp. 5 tum vidi ac multo ante prospexi, quanta tempestas excitaretur . . .; non multum mihi sane -t ad odium accessit. Phil. 11, 5 nat. deor. 2, 11 Att. 4, 15, 1 Nep. Epam. 6, 4 Verg. Aen. 8, 331. *al.*). Fann. hist. 1 multa, quae inpraesentiarum bona videntur, -t ⟨mala⟩ inventa *eqs.* (*cf.* Rhet. Her. 3, 12, 22 in praesentia . . . paulo -t [Cic. inv. 1, 49 Verr. II 2, 69. 5, 105 Tusc. 1, 14]). Sveivs carm. frg. 1, 5 quondam . . . -t inde. Cic. Quinct. 40 si non statim, paulo quidem -t (Phil. 3, 34. fam. 16, 5, 2 paulo -t . . . s.). Verr. II 2, 74 eo tempore . . . -t (Brut. 315 eodem . . . t. . . .; -t. Bell. Afr. 18, 5 puncto temporis . . . -t). Mur. 29 initio . . . -t (Phil. 10, 8 fam. 7, 5, 2 Sall. epist. Mithr. 8). Cael. 19 cur tanto -t potius quam continuo queri maluerit. de orat. 1, 154 mihi adulescentulus proponere solebam . . .; sed -t animadverti *eqs.* (*cf.* fin. 2, 24 adolescens, -t). ac. 2, 16 proxime . . . -t. Verg. georg. 3, 300 incipiens . . . edico . . .; -t hinc digressus iubeo. Mela 1, 71 olim . . . . -t (1, 102). 2, 115 aliquando . . . -t. *sim. al.*

2 *in tribus membris* (*exempla sec. prima quaeque membra disposita*): Plavt. Bacch. 960 primo . . . signum . . . abstuli; . . . -t . . . occidi Troilum; . . . (987) nunc superum limen scinditur *eqs.* (Tib. 1, 4, 55sq. p., -t [mox *pars codd.*] . . . -t etiam. *cf.* Cic. orat. 26 a primo; deinde . . .; -t). 966 decepi senem; -te (*CD*, postea *B*) cum . . . milite . . . conflixi . . .; dein pugnam conserui seni (*primum membrum determinatione caret ut*: Cic. Verr. II 5, 27 paulo -t . . ., deinde). Cist. 525 nisi ego te . . . hodie obtruncavero, poste[a] autem . . . cras nisi ambo occidero, et . . . nisi pedatu tertio omnis efflixero *eqs.* Truc. 762. Rhet. Her. 4, 55, 68 quae ante et -t et in ipsa re facta erunt (Cic. inv. 1, 48 aut a. . . . aut in ipso negotio aut -t). Cic. Mur. 88 modo . . ., nunc . . ., paulo -t. har. resp. 18 ut . . . primum Italici belli . . . principia, -t Sullani . . . temporis . . . discrimen, tum hanc recentem . . . coniurationem praedixerint (off. 1, 10 p. . . . tum . . . -t. Lvcr. 1, 786 ex imbri . . . cuncta reverti, umorem p., -t aera, deinde calorem [*nisi ad l. 38*]. 3, 529 p. . . . inde . . . -t inde. Caes. Gall. 7, 87, 1 p. [primo *pars codd.*] . . . -t . . . postremo. *cf. l. 81 p. 162, 2*). Brut. 301 excellente tum Crasso et Antonio, dein Philippo, -t Iulio. nat. deor. 3, 63 primus Zeno, -t Cleanthes, deinde Chrysippus (Lvcr. 4, 277 p. . . . inde . . . -t. Varro frg. Gell. 3, 10, 7 primis septem diebus . . .; -t deinde quarta hebdomade . . .; septima autem fere hebdomade. Verg. Aen. 1, 740 prima . . . tum . . . -t. *al.*). Tim. 44 principio . . . sensum existere unum . . ., deinde . . . amorem, -t iram et metum *eqs.* (*gr.* 42^a *πρῶτον . . ., δεύτερον . . ., πρὸς δὲ τούτοις*). *al.*

3 *in pluribus membris* (*exempla sec. prima quaeque membra disposita*): Plavt. Cas. 120 primum omnium huic lucebis novae nuptae facem; postilla (*versu interpolato?*) . . .; -tid locorum . . .; (126) -t autem . . .; (130) -tid (Cic. de orat. 1, 142 ut deberet *orator* reperire p. quid diceret, deinde inventa . . . componere, tum . . ., -t . . .; ad extremum. orat. 174 p. . . . deinde . . . -t . . . tum ad extremum. fin. 5, 65 *caritas* serpit sensim foras, cognationibus p., tum affinitatibus, deinde amicitiis, -t . . ., tum . . ., deinde. Verg. georg. 3, 172 p. . . .; dehinc . . .; iam . . .; -t. *al.; cf. p. 162, 5*). Rud. 1276 etiamne eam . . . salutem? . . . etiam patrem? . . . -t eius matrem? . . . quid postea? etiamne . . . complectar eius patrem? (*primum membrum determinatione caret ut*: Enn. frg. var. 56 *v. p. 187, 20*. Rhet. Her. 4, 11, 16 [*exemplum stili aridi exilisque*] accessit . . .; postea . . .; postea . . .; -t. 4, 54, 68 Lemnum . . . cepit, inde . . ., -t . . ., inde. Cic. inv. 1, 89 infertur . . .; deinde . . .; -t . . .; deinde. dom. 132 princeps senatus, tum . . . ordines omnes, deinde Italia tota, -t cunctae gentes [*vix ad l. 69*]. rep. 6, 10 ac. 2, 1. *et saepius*). Rhet. Her. 4, 54, 68 modo consul quo⟨n⟩dam, is *Marius* deinde primus era⟨t⟩ civitatis; tum proficiscitur in Asiam; deinde hostis . . . est dictus; -t imperator, et postremo ⟨VII⟩ factus est consul (*emend. Marx; alii aliter*). Cic. inv. 2, 53 primus . . . accusatoris locus est . . .; hoc . . . pluribus verbis est . . . confirmandum . . .; postea . . . adiungere oportebit . . .; -t erit infirmanda adversariorum descriptio (nat. deor. 1, 26 Thales . . ., qui p. . . .; Anaximandri autem . . .; -t . . .; inde *eqs.* off. 1, 54 prima . . ., proxima . . .; deinde . . ., sequuntur . . ., -t. *al.*). leg. 3, 14 ab Academia . . . ista manarunt Platone principe; -t Aristoteles illustravit . . .; Theophrastus vero . . . habitavit . . .; -t . . . Demetrius . . . produxit (ac. 2, 118 p. Thales . . . dixit . . .; at hoc Anaximandro . . . non persuasit . . .; -t . . . Anaximenes *eqs.*). *al.*

II *notione deflexa (sc. vi temporali attenuata vel evanida) respicitur quod additur*: A *in mera enumeratione fere i. q. deinde, ceterum* (*exempla certiora, ceterum huc vergunt e. g. supra l. 43. 52*): Plavt. Asin. 785 (*in serie longa praeceptorum*) deam invocet . . ., deum nullum . . .; neque illa ulli homini nutet . . .; -tid, si lucerna exstincta sit, ne quid sui membri commoveat quicquam in tenebris; *eqs.* Cist. 293 qui equom me adferre iubes, loricam adducere, multos hastatos, -tid multos velites. Rud. 1158 (*describuntur crepundia*) ensiculust aureolus primum . . .; -t altrinsecust securicula ancipes, itidem aurea . . .; (1169) -t [in] sicilicula argenteola *eqs.* Stich. 380 argenti aurique advexit nimium . . ., tum Babylonica et peristroma . . .; -te . . . fidicinas, tibicinas, sambucas advexit secum . . . (383) -te unguenta . . . (388) -t autem advexit parasitos secum. Trin. 529 ei rei argumenta dicam: . . . primum omnium . . .; tum . . .; audi cetera: -tid, frumenti quom alibi messis maximast, tribus tantis illi minus redit quam obseveris; *eqs.* Cic. de orat. 1, 144 praecipitur primum, ut pure et Latine loquamur, deinde ut plane et dilucide, tum ut ornate, -t ad rerum dignitatem apte *eqs.* 1, 172 ceteros . . . non dubitabo primum inertiae condemnare . . ., -t etiam impudentiae (*agitur de impudentia continuo, de inertia 1, 185*). ac. 1, 32 definitiones rerum probabant et has . . . adhibebant; verborum etiam explicatio probabatur . . .; -t argumentis quibusdam et quasi rerum notis ducibus utebantur ad probandum *eqs.* B *in argumentatione sim. fere i. q. praeterea, insuper, denique* (*inducit novam, inexspectatam sententiam vel concludit seriem argumentorum*): Plavt. Men. 1090 illic homo . . . geminus est frater tuus; . . . neque aqua aquae . . . est . . . similius, quam hic tui est . . .; -t[ea] eandem patriam ac patrem memorat. Merc. 208 quid faciam? credo, non credet pater, si . . . dicam; -t autem mihi scelus videtur me parenti proloqui mendacium. 370 quid est tibi? . . .:: nescio quid meo animost aegre, pater; -te (*B*, postea *CD*) hac nocte non quievi satis. 451 non ego illam mancupio accepi; . . . non potes tu lege vendere illam; . . . -t autem communis est illa mihi cum alio; *eqs.* Mil. 648 (*concludit enumerationem variarum virtutum*) -t Ephesi sum natus, non . . . in Apulis *eqs.* Most. 290 (*loco fort. spurio*) pulchra mulier nuda erit quam purpurata pulchrior; -te[a] nequiquam exornata est bene, si morata est male. Iren. 2, 13, 5 (2, 16, 1 H.) si . . . dicant, . . . ostendant . . .; -t oportebit . . . dicere.

CAPVT SECVNDVM: *praevalente vi* ***loci*** (*quaedam a notione temporali aegre separari possunt, v. e. g. IB et l. 51. 59. 70sqq.*).

I *i. q. in vel a parte posteriore*: A *in univ.*: 1 *cum variis verbis* (*verbo subaudiendo* CIL): Plavt. Men. 838 illa me ab laeva rabiosa femina adservat canis, -te (-t te *codd.*) autem illinc hircus . . ., qui *eqs.* (*loco non sano, v. app. crit.*). Cic. Rab. perd. 20 *cum essent* in foro . . . C. Marius et L. Valerius Flaccus consules, -t cunctus senatus (Mil. 29 qui -t erant *servi*. ac. 2, 125 innumerabiles supra infra, dextra sinistra, ante -t . . . mundos esse. Varro ling. 5, 160 in aedibus sacris ante cellam . . . Graeci dicunt *πρόδομον*, quod po⟨s⟩t est, *ὀπισθόδομ⟨ον⟩* [*nisi intellegas praepos.*]. Ov. fast. 1, 114 [*loq. Ianus*] ante quod est in me -tque videtur idem. *al.*). Lvcr. 1, 373 quia -t loca pisces linquant, quo possint cedentes confluere undae (*cf.* Verg. Aen. 5, 321 primus abit . . . Nisus . . .; proximus huic . . . insequitur Salius; spatio -t deinde relicto tertius Euryalus. Liv. 8, 8, 13 *hastatis et principibus ab hoste pulsis triarii* nulla spe -t relicta in hostem incidebant). 6, 1033 qui -t est cumque locatus aer ([*opp.* a fronte]. Val. Fl. 2, 347 iam medium Aesonides, iam se regina locavit, -t alii proceres *convivantes*). Verg. Aen. 8, 639 (*in descriptione clipei*) nec procul hinc Romam et raptas . . . Sabinas . . . addiderat *Vulcanus* . . .; -t idem . . . reges . . . stabant. Liv. 10, 41, 6 arma signaque . . . in primo apparebant; -t altior . . . pulvis *eqs.* 22, 5, 8 animus suus cuique ante aut -t pugnandi ordinem dabat. 25, 11, 7 vallum . . . erigitur modicoque -t intervallo murum etiam . . . addere parat. Mart. 2, 74, 1 cinctum togatis -t et ante Saufeium. Ivv. 6, 504 Andromachen a fronte videbis, -t minor est *mulier, cui crinis in formam turris structus est*. Tac. ann. 4, 9, 2 cum *in pompa imaginum* . . . Aeneas omnesque Albanorum reges et . . . Romulus, -t Sabina nobilitas . . . spectarentur. Plin. epist. 5, 6, 29 *triclinium* -t latissimis fenestris vineas . . . quasi admittit. Ps. Cato dist. 2, 26 fronte capillata, -t est Occasio calva. CIL II 2129, 8 (*lapis periit*) tabernas et -t horreum *dono dedit* (*an vi temp.? subst.* posthorreum *vix recte intellegitur in indice ed. p. 1192*). *al.* 2 *cum verbis movendi* (*verbo subaudiendo* Tac.): Cic. Arat. 389 inde pedes Canis ostendit iam posteriores et -t ipse trahit . . . Puppim (*Arat. 604 ἕλκων ἐξόπιθεν*). nat. deor. 2, 114 *Orionem* subsequens . . . Canis . . . refulget; -t Lepus subsequitur *eqs.* (*cf.* Liv. 21, 22, 8 vidisse -t sese serpentem . . . ferri ac -t insequi . . . nimbum. 40, 48, 4 refugientium suorum agmen, -t effuse sequentes barbaros conspexit). Verg. Aen. 5, 339 Euryalus . . . prima tenet . . .; -t Helymus subit et nunc tertia palma Diores (*cf.* 5, 321 *sub 1 et* Stat. Theb. 6, 605 *Parthenopaeus* effugit . . ., quem deinde gradu premit . . . Idas . . .; -t ambiguo discrimine tendunt Phaedimus atque Dymas). 11, 89 *in pompa funebri Pallantis* ducunt et . . . currus; -t . . . equus . . . it lacrimans (Tib. 2, 1, 16). Tib. 1, 5, 56 *lena* currat . . . ululetque per urbes, -t agat . . . turba canum. 1, 10, 24 liba ipse ferebat -tque comes . . . favum (*cf.* Stat. Theb. 4, 659 portant). 2, 1, 89 iam Nox iungit equos currumque sequuntur . . . sidera . . .; -tque venit . . . Somnus *eqs.* Liv. 21, 34, 5 primum agmen elephanti et equites erant; ipse -t cum robore peditum . . . incedebat. *al.* *verbum movendi intellegitur e contextu*: Tac. ann. 1, 51, 2 pars equitum et auxiliariae cohortes ducebant, mox prima legio . . .; vicesima legio terga firmavit; -t cetera sociorum (*an ad l. 31sqq.?*).

B *in descriptione terrae vel caeli* (*quaedam vi temporali intellegi posse vix negaverimus*): Sall. Iug. 19, 3 ad Catabathmon . . . secundo mari prima Cyrene est . . ., ac deinceps duae Syrtes interque eas Leptis, deinde Philaenon arae . . ., -t aliae Punicae urbes. Mela 1, 23 tum primos ab oriente Garamantas, -t Augilas et Trogodytas, et ultimos ad occasum Atlantas audimus. 1, 98 trans amnem *Granicum* sedet . . . Cyzicum . . .; -t Placia et Scylace (*Plin. nat. 5, 141* mox oppida Placia *eqs.*) 2, 5 terra tum longe distenta . . . litori adnectitur; -t spatiosa . . . paulatim se ipsa fastigat *eqs.* 2, 24 tum . . . pars Thraciae . . .; -t locus

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quem Grai Macron tichos adpellant. 2, 59 ad dextram sunt sub Alpibus Ligures, sub Appennino Etruria; -t Latium, Volsci *eqs.* (*cf. Plin. nat. 3, 38* primi ... Ligures, mox Etruria ..., Volscum postea litus). 2, 66 -t Barium et Gnatia *eqs.* PLIN. nat. 3, 61 in ora Savo fluvius, Volturnum oppidum ...; dein Puteoli ... -tque Phlegraei campi. APVL. mund. 6 p. 300 his *maribus* iungitur Siculum et -t Creticum. AVIEN. Arat. 444 *Cepheus* tergo Cynosuridos ursae -t habitat (*gr. 182* κατόπισθεν ἐών, *Cic. frg. 31* ad tergum Cynosurae, *Germ. 187* stat post Cynosuran; *pro verbo composito accepit von Winterfeld in schedis* [*inde vol. VI 3, 2480, 21*]; tergo ... -t *abundantia quadam positum esse putaverim*). *al.* *describitur orbis duodecim sortium*: MANIL. 3, 102 fortunae sors prima data est ...; -t hinc militiae locus est ...; tertia ad urbanos statio est numeranda labores *eqs.*

II *i. q.* retro, retrorsum: ENN. ann. 230 -te recumbite vestraque pectora pellite tonsis (*cf. 231* pone petunt). VARRO Men. 260 neque -t respiciens neque ante prospiciens. VITR. 10, 14, 1 uti ante et -t et ad dextrum seu sinistrum latus ... progredi possint *testudines.* PLIN. nat. 11, 249 crocodilo, lacertis priora genua -t curvantur, posteriora in priorem partem. VICT. VIT. 1, 41 sagitta in gutture iaculatus ... mortuus -t cecidit.

CAPVT TERTIVM: *praevalente vi* gradus, *aestimationis* (*cf. verba composita* posthabeo, postpono *sim.*): TER. Ad. 262 quin omnia sibi -t putavit esse prae meo commodo (SALL. Catil. 23, 6 ubi periculum advenit, invidia atque superbia -t fuere). VOLCAC. carm. frg. 1, 9 (*5sqq.* Caecilio palmam ... do ...; Plautus secundus ...; dein Naevius ...; si erit, quod quarto detur, dabitur Licinio) -t insequi Licinium facio Atilium *eqs.* COLVM. 5, 6, 4 vitem maxime populus videtur alere, deinde ulmus, -t etiam fraxinus (*cf. Plin. nat. 17, 200* non spernunt plerique et fraxinum). 6, 3, 6 probatur ... maxime ulmea *frons*, -t fraxinea et ab hac populnea; ultimae sunt ilignea *eqs.*

appendix ad partem primam (*sc. syntactica et stilistica quaedam*).

I *iuncturae quaedam*: A *cum adv. temporis fere abundantes* (*aliter p. 165, 5. 15. 166, 56*): 1 -t deinde (*cf. p. 173, 35*): LEX XII tab. 3, 2 (Gell. 20, 1, 45; *nulla voce interposita ut*: TER. Andr. 483 VARRO frg. Gell. 3, 10, 7 COLVM. 5, 6, 12 GELL. 1, 3, 28. 6[7], 3, 34. 11, 7, 4. 12, 5, 3. *al.* IREN. 1, 2, 3 [*et saepe, cf. Lundström, Stud. zur lat. Irenäusübers. 108*]. *al.; non huc pertinet p. 162, 38*). PLAVT. Stich. 86 -tid ... igitur d. deinde -t: CIC. Cato 10 (*dub. trad.*) d. ... quadriennio -t (*cf.* BELL. Afr. 33, 5 d. paucis -t diebus. NEP. Hann. 7, 6 d. anno -t [GELL. 17, 21, 46 d. annis fere -t quindecim]. CELS. 5, 28, 19^D d. non ita multo -t. SEN. benef. 6, 18, 2 d. paulo -t [QVINT. inst. 2, 15, 32]). NEP. Eum. 5, 5 d. ⌞-t verberibus⌟ cogebat exultare *equos priore parte corporis in altum suspensos* (⌞ ⌟ posterioribus, *sc. pedibus, var. l.*; -t *vi locali cum* exultare *iungit Nipperdey; ceterum* d. -t *legitur nulla interposita voce*: VELL. 2, 23, 3 [d. *fortasse de loco*]. GELL. 3, 9, 5. *al.*). 2 -t inde (*vel* inde -t; *quaedam exempla paulo aliter explicantur vol. VII 1, 1121, 72sqq.*): a *exempla certiora*: ENN. ann. 11 -t i. (*nulla voce interposita ut*: IVVENC. 1, 177. 3, 396 SCHOL. Iuv. 4, 53). GELL. 17, 21, 29 paucis i. annis -t. AMM. 27, 10, 3 parvo i. -t intervallo. b *ancipitia* (*sc. ubi* inde *de loco intellegi possit*): CATO agr. 51 i. biennio -t effodito. SVEIVS carm. frg. 5 suo -t i. reventu. CIC. Pis. 89 Samothraciam te primum, -t i. Thasum ... contulisti. LVCR. 3, 529 -t i. per artus ire alios ... vestigia leti. LIV. 36, 43, 12 paucis -t i. diebus ... rediit. 3 -t hinc (*num voces prorsus coaluerint vix perspicias*): *v. vol. VI 3, 2807, 75sqq., ubi addas* PRVD. perist. 4, 161. 5, 113. 229 c. Symm. 1, 578; *sed apud* MANIL. 3, 102 *ibi allatum potius vim localem adv.* hinc *intellegas, ut certe* LVCR. 6, 763 *et locis Vergilianis ibidem laudatis.* 4 *cetera exempla*: PLAVT. Amph. 876 -t igitur demum (Stich. 86 *v. sub 1*). TAB. cens. Varro ling. 6, 87 -t tum (LVCR. 5, 886 -t, ubi ..., t. demum). PS. AVR. VICT. orig. 12, 1 -t subinde. RVFIN. Adamant. 1, 9 -t exinde (*gr.* μετέπειτα). postmodo (-modum) *v. suo loco.*

B *cum participiis sollemnes* (*saepe pro composito editae, sed voces prorsus coaluisse certis rationibus probari non potest* [*aliter* postgenitus]; *nihil ad rem adferunt codd. antiqui scriptura continua exarati ut F Dig.; ceterum de lectione codicum edd. plerique tacent*): 1 -t futurus: NIGID. Gell. 17, 7, 8 videbitur lex in -t futurum loqui (*postea*: non minus praeteritum tempus ostenditur quam futurum. *neutr. pro subst. ut*: PLIN. nat. 7, 190 credulitas superstitiosa duplicat obituri dolorem ... -t futuri aestimatione. TERT. adv. Marc. 4, 4 p. 429, 25 nemo -t futura reprehendit, quae ignorat futura). SALL. or. Lep. 6 *Sulla* supplicia in -t futuros conposuit (*masc. pro subst. de posteris ut*: ZENO 2, 59 [1, 18, 1 L.] *deus Iudaeos* -t suum dorsum cum -t futuris abiecerat). VITR. 9, 6, 3 tempestatium significatus -t futuros ante pronuntiare (*adi. ut*: PS. EVSEB. GALL. hom. 19, 10 G. praeteritis saeculis, praesentibus, -t futuris). 2 -t factus (delictus *p. 164, 7*): a *vario usu*: GELL. 17, 7, 3 Q. Scaevola (*frg. 3 H.*) *quosdam* ... ait dubitasse ..., utrumne in -t facta modo furta lex valeret an etiam in ante facta. PAVL. dig. 46, 3, 98, 3 *res* cuius fuerit, eventus declaret sitque et hoc ex his, quae -t factis, in praeteritum quid fuerit, declarent. b *formula* ex -t facto: POMPON. dig. 12, 1, 8 proinde mutui datio interdum pendet, ut ex -t f. confirmetur (PAVL. dig. 2, 14, 17, 4). GAIVS dig. 41, 1, 43, 2 proprietarii ex -t f. fuisse videtur *servus.* PAPIN. dig. 45, 1, 124 neque ... stipulationis status, cuius dies certus in exordio fuit, ex -t f. mutatur. VLP. dig. 15, 3, 10, 9 an renascatur ... actio, an vero ex -t f. non convalescat (LIC. RVF. dig. 50, 17, 210 quae ab initio inutilis fuit institutio, ex -t f. convalescere non potest. MOD. dig. 20, 1, 22). COD. Iust. 5, 6, 3 pr. (*imp. Gord.*) cum rite contractum matrimonium ex -t f. vitiari non potuerit. 8, 55, 2 (*a. 277*) ne id ... ex -t f. possit in dubium revocari. *al.* (*ex* DIG. *omisimus multa, quae collecta habes Voc. Iurispr. Rom. II 649, 4sqq.*). ex -t delicto: VLP. dig. 29, 2, 71, 9 qui semel se abstinuit *hereditate*, quemadmodum ex -t d. obligatur?

C *cum subst.*: 1 *accedit gen.* locorum, temporis (*cf. p. 190, 82*): PLAVT. Cas. 120 -tid locorum (*al. v. vol. VII 2, 1584, 58sq.*). *huc pertinet, nisi medio aevo tribuendum, additamentum codd. interpolatorum quorundam* Ov. met. 15, 716^a -t temporis. 2 -t *apponitur substantivo fere loco attributi* (*locutione quadam concisa, v. Hofmann-Szantyr 171; iuncturas cum part. pro subst. usurpatis v. sub B*): CATVLL. 4, 10 ubi iste -t phasellus antea fuit comata silva (*inde* VERG. catal. 10, 8 iste -t Sabinus, ante Quinctio).

II *additamenta, quibus tempus posterum accuratius describitur* (*saepius vix diiudices, utrum -t definiatur an plus minusve abundanter accedat ad alias determinationes temporales*): A *respicitur quando quid eveniat*: 1 *in univ.*: a *enuntiato secund.*: α *varia*: ① -t quando (quando ... -t): PLAVT. Aul. 249 pauper metuit congrediri *cum divite* ...; idem, q. occasio illaec periit, -t sero cupit. Cas. 120 -tid locorum, q. ad villam veneris. Mil. 524 transcurre ... ad nos ...; -t, q. (postquam *B*) exierit Sceledrus a nobis, cito transcurrito ad vos. ② -t si (*cf. p. 161, 77. 166, 40*): PLAVT. Aul. 286 pudicum ... prostibulum popli, *sc. nunc videris esse*; -t (pol *Brix*), si quis vellet, *ad omnia obscena paratus esses.* 749 -tid, si prehensi simus. CIC. inv. 2, 134 -t, si displiceat. S. Rosc. 84 -t ..., si ... testis prodierit. Verr. II 5, 43 -t, si videbitur. COLVM. 5, 6, 12 -t deinde, si ulmus exiguum incrementum ⟨ceperit⟩. ③ -t ubi (ubi ... -t): PLAVT. Bacch. 960 -t, u. tabellas ad senem detuli. Stich. 569 -t, u. lavero. TER. Andr. 631 -t, u. tempus promissa iam perfici. Ad. 110 potius quam, u. te ... eiecisset foras, alieniore aetate -t faceret tamen. TAB. cens. Varro ling. 6, 87 u. templum factum est, -t tum conventionem habet. CIC. Verr. II 4, 103 primo ...; -t, u. LVCR. 3, 451. 5, 886. 6, 128 SALL. Catil. 6, 5 hist. frg. 2, 87. *et saepe.* VERG. georg. 3, 235 (ast *M, quod tuetur Sabbadini coll. Aen. 3, 410*). 4, 189. 544. *al.* ④ -t cum: PLAVT. Cas. 130 -tid, quom lassus fueris. CIC. inv. 2, 14 -t ..., c. in alio maleficio deprehensus est. Verr. II 3, 125 -t ..., c. bis in ea provincia ... copiae versatae sunt. Mur. 29 -t, c. id adsequi non potuissent. Att. 5, 2, 2 LVCR. 3, 1083. 6, 582 VARRO ling. 6, 52 HOR. sat. 1, 4, 88. *al.* ⑤ postquam ... -t: PLAVT. Trin. 417 sero ..., p. comedit rem, -t rationem putat. 975 p. ego me aurum ferre dixi, -t tu factu's Charmides. 998 p. illic hinc abiit, -t loquendi libere videtur tempus venisse *eqs.* ⑥ -t ut: CIC. orat. 26 -t ..., ut vidit ardentes *iudices.* Ov. fast. 4, 255 -t, ut Roma potens opibus iam saecula quinque vidit.

β -t ... quam (*sc. intercedentibus aliis vocibus, cf. 2bβ; cetera v. sub* postquam; *fort. huc spectat etiam* ENN. ann. 141 *ubi trad.* isque dies -t aut marcus quam regna recepit [postquam Ancus Marcius *Ilberg*, -t Antioc(h)us quam *Mariotti, Lezioni su Ennio, 1951, 48; alii aliter*]; *perperam editum est vi locali p. 211, 36*): PLAVT. Truc. 647 -t illoc q. veni, advenit *debitor.* CIC. Att. 6, 3, 1 quod -t accidisset, q. dedissem ... litteras. LVCR. 6, 164 tonitrum fit uti -t auribus accipiamus, fulgere q. cernant oculi. PAVL. FEST. p. 164 nepos ..., quod natus -t sit patri q. filius. ANTH. 843, 3 effera -t Numidae q. fregimus arma Iugurthae, Cimbrica ... geminavit pompa triumphos.

γ -t quod *pro coniunctione i. q.* postquam (*adv. intellexit Norberg, Synt. Forsch. 239; cf.* postea quod *p. 189, 7 et infra p. 168, 63; ad praepos. trahunt Hofmann-Szantyr 580, Adams, Text and Lang. 1976, 73; in var. l. pro* postquam OPTAT. 7, 4 p. 174, 3 *et* LEX Sal. *infra*): OPTAT. 4, 3 p. 104, 21 si enim -t q. lectum est '...', verba huiusmodi sequerentur *eqs.* (p. 105, 9; *utrobique* postquam *ed. Balduina*). 6, 8 p. 155, 26 -t q. ad vos delapsi sunt ..., dolent. 7, 3 p. 171, 7 si, -t q. negavit, ... veniam consequeretur *Petrus.* VITA Anton. 16 non relaxare, -t q. coepimus (*Migne gr. 26, 868^A* ἀρξαμένους). DIOSC. 2, 57 p. 202, 1 -t q. (postquam *ed. rec. alphab.*) friguerit, ... aliquantum reponas (*gr. 2, 76, 13* ἐάσας ψυγῆναι). 5, 61 p. 191, 12 -t q. resederit, liquant (*gr. 5, 39, 1* καταστaθέντα ... διυλίσαντες). 5, 95 p. 201, 3. ANON. Vales. 9, 39 -t q. (*def. Löfstedt, Beitr. 19*; postquam *edd.*) factus est imperator Zeno ..., regnat *eqs.* EPIPHAN. in euang. 12 p. 9, 8 -t (per *var. l.*) q. baptizatus est *Iesus*, et spiritus in specie columbae advenit et *eqs.* LEX Sal. Merov. 24, 8 (cod. A4) si quis femina(m) ingenua(m), -t q. infantes c(o)eperit habere, [h]occiderit *eqs.* (*codd. A1 et 3* postquam; *cod. A2* -t). 24, 9 (codd. A1 et 4) -t q. infantes non potuerit (potuit *A1*) habere (*cod. A3* postquam i. deserit habere; *cod. A2* -t).

b *abl. absol.*: PORC. LIC. carm. frg. 3, 6 -t sublatis rebus (ipsus subl. *var. l.*, suis postlatis *Ritschl*). CIC. Verr. I 17 -t aperto suspicionis introitu. II 2, 74 har. resp. 42. *al.* (*v. e. g. p. 166, 12*). CATVLL. 64, 274 -t vento crescente. CAES. Gall. 3, 5, 3 -t dato signo. civ. 3, 66, 4. VARRO ling. 5, 89. 5, 165 -t Tito Manlio consule bello Carthaginiensi primo confecto (*cf. e. g. p. 165, 77*). 7, 1 NEP. Alc. 5, 4 PROP. 2, 3, 48. *al.*

c *part. coni.*: CIC. carm. frg. 29, 5 quin ... -t ... satiatus *cantu*

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Sirenum ... doctior ad patrias ... pervenerit oras (*sine adv. Hom. μ 188*). Cluent. 69 -t exoratus. rep. 6, 10 -t ... apparatu regio accepti. Tusc. 1, 113 VARRO ling. 5, 35 HOR. sat. 1, 4, 88 TIB. 1, 6, 77 GRATT. 5. *al.*

d *varia*: PLAVT. Amph. 876 -t ... demum ([*al. v. vol. V 1, 513, 41sqq. 515, 18*]. *sim. per adv.*: Asin. 915 -te demum ... cras [Cist. 525]. TER. Eun. 1064 -t umquam [LVCR. 3, 915]. SCHOL. Cic. Bob. p. 111, 30 -t denique [ARATOR act. 2, 950]). Bacch. 1195 -t in morte (RHET. Her. 4, 7, 10 -t in dicendo [*opp.* in praecipiendo]. CATVLL. 49, 3 quot sunt quotque fuere ... quotque -t aliis erunt in annis. LIV. 6, 24, 11 et in ipso certamine et -t in fuga. *cf. infra l. 82*). ENN. ann. 425 -t aetate (TER. Ad. 110 alieniore a. -t. *sim. cum abl. temporis*: SVEIVS carm. frg. 1, 5 suo -t inde reventu. CIC. Phil. 11, 17 -t Achaico bello. IVVENC. 4, 220 sero -t tempore).

2 *indicatur, quanto serius*: **a** *per adv.*: PLAVT. Merc. 664 -t ... ilico. Pseud. 587 -t ... continuo (Stich. 623 TER. Eun. 493 CIC. Vatin. 36). TVBERO hist. 9 diu -t (GELL. 17, 21, 11. 41. *al. v. vol. V 1, 1558, 42sqq.*; -t diu GREG. TVR. Franc. capp. 9, 13 *et* vit. patr. 19, 3 p. 739, 3 [*fort. uno verbo scribendum esse putat Bonnet, Lat. de Grég. 484, 6. an ad p. 182, 81?*]). GELL. 17, 21, 35 haut longe -t (*al. v. vol. VII 2, 1650, 48sqq.*).

b *per abl. mensurae vel temporis* (*v. doctrinas gramm. p. 157, 46; vi locali non nisi p. 162, 47*): *α in univ.*: (I) *cum attributo*: Ⓐ *adv. postponitur*: PLAVT. Aul. 798 decumo mense -t (*eadem* Truc. 497). Bacch. 928 decumo anno -t (*item cum num. ord.*: CIC. Cato 10 off. 2, 29. *plur.* annis: PLAVT. Men. 1132 multis a. -t [CIC. rep. 1, 22. *al.*]. CIC. Verr. II 5, 51 tot a. -t [Phil. 2, 22 VARRO rust. 1, 1, 3]. Lig. 12 aliquot a. -t [opt. gen. 22. *al.*]. VITR. 7 praef. 15 a. quadringentis -t [*item cum num. card.*: TERT. anim. 30, 5. *cf. p. 166, 24*]. GELL. 17, 21, 29 paucis ... inde a. -t. *al.*). Men. 36 paucis diebus -t (TER. Hec. 144 d. sane pauculis -t. CIC. Phil. 6, 16 viginti d. -t. *al.*; *sing.*: LIV. 43, 11, 13 tertio die -t. *cf. p. 166, 28*). CIC. Verr. II 4, 73 aliquot saeculis -t. Cluent. 177 satis longo intervallo -t. Att. 14, 14, 1 tribus fere horis -t.

Ⓑ *adv. inseritur*: ① *antecedente attributo*: PLAVT. Amph. 670 decumo -t mense (*item cum num. ord.*: Cist. 163 decumo -t m. exacto [*Ussing ad l.: aut* '-t' *aut* 'exacto' *abundat*]. HOR. sat. 1, 6, 61 FRONTO p. 113, 5 v. d. H. *al.*; *cf. p. 166, 21. plur.* mensibus: CIC. Verr. II 3, 177 paucis -t m. [div. 1, 105]. LIV. 36, 38, 5 duobus fere -t m. *al.*). CIC. Verr. II 1, 30 quadragesimo -t die (*item cum num. ord.*: fam. 12, 2, 1 LIV. 23, 46, 6. 26, 26, 3. *al.*; *plur.* diebus: CIC. Phil. 1, 5 paucis -t d. [div. 1, 36. *al.* CAES. Gall. 6, 8, 7. *al.* BELL. Afr. 33, 5. 95, 3 SALL. Iug. 11, 2 LIV. 2, 63, 7. *al.*]. BELL. Afr. 53 multis. Alex. 56, 1 aliquot). leg. agr. 2, 4 multis -t annis (Flacc. 56 rep. 2, 5. *al.*; *cf.* Pis. frg. 14 pauci<s -t a.> [Tusc. 1, 97 SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 5, 4. *al.*]. de orat. 2, 273 aliquot -t a. TERT. anim. 31, 2 mille -t a. *sing.*: CIC. Phil. 1, 36 sexagesimo -t anno [*item cum num. ord.*: LIV. 4, 20, 8. *cf. p. 166, 27*]). Marcell. 29 multis -t saeculis (Phil. 2, 87 phil. frg. VIII 9). VERG. ecl. 1, 29 longo -t tempore (1, 67 Aen. 6, 409 CIRIS 74 OV. met. 7, 494. 9, 570. 10, 180. 14, 218 STAT. Theb. 5, 193. *al.* FRONTO p. 112, 24. 174, 9 v. d. H. *al.*; *cf.* GELL. 17, 21, 27 brevi -t t.). *al.* ② *antecedente substantivo*: CIC. Brut. 73 annis -t XI (*item cum num. card.*: LIV. 30, 44, 2 GELL. 17, 21, 46. *cf. p. 166, 25*). CAES. civ. 2, 44, 3 diebus ... -t paucis (VARRO rust. 2, 2, 16 LIV. 37, 12, 9).

Ⓒ *adv. anteponitur* (*quae potius per praepos. cum abl. explicantur v. p. 182, 42sqq.*): TER. Hec. 393 -t duobus ... mensibus. PACVV. trag. 319 -t multis ... tempestatibus. VARRO frg. Gell. 3, 10, 7 -t deinde quarta hebdomade. LIV. 7, 2, 8 -t aliquot annis ([annos *var. l.*]. CIL VI 10243, 9 [*a. 110*] -t multis a. GELL. 17, 21, 12 -t deinde paucis a. [paucos annos *var. l.*]). LIV. 32, 5, 10 -t paucis diebus (40, 47, 4. 40, 57, 2). GELL. 17, 21, 21 -t non longo tempore (17, 21, 30 -t deinde aliquanto t.).

(II) *sine attributo*: Ⓐ *adv. postponitur*: ① multo -t: PLAVT. Amph. 685 (*loco fort. spurio*) quid tu ... me nunc proinde appellas, quasi m. -t videris? (*item sine negatione*: VAL. MAX. 1, 1, 13 SVET. Claud. 21, 2. *al.*). Asin. 168 haud m. -t (Bacch. 853 Curc. 182. *al.* TER. Phorm. 879 LIV. 8, 32, 1. *al.* haud ita m. -t: LIV. 1, 31, 5 *et* 16^{ies} *apud eundem*). Truc. 413 non m. -t (NOVIVS Atell. 34 CIC. Verr. II 1, 79 VARRO rust. 1, 69, 3 QVINT. inst. 11, 3, 60. *al.*; *cf. p. 166, 31.* non ita m. -t: LIV. 35, 11, 2 [multum *var. l.*]. VAL. MAX. 1, 5, 4. 3, 8 ext. 1 CELS. 5, 28, 19^D. *al.*). CIC. Quinct. 15 quo mortuo nec ita m. -t in Galliam proficiscitur (S. Rosc. 78 [postea *Clark*]. Caecin. 17 Phil. 1, 8 off. 2, 19 NEP. Pel. 2, 4 Phoc. 2, 5 reg. 3, 4 LIV. 2, 6, 10. *al.* neque m. -t: CAES. civ. 3, 65, 3. 3, 101, 7 VARRO rust. 1, 45, 1 NEP. Hann. 4, 3 Att. 8, 5. *al.*). ② *cetera exempla*: PLAVT. Asin. 439 anno -t (CATO agr. 52, 2. 133, 4 CIC. Verr. II 1, 37 Flacc. 6. *al.* CAES. Gall. 4, 1, 5. 6, 22, 2 NEP. Hann. 7, 6. LIV. 2, 16, 7 Agrippa Menenio P. Postumio consulibus. *al.*). Most. 440 triennio -t (CIC. Cluent. 182. 191 Pis. 55. *cf.* biennio -t: CATO agr. 32, 2. 33, 2. 51 CIC. Brut. 316. *al.* quadriennio -t: CIC. Verr. II 3, 47 fam. 9, 21, 2. *al.* VELL. 1, 11, 1 [quadriennium *ed. pr.*]. *al.* sexennio -t: CIC. Phil. 8, 32. quinquennio -t: CIC. div. 1, 53). Pseud. 380 paullo -t (Trin. 191. RHET. Her. 4, 41, 53 in ipso maleficio. *al.* CIC. inv. 2, 92 Quinct. 40 si non statim, p. quidem -t; si non p., at aliquanto. div. in Caec. 22. *et saepe. cf.* PRISC. gramm. III 330, 7 *dicimus* et '-t paulum' [*v. p. 167, 59*] et 'paulo -t'; ... similiter Attici 'ὀλίγῳ ὕστερον' καὶ 'ὀλίγον ὕ'.). CIC. Quinct. 79 biduo -t ([*iuxta* triduo *ut* Att. 13, 33^a, 1]. Att. 13, 43 CAES. Gall. 1, 47, 1 LIV. 31, 46, 16. *al.*; *cf.* CIC. Pis. 9 triduo -t [LIV. 28, 9, 5. *al.*; *v. etiam l. 2*]). Verr. II 4, 85 aliquanto -t (Caecin. 11 [aliquando *var. l.*]. rep. 6, 9 LIV. 21, 15, 4. 33, 18, 22. *al.*; *adde l. 32*). 5, 75 tanto -t (Flacc. 21 Cael. 19 LVCR. 5, 168 CVRT. 6, 7, 26. *cf.* CIC. fam. 7, 4 quanto -t). Att. 4, 18, 4 hora -t. LVCR. 6, 1196 nec nimio ... -t. LIV. 24, 3, 14 brevi -t (33, 24, 6. 33, 37, 9 FEST. p. 348). 44, 39, 4 momento -t. *al.*

Ⓑ *adv. anteponitur* (*praepos. cum abl. v. p. 182, 42sqq.*): PLAVT. Merc. 234 -t haud multo (NEP. Paus. 3, 1 -t non m. Cim. 3, 4 -t neque ita m.). CIC. Catil. 3, 11 -t ... aliquanto, toto iam indicio exposito ([aliquando *var. l.*]. dom. 102 orat. 107 rep. 2, 59 leg. 2, 64 NEP. Alc. 11, 1 LIV. 2, 31, 4. *al.*). CAES. Gall. 7, 60, 4 -t paulo ([paulo -t *var. l.*; *de* 7, 50, 6 *v. p. 167, 59*]. civ. 1, 20, 4 internuntiis ... missis. SALL. Catil. 18, 3 Iug. 56, 3. 74, 1. 106, 3 SALL. [?] rep. 2, 10, 3 HOR. sat. 1, 2, 120. *al.* LIV. 5, 55, 1. 22, 60, 16. *al.*). VERG. georg. 3, 476 -t tanto (OV. Pont. 3, 4, 47).

β sequitur quam (*sc. intercedentibus aliis vocibus, cf. 1aβ; cetera v. sub* postquam; *potius praepos. cum abl. intellegas* PEREGR. Aeth. 21, 1 *v. p. 182, 48*): PLAVT. Amph. 481 alter decumo -t mense nascetur puer, q. seminatust, alter mense septumo (LIV. 23, 30, 1 aliquot -t mensibus, q.). CIC. leg. agr. 2, 3 cum multis annis -t petissent *consulatum*, q. praetores fuissent (Att. 13, 30, 2 XIV a. -t ..., q. [*item cum num. card.*: LIV. 33, 44, 2 annis -t uno et viginti. 34, 8, 3]. *sing.*: CIC. Cato 10 anno ... -t ..., q. [*sine num. ut*: Att. 13, 4, 1]. LIV. 30, 35, 10 sexto ac tricensimo -t a., q. [*item cum num. ord.*: 33, 26, 5 TAC. ann. 12, 36, 1]). POLLIO Cic. fam. 10, 33, 5 ut die quadragensimo -t aut ultra etiam, q. facta sunt, omnia nuntientur (*item cum num. ord.*: LIV. 25, 19, 1. 44, 2, 4. 45, 1, 2. *plur.*: ASCON. Mil. p. 43, 13 paucis -t diebus, q.). VARRO ling. 6, 18 non multo ... -t hic dies *est*, q. decessus Gallorum ex urbe, et ... populi *quidam* ... contra nos coniurarunt. rust. 1, 63 aliquanto -t promere *frumentum*, q. aperueris *sirus*, oportet. -t *simul ponitur pro praepos.*: LIV. 28, 16, 14 quarto decimo anno -t bellum initum, quinto q. P. Scipio provinciam ... accepit. VELL. 1, 2, 1 fere anno octogesimo -t Troiam captam, centesimo et vicesimo, q. Hercules ad deos excesserat. TAC. ann. 11, 11, 1 octingentesimo (*sc. anno*) -t Romam conditam, quarto et sexagesimo, q. Augustus ediderat *ludos saeculares*.

γ respondent aliae coniunctiones (*cf. p. 164, 21sqq.*): PLAVT. Poen. 1360 haud multo -t, si in ius veneris. CIC. de orat. 2, 276 paucis -t diebus, cum ad Nasicam venisset Ennius (ac. 2, 61 multis annis -t. Cato 32 quadriennio -t. BELL. Alex. 48, 2 nec multo -t, cum ... imperator esset appellatus [postquam *codd., quod defendit Landgraf, Der Bericht des ... Pollio, 1890, 12*]. *al.*). STAT. Theb. 3, 501 postquam ..., tunc ... longo -t tempore.

? **c** *per acc. pro abl. mensurae* (*cf. etiam falsas var. l. p. 165, 70. 80*): CATO agr. 65, 2 si gelicidia erunt, cum oleam coges, triduum atque quatriduum -t oleum facito (*inde Plin. nat. 15, 21* quarto die premendam. *Keil coni.* triduo a. quatriduo -t, *quod probant Hofmann-Szantyr 137, vel* -t tr. a. q.). CIC. inv. 2, 15 non multum -t (*var. l.* multo *sprevit Stroebel coll. fam. 3, 11, 1, ubi* permultum ante *trad.*; *v. tamen p. 165, 68. 71sq.*). SVLP. SEV. chron. 1, 7, 2 nec multum -t (*trad. cod. unico P, qui* 1, 21, 2. 3. 2, 18, 5 *et cett. locis exhibet* multo. *in eadem formula* epist. 2, 5 *tradit acc. una cum ceteris cod. vetustissimus V, sed* Mart. 5, 3. 17, 4. 21, 4 *exhibet abl. contra recc. quosdam*).

B *respicitur, quam diu aliquid fiat*: **1** *per adv.*: PLAVT. Pseud. 591 *facta* quae -t mihi clara et diu clueant (*an intellegas* quae ... c. *sint* et d. c.?). Truc. 421 -tid ... usque ... adsiduo. INSCR. Plin. nat. 35, 115 nunc et -t semper. ? **2** *per acc. temporis* (*cf. usum praepositionis p. 175, 14sqq. illustratum, quem vix iam Tacito vindicaveris*): TAC. ann. 14, 12, 2 ut multos -t annos Nero imperium et scelera continuaverit (postea *Greef coll. 4, 57, 1. 15, 64, 2*). PALLAD. 1, 38, 2 si ... longius advehendae sunt *apes*, collo nocte portentur; speculemur deinde -t triduum, ne omne ... egrediatur examen (*respicitur Colum. 9, 8, 4* speculari ... debebimus fere triduo; *pleonasmum* deinde -t *defendit Svennung Unters. 376sq.* [*v. supra I A 1*], *var. l.* per *praetulit Rodgers post alios*).

III *usurpatur fere pro subst.*: **A** *vi temporali i. q. tempus posterum, posteritas* (*cf. p. 158, 12*): VARRO ling. 9, 73 in tempore ... magis et minus esse non potest, ante et -t potest. DRAC. laud. dei 3, 740 tu temporis expers; numquid habes, deus, 'ante' tuum vel '-t' cadit in te? **B** *vi locali fere i. q. pars posterior, posteriora*: Ps. AVG. categ. 10 (80 M.-P.) cum videmus cuiusque rei dexteram laevam, superiora inferiora, ante -t, longe iuxta. quaest. test. 1 122, 7 cum ... deus ... sit ... non membris compositus neque qui intus habeat et foris neque ante et -t aut summum et imum *eqs.* BOETH. arithm. 2, 25 p. 113, 19 secundum sex partes, id est sursum deorsum, dextra sinistra, ante -t, sibi aequalem esse *cybum*.

PARS SECVNDA: *praepositio.*

CAPVT PRIVS: ***cum accusativo.***

I *praevalente vi* ***temporis*** (*et usu inde derivato; cf. p. 176, 29*): **A** *notione sollemni significatur tempus, quod sequitur eventum tem-*

[v. Kumptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pusque antecedens. *haud raro comprehenditur spatium temporis in posterum porrectum, ut sit fere i. q. 'inde a', e. g. l. 26. p. 169, 21. 28. 29 et fere in formis* -t Romam conditam (*p. 169, 30*), -t homines natos (*p. 169, 43*). *saepius subaudiri potest notio quaedam causalis (e. g. p. 168, 72. 171, 10sqq. 172, 80. 173, 30. cf. p. 185, 31) vel concessiva (e. g. p. 168, 74. 172, 40. 63. 174, 50), sed nusquam ita, ut vis temporalis evanuisse videatur; non satis constat de loco dub. interpr.* STAT. silv. 2, 6, 39 quales *iuvenes* dubiae -t crimina (discrimina *Bentley et Markland*, per *Klotz in app. crit.*) formae de sexu transire iubent, *ubi Vollmer ad l. aliique vix recte explicant 'per crimen, quo dubia forma efficitur' i. 'per castrationem' (sic etiam supra vol. IV 1194, 13); distinguitur* propter SEN. benef. 3, 1, 1, per SEN. dial. 1, 3, 7.

1 *cum nominibus, quibus respectus temporis inhaeret, sc. quae significant:* **a** *ipsum tempus eiusve partes:* *α potius indicatur punctum temporis, quo transacto aliquid fit (hic illic accedit abl. mensurae):* Ⓘ *sine attributo:* LEX XII tab. 1, 8 (Gell. 17, 2, 10) -t meridiem (*opp.* ante m.; *al. v. vol. VIII 840, 62sqq. 70sqq.; cf.* PLIN. nat. 10, 158 -t meridiana [*v. ibid. p. 839, 14*]). PLAVT. Asin. 294 adproperabo, ne -t tempus ... praesidium parem (*i. -t iustum t., sero ut*: Capt. 870 sero, -t t. CIC. inv. 1, 90 quod ... -t t. dicitur [*Rhet. Her. 2, 25, 40* sero atque acto negotio]. Quinct. 54 *opp.* cum t. erat. PVBLIL. Q 6 VARRO rust. 2, 1, 19. 2, 7, 7. SORT. CIL I² 2189, 1 [= CE 331, 17]. *al.*). CATO agr. 104, 2 -t solstitium (CIC. div. 2, 93. *al.*). CIC. fam. 3, 7, 3 -t brumam (*al. v. vol. II 2207, 73sqq.*). POLLIO Cic. fam. 10, 33, 3 -t hiemem (COLVM. 2, 11, 2. 4, 29, 4). *al.* Ⓘ *cum variis attributis:* PLAVT. Amph. 672 numquam ... -t hunc diem (*octies apud eundem et al.; cf.* CIC. S. Rosc. 130 aliquanto -t eam d. [de orat. 3, 1 vix diebus decem -t eum d. SALL. Catil. 48, 3 LIV. 25, 22, 12. *al.*]). Aul. 162 -t mediam aetatem *vitae* (CIC. Brut. 28 -t hanc *Solonis* a. aliquot annis. LIV. 1, 53, 2. *al.*). LEX repetund. (CIL I² 583)7 -t k(alendas) ⟨Se⟩pt(embres) (CIC. Verr. II 1, 31. *al.*). CIC. Arat. 365 -t mediam ... noctem (CAES. Gall. 4, 36, 3. *al.*). Att. 6, 1, 18 -t id tempus (CAES. Gall. 5, 17, 5. *al.; cf.* LVCR. 2, 1105 -t mundi t. genitale *eqs.* SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 12, 2 -t cenae t. *al.*). *al.* Ⓘ *cum numero ordinali (certiora, cetera v. sub β):* CIC. S. Rosc. 19 -t horam primam noctis (*al. v. vol. VI 3, 2959, 30sqq.; per ellipsin e. g.*: HOR. sat. 1, 6, 122 ad quartam iaceo; -t hanc vagor *eqs.* epist. 1, 7, 71 -t nonam. *al.*). VARRO rust. 2, 1, 13 *bubulum pecus non* longius -t decimum annum procedit (*sc. vitae ut* ELOG. Inscr. Ital. XIII 3, 83 *Marius* -t LXX annum ... expulsus).

β potius indicatur spatium intercedens inter duas actiones, eventus sim. (cf. usum adv. p. 166, 46sqq. descriptum): Ⓘ *usu vario:* Ⓐ *sine attributo:* CATO agr. 113, 2 -t quadriennium (VELL. 1, 14, 6. 1, 15, 2. *al.; cf.* LEX repetund. [CIL I² 583] 66 quinquennium [CIC. Verr. II 2, 142. *al.*]. CIC. Quinct. 41 biennium [*al. v. vol. II 1977, 63sqq.*]. Cluent. 182 triennium [div. 1, 51 VELL. 1, 14, 4. 8. *al.*]). CIC. fam. 2, 15, 4 plane -t annum (VARRO rust. 2, 7, 13 SALL. hist. frg. 2, 70. Ov. Ib. 397 [longum *var. l. vix recta; v. La Penna, comm. 1957 ad l.*]. *al.; opp.* cottidie: AMBR. [?] sacr. 5, 4, 25. -t annos *i. q. -t aliquot a.*: QVINT. decl. 388 p. 439, 16 TERT. praescr. 30 l. 21 VIR. ill. 3, 2. *al.*). FEST. p. 339 -t lustrum. PHAEDR. 4, 20, 1 -t tempus (*i. -t aliquantum t. ut* TERT. adv. Prax. 2 p. 228, 26 FILASTR. 82, 8 AMM. 22, 14, 6. *al.*; -t tempora: HEGES. 5, 15 p. 321, 22 PRVD. apoth. 283 CORIPP. Ioh. 1, 108. 415. 7, 10). VLP. dig. 48, 5, 24, 4 (*opp.* hodie) -t dies (*plur. de aliquot diebus ut*: ITALA gen. 4, 3 [Lucif. Athan. 1, 2. *al.*, *gr.* μεθ' ἡμέρας, VVLG. -t multos d.]. Marc. 2, 1 [cod. d *al.* = VVLG., *gr.* δι' ἡμερῶν]. IVST. 44, 4, 3 AMM. 26, 10, 5. *al.*; *sing.* -t diem: HEGES. 4, 32. VVLG. num. 9, 21 -t d. et noctem. SIDON. epist. 1, 11, 7). *al.* *neutr. adi. pro subst.*: CAES. Gall. 7, 50, 6 -t paulum ([paululum *var. l.*, -t paulo *legunt multi fort. recte, sc. coll. p. 166, 14*]. MANIL. 4, 422 PLIN. nat. 29, 139. *al.*; *cf.* VEG. mil. 3, 14 p. 97, 3 -t paululum [HIER. epist. 39, 4, 4. *al.*]). ITALA Matth. 26, 73 (cod. b *al.* = VVLG.) -t pusillum (Marc. 14, 70 [cod. a *al.* = VVLG.]. Luc. 22, 58 [*ibid.*]. VITAE patr. 6, 3, 6. *al.*). act. 27, 14 (cod. g *al.* = VVLG.) non -t multum (*gr.* μετ' οὐ πολύ. *eadem forma*: CHIRON 414. CASSIOD. hist. 5, 50, 9 [*Sozom. 5, 1, 7* οὐκ εἰς μακράν]. *al.*). HIER. Victorin. Poetov. in apoc. 20, 2 -t modicum (*al. v. vol. VIII 1235, 8sqq.*). CASSIOD. hist. 1, 10, 5 -t aliquantum. *al.* Ⓑ *cum numero cardinali:* CATO agr. 105, 2 -t dies XXX (*sim. sexies apud eundem et saepe*). 161, 3 -t annos VIII aut IX (CIC. Tusc. 1, 90 VARRO ling. 7, 3. *et saepe*). VARRO rust. 2, 7, 13 -t ... sex menses. PROP. 2, 13, 46 -t tria saecla (MANIL. 1, 129 mille. *al.*). Ov. ars 2, 694 -t septem lustra. *al.* Ⓒ *cum numero ordinali (formam* -t tertium diem *idem significare quod* tertio die -t *testatur* PAVL. *p. 168, 25 et apparet l. 77. p. 168, 9. 11. 19. 29sqq.; sed sunt et contraria exempla, ubi idem valeat ac* -t tres dies, *e. g. l. 80. 81*): CATO agr. 120 -t diem XXX ([dies *ed. princ., Keil aliique*]. CIC. Phil. 2, 89 neque te illo die neque postero vidi ...; -t d. tertium veni in aedem Telluris *eqs.* VARRO ling. 6, 22. *al.*). CIC. Att. 7, 11, 3 annum fere -t quinquagesimum ([anno ... quinquagesimo *var. l.*]. VARRO rust. 2, 4, 18. *al.*). VARRO rust. 2, 3, 8 -t quartum mensem (*i. quinto mense postea, cf. Keil ad l.*). Ov. met. 14, 228 proxima -t nonam ... Aurora. *al.* Ⓓ *cum variis attributis:* CIC. S. Rosc. 128 aliquot -t menses (LIV. 36, 39, 10 paucos. *al.*). Mur. 27 -t (per *codd.*) tot annos (Sest. 48 aliquot [ac. 2, 4 LIV. 1, 14, 1. *al.*]. SALL. Catil. 37, 11 multos [Ov. rem. 113 LIV. 22, 14, 12. *al.*]. Iug. 9, 4 paucos [42, 1 LIV. 5, 21, 16. *al.*]). SALL. Catil. 30, 1 -t paucos dies (*al. v. vol. V 1, 1042, 62sqq.; sim.* -t aliquot, multos dies, -t longam diem *ibid. l. 62. 65sqq.*). Iug. 73, 7 -t multas tempestates. HOR. sat. 2, 2, 118 longum -t tempus (Ov. met. 5, 647 -t tempora longa. SEN. contr. 7, 2, 2. 9, 5, 12. *al.; cf.* Ov. met. 6, 49 breve. VITR. 7, 12, 1 certum. *al.*). *al.*

Ⓘ *indicatur, unde computetur:* Ⓐ *iuxta numeros ordinales (ad notionem v. quae p. 167, 72 monuimus); accedit:* ① quam (*cf. l. 34. p. 166, 19sqq.*): CATO agr. 65, 1 postridie aut -t diem tertium, q. lecta erit *olea* (*item* tertium: CIC. Mil. 44 audistis Clodium ... dixisse ... periturum Milonem triduo; -t d. t. gesta res est, q. dixerat [*nisi intellegas enunt. relat.*]. NEP. Dion 5, 3 CVRT. 3, 6, 16. *al.; cum aliis numeris*: CIC. Att. 9, 10, 4 CIC. fil. Cic. fam. 16, 21, 1 CAES. Gall. 4, 28, 1 BELL. Afr. 19, 4 SALL. Iug. 102, 2 COLVM. 7, 12, 14. *al.*). 161, 2 -t annum tertium, q. severis (NEP. Arist. 3, 3 Cim. 3, 3 Dion 10, 3 HYG. frg. Gell. 10, 16, 3 LIV. 1, 40, 3. *al.*). CATVLL. 95, 1 Zmyrna mei Cinnae nonam -t denique messem, q. coepta est, nonamque edita -t hiemem. SVET. Nero 6, 1 -t VIIII mensem, q. Tiberius excessit. ② *gen.*: CIC. Att. 3, 7, 1 -t diem tertium eius diei (*v. vol. V 1, 1042, 47–51*). LIV. 8, 11, 15 -t diem decimum Latinarum (FEST. p. 257 '*quinquatrus*', quod -t d. quintum iduum est is dies. PAVL. dig. 50, 16, 132 pr. consuetudo loquendi ...: 'ante d. decimum kalendarum', '-t d. decimum kalendarum'; neutro ... sermone undecim dies significantur. ARNOB. nat. 1, 46 p. 40, 18 M. funeris tertium. AVG. epist. 158, 10 p. 495, 19 tertium ... pueri defuncti). TAC. ann. 1, 62, 1 sextum -t cladis annum (PLIN. epist. 6, 10, 3 decimum mortis. GELL. 17, 21, 37 urbis conditae [TERT. monog. 9, 11]). ③ *acc.* (*sec. formam tritam* ante diem tertium kal. Maias): VARRO ling. 6, 14 ut ... -t diem sextum idus ... vocatur sexatrus et -t diem septimum septimatrus, sic hic, quod erat -t diem quintum idus, quinquatrus (*cf. l. 21*). INSCR. christ. Diehl 1539 (*a. 338*) -t tertiu(m) kal. Mai. 4397 (= CIL XI 7539) -s V. kalendas Iunias (*sim.* 4400 A *a. 397*). ④ ab: PAVL. dig. 31, 87 pr. -t diem trigesimum a morte ipsius.

Ⓑ *alia exempla; accedit:* ① quam: SALL. Iug. 76, 5 -t dies quadraginta, q. eo ventum erat (LIV. 45, 42, 6 paucos [COLVM. 7, 4, 3 paucissimos. ASCON. Corn. p. 52, 15 pauculos]. COLVM. 12, 21, 1 novem. PLIN. nat. 14, 36 XV). VELL. 1, 8, 4 -t duo et viginti annos, q. prima *Olympias* constituta fuerat (*item cum num. card.*: 1, 13, 1. 1, 14, 2. 2, 44, 4 ASCON. Pis. p. 15, 9 Corn. p. 60, 9 PLIN. nat. 7, 214. *al.*; -t annum q.: VELL. 2, 28, 2 ASCON. Corn. p. 47, 4 tog. cand. p. 64, 4). SEN. epist. 50, 1. ASCON. Mil. p. 38, 5 -t biduum medium, q. Clodius occisus erat (*cf. p. 182, 48*). PLIN. nat. 35, 54 MARCELL. med. 20, 145. *et al.* ② *gen.*: VELL. 1, 10, 5 alterum ex suis ... liberis ante paucos triumphi, alterum -t pauciores amisit dies (AMBROSIAST. in I Cor. 15, 7 octo resurrectionis suae [PS. AVG. quaest. test. I 93, 2 paucos]. VVLG. Ios. 9, 16 tres initi foederis. SORAN. p. 26, 16 aliquot ... partus. CIL IX 2229, 7 XV fati eius]. LVCAN. 10, 263 -t mundi sera peracti saecula. PLIN. nat. 2, 124 -t biduum ... exortus (*cf.* HEGES. 2, 12, 1 p. 163, 26 -t triduum mortis suae). VLP. dig. 38, 16, 3, 11 -t decem menses mortis (DON. Ter. Hec. 393, 4 -t duos m. nuptiarum). 40, 5, 26, 3 -t quinquennium mortis (MACER dig. 49, 16, 13, 6 desertionis). IVST. 38, 8, 1 -t annos tres et XX sumpti regni (HIER. in Is. 6, 4 quadraginta duos a. dominicae passionis [EVCHER. pass. Acaun. 7 p. 171, 13 multos]. *al.*). CHIRON 446 -t horas (*i. aliquot h.*) potionis digestae. SORAN. p. 37, 23 -t quantum lavacri. CASSIOD. hist. 10, 14, 12 -t paululum fugae Theophili (*Socrat. 6, 17 p. 716ᴮ* ὀλίγον ὕστερον μετὰ τὴν Θ. φυγήν). *al.* ③ ab: PLIN. nat. 18, 285 -t dies undeviginti ab aequinoctio verno (18, 288 -t d. a solstitio XXIII). PAPIN. dig. 40, 14, 4 -t quinquennium a die manumissionis (40, 15, 2 pr. a morte). FIRMIL. Cypr. epist. 75, 5 sero -t apostolos et -t longa ab eis tempora. ④ post(ea)quam: GELL. 3, 10, 8 -t ducentos septuaginta tres dies, postquam sunt concepti, ... nascuntur. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 145, 6 -t aliquantum temporis ..., posteaquam. ⑤ quod (*cf. Norberg, Synt. Forsch. 239*): GREG. TVR. Franc. 4, 21 -t unum decurrentes anni diem, q. (quo *var. l.*) Chramnus fuerat interfectus. glor. mart. 58 -t anni curriculum, q. hoc furtum fecerat. LEX Sal. Merov. 27, 26 -t annum, q. fuit signatus.

b *actiones, eventus, status sim. (per partic. determinata v. sub 2a):* PLAVT. Capt. 741 -t mortem in morte nihil est ... mali (TVRPIL. com. 193 RHET. Her. 1, 12, 20. *et saepe*). Rud. 30 -t factum (Truc. 343 -t f. flector, qui antepartum perdidi. NEP. Hann. 6, 3. *al.; accedente notione causali*: CAES. Gall. 5, 58, 7 habuit -t id f. ... Galliam quietiorem. NEP. Pel. 5, 2 Timol. 1, 5. HOR. epist. 2, 1, 6 -t ingentia f. *al.; notione concessiva*: Ov. met. 6, 563 sustinet ... -t talia f. reverti). 151 -t cenam (*al. v. vol. III 778, 55sqq.*). CATO agr. 5, 8 -t imbrem (LIV. 33, 7, 1 COLVM. 2, 9, 4 PLIN. nat. 11, 41. *al.; sim. de tempestatibus*: PAVL. FEST. p. 307 -t pluviam [COLVM. 11, 3, 63]. SEN. dial. 10, 2, 3 -t ventum [PLIN. nat. 2, 192]. nat. 2, 53, 2 -t fulmen [PETRON. 75, 1 *et* 101, 1 *in imagine*. IVV. 7, 163 -t nimbos et fulmina]. *al.*). RHET. Her. 4, 26, 36 -t ipsius oratoris correctionem. 4, 41, 53 -t occisionem. CIC. inv. 1, 48 -t censuram (*opp.* in censura. LIV. 38, 58, 8. 42, 28, 12. *cf.* CIC. Verr. II 1, 101 -t quaesturam [*opp.* ante q. Vatin. 12 SVET. Cal. 1, 1. *al.*]. har. resp. 50 -t tribunatum [Brut. 226 LIV. 6, 37, 8. *al.*]. Phil. 14, 17 -t meum consulatum [de orat. 1, 3 Brut. 320. *al.; in formula, qua anni*

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

computantur, vol. IV 574, 62sqq.]. *sim. al.*). 1, 104 quae in negotio gerundo acta sunt quaeque -t negotium consecuta sunt (2, 45 cur hoc ante factum sit, cur hoc in ipso n., cur hoc -t n. fam. 2, 13, 2. *al.*). Verr. II 2, 44 -t . . . fugam (Cluent. 25 Phil. 5, 30 Att. 9, 11, 4 CAES. Gall. 4, 16, 2. *al.*). 3, 215 -t messem (VARRO Men. 525. *al.*). 5, 5 -t illud bellum (Cluent. 162 rep. 3, 44. NEP. Pel. 1, 3 Peloponnesium. HOR. epist. 2, 1, 162 Punica. LIV. 1, 19, 3. *al.*). Sest. 44 -t interitum (Phil. 3, 30. *al.*). Pis. 34 -t obitum (*al. v. vol. IX 2, 69, 24sqq.*) occasumque (*al. v. vol. IX 2, 338, 59sqq. 340, 83sq.*). rep. 2, 23 -t Romuli excessum (*al. v. vol. V 2, 1228, 61. 1229, 34sqq.*). off. 1, 40 -t Cannensem pugnam (3, 113 Att. 5, 13, 1. 6, 1, 26. *al.; accedente notione causali*: SALL. Iug. 56, 3 -t malam p. ab rege defecerat). *et passim per totam latinitatem.*

c *aetatem animantium* (*cf. p. 174, 73*): SIL. 7, 596 qualis -t iuvenem nondum subeunte senecta rector erat Pylius *Nestor* bellis aetate secunda.

2 *cum quolibet nomine vel pronomine*: a *respectus temporis augetur vel intellegitur appositis*: α *partic.*: (I) *perf.* (*saepe accedunt determinationes per abl. mens. vel adv. sim.; quae ubi desunt, locutio praepos. saepe eodem modo ac abl. abs. poni videtur, e. g. l. 21. 46; adamant auctores aevi cadentis*): (A) *-t aliquid*: PLAVT. Cas. 84 -t transactam fabulam. LEX Bant. (CIL I^2 582) 23 -t hance legem rogatam (LEX repetund. [CIL I^2 583] 30. 59 LEX agr. [CIL I^2 585] 18. 19. *al.; cf.* datam: LEX Tarent. [CIL I^2 590] 8 LEX Vrson. [CIL I^2 594] 67, 11. 131, 14. *al.* latam: CIC. Font. 1 LIV. 9, 33, 9. *al.; sim. al.*). TER. Hec. 742 -t factam iniuriam (CIC. fam. 15, 4, 13 acceptam). CATO orig. 84 duovicesimo anno -t dimissum bellum (LIV. 1, 19, 3 -t Punicum primum perfectum b. 28, 16, 14 initum. 36, 5, 2 indictum. *al.*). CIC. Verr. I 49 -t haec constituta iudicia (II 3, 130. *cf.* Cluent. 102 -t iudicium factum). II 3, 74 numquam -t populi Romani nomen ab Siculis auditum et cognitum. 3, 81 unus adhuc fuit -t Romam conditam . . ., cui *eqs.* (*al. et sim. v. vol. IV 152, 80sqq.; cf.* CIC. har. resp. 16 -t hanc urbem constitutam). div. 1, 100 sexennio -t Veios captos (CIL I^2 1 p. 191 n. VII urbem. LIV. 2, 25, 6 Pometiam. 4, 23, 4 Fidenas. 5, 24, 7 Romam a Gallis. *al.*). 1, 101 -t acceptam illam maximam cladem (LIV. 2, 51, 4. 25, 39, 18 invicem acceptas inlatasque. *al.*). *al.* VATIN. Cic. fam. 5, 10^b -t supplicationes mihi decretas. LEX Iul. munic. (CIL I^2 593) 57 -t solem ortum (67). LEX Vrson. (CIL I^2 594) 63, 9 -t colon(iam) deductam (68, 26. 92, 19). NEP. Hann. 5, 3 hanc -t rem gestam (LIV. 9, 26, 21 -t tot r. domi belloque g. 27, 20, 3 -t male g. r. *al.*). VERG. Aen. 4, 20 miseri -t fata Sychaei coniugis et sparsos fraterna caede penates. 11, 279 -t eruta . . . Pergama (OV. met. 13, 520 diruta). HOR. carm. 1, 3, 29 -t ignem aetheria domo subductum. *et saepe.* (B) *-t aliquem* (canem *l. 56*): LVCIL. 152 optimus multo -t homines natos gladiator qui fuit unus (*cum superl. ut*: CIC. dom. 23 homini -t h. n. turpissimo *eqs.* 95 res -t n. h. pulcherrima. Mil. 69 Phil. 11, 1 Brut. 224. *al.; cf.* Balb. 26 -t genus hominum natum). CIC. Phil. 3, 9 -t reges exactos (*al. et sim. v. vol. V 2, 1449, 67sqq. 73. 76. 80*). Att. 10, 4, 6 -t Hirtium conventum. fam. 9, 13, 1 -t Afranium superatum. OV. met. 13, 514 -t . . . tot amissos (fast. 2, 621. *cf.* LIV. 28, 42, 4 -t a. imperatores). fast. 3, 439 -t ausos caelum adfectare Gigantes. LIV. 9, 33, 9 -t illos censores creatos (*cf.* 40, 37, 6 -t declaratos consules). 28, 19, 2 -t caesos cum exercitibus Scipiones (*cf.* FEST. p. 173 -t sex et trecentos . . . interfectos. SEN. benef. 2, 20, 2 -t tot reges . . . occisos). 32, 3, 3 -t devictum Hannibalem (34, 9, 3. 35, 10, 6. 45, 14, 8. *al.; cf.* VELL. 1, 11, 1 -t victum captumque Persen [CVRT. 7, 7, 8]). *al.* SEN. Herc. f. 985 -t raptum canem (Herc. O. 1919). Herc. O. 1328 -t me sepultum. Tro. 137 -t elatos Hecubae partus (dial. 11 [12], 16, 7 filium). *al.*
(II) *praes.*: MANIL. 4, 39 -t . . . Fabium . . . morantem. SIL. 12, 43 -t Dauni stagnantia regna sanguine. STAT. Theb. 4, 436 -t consanguineas acies sulcosque nocentes (*i. Spartos generantes*).

β *adi. vel subst.*: (I) *-t aliquem* (*fere de magistratibus; quaedam ad usum p. 172, 7sqq. descriptum vergere vix negaverimus*): CIC. div. in Caec. 4 qui . . . quaestor in eadem provincia -t ⌊me quaestorem⌋ fuisset (*om. pars codd.*). Verr. II 1, 107 -t eos censores (LIV. 23, 22, 3 -t L. Aemilium et C. Flaminium c. [*indicantur nomina ut* 23, 23, 5 SVET. Claud. 16, 1]. 39, 3, 5 C. Claudio M. Livio censoribus -tve eos c.). 1, 111 -t te praetorem. leg. agr. 1, 1 -t eosdem consules (1, 13 -t nos c. [2, 62]. 2, 39 -t L. Sullam Q. Pompeium c. [*indicantur nomina ut* 2, 90 LIV. 29, 28, 5. *al.*]. 3, 6 -t eos c. [prov. 39 qui nunc erunt designati. Att. 6, 1, 18 eum. LIV. 38, 11, 9 T. Quinctio Cn. Domitio consulibus -tve eos c. *eadem forma* 43, 14, 7]. *sim. al.*). Phil. 2, 97 -t M. Brutum pro consule. LVCAN. 2, 635 -t me . . . ducem. TERT. adv. Val. 11 p. 189, 14 -t Enthymesin extorrem et matrem eius Sophiam coniugi reducem. *al.* (II) *-t aliquid*: CIC. parad. 11 -t liberam civitatem. Sen. Oed. 442 -t laceros Pentheos artus. epist. 81, 26 -t tabulas novas (PLIN. nat. 10, 152 -t n. lunam. *al.*). PLIN. nat. 32, 134 -t plenam lunam. MART. 4, 82, 5 nec -t primum . . . summumve trientem (*cf.* 9, 87, 1 septem -t calices Opimiani). APVL. met. 11, 27, 6 -t tam manifestam deum voluntatem. *al.*

b *respectus temporis intellegitur ex repetitione actionum*: α *-t aliquem* (*exempla certiora; ancipitia v. sub cβ*): (I) *pertinet ad subi.*: (A) *exempla varia selecta*: CIC. p. red. ad Quir. 7 *Marius* -t illos veteres . . . consulares . . . tertius ante me consularis subiit *exilium.* rep. 2, 37 -t eum *L. Tarquinium* Servius Tullius . . . regnavisse traditur (div. 1, 31 LIV. 1, 3, 9 TERT. adv. Iud. 8, 10. *al.*). VERG. Aen. 7, 655 primus init bellum . . . Mezentius . . .; filius huic iuxta Lausus . . .; -t hos . . . currum . . . ostentat . . . Aventinus. HOR. sat. 1, 6, 55 optimus olim Vergilius, -t hunc Varius dixere, quid essem (SEN. contr. 1, 1, 22 QVINT. inst. 9, 4, 88 PLIN. epist. 9, 13, 13). PROP. 3, 15, 9 nec femina -t te ulla dedit collo dulcia vincla meo. OV. fast. 4, 77 serus ab Iliacis et -t Antenora flammis attulit Aeneas in loca nostra deos. *al.* (B) *venire, sequi sim.* (*cf. etiam infra l. 46; aliter sub IIC*): CATVLL. 64, 294 -t hunc *Penium* consequitur . . . Prometheus, *sc. in serie gratulantium* (*cf.* Ps. TERT. haer. 6 p. 223, 11 -t hos *haereticos* subsequitur Apelles). OV. met. 1, 125 tertia -t illam *argenteam* successit aenea proles. fast. 4, 51 venit Aventinus -t hos *reges* (PHAEDR. 4, 2, 16 [*e coni. dub.*]. TERT. adv. Marc. 3, 4 p. 380, 17. p. 381, 8. *al.; cf.* 3, 4 p. 381, 13 adveniet. 3, 20 p. 410, 12 evenire. *al.*). *al.*
(II) *pertinet ad alias partes enuntiati, quae indicantur*: (A) *dat.*: CIC. p. red. in sen. 33 multis bonis . . . -t me esse pereundum. Att. 1, 19, 3 hoc idem -t me Pompeio accidit. OV. met. 9, 402 dona tributuram -t hunc se talia nulli. LIV. 35, 32, 12 quibus primis -t regiam legationem dicendi . . . potestas facta est. VELL. 2, 118, 4 -t primum indicem secundo relictus locus (*cf.* LVCAN. 7, 376 si quis -t pignora tanta [*sc. matres, senatores sim.*] Pompeio locus est *supplicandi* [*aliter p. 171, 41*]). *al.* (B) *acc. obi.* (*nom. vel voc. in struct. pass.*): CIC. Catil. 3, 6 arcessitus est L. Statilius et -t eum Cethegus. Sest. 74 princeps rogatus sententiam L. Cotta dixit . . .; sed -t eum rogatus Cn. Pompeius . . . dixit (Phil. 5, 5. 11, 15 SEN. benef. 2, 4, 2. *cf.* dial. 7, 3, 2 -t omnes citatus. SVET. Claud. 9, 2 -t omnes interrogatus). nat. deor. 2, 165 *di diligebant* Maxumum Marcellum Africanum, -t hos Paulum Gracchum Catonem. HOR. carm. 1, 12, 33 Romulum -t hos *heroas* prius an . . . Pompili regnum memorem (OV. trist. 1, 5, 1 mihi -t nullos . . . memorande sodales [*vergit ad p. 180, 70 ut* MART. 1, 15, 1]. COLVM. 1, 1, 12). SEN. contr. 7, 5, 6 occidere . . . novercam . . . -t patrem. VELL. 2, 124, 4 ut neque -t nos quemquam divus Augustus neque ante nos Caesar commendaret Tiberius. *al.* (C) *locut. praepos.*: OV. met. 11, 163 *certamine inter Pana et Apollinem exorto prius cecinit Pan*; -t hunc sacer ora retorsit Tmolus *arbiter* ad os Phoebi. FRONTIN. aq. 102, 17 -t quem . . . ad nos cura translata est. TERT. coron. 11 l. 6 credimusne humanum sacramentum divino superduci licere et in alium dominum respondere -t Christum *eqs.*?

β *-t aliquid*: (I) *pertinet ad subi.*: (A) *exempla varia*: LVCR. 5, 1351 nexilis ante fuit vestis quam textile tegmen; textile -t ferrum est, quia ferro tela paratur (PROP. 4, 6, 56 proxima -t arcus *Phoebi* Caesaris hasta fuit. QVINT. decl. 308 p. 212, 5. *al.*). PLIN. nat. 19, 138 -t cymam ex eadem brassica contingunt . . . cauliculi *eqs.* IVV. 11, 42 -t cuncta novissimus exit anulus. FLOR. epit. 4, 2, 29 quid . . . una -t quinque legiones? (*i. quid valet una, postquam quinque non suffecerunt?*). *al.* (B) *venire, sequi sim.* (*cf. supra l. 8 et e. g. p. 169, 2; vi locali v. sub IIC*): SALL. Iug. 55, 3 meminisse -t gloriam invidiam sequi (VVLG. eccles. 10, 10 -t industriam sequitur sapientia). LIV. 37, 24, 2 in altum . . . evectae naves locum -t se quaeque venienti ad terram dedere (CELS. 1 prooem. 58 raro, nisi -t horum aliquid, morbus venit. CYPR. domin. orat. 27 -t ista omnia). TERT. praescr. 29 l. 12 veritas imaginem antecedit, -t rem (postremo *codd.*) similitudo succedit.
(II) *pertinet ad alias partes enuntiati*: (A) *acc. obi.* (*nom. in struct. pass.*): CIC. ad Q. fr. 2, 3, 7 -t illam Vlbiensem epistulam nullas litteras accepi (2, 6 [7], 1. TERT. coron. 12 l. 18 -t loca et verba). SALL. Iug. 63, 5 alium -t alium *magistratum* sibi peperit *Marius*. PROP. 1, 15, 19 nullos -t illos sensit amores. OV. met. 13, 405 *Hecuba* perdidit . . . hominis -t omnia formam (IVV. 8, 97 naulum). SEN. contr. 10, 3, 11 -t hanc quaestionem faciebat illam. CELS. 1 prooem. 36 nec -t rationem medicinam esse inventam (TERT. adv. Val. 7 p. 184, 9 -t omnia inveniuntur, qui ante omnia fuisse dicuntur). SEN. epist. 17, 5 quod tu differs et -t cetera paras. COLVM. 1, 3, 3 -t haec duo principalia subiungebat illa. *al.* (B) *varia*: CIC. leg. 1, 6 -t annales pontificum maximorum . . . si aut ad Fabium aut ad . . . Catonem . . . venias (CYPR. epist. 13, 2 -t haec initia ad incrementa. 38, 2 ad pulpitum -t catastam. HIER. epist. 53, 7, 2 ad scripturas sanctas -t saeculares litteras). VAL. MAX. 2, 8, 2 -t has leges iudicii illius . . . mentio introducetur. COLVM. 6, 13, 3 eo . . . medicamento -t fomenta praedicta utuntur (*iuxta abl. ut* PLIN. nat. 31, 65 -t marinam aceto calido fovere. TERT. ieiun. 8 p. 283, 26. *al.*). TERT. orat. 6 p. 184, 20 ut -t caelestia . . . terrenis quoque necessitatibus petitioni locum faceret. *al.*

c *locutiones concisae, sc. quibus respectus temporis non plane indicatur, sed variis modis sublucet, sc. maxime per supplementa subaudienda vel per metonymiam* (*cf. Persson, Eranos 20, 1922, 58sqq.*): α *-t aliquid*: (I) *intellegitur potius per supplementum subaudiendum* (*si recte suppletur, huc spectat etiam* PLAVT. Most. 1166 ⟨-t⟩ istam veniam [*sc. datam ut* TERT. resurr. 58 p. 118, 26]; *exempla selecta inde a* LIV.; *quaedam et per metonymiam intellegi posse vix negaverimus*): CIC. Verr. I 46 -t legem tribuniciam (*sc. datam, latam, promulgatam ut*: II 1, 109. Arch. 10 non modo -t civitatem datam, sed etiam -t l. Papiam. Vatin. 27 [*verba legis ut* Rab. Post. 14]. LEX Vrson. [CIL I^2 194] 69, 7. 134, 39. *al.; cf.* CIC. Verr. II 1, 107 -t edictum [PLIN. epist. 10, 96, 7 paneg. 25, 3. *al.*]. Phil. 8, 33 -t hoc senatus con-

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sultum. leg. 2, 58 -t XII *tabulas*). Brut. 54 qui -t decemviralem invidiam plebem in patres incitatam ... mitigaverit (*sc. ortam. sim. de affectibus*: CELS. 2, 4, 4 -t cupiditatem cibi. SEN. Herc. O. 378 -t vagos ignes *amoris*. dial. 4, 28, 6 -t odium [APVL. met. 5, 12, 6]. *sim. al.*). 123 veteres orationes -t nostras ... legi sunt desitae (*sc. editas; simul indicatur causa, cf.* TAC. ann. 3, 49, 1 -t celebre carmen ... pecunia donatum [AVIEN. orb. terr. 1040 inlustres ... Soloe -t carmina]. SVET. Iul. 73 -t famosa epigrammata de reconciliatione ... agenti. *al.*). BRVT. Cic. ad Brut. 3, 1 W. -t nuntios (*sc. allatos, acceptos ut* TAC. hist. 4, 51, 1. *sublucente notione causali*: TAC. hist. 1, 14, 1 Galba -t n. Germanicae seditionis ... anxius. *cf.* LIV. 23, 1, 3 -t famam Cannensis pugnae ... tradita urbs [23, 40, 7. *al.*]. SEN. contr. 1, 7, 16 -t epistulas illas ... dimissus est [TAC. hist. 3, 78, 1]). SALL. Iug. 43, 1 -t ... foedus (*sc. ictum vel percussum* [*sic* FEST. p. 254]). HOR. sat. 2, 4, 60 -t vinum (*sc. potum ut*: carm. 1, 18, 5 -t vina. SEN. dial. 5, 14, 1. 5, 37, 1 MART. 3, 68, 5. 3, 91, 7. *al.*). carm. 3, 7, 6 -t insana Caprae sidera (*sc. orta [vergit ad B1a]. sim. de annuo ortu vel occasu siderum*: PLIN. nat. 8, 112 -t Arcturi sidus. 16, 106 -t Vergilias [*antea*: -t Vergiliarum occasum. 17, 225. 21, 88. 101, *cf. Theophr. hist. plant. 7, 11, 3* μετὰ πλειάδα]. 16, 114 -t Arcturum [17, 230. 21, 25]. *de ortu cottidiano*: NEMES. ecl. 3, 21 -t sidera caeli). 3, 21, 19 (*ad amphoram*) tu ... vires ... addis ... pauperi -t te ... *nihil* trementi (*sc. epotam, cf.* VAL. FL. 1, 139 -t pocula [APVL. met. 2, 29, 3 Lethaea]). OV. trist. 1, 3, 35 -t vulnera (*sc. accepta* [*sic* CVRT. 7, 8, 3] *vel inflicta ut*: LVCAN. 3, 468 superest telo -t v. cursus. 8, 233. *sim. al.*). LIV. 9, 12, 3 -t Caudinam pacem (*sc. factam, datam* [*sic e. g.* 31, 5, 1. 32, 33, 3] *ut*: VELL. 2, 86, 3. SEN. Med. 637 terrae pelagique. *al.*). 39, 26, 10 cum fremitus -t eam vocem ortus ... esset (*sc. dictam, editam; simul sublucente notione causali ut*: SEN. contr. 9, 6, 3. 8. *al.; cf.* 10, 3, 11 -t hoc verbum [*antea*: propter h. v.]. contr. exc. 5, 2, 2 -t hanc sententiam [*mera vi temporali*: QVINT. inst. 8, 5, 27 APVL. apol. 25, 7. *al.; deliberative*: APVL. Socr. 5 p. 129 quid ... -t istam ... tuam s. faciam ...?]. *sim. al.*). SEN. contr. exc. 8, 1 tit. -t laqueum sacrilega (*sc. sui suspendendi causa sumptum*). CELS. 2, 5, 1 -t haec indicia (*sc. data, cognita*). 5, 26, 27^{C} -t id fomentum (*sc. adhibitum ut* 6, 8, 1. *cf.* 5, 28, 7^{A} -t medicamenta. 5, 28, 15^{E} -t lenticulam). SEN. Herc. O. 79 -t feras (*sc. domitas*), ... -t Stygium canem (*sc. raptum* [*sic* Herc. f. 985 Herc. O. 1919]). benef. 1, 12, 2 apud paucos -t rem manet gratia (*i. donum detritum; aliter* TAC. hist. 3, 8, 3 consilia -t res [*sc. gestas*] adferebantur). dial. 1, 4, 7 -t sanguinem (*sc. profusum ut* 3, 17, 6. *cf.* CALP. ecl. 3, 6 -t tantum sanguinis). COLVM. 2, 10, 24 -t fructum (*sc. coactum* [*sic* 11, 2, 81]). LVCAN. 5, 473 -t pignora tanta (*sc. data ut* MART. 7, 86, 4. *aliter p. 170, 20*), sanguinis infausti sobolem (*sc. genitam*) mortemque nepotum. PLIN. paneg. 9, 3 -t tanta nomina (*sc. accepta*). APVL. met. 3, 23, 1 -t illam pinnarum dignitatem (*sc. mihi datam*). TERT. nat. 2, 12, 27 -t plurimas terras (*sc. visitatas, sed* apol. 10, 7 -t multas expeditiones). apol. 39, 18 -t aquam manualem (*sc. praebitam*) et lumina (*sc. incensa*). *et saepe apud eundem. usum adamant auctores aevi cadentis.*

Ⓑ *intellegitur potius per metonymiam* (*nonnulla etiam sec. p. 170, 76 sqq. explicari posse vix negaverimus*): CIC. Att. 15, 26, 1 -t haec arma (*i. postquam armati Romam intraverunt; i. q. -t bellum*: SEN. Tro. 591 TAC. ann. 15, 74, 2). fam. 2, 13, 2 -t hoc negotium ... et temeritatem (*i. actum temeritatis, cf.* SEN. contr. 9, 3, 7 -t hanc vim [vocem *Köhler*]. SEN. Thy. 178 -t fratris dolos. dial. 4, 32, 3 -t tantam petulantiam. *sim. al.*). VERG. Aen. 4, 20 -t fata (*i. mortem, al. v. vol. VI 1, 360, 61 sqq.; cf.* PROP. 3, 1, 36 -t cineres [*al. v. vol. III 1074, 12 sqq.*]. SEN. Ag. 647 -t Hectoreos ... ignes. Tro. 137 -t ... regum ... rogos [gregem *var. l.*]. STAT. Theb. 10, 351 -t manes [*v. vol. VIII 299, 78 sq.*]. 12, 497 -t busta). OV. met. 13, 207 -t acies (*i. proelia ut*: SEN. suas. 6, 6 VAL. FL. 5, 77 SIL. 3, 507 STAT. Theb. 4, 436 TAC. ann. 3, 76, 1. *al.*). MANIL. 4, 552 -t terras (*i. vitam terrenam*). CELS. 1, 2, 5 -t eum *cibum* (*i. cenam. al. v. supra vol. III 1041, 47 sqq.; cf.* TERT. ieiun. 6 p. 281, 13 -t unicum pabulum et potum). 2, 4, 4 -t sudorem. SEN. Ag. 190 -t tropaea Troica *eqs.* (*i. victoriam*). dial. 2, 12, 1 -t iuventam canosque (*i. senectutem*). PLIN. nat. 15, 23 -t molam (*i. actionem molendi*). SIL. 7, 466 *Iuno iudicium Paridis* -t fratris *Iovis* latura toros (*i. nuptias, cf.* STAT. Theb. 2, 341 -t flammea). 14, 33 -t ... sceptrum (*i. regnum*). MART. 10, 24, 11 -t hunc Nestora (*i. aetatem, senectutem*). 10, 55, 4 -t ... palaestras (*i. certamina*). PLIN. epist. 3, 5, 11 -t solem (*i. postquam in sole iacuit* [*10* iacebat in sole]). SVET. Nero 53 -t scaenicas coronas (*i. victorias*). TERT. apol. 2, 17 -t tribunal (*i. iudicium*). 23, 12 -t crucem ([*cod. Fuld.*, mortem *cett.*]; *i. mortem in c. subitam*). bapt. 20 p. 218, 6 -t aquam (*i. baptismum*). *al.*

Ⓒ *per nom. propr. locorum indicatur actio, eventus quidam* (*saepe vix diiudices, utrum per supplementum subaudiendum an per metonymiam intellegendum sit*): PROP. 2, 34, 53 (*v. app. crit.*) si -t Stygias aliquid restabimus undas (*sc. transitas. cf.* LVCAN. 2, 498 -t Rubiconis aquas). MANIL. 4, 39 -t ... tuos, Trasimene, lacus *Carthaginem subactam esse.* SEN. Ag. 1011 iuvat vixisse -t Troiam (*sc. deletam ut* Tro. 744. *cf.* nat. 3 praef. 6 -t Carthaginem [SIL. 10, 657 -t te ..., Carthago. FLOR. epit. 2, 7, 1. 3, 1, 1]. *sim. al.*). clem. 1, 11, 1 -t fractas ... classes ..., -t Perusinas aras et proscriptiones (*i. -t caedem apud P. a. factam*). dial. 4, 2, 5 -t Cannas (SIL. 11, 77. *cf.* 7, 378 Trebiam et Tusci -t stagna profundi [*sim.* 10, 590. 12, 285 -t Trebiam]. TAC. hist. 3, 49, 1 -t Cremonam. *al.; formam plenam v. p. 169, 10*). LVCAN. 3, 233 hic ubi Pellaeus -t Tethyos aequora ductor *Alexander* constitit (*i. postquam ad oceanum pervenit*). VAL. FL. 5, 77 illum *Bacchum* -t acies Rubrique novissima claustra (*sc. superata*) Aequoris hic ... thiasos ... moventem. SIL. 4, 746 (*loq. Hannibal*) -t Alpes si stetur montibus ullis (CAPITOL. Maximin. 21, 3 CLAVD. 15, 230). FLOR. epit. 1, 19, 1 -t Tarenton (*i. -t bellum Tarentinum*). HIER. epist. 22, 41, 1 -t Rubrum Mare et submersum ... Pharaonem. *al.*

β *-t aliquem* (*quae potius per repetitionem explicanda videntur v. sub b, cf. etiam p. 169, 61 sqq.*): ① *i. q. -t aetatem alicuius, i. postquam vixit, floruit, docuit, imperavit sim.* (*exempla selecta*): CIC. Brut. 224 seditiosorum omnium -t Gracchos L. Appuleius Saturninus eloquentissimus visus est. fin. 2, 43 -t ... Chrysippum ⟨contra eum⟩ *Erillum* non sane est disputatum (*cf.* off. 3, 34 neque ... quicquam est de hac parte -t Panaetium explicatum). fin. 3, 57 qui ... -t eos *Chrysippum et Diogenem* fuerunt (SEN. contr. 9, 2, 15. CELS. 3, 9, 2 -t Hippocratem. QVINT. inst. 11, 3, 143 -t Ciceronem. 12, 11, 27. *al.*). ac. 2, 76 nonne putarem -t illos veteres tot saeculis inveniri verum potuisse (SEN. contr. 10 praef. 6 -t Ciceronem. VELL. 1, 5, 2 -t illum *Homerum.* PLIN. nat. 7, 200 -t Theseum). Tim. 1 -t illos nobiles Pythagoreos ... hunc *P. Nigidium* exstitisse, qui *eqs.* (QVINT. inst. 12, 10, 3. *al.*). NEP. Eum. 13, 2 qui -t Alexandrum Magnum reges sunt appellati. HOR. ars 278 -t hunc *Thespim* ... Aeschylus ... instravit pulpita tignis et docuit *eqs.* 401 -t hos *Orphea, Amphionem* insignis Homerus (*cf.* VELL. 1, 16, 5 clarum ... fuit [PLIN. nat. 35, 58]. PLIN. nat. 35, 120 fuere in auctoritate. 35, 128 eminuit). PROP. 2, 3, 32 -t Helenam haec *sc. Cynthia* terris forma secunda redit. PLIN. nat. 15, 46 -t Catonem (29, 16). 30, 11 multis milibus annorum -t Zoroastren. STAT. Theb. 11, 469 -t Pyrrham. QVINT. inst. 9, 4, 1 -t eum *Ciceronem* (*opp.* eiusdem aetatis homines). *al.*

② *i. q. -t mortem alicuius* (*exempla certiora*): Ⓐ *vivere sim. -t aliquem fere i. q. superstitem esse alicui*: SALL. hist. frg. 1, 125 *Celtiberi* se regibus devovent et -t eos vitam refutant. SEN. suas. 7, 8 sine durare -t te ingenium tuum. SEN. dial. 2, 2, 2 neque ... Cato -t libertatem vixit nec libertas -t Catonem (CVRT. 10, 5, 25 *mater* -t Dareum [*syn.* esse superstes]. LVCAN. 7, 656. MART. 1, 25, 7 -t te victurae per te quoque vivere chartae incipiant. *al.*). Ⓑ nubere: TAC. ann. 4, 40, 2 posse ipsam Liviam statuere, nubendum -t Drusum an in penatibus isdem tolerandum haberet. APVL. apol. 67, 3 -t priorem maritum. TERT. mart. 4, 5 -t virum dilectissimum. monog. 17, 3 quae pro viris mori mallent quam -t viros n. Ⓒ *varia*: OV. met. 12, 607 quod Priamus gaudere senex -t Hectora posset (ANTH. 415, 43). SEN. dial. 5, 30, 5 alios ... -t Pompeium demum Pompeianos (FLOR. epit. 4, 2, 66). epist. 54, 4 mors est non esse; ... hoc erit -t me, quod ante me fuit (LVCAN. 2, 318 -t me *Catonem* regnare volenti. STAT. Theb. 12, 819). 79, 14 quam multorum profectus in notitiam evasere -t ipsos (PLIN. paneg. 75, 3 de ... principibus non tantum -t i. iudicare). CVRT. 10, 5, 22 qui mortuo Dareo ipsas tueretur, repperisse, qui -t Alexandrum respiceret, utique non reperturas. LVCAN. 9, 108 mori -t te ([*sc. Pompeium iam mortuum ut* 9, 243 -t te fata sequar]. 10, 8 *loco fort. spurio.* PLIN. epist. 7, 18, 1. *al.*). PLIN. nat. 7, 5 uni *homini data est* sepulturae cura atque etiam -t se de futuro (QVINT. decl. 274 p. 121, 21 ad cogitationem -t se futurorum. *al.*). 8, 170 -t eum *Maecenatem* (QVINT. inst. 8 prooem. 8 quae ab ipso, ... quae -t e. acta essent. *al.*). MART. 4, 16, 8 -t patrem (*opp.* vivo genitore). TAC. hist. 4, 42, 6 optimus est -t malum principem dies primus. *al.*

③ *audaciora* (*exempla selecta*): SEN. Phoen. 50 (*loq. Oedipus*) timeo -t matrem (*sc. contaminatam*) omnia. benef. 1, 3, 9 tamquam matri -t filias (*sc. natas*) soleat nomen inponi (*cf.* QVINT. decl. 330 p. 298, 14 adultera ... in hac ... aetate, -t filium, et -t filium iuvenem [335 p. 319, 1]. SVET. Iul. 50, 1 -t tres liberos ... uxorem *exigere*). 3, 32, 4 *M. Agrippae* pater ne -t Agrippam (*sc. praeclarum factum*) quidem notus. 5, 17, 2 exulavit -t Catilinam (*sc. devictum*) Cicero. dial. 6, 17, 5 Dionysius ... tyrannus ... dominationis cupidus etiam -t Platonem (*sc. cognitum*). epist. 119, 7 -t Dareum et Indos (*sc. victos*) pauper est Alexander (*sim.* LVCAN. 1, 336 -t Cilicas ... vagos. SIL. 15, 79 -t Seras et Indos. FLOR. epit. 4, 11, 1 -t Parthos). LVCAN. 7, 693 -t te *Pompeium* (*sc. profugum, cf. 7, 696* te ... inde fugato). QVINT. inst. 1, 6, 37 cui non -t Varronem (*sc. errantem*) sit venia? decl. 259 p. 59, 11 nupta pertinet ad maritum; -t illum, quo spes liberorum incohata est, ... quid aliud potes exigere a filia tua *eqs.* (*sc. matrimonio iunctum, def. Wahlén, Stud. crit. in decl. minor., 1930, 50 sq.*; -t ⟨diem⟩ illum *Rohde. cf.* AVG. serm. 9, 11 l. 392 nolite moechari -t uxores [*sc. ductas ut* 9, 14 l. 506]). TAC. ann. 4, 68, 1 *Sabinus* -t tot clientes (*sc. qui antea fuerant, sed defecerant*) unus. PLIN. paneg. 47, 6 magna ante te, magna -t te (*sc. conventum*), iuxta te tamen maxima quies. TERT. adv. Prax. 25 p. 276, 4 -t Philippum et totam substantiam quaestionis istius (*i. tractatis eis, quae Ph. quaesivit Ioh. 14, 8 sq.*). *al.*

3 *cum neutro pronom.* (*arcentur ea, quae anaphorice pro subst. ponuntur; quae potius per repetitionem explicanda sunt, v. sub 2b*):
a -t hoc, haec *fere i. q. postea, posthac*: α *sing.* **-t hoc** (*hic illic subauditur vis causalis, e. g. p. 173, 5. 7. 11. 24; notionem deflexam v. p. 175, 44. 175, 73*): ① *respicitur magis momentum temporis continuo sequens*: HOR. sat. 2, 2, 123 bene erat *nobis* ... pullo atque haedo; tum ... uva secundas et nux ornabat mensas ...; -t h. ludus erat *eqs.* (*item respondent adv. sim. in serie*: 2, 8, 31 ut vel con-

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tinuo patuit, cum . . .; -t h. me docuit eqs. Colvm. 12, 38, 2 myrti bacae . . . leguntur eqs.; deinde . . .; tum . . .; -t h. 12, 44, 6. 12, 48, 1. 12, 57, 1 Scrib. Larg. 56. 210. 212 seq. -t haec. Qvint. inst. 3, 7, 15 in primis annis . . ., tum . . ., -t h. al.). epist. 2, 2, 28 miles . . . viatica . . . perdiderat; -t h. vehemens lupus . . . praesidium regale loco deiecit. Sen. contr. 7, 6, 5 nihil . . . minus ferendum hoc edicto; itaque tyrannus -t h. occisus est (nisi anaphorice). 9, 6, 17 ait: 'conscia est'; -t h. eundem vultum eius notavi, quem eqs. (antecedit oratio recta, ut Sen. clem. 1, 9, 12 [-t haec var. l.]. benef. 7, 24, 2). Sen. nat. 6, 1, 3 (-t haec var. l.). Colvm. 8, 5, 17 (-t haec var. l.). 11, 3, 64 has ipsas bestiolas enecari, si mulier, quae in menstruis est, . . . aream ter circumeat; -t h. enim decidere omnes vermiculos et ita emori. Scrib. Larg. 131. 156. 227. Plin. nat. 30, 51 (cf. Plin. med. 2, 13, 4 deinde, Marcell. med. 23, 47 postea). Stat. silv. 4, 9, 4 Mart. 4, 73, 8. 7, 64, 2. al. (II) respicitur magis spatium temporis in posterum porrectum, sc. i. q. inde ab hoc tempore (vix recte trad. pro posthac Lex Papir. Fest. p. 347, v. p. 223, 49): Hor. carm. 4, 4, 45 -t h. (i. inde a proelio ad Metaurum facto) secundis usque laboribus Romana pubes crevit (item respicitur praeteritum: Mart. 1, 103, 5 dei te divitem fecerunt; sordidior multo -t h. toga, paenula peior). epist. 2, 1, 175 Plautus gestit . . . nummum in loculos demittere, -t h. (haec var. l.) securus eqs. Sen. benef. 2, 33, 1 beneficium mihi dedit, . . . gratus sum; -t h. (haec var. l.) usus mei restat eqs. 4, 21, 3 volo referre gratiam; -t h. (haec var. l.) aliquid superest mihi, non ut gratus sed ut solutus sim. epist. 82, 9 liberatus sum metu; -t h. non dubitabo porrigere cervicem. Colvm. 11, 3, 18. Scrib. Larg. 122 -t h. utique in futurum. al.

β plur. **-t haec** (iunctura a scriptoribus aevi cadentis adamata in codd. saepe uno verbo posthaec scribitur, cf. posthac, quocum multis locis confunditur; determinatur saepius per adv. vel enunt. secund.; hic illic subauditur vis causalis, e. g. l. 78. 80 p. 174, 6; notionem deflexam v. infra p. 175, 29. 66; forma -t h. omnia [vel -t o. h.]: Cels. 5, 26, 30C Sen. dial. 4, 1, 2 Mart. 5, 78, 17. 7, 67, 13. al.): (I) respicitur magis momentum temporis: Ⓐ continuo sequens: ① in univ.: Enn. frg. var. 91 (Lact. inst. 1, 14, 11) Iovem Titanis victis Cretam revertisse; -t h. deinde Saturno sortem datam ([locutio Ennii propria videtur, cf. Vahlen p. CCXXIV]. Schol. Cic. Gron. A p. 344, 16. cf. p. 175, 48 et formam deinde -t h.: Itala Ioh. 11, 7 [cod. a al. = Vvlg.; codd. d et -t hoc, gr. ἔπειτα μετὰ τοῦτο]. Schol. Cic. Bob. p. 138, 5). Ter. Ad. 318 adulescenti ipsi eriperem oculos, -t h. (posthac pars codd.) praecipitem darem. Hor. epist. 1, 8, 13 (3 si quaeret, quid agam, dic . . .) -t h., ut valeat . . ., percontare. 2, 2, 39 -t h. ille . . . inquit (antecedit oratio recta, ut: Liv. 34, 5, 1 Sen. dial. 1, 5, 11. 6, 5, 6 Cvrt. 8, 8, 20. al.). Ov. met. 8, 668. Liv. 26, 22, 8 -t h., cum centuria . . . succlamasset (item explicatur: 34, 5, 1 Mart. 7, 67, 13 Vvlg. Tob. 2, 1. al.; cf. l. 62 et Vvlg. Dan. 3, 7 -t h. . . . statim ut audierunt). Cels. 1, 2, 7. 2, 8, 24. 3, 12, 6. al. Sen. Herc. f. 239 nat. 4 praef. 18 Colvm. 6, 2, 7 arb. 4, 5 Homer. 279. 631 -t h. extemplo. 729. 1045. et saepe. ② in serie respondent alia adverbia sim. (cf. l. 66. 68. 76. al.; in serie adverbiorum -t h. fere ultimo loco ponitur; exempla disposita sec. primum membrum determinatum): Lygd. 2, 21 primum . . . spargent ossa collecta Lyaeo, mox etiam . . . fundere lacte parent, -t h. . . . umorem tollere velis eqs. (Cels. 4, 15, 2 p. . . ., deinde . . ., -t h. Iren. 2, 24, 4 [2, 36, 2 H.]. Vvlg. Ios. 8, 34. al.; cf. cum adi.: Ov. met. 5, 434 prima . . . tenuissima quaeque liquescunt . . ., -t h. . . ., denique. Qvint. decl. 271 p. 111, 18). Cels. 1, 3, 4 ante omnia . . ., deinde . . ., tum . . ., -t h. (Colvm. 4, 29, 10 ante h. [Tert. adv. Marc. 1, 15 p. 309, 9]). 1, 3, 6 demittere se . . .; deinde . . . perfricare corpus . . .; -t h. eqs. (Sen. epist. 90, 29 d. . . .; tum . . .; d. . . ., -t h. Cvrt. 4, 7, 27. Scrib. Larg. 37 [Marcell. med. 8, 120 -t hoc]). 3, 23, 6 corpus . . . permulceatur; tum ambulatione . . . utatur; -t ambulationem . . .; deinde . . .; rursus ante noctem . . .; iterum . . .; -t h. (4, 10, 1. 7, 14, 7. 8, 2, 4 Sen. Herc. f. 782). 3, 25, 2 protinus . . . inter initia . . . tum . . . deinde . . . -t h., ubi corpus levatum est. Sen. dial. 4, 1, 2 prius . . .; deinde . . .; -t h. omnia. al. Ⓑ aliquando serius sequens (an huc iam Ov. p. 174, 3?): Ps. Orig. in Iob 1 p. 393B septem diebus festa celebrabant filii Iob; sic namque et lex -t h. praecipit . . .; haec itaque implere anticipantes filii Iob . . . potationes faciebant eqs. p. 395A primo mundabat Iob filios suos . . .; sic namque et apostolus -t h. dicit: 'probet se ipsum homo' . . .; sic et Iob pridem faciens primum mundabat eos. 2 p. 490A sic locuta est -t h. . . . Iezabel ad Achab eqs. 3 p. 503A haec recordantes -t h. sancti dixerunt eqs.

(II) respicitur magis spatium temporis in posterum porrectum, sc. i. q. inde ab hoc tempore; pertinet ad: Ⓐ futurum: Cic. Font. frg. 13 (si ad verbum affertur apud Amm. 15, 12, 4) Gallos -t h. dilutius esse poturos. Lvcr. 2, 299 quo nunc in motu principiorum corpora sunt, in eodem ante . . . fuere et -t h. (posthac F) semper . . . ferentur. Tib. 1, 5, 6 (posthac recc.). Prop. 1, 4, 19 sciet haec insana puella . . .; nec tibi me -t h. committet Cynthia eqs. 1, 7, 13 me legat assidue -t h. neglectus amator. 1, 15, 13 numquam -t h. 2, 3, 50 primo iuvenes trepidant in amore feroces, dehinc domiti -t h. aequa et iniqua ferunt. Sil. 17, 381 Tac. ann. 3, 16, 4 Plin. paneg. 31, 4. Itala Is. 44, 6 (Priscill. tract. 1, 3; loquitur deus) ego primus et ego -t h. (gr. μετὰ ταῦτα, Ps. Vigil. Thaps. trin. 12, 20 postea; cf. locos geminos 41, 4 [Tert. adv. Prax. 19] in superventura ego sum, 48, 12 [Aug. civ. 20, 30] ego in sempiternum; Vulg. ubique novissimus). al. Ⓑ praeteritum: Ciris 510 numquam illam -t h. (posthac var. l.) oculi videre suorum. Ov. Pont. 4, 8, 54 quis Thebas . . . sine carmine nosset et quidquid -t h., quidquid et ante fuit? Qvint. inst. 6 prooem. 9 Tac. ann. 1, 10, 4 Svet. Nero 25, 3. vita Lucani p. 51, 6 Lucanus a Nerone neglectus neque verbis . . . neque factis . . . -t h. (posthac var. l.) temperavit. al.

b -t omnia fere i. q. postremo (v. etiam l. 50 et p. 173, 31; quae ad actiones repetitas pertinent v. p. 170, 51. 59. 61): Cic. orat. 122 ordiri orationem . . .; rem . . . exponere . . .; sua confirmare, adversaria evertere . . .; -t o. perorationem . . . concludere. Stat. Theb. 11, 330 (Iocaste ad Eteoclem et Polynicem) ipsi etiam -t o., comminus ipsi stabitis? Prisc. rhet. 2, 10 p. 553, 24 -t o. inferes exhortationem (rhet. gr. II 7, 8 ἐν . . . τῷ τέλει). Rvstic. Conc.S I 4 p. 60, 26 et -t o. (gr. I 1, 5 p. 135, 29 καὶ τέλος). Max. Tavr. hom. 16 p. 258A. al.

c -t id, ea (-t eā v. sub postea): α plur. **-t ea**: Ov. met. 6, 139 -t ea discedens (antecedit oratio recta ut: 15, 25 -t ea discedunt. fast. 1, 165 -t ea mirabar). fast. 2, 555 -t ea praeteriti tumulis redduntur honores. Sent. procos. Sard. (cil x 7852) 13 cum . . . procurator Aug(usti) saepius pronuntiaverit . . . ultimoque pronuntiaverit . . . et -t ea Caecilius . . . pronuntiaverit (an intellegas postea coll. p. 186, 9?).
β sing. **-t id** (distinguendum est adv. postid, q. v. p. 156, 51 sqq.): Cels. 7, 22, 5 nervus . . . praecidendus est; -t id venae . . . deligandae . . . sunt. Fronto p. 218, 8 v. d. H. (antea afferuntur verba Iovis) -t id Iuppiter alas . . . Somno adnexuit (an intellegas adv. ex script. antiquis repetitum?). Svlp. Sev. chron. 1, 7, 6 -t id Abraham accepit uxorem.

d -t illud (cf. -t illa p. 175, 65; adv. postillā potius adhibere videtur Fronto p. 229, 52): Ov. fast. 2, 673 Termine, -t illud levitas tibi libera non est (i. inde ab illo tempore ut: 6, 167 -t illud nec aves cunas Procae violasse feruntur et rediit puero, qui fuit ante, color). Itala gen. 6, 4 (Aug. civ. 15, 23) gigantes . . . erant super terram in diebus illis et -t illud, cum eqs. (gr. μετ' ἐκεῖνο, Vulg. postquam. hinc fortasse Hier. epist. 10, 1, 2). al.

e -t quod, quae: α plur. **-t quae** (cf. p. 175, 79): Cels. 4, 5, 4 adsumendum est vinum . . .; dein . . . aqua; -t q. . . . ad consuetudinem revertendum est (sim. respondent adv.: 4, 5, 9 fovere . . .; tum . . .; -t q. 5, 27, 2A virus . . . extrahendum est: deinde . . .; tum . . .; -t q. 5, 27, 12B Ascon. Mil. p. 38, 13). 5, 26, 31A. 6, 13, 4. Sil. 13, 744 -t q. Poenus ait (item antecedit oratio recta vel obliqua: Tac. hist. 2, 49, 1 ann. 15, 63, 2). Tac. ann. 1, 13, 1. 2, 57, 3. 2, 86, 1. 3, 11, 2 Tert. scorp. 3 p. 151, 25. al. β sing. **-t quod** (cf. p. 175, 80): Ascon. Mil. p. 35, 19 -t q. statim nova lege Milo postulatus. Capitol. Gord. 23, 7 -t q. non puerile iam . . . videbatur imperium Gordiani, si quidem eqs. Ivst. 38, 8, 5 -t q. non mitior . . . fuit. Amm. 17, 14, 3 -t q. . . . Lucillianus missus est eqs. Veg. mulom. 1, 10, 3. 1, 47, 1. 1, 56, 38. al. -t quod pro coniunctione v. p. 164, 59 sqq.

f -t ista (cf. p. 175, 77 sqq.; subauditur vis concessiva l. 50): Fronto p. 60, 8 v. d. H. (antea afferuntur praecepta quaedam) -t i. monui, quibus studiis . . . te historiae scribundae praepararares. Apvl. apol. 89, 1 de qua aetate Pudentillae -t i. . . . mentitus es. Cypr. epist. 55, 28 plange et lacrimas funde . . ., sed extra ecclesiam -t omnia i. morieris. 59, 14 quibus . . . satis non fuit ab euangelio recessisse . . .; -t i. adhuc insuper . . . audent (patient. 8 Christus in passione dedit exempla patientiae; et -t i. a. interfectores suos . . . suscipit. cf. p. 175, 43). Sen. contr. exc. 7, 7 describenti discipulo late Alexandri victorias gentesque perdomitas addentique: 'quousque -t i.?' (ipse Sen. contr. 7, 7, 19 quousque invicte). Lampr. Alex. 54, 3 (antecedit oratio imperatoris) cum nihilo minus -t i. fremerent milites. Comm. instr. 1, 29, 3 vivere -t i. (i. hanc vitam) . . . non spero defunctus. al.

B notiones deflexae (de notione causali vel concessiva v. p. 167, 4 sqq.): **1** vi temporali servata: **a** magis respicitur initium status alicuius, ut sit '-t hunc statum' fere i. q. 'inde ab initio huius status' (vel '-t hunc statum initum', ut vergat ad usum p. 170, 76 illustratum [contra ex illis locis fortasse huc spectant Hor. carm. 3, 7, 6 et Nemes. ecl. 3, 21]; v. post alios Hofmann-Szantyr 243; interfuitne ab praepos. fere pro -t posita, v. vol. I 37, 71 et e. g. 11 sqq.? ceterum cf. formam -t tertium diem p. 167, 73. 168, 9 nec non p. 182, 54): Cic. Verr. I 32 nemo umquam -t hominum memoriam (al. v. vol. VIII 676, 31 sqq.). II 1, 18 -t hunc statum rei publicae, quo nunc utimur (Cod. Theod. 8, 4, 30, 2 liberi -t talem ipsius s. procreati [item 12, 1, 188]). Att. 8, 14, 1 -t has fugas et formidines. fam. 4, 4, 3 -t has miserias, id est postquam armis disceptari coeptum sit de iure publico. Varro rust. 2, 7, 13 sunt qui dicant -t annum et sex menses eculum domari posse, sed melius -t trimum (antea: cum sit trimus. ad locutionem cf. supra A1c et Plin. nat. 8, 200 ante trimos). Sall. Catil. 38, 3 (1 postquam . . . tribunicia potestas restituta est) -t illa tempora. Iug. 5, 4 -t magnitudinem nominis Romani (cf. Tert. nat. 2, 17, 11 -t summum imperium. apol. 25, 12 -t imperium sive adhuc regnum). Alf. dig. 44, 7, 20 iudicium in eum servum -t libertatem reddi oportet (v. vol. VII 2, 1311, 42 sqq., nisi actionem manumittendi intellegas coll. ibid. 1310, 83). Ov. fast. 5, 63 nec nisi -t annos patuit tunc curia seros (i. senectute ineunte). Sen. contr. exc. 4, 2, 2 sacerdos non integri corporis quasi mali ominis res vitanda est; . . . -t sacerdotium magis est observanda debilitas. Sen. dial. 9, 11, 9(8) sero animus ad periculorum patientiam -t pericula instruitur. epist. 3, 2 -t amicitiam credendum est, ante amicitiam

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

iudicandum (Vvlg. Dan. 11, 23 -t amicitias cum eo faciet dolum). Lvcan. 3, 14 -t bellum civile. Sil. 13, 688 (*Scipio proelium, quo cecidit, narrat*) turris -t ultima (*i. discrimine inito*) rebus in artis subsidium optaram supremaque bella ciebam. Qvint. decl. 301 p. 186, 13 *cenam* curavi, ipse composui et -t securitatem (*def. Wahlén, Stud. crit. in decl. minor., 1930, 50*) modo conviva⟨e⟩ . . . accessi (Amm. 15, 6, 1). Iavol. dig. 35, 1, 54 pr. -t pubertatem (Ivlian. dig. 37, 10, 4 Gaivs dig. 27, 3, 14. Scaev. dig. 26, 7, 58 pr. [*opp.* cum impubes . . . fuisset]. *al.*). Svet. Nero 26, 1 -t crepusculum statim adrepto pilleo . . . popinas inibat (*an ad A1a?*). Comment. Lucan. 2, 230 si contenti essent *Caesar et Pompeius* . . . potentia, quam habuit Silla -t dominationem, bella civilia non movissent; talem enim potentiam habuerunt ante bellum, qualem ille -t dominationem. CIL IX 6192 -s consulatum (*si recte explicavit Löfstedt, Beiträge, 1907, 68 adn. 1*). **b** *audacius apud* Amm. *respicitur magis spatium temporis, quo quid fit, ut sit '-t aliquod tempus' fere i. q. 'per aliquod tempus'* (*vix huc p. 166, 61. 180, 4*): Amm. 18, 7, 1 residuam plebem omnem aegre penetrare -t triduum posse. 19, 9, 7 necessitudine omni recuperata cum coniuge, quam paucos -t menses amiserat (*si recte 'in paucos menses' explicat Pighi, Stud. Amm., 1935, 88*). 23, 5, 12 -t minacem tonitruum crebritatem et fulgorum . . . miles ex caelo tactus . . . concidit. 26, 3, 1 veneficos . . . captos -tque agitatas quaestiones nocuisse . . . confutatos (*cf.* 30, 8, 3 -t interrogationes funestas nonnullis ad usque discrimina vitae vexatis). 28, 1, 45 -t administratam ⟨provinciam⟩ nec erectus nec tumidus (29, 3, 6 ad regendam aliam aspiravit [*ibid.*: qui sibi mutari provinciam cupit]. *usum explicat Löfstedt, Beiträge, 1907, 67*).

2 *vi temporali attenuata vel evanida:* **a** *in enumeratione sim. fere i. q. praeter:* α *cum neutro pronom.* (*exempla certiora, ancipitia v. sub A3*): Ⓘ -t haec: Nep. Eum. 8, 7 ad hanc rem conficiendam imperavit quam plurimos utres atque etiam culleos comparari, -t h. pabulum, praeterea cibaria cocta dierum decem. Cels. 1 prooem. 13 haec necessaria esse proponunt: abditarum . . . causarum notitiam, deinde evidentium; -t h. etiam naturalium actionum; novissime partium interiorum. Sen. dial. 6, 22, 3 cogita animi mille labes . . .; adice incendia, ruinas, . . .; -t h. exilium . . ., carcerem *eqs.* Colvm. 1 praef. 3 *sterilitas terrae non solo defatigato tribuenda est*; nec -t h. reor violentia caeli . . . ista, sed nostro potius accidere vitio. 3, 1, 6 *de eis, quae dominus fundi scire debet*; sed et -t h. non ignorabit *eqs.* 9, 4, 2. 12, 2, 1. Plin. nat. 28, 77. 37, 199 experimenta *gemmarum* pluribus modis constant: primum pondere . . ., dein frigore . . ., -t h. corpore. Qvint. inst. 3, 6, 24 Aristoteles elementa decem constituit . . .: οὐσίαν *eqs.*; -t h. 'ubi' et 'quando'; deinde 'facere' *eqs.* 7, 2, 42. 43 (*seq.* praeterea). Svet. Cal. 15, 2. Cypr. epist. 59, 15 p. 685, 13 -t h. adhuc insuper (*cf. p. 174, 51*). *al.* Ⓘⓘ -t hoc (*fort. huc spectant etiam p. 173, 22. 23*): Sen. dial. 1, 3, 1 ista, quae tu vocas aspera . . ., primum pro ipsis esse, quibus accidunt, deinde pro universis . . ., -t h. volentibus accidere. Colvm. 3, 4, 3 (*1 cui vineta facere cordi est, praecipue caveat . . .*) -t h. deinde meminerit *eqs.* (*var. l.* haec. *cf. p. 173, 35*). Qvint. decl. 287 p. 154, 3 duo haec . . . obicis mihi, pater: et quod desertoris vitam optaverim et quod . . .; optavi vitam: . . .; -t h. obicis mihi, quod *eqs.*

β *cum subst.*: Tert. castit. 13 l. 22 invenit . . . diabolus -t luxuriam etiam castitatem perditricem. adv. Hermog. 35, 2 -t corporale et incorporale nihil tertium. idol. 1 p. 30, 24 -t talia crimina (*sc. stupri et adulterii, quae idololatria continentur*) . . . cetera quoque . . . in idololatria condicionem suam repraesentant. Novatian. trin. 9, 1D. eadem regula veritatis docet nos credere -t patrem etiam in filium dei. Capitol. Maximin. 3, 5 a Severo -t argentea praemia torque aureo donatus est (Spart. Hadr. 19, 5 -t ceteras . . . voluptates . . . aromatica populo donavit. *cf.* 17, 11 cui et elephantum et . . . cohortem -t magnifica dedit dona). *al.*

b *in sententiis deliberativis fere i. q. his rebus, quae (antea) memoratae sunt, consideratis, perpensis sim.* (*affinitatem hic illic intercedentem cum notione causali vix negaverimus*): α *cum neutro pronom.*: Ov. epist. 12, 117 (*loq. Medea sceleribus suis enumeratis*) quid enim -t illa timerem? Manil. 2, 105 (*variis exemplis demonstratur terrena a caelo gubernari*) quis dubitet -t haec hominem coniungere caelo? (*in interrogatione rhetorica, ut:* Sen. Herc. O. 428 -t h. quid istas innocens servo manus? Calp. ecl. 3, 59 et -t h. [hoc *var. l.*] placuit tibi torrida Mopsi vox? Ivv. 2, 62. *al.*; *aliter* Qvint. decl. 299 p. 182, 10 -t h. quisquam queretur, cur *eqs.*) Tac. ann. 4, 7, 2 precandam -t h. modestiam. Svet. Claud. 4, 7 quid -t h. Augustus constituerit. *al.*). Sen. dial. 9, 14, 6 (*4 Iulius Canus a Caligula condemnatus* 'gratias' inquit 'ago, optime princeps') potuit -t hoc iubere illum Gaius vivere (11 [12], 19, 6 -t h. nemo miratur. epist. 78, 19 vis tu -t h. [haec *var. l.*] dolorem deridere? Stat. silv. 5 praef. -t h. ingratus sum, si *eqs.* Qvint. decl. 332 p. 310, 10 -t h. testamentum dicat aliquis se mereri!). Stat. silv. 3, 5, 42 -t ista . . . nunc . . . comes ire moraris? (Qvint. decl. 250 p. 27, 2 *v. sub* β. Salv. gub. 6, 99). Tac. ann. 3, 17, 1 *recitati sunt codicilli patris*; -t quae Tiberius adulescentem crimine belli civilis purgavit. Schol. Cic. Bob. p. 85, 16 -t quod reus de incesto factus est P. Clodius. β *cum subst.*: Val. Max. 4, 6 ext. 1 Artemisia . . . Mausolum . . . quantopere desiderav⟨er⟩it, leve est -t . . . honorum monumentique . . . magnificentiam argumentari. Qvint. decl. 250 p. 27, 2/3 quanta diffidentia in te causae est, qui -t ista trepidas, et in nobis quanta fiducia, qui -t hanc felicitatem, -t hanc fortunam confidimus *eqs.* Hier. in Is. 8, 5 l. 59 (*respicitur Ioh. 9, 1sqq., ubi caecus per lutum et aquam sanatur*) quod -t signi magnitudinem indicat non aliter caecitatem Iudaeorum . . . posse sanari, nisi doctrina aquarum Christi. *sunt exempla affinia velut p. 171, 31. 33. 172, 56, quae tamen vi temporali non careant.*

II *praevalente vi loci:* **A** *respicitur quid (quis) sit vel fiat a tergo, in parte posteriore* (*hic illic accipere possis etiam de iis, quae a tergo veniunt e. g. infra l. 77 'p. 177, 54, notione deflexa fere pro in p. 120, 20sqq.*): **1** *proprie* (*in imagine l. 29*): **a** *in universum:* α *iuncturae variae:* Ⓘ *-t aliquem:* Ⓐ *generatim:* Plavt. Epid. 237 occepere . . . mulieres duae sic -t me fabulari. Cic. de orat. 3, 225 qui staret occulte -t ipsum (Germ. 187 *Cepheus* -t Cynosuram [*Arat. 182* κατόπισθεν ἐών]. Sil. 4, 405. *al.*; *cf.* Cvrt. 10, 6, 19 constitit [Qvint. inst. 1, 10, 27. 11, 3, 118]). Caes. Gall. 2, 5, 5 -t eum quae erant tuta ab hostibus reddebat (Svlp. Rvf. Cic. fam. 4, 5, 4 -t me *navigantem* erat Aegina, ante me Megara, dextra Piraeus, sinistra Corinthus. Galba *ibid.* 10, 30, 3 Antonium . . . -t me esse aliquanto. Sall. Iug. 19, 6. *al.*). 5, 17, 3 equites cum -t ⌊se⌋ (*om. α*) legiones viderent. 7, 11, 1 ne quem -t se hostem relinqueret (civ. 3, 31, 3 Bell. Afr. 9, 2 Liv. 9, 41, 9 Cvrt. 4, 11, 8. *al.*; *cf. sub 2 et* Sen. Phaedr. 937 licet . . . liqueris Boreae minas -t te furentes). Bell. Alex. 20, 5 cum -t se clamorem exaudirent. Hor. carm. 3, 1, 40 -t equitem sedet atra Cura (Ov. ars 1, 157 -t vos. *al.*). Ov. am. 3, 2, 23 qui spectas -t nos (*sc. in theatro*). Liv. 22, 6, 8 ignari omnium, quae -t se agerentur. *al.* Ⓑ *speciatim pertinet ad ordinem aciei, agminis* (*iocose* Ter., *in imagine* Varro; *cf. etiam l. 51sqq.*): Ter. Eun. 781 (*loq. miles*) tu hosce instrue; ego hic ero -t principia (Sall. Iug. 50, 2 Liv. 2, 65, 2. 3, 22, 6. *al.*, *cf. p. 177, 58. in imagine refertur ad tempus:* Varro rust. 3, 4, 1 *malo te incipere* ut aiunt -t p. [a postprincipiis *Scaliger*] in castris, id est ab his temporibus quam superioribus). Sisenna hist. 19 -t armatos funditores . . . ponit. Caes. Gall. 2, 19, 3 -t eas *legiones* . . . impedimenta conlocarat (Bell. Afr. 59, 2 postea *codd.*). civ. 1, 41, 5 prima et secunda acies in armis . . . permanebat; -t hos (hoc *codd.*) opus in occulto . . . fiebat. Bell. Afr. 27, 1 -t illos *elephantos* . . . suam aciem instruxit (59, 3 Liv. 27, 48, 7. *al.*). Bell. Alex. 14, 2 -t hunc ordinem reliquas naves . . . distribuit (Tac. hist. 2, 89, 1). Sall. Catil. 59, 5 -t eas *cohortes veteranas* ceterum exercitum . . . locat. *al.*

Ⓘⓘ *-t aliquid* (*inde a* Liv. *exempla selecta*): Sisenna hist. 24 -t villarum macerias . . . cohortes in insidiis reliquit. Cic. Verr. II 5, 80 in Insula Syracusis -t Arethusae fontem. 5, 169 -t urbem *Messanam* (*opp.* in ea parte . . . quae ad fretum spectaret). prov. 14 -t siparium (*opp.* in exostra). Balb. 53 -t rostra. Caes. Gall. 2, 9, 3 -t nostra castra (Frontin. strat. 1, 5, 4. 2, 5, 8 -t c. hostium consedit occultus). 7, 72, 4 -t eas (postea *pars codd.*) *fossas* aggerem . . . exstruxit. 7, 83, 7 -t montem se occultavit (Bell. Afr. 50, 2. Verg. georg. 3, 213 -t m. . . . et trans flumina. Liv. 4, 18, 4. *al.*; *cf.* 28, 13, 6 -t tumulum [Amm. 18, 8, 3]. 41, 2, 1 -t collem). civ. 3, 66, 1 -t silvam. Varro ling. 5, 42 -t aedem Saturni (Plin. nat. 36, 32. *cf.* Hor. epist. 1, 10, 49 -t fanum [Liv. 40, 51, 6]). 5, 143 qui *orbis* quod erat -t murum, postmoerium dictum (*sim.* Liv. 1, 44, 5). Bell. Afr. 17, 1 ut una *cohors* -t, altera[m] ante signa tenderet (Liv. 8, 11, 7 et ante s. et -t s. 22, 5, 7 *opp.* pro signis. 30, 8, 5. 32, 30, 9. *cf. p. 177, 62sq.*). Verg. ecl. 3, 20 -t carecta latebas. Aen. 9, 346 se -t cratera tegebat. Hor. sat. 1, 8, 36 lunam . . . -t magna latere sepulcra. Tib. 1, 9, 44 latuit clausas -t . . . fores. Ov. met. 13, 79 -t clipeum . . . late. Liv. 42, 15, 6 -t maceriam se abdiderunt. Vitr. 5, 1, 6 columnae . . . habentes -t se parastaticas (Sen. suas. 1, 4 ignem -t se . . . habeat *oceanus* an spiritum. *cf.* Vitr. 9, 4, 1 septentrio . . . habet -t se conlocatum custodem). 5, 9, 1 -t scaenam (5, 9, 9 Pavl. Fest. p. 57). Sen. suas. 1, 1 -t omnia Oceanus, -t Oceanum nihil (Isid. nat. 40, 3 [= Svet. frg. 154 p. 240, 3]. *cf. l. 57 et* Sen. nat. 5, 18, 5 -t mare). Cvrt. 4, 11, 19 quae -t Euphraten sunt (*intellege regni Persarum partem occidentalem* [*de eadem 4, 11, 5* quidquid inter Hellespontem et E. est]. *Alexander iam* ultra E. *progressus verba Darei afferre videtur. de regione orientali* 6, 2, 12 -t E.). *al.*

β -t occipitium, -t caput: Varro frg. Non. p. 245, 18 ne -t occipitium in Hispania exercitus . . . relinqueret (Amm. 30, 4, 19 ut contionaria Gracchi fistula sola -t o. desit [*in eadem re e. g.* Cic. *supra l. 13.* Val. Max. 8, 10, 1 -t se]. Veg. mil. 3, 14 p. 97, 5). Tib. 1, 8, 72 ultorem -t caput esse deum (*mero respectu partis corporis* Cels. 8, 15, 6).

γ -t tergum (*infra notatur* t.), -t terga (*cf.* bβ *nec non sub B et C; de scriptura v. p. 156, 81sqq.*; Gloss. -s tergum: ὀπίσθιον. ὀπισθάγκωνα. pone. -t dorsum, scapulae posteriora. a retro. a[d] posteriore parte, id est -t scapulam. -t scapulas): Ⓘ *respicitur potius regio sita -t aliquem* (*saepe determinatur per gen. vel pron. poss.*; -t terga *fluminis per prosop.* Prop., *terrarum* Plin.; *exempla selecta inde ab* Ov.): Caes. Gall. 4, 15, 1 Germani -t t. (terga β) clamore audito . . . se ex castris eiecerunt (*cf.* 7, 84, 4 clamor qui -t t. pugnantibus exstitit). 4, 22, 2 -t t. hostem relinquere (Ov. met. 2, 187 multum caeli [*opp.* ante oculos]. 10, 670 *Atalanta* iuvenem [*in certamine, cf.* Sil. 16, 335 ventos. 16, 396 Cyrnum]. fast. 4, 281 *Lesbum. al.*; *cf. sub 2 et* Stat. Theb. 9, 224 linquit). 7, 62, 6. 7, 88, 3. civ. 3, 44, 4 ne . . . nostros -t t. adorirentur. Bell. Afr. 40, 3. 80, 5 -t hostium t. . . . ad litus adpelli. Prop. 2, 10, 13 negat Euphrates equitem -t terga tueri Parthorum. Ov. fast. 6, 123 videt

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Ianus, quae -t sua terga gerantur. SEN. contr. 10, 1, 4 magistratus -s terga sua non summovent (*sc. sequentes*). CVRT. 3, 10, 7 omnia, quae -t t. erant, ... subiecta memorabat (AMBR. hex. 4, 5, 23. MACR. Sat. 1, 7, 20 quae ante quaeque -t t. essent. *verbo omisso* STAT. Theb. 7, 623 retro vexilla, tubaeque -t t. *eqs.*). LVCAN. 3, 478 *tela* ex longo ... missa recessu iam -t terga cadunt. PLIN. nat. 4, 33 *Macedonia* ad Epiroticas gentes in solis occasum recedens -t terga Magnesiae atque Thessaliae. *al.* ⓘ *respicitur pars corporis*: VERG. Aen. 1, 296 Furor ... centum vinctus aenis -t t. nodis (*vincitur ipsa persona ut*: 11, 81 vinxerat ... -t terga manus quos mitteret umbris inferias. *cf.* 2, 57 manus iuvenem ... -t terga revinctum [SIL. 1, 450. 16, 72 palmas. STAT. Theb. 12, 677]. SIL. 2, 340 evinctus palmas). OV. met. 3, 575 manibus -t terga ligatis (GREG. TVR. Franc. 2, 42 p. 92, 15. *cf.* LIV. 5, 27, 9 inligatis. 9, 10, 7 vinciri [SEN. contr. 2, 1, 7 vinctis *ut* CASSIOD. hist. 7, 40, 30. *al.*]. SEN. contr. 9, 2, 10 deligantur. CALP. ecl. 3, 72 vite domentur. *sim.* OV. trist. 3, 10, 61 vinctis -t t. ... lacertis. *motum intellegere maluimus infra l. 67 sqq.*). LIV. 22, 48, 2 *equites* parmas -t terga habentes. VAL. FL. 6, 135 Thyrsageten cinctum ... vagis -t terga ... pellibus (*cf.* RVFIN. hist. mon. 3 p. 407^{C} pelle ... a collo -t t. et latus descendente contegi). *neglegenter fere pro* in tergo: FVLG. serm. ant. 5 Sitium Dentatum ... cicatrices habere econtra (*i. in fronte, v. vol. V 2, 49, 57 sqq.*) quadraginta quinque, -s t. nullam. CORIPP. Ioh. 8, 395 *Ifnaten* cuspide longa aversum -t terga ferit, qua spina ... colligat ... costas.

b *respicitur ordo sese moventium* (*aliter sub C*): α *varia*: CIC. Arat. 326 -t hunc *Sagittarium* ... Capricornus vadere pergit (*sim. de sidere*: MANIL. 5, 7 -t Venerem ... te, Luna, vagantem. 5, 313 Haedus ... -t ... gregem longo producitur intervallo). VERG. Aen. 5, 154 -t hos aequo discrimine Pristis Centaurusque locum tendunt superare priorem. LIV. 9, 36, 9 legionibus -t inpedimenta ire iussis (*sc. in agmine ut* CVRT. 4, 12, 11. 5, 1, 22. 23). 21, 22, 8 vidisse -t sese serpentem ... ferri. 27, 37, 12 -t eas *boves* duo signa ... portabantur (ITALA Luc. 23, 26 [cod. b *al.* = VVLG.] *Simonem* crucem portare -t Iesum [*gr.* ὄπισθεν τοῦ Ἰ., *cod. d* retro Iesum]). *al.* *verbo omisso*: LIV. 45, 40, 4 ipse postremo Paulus in curru ...; ⟨-t⟩ currum ... filii duo. TAC. hist. 2, 89, 1 Vitellius ... composito agmine incessit: ... mox duodecim alarum signa et -t peditum ordines eques, dein *eqs.* β *-t tergum, terga* (*cf.* aγ): SEN. Herc. f. 584 tu *Eurydice* -t terga tui perge viri comes. Oed. 1055 (*loq. Oedipus*) en fugio, exeo: ... mitior caeli status -s terga sequitur (STAT. silv. 3, 2, 31 quae ... secuturam religent -t terga phaselon [*nisi ad* religent *trahendum*]. CASSIOD. Ios. antiq. 1, 328 proxime [*gr.* ἆσσον ... ἀκολουθεῖν]. GREG. TVR. stell. 31 duabus tantum horis. *al.*). STAT. Theb. 6, 276 Io -s tergum *patris in pompa imaginum invecta* (*v. Fortgens, comm. 1934 ad l.*) ... spectat ... Argum.

2 *translate* (*sublucente hic illic vi imaginis; cf. etiam p. 176, 30*): LIV. 2, 12, 10 (*Mucius ad Porsennam*) longus -t me ordo est idem petentium decus (*nisi vi temporali explicandum*). MANIL. 4, 159 numerisque modisque consummant orbem -tque (postquam *codd.*) ipsos sidera linquunt (*i. quod ultra mundum iacet scrutantur, v. Bühler, Hermes 87, 1959, 479 sq.*). SEN. epist. 26, 1 iam vereor, ne senectutem -t me reliquerim (IVV. 13, 16 iam -t terga reliquit sexaginta annos [PLIN. paneg. 34, 5 relicta ... -t tergum totius generis humani securitate. RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 15, 2. *al.*]. GREG. M. in Ezech. 1, 3, 17 -t dorsum). HIER. tract. in psalm. II p. 64, 16 nescientibus pene nobis, ita nos -t tergum occupat senectus.

B *respicitur, quis (quid) moveatur, mittatur in posteriora vel in posteriorem partem alicuius rei*: **1** *in universum*: **a** *iuncturae variae*: SISENNA hist. 34 -t principia paulatim recedunt. CAES. civ. 3, 39, 2 naves nostras interiorem in portum -t oppidum reduxit (*nisi ad* portum *referendum*). BELL. Alex. 52, 2 -t Racilium ... cum se insinuasset. OV. met. 5, 36 nisi -t altaria Phineus isset (*cf.* LIV. 2, 49, 11 dum -t signa ordines introeunt). LIV. 10, 14, 16 recepti -t signa (*cf.* 23, 29, 3 pars *velitum* -t signa accepta). 30, 33, 3 ut *velites* ... -t directos refugerent ordines. 40, 25, 5 -t eos ipsos montes ... exercitu omni coacto. PLIN. nat. 28, 25 saliva -t aurem digito relata. *al.* **b** -t tergum, terga: α *respicitur potius pars corporis*: OV. am. 1, 2, 31 manibus -t terga retortis (CYPR. GALL. gen. 751. *cf.* VELL. 2, 1, 5 religatis [SEN. Thy. 685. *al.*]. SEN. Tro. 153 manus -s terga dabit [CALP. ecl. 1, 47 vinctas]. PLIN. nat. 28, 45 reiectis. *sim. al.*; *cf.* OV. met. 6, 552 flexis -t terga lacertis. SEN. Phoen. 577 palmas vincta -s t. datas. *ceterum v. supra l. 13 sqq., ubi motus fere neglegi videtur*). PHAEDR. 4, 10, 2 *Iuppiter peram nobis* propriis repletam vitiis -t t. dedit, alienis ante pectus suspendit gravem. PETRON. 73, 4 cervices -t terga flectere et pedum extremos pollices tangere. β *respicitur potius regio sita t- aliquem*: LVCAN. 8, 7 comitum ... suorum qui -t terga redit ... exanimat *Pompeium fugientem* (*aliter 2bβ*). FRONTIN. strat. 2, 4, 6 Marcellum cum parva manu ... -t terga hostium misit.

2 *in iuncturis quibusdam significantibus fere i. q. retro, retrorsum*: **a** *usu communi -t intellegitur ex positione corporis in actu servata*: α *proprie*: ① -t tergum, terga (*cum respectu ipsius dorsi v. 1b, unde quaedam huc vergere vix negaverimus*): BELL. Afr. 80, 5 ut ... respicere -t terga cogerentur (HIER. epist. 3, 4, 1. 9, 2. 22, 1, 2 [*sec. Luc. 9, 62 cod. b al.* respiciens retro]. VVLG. gen. 19, 17. *al.*; *cf.* HIER. tract. in psalm. II p. 12, 3 non priora, sed -t t. voluit aspicere *uxor Loth*). OV. met. 1, 383 ossa ... -t t. ... iactate (MARCELL. med. 1, 54 *lapillos* -s t. iacta nec retro respice. *cf.* OV. met. 1, 394 iacere). fast. 5, 591 solitae mitti -t terga sagittae *Parthorum* (LVCAN. 1, 230. *cf.* AMM. 23, 4, 7 lapides ... emittunt). VAL. FL. 5, 148 *Argonautae* Tibarenum dant ... -t terga lacus (6, 347 saeptus in arto dat catulos -t terga leo. *cf. p. 177, 68. 70*). SIL. 7, 646 -t terga sagittam fundit. ⓘ -t vestigia: OV. met. 1, 399 lapides sua -t v. mittunt. ⓘⓘ -t se: SEN. dial. 9, 4, 4 respice -t te (PETRON. 57, 7 TERT. apol. 33, 4 VVLG. gen. 19, 26 RVFIN. Orig. in gen. 5, 2 p. 59, 23 *et* 60, 2 [*p. 59, 20* retrorsum]. *al.*; *cf.* ITALA Luc. 9, 62 [Optat. 3, 11 p. 97, 14] -t se adtendens [*gr.* εἰς τὰ ὀπίσω, *Vulg.* aspiciens retro. *inde* OPTAT. 3, 11 p. 97, 10. *al.*]). PLIN. nat. 22, 149 grana ... abiciunt (*cf.* proicere: REGVLA mag. 47, 22. 48, 7 non inante, sed -t se retro. *translate v. sub β*). GREG. M. dial. 1, 3 p. 26, 9 M. tremefactus -t semetipsum concidit. β *translate* (*cf. l. 37*): ITALA psalm. 49, 17 (Veron. *al.*) proiecisti sermones meos -t te ([*gr.* εἰς τὰ ὀπίσω, *Vulg.* retrorsum]. VVLG. III reg. 14, 9 me *dominum* ... -t corpus tuum [-t tergum *var. l.*]. II Esdr. 9, 26 legem tuam -t terga sua. *cf.* ZENO 2, 59 [1, 18, 1 L.] *deus Iudaeos* -t suum dorsum ... abiecerat). COMM. apol. 604 spem subit alterius et sua -s terga remittit. SIDON. epist. 4, 13, 1 -t tergum cum iam duodecim lustra transmittat.

b *usu deflexo -t intellegitur ex positione corporis* (*ex via* Ps. CYPR.), *qua quis antea progressus est*: α -t viam: Ps. CYPR. mont. 14 fur ... refugit de vinea ..., timens -t viam suam vadit. β -t tergum, terga: CASSIOD. hist. 9, 42, 1 *Nilum* circa primum ascensum aquae -s t. recessisse (*gr. Sozom. 7, 20, 2* κατόπιν τοῦ καιροῦ. *interpretem* κατόπιν *localiter accepisse putat Lundström, Übersetzungstechn. Unters. 166 sq.*). IOS. c. Ap. 1, 203 si *avis* ... anterius evolaret, procederent, si vero -t t. iret, recedere ... oporteret rursum (*gr.* εἰς τοὔπισθεν). 1, 246 -t t. reversus venit ad Menfin (*gr.* παλινδρομήσας). CORIPP. Ioh. 3, 229 -t t. rediere viri (3, 240. 4, 189. 5, 278. 6, 463. 682. 759. *aliter 1bβ*). 4, 178 flexit equum -t terga fugax (*cf.* 5, 14 [12] reflectens [6, 282 acies]). γ -t se: ITIN. Anton. Plac. rec. A 7 (= rec. B) revertentes -t nos venimus ad locum, ubi *eqs.* (rec. B 11. 48. VITAE patr. 5, 7, 35 [*gr. Nau 1913 p. 279 n. 203* εἰς τὰ ὀπίσω]. IORD. Get. 155 GREG. M. dial. 1, 2 p. 21, 11 M.). rec. A 11 redit -t se *Iordanes fluvius* (*translate*: GREG. M. epist. 11, 15 p. 277, 10 ne forte habere potuisses -t te spatium redeundi [*sc. a consiliis captis ut ibid.* p. 277, 18 -t se]).

C *respicitur quis (quid) sit expetendus, sectandus* (*usu ex exemplis ordinem illustrantibus [v. A1b] profecto, sed aucto notione termini assequendi; addidimus exempla affinia, ubi quis trahitur, detinetur ab eo quem [quod] expetit, desiderat; usus adamatur in verss. sacrae scripturae sec. gr.* ὀπίσω τινός, *quae vox respondet, ubi nihil aliud adnotatur; saepius vergit in notionem praepos.* ad, *maxime p. 179, 8 sqq. 179, 40. 51. 61 sqq. 68 sqq. 180, 14. 15. 27, cum gerundivo p. 179, 13; ceterum ponitur fere pro* de *p. 180, 21; v. et p. 180, 42*): **1** *pendet e verbis movendi, sc. eundi, sequendi sim. vel vertendi, trahendi sim.*: **a** *proprie* (*sc. mera vi loci*): α *iuxta varia subst.* (*sc. animantes praeter p. 179, 13. 16*): ① *-t hostem, inimicum sim. persequendum*: ITALA gen. 35, 5 (Aug. quaest. hept. 1, 112 p. 56, 19) non sunt consecuti -t filios Israhel ([lib. iubil. 30, 27 p. 58R. non persecuti sunt -t Iacob, *Vulg.* persequi recedentes]. 44, 4 [Lugd.] -t homines [*Vulg.* persequere viros]. *cf.* insequi -t *vol. VII 1, 1868, 29 sqq.*). I Macc. 2, 32 (rec. L) cucurrerunt -t ipsos multi et comprehenderunt eos ([VVLG. abissent -t illos]. VVLG. Iudith 9, 6 -t servos tuos armati *Aegyptii*. AVG. conf. 10, 35, 57 canem ... -t leporem). 5, 33 (rec. L) exiit ... -t eos (*gr.* ἐξόπισθεν αὐτῶν, rec. B processit, VVLG. venit). 10, 78 (rec. L) secutus est -t eum ([*rec. B* persecutus est ... a tergo eius, *Vulg.* insecutus est eum]. VVLG. I Macc. 9, 16 -t Iudam ... a tergo [*gr.* κατὰ πόδας Ἰ. ... ἐκ τῶν ὄπισθεν, *rec. L* s. sunt Iudam ... de retro, rec. B *v. sub β*]. VITAE patr. 5, 16, 1 p. 969^{C}). PEREGR. Aeth. 7, 4 filii Israhel cum vidissent Egyptios -t se venientes (VVLG. I reg. 26, 3. I Macc. 5, 33 *v. supra*). 8, 5 quod Farao ... priusquam -t illos *Iudaeos* occuparet, isset ... intra Ramesse ... et inde -t filios Israhel fuisset profectus (*priore loco subaudiendum est* ire, *v. Szantyr, Mus. Helv. 33, 1976, 101 sqq.*). AMBR. Ioseph 11, 61 mittitur -t eum *Beniamin quasi furem* (VVLG. IV reg. 14, 19 Iudith 15, 6 RVFIN. Basil. hom. 4, 3 p. 1755^{C}. *al.*; *aliquid*: VVLG. Ier. 9, 16 -t eos gladium. apoc. 12, 15 -t mulierem aquam). VVLG. exod. 14, 23 persequentes ... Aegyptii ingressi sunt -t eos (num. 25, 8). IV reg. 7, 15 *speculatores* abierunt -t eos (I Macc. 2, 32 *v. l. 56*. GREG. TVR. Franc. 2, 32 p. 79, 5). *al.* ⓘ *-t ducem sim. vel seductorem praecedentem*: ITALA Is. 45, 14 (Tert. adv. Prax. 13 p. 247, 8) ad te transibunt et -t te sequentur vincti manibus (VVLG. -t te ambulabunt). I Macc. 2, 27 (rec. L, *sim.* VVLG.) omnis aemulus exeat -t me (rec. B prodeat). 5, 43 (rec. L = VVLG.) transfretavit ... prior et omnis populus -t eum (*rec. B* secutus est eum. 16, 6 [*ibid.*, rec. B *et* VVLG. transierunt]). AMM. 26, 3, 5 multa -t se ... trahit agmina servulorum (HIER. epist. 22, 13, 4 furtivis oculorum nutibus adulescentium gregem. VVLG. Iob 21, 33 *princeps in exsequiis* -t se omnem hominem trahit *eqs.* [HIER. interpr. Iob -t eum omnis homo sequitur]. cant. 1, 3). VVLG. exod. 15, 20 egressae ... sunt ... mulieres -t eam *Mariam prophetissam*. I reg. 17, 13 abierunt ... -t Saul in proelium (RVFIN. Basil. hom. 7 p. 1788^{B} -t amatorem suum). Os. 2, 5 vadam -t amatores

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

meos (*cf. p. 178, 84 et* Vvlg. Os. 2, 13 ibat -t amatores). *al.* ⓘⓘⓘ *-t quemlibet antecedentem*: Itala Luc. 19, 14 (cod. a *al.* = Vvlg.) miserunt legationem -t illum (Amm. 16, 7, 2 Vvlg. II reg. 3, 26. Vitae patr. 5, 10, 76 p. 926^A misit -t ipsum et revocavit eum [*Cot. p. 658^B* πέμψας μετεκαλέσατο]. *al.*). Cypr. epist. 59, 11 p. 678, 22 Romam ... navigaverunt, quasi veritas -t eos navigare non posset. Vvlg. gen. 37, 17 perrexit ... Ioseph -t fratres suos. II reg. 18, 22 si ... curram -t Chusi (III reg. 19, 20 -t Heliam). *al.* ⓘⓥ *-t personam vel rem se non moventem, ut vergat in notionem praepos.* ad: Itala gen. 37, 35 (Ps. Orig. in Iob 1 p. 437^C) ibo -t filium meum lugens in infernum ([*gr.* καταβήσομαι πρός, *Vulg.* descendam ad]. *cf.* Fvlg. myth. 3, 10 p. 77, 13 -t quam *Eurydicen* maritus ad inferos descendit [*inde per allegoriam ibid.* p. 78, 24 -t hanc artem exquirendam atque elevandam vox canora descendit]). I reg. 22, 20 (Hier. epist. 29, 2, 4) fugiit -t David ([*Vulg.* ad]. Greg. Tvr. Franc. 4, 4 -t alium comitem). Pallad. 5, 7, 3 cum ... apes ... ingressae fuerint -t odorem (*Colum. 9, 8, 9* cum ad odorem ... inrepserunt).

β -t vestigia: Itala I Macc. 9, 16 (rec. B) reversi ... sunt -t v. Iudae et eos qui erant cum illo a tergo (*gr. et alias vers. v. p. 178, 60*). Hier. tract. p. 382, 19 oculus meus ... ducebat me -t v. meretricis. Vvlg. cant. 1, 7 abi -t v. gregum. Didasc. apost. 43, 22 -t v. mea Petri seq⟨ue⟩bantur. Ven. Fort. Mart. 1, 156 rursus ut Hilario redeundi est cessa facultas, excurrit *Martinus* ... sua *Hilarii* -t v. (*cf. Sulp. Sev. Mart. 7, 1* eum est vestigiis prosecutus).

γ -t tergum: Hier. epist. 16, 2, 1 ita me *diabolus* ... -s t. secutus est, ut *eqs.* tract. in psalm. I p. 268, 3 Pharao persequebatur -t t. eius.

b *translate* (*sc. animo, cogitationibus [cf. l. 44] sim., saepe accedente notione serviendi vel oboediendi*): α *-t deum, deos vel idola*: Itala num. 32, 11 (Aug. loc. hept. 4, 112) non ... secuti sunt -t me *dominum* ([*cf. Vulg.* noluerunt sequi me]. Ier. 17, 16 [Ambr. in psalm. 37, 40, 3] -t te *dominum* [Rustic. Conc.^S I 4 p. 185, 27 consequendo, *Vulg.* te ... sequens]). deut. 6, 14 (Tert. scorp. 2 p. 147, 27 = Vvlg.) non ibitis -t deos alienos (13, 4 [Lugd.]. II par. 34, 31 [Complut., *gr.* ἐνώπιον κυρίου, Vvlg. ambularet]. Vvlg. Ier. 7, 9. 25, 6 Avg. conf. 8, 7, 18. 13, 19, 25. *al.*). 13, 4 (Tert. scorp. 2 p. 148, 26) -t dominum deum vestrum abibitis ... et praecepta eius custodietis *eqs.* ([Lugd. ibitis, Ambr. Abr. 2, 2, 5 ambulabis, *Vulg.* sequimini]. *al.* Tert. scorp. 3 p. 152, 2 abeundo -t deos aliorum et serviendo et adorando eos. Vvlg. Ier. 11, 10. *al.*; -t idola: Vvlg. Am. 2, 4 Epiphan. in euang. 37 p. 80, 6). III reg. 11, 4 (Iren. 4, 27, 1 = 4, 42, 3 H.) deverterunt ... cor eius -t deos alienos (*Vulg.* depravatum est ..., ut sequeretur). Ier. 25, 6 (Firm. err. 28, 12) nolite ambulare -t deos alienos, ut serviatis eis ([Vvlg. ire]. Ambr. fug. saec. 8, 45 cogitationibus. Vvlg. deut. 11, 28 IV reg. 23, 3. *al., v. et l. 38.* -t idola: Vvlg. Ezech. 20, 39 Epiphan. in euang. 46 p. 111, 22. 48 p. 116, 9). Vvlg. Ezech. 44, 10 erraverunt a me -t idola sua. *al.* -t tergum (*sc. dei vel idolorum*): Hier. psalt. sec. Hebr. 16, 4 multiplicabuntur idola eorum -t t. sequentium. Vvlg. Is. 59, 13 aversi sumus, ne iremus -t t. dei nostri. β *-t quemlibet, sc. fere magistrum, ducem, seductorem praecedentem*: Itala iud. 9, 3 (Lugd.) declinavit cor eorum -t Abimelec ([Vvlg. inclinaverunt]. Vvlg. III reg. 2, 28). Matth. 4, 19 (cod. a *al.* = Vvlg.) venite -t me *Iesum* (10, 38 [Mutian. Chrysost. hom. 28 p. 413/4, *Vulg.* sequitur]. 16, 24 [cod. a *al* = Vvlg.]. Marc. 1, 17 [cod. b *al.* = Vvlg., *cod. t* retro me]. *al.*). Luc. 21, 8 (cod. c *al.* = Vvlg.) nolite ire -t illos *seductores* ([cod. a sequi]. Ioh. 6, 68 [Mar. Victorin. adv. Arium 3, 10, *gr.* πρός, *aliae vers. et Vulg.* ad]. Lvcif. non conv. 8 p. 16, 23. Canon. Migne 13, 1183^A reliquisse deum et ivisse -t hominem). Ioh. 12, 19 (cod. b *al.*, *cf.* Vvlg.) omnis mundus -t eum *Iesum* abiit (I Tim. 5, 15 [Hier. epist. 123, 3, 1] retro -t satanan [Ambrosiast. deerraverunt -t s., *Vulg.* conversae sunt retro s.]). act. 5, 37 (cod. h) convertit ... plebem -t se ([Vvlg. avertit populum]. *al.* Ps. Orig. in Iob 1 p. 378^D -t impios ad impietatem *eqs.* *cf.* Greg. Tvr. Thom. p. 106, 27 ut ... nullus -t diabolum revertatur). *al.* Iren. 1, 13, 2 (1, 7, 2 H.) exterminavit multos et abstraxit -t se (*cf.* Cypr. hab. virg. 9 suspiria adulescentium -t te trahas [Avg. c. Petil. 3, 5, 6 p. 167, 21 quisquis vos trahere voluerit -t se ipsum. Ven. Fort. carm. 3, 22a, 4 -t te ... pectora capta trahis. *al.*]). Ps. Philo antiq. 18, 14 seductus est populus -t filias Moab (43, 5 *Samson* -t eam *Dalilam*. *al.*). Hier. psalt. sec. Hebr. 49, 14 -t eos iuxta os eorum current. Rvfin. hist. 2, 23, 12 populus errat -t Iesum (Greg. Tvr. Thom. p. 112, 23 -t hominem istum magum). *al.* -t vestigia: Ven. Fort. expos. orat. 32 quo nos -t sua v. verbis traheret et exemplis *Christus*. γ *-t rem* (*maxime -t vitia sim., quibus quis obsequitur, morem gerit; rarius -t rem impetrandam*): Itala sap. 8, 2 (Praedest. 3, 17 p. 658^D) curre-bam -t eam *sapientiam* ([*gr. et Vulg. desunt*]. Ps. Orig. in Iob 2 p. 450^D -t iniquitates festinas, ... -t iniustitiam curris. Avg. conf. 1, 5, 5 -t vocem hanc *dei*). Zach. 2, 8 (Ambr. fid. 2, 4, 36) -t honorem misit me super gentes (Vvlg. -t gloriam). II Petr. 2, 10 (Priscill. tract. 1, 35) -t carnis voluntates euntes ([Vvlg. -t carnem ... ambulant]. Lvcif. Athan. 1, 6 p. 74, 12 -t idololatriam. Vvlg. Sirach 18, 30 -t concupiscentias [Avg. serm. 153, 5, 6 *opp.* frenare c. 154, 7, 10]. *al.*). Lvcif. non conv. 2 p. 5, 22 quia non abierimus -t idololatriam tuam (non parc. 34 p. 281, 27. *cf.* Vvlg. Sirach 31, 8 -t aurum. Ier. 9, 14 -t pravitatem cordis sui. *sim. al.*). Vvlg. I reg. 8, 3 declinaverunt -t avaritiam (12, 21 -t vana). Sirach 14, 23 vadens -t illam *sapientiam* quasi vestigator. Ier. 2, 5 ambulaverunt -t vanitatem ([*explicat* Hier. *ad l.* idola videlicet]. 3, 17 -t pravitatem cordis sui [16, 12]. *al.*). Avian. fab. 37, 5 (*loq. canis*) proximus humanis ducor -t otia mensis (*minus probabiliter ad IB1b traxit Löfstedt, Beiträge, 1907, 65sq.*). *al.*

2 *pendet ex aliis verbis*: **a** *clamandi, intuendi*: Itala Ezech. 20, 24 (Iren. 4, 15, 1 = 4, 26, 1 H.) -t concupiscentiam cordis sui erant oculi eorum (Vvlg. -t idola patrum suorum). I Macc. 7, 45 (rec. L = Vvlg.) tubis cecinerunt -t eos *fugientes*. Matth. 15, 23 (cod. a *al.* = Vvlg.) clamat -t nos *mulier nos insequens* (*sim.* Pass. Paul. 19 Vita Caes. Arel. 2, 4. 42. *al.*; *paulo aliter*: Vvlg. I reg. 13, 4 populus -t Saul *ducem* [*explicat* Greg. M. in I reg. 5, 53 est ... magnae devotionis ausum suscipere]. *fere i. q.* ad: Conc.^S II 4 p. 148, 34 *Iesus in cruce* clamavit -t eum *deum* [*sc. Matth. 27, 46*]). apoc. 13, 3 (Iren. 5, 28, 2 = Vvlg.) admirata est universa terra -t bestiam (*Primas.* ad b., *Caes. Arel. in apoc. 10 p. 245, 18* secuta b.). Vvlg. Is. 37, 22 -t te caput movit filia Hierusalem. Ven. Fort. carm. 6, 5, 183 genetrix -t natam *abeuntem* lumina tendens. **b** *cupiendi, desiderandi sim.* (*cf. l. 42sqq.*): Itala Ezech. 33, 31 (cod. 176) -t contaminationes cor eorum est (Hier. *ad l.* -t abominationes suas cor e. graditur, *Vulg.* avaritiam suam sequitur). Optat. 5, 5 p. 131, 24 *Paulus* non -t personam operarii interrogavit, sed -t rem (5, 8 p. 137, 12 -t fidem). Ampel. 2, 6 canis ... discumbens diutius et sine alimentis deficiens -t aquam anhelans in puteum se proiecit (*praepos. intellegit Terzaghi, Stud. Ital. 22, 1947, 87; an adv.?* [*cf. supra vol. II 67, 44sqq.*]). Vvlg. gen. 31, 36 exarsisti -t me. Ps. Orig. in Iob 1 p. 386^A non intendebant -t aurum et argentum illi tunc; ... nunc omnium nostrum animus -t aurum detinetur atque argentum inhiat. p. 430^D quo magis -t filios liquescens succenderetur *Iob* (*i. desiderio filiorum tabescens*). **c** *audaciora*: Itala exod. 34, 15 (Aug. quaest. hept. 2, 158) qui ... fornicentur -t deos eorum ([*Vulg.* cum diis suis]. *sc. abeundo, ut al., v. vol. VI 1, 1124, 48sqq.; cf.* Avg. *sub 3*). III reg. 16, 3 (Gild. Brit. 40 chron. III p. 50, 14) ego suscito -t Baasam et -t domum eius (*gr.* ὀπίσω Βαασὰ καὶ ὄπισθεν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, *Vulg.* demetam posteriora Baasa et posteriora domus eius). Vvlg. lev. 26, 33 evaginabo -t vos gladium (Ezech. 5, 12. 12, 14. *cf. p. 178, 69 et* Ezech. 5, 2 gladium nudabo -t eos). I reg. 7, 2 requievit omnis domus Israhel -t dominum (quievit ... -t d. ambulans *unus e recc.; explicat* Greg. M. in I reg. 3, 142 redemptoris nostri imitationem invincibili caritate retinere).

3 *pendet e subst. fere verbalibus*: Evagr. vita Anton. 75 Isidis ... -t Osirin vagos ... discursus. Pavl. Nol. epist. 13, 8 p. 90, 18 quam -t nostros sollicitudinem debeamus induere (*nisi subaudiendum* 'mortuos'. *cf.* Ven. Fort. vita Pat. 12, 38 sic -t beatum Paternum desiderium suum et aves confessae sunt). Avg. quaest. hept. 7, 43 ista ... -t idola fornicatio (*cf. l. 30sqq.*).

D *varia recentiora*: **1** *i. q. secundum* (*quae ad gradum spectant v. sub III; locis vol. IX 2, 718, 19sqq. allatis potius vis temporalis per breviloquentiam intellegenda videtur*): **a** *corporaliter*: Itala gen. 49, 19 (Rufin. patr. 2, 18 S.) *Gad* temptabit eos -t pedes (*gr.* κατὰ πόδας. *huc traximus coll. explicatione allegorica ibid. 19* eisdem vestigiis, quibus accesserat diabolus temptare *Christum*, temptatur; *cf. Ambr. patr. 8, 35* secus pedes [*explicat* continuo], *Lugd. et Ottob.* secundum pedes, *Vulg. aliter; an ad p. 179, 18sqq.?*). Chiron 7 antequam percutias *venam*, spongiola(m) cum aqua deducis ⌊-t pilum⌋, ut possit clarius eminere (⌊ ⌋ *om. Veg. mulom. 1, 22, 4; cf. Chiron 43* [*sim. 401*] adversus pilum perfricabis). **b** *incorporaliter*: Avg. vera relig. 45, 85 invicti esse volumus et recte; habet hoc enim animi nostri natura -t deum, a quo ad eius imaginem factus est. Greg. Tvr. glor. conf. 56 *monasterium* ipse -t magistri dogmata aedificavit (*nisi per breviloquentiam pro* '-t ... dogmata *accepta*' *sim.*).

2 *i. q. apud, penes*: Vvlg. Bar. 6, 48 *in periculo* cogitant -t se sacerdotes, ubi se abscondant (*Legion. al.* apud se, *gr.* βουλεύονται πρὸς ἑαυτούς). Greg. Tvr. Franc. 4, 26 p. 159, 10 rectius est ..., ut hi thesauri penes me habeantur quam -t hanc (*cf. Löfstedt, Eranos 44, 1946, 352sq.*).

III *praevalente vi **gradus**, aestimationis* (*sublucente vi locali p. 181, 4. 9. 20sqq.; vi temporali quaedam sub B1 intellegi posse haud negaverimus, sed vix* Hor. *sub B2; vergit in vim praepos.* prae *p. 181, 59*): **A** *pendet e verbis vel locut. verbalibus* (*e subst. verbali p. 181, 35*): **1** *aestimationis sim.*: **a** *-t aliquem (aliquid) colere, habere sim.* (*cf. p. 170, 29*): Caes. Gall. 6, 17, 1 deorum maxime Mercurium colunt; ... -t hunc Apollinem *eqs.* (Avson. 318 p. 21, 1 P. -t deum ... patrem). Sall. Iug. 73, 6 uti ... sua necessaria -t illius *Marii* honorem ducerent. Sall.(?) rep. 2, 1, 4 famam modestiamque meam -t tuam dignitatem haberei (Liv. 2, 56, 2 Sen. benef. 1, 11, 4 Tac. hist. 3, 64, 2). Ov. met. 2, 564 (*loq. cornix*) ut ... ponar -t noctis avem (Val. Max. 1, 1, 9 omnia ... -t religionem. Sen. benef. 4, 2, 4. *cf.* clem. 1, 14, 2 -t illos reponens). Sen. epist. 73, 3 multos -t se videre ..., aliquem ante se. Plin. nat. 12, 125 styrax laudatur -t supra dicta ex Pisidia *eqs.* (18, 77 -t Chium *amylum* maxime l. Creticum, mox Aegyptium [*sim.* 19, 95]). 33, 156 -t hos *artifices* celebratus est Calamis *eqs.* 37, 58 -t hos *adamantes* Cyprius vocatur. Stat. silv. 4, 5, 21 terra primis -t patriam mihi dilecta curis (Tert. coron. 11 l. 8 resurr. 63 p. 124, 20). Tac. dial. 26, 8 ut se ante Ciceronem numeraret, sed plane

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-t Gabinianum (hist. 2, 77, 1 COD. Theod. 6, 27, 19, 3). TERT. anim. 1, 4 etsi -t deos et cum deis daemonia deputantur penes poetas (*ex apol. 46, 5 ubi* secundum deos). ITALA psalm. 43, 11 (cod. 304 *al.* = VVLG.) avertisti nos retrorsum -t inimicos nostros (*an de loco? sed cf. gr.* εἰς τὰ ὀπίσω παρὰ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, *psalt. Rom.* prae inimicis n.). OPTAT. 3, 3 p. 75, 14 *imperator* -t deum ab hominibus timebatur (ALC. AVIT. epist. 44 p. 74, 5. *cf.* AMM. 23, 6, 28 natio . . . formidanda -t Parthos). *al.* b *-t aliquem (aliquid) esse, venire sim.*: HOR. sat. 1, 6, 40 Novius collega gradu -t me sedet uno. carm. 3, 9, 6 donec non alia magis arsisti, neque erat Lydia -t Chloen (SEN. epist. 40, 12. 100, 9 in re tanta eminere est -t duos esse. CVRT. 5, 2, 5 *syn.* ab eo. COLVM. 2, 14, 4 *syn.* ab hoc. PLIN. nat. 13, 76. 97, 22, 6 magno intervallo magnaque differentia. *al.*). epist. 1, 1, 54 quaerenda pecunia primum est; virtus -t nummos (*verbo supplendo ut*: FEST. p. 185 *sacerdotum* maximus videtur Rex, dein Dialis, -t hunc Martialis *eqs.* [*simili serie*: CELS. 2, 18, 12 COLVM. 11, 2, 92 PLIN. nat. 21, 83]. SEN. epist. 104, 9 ut nemo tibi -t te videatur, si aliquis ante te fuerit. PLIN. nat. 13, 76. 37, 58. *al.*). PLIN. nat. 14, 73 *agitur de vinis:* in summa gloria -t Homerica illa . . . fuere Thasium Chiumque (37, 8. *cf.* 37, 5 -t hunc *Polycratis* anulum regis alterius in fama est gemma). ARNOB. nat. 2, 25 anima . . . -t deum . . . et -t mentes geminas (*i. deos et daemones*) locum optinens quartum (*cf.* COD. Iust. 2, 7, 16 [*a. 474*] gradus primos obtinent -t fisci . . . patronum). AVG. civ. 19, 7 p. 366, 4D. -t civitatem vel urbem sequitur orbis terrae, in quo tertium gradum ponunt societatis humanae. *al.*

2 *variis*: OV. trist. 5, 9, 12 gratia -t magnos est tibi habenda deos (*item iuxta dat.*: CANON. Turner I p. 331, 79 quod crescimus -t naturam . . . parentibus . . . debemus [ENNOD. dict. 1, 19 p. 428, 16 tibi -t deum. *al.*]. CONC.[S] I 5 p. 313, 20 tuae -t deum sapientiae innotescere. DRAC. satisf. 107 -t te, summe deus, regi . . . reus sum. ENNOD. epist. 3, 9, 1 p. 77, 14 me -t deum vestris trado . . . manibus). TERT. resurr. 9 p. 38, 5 *Christus* dilectionem mandans -t suam in proximum (*resp. Matth. 22, 37 sqq.*). IVST. 42, 2, 8 cum fines *Armeniae* -t Parthiam omnium regnorum magnitudinem superent. CLAVD. 26, 4 solus -t numina Tiphys . . . servasse carinam, *sc. Argo*, fertur (*cf.* CONC.[S] I 5 p. 370, 13 ad solos vos -t supernam virtutem orbis servatores). ALC. AVIT. epist. 79 si omnium nostrum sanitas in vestra -t deum prosperitate consistit. ENNOD. dict. 8, 3 p. 446, 22 -t deum fultus spe . . . vestrae perfectionis (epist. 1, 22, 2 p. 34, 6). *al. apud eundem.*

B *pendet ex adi. sim.*: 1 *e superl.*: CIC. ac. 2, 3 ille rex *Mithridates* -t Alexandrum maxumus. VELL. 2, 99, 1 Ti. Nero . . . civium -t unum . . . eminentissimus. CVRT. 8, 5, 8 Agis . . . pessimorum (piissimorum *codd.*) carminum -t Choerilum conditor. PLIN. nat. 17, 199 Sasernae . . . Scrofae, vetustissimis -t Catonem peritissimisque. 24, 160 ille *Democritus* -t Pythagoram Magorum studiosissimus. 33, 134 Quiritium -t Sullam divitissimus. 37, 71 -t hos *smaragdos* Medici plurimum habent varietatis. SIL. 10, 223 Servilius . . . -t Paulum belli pars optima. DECL. in Catil. 22 bello Mithridatico . . . -t Punicum periculosissimo. *al.* 2 *e posit.* (*v. etiam p. 185, 8*): HOR. carm. 4, 13, 21 felix -t Cinaram . . . facies *Lyces* (PORPH. utrum ad qualitatem pertinet an ad tempus, idest 'secunda pulchritudine a Cinara' an '-t illam defunctam . . .'?). OV. trist. 3, 4, 54 quicquid . . . haec nobis -t duo (*sc. patriam et coniugem*) dulce fuit. PLIN. nat. 13, 97 magna, verum -t has *mensas*, gratia extra praedictas crispis densa . . . congerie. CONST. apost. Journ. Theol. Stud. 13, 1912 p. 496, 7 presbyteri et diaconi -t deum . . . potentes sunt aeclesiae (*gr. 8, 44, 2* μετὰ θεὸν . . . δυνάσται). SVLP. SEV. dial. 1, 6, 5 ut . . . neminem -t apostolos habeat aequalem. MACR. Sat. 7, 12, 26 qua *terrea faece aqua* est corpulenta -t terram (*'minus . . . quam terra' explicat Ianus*). *inde deflexum ad plenam vim comparativam fere i. q. prae* (*an trahas ad usum p. 175, 61 sqq. illustratum?*): TRACT. Pelag. 3 p. 66 fastidiosa sit nobis terra -t caelum et omnis temporalis . . . possessio ad aeternae illius beatitudinis comparationem . . . sordeat. 3 *e compar.*: CELS. 2, 18, 7 (*enumerantur pisces*) tunc plani, -t quos etiamnum leviores lupi mullique et -t hos omnes saxatiles. PLIN. nat. 19, 141 nec plus ullis *generibus brassicae* capitis -t Trizianum. QVINT. inst. 10, 1, 65 an ulla (*sc. poesis?*), -t Homerum . . ., similior sit oratoribus *quam antiqua comoedia*. AMM. 22, 16, 12 ut -t Capitolium . . . nihil orbis terrarum ambitiosius cernat. 4 *e numero ordinali* (*cf. p. 180, 83*): OV. met. 5, 97 Cephenum -t regem primus Hodites (TERT. apol. 30, 1 *imperatores* sentiunt eum esse deum solum . . ., a quo sint secundi, -t quem primi, ante omnes et super omnes deos). COLVM. 7, 2, 1 -t huius quadripedis (*sc. aselli*) ovilli pecoris secunda ratio est (GAIVS inst. 1, 170 qui -t eum . . . s. gradum . . . habuerit [3, 27]. APVL. mund. 2. Plat. 1, 7 *aer* levitate . . . -t ignem secundus. CYPR. epist. 55, 8 p. 630, 8 -t primum *episcopum*. AMM. 19, 9, 7 erat s. loci -t Antoninum. 30, 2, 5 potestatis s. -t regem [VVLG. Esth. 13, 3 *et* 16, 11 -t r. secundus]. VEG. mulom. praef. 1. *al.*).

CAPVT ALTERVM: *cum aliis formis* (*fere vi temporali, vi locali e. g. p. 182, 2. 8. 82*).

I *cum abl.* (*iuxta acc. e. g. p. 182, l. 17. 33. 51, in structura mixta p. 182, 60; sequitur* quam *p. 182, 49; usum refutat simul confusionem cum abl. mensurae sec. p. 165, 35 sqq. factam testans* SERV. ecl. 1, 29 *p. 157, 71; aliter sub IIA*): A *exempla certiora*: 1 *formae plur.*: ITALA Marc. 10, 30 (cod. q) -t persecutionibus (*gr.* μετὰ διωγμῶν, *Vulg.* cum p.). GREG. TVR. Mart. 1, 37 -t nocturnis tenebris.

4, 30 -t effusis . . . lacrimis (*acc. var. l.*) ac celebratas sollemniter missas. ORIBAS. syn. 1, 12, 1 Aa p. 50, 19 Mø. -s auribus (*gr.* ὄπισθεν τῶν ὠτῶν, La: -t aures, *ut etiam* Aa *ibid.* l. 24). 1, 27, 3 La p. 81, 8 -t vigiliis (Li: de -t vigilias, *gr. aliter*). BENED. reg. 11, 4 -t quibus lectionibus (*acc. var. l. ut* 11, 5. 6. 17, 8). VITAE patr. Iurens. 169 M. -t priscis patribus (prisca patrum tempora *F*). 2 *formae sing.*: CIL XI 4329, 1 (*a. 386*) -t consulato Arcadi et Bautoni (*al. v. vol. IV 573, 24 sqq.*). CE 1345, 5 (*a. 392*) po<st l>imine. DIOSC. 2, 87 p. 213, 16 -t dorso (*gr. 2, 104, 2* εἰς τοὐπίσω). CHRON. Alex. chron. I p. 95, 24 -t diluvio. CIL III 13964, 8 -s obito (*contextu mutilo*). 14184[9] pos ducto. VI 28044, 1 -t titulo.

B *exempla minus certa, sc. suspecta*: 1 *propter* -m *mobile* (*exempla epigraphica collegit Diehl, De m finali, 1899, 99 sqq.*): a *in* -ā (-ă *l. 20; adde l. 27. 30*): LEX Manc. (CIL VIII 25902) 2, 28 -t quinta vindemia. GROM. p. 315, 26 L. -t casa. PEREGR. Aeth. 28, 1 -t missa (*ibid. iterum.* 28, 2. 30, 3. 39, 4. 43, 9). 29, 6 -t cena (*item* DIOSC. 2, 120 p. 225, 29 [*gr. 2, 135* ἀπὸ δείπνου]). 40, 1 -t sexta (42. 43, 3. BENED. reg. 48, 5 [*acc. var. l.*]). CHIRON 72 -t ipsa (*sc. pupillam?*) et duas tunicas superiores. EXC. barb. p. 330, 9 Fr. -t Cleopatra. IORD. Get. 84 -t . . . rusticana vita (*acc. var. l.*). 138 -t tanti gloria tropaei (*acc. var. l.*). ORIBAS. syn. 3, 14, 2 Aa -s cera. CE 1835, 2 -t vita viventem. CIL VIII 27884, 5 -t Fabia Fortunata matre pia sua. b *in* -e (*adde l. 21*): *in titulis*: CIL VI 3453, 6 (*saec. II ex.*) *veteranus* pos misione vix(it) ann(os) *tot* (XII 682[a], 6 [*saec. III*]. III 14454, 5. VI 2907, 5). CE 517, 1 (*a. 259*) -t morte m(a)rite (*in fine hexametri, ut* 529, 1 -t m. tuorum. 1190, 1 -t m. sepulchri. 1190, 4 -t m. cavemus. 1216, 1 -t m. reliquit. *aliter*: CIL VI 9317, 5. *al. v. Diehl l. l.*). 1186, 3 -t imagine mortis. CIL VI 11939, 6 -t virginitate sua. VIII 27884, 5 -t . . . matre. INSCR. christ. Diehl 2389[a] <po>st resurrecti<o>ne. 3859 -s depositione. *apud scriptores*: PEREGR. Aeth. 10, 7 -t lectione. CANON. Turner I p. 344, 67 -t transgressione. IORD. Get. 84 -t prima aetate (*acc. var. l.*). 119 -t Herulorum cede (*acc. var. l.*). ITIN. Anton. Plac. rec. A 41 -t tanto labore et vastitate heremi (rec. B -t tantum laborem et h. vastitatem). GREG. TVR. Franc. 1, 11 -t acceptam legem transgressuque (-usque, -oque, -ique *var. ll.*) . . . Iordanne (Iordanem *var. l.; interpr. dub., v. Bonnet, Lat. de Grég. 405, 6*). c *in* -ē (-t meridie *v. sub IIA*): GREG. TVR. vit. patr. 6, 7 p. 686, 3 -t hac die (*acc. var. l.*). d *in* -u (*adde* GREG. TVR. *sub b*): INSCR. christ. Diehl 2940 Aa (*a. 350*) pos consulatu (*al. v. Diehl l. l.*). IORD. Get. 121 -t egressu (*acc. var. l.*). 154 -t quorum discessu (*acc. var. l.*). CIL V 8736, 5 -t obitu (8749, 5. 8754, 6. 8764, 3 XII 5191, 5). VI 19915, 11 -t eorum excessu.

2 *propter ambiguitatem inter praepos. et adverbium, quod explicatur per*: a *abl. mensurae vel temporis* (*v. p. 165, 22 sqq., ubi conferas maxime p. 165, 55 sqq. 166, 10 sqq.*): ITALA Matth. 26, 61 (cod. b) -t triduo ([*gr.* διὰ τριῶν ἡμερῶν, *aliae vers. et* VVLG. -t triduum, cod. d -t tres dies, *codd. an* in tribus diebus]. Luc. 2, 46 [codd. b ff[2], *gr.* μετὰ ἡμέρας τρεῖς, *aliae vers. et* VVLG. -t triduum, codd. a d -t tres dies. *hucine* GLOSS. posttriduo: μετὰ τρεῖς ἡμέρας, *an intellegas* postridie, *v. p. 255, 23?*]. CHIRON 136. 699. *cf.* PEREGR. Aeth. 21, 1 -t biduo . . ., quam). ACT. Archel. 67, 4 non longo -t nostrorum apostolorum tempore (IORD. Get. 61 -t grande intervallum [*abl. var. l.*] et pene -t DCXXX annorum t. [tempora, tempus *var. ll.*]. THEOD. MOPS. in Gal. 3, 18 p. 45, 2 -t tanto t. [p. 46, 18]. in II Tim. 4, 18 p. 231, 9 non -t multo t. CE 2156, 4 -t non magno et crudeli t.). CHIRON 778 -t decimo . . . anno ([*significare i. q. 'inde ab initio decimi anni' contendit Ahlquist, Stud. Chiron., 1909, 143*]. *item cum num. ord.*: PASS. Matth. 30 p. 260, 30 -t tertio, *sc. a.* [*gr.* ἐν τῷ τρίτῳ ἐνιαυτῷ]. *nude*: DIOSC. 4, 64 p. 36, 4 -t a. [*gr. 4, 68, 2* πρὸς ἐνιαυτόν]. *plur.* annis: COMM. apol. 649 -t XXXVIII a. CE 1620, 4 -t undeci a.). IORD. Get. 121 -t . . . non longi temporis intervallo (*acc. var. l.*). GREG. TVR. Franc. 5, 3 p. 198, 18 non -t multum (multo *var. l.*) temporis spatio (6, 14 p. 284, 8 -t duarum . . . horarum s. [*acc. var. l.*]. PS. VIGIL. THAPS. c. Marivad. 1, 38 l. 67 -t decem dierum s. [*acc. var. l.*]). *al.* b *abl. absol.* (*cf. p. 164, 78; compluribus locis etiam* -m *mobile subesse potest*): PS. QVINT. decl. exc. Monac. 8 p. 368, 4 -t foribus clausis. PEREGR. Aeth. 38, 2 -t facta missa (46, 6 -t missa f. REGVLA mag. 88, 13 oratione [*acc. var. l.*]). ITIN. Anton. Plac. rec. A 20 -t reclausa cruce (rec. B -t reclausam crucem). GREG. TVR. Mart. 3, 37 -t duorum . . . aut trium mensuum diebus decursis (*antea*: -t decursa . . . trium horarum spatia). REGVLA mag. 19, 7 -t data pace ([datam pacem *var. l.*]. 88, 12 fide [datam fidem *var. l.*]). 23, 31 -t expleto pulmento. 27, 12 -t dicta nona (27, 31 vespera. 50, 56 sexta).

II *cum indeclinabilibus*: A *cum abl. vel loc. servato e formis sollemnibus, quibus annus, dies sim. indicatur* (*aliter sub I*): VARRO rust. 1, 37, 3 quaedam melius fieri -t octavo Ianam Lunam (lanam L. *trad., v. supra vol. VII 2, 1833, 77 sqq.*) quam ante (*cf.* INSCR. christ. Gall. I 97, 5 -t tertio Idus [Ilius *lapis*] Maias). MART. 3, 20, 13 -t meridie (meridiem *var. l.; al. v. supra vol. VIII 840, 47 sqq., acc. v. p. 167, 17*). INSCR. Rev. Et. Lat. 51, 1973, 286 (*Tripolitania, a. 259*) co(n)s(ulibus) futuris -t Tusco et Basso co(n)s(ulibus) (*cf. fortasse* INSCR. christ. Diehl 4369, 2 d(eposita) pos Gratiano III e<t Equitio *consulibus*>, *i. a. 375, nisi intellegas* d(e)pos(ita)). B *cum adv.*: VITA Cypr. 12, 8 contortis -t invicem digitis (*vi locali ut*: CAEL. AVR. chron. 2, 1, 32. *vi temporali*: AVG., *v. vol. VII 2, 184, 71 sqq.*). OPTAT. 5, 3 p. 126, 5 qui -t semel iterum facitis (*i. qui baptismum iteratis*; *an* '-t s.

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

factum' subaudiendum?). -t cras *v. suo loco; ceterum cf. p. 165, 18.* C *cum inf.*: MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 12 quod *futurum* est -t ascendere ad patrem. RVFIN. Orig. in gen. 5, 4 p. 62, 25 quod . . . -t 'manducare' et 'bibere' dicit: 'sive aliud quid facitis' (*I Cor. 10, 31*). VEN. FORT. carm. praef. 5 si vivere licet -t bibere. PS. IGNAT. Magnes. 9, 4 -t sabbatizare diem festum *celebrare* (*gr.* μετὰ τὸ σαββατίσαι).

D *iuxta gen. attributi per ellipsin substantivi regentis* (*aliter, sc. gen. sec. gr.* ὀπίσω *positum putant e. g. Hofmann-Szantyr 243*): VISIO Pauli 32 rec. P p. 29, 23 si forte aliquis . . . lapidem . . . mittat in puteum . . . et -t multarum (h)orarum perveniat ad terram (rec. Sang. p. 142, 3 S. -t multum orarum spatium). VITAE patr. Iurens. 147 M. dum inibi mox nonnulli, alii etiam -t bidui triduique (biduum triduumque *var. l.*), quidam vero -t mensibus (menses *var. l.*, mensis spatium *ed. princ.*) commoda votiva percipiunt.

appendix ad partem secundam (*sc. syntactica et stilistica quaedam*).

I *de collocatione* (*anteponitur passim*): A *ponitur inter subst. et attributum*: 1 *attributum antecedit*: a *adi., num., pronom.*: CIC. S. Rosc. 128 aliquot -t menses (PLIN. nat. 16, 170 annos). Vatin. 27 tuam -t legem (Tusc. 1, 7 tuum -t discessum). CATVLL. 95, 1 sq. nonam -t . . . messem . . . nonamque . . . -t hiemem (*item cum num. ord.*: NEP. Dion 10, 3 quartum -t annum [PLIN. nat. 9, 167 TAC. ann. 1, 62, 1. *al.*]. PLIN. nat. 8, 177 XX -t diem). SALL. Catil. 37, 11 multos -t annos (LIV. 31, 50, 11 PLIN. nat. 8, 15. *al.; cf.* 19, 26 m. -t saecula. 35, 54 Olympiadas. *al.*). Iug. 9, 4 paucos -t annos (42, 1. *cf.* LIV. 8, 20, 5 p. . . . -t dies [21, 63, 13. *al.*]. 31, 24, 7 p. -t horas. *al.*). NEP. Hann. 5, 3 hanc -t rem gestam (*cf.* OV. trist. 3, 4, 54 *infra sub C2*). HOR. sat. 2, 2, 118 longum -t tempus (QVINT. inst. 9, 3, 40 l. -t intervallum. *cf.* OV. met. 6, 49 breve -t tempus). *et saepius.* b *gen. attributi*: CATVLL. 64, 278 quorum -t abitum (HOMER. 518 q. -t funera. *cf.* NEP. Hann. 3, 1 cuius -t obitum [HOMER. 430 c. -t funera]). NEP. Timoth. 4, 1 huius -t mortem. Ham. 3, 3 eiusdemque -t mortem. LVCAN. 5, 217 Boreae -t flamina. 9, 274 domini -t fata prioris. VAL. FL. 1, 564 Iapeti -t bella trucis.

2 *subst. antecedit*: a *sequitur num. vel partic.*: CIC. Att. 7, 11, 3 annum fere -t quinquagesimum ([anno . . . quinquagesimo *var. l.*]. *item cum num. ord.*: LIV. 5, 29, 2. *cf.* ARNOB. nat. 5, 21 p. 275, 9 M. mensem -t decimum). PLIN. nat. 13, 83 annos fere -t ducentos (*item cum num. card.*: CE 1523, 5. *cf.* MART. 1, 27, 2 quincunces . . . -t decem peractos. 9, 78, 1 funera -t septem). ARNOB. nat. 7, 47 p. 407, 21 M. templa -t condita. b *sequitur gen. attributi*: OV. ars 3, 805 gaudia -t Veneris. OCTAVIA 112 fata -t fratris. MART. 1, 2, 8 limina -t Pacis. DRAC. laud. dei 3, 225 retia -t pelagi.

B *postponitur* (*cf. D; vix huc pertinet p. 166, 48*): CIC. Tusc. 2, 15 hunc -t.

C *separatur per hyperbaton* (*cf. p. 158, 44 et Hofmann-Szantyr 216 sq. 692 sq.*): 1 *inseruntur particulae* (*vel adv.*): CIC. fin. 2, 43 -t enim Chrysippum (*al. v. vol. V 2, 574, 73*). Tim. 46 -t autem eam sationem (BELL. Afr. 59, 3 NEP. Eum. 13, 1 SVET. Iul. 46 Dom. 13, 3). off. 2, 27 -t vero Sullae victoriam. CATVLL. 95, 1 nonam -t denique messem. GALL. carm. frg. Journ. Rom. Stud. 69, 1979, 140 l. 4 -t que tuum reditum (OV. ars 3, 473 met. 1, 346. *al.* MANIL. 4, 159 [postquam *codd.*]. VELL. 1, 14, 8 *bis.* VAL. MAX. 1, 7 ext. 1. *al.*). OV. rem. 113 -t tamen . . . multos . . . annos. LIV. 38, 11, 9 *his* consulibus -tve eos consules (39, 3, 5. 43, 14, 7. *al.*). SVET. gramm. 16, 2 -t deinde damnationem. *al.* 2 *exempla quaedam audaciora poetarum*: OV. trist. 3, 4, 54 quicquid . . . haec nobis -t duo dulce fuit. MANIL. 2, 905 medium -t astra diem . . . aeth[e]ra Phoebus alit (aut *trad., corr. Housman; significantur regiones sidereae -t medium diem sitae*). IVV. 5, 15 duos -t si libuit menses. AVIEN. Arat. 490 inclyta -t Lyciae redeuntem bella Chimaerae. CYPR. GALL. iud. 570 cum . . . septem -t poena dies remearet. SIDON. carm. 9, 147 paternam quartum -t Ithacam redire lustrum. RVST. HELP. benef. 76 nasci qui -t deus omnia posset . . .? ALC. AVIT. carm. 3, 202 -t, paradise, tuam *speciem.*

D *ponitur* ἀπὸ κοινοῦ *apud membrum alterum* (*cf. Hofmann-Szantyr 835*): SIL. 7, 378 Trebiam et Tusci -t stagna profundi (*at* 10, 590 -t Trebiam, -t Tusci st. pr.). *dubitanter addidimus*: CLAVD. DON. Aen. prooem. p. 1, 1 sq. illos (-t illos *pars codd.*), qui . . ., -tque illos, quorum *eqs.* (*cf. Georgii ad l. et Baehrens, Beiträge, 1912, 253*).

II *additamenta, quibus tempus (locus, gradus) accuratius illustratur* (*haud raro videtur -t non tam explicari quam explicandi causa positum esse, maxime ubi accedunt numeri ordinales*): A *respicitur, quanto intervallo aliquid (aliquis) sequatur* (*nisi aliud indicatur, sensu temporali*): 1 *per abl. mensurae vel temporis*: a *cum attributo; locutio praepos.*: α *sequitur*: CATO orig. 84 deinde duovicesimo anno -t dimissum bellum (*item cum num. ord.*: CIC. or. frg. A VII 49. rep. 1, 25 -t Romam conditam. fin. 2, 66. Cato 16 septimo decimo a. [septem decem annos *var. l.*] -t alterum consulatum. *al.* LIV. 7, 27, 5 VAL. MAX. 8, 13, 2. *al. v. etiam p. 166, 33 sqq.*; proximo: SALL. Iug. 35, 2. *plur.* annis: CIC. Balb. 48 paucis [Brut. 54. *al.*]. Brut. 60 viginti [*item cum num. card.*: 61. *al.*]. div. 1, 31 multis [Att. 6, 1, 8]). CIC. Cluent. 11 brevi tempore -t patris mortem. 35 quinto mense -t viri mortem (CIC. ad Q. fr. 2, 3, 7 paucis mensibus [LIV. 31, 5, 1]). de orat. 3, 1 diebus decem -t eum diem (3, 11 paucis [Lael. 3]. *al.; sing.* die: Tusc. 3, 63 septimo [*item cum num. ord.*: Att. 5, 13, 1 LIV. 25, 36, 14. *al.*]). *al.* *vi locali*: GREG. TVR. stell. 31 duabus tantum horis -s tergum. β *antecedit*: CIC. Brut. 28 -t hanc aetatem aliquot annis (VARRO ling. 5, 144 triginta. rust. 2, 11, 10 -t Romam conditam. *al.*). div. 2, 93 -t solstitium . . . aliquot diebus (NEP. Hann. 5, 3 non ita multis. 6, 3 paucis. COLVM. 9, 14, 17 fere quadraginta. *al.; sing.* die: CIC. Att. 6, 1, 26 -t Leuctricam pugnam d. septingentesimo sexagesimo quinto). Phil. 14, 16 -t hanc habitam contionem duabus tribusve horis. *vi loci vel gradus*: MANIL. 5, 313 -t . . . gregem longo . . . intervallo (PLIN. nat. 22, 6 *ceterae coronae* -t hanc *gramineam* fuere suntque cunctae magno i. magnaque differentia [*nisi duo enuntiata intellegere mavis*]). γ *inseritur*: CIC. Brut. 72 anno . . . -t Romam conditam . . . quarto decumo et quingentesimo (fam. 9, 21, 2). LIV. 27, 20, 3 paucis -t proelium factum . . . diebus. VELL. 1, 16, 4 quanto -t Platonis . . . mortem floruere spatio? *vi gradus*: HOR. sat. 1, 6, 40 gradu -t me sedet uno.

b *sine attributo; locutio praepos.*: α *sequitur*: CIC. S. Rosc. 130 aliquanto -t eam diem (dom. 59 fam. 5, 6, 2 SVET. Dom. 10, 5). Cluent. 181 triennio -t mortem (*cf.* Cato 30 quadriennio. div. 1, 100 sexennio). p. red. in sen. 3 non multo -t discessum (VELL. 1, 3, 3. ASCON. Pis. p. 13, 12. *et saepius*). Vatin. 6 paulo -t istam defensionem (Brut. 175 PLIN. nat. 2, 196. *al.*). LIV. 36, 40, 3 biduo -t pugnam (PLIN. nat. 11, 211. *cf.* triduo: LIV. 23, 35, 11. 45, 40, 7). PLIN. nat. 31, 7 exiguo. β *antecedit*: *vi locali*: GALBA Cic. fam. 10, 30, 3 -t me . . . aliquanto. *vi temporali*: CELS. 3, 24, 4 -t eam *purgationem* triduo primo . . .; tum altero triduo. PLIN. nat. 36, 49 -t hunc Lepidum quadriennio.

2 *per adv.*: NEP. Eum. 13, 3 -t huius occasum statim (ASCON. Mil. p. 35, 19 Corn. p. 52, 15 QVINT. decl. 360 p. 392, 10 SVET. Iul. 43, 1 Aug. 28, 1. 83. *al.*). LIV. 9, 26, 20 -t eum confestim (*al. v. vol. IV 194, 32 sqq.*). 36, 38, 7 -t eam pugnam extemplo (HOMER. 631). CELS. 3, 22, 6 -t eam *frictionem* protinus (5, 26, 26^B. 5, 26, 27^C GAIVS inst. 2, 153). ASCON. Mil. p. 33, 8 subito -t horam quartam. PLIN. nat. 29, 16 diu . . . -t Catonem. TERT. adv. Marc. 3, 4 p. 380, 30 -t creatorem . . . tam tarde . . ., ante Christum . . . tam propere. *al.* *vi locali*: CASSIOD. Ios. antiq. 1, 328 -s tergum proxime.

3 *per praepos.*: GELL. 17, 21, 16 circa annum fere -t conditam Romam trecentesimum vicesimum tertium.

?4 *per acc.* (*cf. p. 166, 46. 183, 78; usum vix agnoscendum putat Lundström, Abhinc und ante, 1961, 86 sqq.*): AVG. civ. 2, 16 p. 71, 31 D. si . . . a diis suis Romani . . . leges accipere potuissent, non aliquot annos -t Romam conditam . . . mutuarentur leges Solonis (annis *coni. Lundström, l. c. 91*).

B *respicitur, quam diu aliquid fiat*: 1 *per acc.*: CIC. Quinct. 37 annum et eo diutius -t mortem (off. 3, 79 iam septimum a. -t praeturam. *plur.* annos: Brut. 323 duodecim -t meum consulatum. CAES. Gall. 2, 29, 5 -t eorum obitum multos). Verr. II 1, 101 -t quaesturam . . . vix triduum (LIV. 40, 52, 3 t. -t dedicationem templi Iunonis, biduum -t Dianae). 2 *per adv.*: LVCR. 2, 299 -t haec semper (HIRT. Gall. 8, 47, 2 SEN. contr. exc. 5, 2, 2. *al.*). SVET. Claud. 16, 1 censuram intermissam diu -t Plancum Paulumque censores (*adde* CIC. Quinct. *sub 1*). 3 *per praepos.*: LIV. 1, 53, 2 in ducentos amplius -t suam aetatem annos. 6, 2, 3 -t pugnam . . . factam per annos prope centum (25, 6, 7 -t fugam a Cannis p. omnes a. *cf.* 9, 23, 7 p. aliquot dies -t pugnam). 45, 40, 2 intra triginta annos -t bellum.

III *in locutionibus, quae ad nomina accedunt* (*cf. p. 180, 40 sqq. 181, 35 et Hofmann-Szantyr 428; quaedam et praedicative explicari posse vix negaverimus*): A *ad subst. loco attributi*: 1 *inseritur inter attributum et subst.*: CIC. de orat. 3, 8 illam -t reditum eius caedem. Brut. 321 in his -t aedilitatem annis. leg. 2, 68. PROP. 4, 11, 63 Paulle, meum -t fata levamen (SIL. 15, 184 nate, parentis et -t f. decus). OV. fast. 2, 267 tertia -t Idus . . . Aurora (3, 713 lux. *cf.* 6, 235 t. -t Nonas . . . Phoebe). LIV. 27, 20, 3 imperatores . . . venere, serum -t male gestam rem auxilium (*sed ad verbum referas* 3, 5, 15 serum auxilium -t proelium venerant). *al.* 2 *audacius* (*fort. huc pertinet etiam p. 177, 59*): CIC. Tusc. 1, 16 tempus . . . -t mortem (TERT. anim. 33, 10 o iudicia divina -t m. resurr. 47 p. 97, 14 vita. test. anim. 4 p. 140, 1 famae). VERG. georg. 4, 148 aliis -t me (*cf.* SEN. epist. 77, 12 omnibus -t te. ITALA gen. 17, 9 [Lugd. = VVLG.] tu et semen tuum -t te [*talia saepe in sacris script.*]. *sensu locali*: ITALA psalm. 44, 15 [Veron. *al.* = VVLG.] virgines -t eam *filiam regis* [*i. comitatus, Hier. psalt. sec. Hebr.* virgines sequentur eam]). LIV. 36, 21, 3 modestia -t victoriam. MANIL. 2, 905 *v. sub IC2*. PAVL. FEST. p. 196 -t turpe factum castigatio. p. 256 porta . . . -t praetorium. SEN. contr. 2, 5, 13 novi declamatores -t Moschum. PLIN. nat. 7, 150 abdicatio Postumi Agrippae -t adoptionem, desiderium -t relegationem. QVINT. inst. 9, 3, 29 -t aliquam interiectionem repetitio. SVET. Tib. 22 tumultus -t se. Cal. 3, 1 vectatione -t cibum. TERT. apol. 7, 1 de sacramento infanticidii et pabulo inde et -t convivium incesto. *al.*

B *ad adi.*: LVCIL. 152 optimus multo -t homines natos gladiator (*cum superl. ut saepius, v. supra p. 169, 44 sq.; cf.* CIC. Verr. II 3, 130 crimen . . . -t hominum memoriam . . . gravissimum [Catil. 2, 28. *al.* *in oratt.* fam. 11, 5, 1 NEP. Them. 5, 3 reg. 1, 3. *al.*]. SALL. Catil. 18, 8 -t conditam urbem Romam pessumum facinus. LIV. 28, 16,

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

12 -t id tempus constantissimae . . . fidei. *al.*). MANIL. 4, 204 maturi -t annum munera Bacchi. SEN. contr. 7, 1, 7 filio carus pater etiam -t supplicium (SEN. dial. 6, 17, 5 Dionysius . . . dominationis cupidus e. -t Platonem *eqs.* nat. 3 praef. 6 *Hannibal* e. -t Carthaginem pertinax). SEN. Ag. 393ᵃ -t longa fessus spatia (STAT. Theb. 2, 143). benef. 15, 16, 1 Coriolanus sero et -t sceleris paenitentiam pius. CVRT. 8, 9, 1 *Alexander* semper bello quam -t victoriam clarior. *al.* *ad efficiendum num. ordinalem*: VERG. georg. 1, 284 *dies* septuma -t decumam felix (SERV. *ad l.* aut septimam decimam dicit, aut hoc dicit: felix quidem est septima, sed felicior decima). MANIL. 4, 450 tertia pars . . . -t decumam (4, 462. 492).

IV *locutio praepos. usurpatur pro subi. p. 168, 29.*

V *iunctura* usque (in) -t: VVLG. II Esdr. 13, 19 ut non aperirent eas *ianuas* u. -t (in -t *codd. Cavens. et Tolet.*) sabbatum. CHRONOGR. a. 354 chron. I p. 76, 2 *Marcellus episcopus Romanus* fuit . . . a cons(ulatu) x *Diocletiani* . . . u. -t consulatum (consulatu *var. l.*) x. REGVLA mag. 27, 22 nemo bibat u. -t vesperum.

PARS TERTIA: *coniunctio.*

i. q. *postquam* (*cf. post alios Löfstedt, Verm. Stud. 52sq.; vix recte Mihăescu, La vers. lat. di Diosc., 1938, 35 huc trahit etiam* DIOSC. 2, 16 p. 190, 27 si comestus *tunnus salsus* plurimum fuerit et -t eum quis vibat et reiciat [-t eum *i. q.* '-*t tunnum comestum*']): ITALA gen. 11, 19 (lib. geneal. chron. I p. 171, 226) Falech . . . vixit, -t genuit Ragau, annis CCVIIII (postquam *Mommsen; gr.* μετὰ τὸ γεννῆσαι, *Vulg.* postquam genuit). Matth. 26, 32 (cod. d) -t autem surrexero, praecedam vos in Galilaeam (*gr.* μετὰ δὲ τὸ ἐγερθῆναί με, *aliae vers. et Vulg.* postquam). Luc. 12, 5 (cod. d) *deum*, -t occiderit, habentem potestatem in gehennam mittere (*gr.* μετὰ τὸ ἀποκτεῖναι, *aliae vers. et Vulg.* postquam). Gal. 1, 15 (Ps. Cypr. tract. 49) sed -t placuit ei, . . . continuo non consensi *eqs.* (postquam *Reitzenstein, ut Hier. in Ier. 1, 4sq., gr.* ὅτε δέ, *Vulg.* cum autem, *Ps. Vigil. Thaps. c. Marivad. 3, 90* postea quam). PEREGR. Aeth. 47, 1 -t autem venerint dies paschae. VITA Anton. 46 p. 57, 7 -t hoc factum ⌊est⌋ (*del. Garitte, def. Hoppenbrouwers ad l.; gr.* μετὰ τῆς τάξεως [τὴν πρᾶξιν *var. l.*] αὐτοῦ). TYCON. reg. 3 p. 27, 3 -t (quia quos *var. l.*) promisit. CE 678, 4 (*a. 398*) nunc te tellus habet, septem -t decer (*pro* decem) peractos exegeras fasces *eqs.* 2019, 2 vix(i)t ter denos, -t seriem coeperat, annos. MARCELL. med. 7, 3 ac -t imposueris medicamen, quarto die caput lavato. 16, 105 sed ante lucem, -t unctus fuerit, statim lac vaccinum bibat *eqs.* SORAN. p. 40, 1 quid faciemus, si, -t lac biberit, frequentius ploret? (postquam *Rose, gr. p. 83, 9 Ilb.* ἀπὸ τῆς γαλακτοποσίας). GREG. TVR. Iul. 46ᵃ p. 582, 22 -t (quam *add. man. sec.*, postquam *ed. princ.*) ista discusseritis, scitote *eqs.* ANTHIM. 75 et sic cum bullierit *lac*, bucellas istas -t (postea *var. l.*) infunderint, . . . manducentur. ORIBAS. eup. 1, 2, 8 Ab p. 406 -t vero venter degesserit, exercendo consumatur . . . plenitudo (*gr.* μετὰ δὲ τοῦτο, Li: -t autem haec). 4, 33, 2 La p. 550 -t autem se eruperit *fistula* (*gr.* μετὰ δὲ τὸ ἀναστομωθῆναι, *Aa* cum apertum fuerit). syn. 1, 18, 11 add. La p. 63, 21 Mø. -t autem comederit, deambulet (Aa: -t haec . . . deambulent). LEX Sal. Merov. 24, 8/9 (cod. A2) *v. supra p. 164, 74sqq.*

deriv.: pone; posterus (-terior, -tremus, -tumus); posticus.

compos.: depost; pomerium; 2. possessor; *cetera sequuntur infra.*

postautumnālis, -e. *a* post *et* autumnus, *cf.* autumnalis. *i. q.* *post autumnum maturescens*: PLIN. nat. 15, 54 *pira* Aniciana -a acidulo sapore iucunda.

postcantātio, -ōnis *f.* *a* post *et* cantatio *sec. gr.* ἐπῳδός: SCHOL. Hor. epod. 1 praef. (*non nisi in rec.* Γ) epodon dicitur quasi -o, ut quod dicit primus versus ordo sequentis explanet; proodon per contrarium quasi antecantatio.

postcantātīvus, -a, -um. *a* post *et* cantare *sec. gr.* ἐπῳδικός (*non nisi neutr. pro subst. de parte posteriore versuum continentium*): MAR. VICTORIN. gramm. VI 57, 18sqq. haec . . . προῳδικά et ἐπῳδικά vocaverunt, id est antecantativa et -a, ut sit . . . προῳδικόν ipsum epos, ἐπῳδικόν versus pentameter . . .; (l. 22) item antecantativum erit trimeter iambicus, ut 'ibis liburnis . . .' (*Hor. epod. 1, 1*), erit dimeter -um, 'amice propugnacula' (*ibid. 2*).

[**postcommūnio** *editum est olim in* SACR. Gelas. *passim, ubi codex exhibet* post communionem, *e. g.* 4 M. (= *Sacr. Greg. 7, 48 D.* ad completa). 9. 15.]

postcrās *adv.* *a* post *et* cras; *compositum agnovimus coll. vocibus romanicis infra allatis; an duas voces intellegas sec. p. 182, 81 idque maxime apud* AMBROSIAST.? [*it. vet.* poscrai *et var. dial. mer.; cf. sard.* pustikras. *v. M.-L. 6686. Battisti-Alessio IV 3034. Wagner II 330. St.*] *i. q. perendie* (*item* GLOSS.ᴸ II Abav. PE 64. PO 35. V Abba PE 151): AMBROSIAST. in Gal. 4, 10, 2 hodie . . . festivitas est, -s Vulcanalia sunt (*cf. 1* post crastinum).

? **postcrāstino,** -āre. *a* postcrastinus, *nisi ortum est ex* procrastino *compendio praeverbii perperam soluto (v. Pokrowskij, Arch. Lat. Lex. 15, 1908, 126)*. *i. q. comperendinare*: GLOSS.ᴸ III Abstr. PO 48 -at : differt (*cf.* PRO *14* procrastinat: d.).

? **postcrāstinus,** -a, -um. *a* post *et* crastinus (*si recte trad.; cf. etiam vol. IV 1107, 37sqq.*). *i. q. perendinus*: GLOSS.ᴸ III Abol. CO 215 conperendinat: in poscrastinam diem differt (*cod. Cas. et inde* GLOSS. V 447, 51 [= GLOSS.ᴸ V Aa C 803/4, *v. praef. ibid. p. 147sq.*]; c.: differt in aliam diem *cod. Vat.; aliter Gloss.ᴸ I Ansil. CO 1243* c.: qui post crastina⟨m⟩ diem dif⟨f⟩ert).

deriv.: ? postcrastino.

?**postdēlictum** *v. p. 164, 7.* ?**postdiu** *v. p. 165, 18.*

poste *v.* post. *v. Kamptz.*

ˢposteā (postideā) *adv.* (*coni. v. p. 192, 10*). *a* post *et abl. separ.* ea (*v. Leumann, Gramm. 1977, 483*). *scribitur vocibus discretis* post ea LEX repetund. (CIL I² 583) 56 *et hic illic in codicibus (cf.* post ea quam *p. 192, 76; an etiam p. 174, 19?); in tmesi* postve ea *p. 188, 21; cum apice* -á R. GEST. div. Aug. 2 *et saepius ibid.* (*sed apex deest e.g.* 16 l. 28, *adest autem* l. 22 *in monum. Anc.*); -tt- ITALA Marc. 15, 5 cod. k. DIOSC. 1, 54 p. 30, 21 M. (*cod. M saec. VIII*) *et al.*; -taea *v. l. 27.* NOT. Tir. 9, 15. *forma aucta* postidea (*cf.* postid *p. 156, 51 nec non* antidhac, antidea *sim.*): PLAVT. Cist. 784 Stich. 97. 758; *ceterum restituitur* Asin. 709 (*Pareus*, pos ted *vel* -a te *alii*; -a *trad. ut* Stich. 648). Aul. 118 (post idem *trad.*). *dubium an agnoscas formam* posteus *sec. compar. adv.* prius, posterius *sim. explicandam* (*v. Norberg, Synt. Forsch., 1943, 241sq., qui affert* -eas, -eus *ex diplom. long. a. 715 et 718*): SORAN. p. 31, 2 (*cod. l*; potest *b*; secunda die *h*; -a *cod. Cael. Aur. gyn. 1, 121*; postera *Rose*). ORIBAS. eup. 2, 1 L 5 La p. 484 (Aa -a, *gr. 2, 1 Λ 12* τελευτῶν. *ceterum* La *exhibet passim formam sollemnem* -a). *corripitur in dactylis* -eă DAMAS. epigr. 29, 8 (post haec *var. l., sed cf. initium versus 46, 7* posteaquam). CYPR. GALL. lev. 201 COMM. instr. 2, 23, 12. 2, 28, 4 PAVL. PELL. 137. 186 DRAC. laud. dei 2, 306 VEN. FORT. carm. 8, 1, 10 ARATOR act. 1, 694. 2, 77; *contra produci videtur paenultima* INSCR. Année Epigr. 1972 n. 39 (*Romae*) postaea dolores (*in fine hexametri*). *de notione*: SYNON. Cic. p. 429, 3 iterum. . . . secundo loco. deinceps. dehinc. deinde. protinus. post. -a. postremo. p. 438, 28 -a. posterius. postremum. novissimum. tum demum. tum denique. tum deinceps. PORPH. Hor. epist. 1, 18, 76 ne mox: ne -a. GLOSS. II 369, 45 μετὰ ταῦτα: posthac, -a, denuo. *cetera v. infra.* *legitur in poesi apud scaenicos* NAEV. (*semel ut* ACC., COM. pall. inc., PVBLIL.), PLAVTVM (*43ⁱᵉˢ*), TER. (*11ⁱᵉˢ*) *et in Epicharmo* ENNII (*semel*), *sc. maxime versum claudens, ceterum metro invito apud dactylicos non ante* DAMAS. (*v. supra*); *in prosa oratione inde a* TAB. cens. (*semel*), CATONE (agr. *65ⁱᵉˢ*, or. frg. *ter*), LEGIBVS repetund. *et* agr. (*singulis locis*), RHET. Her. (*5ⁱᵉˢ*), CIC. (*passim*) *per totam latinitatem, frequentius apud artium scriptores* CELS., COLVM., SCRIB. LARG., PLIN. nat. *et iurisconsultos; cf. etiam conspectum s. v.* postmodo. [*it.* poscia; *sard.* apusti; *prov. vet.* poisas; *a forma* postius (*cf.* posteus *supra l. 17*): *francog.* puis; *prov. vet.* pus, pois, *var. dial. francoprov., prov., vasc.; cat.* puix; *port. vet.* pois. *cf. M.-L. 6687. Battisti-Alessio IV 3033. Wagner II 329. Wartburg IX 241sqq. Machado ²III 1842. St.*] [*confunditur in codd. imprimis cum* post (*saepius, v. p. 156, 46sqq. 158, 33*); *falso tradi videtur pro* postera CIC. leg. 2, 20. *loco corrupto* HESYCH. in lev. 16, 18 p. 998ᶜ *vix agnoscas vim praepos. fere i. q.* post.]

CAPVT PRIVS: *adv. i. q. post eā, sc. posterius inde ab eo tempore* (*ea re; cf.* posthac, postilla *sim.; fere pro attributo accedit ad subst.* PLIN. paneg. 32, 4 omnibus . . . -a saeculis [*cf. fortasse* VELL. 2, 90, 4 ceteris . . . -a *sc. legatis. an etiam* TAC. *p. 190, 59?*]): **I** *pertinet ad* ***tempus***: **A** *usu* ***originario***, *sc. mera vi temporis* (*demonstr.* ea *respicit tempus tam praeteritum quam praesens et futurum*; -a *cum part. praes.* VITAE patr. 5, 5, 27 *fere pro part. perf. act. deficiente adhiberi putant Hofmann-Szantyr 387*): **1** *significatur potius tempus continuo sequens* (*i. q. tum, deinde, mox, cf.* FEST. p. 261 si per se ponas 'mox', significabit 'paullo post' vel '-a'. PAVL. FEST. p. 105 'igitur' . . . apud antiquos ponebatur pro 'inde' et '-a' et 'tum'): **a** *exempla varia*: NAEV. com. 7 (*pater filio?*) hunc unum diem . . . equos sinam . . . ēsse; . . . -a currenteis ego illos vendam, nisi tu viceris. PLAVT. Asin. 357 in balineas iturust, inde huc veniet -a. Rud. 1000 fiet tibi puniceum corium, -a atrum denuo. Trin. 766 homo conducatur aliquis . . . :: quid is scit facere -a? (*versum delent vel transponunt quidam; iteratur interrogatio* 769 *in A*; *recipitur* 770, *v. sub b*). *al.* TER. Eun. 992 is pro illo eunucho ad Thaidem hanc deductus est . . .; hunc pro moecho -a comprehendere intus. TAB. cens. Varro ling. 6, 87 praeco in templo primum vocat, -a de moeris item vocat. CATO or. frg. 27, 1 (139 M.; *ne de lege Orchia derogaretur*) qui antea ⟨denis⟩ obsonitavere, -a centenis obsonitavere (*suppl. alii aliter; an ad 2?*). agr. 7, 4 orchites . . . sale confriato dies v, -a salem excutito (*item in praeceptis*: 29. 40, 3. *saepius.* CELS. 3, 27, 4ᴮ. *al.* COLVM. 5, 11, 4. *al.* SCRIB. LARG. 16. *al.*). LEX agr. (CIL I² 585) 54 quod eius *agri* -a ⟨ne⟩que ipse n⟨eque heres eius abalienaverit⟩ (*dubitanter huc traximus contextu manco; memoratur antea consulatus Calpurnii*). CIC. inv. 2, 39 quid in ipsa re gerenda, quid -a consecutum sit. Verr. II 1, 60 *tabulas se* usque ad M. Terentium et C. Cassium consules confecisse, -a destitisse. *et saepius.*

b *forma* 'quid -a?' (at -a *p. 187, 2; sine verbo, cf. formam plenam l. 63; fere admonetur qui loquitur ut pergat; aliter p. 191, 25sqq. 47sq.*): PLAVT. Asin. 335 meministin asinos . . . vendere atriensem? :: memini; q. tum -a? :: . . . is argentum huc remisit (346 *eodem Libano urgente Leonidam narrantem* [*350* quid tum? *tantum*]. Trin. 770 [*recipitur* 766, *v. sub a*]. TER. Eun. 370 Ad. 649). Bacch. 295 quid denique agitis? :: . . . in portum recipimus. :: sapienter factum a vobis; q. illi -a? :: revorsionem ad terram faciunt (*item cum subi. pron.*: Cas. 322 q. tu -a?). 728

[*Keudel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Cist. 548. Epid. 726 soccos, tunicam, pallium tibi dabo. :: quid deinde porro? :: libertatem. :: at -a? novo liberto opus est quod pappet. Poen. 480 Pseud. 1092. RHET. Her. 2, 27, 42 q. -a? quid ait? CIC. Verr. II 3, 197. *al.* QVINT. decl. 267 p. 90, 12 SALV. gub. 1, 57.

c *in serie* (*quam saepius concludit; adiunguntur sive partes sententiarum sive ipsae sententiae, sc. fere vi coniunctionis coordinatae*): *α trium membrorum* (*bimembria v. maxime p. 188, 60 sqq.*): CATO or. frg. 32, 1 (158 M.) principio vobis mulier magnam dotem adtulit; tum magnam pecuniam recipit ...; -a *eqs.* CIC. inv. 2, 88 primum ... -a ... deinde (*eodem ordine*: part. 74 PLIN. nat. 5, 135. *ordine communi* p., d., -a: CIC. inv. 2, 99. *al.* Q. CIC. pet. 30 VITR. 7, 5, 2 CELS. 5, 26, 34^C SCRIB. LARG. 193 PLIN. nat. 11, 14. *al.*). 2, 122 deinde ... -a (*item determinatione caret primum membrum*: Brut. 236 VELL. 2, 90, 4 CELS. 7, 8, 4. *et saepius; ordine inverso*: CIC. Att. 1, 13, 3 SVET. Aug. 7, 2). Cluent. 21 Aurius ... mortuus est ...; -a Magia ... mortua est; postremo ... Cn. Magius est mortuus (*cf.* SEN. contr. 1, 2, 19 -a ... novissime. VEG. mil. 1, 28 primo ... -a ... ad extremum). VITR. 6, 1, 8 -a ... tunc (*ordine inverso*: AMM. 28, 2, 5). *al.* *β plurium membrorum* (*notabiliora tantum; fortasse et* PLAVT. Most. 743 *contextu manco*): ENN. frg. var. 55 *Iovem* Graeci vocant aerem; qui ventus est et nubes, imber -a atque ex imbre frigus, ventus post fit, aer denuo. CATO agr. 28, 2 in scrobe quom pones *arbores*, summam terram subdito: -a operito terra ..., deinde calcato pedibus bene, deinde festucis ... calcato (*cf. ordine inverso*: RHET. Her. 2, 1, 2 deinde ... deinde ... -a [COLVM. 5, 11, 4]). CIC. Quinct. 88 sq. deinde ... -a ... tum ... -a. Scaur. 22 primum ... -a ... tum ... tum denique. de orat. 1, 143 initio ... deinde ... -a ... tum ... post ... extrema autem oratione. CELS. 2, 1, 20 primum ... deinde ... tum ... -a. SCRIB. LARG. 16 primum ... deinde ... deinde ... deinde ... summum ..., et rursus ... deinde ... deinde ... -a. *al.* *exemplum generis orationis aridi, exsanguis, exilis*: RHET. Her. 4, 11, 16 in balineis accessit ad hunc; -a dicit: 'hic tuus servus me pulsavit'; -a dicit hic illi: 'considerabo'; post *eqs.*

2 *significatur potius tempus quolibet intervallo sequens*: **a** *non indicatur tempus intercedens*: *α exempla varia* (*post* CIC. *selecta*): PLAVT. Aul. 805 hic opperiar ... paulisper; -a intro hunc subsequar; nunc interim *eqs.* *al.* TER. Hec. 718 minitemur, si cum illo habuerit rem -a. COM. pall. inc. 87 (*si huc trahendum contextu manco*) -a noli rogare, quod (quom *Ribbeck*) impetrare nolueris. LEX repetund. (CIL I² 583) 56 *qui ex hac lege* apsolutus erit, quom eo ⟨h(ac)⟩ l(ege), nisei quod -a fecerit ..., actio nei es⟨to⟩. CIC. inv. 1, 27 ex iis, quae -a de elocutione praecipientur (*item respiciuntur argumenta post tractanda*: S. Rosc. 127. Cluent. 20 quam diligenter *eum accusaverit*, -a dicam; nunc *eqs.* [fam. 15, 20, 3 LIV. 5, 4, 1. *al.*]. VARRO rust. 3, 17, 1. SEN. dial. 11 [12], 6, 1 adversus ista -a confligam; interim primum *eqs.* [epist. 14, 14. *al.* QVINT. decl. 325 p. 280, 25. *al.*]. *al.* QVINT. inst. 7, 3, 11. *al.*; *verbo omisso*: CIC. Brut. 300 de isto -a; sed tu *eqs.* fin. 3, 44. 4, 2). Verr. II 4, 96 hanc virtutem Agrigentinorum imitati sunt Assorini -a. Cluent. 71 *consilium*, ut pecuniam ... polliceatur, deinde eam -a supprimat. *al.* PVBLIL. C 26 cave quicquam incipias, quod paeniteat -a (post paeniteat *trad.*). R. GEST. div. Aug. 32 ad me supplices confug⟨erunt⟩ reges Parthorum Tiridat⟨es⟩ et post⟨ea⟩ Phrat⟨es⟩ (*gr.* μετέπειτα). LEX Salpens. (CIL II 1963) 1, 44 qui ... II viri ... -a ex h(ac) l(ege) creati erunt, *eqs.* *al.* *β in enunt. relativis aliquid futurum anticipantibus* (*exempla notabiliora*): CIC. Verr. II 1, 41 idem iste, quem Cn. Dolabella -a C. Malleolo occiso pro quaestore habuit. off. 3, 112 Titum filium, qui -a est Torquatus appellatus (VARRO ling. 7, 52 latrones ..., quos -a ... stipatores appellarunt. FAST. cos. Capitol. a. 310 a. Chr. [Inscr. Ital. XIII 1 p. 37] C. Marcius ... Rutilus, qui -a Censorinus a. est. a. 205 a. Chr. [*ibid.* p. 47] Scipio, qui -a African(us) appelli(atus) est. *al.* NEP. Iph. 1, 4 LIV. 2, 13, 5 *al.*; *sim. saepius de cognomine*). SALL. Catil. 31, 6 *Cicero* orationem habuit ..., quam -a scriptam edidit. LIV. 5, 31, 6 quae res -a religioni fuit. PLIN. nat. 22, 12 in villa ... Tusculana, quae fuit -a Ciceronis. *et saepius.*

b *indicatur tempus intercedens* (*sc. per adv. sive abl. mensurae vel temporis, pro quo est acc. infra l. 78; fere prius et saepius leguntur iuncturae* aliquanto post, multo post *sim., v. p. 165, 22*): CIC. inv. 2, 154 *navigantes quidam naufragum* ad se sustulerunt; -a aliquanto ipsos quoque tempestas ... iactare coepit (SCHOL. Cic. Bob. p. 78, 36). Verr. II 5, 142 perbrevi -a (*cf.* AMM. 21, 10, 8 brevi). Cluent. 130 paucis -a mensibus (*inseritur inter subst. et attrib. ut*: rep. 2, 60 annis -a xx. PLIN. nat. 4, 98 multis -a annis. GELL. 17, 21, 42 AMM. 16, 12, 66. *postponitur*: VARRO rust. 2, 9, 6 diebus paucis -a. GELL. 10, 1, 9 multis annis -a. 17, 21, 49 neque magno intervallo -a. *antecedit*: GELL. 13, 5, 5 -a brevi tempore). PLIN. nat. 8, 185 haud multo -a (17, 158. 28, 158 GELL. 17, 21, 23. *al.*). AMM. 14, 11, 24 non diu -a (17, 3, 5. 28, 6, 25. *al.* AVG. civ. 22, 8 p. 571, 28 D.). 15, 10, 2 paulo -a (16, 12, 17. *al. apud eundem*). 14, 7, 17 haud longe -a (*v. vol. VII 2, 1650, 54 sq.*). *singulariter pro abl. accedit acc.*: AVG. civ. 8, 11 p. 337, 3 D. Platonem ... a tempore, quo prophetavit Hieremias, centum ferme annos -a natum fuisse.

3 *significatur potius spatium temporis in posterum porrectum* (*sc. vi abl. separ.* ea *melius perspicua; exempla certiora*): **a** *non indicata diuturnitate*: *α generatim*: PLAVT. Asin. 279 si occasioni huic tempus sese supterduxerit, numquam edepol quadrigis albis indipiscet -a (Epid. 600 CIC. Att. 9, 10, 2 NEP. Hann. 4, 3 LIV. 5, 43, 3. *al.*). Capt. 66 faciam, ut pugnam inspectet non bonam, adeo ut spectare -a omnis oderit (*item accedit ad* ut *consec.*: CIC. S. Rosc. 57 ut -a neminem alium ... nisi fortunas vestras accusare possitis. Att. 11, 9, 2 tanto me dolore adfecit, ut -a iacuerim. LIV. 1, 36, 6 auguriis ... tantus honos accessit, ut nihil ... -a nisi auspicato gereretur. *al.*). Trin. 514 nostramne ... vis nutricem, quae nos educat, abalienare a nobis? ... quid edemus nosmet -a? (*cf.* ACC. trag. 410 pecuda in tumulis deserunt; quis vos pascet -a?). CIC. Verr. II 1, 111 cum abs te caput illud ... esset ornatum, ecquis inventus est -a praetor, qui idem illud ediceret? non modo nemo edixit, sed *eqs.* Brut. 198 si nemo auderet testamentum facere -a nisi de illius sententia (CAES. Gall. 4, 30, 2 CVRT. 8, 2, 7. *al.*; *adde* CIC. S. Rosc. 57 *supra*). *al.* SALL. Iug. 56, 4. NEP. Timol. 3, 5 neque -a res ulla Syracusis gesta est publice, de qua prius sit decretum quam Timoleontis sententia cognita. LIV. 1, 3, 7 Silvius deinde regnat ... casu quodam in silvis natus; ... mansit Silviis -a omnibus cognomen, qui Albae regnaverunt (PLIN. epist. 6, 8, 2). *al.* *β in formulis legum sim.* (*cf.* LEX *l. 47 et* posthac, *pro quo fortasse substituitur in orat. obliqua l. 25 sqq.*): EDICT. praet. Cic. Verr. II 1, 106 qui ab A. Postumio Q. Fulvio censoribus postve ea ⸤testamentum⸥ (*Prisc. gramm. III 260, 20; om. codd. Cic.*) fecit fecerit (*in tmesi ut*: CIC. leg. agr. 2, 35 M. Tullio Cn. Cornelio consulibus post⟨ve⟩ ea. LIV. 41, 9, 9 *qui* M. Claudio T. Quinctio censoribus postve [-que *ed. princ.*, *corr. Mommsen*] ea ... censi essent). LEX Gabin. Calp. (CIL I² 2500) 24 (*contextu lacunoso*) ⟨nev⟩e quis post⟨ea⟩ insula⟨s illas vicin⟩as *eqs.* (DECRET. decur. Pis. de C. Caesare [CIL XI 1421] 29 ne ... quae supplica⟨tio⟩nes ... -a in eum diem ... fiant. LIV. 7, 16, 8 ne quis -a populum sevocaret, capite sanxerunt. VAL. MAX. 6, 3 ext. 3 ne quis -a corrumpi iudex posset, providit). LIV. 31, 44, 7 additum decreto, si quis quid -a ... ferret, id omne populum Atheniensem iussurum (38, 38, 18 *adscriptum est*, si quid -a addi ... placuisset, ut id salvo foedere fieret). 39, 19, 6 consules praetoresque, qui nunc essent quive -a futuri essent.

b *diuturnitate accuratius indicata*: CATO agr. 17, 2 *nuces* ubi primum incipiunt hiascere, tum legi oportet; per sementim primum incipiunt maturae esse, -a usque adeo sunt plus menses VIII (TERT. monog. 4, 6 semel ... vim passa institutio dei per Lamech constitit -a in finem u. gentis illius. PEREGR. Aeth. 19, 12 -a numquam ... u. in hodie [*syn.* ex ea die]). CIC. Cluent. 184 quae *mulier* ut ... statuerat satis esse quaesitum, -a per triennium ... Stratonem illum dilexerat (PLIN. nat. 19, 166 per biennium. 23, 43 per XX dies ante Canis ortum totidemque -a. FRONTO p. 82, 22 v. d. H. per continuum triduum. AMM. 30, 4, 6 per varias aevi sequentis aetates). Tusc. 1, 38 multa ... saecula -a (*sc. Pythagora mortuo*) ... viguit Pythagoreorum nomen (*cf.* LIV. 7, 1, 10 tot *annos* ... -a vixit. PLIN. nat. 7, 159 -a diu vixit). COLVM. 12, 23, 1 *pice mustum* permiscetur nec -a tangitur, dum confervescat. PLIN. nat. 14, 45 quantum -a CCXXX annis vita profecerit. *al.* TAC. ann. 4, 57, 1 sex -a annos. LEX met. Vipasc. frg. 2, 10 qui ... diebus ... continuis decem -a in opere cessaverit, *eqs.* GELL. 1, 25, 15 ex eo die -a. *al.*

***appendix** ad A*: **1** *additamenta quibus ordo temporis accuratius illustratur* (*explicatur tempus intercedens supra sub 2b, diuturnitas supra sub 3b; saepius vix diiudices, utrum -a definiatur an plus minusve abundanter accedat ad alias determinationes temporales*): **a** *-a intellegitur ex eis quae paratactice antea afferuntur, sed explicatur insuper per*: *α opposita adv., locut. praepos., adi.* (*exempla bimembria notabiliora, plurium membrorum v. supra sub 1c*): NAEV. com. 7 hunc unum diem ...; -a. PLAVT. Aul. 118 nunc ...; -idea ([post idem *trad.*]. 805 -a ... subsequar; n. interim *eqs.* CIC. Cluent. 10. 20 fam. 15, 20, 3 LIV. 5, 4, 1. 39, 19, 6 consules ..., qui n. essent quive -a futuri essent. SEN. suas. 7, 11. *al.*). Pseud. 455 erum saluto primum, ut aequomst; -a ... vicinos impertio (*adi.*: CIC. Caecin. 97. *al.*; *saepius adv.*: PLAVT. Stich. 758 p.; -idea loci. TAB. cens. Varro ling. 6, 87 CATO agr. 17, 2. 18, 7. 90, 3. 131 CIC. inv. 2, 83. *al.*; *cf.* primo: CATO agr. 103. *al.* prius: NIGID. Serv. auct. georg. 3, 147. *al.*). CATO or. frg. 27, 1 (139 M.) antea ..., -a (RHET. Her. 4, 5, 7. *v. vol. II 138, 38 sqq. et cf.* ante *vol. II 137, 40 sqq.*). CIC. Verr. II 1, 47 *non* in pueritia ..., ne -a quidem. 3, 72 tum, cum vendebas ..., -a (prov. 6 tum ... et -a. Phil. 2, 20 Att. 6, 2, 7. LEX Malac. [CIL II 1964] 4, 27 QVINT. inst. 3, 11, 7. *al.*). 5, 25 illius superioris Africani ..., huius qui -a fuit (Font. 1). Phil. 11, 2 quondam ... -a (leg. 3, 15 LIV. 24, 3, 8 PLIN. nat. 11, 121. 25, 51. *al.*). *al.* CAES. Gall. 1, 40, 6 aliquamdiu ... -a. SALL. Iug. 4, 4 quibus ... temporibus ..., -a. LIV. 21, 19, 4 qui tunc essent, ... qui -a adsumerentur (VAL. MAX. 8, 1 absol. 2. CONST. veteran. [CIL XVI] 1 int. 15 [*a. 52*] cum uxoribus quas t. habuissent ... aut ... cum iis quas -a duxissent [*item passim in diplomatibus, ita ut vix dubites, num recte solvatur* post(ea) *e. g. ibid.* 83 extr. 3]. *al.*). 22, 7, 3 in acie ..., -a. SEN. contr. 2, 1, 25 olim ... -a (*al. v. vol. IX 2, 561, 16 sqq.*). SEN. dial. 11 (12), 6, 1 interim primum (*adde* PLAVT. Aul. 805 *supra*; *ceterum v. vol. VII 1, 2203, 38 sqq.*). PLIN. nat. 2, 216 *non* in plena aut novissima *luna*, sed -a. DECRET. decur. Puteol. Atimet. (CIL X 1783) 6 ad diem vitae eius ..., -a autem *eqs.* *al.* *structura synt. artiore accedit* a tempore *p. 187, 79.*

β enunt. secund.: ① *varia*: CATO or. frg. 32, 1 (158 M.) principio ...; tum ...; -a, ubi irata facta est, ... flagitare virum iubet

[Keudel]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mulier (agr. 156, 4 Avr. Fronto p. 7, 6 v. d. H. Capitol. Maximin. 1, 7 primis temporibus . . ., -a vero, ubi *eqs.*). R. Gest. div. Aug. 21 et -a, quotienscumque imperator a⟨ppe⟩llatus sum, aurum coronarium non accepi (*gr.* ὕστερον ὁσάκις. *cf.* quotiens: Plin. nat. 32, 133 Svet. Aug. 41, 1. 77). Plin. nat. 18, 239 non . . . *a. d.* vi id. Feb., sed sive ante, quando . . ., sive -a, quando *eqs.* (quoniam *trad. utroque loco*). Apic. 4, 2, 4 fricabis; -a adicies cerebella . . .; -a franges ova . . .; -a quod (quam *vel* cum *coni. edd. vett.*) coctum fuerit, piper asparges et inferes (*nisi coniunctionem fere pro* postquam *adhibitam intellegas, v. Norberg, Synt. Forsch., 1943, 240 et cf.* post quod *p. 164, 59*). Romvl. fab. 70, 4 rec. gall. -a, ut . . . coepit (*rec. W* posteaquam, *Phaedr. 4, 14, 6* postquam).

(II) cum (*e coni. dubia pro* posteaquam Plavt. Most. 135 *nec non locis Ciceronianis quibusdam p. 192, 65; in enunt. secund. ponitur indic. perf. non nisi* Rvt. Lvp., Lex Malac.): Cato agr. 96, 1 omnia (*i. amurcam, aquam, faecem*) commisceto pariter; -a, c. detonderis *oves*, unguito totas. 98, 2 ahenea omnia unguito, sed prius extergeto bene; -a, c. unxeris . . ., extergeto. Cic. Verr. II 1, 47. 3, 57 Apronius venit, omne instrumentum diripuit . . .; -a, c. (*cod. V*, quam *recc. plerique*) ad eum Nymphodorus venisset . . ., hominem . . . suspendi iussit. p. red. in sen. 12 nat. deor. 2, 90. Att. 11, 12, 1 -aque, c. (*Manutius*, quam *trad.*). fam. 1, 9, 13 Alf. dig. 41, 1, 38. Liv. 5, 54, 3 quae vos, Quirites, nunc moveant potius . . . quam -a, c. reliqueritis eam *patriam*, macerent desiderio. 27, 40, 4. 29, 22, 8. 31, 16, 8. 31, 17, 2. Rvt. Lvp. 1, 21 haec me in itinere recogitatio prope confectum confirmabat; -a vero, c. domum veni, nihil earum rerum inveni. Vitr. 7 praef. 17. 10, 13, 3 Sen. contr. 7, 4, 7. 9, 4, 20 Vell. 2, 41, 3. Colvm. 4, 4, 2 vitis supina . . . deposita -a, c. (*unus e recc.*, quam *cett.*) ablaqueatur, vulneribus obnoxia est. 12, 26, 1 -a, c. refrixerit *mustum coctum*, in vasa defundas (*cf. 2* posteaquam . . . refrixerit). *al.* Ascon. Mil. p. 40, 31 Plin. nat. 5, 2. *al.* Lex Malac. (cil ii 1964) 4, 27 quae cuiiusque eorum tum ⟨fuerunt⟩ erunt, cum prae⟨d⟩es cognitorve factus est erit, quaeque -a esse, c. ii obligati esse coeperunt, c⟨o⟩eperint, qui *eqs.* Plin. epist. 7, 1, 5 Svet. Aug. 94, 5. Itala Marc. 14, 28 (cod. l) -a, c. resurrexero, praecedam vos in Galileam (*gr.* μετὰ τὸ ἐγερθῆναί με, *Vulg.* posteaquam, *aur. al.* postquam, *ut loco gemino Matth. 26, 32 cod. fere omnes*). Luc. 14, 29 (cod. c, *cf.* ff[2]) quis . . . non prius . . . computat sumptus *aedificii* . . ., ne -a, c. posuerit fundamentum, *eqs.* (*gr.* ἵνα μήποτε θέντος, *aur. al. et Vulg.* posteaquam, *cod. e al.* ne forte cum). Apic. 6, 8, 15 agitatur *pullus* . . .; -a c. coctus fuerit *eqs.* *al.* (III) quam (*sc. particulis interpositis ut p. 190, 41; in enunt. secund. fere ponitur indic. perf.*): Cic. Verr. II 4, 42 hoc statuerant . . . nihil esse, quod quisquam putaret se . . . domi retinere posse; -a vero q. intellexerunt isti *Verri* . . . Q. Arrium non succedere, statuerunt *eqs.* (p. red. in sen. 5 illo ipso . . . anno . . .; -a v. q. . . ., cum . . ., tantus vester consensus . . . fuit, ut *eqs.* Phil. 2, 23. 5, 23 Att. 1, 16, 2. *al. in epist.* Caes. Gall. 4, 37, 4 [*antecedunt:* primo . . .; cum . . .; interim]. civ. 2, 17, 4 [cum *trad.*, *fortasse recte; opp.* initio *ut* Sall. Catil. 2, 2, *ubi seq.* tum demum]. Sall. Iug. 29, 3 primum. Nep. Dion 4, 3 Dat. 3, 5 Sen. nat. 3, 11, 5 Qvint. inst. 12, 10, 13. Gaivs inst. 2, 36 ante aditam . . . hereditatem. *al.*; -a quam vero *v. p. 193, 5*). Cluent. 192 cum . . . accusatorem . . . Romam ipsa misisset, ipsa paulisper . . . Larini est commorata; -a autem q. (cum *var. l.*) appropinquare huius iudicium ei nuntiatum est, confestim huc advolavit (Att. 13, 12, 3 antea . . ., -a a. q. fam. 7, 3, 5 primum. Vitr. 3, 1, 8 primo. 4, 1, 4. Ivlian. dig. 36, 1, 26 pr. antequam). Peregr. Aeth. 19, 16 (*8* tunc retulit. *14* illud etiam retulit) -a ergo q. haec omnia retulit . . ., ait *eqs.* Max. Tavr. serm. 101, 2 M. prius . . ., -a enim q.

γ *abl. absol.*: Cic. Verr. II 1, 41 iste, quem Cn. Dolabella -a C. Malleolo occiso pro quaestore habuit. Caecin. 97 decemviri prima actione non iudicaverunt; -a re quaesita . . . sacramentum nostrum iustum iudicaverunt. Cluent. 189 leg. agr. 2, 25. *al.* Caes. Gall. 6, 39, 4 redisse primo legiones credunt . . .; -a despecta paucitate . . . impetum faciunt. civ. 3, 57, 5 ut -a confecto bello reperiebamus. Sall. Iug. 113, 2 Liv. 5, 5, 5. 22, 52, 7. R. Gest. div. Aug. 16 in consulato meo quarto et -a consulibus M. Cr⟨a⟩sso et Cn. Lentulo (*gr.* μετὰ ταῦτα. *ibidem iterum, ubi gr.* μετέπειτα. *cf.* Plin. nat. 8, 22 -a . . . principibus Claudio et Neroni. 33, 45 -a . . . Q. Fabio Maximo dictatore). Vitr. 2, 1, 1 Val. Max. 9, 8 ext. 1. Cels. 4, 27, 1[D] add. (Maia 26, 1974, 171) l. 74. Sen. nat. 1, 17, 8. *al.*

b -a *non intellegitur nisi ex enunt. secund. subordinato vel struct. particip.*: α *enunt. secund.*: (I) si (*fortasse ad B1a spectant quaedam ut* Plavt. Capt. 203): Plavt. Asin. 279 *p. 187, 83.* Capt. 203 at nos pudet, quia cum catenis sumus. :: at pigeat -a nostrum erum, si vos eximat vinculis. Cic. Q. Rosc. 55 si non reliquit *tibi actionem tuam*, quem ad modum HS *tot* . . . ab eo -a exegisti? Cluent. 116 quae res si rei iudicatae pondus habuisset, ille -a . . . reus . . . factus esset. Sall. Iug. 56, 4 si id fecerint, -a . . . sine metu aetatem acturos. Liv. 5, 5, 10 eundem, si differtur bellum, animum -a fore. Cels. 8, 16, 4. 8, 20, 5 Colvm. 2, 20, 2. *al.*

(II) *varia temporalia*: Plavt. Epid. 386 ubi id inspexissent, cogitarent -a, *eqs.* (Cic. Rab. Post. 36 ubi semel quis peieraverit, ei credi -a . . . non oportet. Cels. 7, 7, 9[B] quae *caruncula* ubi eum locum implevit, -a recte oculos operitur). 600 quid ego, qui illam ut primum vidi, numquam vidi -a? (Men. 1112 cum patre ut abii Tarentum ad mercatum, -a inter homines me deerrare a patre. Cic. Cluent. 184 Brut. 19). Rud. 755 -a aspicito meum *tergum*, quando ego tuum inspectavero (Oribas. syn. 7, 16, 2 Aa p. 149 -a, q. declinaverit inflammatio . . ., fricationem adhibebis [q. *om.* La]). Cic. Flacc. 45 (*v. l. 14*) posteaquam . . ., -a (Vlp. dig. 42, 1, 55 iudex p. semel sententiam dixit, -a iudex esse desinit. Mar. Victorin. in Phil. 2, 9–11 p. 1210[A]. Ambr. [?] sacr. 2, 7, 21). Avr. Fronto p. 30, 9 v. d. H. postquam ad te proxime scripsi, -a (*sc. 'fuit' sim.; corruptum putat Haines*) nihil operae pretium, quod ad te scriberetur (Cod. Iust. 2, 29, 2, 1 [*a. 293*]. Heges. 2, 12, 1 p. 163, 10).

(III) cum: -a *sequitur*: Cic. inv. 1, 93 ut si qui, cum dixerit, qui virtutem habeat, eum nullius rei . . . indigere, neget -a sine bona valetudine posse bene vivi. Cluent. 119 C. Getam, cum a . . . censoribus ex senatu eiectus esset, censorem ipsum -a esse factum (*sim.* Val. Max. 2, 9, 6. 2, 9, 9). Flacc. 45 quod posteaquam Temni litteris . . . patefactum est cumque eadem de re Cn. Lentulus . . . litteras misisset, Heraclidam istum Temni -a nemo vidit. Planc. 50 ut, cum minus valuissent suffragiis quam putassent, -a prolatis comitiis prosternerent se (*nisi spectat ad B1a*). Att. 2, 21, 2. 4, 3, 3. 6, 3, 5. Bell. Afr. 25, 3 cum condicionem *deditionis* . . . repudiassent, -a . . . interfecti . . . sunt omnes. Ascon. Corn. p. 55, 9. Plin. nat. 18, 253 cum germinare videris morum, iniuriam -a frigoris timere nolito. Itala num. 9, 17 (Aug. quaest. hept. 4, 16) cum ascendisset nubes a tabernaculo, et -a promovebant filii Israhel (*gr.* καὶ μετὰ ταῦτα, *Lugd. et Vulg.* tunc. Avg. *ad l.* p. 324, 15 '-a' si deesset, plena posset esse sententia). *al.* -a *antecedit*: Anthim. 24 mel modicum et piper mittat in ipso iuscello, -a cum (*cod. opt.*; quam *vel* postquam *vel* -a *tantum var. ll.*) coctum fuerit. Oribas. eup. 4, 91 add. La p. 608 das *medicamen*, -a cum aliud comedit *aegrotus*.

(IV) quam (*attulimus ea tantum exempla, ubi aliae voces interponuntur; cetera v. sub* posteaquam): (A) *interponuntur varia*: Cic. Verr. II 1, 56 -a Servilius . . . Olympum urbem hostium cepit, q. tu in isdem illis locis . . . oppida . . . vexanda curasti. Phil. 8, 21 languidiores -a facti sumus, q. M. Antoni . . . insolentiam superbiamque perspeximus. off. 3, 66 Claudium aedes -a proscripsisse, q. esset ab auguribus demoliri iussus. fam. 3, 8, 5. 5, 14, 1. Sen. contr. 9, 4, 1 haec vulnera . . . -a feci q. dimissus sum. Qvint. inst. 4, 2, 26 pro Vareno . . . -a narravit *Cicero* q. (cum *var. l.*) obiecta diluit. decl. 294 p. 165, 14 si te proditorem -a dixissem, q. tu mortem meam optasses, *eqs.* Lact. inst. 4, 15, 30 Veg. mil. 2, 19 p. 53, 22 Boeth. in Porph. comm. pr. 2, 18 p. 116, 16. *verbo in enunt. secund. subaudito*: Cic. fam. 16, 12, 6 adhuc neminem videram, qui te -a vidisset q. M. Volusius. (B) *interponuntur solae particulae* (*cf. etiam p. 189, 39*): Cic. Att. 4, 8, 2 *Antio* nihil quietius, . . . nihil amoenius; . . . -a vero q. Tyrannio mihi libros disposuit, mens addita videtur meis aedibus (Iren. 1, 2, 5 [1, 1, 4 H.], *ubi gr.* μετὰ δὲ τὸ ἀφορισθῆναι). fin. 1, 10 quando . . . nobis . . ., -a quidem q. fuit quem imitarentur, ullus orationis . . . ornatus defuit? Edict. praet. perpet. Vlp. dig. 15, 2, 1 pr. post mortem eius . . . -ave q. is emancipatus . . . fuerit (*Vlp. ibid. 1* postquam). Gaivs inst. 4, 15 -a tamen q. iudex datus esset, comperendinum diem . . . denuntiabant. Tert. adv. Hermog. 29, 2 -a ergo q. facta est *terra*, futura etiam perfecta, interim erat . . . rudis (Epist. pontif. 1054 Conc.[S] IV 2 p. 105, 13). adv. Marc. 3, 22 p. 415, 10 -a certe q. Iren. 3, 1, 1 -a enim q. (Lact. mort. pers. 9, 10).

β *struct. particip.*: (I) *abl. absol.*: Cic. Verr. II 4, 72 hoc nefario scelere concepto nihil -a . . . religiosi duxit esse. Sull. 65 ut onere deposito domestici officii nihil -a nisi de rei publicae commodis cogitarit. Caes. Gall. 4, 30, 2 his superatis . . . neminem -a . . . in Britanniam transiturum. Vitr. 10, 13, 3 his tunc primis gradibus positis . . . -a, cum Philippus . . . Byzantios oppugnaret, *eqs.* Tac. ann. 4, 57, 1 caede eius patrata sex -a annos . . . secreto coniunxit. Gell. 3, 16, 12 in undecimo mense post mariti mortem peperisse *feminam*, . . . quasi marito mortuo -a concepisset. Apvl. met. 10, 8, 2. *al.* (II) *part. coniunct.* (*exempla notabiliora*): Cic. fam. 9, 13, 1 bellum commotum a Scapula ita -a confirmatum est a Pompeio, ut *eqs.* Liv. 45, 13, 17 cum iis mandatis . . . profectum *regis filium* -a consecutos equites, qui *eqs.* Cels. 5, 25, 9 quae (*i. partes medicaminis*) separatim contusa -a iunguntur. Colvm. 4, 4, 2 *v. p. 189, 26.* Plin. nat. 6, 84 hospitali regis clementiā sex mensum tempore inbutus adloquio percunctanti -a narravit Romanos et Caesarem. Marcell. dig. 38, 2, 32 Pavl. dig. 41, 3, 31, 4. Avg. in psalm. 70 serm. 2, 1 l. 51 expertus . . . malum -a saltem obtemperet praeceptis medici. *al.*

2 *iuncturae plus minusve abundantes* (*cf. p. 188, 53*): a *iuxta adv.* deinde, tum *sim.* (*saepius concludendo enumerationem vel argumentationem*): Plavt. Asin. 335 quid tum -a? (*item in interrogatione p. 186, 80. ceterum*: Vitr. 1, 6, 7 Gell. 14, 3, 10. 15, 3, 3. 16, 19, 7. 19, 1, 3 Hil. trin. 12, 40). Cic. Cluent. 71 deinde . . . -a (Mil. 65 Tusc. 4, 2 Liv. 41, 24, 20 Vitr. 7, 9, 3 Cels. 3, 4, 12. 5, 28, 14[E]. 7, 18, 3 Cvrt. 10, 1, 15 Colvm. 12, 52, 1 Plin. nat. 4, 58. *et saepius, imprimis apud iuris consultos. ordine inverso* -a d.: Pavl. Fest. p. 194 Sen. contr. 9, 4, 20 Val. Max. 9, 1 ext. 5. Cels. 4, 12, 4 [*suppletur e cod. J*]. 7, 8, 3 Plin. nat. 35, 29. *al.*). Papin. dig. 39, 6, 42 pr. denique -a (Capitol. Pert. 3, 10). Hil. in Matth. 24, 11 dehinc -a (in psalm. 118 teth 5). b *accedit gen.* loci (*cf.* interea loci, postid locorum): Plavt. Cist. 784 ubi id erit factum, ornamenta ponent; -idea l. qui deliquit vapulabit. Stich. 758 tene *vinum*, tibicen, primum; -idea l. . . . cantio-

[*Keudel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nem aliquam occipito. SALL. Iug. 102, 1 -a (post ea *Kurfess, Koestermann*) l. consul haud dubie iam victor pervenit in oppidum Cirtam.

B *usu deflexo, sc. vi temporali attenuata vel fere evanida respicitur potius*: 1 *quod consequitur ex affirmatione, concessione vel actione qualibet*: a *in enunt. variis* (*fortasse huc spectant quaedam p. 189, 70 sqq. allata*): PLAVT. Capt. 562 te suum sodalem esse aibat :: . . . Alcumeus atque Orestes et Lycurgus -a una opera mihi sunt sodales qua iste. Merc. 220 si istac ibis, commodum obviam venies patri; -a aspicit (postquam aspiciet *unus e recc.*) te timidum esse . . ., ilico retinebit, rogitabit *eqs.* (*si recte huc traximus*). Mil. 849 mihi imperabat *vinum promere*, ego promebam -a. Stich. 349 ut operam omnem araneorum perdam et texturam improbem . . . :: miseri algebunt -a. 720 nolo ego nos prosum hoc ebibere (prosum(m)o bibere *trad.*); nulli rei erimus -a.

b *in enunt. interrogativis*: α *plenis*: PLAVT. Most. 346 dormiam ego iam. :: . . . quid ego hoc faciam -a? Poen. 1262 amplectamur ambae. :: quis me amplectetur -a? TER. Ad. 660 priorem esse illum, non oportere huic dari *orbam*. :: eho, nonne haec iusta tibi videntur -a? (poscere *Bothe, vix recte, nec probabilius* -a *sententiae novae interruptae tribuit Marouzeau; cf.* DON. *ad l.* 3 videtur . . . mihi '-a' sic abundare, quomodo interdum 'hodie' de stomacho adicitur loquentis [*antea vi temporis explicatur inepte*]). SEN. nat. 2, 48, 2 haec si digerere in partes suas voluero, quid -a faciam? in immensa procedam. FRONTO p. 106, 10 v. d. H. qui‹d f›iat -a? quid, inquam, fiat nisi *eqs.*? β *verbo carentibus, sc. forma* quid -a? (*sermone potius cottidiano, v. etiam* DON. *l. 30; ceterum cf. l. 47. p. 186, 77*): PLAVT. Truc. 509 iamne iit ad legionem? . . . :: . . . nudius quintus natus ille quidemst. :: q. -a? inter tot dies quidem hercle iam aliquid actum oportuit. TER. Hec. 551 audisti ex aliquo . . . qui vidisse eum diceret . . . intro euntem ad amicam; q. tum -a? si modeste ac raro haec fecit, *eqs.* (DON.: τῷ ἰδιωτισμῷ, quo contemnimus crimina leviora). Eun. 637 biduum hic manendum est soli sine illa? q. tum -a? nihil est. 793 cum tibi do istam virginem, dixtin hos dies mihi soli dare te? :: q. tum -a? :: rogitas? Ad. 529 cliens, amicus, hospes nemost vobis? :: sunt. q. -a? :: hisce opera ut data sit. RHET. Her. 4, 16, 23 (*in exemplo ratiocinationis*). CIC. S. Rosc. 80 nonne cogitas te a sectoribus huc adductum esse? q. -a? 94 q. -a, si Romae adsiduus fui? (leg. agr. 2, 29). Tull. 54 q. -a? hoc sequitur, ut *eqs.*? *al.* LIV. 4, 4, 1 (*in oratione*). QVINT. decl. 313 p. 231, 16 AVG. c. acad. 3, 3, 5 p. 49, 7. *exhortationis loco fere i. q. 'age' sim.*: QVADRIG. hist. 57 *filio* consuli pater proconsul obviam in equo vehens *non descendit* . . .; tum consul ait: 'q. -a?' lictor . . . cito intellexit, Maximum proconsulem descendere iussit (*de eadem re Liv. 24, 44, 10* consul animadvertere proximum lictorem iussit).

2 *quod additur, fere i. q. deinde, praeterea, ceterum sim.*: **a**) *quolibet modo* (*fere in enumerando*): PLAVT. Asin. 771. Rud. 1276 *adveniens salutem* etiam patrem? :: censeo. :: post eius matrem? :: censeo. :: quid -a? etiamne adveniens complectar eius patrem? (TER. Ad. 929 primum huius uxori est mater. :: est; quid -a? :: proba et modesta. *cf. l. 25 et p. 186, 77*). CIC. inv. 1, 43 eae res quaeruntur, quae gestum negotium consequuntur: primum . . . deinde . . . deinde . . . deinde . . . -a . . . et cetera, quae factum aliquid . . . solent consequi. 2, 79 sqq. 106 sq. *al.* Caecin. 95 deinde . . . -a . . . porro. Planc. 32 primum . . . deinde . . . -a. PLIN. nat. 10, 140 (*vituperatur luxuria*) *gallinae quaedam* ad saginam . . . eliguntur . . .; -a (*sc. accedunt vel afferendae sunt*) culinarum artes, ut clunes spectentur, ut dividantur in tergora *eqs.* 13, 98 mensae vitia: lignum, . . . rimae . . .; -a murena nigro transcurrens limite *eqs.* GELL. 9, 9, 15 (*vituperantur versus, quos Vergilius e Homero vertit*) primum omnium id visum esse . . . Probo, quod . . .; tum -a, quod . . .; praeter ista omnia *eqs.* **b** *concludit argumentationem vel inducit inexspectatam quandam sententiam*: PLAVT. Mil. 734 *si improbi vita breviore punirentur a deis*, et homines essent minus multi mali et minus audacter scelesta facerent facta; et -a, qui homines probi essent, esset is annona vilior. AVR. Fronto p. 27, 13 v. d. H. (*fere in fine epistulae*) haec cum summa festinatione ad te scribo; . . . igitur vale . . .; -a cavebis de me, praesertim in senatu, tam multa mentiri! (*an ad A3 trahendum?*).

II *pertinet ad* **locum** (*exempla certiora; sed dubium non est, quin per imaginem iter facientis, singula quaeque recensentis sim. cum usu temporali coniungi possint*): TER. Ad. 575 clivos deorsum vorsum est; hac te praecipitato; -a est ad hanc manum sacellum *eqs.* PLIN. nat. 3, 38 Italia dehinc . . ., mox Etruria . . .; Volscum -a litus et Campaniae, Picentinum inde ac Lucanum Bruttiumque (*item sine verbo in locis enumerandis*: 4, 27. 33 [*postponitur*]. 79. 5, 10. 144. *al.* EXPOS. mundi 64). 11, 180 (*179* summum gulae fauces vocantur) -a arteria et stomachus. HIL. in psalm. 1, 14 inrigari . . . paradisum flumine, quod -a in quattuor principia divisum sit (*sec. gen. 2, 10, ubi gr.* ἐκεῖθεν ἀφορίζεται, *Vulg.* inde dividitur).

III *pertinet ad* **gradum**, *ordinem, dignitatem* (*exempla certiora*): PLAVT. Stich. 97 (*loq. filiae*) quem aequiust nos potiorem habere quam te? -idea, pater, viros nostros. CATO or. frg. 41 (200 M.) patrem primum, -a patronum proximum nomen habuere *maiores* (*in re simili*: SAB. Gell. 5, 13, 5 primum tutelae, deinde hospiti, deinde clienti, tum cognato, -a adfini. GELL. 5, 13, 2 -a esse cognatos adfinesque. *ceterum*: CIC. Att. 12, 41, 3 si quaeris quid optem: primum Scapulae *fundum*, deinde Clodiae, -a . . . Cusini et Treboni. *al.*). CIC. inv. 2, 75 accusatori maxime est in hoc elaborandum, ut . . .; deinde oportet accusatorem . . .; -a . . . oportet *eqs.* PLIN. nat. 14, 122 in oriente optimam *resinam* . . . terebinthi fundunt, dein lentisci . . ., -a cupressi. 16, 226 cornum maxime odit sorbus, carpinus, buxus, -a tilia. 17, 121 capacissima insitorum omnium ducitur platanus, -a robur; . . . fertilissima omnium inoculatio, -a emplastratio. 37, 77 probatissimi *berulli lapides* . . ., proximi . . ., vicinum huic genus . . ., quarto loco numerantur . . ., quinto . . ., -a . . ., ac deinde . . ., postremi. *al. apud eundem.*

CAPVT ALTERVM: *usu recentiore* **coniunctio** *i. q. post(ea)quam* (*cf.* GLOSS. II 325, 21 ἡνίκα: cum, -a. *non est quod huc pertinere suspiceris* PLAVT. Merc. 220 *p. 191, 9; ad adv. fere vi coniunctionis coordinativae usurpatum v. p. 187, 6*): PALLAD. vet. med. 50, 1 sanguis illi auferendus . . ., ⌊et -a sanguinem tollis⌋, genua quoque aceto . . . dilues (⌊⌋ *om. Hippiatr. gr. et Geop.*; postquam *cod. excerptorum*). DON. Ter. Eun. 786, 2 tum deinde (denique *trad.*), -a propius ventum est, . . . refert pedem (-a *defendit Baehrens, Glotta 4, 1913, 280 ut etiam apud* EVGRAPH. Ter. Haut. 790; -a‹quam› *Wessner utroque loco*). ORIBAS. syn. 2, 56 Aa p. 125, 17 Mø. -a r‹e›gelaberit (*an* se gel- *?*), mittis in *ollam* (*La* cum se gelaverit, *gr.* μετὰ δὲ τὸ παγῆναι. *item respondet* μετά *cum inf.*: 2, 60, 36 La p. 136, 25 -a . . . tuleris [*Aa* posteaquam]. 3, 103, 3 Aa bibatur . . ., -a ventrem fecerit. 7, 16, 2 La [*Aa* -a quando]. *al. apud eundem*). 8, 7, 10 La p. 213 -a flevotomaveris (*gr. 8, 6, 10* μετὰ . . . τὴν φλεβοτομίαν, *Aa* post flebotomo). *al. apud eundem; cf. etiam var. ll.* COLVM. 9, 16, 1 (*A*; postquam *recc. aliquot*, posteaquam *cett.*). COD. Theod. 9, 18, 1 (*cod. Breviarii unus*; posteaquam *cett. et Cod. Iust. 9, 20, 16*). ANTHIM. 24 *p. 190, 25.*

compos.: depostea. *cf.* posteac. *Keudel.*

posteāc *adv. formatio peculiaris conferenda cum* postea *et* posthac. *i. q. postea*: EDICT. imp. Claud. de Anaun. (CIL V 5050) 13 cum . . . *Pinarius Apollinaris* referre . . . neglexerit, et -c detulerit Camurius Statutus ad me *eqs.* CIL IV 1837, 9 qui hoc leget, nuncquam -c aled (*i.* alid) legat. *Korteweg.*

***posteā quam** *iunctura adverbii et coniunctionis comparativae sollemnis, et inde* ***posteāquam** *coniunctio* (*huc traximus ea tantum exempla, ubi* postea *et* quam *leguntur nulla intercedente voce; cetera v. sub* postea; *tamen et hic saepe vix dinoscas, utrum voces prorsus coaluerint necne, v. infra sub I*). *scribitur* postte- ITALA Marc. 14, 28 (cod. k). *ceterum v. sub I.* NOT. Tir. 9, 16. *in versibus non legitur nisi* PLAVT. Most. 135 (*si recte trad., v. p. 193, 66; vix apud* ENN. [*v. p. 194, 41*]) *et* DAMAS. epigr. 46, 7 (posteāquam, *cf. 29, 8* posteā), *cum ceteri poetae utantur* postquam (*inde a* NAEV.); *in oratione soluta occurrunt frequenter et* postquam (*inde ab* ENN. frg. var. 83. 100. 132 [*nisi Lact. verba mutavit*] *et* EPIST. praet. ad Tiburt. [*a. fere 159 a. Chr.*]) *et* -m (*inde a* LEGE agr. [*a. 111 a. Chr.*], VARRONE, CIC.), *sed aliud vocabulum alibi praevalet* (*non afferuntur nisi notabiliora*): postquam *solum exhibent* ENN., CATO, RHET. Her., SALL. (*99 locis, bis tamen* postea vero quam), SEN. rhet. (*11 locis; semel tamen* postea vero quam), VAL. MAX., CVRT., PETRON., QVINT. inst. (*bis tamen* postea . . . quam), FRONTIN., TAC. (*113 locis*), PLIN. min., SVET., FLOR., FRONTO, ARNOB., DARES, ORIG.; posteaquam *solum* FAST. cos. Capitol., PS. CIC. in Sall. (*quinquies*), RVT. LVP., VITR. (*septies*), CELS. (*bis*), IREN., MARCELL. med. (*sexies, sed 20, 145* post horam quam); *utroque vocabulo utuntur* (*neglеximus dubia vel ex aliorum scriptis allata*) LEX agr. (-m *3*/postquam *1*), VARRO (*13/7 et* post . . . quam *2*), CIC. (*148/37*), CAES. (*8 et* postea . . . quam *2/12*), BELL. Afr. (*1/37*), BELL. Alex. (*1/3*), NEP. (*7/31*), LIV. (*4/436*), SEN. philos. (*2 et* postea . . . quam *1/24*), PLIN. nat. (*1/33*), QVINT. decl. (*10 et* postea . . . quam *1/8*), DIG. (*103/65*), APVL. (*1/16*), TERT. (*14/6*), CYPR. (*13 in* epist., idol., testim. capp./*15, sed non in epist.*), PEREGR. Aeth. (*8/1 et* post . . . quam *1*), VVLG. (*5/179*), AVG. civ. (*41/2*), in euang. Ioh. (*36/3*), COD. Iust. (*28/65*); *utraque vox deest* HIRT., BELL. Hisp., VELL. (*qui tamen habet nonnumquam* post . . . quam). [*confunditur in codd. maxime cum* postquam, *e. g.* CIC. Verr. II 2, 38 CAES. Gall. 4, 19, 2, *et* postea cum, *e. g.* CIC. Att. 2, 11, 1 (*restituitur* VLP. reg. 19, 14, *falso trad. in codd. opt.* COLVM. 4, 4, 2; *de locis* PLAVTI *et* CIC. *vulgo correctis v. p. 193, 66. 196, 59*; -m *et* postea cum *iuxtaposita* COLVM. 12, 26, 1 sq.); *ex coniectura* EVGRAPH. Ter. Ad. 201 'quando bene promeruit . . .': -m (*ita Hennebach, Woch. Klass. Phil. 28, 1911, 643*, positaquam *trad.*, propterea quoniam *Wessner*) mihi ‹bene› fecit . . ., ideo *eqs.*]

I *exempla illustrantia, quatenus voces* postea *et* quam *coaluerint*: A *duas voces potius intellegas*: 1 *interpositis uno vel pluribus verbis, v. p. 189, 39. 190, 28. nota: etiam vergentis antiquitatis temporibus* postea *et* quam *eodem fere loco et separata et iuxtaposita inveniuntur, e. g.* RVFIN. Greg. Naz. orat. 7, 17, 4 AVG. civ. 15, 10 p. 76, 16 sqq. D. ACT. Archel. 37, 16. 2 *interpositis punctis in titulis* (*cf. B1*): LEX agr. (CIL I² 585) 14 post·ea·qua‹m›. 20 post·ea·quam (FAST. cos. Capitol. a. 210 a. [Inscr. Ital. XIII 1 p. 47]. 176 a. [*ibid.* p. 49]). 3 *variis rationibus*: CELS. 2, 17, 7 ante vero an -m in aquam calidam se demittat (*var. l.* dimittit) aliquis, perungui debeat . . .; tamen . . . ut postea fiat *eqs.* (ZENO 1, 13 [1, 3, 7 L.] *Abraham* deo ante, non -m circumcisus est, placuit. *cf. p. 193, 74*). VLP. dig. 28, 5, 9, 14 si quis ita scripserit: Stichus liber esto et, -m liber erit, heres esto, Labeo *aliique* . . . opinantur detracto verbo medio 'postea' simul ei et libertatem et hereditatem competere.

[*Krömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *unam vocem, sc. coniunctionem, potius intellegas*: 1 *scriptura continua* (*cf. A2*): FAST. cos. Capitol. a. 331 a. (Inscr. Ital. XIII 1 p. 35, *ni fallimur litteris foede attritis*). PAP. Corp. 231, 13 (*saec. I*). 2 *particulis quibusdam non insertis sed postpositis* (*contra usum p. 189, 39 illustratum*): CAEL. Cic. fam. 8, 12, 1 -m vero (QVINT. decl. 352 p. 383, 21 CYPR. epist. 20, 2 p. 527, 22. AMBR. parad. 10, 47 [*var. l.* postea vero quam]). VLP. dig. 39, 2, 15, 33 -m autem (COD. Iust. 5, 42, 5, 1 [*a. 305*]. *var. l.* MAR. VICTORIN. in Gal. 1, 13/14 p. 1152^C). FIRM. math. 4, 16, 5 -m enim (*var. l.* postea enim quam). 3 *evanescente vi particulae* postea: *v. infra l. 36 et passim sub IIB.* 4 *coniunctione* cum *fere pro synonymo adhibita* (*cf.* postquam *pro syn. l. 18sqq.*): CIC. *p. 190, 14. 195, 80. 196, 5 et* fam. 5, 6, 1 cum ad me Decius ... venisset egissetque mecum ..., non satis credidi ...; sed -m ... ego cum Q. Cornelio locutus sum, adhibui diligentiam *eqs.* VITR. 2, 9, 16 APVL. Plat. 1, 3. *al.* 5 *numquam omisso verbo* (*quod tamen, si excipis* CIC. fam. 16, 12, 6, *ne illis quidem locis deest, ubi* postea *et* quam *verbis interpositis separantur*).

II *exempla notionem illustrantia.* *significatur i. q. postquam* (*cf.* GLOSS. postquam: -m. *variant in eodem contextu*: LEX agr. [CIL I² 585] 19sq. CIC. Cluent. 175sqq. CAEL. Cic. fam. 8, 12, 2 TERT. paenit. 6, 7. ITALA gen. 19, 15sqq. [Lugd.]. PEREGR. Aeth. 2, 7. *al.; v. etiam l. 25*). *quae voces tamen hoc differunt, quod* postquam *saepe* (*v. p. 244, 56*), *fere numquam -m adhibetur, ubi additamentis quibusdam praepositis illustretur tempus intercedens* (*cf. l. 40 et* postea *p. 187, 64sqq.*), *ita ut vitare videantur e. g.* CIC. Verr. II 1, 149 quadriennio postquam (*sed ibid. antea*: -m reus factus est. *sim.* II 5, 106 NEP. Ham. 4, 1) *et* MARCELL. med. (*v. p. 192, 53*). *gr. respondet* μετά *c. acc., nisi alia indicantur.* *abundanter* -m ..., postea: CIC. Flacc. 45. VLP. dig. 42, 1, 55 (*cf.* TERT. resurr. 22 p. 55, 9 inde iam. RVFIN. Adamant. 5, 26 p. 96, 18 Bu. in consequentibus. AVG. in euang. Ioh. 120, 1 deinde. *sim. al.*). *praeparatur -m vel coniungitur cum antea memoratis per adv.* dein(de) VARRO ling. 5, 108. *al.* (*cf. e. g. p. 194, 18*), postea MAR. VICTORIN. in Phil. 2, 9/11 p. 1210^A, posthaec AMBR. in psalm. 118 serm. 4, 9 *et al.* (*sim. explicantur adv.* tum CIC. Verr. II, 2, 64 fam. 13, 55, 1. *al.*, nunc CIC. Tull. 1 Verr. II 5, 103. *al.*, iam CIC. Phil. 6, 11. *sim. al.*). *notione temporali vigente accedit saepe respectus causalis, qui praevalere videtur p. 194, 51. 84. 195, 71* (*cf. p. 192, 67. ad vim concessivam cf. p. 194, 55sqq. nec non* CIC. div. 1, 27 -m ..., tamen [LVCIF. reg. apost. 2 p. 41, 10]. NEP. Con. 2, 4 -m ..., nihilo setius). *indiculus additamentorum, quibus indicatur, quanto tempore distent quae narrantur*: *adv.* (*postpos. praeter* AVG. civ. 12, 13): PLAVT. Most. 135 ilico (EDICT. imp. Diocl. et Maxim. Coll. Mos. 6, 5). CIC. Verr. II 5, 96 statim (178 Vatin. 27). Att. 13, 47 extemplo. AVG. civ. 3, 16 p. 120, 1 D. continuo (17, 13 p. 234, 24 in euang. Ioh. 50, 9. *al.*). 12, 13 p. 530, 32 postridie vel eodem die, -m. 13, 13 p. 572, 4 confestim. *abl.*: CIC. Caecin. 19 illis paucis diebus (*sed potius 'intra' quam 'post paucos dies'. sim.* Cluent. 175). PEREGR. Aeth. 19, 8 quodam tempore, -m scripserat Aggarus ...: transacto ergo aliquanto tempore superveniunt Persae (*abl. abs. ut*: AVG. c. acad. 1, 1, 4 p. 6, 11 pauculis ... diebus transactis. in euang. Ioh. 39, 5 SVLP. SEV. chron. 2, 17, 2). AVG. civ. 16, 43 p. 194, 30 D. -m ... immolatus est Christus, quinquagensimo die. *praepos.*: SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 145, 6 post aliquantum temporis ..., -m hanc *epistulam* ... emiserant. AMBR. Noe 13, 42 cur, -m ingressus est Noe arcam ..., post septem dies diluvium factum sit. *ceterum v. e. g. p. 194, 70. 77.*

A *usu originario; quae coniunctione inducuntur sunt absoluta, priusquam vel cum incipiunt quae apodosi narrantur* (-m *inducit fere actiones, quarum effectus tamen saepissime permanet, raro status, v. e. g. p. 194, 37; saepe iungitur cum verbo* incipere, *e. g.* CIC. Cluent. 58 VARRO ling. 5, 36 CAES. Gall. 5, 3, 5): 1 *pertinet ad praeterita* (*sc. quae semel facta sunt praeter p. 194, 10. 65. cf. infra B3*): a *generatim*: α *respiciuntur eventus antecedentes*: Ⓘ *ita ut quodammodo opponantur*: PLAVT. Most. 135 ad illud frugi usque ... fui, in fabrorum (*i. parentum*) potestate dum fui; -m immigravi ingenium in meum, perdidi operam fabrorum ilico oppido; venit ignavia ...; postilla ...; continuo ...; nunc (-m *trad.*; postea quom *edd. rec. fere omnes, sc. neglecta* LEGE agr. *infra sub 2 allata -m a prisca latinitate abiudicantes; sed nec* postea cum *ante* CIC. *frequentius exstat* [*v. p. 189, 12*]; *ceterum cf. locos, ubi* dum *antecedit* [*aliter l. 72*]: CIC. S. Rosc. 126 Verr. II 2, 161 CAES. Gall. 7, 82, 1. *al.*; *cf.* CIC. Verr. II 1, 51 quam diu [prov. 25. *al.*]. Phil. 10, 9 quoad [fam. 7, 17, 2]). CIC. Verr. I 16 mansit in ... pacto usque ad eum finem, dum iudices reiecti sunt; -m reiectio iudicum facta est *eqs.* (Vatin. 27). II 1, 37 tibi quando *Carbo malus civis* esse coepit? -m tibi pecuniam ... commisit; nam si tibi antea displicuisset *eqs.* (Att. 3, 24, 1 fam. 13, 24, 1). 4, 133 -m iudicia ... fieri desierunt, Graecos homines ... *signa* venditare coepisse, quae tum ... non venditabant, cum iudicia fiebant (5, 178 dom. 6. *al.*). 5, 96 primo ...; -m ... senserunt, statim *eqs.* (p. red. in sen. 19. *al.* VARRO ling. 5, 105. CAES. Gall. 1, 31, 5 [*var. l.* primum]. 5, 6, 4. VITR. 10, 16, 7 -m ..., tunc. *al.*; *cf.* VARRO ling. 5, 36 primum [*dub., an* 5, 108 *huc pertineat*]). Tusc. 3, 1 nec ... ante quam inventa, nec ... -m cognita est *philosophia* (MAR. VICTORIN. in Gal. 1, 13/14 p. 1153^B. HIER. in Is. 14, 13/14 p. 220^B [*var. l.* postquam]. *al.*; *cf.* ALF. dig. 39, 2, 43, 1 priusquam). rep. 1, 22 sed -m (Att. 1, 19, 6 CAES. Gall. 5, 3, 5 RVT. LVP. 1, 20. QVINT. decl. 355 p. 387, 7 diu ...; sed -m ..., tum demum *eqs.* APVL. Plat. 1, 3. ITALA gen. 19, 15 [Lugd.; *gr.* ἡνίκα, *Vulg.* cum]. *al.*). ac. 2, 69 numquam ..., nisi -m (QVINT. decl. 263 p. 77, 18 TERT. fug. 2, 3. *cf.* CIC. fam. 5, 12, 5 tum denique ..., -m). *al.* VARRO ling. 5, 119. *al.* BELL. Alex. 12, 2 NEP. Milt. 6, 4 Alc. 2, 3. VITR. 2, 1, 7 tum ...; deinde ...; -m. *al.* FEST. p. 202 *v. p. 196, 24.* SEN. epist. 79, 16 QVINT. decl. 352 p. 383, 27. IREN. 1, 12, 3 (1, 6, 2 H.) cum autem voluit ...; quos autem praecogitaverat *Propator*, -m emisit, hoc Ecclesia vocata est (*gr.* ὅτε ...· οὓς δὲ προελογίσατο, ὅτε προέβαλε, *Tert. adv. Val. 36* cum ...; cum protulit). AVG. civ. 1, 1 p. 4, 27 D. *milites* alibi ... saevientes, -m ad loca illa veniebant ..., tota ... refrenabatur inmanitas. *al.*

Ⓘ *ita ut explicentur ordines temporum* (*saepe enuntiato temporali ad finem adducta esse indicantur antecedentia, e. g. l. 15, vel repetuntur, e. g. l. 21. 27; afferuntur exempla selecta*): CIC. S. Rosc. 16 *nobilitatem* defendit ...; -m victoria constituta est *eqs.* 59 credo ... *accusatorem* quaesisse, num ille aut ille defensurus esset ...; -m invenit neminem. Q. Rosc. 49 (*per ironiam*) *Roscius* hoc initio cogitare coepit: '... petam a C. Cluvio ..., ut mea causa mentiatur ...'; quid deinde? -m se praeclare confirmavit, venit ad Cluvium ...; hunc -m salutavit, rogare coepit (Sest. 110 AVG. civ. 17, 4 p. 210, 26 D.). Verr. II 2, 70 -m ad causam dicendam ventum est, tum vero *eqs.* 2, 84 -m iste omnia abstulit (*83* omnia ... abstulit). 3, 78 promittunt Herbitenses vadimonium Syracusas; eo -m ventum est. VARRO ling. 5, 161 CAES. Gall. 1, 46, 4 LIV. 23, 29, 17 CELS. 7 praef. 3. VLP. dig. 38, 6, 1 pr. -m praetor locutus est de bonorum possessione eius, qui testatus est, transitum fecit ad intestatos. IREN. 1, 23, 2 (1, 16, 2 H.) Ennoiam ... generare angelos ...; -m autem generavit eos. PEREGR. Aeth. 3, 7 hac sic ergo -m communicaveramus et dederant nobis eulogias ... et egressi sumus (*6* hac sic communicantibus nobis, iam ut exiremus ..., dederunt nobis ... eulogias). VVLG. act. 27, 27 sed -m quarta decima nox supervenit (*gr.* ὡς, *Itala* [*cod. g*] cum ... facta esset). RVFIN. patr. 1, 6 conemur ..., -m dupliciter ista *scripturae divinae verba* ... descripsimus ..., nunc ... etiam moralem in eo discutere sermonem. *al.*

β *non respiciuntur eventus antecedentes*: Ⓘ *usu sollemni*: VARRO Men. 240 signa[ti] sacra esse desierunt, -m homines sunt facti *sacri* (*contextu deficiente dubitanter huc inseruimus ut etiam* 330 *et* frg. Non. p. 484, 21). CIC. div. in Caec. 69 Africanus ... -m bis consul et censor fuerat, L. Cottam in iudicium vocabat. Manil. 9 *v. p. 195, 83.* Att. 13, 47 -m abs te, Agamemno, ... tetigit aures nuntius ..., extemplo *eqs.* (*latent verba trag. cuiusdam, sed vocem -m fortasse Ciceroni tribuas*; postquam *editur Trag. inc. 23 et Enn. scaen. 230*). *al.* BALB. Cic. Att 9, 7^b, 1 -m litteras ... ad te dedi, ab Caesare epistulam accepi. SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 5, 1 CAES. Gall. 4, 19, 2. 6, 10, 4 NEP. Con. 3, 2. FAST. cos. Capitol. a. 331 a. (Inscr. Ital. XIII 1 p. 35). *al.* ASCON. Mil. p. 35, 8 dicturum *se* ... diem Ciceroni Plancus ostendebat, -m (*Mommsen*, postea autem *codd. secutus Stangl*, postea, ante *Clark*) Q. Pompeius idem meditatus erat. POMPON. dig. 49, 15, 5, 3 EDICT. imp. Comm. dig. 29, 5, 2 TERT. praescr. 36 l. 13. FIRM. math. 1, 7, 37 Marius ... post triumphum ..., -m (postquam *var. l.*) urbem ... liberavit, post triumphales purpuras ... stringitur vinculis. AVG. civ. 5, 18 p. 226, 22 D. -m Afris servierat. *al.* *praevalet vis causalis*: PASS. Domnin. (BHL 2264) 3^extr. -m cognoscimus, quia omnis homo moriturus est, ... fugiamus (*cogitaveris de praes. fere sensu perf. posito coll. vol. III 1514, 1sqq.*).

Ⓘ *opponitur apodosi temporale enuntiatum* (*nonnumquam accedente vi concessiva*): CIC. Verr. II 2, 64 mirabantur ... *Metello* hoc (*sc. sibi cum Verre amicitiam esse*) ... tum denique in mentem venisse, -m tam multis eum factis ... iugulasset (*an spectat ad l. 4?*). Manil. 25 *Mithridati* praeter spem acciderat, ut illam, -m pulsus erat, terram (*sc. regnum suum*) umquam attingeret. TERT. anim. 34, 2. adv. Iud. 14, 5 pater, -m (*var. l.* postea cum) diminuit illum *Christum* ..., honore coronavit illum (*eadem fere* adv. Marc. 3, 7 p. 387, 12). CALDON. Cypr. epist. 24 qui, -m sacrificaverunt, iterato temptati *recusantes* extorres sunt facti. SCHOL. Hor. carm. 1, 14, 1 Sextum Pompeium ..., qui, ⌊-m foedus cum triumviris fecit⌋ (postea atris *var. l.*), bellum civile denuo reparare voluit. PALLAD. hist. mon. I 6 p. 269^C *daemon* -m infelicem hominem ... edere ... coegisset, ructando universa, quae devoraverat, in aerem ... convertere consueverat (*II 9 p. 356^C* postquam). *al.*

b *speciatim, apodosis comprehendit omne postea sequens tempus vel longius temporis spatium, ita ut -m saepius significet fere i. q. ex quo tempore* (*cf. p. 195, 50*): CIC. Verr. I 37 omnia ..., quae inter decem annos, -m iudicia ad senatum translata sunt, ... facta sunt. II 1, 12 fateatur *Verres* ... se ... praedonum duces ... domi suae, -m Romam redierit, usque dum per me licuerit, retinuisse. 1, 114 -m ius praetorium constitutum est, semper *eqs.* 4, 63 -m inde discessum est, cogitare nihil iste aliud. Mur. 77 -m es designatus, multo salutas neglegentius. off. 2, 4 -m honoribus inservire coepi ..., tantum erat philosophiae loci *eqs.* 3, 8 triginta annis (-os *var. l.*) vixisse Panaetium, -m illos libros edidisset (VVLG. Tob. 14, 1 AVG. civ. 15, 10 p. 76, 16 D.). Att. 13, 28, 3 *Alexandrum*, -m rex appellatus sit, superbum, crudelem ... fuisse. *al.* POLLIO Cic. fam. 10, 31, 1 nihil me scripsisse ..., -m itum est ad arma. BRVT.(?) Cic. ad Brut. 24, 6 W. VARRO rust. 3, 17, 9 Lucullum, -m ... maritumum flumen inmisisset in piscinas ..., Neptuno non cedere. LIV. 37, 53, 18 (postquam *var. l.*). PLIN. nat. 36, 100. MIN. FEL. 26, 8 *insinceri* spiritus, -m simplicitatem substantiae suae onusti

[Krömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... vitiis perdiderunt, ... non desinunt perditi iam perdere (*eadem fere* CYPR. idol. 6; *nescio an praevaleat vis causalis*). ITALA Gal. 3, 25 (Aug. c. Faust. 19, 7) -m venit fides, iam non sumus sub paedagogo (*gr.* ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως, *cod.* r *al.* postquam, *Vulg.* ubi). *al.*

2 *pertinet ad futura*: LEX agr. (CIL I^2 585) 20 neive quis quid, -m ⟨vect⟩igalia consistent, quae post h(anc) l(egem) rog(atam) primum constiterint, ob eos *agros facito* (70. *inde supplevit Mattingly, Journ. Rom. Stud. 59, 1969, 131 locum mancum ibid.* 14; *cf. 19* post quam vectigalia constiterint). SCAEV. dig. 4, 3, 32 *filius servum* rogatus manumittere ..., -m rationes ipsi ... reddidisset. ITALA deut. 12, 30 (Tert. scorp. 2 p. 148, 17) ne sequaris eas *nationes*, -m exterminatae fuerint a facie tua (*Lugd.* post exterminationem, *Vulg.* postquam). Matth. 26, 32 (cod. a) *et* Marc. 14, 28 (cod. d *al.* = VVLG.) -m surrexero, praecedam vos in Galileam (postquam *aliae vers.*). CYPR. testim. 1 capp. p. 37, 9 quod *scripturae sanctae* ... intellegi ... haberent in novissimis temporibus, -m Christus venisset. LVCIF. moriend. 8 p. 302, 7 si ..., -m per te interficimur, nihil nos esse futuros sciremus (*opp.* nunc, cum, per te si vita praesens auferatur, inmortalis sumatur). *al.*

3 *pertinet ad ea quae possunt fieri iterum atque saepius* (*sc. in sententiis generalibus, praeceptis sim.*): a *in sermone iuris* (*exempla selecta; dub. locus mancus* PAP. Corp. 231, 13 [*saec. I*]): ALF. dig. 24, 1, 38, 1 si ..., -m donata esset *res communis*, ratam habuissent *fratres* (NERAT. dig. 44, 2, 27 IVLIAN. dig. 36, 1, 26, 3. VLP. dig. 39, 2, 15, 34 [*e Labeone*]. 43, 29, 3, 3. *al.*). CELS. dig. 8, 1, 9 *Sabinus* argumento rivi utebatur, quem primo qualibet ducere licuisset, -m ductus esset, transferre non liceret. GAIVS inst. 1, 186. VLP. dig. 29, 2, 69 exspectamus ..., ut prius eis deferatur hereditas; tunc deinde, -m delata est, *eqs.* 42, 1, 55 iudex -m semel sententiam dixit, postea iudex esse desinit (43, 29, 3, 3. 48, 5, 16, 7. *al.*). reg. 19, 12sq. hereditas in iure ceditur vel antequam adeatur vel -m adita fuerit; antequam adeatur, ... cedi potest ...; -m adita est *eqs.* *al.* b *vario usu*: CELS. 2, 17, 7 *v. sub IA3*. SEN. epist. 117, 7 si extra est *id quod accidit alicui*, -m acciderat, recessit. COLVM. 3, 13, 5. 9, 16, 1 favorum reliquiae, -m (postea *A*, postquam *recc. aliquot*) ... aqua ... perlutae sunt, in vas ... coiciuntur. 12, 26, 2 *si in mustum* heminam gypsi miscueris, -m decoctum refrixerit (*1* postea cum). QVINT. decl. 292 p. 163, 21. *al.* TERT. resurr. 28 p. 66, 2 -m occiderit *deus*, vivificabit. ITALA lev. 13, 7 (Lugd. *al.*) si ... ceciderit nota in corpore, -m viderit eum sacerdus (*Vulg.* postquam). Luc. 14, 29 (cod. b *al.*, *cf.* VVLG.) ne -m posuerit fundamentum et non potuerit consummare, omnes ... dicent (*gr.* θέντος αὐτοῦ θεμέλιον, *recc. cet.* postea cum, forte cum, si). IREN. 2, 33, 1 (2, 50 H.) *anima* -m (*cod. C sec. Lundström, Studien 1943, 107*, postquam *var. l.*) commixta sit corpori. FIRM. math. 4, 1, 1. PEREGR. Aeth. 33, 1 -m missa facta fuerit ..., omnes vadent *eqs.* (*32, 2* cum factum fuerit missa). PELAGON. 85 decoquis et, -m coxeris, teris (*sequitur*: iterum decoquis; quae cum ... decoxeris). AVG. epist. 140, 3. *al.*

B *usu deflexo*: 1 *quae coniunctione inducuntur permanent, cum incipiunt quae apodosi narrantur*: a *inducuntur status* (*de statu absoluto v. p. 193, 58*): α *mera vel praevalente vi temporali* (*colore q. e. ex quo tempore e. g.* CIC. Deiot.): CIC. S. Rosc. 136 me ..., -m id, quod maxime volui, fieri non potuit, ut componeretur, id ... defendisse, ut ... *optimates* vincerent (Verr. II 1, 65. *al.* BELL. Afr. 87, 6 -m [postquam *var. l.*] ... non potuerant [potuerunt *var. l.*]. PS. CIC. in Sall. 13 -m immensae gulae impudicissimi corporis quaestus sufficere non potuit et aetas ... exoleverat, cupiditatibus infinitis efferebaris. *al.*; *non negatur* CIC. Deiot. 37 *imperatores*, -m *Deiotarus* in castris esse potuit, ... bella gesserunt). Phil. 12, 3 nunc negant, -m nos ... implicatos putant. fin. 5, 2 *curia* minor mihi esse videtur, -m est maior. Att. 1, 13, 4 de quo ... scripsisti, -m non auderet reprehendere, laudare coepisse. fam. 7, 5, 1 -m et Pompei commoratio diuturnior erat ... et mea ... dubitatio ... impedire profectionem ... videbatur (13, 55, 1 tum vero, -m mecum in bello ... fuit, tantam in eo virtutem ... cognovi. *al.* LIV. 26, 31, 7 *v. sub bβ*. VLP. dig. 28, 5, 9, 14 Stichus liber esto et, -m liber erit, heres esto). ad Q. fr. 3, 1, 1 *porticūs dignitas* nunc denique apparuit, -m ... tota patet et columnae politae sunt. *al.* LIV. 9, 46, 11 -m eam *senatus* lectionem nemo ratam habuit nec *Appius* in curia adeptus erat, quas petierat opes, ... forum ... corrupit. PALLAD. 11, 9 -m mustum ... fervebit, ... ad alia vascula transferatur. AMBR. hex. 6, 6, 38 sed -m inviolabilis mansit. COD. Theod. 9, 18, 1 si quis ... eiusmodi reus fuerit oblatus, -m super crimine patuerit, servus quidem ... bestiis ... obiciatur. *al.* β *praevalente vel mera vi causali* (*huc vergunt etiam* CIC. Att., PS. CIC., LIV. 9, 46, 11 *supra allata*): VITR. 10, 13, 1 *Carthaginienses castellum captum* demoliri sunt conati; -m non habuerunt ad demolitionem ferramenta, sumpserunt tignum (*an intellegas breviloquentiam quandam pro* '-m viderunt se non habere' *sim.?*). AMBR. (?) sacr. 2, 7, 21 Petrus, -m in passione domini lapsus videretur (videtur *var. l.*) ..., qui ante negaverat, postea (*om. S*), ut illum lapsum aboleret et solveret, tertio interrogatur a Christo, si Christum amaret.

b *inducuntur actiones*: α *continuatae*: CIC. Verr. II 4, 141 primum, cum ...; deinde, cum ...; -m (postea cum *edd. rec.*) meus adventus adpropinquaret, imperasse eum. 5, 103 quae omnia nunc intellegit sibi nihil prodesse, -m certis litteris ... convincitur. Manil. 9 *Mithridates* -m (postquam *var. l.*, postea cum *perperam edd. rec.*, cum *dubitanter Baiter*) maximas aedificasset ornassetque classis exercitusque ... comparasset et se Bosphoranis ... bellum inferre simularet, usque in Hispaniam legatos ... misit. β *negatae* (*huc traximus ea sola exempla, ubi quae negata essent nihilominus postea fieri posse aliquis censeret; itaque e. g.* CIC. S. Rosc. 59 *ad p. 194, 16 relegavimus*): CIC. fam. 2, 19, 1 cum ... nuntium accepissem ..., sperabam ...; -m (postea cum *codd. det. et edd. rec.*) mihi nihil ... scriberetur, verebar *eqs.* LIV. 26, 31, 7 antequam obsiderem Syracusas, ... temptavi pacem; et -m neque legatos violandi verecundia erat nec mihi ipsi ... responsum dabatur *eqs.*

2 *quae coniunctione inducuntur comprehendunt idem tempus ac apodosis eamque fere explicant* (*cf. p. 195, 28 et* postquam *p. 249, 42sqq.*): CIC. S. Rosc. 139 dum necesse erat ..., unus *Sulla* omnia poterat; qui -m magistratus creavit ..., sua cuique procuratio auctoritasque est restituta. POLLIO Cic. fam. 10, 31, 1 nactus occasionem *litterarum perferendarum*, -m navigari coeptum est, ... *saepe* scribam. CAPITOL. Pius 4, 8 -m ad imperium transivimus, et illud, quod habuimus ante, perdidimus.

3 *quae coniunctione inducuntur, in consuetudinem quandam venerunt*: CIC. Q. Rosc. 30 *Eros comoedus* -m e scaena ... explodebatur, ... confugit in ... *Rosci* domum (*actionem iteratam intellegam ex imperf. ut*: Cluent. 181 Oppianicus primo recusavit; -m illa ... minaretur, ... servum ... dedidit [postea cum *edd. et e. g. Hofmann-Szantyr, 598sq., sed non offendit, quod praecedit* primo, *v. p. 193, 77*]). FEST. p. 202 ovibus ... multabantur apud antiquos; ... -m aere signato uti civitas coepit pecoraque multaticia incuria corrumpebantur, ... facta est aestimatio pecoralis multae.

III *exempla tempora modosque illustrantia*; -m *pendet ex*: A *indicativo apodoseos regitque*: 1 *indicativum*: a *perf.*: PLAVT. Most. 135 (*v. p. 193, 64*) *et passim inde a* CIC.; *in apodosi est perf. vel imperf. passim; ceterum praes. hist.*: CIC. Verr. II 2, 38 (*v. l. 42*). 2, 45. 3, 78 fam. 5, 12, 5 CAES. Gall. 5, 3, 5. *al.*, *plusquamperf.*: QVINT. decl. 263 p. 77, 18, *fut.* (*de fut. exacto v. sub B*): TERT. adv. Marc. 3, 7 p. 387, 12 VLP. dig. 39, 2, 15, 33. 42, 1, 15, 6. *al.* b *fut.*: LEX agr. (CIL I^2 585) 70. c *imperf.*: CIC. Q. Rosc. 30 (*respicitur actio iterata ut* FEST. p. 202 [*iuxta perf.*]. AVG. civ. 1, 1 p. 4, 27 D.). fam. 7, 5, 1 (*respicitur status ut* LIV. 26, 31, 7). d *plusquamperf.*: CIC. div. in Caec. 69 Verr. II 4, 54 fam. 16, 11, 2. PS. CIC. in Sall. 13 (*iuxta perf. ut* LIV. 9, 46, 11. HYG. fab. 41, 2 [*vix praes.*]. PEREGR. Aeth. 3, 7). 18 BELL. Afr. 87, 6 SEN. epist. 79, 16. 117, 7 ASCON. Mil. p. 35, 8 POMPON. dig. 49, 15, 5, 3. PEREGR. Aeth. 19, 8 (*ante praes. hist.*). SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 145, 6 ACT. Archel. 50, 4 SVLP. SEV. chron. 2, 17, 2. 28, 4. e *praes.* (*perf. potius intellegas in formis ambiguis* CIC. Verr. II 2, 38 TRYPH. dig. 49, 15, 12, 6. *al.*): *respiciuntur praeterita* (*fere praes. hist.*): CIC. Verr. II 2, 92 (*in apodosi est perf. ut* LVCIF. non parc. 5 p. 218, 18 [*loco vix sano*]). Caecin. 19 (*seq. praes. apodoseos ut* CAES. AREL. serm. 89, 2). *respiciuntur praesentia* (*in apodosi est praes. praeter* CIC. ad Q. fr.): CIC. Verr. II 5, 103 (*inducitur actio*). Phil. 12, 3 (*inducitur status ut*: fin. 5, 2 Att. 2, 11, 1. 13, 11, 1. ad Q. fr. 3, 1, 1 *v. sub IIB1*). *respiciuntur quae fieri possunt iterum atque saepius* (*seq. praes. apodoseos*): ANTIDOT. Brux. 193. f *fut. exact.*: ITALA lev. 13, 55 (Lugd.; *cf.* 13, 56 [*ibid.; incertum unde pendeat*]). Matth. 26, 32 (cod. a) *et* Marc. 14, 28 (cod. d *al.* = VVLG.). *exempla minus certa, quorum quaedam ad 2c trahi posse non negaverim*: IVLIAN. dig. 12, 6, 32 pr. SCAEV. dig. 3, 5, 34 pr. TERT. resurr. 28 p. 66, 2. ITALA Luc. 14, 29 (cod. b *al.*, *cf.* VVLG.). IREN. 4, 35, 4 (4, 57, 4 H.). COD. Iust. 7, 16, 31 (*a. 294*). FIRM. math. 5, 3, 2 PEREGR. Aeth. 33,1 MARCELL. med. 26, 95. *al.*

2 *coniunctivum*: a *imperf.* (*loci pertinent ad IIB, ubi v.*): CIC. Cluent. 181 (-m *codd.*, postea cum *edd.; item trad. edd. invitis* Manil. 9 [*iuxta coni. plusquamperf.*] *et* fam. 2, 19, 1 [postea cum *codd. det.*]. *cf. etiam* leg. 2, 64 *sub b et* Verr. II 4, 141 *sub C2c*). AMBR.(?) sacr. 2, 7, 21 (*indic. praes. var. l.*). b *plusquamperf.* (*nullo loco ad IIA3 pertinente*): CIC. leg. 2, 64 (postea quom *Manutius*; -m *defendit Du Mesnil ad l.; adde* Manil. 9 *sub a*). ALF. dig. 39, 2, 43, 1 VITR. 2, 9, 16. IAVOL. dig. 35, 1, 40, 1 (*e Labeone*). TERT. fug. 2, 3 LVCIF. Athan. 1, 18 p. 98, 25. non parc. 7 p. 222, 5 -m ... reaedificavit ... et ... misisset (*item iuxta indic. perf.*: VVLG. Bar. 1, 9 [*Itala Legion., Rem.* postquam *cum indic. perf.*], *v. LXX*). reg. apost. 8 p. 54, 18 PALLAD. hist. mon. I 6 p. 269^{C}. c *perf.* (*omnibus locis ad IIA3 pertinentibus*): CALL. dig. 3, 5, 28. *exempla minus certa* (*cf. supra 1f*): GAIVS inst. 1, 186 VLP. dig. 10, 2, 49. reg. 19, 12 (*iuxta indic. perf.*). IREN. 2, 28, 1 (2, 41, 1 H.). 5, 7, 1 FIRM. math. 4, 1, 1 PEREGR. Aeth. 34 MARCELL. med. 22, 37. *al.*

B *coniunctivo* (*haud raro dubium, an sit fut. exact.*) *vel imperativo apodoseos regitque*: 1 *indicativum*: a *fut.* (*de fut. exacto v. sub 2b*): LEX agr. (CIL I^2 585) 20 VLP. dig. 28, 5, 9, 14 PALLAD. 11, 19. b *perf.*: CIC. Verr. II 4, 29 Vatin. 27. 34 Deiot. 36 Tusc. 3, 1 fam. 6, 22, 1 QVINT. decl. 250 p. 25, 20 PAPIN. dig. 17, 2, 81. *al.* c *plusquamperf.*: CIC. Manil. 25 IVLIAN. dig. 36, 1, 26, 3. ITALA psalm. 126, 2 (Veron.; postquam *aliae vers.*). PEREGR. Aeth. 3, 7 AVG. civ. 5, 18 p. 226, 22 D. d *praes.* (*perf. potius intellegas* MARCELL. dig. 49, 15, 1 CAPITOL. Ver. 4, 5): PASS. Domnin. (BHL 2264) 3$^{extr.}$

2 *coniunctivum* (*praecipue in sermone iuris*): a *plusquam-*

[*Krömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

perf.: ALF. dig. 24, 1, 38, 1. 40, 1, 6 NERAT. dig. 44, 2, 27 CELS. dig. 8, 1, 9 CYPR. epist. 48, 1 testim. 1 capp. p. 37, 9. *al.* **b** *perf.*: PAVL. dig. 45, 1, 91, 1 LVCIF. reg. apost. 2 p. 41, 10. 3 p. 42, 8. *dub. an fut. exact.* (*maxime* ITALA deut.): COLVM. 3, 13, 5. 12, 26, 2 QVINT. decl. 277 p. 131, 27 AFRIC. dig. 46, 6, 10 GAIVS inst. 3, 85. 86. ITALA deut. 12, 30 (Tert. scorp. 2 p. 148, 1/7). Lūc. 14, 29 (cod. f = VVLG.). VLP. reg. 10, 1. 19, 14 MARCELL. med. 22, 37. *al.* **c** *praes.*: CELS. 2, 17, 7 (*v. IA3*).

C *infinitivo (sc. orationis obliquae; supra inseruimus ubi inf. pendet e verbo auxiliari) regitque*: **1** *indicativum*: **a** *perf.* (*saepe* [*semper apud* CIC.] *infinitivo perfecti pendente ex praesentis forma*): CIC. S. Rosc. 136 Verr. II 4, 133 fam. 2, 10, 1 POLLIO Cic. fam. 10, 31, 1 IREN. 1, 1, 2 (1, 1, 1 H.). VLP. dig. 21, 1, 31, 17. 48, 19, 6 pr. CYPR. epist. 59, 15 p. 684, 12 CAPITOL. Ver. 5, 6 ZENO 2, 22 (1, 61, 5 L.). *al.* **b** *plusquamperf.*: EDICT. imp. Marc. et Comm. dig. 29, 5, 2. **c** *praes.* (*perf. potius intellegas* HEGES. 4, 23, 2): LVCIF. moriend. 8 p. 302, 7. RVFIN. Greg. Naz. orat. 3, 19,1 (*iuxta perf.*).

2 *coniunctivum*: **a** *perf.* (*vix cogites de fut. exacto; semper fere pendet inf. perf.* [*praes.* GAIVS, IREN. *al.*] *e forma praes. vel fut.*): CIC. Verr. II 1, 12 Cluent. 175 Att. 13, 28, 3 fam. 9, 1, 2 CAES. Gall. 6, 10, 4 QVINT. decl. 352 p. 383, 21. *al.* GAIVS inst. 2, 195. IREN. 1, 21, 5 (1, 14, 4 H.). *al.* **b** *plusquamperf.* (*inf. pendet e praeterito praeter* LVCIF.): CIC. Verr. II 2, 64 Flacc. 2 Tusc. 3, 66 off. 3, 8 CAES. Gall. 1, 31, 5. 4, 19, 2 VARRO rust. 3, 17, 9 SCAEV. dig. 4, 3, 32 PEREGR. Aeth. 17, 1 LVCIF. non conv. 4 p. 9, 21. **c** *imperf.*: CIC. Verr. II 4, 141 (-m *trad.*, postea cum *edd. rec.*, *v. p. 195, 80*). Att. 1, 13, 4 fam. 4, 3, 4. *Krömer.*

posteāquod *v. p. 189, 7.* **posteicus** *v.* posticus.

postēla, -ae *f.* [*v.* postilena. *Sch.*] *i. q. postilena*: ISID. orig. 20, 16, 4 (*in capite* de instrumentis equorum) antela quasi antesella, sicut et -a quasi postsella (ante sellam, ... post sellam *var. l.*). GLOSS. V 589, 22 antela antilena sicut -a postilena.

? **postēna** *v. p. 229, 9.* *Korteweg.*

posteo, -ire. *a* post *et* ire. *i. q. sequi, inferiorem esse*: SIDON. epist. 1, 11, 10 *Gratianensis* Severinum sicut honore -bat, ita favore praecesserat.

postera *v. p. 204, 67. 206, 27.* **posterāsco** *v.* 2. postero.

posterga *v. p. 156, 81. 176, 71.*

postergāneus, -a, -um. *a* post *et* tergum (*v. p. 176, 71*). *i. q. in tergo vel post tergum situs, posterior* (*neutr. pro subst.* ITALA): ITALA exod. 33, 23 (Mar. Victorin. adv. Arium 4, 30) *loq. dominus*: -a mea videbis (*gr.* τὰ ὀπίσω μου, *Lugd. al. et Vulg.* posteriora; *opp.* faciem. *explicat* MAR. VICTORIN. adv. Arium 4, 8 id est dorsum ceteraque praeter faciem). ARNOB. nat. 4, 5 p. 208, 1 M. si orientem solem respexero, ... septentrio fit laevus; in quem si ora traduxero, erit mihi sinister occasus, qui ab sole -us habebatur. CAEL. AVR. acut. 3, 6, 65 raptus ... -us, quem opisthotonon Graeci vocant.

postergum *v. p. 156, 81. 176, 71.* **posterī** *v.* posterus.

[**posteriae** *sec. inferiae formatum vix recte intellegitur* CE 1255, 8, *v. p. 201, 72*]

? **posterīnus** *v. p. 212, 82.*

posterio, -ōnis *m.* [*a* posterus, *cf. masc. pro subst.* posterior *eiusdem notionis. linguis q. d. romanicis probari videtur genuinam esse formationem in* -io, *quam conferas fortasse cum* unio, binio, quaternio *sim. nec non cum* pernio, gurgulio. *Sch.*] [*it. vet.* postióne; *francog. vet. et med.* poistron, poitron; *francog. med. et var. dial. etiam i. q. prunum; suffixo aucto etiam prov. vet. et cat. (valenc.). cf. M.-L. 6688. Battisti-Alessio IV 3039. Wartburg IX 245sq. St.*] *i. q. podex*: GLOSS. III 596, 7 anum: -em (posteriora *var. l.*, -rem *Goetz in indice*). 601, 13 fincteri: -em (-rem *Goetz ibid. s. v.* sphincter). 604, 34 posttergum: -em (*om. Goetz ibid.*).

posteriola *v.* posterula. **posterior** *v.* posterus.

[**posteriōritās** *v. p. 200, 81. 253, 6.*] *v. Kamptz.*

*__posteritās,__ -ātis *f.* *a* posterus. *de origine*: ISID. orig. 9, 5, 26 -s quasi postera aetas. *scribitur* postter- SERV. Aen. 1, 293 (*cod. P, saec. IX*). *de notione v. infra. legitur in prosa oratione inde a* CIC. (*saepe*), CAES. (*semel*), LIV. (*bis*), *deest e. g.* PLIN. nat., *in poesi raro inde a* PROP., MANIL., SEN. *trag.*, OCTAVIA, LVCAN., MART., IVV., *sed novies apud* OV.; *plur. non exstat nisi p. 199, 24. 37. 200, 17.* [*confunditur in codd. maxime cum* posterus, posterior CIC. de orat. 3, 226 TERT. castit. 12 l. 16, *cum* potestas CIC. Att. 12, 19, 1 VITR. 3 praef. 2 SOL. 5, 15; *restituitur pro* peditatus GLOSS.; *trad. loco corrupto* RVT. LVP. 1, 15; *falso trad.* PS. QVINT. decl. 13, 16 *pro* potens (*v. Wiles, Class. Rev. 36, 1922, 69*), GLOSS.L III Abol. PO 31 -s: a postera die (*v. edit. ad l.*).]

I *significatur tempus posterius* (GLOSS. II 367, 19 μέλλων χρόνος: -s, futurum [*sim.* 382, 62]. *cf. etiam* ISID. *supra*): **A** *generatim*: **1** *quod est post quodlibet factum* (*saepe de tempore futuro*): CIC. Verr. II 3, 43 an tibi unius anni ... ratio fuit habenda ..., ratio rei publicae in -em (posterum *dett.*) fuit neglegenda? (3, 127 cum ... salus urbis ... in -em istius avaritia interierit. Catil. 1, 22 quanta tempestas invidiae nobis ... in -em impendeat [*opp.* in praesens tempus. *cf.* 1, 29]. FRONTO p. 189, 8 v. d. H. nec melius aut mihi ⟨in⟩ -em aut meae filiae in omnem vitam consulere potui *quam eius nuptiis*. IVST. 2, 3, 16 ut in -em Scytharum genus ... intercidat). 3, 119 *Verrem* omnem spem -is avaritia sua sustulisse (VVLG. Tob. 10, 4 *filium*, solacium vitae nostrae, s. -is nostrae). 3, 128 ab isto prae lucro ... praesenti nec vectigalium nec -is habitam esse rationem (*fere syn.* in reliquum ... tempus. *cf.* CAES. civ. 1, 13, 1 habeat r. -is et periculi sui [*coni. olim alii alia*]). Catil. 1, 28 an invidiam -is times? (*cf.* Catil. *supra*). fam. 2, 18, 3 vitabis inimicitias et -is otio consules. COLVM. 3, 3, 6 *vites* ita multis palmitibus onerant, ut -i non consulant (*antea*: futuro tempori). TAC. ann. 3, 19, 2 gliscit utrumque, *quod vel incertum vel falsum traditur*, -e (*antea*: secutis temporibus). PANEG. 12, 26, 5 illa ... erit vere beata -s, ut ... tu sis ... imperator. CLAVD. 22, 321 quem *annum tui consulatus* ... secura sequatur -s. **2** *quod est post mortem alicuius*: CIC. Arch. 29 non cum vitae tempore esse dimittendam commemorationem nominis nostri, sed cum omni -e adaequandam (*cf.* LIV. *infra et* QVINT. decl. 253 p. 37, 14 non ... spatio aetatis terminari ... fortium virorum vitam, sed ... -is immortalitate [*an ad B1?*]). Marcell. 28 quae *vita* vigebit memoria saeculorum omnium, quam -s alet, quam ... aeternitas ... tuebitur. Tusc. 1, 91 *sapiens* in omne tempus rei publicae ... consulat, cum (ut *trad.*) -em ipsam, cuius sensum habiturus non sit, ad se putet pertinere. Att. 12, 19, 1 in omni mutatione dominorum *praedii*, quae innumerabiles fieri possunt in infinita -e. PROP. 3, 1, 34 Homerus -e suum crescere sensit opus. LIV. 28, 43, 5 tamquam non longius, quam quantum vitae humanae spatium est, cupiditas gloriae extendatur maximaque pars eius in memoriam ac -em promineat (BOETH. mus. 4, 3).

B *speciatim de -e, quae cui contingit tamquam vita continuata vel renovata (sc. post mortem praeter l. 36. 39)*: **1** *in memoria hominum*: CIC. Rab. perd. 29 *nemo* in rei publicae periculis cum ... virtute versatur, quin spe -is fructuque ducatur. Sest. 143 praesentis fructus neglegamus, -is gloriae serviamus (*cf.* Tusc. 1, 35 cum optumus quisque maxume -i serviat). Cato 82 animus ... -em ita semper prospiciebat, quasi cum excessisset e vita, tum denique victurus esset. TAC. hist. 2, 53, 2 *Othonem* viventem ... sola -is cura et abruptis vitae blandimentis (*aliter p. 199, 1*). ann. 16, 16, 2 detur hoc illustrium virorum -i, ut ... habeant ... propriam memoriam. PLIN. epist. 2, 1, 2 *Verginius Rufus* triginta annis gloriae suae supervixit: legit scripta de se carmina ... et -i suae interfuit. 5, 8, 7 si rationem -is habeas, quidquid non est peractum, pro non incohato est. 9, 3, 1 beatissimum existimo, qui ... famae praesumptione perfruitur certusque -is cum futura gloria vivit. **2** *in ipsa vita*: *fere morti subtracta* (*cum acumine dictum*): MART. 7, 47, 10 (*3sq.* redderis ... nobis gustata Lethes paene remissus aqua) frueris -e tua; vive velut rapto *eqs.* *regeneratione continuata*: TERT. resurr. 13 p. 42, 7 alitem *phoenicem* ... de -e monstruosum, qui semetipsum libenter funerans renovat (*prolem intellegunt alii, ut ad IIA1b pertineat*). **3** *in Elysio, caelo*: APVL. Plat. 2, 23 p. 255 cum securus de -is suae vita ad immortalitatem animam permittit ire *moriens*, eam ... praecipit fortunatorum habituram loca (*vix de progenie; cf. 2, 20 p. 249* quod de animae immortalitate confidat). HIL. in psalm. 118 nun 1 quae *sit* promerendae -is via. INSCR. christ. Rossi II p. 112, 76 vers. 9 felix -s servat, quod vita paravit *hominis pii. ibid.* vers. 12 *sepulcro* non tegitur quicquid -e viget.

II *metonymice significatur id ipsum quod est, fit, vivit posteriore tempore* (*posteriore loco fortasse sub B2*): **A** *de animantibus* (GLOSS. ὑστερογονία. ὀψιγονία. ἀπογονή. propagatio filiorum qui post nos erunt, nepotum. generatio subsequens. *al.*): **1** *respiciuntur qui post aliquem vivunt et quodammodo ad eum pertinent*: **a** *in universum de posteris* (*sc. collective praeter p. 199, 24; exempla quaedam ut l. 59sqq. 67 etiam ad IA trahi posse vix mireris*): **α** *iungitur cum voce* memoria (*aliter e. g. p. 199, 7*): CIC. Verr. II 5, 36 *mihi aedili datum est* ius imaginis ad memoriam -emque prodendae (prodendam *codd. Cic. et Non. ut ad IB1 trahi possit; cf.* Rab. Post. 16 *infra. item per copulam*: Phil. 14, 3 ne m. -ique prodatur. LIV. 39, 5, 5 ut m. ac -i mandetur [*M*; ac -i *om. codd. cet.*]. *ceterum v. supra l. 24*) Sest. 27 o diem illum ... mihi ad domesticum maerorem gravem, ad -is memoriam gloriosum (*per gen. ut*: Rab. Post. 16 imago ... ad -is m. prodita [*cf.* Verr. *supra*]. Mil. 97 quae *gloria* brevitatem vitae -is memoria consolaretur. Cato 82. epist. frg. III 7 W. ad m. magis spectare ... -is quam ad praesentis temporis gratiam. *al.* VAL. MAX. 4, 7 praef. CVRT. 4, 4, 19 QVINT. inst. 1, 10, 9. 6, 1, 22. *et saepius*). **β** *exempla cetera* (*sc. selecta inde a* VITR.): CIC. Sull. 45 cum litterae -is causa repertae sint, quae subsidio oblivioni esse possent. dom. 143 ut esset omnibus gentibus -ique perspicuum. Sest. 102 haec ... -i propagantur (*cf.* de orat. 3, 226 -i[s] ostenditur. VAL. MAX. 5, 1 ext. 2 his ... factis abunde se -i commendasset [CVRT. 9, 3, 5. AMM. 20, 8, 17 ultimo tempori -ique. 21, 5, 4. 24, 4, 5]. CVRT. 6, 3, 17 -i famaeque tradetis [COLVM. 1, 1, 14 TAC. Agr. 46, 4. *al.*]. *et sim. al.*). Planc. 90 *si mortuus essem*, auxilia -is essent imminuta, *quod meo exemplo careret* (*sim. respiciuntur commoda -is*: VITR. 9 praef. 15 *athletae non possunt* -i ... prodesse. PLIN. epist. 5, 21, 5 *iuvenis mortui studia* omnia cum ipso sine fructu -is abierunt. SVLP. SEV. Mart. 1, 3 quid -s emolumenti tulit?). Phil. 2, 33 immemor (2, 54 huius rei ne -em quidem omnium saeculorum ... i. fore. *cf.* memor: OV. fast. 6, 78 Pont. 3, 2, 30). 9, 10 -is ... oblivio (rep. 6, 25. *cf.* Phil. 12, 12 obliviscetur ... -s [INSCR. Bulg. Beševliev 25, 11, *saec. IV*]). Att. 12, 36, 1 ut -s habeat religionem *fani*. ad Brut. 18, 3 W. non existimatio civium, non -is verecundia (*cf.* TAC. hist. 1, 1, 1 neutris

[Scheible]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

scriptoribus cura -is *est* [*aliter p. 198, 32*]). *al.* Ov. epist. 15(16), 376 nomen ab aeterna -e feres (*cf.* Pont. 1, 4, 24 quam laudem a sera -e ferat). trist. 4, 9, 26 perpetuae crimen -is eris (*cf.* VAL. MAX. 4, 7, 3 Reginus ... -is convicio lacerandus). 4, 10, 2 qui fuerim ..., accipe -s (CE 249, 19, *a. 136*). Pont. 2, 6, 34 *carmine meo* in ore frequens -is eris. *al.* MANIL. 2, 9 ex ore *Homeri* profusos omnis -s latices in carmina duxit. VITR. 3. praef. 2 *artifices quidam* aeterna memoria ad -em sunt permanentes. VELL. 2, 66, 5 omnis ... -s ... scripta mirabitur *Ciceronis* (CVRT. 9, 10, 28 et praesens aetas et -s ... mirata est. CLAVD. 5, 285 PRVD. c. Symm. 2, 719). VAL. MAX. 5, 3, 1 -is ... pietas. OCTAVIA 359 (*abundantia quadam dictum*) cuius facinus vix -s, tarde semper saecula credent (PANEG. 2, 12, 3 SYMM. or. 4, 13 CLAVD. 26, 423. *al.*). LVCAN. 8, 608 qua -s in saecula mittet Septimium fama? QVINT. decl. 329 p. 293, 26 ad exemplum -is ostendatur ... sepulcrum (CAPREOL. epist. 1, 2 p. 847[A] [*sed rec. altera Conc.*[S] *I 2 p. 64, 39* propter posteriorum e.]. *cf.* RVFIN. apol. Orig. praef. 2 p. 545[C] ad monimentum -is. FACVND. defens. 7, 6, 8 publice et in monumentum -i [-is *var. l.*]). *et saepe.* nostra -s, *sc. -s quae nostro tempore vivit, fere i. q. nos posteri* (*alio sensu l. 38 et p. 198, 3. vergit ad 2*): AVG. in psalm. 103 serm. 1, 8 l. 45 *prophetarum* mortuorum dicta ... manent usque ad -em n. COMM. apol. 194 *deus Iudaeis dedit* legem in monte Sina, ut n. -s dominum cognosceret unum. CONC. Carth. a. 525 (Corp. Christ. 149) p. 278 l. 219. *plur. de singulis hominum generibus sibi succedentibus*: MAX. TAVR. hom. 77 p. 415[B] merito cunctis -bus honorandus ille, qui *eqs.*

b *de progenie*: *α proprie*: Ⓘ *hominum*: Ⓐ *generaliter comprehenduntur fere cuncti posteri eadem origine coniuncti* (*ad sing. -s accedit plur. praedicati* TERT. pall.): VAL. MAX. 2, 9, 1 (*censores ad senes caelibes*) exsolvite stipem utilem -i numerosae (*intellexerim prolem, quae numerosa subesset, si uxorem duxissent; an de prole omnium civium? cum eodem adi. coniungitur* RVFIN. Orig. in gen. 5, 5 p. 64, 8). CVRT. 10, 9, 6 excipiet huius saeculi tempora eiusdem domus utinam perpetua, certe diuturna -s. DECRET. decur. Brundis. (Année Epigr. 1910 n. 203) 13 in memoriam ... puellae locum -is dari (*a. 144*). VLP. dig. 11, 7, 6 pr. alios praeter suam -em inferre *sepulcro* (AMBR. exc. Sat. 2, 111 in s. -is serie [*respic. num. 10, 8, ibid. 107* in progenies vestras]. COD. Iust. 3, 28, 36, 2b. *al.*; *plur.*: TERT. adv. Marc. 2, 15 p. 355, 12 -bus s. prospicientes. ITALA I Macc. 2, 51 [rec. M, *om. gr. et Vulg.*] relinquentes exemplum -bus suis. *cf.* PAVL. PELL. 155 vota ... in nostram tendentia -em. *sim. al.*). TERT. anim. 27, 9 in ipsa praefatione operis unius, 'faciamus hominem' (*gen. 1, 26*), universa -s ... praedicata est (HIL. myst. 1, 7, 4 u. eorum *Iudaeorum* caro et -s. *cf.* TERT. ieiun. 13 p. 292, 12 omnis [LEO M. serm. 30, 6. POMER. 3, 2, 2 o. -em suam, quae in illo *Adam* radicaliter fuit. *al.*]. SERV. Aen. 11, 394 occiso ... Pallante interiit eius cuncta -s. PETR. CHRYS. serm. 27, 4 totam). carn. 21 l. 42 fructum ex lumbis David, id est ex -e carnis eius (PRVD. apoth. 368 tu, *Iudaee*, -s c. *Abrahae* [*opp. 364* Abrahae genus ... verum *fidelium*]). castit. 12 l. 16 -em recogitant Christiani *uxores ducentes* (posteriori tempori cogitant *var. l.*; *item initur matrimonium -is causa*: monog. 16,5. uxor. 1, 5 l. 2 de sollicitudine -is. l. 20 -is gratia. VVLG. Tob. 8, 9 -is dilectione. ANTH. 941, 76. *al.*). idol. 12 p. 43, 10 filiis et -i providendum *est*. pall. 2, 6 Herculea -s ... Peloponnesum occupando producunt (*'i. progrediuntur' Bulhart. item accedit adi. pro gen.*: VITAE patr. Iurens. 4 M. Romanus ... non adeo exiguae familiae, quantum testatur parentalis dirivata -s). ITALA Tob. 3, 9 (Complut.) nec sit filiorum -s ex te (*Vat., Vulg.* filium aut filiam *sec. gr.*; *ad genet. cf. l. 75 nec non* CLAVD. DON. Aen. 4, 40 p. 361, 33 si liberorum -s non superaret). SOL. 1, 105 heres in -is eius *Sergii* successione Catilina ([*cf. l. 60*]. HEGES. 1, 42, 3 RVFIN. Orig. in gen. 2, 6 p. 38, 19 in exod. 1, 2 p. 147, 30. *al.*). PANEG. 7, 2, 3 cum immortalis sit omnium -e res publica (*item cum gen. parentis*: AMM. 25, 3, 13 Sergium ..., cuius -is ultimus Catilina [*ex* SOL. *supra*]. CLAVD. DON. Aen. 7, 220 p. 34, 29 Dardani. RVFIN. hist. 3 capp. 12 David [*gr.* τοὺς ἐκ Δαυίδ]. 3, 19 Iudae [*gr.* τῶν ἀπογόνων Ἰούδα]. PS. ORIG. in Iob 1 p. 375[D] genus Esau, -s atque tribus Edom [*syn.* cognatione atque prosapia]. CASSIAN. conl. 5, 24, 1 filii Sem ..., -s Cham. *et saepe; adde e. g. l. 71. 57*). CE 1560 B, 2 (*saec. IV ex.?*) *filio defuncto* occidit ore genus, nomine -s. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 213, 27 omnem -is eius *Evae* subolem (patr. 2, 3 l. 5 S.; *cf.* CASSIAN. inst. 7, 3, 2 ob reparationem subolis et -is propaginem suscitandam. PS. PROSP. carm. de prov. 757 neque in subolem generanda veniret -s). *et saepe.*

Ⓑ *significantur singuli e serie posterorum*: TERT. adv. Val. 29 p. 204, 21 ex -e ipsius Adae ... tripertita, Cain et Abel ⟨et⟩ Seth. CYPR. epist. 39, 3 utrumne illos *parentes et propinquos* de -e tam clara *beatiores dicam*, an hunc de origine gloriosa. SYMM. epist. 2, 91, 1 si -em eius adiuverit (*i. filium*). AMBR. paenit. 1, 1, 4 cuius *David* -s aula caelestis est, uterus virginalis *Mariae*. AVG. civ. 16, 36 p. 182, 14 D. -e duorum geminorum ... contentus fuit *Isaac* (*cf. l. 54. nec non* COD. Theod. 12, 1, 74 pr. *senator* unius filii -e subnixus [*opp.* numerosa suboles]). quaest. hept. 2, 80 p. 147, 8 qui ... alienae -i nocere volendo *percusserit mulierem gravidam.* QVODV. grat. 1, 16, 8 *Maria* suscepisse se gaudet perpetuam -em, *sc. Christum.* RVT. NAM. 1, 602 magni ... redditus indole nati felix *est* tam simili -e pater. CASSIOD. or. frg. p. 480, 14 tantorum regum -s (*sc. Theoderici neptis*). var. 2, 15, 3 *pater* probavit de se tanta, ut eligeretur eius inexplorata -s *ad munus administrandum.* COD. Iust. 6, 42, 30 filium heredem instituens ... vel ... nepotem ... vel aliam deinceps -em.

Ⓘ *animalium* (*cf.* TERT. *sub IB2*): IVV. 8, 62 Coryphaei -s et Hirpini (*equorum*). RVFIN. Orig. in gen. 2, 1 p. 25, 7 *ut* conservare vitam -is reparandae gratia valerent *animalia in arca Noe.*

Ⓘ *deorum* (*simul vi generali de cuiuslibet generis animantibus; cf. p. 199, 79*): TERT. nat. 2, 12, 4 *si Saturnus homo fuit etiam ceteros deos homines fuisse necesse est*; origo ... totius -is *est* (*cf. in eadem re* 2, 12, 38] qualitas posterita⟨tis a prin⟩cipibus generis ostenditur. apol. 10, 6 quod de origine constiterit, id et de -e conveniet).

β in imagine et translate: *de virtutibus sim.*: AMBR. Aug. c. Iulian. 2, 6, 15 si perpetuorum meritorum uberi -e laetetur *homo iustus.* RVFIN. hist. 2, 17, 19 *a virginibus sapientiae studentibus* divini verbi concubitus ... expetitur, ex quo -s relinquatur nequaquam corruptelae mortalitatis obnoxia (*gr.* ἐκγόνων. *cf.* GREG. M. moral. 1, 38 cum ... per adventum spiritus sancti sapientia *cum ceteris virtutibus* ... unicuique nostrum gignitur, quasi mansura -s in mente propagatur). *de animantibus*: RVFIN. Orig. in exod. 1, 2 p. 148, 1 (*ad Eph. 3, 15* ex quo *deo patre* omnis paternitas in caelis ... nominatur) pro quibus -bus caelestis paternitas nominetur *ignoramus.* 1, 3 p. 149, 3 animarum cognatio, quae ... sanctis sub enumeratione mysticae -is adscribitur (*p. 148, 16 sq. affertur I Cor. 4, 15* per euangelium ego vos genui). LEO M. serm. 33, 2 ad creandam ... promissam -em *fidelium* (*antea*: successio non carnis semine sed fidei fecunditate generanda).

c *comprehenduntur quicumque cui defuncto superstites sunt*: TERT. uxor. 1, 1 l. 10 quid tibi *uxori* sectandum sit post discessum ... meum, ... providere *volo*; ... cur non magis de divinis ... -i nostrae prospicere debeamus, *si de terrenis testamenta faciamus?*

d *significantur successores*: CAPITOL. Ver. 2, 2 cum sibi ille *Hadrianus* Pium filium, Marcum nepotem esse voluisset -i satis providens (*cf. Aur. 5, 1* cum ... successorem imperii quaereret. *an ad 1A2?*). AVELL. p. 132, 13 illa est ... perennitas regni, quae per seriem propagandae -is in successore reppererit, quod a praecessore descendit.

2 *significantur qui aetate posteriore vel recentiore vivunt* (*non respicitur, quatenus pertineant ad parentes vel maiores; cf. etiam p. 199, 18*): TERT. nat. 2, 17, 1 quos deos antiquitas voluit, -s ⟨credidit⟩ (spect. 6 p. 8, 3. ARNOB. nat. 2, 74 ut sola illos *deos* -s sciret, superiorum vero ignoraret a. DIOM. gramm. I 334, 29 antiquitatis ... memores dualem numerum -is usu receptum quasi novellum usurpare noluerunt. COD. Iust. 4, 37, 6). castit. 5 l. 3 quod deus in primordio constituerit in formam (*i. legem*) -i recensendum (-dam *trad.*). uxor. 1, 3 l. 2 de libertate vetustatis et -is castigatione. AMM. 22, 16, 1 tres provincias Aegyptus fertur habuisse temporibus priscis ..., quibus duas adiecit -s. 23, 6, 13 Scenitas Arabas, quos Saracenos -s appellavit (27, 8, 7 *Lundinium* Augustam -s appellavit. *cf.* 27, 4, 12 Perintho, quam *urbem* Heracleam -s dixit). SERV. Aen. 1, 293 'conpages' antiqui tantum dicebant, -s admisit ut etiam 'conpago' dicatur (NOVELL. Theod. 16, 1 iuris antiqui cautelam ... mutat -is ... praesumptio). INST. Iust. 3, 12 pr. erant ... olim et aliae ... successiones; ... sed cum extraordinariis iudiciis -s usa est *eqs.*

B *de rebus* (*quae potius per imaginem progeniei explicaveris v. sub A1bβ*): **1** *significatur quod post alia institutum est*: TERT. adv. Marc. 2, 17 p. 358, 28 nulla -s non a primordiis accipit (*respiciuntur leges Graecorum a praeceptis Moysis pendentes; an ad A1a?*). **2** *significatur quod in fine positum est, sc. technice apud gramm. de extremitate, terminatione* (*non nisi coniunctum cum voce q. e.* syllaba): MARTYR. (*et eadem fere* CASSIOD. *ibid., nisi alia adnotantur*) gramm. VII 180, 1 quorum *verborum* ... alia ex -is syllaba nominum, alia ex verbis ... derivata sunt ([*Keili om. Cassiod.*; ex -e syllaba(e) *trad., cf. l. 63*]. *gen. possess.* -is *pendet a* syllaba *ut*: 182, 11 [*cf. 182, 3* posterior ... s.]. 184, 1 *voces* a -is s. venientes [*Keil*; a posteriore s. *N*, a -e syllabae *P et* CASSIOD.]). 181, 1 'severus' a 'saevo' veniens -is 'vus' syllabae consequitur regulam (*item dubites, utrum -is pro gen. possess., an* syllabae *pro gen. explicat. accipias:* 188, 14 [*om. Cassiod.*]. 196, 15). 192, 11 neutra, quae a -e 'bus' syllabae non veniunt (*gen. explicat.; v. etiam l. 58. 61*).

III *significatur status posterior*: **A** *apud Christianos*: **1** *respiciuntur haeretici, sc. quatenus posteriores sunt quam antiqua veritas*: TERT. adv. Hermog. 1, 1 solemus haereticis ... de -e praescribere; in quantum enim veritatis regula prior ..., in tantum posteriores quaeque doctrinae haereses praeiudicabuntur. adv. Marc. 3, 1 p. 377, 17. 4, 5 p. 432, 9 temporum ordinem -i falsariorum praescribentem. 5, 19 p. 643, 1 *ego* priorem vindicans regulam nostram omni haeretica -e (*cf.* adv. Prax. 2 p. 229, 16 tam ... -s omnium haereticorum, quam ... novellitas Praxeae). praescr. 31 l. 2 ad principalitatem veritatis et -em mendacitatis disputandam. 34 l. 28 praecedente illo fine ... -is, quo ... de aetate sola praeiudicarentur *haereses.* **2** *vario usu*: PS. AVG. or. trin. (Corp. Christ. 50A, 551) l. 7 nullum tribus *trinitatis personis* anticipationis vel -is intervenire momentum (*cf.* PS. VIGIL. THAPS. trin. 5, 9 aut una est eorum, *sc. patris et filii*, sempiternitas aut una -s). CASSIAN. c. Nest. 6, 23, 4 (*ad Ioh. 1, 30* post me venit vir, qui ante me factus est) quod in ... Christo et -s (posterioritas *ed. Migne 50, 196*[A]) hominis et verbi antiquitas demonstratur. VITA Amator. (BHL 356) 21 o indeficiens sancti spiritus donum, quod ... apostolis ... collatum numquam disparilitate credentium aut -e

[*Scheible*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

corda dissociat (*intellexerim: non dissociat fideles, nec eo quod dissimiles sunt nec eo quod ab apostolorum temporibus longe remoti sunt*).
B *in sermone gramm. respicitur* ὕστερον πρότερον: SCHOL. Verg. Bern. georg. 2, 207 ('silvam devexit ... et nemora evertit') -s adnotanda est; prius quippe nemora evertuntur quam devehantur. 2, 260 -s inest sensui; prius enim debuit dicere *eqs.* (*cf. e. g. Serv. Aen. 3, 662* hyperbaton in sensu). *Scheible.*

posterius *v.* posterus. **1. posterō** *v. p. 204, 11. 53.*

2. postero, -āvī, -āre. *a* posterus. [*e coni. vix recta*: GLOSS. II 367, 18 μέλλω: -o (*Stephanus*, -era *trad.; potius vox gr. corrigenda videtur, cf. e. g. ibid. 15* μέλλουσα: postera).] *i. q. posteriorem reddere, depravare*: PALLAD. 12, 4, 1 *oliva* cum tota nigrescet, quod speciei merito -vit fundendi ubertate compensat (*i. q. 'inferiorem esse' intellexit Svennung, Unters. Pallad., 589 et 597, tempus perf. neglegens nec acc.* quod *explicans; de voce* posterascere, *sc. i. q. posteriorem fieri, cogitat Flury in plagulis*).

posterolus *v.* posterula. **posteru** *v. p. 204, 54.*

posterula, -ae *f.* (*masc.* -os *iuxta* cuniculos CAES. AREL.). *a* posterus *deminutive.* [*dalm. vet.* posterula *'pars oppidi iuxta portulam sita'; it. vet.* postierla *et var. dial.; francog. vet.* posterle, *francog.* poterne; *prov. vet.* posterla, *var. dial. prov., vasc.; cf. M.-L. 6689. Battisti-Alessio IV 3037 sq. Wartburg IX 247. St.*] [*falsa var. l. vel falso editum olim pro* postera RVFIN. Greg. Naz. orat. 5, 3, 2 CASSIAN. inst. 5, 11, 2.] *i. q. postica, sc. ianua (porta) minor fere in posteriore parte sita* (GLOSS. -a: παραπύλιον [*scrib.* -ero- *cod. H saec. IX*]. ianua): VITA Athan. (Canon. Turner I 2, 4) 17 *milites* fractis -is ingressi atrium *ecclesiae.* REG. urb. p. 106, 10 N. (*additum in codd. e v saec. XV*) murus ... urbis habet ... portas xv, -as (pust- *v*) xv. CAES. AREL. serm. 1, 4 p. 5, 31 (*in imagine*) non solum ampla portarum spatia custodire, id est crimina capitalia ... prohibere, sed etiam -olos vel cuniculos parvulos (*cod. B, v. ed. Delage 1971, 228*; posteriolas vel cuniculas parvulas *Morin sec. exemplar Ruinartii*). PASS. Agath. (Holder, Reichenauer Handschr., II 482) 8 *iudex* per -am secretarii fugiens populum ... in ianuis dereliquit. *dubitanter addiderimus locum fortasse explicandum per imaginem posticae, qua quis periculum evadere possit*: AMM. 30, 1, 13 viator quidam ... cum bivium armato milite vidisset oppletum, per -am, tramitem medium squalentem ... sentibus, vitabundus excedens (*ipsam viam minorem vel occultam significari putat e. g. Seyfarth, 1978, in versione*; -ae *Mommsen*, pos tergum clam per tramitem *Heraeus*). *v. Kamptz.*

posterum *v.* posterus.

***posterus** (-ius *infra l. 71*), -a, -um. *a* post (*item* PRISC. gramm. III 38, 27. 475, 5). *scribitur* (*sc. in formulis sepulcralibus*): postte-: CIL VI 19915 (*al. ibid., v. indicem p. 4712*). XIV 1156. 1646 INSCR. Année Epigr. 1968 n. 49 (*Romae*). postaer-: CIL VI 19872 (*al. ibid., v. indicem p. 4674*). X 3453. postir-: CIL VI 14709. 37748 INSCR. Année Epigr. 1973 n. 20 (*Romae, saec. II?*). postr-: CIL VI 5303. 17603 XIV 1443. 4853. *cf. l. 53.* posr-: CIL VI 21177 X 7955 XIV 346. 595. poter-: CIL VI 2357 (*et saepius ibid., v. indicem p. 4725*). XIV 5051. *syllaba* post *puncto separatur a sequentibus* CIL VI 7974. 35495. 35572 (t *geminata ut* INSCR. Notiz. Scavi 1923 p. 390). XIV 4853. *abbreviatur* (*in iisdem formulis*): poster: CIL VI 8582. 9077. *et saepe ibid.* INSCR. Notiz. Scavi 1915 p. 51 n. 61. *al.* postr: CIL VI 7974. 16982. 19982. 35495. poste: CIL VI 2210 (*et al. ibid., v. indicem p. 4674*). post: CIL V 538. 8305. *al.* VI 8649. 12389. *et saepe ibid.* XIV 527. pos: CIL I² 1330. VI 12812. 13497. 13966. 26391. *et saepius ibid.* ptr (*fere punctis interpositis*): CIL VI 2887. 9477 (*et al. ibid., v. indicem p. 4834*). p·t·s: CIL VI 18510. p·t: CIL VI 2942. 19970. p: CIL VI 8707. 9829. 15258. 19295 (*et saepe ibid., v. indicem, maxime p. 4379 sq.*). INSCR. Ital. X 1 n. 82. Notiz. Scavi 1919 p. 220 n. 261. *al.*
de formis (compar. et superl. v. infra): ? sing. locat. -i *v. p. 204, 80. plur. nom.* -ei: LEX Anton. de Term. (CIL I² 589) I 6. CIL I² 834. *gen.* -um (*passim* -orum): TAC. ann. 3, 72, 1 (*at* -orum 2, 32, 1. 4, 38, 2 [posteriorum *trad., sed compar. pro subst. apud* TAC. *non legitur*]). PERVIG. Ven. 73 (*metro firmatum*). CIL X 4775. *adde var. ll.* PLIN. epist. 9, 14, 1 HIL. in psalm. 65, 24 p. 264, 27. *dat. (abl.)* -eis: S. C. de Asclep. (CIL I² 588) 2. 9. CIL I² 1319. 1365. *al.* VI 21771. 26009. 28661 a. 36156. *non huc pertinet* IVS hosp. Gurz. I (CIL VIII 68) 4 eumque et -eis eius (*pro* -os; *v. titulum geminum ibid.* 69, 5). -es *pro* -is (*cf. e. g. Väänänen, Latin. Vulg. Inscr. Pomp.³, 23*): INSCR. Emerita 7, 1939, 156 (*a. 98; cf. ibid.* recipit *pro* -cep-). -IIs: CIL X 2039. -iis: CIL XIV 480 (= CE 1255), 8 -iisque meis (*pars pentametri altera. 'vox nova pro inferiis' Bücheler ad loc., vix recte; potius inserta est* i, *ut vox dactylis apta esset; cf.* -is *pro dactylo* CE 471, 5 *et circumscriptiones CE 371, 6* deinde futuris. *533, 2* et postque futuris). VVLG. lev. 17, 7 *cod. O* (*fortasse sec.* filiis). *legitur posit.* -us *inde a* PLAVTO, *inscr. antiquissimis.* [*deriv. it. mer., cf. M.-L. 6690; v. etiam infra sub* postremus. *St.*] [*variat. in codd.* -orum *cum* posteriorum: *v. p. 206, 54.*]
i. qui (quod) post aliquem (aliquid) est (*sed vi partitiva p. 206, 13*): **I** *cum respectu temporis*: **A** *de hominibus post alios viventibus* (*de cane in apologo* PHAEDR. 4, 19, 35, *de parte corporis* ENNOD. *sub 2*): **1** *masc. pro subst.*: **a** *plur.* (*inter masc. semper pluralia affert* CHAR. gramm. p. 34, 27 B. -i μεταγενέστεροι): **α** *significantur prognati.* *ad notionem cf.* GLOSS. ἔγγονοι, μεταγενέστεροι (*v.* CHAR. *supra*). ἀπόγονοι. postea nati. *opponuntur* maiores (PLAVT. Trin. 644 CIC. leg. agr. 2, 84 Cato 25 SALL. Iug. 85, 23 SEN. benef. 1, 10, 1 CVRT. 4, 14, 25. *al.*), patres (CIC. rep. 6, 23) *et sim. al.; comprehendi hac voce tam liberos quam nepotes remotioremque prolem vix est quod moneamus* (*cf. e. g.* NOVELL. Theod. 22, 2, 12), *tamen distinguuntur* liberi *l. 13 sqq. (abusive soli liberi intelleguntur l. 48); tempore remotiores esse videntur quam* nepotes *sim. l. 16. 43 (cf. p. 207, 38); determinatur sexus l. 40.* *accedit passim gen. patris vel maiorum,* libertatis *fere personatae* PLIN. paneg. 69, 5.
Ⓘ *vario usu* (*sc. exempla selecta inde a* LIV.): PLAVT. Trin. 644 honori -orum tuorum ut vindex fieres. GELL. hist. 15 unde (*sc. Sabinis raptis*) liberos sibi et suis, -os patriae pararent. RHET. Her. 3, 4, 7 nostris. S. C. de Asclep. (CIL I² 588) 2 *si quid ab* eis leibereis -eis ux⟨oribusve eorum aliei persequentur⟩ (*gr. ibid. 18* ἐκγόνων. *item distinguuntur: ibid.* 9. LEX Vrson. [CIL I² 594] 97, 17. CIC. Phil. 9, 16 sq. [*in S. C. quod ibi proponitur*]. nat. deor. 3, 90 a l., a nepotibus, a -is. off. 2, 63 CVRT. 5, 2, 12. CONST. veteran. [CIL XVI] 1 int. 10 ipsis liberis -isque eorum civitatem dedit [*item* 4 ext. 11 *et passim*]. *al.; cf.* GELL. *supra*). LEX Anton. de Term. (CIL I² 589) 1, 6 iei omnes -eique eorum ... leiberei ... sunto (*antea*: quei ... ab ieis prognati sunt erunt). QVADRIG. hist. 10ᵇ *Manlius* ipse -ique eius Torquati sunt cognominati (*de iisdem* LIV. 7, 10, 13. *cf. e. g.* VAL. MAX. 6, 9, 4 cognomen Allobrogi⟨ci⟩ sibimet ac -is peperit). CIC. inv. 2, 70 ut eius *gloriae* aeterna insignia -is nostris relinquere vellemus (p. red. in sen. 25 meis. LIV. 4, 19, 1 *Cornelius Cossus genus* amplissimum acceptum maius ... reliquit -is. *al.*). Verr. II 4, 82 *monumenta rerum gestarum* non solum suis -is, verum etiam omnibus viris fortibus ... tradere (Mur. 16 -is suis ... amplitudinem nominis. Deiot. 41 suis. ANTON. Cic. Att. 14, 13ᵃ, 3. *al.*). leg. agr. 2, 84 ut vos ... de vestris maioribus praedicatis ..., sic vestri -i de vobis praedicabunt: *eqs.* Catil. 3, 2 esse apud vos -osque vestros in honore debebit is, qui *eqs.* Mil. 83 *maiores*, qui caerimonias ... nobis, suis -is, prodiderunt (rep. 6, 23 Cato 25 off. 2, 63 LIV. 40, 21, 5. *al.*). *al.* SALL. Iug. 85, 23 (*or. Marii*) maiorum gloria -is quasi lumen est. LIV. 2, 31, 3 locus in circo ipsi -isque ... datus. 3, 58, 2 *C. Claudium*, virum honoratissimae imaginis futurum ad -os (*respiciuntur maiorum cerae*). FEST. p. 237 -i eius *familiae* (*al. v. vol. VI 1, 244, 79*). SEN. contr. 1, 6, 3 quidam ignobiles nati fecere -is genus (*cf. l. 25*). VELL. 1, 2, 2 *Codri* filius Medon primus archon Athenis fuit; ab hoc -i ... dicti Medontidae; sed hic insequentesque archontes *eqs.* (*an intellegas* -i, *sc. archontes?*). VAL. MAX. 8, 3, 3 cuius (*Hortensiae*) si virilis sexus -i vim sequi voluissent *eqs.* SEN. benef. 4, 32, 1 ut alios indulgentius tractent *dei* propter parentes avosque, alios propter futuram nepotum pronepotumque ac longe sequentium -orum indolem (subolem *Mueller*). TAC. hist. 2, 48, 2 satis sibi *Othoni* nominis, satis -is suis nobilitatis quaesitum esse. PLIN. epist. 1, 14, 9 *homini* de -is et his pluribus cogitanti. 7, 19, 8 domus ... nutare videtur, licet adhuc -os habeat. SVET. Cal. 38, 1 negabat iure civitatem Romanam usurpare eos, quorum maiores sibi -isque eam impetrassent, nisi si filii essent, neque enim intellegi debere -os ultra hunc gradum (*item de solis filiis, nisi ad β trahas*: FVLG. aet. mund. p. 138, 5 *Noe ebrius* nudata -is monstrat turpiter iacendo pudenda [*gen. 9, 21 sqq.*]). *al.* *polyptoton* (*cf. l. 64*): FIRM. math. 1, 10, 14 nostris -is et -orum nostrorum -is. Ⓘⓘ *in titulis sepulcralibus* (*specimina paucissima; adde quae p. 201, 43. 52 attulimus*): CIL I² 834 (*aetati Sullanae tribuit Degrassi* n. 357) monumento, quo ipse -eique eius inferrentur (1273 *v. infra.* 1319 hoc m. emit sibi ... et liberteis ... omnibus -eisque eorum. 2123 ei ... -eisque eius m. fieri licebit. *et sim. passim*). 1273 fecerun(t) sibi monu⟨mentum⟩ hoc et -isque eorum (*copula altera abundanti ut*: 1613. VI 4530 [*al. ibid., v. indicem*]. XII 5202 XIV 1582. *al.*). 1330 meeis ... loc(um) pos(terisque d(edi) (*si recte solvitur, cf.* VI 16046 emit locum ... libertis ... -isq(ue) eorum. 17952. 21756. *al.*). 1334 sibi et patrono et liberteis suis -isque eorum (*item sine verbo*: 1365. 1571. 2213. *et saepissime*). 1613 sibei et -eisq(e) sueis vivos fecit (VI 2621. 8600. 8869. *et passim*). VI 23090 fecit sibi et lib(ertis) lib(ertabus)q(ue) suis, -is *sc. suis*, -isque eorum (*eodem modo iteratur*: INSCR. Notiz. Scavi 1919 p. 301 n. 22. *cf. ibid.* p. 302 n. 23 -is suis -isque eorum). *et passim.* Ⓘⓘⓘ *in imagine de Christianis*: LACT. inst. 5, 22, 14 Iudaeis, quorum nos successores ac -i sumus (*cf. 4, 20, 11* in illorum locum ... successimus et appellamur filii Iudaeorum). PRVD. perist. 1, 40 secundos (*sc. post Iudaeos*) Istrahelis -os.
β significantur quicumque memoria sim. pertinent ad aliquem, qui antea vixit: CIC. Marcell. 28 obstupescent -i ... triumphos ... legentes tuos. Phil. 14, 33 quod vestra virtus neque oblivione eorum qui nunc sunt nec reticentia -orum sepulta esse poterit. rep. 3, 15 ut esset -is ... documentum Persarum sceleris. div. 1, 107 Romuli auguratus ... -is traditus (SALL. or. Lep. 25 exemplum -is [*item* R. GEST. div. Aug. 8, *si recte suppletur; gr.* τοῖς μετέπειτα]. LIV. 1, 16, 7. *al.* VITR. 1 praef. 3 ut -is memoriae traderentur [*item* 1, 1, 5]. *al.*). Lael. 102 *virtus Scipionis* etiam -is erit clara. ad Brut. 23, 9 W. quae *ratio* ... -is esset salutaris. CAEL. Cic. fam. 8, 3, 3 aliquid ... exstare, quod nostrae amicitiae memoriam -is ... prodat (PLIN. nat. 12, 9. PLIN. epist. 7, 29, 3 ut moderationis exemplum. paneg. 75, 3. *al.*). HOR. epod. 9, 11 Romanus eheu, -i negabitis, emancipatus feminae fert vallum ... miles. carm. 2, 19, 2 Bacchum ... carmina ... vidi docentem, credite -i (CVRT. 8, 5, 11 tantundem ... -os credere, quantum praesens aetas

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

spopondisset. PLIN. paneg. 9, 2. *al.*). EPIST. imp. Aug. Suet. vita Hor. p. 46, 11 ne apud -os infame tibi sit *eqs.* (SEN. epist. 21, 5 habebo a. -os gratiam. QVINT. inst. 10, 1, 112 [*opp.* ab hominibus aetatis suae]. 12, 11, 7 TAC. dial. 12, 5. *al.*; *cf.* ad: LIV. 1, 3, 8 Tiberinus, qui . . . celebre ad -os nomen flumini dedit. 1, 36, 5 ut esset ad -os . . . monumentum. 2, 10, 11 rem . . . plus famae habituram ad -os quam fidei. *al.*). LIV. 1, 42, 4 ut Servium . . . -i fama ferrent. *al.* VITR. 1, 1, 17 *Archimedes aliique* multas res . . . inventas atque explicatas -is reliquerunt (9, 6, 3 QVINT. inst. 1 prooem. 1. *al.*). 9 praef. 17 multi -orum (*antea*: post nostram memoriam nascentes). *et saepe.*

γ significantur quilibet sequentes (*aut succedentes alicui imperanti, agenti sim., aut aetate recentiore viventes; hucine p. 207, 29? opp.* prior PLIN. nat. praef. 20. TERT. [*cf. p. 206, 23*], novellus CYPR.): CIC. de orat. 3, 62 ab Aristippo . . . Cyrenaica philosophia manavit, quam ille et eius -i simpliciter defenderunt (*cf.* fin. 5, 13 horum [*Aristotelis, Theophrasti*] -i . . . ita degenerant, ut ipsi ex se nati videantur; primum Theophrasti [*sc. -us*], Strato, physicum se voluit; . . . huius Lyco *eqs.*). POMP. TROG. Iust. 38, 7, 2 neque Alexander . . . nec quisquam successorum eius aut -orum (*item de successoribus imperii*: AVR. VICT. Caes. 41, 20 -orum dissimulatio. *quo loco collato praeferam var. l. cod. o ibid.* 13, 6 -orum avaritia [-iorum *p*, *tuetur Pichlmayr*]). COLVM. 10 praef. 3 quas *carminis partes* . . . Vergilius significaverit -is se memorandas relinquere (*georg. 4, 148* aliis post me. *tem respiciuntur scriptores eadem tractantes*: PLIN. nat. praef. 20 -is, quos scio nobiscum decertaturos, sicut ipsi fecimus cum prioribus). PLIN. nat. 14, 4 antea inclusis gentium imperiis intra ipsas . . . necesse erat animi bona exercere . . .; -is laxitas mundi . . . damno fuit (*item comprehenduntur hominum saecula recentiora*: 22, 112 *aquae mulsae* usum damnavere -i). 18, 65 *Sophocles frumentum Italicum laudavit*; admiror -os Graecorum nullam mentionem huius fecisse frumenti. TERT. nat. 2, 16, 6 quibus *artium conditoribus* si comparentur nostrae aetatis ⟨artifices, quan⟩to dignius -is quam prioribus consecratio competisset? (*an subaudias 'artificibus', ut ad 2 pertineat?*). adv. Marc. 3, 3 p. 379, 11 si, quia prior . . . venit . . ., -is quibusque *miraculorum auctoribus* praeripuit *fidem Christus*, vide ne et ipse in condicione posteriorum deprehendatur, posterior inventus creatore (*sim. ibid.* p. 379, 16 priorem venisse et priorem de -is pronuntiasse. 379, 18). CYPR. epist. 71, 3 p. 773, 15 nec Petrus, quem primum dominus elegit, . . . *dixit* obtemperari a novellis et -is sibi . . . oportere. COMM. apol. 570 (*ad Ioh. 20, 29*) illi felices -i, qui credunt *non videntes.*

b *sing.*: *α significatur prognatus* (GLOSS. II 236, 4 ἀπόγονος pronepos, -us [*item* III 254, 18]): ENNOD. dict. 19, 3 p. 479, 16 si mausolea praecedentium minor -i cultus ornaret, esset plectenda neglegentia (*antea*: proles). *β significatur successor* (*sing.* -us *subintellegas in enumeratione* CIC. fin. 5, 13 *sub aγ*): VITA Caes. Arel. 1, 13 cum talem -um relinquebat *episcopus* (*antea*: successorem).

2 *adi.* (*fort. huc trahas etiam l. 32 et p. 202, 38*): LVCR. 3, 966 nec quisquam *mortuus* in . . . Tartara deditur atra; materies opus est, ut crescant -a saecla (*ceterum sublucet respectus ipsorum animantium p. 205, 77. 79*). TERT. anim. 28, 2 quae de -is defunctis . . . esset relaturus *Pythagoras* (*i. de iis, qui post eius mortem decesserunt; item*: 28, 3 de -is mortuis. *an pro subst.?*). ENNOD. opusc. 2, 117 p. 323, 14 qui ventilationem ipsorum *facinorum* multiplici ad aures -as (*i.* -orum) relatione transmittit.

B *de ipso tempore quod sequitur* (*sc. continuo postea in iuncturis cum* dies *sim. passim; ad spatium temporis in futurum porrectum vel ad tempus aliquando futurum cf. e. g. l. 59sqq. p. 205, 71sqq.*): **1** *pro subst.*: **a** *neutr.* (*sing. praeter p. 204, 3*): *α locut. adverbiales quae significant potius*: Ⓘ *ad quod tempus quid prospiciat, tendat, fere i. q. ad futurum tempus sim.*: Ⓐ **in -um** (*falsa var. l. pro* in posteritatem CIC. Verr. II 3, 43. *explicatur* GLOSS. εἰς τὸ ἐπιόν. εἰς τὸ μέλλον. εἰς ὕστερον. εἰς αὖθις. *cf. p. 204, 22. opp.* ad praesens TAC. hist. 1, 44, 2, inpraesentiarum APVL. apol. 91, 6. *exempla selecta inde a* CIC.): AFRAN. com. 151 quod praesidium in -um mihi supponebas? CIC. Quinct. 48 ut tibi nihil in -um . . . reservares (*cf.* S. C. de sumpt. lud. glad. [CIL II 6278] 53 servetur). Verr. II 1, 81 differre (Att. 10, 14, 3. *cf. p. 204, 45*). 1, 107 sanxit in -um (Catil. 4, 10 SVET. Nero 5, 2). 1, 110 hoc si in -um edixisses. leg. agr. 2, 59 in -um . . . lex haec constituitur *eqs.* 2, 91 providerunt (Phil. 3, 36. 7, 19. 13, 6 rep. 1, 71 LIV. 25, 26, 6 PLIN. paneg. 75, 4). Rab. perd. 29 praesentit (Arch. 29). Mur. 59 prospicientes (Att. 8, 12, 4 fam. 2, 8, 1 COLVM. 12, 1, 3 arb. 6, 3). Flacc. 24 ne periculosam imitationem exempli reliquis in -um proderetis (*aut* r. *aut* in -um *delendum esse censuerunt viri docti*). p. red. in sen. 8 vestram in -um dignitatem (*accedit ad subst. ut*: QVINT. inst. 6, 5, 7 melioris in -um spei. TAC. hist. 1, 8, 1 in -um tributi levamento. *al.*; *vix huc trahas* CVRT. *infra*). *al.* CAES. civ. 1, 3, 1. 2, 21, 3. SALL. or. Macri 12 erepta in -um vis tribunicia. SALL. (?) rep. 1, 1, 8. 1, 5, 7. LIV. 3, 55, 4 legem . . . non restituunt modo, sed etiam in -um muniunt. 5, 6, 6 famam . . . in -um quaerere. CVRT. 7, 5, 7 tanta . . . dulcedo bibendi fuit, ut in -um (*an sc. diem?*) sitis non timeretur. *al.* Ⓑ **ad -um:** CIC. Att. 9, 10, 5 (*affert verba Attici*) si Pompeius manet in Italia . . ., longius bellum puto fore; sin Italiam relinquit, ad -um bellum ἄσπονδον strui existimo (*an intellegas* -um bellum *ut ad C pertineat?*). Ⓒ **de -o** (*vix huc p. 204, 39*): TERT. adv. Marc. 4, 1 p. 424, 22 *deus* pristinum testamentum temporale significat, . . . dum aeternum de -o pollicetur (*affertur Is. 55, 3* disponam vobis testamentum aeternum. *cf. e. g. adv. Marc. 1, 24 p. 324, 26* de futuro). Ⓓ **in -is** (*aliter p. 206, 8*): FIRM. math. 6, 31, 72 *stellae quaedam* in -is (inpostores, inprobos, praeposteros *coni. viri docti*) latrones homicidasque perficient. AVELL. p. 7, 18 ne quis falli posset in -is (*ibid.* in -um *saepius*). PS. MAX. TAVR. serm. app. 25 p. 898^D in -is sacerdotaliter frui *ecclesia consecrata* (*opp.* antea). CASSIOD. Ios. antiq. 1, 283 *deo* providente omnia quae tibi sunt conferenda et in praesentibus et . . . in -is (*gr.* ἐν τοῖς ὕστερον. *an intellegas i. q. postea?*).

Ⓘ *quando quid fiat, sit, fere i. q. postea*: Ⓐ *abl.* **-o:** ITALA II Macc. 6, 15 (rec. B) ut non . . . -o de nobis vindictam faciat (*rec. L* postea, *P* postmodum, *gr.* ὕστερον). Ioh. 13, 36 (cod. d) non potes tu me sequi modo, -o autem me sequeris (*gr.* ὕστερον, *cod. e al. et Vulg.* postea). CHIRON 222 hoc vitium si auferre voles . . ., ne -o patiatur, facies *eqs.* (*Veg. mulom. 1, 43, 3* in perpetuum auferre). 627 ungulas laxabis, deinde . . . fumentabis et fumenta postea . . . alligabis, -o argallicum . . . imponebis (*Bücheler coni.* postremo, *vix recte*). 665 degeritur . . . suffusio, . . . sed -o ungulas vitiosas facit. 982 ante . . .; -o (*Oder in indice p. 410 contempta coniectura* postea, *quam in textu posuerat*; poster *cod.*). 983 sumito tepidam . . .; -o manum unges. 986 tunc . . .; -o. Ⓑ **in -o** (GLOSS.^L III Abol. IN 218 in -o: poste[r]a [in -um: -um *cod. Vat.*]. GLOSS.^L Corp. I 290 in poster[i]o: postea. *hucine plur.* in -is *l. 9?*): CHRON. Alex. chron. I p. 97, 53 qui habitaverunt in -o ibi (*Lib. gener.* postmodum). CONC. Arel. a. 442—506 (Corp. Christ. 148) l. 172 si quis . . . in -o accepta benedictione levitica . . . incontinens invenitur (*Conc. Araus. a. 441 ibid. l. 93* post acceptam b.). Ⓒ **in -um** (*cogitesne de acc. pro abl. coll. vol. VII 1, 796, 74sqq.?*): GREG. TVR. Franc. 6, 6 p. 272, 9 primum quidem ius, in quo coxerant *radices*, (h)auriens, ipsas sumebat in -um (*sim. opp.* VITA Melaniae [BHL 5885] 34 si ea dixero in -um, quae prius debueram dicere). 7, 22 p. 343, 8 finem vitae suae, quem in -um explanamus. vit. patr. 19, 4 p. 740, 5 *Menegundis* obiit . . . multis se in -um virtutibus repraesentans. ? Ⓓ *acc.* **-um** (*sc. pro* -o *vel* in -um, *si recte trad. et sermo vere est antiquus. conferasne* NOT. Tir. 51, 90 -um [*seq.* in -um]?): PS. AVG. serm. ed. Mai 58, 1 *Petrus* provincias . . . dum Iudaeis praedicans circuit, -um (*'ita cod. pro* postremum' *Mai*; post iterum *cod. Cas. Migne suppl. 2, 1095*) Romam illustraturus accessit.

β cetera exempla: TERT. pudic. 13 p. 244, 9 ut . . . nihil de -o sit comminatus *apostolus* (*II Cor. 2, 5sqq.*), nihil de cetero allocutus (test. anim. 4 p. 140, 8 nihil . . . de -o curaret *anima*, si nihil de -o sciret. *cf. p. 203, 83*).

b *masc., sc.* dies (*neglex179imus nimirum exempla, qualia sunt p. 205, 26. 37sqq. allata. hucine* GLOSS. *l. 72?*): *α locutiones adverbiales*: Ⓘ **in -um:** CIC. fam. 10, 12, 3 res dilata est in -um; eo autem die *eqs.* (*ibid. iterum.* ad Q. fr. 2, 3, 2 res in -um d. est; Clodius in Quirinalia prodixit diem. *cf. p. 205, 35*). CAES. civ. 3, 86, 5 (*Pompeius ad milites pridie pugnae*) ut essent animo parati in -um (CVRT. 8, 1, 22 iter parare in -um). SEN. epist. 74, 7 gaudium rapti duravit in -um (*an ad p. 203, 60?*). CVRT. 6, 8, 15 pronuntiari . . . iter in -um. TAC. ann. 3, 15, 3 tamquam defensionem in -um meditaretur. 4, 73, 4 pugna in -um extracta. PLIN. epist. 2, 11, 16 senatus . . . revocatus in -um (*at* 17 -o die). Ⓘ *abl.* **-o:** TAC. ann. 4, 45, 2 *barbarus quidam in tormentis tacuit*; cum -o ad quaestionem retraheretur *eqs.* Ⓘ *acc.* **-u** *c. acc. diei antecedentis* (*pro* -um *sec. acc. formularum sollemnium* ante diem tertium *sim.*; *vix cogites de* -u *pro* -o; *cf. gen. diei p. 205, 30. 50*): CIL IV 2343 -u nona⟨s⟩ Octobres (9116. 9132 n. poste⟨r⟩u). INSCR. christ. Diehl (*sc. non nisi in titulis urbis*) 2572 -u caledas (2820 C adn. 2872). 3335 -u ⟨. . .⟩ Nobres. 3809 depositus poste (*cetera perierunt*; poste⟨ra die⟩ *suppletur minus probabiliter* Silvagni 2193). 4428B -u idus.

β de die atro (*v. 2aβ*): AVG. epist. 55, 7, 13 p. 184, 3 dicunt: non proficiscar, quia -us est (-us dies est *unus e codd. et edd. vet.*). *acc. per perseverantiam positum sec. formulam l. 55 allatam intellegas*: AMBROSIAST. in Gal. 4, 10, 2 tempora . . . sic observant, cum dicunt: . . . -um est, domum egredi non licet (*minus probabiliter supplere possis* tempus).

? **c** *fem., sc.* dies (*cf. l. 79*): SORAN. p. 31, 2 *nutrix* debet . . . mulsam . . . instillare et sic ⌊-a⌋ etiam lac offerre (*Rose sec. gr. p. 64, 21 Ilb.* τῇ δ' ὑστεραίᾳ. *trad.* potest *vel* posteus [*an recte? cf. p. 186, 17 nec non paraphrasin cod. Turic. Cael. Aur. gyn. 1, 121* postea]). GLOSS. -a: μέλλουσα. ἐπιοῦσα.

2 *adi.* (*cf.* GLOSS. II 313, 14 ἐπιών, ὁ μετὰ ταῦτα χρόνος: -us): **a** dies: *α vario usu*: Ⓘ *abl.* **-o** (-a, -i) **die:** Ⓐ *praemonenda quaedam: notatur* LEX locat. Put. (*v. infra*). NOT. Tir. 44, 67 -a d. *formae: masc.* -o d.: *passim inde a* RHET. Her., SISENNA, CIC., *sed ordine verborum inverso* d. -o *perraro, sc.* CIC. fam. 16, 9, 2 nocte illa et die -o (-a *var. l.*; *praecedit* eo d.). LIV. 35, 43, 5 VEG. mil. 4, 20 p. 142, 1. PRISC. (*v. infra*); *inseruntur particulae p. 205, 12sqq. fem.* -a d.: LEX locat. Put. (*v. infra*) *et haud raro in codd.* (*sed vix recte ante* TAC., *v. Fraenkel, Kl. Beitr. I 55. 60 sqq.*). *locat.* -i die, *unde coaluit* postridie, *ab edd. non probatur nisi* RHET. Her. *p. 205, 9. ceterum trad. var. l. pro* postridie CIC. fin. 2, 23 (*A man. pr.*, -o d. *man. alt.*) *et* SVET. Galba 6, 2 (*M*); *qui scriptores adhibuerint* postridie *et qui* -o d. *illustravimus sub illa voce; ibid. v. etiam de confusione codd.* signifi-

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cat diem qui sequitur quemlibet diem contextu definitum (*cf.* PRISC. gramm. III 363, 17 τῇ ὑστεραίᾳ . . . ἡμέρᾳ *dicunt Graeci* . . ., nos . . . 'die' . . . 'posteriore' et '-o'. GLOSS. τῇ ἐπιούσῃ [*vel* ἑξῆς, ὑστέρᾳ] ἡμέρᾳ. altera die), *sed ex die praesenti intellegitur* GLOSS.L II Abav. PO 36 (*cf.* CR 4) poster[h]odie: cras. *vi comparativa expressa accedit* quam *infra l. 17 sqq.; indicatur dies praecedens per gen. infra l. 30 sqq.* Ⓑ *exempla* (*selecta inde a* CIC.): RHET. Her. 4, 41, 53 istum multa nocte . . . redisse constat, -o (-a *H*) d. . . . locutum. 4, 51, 64 vident hominem -i d. (*tuetur Marx sec. P*1*B*; postridie *H*, -o *vel* -a d. *reliqui*). SISENNA hist. 6 nocte consumpta -o d. . . . profugerunt. 94 -o d. legatos . . . apiscitur. CIC. Mur. 51 p. red. in sen. 26 Sest. 74. Phil. 2, 89 neque te illo d. neque -o vidi. de orat. 1, 28 -o autem d. (Att. 2, 24, 3 fam. 15, 2, 6 CVRT. 6, 2, 9. *inseruntur aliae particulae*: CIC. de orat. 2, 12 igitur. BELL. Afr. 75, 2 que [Alex. 47, 2 NEP. Dat. 3, 1 LIV. 3, 62, 5. *al.*]. LIV. 4, 40, 8 denique. 10, 25, 9 inde [*cf.* CELS. 3, 18, 14 deinde]. 23, 19, 10 quoque [44, 5, 10 CELS. 1, 6, 2. *al.*]. 33, 6, 11 ne -o quidem d. PETRON. 112, 3 -o etiam ac tertio d. *sim. al.*). 2, 12 -o . . . d., quam illa erant acta (BELL. Afr. 26, 5 LIV. 22, 14, 13. 36, 39, 5. *al.* SEN. contr. 2, 1, 25 SEN. dial. 6, 14, 2 epist. 51, 1 PLIN. nat. 7, 88 STAT. silv. 1 praef. 21. *al.; cf.* LIV. 27, 18, 7 postquam). Tusc. 5, 100 non solum in praesentia, sed etiam -o d. Att. 6, 9, 4 ego tabellarios -o d. ad vos eram missurus, quos puto ante venturos quam nostrum Saufeium (*item de die, qui sequitur diem datae epistulae* [*cf. p. 254, 24*]: 12, 1, 1 [*opp.* eo die]). BRVT. Cic. fam. 11, 13, 2 -o d. mane (*cet. locos v. vol. VIII, 279, 20* [*sed lege* LIV. 3, 46, 10]). LEX locat. Put. (Année Epigr. 1971 n. 88) 2, 23 ead die . . ., poster(a) d(ie). LIV. 9, 7, 11 -o atque insequentibus diebus (9, 41, 20. *cf. infra l. 70 et* LIV. 22, 7, 11 -o ac deinceps aliquot diebus). 23, 19, 10 -o quoque d. ac tertio (33, 13, 1 -o d. rex . . . venit; t. d. *eqs.* 37, 39, 5. CELS. 3, 5, 2 -o tertiove aut quarto d. *al.*). VAL. MAX. 9, 3, 2 -o comitiorum d. (*inseritur gen. ut*: PLIN. nat. 7, 38 pridie -ove pleniluni d. TAC. hist. 1, 26, 1 iduum. CAPITOL. Pert. 6, 3 kalendarum. *cf. locutionem* postridie eius diei *et infra l. 50 necnon p. 204, 54*). *et persaepe.*

ⓑ **in -um** (-am) **diem** (*vel adi. postposito*): CIC. Deiot. 21 in -um . . . d. distulit (Att. 10, 4, 11 CAES. civ. 1, 65, 5 LIV. 8, 32, 14. *et saepe. subst. antecedit, ut facile suppleri possit* [*aliter p. 204, 45 sq.*]: CAES. Gall. 7, 11, 5 diei tempore exclusus in -um oppugnationem differt. LIV. 26, 17, 9 die consumpto in -um dilatum est; . . . nec -o die res finem invenit). BRVT. Cic. fam. 11, 13, 3 in -um d. iter suum contulit. CAES. Gall. 7, 41, 4 se . . . parare (LIV. 1, 28, 1 in d. -um. 8, 1, 4. *cf.* 28, 33, 1 se comparare). LIV. 3, 38, 13 senatum . . . in d. -um edicunt (7, 14, 5 SEN. suas. 2, 12. *cf.* LIV. 6, 22, 8 exercitu indicto . . . in -am d. [*trad., tuentur Walters-Conway 'tamquam ex imperatorio edicto detur'; masc.* 33, 1, 7]). 3, 46, 3 ut . . . vindicari . . . puellam in -um d. pateretur. 44, 4, 4 irritatis in -um d. animis. *al.* VAL. MAX. 3, 7, 1a CELS. 1, 3, 3. PLIN. nat. 9, 32 *delphini* enixioris operae quam in unius diei praemium conscii sibi opperiuntur in -um. 18, 354 *fulgur* in -um d. aquam portendet (*sim.* 18, 355). *al.*

ⓒ *aliae formae*: CIC. Cluent. 37 *cum* ibi diem -um commoraretur. Sull. 52 nocte ea, quae consecuta est -um diem nonarum Novembrium (*cf. supra l. 30 sq.*). Att. 16, 6, 1 obduxi -um diem *alteri diei*. BELL. Alex. 47, 2 -oque ibi die, dum . . . naves reficeret, ⌊consumpto⌋ (*deest in parte codd.*) post diem tertium contendit *eqs.* (LIV. 23, 46, 5). VERG. Aen. 3, 588 -a iamque dies . . . surgebat. 5, 42 -a cum . . . stellas . . . fugarat clara dies *eqs.* 7, 148 -a cum . . . lustrabat . . . terras orta dies (*sim.* 12, 113). HOR. carm. 1, 11, 8 carpe diem, quam minimum credula -o. LIV. 26, 17, 6 diem -um Hasdrubal colloquio petivit. PLIN. nat. 19, 66 ante -um diem.

β *in superstitione de diebus atris* (*cf. 1bβ et formulas p. 204, 54; ceterum v. p. 253, 14. 254, 76*): NON. p. 73, 30 atri dies dicuntur, quos nunc nefastos vel -os vocant. AMBR. epist. 23, 4 *gentilicii moris est* cavere quosdam dies, quemadmodum plerique -os dies vel Aegyptiacos declinare consuerunt. MACR. Sat. 1, 15, 22 nonas inhabiles nuptiis esse . . ., ne nupta aut -o die libertatem auspicaretur uxoriam aut atro immolaret.

b *alia subst.*: CIC. Verr. II 2, 139 *Sicilia Verre praetore* censa . . . est; -o anno L. Metellus mentionem tui census fieri vetat (Flacc. 30 [postremo *codd. opt.*]. or. frg. A VII 49. rep. 2, 61 in annum -um. Att. 7, 3, 4 -o a. VARRO rust. 1, 40, 6 -o a. 1, 55, 3 fructum amittunt -i anni. COLVM. 5, 9, 5 primo a. . . ., -o et sequentibus *eqs.* FLOR. epit. 3, 12, 3 [*2* superiores centum anni] -i centum). Flacc. frg. Mediol. in -um, . . . in praesens tempus (Sest. 129 ad memoriam -i t. sempiternam. part. 69 [*opp.* praeteriti]. fin. 1, 67 spe . . . consequentis ac -i t. *al.* SALL.[?] rep. 2, 13, 6 NEP. Arist. 3, 1. VAL. MAX. 1, 8 ext. 3 [*opp.* in praesens t.]. *al.*). Tusc. 1, 31 'serit arbores, quae alteri saeclo prosint', ut ait *Caecilius* (*com. 210*) . . ., quid spectans nisi etiam -a saecula ad se pertinere? (STAT. silv. 5, 2, 88 nec -a credant s. EPIST. Alex. I. 466 H. IVVENC. 4, 133. *aliter* LVCR. *sub A2*). LVCR. 3, 1085 aetas (HOR. epist. 2, 1, 42 quos *poetas* et praesens et -a respuat a. AMM. 22, 15, 4 [*plur. ut* 23, 6, 33]). NEP. Eum. 9, 4 nocte (OV. met. 10, 471). VERG. Aen. 4, 7 Aurora (OV. met. 4, 81. 7, 100. 15, 665 fast. 3, 711 VAL. FL. 4, 423 SIL. 10, 525 HOMER. 635. *cf.* OV. met. 7, 835 Aurorae lumina. fast. 4, 373 Pallantias. 5, 159 Hyperionis). HOR. sat. 1, 5, 39 -a lux oritur (*al. v. vol. VII 2, 1911, 82 sqq.; abl. temp. inde a* PLIN. nat. 36, 97, *v. ibid. 67 sq.*). COLVM. 9, 15, 11 id . . . fieri ante diei quintam horam debebit, deinde repeti . . . -o mane (PLIN. nat. 21, 173 radicem pridie erui oportet, -o m. decoqui).

C *de variis rebus, quae post aliquid sequuntur* (*neutr. pro subst.* CIC., TERT. test. anim.; *res pro animantibus v. sub A2*): CIC. fin. 3, 32 cum dicitur 'artificiose', -um quodam modo et consequens putandum est, quod illi *Stoici* ἐπιγεννηματικὸν appellant . . .; haec (*peccata ut timor, maeror, libido*) non in -is et in consequentibus, sed in primis continuo peccata sunt. HOR. sat. 1, 5, 96 iter . . . factum corruptius imbri; -a tempestas melior. carm. 3, 30, 7 usque ego -a crescam laude recens, dum *eqs.* MART. 11, 65, 5 *die tuo natali peracto* -a . . . festae reddis sollemnia mensae. SVET. Aug. 71, 1 infamiam impudicitiae facillime refutavit et praesentis et -ae vitae castitate (*sc. vi partitiva; aliter*: PRVD. perist. 5, 512 cura sanctorum pia . . . tumulo . . . corpus creditum v. reservat -ae). TERT. anim. 53, 4 non omnis . . . pars *animae corpus paulatim deserentis* statim et abscisa est, quia -a est (*infra*: licet minus atque posterius sit *ultimum procedens*). adv. Marc. 2, 5 p. 340, 24 in -is legibus creatoris (COMM. instr. 1, 25, 10 est dei lex prima fundamentum -ae legis, *sc. testamenti novi*). 4, 5 p. 430, 27 habet . . . et illud *euangelium Lucae a Marcione adaptatum* ecclesias, sed suas, tam -as quam adulteras ([*cf. p. 430, 11* id verius *esse* quod prius. *ad rem v.* posteritas *sub IIIA1*]. virg. vel. 2, 2). test. anim. 5 p. 141, 28 (*respiciuntur scripta*) potiora sunt ad instruendam animam priora quam -a. PS. ASCON. in Verr. p. 240, 2 auctione -a (*si recte restituit Stangl coll. p. 236, 21* reauctione; *trad.* ac impostera). *e coni. dub.* AMM. 29, 1, 32 *v. p. 214, 43.*

II *cum respectu loci*: **A** *fem. pro subst. de (porta) postica, posterula*: RVFIN. Greg. Naz. orat. 5, 3, 2 (*tropice*) timeo ad -am, ne quis eam inveniat patentem . . . et ingressus *fidelibus insidietur* (posterulam, portam *var. ll.; gr. Migne gr. 35, 1232*A τὴν παράθυρον). CASSIAN. inst. 5, 11, 2 quantalibet urbs . . . clausarum portarum firmitate muniatur, -ae unius quamvis parvissimae proditione vastabitur (*an pro adi.? huc spectat* GLOSS. V 425, 4 -ae: portae). **B** *adi. i. q. a tergo positus*: CASSIOD. Ios. antiq. 2, 333 mare et -i montes viam fugae non perhibent (*gr.* κατόπιν ὑμῖν ὄρη). *addasne l. 32?*

III *cum respectu gradus, aestimationis, i. q. postpositus, inferior, peior sim.* (*huc vergit* TERT. *l. 20*): MART. CAP. 4, 333 Iuppiter . . . iudicandis implendisque virtutibus -am Romuleis virtutibus graiam aestimans levitatem.

compar. **posterior,** -ius. *derivatur a* post: PRISC. gramm. II 85, 12 GRAMM. suppl. 79, 17. 81, 25. *abbreviatur* poster, post, pos, p *saepe in significatione gradus militaris, v. sub IIB2; ceterum p. 209, 4.* NOT. Tir. 51, 72 -r. *de formis: neutr. sing. nom., acc.* -or: HEMINA hist. 31 bellum Punicum -r (*formam testatur* PRISC. gramm. II 347, 6 *inter alia 'vetustissimorum' exempla similia; v. Sommer, Indogerm. Forsch. 11, 1900, 53 sq.*). *cf.* SORT. Sangall. 33, 7 -em tempus (34, 8 t. -or *v. Meister ad l., 1951, p. 33*). *abl. sing.* -i (-e *passim*) *trad.* CIC. Tull. 30 CHIRON 318, *in var. l.* LIV. 6, 1, 11 RVT. LVP. 1, 16 VITR. 9, 8, 8 CELS. 6, 6, 37B COLVM. 6, 19, 2 (*R*). *al. acc. plur.* -is (-es *passim*) *in codd.*: PLAVT. Mil. 953 (*CD*). TER. Ad. 888 (*cod. A et* DON. *ad l.*). *legitur in poesi paucis locis inde a* PLAVTO, TER. (*aetate Augusti non nisi apud* HOR. sat. *et* OV., *ceterum deest e. g.* SEN. trag., LVCANO *et carminibus aetatis Flaviorum*), *in prosa oratione inde ab* HEMINA, RHET. Her., CIC. (*deest e. g.* CAES., SEN. *rhet.*, CVRT., PETRON.). [*variat in codd.* -um *cum* posterorum HIER. epist. 34, 1, 2 (*cf. etiam p. 203, 21; falsa var. l. e. g.* QVINT. inst. 3, 7, 18. 11, 1, 10, *restit.* CIC. Brut. 66); *dub. trad.* VARRO ling. 5, 18 (impositor *Goetz-Schoell*), VLP. dig. 28, 3, 3, 3 (postumorum *Haloander*); *falso trad. pro* prior: QVINT. decl. 267 p. 89, 12.]

i. q. ὕστερος (*quod gr. respondere solet; comparativus sub I et III non tam adhibetur vi augendi quam indicat oppositum esse aliquid quod antea est; loco superlativi usurpatur fort. p. 207, 75. 81 sqq.; ponitur vi partitiva p. 208, 3*): **I** *cum respectu temporis*: **A** *usu communi i. qui (quod) postea apparebit, eveniet sim.*: **1** *de animantibus* (*de numero pro ipsis hominibus p. 207, 10*): **a** *adi.*: α *praedicative* (*cf. p. 207, 49*): PLAVT. Cist. 615 illud quaero confragosum, quo modo prior *mulier* -r sit et -r sit prior. Truc. 411 eum nunc non illa peperit, quae peperit prior (patior *codd.*), sed tu -r. 959 tu, *Strabax*, eris mecum, ⟨tum⟩ tu, *Stratophanes*, eris mecum quidem. :: (*loq. Strat.*) . . . ego ⟨ero⟩ -r? CIC. Brut. 43 paulo aetate -r *Thucydides quam Themistocles.* LIV. 1, 36, 8 -es, modo sub iisdem nominibus, qui additi erant *centuriis equitum*, appellati sunt (*sc. Ramnes, Tities, Luceres -es; cf. Cic. rep. 2, 36* prioribus equitum partibus secundis additis. *aliter IIB2*). VELL. 2, 101, 3 prior Parthus apud Gaium . . ., -r hic apud regem . . . epulatus est. PLIN. paneg. 25, 2 *populus* -r . . . accepit *congiarium* (*opp.* milites . . . priores). TERT. nat. 1, 9, 8 dei vestri, quos clade illa *diluvii* -es loca, oppida approbant (*sim.* apol. 40, 6). anim. 36, 4 *in utero* masculus temperius effingitur, prior enim Adam, femina aliquanto serius, -r enim Eva. HIL. syn. 27 filius patri *deo* non est -r in tempore (PS. AMBR. trin. 11 p. 522B *generatio ex virgine non* -em eum facit p. sive tempore sive potestate. FVLG. RVSP. serm. dub. 1, 3 qui . . . non est -r p., idem factus est -r matri). *al.*

β *attributive*: ① *generatim*: PLAVT. Cist. 615 *v. supra.* CIC. de orat. 1, 183 ex -e uxore natus (VLP. dig. 32, 47, 1 *opp.* prioris. *et saepius ibid.*). leg. 2, 29 -um pontificum neglegentia (*sc. post Numam*).

[*Buchwald*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fin. 2, 2 cum a -bus *sophistis* non esset retentus *mos ille*. ALF. dig. 15, 3, 16 boves (*i. postea empti*. TERT. nat. 2, 8, 14 [*cf. Itala gen. 41, 27 cod. 101* vaccae ... quae ascendebant post illas]). QVINT. inst. 10, 1, 66 *Aeschyli* fabulas in certamen deferre -bus poetis. IAVOL. dig. 18, 2, 19 emptori (IVLIAN. dig. 18, 2, 17 GAIVS dig. 4, 4, 15. *al.*). 29, 2, 62, 1 iussum -is domini. 46, 1, 44 conductor. SVET. Claud. 26, 1 priorem *sponsam* ... repudiavit, -em ... amisit. gramm. 4, 7 veteres grammatici ..., -es quoque. IVLIAN. dig. 27, 10, 7, 2 *curator*. POMPON. dig. 20, 4, 4 -is creditoris causa est potior (GAIVS dig. 20, 4, 11, 4. *et saepe*). APVL. apol. 91, 8 -i filio. met. 4, 9, 1 unus ex illo -e numero (*i. eorum qui postea advenerant*). TERT. virg. vel. 6, 6 (*ad Gal. 4, 4 Christum* factum ex muliere) non ... poterat -em mulierem nominare ..., id est virum passam, sed illam, quae erat praesens, *sc. virginem*. PS. CYPR. mont. 11 veterem et priorem Iudaeorum et novum et -em populum Christianorum (*v. etiam p. 209, 37*). IVVENC. 3, 703 (*699* alium natum) responsum -is (*ad aetatem referamus coll. 692* maioris in aures; *sed seriem respicit Itala Matth. 21, 31 cod. a al.* novissimus, *cod. c al.* primus). *al.* ② *speciatim adhibetur ad distinguendos viros eiusdem nominis* (*cf. B2*): CIC. fin. 5, 70 aut superiorem Africanum ... aut -em (VAL. MAX. 2, 4, 3. 2, 7, 13. 5, 3, 2^d nihilo virtute -r A. avo [aut *trad.*] minor. *al.*; *cf. infra l. 72 nec non* VELL. 2, 1, 1 prior Scipio ..., -r [FLOR. epit. 2, 17, 11]). VAL. MAX. 3, 4, 6 Cato (4, 1, 14. 4, 3, 12 spatio annorum -r). SVET. gramm. 1, 3 (*ex Cotta*) *libros quosdam* non poetae, sed -is Enni esse. GELL. 17, 21, 29 Dionysium Siciliae tyrannum -em.

b *masc. pro subst.*: α *plur.*: ① *vario respectu*: CIC. inv. 2, 8 unum quoddam est conflatum genus *artis rhetoricae* a -bus (*sc. qui post Aristotelem et Isocratem erant*). Verr. II 3, 41 magna est ... laus, si superiores consilio vicisti, -bus exemplum ... reliquisti. Brut. 66 Catonis luminibus obstruxit haec -um (*edd.*, posterorum *trad.*; *conferasne usum p. 203, 11 illustratum?*) quasi exaggerata altius oratio. Tusc. 4, 3 Numam ... Pythagoreum a -bus existimatum. QVINT. inst. 3, 6, 23 quantitatem (*Aristotelis categoriam*), quae dupliciter a -bus divisa est. VLP. dig. 11, 1, 11, 5 quod ... ait praetor '...', -es sic exceperunt, ut *eqs.* TERT. adv. Marc. 3, 3 p. 379, 12 *v. p. 203, 35.* HIER. epist. 34, 1, 2 neglegentia -um (posterorum *var. l.*). *al.* ② *cum respectu progeniei* (*cf. p. 208, 20*): PAVL. dig. 38, 10, 10, 7 parentes usque ad tritavum ... proprio vocabulo nominantur; ulteriores ... maiores appellantur; item liberi usque ad trinep⟨o⟩tem, ultra hos -es vocantur (posteri *coni. d'Arnaud* [*cf. p. 202, 7*]; ἀπόγονοι *vertunt Basilica*). COD. Iust. 10, 36(35), 1 pr. descriptionis onere ... maiores ac posteros liberamus, ... ut, si -es ad maiores ... suas conferant facultates *eqs.* (*ex* NOVELL. Theod. 22, 2, 12, *ubi utroque loco* posteros *sive* posteri *codd.*, *priore loco* -es *unus tantum cod.*).

β *sing.* (*cum gen. antecedentis*): PS. FVLG. RVSP. pro fid. 3 l. 87 cuius *Auxentii episcopi* -r Ambrosius dogma ita destruxit *eqs.* IORD. Get. 169 *e filiis* ordine quisque et gradu suo, alii si superviveret, id est seniori suo, fieret sequens successor et rursus ei -r eius.

2 *de rebus*: **a** *quibuslibet*: α *adi.* (*masc. pro subst. per ellipsin intellegere possis infra l. 81sqq.; praedicative e. g.* LVCR. 4, 349. 6, 1050 SALL. Iug. 85, 12 CELS. 7, 16, 2; *exempla selecta inde a* LIV.): HEMINA hist. 31 bellum Punicum -r (*i. secundum: liber editus est tertio bello nondum exorto*). RHET. Her. 2, 10, 15 quod -e lege sanctum sit (TERT. dig. 1, 3, 27 antiquiores leges ad -es trahi. VLP. dig. 9, 4, 2, 1. *al.*). CIC. inv. 2, 105 ut propter -s beneficium sibi ignosceretur (PLIN. epist. 2, 13, 9. 3, 4, 6 [*opp.* antiquiora]). Quinct. 33 ut ... -e loco diceret (*opp.* priore). dom. 40 -bus mensibus (VARRO ling. 6, 34 FEST. p. 150. *al.*). 99 utriusque temporis fructum ..., superioris ..., -is (fam. 5, 17, 1 OV. trist. 4, 8, 32. *al.*). Phil. 12, 5 -es ... cogitationes, ut aiunt, sapientiores solent esse (*cf. Otto, Sprichw. n. 404*). Att. 16, 11, 4 (*opp. 1* ad superiorem *epistulam tuam*) haec ad -em: *eqs.* fam. 3, 8, 8 annus. PLANC. Cic. fam. 10, 11, 1 primae tuae sententiae ..., -es *eqs.* LVCR. 4, 349 -r caliginis aer crassior insequitur (*314* prior). 5, 1414 -r ... melior res ... reperta. 6, 1051 prius aestus ubi aeris praecepit ferrique vias possedit apertas, -r lapidis venit aestus *eqs.* SALL. Iug. 85, 12 gerere *consulatum* quam fieri *consulem* tempore -s, re atque usu prius est (*structura simili*: TAC. ann. 15, 20, 3 culpa quam poena tempore prior, emendari quam peccare -s est). PVBLIL. C 20 cotidie est deterior -r dies (D 1 discipulus est prioris -r d. VARRO rust. 3, 9, 21 CELS. dig. 50, 16, 98 pr. *al.*). VARRO rust. 3, 3, 6 frugalitas antiqua ..., luxuria -r. OV. trist. 1, 2, 50 *fluctus hic* -r nono est undecimoque prior. LIV. 3, 65, 8 -e anni parte. VAL. MAX. 2, 10, 4 ut superius cognomen 'Africanum' capta *Carthago*, -s eversa Corneliae genti daret. 4, 3, 7 aetas (*al. v. vol. I 1137, 43sqq.*). CELS. 7, 16, 2 priora semper intestina, quae -a prolapsa sunt, condere sic, ut *eqs.* FRONTO p. 24, 4 v. d. H. (*initium epistulae, nisi antea quaedam exciderunt*) -bus litteris tuis, cur ... recitaverim, requisisti. TERT. adv. Hermog. 1, 1 in quantum ... veritatis regula prior, ... in tantum -es quaeque doctrinae haereses praeiudicabuntur (*item errores refutantur ex posteritate* [*v. p. 200, 67*]: adv. Marc. 4, 4 p. 428, 27 *temporis ratio* ei praeiudicans vitiationem, quod -s revincetur [*opp.* antiquius]. p. 429, 4. 430, 9. adv. Prax. 2 p. 229, 20. TRACT. c. Arian. p. 15, 12 veritate -s esse). *al.* *in titulo librorum Labeonis post mortem eius editorum* (*teste* GELL. *infra*; *ad rem v. Jörs, RE I 2552, 63sqq.*): POMPON. dig. 40, 7, 21 pr. Labeo libro -um. GELL. 13, 10, 2 libri post mortem eius editi, qui -es inscribuntur. DIG. tit. libr. 7, 2 Λαβεῶνος ... -um βιβλία δέκα. 3, 5, 42 (43) libro sexto -um, epitomatorum a Iavoleno (*item* 8, 1, 19. *al.*). 9, 2, 57 Iavolenus libro sexto ex -bus Labeonis (*item* 18, 1, 77. *al.*). *vi partitiva*: HIER. epist. 54, 13, 3 falsus rumor cito opprimitur et vita -r iudicat de priori. β *neutr. pro subst.* (*abundanter accedit* sequentia AVG., *cf.* APVL.): CIC. nat. deor. 3, 74 cognosce alias quaestiones ...; repete superiora ..., -a ..., tum haec cotidiana. VARRO ling. 10, 55 potest amplius esse in docendo -s, ut inde incipias, ut quid sit prius ostendas. QVINT. inst. 1, 4, 22 nisi *magistri* ... a -bus inciperent (*ibid.* sequens *pro syn.*). PLIN. epist. 9, 18, 2 *ne memoriam tuam* cogam ... -bus priora dimittere. APVL. mund. 38 futuri et consequentis saeculi -a (*gen. explic.*; *gr. non respondet*). TERT. bapt. 13 p. 212, 24 in omnibus -a concludunt et sequentia antecedentibus praevalent. ITALA Phil. 3, 13 (Tert. resurr. 23 *al.*) oblitus -um in priora me extendens (*gr.* τὰ ... ὀπίσω, *aliae vers.* superiora *vel* praeterita, *Vulg.* quae ... retro sunt). II Petr. 2, 20 (Aug. epist. 237, 5 *al.* = VVLG.) facta sunt eis -a deteriora prioribus (*gr.* τὰ ἔσχατα, *Hier. adv. Iovin. 1, 39 al.* novissima). CHALC. comm. 302 altera *probatio* quae ex antiquioribus -a confirmat (*in descriptione syllogismi, ut ibid. iterum*). AMBR. in Luc. 4, 68 principia ecclesiae fluctuantis et -a exuberantis. VVLG. III reg. 16, 3 demetam -a Baasa et -a domus eius (*sim.* 21, 21. *intellegasne segetem sim. in imagine de progenie dictam?*). AVG. in euang. Ioh. 6, 18 *Simon magus* credidit, sed quomodo ipse crediderit, -a sequentia demonstraverunt. *al.* *? audacius de reliquiis fortasse p. 210, 75.*

b *de partibus dictorum vel scriptorum* (*exempla nonnulla vi locali explicari posse vix est quod mireris*): α *quibuslibet*: CIC. de orat. 3, 186 *in periodo* paria esse debent -a *membra* superioribus. Tusc. 1, 112 prior ... pars orationis tuae, *quam modo habuisti*, faciebat, ut ...; -r, ut *eqs.* (VELL. 1, 14, 1 voluminis. PROC. dig. 50, 16, 126 *formulae*. *al.*). VARRO ling. 7, 109 *libros* priores de ..., -es de *eqs.* (8, 24 FIRM. math. 2, 8, 2. *al.*, *aliter p. 207, 81*). HOR. sat. 1, 4, 59 si ... quod prius ordine verbum est -s facias praeponens ultima primis. RVT. LVP. 1, 16 *metanoia fit, cum* id quod prius dixit, -i sententia commutat. POMPON. dig. 30, 12, 3 interdum ... in legatis non -r sed praecedens scriptura valet (VAL. dig. 34, 4, 28 testamenti. PAVL. dig. 31, 14 pr.). SCAEV. dig. 50, 16, 243 -e loco *testamenti* (AVSON. 204, 2 p. 62 P. *in ordine carminum*. *al.*). *al.* *neutr. pro subst.*: CIC. fin. 3, 74 *in Stoicorum placitis* quid -s priori non convenit? quid sequitur, quod non respondeat superiori? VEL. gramm. VII 53, 22 de hoc ... in -bus ... dicemus (TERT. nat. 1, 11, 3 Tacitus ... in -bus refert *eqs.* pudic. 19 p. 262, 27 apocalypsis in -bus ... decrevit [*respicitur apoc. 21, 8*]. AMBR. spir. 3, 11, 69 ipsius libri. HEGES. 1, 35, 3 [*item* PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 16 p. 630, *gr. 1, 406* ἐν τοῖς ἑξῆς]. *al.*). PAVL. dig. 38, 10, 10, 14 *illud* ex -bus apparebit. *al.* β *de syllabis et litteris*: PAVL. FEST. p. 140 *si* producta -e syllaba enuntietur '*modo*' (MART. CAP. 3, 269). QVINT. inst. 1, 7, 9 *vocis 'haruspex'* pars ... -r (MART. CAP. 3, 271 *vocis*). SCAVR. gramm. VII 29, 12 (*ex Varrone, v. frg. 267 F.*) adverbiorum 'ex' et 'ab' -es litterae solent demi. γ *de partibus versuum* (*mera vi locali* CIC. *p. 210, 28*): BASS. gramm. VI 257, 18 *si versus hipponactei* quartus semipes -r cum insequente pede trisyllabum perficit verbum. 263, 17 particula ... -r hipponactei versus. 266, 8 ex ... -e commate. QVINT. inst. 9, 3, 64 (*affertur Verg. Aen. 3, 235* edico ... bellum ... gerendum) pars ⌊bello⌋ -r ([*del. Burman*]. 9, 4, 72). AVSON. 350, 6 p. 207, 39 P. cum -e segmento.

B *vi temporis attenuata in enumerationibus*: **1** *excipiuntur ea, quae antea secundo loco memorata sunt* (*neutr. pro subst.* CIC. inv. *et* ac. *sub b. accedit abl.* numero ARATOR act. 1, 238. *augetur saepe pronomine* hic, *v. vol. VI 3, 2718, 64sqq.*): **a** *vario usu*: LVCIL. 789 -bus stoechiis (*i. terra et aere, iam memorata erant ignis et aqua*). RHET. Her. 2, 25, 39 acutior illa superior *conclusio*, facilior haec -r (*opp. ut* CIC. de orat. 3, 183 orat. 21 ac. 2, 44. 99 off. 1, 34 ALF. dig. 19, 2, 31. *al.*). CIC. fin. 3, 70 alii ..., alii ..., tamen hi quoque -es fatentur *eqs.* 4, 30. off. 2, 52 haec -r *liberalitas*. VAL. MAX. 9, 10 ext. 2 ut aut tricenas ab his drachmas exigeret aut denas plagas singulis imponeret: quo -e vindicta uso *eqs.* CELS. 6, 6, 37^B (*tractata est paralysis, deinde mydriasis*) in -e vitio. PROC. dig. 50, 16, 125 (*verba Nepotis*) obligatio. QVINT. inst. 2, 4, 24 -r ex praedictis locus. IAVOL. dig. 50, 16, 217 pr. scripturam. GAIVS inst. 3, 184 ex ... superioribus opinionibus alterutra adprobat⟨ur⟩, magis tamen plerique -em probant. APVL. Socr. 16 p. 154 (*agitur de variis daemonum generibus*) sunt ... in (*cod. L, v. Norden, Hermes 29, 1894, 290sqq.*, non *cett.*, *ut ad II pertineat locus*) -e numero praestantiore ... dignitate superius aliud, augustius genus daemonum. *al.* **b** *opp.* prior: RHET. Her. 4, 28, 39 commutatio est, cum duae sententiae ... ita afferuntur, ut a priore -r contraria priori proficiscatur. 4, 37, 49 prioris *licentiae exemplum* huiusmodi: ...; -is licentiae *eqs.* CIC. inv. 1, 86 'si dies est, lucet'; eiusmodi est, ut cum priore necessario -s cohaerere videatur (*ibid. iterum*). Tull. 30 in hoc -e *edicto* ..., in illo priore. top. 57. fin. 4, 10 cum ... duae sint artes, una inveniendi, altera disserendi, hanc -em ..., priorem autem *eqs.* ac. 2, 44 priore -s, -e superius convincitur. off. 1, 67. VARRO ling. 5, 2 priorem illam partem ..., illam alteram ...; exilius de -e *re dicam*. 9, 76. 10, 74 rust. 1, 6, 1. 1, 31, 3. *al.*

2 *speciatim adhibetur ad distinguendum eiusdem nominis*: *opera scripta*: POMPON. Atell. tit. Anulus -r *et* Praeco -r (*a grammaticis adiectum esse distinctionis causa opinatur Ritschl, Parerga ad Plaut.*

[*Buchwald*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

et Ter. 134; an respicitur secunda editio earundem fabularum, ut ad A pertineant loci?). FEST. p. 150 Gracchus in oratione, quae est in P. Popillium, -re[m] (*nisi mera vi temporali explicandum*). *milites*: PAP. mil. Fink 2 col. 45, 10 *dromadarii centuriae* Antonini post(erioris) (*distinguitur centuria* Antonini pr(ioris) *l. 2*). 15 col. I 21. 24, 12. 27 frg. a col. I 13. 66 frg. a col. I 9. 92 col. III 15. *cf. vi temporis plena p. 206, 70.*

II *praevalente respectu gradus, aestimationis fere i. q. deterior, inferior, vilior sim. (huc vergunt e. g. p. 206, 69. 211, 55)*: **A** *generatim*: **1** *in locutionibus iudicandi (praedicative praeter* HEGES., ARNOB.): *verba varia*: PLAVT. Mil. 953 omnes res -es pono atque operam do tibi (HEGES. 1, 17, 1 p. 27, 18 ne in -bus ponerent officium religionis quam salutis praesidium [*gr. 1, 150* ἐν δευτέρῳ . . . τιθέμενοι. *Ps. Rufin.* saluti . . . praeferentes religionis obsequium]). CIC. Rab. perd. 3 suam salutem -em salute communi ducere (Phil. 13, 6 ut haec *bona* libertate -a ducas). ENNOD. epist. 3, 15, 2 p. 83, 2 mens . . ., quae erga curam subolis -r ab inrationabilibus (*i. animalibus*) invenitur. *esse*: LVCIL. 496 nemo est halicarius -r te. CIC. prov. 8 sic fortuna cum improbitate *Pisonis* certavit, ut nemo posset utrum -r an infelicior esset iudicare (protervior *Lambinus*; -r *defendit Nisbet, comm. ad* Pis. 66 esse . . . nihil -ius [proterbius *V*], nihil nequius *quam Piso*). Att. 10, 4, 4 utrique *imperatori* semper patriae salus . . . -r sua dominatione . . . fuit. MARCIAN. dig. 20, 4, 12, 2 *alter creditor* -r in hypotheca est (*postea*: potior). ARNOB. nat. 2, 35 *dei* si sunt prolati et geniti, et ordinis sunt -is et temporis. FIRM. math. 5, 1, 19 in nulla re. PHYSIOGN. 44 his . . . deteriora quam bona signa sunt comprehensa; nam et maiorem partem in rebus humanis veteres -em (deter- *Rose*) esse dixerunt. SIDON. epist. 5, 9, 2 ut prior fuerit fascium tempore, qui erat -r dignitate.

2 *vario usu*: **a** *adi. vel masc. (fem.* TER.?) *pro subst.*: TER. Ad. 880 (*loq. Demea*) ego quoque (*sc. non solum Micio frater*) a meis me amari . . . postulo; si id fit dando atque obsequendo, non -es feram (-is *A et Don.; explicat* DON. *ad l.* 3 subauditur 'partes'. 4 aut: non parvi fiam, id est non vincar a Micione, et translatio est a partibus histrionum in fabula [*cf. Hor. sat. 1, 9, 46* adiutorem, posset qui ferre secundas]. 5 primus in his ero, inquit, in dando atque obsequendo). TERT. adv. Marc. 3, 24 p. 421, 3 Iudaeorum . . . dispositio in Esau, priorum natu et -um adfectu filiorum (*antea vi temporali* p. 420, 24 Iacob, qui . . . -is et praelatioris populi *Christiani* figura est). AVSON. 419, 60 p. 368, 390 P. -r de duobus *consulibus* (*cf.* 470, 38 p. 2 prior indeptus fasces . . . consul, collega -e, fui). AMBR. Abr. 2, 10, 75 ut vel in -bus se exerceat virtutum disciplinis (*opp.* magnos partus). PS. AMBR. trin. 11 p. 522^B *v. p. 206, 79.* COD. Theod. 7, 12, 2 in inferiorem locum quinque antelatis -bus revolvatur (*infra*: post se militantibus). REG. eccl. Carth. (Corp. Christ. 149) p. 206 l. 830 -es anterioribus deferant (*sc. honorem sim.*). PROSP. carm. de prov. 231 seu potior (*anima*) iuri subdatur -is (*corporis; syn.* infirmior). *al.* **b** *neutr. plur. pro subst.* (*cf.* HEGES. *sub 1*): MAR. VICTORIN. adv. Arium 4, 4 p. 228, 12 in supernis . . . et circa deum maxime quasi . . . alienum et in -bus nomen non credunt convenire substantiam (*cf. Synod. Hil. coll. antiar. p. 87, 17* indignum deo nomen. *an intellegas vim temporalem?*). HEGES. 1, 40, 1 p. 83, 24 Antipater . . . invidebat germanis *regio nomine auctis*, quibus -a pro primis vix reservarentur (*gr. 1, 467* καὶ τοῦ δευτερεύειν νεμεσῶν τοῖς ἀδελφοῖς, *Ps. Rufin.* secundo loco . . . haberi). HIER. Orsies. doctr. 30 p. 130, 20 B. postquam renuntiaverimus saeculo . . ., iterum ad -a conversi. ORIG. in Matth. ser. 59 p. 136, 10 qui abundantius proficit *in virtute* et -a quidem obliviscitur, id est malitiam.

B *speciatim*: **1** *in artibus gramm. et philos. de secundariis rebus, sc. ad alia referendis vel pendentibus ab aliis sim. (cf. supra p. 208, 17. 37. 76)*: VARRO ling. 8, 12 utriusque generis, et vocabuli et verbi, quaedam priora, quaedam -a; priora ut 'homo', 'scribit', -a ut 'doctus' et 'docte'; dicitur enim 'homo doctus' et 'scribit docte' (*sc.* -a *prioribus adiciuntur, non sola ponuntur, cf. e. g. Pomp. gramm. V 147, 17* 'magnus' non habet plenum sensum, nisi personae coniungantur, ut si dicas 'magnus vir'. *vi locali ad ordinem verborum spectare putat Dahlmann ad l., 1940, 65 coll. Quint. inst. 9, 4, 24*). TERT. adv. Marc. 1, 9 p. 302, 15 -a . . . ⟨non⟩ sunt in retractatu, immo nec admittentur, si de principali statu constet. BOETH. Porph. isag. p. 43, 19 genus quidem prius est, -s vero proprium (*Mar. Victorin. Boeth. in Porph. comm. pr. 2, 16 p. 114, 9* secundum; *cf. explicationem Boeth. ibid. p. 114, 13* quoniam genus . . . proprio . . . maius sit; *sed non deest respectus temporis, v. etiam sub* postnativus). **2** *in re militari de centurionibus minoris dignitatis (ad rem v. Domaszewski, Rangordnung d. röm. Heeres, 1908, 90 sqq.; aliter* LIV. *p. 206, 70)*: CIL III 2883 (= 15045^2, *a. 62/68 ut tit. geminus* 9973) per A. Resium Maximum *centurionem* legionis XI prin(cipem) -em chor(tis) I (*de eodem* XI 1741 p(rincipis) p(osterioris). *ceterum*: III 14132 pri. post. 14358^{16} pr. po. VI 3370 pr. pos. 3397. VIII 2555. *al.* PAP. mil. Fink 21, 5 [*a. 235–242*] *et saepius ibid.*). *ibid.* leg(ionis) eiusdem astatum -em chor(tis) I (*al., v. vol. VI 3, 2556, 19 sqq. 29 sqq., 2555, 58*). PAP. mil. Fink 21, 3 *centuriae secundi* pil(i) pos(terioris) Iunius Martial⟨is⟩ (*sim. ibid.* 21, 7).

III *praevalente respectu loci i. q. in aversa parte, a tergo positus (in imagine infra p. 210, 19. 22. 79. 211, 33)*: **A** *vario usu*: **1** *adi.*: **a** *de animantibus et corporis partibus (item de partibus siderum)*: α *attributive*: LVCIL. 509 subicit huic humilem et suffer⟨t⟩ citus -em (*desideratur subst. in versu metri causa servato, ut vix de usu sub 2bβ illustrato cogites; de equo agi putat Marx*). CIC. Arat. 78 emergit Scorpios . . . -e trahens . . . vi corporis Arcum (*i. vi corporis -is; aliter gr.*). 138 -a Canis vestigia (*gr. 352* ποσσὶν ὑπ' οὐραίοισι). 388 pedes Canis ostendit iam -es ([*gr. 603* πόδας . . . ἄλλους]. VARRO rust. 3, 12, 5 *leporum genus* pedibus primis humilibus, -bus altis. GERM. 148 [*Arat. 148* ποσσὶ δ' ὀπισθοτέροισι, *Avien. Arat. 391* postrema . . . vestigia]. PLIN. nat. 8, 70. 134. 9, 159. *al.; cf. var. l. p. 163, 43 et hypallagen* APVL. met. 4, 3, 4 pedum -bus calcibus [-um *Oudendorp coll.* 6, 27, 2]). ALF. dig. 9, 2, 52, 2 *mulae*. OV. fast. 3, 800 taurus parte sui serpens -e fuit (LIV. 40, 6, 1 *canis dissectae*. PAVL. FEST. p. 44 a flexu -um partium. CELS. 8, 1, 18 *umeri*. PLIN. nat. 29, 87 *aranea* -e p. candicans. *al.; hypallage*: OV. met. 15, 378 *ranarum* -r superat partes mensura priores). COLVM. 6, 16, 1 cruribus (PLIN. nat. 11, 115). PLIN. nat. 11, 249 priora genua, -a (*Aristot. hist. anim. 498a 15* ὀπίσθια). GELL. 3, 5, 2 nihil interest, inquit *Arcesilaus*, quibus membris cinaedi sitis, -bus an prioribus. *al.* β *praedicative*: SALL. Iug. 79, 7 (*5* tardius iere) postquam Cyrenenses aliquanto -es se esse vident (QVINT. inst. 10, 2, 10 [*in imag. de imitatore*] necesse est . . . semper sit -r qui sequitur. TAC. Germ. 6, 2 agunt *equos* ita coniuncto orbe, ut nemo -r sit. RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 123, 4 [*ad Soph. 3, 10* ultra flumina Aethiopum] qui ulteriores et -es sint ab his spatiis, in quibus currit . . . gentium salus). DIDASC. apost. 30, 4 eam . . ., quae non cessit *seniori* exsurgens, facies -em omnibus stare (*gr. Const. apost. 2, 58, 5* ὀπίσω πάντων).

b *de variis rebus*: LVCIL. 161 adfixum in -e parte ([*instrumentum quoddam? os colli intellegit Marx*]. CIC. Tusc. 5, 66 apparebat epigramma exesis -bus partibus versiculorum. VITR. 9, 8, 8 *horologii*. PAVL. FEST. p. 220 aedium. COLVM. 6, 19, 1 *machinae*. *al.*). LVCR. 5, 627 relinqui . . . solem cum -bus signis. ALF. dig. 9, 2, 52, 2 -s plostrum a priore percussum. MANIL. 1, 628 -a pedum Cynosurae . . . astra. VITR. 10, 2, 2 in quadris . . . tignorum -bus. 10, 10, 5 columna. PERS. 5, 72 vertentem sese frustra sectabere canthum, cum rota -r curras et in axe secundo. QVINT. inst. 11, 3, 138 tunicae prioribus oris . . ., -bus *eqs.* PORPH. Hor. sat. 2, 3, 299 Aesopus tradit homines duas manticas habere, unam ante se, aliam retro; in priore⟨m⟩ aliena vitia mittimus . . ., in -em nostra (*Phaedr. 4, 10, 2* post tergum). *al.*

2 *pro subst.*: **a** *neutr. plur.*: α *de animantium (vel siderum) corporum partibus aversis (fere pleonastice accedit gen. explicat.* ITALA psalm. 67, 14; *cf.* ISID. orig. 11, 1, 105 -a . . . vocata, quod retro sunt et a vultu aversa): OV. fast. 4, 718 *Tauri sideris* pars prior apparet, -a latent. QVINT. inst. 11, 3, 122 pectus ac venter ne proiciantur, observandum; pandant enim -a, et est odiosa omnis supinitas. ITALA exod. 33, 23 (Lugd. *al., sim.* VVLG.) videbis -a mea, facies autem mea non videbitur tibi (*gr.* τὰ ὀπίσω μου, *Mar. Victorin. adv. Arium 4, 30* posterganea, *Cassiod. Didym. in I Ioh. p. 70, 17* postrema dei. *temporaliter intellegitur ab ecclesiasticis, e. g.* TERT. adv. Marc. 4, 22 p. 496, 3 non lumbos nec suras, sed . . . gloriam in -bus temporibus revelandam. AVG. trin. 2, 17, 28 *v. sub v.* postremitas). II par. 4, 4 (Complut., *cf.* VVLG.) -a eorum *boum arte factorum* (*gr.* τὰ ὀπίσθια. *de eadem re* VVLG. III reg. 7, 25). psalm. 67, 14 (Veron. *al., sim.* VVLG.) -a dorsi eius *columbae deargentatae* (*gr.* τὰ μετάφρενα, *Aug. ad l.* inter scapulas. *ad tempus referunt explicatores, e. g.* HIL. *ad l.* quae bonae conscientiae atque honoris -a sint tempore. AMBR. Abr. 2, 5, 24 *Abraham* vidit Christi -a). 77, 66 (Veron. *al.* = VVLG.) percussit inimicos suos in -a (*gr.* εἰς τὰ ὀπίσω, *Sangerm.* retro; *explicat Aug. ad l.* in sedibus suis). Ezech. 8, 16, (cod. 175 *al.*) viri -a sua dantes ad templum (*opp.* facies; *gr.* τὰ ὀπίσθια, *Vulg.* dorsa). LAMPR. Heliog. 5, 4 ut . . . ingenicularet -bus eminentibus in subactorem reiectis et oppositis (*cf.* PHYSIOGN. 85 -a sectari *cinaedos*). CHIRON 488 opistotoni, qui a -bus prenduntur; si . . . equus . . . partes -es opistotono vexabitur, . . . signa sunt . . . haec: . . . non sequentur -a cis priora, . . . tensa habet -a (*sed masc. infra sub b*). AMBR. epist. 31, 15 F. esse *viscera* septem . . . exteriora: caput, ⌊-a⌋, ventrem, binas manus et binos pedes (*at Philo opif. mundi 118* στέρνα). MACR. Sat. 7 10, 4 -a capitis (*postea*: occipitium; *ibid. 3 opp.*: partes . . . priores c.). *al.*

β *de rebus variis*: (i) *de partibus -bus*: FRONTIN. strat. 3, 9, 3 cum ad -a . . . castelli pervenissent (*Sall. Iug. 93, 2* ab latere castelli, quod aversum proeliantibus erat). ITALA Ioel 2, 20 (Tycon. reg. 7 *al.*) exterminabo . . . -a eius *agminis locustarum* in mare (*gr.* τὰ ὀπίσω αὐτοῦ, *Vulg.* extremum eius. *ad diabolum refert* TYCON.; *cf.* HEGES. 2, 15, 6 p. 175, 10 invadunt -a agminis [*gr. 2, 541* κατὰ τῶν ὑστάτων, *Ps. Rufin.* novissimos]). VVLG. exod. 26, 12 *sago* operies -a tabernaculi (*Lugd.* post tabernaculum). (ii) *de loco qui a tergo situs est*: ITALA deut. 24, 20 (Lugd.) si . . . olivas legis, non revertes, calamizare -a tua (*gr.* τὰ ὀπίσω σου [*ut 24, 21, ubi Lugd.* quae post te sunt], *Vulg.* quicquid remanserit. *an vi temporali intellegas ipsos fructus qui post olivitatem in arboribus supersunt?*). CYPR. epist. 11, 7 (*ad Luc. 9, 62 ibid.* retro attendens) attendamus non -a, quo diabolus revocat, sed priora, quo Christus vocat. PRISCILL. tract. 4, 80 (*ad Ios. 3, 15 sqq.*) *Iordanes fluvius* in priora decurrens vel in -a sua reluens.

b *masc.*: α *de pedibus -bus (nisi formas ambiguas pro neutro accipere malis coll. l. 60)*: PELAGON. 14 claudicare modo de prioribus, modo de -bus (pedibus *inserit* VEG. mulom. 1, 13, 1; *cf. Hippiatr. gr. I*

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 39, 22 ubi τοῖς ἔμπροσθεν ποσὶν *tantum*). CHIRON 713 -bus summis ambulabit et capita ungularum trita habebit. 716 -es eum non consecuntur. **β** *de podice*: LEX Burg. lib. const. 97 ut ... coram omni populo -em (-a *edd. vet.*) ipsius canis, *quem surripuerat*, osculetur. *vix huc pertinet* LVCIL. 509 (*v. p. 210, 1*), *ceterum cf. vocem q. e.* posterio.

B *locutiones adverbiales, quibus generaliter directio vel situs a tergo, in tergum significatur* (*exempla potiora*): **1** *iuncturae cum voce q. e.* pars (frons *l. 16*): **a** in partem -em (*vel* in -em p.): PAVL. FEST. p. 22 abs praepositio a Graeco deducitur; significat ... retractationem in p. -em (*Hesych. A 8937* ἄψ· ... εἰς τὰ ὀπίσω *confert Dacier ad l.*). CELS. 8, 1, 27 *os* in -em p. proiectum. 8, 8, 1[A] *iugulum* in -em p. inclinatur. 8, 14, 1 *vertebrae* excidunt et in -em p. et in priorem (*item opp. ibid.* 3 [*si recte suppletur*]. 8, 15, 1 porrigitur. *al.; v. etiam l. 16*). *al.* SCRIB. LARG. 255 ὀπισθότονον, id est cum cervix reflexa est in -em p. CIL V 884 locus sepulturae ... in fr(onte) p(assus) XXV, in p. posterior(em) (*cetera perierunt; cf.* VI 7879 in front(e) prior(e) p(assus) XXIV, in posterior(e) p XXXVI, in agrum p XXXIV). **b** a -e parte (*vel* a p. -e): CELS. 7, 7, 14[C] a -e p. caput ... minister contineat (*sim.* 8, 12, 2). 8, 1, 24 duos processus a priore et a -e p. habent *femina* (*opp. ut* 8, 22, 1 COLVM. 9, 15, 11 CHIRON 318). 8, 6, 2 a p. -e lana ... subicienda est. 8, 14, 2. COLVM. 6, 2, 5 ad alligatos boves neque a -e p. neque a latere, sed adversus ... venito. 6, 19, 2. 9, 15, 5. **c** *iuncturae variae*: CELS. 6, 18, 8[B] -e parte (*opp.* ad ventrem. *abl. sine praepos. ut*: 8, 1, 16 *scutula* -e parte velut innatant. 8, 15, 2 *chirurgum* -e parte residentem). COLVM. 4, 9, 2 nec ad eam p., qua est gemma, verum ad -em declinatur *plaga*. PHYSIOGN. 14 p. 25, 1 ultima linea capillorum ex p. -i cum per mediam cervicem demittitur *eqs.* (p. 25, 4. 16 p. 27, 1 caput ex priori p. eminens ...; caput ex -i p. concavum *eqs.*).

2 *neutr. pro subst.*: **a** in -a: PLIN. nat. 11, 249 aves ut quadripedes alas in priora curvant, suffraginem in -a (*antea*: post curvantur. *cf. Aristot. hist. anim. 498a29* εἰς τὸ ὄπισθεν). QVINT. inst. 11, 3, 105 in -a gestus non derigitur. ITALA Is. 44, 25 (Tert. adv. Marc. 4, 25) *deus* avertens in -a sapientes et cogitationes eorum infatuans (*gr.* εἰς τὰ ὀπίσω, *Tert. adv. Prax. 19 et Vulg.* retrorsum). HEGES. 4, 1, 1 p. 238, 19 *Gamala urbs* a fronte absciditur profundo hiatu, in -a aliquantum diffunditur (*gr. 4, 6* τὸ κατ' οὐράν, *Ps. Rufin.* post vero qua [*Niese in app. ed. gr. sec. codd.*, quam *Froben*] de monte pendet). **b** a -bus (*cf. p. 210, 60*): AVG. in psalm. 67, 18 '*scapulae*' pars est circa regionem cordis, a -bus tamen, id est a dorso (*ibid. iterum*).

appendix syntactica: **1** *indicatur, quid superius, prius sit, per*: *abl.*: LVCIL. 496 CIC. Rab. perd. 3 Phil. 13, 6 Att. 10, 4, 4 OV. trist. 1, 2, 50. QVINT. inst. 9, 3, 64 *v. supra p. 208, 52.* TERT. nat. 1, 9, 8 (*item* apol. 40, 6). anim. 58, 7. *al.* FILASTR. 110, 1 AMM. 23, 5, 9 TRACT. c. Arian. p. 15, 12. *al.* *dat.* (*formas ambiguas supra inseruimus*): HIL. syn. 27 (*al. v. p. 206, 78sqq.*). TRACT. c. Arian. p. 15, 12 (*iuxta abl.*). DIDASC. apost. 30, 4 (*v. p. 210, 24; vix abl. compar.*). FAVST. REI. epist. 3 p. 169, 19 (*v. prolegom. edit. p. LXXVII*). PS. VIGIL. THAPS. trin. 5, 1 rec. II *v. infra.* quam: TAC. ann. 15, 20, 3 HEGES. 1, 17, 1 p. 27, 18 AVG. civ. 18, 47 p. 331, 1 D. ab: RVFIN. Adamant. 2, 19 p. 45, 8 Bu. -em eum *Christum* esse ... ab Adam (*gr.* μεταγενέστερον ... τοῦ Ἀδάμ). Orig. in cant. 2 p. 123, 4 *v. p. 210, 22.* ENNOD. epist. 3, 15, 2 p. 83, 2. PS. VIGIL. THAPS. trin. 5, 1 rec. I dum nativitas -r sit a sempiternitate (rec. II sempiternitati. *cf.* 5, 2 recc. I *et* II a genitore). *gen.*: ARNOB. in psalm. 134 p. 537[C] non est deus temporum -r. MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 56, 25 *Christum* Mariae secundum et -em esse (*gr. I 1, 6 p. 5, 24* Μαρίας ... δεύτερον). CASSIOD. hist. 1, 14, 23 *deum* -em dicere illius *filii* geniturae (*gr. Theodor. 1, 4, 23* μεταγενέστερον ... τῆς ... γενέσεως). *v. etiam p. 207, 44.*

2 *indicatur, qua in re quid -s sit, per*: **a** *abl. respectus*: CIC. Brut. 43 aetate (FIRMIL. Cypr. epist. 75, 3 p. 811, 22 AVG. civ. 16, 11 p. 145, 5 D.). SALL. Iug. 85, 12 tempore (TAC. ann. 15, 20, 3 [*nisi cum* prior *tantum coniungas*]. PS. AMBR. trin. 11 p. 522[B] sive t. sive potestate. AVG. spir. et litt. 24, 41 p. 195, 6. *al.*). HOR. sat. 1, 4, 59 ordine. VAL. MAX. 4, 3, 12 spatio annorum. TERT. adv. Marc. 3, 24 p. 421, 3 affectu. *al.* **b** *praepos.* in *c. abl.*: MARCIAN. dig. 20, 4, 12, 2 in hypotheca. FIRM. math. 5, 1, 19 in nulla re. HIL. syn. 27 in tempore.

3 *indicatur, quanto quid -s sit*: CIC. Brut. 43 paulo. TERT. adv. Marc. 4, 2 p. 426, 29 tanto. AVG. civ. 18, 47 p. 331, 1 D. tertia generatione.

adv. ***posterius.** *legitur in poesi apud* PLAVT. *aliosque scaen., ceterum apud* LVCIL., LVCR., CVLICEM, MANIL., IVVENC. *al., in prosa inde ab* ENN., RHET. Her. (*sed post* LIV. *non ante* FRONTONEM).

I *mera vi adv. i. q.* ὕστερον (*inter adverbia* CHAR. gramm. p. 277, 18 B. [*ex Romano*], *qui affert* TER. Ad. 140 *et* 162. NON. p. 375, 11 -s dicitur tardius vel secundo; -s minus [*affert* PLAVT. Asin. 63]. SYNON. Cic. p. 438, 28 postea. -s. postremum. novissimum *eqs.*):

A *cum respectu temporis. accedunt sententiae secundariae per coni.* quam PLAVT. Asin. 63 AVG. coll. c. Don. 24, 42 p. 91, 7 (*cf.* quam *cum subst. comparato* VARRO ling. 8, 13 AVG. civ. 6, 4 p. 252, 1 D.), ubi PLAVT. Epid. 656, postquam POMPON. Atell. 88, cum RHET. Her. 2, 28, 45 CVLEX 8 MANIL. 3, 156, si ATT. Cic. Att. 9, 10, 5; *cf. abl. absol.* RHET. Her. 2, 28, 45 CIC. Cluent. 106. *acced. abl. mensurae* paulo CIC. Cluent. 106 BOETH. mus. 2, 9 p. 239, 2, non multo AMM. 26, 5, 8, quanto AVG. c. Gaud. 1, 22 p. 220, 6; *cf. adv.* longe PACIAN. epist. 3, 5 p. 55 AVG. civ. 18, 44 p. 324, 1 D. *opp.* ante PLAVT. Merc. 232 FRONTO p. 183, 10 v. d. H. HYG. astr. 4, 5 p. 104, 7 *al.*, nunc TER. Andr. 509 CIC. Quinct. 19 Caecin. 32 LVCR. 2, 182 MANIL. 2, 750. 3, 156, hodie TITIN. com. 154, primo LVCIL. 420 LVCR. 6, 827, primum CVLEX 131, prius VARRO ling. 8, 13 APVL. met. 9, 34, 4 AMM. 29, 1, 5 AVG. civ. 6, 5 p. 254, 12 D. *al.*, statim RVT. LVP. 1, 1, *et sim. al.* *iunctura pleonastica* deinde -s ENN. frg. var. 73.

1 *comparatione artiore* (*sc. ut significetur alterum e duobus comparatis secundo loco fieri vel esse; exempla potiora; an huc etiam infra l. 62?*): PLAVT. Asin. 63 fateor eam *uxorem* esse ... incommodam. :: -s istuc dicis, quam credo tibi (*inepte* NON. p. 375, 11 *ad l.* minus). Epid. 261 quid istuc dubitas dicere? :: vos priores esse oportet, nos -s dicere (CIC. Verr. II 1, 26 si eum, qui -s [*i. secundo loco*] dixit, opus est redargui). Merc. 232 -s quam *capram* mercatus fueram (*distinguitur*: quam ... ante habui capram). CIC. inv. 2, 145 *considerandum est*, utra lex -s lata sit, nam postrema quaeque gravissima est. TERT. adv. Marc. 3, 2 p. 378, 14 regula rerum, qu⟨a⟩e principales gradus non sinit -s agnosci: patrem post filium *eqs.* AVG. civ. 6, 4 p. 252, 1 D. *Varro* scribens de his *rebus divinis* -s quam de illis *humanis* (*in eadem re*: 6, 5 p. 254, 12 D.). coll. c. Don. 24, 42 p. 91, 7 -s ... absolutum esse Caecilianum, quam Felicis causam ... discussam. c. Gaud. 1, 22 p. 220, 6 *Christus in caelum ascensurus* nihil ulterius ⟨his⟩ verbis addidit: hoc tanto tenacius quanto -s audientium mentibus fixit. *praeter tempus respicitur etiam cuius momenti quid sit* (*sc. de re secundaria, cf.* posterior *IIB1*): VARRO ling. 8, 13 prius ... nomen est quam verbum ... et reliqua -s quam nomen et verbum.

2 *comparatione laxiore*: **a** *significatur tempus quolibet intervallo sequens*: PLAVT. Amph. 788 vide sis, signi quid siet *in cistula*, ne -s in me culpam conferas. Epid. 656 haec -s faxo scibis, ubi erit otium. Persa 139 -s istuc ... potest (*sc. agi sim.*). 800. Rud. 1150 (posteris *trad.*). ENN. frg. var. 73 tum ... eum *filium* necaverunt; deinde -s nati sunt gemini. TER. Andr. 509 id ego iam nunc ... renuntio futurum ..., ne tu ... -s dicas *eqs.* (SCHOL.: postmodo). Ad. 140. 162. TITIN. com. 154 hodie hostes fugavit, spolia ... -s leget. LVCIL. 420 et formosus homo fuit et famosus, utrumque primo adulescens; -s da⟨re⟩ rectius sese. RHET. Her. 2, 28, 45 Sulpicius, qui intercesserat ..., idem -s immutata voluntate, cum eandem legem ferret, ... dicebat *eqs.* CIC. Quinct. 19. Tull. 51 (56) a quo metuisse se dicat ne ipse -s occideretur. Verr. II 4, 66. Cluent. 106 condemnare ... paulo -s patefacta re. Brut. 288 Thucydides si -s fuisset, multo maturior fuisset. ATT. Cic. Att. 9, 10, 5 *rei publicae* -s poteris prodesse, si manseris. LVCR. 5, 1113. 1258. 1286 arma antiqua manus ... fuerunt ...; -s ferri vis est ... reperta. 6, 1201. VARRO ling. 5, 30 Tiberim priscum nomen latinum Albulam vocitatum *esse*; -s ... mutatum *esse*. NEP. Paus. 5, 5 RVT. LVP. 1, 1. CVLEX 8 (*I* lusimus) -s graviore sono tibi Musa loquetur nostra, ... cum *eqs.* 114 LIV. 26, 34, 4 MANIL. 2, 900. FRONTO p. 183, 10 v. d. H. (*opp.* ante exilium). *al.* *in figura, qua scriptores (oratores) res postea tractandas differunt*: RHET. Her. 1, 4, 6 insinuatione utendum est, de qua -s dicemus (CIC. inv. 1, 35. 1, 97. RVT. LVP. 2, 1 [*Demosth. de cor. 42* αὐτίκα]. HYG. astr. 2, 1 p. 31, 3. 2, 2 p. 32, 15. *al.*). 2, 10, 15 de qua parte ... -s disseremus. 4, 12, 18 qua de re -s loquemur (BOETH. mus. 1, 11 p. 198, 23. *cf.* CVLEX 8 *supra*). CIC. Caecin. 32 -s de verbo videbimus; nunc rem ipsam ponamus (Cael. 35 sed videro hoc -s. PACIAN. epist. 3, 8 p. 61. *cf.* CIC. Quinct. 19 *supra*). Att. 4, 4[a], 2 sed haec -s (*deficiente verbo dicendi ut*: 6, 1, 19 fam. 12, 23, 1. 15, 16, 3 PACIAN. epist. 2, 3 p. 30. 3, 3 p. 48 MART. CAP. 5, 454. *al.*). LVCR. 2, 182. *al.* **b** *significatur tempus continuo sequens* (*fere i. q. tum, deinde sim.*): POMPON. Atell. 88 frater maior, postquam vidit ..., nupsit -s dotatae *eqs.* CIC. inv. 1, 33 *ut* omnibus explicatis peroratum sit ..., ut ne quid -s praeter conclusionem inferatur. LVCR. 5, 995 quos effugium servarat ..., -s ... accibant vocibus Orcum. 6, 827 primo ...; -s. APVL. met. 9, 34, 4 quid prius quidve -s, quid magis quid minus ... procuraretur (*cf., nisi utrumque locum ad 1 trahere malis*: AMM. 29, 1, 25 ambigentes iudices, quid prius quaeri debeat, quidve -s). *vi temporali attenuata in enumeratione*: RHET. Her. 4, 37, 50 haec exornatio *vel licentia* ... duplici ratione tractabitur: acrimonia ... et adsimulatione, de qua -s diximus. CVLEX 131 (*enumerantur arbores: 123* primum ... surgebant ... platani, *127* at *populi*) -s *amygdalus arbor*.

B *cum respectu loci i. q. retro, in posteriorem partem, a tergo*: LACT. opif. 5, 2 *ex corpore animalium* quattuor fecit exstantia, bina -s (*sc. pedes*) ..., bina ... collo proxima. AVG. in psalm. 129, 4 l. 20 *cervus agmen natantium cervorum ducens* cum ... defecerit, tollit se ab anteriore parte et redit -s (*cf. e. g. Plin. nat. 8, 114* vicibus ... ad terga redeuntes). SEDVL. carm. pasch. 3, 123 *mulier* nititur aversi vel filum tangere Christi -sque latens ... salutem extrema de veste rapit (*cf.* op. pasch. 3, 10 latens ... -s ... rapuit sospitatem. *Vulg. Matth. 9, 20* accessit retro).

II *casu acc. auctum usurpatur pro praepos., fere i. q. post* (*sc. cum respectu loci; cf.* propius, superius, ulterius *eodem usu*): CHIRON 146 ⌊vena -s⌋ cubitum sinistri lateris (⌊ ⌋ genua posterini *cod.*, *cf.* 445, *ubi trad.* vena posterinis c.; *utrumque corr. Ahlquist, Stud. Chiron., 1909, 112sq., cui assentit Löfstedt, Glotta 3, 1912, 24sq.*; posterinus *adi. cum acc. coniungendum tueri temptat Bücheler in indice editionis s. v.*).

superl. ***postrēmus,** -a, -um. [*cf. superl.* extremus, supremus,

[*Buchwald*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

quos Brugmann sec. demus *formatos putat. an iunctura* post demum (*posti demom) *per contamin. cum* posterus *abiit in* post(e)remum *et ad hoc exemplar ceteri superl. formati? Sch.*] *a* post, *non a* posterus *derivatur* PRISC. gramm. II 99, 5. *scribitur* posttrem- CE 562, 7 *et hic illic in codd., e. g. cod. P* PATRIC. conf. 25; *an et* SEN. dial. 2, 13, 4 (*cod. A* posttrimos, *ex quo Brakman, Misc. tertia 1917, 1 coni.* -os, *alii alia*)? *compar.* postremius: APVL. Socr. 3 p. 126 *et superl.* postremissimus: GRACCH. or. frg. (27 M.) Gell. 15, 12, 3. APVL. apol. 98, 6 TERT. cult. fem. 2, 1 l. 3 (*ubique notione sub IIIA illustrata*). *de differentia*: AGROEC. gramm. VII 114, 19 -us de multis et posterior de duobus dicitur (*item* ISID. diff. 1, 474; *sed v. l. 20*). *legitur inde a ?* LEGE XII tab. (*v. p. 214, 10*) *et formulis antiquis l. 31 necnon p. 214, 36,* MARCIO, PLAVTO, CATONE, TER. [*voces suffixo mutato formatae vel derivatae: hisp.* postrero, postremero; *port.* postrimeiro. *cf. M.-L. 6694. Corominas III 859. Machado³ III 1861. St.*] [*variat in codd. cum* extremus (*v. vol. V 2, 1996, 82sq.*), *cum* supremus CIC. Verr. II 5, 118. *al.*]

i. q. τελευταῖος, ἔσχατος, ὕστατος (*item* GLOSS.; *cf.* SYNON. Cic. p. 435, 15 novissimus. ultimus. extremus. -us. supremus). *adhibetur vi partitiva l. 78 et p. 214, 25. 215, 24. fere pro* posterior *significat alterum ex duobus p. 215, 40, cf. 210, 47. ad* -us *vel* -us est *accedunt gen. part. p. 215, 70sqq. et* CIC. Mur. 13 Phil. 2, 113. 13, 49 FLOR. epit. 1, 7, 1 *et saepius* (*cf.* ex PLIN. epist. 3, 7, 9 APVL. Socr. 13 p. 148), *abl. instr. vel respectus* CIC. Catil. 2, 22 TAC. ann. 14, 64, 3, in *c. abl.* CIC. Verr. II 5, 90 SALL. Iug. 55, 8 AMM. 20, 8, 6, *inf.* SIL. 1, 160. 14, 170.

I *praevalente respectu temporis*: A *significantur quae ultima sunt in quolibet ordine*: 1 *in universum*: a *notione communi respicitur series finita*: α *praedicative*: ① *respondet* primus (*sc. in serie duorum vel plurium membrorum*): GAIVS inst. 3, 174 (*formula prisca solutionis per aes et libram*) hanc tibi libram primam -amque expendo (-de *trad.; cf. p. 214, 36*). MARCIVS carm. frg. 1 -us dicas, p. taceas. CATO agr. 5, 5 p. cubitu surgat, -us cubitum eat *vilicus*. CIC. leg. agr. 2, 28. de orat. 2, 315 quod primum est dicendum, -um soleo cogitare: quo utar exordio (*an adv.?*). ac. 2, 94. LVCR. 3, 250 *tenuissima animae natura* prima cietur . . ., inde calor motus . . . accipit, inde . . ., tum . . .; -is datur ossibus atque medullis . . . ardor. VERG. georg. 2, 410 p. humum fodito, primus . . . cremato . . . et . . . primus . . . referto, -us metito. Aen. 11, 664 quem telo primum, quem -um . . . deicis? (*Homer. Il 692* ὕστατον). HOR. epist. 1, 6, 48 hoc p. repetas opus, hoc -us omittas. LIV. 26, 29, 10. 28, 12, 12. 32, 19, 12 primum . . ., deinde . . ., post . . ., -i Athenienses . . . auditi sunt. *al. ex posterioribus neglegere noluimus*: SIL. 1, 160 *Tagus dux est* p. inire manus,-us ponere Martem. 14, 170 multo optimus ille *est* militiae, cui -um est primumque tueri inter bella fidem (*iunctura artiore significatur id, quod ante omnia gravissimum est, ut*: CLAVD. rapt. Pros. 3, 415 tu prima voluptas, tu -a mihi. *notione communi l. 32*). AMM. 20, 8, 6 in laboribus me semper visum omnium primum, in laborum refectione -um.

② *varia exempla* (*sc. selecta inde a* LIV.): PLAVT. Men. 1018 abite . . .; em tibi etiam: quia -us cedis, hoc praemi feres (*sc. pugnum sim.*). Stich. 314 defessus sum pultando *fores*; hoc -um est. CIC. Arat. 281 (*nisi ad IIA trahas*) hunc *circulum sol* . . . -um tangit . . ., exinde in superas . . . se recipit sedes (*gr. 507* πύματον). Verr. II 4, 119 quae *urbs*, quia -a coaedificata est, Neapolis nominatur. Mur. 13 multarum deliciarum comes est extrema saltatio; tu, *accusator*, mihi arripis hoc, quod necesse est omnium vitiorum esse -um? LIV. 28, 2, 11 qui -i . . . advenerant. VAL. FL. 7, 532 (*loq. Medea ad Iasonem*) hunc *anguem* tibi -um nostri parat ira parentis. SIL. 7, 466 (*in Paridis iudicio*) -a . . . affulsit . . . Venus. TAC. ann. 14, 15, 4 *ludis Iuvenalibus* -us (-um M^1) ipse *Nero* scaenam incedit. PLIN. epist. 3, 7, 9 ut . . . novissimus . . . factus est consul, ita -us ex omnibus . . . decessit. FLOR. epit. 4, 2, 77 omnium -a certaminum *erat* Munda. PANEG. 2, 38, 1 spem, quae -a homines deserit. IVST. 31, 5, 1 *Hannibalem* omnibus . . . perrogatis -um interrogasse. *al.*

β *attributive*: PLAVT. Epid. 708 (*704* fateor . . . eo argento, *quod mihi primum dedisti*, . . . me emisse amicam) quid -o argento factum est, quod dedi? Poen. 1370 (*in exitu fabulae priore vix genuino*) nunc, quod -um est condimentum fabulae, . . . plausum postulat comoedia. TRAG. inc. 82 Polydorum Hecuba partu -o parit (APVL. met. 5, 9, 4). LVCR. 6, 368 prima caloris . . . pars est -a rigoris; tempus id est vernum. SALL. hist. frg. 1, 11 inter secundum atque -um (ultimum *var. l.*) bellum Carthaginiense. LIV. 3, 65, 8 -is mensibus (*ibid.*: posteriore anni parte). SEN. Tro. 139 (*ad Priamum mortuum*) post elatos Hecubae partus . . . -a, pater, funera cludis. PLIN. nat. 11, 169 -i *dentes asinorum* (*sc. postquam priores exciderunt*). SIL. 15, 322. 16, 558 spectacula circi -a. STAT. Theb. 6, 436 *in serie aurigarum* -um discrimen erant Chromis . . . et . . . Hippodamus. TAC. ann. 12, 13, 2 -o inter Darium atque Alexandrum proelio. *al. partitive* (*hucine p. 218, 6?*): PLAVT. Cist. 787 date plausum -a in comoedia. LIV. 10, 28, 4 Gallorum . . . corpora intolerantissima laboris . . . fluere, primaque eorum proelia plus quam virorum, -a minus quam feminarum esse (30, 18, 15 legionis, quae -o proelio adfuerat).

γ *pro subst. sunt*: ① *masc. plur.*: CIC. Att. 1, 19, 9 qui in -is (*sc. senatoribus*) sententiam dixit (*cf. p. 218, 82*). LIV. 39, 25, 14 haec *dixerunt* acerbe -i, cum priores leniter permulsissent iram. ② *neutr.*: *sing.*: SALL. or. Phil. 5 eos, qui ad -um usque legatos, pacem, concordiam . . . decreverunt. *plur.*: DICT. 4, 1 sepelivere eum . . .; dein . . . -a funeri (-is *var. l.*) peragunt. CASSIOD. in psalm. praef. l. 80 *psalmi* diei -a concludunt.

b *respicitur series quae continuari potest, sed adhuc continuata non est, ut* -us *vergat in vim q. e. recentissimus*: CIC. inv. 2, 145 *videamus*, utra lex posterius lata sit; nam -a quaeque gravissima est (LIV. 9, 34, 7 hanc *l.* -am [-um *var. l.*] iusserat populus. *sim.* LIV. 7, 17, 12 in XII tabulis legem esse, ut, quodcumque -um populus iussisset, id ius . . . esset [*item fere* 9, 33, 9]. *cf. p. 218, 16*). SALL. hist. frg. 3, 96 neque ex -a fuga . . . ullis ad signa deeuntibus (red- *Maurenbrecher; an intellegas fugam turpissimam, ut ad IIIC spectet locus?*). LIV. 27, 45, 6 semper quod -um adiectum sit, id rem totam videri traxisse. MIN. FEL. 25, 4 *scelera quaedam committere* cum Romulo regibus ceteris et ⌊-is⌋ ducibus disciplina communis est (⌊ ⌋ '*nostrorum quoque temporum*' *explicat Martin; alii alia coni.*: posteris, post reges, post rei publicae). FILASTR. 82, 1 Novatiani surrexerunt post persecutionem -am.

2 *pertinet ad ordinem dictorum vel scriptorum* (*non desunt exempla vi locali intellegenda ut e. g.* LVCIL. *et* LIV. *sub a*, PROSP. *sub b, sed divisione ancipiti separare affinia noluimus*): a *adi.*: PLAVT. Epid. 123 prius . . ., quam argenti fuero elocutus ei -am syllabam (CIC. orat. 58. 217. 218 DIOM. gramm. I 368, 21. *al.*). Trin. 886 nomen tuom . . . memora mihi. :: . . . si ante lucem ire occipias a meo primo nomine, concubium sit noctis prius, quam ad -um veneris (*vi partitiva ut*: TER. Phorm. 649 haec denique eius fuit -a oratio: *eqs.* IVST. 43, 5, 11 in -o libro). LVCIL. 364 (*in vocabulo* puerei) e -um facito atque i (*cf.* VARRO ling. 9, 106 ut i sit -um. PLIN. dub. serm. frg. Char. gramm. p. 173, 13 B. -a vocali). NOVIVS Atell. 3 leno, te duo verbis. :: etiam? :: primo et -o: fidem (idem *trad., corr. Bücheler, Kl. Schr. II 72*). RHET. Her. 3, 10, 18 firmissimas argumentationes in primis et -is causae partibus conlocare (CIC. part. 27 *orationis*). 4, 13, 19 conversio est, per quam non . . . primum repetimus verbum, sed ad -um . . . revertimur (4, 14, 20. 4, 27, 38 aut primum aut -um conlocamus; primum hoc pacto: . . ., -um sic: *eqs.* orat. 190. *cf.* LIV. 1, 24, 7 [*in formula fetiali*] ut illa, *sc. verba legis sim.*, palam prima -a ex illis tabulis . . . recitata sunt *eqs.*). 4, 41, 53 *argumenta* a primo ad -um. CIC. inv. 1, 33 id quod -um posuit in partitione, -um dicit. 1, 97 Hermagoras digressionem deinde, tum -am conclusionem posuit. de orat. 3, 191 si primi et -i pedes sunt . . . servati, medii possunt latere (orat. 217. *cf. ibid.* nisi . . . -us est dactylus). orat. 50 de firmissimis alia prima ponet, alia -a. 161 -ae duae litterae (AMM. 29, 1, 32 cum adiectione litterae -ae [-a *trad.*, posterae *Heraeus*]). part. 27 -um *locum*. Att. 6, 2, 1 respondebo primum -ae tuae paginae (6, 2, 3). QVINT. inst. 4, 1, 76 id debebit in principio -um esse, cui commodissime iungi initium sequentium poterit. GELL. 2, 29, 20 quorum *versuum* duo -i isti sunt *eqs. al.* b *neutr. pro subst.*: *plur.*: CIC. de orat. 3, 192 in oratione . . . pauci prima cernunt, -a plerique. Tim. 14. GELL. 16, 19, 15 ad -a cantus (*Herodot. 1, 24* τελευτῶντος . . . τοῦ νόμου). PROSP. in psalm. 107 psalmus autem centesimus septimus praetermissus est, quia in -is quinquagesimi sexti et in quinquagesimi noni videtur expositus (*cf.* AVG. in psalm. 107 ex quorum -is partibus iste constat). *sing.*: SCHOL. Cic. Bob. p. 114, 5 noluit id *exemplum* in primo constituere nec in -o, sed in medio. PATRIC. conf. 24 ad -um orationis sic effitiatus est: *eqs.* (*item* 25. EVGRAPH. Ter. Hec. 181 ita usque ad -um ⌊conclusa narratio⌋ [conclusio *var. l.*] est et probatum, quod *eqs.*).

B *significantur quae pertinent ad finem vitae* (*ad interitum civitatis l. 67, mundi l. 78*): 1 *adi.*: TRAG. inc. 48 vive, Vlixes, dum licet; oculis -um lumen . . . rape. CIC. inv. 1, 108 non -am vocem eius audivi, non extremum spiritum eius excepi (SEN. contr. exc. 5, 7, 2). Verr. II 5, 118 filiorum . . . -um spiritum ore excipere (PANEG. 2, 36, 2 AMM. 25, 8, 1). 5, 119 id . . . -um . . . orabant, ut *eqs.* de orat. 3, 14 sermonem L. Crassi . . . paene -um. Brut. 162 -a censoris *L. Crassi* oratio. CATVLL. 64, 191 -ā . . . horā. 101, 3 ut te -o donarem munere mortis. LIV. 38, 53, 9 *Scipionis Africani* ⟨nobilior⟩ prima pars vitae quam -a fuit. SIL. 1, 423 -a capessit proelia . . . aper. 2, 283 -a salus rerum patriaeque (*item respicitur interitus civitatis*: 4, 129 -a subactae fata . . . Libyae). 5, 131 -a aptabat . . . arma *Flaminius*. TAC. Agr. 44, 5 -um illud tempus *Domitiani*, quo . . . rem publicam exhausit (COMM. instr. 2, 12, 5 tempora -a si vis pertingere laeta [*in imag. respicitur vita aeterna*]). PLIN. epist. 8, 23, 6 *post mortem Iunii Aviti* redeunt *animo* illa prima, illa -a suffragia mea. MARCIAN. dig. 34, 4, 13 (*rescr. imp. Sept. et Carac.*) -a scriptura (*opp.* priore scriptura. *respicitur testamentum ut*: AMM. 21, 15, 5 Constantium voluntatem ordinasse -am [COD. Theod. 4, 4, 6, 1. 5, 2, 1 NOVELL. Theod. 22, 2, 2. 12. *al.*]. COD. Theod. 4, 7, 1, 1 -o iudicio [*v. vol. VII 2, 610, 71; addas* ORIENT. comm. 1, 524]). ITALA Ioh. 6, 39 (Mar. Victorin. adv. Arium 3, 10) -a die (*gr.* ἐσχάτῃ, *Vulg.* novissimo. *respicitur finis mundi ut* PROSP. carm. de ingrat. 729. *de die mortis*: CE 512, 10). *al. addam verba iuvenis domum paternam in perpetuum relinquentis*: PLAVT. Merc. 831 hunc hodie -um extollo mea domo . . . pedem; usus . . . aedium interemptust; . . . occidi. 2 *ponitur pro subst.*: a *neutr.*: *plur.* (*hucine* AVSON. *e IIIC?*): SALL. Catil. 51, 15 (*ex oratione Caesaris*) plerique mortales -a meminere et in hominibus impiis sceleris eorum obliti de poena

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

disserunt (*an ad A? sed cf.* TAC. ann. 6, 32, 4 cesserunt . . . prima -is, et bona iuventae senectus *Vitellii* flagitiosa obliteravit). DICT. 1, 1 Atreus . . . -a sua ordinans . . . nepotibus . . . reliquerat *divitias suas.* SALV. eccl. 4, 37 qui mandata eius *Christi* nec in -is facis (*cf. 1, 38* in extremis). CE 240, 3 hoc sepulcr⟨um con⟩frequentent *liberti mei* . . .; at -a pateat ipsis quique ex is prov⟨e⟩nerint (*intelleximus* at *pro* ad; *aliter Bücheler ad l.*: '-a *pars, cf.* postica'). *sing.*: GELL. 1, 3, 1 in vitae suae -o, cum *eqs.* ITALA Ier. 17, 11 (Filastr. praef. 3) in medio dierum . . ., in -o (*gr.* ἐπ' ἐσχάτων αὐτοῦ, *Vulg.* in novissimo suo).
b *fem. sing.* (*sc. voluntas sim., cf. p. 214, 73*): NOVELL. Theod. 22, 1, 9 haec (*sc. honorem curiae et bona hereditaria*) sive cum -a definiat sive cum donationem . . . pater conferat.

C *vi temporis attenuata in enumerationibus de iis quae ultimo loco ponuntur*: RHET. Her. 2, 19, 30 de duabus partibus -is (*sc. ex quinque partibus*) haec . . . ratio est habenda. 4, 34, 46 *permutatio* dividitur in tres partes: . . .; in hoc -o . . . et in illo primo *eqs.* (CIC. de orat. 3, 105 in hoc, quod -um dixi). CIC. Catil. 2, 22 (*v. sub IIIA1*). PLIN. nat. 6, 219 *tria sunt terrae segmenta*; alterum . . ., -um. APVL. Plat. 1, 13 cupidinem . . ., -am mentis portionem (*e tribus*). Socr. 13 p. 148 ex his quinque, quae commemoravi, . . . -um. AMM. 20, 11, 27 *arcus caelestis* species . . . prima, . . . quarta . . ., -a. 30, 4, 14 quartum atque -um est genus impudens (*cf.* AVG. civ. 6, 3 p. 248, 31 D. sex quartos eosdemque -os *libros*).

II *praevalente respectu loci* (*v. etiam sub IA2; vi partitiva* LVCR., VERG., STAT., AVIEN. *et al. sub A*): **A** *adi.*: CIC. Verr. II 5, 90 ut quisque in fuga -us, ita in periculo princeps erat; -am enim quamque navem piratae primam adoriebantur. div. 2, 144 avis insectans alias aves . . . semper ipsa -a est. Tim. 14 ut ei (*sc. medio trium numerorum vel figurarum*) primum pro portione ita id -o comparetur *eqs.* (*ibid. iterum; syn.* extremum, *gr. 32ª* τὸ ἔσχατον). LVCR. 5, 905 prima leo, -a draco, media ipsa, Chimaera (*Homer. Z 181* ὄπιθεν. *cf.* VERG. Aen. 3, 427 *Scylla est* prima hominis facies . . ., -a . . . pistrix). SALL. Iug. 101, 5 -am Romanorum aciem (*al. v. vol. I 403, 29sqq. 404, 4sq.*). LIV. 31, 40, 8 -um agmen (*al. v. vol. I 1344, 14sqq.*). PLIN. nat. 11, 108 *formicae onera* maiora aversae -is pedibus moliuntur (ANTH. 761, 76 *v. l. 42*). SIL. 16, 378sq. (*de auriga ut* 16, 401. *cf.* 16, 503 *de cursore*). STAT. Theb. 2, 47 Neptunus . . . in portum deducit equos, prior haurit harenas ungula, -i solvuntur in aequora pisces (*cf. Ach. 1, 60* pone natant). APVL. met. 3, 25, 1 -a deiecta labia (10, 16, 9). 7, 16, 4 *equus* -is velitatur calcibus (*opp.* primoribus ungulis. *item respiciuntur pedes posteriores quadrupedum*: 7, 24, 5 poplites [8, 5, 7]. ANTH. 761, 76 Centauri *sideris* . . . pedes -os [*sec. Hyg. astr. 4, 6* posteriores]. *cf. p. 210, 5*). AVIEN. Arat. 149 *Anguis* -am lapsus in Arcton. AMM. 20, 8, 8 ad partes orbis eoi -as (*cf.* PRISC. periheg. 375 alta Tegestraeon -ae moenia terrae [*sed Dionys. perieg. 382* μυχάτοις ἐπὶ πείρασι πόντου]. 618 finibus Indorum -is [*gr. 625* ὑστατίοισιν]). CE 562, 7 (*versibus impolitis*) *puella* rufa coma tonso capite -o remissa (-a remisso *lapis, sc. errore lapicidae, ut vidit Niedermann, Essais 1918, 52*). *al.*

B *pro subst.*: **1** *neutr.* (*plur. praeter* SALL. *et l. 55*): CIC. Tim. 14 -a . . . media fiunt *comparatione* (*v. l. 29*). SALL. Iug. 46, 7 ipse . . . apud primos erat, in -o C. Marius . . . curabat. VERG. Aen. 9, 27 Messapus primas acies, -a coercent Tyrrhidae iuvenes, medio dux agmine Turnus (SERV. auct.: nonnulli '-a' pro '-as partes' accipiunt). ITALA exod. 33, 23 (*v. p. 210, 46*). psalm. 138, 9 (Sangerm. *al.*) si . . . habitavero in -is maris (*gr.* εἰς τὰ ἔσχατα, cod. 109 in -um, PSALT. Rom. in -o, *Veron.* in novissima, *cod. 325 et Vulg.* in extremis). FILASTR. 18, 2 (*additamentum ad act. 7, 43*) in -a terrarum omnium (*an subaudias* loca*?*). AVIEN. Arat. 234 *Ophiuchi* -a . . . parco igne micant. 966 -a Leonis. 980 -a . . . caudae caeruleae ⟨Pistris⟩ (*gr. 502* Κήτεος οὐρήν *tantum*). CLAVD. DON. Aen. 8, 240 p. 149, 17 -a speluncae. **2** *masc. plur.*: SALL. Iug. 45, 2 *Metellus* in agmine in primis modo, modo in -is (in *om. Fronto p. 103, 23 v. d. H. fortasse recte*), saepe in medio adesse. 50, 4 Numidae . . . -os caedere. 55, 8 -os in agmine temptare. LIV. 21, 25, 12. 31, 27, 6 a novissimo agmine adortus -os turbavit. 35, 30, 5 ad -os proelium ortum est. 40, 32, 1 -i Celtiberorum *pugnantium. al.* TAC. ann. 2, 17, 3 eques -os ac latera impulit. *al.*

III *praevalente respectu gradus, aestimationis*: **A** *de animantibus qui sunt*: **1** *pessimi moribus*: GRACCH. or. frg. (27 M.) Gell. 15, 12, 3 si ulla meretrix domum meam introivit . . ., omnium nationum (natorum *Lipsius, alii alia*) -issimum nequissimumque existimatote (*item cum gen.*: SALL. epist. Mithr. 12 -us servorum Archelaus. or. Phil. 3 M. Aemilius, omnium flagitiosorum -us, qui peior an ignavior sit deliberari non potest. *v. etiam* MIN. FEL. *et* TERT. *sub 2*). CIC. S. Rosc. 137 ut homines -i pecuniis alienis locupletarentur (BRVT. [?] Cic. ad Brut. 24, 3 W.). Catil. 2, 22 (*ante enumerantur quinque genera sociorum Catilinae*) -um autem genus est non solum numero, verum etiam genere ipso atque vita, quod proprium Catilinae est. APVL. apol. 98, 6 cum adulescentulis -issimis. Socr. 3 p. 126 praecipuum animal homines sumus, quamquam plerique se . . . ita . . . depravaverint . . ., ut possit videri nullum animal . . . homine -ius. AVR. VICT. Caes. 4, 5 -um genus mulierum atque servile. **2** *infimi dignitate, auctoritate, iure sim.*: *masc. pro subst., forma* in -is (*ut l. 61. p. 213, 84; cf. p. 216, 19*): FRONTO p. 114, 6 v. d. H. tu me neglegito . . ., ⟨in⟩ -is, si videbitur, habeto. *adi.*: VLP. dig. 38, 16, 2, 4 *in hereditate est* interdum idem primus -usque, qui solus occurrit. MIN. FEL. 14, 1 Octavius . . . ut pistorum praecipuus, ita -us philosophorum. TERT. cult. fem. 2, 1 l. 3 sorores meae, quo iure deputor vobiscum, -issimus omnium equidem (*cf. Itala Eph. 3, 8 cod. d al.* = *Vulg.* minimo, *Tert. adv. Marc. 5, 18 p. 638, 7* novissimo, *gr.* τῷ ἐλαχιστοτέρῳ).

B *de rebus neutris vel bonis; ratione seriei a maximis ad minora descendentis significantur quae minima, vilissima sunt*: **1** *adi.*: LVCIL. 1338 commoda . . . patriai prima putare, deinde parentum, tertia iam -aque nostra. CIC. or. frg. A IX 5 me praetorem primum esse factum, te . . . ex -o in tertium locum esse subiectum. VERG. georg. 3, 404 nec tibi cura canum fuerit -a ([SERV. vilis]. *in figura q. d. litotes ut* VEG. mulom. praef. 1. *v. etiam sub 2*). PLIN. nat. 37, 28 -a auctoritas in pondere est *crystallis.* 37, 77 (*76 berulli* probatissimi . . . sunt qui *eqs.*) quarto loco numerantur . . ., quinto . . ., postea . . ., ac deinde . . ., -i crystallo similes. SIL. 16, 452 *in certaminibus* cassis tertius inde honor est, -o munere Atlanta . . . donat ductor. S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 49 qu(a)e in . . . rationibus repperientur pretia summa ac media ac -a. BOETH. cons. 2, 5, 10 W. *gemmae* -ae (-o T^1) aliquid pulchritudinis trahunt. **2** *neutr. pro subst.*: *forma* in -is (*ut. l. 47. p. 214, 50. 215, 4. 55; cf. p. 215, 82*): RHET. Her. 4, 38, 50 (*exemplum deminutionis*) 'me . . . curasse, ut disciplinam militarem non in -is tenerem'; hic siquis dixisset 'ut optime tenerem' . . ., adrogans, visus esset (*litotes ut* CIC. fam. 1, 9, 17. *cf. l. 11*). *ceterum*: SEN. benef. 4, 2, 3 primis -a praeferre (*sc. voluptatem virtuti*).

C *de rebus malis vel infestantibus, sceleribus, vitiis sim.; ratione seriei a parvis ad maiora progredientis significantur quae augeri non possunt, sc. summa, pessima sim.* (*cf.* SYNON. Cic. p. 415, 7 adversis rebus . . . exhaustis. ultimis. novissimis. -is. extremis. infimis. *hucine p. 214, 12?*): CIC. Phil. 2, 113 servitus est -um malorum omnium . . . morte etiam repellendum. 13, 49 optatissimum est vincere, secundum est . . .; quod reliquum est, non est tertium, sed -um omnium, maximam turpitudinem suscipere vitae cupiditate. TAC. ann. 14, 64, 3 neque . . . silebimus, si quod senatus consultum adulatione novum aut patientia -um fuit (*cf. Agr. 2, 3* quid ultimum . . . esset . . . in servitute). APVL. met. 9, 5, 1 uxorcula . . . -a lascivia famigerabilis. 9, 21, 3 lacrimis uberibus ac -is lamentationibus . . . commovet miserationem. 9, 35, 1 magnas et -as . . . clades. Plat. 2, 11 ineptire videaris . . .; adhuc illud absurdius . . .; sed illud -ae dementiae est *eqs.* TERT. anim. 34, 4 -a dedecoratione. PANEG. 2, 31, 3 omnium scelerum -orumque vitiorum collegium. PS. AVR. VICT. epit. 2, 7 *boni homines* incidēre exitia -a. 40, 5 poenas dedit mortis genere -o fractis laqueo cervicibus. DICT. 4, 3 -ae desperationis atque amentiae (AMM. 17, 2, 3). AMM. 14, 2, 13 -a vi subigente. 19, 8, 8 necessitate (26, 6, 4. 31, 8, 4). 21, 13, 13 auxiliaribus . . . feritate speque -a ad perniciosam audaciam promptis. 31, 7, 8 -a discrimina (*item plur.* 31, 15, 2). 31, 13, 7 malis (SVLP. SEV. chron. 1, 54, 1). *al.* *neutr. plur. pro subst.*: ITALA psalm. 39, 16 (cod. 136 Cas.) *inimici* dissipentur in -is confusionis suae (*Veron. al.* = *Vulg.* ferant confestim confusionem suam; *vim temporalem intellegit Stabile, Riv. Fil. Class. 43, 1915, 564 coll. Hier. psalt. sec. Hebr.* pereant post confusionem suam). AVSON. 393, 23 p. 245 P. an . . . persequeris fures, qui te -a timentes in partem praedamque vocent? (*an ad IB2?*).

conspectus usus pro subst.: *neutr. v. supra passim (forma* in -is *supra l. 19), ceterum cf. locutiones adverbiales infra additas; fem. v. supra sub IB2b, masc. sub IIB2 et forma* in -is *p. 215, 82.*

locutiones adverbiales fere i. q. postremo (*arcuimus iuncturas praepos.* in -o *p. 214, 53. 215, 8. 9. 51. 55,* in -is *l. 19. p. 215, 55,* usque ad -um *p. 214, 2 et 55*): **1 ad -um** (*aliter supra p. 214, 54; an huc* ad -a *p. 215, 6?*): **a** *praevalente respectu temporis significantur quae ultima post cetera fiunt, sunt*: PLAVT. Aul. 526 ubi . . . res soluta est . . ., ibi ad -um cedit miles, aes petit. Poen. 844 *servi peculio privantur*, sed ad -um (posterum *var. l.*) nihil apparet: male partum male disperit. HIRT. Gall. 8, 43, 4. SALL. hist. frg. 1, 12 plurimae turbae, seditiones et ad -um bella civilia orta sunt. LIV. 30, 15, 4 cum crebro suspiritu . . . aliquantum temporis consumpsisset, ingenti ad -um edito gemitu *venenum poposcit* (*cetera exempla apud eundem*: 31, 15, 4 *v. infra.* 34, 23, 6. 37, 51, 5. 38, 16, 13. 38, 56, 10; *in prioribus libris auctorem dixisse* ad ultimum, *deinde* ad extremum *docuit Stacey, Arch. Lat. Lex. 10, 1898, 78*). 31, 15, 4 commemoratio erat beneficiorum primum . . ., deinde rerum *gestarum* . . ., ad -um adhortatio capessendi belli (*Polyb. 16, 26, 6* τελευταία δὲ παράκλησις. *item respondet*: MELA 2, 62 p. . . ., mox . . ., ad -um. DICT. 1, 6. *cf.* FIRM. math. 1, 7, 31 prius . . ., deinde . . ., tertio . . ., ad -um *eqs.* DON. Ter. Hec. 123, 4 primo . . ., post . . ., ad -um *eqs.* [VIR. ill. 71, 1 VEG. mil. 1, 28]). MELA 1, 94 ignes . . . se coniungere videntur, donec . . . una ad -um flamma ardeant. 3, 21 *Garumna* quanto magis procedit, eo latior fit, ad -um magni freti similis. PLIN. nat. 26, 7 (*describitur elephantiasis*) cute . . . aspera, ad -um vero nigrescente. TAC. hist. 2, 27, 2. 4, 16, 3 mox . . ., ad -um. ann. 2, 45, 4. 13, 22, 1. 13, 46, 3. 16, 21, 1. GELL. 2, 29, 14 ad -um . . . inquit *eqs.* 3, 16, 20. *al.* APVL. met. 8, 27, 5. 9, 19, 2. TREB. trig. tyr. 12, 1 diu . . ., deinde . . ., ad -um *eqs.* (IVST. 3, 6, 9). *al.* **b** *respicitur finis argumentandi, sc. ut inducatur argumentum ultimum vel gravissimum*: SEN. dial. 7, 22, 5 apud me divitiae aliquem locum habent, apud te summum; ad (ac *vel* at *var. ll.*) -um divitiae meae sunt, tu divitiarum es. TAC. hist. 1, 39, 2 agitasse Laco . . . de occidendo Tito Vinio dicitur,

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sive ut poena eius animos militum mulceret, seu conscium Othonis credebat, ad -um (posterum *trad.*) vel odio. Fronto p. 204, 20 v. d. H. (*de aureo saeculo*) neglegentia . . . deis accepta, sapientibus probata . . . et ad -um aurea declaratur. *al.*

2 in -um (*aliter p. 215, 55*): Don. Ter. Hec. 300, 2 ('quid restat nisi porro ut fiam miser?') porro: postea vel in -um.

adv. ***postrēmum.** Synon. Cic. p. 438, 28 postea. posterius. -um. novissimum *eqs.* Gloss. τὸ τελευταῖον. ἔσχατον. Not. Tir. 51, 93. *legitur inde a* Ter., Catone, Cic. [*confunditur in codd. cum* postremo *e. g.* Pallad. 12, 22, 5 Svlp. Sev. dial. 1, 4, 7, ad -um Evtr. 10, 7, 1.]

1 *mero respectu temporis significantur*: **a** *quae ultima vice repetuntur* (*maxime mortis causa*): Ter. Andr. 322 (*hyperbolice*) *si eam uxorem ducis, quam ego amo,* hodie -um me vides (Don. *ad l.* 4 adverbium est. Arvs. gramm. VII 504, 1 *ad l.*: id est novissime [*inde* Gloss.]). Cic. Cluent. 38 eo die, quo -um Asuvius visus erat. de orat. 3, 6 ut vestigium illud ipsum, in quo . . . -um institisset *Crassus*, contueremur (*sim.* Svlp. Sev. chron. 2, 33, 6). 3, 9 qui tum cum illo -um fere conlocuti sunt. Liv. 2, 15, 1 eo anno -um legati a Porsenna . . . venerunt. 40, 44, 9 quo die -um cum Celtiberis pugnasset. Tac. ann. 3, 74, 4 concessit quibusdam et Augustus id vocabulum (*sc. imperatoris*), ac tunc Tiberius Blaeso -um. Ivst. 14, 3, 12 ut -um sibi *mortem petituro* adloqui exercitum liceret. Dict. 4, 11 exspirantem . . . -um salutant. **b** *quae ultima post alia eveniunt, sunt*: Cato agr. 34, 1 *in locis frigidissimis* primum serito; in caldissimis locis sementim -um fieri oportet (*item opp.*: 50, 2 [*in eadem re 131* postremo]. Liv. 2, 39, 5 p. . . ., inde . . ., tum deinceps . . ., -um. *al.; v. etiam* Qvint. *sub 2*). 67, 2 amurcam commutet usque adeo, donec in lacum . . . -um pervenerit (*sunt qui adi. intellegant*). Hor. sat. 2, 2, 132 *fundi possessorem* aut nequities, aut vafri inscitia iuris, -um expellet certe . . . heres. Liv. 26, 18, 4 cum alii alium nominarent, -um eo decursum est, ut *eqs.* (Apvl. met. 2, 30, 3 Ivst. 16, 4, 3). Tac. hist. 4, 46, 3 *milites* modo Mucianum, modo . . . principem, -um . . . deos obtestari, donec *eqs.* (*sim. in serie plurium membrorum respondent varia adv.*: ann. 2, 62, 3 dein . . ., -um. 11, 2, 1 *v. infra.* Apvl. met. 9, 2, 2 dehinc. Pallad. 12, 22, 5 subinde . . ., -um [postremo *var. l.*] . . ., novissime. *al.*). ann. 1, 74, 2 perniciem aliis ac -um sibi invenere (15, 51, 1 Oros. hist. 1, 21, 11). Flor. epit. 3, 5, 24 *angues* obtrito capite -um cauda minantur. Apvl. met. 9, 41, 6. 10, 7, 9. Svlp. Sev. chron. 1, 50, 1. Mart. 23, 5 (*3* postremo). *al.* *respicitur ordo scriptorum vel dictorum*: Cato orig. 73 haut eos *populos in libro meo* eo -um scribo, quin populi . . . boni . . . sient. Tac. ann. 11, 2, 1 Suillio corruptionem militum . . ., exin adulterium Poppeae, -um mollitiam corporis obiectante. Apvl. apol. 9, 13 quos *versus* . . . -um legere.

2 *respicitur potius finis argumentandi, sc. ita ut ultimum gravissimumque inducatur argumentum, fere i. q. denique* (*sed seriem meram respicit* Qvint.): Qvint. inst. 7, 2, 21 prior debet esse defensio: primum quia . . ., deinde quod . . ., -um quod. Apvl. met. 1, 18, 3 ecce Socrates integer . . .; ubi vulnus? ⟨ubi⟩ spongia? ubi -um cicatrix tam alta? 7, 27, 7 moriturum . . . defendere . . . nequisti? certe dorso receptum auferres . . ., -um . . . non solus aufugeres. 10, 11, 2 *medicus* verens, ne . . . ab alio . . . exitiabilem mercatus hic potionem vel -um gladio . . . nefas . . . perficeret. Carm. c. pag. 17 haec si monstra (*sc. facta impudica Iovis*) placent . . ., *si* pellitur *Saturnus a Iove* . . ., -um regitur fato si Iuppiter ipse, quid prodest . . . fundere voces *ad Iovem*? Svlp. Sev. dial. 1, 4, 7 contentus sit hoc *pane* Cyrenensis ille . . . vel -um (-o *var. l.*) isti, quibus *eqs.*

adv. ***postremo.** *legitur in versibus apud* Plavt. (*27ies*), Enn. (*l. 69, si recte restit.*), Caecil. (*semel*), Ter. (*19ies*), Acc. (*bis*), Varronem (*bis*), Lvcr. (*17ies*), *in* Carm. pop. Suet. Iul. 80, 3, *postea non nisi apud* Sil. (*bis*); *in oratione prosa inde a* Catone *per totam latinitatem, deest e. g.* Vitr., Sen. *philos. et* Cvrt. [*confunditur cum* postremum, *v. ibid.; falso trad. in cod. P* Ivv. 11, 91.]

i. q. ad extremum, denique, ὕστατον sim. (*cf.* Synon. Cic. p. 429, 4 iterum. rursus . . . post. postea. -o. Gloss. summo, novissimo, ultimo): 1 *mero respectu temporis* (*exempla selecta inde a* Rhet. Her.; *syn.* ad ultimum Liv. 1, 53, 10, tandem Liv. 36, 38, 4): **a** *notione sollemni*: Plavt. Bacch. 533 -o impetravi ut ne quid ei suscenseat (Mil. 1204 -o i. ut volui). Cas. 609 di te perdant -o quidem. Poen. 1369 malum -o omne ad lenonem reccidit. Enn. ann. 413 -o longinqua dies (*i.* diei) confecerit aetas (-o *Bergk et edd. Ennii*; -ae *edd. Gell. 9, 14, 5 sec. corr. cod. O* [*sed v. vol. V 1, 1024, 11*]. -a *codd. cett.*). Ter. Haut. 113 (*102 filium* cotidie accusabam) -o adeo res rediit: *eqs.* 865 dic convenisse . . .! :: dicam quid deinde? :: me facturum esse omnia . . .; -o etiam . . . desponsam . . . esse dicito. Eun. 521. Ad. 150 quam hic non amavit meretricem? . . . -o nuper . . . dixit velle uxorem ducere. Cato agr. 131 ea loca primum arato, quae rudecta . . . erunt; postea uti quaeque . . . aquosissima erunt, ita -o arato (*50, 2* -um). Rhet. Her. 4, 8, 12. 4, 54, 68 (*exemplum brevitatis*) deinde . . ., tum . . ., deinde . . ., post imperator et -o factus est consul. Cic. Quinct. 36 ostendam primum . . ., deinde . . ., -o (*item in partitione*: Nep. Epam. 1, 4 dicemus primum de genere eius, deinde . . ., tum . . ., -o de rebus gestis. *al.*). Verr. II 2, 10. Cluent. 21 postea Magia . . . mortua est; -o unus, qui reliquus erat . . ., est mortuus. Caes. Gall. 7, 87, 1 mittit primo . . ., post . . ., -o ipse . . . adducit. Sall. Catil. 15, 2 iam primum . . . multa nefanda stupra fecerat . . .; -o captus amore *eqs.* Iug. 35, 10 fertur saepe . . . respiciens -o dixisse: *eqs.* Liv. 1, 53, 10 vetant mirari, si *rex*, qualis in cives . . ., talis ad ultimum in liberos esset; in se ipsum -o saeviturum, si alia desint. 2, 35, 8 multis saepe bellis, pestilentia -o amissa iuventute. 3, 32, 7 controversia aliquamdiu fuit, -o concessum patribus *eqs.* 22, 1, 19 *aliis sacris peractis* -o Decembri iam mense . . . immolatum est (*sunt qui adi. vi partitiva adhibitum intellegant*). 36, 38, 4 dubium certamen sustinuere *Ligures*; -o, cum . . ., tandem Ligures . . . terga dederunt. Tac. Agr. 3, 1 invisa primo desidia -o amatur. *et saepe.*

b *notiones peculiares*: ? **α** *i. q. ultima vice* (*si recte agnovimus notionem deficiente contextu; cf.* postremum *1a*): Acc. trag. 70 -o amplexa fructum, quem di dant, cape. 507 hanc -o (-am *Bergk*) solis usuram cape. **β** *i. q. recentissime* (*ad notionem cf. p. 214, 7; ceterum huc trahere possis etiam l. 4, an et p. 217, 75?*): Liv. 9, 34, 6 nemo id ius esse, quod -o populus iussisset, sciit? 30, 22, 4 ut in ea pace, quae -o cum C. Lutatio facta esset, manere liceret (*in eadem re* 30, 44, 1).

2 *respectu temporis plus minusve evanido adhibetur in argumentatione*: **a** *inducit ultimum argumentum* (*exempla selecta post* Ter.): **α** *quod antea memorata comprehendat augeatque sententia magis generali* (Apvl. mund. 35 *vertitur gr. 400b6 καθόλου*): Plavt. Asin. 238 (*ad lenam*) nec . . . alium admittat . . . ad se virum. :: quin . . . castrabo *servos meos* . . .; -o, ut voles nos esse, syngraphum facito adferas. Bacch. 615 sine modo et modestia sum, sine bono iure atque honore, . . .; -o id mihi est quod volo ego esse aliis. Poen. 230 *mulieres* semper ornantur, lavantur . . .; -o modus muliebris nullust. Trin. 1160 Truc. 157. Paras. pig. frg. 3 ambo magna laude lauti, -o ambo sumus non nauci. Ter. Eun. 196 me speres, me te oblectes . . ., meus fac sis -o animus. 252 (*loq. parasitus*) negat quis; nego; ait, aio; -o imperavi egomet mihi omnia adsentari. Ad. 428 (*iocose imitatur Syrus verba Demeae 414* denique *eqs.*). Cic. Verr. II 3, 4 furem . . . accusaris: vitanda tibi . . . erit . . . avaritiae suspicio; *afferuntur alii mali homines* . . .; omnia -o quae vindicaris in altero tibi ipsi . . . fugienda sunt (Sall. Catil. 20, 12 cum tabulas . . . emunt . . ., -o omnibus modis pecuniam trahunt *eqs.* Iug. 3, 1. 31, 12. *al.; cf.* Ter. Eun. 252 *supra*). Tusc. 5, 12 ad recte, honeste, laudabiliter, -o ad bene vivendum satisne est praesidii in virtute? Sall. Catil. 14, 6 aliis scorta praebere, aliis canes . . . mercari, -o neque sumptui neque modestiae suae parcere. Sall. (?) rep. 2, 1, 1 consilium dare regi aut imperatori, -o quoiquam mortali, quoius opes in excelso sunt. *al.* *deficiente verbo actionis* (*cf. p. 219, 11*): Salv. gub. 1, 40 Aegyptus percutitur, Pharaonis inoboedientia verberatur, . . .; et quid -o? decies rebellat, decies verberatur. **β** *quod sit gravissimum in serie prolata* (*vel prorsus inexspectatum, novum, ut vergat in vim q. e. praeterea, ceterum sim. maxime apud* Plavt. Epid. [*cf. p. 162, 11. 191, 59*]; *exempla certiora*): Plavt. Asin. 49 (*ad servum*) cur hoc ego ex te quaeram? aut cur miniter tibi . . .? aut cur -o filio suscenseam, patres ut faciunt ceteri? Cist. 484 (*si recte huc traximus contextu lacunoso*). Epid. 591 *patrem te nominavi, quia tu me filiam appellasti*; -o haec mea culpa non est; quae didici *ex Epidico*, dixi omnia. Most. 883 -o minoris pendo tergum illorum quam meum. Trin. 662 me piget parum pudere te; et -o, nisi mi auscultas . . ., in occulto iacebis. Caecil. com. 204 *praestat* parentem habere avarum . . .; aut tu illum furto fallas, aut . . ., aut . . ., -o a parco patre quod sumas quanto dissipes libentius! Ter. Phorm. 421 actum . . . ne agas; . . . -o tecum nil rei nobis . . . est. Ad. 484 *me servum* extorque, nisi ita factumst, Demea; -o non negabit *facinus tuus filius*. 952. 967. Rhet. Her. 4, 2, 3 (*1sq.* primum . . .; praeterea) -o . . . summum est artificium *eqs.* Cic. S. Rosc. 88 -o, iudices, id quod ad rem . . . maxime pertinet *eqs.* Flacc. 92 cur Albanum venire iubet? . . . -o cur non audimus ipsum? leg. 1, 52. off. 2, 21 aut benevolentiae gratia faciunt, . . ., aut contra . . ., aut -o pretio . . . ducuntur, quae sordidissima est . . . ratio. Lvcr. 5, 1056 (*1043sqq.* cur . . .; praeterea . . .; item . . .; nec). Caes. Gall. 5, 28, 6 -o quid esse levius aut turpius quam *eqs.* Sall. Iug. 10, 2 -o, quod difficillumum inter mortalis est, gloria invidiam vicisti. Liv. 6, 20, 2 *neminem cum Manlio reo sordidatum procedere videbant*, ne cognatos quidem aut adfines, -o ne fratres quidem. *al.* **γ** *quolibet modo* (*mero fere respectu seriei*): Ter. Ad. 52 do, praetermitto, . . .; -o, alii *filii* clanculum patres quae faciunt, . . . ea ne me celet consuefeci filium. Rhet. Her. 3, 23, 39 aliquot de causis . . .: primum . . ., deinde . . ., praeterea . . ., -o. Cic. inv. 1, 43 eae res quaeruntur, quae gestum negotium consequuntur: primum . . ., deinde . . ., deinde . . ., deinde . . ., postea . . ., deinde -o. Verr. I 48 hoc est iudicium, in quo . . .; deinde est eius modi reus . . ., ut . . .; -o ego causam sic agam . . ., ut *eqs.* II 3, 23. Manil. 40 *nihil Pompeium tardavit*; -o . . . ornamenta Graecorum oppidorum . . . sibi ille ne visenda quidem existimavit. Balb. 65 primum . . .; tum . . .; -o. Phil. 3, 11. Q. Cic. pet. 52 -o tota petitio . . . pompae plena sit. Lvcr. 1, 208 (*174* praeterea, *184* porro, *192* huc accedit, *199* denique) -o, quoniam . . ., esse videlicet in terris primordia rerum. Liv. 5, 10, 9 confecta labore, vulneribus, -o aetate corpora. Orat. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 1, 36 quid *commemorem* communicatos -o cum plebe honores? Colvm. 1, 1, 13 (*12* Catonem . . . memoremus . . ., mox Vergilium . . .) nec -o . . . meminisse dedignemur Iulii Hygini. 8, 1, 2. Qvint. inst. 2, 15, 6 et pecunia persuadet et gratia . . . et dignitas, -o adspectus etiam ipse sine voce. *al.*

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

b *finit ratiocinationem conclusione facta, consilio capto, sententia dicta sim.*: α *deliberat aliquis secum*: Plavt. Aul. 657 perii . . . : ille nunc intus turbat, hunc si amitto hic abierit; -o hunc iam perscrutavi, hic nihil habet; abi! Cist. 532 quid ego nunc agam? si redierit *eqs.* . . .; -o . . . perdam operam potius quam carebo filio. 706 (*non praecedit ratiocinatio, sed subaudire possis talia: 'vocor; abeam, an redeam?'*) -o ille plus qui vocat scit quod velit, quam ego quae vocor. Merc. 558 nunc . . . invisam domum; . . . verum hercle -o . . . non ibo tamen, sed hunc vicinum prius conveniam. Truc. 74. Ter. Hec. 511 audi paucis! abiit; quid mea? -o inter se transigant ipsi, ut lubet. Cic. Att. 13, 28, 3 *Caesar* potius non scripta desideret quam scripta non probet; -o, ut volet. β *disputat aliquis cum alio*: Plavt. Bacch. 570 duas . . . intus eccas Bacchides. :: quid, duae? . . . loqueris nunc nugas sciens. :: -o, si pergis parvam mihi fidem arbitrarier, . . . *te* intro hinc auferam (Capt. 893 Cas. 376. Most. 198 -o, si dictis nequis perduci . . ., ex factis nosce rem. Ter. Phorm. 301. Cic. Phil. 10, 19 -o, erumpat enim aliquando vera . . . vox, si veteranorum nutu mentes *senatorum* . . . gubernantur . . ., optanda mors est. *cf.* Cic. Mil. 89 nisi). Mil. 1209 -o . . ., etsi istuc mi acerbumst, . . . saltem id volup est *eqs.* Stich. 53 (*loco interpol.?*) *nolo* has nuptias mutarier; verum -o in patris potestate est situm. Trin. 613 -o edepol ego istam rem ad me attinere intellego; ibo ad meum castigatorem. Ter. Andr. 521 -o id mihi da negoti; tu . . . nuptias perge facere. Hec. 620. Ad. 123 -o . . . desine *obiurgare.* 348, 977.

3 *respiciuntur quae minimae sunt praestantiae, dignitatis sim.*: Plin. nat. 37, 119 *cyanos gemma* optima Scythica, dein Cypria, -o Aegyptia. S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 33 *manipuli* primi pretium sit XII *milia*, . . . quarti VI, -o quinque (*adv. intellexerim coll. 32* primi ordinis . . ., mediae classis . . ., deinde. *ceterum respondet 34* infimi gladiatoris pretium).

stilistica notabiliora: **1** *praecedunt vel sequuntur sententiae subordinatae: partic. coniunctum*: Liv. 1, 34, 12 *ut* per omnia expertus -o tutor . . . institueretur. 4, 56, 10. 22, 20, 5. *al.* Val. Max. 5, 6 ext. 4 Tac. hist. 3, 85, 1 ann. 3, 42, 3. 6, 20, 2. *al.* *abl. absol.*: Liv. 23, 30, 3 absumptis . . . alimentis . . . -o coriis . . . vixere. 30, 11, 8 Tert. apol. 50, 8. cum: Liv. 1, 53, 4 cum . . . obsidendi . . . urbem spes . . . adempta esset, -o . . . dolo adgressus est. 4, 43, 9. 4, 49, 9. 7, 18, 9. 24, 15, 8. *al.* (ni)si: *v. supra l. 14sqq. et p. 218, 51. al.* **2** *fere abundanter apponitur* deinde: Cic. inv. 1, 43 (*v. p. 218, 72*). **3** *respondent alia adv. in seriebus inde a* Catone agr. 131 Rhet. Her. 3, 23, 39 *saepissime*: primum (*vel* primo, principio), postea, dein(de), tum, denique, mox *sim.* diu . . ., -o: Liv. 5, 8, 12. 23, 40, 10 Val. Max. 5, 6 ext. 4 Tac. ann. 1, 40, 3. aliquamdiu . . ., -o: Liv. 3, 32, 7. 25, 15, 14. 45, 6, 6. **4** *cum particulis copulativis* (*cf. Seyffert-Müller ad* Cic. Lael. 86): et -o: Plavt. Trin. 662 Liv. 39, 54, 8 Plin. nat. 2, 164. 7, 81 Tac. ann. 14, 64, 1. 15, 17, 3 Gallican. Avid. 12, 9. *al.* ac -o: Plin. nat. 18, 148. 31, 12 Tac. hist. 1, 72, 1 ann. 11, 21, 3.

superl. ***postumus,** -a, -um. *derivatur ab adv.* post: Diom. gramm. I 408, 4, *a praepos.* post *et* humus *sim.*: Serv. Aen. 6, 763 -us est post humationem parentis creatus (Isid. orig. 9, 5, 22). Gloss.[L] IV Plac. P 19 -us dicitur puer qui mortuo patre nascitur; quasi post humum (humationem *Deuerling; sed cf.* Gloss. IV 555, 3 a posthimus) patris, id est post sepulturam; -a puella similiter dicta. Cassiod. gramm. VII 200, 4 (*ex Eutyche*) -us post humatum . . . patrem natus; *inter nomina cum* post *compositis habet* Prisc. gramm. III 475, 8. *non per h litteram scribi docet contra veriloquium quod exhibet* Cassiod. *l. c. testanturque codd. vet.* Verg. Aen. 6, 763 *et* Dig. *passim*; posthu- *scribitur nimirum in codd. aliquot auctorum supra laudatorum, ceterum hic illic apud alios e. g.* Ven. Fort. carm. praef. 1, *ubi cod. C* posttu- (*cf.* postteri, posttremus *p. 201, 44. 213, 4*). Not. Tir. 33, 31a. *legitur inde a* Test. Coponii (*saec. I a. Chr. in.*), Cic., Verg., Qvint., *sed nom. propr. inde a* Plavto; *transit in serm. graec.* πόστουμος Schol. Sinait. 40 Cod. Iust. 6, 48, 1, 1.

I *notione communi, e praenomine* Postumus *derivanda, ut vis superlativi plus minusve evanescat* (*v. Leumann, Kl. Schr. 192sq.; accedit dat. sub A2a [an et p. 220, 47?], gen. poss.* Pavl. dig. 30, 127. 38, 1, 37, 7 Prvd. ham. 607 [*cf. pron. poss. p. 220, 21sq. et 45*], *gen. temporis comparati p. 220, 63sq.*): **A** *de animantibus*: **1** *proprie de liberis, qui nascuntur post mortem patris (matris sub 2d; in sermone iuris significantur etiam filii post testamentum factum nati, v. e. g. l. 79. p. 220, 16; transfertur ad quoslibet heredes l. 77; ad rem cf. Sachers, RE XXII 1, 956sqq.).* *definitiones*: Varro ling. 9, 60 *ut is,* qui post patris mortem *natus esset,* -us *nominaretur* (*spectat ad nomen proprium ut* Fest. p. 238. *appellativum respiciunt*: Vlp. dig. 28, 3, 3, 1 Interpr. Cod. Theod. 9, 42, 10 Gloss.; *sim. veriloquia supra allata,* Clavd. Don. *sub IIA et al.*). Gaivs dig. 28, 3, 13 (= inst. 2, 133) -orum loco sunt et hi, qui in sui heredis loco succedendo quasi adgnascendo fiunt parentibus sui heredes. epit. 2, 3, 2 -*i appellantur* et illi, qui post testamentum factum nascuntur (*cf.* Vlp. dig. 28, 3, 3, 1 *ubi tamen* -i *potius distingui videntur.* Gloss. ὁ μετὰ πατρὸς θάνατον ἢ διαθήκην τικτόμενος). Gloss. postigena. *al.*

a *adi.* (*v. etiam l. 51sq.*): Test. Coponii Cic. Caecin. 53 mortuo -o filio *M.' Curius heres sit* ([*de eadem causa Curiana* Cic. *et* Qvint. *sub b*]. Pompon. dig. 28, 2, 8 si in -o f. idem acciderit, ut natus vivo

patre . . . moriatur. 38, 17, 10, 1 Gaivs dig. 26, 2, 1, 1 inst. 2, 131. *al.*). Cic. fin. 3, 57 ut liberis consultum velimus, etiam si -i futuri sint, . . ., sic futurae post mortem famae . . . consulendum *esse* (Pompon. dig. 9, 2, 43 Gaivs inst. 2, 130 Vlp. dig. 37, 5, 1, 3 reg. 22, 15. *al.*). Ivlian. dig. 38, 16, 6 an ad hunc -um nepotem . . . hereditas avi pertineret (Afric. dig. 28, 6, 33, 1 Scaev. dig. 28, 2, 29 pr. Tert. dig. 29, 1, 33, 1. *al.*). Vlp. reg. 22, 21 filia -a ceteraeque -ae feminae . . . nominatim *sunt exheredandae.* **b** *subst. masc.* (*nisi hic illic subaudiatur* filius): Cic. de orat. 1, 180 cum Q. Scaevola *in causa Curiana* (*v.* Test. *sub a*) . . . negaret . . ., nisi -us et natus et . . . mortuus esset, heredem eum esse posse, qui esset secundum -um et natum et mortuum heres institutus (2, 140 -o non nato Curium . . . heredem . . . esse. Qvint. inst. 7, 6, 10. Ivlian. dig. 28, 6, 26 si . . . -us n. fuerit, testamentum rumpetur. 36, 2, 18. *et saepe*). Iavol. dig. 28, 2, 5 qui -um heredem instituit (Gaivs inst. 1, 147 Maecian. dig. 34, 5, 6. *al.*). Nerat. dig. 37, 10, 9. Ivlian. dig. 40, 5, 47 pr. *si* agnatione -i ruptum testamentum fuerit (Clem. dig. 28, 2, 22. *al.*). Pompon. dig. 28, 1, 16pr. filius familias et servus alienus et -us et surdus testamenti factionem habere dicuntur (*sim.* Inst. Iust. 2, 19, 4). 38, 4, 13, 1. Afric. dig. 28, 2, 14pr. si -us a primo gradu exheredatus, a secundo praeteritus sit (*v. vol. V 2, 1414, 11sqq.*). *al.* Gaivs dig. 34, 5, 5, 1 si tibi et -o suo (Vlp. dig. 28, 6, 2, 4. Cod. Iust. 6, 55, 4 [*a. 293*]) vel alieno hereditatem restituere quis rogaverit (inst. 2, 241. 287. *al.; cf.* extraneus: Gaivs inst. 1, 147. 2, 241 Vlp. dig. 37, 9, 6). *et saepe in sermone iuris.* **c** *subst. fem.* (*v. etiam 2c*): Gaivs inst. 2, 131 (*suppletur ex* Inst. Iust. 2, 13, 1) *testamentum* postea agnatione -i sive -ae rumpitur (Vlp. dig. 40, 5, 24, 11. Cod. Iust. 6, 29, 1 [*a. 213*]). *ibid.* ex qua *muliere* -us aut -a sperabatur. Afric. dig. 28, 5, 48, 1 si -a . . . nata esset. Scaev. dig. 25, 4, 4 *quidam* decessit -a herede instituta (Pavl. dig. 28, 2, 24). Vlp. dig. 26, 2, 5 si quis filiabus . . . tutores dederit, etiam -ae videtur dedisse, quia filiae appellatione etiam -a continetur (*sim.* 50, 16, 164 pr.). 30, 17pr. qui filiabus legavit, si mentionem . . . -ae fecit, videtur in filiarum legato et de -a sensisse (Pavl. dig. 30, 15, 1). 37, 10, 3 pr. Pavl. dig. 37, 10, 13. Amm. 21, 15, 6 *Constantius* uxorem . . . praegnantem reliquit, unde edita -a eiusque nomine appellata . . . copulata est Gratiano. *al.*

2 *transfertur* (*fere cautius addito* quasi Tert., Ven. Fort.): **a** *ad animantes fere sibi superstites* (*sc. accedente dat.*): Apvl. met. 1, 14, 2 ego . . . quasi recens utero matris editus, immo vero semimortuus, verum etiam ipse mihi supervivens et -us vel certe . . . cruci candidatus. Ven. Fort. carm. praef. 1 ut adhuc nostro tempore quasi sibi -i vivere credantur *scriptores veteres.* **b** *ad filios quos vidua ex fratre mariti defuncti habet*: Tert. monog. 7, 4 illis ex suo genere vicaria et quasi -a suboles supparabatur. **c** *ad urbem* (*per prosopopoeiam*): Anth. 162, 2 (*ad Troiam*) Romam capta creas, merito tua -a regnat. **d** *ad animalia*: Prvd. ham. 607 *viperae* proles . . . nascitur orba haud experta diem, miserae nisi -a matris (*cod. A al.,* matri *var. l.*). **e** *ad posteros quoslibet*: Sidon. carm. 7, 160 sunt alii, per quos se -a iactet origo. epist. 8, 5, 2 sciat aetas . . . -a nihil . . . firmius *fuisse.* *usu laxiore in serm. iuris v. p. 219, 70.*

B *de rebus* (*aliter sub A2c et e*): **1** *quae referuntur, tenduntur ad tempus, quod est post mortem*: Apvl. met. 6, 30, 7 cenam, quam -a (*F*; postrema *codd. rec.*) diligentia praeparaverat infelix anicula, *priusquam se laqueo suspendit.* ? *cum acumine de spe inani, sc. in animali quasi mortuo posita* (*cf. similes lusus* Apvl. *sub 2 et A2a*): Apvl. met. 4, 5, 3 *latrones asinum in modum mortui iacentem sublevare temptabant,* quoad tandem -ae spei fatigati secumque conlocuti, ne tam diu mortuo . . . asino servientes fugam morarentur, *eum necaverunt* (*sed latrones 'ultima spe orbati' intelleguntur e. g. vol. VI 1, 346, 36, ut ad IIA pertineat locus*). **2** *quae sunt fiuntve post mortem* (*post ruinam locorum* Tert. nat., apol.): Min. Fel. 12, 3 immortalitatem -am somnias. Tert. nat. 1, 9, 8 non alias . . . superfuissent *illa oppida* ad hodiernum, nisi -a cladis illius, *sc. diluvii universalis* (*cf.* apol. 40, 6 urbes . . . -ae cladis illius. *ad gen. cf. p. 205, 30*). anim. 17, 12 *Plato* in Phaedro (247[d]*sq.*) post mortem differt sententiam veritatis, -am scilicet. 42, 3 a nobis ut de -a (depositum *a trad.*) vita . . . ita de morte tractabitur. 54, 3 quis *est* . . . illis *animis defunctorum* -ae eruditionis usus ac fructus? test. anim. 4 p. 140, 3 elogia . . . contemptae mortis propter -am famam. Sidon. epist. 3, 12, 5 vers. 3 *epitaphium feci,* ne . . . tempore -o, viator, ignorans reverentiam sepulti tellurem tereres. 4, 22, 4 aequaeva . . . nulla laus curae, sed ne -a quidem. *pro morte respicitur summa senectus* (*cf. l. 55*): Apvl. apol. 36, 2 *accusator meus,* quamquam est iam praecipiti aevo et occidua senectute, tamen . . . accipiat doctrinam seram plane et -am.

II *vi superlativi vigente i. q. postremus*: ? **A** *cum respectu temporis* (*an huc pertinere putes etiam locos* Apvl. *sub IB allatos, maxime* met. 4, 5, 3?): Verg. Aen. 6, 763 (*Anchises ad Aeneam*) Silvius . . ., tua -a proles, quem tibi longaevo serum Lavinia coniunx educet silvis. *huc traximus sec.* Caesell. Gell. 2, 16, 5 -a . . . proles non eum significat, qui patre mortuo, sed qui postremo loco natus est, sicuti Silvius, qui Aenea iam sene tardo seroque partu est editus; *ceteri interpretes veteres, qui notionem communem vocis* -us *intellegunt, haerent in explicatione vocis* longaevus, *v. vol. VII 2, 1617, 66sqq.; utramque vocem ad notionem communem revocare temptat* Clavd. Don. Aen. 6, 765

[Buchwald]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 606, 13 sqq. nascetur -us adeoque serus, ut ex te iam longaevo conceptus oriatur; noluit illum pronuntiare moriturum, sed dicendo habebis filium -um hoc ipsum significavit; -os enim scimus dici qui nati fuerint post patris discessum. **B** *cum respectu loci, neutr. sing.* -um *pro subst. de extrema parte*: TERT. scorp. 1 p. 144, 7 *scorpii* cauda erit, quodcumque de -o corporis propagatur et verberat.

v. Onom.

deriv.: posterio, posteritas, 2. postero, posterula; postremitas; postumatus, postumo.

compos.: postridie; praeposterus. *Buchwald.*

postēs *v.* postis. **posteus** *v. p. 186, 17.*

postfactus *v. p. 163, 76.*

postfero, -lātus, -ferre. *a* post *et* ferre. *formae stirpis perf. act. non exstant. legitur singulis fere locis inde a* LIV., *sed novies in* PLIN. nat. [*confunditur in codd.* -enda *cum* potest ferenda PLIN. nat. 3, 31 *et* 35, 110 (*sc. nota praeverbii perperam soluta*), -lata *cum* postulata PLIN. nat. 14, 67 (*vix recte editum est olim* AMBR. in psalm. 118 serm. 17, 23). *e coni. dub.* PORC. LIC. carm. frg. 3, 6 (*v. p. 164, 79*). *tmesis intellegebatur olim inepte* SIL. 7, 466 (*v. p. 171, 65*)]

i. q. *postponere* (*accedit ubique dat. exceptis* PLIN. nat. 36, 32 ANTH. 480, 3 [*suppletur ex attributo* PLIN. nat. 36, 160 *sub 1b*]; *abl. respectus v. sub 1b* [*cf.* in *cum abl.* COD. Theod. *ibid.*]): **1** *respectu aestimandi*: **a** *formae variae*: LIV. 3, 64, 3 non ... semper Valerios Horatiosque consules fore, qui libertati plebis suas opes -rent. SEN. dial. 1, 3, 14 grave est a deterioribus honore anteiri: Vatinio -atur *Cato.* PLIN. nat. 14, 67 *vina* Raetica Falernis tantum -lata (postul- *var. l.*) a Vergilio (*georg. 2, 95 sq.*). 36, 32 in magna admiratione est Hercules Menestrati ..., non -untur et Charites *Socratis.* SIL. 2, 701 nec regnis -rte fidem. IVLIAN. in Os. 3, 1–5 l. 37 pretiosa vilibus -entes ... sequuntur alienos *deos.* COD. Theod. 7, 12, 2 (= Iust. 12, 42, 2) *qui* quadriennio officium proprium adire neglexerit, quadraginta de (se *Krüger dubitanter*) sequentibus -atur. **b** *gerund.* -endus: *de hominibus*: VELL. 2, 69, 3 cum ... Vatinius nulli non esset -endus (*opp.* praeferendus). CVRT. 7, 4, 34 *Erigyius* gravis quidem aetate, sed et animi et corporis robore nulli iuvenum -endus (*cum abl. respectus ut infra et* PLIN. nat. 35, 112 arte paucis -endus *pictor quidam*). AVSON. 415, 49 p. 275 P. *Pauline,* prior colere quam Ceres; Triptolemon ... sive Epimenidem vocant ... tuo locabo -endos nomini (numini *Baehrens*). COD. Theod. 6, 22, 8 pr. sciret se in officiis publicis ei -endum (*opp.*: praeferatur). *de rebus*: PLIN. nat. 3, 31 agrorum cultu, virorum morumque dignatione, amplitudine opum nulli provinciarum -enda *Narbonensis* (*cf. Mart. Cap. 6, 635* provincia viris, oppidis, frugibus memoranda. *item accedit abl.* [*cf. supra*]: PLIN. nat. 4, 9 Peloponnesus ... paeninsula haud ulli terrae nobilitate -enda. 6, 142 Arabia, gentium nulli -enda amplitudine). 15, 66 Coa uva et Berytia ... nullius suavitati -endae. 35, 110 Philoxenum Eretrium, cuius tabula nullis -enda. 36, 160 Hispania hunc *lapidem specularem* ... olim dabat, ... iam et Cypros et Cappadocia ..., ⌊-endos tamen omnes Hispaniae⌋, Cappadocia ... obscuros (⌊ ⌋ *intellexerim 'omnes regiones dant lapides -endos H. lapidibus'; an 'omnes lapides', ut appositio sit?*).

2 *respectu locali vel temporali*: ANTH. 480, 3 longa brevisque pedem faciet -lata trochaeum; at praelata brevis longae concludet iambum.

deriv.: postlatio.

postfuturus *v.* post *p. 163, 66.*

postgenitus, -a, -um. *a* post *et* genitus (*voces in unum coaluisse apud* IREN. *saltem gen. et dat. accedentibus elucet; cf. etiam* ab *cum abl. apud* CANDID.). *i. q.* *postea genitus, posterus* (*masc. pro subst.* HOR., IREN. 1, 12, 4 [*an et ceteri eiusdem loci?*], *neutr. pro subst.* IVLIAN.): HOR. carm. 3, 24, 30 indomitam audeat refrenare licentiam, clarus -is. PLIN. nat. 11, 230 *hominibus* quibusdam *pili* postgeniti[s viris] sponte non gignuntur (*del. Beroaldus; v. Aristot. hist. anim. 518b3* γίγνονται ... ἄνδρες ... ἐνδεεῖς τῶν ὑστερογενῶν τριχῶν. *cf. Plin. nat. 11, 231 pili* congeniti ..., agnati). IREN. 1, 12, 4 (1, 6, 3 H.) *salvatorem* propter hoc filium hominis se confiteri velut -um Anthropi (*gr.* ἀπόγονον. *item de Christo*: 2, 14, 9 [2, 18, 7 H.] quem -um his omnibus emissum esse dicunt. 2, 17, 10 [2, 22, 4 H.] -um ... reliquis). CANDID. gen. div. 3 ὀντότης *et* ὄν -a ... sunt ab existentialitate et ab existentia; si ista omnia -a, genita ergo sunt *eqs.* MAR. VICTORIN. in Eph. 1, 21–23 p. 1251^C quodam loco tetigimus quod nomen omne -um est (*cf. gen. div. verb. 16* principium ... nominum τὸ ὄν). AVG. c. Secundin. 5 p. 911, 15 (*ad Rom. 8, 29* ut sit ipse primogenitus in multis fratribus) *fratres* geniti a patre post ipsum, ut sint ipsi (*vix dat.*) -i, ille primogenitus. IVLIAN. in Iob 18, 13 omnia primogenita -is praeponuntur.

***posthabeo,** -uī, -itus, -ēre. *a* post *et* habere (*cf.* habere post *aliquid p. 180, 75*). *scribitur* post hab- S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 23 (*puncto interposito ut 38* trans ferre. *sed uno verbo* EPIST. imp. Const. [Année Epigr. 1967 n. 478] 11. CIL XIII 2027, 6), COD. Theod. 6, 4, 22, 1 (*cod. R saec. VI/VII, sed voces non distinxit* 7, 5, 2. 8, 8, 2) *et hic illic in codd. rec.; sine aspiratione* STAT. Theb. 1, 607 (*cod. B saec. XI ut* 2, 253), ENNOD. epist. 7, 5, 1 p. 175, 14 (*cod. B saec. IX* postav-) *al.*; -etus GLOSS. IV 557, 56 V 378, 49 *al.* *legitur in versibus apud* TER., VERG., STAT., AVSON., CLAVD., VEN. FORT., *in prosa oratione inde a* CIC., CAES., LIV.; *longe praevalet p. p. p.* -tus. [*confunditur in codd. cum* postpono AMBR. in psalm. 118 serm. 15, 33, 3 HEGES. 1, 44, 3 p. 112, 14 (*v. l. 83*); *restituitur* CAES. civ. 3, 33, 1 *l. 17; falsa var. l.* multis -tis *pro* multis post annis CIC. leg. agr. 2, 4.]

i. q. *postponere* (*sc. aestimando, iudicando vel respiciendo, curando sim.; vix agnoscas vim localem* AMM. *l. 24; accedit abl. causae vel respectus infra l. 61*; GLOSS. -tam: post possessam [*i.* postpositam? *cf. l. 21. p. 241, 30*]; *opp.* praefero TAC. ann. 2, 86, 2 AMBR. Iac. 2, 2, 5 POMER. 3, 28, 1, antefero AVSON. 350, 4 p. 207 P., praepono AVG. civ. 21, 26 p. 540, 18 D. *et sim. al.*): **1** *non indicatur quis (quid) anteponatur, ut plus minusve vergat in vim neglegendi, contemnendi, non curandi sim.* (*cf.* SYNON. Cic. p. 418, 26 calcatus. spretus. contemptus. abiectus. depressus animo. fastidio habitus. -tus): **a** *-entur res*: **α** *variae*: TER. Phorm. 908 omnis -ui mihi res ..., postquam id tanto opere vos velle animum adverteram ([SCHOL. p. 139, 12 contempsi, postposui]. CIC. Tusc. 5, 2 ut omnibus r. -tis totos se in optumo vitae statu exquirendo conlocarent *philosophi. cf.* omnia: CAES. civ. 3, 33, 1 properaret ad se ... venire omniaque -ret [post ea quae haberet *sim. trad.*]. LIV. 7, 36, 10 *Decius* auctor o. -endi, dum occasio in manibus esset. ARNOB. nat. 2, 60 linquere et -ere. *cf. infra l. 83*). VERG. Aen. 1, 16 *Carthaginem* Iuno fertur terris magis omnibus unam -ta coluisse Samo (SERV.: non 'contempta', sed 'in secundis habita'. GLOSS. postposita. *item -untur loca*: STAT. Theb. 12, 116 Cadmi moenia -tis ... incoluisse Mycenis. AMM. 19, 11, 1 Limigantes Sarmatas ... paulatim -tis locis, quae eis ... sunt destinata, ... *alias* regiones ... occupasse [*vix cogites de vi locali*]). STAT. Theb. 1, 607 famam -ta ... extendere vita. SVET. Cal. 37, 2 omni ratione -ta ... efficere concupiscebat ..., quod posse effici negaretur (S. C. de sumpt. lud. glad. [CIL II 6278] 23 *imperatores* fisci r. -ta labentem civitatium statum ... restituerunt). APVL. met. 10, 18, 3 spretis luculentis ... vehiculis ac -tis decoris ... carpentis. ITIN. Alex. 19 -to vulnere ... perdurat *oppidumque expugnat.* 31 opum cura -ta perdurans *subegit gentes inopes* (ENNOD. epist. 3, 15, 4 p. 83, 10 facultatum. CIL XIII 2027, 6 salutis). AMM. 20, 11, 2 ut Romanorum societate -ta ... *Persarum* rationibus stringeretur. RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 33 (37) p. 612^A historia de Susanna ... ab isto abscissa est et abiecta atque -ta. CLAVD. 28, 466 nostra pericula tendit -tis pulsare suis *periculis.* OROS. hist. 7, 63, 13 -to sanctorum consortio (*inde* GLOSS. neglecto). POMER. 3, 28, 1 communi bono -to (*syn.* contemnunt, *opp.* praeferentes *et* anteponunt). FACVND. defens. 5, 4, 20 -ta blasphemia ... de hoc tantummodo causantur, quod *eqs. al.*

β *praecepta, consilia sim., sc. ita ut iis non obtemperetur* (*cf.* AMM. 23, 5, 5 *sub b*): AMM. 16, 2, 2 ancillari adulatione -ta, qua eum proximi ad amoenitatem flectebant et luxum, *hostes petit.* 17, 12, 7 -to latendi consilio ... nostros aggredi cogitarunt. HEGES. 1, 29, 10 -tis reginae petitionibus (*Ios. bell. Iud. 1, 279* διακρουσάμενος ... τὰς παρακλήσεις, PS. RVFIN. -tis ... precibus). 5, 16 p. 329, 6 *Iudaei* -entes oracula dei facti sunt ... captivi. SEV. MINOR. p. 736^D pastoris commonitione -ta *Iudaeos invadunt.* COD. Theod. 8, 8, 2 (= Iust. 3, 2, 1) si qua praesumptione fuerit ... -ta praeceptio *nostra.* **γ** *actiones variae, sc. ita ut non fiant* (*cf. l. 31 sq.*): AMM. 18, 6, 3 *ut* -tis civitatum perniciosis obsidiis perrumperetur Euphrates. 18, 6, 5 omni cau⟨sa⟩tione -ta reverti. COD. Theod. 7, 5, 2 (= Iust. 12, 38, 2, 1) *ut* quadruplum ... -ta dilatione solvatur (14, 4, 10, 1. *cf. p. 241, 60*). *pro obi. accedit inf.*: AMBR. hex. 3, 9, 38 *ut* -entes conditoris gratiam confiteri ... creatoris prospicientiae derogemus (*Basil. hex. 5, 4 p. 102^B* ἀφέντες τὸ ... τὴν χάριν ὁμολογεῖν, *Eustath.* postposita gratiarum actione).

b *-entur animantes* (*societatem sim. v. supra*): STAT. silv. 4, 4, 58 quem *Domitianum* tibi -to studium est coluisse Tonante. TAC. hist. 4, 7, 1 ne aliis electis -tus crederetur *Marcellus* (*intellegas potius abl. absol. quam dat.*). ann. 2, 86, 2 praelata est Polionis filia, *ut Vestalibus praesideret*; ... *Agrippae filiam* Caesar quamvis -tam ... dote solatus est. AVSON. 211, 10 p. 67 P. Latiis -te orsis, Vrbice *grammatice*, Grais celebris. 350, 4 p. 207 *imperator similem centonem composuerat*; neque anteferri volebam neque -eri. AMM. 21, 12, 24 potiore -to (-ta *trad.*) in locum Tertulli Maximum urbi praefecit. 23, 5, 5 -to ... suasore cautissimo ... ultra tendebat (*cf. aβ*). AMBR. Iac. 2, 2, 5 ut alterum *filium* diligendum putat, alterum -endum (*antea*: iuniorem ... praetulerunt). HEGES. 2, 13, 7 -to ... Anhelo ... reliquos ... elegit. *al.*

2 *accedunt structurae indicantes quis (quid) anteponatur*: **a** *dat.* (*de* TAC. hist. 4, 7, 1 *v. sub 1b*): VERG. ecl. 7, 17 -ui ... illorum mea seria ludo (SERV. auct.: postposui. SCHOL. Verg. Bern.: postposui, contempsi. *sed adv.* post *intellegit* MAR. VICTORIN. gramm. VI 203, 28, ludo *pro abl. accipit* ARVS. gramm. VII 502, 17. *locum imitantur*: AVSON. Mos. 207 sua seria ludo -et. VEN. FORT. carm. 6, 10, 27 -o affectu [*dat.; v. vol. I 1185, 16*] mea seria vestro). LIV. 8, 34, 2 -ta filii caritas publicae utilitati. STAT. Theb. 2, 253 Pallada, Monychiis cui non ... -ta est Larisa iugis. silv. 5, 3, 62 *me patris* facta canentem fors et magniloquo non -uisset Homero *pietas.* SOL. 23, 1 terrarum plaga comparanda optimis, nulli -enda frugis (frugum *var. l.*) ... copia. ITIN. Alex. 31 urbem illic (*in Hyrcania*) nihil optimae -endam (*cf. Arrian. anab. 3, 25, 1* τὴν μεγίστην πόλιν). EPIST. imp. Const. (Année Epigr. 1967 n. 478) 11 salutem suam ... praemiis commodis *rei publicae.* AMBR. epist. 63, 68 *Dionysius* -uit imperatoris amicitiam exsilio voluntario. HEGES. 1, 44, 3 p. 112, 14 qui patriae cupiditati -enda omnia ... arbitrarentur (postponenda *Ussani cum cod. M²; sed var. l.* -enda *sermoni auctoris aptior*

[Euler]

videtur; v. indicem ed. p. 587). Cod. Iust. 12, 3, 1, 3 (impp. Theod. et Valent.) quod si quis prior consul posteriori consuli eidemque patricio -tus (-tum var. l.) patriciatum postea consequatur. Ennod. epist. 7, 5, 1 p. 175, 14 religionem amicitiae -eri. **b** abl. compar. (cf. e. g. Sall. Iug. 16, 3 uti fama ... commodum anteferret et Hofmann-Szantyr 111; formas ambiguas v. sub dat.): Ambr. exhort. virg. 12, 82 praefecturas parentum sacra -uit fide. Ennod. dict. 18, 10 p. 478, 9 viri fortis simulacrum ... huius parricidae imagine (-em var. l., -i Vogel coll. l. 4) -etur. **c** praepos.: Arvs. gramm. VII 502, 20 (exemplum elocutionis) -eo illam rem prae illa re (sed affert Ter. Ad. 262 post putarit). Ennod. epist. 3, 32, 2 p. 94, 24 ecce rarioris conloquii causas adserui, credens apud vos a sinceritate debita facundiam -eri.

? **posthabito** v. p. 163,7. *Euler.*

***posthāc** adv. a post et abl. separ. hac. scribitur post hac Lex Bant. (CIL I² 582) 16 (puncto interposito ut Lex agr. [ibid. 585] 28. S. C. de sumpt. lud. glad. [CIL II 6278] 63). S. C. de Bacch. (CIL I² 581) 13 (sine puncto); contra exhibent posthac Epist. imp. Sev. et Car. ad Tyr. (CIL III 781) 25. CIL VI 17684 (an et 30040 ?). formam pos hac, quae deficiente cod. A traditur Plavt. Poen. 278, tueri videtur Ritschl, Opusc. II 551. legitur in sermone iuris inde a Lege Plaetoria, Papiria, S. C. de Bacch. (frequenter occurrit in Cod. Theod. et Iust.), ceterum saepius apud Plavt., Ter., Cic., Sil., Tac. (non nisi ann.), Svet. et singulis vel admodum paucis locis inde a Catone; deest e. g. Caes., Sall., Prop., Ov. (sed cf. l. 31), Lvcano. [confunditur in codd. cum post haec saepe, e. g. Plavt. Mil. 572 Cic. Verr. II 4, 97 (restituitur Plavt. Capt. 756; falsa var. l. Ter. Ad. 318 Ciris 510. al.; vix recte editum est in Migne gr. 17 Itala Iob 3, 1 [Ps. Orig. ad l. p. 509^A; antecedit ibid. ter post haec sec. Vulg.]), post hanc e. g. Ter. Hec. 533 (restituitur Edict. imp. Diocl. et Maxim. [coll. Mos. 6, 4, 4]; falso trad. Plavt. Amph. 797, v. p. 160, 3) et al. suppletur in lacuna e. g. Lex Anton. de Term. (CIL I² 589) 1, 20; restituitur e coni. dub. Ov. fast. 4, 47; traditur loco corrupto Ivv. 8, 7 generis tabula iactare capaci Corvinum, -c multa contingere virga ... equitum ... magistros (conferre posses IIB infra, si versus ceteris vitiis carerent; v. post alios Griffith, Festschr. B. Snell, 1956, 105 sqq.).]

i. q. post hoc momentum temporis, postea, post: **I** mera vi temporali (Gloss. μετὰ ταῦτα. vix subaudias vim concessivam vel causalem e. g. infra l. 57 et 63; additamenta varia tempus illustrantia sub IA1b collegimus): **A** significatur magis spatium temporis in posterum porrectum: **1** inde a tempore praesenti vel futuro (fere syn. post hunc diem Plavt. Men. 695. Poen. 460 [v. 449], in posterum Cic. Cluent. 123 Catil. 4, 10 Avell. p. 635, 11, ultra Sil. 10, 234, postea Apvl. apol. 99, 2 [cf. infra l. 80], exhinc Sidon. epist. 9, 16, 3 vers. 57; opposita notabiliora: adhuc Cic. Verr. II 3, 219, antea Cic. Att. 7, 3, 7 Cod. Theod. 6, 4, 25, 1, hactenus Sil. 9, 346 Avell. p. 57, 9 et sim. al.): **a** nude positum: α in quibuslibet sententiis: Lex Plaet. (Cens. 24, 3) praetor urbanus qui nunc est quique -c fuat (fiat trad., fuat vel fiet viri docti. sim. de magistratibus futuris in sermone legum: Lex Papir. [Fest. p. 347] quicumque praetor -c [post hoc F] factus erit [suppl. ibid. iterum]. Lex Bant. [CIL I² 582] 16. Lex agr. [CIL I² 585] 28. Cod. Iust. 1, 3, 32 pr. [a. 472]. cf. etiam Cato or. frg. 1, 27 [50 M.] censores, qui -c fiunt [fient Fabricius]). Plavt. Bacch. 1087 quicumque ubi sunt, qui fuerunt quique futuri sunt -c (var. l. post haec. sim. Persa 777 et leges supra). Capt. 756 nunc certum est nulli -c quicquam credere (post haec P deficiente A). al. Ter. Andr. 26 -c quas faciet ... comoedias. Haut. 347 nescias ..., eius boni sit potestas -c an numquam tibi. Eun. 898 hunc tu in aedis cogitas recipere -c ? (var. l. post hoc. paulo aliter explicat Don.: post hoc factum, post hanc audaciam). al. Cic. Verr. II 3, 221 stultissimus quisque -c minimo aestimabit. Planc. 15 nulla erit -c varietas comitiorum. Phil. 2, 118 certatim -c ... ad hoc opus curretur. Brut. 133 nunc ... et a te sumam libros et conquiram ista -c curiosius. rep. 3, 33 nec erit ... alia lex nunc, alia -c. Tusc. 1, 13 quoniam me verbo premis, -c non ita dicam eqs. Att. 1, 6, 1 non committam -c, ut eqs. 13, 11, 1 -c ... poterimus commodius colere inter nos in Tusculano; hoc autem tempore eqs. et saepe (fere in oratt. et epistt.). S. C. Cic. Att. 4, 16, 5 quicumque -c eqs. Lvcr. 1, 603 nec fuit umquam per se secretum neque -c esse valebit cacumen atomi. Verg. ecl. 1, 75 non ego vos -c ... videbo. Hor. sat. 1, 1, 21. carm. 4, 11, 33 non ... -c alia calebo femina. Tib. 3, 11, 16. Liv. 40, 8, 20 reseratae aures sunt, quae -c secretis ... criminibus claudentur. Sil. 2, 569. 9, 346. al. iuxta adi. (cf. etiam infra p. 225, 9; an et p. 224, 41. 225, 24?): Novell. Maior. 6, 10 per inliciti -c contractus imaginem.

β in enunt. fin.: Plavt. Poen. 278 hanc ... Venerem venerabor, me ut amet -c propitia. Stich. 38(43) cave sis audiam ego istuc -c ex te. Caecil. com. 140 postulo, ne cum meo gnato -c limassis caput. Ter. Hec. 57 date silentium ..., ut discere novas comoedias expediat -c. Cic. Verr. II 2, 147 orant Siculi ..., ut nostri magistratus -c decumas lege Hieronica vendant. Catil. 4, 10 sancit in posterum, ne quis ... in pernicie populi Romani -c popularis esse possit. or. frg. A XIV 32 ut -c lege Aurelia iudex esse non possit (Schol. Bob. ad l. p. 91, 24 ne postea). fam. 7, 33, 2 velim -c sic statuas. et saepius. Verg. ecl. 3, 51 efficiam, -c ne quemquam voce lacessas. Apvl. apol. 24, 10 Arnob. nat. 4, 32. al. γ in protasi condic.: Plavt. Mil. 156 ni ... diffregeritis talos -c unicuique alieno ..., vostra faciam latera lorea. 1426 si -c prehendero ego te hic, carebis testibus. Most. 433. Ter. Phorm. 142 -c si quicquam, nihil precor. Ad. 135 (in aposiopesi) iam si verbum unum -c. Tvrpil. com. 26 si ieris me -c eqs. Cic. Att. 14, 22, 1 eo ... mittes, si quid erit -c. Apvl. met. 5, 11, 5 si -c ... venerint sorores ..., neque omnino sermonem conferas. Symm. epist. 4, 34, 4. Avg. soliloq. 1, 4, 9 obiurgato gravius, si quidquam tale -c. al. δ in sententiis adhortativis vel prohibitoriis: Plavt. Men. 695 (692 post hunc diem) aliam -c invenito quam habeas frustratui. Merc. 1021 neu quisquam -c prohibeto eqs. Mil. 572 ne tu hercle ... linguam comprimes, -c (post haec P) etiam illud quod scies nesciveris (forma affirmationis ut Ter. Ad. 565 ne ille continebit -c, si sapiet, manus). S. C. de Bacch. (CIL I² 581) 13 neve -c inter sed coniouraꞏ⟨se⟩ ... velet. Ter. Haut. 590 istas -c (post var. l.) comprimito manus. Phorm. 742 ne me istoc -c nomine appellassis. Cic. Sull. 25 ne ... me peregrinum -c dixeris (post hoc superscripta e cod. T). Att. 5, 21, 5 -c omnia ... negato. 15, 27, 3 nec quicquam -c ... praeterieris. Brvt. (?) Cic. ad Brut. 24, 6 W. me ... -c ne commendaveris Caesari tuo. Lex Iul. de adult. (dig. 48, 5, 13) ne quis -c stuprum ... facito. Anth. 667, 2 (epitaph. Sen.) cura, labor ..., ite, alias -c sollicitate animas. al.

b cum additamentis, quae illustrant: α initium (sc. condicionem vel momentum temporis, post quod quid fiat; causam v. p. 223, 63): (I) cum enunt. condic. (cf. Qverol. p. 225, 21 et IIA): Plavt. Asin. 854 neque divini neque mi humani -c quicquam accreduas ..., si ... me esse mendacem inveneris. Truc. 307 numquam ... mihi quisquam ... -c (postquam A) ... creduit, ni ego vostra ... facta denarravero. Ter. Andr. 611 -c (post haec var. l.) incolumem sat scio ⌊fore⌋ me, nunc si devito hoc malum (om. cod. unus; metrum sanaverunt alii aliter). Cic. Verr. II 3, 219 si hoc probatis ..., certe hoc ... -c nemo nisi stultissimus non faciet. Caecin. 47 Rab. Post. 19 Att. 2, 20, 3. 12, 19, 3 Pansa si hodie ... profectus est, -c iam incipito scribere ad me de Bruti adventu quid exspectes. fam. 3, 11, 5. al. Phaedr. app. 28, 11 hoc si praestare possent homines, ut suo vellent carere, tuti -c viverent. Sil. 9, 63. 11, 118 Ivv. 14, 158. al. (II) cum abl. absol. (cf. p. 225, 38 et part. coniunct. l. 59): Cic. Verr. II 3, 221 hac aestimatione a vobis comprobata neque modum -c avaritiae cuiusquam neque poenam improbitatis futuram. Font. 17 ut M. Fonteio oppresso ... segniores -c ad imperandum ceteri sint. Pis. 94. Cod. Theod. 4, 18, 2 terminato ... negotio -c (post hanc var. l.) nulli actio ... praestetur (Interpr. posteaquam ... fuerit definitum negotium. -c vix accipias pro 'inde ab hoc edicto proposito'; cf. enim Novell. Marc. 1, 1 expositis querimoniis promptissimum ... -c subsidium iuris expectent). Sidon. epist. 8, 2, 2 remotis gradibus dignitatum ... solum erit -c nobilitatis indicium litteras nosse. (III) quolibet modo (vix addas Cic. sub γ): Plavt. Poen. 460 faxo -c di ... ceteri contentiores mage erunt ..., quom scibunt eqs. Cic. Verr. II 2, 27 cum Verres utatur hac defensione, quis erit umquam -c reus tam perditus, qui non excusari possit? Cod. Theod. 11, 30, 5 ex illo tempore, quo ... appellationis ... sollemnia completa fuerint, nihil -c audiendum est.

β tempus posterum (saepius iunctura fere pleonastica; quantum distet tempus indicatur per abl. mens. p. 225, 25): Plavt. Cas. 1001 sq. si umquam -c ... amasso Casinam ..., si ego umquam adeo -c tale admisero, nulla caussast, quin eqs. (Ter. Haut. 1031 cave -c ... u. istuc verbum ex te audiam. Cic. Catil. 4, 19. Lig. 30 [aposiopesis] si u. -c. Cod. Theod. 15, 7, 12 pr. neque u. -c liceat in loco honesto inhonestas adnotare personas. adde l. 46 et cf. Svet. Tib. sub 2a). Persa 489 numquam ... -c tibi ... quod nolis volam (Stich. 499 certumst mustelae -c n. credere. Truc. 307 v. supra l. 25. Catvll. 65, 11 n. ego te ... aspiciam -c. 99, 16 n. iam -c basia surripiam. Tert. paenit. 5, 1 dico, paenitentiam ... semel cognitam ... n. -c iteratione delicti resignari oportere. cf. Ter. Hec. 819 sub 2a). Catvll. 24, 3 quot Iuventii aut fuerunt, aut -c aliis erunt in annis. Cic. Brut. 44 cautius -c historiam attingam te audiente. Cod. Theod. 8, 5, 4 pr. raro -c. Avell. p. 635, 11 -c sub qualibet occasione.

γ diuturnitatem (cf. l. 79; numquam -c v. sub β): Cic. prov. 39 ne citerior Gallia nobis invitis alicui detur (Müller; om. verbum codd. potiores) post eos consules, qui nunc erunt designati, perpetuoque -c ... teneatur a popularibus.

2 inde a tempore praeterito: **a** usu cautiore ponitur -c ex sententia eius, de quo narratur (in orat. obliqua sim. et enunt. fin.): Ter. Hec. 533 ex quo puero firmiorem inter nos fore amicitiam -c (post hanc cod. A) scires. 819 uxorem, quam numquam est ratus -c se habiturum, reddo. Cic. Verr. II 3, 200 dixit ... velle Siculos ... polliceri frumentum ... gratis, ne -c (post haec var. l.) tantas pecunias magistratibus nostris decerneremus. Rab. perd. 2 ut nihil -c auctoritas senatus ... valeret, idcirco ... senectus Rabirii ... temptata est. Mur. 17 cum ... claustra ista nobilitatis refregissem, ut aditus ad consulatum -c ... pateret eqs. Phil. 2, 77 ad Q. fr. 2, 11, 5. Hor. sat. 2, 3, 297 haec mihi ... arma dedit, -c ne compellarer inultus. Svet. Iul. 75, 4. Aug. 97, 2 centum solos dies -c victurum eum. Tib. 7, 3 ne umquam ... -c. Vesp. 8, 3 classiarios iussit -c excalciatos cursitare; et ex eo ita cursitant. al. **b** usu pleno ponitur -c ex sententia ipsius narrantis: Sil. 6, 430 nil -c oculis simile incidit. 10, 234 non relictum est uti, Roma, tibi -c ad proelia Paulo. Tac. ann. 2, 38, 5 neque Hortali miseratus est -c (post haec Wölfflin collocationis causa, vix recte) Tiberius, quamvis do-

[Korteweg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mus Hortensii ... ad inopiam delaberetur. 3, 24, 4 *Silanus ex exilio revertit*; fuit -c in urbe. 4, 38, 4 *Tiberius* perstitit ... -c ... aspernari talem sui cultum. 5, 1, 2 nullam -c subolem edidit. 11, 34, 1 crebra -c fama fuit. 12, 52, 2 neque ... exuli longa -c vita fuit. SVET. Aug. 19, 1 tumultus -c (post haec *var. l.*) ... coniurationesque complures ... compressit alias alio tempore. 42, 3 ita -c (post hanc *var. l.*) rem temperavit, ut *eqs.* gramm. 3, 4 -c magis ac magis ... gratia ... artis increvit (post haec, p. hos, p. hoc *var. ll.*). *al.* CAPITOL. Gord. 7, 4 Mauricius ... ⌊nobilissima -c⌋ oratione ... est locutus (nobilissime -c *trad.*; nobilissimae prosapiae, hac *Salmasius*).

B *significatur magis momentum temporis posterius* (*exempla certiora; ceterum huc trahere possis etiam e. g. p. 223, 70 et p. 224, 4. 8*): **1** *quod aliquando sequitur*: **a** *respiciuntur futura*: CIC. ac. 2, 147 -c tamen, cum haec [tamen] quaeremus, potius de dissensionibus ... disseramus (*cf.* off. 1, 4 scribere ad te aliquid hoc tempore, multa -c). Att. 13, 11, 2 -c ... poterimus commodius colere inter nos ..., hoc autem tempore *eqs.* HOR. sat. 2, 2, 107 o magnus -c inimicis risus. SEN. Ag. 964 indomita -c (post haec *var. l.*) virginis verba impiae ... frangam; citius interea mihi edissere *eqs.* MARCELL. dig. 23, 3, 44, 1 si ... cum filio -c (*F*, post haec *cett.*)... agere instituerit *eqs.* QVEROL. p. 9, 24 R. -c adsertio *innocentiae* conticescet, si persona exploditur. **b** *respiciuntur praeterita*: ITALA Hebr. 4, 8 (cod. 89, *sim.* VVLG.; *cf. 4, 7* post tantum temporis) non utique de alio loqueretur *deus* (*psalm. 94, 8*) -c die (*gr.* μετὰ ταῦτα, *aliter codd. d, e* postera die). AVR. VICT. Caes. 11, 2 *domini appellationem* validius *quam Domitianus* multo -c (post haec *var. l.*) deinceps rettulere *imperatores*. CHRON. Alex. chron. I p. 97, 56 *populi*, qui -c in Ellada migraverunt (*53* in postero; *locis geminis Lib. gener. ibid. 80* post haec, *77* postmodum). CIL VI 30040 ustrinum -c ⟨e⟩mptum.

2 *quod continuo sequitur vel quodammodo artius ad antea memorata spectat*: **a** *vario usu* (*narrantur praeterita*): TAC. ann. 12, 11, 3 *imperator legatis Parthorum benevole respondit*; datum -c C. Cassio ... deducere iuvenem ripam ad Euphratis. 12, 21 *acceptis litteris imperatoris* traditus -c Mithridates vectusque Romam. 12, 38, 1 vocati -c patres multa ... disseruere. 13, 14, 2. 15, 14, 2. LIV. perioch. 29 quod et innocentem se *M. Livium* damnassent et -c (postac *vel* postea *trad.*; condemnatum *ipse Liv. 29, 37, 14*) consulem ... fecissent. AVSON. 212, 19 p. 69P. libato tenuis nomine grammatici longinquis -c ... defunctus *es* in oris. AVELL. p. 293, 15 patres nostri haec *crimina* audientes ... Theodoreto -c examinatione discusso *eqs.* **b** *in serie eventuum actionumve respondent aliae determinationes temporales* (*respiciuntur praeterita praeter* SIL., MART. CAP.): SIL. 13, 511 (*Scipioni praecinuntur futura*) *Carthaginienses in Hispania vinces*; maius ad imperium -c (post haec *var. l.*) capiere ...; pudet ..., (*515*) quod post haec decus hoc patria ... carebit. TAC. ann. 3, 62, 2 (*61, 1* primi omnium Ephesii, *62, 1* proximi hos Magnetes) Aphrodisienses -c ... dictatoris Caesaris ... decretum adtulere (*cf.* 12, 60, 4 Oppius et ... Balbus primi ..., Matios -c). 5, 9, 1 (*8, 1* relatum inde de P. Vitellio) placitum -c, ut *eqs.* 6, 7, 2 (*7, 1* tum facta patribus potestate *eqs.*) Q. Servaeus -c et Minucius Thermus inducti (*9, 2* secutae dehinc Tiberii litterae). 12, 62 orsi a foedere ..., missas -c copias ... memorabant, ... mox *eqs.* (*nisi iungas* missas -c). 14, 30, 3 dein ... inferunt signa ...; praesidium -c impositum *est*. 15, 70, 2 (*1* exim Annaei Lucani caedem imperat) Senecio -c ..., mox reliqui coniuratorum periere. 16, 8, 2 (*1* dehinc Silanum increpuit) inducti -c ..., qui *eqs.* MART. CAP. 9, 913 (vers.; *911* te ... nunc ... carmine, Iuppiter, ... praefandum veneror) iam vos vicissim ... -c sonabo.

II *vi temporali attenuata vel evanida respicitur potius*: **A** *quod consequitur*: *ex condicione* (*sc. fere i. q. tum, igitur*): PLAVT. Rud. 195 quid habebunt sibi ⟨s⟩igni impii -c, si ad hunc modum est innoxiis honor apud vos, *dii*? QVEROL. p. 10, 2R. si probo *te malum esse* ..., pro quibus -c loquere? *ex computatione*: COLVM. 2, 12, 7 (*computatur modus sationis annuae, cui sufficit iugum boum unum*) ut sit in assem autumnalis satio modiorum *tot* ... et -c (*i. quibus detractis, insuper*) nihilo minus conserantur trimenstrium modii *tot*. **B** *quod additur in enumeratione mera* (*fere i. q. deinde; cf. etiam p. 223, 33*): CONC.S I 5 p. 345, 41 genitum ... et non factum esse dicunt *filium*; ... -c et partus veritatem ... designantes *eqs.* (*gr. I 1, 4 p. 52, 25* εἶτα).

posthaec *v. sub* post. *Korteweg.*

[posthiemat, *verb. impers. a* post *et* hiemare, *restituitur e coni. dubia* PLIN. nat. 18, 239, *v. sub* praevernat.]

posthinc *v. p. 163, 54.* **?posthorreum** *v. p. 162, 55.*

posthumus *v.* posterus.

postibi *adv.* *a* post; *cf.* inibi, interibi. *i. q. postea* (*ponitur in calce versuum praeter* Mil. 1418): PLAVT. Cist. 620 prius hanc compressit, quam uxorem duxit domum *eqs.*; ... erus hanc duxit -i. Mil. 1418 verberetur etiam, -i (post tibi *P*) amittendum censeo. Poen. 108 dat aurum, ducit noctem, rogitat -i, unde sit *eqs.* 902 *Agorastocles* inde surruptus fere sexennis; -i qui eum surrupuit huc devexit *eqs.* Rud. 600 ad hirundinum nidum visa est simia *ascendere* ...; -i videtur ad me simia adgredirier. 1263 nunc ... sacrificabo, -i iubebo nobis cenam continuo coqui. *v. Kamptz.*

postica *v.* 1. posticus. **postīcia** *v.* posticius.

postīciāria, -ae *f.* *a* posticius (posticium). *i. q. monacha posticio monasterii praeposita* (*cf. infra l. 50*): CAES. AREL. reg. virg. 25 *monacha si cui quid mittere voluerit, id* per -as det; ... ipsa sine praeposita aut -a (-is *var. l.*) per se non praesumat nec dare nec accipere quicquam. 30 si transmissum fuerit *vinum*, praesente abbatissa vel praeposita -ae accipiant et canavariae tradant. 43 (*bis; antea*: quae ad posticium observaverint).

posticipo, -āre. *a* post *modo peculiari, sc. sec.* anticipare *formatum*. *fere i. q. post occupare, postea tenere*: CLAVD. MAM. anim. 1, 21 p. 74, 20 est ... in pecude corruptibile corpus et mortalis anima, quae vitam corporis nec anticipat nec -at (postificat *cod. unus. ad rem cf. p. 76, 5sqq.* cum animalis ... corpus dissonantia sui dissederit ..., anima ... deperit).

postīcium *v.* posticius.

postīcius, -a, -um. *a* 1. posticus, posticum. *scribitur* port- DONATIO Tiburt. a. 471 p. CXLVIIa45 *et* GLOSS. III 190, 50. 268, 61; -titi- IVDICIVM Pictav. Greg. Tur. Franc. 10, 16 p. 507, 24 (-ciis, -cis *var. ll.*). NOT. Tir. 100, 60. *de notione v. infra.* *legitur inde a* LIV. perioch., HYG. *l. 69.* [*notione q. e. ianua posterior: francog. vet. et med.* postiz, postis *et var. dial. cf. M.-L. 6691. Wartburg IX 247sq. St.*] [*confunditur in codd. cum* posticus LIV. perioch. 89, VVLG. Dan. 13, 18 *al.* (*falsa var. l.* VVLG. Dan. 13, 26 *v. p. 227, 69; falso trad.* VITR. 3, 2, 4, *sed vix etiam* HYG. *infra sub 2 b*, GLOSS.L I Ansil. PO 523 II Philox. PO 127).]

i. q. posticus (*significantur quae posteriore vel aversa parte sita sunt et inde etiam quae sunt minoris momenti, parva sim.; opposita habes l. 34*): **1** *adi.* (*vix huc l. 45; vi partitiva* LIV. *ut fortasse p. 227, 21?*): LIV. perioch. 89 Mutilus ..., clam capite adoperto ad -as (posticas *cod. rec. unus*, posticum edis *ed. princ.*) aedes Bastiae uxoris cum accessisset, admissus non est. ITIN. Theod. 1 civitas Hierusalem habens portas maiores VI absque -a (postica *H*, *om. G*; *an pro subst. ut ad 2aβ pertineat?*), id est porta Beniamin.

2 *pro subst.*: **a** *de ianua vel porta, sc. posteriore, minore*: **α** *neutr.* -um (*opp.* ostium ITALA Dan., ingressus VITAE patr.; *de notione*: CHAR. gramm. p. 462, 45 B. -um παράθυρος [*item* EXC. Bob. gramm. I 554, 22. GLOSS.]. GLOSS. -um: παραθύρα, παραθύριον. παραπύλιον. est latens ostium eo quod remotum est a publico. *in locutione praepos.* VITAE patr. *fortasse potius directio respicitur*): Ⓘ *de quolibet ostio*: ITALA gen. 19, 6 (Lugd.) exivit ... ad eos Lot ad -um et osteum clusit post se (*gr.* πρὸς τὸ πρόθυρον, *cod. 91 al.* posticum *vel* protyrum, *om. Vulg.*). Dan. 13, 18 (cod. 176) clauserunt ostea paradisi et exierunt secundum -um (*gr.* κατὰ τὰς πλαγίας θύρας, VVLG. egressae sunt per -um [posticum *var. l.*]. *de eodem ostio v. p. 227, 67*). CIL X 6565 (*a. 364—375*) at statum pristinum red⟨u⟩c(sit) amphiteatrum cum portis, -is et omnem fabric⟨am⟩ arene (*respici videntur portae cavearum ad feras inmittendas destinatae; v. p. 228, 27sqq.*). SCHOL. Hor. gloss. *Γ* (*cod. Dessauiensis*) epist. 1, 5, 31 per -um ingredere (VITAE patr. 3, 88 similis es aedificio quod, quamvis habeat ingressum ornatum, per -a tamen a latronibus expugnatur [*loco gemino 5, 8, 2* a facie ... de retro]. *adde* VVLG. *supra*). NOT. Tir. 100, 60. Ⓘⓘ *de ostio monasterii* (*vix meton. de ipso munere posticiariae* CAES. AREL. reg. virg. 30): CAES. AREL. reg. virg. 30 ad cellarium et ad -um vel lanipendium tales ... eligantur, ... quae *eqs.* 32 quae cellario sive canavae sive vestibus vel codicibus aut -o vel lanipendio praeponuntur (*inde* AVRELIAN. reg. mon. 21 quibus claves de ... -o ... tradendae sunt). 43 omnibus, quae ad -um observaverint, contestor ..., ut nihil de monasterio permittant dari ... extra conscientiam ... abbatissae. IVDICIVM Pictav. Greg. Tur. Franc. 10, 16 p. 507, 24 vectibus ac securibus confractis -is (posticis *cod. unus*). VEN. FORT. vita Radeg. 24, 58 nulla monacharum nisi (ipsa *add. cod. unus*) de -o (de postio *vel* depositio fieret *var. ll.*), quantum ligni opus erat, sola ferebat in sarcina.

β *fem.* -a (GLOSS. V 380, 23 -a: modica ianua [posticla *coni. Loewe, Prodromus, 1876, 136, sed eadem exhibet* GLOSS.L Corp. P 500]. *an huc* ITIN. Theod. *sub 1?*): DONATIO Tiburt. a. 471 p. CXLVIIa45 intra basilica, pro -a vela linea rosulata VI (porticia *trad.*; *em. Du Cange s. v.*; *ad rem cf. e. g. Hier. epist. 60, 12, 2* vela ... in ostiis *ecclesiae*).

γ *masc.* -us: CE 297, 3 (*a. 539*) -us sub termas balteo concluditur ferro (*iterum ibid.* 6).

? b *de parte praetorii postica* (*neutr. pro subst.*): HYG. mun. castr. 18 quaestorium minor⟨e⟩ esse debet latitudine quam praetorium, ut strigae statorum -um praetorii proximae sint (-um *trad.*; posticum *edd. vix necessario ut etiam ibid.* 19 ut -um ⟨t⟩ueantur. *discrepant explicationes editorum ad l.: aream ad praetorium pertinentem intellegit Domaszewski, partem praetorii aversam Lenoir; an locos ad a trahas?*).

deriv.: posticiaria.

posticula, -ae *f.* *a* 1. posticus (postica) *demin.* *i. q. ianua postica parva*: APVL. met. 2, 23, 5 ipsis foribus obsaeptis per quandam brevem -am intro vocat me. *vix huc l. 62.*

posticulum, -ī *n.* *a* 1. posticus (posticum) *demin.* *i. q. aedificium posticum parvum*: PLAVT. Trin. 194 ubi nunc adulescens habet? :: -um hoc recepit, quom aedis vendidit (*sim.* 1085).

postīcum *v.* 1. posticus.

1. postīcus, -a, -um. *a* post; *ad formationem cf.* anticus. *de scriptura: derivatur a* post PRISC. gramm. III 38, 27. 475, 6sq. *[Korteweg]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VEL. gramm. VII 60, 4 in 'antiquo' etiam videmus locum ⟨hanc⟩ litteram (*sc.* u) habere et in '-o' non habere (*sed scribitur* -qua *iuxta* antiqua INSCR. Année Epigr. 1921 n. 40). *paenultimam longam esse confirmat usus auctorum (sed ideo reprehendi Persium a quibusdam testatur* SCHOL. Pers. 1, 62) *et docet* GLOSS. V 622, 42. *de notione v. infra, maxime l. 26 et sub IIA.* *legitur inde a* PLAVTO, TITINIO, LVCILIO, VARRONE, CIC. (*ceterum in poesi non nisi singulis locis apud* HOR. epist., PERS., AVSON.); *vocem gr.* πειστικόν (*i.* πιστι-, *Inscr. Syr. Jalabert-Monterde III 778, 2*) *vix recte cum* -um *coniunxit Grégoire, Byzantion 13, 1938, 180sq.* [posticum *i. q. ianua posterior: hisp.* postigo. *cf. M.-L. 6692. Corominas III 913sq. St.*] [*confunditur subst.* -um *in codd. cum* porticus ITIN. Anton. Plac. rec. A 7 (*restituitur* LIV. 45, 6, 4), posticius *v. p. 226, 21.*]

i. q. post aliquid vel posteriore parte situs (*respiciuntur corporea praeter l. 37; agnoscasne vim partitivam l. 21, coll. p. 226, 27? opp.* anticus VARRO ling. 7, 7 frg. Non. p. 55, 20 *et passim sub II [cf. etiam infra l. 64]; opposita alia habes infra l. 62. 83 et p. 228, 2*): I *usu communi*: A *adi.*: 1 *varia*: PLAVT. Stich. 450 est etiam hic ostium aliud -um nostrarum harunc aedium (*pro subst. accipit Petersmann, 1973 ad l.; cf.* PAVL. FEST. *infra*). VARRO Men. 522 perrexit in interioris partis domuis (*gen.*) -ae, ut ait Plautus, penitissimae (*ad Persam 522 rettulit Leo in ed. II 553*). ling. 5, 42 (*inter vestigia Saturniae, oppidi antiqui*) quod post aedem Saturni in aedificiorum legibus privatis parietes -i 'muri' sunt scripti (*sc. quod olim oppidum cingebant; explicaverunt alii aliter.*) LIV. 40, 2, 2 in -is parietibus Cereris templi [-is *vel* posteris partibus *recc. aliquot*]). PAVL. FEST. p. 220 -um (*an potius pro subst.? cf.* PLAVT. *supra*) ostium dicitur in posteriore parte aedium; ceterum antiqui etiam vicinum habitantem ad posteriorem partem aedium sic appellarunt; denique et quae ante nos sunt antica et duae post nos sunt -a dicuntur, et dexteram anticam, sinistram -am dicimus (*quae sequuntur v. sub IIA*). SOL. 26, 7 -is pedibus insistunt *ursi.* AVSON. 70, 7 p. 341P. perversae Veneris -o vulnere fossor. CIL VI 32089 (*inter a. 425 et 450*) ha⟨re⟩nam amphiteatri *Flavii* a novo una cum po⟨dio et portis post⟩icis ... ⟨restituit⟩ (*si recte suppletur; an coll. B 2 b et p. 226, 45 potius de subst. cogites, ut suppleas e. g.* po⟨rtis et post⟩icis?). *transfertur ad actionem clandestinam, sc. quae fit a tergo alicuius*: PERS. 1, 62 -ae occurrite sannae (SCHOL. quae fit a posteriori parte). 2 pars -a (*v. etiam p. 228, 45*): PLAVT. Stich. 450^{a} aedium ([*versus interpol.?*]. LIV. 23, 8, 8). LVCIL. 119 non peperit, verum -a parte profudit (*respicitur podex ut*: ARNOB. nat. 4, 26 p. 233, 20 M. in partibus Fabius aduritur mollibus obsignaturque -is [*cf. Fest p. 245* eius natis fulmine icta erat]. 5, 23 p. 277, 21 Iovem ... ex p. -a ... molli fimo perlitum. 5, 28 p. 286, 6 -a ex p. nudatus. *cf. l. 32. p. 228, 10*). VARRO frg. Non. p. 55, 20 qua fini sit antica et -a (*pertinetne ad II?*); in -a p. erat culina. CIC. Att. 6, 1, 17 statua, quae ab Opis parte -a (*Urlichs*; posita *codd. et vol. I 21, 5*) in excelso est. SVET. Otho 6, 2 Palati.

B *pro subst.* *de generibus*: NON. p. 217, 12sqq. -am feminino genere consuetudine appellamus (*sed afferuntur loci ad A pertinentes* LVCIL. 119 VARRO Men. 522); Titinius neutro ... dici probat (*afferuntur* TITIN. com. 142. 30 LVCIL. 312 VARRO Men. 430, *quae v. infra*). SERV. Aen. 2, 453 -um, quod generis est neutri, ut Horatius (*citat* epist. 1, 5, 31, *v. infra*); nam si generis feminini legeris '-a', augurale est. ut 'antica', '-a' (*cf. sub II*). GLOSS. -um neutri et feminini generis. -a est ostium iuxta portam longa ti: idem est et -um neutro genere, quod seudotinum (*i. pseudothyrum*) dicitur graece *eqs.*

1 *neutr.* (*excipitur per pron. masc.* ISID. *sub a; an huc formae ambiguae p. 228, 29. 32?*); *significantur res sitae parte posteriore* (*occultiore p. 228, 12 [inde de re parva p. 228, 13]; in locutionibus praepos. quibusdam respicitur fortasse ipse situs vel directio, v. l. 82sqq. p. 228, 5. 15; de* HYG. mun. castr. 18 *et* 19 *v. p. 226, 69*): a *de ostio aedium* (*oppidorum v. sub c; hucine* PAVL. FEST. *sub A1? opp.* ostium ITALA, ITIN., ianua ISID., porta SCHOL. Hor.; antiquum *de ostio non usurpari videtur praeter loc. dub. Paul. Fest. p. 26* antiquum veteres etiam pro ianua [omnia *codd.*] posuere): PLAVT. Most. 931 me illac per -um ad congerrones conferam (LIV. 45, 6, 4 ⟨per⟩ -um [port- *trad.*] aedium in ... hortum ... pervenit. ITALA Dan. 13, 26 [cod. 176] prosilierunt p. -um [*opp.* ostia; *gr.* διὰ τῆς πλαγίας θύρας, VVLG. p. -am, *var. l.* posticia(m), postic(i)um; *cf. p. 226, 42*]. SERV. Aen. 2, 453. ITIN. Anton. Plac. rec. A 7 clauduntur omnia ostia *thermarum* et p. -um [port- *var. l.*] mittuntur intus *leprosi mundandi* [*rec. B* ostia ... ostium]). TITIN. com. 30 si quisquam ... -um nostrum pepulerit. HOR. epist. 1, 5, 31 atria servantem -o falle clientem (SCHOL. *opp.* porta). LIV. 39, 51, 7 -o, quod devium maxime atque occultissimi exitus erat, fugere conatus *Hannibal.* VAL. MAX. 5, 7, 3 cum domo -o (-a L^{2}) clam esset egressus. 6 8, 6 illum -o clam emisit. SVET. Claud. 18, 2 aegre nec nisi -o evadere. ITALA gen. 19, 6 (cod. 91 *al.*) *v. p. 226, 39.* ISID. reg. monach. 1, 2 monasterii ... munitio tantum ianuam extrinsecus habeat, unumque -um, per quem eatur ad hortum. b *de qualibet parte aedificii* (*vel de ipso aedificio*): TITIN. com. 142 duo -a, quae loco mercede. LVCIL. 312 pistrinum adpositum, -um, sella, culina. VITR. 3, 2, 4 *amphiprostylos aedes* habet in -o (-cio, -tio *trad.*) ... columnas et fastigium. 3, 2, 5 *peripteros* habebit in fronte et -o senas columnas (3, 2, 6 *bis* [*distinguitur etiam* in lateribus]. 3, 3, 6. 7). 3, 2, 5 *aedes* Honoris et Virtutis ⌊sine -o⌋ a Mucio facta (⌊ ⌋ *non necessario transposuit Krohn*). 3, 2, 7 dipteros ... *est* octastylos et pronao et -o (3, 2, 8 hypaethros ... decastylos est in p. et -o [*ibid. iterum.* 3, 5, 4. 4, 3, 4]). *interpr. dubia*: Ps. THOM. euang. 7, 1 unus ... de ... pueris *in tecto ludentibus* irruit per- um (*gr. rec. A 9, 1* πεσὼν ἀπὸ τοῦ δώματος κάτω, *B 8, 1* κατωθισθὲν ἐν παιδίον ὑπὸ ἄλλου κρημνιζόμενον ἐπὶ τῆς γῆς. *puerne per partem domus aversam* [*coll. 2, 1* ceciderunt per murum in sinum] *an supinus cadit?*). c *de variis rebus*: VARRO Men. 430 (*ex Prometheo libero*) retrimenta cibi qua exirent, per -um vallem feci (*coni.* callem *vel* canalem f.; *de podice sim. ut*: ARNOB. nat. 2, 16 p. 85, 3 M. superfluas foeditates inferioribus egerunt abiiciuntque -is. *cf. p. 227, 40*). SERV. Aen. 2, 752 ('obscura limina') aut per noctem obscura aut certe -um 'limina' significat (*respicitur porta Troiae; cf. 2c; huc traham* GLOSS. I p. 42 -um porta minor in maiore; *vide etiam p. 227, 55*). MART. CAP. 1, 66 Iuppiter ... apponit ... vertici ... coronam contegitque ex -is caput ... velamine (*an coll. I A 2 subintellegas 'partibus' ut ad 2 spectet?*). 2, 145 *Labor et Amor subvehunt* a fronte lecticam ...; -a Epimelia et Agrypnia ... sustulere.

2 *fem.* (*an huc l. 15? significatur ianua vel porta, sc. posterior vel occultior, minor sim.; cf.* GLOSS.^{L} II Philox. PO 115 -a: παραθύρα κατόπιν τοῦ οἴκου): a *quorumlibet aedificiorum*: APVL. met. 9, 2, 1 canem per -am impetu miro sese direxisse (AMM. 14, 1, 6 *delatores* latenter intromissi p. -as in regiam. VVLG. iud. 3, 24 p. -am egressus est [p. -um, et -a *var. ll.*]. Dan. 13, 26 [*v. supra sub 1a*]). VLP. dig. 7, 1, 13, 7 (*e Nerva filio*) neque ... aditus -asve vertere (ev- *var. l.*) vel refugia aperire *usufructuario aedium permittetur.* AMM. 27, 12, 3 iussit *regem* ad latentem trahi -am (porticam *var. l.*). b *cavearum amphitheatri, quibus ferae includebantur* (*cf. p. 226, 45. 227, 34*): VOPISC. Prob. 19, 6 qui omnes *leones* ⟨e⟩ -is interempti sunt, non magnum praebentes spectaculum (*supplevit explicavitque Salmasius; praepos.* e *intellegenda videtur sec. usum vol. V 2, 1091, 38 illustratum; an agnoscas abl. loci?*). AMM. 28, 1, 10 amphitheatrales ferae diffractis ... solutae -is. PASS. Tarach. 10 -am confregit *leaena* (*gr.* τῶν σανίδων ἀψαμένη). c *oppidorum* (*cf.* SERV. *sub 1c*): AMM. 18, 6, 11 intra semiclausam -am exposito puero. 18, 8, 13 per -am ingressus (21, 12, 13). 19, 6, 7. 19, 8, 5. 20, 11, 22.

? 3 *masc. de hominibus v. p. 227, 28* (*nullo allato exemplo; aliter, sc. de ostio p. 227, 79*).

II *usu technico in sermone augurum, agrimensorum sim.; significatur imprimis pars caeli vel terrae a tergo spectantis sita* (*hucine* VARRO *sub I A 2? legitur fere fem., cf.* SERV. *p. 227, 53, pro subst. de linea vel parte l. 63sqq., fortasse etiam l. 56sqq.; forma ambigua* -is SCHOL. Verg.; *ad rem v. Fabricius, RE XIII 675sqq.*): A *definitiones*: VARRO ling. 7, 7 eius templi (*i. caeli*) partes quattuor dicuntur, sinistra ab oriente, dextra ab occasu, antica ad meridiem, -a ad septemtrionem (PAVL. FEST. p. 220 ea caeli p., quae sole illustratur ad meridiem, antica nominatur, quae ad septemtrionem -a [*quae antecedunt v. sub IA*]. SERV. ecl. 9, 15 augures ... designant spatia lituo et eis dant nomina, ut prima p. dicatur antica, posterior -a, item dextra et sinistra. ISID. orig. 15, 4, 7 locus designatus ad orientem ... templum dicebatur; cuius p. quattuor erant: antica ad ortum, -a ad occasum *spectans*). FEST. p. 233 -am lineam in agris dividendis Ser. Sulpicius appellavit ab exori⟨ente ad occasum spectantem⟩ (*suppl. ex Paulo. cf. Gloss. II 20, 39* antica linea διάμετρος). FRONTIN. grom. p. 11, 8 aruspices altera linea a septentrione ad meridianum diviserunt terram, ⟨et⟩ a media ultra antica, citra -a nominaverunt (*deficientibus codd. antiquis, qui loco gemino* HYG. lim. grom. p. 132, 4 *exhibent* anticam ... -am [antica ... -a *edd. utroque loco; an potius acc. fem., sc.* partem, *restituas etiam Frontino?*]). LIB. col. I grom. p. 249, 29 L. limites qui per antica et -a (*plur. neutr., an fem. sing.* 'antica' ... '-a' *ut l. 63sqq.?*) dividuntur. B *exempla cetera*: GROM. p. 303, 23 L. quare per aedes publicas in ingressus antiqui fecerunt crucem, 'antica' et '-a'? (p. 304, 7 secundum aruspicium signum fecerunt in aedes deorum suorum, ut scriberent 'antica' et '-a'. *exemplum huius crucis inventum est Lambaesi* INSCR. Année Epigr. 1921 n. 40). SCHOL. Verg. Veron. Aen. 2, 693 ⟨si sinistr⟩a tonat, optimum fit auspicium, si modo non -is sed anticis evenit (*iterum ibid. in contextu manco* in -is). ARNOB. nat. 4, 5 p. 207, 8 M. mundus ipse per se sibi neque dexteras neque laevas neque superas regiones neque imas neque anticas habet neque -as (*cf. Aristot. de caelo 284b21sqq.*).

deriv.: posticius, posticula, posticulum; *cf.* 2. posticus.
v. Onom.

2. postīcus (-eic-), -ūs *m.* (*f.?*). *a* post *iuxta* 1. posticus *sec.* porticus, *nisi fallimur.* *i. q. porta postica*: CIL I^{2} 780 (*Curubi, circa a. 47 a. Chr.*) murum, turres, posteicus, fossam faciundum coer(averunt).

postid *v.* post. **postideā** *v.* postea.

? **postidhaec** *adv. sec.* postidea *et* post haec *per contaminationem formatum dubites an recte ex maiore parte codd. receperit Dick* MART. CAP. 8, 807 apage sis nec -e nugales ausus lege hymeneia ... obnuberis (post id, post hic, post haec *var. ll.*; postidhac *Grotius, coll.* antidhac).

[postifices: iudices GLOSS. V 608, 42 (*intellegas* pont- *sec. Gloss. V 134, 34 Gloss.^{L} I Ansil. PO 220*).**]**

postumus: **postigena** GLOSS. I p. 42 (= II 589, 59). *cf. cum* post *et* indigena *sim., ceterum cum* postgenitus.

[*Korteweg*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

postilēna, -ae *f.* [*a* post *iuxta* postela (*cf.* antela: antilena), *sed utrumque modo haud perspicuo formatum. Sch.*] *scribitur* -tel(l)ena GLOSS. II 385, 15 III 327, 3. *i. q. lorum ephippii posterius* (*quod* ὀπισθελίνη *vocatur Ps. Mauric. strat. 1, 2, 3. al.; opp.* antilena; *ad rem cf. e. g. Schuppe, RE XXII 1, 863; generali quadam notione explicatur l. 11*): PLAVT. Cas. 125 ita te aggerunda curvom aqua faciam probe, ut -a possit ex te fieri. GLOSS.[L] II Philox. PO 108 -a: ἱμὰς ὁ ἐκ τοῦ ἐφιππίου ἢ σάγματος ὑπὸ τὴν οὐρὰν εἱρόμενος (ερομενον *trad.*). GLOSS.[L] Corp. P 504 post⟨il⟩ena: boga ([*anglosax.*]. *sed formam* postena *fortasse defendas coll. Du Cange s. v. et A 610* antena: boga, *ubi* ant⟨il⟩ena *Lindsay*). GLOSS. V 589, 22 *v. sub* postela. *explicatur per neutr. plur.*: GLOSS.[L] II Philox. PO 109 -a: ὀπίσθια (*an -ία?*), ὀπισθένη (GLOSS. II 385, 15. III 327, 3 [*in capite* de scorteis]. *huiusmodi glossam fortasse vertit* GLOSS. I p. 42 -a: posteriora, sed specialiter dicitur instructura caballa [*v. vol. VII 1, 2010, 21sqq.; vix cogites de vestigiis adi.* postilenus *fere pro* posterus *usurpati*]).

pōstilio, -ōnis *f.* [*a* postulare; i *pro* u *ut* familia *a* famulus, *syll. suffixa ut* opinio *ab* opinari. *Sch.*] *i. q. postulatio piaculi vel ipsum piaculum postulatum* (*technice in religione; ad rem cf. e. g. Wissowa, Religion u. Kultus,* [2]*1912, 545, 7*): CIC. har. resp. 20 (*referuntur verba haruspicum*) quod in agro Latiniensi auditus est strepitus . . ., -es (*restit. Orelli ex* -stulati-) esse Iovi, Saturno, Neptuno, Telluri, dis caelestibus (*pergit Cic.* audio quibus dis violatis expiatio debeatur). 31 eodem ostento Telluri -o (-tillo *var. l.*) deberi dicitur. VARRO ling. 5, 148 (*e Procilio*) *ab haruspicibus* responsum deum Manium (Manio *cod.*) -em postulare, id est civem fortissimum eo (*i. in hiatum terrae*) demitti. ARNOB. nat. 4, 31 in caeremoniis vestris . . . -bus locus est et piaculi[s] dicitur contracta esse commissio. GLOSS. V 607, 6 -o postulatio. *mire affertur inter vocabula ad architecturam pertinentia* NOT. Tir. 100, 61 (*inde* GLOSS. I p. 246, *v. Heraeus, Kl. Schr. 108, 2*) -o; *praecedunt* postis. postitium (*i.* -tici-), *sequuntur* statuarium. basis; *vix cogites de nova quadam voce cum* postis *coniungenda, si conferas seriem prolatam ibid. 45–48* cella . . . procella.

postillā *adv.* *a* post *et abl. separ.* illa. *scribitur* posi- TER. Andr. 936 (*A man. pr.*). *legitur in latinitate prisca et apud* CATVLLVM, FRONTONEM (*cf. l. 52*); *adde iuncturam* -a quam *apud Zosimum papam.* [*confunditur in codd. saepius cum* post illam *sim.; v. infra.*]
i. q. post illud momentum temporis, postea, post (ARVS. gramm. VII 503, 24 -a pro postea [*affert* TER. Phorm. 1018. *cf.* GLOSS. -a: postea]): **1** *vi temporali plena* (*fere de eventibus praeteritis; pertinet ad ea, quae iterum et saepius evenire possunt,* PLAVT. Capt. 118 *sub a et* PLAVT. Men. 342 *sub bβ, ad futura* TER. Phorm. 347 *sub a* [*cf. infra l. 63 et 81, ubi adhibetur ex sententia eius de quo narratur*]). *accedunt additamenta quibus illustratur quando quid eveniat*: (n)umquam *l. 56sqq.*, semper PLAVT. Cas. 119, extemplo PLAVT. Men. 342, saepe CATO orig. 83, nunc primum TER. Andr. 936 (*cf.* postillac); *quantum distet tempus*: hau longissime PLAVT. Stich. 529; *quid antecedat*: postquam PLAVT. Pseud. 298 (*cf.* postillac *nec non abl. absol.* CATVLL. 84, 9), si TER. Phorm. 347, quam *p. 230, 17.* *iuxta vim temporalem sublucet respectus causae* PLAVT. Pseud. 298 FRONTO p. 226, 9 v. d. H. *ceterum cf.* post illud (illa) *p. 174, 26, quo minus probabiliter locos* FRONTONIS *infra allatos trahere videntur editores* (*sed certe ad praepos. spectat Fronto p. 100, 23 v. d. H.* post illa Sallusti *sc. verba sim.*).

a *significatur magis spatium temporis, fere i. q. inde ab illo tempore*: PLAVT. Capt. 118 *avi vel captivo* semel fugiendi si data est occasio, satis est; numquam -a possis prendere ([post illam *var. l.; in sententia generali ut* Men. 342 *sub bβ*]. Curc. 529 puellam . . . olim . . . emi, sed eum qui mi illam vendidit n. -a vidi. *suppl. dub.* FRONTO p. 208, 6 v. d. H.). Men. 1117 (*antecedit* tunc) neque patrem umquam -a vidi ([-ac *var. l.*; -ac u. *Ritschl*; numq. -a *Brix*]. TER. Phorm. 1018 abhinc annos quindecim mulierculam eam compressit . . .; neque -a [post illam *var. l.*] u. attigit. FRONTO p. 225, 13 v. d. H. [*refertur consilium piratarum*] cuius *Arionis mortem subituri* vocem . . . nemo u. -a auscultaret). Most. 141 ad illud frugi usque . . . fui . . ., dum . . .; postea, quam (quom *fere ed.*) . . .; -a optigere eam *verecundiam* neglegens fui; . . . nunc *eqs.* Pseud. 298 postquam . . . isti a mensa surgunt (*i. postquam danistae conturbaverunt?*) . . ., -a omnes cautiores sunt, ne credant alteri. TER. Eun. 127 te interea loci cognovi; tute scis -a quam intimum habeam te. Phorm. 347 si eam *primam coitionem* sustinueris, ⌊-a iam⌋ (post illam *A*) ut lubet ludas licet (SCHOL. *ad l.* deinde). 705 quot res -a monstra evenerunt mihi. CATO orig. 83 convaluit saepeque -a (post illam *var. l.*) operam rei publicae . . . perhibuit. CATVLL. 84, 9 hoc *Arrio* misso in Syriam requierant omnibus aures: . . . nec sibi -a metuebant talia verba. FRONTO p. 161, 6 v. d. H. -a quae⟨cumque⟩ ad instruendam provinciam adtinerent . . . sedulo praeparavi.

b *significatur magis momentum temporis, fere i. q. post illud tempus*: **α** *vario usu*: PLAVT. Poen. 467 *haruspex* aibat portendi mihi malum; . . . mina mihi argenti dono -a datast (*in eadem re* 750). Stich. 529 quam dudum in portum venis? :: hau (huc *trad.*) longissime -a (*i. postquam tu venisti; an -a cum sequentibus iungas?*). :: iam iste *socer* est tranquillus tibi? ENN. scaen. 45 primus *puer* . . . qui foret -a natus. FRONTO p. 226, 9 v. d. H. cum neque quicquam -a negare . . . ausi sunt. **β** *in serie eventuum actionumve* (*cf.* PLAVT. Most. 141, TER. Phorm. 1018 *sub 1a,* PLAVT. Cas. *sub 2*): PLAVT. Men. 342 morem hunc meretrices habent: ad portum mittunt servolos . . .; rogitant cuiatis sit *navis peregrina*; . . . -a (post ille *trad.*) extemplo se applicant. ENN. ann. 41 me visus homo pulcher per . . . salicta . . . raptare . . .; ita sola -a . . . errare videbar . . .; exim *eqs.* TER. Andr. 936 is . . . proficiscitur; tum . . . est veritus; -a nunc primum audio quid illo sit factum (*versum una syllaba abundantem alii aliter emendaverunt*). Haut. 447 (*443* primum . . . *mulierem* proterruisti hinc) -a coepit victum volgo quaerere; nunc *eqs.*

2 *vi temporali attenuata respicitur quod additur in enumeratione mera, fere i. q. deinde, praeterea sim.* (*cf. 1bβ*): PLAVT. Truc. 485 scio ego multos memoravisse[m] milites mendacium: et Homeronidam et -a mille (post illam illi *trad.*) memorari pote[st], qui *mentiti sint.* *huc pertinere videtur locus suspectus*: PLAVT. Cas. 119 egone quid faciam tibi? primum omnium . . . lucebis . . . facem; -a ut semper improbus nihilique sis (eris *Leo; versum del. Guyet*); postid locorum . . . dabitur *eqs.*

iunctura **postillā quam,** *sec.* posteaquam *formata* (*v. Norberg, Eranos 39, 1941, 104*): AVELL. p. 116, 25 noverit vestra fraternitas nihil nos, -a q. (*V*; posteaquam *coni. corrector quidam apographi,* postquam illa *Günther*) vobis scripsimus . . ., immutasse (*in epistula Zosimi papae ut* EPIST. pontif. Arel. 6 p. 12, 21 *Proculum,* -a q. [illam *et* quae *var. ll.*] illi interdiximus, ordinasse *homines indignos* [*sed loco gemino ibid. p. 12, 23 traditur* postquam]).

postillāc *adv.* *a* post *et* illac; *cf.* posthac. *i. q. postilla* (*quocum confunditur* PLAVT. Men. 1117 *p. 229, 60*): PLAVT. Men. 685 postquam illam *pallam* dudum tibi dedi atque abii ad forum, nunc redeo, nunc te -c (dost illac *codd.; corr. B*[2]) video.

postillāquam *v.* postilla. **postinde** *v. p. 163, 46 et vol. VII 1, 1121, 72.* *Korteweg.*

***postis,** -is *m.* [*si recte postulatur forma prisca* *porstis, *conferenda est vox gr.* παραστάς, -άδος *f.* '*postis*' *e* παρ(α) *et radice* *stā- *composita. Sch.*] *a* post *derivatur* PRISC. gramm. III 475, 7 quod post fores stant *-es* (*sim.* ISID. orig. 15, 7, 9). NOT. Tir. 100, 59 -is (*var. l.* -es). *genus masc. testantur* CAPER gramm. VII 101, 12. CHAR. gramm. p. 452, 21 B. -is φλιά (*inter verba* quae apud Latinos masculina, apud Graecos feminina sunt). *al.; fem. testatur* GLOSS. V 134, 42 -es genere feminino: '-esque sub ipso⟨s⟩' (VERG. Aen. 2, 442 *inepte allato; intellexitne* '-es quae'*?* [*cf. var. l. Gramm. suppl. 170, 21*]), *quod trad.* ANTH. 443, 2 (*in epigr. q. d. Senecae*). COMMENT. Lucan. 10, 117. PAVLA Hier. epist. 46, 12, 2 (*var. l. ut* VVLG. exod. 12, 7. *al.*). GREG. TVR. Iul. 5 (*cf. Bonnet, Lat. de Grég. 505*). *de formis: nom. sing.* -es: VEN. FORT. vita Germ. 61, 164 (*var. l.* -es *tuetur Krusch in ed. a. 1919 coll. nom. sing.* oves, *de quo v. vol. IX 2, 1192, 43sqq.*). GLOSS. -es: παραστάς. *fortasse huc pertinent etiam* GLOSS. II 396, 25 παραστὰς θύρας: ⟨post⟩is -es (*Stephanus; an* hic -es*?*). GLOSS.[L] II Philox. PO 145 -es et postui: παραστάς (-es id est ostii *ed. dubitanter; fuitne* -es et -is*?*). *abl. sing.* -i: OV. met. 5, 120 (*var. l.* -i *confirmat* PRISC. gramm. II 348, 9. *cf. etiam* PS. PALAEM. gramm. V 539, 42 pauca . . . masculina *ablativum* in i vel in e mittunt, ut . . . -is). *acc. plur. et* -es *et* -is *esse testatur* PROB. inst. gramm. IV 96, 12 (*affert* VERG. Aen. 2, 490 -es. 2, 442 -is). -is *trad.*: PLAVT. Most. 820 (*deficiente A*; -es 818, *nisi nom.*). LVCR. 4, 1178 (-es 4, 275). OV. am. 2, 19, 21 (-es *novies*). *al.; de* VERG. *v. Bömer, Emerita 21, 1953, 200.* *legitur plur. inde a* PLAVTO, ENNIO, CATONE, *sing. inde a* CIC. Att. 3, 15, 6. *al.* (*v. infra p. 232, 59sqq.*), VERG. Aen. 5, 360, HOR. epist. 1, 1, 5. [*raet. occ.* piəšt, pœšt; *francog. vet. et med.* post (*deriv. francog.* poteau); *prov. vet.* post '*tabula lignea*', *var. dial. francoprov., prov., vasc.; cat.* post '*tabula lignea*'; *port.* poste. *cf. M.-L. 6693. Wartburg IX 248sqq. Corominas III 857. Machado*[2] *III 1860. St.*]
[*confunditur maxime cum* potes, potest *aliisque eiusdem verbi formis et cum* positis *sim., e. g.* MANIL. 4, 180 VAL. MAX. 2, 8, 7 (*restit.* PLIN. nat. 2, 196 PRISCILL. tract. 6, 107; depositum *pro* de -e *coniciam* ITALA IV reg. 21, 13 [Lucif. reg. apost. 8 p. 57, 1]).]

I *de tignis, pilis sim., quae pertinent ad aditum* (*ad fenestram p. 231, 6?*): **A** *proprie*: **1** *strictius respicitur ianua more solito confecta; significantur illa duo ligna vel saxa erecta, quae una cum liminibus ostium circumdant* (*negat Page, Class. Rev. 3, 1889, 76, sed v. e. g. p. 231, 27*)*; inde vocem saepe ad valvas vel totam ianuam transferri vix est quod moneamus* (*v. e. g. p. 231, 37. 67. 232, 43. 233, 23. 53sqq.; vix de aliis ianuae partibus p. 231, 12. 25*). GLOSS. παραστάς. φλιά (*v. et l. 35*). θυρώματα. tabulae ostii. GLOSS.[L] I Ansil. PO 516 -es: valbas, id est ianuas. *sim. al.*

a *in aedificiis profanis* (*fere domibus; in curia p. 231, 44, carcere e. g. p. 231, 26, stabulo e. g. p. 231, 35; intra aedes e. g. p. 231, 46. 232, 34*): **α** *in univ.*: Ⓘ *exempla varia* (*selecta inde a* VERG.): PLAVT. Bacch. 1119 iube . . . aperiri fores, nisi mavoltis fores et -es comminui securibus. Most. 818–820 age specta -es cuius modi, quanta firmitate facti et quanta crassitudine. :: non videor vidisse -is pulchriores (*respicitur pulchritudo etiam* VERG. georg. 2, 463 varios . . . pulchra testudine -es. HOR. carm. 3, 1, 45 OV. met. 11, 114sq. LVCAN. 10, 118 hebenus . . . vastos non operit -es, sed stat pro robore vili. STAT. silv. 1, 3, 35. ANTH. 443, 2 marmoreo ianua -e nitet. PAVLA Hier. epist. 46, 12, 2 auratos. *al., cf. e. g. infra p. 231, 38. 61*). CATO agr. 14, 1 *in villa aedificanda* faber haec faciat oportet: . . . tigna omnia . . ., limina, -es, iugumenta *eqs.* CIC. dom. 60 columnis ac -bus meis . . . bellum intulistis

[*Krömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*postea*: cupidos liminum meorum et columnarum et valvarum). LVCR. 4, 275 citra -es. VERG. ecl. 7, 50 fuligine nigri (*cf.* SIL. 7, 175 fumosi). Aen. 2, 442 cernimus obsessum ... limen; haerent parietibus scalae -isque sub ipsos nituntur gradibus *Graeci et* ... prensant fastigia dextris (*cf.* SERV. -esque sub ipsos: si circa portam, 'sub -bus'; si circa fenestras, '˪circa˩ -es' [*an legendum* sub, *ita ut -es de fenestris dicatur? cf.* DON. gramm. IV 365, 32sq. PRISC. gramm. III 53, 27sqq. *al.*]. *tigna sim. tecti intellegunt alii, ut ad II pertineat, v. Austin ad 2, 443*). 2, 454. 2, 480 *Pyrrhus* correpta ... bipenni limina perrumpit -isque a cardine vellit aeratos (*item* e m o v e n t u r c a r d i n e -es: 2, 493 labat ... ianua et emoti [-to *fort. legit Non. p. 202, 15*] procumbunt cardine -es [*potius notione laxiore q. e. fores quam de tigno versatili, quod valvarum tabellas sustinet, cf. Howell, Philologus 112, 1968, 132sqq.; imitantur* CYPR. GALL. *sub c et* VEN. FORT. vita Germ. 61, 164 -es cardine vellitur]). 2, 490 matres ... amplexae ... tenent -es atque o s c u l a f i g u n t (VAL. FL. 2, 168 VEN. FORT. carm. app. 1, 23. *cf.* AMM. 25, 9, 5 turba flebilis -es penatium amplexa). PROP. 4, 8, 49 rauci s o n u e r u n t cardine -es (SEN. Herc. O. 254 Oed. 911. VAL. FL. 7, 322 impulso ... cardine. *cf.* CALP. decl. 4 [*de carcere*] ferrati -is stridor). OV. am. 2, 1, 27 inserta ... -i ... sera (*cf. infra l. 84 nec non* OV. met. 5, 120 rapta ... de dextro ... repagula -i. 5, 123. PAVL. FEST. p. 25. SEN. Phaedr. 863 reserate clausos ... -es. LVCAN. 5, 531 -e recluso [*nisi phaselus v. 518 memoratus ianuae vice fungitur, ut sit dictum usu laxiore et pertineat ad 2*]. APVL. met. 1, 14, 1). met. 10, 379 *Myrrha* zona summo de -e revincta ... aptabat ... vincula collo (*limen superum intellexit Bömer ad l., sed cf. 14, 735* foribus ... summis). VELL. 2, 7, 2 inliso capite in -em (*Aldus*, pontem *codd.*) lapideum ianuae carceris effusoque cerebro expiravit (*sc. Herennius ut* VAL. MAX. 9, 12, 6). VAL. MAX. 2, 10, 2 *praedones* -es ianuae *Scipionis* tamquam aliquam religiosissimam aram ... venerati. SEN. Herc. f. 1000 huc eat et illuc valva (*Badenius*, aula *trad.*, clava *Withof*) deiecto obice rumpatque -es. PLIN. nat. 2, 197 *in terrae motu* tutissimi sunt aedificiorum fornices, anguli quoque parietum -esque alterno pulsu renitente (*nisi pertinet ad II et hic locus et* 8, 31 -ium vicem in domiciliis praebere *dentes elephantorum*). STAT. Theb. 1, 388 a u l a e *r e g i a e* (3, 347). 10, 47 *lupi stabuli* duris adfrangunt -bus ungues (*inde* NEMES. cyn. 171 infringunt [*Heinsius*, impingunt *trad.*]). MART. 1, 70, 14 nulla magis toto ianua -e patet. IVV. 9, 104 divitis ... loquentur ... et -es et marmora. CLAVD. DON. Aen. 2, 490 p. 216, 2 (*ad v. 491sq.* nec claustra nec ipsi custodes sufferre valent) custodes -es etiam possumus accipere, quoniam alio nomine etiam custodes appellantur. PRVD. perist. 5, 318 *ianitor carceris* introspicit, admota quantum -bus acies per artas cardinum intrare iuncturas potest. *al.* ⓘⓘ *respiciuntur i n s c r i p t i o n e s -bus affixae vel inscriptae* (*cf. B 3 et* VVLG. deut. *sub γ*): CIC. Att. 3, 15, 6 quoddam caput legis Clodium in curiae -e fixisse. PETRON. 28, 6 in cuius *ianuae* -e libellus erat cum hac inscriptione fixus *eqs.* 30, 1 in -bus triclinii fasces erant cum securibus fixi, quorum unam partem quasi embolum navis aeneum finiebat, in quo erat scriptum *eqs.* (30, 3 sub eodem titulo ... duae tabulae in utroque -e defixae *eqs.*). MART. 1, 117, 11 *bibliopolae* taberna scriptis -bus hinc et inde totis, omnes ut cito perlegas poetas. COD. Theod. 2, 27, 1, 6 volumus creditorem ... aditis iudiciis edictum mereri auctoritatemque -bus debitoris adfigere. 7, 8, 4 deputatas ... domus enotant et -bus hospitaturi nomen adscribunt *mensores.* 9, 42, 11 qui *tituli* eorum -bus adfigentur, [vel his] (*del. Mommsen*) quorum ius ac proprietas auferetur (*v. etiam* PS. EVSEB. GALLIC. *sub B 3*). ⓘⓘⓘ *respiciuntur i n s i g n i a, o r n a t u s, quae aedibus iam confectis -bus annectuntur sim.* (*cf. l. 82sq.*): R. GEST. div. Aug. 34 laureis -es aedium mearum v⟨estiti⟩ publ⟨ice coronaq⟩ue civica super ianuam meam fixa est (*gr.* τὰ πρόπυλά μου. *item de Augusti laureis*: OV. met. 1, 562. *praeterea de lauro*: QVINT. inst. 8, 6, 32. IVV. 6, 79 *novi mariti* ornentur -es ... lauro. TERT. apol. 35, 4. 11 idol. 15 p. 48, 2. 49, 11 CARM. c. pag. 41). VERG. Aen. 2, 504 barbarico -es auro s p o l i i s que superbi (LIV. 38, 43, 10). OV. trist. 3, 1, 34 a r m i s conspicuos -es (PERS. 6, 45 [*nisi pertinet ad b*]. SIL. 6, 446. STAT. Theb. 3, 581 arma paternis -bus ... vellere [*sim.* Ach. 1, 423]). MANIL. 4, 180 -is ornare superbos pellibus et captas domibus praefigere praedas (*cf.* VAL. Fl. 3, 25 captiva ... -bus ora *leonis* imposuit). VAL. MAX. 2, 8, 7 ob cives servatos corona ..., qua -es Augustae domus ... triumphant (*v.* R. GEST. *supra*). STAT. silv. 1, 2, 231 fronde virent -es (*item de novi mariti domo*: IVV. 6, 52. 79 *supra.* CLAVD. 10, 208). 4, 8, 38 -es ... ornare *infante amici nato.* CLAVD. 8, 417 *temporibus antiquis* lustratae lictore casae, fascesque salignis -bus affixi (*cf. l. 46*). RVT. NAM. 1, 424 -e coronato. ENNOD. carm. 2, 17, 1 navita per -es suspendit munera ponti. VEN. FORT. carm. 8, 7, 5 *vere* viri -es et pulpita floribus ornant (*diem festum ut videtur agentes. cf.* CORIPP. Iust. 4, 152 agricolae ... primordia fertilis anni ferre domum gaudent, -esque et limina comunt, et sua placandis nectunt donaria templis).

β in r e a m a t o r i a (*respicitur domus amicae*): LVCR. 4, 1178 exclusus amator limina ... sertis operit -isque superbos unguit amaracino et foribus miser oscula figit. HOR. epod. 11, 21 ferebar ... ad non amicos heu mihi -is et heu limina dura. TIB. 1, 1, 73 nunc levis est tractanda Venus, dum f r a n g e r e -es non pudet (OV. ars 3, 567). 1, 2, 14 (*ad ianuam*) cum -i florida serta darem (*cf. l. 78 et* OV. met. 14, 709 madidas lacrimarum rore coronas -bus intendit. 733 ad -es ornatos saepe coronis). 1, 2, 31 (33) reseret modo Delia -es (*cf.* OV. am. 1, 6, 24 [*versus iteratur saepius ibid.*] *ianitor*, excute -e seram. ars 2, 636 claude fores, custos ..., et centum duris -bus obde seras). PROP. 1, 16, 15 (*ianua de amatore*) meos numquam patitur requiescere -es arguta referens carmina blanditia (*cf.* OV. ars 2, 527 -bus et durae supplex blandire puellae. rem. 35 et modo blanditias, rigido modo iurgia -i dicat. 507 nec dic blanditias nec fac convicia -i). 1, 16, 43 (*ad ianuam*) a n t e tuos quotiens verti me, perfida, -es (OV. am. 2, 19, 21 me ante tuos proiectum in limine -is). OV. am. 1, 6, 49 verso sonuerunt cardine -es. 73 crudeles rigido cum limine -es duraque conservae ligna, valete, fores. 3, 8, 32 dum merces aberat, ... ipsa *Danae erat* severa, aerati -es.

γ i n s u p e r s t i t i o n e et religione (*huc referre possis quaedam p. 231, 55sqq. allata. cf. etiam p. 231, 28*): *exempla v a r i a*: OV. fast. 6, 155 *Crane lustrandi causa* arbutea -es ter in ordine tangit fronde. PLIN. nat. 28, 85 convenit ... tactis omnino menstruo -bus inritas fieri magorum artes (*cf.* 28, 104 *hyaenae sanguine* tactis -bus ubicumque magorum infestari artes). ITALA exod. 12, 7 (Cypr. testim. 2, 15 *al., sim.* VVLG.) *sanguinem agni* ponent super duos -es et super limen in domibus, *ne primogeniti necentur* (*gr.* ἐπὶ τῶν δύο σταθμῶν. *de eadem re* 12, 22 [Aug. loc. hept. 2, 65, *sim.* VVLG.]. *al.; inde passim apud ecclesiasticos, e. g.* FIRM. err. 27, 5 PRVD. apoth. 352. *cf. B 2*). VVLG. deut. 11, 20 scribes ea *verba domini* super -es et ianuas domus tuae (*Itala Lugd. al. et Vulg. loco gemino 6, 9* limen; *dubitat an* hyperbolica commendatio *sit Aug. quaest. hept. 5, 17*). *de domo n o v i m a r i t i* (*cf. p. 231, 68*): LVCAN. 2, 355 infula ... in geminos discurrit candida -es (*cf.* PLIN. nat. 29, 30 lanis auctoritatem veteres Romani etiam religiosam habuere, -es a nubentibus attingi iubentes. DON. Ter. Hec. 135 cum puellae nuberent, maritorum -es ungebant ibique lanam figebant. SERV. Aen. 4, 458 *ut* -es ... ornarent laneis vittis). PLIN. nat. 28, 135 novae nuptae intrantes ... sollemne habent -es eo *adipe suillo* attingere (*item oblinuntur -es*: 28, 142 [*e Sab.*] *lupino adipe*, ne quid mali medicamenti inferretur. ARNOB. nat. 3, 25 adipali unguine. DON. Ter. *supra.* SERV. Aen. 4, 458 oleo [auct. *addit* unguine lupino]. MART. CAP. 2, 149). STAT. silv. 1, 2, 237 iam dudum -e reclinis quaerit Hymen thalamis intactum dicere carmen (*cf.* 2, 7, 87 vestros hymenaeon ante -es ... ipsa *Calliope* personabo).

b *i n t e m p l i s e t a e d i f i c i i s s a c r i s* (*interdum de ianuis intra aedem sitis, ut p. 233, 8, vel de areae ianuis, ut l. 45sq.*): *α g e n e r a t i m*: ENN. ann. 267 discordia taetra belli ferratos -es portasque refregit (*tropice dictum putat e. g. Fraenkel, Journ. Rom. Stud. 35, 1945, 12sq., ita ut pertineat ad B 1; ad Ianum Quirinum referunt alii coll.* VERG. Aen. 7, 622 cardine verso Belli ferratos rumpit Saturnia -es [*cf. e. g. Timpanaro, Contributi di filologia latina, 1978, 640 sqq.*]. *item de Iano eiusque aede*: OV. fast. 1, 253 [*loq. Ianus*] pacem -esque tuebar *tum, cum in terra regnabam.* STAT. silv. 4, 1, 44). LEX par. fac. Put. (CIL I² 698) 2, 9 *faber* fores clatratas II cum -bus aesculnieis facito statuito ocludito picatoque. PROP. 4, 9, 61 *Hercules* umeris -es concussit opacos. OV. met. 7, 602 ante sacros vidi proiecta cadavera -es. LIV. 31, 30, 7 truncata simulacra deum inter prostratos iacere -es templorum (*nisi pertinet ad II*). VELL. 2, 25, 4 inscriptio templi adfixa -i (*cf. l. 76sq. et* MACR. Sat. 1, 6, 6 cum -i inscriptum sit Delphici templi *illud* γνῶθι σεαυτόν [*somn. 1, 9, 2* fronti templi]. RVT. NAM. 1, 270 -bus adfixum ... poema sacris [*nisi pertinet ad 2 a*]). SIL. 11, 253 nondum tibi *Hannibali* templorum ... intrati -es. STAT. silv. 3, 1, 5 (*ad Herculem*) tenes ... nitidos -es. QVINT. decl. 323 p. 270, 29 *Alexander* ignem sacris -bus ... admovere ausus est. PLIN. paneg. 52, 2 tibi maximus honor excubare pro templis -busque praetexi (*postea*: tuam statuam in vestibulo Iovis ... cernimus). *al.*

β s p e c i a t i m: ⓘ *respicitur d e d i c a t i o t e m p l i* (*ad rem cf. e. g. Latte, Röm. Religionsgesch. 200sq.*): -em t e n e r e (*sc. fere de pontifice*): CIC. dom. 119 verbone pontificis putetis, si is -em tenuerit et aliquid dixerit, domum uniuscuiusque consecrari posse. 120. 121 -em teneri in dedicatione oportere ... templi; ibi enim -is est, ubi templi aditus e[s]t valvae (*alludit ad notionem sub II allatam, v. ibi, quae apud* CIC. *sequuntur*). *ibid.* pontificem -em tenuisse dixisti. 123. 133. LIV. 2, 8, 7 -em iam tenenti consuli foedum ... nuntium incutiunt (*de Horatio Pulvillo ut ibid.* 8; *sed* pontifex *appellatur idem* VAL. MAX. 5, 10, 1 SEN. dial. 6, 13, 1). SERV. georg. 3, 16 ('templum ... tenebit') verbo usus est pontificali, nam qui templum dicabat, -em tenens dare se dicebat numini, quod ab illo necesse fuerat iam teneri et ab humano iure discedere. *exempla c e t e r a*: CIC. dom. 121 -is est (*v. supra*). 134 si dixit aliquid ... -emque tremibunda manu tetigit, certe nihil rite ... perfecit *Clodii pontifex ille imperitus.* ⓘⓘ *respiciuntur s p o l i a, d o n a a f f i x a* (*nonnullos tamen locos ad II trahi malis, cum spolia etiam intra templa affixa sint, v. Hor. carm. 3, 26, 4sqq. nec non* ACT. lud. *sub II et* CLAVD. DON. Aen. 7, 180 p. 28, 17 spolia ... infixa -bus vel interius reposita): VERG. Aen. 3, 287 clipeum ... -bus adversis f i g o et rem carmine signo (HOR. epist. 1, 1, 5 Veianius *gladiator* armis Herculis ad -em fixis latet abditus agro. *cf.* APVL. met. 6, 3, 4 *in luco fanoque Iunonis* ramis arborum -busque suffixas *res pretiosas*). 5, 360 clipeum ... Neptuni sacro Danais de -e refixum. 7, 183 sacris in -bus arma, captivi pendent currus *eqs.* (*170* tectum ... centum sublime columnis). 8, 722 *Augustus* sedens ... limine Phoebi dona recognoscit populorum aptatque superbis -bus (*columnas porticus 'ad nationes' appellatae intellexisse videtur Serv. auct. ad l.*). HOR. carm. 4, 15, 8 *militaria* signa ... derepta

[*Krömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Parthorum superbis -bus. LIV. 38, 43, 5 parietes -esque nudatos (*nisi agitur de ornatu communi*). STAT. Theb. 10, 345 (*ad Apollinem*) ditia dona sacratis -bus . . . exige. *al.* ⓘⓘⓘ *respiciuntur caerimoniae variae*: CIRIS 94 *Pieridum* castos altaria (*defendit Lyne, comm. 1978 ad l.*, libamina *Sillig, alii alia*) -is munere saepe meo inficiunt. TIB. 1, 2, 86(88)miserum sancto tundere -e caput (*indicium paenitentiae sim.*). ITALA Ezech. 45, 19 (Wirc., *sim.* VVLG.) *sacerdos sanguinem* dabit in -es domus . . . et in -es port(a)e atrii interioris. PAVL. NOL. carm. 18, 249 *rusticus* sternitur ante fores *ecclesiae* et -bus oscula figit (ARATOR act. 2, 413, *ubi agitur de Pauli carcere in ecclesiam converso*). 18, 310 (*ad sanctum Felicem*) mihi certa manet sententia cedere nusquam, donec subvenias, nec ab isto -e refigi; ni properas, isto deponam in limine vitam. COD. Iust. 1, 11, 7 pr. (*a. 451*) absit a saeculo nostro . . . redimiri sertis templorum impios -es.

c *in oppidis vel castris*: VERG. Aen. 11, 890 *militum exclusorum* pars . . . arietat in portas et duros obice -is. OV. met. 14, 796 flammifera gemini fumant adspergine -es. 15, 621 *in Cipi honorem* cornua . . . aeratis (auratis *fere trad.*) . . . -bus insculpunt. SIL. 7, 568 primus claustra manu portae dictator et altos disiecit -is. 13, 108 quo frangeret altos portarum -es. 13, 208 perfusos subeuntum sanguine -is. ITALA iud. 16, 3 (Lugd.) Samson . . . adpraehendit duas ianuas portae civitatis et duos -es cum vecte (*gr.* τῶν δύο σταθμῶν, VVLG. portae fores cum -bus suis. CYPR. GALL. iud. 650 convellit geminos stridenti a cardine -es).

d *in domiciliis fabulosis humano more confectis*: OV. met. 2, 767 *Pallas Invidiae* -es extrema cuspide pulsat. STAT. Theb. 1, 210 (*de caeli regia*) arcano florentes lumine -es. ITALA prov. 8, 34 (Ps. Ambr. apol. Dav. II 9, 47) beatus . . . homo . . . custodiens -es mei *Sapientiae* introitus (*gr.* σταθμούς, VVLG. observat ad -es ostii mei; *cf. 9, 1* sapientia aedificavit sibi domum *eqs.*). PRVD. psych. 838 (*de templo, quod aedificatur in pectore*) portarum summis inscripta in -bus auro nomina *apostolorum*. CLAVD. rapt. Pros. 1, 239 ferrati -es (*domus Cereris ut* 3, 147 resupinati neglecto cardine -es). SIDON. carm. 11, 20 (*de Veneris templo a Vulcano confecto*) -es chrysolithi fulvus diffulgurat ardor. VEN. FORT. carm. 8, 4, 18 (*de caelo*) zmaragdineo ianua -e viret.

2 *laxius respicitur quilibet aditus* (*cf. p. 231, 22*): a *speluncarum* (*cf. p. 232, 51. 234, 10*): VERG. Aen. 8, 227 *Cacus* ruptis . . . immane catenis deiecit saxum . . . fultosque emuniit obice -es (*de eiusdem spelunca*: OV. fast. 1, 557 ora super -es adfixaque bracchia pendent [*respondet Verg. Aen. 8, 196* foribus]). LVCAN. 2, 164 -bus Antaei (*cf. 4, 601 Antaeo* spelunca domus). CLAVD. rapt. Pros. 1, 74 *Boreae* aenos Aeolus obiecit -es (*cf. 7, 96* fundit ab antris Aeolus . . . hiemes). 22, 444 (*de spelunca aevi*) sponte reclusus (-os *var. l.*) laxavit -es adamas. b *carcerum circi*: OV. am. 3, 2, 77 patent iterum reserato carcere -es. STAT. Theb. 6, 398 nequeunt obsistere -es claustraque. c *sepulcrorum, aedicularum sim.*: INSCR. Année Epigr. 1975 n. 47 (*saec. II in.*) hydriam cum basi et ostio cum -bu⟨s⟩ . . . fecit. CIL XIII 925 V⟨e⟩ra Quadrati fil(ia) o⟨sti⟩a et -es lapideos d(e) s(uo) p(osuit).

B *in comparatione et translate* (*cf. ianuas aedificiorum fabulosorum sub A 1 d*): 1 *vario usu* (*huc fortasse spectat etiam* ENN. *p. 232, 38*): LVCR. 3, 369 si pro foribus sunt lumina nostra, iam magis exemptis oculis debere videtur cernere res animus sublatis -bus ipsis (*pro syn. usurpatis* foribus *et* -bus, *quod neglexit iam* LACT. opif. 8, 12 evulsae cum -bus fores). CLAVD. MAM. anim. 3, 10 p. 171, 14 *scripturae* testimonium (*Luc. 16, 22sqq.*) . . . animadvertis . . . tibi . . . tramites ad infinita inlocalium regionum spatia ducentes obverso -e claudere. VEN. FORT. carm. 5, 2, 62 -e patente Petri (*quo aditus in paradisum pateat; sim.* app. 1, 294 p. 378 quos recipit sacra porta Petri . . .; -is ad Andreae limen Achaia petit; . . . Ephesenos valva Iohannis . . . rogat. *ad rem v. supra p. 8, 11sqq.*). 2 *respicitur sanguis -bus illitus sec. exod. 12* (*v. p. 232, 16*): GAVDENT. serm. 3, 11 G. sanguinem . . . vel in duobus -bus, seu fide et opere, seu corde et ore, vel in liminibus habentes nostrarum frontium . . . protegimur (6, 16 habeamus in utrisque -bus, in c. et in o., . . . domini passionem). PRISCILL. tract. 6, 107sq. nec liminaria vel po⟨s⟩tes lignis et lapidibus instructa . . . vult deus cruore contingi . . ., (108) sed . . . omnia [in] quae videmus audimus o⟨do⟩ramur (oramus *Schepss, sed cf. Ambr. epist. 23, 22* odor Christi) aut loquimur vel in -bus . . . corporis data vult in introitum divini sermonis aptari. AMBR. epist. 23, 22 -es nostros ubi est ostium verbi (*cf. Col. 4, 3*) . . . fide passionis dominicae colorantes. 3 *respiciuntur tituli in aditu aedium positi* (*cf. p. 231, 43; non huc pertinet p. 232, 21*): AVG. in psalm. 53, 1 in ipso -e praenotatum est, quomodo interius non erretur; titulus eius *psalmi* sic se habet: *eqs.* (*antea*: in domus fronte. *sim.* 58 serm. 1, 1 *in titulo psalmi* cum tamquam super -em quid intus agatur legerimus. *cf. e. g. 55, 1* in superliminari psalmi. *epist. 40, 2* in liminari pagina). PS. EVSEB. GALLIC. hom. 15, 6 G. in ipso homine *redempto* . . . titulos suos Christus affixit; haec est illa crux, quam in -bus regiis (*sc. in -bus ianuae primariae*) id est signatam in fronte gestamus, quam *dominus* . . . impressit, ut nos vere dici domus divina possimus. PS. VICT. VIT. pass. 8 (*verba martyrum*) nobis . . . nullus de -bus frontium valebit evellere, quod in uno baptismate . . . *deus* dignatus est titulare.

II *de qualibet trabe, pila, columna sim.* (*exempla certiora; ceterum v. quae ad p. 231, 4. 32. 232, 72 monuimus*): CIC. dom. 121 ambulationis -es nemo umquam tenuit in dedicando (*cf. p. 232, 62*). VERG. Aen. 9, 537 *flamma* corripuit tabulas et -bus (pontibus *Schrader*) haesit adesis *turris ligneae*. VITR. 6, 8, 2sq. inter lumina secundum pilas et antas -es si supponentur, erunt non vitiosae *pilae et antae hypogeorum*; . . . cum . . . subiecti fuerint et subcuneati -es, non patiuntur insidere trabes (*cf. Wistrand, Eranos 40, 1942, 148sqq.*). 10, 14, 2 erigantur -es compactiles . . . intervalla habentes inter se sesquipedis (*de testudine ut* 10, 15, 3 -es erant erecti. *Athen. Mech. 17, 8 et 22, 2* κίονες). PLIN. nat. 2, 196 intremunt vero et in navibus -es aeque (positeque *sim. codd.*) quam in aedificiis crepituque praenuntiant *terrae motum*. STAT. Theb. 10, 114 adsunt . . . somnia . . . trabibusque aut (ac *var. l.*) -bus *Somni speluncae* haerent aut tellure iacent. silv. 1, 3, 60 te, quae mediis servata penatibus, arbor, tecta per et -es . . . emergis in auras. ACT. lud. saec. Sept. Sev. 5ª, 69 Pighi (*versus carminis saec.*) *Pax* Mart⟨e q⟩ieto condat secretis victricia -bus ⟨arma⟩ (*suppl. Romanelli*). EVGIPP. Sev. capit. 15 baiulos -es . . . ecclesiam sustentantes (*15, 1* stipitibus sustentabatur. 15, 3 -es). GLOSS. -es columnae circa domum ⌊regi[n]ae potestatis⌋ (⌊ ⌋ *om.* GLOSS. I p. 42; *fueratne* regiae postes? [*cf.* p. *233,77*]).

homoeoprophora: ENN. ann. 267 -es portasque (SIL. 13, 108 portarum -es). OV. fast. 1, 253 pacem -esque. LIV. 38, 43, 5 parietes -esque. STAT. Theb. 3, 581 paternis -bus. MART. 1, 70, 14 -e patet (VEN. FORT. carm. 5, 2, 62 -e patente Petri). *al.*

epitheta notabiliora: ENN. ann. 267 ferratos (VERG. Aen. 7, 622 CALP. decl. 4 CLAVD. rapt. Pros. 1, 239. *cf.* VERG. Aen. 2, 480 aeratos [OV. am. 3, 8, 32 met. 15, 621]. CLAVD. rapt. Pros. 1, 74 aenos). LVCR. 3, 369 ipsis (VERG. Aen. 2, 442 VAL. FL. 2, 168. 7, 109 STAT. silv. 2, 1, 64. *al.*). 4, 1178 superbos (VERG. Aen. 2, 504. 8, 722 HOR. carm. 4, 15, 8 MANIL. 4, 180). VERG. Aen. 5, 360 sacro (7, 183 OV. met. 7, 602 QVINT. decl. 323 p. 270, 29. *al.*; *cf.* CIRIS 94 castos. TIB. 1, 2, 86[88] sancto. STAT. Theb. 10, 345 sacratis. COD. Iust. 1, 11, 7 impios). 11, 890 duros (OV. ars 2, 636 STAT. Theb. 10, 47 NEMES. cyn. 171. *cf.* HOR. epod. 11, 21 non amicos. OV. am. 1, 6, 73 crudeles. rem. 35 rigido [ARATOR act. 1, 1050]). OV. met. 5, 120 dextro (*cf.* 123 laevi). 8, 638 humiles (*cf.* 11, 114 altis [SIL. 7, 568. 13, 108 STAT. Ach. 1, 423]. LVCAN. 10, 118 vastos). 10, 379 summo (STAT. Theb. 4, 17 PRVD. apoth. 352 psych. 838). 14, 796 gemini (LVCAN. 2, 355 CYPR. GALL. iud. 650. *cf.* uterque: PETRON. 30, 3. ITALA exod. 12, 23 [Gaudent. serm. 6, 12 G.]. GAVDENT. serm. 6, 16 G. *al.* duo: ITALA exod. 12, 7 [Cypr. testim. 2, 15]. iud. 16, 3 [Lugd.]. GAVDENT. serm. 3, 11 G. ambo: ITALA exod. 12, 22 [Aug. loc. hept. 2, 65]). STAT. silv. 3, 1, 5 nitidos (CLAVD. 10, 208). *Krömer.*

postitius *v.* posticius.

postlātio, -ōnis *f.* a postferre, *cf.* praelatio. *i. q. actio postferendi*: VIRG. gramm. epist. 3 p. 154, 33 quid est autem praelatio et quomodo sine -e intellegetur?

? **postlīmen:** ἐπάνοδος GLOSS.ᴸ II Philox. PO 106 (-tili- *trad.*). *a* post *et* limen *pro* postliminium, *si forma iure agnoscenda est* (*ortum esse ex gen.* postlimini [*pro* -nii, *v. l. 54*] *Fest. p. 218 suspicatur Lindsay, Gloss.ᴸ IV p. 324 ad l.*).

***postlīminium,** -ī *n.* [*quamquam notio originaria non manifesta est* (*v. l. 67sqq.*), *doctrina veterum compos. ex* post *et* limen *formatum intellegentium* (*v. infra*) *probanda videtur; de suffixo v. Leumann, Gramm. 1977, 295. Sch.*] *de origine: derivatum esse ex* post *putat* SVLP. RVF. *infra l. 77*, *compositum ex* post *et* limen *intellegunt* Q. SCAEV. *infra l. 79.* PRISC. gramm. III 475, 9 INST. Iust. 1, 12, 5. *al.*, *cf. etiam* PAVL. FEST. p. 219. *gen. sing.* -ni CIC. top. 36. FEST. p. 218 (*ubi et abl. plur.* -nis). POMPON. dig. 49, 15, 14 pr. (*iuxta* -nii). *legitur sing., maxime abl.* -o, *inde a* Q. SCAEV. *l. 81*, CIC.; *in poesi non exstat nisi* PRVD. ham. 852 RVT. NAM. 1, 214; *plur. occurrit ter, v. infra l. 84 et p. 235, 82; abiit in sermonem gr.* ποστλιμίνιον THEOPHIL. inst. Iust. 1, 12, 5. *al. et* GLOSS. *p. 235, 16.* [*e coni. dub.* GLOSS.ᴸ Corp. L 174 ⟨post⟩liminium: ⟨post⟩ diutinum servitium (*an ad vol. VII 2, 1417, 59?*).]

I *technice in sermone iuris significatur restitutio in pristinum statum, quae competit hominibus rebusve domum redeuntibus fere post captivitatem* (*post migrationem in aliam civitatem e. g. infra l. 83. p. 235, 19. 22. 59; negatur -um deportatis p. 235, 80, sed datur iniuria relegatis* ISID. *sub A* [*cf. p. 236, 15*]); *de ipso iure restitutionis usurpatur -um maxime p. 235, 7. 58 sqq. 71 sqq.* *notio originaria non prorsus dilucida est; vox maxime per abl. modi cum verbis redeundi vel recipiendi sim. coniuncta primitus significavit fortasse ipsum modum redeundi, qui fit 'post limen'* (*pertinuitne ad actionem quandam sollemnem, qua quis rediens pedem post limen domus posuit?*); *aliter explicavit Kornhardt, Studia et Documenta 19, 1953, 7sqq., locum qui est 'post limen' intellegens* (*collato acc. directionis* -um [*v. p. 235, 66*] *et voces formationis similis e. g.* intertignium). *attributa accedunt perraro, sc. usu technico p. 235, 62, translato p. 236, 15 sqq. 23 sqq. 52 sqq.*

A *definitiones sim.*: CIC. top. 36 in quo *verbo* Servius (*sc.* SVLP. RVF.) . . . nihil putat esse notandum nisi post et liminium illud productionem esse verbi vult (*coll. vocibus* legitimus, meditullium). 37 iunctum putat (*sc.* Q. SCAEV.) esse verbum, ut sit in eo et post et limen, ut, quae a nobis alienata, cum ad hostem pervenerint, ex suo tamquam limine exierint, hinc ea cum redierint post ad idem limen, -o redisse videantur. FEST. p. 218 -um receptum (*cf. p. 235, 66*) Gallus . . . ait esse eum, qui liber, ex qua civitate in aliam civitatem abierat, in eandem civitatem redit eo iure, quod constitutum est de -is (*ad plur. v. Korn-*

[*Korteweg*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

hardt, *l. c. 8 sq.; non est, quod cogites de voce* -us *ad ipsos redeuntes referenda*). POMPON. dig. 49, 15, 5, 1 si eodem bello is *captivus* reversus fuerit, -um habet, id est perinde omnia restituuntur ei iura, ac si captus ab hostibus non esset. 49, 15, 14 pr. cum duae species -i sint, ut aut nos revertamur aut aliquid recipiamus: cum filius revertatur, duplicem in eo causam esse oportet -i, et quod pater eum reciperet et ipse ius suum. PAVL. dig. 49, 15, 19 pr. -um est ius amissae rei recipiendae ab extraneo et in statum pristinum restituendae *eqs.* ISID. orig. 5, 27, 28 exilium dictum quasi extra solum ...; unde -um redeuntibus, hoc est de exilio reducendis, qui sunt eiecti in iniuria, id est extra limen patriae. GLOSS. -um: ἐπάνοδος ἀπὸ τῶν πολεμίων (*sim. al.*). qui post captivitatem reversus iura quae amiserat recipit (*item explicatio respicit eum qui* -o *redit*: -um: qui post captivitatem revertitur ad iura quae amiserat. -o: id est qui recessisset et redisset iterum). -o: post captivitatem. GLOSS.[L] III Abol. PO 26 -o: restitutio in civitatem a⟨d⟩ limen domus [sive] eius qui captivus est. GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357[A] ποστλιμόνιον: τὸ τῆς ὑποστροφῆς δίκαιον.

B *cetera exempla*: **1** *abl.* -o *et iunctura* iure -i: CIC. Balb. 28 neque solum dicatione ... sed etiam -o potest civitatis fieri mutatio (*cf.* 29 civi Romano licet esse Gaditanum sive exilio sive -o sive reiectione huius civitatis). 30 cum ignorarent *Romani Athenis habitantes*, si illam civitatem essent adepti, hanc se perdidisse, nisi -o reciperassent (*restituitur ius ut*: VLP. dig. 49, 15, 24 *captivus* servus est hostium et -o statum pristinum recuperat. *sim.* TRYPH. dig. 49, 15, 12, 5 -o ius suum recepit. *cf.* iure -i recipere: GAIVS inst. 1, 187 tutelam. VLP. reg. 10, 4 omnia pristina iura. GAIVS epit. 1, 6, 2 omnem ... potestatem [iure -o *var. l.*]. *aliter l. 44*). de orat. 1, 182 num is *libertinus* ad suos -o redisset et amisisset hanc *Romanam* civitatem (top. 36 -o redeunt haec: homo, navis, mulus clitellarius *eqs.* 37. LABEO dig. 49, 15, 28 [*opp.* in praeda est]. 49, 15, 29. 30 IAVOL. dig. 49, 15, 27 IVLIAN. dig. 49, 15, 22, 1. 3. *et saepe. cf.* iure -i: FEST. p. 218 [*ex Aelio Gallo*]. VLP. dig. 29, 2, 71 pr.). PROC. dig. 49, 15, 7 pr. quid inter nos atque eos *foederatos* -o opus est, cum ... apud nos et libertatem suam et dominium rerum suarum ... retineant? IVLIAN. dig. 30, 98 iure -i fit, ut *eqs.* 30, 101, 1 *legatum captivo scriptum* -o confirmari potuit (PAVL. dig. 46, 4, 11, 3 iure -i c. acceptilationem). 49, 15, 22, 1 omnia pertinere ad heredem *captivi* ..., quae ipse ... habiturus esset, si -o revertisset (49, 15, 23. POMPON. dig. 49, 15, 5, 3 *captivus* -o reversus intellegitur, si *habuerit animum remanendi. al.* VENVL. dig. 45, 3, 25. MARCELL. dig. 49, 15, 2, 2 arma ... -o reverti negatur, quod turpiter amittantur. *et saepe; extra ius*: AMM. 19, 9, 6. *cf.* iure -i: MOD. dig. 49, 15, 4). POMPON. dig. 30, 9 id quod apud hostes est legari posse Octavenus scripsit et ⌊-i iure⌋ consistere (*sic cod. F scriptura ex parte obscurata*; -um *var. l.*). 49, 15, 14, 1 non ut pater filium, ita uxorem maritus iure -i recipit, sed consensu redintegratur matrimonium ([*sim. de eadem re* PAVL. dig. 49, 15, 8]. COD. Theod. 5, 7, 1 pr.; *cf.* -o recipere: MARCELL. dig. 49, 15, 2. 1 equus ... recipitur -o. VLP. dig. 44, 2, 11, 4. *al.; aliter supra l. 22. cf. p. 234, 82*). GAIVS dig. 28, 5, 32, 1 iure -i omnia iura civitatis in personam eius *captivi* in suspenso retinentur, non abrumpuntur. PAPIN. dig. 4, 6, 19 (*de usucapione*) placet interruptam possessionem -o non restitui (PANEG. 8, 21, 1 Laetus -o restitutus et receptus in leges Francus [*ad rem v. Simpson, Latomus 36, 1977, 169 sq.*]. *cf. l. 55 et* PAVL. dig. 7, 4, 26 iure -i restituetur usus fructus). 50, 1, 17, 6 -o regressi patriae muneribus obtemperare coguntur (COD. Iust. 12, 35, 1 [*imp. Carac.?*] tibi -o regresso restitutoque. 8, 50, 3 [*a. 287*]. *cf. etiam p. 236, 49*). *sim. al.* **2** *ceterae formae*: CIC. de orat. 1, 181 quem pater ... aut populus vendidisset aut pater patratus dedidisset, ei nullum esse -um (*in causa Mancini ut* 2, 137. *item cum dat.*: FEST. p. 218 [*ex Aelio Gallo*] cum populis liberis et cum foederatis ... -um nobis est ita, uti cum hostibus [*aliter* PROC. *infra*]. POMPON. dig. 49, 15, 20 pr. non est ei, *qui sua voluntate apud hostes mansit*, postea -um. GELL. 6, 18, 8 -um iustum. MARCELL. dig. 49, 15, 2 pr. navibus longis. *al.; cf.* ius -i: TRYPH. dig. 49, 15, 12 pr. PAVL. dig. 49, 15, 19, 6). top. 36 quaeritur -um quid sit (*cf. ibid.* ipsius -i vis quaeritur). *ibid.* quae sint -i (*sequitur divisio supra l. 28 allata*). FEST. p. 218 (*ex Aelio Gallo*) equi ... et navis eadem ratio est -um receptionis quae servi (-um receptum is *trad.; obi. int. vel acc. directionis ut ibid. iterum* quae genera rerum ab hostibus ad nos -um redeunt. *v. etiam p. 234, 82*). PROC. dig. 49, 15, 7 pr. inter nos atque eos *foederatos* -um *non* esse (*aliter l. 59*). IVLIAN. dig. 1, 5, 26 si praegnas mulier ab hostibus capta sit, id quod natum erit -um habet (VLP. dig. 4, 6, 15, 1 PAVL. dig. 49, 15, 19, 5 COD. Iust. 8, 50, 1 pr. [*imp. Sev. et Anton.*]. *cf. etiam supra l. 3*). POMPON. dig. 49, 15, 5 pr. -i ius competit aut in bello aut in pace (*cf.* VLP. dig. 40, 7, 6, 2 -um). 49, 15, 5, 2 in pace quoque -um datum est, *sc. inter nos et gentem neque hospitio neque foedere sim. iunctam* (*ibid. iterum.* VLP. dig. 28, 3, 6, 2). 49, 15, 20, 2 redemptio ... non ius -i mutat. GAIVS inst. 1, 129 pendet ius liberorum propter ius -i (*sim. ibid. iterum et* VLP. reg. 10, 4). CALL. dig. 4, 6, 14 *transfugis* negatum est -um (*cf.* COD. Theod. 3, 16, 2 pr. *mulier sine causa a viro suo discedens* deportationis addicenda suppliciis: cui ... -i ius negamus [*Interpr. ad l.* ad propria revertendi. *locum non habeat*]). TRYPH. dig. 49, 15, 12 pr. VLP. dig. 11, 1, 16 pr. iura -orum (*plur. ut* 49, 15, 21, 1 i. captivitatium aut -orum). PAVL. dig. 10, 2, 23 propter spem -i (38, 2, 4, 2). 41, 3, 15 pr. nec -um ei prodest. COD. Iust. 8, 50, 6 (*a. 291*) cum ... -i ius ... exigat, ut *eqs.* (*agit* ius -i *ut*: 8, 50, 14 [*a. 294*] invitat. INST. Iust. 3, 1, 4 facit. *agit ipsum* -um: INST. Iust. 1, 12, 5 -um fingit eum qui captus est semper in civitate fuisse). *al.*

II *transfertur ad*: **A** *quamlibet restitutionem vel reditum* (*item facultatem redeundi sim.*): **1** *cautius, sc. per comparationem* (*non nisi abl.* -o *vel gen.* -i): **a** *in sermone iuris*: POMPON. dig. 11, 7, 36 *loca sacra vel religiosa ab hostibus capta* si ab hac calamitate fuerint liberata, quasi quodam -o reversa pristino statui restituuntur. TRYPH. dig. 49, 17, 19, 3 si intestatus decesserit filius, -i cuiusdam similitudine pater antiquo iure habeat peculium *castrense*. MARCIAN. dig. 1, 8, 6 pr. quasi iure -i revertitur locus, *qui ex communi privatus factus erat*, in pristinam causam (*i. rursus communis fit*). **b** *extra ius*: SER. SAMM. Macr. Sat. 3, 16, 7 gratiam eius (*acipenseris piscis*) video ad epulas quasi -o redisse. PANEG. 3, 23, 4 exulantes relegatasque virtutes ad rem publicam quodam -o reduxisti (HIER. in Ion. praef. l. 9 tanto post tempore, quasi q. -o a Iona interpretandi sumens principium. praef. Vulg. Ios. p. 7, 9 omissum iam diu opus quasi q. -o repetere. CASSIOD. var. 2, 2, 2 cum ... velut q. -o in antiquam patriam commeasses. *cf.* POMPON. *et* TRYPH. *sub a*). PS. AVG. c. Felician. 13 p. 1168 *homo* ad eum statum (*sc. innocentiae*) ... auctoris sui gratia reformatus -i quodam modo iure potuit remeare. PS. VAL. CEM. hom. 5 Migne suppl. 3, 185 iure quasi -i remeavi.

2 *usu pleno*: **a** *accedit gen.*: α *rei redeuntis vel restitutae* (*an apud* TERT. *et* ZENONEM *cogites de gen. obi. qualis est* ingressus vitae *sim.?*): FRONTO p. 208, 14 v. d. H. de casu et -o anuli *Polycratis.* TERT. anim. 35, 6 Helias ... non ex decessione vitae, sed ex translatione (*sc. in caelum*) venturus est, ... mundo reddendus ... non ex -o vitae sed ex supplemento prophetiae (ZENO 1, 1, 5 [2, 3, 14 L.] mortuorum in -um v. animas reductas inspira). pudic. 15 p. 250, 23 *apostolus* fornicatori -um largitus ecclesiasticae pacis (RVT. NAM. 1, 214 *provinciam* -um pacis amare docet *Exuperantius*). β *status mutandi, unde fit reditus vel renovatio* (*genetivum potius, quo pertineat* -um, *indicare putaverim, quam sec. gen. obi.* excessus vitae *sim. positum esse*): APVL. met. 2, 28, 1 reducere ... ab inferis spiritum corpusque ... -o mortis animare ([*'post mortem' explicat De Jonge, 1941, ad l. vix recte*]. 10, 12, 2 *filium* surgentem -o m.). 4, 25, 4 quid repente -o pressae quietis lamentationes ... refricaret.

b *sine gen.* (*non nisi abl.* -o): α *sublucet respectus animantis in pristinum statum restituendi*: APVL. met. 3, 25, 3 rosis ... demorsicatis exibis asinum statimque in meum Lucium -o redibis. flor. 19, 8 *hominem mortui similem* vispillonum manibus extortum velut ab inferis -o domum rettulit *et* ... recreavit (*an* ab inferis *pendere putes a* -o *coll.* -o mortis *sub* aβ?). LACT. inst. 7, 22, 13 si quis ab inferis rediens vitam -o recepisset. PRVD. ham. 852 *animam corpore liberatam* -o redeuntem suscipit ... fides *in caelum.* β *mero respectu redeundi vel reducendi vergit fere in vim adv. rursus, denuo sim.* (*fere pleonastice iuxta verba cum re- composita praeter* ENNOD.): APVL. met. 1, 25, 1 -o me in forum ... reducens *amicus.* 5, 7, 5 sedatae lacrimae -o redeunt. 9, 21, 7 Barbarus -o domum regressus. PANEG. 2, 2, 4 redditam -o securitatem. ENNOD. dict. 20, 6 p. 482, 11 -o bellum ... excitasti.

B *ipsum tempus peregrinationis vel intermissionis*: HIER. epist. 128, 5, 4 quae ut ... post neces amicorum ... senex longo -o scriberem (vita Malchi 4 l. -o hereditarius possessor [*is qui diu monachus fuit, sed nunc hereditatem adire vult*]. IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 4, 43 ut l. -o Cynicorum ... repraesentes decorem).

deriv.: liminium.

[postliminius *adi. a* postliminium *derivandum trad. falsa var. l. p. 235, 27 nec agnoscendum est p. 234, 84.*]

⟨hy⟩sterologian: **postloquium** GLOSS.[L] IV dub. Plac. s 22. *a* post *et* loqui. *Korteweg.*

postmerīdiānus (posm-, pōm-), -a, -um. *a* post *et* meridies, *cf.* antemeridianus. *de formis*: postm- *exstat* ACT. lud. saec. Sept. Sev. 5[a], 81 Pighi *et passim in codd. praeter infra allatos.* posm- *traditur* CIC. orat. 157 'posmeridianas (*Vel. gramm. VII 79, 3,* pom- *codd. Cic.*) quadrigas' quam 'postmeridianas ...' libentius dixerim; *inde restitutum est ab edd. quibusdam etiam aliis* CIC. *locis, e. g.* de orat. 3, 17 (prom- *vel* postm- *codd.*) *et* 3, 121 (prom- *codd. vet.,* postm- *recc.*). pōm- *fortasse intellegendum est in titulo mutilo* CIL VIII 20819, 5 ⟨h⟩or(i)s pomer(idianis) *et exstat in codd.* CIC. orat. 157 (*v. supra*). QVINT. inst. 3, 1, 14 (*H*; postm- *cett.*). AVG. epist. 29, 11 (*in cod. unico X et in exemplari Maurinorum*). CASSIOD. Ios. antiq. 18, 185 (*si Froben in hac re secutus est codd.*); *restituitur ab edd. quibusdam ubi trad.* prom-, *e. g.* AVG. c. acad. 3, 3, 6 p. 50, 10 conf. 3, 7, 13 *al., v. sub* promeridianus *et cf. l. 67.* NOT. Tir. 44, 77 -um. [*e coni. dub.*: MART. CAP. 6, 600 pares horarum metas tam antemeridialium quam etiam postremarum (pomeridianarum *Eyssenhardt dubitanter*).]

i. q. pertinens ad tempus, quod est post meridiem: **1** *de rebus quae post meridiem sunt vel fiunt* (*vi part. iungitur cum* dies *p. 237, 7 sq.*): CIC. de orat. 3, 17 inclinato iam in -um tempus die (*eadem verba*: Tusc. 3, 7. tempore -o: BELL. Alex. 52, 2 [meridiana hora *var. l.*]. COD. Theod. 1, 16, 13 [*Interpr.* meridianis horis]). 3, 121 huius ambulationis antemeridianae aut nostrae -ae sessionis. orat. 157 *v. l. 64.* fin. 5, 1 ambulationem -am. Att. 12, 53 hodie tuas litteras exspectabamus matutinas; erunt fortasse ... alterae -ae. LIV. 44, 33, 11 ex matutina

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

statione ad meridiem decedi et in -am succedere alios *milites* iussit (Ps. Cens. frg. 3, 7 *stella* -am s. facit [*opp.* matutinam]). Vitr. 1, 6, 6 observanda -a ... gnomonis ... umbra et, cum ... fecerit parem antemeridianae umbrae -am, signanda puncto (1, 6, 12). Sen. dial. 9, 17, 7 in -as horas (Svet. gramm. 24, 4 Lampr. Alex. 31, 1. CIL VIII 20819, 5 *v. supra p. 236, 68*). epist. 65, 1 diem divisi cum mala valetudine: antemeridianum illa sibi vindicavit, -o mihi cessit (*vix neutr. pro subst.; cf.* Avg. epist. 29, 11 -o ... d. maior quam ante meridiem adfuit multitudo). Qvint. inst. 3, 1, 14 -is scholis. Act. lud. saec. Sept. Sev. 5ª, 81 Pighi *Severus in circo* post⟨me⟩ri⟨dia⟩nos missus misit. Qverol. p. 18, 11 R. iudicis convivium primum -um. Avg. epist. 238, 9 nisi -us timor antemeridianum placitum frangeret (*1* post prandium).
neutr. pro subst. de tempore -o (*vix addas l. 7*): Cassiod. Ios. antiq. 18, 185 procedente ... Caio ... et Agrippa ⌊-o⌋, iam quippe pransi processerant (⌊ ⌋ *deest gr.; an ad 2?*). Not. Tir. 44, 77 -um. 2 *de animantibus, qui post meridiem aliquid faciunt, munere quodam funguntur* (*v. etiam l. 14*): Sen. apocol. 9, 2 is *Ianus* designatus erat in kal. Iulias -us consul.

postmeridie(m) *v. vol. VIII 839, 73. 840, 47 sqq. 62 sqq. 70 sqq. et infra sub* promeridie.

postmitto, -mīsī, -missum, -ere. *a* post *et* mittere. *i. q. posthabere, neglegere*: Conc. Turon. a. 567 p. 129, 23 *virgines*, quae se Vestae sacraverant, -so proposito et corrupta virginali gratia ... vivas ... fuisse defossas. *v. Kamptz.*

***postmodo** *et* ***postmodum** *adv.* *ex* post (*praepos. an adv.?*) *et adv.* modo. *Fr. Skutsch, Kl. Schr. 168 intellegit praepos.* post, *quae primo accedebat ad adv. indecl.* modo (*cf. p. 182, 72*), *quod deinde sec.* admodum, propemodum *in acc. transformatum est.* *scribitur* posmodum Cod. Theod. 9, 40, 22 (*cod. V saec. VI*). *ceterum v. l. 72 sqq.* Not. Tir. 20, 12. *forma* -o *utuntur poetae inde a* Ter. Hec. 208 (*A*, -m *cett. et Eugraph.*), Catvllo, Hor. *omnes excepto* Comm. (-m *ter*), *in sermone pedestri non nisi* Pollio Cic. fam. 10, 33, 1 (-m *var. l.*). Liv. 2, 24, 5 (-m *pauci ut* 2, 43, 8. 28, 19, 12) *et deinde octies* (*contra formam* -m 1, 9, 15. 2, 1, 9. 2, 9, 7 *omnes*, 2, 2, 10 *plerique codd. praebere videntur itaque variatio vulgo auctori tribuitur*). Cels. 7, 26, 3ᴬ (*V*, -m *FJ*). Orat. imp. Claud. (cil xiii 1668) 2, 13. Sen. dial. 7, 17, 3. Colvm. 1, 8, 14 *et* 5, 9, 17 (*sed sexies* -m *tantum traditur*). Serv. ecl. 1, 29 (*sec.* Hor., -m *var. l.*). -m *inde a* Liv. (*si codicibus fides habenda, v. supra*), Val. Max., Colvm., Qvint., Svet. *passim, etiam in titulis saec. II infra l. 74 et saec. IV* Epist. impp. de Asia (Bruns, fontes⁷ p. 272) II 12.
legitur raro apud veteres (ubi frequentatur adv. post; *de* Enn. *v. p. 239, 19) et apud poetas scriptoresque elegantiores; occurrit enim in versibus apud* Ter. (*1*/ postea *11*/ *adv.* post *24*), *deinde apud* Catvll. (*1*/ *adv.* post *4*), Hor. (*2/10*), Tib. (*1/10*), Eleg. in Maecen. (*1/-*), Prop. (*2/1*), Ov. (*in dist.: 21/3; sed* met.: *1/4*), Epiced. Drusi (*1/-*), Germ. (*1/-*), Comm. (*3*/ postea *2*); *in oratione prosa, ubi postea frequentatur inde a* Catone, *praebent* Pollio (*1*), Liv. (*13*/ postea *126*/ *adv.* post *116, plerumque cum abl. mens.*), Val. Max. (*4/32/7, cum abl. mens.*), Cels. (*1/66/11*), Orat. imp. Claud. (*1/1/-*), Sen. *philos.* (*1/46/4, cum abl. mens.*), Colvm. (*8/62/10*), Qvint. decl. (*1/71/1; sed* inst.: *-/27/15*), Svet. (*1/ 51/36, fere cum abl. mens.*), Tert. (*26/139/21*); *saepius invenitur apud posteriores, ita ut* -m *praeferant* Cypr. (*79*/ postea *16*/ *adv.* post *1*), Vita Cypr. (*8/1/1*), Peregr. Aeth. (*25/4/1*), Vita Hil. Arel. (*12/1/1*), Patric. (*5/-*), Vitae patr. Iurens. (*6/2*); *sed contra nullum nobis praesto est exemplum ex* Paneg., *Script. hist. Aug.* (postea *126*/ *adv.* post *26*), Firm., Ivst., Amm., Ambr., Hier., Vvlg. (postea *73*/ *adv.* post *2*), Boeth. [*in codd. confunditur maxime cum* postea (Ov. epist. 19 [20], 150 Cypr. idol. 2. *al.*), post modicum (Hier. epist. 29, 3, 3 Soran. p. 64, 7. *al.*); *falsa var. l. pro* commodum Cic. Verr. II 3, 61.]
i. q. aliquanto post, postea, deinde (*cf.* Gloss. μετέπειτα. μετ' ὀλίγον. *gr. resp.* ὕστερον *saepius, ceterum e. g.* μετέπειτα Rvfin. Adamant. 1, 9 p. 10, 6 Bu., εἶτα Soran. p. 21, 1, μετὰ βραχύ Soran. p. 64, 7). *syn.* postea Val. Max. 2, 9, 9 Cens. 22, 17 Cypr. epist. 66, 10 unit. eccl. 21. *al.*, mox Colvm. 1, 8, 14 (*cf. 11, 1, 28*), posterius Lact. ira 20, 6 Don. Ter. Eun. 126, 1. *sim. al.* *particulae* modo *vis temporalis apparet maxime sub IA1 (sed respicitur tempus longius remotum e. g. p. 238, 15. 19. 41 sqq. 55 sqq.); ad vim restrictivam, quam aetate priore vix usquam agnoverim, revocare possis e. g.* Cod. Theod. 16, 2, 15, 1 *negotiatorum* pensitationes agnoscant, quippe -m clericorum *immunium* se coetibus adgregarunt. Leo M. epist. 102, 3 (Conc.ˢ II 4 p. 54, 9). *aetate priore Romanos duas voces intellexisse colligas ex structura versus* Ter. Hec. 208, *ex scriptura* post· modo Orat. imp. Claud. (cil xiii 1668) 2, 13 *nec non eo, quod* -o *in* -m *mutatum est (v. l. 27). voces deinde coaluisse apparet ex scriptura continua* Lex colleg. salut. Dian. et Antin. (cil xiv 2112) 1, 18 *et ex iunctura* in -m (*v. IIC2*); *cf. etiam* Serv. ecl. 1, 29 aut 'longopost' una pars est orationis ... sicut multominus, multomagis, -o. *ceterum nusquam alias voces inter* post *et* modo (modum) *intercedentes invenimus.*

I *exempla notionem illustrantia*: A *notione originaria, sc. mera vel praevalente vi temporis*: 1 *significatur potius tempus quolibet intervallo antea memorata sequens*: a *generatim*: α *pertinet ad praesens vel futurum*: Ter. Hec. 208 me ... abs te inmerito esse accusatam -o rescisces. Catvll. 30, 12 te ut paeniteat -o facti. Pollio Cic. fam. 10, 33, 1 *v. p. 240, 24.* Hor. carm. 1, 28, 31 nocituram -o ... natis fraudem. Tib. 2, 5, 102 ingeret ... maledicta ..., -o quae ... irrita facta velit. Prop. 2, 10, 18 si qua ... tellus se subtrahit ..., sentiat illa tuas, *Auguste*, -o capta manus. 4, 5, 32. Ov. am. 1, 14, 56 reparabile damnum est: -o nativa conspiciere coma. ars 2, 322 tum sere, quod ... -o ... metas. *saepius.* Epiced. Drusi 272 -o tu poenas ... dabis. Liv. 4, 7, 6 fore ut -o gaudeant. *al.* Germ. 444. Cels. 7, 26, 3ᴬ *ne* reliquiae maneant, quae -o curationi difficultatem faciant. Orat. imp. Claud. (cil xiii 1668) 2, 13 cuius liberi fruantur quaeso primo sacerdotiorum gradu, -o cum annis promoturi *eqs.* Colvm. 1, 5, 9 ab imo praestructa· · ·resistent contra ea, quae ⌊-m superposita incumbant. *al.* Lex colleg. salut. Dian. et Antin. (cil xiv 2112) 1, 18 ⟨p⟩rius legem perlege et sic intra, ne -m queraris. Hyg. fab. 193, 1 Tert. nat. 1, 16, 11. *et saepe.* β *pertinet ad praeteritum*: Ov. am. 2, 9, 8 *Telephum* confossum ... -o iuvit *Achilles.* met. 12, 5 *Paris funeri Aesaci* defuit ..., -o qui ... bellum attulit in patriam. fast. 2, 53. 4, 399 Pont. 3, 9, 53. Eleg. in Maecen. 1, 24 aurea virgo (*sc. Astraea*), quae ... -o pulsa fugit. Liv. 1, 9, 15 saepe ex iniuria -m gratiam ortam. 2, 9, 7. 6, 30, 3 cuius et ipsos -o et patres ... paenituit. Val. Max. 2, 9, 9 censoria nota perstrictus censoriam -m potestatem impetravit (*syn.* postea). 2, 10 ext. 2. 6, 9, 1. 8. Ter. Mavr. 721 (*contextu dubio*). Tert. adv. Marc. 4, 34 p. 536, 2 *Iohannes* coniectus in carcerem fuerat ..., -m et occisus. patient. 5 p. 9, 3. *al.* Pavl. dig. 45, 1, 132 pr. si -m domo cum *filium alienum olim susceptum* propulerit. Cens. 22, 17 Cypr. domin. orat. 30 epist. 28, 2 p. 546, 10. 40 p. 586, 4 *martyr* pro mortuo derelictus, dum -m filia ... cadaver ... inquirit, semianimis inventus. unit. eccl. 22 p. 229, 24 et Iudam ... dominus elegit, et tamen dominum Iudas -m tradidit. *et saepe.* *indicatur intervallum*: Oros. hist. 7, 15, 3 non multo -m (*sic PR, probat Svennung*; post *vel* post dum *var. ll.*) ... in vehiculo sedens (sedet *var. l.*) ... interiit.
b *speciatim*: α *respicitur locus in libro vel oratione sim. posterior* (*cf. etiam l. 76*): Sen. dial. 7, 17, 3 adiuvabo -o convicia ..., nunc hoc respondeo. Colvm. 5, 9, 17 quemadmodum ... olea inserenda sit, -o dicemus (Qvint. decl. 340 p. 344, 16 *opp.* interim dicam. Don. Ter. Andr. prol. 25, 2 in alio prologo). Tert. nat. 1, 10, 1 -m (*sc. in apol.*) obtundentur *calumniae.* castit. 4 l. 30 supra nubendi veniam facit et ... -m continentiam nubendi docet. adv. Marc. 4, 16 p. 471, 5 sed de fenore -m; nunc *eqs.* (*sim. sine verbo*: Rvfin. Greg. Naz. orat. 2, 3, 1. 8, 9, 4 Clavd. Mam. anim. 1, 3 p. 33, 2). scorp. 13 p. 175, 5 -m ... inquit (Cypr. epist. 59, 4 p. 671, 11 in actis apostolorum). Ter. Mavr. 2220 ut loquemur -m. *al.*
β *in religione christiana*: ⓘ *respiciuntur ultimae res, summum iudicium*: Tert. adv. Marc. 2, 4 p. 337, 16 *dei bonitas* prius, *sc. ante creationem hominis*, domicilium homini commentata est aliquam [-m] (*del. Kroymann*) molem maximam, -m et maiorem (*sc. caelum*). Cypr. Demetr. 9 cum nihil istic promoveant *verbera dei* ..., manet -m carcer aeternus (*cf.* Qvodv. symb. 2, 8, 7 hic ..., -m). domin. orat. 13 p. 275, 27 ut, qui in saeculo ante servivimus, -m Christo dominante regnemus. epist. 15, 3 amici domini et cum illo -m iudicaturi (66, 2 Lact. epit. 52, 10). patient. 23 in passione ..., in ultione -m. Zeno 2, 33 (1, 55 L.). Rvfin. Greg. Naz. orat. 9, 10, 5 gratiam nunc quidem parvam ..., -m ... perfectiorem (Rvric. epist. 2, 17 p. 401, 26 Fvlg. Rvsp. ad Monim. 1, 27, 1). Avg. anim. 4, 24, 38 p. 418, 13 interim ... -m (Orig. in Matth. ser. 53 p. 120, 19). Comm. instr. 1, 21, 10 per tempora gaudes, in brevi laetaris et -m plangis in imis. *al.* ⓘⓘ *respicitur aetas novi testamenti, quae vetus testamentum sequitur et consummat*: Tert. adv. Marc. 5, 6 p. 588, 7 quae *sapientia* latuerit ... sub figuris ..., revelanda -m in Christo. Cypr. Demetr. 22 p. 367, 16 quod ante occiso agno praecedit in imagine, impletur in Christo secuta -m veritate (epist. 69, 14 p. 763, 18 Pelag. in I Cor. 10, 4). domin. orat. 34 epist. 63, 8 p. 706, 11. 64, 4 p. 720, 6 superveniente -m veritate. laps. 7 p. 242, 5 dicit scriptura divina: ... (*afferuntur loci vet. test.*); in euangelio ... -m dominus ... docens. Rvfin. Adamant. 1, 11 p. 13, 4 Bu. forma fuit hoc, quod prius adumbrabat Moyses, eorum quae -m Christus implevit (Avg. in Rom. 75). *al.* *indicatur intervallum*: Ps. Boeth. fid. cath. 118 futuri ... sacramenti et longe -m proferendi.
2 *significatur potius tempus continuo antea memorata sequens*: Hor. sat. 2, 6, 27 *ad sponsionem* ire necesse est; -o, quod mi obsit, ... locuto luctandum in turba (*alii* -o *cum* obsit *iungunt ut spectet ad 1*). Ov. epist. 19(20), 211 *narra, ut* restiterim ... et ... deciderint ... pallia ...; -o ... venisse volubile malum. Ib. 53 te ... brevi ... dissimulare sinam; -o, si perges, in te mihi liber iambus ... tela dabit. Liv. 26, 29, 2 *ut Siculorum* voces et extemplo oculos ... converterint et -o sermones praebuerint. Scaev. dig. 12, 6, 67 pr. *servus nummos* per octo annos ... dedit; -m se ingenuum comperit *eqs.* Tert. adv. Marc. 5, 7 p. 592, 18 (*ad I Cor. 4, 9* mundo et angelis et hominibus) si mundum homines ... significasset, non etiam homines -m nominasset (*respicitur locus in libro sim. sequens ut*: Vlp. dig. 2, 13, 6, 6. Avg. civ. 11, 20 p. 488, 5 D. dixit deus ... et -m infertur [Fvlg. Rvsp. ad Monim. 3, 4, 5. 7]. *al.*, *cf. 1 b α*). resurr. 7 p. 34, 16. scorp. 5 p. 154, 23 gemens ... inter manus medici -m easdem mercede cumulabit. Itala Matth. 4, 2 (Rufin. patr. 2, 19 S.) cum ieiunasset quadraginta diebus ..., -m esuriit (*cod. a al. et Vulg.* postea). Cypr. domin. orat. 24 dum in sacrificio dei talis est *Abel*, ipse -m sacrificium deo factus est. epist. 52, 2 p. 619, 4 pater ... fame mortuus et ... in morte -m nec sepultus. laps. 26 p. 256, 3 Sol.

[Euler]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

32, 12 LACT. epit. 19, 3. PEREGR. Aeth. 22, 1 Antiochia ... cum fuissem regressa, feci -m septimana. 34 -m fit oratio, benedicuntur cathecumini, -m fideles, et fit missa. 43, 2 praedicant presbyteri, -m episcopus. *al.* CHIRON 23 quod sale suffricabis, -m aceto (*inde* VEG. mulom. 1, 26, 2). 377 fomentabis ei caput calda ... et -m perungebis oleo (*sim.* VEG. mulom. 2, 112, 2). 472 -m ... oblinies (*Veg. mulom. 2, 74, 3* post). *al.*

3 *significatur potius spatium temporis in posterum porrectum* (*certiora selecta; indicatur diuturnitas l. 18. 36*): **a** *usu vario*: LIV. 29, 1, 6 malle eos sibi iam tum fateri, quam -o ... segnes ... milites ... esse (NOVATIAN. trin. 31, 4 D. quia ex patre fuit, cum patre -m fuit. QVODV. catacl. 2, 3 baptizatus es ...; noli -m male securus esse. VITA Hil. Arel. 30 l. 8 similem -m non futurum. *al.*). SVET. Cal. 15, 4 commentarios ..., ne cui -m delatori ... maneret ullus metus, ... concremavit (ZENO 1, 4, 1 [1, 1, 3 L.]. TRACT. Pelag. 3 p. 32, 5). TERT. resurr. 1 p. 25, 10 vulgus ... defunctos ... exurit, quos -m ... nutrit. ITALA gen. 5, 24 (Cypr. testim. 3, 58. *al.*) *Enoch* non est inventus -m (*gr.* οὐχ ηὑρίσκετο, *Vulg.* non apparuit). CYPR. eleem. 3 non deesse sanatis quaedam -m vulnera. hab. virg. 2 p. 189, 2. laps. 24 *non* diu superesse -m potuit. LACT. inst. 1, 22, 25 (= ENN. frg. var. 129, *sed verba ipsa vix Enniana sunt*) urbi Acestae ... nomen inposuit, ut eam -m ... Acestes diligeret. 6, 24, 7 *capta* animalia cum ... se ... extricaverint, fiunt -m cautiora. epit. 57, 6 aget -m vitam detestabilem. PETRON. BONON. serm. Migne suppl. 3, 142 ut *Moyses*, cui antea ... gregis fuerat mandata custodia, -m ... populi regimen sustineret. *al.* **b** *in praeceptis, sermone legis sim.*: COLVM. 8, 11, 15 *pulli* pasci debent usque ad sextum mensem; -m satis est hordeum de manu praebere (*Pallad. 1, 28, 6* deinde. *cf.* CHIRON 375 [*sim.* VEG. mulom. 2, 110, 3] lixivio ... eum potionabis per dies v, -m *alia potione*). COD. Theod. 6, 30, 6 *ne* -m licitum sibi credat *eqs.* 8, 5, 66 pr. nemo ducum ingressus semel provinciam suam -m ... angariis ... utatur. Iust. 9, 27, 6 pr. (*a. 439*) se ... neque dedisse ... neque daturos umquam -m fore. INTERPR. Cod. Theod. 9, 20, 1 si ... civiliter fuerit superatus, criminali -m actione servata ... potest *eqs.* CONC.S II 3, 1 p. 112, 17 praeter has *expositiones* -m neque docet aliquos neque *eqs.* (*cf. II 2, 1 p. 8, 23* deinceps, *gr. II 1, 1 p. 131, 4* τοῦ λοιποῦ). CONC. Aurel. a. 533 p. 63, 21 (*opp. l. 17* actenus). ANTIDOT. Brux. 115 -m triduo a balneo se abstineat. *al.*

B *evanescente vi temporis*: **1** *vergit in vim localem* (*arcuimus p. 238, 30 sqq., ubi vis temporalis praevalere videtur*): TER. MAVR. 977 (*in voce q. e.* frons) consonans ... prima et uda, -o uda et consonans o tenent utrimque. SOL. 38, 8 quod antrum latis primum patet faucibus, -m in processu per angustias obscuratur (*cf. Mela 1, 74* mox et quo magis subitur). **2** *indicatur id, quod additur*: *in enumeratione*: CANON. Turner I 2, 1 p. 345, 92 dicimus dei filium et primo natum (-to *cod.*) de deo patre et -m humanam carnem voluisse portare, tertio quo⟨d⟩ passus est (*nisi plura exciderunt*). *in argumentatione, fere i. q. praeterea*: RVRIC. epist. 1, 1 p. 352, 15 *spero, ut* non mihi ... dulces cibos, sed austeriores ... suggeratis, quia non expediunt stulto deliciae, -m proditoribus meis (*i. famam vulgantibus*) censorium praebeatis adsensum.

II *syntactica et stilistica*: **A** *ordo temporis accuratius illustratur* (*indicatur tempus intercedens p. 238, 28. 65, diuturnitas supra l. 18. 36*): **1** *opponuntur alia adv., adi., iuncturae praepos. sim.*: **a** *in structuris bimembribus* (*vix agnoscenda iteratio* -m ... -m *p. 238, 44*): **α** *opponuntur varia* (*notabiliora selecta*): POLLIO Cic. fam. 10, 33, 1 in praesentia ... -o (LIV. 2, 43, 8. *cf.* ITALA Hebr. 12, 11 [Orig. in Matth. 15, 11] ad praesens ... -m [*cod. d al.* = *Vulg.* postea]. VITA Hil. Arel. 30 l. 14 in praesenti ... -m). OV. ars 2, 322 tum sere, quod ... -o ... metas (LIV. 29, 1, 6. *cf.* TERT. virg. vel. 5, 13 tunc ... -m [PEREGR. Aeth. 40, 2 PELAG. in I Cor. 10, 4 p. 180, 21 AVG. c. Petil. 2, 20, 44. *al.*]). fast. 1, 636 quod porro fuerat ..., versurum -o quidquid erat. Ib. 643 haec tibi tantisper subito sint missa libello ...; -o plura leges. LIV. 26, 29, 2 et extemplo ... et -o. SEN. dial. 7, 17, 3 -o ... nunc (TERT. adv. Marc. 4, 16 p. 471, 5 CYPR. unit. eccl. 20 RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 3, 1. 9, 10, 5. *al.*). QVINT. decl. 340 p. 344, 16 -m dicam ...; interim dicam (AVG. anim. 4, 24, 38 p. 418, 13 CLAVD. MAM. anim. 1, 3 p. 33, 2 ORIG. in Matth. ser. 53 p. 120, 19). TERT. adv. Marc. 1, 20 p. 315, 26 adhuc ... -m (adv. Val. 24 CYPR. epist. 4, 2 p. 474, 10. *al.*). CYPR. Demetr. 3 arbor, quae fuerat ante ... fertilis, ... fit -m sterilis (*adv. ut*: domin. orat. 34 *al.* VITA Cypr. 13, 1 LACT. inst. 6, 13, 4. *al.*; *praepos.*: NOVATIAN. trin. 17, 3 D. et -m ... et ante mundi institutionem. COD. Theod. 11, 5, 3. *al.*; *cf.* antea: SOL. 33, 1 PS. HIL. libell. 3 p. 73, 8 AVG. in Rom. 75. *al.*). *sim. al.* **β** *opponitur* primo, primus, prius *sim.*: OV. ars 1, 486 primo veniet tibi littera tristis ...; insequere et voti -o compos eris (TERT. praescr. 30 l. 10 constat illos ... primo ... credidisse ..., donec ... eiecti, ... novissime ... relegati venena ... disseminaverunt; -m Marcion paenitentiam confessus *eqs.* CYPR. epist. 55, 3 p. 625, 14. LACT. epit. 18, 6 [*cf. inst. 1, 21, 20* primo ... deinde]. VEG. mil. 3, 24. *al.*). fast. 4, 399 panis erat primis ... mortalibus herbae ...; -o glans nota est (Ib. 53 prima ... proelia ...; -o. TER. MAVR. 977 CYPR. epist. 55, 2 p. 624, 14. 55, 3 p. 625, 2 Fort. 11 p. 338, 16 LACT. ira 20, 6. *et saepius*). TERT. patient. 5 p. 9, 3 a primordio ... -m (TRACT. Pelag. 6 p. 125, 33. *cf.* CONSVLT. Zacch. 2, 8 p. 63, 21 primordiis ... -m). CYPR. epist. 55, 9 p. 631, 6 -m ... prior (SOL. 40, 7. *al.*; *adv.* prius: CYPR. epist. 56, 1 p. 648, 12 laps. 33. *al.* FIRMIL. Cypr. epist. 75, 22 SOL. 25, 16 LACT. inst. 6, 4, 15. *et saepius, cf. p. 238, 12*). SOL. 38, 8 primum patet ..., -m ... obscuratur (LACT. epit. 38, 2 [*cf. inst. 4, 8, 1* primum ... postea]. mort. pers. 52, 3 PEREGR. Aeth. 44, 2. *et saepius*). LACT. inst. 2, 1, 1 primitus ... -m (INTERPR. Cod. Theod. 9, 20, 1. *al.*).

b *in struct. trium vel plurium membrorum* (*cf. p. 239, 76*): MOD. dig. 3, 5, 25(26) pr. actores ... creaverunt; -m hi actores ...; post aliquod tempus *eqs.* (*item determinatione caret primum membrum*: CYPR. epist. 20, 3 epistulae ... emissae ...; postea quam vero ...; item cum ...; -m vero cum *eqs.* laps. 7 p. 242, 5 denuo ... iterum ... -m. MARCELL. med. 8, 101 deinde ... et -m. *al.*). SOL. 46, 3 primum ... fecit ingressum ...; aliquantisper tamen ...; -m (*cf.* PEREGR. Aeth. 25, 3 primum ..., et sic ..., -m ..., et sic ... et -m. AVG. gest. Pelag. 22, 46 prius ...; postea ...; -m. MARCELL. med. 36, 15 prius ..., deinde ... ac -m. *sim. al.*). LACT. epit. 4, 3 vel Pythagoras et Anaximenes antea, vel -m Stoici ..., vel nostrorum Seneca. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 116, 8 eo temporis ..., -m ..., nunc. CHIRON 76 altero die ..., deinde ...; deinde -m. *al.*

2 *accedunt additamenta varia* (*hic illic dubium, utrum* -o *definiatur an fere abundanter accedat ad alias determinationes temporales, v. e. g. l. 43. 47*): **a** -o *intellegitur ex eis, quae paratactice antea afferuntur, sed explicatur insuper*: **α** *enuntiato temporali*: cum: POLLIO Cic. fam. 10, 33, 1 si qui laetantur in praesentia ..., tamen -o necesse est doleant, cum ... respexerint. COLVM. 5, 6, 8 quae res -m ... laborem affert, tunc cum plantas ... transferemus. DECL. in Catil. 42 restinguenda est ... flamma ..., ne, cum omnia comprehenderet ..., frustra -m ... restinguere cupiamus (cum *antecedit ut ibid.* 59). CYPR. epist. 20, 3 p. 528, 14. 56, 1 p. 648, 12 SOL. 1, 39. PEREGR. Aeth. 19, 11 *civitatem* custodierunt mensibus aliquot; -m autem, cum viderent *eqs.* 25, 10 ZENO 1, 4, 7 (1, 1, 20 L.). *al.* dum: CYPR. unit. eccl. 12 p. 220, 23 cum ... schismata -m nata sint, dum conventicula sibi ... constituunt (*nisi ad sequentia pertinet* dum). HIL. AREL. vita Honorat. 35 l. 5 corpus magna fidei ambitione vestitum est, maiore -m, dum *eqs.* GREG. M. in Ezech. 1, 2, 3 l. 68. **β** *quolibet modo (notabiliora)*: *part. coniunct.*: HOR. sat. 2, 6, 27 *v. sub IA2.* PROP. 2, 10, 18 sentiat illa *terra* tuas -o capta manus. OV. rem. 813 -o reddetis ... vota poetae carmine sanati. LACT. epit. 23, 8 quos ... placati -m relaxent. COMM. instr. 1, 2, 9. *al.* *abl. absol.*: PROP. 4, 5, 32 *amantis* utilis ira: -o mercata pace premendus erit. LIV. 28, 19, 12 utrum in pugna ... an -o ... diruta urbe. SOL. 1, 89 -m divo Claudio principe. 32, 12 LACT. inst. 2, 1, 1 epit. 38, 2 FILASTR. 130, 6. *al.* *locut. praepos.*: CYPR. epist. 55, 3 p. 625, 2 video post primam sententiam ... Novatiani litteris -m te esse commotum (ZENO 1, 4, 1 [1, 1, 3 L.] p. nuptias manet -m virgo). SIDON. epist. 3, 13, 10 -m ... inter adversa. *abl. temp. vel adv.*: PEREGR. Aeth. 27, 3 -m mane. 42 -m sera. FVLG. aet. mund. p. 172, 22 postremo ... loco quae praetermisimus -m edicemus. COD. Iust. 10, 32, 61 pr. -m quoque tempore.

b -o *non intellegitur nisi ex enunt. secund. subordinato vel struct. particip.*: cum: ITALA Matth. 4, 2 (Rufin. patr. 2, 19 S.) cum ieiunasset quadraginta diebus ..., -m esuriit (*cod. a al. et Vulg.* postea). PEREGR. Aeth. 45, 2 cum autem annotaverit ... nomina presbyter, -m alia die *eqs.* GALEN. alfab. *v. infra.* VICT. VIT. 3, 4 (*ex edicto Hunirici*) quod cum videremus ..., -m universos constat fuisse commonitos. quam: PEREGR. Aeth. 19, 15 sed -m q. hii fontes ... eruperunt, tunc ... palatium fecit. GALEN. alfab. ('de opio') sic colligi solet: -m q. ... papaver flores suos amisit et ampullul⟨a⟩e succrescunt ..., abscidunt (*ita cod. Lucc.*, -m cum ... amittit *ed. Iunt.*). si: TRACT. Pelag. 3 p. 48 si omnes sua erogare voluerint ..., unde -m pietatis ... opera ... celebranda sunt? *adde p. 239, 32.* *struct. particip.*: CHIRON 11 ferrago datus (*nom. absol.*) -m incipiet ... bene valere. *adde p. 239, 30.*

B -o *apponitur substantivo fere loco attributi* (*notabiliora; omisimus nonnulla, ubi* -m *inter subst. et attrib. positum tamen ad totum enunt. pertinere videtur, e. g.* SVET. Cal. 15, 4 CYPR. eleem. 3 COD. Iust. 1, 5, 8, 1 [*a. 455*]): LIV. 2, 9, 7 haec indulgentia patrum asperis -m rebus in obsidione ... concordem civitatem tenuit. 2, 43, 8 publicum in praesentia dedecus, -o periculum ... cogere *milites non* potuit ... stare instructos. SOL. 52, 2 *India* Alexandri ... armis comperta et aliorum -m regum diligentia peragrata (*cf. Plin. nat. 6, 58* qui successere ei. SEDVL. op. pasch. 1, 19 Darii -m regnatoris). FVLG. RVSP. praedest. 2, 22 faciens ... ex raptore rerum alienarum suarum -m largitorem.

C *iuncturae quaedam*: **1** deinde -m (*abundanter*): CHIRON 76. 91 d. -m ... aperies et ... curabis (*cf. Veg. mulom. 2, 25* dehinc ... aperienda, post ... curanda). PATRIC. conf. 17. **2** in postmodum *fere i. q. postea* (*saepe in chartulis sim. medii aevi, v. Hamp, Arch. Lat. Lex. 5, 1888, 341 sq.; Norberg, Beitr. 80 sq.*): ITIN. Anton. Plac. rec. B 18 petra ornata est ... et in (*om. cod. unus*) -m de ipsa petra factum est altare. CONC. Paris. a. 573 p. 147, 15 *ne* quis audeat in -m ... simelia perpetrare. GREG. TVR. Franc. 8, 30 p. 395, 7 sub conditione audientiae in -m futurae. GREG. M. epist. 4, 9 p. 242, 5 presbiteri baptizandos tangant in pectore, ut episcopi in -m tangere debeant in fronte (in *om. codd. plerique, sed v. Norberg, In reg. Greg. M. stud. crit. II 1939 p. 155*).
Euler.

postmoerium, postmūrium *v.* pomerium.

postnātīvus, -a, -um. *a* post *et* nativus. *i. q. postea natus,*
[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

posterior: MAR. VICTORIN. Boeth. in Porph. comm. pr. 2, 29 p. 129, 5 species praenoscuntur ...; accidentia vero -a sunt, id est a foris venientia (*gr. Porph. isag. p. 21, 14 B. ὑστερογενῆ, cf. Boeth. p. 50, 14 B.* posterioris generis).

?postoculum, -ī *n.* *vox incerta.* *nomen herbae cuiusdam*: GLOSS. III 593, 55 -um: consolda maior (615, 53. 627, 42. *cf.* 573, 74 poculo i. simphitu, *si recte huc traxit André, Lex. des termes de botan. s. v.*). *an latet ὀστεοκόλλος, quod apud Macedones esse nomen herbae q. e. σύμφυτον (cf. Gloss.* consolda: finticis [symphyton *coni. Stadler; aliter vol. VI 1, 804, 19 sq.*]) *traditur Hippiatr. gr. I p. 260, 18?*

postolo *v.* postulo.

? postomis, -idis *f.* *vocem e gr. ἐπιστομίς petitam et more vulgi depravatam esse fort. recte contendit Mariotti, Studi Lucil., 1960, 60 sq.* *i. q. frenum, oreae*: LVCIL. 511 trul⟨l⟩eus -e huic ingens de naribus pendet (*antea excidisse e. g.* dempta *putat Mariotti l. c.*; pro stomide *coni. edd.*). NON. p. 22, 24 sqq. -s (prostomis *Lindsay*, stomis *Salmasius*) dicitur ferrum, quod ad cohibendam equorum tenaciam naribus vel morsui inponitur, graece, ἀπὸ τοῦ στόματος (*affert Lucilium*).

postpartor, -ōris *m.* *a* post *et* parere *in lusu verborum formatum.* *i. qui postea parit, possidet*: PLAVT. Truc. 62 qui *parentes* nostrae aetati ... temperent, ut ne (unne *B*, unde *CD*) antepar[a]ta demus -bus (*sc. meretricibus lenonibusque; ad heredes referunt alii lectionem* unde *tuentes*). *v. Kamptz.*

***postpōno,** -posuī, -positus, -pōnere. *a* post *et* ponere. *scribitur* post pon- CE 1369, 5 (*lapis periit*). *legitur inde a* CAES., CIC. fil., *in versibus apud* HOR., OV., SIL. *al.* [*confunditur in codd. hic illic cum aliis compositis, e. g.* praepono AVIAN. fab. 37, 20; *falsa var. l. pro* posthabenda HEGES. 1, 44, 3 p. 112, 14 (*v. p. 222, 84*).]

i. q. posteriore loco ponere (*cf.* GLOSS. II 562, 9 παρεκτεθέντα posthabita, -ta [*scrib.* -ros-; *correxit man. rec.*]. *opp. e. g.* praepono PAVL. FEST. p. 223 SERV. gramm. IV 442, 3 CLAVD. DON. Aen. 5, 540 p. 486, 16 *al.*, antefero TAC. ann. 1, 47, 2 FRONTO p. 137, 10 v. d. H. HIL. psalm. instr. 10 *al.*): **1** *aestimando, iudicando vel respiciendo, curando sim.* (*accedit abl. causae vel respectus l. 77. p. 242, 12. 20, fortasse etiam p. 242, 40, in c. acc. l. 71, in c. abl. p. 242, 29. 38*):

a *non indicatur quis (quid) anteponatur, ut plus minusve vergat in vim neglegendi, contemnendi, non curandi sim.* (*sed viget notio q. e. minoris aestimare e. g. l. 54. 63; iuxta leguntur* neglegere *l. 45. 47,* omittere *l. 48. 57. p. 242, 5,* spernere *l. 61. p. 242, 5, plus valet* temnere *infra l. 57; saepe in struct. abl. absol.*): *α -untur res*: CAES. Gall. 5, 7, 6 intermissa profectione atque omnibus rebus -tis *Dumnorigem insequitur Caesar* (*cf.* omnia: 6, 3, 4 ut o. -ere videretur, concilium Lutetiam ... transfert. CIC. fil. Cic. fam. 16, 21, 6 o. -ui, dummodo praeceptis patris parerem. SEN. dial. 7, 14, 3 qui sectatur voluptatem, omnia -it et primam libertatem neglegit. *al. v. et* APVL. *sub bβ*). PLIN. epist. 10, 87, 2 quod ille amicissime et otii et senectutis ratione -ta ... fecit (EDICT. imp. Const. [?] frg. Vat. 35, 5[6] rei inquisitione neglecta, luce veritatis omissa, ... iuris ratione -ta). APVL. met. 9, 12, 2 -to cibo ... officinae disciplinam ... arbitrabar. 9, 26, 1 quae *mulier* suo pudore -to ... larem mariti ... maculasset infamia (*cf.* ARNOB. nat. 5, 11 p. 263, 4 M. omnibus -tis pudoris et verecundiae frenis). ARNOB. nat. 1, 64 p. 60, 17 M. -to deorum metu. HIL. in Matth. 21, 2 saeculi amore -to (*cf.* CE *infra et* CASSIOD. in psalm. 12, 1 mundi ... blandimenta -it). AVSON. Mos. 465 auriferum -et (-at *var. l.*) Gallia Tarnen *fluvium* (*461* non tibi se Liger anteferet). CLAVD. DON. Aen. 11, 295 p. 455, 17 (*Diomedes donis moveri non potest, ut arma contra Troianos sumat*) auri cupiditas temnitur aut sane -itur. AVG. epist. 16, 3 omissis ... Chrysippeis argumentis, -ta paululum dialectica. in psalm. 89, 5 ea, *quae transacta sunt*, sibi apostoli -uit intentio, quae retro sunt obliviscentis (*Phil. 3, 13*). COD. Theod. 11, 30, 36 dilatione -ta ... vicarius ... adhibeat examen. NOVELL. Marc. 1, 6 omni -ta invidia, omni spreta gratia ... iudicare. RVT. NAM. 1, 585 narrabat ... Tuscorum regimen plus placuisse sibi; ... nec ius quaesturae grata fuisse magis; ipsam ... -ere praefecturam ... non dubitabat. VEN. FORT. carm. 6, 10, 30 ordine -to tempora *quieti dedicata* rumpit amor. *al.* *pro obi. accedit inf.*: CE 1369, 5 (*saec. VI?*) -e(n)s ultra mundi protendere ponpas et potius domeno solvere vota malens (*adv.* post *intellegere mavult Bücheler; ad rem cf. l. 52*). *β -untur animantes* (*res pro anim.* DRAC.): TAC. ann. 1, 47, 2 *Tiberius deliberat* quos *milites* ... anteferret ac ne -ti contumelia incenderentur. TRYPH. dig. 20, 4, 20 ut Seius, *alter creditor*, potior sit ... et ... -atur primus creditor in summam, quam ... credidit (*cf. et p. 242, 10*). CLAVD. DON. Aen. 5, 540 p. 486, 16 -tis qui ratione gestorum praeponi debuissent victorem Acesten pronuntiavit. AVG. civ. 15, 22 p. 106, 30 D. temporale ... bonum male amatur -to deo, aeterno ... bono. 21, 26 p. 540, 17 si *quis* ... committat inlicita, non praeposuisse Christum, sed -uisse convincitur, quem posthabuit imperantem. EVSTATH. Basil. hex. 6, 9, 2 animal natura parvum maximorum collatione -tum (*gr. aliter*). DRAC. Romul. 8, 168 *Paris Iovis* -ens Vulcani laudat amorem (*i. Venerem*). CASSIOD. var. 5, 40, 3. GREG. TVR. Franc. 7, 29 p. 347, 15 ⌊-tis (pro- *var. l.*) ... viris⌋, qui ad solatium eius venire debuerant, ipse ad basilicam sanctam accessit (⌊ ⌋ *i. neglectis viris, non post se relictis*). FERREOL. reg. 34 p. 971ᴰ ne -ens monachum *monachus venator esse velit.* *γ absolute*: FRONTO p. 137, 10 v. d. H. proprium ... sapientis officium est recte eligere neque perperam vel -ere vel anteferre.

b *indicatur quis (quid) anteponatur*: *α dat.*: Ⓘ *-untur res* (*rebus passim, animantibus* HOR., COD. Iust., MOD., IVVENC.): HOR. epist. 1, 18, 34 scorto -et honestum officium. VAL. MAX. 3, 7 ext. 6 hostiae iocineri ... gloriam. 9, 3, 5 *ira victoriam* totam fugae -endam reddidit (*antea*: spernendam ..., omittendam). PLIN. nat. 13, 111 Cyrenaica regio loton suae -it paliuro. SIL. 10, 643 saluti -tus pudor. TAC. ann. 6, 16, 1 privato usui bonum publicum. 12, 53, 2 veterrimam nobilitatem usui publico. COD. Iust. 10, 7, 1 (*a. 224*) rem suam persequentibus poenae *fiscalis* exactio -itur (*cf.* MOD. dig. 49, 14, 17 fiscalium poenarum petitionem creditoribus -i). IVVENC. 2, 502 si quis amore meo genitorem pluris habebit vel matri ... meum -et amorem. AVG. civ. 9, 9 p. 380, 22 D. natura eius *animae* excellentior nec labe vitiorum -itur corpori. 10, 23 p. 437, 3 sq. -it quippe Plotinus animae naturam paterno intellectui; iste autem (*sc. Porphyrius*) cum dicit medium, non -it, sed interponit. COD. Theod. 9, 7, 7 (= Iust. 9, 9, 32) cum ... civilis actio criminali iure -atur (*vix intellegas abl. compar., quia iunctura* ius c. *locis aliis defendi non potest; contra legitur saepius* actio cr., *e. g. Cod. Theod. 2, 26, 5. 9, 20, 1. 16, 2, 23*). *al.* Ⓘⓘ *-untur animantes*: OV. met. 6, 211 *Niobe* vos (*sc. Dianam et Apollinem*) ... est -ere natis ausa suis. PLIN. nat. 34, 46 *cum* Zenodorus scientia fingendi caelandique nulli veterum -retur. TAC. hist. 1, 15, 2 quas *necessitudines meas* (*i. propinquos*) tibi *Pisoni* -ui. ann. 14, 56, 1 nisi forte aut te *Senecam* Vitellio ter consuli aut me *Neronem* Claudio -is. SVET. gramm. 8, 2 ceteris ... deterioribus. vita Ter. 7 Volcatius ... *Terentium* non solum Naevio ..., sed Licinio quoque et Atilio -it. VLP. dig. 48, 5, 3 *in accusanda adultera pater* -etur marito (*cf. 48, 5, 2, 9* qui post maritum ... accusare possunt). PORPH. Hor. carm. 3, 9, 6 ('neque erat Lydia post Chloen') nec Lydiam ... -bas Chloae. CLAVD. DON. Aen. 7, 650 p. 97, 32 *Vergilius* in conparatione pulchri corporis unum praetulit *Turnum* Lauso, -uit autem omnis Italos. AVG. civ. 8, 14 p. 341, 19 D. daemones ... quemadmodum diis, quibus inferius habitant, -endi, ita hominibus, quibus superius, praeferendi sunt. COD. Theod. 6, 22, 5 omnes, qui extra palatium constituti codicillis ... adsimulaticiis vestiuntur, his, quos administratio vel militia provexit, volumus esse -tos (*item respicitur militia officialium vel militum*: 7, 1, 10 pr. commilitonibus. 7, 3, 2 quotiens codicillis ... *aliquis promotus sit, is* triennio ei -atur, quem sors militiae in eum progressum duxerit. 7, 18, 16 decem sequentibus. *al.*). PASS. Macc. 15, 7 *iuvenes*, in nullo ... -endi feminae (*i. matri*) ... estis, nisi quod *eqs.* *al.*

? β abl. compar. (*nisi intellegendus abl. causae; vix huc pertinet l. 16; ceterum cf.* posthabeo *2 b*): APVL. met. 8, 10, 4 uno potiundi studio -ens omnia.

γ praepos.: AVG. civ. 9, 17 p. 392, 10 D. qui cuncta corporalia et sensibilia prae incorporalibus et intellegibilibus -enda iudicaverunt. GREG. M. moral. 5, 19 terrenarum actionum strepitus pro divino amore intermittendo -unt pii.

δ subi.: VEN. FORT. vita Hil. 6, 19 cuius *sponsi* ... dulcedo favi mella -ret.

2 *respectu locali vel temporali pertinet ad*: **a** *subsidium a tergo collocandum*: PAVL. FEST. p. 223 praesidium est, quod ... auxilii gratia praeponitur; subsidium, quod -tum est ad subveniendum laborantibus (*cf. Varro ling. 5, 89 triarii* in acie ... extremi subsidio deponebantur; quod hi subsidebant, ab eo subsidium dictum). *vix huc pertinet p. 241, 80.* **b** *actiones differendas* (*aegre separatur a colore neglegendi sim., v. sub 1a; sunt qui huc trahant p. 241, 41*): SIL. 2, 236 *defensoribus cedentibus* primam urbem murosque patentis -ta caede et dilata invadere pugna. PLIN. epist. 4 1, 3 *ad te festinantes* deflectemus in Tuscos, non ut agros .. oculis, subiciamus, id enim -i potest, sed ut fungamur necessario officio. APVL. met. 11, 30, 1 nec deinceps -to vel in supinam procrastinationem reiecto negotio ... protinus castimoniae iugum subeo. CLAVD. DON. Aen. 8. 425 p. 178, 7 *Vulcanus* invenit Cyclopes in aliis operibus occupatos; ... inventum est quippe quod propter Aeneae meritum -i debuisset. **c** *singulas voces vel vocales post alias proferendas vel scribendas* (*usu technico gramm.*): PLIN. dub. serm. frg. Prisc. gramm. II 595, 1 'nobiscum' diximus, 'cum' praepositione, quae facit obscenum, assidue -ta ([*ad rem cf. Cic. orat. 154*]. SACERD. gramm. VI 428, 30. CHAR. gramm. p. 304, 24 B. [*ex Palaem.*]. SERV. gramm. IV 442, 3 est una praepositio, quae pro arbitrio nostro ponitur, ut 'tenus' ...; item 'cum' plerumque sic -ta invenitur, ut praeponi omnino non possit. POMP. gramm. V 269, 32 sqq. *al.*; *cf. e. g. Don. gramm. IV 389, 22* subponitur). CHAR. gramm. p. 290, 17 B. (*ex Palaem.*; *sim.* DIOM. gramm. I 415, 21) ille enim ordo, ubi -itur *coniunctio 'sed'*, poeticus est per ἀναστροφήν factus (*item -untur coniunctiones*: SERV. georg. 4, 444 hodie 'nam' particula -itur, antea praeponebatur. gramm. IV 418, 26 POMP. gramm. V 269, 15. 18 PRISC. gramm. III 488, 23. *al.*; *cf. e. g. Sacerd. gramm. VI 446, 23* subiungitur). PRISC. gramm. III 111, 23 in diphthongis a et e et o praepositivae sunt, ... i vero et u -untur. **d** *partem operis scripti inducendam post aliam*: HIL. psalm. instr. 10 *necesse erat psalmum secundum historiam* anteriorem -i et posteriorem anteferri. AVG. civ. 6, 4 p. 251, 29 D. *natura deorum omnis* scribendi ordine rebus humanis praeponenda esset; ... recte autem -itur *a Varrone* (*cf. p. 252, 1* scribens de his posterius). CLAVD. MAM. anim. 2, 10 p. 140, 13 ex his duobus *sententiis* quod ante dictum est ..., quod -tum est.

[*Euler*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

deriv.: postpositio, postpositivus.

postpositio, -ōnis *f.* *a* postponere. *i. q. status postpositus*: SERV. Aen. 3, 427 ('pube tenus') tenus praepositio ... gaudet -e (*ad rem cf. e. g. p. 242, 69*).

postpositīvus, -a, -um. *a* postponere. *i. quod postponitur*: POMP. gramm. V 269, 9 ordo coniunctionum hic est, quod sunt aliquae praepositivae, sunt -ae, sunt mediae; ... illae postponuntur semper: 'que', si dicas 'primusque'; ... similiter 'hoc autem fac' (PRISC. gramm. III 500, 9. 14. 17. *cf. e. g. Don. gramm. IV 365, 8* subiunctivae). PRISC. gramm. III 112, 1 *sunt syllabae* -ae (postpositae, praepositivae *var. ll.*) quoque, quae a gm vel cm vel chm incipiunt, ut 'agmen, Pyracmon, Menaechmus'. 466, 1 cuius ordinis *est coniunctio 'que'*? -i ([suppos- *var. l.*]. 474, 2. 476, 35. 488, 19. 493, 5. 500, 7).

postpridiē *v.* postridie. *Euler.*

postprincipio *adv. et inde* **postprincipium**, -ī *n.*(*cf. p. 176,28*). [*a* post *et abl.* principio *fere pro adv. usurpato* (*v. Skutsch, Kl. Schr. 169*). *Sch.*] *adv.* -o *i. q. tempore, quod principium sequitur, postea*: PLAVT. Persa 452 ut quisque rem accurat suam, sic ei procedit -o (*codd. et Don. Ter. Hec. 393, 6, v. p. 157, 70;* procedunt -a *Scaliger*). *subst., i. quod principium sequitur, sc. res continuata vel finis* (*e coni. dub. p. 176, 30*): AFRAN. com. 304 haec (huic *codd.*), Tite, tua -a atque exitus vitiosae vitae. VARRO frg. Gell. 16, 9, 5 quodsi non horum omnium similia essent principia ac -a (*eadem oppositione*: 16, 18, 6 utilitas talium disciplinarum in -is exsistit, cum perfectae absolutaeque sunt; in principiis vero ipsis ineptae ... videntur). *v. Kamptz.*

postputo, -āvī, -āre. *a* post *et* putare. *i. q. postponere* (*aestimando*): TER. Hec. 483 cum te -asse omnes res prae parente intellego. *perperam huc tractum est olim p. 163, 23.* *Euler.*

***post quam** *iunctura adverbii et coniunctionis comparativae sollemnis, et inde* ***postquam** *coniunctio* (*vix usquam adverbium, v. p. 250, 8 sqq.; huc traximus ea tantum exempla, ubi* post *et* quam *leguntur nulla intercedente voce; cetera v. sub* post; *tamen et hic saepe vix dinoscas, utrum voces prorsus coaluerint necne, v. infra caput primum*). *scribitur* posquam CE 934, 1 (= CIL I² 2540. *cf. Väänänen, Latin vulg. inscr. Pomp.³ 71*), *in codd. antiq., sc. iuxta* postq-, *e. g. A* TER. Hec. 161. *R* VERG. Aen. 1, 723. *G* VERG. Aen. 3, 463. *V* LIV. 42, 10, 5. *cod. d* ITALA I Cor. 11, 25 *saepiusque in recc. secundum loquendi rationem, quam scribendo sequendam esse praecipit* MAR. VICTORIN. gramm. VI 22, 11. NOT. Tir. 9, 15¹. *doctrinae gramm.* (*cf. etiam* MAR. VICTORIN. *supra et* DON. *p. 246, 73. 248, 17. 250, 43. 52*): CHAR. gramm. p. 291, 25 B. *coniunctiones* finitivae: dum, ... -m ...; (292, 6) subiunctivae: cum, ... -m (*sim.* DOSITH. gramm. VII 418, 16 sqq., *ubi enumeratur etiam inter coniunctiones* optativae speciei, *nisi recte delevit Jeep, Redetheile 1893, 285; v. etiam infra p. 250, 32*). SERV. Aen. 3, 1 haec particula conectendis adiungitur rebus (*affert* VERG. Aen. 3, 662); ... sic enim dictis sequentia copulantur. PRISC. gramm. III 474, 25 sqq. -m quae pars orationis est? adverbium; ... cuius est significationis? temporis; cuius figurae? compositae; ex quibus? ex duobus integris, post et quam; quem habet accentum? si per se proferatur vel praepostere, acutum, in versu autem gravem. *syllaba altera producitur ante hiatum* CYPR. GALL. Ios. 239. CARM. de resurr. 269 -m haec (*var. l.* haec -m). *legitur in poesi inde a* NAEV. *per totam latinitatem* (*carent hoc vocabulo e. g.* AETNA, CIRIS), *in oratione soluta inde ab* ENN. *et* EPIST. praet. ad Tiburt.; *plura v. sub* posteaquam. [*confunditur in codd. maxime cum* post *et* posteaquam, *v. sub illis vocibus; restituitur pro* quam *e. g.* LIV. 22, 14, 1 TAC. ann. 4, 47, 1; *dubites, an* quam *sit pronom. relat.* Ps. QVINT. decl. 7, 8 (*ita Håkanson, Textkrit. Stud. 1974, 63 sq.*). TERT. castit. 10 l. 17 (*distinxit Kroymann*).]

CAPVT PRIMVM: *exempla illustrantia, quatenus voces* post *et* quam *coaluerint* (*differentiam inter* postquam *et* post quam *inepte statuunt gramm. p. 250, 34*): **I** *duas voces potius intellegas*: **A** *interpositis uno vel pluribus verbis (praecipue ubi indicatur, unde computetur), v. p. 164, 49. 166, 19. 168, 8. 34.* *etiam vergente antiquitate* post *et* quam *eodem fere loco et separata et iuxtaposita inveniuntur* SVLP. SEV. chron. 2, 9, 4 *et* 2, 10, 2. 3. **B** *praeposito ablativo mensurae, v. p. 244, 56 sqq.* **C** *interpositis punctis in titulis* (*cf. IIA*): LEX agr. (CIL I² 585) 19. **D** *omisso verbo* (*quod tamen, si excipiuntur* VARRO ling. 6, 18 PAVL. FEST. p. 164 ASCON. Corn. p. 47, 4. *al., ne illis quidem locis deest, ubi* post *et* quam *verbis interpos. separantur*): VARRO rust. 1, 39, 2 alia seruntur ... ante aut -m alia (*cf.* CIC. de orat. *sub E*). *cave huc trahas locos, ubi desideratur aut copula, quod fit saepius inde a* PLAVTO, *aut verbum dicendi* (SIL. 11, 410 haec -m Venus).
E *variis rationibus*: CIC. Cael. 59 cumque ... tertio die -m in curia, quam in rostris, quam in re publica floruisset, ... eriperetur ... civitati (*cf. p. 166, 34 sqq.*; -m *iuxta* quam NEP. Arist. 1, 5 IVLIAN. dig. 29, 1, 20 pr.). de orat. 3, 203 correctio vel ante vel -m dixeris (*cf.* VARRO *sub D*).

II *unam vocem, sc. coniunctionem, potius intellegas* (*cf. l. 41. 47*): **A** *scriptura continua* (*cf. IC*): EPIST. praet. ad Tiburt. (CIL I² 586) 9 S. C. de Asclep. (Degrassi, Inscr. lib. rei p. 513) 6. CE 934 (= CIL I² 2540), 1 posquam. ORAT. imp. Claud. (CIL XIII 1668) 1, 15. 24. CIL VI 25427, 11. *al.* **B** *coniunctionibus quibusdam fere pro syn. adhibitis* (*cf.* posteaquam *pro syn. p. 193, 18; ex aequo ponuntur participium, praecipue abl. absol., et* -m: OV. met. 5, 362 CVRT. 8, 2, 1

LVCAN. 9, 11 [*v. Housman ad l.; dub. ut* FLOR. epit. 3, 8, 6]. SIL. 13, 147 GAIVS dig. 46, 7, 7): ubi *e. g.* PLAVT. Mil. 121 COM. pall. inc. 4 BELL. Afr. 39, 4 LIV. 35, 30, 1. ut: VERG. Aen. 3, 192 (ut *loco gemino 5, 8*). OV. epist. 13, 21. met. 8, 169 (-m ... utque. *item*: 10, 441. 13, 453 SIL. 1, 239). LIV. 25, 41, 7. *al.* (*cf.* DIOM. gramm. I 408, 11 ut ... significat -m [*sim.* COMMENT. Lucan. 3, 474. 538]). cum *e. g.* PAVL. dig. 13, 6, 17, 3. ITALA Ioh. 13, 12 (cod. b *al.*). HIER. epist. 60, 5, 2 VVLG. Sirach prol. (*sed* cum *opponitur* IAVOL. dig. 50, 16, 217 pr. [*e Labeone*] inter illam condicionem 'cum fari potuerit' et '-m fari potuerit' multum interest; nam posteriorem scripturam uberiorem esse constat, 'cum fari potuerit' artiorem et id tantummodo tempus significari, quo primum fari possit). dum *v. p. 247, 62,* quoniam *l. 24. p. 246, 73. 248, 17,* si *p. 247, 57. 249, 82. 250, 2.* **C** *evanescente vi particulae* post, *v. caput secundum sub IA2 et passim sub II.* **D** *verbo enuntiati temporalis ante -m posito* (*dubium, utrum huc spectet* PRISC. *p. 243, 49, an dicatur de omnibus locis, ubi -m non primum enuntiati tenet locum, quod saepius fit inde a* PLAVTO): ELEG. in Maecen. 1, 87 OV. epist. 15(16), 117 Pont. 3, 2, 97 SIL. 7, 159. 13, 495. *al. in versibus.*
E *eo quod nusquam caesuram neque dihaeresin particulas dirimentem invenimus* (*poetas usque ad* IVV. *excussimus*). **F** *ex abundantia coniunctionum, de qua v. caput secundum sub IIC1.*

CAPVT SECVNDVM: *exempla* **notionem** *illustrantia.* *significatur i. q.* ἐπεί *sim.* (DOSITH. gramm. VII 418, 16 μετὰ τό: -m. GLOSS. -m: ἐπειδάν. μετὰ τό. posteaquam. *sim. al.*; *cf.* PAVL. FEST. p. 260 'quoniam' significat ... etiam id quod '-m', hac de causa, quod Graecum ὅτε [*corrupt. in codd.*] utriusque significationem optinet. *de syn. v. in capite primo sub IIB, quatenus differat* posteaquam *v. p. 193, 22, de adv. -m v. IIC2*). *notionem causalem infra distinximus; notio concessiva, quae nusquam praevalet, accedit e. g. p. 246, 23. 26. 248, 3, 31 nec non* SVET. Vesp. 6, 2 -m ..., nihilo setius. FRONTO p. 225, 9 v. d. H. -m ..., tamen. VVLG. Ezech. 16, 28 -m ..., nec sic. *cum abundantia quadam excipitur adverbiis* dehinc, *v. vol. V 1, 388, 83 sq.*, exinde *et* exin *vol. V 2, 1508, 67 sq.*, inde *vol. VII 1, 1120, 72 sqq.* (*cf. etiam* VAL. FL. 7, 526), post *p. 164, 43,* postea *p. 190, 6,* postilla(c) *p. 229, 47, ceterum* deinde STAT. Theb. 1, 562 PS. AVR. VICT. orig. 8, 4, posterius POMPON. Atell. 88 *et sim. al.; locutionem abundantem* loci -m *agnoscunt quidam vix recte, v. vol. VII 2, 1584, 66; praeparatur vel cum antea memoratis coniungitur per adv.* dein(de) PLAVT. Mil. 124 CATO or. frg. 1, 8 (29M.). SALL. Iug. 91, 3 LIV. 6, 13, 3. 8, 27, 11 VAL. MAX. 1, 7 ext. 6 *et saepius,* inde PLAVT. Capt. 507 LVCR. 5, 1011 (*de* LIV. 23, 17, 4 *v. app. crit.*), exin ENN. ann. 460 *et sim. al., quae adverbia saepius per enunt. temporale fere explicantur* (*item explicantur adv.* nunc PLAVT. Amph. 846 Aul. 80 TER. Andr. 513 AFRAN. com. 16 CIC. Att. 9, 6, 4 BALB. Cic. Att. 9, 13ᵃ, 2 VERG. Aen. 7, 709 *et saepe,* temperi PLAVT. Aul. 454 Cas. 412, iam PLAVT. Pseud. 991 Truc. 682. 919 SIL. 2, 188. *al.* [*cf.* LVCR. 3, 843], sero PLAVT. Trin. 417 CVRT. 9, 2, 24 QVINT. inst. 6, 3, 103. *sim. al.*). *indiculus additamentorum, quibus indicatur quanto tempore distent quae narrantur (cf. p. 246, 42 sqq. 248, 55)*: *adv.* (*fere in apodosi positis, ita ut sequantur* [*antecedunt e. g.* PLAVT. Capt. 507]; *adv. inseritur enunt. temporali* PLAVT. Epid. 563 -m audivi ilico ..., continuo ... dedi. LVCR. 5, 1285 -m .. primum [*cf.* ubi primum *sim. nec non* VERG. Aen. 1, 723 -m prima quies]; *dubites de* PLAVT. Merc. 61): ilico *v. vol. VII 1, 331, 53 sqq. 79 sq.*, extemplo *v. vol. V 2, 1967, 54 sqq.*, continuo PLAVT. Epid. 563 Most. 647 CIC. Cluent. 178. *al.*, propere SALL. Iug. 86, 1 LIV. 39, 31, 4. *al.*, protinus VERG. AEN. 7, 406 OV. met. 5, 556. *al. et sim. al.* *abl. mensurae vel temporis* (*saepissime ante -m posito numero annorum sim.; abl. absol. v. e. g. p. 246, 51*): PLAVT. Bacch. 171 biennio (CIC. div. 2, 46 LIV. 35, 9, 6. *cf.* CIC. Verr. II 1, 149 quadriennio. LIV. 45, 15, 10 quinquennio). FAB. PICT. hist. 6 duo[et]vicesimo anno (*item cum numero ordin.*: CIC. Verr. II 5, 106 Cael. 59. *al.* NEP. Ham. 4, 2. *al.* LIV. 25, 36, 14. *et saepius*). CIC. or. frg. A VII 20 anno (LIV. 7, 28, 6. 37, 59, 6). Brut. 72 annis XXX (*item cum numero cardin.*: rep. 2, 18 Cato 42 LIV. 36, 36, 4 [*var. l. acc.*]. 42, 10, 5 [*trad. acc.*]). off. 3, 113 paulo (*si recte trad.*; paulo *etiam* Plin. nat. 14, 99 *et p. 250, 10. cf.* CIC. Att. 12, 49, 2 non multo. LIV. 3, 13, 2 haud multo. 21, 20, 9 haud ita multo). VARRO rust. 3, 9, 12 quadriduo (LIV. 28, 6, 1. *cf.* 21, 32, 1 triduo. VAL. MAX. 1, 8 ext. 1 biduo [CAPITOL. Aur. 14, 8 *e coni.*]). LIV. 21, 33, 10 momento temporis. *sim. al.* *praepos.*: POMPON. dig. 40, 4, 41, 2 (*e Labeone*) intra annum (*v. vol. VII 2, 42, 38 sqq.*). GELL. 3, 10, 8 post ... *tot* dies (ITALA Ios. 23, 1 [Lugd.]. DARES 43).

I *usu originario; quae coniunctione inducuntur sunt absoluta, priusquam vel cum incipiunt quae apodosi narrantur* (*interdum apodosi non incipere quicquam novi narratur, e. g. p. 245, 72. 246, 47. 247, 30 et* FRONTIN. aq. 97, 2 PLIN. epist. 2, 15, 1, *cf. p. 245, 37. 248, 4;* -m *inducit fere actiones, quarum effectus tamen saepissime permanet, raro status, e. g. p. 245, 79. 246, 39*): **A** *pertinet ad praeterita*: **1** *mera vel praevalente vi temporali* (*accedit saepe respectus causalis, sed ita ut non praevaleat; cf.* ORAT. imp. Claud. [CIL XIII 1668] 1, 24 deinde -m ..., nempe): **a** *inducit quae semel facta sunt* (*exempla selecta praeter p. 246, 42 sqq.*): **α** *generatim*: ① *respiciuntur eventus antecedentes* (*cf.* SERV. *p. 243, 44*): Ⓐ *ita ut explicentur ordines temporum* (*saepe enunt. temporali ad finem adducta esse indicantur antecedentia* [*e. g. p. 245, 13. 25*] *vel repetuntur* [*e. g. p. 245, 4. 28*]): NAEV.

[Krömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

carm. frg. 3 -m avem aspexit in templo Anchisa, sacra in mensa penatum ordine ponuntur (*cum verbo sentiendi ut*: PLAVT. Amph. 1111 conspicati. Cas. 60 sensit. TER. Hec. 161 cognovit. *et saepissime*). PLAVT. Amph. 802 lavisti. :: quid -m lavi? (806 TER. Haut. 904). 1091 sqq. geminos peperit filios . . .; -m parturire hodie uxor occepit tua, ubi uteri exorti dolores . . ., invocat deos . . .; (1102) sine dolore peperit . . .; -m peperit . . .; (1107) -m in cunas conditust. Aul. 454 temperi (*sc. me iubes introire*), -m *domo me expellens* implevisti fusti fissorum caput (*simili ironia respondetur* Cas. 412). Curc. 349 -m hoc mihi narravit (*oratione recta confecta ut*: Persa 528 recitasti. VARRO Men. 9 dixit. CATVLL. 64, 202. BELL. Afr. 46, 1 est locutus. *al.*). 354 vocat me ad cenam . . .; -m cenati atque appoti. 646 me spectatum tulerat per Dionysia; -m illo ventum est (TVRPIL. com. 72 CIC. Cluent. 178. *al.*). Persa 711 vale. :: -m . . . abiit (Pseud. 394 potin ut abeas . . .; -m . . . abiit. *al.*). TER. Eun. 645 insuper . . ., -m ludificatust virginem, vestem . . . miserae discidit, tum ipsam capillo conscidit (*cf. Don. ad l.* mire '-m ludificatus est, conscidit' dixit, cum ille videlicet, dum virgo reluctatur, hoc fecerit. *sed ne locum ad p. 248, 53 transferamus dissuadet* tum). COM. pall. inc. 4 Athenis Megaram vesperi advenit Simo; ubi advenit Megaram, insidias fecit virgini; insidias -m fecit, vim in loco attulit (*an ex palliatae cuiusdam argumento? v. Norden, Agnostos Theos 377 sqq.; locum affert Rhet. Her. 1, 9, 14 iterationem vituperans; simile epiploces q. d. exemplum exhibet* FRONTO p. 185, 10 v. d. H.). CIC. Brut. 10 quos -m salutavi. BELL. Afr. 69, 2 sq. quod -m Caesar animum advertit, . . . iubet . . .; quod -m coeptum est fieri (*item inducuntur effecta, quae antea iussa erant*: SALL. Iug. 62, 6. LIV. 3, 62, 5 'clamorem . . . tollite . . .'; -m . . . clamor est sublatus. *sim. saepius*). SALL. Catil. 55, 1 -m, ut dixi, *eqs.* (*post digressionem ut e. g.*: Iug. 96, 1. NEP. Dion 5, 1 sed illuc revertor; -m *eqs.* PETRON. 62, 7 sed quod coeperam dicere, -m). LIV. 24, 36, 8 Himilco secutus nequiquam Marcellum Syracusas, si qua . . . occasio pugnandi esset, -m ea nulla contigerat tutumque ad Syracusas . . . hostem cernebat. 25, 9, 1 ceterum, -m. 34, 8, 4 viginti annis post *lex* abrogata est quam lata; M. Porcius . . ., -m abrogata lex Oppia est, extemplo *eqs.* PETRON. 61, 1 -m ergo (VVLG. gen. 24, 22 [*var. ll.* vero, autem]. *cf.* MART. CAP. 2, 139 -m igitur). *al.* *neglegentia quadam in apodosi inducitur actio vel status quidam pro actione, qua quis actionem vel statum animadvertat, offendat sim.*: CALP. hist. 27 in conclave -m introivit *aedilis*, adulescentes ibi complures nobiles sedebant. NEP. Ages. 3, 1 -m indutiarum *inter Agesilaum et Tissaphernen factarum* praeteriit dies, barbarus . . . omnis suas copias eo (*in Cariam*) contraxerat (*cf. p. 249, 51*). (B) *ita ut quodammodo opponantur quae narrantur*: PLAVT. Amph. 739 somnium narrat . . .; sed, mulier, -m experrecta es, te . . . Iovi . . . comprecatam oportuit (*ita saepe cum particula adversat. ut e. g.*: TER. Andr. 491 sed. Ad. 688 at. BELL. Afr. 48, 3 -m vero. OV. met. 8, 875 tamen. VAL. MAX. 9, 15, 5 verum -m. *v. etiam e. g. infra l. 53*). Cas. 433 ut ille trepidabat . . .; ut sussultabat, -m vicit vilicus. Trin. 417 sero atque stulte, prius quod cautum oportuit, -m comedit rem, post rationem putat (PLIN. epist. 6, 13, 3. *al.; cf. l. 66 nec non* TER. Andr. 51 antea [SALL. Iug. 84, 1. *al.*]. MART. 9, 95, 2 ante . . ., nunc . . ., -m [*cf. p. 249, 66*]). 975 -m ego me aurum ferre dixi, post tu factu's Charmides; prius tu non eras, quam auri feci mentionem (LIV. 21, 61, 1. *al.; cf.* PLIN. paneg. 95, 3 antequam [EPIST. Alex. l. 214 H. *al.*]). TER. Andr. 76 primo . . .; sed -m (Hec. 120. CIC. inv. 1, 3 primo quidem . . . et item postea . . .; -m vero . . ., tum. CAES. Gall. 7, 58, 2. *al.; cf.* TER. Haut. 656 primum [CAES. civ. 3, 60, 5 BELL. Alex. 20, 3. *al.*]. NEP. Hann. 11, 6 initio [ASCON. Mil. p. 45, 9]). 304 ut animus in spe atque in timore usque antehac attentus fuit, ita, -m adempta spes est, lassus . . . stupet (LIV. 8, 26, 4. 21, 7, 6. CVRT. 7, 1, 1 sicut. *al.*). Haut. 989 dum istis *parentibus* fuisti solus, . . . te indulgebant . . .; nunc filia -mst inventa vera *eqs.* (CIC. Font. frg. 3 SALL. Iug. 14, 10 VERG. Aen. 2, 90. *al.* [*aliter l. 70*]. *cf.* BELL. Alex. 21, 1 quoad [LIV. 8, 12, 12. 36, 45, 3 -m . . ., tandem. *al.*]. NEP. Them. 9, 3 quamdiu [Epam. 10, 3 VAL. MAX. 6, 5 ext. 1. *al.*]. LIV. 25, 19, 6 donec [TAC. ann. 4, 47, 1. *al.*]). CAEL. Cic. fam. 8, 2, 1 cum . . . me iam ad dolendum praeparassem, -m factum est, opstipui (CATVLL. 67, 6 olim cum. NEP. Lys. 1, 4 OV. trist. 1, 11, 5. NVX 17 prius . . . tum, cum . . .; at -m. LIV. 38, 10, 6 cum . . . mansissent . . .; -m . . . coepissent, tum [*Polyb. 21, 31, 13* ἕως . . .· ἐπεὶ δὲ . . ., τότε]. 43, 6, 8. *al.*). NEP. Epam. 9, 4 usque eo . . ., quoad renuntiatum est . . .; id -m audivit (*cf.* HOR. epist. 1, 10, 37 donec [LIV. 23, 31, 12 LVCAN. 2, 437]. OV. met. 14, 799 dum [LIV. 28, 31, 6. *al.*]). OV. am. 3, 3, 4 quam longos habuit nondum periura capillos, tam longos, -m numina laesit, habet. LIV. 2, 8, 7 id omnibus modis impedire conati, -m alia frustra temptata erant (10, 6, 4. FLOR. epit. 3, 3, 12 f. temptaverant). 3, 26, 4 nocte adorti castra, -m parum vis aperta profecerat, munitiones postero die circumdant. *al.*

(II) *non respiciuntur eventus antecedentes*: PLAVT. Aul. 280 -m obsonavit erus . . ., edixit mihi ut dispertirem obsonium. Bacch. 171 *patriam* biennio -m . . . abii, conspicio (*indicato temporis spatio ut e. g.*: CIC. Cael. 59. Cato 42 septem annis, -m consul fuisset. LIV. 3, 13, 2. 44, 17, 4). Cas. 11 -m . . . intelleximus studiose expetere vos Plautinas fabulas, antiquam eius edimus comoediam. Merc. 61 sese extemplo ex ephebis -m excesserit, non . . . amori . . . operam dedisse. CARM. pop. gramm. VI 461, 28 -m Crassus carbo factus, Carbo crassus factus est. MIM. inc. frg. 5 homo fatuus -m rem habere coepit, est mortuus. CIC. Phil. 11, 37 comites . . . Antoni, qui -m beneficia Caesaris comederunt, consulem designatum obsident. Att. 5, 21, 13. CE 934 (= CIL I^2 2540), 1 vi me, oculei, posquam deducxstis in ignem, ⟨no⟩n ob vim vestreis largificatis geneis (*denuo legit Solin, Epigraphica 30, 1968, 119*). LVCR. 3, 1039 SALL. epist. Mithr. 17. VERG. Aen. 7, 765 Hippolytum, -m . . . occiderit . . ., ad sidera rursus . . . venisse . . ., Paeoniis revocatum herbis. HOR. sat. 2, 3, 171 -m . . . vidi . . ., extimui. carm. 2, 4, 9. OV. met. 14, 466 (*narrationis initio ut e. g.* STAT. Theb. 1, 562 FRONTO p. 74, 8 v. d. H.). LIV. 5, 49, 2 *pactio*, -m ipse dictator creatus esset, iniussu suo . . . facta esset. 37, 20, 4 nullo . . . excurrente, -m (quicquam *vel* ne q. *var. ll.*) semel . . . se moenibus incluserunt. VERVS Fronto p. 111, 15 v. d. H. conquerar . . ., quod ego te . . . adfatus *non* sim, cum et in Palatium veneris et -m ego . . . vixdum discesseram. ITALA Ier. 31, 19 (Ambr. paenit. 2, 5, 36) -m cognovi, ingemui (*gr. 38, 19* ὕστερον τοῦ γνῶναι). *al.*

β speciatim, sc. apodosis comprehendit omne postea sequens tempus vel longius temporis spatium, ita ut -m *saepius significet fere i. q. ex quo tempore* (*cf. p. 247, 65 nec non explicationem p. 247, 55*): (I) *vario usu*: PLAVT. Amph. 611 neque -m sum natus habui nisi te servom Sosiam (Men. 959 Stich. 156. *al.*). 846. Cas. 47 -m ea adolevit . . ., eam puellam hic senex amat efflictim. Cist. 683 si nemo hac praeteriit, -m intro abii, cistella hic iaceret (Men. 684 Most. 957. Rud. 528 Neptune, es balineator frigidus: cum vestimentis -m aps te abii, algeo. *al.; cf.* Most. 975 profectus sit. CATVLL. 84, 11 isset. *sim. al.*). Poen. 104. TER. Andr. 35 ego -m te emi, a parvulo ut semper tibi . . . clemens fuerit servitus, scis. 177 -m audierat non datum iri filio uxorem suo, numquam cuiquam nostrum verbum fecit neque id aegre tulit (EPIST. praet. ad Tiburt. [CIL I^2 586]9). Eun. 729 (*antea*: dum accubabam) -m surrexi, neque pes neque mens satis suom officium facit. TITIN. com. 39 -m factus ⟨es⟩ maritus, hanc domum abhorres. EPITAPH. Plaut. Gell. 1, 24, 3 -m est mortem aptus Plautus, Comoedia luget *eqs.* (*cf.* EPITAPH. Naev. Gell. 1, 24, 2). CIC. fam. 4, 4, 3 post has miserias, id est -m armis disceptari coeptum sit . . ., nihil esse actum aliud cum dignitate. SALL. Catil. 20, 7 -m res publica in paucorum . . . dicionem concessit, semper illis reges . . . vectigales esse. TIB. 2, 5, 107 LIV. 26, 40, 17. 34, 31, 19 nihil me, -m vobiscum institui amicitiam, . . . commisisse. SEN. epist. 95, 13 -m docti prodierunt, boni desunt. CVRT. 8, 9, 19 utique -m. PLIN. nat. 15, 121. VAL. FL. 2, 99 Veneris stat frigida semper ara . . ., -m . . . Martem tenuere catenae. TAC. ann. 2, 33, 2. AVR. Fronto p. 30, 9 v. d. H. -m ad te proxime scripsi, postea (*corruptum putat Haines*) nihil operae pretium quod ad te scriberetur. *al.*

(II) *indicatur, quantum temporis spatium comprehendat apodosis* (*cf. p. 244, 47 sqq.*): PLAVT. Merc. 12 biennium iam factum est, -m abii domo (Persa 822 iam diu). ENN. ann. 502 septingenti sunt . . . anni, . . . -m inclita condita Roma est. TER. Hec. 394 -m ad te venit, mensis agitur hic iam septimus (*interpol.?*). SEN. contr. 1, 4, 1 quamdiu iacuerunt *adulteri*, -m deprehenderam. ITALA gen. 5, 4 (Hier. quaest. hebr. in gen. p. 10, 16, *sim.* VVLG.) fuerunt autem dies Adam, -m genuit Seth, DCC anni. 5, 7 (Ps. Philo antiq. 1, 5, *sim.* VVLG.) vixit Seth, -m genuit Enos, annos *tot* (5, 26 [Hier. quaest. Hebr. in gen. p. 10, 20 = VVLG.]. *al.*). VVLG. Ios. 23, 1 evoluto . . . multo tempore, -m pacem dominus dederat. *al.* *cf.* semper *l. 25. 35. 39.*

b *utrumque enuntiatum inducit quae saepius facta sunt, ita ut* -m *nonnumquam vergat in notionem q. e. quotiens* (*fort. huc iam* TER. Andr. 76 *p. 245, 53; aliter IIA 2 b*): SALL. Iug. 85, 12 ego scio . . ., qui, -m consules facti sunt, et acta maiorum et Graecorum militaria praecepta legere coeperint. ARNOB. nat. 7, 38 p. 391, 24 M. quotiens, . . . -m divina res facta est . . ., aversi sunt . . . metus. INSCR. Bulg. Beševliev 74, 1 (*saec. IV*) -m . . . ⟨ve⟩nerat ad portum . . ., ⟨a⟩missam classem saepe in statione defl⟨ebat⟩. AMM. 25, 9, 11 icta cum dedecore foedera, -m partes verbis iuravere conceptis, repetitione bellorum ilico dissoluta *esse*. HIER. epist. 60, 10, 7 iam vero, -m domum se contulerat et . . . duritiae se tradiderat monachorum, . . . lacrimas deo . . . offerebat. VVLG. iud. 2, 19 -m . . . mortuus esset (est *var. l.*) iudex, revertebantur *identidem ad idololatriam* (*Itala Lugd.* cum moreretur). PRVD. cath. 7, 74 *Iohannes baptista* -m membra defaecaverat, caelo refulgens influebat spiritus. PALLAD. hist. mon. II 9 p. 356^{C} *v. p. 194, 65.* VITA Melaniae (BHL 5885) 36 -m locus . . . a custodibus claudebatur, . . . egrediens . . . ad fores . . . pernoctabat. 46 -m . . . complessent *virgines monasterii* statutum canonem, modicum faciebat eas capere somnum. *al.*

2 *praevalente vi causali* (*afferuntur pauca certiora, v. quae ad 1 monui; ceterum cf. p. 247, 10. 248, 17. 33. 249, 1*): TER. Ad. 1 -m poeta sensit . . ., indicio de se ipse erit (*cf.* DON. *ad l.* 1 -m pro quoniam, cuius reciprocum quoniam pro -m Plautus [*Aul. 9*]). IVLIAN. dig. 15, 1, 37, 2 sin . . . intra annum ageretur, tunc quoque habendam . . . peculii rationem, -m placuit *eqs.* (COD. Iust. 2, 19, 3 [*a. 238*]). VLP. dig. 48, 19, 2, 1 constat, -m deportatio in locum aquae et ignis interdictionis successit, non prius amittere quem civitatem, quam *eqs.* SYMM. epist. 7, 97 cepi ex litteris tuis gaudium, -m familiares meos . . . adiutos . . . docuisti. EPIST. pontif. 1056 $Conc.^{S}$ IV 2 p. 118, 20 (*antea*: si ausu praecipiti . . . consensissent) at -m diu ab eis laboratum est . . ., hinc vestra fraternitas penset *eqs.*

B *pertinet ad futura*: LEX agr. (CIL I^2 585) 19 -m vectigalia constiterint (*v. p. 195, 5*). SEN. nat. 3, 27, 7 (*de diluvio futuro*) -m magis

[Krömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

magisque ingruunt nimbi et congestae ... tabuerunt nives, devolutus torrens ... rapit silvas. PETRON. 34 vers. 2 sic erimus cuncti, -m nos auferet Orcus. POMPON. dig. 40, 4, 41 pr. anno duodecimo -m ego mortuus ero (*ibid.* 1. *ibid.* 2 [*e Labeone*] intra annum, -m). APVL. met. 5, 20, 3 -m *Amor* ... cubile solitum conscenderit iamque ... soporem flare coeperit, ... opportunitatem ... mutuare. ACT. lud. saec. Sept. Sev. 5ª, 41 Pighi postqu⟨am circenses erunt perfecti, venati⟩onem parabimus (*suppl. Romanelli*). VLP. dig. 48, 2, 7, 5 divus Pius Pontio Proculo rescripsit, -m cognoverit de crimine ..., ut reum ... remitteret. TER. MAVR. 2927 (*praevalente vi causali, nisi legendum* post cum; *vix recte* '-m' *i. q.* '*quoad*' *intellegitur vol. V 1, 1077, 9*). ITALA Matth. 26, 32 (cod. b *al., sim.* VVLG.) *et* Marc. 14, 28 (cod. c *al.*) -m resurrexero, praecedam vos in Galilaeam (posteaquam *aliae vers., v. p. 195, 13*). Luc. 18, 33 (cod. f *al.* = VVLG.) -m flagellaverint, occident eum (*gr.* μαστιγώσαντες). act. 19, 21 (cod. e = VVLG.) -m fuero ibi (*sc. Hierosolymis*), oportet me et Romam videre (cum *cod. g*). SYMM. epist. 5, 64 spero ipsum *Scipionem* quoque ... nostri diligentem futurum, -m cognoverit *eqs.* (-rat *var. l.*). VVLG. gen. 22, 5 (*loq. Abraham*) -m adoraverimus, revertemur ad vos (revertamur *var. l., Itala* [*Ambr. Abr. 1, 8, 71. al.*] cum). *al.*

C *pertinet ad ea, quae possunt fieri iterum atque saepius* (*sc. in sententiis generalibus, praeceptis sim.*): 1 *vario usu* (*exempla selecta inde a* LVCANO): PLAVT. Most. 860 *servi*, qui nil metuont, -m sunt malum meriti, stulta sibi expetunt consilia (*opp.* qui quom culpa carent, tamen malum metuont. *fere eadem* Men. 983ᵇ, *ubi spuria censuit Hermann*). CIC. de orat. 3, 203 *inter sententiarum lumina nominanda est* correctio vel ante vel -m dixeris vel cum aliquid a te ipso reicias. VARRO rust. 1, 39, 2 alia seruntur ... et metuntur ante aut -m alia. CATVLL. 11, 24 *amor* cecidit velut prati ultimi flos, praetereunte -m tactus aratro est. LVCR. 3, 843 si iam nostro sentit de corpore -m distractast animi natura. SALL. Iug. 85, 1. VERG. georg. 3, 432 *anguis*, -m exusta palus terraeque ardore dehiscunt, exsilit ... et ... saevit. Aen. 10, 710. SEN. benef. 1, 1, 4 gratiam omnem corrumpimus, non tantum, -m dedimus beneficia, sed dum damus. LVCAN. 4, 291. PLIN. nat. 25, 128 poto veneno ... subvenit ... agaricum, -m vomuerint. IVV. 6, 372. ITALA num. 6, 19 (Lugd., *sim.* VVLG.) inponet super manus eius ..., -m rasus fuerit (*gr.* μετὰ τὸ ξυρήσασθαι). NEMES. cyn. 157 -m Phoebus ... axem contigerit ... Cancrique morantis situs init, tunc ... profuerit. APIC. 4, 4, 2 teres ...; -m triveris, ... temperabis et ... refundis et agites. MVTIAN. Chrysost. hom. 17 p. 349/50 hanc emittit vocem *diaconus*, -m sacrificium perficitur (*gr. p. 132* μετὰ τὸ ... ἀπαρτισθῆναι). ORIG. in Matth. 16, 16 p. 528, 24 *et* 30 -m semel. *al.* 2 *in sermone iuris* (*exempla selecta*): IAVOL. dig. 42, 5, 28 at cum substitutus filio hereditatem adiit, -m pupillus se paternae miscuerit hereditati, tunc *eqs.* POMPON. dig. 36, 3, 10 si ... tu ..., -m adieris hereditatem, satis dederis (GAIVS dig. 46, 7, 7 PAPIN. dig. 4, 4, 31 VLP. dig. 46, 7, 3, 8. *al.*). VENVL. dig. 21, 1, 65, 1 (*e Cassio*) morbum sonticum eum videri, qui inciderit in hominem, -m is natus sit. PAPIN. dig. 48, 19, 33 fratres imperatores rescripserunt servos in temporaria vincula damnatos libertatem ..., -m tempus expleverint, consequi. COD. Iust. 9, 40, 1, 1 (*a. 211*) -m vero ... *reus absens* intra annum redierit, si se crimine purgaverit, res ... recipiat. PAVL. dig. 49, 15, 19, 6 existente condicione, -m redit. COD. Theod. 2, 6, 4 -m ... tutor ... sollemnia susceptae defensionis impleverit, tempus dinumerari conveniet (*Interpr.* ex eo ..., ex quo. *cf.* COD. Iust. 7, 40, 1, 2 ex quo actionem movere potuerint, id est, -m manu paterna ... fuerint liberati). 9, 37, 2 -m aliquid iniuriae ... tolerarit ..., id est, si vel carcerem sustinuerit *eqs.* *al.*

II *usu deflexo* (*de notione q. e. quotiens v. p. 246, 54, de quoad supra l. 11*): A *quae coniunctione inducuntur permanent, cum incipiunt quae apodosi narrantur* (*in apodosi respondet* interea *p. 248, 57, ubi etiam* dum *fere pro syn. est* [*cf. p. 245, 17*]): 1 *inducuntur status* (*de statu absoluto v. ad I; interdum non incipere quicquam novi narratur, v. e. g.* TAC. hist. *p. 248, 3, cf. p. 244, 74*): a *mera vel praevalente vi temporali* (*colorem q. e. ex quo tempore v. e. g. l. 67. 71; exempla selecta*): α *cum* esse (*deest copula e. g. p. 248, 5 sqq.*): PLAVT. Bacch. 531 nunc ego illam me velim convenire, -m inanis sum. Epid. 504 -m liberast, ubi habitet *nescio*. Mil. 124 deinde, -m occasio est. Most. 156 optumi quique expetebant a me doctrinam sibi; nunc, -m nihili sum – id vero meopte ingenio repperi. 647 -m haec aedes ita erant, ut dixi tibi, continuo est alias aedis mercatus. 925 tibi umquam quicquam, -m tuos sum, verborum dedi? AFRAN. com. 16 nunc ..., -m pectus est laetitiae onustum. TER. Ad. 765 -m intus sum omnium rerum satur. RHET. Her. 4, 18, 25 qui cum plures erant, ... non poterant, hi, -m pauciores sunt, metuimus, ne sint superiores? BELL. Afr. 38, 2. SALL. Iug. 71, 5 primo ... conatus, -m id frustra fuit. hist. frg. 1, 12 -m remoto metu Punico simultates exercere vacuum fuit. VERG. Aen. 12, 432 -m habilis lateri clipeus ... est. OV. met. 1, 113 -m ... sub Iove mundus erat. LIV. 5, 12, 6 Anxur nequiquam oppugnatum ... et, -m vis inrita erat, ... obsideri coeptum (10, 14, 16. 25, 25, 2. *cf.* 7, 7, 8 vanior erat). 21, 13, 4 -m nec ab Romanis vobis ulla est spes nec *eqs.* (21, 59, 5 OCTAVIA 331. *al.*). 40, 32, 3 Celtiberi *castra sua amissa videntes* parumper incertis animis fluctuati sunt; ceterum, -m receptus pulsis (*sed nondum erant pulsi*) nullus erat nec usquam nisi in certamine spes, pertinacius de integro

capessunt pugnam. 45, 1, 4 mirari magistratus et quaerere auctorem repentinae laetitiae; qui -m nullus erat, evanuit ... gaudium. QVINT. decl. 350 p. 379, 18 dedisti, -m certum erat. TAC. hist. 4, 81, 3 utrumque, qui interfuere, nunc quoque memorant, -m nullum mendacio pretium. ann. 1, 38, 2 -m intutae latebrae. PLIN. epist. 6, 1, 1 -m ego in urbe. PAVL. dig. 23, 2, 10 si triennium effluxerit, -m apertissime fuerit pater ignotus, ubi degit. *al.* β *cum aliis verbis*: PLAVT. Capt. 487 (*narrantur praeterita*) abeo ab illis, -m video me sic ludificarier (*ita saepissime, e. g.*: Trin. 108 -m ... rem confregit filius videtque *pater*. TER. Hec. 158 Phorm. 569 SALL. Iug. 20, 1 VERG. Aen. 3, 518. LIV. 1, 54, 5 -m ... videbat, tum. *ubi aut perf. usurpatur* [*inde ab* AFRAN. com. 207 POMPON. Atell. 88 NOVIO Atell. 89] *aut plusquamperf.* [SIL. 6, 28], *dubium non est, quin de actionibus agatur*). Curc. 325 -m scimus (Truc. 345 OV. Pont. 4, 3, 8. *al.*). Truc. 911 iam⟨ne⟩ abis, -m aurum habes? (BELL. Afr. 5 SALL. Catil. 11, 4 VERG. ecl. 1, 30 OV. met. 12, 516. *al.*). TER. Phorm. 1 -m poeta vetus poetam non potest retrahere a studio ..., parat (DON. *ad l.* 2 sunt qui -m pro quoniam accipi velint. *accedit imperf.*: CIC. Quinct. 70 CAES. Gall. 7, 87, 3 BELL. Afr. 78, 7. 79, 1. *al.*; *ceterum huc traxerim e. g. perf. negatum*: OV. met. 14, 701 luctatus ... diu, -m ratione furorem vincere non potuit [*loco gemino* 7, 10 poterat]. PHAEDR. 4, 5, 18 SVET. Claud. 13, 2 *al.*). CAEL. Cic. fam. 8, 8, 2 -m ... neque ... recipere voluit (BELL. Afr. 5 SALL. Iug. 84, 5. *al.*). CATVLL. 50, 14 iacebant (IVV. 12, 62. *al.*). CAES. civ. 3, 58, 5 deficiebat. BELL. Afr. 78, 3 diutius ... commorabatur et tempus ... consumebatur. SALL. Catil. 6, 3 videbatur (LIV. 1, 58, 2. TAC. hist. 3, 45, 1 auxerat potentiam, -m ... videbatur). Iug. 80, 1 nihil satis firmum ... putat. VERG. Aen. 3, 192 -m altum tenuere rates nec iam amplius ullae apparent terrae (LIV. 24, 46, 6. *al.*). OV. met. 12, 29 -m ... ante aram stetit Iphigenia ..., victa dea est (LIV. 1, 23, 6. *al.*). LIV. 6, 29, 3 -m nullo loco constabat acies. SIL. 7, 20 -m nova nomina lecto dictatore vigent. PLIN. paneg. 7, 3 suscepisti imperium, -m alium suscepti paenitebat. *al.*

b *praevalente vel mera vi causali* (*pauca certiora. huc vergunt etiam nonnulla sub a, ubi tamen aut alterum enuntiati temporalis verbum obstat* [*e. g.* TER. Phorm. 569 BELL. Afr. 5] *aut intellegas breviloquentiam quandam pro* '*-m viderunt eqs.*' [*e. g. l. 2 p. 247, 83*], *cum hoc maxime scriptoris interesse videatur, ut ordines temporum explicentur. cf. IA2*): PLAVT. Stich. 108 quid istuc est, quod huc exquaesitum mulierum mores venis? :: pol ego uxorem quaero, -m vostra mater mortuast. PLIN. paneg. 41, 4 -m non est, cui suadeatur, qui suadeant, non sunt. HIER. epist. 39, 4, 8 -m credimus in Christo et oleo unctionis eius accepto illum portamus in nobis, non debemus exire de templo (*respicitur Itala lev. 21, 12 ibid. antea:* quia sanctum oleum ... super eum est). HESYCH. in lev. 25, 44/46 p. 1132ᶜ non potest digne laudari varietas ... spiritalis sapientiae; quamobrem, -m digne admirari non possumus, quia nec capimus, hoc omittentes *eqs.* CASSIOD. Didym. in I Ioh. 3 p. 53, 21 'sicuti est' assimilatos ei *deo* notitiam eius habere posse, -m non potest altera conversatio reperiri huiusmodi contemplatione futura. GREG. M. epist. 9, 92 -m sic de gloriae vestrae sinceritate praesumimus, ut ... credamus ..., hoc solum sufficere poterat indicari *eqs.* (*sim.* 9, 131 -m ... Maurentio hoc ... potest sufficere ..., qualiter ei a vobis sit concurrendum, scribere non debemus).

2 *inducuntur actiones*: a *continuatae* (*exempla certiora, sc. selecta inde a* LIV.): PLAVT. Capt. 24 -m belligerant Aetoli cum Aleis, ... capitur alter filius. Men. 234 hic annus sextust, -m ei rei operam damus. TRAG. inc. 165 -m pater adpropinquat iamque paene ut comprehendatur parat, *Medea* puerum interea obtruncat ..., ut, dum nati dissipatos artus captaret parens, ipsa interea effugeret (LIV. 35, 34, 10 -m portae adpropinquabat, desilire omnes ... iussit et loris ducere equos [*vix ad I*]. 35, 35, 18. 37, 24, 9. VAL. MAX. 9, 13 ext. 4 adultae aetati. *al.*). CATO or. frg. 9, 2 (65 M.) -m diutius fitur. BELL. Afr. 78, 7 -m equites ... vim hostium ... sustinere non poterant et ... vulnerabantur minutatimque cedebant, Caesar ... alam mittit. SALL. Catil. 56, 4 -m Antonius ... adventabat, Catilina per montis iter facere (Iug. 28, 2. 36, 4). Iug. 56, 6 maiore vi hostes urgent (LIV. 29, 1, 20). VERG. Aen. 1, 154 cunctus pelagi cecidit fragor, ... -m ... *Neptunus* flectit equos curruque volans dat lora. 3, 37 -m maiore hastilia nisu adgredior genibusque adversae obluctor harenae, ... gemitus ... auditur. LIV. 10, 43, 6 -m ... comminus gerebatur res et ... ex aequo pugnabant, ... temptaverunt ... pugnae fortunam. 25, 10, 6 -m lux certior erat et Romani ... in arcem confugerant conticiscebatque paulatim tumultus, tum *eqs.* 35, 5, 12 -m terga dabant et in fugam passim effundebantur, tum *eqs.* (37, 16, 10). CVRT. 3, 12, 1 -m et nox adpetebat et consequi spes non erat (TAC. hist. 2, 19, 1). SIL. 15, 598 sed -m gravior moles terrorque ... poscebat ... virum (TAC. ann. 13, 36, 2). QVINT. inst. 12 prooem. 3 -m ... orator ... suo iam impetu fertur *eqs.* IVV. 12, 64 -m iacuit planum mare, tempora -m prospera ..., -m Parcae meliora ... pensa ... ducunt ... modica nec multum fortior aura ventus adest. TAC. ann. 11, 22, 1 nam -m (⟨correptus est, cum⟩ *add. Fuchs*) tormentis dilaniabatur, ... conscios non edidit. VVLG. lev. 23, 22 -m autem messueritis segetem terrae vestrae, non secabitis eam usque ad solum. ARATOR act. 1, 755 Petrus ... -m cuncta videns lustravit in ordine sanctos, per Lyddae tulit arva gradus (*cf. Vulg. act. 9, 32* dum pertransiret universos). *al.* *praevalente vi*

[Krömer]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

causali: Sil. 14, 292 quae cernens ductor, -m immedicabile visum (visa *Bothe*) seditio atque ultro bellum surgebat ab hoste, testatus divos ... ad bella vocari invitum. Epist. pontif. 1056 Conc.[S] IV 2 p. 114, 35 si ...; at -m nihil nunc aliud nisi de personis agitur, nihil de sanctae Chalcedonensis synodi professione truncatur, quid ...quaeritis?

b *iteratae* (*aliter IA1b*): Plavt. Truc. 682 iam -m in urbem crebro commeo, dicax sum factus. Catvll. 64, 397 -m ... perfudere manus fraterno sanguine fratres ... — omnia fanda nefanda ... permixta ... nobis mentem avertere deorum (*anacoluthon. de generis humani corruptione ut*: Germ. 133 Sen. nat. 1, 17, 6 Tac. ann. 3, 26, 2). Sall. Catil. 12, 1 -m divitiae honori esse coepere et eas gloria ... sequebatur, hebescere virtus ... coepit. Verg. ecl. 1, 28 libertas ... sera tamen respexit inertem, candidior -m tondenti barba cadebat. Liv. 1, 56, 2. Sen. clem. 1, 23, 1 pessimo ... loco pietas fuit, -m saepius culleos (*sc. parricidii poenam*) vidimus quam cruces. benef. 3, 16, 2 numquid iam ulla repudio erubescit, -m inlustres quaedam ... feminae ... numero ... maritorum annos suos conputant *eqs.*? Plin. nat. 14, 73 nunc gratia ante omnia est Clazomenio *vino*, -m parcius mari condiunt. 21, 5 mox ..., -m e lamina ... aerea ... dabantur *coronae*. Mart. 5, 23, 3 quae *iura theatri* -m ... censoris cura renasci iussit et Oceanum *dissignatorem* certior audit eques. Qvint. inst. 1, 6, 16 *analogia* inventa est, -m loquebantur *homines*. Tac. ann. 2, 82, 1 -m Germanici valitudo percrebuit cunctaque ... aucta in deterius adferebantur, dolor, ira, et erumpebant questus. *al.* **c** *negatae* (*exempla certiora, sc. ubi ea, quae negantur, nihilominus postea fieri posse aliquis censeret; aliter e. g. p. 245, 31. 73*): Plavt. Curc. 683 -m nil fit, clamore hominem posco. Qvadrig. hist. 81 satis sunt diu conati, numquam quiverunt incendere *turrim ligneam* ..., et -m non succendit, reduxit copias *Sulla*. Caes. civ. 3, 60, 5 -m (post *var. l.*) ... facultas perficiendi *non* dabatur (Bell. Afr. 5 Liv. 31, 36, 5). Bell. Afr. 5 -m ... neque responsum ullum ... dabatur neque ei *Caesari* reliquae copiae succurrebant neque equitatu abundabat *eqs.* Sall. Iug. 64, 3 -m haec ... dixit neque animus Mari flectitur. hist. frg. 3, 59 -m orans nihil proficiebat (Liv. 32, 22, 7 parum. Plin. nat. 6, 22 Ps. Qvint. decl. 15, 3). Hor. sat. 1, 7, 9 -m nihil inter utrumque convenit. Liv. 3, 46, 9 nemo adibat (*cf.* 3, 66, 5 occurrebat. 7, 37, 7 obvius ibat. 34, 28, 6 contra exibat. 37, 13, 8 adversus ibat. Tac. ann. 4, 49, 1 degrediebantur). 4, 55, 5 nequiquam ... temptati ..., -m non cessere ..., pervincunt, ut *eqs.* 21, 12, 4 -m nihil lacrimae movebant condicionesque tristes ... ferebantur. 38, 6, 6 ceterum, -m nullum ... signum ... accipiebant et ... cernebant. 42, 58, 1 -m inceptum non succedebat. *al.*

B *quae coniunctione inducuntur comprehendunt idem tempus ac apodosis eamque fere explicant* (*non tam de notione secundaria q. e. 'eo quod', 'cum' sim. cogitaverim* [*dissuadet* Sil.] *quam de neglegentia quadam dicendi, qua in apodosi actio pro statu inducatur; minus certum* Ivlian., Papin. dig. 31, 67, 2, Cypr., Epist. pontif.): Plavt. Pseud. 1220 rufus quidam, ... magnis pedibus. :: perdidisti, ⌊-m dixisti⌋ pedes (u⟨t no⟩minavisti *exhibere videtur A*). Ov. met. 15, 103 (*de aetatis aureae corruptione*) *quidam* -m ... corporea ... dapes avidam demersit in alvum, fecit iter sceleri. Liv. 32, 12, 3 dum ... extra munitiones pugnant, ... superior est Romanus miles ...; -m ... recepere se regii in loca ... tuta, verterat periculum in Romanos. Sil. 15, 121 quae -m cecinit ... Virtus, exemplis laetum vultuque audita probantem convertit iuvenem. Ps. Qvint. decl. 13, 2 -m ... ager locupletis latius inundavit, ⟨-m⟩ ... indiscreta unitas facta est *possessionis*, [-m] (*transpos. Reitzenstein*) ad apes meas divitis fundus accessit. Svet. Tit. 5, 3 quam suspicionem auxit *Titus*, -m ... apud Memphim ... diadema gestavit (*cf. p. 248, 26*). Flor. epit. 1, 12, 3 sed ea clades ingentibus expiata *est* victoriis, -m per alios atque alios robustissima capta sunt oppida. Ivlian. dig. 29, 1, 20 pr. tribunus militum ... desinit militis loco haberi, -m successor eius in castra venit (*antea*: intra dies ..., quam successor eius in castra venerat). Papin. dig. 31, 67, 2 -m paritum est voluntati (*i. fideicommissum relictum est uni ex familia*), ceteri condicione deficiunt. 46, 6, 12 (*interpol.?*) nec quisquam putaverit ab iure discessum, -m pro ea parte placuit tutores condemnari, quam administraverunt (*cf. p. 246, 76*). Cypr. domin. orat. 13 ante filii regni Iudaei erant, quando et filii dei esse perseverabant; -m cessavit circa illos nomen paternum, cessavit et regnum. Epist. pontif. 1056 Conc.[S] IV 2 p. 115, 25 *Leo papa* si unam *causam* tantummodo ... reprobasset ...; at -m nihil aliud synodi nisi definitionem fidei recepit, quid est aliud nisi quod cetera ... refutavit? Boeth. herm. sec. 1, 3 p. 72, 30 is qui loquitur, -m totum sermonem dixerit, audientis animum constituit. Fvlg. Rvsp. incarn. 28 *Adam* ipse -m malus esse coepisset, potestatem suam in membris genitalibus perdidisset. Arator act. 1, 796 (*de Ioh. 9, 7 sqq.*) *aegrotum Christus* -m sabbata solvens impulit ad fontem, superavit gratia legem.

C *audaciora et recentiora*: **1** *abundanter iuxta coniunctiones alias* (*cf. Hofmann-Szantyr 802; an huc* Comm. *sub 2?*): Bell. Afr. 40, 5 -m Scipione eiusque copiis ... in castra compulsis cum receptui Caesar cani iussisset (*ante participium ut*: 50, 3 Caesar -m [*om. codd. duo*] equitatu ante praemisso inscius insidiarum cum ad eum locum venisset. Regvla mag. 10, 45 si -m nihil suo iudicio praesumens eligat quae non expediant [*cf.* Conc. *sub 2*]. *sed vix haec participia verbi finiti munere fungentia cum -m iungenda sunt, ut sibi persuaserunt Lease, Am. Journ. Phil. 49, 1928, 350, et Corbett, The Latin of Regula mag., 1958, 191*). Chromat. serm. 9, 6 L. sic, -m si crediderimus, accipimus primogenita fratris. Theod. Prisc. eup. faen. 33 aeris flos tritus in lotio ..., per septem dies ⌊quod⌋ -m siccaverit, ex eo pulvere melle mixto loco impositus *sanat* (⌊ ⌋ *om. Rose cum cod. uno, pro coniunctione accipit Löfstedt, Vermischte Studien, 1936, 59 sq.*). Epiphan. in euang. 19 p. 22, 26 ubi ... dominus ... -m complevit beatitudines ... loquens discipulis suis, proprie convertit ad eos ... sermonem dicens *eqs.* **?** **2** *usurpatur pro adv. post* (*v. Hofmann-Szantyr 599*): *usum testari videntur* Gloss. II 366, 23 μεϑ' ὅ: -m. 369, 16 μετὰ μικρόν: paulo post, paulo -m (370, 13 μετ' ὀλίγον. 382, 6 ὀλίγῳ ὕστερον). *exemplum certum usque ad saec. VI non invenimus, sed exstat in Aenigmatibus q. d. Tullii, saec. VII/VIII (sc. Anth. 481, 190 [cf. 144. 311; 'hyperurbanisme' Norberg, Poésie lat. rythm., 1954, 14]); dubitari licet de locis his*: Comm. apol. 779 nemo potest ullum excusamen dicere -m cum modo sit nobis facultas data credendi (*coniunctionem postpositam intellegit Salvatore ad l. cum vers. 777 sq. iungens; fort. ad 1*). Pap. hymn. ed. Roca 70 *magi* stellam ab oriente -m viderunt, quae praecedens eos demonstrabat viam, venit ad locum et ibi stetit. Damas. epigr. 29, 7 (*alloquitur duo martyres*) percussor retulit ... vos ... fodisse sepulcra ..., occultos ⌊-m⌋ iacuisse sub antro (⌊ ⌋ post haec *vel* postque *var. ll.*, post quae *Ferrua, v. etiam Svennung, Unters. Pallad. 440 sq.*). Diosc. 4, 1 p. 10, 3 stomaticis dentibus conquassata ... medicatur *herba*, -m meru(m) debet sorbi (*gr. 4, 1, 3* δίδοται ... διαμασᾶσϑαι ..., εἶτ' ἐπιρροφεῖν οἶνον. *sed intellegi potest praepos.* post *cum pron. relat. fem. iuncta*). Conc.[S] IV 2 p. 182, 26 praecipiens etiam nos ingredi cum ipso *archiepiscopo* et ⌊-m⌋ ... locutus ei ... ipsum ... dimisit (⌊ ⌋ *'superfluum traductoris additamentum' Schwartz*). *non huc pertinet* Don. Ter. Eun. 1065, 2, *quem locum vindicavit Baehrens, Glotta 4, 1913, 279* (*peccavit enim librarius in afferendis ipsis Terentii verbis*).

CAPVT TERTIVM: *exempla* **tempora modosque** *illustrantia* (*inepte modi distinguuntur* Char. gramm. p. 295, 24 B. [*ex Palaem.*] -m modo finitiva *recipit*, modo subiunctiva: finitiva, quotiens iunctum accipitur ..., subiunctiva vero, quotiens secernitur [*sc.* post quam; *sim.* Diom. gramm. I 394, 26 Dosith. gramm. VII 421, 21]; *cf. etiam p. 243, 40 sqq.*): **I** -m *pendet ex indicativo vel inf. hist. apodoseos* (*participio interposito e. g. p. 251, 15; e substantivo pro verbo posito p. 251, 62*) *regitque*: **A** *indicativum*: **1** *perf.* (*in passivo copula saepius deest, e. g.* Plavt. Amph. 1111 Sall. Iug. 109, 2): **a** *vario usu*: Naev. carm. frg. 3 Plavt. Amph. 219 *et passim, sed rarius, ubi status inducuntur; in apodosi usurpari solet aut praes.* (*saepe hist.*) *aut perf. aut imperf.; usurpatur fut.* (*cf.* Plavt. Pseud. 395 acturu's): Ter. Ad. 1 -m poeta sensit ..., indicio de se ipse erit (*obscurum* Don. *ad l.* 2 -m sensit pro -m sensisset). Pers. 3, 90 (*var. l. perf.*). Plin. epist. 2, 1, 11. *al.; plusquamperf.*: Sall. Iug. 42, 1 Nep. Ages. 3, 1 Verg. Aen. 6, 168 Eleg. in Maecen. 1, 107 Liv. 23, 40, 1. 32, 12, 3. *al.* **b** *indicatur quantum temporis distent quae narrantur*: Plavt. Bacch. 171 *patriam* biennio, -m ... abii, conspicio. Fab. Pict. hist. 6 Cic. rep. 2, 18 Att. 5, 20, 1. 12, 49, 2 discessisti. Varro rust. 3, 9, 12. Liv. 21, 32, 1 (*apodosis praebet plusquamperf. ut* Amm. 20, 11, 11). 28, 6, 1. 35, 9, 6 vovit (45, 15, 10). 37, 39, 1. 5. 37, 59, 6 Plin. nat. 11, 166. *al.*

2 *praes.* (*cf.* Don. Ter. Phorm. 1, 2 -m apud veteres non praeterito modo sed etiam praesenti tempori adiungi [*affertur* Verg. ecl. 1, 30]. *neglexinus formas inter praes. et perf. ambiguas*): **a** *respiciuntur praesentia vel futura vel quae fieri possunt saepius*: Plavt. Capt. 24 *et passim; iuxta perf. e. g.* Verg. ecl. 1, 30 georg. 3, 432 Sen. nat. 3, 27, 7. **b** *respiciuntur praeterita* (*sc. fere praes. hist.; iuxta perf. e. g.* Plavt. Trin. 108 Sall. Iug. 35, 4. Verg. Aen. 3, 1 -m ... cecidit ... Ilium et ... fumat ... Troia [*exemplum est soloecismi qui fit per tempora apud Sacerd. gramm. VI 450, 4*; fumat *pro* fumavit *accipiendum esse putat Probus apud Serv. Aen. 3, 3*]): *usu communi pertinet ad actiones continuatas, status sim.*: Plavt. Capt. 487 abeo ..., -m video (*sec. praes. apodoseos ut e. g.*: Curc. 683 Ter. Hec. 187 Bell. Afr. 73, 4 Sall. Iug. 56, 6). Men. 24 -m ... pueri septuennes sunt, pater oneravit navem (*item sec. perf. apodoseos*: Trin. 108 Ter. Hec. 126. *al.* Sall. Iug. 84, 5. *al.* Verg. Aen. 1, 154. *al.*). *raro de actionibus singulis iam perfectis* (*dub. e. g.* Plavt. Pseud. 296 Ov. met. 11, 680): Sall. Iug. 38, 4 -m ... instruit ..., circumvenit. 66, 1 -m ... incipit. Lvcan. 3, 659 -m inhibent. Plin. epist. 7, 22, 1 possum ... indicare ..., -m polliceris. *al.*

3 *imperf.*: **a** *usu communi, de statu aut de actione imperfecta vel iterata vel negata*: Plavt. Most. 647 -m ... aedes ita erant. Cic. Quinct. 70 -m ... non poterant vincere. *et passim* (*v. caput sec. sub II*). *distinguuntur actiones absolutae per perf.* (*cf. imperf. iuxta plusquamperf. infra p. 251, 21*): Caes. civ. 3, 60, 5 -m ... visum est neque facultas ... dabatur. Sall. Catil. 12, 1 coepere et ... sequebatur. Iug. 70, 5 ad tempus non venit *et* ... impediebat. Ov. epist. 13, 21 (*sed v. var. l.*). met. 11, 717 appulit ... et ... liquebat. Liv. 2, 7, 3 inluxit nec ... erat. *et saepius.* **b** *ratione minus perspicua*: Bell. Afr. 5 (*iuxta alia imperf. statum significantia*) -m ... nuntiabatur (Dict. 2, 35 -m ... visum est et ... nuntiabantur. *cf., nisi de actione iterata cogites*: Liv. 6, 30, 7 adferebantur et apparuit [Tac. ann. 2, 82, 1]). 79, 1 *non* poterat ... neque ... se posse animadvertebat ⟨et⟩ ... intellexit. Liv. 8, 2, 6 aspernabantur (8, 28, 3 Tac. ann. 13, 16, 2. *sed locos possis ad a*

[*Krömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

trahere, si intellegas nolentes, non probantes sim.; *cf.* PLIN. nat. 18, 182 respuebat. TAC. ann. 13, 44, 2 spernebatur). 21, 12, 4 *non* movebant *et* ... ferebantur. 31, 45, 4 respondebant (32, 24, 2. 38, 28, 10. *cf.* 43, 18, 7 nihil pacati referebant). TAC. hist. 2, 72, 2 noscebatur (ann. 1, 39, 5). ann. 2, 23, 4 mutabat. *al.* *cf. variationem p. 248, 20.*

4 *plusquamperf.*: **a** *vario usu* (*exempla inde a* LIV. *selecta; in apodosi est perf. vel imperf., nisi alia indicantur*): TER. Andr. 177 audierat. Phorm. 909 animum advorteram. CAEL. Cic. fam. 8, 8, 2 -m ... turbarat nec ... reliquerat ... neque voluit (*iuxta perf. ut*: Ov. rem. 473 SEN. dial. 5, 20, 3 VVLG. III reg. 18, 29 BOETH. cons. 3 carm. 12, 7. *al.*). BRVT. epist. Prisc. gramm. II 474, 23 BELL. Afr. 6, 4. 37, 1 (*sec. praes. hist. apodoseos ut*: 38, 3. SALL. Iug. 79, 4 [*nisi pertinet ad l. 9*]. 88, 1 [*adiectivo interposito*]. 97, 1 PROP. 4, 9, 63 Ov. rem. 473 trist. 4, 4, 69 LIV. 2, 8, 7. 3, 26, 4. 22, 48, 4. *al.*). SALL. Iug. 11, 2. 44, 4. 108, 1 *quidam* agebat praemissus ab Iugurtha, -m ... audierat (*participio interposito ut*: LIV. 26, 40, 17 PLIN. nat. 16, 132 TAC. dial. 38, 2. ann. 13, 36, 2 [*iuxta imperf.*]. *al.*). NEP. Alc. 6, 2 (*sec. plusquamperf. apodoseos ut*: LIV. 24, 35, 4 ASCON. Scaur. p. 22, 14 GELL. 4, 10, 5 AMBR. epist. 22, 17 HIER. epist. 36, 2, 2). LYS. 4, 3 VERG. Aen. 11, 94. LYGD. 4, 41 -m fuerant ... locuti. Ov. met. 8, 875 LIV. 3, 23, 6. 7, 2, 11 (*iuxta imperf. ut*: 24, 36, 8. 25, 10, 6. 33, 7, 9 HOMER. 458. *al.*). 9, 45, 6. 33, 3, 1 nihil pacati rettulerant (*cf. l. 4*). R. GEST. div. Aug. 34 SEN. contr. 1, 4, 1. suas. 4, 4 CVRT. 8, 2, 1 PLIN. nat. 7, 186. 34, 165 SIL. 12, 646 MART. 7, 63, 9 IVV. 4, 153 TAC. dial. 22, 2 hist. 3, 72, 3. 5, 9, 1 ann. 1, 1, 2. 12, 15, 1. 59, 1. 14, 37, 1. VVLG. Ios. 23, 1 (*perf.* ITALA Lugd.). III reg. 9, 10 (*perf. loco gemino* II par. 8, 1). *al.* **b** *indicatur quantum temporis distent quae narrantur*: CIC. Verr. II 1, 149 opus in acceptum rettulit quadriennio, -m diem operi dixerat. div. 2, 46 Att. 9, 1, 1. 12, 1, 1 discesseram (*cf. p. 250, 49*). NEP. Ham. 4, 2 Hann. 7, 4. 8, 1 Att. 22, 3. LIV. 7, 28, 6 anno, -m vota erat, aedes ... dedicatur (29, 11, 13 fuerat. 42, 10, 5. *cf. p. 250, 51. item sec. praes. hist. apodoseos*: 21, 20, 9. 21, 33, 10). 25, 36, 14. 36, 36, 4. 44, 17, 4 CVRT. 4, 7, 2. 5, 6, 19. 9, 6, 3. 10, 5, 24 PLIN. nat. 6, 100. *al.*

5 *fut.*: PETRON. 34 vers. 2 erimus ..., -m ... auferet. ORIENT. comm. 2, 217 -m ... retinebit, ... est.

6 *fut. exact.* (*cf. p. 247, 7*): VLP. dig. 17, 2, 52, 10 -m opus refectum erit, recipere potest *et* ... utetur. ITALA Matth. 26, 32 (cod. ff^{1} *al.* = VVLG.) *et* Marc. 14, 28 (cod. c *al.*). act. 19, 21 (cod. e = VVLG.). VVLG. lev. 26, 26. *exempla minus certa, quorum quaedam ad B 2 trahi posse non negaverim*: PAPIN. dig. 46, 3, 94, 2. ITALA num. 6, 19 (Lugd., *sim.* VVLG.). Luc. 18, 33 (cod. f *al.* = VVLG.). IV Esdr. 7, 100 (= VVLG.). FIRM. math. 7, 20, 14 PALLAD. 12, 22, 4 CHIRON 379 VVLG. gen. 22, 5 APIC. 4, 4, 2. *al.*

B *coniunctivum*: **1** *plusquamperf.* (*cf. p. 250, 44; falsae var. ll.* CIC. Verr. II 4, 149 LIV. 29, 14, 11; *vix recte trad.* BELL. Alex. 48, 2, *v. p. 166, 42*): BELL. Afr. 40, 5 *et* 50, 3 *v. p. 249, 79.* 91, 3 -m ... primo ... egisset ..., dein ... orasset ..., tertio petit (4 -m *cum indic.*). VAL. MAX. 5, 7 ext. 2 cum ... sedisset, -m ... conspexisset, non sustinuit (*var. l. indic. ut* VVLG. iud. 2, 19. *al.*). AFRIC. dig. 10, 3, 9 (*nisi pertinet ad IIB 2*). MAECIAN. dig. 40, 5, 54. COD. Iust. 3, 28, 5 (*a. 211*). PAVL. dig. 20, 3, 4. 28, 6, 43, 3. ITALA Ios. 4, 1 (Lugd., *gr.* ἐπεί. *cf.* 4, 11 *c. indic., gr.* ὡς). Luc. 15, 14 (aur. *al.* = VVLG.; *al. verss. indic.*). PS. AVR. VICT. orig. 17, 4 TYCON. reg. 4 p. 43, 12 AMM. 30, 7, 11 SCHOL. Iuv. 10, 242 HIER. in Mich. 4, 8/9 l. 316. VVLG. apoc. 22, 8 ego Iohannes, qui audivi et vidi haec; et -m audissem et vidissem, cecidi (ITALA [cod. g] -m audivi et vidi, *Primas.* cum audissem et vidissem). CASSIOD. var. 10, 13, 1 (*iuxta indic. perf.*). IORD. Get. 110. 304 (*iuxta coni. imperf.*). Rom. 53. *al.* **2** *perf.* (*vix recte trad.* LIV. 42, 50, 1 CLAVD. DON. Aen. 3, 315 p. 309, 25; *falsa var. l.* HIER. epist. 27, 3, 3): EDICT. imp. Ant. Pii dig. 36, 1, 17, 17 si ..., -m adierit ..., perduxit. IAVOL. dig. 42, 5, 28 (*interpol.*). *exempla minus certa* (*cf. sub A 6*): CIC. de orat. 3, 203 correctio vel ante vel -m dixeris. PLIN. nat. 25, 128 subvenit ..., -m vomuerint. GAIVS dig. 18, 1, 35, 6 inst. 2, 24. 104 VLP. reg. 16, 1 PAVL. dig. 23, 4, 20, 1. ITALA lev. 13, 7 (Hesych. in lev. 13 p. 929^{C}). COD. Iust. 2, 29, 2, 1 (*a. 293*). 4, 23, 3 (*a. 294*). *et al.* **3** *praes.* (*in apodosi est indic. praes.*): VLP. dig. 4, 5, 2, 4. 8, 4, 13, 1. COD. Iust. 3, 31, 12, 1b (*in apodosi var. ll. coniunct. et fut.*). 11, 48, 22, 3. **4** *imperf.* (*vix recte trad.* LIV. 4, 13, 10 [*iuxta indic. perf.*]. 22, 1, 2): HERM. vulg. sim. 9, 9 -m ... iaceret, ait (*gr.* μετὰ τὸ ... κεῖσθαι, *Pal.* cum). AVG. vera relig. 7, 12. PS. AVG. serm. ed. Caillau 1, 39, 4 (*antea* -m *c. indic. perf.*). AVELL. p. 66, 27 BOETH. in Porph. comm. pr. 2, 1 p. 85, 4. IORD. Get. 304 (*iuxta coni. plusquamperf.*).

C *inf. hist.* (*vix huc pertinet* TAC. ann. 4, 47, 1 quam ... venire [*trad.*; -m ... venere *Gronov.*]; *ad rem cf. Kühner-Stegmann 1, 137 sq.*): TAC. ann. 3, 26, 2 -m exui aequalitas et ... vis incidebat, provenere dominationes.

II -m *pendet ex coniunctivo* (*interdum dubium, an sit fut. exact.*) *vel imperativo regitque*: **A** *indicativum*: **1** *perf.*: PLAVT. Cas. 560 ut eum ludificem ..., -m hunc delusi. Vid. 62 TER. Andr. 35 AFRAN. com. 8 CIC. Att. 5, 21, 13 SALL. Catil. 6, 2 Iug. 85, 12 VERG. Aen. 4, 17. LIV. 24, 16, 19 rediit (redit *P*). SEN. clem. 1, 9, 4 (*in apodosi indic. var. l.*). PERS. 5, 88 PLIN. nat. 10, 151 TAC. hist. 2, 73 GAIVS dig. 46, 7, 7 PAPIN. dig. 4, 4, 31. 5, 4, 10 VLP. dig. 13, 5, 27. 46, 7, 3, 8 CYPR. unit. eccl. 3 ARNOB. nat. 2, 39 p. 112, 14 M. *al.* **2** *praes.*: PLAVT. Bacch. 531 velim ..., -m inanis sum. Epid. 504 Truc. 345. PS. QVINT. decl. 7, 8 (*v. p. 243, 57*). TAC. ann. 14, 44, 3. NEMES. cyn. 157 init (*iuxta coni. perf.*). HESYCH. in lev. 25, 44/46 p. 1132^{C}. **3** *plusquamperf.*: CAECIL. com. 44 si illi, -m ... amiserant, ... iactati forent. CIC. off. 3, 113 ⌊qui paulo -m erat⌋ egressus ... redisset (⌊ ⌋ *om. cum antecedentibus codd. opt.*; qui egressus *Unger*). Ov. epist. 10, 46. PLIN. nat. 8, 209 (*nisi pertinet ad III A 4; sim. dubites de* AVELL. p. 399, 13). SIL. 6, 28 (*nisi ad I*). TAC. ann. 14, 39, 2 VERVS Fronto p. 111, 15 v. d. H. **4** *imperf.*: TAC. hist. 4, 20, 4 tamquam ..., -m negabatur *pax*, sibimet ipsi consuluissent. DICT. 6, 5 *quo pacto Vlixes* Arenen, -m Alphenoris socii eius amore deperibat, rapere conatus *sit* (est *var. l.*). **5** *fut. exact.*: POMPON. dig. 40, 4, 41 pr. -m ego mortuus ero, liber esto (*ibid.* 1. 2). VVLG. Am. 4, 12 -m ... haec fecero tibi, praeparare in occursum dei tui. *exempla minus certa, quorum pleraque etiam ad B 1 trahi possint*: LEX agr. (CIL I^{2} 585) 19 -m vectigalia constiterint (*vix pendet ex indic. antecedente; cf. locum ut videtur geminum 20* posteaquam ... consistent). IVV. 13, 161 APVL. met. 5, 20, 3 HIER. epist. 18A, 7, 2 VVLG. lev. 16, 20 COD. Iust. 1, 27, 2, 10. *al.*

B *coniunctivum*: **1** *perf.*: PLAVT. Cist. 102 quia non redierim ..., -m ... resciverim. TAC. ann. 14, 11, 1 IVLIAN. dig. 30, 104, 6. 33, 5, 10 VENVL. dig. 21, 1, 65, 1 PAVL. dig. 6, 1, 23, 7. ANTHIAN. dig. 2, 14, 62 (*iuxta indic. perf.; cf. l. 27*). PORPH. Hor. carm. 2, 9, 21/22 SCHOL. Cic. Gron. A p. 346, 19 HIER. epist. 60, 10, 1 COD. Iust. 5, 27, 9, 2. *al.* *exempla minus certa* (*cf. sub A 5*): POMPON. dig. 36, 3, 10 SCAEV. dig. 34, 1, 15 pr. VLP. dig. 33, 9, 1 -m cessaverit (-rat *var. l.*). 48, 2, 7, 5 PAVL. dig. 23, 2, 10 MOD. dig. 31, 34, 7. NEMES. cyn. 157 (*iuxta indic., cf. l. 22 et* COD. Iust. 10, 32, 67, 1 -m meruit ... vel ... gesserit [gessit *edd.*]). *al.* **2** *plusquamperf.* (*cf. p. 251, 50*): CIC. Cael. 59 cum ... tertio die -m ... floruisset ... eriperetur (*cf.* Cato 42 septem annis -m). LIV. 5, 49, 2. PAVL. dig. 18, 6, 15, 1 (*ex Alf.*). LACT. inst. 4, 13, 25 PS. AVR. VICT. orig. 8, 4 HIER. epist. 14, 1, 2 VVLG. iud. 20, 38 FVLG. RVSP. incarn. 28. **3** *praes.*: COD. Iust. 3, 31, 12, 2b ut ..., -m perveniant, ... imponatur. 8, 33, 3, 5 VEN. FORT. carm. 3, 12, 32.

III -m *pendet ex infinitivo* (*orationis obliquae; supra inseruimus, ubi inf. pendet e verbo auxiliari; inf. hist. v. I; interdum interponitur participium*) *regitque*: **A** *indicativum*: **1** *perf.* (*cf. l. 58. 62. 64*): PLAVT. Men. 943 -m es emissus, caesum *te* virgis ... scio. 1051 CATVLL. 67, 6 BALB. Cic. Att. 9, 13^{a}, 2 SALL. Iug. 35, 10. 85, 1 epist. Mithr. 17 NEP. Paus. 5, 3 HOR. sat. 2, 3, 257 ELEG. in Maecen. 1, 87 Ov. met. 6, 404 trist. 1, 9, 27. 1, 11, 5 LIV. 34, 31, 19. 37, 34, 6. 45, 28, 9. *al.* **2** *praes.* (*sc. hist.; ad 1 traxi* NEP. Paus. 5, 3): TER. Phorm. 569 -m videt ..., simul autem non manebat ..., ipsam *matrem* ... ad me profectam esse aibant. TER. MAVR. 5 PRISC. periheg. 386. **3** *imperf.*: TER. Phorm. 569 *v. sub 2* (*nisi pro parenthesi accipias* simul ... manebat *eqs.*). TAC. ann. 4, 73, 4. 6, 25, 1. 15, 45, 3. **4** *plusquamperf.* (*cf. l. 7*): LIV. 3, 13, 2 se haud multo -m ... fuerat ... incidisse. PLIN. nat. 2, 235. 35, 15 QVINT. decl. 321 p. 264, 15 TAC. ann. 4, 10, 3. 6, 8, 1 FRONTO p. 158, 2 v. d. H. GELL. 3, 4, 1 PRVD. c. Symm. 1, 3. *?5 fut. exact.* (*nisi est coni. perf.; v. etiam ad B 1*): SYMM. epist. 5, 64 spero ipsum ... diligentem futurum, -m cognoverit (-verat *var. l.*).

B *coniunctivum*: **1** *perf.* (*vix fut. exact.* PLIN. nat. 32, 78 PAVL. dig. 22, 3, 25 pr.): PLAVT. Merc. 61 sese ... -m excesserit ... dedisse. Mil. 1167 Most. 975 TER. Haut. 773 CIC. or. frg. A VII 20 fam. 4, 4, 3. 7, 3, 5 CAEL. Cic. Att. 10, 9^{a}, 1 SALL. Iug. 15, 1 NEP. Alc. 11, 3 VERG. Aen. 7, 765. LIV. 1, 1, 8 (*var. l. indic. ut*: CVRT. 8, 1, 41 HYG. astr. 2, 6 DICT. 3, 5. *al.; restituitur ex indic. perf.*: LIV. 21, 38, 5. 24, 22, 15. *cf. l. 62*). 7, 11, 10. *al.* CVRT. 3, 8, 10 ASCON. Pis. p. 13, 11 PLIN. nat. 2, 100. 32, 78. 36, 174 QVINT. inst. 6, 3, 103 TAC. hist. 1, 7, 2. *al.* **2** *plusquamperf.*: PLAVT. Merc. 73 (*referuntur verba patris*) -m recesset (*Lambinus*, recessit *trad.*) ..., agrum se vendidisse. CIC. Verr. II 5, 106 quinto decimo die ... -m classis esset amissa (*cf.* VAL. MAX. 1, 8 ext. 1 biduo ... -m ... sublatus esset [est *var. l.*]). CATVLL. 84, 11 isset (esset *var. l.*). LIV. 38, 10, 6. 43, 6, 8. 45, 3, 8 audissent (*ita Vahlen*, audirent *trad.*, audierint *Gronov.*). ASCON. Mil. p. 45, 9 QVINT. inst. 6, 3, 51 (= CIC. Font. frg. 3). TAC. ann. 14, 52, 3 VLP. dig. 32, 11, 18 LACT. epit. 25, 6. PS. AVR. VICT. orig. 22, 3 (*iuxta indic. perf.*). **3** *praes.*: LIV. 21, 30, 5 -m ... cernant, ... habeant, ... *eos* fatigatos subsistere. TAC. hist. 2, 28, 2 MOD. dig. 2, 14, 3. **4** *imperf.* (*cf. l. 66*): LIV. 29, 1, 20 -m ... bellum urgeret. HYG. astr. 2, 34. *Krömer.*

postquod *v. p. 164, 59.* **postrēma** *v.* posterus.

postrēmitās, -ātis *f.* *a* postremus. [*contextu deleto*: SCHOL. Verg. Veron. Aen. 2, 295; *e coni. dub.*: IREN. 1, 14, 1 (1, 8, 1 H.) *inseritur sec. gr.* ὑστερήματος (*fortasse corruptum pro* σπέρμα τό, *v. Rousseau-Doutreleau ad l.*).] **1** *i. q. pars postrema, ultima, finis* (*vi locali vel temporali*): TERT. anim. 53, 4 ubi longa mors, ... anima ... extrahitur, et dum extrahitur, -em suam partem videri facit. CHALC. comm. 116 ut -s circumductae lineae ... non perveniat ad exordium. AQVILA rhet. 27 p. 31, 5 prioris verbi -s similitudine posterioris excipitur (*affert Cic. Mur. 46* deerat; erat. *cf.* CASSIOD. inst. 2, 3, 15 p. 125, 23 M. appellationis -s). HIL. in psalm. 9, 2 *finis* est quoddam rei actae dictaeve postremum; et nisi in ea totius universitatis -s erit, non erit finis. MACR. somn. 1, 11, 8 ut ... in terras desinat tam ima quam sum- *[v. Kamptz]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ma -s *ordinis elementorum* (1, 19, 15 -s *ordinis sphaerarum caelestium*).
2 *i. q.* *status inferior, vilitas*: IREN. 2 praef. 1 non -is fructus *est deus conditor* (*respicitur* ὑστέρημα *gnosticorum, v. vol. VII 2, 773, 28 sqq.*). AVG. trin. 2, 17, 28 ut 'posteriora' (*exod. 33, 23*) . . . accipiantur caro eius *Christi* . . ., sive propter -em (extremitatem *pars codd.*, posterioritatem *ed. Maurin.*) mortalitatis 'posteriora' dicta sint, sive quod eam . . . posterius suscipere dignatus est.

postrēmō, postrēmum, postrēmus *v.* posterus. *v. Kamptz.*

postrīdiānus, -a, -um. *a* postridie. *i. q.* *ad posterum diem pertinens*: AVG. serm. 351, 3, 5 *escarum* immoderatior appetitus, saepe excessum modum -a (post triduana *vel* postriduana *codd.*) cruditate contestans (*cf. p. 254, 41*). MACR. Sat. 1, 15, 22 omnes autem -i (-diani *fere trad.*, -duani *edd. sec. B, ubi primitus* postriani) dies seu post kalendas sive post nonas idusve . . . atri sunt (*cf.* 1, 16, 21 dies . . . -os [-dianos *vel* -dianus *codd. opt.*, -duanos *cett. et edd.*] ad omnia maiores nostri cavendos putarunt, quos etiam atros velut infausta appellatione damnarunt. *ad rem v. p. 254, 76. 205, 59*).

***postrīdiē** (postrīduō *l. 33*) *adv.* [*ex locat.* post(e)rī *et* diē (*v. supra p. 204, 80*) *coaluit; cf.* cottidie, meridie. *Sch.*] *de scriptura et de formis*: posttri- *exhibent codd. vetustissimi A* PLAVT. Stich. 122 (*vix legas* poset-), *V* CIC. rep. 1, 23, *S* CYPR. laps. 30 p. 259, 7, *Pap. Paris.* ALC. AVIT. hom. 26 tit. p. 147, 9 (posttridiae) *et recc. saepe, e. g.* PLAVT. Bacch. 300 (*deficiente A*). PHAEDR. 3, 2, 8. AMM. 14, 1, 7 (*et passim apud eundem, sed* postr- 21, 6, 3 *al.*). GLOSS. *v. IIB.* postpri- *intellegendum videtur* INSCR. christ. Ferrua 19548 (POST PRTDPE CALENDAS *lapis*), *ceterum solum trad.* CHIRON 727 GREG. TVR. glor. mart. 50 p. 524, 5. GLOSS. (*cf. infra II A*), *in var. l. exstat* CIC. fam. 14, 7, 1 CAES. civ. 3, 6, 3 PLIN. nat. 18, 312 CHAR. gramm. p. 243, 11 B. NOT. Tir. 44, 66 (*praecedit* pridie) *et al.*, *falso trad.* AVR. Fronto p. 61, 28 v. d. H. (*si recte legit manum pr. Brakman, Frontoniana I, 1902, 16*; posteri- *testantur edd. priores*; post meridiem *man. alt. et edd.*); *formam vulgarem esse putat Heraeus, Arch. Lat. Lex. 12, 1902, 92, ex oppositione vocis* pridie *explicat Timpanaro in plagulis.* *forma* postriduo *sec.* triduo *sim. formata trad.* PLAVT. Mil. 1082 (*deficiente A*), PS. APVL. herb. 18 l. 15 (*cod. L*, postero die *cett.*), GLOSS. *p. 182, 47* (*si huc pertinet*), *restituitur* REGVLA mag. 1, 40 (posttriduum *trad.*). *doctrinae gramm.*: CHAR. gramm. p. 243, 11 B. temporis finita adverbia *sunt*: hodie, . . . -e, postmeridiem. PRISC. gramm. III 71, 17 *adverbia* a quintae . . . declinationis nominibus composita e producunt: . . . -e. *legitur inde a* PLAVTO, *deest nimirum in dactylis; collata locutione* postero (postera) die, *quae legitur inde a* RHET. Her., SISENNA (*v. p. 204, 73 sqq.*), *haec de singulis scriptoribus monemus*: -e *solum exhibent* PLAVT. *5 locis* (-o *1*), TER. *2*, CATO *11*, CALP. hist. *1*, VARRO *3*, CINC. *1*, VERR. FLACC. (frg., FEST., FAST. ann. Iul. Praen.) *6*, PHAEDR. *2*, *utrumque habent* CIC. (-e *99*/ postero die *19*), *eius familiares* (*1/3*), CAES. (*10/39*), NEP. (*1/4*), LIV. (*5, sc. quater pro praepos.* / *plus quam 250ies*), SEN. rhet. (*1 in* exc. */6*), CELS. (*1/30*), COLVM. (*2/21*), SCRIB. LARG. (*2/9*), PLIN. nat. (*5/18*), QVINT. (*1 sec.* CIC. Phil. 2, 63 */4*), FRONTIN. (*1/10*), SVET. (*7/7*), APVL. (*1/1*), AMM. (*18/2*) *al.*, *non nisi* postero (postera) die *praebent e. g.* HIRT. *et* BELL. *34*, SALL. *8*, VITR. *7*, VAL. MAX. *9*, CVRT. *27*, ASCON. *13*, PETRON. *8*, TAC. *22*, PLIN. epist. *5*, MARCELL. med. *16*. [*confunditur in codd. maxime cum* postero (postera) die CATO orig. 87 CIC. Verr. II 2, 41. 42 off. 3, 58 *al.* (*falsa var. l. e. g.* CAES. Gall. 7, 35, 2), pridie CIC. Att. 10, 14, 1 (*falsa var. l.* CIC. Verr. II 5, 77).]

I *notione originaria i. q. postero die* (*cf.* PRISC. gramm. III 363, 16 illi τῇ ὑστεραίᾳ . . ., nos . . . adverbialiter . . . '-e', et 'priore die' tamen et 'posteriore' et 'postero'. GLOSS.L II Philox. PO 117 μεθ' ἡμέραν. III Abstr. PO 47 altera die. I Ansil. PO 529 post[t]ero die). *saepius indicatur diei tempus*: CATO agr. 108, 2 -e mane (*cetera v. vol. VIII 279, 5 sqq.*). CIC. Quinct. 25 hora secunda. Cluent. 27 antequam luceret. CIC. Att. 10, 16, 4 ante lucem (*item p. 254, 52*). CAES. civ. 1, 67, 6 prima luce. *sim. al.* *praeparatur per abl.* tempore *p. 254, 60.* *variat cum* postero die *l. 82.*

A *usu communi -e respondet cuilibet diei antecedenti*:
1 *qui intellegendus est e contextu* (*saepe antecedit indicatio quaedam temporis ad quam -e referendum est* [*iunctura artiore p. 254, 2; cf. et p. 254, 51*]): **a** *respiciuntur praeterita* (*haud raro per praes. hist.*): α *vario usu*: PLAVT. Amph. 256 proelium . . . diremit nox . . .; -e . . . veniunt flentes principes (Merc. 104 [*102* ea nocte]. CIC. Verr. II 1, 46 noctu. 2, 92 ante horam tertiam noctis . . .; -e mane. *al. in oratt.* rep. 1, 23. NEP. Them. 4, 5 [*3* noctu]. *al.*). Bacch. 300 -e auferimus aurum omne (*296 respondet* vesperi *ut*: CIC. fam. 11, 27, 1. AMM. 25, 9, 1 [*25, 8, 18* vespera tenebrante]. *cf.* CIC. Verr. II 4, 147 cum . . . advesperasceret [SIDON. epist. 1, 11, 10]). TER. Andr. 144 Phorm. 112. CATO or. frg. 53 (207 M.) venefici (ben- *trad.*) -e iussisti adesse in diem ex die (*an ad β?*). orig. 99 -e signis conlatis . . . pugnavimus. CIC. Verr. II 1, 138 tum discedunt; -e revertuntur. 2, 42 (*respondet* pridie *ut p. 254, 32 et*: Mil. 48 Phil. 7, 14 SVET. Tib. 35, 2). Cluent. 27 eo ipso die puer cum . . . valens . . . visus esset, ante noctem mortuus et -e, antequam luceret, combustus est (Att. 5, 1, 3 fam. 1, 2, 1. *al. in epistulis.* CAES. civ. 3, 41, 1 tertio die . . . et -e [postero die, post triduum *sim. var. ll.*]. LIV. 10, 22, 8. FRONTIN. strat. 1, 11, 19 tota die . . .; deinde -e. SVET. Cal. 19, 2. *al.*; *v. etiam p. 254, 2. 35*). Mur. 51 (*iuxta* postero die *ut e. g.* Tusc. 5, 100 fam. 16, 9, 2 AMM. 24, 2, 2). Att. 1, 17, 9 kalendis Decembribus et -e. *et saepe.* CAES. civ. 3, 6, 3 SEN. contr. exc. 5, 7, 1 SVET. Aug. 70, 2 Vit. 16 LACT. mort. pers. 17, 6 PS. AVR. VICT. orig. 17, 2. AMM. 21, 6, 3 -e ludis circensibus. *al.* β *in oratione obliqua sim.* (*sc.* -e *videtur substitui pro* cras *orationis rectae; cf. p. 253, 76*): CATO orig. 87 dictator iubet -e magistrum equitum arcessi. CALP. hist. 8 Romulum . . . non multum bibisse, quia -e negotium haberet. CIC. Quinct. 25 necessarios . . . corrogat, ut . . . sibi adsint hora secunda -e. Verr. II 2, 41 eo die nihil actum est; adesse iubentur -e. div. 1, 50 se -e cenaturum Syracusis (*Val. Max. 1, 7 ext. 8* proximo die). off. 3, 58 *a piscatoribus* petivit, ut . . . -e piscarentur (postera die *var. l.*; *antea*: invitavit in posterum diem). *al.* CAES. civ. 1, 67, 6 prima luce -e constituunt proficisci. VARRO rust. 1, 69, 2 *libertus nos rogat*, ut ei in funus -e prodeamus. PHAEDR. 5, 5, 24. *al.* γ *in epistulis de diebus, qui scribenti adsunt vel futuri sunt, sed legenti praeteriti; adhibetur ad diem*: (I) *quo scripta est epistula* (*ubi nos utimur adv.* 'hodie'): CIC. Att. 4, 10, 2 Pompeius . . . Parilibus venit; . . . ad eum -e mane vadebam, cum haec scripsi (16, 1, 1 nonis Quintilibus veni . . .; -e . . . haec s. *v. etiam infra l. 72 sq*). 7, 21, 1 eo . . . die . . . mansi Calibus; inde has litteras -e ante lucem dedi (16, 13, 2. *cf.* 15, 1a, 1 here dederam ad te l.; . . . mansi . . . eo die in Sinuessano, atque . . . mane -e . . . hanc epistolam exaravi). 10, 14, 1 (*data a. d.* VIII *id. Mai.*) Servius . . ., cum venisset nonis Maiis, -e ad me mane venit. ad Q. fr. 2, 5, 3. *al. apud eundem.* (II) *qui sequitur diem datae epistulae* (*ubi nos utimur adv.* 'cras'): CIC. Att. 2, 12, 4 litteras scripsi hora decima Cerialibus . . ., sed eas eram daturus . . . -e *tabellario.* 10, 2, 1 (*si data est non. April.*) cum accepissem tuas litteras nonis Aprilibus . . . essemque Minturnis -e mansurus. 14, 21, 4 haec scripsi . . . apud Vestorium; -e apud Hirtium cogitabam (ad Q. fr. 2, 5, 4 *disting.* eo die).

b *respiciuntur quae possunt fieri iterum atque saepius* (*sc. in praeceptis et sententiis generalibus*): PLAVT. Persa 106 pernam *pridie calefactam* . . . adponi frigidam -e. Stich. 122 ut cottidie pridie caveat *mulier*, ne faciat quod pigeat -e (CATO agr. 69, 2). CATO agr. 2, 1 *pater familias* fundum eodem die . . . circumeat; si non eodem die, at -e (*inde Colum. 1, 8, 20* postero die. *item respondet* dies: COLVM. 7, 10, 5 uno die abstinetur potione . . .; -e *eqs.* SCRIB. LARG. 60 [*Marcell. med. 13, 4* post diem]. 134 nocte et die; -e. MACR. Sat. 1, 15, 22). 71 (*Colum. 6, 4, 2 et Garg. Mart. cur. boum 3* postero die). 108, 2 -e mane. 115, 2. 127, 2. VARRO rust. 1, 7, 10 in quo *campo* relicta pertica -e non appareret propter herbam. CIC. fin. 2, 23 *asoti* qui de conviviis auferantur crudique -e se rursus ingurgitent (*cf.* CYPR. laps. 30 p. 259, 7 cruditates suas -e ructat). CELS. 3, 3, 4 *febres quaedam* tempore eodem -e revertuntur. COLVM. 11, 2, 84 kalendis Novembribus et -e caput Tauri occidit. PLIN. nat. 10, 159 *columbae pariunt* priorem marem, -e feminam ('*an* post biduum?' *Mayhoff dubitanter coll. Arist. hist. anim. 562b 16*). 18, 246. *al.*

c *respiciuntur futura* (*in orat. obliqua v. sub aβ; ceterum v. e. g. p. 255, 3*): CIC. Att. 4, 5, 3 ad te -e *veniam* (*sc. quam apud Crassipedem cenavero*). 12, 5, 4 (12, 5c) *Tiro* idibus revertetur; te exspectabo -e. 13, 22, 4 ego . . . adero atque utinam tu quoque eodem die! sin quid . . ., utique -e. fam. 14, 20 in Tusculanum nos venturos putamus aut nonis aut -e. 16, 20. TAB. cer. Inscr. Helv. Howald-Meyer 327 ante lucem -e, ut possim, *veniam sim.*

2 *qui indicatur structuris*: **a** *coniunct.* quam (postea quam AVG.): α *cum indicat. perf.*: PLAVT. Mil. 1082 -o natus sum . . . quam Iuppiter ex Ope natust. :: si hic pridie natus foret *eqs.* CIC. Att. 2, 1, 3 quam Catilina profugit. fam. 14, 7, 1 quam a vobis discessi. ad Q. fr. 2, 8, 2 SVET. Galba 6, 2. AVG. civ. 12, 13 p. 530, 31 D. primus homo vel -e vel eodem die postea quam factus est potuit inquirere *eqs.* (*si enunt. secund.* ἀπὸ κοινοῦ *positum est*). ALC. AVIT. hom. 26 tit. p. 147, 9 omilia dicta in conversione . . . Segistrici . . . tempore (a tempore *trad.*) -e, quam soror ipsius . . . est recepta. β *cum indicat. aliorum temporum*: CATO agr. 65, 1 *oleam* stercore purgato; -e aut post diem tertium, quam lecta erit, facito. CIC. Att. 9, 5, 1 -e, quam a te acceperat, reddidit *epistulam* (*cum plusquamperf. ut*: fam. 16, 14, 1 exspectaram [-rem *var. l.*]). CINC. Gell. 16, 4, 4 se -e, quam per eas causas licebit, eo die venturum. γ *cum coni. plusquamperf.* (*cf. l. 65*): CIC. ac. 2, 9 cum . . . -e venissemus, quam apud Catulum fuissemus.

b *gen.* eius diei (*sc. gen. possess., v. Svennung, Unters. Pallad., 246*): CATO agr. 2, 1 ubi cognovit, quo modo fundus cultus siet . . ., -e e. d. vilicum vocet. CIC. fam. 3, 8, 10 nonis Octobribus . . . profecti sumus; haec scripsi -e e. d., cum castra haberem in agro Mopsuhestiae. ad Q. fr. 3, 2, 1 -e . . . e. d., qui erat tum futurus, cum haec scribebam ante lucem. CAES. Gall. *septies.*

c *acc., sc. vice praepositionis*: α *cum nominibus dierum vel festorum*: *generaliter, in explicatione dierum atrorum vel religiosorum* (*cf. p. 253, 14. 205, 59*): VARRO ling. 6, 29 dies -e kalendas, nonas, idus appellati atri, quod per eos dies ⟨nihil⟩ novi inciperent (LIV. 6, 1, 12. VERR. FLACC. frg. [3 F.] Gell. 5, 17, 2. MACR. Sat. 1, 16, 24 [*ex hist. Heminae et Gellii*]). FAST. ann. Iul. Praen. Ian. 2 (Inscr. Ital. XIII 2 p. 111) ⟨dies pos⟩tridie omnis calendas (*sim.* Ian. 6 [*supplementum*] *et 14 ibid.* p. 113). *respiciuntur dies singuli*: CIC. Att. 4, 3, 3 -e idus (9, 9, 1. 12, 41, 1 -e i. Lanuvi constitui manere, inde -e . . . Romae [*item excipitur iterato adv.* 12, 44, 3]. 14, 7, 1. *al. ibid.*; *respicitur*

[Euler]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

clades Alliensis: Liv. 6, 1, 12 Quinctiles. Verr. Flacc. *supra*. Macr. Sat. 1, 16, 23 [*ex hist. Heminae et Gellii*]). 4, 12 -e kalendas (*adde fortasse p. 253, 25*). 13, 14, 1 (13, 13, 4) si me . . . -e nonas mane convenerint. 16, 4, 1 -e ludos Apollinares. Liv. 45, 44, 3 -e Terminalia. Fest. p. 154 (*ex At. Cap.*) -e Volkanalia. Svet. Aug. 92, 2 observabat et dies quosdam, ne . . . -e nundinas quoquam proficisceretur. *β cum nominibus actionis*: Cael. Cic. fam. 8, 2, 1 -e eius *Rufi* absolutionem. Fest. p. 281 -e nuptias.

d *praepos.* a *c. abl.* (*in serie dierum*): Plin. nat. 18, 255 a Vergiliarum exortu significant Caesari[s] -e Arcturi occasus matutinus, III id. Mai. Fidiculae exortus *eqs.*

B *usu deflexo -e respondet diei praesenti, ut significet i. q. cras*: Greg. Tvr. glor. mart. 50 p. 524, 5 nosti . . ., quod -e (postpridie *trad.*), quod erit in kalendis Novembris, passio Benigni martyris caelebrabitur? . . . vigila totam noctem in honore *martyris* (*v. Bonnet, Lat. de Grég. 486 ad l.*). Gloss. IV 273, 37 -e: cras (V 384, 6 Gloss.[L] Corp. P 544).

II *explicationes ineptae glossarum, quae vocem iam obsoletam coniungunt cum*: **A** pridie (*cf. scripturam* postpridie *p. 253, 24*): Gloss.[L] II Abav. PO 39 -e (postrepide *trad.*): hodie (HO 6. V Abba PRI 18 Gloss. V 608, 40). **B** triduo *sim.* (*cf. scripturam* posttridie *p. 253, 20*): Gloss. V 134, 43 post tridie: post tertio die (Gloss.[L] I Ansil. PO 528). *fortasse addendum* Gloss. posttriduo: μετὰ τρεῖς ἡμέρας (*v. p. 182, 47*).

deriv.: postridianus.

postrīduānus *v.* postridianus. **postrīduō** (-um) *v.* postridie *nec non p. 157, 4. 182, 44.* *Euler.*

postscaenium, -ī *n.* *a* post *et* scaena, *sec.* proscaenium. *i. quod post scaenam est vel fit* (*transfertur ad ea, quae secreto fiunt*): Lvcr. 4, 1186 (*1175* taetris se suffit odoribus ipsa, *sc. remedia quaedam adhibet an male olet?*) *mulieres* omnia summo opere hos *amatores* vitae -a (postc- *codd.*, posc- *Lachmann*) celant.

postscrībo, -psī, -ere. *a* post *et* scribere. *i. q. scribendo postponere*: Tac. ann. 3, 64, 2 *Iulia in effigie Augusti* Tiberi nomen suo -erat (*ad rem cf. Fast. ann. Iul. Praen. Apr. 23* [*Inscr. Ital. XIII 2 p. 131*] sig(num) . . . Iulia Augusta et Ti. Augustus dedicarunt).

postsecus *adv.* *a* post *et* secus, *cf.* extrinsecus, intrinsecus *al.* (*sed voces separatae tradi vel edi videntur apud* Isid., Inscr., Gloss. II 346, 27). *refutat* Caper gramm. VII 99, 23 -s omnino nihil est. Not. Tir. 51, 87 possecus (*antecedunt* extrins-, intrins-, secus).

1 *vi locali i. q. pone vel retro*: Isid. orig. 19, 24, 7 togae lacinia, quae -s reicitur. Inscr. christ. Diehl 3830 B (*lapis periit*) hic depo(situs) Septimius Eugenius et Attia Irene et Charitosa filia -s in sarcofago (posita secus *proponit dubitanter Svennung, Unters. Pallad. 356*). Gloss.[L] II Philox. PO 126 -s (-stiec- *cod. Paris.*): ὄπισθεν (*item* 144, *ubi* -stesc- *ibid.*). Gloss. II 346, 27 κατόπιθεν: -s. **2** *vi temporali* (*an huc etiam* Gloss. *sub 1 allatae?*): Gloss. II 303, 29 ἑξῆς, εἰς τὸ μέλλον: denuo -s. 306, 33 ἔπειτα: alioquin, deinceps, . . . -s, proinde, tum. 362, 38 λοιπὸν ἐπίρρημα: -s, iam. 385, 13 ὄπιθεν ἐπὶ τοῦ μετὰ ταῦτα: -s.

postsella (-ae) *f.*, *vocem veriloquii causa a* post *et* sella *fictam v. sub* postela.

? **postsequor,** -ī. *a* post *et* sequi, *si iuxta opp.* praecedere *iure compos. agnoscendum est* (*recte duo voces intelleguntur* Orig. in Matth. ser. 124 p. 260, 3 [*opp.* tunc]; *cf. e. g. p. 162, 61*). *i. q. postea sequi*: Petr. Chrys. serm. 96 p. 471[B] (*ad Matth. 13, 25* superseminavit zizania) praecedunt creatoris bona, mala diaboli -untur, ut malum . . . sit accidens, non natura (*sed duas voces edidit novissime Olivar*).

postsignānī, -ōrum *m.* *a* post *et* signum (*cf.* antesignanus). *i. milites, qui in acie instruenda post signa ponuntur*: Frontin. strat. 2, 3, 17 -is, qui in secunda acie erant, imperavit, ut . . . palos . . . defigerent, intraque eos . . . antesignanorum aciem recepit. Amm. 16, 12, 31 ad alios -os in acie locatos extrema. 18, 8, 7 -i nostri. 24, 6, 9 -i pone omnes reiecti centurias (*opp.* locati priores).

postte- *v.* poste-.

posttergum, *iuncturam praepos. v. p. 176, 71.* *pro subst. i. q. podex v. p. 197, 60.*

posttr- *v.* postr-

postvenio, -īre. *a* post *et* venire (*compos. agnovimus sec. gr. et opp. lat.; minus probabiliter huc trahas* Tycon. in apoc. 421 B., *ceterum cf. e. g. p. 159, 38. 162, 70*). *i. q. postea venire, sequi*: Plin. nat. 18, 207 nunc praecurrente . . . tempestatum significatu, quod προχειμάζειν Graeci vocant, nunc -ente, quod ἐπιχειμάζειν.

[**postverto,** *compos. ex* post *et* verto *restitutum est coniectura admodum incerta* CIL XI 4945.] *v. Kamptz.*

? **postulāris** *v. vocem sequentem.*

postulārius, -a, -um (*apud* Fest. *nom.* -aris *subesse post alios suspicatur Leumann, Gramm. 1977, 299. 351*). *a* postulare. [*var. l.* postulatius *v. suo loco.*] *fere i. q. postulans*: Fest. p. 245 -a fulgura, quae votorum ⟨a⟩ut sacrificiorum spretam religionem desiderant (-atoria *Lindsay, Gloss.[L] IV p. 349b dubitanter coll. p. 259, 16*). *masc. pro subst.*: Gloss.[L] V Abba PO 34 -us: petitor, rogatorius (*item* Gloss. V 576, 59). *cf.* postulaticius *sub 2.*

postulātīcius, -a, -um. *a* postulare, *cf.* rogaticius *sim.* *in codd. saepius* -tit-. Not. Tir. 4, 84. [*var. l.* postulatius *v. suo loco.*] **1** *passive fere i. q. postulatus* (*fere pro subst. in* Gloss.): Sen. epist. 7, 4 *nudorum gladiatorum pugnas* plerique ordinariis paribus et -is praeferunt (*ad rem v. Schneider, RE XXII 1, 873, 57*). Gloss.[L] III Abstr. PO 49 -us: ille qui postulatur (*inde* I Ansil. PO 550 II Abav. PO 41 Corp. P 555 Gloss. IV 555, 9 V 322, 18. 385, 40 *nec non* 607, 49, *ubi* postulat⟨ur⟩ *restit. Goetz*). II Philox. PR 433 -um: αἰτησόμεν⟨ον⟩. *?* **2** *active* (*cf. l. 6. Landgraf, Arch. Lat. Lex. 9, 1896, 410 confusionem cum glossis sub* postularius *allatis subesse putat*): Gloss.[L] II Abav. PO 40 -us: petitor vel rogator (*cf.* PE 128 petitor: -us vel rogatarius. Gloss. V 539, 6). V Aa P 865 -us: postulans.

***postulātio,** -ōnis *f.* *a* postulare. *scribitur* -tol- Greg. M. dial. 2, 30 p. 121, 25 M. *in var l.* *notatur* p *p. 257, 55?* Gloss. ἔντευξις, ἀξίωσις, αἴτησις, παράκλησις, ἀντιβόλησις, ἐμφανισμός (*de qua voce v. Hesych. E 1077*). *legitur in versibus apud* Plavt., Ter., *in prosa inde a* Cic. [*falso trad. pro* postilio Cic. har. resp. 20. *cetera v. suis locis.*]

i. q. actio postulandi (*metonymice de re postulata p. 258, 29. 49, de libello -is infra l. 62. p. 257, 71*): **I** *de actione animantium*: **A** *cum certo quodam respectu*: **1** *in iure et usu inde derivando*: **a** *notione deflexa fere i. q. expostulatio, querela* (*usum e sermone iuris fluxisse probari videtur exemplis l. 23 sqq. allatis*): *α strictius interpellatur extraneus quidam quasi arbiter* (*cf.* Don. *sub β*): Plavt. Bacch. 449 acris -o haec est (*cf. 442* cum patrem adeas postulatum, *sc. de puero. 447* itur illinc iure dicto. *item respicitur querela de filio apud patrem facta* Don. Ter. Ad. 462 artificiosissima -o). *β laxius interpellatur ipse nocens*: Plavt. Cas. 556 si quid eius *suspicationis* esset, esset mecum -o. Ter. Hec. 180 neque lites ullae inter eas *feminas*, -o numquam (*cf.* Don. *ad l.* -o: expostulatio, querela; sed proprie expostulatio est apud illum ipsum qui peccaverit, -o de illo apud alterum. *ibid.* -o: querela et quasi iusta interpositio querelarum). Svlp. Sev. chron. 1, 41, 6 invisum deo flagitium -o consecuta (*respici videtur III reg. 13, 2 vir dei* exclamavit contra altare *eqs.*).

b *notione sollemni*: *α usu vario, sc. postulatur aut id, quod litigantes aliove modo iudicium petentes a magistratu, iudice, principe, senatu sim. acquirere temptant, aut aliquid ad actionem pertinens*: Cic. inv. 2, 104 deprecatio est, in qua non defensio facti, sed ignoscendi -o continetur (2, 105 magis . . . i. quam cognoscendi -o valuit). Quinct. 56 in ista -e et proscriptione bonorum. 71 non . . . ulla umquam intercessit -o, mitto aequa, verum . . . ne fando quidem audita (S. Rosc. 7 a. et honesta *eqs.* Verr. II 1, 125 [*de missione in possessionem*]. Qvint. inst. 7, 1, 47. *cf.* Edict. Caes. dig. 8, 3, 35 non iniqua [*sc. de aquae ductu*]). part. 117 -o ut habeantur *quaestiones*. Att. 1, 16, 4. Liv. 3, 45, 1 legem, quam Vergini amici -i suae (*sc. de iudicio differendo*) praetendant. Sen. suas. 7, 14 cum in quadam -e Hybreas *orator* . . . diceret. Val. Max. 6, 2, 11 Servi Galbae temeritatis plena -o (*apud Caesarem ius dicentem*). Qvint. decl. 297 p. 173, 9 poteramus suspicari, hanc istius -is esse rationem (*de reo talionem offerente ut* p. 173, 15). Plin. epist. 5, 13, 6 cui quamquam legitimae -i a quibusdam *senatoribus* reclamatum est (*cf. 5, 13, 5* iurare coegit). 8, 14, 24 aequitate -is meae victus (*ad rem cf. 8, 14, 14*). 10, 81, 5 dixi utrique parti, ut -um suarum libellos darent. *al.* Frontin. (?) grom. p. 24, 20 dispiciendum, cui -i absolutio proxima sit. Edict. impp. Aur. et Ver. dig. 25, 4, 1 pr. si perstat in eadem -e (*cf. antea*: desiderare). Scaev. dig. 49, 1, 28, 2 an -o eorum . . . admittenda non sit. Edict. impp. Sept. Sev. et Carac. dig. 27, 3, 17 non habet rationem -o tua, volentis *eqs.* Vlp. dig. 1, 16, 9, 4 observare . . . *proconsulem* oportet, ut sit ordo aliquis -um (*cf. infra* :desideria). 2, 2, 3 pr. 38, 15, 2, 2. Pavl. sent. 5, 34, 1 quorum *apostolorum* -o et acceptio intra quintum diem . . . facienda est. Itala Luc. 23, 24 (cod. c) Pilatus adiudicavit fieri secundum -em illorum (*gr.* αἴτημα, *al. et Vulg.* petitionem). *al.* *β strictius postulatur sive, ut iudicium fiat, sive ipse reus* (*ut vergat in vim accusationis, e. g. l. 67. 76. distinguitur* nominis delatio *l. 66*, actio *l. 71*, cognitio *l. 79. 83*, contradictio *p. 257, 2 respectus libellorum script. apparet maxime p. 257, 3. 5. 9. in imag.* Val. Max., Ivlian. *dedimus certiora. ad rem v. Leifer, RE XXII 1, 874 sqq.*): Cic. Lig. 17 primus aditus et -o Tuberonis haec . . . fuit, velle se de Q. Ligari scelere dicere. Cael. Cic. fam. 8, 6, 1 inter -em et nominis delationem. 8, 12, 3 ut maiorem Appio dolorem fama quam -o attulerit (*antea*: Appium . . . postulavi). Val. Max. 5, 3 ext. 3 p. 242, 8 *si Theseus, Solon al. Athenas ingratas* in ius . . . pertraherent, nonne . . . populum mutum . . . hac -e reddidissent? Qvint. inst. 11, 3, 150 neque eadem . . . privato, publico iudicio, -e, actione similiter decent. Svet. Nero 7, 2 patronis non tralaticias . . . et brevis, sed maximas plurimasque -es certatim ingerentibus. Gaivs inst. 4, 12 lege . . . agebatur modis quinque: sacramento, per iudicis -em *eqs.* (4, 17a *bis.* 4, 20). Vlp. dig. 3, 1, 1, 6 pro aliis interdicta -e (*antea*: a postulando pro aliis *removere*). 26, 7, 5, 2 suspecti (*sc. tutoris*) -o succedit. 26, 10, 3, 10 cessabit -o, *sc. suspecti*. 48, 5, 30, 8 -is dies (Avg. c. Cresc. 3, 56, 62 p. 468, 25 ad huius -is d. 4, 41, 48 p. 547, 19 post huius -is d.). Pavl. dig. 1, 22, 1 officium adsessoris . . . in his fere causis constat: in cognitionibus, -bus *eqs.* Cod. Iust. 3, 9, 1 (*a. 202*) res in iudicium deducta non videtur, si tantum -o simplex celebrata sit (12, 21, 8, 4 [*a. 484*]. 12, 25, 4, 2 [*a. 474*] ex s. -e contra eos habita. *v. p. 257, 1*). Edict. imp. Diocl. 7, 72 L. advocato sive iuris perito mercedis in -e denarios *tot* (*gr.* μισθὸν ἐντεύξεως, *opp. l. 73* in cognitione [*cf.* Pavl. *supra*]. *item agitur de honorario*: Edict. imp. Iulian. de

[*Korteweg*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

salut. et sport. Num. [CIL VIII 17896] 26 scolastici in -e simplici. 34 exceptores in -e. *de charta praebenda: ibid.* 42 [*ubique distinguitur* contradictio]). Avg. c. Cresc. 3, 56, 62 p. 467, 12 invenitur . . . -o apud Herodem proconsulem . . . dicta adversus Felicianum et Praetextatum (4, 39, 46 p. 545, 27. 546, 4). 4, 4, 5 p. 501, 27 hanc Numasii -em recitavit postea Titianus . . . agens apud eundem proconsulem (p. 502, 17). Ivlian. epit. in psalm. 34, 1b (*ad psalm. 34, 1* iudica, domine, nocentes me) iudicialem adversus inimicos suos -em poscit. Cod. Theod. 4, 14, 1, 1 nisi . . . in iudicio -e deposita fuerit subsecuta conventio (Novell. Theod. 7, 4, 7 contra . . . adparitorem. Avell. p. 27, 25 iterum. Cod. Iust. 12, 35, 18, 6a [*a. 492*] -em seu accusationem. *al.*). 9, 24, 1 pr. *puellam* a -bus et testimoniis . . . antiqui penitus arcuerunt. *al.*

2 *in vita publica, re militari, et inde in ecclesia* (*postulandi causa adeuntur aequi vel superiores; inferiories l. 18*): **a** *usu vario*: Cic. Sest. 89 quis umquam tam proprie rei publicae causa *accusavit quam Milo tribunus* . . . nulla hominum -e? Phil. 1, 27 *nobis* ista arma *Antonii* ne noceant. quid hac -e dici potest aequius? ad Q. fr. 2, 10, 2 cum te unum dicerent *Magnetes* -i L. Sesti Pansae *quaestoris Asiae* restitisse. Hirt. Gall. 8, 48, 9 *Commii regis deditionem offerentis* -em Antonius cum iudicaret ab iusto nasci timore, veniam petenti dedit. Liv. 21, 20, 4 stolida impudensque -o *legatorum Romanorum Gallis* visa est. 35, 17, 2 dum suas quisque *legatorum* nunc querellas, nunc -es (exp- *M*) inserit. 39, 25, 16 de Malloea et Ericinio eadem -o *Perrhaeborum* erat (*sc. ut restituerentur*). Val. Max. 5, 2, 10 (*de locatione funeris Hirti et Pansae*) perseveranti . . . -e extuderunt *libitinarii*, ut *eqs.* Frontin. strat. 1, 10 tit. intempestiva -o pugnae. 1, 4, 13a tracta . . . per magnum tempus -e (*sc. pacis*). Paneg. 9, 2, 1 ex hac -e, quam de restituendis . . . Maenianis mihi sumendam . . . putavi. Cod. Theod. 11, 17, 3 ut secundum -em Gaudenti . . . devotissimo militi septeni solidi . . . tribuantur. Gild. Brit. 15 chron. III p. 33, 15 militarem manum . . . lacrimosis -bus poscens *Britannia*. CIL V 4981, 5 Sex. Nigidius . . . aedil(is) . . . decur(io) . . . ex -(e) pleb(is) aram Bergimo restit(uit). IX 1619, 14 (*aet. Hadriani*) hic opus quadrigae . . . citra ullius -(em) cum municipibus suis obtulisset.

b *postulatur quod in senatu, conventu decurionum sim. deliberetur, decernatur* (*quae ad iudicia in senatu habita pertinent v. sub 1b*): Cic. Verr. II 2, 147 *postulata Siculorum* novas iniurias habent, sed -um formulas usitatas (*in eadem re* II 2, 148. *saepius ibid.* postulatum, -a). Mur. 47 exilium in nostrum ordinem *tua voce efflagitatum est*; concessit senatus -i tuae. Att. 1, 17, 9 turpis -o (*antea*: ut induceretur locatio postulaverunt *publicani*). 7, 6, 2 impudens -o *Caesaris* (*contextu vix sano*). Cael. Cic. fam. 8, 6, 1 triumphi . . . -em abiecerat. Liv. 23, 6, 8 Latinorum quondam -o (*sc. ut alter consul Latinus fieret*). 44, 14, 6 Prusiae *regis* preces magis quam -o fuere. S. C. de aedif. (CIL X 1401) 22 *consules* verba fecerunt de -e necessari⟨orum⟩ Alliatoriae Celsil⟨l⟩ae. S. C. de Pergamen. (CIL III 7086) 16 s. c. factum de -e ⟨Pergamenorum⟩ (*sim.* S. C. de Cyzic. [CIL III 7060] 1). Gell. 1, 23, 11 quid sibi -o istaec (*sc. matrum familias*) vellet, mirabantur *senatores* (*inde* Macr. Sat. 1, 6, 23). Decret. decur. Puteol. Marcian. (CIL X 1784, 2) 7 in quibus *locis* statuae eidem Marcianae secundum eiusdem Proculi -em ponerentur (*sim. ibid.* 14). CIL XII 1585, 13 Sex. Vencio Iuventiano . . . ordo Vocontior(um) ex consensu et -e populi (3185, 4 ⟨ordo splen⟩didissim(us) . . . ⟨ex p⟩ostulatione po⟨puli⟩ . . . posui⟨t⟩. 3236, 10 [*saec. II*] seviri corporat⟨i⟩ Nemausenses patrono ex -e popul⟨i⟩. *item, si recte suppletur vel solvitur*: V 4392, 8 ex postulation⟨e populi⟩. X 8215, 7 p(ostulatione) p(opuli) [*sic Mommsen*]. *an huc etiam trahas l. 32?*).

c *exempla ad ecclesiam pertinentia*: α *notione sollemni*: Lic. Evdox. Leo M. epist. 57 Leo . . . episcopus . . . -em nobis optulit, dicens *eqs.* (*gr.* ἀξίωσιν). Conc.S I 2 p. 76, 31 (*antecedit epistula Cyrilli et Memnonis*) Acacius . . . dixit: superflua est quidem huius -is suspicio (*gr. I 1, 3 p. 16, 10 ἡ περὶ τῶν αἰτιαθέντων ὑπόνοια. altera versio I 3 p. 100, 35* de accusatis suspicio). II 3, 3 p. 16, 20 -e Ibae *episcopi se perperam haeresis accusatum testantis* . . . declarata sanctae synodo quid videtur (*gr. II 1, 3 p. 14, 1 τῆς διδασκαλίας*). Conc. Taur. a. 398 (Corp. Christ. 148) l. 1 cum ad -em provinciarum Galliae sacerdotum convenissemus. Carth. a. 525 (Corp. Christ. 149) p. 275 l. 117 episcopi dixerunt: haec etiam nostra -o, *sc. ut acta legantur.* Vict. Tonn. chron. II p. 197, 523, 2 *Hilderix rex* Bonifatium . . . ad -em totius urbis . . . episcopum consecravit. Inscr. christ. Diehl 2163, 5 (*scribit episcopus Tarracinensis*) quoniam iustam -o⟨nem tuam esse intellexi⟩. β *praevalente notione libelli scripti*: Rvstic. Conc.S I 4 p. 196, 4 (*inscriptio*) imperatoribus . . . Theodosiano et Valentiniano . . . -o et deprecatio a Iohanne . . . episcopo (Conc.S II 3, 3 vers. ant. p. 43, 9 [*inscriptio*] -o et d. . . . episcopis Photio et Eustathio ab omni clero Edessenae civitatis [*Rustic.* instructio. *gr. II 1, 3 p. 35, 1 διδασκαλία. de eodem libello*: Facvnd. defens. 5, 1, 8 scripturam -is et d. 5, 1, 9. *et al. ibid.*]). Conc.S II 3, 3 vers. ant. p. 44, 4 petimus hanc -em nostram . . . gestis innecti (*Rustic.* instructionem. *gr. II 1, 3 p. 35, 21 διδασκαλίαν*). *ibid.* l. 7 Fecidas presbyter feci hanc -em (*Rustic.* suggestionem, *gr. ut supra*).

3 *in agri mensura (vide etiam sub II)*: *generatim*: Hyg. lim. grom. p. 144, 19 hanc constituendorum limitum rationem servare debebimus, si huic -i vel locorum natura suffragabit. *speciatim -o spectat ad areas certas mensurandi causa concipiendas et statuendas*: Frontin. grom. p. 16, 2 extremitatium partes, are⟨as⟩ tangentium nostrarum -um. p. 16, 12 debet . . . minima quaeque pars agri in potestate esse mensoris et . . . sua -e constringi.

4 *in religione de petitione, oratione facta ad deum* (*sc. christianum praeter* Arnob.; *cum usu sub 1b descripto ludit* Ambr.[?] sacr. 6, 5, 22sq.): Itala psalm. 118, 170 (Veron. *al.*, *sim.* Vvlg.) intret -o mea coram te, domine (*gr.* ἀξίωμα, *Hier. psalt. sec. Hebr.* deprecatio). Phil. 4, 6 (cod. d *al.*) in omni oratione et praecatione . . . -es vestrae innotescant apud deum (*gr.* αἰτήματα, *Vulg.* petitiones). I Tim. 2, 1 (cod. d *al.* = Vvlg.) obsecro (-a *cod. d*) . . . fieri obsecrationes, orationes, -es, gratiarum actiones (*gr.* ἐντεύξεις, interpellationes *cod. r et Aug., e. g. epist. 149, 14 sqq., ubi agit de differentia lectionum. explicat* Evcher. instr. 1 p. 132, 21 orationes *fiunt* pro adipiscendis quae speramus, -es cum pro aliis intervenimus). Tert. orat. 9 p. 187, 5 (*ad Matth. 6, 13* ne inducas nos in temptationem) sollicitudo temptationum in -e tutelae. pudic. 2 p. 224, 11 ubi est -is ⟨ratio⟩ (*suppl. Ursinus; alii alia*), illic etiam remissionis; ubi nec -is, ibi *eqs.* Herm. Pal. mand. 11, 9 cum . . . -o coetus eorum *hominum fidelium* apud deum fuerit (*gr.* ἔντευξις, *vulg.* oratio). Cypr. Fort. praef. 4 res . . . omnibus -um nostrarum precibus expetenda (*ratione inversa*: Verec. in cant. 8, 8 D. precum -es). Novatian. Cypr. epist. 30, 6 multum illis proficiet . . . -o verecunda. 30, 7 sed hoc (*sc. auxilium pacis petere*) *fiat* . . . in ipsius -is lege . . ., sed -e demissa, sed prece subdita. trin. 8, 4 D. Arnob. nat. 3, 42 -o . . . beneficiorum. Synod. Hil. coll. antiar. p. 84, 10 ut quieti ⟨. . . episcopi⟩ vacent semper -bus, quas habent *eqs.* (*gr. p. 84, 21 εἰς εὐχάς τε καὶ λατρείας*). Hil. in Matth. 18, 5 desideria ac -es ad . . . deum . . . pervehuntur. in psalm. 53, 6 -o exaudiendae orationis. Ambr.(?) sacr. 6, 5, 24. Ambrosiast. in II Cor. 5, 4 -es ad deum dirigere. Hier. interpr. Iob 6, 8 quodsi det *dominus* et veniat -o mea (*gr.* αἴτησις, *Vulg.* petitio. *cf.* Avg. in Iob p. 519, 7 -em dicit rem quam petebat). Avg. civ. 21, 22 p. 527, 12 D. cotidianam -em: 'dimitte nobis debita *eqs.*' Leo M. serm. 17, 1 efficacissima . . . ad exorandum deum -o. Sacr. Leon. 71 quod possibilitas nostra non optinet, eorum *sanctorum* nobis -e donetur. Fvlg. Rvsp. ad Tras. 1, 9, 1 David . . . flagitabat lacrimabili -e subsidium. Verec. in cant. 7, 14 D. ut supplici -e deleat *Manasse*, quod proterva praesumptione peregerat (Ps. Orig. hom. in Matth. 2, 1 p. 247, 12). Greg. M. moral. 9, 55 humilitas -is. *al.*

B *cum respectu vario*: Cic. Lael. 35 illos . . ., qui quidvis ab amico auderent postulare, -e ipsa profiteri *eqs.* Colvm. 10 praef. 3 frequens -o tua, quae praecepit, ut *eqs.* Qvint. inst. 4, 1, 42 benevolentiae et attentionis -o *in exordio orationis.* Val. dig. 36, 1, 69, 1 remota -e mea (*sc. ut suspectam hereditatem adeas*). Itala exod. 21, 22 (Aug. quaest. hept. 2, 80) quantum indixerit vir mulieris *percussae*, et dabit cum -e (*gr.* μετὰ ἀξιώματος, *Lugd. al.* cum dignitate, *aliter Vulg; cf.* Avg. *ad l.* ἀξίωμα . . . pluribus modis intellegitur . . .; fortassis . . . postulabit ut det, ut eo modo satis deo faciat, etiamsi maritus mulierve non expetat). Esth. 5, 3 (Corb. *al.*, *sim.* Complut.; *rex ad reginam*) quae est -o tua? et quod est desiderium tuum? (*gr.* τί θέλεις, *Vulg.* quid vis. *item* 5, 4). Luc. 6, 24 (cod. e) vae vobis, divitibus, quoniam consecuti estis -em vestram (*gr.* παράκλησιν, *Tert. adv. Marc. 4, 15* advocationem, *al. et Vulg.* consolationem). Ps. Varro sent. 130 adulationis est specimen, cum laus -em (-one *vel* praestol- *var. ll.*) praecessit. Symm. epist. 3, 41 supervacua . . . fuit -o litterarum tuarum; moneri enim me de hoc oportuit, non rogari (*cf.* 9, 145 mutui solacii). Ps. Philo antiq. 40, 3 (*filia Iepthae ad patrem*) unam . . . petitionem peto a te . . ., -em minimam exoro. Avg. c. acad. 2, 5, 13 ni . . . eius *Licentii* -o ita nobis praescripsisset, ut *eqs.* serm. 211, 5, 4 blanda . . . appellatio veniae est -o. Leo M. epist. 40 (= Epist. Pontif. Arel. 9) *episcopi* electionem pacificam . . . -is quidem humanae, sed inspirationis . . . fuisse divinae (*nisi ad 2c*). Marcell. chron. II p. 84, 453, 1 Herodias impia nefandaque -e . . . accepit *caput Iohannis.* Orig. in Matth. 16, 4 p. 472, 19 simplicitatem -is (*de petitione matris Iacobi et Iohannis ut* p. 473, 28 tollit -em [*gr. utrobique* ἀξίωσις]).

II *de necessitate quae inest rebus*: Hyg. lim. grom. p. 137, 9 ulteriores *lapides* secundum numer⟨or⟩um suorum -em inscripserunt. p. 166, 6 si . . . municipium in coloniae ius transferetur, condicionem regionis excutiemus et secundum ⌊suam⌋ -em adsignabimus (⌊ ⌋ *om. cod. B. respiciturne -o condicionis, an ut Rudorff, comm. p. 278, municipii -em intellegas?*).

indiculus structurarum notabiliorum, quae indicant: 1 *quid postuletur vel de qua re agatur*: Cic. inv. 2, 104 ignoscendi (*item* 2, 105. *cf.* Hil. in psalm. 53, 6 exaudiendae orationis. *sim. cum gen. rei*: Cic. Quinct. 56 in ista -e et proscriptione bonorum [*si gen. ἀπὸ κοινοῦ positus*]. Cael. Cic. fam. 8, 6, 1 triumphi. Qvint. inst. 4, 1, 42 attentionis. *al.; personae*: Vlp. dig. 26, 7, 5, 2 suspecti *tutoris*). part. 117 ut habeantur *quaestiones* (Ambr. [?] sacr. 6, 5, 24 ut in omnibus sit regnum Christi). Liv. 39, 25, 16 de Malloea . . . erat (Paneg. 9, 2, 1 quam de restituendis . . . Maenianis mihi sumendam . . . putavi. Don. Ter. Hec. 180 de illo apud alterum *est*). Plin. epist. 5, 13, 1 circa Tuscilium. Ivlian. epit. in psalm. 34, 1b adversus inimicos. Cod. Iust. 1, 3, 22 pr. (*a. 445*) super criminalibus causis. 12, 25, 4, 2 (*a. 474*) contra eos habita (12, 21, 8, 4 [*a. 484*]. *al.*). 2 *qui -e adeatur*: Itala Esth. 5, 4 (Complut.) a te. Cod. Iust. 5, 55, 1, 1 (*a. 223*) apud eum, cuius . . . iurisdictio fuit (Avg. c. Cresc. 3, 56, 62 p. 467, 13 a. Herodem . . . dicta. *al.*). *addas dat. p. 257, 72. 74.*

[Korteweg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

compos.: superpostulatio.

[**postulātius** (-cius) *saepius var. l. in codd. glossarum pro* postulaticius *nec non* postularius; *vix recte tuetur Goetz.*]

postulātor, -ōris *m.* *a* postulare. [*vix huc* Liv. 35, 17, 4 *quod v. p. 274, 14.*] *i. qui postulat*: Svet. Nero 15, 1 in iurisdictione -bus (-laribus *var. l.*) nisi sequenti die ac per libellos non temere respondit *Nero*. Avx. Maximin. c. Ambr. 51 (*de spiritu sancto, sec. Rom. 8, 26* postulat pro nobis) doctor et ducator, adiutor et -r. Ps. Avg. serm. (Rev. Bénéd. 80, 1970, 53) 1, 2 deus sum ego, bonorum largitor; et tu dormis, *Salomon*, neglegens -r (*sec. III reg. 3, 5. pendet* Ps. Fvlg. Rvsp. serm. 10 p. 870^{A}).

[*f.* **postulātrīx** *edd. vet.* Tert. coron. 13 l. 48, *ubi* popularitates *cod. A et edd. rec.*]

cf. postulatorius.

postulātōrius, -a, -um. *a* postulare *vel* postulator. *fere i. q. postulans*: Sen. nat. 2, 49, 1 *Caecina* ait esse -a *fulgura*, quibus sacrificia intermissa aut non rite facta repetuntur (*cf. Fest. p. 255, 78 et* postilio).

postulātum *v. sub* postulo.

postulātus, -ūs *m.* *a* postulare. [*in titulis lacunosis*: CIL VI 1789, 16 (*a. 425–450*) adfatus sacer a⟨d nostros p⟩ostulatus. IX 1184 ⟨post⟩ulatu.] *fere i. q. postulatio* (*exempla certa decl. IV, sc. abl.* -u *praeter* CIL VI *supra; formas ambiguas v. sub* postulatum): **1** *in iure vel vita publica*: Liv. 4, 9, 6 ventum in ius est: -u audito matris tutorumque magistratus secundum parentis arbitrium dant ius nuptiarum. CIL IX 334, 14 -u populi d(ecreto) d(ecurionum) (1178, 6 spl⟨endidis⟩simus ordo ⟨Aecla⟩nensium ... -u p⟨opuli⟩ *posuit.* XIV 2977, 14 [*saec. II ex.*] respublica Praenestin(a) ... -u p. statuam posuit. Inscr. Année Epigr. 1975 n. 349, 8 [*Aesernia*]. *sim.* 1927 n. 124, 7 [*Formiis*] familia glad(iatorum), ex -u universor(um) ... edita est. *cf. p. 257, 52*). **2** *in religione christiana*: Chrysost. hom. III 867^{B} non nostra deprecatione, qui eum *Christum* offenderamus, sed -u eius ... pax facta est (*Migne gr. 50, 445 παρακαλέσαντος ἡμᾶς*). Verec. in cant. 4, 23 D. (*antea*: in omni petitione a domino non potest contristari *fiducia*) numquam in suo confunditur -u. *Korteweg.*

⁎**postulo,** -āvī, -ātum, -āre. [*sine dubio cum* poscere *iungendum; ad formationem non prorsus perspicuam confertur* ustulare. *Sch.*] *scribitur*: postt- Itala Matth. 7, 10 *et* Marc. 15, 6 (cod. k), -tol- Sacr. Leon. 532. *al. in codd.* *notatur*: p Prob. litt. sing. gramm. IV 274 (*bis*), postul *in formula* -ante populo CIL III 6810–12. 6835–37. Not. Tir. 4, 82 -at. *in formis stirp. perf. praevalent breviores* -asti, -assem *sim., longiores* -verunt (-arunt Cic. div. in Caec. 49 Verr. II 3, 18. *al.*), -verit, -verat *sim.* (-arit, -arat *sim.* Cato agr. 148, 2 Cic. Verr. II 2, 44. *al.*). *de notione: v. p. 70, 58. 65 sq., adde* Gloss. -o: ἀξιῶ, αἰτῶ. ἀπαιτῶ. ἐξαιτῶ. -at: αἰτεῖ. petit, rogat. *al.; ad singulos locos v. infra.* *legitur in formulis vetustis p. 262, 36 sqq. 273, 13 et inde a* Plavto, Enn., Catone. *cum apud scaenicos veteres saepius occurrat* -are *quam* poscere (Plavt. *91*/poscere *63*; Ter. *24*/*5*), *ceteri poetae fere praeferunt illud verbum dactylis aptius; exstat* -at, -et *apud* Catvll. (*1*/poscere *1*), Lvcr. (*2*/*2*), Hor. (*4*/*28*), Tib. (*1*/*2*), Ov. (*10*/*86*), Mart. (*2*/*33*) *al.; alias formas praebent* Lvcil. 693 Varro Men. 570 Hor. carm. 2, 6, 22, Phaedr. (*ter*), Avson., Prvd.; *omnino deest e. g.* Verg. (poscere *48*), Prop. (p. *11*), Sen. *trag.* (p. *25*), Lvcano (p. *24*). *in prosa oratione fere praevalet* -are *maxime apud* Rhet. Her. (*18*/poscere *1*), Cic. (*ca. 500*/*81*, *imprimis in oratt.*), Caes. (*34*/*6*), Sall. (*19*/*6*), Nep. (*10*/*1*), Liv. (*147*/*60*), Vitr. (*8*/–), Colvm. (*39*/*13*), Scrib. Larg. (*6*/–), Ascon. (*23*/–); *aliter* Sen. *phil.* (*3*/*29*), Petron. (*2*/*10*), Plin. nat. (*8*/*20*), Tac. (*62*/*60*). [*confunditur in codd. maxime cum* expostulare, *e. g.* Ter. Eun. 480 Liv. 3, 53, 3 Tac. hist. 2, 41, 1 (*restit.* Cic. Q. Rosc. 50; *v. etiam p. 267, 74*).]

fere i. q. poscere (*ita* Non. p. 375, 14). *usus alterutri verbo proprios et ab altero magis minusve alienos habes maxime infra in capite primo sub IB* (poscere *multo rarius nec technice, v. p. 73, 43*), *IC2, IE, II et supra p. 71, 39. 72, 39. 60. 77, 78. ceterum cf. l. 47 sqq. p. 268, 35 nec non p. 70, 75 sqq.; quantum structurae sollemnes utriusque verbi aetate priore discrepent, facile apparebit, si caput tertium infra cum illo p. 81, 18 conferes.* *gr. respondet* αἰτεῖν *vel* ἀξιοῦν *nisi aliud adnotavimus.*

CAPVT PRIMVM: *pertinet ad* **voluntatem animantium** *vel rerum, quae more animantium agunt*: **I** *strictius et usu sollemni i. q. petere aliquid faciendum, praebendum, concedendum vel quolibet modo impetrandum ab aliquo, apud aliquem* (*qui aut indicatur aut e contextu intellegitur; -at aliquis a re* Plavt. Persa 41, *a semetipso* Fronto p. 174, 4 v. d. H. [*aliter sub IIA*]). *verbum coloris fere medii et ambigui inter notiones flagitandi, exigendi et precandi, orandi fuisse videtur, ita ut similiter -are possint non modo aequales* (*cf.* Greg. M. moral. 2, 58 neque ... petit qui aequalis est, sed -are dicitur *eqs.*) *et superiores* (*v. imprimis A1b nec non C1b*), *sed etiam inferiores* (*v. imprimis A1c, C1a, D*). *ceterum modus -andi his fere additamentis illustratur*: Cic. ac. 2, 126 inpudenter (Att. 7, 9, 4 [*superl. ut* 7, 17, 2]). Lael. 74 iure vetustatis (Liv. 3, 56, 10 civitatis. Plin. epist. 2, 11, 9 senatorio. Papin. dig. 48, 5, 40, 2. 6. *al.; cf.* Ascon. Mil. p. 38, 8 contra ius. Cod. Iust. 4, 54, 5 [*imp. Gord.*] de iure). Sall. Catil. 31, 7 demisso voltu voce supplici (*cf.* Liv. 2, 23, 11 minaciter magis quam suppliciter [Rvstic. Conc.^{S} I 4 p. 51, 25, *gr. I 1, 5 p. 134, 38* ἀντιβολοῦμεν. *al.*]. Prvd. perist. 2, 565 supplex). Nep. Milt. 2, 4 ex pacto. Vell. 2, 48, 5 iustissimo animo (*cf.* Flor. epit. 3, 18, 3 iustissime. Sacr. Leon. 103 pie, ... iuste). Ivlian. dig. 44, 7, 15 non inique (Pavl. dig. 49, 14, 45, 9). Pavl. dig. 49, 14, 45, 12 merito (*al.*). Hil. coll. antiar. p. 51, 1 caritatis affectu (*cf.* Symm. epist. 1, 80 eodem amore). Amm. 31, 5, 5 per preces (Interpr. Paul. sent. 5, 7, 5. *cf.* Firm. math. 4, 16, 9 precibus [Cod. Iust. 10, 15, 1, 1 *a. 474.* Vitae patr. 3, 118. *al.*]). *al.* *color precandi apparet maxime sub D2, ceterum e. g. in iunctura* veniam -are: Plin. epist. 1, 2, 5 Svet. Tib. 71 Calp. decl. 52 Apvl. apol. 94, 2. *al.* Tert. patient. 14 p. 21, 13 Cypr. patient. 16. *et saepius.*

A *cum vario respectu*: **1** *-ant animantes* (*fere homines, dei l. 53, animal* Svlp. Sev. dial. 1, 15, 6): **a** *quilibet*: **α** *exempla varia selecta*: Plavt. Amph. 891 faciundum est mi illud, fieri quod illaec -at. Capt. 938 -o abs te, ut mi illum reddas servom ...: : (941) quod bene fecisti, referetur gratia, id quod -as; et id et aliud quod me orabis, impetrabis. Cist. 374 me respondere -as? (*cf.* Cic. Att. 6, 1, 1 respondebo — sic enim -as. *sim. in commercio epistularum*: 6, 1, 22 habes ad omnia; non ut -asti, χρύσεα χαλκείων, sed *eqs.* [14, 8, 1]. Plin. epist. 9, 13, 1 tanto impensius -as, ut perscribam *eqs. al.*). Men. 767 quae viros subservire sibi -ant (*sim.* 796 [*v. p. 267, 24*]. *ratione inversa*: Ter. Hec. 564 sed ego stultior, meis dictis qui parere hanc *uxorem* -em). Persa 41 tu aquam a pumice nunc -as. Truc. 862 (*meretrix ad amantem*) scio ... quid velis et quid -es et quid petas. Ter. Andr. 823 abs te -o atque oro, Chreme, ut beneficium verbis initum dudum nunc re comprobes. Eun. 480 *munera* haec qui misit, non sibi soli -at te vivere *eqs.* Lvcil. 693 rem cognoscas simul et dictis animum attendas -o. *et saepe; pro obi. sunt maxime actiones sim., rarius res corporeae praebendae, ut e. g.* Plavt. Truc. 14 numquam ab amatore ... -at id quod datum est. Cic. Att. 2, 1, 3 oratiunculas ... quas -as ... mittam (*sim.* 2, 7, 1). Apvl. met. 9, 26, 3 mensam ... comiter -bat (*cf.* Symm. epist. 1, 23, 2 cenas dapales ... atque epulum. Vvlg. sap. 19, 11 escam. Prvd. perist. 10, 726 aquam bibendam. *sim. al.*). Itala Luc. 1, 63 (cod. f *al.* = Vvlg.) pugillarem. Lampr. Alex. 39, 1 maius *poculum.* **β** *spectat ad nuptias, matrimonium* (*minus technice quam* poscere, *cf. p. 72, 39 sqq.*): Plavt. Aul. 757 tun habeas me invito meam *filiam*? :: haud te invito -o. Cic. Cluent. 26 Sassiam in matrimonium ducere ... concupivit. utrum impudentior hic, qui -et, an crudelior illa, si nubat ...? Petron. 25, 3 universis ... -antibus nuptias (Mart. Cap. 1, 39. *cf.* Cod. Theod. 9, 8, 1 coniunctio). Paneg. 7, 3, 2 ab eo *socero* pignus ipsi carissimum. Lact. mort. pers. 39, 3 *Maximinus* legatis praemissis in matrimonio -at, *sc. Valeriam* (Svlp. Sev. chron. 1, 9, 1 eam ... sibi in m. a patre -ans. Greg. Tvr. Franc. 3, 1. Hist. Apoll. rec. B 1 [*rec. A* in matrimonium petebant]. *cf.* Serv. auct. Aen. 10, 497 filias in matrimonium). *al.*

b *superiores ab inferioribus* (*pauca selecta; quae ad ius vel vitam publicam spectant v. sub B et C*): Plavt. Cas. 311 era, ... quod -as, *non impetrabis*. Pseud. 439 qui gnatum suom esse probiorem quam ipsus fuerit -et (*item poscit pater*: Ter. Andr. 190 -o sive aequomst te oro, Dave, ut redeat *filius* iam in viam. 422 facis ut te decet, cum istuc quod -o impetro cum gratia [Don. *ad l.* 1 '-o' pro 'iubeo'. 2 -o iuste volo]. Ad. 879 a meis me amari ... -o. Nep. Hann. 2, 4 si mihi fidem, quam -o, dederis. *al.*). Rud. 394 (*de lenone*) facinus impudicum, quam liberam esse oporteat servire -are. Varro ling. 5, 148 (*e Procilio*) deum Manium (Manio *cod.*) postilionem -are (*item -ant dei*: Ov. fast. 3, 342 -at hic *Iuppiter* animam. Tert. adv. Marc. 2, 26 p. 372, 8. Itala psalm. 39, 7 [Sangerm. *al.* = Vvlg.] holocausta. Arnob. nat. 6, 2 p. 308, 15 M. hostias signis minacibus. *al.*). Colvm. 12, 2, 5 armamentum ... minister promit, cum est a gubernatore -tum. Fronto p. 44, 16 v. d. H. est grave quod -bo (*magister a discipulo ut*: p. 79, 11 fer me ... nimia et ardua a te -antem. p. 79, 13 nisei quantum -o perfeceris. *al.*). Rvf. Fest. 18 ut a gladiatore suo percuti -ret *Antonius* (*cf. Flor. 4, 10, 10* mortem ... flagitasset). *al.*

c *inferiores, sive statu, condicione exteriore sive animo humili, verecundo, a superioribus* (*selecta; cf. C1a et D*): Plavt. Capt. 339 ego me amitti ... non -o (*item -at servus*: Stich. 423 et ius et aequom -as. Apvl. met. 9, 30, 5 operi ... supplementum). Vid. 88 minam, quam med oravisti ut darem tibi faenore, iam ego adferam ad te; faenus mihi nullum duis. :: ..., sed quin accedat faenus, id non -o. Ter. Haut. 871 vide quid -et (*filius a patre ut*: Cic. Verr. II 5, 138 posses ab eo veniam petere, posses ut tibi ignosceret -are? Itala Matth. 7, 10 [Cypr. epist. 55, 23] piscem [*Vulg.* petierit]. *al.*). Cic. nat. deor. 1, 60 deliberandi sibi unum diem -vit *Simonides ab Hierone* (off. 3, 45 *Damon a Dionysio. cf.* Tert. ieiun. 7 p. 283, 12 spatium tridui [*sec. Dan. 2, 16* rogavit regem, ut *eqs.*]). fam. 13, 53, 1 nihil ... aps te ..., quod sit alienum tuis ... moribus, -bit (*in litteris commendaticiis ut*: 13, 58. Fronto p. 166, 28 v. d. H. nihil -vit ... nisi quod probum honestumque sit et tibi datu et sibi -tu. Symm. epist. 9, 56 humanitatem commendationis meae). Sall. Iug. 64, 4 saepius eadem -anti *Mario* (*respicitur 64, 1* petundi gratia missionem rogat). Vitr. 7 praef. 8 *poeta quidam* inopia pressus summisit ad regem -ans, ut aliquid sibi tribueretur. Ivlian. dig. 38, 1, 25, 4 ipsis libertis -antibus patroni operas locant. Tert. adv. Marc. 4, 26 p. 509, 9 formam orationis -asse (*sc. discipulum a Christo; sim.*: 4, 28 p. 518, 26 Iren. 1, 21, 2 [1, 14, 1 H.]. Hil. in Matth. 7, 8 [7, *11* orans]. 15, 2 adorans adiuvari se -at. *al.*). *al.*

d *non indicatur, quis -et* (*exempla pass. notabiliora; nonnulla ad C*

[*Clavadetscher*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

trahere possis; ceterum sunt quae vergant ad IIA2, e. g. CIC. Catil.; *aliter p. 269, 69*): CIC. Verr. II 3, 4 ita -atur ab hominibus, ut his abstineant ... vitiis, in quibus alterum reprehenderint (Phil. 13, 6 ab hoc ordine ... sapientia. Cato 34 vires a senectute. Att. 2, 9, 3 plus ... quam -tum est [fam. 5, 13, 4]. *al.* VITR. 7, 3, 1 cum ... camerarum -bitur ratio. TAC. ann. 3, 53, 3 maius aliquid ... a principe). 4, 139 neque -andum fuisse, ut ille palaestritas diligeret (*item negatur*: Catil. 1, 22 ut legum poenas pertimescas,... non est -andum. Mur. 70 Phil. 2, 81 div. 2, 5. *al.* LIV. 4, 35, 8 neque sperandum neque -andum esse. *sine negatione*: CIC. Mur. 7 quod esset aut ab amico ... aut a consule -andum. Vatin. 24. *al.*). orat. 161 si indocta consuetudo tam est artifex ..., quid ab ipsa tandem arte ... -ari putamus (PANEG. 11, 1, 1 a me ... hoc ... officium).

2 *-ant res*: **a** *hominum more agentes* (*ad caput sec. vergunt* PLAVT., CIC.): PLAVT. Poen. 1371 (*interpol.?*) si placuit, plausum -at comoedia. CIC. Catil. 2, 3 id ... a me et mos maiorum et huius imperii severitas et res publica -bat. HOR. carm. 2, 6, 22 ille te mecum locus et beatae -ant arces. TIB. 1, 7, 25 *Nile*, te propter nullos tellus tua -at imbres ... nec ... supplicat herba Iovi. QVINT. decl. 317 p. 248, 26 quae sunt ... quae lex -et? *al.* **b** *fere pro ipsis hominibus positae* (*simul ad caput sec. spectat* CIC. Att.): CIC. Pis. 45 ut senatus ... *Pisonis* litteris nuntiantibus non crederet, -antibus denegaret. leg. 1, 10 legationem aliquam ... ista oratio -at. Tusc. 2, 46 *natura hominis* dolorem non modo patitur, verum etiam -at (*syn.* expetat. *cf. p. 265, 81; paulo aliter p. 269, 56*). Att. 2, 22, 5 quid mea voluntas, quid tempus, quid rei magnitudo -et. QVINT. inst. 12, 10, 45 dandum ... nonnihil esse temporibus atque auribus nitidius aliquid ... -antibus. *al.*

B *respicitur ius* (*maxime in litibus, causis agendis; hic illic etiam in negotiis gerendis sim., e. g. sub 1aβ*): 1 *-atur aliquid*: **a** *laxius et usu vario* (*subi. sunt fere partes litigantes, rarius iudex*): α *-antur varia* (*pauca selecta*): PLAVT. Rud. 973 *pisces captos* habeo pro meis; nec manu adseruntur neque illinc partem quisquam -at (PHAEDR. 2, 1, 2 praedator intervenit p. -ans). 1296 non feretis istum *vidulum*, ut -atis. CATO agr. 148, 2 si emptor -rit, dominus ius iurandum dabit. RHET. Her. 1, 14, 24 concessio est, cum reus -at ignosci (2, 16, 23. *al.* GELL. 6, 3, 47. *cf.* RHET. Her. 1, 14, 24 ut sui misereantur. CIC. inv. 1, 15 [*bis*] ut ignoscatur [2, 104. 106]. Lig. 13 ne ignoscat). CIC. Quinct. 34 Hortensius ... a me -at, ne dicendo tempus absumam (*cf. ibid.* brevitas -atur. Tull. 6 [*ter*]. PLIN. epist. 6, 2, 7 quantum quis ... -at aquae, *sc. temporis*, do). 56 tu id tibi adrogas et concedi -as. 59 ne ut par quidem sit -at *reus*. Q. Rosc. 10 ad arbitrium hoc animo adimus, ut neque nihil neque tantum quantum -vimus consequamur. Caecin. 26 cui ... ut credatis -o (*cf.* QVINT. inst. 12, 3, 2 quae sibi a iudice credi -turus est). Cluent. 6 a vobis, iudices, ... haec -o, primum ... ut ne quid huc praeiudicati adferatis *eqs.* Att. 11, 13, 3 aequum -ant *coheredes mei.* fam. 7, 23, 1 primum rogare de die, deinde plus annua -are[nt]. *saepius.* SEN. contr. 9, 2, 19 *accusatores* -ant proconsulem perire damnato. MART. 6, 19, 4 hoc iudex sibi -at probari. QVINT. inst. 6, 1, 5 -andum etiam ab adversariis, ut ad quaedam respondeant. *sim. al.* *ponitur persona pro re*: PASS. Saturn. Dat. (BHL 7492) 5 proconsul Dativum interrogat ...; auctor (*i. nomen auctoris*) ab ipso collectionis ... -atur.
β *-atur merces, pretium, pecunia*: PLAVT. Rud. 1120 ob eam *cistulam* si quid -at sibi mercedis, dabitur (*cf.* CIC. inv. 2, 115 pro beneficio... mercedem [PHAEDR. 1, 8, 12 FRONTO p. 171, 17 v. d. H.]). 1329 eloquere quantum -es, *sc. pro vidulo.* :: ... talentum magnum (*sim.* TER. Phorm. 642). CIC. inv. 2, 113 alieni laboris ... praemium sibi (*ibid. iterum.* 2, 114. 115 pecuniarium. *cf.* 2, 113 quid et quantum ... -etur *in praemii genere*). 2, 115 pretium ... pro facto. Att. 5, 21, 11 ex syngrapha -bat quaternas (6, 1, 5. *cf.* ARGVM. Plaut. Most. 6 faenus faenerator -ans. MARCELL. dig. 26, 7, 29 usuras [COD. Iust. 4, 32, 13 *imp. Alex. al.*]. HIL. in Matth. 27, 11 reditus. COD. Iust. 4, 32, 8 [*imp. Carac.*] *creditor* maiores *usuras* dari sibi -vit). OV. met. 2, 751 pro ... ministerio magni sibi ponderis aurum -at. QVINT. inst. 8, 3, 14 certam creditam. LACT. inst. 1, 6, 10 (*e Varrone*) pro iis *libris* trecentos Philippeos -asse (*infra*: pretium poposcisse). VVLG. gen. 23, 16 appendit pecuniam, quam Ephron -verat (COD. Theod. 2, 28, 1). *al.*

b *strictius et technice -atur apud magistratum, iudicem sim. sec. certas formulas*: α *pro obi. sunt vel subaudiuntur structurae variae*: (I) *-atur potius id ipsum, ut iudicium fiat, instituatur* (*addas formulam vetustam p. 273, 13*): PLAVT. Aul. 318 pulmentum ... ei eripuit miluos: homo ad praetorem ... devenit; infit ibi -are ..., ut sibi liceret miluom vadarier. CIC. inv. 2, 60 qui agit, iudicium purum -at (Quinct. 61. 64 in verba. Verr. II 3, 28 ex edicto [3, 29]. *al.* VLP. dig. 39, 2, 4, 8. *al.*; *cf.* CIC. Verr. II 3, 152 ab L. Metello, ut ex edicto suo iudicium daret in Apronium. LEX Rubr. [CIL I^2 592] 2, 56 i. sibei darei reddeive. VRSON. [CIL I^2 594] 105, 22 uti de ea re i. reddatur. *sim. al.*). div. in Caec. 34 tibi indicium -as dari (*cf.* 62 ut tibi ... accusatio detur. 64 delationem nominis. Att. 2, 24, 4 erat indicium -turus. COD. Iust. 7, 19, 1 [*a. 223*] accusandi tibi tribui potestatem). 49 subscriptionem (Verr. II 1, 15). Verr. II 2, 60 actionem eius rei (EDICT. praet. perpet. Vlp. dig. 43, 18, 1 pr. *et* 3 a. de superficie. MARCELL. dig. 29, 4, 7 legatorum. *al.*; *cf.* EDICT. praet. perpet. Vlp. dig. 3, 3, 33, 3 actionem dari sibi [PAPIN. dig. 29, 5, 4. *al.*]. IVLIAN. dig. 44, 7, 15 restitui sibi a. *sim. al.*). *al.* (II) *-atur quaelibet res ad actionem pertinens aut id quod litigantes, iudicium petentes acquirere temptant sive a magistratu, iudice sive ab altera parte* (*exempla selecta*): CIC. inv. 2, 58 exceptiones -antur (2, 59. *cf.* de orat. 1, 168 ut illi ... exceptio daretur 'cuius pecuniae *eqs.*'). Quinct. 25 -at a Burrieno praetore Naevius, ut ex edicto bona possidere liceat (*sim.* 36. 48. *al.* Verr. II 2, 59. *cf.* PAVL. dig. 37, 1, 16 cui bonorum possessio ab altero -ta est [sent. 3, 2, 2. *al.*]. 42, 5, 12 pr. in bona debitoris se mitti. COD. Iust. 7, 72, 5 [*a. 293*] in possessionem eorum mitti te. *sim. al.*). Tull. 38 a praetore -are, ut adderet in iudicium 'iniuria'. Verr. II 2, 38 ut in eam rem iudices dentur ex iis civitatibus *eqs.* Caecin. 88 ut in eum ... locum restituatur (*cf.* GAIVS dig. 36, 1, 65, 14 ut ... restituatur sibi hereditas. CALL. dig. 4, 1, 4 in integrum restitui. VLP. dig. 4, 2, 9, 3 in integrum restitutionem [4, 4, 22. *al.*]. *sim. al.*). Att. 6, 1, 15 quae ex edicto et -ari et fieri solent. fam. 7, 11, 1 ut a singulis interregibus binas advocationes -ent (SEN. apocol. 14, 2 EDICT. praet. perpet. Vlp. dig. 4, 6, 23, 4). *al.* LEX Rubr. (CIL I^2 592) 1, 9 *si quis* damnei infectei ... restipularei satisve accipere volet et ab eo, quei ibei i(urei) d(eicundo) ⟨p(raeerit)⟩ -verit (*sim. ibid.* 1, 15 EDICT. praet. perpet. Vlp. dig. 39, 2, 7 pr. AFRIC. dig. 39, 2, 44 pr. ut mihi damni infecti promitteres. PAVL. sent. 5, 36, 1 satisdatio -atur [COD. Iust. 5, 42, 1 *a. 259. al.*]). LIV. 3, 44, 5 vindicias. 3, 44, 12 -ant, ut rem integram ... differat (*cf.* GELL. 11, 7, 7 causam differri. PAVL. sent. 2, 26, 17 dilatio -ta [COD. Theod. 9, 36, 2]. *sim. al.*). ASCON. Mil. p. 35, 29 Appius -vit a Milone servos exhiberi (*cf.* APVL. apol. 45, 6 ut servos exhiberem. 47, 1 cur sisti -bas tantam familiam? PAPIN. dig. 48, 18, 6 pr. de servis rei ut quaestio habeatur. CHAR. dig. 48, 18, 10, 3 *tormenta. sim. al.*). *et saepe.*

β *pro obi. sunt verba edicti, legis, secundum quam actio fiat* (*cum pron. praepar.* CIC. Caecin.): CIC. Tull. 53 si hodie -em 'quod vi aut clam factum sit'. Caecin. 36 quid tu tam insigni accepta iniuria -bis? 'unde vi prohibitus'? CAEL. Cic. fam. 8, 8, 2 neque Laterensis praetor -ante Pausania nobis patronis 'quo ea pecunia pervenisset' recipere voluit (*nisi absolute*). QVINT. decl. 383 p. 428, 27 nota sunt verba -antium 'quanti aestimet'.

γ *in formulis sollemnibus pro obi. est interrogatio* (*vergit in ipsam vim interrogandi*): PROB. litt. sing. gramm. IV 274 quando in iure te conspicio, -o anne ⌊fuas⌋ auctor (⌊ ⌋ *Huschke sec. Mommsen*; far, fas, fiat *codd.*). GAIVS inst. 4, 16 qui prior vindica⟨verat, dice⟩bat: -o anne dicas qua ex causa vindicaveris. 4, 17a qui agebat sic dicebat: ex sponsione te mihi ... dare oportere aio; id -o aias an neges (aies an negas *cod., qui in eadem formula* 4, 17b *praebet* aies aut neges).

2 *-atur aliquis* (*aliter p. 261, 50*): **a** *iudex, arbiter, tutor praebendus*: CIC. Verr. II 2, 44 cum ... iudices haberet, quos -arat (II 3, 135 *v. infra.* COD. Theod. 2, 18, 3 alium. NOVELL. Iust. 112, 3 pr.). II 3, 135 recuperatores aut iudicem (II 3, 137 de conventu). Caecin. 19 arbitrum familiae herciscundae -vit (IAVOL. dig. 38, 2, 35 VLP. frg. Vind. 5 PAVL. sent. 1, 18, 1). PLIN. epist. 3, 4, 4 me ... advocatum (5, 20, 1. CALP. decl. 49 patrem. *an ad IIIA1 coll. p. 268, 9?*). VLP. dig. 27, 7, 2 tutorem (COD. Iust. 5, 31, 9 [*a. 293*] filio suo. PAP. Tjäder 7, 41 [*a. 557*]). COD. Theod. 11, 39, 13 ingenui testes ad causas -antur alienas (*ibid. iterum; sim.* COD. Iust. 4, 20, 11 pr.).
in ecclesia: REG. eccl. Carth. (Corp. Christ. 149) p. 188 l. 205 -etur ad numerum supradictorum *episcoporum* unus vel duo *ad episcopum examinandum.*

b *servus inquirendus* (*sc. ut testis, cf. supra l. 23*): CIC. S. Rosc. 77 duos servos paternos in quaestionem ... -vit (*item* in quaestionem: 119 Cluent. 176 VAL. MAX. 6, 8, 1. *ceterum*: CIC. Mil. 59. APVL. apol. 45, 1 s. quos -asti exhibeo. 47, 1). Cluent. 181 Nicostratum ... in quaestionem. ASCON. Mil. p. 32, 23 familiam Milonis (p. 32, 27. *al.*). p. 33, 3 liberos esse eos, qui pro servis -rentur. QVINT. inst. 5, 4, 2. VLP. dig. 40, 9, 12, 5 cum ... mancipia quaestione (*an* -oni?) -ari posse lex voluerit. PAVL. dig. 48, 18, 8, 1 statuliber in adulterio -ari poterit. SCHOL. Cic. Bob. p. 91, 3 ancillae in tormenta sunt -tae.

c *reus in iudicium trahendus, accusandus* (*damnandus p. 263, 23; dist.* accusare *p. 263,5 cf. l. 70. 75*): α *iuncturis variis*: (I) *cum solo acc.*: CIC. dom. 77 quis me ... ulla lege interrogavit, quis -vit, quis diem dixit? Vatin. 34. Att. 3, 8, 2 ut acrius -ret⟨ur⟩ *frater.* 4, 18, 3. ad Q. fr. 3, 1, 15 *v. l. 84.* CAEL. Cic. fam. 8, 4, 1 M. Calidium ab repulsa -tum a Galliis. LIV. 9, 26, 10 -bantur ... nobiles homines. SEN. contr. 10, 1, 7 cur me non accusas, non -as? 10, 1, 11 committit ... iniuriam, si quem non -vit, accusat (*sc. culpando, reprehendendo*). VAL. MAX. 5, 4, 4. 6, 2, 4 PHAEDR. 3, 10, 34 ASCON. Scaur. p. 23, 19. Corn. p. 51, 9 Metellus et -verat Curionem et destiterat. PLIN. nat. 7, 100 nec quemquam saepius -tum et semper absolutum *quam Catonem.* QVINT. decl. 299 p. 181, 23 parricidam. *al.* TAC. ann. 3, 10, 1 Pisonem apud consules. *al.* PLIN. epist. 9, 13, 4. SVET. Iul. 23, 1 -tus ... optinuit, ... reus ne fieret. PAPIN. dig. 39, 5, 31, 4. AMM. 14, 5, 3 nominatus ... aut delatus aut -tus. *al.*

(II) *indicatur etiam crimen per*: (A) *praepos.*: de: CIC. p. red. in sen. 19 *Milo Clodium* de vi -vit (ad Q. fr. 2, 3, 5). or. frg. A VII 3 *quidam* -atur a⟨pud⟩ me praetore⟨m⟩ (*suppl. Manutius*) ... de pecuniis repetundis (ad Q. fr. 3, 1, 15. CAEL. Cic. fam. 8, 8, 2 [de *om. codd., cf. p. 263, 12*]. 8, 8, 3). de orat. 2, 274 te censorem a M. Duronio de ambitu -tum (ad Q. fr. 1, 2, 15. 2, 3, 5 [de *suppl. unus e recc.*]. 3, 2, 3 ASCON. Mil. p. 35, 19. 22 de sodaliciis et de a.). ad Q. fr. 3, 1, 15 Gabi-

[Clavadetscher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nium tres . . . factiones -ant: L. Lentulus . . ., qui iam de maiestate -vit *eqs.* ob: TAC. ann. 4, 42, 2 -to Votieno ob contumelias in Caesarem dictas. Ⓑ *gen.*: CAES. civ. 3, 83, 2 -vit . . . L. Afranium proditionis exercitus . . . apud Pompeium (SEN. contr. 10, 6 thema). SEN. contr. 1, 3, 6 adversariam incesti -vi, accusavi, damnavi (VAL. MAX. 3, 7, 9 PAPIN. dig. 48, 5, 40, 8. 48, 5, 45). 2, 1, 34 servum adulterii (PAPIN. dig. 48, 5, 40, 3. *al.*). 3 praef. 17 ad alterum praetorem eduxi et ingrati -vi (*sc. Cestium*). 7, 1, 16 parricidii (7, 2, 9 VLP. dig. 48, 9, 8). ASCON. Scaur. p. 22, 19 -tus apud M. Catonem praetorem repetundarum (TAC. ann. 3, 66, 1 SVET. Iul. 4, 1). TAC. ann. 1, 74, 1 maiestatis (*al. in* ann.). *al.* Ⓒ *abl. nudo*: TAC. ann. 3, 38, 1 Priscus . . . Cordum . . . -verat repetundis, addito maiestatis crimine. 4, 34, 1 Cordus -atur novo ac tunc primum audito crimine, quod *eqs.* (APVL. met. 3, 6, 3 ne tantillo quidem umquam c. -tus. 7, 3, 1 latrocinii. PAPIN. dig. 25, 2, 27 adulterii. 48, 3, 2 pr. capitali. 48, 11, 9 repetundarum. *al.*). TERT. apol. 42, 1 (*in imag.*) alio . . . iniuriarum titulo -amur: et infructuosi [in] negotiis dicimur.

Ⓓ *cum aliis determinationibus* (*cf.* ad supplicium *p. 264, 59*): CIC. Vatin. 33 -tus . . . lege Licinia (CAEL. Cic. fam. 8, 12, 3 -andum me l. Scantinia curant. *ibid.* censorem eadem l. -vi. ASCON. Mil. p. 35, 19 nova l. Milo -tus). PAPIN. dig. 46, 1, 53 capitis -ti. AVELL. p. 376, 18 ad legitimum iudicium -tus adesse contempsit. ORIG. in Matth. ser. 124 p. 259, 2 Christum -assent ad crucem.

β reum -are (*addidimus* auctorem, obnoxium -are *l. 43 sqq.*): Ⓘ *cum solo acc.* (*simplici vel duplici*): PLIN. nat. 33, 33 *ut* Proculus CCCC ex ea causa reos -ret (*item iuxta alterum acc.*: PLIN. epist. 3, 9, 29 Licinianum . . . r. -vit. 7, 33, 8 VENVL. dig. 48, 2, 12, 3. *al.; accedit appositio*: SVLP. SEV. chron. 2, 49, 2 Ithacius ab his quasi perturbator ecclesiarum r. -tus). QVINT. decl. 254 p. 38, 8 -vit r., *sc. tyrannidem adfectantem* (*item altero acc. subaudiendo vel omisso*: 299 p. 180, 6 puella r. -vit, *sc. fratres*. TAC. ann. 4, 36, 1 -andis r. tam continuus annus fuit, ut *eqs.* PAPIN. dig. 46, 1, 53 qui r. -vit. COD. Iust. 9, 9, 6 pr. [*a. 223*] apud quem reus vel rea -ari potest. *al.*). ⒾⒾ *cum variis determinationibus*: PLIN. epist. 7, 33, 7 Massa . . . impietatis r. -at *Senecionem* (*item cum gen. criminis*: IVLIAN. dig. 48, 5, 5 adulterii [PAPIN. dig. 48, 5, 12, 4. *al.*]. APVL. apol. 41, 6 veneficii. *al.* PAPIN. dig. 34, 9, 16 pr. partus subiecti. TERT. nat. 1, 10, 8 transgr⟨essio⟩nis. *et saepius; cum gen.* legis: COD. Iust. 8, 4, 4 [*a. 294*] eum . . . l. Iuliae . . . r. -are. 9, 20, 5 [*a. 259*]). PAPIN. dig. 23, 2, 34, 1 ream adulterii, quam vir iure mariti -vit (AMM. 14, 7, 7 Serenianus . . . pulsatae maiestatis imperii r. iure -tus ac lege). PAVL. dig. 49, 16, 16 pr. metu criminis, in quo iam r. fuerat -tus. COD. Theod. 9, 38, 7 qui leviore crimine rei sunt -ti. *cf.* APVL. met. 7, 1, 5 Lucius auctor manifestus facinoris -batur. COD. Iust. 9, 2, 2 pr. (*a. 222*) si cuiusdam criminis obnoxius servus -atur.

γ suspectum -are, *sc. tutorem, curatorem* (*heredem* VLP. dig. 42, 5, 31 pr. *et* 2): VLP. dig. 3, 3, 39, 7 (*e Pompon.*) si s. tutor -etur (*item iuxta subst. sive praedicative sive attributive*: 26, 10, 1 pr. cottidie . . . s. t. -antur. 26, 10, 3, 5 *si* ante . . . admisit, quam t. esset . . ., non potest s. t. -ari. COD. Iust. 5, 43, 5 in -andis s. t. seu curatoribus. *al.*). 26, 7, 19 si non ex fide curam gerat, s. -ari posse, *sc. tutorem* (*sim.* 26, 10, 1, 6. 26, 10, 4, 4. 46, 3, 14, 1 si quis sciens s. -tis solvat. *al.*). 42, 5, 31 pr. qui s. eum -verunt (*item iuxta pron.*: PAVL. dig. 26, 7, 46, 6. *al.*).

d *reus absolvendus*: QVINT. decl. 284 p. 149, 20 (*antea*: sacerdos unius supplicio liberandi habeat potestatem) an, si *in adulterio deprehensus* adhuc sacerdos erat, potuerit se -are in hoc crimine? ITALA Marc. 15, 6 (cod. k) consueverat remittere illis unum reum, quem -rent (cod. a po⟨stulas⟩sent, *al. et Vulg.* petissent. *huc spectat*: ORIG. in Matth. ser. 120 p. 255, 12 Iesum -assent [*opp.* condemnassent]. 124 p. 259, 6 homicidam -antes ad vitam).

3 *absolute*: **a** *intellegitur certum quoddam obiectum vel genus -andi e contextu*: α *formae variae* (*selecta quaedam; huc trahere possis etiam p. 262, 17*): LEX Bant. (CIL I² 582) 9 sei -bit, quei petet, p(raetor) recuperatores . . . dato. LEX repetund. (CIL I² 583) 19 sei deiuraverit calumniae causa non po⟨stulare⟩ (VLP. dig. 42, 5, 15, 1 [*e Labeone*]. *cf.* PAPIN. dig. 36, 3, 5, 2 per calumniam). 40 coram eo, quei -ver⟨it⟩. CIC. Quinct. 36 nego fuisse causam, cur -ret (*sc. possessionem ut ibid.* 37. 60. *al.*). LEX Rubr. (CIL I² 592) 1, 18 quom ita -tum esset. GAIVS dig. 4, 4, 27 pr. *cognatos non* aliter audiri oportere, quam si ex voluntate adulescentis -ent, *sc. restitutionem*. COD. Iust. 7, 16, 18 (*a. 293*) contra cuius successores -as (OPTAT. 3, 3 p. 78, 13 *Donatistae* -bant . . . c. episcopos [*nisi ad II B 2*]). 7, 16, 31 (*a. 294*) adversus eam sententiam -are potes (PAP. Ryl. 653, 19 [*a. 321*] hi, a. quos -atur [*gr.* καθ' ὧν ἡ ἐντυχεία γίγνεται]). *al.* β *abl. abs.*: CIC. Verr. II 5, 76 -ante me . . . *piratas* in carcerem condi imperavit *praetor*. Lig. 12 *Sulla* iubebat occidi nullo -ante. CAEL. Cic. fam. 8, 8, 3 -ante rursus Appio (*quae antecedunt v. sub 1bβ*). ASCON. Mil. p. 35, 27. TAB. cer. Année Epigr. 1947 n. 12 (*a. 126–132*) praef(ectus) Aeg(ypti) -ante Publio Diodoro . . . Longum legitimum tutorem dedit (*sim.* PAP. Corp. 202, 2. 27 [*a. 198*]). POMPON. dig. 28, 5, 23, 2 -antibus creditoribus constituet praetor, nisi *eqs.* (GAIVS inst. 2, 167). 43, 7, 1 quolibet -ante de his interdicitur. *al.*

b *locutiones generales* (*pertinent ad ipsum actum -andi pro se vel pro aliis*): CIC. Quinct. 96 praetorem . . . invenire non potuit, atque adeo ne unde arbitratu quidem suo -ret. Verr. II 5, 141 cum ageret nemo, ⟨nemo⟩ -ret. TIMARCH. epist. Cic. Verr. II 3, 155 te -ante omnes vincere solent (*si recte huc traximus*). VAL. MAX. 8, 7, 6 qua quis . . . lingua apud tribunal illius -verat (*eadem fere* QVINT. inst. 11, 2, 50). QVINT. decl. 294 p. 165, 9 accusator sic agere debet, ut manifestum sit, illum tantum rei publicae causa -are. PLIN. paneg. 56, 6 -antium habitus (*part. praes. pro subst. ut*: 60, 2 VLP. dig. 1, 16, 9, 4. 3, 1, 1, 7 tres ordines praetor fecit non -antium. *al.*). EDICT. praet. perpet. Vlp. dig. 3, 1, 1, 8 qui lege . . . nisi pro certis personis -are prohibentur, hi pro alio . . . apud me ne -ent (VENVL. dig. 48, 11, 6, 1 iudex esse -areve. GAIVS dig. 3, 1, 7. *et saepius*). GAIVS inst. 4, 182 pro alio -are (PAPIN. dig. 3, 1, 8. 3, 1, 9 ius pro omnibus -andi [VLP. dig. 40, 16, 2, 4]. *al., addas* EDICT. *supra*). VLP. dig. 3, 1, 1, 2 -are . . . est desiderium suum vel amici sui in iure apud eum, qui iurisdictioni praeest, exponere: vel alterius desiderio contradicere. 39, 2, 4, 8 -are . . . proprie hoc dicimus pro tribunali petere, non alibi. *al. apud iuris consultos; ceterum e. g.* EPIST. pontif. 314, 5 Migne 20, 604B si quis fidelis causas egerit, hoc est -veris.

C *respicitur vita publica, res militaris nec non vita ecclesiastica* (*afferuntur notabiliora; in usum technicum vergit maxime sub 2*):

1 *variis modis et occasionibus*: **a** *-ant cives, provinciales, milites a magistratibus, ducibus sim.* (*sc. fere inferiores a superioribus, quos nonnumquam pondere quodam premunt, e. g. clamore sub β*): α *quilibet, sive singuli sive plures* (*exempla selecta*): DECRET. tribun. Gell. 6, 19, 5 quod P. Scipio Africanus -vit pro . . . fratre . . ., ut eum a collegae vi prohibeamus; et quod contra collega -vit, ne sibi intercedamus *eqs.* CIC. div. in Caec. 8 ordo . . . alius ad res iudicandas -atur. Verr. II 3, 18 cum locatio fieret, publicani -arunt, quasdam res ut ad legem adderent *consules*. 3, 115 a te *propraetore* . . ., ne amplius quam singulas *decimas* . . . darent. off. 2, 57 ut splendor aedilitatum ab optimis viris -etur. 2, 58 *largitio sim.* -atur a populo. Att. 4, 1, 6 *cum* multitudo . . . a me nominatim, ut id decernerem, -ret. 16, 16, 4 Atticus libellum composuit *pro Buthrotibus*; . . . *Caesar* rescripsit Attico aequa eum -are. fam. 3, 8, 2 ut sumptus . . . civitatum minuerem . . ., ipsis civitatibus -antibus. LIV. 2, 23, 11 *multitudo a consulibus* -are multo minaciter magis quam suppliciter, ut senatum vocarent. SEN. contr. 9, 4, 19 Graeci coeperunt in theatro -are, ut Sabinus maximum magistratum gereret (*cf.* SVET. Aug. 34, 2 abolitionem eius *legis* publico spectaculo pertinaciter -ante equite). TAC. hist. 1, 69 meliora constantius -ando impunitatem . . . impetravere *Helvetii apud Vitellium. sim. saepius.*

β *-ant spectatores, sc. ludos, gladiatores sim.* (*cf. l. 35 sq. p. 265, 57. 60*): CIC. ad Q. fr. 3, 6 (8), 6 *Milo* ludos apparat magnificentissimos . . . stulte bis terque non -tos (-tus *codd. plerique*). VAL. MAX. 2, 10, 8 ut mimae nudarentur (*cf.* SEN. epist. 97, 8 -are Florales iocos nudandarum meretricum). QVINT. decl. 302 p. 190, 22 rudem -ante populo accepit (*sim. -atur praemium*: IVV. 7, 243 accipe, victori populus quod -at, aurum. FRONTO p. 17, 19 v. d. H. CAPITOL. Ver. 6, 5 *equo*). 317 p. 248, 23 (*in comparatione*) par gladiatorum simile -atis (SVET. Aug. 44, 3 pugilum par. Dom. 4, 1. *item hominem*: Cal. 30, 2 cum . . . Tetrinius latro -retur *eqs.* Claud. 21, 5 Palumbum -antibus. CYPR. epist. 59, 6 clamore popularium ad leonem denuo -tus *episcopus*). TAC. hist. 1, 32, 1 PLIN. paneg. 33, 2. *al.* γ *-ant milites*: CAES. civ. 1, 87, 3 Caesar ut cognosceret *de stipendio*, -tum est. CIC. Att. 14, 5, 1 idem, *sc. ut promissa Caesaris impleantur*, -turas *legiones*. SALL. hist. frg. 3, 96 D 15 *non* tam magnifice sumentes proelium quam -verant (*cf.* LIV. 2, 45, 6 poscunt pugnam, -ant, ut signum detur. 2, 45, 11. FRONTIN. [?] strat. 4, 1, 44 ut in proelium ducerentur). NEP. Eum. 8, 2. LIV. 2, 59, 5 ut castra . . . moveantur. 32, 3, 6 causam -andae missionis (*al. v. vol. VIII 1140, 49 sqq.*). TAC. hist. 1, 58, 2 *militibus* -antibus manifestior et punienti *Vitellio* vilior fuit *centurio quidam* (*cf.* 1, 82, 3 auctores seditionis ad supplicium ultro -bat *miles* [2, 94, 2]). 2, 57, 2 -ante exercitu, ut libertum . . . equestri dignitate donaret. 4, 19, 1 donativum, duplex stipendium. *al.*

b *-ant magistratus, duces sim. aliquid a civibus, militibus sim.* (*sc. superiores ab inferioribus*): CIC. Verr. II 3, 78 *decumani* incipiunt -are, poscere, minari. CAES. civ. 1, 76, 2 *legatus* -at, ut iurent omnes *milites* (*sim. dux a militibus*: CVRT. 4, 14, 6 ut fortiter capesserent proelium. 9, 2, 32. TAC. hist. 1, 83, 2 temperamentum . . . fortitudinis). LIV. 43, 15, 5 *consul a praetoribus* -vit, . . . destinarent sibi duas legiones. CVRT. 6, 11, 24 (*ad Alexandrum*) deos despicit, qui -at deus credi. HIL. in Matth. 17, 10 dominus didrachma solvere -atur (*in eadem re*: 17, 11. 12 HIER. hom. Orig. in Ezech. 13, 2 p. 445, 19). COD. Theod. 7, 4, 1 pr. ut a provincialibus non annonas, sed pecunias -ent *tribuni* (*cf.* 7, 4, 20 pro . . . annonis . . . pretia [7, 13, 2 *tironum*. 11, 21, 2]. 11, 2, 1 ne . . . nummus a provincialibus -etur). 7, 13, 7, 1d cum corpora *tironum* -antur (*cf.* 7, 13, 14 pr. pro tironibus in corporibus -tis [7, 13, 20 pr. Iust. 11, 75, 3 *a. 397/8*]). 8, 5, 6 agminales ac paraveredos (8, 5, 63 p. vel parangarias. NOVELL. Maior. 7, 13). *al.*

c *-ant civitates earumve duces aliquid ab exteris*: CIC. Caecin. 88 si Galli a maioribus nostris -rent, ut eo restituerentur *eqs.* leg. agr. 2, 95 a maioribus nostris alterum Capua consulem -arunt (*cf.* LIV. 23, 6, 6 ut alter consul Campanus fieret). fam. 15, 2, 7 cum rex *Deiotarus* a me equitatum . . . -ret. CAES. Gall. 1, 35, 3 haec esse, quae ab eo *Ariovisto* -ret: primum, ne quam multitudinem . . . traduceret; deinde obsides . . . redderet *eqs.* (1, 43, 9. *cf.* LIV. 43, 17, 6 obsidibus -tis [AMM. 17, 12, 11]. IVST. 7, 3, 2 obsides . . . dari). 2, 4, 5 *Bellovacos* belli imperium

[Clavadetscher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sibi -are. 4, 6, 3 omnia, quae -assent *Germani*, ab se *Gallis* fore parata. *al.* BELL. Alex. 35, 2. 71, 1 decedendi diem -are longiorem *Pharnacem*. SALL. Iug. 47, 4 pacem, quam -bat *Iugurtha* (CAPITOL. Pius 5, 4 Mauros ad p. -andam coegit. AMM. 16, 9, 4 precativam. *al.; cf.* SALL. Iug. 104, 2 indutiae -bantur [DARES 23. 25. *al.*]). *al.* NEP. Milt. 2, 4 ex pacto -at, ut sibi urbem tradant *Lemnii*. Timol. 2, 1 *Dionysii* adversarii opem a Corinthiis petierunt ducemque ... -arunt. *al.* LIV. 5, 36, 8 *Galli legatos miserunt* -tum ..., ut ... Fabii dederentur. 21, 12, 5 -batur ..., redderent res *Saguntini*. *et saepe.*

d *in bello civili, tumultu sim. -ant factiones earumve duces aliquid a parte opposita* (*pauca selecta; sunt quae spectent simul ad 2*): CIC. Att. 7, 5, 5 qui illi concedi putem utilius esse quod -at (*de postulatis Caesaris ut*: 7, 9, 4 impudentissime -at [7, 17, 2]. *al.*). Phil. 12, 16 -andam *pacem ab Antonio* (fam. 10, 6, 1 aut positis armis p. petere debent, aut, si pugnantes eam -ant, *eqs. cf.* CAES. civ. 3, 15, 7 ut sint indutiae. VELL. 2, 48, 5 condiciones pacis). BRVT. Cic. fam. 11, 1, 6 -are, ut liceret nobis Romae esse. BRVT. et CASS. Cic. fam. 11, 3, 3 neque est Antonio -andum, ut ... imperet *nobis*. CAES. civ. 1, 11, 1 erat iniqua condicio -are, ut Caesar Arimino excederet *eqs.* ASCON. Mil. p. 38, 8 cum contra ius -rent *Hypsaei factiones*, ut interrex ad comitia ... descenderet. *al.*

2 *-atur aliquid a vel in senatu, conventu decurionum sim.* (*-ant magistratus, cives, exteri nec non ipsi senatores; quae ad iudicia in senatu habita pertinent v. sub B*): a *exempla scriptorum, legum* (*selecta*): CIC. inv. 2, 111 triumphum ab senatu -at (ad Q. fr. 3, 2, 2 LIV. 3, 70, 14. 33, 22, 1. *al.; cf.* CIC. Pis. 41 supplicationem [Phil. 14, 22. 24]. Att. 7, 2, 7. LIV. 28, 9, 7 ut ... deis immortalibus haberetur honos et ipsis triumphantibus urbem inire liceret. 35, 8, 3 supplicationem simul triumphumque decernerent. *sim. al.*). Verr. II 1, 85 Scauro -ante ... Pericles Ephesius ... Romam evocatus est (*sim. abl. abs. obiecto subaudiendo*: Mur. 68. Mil. 14 divisa sententia est -ante nescio quo. Att. 1, 16, 12 senatus consulta duo iam facta sunt ... Catone et Domitio -ante. fam. 15, 2, 8 nullo -ante [LIV. 6, 16, 6]. LIV. 30, 43, 9 ipsis *fetialibus* -antibus. *al.*). 2, 147 novum non solum re, sed genere ipso -andi (*-ant legati Siculorum ut ibid. ter et* 2, 148). Manil. 57 ne legaretur A. Gabinius Cn. Pompeio ...-anti (*ibid.* -at ad tantum bellum legatum [Att. 4, 1, 7]. BRVT. Cic. fam. 11, 1, 2 legationem liberam mihi reliquisque nostris). Catil. 1, 20 'refer', inquis, 'ad senatum'; id enim -as (*cf.* -are, ut referatur *sim.*: Att. 3, 15, 6. LEX VRSON. [CIL I² 594] 96, 3 ad decuriones ... de pecunia publica [*sim.* 100, 10 LEX Malac. (CIL II 1964) 5, 6]. SALL. Catil. 48, 5. *al.*; -are relationem: TAC. ann. 13, 49, 2). Sest. 56 appellati reges a populo, qui id numquam ne a senatu quidem -assent (*cf.* CAES. Gall. 1, 43, 5). Att. 1, 17, 9 ut induceretur locatio, -verunt *publicani*. CAEL. Cic. fam. 8, 11, 2 ut numeraretur. CAES. Gall. 1, 31, 9 *Diviciacum* ad senatum venisse auxilium -tum. SALL. Iug. 84, 2 *Marium* -are legionibus supplementum *eqs.* (*cf.* LIV. 42, 10, 12). LIV. 23, 30, 13 Fabius Maximus a senatu -vit, ut aedem ... dedicare liceret. 35, 8, 8 nihil eorum, quae -ret consul, decernendum. TAC. hist. 4, 6, 3 Priscus eligi *legatos* ... a magistratibus ..., Marcellus urnam -bat (*cf.* PLIN. epist. 3, 20, 2 tabellas). ann. 1, 10, 7 *Augustus* Tiberio tribuniciam potestatem a patribus. 12, 7, 2 *Claudius* decretum -at, quo *eqs.* (14, 43, 1). APVL. flor. 16, 1 statuam, quam mihi ... -astis et ... decrevistis (CAPITOL. Aur. 3, 4. *cf.* APVL. flor. 16, 36 locum ... statuae). *et saepe.* b *in titulis* (*hic illic fortasse de mera acclamatione, cf. 1aβ, sed similia separare noluimus*): INSCR. lib. rei p. Degrassi n. 558 (*Brundisii*) ⟨quod decurion⟩es et municipes ... -verunt de C. Falerio *honorando* ..., d(e) ⟨e(a)⟩ r(e) i(ta) c(ensuerunt). CIL III 6810, 11 patrono col(oniae) postul(ante) pop(ulo) in theatro vic(us) Velabrus (*sim.* 6811, 11. 6812, 11. 6835, 14. *al.* XIV 3011, 10 decreto decurionum -ante p. INSCR. Année Epigr. 1975 n. 255 [*Paesti*] ordo decurionum -ante populo ... statuam ... decrevit). X 3704, 11 huic cum et populus in spectaculis adsidue bigas statui -asset et ... ordo merito decreviss(et).

3 *in vita ecclesiastica*: TERT. monog. 11, 1 qualis es id matrimonium (*sc. secundum*) -ans, quod eis *clericis* a quibus -as non licet habere? CYPR. epist. 15, 1 quibusdam lapsis pacem dari -astis (35. 59, 18. *de eadem re* epist. 19, 2 MOYS. Cypr. epist. 31, 8). 55, 8 episcopatum ... nec -vit nec voluit. PRISCILL. tract. 2, 51 sacerdotum audientiam -antes. CONC.[S] II 3, 1 p. 42, 18 ea *acta* -o recenseri (*gr. II 1, 1 p. 67, 24 παρακαλῶ. item spectat ad actiones conciliorum*: p. 138, 8 *tempus dicendi* [*gr. I 1, 1 p. 154, 15 ἐπιζητοῦμεν*]. EPIST. pontif. 937 Conc.[S] IV 2 p. 143, 14 iudicatum relegi. *al.*). CONC. Arel. a. 442–506 (Corp. Christ. 148) l. 201 ut iis -antibus paenitentia non negetur. REG. eccl. Carth. (Corp. Christ. 149) p. 192 l. 338 ut praepositos ... ecclesiis constituas qui -ti fuerint. *al.*

D *respicitur religio sim.; -atur aliquid*: 1 *a deis paganis* (*omisimus quosdam locos fabularum ut* APVL. met. 6, 2, 3. 6, 7, 1): ENN. scaen. 40 *Priamus* coniecturam -at ..., ut se edoceret obsecrans Apollinem (*i. oraculum consulens ut*: ARNOB. nat. 1, 62 vias rerum -antibus). CAECIL. com. 212 pro deum, popularium ..., adulescentium clamo, -o, obsecro, oro ... fidem. CIC. fin. 3, 66 -are, ut diis immortalibus cari simus et ab iis diligamur. ac. 2, 19 *si* deus aliqui requirat, contentane sit *natura nostra* suis ... sensibus an -et melius aliquid. ITALA Bar. 6, 40 *v. p. 271, 27.* ARNOB. nat. 3, 24 sacrificiis editis id quod poscaris adnuere, non est istud -antibus subvenire. 6, 8 auxilium (*cf.* 7, 12 si populi ... -ent vires sibi atque auxilium commodari). *al.* FIRM. math. 3, 3, 6 a diis remedia (3, 5, 32). 4, 16, 9 orare debemus et summis precibus -are, ne *eqs.* ENNOD. opusc. 2, 130 p. 327, 14 a dis ... beneficia.

2 *a deo christiano, Christo* (*cf. IIIA2*): a *indicatur et deus et res petita* (*v. etiam p. 273, 16; obi. subaudiendo* CIL): ITALA Tob. 3, 19 (Complut.) -vi mic(h)i mortem a deo (*Vulg. 4, 1* orationem ... exaudiri *eqs. cf.* CIL VIII 21496, 1 -antibus a creatore deo et *Christo* [*sc. beneficia*]). Luc. 10, 2 (cod. e) -ate a domino messis, ut operarios mittat (*gr. δεήθητε, cod. b al. et Vulg.* rogate. *item* a domino: FIRMIL. Cypr. epist. 75, 1 VVLG. I reg. 1, 20. *al.*). TERT. apol. 33, 2 ab eo -o eam *salutem*, qui potest praestare (*sim.* Scap. 2, 9). adv. Marc. 4, 26 p. 509, 19 a quo spiritum sanctum -em? adv. Prax. 25 p. 276, 7 paracletum ... a patre se -turum. CYPR. domin. orat. 31 eos impetrare, quod -ant de deo, posse (*sim.* unit. eccl. 25). epist. 43, 5 p. 594, 18 paci, quam vere et fideliter de domini misericordia -atis. Ps. AVG. serm. 155, 13 pro crucifigentibus se patrem -bat, ut dimitteret illis peccatum. *al.*

b *indicatur tantum res petita* (*persona l. 21. 31; exempla selecta*): ITALA II par. 1, 7 (Complut.; *loq. deus ad Salomonem*) -a quid dem tibi (*gr. αἴτησαι τί σοι δῶ,* VVLG. -a quod vis ut dem tibi). Ier. 7, 16 (Tert. pudic. 2 p. 223, 1) ne -veris misericordiam consequi eos. act. 13, 21 (cod. g *al.* = VVLG.) *Israelitae* -verunt regem. TERT. castit. 11 l. 14 -bis tibi et uxoris castitatem? ieiun. 15 p. 294, 18 in ordinaria ... oratione panem mandans -andum, non ... divitias (*cf.* CYPR. domin. orat. 18 panem dari nobis ... -amus). orat. 3 p. 182, 16 ut sanctificetur *nomen tuum* (*sim.* CYPR. domin. orat. 13). patient. 14 p. 21, 13 Stephanus ... veniam hostibus suis -at (CYPR. patient. 16. ARNOB. nat. 4, 36 p. 244, 22 M. pax cunctis et v. -atur magistratibus *eqs. al.*). CYPR. domin. orat. 8 dimitti sibi ... debitum (*sim.* 23. AMBR. in psalm. 37, 14, 2 sibi peccatum remitti. *al.*). 19 victum sibi in diem. NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 6 pacem *ecclesiae*. FIRM. err. 2, 4 indulgentiam (OPTAT. 7, 2 p. 168, 18. *al.*). AMBR. exhort. virg. 8, 52 (*Anna de Samuel*) -tus meus, petitus meus. *et saepius.*

c *absolute*: α *-are* pro: *aliquo*: ITALA Ier. 11, 14 (Tert. pudic. 2 p. 222, 26, *sim.* Cypr. Fort. 4 *al.*) ne adoraveris pro populo et ne -veris pro his in prece et oratione (*Vulg.* ne assumas pro eis laudem et orationem). Rom. 8, 27 (cod. g *al.* = VVLG.) *spiritus* -at pro sanctis (*gr. ἐντυγχάνει*). Eph. 3, 1 (cod. d) pro vobis gentibus -o (*gr. var. l. πρεσβεύω, om. plerique et aliae vers. lat.*). TERT. castit. 11 l. 8. IREN. 3, 12, 13 (3, 12, 16 H.) *Stephanus* -ans pro eis qui se interficiebant. *al.* *aliqua re* (*cf.* de *p. 272, 42*): ITALA I Ioh. 2, 2 (Ps. Aug. quaest. test. I 125, 23) *Christus* -at pro peccatis nostris (*Vulg.* est propitiatio, *gr. ἱλασμός ἐστιν. cf.* AVG. epist. 149, 14 *ad l.*). 5, 16 (Tert. pudic. 2 p. 224, 10. cod. 67) non pro illo *delicto* dico ut quis -et (*gr. ἐρωτήσῃ, Vulg.* roget). MVTIAN. Chrysost. hom. 15 p. 339/40 -are et deprecari pro delictis tuis (*gr. p. 122 δεηθῆναι ... ὑπέρ*). β *alia*: ITALA I Ioh. 5, 16 (Tert. pudic. 2 p. 224, 8. *al.*) si quis scit fratrem suum delinquere ..., -bit et dabitur vita ei (*Vulg.* petet). TERT. apol. 33, 2 talis -o, qui merear impetrare. fug. 8, 4 -a et tu (*sc. ut Christus -vit in Gethsemane*), ... sed -ans tantum *eqs.* adv. Prax. 23 p. 271, 25 *Christus* orabat et -bat a patre. *al.* IREN. 2, 31, 2 (2, 48, 2 H.) ecclesia ... -ante per ieiunium et supplicationem. CYPR. domin. orat. 5 fideliter -vit. HYMN. Ambros. I 10, 4 assiste -antibus (*part. praes. pro subst. ut*: SALV. gub. 1, 24 -antium precibus. VITA Caes. Arel. 2, 5. *al.*). VVLG. Iac. 4, 2 non habetis propter quod non -atis. *al.*

E *respiciuntur disputationes, controversiae* (*-atur aliquid a parte opposita; cf. II A 2b*): CIC. inv. 1, 53 -bimus nobis illud ... concedi (ac. 2, 55 -as, ut ... concedatur tibi, ut *eqs.* off. 3, 33 ut geometrae solent ... -are, ut quaedam sibi concedantur ..., sic ego a te -o *eqs.* [expostulo *unus e recc.*]. phil. frg. II 3. AMBR. incarn. 9, 89 dialectico more concedi sibi id -ant. *al.*). leg. 1, 21 dasne ... hoc nobis, Pomponi, ... *a deis* naturam omnem regi? ... :: do sane, si -as. ac. 2, 28 quod -bat Hortensius, ut id ipsum saltem perceptum a sapiente diceretis, nihil posse percipi (*sim.* 2, 29). *al.* GELL. 4, 1, 10 rem ... plane dictam -as ... dici planius. ARNOB. nat. 7, 21 -o causam mihi depromi. HIER. c. Ioh. 9 confessionem fidei -aris, et ... tractatus tuos nolentibus ingeris? AVG. c. Iulian. 1, 1, 2 qui hoc a nobis -ent demonstrari. *al.*

II *laxius et coloribus variis vigentibus* (*pleraque sermoni cottidiano addicenda videntur; cum colore quaerendi, responsum petendi v. p. 262, 36 et cf. p. 272, 43. 54*): A *verbum -andi non spectat ad rem ab alio impetrandam, sed ponitur cum affectu quodam ad ostendandam*: 1 *voluntatem, cupiditatem -antis; fere i. q.* 'velle, cupere *sim.* (*cf.* NON. p. 375, 18 -are: velle [*affert* PLAVT. Asin. 507 Aul. 589]):

a *pro obi. sunt actiones ipsius -antis* (*arcuimus eas, quae pendent ex arbitrio alterius, de quibus v. p. 270, 74. 271, 31. 69*): α *quas quis ipse impetrare potest vel posse putat*: ① *pendet inf.* (*v. etiam sub β*): PLAVT. Amph. 361 tun domo prohibere ... me ... -as? 789 *Alcumena* nos delirantis facere dictis -at (Rud. 709 legirupionem). Asin. 507 ut istoc more moratam] tibi -em placere (*anne ad p. 267, 6?*). Aul. 589 qui ero ex sententia servire servus -at. Cas. 963 qui colere mores Massilienses -as. Most. 613 (*ad danistam*) faenus ... dabit, ne inconciliare quid nos porro -es. 1023 ne ire infitias -es. *al.* ENN. sat. 59 qui lepide -at alterum frustrari. CATO or. frg. 8, 1 (59 M.) facinus peiore facinore operire -as. TER. Andr. 644 me ducere istis dictis -as? 657 *nemo* -bat ... uxorem dare. Ad. 238 ut hanc mihi eripere -et (DON.: velit aut

[Clavadetscher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

speret). MAT. Cic. fam. 11, 28, 4 nisi id mea vita ... probat, dicendo vincere non -o. PLIN. nat. 18, 39 qui ... relinquere victorias et reverti in rura sua -bant. FRONTO p. 50, 8 v. d. H. noli -are statim eas orationes imitari posse. p. 157, 15. 169, 25 GELL. 1, 9, 10. 4, 1, 4 quae ... ignorabamus et scire haud sane -bamus (nisi ad p. 271, 1). SYMM. epist. 2, 1 or. 2, 4. (II) pendet acc. c. inf. (v. etiam sub β): PLAVT. Asin. 189 (lena ad adulescentem) maledictis te eam ductare -as. Cas. 127 si te -es gustare quicquam. 141 ne tu te mihi respondere -es, abeo. 193 ancillulam ... -at ... vilico suo se dare. Men. 443 Pseud. 101. 853 an tu coquinatum te ire quoquam -as, quin eqs. (ad coquum; quae antecedunt v. sub 2). Rud. 990 et vitorem et piscatorem te esse ... -as. 1150 si posterius -es te ad verum convorti. 1385 ne tu, leno, -es te hic fide lenonia uti. Trin. 238 Amor ... nullum nisi cupidum hominem -at se in plagas conicere. 1022. (III) cetera exempla: PLAVT. Cas. 96 possisne ... praeripere Casinam ..., proinde ut -as (Epid. 445 ubi tuas virtutes explices, ut -as). Trin. 441 hic -et frugi esse: nugas -et (syn. volo). 696 te dictatorem censes fore ...?:: neque volo neque -o neque censeo. ACC. trag. 216 id, quod multi invideant multique expetant, inscitiast -are (dubitanter huc inseruimus sec. contextum apud Cic. Sest. 102). CIC. fam. 7, 1, 5 si me relaxaro occupationibus — nam, ut plane exsolvam, non -o.

β impossibiles (fere proverbialiter dicta, cf. p. 260, 22; pendet inf. vel acc. c. inf.): PLAVT. Men. 794 (ad matronam) una opera prohibere, ad cenam ne promittat vir -es ...; (796) serviren tibi -as viros? dare u. o. pensum -es (Most. 259 ebur atramento candefacere). Poen. 776 lupo agnum eripere -ant. Truc. 730 stultus es, qui facta infecta facere verbis -es. TER. Eun. 61 incerta haec si tu -es ratione certa facere, nihilo plus agas eqs. (DON.: quasi dicat 'velis' vel 'coneris').

b desiderantur alia (pauca notabiliora): PLAVT. Poen. 756 (adulescens ad lenonem) valeant apud te quos volo ...: valent ut -tumst, verum non tibi. 1082 aequomst habere hunc bona, quae possedit pater.:: haud -o aliter: restituentur omnia (an in imag. adhibetur sermo iuris, ut spectet ad IB3?). CIC. Tusc. 3, 36 qui mortalis natus condicionem -es inmortalium (cf. fam. 11, 21, 3 sim ... impudens, si plus -em, quam homini a rerum natura tribui potest). fam. 4, 15, 2 (ad Plancium exulantem) non debes aut propriam fortunam et praecipuam -are aut communem recusare (fere eadem 6, 1, 1). HOR. sat. 1, 3, 51 iactantior hic paulo est: concinnus amicis -at ut videatur (cf. 1, 3, 74 ne tuberibus propriis offendat amicum, -at). OV. ars 1, 323 Pasiphae se Europen fieri ... -at. PANEG. 4, 33, 6 nec amplius -es quam ut eum principem cives restituentem sui non paeniteat.

2 opinionem -antis; fere i. q. putare, ponere sim.: a usu vario (fere de opinionibus vanis; probabiliora, cetera v. sub 1 et cf. IA1d; pendet acc. c. inf. praeter l. 47. 52. 54): α in interrog. fere rhet.: PLAVT. Capt. 717 quid? tu una nocte -visti et die ... hominem ... novicium te perdocere ...? 739. Poen. 399 amabo, men prohibere eum -as? Pseud. 851 (loq. coquus) an tu invenire -as quemquam coquom nisi milvinis ... ungulis? (responsionem habes l. 10). Rud. 543 iam -bas te ... totam Siciliam devoraturum ...? Truc. 142. CIC. de orat. 1, 101 quod tu ... nescies, quis nostrum tam impudens est, qui se scire aut posse -et? CATVLL. 66, 42 (loq. crinis) qui se ferro -et esse parem?
β cetera: PLAVT. Capt. 186 numquam istoc vinces me ...; ne -es. Rud. 941 nil habeo ... piscium, ne tu mihi esse -es. 1012 hinc tu nisi malum frunisci nil potes; ne -es. TER. Haut. 671 quod ... sperem aut posse -em me fallere, nihil est. MACER hist. 20 perversum esse, alii modi -are Pyrrum in te atque in ceteris fuisse (contextu deficiente dubitanter huc inseruimus).

b technice in doctrina artium ponuntur principia omnibus concedenda (an sec. IE explicandum? cf. CIC. off. sub IE et postulatum sub II): VARRO ling. 6, 39 si etymologus principia verborum -et mille, de quibus ratio ab se non poscatur, et reliqua ostendat, quod non -at, tamen immanem verborum expediat numerum. 9, 38 neque a terra terrus ut dicatur -andum est ...; sic neque ... -andum est, ut sic dicamus faba et fabae eqs. 9, 65 iniuria ... -ant, si qua sunt singularia, oportere habere multitudinis.

B fere i. q. interpellando obloqui, expostulare, queri: 1 cum acc. (fere pro adv. posito, nisi fallimur; CIC. Att. 13, 33, 2 huc traxit Shackleton Bailey, sed notio sollemnis sufficere videtur): PLAVT. Men. 1075 (Men. servo suo, qui se alteri Men. addicit, obloquitur) non commeministi simul te hodie mecum exire ex navi? :: enim vero aequom -as; tu erus es (Trin. 97 si quid scis me fecisse ... improbe, si id non me accusas, tute ipse obiurgandus es. :: scio; et, si alia huc causa ad te adveni, ae. -as). 2 sine acc. (cf. p. 256, 23 et vol. V 2, 1776, 73sqq.; dub. trad. CIC. Flacc. 94 [expostulo Lambinus]. an huc OPTAT. sub IB3a?): PLAVT. Bacch. 442 (loq. paedagogus) cum patrem adeas -tum (sc. de puero). Mil. 515 (versu vix sano) utrum me -are prius tecum aequomst.

III usu sec. verba affinia novato: A sec. poscere fere i. q. poscendo adire aliquem (sc. cum solo obi. personae quam quis adit, cf. p. 77, 78sqq.; locut. praepos. pro obi. rei petitae accipere possis p. 268, 16; huc vergit p. 262, 46 sq.): 1 hominem: PAVL. FEST. p. 7 quod a Tatio ... Romulus -tus sit in conloquio pacis (cf. ITALA I Macc. 11, 62 [recc. LX] -verunt Gazenses Ionathan, sc. pacem petentes [cf. p. 78, 3]). ITALA Is. 3, 12 (Tert. adv. Marc. 4, 27) qui vos -ant, dominantur vestri (gr. οἱ ἀπαιτοῦντες, Vulg. antea: exactores. intelleguntur Pharisaei populum pecuniam poscentes). EPIST. imp. Licin. Lact. mort. pers. 48, 8 si petiverint de nostra benivolentia aliquid, vicarium -ent. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 51, 1 increpantes illum et exprobantes nec non etiam caritatis affectu -antes (nisi absolute). DIDASC. apost. 49, 31 cum non fuissent -ti, ... ostiam offerunt. PASS. Caesar. (BHL 1511) 12 Caesarium ... adduxerunt in forum ... et -verunt consularem Campaniae ...; qui dum venisset eqs. accedit acc. praedic.: PASS. Macc. 4, 13 Hebraeos ... patronos veniae et intercessores ... -at delictorum (gr. τοὺς Ἑβραίους παρεκάλει ὅπως κτλ.). 2 deum, Christum (cf. ID2): ITALA psalm. 2, 8 (Veron.) -a me et dabo tibi gentes (an lapsu librarii? cf. Sangerm. al. = VVLG. a me, gr. αἴτησαι παρ' ἐμοῦ). Rom. 11, 2 (cod. e al.) Elias -at deum adversus Israel ([Vulg. interpellat, gr. ἐντυγχάνει]. GREG. M. moral. 10, 27). SERM. Arian. 21 spiritus pro nobis -at filium (antea: interpellat). ARNOB. in psalm. 51 p. 399A deum in auxilium -amus ([infra: a deo auxilium]. cf. dominum -are: VITA Melaniae [BHL 5885] 28 ut pro me d. -ent. VITA Maxent. [BHL 5804] 7).

B sec. precari sim. accedit obi. intern. ,ut sit fere i. q. petendo pronuntiare (alii huc trahunt iam p. 260, 53 usum priscum agnoscentes; ceterum adde p. 272, 16 sqq. et cf. p. 272, 26. more graeco accedit obi. personae VVLG. I reg.): APVL. flor. 1, 1 religiosis viantium moris est, cum aliqui lucus ... oblatus est, votum -are. VVLG. iud. 8, 24 unam petitionem -o a vobis: date eqs. (I reg. 1, 27 p. meam, quam -vi eum. I Ioh. 5, 15 petitiones [var. l. postulationes], quas -vimus. CONSTANTIVS vita Germ. 29 quam p. benedictionis ... clara voce ... -vit). III reg. 3, 11 -asti verbum hoc.

C sec. petere fere i. q. eundo, sese movendo petere locum, finem aliquem (vix iam loco corrupto SEN. clem. 1, 6, 1 tribus eodem tempore theatris viae -antur [coni. alii alia]): IVLIAN. epit. in psalm. 77, 66a quod hostes ... compulerit ... fugae praesidia -are. CHRYSOST. hom. V 913A monachi montium cacumina -arunt. MAXIMIN. serm. Migne suppl. 1, 744 cum altiora -at avis.

CAPVT SECVNDVM: pertinet ad **necessitatem rebus inhaerentem** (-are dicuntur ipse homo pro praesentia eius p. 269, 41, animalia pro cura eorum sub IIB2c; res more hominum agentes v. in capite primo sub IA2a; usus adamatur a CIC. [poscere septies tantum] et artium scriptoribus): I iuncturae quaedam sollemnes (sc. saepe sensu generali adhibitae, maxime in enunt. secund., ut vergat in notiones q. s. decet vel oportet sim.; sed separare noluimus locos, quibus fere per attributa condiciones singulae definitae significantur, quod fit rarius sub A et B, saepius sub C): A res -at (plur. CAES. Gall. 4, 23, 5 QVINT. inst. 2, 6, 4. al.): 1 absolute: PLAVT. Most. 546 pergam turbare porro: ita haec r. -at (CIC. fam. 6, 3, 1. OV. Pont. 2, 9, 55 cum r. ita -at. PAVL. NOL. carm. 19, 608). RHET. Her. 2, 24, 37 minus idoneam, quam r. -at, causam subicit (sim. post compar.: 2, 29, 46. al. CIC. inv. 1, 91 longius ..., quam r. -bat [Rhet. Her. 2, 22, 34 nimium longe]. Balb. 56 de orat. 3, 164 LIV. 42, 66, 4. al.). CIC. S. Rosc. 37 si r. -ret (Tusc. 1, 47 Lael. 44 SALL. Iug. 85, 29. et saepius). orat. 117 cum r. -bit (OV. Pont. 2, 9, 55 v. supra. COLVM. 1 praef. 17 SCRIB. LARG. praef. p. 2, 22. al.). Att. 11, 6, 7 tuas litteras, prout r. -at, exspecto (SCRIB. LARG. 22. al.; cf. ut: CIC. fam. 14, 21 quod opus erit, ut r. tempusque -at, provideas. VARRO ling. 10, 1 CAES. Gall. 4, 23, 5. al.). SALL. Iug. 12, 3 ubi r. -ret (35, 5 QVEROL. p. 26, 17 R. res vel ratio. al.). sim. al. 2 cum obi.: a acc.: RHET. Her. 4, 1, 1 si pauca, quae r. -at, dixerimus (CIC. inv. 2, 137 CAES. civ. 2, 40, 2 QVINT. inst. 3, 3, 2. cf. CIC. Att. 12, 22, 3 quid r. mea familiaris -et). CIC. inv. 1, 26 cum insinuationem r. -et. de orat. 1, 202 quemcumque ... motum r. et causa -et. 2, 313 hoc. QVINT. inst. 2, 20, 8 fortitudinem. al. b pendet (acc. c.) inf.: LVCR. 6, 542 undique ... terram similem esse sui r. -at ipsa. SALL. Iug. 17, 1 Africae situm ... exponere (sim. DICT. 2, 35 HEGES. 3, 20, 2 p. 222, 30). SCRIB. LARG. 135 detrahi materiam (MARCELL. med. 30, 1 detrahere). TERT. patient. 5 p. 6, 13. inf. subaudiendo: CIC. Tull. 5. c pendet ut: FRONTO p. 182, 4 v. d. H. ita r. -at, ut eqs. SVLP. SEV. chron. 2, 2, 4.

B tempus -at (plur. CIC. Planc. 45 fam. 9, 17, 3. al.): 1 absolute: CIC. Planc. 45 isto in genere et fuimus ipsi, cum ambitionis nostrae tempora -bant (off. 1, 81 t. necessitasque. PS. CATO dist. 2, 5. 2, 18). Phil. 3, 1 serius omnino ..., quam t. rei publicae -vit, ... convocati (sim. post compar.: ad Q. fr. 1, 3, 6. CAES. Gall. 1, 54, 2 t. anni. al.). fin. 2, 44 ut t. -at (fam. 14, 21 v. sub A1. MAT. et TREB. Cic. Att. 9, 15, 6. LIV. 24, 8, 7 ut t. -bunt belli. al.; cf. prout RVT. LVP. 1, 17). LIV. 9, 26, 14 ita tempora -bant rei publicae (PS. CIC. epist. ad Oct. 2. cf. TAC. ann. 3, 34, 4 sic). 2 cum obi. (enunt. fin. RHET. Her.): RHET. Her. 4, 7, 10 nunc t. -at, ut ad elocutionis praecepta transeamus. CIC. Mur. 83 quod maxime t. hoc -at (dom. 28 quae meum t. -ret. fam. 6, 14, 2. LIV. 33, 31, 5 tempora rei publicae. cf. CIC. de orat. 2, 17 quid [Att. 2, 22, 5 fam. 9, 17, 3. QVINT. inst. 9, 3, 102 in orando]). Rab. Post. 47 quantum t. illud -bat. LIV. 23, 31, 8 consulem, quem t. rei publicae -ret. al.

C ratio -at (plur. CIC. Verr. II 5, 105 Att. 4, 2, 6. al.): 1 absolute: CIC. inv. 1, 61 ne ... diutius, quam r. praecipiendi -at, commoremur (sim. post compar.: Caecin. 101 r. vestri iudicii. har. resp. 3 sapientis hominis cogitata r. Planc. 52 ambitionis vel aetatis tuae. orat. 162 fin. 3, 74 QVINT. inst. 2, 1, 1. al.). Verr. II 5, 105 ita sui periculi rationes ferre ac -are (PLIN. paneg. 91, 6 r. propositi. cf. sic: CIC.

[Clavadetscher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Att. 4, 2, 6). 5, 172 omnium sanguis coniunctus existimandus est, quoniam et salutis omnium r. et veritas -at. orat. 125 ut . . . r. temporis -bit (Tusc. 2, 11. CAES. Gall. 2, 22, 1 rei militaris. 4, 23, 5. 6, 34, 6. HIRT. Gall. 8, 19, 3 proelii. *al.*). *sim. al.* 2 *cum obi.*: a *acc.*: CIC. Planc. 94 quascumque *sententias* rei publicae status, inclinatio temporum, r. concordiae -ret. off. 3, 68 hoc -at, ne *eqs.* (COD. Theod. 2, 6, 5 commoditatis r.). Att. 6, 3, 1 r. quidem et opinio hominum -at fratrem, *sc. qui provinciae praesit.* HIRT. Gall. 8, 6, 4 quantum hibernorum opportunitas bellique r. -bat (AVG. civ. 11, 28 p. 501, 3D. huius operis). SALL. Catil. 44, 5 quid tuae rationes -ent. COLVM. 4, 5 impensarum r. modum -at. FRONTO p. 131, 17 v. d. H. quae r. -at. *al.* b *pendet (acc. c.) inf.*: CIC. fin. 3, 58 ut r. -et agere aliquid. COLVM. 3, 2, 1 fructum . . . vendere. 4, 33, 5 tempus . . . lucrari. 9, 1, 3. PLIN. nat. 37, 10 quae *edicta* r. temporum . . . reddi -bat. AVG. civ. 1 praef. p. 4, 7 D. c *pendet* ut: COD. Iust. 4, 39, 2 (*imp. Carac.*) r. iuris -at, ut *eqs.*

II *exempla cetera*: A *generatim*: 1 *-ant quaelibet res, maxime condiciones externae variae* (*selecta post* CIC.): CATO agr. 21, 1 cupam facito . . . tam crassam quam modioli -bunt (*cf.* COLVM. 9, 1, 3 ut crassitudo *ligni* -vit). TER. Andr. 189 nunc hic dies aliam vitam adfert, alios mores -at. VARRO frg. Non. p. 547, 5 quae utilitas -ret (FLOR. epit. 1, 8, 1 rei p. PAVL. dig. 39, 4, 9, 5 privatorum. COD. Theod. 5, 15, 17, 1 publica. *cf.* OV. met. 13, 215 mittor quo -at usus [LIV. 41, 20, 7. APVL. Socr. 16 p. 156 cum u. -at. *v. etiam p. 270, 24. 26*]). RHET. Her. 1, 9, 16 (*v. sub 2*) opinio (CIC. Att. 6, 3, 1 hominum. COLVM. 3, 10, 22 rusticorum). CIC. Sull. 8 *res publica* ad breve tempus severitatem -vit (off. 1, 84 *qui nullam* gloriae iacturam . . . facere vellent, ne re p. quidem -ante. fam. 15, 2, 7. *cf. p. 261, 17*). Sest. 119 scio, . . . quid haec advocatio, quid ille conventus . . ., quid periculi magnitudo . . . -et. har. resp. 4 bellum . . . esse susceptum . . ., quantum . . . bonorum dolor -vit. de orat. 1, 264 *nihil afferre nisi* quod causarum necessitas -ret (off. 1, 81 cum tempus n.que -at [TREB. trig. tyr. 30, 5. *al.*]. Att. 14, 13^b, 3 n. rei publicae. CAES. Gall. 2, 22, 1 temporis. COLVM. 3, 5, 2 *si* n. -at . . . semina ieiuno solo committere. PAVL. dig. 50, 4, 16, 3 id fieri. *al.*). 3, 88 vehementius, quam causa -at, delectantur *talis* (off. 1, 141 minor cura . . ., quam c. -et. PAVL. dig. 47, 9, 4, 1. ARNOB. nat. 7, 45 p. 403, 21 M. ubi c. -verit, sistitur *deus volans. al., v. etiam sub B1a*). *al.* CAES. Gall. 2, 33, 2 ut temporis exiguitas -bat. SALL. Catil. 55, 1 tresviros, quae [ad] supplicium -bat, parare iubet (ad s. -bantur *Ahlberg*). OV. epist. 7, 176 classis -at . . . semirefecta moras. LIV. 27, 34, 2 virum . . . acriorem . . ., quam tempora belli -rent aut hostis Hannibal. MART. 13, 1, 4 -at . . . novos ebria bruma sales. APVL. apol. 76, 6 dos erat . . . grandior, quam domus exhausta . . . -bat. *al.* 2 *-ant virtutes, qualitates, mores hominum, officiorum, civitatium*: RHET. Her. 1, 9, 16 ut mos, ut opinio, ut natura -at, dicemus (COD. Iust. 4, 65, 8 [*a. 231*] regionis. *cf. p. 261, 16*). CIC. S. Rosc. 83 non persequar longius quam salus huius et mea fides -abit (Cluent. 66 iudicis. Mur. 65 officium et f. fam. 13, 28^a, 2 quae tua f., amplitudo, iustitia -abit. 13, 58 tua f. et meus pudor. *al.* PLIN. epist. 6, 6, 9). Verr. II 5, 111 audite, ut vestra humanitas -at, iudices (dom. 98 communis. Att. 11, 12, 2. fam. 10, 1, 4. *vergit ad caput primum*: Mil. 33 crudelius etiam punitus es, quam erat humanitatis meae -are). Font. 15 quid vestra aequitas, quid populi Romani dignitas -et (Catil. 4, 9 *Caesaris*. Mur. 1 rei publicae. fam. 3, 7, 4 honos meus et d. *saepius*. PLIN. epist. 6, 9. 10, 23, 2 d. civitatis et saeculi tui nitor. APVL. met. 10, 18, 1. *al.*). Cluent. 200 id quod vestra natura -at, pudorem . . . diligitis (Lig. 38 tua. fam. 5, 7, 3 mea. TAC. dial. 31, 4 cuiusque *auditoris. sensu generali l. 45 et p. 270, 40; paulo aliter p. 261, 24*). Sest. 119 scio . . ., quid aetas, quid honos meus -et (Cael. 7 Deiot. 1. QVINT. decl. 258 p. 53, 21 hoc, *sc. fortiter facere*, ae. -at. *al.*). Cael. 32 si matrem familias secus, quam matronarum sanctitas -at, nominamus. Phil. 5, 19 locutus sum . . . minus . . . libere quam mea consuetudo, liberius tamen quam periculi minae -bant (fam. 6, 5, 4. BELL. Alex. 49, 1 largitionis). Att. 11, 12, 2 quantum humanitas tua amicitia que vestra -at (fam. 2, 16, 7. 5, 7, 3 sicut et mea natura et nostra a. -at. SYMM. epist. 3, 65. *al.*). fam. 14, 11 ut longe alia in fortuna esset *Tullia*, atque eius pietas . . . -bat (CIL IV 7065 hoc pudor ingenuus -at et p. [*item* 7066]). *al.* LVCC. Cic. fam. 5, 14, 2. TAC. dial. 21, 5 *effecit* minus . . . quam divinum eius ingenium -bat. *al.* 3 *non indicatur, quae res -et* (*sc. passive*): QVINT. inst. 1 prooem. 12 ubicumque vis ingenii et copia dicendi -atur, ibi partes oratoris esse. HERMOG. dig. 50, 4, 1, 3 personale . . . munus esse, quod . . . labore . . . extitit, patrimonii vero, in quo sumptus maxime -atur.

B *speciatim respiciuntur*: 1 *praecepta, leges artium, scientiarum sim.* (*huc spectant nonnulla sub I*): a *artis dicendi, scribendi* (*subi. sunt fere opera dicta, scripta, argumenta eorumve qualitates sim.*): RHET. Her. 1, 10, 16 industrie, quam rei utilitas -bit, *quaerere* (QVINT. inst. 5. 11. 16 dicentur, prout . . . u. causae aut decor -bit [PLIN. epist. 3, 9, 8]). 3, 9, 17 quorum nihil, nisi causa -at, fieri oportebit (CIC. inv. 1, 30 quemadmodum c. -et, narretur. Quinct. 57. Lig. 38 longiorem orationem. de orat. 1, 202 orat. 70 ac. 2, 31. *al.* ARNOB. nat. 3, 6 p. 164, 25 M. perorata esset haec c. nec secundas ut dicitur actiones . . . -ret. *cf. sub A1*). 4, 15, 22 hac exclamatione si loco utemur . . . et cum rei magnitudo -are videbitur (CIC. Brut. 115 genus illud iudicii et m. causae [PLIN. epist. 3, 9, 8]. part. 128 rerum. *al.*). CIC. inv. 1, 33 ita ut ordo ipse -at (fam. 3, 12, 1 VITR. 2, 10, 3. 4, 3, 3 exponimus, uti o. -at. AMM. 22, 8, 37. VEG. mil. 3, 3 p. 69, 4 o. -at, ut *eqs. al.*). 2, 71 si causae dignitas videbitur -are (QVINT. inst. 11, 3, 46 prout aut verborum d. aut sententiarum natura aut depositio aut inceptio aut transitus -bit). de orat. 3, 91 *pars* altera dici -at ornate, altera apte. *al.* QVINT. inst. 1 prooem. 23 admiscebitur, ut quisque locus -bit, docendi ratio (9, 3, 102 quid quisque in orando -et l., quid persona, quid tempus. 10, 1, 17. 11, 3, 65. PAVL. NOL. carm. 21, 705 -at iste l. devotae nomen Abellae indere versiculis. *aliter sub 2b*). 3, 8, 12 adfectus . . . -at *suasoria*. 6, 2, 2 quae -bat materia. 9, 4, 62 diligentiam -ant initia. 10, 1, 102 minus pressus quam historiae auctoritas -at. 11, 3, 162 narratio magis prolatam manum *eqs. al.* FRONTO p. 132, 16 v. d. H. *ne* diutius quam epistulae modus -at commoremur. SVLP. SEV. Mart. 26, 1 finem liber -at. *al.* b *variarum artium* (*selecta*): CIC. Caecin. 55 neque . . . dubium est . . ., quin unus homo familia non sit; verbum certe hoc non modo -at, sed etiam cogit (*respiciuntur leges linguae sim. ut*: orat. 158 '*innotos*', *non* '*ignotos*' *dicere* veritas -bat. VARRO ling. 10, 12 perfectam similitudinem *utriusque verbi* . . ., id quod -at analogia [10, 36]. ASCON. Scaur. p. 26, 7 '*neque*' semper -at, ut rursus inferatur neque). CAES. Gall. 2, 22, 1 instructo exercitu magis ut loci natura . . . et necessitas temporis, quam ut rei militaris ratio atque ordo -bat (*cf.* 6, 34, 6 ut instituta ratio et consuetudo exercitus Romani -bat. LIV. 34, 6, 13 quae belli usus -bant. *adde e. g. supra p. 269, 9*). VITR. 4, 7, 4 modulis is, qu⟨i⟩ a magnitudine operis -buntur (*item in architectura*: 6, 4 [7], 1 usus . . . matutinum -at lumen. 7, 3, 2 uti forma -at, religentur). CELS. 5, 26, 1^B *noxae*, quae praecipue scalpellum et manum -ant (*item in medicina*: 5, 26, 23^B suturam an fibulam -et *vulnus*. 7, 7, 1^A in oculis, quae manum -ant. 7, 7, 15^A curationem manu. *-at ipsa ars*: MACR. Sat. 7, 13, 7 *doctrinam consecutus* ultra quam medicina -at). COLVM. 1, 9, 4 fortem . . . ministrum -at *opus quoddam* (*in agricultura sim. ut*: 2, 9, 2 prima sementis rarius serere permittit, novissima spissius -at. 2, 12, 1 seminis modii novem . . . operas *tot* . . . -ant [2, 12, 4]. *al.* PLIN. nat. 18, 258 *pratorum* cura . . . haec de se -at dici. *v. etiam sub 2b—d et p. 269, 34*). SVET. Nero 21, 3 *histrionem* ornari . . . catenis, sicut argumentum -bat. *al.*

2 *necessitates, quae insunt rebus naturalibus vel ipsi naturae; -ant*: a *varia*: LVCR. 2, 493 *partes* alias ut -et ordo *partium minimarum in corpore sim.* (AVG. civ. 19, 15 p. 381, 21D. quid -et o. creaturarum). CIC. leg. 1, 56 ea, quae natura -et, *consequi* (fin. 1, 42 quid n. -et, non intellegunt. 5, 36 hominis n. 5, 44 rerum. VITR. 5, 1, 3 nascentium. AMBR. paenit. 2, 10, 96 somno . . . minus indulgendum quam n. -at. *al., v. etiam sub A2*). Tusc. 5, 94 si aut valetudo aut officium aut fama -et *abstinere voluptatibus* (fam. 16, 18, 1 quid -et, non ignoras. PLIN. nat. 28, 53. FRONTO p. 92, 9 v. d. H. ut v. mea -bat, domi mansi. PAVL. dig. 26, 7, 24 pr. *cf.* SCRIB. LARG. 121 prout cuiusque vires -bunt). OV. Pont. 1, 5, 47 dedimus somno, quas corpus -at horas. b *loci, terra eiusve partes sim.* (*vix huc p. 261, 18*): CIC. leg. agr. 2, 73 est locus, qui coloniam -et (LIV. 5, 47, 3 prout -ret l., *ascendere*. 31, 39, 8 ut [40, 39, 8]. COLVM. 4, 31, 1 perarida loca . . . genistam -ant. *cf.* CAES. Gall. 2, 22, 1 [*v. sub 1b*]. VEG. mil. 1, 23 prout loci qualitas . . . -verit. 3, 7 locorum necessitas. *aliter sub 1a*). VARRO rust. 1, 11, 1 villam minus magnam fecerunt, quam modus ⟨fundi⟩ -vit (*cf. ibid.* minora . . ., quam -at fundus. *pendet* COLVM. 1, 4, 6sq.). COLVM. 2, 2, 5 quod -at *ager pinguis*. 2, 9, 1 iugerum agri pinguis . . . modios tritici quattuor . . . -at (2, 9, 16). 2, 10, 35 ita ut -at soli laetitia. 2, 16, 3 si macies terrae -at. 4, 24, 2. 4, 33, 5. c *animalia* (*aliter v. p. 260, 12*): COLVM. 1 praef. 26 aliud exigit equinum . . ., aliud pecus ovillum; et in eo ipso dissimilem rationem -at Tarentinum (*cf.* 7, 4, 5 curam foris . . . -at *ovis*). 9, 8, 5 cum et inpensam et eandem operam custodis -ent bonae atque improbae *apes* (9, 9, 1 diligentiorem *curam*). d *plantae earumve cultura sim.*: COLVM. 2, 9, 4 *hordeum soli* nullam mediocritatem -at (*cf.* 2, 10, 23 subactum solum. 11, 3, 56 cepina . . . subactam -at terram). 4, 21, 2 nisi . . . ubertas *vitis* plures *palmites* -bit. 5, 9, 17 minima arbor modium *calcis* -at. 11, 3, 19 *quaedam* nullam -are operam nisi runcatoris. arb. 7, 4. PLIN. nat. 17, 57 cum id, *sc. fimum inicere*, pleraque sata . . . -ent. 18, 135 ne spargi quidem -at *lupinum* decidens sponte.

CAPVT TERTIVM: ***structurae notabiliores***: I *indicatur quid vel quis -etur, desideretur, ad quam rem postulatio pertineat*: A *locutione verbali*: 1 *cum inf.*: a *nudo*: α *act.* (*depon.*): ① *subi. verbi est idem ac infinitivi*: Ⓐ *cum notione q. e. velle, cupere vel exspectare*: *inde a* PLAVTO, *v. caput primum sub IIA*. Ⓑ *breviloquentia quadam, sc. -atur ab altero quaelibet facultas, copia sim.* (*exempla certiora; iuxta* velle *fort. iam p. 262, 16; dubia lect.* LIV. 42, 26, 6): FRONTO p. 216, 17 v. d. H. *Vesperi et Luciferi* cognitioni interesse -at Somnus. APVL. met. 2, 31, 1 bibere . . . -ant (*cf. p. 273, 23*). VLP. dig. 4, 7, 11 -bat suo nomine litigare (*sim.* MOD. dig. 3, 3, 64). ITALA I Macc. 11, 66 (rec. L = VVLG.) ab eo dextras accipere ([rec. X dextras *tantum*]. IREN. 2, 17, 1 = 2, 21, 2 H.). Eph. 3, 13 (Theod. Mops. *ad l.*) -o non deficere in tribulationibus meis (*inf. ad Paulum refert Theod. Mops.; aliter Vulg.* peto ne deficiatis, *gr.* *αἰτοῦμαι μὴ ἐγκακεῖν*). COD. Iust. 2, 4, 10 (*a. 241*) quaestionem inferre *alicui*. ARNOB. nat. 6, 17 illud a vobis . . . desideramus et -amus audire. SYMM. epist.

[Claradetscher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1, 27 quid agam, scire -as (1, 65. 2, 4, 1. 2, 40. *al.*). AMM. 31, 5, 5 VEG. mil. 1, 20 p. 22, 7. *al.* Ⓘ *subi. verbi et infinitivi differunt: v. p. 268, 57 sqq. 269, 12. 34 et cf. l. 23.*

β *pass.*: Ⓘ *subi. verbi et infinitivi differunt* (*sc. cum inf. impers., alia v. l. 59; iuxta* velle *fortassse p. 262, 16*): RHET. Her. 1, 14, 24 reus -at ignosci (2, 16, 23 nobis. *al.* GELL. 6, 3, 47 LEO M. serm. 62, 3. *al.*). OV. rem. 698 satisfieri -at ille sibi. PAPIN. dig. 36, 3, 5, 3 *si* ibi caveri -et, ubi est hereditas (VLP. dig. 39, 2, 13, 3. 11. 13. *cf. l. 26*). MOD. dig. 4, 4, 29, 1 a tota sententia recedi. ARNOB. nat. 1, 42 -bit . . ., an se ita res habeat . . ., comprobari. HEGES. 5, 6, 2 subveniri sibi. *al.* Ⓘ *subi. verbi est idem ac infinitivi*: CIC. de orat. 3, 91 *pars* altera dici -at ornate. SEN. contr. 7, 1, 14 insui culleo. CVRT. 6, 11, 24 deos despicit, qui -at deus credi. PLIN. nat. 18, 135 ne spargi quidem -at *lupinum.* QVINT. decl. 365 p. 398, 2 dimitti -as. TAC. ann. 13, 52, 2 ilico defendi. APVL. met. 9, 29, 3. CALL. dig. 4, 1, 4 restitui. *al.*

b *acc. c. inf.*: α *cum inf. act.* (*depon.; inf. ad personam rogatam accedentem v. sub IIB1c*): Ⓘ *subi. verbi et infinitivi differunt*: Ⓐ *structura integra*: PLAVT. Aul. 361 nos nostras aedis -as comburere? Cist. 374 me respondere -as? *al.* TER. Hec. 564 Haut. 1011 Eun. 480 MACER hist. 20. LVCC. Cic. fam. 5, 14, 2 quas *sollicitudines* elevare tua te prudentia -at (*an ad IIB1c?*). BRVT. (?) Cic. ad Brut. 24, 4 W. (*iuxta inf. pass.*). CAES. Gall. 4, 16, 4 LIV. 32, 21, 25 SEN. contr. 9, 2, 19 GELL. 4, 1, 11. *al.* Ⓑ *deest acc.*: PLAVT. Rud. 394 o facinus impudicum, quam liberam esse oporteat, servire -are. 941 ne tu mihi esse, *sc. pisces*, -es. LVCR. 6, 542 *v. p. 268, 58.* PAPIN. dig. 36, 3, 5, 2 qui cavere -at, *sc. heredem* (*cf. l. 8*). ITALA Bar. 6, 40 (Legion.) *mutum* offerunt -antes loqui *sc. eum* (VVLG. ad Bel -antes ab eo loqui, *gr.* τὸν Βῆλον ἀξιοῦσιν φωνῆσαι). NICET. fid. 3 PROSP. in psalm. 101, 24. Ⓘ *subi. verbi est idem ac infinitivi*: *cum notione q. e. velle, cupere vel exspectare v. caput primum sub IIA. breviloquentia quadam, sc. -atur ab altero facultas aliqua* (*inf. supplendo* VLP.): PLAVT. Stich. 488 (*loq. parasitus*) hau -o equidem med in lecto accumbere. CIC. ad Brut. 18, 3 W. tantum quisque se in re publica posse -at, quantum *eqs.* NEP. Eum. 8, 2 phalanx Alexandri . . . non parere se ducibus, sed imperare -bat. VLP. dig. 21, 1, 17, 12 *servi*, qui se venales -ant. HIL. in psalm. 118 lamed 10 propheta perseverare se . . . -at.

β *cum inf. pass.*: Ⓘ *subi. verbi et infinitivi differunt*: Ⓐ *structura integra*: PLAVT. Amph. 891 fieri quod illaec -at. frg. 5 matulam . . . tibi . . . infundi. Mil. 302 mi iam nil credi -o. TER. Andr. 331 Eun. 480 Ad. 199 CIC. inv. 1, 53 Quinct. 56 div. in Caec. 34 Verr. II 3, 139 BRVT. (?) Cic. ad Brut. 24, 4 W. LEX Rubr. (CIL I² 592) 2, 56. NEP. Hann. 12, 3 OV. trist. 5, 4, 8 LIV. 26, 22, 6. 32, 33, 6. *et saepissime. cum gerund.* (*sc. supplenda copula; cf. p. 272, 28. 34*): CIL VI 1736, 24 (*a. 376—78*) *provincia proconsuli statuam auream posuit,* quod nulli statuendam antea -arit. MAXIMIN. c. Ambr. 72 aeclesias . . . eis auferendas -verunt. AVG. bapt. 2, 12, 17 p. 193, 14 eos de basilicis excludendos. coll. c. Don. 3, 12, 24 p. 72, 16. *al.* Ⓑ *deest acc.* (*inf. impers. v. supra l. 4*): LIV. 21, 30, 3 quod, quicumque Saguntum obsedissent, . . . sibi dedi -ret. COLVM. 9, 1, 3 ratio -at vacerris includi, *sc. pecudes.* TAC. hist. 2, 10, 2 *delatorem* inauditum dedi ad exitium. 4, 6, 3 eligi, *sc. legatos.* ann. 2, 50, 2 damnari, *sc. Varillam. al.* Ⓘ *subi. verbi est idem ac infinitivi* (*cum notione cupiendi p. 267, 39*): PLAVT. Capt. 339 ego me amitti . . . non -o. Truc. 928 si te amari -as (TER. Ad. 879). CIC. Verr. II 3, 138 QVINT. decl. 338 p. 337, 25. PAVL. dig. 42, 5, 12 pr. -at in bona . . . se mitti. HIL. in Matth. 15, 2. PS. AVG. quaest. test. I 97, 4 clarificandum se a patre -at *Christus* (*item cum gerund.*: SEDVL. op. pasch. 3, 21). *al.*

c *nom. c. inf.*: CIC. Quinct. 86 ante . . . quam . . . bona possideri -rentur. *structura ambigua* (*sc. fort. sec. bβ explicanda; ceterum cf. p. 273, 21*): VLP. dig. 2, 14, 52, 3 produci ad perpetuam praestationem id pactum -batur. PAVL. dig. 49, 14, 45, 12 restitui -atur (*sc. id quod est servatum*).

2 *enunt. secund.*: a *finali*: α ut: PLAVT. Aul. 318 infit ibi -are . . ., ut sibi liceret *eqs.* Capt. 938 -o abs te, ut . . . reddas. DECRET. tribun. Gell. 6, 19, 5 TER. Andr. 190. 550. 823 Eun. 1058 GRACCH. or. frg. (47 M.) Schol. Cic. Bob. p. 81, 20. RHET. Her. 1, 14, 24. 4, 7, 10 CIC. inv. 1, 15. S. Rosc. 6 hoc -at, ut (*sim. cum acc. praepar.* Verr. II 2, 60 ac. 2, 28 LIV. 32, 39, 10. *et saepe*). *fere octogies apud eundem et saepissime per totam latinitatem. cum eodem subi. e. g.*: CIC. Quinct. 59 ut par . . . sit, -at. Att. 5, 21, 12. 16, 8, 1 ut clam conloquatur mecum (*sim.* CAES. civ. 1, 26, 3). OV. met. 13, 295 *Aiax* -at, ut capiat *arma.* VAL. MAX. 7, 7, 1 -bant, ut . . . possiderent. TAC. hist. 3, 54, 2 ut cuncta viseret, -at. CASSIOD. hist. 8, 1, 21 aquam ut biberem, -vi (*Socrat. 4, 23 p. 517ᴬ* ᾔτουν ὕδωρ πιεῖν). *structura contaminata*: CONC.ˢ I 2 p. 64, 28 = I 3 p. 81, 28 -o vestram sanctitatem . . ., ut . . . novas doctrinas . . . repellere (repellite *Rustic.*) et . . . erroribus resistite (*gr. I 1, 2 p. 53, 12* αἰτῶ . . ., ἵνα . . . ἀπώσησθε κτλ.). β quin: PLAVT. Vid. 88 faenus mihi nullum duis.:: . . . quin accedat faenus, id non -o. γ ne (ut ne): CAECIL. com. 139 hoc a te -o, ne cum meo gnato posthac limassis caput (*sim. cum pron. praepar.*: CIC. Tull. 6 Cluent. 6 off. 3, 68. *al.* CAES. Gall. 1, 35, 2. *al.*). DECRET. tribun. Gell. 6, 19, 5 collega -vit, ne sibi intercedamus. CIC. Quinct. 34. Verr. II 2, 38 -ant, ut . . . iudices dentur . . ., ut ab institutis superiorum . . . ne recedatur (2, 148. 3, 115 ne . . ., ut ne. Cluent. 6 FRONTO p. 140, 19 v. d. H.). Phil. 8, 27 CAES. Gall. 1, 42, 4 SALL. Catil. 31, 7 Iug. 83, 1. HOR. sat. 1, 3, 74 (*cum eodem subi.*). LIV. 31, 3, 1 QVINT. decl. 294 p. 166, 11 TAC. ann. 6, 5, 2. *al.* δ *coni. nudo* (*quaedam et pro enunt. primariis accipi possunt*): LVCIL. 693 dictis animum adtendas -o (*coni. antecedit ut*: NEP. Milt. 1, 5 LIV. 22, 53, 12). CIC. fam. 15, 16, 3 -bimus . . ., ex qua αἱρέσει . . . deiectus sis, in eam restituare. CAES. Gall. 1, 35, 2 haec esse, quae . . . -ret: primum, ne . . . traduceret; deinde obsides . . . redderet (*item cum pron. praepar.*: 1, 43, 9). 4, 16, 3 NEP. Alc. 4, 1 LIV. 3, 45, 10. 21, 12, 5. 35, 8, 3. 43, 15, 5 SEN. apocol. 14, 1 TAC. hist. 4, 64, 2 ann. 2, 65, 2. PLIN. epist. 6, 31, 10 (*var. l.* ut. *item* TERT. fug. 8, 4). IVST. 26, 1, 5.

b *relat.*: CIC. off. 3, 46 cum . . ., quae honesta non sunt, -buntur. CAES. civ. 1, 85, 5 -are, quibus rebus opes augeantur suae. LIV. 32, 21, 3 quae e re sua essent. SYMM. epist. 1, 41. *al.*

c *interrog.*: *v. p. 262, 34 sqq. 266, 18.*

3 *oratione recta*: GELL. 15, 5, 4 cum . . . ita -asset verbaque ita fecisset: '. . .' (*sim. adminiculis intercedentibus*: CYPR. domin. orat. 18 -amus et dicimus: '. . .' SEDVL. op. pasch. 3, 3 dominum sic inquiens -bat: '. . .' PASS. Petr. 5 p. 28, 9 S. -bant eum dicentes: '. . .' *al.*). CLAVD. DON. Aen. 1, 570 p. 113, 20 Ilioneus . . . -verat: 'quassatam ventis liceat *eqs.*'

B *locutione nominali*: 1 *acc.*: a *rei: passim inde a* PLAVTO. *obi. magis minusve vergit in indicationem modi in locutionibus* aequum -are (*v. vol. I 1040, 58 sqq.*) *et* ius -are: PLAVT. Stich. 423 CIC. Phil. 2, 72 LIV. 5, 36, 9 BOETH. cons. 2, 2, 1 W. (*aliter* TER. Ad. 201 suom ius -at. COD. Theod. 4, 14, 1 pr.). *accedit acc. praedicat.*: CIC. fam. 13, 58 quae aequa -bit. PETRON. 15, 7 centonem exhibendum (*item gerund.* [*nisi sec. p. 271, 43 explicandum*]: ITALA II Macc. 7, 10 rec. M, *v. p. 273, 8.* CYPR. epist. 35 pacem non dandam sibi -antes, sed quasi iam datam vindicantes. *al.*). TAC. hist. 4, 19, 1. ann. 5, 5 integra . . . sibi cuncta. VVLG. deut. 15, 9. b *personae: v. maxime p. 262, 41 sqq., ceterum p. 260, 39 sqq. 264, 46 sq. 59. 83. 269, 7. al. accedit acc. praedicat.* (*v. etiam p. 262, 46 sq. 263, 26 sqq. 47. 268, 9*): PAPIN. dig. 48, 3, 2, 2 qui *servi* exhibendi -ti sunt (*item gerund.* [*nisi pertinet ad p. 271, 43*]: MAXIMIN. c. Ambr. 76 gentem Ebreorum . . . exterminandam. AVG. serm. coll. Morin p. 656, 3 diabolum -asse a domino Iob . . . temptandum). TERT. patient. 5 p. 9, 20 deos sibi duces -at *Israhel.*

2 *cum praepos.* (*cf.* adversus, contra *p. 263, 70 sqq.*): a de: CIC. Balb. 34 Gaditani . . . a senatu de foedere -verunt. CAES. civ. 1, 32, 4 de exercitibus dimittendis. COD. Iust. 5, 28, 5 (*a. 260*) servum, de quo -as. MAX. TAVR. serm. 74, 1 M. de temporali supplicio (*antea*: de aeterno iudicio petere). VITAE patr. 5, 15, 72 -vit a deo de quodam sermone scripturarum sanctarum (*gr. Nau 1912 p. 207 n. 314* ᾐτεῖτο . . . περί τινος). 7, 27, 2 -antes de remissione peccatorum *iuxta acc.*: CAES. Gall. 1, 42, 1 quod . . . de colloquio -asset, id per se fieri licere (INSCR. lib. rei p. Degrassi n. 558). *iuxta* ut: LIV. 33, 34, 7 de Pharsalo et Leucade -antes, ut . . . restituerentur. b pro (*aliter p. 264, 10. 266, 33*): VVLG. II Esdr. 2, 4 ait mihi rex: pro qua re -as (*item* Esth. 5, 6). Sirach 51, 19 -bam pro illa *sapientia.* PELAG. in Rom. 8, 26 pro sanctis rebus, non pro saecularibus -amus (*sec.* VVLG. Rom. 8, 27 *spiritus* -at pro sanctis). CASSIOD. hist. 10, 27, 3 cum . . . nec . . . ea, pro quibus -verat, impetrasset. c circum: ITALA II Macc. 11, 17 (rec. L) -bant c. ea quae per illut significantur (*gr.* ἠξίουν περὶ τῶν, rec. X -bant ea, VVLG. ut ea . . . implerem, *rec. B* petebant de).

C *adverbio* (*saepe obi. in contextu fusius descriptum comprehenditur adverbiis sim., v. e. g. caput sec. sub IA1, B1, C1*): VLP. dig. 46, 8, 21 quod si iudicatum solvi satis ab eo procuratore -etur (*antea*: ne satisdatio . . . exigatur. *cf.* satis petere *Papin. dig. 35, 1, 72, 3 et saepius*).

II *indicatur unde vel ubi aliquid, aliquis -etur*: A *per praepos.*: 1 ab: PLAVT. Capt. 938 -o abs te, ut *eqs.* Persa 41 aquam a pumice. Truc. 14. 374 CAECIL. com. 139 TER. Andr. 551. 823 GRACCH. or. frg. (47 M.) Schol. Cic. Bob. p. 81, 20. CIC. inv. 2, 111. Quinct. 25 a Burrieno praetore (30. 36. *al.* VAL. MAX. 8, 6, 1. *al.*). *et saepissime per totam latinitatem, maxime iuxta acc. rei vel enunt. secund., raro iuxta (acc. c.) inf. iuxta alterum* ab: CIC. leg. 1, 4 a nonnullis . . . veritas a te -atur. COD. Iust. 12, 61, 2 pr. (*a. 344*). 2 apud (*in sermone iuris*): CIC. or. frg. A VII 3 (*suppl. Manutius*) *quidam* -atur a⟨pud⟩ me praetore ⟨m⟩ (VAL. MAX. 3, 7, 9 ASCON. Scaur. p. 22, 19 IVLIAN. dig. 21, 2, 39 pr. *al.*; *cf.* EDICT. praet. perpet. Vlp. dig. 3, 1, 1, 8 a. me). ASCON. Mil. p. 32, 23 a. eum *Pompeium.* p. 35, 29 quaesitorem. TAC. ann. 3, 10, 1 consules (13, 44, 5). *al.* 3 de: ITALA psalm. 2, 8 (Tert. adv. Marc. 3, 20 *al.*) de me ([Sangerm. *al. et* VVLG. a me]. SYMM. epist. 3, 36. 9, 145). TERT. cult. fem. 2, 5 l. 20 adversario. idol. 8 p. 37, 27 manibus nostris. praescr. 28 l. 4 patre (AMBR. epist. 21, 7). *al.* (*sed saepius* ab). CYPR. epist. 43, 5 p. 594, 18 de domini misericordia (*sim.* unit. eccl. 25 SACR. Leon. 768. *al.*). SYMM. epist. 3, 85 principe. 5, 40 te (9, 52). rel. 23, 3 sede vicaria. AVG. bapt. 2, 12, 17 p. 193, 14 iudiciis publicis. *al.*

B *per casus*: 1 *acc. personae* (*nom. in struct. pass.; ea tantum afferimus, ubi simul indicatur res desiderata; cetera v. p. 267, 79 sqq.*): a *iuxta acc. rei desideratae*: α *struct. act.* -are *aliquem aliquid* (*struct. sollemnis verbi* poscere, *v. p. 82, 19 sqq.; cf. p. 268, 23. 273, 13*): CIC. Tull. 39 haec cum praetorem -bas (*si recte trad.*). Att. 2, 7, 1

[Clavadetscher]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

orationes ... me duas -as (⟨a⟩ me *vulgo*). APVL. met. 11, 25, 7 complexus ... sacerdotem ... veniam -bam (*struct. dubia*). SCHOL. Verg. Bern. ecl. 6 praef. amicos ... Vari Virgilium -asse Bucolica (*sim. iterum*). VVLG. I reg. 1, 27 III Esdr. 6, 12 scripturam ... illos. REGVLA mag. 48, 1 beneficia eos. CAES. AREL. serm. 56, 1. *β struct. pass.* -ari *aliquid*: ITALA II Macc. 7, 10 (rec. L, *sim.* VVLG.) linguam -tus cito produxit (*gr.* τὴν γλῶσσαν αἰτηθείς, rec. X cum linguam -rent, rec. M linguam abscidendam ... ab eo). HIL. in Matth. 17, 12 (*v. sub c ut* AMBR. in Luc. 9, 34). AMBROSIAST. in Col. 2, 4/5, 2 plus dedisse quam fuerat -tus. HIER. epist. 10, 3, 2 margaritam ... -aris. hom. Orig. in Ezech. 13, 2 p. 445, 19 c. Ioh. 9. *al.*

b *iuxta enunt. finale*: GAIVS inst. 4, 17a te, pr(aetor), iudicem sive arbitrum -o uti des (*formula legis actionis quam testatur et* PROB. litt. sing. gramm. IV 274. *an ad a?*). TERT. adv. Marc. 4, 28 p. 518, 26 Christus ... -tus a quodam, ut ... componeret. ITALA II Macc. 8, 29 (rec. L, *sim.* VVLG.) deum -bant, ut ... reconciliaretur ([*rec. B* petebant a domino]. EVSEB. VERC. epist. 2, 10, 1. MVTIAN. Chrysost. hom. 21 p. 369/70 [*gr. p. 152* παρακαλεῖς]). DARES 5 ut Graios -ret, ut *eqs.* AVG. in Iob p. 549, 13 COD. Theod. 2, 31, 1, 2. *al.*

c *iuxta alias structuras*: *inf.* (*an huc p. 271, 21?*): HIL. in Matth. 17, 10 dominus didrachma solvere -atur (*sine inf.* 17, 12 didrachma dominus -atur [AMBR. in Luc. 9, 34]). PS. AVG. serm. ed. Caillau 1, 5, 7 Samaritanam ... bibere -at *Iesus* (= LEO M. serm. app. 15, 4, *ubi* Samaritanae. *cf. supra p. 82, 9*). RVSTIC. Conc.S I 4 p. 57, 7 vestrum -antes et deprecantes imperium piam religionem ... protegere (*nisi ad p. 271, 18; gr. I 1, 7 p. 70, 25* παρακαλοῦντες ... τὸ ὑμέτερον κράτος ... ὑπερασπίσαι). *enunt. relat.*: CASSIOD. Didym. in I Ioh. 5, 14/15 p. 77, 3 -antes deum, quod ei esset gratum. *orationem rectam: v. sub I A 4.*

2 *dat. personae* (*cf. Löfstedt, Synt. I² 205*): *?* COD. Theod. 13, 5, 14, 1 provincialibus ... materiae -entur (⟨a⟩ pr. *Gothofredus, Mommsen*). VVLG. I. II reg. capit. ser. B 91 p. 28 nisi mulier ei *regi* ... -asset pro cunctis habitantibus (*ad II reg. 20, 16 sqq.*). *cf. l. 23 sq.*

III *obi. e contextu supplendo vel absolute ponitur passim inde a* PLAVTO; *usus notabiliores v. in capite primo sub I B 3 et I D 2 c nec non p. 265, 29 sqq. 56 sqq.; ceterum addas e. g.* CIC. Phil. 12, 11 verecundiorem ... in -ando fore (*gerund. ut*: CAES. Gall. 1, 43, 5 causam -andi. *al.*). LIV. 32, 21, 7 fortuna ... dat fiduciam -antibus (*part. praes. pro subst. ut*: TAC. hist. 1, 58, 2. *al.*). TERT. fug. 13, 1 qui comminatur, si non acceperit, non -at, sed extorquet.

part. praes. pro subst.: v. l. 39. p. 264, 6. 265, 83. 266, 52.

part. perf. masc. pro subst.: v. p. 266, 31. *Clavadetscher.*

part. perf. neutr. pro subst. ***postulātum, -i.** *legitur inde a* CIC., CAES. *in sermone pedestri, praevalentibus fere formis plur. excepto* SYMM.

i. q. quod postulatur vel actio postulandi: **I** *postulatur aliquid apud aliquem*: **A** *exempla potius ad vitam publicam pertinentia*: **1** *a superioribus (sc. senatu, magistratibus, ducibus sim.) vel a paribus*: **a** *postulant cives, plebs, provinciales sim.*: *α iniuriam querentes vel commodum, privilegium petentes*: CIC. Verr. II 1, 65 *Philodamus* ostendit munus illud suum non esse; se ... consules ... recipere solere; ... *Verres* totum illius -um causamque neglexit. 2, 10 -a consulibus, quae non -a, sed in istum crimina viderentur esse, ediderunt *Siculi* (*sim.* 2, 147 [*syn.* postulatio]. *de eisdem*: 2, 103 in communibus -is civitatum omnium [2, 146]. 2, 146 novi -i genus. 2, 147 de iniuriis tuis. 2, 148 *bis.* 2, 156 in te gravissima -a consulibus ediderint). Flacc. 79 ad senatum ... -a de iniuriis ... Deciani detulerunt *Apollonidenses*. LIV. 3, 21, 2 referente consule de tribunorum et plebis -is senatus consulta fiunt, ut *eqs.* (3, 53, 3 [*antea*: condicionibus]. *cf.* 3, 53, 5 de decemvirorum ... supplicio atrox -um fuit). 7, 41, 8 impotens -um fuit, ut *eqs.* (*militum seditiosorum ut*: TAC. ann. 1, 25, 3). 23, 22, 6 -um Latinorum (*respicitur 8, 5, 4* condiciones pacis, *sc. ut alter consul ex Latio creetur. de eadem re 23, 6, 8* postulatio. *cf.* VIR. ill. 66, 11 L. -a). 25, 5, 10 militum *relegatorum* (*sc. postulantium, ut sibi pugnare liceat*). 25, 25, 7 de quorum *Syracusanorum se dedentium* precibus quam -is magis consilio habito (26, 30, 11 ut de -is ... patres consuli possent. 26, 32, 1 consul ... de -is ... ad patres rettulit). TAC. ann. 3, 60, 1 -a provinciarum ad disquisitionem patrum *misit Tiberius*. AVR. VICT. Caes. 33, 32 -o exercitus. SYMM. epist. 5, 58 iustitia -i et interventus tui desiderata promovit *apud senatum*. HEGES. 2, 16, 1 *transfugarum* -a *non* abnuit (*antea*: petentes. *Ios. bell. Iud. 2, 558* ἀξιώσαντας). RVFIN. hist. 4, 12 (*affertur Iustin. apol. 1, 1*) imperatori ... unus pro omnibus hoc defero -um (*gr.* προσφώνησιν καὶ ἔντευξιν). COD. Theod. 12, 12, 16 civitatum -a, decreta urbium, desideria populorum. *in negotiis contrahendis*: LIV. 23, 49, 1 *publicanorum commeatum conducentium* duo -a fuere: unum ut militia vacarent ..., alterum ut *eqs.*
β consilio aliquem hortantes: NEP. Alc. 8, 4 id, *sc. monitum Alcibiadis*, etsi vere dictum Philocles *dux Atheniensium* animadvertebat, tamen -a facere noluit.

b *postulant factionum duces in bello civili*: CIC. Att. 7, 15, 3 negant Caesarem in condicione mansurum -aque haec ab eo interposita esse, quo minus *eqs.* (*in eadem re*: CAES. civ. 1, 5, 5 exspectabat ... suis lenissimis -is responsa. 1, 9, 1. 1, 10, 1. *cf. Cic. Att. 7, 15, 2 et fam. 16, 12, 3* condiciones). 16, 4, 2 summa -orum *Sex. Pompei*, ut omnes exercitus dimittantur. fam. 12, 4, 1 ab illo *Antonio* ad nos intolerabilia -a rettulerunt *legati* (*de eisdem*: Phil. 12, 28 *bis*). CAES. civ. 3, 16, 2 certior ... factus de -is Libonis et Bibuli. 3, 16, 5 -is Caesaris cognitis.

c *postulant civitates liberae earumve duces sim. ab alia civitate, rege sim.*: CAES. Gall. 1, 40, 3 cognitis suis -is atque aequitate condicionum perspecta (*Caesaris apud Ariovistum ut*: 1, 42, 3. 1, 44, 1). 4, 11, 5 convenirent, ut de eorum *Germanorum* -is cognosceret (*spectat ad 4, 7, 4 ut* sibi agros attribuant *Romani*). SALL. Iug. 83, 3 *Metellus* contra -a Bocchi nuntios mittit *eqs.* LIV. 1, 32, 6 peragit ... -a *fetialis*. 5, 36, 10 cognitionem de -is Gallorum ad populum reiciunt *senatores* (*5, 36, 8* postulatum ..., ut ... Fabii dederentur). 8, 2, 1 cum de -is Samnitium ... praetor senatum consuluisset. 32, 10, 3 summa -orum consulis erat: praesidia ex civitatibus rex *Philippus* deduceret *eqs.* 35, 17, 4 superbiam -orum *Romanorum* ... Antiocho ... imponentium leges. *al.* IVST. 42, 5, 8 Caesar ... Tiridatis -is cognitis — nam ... restitui in regnum desiderabat — ... dixit *eqs.* *al.*

2 *ab inferioribus exigunt superiores*: COD. Theod. 6, 26, 3, 1 nullis ... aut equorum collationibus aut quibuscumque praeterea de collativo omnium -is parere cogantur *obsecundatores scriniorum*.

B *cetera exempla*: **1** *respicitur ius*: LIV. 3, 47, 4 priusquam aut ille *petitor* -um perageret aut Verginio respondendi daretur locus, Appius interfatur. COD. Iust. 2, 11 (12), 17 (*a. 242*) *cum* ad -um patroni interlocutione iudicis responsum sit. COD. Theod. 10, 10, 32 pr. postquam efficax quod impetraverat -um rei ipsius eventu[m] constiterit, ... cum aerario *dividat petitor bonorum* (*cf.* 10, 10, 34 cum impetrabile huius fuerit -um). NOVELL. Marc. 1, 7 pro ... pecuniaria causa ... considerata parte -orum ... condemnationem pro aestimatione iudicis sustinebit *calumniator*.

2 *extra ius, fere i. q. preces*: **a** *vario usu*: APVL. met. 3, 20, 2 (*verba Photidis*) tuum -um praeponam periculo meo (*19, 3* quod summis votis expostulo, *sc. ut magam spectare possim; cf. 20, 1* quod cupis). SYMM. epist. 1, 77 amicorum orata curare bonae frugis officium est, praecipue si non refragetur aequitas -is (*falsa var. l.* postulantis). 1, 91 verso ... stilo gratiam fateor, qui expostulare meditabar, adiciens -um, ne umquam supersedere litteris perseveres (*sim.* 7, 98). 2, 42 rogatus denuo -um retexo (*antea*: petitionis iteratio. *cf.* 3, 31 itero -um. 7, 89 repeto -um). *al.* CLAVD. DON. Aen. 1, 240 p. 55, 12 *Iuppiter* potest -a *Veneris* conplere. 1, 525 p. 106, 4 ('Troes te, *Dido*, ... oramus') -a sunt tria (*infra*: tertia petitio). *al.* SIDON. epist. 1, 11, 14 annuo -is (*13* oro ut). CAES. AREL. serm. 211, 2 qui praestandi non habet votum, petentis refugit -um. *al.* **b** *postulant homines a deo christiano* (*a daemonibus* AVG.): PELAG. in Rom. 8, 26 ('quid oremus ... nescimus') frequenter obsunt quae prodesse arbitramur, et ideo nobis -a minime concedunt provisione divina ([*supra: ut* caelestia postulemus]. AVG. civ. 10, 9 p. 416, 26 D. ne -a concederent *potentiae*. SACR. Leon. 532. 651. MAX. TAVR. serm. app. 25 p. 896D *ut* vota suscipiantur, desiderata impetrentur, -a concedantur). VITA Hil. Arel. 31 l. 7 ut -a impetrentur exequeris *pro supplicantibus intercedens*. SACR. Leon. 524 *praestare*. 1016 *ut* quae te digna sunt postulemus et iugiter -a sumamus. SALV. epist. 4, 19 *deus* non tantum -a tribuit, sed interdum etiam non sperata largitur. MAX. TAVR. serm. app. 25 p. 897D *ut* deprecata et -a sanctorum ... adipisci mereamur. *al.*

II *postulantur principia omnibus concedenda*: PS. CENS. frg. 8 de -is: -a geometrarum sunt quinque: ut liceat ab omni signo ad omne rectam lineam ducere, *eqs.* AVG. enchir. 1, 4 *enchiridion* continens -a, id est quid sequendum maxime, quid ... sit fugiendum *eqs.* (*nisi ad I B 2 a, cf. postea*: quae requiris, *1, 3* tua quaerenda).

appendicula: **1** *iuncturae verbales potiores*: CIC. Verr. II 2, 10 -a ... ediderunt (2, 156). Flacc. 79 -a ... detulerunt (CAES. civ. 1, 9, 1 RVFIN. hist. 4, 12). CAES. Gall. 1, 40, 3 cognitis ... -is (1, 42, 3 civ. 3, 16, 5 IVST. 42, 5, 8. *cf.* CAES. Gall. 4, 11, 5 ut de ... -is cognosceret [*cf.* LIV. 5, 36, 10 cognitionem de -is]). LIV. 1, 32, 6 peragit ... -a (3, 47, 4). 8, 2, 1 cum de -is ... praetor senatum consuluisset (26, 30, 11. 42, 24, 5. *cf.* 25, 25, 7 de ... -is ... consilio habito). PELAG. in Rom. 8, 26 conceduntur (*v. l. 43*). COD. Theod. 10, 10, 32 pr. impetraverat -um (VITA Hil. Arel. 31 l. 7 MAX. TAVR. serm. app. 25 p. 897A).

2 *indicatur quo pertineat -um per*: **a** *praepos.*: CIC. Verr. II 2, 147 de iniuriis tuis (2, 148 Flacc. 79 LIV. 3, 53, 5 COD. Theod. 6, 26, 3, 1). 2, 156 in te ... -a ... ediderint *Siculi*. **b** *enunt.*: LIV. 7, 41, 8 impotens -um fuit, ut *eqs.* (23, 49, 1 PS. CENS. frg. 8, 1 SYMM. epist. 7, 98. 9, 18. *structura laxiore*: CIC. Att. 16, 4, 2 summa -orum, ut *eqs.* [*sim.* SYMM. epist. 2, 87. 7, 81. 9, 63]). SYMM. epist. 1, 91 adiciens -um, ne *eqs. ceterum conferas*: LIV. 32, 10, 3 summa -orum ... erat: praesidia ex civitatibus rex deduceret *eqs.*

deriv.: postulari(u)s, postulaticius, postulatio, postulator, postulatus (-ūs); *cf.* postulatorius.

compos.: ad-, de-, expostulo. *Kruse.*

postumātus, -ūs *m.* *a* postumus, *cf.* postumo. *i. q. locus postumus, infimus*: TERT. adv. Val. 35 sunt, qui nec principatum Bytho defendant, sed -um, ogdoadem ante omnia praemittentes.

postumo, -āre. *a* postumus. *i. q. posteriorem esse*: TERT. apol. 19, 4 ceteri ... prophetae etsi Moysi -ant, extremissimi tamen eorum non retrosiores reprehenduntur primoribus vestris sapientibus. [*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

resurr. 45 p. 91, 28 omnis ... consummatio atque perfectio, etsi ordine (*sc. temporis*) -at, effectu anticipat.

postumus *v.* posterus. **postus** *v.* pono.

pot- *v. etiam* put-. *v. Kamptz.*

1. pota, *vox obscura, exstat* CIL IV 9231, *contextu parum perspicuo, ubi quasdam voces gr. ad divinationem pertinentes agnoverunt edd.*

[2. pōta, -ae *f., i. q. potio, vix recte agnoverunt Zimmermann, Vocab. Cassiod. Var., 1944, 5 aliique apud* CASSIOD. var. 10, 29, 4 utere ... aquis illis, primum ⌊potae, *sc. aquae,* dilutoriis⌋, deinde *eqs.* (⌊ ⌋ *Mommsen;* poto *vel* potu delit- *sim. trad.*; poculis delutoriis *coni. Fridh, Contributions, 1968, 87*).**]**

[3. pota, -ae *f., coll. francogall. 'pute' pro* puta *positum esse et i. q. scortum significare vix recte contendit Krusch ad locum corruptum* GREG. TVR. vit. patr. 19, 3 mulier quaedam filiam suam exhibuit vulneribus plenam et, ut quidam vocant, -ae haec causa genuerat. *exspectes vocem, quae effectum quendam indicet morbi, sc. ulcera, apostemata sim.***]**

***pōtābilis,** -e. *a* potare. *i. q. aptus ad potandum (sc. cum respectu salubritatis sim. passim, sed status liquidi* CAEL. AVR.; *gr. respondet* πότιμος): **1** *cum respectu rerum corporalium*: EVAGR. vita Anton. 54 p. 919 nusquam ... -is aqua ... reperiebatur ([*Vita Anton.* quae bibi potest]. AMBR. hex. 5, 10, 29 p. 164, 1 dulcis ac -is [*sec. Basil. l. 30*]. PS. AMBR. mans. 5 p. 17B quae prius erant amarae, ... -es effectae sunt [*sec. exod. 15, 25*]. AVG. civ. 19, 13 p. 379, 4 D. CONC.S I 3 vers. Tur. p. 156', 20. MVTIAN. Chrysost. hom. 1, 4 p. 241/2 [*opp.* salsa]. ORIG. in Matth. ser. 79 p. 190, 28 [*opp.* mundatoriam]. *al.*). AVSON. 298, 31 p. 154 P. *Garumna* medico -is haustu (*item de ipsis fluviis*: CASSIOD. Ios. antiq. 2, 295 *Nilus* dulcis et -is [IORD. Get. 46 *Danaper*]). AMM. 18, 9, 2 fons ... -is quidem, sed ... non numquam fetens. CAEL. AVR. chron. 1, 4, 112 utendum ... -bus medicaminibus vel electariis. EVSTATH. Basil. hex. 7, 4, 11 -es ... undas (*var. l.* aquas, *cf.* AMBR. *supra*; *gr.* τὸ πότιμον). CARM. de resurr. 234 *in paradiso* lac ... plenis manat -e rivis. CASSIOD. var. 12, 4, 5 mustum ..., cruentus liquor, purpura -is. *per enallagen quandam*: IVLIAN. in Am. 9, 6 l. 182 aquis a genuina salsedine ... purgatis atque in dulcedinem -em transeuntibus. **2** *cum respectu rerum incorporalium (sc. in interpretatione allegorica sacrae scripturae)*: PROSP. in psalm. 113, 8 ('convertit petram in stagna aquarum') misso de caelis spiritu sancto sermonem suum fecit esse -em *Christus.* CASSIOD. in psalm. 35, 10 l. 181 ('inebriabuntur ... et ... potabis eos, quoniam apud te est fons vitae') debriat nos ... vita -is, cum bonae conversationis studium de sacris praedicationibus hauserimus. ORIG. in Matth. ser. 86 p. 199, 16 (*ad 26, 27 sq.* bibite ex hoc *calice sanguinis* omnes *eqs.*) effuso eo -i sanguine in corda nostra, remittuntur ... peccata. 137 p. 281, 28 (*ad 27, 48 spongiam* implevit aceto ... et dabat ei bibere) *scriptores quidam* facientes narrationem quasi spongiam ..., adinplentes eam non de verbo -i ..., sed de ... non -i aceto intellegibili.

pōtāculum, -ī *n.* *a* potare. *i. q. potio*: TERT. apol. 39, 6 non epulis nec -is nec ingratis voratrinis dispensatur *eleemosyna.* resurr. 4 p. 30, 22 pabula atque -a.

[potamantis *v. l. 54.***]**

potamaugis, -idis *f.*, ποταμαυγίς (*vox gr. alibi non legitur*). *nomen herbae ignotae*: PLIN. nat. 24, 164 *Democritus tradit* thalassaeglen circa Indum amnem inveniri, quae ob id nomine alio -is (pota(n)maucis *vel* -cidis *trad.*; potamantis *Harduinus*) appellatur; hac pota lymphari homines (*v. etiam* 1, 24, 102, *ubi trad.* -m(a)ucide).

potāmen *v.* put-. **potamofulacis** *v.* potamophy-.

potamogītōn, *gen.* -onus (*i.* -ονος) *l. 76, f.,* ποταμογείτων. *nomen duarum herbarum*: **1** *praemonenda: herba quae l. 71 describitur eadem esse videtur ac 'hippuris vulgaris' L.; ceterum significatur fortasse 'potamogeton natans' L. (v. e. g. Pépin ad* PLIN. nat. 26, 50), *sed de herba Niliaca quadam cogitat André, Lex. des termes de botan., s. v.; nomen gr. appellationibus latinis illustrat Ps. Diosc. Vind. 4, 100 p. 256, 6 sqq.* 'Ρωμαῖοι φοντ⟨αν⟩άλις, οἱ δὲ φλουμινάλις ..., ποταμογείτων ἕτερος· ... 'Ρωμαῖοι βηταιφόλλιουμ, οἱ δὲ γλαδιατώριαμ κτλ. *nominatur in versione non technica Oribas. syn. 2, 10 Aa p. 98, 13 Mø.* aquae proxima (*om. La,* fluviovicina *Li*; *cf. etiam 2, 21 Aa p. 104, 2* fluvio nata vicina, *ubi* secusfluvium *La*). **2** *exempla*: PLIN. nat. 1, 26, 33. 26, 50 sq. -on ... dysintericis ... et coeliacis *medetur*; similis *est* betae foliis, minor tantum hirsutiorque, paulum semper eminens extra aquam (*sim.* DIOSC. 4, 96 p. 51, 20 de -on); usus in foliis: refrigerant, spissant ...; (51) Castor hanc aliter noverat, tenui folio velut equinis saetis, thyrso longo et levi, in aquosis nascentem; radice sanabat strumas ...; -on adversatur crocodilis (*in eadem re*: 32, 53 herba -on [*var. ll.* potam cogitum, pota in coitu]). DIOSC. 4, 96 p. 51, 23 dicitur ... potamogitu, quia in aqua nascitur et campis aquosis (*gr. 4, 100*). ORIBAS. syn. 3 add. La p. 898 sucus -onus *aliquantum* (*postea*: pro -onus mittis ⟨c⟩alamentis *aliquantum*).

potamophylacia, -ae *f.*, ποταμοφυλακία. *significantur stationes ad custodiam Nili positae et portorium exigentes (ad rem v. Kießling, RE XXII 1029 sq.)*: CIL II 1970 (*saec. II*) praef(ecto) classis Alexandrin(ae) et -ae (*restitutum ex apographis mendosis quae praebent* POTAMO PYIACIAI *sim.*; *vix intellegas adi. cum* classis *coniungendum, v. Schwarz, Jahrb. class. Phil. 37, 1891, 713*).

potamophylacis, -cidos *f.*, ποταμοφυλακίς. *i. q. navis ad Nili custodiam posita* (*ad rem v. p. 275, 80*): PAP. Corp. 106 II D 4 (*aet. Domit.*) exit cum potamofulacide *miles.*

[pōtāria *falsa var. l. pro* potatoria EPIST. Alex. l. 53 H.**]**

***pōtātio,** -ōnis *f.* *a* potare. *de origine*: VARRO ling. 5, 122 pocula a potione, unde -o (*sim.* 6, 84. *v. sub* potio). *scribitur* put- *cod. A 2 saec. VII/VIII* GREG. TVR. Franc. 9, 37. *legitur apud* PLAVT. (*ter*), CIC. (*semel*), (PAVL.) FEST. (*bis*), *ceterum inde ab* APVL., ITALA. [*confunditur in codd. cum* potio, *v. infra (falsa var. l.* VVLG. Esth. 1, 10).]

1 *i. q. actio potandi*: **a** *cum respectu bibendi*: *α vinum*: ① *strictius de potando inter convivas vel de ipso coetu, qui habetur potandi causa*: PLAVT. Bacch. 79 si apud te eveniat ... prandium aut -o ... aut cena. Capt. 771 pompam, penum, -es (*cod. J,* -is *cett.*), saturitatem, gaudium (*verba parasiti ut*: Stich. 211 -es plurumae demortuae *sunt*, quot adeo cenae ... mortuae, quot potiones mulsi, quae autem prandia). CIC. or. frg. A VI 1 *homines* partim ex vino vacillantis, partim hesterna ex -e oscitantis. FEST. p. 281 'repotia' ... quia quasi reficitur -o. PAVL. FEST. p. 215 pergraccari est epulis et -bus inservire. APVL. met. 8, 1, 5 *iuvenis* luxuriae popinalis ... et diurnis -bus exercitatus. ITALA Esth. 1, 5 (Complut.) constituit -es (*1, 4* c. potum; *gr. semel tantum exstat* πότον, *pro quo posuerunt Corb. al.* potum, *Vulg.* convivium). I Petr. 4, 3 (Aug. epist. 164, 10. *al., sim.* VVLG.) *homines* ambulantes in ... ebrietate, comessationibus, -bus ([Aug. serm. 353, 4 -e, *gr.* πότοις]. ORIG. in Matth. ser. 61 p. 140, 2 ut abstineant se a ... c. et -bus cum ebriosis). PS. HIL. libell. 10 p. 82, 12 lasciva convivia, ... turpes -es (CLAVD. DON. Aen. 1, 740 p. 142, 26 ut peractis conviviis exhibeantur voluptates, quae ad producendam -em homines teneant. AMBR. Hel. 12, 45 -es vulgarium ... hominum [*opp.* potentium ... c.]. HEGES. 1, 43, 2 -es usque ad temulentiam, ut a convivio regis recipientibus sese totis noctibus biberetur. *al.*). *al.* ⓘⓘ *laxius de qualibet ratione bibendi*: FVLG. aet. mund. p. 137, 21 siquidem inmodesta suae plantationis -o patriarchae *Noe* non fuisset scandalum. AVG. conf. 8, 3, 7 *ardorem* exstinguit -o. POMER. 2, 13, 1 occasionem -is. BASIL. ad mon. l. 55 oportet monachum abstinere ... a -e vini ([*Migne gr. 31, 652A* ἀπὸ οἰνοποσίας]. FERREOL. reg. 39 p. 975D *monachus ebriosus* triginta diebus a v. -e suspendatur). GREG. TVR. Franc. 9, 37 propter nimiam ... -em ... sensum perdiderat *quidam.* GREG. M. dial. 3, 6 p. 147, 4 M. *faciei ruborem esse* assiduae -is.

β varia vel indefinita: FIRM. math. 4, 19, 5 *homines* modicum sumentes cibum et multa -e (potione *var. l.*) gaudentes. HIL. in psalm. 68, 1 in -e aceti consistere consummationem scripturarum (*Ioh. 19, 30* cum ... accepisset Iesus acetum, dixit: consummatum est). MARCELL. med. 1, 27 aquae -o, cibi abstinentia. CAEL. AVR. chron. 3, 2, 15 medicaminis insueti -o (3, 5, 75 frequentem et variam medicaminum -em. 3, 6, 82). EVSEB. EMES. serm. 22, 17 *corpus* posset ... a -e crepare superflua. IOH. MED. (?) Ps. Chrysost. hom. Migne suppl. 4, 826 *aqua* fit sacramentum et iam non erit aqua -is, sed sanctificationis (*eadem locutio falso trad. etiam* PS. MATTH. euang. 12, 1. 2. 3 *pro* aqua probationis).

γ in imagine et translate (v. etiam b et VEREC. *sub 2 a)*: HIL. in psalm. 64, 15 -e aquae (*sc. quam Christus promisit, Ioh. 4, 14*) opus est. AVG. in euang. Ioh. 26, 19 participatione filii per unitatem corporis eius et sanguinis, quod illa manducatio -oque significat, nos efficimur meliores (*respicitur Ioh. 6, 57 ut* 27, 6 -e sanguinis sui). serm. 20A, 8 *Iohannes* de pectore eius *Iesu* bibit, quod in euangelio ructavit ... (*affertur Ioh. 1, 1—3*); magna ructatio, sed prior erat magna -o (*cf. 34, 2* ex illo potu ... ructavit). CASSIOD. in psalm. 64, 10 l. 250 misericordia domini plenissimo fluvio comparatur; non enim aliqua siccitate potest imminui, qui -bus crebris nescit expendi (*l. 261* de potu fluminis).

b *cum respectu potum dandi, irrigandi (in imag.)*: ZENO 2, 28 (1, 10B, 2 L.) *dominus vitem, sc. ecclesiam,* sacerdotalibus officiis excolens piaque -e fecundans ... uberrimam docuit afferre vindemiam.

2 *metonymice significatur ipsa res bibenda*: **a** *vario usu*: AVG. dialect. 6 p. 11, 3 (*Varroni tribuitur [frg. 265 l. 180 F.]*) 'puteus', quod eius effectum -o est, creditur dictus (*sim.* ISID. orig. 13, 21, 5; *cf. Varro ling. 5, 25* a potu). IVLIAN. in Am. 4, 1—3 l. 30 ('afferte et bibemus') ut eis -o non deesset (*antea*: qui ... beatitudinem suam in ... conviviis collocassent). CAEL. AVR. chron. 3, 2, 23 panis ... et ... parva -o. AVELL. p. 260, 6 quia ... *non* vere aceto potatus sit dominus, sed ... -em habuerit in aceti loco et escam in fellis (*Theod. Mops. ibid. p. 259, 17* potio). SERM. Corp. Vind. 21 p. 231, 29 ut ... accipiat aceti -em (*Ps. Aug. serm. 119, 5* potum). VEREC. in cant. 2, 39 l. 10 D. (*in interpr. alleg. ad deut. 32, 38*) 'vinum ... libationis' -es sunt doctrinarum ..., quae daemoniis immolantur *ab haereticis.* VEN. FORT. vita Radeg. 21, 51 haec fuit ... potio: aqua mulsa, piratium, sed modice libata ⌊sitibunda⌋ -o (⌊ ⌋ *explicaverim per enallagen*). **b** *de medicaminibus sim.*: SCHOL. Verg. Bern. georg. 3, 124 ('denso distendere pingui' *equum*) denso: non laxo; quod quibusdam -bus per fraudem agasones facere consueverunt. ALEX. TRALL. 1, 48 per hanc ... -em ... sanitas restituitur (*antea*: potionem). 1, 57 narcotic(a)e -es (*gr. I 519 P.* τῶν ναρκωτικῶν). *ibid.* non *levis* laesio ex hac tali -e subsequitur (*gr. ibid.* τῇ πόσει). CAES. AREL. serm. 51, 4 mulieres ... nullas -es debent accipere, ⟨per⟩ quas conceptum habere non possint (*postea* potiones *ut et 44, 2*). **c** *cum respectu mensurae* (*cf.* potio *sub II A 2 b*): GLOSS.L II Abav. PO 45 -o: humor mo-

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dicus (*sed videtur esse derivanda a* SI 42 situs: -o vel humor modicus, *ubi haud inepte conicitur* positio *coll. Gloss. s. v.* situs).

compos.: circumpotatio.

pōtātor, -ōris *m.* *a* potare. *scribitur in codd. hic illic* put-, *v. infra.* [*e coni. dub. pro* putatores *restituit* -es *Hauler, Wien. Stud. 27, 1905, 101,* PVBLIL. tit. mim.]

1 *i. qui bibit* (GLOSS. bibitor; *augetur locutione adverbiali* GREG. TVR.; *homoioteleuton* vorator et -r *l. 10*): **a** *vinum*: PLAVT. Men. 259 voluptarii atque -es maxumi. ITALA Matth. 11, 19 (cod. a, Tert. ieiun. 2 *al.*) ecce homo vorax (vorator *Tert.*) et -r (*gr.* οἰνοπότης, *quod accuratius vertitur* cod. c *al.* = VVLG. -r vini *ut loco gemino* Luc. 7, 34 [cod. c *al.*, vinarius *e*, bibens vinum *a al. et Vulg.*]. *ceterum accedit gen.* vini [*sec.* VVLG. *supra?*]: VITAE patr. 6, 2, 16. GREG. TVR. Franc. 9, 37 vorax cibi ac -r [put- *A2*] v. extra modum). TERT. resurr. 16 p. 46, 17 calix ... de coronis ... -is sui inor⟨na⟩bitur. GARG. MART. med. 17 *radix cardui* ex aqua decocta cupiditatem bibendi -bus subministrat (*Plin. nat. 20, 263* potoribus [-bus *var. l.*]). HIL. in psalm. 136, 11 -r ex ebrietate, ... gulo ex cibis *initium gaudii sumit.* VVLG. prov. 23, 20 noli esse in conviviis -um (*Itala Ps. Aug. spec. 52* noli esse vinolentus). HIPPOCR. aer. 1 utrum -es (put- *var. l.*) sunt aut pransores (*gr.* φιλοπόται). ENNOD. carm. 2, 141, 1 (*coni. Sirm.*, potatur *V*, putator *L*, putatur *BMU*; *cf. 2, 143, 1* potorem). *in imagine*: CASSIOD. in psalm. 35, 9 ('inebriabuntur ab ubertate domus tuae') in qua *caelesti ebrietate et vinolentia* -r peccat, si eam ... ambire despiciat.

b *varia*: **α** *proprie*: SIL. 16, 476 Theron -r aquae, sub nomine Lethes quae fluit (*item respicitur accola fluvii*: ENNOD. carm. 2, 80, 1 Marolus, extremae -r Tigridis undae. *cf.* potor). AVG. conf. 13, 18, 23 tamquam parvulus ... lactisque -r (*sec. 1 Cor. 3, 2* lac vobis potum dedi). **β** *in imagine et translate*: AVG. in euang. Ioh. 27, 11 *Christus fideles* voluit intellegi manducatores et -es carnis et sanguinis sui. MAX. TAVR. serm. 42, 1 M. fastidiosus -r (*respicitur qui verba praedicatoris neglegit*). ORIG. in I reg. 11 ille *Christus* sanctitatis fons est, hic *homo* autem sancti fontis -r. PS. ANATOL. pasch. 7 *a Iohanne* pectoris domini accubitore, doctrinarum ... spiritalium -e.

2 *i. qui potum dat*: CHRYSOST. hom. V 898B sic paenitenti praesto est deus, esurienti nutritor, sitienti -r.

f. **pōtātrīx,** -īcis. *i. quae bibit* (*usurpatur pro adi., fere i. q. potionibus dedita sim.*): HIPPOCR. aer. 4 voraces necesse est huius modi naturas esse et minime -es: non enim possunt simul multum potare (*gr.* πολυπότας).

pōtātōrius, -a, -um. *a* potare. **1** *i. q. ad potum ministrandum aptus*: EPIST. Alex. l. 53 H. multa gemmea ... vasa -a ([*cod. Leid. al.*; po(r)taria *al.*, v. quae potaria fuerunt *Montepess.*]. PLIN. med. 3, 33, 5. ISID. orig. 20, 5 tit. [*cf. 20, 4 tit.* de v. escariis]).

2 *i. q. potu alens, potum praebens* (*in imag.*): ORIG. in Matth. ser. 22 p. 38, 13 ut cor nostrum sensibus mundis -is et nutritoriis inpleatur (*antea*: sermo, per quem potamur spiritaliter, vel ... narratio, per quam enutrimur; *cf. p. 38, 26* salutaribus sensibus).

pōtātrīx *v.* potator.

1. pōtātus, -ūs *m.* *a* potare. *i. q. potatio* (*sc. de actione*): SEN. contr. 2, 1, 6 non erubescendos amores neque luxuriantem habitum neque -us obicis filio. APVL. met. 7, 10, 4 ne vinum quidem -ui ... sufficiens habemus.

2. pōtātus, -a, -um *v.* poto.

pōtāx, -ācis *adi.* *a* potare. GLOSS. II 414, 48 πότης: bibax (vivex *cod. Harl.*), -x.

pote *v.* potis.

GLOSS.L II Philox. PO 134 **poteaculum:** βαλάνιον τὸ τῶν παιδίων † κορωπιων (κοπροποιόν *coni. Bücheler*). *voce obscura (an corrupta?) significari videtur balanus, sc. medicamentum ano inferendum ad ventrem ducendum* (*v. Heraeus, Kl. Schr. 176 sq.*). *Kruse.*

***potēns,** -entis *adi.* (*part. v. p. 286, 27*). [*v.* possum *Sch.*] *pro part. praes. verbi q. e.* posse *habent* CAES. frg. (28 F.) Prisc. gramm. III 239, 9. CHAR. gramm. p. 343, 15 B. (*sed affert quosdam, qui* -s *nomen esse dicant; item* DIOM. gramm. I 360, 26 *qui addit*: -s ... ὁ δυνατός, οὐχ ὁ δυνάμενος), *pro nomine praeter supra allatos* POMP. gramm. V 149, 20 sqq. (*sine veriloquio*). PRISC. gramm. II 180, 10 (*intellegens derivatum a verbo composito* potes). ISID. orig. 10, 208 -s: rebus late patens. *graece scribitur* πότηνς PLVT. Numa 9, 2. NOT. Tir. 41, 15. *de formis*: *abl. sing.*: *codd. omnibus vel optimis traditur forma* -i SVEIVS carm. frg. 1, 3 Ov. met. 11, 111. 308 fast. 5, 447 LIV. 24, 5, 12 LVCAN. 6, 635 HOMER. 655 STAT. Theb. 4, 482. *al.*, *forma* -e NEP. Ages. 1, 5 Ov. met. 8, 409 fast. 1, 88 PHAEDR. 1, 5, 1 SEN. Thy. 35 QVINT. inst. 6, 1, 16. *al.*, *ceterum variant codd. e. g.* CIC. off. 3, 86 (-i *Non. p. 118, 17*, -e *codd. Cic.*). Ov. met. 1, 671. *gen. plur.* -ium *inde a* CIC. leg. agr. 2, 7 *passim*, -um: VERG. Aen. 12, 519 SIL. 11, 591 STAT. Theb. 12, 481 MART. 5, 20, 5 PANEG. 3, 21, 4 IVL. VAL. 1, 6. *al.* *acc. plur.* -is *trad.* CIC. rep. 3, 23 LVCR. 2, 50. 6, 12 (*sed* 5, 1120 -es). *compar.* -ior *inde a* CIC. rep. 1, 28 *passim*; *cf.* magis -s GELL. 5, 12, 13 AVG. civ. 21, 6 p. 500, 16 D.; *superl.* -issimus *inde a* CIC. Quinct. 70 *passim*; *cf.* maxume -s TER. Ad. 502, nimis (*vel* nimium) CIC. Phil. 2, 108 VERG. Aen. 6, 871 Ov. am. 1, 1, 13 *et saepe*, privatim PLIN. nat. 23, 15. 25, 130, infinitum QVINT. decl. 357 p. 390, 3 *et sim. al.* *legitur binis locis apud* PLAVT., TRAG. inc., *quater apud* TER., *singulis locis apud* ENN., ACC., RHET. Her., *ceterum passim inde a* CIC. [*confunditur in codd. imprimis* -s *cum* petens BRVT. Cic. ad Brut. 11, 2 W. Ov. epist. 13, 59 SEN. benef. 3, 9, 2. *al.*, potes, potest VERG. Aen. 3, 528 SEN. nat. 6, 18, 7 LVCAN. 9, 1040. *al.*, patens Ov. met. 7, 460 LVCAN. 5, 91. *al.*, *et* -ior, -issimus *cum* potior, potissimus LIV. 39, 40, 1 VAL. MAX. 1, 8 ext. 18 SEN. benef. 4, 29, 3 epist. 65, 23 QVINT. inst. 10, 3, 22 VLP. dig. 1, 18, 6, 2. *al.* *contextu corrupto*: CVLEX 311 Ida -s (patens *dett.*) feritatis (*cf. vol. VI 1, 519, 66 sqq.*).]

i. q. δυνατός (*quod gr. respondere solet nec infra adnotavimus. cf. differentias inter* -em, divitem, locupletem *al.*: CHAR. gramm. p. 395, 3 B. -s quia quod vult potest. DIFF. Suet. p. 307, 17 Roth -s viribus et imperio dicitur. ISID. diff. 1, 166 -s quasi deo proximus. *ceterum v.* GLOSS. II 181, 30 δυνάστης: -s. 31 δυνατός: validus, -s, potis, possibilis. *sim. al.*): **I** *non indicatur, quis (quid) potentiae subiectus (subiectum) sit, ita ut significetur qui (quod) multum potest, pollet sim.* (*cf.* possum *caput alterum*): **A** *cum structuris illustrantibus, qua in re, quo respectu sim. quis (quid)* -s *sit* (-s *est res e. g. l. 26 sq. 31. 39. 81 sq.*): **1** *abl. nudo* (*abl. compar. ad B relegavimus*): **a** *opibus et instrumentis* (equo *l. 36*, viris *l. 38*): PLAVT. Epid. 153 miles, locuples, multo auro -s (*de eodem 300* auro opulentus. *cf.* LIV. 1, 33, 5 *Ancus* ingenti praeda -s [potitus *var. l. codd. duorum*]. 1, 34, 1 Lucumo vir impiger ac divitiis -s [SVLP. SEV. chron. 1, 10, 4]. TAC. hist. 1, 73 -s pecunia et orbitate. *sim. al.*, *cf. l. 39*). SALL. Iug. 14, 7 (*loq. Adherbal*) paulo ante rex genere fama atque copiis -s, nunc deformatus aerumnis, inops alienas opes expecto. VERG. Aen. 1, 531 (= 3, 164) *Hesperia est* terra antiqua, -s armis atque ubere glaebae ([*cf. e. g.* SERV. auct. *ad l.* bellicosam ... provinciam]. HOR. ars 289 Latium. Ov. met. 6, 678 Erectheus iustitia dubium validisne -ior a. LIV. 9, 19, 13 a. virisque [28, 42, 18]. MANIL. 4, 383 mensuris aut Libra -s aut Scorpius a. *eqs.* FEST. p. 254. *al.*). 6, 843 parvo ... -em Fabricium (*inde*: APVL. apol. 18, 2 paupertas ... philosophiae vernacula est, frugi, sobria, p. -s). PROP. 3, 22, 21 quantum ferro, tantum pietate -es stamus *Romani*. Ov. am. 3, 2, 55 pueris (*i. Amoribus*) ... -bus arcu (PRISC. periheg. 955 Parthi telis a.que -es [*Dionys. periheg. 1040* ἀγκυλότοξοι]. *item indicantur singula arma*: PRIAP. 20, 2 ense -s Mars est. STAT. Ach. 1, 797 quisquis equo iaculoque -s, qui praevalet arcu. CORIPP. Ioh. 2, 115 pedes insignis clipeo telisque resultat et mucrone -s). epist. 13, 59 *Paris* classe virisque -s (met. 6, 426 LIV. 9, 19, 13. 28, 42, 18). met. 6, 426 *Tereum* opibusque virisque -em (fast. 4, 255 Roma. PRVD. c. Symm. 2, 891 o. vel honore). 7, 460 *classe* (*457* classe valet. *addas* epist. 13, 59 *supra*). *al.* **b** *qualitatibus et rebus variis* (*animantibus l. 55. 64*): ACC. trag. 521 (*ad Vlixem*) inclute, ... nomine celebri claroque -s pectore (*cf.* SALL. Iug. 14, 7 fama *l. 24*. Ov. met. 13, 22 [*loq. Aiax*] si virtus in me dubitabilis esset, nobilitate -s essem Telamone creatus). CIC. off. 3, 82 cuius *soceri Caesaris* ... audacia -s esset *Pompeius* (*cf.* TAC. hist. 1, 60 *provinciam* rexere legati legionum, pares iure, Caelius audendo -ior). PVBLIL. M 42 multa ignoscendo fit -s -ior. CAES. Gall. 7, 77, 15 fama nobiles -esque bello (APVL. Socr. 17 p. 158 Agamemnon regno pollens et Achilles b. -s. PRISC. periheg. 648 [*Dionys. periheg. 658* μεγαλήτορες]. 929 [*ibid. 1004* Ἄρεος εὖ δεδαῶτες]. *cf.* INSCR. *sequentem*). INSCR. Tert. spect. 5 p. 7, 20 Consus consilio, Mars duello, Lares ⌊coillo⌋ -es (⌊ ⌋ *obscurum, coni. alii alia; titulum vix Varrone antiquiorem credas, nisi est fictus* [*dubitat Latte, Röm. Religionsgesch., 72, 1*]). VERG. Aen. 1, 531 (= 3, 164) ubere glaebae *l. 26*. 6, 247 Hecaten caeloque Ereboque -em. 7, 56 Turnus avis atavisque -s (*inde*: ARATOR ad Parth. 3 a proavis atavisque -s. *cf.* OPT. PORF. carm. 7, 6 *Constantii* insigne ... imperium natisque [*i. Caesaribus*] -s). 11, 340 Drances ... seditione -s ([SERV. *ad l.* praepotens in movenda seditione]. TAC. hist. 2, 86, 2 *Antonius Primus* serendae in alios invidiae artifex, discordiis et seditionibus -s *eqs.*). HOR. ars 289 virtute ... clarisve -ius armis quam lingua Latium (*cf.* MART. 9, 86, 2 ore. PANEG. 3, 8, 1 facundia. PRVD. c. Symm. 2, 645 orandi arte. *v. etiam p. 279, 38*). PROP. 3, 22, 21 pietate. Ov. met. 6, 678 iustitia. LIV. 3, 19, 3 *Cincinnatum* consulem ... -em favore patrum, virtute sua, tribus liberis (HOMER. 179 Schedius. 206 Aiax egregia v. -s. ITALA iud. 11, 1 [Lugd.] Iepthae ... -s erat v. [*cod. Alex.* δυνατὸς ἐν ἰσχύι, *Vulg.* vir fortissimus atque pugnator]. II par. 17, 14 [Complut., *gr.* δυνατοὶ δυνάμεως, *Vulg.* robustissimorum]. *al.*; *adde* HOR. *supra et cf. p. 279, 30*). SEN. dial. 6, 2, 3 adulescentem animo alacrem, ingenio -em. QVINT. inst. 7, 1, 2 cum accusator a iure, quo videbatur -ior, coeperit, *eqs.* *al.*

2 *praepos.* (*adv. p. 279, 19*): **a** *variis*: **α** *indicatur causa sim.*: CIC. Quinct. 70 si propter partium studium -s erat Alfenus, -issimus Naevius ([*postea*: fretus gratia]. LIV. 35, 37, 5 Herodorum, Cianum mercatorem, sed -em Chalcide p. divitias). LIV. 23, 1, 2 Mopsiorum factio, familiae per gratiam Romanorum -is (PAVL. FEST. p. 126 *magistratus* p. imperia -iores sunt quam privati. LAMPR. Alex. 61, 8 apparatus militaris ... fuit ... -issimus ... p. Armenios *eqs.*). ARATOR ad Parth. 3 a proavis (*v. sub 1b*). **β** *indicatur ad quem vel ad quid respiciat potentia*: SALL. Iug. 8, 1 complures novi atque nobiles ..., factiosi domi, -es apud socios *eqs.* (VAL. MAX. 5, 4, 5 apud ... Flaminium auctoritas patria ... -s fuit. SEN. dial. 11 [12], 2, 1 -iorem me futurum a. te non dubito quam dolorem tuum, quo nihil est a. miseros -ius. epist. 105, 5 amicitiae eorum, qui a. aliquem -em -es sunt. QVINT. decl. 257 p. 51, 12. TAC. hist. 1, 10, 2. PLIN. epist. 4, 4, 1 quod a. me vel

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-issimum est. *al.*). LIV. 6, 34, 5 M. Fabi Ambusti, -is viri cum inter sui corporis homines tum etiam ad plebem, *eqs.* (SEN. dial. 5, 2, 1 ira . . . tam i. Graios quam i. barbaros -s. BOETH. cons. 3, 5, 10 W. i. aulicos. *v. etiam l. 5 et* ITALAM *infra*). 9, 17, 3 per omnia humana, maxime in res bellicas -s (in re bellica *Müller*, inter res bellicas *Harant*). 9, 26, 16 nobiles homines . . . primum ipsas expugnare quaestiones omni ope adnisi sunt; dein, postquam ad id parum -es erant, *eqs.* (*item indicatur potius respectus*: TERT. patient. 10 p. 16, 5 in domino tam iusto ad aestimandum, tam -i ad perficiendum. *v. etiam l. 2; aliter p. 286, 60*). 24, 49, 2 quoniam Syphax se Romanis iunxisset, ut -ior societate eorum adversus reges populosque Africae esset (SEN. nat. 2, 42, 3 utile erat in . . . audacia scelerum esse a. quod nemo sibi satis -s videretur. EVSEB. EMES. serm. 20, 16 putas sit lupus -s a. oves, sit autem -s et a. leonem? [*postea*: fortiorem]). SEN. clem. 1, 19, 9 beneficus ac largus et in melius -s (*sc. princeps potentia praeditus, ut hominum sortem in melius vertat; aliter l. 5*). ITALA gen. 32, 28 (Novatian. trin. 19, 7 D. *al.*) invaluisti cum deo et cum hominibus -s es (Lugd. inter homines -s factus eris, *gr.* μετὰ ἀνθρώπων δυνατός, *Vulg.* contra homines praevalebis). *adv.*: PS. HIL. libell. 5 p. 76, 1 sq. hominis exterior forma non undique videt, non undique audit, non undique -s est; deus . . . totus manus est -issima. CLAVD. MAM. anim. 1, 7 p. 45, 19 purissimus aer faciliorem et longius -em facit auditum (*cf. p. 45, 13* potentia auditus).

b in *cum abl.* (*v. etiam l. 5; cum gerund.* VAL. MAX., GELL.): CIC. Verr. II 5, 183 si qui sunt qui in hoc reo aut -es aut audaces . . . velint esse, *eqs.* CATVLL. 100, 8 sis felix, Caeli, sis in amore -s. SALL. Iug. 16, 2 homo clarus et tum in senatu -s (*cf.* SEN. dial. 12 [11], 2, 4 in principali domo -es. AMM. 16, 8, 11 in regia). VAL. MAX. 2, 10 praef. maiestas clarorum virorum . . . -s in sua amplitudine obtinenda. GELL. 5, 12, 13 in laedendo magis quam in iuvando -em *vim quorundam deorum.* ITALA Ios. 8, 3 (Lugd.) elegit Iesus XXX milia virorum -iu⟨m⟩ in virtute ([*Vulg.* virorum fortium]. iud. 6, 12 [Lugd.] *Gedeon* [Aug. quaest. hept. 7, 32 -s in fortitudine, *Vulg.* virorum fortissime]. PS. PHILO antiq. 6, 7. 23, 1. *al.*). II par. 25, 5 (Complut.) -es in bello (psalm. 23, 8 [Veron.] dominus -s in b. [Sangerm. *al. et* VVLG. in proelio]. *cf.* Iudith 11, 8 [cod. 131 *al.*] -s in milicia belli [*cf. p. 287, 17*]). ARNOB. nat. 4, 7 Mellonia dea est pollens -sque in apibus. VVLG. Iudith 1, 4 *rex Medorum* gloriabatur quasi -s in potentia exercitus sui et in gloria quadrigarum suarum. RVFIN. hist. 4, 30, 1 in verbo. AVG. in psalm. 131, 2 l. 9 non proterve . . ., cum esset in deo -ior *David*, respondebat regi *Saul eqs. al.*

B *exempla cetera*: **1** *notione originaria significantur qui (quae) dominantur, potentia in alios praediti sunt, impellunt, effectus quosdam habent sim.*: **a** *de hominibus* (*item animis, populis sim.*): **α** *strictius respiciuntur qui dignitate, auctoritate, imperio, opibus in ordine hominum praevalent*: (I) *adi.* (*exempla selecta*): TER. Eun. 353 quis is est tam -s cum tanto munere hoc? 760 *Thraso* peregrinus est, minus -s quam tu (*sc. Chremes*), minus notus, minus amicorum hic habens (*cf.* HIER. epist. 53, 1, 2 ut qui Athenis magister erat et -s, . . . fieret peregrinus atque discipulus, *Plato in Magnam Graeciam profectus*). Ad. 502 (*pauper ad Demeam*) quam estis maxume -es, dites, fortunati, nobiles, tam maxume vos . . . aequa noscere oportet. RHET. Her. 2, 26, 40 si quis -s ac factiosus in contione dixerit: 'satius est uti regibus quam uti malis legibus'. CIC. inv. 2, 169 ut amplae atque -es sint civitates (Verr. II 4, 25 NEP. Cim. 3, 3 LIV. 40, 50, 1. *al.; cf.* CIC. Manil. 60 urbes [rep. 2, 4 validam u. et -em. Tusc. 4, 2 LIV. 26, 1, 4. *al.*]. Marcell. 5 populorum [Tusc. 5, 15 CAES. Gall. 1, 3, 8 OV. fast. 5, 729 LIV. 4, 58, 10. 9, 3, 10. *al.*]. LIV. 2, 53, 3 gentes [39, 50, 11 PRISC. perihe g. 377]). S. Rosc. 6 adulescens vel -issimus hoc tempore nostrae civitatis, . . . Chrysogonus (fam. 2, 18, 2 et nobilis [*Antonius*]. ASCON. Corn. p. 53, 14 Piso a. -s et turbulentus). Verr. I 25 iste homo -s, *Verres candidatus,* cum filio blando *populum ambibat* ([*an ad p. 280, 59?*]. II 4, 22 clarissimi ac -issimi *h., C. Catonis.* Cluent. 153 Druso. leg. agr. 2, 7 me . . . non h. -ium studio . . . consulem . . . factum. *al.; cf. l. 83*). II 1, 55 *L. Scipio* Antiochum . . . regem -issimum vicit (Manil. 4 a duobus -issimis . . . .r. Mithridate et Tigrane [*de eisdem*: 26]. Catil. 4, 21 r. -issimus . . . et nobilissimus Perses. Lig. 24 *Iuba*. Brut. 53 *Tarquinium Superbum* -issimum r. clarissumi regis filium. *al.*). 3, 186 Siculos . . . -issimos nobilissimosque. 4, 7 tot praetores, tot consules in Sicilia . . . fuerunt . . ., quorum nemo sibi tam vehemens, tam -s, tam nobilis visus est, qui ex illo sacrario quicquam . . . attingere auderet. Cael. 62 mulier -s ([*i. Clodia ut* 63]. VOPISC. Aurelian. 28, 2 *Zenobiam. item de feminis*: HOR. ars 116 matrona [IVV. 1, 69]. OV. epist. 12, 207 nuptam socerumque -es [-em *var. l.*], *sc. Creusam Creontemque.* STAT. silv. 1, 2, 158 alumnae. QVINT. inst. 6, 3, 85 femina [FIRM. math. 6, 23, 4]. *cf. p. 287, 32*). prov. 39 vir clarus aut -s (har. resp. 54. Phil. 13, 26 -es esse . . . optimos et nobilissimos v. nat. deor. 1, 119. off. 2, 69 fortunati et -is. fam. 7, 2, 2 clarissimi et -issimi v. *Pompei.* ad Q. fr. 3, 6 [8], 1 *Caesaris.* LIV. 8, 39, 12. *al.*). Planc. 51 -issimo et clarissimo civi C. Claudio (HOR. epod. 2, 8 superba c. -iorum limina). Rab. Post. 16 -issimo et nobilissimo tribuno plebis M. Druso. *sim. saepe.* *respiciuntur qui ius opprimunt, iudicem vel adversarium terrent sim.* (*exempla potiora; cf. p. 280, 10. 14; ad rem v. Wacke, Aufstieg u. Niedergang der röm. Welt II 13, 1980, 562 sqq.*): CIC. Quinct. 72 aderunt . . . homines nobilissimi ac -issimi, ut eorum frequentiam . . . quivis . . . perhorrescat (Verr. I 40 *Verrem* habere h. -em cuius fiducia provinciam spoliaret. II 1, 3 summo studio -issimorum h. defendatur, certet . . . testium constantia cum illius patronorum minis atque potentia). S. Rosc. 141 hic, *in iudicio*, etiam -s esse vult *Chrysogonus?* GAIVS dig. 4, 7, 1, 1 *si* -iorem nobis opposuerit adversarium (44, 6, 3 VLP. dig. 4, 2, 23, 1). VLP. dig. 1, 18, 6, 2 ne -iores viri humiliores iniuriis adficiant. *al.*

(II) *subst.*: (A) *vario usu*: CIC. Quinct. 47 de fortunis omnibus P. Quinctius deturbandus est: -es, diserti, nobiles omnes advocandi sunt. Sest. 139 *pro re publica* cum multis audacibus, improbis, nonnumquam etiam -bus dimicandum. Mil. 100 ego inimicitias -ium pro te *Milone* appetivi (SALL. or. Macri 27. SEN. dial. 1, 3, 14 i. -ium graves sunt: *Cato* opponatur simul Pompeio, Caesari, Crasso. *cf.* CAES. Gall. 6, 13, 2 iniuria [SEN. dial. 4, 33, 1 epist. 76, 33. COD. Theod. 1, 29, 1 ⟨ut⟩ plebs . . . officiis patronorum contra -ium ⟨d⟩efendatur iniurias]. SEN. dial. 5, 5, 6 ira [epist. 14, 7 CLAVD. 28, 318]. nat. 4 praef. 17 furori. *sim. al.*). or. frg. A VII 49 propter nimiam dominationem -ium (*cf.* CAES. Gall. 2, 1, 4 a -ioribus . . . regna occupabantur. SALL. Catil. 20, 7 res publica in paucorum -ium ius atque dicionem concessit. hist. frg. 1, 12 pauci -es . . . dominationes affectabant). rep. 3, 23 pactio . . . inter populum et -is. leg. 3, 34 suffragandi nimia libido . . . eripienda fuit -bus. fam. 1, 9, 21 -ium benevolentiam. 9, 16, 5 reliquum est, . . . nequid temere dicam aut faciam contra -is (CAES. Gall. 6, 11, 4 ne quis ex plebe c. -iorem auxilii egeret. PHAEDR. 2, 6, 1 c. -es nemo est munitus satis. QVINT. decl. 254 p. 39, 27 c. -em, contra gratiosum. *al.*). BRVT. Cic. ad Brut. 11, 2 W. -bus (pet- *var. l.*). PVBLIL. P 26 -s misericors publica est felicitas. P 34 -i irasci sibi periclum est quaerere. *al.*

(B) *accedit gen. (pron.) possess. vel partit.* (*ad posit.* -s *non ante* ITALAM; *exempla quaedam aegre discernuntur ab iis quae p. 287, 5 attulimus; adi. intellexerim* VAL. MAX. 1, 7 ext. 7 *Dionysium esse* -issimum Grai sanguinis futurum, *ceterum dubitares etiam de* CAES. *et* LIV. *infra allatis, nisi species appositionis praeberetur*): CAES. Gall. 2, 4, 7 apud eos *Suessiones* fuisse regem . . . Diviciacum, totius Galliae -issimum, qui . . . etiam Britanniae imperium obtinuerit (*item indicatur regio*: HEGES. 1, 24, 1 Syriae -es [*item* PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 7 p. 610, *gr. 1, 188* τοὺς ἐν Συρίᾳ δυνατούς]. CASSIOD. Ios. antiq. 20, 245 Parthiae -es [*gr.* δυνάσται]. *al.; pron. poss.*: PS. PHILO antiq. 15, 1 ferreis vectibus clausa est a -bus suis *terra Canaan*). LIV. 40, 49, 5 regulus hic *Thurrus* earum gentium erat, longe -issimus omnium Hispanorum (*cf.* ITALA Iudith 16, 6 [Sangerm. 15 *al., sim.* VVLG. 16, 8] -s illorum *Assyriorum* [*gr.* ὁ δυνατός, cod. 153 *al.* -issimus]. HEGES. 5, 9, 1 Chananaeorum quidam -s [PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 7, 18 p. 828 -issimus, *gr. 6, 438* δυνάστης]. *al.; pron. poss.*: ITALA Luc. 24, 20 [cod. d] principes sacerdotum et -es nostri [*gr.* οἱ ἄρχοντες, *cod. e al.* magistratus, *Vulg.* principes]). PLIN. epist. 1, 18, 3 contra -issimos civitatis (*cf.* ITALA iud. 5, 9 [Lugd.] -es populi [*item* I reg. 2, 8 *apud* Ps. Cypr. ad Novat. 13 *al.; utroque loco respondet gr.* δυνάστης, *Vulg.* princeps]. AVG. civ. 14, 28 p. 57, 3D. in suis, *sc. civitatis,* -bus). SVET. vita Lucan. p. 51, 11 -issimos amicorum. ITALA gen. 50, 4 (Ottob.) locutus est Ioseph ad -es Pharaonis (*gr.* δυνάστας, *Lugd.* principes, *Vulg.* familiam. *item indicatur rex vel dux*: Iudith 5, 22 [Sangerm. 15 *al.*] -iores Olofernis [*gr.* οἱ μεγιστᾶνες, *Vulg. 5, 26* magnates]. act. 8, 27 [cod. e = VVLG.] vir Aethiops, eunuchus, -s Candacis reginae [*gr.* δυνάστης]. *al.; pron. poss.*: HEGES. 1, 41, 1 cum -bus suis, *sc. Herodis* [*gr. 1, 512* τῶν δυνατῶν, *Ps. Rufin. 1, 17 p. 640* optimates]. *al.*). CONST. apost. Journ. Theol. Stud. 13 p. 496, 9 presbyteri ac diaconi post deum . . . -es sunt aeclesiae ([*gr.* δυνάσται]. PRIMAS. in apoc. p. 927C). CASSIOD. hist. 5, 35, 2 -es palatii (*gr. Sozom. 4, 23, 1* τοὺς ἐν τοῖς βασιλείοις δυναμένους). VEREC. in cant. 6, 5 l. 25 D. -es . . . saeculi. satisfact. 144 mundi . . . -es.

β *latius respiciuntur*: (I) *qui habitu -es se gerunt, sc. arrogantes, superbi, insolentes sim.* (*cf. p. 279, 80. 288, 83*): TER. Haut. 227 Clinia . . . habet *amicam* bene et pudice, eductam, ignaram artis meretriciae; meast -s, procax, magnifica, sumptuosa, nobilis (*cf. ad l.* SCHOL. Ter. p. 116, 7 -s: superba. *inepte* EVGRAPH.: hoc positum ut ex nobilitate plurimum audeat postulare). DON. Ter. Ad. 983, 2 'faciet' hoc -s et irridens . . . dicit. DIDASC. apost. 19, 19 non -s nec austerus nec durus nec abscisus nec sine misericordia noli inludere populo (*cf. Const. apost. 2, 21, 1* μὴ σκληρός, μὴ αὐθάδης). (II) *qui affectibus, libidinibus sim. vel rebus adversis non vincuntur*: SALL. Iug. 1, 3 imperator vitae . . . animus est, qui ubi . . . virtutis via grassatur, abunde pollens -sque . . . est (AVG. immort. 13, 21 lib. arb. 1, 10, 20). VAL. MAX. 3, 3 ext. 1 *philosophia* totum *pectus* . . . confirmat -iusque metu facit ac dolore (*abl. compar.*). SEN. dial. 1, 2, 1 adversarum impetus rerum viri fortis non vertit animum; . . . est . . . omnibus externis -ior. 3, 7, 3 ratio . . . tamdiu -s est, quamdiu diducta est ab adfectibus. 5, 4, 4 quam non sit -s, immo ne liber quidem dici possit irae suae captivus? epist. 90, 34 -issimum esse qui se habet in potestate. BOETH. cons. 3 carm. 5, 1 qui se volet esse -em, animos domet ille feroces *eqs.* 4, 2, 15 W. bonos . . . -es esse. (III) *qui adversariis vel amicis validiores, superiores sunt* (*sunt qui locos quosdam Ovidianos notione sub IIA 2 illustrata explicent, v. Bömer ad* Ov. met. 8, 56): *in amore* (*cf. p. 279, 25*): HOR. carm. 4, 1, 17 quandoque -ior . . . muneribus riserit aemuli (PORPH. *ad l.*: potior rivale). PROP. 2, 26b, 22 admirentur, quod tam mihi pulchra puella serviat et tota dicar in urbe -s. OV. met. 3, 292 nimium . . . -s perituraque amantis *Iovis* obsequio Semele. 8, 56 (*verba*

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Scyllae) pereant potius sperata cubilia, quam sim proditione -s (*an subaudias* cubilium?). 10, 340 (*verba Myrrhae*) *Cinyras* non est meus, *quia eius filia sum*; . . . aliena -ior essem. STAT. silv. 1, 2, 77 (*loq. Amor*) edomui victum dominaeque -is ferre iugum . . . iussi (*minus probabiliter intellegitur ipsa Venus vol. V 1, 1940, 36 sq.*). quolibet respectu: Ov. met. 10, 603 (*Hippomenes ad Atalanten*) seu me fortuna -em fecerit, a tanto non indignabere vinci. VLP. dig. 20, 4, 6, 1 sq. si quis in merces sibi obligatas crediderit . . ., -ior erit, licet posterior sit, nam et ipsum naulum -ius est; tantundem dicetur et si merces horreorum . . . debetur, nam et hic -ior erit (potior *vel* potius *post alios Mommsen dubitanter omnibus locis. cf. p. 278, 70 nec non* PAVL. dig. 45, 1, 91, 3 dum . . . par utriusque causa sit, quare non -ior sit qui teneat, quam qui persequitur?). ITALA gen. 30, 8 (Lugd., cod. 101) *nato filio Nepthali* dixit Rachel: suscepit me deus et conparavit me sorori meae et -s facta sum (*gr.* ἠδυνάσθην, *Vulg.* invalui). Ⓜ *medici sim., fere vitae mortisque domini*: LVCAN. 9, 935 *Psyllus* volnera lambit ore venena trahens . . . extractamque -s (petens, tenens, trahens *var. ll.*) gelido de corpore mortem expuit (*Housman 'id est victor propositi', ut ad IIA 2 pertineat*). AVSON. 80, 3 p. 342 P. (*ironice*) medicus divis fatisque -ior Alcon falsum convicit . . . haruspicium. GREG. TVR. vit. patr. 3, 1 morborum -issimus medicator. Ⓥ *puberes (cf. p. 286, 4. 287, 32)*: APVL. apol. 85, 8 quis non . . . oderit *puerum*, cum videat velut monstrum quoddam prius robustum scelere quam tempore, ante nocentem quam -em? IREN. 1, 30, 4 (1, 28, 2 H.) *filius primae feminae* -s factus emisit . . . ab aquis filium sine matre.

b *de deis, daemonibus sim. (fortuna l. 40)*: α paganorum: TRAG. inc. 241 divi -es, ferte lassatis opem. CATVLL. 34, 15 *Diana*, tu -s Trivia . . . es dicta (VAL. FL. 3, 321. *eadem appellatur* Hecate: Ov. epist. 12, 170). VARRO frg. Prob. Verg. ecl. 6, 31 p. 344, 5 in una *ara circi* inscriptum diis magnis, altera diis -bus, tertia diis ⟨valentibus, hoc est⟩ terrae et caelo (*suppl. Wissowa, Hermes 22, 1887, 47 sec.* TERT. spect. 8 p. 9, 24; *ad rem v. Cardauns, Varros Logistoricus . . ., Diss. 1960, 14 sqq. et 65 sqq.; ad iuncturam cf.* TRAG. *supra nec non* Ov. epist. 9, 43 [parenti, tonanti *var. ll.*] met. 8, 614 nimium . . . -es. fast. 4, 117 dea *Venus*. SEN. Ag. 731 deas *Iunonem, Minervam, Venerem*. Phaedr. 185 -s . . . dominatur d. *Amor. al.*). VERG. Aen. 2, 296 Vestam. 3, 438 Iunoni cane vota . . . dominamque -em . . . supera donis. HOR. carm. 2, 17, 15 Iustitiae. Ov. met. 1, 173 caelicolae (*cf.* STAT. silv. 3, 5, 41 superi). 5, 303 Lucinam. EPICED. Drusi 376 sollicitare animos parce -is erae (*item de* Fortuna: OCTAVIA 377. CVRT. 3, 8, 29 omni ratione -ior. SER. SAMM. 948. *al.; cf.* ARNOB. nat. 5, 14 p. 267, 24 M. fatis -ioribus [AVSON. 209, 3 p. 65 P. *al.*]). *al.*

β *Iudaeorum nec non Christianorum (exempla selecta)*: Ⓘ *adi.*: TERT. apol. 24, 3 nonne conceditis . . . aliquem *deum* esse sublimiorem et -iorem *deis paganorum*, velut principem mundi (bapt. 2 p. 202, 14 deus et sapiens et -s. carn. 3 l. 45. *et saepe*). resurr. 58 p. 119, 15 dominum -iorem . . . omni corporum lege *eqs.* (ITALA psalm. 23, 8 [Veron. *al.* = VVLG.] d. fortis et -s. PRVD. psych. 621. *al.*). ARNOB. nat. 1, 43 Aegyptiorum ex adytis angelorum -ium nomina et . . . furatus est disciplinas *Christus* (AVG. civ. 21, 6 p. 499, 28 D. quanto -iores sunt sancti angeli *quam daemones*. *cf.* 21, 6 p. 500, 20 angelicas . . . naturas omnibus terrenis -iores animantibus). 1, 47 -iorem illum Christum fuisse quam fata sunt (PRVD. c. Symm. 2 praef. 61 Christe -s. *al.*). PRVD. ham. 390 praedo -s, *diabolus*. perist. 6, 5 -s . . . trinitas (*cf.* Ps. VIGIL. THAPS. c. Marivad. 3, 4 -s pater, -s filius, -s spiritus sanctus). *sim. al.* ⒾⒾ *subst.*: ITALA gen. 49, 24 (Lugd., *sim.* VVLG.) exsoluti sunt nervi brachiorum *inimicorum* . . . per manum -is Iacob (*gr.* δυναστοῦ. *explicat* RVFIN. patr. 2, 25 S. hoc est dei Iacob. *ad gen. cf. p. 280, 27*). II Macc. 15, 29 (rec. P) benedicebant -em (*gr.* τὸν δυνάστην, *Vulg.* omnipotentem dominum, *sim. cett.*). I Tim. 6, 15 (cod. d *al.*, *item fere* VVLG.) beatus et solus -s et rex regum (*gr.* δυνάστης, *Tert. resurr. 23* potentator). VVLG. eccles. 8, 1 -issimus faciem illius *hominis* commutavit. Sirach 49, 6 reliquerunt legem -is (altissimi *var. l.*) reges Iudae et contempserunt timorem dei (*gr. 49, 4* τοῦ ὑψίστου). Ioel 1, 15 prope est dies domini et quasi vastitas a -e veniet. AVG. serm. coll. Morin p. 632, 21 an times, ne suscipias tam magnum -em et conturbet te *eqs.*? *al.*

c *de rebus* (-s est *cum struct. verbali v. imprimis p. 282, 27. 283, 37*): α quae animantium potentia -es sunt: Ⓘ *quatenus ad animantes pertinent*: Ⓐ *loca, partes corporis, instrumenta sim.*: CATVLL. 61, 156 en tibi domus ut -s et beata viri tui (HOR. carm. 1, 35, 23 [*ad Fortunam*] -is . . . domos inimica linquis. COD. Theod. 12, 1, 6 gremia -issimarum d. *al.; aliter p. 284, 79; cf.* GREG. M. in cant. 27 V. [*ad cant. 1, 3* introduxit me rex in cellaria sua] quanto -s [-ior *var. l.*] est cubiculum, tanto maior est reverentia exhibenda). VERG. Aen. 7, 234 per Aeneae iuro dextram . . . -em (VAL. FL. 3, 630 HOMER. 655. *al.; cf.* manus: Ov. met. 1, 671 *Mercurii*. ITALA exod. 13, 3 [Monac.] in manu -i eduxit nos dominus *ex Aegypto* [*gr.* ἐν . . . χειρὶ κραταιᾷ, *Vulg.* forti]. PRVD. cath. 6, 85. *al.*). Ov. am. 3, 8, 29 nihil esse -ius auro. epist. 16 (17), 63 (*Helena Paridi*) sceptra tuae . . . -ia terrae. fast. 4, 572 future parens, Thybri, -is aquae (*cf. de eodem met. 2, 259* cui . . . fuit rerum promissa potentia). LIV. 31, 7, 14 foris nobis quam domi feliciora -ioraque arma esse (VELL. 2, 108, 2 ubi cum propter -iora a. *Romanorum* refugisset, sua faceret -issima *Maroboduus*. *cf.* SEN. Herc. f. 1119 stipes . . . -s [*i. Herculis clava*]. MACR. Sat. 1, 12, 11 aculeo velut -issimo telo pars armata posterior *Scorpii*. DRAC. Romul. 9, 185 *Achillis* hasta -s. *al.*). LVCAN. 10, 324 *Abaton, Nili insula*, terra -s (*sc. numine deorum, cf. Hudson-Williams, Am. Journ. Phil. 87, 1976, 136 nec non* STAT. Theb. 8, 337 *Amphiarae*, te Phoebo absente vocabo, ille mihi Delo . . . -ior . . ., quo ruis, ille adytis melior locus). STAT. silv. 5, 1, 61 Babylonos opes, Lydae . . . pondera gazae . . . Arabumque -es divitias. 5, 2, 29 tunicam . . . -em agnovere umeri (*sc. laticlaviam*). *al.* *vox dei mundum condentis vel sancti miraculum edentis*: SVLP. SEV. epist. 3, 8 *avibus* imperat . . . -i verbo *Martinus*. CARM. de resurr. 107 *deus* potuit . . . omnia de nihilo -e (potenter *var. l.*) voce parare (152 iubente deo . . . cum v. -i). Ⓑ *status, qualitates et varia incorporea*: BELL. Alex. 58, 1 ut contra Q. Cassium . . . aeque -em opponeret dignitatem *T. Torius eqs.* (FIRM. math. 1, 2, 6 -issimae d. insignia [6, 31, 1]. 4, 10, 7. 5, 3, 21. *al.*). Ov. am. 1, 1, 13 (*ad Amorem*) sunt tibi magna . . . nimiumque -ia regna (HIL. c. Const. 27 AVG. civ. 16, 17 p. 154, 4 D. *cf.* FIRM. math. 6, 31, 1 -issimum regni . . . imperium. FILASTR. 24, 2 *Belus rex* orientem -i regimonio . . . detinuit). LIV. 7, 22, 11 nec . . . dictatura -iorem eum consensum patrum . . . fecit. 42, 46, 5 -ior esse partis melioris *Rhodiorum* auctoritas coeperat (ARNOB. nat. 7, 13 -issimi nominis atque a. viro). FIRM. math. 3, 6, 32 -es . . . potestates (SALV. gub. 7, 83 magna et -issima). CASSIOD. var. 11, 22 iuste -iora (*i. -iores magistratus*) consequitur, qui de commissa sibi negotii perfectione laudatur *eqs. et al.* *qualitates dei omnipotentis*: AVG. nupt. et concup. 2, 28, 48 deus est immutabilis et -issimae bonitatis. CASSIOD. in psalm. 21, 1 div. *Christi* -issimam humilitatem.

ⒾⒾ *quatenus animantium potentiam ostendunt (sc. de actionibus variis, miraculis; de insigni -is v. l. 7)*: Ⓐ -s est (*suppletur copula* PS. VARRO) *cum struct. verbali*: CIC. de orat. 1, 31 quid . . . est . . . tam -s tamque magnificum quam populi motus . . . unius oratione converti? PS. VARRO sent. 19 -ius imperare fortunae quam regibus. AVG. in psalm. 40, 13 l. 14 multo est . . . -ius de sepulcro surgere quam de cruce descendere (*respicitur deus ut*: 65, 6 l. 33 -ius est revixisse mortuum quam fuisse non mortuum). Ⓑ *exempla cetera*: LVCAN. 6, 635 cessissent leges Erebi monstroque -i extractus *a maga* Stygio populus pugnasset Averno. ANIAN. Chrysost. laud. Paul. 1 p. 473 *si* prophetae -ius in se aliquid ostenderunt magisque mirabile *eqs.* (*gr.* τὶ γενναῖον). AVG. civ. 1, 14 p. 25, 14 D. illud nostrum de Iona propheta incredibilius est *quam paganorum narratio de Arione*; plane . . . mirabilius quia -ius (*cf.* in psalm. 65, 6 l. 33 hoc *Ionae* signum proprium *signum Christi* commendavit; hoc est -issimum). epist. 137, 14 homo . . . de virgine procreatus et a mortuis in aeternam vitam resuscitatus . . . -ius opus *dei* est fortasse quam mundus.

β *quae ipsae -es sunt, sc. quae aliquid efficiunt, quae impellunt, quibus quaedam vis inest sim.*: Ⓘ *actiones animantium varia (cf. etiam p. 283, 14)*: CIC. fam. 2, 6, 3 nostram suffragationem, si minus -em, at probatam tamen et iustam. PVBLIL. I 47 in misero facile fit -s iniuria. Ov. met. 11, 111 *Midas* contigit . . . glaebam: contactu glaeba -i massa *aurea* fit. LIV. 4, 9, 7 magistratus . . . dant ius nuptiarum, sed vis -ior fuit; namque tutores . . . virginem . . . rapiunt. CELS. prooem. 12 *medici quidam* nisi corporum rerumque ratione comperta non satis -em usum esse proponunt (SCRIB. LARG. 103 -ior u. ratione est [*inde* MARCELL. med. 20, 8 -iorem usus rationem]). QVINT. inst. 2, 5, 16 non -ius erit emendare orationem *quam corrigere discipulum declamantem*? 2, 17, 12 *continua dicendi exercitatio* -issimum discendi genus est (*cf.* 11, 2, 36 excepta, quae -issima est, exercitatione). 11, 2, 40 multa ediscere . . . -issimum est. RVF. FEST. 24 Cari imperatoris victoria de Persis nimium -s superno numini visa est (*cf. Vopisc. Car. 9, 1* quod eos fines transgredi cuperet, qui fataliter constituti sunt). VVLG. I reg. 14, 52 bellum -s (RVFIN. Orig. in Ios. 8, 2 p. 337, 3).

ⒾⒾ *res, quae vi naturali vel magica aliquid efficiunt (item earum qualitates, actiones sim.)*: Ⓐ *de sideribus*: VERG. georg. 2, 373 indignas hiemes solemque -em (SERV. *ad l.* intolerabilem, SERV. auct. gravem. *cf.* LVCAN. 10, 202 sol . . . radiis . . . -bus astra ire vetat *eqs.* [CLAVD. carm. min. 28, 35]). MANIL. 2, 159 *signa* dabunt geminata -is per socium effectus. AMPEL. 3, 1 -issima sidera. 3, 3 stellae -issimae. CENS. 8, 10 a septimo zodiaco . . . plenissimus -issimusque conspectus *solis* quosdam . . . educit *fetus*. *al.* Ⓑ *de medicamentis et rebus magicis*: VERG. Aen. 7, 19 -bus herbis . . . Circe *speciem comitum commutavit* ([*huc pertinere videtur* GLOSS.[L] I Ansil. PO 594 venenosis]. 12, 402 Ov. met. 4, 49. *al.*). Ov. fast. 5, 447 mone, virga venerande -i (*de Mercurii bacillo magico ut*: STAT. Theb. 4, 482). SEN. Herc. O. 532 -s vires suas sanguis *Nessi vesti inlitus* tenebit. MARCELL. med. 16, 87 quo -ius herbae huius auxilium facerent (*cf.* PLIN. phys. Bamb. 17, 24 *medicamentum* esse -issimus presidium). *al.* *de ipso tactu virgae (cf. supra l. 48)*: Ov. met. 11, 308 *Mercurius* virga . . . movente soporem virginis os tangit; tactu iacet illa -i. Ⓒ *de quibuslibet rebus*: HOR. sat. 2, 1, 51 ut . . . imperet hoc natura -s (INSCR. Hisp. Mariner Bigorra p. 220 n. 8, 6 [*saec. I a. Chr.*] hunc *defunctum* n. -s luctu . . . levavit. Ov. met. 9, 758. 10, 352 SEN. Phaedr. 1114 nat. 2, 34, 2. *al.*). Ov. met. 9, 251 *Hercules non* nisi materna Vulcanum parte -em sentiet (*sc. ignem. cf.* COMM. instr. 2, 4, 8 *die novissimo mare* vincetur ab igne -e). AETNA 359 -es coniurant animae (*item de vento*: SEN. nat. 6, 21, 1 quo *spiritu* nihil est . . . -ius. PORPH. Hor. carm. 3, 30, 3 'non aquilo inpotens' pro 'valde -s'. EPIST. Alex. l. 429 H. -issimo euro [*var. l.* ebore *prae-*

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ferunt alii ed.]. *sim. al.*). Cels. 3, 4, 13 (*respiciuntur* ἡμέραι κρίσιμοι) *medici scriptores* sibi repugnant non ... duodecimum diem sumendo quasi -iorem, plus enim tribuebant nono (*cf. antea: dies* gravior; ... *in eo* magnam vim esse; *3, 4, 14* efficacissimum). Sen. nat. 6, 13, 6 frigida (frigora *var. l.*) *contra calorem pugnantia* ... futura -iora. Plin. nat. 17, 186 quae de natura soli diximus, tanto -iora sentientur quanto *eqs.* Itala Is. 25, 8 (Iren. 5, 12, 1) devoravit mors -s (*gr.* κατέπιεν ὁ θάνατος ἰσχύσας, *Ambr. epist. 31, 9 F.* praevalens, *aliter Vulg.; cf.* Hier. epist. 60, 3, 1 *Christe*, tam -em adversarium, *sc. mortem*, ... occidisti). Cens. 14, 11 unum difficillimum climactera prodiderunt, anno scilicet undequinquagesimo, quem complent anni septies septeni; ... nam quadrati numeri -issimi dicuntur (*aliter p. 284, 74*). Priscill. tract. 4, 80 -issimum in terris aelementum, *mare*, ... *Iudaeis* iter praestitit. *sim. al.*

Ⓘ *verba, argumenta sim., quae movent animum audientis* (*iudicis saepe apud* Qvint.): Ⓐ *exempla varia*: Ov. am. 3, 11, 31 (*ad puellam infidelem*) desine blanditias et verba -ia quondam perdere; non ego sum stultus (Vvlg. Iob 41, 3 v. -bus et ad deprecandum conpositis). met. 8, 745 vittae ... cingebant *quercum*, voti argumenta -is (-um *Heinsius, sed intellegi possunt preces efficaces, quibus adnuit numen. hucine p. 285, 26?*). 11, 285 (*Ceyx ad Peleum*) *non* inhospita regna tenemus; adicis huic animo momenta (*e cod. Vossiano Heinsius*, monimenta *codd.*) -ia, clarum nomen avumque Iovem. Sen. Phaedr. 609 matris superbum est nomen et nimium -s: nostros humilius nomen affectus decet. nat. 1, 8, 2 *in explanatione arcus caelestis* hoc argumentum parum -s est (Qvint. inst. 5, 12, 14 -issima a. primo ... ponenda ... loco. *ibid. iterum* [*opp.* levissima]. 6, 4, 22 prima aut summa ponantur). Stat. silv. 4, 4, 64 nec ... tibi sola -is eloquii virtus: sunt membra accommoda bellis (Pallad. hist. mon. II 15 p. 370^A e. -issimo *Euagrii*). Qvint. inst. 1, 10, 38 probationum quae sunt -issimae γραμμικαὶ ἀποδείξεις ... dicuntur (5, 10, 103 -issimae et minime obviae). 2, 17, 16 *rhetorices accusatores* complura dicunt; ... -issimis eorum breviter occurram (*cf. e. g. 2, 17, 18* altera ... calumnia). 5, 11, 37 ne haec quidem vulgo dicta ... sine usu fuerint; testimonia sunt enim quodam modo vel -iora. decl. 328 p. 288, 27 quod ab accusatore pro -issimo ponitur. *al.* Herm. vulg. (= Pal.) sim. 5, 4, 4 orationem tam -em *Christi* (*gr.* τοιαύτην). Arnob. nat. 7, 15 -ioribus ... imperiis (*sc. dei*). *al.*

Ⓑ -s est *sim. cum pron. neutr. vel struct. verbali*: Petron. 107, 5 supplices iacent iuvenes ingenui, honesti et, quod utroque -ius est, familiaritate vobis ... coniuncti. Qvint. inst. 5, 12, 9 Aristoteles ... -issimum putat ex eo qui dicit, si sit vir bonus; quod ut optimum est *eqs.* (*rhet. 1356 a 13* κυριωτάτην ἔχει πίστιν τὸ ἦθος). 7, 7, 8 solet tractari, ... utra *lex* sit antiquior, sed velut -issimum, utra minus perdat. 10, 3, 22 denique ut semel, quod est -issimum (potis- *var. l.*), dicam. 12, 10, 34 his, *quae modo dixi*, illa -iora, quod *eqs.* decl. 321 p. 262, 16 *medicus* heres est: hoc per se -s est (*sc. ut homicida iudicetur*). 357 p. 390, 3 hoc colore optime defenditur mulier ...; nam ex contraria parte infinitum (*adv.*) -s est illud, maritum esse damnatum. Schol. Cic. Bob. p. 99, 28 est ... -issimum, si *eqs.* Cassiod. in psalm. 49, 1 l. 45 *deus* locutus est ... per apostolos et, quod est -ius, per semetipsum.

Ⓥ *ius et quaecumque ratione iuris validiora sunt* (*cf. etiam supra l. 14*): Ov. fast. 3, 281 exuitur feritas armisque -ius aequum est (*cf.* Liv. 33, 33, 7 ubique ius fas lex -issima sint). Liv. 2, 1 1 imperia ... legum -iora quam hominum. Qvint. inst. 4, 5, 10 festinat ... iudex ad id quod -issimum est (-ssime *A om.* est). 7, 7, 7 utra lex -ior? (decl. 374 p. 413, 23 semper ... -ior lex est quae vetat quam quae permittit. *cf.* Liv. *supra*). decl. 308 p. 212, 11 *posterius testamentum*, quod vincat et -ius sit (*cf. ibid.* l. 15 -issimam esse defuncti proximam quamque voluntatem). 374 p. 413, 29 -ius est quod in albo lego quam quod in testamento. Cels. dig. 33, 10, 7, 2 prior atque -ior est quam vox mens dicentis. Vlp. dig. 20, 4, 6, 1 *v. p. 281, 7* *in imag.*: Rvfin. Orig. in Ios. 17, 2 p. 402, 10 prima quidem *hereditatis divisio* per Moysen, secunda vero, quae et -ior est, per Iesum facta.

Ⓥ *affectus sim.*: Liv. 10, 41, 2 ni -ior alius metus ... a fuga retineret *Samnites*. 25, 1, 11 ubi -ius iam esse id malum (*sc. superstitio*) apparuit, quam ut ... sedaretur. 37, 32, 13 ira et avaritia imperio -iora (opulentiora *var. l.*) erant (Sen. dial. 3, 8, 6. Ivst. 11, 4, 7 -ior fuit i. quam preces. *cf.* Val. Max. 5, 1, 3 *Quintii Crispini* mansuetudinem -issimi adfectus, ira atque gloria, quatere non potuerunt. Sen. dial. 5, 13, 4 contra [nos] -s malum, *iram*, ... dum nostri sumus, advocemus *amicos*). Val. Max. 4, 1, 5 *patrii affectus* -issimi habentur. 4, 7 praef. amicitiae vinculum -s et praevalidum neque ... sanguinis viribus inferius. Sen. Phaedr. 331 sacer est ignis *amoris* ... nimiumque -s (*cf.* Ps. Qvint. decl. 9, 3 -issimus amor ille puerilis). epist. 95, 32 adversus tam -em ... furorem operosior philosophia facta est. Octavia 433 turpi libido Venere dominatur -s (Avg. lib. arb. 10, 20). Itala sap. 10, 12 (cod. 167, *sim.* Vvlg.) omnium -ior est pietas (sapientia Vvlg.). *al.*

Ⓜ *varia*: Prop. 2, 5, 28 Cynthia forma -s (3, 20^a, 7 est tibi *Cynthiae* f. -s. Ov. ars 3, 258 formonsae non artis opem ... quaerunt: est illis sua dos f. sine arte -s). Ov. rem. 291 si te causa -s ... retinebit in urbe, accipe consilium *meum* (*cf.* Sen. benef. 3, 3, 1 prima omnium ac -issima *causarum*. Ivv. 14, 39 -s ratio). Qvint. inst. 1, 5, 60 *vocibus graecis latinas declinationes dantes* -iorem facere linguam latinam studebant.

d *de animalibus*: Gratt. 297 *contra frigus catulus* turbā ... -s operitur inerti *fratrum*. Ser. Samm. 104 salamandra -s nullisque obnoxia flammis. Ps. Philo antiq. 47, 4 erat quidam ⌊leo⌋ (*om. codd. fere omnes*) in media silva -ior. Vvlg. Is. 34, 7 descendent unicornes cum eis *arietibus sim.* et tauri cum -bus (Hier. *ad l.* unicornes cum tauris -bus, reges videlicet et principes). Prvd. cath. 3, 166 tu mihi, Christe, columba -s (*161 sqq.* agnus ... leonibus imperitat *eqs.*). *cf. p. 282, 1.*

2 *notione deflexa* (*sc. respectu dominandi, impellendi, efficiendi sim. fere evanido*): **a** *de hominibus eorumque animo excellentibus, praestantibus*: α *ingenio et arte*: Cic. de orat. 2, 300 videsne, quae vis in homine acerrimi ingenii (*sc. in Themistocle*), quam -s et quanta mens fuerit? (Prisc. perieg. 222 m. -i [*gr. Dionys. perieg. 237 non nisi* θυμῷ]. *cf.* Avr. Vict. Caes. 40, 2 *Constantini* a puero ingens -sque animus). Hor. carm. 3, 30, 12 dicar, ... ex humili -s princeps Aeolium carmen ad Italos deduxisse modos (Porph. *ad l.* se ad tantam claritatem studiorum pervenisse. *item de poetis*: 4, 8, 26 Aeacum ... lingua -ium vatum divitibus consecrat insulis [*an* -es, *quia fere immortalitatem donant, ut locum potius ad 1 trahas?*]. Homer. 1066 -is Homeri). Sol. 39, 9 Heliopolis ..., patria Chrysippi Stoicae sapientiae -issimi (potissimi *var. l.*). Capitol. Maximin. 29, 4 Messalam ex familia nobili, oratorem -issimum eundemque doctissimum (Inscr. Vopisc. Car. 11, 3 Numeriano Caesari, o. temporibus suis -issimo [*11, 1* eloquentia ... praepollens]. *cf.* Avson. 194, 6 p. 52 P. doctor -um rhetorum).

β *fortitudine, virtute*: Ⓘ *morum*: Lvcan. 8, 762 (*ad Pompeium mortuum*) manes animamque -em officiis averte meis ([*cf. 9, 7* semidei manes]. Stat. silv. 2, 7, 109 [*ad Lucanum mortuum*] rapidum poli per axem ... levatus, qua surgunt a. -iores, terras despicis). Itala II Cor. 12, 10 (cod. d *al.* = Vvlg.) cum ... infirmor, tunc -s sum (*cf. 12, 9* [*ibid.*] virtus in infirmitate perficitur). 13, 9 (*ibid.*) nos infirmi sumus, vos autem -es estis (*Ambrosiast.* fortes; *explicatur ibid.*: ut ... vitia vincant). Rvfin. hist. 2, 14, 1 ut ... -issimis athletis domini ac ... Christi apostolis ... obsisteret *Simon*. Pavl. Nol. carm. 21, 154 *Felix* saepe agonem miles intravit -s victoque semper hoste confessor redit. Hil. Macc. 64 fortior esto aere saxoque -ior ipso ..., patienter vince dolores *tormentorum*. CE 787, 2 (*epitaphium Liberii papae?*) confessorem ... -em adque sacerdotem sanctum. *ibid.* 44 inter apostolicam turbam martyrumq(ue) -um. Ⓘ *bellica vel corporea*: Itala iud. 3, 29 (Lugd.) percusserunt ... *tot viros*, omnes bellatores et omnem virum -em (*gr.* ἄνδρα δυνάμεως, *sed cod. 19* δυνάμενον, *Vulg.* robustos et fortes *viros*. II par. 13, 17 [Complut.] ceciderunt ... quingenta milia v. -ium [*Vulg.* v. fortium]). 5, 23 (Lugd.) adiutor noster, dominus in pugnatoribus -bus (Verec. in cant. 9, 22 D. in bellatoribus -s, *Vulg.* fortissimorum). I reg. 2, 4 (Aug. civ. 17, 4 *al.*) *deus* arcum -ium fecit infirmum et infirmes praecincti sunt virtutem (*Vulg.* fortium). psalm. 77, 65 (Veron. *al., item* Vvlg.) excitatus est ... dominus, tamquam -s crapulatus a vino (Cassiod. *ad l.* tunc, *post crapulam*, sunt homines ... ad virtutem -es). cant. 3, 7 (cod. 169 *al.*) sexaginta -es in circuitu eius *lecti Salomonis* de -bus Israel (*Vulg.* fortes ... ex fortissimis). Heges. 5, 10, 3 resistentibus addidit Caesar adiumentum equitum -iorum (*gr. 5, 287* τοὺς τῶν ἱππέων δυνατωτάτους, Ps. Rvfin. 6, 7 p. 787 equitum -issimis). Vvlg. gen. 6, 4 gigantes ... erant super terram ...; isti sunt -es a saeculo viri famosi. Ezech. 32, 21 -issimi robustorum. *et saepius. cf. l. 79 sqq. p. 278, 64 sqq. 279, 30 sqq.*

b *de rebus* (*de equis sub β*): α *incorporeis, quae sunt*: Ⓘ *magni momenti, graves* (*sc. ita ut non respiciatur adversarius argumento -i opprimendus, quae collegimus p. 283, 14 ubi videas quae hic desideres*): Sen. benef. 4, 29, 3 (*2* duae res coire debent, quae beneficium efficiant; primum rei magnitudo) deinde hoc, quod -issimum (potissimum *var. l.*) est, oportet accedat, ut *eqs.* Qvint. inst. 3, 6, 21 in eo credere statum causae, quod esset in ea -issimum et in quo maxime res verteretur. 3, 8, 16 rem ... aut certum est posse fieri aut incertum: si incertum, haec erit quaestio sola aut -issima *in deliberationibus* (4, 1, 24 ad -issimas q. iudicem praeparandum. 12, 2, 18 cum sit ... omnis generalis q. speciali -ior, *eqs.*). 6, 5, 5 *consilium* in ipsis actionibus primum ac -issimum optinet locum, *eqs.* Ps. Apvl. herm. p. 277 cum prius sit dedicare quam negare -iusque [est] universale quam particulare, *eqs. al.* Ⓘ *praestantes, excellentes sim.*: Pavl. dig. 34, 2, 32, 1 margaritae, quae ita ornamentis ... contextae sunt, ut in his aspectus auri -ior sit, auro facto adnumerantur. Iren. 3, 3, 2 (1 H.) ad hanc *Romanam* ... ecclesiam propter -iorem (pontiorem *C* [n *expunct.*], potiorem *Massuet*) principalitatem necesse est omnem convenire ecclesiam (*v. Rousseau-Doutreleau ad l.* ἱκανωτέραν ἀρχήν *intellegentes; ad p. 282, 11 trahit e. g. Guarducci, Riv. Fil. Class. 105, 1977, 308 sqq.*). Fav. Evl. 10, 1 W. (= p. 6, 12 H.) senarius ... numerus -em ac divinam naturae suae obtinet potestatem, siquidem τέλειος primus, id est perfectus, esse reperitur (*cf.* 16, 4 [= p. 11, 19] senarii numeri ... -is atque perfecti. *aliter p. 283, 12*). Rvfin. hist. 4, 30, 2 est eius *Bardesanis* ... de fato -issimus dialogus (*gr.* ἱκανώτατος).

β *corporeis, sc. pulchris, firmis, magnis sim.*: Capitol. Max. Balb. 16, 1 domus Balbini etiam nunc Romae ostenditur ... magna et -s (*aliter p. 281, 71*). Dares 16 Diomedem ... ve⟨n⟩antem cum equis -bus et feris (Sidon. epist. 4, 3, 9 e. -is animositas. Pomer. 3, 17, 1 utuntur ... -bus e. ad pompam). Rvfin. Orig. in Ios. 9, 1 p. 346, 10 ut hi ... lapides, qui validiores sunt et -iores, primi in fundamenta iaciantur. Macr. Sat. 7, 8, 6 -ior mola ampliora grana confringit, integra illa, quae sunt minutiora, transmittit.

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

II *indicatur, quid potentiae subiectum sit* (*variis structuris sub C, non nisi per gen. sub A et B*): **A** *significantur qui participes, compotes sunt fiuntve* (*imprimis homines vel dei, res e. g. l. 14. 24sq.*): **1** *rerum quarumlibet* (*sc. incorporearum praeter* VAL. FL.; *hucine p. 281, 1?*): PLAVT. Poen. 1182 (*metro et textu parum certo colloquuntur meretrices, quae Venerem hostiis placaverunt*) praepotentes pulchrae pacisque -es ... fuimus (*aliter infra l. 57*). LIV. 22, 42, 12 *cum milites parere nollent, nuntiorum* opportunus adventus consules imperii -es fecit (TAC. ann. 11, 31, 1 an ipse *Claudius* i. -s, an Silius privatus esset). LVCAN. 5, 199 tu ... -s veri, Paean, nullumque futuri a superis celate diem (*cf.* LACT. inst. 3, 1, 14 eius *veritatis* -s). VAL. FL. 4, 366 (*362* da ... munera, *sc. bovem*) muneris illa, *Iuno*, -s custodem ... Argum adiungit. STAT. silv. 5, 1, 52 pulchrae ... formae, quae morum caruere bonis falsaeque (*Heinsius*, falsoque *trad.*) -es laudis egent verae. PAVL. NOL. epist. 18, 8 p. 135, 24 quid ... miremur tam -em te esse meritorum, tam divitem gratiarum *eqs.*? POMER. 2, 13, 2 p. 456D virtutum -es (vitiorum impotentes *vel* impotentis *var. ll.*), saeculi contemptores ac bonorum omnium sectatores. BOETH. cons. 3, 12, 20 W. *deum* beatitudinis -issimum. **2** *rerum exsequendarum, implendarum sim.* (*deficiente gen. huc trahunt viri docti quidam p. 280, 79. 281, 18*): VERG. Aen. 7, 541 promissi dea *Allecto* facta -s, ubi sanguine bellum imbuit *eqs.* OV. met. 4, 510 victrix iussique -s ... redit (*sc. Tisiphone ut*: STAT. Theb. 11, 57 -s scelerum geminaeque exercita gentis sanguine [*nisi ad B*]). 8, 80 (*loq. Scylla*) *coma patris* beatam ... me votique mei factura -em (8, 409 *iaculo* bene librato v.que -e futuro obstitit ... ramus [*sec. var. l.* voto *ad p. 283, 18 traxit Bömer ad l.*]. fast. 3, 269. 5, 258 *Iuno nato Marte*. STAT. Theb. 9, 551 [*548* ades, o mihi dextera *eqs.*] v. sese facit ipse -em). VAL. FL. 6, 680 incepti ... Iuno -s securaque fraudis, *postquam Medeam ad amorem incitavit*. **3** *Christi*: PAVL. NOL. carm. 24, 615 nostra virtus ... *est* Christus ...; eius -es (-is *trad.*, vi eius -es *Zechmeister*) ... serpentem ... vincimus.

B *significantur qui imperium obtinent, dominantur sim.*: **1** *respicitur potentia deorum* (*indicatur quam quisque provinciam gubernet; cf. e. g. p. 278, 35. 52*): TRAG. inc. 39 supreme bel⟨li pater atque armorum⟩ -s (*huc pertinere potest, si recte supplevit Ribbeck*). VERG. georg. 1, 27 *Augustum deum* auctorem frugum tempestatumque -em (Aen. 1, 80 nimborum ... t.que -em *Aeolum* [*huc referuntur* GLOSS.L I Ansil. PO 575 -em: magnum. 576 -em: id est regem]. 3, 528 *infra*. CIL VIII 2609 Iovi ... t. divinarum -i [*aet. Hadr. ut*: 2610 Ventis bonarum t. -bus]. PRVD. apoth. 662 nimborum dominum t.que -em. *cf.* SEN. Oed. 254 ventorum -s *Neptunus*). Aen. 3, 528 di maris et terrae tempestatumque -es (HOR. carm. 1, 5, 15 -i ... m. deo *Neptuno*. *cf.* INSCR. Année Epigr. 1955 n. 119 [*olim inter falsas* CIL III 259*] Neptuno ⟨aq⟩uarum ⟨po⟩tenti). HOR. carm. 1, 3, 1 diva -s Cypri *Venus*. 1, 6, 10 imbellis ... lyrae Musa -s vetat *bella canere* (*cf.* VERS. metr. Mar. Victorin. gramm. VI 105, 21 Phoebe carminum -s. *aliter p. 287, 9*). 3, 25, 14 *Bacche* Naiadum -s Baccharumque valentium ... vertere fraxinos. carm. saec. 1 silvarum ... -s Diana (*cf.* LVCAN. 3, 402 ruricolae Panes nemorumque -es Silvani Nymphaeque [VAL. FL. 3, 48 Pan. STAT. Theb. 4, 746 *vel* 753 diva. 6, 633 diva. 9, 608 virgo. *al.*]). OV. am. 3, 10, 35 *Ceres* diva -s frugum. met. 9, 315 *Lucina* diva -s uteri. MANIL. 2, 60 canam ... naturae ... -em infusumque deum caelo *eqs.* SEN. Oed. 868 tenebrarum -s ..., rector umbrarum *Pluto*. dial. 11 (12), 8, 3 deus ... -s omnium (IVL. VAL. 1, 4 p. 7, 4 LACT. inst. 1, 3, 22 BOETH. cons. 3, 12, 27 W. *al.*). VAL. FL. 3, 48 Pan nemorum bellique -s (PORPH. Hor. carm. 2, 19, 27/28 ['idem *Bacchus* pacis eras mediusque belli'] tam b. quam pacis -s. MACR. Sat. 1, 19, 4 Liber pater. *v. compos.* bellipotens *vol. II 1815, 54sqq., unde locos metro non firmatos huc trahere possis. cf.* CIL VIII 2634, 3 Marti militiae -i). TAC. hist. 4, 84, 5 Iovem ut rerum omnium -em (EPIST. Paul. et Cor. I rec. B 11 nec [c]om[mu]nium r. esse deum -em. MART. CAP. 5, 427 *Rhetorica* veluti -s r. o. regina *animos flectit*. CASSIOD. in psalm. 39, 5 l. 102. *sine attributo*: LACT. inst. 5, 21, 7 deum r. -em, ... dominum omnium. CLAVD. carm. min. 32, 1 Christe, -s r. *cf. l. 66*). *al.*

2 *respicitur potestas publica, vis militaris sim.*: LVCR. 2, 50 curae ... inter reges rerumque -is versantur (3, 1027 *item iuxta* reges. SALL. [?] rep. 1, 1, 5 [*1, 1, 4* qui plus potest]. OV. fast. 1, 88 a populo rerum ... -e, *i. Romano*. SEN. clem. 1, 5, 6 [*syn.* regem]. SVET. Iul. 72 *Caesar. al.; accedit attributum*: LIV. 23, 16, 6 -es r. suarum atque urbis *Nolani*. *cf. l. 59; de* R. GEST. div. Aug. 34 *v. sub* 1. potior). LIV. 26, 13, 14 contumelias ..., quas parat hostis, dum liber, dum mei -s sum, effugere morte ... possum. 27, 30, 16 Romanos ... in regione ea -es maris (FEST. p. 355 Poeni. TAC. ann. 4, 44, 2 *Cn. Domitius, qui classi praefuit*. *cf.* LVCAN. 1, 83 populum *Romanum* terrae pelagique -em [5, 50, pelago *var. l.*]. STAT. Theb. 1, 31 *Domitianus* undarum terraeque -s). VELL. 2, 65, 1 decem et septem legionum -es erant *Brutus et Cassius* (*cf.* VAL. MAX. 6, 9 ext. 6 Dionysius ... maximarum opum dominus, exercituum dux, rector classium, equitatuum -s). VAL. MAX. 3, 2, 20 castrorum (*v. sub* 1. potitor). LVCAN. 8, 554 *Pompeius* domitor mundi ... regumque -s vindexque senatus. TAC. ann. 6, 33, 3 (*6, 33, 1* Hiberi ... Armeniam inrumpunt et urbe Artaxata potiuntur) Hiberi locorum -es *eqs.* *al.*

3 *respicitur quaelibet potestas*: **a** -s sui (mei, tui; *v. etiam l. 71*): HOR. carm. 3, 29, 41 ille -s sui laetusque deget, cui licet in diem dixisse 'vixi' (*cf. Sen. epist. 12, 9* securus sui possessor. *item de libertate, quam philosophia praestat*: SEN. dial. 6, 20, 2 servare animum salvum ac -em sui). LIV. 1, 35, 4 *Tarquinius Priscus* ex quo sui -s fuerit (*sc. egressus e patris familia; sim. de puberibus*: SEN. benef. 6, 24, 2 adulescentibus ... ac iam -bus sui. APVL. apol. 101, 2 sui -s ac vir [*98, 5* vesticipem]. *cf. p. 281, 21. 287, 32*). SEN. Phaedr. 699 mei non sum -s (*cf. 702* amens, *711* furentem). dial. 7, 8, 4 *mens* cum secuta sensus suos per illos se ad externa porrexerit et illorum et sui -s sit. CVRT. 4, 13, 23 (*loq. Alexander*) cum Dareus terram ureret, vicos excinderet ..., -s mei non eram; nunc vero quid metuam, cum acie decernere paret? (*nisi pertinet ad p. 285, 71*). CASSIOD. or. frg. p. 483, 1 (*ad reginam Gothorum, deficiente contextu*) dinosceris -s tui. **b** *iuncturae variae*: OV. trist. 2, 139 nulla ... sano gravior mentisque (menti- *var. l.*) -i poena est, quam tanto displicuisse viro (SEN. Thy. 547 ferus ille et acer nec -s m. truculentus Atreus. CVRT. 7, 4, 3 Bessus ferox verbis et ... superbus ac vix -s m. [*de eodem* 7, 4, 19]). PAVL. FEST. p. 109 inpos est, qui animi sui -s non est, qui animum suum in potestate non habet. SEN. benef. 6, 32, 2 parum -s irae (CVRT. 4, 2, 5 *Alexander*). 7, 8, 1 animum sapientis intuemur -em omnium et per universa dimissum. dial. 7, 8, 4 *v. supra sub a*. CVRT. 7, 7, 21 cuius *superstitionis* -s non erat rex *Alexander*. 9, 5, 13 *vulnere afflictus non* -s corporis. TAC. ann. 14, 60, 2 *Poppaea* diu paelex ... Neronis, mox mariti -s. ITIN. Alex. 38 *Scythae* figunt omnes, nisi quis praevenisset pedum aut visu⟨u⟩m (*an* virium?) -s. *al.*

C *significantur qui aliquid facere (pati l. 34. al. et 3aβ) possunt, i. q. facultate vel potestate praeditus, aptus, habilis sim.* (*mero respectu possibilitatis significatur is, cui quid evenire potest, infra sub 1b et p. 288, 20; haud raro adhibetur fere pro part. praes. verbi q. e.* posse, *maxime sub 1, sed v. etiam sub 5 et 6 nec non p. 288, 29; usurpatur tam de animantibus [saepe de deo, imprimis sub 5 et 6], quam de rebus, e. g. infra l. 65sqq. 76. 78 p. 287, 56*): **1** *cum inf.* (*inf. explicat acc. pron. p. 287, 77, gen. subst. p. 287, 12; accedit* esse *inde ab* ITALA *saepe; inf. supplendus est l. 49*): **a** *act. et mediopass.* (*hucine locus corruptus* SEN. Phaedr. 1118?): ENN. ann. 333 *milites* bellum tolerare -es (ITALA II Macc. 9, 14 [rec. P] nec ipse odorem suum -s t. [*gr.* δυνάμενος ἀνέχεσθαι, *Vulg.* ferre posset, *sim. recc. cet.*]). MANIL. 5, 168 *pilarius* -s turba perfundere membra pilarum. SEN. Tro. 1094 qualis ... ferae ... fetus ... nondum -s saevire dente. LVCAN. 9, 895 cruor *Psyllorum* ... nullum ... admittere virus ... -s (potest *var. l.*). 9, 1040 *Caesar* non aliter manifesta -s (potest, putans *var. ll.*) abscondere mentis gaudia quam lacrimis. SIL. 11, 595 Pax custodire salutem et civis aequare -s. APVL. met. 1, 8, 4 *p. 287, 12*. VLP. dig. 16, 2, 10, 1 si quis ... compensare -s solverit, condicere poterit quasi indebito soluto. ITALA Matth. 3, 9 (cod. c *al.*, *sim.* Luc. 3, 8 *ibid.*) -s est deus ex lapidibus istis suscitare filios Abrahae ([*gr.* δύναται, *Vulg.* potest]. Hebr. 11, 19 [cod. 89 = VVLG.] a mortuis [*cod. d* possit]. OPTAT. 2, 25 p. 62, 9). Luc. 1, 20 (cod. d *al.*) eris tacens et non -s loqui (*gr.* δυνάμενος, *aur. al. et Vulg.* non poteris loqui. *cf.* DON. Ter. Ad. 350, 3 dicere). 14, 31 (cod. a *al.*) si -s est ... obviare ei (*Vulg.* possit ... occurrere). IREN. 2, 5 (4 H.), 3 aut -s prohibere concessit *pater* ..., aut non -s; sed si ... non poterat, invalidus ... est *eqs.* *et saepius.* *in versione prava discipulorum quorundam pro gen. absol. gr.*: GLOSS. III 35, 18 (*ex sent. Hadriani*) non -i ergo *eo* (*μὴ δυνηθέντος οὖν. desideratur inf.; cf. locum geminum III 389, 40*) cum ergo non potuisset eum ostendere filium suum).

b *pass.* (*significatur potius is, cui quid evenire potest; cf.* PS. ORIG. *sub 6*): ORIG. in Matth. 13, 17 p. 223, 17 (*ad Matth. 18, 12sqq.*) quomodo qui ... humiliavit seipsum, ... minimus est et -s scandalizari (*gr.* ἐπιδεκτικὸς τοῦ σκανδαλισθῆναι. *p. 224, 23* scandali receptores). 14, 5 p. 284, 15 in natura omnium peccatorum ... quandocumque factorum vel fieri -ium.

2 *cum praepos.*: **a** *ad*: **α** *gerund.* (*aliter ac p. 279, 9*): LIV. 6, 18, 15 *nomine* utemini -iore ad obtinenda ea quae vultis (QVINT. inst. 6, 2, 1 opus ... -issimum). VAL. MAX. 5, 3 ext. 3 p. 241, 8 *dotes* ad pariendum homin⟨um amor⟩em -issimae. SEN. dial. 3, 3, 2 ad nocendum -es sumus. QVINT. inst. 4, 1, 14 quae tria (*sc. invidia, contemptus, odium*) sunt ad alienandos iudicum animos -issima (*cf.* 4, 1, 26 quae erunt ad conciliandum nobis iudicem -issima. 6, 1, 26 *mala* tanto sunt ... ad adficiendum [eff- *codd.*] *iudicem* -iora, cum *eqs.*). TAC. Agr. 7, 3 nec legatus ... ad cohibendum (*sc. legionem*) -s. ITALA Dan. 3, 17 (Wirc., *item* Ps. Orig. tract. 18, 4 B.) *deus* est ... -s ad liberandum nos de fornace (Tert. scorp. 8 -s eruere, Ps. Aug. spec. 44 -s ad liberandos nos, *Vulg.* potest eripere. *cf.* LVCIF. Athan. 1, 5 p. 73, 15 -em ... deum ad eripiendos nos de manibus tuis). PANEG. 3, 5, 1 voces ... ad inflammanda odia probris omnibus -iores. DON. Ter. Hec. 600, 2 -issimum est ad extorquendum aliquod argumentum, cum ... dicimus *eqs.* *al.* **β** *subst., pron.* (*aliter ac p. 279, 7; accedit dat. commodi* VVLG.): OV. epist. 5, 147 herba -s ad opem radixque medendi utilis. HIL. trin. 5, 16 *deus* -s ad omne verbum est, benedictionum aeternarum sponsor est. VVLG. II Cor. 10, 4 arma militiae nostrae non carnalia *sunt*, sed -ia deo ad destructionem munitionum (ITALA [cod. d] ad destruendam munitionem). PRVD. epil. 10 ad levamen pauperum. AVG. civ. 10, 9 p. 416, 24 D. (*ex Porphyrio*) vir ad eadem -s.

b in *cum acc.* (*aliter ac p. 279, 1. 14*): PETRON. 89 vers. 14 ⌊mens semper⌋ (mendacium *fere trad.*) in damnum -s. ITALA II par. 26, 12 (Complut.) omnis numerus patriarcarum -ium in prelium duo milia (*Vulg.*

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

virorum fortium). HIL. in psalm. 122, 10 deo . . . -e . . . misereri, neque solum in id -e, sed -e etiam . . . omnia retorquere *eqs.* PSALT. Rom. 51, 3 quid gloriaris in malitia qui -s es in iniquitatem (ITALA [Sangerm. *al.* = VVLG.] in iniquitate; *sec. gr.* iniquitatem *a* -s *separat* Veron. *al.*).

3 *cum gen.*: **a** *subst.*: *α variorum*: LIV. 8, 39, 2 *hostes impediti* neque pugnae neque fugae satis -es caeduntur. 24, 4, 9 tutores summovet Adranodorus, iuvenem iam esse dictitans Hieronymum ac regni -em. COLVM. 1, 1, 12 Scrofam Tremelium, qui . . . eloquentem reddidit *agricolationem,* . . . mox Vergilium, qui carminum (-ne *R*) quoque -em fecit. LVCAN. 6, 485 omne -s animal leti (*sc. inferendi*) genitumque nocere. VAL. FL. 3, 151 *Hercules* dux campi Martisque -s. APVL. met. 1, 8, 4 saga . . . et d i v i n i -s (divina, -s *edd. complures*) caelum deponere, terram suspendere (9, 29, 4 saga illa et d. -s). TER. MAVR. 105 *'e' vocalis* vim . . . mutam *consonantium* coniuncta -em sonitus facit latentis (*cf. Mar. Victorin. gramm. VI 32, 30sq.* nec . . . sonum edere ⟨nisi⟩ coniunctae vocalibus queunt). ITALA Iudith 11, 8 (cod. 130 *al.*) *Holophernes* laudabilis in disciplina et -s militiae belli (*sed gr.* δυνατὸς ἐν ἐπιστήμῃ, *ut e. g.* Complut. -s in disciplina et admirabilis in dispositione belli [*v. etiam p. 279, 35*]. *cf.* CASSIOD. var. 1, 4, 11 Attilam armorum -em [*gen. pro abl.? v. p. 278, 26*]). SER. SAMM. 3 (*ad Aesculapium*) tu . . . -s a r t i s, reduces qui tradere vitas nosti *eqs.* (PRVD. cath. 7, 46 *sc. ieiunii*). HEGES. 5, 10, 1 cuius *sermonis* -s ac validus ad temptandos audientium animos aestimabatur *Nicanor* (*cf.* PRVD. perist. 10, 21 sum mutus ipse, sed -s facundiae mea lingua Christus luculente dissereret). BOETH. herm. sec. 6, 13 p. 452, 13 nec quae sub eadem specie sunt, poterunt omnia contrariorum esse -ia (*cf. p. 138, 74sqq.*). cons. 4, 2, 22 W. naturalis officii -s. 4, 2, 42 cum . . . bonorum . . . -s possit omnia (*sc. deus; opp. homines* -es etiam malorum). *cum respectu liberi arbitrii*: LIV. 8, 13, 14 di . . . ita vos -es huius c o n s i l i i fecerunt, ut, sit Latium deinde an non sit, in vestra manu posuerint (VAL. MAX. 5, 3, 3 *ingrati quidam* -es c., cum utrumque ratione perpendere liceret, scelus pietati praetulerunt). *β iunctura sollemnis* v i r i -s *de puella p u b e r e, sc. quae virum pati, viro iungi potest* (*voces non prorsus coaluisse ostendunt* FEST. *et* LEX; *vocem compositam esse docet* PRISC. gramm. III 465, 31 v. -s, . . . vir spectabilis, quae omnia ideo composita accipimus, quia sub uno accentu pronuntiantur; *talem intellegere possis maxime apud* RVFIN. *et* GLOSS. V *infra; iuxta est* pubes FEST., LEX *al.*): LABEO dig. 24, 1, 65 quae nondum v. -s nupserit. 36, 2, 30 *si pupilla* minor quam v. -s nupserit, non ante ei legatum debebitur, quam v. -s esse coeperit, quia non potest videri nupta, quae virum p a t i non potest (FEST. p. 250 *puer pubes* incipit esse a quattuordecim annis, femina a duodecim v. -s, sive patiens, ut quidam putant). LEX Malac. (CIL II 1964) 2, 41 singuli puberes amissi virive (utrive *aes*) -es amissae. EDICT. praet. perpet. VLP. dig. 42, 4, 5, 2 *si pupilla* v. -s fuerit. PAPIN. dig. 35, 1, 101 pr. nondum v. -s puella diem suum obiit. VLP. reg. 5, 2 iustum matrimonium est, si . . . tam masculus pubes quam femina ⟨v.⟩ -s sit (*suppl. Turnebus; omisitne scriba notulam iuris sibi obscuram? sunt qui usum absolutum defendant*). *et al.* (*in* DIG. *et* INST. Iust.). GLOSS. II 305, 21 ἔπακμος κόρη: v. -s, virago, adulta. 307, 26 ἐπίγαμος: nubilis, v. -s. V 582, 56 v. -s: virorum -s. *sim. al. ibid.* *in imag.*: RVFIN. Orig. in num. 24, 3 p. 231, 8 si . . . adultior facta est *anima*, ita ut v. -s sit ad concipiendum semen verbi dei.

b *gerund.*: LIV. 33, 12, 2 ut Graecia . . . satis -s tuendae simul pacis libertatisque esset. SEN. nat. 1, 17, 2 materiam excipiendarum imaginum -em (*i. speculum*). 4, 7, 1 esse in . . . sanguine *hostiarum* vim quandam -em a v e r t e n d a e nubis ac repellendae (TERT. adv. Marc. 2, 5 p. 339, 13 deus . . . avertendi mali -s). PLIN. nat. 10, 27 *coccyx* volandi -s. QVINT. inst. 12, 11, 10 quanta sit humani ingenii vis, quam -s efficiendi quae velit. TERT. adv. Marc. 2, 13 p. 353, 12 *deus est* omnipotens, quia et iuvandi et laedendi -s. PANEG. 4, 3, 2 quis tam -s f a n d i *eqs.*? (AVSON. 1, 5 p. 320 P. bellandi f.que -s Augustus. Mos. 400 agricolas legumque catos f.que -es). ARNOB. nat. 4, 4 pellendorum hostium dea -s Pellonia est. LACT. inst. 2, 8, 21 si . . . generandi et faciendi -s est *natura* (*cf.* PRVD. c. Symm. 2, 205 *deus* gignendi dominus ac restituendi quod periit . . . -s). *al.* *respicitur s u m m a i m p e r a t o r i s p o t e s t a s* (*ut vergat ad B 1*): SEN. clem. 1, 21, 2 dandi auferendique vitam -s *princeps.* TAC. hist. 3, 70, 4 neque iubendi neque vetandi -s, non iam imperator . . . erat *Vitellius* (*cf. p. 285, 9*).

4 *cum dat. gerund.*: PLIN. nat. 2, 201 cum . . . *subterraneus* spiritus attollendo -s (-e, potest, ponens *var. ll.*) solo non valuit erumpere. GELL. capp. 17, 16 anates Ponticas vim habere venenis digerendis -em (de(to)gendis *codd., cf. 17, 16, 2* quae *medicamenta* digerendis venenis valent).

5 *cum acc., qui pro inf. aut pro obiecto infinitivi substituendi ponitur* (*explicatur acc. per inf.* TERT. adv. Hermog., *enunt.* IREN.; *de deo praeter* ORIG.): TERT. adv. Hermog. 8, 2 *deus non esset* omnipotens, si non et hoc -s: ex nihilo omnia proferre. adv. Marc. 2, 29 p. 376, 4 plenitudinem divinitatis . . . o m n i a -is (ITALA sap. 7, 23 [Cereal. 14 *al.*] *spiritus* o. -s [*gr.* παντοδύναμον, *Ambr. incarn. 10, 116* qui o. potest, *Vulg.* omnem habens virtutem]. LVCIF. non parc. 11 p. 232, 7. 16 p. 242, 1. 23 p. 259, 10. 27. EPIST. pontif. 235 Canon. Turner I p. 291, 120 tres personas. *al.*; *v. etiam* GLOSS. III 423, 43 παντοδύναμος). IREN. 5, 3, 3 *deus* t a n t u m -s, ut vivificet nostra membra mortalia ([*gr.* τοιοῦτον δύναται]. ORIG. in Matth. 12, 18 p. 111, 24 iam non t., quantum poterat prius, -e principe *huius mundi* [*gr.* τοσοῦτον . . . δυναμένου]). LVCIF. Athan. 1, 16 p. 95, 5 deum solum -em t o t u m . . . fuisse (moriend. 4 p. 294, 12 quia omnipotentis sit filius t. -s [*item* 12 p. 311, 16]. non conv. 2 p. 6, 23 non parc. 8 p. 226, 9. *al.*). AVG. in psalm. 38, 18 l. 45 quidquid boni possumus, quidquid -es sumus. ORIG. in Matth. 14, 2 p. 278, 20 si . . . alter coniugum voluerit caste agere, alter vero noluerit aut potuerit et propterea melius volens et -s condescenderit nolenti vel non -i (*gr.* δυνάμενος τὸ κρεῖττον).

6 *e n u n t. f i n.* (*nisi intellegas hic illic enunt. consec. ut ad I spectent loci; de deo praeter* PS. ORIG.): CYPR. epist. 61, 2 deum . . . -em esse, u t *fideles* . . . de poenis praesentibus liberaret (CASSIAN. c. Nest. 1, 1, 2 -s est dominus . . ., ut . . . hoc . . . veritas peragat *eqs.* [*item subi. enunt. primarii et secundarii differunt*: SALV. epist. 1, 11 -s est . . . dei pietas, ut . . . divitias . . . augeatis]. PATRIC. conf. 53. *adde l. 20. p. 287, 83*). AVG. in psalm. 36 serm. 2, 11 -s est . . . deus, qui cum faciat *meliorem.* CAES. AREL. serm. 55, 5 -s est deus orantibus nobis, qui et vobis tribuat libenter audire, quod dicimus, et nobis concedat *eqs.* (*in editione altera* 55 A, 4 -s est . . ., qui vobis tribuit . . ., ut nobis concedat). PS. ORIG. hom. Migne suppl. 4, 855 *Herodes* magos se deludentes appraehendere quaerens nec -s ut eos more canum . . . dentibus discerpsisset suis (*ad notionem cf. 1 b*).

a p p e n d i c u l a stilistica et grammatica: **1** -s *iteratur vel c o n i u n g i t u r cum vocibus e i u s d e m s t i r p i s* (*exempla potiora*): CIC. Quinct. 70 si . . . -s erat Alfenus, -issimus Naevius (*polyptoton ut*: ad Brut. 18, 3 W. -is hominis vel -issimi potius. PVBLIL. M 42 fit -s -ior. SEN. epist. 105, 5 *amici* apud aliquem -em -es. *al.*). OV. trist. 3, 4, 7 p o s s u n t prodesse -es (SEN. epist. 90, 4 poterat -ior. *al.*; *per h e b r a i s m u m*: ITALA I reg. 26, 25 [Lucif. Athan. 1, 15, *sim.* VVLG.] benedictus tu, *David*, . . . et faciens ⟨facies⟩ et -s poteris [*gr.* δυνάμενος δυνήσει]. I Macc. 5, 40 [recc. LB = VVLG., *gr. fere ut supra*] -s poterit adversum nos). sap. 6, 7 (Cypr. testim. 3, 112 *al.* = VVLG.) -es . . . p o t e n t e r tormenta patientur (APON. 9 p. 189 *testudo* p. munita -iorem protegit militem). II Macc. 3, 24 (rec. L) spirituum et omnis p o t e s t a t i s -s, *sc. deus* ([*gr.* πάσης ἐξουσίας δυνάστης, *rec. P* p. praepotens, *Vulg.* spiritus omnipotentis]. *cf.* FIRM. math. 3, 6, 32 -es . . . potestates. FAV. EVL. 10, 1 W. [= p. 6, 12 H.] -em ac divinam . . . p. SALV. gub. 7, 83). VVLG. Iudith 1, 4 -s in potentia exercitus sui. *cf. iuncturam* p o l l e n s -sque: SALL. Iug. 1, 3 ARNOB. nat. 4, 7 (*cf.* SEN. Phaedr. 186 pollet . . . -s [impotens *coni. Heinsius elegantius quam verius*]. *sim. al.*). **2** *varias vocis s t r u c t u r a s disposuimus sub I A et II; hoc loco addantur rationes c o m p a r a t i o n i s minus solitae* (*abl. compar. legitur inde ab* HOR. carm. 4, 1, 17 OV. am. 3, 8, 29): ITALA sap. 10, 12 (cod. 167, *sim.* VVLG.) omnium -ior est pietas (*gr.* παντὸς [πάντων *var. l.*] δυνατωτέρα. *cum gen. ut*: VVLG. gen. 26, 16 -ior nostri [nobis *var. l.*] factus es valde). CANON. Turner I p. 331, 101 alius -ior illi *deo* non est (*item cum dat.*: PS. GREG. TVR. Thom. 41 Z. numquid -ior erit mihi hic magus?). VVLG. II par. 11, 23 *Abia* sapientior fuit et -ior super omnes filios eius *Roboam.* **3** *pro s u b s t. m a s c. usurpatur saepe* (*posit.* -s *inde a* CIC., *compar.* -ior *et superl.* -issimus *inde a* CAES.), *v. supra p. 280, 17 sqq. 281, 56 sqq., ceterum e. g. p. 285, 66; n e u t r. p l u r.* -issima *pro subst. de quaestionibus, argumentis sim. exhibet* QVINT. inst. 2, 17, 16. 7, 1, 17.

adv. ***potenter.** PRISC. gramm. III 80, 24 a 'potente' -r (*inter 'adv. decomposita', cf. p. 277, 68*). *l e g i t u r singulis locis, nisi alia indicantur, posit.* -r *inde ab* HOR., VAL. MAX., QVINT. (*quater*), ITALA (*bis*), *compar.* -ius *inde ab* HOR., SEN. suas., TERT., *superl.* -issime *inde a* QVINT., LACT.

i. q. δ υ ν α τ ῶ ς: **1** *relatione c o m m u n i illustratur modus effectusve actionis aut status cuiusdam, ut significet i. q. f o r t i t e r, vehementer sim. vel e f f i c a c i t e r, cum effectu sim.* (*quas notiones frustra separare temptaveris; adv. de tota sententia iudicium ferens intellegere possis p. 289, 11. 47. al., sed sufficit notio q. e. 'cum effectu'; accedit ad copulam cum praedicativo* PAVL. NOL. *sub 2, ad adv. p. 289, 22*): **a** *g e n e r a t i m*: HOR. carm. 3, 16, 10 aurum . . . perrumpere amat saxa -ius ictu fulmineo. VAL. MAX. 1, 1 ext. 1 *Proserpina contra Pyrrhi avaritiam* se ipsa -r atque efficaciter defendit. QVINT. inst. 5, 7, 37 (*respiciuntur testes adhibendi*) nec tantum praestari (-are *trad.*) hoc genus -r, sed etiam, ubi non est, desiderari solet. TERT. anim. 53, 5 animam in ipso divortio, *quod fit a corpore,* -ius agitari. ITALA II par. 26, 11 (Complut.) exercitus faciens bellum procedens -r (*sed gr.* δύναμις . . . ἐκπορευομένη εἰς παράταξιν). sap. 6, 7 (Cypr. testim. 3, 112 *al.* = VVLG.) potentes . . . -r tormenta patientur (*gr. 6, 6* δυνατοὶ . . . δυνατῶς ἐτασθήσονται). PAP. Corp. 19, 9 (*saec. III/IV; variatur Verg. Aen. 1, 485* ingentem gemitum dat) magis indoluit gemuitque -ius. LACT. inst. 6, 20, 9 *spectacula publica* ad corrumpendos animos -issime v a l e n t ([*epit. 58, 1* potentia sunt]. GREG. M. moral. 26, 48). PS. HIER. epist. 5, 5 p. 67^C *navis* fluctus -r excussit. AVG. civ. 17, 4 p. 208, 24 D. dixerant . . . potentes illi (*sc. apostoli; Matth. 19, 27*): 'ecce nos dimisimus omnia *eqs.*'; hoc votum -issime voverant. EVSTATH. Basil. hex. 3, 6, 1 vim ferveris cunctis, quae oriuntur . . ., -r inhaerere (*gr.* δύναμιν . . . ἐνδυναστεύουσαν). APRING. in apoc. 2, 9 -r presentia contempnit, ut futura mereatur. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 75 sine bello eam *provinciam* -rque ceperunt (*gr.* κατὰ κράτος). PS. IGNAT. Heron. 8 confortare . . . -r et viriliter age (*gr.* ἴσχυε . . . ἡρωικῶς καὶ ἀνδρικῶς). *s i n g u l a r i t e r fere i. q. s u p e r b e, insolenter sim.* (*cf. p. 280, 59*): QVINT. inst. 6, 3, 83 illud . . . indignum

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

. . . est homine liberali (tolerabili *trad.*), quod aut turpiter aut -r dicitur; quod fecisse quendam scio, qui humiliori libere adversus se loquenti 'colaphum', inquit, 'tibi ducam *eqs.*'

b *speciatim respicitur potentia*: *α dictorum scriptorumve, quae animum movent sim.*: SEN. suas. 2, 18 (*2, 17 Seneca* dixit: *eqs.*) Senianus multo -ius dixit: *eqs.* (QVINT. decl. 274 p. 123, 13 ut in comparatione legum illud -issime [*defendit Wahlén, Studia critica, 1930, 113 adn. 1*; potissime *Schulting*, potentissimum *Ritter*] dicamus, eam legem magis esse servandam, quae deorum gratia scripta sit, quam quae hominum. *adde l. 26; aliter l. 1. 71*). QVINT. decl. 276 p. 127, 6 haec duo ita demum -r a parte diversa proponerentur, si *eqs.* IREN. 1 praef. 3 -r asseres . . . ea quae invalide a nobis relata sunt (*gr.* δυνατῶς). DON. Ter. Phorm. 282, 1 -r officium nominat, quod ille crimen appellat (*281, 5* ingeniose). FILASTR. 155, 11 -r exprimere *Christi gratiam* (*postea*: non praevalet enarrare). SERV. Aen. 12, 115 ('lucem . . . naribus efflant *equi Solis*') nusquam diem sic -r descripsisse Vergilium. RVFIN. hist. 2, 5, 4 -issime purgavit obiecta (*gr. Ios. arch. 18, 259* οἷός τε ἦν κτλ.). CASSIAN. conl. 11, 11 -r . . . atque magnifice de . . . dei caritate disserturn est. PROSP. Aug. epist. 225, 3 p. 459, 1 (*ad Aug.*) quicquid . . . in libris contra Iulianum . . . -issime debellasti. SIDON. epist. 5, 21 Victorius . . . cum cetera -r, tum -issime condicit versus. 9, 9, 10 scripseras . . . cuncta moraliter lecte, -r eloquentissime. CASSIOD. inst. 1, 5, 3a . . . Hieronymo -r (pat- *var. l.*) expositus est *liber Salomonis*. *al.* *accedit* ad *cum gerund.* (*cf. adi. sub IIC2a*): QVINT. inst. 12, 10, 72 id, propter quod maxime repertus est usus orationis, ut dicat utiliter et ad efficiendum quod intendit -r. *β dei Christianorum, Christi* (*deae paganae* VAL. MAX. *sub a*): IREN. 3, 16 (17 H.), 4 'puer . . . accipiet virtutem Damasci . . .' (*Is. 8, 4*) occulte quidem, sed -r (omnia *addunt codd. aliquot*) manifestans, quoniam . . . 'expugnabat dominus Amalech' (*exod. 17, 16*). HIL. in psalm. 144, 8 omnia ab eo *deo* -r effecta sunt (SACR. Leon. 885 *tua opera* -r efficiunt, ut *eqs.* 1296 *munera ecclesiae* in nostrae salutis -r efficis transire mysterium). *ibid.* -r egisse *deum*. PAVL. NOL. carm. 20, 213 Christus moderans in utroque -r, ut resipiscenti medicus sit et ultor iniquo. 21, 422 quo consilio rebus *meis* . . . tunc Christus . . . -r adfuerit. AVG. in psalm. 126, 11 l. 49 (*ad psalm. 126, 4* sicut sagittae in manu potentis) si potens ille *deus*, -r excussit *apostolos*, si -r excussit, usque in fines terrarum pervenerunt quos excussit. FAVST. Aug. c. Faust. 26, 2 p. 730, 1 *miraculum* Iesus -r operatus videtur . . ., adeo ut *eqs.* (SACR. Leon. 962 magna nimis et de parvis miranda -r o.). EPIST. pontif. 591 Schwartz p. 67, 20 *conceptionem* sibi in utero virginis matris -r instituit *Christus eqs.* SACR. Leon. 271 -r . . . nobis clementi providentia contulisti, ut *eqs.* (CASSIOD. in psalm. 35, 8 quam sublimiter, quam -r misericordias . . . contulisti). *al.* *γ medicamentorum, curationum, venenorum*: MARCELL. med. 1, 38 quo facto dolori capitis -r subvenitur. 1, 53 folia mali Punici . . . -r . . . dolores persanant. 1, 55 creta . . . cocta . . . fronti inposita -r medetur. 4, 27 porriginem -issime hac potione purgabis. 8, 80 -r inde (*i. malvarum suco*) inunguntur oculi caligine laborantes. 9, 110 *lac muliebre* epiphoras . . . resolvit hoc -ius, si *eqs.*; *et saepe apud eundem.* PS. MVSA herb. Vett. l. 154 *Vettonicam* opponito, -r facit (sanat *var. l.*). PS. APVL. herb. 18 l. 19 *herbae proserpinacae sucus* -r proficit, ut et ulcera . . . sanet (*cf. Marcell. med. 9, 21* mira efficacia . . . sanat). PLIN. phys. Bamb. 17, 16 caligo -r tollitur. BOETH. cons. 4 carm. 3, 35 venena -ius detrahunt hominem sibi dira, quae . . . mentis vulnere saeviunt. *al.*

2 *relatione minus solita illustratur non tam modus actionis quam condicio ipsius agentis, sc. potentis*: HOR. ars 40 sumite materiam vestris, qui scribitis, aequam viribus . . .; cui lecta -r erit res, nec facundia deseret hunc nec lucidus ordo (*intellexerim scriptorem qui rem elegit cuius potens sit. sim.* PORPH. qui legerit id quod praestare possit; -r figuravit ὡσεὶ δυνατῶς. SCHOL. Hor. gloss. Γ qui possibilia elegit, possibiliter, secundum quod potest). HERM. vulg. (*cf.* Pal.) sim. 9, 1, 3 ut cum omnia -r videris, nihil ut prius expavescas (*gr.* δυνατῶς. *antea*: auctus . . . viribus). PAVL. NOL. carm. 27, 342 fuisti . . . fortis et infirmus pariter, sed utrumque -r; . . . victus Felicis amore vicisti . . . labores. AVG. c. Arian. 14, 9 *peccare* quia non potest *filius dei*, non deficienter non potest, sed -r (*respicitur Ioh. 5, 19* non potest filius a se facere quidquam *eqs. item* trin. 15, 14, 23 -r hoc non potest, nec est infirmitas ista, sed firmitas). LEO M. serm. 46, 1 ut et -r propria (*i. divinitatem*) non amitteret et misericorditer nostra susciperet *Christus*. PROSP. vocat. gent. 2, 28 p. 713^{C} haec stabilitas illius tantummodo propria fuit, qui solus vere -rque dicebat (*Ioh. 10, 18*): potestatem habeo ponere animam *eqs.* GREG. M. moral. 7, 26 ne, si sibi vires quas habet arroget, -r ad mortem currat (*antea*: reprobi debiliter fortes sunt, electi autem valenter infirmi).

-r *coniungitur cum* posse AVG. *sub 2, cum* potens *p. 288, 31. posit.* -r *iuxta superl.* -issime SIDON. epist. 5, 21 APRING. in apoc. 5, 6.

deriv.: potentatus, potentia, potentilla, potento(r).

compos.: amni-, arci-, armi-, bellipotens *et multa alia compos. cum subst.*; alti-, cuncti-, multi-, omni-, pleni-, primipotens; bi-, quadri-, tripotens; ante-, com-, praepotens; impotens; potentifico.

v. Onom. *Kuhlmann.*

potentātor, -ōris *m.* *a* potentari. *i. qui potentatur, dominus sim.*: ITALA I Tim. 6, 15 (Tert. resurr. 23) beatus et solus -r et rex regnantium, *sc. deus* (*gr.* δυνάστης, *var. l. sec. Vulg.* potens).

***potentātus,** -ūs *m.* *a* potens. *de notione et differentia*: SYNON. Cic. p. 439, 18 potentia. -s. dominatio. regnum. imperium. amplitudo. maiestas. ISID. diff. 1, 429 inter potentiam et -um: potentia est sui cuiusque solius, -s vero auctoritas (-tatis *var. l.*) est iudicialis (*item* GLOSS^{L}. I Ansil. PO 577 *nisi quod addit*: in ipsa civitate potentia aeterna perpetuitas dominationis; nos existimamus -um esse opes praevalidas, potentia vero *est* una potestas; itaque etiam Brutus ita sensit, querens de -bus Magni Pompei: 'quod etsi erit -s', de -u, non de potentia [*interpunxit explicavitque Theander, Eranos 26, 1928, 248 sqq.*]). DIFF. ed. Beck p. 77, 24b potentia est, cum unusquisque aliquid optatum sua auctoritate efficit, -s est iniustitia perpetuata dominatio aut opes per validas (*lege* praev- *ut l. 5*). GLOSS. I p. 42, 6 pocentatus: potestas. GLOSS. II 281, 25 δύναμις: tenor, vigor, vis, virilitas, po[n]tentia, valentia, -s, virtus. 281, 29 δυναστεία: potentia, hic -s. 489, 24 (*inter nomina quae latine masculino genere efferuntur, graece . . . feminino*) -s δυναστεία. *legitur singulis locis apud* CAES., BRVT.(?), LIV. (*de* CIC. *v. l. 19*) *et inde a* PAPIN., COD. Iust. 9, 43, 1 (*a. 215*), ITALA. [*confunditur in codd. maxime cum* potens *e. g.* VEREC. in cant. 8, 4 l. 41 D. (*v. etiam p. 291, 71*), potestas CASSIAN. conl. 6, 3, 7 (*falsa var. l.* VVLG. Sirach 44, 3), potentari *v. p. 300, 68; dub. trad.* CIC. rep. 2, 14 (*P man. pr.*; dominatus *man. alt., v. vol. V 1, 1884, 76*; potentia ac dominatus *Müller coll. leg. 3, 34*); *perperam additum est in codd. CX* VVLG. cant. 3, 7.]

i. q. potentia, potestas sim. (*gr. respondet* δυναστεία *nisi alia adnotavimus; accedit gen. subi. passim, gen. obi. p. 291, 14. 17, cf. locutiones praepos. l. 45. 82 et p. 291, 13 sq.; explicatur per inf. p. 291, 40. saepius usurpatur in malam partem e. g. l. 49* [*iuxta est* tyrannis *ut p. 291, 4*], *l. 53. p. 291, 59*): **1** *usu originario significatur status vel qualitas potentis*: **a** *hominis* (*equi infra l. 75*): *α respicitur potius dominatio*: Ⓘ *potestate publica vel vi militari nisa* (*cf. etiam p. 291, 23 et 2a*; *fortasse plus valet quam* principatus *apud* CAES. [*cf. etiam* LIV.], *sed usum fere technicum, ut -s significet potestatem quandam maiorem, quae cui collega vel aemulo superato contingat, vix recte agnovit Boas, Rhein. Mus. 83, 1934, 181 sqq.*): CAES. Gall. 1, 31, 4 *factionis* alterius principatum tenere Haeduos, alterius Arvernos; hi cum . . . de -u . . . contenderent *eqs.* BRVT. (?) Gloss.^{L} I Ansil. PO 577 *v. l. 6.* LIV. 26, 38, 7 *Dasius Blattio* aemulo -us inimicus (*6* Salapiae principes erant Dasius et Blattius. *cf. de eadem re Val. Max. 3, 8 ext. 1* in administratione rei publicae dissidentem *Dasium*). ITALA Luc. 22, 25 (cod. e) reges gentium dominantur illorum et qui -um habent . . . benefici vocabuntur (*gr.* ἐξουσιάζοντες, *cod. a al. et Vulg.* potestatem, *quod fere respondet locis geminis Matth. 20, 25 Marc. 10, 42*). IREN. 3, 17, 3 (3, 18, 2 H.) ut *Gedeon* salvaret populum Israel de -u alienigenarum. PROB. Verg. ecl. 6, 82 *poeta Eurotam* beatum dixit ob -um Laconum. SCHOL. Cic. Bob. p. 145, 31 in quo *tribunatu* omnia pro C. Caesaris -u Vatinium gessisse manifestum est. FVLG. aet. mund. p. 157, 19 das triumfum in gentibus, das -um in civibus. p. 169, 5 dum Carthago *post pugnam Cannensem* Romanis -bus utitur (*an metonymice de opibus?*). CONC.^{S} II 2, 2 p. 9, 19 -um vestrum, *sc. imperatorum*, deus servet (*gr. II 1, 2 p. 155, 25* τὸ κράτος, *II 3, 2 p. 176, 5* potestatem, *p. 177, 13* potentiam). CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 158 -um sibimet arrogant et tyrannidem praesules rerum (*gr.* δυνάμεις). *al.* Ⓘⓘ *quaelibet*: ITALA Zach. 7, 10 (Iren. 4, 36, 2 = 4, 58, 2 H.) in viduam . . . ne exercueritis -um (potentiam *var. l.*; *gr.* μὴ καταδυναστεύετε, *alias rec. v. vol. IX 2, 789, 50 sqq.*). CYPR. epist. 41, 1 *ut Felicissimus* comminatus sit . . . -u inprobo et terrore violento, quod *eqs.* AMBROSIAST. in I Tim. 5, 16 inveniuntur inter eas *viduas sustentandas etiam mulieres indignae* . . ., quod aliquando per neglegentiam *superiorum* fit, aliquando -u insinuantis (*an ad γ?*). VVLG. Sirach 10, 11 omnis -us brevis via (vita *var. l.*; *gr. non exstat*). ANIAN. Chrysost. laud. Paul. 5 p. 497 gloriae magnitudo, . . . sublimitas -us (*gr.* τὸ ἐν δυναστείᾳ εἶναι). AVG. conf. 2, 6, 14 an libuit facere contra legem . . . fallacia, quia -u non poteram? (*postea*: omnipotentiae similitudine). in psalm. 124, 8 l. 22 *in regno dei* destruetur omnis -s et omnis potestas. ROMVL. fab. 53, 16 (rec. vet., *sim. cett.*) ne quis in -u suo inferiorem se despiciat. CASSIAN. conl. 9, 24 in qua *oratione dominica* nulla divitiarum petitio, nulla memoria dignitatum, nulla -us ac fortitudinis postulatio (RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 160, 8 neque dignitatem neque divitias neque -um *deus* iudicat computanda. *plur. ad 2a relegare maluimus*). COD. Iust. 1, 3, 53, 2 (= 9, 13, 1, 1c) sin . . . aut -u raptor *virginis* se defendere aut fuga evadere potuerit.

β respicitur potius vigor, fortitudo, robur, vis sim.: Ⓘ *corp.* (*cf. p. 291, 36*): ITALA psalm. 89, 10 (Sangerm. *al.* = VVLG.) dies annorum nostrorum . . . septuaginta anni[s], si autem in -bus octoginta anni (*Veron.* in viribus; *aliter Hier. psalt. sec. Hebr.* si autem multum, octoginta anni. *allegorice explicant* AVG. *et* CASSIOD., *alludit* VEN. FORT. vita Albin. 20, 59 octogesimo anno illud propheticum 'in -bus' . . . explens *Albinus*). 146, 10 (Veron.) non in -u equi voulntatem habebit *deus* (*Sangerm. al.* viribus, *Vulg.* fortitudine; *cf.* AVG. *ad l.* -s equi est superbia). Ⓘⓘ *incorp.*: ITALA psalm. 19, 7 (Veron. *al.* = VVLG.) in -bus salus dexterae eius (*Hier. psalt. sec. Hebr.* in fortitudine. *explicat* AVG. *ad l.* -us nostri sunt salus favoris eius, cum . . . dat auxilium, ut quando infirmamur, tunc potentes simus [*sim.* CASSIOD. *ad l.*]).

γ respicitur potius vis qua quis aliquid facere potest, facultas (*cf. etiam supra l. 56*): CYPR. idol. 6 *a daemonibus* est ad perniciosa vel ludicra -s. ARNOB. nat. 1, 51 si facias ipse quod possis et quod tuis sit viribus -uique conveniens.

b *dei* (*daemonum* PRIMAS.; *ad dominationem respicit maxime* RVFIN.; *cf.* ITALAM *sub cβ*): ITALA Iudith 9, 8 (Complut.) allide ..., domine, virtutem *Assyriorum* -u tuo (*gr.* ἐν δυνάμει, *Corb. et Vulg. 9, 11* in virtute tua). 16, 13 (cod. 130) *dominus* laudabilis in virtute et in -u (*gr. male respondet*). psalm. 64, 7 (Veron.) *deus* circumcinctus in -u (*Vulg. al.* potentia, *Hier. psalt. sec. Hebr.* fortitudine). II Macc. 3, 28 (rec. P) manifeste cognoscentes dei -um (virtute(m) *recc. cet.*). Luc. 21, 27 (cod. e, *sim.* Tert. resurr. 22) videbunt filium hominis venientem in nubibus et -u magno (*gr.* μετὰ δυνάμεως, *cod. a et Vulg.* cum potestate, *cod. d* virtute *sec. locos geminos Matth. 24, 30 et Marc. 13, 26*). IREN. 2, 6, 3 (2, 4, 6 H.) uti cognoscerent -um et dominium eius *dei*. RVFIN. Orig. princ. 1, 2, 10 p. 42, 2 ne omnipotens quidem deus dici potest, si non sint in quos exerceat -um (*cf.* p. 42, 7 in quos *deus* ageret -um. p. 44, 6 qui *Iesus* -um agit in omnibus. *v. etiam p. 290, 51*). p. 43, 8 tenet deus omnium -um (p. 44, 1. symb. 5 l. 16 omnipotens ... dicitur, quod o. teneat -um [*antea*: dominatum o.]. l. 23. *cf.* VEN. FORT. expos. symb. 11 o. obtinet -um). p. 44, 3 horum, *sc. caeli et terrae eqs.*, ... -um gerit per verbum suum. AVG. trin. 3, 8, 18 ex cuius ineffabili -u fit ..., ut *eqs.* (*syn.* dominatio). *daemonum*: PRIMAS. in apoc. p. 900[D] *spiritus mali* omnifariam persecutionem in -u vel fraudulentia futuram apostolus ... denuntiat (*II Thess. 2, 8*).

c *rerum* (*cum gen. subi. praeter l. 30*): α *pertinentium ad vim militarem, dominatum publicum sim.*: ITALA psalm. 75, 4 (cod. 136 Cas.) *deus* confregit -us arcuum, scutum et frameam (*gr.* τὰ κράτη, *Veron.* fortitudinem, *cod. 400* potestates, *Vulg.* potentias). AVG. epist. 51, 3 *cur Maximianistas* de basilicis ... controversiarum strepitu et iussionum -u ... proturbastis? in psalm. 59, 15 non faciemus virtutem ... in -u exercitus. VEREC. in cant. 8, 4 l. 41 D. haeresis Arriorum, cuius potestas est in -bus (potentibus *man. pr. cod.*) mundi (*cf.* PRIMAS. in apoc. p. 841[B] *regna Assyriorum aliorumque* suo quodammodo -u omnia praefocantia. p. 900[A] saecularis regni). GREG. M. moral. 19, 16 ecclesia ... superba haereticorum colla comprimit, non -u culminis, sed iugo rationis. β *animi, affectuum sim. nec non partium corporis*: ITALA psalm. 65, 7 (cod. 136 Cas.) dominati in -u suo ... oculi eius *dei* super gentes inspiciunt (*Veron. al.* qui dominatur in virtute[s] sua). 88, 14 (cod. 136 Cas.) tibi, *deo*, bracchium cum -u (*Veron. al.* cum potentia). 89, 11 (cod. 136 Cas.) quis cognovit -um irae tuae, *sc. dei* (*gr.* κράτος, *Veron. al.* potestatem, *Hier. psalt. sec. Hebr.* fortitudinem). CYPR. ad Donat. 5 p. 8, 3 quantus hic animi -s est, quanta vis est, ... adhuc maiorem ... viribus fieri, ut in *diaboli* ... exercitum ... dominetur. HIL. in psalm. 51, 6 cui *populo* ex -u malitiae gloria iniquitatis ipsius abundavit (*respic. Itala psalm. 51, 3* [*ibid. 5*] in malitia qui potens es). AVG. in psalm. 31, 2, 1 l. 33 *si quis* hoc tribuat ... -ui voluntatis suae *nec gratiae dei*.

2 *metonymice significantur*: **a** *munus potentis*, *honores* (*nisi ad quaslibet opes referas l. 49 sqq. coll. explicationibus p. 290, 5. 10; cf. etiam p. 290, 46*): PAPIN. dig. 23, 2, 63 cum ratio -us nuptias prohibuerit. CYPR. Fort. 11 p. 340, 21 (*respic. II Macc. 7, 24* divitem et beatum) rex divitias et -us ... pollicebatur (*item iuxta ponitur per plur.* [*sing. v. p. 290, 64*]: LACT. inst. 3, 11, 12 [*in serie eadem 8* regnum. *14* potentias, honores. *epit. 28, 8* honores]. CASSIAN. conl. 6, 3, 7 d. et honoribus ac -bus [potest- *var. l.*]. *cf.* LACT. inst. 6, 17, 10 opes ... et honores et -us et regna). RVFIN. hist. 7, 30, 15 *Paulus episcopus* tam immitis fuit in -u et ita specie quadam tyrannidis elatus est, ut *eqs.* (NOVELL. Iust. 7, 10 nulli horum, qui in -u sunt [*gr.* μηδενὶ τῶν ἐν δυνάμει, IVLIAN. epit. novell. 7, 10 in -u constitutus]. ORIG. in Matth. ser. 120 p. 254, 27 in -bus [potentibus *ed. princ.*] constitutos). **b** *actiones potentis*: COD. Iust. 9, 43, 1 (*a. 215*) qui -us et vis aliorumque criminum reum fecit (*item respicitur vis inlata*: 4, 20, 5 [*a. 286*] testes ..., qui omni gratiae et -ui fidem religioni iudiciariae debitam possint praeponere. *huc quodammodo vergunt etiam l. 20. p. 290, 53. 60*). ITALA psalm. 150, 2 (Sangerm. *al.*) laudate eum *dominum* in -bus eius (*Veron.* potestatibus, *Vulg.* virtutibus. *praeter opera dei ipsos sanctos intellegit* AVG. *ad l.*, *ad dominationem dei refert* CASSIOD.; *hucine* ITALA *sub d?*).
c *ornatus comitatusve potentis*: PS. AVG. serm. 43, 3 adducitur ... ad ostium hominis dei Naaman Syrus cum quadrigis et equitibus et -u magno (*cf. Vulg. IV reg. 5, 9* cum equis et curribus, *15* cum universo comitatu suo). ? **d** *animantes potentes* (*cf. etiam* AVG. *l. 63*): ITALA iud. 5, 14 (Verec. in cant. 9, 13 l. 56 D. [*sim.* l. 66]; *aliter Vulg.*) ex Zabulon dominus expugnavit pro me in -bus (*edd. sec. correctorem cod.*; *an defendas manum pr. cod.* potentibus *coll. gr.* ἐν δυνατοῖς *et Lugd.* cum potentibus ? *sed sine var. l. trad. explicatio* l. 59 dominus in -bus, apostolis et praedicatoribus, expugnavit inimicum. *ceterum locus invito Verecundo ad b trahi potest*).
coniungitur cum vocibus eiusdem stirpis: AVG. conf. 2, 6, 14 -u non poteram. in psalm. 124, 8 -s et ... potestas (VEREC. in cant. 8, 4 l. 41 D. *haereseos* p. est in -bus mundi).

potenter *v.* potens. *Wiesinger.*

***potentia**, -ae *f.* *a* potens. *scribitur* -cia *in cod. Vat. saec. VIII* SACR. Gelas. 377 M. 388. 446. 1389 *et hic illic in posterioribus*. *legitur fortasse apud* PLAVT. Vid. 3 (*sed lectio versus valde incerta est*), *ceterum inde a* RHET. Her., CIC. (*rarius nimirum in dactylis, sed apud* OV. *25ies*); *usurpatur plur. de statu complurium* CIC. Cael. 22 *p. 292, 75*. APVL. *al.* (*v. p. 293, 84. 295, 20 sqq.*; *cf. etiam falsam var. l.* RHET. Her. 1, 5, 8) *et vi metonymica saepe inde ab* ITALA, ARNOB. [*confunditur in codd. imprimis cum* patientia *et* potestas.]

i. q. δύναμις (*item* GLOSS.; *quam vocem, ubi in gr. respondet, fere non adnotavimus*). *a voce q. e.* potestas *differt* -a *maxime eo, quod fere non adhibetur in locutionibus, quae significant statum eius qui dominio alterius tenetur (ut e. g.* in potestate esse *sim. sed cf. p. 294, 52), neque respicere solet condicionem externam, qua cui quid facere liceat (v. l. 41. p. 296, 83).* *definitiones et differentiae* (*inter* potentatus *et* -a *v. sub illa voce*): CIC. inv. 2, 169 incolumitas *civitatis* est salutis ... conservatio; -a est (rerum *var. l.*) ad sua conservanda et alterius adtenuanda (attine-, obtine-, adquire- *var. ll.*) idonearum rerum facultas. DON. Ter. Ad. 581 congrue nomen invenit diviti 'Cratinus' ἀπὸ τοῦ κράτους, id est a -a. DIFF. ed. Beck p. 76, 24[a] potestas est in eo qui quod licet potest; -a vero in eo quod possimus. GLOSS. δυναστεία. *occurrit iuxta subst. notionis affinis: variat in contextu cum* potestas *colore diverso* CIC. Quinct. 87 S. Rosc. 122 dom. 80 rep. 2, 56 NEP. Att. 12, 1. *al.*, *eadem notione* OV. met. 2, 520 (*522* p.). VAL. MAX. 4, 1 ext. 8 FIRM. math. 3, 7, 5 AMBR. fid. 3, 17, 140. *al.*, *voces coniunguntur* TAC. dial. 5, 5 -a ac potestate (*per copulam ut* FRONTO p. 144, 19 v. d. H. TERT. resurr. 11 p. 39, 23. *al.*; *pendet vox alterutra*: FIRM. math. 4, 6, 1 maximae potestatis -a. 4, 10, 1 -ae potestatem [4, 11, 8]); *ceterum iuxtaponuntur e. g.* vis RHET. Her. 1, 5, 8 CIC. inv. 1, 22 Verr. II 2, 179 Mur. 59. *al.* (-ae vis ARNOB. nat. 3, 39. 4, 28 BOETH. cons. 4, 2, 40 W.), maiestas CIC. inv. 2, 166 *et vol. VIII 158, 45* (*adde*: PANEG. 11, 9, 2 maiestatis -a. HIER. epist. 1, 11 -ae ... maiestas), honor CIC. inv. 2, 177 Flacc. 104 (*plur.* honores *ut*: SEN. epist. 81, 28). off. 1, 26 SALL. Catil. 20, 8. *al.*, gratia CIC. Quinct. 9 *et vol. VI 2, 2212, 56 sqq.*, auctoritas CIC. Verr. I 15 Mur. 59 rep. 2, 59 PLIN. nat. 14, 5. *al.* (*opp.* CIC. Mil. 12 -a ... potius quam ... a.), opes CIC. Sull. 21 Planc. 24 Phil. 1, 29. *al.*, dominatio CIC. Sull. 25 off. 3, 39 BRVT. (?) Cic. ad Brut. 25, 6 W. (*cf.* dominatus: CIC. leg. 3, 34 CAES. civ. 1, 4, 5 [*opp.* CIC. Phil. 2, 26]). imperium CIC. off. 1, 26. BRVT. (?) Cic. ad Brut. 25, 6 W. (*plur.* imperiis). BELL. Alex. 66, 3 SALL. Catil. 12, 1, *et sim. al.*

I *pertinet ad qualitatem statumve, quo quis (quid) potens est*:
A *usu originario de ipsa qualitate, de ipso statu*: **1** *quo quis (quid) dominatur, impellit, effectus quosdam praestat sim.; respicitur -a*: **a** *hominum, civitatium sim.* (*animalium p. 293, 59*): α *in vita publica* (*hunc usum vocis tractavit Drexler, Rhein. Mus. 102, 1959, 50 sqq.*; *significatur status generali quodam modo potens [sc. vi, opibus, gratia sim.] idque maxime in malam partem [in bonam e. g. l. 52. 78]; rarius ad summum dominatum regum sim. adhibetur vel ad potestatem quae confertur munere administrando, v. l. 71 nec non p. 293, 2. 33*): ① *notione communi*: Ⓐ *de -a singulorum hominum vel ordinum* (*qua fere nituntur in cives; passim cum gen. possess.*): RHET. Her. 1, 5, 8 (*sim.* CIC. inv. 1, 22) in invidiam trahemus, si vim, si -am (-as *var. l.*), si factionem, divitias ... adversariorum proferemus (CIC. S. Rosc. 35 crimen a. et audacia et -a. *al.*). 2, 26, 40 si quis potens ac factiosus ... dixerit: 'satius est uti regibus'; ... propter -am eius qui dicit non dicitur sine atroci suspicione. 4, 19, 26 inimicos invidia, iniuriis, -a, perfidia sustulisti. CIC. inv. 2, 166 amplitudo *est* -ae aut maiestatis aut aliquarum copiarum ... abundantia (*item iuxta opes sim.* 2, 177 *extraneae virtutes sunt* honos, pecunia, ... -a. Phil. 1, 29 *v. infra*. Lael. 20 divitias ..., bonam ... valetudinem, ... -am. *al.* QVINT. inst. 3, 7, 14 [*3, 7, 13* quae extra nos bona sunt] divitiae et -a et gratia. *al*; *v. etiam* RHET. Her. 1, 5, 8 *supra*). Quinct. 34 sine iniuria -am levem atque inopem esse. 87 neque -a procuratoris Naevio ius ereptum *esse*; contra istum -a sua tum ... superiorem fuisse, nunc nobis vix respirandi potestatem dare (*item respiciuntur qui ius opprimunt sim.* [*cf. p. 279, 80. 298, 41*]: S. Rosc. 35 Chrysogonus ..., is qui plurimum potest, -a pugnat. 148 -a superari. Caecin. 73 quod *ius civile* neque inflecti gratia neque perfringi -a neque adulterari pecunia possit. Mur. 59 [*iuxta*: vim maiorem]. Sest. 134. *et saepius. nota oppositum*: TAC. ann. 4, 43, 3 neque Philippum *Messeniis templum adiudicantem* -a, sed ex vero statuisse). S. Rosc. 36 hominum eiusmodi *quam Chrysogoni* perniciosam atque intolerandam -am ... extinguere (*cf.* Verr. I 35 ista tua intolerabilis -a. Planc. 24 vix ferenda. Phil. 1, 29 non pecuniam ..., non opes violentas et populo Romano minime ferendam -am. 7, 17 quis huius -am poterit sustinere? *sim. al.*). Caecin. 71 nimia ista, quae dominatur in urbe, -a ... quiescit; quid agat, quo modo adgrediatur iudicem, qua denique digitum proferat, non habet (*sim. inducitur tamquam agens e. g.*: dom. 80 quae *iura* ... nec -a magistratuum ... nec ... populi Romani potestas ... labefactare possit. SALL. Catil. 48, 7 *ut* reliquos illius *Crassi* -a tegeret. Iug. 30, 2 eos -a Scauri ... inpediebat. CVRT. 10, 10, 18 eorum, quos rumor asperserat, ... -a extinxit *rumores*). Cael. 22 contra periculosas hominum -as condicioni omnium civium providisse (*plur. per attractionem? cf., nisi per meton. explicaveris,* VVLG. prov. 3, 25 ne paveas ... inruentes tibi -as impiorum [*Itala Ambr. in psalm. 36, 68* impetus]). Phil. 11, 11 Vopiscus ille summo ingenio, summa -a (Tusc. 3, 21 hominem s. -a, *Alexandr*[illegible] CAES. Gall. 7, 4, 1 Vercingetorix ... s. -ae adulescens. 7, 39, 1 Eporedorix [illegible] s. domi -ae. *al.*). rep. 1, 68 ex nimia -a principum oritur interitus principum (leg. 3, 34 dominatu ac -a p.). 2, 56 ad obtinendam -am nobilium (*cf.* SALL. Iug. 27, 2 nobilitatis [ASCON. Corn. p. 61, 10]. SVET. Tib. 2, 4 patriciorum). Att. 2, 9, 2 si fuit invidiosa senatus -a, cum ea ... ad tres homines immoderatos
[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

redacta sit, quid iam censes fore? (Ivst. 16, 4, 16). *et saepe.* *per adi. vel gen. indicatur genus potestatis (regum, imperatorum praeter* Ps. Avr. Vict.; *cf. l. 27. p. 292, 81*): Vell. 2, 6, 2 praemuniendae regalis -ae *gratia* (2, 6, 4 Arnob. nat. 1, 49 Firm. math. 6, 2, 3. *cf. p. 298, 2 nec non* Sen. benef. 2, 5, 1 regiae -ae ministri [Qvodv. prom. 2, 24, 51. *al.*]). Chalc. comm. 270 *dominatio* altera violentior tyrannicae -ae similis, . . . alia sanctitatis imperatoriae. Avr. Vict. Caes. 24, 1 Aurelio Alexandro . . . Augusti -a delata. 40, 11 cum . . . uterque *Galerius et Constantius* -am Caesarum annos tredecim gessissent. Ps. Avr. Vict. epit. 45, 3 usque ad praefecturae praetorianae -am conscendit *Valentinianus.* Cassiod. var. 5, 42, 5 Titi -a principalis. Ⓑ *de -a civitatium, populorum, locorum (qua fere in exteras gentes nituntur; de -a hominum generaliter* Sen. dial. 11 [12], 8, 4 *infra*): Cic. inv. 2, 169 *civitatis* incolumitas et -a (*cf. definitionem p. 292, 10*). de orat. 2, 335 commoda pacis, opum, -ae *eqs.* rep. 2, 10 hanc rerum tantam -am non ferme facilius alia ulla in parte Italiae posita urbs tenere potuisset *quam Roma* (Ov. met. 2, 259 *Tiberi* fuit r. promissa -a. fast. 6, 359 *Romae* fuerat promissa -a r.). Caes. Gall. 6, 12, 3 proeliis . . . factis secundis . . . -a antecesserant *Sequani eqs.* Nep. Alc. 9, 3 nullum locum sibi *Alcibiadi* tutum in Graecia propter -am Lacedaemoniorum (Pel. 2, 3. *item cum gen. subi.*: Vell. 2, 1, 1 -ae Romanorum prior Scipio viam aperuerat. Sen. dial. 6, 17, 4 Athenarum -a fracta. Plin. nat. 2, 169 Carthaginis -a florente. *al.*). Verg. Aen. 8, 99 rara domorum tecta vident, quae nunc Romana -a caelo aequavit, tunc res inopes Euandrus habebat (Ov. met. 15, 877 qua . . . patet domitis R. -a terris. fast. 2, 483 habet R. -a vires. trist. 5, 2, 35 Lvcan. 7, 281. *al.*). Ov. met. 6, 153 magni . . . -a regni (Lvcif. Athan. 1, 10 p. 82, 4 Svlp. Sev. chron. 1, 38, 6). fast. 4, 831 longa sit huic *Romae* aetas dominaeque -a terrae. Sen. contr. 9, 1, 4 *Miltiades* Persicae -ae vindex. Sen. dial. 11 (12), 8, 4 in alienum arbitrium nisi vilissima quaeque *non cadunt*; quidquid optimum homini est, id extra humanam -am iacet, nec dari nec eripi potest *exuli* (*sc. virtus et natura*). *al.*

(II) *pressius significatur status, quo quis dominationem exercet, imperium obtinet sim.* (*exempla certiora*): Ⓐ *vario usu*: Tac. hist. 2, 65, 1 tamquam audito Vitellii et Othonis principatu propriam ipse -am et possessionem Hispaniarum temptasset *Cluvius Rufus.* Svet. Aug. 94, 2 (*antea*: civem *Veliternum* . . . rerum potiturum *esse*) apparuit ostentum illud Augusti -am portendisse. Avr. Vict. Caes. 16, 3 Aurelius . . . Lucium Verum in societatem -ae accepit (*cf.* Ps. Avr. Vict. epit. 28, 3 *Philippus Arabs filium* -ae sociaverat). 25, 1 Maximinus . . . -am cepit suffragiis legionum. Ps. Avr. Vict. epit. 1, 31 qui *Augustus* certe numquam aut rei publicae ad se -am traxisset aut tam diu ea potiretur, nisi *eqs.* (*item cum gen. obi.*: 39, 1 ubi orbis Romani -am cepit *Diocletianus*). Vvlg. II Macc. 4, 50 Menelaus *summus sacerdos* . . . propter eorum, qui in -a erant, avaritiam permanebat in potestate (*gr.* τῶν κρατούντων, *cf. recc. LX* obtinentium, *B* principum, *sim. cett.*). Ⓑ *indicatur, quamdiu maneat* (*cf. supra l. 9*): Tac. ann. 1, 8, 6 longa -a *imperatoris Augusti.* 2, 88, 3 *Arminius* septem et triginta annos vitae, duodecim -ae explevit (*cf.* Avr. Vict. Caes. 21, 5 *Caracalla* anno -ae sexto moritur. 28, 11 *Philippus Arabs filiusque* annos -ae quinque egere). 6, 20, 2 *Tiberius dixit* 'tu, Galba, quandoque degustabis imperium', seram ac brevem -am significans. Avr. Vict. Caes. 7, 1 *Otho* -am invadit; qua dies *tot* . . . potitus . . . mortem sibimet conscivit. 39, 48 *Herculio* anno minus -a fuerat *quam Diocletiano.*

β *vario respectu* (*quaedam ad 2 vergere vix mireris*): Ov. met. 14, 493 magno stat magna -a nobis, *qua deos spernimus.* Sen. nat. 2, 59, 4 hoc (*i. varia genera mortis*) nulla diligentia evitat, . . . nulla -a evincit. Plin. nat. 10, 109 *tinnunculus avis* terret . . . accipitres naturali -a in tantum, ut visum vocemque eius fugiant (*item respicitur animal*: Hyg. fab. 189, 6 tantam -am canis [*5* Laelapem, quem nulla fera effugere posset]. Hier. interpr. Iob 40, 16 *v. p. 306, 63*). Tac. ann. 12, 3, 1 ut *Agrippina* nondum uxor -a uxoria iam uteretur (*item respiciuntur mulieres in propinquos vel amatos potentes*: 13, 12, 1 infracta paulatim -a matris delapso Nerone in amorem libertae. Svet. Aug. 69, 1 dimissam Scriboniam, quia liberius doluisset nimiam -am paelicis). Apvl. apol. 26, 7 (*6 qui* vi cantaminum polleat) tam occulta et divina -a caveri *non* potest (*de -a magi ut*: Qverol. p. 43, 5 R. -am . . . et religionem *Mandrogeri.* Heges. 3, 2, 1 p. 184, 17 qui *Simon* de sua se iactaret -a. Avg. quaest. hept. 2, 23 ad solam demonstrationem magicae -ae [*cf. p. 294, 49*]). Heges. 3, 2, 1 p. 184, 8 quamvis . . . Petri esset expertus -am *Simon magus* (*item de -a sanctorum*: Avg. civ. 22, 9 p. 582, 14 D. ut in his miraculis tanta ista -a sequeretur. Vita Mauril. [bhl 5730] 4 sanctum Maurilium . . . famosae -ae medicum). Avg. civ. 10, 22 p. 436, 5 D. *peccata remittuntur* per indulgentiam illius *dei*, non per nostram -am. Cael. Avr. acut. 2, 13, 86 haec sunt quae de catalepticis sua -a Soranus ordinavit (*respici videtur auctoritas summi medici*). Boeth. cons. 3, 9, 2 W. video . . . nec opibus sufficientiam nec regnis -am . . . posse contingere (*respicitur vera illa -a, quae pars est summi boni, ut in eodem capite saepius*). Greg. M. moral. 15, 44 multa Sophar de subita damnatione impii, in quibus beati Iob -am momordit, asseruit (*respicitur status divitiis instructus, cf. enim* 15, 45 quos . . . substantia elevat in fastu suae -ae dierum longitudo confortat . . .; *divitibus* ipsa sua -a poena est, cum . . . heredes non habent).

b *deorum, daemonum sim.* (*plur. per attractionem numeri* Apvl. Socr. Arnob. nat. 6, 22. 7, 13 Avg. civ. 11, 1 *infra*): Verg. Aen. 10, 72 (*verba Iunonis*) *Aeneam* quis deus in fraudem, quae dura -a nostra egit? (nostri M^1. *item inducitur -a alicuius tamquam agens*: Ov. am. 2, 16, 27 si Neptuni ventosa -a vincit. Avg. civ. 12, 26 p. 553, 15 D. *dei* occulta -a cuncta penetrans . . . facit esse, quidquid . . . est. *al.*). Ov. met. 2, 520 (*queritur Iuno de deminuta -a ut loco insequenti*) quam vasta -a nostra est (*522* mea magna potestas). 4, 427 nil poterit Iuno nisi inultos flere dolores? . . . haec una -a nostra est? (*sim. coercetur deorum -a, ut vergat in notionem sub 2b illustratam*: Sen. benef. 7, 31, 4 unam -am, prodesse, sortiti *dei ab hominibus ceterum neglecti*). 8, 618 immensa est finemque -a caeli non habet. 14, 318 dominae (*i. Circes*). Sen. clem. 1, 26, 5 *praecipuum ornamentum principis est cives servavisse*; haec divina -a est: gregatim ac publice servare. benef. 4, 19, 1 Epicure, deum inermem facis . . ., omnem detraxisti -am. dial. 1, 3, 3 non opus est in illum tota -a mea, levi comminatione pelletur (*de -a fortunae ut*: 12 [11], 13, 1 nec in isto -am tuam . . . ostenderis. *cf.* Stat. Theb. 9, 180 pro dura -a fati! [Ivv. 7, 200 miranda -a f.]). nat. 7, 30, 4 multa . . . cognata numini summo et vicinam sortita -am obscura sunt (*cf.* -a numinis: Apvl. met. 11, 13, 6 *Isidis.* Arnob. nat. 7, 13 p. 357, 13 M. his *sacrificiis* numinum -as auctitare. Clavd. Don. Aen. 1, 445 p. 91, 12 *Iunonis. al.*). Plin. nat. 23, 38 utilitatem vini aequari vix deorum -ā posse. Sil. 9, 537 immania quantum regna Iovis valeant cunctisque -a quantum antistet. Stat. Theb. 7, 189 (*verba Bacchi*) minor iam nostra -a *est.* Apvl. Socr. 2 p. 122 *deorum quorundam* nomina . . . cognita, -ae vero animis coniectatae. Tert. adv. Marc. 2, 5 p. 339, 26 *creatoris.* 2, 7 p. 344, 16 si libero arbitrio hominis ex providentia et -a . . . obstitisset *deus.* resurr. 11 p. 39, 23 dei ipsius -am et potestatem et licentiam. Itala Rom. 15, 19 (Testim. Corp. Christ. 90, 230. *al.*) in -a spiritus sancti ([*Vulg.* virtute]. Filastr. 156, 5 invictam. Parm. Aug. c. Parm. 2, 10, 21 per ineffabilem efficaciam -ae suae utrumque facile valens *spiritus. al.*). Iudas 25 (Fulg. Rusp. c. Fab. frg. 34, 21) soli . . . deo per Iesum Christum . . . honor, -a, claritas et potestas . . . in omnia saecula saeculorum; amen (*gr.* κράτος καὶ ἐξουσία, *Vulg.* imperium et potestas. *item in formula laudationis* [*cf. p. 310, 68*]: Vvlg. I par. 29, 11 tua est . . . magnificentia et -a et gloria. Canon. Hippol. 69, 22 per quem *Christum* tibi gloria et -a et honor [*cf. e. g. 72, 3* gloria et virtus]). Ps. Tert. haer. 2 p. 216, 6 huius *serpentis* . . . -am et maiestatem, *quam Ophitae colunt.* Arnob. nat. 1, 60 p. 57, 7 M. sub nostri generis similitudine -am suam clausit *Christus* (Filastr. 43 in Christi maiestate et -a [*sim.* 80, 8]. Ambr. fid. 3, 17, 140 *patris et filii* eadem -a declaratur [*antea*: potestas]. Avg. pecc. mer. 2, 11, 16 p. 88, 13. *al.*). 6, 22 p. 336, 4 si in . . . materiis . . ., quibus signa formata sunt, superorum -ae delitiscunt. Hier. epist. 133, 9, 4 concede deo -am sui, nequaquam te indiget defensore (*cf.* potens *p. 285, 83*). hom. Orig. in Ier. 3, 1 p. 307, 1 *diabolus* quia adversum cuncta terrena -am suam exerceat (Avg. civ. 22, 8 p. 425, 1 D. eius maligna -a. Vita Hil. Arel. 26 l. 42). Avg. civ. 11, 1 p. 461, 29 D. *dei falsi* suas quodam modo privatas -as consectantur. conf. 10, 42, 67 potestates 'aeris huius' (*Eph. 2, 2*), a quibus per -as magicas deciperentur *homines* ([*an ad B 3?*]. Qvodv. c. Iud. pag. Ar. 18, 10 quod mortuus colitur *Christus*, m. -ae deputandum esse. *cf. p. 293, 69*). Comm. apol. 97 *deus angelos* distribuit minoris -ae factos, ut regerent caelos. *al.* *notione deflexa* (*sec.* potestas) *significatur dominium, cui quis subiectus est*: Mart. Cap. 1, 7 *Psychen* in -am pharetrati . . . superi . . . correptam *esse* captivamque . . . a Cupidine detineri.

c *rerum; pertinet ad*: α *sidera, elementa variasque naturae vires*: Verg. georg. 1, 92 rapidi . . . -a solis acrior (*sc. calor. aliter* Cens. 8, 2 s. fieri -a, *ut stellae cursum mutent. cf. l. 69*). Aetna 317 in vacuo si tanta -a rorum est (*Jacob*, rerum *trad.*; *cf. 316* fortis . . . umor. *item de aquis*: Plin. nat. 11, 195 haruspices id *fel* Neptuno et umoris -ae [patien- *var. l.*] dicavere. 31, 3 aquarum. *al.*; *cf. p. 295, 2*). Ov. met. 7, 537 in . . . feris subiti deprensa -a morbi (*cf.* Gratt. 479 curā . . . -a maior *pestium.* Tert. praescr. 2 l. 8 *febris.* Cael. Avr. chron. 3, 1, 5 passionum). Manil. 1, 36 *ut cognitis causis* foret . . . veneranda non species tantum *mundi*, sed et ipsa -a rerum. 1, 60 *magno anno transcurso* reddita . . . sua cuique -a formae (*i. siderum coniunctioni; cf. 1, 63* tacitis dominantia legibus astra. *ceterum respiciuntur sidera*: 1, 328 caelestis honos *et* . . . -a *Lyrae est*: . . . sidera ducit *eqs.* Sen. nat. 2, 22, 3. 3, 29, 1 magnae -ae signa. 7, 12, 7 stellarum non est eadem -a *ac solis.* Lvcan. 10, 200 sideribus . . . diversa -a . . . data est; sol tempora dividit aevi *eqs. sim. saepius*). Sen. contr. exc. 5, 5, 2 ignium (*cf.* Sen. clem. 1, 26, 5 [*in comparatione*] incendi ac ruinae). suas. 3, 1 lunae *imbres prohibentis* (Plin. nat. 1, 2, 102 quae -a l. ad terrena et marina). Cels. 3, 4, 11 ut summa -a *inter dies* κρισίμους septimo . . . daretur (*cf. p. 283, 3*). Sen. nat. 6, 2, 8 *terra* ingenti -a nescio cuius mali rumpitur. 6, 28, 2 *spiritus* non plus -ae habet, quam ut *eqs.* 7, 27, 5 ignorat naturae -am, qui illi non putat aliquando licere, nisi quod saepius fecit (Plin. nat. 2, 27 per quae *argumenta* declaratur . . . n. -a idque esse quod deum vocemus. 7, 32 ad detegendam eius *n.* -am [*antea*: miracula ingeniosa fecit natura]. *al.*; *cf.* Filastr. 102, 2 non adtendentes dei -am elementorum naturae audent adscribere -ae motionem *eqs.*). *al.*

β *medicamenta et quaecumque vi magica efficacia sunt* (*quaedam vergunt ad 2; ad magiam cf. praeterea l. 49 et p. 293, 69*): Ov. met. 1, 522 (*loq. Apollo*) inventum medicina meum est . . ., et herbarum sub-

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

iecta -a nobis (14, 14 PLIN. nat. 25, 11. *al.*). SEN. nat. 3, 20, 2 hae causae saporem dant aquis varium, hae medicatam -am *eqs.* SCRIB. LARG. praef. 2 medicinam . . . a -a effectuque medicamentorum . . . appellatam. PLIN. nat. 22, 151 nec -am ⟨ei⟩ (*i. ervo*) minorem veteres quam brassicae tribuere contra serpentium ictus . . ., ad crocodilorum . . . morsum (*Plin. med. 3, 37, 4* ad . . . morsus . . . mirifice medetur). 25, 93 (*antea*: minoris effectus) ne *dictamni* -a evanescat. 28, 143 non minoris -ae *sebum*. 28, 146 praestantissimum effectu fel est; . . . taurino praecipua -a *est*, etiam in . . . pelvibus . . . colore obducendis. 34, 153 -a eius *robiginis est* ligare, siccare, sistere. 37, 142 -am habere contra scorpiones (*lapides quidam ut*: DAMIG. lapid. 21 multas bonas et malas -as habet. 26. *al.*). *al.* VAL. FL. 4, 16 quem *rorem soporiferum* penes alta quies liquidique -a somni *est*. STAT. Theb. 2, 268 unde . . . tam saeva -a donis *sit* (*sc. monili Harmoniae*). *al.* *respiciuntur incorporea varia ad artem magicam pertinentia*: OV. met. 3, 328 (*Tiresias ad serpentes*) est vestrae si tanta -a plagae, *ut sexum mutet qui vos feriat*. 7, 330 *somnum* dederant cantus magicaeque -a linguae (*cf.* HEGES. 3, 2, 1 p. 185, 19 carminum [*in eadem re Ambr. hex. 4, 9, 33* c. potestate]). APVL. flor. 15, 15 *Pythagoram didicisse* a sacerdotibus *Aegyptiis* caerimoniarum incredundas -as. AMBR. off. 1, 26, 123 *deus* sapientiam Aegyptiorum omnesque artium -as operis sui virtute evacuavit (PALLAD. hist. mon. I 6 p. 271^{A}).

γ qualitates statusque animantium nec non eorum partes, instrumenta, actiones (*cf. etiam l. 14 sqq.*): OV. met. 10, 573 *Atalantae* tanta -a formae est, *ut omnes eam uxorem petant* (LVCAN. 6, 459 blandae . . . -a f.). FLOR. epit. 4, 2, 92 gravis erat liberis *civibus* ipsa beneficiorum -a *Caesaris* (*item respiciuntur actiones*: TERT. fug. 5, 4 -am protectionis *divinae*. ITALA Rom. 15, 19 [Ps. Fulg. Rusp. pro fid. 9] signorum et prodigiorum [*Vulg.* in virtute]. Phil. 3, 10 [cod. g] -am resurrectionis [virtutem *var. l. ipsius cod. et Vulg.*]. *al.*). ITALA psalm. 75, 8 (cod. 136 Cas.) a -a furoris tui (*gr.* ὀργή *tantum. cf.* 89, 11 [cod. 109] -am irae tuae [*gr.* κράτος, *Vulg.* potestatem]). 88, 14 (Veron. *al.* = VVLG.) tuum *est* bracchium cum -a (*gr.* μετὰ δυναστείας. *cf.* Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 18, 4 G. *deus* poterat per virtutem et -am bracchii sui liberare a potestate diaboli hominem). Eph. 1, 19 (cod. 78 *al.* = VVLG.) secundum operationem -ae virtutis *dei* (6, 10 [*ibid.; gr. utroque loco* κράτος, *aliae vers.* potestas]. FIRM. math. 7, 22, 1 exteras regiones infinita v. -a subiugabunt. Ps. HIER. epist. 19, 4 p. 192^{A} donatas Petro benedictiones -asque v. [*Matth. 16, 17 sq.*]. VEREC. in cant. 2, 43 l. 119 D. *Christi*). PANEG. 8, 6, 4 (*2 portum* navibus reddidisti) -ae (-a *cod. unus*) vestrae maiestatis inferior *Oceanus* (11, 9, 2. FILASTR. 110, 3 m. et substantiae ac divinitatis. SACR. Leon. 294. *al.*). 9, 13, 1 *athletae* . . . solam vocem praeconis, *qua victores proclamantur*, . . . petunt, ego verba *principum* . . . non ultra omnium vocum -am (praeconium *Acidalius*) . . . accipiam? FIRM. math. 4, 6, 1 *Luna* faciet parentes nobiles et maximae potestatis -a sublevatos. 4, 22, 4 regiae felicitatis (8, 26, 7). VVLG. psalm. 75, 4 *deus* confregit -as arcuum (*gr.* τὰ κράτη, *Itala Veron.* fortitudinem. *cf.* II Macc. 15, 21 secundum armorum -am [*gr.* δι' ὅπλων]). *sim. al.*

δ varia (*vi debilitata hic illic vergit fortasse in notionem praestantiae, momenti sim., e. g. l. 62. 64* [*cf.* potens *IB2*]): ① *in universum*: VAL. MAX. 8, 9 pr. -am . . . eloquentiae, etsi plurimum valere animadvertimus, . . . exemplis, quo scilicet vires eius testatiores fiant, recognosci convenit. SEN. benef. 4, 22, 2 est . . . ad adliciendas mentes . . . ingens honesti -a (*cf.* epist. 17, 2 vim ac -am . . . boni. VAL. FL. 5, 498 nuda fides sanctique -a iusti. AVG. in psalm. 110, 2 ut iustitiae -am contumax non evadat. *sim. al.*). dial. 12 (11), 2, 6 aut latinae linguae -a aut graecae gratia (*aliter supra l. 17*). PLIN. nat. 35, 28 immensa . . . -a artis *picturae memoriam hominum quorundam ignobilium servantis* (QVODV. symb. 1, 3, 2 a. *dei*. EVGRAPH. Ter. Andr. praef. cuius *rhetoricae artis* -am per comoedias singulas . . . explicabimus. *cf. supra l. 21*). QVINT. decl. 294 p. 166, 17 -am divitiarum (*cf.* PORPH. Hor. carm. 3, 16, 1 quae sit vis auri et quantum -ae habeat). Ps. CYPR. laud. mart. 1 -ā rei oneratur facultas ingenii *oratoris*, ut . . . deficiat. MACR. somn. 1, 6, 43 inter has *symphonias* non parvae -ae est quae dicitur διὰ πασῶν. CLAVD. MAM. anim. 1, 25 p. 91, 5 *in circulo* centri -am . . . radium regere.

② *de -a verborum singulorum* (*sc. quae aliquid potens significant vel efficacia quadam sunt; vix suspiceris notionem q. e. significatus sim., quam exhibet* potestas *p. 312, 45; cf. supra l. 17*): Ps. QVINT. decl. 4, 7 nobis magna venit contra nominis huius, *sc. 'patris'*, -am de virtutum favore libertas ([*postea: patris* resistentis auctoritas]. 14, 11 '*odii potio*' in n. sui -am omnes reliquos stringit adfectus. VOPISC. Prob. 16, 3 populos . . . antiqui n. [*imperatoris*] -a pressos. ARNOB. nat. 7, 35 p. 388, 13 M. *si dii* sunt habentque huius n. auctoritatem, -am, dignitatem [*inde restit. pro* num-: 7, 51 p. 411, 21 quos *deos* deceat nuncupari vi vocis istius et -a n.]. AVG. civ. 1, 7 tit. Christi). MAR. VICTORIN. adv. Arium 2, 10 p. 1096^{D} adversus utrumque *haereseos* sacrilegium verbi huius -a repugnat, quod ὁμοούσιον dicitur. VIRG. gramm. epit. 7 p. 59, 17 est 'poteo' . . . -ae maioris *quam 'possum'*. ③ *de -a numerorum et linearum: respicitur dominium in rerum natura* (*de numerorum qualitate sim. v. p. 296, 57*): FAV. EVL. 16, 3 W. (= p. 11, 12 H.) -am numeri septenarii (*cf. 12, 2* [= *p. 7, 28*] multum . . . dominatur. *de eodem*: MACR. somn. 1, 6, 47 non parva . . . -a numeri huius [*48* movet, . . . dispensat]). *respicitur quadratum* (*sec. t. t. gr.* δύναμις. *huc traximus coll. p. 283, 12. 312, 39, sed vox gr. fortasse coniungenda est*

cum notione sub II illustrata): MART. CAP. 6, 719 lineas . . ., quae sibi consentiunt, συμμέτρους dicimus . . .; et non mensura sola, sed et -a συμμέτρους facit et dicuntur δυνάμει σύμμετροι . . .; ergo cum tam mensura quam -a conferantur, omnes quae vel -a vel mensura discrepant, ἀσύμμετροι sunt (*cf. Eucl. elem. 10 def. 2* εὐθεῖαι δυνάμει σύμμετροί εἰσιν, ὅταν τὰ ἀπ' αὐτῶν τετράγωνα τῷ αὐτῷ χωρίῳ μετρῆται).

2 quo quis (quid) aliquid facere potest, sc. de facultate (*exempla certiora; ceterum cf. e. g. 1aβ et 1cβ*): **a** *quae inest alicui* (*de viribus, virtutibus sim. tam animantium quam rerum*): *α cum structuris indicantibus id, cuius quis (quid) potens est*: ① *gen. gerund.*: LIV. 21, 54, 9 rigere omnibus corpora, ut vix armorum tenendorum -a esset. SEN. dial. 6, 7, 4 ferrum in omni corpore exhibebit secandi -am. nat. 6, 23, 4 (*Frg. Gr. Hist. 124 Callisth. F 19*) Neptuno haec assignata est maris movendi -a (*cf. p. 294, 4*). epist. 92, 20 quibus *rebus* -a non est in peiorem transferendi (transiendi *var. l.*) statum, ne interpellandi quidem optimum. STAT. Ach. 1, 225 nandi. FRONTO p. 144, 19 v. d. H. permovendi delectandique, deterrendi incitandique . . . rectam quandam in dicendo -am ac potestatem. CHALC. comm. 220 (*Chrysipp. Stoic. Vet. Frg. II 879*) serendi procreandique -a *animae*. 353 *v. l. 26*. MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 26 p. 1060^{A} vivefaciendi. gen. div. verb. 18 aliud constituendi et faciendi (BOETH. anal. pr. Arist. lat. 43a24 [rec. Flor. et Carn.]. categ. Arist. lat. 9a20). FILASTR. 155, 8 credendi. *al.*

② *gen. subst.*: SEN. nat. 5, 5, 1 habere aera naturalem vim movendi se . . . et inesse illi ut aliarum rerum ita huius -am. CHALC. comm. 353 *silvae* -as . . . opportunitatesque variae commutationis (*gen.* ἀπὸ κοινοῦ *positum putaverim; cf. antea*: esse in silva -am opportunitatemque formarum recipiendarum . . . multiformem). MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 40 p. 1071^{A} visionis -a in se habet visionem tunc foris existentem, cum operatur -a visionis *eqs.* (*nisi pro gen. possess. accipias*). RVFIN. patr. 1, 6 (*antea*: pro virtute bellandi) pro magnitudine virium et -a bellorum suscitare eum *Iudam* nullus audet ad proelia. IVLIAN. Aug. nupt. et concup. 2, 13, 27 p. 280, 6 generationum -am . . . tribuisse *deum hominibus*. ③ *praepos.*: AETNA 60 in bellandum quae cuique -a divum *est*. IVL. SEV. rhet. 2 p. 355, 19 naturalis ad videndas ediscendasque res -a *animi*. ④ *inf.*: MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 51 p. 1079^{D} exsistentia . . . quasi femineam sortita est -am hoc, quod concupivit, vivificare. 3, 5 p. 1102^{A} *visum* -am habentem vigere ad videndum (*ibid.* visa quaeque discernere. BOETH. categ. Arist. lat. 9a18 quod habeant -am naturalem vel facere quid facile vel nihil pati [*gr.* δύναμις . . . τοῦ ποιῆσαι κτλ.]. 9a26 non . . . secari [*gr.* δύναμις . . . τοῦ μὴ . . . διαιρεῖσθαι]). ⑤ ut: BOETH. categ. Arist. lat. 9a21 salubres . . . *sic* dicuntur, eo quod habeant -am naturalem, ut nihil a quibuslibet accidentibus patiantur (*gr.* δύναμιν . . . τοῦ μηδὲν πάσχειν).

β vario usu (*vi generali vergit in notionem q. e. indoles, natura, qualitas sim., e. g. l. 51. 54. 58; exempla selecta*): CELS. 6, 6, 35 suffusio . . . oculi -ae, qua cernit, se opponit (*cf.* 7, 7, 14^{A} *umor* interiori [oculi *excidisse putat Marx*] -ae se opponit. AVG. civ. 22, 29 p. 626, 26 D. alterius erunt -ae *spiritales oculi quam corporei*. CLAVD. MAM. anim. 1, 6 p. 42, 14 cum potestatibus *ceterorum sensuum* . . . -am suam non misceat *visus*. *cf. l. 28*). SEN. nat. 1, 5, 8 quamvis non habeant speculi -am *nubes*. IVST. 12, 16, 1 *Alexander Magnus* vir supra humanam -am magnitudine animi praeditus (*cf. 2* maius humana mortalitate opus utero tulit *mater eius*). CHALC. transl. p. 32^{A} cum . . . ex tribus vel numeris vel molibus vel ulla alia -a medietas imo perinde quadrat ut summitas medio *eqs.* (*explicat* comm. 21 in -is et qualitatibus. *cf. ibid.* in naturis ac qualitatibus. *aliter Cic. Tim. 14* vel quorumcumque generum). comm. 53 *mundi* animam ex duplici concretam substantia geminaque natura numerorum -ae concinentem ([*antea*: naturam eius *animae* numerorum naturae . . . convenire]. 92 n. -is insertis *mundo*. *cf. p. 295, 78*). 137 utramque . . . hanc animae -am ([*antea*: duplici virtute praeditam *animam*]. 223 *ut* non magis partes eius *a.* ullae quam virtutes et -ae considerentur [*cf.* 224 principalis . . . a. pars sive -a]. 261 deliberativa et item intellegens a. -a. MAR. VICTORIN. gen. div. verb. 7 intellectualem. FILASTR. 100, 4. *al.*). MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 50 p. 1079^{A} *deus* tres -as couniens, existentiam . . ., vitam . . ., beatitudinem (*de iisdem* 1, 51 p. 1080^{B}). in Eph. 1, 4 p. 1240^{B} cum victae animae sensualibus -is nihil nisi . . . corpus in sensu haberent ([*p. 1240^{A}* sentiendi virtutibus]. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 11 p. 361^{A}). FILASTR. 79, 1 nescierunt -am rationis *vana loquentes*. RVFIN. Orig. in cant. praef. p. 80, 16 quae *sponsa* capax iam sit virilis -ae (*cf.* IVLIAN. Aug. nupt. et concup. 2, 7, 18 *Adam* generat *Cain* . . . -a membrorum [AVG. *ad l. ibid.* maluit . . . dicere 'm. -am' quam carnis concupiscentiam. 2, 35, 59 *syn.* membrorum vigorem]). AVG. conf. 7, 17, 23 ratiocinantem -am *animae* (*syn.* vim). c. epist. fund. 23 p. 220, 24 *in sacris scripturis* divinas -as . . . alibi oculorum, alibi manuum . . . nomine enuntiari. Ps. AVG. categ. 12 (115 M.-P.) *qualitatis genera*: habitus . . ., -a naturalis, . . . passivae qualitates . . ., formae; . . . (118 M.-P.) -a naturalis est, quoties quis videtur . . . posse aliquid facere per naturam (*de eadem re* BOETH. categ. Arist. lat. 9a16). *al.* *vergit in vim q. e. ars, disciplina sim.*: BOETH. elench. soph. Arist. lat. 170a36 *loci* communes ad omnem artem et -am (*gr.* τέχνην καὶ δύναμιν. *cf.* top. Arist. lat. 101b6 in rhetorica et medicina et huiusmodi -is).

b *quae datur alicui condicione externa* (*usu sec.* potestas *novato; cf. p. 294, 8, aliter infra sub II*): FILASTR. 92, 6 *Christus passus est*,

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ut non sibi, sed nobis iam vinceret inimicum nobisque ante devictis . . . vincendi -am aperiret. HEGES. 1, 1, 2 *Iudaei die sabbati pugnare nolentes hostibus* -am prosperi actus dederunt.

B *metonymice significantur*: 1 *ea, quibus -a alicuius nititur*: a *de auctoribus, adiutoribus -ae*: VERG. Aen. 1, 664 (*Venus ad Amorem*) nate, meae vires, mea magna -a (*inde* Ov. met. 5, 365 arma manusque meae, mea, nate, -a. *Stat. silv. 1, 2, 137* mea summa potestas). STAT. Theb. 3, 154 (*ad filios mortuos*) vosne illa -a matris, vos uteri fortuna mei, qua tangere divos rebar *eqs.*? PRVD. perist. 10, 742 (*ad filium martyrem*) o . . . generosa prolis matris et -a. b *de copiis, opibus*: α *militaribus* (*cf. notione communi* ANON. de mach. bell. 18, 6 -am . . . exercitus [VVLG. Iudith 1, 4]. AVG. civ. 18, 54 p. 343, 26 D. certare non armata -a, sed potentiore patientia): ITALA exod. 12, 41 (Hier. epist. 36, 10, 3) exivit omnis -a domini de terra Aegypti (*Vulg.* exercitus). psalm. 135, 15 (cod. 400) *deus* excussit Pharaonem et omnem -am eius in mari rubro (*Vulg.* virtutem, *Hier. psalt. sec. Hebr.* exercitum). Dan. 11, 26 (Wirc.) -as opprimunt et cadent vulnerati multi (cod. 176 -am, *Vulg.* exercitus). PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 2, 18 p. 691 de -a *Romana* . . . amplissima pauci fuerunt interempti. DRAC. Romul. 8, 239 (*loq. Priamus*) egregios comites praestem, tria lumina gentis Hectore praelato, cui tota -a cedit ('omnes bellatores' *Vollmer in indice s. v.*). CASSIOD. c. Ap. 1, 132 misit . . . filium suum Nabuchodonosor cum multa -a. ?β *divitiarum*: MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 59 'dissipavit substantiam suam' (*Luc. 15, 13*), . . . -as suas non tenuit (*sed allegorice intelleguntur qualitates animae*).

2 *id ipsum quod potens est, -a manifestatur* (*huc vergunt exempla quibus -a alicuius inducitur loco agentis p. 292, 70. 294, 3*): a *divinitates, daemones, angeli sim.* (*cf.* VERG. *et* OV. *sub 1a*): α *sing.*: OV. Pont. 4, 3, 49 ludit in humanis divina -a rebus (MANIL. 3, 90 movet d. -a mundum. VAL. MAX. 1, 1, 9. *al.*). SEN. epist. 41, 5 animum excellentem . . . caelestis -a agitat; non potest res tanta sine adminiculo numinis stare (*antea*: vis . . . divina). ITALA I reg. 2, 2 (Orig. in I reg. 1, 12) non est -a (potens *var. l.*) sicut deus noster (*gr. non resp.*, *Vulg.* fortis). IREN. 2, 6, 2 (2, 4, 6 H.) tremit universa creatura et principatus et -a et omnis subiecta virtus. ARNOB. nat. 2, 20 *hominem* simillimum . . . -ae superioris existere (*cf.* VITA Hil. Arel. 5 l. 25 superna). MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 37 p. 1069[A] filius, λόγος qui est omnium quae sunt, *est* -a actuosa in ea quae sunt (*cf.* 1, 39 p. 1070[C] filius . . . activa -a est et quae faciat et quae vivificet *eqs.*). AVG. civ. 10, 26 p. 443, 15 D. dubitas haec maligna esse daemonia *eqs.*? audes istam invidam non -am, sed pestilentiam . . . levare in caelum *eqs.*? PS. AVG. serm. 115, 1 qualiter oporteat nos in adventu tantae -ae praeparari. CLAVD. MAM. anim. 1, 15 p. 60, 17 creatas . . . -as (*i. animas*) creatrix utique -a . . . supereminet. *al.* β *plur.*: ARNOB. nat. 1, 42 p. 37, 12 M. *Christus est* deus . . . et interiorum (*an* inf-? *v. Plumpe, Vig. Christ. 3, 1949, 230*) -arum deus. 6, 27 p. 341, 22 huius -as nominis (*sc. deos*) nihil tale (*sc. munera*) deposcere. 7, 34 p. 387, 14 -as caelites dies autumant *pagani* habere natales (7, 35 p. 388, 20). CHALC. comm. 128 quae ad usum hominum . . . divino consilio . . . demanant auxiliantibus . . . tam -is quam rationibus (*cf. 127* de his potestatibus, quae dii putantur). SCHOL. Verg. Veron. Aen. 2, 623 'magna numina' . . . primae inter caelestes -ae. AMBROSIAST. in I Cor. 6, 3 'angelos iudicabimus', id est -as spiritales (Ps. AVG. quaest. test. I 2, 2. 122, 21). in Eph. 4, 16, 1 chorus archangelorum et -arum, principum et potestatum. 4, 16, 2 a cherubin et serafin -is (potentis, potentes *var. ll.*), quae sub sede dei sunt, et angelis (*sim.* Ps. AVG. quaest. test. I 1, 1). AVG. civ. 10, 9 p. 416, 25 D. (*ex Porphyrio*) cum *magus* . . . adiuratas sacris precibus -as alligasset.

b *substantiae quaedam incorporales, vires suo iure existentes sim.*: SEN. nat. 2, 13, 3 aliqua illos *ignes fulminum* -a deprimit *in terras*. 7, 25, 2 alius illum *animum* dicet spiritum esse, . . . alius vim divinam . . ., alius incorporalem -am (*cf.* CHALC. comm. 221 *anima* est . . . virtus et -a carens corpore. MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 61 p. 1086[B] anima . . . -a vitae intellectualis est; . . . [p. 1086[C]] si vero in inferiora respicit . . ., -a vivificandi fit, vivere quae faciat . . . mundum. CLAVD. MAM. anim. 1, 15 p. 60, 16 -ae sunt illae *animae*, non corpora; creatas . . . -as creatrix . . . -a . . . supereminet). CHALC. comm. 28 *opifex mundi* unum illud ex tribus *substantiae generibus* concretum divisit in partes, ita ut singulae partes tres illas -as obtinerent (*cf.* 53 *mundi* animam ex duplici concretam substantia . . . habere omnium rerum conscientiam ex quarum -is ipsa constet. 140 concretionem . . . earum -arum, ex quibus mundi anima concreverat). MAR. VICTORIN. adv. Arium 4, 5 p. 1116[C] genera . . . generum profunduntur a deo et omnium -arum -ae universaliter principales (*respiciuntur Platonis ideae ut ibid.* p. 1116[D] νοότης, *id est* intellegendi vis, virtus, -a vel substantia vel natura). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 14 p. 368[A] dispensatrix illa -a corporis, *sc. mens.* 31 p. 401[B] tres esse dispensatorias vitae -as, quarum una . . . mundum calore proprio refovet, altera vero madefacta⟨t⟩ . . .; vis autem tertia . . . *omnia* continet. *al.* *de ipsis numeris, sc. fere vi quadam praeditis* (*vix huc p. 296, 58*): CHALC. comm. 92 sex et duodecim limitum intervallum continuavit epitrita, item sescupulari -a (*ut fiat series numerorum 6, 8, 9, 12*).

c *homines* (*vel civitates; exempla potiora*): α *imperatores sim. vel imperia*: TAC. ann. 13, 34, 2 alienae id *regnum* -ae donum habere *Tiridaten* (*cf.* PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 4 p. 603 metuendam se redddit *regina Alexandra* externae -ae [*gr. 1, 112* δυνάσταις]). ANON. de mach. bell. 1, 3 -a regalis . . . speciem suam tantum in auro argentoque signavit. CASSIOD. var. 11, 1, 11 singularis illa -a (*sc. princeps orientis*), ut Italicos dominos erigeret, reverentiam Eoi culminis inclinavit. hist. 9, 14, 2 (*in synodi epistula*) multitudinem passionum ab Ariana -a nobis saepius inlatarum (*Theodoret. 5, 9, 1* δυναστείας. *cf. 9, 14, 12* tribulationes . . . imperiales sive crudelitates iudicum). *cum pron. possess. pro appellatione honorifica imperatorum* (*in versione vocis graecae q. e.* κράτος. *eodem sensu aliis locis adhibetur vox q. e.* potestas, *v. p. 319, 28; notione communi explices* LVCIF. non conv. 5 p. 12, 17 *in* concilio per tuam, *Constanti*, adunato -am [*cf. 12, 12 concilium* omnibus viribus imperii tui solitus es adunare]): CONC.[S] I 2 p. 83, 27 Theodosio et Valentiniano . . . semper augustis sancta synodus, quae per . . . nutum vestrae -ae congregata est (I 3 vers. Tur. p. 85, 14. 21. 87, 2. 6. 96, 4. 113, 8. II 3, 3 Rustic. p. 72, 14 supplico . . . vestrae -ae, ut iubeatis *eqs.* [potestatem, magnificentiam *var. ll.*]. *al.*). II 5 p. 7, 9 quomodo credat nostra -a (*sc. Marciani.* CASSIOD. hist. 7, 9, 3 *trinitatem consubstantialem* praedicari decrevit nostra . . . -a, *sc. Valentiniani, Valentis et Gratiani*). β *quilibet*: AMM. 18, 1, 1 *Iulianus* observans, ne . . . -a praesumeret aliena (*sc. bona sim.*). HEGES. 3, 2, 1 p. 184, 23 *Petrus lacessivit* magnam -am, sic enim appel labatur *Simon magus* (*cf. Vulg. act. 8, 10* hic est virtus dei).

3 *actiones potenter factae* (*vix huc trahas -ae documenta p. 299, 26*): a *miracula sim.*: ITALA psalm. 20, 14 (cod. 136 Cas.) psallimus -as tuas (*gr.* δυναστείας, *Vulg.* virtutes. *item laudantur*: 77, 4 [Veron.] adnuntiantes . . . -as eius et mirabilia eius [*gr. ut supra, item* 105, 2 *ibid.*]. AVELL. p. 136, 1 CHRYSOST. hom. V 946[C]). Luc. 1, 51 (aur. *al.* = VVLG.) *dominus* fecit -am in brachio suo (*gr.* κράτος, *cod. e* fortitudinem). AVG. c. Fel. 2, 18 p. 847, 30 *deus* filium genuit et . . . mundum fecit et . . . hominem formavit, ut per istas tres -as ostenderet effectionem suam in omnibus valentem. in psalm. 134, 21 istas -as de tunc . . . peractas. CAPREOL. epist. 2 Conc.[S] II 3, 3 p. VIII 34 (*33* mirabiliorum suorum opera) inter innumeras sui -as (*seq. Iob 38, 15 sqq.*). b *vis adhibita, non nisi in locutione adverbiali* per -am *fere i. q. vi* (*quaedam etiam ad A trahi posse vix negaverimus*): ITALA iud. 4, 3 (Lugd.) *Iabin* tribulabat Istrahel per -a⟨m⟩ (*gr.* κατὰ κράτος, *Vulg.* vehementer). Mal. 3, 5 (Aug. civ. 20, 25) opprimunt per -am viduas ([*gr.* καταδυναστεύοντα]. VVLG. Iac. 2, 6 divites p. -am o. *pauperes* [*gr.* καταδυναστεύουσιν, *Itala cod. ff* potentantur]. *al.*). SCHOL. Verg. Medic. ecl. 10, 2 *Lycorida* ⟨pe⟩r -am Antonius secum duxit in Galliam. COD. Theod. 3, 1, 9 transactiones, quae per -am extortae sunt ([*Interpr. ad l.* a potentioribus personis]. *cf.* COD. Iust. 11, 59, 10 [*a. 398*] qui per -am fundos . . . occuparunt). *al.*

?4 *locus, ubi -a dei manifestatur* (*sc. paradisus*): PASS. Prim. Felician. (BHL 6922) 6 p. 153[F] mereberis introire in -as domini (*opp.* in ignem aeternum. *fortasse conferas e. g. cum Vulg. Matth. 25, 21* intra in gaudium domini *et Hebr. 6, 5* gustaverunt . . . virtutes . . . saeculi venturi).

II *pertinet ad condicionem, qua quid fieri vel exsistere potest* (*sc. technice [praeter l. 77] in philosophia et theologia respicitur* ἡ δύναμις *Aristotelis, cui opposita est* ἡ ἐνέργεια, *cf. definitionem p. 299, 1; syn.* vestigium, semen, vis, virtus, *opp.* actio, actus, opus): A *de ipsa condicione*: CHALC. comm. 354 (*ad transl. 53[B]* elementorum vestigia *in confusione primordii*) vestigium . . . -am rei, non rem significat. *ibid.* erant . . . quattuor corporum (*i. elementorum*) -ae seu vestigia confusa. MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 19 p. 1052[D] quare 'imago dei' *dicitur* λόγος? quoniam deus in occulto, in -a enim, λόγος autem in manifesto, actio enim; quae actio habens omnia, quae sunt in -a, . . . secundum motum *ea* producit. 1, 25 p. 1058[D] fons vitae aeternae, *sc. Christus*, exsistens -a patrica. 1, 40 p. 1071[B] visio est . . . et intus in -a et in actione magis foris. 1, 51 p. 1079[D] *omnia*, quae iuxta -am pater est. 1, 52 p. 1080[D] in quo *deo* -a exsistentia est. gen. div. verb. 19 esse ipsum . . . primum est -ā et constitutivā -ā primum . . . est (*opp.* in actu esse). 24 *deus* nihil aliud generat, quam quod quorum -a est ut sint; eorum autem quae vere non sunt . . . omnino nulla -a est. *al.* PS. AVG. categ. 11 (102 M.-P.) omnia . . . quae sunt, aut naturali -a dicuntur esse aut operatione faciendi, quae Graeci δύναμιν καὶ ἐνέργειαν vocant. MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 52, 41 -a et vi intellectus . . . genetricem dei . . . ab illis . . . dictam *esse Mariam, sed vocem q. e.* θεότοκος *adhibitam non esse* (*gr. I 1, 1 p. 110, 10* τῇ δυνάμει τῶν ἐννοιῶν). BOETH. arithm. 1, 20 p. 44, 16 prima unitas virtute atque -a, non etiam actu vel opere . . . perfecta est (*ibid. iterum*). 2, 11 p. 95, 17 primus *numerus* . . . vi et -a quadratus, id est unitas (*distinguitur num. quadratus*, qui actu primus est, id est quattuor). DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 30 p. 398[B] in . . . semine cunctam speciem *herbae* . . . quadam -a comprehensam *esse. ibid.* p. 398[D] species futuri hominis in eo est, quod mulier concepit, vi quadam atque -a, latet autem. *al.* *de qualibet possibilitate* (*cf. IA2b*): BOETH. herm. Arist. lat. 19a17 ('hanc vestem possibile est incidi') quaecumque secundum -am dicuntur huiusmodi (*postea*: non omnia ex necessitate fiunt).

B *metonymice de ipso deo*: MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 25 p. 1058[D] deus -a est . . . fontanae . . . vitae, *sc. Christi.* 1, 37 p. 1069[A] filius, λόγος qui est omnium quae sunt, -a actuosa in ea quae sunt. 1, 40 p. 1071[C] ὁμοούσια sunt -a et actio et deus et dei virtus, *sc. Christus.* 1, 52 p. 1080[B] deus -a est istarum trium -arum, existentiae, vitae, beatitudinis. *ibid.*

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 1080^{C} -a potens praestandi quod est esse omnibus. 2, 3 p. 1090^{D} deum esse omnes fatentur, cum sit -a substantiae et ideo supra substantiam . . .; etenim -ac inest esse quod potest esse. *ibid.* p. 1091^{B} deus . . . -a et λόγος actio, in utroque autem utrumque; nam et -a quod potest esse est, et quod est, potest esse; ipsa igitur -a actio est *eqs.* 3, 4 p. 1101^{B} λόγος . . . *est eorum* quae sunt . . . veluti semen ac -a existendi. 4, 19 p. 1127^{C} hic λόγος rerum, 'per quem creata sunt omnia' (*Ioh. 1, 3*), universalis -a, continens universaliter omnium res. gen. div. verb. 2 p. 1021^{A} *deus* est . . . quod supra id est quod est vere ὄν, -a ipsius τοῦ ὄντος. *et saepius apud eundem.*

appendix grammatica et stilistica: **1** *indicatur quid -ae subiaceat vel ad quid -a respiciat*: **a** *gen.*: *subst.*: Cic. rep. 2, 10 rerum (Ov. met. 2, 259 fast. 6, 359. Sen. nat. 5, 5, 1 huius *rei*. Ps. Avr. Vict. epit. 1, 31 rei publicae). Val. Fl. 4, 16 somni. Hier. epist. 133, 9, 4 sui. *al.* (*v. p. 296, 23 sqq.*). *gerund. inde a* Liv., *v. p. 296, 10 sqq. 297, 64.* **b** *praepos.*: ad: Sen. benef. 4, 22, 2 (*cum gerund. ut* Mar. Victorin. adv. Arium 1, 31 p. 1064^{B}. 4, 19 p. 1127^{C} Ivl. Sev. rhet. 2 p. 355, 19). Plin. nat. 1, 2, 102 ad terrena et marina. 22, 151 ad crocodilorum . . . morsum. Mar. Victorin. adv. Arium 1, 34 p. 1066^{D} λόγος . . . est -a ad subsistere facere ipsum, quod est esse. adversus: Vvlg. sap. 10, 14 a. eos *oppressores*. contra: Plin. nat. 22, 151 c. serpentium ictus. 37, 142 c. scorpiones. in: Aetna 60 in bellandum. Plin. nat. 28, 146 in . . . pelvibus . . . colore obducendis. Mar. Victorin. adv. Arium 1, 37 p. 1069^{A} -a actuosa in ea quae sunt (*nisi pendet ex adi.*). **c** *inf.* (*pendet e locutionibus* -a est, -am habet *sim.; non huc pertinent loca quibus inf. indicat quid sit documentum -ae*: Sen. clem. 1, 26, 4 inicere tectis ignem . . . -am putat. 1, 26, 5 servare . . .; occidere. benef. 5, 15, 4. *al.*): Plin. nat. 34, 153 -a eius *robiginis* est ligare *eqs.* Paneg. 12, 12, 1 *imperatoris* -ae fuit hostibus arma deripere. *cetera exempla v. p. 296, 35.* **d** ut: Mar. Victorin. gen. div. verb. 24 quorum -a est ut sint. Boeth. categ. Arist. lat. 9a21 ut nihil . . . patiantur.

2 *iuncturae cum vocibus eiusdem stirpis et lusus verborum* (*exempla potiora; iuxta* potentifico *v. illic, iuxta* potestas *v. p. 292, 15*): Vell. 2, 29, 3 *Pompeius* -a sua . . . raro ad impotentiam usus (Sen. dial. 11 [12], 14, 2 *matres* -am liberorum muliebri impotentia exercent. Ps. Sen. mon. 80 [*cf.* mor. 93]. Boeth. categ. Arist. lat. 9a16. 21. 26). Sen. epist. 42, 3 -a impotenter utuntur. 69, 4 ambitio *promittit* . . . -am et quicquid ⌊potest⌋ -a (*om. codd. opt., post* -a *inserit cod. b. cf.* Ser. Samm. 1080 -a pollet). Mar. Victorin. adv. Arium 1, 49 p. 1078^{D} -a -arum (1, 52 p. 1080^{B}. 4, 5 p. 1116^{C}). Avr. Vict. Caes. 7, 1 sq. *Otho* -am invadit; qua . . . potitus *eqs.* (*addas fortasse* Ps. Avr. Vict. epit. 1, 31 numquam . . . rei publicae ad se -am traxisset aut tamdiu ea potiretur, nisi *eqs.*). Vvlg. Iudith 1, 4 potens in -a exercitus sui. Avg. civ. 10, 26 p. 443, 15 D. istam invidam non -am, sed pestilentiam. 18, 45 p. 328, 4 in claritate -ae, . . . in humilitate patientiae (18, 54 p. 343, 26 certare non armata -a, sed potentiore p. 22, 9 p. 582, 14 in euang. Ioh. 43, 1. *al.*). 21, 2 p. 488, 9 omnipotentis . . . -am.

deriv.: potentialis. *v. Onom.* *Kuhlmann.*

potentiālis, -e. *a* potentia. *i. q. ad potentiam pertinens*: Mar. Victorin. adv. Arium 1, 56 p. 1083^{A} verbum . . . filius est, ipse vita . . ., ipse . . . substantia prima, ipse actio -s (*significatur actio quae simul possibilitas est omnium quae sunt; cf.* potentia actuosa *p. 298, 82*).

adv. **potentiāliter** (*nisi ab ipsa voce* potentia, *sc. pro abl. sing., formatum, v. Leumann, Lat. Adjektiva auf -lis, 1917, 36*).

fere i. q. secundum potentiam, δυνάμει: **1** *pertinet ad condicionem, qua quid fieri vel esse potest* (*v.* potentia *sub II*): **a** *vario usu*: Candid. gen. div. 1 p. 1014^{C} manet . . . potentia in eo, quod est -r esse, sine actione (Mar. Victorin. adv. Arium 1, 19 p. 1053^{B} potentia pater *est*, actione filius; natus igitur filius habens in actione et -r esse, sicuti -r esse habet ipsum actionem esse in semet ipso, quod est -r esse. 1, 25 p. 1059^{A} *id* quod est -r [*ibid. iterum*]. *aliter, sc. iuxta copulam l. 64*). Mar. Victorin. adv. Arium 1, 20 p. 1053^{D} cui (*sc. ei quod est esse*) inest . . . actio -r. 1, 22 p. 1056^{B} *ὁμοούσιος* . . . formae substantia *est* substantiae principali et -r priori (3, 3 p. 1100^{B} -r prior est substantia quam actus. 1, 25 p. 1059^{A} in *deo* patre . . . -r omnia inhabitant. 2, 4 p. 1092^{A} (*opp.* in manifesto). 3, 5 p. 1102^{A}. 3, 15 p. 1110^{B} *Christo post resurrectionem* eundum fuit ad patrem, sed corporaliter atque animaliter, id est in id, quod in se pater fuerat, penetrandum -r atque exsistentialiter (*an ad 2?*). Cassian. conl. 17, 25, 14 *deus* non -r nec secundum praescientiae suae ineffabilem notitiam, sed secundum praesentes hominum actus universa diiudicans. Sidon. epist. 7, 14, 9 Philagrium, *quem numquam vidi*, cordis oculo semper inspicio, cui me animus -r notum morum similitudine facit (*vix recte ad 2 trahunt alii*). Clavd. Mam. anim. 1, 25 p. 91, 7 centri potentiam *circuli* . . . illum qui circumagitur radium regere et illic, ubi localiter non est, -r circulum figurare. **b** *in creatione mundi* (*sc. condebantur -r, quaecumque singula postea oritura erant*): Avg. c. epist. fund. 25 p. 223, 17 cum deus artifex . . . -r, ut ita dicam, operaretur, ut posset esse, quod non erat (gen. ad litt. 5, 5 p. 146, 22). gen. ad litt. 5, 5 p. 147, 1 *et* 4. 5, 23 p. 168, 23 illa quae . . . *in creatione mundi* terra produxit -r atque causaliter, priusquam per temporum moras . . . exorerentur (6, 4 p. 173, 26 [*inde* Epist. pontif. Thiel Anast. 6, 4] *deus lignum* 'eiecit' [*gen. 2, 9*] . . . tunc utique -r et c. in opere pertinente ad creanda omnia simul, . . . nunc autem visibiliter. 6, 5 p. 175, 21. 6, 6 p. 177, 22 *deus creavit hominem primo, sc. gen. 1, 27,* invisibiliter, -r, c., quomodo fiunt futura non facta [*p. 177, 19* postea . . . visibiliter, *sc. gen. 2, 7*]).

2 *pertinet ad qualitatem (statum) potentis* (*an huc ex 1a spectat et* Mar. Victorin. adv. Arium 3, 15*?*): Hymn. Ambros. II 6, 3 *deus* unus -r, trinusque personaliter. Isid. fid. cath. 1, 10, 10 Iesus Christus mirabiliter et -r natus *ex virgine*.

compos. compotentialis, *quod affertur vol. III 2143, 73, est medii aevi.*

potentifico, -ātum, -āre. *a* potens *et* facere. *i. q. potentem facere, potentia instruere*: Candid. gen. div. 1 p. 1014^{C} in ipsum esse aliquid sine actu et operatione non pervenit potentia ipsa per semet, ipsa cum sit potentia, non actio, non -ta potentia in generationem alicuius. Mar. Victorin. adv. Arium 1, 57 p. 1084^{A} *in deo* nulla . . . deminutione totum semper unum mansit, maxime -ta counitione ⌊potentia patrica⌋ (*abl. instr.*). 3, 7 p. 1103^{C} *potentia divina* cuncta virificantur et -antur.

potentilla, -ae *f.* *a* potens *deminutive.* *nomen herbae cuiusdam* (*fere aliquantum potentis; saepius laudatur a scriptoribus medii aevi; 'Potentillam Anserinam' L. intellegit André, Lex. des termes de botan., s. v.*): Gloss. III 585, 6 narcissus i(d est) bulbus emphe (emeticus *? v. Ps. Apul. herb. 55 l. 7*) i(d est) solisequia et hanc potintilla. *cf. Onom.*

potentor, -ātus sum, -ārī *et* potento, -ātum, -āre (*quod v. infra sub 2*). *a* potens *iuxta* potentatus. *inde ab* Itala. [*e versione prava trad.* Itala I Thess. 2, 8 (cod. g, *in var. l. pro* participare) -ari vobiscum . . . euangelium dei (*gr.* μεταδοῦναι).]

1 *absolute et intransitive i. q. potentem vel fortem esse, potentiam habere, dominari sim.* (*non nisi deponens*): **a** *in re publica, societate hominum* (*saepe in malam partem cum respectu iniquitatis; cf. locos sub 2 allatos*): Itala I reg. 12, 3 sq. (Iren. 4, 26, 4) *Samuel dixit*: super quem -tus sum, aut quem oppressi? . . . populus ei respondit: neque -tus es, neque oppressisti nos ([*gr. resp.* καταδυναστεύειν, *Vulg.* calumniari]. Ps. Fvlg. Rvsp. serm. 21 p. 887 super egenos). Ier. 20, 10 (Wirc.) -bimur (*contextu deficiente; gr.* δυνησόμεθα αὐτῷ, *Vulg.* praevaleamus adversus eum). Matth. 20, 25 (cod. δ) principes gentium dominantur eorum et maiores -antur eorum (*item cum gen. loco gemino* Marc. 10, 42 [codd. δ, k]. *gr. utroque loco* κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν, *cod. ff²* potestatem habent, *sim. Vulg.*). Iac. 2, 6 (cod. ff) nonne divites -antur in vobis? (*aliter, sc. cum respectu loci*: Ps. Hier. epist. 12, 6 p. 156^{C} [*ad sacerdotes*] dum soli vultis in ecclesiis -ari. *v. etiam sub b.* in *cum acc. exhibet* Itala Ier. 22, 3 *sub 2*). Ps. Philo antiq. 26, 13 *cum* ceperint inimici -ari domui ipsorum (*cum dat. ut l. 55 et* Hyd. chron. II p. 19, 68 [*inde* Isid. Goth. 22 chron. II p. 276] Alani, qui Vandalis et Suevis -bantur). **b** *vario respectu*: Itala Rom. 4, 20 (cod. g) *Abraham* non haesitavit . . . diffidentia, sed . . . -tus est fide (*vix passive; var. l. eiusdem cod. = Vulg.* confortatus est, *gr.* ἐνεδυναμώθη. *cf. 4, 19* [*ibid.*] non infirmatus in fide). II Cor. 12, 10 (*ibid.*) cum . . . infirmor, tunc -or (*gr. ibid.* δυνατῶ, *in cet. codd.* δυνατός εἰμι, *cf. var. l. ibid. = Vulg.* potens sum; *explicat e. g. Pelag. ad l.* maxima potentia est infirmari pro Christo). 13, 3 (*ibid.*) *Christus* in vobis non infirmatur sed . . . -tur in vobis (*var. l. ibid. = Vulg.* potens est, *gr.* δυνατεῖ. *ad struct. cf. l. 54. 57*). Ps. Hier. epist. Migne suppl. 2, 268 *carnibus cibisque delicatis* sequestratis perditio non potest -ari (*pro subi. est res ut*: Bachiar. epist. Migne suppl. 1, 1039 *cum* ignorantia -retur in mortuis). Qvodv. prom. 2, 19, 35 *haeretici* infructuosis animabus . . . -antur (*item cum dat.*: Bachiar. epist. Migne suppl. 1, 1042 nos . . . voluptatibus -antes). Bachiar. fid. l. 205 absque sola . . . trinitate omne quod in caelis, terra sive mari -atur, agitur vel movetur, creaturam esse credimus. *respicitur qui luctando superior est*: Fvlg. aet. mund. p. 148, 26 (*respicitur exod. 7, 12*) *virga in draconem conversa* magicos -ta dracones absorbuit (*an trans., sc. obi.* ἀπὸ κοινοῦ *posito?*).

2 *transitive fere i. q. potentia infestare, opprimere* (*sec. gr.; cf. etiam* dominari *cum acc. vol. V 1, 1906, 13; genere act. et pass., nisi huc pertinere putes deponens* Fvlg. *sub 1b allatum*): Itala Ier. 7, 6 (Lucif. Athan. 2, 1) proselytum et pauperem et viduam non -bitis (*gr.* καταδυναστεύσητε, *Vulg.* feceritis calumniam. *sim.* 22, 3 [Wirc.] advenam et orfanum et in viduam nolite -are [*gr.* καταδυναστεύετε, *Vulg.* contristare]). IV Esdr. 11, 32 Weber *aquila* -tum tenuit orbem terrarum (in orbem, orbis *sim. var. ll.; gr. fuisse* καταδυναστευθεῖσαν ἔσχεν *coni. Violet ad l.; cf. ibid.* 11, 40 *aquila* -tum tenens saeculum cum tremore multo).

deriv.: potentator. *compos.*: depotento.

poteo *v.* possum *p. 126, 64 sqq.* **potērī** *v. sub* 1. potior.

poterion *v.* potirrion. *Wiesinger.*

potērium, -ī *n.*, ποτήριον. *i. q. vas potorium* (*et meton. de vino quod continet*): Plavt. Stich. 694 *divites* scaphio et (scaphiis *Bothe, sed v. vol. V 2, 878, 38*) cantharis, batiocis bibunt, at nos nostro Samiolo -o. Trin. 1017 tribusne te poteri⟨i⟩s memoria⟨m⟩ esse oblitum? *cf. coni. dub. pro* potirrion *s. v.*

potesse *v.* possum *p. 125, 83 sqq.* *Bk.*

***potestās,** -ātis *f.* *a* potis, *fortasse sec.* magis: maiestas. *derivatur a* posse Avg. spir. et litt. 31, 53 p. 210, 2; *a* patere Isid. orig. 10, 208. *scribitur* put- Inscr. Année Epigr. 1932 n. 49 (*e Galatia, a. 212/3*); *cf.* Gramm. suppl. 299, 9 per o scribendum (301, 1). *litteris*

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

graecis TAB. devot. Audollent 252, 39 ποτεσστατις *al.; v. etiam infra l. 41.* *abbreviatur* (*maxime in formulis* ius -sque esto *vel* tribunicia [censoria *sim.*] -e): p LEX VRSON. (CIL I² 594) 99, 7. 103, 8. FAST. mag. Ost. (Inscr. Ital. XIII 1) a. 31 *et* 36 p. 189. PROB. litt. sing. gramm. IV 274 (*in fine formulae longioris*) d(enuntiandi) p(otestatem) f(aciam). 276 m(anu) m(ancipio) p(otestate). CIL VI 31 546ᵃ, 3 (*a. 73*). *et saepe in titulis.* pot LEX VRSON. (CIL I² 594) 128, 31. INSCR. Dessau 6753 (*a. 23/2 a. Chr.*). CIL II 474, 2 (*a. 16/5 a. Chr.*). *et saepe.* potes CIL III 14401ᶜ (*a. 6 a. Chr.*). 4366, 7 (*a. 136/7*). X 6854, 6 (*a. 216*). *al.* potest LEX VRSON. (CIL I² 594) 100, 16. 102, 28. *al.* INSCR. lib. rei p. Degrassi 558, 2. FAST. cos. Venus. a. 28 a. (Inscr. Ital. XIII 2 p. 61). CIL IX 5950, 3 (*a. 16/5 a. Chr.*). *et saepe.* *?* po PAP. Tjäder 4–5 B II 1 *et* III 12 (*saec. VI*) inl(ustris) po(testatis), *v. ed. ad l. p. 411sq.* NOT. Tir. 38, 71. 42, 45. *generis est ubique feminini, sed metonymice posita vox excipitur pron. rel. masc.* PASS. Polycarp. 10, 2 -bus, qui ... praecedunt (quae *var. l.*). INTERPR. cod. Theod. 3, 11, 1 ad magnificam -em, qui (*codd. et Mommsen,* quae *edd. cet.*). *gen. plur.* -um *trad. e. g.* CIC. Sest. 56 leg. 3, 48 SEN. clem. 1, 8, 5 TERT. apol. 46, 1 *et saepius,* -ium SEN. epist. 115, 7 PLIN. nat. 28, 59. 106. 29, 67. CIL VI 632, 4 (*a. 177*). ITALA I reg. 10, 26 (Vind.), -uum TRACT. Pelag. 4 p. 112 (-um *ed., sed v. Löfstedt, Classica et Mediaevalia 7, 1945, 148*). *legitur inde a* LEGIBVS *antiquissimis* (XII tab., Cincia, repetund.), PLAVTO, ENN., CATONE; *deest* LVCIL., CATVLLO, TIB., PROP., CELSO; *in hexametris utuntur poetae usque ad* IVV. *non nisi nom. sing.* -s *in calce versuum* (*aliter* LVCR. [*exempla 6 ex 28*] *et* HOR. [*1 ex 3*]). [*de statu potentis vel de eo qui munere fungitur: it.* potestà, podestà; *francog. vet. et med.* poesté, *vet.* poeste; *prov. vet.* poestat, poesta; *hisp. vet.* podestad; *port.* podestade. *cf. M.-L. 6697. Battisti-Alessio IV 3043, 2984sq. Wartburg IX 254sq. Corominas III 828. Machado² III 1840. St.*] [*confunditur in codd. e. g. cum* posteritas VAL. MAX. 2, 6, 5 (*v. etiam sub illa voce*), potentia PLIN. paneg. 30, 5; *trad. contextu corrupto* LVCR. 5, 880.]

i.q. ἐξουσία (*item* GLOSS.; *quae vox infra respondet, ubi nihil adnotavimus; de differentia inter* -s *et* potentia *v. ibi*). *definitiones sim.* (*v. etiam infra, e. g. p. 302, 13sqq.*): SYNON. Cic. p. 426, 13 facultas. copia. -s. p. 431, 4 imperium. regnum. honos. -s. dominatus. dominatio. potentia. 444, 12 sui arbitrii. sui iuris. sui domini. suae -is (*cf.* GLOSS. II 251, 28 αὐτεξούσιος: licentiosus, suae -is, emancipatus, sui iuris). *al.* GLOSS. dicio. magistratus. ἀρχή. GLOSS.ᴸ II Abav. VL 11 ultima -s: dictatura (dictatus *trad.*). GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357ᴬ ἱμποτεστάτε· ὑπεξούσιος. *iuxta subst. notionis affinis* (*addas p. 291, 76. 292, 15. 306, 1. 320, 50*): copia PLAVT. Capt. 374 Cist. 137 Mil. 972. CIC. inv. 2, 40 (*cf.* facultas: CIC. inv. 2, 24 Verr. II 2, 178 QVINT. inst. 2, 15, 3 VLP. dig. 9, 4, 21, 3 AVSON. 153, 65 p. 10 P. *al.*), manus LEX Cincia (frg. Vat. 298; *accedit* mancipium, *v. vol. VIII 254, 77sqq.*). LIV. 21, 35, 9. TERT. adv. Marc. 4, 35 p. 542, 11 (*cf.* VVLG. Ier. 34, 1 sub -e manus eius), dicio LEX repetund. (CIL I² 583) 1 CIC. Quinct. 6 Verr. II 1, 97. leg. agr. 2, 74 (*al. v. vol. V 1, 961, 75sq.; cf.* SCHOL. Ter. Bemb. Eun. 471 dicionem ... -is), vis RHET. Her. 4, 25, 35 CIC. inv. 1, 15 or. frg. A VII 51 *al.* LVCR. 2, 587. 3, 277. *al.* VARRO ling. 9, 92 rust. 1, 9, 2. *al.* (vis -is: CIC. Cluent. 94 Phil. 1, 3 rep. 1, 63 ad Q. fr. 1, 1, 35 LIV. 2, 44, 5. *al.*), ius CIC. inv. 2, 94 *bis.* Quinct. 33 fam. 13, 26, 2. *al.* LEX VRSON. (CIL I² 594) 62, 14. *al.* (*v. p. 314, 51; cf.* ius -is *vel* -um: CIC. leg. agr. 2, 30. 3, 1. Sest. 56 [*plur. ut* leg. 3, 48]. LIV. 29, 20, 11 QVINT. inst. 1, 1, 8 TAC. ann. 1, 13, 4. *al.*), licentia CIC. Tull. 40 ARNOB. nat. 2, 65 p. 142, 21 M. (licentia -is: MIN. FEL. 37, 7 FIRM. math. 4, 21, 4. *al.*; licentiae -s: FIRM. math. 2, 30, 6. 4, 22, 6. 5, 1, 24), arbitrium CIC. Verr. II 1, 150. R. GEST. div. Aug. 34 (*distinguuntur voces ut* LIV. 10, 24, 7). TERT. nat. 2, 5. 14 adv. Marc. 2, 5 p. 340, 13. *al.* (-s arbitrii *v. p. 308, 37*), honos CIC. Verr. II 2, 120. 5, 83. Font. 37 (*plur. ut*: leg. agr. 2, 102 part. 35 *al.* NEP. Phoc. 1, 2 SEN. epist. 118, 4. *al.*). STAT. Theb. 12, 335 PLIN. paneg. 24, 4. *al.*, iudicium CIC. leg. agr. 1, 9. 2, 52. 54. 60. 62 dom. 143 (*cf.* iuris dictio: leg. agr. 2, 98), dominatio CIC. leg. agr. 2, 25 TERT. apol. 23, 15 ANON. in II Cor. (ed. Frede) 1ᴮ. *al.* (*v. etiam vol. V 1, 1882, 47sqq.; cf.* -is dominatio: TERT. nat. 2, 4, 1. -s dominationis: RVFIN. Orig. princ. 1, 8, 2 p. 98, 15. *cf.* dominatus: CIC. nat. deor. 2, 29. dominium: PAVL. FEST. p. 22 TEST. Galli [CIL XIII 5708] 1, 26), opes CIC. Mur. 86 part. 35 (*plur. ut*: rep. 3, 24 Lael. 63. *al.*). *al.*

exempla sic digerenda esse putavimus:

CAPVT PRIVS: *de statu*:

I *quo quis (quid) dominatur, impellit sim.*:

A *de -e hominum (animalium)*: **1** *iure exercita, legibus conlata: p. 302, 10 (in vita publica p. 303, 46).* **2** *qualibet: p. 306, 45 (in vita publica vel re militari p. 308, 58).*

B *de -e deorum, daemonum sim.: p. 309, 84.*

C *de -e rerum*: **1** *quatenus dominantur, impellunt sim.: p. 311, 21.* **2** *quatenus aliquid significant, valent: p. 312, 45.*

II *quo quis (quid) aliquid facere potest*: **A** *condicione externa: p. 313, 30 (de facultate sim.; vergit in vim permissionis: p. 314, 3).* **B** *habitu interno: p. 314, 79 (de virtute, qualitate sim.).*

III *quo quid fieri potest: p. 315, 35 (t. t. philos. p. 315, 48).*

appendix *ad caput prius: p. 315, 64 (iuncturae et structurae).*

CAPVT ALTERVM: *metonymice (vel per prosopopoeiam): p. 318, 24 (significantur imprimis qui -e praediti sunt.*

CAPVT PRIVS: *de ipso* **statu** (*vel de qualitate sim.*): I *quo quis (quid) dominatur, impellit, effectus quosdam praestat sim.* (*sed adhibetur saepe de statu eius, qui dominio alterius tenetur, quod infra non distinximus; v. autem iuncturas verbales in appendice ad caput prius congestas et imprimis ambiguitatem locutionis* in -e esse): A *de -e* **hominum** (*animalium e. g. p. 306, 55. 58. 307, 46, quorumlibet animantium vel rerum p. 306, 52*): 1 *iure exercita, legibus conlata* (-*em ipsarum legum sim. v. p. 311, 49, singula quaedam iure concessa sed a respectu potentiae plus minusve aliena v. sub IIA2b; ad rem cf.* VLP. dig. 14, 4, 1, 4 -is verbum ad omne sexum, item ad omnes, qui sunt alieno iuri subiecti, porrigendum erit. PAVL. dig. 50, 16, 215 -is verbo plura significantur: in persona magistratuum imperium; in persona liberorum patria -s; in persona servi dominium; at cum agimus de noxae deditione ..., praesentis corporis copiam facultatemque significamus. *inseritur contextui gr.* THEOPHIL. inst. 1, 10, 13 *et saepius*): a *in vita privata*: α *exempla varia vel generalia*: LEX XII tab. 5, 7 (Rhet. Her. 1, 13, 23 = Cic. inv. 2, 148) adgnatum gentiliumque in eo *furioso* pecuniaque eius -s esto. LEX Cincia (frg. Vat. 298) sive quis in alterius -e, manu mancipiove erit ([*de formula tripartita v. vol. VIII 254, 77sqq.*]. EDICT. praet. perpet. Vlp. dig. 15, 1, 1, 2 GAIVS dig. 41, 1 10, 1 VLP. dig. 2, 8, 2, 3. *al.*). CIC. Mur. 27 mulieres omnes ... maiores in tutorum -e esse voluerunt (*cf.* PAVL. dig. 26, 1, 1 pr. tutela est ... vis ac -s in capite libero ad tuendum eum, qui ... se defendere nequit, iure civili data ac permissa). dom. 77 ut nemo civis Romanus aut sui -em (*e coni., v. app.*) aut civitatem possit amittere, nisi ipse auctor factus sit (QVINT. decl. 247 p. 12, 26 quae *filia* sui habet -em. *cf.* 257 p. 49, 23 filios ... esse plerumque suae -is [CELS. dig. 1, 7, 5. *al.*]. COD. Theod. 8, 18, 5 propriae -is). CAES. Gall. 6, 19, 3 viri *Galli* in uxores ... vitae necisque habent -em. SVLP. RVF. or. frg. (9 M.) Fest. p. 153 (*suppl. Huschke*) ⟨adrogatus qui⟩ in -e alie⟨na non est⟩ (SEN. contr. 7, 5, 4 IVLIAN. dig. 30, 91 pr. GAIVS inst. 1, 51. VLP. dig. 1, 6, 4 *opp.* suae -is. *al.*; *cf.* GELL. 5, 19, 4 adrogantur hi qui, cum sui iuris sunt, in a. sese -em tradunt. VLP. dig. 15, 1, 1 pr. qui a. -i subiecti sunt). HOR. sat. 2, 7, 62 estne marito matronae peccantis in ambo iusta -s, in corruptorem vel iustior? SEN. contr. 7, 8, 3 -s ista *raptae, quae mortem raptoris optare potest* (*in eadem re*: 7, 8, 9. QVINT. decl. 309 p. 215, 18 lege permittente omnem in me -em. *al.*). contr. exc. 4, 8, 2 nihil tibi, *patrono,* opus est -s, *qua operas liberti exigas.* TAC. ann. 4, 16, 3 qua *lege* flaminica Dialis sacrorum causa in -e viri, cetera promisco feminarum iure ageret (*cf. l. 50. p. 306, 72*). IAVOL. dig. 41, 2, 24 is qui in tua -e est (*non indicata ratione ut*: GAIVS inst. 1, 109 [*sine pron. ut* 1, 125. *al.* PAVL. dig. 5, 1, 12, 3 opp. sui iuris]. 2, 87 nostra [2, 90]. *sim. al.*; *cf. explicationem* VLP. dig. 14, 1, 1, 21 'in -e' ... accipiemus utriusque sexus vel filios vel filias vel servos vel servas). *al.*

β *-s domini*: (I) *in res varias*: LEX XII tab. 5, 7 (*v. supra l. 19*) in ... pecunia *furiosi* (CATO or. frg. 32, 1 [158 M.] *pecuniam* in viri -em non committit *uxor*). CIC. Verr. II 3, 227 *detractis decimis* quod ... liberum possit habere ... dominus in -e suorum fructuum. 4, 75 populi Romani illud *monumentum* esse dicebant *Segestani,* nihil se in eo -is habere. rep. 3, 45 cum furiosorum bona legibus in adgnatorum -e sint([*cf. l. 49*]. ASCON. tog. cand. p. 66, 3 quod ... praedia mancipari bonaque sua in -e non habeat). LABEO dig. 41, 3, 49 si quid est subreptum, id usucapi non potest, antequam in domini -em pervenerit (*in eadem re*: TRYPH. dig. 47, 2, 87 si ad dominum ignorantem perveniret res furtiva ..., non videatur in -em domini reversa. PAVL. dig. 41, 3, 4, 6 [*e lege Atinia*]. *al.*). SEN. contr. 7, 4, 4 *in rem communem* (*sc. fundum vel servum*) -s eius tota fieret, qui praesens esset. TEST. Galli (CIL XIII 5708) 1, 26 dominium -emve eorum locorum habeto. IVLIAN. dig. 41, 3, 33, 2 antequam in -e domini redeat *praedium.* DECRET. decur. Puteol. Atimet. (CIL X 1783) 6 usus et fructus -sque aedificii. *al.* (II) *in servos*: LIV. 8, 15, 8 *Vestalis suspecta iussa est* familiam ... in -e habere (*i. non manumittere, nempe ut ab iudicibus interrogari possit*). 34, 36, 6 servis liberatis a tyranno ... redeuntibus in iratorum dominorum -em (EDICT. imp. Ant. Pii Vlp. dig. 1, 6, 2 in suos servos. Marcian. dig. 39, 4, 16, 4 -i [-e *F*] d. se subtrahere. GAIVS dig. 1, 6, 1, 1. *al.*). LABEO dig. 32, 29, 4 si Stichus et Dama servi mei in -e mea erunt, cum moriar, ... liberi sunto. *ibid.* (*e Tuberone*) eum, qui remansisset in -e. FEST. p. 218 *servus e captivitate reversus* redit in eius -em, cuius antea fuit. SEN. contr. 7, 4, 4. SEN. benef. 3, 23, 3 in quos *servos* vitae necisque -em habuisset (GAIVS dig. 1, 6, 1, 1 inst. 1, 52 INST. Iust. 1, 8, 1. *cf. p. 303, 4*). dial. 5, 12, 6 *Plato* abstulit sibi in suos -em, *ne servum iratus castigaret.* 5, 12, 7. 5, 32, 1. ASCON. Mil. p. 36, 1. 43, 26. EDICT. praet. perpet. Vlp. dig. 9, 4, 21, 2 si is in cuius -e esse dicetur, negabit se in sua -e servum habere ..., deierare iubebo in sua -e non esse *eqs.* (*in noxali actione sensu laxiore explicant*: VLP. dig. 9, 4, 21, 3 in -e sic accipere debemus, ut facultatem et -em exhibendi eius habeat. PAVL. dig. 50, 16, 215 *v. supra l. 14*). POMPON. dig. 28, 5, 23, 1 si servum, quem in -e habeat, manumiserit. GAIVS inst. 1, 126 servi quemadmodum -e liberentur. *al.*

γ *-s patris (parentum) in liberos*: (I) *vario usu*: PLAVT. Persa 344 (*pater ad filiam, quam vendere cupit*) meum ... imperium in te, non in me tibist. :: tua istaec -s est, pater. Poen. 1276 (*loq. pater*) ut meae

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

gnatae ad me redirent in -em meam (SEN. contr. 2, 3, 7. 9, 3, 3. *cf.* CIC. Caecin. 98 si pater vendidit eum, quem in suam -em susceperat, ex -e dimittit [LEX Iul. Pap. dig. 38, 1, 37 pr. *al.*]. leg. 2, 50 ipsius. *sim. al.*). FORMVLA rogat. Gell. 5, 19, 9 uti ... ei *adrogatori* vitae necisque in eum *adrogandum* -s siet, uti patri endo filio est (CIC. dom. 77 ut in te *adoptando* ... v. n. que -em haberet. CAES. Gall. 6, 19, 3 SEN. contr. exc. 3, 3, 2 INTERPR. Gai 85. *cf.* COD. Theod. 4, 8, 6 pr. ius vitae in liberos necisque -s. *ceterum v. p. 302, 72. 304, 14. 310, 63* CIC. inv. 2, 52 in filium ... quam habebam -em, ea sum usus (QVINT. decl. 327 p. 411, 17 omnem -em tamquam in f. exercere *potui*. GAIVS inst. 1, 55). LIV. 43, 14, 8 qui in patris aut avi -e essent (POMPON. dig. 38, 6, 5, 1 *si* reliquerit in -e a. nepotem. GAIVS inst. 1, 135. GELL. 1, 12, 4 [*e Labeone*]. APVL. apol. 68, 2. *al.*). LABEO dig. 28, 6, 39 pr. duos nepotes ... habebat, sed alterum eorum in -e, alterum non (*sine determinatione ut*: S. C. Ostor. [dig. 38, 4, 1 pr.] liberos. IVLIAN. dig. 37, 6, 3, 6 duos filios ... et ... nepotem. *al.; cf.* IVLIAN. dig. 37, 4, 13, 2 qui in -e remansit *filius* [37, 6, 3, 2. 6. *al.*]. POMPON. dig. 38, 4, 13, 1 de liberis, qui sunt in -e [AFRIC. dig. 37, 4, 14 pr. *opp.* emancipatus. VLP. dig. 6, 1, 1, 2. *al.*]. *sim. al.*). SEN. contr. 1, 1, 18 nihil suo iure, nihil pro -e (*sc. egit, dixit sim.*). *al.* SEN. benef. 3, 11, 1 danda aliqua illis *parentibus* -s fuit (2 quasi domesticos magistratus). S. C. Maced. dig. 14, 6, 1 *parentis* (LEX Salpens. [CIL II 1963] 1, 2 *et* 3 parentium. POMPON. dig. 38, 6, 5 pr. GAIVS inst. 1, 136 -e p. liberantur. *al.*). *et saepe.* (II) patria -s (*ordine inverso* -s p. SEN. clem. 1, 14, 2 PAVL. dig. 3, 2, 12 *al.*): CIC. inv. 2, 52 qui p. -e, hoc est privata quadam, tribuniciam -em ... infirmat (*ibid. iterum*). Phil. 2, 46 patrio iure et -e (*cf.* PAPIN. dig. 26, 7, 40 iure p. -is [CALL. dig. 50, 4, 14, 4]). SEN. clem. 1, 14, 2 (*per comparationem respicitur princeps, pater patriae*) ut sciret datam sibi -em p., quae est temperatissima, liberis consulens suaque post illos reponens (*cf.* VLP. dig. 43, 30, 1, 5 ne acerbe p. -em exerceat. MARCIAN. dig. 48, 9, 5 in pietate debet, non atrocitate consistere). PS. QVINT. decl. 9, 10 ultimo p. -is fulmine (*sc. abdicatione*). IAVOL. dig. 45, 1, 107 si p. -e liberatus esset *filius* (SCAEV. dig. 36, 2, 27 pr. VLP. dig. 1, 7, 12. *al.*). PAVL. dig. 1, 7, 36 pr. emancipari filium a patre ... constat, ut exeat de p. -e. *al.* (III) patris -s (*vel* -s p.; *cf. p. 307, 53; plur.* patrum QVINT. decl.): CIC. Cael. 17 qui in p. -e est (LIV. 43, 14, 8 PLIN. epist. 10, 11, 2 paneg. 38, 7 IVLIAN. dig. 37, 6, 3, 1. 2 POMPON. dig. 14, 6, 20. *et persaepe; opp.* sui iuris *esse* PAVL. dig. 23, 2, 66 pr.). SEN. contr. exc. 3, 4, 1. QVINT. decl. 286 p. 151, 17 iactat se -s illa patrum etiam in magistratus, etiam in victores. PLIN. paneg. 37, 7 si modo reductus esset *filius* in p. -em (*cf.* GAIVS dig. 26, 2, 1, 2 in p. sui -em recasurus [inst. 1, 127. 146 PAVL. dig. 1, 7, 10]. inst. 1, 68 redigitur [1, 71. 87. *al.*]. 1, 132 revertitur). SVET. Vit. 6 *filium* heredem a matre ... institutum, si de -e p. exisset, manu emisit (GAIVS inst. 1, 127. *al.*). AFRIC. dig. 35, 1, 42 si in -e p. mansisset (SCAEV. dig. 34, 2, 16). *al.*

b *in vita publica vel re militari respicitur -s populi in magistratus et magistratuum, regum sim. in cives, milites, provinciales sim.* (*dominium in exteros v. sub 2aβ [in rem p. 302, 52], civitates sui iuris p. 309, 55; non distinximus notionem metonymicam q. e. munus, dignitas, sublucentem maxime p. 305, 56 sqq. 59 sqq. 77. 79 sq. al.*):

α *cum variis determinationibus*: (I) *gen. subi.* (*vel pron. poss.; v. etiam sub β*): Ⓐ populi: LEX repetund. (CIL I^2 583) 1 quoi ... in arbitratu dicione -e amicitiav⟨e p. Romani⟩ *degenti pecunia a magistratu quodam ablata sit* (ANTON. or. frg. [26 M.] Cic. de orat. 2, 167 magistratus in p. R. esse -e debent [*ibid.* voluntati paruit civitatis]. CIC. Verr. I 38 dom. 80. Phil. 6, 4 senatus atque p. R. [7, 26]. LEX Vrson. [CIL I^2 594] 95, 25 propter magistratus -emve p. R. [95, 34]. LIV. 4, 42, 7 de omnibus. *al.*). CIC. inv. 2, 52 tribuniciam -em, hoc est p. -em (*opp.* patria -e, hoc est privata quadam). 2, 53. dom. 79. rep. 1, 44 Atheniensium p. -em omnium rerum. 1, 47 in qua *civitate* p. -s summa est (*cf.* QVINT. inst. 5, 10, 63 *res publicae*, quae p., quae paucorum, quae unius -e regerentur). 3, 45. leg. 3, 27 *iudicia ita magistratibus dantur*, ut esset p. -s, ad quam provocaretur. LIV. 2, 56, 16 et patres in p. et consulem in patrum fore -e (*cf.* 10, 24, 7 *loq. Q. Fabius consul*: in senatus arbitrio se fuisse et in -e p. futurum). *al.* *cf. pron. poss.*: VARRO ling. 9, 6 populus ... in sua -e, singuli in illius. Ⓑ *cetera exempla*: CIC. Verr. I 20 omnia in unius -e ac moderatione vertentur (div. 2, 6 cum esset in u. -e res publica. fam. 13, 19, 1. *al.*). Rab. perd. 5 vos, Quirites, quorum -s proxime ad deorum ... numen accedit (Phil. 6, 4 in vestra -e [6, 16]). Phil. 6, 4 *ut Antonius* sit in senatus atque populi Romani -e (*de eodem*: 6, 9. 16. 12, 4. *de aliis*: LIV. 9, 10, 1 *de tribunis plebis*. 42, 32, 3 *de consule*. 42, 34, 15 *de commilitonibus*. *al.*). *ibid.* ut in patrum conscriptorum atque in vestra *Quiritium* -e sit, qui in sua numquam fuerit (LIV. 2, 56, 16 *consul* [3, 21, 3]. 3, 52, 10 *decemviri*. 22, 34, 9 comitia. *cf.* LVCAN. 5, 45 vos, quorum finem non est sensura -s ..., patres). rep. 2, 39 ut suffragia non in multitudinis, sed in locupletium -e essent (3, 45 *res publica*). *al.* *pressius respicitur status tempusque, quo quis dominationem exercet* (*cf.* potentia *p. 293, 33*): HOR. sat. 1, 6, 9 ante -em Tulli atque ignobile regnum multos *ignobiles* ... honoribus auctos *esse*. PLIN. nat. 11, 190 *Augusto* sacrificanti primo -is suae die *oblata exta*.

(II) *gen. obi. vel explic.*: Ⓐ rei, rerum: CIC. leg. agr. 2, 25 dominationem -emque omnium rerum (2, 62. har. resp. 11 summa [Marcell. 1. NEP. Lys. 1, 5 summum imperium -emque]. rep. 1, 44. LIV. 8, 13, 18 ut o. r. vobis *patribus* ad consulendum -s esset. 8, 33, 17. *al.*; *deest attrib.* omnium: SIL. 2, 270 Poenorum ... quis r. summa -s [QVINT. decl. 339 p. 340, 2]. 11, 512 ducibus permissa. APVL. Plat. 2, 28). 2, 54 earum rerum omnium -em ad decemviros esse translatam (*sing.* eius rei: Att. 16, 16^c, 15 [*ad Plancum praetorem designatum*] cum tota -s e. r. tua sit, ut ... comprobes. LEX Iul. munic. [CIL I^2 593] 51. *cf.* CIC. Mur. 83 huiusce rei. fam. 13, 9, 3 cuius rei). Ⓑ *cetera exempla*: CIC. Verr. II 4, 149 omnium mihi tabularum et litterarum fieri -em oportere *ex lege* (*ibid. iterum*). leg. agr. 2, 27 ne unam quidem populo comitiorum -em reliquit. 2, 52 quorum *agrorum* adhuc penes Cn. Pompeium omne iudicium et -s ... debet esse. Sest. 34 unus omnem omnium -em ... possidebat (SEN. benef. 7, 4, 2). or. frg. A VII 51 suffragiorum vis -sque (LIV. 6, 40, 7 -em liberam suffragii. AMPEL. 50, 2). rep. 3, 23 qui in populum vitae necisque -em habent (CAES. Gall. 1, 16, 5 *summus Haeduorum magistratus* in suos. 6, 23, 4 *magistratus Germanorum*. SALL. Iug. 14, 23 *Adherbalis* v. n.que -s ex opibus alienis pendet. SALL. [?] in Tull. 5 omnium nostrum v. n.que -em ad te unum revocaveras. *al.; cf. p. 303, 4*). Att. 4, 1, 7 rei frumentariae. *ibid.* omnis pecuniae. VARRO frg. Gell. 13, 13, 4 qui *magistratus* -em neque vocationis populi viritim habent neque prensionis. VITR. 4, 1, 4 summam imperii -em (PANEG. 6, 15, 1. 7, 14, 5 LAMPR. Heliog. 1, 4 EVTR. 1, 12, 2. *al.*). VAL. MAX. 4, 1, 15 -em huius vindictae non suam sed senatus esse. FLOR. epit. 3, 13, 6 a senatu in equitem translata iudiciorum -s. VLP. dig. 1, 16, 6 pr. gladii -em ... vel cuius alterius coercitionis (*al. v. vol. VI 2, 2015, 3 sqq.*). *al.* *in re sacra vel ecclesia* (*cf. p. 305, 49*): LVCAN. 1, 595 pontifices, sacri quibus est permissa -s. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 22 *episcopi relegati* sibi -em clericae ordinationis adsumentes. CONC.^{S} II 3, 3 p. 68, 33 -s ... gestorum uniuscuiusque provinciae metropolitano episcopo competit (*gr. II 1, 3 p. 60, 29 τὸ ... κῦρος τῶν γινομένων*).

(III) *cum structuris verbalibus (exempla quaedam ab iis quae sub II A 2b collegimus aegre separantur)*: *gen. gerund.*: RHET. Her. 2, 14, 21 ipsumne oportuerit iudicare ... an aliorum fuerit ... statuendi -s (2, 14, 22. CIC. de orat. 2, 70. Att. 16, 16^d, 14 cum et lege et senatus consulto s. -em haberent). CIC. inv. 2, 100 vindicandi. S. Rosc. 22 cum et pacis constituendae rationem et belli gerendi -em solus habeat *Sulla*. Verr. II 1, 22 iudicandi (Mil. 4). leg. agr. 2, 30 legi curiatae (lege -ta *trad.*) ... adimit intercedendi -em (S. C. Cic. fam. 8, 8, 6). 2, 34 omnes provincias obeundi, liberos populos agris multandi, regnorum vendendorum summa -s (TAC. ann. 1, 77, 4 *ut* exilio m. -s praetoribus fieret). Phil. 3, 36 *impiorum* opprimendorum di ... incredibilem rei publicae -em et fortunam dederunt. 11, 30 imperandi ... ius -emque (PANEG. 9, 5, 13. *cf.* TAC. Germ. 11, 2 iubendi [MARCIAN. dig. 50, 16, 214]). de orat. 1, 226 cui *senatui* populus ipse moderandi et regendi sui -em (*om. pars codd.*) ... tradidisset (APVL. Plat. 2, 18. *cf.* CVRT. 4, 1, 17 regnandi [TERT. nat. 2, 17, 10 PANEG. 3, 13, 3]). *al.* SALL. Iug. 26, 2 penes eosdem ... cogendi -s erat (LEX Quinctia [Frontin. aq. 129, 5] c., pignoris capiendi ius -sque esto). *al.* *ut*: CIC. dom. 44 hanc vos ..., pontifices, ... tribuno plebis -em dabitis, ut proscribere possit, quos velit? Mil. 4 eam -em omnem vos *iudices* habetis, ut statuatis *eqs.* ITALA I Macc. 1, 14 (rec. L, *cf.* VVLG.) ut facerent iustitias gentium. CAPITOL. Aur. 11, 9 ut ... punirent *eqs.* AMM. 19, 12, 5 ut instar ducis ... audiri efficeret causas. *inf.*: ITALA I Macc. 10, 35 (rec. L) nemo habebit -em agere et molestiare aliquem eorum (VVLG. -em a. aliquid ... et movere negotii adversus aliquem). Ioh. 19, 10 (cod. b *al.* = VVLG.) -em habeo crucifigere te et -em habeo dimittere te. CLAVD. DON. Aen. 1, 505 p. 101, 6 tenentibus ... imperium plena -s et iura scribere ac leges proferre.

(IV) *adi.* (*v. etiam p. 305, 12*): Ⓐ summa: CIC. inv. 2, 92 s. cum auctoritate et -e imperator (SEN. contr. exc. 5, 7 QVINT. decl. 348 p. 369, 10. 19. *al.*). S. Rosc. 29 *iudicum*. div. in Caec. 35 (*propraetoris ut*: Verr. II 3, 45 in bona liberosque. 4, 141 ad Q. fr. 1, 1, 29. 31). Verr. I 37 consul ... cum s. imperio et -e (*cf.* fam. 15, 13, 3 tua *consulis* s. -s s.que auctoritas). Cluent. 79 (*tribunicia ut*: dom. 110 SALL. Catil. 38, 1). har. resp. 11 populus Romanus, cuius est s. -s omnium rerum (rep. 1, 47 in qua *civitate* populi -s s. est. LIV. 1, 17, 8. 4, 42, 7 de Sempronio et de omnibus. *cf.* SALL. [?] rep. 2, 3, 2 *plebis Romanae*). *al.* *plur.*: NEP. Pel. 1, 4 amicis suis s. -es dederant *Lacedaemonii Thebis*. Phoc. 1, 2. PLIN. paneg. 59, 6 duas easque s. -es (*sc. consulatum et principatum*). TERT. anim. 46, 8. *al.* Ⓑ *cetera exempla*: CIC. Cluent. 123 ne in unum quemque nostrum censoribus ... -em regiam permittatis (*item de r. -e magistratuum [ipsorum regum v. p. 305, 37]*: leg. agr. 2, 20 *decemviris* r. -s hac lege quaeritur. rep. 2, 56 uti consules -em haberent tempore ... annuam, genere ipso ac iure r. *al.* CAES. Gall. 7, 32, 3 *Haeduorum magistratus* r. -em annuam [annum *var. l.*] obtinere. *al.; cf.* CIC. har. resp. 54 *Sulla* habuit regalem -em). leg. agr. 2, 31 amplissimas (VAL. MAX. 9, 15, 1 tribunatus. DECL. in Catil. 93). 2, 32 definit in quinquennium, facit sempiternam (*cf.* rep. 2, 43 perpetua [*bis*. 2, 49 NEP. Milt. 8, 3 LIV. 6, 41, 3 SEN. epist. 118, 4. *al.*]. 2, 56 annuam [CAES. Gall. 7, 32, 3 *v. supra*]. LIV. 9, 33, 6 quinquennalem [*sc. censuram*]. *al.*). 2, 33 infinita -s ... pecuniae conficiendae (2, 54. 62 rerum omnium. LIV. 3, 9, 4. TAC. Germ. 7, 1 nec regibus i. aut libera -s. *al.*). 2, 35 hanc *decemvirum* -em regiam appello, sed profecto maior est (LIV. 4, 17, 11. 6, 11, 9. SEN. clem. 1, 19, 1. *al.; cf.* magna: CIC. leg. agr. 2, 37 SEN.

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

contr. 7, 8, 7 SEN. epist. 115, 7. *al.* maxima: CIC. leg. agr. 2, 60 rep. 2, 61 LEX Iul. munic. [CIL I^2 593] 130. 143. SEN. clem. 1, 11, 2. *al.*). dom. 22 extraordinariis (Sest. 60). leg. 3, 8 pari (LIV. 2, 18, 8. 3, 51, 9. 3, 70, 1 APVL. flor. 9, 36. *al.*). nat. deor. 3, 84 iustam et legitimam (AVG. in euang. Ioh. 112, 2). LIV. 2, 42, 6 popularem. 4, 3, 6 sacrosanctam (*i. tribuniciam ut*: 29, 20, 11 VAL. MAX. 6, 1, 7. 6, 5, 4 PLIN. epist. 1, 23, 1. *al.*). LVCAN. 5, 664 (*loq. Caesar*) nulla meis aberit titulis Romana -s. STAT. silv. 1, 4, 44 iubet alta -s (*praefecti urbis. cf.* AMM. 15, 5, 28 ⟨ad⟩ consulatum -esque sublimes [COD. Theod. 6, 2, 13, 2]. 21, 10, 8 celsa [30, 9, 3]). *al.*

β cum determinationibus ad certum munus, honorem, dignitatem spectantibus (*adi. vel gen. subi.; cf. p. 318, 30*): (I) *in re publica*: ANTON. or. frg. (24 M.) Cic. de orat. 2, 199 consularem -em minui (LIV. 4, 6, 8 tribunos militum c. -e [*item* 4, 6, 9. *et saepe.* FEST. p. 246 CIL VI 31089, 3. *al.; cf.* LIV. 5, 10, 3 qui . . . c. -e fuerant]. 23, 11, 10 magistrum equitum, quae c. -s sit. SVET. Dom. 1, 3 honorem praeturae urbanae c. -e suscepit [*Tac. hist. 4, 3, 4* c. imperium]. *al.; cf.* consulis: LIV. 24, 39, 2. 42, 34, 15 FEST. p. 241. *al.* consulatus: AVG. civ. 3, 16 p. 121, 11 D.). CIC. inv. 2, 52 tribuniciam -em, hoc est populi -em (*sc. tribuni plebis ut*: div. in Caec. 8 Verr. I 44. *et saepe. cf.* tribunorum: CIC. leg. agr. 2, 30 leg. 3, 19. 23. *al.* tribunatus: VAL. MAX. 9, 15, 1. *imperatoris eiusve collegae*: INSCR. Dessau 6753 [*a. 23/2 a. Chr.*]. *et passim, v. sub* tribunicius. *ceterum* -s tribuni *in muneribus aevi serioris*: AMM. 29, 4, 7 COD. Theod. 1, 3, 1 [*Iust. 1, 15, 1* dignitatem]). Verr. I 19 causam . . . in iudicum -e . . . positam *esse* (Sull. 64 har. resp. 13 IAVOL. dig. 10, 3, 18. *al.; respicitur rector provinciae*: COD. Theod. 1, 16, 5 pr. ordinarii [2, 1, 11]. 8, 5, 56 pr. *al.; cf. adi.*: COD. Theod. 7, 18, 12 pr. iudiciariae [12, 1, 126. 15, 1, 35]. COD. Iust. 3, 1, 13, 1 iudicialis). 28 duorum praetorum -e (II 5, 83. *cf.* Manil. 69 praetoria [leg. agr. 2, 32 verbo p., re vera regiam. TAC. ann. 14, 18, 2. *al.*]). II 5, 83 legati, quaestoris, praetoris . . . -em, honorem, auctoritatem (VELL. 2, 37, 5. *cf.* quaestoria [*in titulis solvitur et* quaestoricia]: SCHOL. Cic. Bob. p. 86, 1. CIL VIII 7990, 6 [*in municipio ut*: 7991, 6 INSCR. Année Epigr. 1934 n.° 26, 8 *e Numidia. al.*]). leg. agr. 2, 39 decemvirum dicioni, iudicio -ique (*cf.* 2, 74 decemviralem dicionem ac -em [*al. v. vol. V 1, 129, 58 sq. 67 sq.*). Sest. 98 -es magistratuum (QVINT. decl. 374 p. 413, 25. TAC. ann. 4, 6, 2 minorum). 137 cum regum -em non tulissent (CVRT. 6, 8, 25 AMPEL. 50, 1. *cf. p. 304, 71 et* CIC. rep. 2, 15 singulari imperio et -e regia [2, 43 perpetua -e, praesertim r. 2, 50 vis, -s nomenque r. leg. 3, 4 NEP. Lys. 3, 5 LIV. 2, 1, 7. *al.*]. leg. 3, 4 regalis). BELL. Afr. 33, 2 C. Messium aedilicia functum -e (*cetera v. vol. I 927, 73 sq. 928, 2 sqq.; cf.* FRONTIN. aq. 95, 2 aedilium [TAC. ann. 13, 28, 2]). FAST. cos. Venus. a. 28 a. (Inscr. Ital. XIII 2 p. 61) censoria potest(ate) (*al. v. vol. III 802, 21 sqq.*). LIV. 7, 41, 1 dictatoris (VELL. 2, 28, 2. *cf.* SVET. Iul. 76, 2 dictaturae). 30, 15, 1 imperatoris (*i. ducis militaris ut*: VAL. MAX. 7, 1, 1 imperatoriam. *principis*: CAPITOL. Ver. 3, 8 imperatoriae [LAMPR. Diad. 6, 8 COD. Iust. 1, 17, 1, 7]. FIRM. math. 2, 30, 5 imperatoris). SEN. dial. 12 (11), 16, 1 M. Antonius . . . triumvirali -e praeditus. *al.* (II) *in re sacra vel ecclesia* (*cf. p. 304, 25*): CIC. dom. 1 causa ⟨in⟩ sacerdotum populi Romani iudicio ac -e versata est (143. *cf.* CYPR. epist. 3, 1 p. 469, 16 sacerdotali [3, 2 p. 470, 18 auctoritas et -s. *al.*]). CYPR. epist. 3, 3 p. 472, 5 (*ad episcopum*) fungeris contra eum *diaconum* -em honoris tui. 55, 24 p. 643, 11 episcopi. EPIST. pontif. 761 Schwartz p. 154, 28 Petri (*i. papae*).

γ sine determinatione (*exempla selecta*): RHET. Her. 2, 17, 25 si . . . mansuetus et misericors in -bus ostendetur fuisse (CIC. inv. 2, 107 in -e. *cf.* RHET. Her. 4, 18, 25 commodum et cognoscentem sui fore in -e [*opp.* privatus]. CIC. de orat. 2, 342 non extulisse se in -e. SALL. Iug. 85, 9 in -bus temperare. *al.*). 3, 7, 14 quemadmodum habuerit in -bus gerundis animum (*al. v. vol. VI 2, 1939, 26 sqq.*). CIC. inv. 1, 35 servus sit an liber, . . . privatus an cum -e (Verr. II 3, 223 qui in provinciis c. -e aut c. legatione *erunt* [*sim.* 4, 9]. 4, 10. 44 Phil. 1, 18. *cf. e. g. p. 301, 60. 63.; locutionem explicat* PAVL. FEST. p. 50 'c. -e est' dicebatur de eo, qui a populo alicui negotio praeficiebatur [-ferebatur *codd.*]). 2, 30 privatus an in -e sit (*i. -em gerat ut*: QVINT. inst. 4, 5, 10 in aliqua -e [VLP. dig. 2, 1, 13, 1 magistratus . . . vel is, qui in -e a. sit, ut puta consul vel praetor *eqs.* MVTIAN. Chrysost. hom. 25 p. 393/4 in -e vel potentia, *gr. p. 176 ἐν δυναστείᾳ tantum*]. *al.; cf.* VVLG. Dan. 3, 3 in -bus constituti. GREG. M. moral. 15, 32 in -e positus. *sim. al.*). Verr. II 4, 10 modo ut . . . nihil pro -e, . . . nihil per iniuriam *emerit Verres* (4, 49 qui haec *scelera* . . . de loco superiore ageret p. imperio et -e. Cluent. 74 LIV. 4, 26, 10 TAC. ann. 13, 28, 2 SVET. Otho 7, 1. *al.; cf. p. 303, 19*). leg. agr. 2, 17 omnes -es, imperia, curationes ab universo populo Romano proficisci (*in eadem re* 2, 27). leg. 3, 24 *Ti. Gracchus tribunus plebis* -em intercedenti collegae abrogavit (AMM. 15, 5, 13. 16, 11, 7. 21, 6, 9). NEP. reg. 1, 2 Agesilaus nomine, non -e fuit rex (*opp.* qui dominatum imperio tenuerunt). Cato 2, 3 censor . . . factus, severe praefuit ei -i (*cf.* RVFIN. Greg. Naz. orat. 6, 8, 1 qui -bus praesidetis [*Migne gr. 35, 976 A οἱ δυνασταὶ καὶ ἄρχοντες*]). LIV. 2, 30, 6 et homini et -i . . . credi (*sc. dictatori*. CYPR. ad Donat. 11 pompa . . . obnoxia non h., sed -i). VAL. MAX. 4, 1, 3 populum . . . corripuit, quod eam *censoriam* -em bis sibi detulisset (APVL. Plat. 2, 28. AMM. 31, 14, 2 erga deferendas -es vel adimendas). TAC. Agr. 9, 3 ubi officio satis factum, nulla ultra -is persona. *al.*

δ appendix ad α—γ rationem illustrans, quae intercedit inter -s et vocabula quaedam affinia (*exempla notabiliora; cf. p. 301, 41*): (I) dignitas (*cf. p. 318, 68*): CIC. inv. 2, 53 de d. aut amplitudine aut -e populi. or. frg. A VII 52 paulum tribunis plebis non -is, sed dignitatis addidit. ad Q. fr. 1, 1, 13 *fasces sunt magis* dignitatis insignia quam -is. TERT. idol. 17 p. 50, 22 d. et -em administraverunt (LAMPR. Heliog. 6, 1 et honores et d. et -es. ARNOB. nat. 1, 2 p. 4, 6 M. *al.*). *al.* (II) auctoritas: CIC. inv. 2, 92 summa cum a. et -e imperator (*sim. coniungitur*: S. Rosc. 154 *iudicum.* fam. 15, 13, 3 *consulis.* AMM. 18, 6, 22. *per asyndeton*: CIC. Verr. II 5, 83 legati, quaestoris, praetoris . . . -em, honorem, a. Manil. 69). Verr. I 28 testes . . . non solum a. deterrere, sed etiam consulari metu et duorum praetorum -e. Flacc. 4 *senatus* confirmationem a. suae vestrae *iudicum* -i permissam esse sentit. Pis. 8 designatus consul . . . id, quod nondum -e poterat, optinuit a. rep. 2, 57 ut et -is satis in magistratibus et auctoritatis in principum consilio et libertatis in populo sit. leg. 3, 28 cum -s in populo, a. in senatu sit. fam. 13, 26, 2 ut eius negotia . . . explices . . . cum iure et -e *proconsulis*, quam habes, tum etiam a. et consilio tuo. R. GEST. div. Aug. 34 ⟨a⟩uctoritate ⟨omnibus praestiti, potest⟩atis au⟨tem n⟩ihilo ampliu⟨s habu⟩i quam *collegae.* CVRT. 6, 8, 25 nihil -s regum valebat, nisi prius valuisset a. TAC. Germ. 11, 2 rex vel principes . . . audiuntur, a. suadendi magis quam iubendi -e. *al.* (III) imperium (*cf. etiam p. 302, 15. 83. 309, 49. 319, 2; de re v. Mommsen, Staatsrecht I^3 22 sqq.*): CIC. Verr. I 37 consul . . . cum summo i. et -e (*sim. coniungitur*: II 3, 45. 122. 4, 10. 44. 49. 5, 104. 124. *al.* LIV. 4, 54, 7 [*plur.*]. VLP. dig. 1, 4, 1 pr. *al.; per asyndeton*: CIC. Font. 37 [*plur. ut* leg. agr. 2, 17 rep. 3, 24 Lael. 63]. leg. agr. 2, 54. 60 Lael. 54 SEN. contr. exc. 5, 8, 1). leg. agr. 2, 29 i. aut -em adsequi (VLP. dig. 47, 10, 32 qui sine i. aut -e sunt magistratus. *distinguuntur particula* ve: LEX Vrson. [CIL I^2 594] 125, 14 i. -emve. VLP. dig. 4, 6, 26, 2 consulem, praetorem ceterosque, qui i. -emve quam habent. 48, 4, 1, 1. 48, 6, 7. 48, 6, 10 pr.). rep. 2, 23 *ne* quisquam inveterata -e . . . ad deponendum i. tardior esset *eqs.* 2, 61 ut xviri maxima -e . . . crearentur, qui . . . summum i. haberent *eqs.* CAES. Gall. 7, 4, 7 omnium consensu ad eum defertur i.; qua oblata -e *eqs.* LIV. 3, 9, 10 non . . . consulare i., sed tribuniciam -em (*eadem opp.*: 3, 17, 7. 3, 41, 5). 3, 70, 1 cum duo consules essent -e pari . . ., summa imperii concedente Agrippa penes collegam erat. VLP. dig. 2, 1, 3 merum est i. habere gladii -em. *al.* (IV) magistratus (*cf. p. 318, 35. 319, 15*): CIC. leg. agr. 2, 24 excipitur hac lege . . . non -s non m. ullus. Lael. 63 honores, m., imperia, -es, opes. LEX Iul. munic. (CIL I^2 593) 84 *qui* m. -emve . . . habebunt (133. 140. 143 LEX Vrson. [CIL I^2 594] 95, 25. 34. 125, 14. LEX de imp. Vesp. [CIL VI 930] 10 m., -em, imperium curationemve. EDICT. praet. perpet. Vlp. dig. 2, 2, 1, 1 MACER dig. 48, 2, 8. *al.*). VLP. dig. 1, 5, 20 et m. et -em . . . retinere. *al.*

2 *qualibet*: a *in universum*: α *usu generali, sc. non respicitur in quem (quid) sit -s* (*exempla selecta*): PLAVT. Cas. 282 (*dominus ad servum*) stultitia est ei te esse tristem, cuius -s plus potest (Stich. 69 pati nos oportet quod ille *pater* faciat, c. -s p. p.). CIC. inv. 1, 15 crimen . . . ab sua culpa et -e in alium . . . removere (*cf. ibid.* aliena dicitur vi et -e factum). nat. deor. 2, 16 si . . . est aliquid in rerum natura, . . . quod -s humana efficere non possit. PVBLIL. F 19 ubi cum -e habitat iracundia. LVCR. 1, 76 finita -s . . . cuique quanam sit ratione atque alte terminus haerens (*item* 1, 595. 5, 89. 6, 65). VITR. 6, 8, 9 *in aedificiis* a domini (ab omni *trad.*) -e impensae laudabuntur. PHAEDR. 3, 15, 15 (*loq. agnus*) *matris* -s nulla in gignendo fuit (*sc. quod attinet ad sexum vel speciem meam*). STAT. Theb. 1, 623 *monstro occiso gaudent Thebani idque dilacerant*: nequit iram explere -s. 3, 617 volucrum *futura portendentium* . . . tanta -s. QVINT. inst. 1, 1, 8 velut iure quodam -is . . . imperiosi *paedagogi.* TAC. dial. 5, 5 velut quadam perpetua potentia ac -e munitus *orator facundus.* APVL. apol. 32, 2 solere pisces . . . ad magicas -es adiutare (*an metonymice?*). ITALA Iob 40, 11 (Hier. epist. 22, 11, 2) virtus eius *bestiae* in lumbis et -s eius in umbilico (*gr. δύναμις, Hier. interpr. Iob 40, 16* potentia, *Vulg.* virtus. *cf.* apoc. 9, 19 [Primas., *cf.* VVLG.] -s equorum in ore). *al.* ?*accedit color arrogantiae, superbiae sim.* (*cf.* potens *p. 280, 60*): CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 47, 21 rationes magis invenit quaestio quam -s (*Rustic.* pertinacia, *gr. I 1, 1 p. 73, 9 αὐθάδεια*).

β -s est in alienos, in externa: (I) *in animantes vel in eorum animum sim.*: (A) *strictius respiciuntur qui alterius voluntati obsequuntur, morem gerunt, officiosi sunt sim.* (*sc. quolibet modo subiecti vel beneficiis sim. obligati; exempla selecta*): PLAVT. Aul. 534 quae indotata est, ea in -e est viri (CVRT. 8, 3, 7. VVLG. gen. 3, 16 sub v. -e eris et ipse dominabitur tui. *cf. p. 302, 42. 50*). Capt. 926 hunc *fugitivum* conspicor in -e nostra. Most. 134 probus fui, in fabrorum -e dum fui (*in imagine respiciuntur parentes*). TER. Hec. 250 in illarum, *uxoris et filiae*, -e esse te *patrem* (*cf.* TERT. patient. 16 p. 23, 25 *patientia* maritos . . . uxorum -bus subicit). CIC. Cluent. 179 eum nuptiis adligatum . . . et testamenti spe devinctum . . . habere in -e. off. 2, 22 subiciunt se homines imperio alterius et -i de causis pluribus (*sc.* beneficiorum magnitudine . . ., spe . . ., metu *eqs.*). Att. 1, 10, 2 confido illum fore in officio et in nostra -e (*amicum reconciliandum ut*: 1, 11, 1. *cf. locutionem officia amico praestantium*: fam. 5, 4, 2 omnibus in rebus me fore in tua -e. ad Q. fr. 2, 8 [7], 2. BALB. Cic. Att. 8, 15^a, 1). VITR. 2, 1, 6 *cum natura* subiecisset cetera animalia sub -e *hominum* (*sen-*

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

su generali dominationis ut: Sen. benef. 2, 29, 3 quorum *a.* -s penes nos est. *cf.* Itala gen. 1, 26 [Ambr. off. 1, 28, 133. *al.*] *homo* habeat -em piscium maris *eqs.* [*gr.* ἀρχέτωσαν, *cod. 111* dominetur, *Vulg.* praesit]. *sim. al.*). Sen. contr. 3 praef. 2 in sua -e habuit audientium a d f e c t u s (Qvint. inst. 10, 1, 48). Sen. clem. 1, 26, 3 si serpentibus in nos ... daretur -s. Cvrt. 3, 5, 14 *Alexandrum aegrotum oraverunt, ut* esset in -e medentium. Itala Matth. 10, 1 (cod. b *al.*, *item fere* Vvlg.) dedit illis discipulis -em spirituum immundorum, ut ei eicerent eos (cod. k expellendi spiritus. *sim.* Marc. 6, 7 [*ibid.*; *sed* cod. c fugare spiritus]. *cf.* Luc. 9, 1 [*ibid.*] super omnia daemonia). I Cor. 7, 4 (cod. d *al.* = Vvlg.) mulier sui c o r p o r i s -em non habet sed vir *eqs.* (*gr.* ἐξουσιάζει. *inde e. g.* Fvlg. Rvsp. epist. 1, 5 in uxoris corpore viri -em. *ceterum*: Evgraph. Ter. Haut. 381 plurimis sui c. exhibent -em *meretrices*). *al.* Ⓑ *l a x i u s r e s p i c i u n t u r q u i a d i r i, c o n v e n i r i p o s s u n t, p r a e s e n t e s s u n t sim.* (*cf. p. 309, 18; ad IIA traximus locos, quibus quis non hominis -em habet, sed ipsius actionis adeundi sim.*): Plavt. Persa 602 mihi dixit *dominus* dare -em eius *puellae*. Cic. fin. 5, 75 si tui nobis -s saepius fieret, *multa cognosceremus*. fam. 1, 7, 1 quotiens mihi certorum hominum -s erit, quibus recte dem *litteras*, non praetermittam. 1, 9, 22 *cum* mihi -s praesentis tui fuerit. 9, 17, 1 h a b u i s t i ... in tua -e, ex quo *id* ... scire posses, *Balbum hospitem* (Cypr. epist. 59, 2 p. 668, 13 me ... praesentem). Qvint. decl. 249 p. 20, 28 *adulterum* profugisse, nullo modo f a c e r e s u i -em (Edict. praet. perpet. Vlp. dig. 42, 4, 2 pr. *in eius bona*, si neque -em s. faciet neque defend[er]etur, iri iubebo [*explicat* Vlp. *ibid.* 1 -em ... s. non facit, qui id agit, ne adversarius eius copiam sui habeat: ergo latitantis bona iubet possideri]. *al.*; *cf.* Synon. Cic. p. 425, 3 fugitat. occultat se. -em s. non facit. *eqs.*). *al.*

(II) *i n r e s v a r i a s* (*tam corp. quam incorp.*; *exempla selecta*): Plavt. Capt. 143 tum ... nostra intellegimus bona, cum quae in -e habuimus, ea amisimus. Cas. 535 *ne senibus amatoribus* liberi loci -s sit. Rud. 1341 si ... in -em meam pervenerit *v i d u l u s* (1379 si v. hunc redegissem in -em *lenonis*). Ter. Haut. 347 fruare dum licet; nam nescias ... eius sit -s posthac ... tibi. Cic. inv. 2, 55 qui non modo rerum, verum etiam verborum -em sibi arrogare conatus et faciat quod velit et id, quod fecerit, quo velit nomine appellet. Manil. 47 in illius -e f o r t u n a m positam esse (Vell. 2, 35, 2 Sen. dial. 6, 15, 1 Cvrt. 10, 5, 35). Flacc. 23 *litterae* retentae sunt in accusatorum -e (*cf.* 40 quae in accusatoris -e fuerunt [*tabulae ut* 83. *v. etiam p. 304, 8*]). fin. 2, 86 id oportere totum poni in -e sapientis (*sc. vitam beatam, summum bonum sim. ut*: 4, 17. 4, 36. Tusc. 5, 30 nec esse quicquam extra suam -em, quod ducant in bonis. 5, 82. *al.*). 4, 15 quae *res* sunt secundum naturam neque sunt in nostra -e (*sim.* 4, 26. Varro rust. 1, 4, 4 *agri* salubritas ... non est in nostra -e, sed in naturae). Sen. contr. 7, 1, 20 quidam *oratores* principia tantum habuerunt in sua -e. Sen. nat. 4, 2, 8 ut sit modus *aquae* in derivantium -e. Cvrt. 7, 2, 16 signum anuli. Colvm. 6, 7, 3 *bovi aegroto* -s a q u a e ... quam parcissime f a c i e n d a est (7, 3, 25 *pecudi*. *cf.* 7, 9, 9 leguminum *suibus*. Sol. 15, 10 cum ... -s ei *cani* cibi fieret [*Plin. nat. 8, 145* cum quidam ei cibum obiecisset]). Scrib. Larg. praef. p. 5, 24 s c r i p t a m e a ..., quorum -em tibi feceram (Avr. Fronto p. 28, 13 v. d. H.). *et saepe.*

(III) *i n e v e n t u s e t a c t i o n e s*: Ⓐ *q u a e u t r u m f i a n t n e c n e v e l q u a l i t e r f i a n t, a l i q u i s d e c e r n e r e p o t e s t* (*cf. p. 308, 12*): Plavt. Stich. 53 *nolo* nuptias mutarier; verum postremo in patris -e est situm. Cic. de orat. 2, 351 iam istuc, quantum tibi ego reliquerim, ... erit in tua -e (*pendet enunt. i n t e r r o g. ut*: Vitr. 6, 8, 9 quibus ... generibus oporteat uti, non est architecti -s. Sen. benef. 3, 37, 4. dial. 10, 15, 3 quos sortiremur parentes. rem. fort. 8, 2. *al.*). Tusc. 5, 118 Paulus Persi deprecanti, ne in triumpho duceretur, 'in tua' *inquit*, 'id quidem -e est'. fat. 45 *modo* non esse in nostra -e, quin illa eveniant, ... *modo* in nostra ... esse -e, ut illud aliter eveniat *eqs.* (*item cum enunt. f i n.*: fam. 13, 39. Lact. inst. 5, 18, 15 qui filium generat non habet in -e, ut concipiatur, ut nascatur, ut vivat. Qverol. p. 12, 24 R. ne decipiaris). Sen. contr. 1, 8, 3 abdicatio ... in -e abdicati est. 2, 1, 16 (*ad abdicatum*) in tua -e fuit: si paruisses patri, non perdidisses patrem (*cf.* exc. 2, 1 in mea -e est non abdicari). Sen. dial. 3, 7, 4 quarundam rerum i n i t i a in nostra -e sunt ([2 facilius est ... perniciosa ... non admittere quam moderari]. epist. 14, 16). *al.* Ⓑ *q u i b u s q u i s p o t e n s e s t i n a l i u m v e l m i r a b i l i a q u a e d a m e f f i c i t sim.*: Gaivs inst. 4, 38 ne in -e eius *adversarii* sit, ius nostrum corrumpere. Itala Matth. 10, 1 (cod. k) expellendi spiritus (*cf. supra l. 8 et e. g.* Ambrosiast. in I Cor. 12, 10 -em dari ... in eiciendis daemoniis aut signis faciendis). Luc. 9, 1 (cod. b *al.* = Vvlg.) dedit illis virtutem et -em ..., ut languores curarent (cod. a curandi, e *al.* curare). 10, 19 (cod. e *al.*) ut calcetis super serpentes *eqs.* (Vvlg. calcandi). Tert. adv. Marc. 4, 24 p. 502, 14 (*respicitur Is. 11, 8*) conicere manum in cavernam aspidum ... nec omnino laedi. pudic. 21 p. 269, 19 delictorum ... remittendorum (*cf.* p. 269, 23 habet ... -em ecclesia delicta donandi. p. 270, 5 solvendi et alligandi [*Matth. 16, 19*]. Cypr. epist. 73, 7 ut id solveretur ..., quod ille *Petrus* solvisset. *sim. al.*). Arnob. nat. 2, 33 p. 105, 8 M. nec in nostra ... esse positum -e res superas petere. Ivvenc. 2, 486 non est his *persecutoribus* ulla -s ... leto ... dimittere mentem (*Matth. 10, 28*). *al.*

γ *-em a l i q u i s h a b e t i n s e v e l i n s u a s p a r t e s, q u a l i t a t e s, a c t i o n e s sim.*: (I) *u s u c o m m u n i*: Ⓐ *i n a n i m u m, a f f e c t u s, v i t i a sim.* (*in partem corporis* Ov.): Ter. Haut. 710 qui vim tantam in me et -em habeam tantae astutiae, *ut eos fallam* (*nisi ad C 1b vel II B*). Cic. ac. 2, 39 v i t i a in ipsorum *hominum* esse -e (Avg. trin. 13, 13, 17 l. 45 contra v.). Tusc. 4, 14 quam in nostra sint -e *p e r t u r b a t i o n e s* (4, 65). fat. 25 ut sit in nostra -e nobisque pareat *animi m o t u s voluntarius* (ad Q. fr. 1, 1, 38 tenere in sua -e motum animi et dolorem. Sen. epist. 85, 11 Qvint. inst. 6, 2, 29). Ov. met. 3, 366 (*ad Echo*) linguae ... -s parva tibi dabitur vocisque brevissimus usus. Fest. p. 158 ⟨cum mens⟩ ex hominis -e abit (*suppletur e Paulo*). Pavl. Fest. p. 109 inpos est ..., qui a n i m u m suum in -e non habet (Sen. clem. 1, 20, 2 benef. 2, 18, 4). Sen. contr. 1, 1, 14 adfectus (Sen. epist. 113, 29). 4 praef. 8 ingenium (*cf.* Prvd. ham. 675 concessa ... -s ... super ingenio proprio). Sen. dial. 9, 6, 2 quidam non habent iram in -e. *al.* Ⓑ *i n a c t i o n e s s u a s* (*actiones quibus quis in alium potens est v. p. 307, 67*): Ter. Haut. 720 metuis? quasi non ea -s sit tua, quo velis tempore u t te exsolvas (Cic. Vatin. 40 an erit haec optio et -s tua, ut ... dicas *quae velis*? Ivlian. dig. 40, 9, 5, 2 Vlp. dig. 9, 2, 27, 1. *al.*). Cic. fin. 2, 104 in nostrane -e est, quid meminerimus? (*pendet enunt. i n t e r r o g. ut*: off. 1, 48 demus *beneficium* necne. Vitr. 6, 8, 9 in domini est -e, utrum latericio an caementicio ... velit aedificare. Labeo dig. 32, 29, 1 [*e Serv. Ofilio*] quam partem daret. Sen. epist. 9, 5. *al.*). ac. 2, 37 ea quae est in nostra -e sita ... a d s e n s i o (fat. 40 neque actiones. 43. *item cum subst. v e r b a l i*: Tusc. 3, 35 dissimulatio vel oblivio. fat. 40 adpetitus. Qvint. decl. 297 p. 174, 17 optionem. *al.*; *cf. l. 3 et 4*). Tusc. 3, 66 in -e est abicere *te* dolorem (*cum i n f. solo*: Varro frg. [24 F.] Gramm. suppl. p. CCVI -is nostrae est illis rebus dare genera, quae ex natura genus non habent. Sen. benef. 5, 6, 2 non accipere *beneficia*. dial. 7, 15, 7 Tac. Agr. 2, 3. *al.*). *al.* Ⓒ *i n s e i p s u m*: Cato orig. 95ª dum ex tanto gaudio in -em nostram redeamus. Cic. Tusc. 3, 11 nihil melius, quam quod est in consuetudine sermonis Latini, cum exisse ex -e dicimus, qui ecfrenati feruntur ... iracundia (*quae sequuntur v. p. 311, 74 quo etiam hunc locum trahere possis*). Sen. contr. 7, 1, 14 totus in s u a -e e s t (9, 1, 9 Sen. dial. 5, 12, 7. *cf. e. g. p. 311, 65*). Sen. benef. 5, 7, 5 qui imperat sibi ..., qui s e h a b e t in -e (nat. 3 praef. 10 epist. 90, 34 Svlp. Sev. dial. 3, 16, 1). epist. 75, 18 in se ipsum habere maximam -em (*syn.* suum fieri). *al.*

(II) *u s u c h r i s t i a n o r e s p i c i t u r h o m i n i s l i b e r u m a r b i t r i u m*: Ⓐ -s a r b i t r i i: Tert. anim. 21, 6 vis divinae gratiae ... habens in nobis subiacentem sibi l i b e r a m a. -em, quod αὐτεξούσιον dicitur (adv. Marc. 2, 6 p. 341, 2. Cypr. epist. 73, 26 unusquisque ... quod putat faciat habens a. sui l. -em). adv. Marc. 2, 5 p. 340, 19 a. sui l i b e r t a t e et -e (2, 6 p. 341, 4. 18. 2, 8 p. 345, 19. *al.*). 2, 9 p. 347, 18 per a. -em, qua liber, non servus *erat Adam*. *et saepe.* *s t r u c t u r a i n v e r s a*: Iren. 4, 37, 5 (4, 60, 2 H.) liberum et suae -is arbitrium hominis servavit dominus. Conc.[S] I 3 vers. Tur. p. 157, 13 quia arbitrio liberae -is virtutem committit *deus* (*gr. I 1, 2 p. 85, 21* γνώμῃ τοῦ αὐτεξουσίου). *cf.* Canon. Turner II p. 131, 11 rec. V (Dionys. Exig.) *si* argui manifeste nequiverit, -is suae iudicio relinquatur (rec. III *al.* ipsi de se -s est permittenda). Ⓑ *v a r i o u s u*: Tert. castit. 2 l. 36 *deus* te proposito praecepto liberae -is instituit. 8 l. 14 quis divinae voluntati et quis -i suae obsequatur. adv. Marc. 2, 5 p. 340, 13 liberum et sui arbitrii et s u a e -is ... hominem a deo institutum *esse* (*gen. qual. ut*: 2, 6 p. 341, 16. 342, 13. 2, 8 p. 345, 8. Iren. 4, 37, 3 [4, 60, 1 H.; *gr.* τὸ αὐτεξούσιον]. 4, 39, 3 [4, 64, 3 H.] s. -is facti [*gr.* αὐτεξούσια ... γεγονότα]. *al.*). 2, 5 p. 340, 22 non ... poneretur lex ei, qui non haberet obsequium debitum legi in sua -e. Iren. 4, 37, 1 (4, 59 H.) *hominem* habentem suam -em. 4, 37, 4 (4, 60, 2 H.) inoboedientia ... dei et amissio boni est ... in hominis -e. *al.*

b *i n v i t a p u b l i c a v e l r e m i l i t a r i*: α *-s e s t i n h o m i n e s* (*populos v. sub β*): (I) *q u i i n c i d u n t i n m a n u s h o s t i u m, v i c t o r u m sim.*: Anton. or. frg. (27 M.) Cic. de orat. 2, 164 qui eum *proditorem* ... populi Romani -i t r a d i d i t (Caes. civ. 1, 20, 5 L. Domitium vivum in eius *Caesaris* -em [*var. l.* eius -i. Liv. 30, 15, 2. 39, 51, 3]. *cf.* Liv. 5, 27, 4 quando eos pueros ... in -em dediderit *Romanorum*. 8, 24, 8 regem aut vivum aut mortuum in -em d a t u r o s [44, 31, 13 sese. *al.*]). Cic. Phil. 11, 21 cum ..., si in -em quis Antoni v e n e r i t, proposita sint tormenta (Caes. Cic. Att. 9, 7ª, 2 duo praefecti fabrum Pompei in meam -em venerunt et a me missi sunt [*cf.* Caesaris: civ. 2, 22, 1 Bell. Afr. 52, 4]. civ. 2, 32, 9 captus ... in alienam. Hirt. Gall. 8, 44, 3. Nep. Lys. 1, 2 hostium [Liv. 22, 59, 2. 9. *al.*]. *al.*; *cf.* p e r v e n i r e: Cic. fam. 15, 4, 10 Caes. civ. 3, 10, 1. *al.*). fin. 5, 53 cum in -e essent hostium aut tyrannorum (Nep. Eum. 2, 2. Liv. 22, 60, 8 captivi. 24, 1, 6. *al.*; *cf.* Cic. fam. 13, 73, 2 in tua *proconsulis*. Liv. 26, 43, 4 *obsides* in -e vestra *militum*. 37, 34, 4 captus in -e regis. *al.*). 5, 82 *Regulus* in -e hostium ... inedia necatus est (*item sine verbo*: Sall. Iug. 91, 5. 112, 3). off. 3, 79 Iugurtham se *Marium* in -em populi Romani r e d a c t u r u m (Hirt. Gall. 8, 24, 4 *Ambiorigem* in suam. 8, 45, 2 principes eorum vivos ... in suam. Liv. 24, 31, 9. *al.*). Brvt. Cic. ad Brut. 11, 2 W. quem me occidere res non coegit, ... h a b u i ... in mea -e, quoad bellum fuit (Caes. civ. 1, 85, 2 Bell. Hisp. 36, 1 Sall. Iug. 112, 3 Liv. 9, 11, 2. *al.*). Caes. Gall. 7, 43, 1 *Haeduorum* milites in -e Caesaris teneri (Bell. Afr. 45, 5). *al.* (II) *q u i v i e t t e r r o r e v e l g r a t i a e t a u c t o r i t a t e sim. r e g u n t u r, s u b i g u n t u r*: Cic. Verr. II 1, 150 *redemptores* in eius arbitrium ac -em venire nolebant (*m a g i s t r a t u s i n i q u i e i u s v e c o h o r t i s ut*: 2, 136 in Timarchidi -e sociorum ... liberos ... fortunasque omnes fuisse. Liv.

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

26, 29, 7. *al.*). Cluent. 152 *senatores quidam* hoc uno metu se putant equites Romanos in -e⟨m⟩ sua⟨m⟩ redacturos. har. resp. 25 ut ... consessus *theatri* -i servorum obiceretur. Rab. Post. 22 quod -i ⟨se⟩ regis commiserit. Phil. 3, 38 quod ... provinciam Galliam ... exercitumque in senatus -e retineat (*ibid. iterum.* 10, 25 legiones, e., equitatus. POLLIO Cic. fam. 10, 32, 5 e. in mea -e tenui. LIV. 7, 14, 3 *imperatori* videndum ... esse, ut e. in -e haberet. *cf.* CIC. Phil. 5, 46 quod C. Caesar ... equites, sagitt⟨ari⟩os, elephantos in suam populique Romani -em redegerit. LIV. 31, 31, 7 sceleratam legionem in -em nostram redactam. *al.*). Att. 3, 22, 2 *Lentulum* totum esse in illius *Caesaris* -e. *al.* BRVT. et CASS. Cic. fam. 11, 2, 1 cum ipsi in tua -e fuerimus tuoque adducti consilio dimiserimus ... nostros necessarios. LENT. *ibid.* 12, 14, 3 aut magistratum gerunt aut eos, qui sunt in magistratu, in sua habent -e. CAES. civ. 2, 32, 4. 3, 109, 6. NEP. Att. 6, 1 non magis eos in sua -e ... esse, qui se his *civilibus fluctibus* dedissent, quam qui maritimis iactarentur (*cf.* LIV. 22, 39, 21 *Fabius ad Paulum consulem*: tuae -is semper tu tuaque omnia sint). *al.* (III) *qui alicui se offerunt, adiri possunt sim., in locutione* -em sui facere (habere SVET.; *cf. p. 307, 14*): CIC. ad Q. fr. 1, 2, 15 *cum* neque praetores diebus aliquot adiri possent vel -em sui facerent (*sim. aditur imperator*: SVET. Tib. 34, 2 qui -em sui die festo non habuissent, *ut sibi strenam darent*). CAES. Gall. 1, 40, 8 cum ... castris se ... tenuisset *Ariovistus* neque sui -em fecisset (*ad confligendum ut*: BELL. Hisp. 24, 2. 26, 3 [*epist. Pompei*]. 30, 6 NEP. Ages. 3, 6). civ. 3, 1, 4 quoniam sui fecissent -em (suffec- *codd.*; *antea*: qui se *Caesari* ... obtulerant, si sua opera ... uti vellet). NEP. Hann. 9, 1 verens ne dederetur ..., si sui fecisset -em (*cf.* LIV. 38, 45, 2 *ut* Antiochum, si sui -em fecisset, insidiis exciperet).

β -s est in populos, civitates, loca sim. (*respicitur imprimis vis militaris, qua populi subiciuntur, urbes occupantur; hic illic etiam dicionem auctoritate vel legibus moderatam significari vix negaverimus, sed notiones tam affines separare noluimus*): CIC. inv. 2, 171 Casilinum venire in Hannibalis -em (*cf.* BELL. Alex. 57, 4 ut eam *Cordubam* in -e retineret. LIV. 5, 20, 3 Veios iam fore in -e populi Romani. 25, 15, 1 Capuam. 32, 39, 2 VAL. MAX. 1, 6, 3. *al.*). Sull. 60 *ut* dissensione facta oppidum in sua -e posset ... habere (CAES. Gall. 1, 32, 5 quorum *Sequanorum* oppida omnia in -e eius *Ariovisti* essent. civ. 2, 21, 1 in sua -e ... habere. BELL. Alex. 26, 2 BELL. Hisp. 22, 6. LIV. 8, 25, 4. *al.*). dom. 111 in servorum -e⟨m⟩ civitas tota venisset (CAES. Gall. 2, 34 in dicionem [deditionem *pars codd.*] -emque populi Romani. 5, 3, 7 civitatem *Treverorum* in sua *Indutiomari* -e esse. 7, 13, 3 NEP. Lys. 1, 4 LIV. 32, 39, 1. 33, 19, 8. 35, 16, 10. *al.*). Phil. 3, 8 se provinciam Galliam retenturum in senatus populique Romani -e (3, 38 *bis*. 5, 36. 10, 25 fam. 12, 22^{a}, 2 [4]. LENT. Cic. fam. 12, 15, 1 CAES. civ. 3, 73, 3. *al.*). Att. 7, 22, 1 pedem in Italia ... esse nullum, qui non in istius *Caesaris* -e sit. *al.* CAES. Gall. 2, 3, 2 *Remos* se suaque omnia in fidem atque in -em populi Romani permittere (*item respiciuntur gentes*: 2, 13, 2 *Bellovacos* in eius *Caesaris* fidem ac -em venire. 2, 31, 3. 4, 38, 2 BELL. Afr. 56, 3. 77, 1 *Thabenses* sub dicione et -e Iubae. NEP. Milt. 3, 2 Dion 5, 5 LIV. 8, 2, 12. 9, 25, 3. *al.*). 4, 16, 4 cur sui quicquam esse imperii aut -is trans Rhenum postularet *Caesar*. civ. 1, 25, 3 quo facilius omne Hadriaticum mare ... in -e haberet (3, 111, 4 portum ac m. totum. LIV. 25, 20, 2 m. proximum et flumen. 32, 21, 32). BELL. Alex. 17, 1 ut insulam molemque ... in suam redigeret -em (NEP. Milt. 2, 5 LIV. 45, 5, 6. *al.*). NEP. Milt. 4, 1 ut Graeciam redigeret in suam -em *Darius* (Paus. 2, 4 et Spartam et ceteram G.). *al.* *de -e quam liberae civitates habent in se* (*cf.* PROC. dig. 49, 15, 7, 1 liber ... populus est is, qui nullius alterius populi -i est subiectus): CIC. leg. agr. 2, 86 Puteolos ..., qui nunc in sua -e sunt, suo iure libertateque utuntur (LIV. 1, 38, 2 [*in formula deditionis*] estne populus ... in sua -e?). LIV. 8, 27, 11 amissa omni de se -e nihil ultra ... restabat *Lucanis*. 23, 30, 9 Regini ... et in fide erga Romanos et -is suae ad ultimum manserunt (31, 45, 4 praesidio regio arcem teneri nec se -is suae esse. 36, 27, 8).

γ -s est in res (*loca v. sub β*): CIC. Verr. II 2, 33 quo edicto omnia iudicia redegerat in suam -em. 2, 67 ut nomine iudiciorum omnium bona atque fortunae in istius unius essent -em ([-e *pars codd.*]. 2, 136 bona f.que. Rab. Post. 1 quod f. suas ..., optime constitutas opes -i regiae libidinique commiserit. LIV. 2, 14, 4). 3, 178 in tua -e atque in tuis horreis omne frumentum Siciliae ... fuisse (LIV. 24, 21, 12 horrea f.que). Manil. 32 cum duodecim secures in praedonum -em pervenerint. Sest. 113 quibus *tribunis* in illo genere conductarum contionum consistendi -s non erat (*sim. ac p. 307, 51 -s est in actiones, eventus ut*: CAES. civ. 3, 16, 4 -em eius rei, *sc. ut ab armis discederetur*, nullam habere. BELL. Alex. 60, 2. LIV. 8, 34, 5 maiestas imperii perpetuane esset, non esse in sua, *dictatoris*, -e. 29, 5, 4. *al.*). rep. 1, 45 in gubernanda re publica moderantem cursum atque in sua -e retinentem. fam. 7, 28, 3 in cuius *Caesaris* -e omnia sunt (CAES. Gall. 2, 3, 2 se suaque o. in fidem atque in -em populi Romani permittere [*sim.* 2, 31, 3]. NEP. Dion 6, 4. LIV. 5, 42, 5 o. sua cernentes in hostium -e. *al.*). LENT. Cic. fam. 12, 15, 1 Asia provincia vectigaliaque. BELL. Alex. 64, 2 pecunia. SALL. Iug. 83, 1 non in eiusdem -e initium eius *belli* et finem esse (LIV. 32, 8, 14 et principium et f. in ... ipsorum). NEP. Alc. 5, 5 *naves captae* in hostium venerant -em (LIV. 37, 30, 7 VAL. MAX. 6, 6, 4). LIV. 43, 22, 6 claves portarum custodiamque murorum suae extemplo -is fecit. *al.*

B *de -e* **deorum,** *daemonum, fati sim.*: 1 *paganorum*: a *generaliter de omnium deorum -e*: ENN. scaen. 342 di, quibus est -s motus superum atque inferum. TER. Eun. 1032 in me plane di -em suam omnem ostendere, cui tam subito tot congruerint commoda. CIC. Manil. 47 de -e deorum *dicere* (Catil. 3, 21 d. immortalium nutu ac -e. Mur. 2. leg. 1, 21 d. immortalium vi [natura], ratione, -e, mente, numine ... naturam omnem regi. nat. deor. 3, 88. LVCR. 5, 1209 deum ... -s ..., quae ... sidera verset. CAES. or. frg. [29 M.] Suet. Iul. 6, 1 quorum ipsi in -e sunt reges [LIV. 23, 25, 4. 37, 45, 11. *al.*]. *al.*). LVCR. 5, 1239 *homines territi* -es magnas mirasque relinquunt ... vires divum, quae cuncta gubernent (APVL. Plat. 1, 2. *cf.* LIV. 8, 9, 6 divi, quorum est -s nostrorum hostiumque). *al.* b *respiciuntur certi dei*: PLAVT. Trin. 822 Neptuno ... gratias ... habeo et fluctibus salsis, quos (quom *codd.*) penes me⟨i⟩ -s (fuit saepe -s *Leo*). CIC. inv. 2, 102 de fortunae -e et hominum infirmitate (Tusc. 1, 85 in utroque *Metello et Priamo* eandem habuit f. -em. 5, 73. ad Q. fr. 1, 1, 4 SEN. epist. 74, 1. *al.*). VARRO frg. Gell. 16, 16, 4 quarum *Carmentum* altera Postverta cognominata est, Prorsa altera, a recti perversique partus et -e et nomine. VERG. Aen. 10, 100 pater omnipotens, rerum cui prima -s (*var. l.* summa. *sim.* VAL. FL. 4, 12 rerum mihi firma -s. *item de Iove*: OV. met. 10, 149. PLIN. epist. 1, 7, 1 cum mihi idem -is ... dederis quod Homerus Iovi. FRONTO p. 116, 13 v. d. H.). OV. met. 2, 522 (*ironice; syn.* potentia) sic est mea magna -s (*Iunonis ut*: VAL. FL. 5, 292 [*Pallas ad Iunonem*] tua ... mihi comitanda -s. 6, 460 [*ad Venerem*] in manibus spes nostra tuis omnisque -s). 4, 533 proxima cui caelo cessit, Neptune, -s. PAVL. FEST. p. 368 Tenitae ... dictae, quod tenendi haberent -em. SEN. nat. 2, 37, 2 salva vi ac -e fatorum (PLIN. paneg. 1, 5. CE 249, 22 [*a. 136*]. FIRM. math. 1, 7, 1. 20. 21. *al.*). STAT. Theb. 3, 296 (*Mars ad Venerem*) soli cui tanta -s ... meis occurrere telis inpune *eqs.* TAC. Germ. 39, 2 nemo nisi vinculo ligatus ingreditur *lucum sacrum*, ut minor et -em numinis prae se ferens. Ascl. mund. 38 *Parcarum*. Plat. 1, 11 *dei tertii generis* loco et -e diis summis ... minores, natura hominum profecto maiores. Socr. 16 p. 154 superius aliud augustius genus daemonum, qui ... certis -bus curant *ut Somnus* (Ps. APVL. Ascl. 28 summi d.). *al.* *deus philosophorum*: CIC. nat. deor. 2, 29 necesse est illud ..., in quo sit totius naturae principatus, esse omnium optumum omniumque rerum -e dominatuque dignissimum. SEN. benef. 4, 8, 3 naturam voca, fatum, fortunam: omnia eiusdem dei nomina sunt varie utentis sua -e. APVL. mund. 24 (*Arist. 397b19* δυνάμει). 25 deum ... ad nos ... -em sui numinis (nom- *trad.*) tendere (32).

2 *Christianorum*: a *respicitur deus* (*sc. pater, filius, trinitas; exempla selecta*): α *vario usu*: ITALA eccles. 10, 4 (Ambr. Iob 4, 7, 28, *cf.* VVLG.) si spiritus -em habentis in te ascendat (*gr.* τοῦ ἐξουσιάζοντος). Dan. 4, 31 (cod. 176, *cf.* VVLG.) -s eius sempiterna est et imperium eius in saecula. 14, 4 (*ibid.*) *deum* habentem omnis carnis -em (*gr.* κυριείαν, *Iren. 4, 5, 2* dominationem). Matth. 9, 6 (cod. d, *item fere* Marc. 2, 10 *et* Luc. 5, 24 *ibid.*) filius hominis -em habet ... dimittere peccata (*aliae vers.* dimittendi). 28, 18 (cod. a *al.* = VVLG.; *loq. Christus*) data est mihi omnis -s in caelo et in terra (*inde* TERT. fug. 2, 5 adv. Prax. 4 p. 232, 3. *al.*). Luc. 21, 27 (*ibid.*) filium hominis venientem in nube cum -e magna et gloria (*v. p. 291, 9*). Ioh. 5, 27 (cod. b *al.* = VVLG.) -em dedit *pater* ei *filio* iudicium facere (Tert. adv. Prax. 21 p. 266, 14 iudicium dedit illi facere in -e). TERT. apol. 21, 15 (*rec. Φ tantum*) in sublimitate paternae -is acceptae. anim. 51, 7 ubique deus -is suae signa proponit. bapt. 9 p. 208, 21 prima rudimenta -is suae vocatus ad nuptias aqua auspicatur. adv. Hermog. 3, 3sq. deus substantiae ipsius nomen *est*, ... dominus vero ... -is; ... (4) ex quo esse coeperunt in quae -s domini ageret, ex illo per accessionem -is ... dictus est dominus. 19, 5 (*ad gen. 1, 1*) in principatu ... et in -e deus fecit caelum et terram. ieiun. 13 p. 291, 23 plus humanae licebit voluntati quam divinae -i? (adv. Marc. 3, 10 p. 393, 1 exempla d. -is. paenit. 4, 6 maiestas d. -is. resurr. 32 p. 71, 2 d. -is documentum. *al.* CYPR. Demetr. 15 epist. 69,15 p. 764, 15. RVFIN. Adamant. 5, 14. *al.*). LACT. inst. 4, 4, 11 qui habet vitae ac necis veram et perpetuam -em (*cf.* CARM. de resurr. 375 vitae mortisque). PRISCILL. tract. 2, 45 unus deus trina -e venerabilis (*cf.* AMBR. fid. 1, 1, 8 -s una est trinitatis. PRVD. cath. 6, 6 o trinitatis huius vis ac -s una [*A probante Bergman al.*, vis una lumen unum *cett.*]. ARATOR act. 1, 451 personis tribus est, in quo simul una -s). *al.* β *in formulis laudationis* (*ad rem v. Stuiber, Doxologie, RAC IV 210sqq.*): ITALA I Petr. 4, 11 (cod. q) ut glorificetur deus ... per Iesum Christum cui est gloria et -s et virtus in saecula; amen ([*gr.* κράτος, *Vulg.* imperium]. Iudas 25 [Fulg. Rusp. c. Fab. frg. 34, 21, *cf.* VVLG.] honor, potentia, claritas et -s. AMBR. [?] sacr. 6, 5, 24 in quo tibi est, cum quo tibi est honor, laus, gloria, magnificentia, -s). 5, 11 (cod. h) *deo* est virtus et -s in saecula sae⟨culorum⟩; amen (*gr.* κράτος, *Vulg.* imperium. *cf.* TERT. uxor. 1, 1 l. 15 *deo* sit honor, gloria, claritas, dignitas et -s). apoc. 4, 11 (Primas.) dignus es, domine deus noster, accipere claritatem et honorem et -em (*cf.* 5, 12 [*ibid.*] dignus est agnus ... accipere -em et divitias *eqs.* [*utrobique gr.* δύναμιν, *Vulg.* virtutem]). PASS. Perp. 21, 11 deum patrem et filium ..., cui est claritas et inmensa -s in saecula saeculorum; amen (*gr.* κράτος). PS. CYPR. or. 1 p. 146, 3 pater in filio, filius in patre, spiritus sanctus, per quem et cum quo est tibi in sancta ecclesia honor, virtus, claritas, maiestas, -s *eqs.* *al.*

b *respiciuntur angeli vel daemones, imprimis diabolus* (*cf. supra l. 33*): ITALA Luc. 22, 53 (aur. *al.* = VVLG.; *Iesus ad principes*

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sacerdotum) haec est hora vestra, *qua me abducitis*, et -s tenebrarum (Col. 1, 13 [cod. d *al.* = VVLG.] qui eripuit nos de -e t. [AMBROSIAST. *ad l.* 2 de condicione t., hoc est . . . de inferno. *aliter* PELAG. ab ignorantia vel errore]. LVCIF. Athan. 2, 28 p. 199, 13. 16). act. 26, 18 (cod. e = VVLG.) ut convertantur . . . de -e satanae ad deum (*cf.* TERT. adv. Marc. 5, 12 p. 618, 12 qui et in corpus Iob dedit s. -em). apoc. 14, 18 (Primas., *sim.* VVLG.) angelus habens -em super ignem (TERT. apol. 23, 1 magi . . . habentes semel invitatorum angelorum et daemonum adsistentem sibi -em. *cf.* ALC. AVIT. hom. 7 p. 114, 38 omnis archangelicae -is dignitate nudatus est *Lucifer*). TERT. fug. 2, 6 nec in porcorum gregem diaboli legio habuit -em, nisi eam de deo impetrasset (*Matth. 8, 31sq.*); tantum -em abest ut in oves dei habeat. 2, 7 habere videtur diabolus propriam -em . . . in eos, qui ad deum non pertinent . . .; (8) in domesticos dei nihil illi licet ex propria -e (HERM. vulg. [= Pal.] mand. 12, 4, 6 in vobis [*gr.* δύναμις]. *cf.* PACIAN. bapt. 4 p. 135 in peccatores acceperat -em. HIER. epist. 22, 4, 2 ad cribrandos apostolos expetit -em. *sim. al.*). BARNAB. 4, 13 nequam accipiens -em nostram (*gr.* τὴν καθ' ἡμῶν ἐξουσίαν). CYPR. domin. orat. 25 datur . . . -s adversum nos malo secundum nostra peccata. *al.*

C *de -e **rerum** (civitatium sim. vel ipsorum munerum v. supra)*:
1 *usu communi, sc. quatenus dominantur, impellunt, efficaces sunt sim.* (*ad meram praestantiam sim. respiciunt fortasse l. 83 et p. 312, 35*): **a** *animantium actiones, instrumenta, instituta sim.*:
α *varia*: PLAVT. Trin. 1037 *mali* mores leges perduxerunt iam in -em suam. LIV. 22, 39, 3 si . . . malis consiliis idem ac bonis iuris et -s erit. SEN. epist. 98, 2 si, qui habet illa *bona fortunae*, se quoque habet nec in rerum suarum -e est (*cf.* PORPH. Hor. epist. 1, 10, 40 ut in -em eius *pecuniae* veniat *avarus*). LVCAN. 1, 666 imminet armorum rabies, ferrique -s confundet ius omne (ARNOB. nat. 4, 37 p. 245, 4 M. -e valetis f. *cf.* TERT. scorp. 12 p. 173, 18 ferreae virgae -em [*sec. apoc. 2, 26sq.*]). PLIN. nat. praef. 5 *in Vespasiano fulgurat* vis eloquentiae, tribunicia -s facundiae (-iciae -is f. *trad.*; *cf.* QVINT. inst. 2, 15, 3 rhetoricen esse vim persuadendi; quod ego vim appello, plerique -em, nonnulli facultatem vocant; . . . vim dico δύναμιν. 2, 16, 4 orandi -em. MIN. FEL. 14, 3 eloquentiae [FIRM. math. 4, 7, 1]). 29, 142 tantum -is habet *medicina* . . . pro medicamento dandi quidquid velit, *ut etiam foedissima dare possit.* QVINT. inst. 11, 3, 2 *pronuntiatio* habet . . . miram quandam in orationibus vim ac -em. PLIN. epist. 9, 27, 1 quanta -s, quanta dignitas . . . sit historiae, . . . sensi. GELL. 1, 3, 24 (*an pro utilitate amici delinquendum sit*) ponderibus haec . . . -busque praesentibus, non vocabulorum appellationibus . . . diiudicanda sunt. APVL. met. 3, 18, 3 inexpugnabili magicae disciplinae -e (*cf.* IREN. 1, 25, 3 [1, 20, 2 H.] *artes magicae* dicentes se -em habere ad dominandum . . . principibus *eqs.* FIRM. err. 6, 6 magicae artis -e). ITALA Luc. 4, 32 (cod. e *al.*, *sim.* VVLG.) admirabantur super doctrinam eius *Christi*, quia in -e erat sermo eius (cod. a verbum. *inde* TERT. adv. Marc. 4, 7 p. 434, 1 vim et -em sermonis. *ceterum cf.* VVLG. eccles. 8, 4 sermo illius *iusti* -e plenus est). PORPH. Hor. epist. 2, 1, 211 *poeta* -e carminis moderatur adfectibus meis. *al.*
β *quae iure vel religione obligant*: CIC. Verr. II 5, 144 te . . . sub legum et iudiciorum -em casurum (QVINT. decl. 262 p. 73, 1. 294, p. 165, 19. PAPIN. dig. 44, 7, 27 neque praetoris imperio neque l. -e. TERT. apol. 1, 3 PAVL. dig. 35, 2, 1, 2. *al.*; *respicitur vetus testamentum*: TERT. adv. Marc. 5, 7 p. 595, 22). leg. 1, 44 si tanta -s est stultorum sententiis atque iussis, ut *eqs.* MESSALLA ausp. frg. Gell. 13, 15, 4 patriciorum auspicia in duas divisa sunt -es; maxima sunt consulum, praetorum, censorum *eqs.* SEN. contr. exc. 3, 9, 3 testamentorum (PAPIN. dig. 29, 1, 35 scriptura *militis* . . . perfecti t. -em optinet. *usu christiano*: NOVATIAN. trin. 17, 5 D. novi t. [*syn.* auctoritas]). IVLIAN. dig. 18, 5, 5 pr. acceptilatio . . . -e conventionis valet. VENVL. dig. 46, 2, 13 cum . . . eiusdem duae *obligationes* -is sint (*item fere* VLP. dig. 46, 1, 5). GAIVS dig. 9, 4, 1 *noxalium* actionum vis et -s (inst. 4, 10. PAVL. dig. 3, 5, 46, 1 utraque actio eiusdem -is est eundemque habet effectum). inst. 4, 33 formulas *quasdam* . . . sua vi ac -e valere. *al.*

b *animantium partes et qualitates sim.*: RHET. Her. 4, 17, 24 sola virtus in sua -e est, omnia praeterea subiecta sunt sub fortunae dominationem (SEN. dial. 3, 12, 5 venit . . . in alienam -em, dum in s. non est *ira*. epist. 83, 16 non est animus in sua -e ebrietate devinctus. *cf. p. 308, 27sqq. nec non* SEN. epist. 93, 2 cum animus . . . ad se -em sui transtulit). LVCR. 2, 53 rationis -s, *sc. ut curae pellantur* (ARNOB. nat. 1, 6 p. 8, 14 M. qui homines ⟨se⟩ esse non specie corporum, sed r. intellegunt -e). 3, 247 calor . . ., venti caeca -s, . . . aer (*ex quibus anima constat ut*: 3, 269 venti. 3, 286 aeris). 3, 264 *ut non* possit . . . spatio fieri divisa -s *partium animi*, sed quasi multae vis unius corporis exstant. CIC. Tusc. 3, 11 *homines effrenati* exisse ex -e dicuntur . . ., quia non sint in -e mentis, cui regnum totius animi a natura tributum est (MART. 2, 53, 9 haec tibi si vis est, si m. tanta -s. *cf.* CIC. Tusc. 4, 77 iratos . . . dicimus exisse de -e, id est de consilio, de ratione, de mente *eqs.*). SEN. benef. 4, 2, 2 de -e eius *virtutis* ambigitur; . . . primae partes eius sunt, ducere debet (*respicitur virtus dei vel Christi*: ITALA Eph. 1, 19 [cod. d *al.*] operationem -is v. eius. 6, 10 [cod. 86 *al.*; *utroque loco respondet gr.* κράτος, *Vulg.* potentia]. HIL. in psalm. 55, 5. *al.*). QVINT. decl. 344 p. 360, 6 *amoris.* APVL. Plat. 2, 1 p. 220 secundam numero ac -e continentiam posuit *Plato inter virtutes.* ITALA psalm. 89, 11 (Veron. *al.* = VVLG.) irae *dei* (*gr.* κράτος, *Hier. psalt. sec. Hebr.* fortitudinem). HIL. trin. 6, 7 venenati oris principalis -s *serpentium*. AMM. 22, 14, 3 motum . . . in animi retinens -e (*sim.* 27, 7, 4). *al.*

c *res naturales earumve qualitates, natura, mors sim.* (*exempla selecta inde a* VITR.): PLAVT. Trin. 822 *v. sub B 1b* (*respicitur -s maris ut*: ITALA psalm. 88, 10 [Veron. *al.*, *cf.* VVLG.] tu dominaris -i maris [*gr.* τοῦ κράτους]). LVCR. 5, 1242 aurum ferrumque repertumst et simul argenti pondus plumbique -s (*cf.* 5, 1271 *ad instrumenta paranda* cedebat victa -s *auri et argenti* [*1270* violentis viribus aeris]). VARRO rust. 1, 4, 4 *agri* salubritas . . . non est in nostra -e, sed in naturae (AMM. 24, 2, 1 locum . . . -e naturae . . . circumsaeptum). 1, 9, 2 cum sint dissimili vi ac -e partes *terrae* . . ., in quis lapis, marmor *eqs.* VERG. Aen. 12, 396 scire -es herbarum usumque medendi ([SERV. vim, possibilitatem. *addit* SERV. auct.: quae δύναμις dicitur]. FIRM. math. 1, 4, 4 VEG. mulom. 3 prol. 7 AMBR. hex. 6, 4, 19. *al.*; *subaudiendus est gen.* PLIN. nat. 25, 9). GRATT. 381 nec in omnibus *morbis* una -s est. MANIL. 2, 956 tanta est in sede, *quae pertinet ad XII locos astrologorum*, -s (*cf.* FIRM. math. 2, 19 tit. de duodecim locorum -bus [2, 19, 11. *al.*]). VITR. 2, 10, 1 *cum arbores* excisae . . . vitalem -em amiserunt. 8 praef. 2 (*sc. quattuor elementorum ut*: SEN. dial. 4, 19, 1 -es pares his *elementis* sunt, fervida, frigida, arida atque umida). 8 praef. 4 omnes res e liquoris -e consistere (*an metonym.? cf.* 8 praef. 4 ex -e aquae omnes res constare [8, 3, 25 de a. -e et eius virtutibus. GELL. 12, 1, 16]). 8, 3, 13 (*solis ut*: PLIN. nat. 2, 12. *cf. lunae*: PLIN. nat. 2, 109 lunari -e ostrearum . . . corpora augeri. PS. ANTON. MVSA epist. ad Maec. 11). SEN. nat. 2, 32, 6 stellarum -es Chaldaeorum observatio excepit (FIRM. math. 1 prooem. 6. 1, 4, 12. *al.*; *cf.* FIRM. math. 2, 3, 1 oppressa auctoritatis suae -e minuuntur *stellae. sim. al.*). LVCAN. 10, 241 *zephyrorum* in aera longa -s. ITALA apoc. 20, 6 (cod. g, *sim.* VVLG.) in hos . . . mors non habet -em (NOVATIAN. trin. 25, 11 D. -s mortis. LACT. inst. 6, 23, 20. *al.*). SOL. 27, 37 de effectu lapidis . . . et -e (*cf.* 52, 55 *adamantis genus quoddam* pondere ceteros antecedens, non . . . -e [*Plin. nat. 37, 58* natura]. *et saepius de lapidibus*). *al.*

d *numeri*: GELL. 3, 10, 1 *Varro* septenarii numeri . . . virtutes -esque multas variasque dicit (*respiciuntur eius effectus in caelo, vita hominum sim.*). FAV. EVL. 10, 1 W. (= p. 6, 13 H.) *de praestantia senarii numeri, v. p. 284, 73.* MART. CAP. 2, 106 quaternarius suis partibus complet decadis ipsius -em (*cf. 7, 742* decas . . . ultra omnes habenda; quae omnes numeros diversae virtutis . . . intra se habet). *? pertinet ad multiplicationem numeri* (*cf. gr.* δύναμις *eadem notione apud Liddell-Scott s. v.*): HIL. in psalm. 150, 1 p. 871, 5 *psalmus quinquagesimus* peccati remissionem . . . conplexus est, alius sub eiusdem numeri plenitudine (*sc. psalmus C*) . . . fructum . . . iustitiae conprehendit; post quae . . . sub eiusdem rursum numeri -e (*sc. in psalmo CL*) spes est consummata sanctorum.

2 *usu peculiari, sc. quatenus aliquid significant, valent*:
a *respicitur, quid valeant*: α *verba, sententiae sim. vel ipsae res verbis describendae*: RHET. Her. 4, 25, 35 definitio est, quae rei alicuius proprias amplectitur -es breviter (*cf. ibid.* omnem rei cuiuspiam vim et -em . . . dilucide proponit). 4, 31, 42 ut ab usitata verborum -e recedatur *per tropos* (4, 54, 67 ancipites aut multiplices. PS. IVL. RVF. schem. lex. 13 p. 51, 9 ἀντίθεσις est, cum verbum verbo pari -e per contrarium redditur. *aliter l. 71. p. 307, 34*). SEN. benef. 2, 34, 5 beneficium est et actio . . . benefica et ipsum quod datur . . .; unum utrique nomen est, vis quidem ac -s longe alia. dial. 7, 4, 3 *definitionem* in aliam . . . faciem salva et integra -e transferre. QVINT. decl. 331 p. 301, 11 *crimina*, quae legum verbis non teneantur, sed ipsa vi et -e teneantur (*cf.* CELS. dig. 1, 3, 17 scire leges non hoc est verba earum tenere, sed vim ac -em). SCAVR. gramm. VII 23, 10sq. quod more reliquarum litterarum h quoque mutato ordine alias atque alias efficiat -es . . .; sicuti as et sa aliam vocem et aliam efficiunt -em . . . ita et ha et ah. GELL. 10, 29, 1 *'atque' particula* interdum alias quasdam -es habet . . .; nam et pro adverbio valet *eqs.* TERT. nat. 2, 4, 9 quid vocabulo coniungis *res diversas*, ut coniungas etiam -e? (*antea*: sensu). PROB. inst. gramm. IV 120, 1 sunt nomina quae appellantur mediae -is sive adiectionis, ut puta 'fortis' (*in eadem re*: CHAR. gramm. p. 198, 15 B. *nomina* m. -is, quae significationem a coniunctis sumunt; . . . per se nullum habent intellectum. *al.*). 143, 25sq. coniunctioni accidit -s, ordo, figura; . . . -s coniunctionum in quinque species dividitur, id est copulativam *eqs.* (*item* DON. gramm. IV 364, 34. *et saepius. explicat* PRISC. gramm. III 93, 9 -em . . ., quae est in significatione). app. gramm. IV 204, 6 communis vel deponentis verbi -e (*cf.* CHAR. gramm. p. 210, 21 B. *verbum commune* in duas cadit -es, agentis et patientis. *aliter l. 49*). IVL. RVF. rhet. 14 p. 42, 28 *reprehensio* corrigit vim sententiae et -em (*Quint. inst. 9, 2, 18* verborum . . . vis ac proprietas). *al.* β *litterae singulae* (*sc. respicitur, quem sonum significent; aliter sub b*): VEL. gramm. VII 46, 2 *in orthographia docenda* a litterarum -e initium facere (47, 18. 66, 20. PROB. inst. gramm. IV 49, 2 -s litterae est qua valet, hoc est qua sonat. DIOM. gramm. I 421, 20. *al.*). 48, 10 quo modo . . . discerni possint *u et i* in hac duplici -e (*antea*: et vocalium vim et consonantium obtinent). 52, 10sq. ostendunt eam *h litteram* eiusdem esse ⟨-is,⟩, quae consonantis est; nam et in metro asserit sibi hanc -em *apud Homerum* (MAR. VICTORIN. gramm. VII 5, 18 i et u transeunt in consonantium -em. *et saepius*). 66, 24 cum scribimus 'vultum' et geminata v diversa -e ponitur. *al.* SCAVR. gramm. VII 12, 14 *v litteram* in sua -e per-

[v. Kamptz]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

severare. GELL. 17, 9, 3. MAR. VICTORIN. gramm. VI 5, 14sq. accidunt unicuique litterae nomen, figura, -s; ... -s *est*, qua valet (*cf.* PROB. *supra. sim. al.*). 7, 32 r et s litterae apud antiquos communem -em habebant, 'arbos' ..., nunc 'arbor'. DIOM. gramm. I 421, 24 elementum ... est vis ipsa et -s, littera autem figura est -is. PRISC. gramm. II 9, 2 *litterarum -s est* ... ipsa pronuntiatio. *al.*

b *respicitur quantum valeant*: α *litterae vel pedes in arte metrica* (*aliter a; sed huc vergit p. 312, 80*): VEL. gramm. VII 47, 19 eadem est nostrarum -s vocalium, quae fuit Graecorum apud antiquos circa correptionem productionemque (*nisi ad a trahas ut fortasse etiam* MAR. VICTORIN. gramm. VI 11, 8 e et o ternas habebant apud eos *Graecos* -es, ut e esset breve *eqs.* 11, 12). TER. MAVR. 545 quanta ... sit -s singulis *litteris i et u* iunctis sibi, ... hoc pedes discriminant, scandimus si quando versum. MAR. VICTORIN. gramm. VI 194, 21 (*sim.* AVDAX gramm. VII 325, 11) quid -s *litterae est?* qua in ratione metrica valet, cum aut correpta est aut producta. DIOM. gramm. I 492, 22 vocales suam -em mutant, cum per casus nomina ... varientur (*492, 28 extremitates* producendae vel corripiendae). CASSIOD. gramm. VII 157, 5 (*e Curtio Valeriano*) ps ... dividi non possunt, sed ad ... antecedentem syllabam applicabuntur, tamquam unius litterae -em habeant. *de temporibus pedis metrici*: MART. CAP. 9, 981 *syllabarum brevium* adsiduitas ... nec magnitudinem aliquam nec modum divisae -is extendit *in versu*.

β *nummi, pecunia*: GAIVS dig. 13, 4, 3 pecuniarum ... licet videatur una et eadem -s ubique esse, tamen aliis locis facilius et levibus usuris inveniuntur. inst. 1, 122 *olim* nummorum vis et -s non in numero erat, sed in pondere. MAECIAN. distrib. 44 ut omnis nummus argenteus ex numero aeris -em haberet (*46* denarius ... asses decem valebat *eqs.*). COD. Iust. 11, 11 rubr. de veteris numismatis -e.

II *quo quis (quid) aliquid facere potest* (*vel pati potest, e. g. p. 315, 32*): A *condicione externa*: 1 *in universum, sc. notione facultatis, occasionis sim.*: a *cum gerund.*: α *indicatur quis (quid) habeat -em*: PLAVT. Amph. 638 dum viri mei mihi -s videndi fuit (Stich. 117 male faciundi. 281. TER. Phorm. 174 cui de integro est -s ... consulendi [*cf.* CIC. Phil. 7, 26 integra -s. *item* ac. 2, 8]. CIC. inv. 2, 5 eligendi. *et saepissime*). Mil. 1010 *eius* conveniundi mihi -s even[i]at. Truc. 293 erubuisti? quasi vero corpori reliqueris tuo -em coloris ulli capiendi; ... omne corpus intinxti tibi (SVET. Claud. 41, 2). TER. Andr. 541 gnatum meum, cuius tibi -s summa servandi datur (Hec. 45 vobis datur -s condecorandi ludos scaenicos. PACVV. trag. 24 de virtute is ego cernundi do -em omnibus. 219 inquirendi. RHET. Her. 4, 45, 58 animum demovendi. CIC. inv. 2, 3 Quinct. 87. *et saepe*). CIC. Quinct. 8 vitandi illorum impetus -s adempta nobis erit (CIC. div. in Caec. 21 deplorandae calamitatis. *al.*; *cf.* eripere: CIC. Cluent. 93 Sest. 51 CAES. civ. 1, 3, 5. *al.* auferre: LIV. 2, 56, 3 PLIN. paneg. 6, 1. *sim. al.*). Verr. I 53 *ut* deplorandi iuris sui -em non habeant (II 1, 98 NEP. Alc. 9, 5 TERT. adv. Marc. 2, 25 p. 370, 19.). *al.* II 1, 122 cuius rei recognoscendae faciam vobis ... -em (4, 64 videndi. Cluent. 108 respondendi Fidiculanio -s facta non esset. dom. 6 Phil. 3, 13 CAES. Gall. 1, 50, 1. *et saepe*). *al.* β *non indicatur quis habeat -em* (*ut loca quaedam etiam ad III trahi possint; sub b cf. e. g.* CIC. Tusc. 5, 54 CAES. civ. 2, 33, 2 VERG. Aen. 4, 565): PLAVT. Epid. 15 ut ... te conspexi, curriculo occepi sequi; vix adipiscendi -s modo fuit (TER. Andr. 52 liberius vivendi. TRAG. inc. 29 dum est -s consulendi. CIC. inv. 2, 34 aut -em ... peccandi non fuisse aut causam. Quinct. 51 cum experiundi -s non est [*formula iuris, v. vol. V 2, 1670, 45sqq.*]. Cluent. 93 dicendi ..., surgendi. *al.* LVCR. 4, 66 *cur ita sit*, hiscendist nulla -s. *al.*). CIC. Cluent. 8 criminis diluendi -s est data (57. 187 dare -em indicandi. part. 1. fam. 10, 13, 1 ut primum -s data est augendae dignitatis tuae. BELL. Alex. 46, 4 confligendi -s dabatur. *al.*). parad. 34 *libertas est* -s vivendi ut velis. rep. 2, 50 *populum* incenderis cupiditate libertatis, cum tantum modo -em gustandi feceris (*act. ut*: CAES. Gall. 3, 17, 5 pugnandi. civ. 1, 41, 2. *al.*; *pass.*: CAES. civ. 3, 15, 2 neque lignandi ... neque naves ... religandi -s fiebat. 3, 86, 5 quoniam fieret dimicandi -s. LIV. 38, 2, 14. *al.*). *al.*

b *vario usu*: PLAVT. Asin. 847 tibi -em dedi, cum hac annum ut esses, atque amanti argenti feci copiam (Capt. 934 ut beneficium ... muneres. TER. Haut. 35 agere ut liceat. CIC. Verr. II 3, 140 Phil. 5, 2. *al.*; *cf.* -em facere ut: CIC. div. in Caec. 45 -em optionemque ..., ut eligas. VARRO rust. 3, 10, 7 PETRON. 70, 3. *sim. al.*). Cist. 137 ubi mihi -s primum evenit, ilico feci eius ei, quod me oravit, copiam. Merc. 63. Mil. 972 cupit abire *teque orat* ..., ut eam copiam sibi -emque facias. TER. Hec. 814 cessas? :: ... hodie mihi -s haud datast. ACC. trag. 542 cui *Philocteti* -s ⟨si⟩ detur, tua *Vlixis* ... membra discerpat (-s ... tua *coniungit Friedrich, Hermes 76, 1941, 123 vix recte; v. p. 317, 16*). CIC. inv. 2, 24 aut -s defuisse aliis demonstranda est aut facultas aut voluntas *faciendi*; -s, si aut nescisse aut non affuisse aut conficere aliquid non potuisse dicentur; facultas, si ratio, adiutores *sim. defuerunt*. Mil. 41 (*40* quae tum ... occasio ... *Clodii* opprimendi fuit) in campo quotiens -s fuit. Tusc. 5, 54 utrum malles te, si -s esset, semel ut Laelium consulem an ut Cinnam quater. *al.* CAES. Gall. 1, 48, 3. civ. 2, 33, 2 constituit Curio, cum primum sit data -s, proelio rem committere. SALL. Catil. 48, 6. NEP. Att. 12, 1 cum ... nullius condicionis non haberet -em (*item cum gen. subst.*: LIV. 21, 47, 8 acie directa -em pugnae fecit [29, 12, 6. 37, 26, 10 VAL. FL. 8, 381]. QVINT. inst. 1, 2, 24 certaminis. *al.*). VERG. Aen. 3, 670 ubi nulla datur dextra adfectare *inimicos* -s (*cum inf. ut*: 7, 591 STAT. Theb. 10, 792. *cetera exempla inf. v. in appendice*). *al.*

2 *vergit in vim licentiae, permissionis* (*saepe in locutionibus* -em facere, dare *sim.*): a *-s datur quolibet modo*: α *absolute vel cum variis structuris*: PLAVT. Capt. 374 cum copiam istam mihi et -em facis ut ... remittam nuntium (LIV. 25, 22, 11 ut ... exirent. LACT. mort. pers. 27, 5 ut ... diriperent omnia. *al.*). CIC. Verr. II 1, 138 simul ac -s primum data est, adeunt. Catil. 3, 11 si quid de his rebus dicere vellet, feci -em (CAES. Gall. 5, 41, 2 conloqui sese velle dicunt; facta -e ... commemorant. 5, 51, 2 *v. infra.* civ. 1, 22, 1sq. *al.*). CAES. Gall. 5, 51, 2 seu quis ... velit ante horam tertiam ad se transire, sine periculo licere; post id tempus non fore -em (civ. 1, 22, 6 ut ... reverti liceat petit; ... facta -e discedit. BELL. Afr. 35, 4. OV. am. 3, 4, 9). 6, 36, 3 magna ... multitudo calonum ... facta -e sequitur. civ. 1, 26, 4 ut ipse cum Pompeio conloqueretur postulat; ... si eius rei sit -s facta *eqs.* (*cum gen. obi. ut*: TERT. pudic. 6 p. 229, 23 omnis impudicitiae ... -em). LIV. 38, 18, 2 precantibus ..., ut domum renuntiarent, -s facta. LVCAN. 2, 40 nunc flere -s; ... cum vicerit alter, gaudendum est (*cum inf. ut*: PETRON. 34, 1 mulsum sumere. STAT. Theb. 4, 249 irc. silv. 3, 4, 68 puerum mollire. TERT. Scap. 2, 2. *al.*). *al.* β *cum gen. gerund.*: TER. Phorm. 880 tibi -em eius *puellae* adhibendae dari. CIC. S. Rosc. 73 vel respondendi vel interpellandi ... vel etiam ... interrogandi (*antea*: concedam). Verr. II 5, 21 adeundi ad illum miserum (Phil. 7, 26 ad Brutum. LIV. 29, 16, 7 patres a. deplorandique aerumnas suas. *al.*). fam. 5, 2, 8 dicendi (BELL. Afr. 45, 1 LIV. 1, 22, 6. *al.*). *al.* CAES. Gall. 4, 15, 4 discedendi. SALL. Iug. 104, 2 Romam eundi. NEP. Att. 11, 1 perpetuo manendi. HOR. ars 10 pictoribus atque poetis quidlibet audendi semper fuit aequa -s. LIV. 6, 26, 2 deprecandi *senatum*. 21, 21, 7 visendi domos. 26, 27, 14 intrandi Romana moenia. *al.*

b *-s datur iure vel legibus* (*religione adimitur l. 61. 78*; *-em quae pertinet ad dominandum vel graviora quaedam statuenda v. p. 304, 31*): α *cum gen. gerund.*: CIC. inv. 2, 58 ibi *in iure* ... agendi -s datur (Quinct. 10 non ius par, non a. -s eadem. 46. *al.*). 2, 101 quanta -s peccandi relinquatur, si semel institutum sit, ut non de facto, sed de facti causa quaeratur (2, 131 omnibus dari causam et -em p. Tull. 40 licentiamque. Phil. 12, 16. *aliter* CIC. inv. *sub 1aβ*). 2, 149 lex, quae testamenti faciendi ... adimat -em (*ibid. bis*). div. in Caec. 54 accusandi (LEX VRSON. [CIL I² 594] 102, 28. *cf.* CIC. div. in Caec. 63 nominis deferendi [Verr. II 1, 15]). Verr. II 1, 26 etiamsi lex ampliandi faciat -em (Caecin. 29). 2, 77 quibus ne reiciendi quidem amplius quam trium iudicum ... leges Corneliae faciunt -em (3, 32. 140). Cluent. 147 cur mihi tam diu -s dicendi datur? ... haec omnia lege fieri (LEX VRSON. [CIL I² 594] 65, 25 neve quis de ea pecunia sententiam dicendi ius potestat(em)que habeto. 102, 31. 33. 35. *al.*). leg. agr. 1, 7 decemviris ... vendendi -s lege permittitur (2, 63). *al.* LEX Mamil. (grom. p. 265) testibus publice ... denuntiandi -em facito. LEX VRSON. (CIL I² 594) 66, 8 eis ... pontificib(us) ... togas praetextas habendi ius -sq(ue) esto (EDICT. imp. Aug. de aq. Venafr. [CIL X 4842] 30 earum ... rerum omnium ita habendarum). LEX Iul. Pap. (dig. 24, 2, 11 pr.) divortii faciendi. *al.* β *cum inf.* (*acc. c. inf.* VARRO): LEX VRSON. (CIL I² 594) 62, 14 ii⟨s⟩ IIviri⟨s⟩ ... lictores binos ... habere ius -sque esto (62, 18. 22. 65, 29 it ... facere. 66, 10 ludos ... inter decuriones spectare. 99, 7 aquam ducere. 103, 8 LEX Quinctia Frontin. aq. 129, 9. EDICT. imp. Aug. de aq. Venafr. [CIL X 4842] 42. LEX de imp. Vesp. [CIL VI 930] 19. *al.*; *cf. l. 43. 47. 69*). 65, 21 eam pecuniam ne quis erogare ... -em habeto. VARRO frg. Gell. 13, 13, 4 eos magistratus a privato in ius ... vocari est -s. DECRET. decur. Pis. de L. Caesare (CIL XI 1420) 23 facta⟨m⟩ c⟨eteris p⟩otestatem, si qui privatim velint, Manibus eius inferias mittere. GAIVS inst. 1, 29 datur eis -s per eam legem adire praetorem. ITALA Hebr. 13, 10 (cod. 89 = VVLG.) de quo *altare nostro* edere non habent -em *Hebraei*. *al.* γ *absolute vel cum variis structuris*: CIC. Tull. 39 *a praetore* -em tibi fieri oportere, ut ... recuperatoribus persuaderes *eqs.* (LIV. 43, 3, 4 uti numero colonorum essent. CAPITOL. Aur. 17, 5 ut ... sciret licere. VOPISC. Aurelian. 46, 3 ut argentatas privati carruchas haberent). Verr. II 1, 142 excludit eum solum, cui ... soli -em factam esse oportebat. 3, 35 (si uter volet, recuperatores dabo) utrique facit -em. Cluent. 75 cum sententias Oppianicus, quae tum erat -s, palam ferri velle dixisset. LEX VRSON. (CIL I² 594) 100, 16 si decuriones ... aquam ... duci censuerint, ... i(us) potest(as)que esto (125, 28 eius ... pecunia⟨e⟩ ... aput II vir(um) praef(ectum)ve ..., petitio, ... ex ⟨hac lege⟩ i(us) potest(as)que e(sto) [*al. v. infra*] *p. 317, 62*]. LEX Falcid. [dig. 35, 2, 1]. *cf. l. 51*). LIV. 21, 45, 6 qui sociorum cives Carthaginienses fieri vellent, -em facturum. SEN. contr. 1, 1, 14 (thema: liberi parentes alant, aut vinciantur) non posse filium ob id abdicari, quod esset suae -is (*sc. patrem alere; an ad p. 308, 12?*). VAL. FL. 8, 424 (*Medea ad Iasonem*) scis te mihi certe, non socios iurasse tuos; hi reddere *me patri* forsan fas habeant, tibi non eadem permissa -s. *al.*

B *habitu interno sive naturali sive exercitatione sim. parato, sc. de viribus, virtutibus, indole sim.*: 1 *hominum* (*dei* OV.), *animi, sensuum* (*-em liberi arbitrii ad p. 308, 37 relegare maluimus*): LVCR. 2, 286 unde haec est nobis innata -s? (*respicitur 2, 257sq.* unde est haec ... fatis avolsa voluptas [-s *Lachmann*], per quam progredimur, quo ducit quemque voluntas. *cf.* 5, 1048 unde data est huic prima -s, quid vellet

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

facere ut sciret?). 3, 409 lacerato oculo circum si pupula mansit incolumis, stat cernundi vivata -s. 3, 674 si tanto opere est animi mutata -s, omnis ut ... exciderit *memoria* (APVL. apol. 49, 2 de nostri ... a. trinis -bus ... disseruit *Plato. cf.* CHALC. *infra*). 4, 489 seorsum cuique *sensui* -s divisa est, sua vis cuique est (*cf.* CLAVD. MAM. anim. 1, 6 p. 42, 14 cum -bus eorum *sensuum* potentiam suam non misceat *visus*). OV. met. 8, 880 (*loq. Achelous*) mihi ... novandi est corporis ... numero finita -s (*alias -es divinas ad I trahere maluimus cf. e. g. p. 310, 25. 46*). VITR. 1, 1, 13 *tantarum artium* ratiocinationes cognoscere et percipere vix cadit in -em *hominis unius*. QVINT. inst. 2, 17, 41 ars est -s via, id est ordine, efficiens (*Cleanthes, Stoic. vet. frg. I 490* ἕξις). FRONTO p. 144, 19 v. d. H. permovendi delectandique ... rectam quandam in dicendo potentiam ac -em. CHALC. comm. 213 rationabilis motus principalis animae -s est; propterea que principalem animae -em ... in capite sedes habere (239 cum a. -es opificia sua recognoscunt. 246). AVSON. 153, 65 p. 10 P. male posse facultas nulla sit et bene posse adsit tranquilla -s. BOETH. cons. 4, 2, 6 W. si -s absit, voluntas frustra sit (7 huic obtinendi, quod voluerit, defuisse valentiam). *al.* 2 *rerum* (*vergit in notionem generalem qualitatis, naturae sim.; hucine etiam p. 312, 48?*): LVCR. 2, 587 quodcumque magis vis multas possidet in se atque -es, ita plurima principiorum in sese genera ... docet esse. VARRO ling. 9, 92 similia ... dici ... etiam ab aliqua coniuncta vi et -e, quae ... oculis ... latere soleant, *ut e. g. sapore*. VITR. 1, 1, 18 de artis *architecturae* ... -e quaeque insunt in ea ratiocinationes *dicam* (*an respicitur, quas res ars regat, ut ad IC pertineat locus?*). 2, 6, 6 est ... materiae -s mollior quam tofus, solidior quam terra (2, 8, 2 molli ... et rara -e *caementorum*). 2, 8, 12 fontis -s perlucida saporque egregius. 2, 10, 1 citerior eius *Appennini* curvatura ... apricis est -bus, ... ulterior autem ... continetur ... opacis perpetuitatibus. 7, 13, 2 *ostrum quoddam* rubra procreatur -e (*antea*: violaceo colore). 7, 14, 3 quas habeant omnes colores in se -es. SCAVR. gramm. VII 17, 20 l nulli consonantium praeicitur, sed subiectivam tantum modo habet -em (18, 3. 7). BOETH. categ. Arist. lat. 10b1 neque ... positum est nomen illis -bus, secundum quas isti quales dicuntur (*gr.* δυνάμεσι, *syn.* qualitas). *al.*

III *quo quid fieri, exsistere potest* (*exempla pauca minus dubia; ceterum v. quae p. 313, 49 monuimus*): **A** *vario usu*: PS. QVINT. decl. 7, 4 p. 136, 28 (*antea*: lex ... liberum hominem torqueri vetat) omnium beneficiorum ista natura est, ut non sit necessitas, sed -s (*item opp.*: HIL. trin. 1, 11 l. 13 esse ... filios dei non necessitatem esse, sed -em, quia proposito universis dei munere ... voluntas praemium consequatur). TERT. anim. 52, 2 (*respicitur mors propter culpam primi hominis subeunda*) quod ⌊ex oblationis -e⌋ accidit per voluntatem, non ex instituti auctoritate per necessitatem (⌊ ⌋ *i. ex possibilitate, de qua locuta est lex proposita, gen. 2, 17; cf. ibid.* lex condicionali comminatione suspendens *mortem. paulo aliter Waszink ad l.*). IVVENC. 4, 503 hunc quoniam calicem non est transire -s (*acc. c. inf. intellegas coll. Vulg. Matth. 26, 42* si non potest hic calix transire. *an coll. 4, 490* si fas est *ad IIA2 ?*). **B** *t. t. philos., quo respicitur* ἡ δύναμις *Aristotelis* (*cf.* potentia *sub II*): MAR. VICTORIN. Boeth. in Porph. comm. pr. 2, 27 p. 127, 8 semper species in actu est et in opere, proprium vero aliquotiens -e. BOETH. arithm. 1, 27 p. 56, 5 unus ... semel unus est et est -e tetragonus (*cf.* 2, 9 p. 94, 10 *si unitatem sumam*, habeo primum triangulum, qui est vi et -e, nondum etiam actu nec opere. 2, 23 p. 107, 19 primus ... -e triangulus est unitas eandemque etiam ponimus virtute pyramidam. *al.*). herm. Arist. lat. 23a7 quaedam ... -es aequivocae sunt: 'possibile' enim ... dicitur ... hoc quidem, quoniam verum est ut in actu ..., illud vero quod *quis* forsitan aget. Porph. isag. p. 37, 2 *genus* -e quidem omnes habe[n]t sub se differentias, actu vero nullam (*sim.* p. 41, 20. *al.*). in Porph. comm. pr. 2, 4 p. 93, 9 tantum interest actus a -e, quantum homo ridens ab eo qui ridere possit, non tamen rideat. *et saepius apud eundem.* RVSTIC. c. aceph. p. 1234^{C} *unitio dualitatem* interemit -e, non actu; nondum enim erat perfecte dualitas.

appendix *ad caput prius*: **1** *iuncturae verbales*: **a** *locutiones tritissimae inter ceteras iuncturas longe frequentissimae (earum exempla supra passim inveniuntur; hic vetustissima quaeque colligere satis habuimus)*: α -s est: LEX XII tab. 5, 7 (Rhet. Her. 1, 13, 23 = Cic. inv. 2, 148) adgnatum gentiliumque in eo *furioso* ... -s esto (*item cum gen. vel pron. poss.*: PLAVT. Persa 344 TER. Haut. 720 RHET. Her. 2, 14, 21 CIC. inv. 2, 92. 94 quid ... -is. Quinct. 33 div. in Caec. 32 Cluent. 80. *al.*). PLAVT. Amph. 638 mihi -s videndi *viri* fuit (*cum dat. ut*: Cas. 535 Merc. 63 Stich. 117. 281 ENN. scaen. 342 TER. Haut. 347 Phorm. 174 CIC. inv. 2, 5. *et passim*). Epid. 15 vix ... -s fuit (*non indicatur, cui, ut*: TER. Andr. 52 PACVV. trag. 424 TRAG. inc. 29 CIC. inv. 2, 34, 35. *al.*). Trin. 822 quos penes me<i> -s (CIC. leg. agr. 2, 52 fam. 4, 7, 3. 9, 16, 3 SALL. Iug. 26, 2 LIV. 8, 33, 17. 36, 11, 8. 37, 19, 5 VAL. MAX. 7, 3, 2 SEN. benef. 2, 29, 3. *al.*). CIC. Verr. II 2, 120 in qua re (*sc. munere sim.*) aut honos aliquis sit aut -s *eqs.* (rep. 2, 57 in magistratibus. leg. 3, 28 in populo). β in -e(m) esse (*fere cum gen. vel pron. poss. eius, qui -em habet; deest gen. e. g.* CIC. Tusc. 3, 66 LIV. 21, 23, 2. 25, 20, 2. *al.; aliter, sc. i. q. -e fungi sim., p. 305, 65*): LEX Cincia (frg. Vat. 298). PLAVT. Aul. 534 Most. 134 TER. Hec. 250 ANTON. or. frg. (26 M.) Cic. de orat. 2, 167. RHET. Her. 4, 17, 24. 4, 37, 49 CIC. inv. 2, 89 Quinct. 6. Verr. II 2, 67 in ... -em (*alia exempla acc. v. vol. VII 1, 795, 38 sqq., cf. Hofmann-Szantyr 276*). 2, 136. *et passim.* γ -em dare: PLAVT. Asin. 847 Capt. 934 Persa 602 TER. Andr. 541 *al.* PACVV. trag. 24. 219 ACC. trag. 542 RHET. Her. 4, 45, 58 CIC. inv. 2, 3. 53. *et saepe.* δ -em facere: PLAVT. Capt. 374 Mil. 972 CIC. inv. 2, 134 S. Rosc. 73 Tull. 39 div. in Caec. 45 Verr. II 1, 15. *et saepe.* ε -em habere: TER. Haut. 710 RHET. Her. 2, 14, 22 CIC. inv. 2, 52. 55 S. Rosc. 22. 29 div. in Caec. 35 Verr. I 53. *et saepe.*

b *ceterae iuncturae potiores*: α *cum casu*: ① *acc.* -em, -es (*nom. in struct. pass.*): PLAVT. Truc. 293 reliqueris (CIC. inv. 2, 101 leg. agr. 2, 27 leg. 3, 22 LVCR. 5, 1239 VAL. MAX. 4, 1 ext. 8. *al.*). RHET. Her. 3, 7, 14 in -bus gerundis (*al. v. vol. VI 2, 1939, 26 sqq.*). CIC. inv. 2, 149 adimat (Quinct. 8 div. in Caec. 21 leg. agr. 2, 30 leg. 3, 22 LIV. 3, 25, 3. *al.*). S. Rosc. 78 permittitur (Tull. 40 div. in Caec. 45 Verr. II 1, 180. *al.* SALL. Catil. 29, 3 VERG. Aen. 9, 97 LIV. 1, 17, 8. *et saepe*). Verr. I 38 sublata (leg. agr. 2, 29 Lael. 62 NEP. Lys. 3, 1 LIV. 3, 15, 3). 45 restituturum (leg. agr. 2, 36 or. frg. A VII 48 SALL. Catil. 38, 1 or. Phil. 14. *al.*). II 1, 22 erepta sit (Cluent. 93 leg. agr. 2, 32 Sest. 51. *al.* CAES. civ. 1, 3, 5 LIV. 3, 48, 9. *al.*). leg. agr. 2, 30 constituit (de orat. 2, 124 NEP. Lys. 2, 1. 3, 1). 2, 31 qui ... nihil -is acceperint (VARRO ling. 6, 61 TAC. ann. 1, 7, 3. 6, 11, 3 SVET. Tib. 9, 3. *al.*). 2, 54 esse translatam (Mur. 2 SEN. epist. 93, 2 PLIN. paneg. 56, 3. *al.*). Flacc. 4 tradidit (de orat. 1, 226 nat. deor. 3, 84. SALL. [?] rep. 2, 3, 2. *al.*). dom. 77 amittere (LIV. 8, 27, 11). Sest. 34 possidebat (LVCR. 2, 587 TERT. apol. 11, 3). Phil. 12, 16 concessa (leg. 3, 24 off. 1, 71 LVCAN. 2, 76 QVINT. decl. 284 p. 149, 3). rep. 2, 51 nactus (nat. deor. 3, 84 SALL. Catil. 38, 1 VELL. 2, 13, 2. *al.*). CAES. Gall. 7, 32, 3 obtinere (7, 33, 4 PAPIN. dig. 29, 1, 35. *al.*). VAL. MAX. 5, 8, 2 deposuit (QVINT. inst. 7, 4, 22 decl. 267 p. 90, 19 SPART. Pesc. 7, 2. *al.*). QVINT. decl. 372 p. 411, 17 exercere (TAC. ann. 4, 6, 2. 6, 11, 3. *al. v. vol. V 2, 1374, 25 sqq.*). *al.* ② *cum ceteris casibus*: ANTON. or. frg. (27 M.) Cic. de orat. 2, 164 *proditorem* populi Romani -i tradidit (*cum dat. ut*: CIC. Verr. II 4, 14 commiserat [dom. 1 commissa creditaque. Sest. 147 ad Q. fr. 1, 1, 27. *al.*]. Font. 40 permissus [leg. agr. 2, 39 Flacc. 4 CAES. Gall. 2, 31, 3 LIV. 45, 24, 12. *al.*]. Rab. perd. 6 parebitur [leg. 1, 23]. off. 2, 22 subiciunt [VAL. MAX. 3, 7, 1d PROC. dig. 49, 15, 7, 1. *al.*]. NEP. Cato 2, 3 praefuit. *al.*). CIC. inv. 2, 52 ea sum usus (leg. agr. 2, 30 Tusc. 1, 85 ad Q. fr. 1, 1, 11 *al.* LIV. 5, 11, 16 *al.* SEN. contr. 7, 8, 9 SEN. clem. 1, 5, 4. *al.; cf.* CIC. Verr. II 1, 130 abusus est. BELL. Afr. 33, 2 functum -e [TAC. ann. 3, 30, 1]). rep. 1, 43 cum ... -e careat (*cum abl. separ. ut*: fam. 5, 2, 7 privavit [SVET. Iul. 79, 1 Nero 34, 1]. IAVOL. dig. 45, 1, 107 liberatus [GAIVS inst. 1, 126. *al.*]. SVET. Iul. 20, 1 abiret. GAIVS dig. 1, 7, 28 demittere. PAVL. dig. 37, 4, 6, 2 exire. *sim. al.*). 2, 43 *ubi* est unus aliquis perpetua -e (*an attributive? ceterum cum abl. qualitatis*: leg. 3, 8 VARRO rust. 1, 9, 2 NEP. Milt. 8, 3 LIV. 2, 18, 8. 3, 70, 1. *cf. cum gen. qualitatis*: MESSALLA ausp. Gell. 13, 15, 4 *auspicia non sunt* eiusdem -is. R. GEST. div. Aug. 4 VENVL. dig. 45, 2, 13 VLP. dig. 46, 1, 5. *al.*). VARRO frg. (24 F.) Gramm. suppl. p. CCVI -is nostrae est illis rebus dare genera (*i. in -e nostra est ut*: CAES. Gall. 4, 16, 4 BELL. Alex. 60, 2 LIV. 6, 10, 3. 31, 45, 4 nec se -is suae esse [36, 27, 8 QVINT. decl. 257 p. 49, 23 CELS. dig. 1, 7, 5. *al.*]. *et saepe.* SEN. contr. 1, 1, 14 SEN. benef. 6, 6, 2. *al.; cf.* LIV. 7, 31, 6 ut se ... -is alienae faceret [22, 22, 8. 34, 21, 2. 43, 22, 6]. 23, 30, 9 -is suae ... manserunt).

β *cum praepos.* (*exempla notabiliora*): ① in: *cum abl.*: PLAVT. Capt. 143 habuimus (CIC. Verr. II 2, 135 fam. 9, 17, 1 *al.* LENT. Cic. fam. 12, 14, 3 BRVT. Cic. ad Brut. 11, 2 W. CAES. civ. 1, 25, 3. *et saepe; cf. l. 78*). Stich. 53 est situm (CIC. fin. 5, 12 *al.* TAC. ann. 15, 20, 1). CIC. Verr. I 19 positum (II 2, 30 fin. 2, 86 *al.* SEN. epist. 23, 2. *al.*). II 1, 97 tenuit (Phil. 5, 36 ad Q. fr. 1, 1, 38 POLLIO Cic. fam. 10, 32, 5 CAES. Gall. 7, 43, 1 BELL. Afr. 45, 5. *al.; cf.* CIC. Flacc. 23 retentae sunt [rep. 1, 45 *al.* BELL. Alex. 57, 4 VELL. 2, 46, 4. 2, 76, 2 GAIVS dig. 1, 7, 28. *al.*]). LIV. 29, 19, 2 reliquerit (POMPON. dig. 38, 6, 5, 1 APVL. apol. 68, 2 TRYPH. dig. 37, 4, 20 pr. *al.*). LEX Salpens. (CIL II 1963) 1, 6 maneant (AFRIC. dig. 35, 1, 42 SCAEV. dig. 34, 2, 16. *al.; cf.* IVLIAN. dig. 37, 4, 13, 3 remanserit [37, 6, 3, 2. *al.*]. POMPON. dig. 38, 6, 5 pr. permansisset [VLP. dig. 37, 8, 1 pr.]). *al.* *cum acc.*: PLAVT. Poen. 1276 redirent (CATO orig. 95^{a} LIV. 34, 36, 6 FEST. p. 218 IVLIAN. dig. 41, 3, 33, 2. *al.*). Rud. 1341 pervenerit (CIC. Manil. 32 fam. 15, 4, 10 CAES. civ. 3, 10, 1 LIV. 44, 42, 7 LABEO dig. 41, 3, 49. *al.; cf.* CIC. inv. 2, 171 venire [Verr. II 1, 150 *al.* CAES. Gall. 2, 13, 2 *al.* HIRT. Gall. 8, 44, 3. *et saepe*]. SVET. Iul. 36 devenit). 1379 redegissem (CIC. Verr. II 2, 32 Cluent. 152 off. 3, 79 *al.* LENT. Cic. fam. 12, 15, 1 CAES. Gall. 2, 34. *et saepe*). CATO or. frg. 32, 1 (158 M.) committit (LIV. 28, 18, 10. 36, 13, 8. *cf.* CAES. Gall. 2, 3, 2 permittere). CIC. Att. 8, 3, 2 cadendum est (VITR. 1, 1, 13 GAIVS inst. 1, 135. *al.; cf.* LIV. 43, 6, 9 reciderent [VAL. MAX. 9, 9, 2 SEN. benef. 6, 39, 2 GAIVS dig. 26, 2, 1, 2. *al.*]). CAES. civ. 1, 20, 5 tradere ([*dat. var. l.*] LIV. 25, 15, 8 *al.* GELL. 5, 19, 4. *cf.* LIV. 5, 27, 4 dediderit [39, 54, 7]. 8, 24, 8 daturos [44, 31, 13. *al.*]). BELL. Hisp. 36, 1 habere (SALL. Iug. 112, 3. *al. v. vol. VII 1, 795, 80 sq.*, in -e *l. 54*). *al.* ③ sub: RHET. Her. 2, 31, 50 subiciemus (sub -em *ut*: CIC. Verr. II 5, 144 casurum esse. leg. agr. 2, 98 subiungeretis. BELL. Afr. 56, 3 erant dati. NEP. Milt. 1, 4 redigere [2, 5. *al.*]. HIER. hom. Orig. in Luc. 30 p. 174, 22 faciam). BELL. Afr. 77, 1 sub ... -e ... esse (NEP. Dion 5, 5 *bis.* LIV. 24, 42, 9 FRONTIN. strat. 2, 7, 12. *al.; item cum abl.*: NEP. Milt. 3, 2 retenturum. VITR. 2, 1, 6 subiecisset [VLP. dig. 50, 16,

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

195, 2]. ITALA Matth. 8, 9 *et* Luc. 7, 8 [cod. b *al.*, *sim.* VVLG.] constitutus. *al.*). Ⓑ cum *v. p. 305, 61*, pro *p. 305, 70*, *ceterum cf.* de *e. g. p. 303, 43. 311, 77*, ex *e. g. p. 303, 2. 308, 29*.

2 *structurae, quibus indicatur, ad quid vel in quem (quid) -s sit* (*sc. pendent saepe a tota locutione verbali, non a solo subst.* -s): **a** *nominales*: *α gen. obi.*: PLAVT. Cas. 535 liberi loci. Persa 602 eius *puellae*. Trin. 822 me⟨i⟩ (SEN. benef. 2, 24, 3). ENN. scaen. 342 motus superum atque inferum. TER. Haut. 347 *boni*. 710 astutiae (*an explic., possess.?*). CIC. inv. 2, 40 rerum (2, 55 nat. deor. 2, 29. *et saepe, v. imprimis p. 303, 82*). 2, 55 verborum. Verr. II 4, 149 tabularum et litterarum. dom. 77 sui -em (*v. p. 302, 27. 307, 23. 309, 18*). *et saepe, v. imprimis p. 304, 7. 313, 82*. *pron. poss. pro gen. obi.*: CATO orig. 95ᵃ dum ex tanto gaudio in -em nostram redeamus (*item reflexive, ut respiciatur simul gen. subi.* [*cf. e. g. p. 316, 49*]: IREN. 4, 37, 1 [4, 59 H.] *hominem liberum* habentem suam -em). BARNAB. 4, 13 *diabolus* accipiens -em nostram (*gr.* τὴν καθ' ἡμῶν ἐξουσίαν. *vix hunc usum iam* ACCIO *vindices, v. p. 313, 73*).

β praepos. (*c. gerund. v. sub b*): Ⓐ in (endo): *cum abl.*: LEX XII tab. 5, 7 (Rhet. Her. 1, 13, 23 = Cic. inv. 2, 148) in eo *furioso* pecuniaque eius -s esto (FORMVLA rogat. Gell. 5, 19, 9 endo filio). CIC. Verr. II 4, 75 habere (dom. 77 Tusc. 1, 85. ITALA Luc. 12, 4 [Tert. adv. Marc. 4, 28; *Vulg. et gr. aliter*]. HERM. vulg. mand. 12, 4, 6 [= Pal.; *gr.* δύναμις οὐκ ἔστιν καθ' ὑμῶν]. VVLG. Dan. 3, 94. RVFIN. Adamant. 1, 3 [*gr.* ἄρχουσιν]. *al.*). ITALA Matth. 20, 25 (cod. c *al.*) -em exercent in eis (VVLG. in eos, *gr.* κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν). PAVL. dig. 26, 1, 1 pr. permissa. *al.* *cum acc.*: CIC. inv. 2, 52 in filium ... quam habebam -em (Verr. II 3, 45 rep. 2, 49. 3, 23 CAES. Gall. 1, 16, 5. 6, 19, 3 SEN. contr. 7, 4, 4. *al.*). *ibid.* utatur (2, 109). Verr. I 38 sublata ... populi R. in unumquemque vestrum -e (*cf.* SEN. dial. 5, 12, 6 abstulit sibi in suos -em). Cluent. 123 permittatis (QVINT. decl. 309 p. 215, 18). Tusc. 4, 77 esse (VARRO ling. 5, 82 HOR. sat. 2, 7, 62 SEN. contr. exc. 3, 3, 2 LVCAN. 10, 241. *al.*). ad Q. fr. 1, 1, 4 prorogatam. SEN. clem. 1, 26, 3 daretur (epist. 14, 7 QVINT. decl. 262 p. 73, 1 TERT. adv. Marc. 5, 12 p. 618, 12. *al.*). QVINT. decl. 372 p. 411, 17 exercere (TERT. adv. Hermog. 3, 7. ITALA Matth. 20, 25 [aur. *al.* = VVLG., *cf. l. 25*]. *al.*). LVCIF. Athan. 1, 11 p. 85, 26 accepissem (PACIAN. bapt. 4 p. 135. *al.*). *al.* Ⓑ de: CIC. inv. 2, 109 de quo ut -s esset (LIV. 4, 42, 7. 24, 39, 2). Flacc. 4 *populus Romanus* omnem suam de bonis -em tradidit vobis. LIV. 8, 27, 11 amissa omni de se -e. COMM. apol. 471 sq. -em habeo de illa *anima* ponendi et sumendi iterum habeo -em in illam. Ⓒ adversus: LIV. 4, 57, 3 tribuniciam -em a. se inplorari. PS. SEN. mon. 177 a. alium -em sibi deesse. QVINT. decl. 262 p. 73, 1 dedisti (CYPR. domin. orat. 25. 26). p. 73, 5 habuit (ITALA Ioh. 18, 11 [cod. b *al.* = VVLG.]). MARCIAN. dig. 48, 16, 1, 4 exercebitur. *al.* Ⓓ super (supra *l. 46. 48. 50; cum acc. praeter* PRVD.): ITALA Luc. 19, 17 (cod. a *al.*) eris -em habens supra decem civitates (VVLG. super, *gr.* ἐξουσίαν ἔχων ἐπάνω. 22, 5 [aur. = VVLG.] s. eos [*gr.* ἐξουσιάζοντες αὐτῶν]. apoc. 14, 18 [Primas.] s. ignem [VVLG. supra, *gr.* ἔχων ἐξουσίαν ἐπί]. *al.*). apoc. 2, 26 (Primas., *sim.* VVLG.) dabo ei -em s. gentes (cod. g supra. 6, 8 [*ibid.*]. 13, 7 [Iren. 5, 28, 2, VVLG. in]. VVLG. Sirach 33, 20). 22, 14 (*ibid.*) sit (VVLG. in). TERT. test. anim. 2 p. 136, 22 omnem s. nos -em eius *dei* consistere. VVLG. II par. 9, 26 exercuit. PRVD. ham. 675 quanta sit concessa tibi ... s. orbe -s *eqs.* *al.* Ⓔ *aliae*: ITALA apoc. 20, 6 (Victorin. Poetov. in apoc. 20, 1) ad hu⟨n⟩c mors secunda non habet -em (*gr. var. l.* ἐπὶ τούτον, VVLG. in his). CYPR. epist. 3, 3 fungeris contra eum -em honoris tui (VOPISC. Aurelian. 41, 5 esset. FIRM. math. 6, 24, 10 exercet. AVG. trin. 13, 13, 17 l. 45 detur). EVGRAPH. Ter. Andr. 211 dominus circa servum magnam habet -em, ut ... inferat poenas.

γ nom. subst. verbalis pro inf. (per contaminationem): LEX Vrson. (CIL I² 594) 125, 28 eius ... pecunia⟨e⟩ ... aput IIvir(um) praef(ectum)-ve actio, petitio, persecutio ... i(us) potest(as)que e(sto) (*in tabula quarta legis neglegenter composita [v. e. g. Kornemann, RE XVI 613], ut etiam* 126, 47. 128, 31 *et al.*; *in ceteris tabulis e. g. 61, 9sq. legitur passim formula* petitio ... esto).

b *verbales*: *α gerund.*: Ⓐ *gen. distinximus supra p. 304, 32 et passim sub IIA. indicatur simul quis (quid) in -e sit* (*cf. l. 74*): ITALA apoc. 11, 6 (Primas.) -em habent ... aquarum convertendi eas in sanguinem (VVLG. super aquas). EVSEB. VERC. epist. 2, 9, 2 quem *diaconum* in -em mittendi habui. AVG. vera relig. 55, 107 ne angelis *malis* ... in -em demur humiliandi, vinciendi, verberandi. *et al.* Ⓑ *cum praepos.*: CIC. Verr. II 2, 178 ut ... mihi summa facultas ad accusandum daretur et iudici libera -s ad credendum (or. frg. A VII 28 dies ... -sque. LIV. 8, 13, 18 omnium rerum ... ad consulendum. SEN. dial. 5, 22, 1 GELL. 12, 1, 16 VLP. dig. 2, 1, 3 CYPR. laps. 20. *et saepius*). Att. 3, 24, 1 de consulibus ornandis. AMBROSIAST. in I Cor. 12, 10 -em dari ... in eiciendis daemoniis aut signis faciendis. Ⓒ *dat.*: TREB. trig. tyr. 30, 12 -em quaerendis liberis dabat. COD. Theod. 2, 1, 11 habeat exhibendis obnoxiis -em.

β enunt. secund.: Ⓐ *fin.*: ut: *v. p. 307, 60. 308, 14. 313, 65. 314, 6. 62.* ne: CIC. div. in Caec. 32 SEN. benef. 3, 22, 4 PAVL. dig. 12, 1, 30 QVEROL. p. 12, 24 R. *in struct. personali*: LACT. epit. 20, 6 *simulacra* fuerunt in hominis -e, ne fierent *eqs.* quin: CIC. fat. 45 non esse in nostra -e, q. illa eveniant. Ⓑ *interrog. obliqua: ad exempla p. 307, 54. 308, 16 allata addantur* LIV. 8, 34, 5. 25, 28, 6. 29, 5, 4. 42, 34, 14. 43, 3, 7. SEN. epist. 85, 12. *al.*; *in struct. personali*: SEN. dial. 3, 9, 1 tela in -e mittentis sunt, in quantum torqueantur.

γ inf.: Ⓐ *cum acc.*: CIC. Tusc. 3, 66 in -e est abicere dolorem, cum velis, tempori servientem, *sc. te*. VARRO frg. Gell. 13, 13, 4 eos magistratus ... in ius ... vocari est -s (IVVENC. 4, 503 *v. sub IIIA*). HIL. trin. 5, 5 l. 20 perfectae ... -is est hoc naturam posse facientis, quod *eqs.* Ⓑ *inf. solus*: LEX Vrson. (CIL I² 594) 62, 14 lictores ... habere ius -sq(ue) esto (*item iuxta* ius *v. p. 314, 52sqq.*; *ceterum*: STAT. Theb. 2, 249. 9, 120. 12, 342 PLIN. paneg. 61, 9 GELL. 1, 9, 5. *al.*). 65, 21 erogare ... -em habeto (ITALA Matth. 9, 6 [cod. d] dimittere [VVLG. dimittendi]. Luc. 5, 24 [aur. = VVLG.]. 12, 5 [*ibid.*]. LACT. ira 20, 3. *al.*). VARRO frg. (24 F.) Gramm. suppl. p. CCVI -is nostrae est ... dare (*gen.* -is *ut*: SEN. dial. 7, 15, 7 TERT. Scap. 2, 2 uxor. 2, 1 l. 22. *al.*; *fortasse etiam* BELL. Alex. 60, 2 [*v. Klotz in app. crit.*]). VERG. Aen. 3, 670 datur ... adfectare -s (7, 591 STAT. Theb. 3, 311. 10, 792 GAIVS inst. 1, 29 MARCELL. dig. 24, 1, 49. *al.*). 4, 565 dum praecipitare -s (*verbo omisso ut*: 9, 739. 813 LVCAN. 2, 40. 8, 630 VAL. FL. 4, 19 SIL. 11, 188 STAT. Theb. 3, 296. 6, 167. *al.*). DECRET. decur. Pis. de L. Caesare (CIL XI 1420) 23 facta⟨m⟩ ... -em ... inferias mittere (PETRON. 34, 1). SEN. benef. 5, 6, 2 in ipsius -e erat non accipere (SEN. contr. exc. 2, 1 [*aliter ipse* SEN.]). STAT. silv. 3, 4, 68 mollire -s credita. *al.*

CAPVT ALTERVM: *metonymice (vel per prosopopoeiam, v. sub IC3; supra reliquimus notionem ipsius muneris, dignitatis sim. a ceteris aegre separandam, v. p. 303, 49; ceterum cf. etiam p. 303, 78); significantur*:

I *quae praedita sunt -e* (*cf.* SCHOL. Verg. Veron. Aen. 10, 18 ⟨-s p⟩ro eo, penes quem et hominum et deorum -s est, aut quomodo -s in consuetudine pro rege ⟨poni vel im⟩perio vel magistratu solet):

A *homines* (*aliter sub C3*): 1 *cum adi. (vel gen.) illustrantibus genus dignitatis*: **a** *civilis vel militaris*: *α usu communi*: CIC. leg. 2, 31 a summis imperiis et summis -bus ... concilia ... instituta (VARRO ling. 5, 82 ut est summa -s populi dictator. SVET. Cal. 26, 3 Nero 36, 1 AMM. 21, 16, 6. *al.*). 3, 6 ni par maiorve -s populusve prohibessit (3, 10. 11). Tusc. 1, 74 a magistratu aut ab aliqua -e legitima (*cf. infra l. 81*). LIV. 4, 44, 5 preces tribunorum plebis, -is sacrosanctae. 8, 32, 3 consules, regia -s, praetores (AVG. civ. 3, 16 p. 119, 25 D. MIRAC. Steph. 2, 5, 1 prius ferociente et rursum blandiente r. -e. *al.*; *cf. l. 50. p. 319, 41 et* VICT. VIT. 2, 43 si nostram fidem ... -s regis cognoscere desiderat). VAL. MAX. 2, 8, 2 ne in honore triumphi minor -s maiori aequaretur ([*i. praetor consuli*]. LVCAN. 10, 136 reges maior. que -s, Caesar. QVINT. inst. 4, 1, 72 SVET. Iul. 17, 2. *al.*; *addas l. 34 et cf.* magna: SEN. clem. 1, 8, 5 animadversiones magnarum -um. VOPISC. quatt. tyr. 9, 1 AVG. serm. coll. Morin p. 99, 31). 3, 8, 6 minas profundens amplissima -s (5, 4, 6 ARNOB. nat. 2, 38 p. 110, 11 M. COD. Theod. 9, 40, 16. 11, 30, 57. *al.*). LVCAN. 3, 106 *non consul*, non proxima lege -s, praetor. IVV. 4, 71 dis aequa -s (*sc. Domitianus*). 10, 100 mavis ... Fidenarum Gabiorumque esse -s? ITALA Rom. 13, 1 (Iren. 5, 24, 1, *cf.* VVLG.) omnibus -bus sublimioribus subiecti estote (*compar. ut* LEO M. serm. 48, 1 l. 20. *superl.*: LACT. inst. 5, 14, 19 regum sublimissimas -es. *posit.*: COD. Theod. 11, 28, 6. 12, 9, 2). TERT. scorp. 10 p. 168, 18 reges et praesides et armatae -es (NOVELL. Maior. 2, 2 a. -is minister). SYMM. epist. 8, 41 ante ianuas eminentium -um (COD. Theod. 8, 7, 16 pr.). AMM. 14, 1, 10 celsae -es (14, 10, 10. 16, 12, 14. 23, 5, 15. *cf.* excelsae: 15, 5, 38. 28, 6, 9). 21, 16, 2 cunctae castrenses et ordinariae -es (COD. Theod. 6, 22, 7, 1). 27, 7, 5 apparitorum -is vicariae (COD. Theod. 1, 6, 3. 1, 15, 16. 1, 16, 5 pr. 1, 8, 5, 12 pr. *al.*; *cf.* vicariana: COD. Theod. 6, 11, 1. 13, 11, 12). AVG. quaest. hept. 7, 56 militares (COD. Iust. 1, 49, 1, 2 [*a. 475*] praeceptum ... civilis seu m. cuiuscumque -is). COD. Iust. 1, 54, 6, 1 (*a. 399*) proconsularem (MIRAC. Steph. 2, 5, 1). NOT. dign. occ. 6, 86 officium ... magisteriae -is: princeps, numerarius *eqs.* (or. 5, 67 COD. Theod. 1, 7, 3. 8, 3 rubr. de privilegiis apparitorum m. -is [*Iust. 12, 54* magistrorum militum]. NOVELL. Theod. 24, 1. *al.*). COD. Theod. 8, 4, 23 pr. palatinis seu inlustrium -um officiis (8, 8, 7. 16, 2, 23 SALV. gub. 3, 46 SIDON. epist. 1, 11, 6. *al.*). NOVELL. Valent. 1, 3, 4 aulicis (AVELL. p. 444, 13 CASSIOD. var. praef. 17. 5, 5, 1. *al.*). *al.* *β usu christiano* (*fere per oppositionem -is divinae*): TERT. idol. 18 p. 53, 3 omnes huius saeculi -es et dignitates (adv. Val. 30 p. 206, 8 NOVATIAN. trin. 29, 9 D. *al.*; *cf.* saecularis: CYPR. epist. 61, 3 MOYS. Cypr. epist. 31, 3 AVG. c. Cresc. 4, 51, 61 p. 559, 2. *al.*). paenit. 7, 9 terrenae -is formidine (*plur.*: AVG. c. Cresc. 3, 49, 54 p. 461, 13. epist. 93, 12 p. 456, 13 QVODV. prom. 5, 13, 16. *al.*). resurr. 35 p. 76, 4 humanas (scorp. 10 p. 166, 3 AVG. c. Parm. 3, 6, 29 p. 138, 9 SALV. eccl. 3, 63. *al.*). PRVD. apoth. 362 -is mundanae (*i. Pharaonis et Aegyptiorum*. VITA Hil. Arel. 13 l. 15 FACVND. defens. 12, 4, 10. *cf.* huius mundi: VICTRIC. 7 ENNOD. dict. 6, 7 p. 442, 11). AVG. epist. 93, 20 p. 464, 21 terror temporalium -um (COD. Theod. 16, 2, 47, 1).

b *sacrae, ecclesiasticae*: AVG. in Gal. 32, 9 *diabolo utitur* ad correptionem hominum ipsa -s apostolica eodem Paulo ... dicente *eqs.* c. Parm. 1, 11, 17 p. 39, 1 ab ordinatis -bus (c. Petil. 2, 19, 43 p. 44, 23 per o. et legitimas -es. AVG. [?] un. eccl. 20, 54 p. 302, 21). DRAC. Romul. 8, 181 pontifices Helenus, Laocon, sacrata -s.

2 *exempla cetera (significantur dignitates publicae [sed familiae gladiatoriae p. 319, 18], imprimis Romanorum; ad municipia spectant*

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 319, 5sqq., ad exteras gentes e. g. l. 27): **a** *vario usu*: Cic. leg. 3, 9 (*verba legis*) imperia, -es, legationes ... ex urbe exeunto *eqs.* (Phil. 2, 53 consulibus reliquisque i. et -bus. *addas* leg. 2, 31 *sub 1a. significatur qui est pro magistratu*: Lex Rubr. [cil i² 592] 1, 51 neive quis mag(istratus) prove mag(istratu) neive quis pro quo i. -eve erit intercedito. Lex Vrson. [cil i² 594] 94, 30. 125, 16. *fortasse iam* Lex agr. [cil i² 585] 87, *si recte suppletur*). Lex Vrson. (cil i² 594) 96, 13 ne quis iivir neve quis pro -e in ea colon(ia) facito *eqs.* Lvcan. 1, 92 omnis ... -s inpatiens consortis erit. 9, 1077 siqua est hoc orbe -s altera quam Caesar. Plin. nat. 9, 26 iniuriae -um (-em *trad.*) ... venientium. 28, 59 in consiliis ducum -umve (28, 106 Clavd. 20, 65). 29, 66. 29, 67 aditus -um. *ibid.* dominos -esque exorabiles. Stat. Theb. 1, 187 ut ... torva sub fronte minetur saevior adsurgens ... -s (*sc. Eteocles*). Qvint. inst. 7, 1, 32 interveniente aliqua -e. *ibid.* nulla -s obstitit. Ps. Qvint. decl. 19, 12 hoc me non -s, non magistratus ... interrogat (Vlp. dig. 27, 9, 3, 1 iussu m. vel praesidis vel alterius -is. Tert. idol. 15 p. 49, 1. *al.*). Plin. epist. 8, 24, 6. Svet. Claud. 23, 1 iuris dictionem de fidei commissis ... -bus demandavit (*syn.* magistratibus). CIL VI 632 (*aet. Commodi*) ordini -um et cultis doctoribus *familiae gladiatoriae* (*v. Henzen ad l.*). Itala Marc. 13, 9 (cod. k) ante -es et reges stabitis (*gr.* ἐπὶ ἡγεμόνων καὶ βασιλέων *et Vulg.* ante praesides et r. *ut loco gemino* Luc. 21, 12 [cod. e]. I Tim. 2, 2 *v. infra.* Optat. 3, 3 p. 73, 26 Avg. in psalm. 92, 7 l. 69. *al.*). I Tim. 2, 2 (Tert. apol. 31, 3) pro regibus et pro principibus et -bus ([*gr.* ὑπὲρ ... πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ ὄντων, *Vulg.* pro r. et omnibus, qui in sublimitate sunt]. Tit. 3, 1 [cod. 89, *cf.* Vvlg.]. Tert. idol. 15 p. 49, 1. *al.*). *al.* *de regum serie Aegyptiorum*: Hier. chron. a. Abr. 1 aput Aegyptios xvi -s erat, quam vocant dynastian (*inde* Greg. Tvr. Franc. 1, 17). **b** *cum pron. (vel gen.) poss. pro titulo honorifico* (*in allocutione praeter l. 43sqq.; v. etiam p. 318, 39*): Cod. Theod. 7, 18, 8, 2 tuae praestantia -is (*ad praefectum praetorio; ad agentem eius vice* Pass. Marcell. 3. *ceterum*: Avg. coll. c. Don. 3, 22, 40 p. 89, 11 [*ad cognitorem Marcellinum, tribunum et notarium*]. Rvstic. Conc.^S I 4 p. 73, 23 [*ad imperatorem, gr. I 1, 7 p. 73, 36* εὐσεβείας]. Pass. Claud. Ast. 2, 1 [*ad praesidem provinciae*]. *al.*). Cod. Theod. 8, 5, 40 pr. cum id nostro numini et vestris tantum sit -bus reservandum (*Iust. 12, 50, 9* nostro n. et tuae sedi. *ad praefectum praetorio vel provinciae ut*: 12, 1, 173, 2 Const. Sirmond. 18 Alc. Avit. epist. 35 p. 65, 16. *al.; ad imperatores*: Conc.^S I 3 vers. Tur. p. 85, 1 [*gr. I 1, 3 p. 3, 5* κράτους *ut in seqq.*]. p. 96, 5 p. 113, 1 II 3, 1 p. 5, 29. *ad iudices consistorii*: Conc.^S II 3, 3 p. 53, 5 [*gr. II 1, 3 p. 44, 26* ἐξουσίαν]. p. 101, 16 [*opp.* humilitas nostra, *gr. II 1, 3 p. 88, 6* ὑπεροχῆς]. *ad regem*: Greg. M. epist. 11, 50 p. 323, 8. *al.*). Conc.^S II 3, 1 p. 21, 18 (*epistula Augustae Pulcheriae*) -is nostrae praesentiam (*gr. II 1, 1 p. 29, 16* κράτους, *ut in seqq.*: Novell. Iust. 43, 1, 1 [*imperator de se ipse ut* 66, 1, 1. 106 pr. Eulogium supplicasse sacrae n. -i. *al.*]). Dionys. Exig. Avell. p. 468, 19 patricio Festo et episcopis ... cum eius -e directis in legatione.

B *dei, daemones, angeli* (*saepe plur.; sing. adhibetur de singulis deis et de deo Christianorum vel generaliter de divinitate quadam non definita, e. g. infra l. 80sq.; collective usurpatur l. 79 p. 320, 14sq. al.*):

1 *accedunt determinationes* (*sc. adi. vel gen.*): **a** *variae*: Verg. Aen. 10, 18 o pater, o hominum rerumque aeterna -s (*de Iove ut* Arnob. nat. 5, 23 p. 277, 18 M. *cf.* Petron. *infra et* Bvc. Eins. 1, 22 maxime divorum caelique a. -s [caeterique *trad.* Pavl. Nol. carm. 6, 1]). Sen. Herc. f. 306 si qua ... maior tenet clausum -s *Herculem apud inferos* (Tert. scorp. 10 p. 168, 14 m. -es). Petron. 119 vers. 79 rerum humanarum divinarumque -s, Fors (*si recte trad.*). Bvc. Eins. 1, 29 divina -s, quae genuit mundum *eqs.* (*item sing.*: Apvl. apol. 43, 5. Arnob. nat. 2, 11 p. 77, 10 M. *miracula* d. alicuius atque incognitae-is. *al.; plur.*: Apvl. Socr. 6 p. 132. Chalc. transl. p. 40^D de sideribus visibilibusque d. -bus ...; at vero invisibilium d. -um, quae daemones nuncupantur [*Plato* περὶ θεῶν ὁρατῶν ..., περὶ δὲ τῶν ἄλλων δαιμόνων]. comm. 127. 186. *al.*). Apvl. apol. 43, 2 inter deos atque homines natura et loco medias quasdam divorum -es intersitas *eqs.* (flor. 10, 3 Socr. 6 p. 132. 7 p. 136). flor. 10, 1 quinque ceterae vagantium -es: Iovis benefica, Veneris voluptifica *eqs.* (*cum gen. defin. ut*: 10, 3 aliae mediae deum -es ..., ut Amoris. apol. 43. 2 *v. supra.* Arnob. nat. 1, 28 p. 24, 1 M. numinum. Rvfin. symb. 15 [13] virtutum caelestium. *al.*). mund. 25 summam (*gr. 398a2* δύναμις. Tert. anim. 23, 1. Lact. inst. 1, 3, 23 si 'deus' nomen est s. -is. 1, 11, 43 ira 15, 12 Prvd. apoth. 644. *al.*). 27 caelestis (*gr. 398b20* ἡ θεία φύσις. *item sing.*: Chalc. comm. 256 Vvlg. Dan. 4, 23. *al.; plur.*: Firm. math. 8, 1, 7 Chalc. comm. 178 Serv. Aen. 3, 93 Ambr. fid. 3, 4, 33. *al.*). Itala II par. 18, 18 (cod. 91) omnes -es caeli ([*gr.* δύναμις, *Vulg.* exercitum]. Heges. 5, 41, 2 p. 385, 25. Avg. in psalm. 103 serm. 4, 9 l. 36 summorum caelorum [*opp.* inferiores atque terrenae]. *al.; addas l. 53*). Tert. apol. 46, 1 spiritalium (Hil. trin. 9, 7 l. 23). anim. 34, 3 angelicas -es ..., artifices mundi (34, 4. Iren. 5, 24, 1. Chalc. comm. 178 legiones caelestium ⟨et⟩ a. -um [*Plato Phaidr. 246^e* στρατιὰ θεῶν τε καὶ δαιμόνων]. 232 Sacr. Leon. 852. *al.; sing. collect.*: Tert. carn. 6 l. 62 hoc esse proprium a. -is, ex nulla materia corpus sibi sumere). 50, 2 *Menandrum magum* a superna et arcana -e legatum esse (*sing. ut* Arnob. nat. 2, 29 p. 101, 12 M. metus s. -is. *plur.*: Arnob. nat. 4, 21 p. 226, 8. 5, 8 p. 258, 20. Rvfin. symb. 12 s. et caelestibus. *al.*). Amm. 25, 3, 17 superae (28, 4, 24. *sing.* Mart. Cap. 2, 153. superior: Avg. civ. 3, 10 p. 108, 7 D. Qvodv. symb. 1, 1, 12). Serv. Aen. 3, 93 -es aliae caelestes sunt aliae terrenae, aliae permixtae (*cf.* 4, 201 -es aut terrenae sunt aut aeriae aut aetheriae *eqs.* Macr. somn. 1, 2, 13 de aeriis aetheriisve -bus vel de ceteris dis. *al.* **b** *significantes diabolum eiusve ministros*: Itala Eph. 2, 2 (Tert. adv. Marc. 5, 17 = Vvlg.) secundum principem -is aeris (*gr.* τῆς ἐξουσίας. *explica Tert. ibid. p. 634, 25sqq.* hic erit diabolus. *inde e. g.* Ps. Orig. tract. 14, 13 B. *cf.* aeriae: Hier. in Ier. 29, 14–20 p. 359, 9 Rvfin. Orig. in iud. 3, 3 p. 483, 3 symb. 12. *al.*, v. *vol. I 1062, 42sqq.; aliter l. 2sq.*). 6, 12 (Tert. ieiun. 17) adversus mundi es, adversus spiritalia malitiae (Vvlg. *v. infra l. 58.* Ps. Tert. haer. 2 p. 217, 22 Ps. Hil. libell. 6 p. 77, 9. 78, 20. *al.; cf.* Tert. fug. 12, 5 munditenentibus [*v. vol. VIII 1626, 17*]. Avg. civ. 21, 7 p. 501, 6 D. mundanae [*aliter p. 318, 74*]). Lact. inst. 2, 1, 13 perversam (Prvd. ham. 424 scelerum p. -s). Chalc. comm. 133 adversae -is satellites (Rvfin. Orig. princ. 2, 8, 3 p. 156, 27. Ps. Orig. tract. 14, 17 B. omnem nequitiam a. -is. *plur.*: Rvfin. Orig. in gen. 13, 3 p. 118, 18 Avg. nat. bon. 44 p. 882, 2 Cassian. conl. 8, 8, 4. *al.*). Ps. Hil. libell. 6 p. 77, 9 -es huius mundi et harum tenebrarum (p. 78, 20 Lvcif. Athan. 2, 28 p. 199, 16. *cf. l. 42 et supra p. 311, 1 nec non* Prvd. c. Symm. 1, 378 -i ... noctis opertae). Ambr. paenit. 2, 11, 105 adversariae (Hier. epist. 122, 1, 13 in Ier. 1, 10 p. 10, 12. Rvfin. Orig. in Ios. 16, 3 p. 397, 2. in iud. 3, 3 p. 483, 3 de a. et aeriis -bus. *al.; sing.*: Hier. in Ier. 4, 11/12^a Cassian. conl. 8, 13, 2). Rvfin. Orig. in num. 3, 3 p. 19, 5 contrariis (7, 5 p. 47, 13. 9, 1 p. 55, 26 diabolum et ... c. -es. Avg. nat. bon. 44 p. 883, 13 c. -bus, quae in caelis degunt quaeque igneam habent naturam. *al.; sing.*: Orig. in Matth. 16, 26 p. 563, 15 c. -i [*gr.* τῇ ἀντικειμένῃ ἐνεργείᾳ]). Orig. princ. 3, 2, 2 p. 248, 3 inimicis (Avg. agon. 2, 2 p. 103, 7. *sing.*: Rvfin. Orig. princ. 3, 2, 3 p. 249, 12 ut alius resistat adversum i. -em illam vel illam, alius vero adversum duas vel tres simul). *al.*

2 *sine tali determinatione*: **a** *in univ.* (*exempla selecta*): Apvl. mund. 27 *si deus* eas ... -es per omnes partes mundi orbisque dispendat, quae sint penes solem ac lunam cunctumque caelum (*gr. 398b8* δύναμιν). 37 Orpheus ... hanc effari -em (*sc. quae mundum gubernat*) volens ... canit: '*Ζεὺς eqs.*' Itala psalm. 83, 9 (cod. 136 Cas.) domine, deus -um (*gr.* δυνάμεων, *Vulg.* virtutum, *Hier. psalt. sec. Hebr.* exercituum). Tert. nat. 2, 11, 2 *Romani* umbras ⟨ali⟩quas incorporales ... ⟨deos⟩ sanciunt dividentes omnem statum hominis singulis potesta⟨tibus⟩. anim. 56, 4 dei ... voluntate vel aliqua -e mutilantur *tempora* constituta (Paneg. 12, 26, 1 sive a. supra omne caelum -s est. Serv. Aen. 5, 722. *addas p. 321, 20*). adv. Marc. 4, 1 p. 425, 17 quid differentiam rerum ad distantiam interpretaris -um? (*sc. veri dei et creatoris*). 5, 18 p. 642, 6 -es et munditenentes tenebrarum (*cf. supra l. 18*). adv. Val. 23 p. 200, 9 singularium ... -um arces. Novatian. trin. 1, 14 D. neque quae infra terram iacent neque ipsa sunt digestis et ordinatis -bus vacua. Arnob. nat. 2, 62 p. 138, 12 M. *precibus magorum* emollitae nescio quae -es. 3, 33 p. 190, 12 '*Vulcanus*' elementi est nomen, non sentientis vocabulum -is. Firm. err. 5, 1 *Persae et Magi* ignem in duas dividunt -es. Chalc. comm. 127 de his -bus, quae dii putantur. Heges. 5, 41, 2 p. 385, 7 quaecumque in caelo -s es. *al.* **b** *iuxta subst. affinia significatur ordo quidam angelorum vel daemonum* (Isid. orig. 7, 5, 18 -es sunt, quibus virtutes adversae subiectae sunt, et inde -um nomine nuncupantur, quia maligni spiritus eorum -e coercentur. *vix huc pertinet l. 35; ad rem v. Foerster, Theol. Wb. NT II 568sqq.*): Itala I Cor. 15, 24 (cod. 89 *al.*, *cf.* Vvlg.) cum evacuaverit omnem principatum et omnem -em et virtutem (Eph. 1, 21 [Ambrosiast. = Vvlg.] super omnem p. et -em et virtutem et dominationem. 3, 10 [cod. 89 *al.* = Vvlg.] p. et -bus. 6, 12 [cod. 86, *cf.* Vvlg.] adversus p. [principes *Vulg.*] et -es, adversus mundi huius rectores *eqs.* Col. 1, 16 [cod. 89 *al.* = Vvlg.] sive throni sive dominationes sive p. sive -es. 2, 15 [*ibid.*] p. et -es). I Petr. 3, 22 (cod. p *al.* = Vvlg.) subiectis sibi angelis et -bus et virtutibus. *inde apud ecclesiasticos, e. g.*: Tert. adv. Marc. 3, 21 p. 413, 20 super omnes eminentias virtutum et -um (Iren. 1, 23, 3 [1, 16, 2 H.] v. et -bus et angelis. 1, 24, 1 [1, 18 H.] angelos, archangelos, v., -es. *al.*). 5, 19 p. 644, 6 ex thronis et dominationibus et principatibus et -bus (*v. vol. V 1, 1882, 47sqq. passim*). *et saepe.*

C *res* (*forma '-s rei' apud* Lvcr. *et* Vitr. *saepius ipsa res circumscribi videtur*): **1** *de anima, corpore eorumque partibus*: Lvcr. 3, 277 in nostris membris ... mixta latens animi vis est animaeque -s, corporibus quia de parvis ... creatast (3, 600 conquassatur ... mens a.que -s omnis et ... conlabefiunt. 3, 844 animi natura a.que -s). 3, 334 *coniuncta sunt animus et corpus* nec sibi quaeque sine alterius vi posse videtur corporis atque animi seorsum sentire -s (3, 558 vivata. *cum solo gen.* animi: 3, 680). Sen. dial. 7, 8, 5 *mens* illorum *externorum* et sui potens sit; hoc modo una efficietur vis ac -s concors sibi *eqs.* Theod. Prisc. log. 84 stomachus ..., qui dominium sortitus sit membrorum .... -s virium *hominis.* **2** *de substantiis naturalibus, elementis* (*hucine p. 312, 20?*): Vitr. 2, 3, 4 *cum lateres quidam non* patiantur penetrare in corpus umidam -em (2, 8, 2. 2, 9, 9 *aesculus* recipiens ... liquorem ... operatione u. -is vitiatur. 2, 10, 1 arbores u. -e nutritae [*postea*: venae umoris copia repletae]. *cf. p. 312, 19*). 2, 6, 4 disparibus rebus ... in unam -em conlatis (*2, 6, 1* in unam ... mixtionem). 2, 9, 6 *abies* levioribus rerum naturae -bus comparata non est ponderosa. 7, 3, 7 mixtionibus ... ex aliis -bus (*sc. coloribus calci inductis*). 8 praef. 3 animalia ... si fuerint sine umoris -e ... interarescent. 8, 3, 3 per raritates

[*v. Kamptz*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

liquidae -is residunt *spiritus aquae.* 9, 1, 2 *in polis* naturalis -s . . . conlocavit . . . cardines *mundi.* APVL. Plat. 1, 7 p. 194 *rerum* substantia multimoda -um coitione conficitur (*si recte sic emendatur*). PS. SORAN. quaest. med. 19 natura . . . est -s divina, per quam omnia gubernantur in homine. 3 *de statu potente animantium tamquam suo iure agente, seorsum exsistente* (*vergunt ad prosopopoeiam; ad caput prius relegavimus exempla, ubi pro homine agente inducitur eius -s, cf. e. g. p. 305, 8. 310, 7. 9*): LVCAN. 2, 136 cum paene caput mundi rerumque -s mutavit translata locum *bello civili.* STAT. Theb. 1, 150 *non regii apparatus cupiditas* sed nuda -s armavit fratres, pugna est de paupere regno. MART. 10, 78, 4 cum comitem trahit pudorem, semper pauperior redit -s *e provincia.* 12, 6, 3 *Nerva imperante* recta fides . . ., cauta -s iam redeunt. PLIN. paneg. 24, 4 *inter cives* excellis, ut honor, ut -s, quae super homines quidem, hominum sunt tamen. *per prosopopoeiam meram*: HYG. fab. geneal. 17 Vis, Invidia, -s (*filiae Stygis et Pallantis; cf. Hesiod. theog. 384 sq.* Ζῆλον . . . καὶ Κράτος ἠδὲ Βίην). HERM. vulg. sim. 9, 15 *earum virginum, quae sunt in angulis portae,* prima vocatur Fides, . . . tertia -s (*gr.* Δύναμις). 4 *de viribus incorporeis, quae hominum vitam regunt* (*cf. etiam p. 320, 38*): TERT. anim. 20, 4 si . . . ali[a]que praesunt -es (*5 enumerantur*: deus . . . et diabolus . . ., providentia et fatum et necessitas et fortuna et arbitrii libertas).

II *is, quo -s alicuius nititur*: STAT. silv. 1, 2, 137 (*Venus ad Amorem*) tu, mea summa -s, nate (*v. p. 297, 6 sq.*). IVVENC. 3, 681 Iohannes . . . divina -s an hominis potius vobis fallacia visa est? (*cf. Matth. 21, 25; an coll. l. 32 intellegas -em dei in Iohanne manifestatam, ut ad III pertineat?*). *respiciuntur copiae* (*cf. p. 297, 10*): ITALA I reg. 10, 26 (cod. 115) *cum Saul rege* abier(unt) fili -um (*gr.* υἱοὶ δυνάμεων, *Aug. corrept. 14, 45* potentes, *Vulg.* pars exercitus).

III *quae potenter facta sunt aut -is documenta vel insignia sunt* (*hucine* APVL. *p. 306, 60?*): ITALA psalm. 113, 2 (Veron. *al., item fere* VVLG.) in exitu Israhel ex Aegypto . . . facta est Iudaea sanctitas eius *dei,* Israhel -s eius; mare vidit et fugit *eqs.* (CASSIOD. *ad l.* quoniam in ipso magna miracula propriae virtutis ostendit *deus. an cogites de regno sim.? cf. etiam* IVVENC. *sub II*). 150, 2 (Veron.) laudate eum *dominum* in -bus eius (*gr.* δυναστείαις, *v. p. 291, 62. item de miraculis sim.*: Luc. 1, 51 [cod. a] fecit -em in brachio suo [*v. p. 298, 28*]. ARNOB. nat. 2, 74 p. 154, 13 M. generibus virtutum tantis et [-bus] -um indubitabilis *est Christi adventus.* HIL. in psalm. 67, 2 p. 277, 19 primam . . . -em *discipulorum Christi* [*Luc. 10, 17*]). *ratione obscura de velamine mulierum* (*ad rem v. Foerster, Theol. Wb. NT II 570 sq.*): ITALA I Cor. 11, 10 (cod. d *al.* = VVLG.) debet mulier -em habere supra caput propter angelos (*explicant Tert. orat. 22 p. 194, 16* quod angeli propter filias hominum desciverunt a deo [*gen. 6, 2*]. AMBROSIAST. *ad l.* angelos episcopos dicit; . . . ante sacerdotem . . . propter reatus originem subiecta debet videri. PELAG. *ad l.* velamen signum -is esse. *Cassiod. compl. ad l.* ut eas viris suis subditas esse declaret).

IV *possessiones, fines, qui sub alicuius -e sunt*: VVLG. IV reg. 20, 13 *rex monstravit legatis omnes thesauros suos* in domo sua et in omni -e sua (*item* Is. 39, 2, *ubi thesauros* templi, quod certe fuit -is eius, *intellegit* HIER. *ad loc.* l. 71). CASSIOD. Ios. antiq. 3, 87 per quem *deum* Ioseph -is Aegyptiorum dominus est effectus (*gr.* δυνάμεως. *dubitanter huc traximus coll. Vulg. gen. 41, 41* constitui te super universam terram Aegypti).

iuncturae cum vocibus eiusdem stirpis vel lusus verborum (*exempla notabiliora; iuxta* potens, potentia, potentatus *v. sub illis vocibus*): posse: PLAVT. Capt. 934 potes, pater, et poteris et ego potero et di eam -em dabunt, ut *eqs.* Cas. 282 cuius -s plus potest (*item* Stich. 69. *sim. est pro subi.*: CIC. nat. deor. 2, 16 LVCR. 3, 334. *al.*). CIC. Pis. 8 -e poterat (*cum abl. instr. ut*: MAR. VICTORIN. rhet. 2, 5 p. 262, 21 AVG. civ. 22, 19 p. 599, 12 D.). OV. epist. 12, 75 posse sat est, siquem iuvat ipsa -s. AVSON. 153, 65 p. 10 P. bene posse adsit . . . -s. AVG. in psalm. 61, 20 l. 23 sqq. diabolus -s quaedam est; plerumque tamen vult nocere et non potest, quia -s ista sub -e est *eqs.* *varia*: APVL. Plat. 2, 27 -e potiores (IVVENC. 2, 711 potior . . . -s). AVG. civ. 13, 22 p. 587, 18 D. non . . . -s, sed egestas (serm. 242, 2). PS. AVG. serm. ed. Mai 31, 3 possibilitas et -s. DRAC. Romul. 8, 334 fit praeda -s (*sc. captiva fit regina*).

deriv.: potestativus. *cf. Onom.* *v. Kamptz.*

potestātīvus, -a, -um. *a* potestas. *i. q. ad potestatem pertinens*: TERT. adv. Hermog. 19, 5 et in Graecis principii vocabulum, quod est ἀρχή, non tantum ordinativum, sed et -um capit principatum. COD. Iust. 6, 51, 1, 7 sin . . . aliquid sub condicione relinquatur vel casuali vel -a . . ., quarum eventus ex fortuna vel ex honoratae personae voluntate . . . pendeat. MONTAN. epist. 1, 3 (*respicitur II par. 26, 16 sqq.*) contra ius fasque ⌊-o elatus⌋ cothurno *munus sacerdotis usurpans Ozias rex* (⌊ ⌋ potestatis velatus *var. l.; 'an* potestatis sublatus*?' Paucker, Mélanges gréco-romains, 3, 1873, 661*).

potestur *sim. v.* possum. **poteus** *v.* puteus.

pothus (-os), -ī, *acc.* -on, *m.*, πόθος. *i. q. desiderium, cupido sim.*: 1 *de affectu vel meton. de ipso puero cuius quis desiderio tenetur*: VERG. (?) catal. 7, 2 s[c]i licet, . . . dicam 'dispeream, nisi me perdidit iste -us' (*scribitur et* -tus; *an restituas formam gr.* -os*?*); sin autem praecepta vetant me dicere, sane non dicam; sed me perdidit iste puer. *intellexerim: praecepta philosophiae, cui me dedi, secutus* (*sic iam Jachmann, Hermes 57, 1922, 318; cf. catal. 5, 7* iam valete, formosi *eqs.; praecepta Latinitatis verba graeca contemnentis intellexit e. g. Westendorp Boerma, 1949 ad l.*) *non dicam me amore turbari, tamen fit turbatio; possis etiam cogitare de nomine proprio* Pothus, *ut Schmid, Philologus 79, 1924, 316; vix recte Scaliger aliique coni.* pūtus, *vocem vulgarem notionis q. e. puer, ut iocus carminis spectet ad vocem contra metrum versui insertam.* 2 *de simulacro dei, comitis Veneris* (*v. e. g. Herzog-Hauser, RE XXII 1178 sqq.*): PLIN. nat. 36, 25 *Scopas* fecit Venerem et -on, qui Samothrace sanctissimis caerimoniis coluntur. 3 *de generibus herbae floribus insignibus* (*fortasse ad 'delphinia' et 'asphodelos' pertinentibus, v. André ad* PLIN. nat. 21, 67; *flores ad sepulchra adhibebantur; inde nomen iis impositum est, nisi vox quaedam peregrina veriloquio vulgi sic explicata est, v. Strömberg, Griech. Pflanzennamen, 1940, 107*): PLIN. nat. 1. 21, 39 -i genera duo. 21, 67 *inter aestivos flores* maxime spectabilis -os; duo genera huius: unum, cui flos hyacinthi est, alter candidus, qui fere nascitur [in] tumulis (*delevit Jan ut melius respondeat Theophr. hist. plant. 6, 8, 3*). *cf. Onom.* *Bk.*

? **potīcius,** -a, -um. *vox originis et significationis incertae, nisi corrupte trad. apud* PLAVT. Bacch. 123 o Lyde, es barbarus; quem ego sapere nimio censui plus quam Thalem, is stultior es barbaro -o, qui tantus natu deorum nescis nomina. -o *codd. Plauti* (potio D^1), Putitio *Fest. p. 217* (*suppletur sec.* PAVL. FEST. p. 216 Putitium Plautus dixit pro stulto). *ex reliquiis explicationis apud Fest. elucet vocem a Verrio coniunctam esse cum nomine gentis* Potitiorum, *ministrae sacrorum; eum secuti sunt posteriores multi; a* 2. putus *derivat Bücheler, Kl. Schr. II, 1927, 474, ita ut significet fere i. q. puerilis, pusillus sim.; cum part.* potus *notione q. e. temulentus coniungit Conrad, Glotta 15, 1927, 37, cum part.* potitus (*pro* *potiticius) *notione q. e. captivus Dunbabin, Class. Rev. 49, 1935, 10.*

pōtilis, -e. *ab* 1. potus. *i. q. ad potum aptus, potorius* (*ad notionem cf. Leumann, Die lat. Adjektiva auf -lis, 1917, 59*): VARRO Men. 442 lympham . . . nido[s] -i permisceat (nidus *pro* poculo *Non. p. 145, 1*). *respicitur quod fit in modum bibendi, i. q. potationi similis*: CAEL. AVR. chron. 3, 8, 123 qua *spiratione* nos aerem recipere atque reddere haustu -i necesse est. 5, 10, 119 raptu quodam -i nidorem *medicamentorum calefactorum* transvorare.

potilon *v.* potimos.

potimos, *acc.* -on *m.*, πότιμος (*sc.* οἶνος). *i. q. lora*: DIOSC. 5, 25 p. 176, 4 vinu omfacinu secundu quem multi -on dicunt (potilon *trad.*, patilon *ed. rec. alphab.* [*cuius codd.* c potilon, e politinon]; *gr. 5, 6, 15* δευτερίας, ὃν ἔνιοι πότιμον καλοῦσι, *Plin. nat. 14, 86* loram).

potin *v.* potis. **potintilla** *v.* potent-.

1. *pōtio, -ōnis *f.* *ab eadem radice ac* 1. potus, *q. v.* *coniungitur cum gr.* πότος VARRO ling. 5, 122. 6, 84 ISID. orig. 20, 3, 1.

scribitur: put- PLIN. phys. Bamb. 48, 22, *cod. La* ORIBAS. eup. 4, 1, 18. 20 p. 528. syn. 6, 37, 2. 8, 49, 4. *al.* (*at* 9, 20, 4 pot-, *ut Aa ubique*), *cf.* puc- VINDIC. gyn. p. 437 rec. D; poci- CHIRON *passim*; potonem Ps. DIOSC. herb. fem. 27 l. 12 (*L^2, P; cf. 44* [*43*] inflatones, luxatones *sim. al., v. Svennung, Kleine Beitr. zur lat. Lautlehre, 1936, 10*); *litt. graecis* CIL IV 6536. 9438 (*in amphora vinaria*) ΠΟΤΙΟ ΚΟΡΙΝ (*i.* -o Corin(thia). *cf. forma gr.* HIPPIATR. gr. I p. 391, 7 πότιον δήκοκτος). NOT. Tir. 104, 64. 130, 80. *legitur in versibus apud* PLAVT. (*octies*) *et singulis locis apud* HOR. epod., MART., IVV. (*sc. nom. sing.* -o, *ut bis apud* SER. SAMM.), *in sermone pedestri inde a* CATONE, VARRONE, CIC., *maxime apud artium scriptores* (*e. g. plus quam centies apud* CELS.); *de differentiis quibusdam, quae intercedunt inter* -o *et* 2. potus *v. p. 366, 60. 70 sqq.* [*var. it. sept. vet.; raet. occ. vet.* puschun; *francog.* poison '*venenum*' (*vet. et med. etiam* '*potus*'); *prov. vet.* pozó; *hisp. vet.* pozón (*hisp.* ponzoña) '*venenum*'; *port.* poção '*medicamentum*'. *cf. M.-L. 6699* (*et Faré, Postille*). *Battisti-Alessio IV 3045. Wartburg IX 255 sqq. Corominas III 848 sq. Machado² III 1839. St.*] [*confunditur in codd. hic illic cum* portio, positio, potatio, potior; *dub. vel falso trad.* RVT. LVP. 2, 7 PETRON. 95, 5.]

I *i. q. actio bibendi* (*exempla certiora.* GLOSS. πόσις [*nisi ad II trahas*]. πότος): PLAVT. Stich. 213 potationes . . ., cenae . . ., -es mulsi . . ., prandia (*accedit gen. obi. ut etiam*: CELS. 1, 3, 16 vini . . . -o in consuetudinem adducta [HIER. epist. 22, 8, 3]. COLVM. 7, 10, 6 non est contentum -e aquae *animal, sc. sus,* nisi *eqs.* [ORIBAS. eup. 4, 1, 18 La p. 528, *om. gr.*; 4, 1, 20 *ibid., gr.* ὑδροποσίαν]. SCRIB. LARG. 99 veratri. SVET. Tib. 62, 2 larga meri -e . . . oneratos. POMER. 2, 23, 2 qui . . . diversorum poculorum -bus inundantur). CIC. Cluent. 30 in media -e exclamavit se . . . emori ([*inde* FORTVN. rhet. 1, 11 p. 90, 15]. IVST. 12, 13, 8). VITR. 8, 3, 1 aqua . . ., quae in -e ita est suavis, uti *eqs.* (PLIN. med. 2, 13, 4 hederaceis vasis in -e semper utendum est). 8, 3, 4 *fontes* bituminosi . . . interioris corporis vitia -bus purgando solent mederi (*cf.* 8, 3, 5 *aqua* -bus depurgat. 8, 3, 17 uti calculos . . . -bus discutiant *quidam fontes*). 8, 3, 5 per -es cum in corpus iniit *faex aquae.* CELS. 1, 2, 9 post multas -es . . . nihil edendum est (2, 8, 32 COLVM. 6, 6, 5. CHIRON 502 [*trad.* positionem]. VVLG. Esth. 1, 10 nimiam [potationem *var. l.*]. *al.*). 3, 4, 5 neque potet *noctu* . . .; os . . . elui potest . . ., quamvis id tempus -i aptum non est. 3, 23, 7 nulla aqua, nisi decocta, -is causa utatur (*cf.* ORIBAS. 8, 49, 4 La aquam in -em utatur [*gr.* δεῖ . . . ὑδροποτεῖν]). 7, 27, 5 -e opus est modica; . . . si parum bibitur . . .; si plus aequo adsumitur (*fortasse huc spectant quidam loci p. 325, 78 sqq. collecti*). [*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PLIN. nat. 23, 14 *medicamentum* coeliacos iuvat et -e et fotu. *al. de capacitate haustus*: CAPITOL. Ver. 10, 9 habuit ... calicem ... humanae -is modum supergressum.

II *i. q. res bibenda, res pota* (*cf.* AGROEC. gramm. VII 116, 20 poculum vas est, -o quod hauritur. GLOSS. πόμα, πότημα, κρᾶσις. *neglegentius de liquidis non potis p. 324, 2. 28*): **A** *proprie*: **1** *usu vario*: **a** *notione potius generali* (*saepissime iuxta* cibus, *v. vol. III 1043, 67 sqq.; haud raro iuxta* esca, *v. vol. V 2, 853, 44 sqq. et 72 sq.*): PLAVT. Men. 88 (*verba parasiti*) quem tu adservare recte, ne aufugiat, voles, esca atque -e vinciri decet. Rud. 530 (*iocose*) ne thermipolium quidem ullum instruit *Neptunus*, ita salsam praehibet -em et frigidam. VARRO Men. 22 quibus seges praebeat domum, escam, -em. ling. 5, 122 hisce *pateris* ... in publico convivio ..., cum magistri fiunt, -o circumfertur. 5, 123 origo -is aqua. rust. 1, 1, 5 ab his *Cereris et Liberi fructibus* ... cibus et -o venit e fundo. 2, 1, 22 si ... statim ... cibum aut -em dederis (*animalibus ut*: 2, 5, 12 ante admissuram ... ne cibo et -e se inpleant *vaccae*. 3, 16, 27 *-o est apibus* aqua liquida. *al.* COLVM. 6, 6, 2 alia ... -e prohibent *boves*. 7, 10, 5 uno die abstinetur -e et pabulo *grex suum. al.*). frg. Non. p. 81, 2 cum cibum ac -em buas ac pappas vocent *parvuli*. p. 108, 17 (= 480, 5) cum ... *prima* -e initiarent pueros, sacrificabantur ... a -e Potinae (*inde suppletur* TERT. nat. 2, 11, 8). CIC. de orat. 3, 99 quis -e uti ... dulci diutius potest? fin. 2, 90 cibi condimentum esse famem, -is sitim. Cato 36 tantum cibi et -is adhibendum, ut reficiantur vires, non opprimantur (*cf.* LIV. 21, 4, 6 cibi -isque desiderio naturali, non voluptate modus finitus. SEN. dial. 9, 9, 2 cibus famem domet, -o sitim [*sim.* epist. 8, 5]). nat. deor. 1, 112 quas -es ... adhibebis ad deos ? (*cf.* 2, 59 nec his escis aut -bus vescuntur *dei*. FEST. p. 165 nectar ... significat deorum -em). *al.* LIV. 24, 16, 13 stantes cibum -emque ... capturos esse *milites*. VITR. 8, 3, 22 iucundam eam esse -em fontis eius (*gr. ibid.* πόματος λιβάς). *et saepe.* *respicitur munus eius, qui -em ministrat*: VAL. MAX. 6, 5, 1 p. 297, 24 Timochares ... pollicitus est, se Pyrrum veneno per filium suum, qui -bus eius praeerat, necaturum. CIL VI 1884, 2 (*a. 130*) Phaedimo divi Traiani Aug. a -e, item a laguna et tricliniarch(ae), lictori (XI 4657 a potio⟨ne, a⟩ l.). REGVLA mag. 23, 30 expleto ministerio -um, exeant foris evdomadarii (*cf.* 23, 23 mensuratae -es ab eis calda miscantur *eqs.*). **b** *pressius de ipsa quantitate, quae singulis bibentibus ministratur, quam singuli sumunt sim.* (*exempla potiora selecta; v. etiam passim sub 2 et 3*): PLAVT. Curc. 116 tibi ... adfert -em et sitim sedatum it. Stich. 762 (*tibicini poculum datur*) tene tu hoc ...; dudum (*sc. 715 sqq.*) ⟨haud⟩ placuit -o: nunc minus gravate iam accipit. LIV. 5, 5, 12 si quis aegro ... cibi gratia praesentis aut -is ... insanabilem morbum efficiat. VAL. MAX. 9, 1, 2 aceto ... liquatos ... uniones -bus aspergere solitum *luxuriosum quendam.* SEN. dial. 4, 33, 4 -es ... hauriebat *quidam in convivio.* epist. 12, 4 deditos vino -o extrema delectat, illa ... quae ebrietati summam manum inponit (*in eadem re*: QVINT. decl. 331 p. 305, 10 illa -o, post quam concidendum est). 78, 23 rigorem -is suae ... renovat fracta insuper glacie. 119, 14 sitim prima -e sedatam. 122, 6 *sudorem* moverunt -bus crebris ac ferventibus. PETRON. 41, 11 *in frigore* calda -o vestiarius est. 50, 1 cocus -e honoratus est ... poculumque in lance accepit Corinthia. 65, 11 dimidias -es super ossucula eius *mortui* effundere. 109, 8 Tryphaena Gitona extrema parte -is spargebat. 136, 11 tribus -bus e lege siccatis. PLIN. nat. 14, 95 tanta ... Graeco vino gratia erat, ut singulae -es in convictu darentur. APVL. met. 9, 23, 1 occursoriam -em ... extremis labiis contingebat adulescens. *al.* **? c** *singulariter respicitur ius gallinaceum* (*fortasse vino conditum*): PETRON. 74, 5 *gallus* in caccabum est coniectus; dumque Daedalus -em ferventissimam haurit, Fortunata ... piper trivit (*ad b trahunt alii cocum potantem intellegentes, dum domina munere eius fungitur*).

2 *in medicina* (*exempla selecta inde a* CELSO): **a** *usu communi*: **α** *pro medicamento est ipsa -o* (*huc trahere possis etiam p. 324, 20 sqq.*): PLAVT. Men. 921 (*ad medicum*) quid cessas dare -is aliquid, priusquam percipit insania? CATO agr. 70, 2 (*1* bubus medicamentum: ... dato salis micas tres, folia laurea *eqs.*) per triduum de ea -e uni cuique bovi dato (*item indicatur compositio complurium specierum*: COLVM. 6, 5, 3 paribus ... *specierum* ponderibus ... miscetur -o cum vini ... sextariis *tot.* SCRIB. LARG. 115 -o ... sic convenit in noctem: murrae *tantum eqs. sim. saepius*). VARRO frg. Plin. nat. 36, 203 *contusionibus interioribus* cinis lixi⟨v⟩us potus medetur; licet videre gladiatores ... hac iuvari -e. SEN. suas. 6, 16 (*contextu corrupto*) decipere vos cogar velut salutarem daturus pueris -em. VAL. MAX. 2, 4, 5 p. 71, 7 *a Proserpinae ara* -o ipsis *aegrotis* fuerat adlata. 3, 8 ext. 6 cum ad unam -em sententiae *medicorum* direxissent. *al.* CELS. 4, 22, 2 -es ..., quae adstringunt alvum (4, 22, 5. *al.; item -o efficit aliquid*: SCRIB. LARG. 144 *e renibus* harenam ... detrahit. PLIN. nat. 21, 133 mulieres ex abortu purgat. 24, 147 secundas trahit [27, 60]. SER. SAMM. 557 morabitur alvum. *al.*). SCRIB. LARG. 129 -o ad lienosos: *sequitur compositio* (144 ad renium dolorem. PELAGON. 95 ad omnes tusses. *et saepe.* CHIRON 818 ad ventris dolorem. 819. *saepe.* ORIBAS. syn. 9, 18, 19 La p. 312 [*gr.* σύνθετον, *Aa* confectio]. *cf.* MISC. Tir. p. 49, 23 -o contra hidropicos vel ad omnes passiones [GLOSS. II 566, 37 antidotum: -o contra infirmitatem]). PLIN. nat. 1, 20, 76 (*inde supplendum fortasse* 20, 201) -es, quas ἀνωδύνους et ληξιπυρέτους et πεπτικὰς et κοιλιακὰς vocant (*cf.* SPART. Hadr. 26, 10 soporiferam [THEOD. PRISC. log. 117]. CHIRON 181 catarticis [*cetera v. vol. III 611, 29 sqq.*]. 229 diuretica [*vol. V 1, 1639, 30 sqq.*]. *sim. al.*). *et saepe.* *-o per anum infunditur* (*vox neglegenter adhibetur de eodem liquore, qui antea potui datus est; cf. p. 327, 3*): VEG. mulom. 3, 10, 3 per clysterem ... illius -is sextarius irrigetur (*ibid.* ex utraque parte iniecta -o. *diligentius distinguuntur* -o *et* clysteria *loco gemino* 1, 45, 1). **β** *medicamentum adicitur -i, sumitur in -e sim.*: CATO agr. 115, 2 (*ad alvum movendam*) *generis cuiusdam vini* cyathum in ceteram -em indito (*cum acc. ut*: PLIN. nat. 20, 258 quod ... tritum addatur in -em [-e *var. l.*]. MARCELL. med. 16, 33 *sal* in -em cervisae ... mittat et calidum bibat. PLAC. med. 3, 12 rec. *α* leporis vulvam ... in -em tritam. 3, 14 rec. *α* coagulum ... in -em dato. *al.*). CELS. 3, 18, 20 *veratrum* si in -e non accepit, in pane adiciendum est (*item cum abl.*: PLIN. nat. 20, 56 si quis eo *alio* in cibis utatur ac -e. 20, 173 in -e aspersa. 29, 98 *mel* in -e proficit. 30, 143 anseris linguam in cibo vel -e sumptam [GARG. MART. med. 18 PS. APVL. herb. 90 l. 6 PS. THEOD. PRISC. add. p. 326, 8. *al.*]. 31, 121 regium ... morbum extenuat in -e vini *nitrum. et saepe*). 4, 8, 4 polentam ex eo *iecinore* -i aspergi. 4, 15, 3 quaedam adicere vel sorbitioni vel -i (4, 17, 1). 5, 27, 7 per -em adsumuntur (THEOD. PRISC. log. 34 per -es accepta). PLIN. nat. 21, 157 *thymum* dant et -em ... trium obolorum pondere (-i *Mayhoff, sed eodem modo usurpatur praedicative*: PALLAD. vet. med. 49, 4 alium et decem uncias vini misces et das -em [*loco gemino 26, 2* potandum praebeas *sec. Colum. 6, 34, 2*]. PELAGON. 136. 137. *al.* CHIRON 125. 128 -em dabis portulacam manum plenam [*aliter* VEG. mulom. 1, 33 hanc -em ... dabis: *eqs.*]. 437. 446. PS. APVL. herb. 4 l. 22 sucum ... dabis -em [*l. 19* da bibere]. *al.*). 22, 145 stomachi ... causa polentae modo -bus inspergitur *lens* (26, 44. 73. 28, 202. *et saepius*). *al.*

b *respicitur potius mensura eius quod est bibendum* (*vel admiscendum, v. e. g. l. 48. 54; exempla certiora*): CELS. 1, 8, 3 *prodest* adsidue vinum frigidum bibere; et post cibum magnam -em, sed ... per siphonem (*cf.* MARCELL. med. 26, 135 adicitur caroeni ... -o grandis [27, 37]. *ibid.* sufficiunt ... duo huius aquae sextarii ad tres caroeni maiusculas -es). 4, 17, 2 *singula* contrita et in duas mulsi -es divisa (5, 27, 7. *item numerantur*: 4, 24, 2 duas -es *decocti* sumat *aegrotus.* PLIN. med. 1, 24, 6 ternis -bus. MARCELL. med. 16, 49 tres -es ... tussi ... laborantibus dantur. 26, 135 *v. supra.* 29, 25 in mortarium ... mittes vini veteris -es VII. PS. THEOD. PRISC. add. p. 285, 21. ANTIDOT. Brux. 37 ex eo mane unam -em bibat et sero ... unam [*sim.* PLIN. phys. Bamb. 56, 7]. *al.*). 5, 23, 2 *confectionis cuiusdam* id, quod Aegyptiae fabae magnitudinem impleat, in -e vini diluitur. 5, 25, 13 secundas expellit aquae -o, cui salis Hammoniaci *tantum* ... adiectum est. PLIN. nat. 25, 150 *mandragorae* vis somnifica pro viribus bibentium; media -o cyathi unius (26, 65 m. -o tribus obolis datur. 27, 22 minima -o duarum drachmarum, m. quattuor, maxima sex. 27, 119 m. -o est acetabuli mensura). 27, 27 *herbae* tusae ... potaeque ... duabus drachmis in aqua mulsa ..., -is totius sextario (*cf. l. 42 sqq. nec non* ANTIDOT. Brux. 135 dabis in vino veteri ad -em coclearis unius. PS. THEOD. PRISC. add. p. 273, 21 adicies et olei calicis -em *in caccabum*). MARCELL. med. 8, 127 mittes in eam *ollam* feniculi ... sucum, quanta est mensura bonae -is in vino (20, 57 ad mensuram -is b. potui datae *herbae.* ANON. med. ed. Piechotta 98 PLIN. phys. Bamb. 1, 12). 23, 20 ex eo *remedio* singulas -es ex vino vetere ... dabis (23, 71. *al.*). ANTIDOT. Brux. 45 ceram unciis duobus, aceti -em, lamminam cyprinam unciis duobus. PLIN. phys. Bamb. 19, 9 nummos ... novem mittis in vas ... cum vini ... -em. *al.*

3 *in veneficio sim.* (*notione deflexa significatur ipsum venenum poculo datum* PS. QVINT. decl. 15, 12, *cf. etiam e. g.* CIC. Cluent. 40 QVINT. inst. 9, 2, 105; *ceterum v. p. 322, 58*): CIC. Cluent. 40 prima -e mulierem sustulit *pharmacopola quidam.* 173 si totum *venenum* colliquefactum in -e esset (*antea*: in poculo. *item respiciuntur venena -bus indita*: Deiot. 18 *veneficium* fieri potuit ... in -e. SEN. contr. exc. 6, 4, 1 partem -is *innoxiam.* 6, 4, 2 quod *venenum* pondere subsideret in imam -em. CELS. 5, 23, 1^A per ... -es ... corporibus inserta *venena.* 5, 27, 11. CVRT. 10, 10, 17 *venenum* supremae regis -i inditum esse. *al.*). HOR. epod. 5, 73 (*verba Canidiae*) non usitatis, Vare, -bus ... ad me recurres ...: maius parabo ... poculum (*respiciuntur philtra ut*: PLIN. nat. 32, 52 amorem concitari ... addito in -em *ossiculo rubetae.* QVINT. decl. 385 p. 431, 20 [*431, 10* amatorium]. IVV. 6, 624 haec -o, *quam Caesonia Caligulae dedit*, torquet *cives* [*vers. del. Jachmann; syn. 611* Thessala ... philtra]. PORPH. Hor. epod. 5, 37 amoris -em [17, 80]. *al.*). LIV. 26, 13, 18 ea -o, *qua nos interimemus*, corpus a cruciatu ... vindicabit. SEN. contr. 6, 4 tit. -o ex parte mortifera (VAL. MAX. 2, 6, 8 *mulier* cupido haustu m. traxit -em. QVINT. inst. 7, 3, 7 ARNOB. nat. 7, 9 p. 352, 15 M.). 6, 4, 2 sumpta -e conlapsa est. VAL. MAX. 3, 2 ext. 6 veneni -em non dubitanter hausit (7, 2 ext. 1 p. 327, 19. QVINT. decl. 321 p. 265, 4 aut remedii aut v. *cf.* GARG. MART. med. 47 veneficis -bus. ARNOB. nat. 2, 42 p. 115, 9 M. venenatas ... -es. *sim. al.*). SEN. dial. 1, 3, 12. 11 (12), 10, 10 *Apicio* ultima -o, *qua se vita privavit*, saluberrima fuit (*cf.* CVRT. 10, 10, 17 *supra et* MART. 3, 22, 4 summa venenum -e perduxti). epist. 70, 12 -em venas occupantem. QVINT. inst. 9, 2, 105 ut ... sit veneficus, qui vitam abstulit data -e. decl. 350 p. 378, 9 venenum quomodo ... intellegere possumus? ... -em mortis causa datam. *al.* PS. QVINT. decl. 15, 12 (*meretrix ad amatorem suum, cui odii -em dedit*) non est ..., quod beneficium nostrum nomine -is infames: remedium bibisti. *al.*

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *translate et in imagine*: PLAVT. Stich. 636 (*verba parasiti*) mihi . . . -e iuncea onerabo gulam (*i. reste me suspendam*). Truc. 44 si . . . amoris poculum accepit meri eaque intra pectus se penetravit -o, extemplo . . . periit *amator*. TERT. scorp. 1 p. 146, 18 *tempus est* theriacam stilo temperare; qui legeris, biberis; nec amarum -o (*item comparantur dicta vel scripta cum medicamento*: 15 p. 179, 8. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 1 -o, . . . quam temperavit Iesus, haec erant verba [*Matth. 5, 11sq.*]. NICET. psalm. 5. AVG. serm. 9, 12 -o [*var. l.* potius] ista si amara est. CASSIOD. in psalm. 38 concl. hauriamus remedii huius saluberrimam -em). HIER. hom. Orig. in cant. 1, 2 p. 31, 8 est quidam carnalis cibus et alius spiritalis, et alia carnis -o, alia spiritus. QVODV. temp. barb. 2, 5, 3 spes mundi, quae videbatur, in amaritudinem versa est; amaram enim -em mundus suis dilectoribus propinavit.

appendix iuncturarum potiorum: **1** *verbalium*: **a** *dare sim.*: PLAVT. Curc. 118 adfert -em *Phaedromus Leaenae* (VAL. MAX. 2, 4, 5. *cf.* TAC. ann. 4, 10, 2 offerretur [APVL. met. 7, 11, 3]). Men. 921 dare -is aliquid (CATO agr. 70, 2 de ea -e. *ipsam -em*: VARRO rust. 2, 1, 22. 3, 9, 10 SEN. suas. 6, 16 CELS. 3, 4, 3. 3, 6, 2 SCRIB. LARG. 121 PETRON. 92, 5 PLIN. nat. 14, 95. *et saepissime; in struct. praedic. v. p. 324, 21*). Rud. 530 praehibet (VARRO Men. 22 COLVM. 6, 30, 5. 11, 1, 19. *al.*). PAVL. FEST. p. 369 ministrabant (AVG. civ. 4, 11 p. 161, 8 D.). SEN. contr. 9, 4, 4 *filii manus mihi* porrexerunt . . . -es. PETRON. 64, 13 dividi . . . servis *iubere*. TAC. ann. 13, 16, 2 traditur Britannico (APVL. met. 10, 26, 1). *al.* **b** *bibere, capere, accipere sim.*: CIC. de orat. 3, 99 -e uti (FEST. p. 158. 194 CELS. 1, 6, 2. 1, 7. 1, 8, 1 PLIN. nat. 23, 43. *al.*). LIV. 24, 16, 13 -em . . . capturos esse (PETRON. 113, 6 TERT. nat. 2, 11, 8). SEN. contr. exc. 6, 4, 1 quam partem -is hauriret (*ipsam -em*: VAL. MAX. 3, 2 ext. 6 SEN. dial. 4, 33, 4 PETRON. 74, 5 PLIN. nat. 7, 183. *al.; cf.* QVINT. decl. 321 p. 263, 28 exhausta -e). 6, 4, 2 sumpta -e (SCRIB. LARG. 90 APVL. met. 10, 11, 3. *cf.* CELS. prooem. 19 adsumimus [1, 3, 10]. SER. SAMM. 557 consumpta). VAL. MAX. 2, 6, 8 traxit -em. 7, 2 ext. 1 cum . . . -em . . . accepissent (SEN. dial. 4, 23, 2 SCRIB. LARG. 171 QVINT. inst. 7, 2, 17 decl. 321 p. 264, 26. *al.*). CELS. 1, 8, 3 bibere (SEN. dial. 4, 23, 2 QVINT. inst. 7, 2, 17 decl. 321 p. 265, 14. *al.*). 4, 7, 1 devorare. 5, 27, 3[E] exsorbere. SEN. dial. 1, 3, 12 obduxit (SCRIB. LARG. 122 p. 54, 10). PETRON. 136, 11 tribus -bus . . . siccatis. QVINT. inst. 7, 2, 17 (*thema declamationis*) acceptae -is epota parte (*ipsam -em*: 7, 2, 25. decl. 321 p. 264, 21. *al.*). APVL. met. 10, 26, 3 de -e gustavit ampliter. *al.* **c** *varia*: CIC. Cael. 31 -em paravit (*cf.* PORPH. Hor. epod. 5, 37 praeparare. *ceterum*: CELS. 2, 18, 11 facta [PORPH. Hor. carm. 3, 19 pr. *al.; cf.* conficere: epod. 17, 80 ARNOB. nat. 2, 42 p. 115, 9 M. NICET. psalm. 5. *al.*]. SEN. dial. 1, 3, 2 mixtam [epist. 78, 23 scypho. COLVM. 6, 5, 3 LACT. inst. 4, 18, 7. *al.; cf.* ARNOB. nat. 7, 9 p. 352, 15 M. commiscuit]. *sim. al.*). SEN. contr. exc. 3, 9 desideranti negavit (*cf.* COLVM. 6, 6, 2 -e prohibent *boves* [6, 7, 2. 6, 26, 4. 12, 55, 1]). VAL. MAX. 8, 7 ext. 5 -es . . . adpetendas (*cf.* PETRON. 31, 5 poposci [PLIN. nat. 7, 185 SVET. Vit. 14, 1]). CELS. 3, 18, 14 ut . . . -e . . . abstineretur *aeger* (4, 2, 5 COLVM. 7, 10, 5. *al.*). *al.*

2 *nominalium; indicatur -is*: **a** *genus, qualitas sim. per*: **α** *adi.*: PLAVT. Rud. 530 salsam (*cf.* amara: PLIN. nat. 24, 135 CHIRON 190 AVG. serm. 9, 12. *al.*). *ibid.* frigidam (CELS. 1, 3, 6. 1, 6, 2. *al.; cf.* CELS. 4, 25, 2 egelida. SEN. nat. 4, 13, 10 nivatis [CASS. FEL. 37 p. 81, 21]). CIC. de orat. 3, 99 dulci (HIER. epist. 52, 11, 3 NICET. psalm. 5. *cf.* CIC. Tusc. 3, 46 dulciculae. VITR. 8, 3, 22 iucundam. PLIN. nat. 25, 85 suavissimam). FEST. p. 158 murrata (*cf.* p. 194 lactata. CVRT. 3, 6, 2 medicata [SCHOL. Iuv. 6, 615]. ARNOB. nat. 2, 42 p. 115, 9 M. venenatas [*al.*]. AVG. conf. 6, 2, 2 aquatam). CELS. 1, 3, 6 diluta (1, 3, 8. 1, 3, 36. 6, 7, 7[C] HIER. in Tit. 1, 7 p. 567[B]. *al.; cf.* CELS. 1, 3, 10 meracas [*v. vol. VIII 787, 45sqq.*]). 1, 7 calidis (4, 12, 3. 4, 13, 3. 4, 22, 5 PETRON. 41, 11. *al.; cf.* CELS. 2, 24, 3 ferventes [SEN. epist. 122, 6 PETRON. 74, 5]. TAC. ann. 13, 16, 2 praecalida). PELAGON. 368 glutinosa (CHIRON 556. 557). *al.* **β** *gen. obi. vel materiae*: PLAVT. Stich. 213 mulsi (CELS. 4, 17, 2 PLIN. nat. 7, 183. *al.*). VITR. 8, 3, 22 fontis. VAL. MAX. 3, 2 ext. 6 veneni (*v. sub IIA 3*). CELS. 1, 2, 10 aquae frigidae (3, 18, 16 mulsae. 3, 27, 1[E] calidae. 5, 25, 13. *al.* COLVM. 6, 30, 5 tepidae. *et saepius*). 1, 3, 16 vini (5, 23, 2. 5, 27, 3[E]. *al.* COLVM. 6, 30, 1 PLIN. nat. 28, 198. *al.*). 3, 4, 3 medicamentorum (3, 7, 2. *cf.* remedii: QVINT. decl. 321 p. 258, 4. 265, 4 CASSIOD. in psalm. 38 concl.; medicaminum: CASS. FEL. 45 p. 112, 13 ORIBAS. syn. 6, 40, 3 Aa. 9, 20, 4 La. *al.*). 4, 12, 2 apsinthii (4, 18, 5). *ibid.* hysopi (4, 14, 2). *al.* COLVM. 7, 5, 18 urinae. SCRIB. LARG. 99 veratri. PLIN. nat. 20, 112 lactis (20, 147). SVET. Tib. 62, 2 meri. *al.* **γ** *praepos.* ex (*cf.* temperare, facere ex: PAVL. FEST. p. 16 CELS. 2, 18, 11. 4, 27, 1[E] CHIRON 501. *al.*): CELS. 2, 18, 11 firmior . . . ex frumento -o est (FLOR. epit. 2, 18, 12). 4, 10, 2 ex menta nucibusque graecis et amylo. 4, 12, 6 ⟨ex⟩ absinthio. 8, 9, 1[E] vel ex trixagine vel ex ruta vel ex *eqs.* PLIN. nat. 25, 85 e centum herbis mulso additis (CHIRON 128). CHIRON 203 ex loteo putido. *al.*

b *modus, mensura, crebritas sim.* (*v. etiam sub IIA 2b*): CIC. div. 1, 115 modicis (CELS. 3, 6, 4. *cf.* 1, 3, 28 multa [SEN. epist. 80, 3 COLVM. 6, 26, 4]. 1, 3, 30 exigua [COLVM. 6, 30, 5. *al.*]. 3, 6, 14 liberalis [*v. vol. VII 2, 1293, 77sqq.*]. PLIN. nat. 25, 93 minima [27, 22. *cf.* CELS. 4, 9, 3 -is quam minimum]. SVET. Tib. 62, 2 larga). CELS. 1, 3, 8 frequentes (*cf.* SEN. epist. 122, 6 crebris [APVL. met. 8, 11, 3 VITA Caes. Arel. 2, 40]). PETRON. 65, 11 dimidias. PLIN. nat. 14, 95 singulae (CAPITOL. Ver. 5, 3 MARCELL. med. 23, 20. 71). *al.*

c *effectus, utilitas sim.*: *adi.*: SEN. contr. exc. 6, 4 tit. mortifera (*v. sub IIA3 et cf.* APVL. met. 10, 11, 2 exitiabilem). suas. 6, 16 salutarem (PELAGON. 37. *al.; sim.* SEN. dial. 11[12], 10, 10 saluberrima [PLIN. nat. 25, 85 CASSIOD. in psalm. 38 concl. *al.*]. APVL. met. 10, 26, 4 salutifera). PELAGON. 370 hiemalis (373. 378. 464 VEG. mulom. 1, 58 tit. 1, 60. *al.; cf.* aestiva: PELAGON. 371. 373 CHIRON 976 VEG. mulom. 1, 60. *al.*; aestivalis: PELAGON. 395 CHIRON 971. *al.*; vernalis: PELAGON. 454). 380 refrigeratoria (CHIRON 971 VEG. mulom. 1, 57, 2. *al.; cf.* CHIRON 394 refrigerantes). VEG. mulom. 2, 36, 1 thermanticis (2, 70, 2. 2, 98). *al.* (*v. etiam p. 323, 83sqq.*). *gen.*: PS. QVINT. decl. 14 *et* 15 tit. odii (*et saepius in his decl.; cf.* amoris PORPH. Hor. epod. 5, 37. 17, 80). *praepos.* ad *vel* contra *v. p. 323, 77sqq.*

deriv.: potionalis, potionarius, potiono, potiuncula.

2. potio *v.* 1. potior.

pōtiōnālis, -e. *a* 1. potio. *i. q. ad potionem pertinens, sc. quod adhibetur contra veneni potionem* (*v.* 1. potio *IIA3*): GLOSS. III 597, 46 antidotum: confectio -is.

pōtiōnārius, -a, -um (*an subst.?*). *a* 1. potio. *i. q. ad potionem pertinens*: NOT. Tir. 104, 66. 130, 82.

pōtiōnātōrius, -a, -um. *a* potionare. *i. q. aptus ad potionandum* (*sc. ut in potione detur*): CHIRON 818 pastillum -um ad morbida iumenta (*cf. e. g. 145* in . . . potionem dato pastillum).

***pōtiōno**, -āvi, -ātum, -āre. *a* 1. potio. *scribitur* -cio- *in cod.* CHIRONIS *passim. vix agnoscas depon.* -or *in var. ll.* ITALA (= VVLG.) IV Esdr. 14, 38 Weber VEG. mulom. 2, 87, 5. *legitur inde a* SVET., ITALA, *maxime apud mulomedicinae scriptores (sed pro* -o VEG. *saepius substituit* potionem dare *sim., v. Grevander, Unters. Chiron., 1926, 76sq.); gr. respondere solet* ποτίζω *in sacris scripturis,* προποτίζω *apud Hippiatr. et Oribas.* [*'veneno afficere': var. dial. francog. sept.; fortasse a* *potioniare: *hisp.* ponzoñar. *cf. Wartburg IX 258sq. Corominas III 848. St.*]

1 *pro obi. est (vel subauditur, v. e. g. l. 39) is qui bibit, i. q. potione afficere, potare (sc. alium; pertinet ad veneficium* SVET., *usu laxiore respicitur liquor infundendus l. 44)*: **a** *proprie*: **α** *potio indicatur ablativo* (*cf.* PELAG. *sub b*): SVET. Cal. 50, 2 creditur -tus (potione temptatus *Oudendorp*) a Caesonia uxore amatorio quidem medicamento, sed quod in furorem verterit (*cf.* 1. potio *IIA3*). ITALA gen. 19, 32 (Iren. 4, 31, 1) -emus patrem nostrum, *Loth*, vino (*Rufin. Orig. in gen. 5, 4* potemus, *Vulg.* inebriemus). PELAGON. 14 -a hac potione decocta ([*Veg. mulom. 1, 13, 5* dabis . . . potionem]. 62 [*Hippiatr. gr. I p. 360, 2* προποτίσματι θεραπεύσεις]. CHIRON 190 amaris et catarticis. 238 p. supra scripta [VEG. mulom. 1, 52, 4 cum p.]. 336 [p]lenibus [*Veg. mulom. 2, 99* potionibus curari]. *al. apud eundem*). CHIRON 375 lixivio . . . per nares eum -bis (*Veg. mulom. 2, 110, 3* lixivum . . . per nares . . . digeres. *cf. p. 327, 3*). 484 rebus ad urinam facientibus. CASS. FEL. 72 p. 173, 22 pueros . . . specierum decoctione. EPIPHAN. in euang. 19 p. 24, 15 *cum Iesus* aceto -retur (potaretur *var. l. sec. Vulg. psalm. 68, 22* potaverunt). *al. in mulomedicina.* **β** *potio indicatur variis structuris*: *subi.*: ITALA psalm. 103, 11 (Sangerm.) *fontes* -bunt omnes bestias silvae (*Veron. al. et Vulg.* potabunt . . . bestiae). *adv.*: GARG. MART. cur. boum 13 iumenta sic -bis: *seq. compositio* (PELAGON. 41 -as sic: gentianae *tantum eqs.* [*Veg. mulom. 1, 34, 6* potio alia . . .: *eqs.*]. *cf.* CHIRON 281 *infra*). CHIRON 314 exinde, *sc. ea confectione*, . . . gregem -bis (*inde* VEG. *l. 61*). *praepos.* (*v. etiam* VVLG. *et* PAVL. NOL. *sub b*): CHIRON 200 ex eo -are morbides (*ibid.* ex eodem -ti [*Veg. mulom. 1, 17, 17* in potionem . . . datis]. 254 ex antidoto [*Veg. mulom. 2, 6, 11* potionem . . . dabis]. 281 ex potione sic [*Veg. mulom. 2, 11, 3* potiones . . . praebebis]). VEG. mulom. 1, 52, 4 -bis cum potionibus . . . et clysteribus (*sed sine praepos.* CHIRON *l. 41*). ORIBAS. syn. 8, 17 La p. 226 *aegroti* -andi sunt de opo (*Aa* potio . . . danda est). *enunt. consec.*: VEG. mulom. 2, 87, 5 totum gregem . . ., ut singulas heminas singulis degeras, -are (-ari *var. l.*) te convenit (*cf. l. 53*). **γ** *cum solo obi.* (*cf.* ITALA *sub b*): ITALA Marc. 15, 36 (cod. n) *spongiam aceto inpletam* inponens calamo potiona⟨vit eu⟩m (*k* potavit, *Vulg.* potum dabat). CHIRON 424 ⟨si⟩ -tus tremet (*quae inscriptio ad* 501 *spectat*).

b *in imagine et translate* (*v. etiam* ITALA *sub 3*): ITALA Ier. 25, 15 (Ambr. in psalm. 37, 17, 3 *al.; alludit* HIER. in Is. 27, 2sq.) accipe calicem vini . . . et -bis omnes gentes . . . (*16*) et voment et insanient ([potabis *Tycon. reg. 4 p. 53, 14 et var. l. Ambr.*]. 25, 17 [Hier. epist. 18[A], 15, 7. *in Vulg. respondet utroque loco* propinare]. VVLG. apoc. 14, 8 Babylon . . ., quae a vino irae fornicationis suae -vit o. g. [potavit *var. l.; Itala cod. g* biberunt]). PELAG. in I Cor. 12, 13 p. 197, 21 ('omnes unum spiritum potavimus') quasi -ti spiritu, quem accipiunt baptizati. PAVL. NOL. epist. 40, 9 p. 351, 13 *nos fideles* -ti, ut scriptum est, a vino unguentorum de calice salutaris (*non bene respondet psalm. 115, 13, quem conferunt viri docti*).

2 *pro obi. est potio, i. q. potui dare sim.* (*non nisi in mulomedicina, cf. p. 368, 82*): PELAGON. 36 si equus febrierit . . ., mannae turis uncias *tot* . . . cum passo -bis (*inde* VEG. mulom. 1, 34, 1). 39 sucum . . . misce et -a per dies sex (*inde* VEG. mulom. 1, 34, 4). 62 sinapis acetabulum . . . teres et cum vini hemina -bis. 130 -bis rutae . . . semen cum vino (*Veg. mulom. 2, 120, 2* in potione dabis). CHIRON 126 omnia pisabis . . . et ex aqua mulsa . . . -ato (*inde* VEG. mulom. 1, 32). 196 nec hanc potionem diebus pluribus -verit (*Veg. mulom. 1, 9, 4* potionibus datis). 251

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ex eodem *decocto* singulas eminas per triduo -bis (*Veg. mulom. 2, 6, 5* heminas . . . dabis). 377 ex ea aqua cotulas duas . . . -bis (*Veg. mulom. 2, 112, 2* propinabis). *al.* *usu laxiore respicitur liquor quolibet modo infundendus (v. etiam p. 326, 44 et zeugma p. 326, 58; ceterum cf. p. 324, 2)*: CHIRON 203 ciatum unum mixtum per nares -are (*Veg. mulom. 1, 17, 19* esse miscendas et per nares . . . digerendas).

3 *structura contaminata '-o aliquem aliquid'*: ITALA Is. 29, 10 (Wirc., *sim.* Ps. Aug. spec. 133) -vit vos dominus spiritum compunctionis (*gr. cod. Sinait. al.* πεπότικεν ὑμᾶς κύριος πνεῦμα [πνεύματι *cett.*]; *Vulg.* miscuit . . . vobis sp.). IV Esdr. 14, 38 Weber (= VVLG.; *respicitur inspiratio divina*) aperi os tuum et bibe, quod te -o; (*39*) et . . . ecce calix plenus porrigebatur mihi *eqs.* (-or *var. l.*, quo te potavero *ed. Clem.*). *huc fortasse pertinent syntaxi turbata vel ambigua*: CHIRON 229 quem -bis diuretica potionem (potione *Oder sec.* VEG. mulom. 1, 46, 2). 251 -bis eum per triduo oleo decoctum. 626 potionem hanc dabis: thus . . ., piper; hoc ex posca bene tritum bene eum -bis.

figuram etymol. potionem -are *v. p. 326, 84 (fortasse etiam l. 14)*; *cf.* (ex, cum) potione -are *p. 326, 39. 57 sq.*

deriv.: potionatorius. *Kruse.*

1. [a]potior, -ītus sum, -īrī (pŏtī) *et* potio, -ivi, -itum, -īre. [*sec. Wackernagel, Syntax I 68 sq. confusa videntur duo verba: depon. tertiae coniug. cum ind. vet.* pátyate *coniungendum regensque acc. vel abl. et verbum act. quartae coniug. a* potis *derivandum (cf. e. g.* partiri *a* pars) *regensque genetivum. Sch.*] *scribitur*: put- CE 627, 5 GLOSS.[L] I Ansil. PV 318. 319, *ceterum in var. l. codd.* FLOR. epit. 3, 1, 4 LEX Burg. lib. const. 54, 1 VITAE patr. Iurens. 13 M.; *cf., nisi ad* 2. potior *spectat*, GRAMM. suppl. 299, 9 potens, -or, potissimum . . . per o scribendum (*sim.* 301, 1). poc- *in codd. medii aevi saepe, e. g.* ELEG. in Maecen. 1, 93 SIDON. epist. 1, 4, 1. *litt. graecis* TAB. devot. Audollent 252, 36 ποτιατουρ. NOT. Tir. 9, 20 -itur. *de formis: doctrinae gramm.*: PROB. inst. gramm. IV 182, 32 quaeritur, qua de causa Vergilius '-itur' correpte pronuntiarit; . . . quia haec ratio sonorum est, hoc in sonis conpetenter tractabimus (*locus desideratur*). SERV. Aen. 3, 56 ('vi -itur') hoc verbum de his est, quae *permiscent* coniugationes; cum enim sit tertiae coniugationis, infinitum modum a quarta facit, ut '-iri'; unde plerique decipiuntur, ut -iris dicant (*sim.*: 11, 493 '-tus' venit ab eo quod est '-or, -iris', . . . '-ĭtur' ab eo quod est '-or, -eris' [-iris *var. l. Serv. auct.*]. PHOC. gramm. V 438, 23 *secundum quartam coniugationem* 'oriris' . . . et '-iris' et item 'oriri' et '-iri' dicimus; reliqua ad exemplum tertiae correptae declinantur. *al.*). ALC. AVIT. epist. 57 p. 85, 26 culpasse vos ferunt, quod *contra exemplum Vergilianum* '-itur' mediam syllabam productam dixerim . . .; *sed Vergilius hoc praesumpsit*, ut . . . metri legem . . . barbarismo contempto expediat *eqs.* *exempla tertiae coniugationis (formae ambiguae non afferuntur nisi metro firmantur)*: *indicat. praes.*: -eris: PANEG. 7, 14, 4 (*def. W. Baehrens*; -iris *var. l.*). SERV. Aen. 3, 56 *v. supra.* (*formam quartae coniug. vituperat* SERV. *ibid., testatur e. g.* PHOC. *supra, exhibent* MANIL. 4, 759 SYMM. epist. 1, 18). -iris *paenultima brevi non dici testatur* ALC. AVIT. epist. 57 p. 86, 22. -itur: PLAVT. Asin. 324 Curc. 170 ENN. ann. 75 *et saepissime, v. Neue-Wagener[3] III 256* (-ītur *exstat* CAECIL. com. 109 LVCIL. 200. AFRAN. com. 77 [-ītur *restituit Bothe coniectura*]. NAEV. IVN. Cypr. Il. frg. 2. OV. epist. 14, 113 [*editoribus suspectum*]). -imur: MANIL. 4, 884 (-īmur CE 278, 2. 1914, 1). *coni. imperf. (formae tertiae et quartae coniug. in codd. saepius confunduntur, e. g.* TER. Phorm. 830 LIV. 7, 9, 7 FRONTIN. strat. 1, 11, 6; *cf.* poterItur *pro* -iretur CE 1388, 12; i *brevis in forma* -retur *vix recte trad.* ACC. *al. infra*): PLAVT. Amph. 187 TER. Phorm. 469. 830. ACC. trag. 590 (*trad.* -ir- *ut*: CATVLL. 64, 402 IVVENC. 2, 296). SALL. (?) rep. 2, 6, 5 (-iretur *exhibet* SALL. Iug. *ter*). PROP. 2, 9, 26 OV. met. 13, 130. 14, 641 LIV. 7, 9, 7. 23, 43, 13. 44, 19, 9 (-ire(n)tur *ter*). COLVM. 1, 3, 12 VAL. FL. 7, 54 FRONTIN. strat. 1, 11, 6. 3, 3, 1. TAC. *trad. novies in* ann. (-ir- *ter in* hist., *ceterum* ann. 13, 46, 3). *al.* (*leguntur formae quartae coniug. inde a* CIC. rep. 1, 49 CAES. Gall. 1, 30, 3 civ. 2, 13, 4). *inf.* poti (-iri *passim inde a* PLAVT. Rud. 191 ENN. scaen. 416; -irier PLAVT. Asin. 916; poteri *v. p. 331, 9*): PACVV. trag. 217; *vix recte restituit Ribbeck pro* pati ENN. scaen. 392 (trag. 360 R.). *formae ceterae*: *act. v. infra sub I.* *gerund.* -und- *trad.* TER. Haut. 323 *et saepe*; -end- *exstat* CIC. parad. 15 fin. 1, 60. 5, 70. Tusc. 5, 93 (-und- leg. 2, 28 [*interpol.?*]. Tusc. 4, 66. Cato 39 [-end- *var. l.*]). SALL. hist. frg. inc. 32 (-und- Iug. 37, 4. 89, 6). OV. met. 9, 753 (-und- *codd. rec. ut* 10, 569). LIV. 21, 45, 9. 22, 13, 3. 36, 14, 7 (-und- *var. l., quae forma ceterum occurrit 23[ies] apud eundem*). *al.* *part. fut.* potĭtura *exhibet* i *correpta* VEN. FORT. carm. 8, 3, 180. *legitur inde a* NAEVIO, PLAVTO. [*confunditur in codd. maxime cum* pati, *e. g.* TER. Phorm. 469 LACT. inst. 6, 3, 17 GLOSS.[L] I Ansil. PA 781 (*restituitur* PLAVT. Asin. 324), *et* potior, potius LVCR. 3, 1038 OV. ars 2, 338 VAL. MAX. 8, 14 ext. 2 *et saepe (restituitur* LIV. 34, 21, 5 TERT. adv. Marc. 5, 17 p. 635, 1. *al.*), *ceterum cum* positus TAC. ann. 6, 40, 2. *al.*, petitus LIV. 45, 11, 1. *al.* (*falsa var. l.* FRONTIN. strat. 2, 5, 19).]

I *act. et pass.*: **A** *usu prisco i. q. participem facere (sed v. quae ad 2 monuimus)*: **1** *act.* (*cf.* PRISC. gramm. II 396, 17 multa similiter ancipiti terminatione in una eademque significatione protulerunt antiqui, ut . . . -o et -or, praedo et praedor [*sed exempla non affert*]): PLAVT. Amph. 178 (*loq. Mercurius pro servo agens*) hodie qui fuerim liber, eum nunc -vit pater servitutis (potuit *var. l.*). **2** *pass. in formula* -tus hostium *i. q. in eorum potestatem redactus (cum notione q. e. participem fieri coniungit Wackernagel, Syntax I 68, ratione non prorsus dilucida; usus act. et pass. facilius intellegi possit, si cogitare liceat de notione q. e. potestate, dominio sim. alterius afficere)*: PLAVT. Capt. 92 postquam meus rex est -tus h. (*94* captus). 144. 762 (hostis *Non. p. 498, 28, qui explicat*: significat . . . 'in potestatem venit'). Epid. 532. 562 (*564* esse captam). IVLIAN. dig. 49, 15, 22, 1 (*pr.* qui in hostium potestatem pervenerint). PAPIN. dig. 49, 15, 11 pr. TRYPH. dig. 49, 15, 12, 6. VLP. dig. 4, 6, 15 pr. (*ibid.* captis). 29, 1, 10. *ceterum Langen, Arch. Lat. Lex. 3, 1886, 334 sqq., aliique huc pertinere putant exempla vetustiora structurae '-or mali cuiusdam', imprimis* PLAVT. *p. 333, 44, nec non* CE *et* LVCR. *p. 329, 26, quae vi verbi neutra (sc. non ad sola bona obtinenda pertinenti, cf. Flobert, Les verbes déponents, 1975, 68) explicare maluimus; huc tamen spectat fortasse locus mancus* FEST. p. 250 -tus servitu⟨tis⟩ (*temptaverimus*; -tu⟨te⟩ *Ursinus, qui et cetera supplevit*) . . . ⟨dicebatur⟩ qui, ut ait Labeo, servitu⟨tem servit⟩.

B *usu sec. II novato i. q. adipisci, obtinere sim.*: **1** *inf. praes. act.* -ire (*nisi peccaverunt librarii*): PHILO quaest. in gen. 4, 185 quae nullius meriti sunt ut prima -ire (potare, putare *var. ll.*; *alia exempla inf. act. pro pass. traditi collegit Petit ibid. ad 4, 154*). THEOD. MOPS. in II Thess. 1, 10 p. 47, 9 *fideles* bonorum fruitionem expectent -ire (*editor sec. C man. pr. et H*, -iri *C corr. et excerpta Hrabani; contra sprevit editor var. l.* -ire *ibid.* in Eph. 6, 12 p. 192, 6; *deponens exstat e. g.* in Phil. 2, 10 p. 223, 2). GLOSS.[L] III Abol. PO 30 -ire: habere (*ad* TER. Haut. 322 -iri *refert Lindsay*). **2** *pass.* (*exempla suspicione non carent; gerund. ad II relegavimus [v. conspectum in appendice]*): ANTH. 742 (= CLAVD. carm. min. app. 5), 79 toro recubate -to (petito *L. Müller*; -ti *Birt*). 941, 66 florebant studiis Helicone -to (-ti *Burman*, petitis *Baehrens sec. Stat. silv. 4, 6, 12*). TRACT. Pelag. 6 p. 131 quid prodest expeti quod, quamdiu -iri possit, incertum est? (*antea*: quod semper haberi non poterit). CORIPP. Iust. 1, 2 imperii culmen . . . non armis sumptum, non ambitione -tum. TAB. devot. Audollent 252, 36 (*gladiator defigitur*) ρiανι (*obscurum*) ποτιατουρ λακινια ιλλι ινπλικητουρ οβλιγητουρ (*i.* -atur, lacinia illi inplicetur, obligetur). GLOSS. -ta: possessa. -tarum rerum: consecutarum causarum (*sed* -turum . . . consecuturum *coni. Heraeus*).

II *deponens significat vi ingressiva i. q. compotem fieri, adipisci, obtinere sim. vel vi durativa i. q. compotem esse, possidere, tenere sim. (quas notiones infra distinximus ubicumque e re visum est. cf.* SYNON. Cic. p. 439, 3 possidet . . . fruitur. -itur. dominatur. GLOSS. -or: ἀπολαύω καὶ ἐγκρατὴς γίνομαι. fruor. -itur: ἀπολαύει. fruitur vel adquirit. adipiscitur. -iri: ἀπολαύειν καὶ ἐν ἐξουσίᾳ ἔχειν. uti. -tus: adeptus, consecutus. possidens. GLOSS.[L] I Ansil. PO 668 -untur: oblectantur. *sim. al.*): **A** *usu originario pro obi. sunt regenda, possidenda, habenda, fruenda sim. (absolute p. 330, 81. 333, 16, obi. suppl. e. g. p. 329, 6. 332, 64)*: **1** *generatim*: **a** *agunt animantes, qui -untur*: **α** *animantibus (et partibus corporis)*: (i) *comprehendendis, capiendis, opprimendis*: NAEV. trag. 34 dic quo pacto eum *Bacchum* -ti: pugnan an dolis? (*v. sub 2bβ, qui in bello capiuntur; ceterum cf.* LIV. 40, 56, 2 spe -undi ad poenam corporis eius *Persei* amissa. TAC. ann. 12, 51, 3 *Radamistus fugiens* timore aeger, ne quis relicta *coniuge* -retur [*an ad 2a?*]). PLAVT. Pseud. 1071 si ille *Pseudolus* . . . sit -tus muliere, *quam lenoni eripere voluit.* TVRPIL. com. 146 me (*sc. lenonem?* meam *Dziatzko*) vis -iri? OV. met. 9, 60 *Hercules cum Acheloo luctans eius* cervice . . . -itur. *occupantur quae spiritu vel verbis implentur*: LVCAN. 5, 165 *Apollo* -tus pectore *vatis* . . . mentem . . . priorem expulit. ARATOR act. 2, 1031 *accusator* praesidis aure -tus irrita verba dedit. (ii) *fruendis, adsciscendis*: OV. met. 13, 130 (*Vlixes ad Achillem mortuum*) si mea . . . valuissent vota . . ., tu . . . tuis armis, nos te -remur. STAT. Theb. 3, 653 avibus natoque (*v. p. 330, 17*). silv. 2, 2, 97 nos *Neapolitani* docto . . . -emur alumno (*sc. Pollio*). 3, 3, 81 *Mercurius est* Iovis . . . nuntius, imbrifera -itur Thaumantide (*i. Iride*) Iuno. CLAVD. 22, 377 vidit . . . optato se consule Roma -tam. PRIMAS. in apoc. p. 928[B] ut ipsum mereatur munerum largitorem (*sc. deum*) -iri.

β *rebus*: (i) *respicitur potius actio capiendi; -itur quis*: (A) *rebus variis*: PLAVT. Asin. 324 fortiter malum qui patitur, idem post -itur *bonum* ([-itur *Itali*, pat- *codd.*; *v. Bertini, 1968, ad l.*]. CIC. fin. 5, 83 *cum* id . . . b. solum sit, quo qui -atur, necesse est beatus sit. ZENO 1, 12, 7 [2, 4, 13 L.]. *al.*). Rud. 1337 viduli (*rei corp. ut*: ENN. ann. 75 praedam [OV. met. 8, 86]. LVCIL. 200 pane [-is *var. l.*]. OV. met. 13, 334 *Philoctetis* sagittis. COLVM. 9, 8, 14 *vase.* STAT. silv. 4, 6, 85 aere. APVL. met. 4, 22, 2. *al.*). ENN. scaen. 416 ille meae . . . potis *pacis* -iri (LVCIL. 233 illorum si possim p. -iri [capis ortiri *sim. trad.*]. LVCAN. 4, 385 donata pace. *al.*). CAECIL. com. 109 fit obsequens . . ., dum id quod *petit* -itur (OV. met. 14, 110 Troiane . . ., -ere petitis Elysiasque domos . . . cognosces. *cf.* TVRPIL. com. 146 quod volo. CIC. fin. 5, 70 in iis -endis, quae . . . concupivisset [Tusc. 4, 17]. OV. met. 14, 136 *optatis* -ere tuis [VAL. FL. 6, 469 ENNOD. epist. 4, 12, 1 p. 107, 6]. LIV. 21, 45, 9 ad -enda sperata. *sim. al.*). TER. Ad. 871 (*loq. Demea*) *a filiis* hoc fructi . . . fero: odium; ille alter sine labore patria -itur commoda (SCHOL. Ter. Bemb. *ad l.*: adsequitur). 876 miseriam omnem ego capio, hic -itur gaudia (commoda *A sec.* 871; SCHOL. Ter. Bemb. *ad l.*: in possessione habet). AFRAN. com. 77 sollicito corde corpus non -itur nunc quie. RHET. Her. 4, 39, 51 inimici . . . palmam crudelissima victoria -ti *in iudicio.* 4, 44, 57

[Galli]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

vitam dedit, accepit patriam; amisit animam, -tus est gloriam ([*abl. var. l.*]. SEN. Thy. 538 THEOD. MOPS. in Phil. 2, 10 p. 223, 2sq.). CIC. parad. 15 (*an de statu?*) an quisquam in -endis voluptatibus gloriando se . . . effert? (fin. 1, 60 quarum *voluptatum* -endi spe. 2, 14 qui -atur corporis . . . v. [*opp.* qui crucietur . . . doloribus. *an de statu?*]. *obi. suppl.*: Cato 39 cuius *corporis* voluptatis avidae libidines . . . ad -undum incitarentur). fin. 1, 62 *sapiens* praeterita grate meminit et praesentibus ita -itur, ut *eqs.* (*sed postea*: fruitur praesentibus). Tusc. 2, 58. *al.* Ov. epist. 19(20), 181 stabili -ere salute (APVL. met. 9, 28, 4 insperata -tus s.). medic. 25 feminea vestri -untur (pol- *Heinsius*) lege mariti, et vix ad cultus nupta quod addat habet. Pont. 3, 1, 35 velle parum est: cupias, ut re -aris, oportet. LIV. 24, 14, 5 tempus . . . libertatis . . . -undae (APVL. met. 4, 20, 3 nec tamen, quamvis publica -tus libertate, salutem fuga quaerere potuit. SYNOD. Hil. ad Const. 1, 2, 1 Ps. PROSP. carm. de prov. 374. *al.*; *cf.* CYPR. ad Donat. 5 p. 8, 1 spiritus licentia sua -itur). LVCAN. 7, 610 *Caesarem* funesta scelerum mercede -tum (*cf.* PAVL. dig. 47, 11, 1 pr. [= sent. 5, 4, 5] effectu sceleris. ENNOD. dict. 16, 4 p. 472, 22 facinorum fruge). *al.* Ⓑ *malis, incommodis sim.* (*sed pro bonis habentur l. 27. 29 al.*; *sunt qui exempla nonnulla ad IA 2 trahant*; *v. quae ibi monuimus*; *de* ACC. trag. 40 *v. sub B 1*; *usum vituperat* HIER.): PLAVT. Most. 415 *dolos struxit*, ne quid -atur, quam ob rem pigeat vivere. Rud. 191 laborem hunc -iri (*aliter* LVCIF. moriend. 15 p. 317, 27 *sub B 2a*). TER. Phorm. 469 nequid . . . decepta -retur mali (*cf.* DON. *ad l.* 'pateretur mali': legitur et -retur, quia -iri τῶν μέσων fuit; Plautus 'hostium -tus est' [*v. IA 2*]). CE 959 A, 6 (*aetate Sullae?*) xxxx annos nata necis -or. LVCR. 4, 766 eum mortis letique -tum *esse* (*acc.*: CE 97, 8 [*saec. II*] optatam. GELL. 13, 1, 5 per vim. *abl.*: AVSON. 259, 8 p. 186 P. Otho . . . clara . . . morte -tus. 362, 50 p. 89 homini . . . non nasci esse bonum aut natum cito m. -iri. *obi. suppl. e contextu*: CE 1388, 12). CIC. carm. frg. 47, 2 B. (*ex Crantore*) Euthynous -itur, fatorum numine, leto (*gr. Ps. Plut. cons. ad Apoll. 14 p. 109ᵇ* κεῖται μοιριδίῳ θανάτῳ. *cf. l. 26*). ANTH. 455, 4 victores *sepulti* victa sic -untur humo. RVFIN. apol. ad Anast. 5 *calumniatores* aeterni ignis hereditate -entur (*verba irridet* HIER. adv. Rufin. 2, 6 quis . . . umquam audivit '-iri ignibus' et 'frui suppliciis'? sed . . . videtur . . . pro eo quod apud eos *Graecos* dicitur κληρονομήσουσιν . . . compositius et ornatius dixisse 'h. -entur'). HESYCH. in lev. 13, 14 p. 932ᶜ si alii simul iniustitiam -rentur. CASSIOD. hist. 2, 12, 5 ut etiam Theonas . . . et Secundus . . . ea *impietate* -rentur (*gr. Socrat. 1, 9* ὡς . . . παραπολέσαι. *sed* παραπολαῦσαι *trad. Athan. ed. Opitz III p. 48, 9*). Ⓒ *divitiis et iis, quaecumque pertinent ad rem familiarem*: VERG. Aen. 3, 56 Polydorum obtruncat et auro vi -itur (Ov. met. 7, 156 a., *sc. vellere aureo* [*cf.* VAL. FL. 7, 54 Aeoliae pecudis . . . a. *v. etiam* 1, 520 *infra*]. CLAVD. DON. Aen. 1, 350 p. 76, 23). HOR. carm. 2, 3, 20 exstructis in altum divitiis -etur heres (PANEG. 3, 25, 2 cum vilissimus quisque honorum et divitiarum -tus foret). RVT. LVP. 1, 10 ad -undas opes (*c. abl.*: TAC. ann. 13, 19, 2 ne opibus et orbitate Silanae maritus -retur. APVL. met. 4, 9, 7. 5, 9, 4). COLVM. 1, 3, 12 tantum *agri* enim obtinendum est, quanto est opus, ut emisse videamur quo -remur, non quo oneraremur. VAL. FL. 1, 520 num vellere Graio vi -itur *Iason*? STAT. Theb. 2, 301 saevis . . . cultibus, *sc. monilibus*. FRONTO p. 225, 8 v. d. H. soc⟨io⟩s quae (qui *trad.*) veherent cupidos -iri necem sibi *Arioni* machinari. VLP. dig. 28, 5, 9, 13 hereditate. SPART. Hadr. 18, 6 *thesauro*. AMM. 22, 8, 41 rebus (*v. etiam p. 332, 15 sqq.*). COD. Theod. 3, 16, 2, 2 dote -atur (*Interpr.* dotem vindicet). 6, 27, 16, 2 fructu stipendiorum suorum (12, 1, 173, 3 f. provisionis. NOVELL. Valent. 8, 1 pr.). NOVELL. Maior. 6, 4 censu facultatibusque. VICT. VIT. 2, 10 neque annonas neque stipendia solita (COD. Iust. 12, 20, 3, 2 [*imp. Leone*] stipendiis vel privilegiis). *al.* Ⓓ *dignitate vel privilegiis*: COD. Theod. 5, 11, 8 pr. quicumque possidere loca ex desertis voluerint, triennii immunitate -antur (6, 26, 13. 7, 18, 4, 1. 16, 2, 7. *al.*). 6, 21, 1 ut eorum, qui sunt ex vicariis, dignitate -antur (6, 24, 11 pr. inter eos d. -atur, qui ducatum agere meruerunt. 12, 1, 74 clarissimatus. *al.*). 6, 23, 4, 2 eos tum demum -iri (perpotiri *Cod. Iust. 12, 16, 3, 4*) . . . beneficiis supra scriptis, cum *eqs.* (11, 16, 18 extraordinariorum munerum b. 12, 17, 1, 1. COD. Iust. 5, 27, 6, 1 [*a. 517*] legis b. et iuvamine. *al.*). 6, 27, 20 eorum, qui vicariam egerint praefecturam, honore -atur (8, 1, 10, 1 perfectissimatus. *al.*). 6, 28, 8, 1 privilegiis (10, 25, 1. 16, 9, 1 libertatis p. . . . -atur [*Interpr.* in libertate permaneat]. *al.*). 10, 17, 3 perpetuo dominii iure -antur (COD. Iust. 5, 12, 29, 1). PRVD. c. Symm. 1, 595 fastorum . . . arce -ti *viri, sc. consules*. SIDON. epist. 1, 4, 1 titulis apicibusque (COD. Iust. 10, 32, 64, 1 [*imp. Zenone*] dignitatum t.). CASSIOD. hist. 5, 32, 6 Flavianus atque Diodorus sacerdotali ministerio nondum -ti (*gr. Theodoret. 2, 24, 8* τετυχηκότες). *al.* Ⓔ *vita aeterna, caelo sim.* (*sc. usu christiano, nisi dubites de* CE 1311, 6): CYPR. unit. eccl. 2 *ut* ad periculum providi accepta immortalitate -amur; immortalitate (-em *var. l.*) autem -iri quomodo possumus, nisi . . . Christi mandata servemus? LACT. inst. 4, 30, 1 perenni luce (6, 3, 17 [*inde* LVCIF. moriend. 14 l. 47 D.]. *cf.* Ps. PROSP. carm. de prov. 547 luce *divina*). Ps. DAMAS. epigr. 93, 10 caelestia regna. PELAG. in I Thess. 4, 3 dei -iri praesentia (APRING. in apoc. 4, 1 domini). AVG. epist. 155, 1 eius *caelestis rei publicae* . . . -undae . . . ardentem *animum*. QVODV. prom. 1, 10, 16 terram viventium sempiternam -emur hereditatem. 2, 1, 1 non terram, sed caelum atque vitam -antur aeternam (*cf.* Ps. ORIG. tract. 1, 25 B. aeternitatem -etur vitae caelestis). SACR. Leon. 1160 perpetua . . . sede ([*Gelas. 1628* perpetuo adgregetur consorcio]. CE 1311, 6 mens aeterna . . . pro meritis -itur sedibus Elysiis. 1347 B, 13 sanctorum s.). 1187 perpetua donorum tuorum (*sc. dei*) largitate -antur. FVLG. RVSP. rem. pecc. 2, 12, 1 *ut* donum -atur aequalitatis angelicae. *al.*

(II) *respicitur potius status possidendi, habendi* (*pauca certiora, dubia v. supra, cf. e. g. p. 328, 81. 329, 4*): CIC. Tusc. 4, 66 in eis ipsis *divitiis, voluptatibus sim.* -undis exultans gestiensque laetitia turpis est (*postea*: laetitia in fruendo). Ov. met. 13, 130 armis (*v. p. 328, 58*). SEN. Phaedr. 501 rure vacuo -itur et aperto aethere innocuus errat, *qui Hippolyti more vivit*. VAL. FL. 6, 332 nec hac longum . . . -ere rapina (*item cum adv.*: DECL. in Catil. 1 si quid precibus apud deos . . . valuissemus, iamdudum . . . -remur re publica . . . florentissima. HEGES. 1, 32, 3 nec . . . diutius -tus secundis *rebus Antonius*. PROSP. chron. I p. 475, 1322 *pace* non diu [ADDIT. Prosp. Haun. a. 493 chron. I p. 321, 3]. *al.*; *addasne* APVL. *infra?* *cf. p. 331, 46 sq. 66. 332, 76*). STAT. Theb. 3, 653 scilicet ut vanis avibus natoque domoque et thalamis -are iacens, *Amphiarae*, sileamus *nec pugnemus*? TAC. ann. 2, 36, 3 quae *leges* sua spatia . . . quaerendis . . . aut -undis honoribus statuerint. SVET. Cal. 35, 3 quod multos iam annos -retur sacerdotio (CASSIOD. Ios. antiq. 8, 286 *provincia* pace -ta est annis decem [*gr. respondet* ἀπολαύειν *ut* 12, 186 -tus . . . hac felicitate per annos viginti duos]. GREG. TVR. Franc. 4, 6 presbiterii . . . honorem viginti annis -or. *v. infra l. 65. p. 331, 67 sqq. et passim sub p. 331. 36*). APVL. Socr. 12 p. 146 cuncti . . . caelites semper eodem statu mentis aeterna aequabilitate -untur. AMM. 27, 4, 14 *incolae Thraciae* aurae purioris dulcedine -untur. ANIAN. Chrysost. hom. 18, 6 p. 179, 11 S. intellectu . . . -entibus (*Migne gr. 57, 272* τοῖς . . . νοῦν ἔχουσιν). CASSIOD. Ios. antiq. 11, 338 ut Iudaeos in Babylone . . . praeciperet suis -iri legibus (*gr.* χρῆσθαι). VITAE patr. Iurens. 64 M. lignea . . . sola . . . continuato -tus est usu. CE 1914, 1 viribus e nostris factum est quotcumque -imur, ut domus dicatur: Castorius feci. *al.*

b *agunt res* (*cf. infra l. 67. p. 331, 83. 332, 47. 64. al.*): LVCR. 2, 653 terra . . . multarum -itur primordia rerum. 4, 761 *somnio* cernere eum quem rellicta vita iam mors et terra -tast (*cf.* PROP. 2, 9, 26 cum capite hoc Stygiae iam -rentur aquae [potar-, peter- *var. ll.*]). CIC. Cato 48 quibus *rebus* (*sc. voluptatibus*) senectus etiamsi non abunde -itur, non omnino caret (*fere syn.* fruitur. *cf.* PANEG. 2, 7, 5 qui *anni aetatis* soli . . . bono duarum -untur aetatum, virtute iuvenum et maturitate seniorum). MANIL. 1, 572 alter *circulus caelestis* . . . aestivum medio nomen sibi sumit ab aestu, temporis et titulo -itur. OPT. PORF. carm. 16, 18 tranquillis . . . Africa temporibus -itur . . . quiete (-is *var. l.*). AVSON. Mos. 429 *Rhene*, -ere perenni nomine. EVSTATH. Basil. hex. 5, 5, 3 si ager fecundus extiterit et caeli clementia -atur (*gr.* λάβηται). ALC. AVIT. carm. 4, 74 *fluvius* saevior accessu longoque furore -tus. PRISC. periheg. 534 *sol nubibus non impeditus* -itur telluris.

2 *speciatim respiciuntur*: **a** *amantes*: α *indicatur quo* (*qua re*) *quis -atur* (*ad statum possidendi pertinent maxime* PLAVT., TER., CE): (I) *animantibus, corpore*: PLAVT. Asin. 916 in partem hac *meretrice* amanti ut liceat ei -irier (*918* alternas cum illo noctes hac frui). TER. Phorm. 830 argentum accepi, tradidi lenoni, abduxi mulierem, curavi, propria ut Phaedria -retur; nam emissast manu. VERG. Aen. 3, 296 Helenum . . . coniugio . . . Pyrrhi, *sc. Andromacha*, sceptrisque -tum *esse* (AMM. 22, 8, 41. HEGES. 1, 40, 3 regalis generis c. [*gr. Ios. bell. Iud. 1, 478* γῆμαι βασιλίδα]. *aliter l. 78*). Ov. ars 1, 385 fac domina -are prius *quam serva*. met. 3, 405 *Narcissus* non -atur amato. 9, 797 -itur . . . sua puer Iphis Ianthe (*724* qua posse frui desperat). 10, 569 (*loq. Atalanta*) *non* sum -enda nisi . . . victa prius cursu. fast. 3, 21 Mars videt hanc visamque cupit -iturque cupita (-am *var. l.*). *al.* CALP. ecl. 6, 9 non -ar Petale, qua nunc ego maceror una, si *eqs.* TAC. ann. 11, 12, 2 vacuo . . . adultero. 13, 46, 1 eadem femina. SVET. Nero 35, 1. SVLP. APOLL. perioch. Ter. Ad. 12 ducit Aeschinus vitiatam, -itur Ctesipho citharistriam (*cod. A*; uxorem -itur . . . citharistria *cett.*). APVL. met. 5, 9, 4 tantis opibus et deo marito. AVG. civ. 1, 19 p. 31, 15 D. *Lucretiae* corpore cum violenter oppresso . . . libidinose -tus esset. CE 627, 5 est -ta dulcem coniugem viginti et sex annos. *al.* *pro agente est ipse amor*: AVSON. 100, 4 p. 349 P. Hermaphroditus . . . ambiguae Veneris, neutro -endus amori (*cf. l. 73*). (II) *rebus* (*cf. etiam p. 333, 62. 66. 334, 60. al.*): NAEV. IVN. Cypr. Il. frg. 2 (*Paridem Helenamque respici putat Morel*) penetrat penitus thalamoque -itur (Ov. met. 11, 250 t. -ere petitis). CATVLL. 64, 402 optavit genitor primaevi funera nati, liber ut innuptae -retur flore novercae. VERG. Aen. 4, 217 (*verba Iarbae*) nunc ille Paris, *sc. Aeneas*, . . . rapto -itur (SERV. stupro fruitur). Ov. met. 10, 428 *Myrrha* certa mori . . . est, si non -atur amore ([amato *var. l*]. MACR. Sat. 2, 2, 11 famoso a.; *an utroque loco intellegas rem pro homine positam?*). APVL. carm. frg. 3, 4 hasce duas flammas dum -ar patiar. met. 5, 23, 5 cum te, *lucernam*, . . . amator aliquis, ut diutius cupitis etiam nocte -retur, primus invenerit ([*an ad B 3b?*]. 9, 18, 3). HEGES. 1, 40, 9 p. 89, 22 quae parricidae coniugio -batur (1, 42, 5 p. 103, 21. 2, 13, 6 p. 170, 1 CONC. Paris. a. 556 – 573 p. 144, 5). MAXIM. eleg. 3, 63 placitae . . . munere formae.

β *absolute vel obi. supplendo* (*in colorem q. e. amore frui sim. vergunt maxime p. 331, 3. 5*): PLAVT. Curc. 170 ipsus se excruciat qui homo quod amat videt nec -itur dum licet. 173. TER. Haut. 322 sq. vis amare, vis -iri . . .; tuom esse in -undo periclum non vis. Eun. 320 hanc

[*Gatti*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

. . . mihi vel vi vel clam vel precario fac tradas (*imagineiuris, v. p. 113, 72*); mea nil refert dum -ar modo (*cf.* DON.). 362 fac ut- ar. 614 Phorm. 159. LVCR. 4, 1076 -undi tempore in ipso fluctuat incertsi erroribus ardor amantum. Ov. ars 1, 711 ut -are, roga: tantum cupit illa rogari. ELEG. in Maecen. 1, 93 victor amet, victor -atur in umbra, *ut fecit Iuppiter Aloidis victis*. APVL. met. 8, 10, 4 uno -undi studio postponens omnia *Thrasyllus*. ANTH. 712, 1 *et* 24 (*verba spadonis*) amare liceat, si -iri non licet. TERT. apol. 46, 11 AVSON. 97, 1 p. 348 P. *huc pertinere videtur*: GLOSS.ᴸ V Aa P 883 poteri (*i.* -iri): fornicari (*item* GLOSS. V 510, 51, *ubi* pornoi: fornicarii *coni. Bücheler*, protervi: fornicarii *André, Rev. Phil. 33, 1959, 243*).

b *qui vi militari vel potestate regali sive publica -untur* (*addidimus imagines infra l. 18. 32. 41. 49. 78sqq. p. 332, 63*): α *imperio, dominatu sim.*: (I) *iuncturae variae*: Ⓐ *respicitur potius actio occupandi*: PACVV. trag. 217 ⌊Achivi hunc⌋ (adhuic *trad.*) sceptrum patientur poti (ACC. trag. 590 sceptrum . . . patris. VERG. Aen. 3, 296 sceptris [9, 267 capere Italiam s.que -iri]. Ov. epist. 14, 113 solio sceptroque [*versu suspecto*]. *in imag.*: LVCR. 3, 1038 quorum *poetarum* unus Homerus sceptra -tus). 289 regnum -or, coniugem macto inferis (*acc. ut*: OROS. hist. 7, 30, 1 [*v. Svennung p. 164; var. l.* rerum *praetulit Zangemeister*]. IORD. Get. 104 [*abl. var. l.*]. regno: LIV. 1, 19, 1. 40, 58, 9 VAL. MAX. 5, 2 ext. 1. 7, 3 ext. 2 TAC. hist. 4, 73, 2. *et saepius. ?cum gen.*: CVRT. 5, 10, 4 si ⌊regni iis⌋ -iri contigisset [regionis *trad.*; *alii coni.* regis]). CAES. Gall. 1, 2, 2 totius Galliae imperio (1, 30, 3. SALL. Iug. 8, 1 uti solus imperi Numidiae -retur [*item cum gen.*: NEP. Ages. 2, 1 Eum. 7, 1 VITR. 6, 1, 11]. LIV. 1, 7, 3. 23, 6, 1 VITR. 1 praef. 1 PLIN. nat. 4, 39. *al.*). DECL. in Catil. 99 cupiditate . . . -endae dominationis. TERT. adv. Iud. 7, 7 regni sui dominium (IVL. VAL. 1, 12 p. 23, 16). AVR. VICT. Caes. 10, 4 (= PS. AVR. VICT. epit. 10, 10; *Titus ad coniuratores*) potestates fato dari frustraque temptari facinus -undi spe vel amittendi metu. AVSON. 258, 12 p. 185 P. quindecies saevis -itur . . . habenis *Domitianus*. PRVD. c. Symm. 2, 629 (*in imag.*) mentis apex regnandi iure -tus. *al.* *episcopatu* (*cf. infra l. 53*): TERT. adv. Val. 4 p. 181, 1 speraverat episcopatum Valentinus . . ., sed alium . . . loci -tum indignatusde ecclesia . . . abrupit. GREG. TVR. Franc. 3, 34 episcopatum.
Ⓑ *respicitur potius status dominandi*: PACVV. trag. 56 nunc regnum -itur transmissu patris (VELL. 1, 1, 3 regni -itur Aegisthus per annos VII. IVST. 1, 2, 10 *tot* annos . . . regno -ta *Samiramis*. SVLP. SEV. chron. 1, 26, 3 *tot* annis regno [*Vulg. iud. 10, 2* iudicavit]. 1, 42, 4 non ultra biennium [*Vulg. III reg. 15, 25* regnavit]. *al.; de Proserpina*: COLVM. 10, 274 inferno . . . r.). NEP. Eum. 3, 4 semper habiti sunt fortissimi *populi*, qui summam imperii -rentur ([summa *var. l.*, summi *Madvig*]. AVR. VICT. Caes. 26, 1 *imperatoribus* biennium summae -tis. DICT. 2, 23 summae rei [*an adi.? sed cf.* 3, 23 summa rerum]). Ov. met. 15, 585 rex eris et sceptro tutus -ere perenni. IVST. 37, 1, 4 diutina administratione regni. AVR. VICT. Caes. 19, 4 neque cupito . . . -tus diu *Didius Iulianus*. PS. AVR. VICT. epit. 1, 31 *Augustus* nunquam aut reipublicae ad se potentiam traxisset aut tamdiu ea -retur, nisi *eqs.* ZENO 1, 6, 3 (1, 4, 8 L.; *in imag.*) Adam in arce cum esset . . . paradisi constitutus *et* . . . orbis imperio -retur (RVFIN. hist. 3, 20, 8 post Domitianum . . . quindecim annis i. -tum Nerva suscepit principatum [*gr.* κρατήσαντα]. SVLP. SEV. chron. 1, 45, 2 *tot* annis imperium -tus est [*Vulg. IV reg. 3, 1* regnavit]). *sim. al.* *muneribus ecclesiasticis* (*cf. l. 33*): GREG. TVR. Franc. 5, 46 Theodosius, qui tunc archediaconatum urbis illius -batur, episcopus ordinatus est. vit. patr. 4, 1 p. 675, 3 episcopatum (-tu *var. l.*).

(II) rerum (rebus *p. 332, 15; non accedit attributum nisi* TAC. *l. 76*, EVTROP. 9, 20, 3 r. Romanarum *et e coni. p. 332, 3* [*vix addas sing. l. 44 neque huc pertinet* CASSIOD. *p. 332, 15*]): Ⓐ *respicitur potius status dominandi* (*exempla certiora, cetera v. infra*): ① *proprie*: CIC. S. Rosc. 70 prudentissima civitas Atheniensium, dum ea r. -ta est, fuisse traditur (TAC. ann. 14, 9, 1 HIER. epist. 60, 15, 4). rep. 1, 49 cum patres r. -rentur (*opp.* in regnis. *sim.* 3, 46). div. 1, 89 qui r. -bantur, iidem auguria tenebant (*postea*: rem publicam . . . rexerunt. *item iuxta* tenere: Att. 10, 8, 4). fam. 1, 8, 4 CAEL. Cic. fam. 8, 14, 2. CINC. Fest. p. 241 Albanos r. -tos usque ad Tullum regem (*item indicatur quam diu quis dominetur*: PLIN. nat. 33, 135 adhuc. IVST. 33, 2, 6 *tot* annis [SVLP. SEV. chron. 1, 24, 3 per quinquaginta annos. 1, 26, 7 annis X, *sec. Vulg. iud. 12, 11* iudicavit. 2, 26, 7 *tot* annos. *et al. ibid.*]. HEGES. 4, 24 duobus diebus et tribus . . . mensibus [*Ios. bell. Iud. 4, 549* κρατήσας τῶν πραγμάτων, *Ps. Rufin.* imperium tenuit]. SVLP. SEV. chron. 2, 24, 3 quo *quinquennio. cf. p. 330, 11. 20*). VITR. 7 praef. 17. VAL. MAX. 9, 15, 5 Sulla r. -ente (*abl. absol. ut*: TAC. hist. 2, 101, 1. 3, 74, 1 ann. 13, 21, 5). SEN. nat. 4, 2, 16 significatam *esse* . . . duobus r. -entibus (*sc. Antonio et Cleopatrae*) defectionem. epist. 71, 15 PLIN. nat. 6, 186. TAC. ann. 6, 30, 3 quo *foedere* princeps ⌊ceterarum⌋ r. -retur, ipse *legatus* provinciam retineret (⌊⌋ *del. Krömer, Zeitschr. Pap. und Epigr. 28, 1978, 127sqq.*). *al.* ② *in imagine*: CIC. ac. 2, 126 Zenoni . . . aether videtur summus deus, . . . Cleanthes . . . solem dominari et r. -iri putat. SEN. contr. 3 praef. 2 *Cassius* cum diceret, r. -batur, adeo omnes imperata faciebant (*antea*: in sua potestate habuit audientium affectus). SEN. benef. 4, 18, 2 *homo*, qui par esse nulli *beluae* posset, si seduceretur, r. -itur *societate et ratione nisus*. nat. 1, 17, 8 postea, iam r. -ente luxuria specula . . . auro . . . caelata sunt. Ⓑ *respicitur potius actio occupandi* (*dubium num Ennio vindices verba ex Euhemero allata* LACT. inst. 1, 22, 21 postquam r. -tus sit *Iuppiter* [*sed epit. 19, 4* postquam imperium ceperit]; *vix recte restitutum est* R. GEST. div. Aug. 34 ⟨potitus reru⟩m om⟨n⟩ium [*gr.* ἐνκρατὴς γενόμενος. *fortasse leg.* potens r. o., *v. Krömer loco supra cit.*]): CIC. Catil. 2, 19 dominationem . . . exspectant, r. -iri volunt. Sest. 141 ut eam *rem publicam nostram* defendentem occidere nobilius (non aliud *trad.*) sit quam oppugnantem r. -iri. fam. 5, 17, 3 quae *civitates* r. -tae sunt. LVCR. 2, 13 ad summas emergere opes r.que -iri. SALL.(?) rep. 2, 6, 5 ne per tantam gratiam solus r. -retur *M. Drusus*. NEP. Att. 9, 6 VITR. 2 praef. 1. VELL. 2, 41, 2 *cum Caesar* habuisset . . . fere XVIII annos eo tempore, quo Sulla r. -tus est. PLIN. nat. 35, 201 *libertinos* adeo -iri r. vidimus, ut *eqs.* TAC. hist. 5, 13, 2 *ut viri* profecti . . . Iudaea r. -rentur (*item* SVET. Vesp. 4, 5). ann. 4, 71, 1 postquam C. Caesar r. -tus est. 6, 11, 2 r. -tus . . . sumpsit e consularibus, qui *eqs.* *al.* *abl.* rebus (*vix huc trahas* CASSIOD. Ios. antiq. 7, 65, *v. p. 351, 16; cf. etiam p. 329, 53*): APVL. apol. 17, 7 Carbonem . . . illum, qui rebus -tus est (*sc. consul sine collega fuit*).

β *animantibus* (*item multitudine eorum et partibus corporis; vi durativa de statu tenendi, regendi sim. maxime l. 25. 40*): PACVV. trag. 205 profecto aut inibi est aut iam -untur *Graeci* Phrugum (*item in potestate sunt vel rediguntur populi*: RHET. Her. 4, 25, 34 imperium Graeciae fuit penes Athenienses, Atheniensium -ti sunt Spartiatae *eqs.* QVINT. decl. 323 p. 274, 10 omnium . . . gentium. FRONTIN. strat. 3, 4, 1 TAC. ann. 2, 60, 3 FLOR. epit. 1, 1, 18 GELL. 9, 3, 1. IVST. 43, 1, 12 cum Aeneas iure victoriae utroque populo -retur, urbem . . . Lavinium condidit. *al.*). CAES. Gall. 6, 6, 1 magno pecoris atque hominum numero -itur (6, 35, 6 pecoris. VELL. 2, 5, 1 ingenti vi hominum urbiumque -tus n.). BELL. Afr. 50, 4 *hostes* partim interfecerunt, partim vivorum sunt -ti (61, 5). SALL. Iug. 25, 10 ut . . . Adherbalis -retur. 74, 3 hostium paucorum (*cf.* ENNOD. opusc. 3, 132 p. 365, 7 qui hosti suo, cum -itur, indulget). VERG. Aen. 12, 642 Teucri -untur corpore et armis *Vfentis* (LIV. 9, 22, 9. STAT. Theb. 9, 26 Tydeos . . . spoliis raptoque -iri c.). Ov. met. 13, 335 (*verba Vlixis*) sum Dardanio, quem cepi, vate -tus (*sc. Heleno*). LIV. 25, 17, 6 capitis tantum Gracchi hostes -ti sunt (FLOR. epit. 3, 1, 4 Hiempsalis capite). VELL. 2, 12, 1 *Marius* Iugurtha rege . . . -tus est. 2, 25, 3 multos alios *adversarios*, -tus eorum, *Sulla* dimisit incolumes. 2, 50, 1 Caesar Domitio legionibusque . . . -tus (*cf.* IVST. 5, 11, 9 exercitu). PLIN. nat. 8, 158 equo *Antiochi in proelio occisi*. *al.* *respicitur auctoritas ministri potentis*: TAC. ann. 6, 43, 1 *Abdagaeses* tum aula et novo rege -batur.

γ *civitate, regione, oppido, castris sim.*: (I) *significatur potius actio occupandi* (*exempla selecta*): TRAG. inc. 51 -iri si studeamus Pergamum (*abl. var. l.*). SISENNA hist. 42 loca statim -tus (135 l. superiora. BELL. Afr. 39, 3 [*abl. var. l.*]. CVRT. 7, 11, 20 cupidine . . . -undi loci. *cum abl.*: CAES. Gall. 7, 36, 7 SALL. Iug. 92, 4 hist. frg. 4, 63. *cum gen.*: LIV. 34, 21, 5 [potius *codd.*]). RHET. Her. 4, 32, 43 non tam cito sarisae (*i. hastae Macedonum*) Graeciae (*abl. var. l.*) -tae sunt. CIC. rep. 3, 35 noster . . . populus sociis defendendis terrarum iam omnium -tus est. Tusc. 1, 90 si . . . gentem aliquam urbe nostra (*acc. var. l.*) -turam putem? (off. 2, 81 LIV. 8, 27, 2. 23, 30, 7. *al.; cum gen.*: SALL. Catil. 47, 2. *c. acc.*: LIV. 8, 2, 5 urbis . . . -undae. 24, 13, 7. 24, 30, 10. *al.*). off. 3, 113 quorum *castrorum* erant -ti Poeni (*v. vol. III 556, 33sqq., ubi lege* BELL. Afr. [*non* Alex.] 86, 1. 87, 6). fam. 1, 7, 5 illius regni -iri (NEP. Ages. 4, 2. LIV. 44, 19, 9 regno opulentissimo. *al.; cf. etiam p. 331, 19*). CAES. Gall. 2, 7, 2 hostibus . . . spes -undi oppidi discessit (BELL. Afr. 68, 2 SALL. Iug. 37, 4. 89, 6. *al.; cum abl.*: CAES. Gall. 7, 11, 8. 7, 58, 4 civ. 1, 21, 1. *al.; c. gen.*: SALL. Iug. 75, 2 [*abl. var. l.*]). BELL. Afr. 51, 1 colle (PAVL. FEST. p. 379). BELL. Alex. 43, 4 spem . . . provinciae -undae (BELL. Hisp. 2, 1). BELL. Hisp. 1, 1 (*syntaxi turbata*) ulterioris Hispaniae (*ad B1 pertinere putat Pascucci, 1965, ad l.*). NEP. Milt. 2, 1 regione. Dion 5, 5 partis Siciliae. LIV. 22, 20, 3 toto . . . mari (*Polyb. 3, 96, 6* κρατοῦντες . . . τῆς θαλάττης). 25, 22, 14 arcis. *al.* *in imagine*: MANIL. 4, 337 *pars sideris tertia Virgini* concessa est . . . -iri (*item dominantur sidera*: 4, 759 Phrygia . . ., *Leo*, -iris [-iri *var. l.*]). TERT. adv. Marc. 5, 17 p. 635, 1 *diabolus* aëre isto poti⟨t⟩us (*affertur Is. 14, 13* ponam in nubibus thronum).
(II) *significatur potius status dominandi*: LIV. 6, 33, 10 *oppugnatores sperant se etiam arcem mox capturos esse*, quoniam oppido -rentur. 25, 11, 12 neque in obsidione quicquam habere spei, donec mari hostes -antur (25, 11, 17 mare nostrum erit, quo nunc hostes -untur). TAC. hist. 4, 35, 1 ut . . . terrestri itinere frumentum adveherent; nam flumine hostes -bantur. ann. 2, 42, 2 rex Archelaus quinquagesimum annum Cappadocia -batur. 4, 14, 1 qua tempestate Graeci conditis per Asiam urbibus ora maris -bantur. 6, 40, 2 Tigranes . . ., Armenia quondam -tus ac tunc reus. IVL. VAL. 3, 47 p. 156, 2 qui *rex* Prasiacae -retur. IVST. 36, 1, 8 quo *regno* diu -tus *Trypho*. LEO M. epist. 44, 3 (Conc.ˢ II 4 p. 21, 7; *ad Theodosium Aug.*) ut provinciarum vestrarum quieto iure -amini. *cum respectu iuris* (*distinguuntur loca per vim occupata*): ENNOD. opusc. 1, 62 p. 278, 8 si oblatis pactionibus adquiesceret *rex Gepidarum*, semel invasa (-o *var. l.*) locorum -retur arbitrio. IORD. Get. 286 Eracleam et Larissam civitates Thessaliae primum praedas ereptas; dehinc ipsas iure bellico -untur *Gothi*.

δ *rebus variis*: CIC. off. 1, 21 qui bello -ti sunt *bonis*. 2, 76 omni Macedonum gaza . . . -tus est Paulus. CAES. Gall. 1, 26, 4 impedimentis

[Galli]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

castrisque (*item* 2, 24, 5). Hirt. Gall. 8, 5, 3 magna praeda (8, 27, 5. 8, 36, 5 Bell. Hisp. 16, 3. 40, 7 Nep. Cim. 2, 4 Ages. 3, 5 Verg. Aen. 9, 450 Liv. 2, 53, 5. *al.*). Bell. Afr. 83, 4 vallo. 89, 2 id (*sc. frumentum, tela sim.*). Bell. Alex. 11, 5 classe (Nep. Lys. 1, 4 classis). 20, 4 navibus (42, 3 Liv. 40, 4, 15). Bell. Hisp. 16, 3 praedam armaque (Verg. Aen. 12, 642. *cf.* Sall. Iug. 74, 3 Romani signorum et armorum aliquanto numero, hostium paucorum -ti *sunt*). Verg. Aen. 9, 363 *cingulum pretiosum* moriens dat habere nepoti; post mortem bello Rutuli pugnaque -ti (*versum spurium esse putant Ribbeck aliique*). 9, 450 praeda Rutuli spoliisque -ti (10, 500 Liv. 8, 30, 8 Stat. Theb. 9, 26 Svet. Iul. 64). Liv. 2, 33, 4 moenibus (3, 7, 2 spem ... -undi ... Romana moenia). 7, 9, 7 *ponte.* 25, 14, 5 vexilli. 27, 15, 9 Fabium Tarentum obsidentem leve dictu momentum ad rem ingentem -undam adiuvit. 27, 28, 4 anulis Marcelli *consulis* simul cum corpore Hannibal -tus erat (*ibid. iterum.* Frontin.[?] strat. 4, 7, 38). *al.*

ε absolute: Cic. leg. 2, 28 *divinitatum* nomina, Vicae Potae, ... ⌊vincendi atque -undi⌋ (⌊⌋ *nisi pro glossemate expungendum*). Att. 7, 12, 3 iis me dem qui tenent, qui -untur? fam. 9, 6, 3 si essent nostri -ti, *non Caesariani*, valde intemperantes fuissent (*an ex antecedentibus suppleas* victoria*? ceterum v. Shackleton Bailey ad l.*). Oros. hist. 6, 12, 5 -undi licentiam, *qua Galli animantur.*

B *usu deflexo pro obi. sunt*: **1** *loca petenda* (*antecedentes assequendi l. 39; caelum, paradisum sim. v. p. 329, 74*): Plavt. Amph. 187 ut salvi -remur domi (*Non. p. 498, 4*, -um *codd. Plauti*); victores ... legiones reveniunt domum. Acc. trag. 40 serenas (*Bücheler*, siras *sim. trad.*) -untur plagas (*deficiente contextu dubitanter huc traxi; an respiciuntur ictus sim., ut ad p. 329, 18 pertineat?*). Cic. inv. 2, 95 si eo portu ... -ti essent *nautae* (Lvcan. 5, 589). Verg. Aen. 1, 172 optata -untur Troes harena (Ov. met. 12, 38 carinae ... Phrygia -untur h. 13, 729). 3, 278 *Troes* insperata ... tellure -ti. 11, 493 liber equus campoque -tus aperto. Ov. ars 2, 338 medio cum -ere (-are *var. l.*) freto. met. 5, 254 *Tritonia* Helicona petit; quo monte -ta (pet- *var. l.*) constitit. 11, 55 litore. 11, 339 *Daedalion* effugit ... *et* vertice Parnasi -itur. 15, 406 per ... leves auras Hyperionis urbe -tus *Phoenix avis.* Apvl. met. 10, 35, 2 portam ... -tus iam cursu m⟨em⟩et ... proripio. Ivl. Val. 2, 27 p. 95, 17 rex ... natatu ... emensus periculum alterius ripae iam -batur. Non. p. 250, 3 condi (-dere *trad.*): -iri (*ad Verg. Aen. 7, 303* optato conduntur Thybridis alveo). Avson. 394, 36 p. 254 P. villa. Mos. 273 *pisces* desperatarum -entes rursus aquarum. *-itur qui currentem assequitur*: Avson. 252, 4 p. 84 P. (*ad equum*) fortis praegressis ut -reris equis.

2 *perficienda, implenda sim.*: **a** *actiones variae* (*v. etiam p. 334, 5*): Plavt. Asin. 555 (*loq. servus*) copiae exercitusque eorum, *sc. cruces, compedes, carceres sim.*, ... periuriis nostris fugae (eugae *trad.*) -ti *sunt* (*ironice adversarii non victoriam sed fugam adepti esse dicuntur; locum ad IA 2 trahunt alii*). Caes. Gall. 3, 24, 2 sine ullo vulnere victoria -iri (*item cum abl.*: Frontin. strat. 1, 11, 6. 2, 8, 6 Ivl. Val. 1, 44 p. 55, 9. Vib. Seq. geogr. 9 G. v. sunt -ti de Romanis. *et saepius; lum acc.*: Val. Max. 5, 4, 1 spe -endae victoriae. Ivst. 6, 4, 8 [*abl. var. c. ut* Qvodv. prom. 2, 18, 34]. *al.*). Verg. Aen. 6, 624 ausi omnes immane nefas ausoque -ti (Ov. met. 11, 242 Oros. hist. 4, 5, 5). Stat. Theb. 1, 637 iuvenes, qui caede -ti *sunt monstri* (8, 593 innumeris ... leo ... -tus c. Merob. poet. 113). Tac. ann. 4, 3, 3 postquam primi flagitii (*sc. adulterii*) -tus est. Apvl. Plat. 2, 14 p. 239 animas ... fusciores inpelli cupidine corporum unumque illis propositum esse, ut eorum usura -antur (*opp.* uti quam plurimum -antur bonis artibus). Ivl. Val. 1, 4 p. 5, 14 si ... conceptu ... sim -ta (*Hist. Alex. M. I p. 7, 12 Kr.* τὴν θεοῦ σπορὰν κατεσχηκυῖαν). Ivst. 9, 7, 12 spectaculo ... pendentis *paelicis Olympias* ultionem (-e *var. l.*) -ta est. Lvcif. moriend. 6 p. 297, 27 victoriarum triumphos (*ed. pr.* triumpho. *cf.* Heges. 4, 23, 2 *Simon* -tus tantae gentis triumpho [potius *var. l., quam praetulit Ussani loco simili* 1, 17, 2 p. 28, 3]). 15 p. 317, 27 labores sanctae confessionis ... -entur (*cf. p. 329, 22*). Clavd. Don. Aen. 10, 730 p. 383, 12 nuptiis novae coniugis (Vvlg. gen. 29, 30 optatis; *cf. p. 330, 78*). Ambr. virginit. 2, 5 *Jephte* bello -tus (*sc. victoria parta; cf. l. 46 et e. g.* bella obtinere *vol. IX 2, 287, 48sqq.*). Heges. 2, 4, 1 p. 138, 4 Leda eiusdem *Iovis* concubitu -ta. Mart. Cap. 1, 3 *cum dei* inter se quodam ... complexu ac foedere -rentur. Ven. Fort. epist. (carm. 3, 4) 7 conloquiis. Vitae patr. Iurens. 101 M. nullam de reliquo temeritas barbarica -retur audaciam. **b** *spes, votum sim.* (*rem speratam v. p. 328, 79*): Ov. ars 1, 737 ut voto -are tuo (met. 9, 313 -itur ... puerpera v. 11, 265 *Peleus* -itur votis ingentique inplet Achille *Thetim.* 13, 251. Stat. Ach. 1, 642. *gen.* voti: Sil. 15, 331). met. 11, 527 miles ... spe -itur tandem ... *et oppidi* murum ... occupat (fast. 6, 126 *Ianus nympham* occupat amplexu speque [teque *var. l.*] -tus ait: *eqs.*). Ivl. Val. 1, 3 p. 3, 27 voluntatis. Avson. 464, 2 p. 402 P. Ctesippus in Vlixen crus bubulum iacit, sed destinatione non -itur. Qvodv. prom. 2, 30, 64 ut aviditate petitionis suae omni ex parte -retur. Cassiod. hist. 4, 26, 3 quatenus desiderio tuo -tus experiaris nostram clementiam in propriis restitutus (*sec. gr.* ἀπολαύειν *ut*: Ios. antiq. 4, 88 *milites esse* bellandi ... d. -turos).

3 *cognoscenda, consideranda, intuenda sim.*: **a** *animo, memoria*: Manil. 4, 392 conaris ... fata ... cognoscere ... et transire tuum pectus mundoque -iri (4, 884 iam nusquam natura latet; pervidimus omnem et capto -imur m.). Colvm. 3, 2, 31 prudentis magistri est eiusmodi nomenclationis aucupio, quo -iri nequeant, studiosos non demorari. **b** *oculis* (*cf. p. 329, 77. 330, 76*): Sol. 1, 91 *Flaccum et Metellum quodam* miraculo, quod auditu refutaverant, oculis -tos. Avson. 403, 4 p. 235 P. conspectu iam -ere meo (Evstath. Basil. hex. 1, 1, 7 qui in -undis praesentibus dei conspectibus angelis fuerat coaequatus [*gr. aliter*]). Vitae patr. Iurens. 152 M. *ut* apostolos Petrum ac Paulum ... et conloquio fuerit -tus et visu. **c** *auribus* (*v. etiam* Vitae patr. Iurens. *sub b*): Ivvenc. 2, 296 discipuli ... stupuere magistrum, quod secreta illis -retur femina verbis (*Vulg. Ioh. 4, 27* quia cum muliere *Samaritana* loquebatur).

appendix ad II: **1** *structurae* (*testimonia gramm.*: Non. p. 481, 23 -or illam rem, pro illa re -or. Dosith. gramm. VII 426, 3 -or fructus et fructu, apud antiquos -or hanc rem. Diom. gramm. I 319, 25sq. Serv. Aen. 3, 278. *al.*): **a** *illustratur usus auctorum potiorum*:

	acc.		gen.		abl.
	iuxta formas varias	*iuxta gerundiv.*	*varii*	rerum	
poetae vet.	17	–	6	–	5
Sisenna	2	–	–	–	–
Rhet. Her.	2	–	3	–	–
Cic.	–	3	4	11	15
Lvcr.	3	–	1	1	–
Caes.	–	2	1	–	18
Hirt.	–	–	–	–	3
Bella Caes.	6	1	6	–	15
Sall.	1	2	5	1	5
Nep.	1	1	5	1	5
poetae aet. Aug.	–	2	–	–	51
Vitr.	–	–	1	2	1
Liv.	1	23	4	–	53
Manil.	–	–	–	–	4
Vell.	–	–	2	3	3
Val. Max.	–	2	–	1	9
Cvrt.	–	2	4	–	1
auct. aet. Neron., Flav.	–	–	3	7	52
Tac.	1 *v. l. 56*	1	4	16	23
Flor.	–	–	1	–	2
Svet.	–	–	–	2	6
Apvl.	3	–	–	–	12
Tert.	2	–	2	–	1

b *enumerantur exempla singula*: *α acc.*: *formae variae* (*falsa var. l. codd. e. g.* Cic. Tusc. 1, 90 fat. 13): Naev. trag. 34 Plavt. Asin. 324. Most. 415 (*pron. neutr. ut* Caecil. com. 109 Ter. Phorm. 469 Tvrpil. com. 146 Bell. Afr. 89, 2. *al.*). Rud. 191 Enn. ann. 75 Ter. Ad. 871. 876 Pacvv. trag. 56. 217. 289. Tvrpil. com. 146 (*vix abl.*). Acc. trag. 40. 590 Sisenna hist. 42. 135. Trag. inc. 51 (*abl. var. l. ut*: Rhet. Her. 4, 39, 51. 4, 44, 57 Bell. Afr. 39, 3. *al.*). Lvcr. 2, 653. 3, 1038. 4, 761 Bell. Afr. 36, 4 Sall. hist. frg. inc. 32 Nep. Eum. 3, 4 Liv. 3, 7, 2. Tac. ann. 11, 10, 4 regiam (*M*; rerum *Agricola*). Gell. 13, 1, 5 Apvl. carm. frg. 3, 4 met. 10, 35, 2 flor. 15, 12. *al.* (*ex auctoribus recc. saepius utuntur e. g.* Qvodv., Cassiod., Iord., Greg. Tvr.). *gerundivum* -endus (*cf. gerundium c. gen. vel abl. e. g.* Cic. fin. 1, 60 Liv. 21, 59, 5): Cic. parad. 15 in -endis voluptatibus. fin. 5, 70 Tusc. 4, 66 Caes. Gall. 2, 7, 2. 3, 6, 2 Bell. Alex. 43, 4 Sall. Iug. 37, 4. 89, 6 Nep. Ages. 4, 2 Liv. 8, 2, 5. *et saepe.* *β gen.* (rerum *v. p. 331, 57sqq.*): Plavt. Amph. 187 domi (*Non. p. 498, 4*, domum *codd. Plauti*). Asin. 555. Rud. 1337 (*e coni.*). Enn. scaen. 416 Pacvv. trag. 205. Lvcil. 233 (*e coni.*). Rhet. Her. 4, 25, 34 (*acc. var. l.*). 4, 32, 43 (*abl. var. l. ut e. g.* Bell. Afr. 18, 4). 4, 54, 68 Cic. rep. 3, 35 fin. 1, 60 off. 3, 113 fam. 1, 7, 5 Lvcr. 4, 766. Caes. Gall. 1, 3, 8 totius Galliae (*sunt qui inserant* imperio *coll. p. 331, 24*). Bell. Afr. 50, 4 Bell. Hisp. 1, 1. 2, 1 Varro frg. Non. p. 498, 25. Sall. (*quinquies*). Nep. (*quinquies*). Vitr. 6, 1, 11. Liv. (*quater*). Vell. 1, 1, 3. 2, 25, 3. Cvrt. (*quater*). Plin. nat. 12, 62 Sil. 15, 331 Qvint. decl. 323 p. 274, 10 Tac. (*quater*). *al.* (*aetate posteriore saepius apud* Ivl. Val.). *γ abl.* (*accedit adi. praedic. p. 330, 51, cf. etiam p. 330, 62*): Plavt. Asin. 916 Pseud. 1071 Ter. Phorm. 830 Lvcil. 200 Afran. com. 77 Naev. Ivn. Cypr. Il. frg. 2 Cic. inv. 2, 95. *al.* Catvll. 64, 402 Caes. Gall. 1, 2, 2. *et passim.*

2 *in lusu verborum cum* patior: Plavt. Asin. 324 Apvl. carm. frg. 3, 4 Avson. 320, 30 p. 17 P.

3 *vigente structura verbali adhibetur pro subst. part. praes.* -ens *p. 330, 27 et p. p. p.* -tus Heges. 1, 19, 4.

deriv.: 1. *et* 2. potitor; *cf.* ? poticius. *compos.*: compotio(r), de-, perpotior.

cf. Onom. Potitus.

2. potior *v.* potis.

potire(c)ton *v.* potirrion. *Gatti.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

potirrion *n.* (*an f., v. l. 10?*), ποτίρριον. *forma vocis obscurae non prorsus certa est; apud* PLIN. *trad. fere* potire(c)ton, *apud* DIOSC. potireon; *formam* potirion *restituerunt Ernout et André ad* PLIN. *coll. gr. ποτίρριον, quod tuetur Wellmann Diosc. 3, 15, 1 (sec. cod. P et Oribas. coll. med. 12 Π 28 [cf. ποτίρρεον cod. E]; praeferebatur olim var. l. ποτήριον, unde restituebatur* poterion *apud* PLIN.). *nomen herbae* (*ad genera quaedam 'astragalorum' referunt viri docti*): PLIN. nat. 25, 123 (*cf.* 1, 25, 76) *phrynion* aliqui neurada appellant, alii -on. 27, 122 (*cf.* 1, 27, 97) -on aut, ⟨ut⟩ alii vocant, phrynion vel neuras large fruticat, spinis retorrida, lanugine spissa *eqs.* DIOSC. 3, 15 p. 383, 1 (*cf.* praef. p. 372, 23) de -on; -on aut frinion *eqs.* *Bk.*

***potis**, -e. [*fuit olim subst., cf. ind. vet.* páti-ḥ, *gr.* πότις (πόσις) *nec non* πότνια, δεσπότης, *quae notionem originariam radicis melius servaverunt. apud Romanos in locum huius subst. vox q. e.* dominus *successit. Sch.*] *de formis et de origine sim.: nom.* pos *per analogiam sec.* impos *fingere neque probare videtur* VARRO ling. 5, 4 recto casu quem dicimus 'inpos', obscurius est esse a potentia quam cum dicimus 'inpot[ent]em', et eo obscurius fit, si dicas 'pos[t]' quam 'inpos', videtur enim 'pos' significare potius pontem quam potentem. *pro adi. habent* DON. Ter. Andr. 437 est . . . nomen -is et facit -is, potior, potissimus (*item propter comparationem*: SERV. Aen. 3, 671 *qui sec. composita* compos, impos *fingit declinationem* -is, -is, -i, -em, -is, a -e. PRISC. gramm. II 251, 17 *et* III 68, 12sqq. *qui genera disponit* hic et haec -is et hoc -e). *aliter explicant*: DON. Ter. Ad. 264, 2 -e pro -is ut mage pro magis τῷ ἀρχαισμῷ. gramm. IV 396, 13 apocope . . . ut Achilli pro Achillis et -e pro potest (*var. ll.* potes pro potestis, -is pro potis est, -is pro potest. *a verbo q. e.* possum *derivat etiam, sed ratione non explicata* DIOM. gramm. I 385, 31 *et* 386, 4). *praeter schema declinationis apud* SERV. *supra et plur.* -es (*v. infra sub III*) *leguntur solae formae* -is *et* -e, *genere numero casu parum distinctae: coniunguntur et* -is *cum subi. neutr. e. g.* PLAVT. Amph. 693 Cas. 218 LVCR. 1, 452 *et* -e *cum subi. masc.* PLAVT. Persa 30a ENN. ann. 403 TER. Phorm. 535 *et saepius; ad plur. respicit* -is *p. 336, 45. 58 (minus probabiliter etiam* -e *p. 337, 83. 338, 2); pro acc. ponitur* -is *nec non* -e *in struct. acc. c. inf. p. 336, 47. 77. 337, 69sqq.; rem tractavit post alios Guiraud, Rev. Et. Lat. 53, 1975, 361.* *neglecta forma* ut pote, *quam videas suo loco, legitur in poesi liberae rei p. passim inde a* PLAVTO, *apud poetas posteriores rarius, sed per totam latinitatem* (*habent* VERG. *ter,* CIRIS *bis, item* PROP. *et* PERS., VAL. FL. *semel ut al.; saepe, sc. 11ies,* PRVD.); *in prosa oratione vocem exhibent libri augurum* (*v. sub III*), VARRO (*sexies praeter l. 16 supra*), CIC. (Brut. *p. 338, 9.* Att. *bis*), BELL. Afr. (*bis*), PETRON. (*semel in sermone Trimalchionis*) *et imitatores sermonis antiqui* FRONTO (*quater*), APVL. (*ter*), ARNOB. nat. (*22ies, non nisi* -is est, *fortasse sec.* LVCR.) *aliique pauci, e. g.* AVG., MART. CAP., BOETH. [*confunditur in codd. imprimis cum* posse (*inde etiam saepe restituendum est metri gratia in poesi scaen., v. infra passim*), *ceterum e. g. cum* potare PLAVT. Pseud. 1302, putare CIRIS 227 APVL. met. 1, 11, 3, potens CIRIS 227 AVG. epist. 138, 1, 1 ARATOR act. 1, 240. *al.; restituitur pro* potius PLAVT. Rud. 968; *vix huc pertinent* LVCR. 6, 762 (*v. Müller, Mus. Helv. 33, 1976, 227sq.*), INSCR. Notiz. Scavi 1926 p. 241 tot vicsi tot pots (*inscr. sigilli obscura*), CE 2192, 7sq. (*v. p. 126, 82*).]

vox non adhibetur nisi loco praedicati, ita ut -is *significet accedente vel omissa copula i. q.* posse (*sc. usu communi cum inf. aliisve structuris sub I et IIA* [*impersonaliter notione q. e.* possibile est *v. IA1aβ et 2b, IIA1b et c; cf.* GLOSS. -e: forsitan]; *notione q. e.* pollere *sim. sub IIB et III; cf.* ARVS. gramm. VII 501, 24 -is est pro potest [*affert* VERG. Aen. 9, 796 TER. Ad. 344]. GLOSS. poti⟨s⟩ es: potes. *sim. al.; vix recte usum attributivum postulaverunt quidam p. 336, 73. 338, 33, abusive ponitur in serie adiectivorum* GLOSS. II 281, 31, *v. supra p. 105, 63*).

I potis: **A** *forma communi*: **1** *accedit copula* esse (*nusquam aliis intercedentibus vocibus, sed cf. B2 et 3*): **a** -is est: **α** *indicantur et subi. et inf. pro obi. positus* (*supplendus est inf. e contextu e. g.* TER. Ad. 521 ARNOB. nat. 5, 20 p. 274, 19 M.; *pro subi. sunt subst. et pron. passim [tam animantes quam res], enunt. secund. l. 70, p. 336, 1sq.; intellegitur subi. e contextu e. g. p. 336, 6. 8*): ① *inf. act. vel depon.*: PLAVT. Amph. 626 qui . . . intellegere quisquam -is est? ita nugas blatis. Poen. 846 qui . . . ignaviorem -is (poti *var. l.*) est facere Ignaviam. ENN. scaen. 163 neque sanguis ullo -is est pacto profluens consistere. TER. Phorm. 379 abs te hoc bona venia peto, si tibi placere -is est, mihi ut respondeas: *eqs.* Ad. 344 peiore res loco non -is est (potest *var. l.*) esse quam in quo nunc sitast. PACVV. trag. 389 nulla res . . . mederi -is est. ACC. trag. 466 tolerare acritudinem. LVCIL. 120 conturbare animam. AEDIT. epigr. 2, 3 *flammam* -is est vis saeva exstinguere venti. CIC. Arat. 439 caput . . . demergere (*gr. 651* βάπτων). 477 caput . . . obducere (*gr. 696* δύναται). CATVLL. 65, 3 nec -is est dulcis musarum expromere fetus mens animi. LVCR. 2, 912 nec manus a nobis -is est secreta . . . sensum . . . tenere. 4, 803 acute cernere non -is est animus. *al.* VERG. Aen. 9, 796 tendere contra . . . -is est *leo*. 11, 148. SIL. 12, 645 *Hannibal* haud alia -is est occumbere dextra. TER. MAVR. 88. ARNOB. nat. 5, 20 p. 274, 19 M. quin audaciam filii poenis quibus -is est persequatur. *al.* (*in prosa oratione praeter* ARNOB. *sec. schedas nostras* AVG. epist. 138, 1, 1 MART. CAP. 6, 579; *in poesi saepius*). ② *inf. pass.* (*cf. p. 336, 41*): PLAVT. Amph. 693 qui istuc -is est fieri? (Poen. 286 -is est [*A*, potest *P*, -e *Char. gramm. p. 288, 13 B.*] quaestus f. TER. Ad. 626 f. -is est ut nequa exeat [*eadem formula*: ARNOB. nat. 2, 52 p. 126, 12 M. 2, 62 p. 139, 2. 6, 17 p. 330, 9. 7, 28 p. 377, 27]. ARNOB. nat. 2, 13 p. 80, 19 M. circa illum *deum* semper quantum f. -is est [potes *cod.*] cogitatione . . . versari. 2, 21 p. 91, 10 si f. -is est. *al.*). CVRC. 269 locus non praeberi -is est in Capitolio. Persa 40 si egomet totus veneam, vix recipi -is est quod tu me rogas. TER. Haut. 659 si -is est reperiri *puella* (ARNOB. nat. 5, 40 p. 299, 18 M. an iniuria gravior ulla -is est r.?). Ad. 521 ita fiat et istoc, si qui -is est, rectius (*suppleasne* fieri, *an trahas ad β?*). ACC. trag. 418 qui -is est refelli (rep- *trad.*) quisquam, ubi nullust causandi locus? LVCR. 1, 452 id quod nusquam . . . -is est seiungi. 5, 719 nec -is est cerni *corpus* (PRVD. apoth. 79). SER. SAMM. 826 cito *aliquis* vipereo -is est affligier ictu. ARNOB. nat. 1, 31 p. 27, 2 M. nihil dici et exprimi (7, 3 p. 345, 23). 2, 50 p. 124, 1 PRVD. ham. 37. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 167, 24 quia haec non fingam, audi . . . cum brevitate qua -is est (*sc. narrari sim., an trahas ad β?*).

β inf. vel structurae eius loco succedentes (sc. enunt., pron. neutr.) ponuntur pro subi. vel omnino desunt, ita ut -is est *significet i. q.* possibile est (*cf.* possum *p. 143, 61sqq.*): ① *cum structuris indicantibus quod possibile est*: PLAVT. Bacch. 35 quid si hoc -is est ut tu taceas, ego loquar? (*sine adminiculo pronominis*: TER. Eun. 263 [*loq. Gnatho*] *eum velut discipulum me* sectari iussi, si -is est . . . parasiti . . . ut Gnathonici vocentur). CATVLL. 76, 24 ut me diligat illa aut, quod non -is est, esse pudica velit (*nisi Lesbia est pro subi.*). BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 8 p. 20, 5 genera . . . generalissima cognoscere qui -is est? (es *Engelbrecht. item c. inf.*: ARATOR act. 1, 240 nisi diligis . . . cernere quem -is est [es *var. l.*] fratrem). ② *absolute*: TER. Hec. 395 nunc, si -is est, . . . volo doque operam, ut clam partus eveniat patrem (PRVD. perist. 3, 102 quam cuperem . . . ante necem, si -is est [es *AU*], revocare tuam . . . nequitiam! c. Symm. 1 praef. 84 miserescito. BOETH. herm. sec. 6, 14 p. 494, 1 age. *cf.* PLAVT. *et* TER. *supra*). CATVLL. 72, 7 multo mi . . . es . . . levior. qui -is est? inquis (*cf.* BOETH. *supra*). CORIPP. Iust. 3, 407 rerum . . . favorem, in quantum -is est, devota mente notabo. THEOD. MOPS. in II Thess. 1, 9 p. 45, 18 tormentorum speciem exaggerat, prout -is est, dicens *eqs.* (*struct. ambiguam huc traximus coll.* in Tit. 2, 11 p. 250, 12 ut statum futurum . . ., prout -is est, nunc informati imitare videamur). *hucine l. 8. 15?*

b *ceterae formae* (*sc. passim c. inf.; e contextu suppletur e. g.* TER. Eun. 113, AVSON.; *pron. neutr. pro inf. fortasse* VARRO rust. 2, 2, 1): PLAVT. Capt. 970 ea supterfugere -is es ([potisses *codd.*]. Mil. 684. 1322 [sis *Non.*]. Persa 35. TER. Haut. 321 multimodis iniurius . . . es, neque ferri -is es [*p*, potes *A*, -is est *cett.*]. PERS. 4, 13. AVSON. 320, 18 p. 17 P. ut . . . noris te . . ., si -is es. PRVD. apoth. 182 psych. 88. CLAVD. MAM. anim. 3, 11 p. 174, 13 quam -is es praesens fito [potes *var. l.*]. *al.*). Merc. 331 huic persuadere quo modo -is si⟨e⟩m. Poen. 227 duae *mulieres* . . . maxumo uni poplo . . . plus satis dare -is sunt (ENN. ann. 429 LVCIL. 1214). 875 quasi tu tacere . . . -is sis (*P*, es *A*, *si recte legitur*). Pseud. 1302 credo . . . -is esse (*A*, potasse *P* [*pro* potesse*?*]) te . . . ebibere *vinum tantum*. TER. Eun. 113 patriam . . . neque scibat neque per aetatem etiam -is erat (*Bentley,* potuerat *codd.; sed fortasse exemplis usus plusquamperf. liberioris, quae collegit Bennett, Syntax I 50sqq., adnumeres etiam hunc locum, cum iunctura* -is erat *nusquam tradita sit*). CATVLL. 115, 3 cur non divitiis Croesum superare -is sit? (potuisset *V; cf.* S. C. de Bacch. *supra p. 126, 7 [pro una voce incisum] et* LVCR. *ibid. [nisi locum huc trahere malis] nec non var. ll. et coni. p. 126, 15sqq.; ceterum suppletur in fine hexametri* INSCR. lib. rei p. Degrassi 692a *Maecii* neque mors sati(s) laudari neque vita pot⟨is sit⟩ [*edd.; fuitne* potestur*?*]). VARRO rust. 2, 2, 1 ut videamus, quid pastores a Pergamide Maledove -is sint (*coll. p. 137, 74sqq. suppleasne 'facere' sim., an intellegas pron. pro inf. positum ut p. 137, 16sqq.? ad formam cf. coni. dub.* LVCIL. 8 *p. 126, 8sq.*). AVG. c. acad. 1, 6, 18 ut quid egisset, si -is esset, diceret. *formas* -is sum, essent *olim vix recte restitutas collegit Neue-Wagener³ II 176sq.*

2 *sine copula*: **a** *structura personali certa subauditur*: **α** est (erit PLAVT. Mil. 1270): PLAVT. Cas. 218 nec -is quicquam commemorari, quod plus salis . . . habeat *quam amor* (*item c. inf. pass.*: Mil. 551 ex uno puteo similior numquam -is [potest *A*] aqua aquai sumi. Truc. 170 [171]. *ceterum sunt qui non necessario coniciant* TER. Hec. 479 [potest *codd.*]). Mil. 965 quo pacto -is nupta et vidua esse eadem? (*item c. inf. act. vel depon.*: 1270 *mulier* verbum . . . facere non -is, si accesserit prope ad te. Stich. 773 *saltatio* satis esse nobis non magis -is [est] quam fungo imber. ENN. ann. 174. scaen. 416 pacis potiri. AVSON. Mos. 298. *e coni. dub.* PLAVT. Capt. 89 [potes *fere trad., quod dubitanter def. Lindsay*; potest *Leo*]. *vix recte restituitur usu attributivo* AVSON. Mos. 29 [potes *trad.; cf. p. 335, 52*]). *β* esse: PLAVT. Epid. 227 tributus quom imperatus est, negant pendi -is (*A*, potesse *P; 228* pendi potest). Merc. 349 nec pater -is videtur induci *eqs.* Rud. 968 hunc homo feret a me nemo, ne tu te speres -i[u]s. *v. etiam p. 337, 68.* *γ* es: PLAVT. Mil. 782 ecquam tu -is reperire . . . mulierem *eqs.*?

b *structura ambigua, ut intellegi possit tam* -is est *notione q. e.* possibile est, *quam* -is sum (es, est) *notione communi*: PLAVT. Mil. 457 tam east, quam -is, nostra erilis concubina (781 q. -is tam verba confer maxime ad compendium. 788 [*785* eam *mulierem* des quae sit quaestuosa] lautam vis *eqs.*? :: sic consucidam, q. lepidissumam -is quamque adulescentem maxume. Stich. 454). Persa 580 (*577sq.* veniri hanc volo, si

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

potest; si non potest, iri hinc volo quantum potest) aut hoc emptore vendes pulchre aut alio non -is (*vel* potist *A*, potes *P*). Truc. 165 (166) te dum vivebas noveram. :: an me mortuum arbitrare? :: qui -is [est] amabo, planius? VERG. Aen. 3, 671 ubi nulla datur *fugientes* dextra adfectare potestas nec -is Ionios fluctus aequare sequendo, clamorem . . . tollit *Polyphemus* (SERV. *ad l.* id est 'nec -is est').

B *forma* potin, *sc. aucta per partic. interrog.* ne (*forma plenior* potine *exstat* PLAVT. Cist. 231 Men. 466 Merc. 441. 779. Truc. 897 [-nes *trad.*]; *ceterum sunt qui restituant praeter necessitatem* Curc. 200 [hocine *trad.*]. Poen. 309 [potesne *trad.*]. *formam* -isne *v. sub 3*): **1** *sine copula*: **a** *c. enunt. secund.* (*sc. in interrogationibus quae sunt exhortationis loco; structura est ambigua, sed potius intellegas usum impers. notione q. e. possibile est, quam ellipsin inf.* fieri *vel* facere *sim.* [*respondet* potest PLAVT. Merc. 495 Most. 396]; *contextu deficiente infra inseri non potest* PLAVT. Cist. 368): *α* ut (*cf. p. 336, 19*): PLAVT. Amph. 903 -n [est] ut apstineas manum? (*item* Rud. 424). Bacch. 751 -n ut cures te atque ut ne parcas mihi? (Merc. 495 -n ut aliud cures? :: non potest. Pseud. 235). Men. 466 -ne ut quiescas? (Mil. 926 -n ut hominem mihi des, q. cetera?). Merc. 890 -n ut animo sis tranquillo? (*cf.* Most. 396 -n animo ut sies quieto et facias quod iubeo? :: potest). Persa 175 -n ut taceas? (Poen. 916 Pseud. 940. 942). Pseud. 263. 393 -n ut abeas? Trin. 628. TER. Ad. 539 -n ut desinas? AFRAN. com. 202 -n ut dicta facessas? *β* ut ne: PLAVT. Bacch. 751 *v. supra.* Cist. 465 -n ut mihi molestus ne sis? (Epid. 63 Men. 627 Merc. 779 Persa 287 Truc. 897). Merc. 441 -ne (-nne *B*) ut ne licitere? *γ* ne: PLAVT. Persa 175 -n ut taceas? -n ne moneas? *δ coni. nudus*: PLAVT. Cas. 731 -n a me abeas, nisi me vis vomere hodie? (Persa 297). **b** *c. inf.*: PLAVT. Cist. 231 -ne tu homo facinus facere strenuom? Curc. 246 -n coniecturam facere, si narrem tibi . . . quod ego somniavi? Poen. 1089 -n tu fieri subdolus? :: inimico possum.

2 *accedit* est (*usu personali; cf. l. 16*): PLAVT. Trin. 759 -n est ab amico alicunde exorari *argentum*? :: potest. TER. Eun. 101 -n est hic tacere?

3 *accedit* es: TER. Andr. 437 -n es (es *om. L*) mihi verum dicere? (DON. *ad l.* integrum: -isne ⟨es⟩, id est potes. *inde fortasse* GLOSS.^{L} III Abol. PO 29 -isne: -is [*immo* potes?] ergo).

II pote: **A** *accedit vel subaudiendus est inf.* (*vel pron. eius locum obtinens*): **1** *sine copula*: **a** *structura personali certa (pro subi. est enunt.* VARRO frg. *l. 57) subauditur*: *α* est: (I) *c. inf. act. vel depon.* (*cf.* PLAVT. Men. 605 *sub β et* Persa 30a Trin. 352 *sub γ*): ENN. ann. 402 nec -e quisquam . . . corpus discerpere ferro. CATVLL. 17, 24 eum volo de tuo ponte mittere pronum, si -e stolidum repente excitare veternum *eqs.* 45, 5 qui pote[st] plurimum perire. 67, 11. PVBLIL. C 15 contumeliam nec fortis -e nec ingenuus pati (*trad.* potest, *ut fere ceteris eiusdem locis*: C 40. F 14. I 61. N 30. Q 27. 34 qui -e transferre amorem, -e deponere. 52). VARRO rust. 2, 2, 6 nec non emptor -e . . . illum damnare. PROP. 2, 1, 46 qua -e quisque, in ea conterat arte diem (*inf. suppletur e contextu ut*: CARM. de fig. 168 nunc, *sc. in exemplo allato*, ⌞mediumst 'ferit', et fini⌟ -e principioque [⌞⌟ *Halm post alios*; medius fuerit et sini *cod.*; nam mediost *Riese, ut cogitare videatur de notione 'potens est, valet', vix recte*]. CE 470, 5). 3, 7, 10 VAL. FL. 4, 680 TER. MAVR. 223 CE 1583, 2. (II) *c. inf. pass.* (*cf.* PLAVT. Aul. 309 Truc. 317 *sub β*): PLAVT. Most. 256 quid illa -e (B^1, potest B^2CD) peius quicquam muliere ⟨me⟩morarier? CATVLL. 98, 1 in te . . . dici -e (*om. O*) . . . id quod verbosis dicitur. PVBLIL. A 18 amor extorqueri non pote[st], elabi potest. LVCR. 3, 1079 nec devitari letum -e, quin obeamus. VARRO ling. 5, 24. frg. Non. p. 69, 1 quantopere abstemias mulieres voluerint esse, vel ex uno exemplo -e (*L man. pr.*, potest *cett.*) videri. CIRIS 328 fieri quod non -e. *suppl. est inf. notionis generalis ut esse, fieri, dici sim.* (*aliter l. 47; cf. p. 137, 74sqq.*): TER. Ad. 264 peccatum in se transtulit. :: nihil -e supra (potest *codd.*, -e DON. *qui explicat* ἔλλειψις per admirationem: subauditur 'esse' vel 'dici'). CIC. Att. 13, 38, 1 hoc quicquam -e inpurius? VARRO ling. 5, 21 -e vel illinc *vox derivari, dici sim.* CE 936, 1 (*Pompeis*) quid -e tan (*i.* tam) durum saxso aut quid mollius unda? (*sec. Ov. ars 1, 475* quid magis est saxo durum *eqs.*). MART. 9, 15, 2 inscripsit tumulis septem scelerata virorum 'se fecisse' Chloe. quid -e simplicius?

β esse (*sed ubique possis etiam restituere* -is): PLAVT. Aul. 309 censen talentum magnum exorari -e ab istoc sene ut det? (*trad.* potest *ut*: Truc. 317 illum . . . spero immutari -e). Men. 605 clanculum te istaec flagitia facere censebas pote[sse]?

γ es: PLAVT. Persa 30a si tu (sit ut *vel* sicut *trad.*) tibi bene esse -e pati, veni (*sim.* Trin. 352).

b *structura ambigua, ut intellegi possit tam* -e est *notione q. e. possibile est (cf. c), quam* -e sum (es *eqs.*) *notione communi (sed locos plurimos potius ad c pertinere putes, quod paucissima exstant exempla structurae pers. praeter tertiam pers. sing., v. a γ et* THEOD. MOPS. *sub 2*): PLAVT. Aul. 390 aulam maiorem, si pote[s], ⟨ex⟩ vicinia pete (LVCIL. 890 perge . . . ac, si pote[s], face *eqs.* FRONTO p. 9, 12 v. d. H. od⟨e⟩rit m⟨e⟩ . . . si -e argutius. *cf.* CATVLL. 76, 16 *amorem deponas*; hoc facias, sive id non -e sive -e). Capt. 398 ut eum redimat et remittat . . .:: at quam primum pote[ris] (Truc. 560 neque . . . hilo minus propere q. pote[st] peribit. APVL. met. 1, 11, 3 aufugiamus . . . quam -e [puta *F*] longissime. 2, 11, 4 adcubueram, q. -e tutus ab uxoris eius aspectu. BOETH. herm. sec. 4, 10 p. 251, 2 [potero, possem *var. ll.*]). Truc. 485 Homeronida[m] et postilla mille memorari -e (*vel* -is; *trad.* potest, *quod tuetur Lindsay*). AFRAN. com. 327 quantum -e (potes, potest *var. ll.*) explodam hominem (CIC. Att. 4, 13, 1 scribas ad me q. -e [potes *var. l.*]. BELL. Afr. 54, 4 *te* abesse et q. -e proficisci iubeo [peto, potest *var. ll. ut* 54, 5]. FRONTO p. 1, 5 v. d. H. 82, 26 q. -e ad te curram. 213, 3. APVL. met. 8, 16, 2 [*v. Robertson ad l.*]. AVSON. 403, 5 p. 235 P.; *cf. falsam var. l.* TER. Ad. 700 *et coni. dubiam* MART. CAP. 5, 437). CIC. Brut. 172 (*verba venditricis*) non -e minoris (*sc. vendere, venire sim.*). CIRIS 227 nec levis hoc faceres (-ret *codd.*) — neque enim -e (puto, potens *var. ll.*). PERS. 1, 56 qui -e? vis dicam? (PRISC. gramm. III 68, 16 *ad l.* quomodo possibile?). PETRON. 51, 3 (*loq. Trimalchio*) Caesar non -e valdius quam expavit. CARM. de fig. 180. ut -e *v. sub* utpote.

c *structura impersonali certa i. q. possibile est* (*huc trahas plurima sub b allata; cf.* CASSIOD. *sub 2*): VARRO rust. 1, 15 (serunt . . . alii ulmos) ubi id -e . . ., nulla potior serenda *est arbor.*

2 *accedit copula* esse (*sed de locis aetatis serioris dubitare licet; ceterum cf. formas* potesse *sim. p. 125, 83sqq.; usu impersonali fortasse* CASSIOD.): TER. Phorm. 535 hic si -e fuisset exorarier (potis f., potuisset nunc *var. ll.; v. Dziatzko-Hauler ad l. p. 254sq.*). PLIN. phys. Bamb. 63, 2 si fieri -e est, ex amigdalo *sit gummi* (*nisi peccavit scriba* [*ut e. g. cod. C* VVLG. gen. 13, 16. 21, 16. 27, 33 *et saepe*]; potest *Plin. med. 1, 25, 8*). CASSIOD. var. 12, 3, 1 oportet . . . cuncta sub tranquillitate peragi, quemadmodum -e sit (*B, tuetur Mommsen*; possit *codd. cet. et Fridh*) bonis moribus convenire. THEOD. MOPS. in Phil. 1, 22—24 p. 211, 13 multos ex illis, qui Christo extranei sunt, ad eius -e sum (*C man. pr.*, possum *C corr.*, potes *H*, potero *exc. Hrabani*) perducere fidem.

B *non eget inf., ut* -e (*sc.* est) *fere idem sit ac valet, pollet* (*cf. III nec non p. 146, 71sqq.*): VARRO Men. 289 qui -e plus, urget, piscis ut saepe minutos magnus comest.

III *plur.* **potēs,** *eadem notione ut IIB*: VARRO ling. 5, 58 *dei magni, sc. Terra et Caelum, sunt* hi, quos augurum libri scriptos habent sic 'divi qui -es' pro illo quod Samothraces 'theoe dynatoe' (*sc.* θεοὶ δυνατοί. *qui vix recte del. Laetus, enunt. sine verbo defendit Norden, Aus altröm. Priesterbüchern, 62, 1*).

compar. ᵘ**potior,** -ius. *derivatur a* potis *p. 335, 20, sed inter verba* in comparativo et superlativo tantum *constituta affert* PROB. inst. gramm. IV 57, 8 (*sim.* EXC. Bob. gramm. I 556, 4), *inter compar., qui ex verbo fiunt* (*sc. e* potiri) PRISC. gramm. II 84, 15, *qui tamen pergit* possumus tamen hoc etiam a nomine potis accipere, quamvis significatio alia esse videatur (*affert* TER. Phorm. 343 'potissimum' pro optimum). *scribitur* poc- *saepe in libris recc.; hucine etiam p. 327, 27?* *de formis: abl.* -e *passim inde a* LAVREA epigr. 4, -i FIRM. math. 6, 35, 1 ENNOD. dict. 17, 5 p. 474, 22 CASSIOD. Didym. in I Petr. p. 34, 10. *al.; acc. gr.* -as *in contextu gr.* SCHOL. Sinait. 53. NOT. Tir. 9, 19 -r (*vix de verbo* potiri). *legitur inde a* NAEVIO, PLAVTO, TER. *idque saepe apud* HOR., LIV., QVINT., TAC., TERT., AMM.; *deest e. g.* CATVLLO, LVCR., LVCANO. [*sard. centr. vet.* porze, borthe. *cf. M.-L. 6700. Wagner II 299. St.*] [*confunditur in codd. imprimis cum* patior (*restituitur* TERT. anim. 18, 10); *trad. contextu corrupto* COM. pall. inc. 58.]

I *singulariter* -em fieri *cum gen. obi. i. q. potentem fieri, potiri* (*ad usum comparativi cf.* certiorem fieri): PLAVT. Cas. 112 tun illam *Casinam uxorem* ducas? hercle me suspendio, quam tu eius -r fias, satius mortuum. :: mea praedast illa.

II *usu sollemni significatur quod qualitate, potentia sim. praefertur vel praestat, i. q. praestantior* (*usum pro superl. v. in appendice sub 2b; ad notionem cf.* SYNON. Cic. p. 439, 5 -a. maiora. ampliora. necessaria. utiliora *eqs.* GLOSS.^{L} II Philox. PO 133 a ἀμ⟨ε⟩ίνων, διαφέρω⟨ν⟩. III Abstr. PO 57 fruor, aut superior vel melior. GLOSS. II 354, 61 κρείσσων: melior, -r, praestantior. *sim. al.; praeter A 2 b longe praevalet usus praedic.* -r est, -em habere *sim.* [*aliter, sc. ut vergat in vim adv. p. 339, 68*]): **A** *sine determinationibus (sed non arcuimus structuras comparationis); respiciuntur quaecumque praestant*: **1** *qualibet aestimatione* (*sc. de bonis vel neutris, nisi huc pertinere putes etiam p. 341, 73*): **a** *in locutionibus, quae aliquem quid praeferre indicant*: *α* -em (-s) habeo: NAEV. com. 10 ego semper pluris feci -emque habui libertatem multo quam pecuniam (FLOR. epit. 4, 2, 25 omnibus). PLAVT. Stich. 97 quem aequiust nos -em habere quam te *patrem*? CAES. civ. 1, 8, 3 rei publicae commoda privatis necessitudinibus (*cf.* rem publicam: LIV. 24, 8, 11 privatis necessitudinibus. 38, 53, 6 privatis simultatibus). NEP. Alc. 2, 3 quae *fecit Alcibiades iocose* referremus, nisi maiora -a haberemus (*vix intellegas asyndeton bimembre, sed cf. var. l.* -aque). LIV. 23, 3, 4 irā salutem. 31, 31, 2 defensionem . . . accusatione. *al.* *β alicui* -r (-s) est (videtur *l. 84. p. 339, 6. al.; exempla quibus deest dat. v. sub b* [*dat. suppletur ex enunt. relat.* PLAVT.]; *sine copula e. g.* PROP. 2, 14, 23 TAC. ann. 14, 61, 2 FRONTO p. 79, 15 v. d. H.): PLAVT. Men. 971 tergum quam gulam, crura quam ventrem oportet -a esse *servo*, cui cor modeste situmst. CIC. Mur. 2 officii . . . quam . . . salutis defensio. 86 qua *re publica* nulla res cuiquam -r debet esse (*cf.* LIV. 4, 57, 4 -em sibi collegarum gratia rem publicam fore. SEN. clem. 1, 4, 3 sanis hominibus publica privatis -a sunt. *sim. al.*). Phil. 10, 19 *mors* civibus Romanis semper fuit servitute -r (*cf.* Att. 15, 3, 1 cui sunt multa -a *quam parere victoribus*. SALL. or. Lep. 26 mihi . . . -r . . . visa est periculosa libertas quieto servitio. *sim. al.*). rep. **6, 9**

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nihil mihi fuit -s, quam ut Masinissam convenirem. Att. 16, 2, 2 ne quid tibi sit fama mea -s (SALL. Iug. 67, 3 illi . . . turpis vita integra f. -r fuit). CAES. civ. 1, 9, 2 sibi semper primam fuisse dignitatem vitaque -em (MART. 10, 44, 8 fides. TAC. ann. 14, 61, 2 *matrimonium. cf.* VAL. MAX. 3, 2, 14 dignitas sine vita quam vita sine dignitate). SALL. Iug. 8, 1. VERG. Aen. 4, 287 haec alternanti -r sententia visa est (*Hom. B 2 al.* ἀρίστη. *cf. infra l. 73*). *al.* *γ varia*: CIC. carm. frg. 33, 22 B. (*Hercules moriens ad filium*) mene an illam *matrem* -em putes ([*Soph. Trach. 1068* εἰ τοὐμὸν ἀλγεῖς μᾶλλον κτλ.]. QVINT. decl. 276 p. 129, 1 mortem -em quam egestatem. TERT. paenit. 11, 1 pudorem. SER. SAMM. 1005 haec *foeda medicamenta* -a p. quam . . . morte perire. *al.*). de orat. 3, 82 illa te . . . -a duxisse, quae ad sapientiam spectarent (MAT. Cic. fam. 11, 28, 5 rem -em oratione. SALL. Iug. 62, 9 omnia bello -a. CVRT. 9, 1, 20 omnia deditione -a). SALL. Iug. 26, 2 omnia -a fide Iugurthae rebatur (LIV. 24, 24, 3 fidem -em [-emque *var. l.*]. SVLP. SEV. chron. 2, 10, 5). VAL. MAX. 2, 2, 4 publica instituta privata pietate -a iudico (LACT. inst. 7, 27, 9 -em . . . animam . . . quam bona *terrena*. AMM. 27, 6, 6 -r aliis iudicatus sum). IVV. 10, 360 *qui* -es Herculis aerumnas credat . . . et venere et cenis (CASSIOD. var. 1, 42, 4 illa quae -a credimus).

b *cetera exempla*: *α de animantibus* (*de gente* TAC. hist. 4, 56, 3; *masc. pro subst.* LIV. 9, 30, 1 QVINT. inst. 10, 1, 126 VLP. frg. Vat. 158. *al.*): (I) *qui quolibet modo praestant, qualibet causa praeferuntur*: PLAVT. Pseud. 328 hic *leno* mihi nunc est multo -r (-s *A*) Iuppiter quam Iuppiter (*huc neque ad p. 340, 69 traximus coll.* 925 numquam . . . erit ille *Harpax* -r Harpax quam ego, *qui eius partes acturus sum*). CIC. Lael. 19 *ut inter homines maior esset societas*, ut quisque proxime accederet; itaque cives -es quam peregrini *eqs.* VERG. georg. 4, 100 (*92* melior) haec -r suboles *apium*, hinc . . . dulcia mella premes. HOR. epist. 1, 5, 27 nisi cena prior -rque puella, *quam apud nos est*, Sabinum detinet. carm. 4, 6, 23 -e ductos alite muros (PORPH. meliore auspicio. *cf. p. 340, 5*). OV. met. 13, 35 (*loq. Aiax*) arma neganda mihi? -rque videbitur *Vlixes*? PHAEDR. 3, 15, 9 illa est -r, quae te peperit (*de eadem ove ibid.* 16). QVINT. inst. 10, 1, 126 *Senecam non sprevi*, sed -bus praeferri non sinebam. TAC. dial. 32, 5 quos *testes* -es nominabo quam . . . Demosthenem? (*cf. p. 342, 83 nec non* hist. 3, 28 -r auctor). hist. 4, 56, 3 *pollicitus est Labeo se* -em civitatis partem *Batavorum* ad societatem Romanam retracturum (*vix ad III*). TERT. apol. 10, 6 census totius vel -is et notioris divinitatis. anim. 18, 10 ad -is dei persuasionem (*sc. a creatore distinguendi; sim.*: adv. Marc. 1, 6 p. 298, 9. 1, 11 p. 305, 24 *ut* ex honestioribus *operibus* -r et generosior creatore *cognosceretur. aliter p. 340, 69*). *al.* ARNOB. nat. 2, 17 p. 86, 3 M. sumus -es animalium generibus cunctis (*cf.* AVG. civ. 8, 15 p. 343, 24 D. quibus *bestiis* nos constat esse -es [*postea*: eis praeponimur]). 7, 13 p. 357, 21 qui *honos* . . . dicitur . . . reverentiae (*dat.*) -is attribui. *al.* (II) *qui sunt ad munus administrandum magis idonei vel digniores*: CIC. Att. 6, 3, 1 nemo . . . -r, *cui provinciam relinquam, quam frater meus.* LIV. 4, 45, 7 certamen . . . inter tribunos exortum, se quisque belli ducem -em ferre (24, 21, 3 [*ibid. 1* d. magis impigros]). 9, 30, 1 prava lectione senatus, qua -es aliquot lectis praeteriti essent (*item de senatore*: 23, 3, 10. ORAT. imp. Claud. [CIL XIII 1668] 2, 5 non Italicus senator provinciali -r est? [*7 sq.* sed ne provinciales quidem . . . reiciendos puto]). 42, 30, 5 si . . . optio domini -is daretur, sub Romanis quam sub rege malebat esse. CVRT. 4, 1, 19 (*16* dignissimum) *ad regnandum* neminem esse -em quam Abdalonymum (*cf.* 10, 8, 19 eligite -em *regem*. TAC. hist. 1, 15, 2 [*Galba ad Pisonem*] est tibi frater . . . dignus hac *successoris* fortuna, nisi tu -r esses. 1, 50, 4 PS. AVR. VICT. orig. 17, 4). PERS. 2, 20 quis -r iudex puerisve quis aptior orbis *quam Staius*? TAC. ann. 4, 6, 2 non alios -es fuisse *muneri administrando*. COD. Iust. 10, 67, 1 (*imp. Anton.* [*Carac.?*]) si vocatus ad munera civilia -em alium nominandum putaveris (VLP. frg. Vat. 158 [*ex orat. imp. Severi*] facultas -is nominandi. *et saepe, v. Voc. Iurispr. Rom. IV 205, 20 sqq.*). PAVL. dig. 50, 2, 7 pr. honores et munera non ordinatione sed -bus quibusque iniungenda sunt. *al.*

β de rebus (civitates sim. v. supra); significantur: (I) *quae sunt aptiora, utiliora vel gratiora sim.* (*ad notionem cf. supra l. 46 et B 2; neutr. pro subst.* SIL.; *exempla selecta inde a* LIV.): CIC. inv. 1, 17 utrum -s aut quid potissimum (sit *add. dett.*), quaeritur (*nisi adv. intellegas coll. p. 346, 41; item dubites de* Att. 13, 26, 1 quidvis . . . -s, quam ut *eqs.* [*cf.* 14, 21, 4 quidvis . . . -s quam castra]). VARRO rust. 1, 15 nulla -r serenda *arbor quam ulmus*, quod maxime fructuosa *eqs.* (*ad struct. praedic. cf.* potissimus *1c*). SALL. Iug. 83, 1 quae *amicitia* -r bello esset. HOR. epod. 16, 17 nulla sit hac -r sententia ([*15* quid expediat]. epist. 1, 17, 17 [*16* utrius . . . verba probes]. SEN. epist. 71, 1. *al.; cf. supra l. 6*). sat. 1, 1, 7 'o fortunati mercatores!' . . . miles ait . . .; contra mercator . . .: 'militia est -r'. epist. 1, 10, 11 ut . . . sacerdotis fugitivus liba recuso, pane egeo iam mellitis -e placentis. 1, 10, 14 ponendae . . . domo quaerenda est area . . .: novistine locum -em rure? LIV. 26, 38, 7 inopia consilii -is. CELS. 3, 20, 3 ea -a, quae supra comprehensa sunt (*in medicina ut etiam*: 5, 28, 8 *ut* -r medicina sit, quae maturius liberet. PLIN. nat. 36, 158 [*antea*: utilem]). 7, 16, 1 quo dubia spes certa desperatione sit -r (TAC. ann. 13, 37, 5 si omissa spe longinqua . . . praesentem -emque sequeretur). SEN. dial. 4, 11, 2 (*1* utilis est . . . ira *eqs.*) non ideo quaedam, quia sunt terribiliora, -a sunt. COLVM. 6, 14, 7 -r . . . ratio est custodiendi, ne *eqs.* (*Veg. mulom. 4, 15, 5* melius . . . est). SIL. 15, 191 absiste labore ancipiti, sed . . . -a capesse. QVINT. inst. 7, 3, 8 nomen . . ., quod sit -s (*ad significandam rem ut*: 9, 4, 57 quid sit . . . -s quam 'numerus'? *cf. p. 346, 6*). TAC. hist. 3, 8, 1 quaesitum . . ., quae sedes bello legeretur; Verona -r visa *quam Patavium*. SVET. Otho 8, 3 exta -a (*cf. p. 339, 31*). FRONTO p. 95, 13 v. d. H. quanto omnibus in rebus -r est certus praesens fructus quam futuri spes incerta. *al.* (II) *quae sunt maioris pretii, dignitatis vel momenti sim.* (*ad meram vim augendi [cf. 2 b] vergunt e. g. l. 13. 18 sqq. 27; exempla selecta inde a* LIV.):

CIC. fam. 16, 1, 3 amor, ut valentem *te* videamus, hortatur, desiderium, ut quam primum; illud igitur -s; cura ergo potissimum, ut valeas. Q. CIC. Cic. fam. 16, 16, 2 quae (*sc. litterae, humanitas sim.*) sunt his ipsis commodis -a. LAVREA epigr. 4 villam . . . reparat cultu sub -e (*nisi pertinet ad 2 b*). HOR. carm. 2, 14, 28 mero . . . pontificum -e cenis. 4, 2, 19 *Pindarus victores* centum -e signis munere donat. epist. 1, 10, 39 pauperiem veritus -e metallis libertate caret (LIV. 35, 17, 9 libertas servitute -r. SEN. benef. 2, 35, 3 spiritu -r). LIV. 23, 28, 1 Italiae cura prior -rque erat (*aliter p. 341, 49*). 45, 19, 14 servati . . . regni . . . -em laudem fuisse *quam erepti* (QVINT. inst. 2, 16, 8 l. vita -em esse. AVSON. 252, 6 p. 84 P. victores etiam vincere laus -r. *cf.* CYPR. Fort. 13 p. 346, 16 quanto -r et maior est gloria *diabolum superantis*? [CASSIOD. hist. 6, 46, 6 gloriam]. AVSON. 470^A, 29 p. 2 P. fama). SEN. dial. 7, 22, 4 haec, quae indifferentia vocamus, habere aliquid in se pretii et alia aliis esse -a. SIL. 13, 286 *fides est* -r regnis. STAT. silv. 2, 2, 68 *Corinthia* aera . . ., auro -a (*cf. Plin. nat. 34, 1* paene . . . ante aurum Corinthio *aeri pretium est*). 5, 1, 182 exegi longa -a senecta tempora. TERT. adv. Marc. 4, 12 p. 454, 22 *Christus* -em honorem sabbati servat non contristandi quam vacandi. CAPITOL. Gord. 28, 2 nulla . . . civitas limitanea -r (*dist.* minores . . . urbes. *cf.* AMM. 15, 11, 11 Bisontios . . . et Rauracos aliis -es oppidis [*12* non ignobilem]. *sim. al.*). IVVENC. 2, 639 *deus pater filio* -a . . . tribuet miracula rerum (*Ioh. 5, 20* maiora . . . opera). *et saepe.* *neutr. pro subst.*: OV. Pont. 4, 9, 51 cum iam fueris -a precatus, ut mihi placetur principis ira, roges. SEN. dial. 7, 14, 3 qui *venationem* magno aestimat . . ., -a deserit multisque officiis renuntiat. 7, 22, 4 inter -a divitiae sunt. epist. 90, 4 naturae est . . . -bus deteriora summittere (*antea*: melioris arbitrio). CVRT. 8, 5, 21 quasi -a quaedam egisset. QVINT. inst. 4, 2, 3 -bus vacemus (9, 4, 113). 9, 4, 35 necesse est hic *hiatus* metus impetum dicendi . . . a -bus avertat (*cf.* FRONTO p. 159, 21 v. d. H. a -bus avocare). PLIN. epist. 4, 7, 3 si ad -a vertisset *intentionem*. TERT. adv. Marc. 4, 27 p. 514, 25 -a legis. AMM. 17, 13, 24 *militum contio* aucta spe -um et lucri (*sc. praedae, praemiorum sim. ut* 20, 4, 5. *cf. p. 341, 31*). *al.*

c *appendicula ad a et b exhibens locos, quibus structura verbalis indicat id quod praestat*: *inf.* (*ad adv. relegare malim* PHAEDR. 4, 4, 13; *ceterum cf. etiam* QVINT. inst. 10, 7, 23 id -s [protinus *B*], quam se . . . dare): LIV. 36, 7, 6 quanto . . . prius -sque est Philippum nobis coniungere quam hos Thessalos? (SEN. nat. 3 praef. 5 quanto satius est . . ., quanto -s *eqs.*? [*copula suppletur e contextu ut* QVINT. inst. 11, 3, 136]. QVINT. inst. 5, 10, 124 ITALA II Macc. 7, 14 [rec. X; *v. infra*]. *al.*). 38, 5, 10 -s visum est Amphilochis . . . ferre opem (39, 47, 4 CYPR. epist. 14, 1 p. 510, 4). APVL. apol. 28, 3 quod *crimen* . . ., quamvis liceat negare, tamen -s habeant defendere. *acc. c. inf.* (*vix huc pertinet* SEN. benef. 4, 38, 2, *v. Gertz in ed. ad l.*): TAC. Agr. 18, 2 plerisque custodiri suspecta -s videbatur. ITALA II Macc. 7, 14 (rec. L, *sim.* VVLG. *et* P) -s est ab hominibus morti datos spem expectare a deo iterum resuscitari ([*gr.* αἱρετόν, rec. X -s est . . . damnari, *recc. BM* melius est]. SCHOL. Iuv. 6, 398). *enunt. secund.*: ITALA Tob. 3, 10 (Complut.) inutile est laqueo finire vitam, sed -s est, deprecer dominum, ut *eqs.* (Reg. *al.* bonum est -s deprecari, *gr.* χρησιμώτερον). COMPVT. cod. Col. prol. 14 p. 235 -s est, ut *tum* . . . caelebretur pascha (*vix huc trahas p. 347, 54*).

2 *potentia, auctoritate, opibus sim. vel vi, efficacia, vehementia sim.* (*quae ad ius spectant v. sub 3; vocem adhiberi etiam ad mala infestantia sim. vix mireris, v. maxime sub b*): **a** *de animantibus potentibus (aliter p. 341, 60) et rebus quibuslibet*: *α generatim* (*masc. pro subst.* HOR. epod. 15, 13 sat. 2, 5, 76 LACT. epit. 56, 4. *al.*, *neutr. pro subst.* VAL. FL. 3, 646): PLAVT. Aul. 693 (*690* egone ut te advorsum mentiar?) em, . . . tibi rem -em verbo (*Leo*, video *trad.*): clamat, parturit *mulier*. TRAG. inc. 175 *Amor* plus pollet -rque est patre (*item de deo*: APVL. met. 11, 30, 3 deus deum magnorum -r [*v. p. 343, 77*]. ITALA I Ioh. 4, 4 [Euseb. Verc. epist. 3, 1, 2. *al.*] -r est qui in nobis est quam qui in hoc mundo [*gr.* μείζων, *Vulg.* maior, *Leo M. serm. 39, 3* fortior]. *cf. supra p. 339, 25. 39. de Christo*: HIL. in Matth. 12, 20 Christo . . . Iona Salomoneque -i [*Vulg. Matth. 12, 42* plus quam Salomon hic]. RVSTIC. c. aceph. p. 1248^A). VARRO ling. 9, 13 -em . . . esse consuetudinem ratione ([consuetudine rationem *Mette, Varroniana, 1931, 4 enunt. interrog. postulans*]. CVRT. 5, 5, 21). rust. 2, 7, 6 si cum gregalibus . . . contendit *equus* in currendo aliave qua re, quo -r sit (*item de equo victore*: GRATT. 504 quis Eleas -r lustravit harenas? CE 1332, 4 *v. p. 343, 61*). HOR. epod. 15, 13 *amicus* non feret adsiduas -i te dare noctes (PORPH. qui apud te -r est. *item respicitur, qui apud amicam potentior est* [*cf. p. 280, 80*]: carm. 3, 9, 2 TIB. 1, 5, 69. *ironice*: HOR. sat. 2, 5, 76 *uxorem* ultro . . . -i trade, *cuius inhias hereditati*). OV. met. 13, 369 (*verba Vlixis*) pectora sunt -a manu: vigor omnis in illis (*cf.* VAL. FL. 4, 622 saepe acri -r prudentia dextra). VAL. FL. 3, 646 *in dis-*

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ceptatione -bus ille deteriora fovens (*huc traximus coll. p. 283, 14*). SVET. Tib. 21, 3 *Augustum* vitiis Tiberii virtutibusque perpensis -es duxisse virtutes (*sc. 'superiores'; vix 'plures' ut ad III pertineat*). TERT. apol. 28, 3 quis ... ex viventibus ... non mortuo -r? adv. Marc. 2, 8 p. 345, 12 *homini* -i angelis (*antea*: fortior angelo). PORPH. Hor. epist. 1, 18, 26 -r amicus (*item 42. 76. cf. Hor. 24* dives, *44* potentis. *sim. al.*). LACT. epit. 25, 1 in eorum *spirituum* dicionem venire, quibus -r sis, si deum verum sequi velis (*inst. 2, 17, 11* potentior). 56, 4 ira ... ad regendam subiectorum disciplinam data est ..., sed *quidam* ... irascuntur paribus aut etiam -bus, *non subiectis tantum*. HIL. in Matth. 11, 7 vim -r adferet, minorque erit, cui vis afferatur. in psalm. 134, 17 naturae -is auxilio (*sc. angelorum.* 138, 20 non hominis ..., *sed* -is ... n. *al.*). *et saepius.*

β speciatim in re publica, militia, ecclesia (*cf. e. g. infra l. 62. p. 342, 42. 84 et al. sub B*): LIV. 8, 5, 6 sit haec *Roma* sane patria -r *quam Latium* et Romani omnes vocemur (*sc. et Latini et Romani*). TAC. hist. 4, 61, 1 *Civilis* fisus Germanorum opibus et, si certandum ... de possessione rerum foret, inclutus fama et -r. CAPITOL. Alb. 9, 1 primo ... conflictu habito contra duces Severi -r fuit, post autem *eqs.* (*vix ad B 3; item intelleguntur victores*: HEGES. 1, 32, 6 p. 62, 14 conflictu superiore -es fuimus [*Ios. bell. Iud. 1, 374 κρατούντων, Ps. Rufin. 1, 14 p. 627* victores. *an abl. instr. ut p. 342, 45?*]. *ceterum cf.*: VEG. mil. 3, 9 p. 89, 13 adversarium ... -em [*nisi recte var. l.* fortiorem *praetulit ed.*; superior *syn.*]. CASSIOD. Ios. antiq. 6, 328 exercitus -r et multo melior [*gr. πολλῇ ... καὶ ... κρείττων. an ad III?*]). SYMM. epist. 7, 128, 2 metum ... -um (*masc. pro subst. de potentibus ut*: AMM. 15, 2, 9 praesidia -um. 18, 5, 1 [*ibid.* potentes]. 20, 4, 4 Iulianus *Caesar* -is *Augusti* arbitrio cuncta concedens. 31, 15, 13 agmina ... praeeuntium ductorum ... secuti *milites aequiperabant* ... discrimina -um. *al.* HEGES. 2, 12, 3 -um insolentia, qui licere quod vellent ius putabant. *et saepius*). AMM. 16, 8, 5 *officialis quidam calumniator* spe -um ad imperatoris pervolat castra (*respici videtur dignitas sim. maior ut* 27, 12, 7. *cf. p. 340, 41; ceterum exstat neutr. pro subst. etiam*: 29, 3, 6 homo ... ad -a festinans [*antea*: ad regendam aliam *provinciam* aspiravit]. SACR. Leon. 951 de inferiori gradu ... capere -a). 18, 5, 6 per -es ... domos. 20, 5, 7 *ut* ad -em veniat gradum (COD. Iust. 1, 40, 5 [*a. 364*]. *al.; cf.* HEGES. 1, 40, 1 p. 83, 20 dignitas -r ... et nocendi ... maior potestas [COD. Theod. 2, 17, 1. 13, 5, 5 pr.]. COD. Theod. 12, 6, 7 honores [SYNOD. episc. a. 465, Thiel, Hil. epist. 15, 2. *al.*]). CLAVD. 28, 36 *Palatinus mons* -a ... Delphis ... oracula pandit (*sc. edicta imperatorum*). *al.*

b *de viribus, actionibus (de actore* LVCIF.), *affectibus sim. fortioribus, vehementioribus vel etiam maioribus (hanc vim augendi agnoscas maxime apud auctores aetatis serioris ubicumque evanescit respectus vincendi, superandi; ceterum cf. p. 340, 9 et III)*: PLAVT. Cas. 818 (*ad novam nuptam*) tua ... ut -r pollentia sit vincasque virum (Rud. 618 ne impiorum -r sit p. quam innocentum. *cf.* CYPR. epist. 73, 21 numquid potest vis baptismi esse maior aut -r quam confessio *martyris*? IVVENC. 2, 711 [*Matth. 12, 42, v. p. 340, 73*] -r ... est Solomone potestas *Christi*). LIV. 5, 25, 4 quae *civitas* ... omnium rerum -em curam quam religione se exsolvendi habeat (*vix praedicative ut ad 1a pertineat.* APVL. met. 7, 4, 1 [*de affectu*]. *aliter p. 340, 18*). CVRT. 8, 14, 22 quibus metu -r fuerat pudor (*20* acrius metus ... imperare coepit). TERT. nat. 1, 10, 33 per deos deierandi periculum evanuit -e habita religione per Caesarem deierandi (*apol. 28, 3* maiore formidine). IVVENC. 1, 648 (*Matth. 6, 30* vos minimae fidei) cur vobis -r non est fiducia patris? (ENNOD. dict. 17, 5 p. 474, 22). FIRM. math. 3, 2, 23 *Saturnus* triginta annos *vitae* subtrahit, sed et -a mala decernit (*coll. 4, 16, 6* potentiora mala *def. Wickström, Eranos 40, 1942, 46*; fortiora *Kroll; aliter l. 77*). 6, 35, 1 actus ... maximos ... cum -i turbatione decernit *Mars*. LVCIF. non parc. 23 l. 10 D. quia te, *Constanti*, -r ⟨n⟩ullus umquam fuerit persecutor ... legis dei (*si recte intelleximus persecutorem 'acriorem'*). AMM. 15, 7, 10 auctoritate ... -e aeternae urbis episcopi (26, 2, 1). 15, 10, 10 civitate -e Marte deleta (*cf.* CASSIOD. Didym. in I Petr. p. 34, 10 cum -i certamine. hist. 9, 19, 4 quia disputatio ... haereses ad contentiones -es adduceret [*Socrat. 5, 10 p. 585A φιλονεικοτέρας ... μᾶλλον ἀπεργάζονται*]). ENNOD. epist. 5, 26, 1 p. 146, 7 -r sitis. 8, 1, 8 p. 201, 3 obsequiis -bus. opusc. 1, 64 p. 278, 23 ardentes adulescentium impetus -bus verborum armavit incendiis (*cf.* 4, 39 p. 392, 21 flamma). 4, 1 p. 383, 10 equorum celeritas ad -em cursum calce provocatur. CASSIOD. hist. 1, 11, 13 modos ... abstinentiae -is (*Sozom. 1, 13, 3 συντονωτέρας*). Ios. antiq. 5, 66 caedes fide -r quam poterit vel audiri (*gr. φόνος κρείττων παρὰ τοῖς ἀκροωμένοις*). VEN. FORT. carm. 2, 16, 24 quo labor est -r, gloria maior erit. *de sceleribus maioribus, gravioribus sim. (nisi ad notionem maioris momenti p. 340, 8 referre malis)*: ENNOD. dict. 18, 6 p. 477, 12 ut probrosos ad -a ... invitares (*sc. ad parricidium*). opusc. 4, 35 p. 391, 14 -bus insidiis ... manus adposuit. CASSIOD. hist. 7, 25, 15 mala ... -a commisit (*Socrat. 4, 12 p. 496A μείζονα*). Ios. antiq. 7, 198 scelera -a et iniquiora ([*gr. χείροσι*]. in psalm. 49, 18 *opp.* minora). 19, 151 ad -em iniuriam prorumpere (*gr. περαιτέρω τῇ ὕβρει χρωμένων*).

3 *condicione iuris (v. etiam sub B, maxime p. 342, 39 sqq. 58 sqq.; usu laxiore* PLAVT., TER.; *raro attributive, sc.* PLAVT. Trin. 1123 LIV. 1, 48, 2 VLP. dig. 31, 60. *al.*): **a** *de rebus*: PLAVT. Trin. 1123 ut, quae cum ... filio egi, ei rei fundus pater sit -r (*cf. vol. VI 1, 1580, 50 sqq.*). POMPON. dig. 20, 4, 4 posterioris creditoris causa est -r (*praedicative ut*: AFRIC. dig. 20, 4, 9 pr. *locatoris*. SCAEV. dig. 20, 1, 31, 1. PAPIN. dig. 10, 3, 28 in re ... pari -em esse causam prohibentis [29, 1, 36, 3 causa possessoris]. *al.; attributive*: VLP. dig. 31, 60). 28, 5, 68 secunda scriptura -r erit; plenior est enim quam prior. 41, 2, 25, 2 ut -r sit ... corporalis possessio *quam quod animo possidetur.* GAIVS dig. 35, 1, 90 posterior voluntas -r haberi debet (PAPIN. dig. 34, 4, 24, 1 legato. *cf.* HERMOG. dig. 32, 22 pr. suprema v. -r habetur). MARCELL. dig. 22, 3, 10 census et monumenta publica -a testibus esse. PAPIN. dig. 46, 3, 97 qui *contractus* -r est. PAVL. dig. 18, 7, 9 -r est libertas quam manus iniectio (35, 1, 96, 1 legato). *al.* **b** *de hominibus*: TER. Phorm. 533 (*loq. leno*) mea lege utar, ut -r sit qui prior ad dandumst *argentum* (DON. *ad 532* iure lenonum ..., in quo semper commodum prius est quam fides. SCHOL. Ter. p. 134, 12 maioris gratiae apud me). LIV. 1, 48, 2 (*referuntur verba Tarquinii regnum vindicantis*) multo quam servum -em *esse* filium regis regni heredem. SAB. Gell. 5, 13, 5 aequa causa feminae viris -es habitae pupillarisque tutela muliebri praelata (*in ordine officiorum, cf.* GELL. 5, 13, 1). TAC. ann. 2, 80, 2 Pisonem ..., si iure ageretur *de provincia administranda*, -em *esse*. GAIVS dig. 20, 4, 11, 1 ut -r sit, qui postea credidisset (*item de creditoribus*: 20, 4, 11, 2. 42, 5, 16 in comparatione *licitantium*. SCAEV. dig. 44, 3, 14, 3 qui me -r est *creditor*, cum ego te superaturus sim, multo magis adversus te optinere debet. *al.*). inst. 2, 207 quamvis prima causa sit in caducis vindicandis heredum ..., tamen ipsa lege Papia significatur, ut collegatarius coniunctus ... -r sit heredibus (*item in hereditatibus sim.*: 3, 27 qui integrum ius agnationis habebit, is -r erit, etiamsi longiore gradu fuerit. *al.* PAPIN. dig. 31, 77, 25. *al.*). *et saepe.*

B *cum determinationibus indicantibus*: **1** *quo respectu, qua (in) re*: **a** *abl. nudo*: CIC. fam. 10, 3, 2 qui tibi vetustate necessitudinis -r possit esse *in amicitia*. SALL. Iug. 16, 5 *pars Numidiae* agro virisque opulentior Iugurthae traditur, illam alteram specie quam usu -em ... Adherbal possedit (TAC. hist. 5, 23, 2 classem ... u. remigum, gubernatorum arte, navium magnitudine -em). SIL. 11, 153 tanto -em (in *add. Shackleton Bailey, Class. Quart. 9, 1959, 176*) nomine habendum Varronem, ut *eqs.* (*intellegam fama praeferendum, 'consulatu digniorem' explicant alii. aliter* SCAEV. dig. 20, 4, 18 usurarum n.). STAT. Theb. 6, 379 meritis. QVINT. inst. 7, 2, 21 naturā (12, 1, 1 -s ac maius). 8 prooem. 16 hoc (*i. eloquentia*) genera ipsa dicendi aliis alia -a (*syn.* praestantior). TAC. ann. 16, 18, 3 *Petronium* aemulum et scientia voluptatum -em. GAIVS inst. 3, 51 *ut* cognationis iure -es habeantur *in hereditate adeunda* (*cf.* VLP. frg. Vat. 15 *tutor* -r necessitudine et idoneus re fideque. PAVL. sent. 2, 28, 2 gradu generis ... et substantia rei familiaris). GELL. 2, 15, 8 lege. APVL. Plat. 2, 27 potestate (*in re publica*). COD. Iust. 8, 17, 3 (*a. 213*) sicut prior es tempore, ita -r iure. IVST. 43, 2, 2 aetate -em Numitorem (*sc. qui rex fieret; vix ad III*). PS. AVR. VICT. epit. 41, 7 Constantinus acie -r ... adegit Licinium (*cf. p. 341, 21*). *al.* **b** in *c. abl.* (*quae nexu laxiore ad circumstantiam, condicionem sim. spectant, v. sub A, e. g. supra l. 2. p. 340, 6; e coni. dub.* PVBLIL. A 33; *v. etiam* SIL. *sub a*): GAIVS dig. 20, 4, 11 pr. -r est in pignore, qui prius credidit pecuniam (PAPIN. dig. 20, 4, 2 DIG. 20, 4. *cf.* TRYPH. dig. 20, 4, 20). 37, 4, 12, 1 in ea hereditate. inst. 3, 65 filius patroni ... extraneis heredibus in bonis Latinorum -r habetur (66. 71). PAPIN. dig. 50, 2, 6, 5 -r habetur in sententiis ferendis, qui *eqs.* (*item cum gerund.*: VLP. dig. 43, 30, 3, 5 mater in retinendo eo *filio* -r erit. AMM. 19, 3, 1 in regendo milite. PASS. Mar. Iac. 8, 9 in promerenda domini voluntate. *al.*). LVCIF. Athan. 2, 4 l. 35 D. in quo. reg. apost. 8 l. 39 in eo ..., quia. BOETH. herm. sec. 3, 9 p. 223, 1 in consiliis. *al.* (*maxime in sermone iuris*). *c. acc. pro abl.* (*aliter 2aβ*): SCAEV. dig. 20, 4, 18 quaero, an Titius ... usurarum nomine ... -r esset; respondit ... Titium in omne, quod ei debetur, -em esse. **c** de: HIL. in Matth. 10, 24, *v. 2aβ.*

2 *ad quid*: **a** *praepos.*: **α** ad: CIC. top. 6 *inveniendi ars* ad usum -r erat et ordine naturae certe prior *quam ars iudicandi.* fin. 1, 11 *scripta* nulla ad legendum his esse -a; quid est enim ... tantopere quaerendum quam *eqs.*? LIV. 7, 27, 4 fides ... publica privatis difficultatibus -r ad curam senatui fuit. 42, 41, 4 ad ministeria facinorum. TERT. test. anim. 5 p. 141, 27 -a sunt ad instruendam animam priora quam postera (*item accedit gerund.*: HIL. trin. 10, 53 ad efficiendum. *ibid.* -e ad obtundendam eam *infirmitatem humanam* rerum caelestium natura. HEGES. 5, 12, 1 virtus -r ad congrediendum). *al.*

β in *c. acc.* (*aliter* SCAEV. *sub 1b*): HIL. in Matth. 10, 24 (*ad Luc. 12, 52*) tres duobus subiacebunt in dominatum eorum de spiritus novitate -bus. **b** *structurae variae*: LIV. 8, 29, 2 *res* nulla prior -rque visa est, de qua ad senatum referrent *consules* (*item c. enunt.*: 26, 31, 4 Sosim et Moericum ..., quibus tantam ⟨rem⟩ crederem, -es habui [*cf. 26, 30, 6* praeoptasse]. *nexu laxiore vix huc spectant* TAC. ann. 12, 44, 4 AVG. civ. 5, 18 p. 225, 2 D.). STAT. Theb. 2, 187 quae tu -r *es* (poteris *var. l.*), Thebane, queri (*item cum inf.*: 10, 429 ego infandas -r *sum* satiare volucres *quam hic puer*). TAC. ann. 11, 9, 4 -r ... Vardanes visus *est* retinendo regno (*cf. dat. sine gerund.*: CLAVD. rapt. Pros. 3, 368 quae longa est *arbor*, ... praebebit cornua velis, quae fortis, malo [claro *var. l.*] -r).

3 *apud quem, adversus quid (quem)*: LIV. 21, 47, 6 -es (posteriores *fere trad.*) apud me auctores sunt, qui *eqs.* (QVINT. inst. 3, 8, 1 -r fuisset a. me Ciceronis sententia. TAC. ann. 1, 69, 4 -em *esse* ... a. exer-

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

citus Agrippinam quam legatos. PORPH. Hor. carm. 4, 1, 17sq. ['potentior'] a. puellam -r rivale suo. *al.*). VLP. dig. 43, 17, 3, 7 dominus ... soli tam adversus alium quam adversus superficiarium -r erit interdicto 'uti possidetis' (ENNOD. epist. 9, 16, 3 p. 240, 18 nullus mihi murus -r esse a. peccati arietem poterit, quam si *eqs.*). COD. Iust. 8, 17, 12, 4 -a iura contra omnes habere mariti creditores (*vix huc* CAPITOL. *sub A2αβ*).

III *usu recentiore significatur quod praestat numero vel mensura, fere i. q. maior sim.* (*cf. p. 340, 9. 341, 42*): **A** *in arte arithmetica vel astronomica* (*pro syn. est* maior *saepius quam infra notavimus*): CHALC. comm. 15 est ... primi limitis medietas in -e numero, id est senario (*distinguitur*: primi limitis minorem medietatem, quae est quattuor. *cf. infra l. 34*). 42 *XII numerus* sex numeris ... -r erat senario limite (*item c. abl. mens.*: 46 sescuplum modum epitrito modo -em esse ratione epogdoa [*Theo Smyrn. p. 62, 18 ὑπερέχειν*]. 91 magnitudinem solis mille octingentis octaginta partibus -em esse quam terram *eqs.* [*Theo Smyrn. p. 197, 9sqq. ἥλιον ... χιλιοκτακοσιογδοηκονταπλασίονα τῆς γῆς*]). MART. CAP. 8, 828 circulum ambitu -e per haec ... signa curvari (*cf. 8, 826* maiore ambitu). 8, 838 quae sidera (*e. g. Serpens, quem Ophiuchus tenet*) velut partes habendae sunt -um *siderum*. 8, 841 occidunt ... Cygni ... pars -r Eridanique pars ultima. 8, 858 Lunae circulum centies esse maiorem tellure, qui quidem circulus ipsa Luna sexcenties -r invenitur (*c. adv. num. ut*: 8, 861 Martis ... circulus vigies quater -r invenitur *eqs.* [*antea*: duodecies ... maiorem]). **B** *vario usu*: IVVENC. 2, 762 (*ad Matth. 13, 12*) si quis habet ..., capiet -a redundans ([meritis -a capesset *var. l.*]. *sim. ad Matth. 25, 29*: 4, 253 -a mereri, quis [*i. quibus*] res ... abundat). AMM. 17, 13, 4 insularem anfractum aditu Parthisci *fluvii* paene contiguum amnis -r, *Hister*, ambiens (23, 6, 25. *cf.* 23, 6, 63 quae *flumina* ... -bus iungit natura. 23, 6, 73). 24, 7, 6 Iulianus consociato fretus exercitu ... numero -r ad interiora tendebat (*cf. p. 341, 24*). MART. CAP. 9, 980 *si in compositione pedum* primos disemos ponimus insequentibus longe -bus (long[e pot]ioribus *Westphal*). COD. Theod. 1, 4, 3, 2 ubi ... diversae sententiae proferuntur, -r numerus vincat auctorum, vel si numerus aequalis est, *eqs.* (*Interpr.* maior numerus. *cf. supra l. 11*). CONC.[S] I 3 vers. Tur. p. 128, 13 deterius sunt decepti et velut ex fovea ceciderunt in foveam -em (peiorem *var. l.*; *gr. I 1, 7 p. 96, 7 χείρονα*). ENNOD. opusc. 1, 51 p. 275, 14 pars mundi -r (*si coll. l. 15* per regiones disiunctissimas *recte huc traximus. cf. supra l. 21 et* CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 113 *rex* partes orientales civitatis ampliavit et urbem -em fecit [*gr. μεῖζον, Ios. antiq. 8, 147* maiorem]. *aliter p. 339, 37*). CASSIOD. var. 2, 25, 2 ut ... a tenuibus summa -r (potius *var. l.*) exigatur *quam a nobilibus*. 3, 51, 8 *in circo obeliscus* -r Soli, inferior Lunae dicatus est. 7, 41, 2 -em ... aetatem. Ios. antiq. 2, 29 haec dicens et his -a (*gr. πλείω*).

appendix ad II et III: 1 *usum adi. pro subst. illustravimus supra passim. v. ad masc. p. 339, 22. 340, 65. 341, 26, ad neutr. l. 25. p. 340, 32. 341, 1. 33 et al.*

2 *structurae indicantes quae postponuntur vel inferiora sunt*: **a** *comparantur singula*: α *abl. compar. vel particula* quam *passim inde a* NAEV., PLAVTO. TRAG. inc. (*pleonastice iuxtaponuntur in versione prava p. 341, 71*): β *dat.* (*sec.* praestare, praeferri *sim.*; *neglexinius formas ambiguas; non recte traditum putant edd.* TERT. anim. 18, 10): VLP. dig. 42, 6, 1, 3 hypothecario creditori -em esse eum, qui *eqs.* LVCIF. reg. apost. 8 l. 39 D. tu, *Constanti*, in eo -r Oziae regi, quia *eqs.* (regis *vel* Ozia regi, *i. rege, Hartel in ed. p. XV*). EPIST. pontif. 701 Schwartz p. 15, 15 inferioris loci pontifices, qui nullatenus se noverant -em sibi (sui *Schwartz*) ... posse resolvere *eqs.* CASSIOD. var. 6, 4, 3 quos tibi cognoscis esse -es. γ *gen.* (*vix huc* APVL. *sub b*): TERT. adv. Val. 14 p. 193, 7 casus sui -um desiderio. CASSIOD. hist. 4, 8, 5 Omousiani -es erant Arianorum (*Socrat. 2, 6 p. 193*[B] *κατεκράτουν*). RVSTIC. c. aceph. p. 1248[A] *Christus* iniuriarum ... non inferior, sed -r fuit. CE 1332, 4 ferarum multo fuit -r *equus meus*. δ *praepos.*: HIL. trin. 8, 3 *haeretici student, ut* ultra spem vitae nostrae vitae suae desperatione -es sint. LVCIF. Athan. 2, 4 l. 35 D. in quo essemus -es a[c] scribis et Pharisaeis? (*item* ab: CONC.[S] I 3 Rustic. p. 32, 10 *Christus* -r exsistens ab [*om.* vers. Tur.] omni peccato [*gr. I 1, 1 p. 39, 7 κρείττων ἁπάσης ὑπάρχων ἁμαρτίας*]. CASSIOD. compl. in Hebr. 3, 1 a creatura sua longe -em esse creatorem [a *om. ed. Migne, sed v. Stangl, Woch. Klass. Phil. 32, 1915, 228*]). AMM. 23, 6, 25 -es ante alios amnes.

b *qui -r est eximitur e multitudine, ut compar. fere pro superl. usurpatus videatur* (*monet* CAPER gramm. VII 102, 16 -r e duobus, potissimus omnium. *cf. sine determinatione p. 353, 28sq. nec non* HEGES. 1, 19, 4 ceteri conventus ... per Gadaram et Amathuntem ..., urbis scilicet -es, divisi *sunt*): GAIVS dig. 42, 5, 16 inter creditores -r is *habetur*, cui *eqs.* (AMBROSIAST. in I Cor. 2, 12, 1 est ... i. mundanos spiritus -r. CASSIOD. in psalm. 50, 16 *sanguis* i. ceteros humores ... -r videtur existere). APVL. met. 11, 30, 3 deus deum magnorum -r et -um (*Vallette*, maiorum *trad.*) summus et summorum maximus et maximorum regnator Osiris (deum *pro gen. part. accipere malim quam pro gen. compar., ut cetera melius congruant. item*: IORD. Rom. 267 Traianus pene omnium imperatorum -r).

3 *iuxtaponitur*: **a** *alius compar.*: LIV. 8, 29, 2 *res* nulla prior -rque visa est (23, 28, 1. 36, 7, 6. 39, 47, 4 SEN. benef. 7, 19, 9 GELL. 2, 15, 1 *al.*; *cf. nexu laxiore* CIC. top. 6 HOR. epist. 1, 5, 27; *ceterum v. p. 353, 34. 357, 23*). QVINT. inst. 12, 1, 1 -s ac maius. TERT. apol. 10, 6 -is et notioris. ARNOB. nat. 7, 45 p. 404, 14 M. -s multoque praestantius. *sim. al.* *vis compar. augetur adv.* magis (*nisi* magis *ad totum enunt. referre malis*): COD. Iust. 5, 12, 9 (*a. 250*) dotis tuae -em causam magis esse convenit. PS. HIL. libell. 9 p. 80, 28 DICT. 5, 15. CASSIOD. hist. 1, 1, 11 (*Sozom. praef. 10 μᾶλλον ... πλεονεκτεῖς*).

b *vox eiusdem stirpis*: CIC. fam. 16, 1, 3 illud ... *est* -s; cura ergo potissimum *eqs.* (COD. Theod. 7, 3, 1 ut is potissimum -em adipiscatur gradum). APVL. met. 11, 30, 3 magnorum -r et -um summus (*si recte conicitur, v. supra sub 2b*). Plat. 2, 27 potestate -es (IVVENC. 2, 711 -r ... potestas).

adv. ***potius.** *scribitur*: -ci- *passim in codd. recentioribus*; -te- CIL VIII 5784, 5; *per* o *scribendum esse monet* GRAMM. suppl. 301, 1. NOT. Tir. 9, 17. 18 -s quam. *de notione*: PS. ASPER gramm. suppl. 53, 30 *sunt adverbia* eligendi ut -s *eqs.* DIFF. ed. Beck p. 68, 3 (*sim.* ISID. diff. 1, 378) magis sic alterum ex duobus profert, ut utrumque probet, -s alterum probat, alterum damnat (*cf. usum p. 345, 65. 348, 1 illustratum*). GLOSS. *βέλτιον. κρεῖσσον. αἱρετώτερον, ἄμεινον, μᾶλλον.* melius. magis. *legitur inde a* NAEV. (*p. 345, 44*), PLAVTO, ENN. [*variat in codd. imprimis cum* totus (totius), *e. g.* CIC. dom. 96 Phil. 8, 23 (*restituitur* CIC. Balb. 19 Att. 4, 1, 1 LVCR. 6, 1165 VARRO ling. 5, 61).]

I -s *respicit totam sententiam vel singulas partes enuntiati* (*indicat aliquid aut praestare, praeferendum esse, aut verius esse, fieri sim.*): **A** *vi plena et certo quodam respectu, i. q. modo potiore, ratione praeferenda sim.* (*exempla significantiora, cetera ad B relegavimus*): 1 *pertinet ad voluntatem, desiderium*: **a** *usu communi*: α *respiciuntur actiones sim. ipsius optantis, praeferentis, ut vergat in vim q. e. libentius sim.*: (I) *in quibuslibet sententiis*: PLAVT. Amph. 455 si me inritassis, hodie lumbifragium hinc auferas. :: abeo -s. 1040 si ... in istoc sim loco, dem -s aurum, quam illum corrumpi sinam (*item in apodosi enunt. condic.*: Curc. 211. Pseud. 267 si lucri quid detur, -s rem divinam deseram. TER. Hec. 425. CIC. S. Rosc. 83 si mihi liberet accusare, accusarem alios -s. Verr. II 3, 72. 115. *al.*). Men. 1121 si interpellas, ego tacebo. :: -s taceo. Mil. 994 numquis ... adest, qui rem alienam -s curet quam suam *eqs.*? (*in enunt. consec. ut*: CIC. Verr. II 2, 154 ut ... officii -s ... quam ambitionis ... rationem duxerit. Sull. 47 Planc. 8. *al.*). Pseud. 368 (*iocose*) *parentes* occidi ... -s, quam cibum praehiberem. 806 ne⟨mo⟩ illum quaerit coquum, qui optimus *est* ..., illum conducunt -s, qui vilissimust. Trin. 179 (*177* an ... alium dominum paterer fieri hisce aedibus?) emi egomet -s aedis. TER. Phorm. 298 (*297* dotem daretis) qua ratione inopem -s ducebat uxorem? Ad. 74 hoc patriumst, -s consuefacere filium sua sponte recte facere quam alieno metu. *al.*

(II) *desiderium, voluntas illustratur insuper*: (A) *verbis optandi, praeferendi sim.* (*fere abundanter e.g.* PLAVT. Stich., COLVM.): PLAVT. Aul. 11 inopem ... optavit -s eum relinquere, quam ... thesaurum commonstraret filio (TER. Andr. 798 sese inhoneste o. parere hic di[vi]tias -s, quam in patria honeste pauper viveret. CATVLL. 64, 82. POLLIO or. frg. [43 M.] Quint. inst. 9, 4, 132 *nemo* te -s optandus nobis fuit. SEN. benef. 4, 17, 4. *al.*; *aliter infra l. 77*). Bacch. 502 illum exoptavit -s *quam me*? habeat (TER. Andr. 21. CIC. Vatin. 39 praeturam -s ... quam mortem). Capt. 687 meum ... -s me caput periculo praeoptavisse, quam is periret, ponere (*quodammodo abundanter ut et* TER. Hec. 534 VAL. MAX. 4, 1 ext. 5). Stich. 80 si manere hic sese malint -s quam alio nubere (*al. v. vol. VIII 203, 59sqq.*). TER. Hec. 753 scin, quid volo -s sodes facias? (Ad. 992 si id voltis -s. CIC. Catil. 4, 14 cum omnibus -s quam soli perire voluerunt. Vatin. 1 Att. 3, 4 VARRO rust. 3, 2, 1. *al.*; *subauditur ex verbo q. e.* nolle: IVLIAN. dig. 46, 1, 15 pr. si ... nollem eum exceptione uti, sed -s solvere. PAVL. dig. 41, 2, 1, 19. ITALA II Cor. 5, 4 [Tert. resurr. 42; *om. gr. et Vulg.*]). SEN. contr. 1, 8, 11 placebat ... Latroni -s ratione retinere patrem quam adfectu. COLVM. 4, 2, 3 per omnia praetulerim duobus -s seminibus depositis quam unico periclitari. VOPISC. Tac. 3, 5 ut regnare vel feminas cupiant -s quam nostram perpeti sanctimoniam. *sim. al.* (B) *indicat. fut.* (*fut. exact. l. 67*) *vel coni. hortat.*: PLAVT. Aul. 676 certumst, Silvano -s credam quam Fide (Cas. 999). 767 *aurum* refer; dimidiam tecum -s partem dividam (*sc. quam ut perdam totum*). Bacch. 212 immo hercle abiero -s (*fut. exact. ut*: Capt. 341 hunc mihi des ... :: immo alium -s misero. Pseud. 630 servavero). Cist. 628 -s hanc inibo gratiam ab illis quam *eqs.* Merc. 8 vobis narrabo -s meas ... miserias, *non Soli aut Lunae*. 222 (*219* si istac ibis *eqs.*) hac ibo -s (Poen. 496 TER. Phorm. 696). Most. 246 ne ... vapulem, tibi -s adsentabor. Stich. 532 hodiene exoneramus navem ...? :: ... nos -s oneremus nosmet ... voluptatibus. *al.* TER. Andr. 396 *pater uxorem* inveniet inopem -s quam te corrumpi sinat. CATO or. frg. 25, 1 (137 M.) hoc -s agam quod hic rogat. CIC. Verr. II 3, 37 malo ... plus dare quam non ... tollere *frumentum*; ... non tollam -s, quam paciscar. Catil. 2, 16 optemus -s, ut eat in exilium, quam queramur. Phil. 2, 63 haec ... omittamus, loquamur -s de ... genere levitatis (*cf.* 8, 4 sed nimis multa de verbo; rem -s videamus. orat. 112 ab hoc ... abeamus ...; rei -s ... vim ... explicemus. *al.* HOR. carm. 2, 9, 18 desine ... querellarum et -s nova cantemus ... tropaea. *sim. al.*). opt. gen. 8 eos imitemur, si possumus, si minus, illos -s, qui ..., quam *eqs.* Tusc. 1, 118 *mortem* portum -s ... putemus. off. 1, 47 benivolentiam non ... ardore ... amoris, sed stabilitate -s ... iudicemus. *al.* DOLAB. Cic. fam. 9, 9, 3.

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Ov. epist. 16(17), 191 dum novus est, -s coepto pugnemus amori. *et saepe.*

β respiciuntur actus, eventus sim., qui non sunt in arbitrio optantis, iubentis (-s *non tam ad enunt., cuius pars est, spectare videtur quam ad voluntatem loquentis, ut sit e. g. 'narret -s quam fleat' fere i. q. 'malo eum narrare quam flere'; exempla quaedam a mera indicatione condicionis melioris [v. 2 b] aegre separantur*): Ⓘ *in enunt. primario; voluntas, desiderium sim. indicatur:* Ⓐ *variis modis* (*sc. fere coni.; indic. praes. l. 12, indic. fut. l. 16*): Plavt. Amph. 935 te, summe Iuppiter, quaeso, Amphitruoni ut . . . iratus sies. :: a, propitius sit -s. Asin. 798 tu labellum abstergeas *amicae gravedine laboranti* -s, quam cuiquam savium faciat. Cas. 100 quin -s . . . id *negotium* curas? (*in interrog. rhet. ut*: Merc. 610 q. tu illud -s nuntias, quod nescio? Verg. Aen. 4, 99 Apvl. met. 2, 24, 7. 4, 17, 2. *al.; in desiderio*: Plavt. Mil. 1125 q. -s per gratiam bonam abeat abs te. Lvcil. 459 q. -s vita⟨m⟩ degat . . . quietam). Men. 603 intro abeam, ubi mi bene sit. :: mane: male erit -s (*fut. indicat exspectationem certam ut*: Most. 884 illi erunt bucaedae multo -s, quam ego sim restio. Anton. epist. Cic. Phil. 13, 45). Most. 668 (669) di istum perduint, immo istunc -s. Persa 375 sapienter -s facias quam stulte. 710 cras ires -s, hodie hic cenares. Rud. 498 utinam . . . in carcere illo -s cubuissem die (Trin. 1029 Cic. Flacc. 5. Att. 15, 4, 1 u. -s per populum agat quam per senatum. Liv. 38, 47, 10. *al.; cf. infra l. 68*). 1042 fiat istuc -s, quam . . . pugnem tecum. *al.* Cic. Verr. II 3, 201 populi . . . -s hoc sit vectigal quam praeda praetoris. nat. deor. 2, 168 quoniam in utramque partem . . . licet disputare, hanc -s sumas *eqs. al.*
Ⓑ *imperativo*: Plavt. Mil. 951 quin tu tuam rem cura -s quam Seleuci (Rud. 1011 q. tu -s praedam divide. Amm. 26, 7, 16 q. -s sequimini *eqs.*). Rud. 1048 vos confugite in aram -s quam ego. Ter. Andr. 233 di, date . . . illi in aliis -s peccandi locum. 873 rem -s ipsam dic ac mitte male loqui. Ad. 174 in istam partem -s peccato. 335 lacrumas mitte ac -s, quod ad hanc rem opus est, porro prospice. 704 (*669* deos comprecare) tu -s deos comprecare. Cic. Planc. 51 noli ista meditari atque illud cave -s, ne *eqs.* (Svlp. Rvf. Cic. fam. 4, 5, 5 noli . . . oblivisci . . . neque imitare . . ., sed -s . . . propone). ac. 1, 2 omitte ista . . . et quaere -s ecquid . . . novi. Att. 7, 7, 7 depugna . . . -s, quam servias. 10, 14, 2 haec -s conquire. Anton. epist. Cic. Phil. 13, 38 quam ob rem vos -s animadvertite *eqs.* Svlp. Rvf. Cic. fam. 4, 5, 5 ab hisce rebus animum . . . avoca atque ea -s reminiscere, quae *eqs.* Catvll. 66, 92 (*Berenicis coma loq.*) ⟨u⟩nguinis expertem non siris esse tuam me, sed -s largis affice muneribus. Verg. Aen. 3, 654 satis est gentem effugisse nefandam *Cyclopum*; vos animam hanc -s . . . absumite leto. Hor. epist. 1, 13, 7 si te . . . meae . . . uret sarcina chartae, abicito -s quam *eqs. al.*

Ⓘ *in enunt. secund.* (*fere finali; exempla nonnulla etiam ad B trahi posse non negaverimus*): Naev. com. 93 domi patres patriam ut colatis -s quam peregri probra (*deficiente verbo primario dubitanter attulimus ut*: Cato mil. frg. 2 ut populus . . . -s . . . coronatus supplicatum eat quam . . . coronatus veneat). Plavt. Amph. 380 ita di faciant, ut tu -s sis *Sosia* atque ego te ut verberem. Aul. 618 (*ad Fidem deam*) cave tu illi fidelis, quaeso, -s fueris quam mihi. Bacch. 104 tibi . . . operam dabo . . ., ut hic accipias -s aurum, quam hinc eas cum milite. Cas. 268 *cupio*, ut . . . frugi servo detur *ancilla* -s quam servo improbo (*dub. trad.* -s *loco gemino* 257). Men. 332 ut te hinc abducat -s, quam hic adstes foris. Rud. 880 ibidem . . . manete . . . :: equidem suadeo, ut ad nos abeant -s. Ter. Haut. 52 exemplum statuite . . ., ut adulescentuli vobis placere studeant -s quam sibi. Cic. div. in Caec. 23 ut -s ab hoc quam ab illo accusetur, id peto (*cf.* p. red. in sen. 1 quaeso obtestorque, ne meae naturae -s quam *vobis* . . . id tribuendum putetis. fam. 5, 4, 2 peto quaesoque, ut tuos mecum serves -s quam . . . me oppugnes. *sim. al.*). Font. 49 ut -s telis tibi . . . quam periuriis intereundum esset! Cael. 73 vellem alio -s eum cupiditas gloriae detulisset (*cf.* Att. 3, 23, 1 velim . . . hanc . . . meam diligentiam miserabilem -s quam ineptam putes). Phil. 8, 15 *aegram corporis partem* secari . . . patimur, ut membrum aliquod -s quam totum corpus intereat. Att. 3, 10, 3 haec eo scripsi, ut -s revelares me . . . quam ut *eqs. al.*

b -s quam *adhibetur cum affectu quodam ad confirmandam voluntatem, asseverationem, recusationem sim.* (*ut alterum non tam postponatur, quam prorsus reiciatur*): Plavt. Asin. 816 suspendam (*Bothe*, suspendas *codd.*) -s me, quam tu haec . . . auferas (*cf.* Aul. 51 utinam me divi adaxint ad suspendium -s *eqs.* Ter. Ad. 498 animam relinquam -s, q. illas deseram. Cic. Verr. II 1, 81 ut . . . moriendum sibi -s, quam perpetiendum putarent. Ov. epist. 18 [19], 105 -s peream, q. crimine vulnerer isto. *sim. saepius*). Cist. 533 perdam operam -s, q. carebo filia (Epid. 519 [*versus suspectos def. Duckworth, 1940, ad l.*]. Sen. benef. 5, 20, 7 perdam [*Gertz*, petam *codd.*] -s beneficium, q. repetam). Men. 1059 quin certissimumst mepte -s fieri servom, q. te umquam emittam manu. Most. 229 venibit multo -s *pater*, q. te . . . sinam egere. 846 errabo -s, q. perductet *me* quispiam. Truc. 442 me -s non amabo, q. huic desit amor. Lvcil. 283 uxorem caedam -s q. castrem egomet me. Cic. Verr. II 1, 139 ut . . . omnia -s responderet, q. Chelidonem nominaret (*cf.* div. 1, 33 quidvis . . . -s q. deos res humanas curare fateamur). 5, 105 -s istius culpae crimen . . . suscipiam, quam . . . tot . . . testes vivos . . . esse patiar. leg. agr. 2, 6 mihi . . . omnia -s perpetienda esse duco quam *eqs.* (fam. 2, 16, 3 quidvis me -s perpessurum q. . . . ad bellum civile exiturum. *cf.* Liv. 4, 2, 10 quamlibet dimicationem subituros fuisse -s q. eas leges sibi

imponi paterentur. Tac. ann. 13, 42, 4 *se* omnia -s toleraturum q. *eqs. sim. al.*). Brut. 314 quodvis -s periculum . . . adeundum quam *eqs. et saepe.*

2 *pertinet ad iudicium, aestimationem, coniecturam sim., fere i. q. melius, aptius, verius, rectius, probabilius sim.; respicitur:*
a *appellatio apta, vera* (*huc traximus enunt. integra tantum, fere cum verbis appellandi formata; voces singulas aliarum loco substitutas ad B 1 b relegare maluimus [v. maxime p. 348, 47], ne similia separentur*): Plavt. Asin. 653 quo nos vocabis nomine? :: libertos. :: non patronos? :: id -s (*vix adi.*). Bacch. 732 *scribas* salutem tuo patri . . . :: quid si -s morbum . . . scribat? id erit rectius. Enn. scaen. 408 mulierem: quid -s dicam aut verius quam mulierem? (*sim.* Cic. nat. deor. 2, 16 id . . . quid -s dixeris quam deum? *ceterum respondet* quam: Cic. S. Rosc. 134 si domus haec habenda est -s q. officina nequitiae. Verr. II 3, 146. 4, 40 Cluent. 103. *al.*). Q. Scaev. Gell. 4, 1, 17 quae ad edendum . . . cenae causa parantur, penus non sunt, sed ea -s quae . . . reconduntur (*in definitionibus iuris consultorum ut e. g.* Pavl. dig. 33, 10, 5, 1 de tapetis . . . quibus insternuntur vehicula dubitari potest, an sint in suppellectili; sed dicendum est -s instrumenti viatorii ea esse. 50, 16, 77 frumentum . . . id esse, quod arista se teneat . . .: lupinum vero et fabam fruges -s dici). Cic. Catil. 4, 17 maxima pars eorum . . ., immo vero — id enim -s est dicendum — genus hoc universum *eqs.* (Phil. 13, 22 o Spartace! quem e. te, *Antonii*, -s appellem? 14, 25. Sen. epist. 45, 8 idem de istis captionibus dico; quo e. nomine -s sophismata appellem?). Phil. 13, 26 (*affert verba Antoni*: castra Pompei senatum appellatis) an vero tua castra -s senatum appellaremus? (Qvint. inst. 1, 5. 46 dubito, an id, *quod soloecismum appellant*, improprium -s appellem. Flor. epit. 3, 22, 1. *al.*). rep. 1, 50 cur . . . *eum* regem appellem . . ., non tyrannum -s? *al.*

b *utilitas, commodum, opportunitas* (*fere pleonastice l. 35. 52, cf. quae p. 345, 6 adnotavimus*): Plavt. Cas. 495 emito . . . soleas (*sc. pisces*). :: qui . . . -s quam sculponeas, quibus battuatur tibi os? (*eadem forma interrogationis*: Merc. 486. 487 Mil. 1117). Stich. 78 (*verba deliberantis*) utrum . . ., an . . .? an -s temptem leniter, an minaciter? (Trin. 230 amorin med an rei obsequi -s par sit. Ter. Eun. 47 quid . . . faciam? non eam . . .? an -s ita me comparem *eqs.*? [*inde* Hor. sat. 2, 3, 263]. Cic. dom. 10 utrum . . ., an . . ., an . . . -s? Epist. imp. Aug. Suet. Aug. 86, 3 Liv. 32, 9, 9. *al.*). 703 -s quam (*vi exclamativa*; quam -s *Lindsay*) in subsellio cynice hic accipimur *convivantes* quam in lectis. Trin. 228 non . . . satis cogitatumst, utram -s harum mihi artem expetessam (Rhet. Her. 3, 2, 2 ut quaeratur, u. -s faciendum sit [*sim.* 4, 29, 40. *an ad p. 339, 68?*]. Cic. Brut. 189. *al.; in interrog. disiunctiva*: Cic. Q. Rosc. 45 deliberandum . . . est, u. -s Chaereae . . . an Manilio . . . credas. de orat. 2, 335 u. honestati -s an utilitati consulendum sit. *al.*). Ter. Haut. 800 ad eam deferam *argentum*. :: immo filium iube -s *deferre*. Cato agr. 33, 2 *vites* veteres quam minimum castrato; -s, si opus erit, deicito *eqs.* (*vix ad p. 345, 26, cf.* Cic. Verr. II 2, 148 petis a me . . ., ut *eqs.*; pete -s, ne *eqs.*). Met. Mac. or. frg. (6 M.) Gell. 1, 6, 2 saluti perpetuae -s quam brevi voluptati consulendum est (Cornelia epist. frg. 1 inimici nostri non peribunt . . . -s, q. res publica profligetur. Cic. Verr. II 3, 191 Philomeliensibus expedire . . . *frumentum* dare -s in Phrygia q. Ephesum portare. Sest. 46. Pis. 15 ut e⟨i⟩ mori -s q. servire praestaret. Att. 2, 4, 1. *al., v. etiam l. 32*). Cic. rep. 1, 71 quis . . . te, *Scipio*, -s . . . de maiorum dixerit institutis? nat. deor. 3, 71 quid . . . -s hominibus dii dedissent, si is nocere voluissent, *quam rationem eqs.*? Att. 11, 6, 1 negas . . . mihi quicquam . . . -s faciendum fuisse (*cf.* Caes. Cic. Att. 9, 14, 1 nihil est, quod -s faciamus). *al.*

c *probabilitas, veri simile* (*v. etiam sub e*): *α usu vario*: Plavt. Curc. 694 collum obstringe, abduce istum in malam crucem! :: quidquid est, ipse ibit -s (*sc. ultro ibit, criminibus suis perditus?*). Cic. Verr. II 1, 80 si quam Rubrius iniuriam . . . fecisset, de tui comitis iniuria questum ad te -s quam te oppugnatum venirent (*item in apodosi*: Cluent. 174 si esset suspiciosum, tamen ad alios -s quam ad Habitum pertineret. Plin. epist. 9, 29, 2. *al.*). Balb. 63 quid . . . est, cur non -s ad summam laudem huic *Balbo* quam ad minimam fraudem Caesaris familiaritas valere debeat? (*interrogando item*: Mil. 53 *Milo* eum locum ad pugnam potissimum elegerat, an in eo loco est -s expectatus ab eo *Clodio eqs.*? Lvcr. 4, 383. *al.*). Mil. 52 huius *Milonis* iter necessarium, illius *Clodii* etiam -s alienum. Varro ling. 5, 25 unde sumi pote *umor*, puteus *est*, nisi -s . . . a potu (*ibid.* a puteis oppidum ut Puteoli . . ., n. a putore -s. *ibid. iterum.* 5, 38 a quo [*sc. area*] potest . . . ara deum . . ., n. -s ab ardore. 5, 80. 166. 6, 4. *al.* Plin. nat. 37, 75 esse . . . stelen amplam e smaragdo, n. -s pseudosmaragdus sit [*Theophr. lap. 25 εἰ μὴ ἄρα*]). *al.* *β in structura, quae pendet e verbis coniectandi sim.* (*fere pleonastice l. 80 sq.*): Cic. S. Rosc. 88 restat . . ., ut hoc dubitemus, uter -s Sex. Roscium occiderit, is . . . an is . . ., postremo . . . utrum inimicus -s an filius. Verr. II 2, 107 utrum -s . . . inimicum cognitorem esse factum an te . . . inimici . . . nomine abusum esse credemus? (Liv. 2, 18, 6. 29, 33, 10 Tert. anim. 43, 2 Vlp. dig. 17, 2, 51 pr. *al.*). Cluent. 63 veri similius . . . esset eum -s corrupisse . . . quam illum . . .; deinde . . . eum certe -s . . . quam eum . . .; postremo certe -s illum . . . quam eum *eqs.* (Liv. 38, 55, 9 Fest. p. 340 Tert. adv. Hermog. 25, 1. *cf.* Cic. Deiot. 23 non quaero, quam veri simile sit . . . eos vinctos -s quam necatos *esse*. Apvl. apol. 58, 3 quam . . . subtiliter compositum

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

et verisimiliter commentum *est* me, si quid eius facere vellem, non domi meae -s facturum fuisse). Catil. 1, 5 erit verendum mihi, ne non -s hoc omnes boni serius a me quam quisquam crudelius factum esse dicat. Flacc. 2 existimabam L. Flacco multitudinis -s imperitae . . . quam sapientissimorum . . . virorum iudicium esse subeundum (APVL. apol. 67, 6 ARNOB. nat. 2, 43 SCHOL. Cic. Bob. Planc. p. 165, 23. *al.*). nat. deor. 2, 45 ad hanc . . . notionem . . . nostram nihil video quod -s accommodem quam ut . . . mundum . . . deum iudicem. div. 2, 67 quid est, cur divinitus ea -s quam casu facta esse dicamus? (SEN. benef. 2, 23, 3). *sim. al.*

d *honestum, decorum, rectum sim.* (*v. etiam sub e*): PLAVT. Trin. 924 te -s bene dicere aequomst homini amico quam male. TER. Hec. 448 me parenti -s quam amori opsequi oportet (CIC. Mur. 76 istu[n]c me rogari o. abs te an te -s a me, ut pro mea salute laborem . . . suscipias? Sest. 123 utrum . . . haec Aesopum -s pro me . . . dicere o. . . . an principes civitatis? TERT. virg. vel. 10, 3. *al.*). ACC. trag. 314 probis probatum -s quam multis fore[m] (*nisi ad 1*). CIC. Quinct. 54. Verr. II 1, 106 cupiditati hominum ait *Verres* se obviam ire. quis -s? (*ironice; an ad b?*). Mil. 86 neque ullo in loco -s mortem eius *Clodii* lacerari quam in quo vita esset damnata. fin. 2, 95 (*ad Epicurum*) vide ne facinus facias, cum mori suadeas; -s ergo illa dicantur: *eqs.* (*cf.* off. 3, 88 -s doceret . . . quam *eqs.*). off. 1, 112 *Catoni* moriendum -s quam tyranni vultus aspiciendus fuit (*opp.* vitio datum esset). 3, 95 promissum -s non faciendum quam tam taetrum facinus admittendum fuit. VITR. 6 praef. 5 -s tenuitatem cum bona fama quam abundantiam cum infamia sequendam probavi. SVET. Tib. 75, 3 conclamantibus plerisque Atellam -s deferendum et in amphitheatro semiustilandum *corpus Tiberii* Romam . . . deportatum est *eqs. al.* -s est, unde (*cf. l. 54*): AVG. civ. 6, 8 p. 260, 10 D. -s est, unde gratiae debeantur histrionibus, qui oculis hominum pepercerunt nec omnia spectaculis nudaverunt, quae sacrarum aedium parietibus occuluntur.

e *quod respondet iuri, legibus* (*sc. quod aequius, rectius fit vel quod probabilius explicatur, intellegitur; cf. etiam p. 346, 16*): PLAVT. Rud. 1071 qui tuum -st quam meum, *quod in mari prehendi?* (*1069* iurene anne iniuria). CATO or. frg. 51 (206 M.) illi, unde petitur, ei -s credendum esse, *quam petitori. ibid.* -s oportet credi, unde petitur (CELS. dig. 47, 2, 68, 2 nec dubitaverim, quin adulescentis -s quam infantis aestimationem fieri oporteret. PAPIN. dig. 35, 1, 101 pr. cum . . . voluntatem *testatoris* -s quam verba considerari oporteat. *al.*). CIC. Verr. II 3, 183 quam ob rem . . . scriba deducat *nummum*, ac non -s mulio qui advexerit *frumentum*, tabellarius *eqs.*? part. 108 in scripti sententiaeque contentione utrum -s iudex sequatur (*postea*: utrum magis. *ad rem cf.* PAPIN. dig. 50, 16, 219 voluntatem -s quam verba spectari placuit). PLIN. epist. 10, 118, 1 an sit -s id tempus, quo *εἰσήλασαν athletae*, intuendum. paneg. 1, 2 qui mos cui -s quam consuli aut quando magis usurpandus . . . quam *eqs.*? NERAT. dig. 6, 2, 17 ut is, qui bona fide emit . . ., -s rem habeat (quam quilibet alius *suppl. Mommsen sec. Schol. Basil.*). POMPON. dig. 39, 2, 41 in reficiendo communi pariete ei -s facultas aedificandi praestatur, qui *eqs.* IVLIAN. dig. 9, 2, 51, 2 si quis absurde a nobis haec constitui putaverit, cogitet longe absurdius constitui neutrum lege . . . teneri aut alterum -s, cum . . . nec facile constitui possit, uter -s lege teneatur. AFRIC. dig. 17, 1, 37 aestimatio . . . ad id -s tempus, quo solutus sit, non quo agatur, referri debet (46, 1, 21, 5 GAIVS dig. 40, 12, 9, 2. *al.*). *al.* -s est, ut (*cf. l. 28 nec non* magis est, ut *vol. VIII 64, 50sqq.*): AFRIC. dig. 16, 1, 17, 2 si . . . mutuati fuerint . . ., -s esse, ut senatus consulto locus non sit. 39, 2, 44 pr. -s esse . . ., ut nihil novi praetor constituere debeat. 46, 1, 21, 2 (*omissa copula*).

B *vi debilitata vergit in vim particulae cuiusdam, quae corrigit fere vel mutat id quod altero membro ponitur, sc. ita ut alterum praevalere, maioris ponderis sim. esse indicet vel id prorsus in locum alterius substituat* (*hunc usum plene adversativum non nisi p. 348, 1 distinximus; eadem est notio et usus vocis* magis, *v. vol. VIII 58, 22sqq.*):

1 *structura plena ponuntur duo membra*: **a** *praefertur vel acuitur prius membrum*: **α** -s quam: Ⓘ *usu communi*: PLAVT. Asin. 192 nobis *meretricibus* lucro fuisti -s q. decori tibi. Truc. 41 *si amator* est benignus -s q. frugi bonae. RHET. Her. 3, 12. 22 *acuta exclamatio* habet . . . quiddam . . . ad muliebrem -s vociferationem q. ad virilem dignitatem in dicendo adcommodatum. CIC. inv. 1, 81 *signum* a se -s q. ab adversariis stare. 2, 17 *ut id* impetu quodam animi -s q. cogitatione fecerit. 2, 107 ut honore -s aliquo q. ullo supplicio dignus esse videatur (*cf.* Flacc. 1 honoris -s . . . me adiutorem futurum q. miseriarum deprecatorem. 97 -s de praemiis meis q. de poena cogitandum *esse*. dom. 96 adsciscendae laudis causa -s q. criminis depellendi. *al.*). Verr. I 27 an me . . . existimavistis . . . cuiquam consulturum -s q. . . . dignitati meae? (*in interrog. rhet. ut*: Mil. 99 cur non id in meo capite -s luitur q. Milonis? fam. 5, 2, 8 quis esset, qui me . . . non casu -s existimaret q. consilio fortem fuisse? *al.*). II 1, 26 quod aut mea causa -s est constitutum q. tua aut nihilo tua -s q. mea. 1, 63 *Lampsaceni* ad . . . Graecorum otium -s q. ad . . . vim . . . adcommodati. Cluent. 139 illa oratio -s temporis mei q. iudicii et auctoritatis fuit (*cf.* Phil. 11, 27 necesse est . . . temporibus -s parere q. moribus). Mur. 60 ut corrigendus -s q. . . . inflectendus esse videare. Flacc. 61 liceat mihi -s de levitate Graecorum queri q. de crudelitate. Cael. 76 adulescentes refrenandi -s a gloria q. incitandi. *et passim.* Ⓘ *membra opponuntur ita, ut alterum prorsus excludatur* (*sc. vi adversativa, ut sit e. g.* 'ego -s q. tu' *fere i. q.* 'ego nec tu'; *exempla selecta*): PLAVT. Cas. 252 (*ad uxorem*) iam domuisti animum, -s ut quod vir velit fieri, id facias, [-s] q. adversere contra? Cist. 632 (*lena ad meretricem, quam parentibus redditura est*) ut eorum, quoiam esse oportet te, sis -s q. mea. Rud. 621 facite hic lege -s liceat q. vi victo vivere. Trin. 310 tu si animum vicisti -s q. animus te, est quod gaudeas. AEM. PAVL. or. frg. (2 M.) Val. Max. 5, 10, 2 *dei* id egerunt, ut vos -s meo casu doleatis q. ego vestro ingemescerem. CIC. Quinct. 82 quid haec amentia . . . significat? non vim, non scelus . . ., non denique omnia -s q. ius *eqs.*? S. Rosc. 27 factum est, ut hic -s vivus in reos q. occisus in proscriptos referretur. Verr. II 4, 45 tibi indignum visum est quicquam, quod tibi placeret, Calidium -s habere q. te. 5, 143 quid . . . singillatim -s q. generatim . . . loquar? Cluent. 80 neque me paenitet hoc tempore -s q. illo causam A. Cluenti defendere (*cf.* VARRO rust. 3, 16, 11 expectare, ut suo -s tempore mercatorem admitterent q. celerius alieno). CAEL. Cic. fam. 8, 17, 1 me -s in Hispania fuisse tum q. Formiis! HOR. epist. 1, 6, 23 *strenuus sis*, ne . . . hic tibi sit -s quam tu mirabilis illi. LIV. 21, 41, 2 (*Scipio ad milites ante pugnam ad Ticinum factam*) licuit in Hispaniam . . . ire . . ., ubi . . . haberem . . . Hasdrubalem -s q. Hannibalem hostem. SEN. epist. 70, 9 Socrates potuit abstinentia finire vitam et inedia -s q. veneno mori. CVRT. 5, 13, 25 *quidam* miratus . . . confossa -s q. abacta esse *iumenta*. PETRON. 54, 4 qui *servus* bracchium domini contusum alba -s q. conchyliata involverat lana. PLIN. nat. 6, 87 maxime mirum iis erat . . . solem a laeva oriri et in dextram occidere -s q. e diverso. *sim. al.*

β varia: LIV. 24, 45, 5 cum illud -s . . . cogitandum sit . . ., ne qui socii . . . desciscant, id non cogitent, documentum autem dicant statui oportere, si *eqs.* (APVL. met. 7, 17, 5 c. deberet -s . . . fustes demere . . . vel certe in alterum latus translatis peraequare, contra *eqs.*). SEN. Tro. 1059 quid prius referens gemam, tuosne -s an tuos luctus *eqs.*? (*cf.* TAC. ann. 12, 64, 3 certamen acerrimum, amita -s an mater apud Neronem praevaleret. *al. in interrog. similibus*). COLVM. 4, 22, 8 altera . . . vinea fructuosis -s surculis inserenda erit, altera funditus exstirpanda et reserenda. PLIN. paneg. 21, 3 *publica pietas* ingrata sibi videbatur, si te imperatorem -s vocaret . . ., cum patrem experiretur. TERT. anim. 29, 1 illi *vivi* habuerunt unde -s orirentur, dum ne ex mortuis; isti *mortui* non habuerunt, unde magis deducerentur. 51, 8 *facta illa* signis -s . . . deputanda *sunt*, naturam facere non possunt (adv. Marc. 2, 24 p. 367, 21 *paenitentiam* invidiosam -s . . ., non criminosam. adv. Prax. 11 p. 243, 26 ad alium -s et non ad semetipsum. *al.* VLP. dig. 1, 5, 16 quaestio . . . facti -s est, n. iuris. *al.*). pall. 4, 1 unde . . . in provinciis . . ., quas natura agro -s eluctando commodavit, studia palaestrae, *nisi e Graecia*? *al.*

b *praefertur vel acuitur posterius membrum*: **α** -s *ponitur in membro posteriore*: Ⓘ *usu communi; membra opponuntur*: Ⓐ *per particulas* (*saepe pro voce antea prolata ponitur appellatio aptior, ut loci vergant ad A2a, v. imprimis l. 54sqq.*): ① *prius membrum non negatur*: PLAVT. Rud. 1274 quid si curram? . . . an sic -s placide? (*sc. eam.* TER. Eun. 386 an id flagitium est, si *meretrices eludam* . . .? an -s haec patri aequomst fieri, ut a me ludatur dolis? CIC. Verr. II 3, 113 erravit an [aut *var. l.*] -s insanivit? fam. 13, 1, 1 cum aliquane animi . . . molestia an -s lubenter te . . . visurus essem. *al.; cf. p. 346, 34*). RHET. Her. 4, 34, 46 quid ait hic rex atque Agamemnon noster, sive . . . -s Atreus? (4, 36, 48 neglegentia . . . s. ignavia -s. CIC. Cael. 18 causam s. malorum omnium s. -s sermonum. Att. 8, 3, 3 fam. 4, 1, 1. LVCR. 4, 356 s. etiam -s. NEP. Eum. 2, 2. *al.; cf.* seu: CIC. Quinct. 80 nuntics seu -s Pegasos. 88 Verr. II 1, 129. 3, 115. *al.*). CIC. S. Rosc. 110 fide ac -s perfidia decepti (Verr. II 1, 136 aditus arduos ac -s interclusos. 3, 118 quo . . . iure atque adeo quo . . . -s ⟨m⟩ore [-s *iuxta* adeo *edd. quibusdam suspectum, sed cf. infra l. 76. 81*]. 3, 176 Phil. 8, 9. *al.*). VERR. II 3, 173 quae est . . . ista ratio aut quae -s amentia (*v. vol. II 1574, 50sqq.*). Sest. 39 perditorum civium vel -s domesticorum hostium (Cael. 69 quid velim v. -s quid nolim dicere. Balb. 51 Planc. 97 Mil. 30. *et saepe*). de orat. 1, 102 quando . . . me ista (*sc. Graeculorum quaestiunculas*) curasse . . . arbitramini et non semper inrisisse -s eorum hominum impudentiam *eqs.*? (TERT. apol. 11, 11 ut illos in caelum extulerint et non -s in . . . Tartarum merserint. adv. Hermog. 10, 3 adv. Marc. 3, 14 p. 399, 7. ITALA I Cor. 5, 2 [cod. d *al.*] et vos inflati estis et non -s luctum habuistis? [*gr.* μᾶλλον, *Vulg.* magis]. *al.; cf. etiam p. 349, 3*). *sim. al.*

② *negatur prius membrum*: sed -s: RHET. Her. 2, 11, 16 *amphibolias* arbitramur non modo nullo adiumento esse, s. -s maximo impedimento (*cetera v. vol. VIII 1319, 59sqq.; cf.* non solum non . . ., sed -s AVG. civ. 4, 27 p. 180, 30 D. SACR. Leon. 639 *et negatione altera omissa* non solum . . ., sed -s NICET. psalm. 7 p. 74, 14 POMER. 1, 13, 2 p. 430[B]). 4, 43, 55 non mihi soli, s. etiam atque adeo multo -s natus sum patriae (CIC. Verr. II 4, 144 n. laudationem, s. -s inrisionem esse illam. Brut. 2 orat. 65 Att. 12, 20, 1. *al.; cf. p. 346, 16*). CIC. fin. 3, 24 nec . . . medicinae similem sapientiam esse . . ., s. actioni illi -s *eqs.* (Tusc. 2, 65 fat. 3. 10 LVCR. 4, 1074. *al.*). *sim. saepe.* *variae iuncturae*: CIC. Cluent. 172 quid huic cum Habito? nihil atque adeo . . . -s etiam simultas (de orat. 2, 74 numquam . . . vi . . . extorsimus ac -s . . . accepimus. 2, 156 orat. 112. *al.; cf. supra l. 60*). Phil. 2, 109 neque desideravit quemquam et (est *var. l.*, sed *Halm*) -s discessu nostro laetatus est (off.

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3, 32 nulla . . . societas . . . et -s summa distractio. Att. 9, 9, 2 fam. 9, 2, 5 LVCR. 6, 393 SEN. epist. 81, 25. *al.; negatur etiam posterius membrum*: CASSIAN. conl. 7, 30, 2 nec . . . ad daemonis escam . . . communio et non -s ad purgationem . . . animae . . . pervenire credenda est [13, 13, 2. 21, 15, 1. 23, 21, 1]. *cf. p. 348, 66*). leg. 1, 40 nemo est iniustus aut incauti -s habendi sunt improbi (aut *def. Vahlen ad l.* [*sed vix est quod conferas p. 348, 62 nec* Tusc. 1, 23 aut malum non sit aut sit bonum -s], at *coni. Plinval* [*sed alia iuncturae exempla exstare non videntur*], *temptaverunt alii alia*). ac. frg. 20 (*nisi sunt verba Aug., qui servavit frg.*) Epicurus . . . negabit *eum esse sapientem, quem Zeno descripserit*, suumque -s . . . voluptatum aucupem sapientem esse contendet (Lael. 104 nec . . . extincta sunt alunturque -s. off. 1, 92 Att. 11, 12, 2 PHAEDR. 1, 3, 2 PLIN. nat. 11, 211. *al.*). LIV. 22, 41, 4 Hannibal id damnum haud aegerrime pati; quin -s credere *eqs.* (24, 9, 11. 26, 19, 8 numquam . . . elusa fides est, q. -s aucta *eqs.* TERT. apol. 23, 17 nemo ad suum dedecus mentitur, q. -s ad honorem. *al.*). PETRON. 16, 4 nec accusat errorem . . . nec punit, immo -s miratur *eqs.* (*v. vol. VII 1, 479, 12 sqq. 68*). *al.* *e posterioribus addas locutionem* non tam (magis) . . . quam -s: PHYSIOGN. 22 p. 35, 3 qui . . . pallent, horum non tam minus sanae mentes sunt quam -s (etiam *var. l.*) attonitae (*eadem forma*: SACR. Leon. 458). ISID. Goth. 54 chron. II p. 290, 2 non magis bella tractasse quam -s gentem . . . videtur exercuisse.

Ⓑ *per asyndeton*: PLAVT. Rud. 1266 mi liberte, mi patrone ⌊-s, immo⌋ (*trad. ordine inverso*) mi pater (*item non negato membro priore*: CIC. Phil. 3, 3 adulescens, paene -s puer. Att. 16, 15, 5 male eum credo intellexisse . . ., -s nihil intellexisse. fam. 12, 3, 1 quid dico 'iudicemini'? iudicemur -s. *al.*). CIC. Verr. II 3, 109 neque . . . eos . . . iniuriae laeserunt, -s etiam . . . adiuverunt (off. 1, 103 neque . . . ita generati . . . sumus, ut ad ludum . . . facti esse videamur, ad severitatem -s *eqs.*). Brut. 274 *Calidius* non fuit orator unus e multis, -s inter multos prope singularis fuit (off. 1, 46. 3, 57 *id est* certe . . . non iusti, non viri boni, versuti -s, obscuri *eqs.* CIRIS 487 *Amphitrite Scyllam* inter . . . committere pisces non statuit . . ., aeriis -s sublimem sustulit alis [*nisi ad A1*]). DIRAE 34 *miles silvam succidere volet*; nequiquam, nostris -s devota libellis ignibus . . . flagrabit. *al.*

Ⓒ *per structuram laxiorem*: RHET. Her. 2, 9, 13 quae res, cum ab adversariis . . . *scriptoris* voluntas adferretur, ab scripto -s iudicatae sint. CIC. Verr. II 3, 66 quid est hoc? populi Romani imperium . . .? nonne omnia -s eiusmodi sunt, quae *eqs.* (*item in interrog.*: fam. 2, 16, 3 quid . . . accidit, cur consilium mutarem? nonne omnia -s, ut in sententia permanerem? LIV. 41, 7, 7 [*41, 7, 4* M. Iunius . . . Romam venit] *tribuni plebis* quaerentes, quid ita non -s A. Manlius Romam venisset, *eqs.* VAL. MAX. 9, 5, 2. *sim. al.*). Cluent. 200 patimini matrem, ne orbata filio laetetur, victam -s vestra aequitate discedere. Phil. 2, 38 ego incolumitati civium primum, ut postea dignitati possemus, ille *Pompeius* praesenti dignitati -s consulebat. VARRO ling. 10, 1 cur dissimilitudinem ducem haberi oporteret, . . . cur -s [dis]similitudinem conveniret praeponi. LIV. 27, 16, 6 ad proditionis famam, ut vi -s . . . captum Tarentum videretur, exstinguendam. 34, 7, 4 in auro . . . quae malignitas est? praesidium -s in eo est *eqs.* SEN. dial. 5, 12, 6 *Plato* oblitus iam servi *castigandi*, quia alium quem -s castigaret (*sc. se ipsum*) invenerat. *al.*

(II) *usu deflexo, sc.* -s *non tam opponit quam addit aliquid*: Ⓐ et -s (*vergit in notionem q. e. insuper, praeterea*; *sec. notionem communem explicare mavult Bastiaensen in plagulis*): CARM. de resurr. 293 vos . . . dominum . . . negastis et iustos -s crudeli caede necastis. SACR. Leon. 532 eis *famulis tuis* et quae tibi placeant postulare et -s postulata concede (*per anacoluthon, an excidit alter inf. velut* impetrare *sim.?*). 957 ut in me . . . tua dona prosequendo perficias et . . . bonorum mihi -s operum des profectum. Ⓑ *in formula quadam precationum inducitur agens, a priore agente melius distinguendus* (*vi magis acuendi, fere i. q. quidem*): SACR. Leon. 565 ut, quod nostro servitio geritur, te -s operante formetur. 948 (= Gelas. 151 M.) ut . . . quos *diaconos* . . . pro nostra intellegentia credimus offerendos, tua -s electione iustifices (964 [*om. -s Gelas. 775 M.*] ut, quod mea celebrandum voce depromitur, tua -s sanctificatione firmetur. 1009. 1010. 1105 [= Gelas. 1455 M., Greg. 200, 833 D.]).

β -s *ponitur in membro priore negato*: Ⓘ *in iunctura* non -s . . . quam *sim., quae vergit in notionem q. e. fere* non tam . . . quam (*series continuatur particulis* non . . ., sed CIC. Tull., de orat. 1, 36; *pars prior penitus excluditur e. g.* PLAVT., CIC. Verr., Catil.): PLAVT. Merc. 460 numquam edepol quisquam illam habebit -s q. ille quem ego volo (*cf. A1b*). CIC. Tull. 41 *magistratus* nec reciperatores -s darent q. iudicem nec . . ., sed *eqs.* div. in Caec. 5 haec quae videtur esse accusatio mea, non -s accusatio q. defensio est existimanda. Verr. II 5, 78 ut ille . . . non -s securi feriretur q. . . . viveret. Caecin. 69 non -s contra iuris consultos . . ., q. ex eorum auctoritate. Catil. 2, 3 qui . . . me . . . accuset, quod . . . hostem non comprehenderim -s q. emiserim. Balb. 61 neque me dissensioni meae pristinae putavi -s adsentiri q. praesentibus rei publicae temporibus . . . convenire. de orat. 1, 36 genus hominum . . . non prudentium consiliis impulsum -s q. disertorum oratione delenitum *eqs.* (*postea*: non a sapientibus . . ., sed a disertis). 2, 126 neque te, Antoni, si quid non dixeris, existimabimus non potuisse -s q. a Crasso dici maluisse. 2, 317 in qua *oratione* non vis -s q. delectatio postulatur. orat. 169 nec . . . id quod deest antiquitati flagito -s q. laudo quod est. *et sim. saepe.* (II) *in iunctura* non -s . . ., sed: TERT. resurr. 30 p. 69, 2 Israhel . . . desperabat resurrectionem vel non in eam -s animum dirigebat, sed in circumstantias suas. LACT. inst. 6, 12, 13 non -s incaute . . ., sed ignorantia veri iuris. AVELL. p. 387, 15 SIDON. epist. 8, 9, 5.

2 *structura manca non ponitur alterum membrum* (*vix est quod moneamus etiam sub A saepe subaudiendum esse id quod postponitur, cf. e. g. p. 345, 47. 347, 35*): **a** *vario usu* (*sc. saepe ita, ut singula a ceteris segregentur, ut vergat hic illic in notionem q. e. potissimum, praecipue, e. g.* AMM.): TER. Hec. 481 segreganda aut mater a me est . . . aut Philumena; nunc me pietas matris -s commodum suadet sequi (*quod postponitur apparet in contextu ut*: CIC. ac. 2, 29 hoc . . . modo -s erat ab his *Academicis* postulandum, ut . . . dicerent [*negat Carneades 2, 28*]. VARRO ling. 9, 107 *consuetudo* in toto corpore -s utitur 'lavamur', in partibus 'lavamus'. rust. 1, 13, 1 vinum et oleum loco plano in cellis *condendum*, item [ut] vasa vinaria et olearia -s faciendum [*v. Keil ad l.; aliter Sobel, Eranos 66, 1968, 138*]. *al.*). VARRO Men. 105 *quaero*, si quis melius operam sumeret, ut eius consilio -s vigilium adminicularem nostrum (*sc. quam ceterorum hominum*). rust. 1, 20, 5 *animalia* valentiora . . . et -s ea, quae per se fructum reddere possint (*eadem structura*: 2, 3, 1 *capram* eam . . ., quae iam ferre possit fructum, et de iis eam -s, quae diutius. TERT. castit. 7 l. 1 ea -s *exempla* . . ., quae. *cf.* AMM. *infra*). CELS. 2, 10, 14 si caput fractum est, ex brachio -s sanguinem esse mittendum. PLIN. nat. 14, 143 institutum *est*, ut ieiuni biberent -sque vinum (-s v. *vel* potusque vini *trad.*) antecederet cibos. FRONTIN. strat. 2, 2, 8 *ut* exercitus hostium ⌊-s⌋ labore itineris profligaretur (⌊⌋ *intellegam '-s quam noster'; sunt qui corruptum putent*). VLP. dig. 40, 5, 24, 17 quis . . . statuet, qui -s manumittitur? AMM. 20, 11, 3 *Arsaces* obligatus gratiarum multiplici nexu Constantio, inter quas illud -s excellebat, quod *eqs.* (*sim.* 28, 6, 3 inter quae illud -s eminebat, quod *eqs.*). *al.*
b *iuxta voces, e quibus facile subauditur contrarium postponendum* (*compar.* -s *adhibetur fortasse ad indicandum modum quendam non nimium, ut subluceat notio secundaria q. e. aliquantum l. 38. 42*): VARRO rust. 1, 21, 1 *canes* assuefacias -s noctu vigilare et interdiu clausos dormire (PLIN. nat. 23, 48 qui manifestas *morbi* remissiones habeant et has n. -s). 2, 5, 8 *boves sint* cruribus -s minoribus, rectis *eqs.* (*inde forma plena*: COLVM. 6, 1, 4 brevioribus -s quam longis [*Pallad. 4, 11, 2* brevibus]). 2, 7, 5 cruribus . . . intro versus -s figuratis. CELS. 1, 3, 34 uti carne -s elixa *in diaetetica sim. ut ibid.* calidis omnibus -s . . . vel calorem moventibus. 1, 8, 1 frigidis potionibus -s. 2, 28, 2 *aves* -s duriores). 3, 27, 2^{A} -s superiores partes. 4, 1, 11 *vesica* iuxta rectum intestinum est, -s in sinistram partem inclinata. PLIN. nat. 19, 133 ut validis -s in cibo sint *betae*. 34, 34 lignea -s aut fictilia deorum simulacra . . . dicata *esse*. CELS. dig. 45, 1, 99 pr. si eius *promissoris* interierit de certis -s vasis . . . actum *esse*. APVL. Plat. 1, 14 p. 209 umidioribus. MIN. FEL. 5, 10 *in bello* meliores -s occumbere. *al.*

II -s *auget vim vocum singularum, fere i. q. vehementius, fortius, magis sim.* (*gr. resp.* μᾶλλον, *nisi alia adnotavimus*): **A** *iuxta verba*: 1 *affectum vel incitationem sim. indicantia*: ITALA Ioh. 3, 19 (cod. a *al.*) dilexerunt homines -s tenebras quam lucem (*si recte huc traximus sec. gr. et cett. versiones exhibentes* magis; *abundanter* Optat. app. 1 p. 191, 24 -s dilexerunt . . . magis quam). ROMVL. fab. 27, 13 rec. gall. *ranae* iterum clamorem fecerunt; cum nulla signa viderent, -s rogare coeperunt (*rec. vet.* instantius clamabant). EPIPHAN. in euang. 53 p. 135, 12 quanto -s desiderabant dominum sequi . . ., tantum abundaret iustitia eorum plus quam scribarum. CASSIOD. Didym. in I Petr. 4, 17 p. 34, 8 adiciens . . . istis verbis et excitans -s eos inquit: *eqs.* (*cf.* Ios. antiq. 2, 2 incitatus [9, 199]). hist. 3, 12, 1 cum . . . imperator *Constantinus* -s Christianitate gauderet. 7, 36, 11 (*antea*: dum . . . culparet *Basilium*) cum -s ille minaretur *Basilio* (*gr. Theodoret. 4, 19, 12* πλέον δυσχεράνας). 9, 21, 2 -s indignata Iustina (*gr. Sozom. 7, 13, 5* εἰς μείζονα ὀργὴν . . . ἐξήφθη). Ios. antiq. 2, 76 rex -s turbabatur (*cf.* 2, 82 -s terrent atque conturbant [2, 113 conturbabat]). 2, 240 *Aethiopes* -s exarserunt ([*gr.* ἐπὶ πλέον]. 15, 240 regis -s desiderium exarsit). 2, 267 obstupuit, et -s, dum *eqs.* (2, 270). 2, 302 *Pharao* irritavit -s deum *eqs.* (*gr.* προσεξαγριαίνει). 3, 297 plebs . . . -s est commota. 5, 137 (*136* cum . . . vehementer amaret) *cum* passione amoris -s ureretur. *al.* MAXIM. eleg. 1, 32 quaecumque solent per se perpensa placere, alterno -s iuncta decore placent (ARATOR act. 1, 63 scelera ipsa . . . hac -s mercede placent [-s *deest Lucano 1, 37 sq., quem imitatus est*]). 2 *varia*: ROMVL. fab. 50, 5 rec. gall. *rana* iterum se inflavit -s (*rec. vet.* multo magis, *Phaedr. 1, 24, 7* maiore nixu). CASSIOD. var. 1, 31, 3 servare vos cupimus . . . veterum disciplinam, ut, quod ab antiquis laudabile semper habuistis, sub nobis -s augeatis (3, 24, 2 ut, qui suae multa dedit hactenus experimenta virtutis, augeatur -s in futuris). hist. 1, 7, 5 -s res ecclesiae effloruerunt. 5, 3, 9 -s eorum impietatis iudicia personabant (*gr. Socrat. 2, 28 p.* 273^{A} μεῖζον). 7, 15, 2 mare . . . tanto -s influxit, ut loca *quaedam* . . . rigarentur (*gr. ibid. 4, 3* τοσοῦτον). 7, 19, 6 (*verba haeretici cuiusdam*) deus de substantia sua nil novit amplius quam nos; neque est illi -s, nobis autem agnita minus. 10, 3, 8 quemadmodum sit . . . -s honoratus. Ios. antiq. 8, 38 intemperantes erant circa substantias congregandas et eas semper -s extendendas (*gr.* πλείονος). 15, 267 -s a patriis moribus excedebat.

B *iuxta adi.*: 1 *accedit ad positivum, ut circumscribatur com-*

[*Kuhlmann*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

paratívus (*forma* '-s iustus' *i. q.* iustior; *cf. locos quodammodo ambiguos* PLAVT. *p. 345, 49,* HOR. *p. 348, 18. al., quos vix huc trahas*): AVG. civ. 1, 15 p. 26, 31 D. quod . . . potentia deorum . . . multos -s sit idonea conservare quam singulos. CHROMAT. serm. 14, 2 L. bonum est . . . baptismum aquae, sed -s bonum et optimum baptismum martyrii. CASSIOD. Didym. in I Petr. 1, 25 p. 18, 26 si . . . hoc inpossibile est, erit -s inpossibile *eqs.* hist. 1, 19, 7 quanto -s iustum est *eqs.* (*gr. Socrat. 1, 7 p. 57^B πολλῷ δικαιότερον*). 5, 43, 6 -s istius *Eunomii* dicta impia esse quam Arii (*gr. Theodoret. 2, 29, 7 δυσσεβέστερα*). 7, 34, 5 -s esse necessariam salutem (*gr. ibid. 4, 18, 12 ἀναγκαιοτέραν*). Ios. antiq. 2, 189 fames . . . augebatur et pestis eos -s inopes faciebat (*gr. τὸ δεινὸν ἀπορώτερον ἔτι καὶ μᾶλλον . . . ἐγίνετο*). 2 *abundanter iuxta compar.* (*nisi sec. usum p. 352, 48 illustratum explicare malis*): CASSIOD. Ios. antiq. 2, 157 non solum . . . nos salvabis, sed etiam vitae redonabis, propter quod -s iustiores appareamus (*gr. μᾶλλον ut*: NOVELL. Iust. 29, 4, 1 adhuc -s faciemus eam *legem* iustiorem, si *eqs.*). 7, 65 rebus poti[t]us clarioribus utebatur (*gr. λαμπροτέροις αἰεὶ καὶ μᾶλλον ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι*). MAXIM. eleg. 1, 70 *virgo* laetior hoc -s, quod *eqs.*

appendix *grammatica et stilistica*: I *quod postponitur indicatur*: A *particula* quam (*inde a temporibus antiquissimis; v. supra passim*): 1 *de ordine*: -s *antecedit passim inde a* NAEV. com. 93 patriam ut colatis -s q. peregri probra. -s *sequitur*: CIC. Att. 2, 21, 4 lapsus q. progressus -s (-s *ante* lapsus *N*) videbatur (*comparantur voces singulae ut*: div. 2, 37 his *haruspicibus* . . . q. physicis credendum -s existumas? LIV. 7, 20, 8 ut maleficii q. beneficii -s immemores essent. CELS. prooem. 17 AVG. civ. 18, 29 p. 294, 20 D.). COPA 6 quid iuvat aestivo defessum pulvere abesse (abisse *Ilgen*) q. -s bibulo decubuisse toro? (*nisi duo enunt., sc. interrog. et exclam., intellegas*). REGVLA mag. 11, 55 ut bonum oris tui eloquium audientes admiremur, q. malum . . . -s rideamus (-s *interpolatum esse suspicatur ed. ad l.*).

2 *de modis*: a *in utroque enunt. ponitur idem modus vel forma*: PLAVT. Asin. 798 labellum abstergeas -s, q. . . . savium faciat. Capt. 323 ne patri . . . decere videatur magis, me saturum servire . . . -s q. . . . *liberum* mendicantem vivere. Cist. 533 perdam operam -s, q. carebo filia. *et talia passim.* b quam *inducit coni. contra modum enunt. primarii* (*cf. Hofmann-Szantyr 362 sq. 594*): PLAVT. Aul. 11 inopem . . . optavit -s eum relinquere, q. . . . thesaurum commonstraret filio (*item respondet inf.*: Capt. 687. Men. 1059 mepte -s fieri servom, q. te . . . emittam. TER. Andr. 798. CIC. Verr. II 3, 99 interesse . . . -s . . . emi, q. in . . . emissarium inciderent [incidere *vel* incideret *codd.*]. fin. 4, 20. *al.*). Cist. 628 egomet -s hanc inibo gratiam . . ., q. illaec me indicet (*respondet fut. ut* [*sc. neglectis formis ambiguis*]: Mil. 311 mussitabo -s q. intereain male. Most. 846. 884 illi erunt bucaedae . . . -s, q. ego sim restio. *al.* TER. Andr. 396 CORNELIA epist. frg. 1 CIC. ac. 2, 3 SALL. Iug. 106, 3. *al.*). Pseud. 368 *parentes* occidi . . . -s, q. cibum praehiberem (*iuxta ind. perf. ut*: CIC. Planc. 41 omnia . . . -s permiscuerunt, q. . . . parerent. fin. 2, 66 Tusc. 2, 52. NEP. Eum. 11, 4 cur non in proelio cecidisti -s q. in potestatem inimici venires? *al.*). TER. Haut. 1010 ego nescio? :: immo scis -s, q. . . . redeat ad integrum eadem oratio (*iuxta ind. praes. ut*: CIC. Verr. II 3, 85 quid . . . quaero . . . -s q. cognoscam *eqs.*? fin. 2, 42 VARRO rust. 1, 16, 4. *al.*). CIC. Att. 7, 7, 7 'depugna', inquis, '-s q. servias' (*iuxta imperat. ut*: HOR. epist. 1, 13, 7 *sarcinam chartae* abicito -s q. . . . fabula fias. LIV. 3, 21, 6. 7, 30, 17. *al.*). *sim. al.* *ad augendam vim pro* quam *ponitur* quam ut (LIV.; *non huc pertinent* CIC. Planc. 97 nat. deor. 2, 45. *al.*, *v. Roveri, Atti del 1 Congr. Internaz. di Studi Ciceron. 1961, 2, 423 sqq.*): LIV. 2, 34, 11 audeo dicere . . . ipsos -s cultores agrorum fore, q. ut armati . . . coli prohibeant *agros* (*antecedit inf. fut. ut*: 4, 2, 8 se . . . morituros -s q. ut . . . patiantur. 6, 28, 8. 9, 14, 7). 4, 12, 11 multi . . . -s q. ut cruciarentur . . ., se in Tiberim praecipitaverunt.

3 -s *ab enunt. suo longius remotum et* quam *quodam modo artius cohaerere videntur* (*cf.* postquam, priusquam); *in re valde dubia neglegere noluimus locos significantiores, quibus*: a -s quam *antecedit enunt. primar.*: PLAVT. Pseud. 554 -s q. id non fiat, ego dabo *argentum* (*item cum coni. praes.*: Stich. 449. TER. Eun. 174 -s q. te inimicum habeam, faciam *eqs.* Phorm. 408 Ad. 240. 248. *al.*). TER. Haut. 443 -s q. paterere filium commetare ad mulierculam . . ., proterruisti hinc (*item cum coni. imperf.*: NEP. Epam. 3, 6 -s [prius *var. l.*] q. . . . acciperet pecuniam, adducebat eum *eqs.* LIV. 34, 25, 8. 35, 6, 6. *cf. l. 59*). b -s quam *sequitur, ita, ut intercedentibus aliis enunt. ab enunt. primar. separetur*: TER. Hec. 534 ut puerum praeoptares perire, ex quo firmiorem inter nos fore amicitiam . . . scires, -s q. advorsum animi tui libidinem esset cum illo nupta. Ad. 109 *filium* sineres nunc facere, dum per aetatem licet, -s q. . . . alieniore aetate post faceret tamen. CIC. Verr. II 3, 85 quid ego ex te quaero, quid defensurus sis, -s q. cognoscam *eqs.*? Catil. 4, 3 uti salvi sint vobiscum omnes, etiamsi me vis aliqua oppresserit, -s q. et illi et nos . . . pereamus. fam. 1, 9, 21 stultum est eum tenere cum periculo cursum, quem coeperis, -s q. eo commutato, quo velis, tamen pervenire. *sim. al.* -s *iteratur fere abundanter* (*cf. abundantiam quandam iuxta alium compar. p. 352, 50. 68*): LIV. 32, 21, 16 an tibi -s (*del. Perizonius*) credamus Romanos non maioribus copiis . . . nunc bellum gerere, quam antea gesserint, -s quam res ipsas intueamur? FRONTO p. 47, 5 v. d. H. -s te caruero, tametsi amore tuo ardeo, -s quam *eqs.*

4 -s quam *additur ad superl.* (*per contaminationem quandam; cf. iam* TVRPIL. com. 70 nimium ubi sopori servias -s q. domino): CVRT. 10, 9, 17 tutissimum . . . videbatur expectare -s quam movere fortunam (*sim. praecedunt locut. praedic.*: COLVM. 3, 11, 1 illud antiquissimum censemus rudem -s eligendum agrum . . . quam ubi fuerit seges. S. C. Trebell. [dig. 36, 1, 1, 2] cum esset aequissimum . . . lites eos subire . . ., -s quam *eqs.* MOD. dig. 26, 10, 9 optimum factum est curatorem ei *tutori sim.* -s adiungi quam eundem . . . removeri). NOVELL. Theod. 22, 2, 13 maxime debiti -s solutio quam muneris oblatio conprobatur.

B *abl. compar. non nisi* CIC. rep. 1, 71 quis . . . te -s . . . de maiorum dixerit institutis? (POLLIO or. frg. [43 M.] Quint. inst. 9, 4, 132).

C *variis particulis vel per asyndeton v. imprimis p. 348, 45 sqq.*

II *quanto vel qua re quid praestet indicatur ablativo*: PLAVT. Most. 229 venibit multo -s *pater* quam te . . . sinam egere (884 Truc. 446 RHET. Her. 4, 43, 55 VARRO ling. 5, 18 LIV. 2, 18, 7. *al.*). CIC. Verr. II 1, 26 quod aut mea causa -s est constitutum quam tua aut nihilo tua -s quam mea. LIV. 5, 3, 9 quanto . . . favere vos magis et . . . indulgere -s comitati patrum . . . oportuit? (AVG. civ. 12, 26 p. 553, 23 D. EPIPHAN. in euang. 53 p. 135, 12 [quantum *var. l.*]. CASSIOD. hist. 1, 19, 7 [*gr. Socrat. 1, 7 p. 57^B πολλῷ δικαιότερον*]). VLP. dig. 4, 6, 21, 2 aequissimum erat subveniri, eo -s quod *eqs.* (*cf.* SACR. Leon. 848 tuam . . . magnificentiam hoc -s praedicare, quod *eqs.* 875 [= Gelas. 159 M.] hoc -s . . . quo. *v. etiam p. 351, 18*). CASSIOD. hist. 7, 15, 2 *v. p. 350, 77.*

III *iuncturae quaedam*: A *variae*: 1 *iuxta particulas coniunctionesve* (*iuncturae frequentiores*): *coniunct. copulat., disiunct., adversat. v. p. 348, 45 sqq.* *coniunct. interrog.*: PLAVT. Cas. 100 quin (*v. p. 345, 12 et cf.* GLOSS. q. -s: *τί δὲ οὐ μᾶλλον.* magis ac magis [*est glossa* IV 363, 7 *inversa, quam ad Verg. Aen. 12, 406 refert ed.*]. quin modo, cur non *eqs.*). Rud. 1274 an (*v. p. 346, 34. 348, 49*). CIC. inv. 2, 45 cur (Q. Rosc. 2. 51 Verr. II 5, 7 dom. 56 Cael. 19 *bis.* 34 Balb. 18. 63 c. non -s [*ut saepe*]. *al.*). S. Rosc. 88 utrum (Q. Rosc. 45 Verr. II 2, 107 Sest. 123 de orat. 2, 335. *al.; cf.* uter *sub 2*). utinam *v. p. 345, 20* (*cf.* quin *in enunt. optativo p. 345, 14*). ut *fin. v. imprimis p. 345, 43 sqq.* immo *v. vol. VII 1, 479, 2 sqq.* (*addas* PLAVT. Asin. 941).

2 *iuxta pronomina*: PLAVT. Amph. 380 tu -s (*cum pron. person. ut*: Aul. 767 tecum. Capt. 301 me. Most. 246 tibi. *sim. al.*). Asin. 653 id -s (*item cum pron. demonstr.*: Bacch. 502 illum. Curc. 211 id. Merc. 610 illud. TER. Ad. 147 istam. *al.*). Capt. 687 meumque -s . . . caput (*item cum pron. possess.*: Mil. 951 tuam. CIC. Verr. II 1, 26 mea . . . tua. *sim. al.; cf. p. 349, 64*). Trin. 228 utram -s . . . artem (RHET. Her. 3, 2, 2. 4, 29, 40 CIC. inv. 2, 45. 147 S. Rosc. 88 off. 1, 87. *al.; cf.* quis, qui [*interrog.*]: ENN. scaen. 408 TER. Hec. 753. 767 CIC. Verr. II 1, 106. 3, 118. *al.*). TER. Andr. 233 date . . . illi in aliis -s peccandi locum (RHET. Her. 4, 4, 7 CIC. S. Rosc. 60. 83 Cael. 73. *al.*). Haut. 469 *facias* quidvis -s quam quod cogitas (CIC. Verr. II 1, 128 Cluent. 96 Vatin. 42 Phil. 6, 19. *al.*). *sim. saepius.*

B *abundantes*: 1 *iuxta comparat. adi. vel adv.*: a *forma 'melius est dare -s quam' sim.*: PLAVT. Asin. 690 magis decorumst libertum -s quam patronum onus . . . portare (*item accedit* quam *nulla interposita voce*: APVL. apol. 45, 8 facilius fuit . . ., tete ut . . . diceres interfuisse . . ., -s quam . . . donares. VLP. dig. 43, 18, 1, 1 melius est possidere -s quam in personam experiri. LACT. inst. 6, 20, 7. *al.*). Cist. 42 satius fuerat eam viro dare nuptum -s. CIC. Cluent. 63 veri similius . . . esset eum -s corrupisse, qui . . ., quam illum, qui *eqs.* (*v. p. 346, 80 sqq. et cf.* IVLIAN. dig. 30, 96 pr. vero similius). de orat. 1, 218 tolerabilius est sic -s dicere *eqs.* (*cf. l. 69*). 2, 300 quom . . . ei fuerit optabilius oblivisci posse -s, quod meminisse nollet, quam *eqs.* COLVM. 6, 2, 11 utilius est . . . fame -s . . . bovem emendare *quam plagis* (SCAEV. dig. 23, 3, 85). GAIVS dig. 30, 68, 1 probabilius dicitur ad ipsum -s . . . pertinere legatum quam ad heredem. *al.* b *vario usu*: PLAVT. Capt. 321 ne patri . . . decere videatur magis me saturum servire . . . -s quam *liberum* . . . mendicantem vivere (*cetera collecta sunt vol. VIII 68, 64; addas* INTERPR. cod. Theod. 11, 39, 3). Trin. 1029 utinam . . . veteres parsimoniae -s ⟨in⟩ maiore honore . . . essent quam mores mali. LVCR. 3, 556 *corpus animi* vas esse videtur, sive aliud quid vis -s coniunctius ei fingere. VARRO rust. 2, 5, 8 *boves sint* cruribus -s minoribus, rectis (*v. p. 350, 36*). 2, 10, 2 *oportet* eum esse maiorem natu -s quam alios (*item accedit* quam *nulla intercedente voce*: LIV. 38, 56, 10 tolerabilioris exempli esse a tribuno plebis -s quam a privato victam videri . . . tribuniciam potestatem. COLVM. 6, 1, 3 GAIVS dig. 50, 17, 125. *al.*). LIV. 1 praef. 13 querellae . . . absint; cum bonis -s ominibus . . ., si . . . mos esset, libentius inciperemus. VITR. 6 praef. 6 ipsos -s digniores esse ad suam voluntatem quam ad alienam pecuniae consumere summam. *al.* 2 *iuxta verba praeferendi, praestandi sim.*: PLAVT. Capt. 687 meum . . . -s me caput periculo praeoptavisse, quam is *erus* periret, ponere (TER. Hec. 534 VAL. MAX. 4, 1 ext. 5). Stich. 80 si manere hic sese malint -s quam alio nubere (*et saepe; v. vol. VIII 203, 59 sqq.*). CIC. Pis. 15 ut e⟨i⟩ mori -s quam servire praestaret (COLVM. 1, 5, 6 APVL. Socr. 14 p. 150). COLVM. 4, 2, 3 praetulerim (*v. p. 344, 62*). TAC. ann. 12, 64, 3 certamen acerrimum, amita -s an mater apud Neronem praevaleret (*cf.* SVET. Aug. 7, 2 *cum Planci sententia* praevaluisset, ut Augustus -s vocaretur). TERT. apol. 25, 7 ut ea -s orbi terra praecelleret, quae *eqs.* 3 *ceterum cf. p. 348, 60. 351, 12. 79.*

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

IV -s *iteratur* (*cf. etiam p. 351, 79*): Cic. Verr. II 4, 3 unde ... -s incipiam quam ex ea civitate ... aut ex quo -s numero quam ex ... laudatoribus tuis? (*cum coniunctione ut*: Cluent. 63 eum -s corrupisse qui ... quam illum ..., deinde ... eum certe -s qui ... quam eum ..., postremo certe -s illum qui ... quam eum *eqs.* part. 120 nat. deor. 3, 91 Verg. Aen. 12, 188. *al.*). Cael. 19 quaeram ..., cur productus a vobis -s quam ipse per se, cur tanto post -s quam continuo queri maluerit (*asyndeton ut*: fat. 8 quid ... loci natura adferre potest, ut in porticu ... -s quam in campo ambulemus? tecum quam cum alio? Idibus -s quam Kalendis? Ciris 335/337 Cels. prooem. 28 Sen. dial. 5, 43, 1. *al.*).

V *respondet superl.* potissimum: Rhet. Her. 3, 2, 2 utrum -s faciendum sit, ... *aut* quid p. faciendum sit (*sim.* 4, 29, 40). Cic. Mil. 53 eum locum ad pugnam p. elegerat an in eo loco est -s exspectatus *eqs.*? Att. 9, 6, 1 fortasse in eo ipso offendetur, cur non Romae -s; sed tamen, si est conveniendus, hic (*sc. Arpini*) p. *al.*

superl. ***potissimus,** -a, -um. *de origine v. sub* potis *et* potior. *legitur singulis vel binis locis inde a* Plavto, Cic., Lvcr., Sall., Liv. *al., paulo saepius apud* Tac., Symm., Amm. (*si recte ad adv. relegavimus formam ambiguam* -um Ter. Phorm. 343 Cato agr. 9 Rhet. Her. 3, 6, 12. *al.*). [*confunditur in codd. imprimis cum* potentissimus Colvm. 11, 1, 7 (*v. sub 2b*). Gaivs dig. 1, 2, 1. *al.* (*v. etiam sub* potens); *falsa var. l. pro* optimum Traian. Plin. epist. 10, 76.]

fere i. q. *praestantissimus* (*vim superl. auget adv.* admodum Clavd. Mam. anim. 1, 25 p. 87, 16; *ponitur pro compar.* Ennod. *sub 2a* [*cf. p. 343, 70*]). *superl.* -us *exhibet eosdem colores ac compar.* potior *sub II; quos hic distinguere supersedimus. ad notionem cf.* Gloss. -us: optimus. potior vel optimus (*item explicatur per compar.* [*sec. confusionem graduum p. 343, 70, vel etiam sec. usum subst. p. 343, 45*]. -um: meliorem. -os: potiores). -um: maximum, certissimum (*nisi respicitur adv.*). *indicatur finis per praepos.* ad Liv. 5, 12, 12 (*c. gerund.*). Ps. Apvl. herm. p. 265, *per enunt. relat.* Stat. Theb. 4, 627 (*v. sub 1a; aliter iungitur vol. VII 2, 1127, 27*). Paneg. 11, 19, 1. *coniungitur cum* primus Lvcr. 3, 780 Liv. 5, 12, 12. 26, 40, 1 Frontin. aq. 1. *al.* (*cf. p. 343, 83*).

1 *de animantibus* (*anima* Lvcr. *sub c; fere cum respectu potentiae, auctoritatis vel dignitatis, habilitatis sim.; ad condicionem iuris spectat* Cic. *sub a*): **a** *usu communi*: Plavt. Men. 359 (*loq. meretrix*) eccum video, qui mihi est usui et plurimum prodest; item hinc ... fit, ut meret, -us (-um *B*) nostrae domi ut sit. Cic. Verr. II 1, 114 uti quemque -um heredem esse oporteret, si is intestatus mortuus esset, ita secundum eum possessio daretur (*sunt qui adv. intellegant*). Liv. 5, 12, 12 cur primus ac -us ad novum delibandum honorem sit habitus *P. Licinius Calvus* (8, 33, 16 ex tribunis consularibus. *v. etiam loc. sequentem*). 22, 7, 4 ego ... Fabium ... -um auctorem habui (*cf. p. 342, 83 nec non* Fronto p. 48, 10 v. d. H. huic *Socrati* ... primo ac -o testimonium apud te denuntiavi). Sen. suas. 2, 1 (*ad trecentos Lacones contra Xerxem missos*) quid dicam *vos esse*? -os Graeciae? (*nisi ad b trahas*). Stat. Theb. 4, 627 cur ... lectus ego augurio tantisque -us umbris, qui ventura loquar? Tac. hist. 2, 11, 1 praecipui fama quartadecimani *erant* ...; addiderat gloriam Nero eligendo ut -os. Symm. epist. 2, 18, 2 Eusebius medicorum -us (*cf. 5, 36* Eusebi archiatri). 4, 28, 1 et optimus princeps et magistratus -us abest (Sidon. epist. 2, 3, 1). 4, 63, 2 qui *equi* -os (-us *var. l.*) Hiberorum nobilitate praevertunt. Amm. 19, 1, 6 orantibus -is ducibus ([*postea*: summatum petitione]. 24, 6, 12. 25, 3, 13 [*antea*: optimates et satrapae]). Synod. episc. a. 465 (Thiel, Hil. epist. 15) 2 -i (potent- *var. l.*) sacerdotis (*i. papae*) administramus officia (*postea*: qui potiori honore perfruitur. *cf.* Montan. epist. 1, 1 ecclesiarum ... -os [perit- *var. l.*] praesules). Mart. Cap. 1, 3 cum inter deos fierent ... coniugia ... praesertimque -os conubi lis bearet adiectio (*item de deis*: 1, 40 -orum favor caelitum. 1, 42 -i ... collegae Iovis. 9, 911 [vers.] *Iuppiter*, -us ... genitor ... deum). *al.* **b** *masc. pro subst.* (*hucine* Sen. *sub a?*): Tac. ann. 11, 31, 1 -os (-um *M*, -um quemque *L*) amicorum vocat *Claudius* (13, 18, 1 largitione -os a. auxit *Nero* [*postea*: validissimum quemque]). 14, 65, 1 liberorum -os veneno interfecisse creditus est *Nero*. Symm. epist. 7, 105, 1 datis ad -os Hispanorum litteris. or. 1, 12 urget ... potissim⟨os⟩ expectatio proximorum. Heges. 2, 10, 2 -i quique ... agebant cum populo (potentissimi *var. l.; gr. Ios. bell. Iud. 2, 411 οἱ δυνατοί, Ps. Rufin. 2, 17 p. 687* potentes quique). Oros. hist. 7, 37, 1 cum a Theodosio ... singulis -is (potent- *var. l.*) ... disciplina ... commissa esset *eqs.* Clavd. Mam. anim. 2, 9 p. 134, 7 -us tractatorum, *sc. Hieronymus.* Ennod. epist. 9, 3, 3 p. 230, 21 ut -is conparentur. *al.* **c** *in struct. praedic. fere pro adv.* (*vix huc supra l. 46; cf. p. 339, 71*): Lvcr. 3, 780 *animas* certare ... inter se, quae prima -aque insinuetur *in membra.* Sall. Iug. 94, 2 *Ligus quidam cum militibus montem ascendens,* quae *loca sim.* dubia nisui videbantur, -us temptare ac ... ceteris audaciam addere.

2 *de rebus* (*utilissimis, aptissimis vel dignissimis, gravissimis sim.; ad meram vim augendi [sc. fere i. q. maximus, cf. p. 340, 9. 341, 42] vergunt l. 82 sqq. p. 354, 14. 19 sq.*): **a** *usu communi*: Cic. inv. 1, 17 utrum potius aut quid -um (sit *add. dett.*), quaeritur (*nisi adv. intellegas*). Sen. benef. 6, 16, 5 in turba multorum invocantium ego illi *medico* -a curatio fui (*cf.* Stat. silv. 4, 4, 20 tua cura -a, Gallus, nec non noster amor. Mart. Cap. 9, 891 *Harmonia*, quae -a caeli ... dilectio est). Colvm. 2, 9, 6 *sationem autumnalem* -am ducimus; sed est altera *eqs.* Plin. nat. 11, 3 -um ... e ligno cibatum fecit *natura teredini.* 14, 25 -a nobilitas datur peculiaribus ... Italiae *vitibus.* Tac. ann. 4, 16, 2 plures ... causas adferebat, -am *causam* penes incuriam *esse* (Macr. Sat. 3, 17, 6 prima et -a. Clavd. Mam. anim. 1, 25 p. 87, 16 admodum). Plin. epist. 4, 14, 10 si hoc opusculum nostrum aut -um esset aut solum *eqs.* Gaivs dig. 1, 2, 1 cuiusque rei -a (*F¹*, potent- *F² et cett.*) pars principium est. CIL IX 3429, 11 (*a. 242*) qui *honos* est aput nos -us (*sc. patronatus. cf.* Paneg. 10, 11, 4 officio. Symm. epist. 2, 64, 1 magistratus). Firm. math. 4, 20, 2 tempus ... vitae a Sole ... et, quod est -um, et a domino genituræ debes ... discutere (err. 8, 5 errantes corrigat et, q. est -um, vitam morientibus donet. Lvcif. moriend. 13 l. 14 D. Symm. epist. 2, 1. *al.*). Hil. coll. antiar. p. 101, 19 licet -a regi sit deferenda reverentia. in Matth. 23, 6 quod mandatum esset -um in lege (*sec. Matth. 22, 36* mandatum magnum, *22, 38* maximum et primum mandatum). Amm. 19, 6, 5 inopes ... consilii ... id -um ... elegimus, ut ... custodias aggredi permitterentur *milites* (*item vix pro adv.*: 21, 13, 7). 24, 4, 8 unicum auxilium et -um. Heges. 1, 39 p. 82, 23 (*verba Herodis*) in me unusquisque spem sui -am debet recondere. Ennod. epist. 7, 14, 5 p. 183, 16 vobis *feminis* quantum sexus infirmior, tantum debetur -a ... laudatio. *al.* *de malo gravissimo, pessimo* (*cf. p. 340, 62*): Tert. apol. 22, 6 adspiratio daemonum ... mentis quoque corruptelas agit ... cum erroribus variis, quorum iste -us, quo deos istos ... mentibus commendat. **b** -um est *sim. cum struct. verbali* (*accedit pron. praepar.* Clavd. Mam.): Liv. 26, 40, 1 primum ac -um omnium ratus ... pace inconditas componere res (*c. inf. ut*: Colvm. 11, 1, 7 -um [*S*, potentissimum *Lundström sec. R, v. indicem ed. s. v.*] est ... in eo magisterio *vilici* scire *eqs.* Frontin. aq. 1 primum ac -um existimo ... nosse *eqs.* Conc.[S] IV 2 p. 74, 27). Clavd. Mam. anim. 1, 18 p. 67, 2 primum illud ... -umque sit nobis, ut *eqs.* (*cf. l. 16*). **c** *neutr. pro subst.*: Tac. ann. 1, 15, 1 etsi -a arbitrio principis, quaedam tamen studiis tribuum fiebant (*item plur.*: Plin. epist. 6, 16, 22 tu, *Tacite*, -a [-um *var. l.*] excerpes *ex epistula mea.* Amm. 18, 2, 3 id inter -a mature duxit implendum. Heges. 1, 9, 2 -a quaeque de eius possessionibus sibi adsociaverat [*cf. Ios. bell. Iud. 1, 86 τὰ τιμιώτατα, Ps. Rufin. 1, 3 p. 601* preciosissima]). Lact. inst. 3, 7, 6 unum eligamus ac -um, quod est summum ac principale (*nisi de adv. cogites; item sing.*: Evagr. alterc. p. 31, 14 -um medicinae [-am medicinam *var. l.; v. Stangl, Berl. Phil. Woch. 35, 1915, 799*]).

adv. ***potissimum.** *cf.* Don. Ter. Ad. 296, 5 -m ... superlativum est ab eo quod est potis et potius. *v. etiam sub* potis *et* potior. *scribitur* put- *in cod. Harl. saec. VII* Gloss. II 220, 48 (*cf.* Gramm. suppl. 299, 9 per o scribendum [*item* 301, 1]). *dub. an formam* po *recte huc referat* Fest. p. 205 po pro -m positum est in saliari carmine. Not. Tir. 9, 21. *legitur in poesi apud* Plavt. *et* Ter. *tantum (de* Carm. Sal. *v. supra l. 43), in prosa oratione inde a* Catone, Lael., *sc. saepissime apud* Cic., *singulis tantum locis apud* Caes. (civ.) *et* Colvm. (arb.), *omnino deest e. g.* Vitr., Petron. [*variat in codd. imprimis cum* potissime (*v. infra s. v.*) *et* potentissimum; *dub. trad.* Liv. 1, 34, 6; *vestigia vocis exhibet fortasse* Lex Gabin. Calp. (CIL I² 2500) 5.]

fere i. q. maxime, μάλιστα (*item* Gloss.[L] II Philox. po 136. *cf.* Gloss. II 220, 48 *αἱρετώτερον*: -m. 364, 35 *μάλιστα*: maxime, -m, praesertim. *de notione secundaria q. e. saltem v. p. 356, 64*). -m *spectat ad totam sententiam vel ad singulas partes enuntiati, quas extollit, praecipui ponderis esse indicat; notio augendi* (*v.* potius *sub II*) *exemplis certis illustrari non potest, sed dubitare possis fortasse de his locis*: Rvt. Lvp. 2, 20 *p. 356, 54.* Apvl. met. 11, 13, 5 quae *cauda* me -m cruciabat. *usurpatur fere pro compar. l. 51. p. 357, 2 et fortasse* Philo quaest. in gen. 4, 218 (*v. Petit ad l.*). *exempla inter adi. et adv. ambigua hic inseruimus* (*cf. p. 353, 20*).

1 *accedente respectu sive voluntatis, desiderii sive utilitatis, commodi, aequi sim. intellegi potest notio quaedam plenior q. e. libentissime, optime, rectissime, sim.* (*quae aegre a 2 separari potest, sed cf.* potius *sub IA; ius respiciunt e. g. infra l. 73. p. 355, 15. 45. 61*): **a** *respicitur propositum quod quis perficere vult* (*cf. etiam p. 355, 30*): Plavt. Asin. 903 (*verba uxoris*) si domum redierit hodie, osculando ego ulciscar -m (*cf. verba mariti 894* nauteam bibere malim ... quam illam oscularier). Capt. 386 faciam sedulo, ut -m quod in rem recte conducat tuam, id petam. Trin. 476 *cibis appositis* edim ... et quod illi *convivae* placeat praeripiam -m neque illi concedam quicquam. Rhet. Her. 1, 16, 26 ut docendi causa in hac -m causa *Orestis* consistamus (*Cic. inv. 1, 18* in ... pervulgato exemplo). 2, 1, 1 ita nobis placitum est, ut ea, quae difficillima essent, -m conscriberemus. Edict. praet. Cic. Verr. II 1, 117 secundum tabulas testamenti -m possessionem dabo. Cic. div. in Caec. 65 eum ... quem actorem causae suae socii ... -m esse voluerunt (Verr. II 5, 89 quod reliquum vitae ... fames fecerat, id ferro -m reddere volebant. Rab. perd. 22 or. frg. A IX 6 fin. 5, 15. *al.*). Manil. 2 si quid in dicendo consequi possum, eis ostendam -m, qui *eqs.* Cael. 36 ex his ... sumam aliquem ac -m minimum fratrem. Att. 3, 21 mihi ... erat in animo ... ire in Epirum et ibi omnem casum -m exspectare. fam. 9, 7, 2 meum consilium accommodabo -m ad tuum. Varro rust. 2, 6, 1 ego de asinis -m dicam, quod sum Reatinus, ubi optimi ... fiunt. *al.* **b** *respicitur deliberatio, interrogatio* (*cf. etiam* Plavt. *sub c*): Plavt. Epid. 160 senatum convocabo in corde ..., quoi -m indicatur bellum. Merc. 645 *in exilium ibo*, sed quam capiam civitatem cogito -m

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(Liv. 37, 60, 2 cogitanti . . . Fabio, cui rei -m insisteret. Cels. prooem. 51 Plin. epist. 5, 8, 12). Trin. 880 multa simul rogitas; nescio quid expediam -m. Ter. Andr. 454 quem . . . vocabo ad cenam meorum aequalium -m nunc? (*interrog. recta ut*: 962 quem ego mihi -m optem . . . dari? [*963* nemost quem mallem]. Cic. S. Rosc. 29 unde -m ordiar? fam. 9, 3, 1 quid . . . -m scribam? *al.*). Phorm. 343 ubi tu dubites, quid sumas -m ([Prisc. gramm. II 84, 20 *ad l.* pro 'optimum']. Cic. Cael. 37. *cf.* Rhet. Her. 1, 6, 10 [*sim.* Cic. inv. 1, 25] dubitatione utemur, quid -m dicamus. *sim. al.*). Rhet. Her. 3, 2, 2 ut, quid -m faciendum sit, consideretur (Cic. prov. 1 fam. 3, 9, 3 Sen. epist. 70, 24). 3, 6, 12 *nos* incertos esse, quid -m laudemus. Cic. inv. 2, 174 hasce *honestatem incolumitatemque* . . . inter se saepe necesse est comparari, ut . . . utri -m consulendum sit, deliberetur (Nep. Milt. 1, 2. *cf.* Cic. Manil. 27 deliberatio difficilis . . ., quemnam -m *eqs.*). div. in Caec. 10 si certamen inter aliquos sit, cui -m delatio detur (*cf.* off. 1, 87 ut si nautae certarent, quis eorum -m gubernaret). leg. 2, 40 cum . . . quaesissent . . ., quem morem -m sequerentur e variis (fam. 4, 13, 1). Varro rust. 1, 38, 1 quae loca . . . stercoranda, videndum, et qui . . . -m facias. 2, 1, 17 qui -m quaeque pecudum pascatur, habenda ratio *est.* Sall. Iug. 67, 1 ignari . . ., quid -m facerent. *sim. al.* **c** *respicitur consilium, praeceptum, rogatio* (*saepius apud artium scriptores*): Plavt. Merc. 483 quo leto censes me ut peream -m? (Poen. 795 amicos consulam, quo me modo suspendere aequom censeant -m. Cic. div. in Caec. 54. *cf.* Cic. Att. 16, 15, 4 suades ut in his locis -m sim. Apvl. apol. 80, 5 de suasu ipsius, ut mihi -m nuberet). Cato agr. 9 prata inrigiva, si aquam habebis, id -m facito (31, 2 prelum ex carpino atra -m f. *item cum imperat.*: 34, 2 semen adoreum -m serito. Cic. fam. 16, 1, 3 cura . . . -m, ut valeas. Colvm. arb. 20, 1 de iis *arboribus* -m sumito *semina,* quae *eqs.*). Rhet. Her. 2, 2, 2 *causam* eam, quae . . . difficillima est, -m consideremus (*cum coni. hortat. ut*: Cic. opt. gen. 9 imitemur . . . Lysiam et eius quidem tenuitatem -m. rep. 2, 27 sequamur . . . -m Polybium nostrum. Tusc. 1, 119. *al.*). 4, 43, 55 vita . . . saluti patriae -m solvatur (*item cum coni. iussivo*: Cic. Cael. 33 exsistat . . . ex hac ipsa familia aliquis ac -m Caecus ille. Cels. 1, 8, 4 frigida potione -m utatur. Qvint. inst. 11, 3, 56 *vitia* -m huic loco subiciantur). Varro Men. 340 in convivio legi ⌊nec⌋ omnia debent, ⌊et⌋ (non . . . sed *var. l. praetulit Norden in schedis*) ea -m, quae *eqs.* rust. 1, 11, 2 villam aedificandum (*cod. A, v. Heurgon ad l.*) -m ut intra saepta villae habeat aquam (*cum gerund. ut*: 2, 7, 7 equinum pecus pascendum . . . -m herba. 3, 16, 5 Cic. Flacc. 65 Phil. 12, 30 Cels. 1, 6, 2. *al.*). *al.* Cic. div. in Caec. 62 non ut . . . postulandum sit, ut tibi -m accusatio detur (*cf.* fam. 13, 73, 2 peto, ut eius filios . . . mihi -m condones. Trebon. Cic. fam. 12, 16, 2 rogatus est a me, ut id -m nobis obtinentibus provinciam faceret. *sim. al.*). *al.* **d** *respiciuntur varia*: Plavt. Aul. 756 quia sum tangere ausus *filiam tuam,* haud causificor, quin eam ego habeam -m (*similiter aliquid optimo iure suum esse contendit piscator* Rud. 985 quod . . . hami nancti sunt, meum -mst). Cic. Mil. 90 *satelles Clodii quidam corpus eius* in curiam -m abiecit, ut eam mortuus incenderet. Att. 9, 9, 1 adsentior tibi, ut in Formiano -m commorer. 9, 19, 1 ego meo Ciceroni, quoniam Roma caremus, Arpini -m togam puram dedi. Varro rust. 2, 2, 18 quos arietes summittere volunt, -m eligunt ex matribus, quae geminos parere soleant (*cf.* 2, 3, 4 ex his [*sc. capris, quae bis pariant*] -m mares solent summitti ad admissuras). Sall. (?) rep. 2, 9, 4 (*comparantur quidam navis supervacaneis oneribus*) de illeis -m iactura fit, quia pretii minimi sunt. Nep. Them. 9, 1 scio plerosque ita scripsisse . . ., sed ego -m Thucydidi credo (*cf.* 10, 4 sed nos eundem -m Thucydidem auctorem probamus. Liv. 33, 10, 10 nos non minimo -m numero *a scriptoribus tradito* credidimus, sed Polybium secuti sumus). Val. Max. 3, 2, 3 *Romulus* quamquam . . . numero . . . militum superiorem se crederet . . ., sua -m dextera (*sc. certamine singulari*) omen victoriae corripuit. Pompon. dig. 41, 1, 27, 1 -m existimari, cuius nomine factum sit, eius *id* esse. *al.*

2 *mera vi eximendi, efferendi i. q. praecipue, imprimis sim.* (*hic illic adhibetur, ut ad enunt. fere absolutum addatur aliquid maioris momenti, cf. e. g. l. 66. p. 356, 21*): **a** *usu sollemni, ita ut cetera postponantur, minoris habeantur*: Plavt. Capt. 666 decet innocentem servom . . . confidentem esse, suom apud erum -m (*fere eadem* Pseud. 461). Ter. Ad. 296 melius fieri haud potuit . . ., quod ad illum attinet -m. Cato mil. frg. 1 multos fore qui vitilitigent, sed ii -m, qui verae laudis expertes sunt. Cic. inv. 1, 1 me . . . ratio . . . in hanc -m sententiam ducit, ut existimem *eqs.* 1, 19 ut ab ea *Clytaemestra* poenas liberi sui -m petere debuerint (*opp. 1, 18* non . . . a . . . filio matrem necari oportuit). S. Rosc. 125 non fuit tantus homo Sex. Roscius in civitate, ut de eo -m conqueramur. Verr. II 2, 145 Syracusana civitas, ut eam -m nominem, dedit ipsi *Verri* statuam. 3, 155 necesse est, si quid redundarit . . ., ad illum -m, per quem agebatis, defluxisse. leg. agr. 2, 53 P. Rullus . . . ad eam auctionem -m proficiscetur. Mur. 4 si . . . patronus huic causae publice constitueretur, is potissim⟨um summ⟩o honore adfecto defensor daretur, qui *eqs.* Cael. 80 quem si . . . rei publicae conservatis . . ., omnium huius . . . laborum vos -m, iudices, fructus . . . capietis. orat. 191 ut is *numerus iambicus* -m . . . adhibeatur in fabulis, quod ille dactylicus numerus hexametrorum magniloquentiae sit accommodatior. *et saepe.*

b *usu deflexo, ita ut cetera excludi vel omnino non respici videantur*: α *quae opponuntur, indicantur contextu* (*vel ex eo intelleguntur ut l. 6*): Plavt. Trin. 589 (*586* neque . . . illi damno umquam esse patiar . . . meam neglegentiam) *iniquum* videtur, quin quod peccarim . . . -m mi id opsit. Cic. S. Rosc. 1 credo . . . vos . . . mirari quid sit quod, cum tot summi oratores . . . sedeant, ego -m surrexerim. 96 quis primus Ameriam nuntiat? Mallius Glaucia . . .; quid attinuit eum -m nuntiare *eqs.*? (*ibid.* qua ratione . . . Capitoni primo [primum *codd.*] nuntiavit? . . . qua ratione factum est, ut . . . Capitoni -m nuntiaret?). div. in Caec. 15 me -m esse delectum (*16* me omnibus patronis esse praepositum). Verr. II 2, 109 dubitate . . ., quin eum iste -m ex omni numero delegerit, cui *eqs.* Mur. 29 mihi videntur plerique initio multo hoc (*sc. eloquentiam*) maluisse, post, cum id adsequi non potuissent, istuc (*sc. in iuris scientiam*) -m esse delapsi. Planc. 46 cur se -m delegeris, cur . . . se divinare malueris quam eos, qui *eqs.* *al.* β *non indicantur quae opponuntur* (*saepe ponitur ita ut singula quaedam tamquam maximi momenti extollantur, e. g. 'hac -m civitate' fere i. q. 'hac ipsa civitate'*): Lael. or. frg. (22 M.) Schol. Cic. Bob. p. 118, 15 *deis gratia habenda est,* quod is *P. Scipio Africanus* . . . hac civitate -m natus est (*inde* Cic. Mur. 75 quod ille vir *Scipio* in hac re publica -m natus esset. *cf.* Nep. Att. 3, 3 in ea -m urbe natus est, in qua *eqs.*). Cic. S. Rosc. 64 ausum . . . esse quemquam se in id conclave committere eo -m tempore, cum *eqs.*? div. in Caec. 15 cur a me -m hoc praesidium petiverunt *Siculi*? Verr. II 2, 115 quam ob rem in eo *Cupidine argenteo* -m Sthenianum praemium poneretur. Cluent. 172 eine . . . -m . . . scelus suum . . . committebat? Manil. 46 quibus erat molestum ad eum -m esse missum. leg. agr. 2, 17 hoc tribuno plebis -m venit in mentem, populum Romanum universum privare suffragiis. 2, 55 ut haec portenta me consule -m cogitarent (Sull. 45 a quo . . . insidias rei publicae factas et me -m consule constitutas putarem). 3, 6 quod eos consules . . . -m nominavit. Mur. 90 nolite a sacris patriis Iunonis Sospitae . . . domesticum et suum consulem -m avellere. Sull. 93 non esse eos vos *iudices,* ad quos -m interposita reiectione devenire conveniret. dom. 9 an quia non condemnavi . . . duo consules, sum reprehendendus? eos igitur ego -m damnare debui *eqs.*? *ibid.* eorum *consulum* . . . consilium ego -m . . . meo consilio repudiarem? *al.*

appendix grammatica et stilistica: **1** *quod postponitur vel unde quid eximitur indicatur*: **a** *structuris variis* (*maxime paratactice; exempla potiora; ceterum neglegimus nimirum quae contextu ampliore opponuntur*): α -m *ponitur loco posteriore* (*postremo*): Plavt. Trin. 880 multa simul rogitas; nescio quid expediam -m (*item indicatur multitudo per asyndeton*: Varro ling. 8, 44 sunt divisiones plures, nunc ponam -m eam, qua *eqs.*; *accedentibus coniunct. e. g. infra* Cato mil., Varro Men.). Cato mil. frg. 1 multos fore qui vitilitigent, sed ii -m, qui *eqs.* (Nep. Them. 9, 1. 10, 4. Apvl. apol. 65, 1 non argento . . ., sed -m ex ligno [*priore membro negato ut*: Porph. Hor. epod. 5, 17 Arnob. nat. 2, 67. *al.*]. Hier. epist. 126, 1, 1. *al.*). Varro Men. 340 nec omnia . . . et ea -m ([non . . . sed *var. l.*]. ling. 6, 96 Cic. inv. 1, 25 Mur. 90. *al.* Cels. 3, 2, 7. Sen. benef. 5, 22, 2 et . . . et . . . -m. *al.*). Cic. S. Rosc. 1 quod, cum tot . . . oratores . . . sedeant, ego -m surrexerim ([*inde* Schol. Cic. Gron. D p. 302, 9 quod nullus . . . accessit, -m ipse surrexit]. 95 Nep. Att. 12, 1 Tac. dial. 1, 1). Cael. 33 aliquis ac -m Caecus ille (36 Sall. Iug. 30, 4 Sen. suas. 3, 7. Plin. epist. 1, 2, 6 aliquid . . . atque utinam hoc -m. 3, 6, 4. 6, 34, 1. *al.*). Liv. 37, 12, 8 quod fraude capti, quod a cive -m suo forent. Rvt. Lvp. 2, 20 invehi non licebat, reticere . . . non expediebat, suspiciose loqui -m placebat. Sen. contr. 1, 2, 14 ut veniret, ut lenoni -m. 1, 3, 4 ut praeteritis his -m ab inferis eruatis sacerdotem. Val. Max. 1, 8 ext. 18 p. 56, 7 quid . . . tantopere dilexerit . . ., aut . . ., aut . . ., -mve quare . . . voluerit. Cels. 4, 12, 8 vinum . . ., -um Rhaeticum. 4, 13, 4 sorbitio eaque ex tisana -m. Apvl. met. 7, 2, 5 quae *Fortuna* . . . nec unquam iudicio quemquam mortalium eligat, immo vero cum is -m deversetur, quos . . . fugere deberet. Conc. Taur. a. 398 (Corp. Christ. 148) l. 20 ut non tam civitati eius *episcopi* . . . quam ipsi -m (potentissimum *var. l.*) deferretur *primatus. al.* *usu peculiari, sc.* -m *inducit id, quod praefertur meliore re negata* (*in notionem q. e. saltem vergit maxime* Ivst.): Cic. Mur. 29 plerique initio . . . hoc maluisse, post, cum id adsequi non potuissent, istuc -m sunt delapsi. Att. 9, 19, 1 Ciceroni, quoniam Roma caremus, Arpini -m togam puram dedi. Varro rust. 3, 11, 1 qui . . . volunt greges anatium habere . . ., primum locum . . . eligere oportet palustrem . . ., si id non, -m ibi, ubi sit naturalis . . . lacus. Ivst. 2, 11, 15 regis praetorium petunt aut cum illo aut, si ipsi oppressi essent, in ipsius -m sede morituri. 11, 12, 8 gratum . . . sibi esse, si vincere nequeat, quod a tali -m vinceretur. β -m *ponitur loco priore* (*primo*): Cato agr. 9 prata inrigiva, si aquam habebis, id -m facito; si aquam non habebis, sicca . . . facito. Cic. rep. 2, 27 sequamur . . . -m Polybium . . ., quo nemo fuit . . . diligentior. Varro rust. 2, 5, 8 (*enumerationis primum locum significans*) *pecudes ut sint* colore -m nigro, deinde robeo, tertio [t]helvo, quarto albo. Liv. 33, 10, 10 nos non minimo -m numero credidimus, sed Polybium secuti sumus (*priore membro negato ut*: Qvint. inst. 2, 2, 2 non idcirco -m . . ., s. quod *eqs.* Lact. inst. 1, 11, 54. 58. 2, 18, 3. *al.*).

b *structura partitiva*: Ter. Andr. 454 quem . . . vocabo . . . meorum aequalium -m nunc? (*gen. ut* Cic. off. 1, 87 quis eorum -m gubernaret). Rhet. Her. 4, 29, 40 quid de pluribus -m dicat. Cic. Verr. II 2, 109 quin eum iste -m ex omni numero delegerit (Mil. 22. *al.* Caes. civ. 2, 43, 4 Cels. prooem. 20. 4, 23, 2 Plin. epist. 7, 2, 2. *al.*).

[Kuhlmann]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

c *particula* quam (*ut usurpetur fere pro compar.*): LACT. inst. 2, 2, 2 cur ad ... lapides -m q. illo spectetis, ubi eos *deos* esse credatis? MACR. Sat. 3, 1, 2 quo -m navigans adpellitur *Aeneas* q. ad *Latii litora eqs.*? VITAE patr. Iurens. 148 M. illis *fratribus* -m q. sibi.

2 *iuncturae quaedam*: **a** *cum pron. sollemnes*: PLAVT. Epid. 160 quoi -m (*pron. interrog. ut*: RHET. Her. 1, 6, 10. 3, 2, 2. 3, 6, 12 CIC. inv. 1, 25 div. in Caec. 10 Manil. 27. orat. 189. *et saepe*). Rud. 985 meum -m (*pron. poss. ut*: CIC. ad Q. fr. 1, 2, 2. *al.* MARCELL. Cic. fam. 4, 11, 1 LIV. 24, 4, 5. 36, 7, 15. *al.*). Trin. 589 -m mi (*pron. pers. ut*: TER. Andr. 962 CIC. S. Rosc. 1. 95. div. in Caec. 15. 62 Sull. 45 dom. 9. *et passim*). CATO agr. 9 id -m (mil. frg. 1 ii -m. VARRO Men. 340 ling. 8, 44. 10, 60. *al.* CIC. inv. 1, 25 S. Rosc. 64. 96. 125 div. in Caec. 54 Verr. II 2, 115. 145. *et passim*). RHET. Her. 1, 16, 26 in hac -m causa (CIC. inv. 1, 1 Planc. 2. 17 ac. 2, 65 nat. deor. 1, 9. *al.* VARRO rust. 2, 3, 4 LIV. 3, 67, 2. *al.*). CIC. Verr. II 3, 155 ad illum -m (SALL.[?] rep. 2, 9, 4 CVRT. 3, 8, 19. 5, 7, 10 PLIN. nat. 25, 4. *al.*). *sim. al.* **b** *plus minusve abundantes*: CIC. rep. 1, 33 ut hae feriae nobis ad utilissimos rei publicae sermones -m conferantur *eqs.* (*iuxta superl. ut*: VARRO ling. 7, 41 *oratores* legebantur -m, qui causam commodiss⟨im⟩e orare poterant. rust. 3, 16, 12 *alvearia facienda* primum secundum villam -m, ubi *eqs.*; *adde* LIV. *infra et cf.* APVL. met. 11, 14, 1 quid -m praefarer primarium). LIV. 21, 11, 6 qua primum aut -m parte ferrent opem (*fere per hendiadyoin ut* AVG. civ. 1, 22 p. 37, 6 D. qui profecto id praecipue -mque fecisset. *cf. p. 343, 83*). LACT. inst. 2, 3, 17 ut possis dubitare, quos dicas -m stultiores *eqs.* (*item iuxta compar.*: ORIG. in Matth. ser. 50 p. 107, 30 quid -m verius sit). **c** *polyptoton: v. p. 344, 8.*

adv. **potissime.** *formam testatur* PRISC. gramm. III 68, 18. [*falsa var. l. pro* potissimum QVINT. decl. 356 p. 388, 19 TERT. uxor. 2, 1 l. 9. (*alia minoris momenti afferunt Neue-Wagener[3] II 761*).]

i. q. potissimum: PANEG. 5, 2, 3 quod cum ostendero ..., tum -e beneficiorum tuorum magnitudinem ... prosequar maiore voto quam ingenio (*sed* potissimum *trad. 5, 1, 1*). OROS. hist. 4, 6, 4 quid -e (potissimum *var. l.*) discutiendum sit non invenio. 6, 22, 8 cuius (*sc. Romae*) -e voluit esse *Christus*, cum venit. 7, 12, 4 in ipsius -e monumentis, a quo *eqs.* PETR. CHRYS. serm. 24, 2 cur lumbos -e nominat? (potissimum *var. l.*). PS. QVINT. decl. exc. Monac. 11 -e me gravat ..., quod videtur sibi satis vixisse pater, postquam occidit liberos meos, et hoc -e gaudet, ut orbitatem meam liberis suis relinquat (*enunt. secund. tantum sumpta sunt e textu pleno 11, 1*). ISID. reg. monach. 11, 1 ieiuniorum ... hos dies -e veteres elegerunt: *eqs.* VIRG. gramm. epist. 2 p. 129, 25 ut ..., quam -e viam gradiantur, ... incipiat ignorari.

deriv.: potestas, 1. potior.
compos.: possum; compos, impos; utpote.
cf. Onom.: Potissuma. *Kuhlmann.*

potisset *sim. v.* possum. **potissimum (-us)** *v.* potis.

potisso, -āre, ποτίζω. *i. q. potare*: SACERD. gramm. VI 431, 24 -o (*inter verba frequentativa, quorum primitiva non exstant*).

?**potiston,** *neutr. vel acc. masc. adi. gr.* ποτιστός (*sed extra hunc locum exstare videtur* ποτιστέον *tantum*). *i. quod potui dari potest* (*sc. aegrotis*): ITIN. Anton. Plac. rec. A 14 ibi nascitur vinum -on, qui febrientibus datur (postun quod *var. l.*; *sim.* rec. B, *ubi trad. fere* potiscon). *sic explicaverunt Rabbow in schedis et Milani, Rendic. Ist. Lomb. 104, 1970, 515*; παυστικόν *coni. Geyer, temptaverunt alii alia.*

pōtito, -āvī, -āre. *a* potare. *i. q. frequenter bibere*: PLAVT. Amph. 261 patera ... aurea ..., qui Pterela -are rex est solitus (potare [positare *D ante corr.*] rex solitus est *codd.*; *recte trad. locis geminis* 419 -are. 535 -vit). Asin. 771 tecum una postea (potet *Leo vix recte*) aeque pocla -et: abs ted accipiat, tibi propinet, tu bibas. Mil. 836 alii ebrii sunt, alii poscam -ant (pota(i)tam *trad.*). *explicationis ambiguae*: INSCR. christ. Diehl 877 adn. (= CIL XV 7039; *in vasculo vitreo*) -a, propina (*imperat. ut ibid.* bibe et propina, *aut voc. nominis ut ibid.* Faleri, bibe [*sic intellegit Diehl in indice p. 129*]). *Bk.*

1. potītor, -ōris *m.* *a* potiri, *si recte trad.* *i. qui potitur*: VAL. MAX. 3, 2, 20 ita trium hominum fortis temeritas Hannibalem, paulo ante spe sua Capuae -em (petitorem, potiorem *var. ll.*; *an fuit* potiturum?), ne castrorum quidem suorum potentem esse passa est.
e coni. dub. DON. Ter. Ad. 790, 1 (-r *pro* potior *temptavit Zwierlein, Der Terenzkommentar, 1970, 164*).

2. potītor, -āri. *a* potiri. GLOSS. -atur: plus utitur (bibitur *Bücheler*; *sed cf.* GLOSS.L I Ansil. PO 655 -atur: plus fruitur. *inde fortasse restituendum* GLOSS.L V Abba PO 39 poti⟨ta⟩tur: frequenter utitur vel fruitur). *Gatti.*

?**pōtium,** -ī *n.* *iuxta* potio *formatum* (*cf.* obsidio, obsidium *et sim. al.*) *et eiusdem notionis, sed dubiae fidei*: INSCR. christ. Diehl 4359 (*lapis periit*) Saturniano -o obito (*cf. 2767* per potu tulita est de saeculo; *nomen proprium intellexit Mommsen, qui edidit* CIL V 2065; '*fuitne ligatura* TH, *quam quis pro* TI *habuit, ut legas* Potho?' *Solin in plagulis*).
non huc pertinent fragmentum CIL XI 4657 a potio⟨ne⟩ (*v. p. 323, 34*) *neque* CHIRON 151 ex precipitacione -i vel vini (*ad* 2. potus *traximus sec. Niedermann, ed. 1910, p. 68 ad l.*).

pōtiuncula, -ae *f.* *a* 1. potio *deminutive.* *i. q. potio modica* (*quod adi. abundanter accedit apud* SVET.): PETRON. 47, 7 castigamus crebris -is risum. SVET. Dom. 21 *nihil sumpsit* praeter ... modicam (*modica Lipsius*) in ampulla -am. TERT. scorp. 5 p. 155, 4 fellis excessus amaris quibusque -is colligit *medicus.* NOT. Tir. 104, 65 -a (*iuxta* potio *ut* 130, 81).

potius *v.* potis.

potnia *f.*, πότνια, *affert* MART. CAP. 3, 256 *tamquam exemplum vocis, ubi coniunctae sunt litterae* t *et* n. *i. q. domina, nisi intellegendae sunt Potniae, qui vicus Boeotiae numero sing. nominatur e. g.* SERV. georg. 3, 268. *Bk.*

***pōto,** -āvī, -ātum, -āre *et* pōtor, -ātus sum, -ārī (potus, -a, -um *cum part. fut.* poturus *et supino* potum *v. suo loco*). *ab eadem radice ac* 1. potus, *q. v.* *coniungitur cum gr.* πότον VARRO ling. 6, 84. *inter verba frequentativa, quorum primitiva non exstant, affert* SACERD. gramm. VI 431, 24. *scribitur* put- ITALA psalm. 35, 9 (Veron.). Is. 51, 17 (cod. 32). Marc. 9, 41 (cod. k). CYPR. epist. 63, 7 (*S*). SCHOL. Ter. Bemb. Ad. 764. *et saepe.* *de genere et formis: depon. agnoscimus p. 359, 10, dub. p. 359, 44, vix p. 362, 8 sqq. 362, 55; inf. pro imperat. intellegimus* MVTIAN. Chrysost. hom. 15 p. 337/8 hoc -are ..., hoc noli (*gr. p. 119* πίε). *inf. pass.* -arier PLAVT. Most. 958 (*A*, bibi *P*). *formae perf. breviores* -asti, -asse, -asset *sim.*: TER. Ad. 774 ELEG. in Maecen. 1, 58 PLIN. nat. 33, 150 MART. 14, 100, 2 SER. SAMM. 468 PEREGR. Aeth. 20, 11 CIL IX 6082, 3. *al.* (*longiores non invenimus praeter coni. inc. Acidalii* PLAVT. Most. 1139 [peccavisse *codd.*]). *perf. pass. sim.* (*cf.* PRISC. gramm. II 558, 19 dubitatur utrum 'potatu potaturus' et 'potatus' secundum analogiam, an 'potu, potus, poturus' per syncopam melius dicatur; quae [*sc. formae longiores?*] in usu non sunt. *v. etiam sub voce* 1. potus): *part. perf.* potatus: *notione bibendi*: CIC. Tusc. 5, 13 gustata ... -ta (potus *passive Brut. 43*). VAL. MAX. 2, 4, 5 p. 71, 2 (*var. l.* pota). CELS. 4, 26, 8 (*del. Targa*). ITALA Sirach 31, 36 *et* 38 (Aug. spec. 52 p. 528, 4). CARM. de pascha 52 EPIST. Alex. l. 137 H. l. 155 (pota *var. l.*). PLIN. med. 1, 24, 6 (*Plin. nat. 28, 193* pota). 2, 5, 1 (*Plin. nat. 28, 203* potus). 2, 5, 5. HIL. myst. 1, 15 (*cf. in Matth. 4, 15* poto, *var. l.* -to). AVG. civ. 1, 32 p. 49, 13 D. MARCELL. med. 1, 58. *et saepius.* *notione potum dandi* (*quae deest formae* potus): TERT. spect. 30 p. 29, 16 ITALA psalm. 35, 9 (Vict. Vit. 1, 49). I Cor. 12, 13 (Ps. Rufin. fid. 13 = VVLG.). *et saepius.* *supin. I* potatum: PLAVT. Pseud. 1327 (*notione potitandi, aliter* potum *p. 366, 18*). *part. fut.* potaturus (*cf. p. 365, 69*): TER. Phorm. 837 (*notione potitandi*). PETR. CHRYS. serm. 93, 1 (*notione bibendi*). ORIG. in Matth. ser. 95 p. 214, 3 (*notione potum dandi*).
legitur inde a PLAVTO, CAECILIO, CATONE, TER., *sed apud plerosque admodum raro et omnino rarius quam* bibere; -are *frequentant* PLAVT. (*45/* bibere *73*), HOR. (*9/21*), COLVM. (*12/12*), MART. (*23/65*); *contra* -are *saepius quam* bibere *imprimis* TER. (*9/4*), SIL. (*9/5*); *omnino deest* -are CAES., CATVLLO, NEP., MANIL., CVRT., LVCANO, STAT., QVINT. inst.
[*confunditur in codd. maxime cum* portare (*restit.* POMPON. Atell. 162 PEREGR. Aeth. 5, 6. *al.*); -tus *cum* potus (*v. supra*), epotus (Ov. met. 15, 273, *cf.* SEN. nat. 3, 26, 3). *contextu obscuro*: CARM. adv. Marc. 5, 169 -atur scriblita (scribtum est *Oxé coll.* COMM. apol. 418) et fel miscetur aceto. CIL XIII 10019, 20 nata Vimpi, -a Vim(pi). *e coni.*: PLAVT. Asin. 771 Most. 1139 PROP. 4, 4, 47 RVT. LVP. 2, 7.]

I *usu originario fere i. q. bibere* (*cf. differentias l. 59 nec non* SYNON. Cic. p. 423, 14 -at. ebibit. 448, 20 bibere. -are. GLOSS. -at: πίνει. bibit. *al.*; *gr. fere respondet* πίνειν): A *proprie de animantibus, qui liquorem sumunt* (*de animalibus* VARRO rust. 3, 16, 35 VERG. georg. 3, 330 SEN. nat. 3, 25, 4 COLVM. 6, 4, 2 *et saepius*; *iocose de re animata l. 71. p. 359, 76. haud raro sumuntur res solidae in liquore quodam, maxime sub 2b*): 1 *absolute vel obi. supplendo*: a *non indicatur quo instrumento*: α *vigente vi intensiva -atur vinum in convivio sim., fere i. q. potitare* (*cf.* SCHOL. Ter. p. 159, 24 -asti: multum bibisti. ISID. diff. 1, 74 bibere naturae est, -are luxuriae. DIFF. ed. Beck p. 42, 8 bibimus necessitate, -amus voluntate. *distinguitur* bibere *l. 70. p. 359, 3, fere syn. e.g.* PLAVT. Most. 20 [*cf. 22*]. SEN. contr. 2, 6, 4):
① *exempla varia*: PLAVT. Asin. 270 mecum pariter -ant, pariter scortari solent (TER. Ad. 102. *cf.* PLAVT. Bacch. 1081 duxi, habui scortum, -vi *eqs.* 1189 -esque et scortum accumbas. :: egon ... ibi -em? :: -andumst. *adde infra e. g.* Men. 475 Most. 36). 602 dies noctesque (*cf.* 826 de die. Men. 175 usque ad diurnam stellam. CIC. Phil. 2, 67 totos dies. HOR. sat. 2, 8, 3 de medio ... die. TAC. Germ. 22, 1 diem noctemque continuare -ando. *sim. al.*). 851 meum virum hic -are ... cum filio (863. *cf. p. 359, 64 et* Aul. 569 -are ... tecum volo. :: non -em; ... mihi bibere decretum est aquam [Most. 295]. Pseud. 1327 mecum ⟨i⟩ -tum. [Asin. 270 *supra*]). Curc. 89 agite, bibite, festivae fores, -ate. 124 tibi, *Venus*, amantes propitiantes (*Bothe*, propinantes *trad.*) vinum -antes da⟨nu⟩nt. Men. 475 prandi, -vi, scortum accubui (1142 Mil. 252. *cf.* TER. Ad. 117 obsonat, -at, olet unguenta. LIV. 1, 57, 6 -antibus his ..., ubi et Collatinus cenabat. 25, 24, 2 epulati ... -bant [SVET. Tib. 42, 1]. *sim. al.*). 792 amat meretricem ex proxumo ... atque ibi -at (Most. 36 -are, a., scorta ducere [*asyndeton ut*: Poen. 603. *al.* TER. Ad. 62 POMPON. Atell. 162 SALL. Catil. 11, 6 Iug. 85, 41. *al.*]. TER. Ad. 33. *cf. p. 359, 7*). *al.* TER. Phorm. 832. 837 -turus est apud me. Ad. 586. 799. QVADRIG. hist. 37 non ignaviter (*cf.* FRONTO p. 214, 18 v. d. H. satis strenue. APVL. met. 4, 8, 4 incondite. SPART. Pesc. 3, 10 sine mensura. *al.*). VARRO frg. Non. p. 142, 7 in conviviis qui sunt instituti -andi modi⟨m⟩peratores. CIC. Brut. 288. Tusc. 5, 118 voluptate -andi. HOR. sat. 2, 2, 123 culpā -are magistrā (PORPH.: libere ..., id est sine archiposia).
[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

carm. 2, 11, 17 -amus uncti. *al.* TIB. 1, 10, 31 OV. ars 3, 761 fast. 3, 526 FEST. p. 68. SEN. dial. 5, 14, 6 cum de -andi modo praeciperet (*5, 14, 1* monebat ut parcius biberet). epist. 122, 6 *ut* bibant, immo -ent. *al.* *ironice*: PLAVT. Rud. 361 (*de naufrago*) periit -ando ...: Neptunus magnis poculis hac nocte eum invitavit. (II) *part. praes. pro subst. masc.*: VERG. georg. 4, 146 ministrantem platanum -antibus umbras. SEN. contr. 2, 6, 4 nec amantem agis, sed amas, nec -antem adumbras, sed bibis. PLIN. nat. 8, 5 PORPH. Hor. carm. 3, 8, 15–16 HIER. epist. 44, 3. COD. Theod. 9, 7, 1 -antibus ministerium praebuit (*antea*: cauponae ... ministra). (III) *deponens* (*cf.* comissari, epulari *sim.*): VEREC. in cant. 4, 8 l. 31 D. (*respicitur Iob 1, 13* biberent vinum) filii Iob ... cum sororibus -bantur (*infra*: potu ... dediti).

β *de qualibet actione bibendi* (*vigente vi intensiva fortasse* CELS.): LVCR. 4, 1100 *somnians* laticum simulacra petit ... in medioque sitit ... flumine -ans (*de conatu? cf. 1097* bibere ... quaerit). VARRO rust. 3, 16, 35 *apes pugnantes mulso asparsae* obstupescunt -antes. CELS. 3, 4, 4 *febricitans* neque -et neque nimium siti cruciatur. PLIN. nat. 31, 9 ibi (*sc. in flumine quodam*) in -ando necessarius modus. 36, 199 usus eorum *vitrorum* ad -andum. TERT. resurr. 61 p. 122, 8 accepisti ... os ad vorandum atque -andum (*sim. opp.*: ARNOB. nat. 3, 25 nisi -rent et manderent homines. FIRM. err. 14, 1 vescendi et -andi licentiam [SVLP. SEV. chron. 2, 8, 3]. AMM. 21, 16, 5 *in* edendi -andique moderatione [27, 3, 15 PELAG. in Rom. 7, 22 SCHOL. Ter. Bemb. Ad. 764. *cf.* PAVL. *sub b*]). HIER. epist. 52, 11, 4 modum ... exigimus in -ando. THEOD. PRISC. phys. 4. AVIAN. fab. 27, 8 -andi (*var. l.* port-) facilem praebuit unda viam. *part. perf. pro subst. neutr.*: PALLAD. hist. mon. I 6 p. 269^{C} omnia vel comesta vel -ta ... solebat absumere *daemon* (*cf. II 9 p. 356^{C}* quae ... bibisset, *gr. p. 47, 6 B.* τὰ ... ποθέντα).

b *indicatur quo instrumento vel unde*: α *verbum activum*: PLAVT. Stich. 730 haec facetiast ... rivalis duos uno cantharo -are (VAL. MAX. 3, 6, 6 c. semper -vit *Marius* [*de eodem*: PLIN. nat. 33, 150]). PLIN. nat. 11, 126 urorum cornibus barbari septentrionales -ant (*pars codd.* pu-). 21, 87 inplexis colocasiae foliis in ... speciem vasorum -are. 33, 5 turbā gemmarum -amus (*cf.* MART. 11, 11, 5 gemmā). 37, 18 myrrhino *pretiosissimo* ... -vit *quidam*. SIL. 13, 856 amne diu -are soporo. PLIN. epist. 4, 30, 3 ex ipso fonte (*adde l. 43 et cf.* SCHOL. Pers. prol. 1 Ascraeus de eo f. -vit *eqs.* HIER. epist. 53, 1, 4 de Tantali f.). SVET. Vesp. 2, 1 pocillo ... argenteo. PAVL. dig. 34, 2, 32, 3 vasa ..., quibus et -bat et edebat. PORPH. Hor. carm. 3, 21, 21 ex hac amfora. AVSON. 53, 3 p. 83 P. cavis manibus cernens *Diogenes* -are bubulcum (*Anth. Pal. 16, 333, 5* πόμα ... ἀρύοντα). HIER. epist. 22, 23, 3 Baltasar -at in fialis. *part. praes. pro subst. masc.*: PLIN. nat. 31, 9 *medela* contingit in Velino lacu -antibus. 31, 19 ex quo *fonte* -antes amorem deponere creduntur. ? β *deponens* (*an ad II?*): SEDVL. op. pasch. 1, 18 (*ad Dan. 4, 30*) *Nabuchodonosor* pastus faeno, -tus fluvio (*carm. pasch. 1, 210* ab amne bibit).

2 *cum obi.* (*sc. fere acc., adv. cum gen. l. 55, acc. ex enunt. relat. supplendo l. 77. 81*): a *usu vario, cum obi. quod indicat*: α *ipsum liquorem eiusve quantitatem*: (I) *cum solo obi.*: PLAVT. Men. 90 quod edit et quod -et praebeas (CAECIL. com. 162 ut devomas ... q. foris -veris). 792 amat meretricem ... atque ibi -at. :: tua quidem ille causa -bit minus? (Most. 394 intus -ate hau tantillo ... m.). 915 vinum (OV. fast. 2, 317 -anda ... v. PLIN. nat. 14, 55. 19, 53. MART. 7, 79, 1 consulare v. TERT. adv. Marc. 5, 18 p. 640, 8. *al.*; *cf.* PLAVT. Truc. 904 opus nutrici ... veteris vini largiter ut dies noctesque -et [*nisi absolute*]. IVV. 5, 30 capillato diffusum consule. TERT. ieiun. 1 p. 275, 6 quid vinositatis. VOPISC. Tac. 11, 1 sextarium vini). Pseud. 782 (*devotio iocosa*) mihi -andus fructus est fullonius. TITIVS or. frg. (2 M.) Macr. Sat. 3, 16, 16 mulsum mixtum vino. VERG. georg. 3, 463 *Gelonus* lac concretum cum sanguine -at equino ([*item* PRISC. perieg. 721. *cf.* VAL. FL. *infra*]. OV. fast. 4, 780 purpureamque sapam). Aen. 6, 715 latices (*v. sub β*). HOR. sat. 2, 3, 117 *avarus* acetum (*cf.* PRVD. apoth. 99 fel -at et haurit a. [*v. p. 362, 49*]). OV. epist. 15 (16), 200 cum dis -ando nectare miscet aquas *Ganymedes* ([*nisi est gerundium, ut spectet ad p. 358, 69*]. PHAEDR. 3, 16, 13 -are est animus n.). met. 1, 634 limosa ... flumina -at *Io mutata*. CELS. 2, 12, 2^{B} si multum ante morbum aliquis -vit (PORPH. Hor. carm. 1, 36, 13–14. HIPPOCR. aer. 4 [*gr.* πολυπότας]). SEN. Thy. 66 mixtus in Bacchum cruor ... -etur (VAL. FL. 5, 603 equi ... cruores. SIL. 13, 443 animae tendent -are c. *cf.* ITALA psalm. 49, 13 [Sangerm. *al.* = VVLG.] sanguinem hircorum [IORD. Get. 208]). COLVM. 10, 285 fontis ... rigidos ..., sole tepentis. SCRIB. LARG. 6 aquam (PLIN. nat. 11, 179. 31, 110. MART. 2, 50, 1 fellas et a. -as [*de fellatrice ut* 6, 69, 1 sq.]. 6, 86, 6. 14, 117, 1 non -are nivem, sed a. -are recentem de nive. IVV. 5, 52. *al.*; *cf.* PLIN. nat. 19, 55 hi nives, illi glaciem -ant [*var. l.* -ent *et* ponent]). PETRON. 28, 3 Falernum (CE 1318, 2. *cf.* MART. 3, 49, 1 Massica. 12, 17, 6 [*iocose bibit ipsa febris*] Caecuba. 13, 116, 1 Signina. IVV. 9, 116 -are Falerni ..., quantum Saufeia bibebat). 67, 10 caldum meiere et frigidum -are (*de proverbio v. Friedländer ad l.*). MART. 1, 11, 4 merum (12, 60, 8. AVSON. 20, 12 p. 328 P. inmixtum). 6, 27, 7 mustum. 13, 22, 2 *uvam*. 14, 113, 1 caldum. SVET. Nero 5, 1 -are, quantum iubebatur, recusarat *libertus*. *al.* *cibos sim.*: CLAVD. carm. min. 27, 15 ventosa ... pabula -at Tethyos *Phoenix*, ... carpens alimenta vaporis. DRAC. Romul. 8, 413 *agni lactantes* exultant -are cibos atque edere potus. (II) *simul indicatur quo instrumento vel unde*: VERG. georg. 3, 330 greges ... iubebo currentem ... -are canalibus undam. HOR. sat. 2, 3, 143 Veientanum ... -are ... Campana solitus trulla vappamque (*item abl. nudus*: carm. 1, 20, 1 modicis Sabinum cantharis. ELEG. in Maecen. 1, 58 galea ... iuvante merum [PROP. 3, 12, 8]. GRATT. 313 cavis ... gemmis. MART. 6, 35, 4 vitreis ... ampullis. 14, 100, 2. *subiungam*: OV. Pont. 3, 1, 22 aequoreas rauco gutture -at [portat *var. l.*] aquas *avis*. SIL. 13, 574 -at saniem *Acherontis* non uno Cerberus ore). PROP. 3, 17, 28 flumina ..., unde ... -ant Naxia turba merum (PLIN. nat. 11, 280 si ... biberit *salamandra*, u. -etur *aqua*). OV. am. 2, 19, 32 e magno flumine -et aquam (*item* ex: VITR. 8, 3, 20 ex quo *fonte* ⌊eam aquam⌋ [*om. cod. unus, del. Callebat*] ... -antes). RVF. FEST. 9, 1 sanguinem in ossibus capitum (*item* in [*cf. vol. VII 1, 774, 40 sq.*]: CLAVD. 7, 49 in galea -are nives [port- *var. l.*]. BACHIAR. repar. laps. 19 in phialis templi ... vinum perditionis [*de Balthasare*]).

β *quid bibendo efficiatur*: PLAVT. Rud. 587 (*loq. naufragus*) ut edormiscam hanc crapulam, quam -vi (*postea*: salsis poculis). VERG. Aen. 6, 715 animae ... Lethaei ad fluminis undam securos latices et longa oblivia -ant (*inde* SIL. 13, 555. 851). IORD. Get. 66 Alexander... -ans interitum (*sec.* OROS. hist. 3, 20, 4 cum ... venenum -asset, interiit).

γ *unde liquor hauriatur*: (I) *flumen, fontem sim.*: (A) *in sermone poetico indicatur locus, ubi aliquis moratur sim.* (*locutio usitata inde ab Homero, cf. e. g. B 825; v. etiam infra p. 363, 2. 365, 10. 366, 3*): SEN. Med. 373 *homines sedes mutant*; Indus gelidum -at Araxen, Albin Persae Rhenumque bibunt (Phaedr. 58). SIL. 8, 367 qui -ant Thybridis undam quique Anienis habent ripas *eqs.* 13, 676 Baetem nullo -are sub hoste. 14, 227. PANEG. 6, 11, 4 flumina interiora (*opp.*: Rhenum ... accolere). CLAVD. 17, 286 qui *equus* ... -at stagna Tagi (rapt. Pros. 1, 282 Lethes). 24, 158 quod sedem mutare licet ..., quod bibimus ... Rhodanum, -amus Orontem. (B) *cetera exempla*: SEN. nat. 3, 25, 4 qui facere albas oves volunt, ⟨ad Haliacmonem⟩ adducunt, quem ut diutius -avere, ... mutantur (*cf. l. 37. p. 365, 13*). MELA 2, 6 Borysthenes ... placidior quam ceteri -arique pulcherrimus. PLIN. nat. 3, 89 *praeter Arethusam* et Temenitis et Archidemia ... fontes in Syracusano -antur agro (8, 169 *asinae non* nisi adsuetos -ant f. PRVD. c. Symm. 2, 812 nostros -ant animalia f. CASSIOD. var. 8, 32, 3 ut aliqui *f.* -ti animalibus reddant varium colorem).

(II) *cum aliis obi.*: MART. 10, 49, 1 cum -es amethystinos trientes (*cf.* 12, 27, 1 -o ego sextantes, tu -as [-a *var. l.*] ... deunces [*nisi obi. meram quantitatem indicant, ut spectent ad p. 359, 49 sqq.*]). IVV. 6, 9 -anda ferens infantibus ubera *femina* (*item de lactantibus*: SIDON. carm. 2, 39 *Thracum infans* ab ubere tractus plus -at per vulnus equum [*cf. e. g. Mart. epigr. 3, 4* epoto Sarmata pastus equo]). HIL. myst. 1, 15 -tus in euangeliis calix mortem passionis ostendat (*respicitur Matth. 20, 20* bibere calicem).

b *in re medica sumuntur medicamenta liquida vel liquori immixta* (*pro obi. est mensura liquoris e. g. l. 58. 60, alibi indicatur abl., v. l. 66*): α *-ant homines*: PLAVT. Men. 950 (*loq. medicus*) elleborum -bis faxo aliquos viginti dies. VARRO (?) frg. Apic. 3, 2, 4 *radices betaciorum cum* aqua et oleo in se coctas iusculum facere et -ari. VAL. MAX. 2, 4, 5 p. 71, 2 qua *aqua* -ta (pota *var. l.*) ... vi morbi ... sunt liberati (CELS. 4, 26, 8 [-ta *del. Targa*]. FRONTO p. 161, 20 v. d. H. a. -anda malam valetudinem ... sedare. PLIN. med. 1, 1, 7. *al.*). COLVM. 5, 12, 2 (= arb. 28, 2) *cytisum* ita -andum dare. PLIN. nat. 1, 25, 53 lac. 19, 161 si tritum ex aqua -etur *cuminum* (SER. SAMM. 479 MARCELL. med. 3, 7. *al.* PLAC. med. 7, 9 rec. α ex a. aut ex vino [*rec. β* poti]. *al.*; *cf.* SER. SAMM. 546 ex vino cortex -bitur ovi [589. PLIN. med. 2, 5, 5 ex v. mulso. 2, 6, 6. *al.*]. *sim. al.*). 24, 78 ut terni cyathi *hederae* -entur. 26, 107 PORPH. Hor. epist. 1, 19, 17–18. SER. SAMM. 311 duae partes apsinthi ac tertia rutae decoctis -antur aquis (*Plin. nat. 26, 46* bibitur). 499 radix ... in geminis ... cyathis -anda Lyaei (*item* in: 642 in undis. 837 in amni [983]. 840. PLIN. med. 1, 25, 9 in vino vetere. 2, 6, 1 in caprino lacte. *sim. al.*). 612 *spumam* mixto -are Falerno. *al.* PLIN. med. 2, 5, 1 lac caprinum -tum cum sale (MARCELL. med. 17, 8 cum vino [DAMIG. lapid. 9. *al.*]. PLAC. med. 9, 12 rec. α cum aqua [11, 10 rec. α. *al.*]). 3, 33, 9 mustela ... drachmis binis -atur. *al.* PLAC. med. 2, 4 rec. β *vulpis* iecur ... -tum (*var. l.* si bibatur, *rec. α* potui datum). GREG. TVR. glor. conf. 100 multi crasi -tique ex eo *lapide sarcophagi episcopi* pulveris modicum (*acc. pro abl. instr., cf. Bonnet, Latin de Grég., 526*) ... febribus celeriter liberantur. *al.* β *-ant animalia*: COLVM. 6, 4, 2 medicamina -anda praebent (6, 7, 4 medicamentum. 6, 9, 1 aquam frigidam *febricitanti bovi*. 6, 34, 1 caput alii tritum. 7, 7, 2). 6, 14, 1 porri sucus ... -andus datur *bobus* (6, 17, 3 *trifolii* semina ... cum vino [*inde* VEG. mulom. 4, 21, 3]. 12, 53, 3 medicamentum). 7, 10, 5 *subus* aqua calida -anda permittitur.

B *in imagine et translate* (*cf. etiam supra l. 19 sq.*): 1 *de animantibus*: a *qui accipiunt incorporea, animo complectuntur aliquid*: CIC. Tusc. 5, 13 tamquam levia ... vina nihil valent in aqua, sic Stoicorum ista magis gustata quam -ta delectant. APVL. flor. 20, 3 (*enumerantur creterrae Musarum*) hactenus a plerisque -atur; ego et alias creterras Athenis bibi. TERT. apol. 47, 2 quis poetarum ..., qui non de prophetarum fonte -verit? (HIER. praef. Vulg. psalm. p. 4, 5 *aemuli malunt* de turbulento magis rivo quam de purissimo f. -are. AVG. civ. 22, 24 p. 616, 27 D. dei sapientia de ipso suo f. -bitur. *cf.* 13,

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

24 p. 599, 2 quem *fontem vitae* -ando. Petr. Chrys. serm. 93, 1 paenitentis lacrimas ex ipsis oculorum f. -turus *Iesus*. Cassiod. var. 1, 45, 3 artes ... in ipso disciplinarum f.). anim. 26, 3 animam de prima aspiratione -bat Platonico more *infans*. adv. Iud. 13, 12 ligno passionis ... per aquam baptismatis ... fidem (praescr. 36 l. 20 legem et prophetas cum euangelicis ... litteris miscet; inde -at [portat *var. l.*] f., eam aqua signat *baptismi*, sancto spiritu vestit, eucharistia pascit *ecclesia*. Pavl. Petric. Mart. 4, 354 divini flumine verbi). resurr. 63 p. 125, 17 resurrectionem (*sc. e fonte paracleti*). Itala I Cor. 12, 13 (cod. d *al.*, *v. p. 362, 8*). Arnob. nat. 2, 64 ab iure -andi *prohibere* (*antea*: patet ... fons vitae). Lact. inst. 5, 1, 14 circumlinatur ... poculum caelesti melle sapientiae, ut possint ab inprudentibus amara remedia sine offensione -ari. Ivvenc. 3, 596 (*ad Matth. 20, 22* bibere calicem) vos nostrum calicem fas est -are (Hier. in psalm. 108 [*syn.* bibi, hausi]). Prvd. perist. 10, 730 fons ille vivus (*Ioh. 4, 13*) ... aeternitatem largiens -antibus. Pavl. Nol. carm. 27, 591 -atur hianti (*i. imagines stupenti*) sobrietas, nimii subeunt oblivia vini (*var. l.* laudatur). Avg. civ. 1, 32 p. 49, 13 D. mens ... -tis erroribus ebria. *al.* b *qui in convivio aliquem carpunt, vituperant*: Ps. Hier. epist. 18, 3 (*fortasse genuina*) *invitatus ad prandium* si ire nolueris, tunc miser in prandio comederis, ad singulas quasque fialas et delibuta mellis vina -beris: alius in tuum vultum cavillabitur *eqs.* (*cf. e. g. Ter. Eun. 1087* hunc comedendum vobis propino et deridendum).

2 *de rebus inanimis, arboribus, qui liquore inficiuntur* (*aliter p. 358, 54*): Lvcr. 4, 1128 vestis ... sudorem ... -at. Hor. epist. 1, 10, 27 -antia vellera fucum (*cf.* Plin. nat. 9, 134 *in suco purpurarum* quinis lana -at horis ..., donec omnem ebibat saniem). Plin. nat. 12, 8 docuimus ... arbores vina -are (*antea*: mero infuso enutriantur *platani*). Itala (= Vvlg.) IV Esdr. 16, 61 Weber posuit ... super vertices montium lacus ad emittendum flumina ..., ut po[r]taret terra. Anth. 471, 5 qua diductos ... po[r]tat levis area fontes. 718, 6 te, *Oceane*, -ant nubes. Cypr. Gall. deut. 157 *tellus* suevit pluvios -are rores. *allegorice*: Verec. in cant. 2, 43 l. 11 D. (*ad deut. 32, 42* inebriabo sagittas ... sanguine) hae sagittae *spiritales* -ant sanguinem nostrae infidelitatis (*cf. l. 70* biberunt).

II *usu secundario fere i. q. potu afficere aliquem*, ποτίζειν (*quod gr. respondet; tam in script. sacris et inde apud ecclesiasticos quam apud medicos posteriores [priores adhibent* potui dare, *v. p. 368, 78]. agunt fere animantes, res e. g. p. 362, 45. afficiuntur imprimis homines, animalia p. 362, 18. 53, res l. 73 et p. 362, 24*): A *cum obi. eius, qui potu afficitur*: 1 *simul indicatur, qua re vel unde quis afficiatur per*: a *abl.* (*an huc p. 362, 39?*): α *proprie*: Itala gen. 19, 32 (Rufin. Orig. in gen. 5, 4) -emus patrem nostrum vino (*Iren. 4, 31, 1 = 4, 48, 1 H.* potionemus, *Vulg.* inebriemus). psalm. 68, 22 (Tert. adv. Iud. 10, 4. *al.* = Vvlg.) in siti mea -verunt me aceto (Sangerm. *al.* acetum [*v. infra l. 82*]. *hinc et e* Marc. 15, 36 [*v. infra sub 2*] *pendent e. g.* Tert. spect. 30 p. 29, 16 felle et aceto -tus *Christus*. Cypr. patient. 7 Hil. in psalm. 61, 5. 62, 4 aceto -verunt ... in passione -andum. Hier. in Matth. 27, 48 [*interpret. spirituali*]. Mar. Merc. Conc.[S] I 5 p. 64, 34 aceto -tam ... humanam naturam). Ambr. spir. 1, 16, 165 ut tu sitim istius mundi sacro -tus cruore restinguas (*de eucharistia ut*: Hier. epist. 21, 26, 1 carne pascimur, c. -amur. hom. Orig. in Luc. 38 p. 216, 20). Vindic. epist. ad Valent. 4 eum *aegrotum* absinthio (*cf.* Cass. Fel. 44 p. 109, 19 absinthii ... infusione). Cael. Avr. acut. 3, 16, 136 castoreo -andos ... hydrophobos. gyn. 1, 160 aquā -andi *sunt* (Cass. Fel. 42 p. 103, 17 patientes. *adde l. 82*). Arnob. in psalm. 50 p. 398[A] *aegrotos* amaris potionibus. β *in imagine et translate*: Itala psalm. 35, 9 (Aug. epist. 140, 22, *sim.* Vvlg.) *homines* inebriabuntur ab ubertate domus tuae et torrente voluptatis tuae -bis eos (Ambr. in psalm. 35, 19, 1 *al.* torrentem, *cod. 304* potum dabis eis. *pendet e. g.* Ivlian. in Ioel 3, 17/18). 59, 5 (Sangerm. *al.* = Vvlg.) nos vino compunctionis ([Veron. vinum]. Gavdent. serm. 8, 47 G. spiritali v. gentes ... sitientes. Verec. in cant. 2, 34 D. indignationis). Hab. 2, 15 (Rufin. Orig. in exod. 5, 1 p. 184, 27) proximum suum subversione turbulenta (*Hier. ad l.* propinat, *Vulg.* potum dat). I Cor. 3, 2 (Cypr. zel. 13. *al.*) lacte vos -vi, non cibo (cod. g lac vos vel vobis -vi vel potum dedi, Ambr. fid. 5 prol. 3 lac vos -vi, *Vulg.* potum dedi. *pendet e. g.* Hier. in Gal. 4, 12 euangelico ... lacte). Avg. vera relig. 51, 100 scripturarum consideratione ... pascamus animum atque -emus. Hil. Arel. vita Honorat. 24 l. 8 -at *me* ... caelestis fonte sapientiae (Rvric. epist. 1, 9 [*ad Sidonium*] desidero ... tuo f. -ari. Primas. in apoc. p. 936[B] *novam Ierusalem* vitae f. -ari [*respicitur apoc. 21, 6*]. *al.*). Ps. Fvlg. Rvsp. serm. 75 p. 947[B] scatentibus cadaverum venis -antur cruoribus campi. *al.*

b *acc.* (*sec. gr.* ποτίζειν τινά τι. *adde l. 60. 62. 66. p. 362, 66*): α *proprie*: Itala exod. 32, 20 (Lugd.) *Moyses* seminavit eum *vitulum* in aqua et -vit illud filios Istrahel (Wirc. *om.* illud, *Vulg.* dedit ... potum). num. 5, 24 (Lugd. *al.*) -bit sacerdus mulierem aquam ([*Vulg.* dabit ei bibere]. Ier. 8, 14 [Hier. *ad l.*] nos aquas fellis [*Vulg.* potum dedit]. 23, 15 [Wirc.] eos a. amaram [Vvlg. felle]. Cael. Avr. chron. 3, 2, 37). iud. 4, 19 (Lugd.) -a me nunc pusillum aquae (*Vulg.* da mihi. *huc spectat* Ps. Philo antiq. 31, 5 -a me aqua). psalm. 68, 22 (Sangerm. *al.*) me acetum (*al. v. l. 45. pendent eadem structura*: Comm. apol. 418. Barnab. 7, 5 [*at* 7, 3 *cum abl.*]). Matth. 10, 42 (cod. d, *sim.* k) unum ex minimis istis calicem aquae (*cod. b al. et Vulg.* potum dederit. *sim.* Marc. 9, 41 [cod. k]). Cael. Avr. acut. 1, 17, 172 aegrotantes antidotum. chron. 3, 2, 36 stomachicos ... castoreum ex aqua mulsa solutum. Cass. Fel. 16 p. 23, 4 lac ... ieiunos ... -bis (*e codd. melioribus restituit Junel, In Cass. Fel. Studia, 131sqq., hic et* 40 p. 92, 9. 46 p. 118, 17 [*de locis dubiis agit p. 133*]; *ceteri codd. et Rose struct. sollemniores praebent*).

β *in imagine et translate*: Itala I Cor. 12, 13 (Ps. Rufin. fid. 13 = Vvlg.) unum spiritum -ti sumus (cod. d *al.* -vimus, *var. ll.* Vvlg. uno spiritu *et* in uno sp. [*sec. var. l. gr.* εἰς ἕν]). Iren. 2, 33, 2 (= 2, 51 H.) introeuntes animae in hanc vitam ab ... daemone, priusquam in corpora intrent, -antur oblivionem (*codd.*, oblivione *edd.*, *sed cf. ibid. infra* -ta est *anima* oblivionis medicamentum). Serm. Arian. frg. II 7 si vitae potum -ta es et si indumentum ... luminis induta es.

c *praepos. vel adv.*: α *proprie*: Itala cant. 8, 2 (cod. 169) -bo te de vino unguentato ([*Vulg.* dabo tibi poculum]. Peregr. Aeth. 5, 6 torrentem ..., de quo -vit [port- *trad.*] ... Moyses filios Israhel [*eodem spectat* Apon. 8 p. 161 de qua *petra*]). Peregr. Aeth. 20, 4 puteus, unde -vit ... Rebecca camelos. Theod. Prisc. log. 18 ex hoc *medicamento* frequenter eos *aegrotos* -bo (Cael. Avr. chron. 3, 6, 80 ex medicaminibus. Verec. in cant. 2, 33 l. 50 D. uva fellis, ex qua peccatores -antur. ex tali vino felli commixto -are ... salvatorem). β *in imagine et translate*: Itala psalm. 79, 6 (Veron.) cibabis nos panem lacrimarum et -bis nos in lacrimis (*sim.* Hier. psalt. sec. Hebr., *al. et Vulg.* potum dabis). 103, 13 (cod. 136 Cas.) *deus* -ans montes de superioribus suis ([*Veron. al. et Vulg.* rigans]. Ps. Orig. tract. 3, 27 B. de fonte aquae vivae sacramento baptismatis -buntur). Optat. 2, 8 fontem ..., unde haeretici non possunt vel ipsi bibere vel alios -are (port- *var. l.*). Ambrosiast. in I Tim. 1, 17 *deus* fons bonitatis est, ex quo ceteri -antur ([*var. ll.* port-, put-]. Sacr. Leon. 205 -a famulos tuos ex hoc fonte aquae vitae). Pavl. Nol. carm. 27, 106 quis me ... ab isto flumine -bit (*var. ll.* -vit, -bat), quod sobriat ebrietate (*item* a: Vvlg. apoc. 14, 8 [*var. l.; v. p. 326, 71*]). Orig. in Matth. ser. 22 p. 38, 10 sermo, per quem -amur spiritaliter. *part. perf. pro subst. masc.*: Cassiod. Didym. in Iac. 1, 12 p. 3, 13 reposita est *corona* ... fruentibus dominum ... et -tis de torrente deliciarum dei (*respicitur* psalm. 35, 9).

2 *non indicatur qua re* (*tropice l. 43 sqq. 48*): Itala gen. 21, 19 (Ps. Orig. tract. 3, 26 B.) -vit infantem (*Vulg.* dedit ... bibere). exod. 32, 20 (Wirc., *v. p. 361, 77*). psalm. 77, 15 (Veron. *al.*) -vit eos sicut abyssus multa (cod. 136 Cas. -vit abysso nimia, *Vulg.* adaquavit eos velut in a. m.). Is. 43, 20 (Iren. 4, 33, 14 = 4, 55, 5 H.) flumina ad -andum genus electum (*Cypr. testim. 1, 12* adaquare, *Vulg.* ut darem potum). Ier. 25, 15 (Tycon. reg. 4 p. 53, 14) accipe calicem vini meri (*i. irae*) de manu mea et -bis omnes gentes (*Vulg.* propinabis; *sim.* 25, 17 [*ibid.* p. 53, 16]. *pendet* Orig. in Matth. ser. 95 p. 214, 2sq. calicem illum vini meri, qui -at et -turus est omnes gentes). Matth. 25, 35 (cod. d *al.*) sitivi et -astis me (*Vulg.* dedistis mihi bibere. *sim.* 25, 37 [*acc. omisso*]. 25, 42. *pendet e. g.* Hil. in psalm. 133, 5. Orig. in Matth. ser. 72 p. 169, 3 Christum cibat et -at, qui fidelium iustitiam et veritatem manducat et bibit. Caes. Arel. serm. 10, 3). Marc. 15, 36 (cod. k) -vit eum *Iesum crucifixum* (*cod. n* potiona⟨vit⟩, *Vulg.* potum dabat ei. *pendet e. g.* Novatian. trin. 28, 11 D. cum nondum iniuriose -tus fuisset). Iren. 3, 11, 5 (3, 11, 9 H.) -vit eos, qui invitati erant ad nuptias. Peregr. Aeth. 20, 11 puteus ..., ubi ... Iacob -asset pecora (*cf. Itala gen. 29, 10* [*Lugd.*] adaquavit). Hil. trin. 10, 24 -are sitientes. Rvfin. Orig. in gen. 10, 2 p. 95, 8. Vitae patr. 3, 200 *non* aliter -bantur quam exeuntes mane ac discurrentes per diversas herbas colligentes rorem ... et inde ... bibebant (*antea*: potum extra usum habebant). Greg. Tvr. Iul. 3 ut -ti *e fonte quodam*, qui patiuntur *febrim*, fuerint, conquiescunt.

B *obi. personae affectae subaudiendo vel absolute* (*exempla notabiliora, sc. in re medica; ad A relegavimus locos, ubi acc. verbo antecedenti apponitur; an huc l. 39?*): Ps. Apvl. herb. 79 l. 5 *substantiam quandam* addito in vino ciatis II, aquae ciatos IV coniunges et sic -bis. Theod. Prisc. log. 36 nutrio -ando. Cael. Avr. acut. 3, 8, 85 dat etiam ... helleborum ... et lacte asinino ... -at *eqs.* chron. 5, 10, 124 lacte atque melle -amus. Cass. Fel. 1 p. 6, 19 aqua calida -bis. 73 p. 177, 8 vinum ... lene -bis (*item cum acc. potionis, sive sec. structuram pleniorem sub A 1 b sive sec.* ποτίζειν, *ut significet 'bibendum dare'*: 73 p. 177, 8 lac asininum ... frequenter -bis [potui dabis *Rose utrobique*]).

part. praes. pro subst.: *p. 359, 5. 42. 361, 15*; *part. perf. pro subst.*: *p. 359, 26. 362, 33.*

deriv.: potabilis, potaculum, potatio, potator (-trix), potatorius, 1. potatus, potax, potito.

compos.: com-, e-, per-, praepoto.

pōtor, -ōris *m.* *ab eadem radice ac* 1. potus, *q. v.* [*e coni. dub.* Sidon. epist. 1, 8, 1.]

i. qui potat, bibit (*cf.* Gloss. bibitor): 1 *vinum* (*an huc p. 364, 48?*): Hor. sat. 2, 4, 59 marcentem ... recreabis ... Afra -em coclea. 2, 8, 37 acris -es (*34* damnose bibimus). epist. 1, 18, 91 (*interpol.*) -es bibuli media de nocte Falerni. Plin. nat. 10, 153 scitum de quodam ⌊-e⌋ reperitur ... tamdiu potare solitum *eqs.* (⌊⌋ *om. pars codd., sed cf. Arist. hist. anim. 559b2* φιλοπότης). 20, 263 *cardui* radix ... -bus sitim facere narratur (*var. ll.* potior-, potator- *sim.*, *v. etiam p. 277, 16*). 23, 96 -es certaturi (*var. ll.* potat-, pugnatores. *cf.* 36, 156 -es in certamine bibendi praesumere farinam *pumiceam*). 23, 145 *amygdalis* praesumptis

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ebrietatem non sentire -es (*var. ll.* putore, poto, pota). MART. 6, 78, 1 -r nobilis (*falsa var. l.* potator). 2 *aquam*: HOR. carm. 2, 20, 20 me... noscent Geloni, me ... discet Hiber Rhodanique -r (*sim. indicantur accolae fluvii*: CLAVD. 22, 192 Pannonius -rque Savi. SIDON. carm. 5, 479 Scythicae -r Tanaiticus undae. epist. 4, 17, 1 [*ad comitem Treverorum*] Quirinalis impletus fonte facundiae -r Mosellae Tiberim ructas. *cf. p. 277, 26. 360, 22*). epist. 1, 19, 3 carmina ..., quae scribuntur aquae -bus ([*var. l.* potior-. *cf. Anth. Pal. 13, 29, 2* ὕδωρ ... πίνων]. GLOSS. II 462, 18 ὑδροπότης: a. -r, abstemis).

f. **pōtrīx,** -īcis. *i. quae potat*: PHAEDR. 4, 5, 25 *parens* seponit ... -i plenam antiquis apothecam cadis (*cf. 6* devotam vino *filiam*).

compos.: compotor (-trix).

pōtōrius, -a, -um. *a* 1. potus, *cf.* cenatorius, cubitorius *sim. notatur* pot CIL VI 8730 (*saec. I in.*). [*calabr. sept.* puturne. *cf. Faré, Postille ad M.-L. 6700a. St.*] [*dub.* ACT. lud. saec. Sept. Sev. (CIL VI 32329) 6 cultrum op⟨. . . p⟩otorium et pateram cum vino (*sic suppl. Mommsen,* cotorium *Pighi in ed. 1941–1949, 156 coll. V*ᵃ *49*).]

1 *i. q. ad potum ministrandum aptus*: **a** *adi.*: argentum: CIL VI 6716 Anthus Caesaris ab a. ⟨pot⟩orio (*item spectat ad officium domus Augustae*: 8729 Gemello Aug(usti) lib(erto) praeposito a. -i. 8730 [*saec. I in.*] Anthus ad a. pot(orium) L. Caesaris. *cf. l. 26 sq.*). TEST. Dasum. (CIL VI 10229) 38 ⟨a. es⟩cari et potor⟨i⟩ *aliquid*. POMPON. dig. 34, 2, 21 pr. 2. PAVL. dig. 34, 2, 32, 2 a. -o vel escario. sent. 3, 6, 90 a. -o legato omnia, quae ad poculorum speciem comparata sunt, debebuntur. MOD. dig. 33, 10, 8 (*bis iuxta* escale). aurum: CIL VI 8733 M. Vlpius Aug(usti) lib(ertus) ... praepositus a. -i Caesaris. 8969 T. Flavius Aug(usti) l(ibertus) ... ab a. -o. *varia*: PAVL. FEST. p. 51 culigna: vas -um (p. 53 PLIN. nat. 36, 59. PAVL. sent. 3, 6, 86 [*var. ll.* potatoria, potiora]. SCHOL. Iuv. 10, 25). MART. 14, 110 tit. ampulla. ARNOB. nat. 6, 25 cantharus. **b** *neutr. plur. pro subst. i. q. poculum*: PLIN. nat. 33, 136 (*e Varrone*) aureis -is (*var. l.* putoris. *syn.* vasa). 33, 157 parvolis. 37, 17 gemmata. 37, 21. 104 -a ex hac *Carchedonia* ... factitata. PAVL. dig. 33, 10, 3, 3 vitrea escaria et -a.

? **2** *i. q. potabilis*: PELAGON. 288 (*inde* VEG. mulom. 2, 116, 2) sil -um scrip(ulos) *tot* (*trad. in serie genetivorum itaque vulgo coni.* eupatorii *sec. Hippiatr. gr. I p. 393, 4; textum trad. def. Heraeus, Woch. Klass. Phil. 34, 1917, 708, eadem suspicans* MARCELL. med. 26, 114, *ubi* sil pictorium *trad.*).

potrēsco *v.* putresco. **pōtrīx** *v.* potor.

pōtulentus *et* **pō(s)culentus,** -a, -um. *conferendum cum* 2. potus, *forma* posc- *cum* pōsca *et* esculentus. *formae libris traditae*: pot- CIC. (post- *unus ante corr.*). MOD. dig. 1, 18, 18 *et ubique sub 2.* posc- Q. SCAEV. (*VR,* post- *P¹*, poc- *P² recc.*). FEST. p. 253. GELL. 17, 11, 2 (*FZ,* pot- *NQ,* poc- *cett. et Macr. Sat. 7, 15, 4*). poc- APVL. Plat. 1, 15, VLP., DON. (posc- *var. l.*). *alia infra adnotavimus.* [*falsa var. l. pro* polenta MACR. Sat. 7, 15, 10.]

1 *i. quod potari potest* (*ubique iuxta* esculentus): **a** *adi.*: Q. SCAEV. Gell. 4, 1, 17 penus est, quod esculentum aut -um est. VLP. dig. 33, 9, 3, 4 -a penu ea, quae vini loco pater familias habuit, continebuntur (*antea*: penus esculenta). DON. Ter. Ad. 552, 3 rebus esculentis et -is. **b** *n. pro subst.*: CIC. nat. deor. 2, 141 in ea parte oris, qua esculentis et -is iter natura patefecit (*al. v. vol. V 2, 859, 75 sqq.; adde* DON. Ter. Eun. 256, 3 qui e. et -a vendunt).

2 *i. q. potu plenus*: **a** *strictius fere i. q. ebrius* (*cf.* SYNON. Cic. p. 448, 19 vinulentus. temulentus. ebriosus. -us): SVET. Otho 2, 1 ferebatur ... invalidum quemque obviorum vel -um corripere (petul- *var. l.*). APVL. met. 3, 5, 1 cum a cena me serius ... reciperem, -us alioquin. PORPH. Hor. carm. 4, 12, 19 -os ... scimus plerumque maiora sperare (*m. plur. pro subst. ut*: SCHOL. Hor. gloss. Γ epist. 1, 18, 91 potores: -i). SCHOL. Hor. gloss. Γ epist. 1, 18, 38 ('vino tortus') -us. **b** *laxius fere i. q. (potu) satiatus*: VEN. FORT. vita Germ. 12, 41 *senex ieiunans* sustinens ... frigus ..., quod nec tolerare possint -i iuvenes (petul-, potol- *var. ll.*). vita Radeg. 17, 42 caecis non cessabat ipsa cibos ... porrigere ..., ut nova Martha satageret, donec -i fratres laeti fierent conviviis.

pōtum *v.* 2. potus.

1. *pōtus, -a, -um. [*participium priscum pertinens ad radicem *pō- primitus fortasse temporis aoristi propriam (cf. ind. vet.* á-pā-t, *gr.* ἔπιον *al.), a qua pleraeque linguae cognatae totum verbum stirpe *pō- aut *pī- formaverunt. cuius radicis praesens redupl. est* bibo (*q. v.*; b *iuxta* p *variis rationibus explicare student viri docti*). *usus participii activus aut antiquitus servatus aut, ut contendit Leumann, Gramm. 1977, 613, sec.* cenatus *novatus est. de participio* bibitus *a* bibo, bibi *formato v. vol. II 559, 50 sqq. Sch.*] *de origine, genere et usu vocis*: *1) doctrinae gramm.*: *accipitur vulgo pro part. perf. verbi* potare, *cuius vim activam testantur* VARRO frg. (11 F.) Gell. 2, 25, 7 a 'ceno' et 'prandeo' et 'poto' et 'cenatus sum' et 'pransus sum' et '-us sum' *dicimus* (*sim.* QVINT. inst. 1, 4, 29 CHAR. gramm. p. 346, 14 B. DIOM. gramm. I 402, 6. PRISC. gramm. II 484, 1 -us ὁ πεπωκώς). *inter verba neutralia, quae part. perf. proferunt* PRISC. gramm. II 512, 17 'poto -us' pro 'potatus' (*cf.* 566, 20). *inter participia per syncopen prolata* PRISC. gramm. II 263, 20 -us pro potatus (*sim.* 475, 7. *al.*). *2) observationes nostrae*: *vis verbalis probatur maxime obiecto, quod ad usum activum bis accedit (v. I A 2), nec non formis part. fut. et supini, quas infra subiunximus; in usu passivo occurrit dat. auctoris* PROP. 3, 22, 26 OV. fast. 4, 68 Pont. 3, 4, 92 PLIN. nat. 21, 159 PLIN. phys. Bamb. 88, 19, *praepos.* a PLIN. nat. 26, 94; *saepius legitur iuxta alia participia, v. l. 36. p. 365, 19. ceterum in usu activo et passivo non tam attributive ponitur quam praedicative, sed raro additur copula, sc.* OV. fast. 4, 68. 6, 789 Pont. 3, 4, 56 SEN. nat. 3, 25, 11 SCRIB. LARG. 182. 194 PLIN. nat. 28, 158. *al.* *usu passivo pro part. perf. verbi* bibere *adhibetur passim, e. g.* OV. met. 15, 334 (*v. infra l. 63*). SCRIB. LARG. 180 opium -um ...; qui biberunt (*sim.* 188. 189. 193. 194 PLIN. nat. 7, 186. 20, 217 sq. 36, 145. 37, 53. *al., v. etiam p. 365, 75 et cf.* GLOSS. V 645, 75 -us: a bibendo). *apud posteriores variant etiam* -us *et* potatus (*qua de forma v. p. 358, 26*), *e. g.* PLAC. med. 7, 7 rec. β -i (*rec. α* potatos). ORIBAS. eup. 2, 1 A 21 Aa p. 434 -us (*La* potata). syn. 2, 13 La p. 99, 23 Mø. -a (*Aa* potata). *legitur usu activo inde a* PLAVTO, *sed perraro post* OV.; *usu passivo apud* CIC., VERG., HOR., PROP. (*singulis locis*), OV. (*octies*), SEN. *phil. (quinquies), al., saepius apud* SCRIB. LARG., *plus quadringenties apud* PLIN. nat., *sed apud scriptores posteriores rursus rarescit: invenimus enim apud* GARG. MART. *14ies* (*saepe e* PLIN. nat.), PLIN. med. *15ies* (*plerumque e* PLIN. nat., *v. etiam p. 358, 30*), PLIN. phys. Bamb. *sexies* (potui datus *25ies*, potatus *semel*), *perraro apud* DIOSC. (*librum sec. et tertium scrutantes* -us *bis invenimus,* bibitus *trecenties*), *contra saepius adhibet* MARCELL. med.; *in variis rec.* PLAC. med. *et* ORIBAS. *libere variant* -us, potatus, potui datus *al.*; -us *omnino deesse videtur* PELAGON., CHIRONI, VEG. mulom., CASS. FEL. (potatus *bis*), ANTHIMO. [*in codd. confunditur cum* coctus PLIN. nat. 20, 54 (*restit.* 20, 136), epotus CELS. 3, 23, 7 CYPR. epist. 63, 11 (*restit.* PLIN. nat. 2, 231), lotus (*restit.* PLIN. nat. 23, 80), positus, potatus, potius (*restit.* PLAVT. Amph. 1007 VARRO Men. 319), tostus PLIN. nat. 20, 51, totus (*restit.* PLIN. nat. 20, 256). *al.*]

I *vi activa i. q. qui potavit, bibit*: **A** *vinum* (*sc. maxime in convivio, cf.* potare *p. 358, 58*): **1** *sine obi. fere i. q. ebrius, madidus*: **a** *adi.* (*fere praedicative; attributive maxime* PROP. 4, 6, 75 OV. fast. 3, 542. 6, 682 VAL. MAX.): PLAVT. Pseud. 296 a mensa surgunt satis -i viri (*versui obscuro iocum Graecum subesse putat Killeen, Mnemosyne 26, 1973, 59*). Paras. pig. frg. 1 bene -us (LVCIL. 1070 recessit. CIC. fam. 7, 22 domum ... redieram). CIC. Mil. 56 inscitiam pransi, -i, oscitantis ducis. HOR. sat. 1, 3, 90 comminxit lectum -us. 1, 4, 88. 2, 3, 255. carm. 4, 13, 5 bibis inpudens et cantu tremulo -a Cupidinem... sollicitas. epist. 1, 19, 7 numquam nisi -us ad arma prosiluit dicenda *Ennius* (*cf.* PROP. 4, 6, 75 ingenium -is [positis *var. l.*] irritet Musa poetis). 2, 2, 215 largius aequo (*cf.* TER. *sub 2 et* FEST. p. 344 convivatus, super modum -us). ars 224. TIB. 2, 5, 89 (*87* madidus). 2, 5, 101 -us iuvenis. PROP. 2, 29, 1 cum -us nocte vagarer. 4, 8, 32 -ae *Teiae* non satis unus *amator* erit. OV. epist. 15(16), 243. fast. 3, 542 senem -um -a trahebat anus (VAL. MAX. 4, 3 ext. 3). 6, 682 turba. 6, 778. 6, 789 si non esset -us (*785* male sobrius). PORPH. Hor. carm. 4, 5, 39 'uvidi': id est -i atque madidi. PS. CATO dist. 2, 21, 1 PROB. Verg. georg. 3, 264. **b** *masc. plur. pro subst.*: PLAVT. Amph. 1007 ornatum ..., qui -i[u]s decet. PROP. 1, 16, 5 nocturnis -orum ... rixis (*nisi ad p. 362, 76*). OV. ars 3, 753 formosa videbere -is (*recc.*; totis, cunctis, multis *ceteri*). PORPH. Hor. epist. 2, 2, 215.

2 *cum obi.*: TER. Hec. 139 adulescens ... plus -us (*cf. l. 40*). VARRO Men. 319 -[i]us vinum meum cibarium.

B *aquam*: CYPR. GALL. iud. 638 expletur iuvenis caelesti e gurgite -us (*cf. Itala iud. 15, 19* [*Lugd.*] bibit *Samson*).

II *vi passiva fere i. q. haustus, potatus, sumptus*: **A** *usu vario*: **1** *de ipsis liquoribus, substantiis quae bibuntur* (*sc. fere ab hominibus; ab animalibus* PROP. 3, 22, 26 OV. fast. 6, 138 SEN. nat. 3, 25, 3 sq. *al.*; *ab herbis* VERG. georg. 4, 120. *sumuntur res solidae liquoribus immixtae* SCRIB. LARG. 182. 189 PLIN. nat. 28, 160. *al.*): **a** *de venenis, liquoribus noxiis, mira efficientibus sim.* (*cf.* OV. met., PLIN. nat. *sub 3*): CIC. Brut. 43 *Themistoclem* veneno sibi conscivisse mortem: ... eo *sanguine* -o mortuum concidisse (PLIN. nat. 23, 128). OV. met. 15, 334 nocte nocent -ae *aquae quaedam*, sine noxa luce bibuntur (SEN. nat. 3, 25, 11 afferre ... quasdam vitiliginem ... sive infusa sive -a sit. PLIN. nat. 2, 230 in Falisco omnis a. -a candidos boves facit [*cf.* SEN. *sub 3*]). SEN. nat. 2, 53, 1 vinum fulmine gelatum ... -um ... exanimat. epist. 83, 27 veneno -o moriturum (PLIN. nat. 7, 186 [*cf. Suet. Nero 2, 3* haustum]. 29, 65 MART. 5, 76, 1). SCRIB. LARG. 176 antidotus ... facit adversus toxicum -um (194). 179 cicutam ... -am (*infra*: qui eam sumpserunt). 182 gypso (PLIN. nat. 36, 183). 189 *cantharides* -ae stomachi dolorem ... excitant (PLIN. nat. 29, 93). *al.* PLIN. nat. 20, 176 contra viscum -um. 24, 161 qua *herba* -a in vino noxii ... confiteantur omnia. 28, 160 contra sanguisugas -as. *al. apud eundem.* **b** *de variis*: PROP. 3, 22, 26 -a ... Pollucis nympha salubris equo (*i. fons Iuturnae*; lympha *recc.*). OV. fast. 1, 216 (*de hydropicis*) quo plus sunt -ae, plus sitiuntur aquae (MART. 11, 104, 4 -a surgere tristis a. *in imag.*: OV. Pont. 3, 4, 56 illa [*sc. carmina poetarum Romae versantium*] bibit sitiens lector, mea pocula plenus: illa recens -a est, nostra tepebit a.). 6, 138 plenum -o sanguine guttur habent *striges* (CYPR. epist. 63, 11 [*de eucharistia*] -o s. domini et poculo salutari [*v. app. crit.*]). Pont. 3, 1, 18 laticis ... paene marini, qui -us dubium sistat alatne sitim (*vix ad* 2. potus, *quod deest* OV. *ut poetis plerisque*). PLIN. nat. 11, 31 *liquor melleus* e fronde ac pabulis -us *ab apibus*. 23, 31 *vinum* -um statim auxilium fit aut venenum (PS. PROSP. carm. de prov. 906). VAL. FL. 6, 67

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

misit in arma ..., -ā ... Gerus quos efferat undā. HIL. in Matth. 4, 15 -o aceto consummata omnia est professus *Iesus* (*var. ll.* potus, potu, potato. *respicitur Ioh. 19, 30* cum ... accepisset ... acetum).

2 *de poculo*: HOR. carm. 3, 15, 16 *non decent* -i vetulam faece tenus cadi (PORPH.: non decet ... in convivio multum potare). CYPR. epist. 63, 11 *v. sub 1b.*

3 *de flumine, fonte, unde bibitur*: VERG. georg. 4, 120 quo ... modo -is gauderent intiba rivis. OV. met. 15, 313 flumen habent Cicones, quod -um saxea reddit viscera. fast. 4, 68 tanto est Albula -a deo (*sim. indicantur accolae*: Pont. 3, 4, 92 Histrum, ... flumina -a [nota *var. l.*] Getis. STAT. silv. 3, 3, 60 Smyrna tibi gentile solum -usque ... Meles. *cf. l. 1. p. 360, 22*). SEN. nat. 3, 25, 3 *flumina* sunt, quae -a inficiunt greges ovium (*cf.* 3, 25, 4 quo *flumine* -o equis ... color mutetur. *v. etiam p. 360, 31. 364, 65*). PLIN. nat. 2, 231 Styx (*i. fons Arcadiae*) ... -a ilico necat (epota *trad.*). STAT. Theb. 4, 55 anhelantes -o Phlegethonte cerastas *furiarum*.

B *in re medica de medicamentis* (*et de liquoribus et de rebus solidis, quae liquore quodam sumuntur* [*e. g.* PLIN. nat. 28, 248. 261. 32, 102. 36, 145]. *saepe iuxta ponuntur alia participia, quae spectant aut ad praeparationem* [*e. g.* decoctus, tostus, tritus] *aut ad usum* [*e. g.* appositus, comestus, illitus, impositus, infusus, iniectus]; *quantitas liquoris saepius indicatur addito abl., e. g. l. 30. 31; nonnumquam* -us *ipsis subst. quantitatis apponitur* [*e. g. l. 26. 32*]): 1 *sumuntur ab hominibus*: **a** *exempla varia*: VARRO frg. Plin. nat. 36, 203 cinis lixivus -us medetur *visceribus convulsis*. SCRIB. LARG. 181 aqua mulsa saepius -a cogantur ... reicere. 182 lixivio ... quam plurimo -o. 183 vini cyathis tribus ... cotidie -is. 189 oleum ... ex ruta tritum et -um. *al.* PLIN. nat. 13, 114 quae *folia* -a contra venena prosunt. 20, 23 cortices in vino decocti ... -i ... eiciunt calculos. 20, 183 *git* addito nitro -um (*an ad bε?*). 22, 40 semine -o drachmis octo. 22, 87 radicis ... uncia ... ieiuno itemque post cibum cyathis singulis -a (23, 55 binis. *al.*). 23, 158 radice -a III denariorum pondere. 24, 65 *genistae* semen ... purgat ... drachma et dimidia -a. 24, 75 *hedera* caput purgat largius -a. *et saepissime.* GARG. MART. med. 8 *radices* -ae auruginem expugnant (*sec. Plin. nat. 20, 232* si ... bibatur). *al.* SER. SAMM. 340. 479. 723. PLIN. med. 2, 5, 2 trita et -a alvum citat (potata *var. l.*). *al.*

b *cum additamentis, quae spectant ad compositionem*: α cum: SCRIB. LARG. 179 adiuvari ... vino mero ... et per se et cum pipere ... -o (PLIN. nat. 32, 89). 184 lacte cum melle -o (PLIN. nat. 20, 100. *al.*). 188 ruta quam plurima -a cum vino (192 PLIN. nat. 20, 26. *al.* PLAC. med. 16, 5 rec. *β. al.*). 189. PLIN. nat. 20, 35 sucus cum lacte caprino -us sistit alvum. *sim. saepe.* GARG. MART. med. 53 p. 201, 2. β ex: SCRIB. LARG. 198 *radicis* semine ... -o ex vino (PLIN. nat. 20, 30. 68. *et saepe.* GARG. MART. med. 20 PLAC. med. 3, 20 rec. *β. al.*). PLIN. nat. 20, 21 -um ex aqua mulsa (20, 29. 115 coctum -umque. *et saepe.* PLAC. med. 6, 4 rec. *β* PLIN. phys. Bamb. 88, 19. *al.*). 23, 138 sucus ex vino aut posca -us (31, 119 PLAC. med. 28, 1 rec. *β*). *sim. saepe apud eundem.* MARCELL. med. 25, 7 cocleae ... tritae in vino Amineo ex pipere -ae. γ in: PLIN. nat. 11, 90 esse remedio ipsorum *scorpionum* cinis -us in vino (20, 10. *et saepe.* SER. SAMM. 418. PLIN. phys. Bamb. 3, 9 os ... ⟨in⟩ vinum -um). 20, 62 sucus ... in posca -us ad duos obolos (21, 123. 29, 88). 20, 150 in aceto (20, 240. *al.* PLIN. med. 2, 13, 9). 20, 153 in frigida aqua (20, 253. *et saepius.* PLIN. phys. Bamb. 25, 1). *sim. saepe.* ORIBAS. eup. 2, 1 G 7 Aa p. 476 radix ... in mulsa -a (*La* potata). δ per: SCRIB. LARG. 179 (*v. l. 38. item* per se: 181. 185. 193. PLIN. nat. 23, 80 [lotum *trad.*]. 28, 250. 32, 28). PLIN. nat. 20, 82 *brassica* per vinum nigrum -a. ε *abl.* (*huc fortasse* PLIN. nat. 20, 183 *sub a*): PLIN. nat. 20, 234 radice ... curant ... calculos -a vino (e vino *Mayhoff, fort. recte*). 22, 34 *urticae semine* vulvam ... dolore levari tosto acetabuli mensura, dulci -o (potu *var. l.*; *Hippocr. morb. mul. 1, 88 ἐν οἴνῳ ... διείς. fortasse praepos. supplenda ut* 28, 252 lichen equae dulci -us [e dulci *Sillig*]). 22, 43 *herba urceolaris* medetur ... vomicae calfacto suco -a. 25, 100 -a et inlita sive suco sive folio sive decocto.

2 *sumuntur ab animalibus*: VARRO rust. 3, 16, 22 urina -a[s] refici⟨en⟩das *apes*. PLIN. nat. 16, 251 fecunditatem eo *visco* -o dari *animalibus sterilibus*. 20, 259 iumentorum alvo succurrit -us in aqua *cannabis*.

part. fut. **pōtūrus,** -a, -um (potaturus *v. p. 358, 36; var. ll. codicum v. infra*). *i. qui* (*quod p. 366, 12*) *bibet, bibere vult* (*cum obi. indicante sive liquorem* [SCRIB. LARG. 122 PLIN. nat. 14, 58 SIL. 8, 204. *al., fortasse etiam* OV. met. 6, 347] *sive flumen, unde bibitur* [LVCAN. 5, 712 CLAVD. 5, 243]. *fere masc. pro subst.* SEN. dial. 4, 25, 1 PLIN. nat. 20, 136. 25, 56): 1 *proprie*: **a** *de hominibus, qui bibent*: α *medicamenta*: CATO agr. 156, 3 qui -us erit, ... cubet incenatus; (*4*) postea mane bibat sucum. SCRIB. LARG. 122 (*inde* MARCELL. med. 29, 8) pridie quam -us est medicamentum. PLIN. nat. 25, 56 apparatum -orum, *sc. helleborum*, ... contra horrores *eqs.* (potuum *unus e recc.*). β *vinum*: CIC. Font. frg. 13 Gallos post haec dilutius esse -os. PLIN. nat. 14, 58 vinum -us ... memento bibere te sanguinem terrae (14, 72 Caesarem non aliud -um. 22, 105 pleuriticis ... v. -is [potat- *cod. d*] datur *laser*). 20, 136 decoquuntur folia *rutae* -is (potat- *codd. dT*). PORPH. Hor. sat. 2, 4, 51 quae cras -us es. γ *aquam*: TIB. 1, 3, 78 iam iam -i *Tantali* deserit unda sitim. OV. met. 6, 347 Titania terram pressit, ut hauriret gelidos -a liquores. SEN. dial. 4, 25, 1 tepidior *est* aqua -o. SVET. Nero 48, 3 aquam ex subiecta lacuna -us (potat- *var. l.*) manu hausit. CLAVD. 5, 243 Indorum si stagna petas ..., veniam -us Hydaspen (*cf. l. 6. p. 360, 22*).

b *de animalibus*: PROP. 4, 4, 6 *in silvam* fistula -as ire iubebat oves. LVCAN. 5, 712 Strymona ... relinquunt -ae te, Nile, grues (*cf.* CLAVD. *sub* aγ). PLIN. nat. 10, 125 quantum *aquae corvo* -o sufficeret (potero, potui *fere trad.*). 24, 104 *herbam* in canali deponere, ibi conterere -is *animalibus* (potat- *cod. d*). 24, 176 *canaria lappa* medetur et subus ... addita in colluviem -is. PELAGON. 7 aquam ..., quam -us est *equus*.

2 *in imagine*: SIL. 8, 204 (*loco fort. spurio*) Latii ... -a *Iuno* cruorem (*sim. de rebus*: STAT. Theb. 6, 102 belli -a cruores fraxinus. 12, 719 saevos -a cruores terra rudis). CYPR. epist. 63, 8 Iudaeos, si sitierint et Christum quaesierint, apud nos esse -os, id est baptismi gratiam consecuturos (potat- *var. l. ut* testim. praef. bibere ... poteris, si ... ad ... divinae plenitudinis fontes nobiscum pariter -us accesseris).

supin. I **pōtum** (*formas ambiguas et supin. II v. sub* 2. potus *p. 369, 42. 370, 50,* potatum *v. p. 358, 35*). *i. q. ad bibendum*: 1 *de animalibus*: VARRO rust. 2, 2, 10 *greges* cum prima luce exeunt pastum ...; sole exorto -m propellunt (puto *trad., corr. Pontedera*). 2, 2, 12 agere -m (VERG. ecl. 9, 24 pasce capellas et -m pastas àge). 2, 4, 19 *suem* producunt. VERG. ecl. 7, 11 huc ... -m venient ... iuvenci. VITR. 8, 3, 14 *pecora* adiguntur eo cotidie -m. 2 *de hominibus*: AVG. c. acad. 3, 4, 7 (*ad eum, qui de medio prandio surrexerat nihilque biberat*) admoneo ..., ut pergas -m.

deriv.: potilis, potorius; *cf.* 2. posco, 1. potio (*nec non* potium), poto, potor, 2. potus.

compos.: appotus, depotus (*v. sub* depoto), epotus (*v. sub* epoto). *cf. Onom.*

2. ˣpōtus, -ūs *m.* (*n. v. l. 38*). *ab eadem radice ac* 1. potus, *q. v.* *scribitur* pu- (*cf.* GRAMM. suppl. 299, 9 -um, potens, potior ... per 'o' scribendum. *item* 301, 1) *in var. l. e. g.* CELS. 4, 14, 3 VVLG. iud. 19, 22 ANTHIM. praef. p. 2, 6. 3, 1 L. ORIBAS. eup. 2, 1 L 2 Aa p. 483 (Ab *et* La po-). syn. 5, 33 La p. 71 puto (*pro acc.*, Aa potum). *de formis*: *dat. sg.* -u: SEN. Thy. 914. PS. EVSEB. GALLIC. hom. 44, 7 G. (*var. l.* potui). *cetera v. p. 369, 4.* *secundae decl.*: *masc. acc. pl.* -os: HIPPOCR. diaet. 2 (cib.) l. 632 M. (*iuxta* cibos. *item* l. 818). *neutr. nom. sg.* -um: ITALA Ioh. 6, 55 (cod. e). VITA Genov. rec. A (BHL 3335) 21 (*ter, sed var. l.* -us, *cf.* rec. B 18. *rec. C 16* poculum). *exempla minus certa*: IREN. 3, 17, 2 (3, 18, 1 H.) -um saliens (*cod. S* salientem. *Lundström, Stud. zur lat. Irenäusübers., 1943, 31 gr.* πόμα ἀλλόμενον *subesse putat; cf.* ORIG. in Matth. 16, 7 p. 487, 6 -s; quod *eqs.* [*sec. gr.* ποτήριον ..., ὅ]). GREG. TVR. Mart. 3, 12 -um aliquod (aliquid *var. l.*) accipiebat. *v. etiam p. 369, 57 sqq.* *incerti generis*: *sing.*: *gen.* -i: CHIRON 151 (*v. Niedermann ed. 1910 p. 68*). GREG. TVR. glor. mart. 53. Mart. 1, 32 (*iuxta* cibi *ut* ORIG. in Matth. ser. 22 p. 38, 5 *et* 11 [*var. l. cod. G ut* 86 p. 197, 29]). *cf.* -ui: HIPPOCR. diaet. 2 (cib.) l. 562 M. GREG. TVR. Mart. 2, 16 (*nisi est dat.*). ASSVMPT. Moys. 11, 13. *dat. et abl.* -o: SCHOL. Verg. Bern. ecl. 6, 17 CHIRON 683 CAEL. AVR. acut. 1, 15, 151 chron. 2, 1, 7. *al.*, *v. etiam p. 369, 7.* *plur.*: *gen.* -orum: ORIG. in Matth. ser. 23 p. 38, 31 (*edd.* -uum). *dat. et abl.* -is: VEN. FORT. Mart. 2, 83 *et var. l.* PHILO quaest. in gen. 4, 195 add. 8. ORIG. in Matth. ser. 86 p. 198, 9 (*bis in cod. G*). *de numero*: *longe praevalent formae sing.; plur. nom. vel acc.*: PLIN. nat. 6, 166. 9, 46. 22, 164. *al.* TAC. ann. 13, 16, 1. 14, 22, 4. *et saepius, gen.*: FAVST. Aug. c. Faust. 19, 5 ORIG. *supra, dat. vel abl.*: SER. SAMM. 514 LACT. opif. 11, 1 PHILO *supra.* VVLG. prov. 23, 31. *al.* *legitur in prosa oratione inde a* CIC. (*1*/potio *20*), VARRONE (*3*/*16*), VITR. (*1*/*6*), *maxime apud scriptores rei medicae (de quibus v. etiam p. 368, 79 sqq.), sed fere ubique rarius quam* potio; *aliter* PLIN. nat. (*plus ducenties*/*61*); *omnino deest* SEN. rhet., VELL., VAL. MAX., PETRON., QVINT.; *in poesi adhibent* SEN. Thy. 914. SER. SAMM. (*26*/ potio *2*). NEMES. (*2*/—). IVVENC. (*8*/—). *al.* [*e coni. dub.* CELS. 1, 3, 31 *alvum* solvit aucta ambulatio atque esca ⌊post⌋, motus ..., subinde potiones cibo immixtae (*sic trad., del. Lindenus*; potusque *Marx, sed cf. antea*: exigua potio). *in versione prava* ITALA gen. 27, 39 (Lugd.) a -u terrae erit commoratio tua (*gr.* ἀπὸ τῆς πιότητος, *sed* ποτῆτος *legisse videtur interpres. 27, 28 recte vertit* pinguidine).]

fere i. q. potio, πότος (*quod gr. saepe respondet; cf.* GLOSS. πόμα. πόσις. πότος). *de differentia inter* -s *et* potio *v. maxime p. 368, 22 sqq.*; *ceterum nota* TAC. ann. 13, 16, 1 quia cibos -usque *Britannici minister* ... explorabat ..., talis dolus repertus est: innoxia ... potio traditur Britannico (-s *sensu generali,* potio *cum respectu singulorum liquorum dici videtur, quod melius apparet* IVST. 12, 14, 9 praegustare ... -um regis soliti [*infra*: praegustatae iam potioni supermiserunt *aquam*]. FORTVN. rhet. 3, 17). *contra* -s *et* potio *sunt fere syn. e. g.* CVRT. *p. 367, 38.* PLIN. nat. 20, 50 -u vel cibo (*inde Garg. Mart. med. 18* in potione vel in cibo). 23, 42 sq. 28, 166 e bovis ... -u (*inde Plin. med. 1, 1,* 7 de bovis ... potione. *item* PLIN. nat. 29, 99 [*inde Plin. med. 3, 10, 4*]. *al.*).

I *exempla notionem illustrantia*: A *proprie* (*pertinet ad homines bibentes passim, ad animalia* VARRO rust. 3, 16, 28 COLVM. 8, 5, 21. 8, 11, 6. PLIN. nat. *saepe.* SVET. Galba 7, 2 APVL. met. 4, 17, 5. *et saepe*): 1 *usu vario*: **a** *respicitur potius actio bibendi* (*v. quae ad b monuimus*): α *usu communi de qualibet actione bibendi* (*pauca se-*

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

lecta): CIC. div. 1, 60 cum sit *pars animi* inmoderato obstupefacta -u atque pastu (*sec. Plat. rep. 571ᶜ σίτων ἢ μέθης πλησθέν. item de actione* *potitandi*: PLIN. nat. 21, 12 in -u atque hilaritate. 29, 26 -us . . . ieiunorum ac vomitiones et rursus perpotationes. 31, 60 quam plurimo -u gloriantium. *al.*). SCRIB. LARG. 196 tauri sanguinis -um *celare*. PLIN. nat. 1, 10, 63 de -u avium. 1, 10, 94 de diversitate -us (*cf.* 10, 201 in -u . . . lambunt *quaedam animalia* . . ., *quaedam* sorbent *eqs.*). 8, 46 *leones* raros in -u vesci alternis diebus. 14, 57 id . . . vinum frigidius reliquis existimatur in frigido -u. 31, 12 fontem . . . ferruginei saporis, quod ipsum non nisi in fine -us intellegitur. FRONTIN. aq. 92 ut . . . *aqua* Marcia -ui tota serviret (*cf.* CYPR. epist. 74, 10 p. 808, 11 ad -um civitatis aqua collecta). SVET. Galba 7, 2 ad quem sponte se a -u recepisset *iumentum* (*cf. p. 368, 17 et* TERT. coron. 9 l. 19 post cibum et -um exsurgens [ieiun. 6 p. 281, 13 AMM. 16, 12, 11 VEG. mulom. 1, 17, 4. *al.*]. ieiun. 6 p. 280, 4 ante pabulum et -um [*v. etiam* OPTAT. *sub 3*]). LACT. ira 13, 2 *homo* utitur fontibus ad -us et ad lavacra. *et saepius.*

β usu peculiari: ⓘ *fere i. q. haustus*: PLIN. nat. 14, 146 (*de Torquati cuiusdam moribus bibendi*) plurimum hausisse uno -u, plurimum praeterea aliis minoribus addidisse. ⓘⓘ *de actione plurium diuturna, fere i. q. convivium (quae vox in Vulg. respondere solet; de qualibet actione potitandi v. supra l. 3sqq.)*: ITALA iud. 14, 12 (Lugd.) in VII diebus -us. II par. 9, 4 (Complut.) qui ad -um ministrabant (*gr. οἰνοχόους, Vulg. deest*). Iudith 6, 21 (Complut.) fecit Odias -um presbyteris ([*al. et Vulg.* cenam]. 13, 1 [cod. 131 *al.*] plurimus factus erat -s [cod. 130 -s . . . diu protractus est, *Vulg. deest*]. Esth. 1, 3 [Corb. *al.*, *gr. δοχήν*]. 1, 9 [*ibid.*]. AVG. quaest. hept. 1, 89 *ad* iud. 14, 12 [*v. supra*]). eccles. 7, 3 (Aug. civ. 17, 20 p. 250, 5 D.) melius est ire in domum luctus quam ire in domum -us (*Ps. Aug. spec. 52 p. 528, 7* potationis).

𝔟 *respicitur potius liquor bibendus (liquor potus sub δ. huc trahas plerosque locos, ubi iuxta ponitur* cibus, *de quibus v. p. 371, 14sqq.; ceterum haud rara sunt exempla inter a et b ambigua vel minus definita, e. g.* PLIN. nat. 11, 283 augescunt corpora . . . *cibis* pinguibus et -u, minuuntur siccis . . . ac siti. 14, 150 in -u ingeniosior *fuit homo quam in oleo* [*postea*: ad bibendum]. 26, 119 cum . . . panem siccum comederint sine -u [*antea*: frequenti -u calidae]. MART. CAP. 5, 541 cibi -us coitus observantia): *α spectat ad quemlibet liquorem (pauca selecta)*: VARRO rust. 3, 16, 28 *per lanam apes aquam mulsam* sugant, . . . ne -u nimium impleantur. CVRT. 7, 5, 16 aut cibo refectus aut -u (*7, 5, 14* cibo ac potione). MELA 1, 41 -s est lac sucusque bacarum. PLIN. nat. 6, 188 -um . . . calamis avenae trahit *gens quaedam*. 8, 162 *equis* -um exiguum inpertientes. 11, 176 si -s cibusve in alienum deerraverit tramitem (*cf. ibid.* gula, qua cibus atque -s devolant. MACR. Sat. 7, 15, 2 divisas esse vias devorandis cibatui et -ui. VINDIC. med. 32 quomodo esca vel -s per omne corpus distribuitur). 25, 17 pavorem aquae -usque omnis (*agitur de hydrophobia ut*: 28, 84 si aqua -sque formidetur. 32, 54. 57 -um expavescentibus [34, 151]). 28, 55 nullum animal . . . calidos -us sequi. 29, 48 vim -us et cibi *habent ova*. NEMES. ecl. 3, 52 *Satyrus* latices pressis . . . ab uvis excipit; at -us . . . evomit. PS. HIPPOCR. epist. 4 -s in amaritudinem vertitur ([*Paul. Aeg. 1, 100, 4 τὰ ποτά*]. *cf.* VINDIC. epist. ad Valent. 5 -us in visceribus amarescunt). DRAC. Romul. 8, 413 *agni* exultant potare cibos atque edere -us. *al.*

β spectat ad aquam: ⓘ *exempla varia selecta (sc. potius liquorem ad bibendum iam paratum indicantia)*: VITR. 8 praef. 3 aqua . . . non solum -us sed infinitas usu praebendo necessitates, gratas . . . praestat utilitates. PLIN. nat. 6, 166 aqua Nili, quae sola -us praebet *in Aegypto*. 16, 4 -s non nisi ex imbre servato *est Chaucis*. 31, 33 e quibus *grandinibus* pestilentissimum -um esse convenit (*sim. ibid. iterum*). TERT. ieiun. 9 p. 284, 19 leguminum pabulum et aquae -um ferculis et oenophoris regiis *praeferre*. patient. 13 p. 20, 11 simplici pabulo ⌊puroque⌋ -u (*Borleffs*, puro quoque *trad.*, puroque aquae *Gelenius*). IVL. VAL. 3, 18 potiti . . . persuavi -u (*gr. Hist. Alex. M. p. 109, 6 Kr. ὕδατος*). BOETH. anal. pr. Arist. lat. 50a15 si aquam ostendit, quoniam non humidus -s *est* (*sic* rec. Flor., non *om.* rec. Carn. *cum gr.*). *al.* ⓘⓘ *in descriptione fluminum, fontium (sc. potius de materia, unde potio sumi potest)*: PLIN. nat. 31, 28 *rivus* alter saluberrimi -us, alter mortiferi (*de eodem rivo Vitr. 8, 3, 16* mortiferam aquam *habet*). TAC. ann. 14, 22, 4 fontem aquae Marciae . . . nando incesserat *Nero*; videbaturque -us sacros . . . polluisse. AVSON. 298, 33 p. 154 P. non Aponus -u . . . purior *Divona fonte*. Mos. 30 (*ad Mosellam*) rivos . . . potis aequiperare meatu et liquido gelidos fontes praecellere -u. AMBR. myst. 9, 51 non erat -s in fluviis (*respicitur exod. 7, 19–21*). HEGES. 4, 17 p. 268, 7 ut dulciores -us venarum scaturrigo effunderet. COD. Theod. 7, 1, 13 *ne miles* abluendo equorum sudore . . . -um caeno misceat (*i. flumen ut antea*: commune poculum). *al.*

γ spectat ad vinum, potiones inebriantes: SEN. Thy. 914 (*Atreus de Thyeste*) capaci ducit argento merum — ne parce -u: restat . . . cruor tot hostiarum. PLIN. nat. 12, 4 recreans membra olei liquor viresque -s vini. 13, 25 iam quidam etiam in -us addunt *unguenta*. 14, 149 Aegyptus . . . e fruge sibi -us similes (*i. inebriantes*) excogitavit (*cf.* 18, 68 frumento in -um resoluto. 22, 164 *ex frugibus* fiunt et -us, zythum in Aegypto *eqs.*). 36, 156 -u *impleri*. IREN. 5, 33, 1 qui ex vite accipitur -s. AMBR. Hel. 15, 55 qui mane ebrietatis -um requirunt. VEN. FORT. Mart. 2, 83 lucida perspicuis certantia vina lapillis, vix discernendis crystallina pocula -is. *al.*

δ singulariter et euphemistice spectat ad liquorem potum et digestum, sc. urinam: PLIN. nat. 17, 51 (*quaeritur, qui fimus terram optime nutriat*) ceteri . . . humanas dapes ad hoc . . . advocant; alii ex his praeferunt -us hominum *eqs.* (*cf. usu sollemni* 9, 138 humani -us excremento).

?c cum respectu vasis, unde bibitur, fere i. q. poculum (metonymia minus solita facilius explicari possit, si poeta vocem peregrinam pottus *'vas' [de qua v. Wartburg IX 269sq. nec non Bischoff, Mittellat. Stud. III 1981, 291] iam in sermone Francorum suae aetatis invenit eiusque notionem ad vocem latinam* potus *transtulit)*: VEN. FORT. vita Radeg. 19, 44 parata mensa, missorium, coclear*es*, cultellos, cannas, -um et calices . . . intromittebatur (*antea notione sollemni 18, 43 ut* merum . . . de -u dulci porrigeret, *nisi recte* dulce *edidit Krusch in ed. priore [tacent app. crit.]. non huc pertinet p. 367, 83*).

2 *in re medica*: 𝔞 *respicitur potius actio bibendi vel modus, quo medicamenta dantur, accipiuntur: saepissime inde a* CELSO, *v. sub II, maxime l. 78sqq. et p. 370, 33sqq.; ceterum addas e. g.* PLIN. nat. 22, 89 ut a -u *suci cuiusdam* ambulent gravidae (*i. post -um ut* 28, 127 melius a -u gestari). 25, 40 *herbas Mercuriales* idem praestare -u fotuque (26, 153 SER. SAMM. 314). 26, 153 nec -u tantum, sed et inlitu et suffitu valet.

𝔟 *respicitur potius liquor bibendus (v. etiam p. 367, 42sqq. 49)*: *α praemonenda: saepe de potione sollemni hominum vel animalium, sc. aqua, vino sim., cui addi possunt medicamenta (cf. maxime p. 369, 66sqq. 370, 70sqq.). multo rarius de ipsis medicamentis sec. praecepta⌊ compositis, cuius usus vox propria est* potio, *v. p. 323, 61 et cf. usum distinctum e. g.* VEG. mulom. 2, 139 hanc tempera potionem et . . . dabis in -u. THEOD. PRISC. log. 101 (*enumerantur dysentericorum adiutoria*) est cibus, est -s, sunt potiones vel antidota (*infra*: cibus . . . convenit panis *eqs.*; -s vero licet primis diebus aqua bibenda sit parcius *eqs.*; [*102*] potiones vero vel antidota haec *eqs.*). *β exempla ad potiones medicinales spectantia*: PLIN. nat. 14, 30 tradunt vesicae vitiis utilissimum ex iis *uvis* -um. 26, 38 renibus prodest plantaginis cibus, Vettonicae -s. 29, 93 cantharidum -u (-um *var. l.*) praeparare *aegrum*. 34, 151 calfit . . . ferro candente -s in multis vitiis (*cf. Scrib. Larg. 146* aqua, in qua ferrum candens demissum est). CYPR. epist. 34, 2 salubres cibos et utiles -us quasi amaros . . . respuunt *aegri* (FIRM. err. 16, 5 asperi cibi, a. -us nolentibus ingeruntur). SER. SAMM. 413 medico -u pulsus dolor (476 -s erit m. [*antecedit compositio*]. 697 NEMES. cyn. 215). 992 soporati ducentur gutture -us. *al.* IVL. VAL. 2, 24 cum . . . -um *a medico confectum Alexander* . . . transmisisset. *al.*

3 *in rebus sacris*: *paganorum*: TEST. Galli (CIL XIII 5708) 2, 10 edulia ⟨quisque sibi⟩ paret et -ui, quod profanetur infra ante ce⟨l⟩lam. MIN. FEL. 12, 5 praecerptos cibos et delibatos altaribus -us abhorretis. *Christianorum (sc. de eucharistia)*: ITALA Ioh. 6, 55 (cod. b *al.*, *sim.* VVLG.) caro mea vere est esca et sanguis meus vere est -s (*gr. πόσις*). CYPR. laps. 25 sanctificatus in domini sanguine -s. OPTAT. 1, 16 ante spiritalem cibum et -um. PRVD. apoth. 432 sacros Christi de sanguine -us. AVG. in euang. Ioh. 50, 12 per altaris cibum et -um. MAX. TAVR. serm. 29, 3 M. ORIG. in Matth. ser. 10 p. 21, 14. 85 p. 196, 23. *al.*

B *in imagine et translate*: 1 *respicitur irrigatio plantarum*: VARRO rust. 1, 31, 5 quod indigent -u, poma dicta esse possunt. PLIN. nat. 17, 246 *arbores* riguas dato -u vel ablato. ALC. AVIT. carm. 1, 277 largo fecundans germina -u lympha *Nili*. 2 *respiciuntur varia incorporea, quae afficiunt mentem hominum (eius affectum* PETR. CHRYS.): ITALA I Cor. 10, 4 (cod. d *al.* = VVLG.) omnes . . . escam spiritalem manducaverunt et . . . -um spiritalem biberunt (*gr. πόμα. pendent* TERT. adv. Marc. 3, 5 p. 382, 28. AMBR. Hel. 10, 34 refecti . . . spiritali -u [AMBROSIAST. in Col. 1, 8. *al.*, *v. etiam l. 47*]). IREN. 3, 4, 1 (*sec. apoc. 22, 17* aquam vitae) *ut* quicumque velit, sumat ex ea *ecclesia* -um vitae (SERM. Arian. frg. II 7. GREG. M. moral. 15, 16 [*respicitur sacra scriptura*]). 3, 17, 2 (3, 18, 1 H.) *Samaritana* habens in se -um saliens in vitam aeternam, quod dominus . . . his donavit, qui *eqs.* CYPR. epist. 73, 10 paradisi -us salubres et salutares. zel. 17 de sacramento crucis et cibum sumis et -um (*nisi ad A3*). FIRMIL. Cypr. epist. 75, 23 p. 825, 3 qui sitientibus ecclesiae -um negasti (*sc. baptismum*). ARNOB. nat. 2, 8 meraco sapientiae tincti et saturi -u. LACT. inst. 1, 1, 22 doctrinae . . . fontem, cuius haustu atque -u . . . sitim sedent. OPT. PORF. carm. 3, 24 Pegaseo nova carmina -u exercent *Musae*. IVVENC. 1, 459 (*ad Matth. 5, 10* sitiunt iustitiam) pabula iustitiae . . . -usque requirunt. HYMN. Ambros. I 7, 22 Christus . . . nobis sit cibus -sque noster sit fides. EVCHER. form. 7 p. 41, 10 -s idem quod supra, *sc.* 'sermo vel voluntas domini' (*spectat ad* psalm. 35, 9 *p. 369, 49*). PETR. CHRYS. serm. 174 p. 654ᴰ *Herodis* rabies . . . -um suum sensit, cum liquorem sacri sanguinis sitiens aspexit. GREG. M. moral. 1, 29 scriptura . . . sacra aliquando nobis cibus est, aliquando -s *eqs. al.*

II *iuncturae potiores*: **A** *pendet e verbis vel adi.*: 1 *iuncturae cum verbo* dare: 𝔞 *dat.* -ui (-u, -o) dare. *iunctura creberrima in sermone medicorum (nusquam invenimus* potioni dare), *ita ut nonnulli vocem maxime hac locutione adhibeant, e. g.* CELS. *29 e 38 locis,* PLIN. med. *20 e 22*, PLIN. phys. Bamb. *35 e 36* (*aliter* 68, 6, *sc. e* MARCELLO med. 20, 82), CASS. FEL. *21 e 24; contra mulomedicis omnino deesse videtur. de frequentia variarum locutionum haec fere observavimus*: CELS. -ui dare *29*/bibendum dare —/bibere dare —, PLIN. nat.

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

26/23/–, Plin. med. *20/2/1*, Marcell. med. (*libros 20–27 scrutati sumus*) *66/55/4*, Plin. phys. Bamb. *35/5/9* (*nota abundantiam* 78, 2 -ui dabis bibere), Cass. Fel. *21/2/2*, Antidot. Brux. *1/4/17*. *formae peculiares dativi* (*an abl.?*): -u *trad.* Plin. nat. 27, 136 (*probat Ernout*, -um *var. l.*, -ui *coni. Mayhoff*). Antidot. Brux. 4; *ceterum var. l.* -u *iuxta* -ui Plin. nat. 20, 178. 24, 187. 32, 131 (*probant edd. nonnulli*). *al.* -o: Diosc. 1, 29 p. 20, 16 M. Cael. Avr. chron. 2, 1, 49. 51. 3, 2, 29. *al. apud eundem.*

α cum solo obi. acc.: Cels. 2, 13, 3 medicamentum, quod -ui datur (4, 21, 2 *opp.* impositum. Cael. Avr. chron. 3, 8, 119. *al.*). 3, 6, 8 aquam calidam (3, 6, 15. *et saepius.* Garg. Mart. med. 33 Plin. med. 3, 20, 1. *al.*). *al.* Plin. nat. 20, 140 *rutam.* 23, 156 bacas. 30, 34 cinerem cum pane aut -ui dant (-u *vel* -us *var. ll.*; in -u *Mayhoff sec. Plin. med. 1, 17, 4* in cibo ... aut in potione). *al.* Garg. Mart. med. 33. *et passim apud scriptores rei medicae.* *β accedit etiam dat. personae*: Cels. 3, 12, 3 dare oportet ei -ui tepidam aquam. 3, 18, 14. 4, 16, 2 ieiuno ... absinthium (Ps. Hippocr. epist. 6 Marcell. med. 20, 57. *al.*). Scrib. Larg. 99. Plin. nat. 20, 178 percussis esui dari *Heraclium* et decoctum -ui. 27, 12 pleuriticis, faucibus scabris. 30, 34 comitialibus. *et saepius.* *γ accedunt etiam praepos. vel abl.*: Cels. 3, 21, 13 semen cum aqua -ui datum (Colvm. 8, 5, 21. *al.*; *cf.* Cels. 4, 17, 2 cum lacte. 5, 27, 10 cum vino [Plin. nat. 13, 131. *al.*]. Garg. Mart. med. 31 cum cymino. *sim. saepe*). 5, 27, 2[D] antidotum ... ex aqua (Plin. nat. 30, 95. *al.*; *cf.* 25, 104 ex aceto. Plin. med. 3, 23, 6 ex vino [Marcell. med. 4, 69. *al.*]. *sim. saepe*). Plin. nat. 21, 136 radix datur -ui ... decocta ad strangulatus (21, 148 ad iocinerum vitia. 24, 187 ad menses ciendos. *al.*). 24, 148 contra ictus dari -ui in vino (26, 94 Ps. Apvl. herb. 35 l. 4. *al.*; *cf.* Plin. nat. 30, 32 in passo. 32, 131 in mulso. *sim. al.*). Marcell. med. 4, 27 sucum ... vino vel aqua scripulis tribus dabis -ui.

b *acc.* -um dare (Gloss. -um dat: propinat. *var. l. iuxta dat.* Plin. nat. 22, 49. 27, 136 Ps. Apvl. herb. 41 l. 4. *al.*; potionem dare *saepissime inde a* Varrone, *v. p. 325, 17*): *α exempla certe ad subst. pertinentia*: Plin. nat. 8, 209 *subus* necatis repente mulsi -u dato (*item accedit gen.*: 28, 226 comitialibus datur et lactis ... -s. Ivvenc. 2, 252 laticis da ... -um [*Ioh. 4, 7* da mihi bibere]. Vvlg. II reg. 23, 15 Ier. 16, 7). 17, 246 dato -u vel ablato. 23, 23 *semen quoddam* datur et comitialibus -s (*'an* -ui *?' Mayhoff*). 24, 68 homini ... splenico cibum -umque dant in vasis ex ea *myrice* factis (Cypr. eleem. 24 c. et -um saecularem. Vvlg. I Esdr. 3, 7. *cf.* Chiron 269 -u(m) dato et ordeum. Vvlg. III Esdr. 5, 54 -um et pabula). Chiron 133 sitienti dare ei -um tepidum (*item accedit adi.*: 277 exiguum. Theod. Prisc. log. 38 frigidum. *al.*, *adde* Cypr. *supra*). *al.* *β exempla magis minusve ambigua inter subst. et supinum* potum (*exempla certa huius supini v. p. 366, 18; gr. respondet ποτίζειν*): (I) *cum simplici acc.* -um: Itala Matth. 25, 35 (cod. b) dedistis mihi -um (*cod. a al. et Vulg.* bibere. *sim.* 25, 37. 42 [cod. b *al.* = Vvlg.]. Marc. 15, 36 [cod. c *al.* = Vvlg.]). Vvlg. gen. 24, 14 camelis tuis dabo -um. *al.* Prvd. cath. 5, 92 *silex* dat -um populis (*respicitur num. 20, 11*). (II) *indicatur etiam genus potionis: per alterum acc.*: Itala psalm. 35, 9 (Sangerm.) torrentem ... -um dabis illis (*cod. 325 et Vulg.* torrente ... potabis eos). 68, 22 (Aug. civ. 17, 19) -um mihi dederunt acetum (*Vulg.* potaverunt me aceto). Matth. 10, 42 (cod. b *al.* = Vvlg.) quicumque -um dederit uni ... calicem aquae (*codd. d, k* potaverit. *sim.* Marc. 9, 41 [*ibid.*]). *al.* Inscr. Année Epigr. 1966 n. 266b (*saec. IV in., in vase*) ne da com(a)s -um. Vvlg. num. 5, 26 -um det ... aquas amarissimas (Ier. 8, 14. 9, 15. Antidot. Brux. 108 aquam *quandam* ... suspirioso). Plac. med. 3, 26 rec. β testiculus datur totus in vino -um (*item* datur -um: 5, 23 rec. β lactem ... idropicis. 5, 25 rec. β Antidot. Brux. 102. *acc. e struct. act. servatum intellegam potius quam supinum* potum, *ut etiam* Oribas. syn. 5, 28, 3 Ab -um aqua calida [est] danda est frequenter [*La* bibat, *gr.* ποτὸν ὕδωρ ... πιεῖν). *al.* *per praepos.*: Itala psalm. 79, 6 (Sangerm. *al.*, *sim.* Vvlg.) -um dabis eis in lacrimis (*Veron.* potabis). cant. 8, 2 (Epiphan. *ad l.*) -um dabo tibi de vino unguentario ([*Vulg.* poculum]. Hier. psalt. sec. Hebr. 78, 15 de abyssis [*Vulg.* adaquavit eos]). Vvlg. exod. 32, 20 dedit ex eo *pulvere* -um filiis Israhel.

c *cum praepos.*: Plin. nat. 20, 132 sive in -u detur sive in cibo (26, 98. 32, 139 carnes ... in -u ex vino. *et saepius.* Chiron 497 Veg. mulom. 1, 10, 8. *et saepius.* Marcell. med. 16, 67. *al.*; *cum acc.*: Veg. mulom. 2, 7, 3 dilues et dabis in -um [*Chiron 265* dare bibere]. Oros. hist. 3, 19, 11 herba ... sauciis data). Chiron 137 *aliquantum* tritici ... per -um dare (Diosc. 1, 29 p. 20, 14 M. [*sed* l. 16 -o datus; *gr. 1, 30, 2* πινόμενον *et* ἐν ποτῷ]).

2 *ceterae iuncturae* (*sec. casus digestae*): **a** *dat.* -ui: *α iuxta verba*: sumere: Cels. 4, 8, 3 sumenda ... ieiuno -ui mulsa aqua. Marcell. med. 19, 26 cibo vel -ui. 20, 71. *al.* Ps. Apvl. herb. 3 l. 11 ex vino ... -ui sumpta *herba* (99 l. 3 ex aqua. *sim. al.*). *al.* *praebere sim.*: Cels. 4, 12, 1 -ui ... egelida aqua praestanda. 4, 20, 3 offerre -ui mulsum (Apvl. met. 9, 3, 3 pelvem ... -ui meo. Garg. Mart. med. 50. 56 Marcell. med. 26, 99). Plin. nat. 20, 37 *sil* -ui infusum. Plin. med. 1, 25, 5 propinatur. Marcell. med. 27, 133 ministrabis. *verbum dandi vel sumendi subaudiendum est*: Cels. 4, 10, 4 -ui primum aqua calida, deinde *eqs.* (*nisi subaudiatur adi., cf. antea*: utilis). 4, 13, 4 -ui vero aqua mulsa (*antea*: detur *cibus*). 4, 20, 4 uti cibo pleniore ...; -ui vero nihil, praeterquam ... aquam (*lacunam suspicatur Marx. cf.* 6, 6, 1[G] ut nihil salsum ... sumatur; nihil -ui praeter aquam). *β iuxta adi.* (*accedente vel omissa copula; cf. p. 369, 82*): Cels. 4, 12, 8 -ui ... aptissimum est vinum frigidum (*cf.* Colvm. 1, 5, 3 probatissimam. 8, 11, 6 idonea). Cvrt. 7, 10, 13 *Oxus* insalubris est -ui. Plin. nat. 6, 203 -ui iucunda *aqua* (*inde* Sol. 56, 15 accommodatas. *cf.* Plin. nat. 20, 115 suaviores. Cassiod. inst. 1, 29, 1 gratissima). Scaev. dig. 34, 2, 36 -ui parata pocula. Vlp. dig. 50, 16, 43 esui -uique ... necessaria.

b *acc.* -um *iuxta verba*: *sumere, bibere sim.*: Plin. nat. 6, 188 -um ... calamis avenae trahit. Itala I Cor. 10, 4 (cod. d *al.* = Vvlg.) biberunt (*inde* Evcher. laud. her. 15). Iren. 3, 4, 1 sumat (Cypr. zel. 17 et cibum ... et -um [Firm. math. 4, 19, 28 Pelagon. 267, 2. *al.*]. Lvcif. non conv. 3 l. 61 D. *al.*). Sol. 27, 13 capiunt *leones* (*cf.* Chiron 179 libenter accipiunt [354. *al.* Theod. Prisc. log. 6. *al.*]. Veg. mulom. 1, 7, 1 recipiunt. 1, 35, 2 suscipiat). Prvd. cath. 7, 169 hauriat (Macr. Sat. 7, 15, 10 Max. Tavr. serm. 29, 3 M.). *al.* *praebere sim.*: Plin. nat. 6, 166 *aqua Nili* -us praebet (Pelagon. 34, 1 -um praebendum esse ... moderate. 269, 2 cum vino. Veg. mulom. 2, 9, 4). Apvl. met. 4, 17, 5 bestiae ... -um solitum ... offeramus (Heges. 5, 45). Tert. adv. Marc. 3, 5 p. 382, 28 -ui subministrando comitem (Theod. Prisc. log. 33. *cf.* Ivvenc. 2, 254 ministrem [4, 450]). Firm. err. 16, 5 nolentibus ingeruntur. *al.* *petere vel recusare sim.*: Min. Fel. 12, 5 abhorretis (*cf.* Cypr. epist. 34, 2 respuunt [Veg. mulom. 1, 5, 1. *al.*]. Chiron 176 recusant [183 Prvd. perist. 6, 54. *al.*]. Veg. mulom. 1, 53, 2 fastidiunt [2, 111, 1. *al.*]. *v. etiam p. 367, 45 sq.*). Tert. apol. 16, 2 de pastu -um petituri *onagri* (*cf.* Ivst. 28, 4, 8 poposcit. Pelagon. 34, 2 requirit [Comm. instr. 2, 30, 14. *al.*]. Chiron 147 appetit [239. 363. *al.*]. Chromat. beat. 4 concupiscit).

c *abl.* -u: *α iuxta verba*: (I) *abl. separ.*: Varro rust. 1, 31, 5 indigent -u *arbores* (Plin. nat. 10, 198 Ps. Evseb. Gallic. hom. 45, 7 G. *cf.* Avg. civ. 13, 23 p. 588, 10 D. cibo ac -u egebat). Plin. nat. 10, 201 carentem. 28, 53 abstinere se cibo omni aut -u (Capitol. Aur. 28, 3 Pelagon. 185 Svlp. Sev. chron. 1, 48, 5. *al.*). (II) *abl. modi vel instr.*: *sine attrib.*: Pavl. Fest. p. 84 -u ... confoventur (*cf.* Sen. nat. 3, 1, 3 *aquae* quaedam interiora -u fovent [Vitae patr. 5, 5, 1]). Cvrt. 7, 5, 16 aut cibo refectus aut -u (Vvlg. iud. 19, 22 II par. 28, 15. *al.*). Plin. nat. 13, 51 *pistacia* prodesse adversus serpentium morsus ... et -u et cibo (20, 59. 213. *al.* Ser. Samm. 119. *al.*). 20, 50 *alium* ictibus medetur -u vel cibo vel inlitu (24, 96. 27, 35. 28, 265). 20, 118 praevalere contra serpentes -u et inlitu. 23, 117 ad ... cienda menstrua adpositu ... aut -u (24, 24 ciet menses -u adposituque. 26, 151 -u et inlitu. *al.*). 28, 255 -u ... sumpta in vino. *et saepius.* Ser. Samm. 409 hederae sucus -u apposituque iuvabit (Marcell. med. 20, 82 nec -u iuvantur nec cibo). *al.* Avson. 344, 11 p. 162 P. cibo et -u placitum *mel.* *al.* *cum attrib.*: Plin. nat. 22, 113 *mulsum* alvum mollit frigido -u. 24, 24 *styracis* -u modico tristitiam animi resolvi. 25, 150 *mandragorae* -u (poto, potae *sim. trad.*) ... largiore etiam moriuntur. 26, 118 carbunculos ... sanat ... brassica cum ture, frequenti -u calidae. 26, 162 thelygoni -u feminam concipi. 28, 253 adiuvari conceptus ... lactis -u. *al.* Ser. Samm. 450 hoc ... -u ... superare dolorem. *al.*

β iuxta adi. (*accedente vel omissa copula; quaedam etiam pro supino potu intellegi possunt*): Plin. nat. 7, 33 fetifer -u Nilus. 11, 222 *sanguis taurorum* pestifer -u. 19, 182 -u suavissimae *aquae* (*Theophr. hist. plant. 7, 5, 2* τὰ πότιμα). 20, 77 *serides* utiles ... alterno dierum -u (23, 35 *Falernum* frigido -u stomacho u. [ne rigido *trad.*, in frigido *Sillig*]. 24, 66 sucum ... u. cyathi unius -u. 32, 91 Ser. Samm. 541). 22, 50 *pseudoanchusa* contra serpentes efficacissima -u (22, 51 *onochilon* efficax ... et radice et foliis, aeque cibo ac -u. 22, 158 contra venena. 24, 130 -u inlituque). 32, 45 venena vel -u vel ictu vel morsu noxia. 34, 176 *cerussa* letalis -u. 36, 190 lentus hic *amnis* cursu, insaluber -u ([*var. l.* currit insalubri(s) -u]. Gell. 19, 5, 3 aquam nivalem ... -u nimio i. esse [*de eadem* 19, 5, 5 deterrimam esse -u]. *cf.* Ser. Samm. 134 mentastri folium -u apposituque salubre est). Gell. 10, 23, 2 -u dulcia. *al.*

d *cum praepos.*: *α* ad: *iuxta verba movendi* (*vix notione deflexa pro loco ubi bibitur accipiendum*): Plin. nat. 8, 169 ut sicco tramite ad -um eant *asinae*. 9, 46 elephantos ad -us venientes (Chiron 838). Itala Luc. 13, 15 (Tert. adv. Marc. 4, 30) bovem ... ducit ad -um (*gr.* ποτίζει, *codd. l, r* ad aquam, *Vulg.* adaquare). *iuxta adi.*: Plin. nat. 14, 137 saluberrimum ad -us aquae liquorem. 20, 177 Heracleoticum ad -um utilius. Heges. 4, 17 p. 267, 16 fons ... uberior ad -um (*var. l.* potandum), pinguior ad inrigandum. *β* in *cum abl.* (*acc. l. 74*): Plin. nat. 22, 54 *folia pellunt* menstrua in -u (*cf.* 26, 65 trahit pituitam sale addito in -u. 28, 202 alvum sistit ... cinis in aquae -u. *sim. al.*). 28, 102 cor in cibo -uve sumptum (Hier. epist. 54, 9, 4 frigida ... in esu et -u. *sed cum acc.*: 54, 10, 1 aquam in -um). Ivst. 12, 10, 3 qua *herba* in -u accepta (Hier. epist. 64, 2, 2). Chiron 497 in -u mittes scillam ...; et sale mitte in -u (*inde* Veg. mulom. 2, 139 mittes in aquam ... *et* dabis in -u). *γ* ab: Tert. mart. 3, 4 continentur ... a -u iucundiore. Ivl. Val. 3, 18 *ut* a -u urinae ... non temperarent (Veg. mulom. 1, 55, 1 a cibo -uque. Ps. Evseb. Gallic. hom. 37, 3 G. a -u atque epulis). Chiron 269 abstineto a cibo et -u (402. *al.* Veg. mulom. 1, 56, 20. *al.* Avg. in Rom. 78. *al.*).

B *accedunt structurae materiam -us indicantes*: **1** *gen.*: Scrib. Larg. 196 sanguinis (Plin. nat. 28, 197 Plin. med. 3, 33, 10. *al.*). Plin. nat. 8, 173 vini (12, 4. *al.* Arnob. nat. 1, 36 p. 30, 11 M. Cael.

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

AVR. chron. 2, 13, 181). 20, 147 *lactis* coagulati (23, 37 l. -s ossa alit, frugum nervos. 28, 196 l. asinini. 28, 205 bubuli l. decocti. *al.*). 23, 42 aquae (28, 202 TERT. ieiun. 9 p. 284, 19. *al.; cf.* PLIN. nat. 23, 42 frigidae [28, 55]. 26, 118 calidae). 26, 17 medicamentorum. 26, 162 thelygoni. 28, 255 urinae caprae (28, 256 hirci. IVL. VAL. 3, 18). *al., etiam cum gen. rerum incorp., e. g.* ARNOB. nat. 2, 8 p. 74, 2 M. sapientiae. IVVENC. 1, 459 iustitiae. PETR. CHRYS. serm. 8, 2 misericordiae.
2 *praepos. (nisi potius cum verbo iungendae sunt)*: PLIN. nat. 31, 33 e quibus *grandinibus* pestilentissimum -um esse convenit (*sim. ibid. iterum. cf.* AMM. 26, 8, 2 est . . . sabaia ex hordeo vel frumento in liquorem conversis . . . -s. RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 66, 12). PRVD. apoth. 432 sacros Christi de sanguine -us.

C *iuxtaposita notabiliora*: cibatus: LACT. inst. 7, 27, 13 MACR. Sat. 7, 13, 1. 7, 15, 2. cibus: *saepissime, v. vol. III 1043, 74 sqq.; plur.* PLIN. nat. 33, 26 TAC. ann. 13, 16, 1 MIN. FEL. 12, 5. *al.; accedit* vestitus *sim.*: VLP. dig. 37, 9, 1, 19 HIL. in Matth. 4, 26. 13, 7. *al.; notione actionis maxime* REGVLA mag. 23, 45 omnem . . . c. et -um . . . aperiat et claudat oratio. esca: ITALA Rom. 14, 17 (cod. d *al.* = VVLG.). IREN. 3, 11, 5 (3, 11, 9 H.). FILASTR. 134, 3 CHIRON 354. *al.* esus: PLIN. nat. 20, 178 VLP. dig. 33, 9, 3 pr. 1. 5. 34, 2, 19, 12. 50, 16, 43 TERT. anim. 43, 9 cult. fem. 1, 5 l. 15. *al.* pabulum: TERT. ieiun. 6 p. 280, 4. 281, 13. 9 p. 284, 19 patient. 13 p. 20, 11 IVVENC. 1, 459 CHIRON 341. 483. *al.* pastus: CIC. div. 1, 60 PLIN. nat. 1, 10, 63. 94 TERT. apol. 16, 2 paenit. 9, 4. *al.* victus: CYPR. epist. 11, 6 CAPITOL. Aur. 28, 3 ARNOB. nat. 3, 25 FIRM. math. 4, 11, 2. *al.*

deriv.: Potua (*v. Onom.*); *cf.* potulentus.

3. potus *v.* pothus *et* 2. pūtus.

[4. pot(t)us *v. p. 368, 6.*] *Kruse.*

poumilio *v.* pum-. **poxis** *v.* pyxis.

praco *v.* praeco.

***practicus,** -a, -um, πρακτικός. *vocem non omnino receptam esse in sermonem lat. testantur codd. saepius eam litteris gr. exhibentes et tradentes plerumque formas decl. gr.; formae lat. non exstant nisi fem. sing.* -a BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 3 p. 8, 2 GLOSS. V 379, 31, -ae BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 3 p. 9, 13, -am FVLG. myth. 2, 1, *neutr. sing.* -um CIL VIII 15880, 8. *compar. et superl. desunt.* [*loci dubii*: EXPLAN. in Don. ed. Schindel l. 210 (*205* ut causarum latentium fides signis et argumentis probaretur) huius orationis generale nomen -on Graeci vocaverunt (pragmaticon *suspicatur ed.*, plasticon *coni. Lindsay loco gemino Iulian. Tolet. vit. et fig. 5, 3*). GLOSS. V 379, 31 -a: rationalis (rationis *var. l., sed adi. confirmatur* GLOSS.[L] Corp. P 659; *e confusione quadam definitionum variarum philosophiae ortum, cf. Cassiod. inst. 2, 3, 4 rec. Δ [v. Mynors in app. crit. ed.], quo loco* λογική *et* ἠθική *dicuntur partes* πρακτικῆς. *ceterum v. in eodem glossario V 368, 18* logica: rationalis). *non huc pertinet* ORIBAS. syn. 4, 23, 5 La p. 25 haec -am (*i.* ecphract-, *gr.* ἐκφρακτικήν).]

i. q. activus, actualis, agendo efficiens (*cf.* GLOSS.[L] I Ansil. PR 2 actualis. 3 activa. 4 -os: efficax): **1** *notione communi pertinet ad vitam vel disciplinam, quae ad agendum respicit, operi dedita est sim.* (*de rebus praeter p. 372, 1; opp. saepe* theoreticus; *per ellipsin vocum* disciplina, philosophia *sim. videtur etiam usurpari pro subst. fem., e. g. l. 71 sqq., quem usum ratione certa ab adi. separare frustra temptaveris; in locutionibus gr. integris exhibet iam* CIC. Att. 2, 7, 4 κατὰ τὸ πρακτικόν. 2, 16, 3 τὸν πρακτικὸν βίον): **a** *vario usu*: QVINT. inst. 2, 18, 1 *ars, quae* ipso actu perficitur nihilque post actum operis relinquit, quae πρακτική dicitur, qualis saltatio est (*distinguuntur* θεωρητική *et* ποιητική). MAR. VICTORIN. rhet. 2, 6 p. 176, 1 sq. thesis, *i. quaestio universalis*, . . . duplex est, theoretice et -e; theoretice est, quae divina cognoscit, -e, quae in hominum negotiis et civili disceptatione versatur (*al. ibid.*). FVLG. myth. 2, 1 p. 36, 3 philosophi (*cf. e. g. Plut. de lib. educ. 10 p. 8[A]*) tripertitam humanitatis voluerunt vitam, ex quibus primam theoreticam, secundam -am, tertiam filargicam voluerunt, quas nos Latine contemplativam, activam, voluptariam nuncupamus. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 3 p. 8, 2 species *philosophiae* . . . duae, una quae theoretica dicitur, altera quae -a, id est speculativa et activa (1, 4 p. 10, 10). 1, 3 p. 9, 13 -ae (-es *var. l.*) . . . philosophiae . . . triplex est divisio *eqs.* (*cf.* IORD. Get. 69 omnem pene philosophiam eos *Gothos* instruxit; . . . -en ostendens in bonis actibus conversare suasit [*inter ceteras partes philosophiae more insolito explicatas, sc.* ethicam, fysicam, logicam, -en, theoreticen]). **b** *in doctrina christiana*: HIER. in Matth. 21, 1 *ad asinam quaerendam* 'misit duos discipulos' . . . , θεωρητικὴν καὶ πρακτικήν, id est scientiam et opera (logionticon et ergianticon *var. l.*, ἐργαστικόν *editur apud Migne; huc spectat* GLOSS. V 417, 5 theoreticen et -en: contemplativum et activum). tract. in psalm. I p. 180, 4 'canticum' in theoriam refertur, 'psalmus' autem in -en, hoc est in opere (*sim. distinguitur* EVCHER. instr. 1 p. 99, 26 psalmus . . . ad actualem, id est, ad -en, canticum vero ad contemplativam, id est ad theoriam refertur. *ad rem cf. Hil. instr. psalm. 21*). p. 180, 9 'paratum cor meum', in opere, hoc est in -e. p. 210, 4 in opere, hoc est in -e (*opp.* in theoria). CASSIAN. conl. 14, 1, 3 *religionis nostrae* duplex scientia est: prima πρακτική, id est actualis, quae emendatione morum . . . perficitur, altera θεωρητική *eqs.* (*sim.* EVCHER. form. praef. p. 5, 21. *item intellegi videtur* scientia: CASSIAN. conl. 14, 2. 14, 4, 1. 14, 8, 1). 14, 8, 3 si . . . duo testamenta intellegamus πρακτικὴν et theoreticam disciplinam (21, 34, 4). *de ipsis viris*: HIER. tract. p. 374, 17 *ecclesia* habet . . . manus, . . . πρακτικούς videlicet viros (*opp.* oculos, videlicet . . . doctores).

2 *notione deflexa adhibetur de re efficaci, valida sim.* (*v. Liddell-Scott s. v. 2—4*): CIL VIII 15880, 8 cum Licini . . . vitae moderatio et morum maximum ac -um testimonium *et liberalitatis* . . . non modica documenta emicent.

cf. Onom.

?**practorīa,** -ae *f.*, πρακτορεία, *i. q. exactio, restituitur e coni. dub.* CHAR. dig. 50, 4, 18, 19, *v. vol. IX 2, 1116, 67.* *Ramminger.*

***prae** *adv. et praepos.* [*cf. osc.* prai, *umbr.* pre, pre *nec non lat.* praeter (*q. v.*). *ceterum propter notionem coniungenda sunt* prī-, prō-, *gr.* πρό *et* παρά (*cf.* παραί), *quamvis nonnullae quaestiones ad rationem sonorum et ad derivationem vocum q. s.* prior, primus, pridem *spectantes haud prorsus perspicuae sint. Sch.*] *de scriptura* (GRAMM. suppl. 298, 30 sq. per dipthongon scribendum [*sim.* 300, 24]): pre TAB. devot. Audollent 265 A, 7 (*saec. III*). CE 1774 (*cum apice*) *et saepe in codd. etiam vetustis, e. g. F* VERG. Aen. 9, 134 (*corr. F[1]*), *P* LIV. 28, 18, 7. 28, 45, 4. *notatur* p̄ NOT. laterc. gramm. IV 280 (*al. ibid.*). GAIVS inst. 2, 221 (*cod. V*) *et saepe in codd. medii aevi, v. Lindsay, Notae Latinae, 175—186.* NOT. Tir. 1, 12. pri *fuisse formam priscam contendit* PAVL. FEST. p. 226 (*in veriloquio vocis* privignus). *de prosodia: corripitur ante vocalem* TER. Eun. 98 (*item* CE 1774?) *et in iunctura* praeut (*quam v. p. 373, sqq.*). *de notione* (*nonnulla spectant ad praeverbium*): CHAR. gramm. p. 306, 3 sqq. B. (*ex Palaem.*) -e praepositio diversas habet significationes: accipitur enim pro valde, ut cum dicimus praedurum vulnus, praenimium opulentae divitiae, id est valde (*affertur Verg. Aen. 10, 748*) . . .; significat et propter, -e illius virtute; item pro eo non numquam quod est sine accipitur, praefascine, id est sine fascino . . .; significat et ante, cum dicimus -e te ille felix est, quod Graeci παρὰ σέ dicunt. SERV. gramm. IV 442, 9 *praepositiones* cohaerere et secerni possunt, ut -e: nam cum dico 'praetulit', . . . cohaerens invenitur, cum autem '-e metu', segregata est. PRISC. gramm. III 49, 26 sqq. et per appositionem et per compositionem invenitur; significat autem modo 'ad': . . . (*affertur* TER. *p. 374, 55*) pro 'ad comparationem mei', . . . (TER. *p. 373, 9*) pro 'ad quae dabit'; modo 'ab': . . . (TER. *p. 377, 20. 53*) pro 'a studio' (*v. etiam* GRAMM. suppl. 185, 16); loco 'super' etiam fungitur, ut 'praesideo, praefectus'; nec non etiam pro 'valde' invenitur, ut 'praecelsus: valde celsus . . .'; pro 'ante' quoque accipitur, ut 'praedico, . . . praematurus'. GLOSS. πρό. ὑπέρ. πάνυ. GLOSS.[L] III Abol. PRAE 17 ante aut supra. *legitur inde a* CARM. Sal., PLAVTO, TER., LVCIL., ACC., *in prosa inde a* RHET. Her., CIC. (*in primis locutio* -e se ferre), VARRONE; *omnino deest e. g.* LVCANO, VAL. FL., MART., IVV., *tantum locut.* -e se ferre *sim. praebent* VERG., SEN. *trag., phil.*, SIL., STAT. [*fortasse val.* prea *'valde', nisi est potius originis slavon.; cf. M.-L. 6707. St.*] [*confunditur maxime cum* pro, *e. g.* PLAVT. Curc. 99 Epid. 522 SALL. Iug. 94, 2 VOPISC. Tac. 11, 2 HIER. psalt. sec. Hebr. 107, 34 VVLG. Is. 7, 22. *al.* (*falso trad.* -e dolo *pro* pro dolor GLOSS.[L] V Aa P 966), *et* per, *e. g.* LACT. inst. 7, 1, 4 EVTR. 7, 18, 4 VVLG. Iudith 16, 19 act. 21, 34 Hebr. 3, 3. *al. loco vix sano* PHILO quaest. in gen. 4, 195 add. 6 sacrificia -e omnibus bonis sine sanguine et victima animalium pronorum (pro *suspic. Petit*). *dub. trad.* FRONTO p. 209, 12 v. d. H. quamvis in⟨fe⟩s⟨ti⟩ e⟨t t⟩ruces tauri subigi iungendo domarique ⌊potuere, prae quam nostri exercitus sic⌋ sub iugum missi sunt (⌊⌋potuerunt: aeque ac n. e. olim *Haines. an* peraeque *vel* perquam *legendum?*).]

CAPVT PRIVS: ***adverbium*** (*inter adv. enumerant* PROB. inst. gramm. IV 149, 17. *al.*): **I** *vi locali vel temporali i. q. ante*: **A** *post imperat.* i *vel* abi (*cf.* DON. Ter. Andr. 171 i -e figura ἀναστροφή, quod nos praei dicimus [*sim.* PRISC. gramm. III 345, 7 GLOSS. V 534, 60 sq.]. *de* LVCIL. 1160 *v. sub* praeeo): PLAVT. Amph. 543 abi -e, Sosia; iam ego sequar ([*opp. 551* i tu secundum]. TER. Eun. 499 Phorm. 777. Ad. 167 [DON. prior abi]. GLOSS. abi -e: praecede). Cist. 773 i -e, iam ego te sequar (*cum eodem verbo*: Curc. 487 i tu -e [proae *var. l.*, prod' *coni. Lindsay*], virgo. Pseud. 170. 241. TER. Andr. 171 i -e, sequor. Eun. 908 NOVIVS Atell. 17. GLOSS. πρόαγε. *dub. trad.* EPIGR. Bob. 15, 5). **B** *in iunctura* moneo -eque denuntio: SIDON. epist. 1, 9, 7 sane moneo -eque denuntio *eqs.* (*item* CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 137, 9. *vim temporalem intellexerim coll. Cic. Verr. I 36* moneo, praedico, ante denuntio [*sim. al., v. vol. V 1, 552, 81 sqq.*]. *tmesin vocis* praedenuntio *alibi non exstantis intellegit e. g. Löfstedt, Komm. 188*).

II *vi comparativa, non nisi in iuncturis cum* quam *vel* ut: **A** -e **quam** *vel* **praequam**: **1** *comparatione laxiore fere i. q. 'comparato eo', 'considerato eo quod' vel 'quam'* (*inducuntur enuntiata praeter l. 79*): PLAVT. Amph. 634 satin parva res est voluptatum in vita . . . -m quod molestum est? (*item seq. enunt. relat.*: Aul. 507 hoc . . . pulchrum est -m ubi sumptus petunt. Most. 1146 minoris ⟨omnia alia fa⟩cio, -m quibus modis me ludificatust). Most. 982 nihil hoc . . . est, triginta minae, -m (praeterquam *P*) alios dapsilis sumptus facit. GELL. 1, 3, 5 visum est esse id, quod feci, -m erant alia, toleratu facilius. 16, 1, 3 *Catonis sententia* laxioribus . . . verbis comprehensa est -m illud *Musonii* . . . , quod diximus. **2** *comparatione strictiore fere i. q. plus quam, praeterquam* (*cf. p. 375, 13*): PLAVT. Merc. 23 nec pol profecto quisquam sine grandi malo, -m res patitur, studuit elegantiae (*in versibus interpol., v. post alios Enk ad l.*). *hoc loco vix defendatur* CATO orig. 24 (praeterquam *vulgo, q. v.*).

[Gatti.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B -e **ut** *vel* **praeut** *fere i. q. 'comparato eo', 'considerato eo quod' vel 'ut', 'praequam' (vocem coaluisse testatur* DON. Ter. Eun. 301, 1 est integra locutio): PLAVT. Amph. 374 perii. :: parum etiam, -t futurum est, praedicas. Bacch. 929 non pedibus termento fuit -t ego erum expugnabo meum sine classe *eqs. (comparatur bellum Troianum).* Men. 376 folia nunc cadunt, -t si triduom hoc hic erimus: tum arbores in te cadent. 935. Merc. 470 Pentheum diripuisse aiunt Bacchas: nugas maxumas fuisse credo, -t quo pacto ego divorsus distrahor (*item seq. enunt. relat.*: TER. Eun. 301 ludum ... dicet fuisse illum alterum, -t huius rabies quae dabit [DON. Ter. Eun. 301, 1 -e ex comparatione significat. 2 ordo: -t illa sunt, quae huius rabies dabit. *cf.* SCHOL. p. 58, 9. 23 *et* PRISC. *p. 372, 35. inter exempla elocutionum affert* ARVS. gramm. VII 503, 21]). Mil. 20 nihil ... hoc quidemst -t alia dicam. FRONTO p. 15, 9 v. d. H. veneno quisquam tanta flamma adamasios percussisset -t tu me ... attonitum ardente amore tuo reddidisti? SYMM. epist. 1, 50, 1 minimum animi angerer, si taceres, -t (pre id *var. l.*) hoc est quod mihi et patri unas atque eas oppido breves litteras detulisti.

III *vi augendi fere i. q.* valde (*sc. sec. adi.* praealtus *sim. in doctrina gramm.; cf. p. 372, 25. 37*): CLAVD. DON. Aen. 1, 645 p. 126, 8 ('rapidum ... praemittit') alii dicunt 'rapidum -e' 'valde rapidum' intellegendum (*cf. Serv. ad l.* non 'praemittit' ... sed 'praerapidum'). GLOSS.[L] Corp. P 605 -e: valde.

CAPVT ALTERVM: ***praepositio***: **I** *cum abl.* (*inter praepos.*, quae ablativo casui tributae sunt PROB. inst. gramm. IV 147, 20 DON. gramm. IV 365, 23 *al.; pro abl. accedit enunt. rel. p. 374, 54*):

A *vi locali i. q. ante (in imag. vel translate l. 32. 60. 68 p. 374, 32 et saepius sub 1b et 2c; ceterum vis localis sublucet haud raro sub B et C, e. g. p. 374, 51. 77. 378, 22. 25.* -e fronte *fere i. q.* in fronte *l. 32, cf. p. 374, 41*): **1** *vario usu*: **a** *cum subst. (pron.) quibuslibet*: CARM. Sal. (Scaur. gramm. VII 28, 11, *cf.* Fest. p. 205) 2 quome tonas, Leucesie, ⌊-e tet tremonti⌋ (praetexere monti *codd. Scauri*). EPICED. Drusi 288 nec sua -e templi nomina fronte leget *Drusus* (pro *cod. Rom. Heinsii*). APVL. mund. 26 *in Persarum regia* limina ... alia -e aliis erant (*gr. 398a 16 sq. πολλοὶ καὶ συνεχεῖς*). ITALA psalm. 43, 11 (Veron. *al.*) avertisti nos retrorsum -e inimicis nostris (*gr. εἰς τὰ ὀπίσω παρὰ τοὺς ἐχθρούς, cod. 304 et Vulg.* post inimicos. *vim localem intellegit* CASSIOD. *ad l., comparativam* AVG. *ad l.*). AVG. civ. 11, 3 p. 464, 5 D. -e sensibus (*v. sub c*). conf. 6, 8, 13 redire non tantum cum illis ..., sed etiam -e illis (*tamquam dux*). 10, 5, 7 quamvis -e tuo conspectu me despiciam (*nisi ad p. 374, 46; cf. etiam p. 374, 69*). SVLP. SEV. epist. 3, 21 ducant illi *triumphantes* -e curribus suis ... captivos. **b** -e manu, manibus (*fere cum verbis* habere *vel* esse, *ceterum* dare TER. Ad. 980, occurrere TERT. test. anim. 4, gerere PAP.): *inde a* PLAVTO, *v. vol. VIII 364, 70 sqq., ubi addas ad l. 71 sqq.*: PS. CYPR. ad Novat. 18 (*sing. ut*: IVL. VAL. 1, 13 PHYSIOGN. 1. DIOSC. 1, 29 p. 20, 21 M. [*cf. gr. 1, 30, 2 παρείῃ*]). CONC.[S] II 3, 2 p. 35, 23 res totius orbis habenti -e manibus *Nomo, magistro officiorum* (*gr. II 1, 2 p. 20, 38 ἐν χερσίν. item plur.*: PAP. Marini 113, 3 [*a. 504*]. CASSIOD. hist. 5, 17, 11 [*gr. resp. μετὰ χεῖρας ut* 5, 20, 5 *et saepe in* CONC.[S]]. PAP. Tjäder 4–5 B IV 9). *ad l. 81 sqq.*: IREN. 5, 22, 2 -e manu habere: 'non tentabis *eqs.*' *ad p. 365, 1: hunc locum p. 364, 72 inserere malim.* **c** -e oculis (ante oculos *passim inde a* PLAVTO, *v. vol. IX 2, 446, 19 sqq.*): SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 112, 10 conscientiae ... suorum criminum proditores -e o. (*gr. πρό, cod. W* ante) habentes suis (*item proprie*: AVG. civ. 11, 3 p. 464, 5 D. praesentia nuncupantur, quod ita ea dicimus esse -e sensibus, sicut -e o. quae praesto sunt oculis. conf. 8, 6, 14 COMM. apol. 305 CLAVD. MAM. anim. 1, 24 p. 85, 18. GLOSS. II 251, 53 *αὐτοσχέδιον*: -e o. dictic, extemplo [*an* extemporalis *vel* extemporatio? *ad rem v. Heraeus, Kl. Schr. 116*]). ZENO 2, 70 (1, 11 L.) tres pueri ... -e o. deum sibi proposuere, non flammas (*item in imag.*: AMM. 19, 8, 1 nec fas ullum -e o. habiturus [30, 4, 18. HEGES. 4, 18 p. 271, 16. *al.*]. VITAE patr. 7, 35, 1 ponat sibi ... mortem [*cf. 3, 196* ante]. *al.*). **d** -e foribus (GLOSS.[L] III Abstr. PRAE 64 ante ostium. *gr. respondet πρό. cf.* ante fores *saepe inde a* PLAVTO, pro foribus *saepe inde a* SVET. [pro *et* -e *trad.* SVLP. SEV. dial. 1, 14, 1 EVGIPP. Sev. 19, 3. *al.*]): CONC.[S] II 2, 1 p. 13, 4 (= II 3, 1 p. 119, 22) episcopus -e f. stans petit se intromitti (*altera rec.* pro. *sim.* II 2, 1 p. 13, 21 [= II 3, 1 p. 120, 16]. II 3, 2 p. 20, 4). ENNOD. opusc. 6, 11 p. 405, 23 (*in imagine*) *studiis* -e f., quasi nutricem ceterarum, anteponunt Grammaticam. CASSIOD. var. 5, 22, 3 quem -e f. haesitantem videras, eloquentem in certaminibus obstupescas. VEN. FORT. Mart. 4, 128 -e f. nullum residere (*Sulp. Sev. dial. 3, 4, 4* pro).

2 *cum pron. reflex.* -e se *sim. (maxime cum verbis movendi)*:
a portare: *inde a* LVCIL., *v. p. 55, 52 sqq., ubi addas*: LIV. 38, 18, 15 quae ferre atque agere possint, -e se agentes portantesque *demigrare.* CLAVD. DON. Aen. 11, 740 p. 525, 23 (*sec. Aen. 11, 744* gremium ante suum). *cf.* praeportare: CIC. Arat. 429 existit ... -e se Scorpios ... praeportans flebile acumen.
b gerere: *inde a* CIC., *v. vol. VI 2, 1933, 47 sqq. et cf.* gestare: VAL. MAX. 2, 7, 11 trunca -e se brachia gestantes *transfugae mutilati.* PS. EVSEB. GALLIC. hom. 3, 3 G. habens intra se spiritum sanctum, os -e se gestat angelicum *Stephanus* (*cf. act. 6, 15*).
c ferre (*saepe in imag. i. q. ostendere*): *inde a* CIC., *v. vol. VI 1, 559, 81 sqq., ubi haec addas*: *explicationes gramm.*: SYNON. Cic. p. 430, 14 factum ostentat. ventilat. -e se fert. gloriatur. p. 439, 1 -e se fert. enarrat. divulgat. diffamat. GLOSS.[L] III Abol. PRAE 39 -e se tulit: laudavit se (*sim. al., v.* GLOSS. -e se tulit. *tmesin verbi* praeferre *intellegit Rönsch, Collect. philol. 1891, 94*). *exempla auctorum: ad p. 559, 81 sqq.*: CLAVD. DON. Aen. 11, 550 p. 498, 4 filiam. *ad p. 560, 6 sqq.*: RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 90, 2 hunc ego et beatum dico pro confidentia sua et -e me fero. BOETH. cons. 3, 8, 7 W. bona ... corporis. *ad p. 560, 31 sqq.*: SEN. benef. 3, 14, 3 aequissima vox ... et ius gentium -e se ferens. *ad p. 560, 37 sqq.*: CIC. Planc. 77 numquam dissimulavi me plurimum debere, semperque -e me feram. *ad p. 560, 51 sqq.*: ZENO 1, 4, 1 (1, 1, 4 L.) -e me fero ..., quod *eqs.* LVCIF. non parc. 25 l. 31 D. quis ... non -e se ferat, cum videat *eqs.* (*cf.* si: PS. AVG. quaest. test. I 12, 1 nonne -e se fert [*var. l.* praefert se]. si quis pro nomine Christi oculum ... amiserit? I 68, 1 VITAE patr. Iurens. 140 M.).
d agere (*in imag.* QVINT.): LIV. 1, 7, 4 -e se armentum agens *Hercules* (AMM. 31, 2, 19 *Halani vagantes. cf.* LIV. 23, 29, 14 *elephantos.* 29, 28, 3 *fugientes* pecora. AMM. 24, 1, 9 *hostes se dedentes* bovem coronatum). 3, 66, 6 praedam (5, 45, 5. 10, 20, 10. 23, 1, 6. *cf.* 34, 52, 2 *agmen* rerum captarum). 10, 28, 16 (*loq. Decius devotus*) -e se agere sese formidinem ac fugam ..., caelestium inferorum iras. 28, 4, 1 turbam captivorum (*cf.* CVRT. 7, 6, 2 captivos). 38, 18, 15 *v. sub a.* SIL. 4, 602 *vis elephantorum* Trebiam ... -e se pectore agit. STAT. Theb. 3, 433 ventos ... Neptunus. QVINT. inst. 10, 7, 10 longe ... praecedat oportet intentio ac -e se res, *sc. cogitationes*, agat. APVL. mund. 12 *ventus quidam* nubes -e se (presse *var. l.*) agit.
e *cum verbis variis*: ACC. trag. 393 *navis* -e se undas volvit, vertices vi suscitat (LVCR. 4, 286 [*de imagine in speculo*] alium -e se propellens aera volvit). CIC. Arat. frg. 16 *Arctophylax* quasi temone adiunctam -e se quatit Arctum. LVCR. 5, 1310 -e se misere leones *in bello* (SALL. Iug. 94, 2 *saxa ascendentes* singulos -e [pro, per *var. ll.*] se inermos mittere. LIV. 9, 40, 20 legationibus ... -e se *consule* Romam ... missis. 25, 16, 20 eam victimam -e se ad inferos. MANIL. 2, 192 Aries *Pisces*). VERG. Aen. 9, 134 (*loq. Turnus*) nil me fatalia terrent, si qua Phryges -e se iactant, responsa (SERV. auct. *ad l.* -e se ferunt. *aliter Serv.*). LIV. 1, 59, 1 Brutus ... cultrum ... manante cruore -e se tenens (28, 3, 11 scuta). 26, 44, 7 trium -e se iuvenum validorum scutis oppositis (TERT. spect. 23 p. 24, 7 hominem leoni -e se opponit). 28, 20, 5 qui -e se irent ([praeirent *P*]. IVL. VAL. 3, 6). 32, 17, 13 ubi ... hastas ... -e se Macedones obiecissent (36, 18, 6). 32, 25, 10 proiecto -e se clipeo. 38, 21, 3 -e se habentium scuta (44, 4, 12 equites impedimentaque -e se habens. COLVM. 1, 5, 4 ut *villa* a tergo potius, quam -e se flumen habeat. CLAVD. DON. Aen. 7, 180 p. 28, 6 *Ianus* habuit ... facies duas, unam -e se, alteram dorso). 44, 33, 9 scuto -e se erecto stare. STAT. Theb 3, 577 (*de Marte*) bellipotens -e se deus agmina passim mille rapit. TAC. ann. 14, 35, 1 *regina* curru filias -e se vehens. APVL. flor. 3, 12 corporis sui *Marsyae* qualitatem -e se maximam speciem ostentare.

B *vi comparativa (cf. p. 373, 10; gr. resp. παρά c. acc., nisi alia adnotavimus)*: **1** *locutio praepos. libere inseritur cuilibet sententiae*: **a** *comparatione laxiore indicatur id quo considerato, comparato*: **α** *aliquid contemnitur vel praefertur*: PLAVT. Amph. 528 me uxorem praevertisse ... -e re publica. Epid. 522 me minoris facio -e (pro *B*) illo, qui ... cluet. Mil. 1170 -e illius forma quasi spernas tuam (LIV. 3, 26, 7 omnia -e divitiis humana. APVL. apol. 22, 3 arbores plurimas ... -e uno baculo). Stich. 362 res omnis relictas habeo -e quod tu velis (-e ⟨eo⟩ *Langen*). TER. Hec. 483 postputasse omnis res -e parente. Eun. 239 illum contempsi -e me (SCHOL. Ter. p. 58, 6 -e me: id est ad comparationem mei; -e enim interdum ad significat [*sim. al.*]. *ceteros locos iuncturae cum* contemnere *v. vol. IV 643, 35–48*). Ad. 262 quin omnia sibi post putarit esse -e meo commodo (DON.: id est mei commodi comparatione). CIC. Verr. II 2, 40 pro nihilo -e tua praeda tot res ... ducere. 3, 128 -e lucro praedaque praesenti nec vectigalium nec posteritatis habitam esse rationem (*nisi vi causali*). p. red. in sen. 38 minas ... -e (pro *var. l.*) mea salute neglexit (*sim.* Mil. 3 fam. 14, 4, 2. *ceterum*: AVG. civ. 7, 3 p. 276, 3 D. diis ... -e istorum dignitate neglectis). CATVLL. 72, 2 nec -e me velle tenere Iovem (*nisi intellegas 'malle' ut ad b pertineat*). CAES. Gall. 2, 30, 4 Gallis -e magnitudine corporum suorum brevitas nostra contemptui est. LIV. 3, 46, 9 omissis rebus aliis -e cura unius (*nisi vi causali*). AMM. 30, 5, 10. AVG. civ. 9, 17 p. 392, 9 D. qui cuncta corporalia ... -e incorporalibus ... postponenda iudicaverunt. MART. CAP. 6, 578 quae illas Croesias ... -e suis opes ... despiciat. **β** *qualitas quaedam alicui conceditur (forma 'dives est -e me' fere idem valet ac 'dives est collato me, qui id non sum'; paulo aliter* PROP.): PLAVT. Curc. 99 omnium unguentum odor -e tuo nautea est. Mil. 989 pithecium haec est -e illa. 1140 non sum dignus -e te, palum ut figam in parietem (*opp.* architectus). ACC. trag. 146 ut ea cuncta ... levia -e illis *armis Achillis* putet *Aiax* (CIC. Verr. II 2, 156 *qui* pericula -e salute sua l. duxerint. AVR. VICT. Caes. 39, 3 -e ceteris). RHET. Her. 4, 20, 28 neminem -e se ducit hominem (CIC. S. Rosc. 135 h. -e se n. putet. *nisi* neminem *attributive intellegas, ut loci spectent ad 2a*). CIC. Verr. I 37 ut ipse consul ... -e me minus ... quam privatus esse videatur. Rab. perd. 14 quae si in illo minima fuissent, tamen -e tuis facultatibus maxima putarentur. Brut. 286 *ut* illos -e se paene agrestes putet. ac. frg. 20 Academicos ... -e illis *Stoicis* modestos ... videri. Att. 9, 5, 4. fam. 4, 4, 2 -e nobis beatus *videris.* NEP. Eum. 10, 4 omnes -e illo, *sc. Eumene*, parvi futuros. HOR. epist. 1, 11, 4 cunctane -e Campo et Tiberino flu-

[*Gatti*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mine sordent? PROP. 2, 28, 10 -e se formosis invidiosa *Venus est* (*i. puellis, quae etiam collata Venere formosissima formosae dici possunt; alii intellegunt 'formosioribus', ut spectet ad l. 17sqq.*). Ov. am. 2, 4, 19 est, quae Callimachi -e nostris rustica dicat carmina. 2, 9, 38 vix illis, *sc. sagittis Amoris*, -e me nota pharetra sua est (*vim causalem intellegunt alii, sed cf. p. 376, 84*). LIV. 1, 6, 3 parvum Lavinium -e ea urbe ... fore. 34, 32, 9 crimina ... non ... mediocria; sed quid ista sunt -e iis, quae *eqs.* VAL. MAX. 5, 1 ext. 3 ista ... -e his (*trad.*; eis *Paris*) ... lusus ac iocus fuissent. FLOR. epit. 2, 2, 11 -e (pro *var. l.*) tanta victoria leve ... damnum fuit. GELL. 14, 1, 25. 14, 1, 33 quae ... vera dicunt, -e ceteris ... pars ea non sit millesima. APVL. Socr. prol. 4 *cantum* solum sibi, *sc. corvo*, -e ceteris *avibus* deesse.

b *potius comparatione strictiore, sc. cum respectu gradus aestimationis i. q. ante, praeter (imprimis iuxta adi. universitatem significantia)*: α *locutio praepos. pertinet ad adiectivum, adverbium (forma 'dives est -e me' i. q. 'dives est ante me, ditior est quam ego')*: Ⓘ *iuxta posit.* (*cf. p. 379, 30. 34. 46; an huc etiam* Ov. *l. 5?*): SALL. hist. frg. 2, 64 Saguntini fide atque aerumnis incliti -e (per *var. l.*) mortalibus (VVLG. I par. 4, 9 -e fratribus suis). APVL. met. 9, 14, 1 fabulam ... bonam -e ceteris (TERT. praescr. 3 l. 8 Saul b. -e ceteris [ceteros *var. l.*]. ITALA IV reg. 5, 12 [Ambr. in Luc. 4, 51] nonne bonus Abana et Pharphar fluvii Damasci -e Iordane [*acc. var. l.; gr.* ὑπὲρ Ἰορδάνην, *Vulg.* meliores ... aquis Israhel]). ITALA psalm. 44, 3 (Sangerm. *al.* = VVLG.) speciosus forma -e filiis hominum (*Tert. adv. Iud. 9, 17* super, *adv. Marc. 3, 7* citra, *3, 14* praeter [*pendent e. g.* AVG. civ. 17, 16 p. 238, 24 D. in psalm. 44, 8]. *sim. variant versiones* Is. 53, 3, *ubi* Aug. civ. 18, 29 p. 295, 3 D. deficiens -e omnibus hominibus, *Vulg.* novissimum virorum). IV Esdr. 10, 57 Weber (= VVLG.) beatus es -e multis (multos *S*). PANEG. 2, 10, 4 illud ... -e ceteris mirum, quod *eqs.* SYMM. epist. 3, 75 cum -e ceteris tibi domestica bona cara sint (SVLP. SEV. chron. 1, 2, 6). AMM. 28, 1, 19 -e ceteris notus. AMBR. obit. Valent. 51 ideo -e ceteris causis me acciendum putavit. HIER. monogr. p. 197, 12 senarius ... numerus -e omnibus in quota perfectus suis partibus impletur. AVG. conf. 2, 6, 13 -e cunctis formosa ... veritas. *al.* Ⓘ *iuxta compar.* (*cf. p. 379, 39. 50; arcuimus p. 374, 51. 79*): FRONTO p. 89, 7 v. d. H. nihil umquam -e vobis dulcius habui neque habere possum. GELL. 1, 3, 25 *interdum utile* -e illo, quod honestum nobis est, fit plenius. APVL. met. 8, 4, 4 -e ceteris feris mitior cerva. 8, 21, 1 unus -e ceteris ... animo fortior (ITALA III Esdr. 4, 35 Weber [= VVLG.] veritas magna et f. -e omnibus). Socr. prol. 5. ITALA II Macc. 7, 39 (rec. P) rex, iracundia percitus, peius adhuc -e aliis huic concurrit (*recc. LX Vulg.* super omnes, *recc. BM* magis quam fratribus). II Cor. 12, 13 (cod. g = VVLG.) quod minus habuistis -e caeteris ecclesiis (*cod. d al.* quam, *Ambrosiast. abl. compar., gr.* ὑπέρ). Hebr. 1, 4 (cod. 89, *sim.* VVLG.) *Christus* prestantius -e illis *angelis* nomen hereditavit (*cod. d al. abl. compar., Hil. trin. 4, 11* ab his). IV Esdr. 5, 54 Weber (= VVLG.) minores statu estis -e his. 12, 15. Ps. TERT. haer. 1 p. 215, 7 turbulentiorem -e ceteris angelis. 3 p. 219, 5 Christum ... -e ceteris *hominibus* ... meliorem (Ps. APVL. herb. interpol. 125 l. 16 *sucus* -e caeteris m.). HERM. vulg. vis. 3, 12, 1 faciem... hilariorem -e (pro *var. l.*) pristina (*Pal.* hilarem magis quam ante). AMM. 26, 2, 5 magis -e cunctis ... extimescens. AMBROSIAST. in I Tim. 3, 6 -e ceteris digniorem. HIER. tract. in psalm. I p. 165, 28 *serpens* sapientior erat ... -e omnibus bestiis. VVLG. Dan. 1, 10. 1, 15. AVG. civ. 7, 24 p. 306, 8 D. *haec* longe ... leviora sunt -e ista turpitudine. VITAE patr. 3, 141 maiorem gloriam -e ceteris possidebat ([*postea*: maiorem ceteris et maiorem -e c.; *cf. 5, 14, 19, ubi bis* quam, *tertio loco abl. compar.*]. THEOD. MOPS. in Eph. 1, 23 p. 142, 9). *al.* Ⓘ *iuxta superl. vel numeralia quaedam* (*cf. p. 379, 29; vix huc iam* CIC. *p. 374, 80*): IREN. 1, 31, 1 (1, 28, 9 H.) *Iudam* solum -e caeteris cognoscentem veritatem (CAPITOL. Opil. 12, 1 s. Severum -e ceteris laudans. GREG. M. moral. 13, 25. *cf.* ALC. AVIT. hom. 24 p. 145, 21 [*ad regem*] in tribunali unus -e omnibus, in altari unus ex omnibus ... discerneris). AVSON. 398, 18 p. 227 P. mihi -e cunctis lectissima *ostrea*, quae Medulorum educat oceanus. AMM. 25, 6, 14 maxima -e ceteris flumina. AVG. civ. 21, 8 p. 505, 6 D. stella -e ceteris magnitudine ac splendore notissima. ALC. AVIT. hom. 6 p. 109, 6 sibi ... maxime -e omnibus ... opus esse (REGVLA mag. 34, 1 in exercendo m. divino officio -e omnibus sanctae debet militiae ordo constitui). EVGIPP. Sev. 22, 1 haec ... aedificia -e ceteris celerrime relinquenda sunt.

β *locutio praepos. pertinet ad quamlibet partem enuntiati* (*indicatur aliquid esse [fieri] priore loco vel maiore gradu, vi, ut hic illic usurpetur fere pro plus quam, potius quam*): Ⓘ *vario usu*: GELL. 14, 6, 5 quem *versum* Socrates -e (pro *var. l.*) omnibus semper rebus sibi esse cordi dicebat. ITALA exod. 33, 16 (Lugd.) gloriabimur ... -e omnibus gentibus (*Wirc.* super, *Vulg.* ab). Iudith 12, 18 (Corb. *al.* = VVLG.) magnificata est anima mea hodie -e omnibus diebus meis (*cod. 130* super omnes dies, *Complut.* per). 13, 18 (Corb. *al.* = VVLG. 13, 23) benedicta es ... -e omnibus mulieribus. psalm. 30, 12 (cod. 109 *al.*) -e omnibus inimicis meis factus sum obprobrium (*Vulg.* super, *Hier. psalt. sec. Hebr.* apud). 44, 8 (Veron. *al., sim.* VVLG.) unxit te ... -e participibus tuis (*Sangerm.* a consortibus; *v. etiam sub IIB3.* -e *explicant*: HIER. tract. in psalm. I p. 247, 17 plus quam. HESYCH. in lev. 21, 10 p. 1059[A] super ... sine aliqua dubietate intellegitur). *al.* ITIN. Alex. 43 nuntiati... Alexandro duo fontes futuri praesagio suborti horrori fuere -e admiratione (*nisi vi causali*). VOPISC. Tac. 11, 2 -e (pro *cod.*) omnibus holeribus ... lactucis ... indulsit. ARNOB. nat. 1, 29 alium -e hoc deum ... credit. FILASTR. 129, 1 *cum David* meruerit -e multis humano generi mysteria praedicare. AMM. 28, 2, 12 -e ceteris hostibus Saxones timentur. AMBR. Isaac 4, 33 -e ipsis, a quibus quaerit, audit vocem eius (*nisi vi temporali*). Ps. AMBR. paenit. 15. AVG. civ. 10, 1 p. 403, 21 D. ea ... vel pro sacrificiis vel -e sacrificiis placere. 15, 20 p. 102, 17 quem -e ceteris filiis dilexisset (CONSVLT. Zacch. 1, 38 p. 47, 9 *Christum* -e anima). conf. 1, 17, 27 mihi recitanti adclamabatur -e multis coaetaneis. 5, 6, 11 cum multis vel etiam -e multis laudabam ac ferebam (*var. l.* efferebam. *sim.* FACVND. defens. 11, 1, 27). 8, 4, 9. CLAVD. MAM. anim. 3, 2 p. 156, 14 ut scientiam -e opinione concupiscerem (*nisi notione deflexa fere i. q. pro opinione, loco opinionis*). INSCR. christ. Silvagni 4415, 1. *al.*

Ⓘ *locutiones quaedam cum adi. pro subst.* (*masc. vel neutr.*) *usurpatis, quae plus minusve vergunt in notionem q. e. imprimis, praecipue sim.* (*attributive posita v. supra*): Ⓐ -e ceteris (*cf. IIB1*): SEN. suas. 2, 20 notate -e c., quanto decentius Vergilius dixerit *eqs.* GELL. 12, 5, 7 ita -e c. omnibus enituit ... honesti dignitas. APVL. apol. 71, 1 me ... -e ceteris maluisse *Pudentillam*. met. 4, 15, 1 -e c. Thrasyleon ... delectus. 10, 8, 2 unus e curia senior -e c. compertae fidei. TREB. trig. tyr. 11, 6 *fidelitatem historicam* -e c. custodiendam putavi. VOPISC. Prob. 12, 1 dis immortalibus gratias et -e c. ... Iovi Optimo. SYMM. epist. 4, 4, 4 -e c. nosti *eqs.* AMM. 29, 5, 4. HEGES. 1, 14, 1 p. 20, 28 -e c. Antipater (*gr. Ios. bell. Iud. 1, 123* μάλιστα, *Ps. Rufin. 1, 5 p. 604* maxime). 5, 9, 3 -e c. in sacerdote fides mentis quaeritur. RVFIN. epist. Clement. 9, 1 si caritatem -e c. et ante omnia in vestro corde figatis. AVG. civ. 10, 17 p. 430, 1 D. dei ..., quem -e c. colebant. 20, 24 p. 467, 24 vel inter cetera vel -e c. hoc detestentur. conf. 7, 21, 27 arripui ... -e c. apostolum Paulum. in euang. Ioh. 119, 2 ipsum -e c. et familiarius diligebat (vera relig. 16, 31 MART. CAP. 2, 143). MARCELL. med. 20, 14 illud sane -e c. mihi credas velim (*e Scrib. Larg. 107* illud utique credas). MART. CAP. 5, 473 docere ... -e c. debet ipsa narratio. BOETH. cons. 3, 2, 11 W. quod quisque -e c. petit. *al.* *accedit* quam (*fortasse per perseverationem, sed cf. e. g.* praecipue quam *p. 480, 48*): HEGES. 4, 7 p. 251, 16 cum oportuerit eos prius disceptatores esse ... quam ... proeliatores et -e c. merita cognoscere quam arma sumere.
Ⓑ -e omnibus (*cf. IIB2*): ITALA exod. 33, 17 (Lugd. *al.*) scio te -e o. (*Vulg.* teipsum novi ex nomine). ARNOB. nat. 7, 8 unum illud -e o. quaero. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 11, 30 -e o. quidem nec sermone habendi sunt digni homines qui illum culpant (*Migne gr. 78, 905[c]* μάλιστα). p. 41, 20 -e o. Memnon tyrannus ... pellatur (*gr. I 1, 5 p. 127, 8* ἐξαιρέτως). p. 108, 30 quod -e o. est notandum. p. 118, 24 scribo -e o. quidem salutans reverentiam tuam (*cf. p. 232, 14* prius quidem). ALC. AVIT. hom. 7 p. 113, 21. CASSIOD. var. 10, 6, 2 custodire iustitiam -e o. Didym. in I Petr. 2, 13 p. 25, 6 hoc ... -e o. docuit salvator. IORD. Get. 223 *Attila* -e o. denuntians atque interminando decernens, graviora se in Italiam inlaturum, nisi *eqs.* GREG. M. epist. 3, 22 p. 180, 8 illud quidem -e o. curae tibi sit. 3, 48 p. 204, 33 -e o. autem Columbum fratrem ... adhibere vos convenit. REGVLA mag. 4, 4 -e o. castitas corporum (*in enumeratione ut* 4, 7 -e o. pietas). BENED. reg. 39, 7 remota -e o. crapula. *al.*
Ⓒ -e cunctis: AVIEN. orb. terr. 363 -e c. stupeas. AVG. conf. 2, 6, 13 -e c. honorandus unus. MART. CAP. 7, 731 -e c. igitur affata sacra monas esto. 9, 892 illud -e c. intimatum velim, quod *eqs.* 9, 899. 9, 966.

c *notione deflexa* (*cf. etiam supra l. 12*): α *mero respectu differentiae, fere i. q. aliter ac* (*huc vergit* IREN. *p. 375, 59*): ITALA Iudith 5, 4 (Corb. *al.; loq. Holofernes*) quare non consideraverunt *Israelitae*, ut venirent in obviam nobis -e omnibus qui habitant in orientem? (VVLG. -e omnibus ... isti contempserunt, *cod. 132 al.* ex). Esth. 4, 13 (Complut., *sim.* VVLG.) -e omnibus Iudeis salva ero (*Corb. al.* praeter). Dan. 7, 19 (Aug. civ. 20, 23 p. 464, 7 D.) bestia quarta, quae erat differens -e omni bestia (*Lucif. non parc. 30* praeter, *Vulg.* dissimilis valde ab). β *mero respectu relationis, fere i. q. pro, secundum*: MAXIMIN. c. Iud. (Journ. Theol. Stud. 20, 1919, 293) 1, 1 aliquantulum -e nostro vigore contra Iudaeos ... cum vestra sanctitate conferre. CONC.[S] I 5 p. 139, 34 aut ... -e natura sua passus sit *Christus* aut contra naturam; et si -e natura passus est *eqs.* (*gr. I 1, 7 p. 61, 25sq.* κατά).

2 *locutio praepos. est pars necessaria locutionis aestimandi*: **a** *iuxta verba* (*hucine p. 374, 77sq.?*): ITALA Ezech. 20, 15 (cod. 176) terram ... quae est -e omni terra ([*Hier. ad l.* ultra, *Vulg.* praecipuam terrarum]. IREN. 1, 28, 1 [1, 26, 1 H.] elatus et inflatus, quasi -e ceteris esset [*gr.* ὡς διαφέρων τῶν λοιπῶν]. COD. Iust. 2, 6, 7, 1 [*a. 370*] si in uno auditorio duo tantum -e ceteris fuerint vel plures. EPIST. pontif. 611 Schwartz p. 37, 6. *v. etiam p. 379, 34. 38*). AVG. civ. 6, 8 p. 262, 8 D. *theologia* haec -e illa tenenda (*opp.* cum illa respuenda). 7, 3 p. 277, 30 inter illos *deos* vel potius -e illis Fortuna poneretur. QVODV. temp. barb. 1, 4, 3 amor dei -e omni amore ... ferebatur. VICT. VIT. 3, 27 quod *rex* eum habiturus esset -e omnibus. **b** *sine verbo*, -e ceteris *fere i. q. superior ceteris*: Ps. TERT. haer. 8 p. 225, 11 qua *doctrina* Christum ... diceret ... hominem solitarium atque nudum nullo alio -e ceteris nisi sola iustitiae auctoritate.

C *vi causali, fere i. q. propter, sed adhibetur plerumque ita, ut indicetur aliquam qualitatem sim. abundare ideoque aliquid vel necessario fieri vel impediri* (*aliter e. g. p. 378, 30. 32. 72. 74, an iam* Ov.

[Galli]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 375, 5? *ad vim instrum. vergit maxime p. 378, 4. infra distinximus sententias affirmativas a negativis, sed etiam illis saepe colorem quasi negativum inesse neminem fugiet; gr. respondet* ἀπό *nisi alia adnotantur*): **1** *cum subst. quae indicant affectum animi vel corporis (fere ita ut proprii affectus agentem movent vel impediunt; aliter maxime* Liv. 31, 24, 18 Vvlg. Sirach 16, 9 Vita Nicet. 7): **a** *in sententiis affirmativis*: Liv. Andr. carm. frg. 16 Vlixi cor frixit -e pavore (Itala cant. 3, 8 [cod. 169 *al.*] gladium eius in femore eius -e p. in noctibus [*Vulg.* propter]. Vvlg. Iudith 13, 29). Plavt. Amph. 1066 exsurgite . . ., qui terrore meo occidistis -e metu (Cato inc. libr. frg. 13 verba tertiato . . . dicere. Liv. 5, 13, 13. 22, 3, 13 si . . . manus -e m. obtorpuerit. 38, 33, 3 silentium -e m. ceterorum fuit. Svet. Claud. 10, 2 Apvl. met. 1, 11, 6. *al.*). Rud. 174 -e timore . . . concidit (Tert. adv. Marc. 4, 8 p. 439, 12. Itala Matth. 14, 26 [cod. a *al.* = Vvlg.] clamaverunt [*cod. d al.* a]. *al.* Amm. 15, 5, 30 mutatis . . . saepe sententiis. Caes. Arel. serm. 184, 2 [*syn.* per timorem]. *al.; cf.* Lact. inst. 5, 11, 10 -e nimia timiditate). 526 omnia corusca -e tremore fabulor. Stich. 215 -e maerore adeo miser atque aegritudine consenui. 466 -e laetitia lacrimae prosiliunt mihi (Avg. ord. 1, 5, 14 exiliens). Truc. 328 -e lassitudine. Ter. Eun. 98 -e amore exclusti hunc ([Schol. Ter. p. 57, 26 -e pro ab accipe]. Fronto p. 116, 4 v. d. H. eras -e a. imperiosus. Tab. devot. Audollent 265 A, 7 Avg. conf. 3, 6, 10. *al.; cf.* -e caritate: Itala Philem. 9 [Theod. Mops. *ad l.; gr.* διά *c. acc., Vulg.* propter]. Avg. conf. 5, 12, 22 pecuniae. *al.*). Rhet. Her. 4, 33, 45 ex imis pulmonibus -e cura spiritus ducebat. CE 59, 10 ⟨-e deside⟩rio gnatae fletus . . . edunt (*si recte supplevit Haupt*). Liv. 4, 40, 3 oblitae -e gaudio decoris (Tert. anim. 52, 3 spiritum *exhalare.* adv. Val. 17 p. 196, 15. Itala Tob. 11, 11 [cod. 86 = Vvlg.] flere [Svlp. Sev. Mart. 13, 9. *et saepius. cf.* Heges. 1, 36, 2 p. 72, 20 inlacrimasse. Greg. Tvr. Franc. 5, 11 p. 206, 12 lacrimans]. Luc. 24, 41 [cod. b *al.* = Vvlg.] mirantibus. Paneg. 11, 11, 4 clamare. *al.*). 45, 39, 2 -e pudore . . . insignia ipsi sua tradituri (Svet. Aug. 65, 2 abstinuit . . . congressu hominum. Tib. 66 Claud. 32 Apvl. met. 1, 6, 4). Svet. Otho 12, 2 multi *milites* . . . -e dolore *Othonis mortui* armis inter se ad internecionem concurrerunt (Tert. nat. 2, 14, 9. Itala Is. 65, 14 [Tert. adv. Marc. 4, 14 = Vvlg.] clamabitis [*gr.* διά *c. acc.*]. apoc. 16, 10 [cod. g *al., sim.* Vvlg., *gr.* ἐκ *ut* Vvlg. apoc. 16, 11]. Chiron 414 [*Veg. mulom. 2, 121, 1* dolore cogente]. Vvlg. gen. 35, 18 egrediente . . . anima -e d. *al.*). Gell. 2, 27, 5 -e studio laudis . . . iacturarum . . . corporis contemptor *Philippus* (Tert. anim. 2, 2). Itala psalm. 6, 8 (Sangerm. *al.*) turbatus est -e ira oculus meus ([Hier. psalt. sec. Hebr. -e amaritudine, *cod. 304 et Vulg.* a furore. *sim.* 30, 10, cod. 325 *al., ubi gr.* ἐν *vel* ἀπό, *Vulg.* in]. 54, 22 [Veron. *al.*] divisi sunt -e ira vultus eius [*Sangerm. al. et Vulg.* ab]). Conc.S I 3 Rustic. p. 64, 32 paene lapideus factus sum -e aestuatione (*vers. Tur.* pro *vel* per; *I 2 p. 44, 48* ex maerore, *gr. I 1, 2 p. 33, 9* ὑπό). Vita Nicet. 7 a parentibus ligatus -e nimio furore . . . puer daemonium habens. *al.*

b *in sententiis potius negativis (vel iuxta voces praefixis privativis ornatas; in interrog. rhet.* Fronto p. 3, 3 v. d. H.): Plavt. Amph. 337 *non* me commovere possum -e formidine (Capt. 637 vix asto). Cas. 413 -e metu (praebe tu *codd.*) ubi sim nescio (Cic. Phil. 13, 20 *veteranorum* nomen -e m. ferre non poterat. Liv. 1, 29, 3. 9, 6, 12 non hiscere . . . potuisse. Cvrt. 3, 8, 30 Apvl. met. 1, 23, 2). Ter. Andr. 825 vide quam iniquos sis -e studio (Dict. 5, 11). Haut. 123 animo . . . incerto -e aegritudine. 308 -e gaudio . . . ubi sim nescio (Liv. 4, 40, 3 vix -e g. compotes [*sim.* 27, 50, 2, *ubi* -e *om. pars codd.*]. 39, 49, 5. Fronto p. 3, 3 v. d. H. putesne ullus dolor penetrare sciat . . . animum meum -e tanto g.? Apvl. flor. 16, 34. Itala act. 12, 14 [cod. 57 *al.* = Vvlg., *cod. d* a, *cod. e* de, *cod. g* pro]. *al.*). 920 -e iracundia . . . non sum apud me. Cic. Verr. II 2, 97 qui -e cupiditate . . . humanitatis rationem habuisset *numquam.* Planc. 99 nec loqui -e maerore potuit. Tusc. 4, 73 (*e Turpilio*) *Venerem* -e lubidine negat curare quicquam. Att. 6, 5, 4. 11, 7, 6 non possum -e fletu et dolore . . . commorari (Fronto p. 222, 9 v. d. H. nequivi -e fletu ac d. Chiron 434 stare *non* poterit. Avg. conf. 9, 5, 13. Svlp. Sev. dial. 3, 6, 1 insanio). Brvt. Cic. ad Brut. 21, 2 W. scribere . . . *non* possum -e sollicitudine ac stomacho. Ov. am. 2, 6, 29 (*de psittaco*) -e sermonis amore in multos *non* poteras ora vacare cibos (Rvfin. patr. 2, 2 S. -e nimio a. . . . non adspicis). Liv. 3, 18, 9 -e ardore impetuque tantae rei, *sc. consulis interfecti,* sensus non pervenit ad militem (Svet. Cal. 53, 1). 21, 56, 9 (*v. sub 3b*) -e lassitudine (Vvlg. iud. 8, 4 persequi non poterant. Pass. Tarach. 11 defecti). 31, 24, 18 *nihil* -e impotenti ira *Philippi* est servatum. Apvl. met. 3, 12, 6 nec . . . -e rubore memini. 9, 20, 4 -e turbatione pedibus intectis procurrit cubiculo. Itala psalm. 87, 10 (cod. 305 *al., sim.* Vvlg.) oculi mei infirmati sunt -e inopia (*Veron. al.* ab). Spart. Hadr. 23, 15 -e valetudine nec gratias quidem . . . agere potuit. Lact. inst. 1, 15, 21 -e nimio luctu delirasse. Hil. in Matth. 15, 6 ne in via -e inedia deficiat *turba.* Amm. 17, 12, 9 amisso vocis officio -e timore (25, 1, 1. Vvlg. sap. 17, 18 deficientes. Greg. Tvr. Andr. 7 nihil respondentes. *al.*). Vvlg. II par. 9, 4 non erat -e stupore ultra in ea spiritus. Is. 28, 7 -e (pro *var. l.*) vino nescierunt, et -e (pro *var. l.*) ebrietate erraverunt *eqs.* Svlp. Sev. dial. 3, 15, 4 decolor -e furore. *al.*

2 *cum subst. quae indicant magnam quantitatem, multitudinem sim.*: **a** *in sententiis potius negativis (vel iuxta voces praefixis privativis ornatas)*: Cic. Att. 2, 21, 4 *ut* -e multitudine eorum, qui legunt *edictum,* transire nequeamus (Tusc. 1, 101 solem -e iaculorum m. . . . non videbitis. Caes. Gall. 7, 44, 1 vix -e m. cerni poterat. Liv. 4, 41, 5. Itala gen. 32, 12 [Aug. quaest. hept. 1, 102, *sim.* Vvlg.] *arena* non dinumerabitur -e m. [*Lugd.* a]. psalm. 32, 16 [cod. 421] non salvabitur rex -e m. virtutis suae [*gr.* διά, *Veron. al.* in, *Sangerm. al. et Vulg.* per]. *et saepius*). Liv. 40, 22, 3 ut -e densitate arborum . . . perspici caelum vix posset (*sim.* Rvric. epist. 1, 17 p. 369, 29). 45, 7, 4 progredi -e turba occurrentium . . . non poterat (Itala Luc. 5, 19 [aur. *al.* = Vvlg.] non invenientes qua parte eum inferrent [*gr.* διά, *cod. a al.* propter]. 8, 19 [*ibid.*] non poterant adire [*gr. ut supra, cod. a al.* propter, *cod. e* per]. *al.*). **b** *in sententiis affirmativis*: Svet. Iul. 39, 4 *ut* -e turba elisi exanimatique sint plurimi (Cal. 4. Peregr. Aeth. 36, 2 ubi -e tam magna t. . . . lente . . . venitur). Tert. apol. 37, 8 pauciores hostes *quam cives* habetis -e multitudine Christianorum (Vvlg. deut. 28, 62 eratis sicut astra caeli -e m. [*Itala Lugd.* in]. Zach. 8, 4 baculus in manu eius *senis* -e m. dierum. Svlp. Sev. chron. 1, 5, 3 Vita Caes. Arel. 2, 17). Vvlg. gen. 29, 20 -e amoris magnitudine (47, 20 vendentibus . . . possessiones suas -e m. famis. Soran. p. 3, 13 animos . . . -e m. *operis* lassari. Conc.S I 5 p. 375, 7). Is. 7, 22 *homo* -e ubertate lactis comedet butyrum.

3 *cum variis subst. (sc. fere res significantibus, sed personas infra l. 72. 78)*: **a** *in sententiis affirmativis*: Plavt. Men. 181 ut occaecatust *sol* -e huius *mulieris* corporis candoribus. Host. carm. frg. 1 hastam pilans -e pondere frangit. Varro frg. Macr. Sat. 3, 15, 8 *murenae* in summa aqua -e pinguitudine (pinguedine *var. l.*) flutentur. Liv. 6, 40, 1 cum -e indignitate rerum stupor silentiumque inde ceteros patrum defixisset. Apvl. met. 2, 25, 3 ut tantillula animalis, *sc. mustela,* -e nimia sui fiducia mihi turbarit animum. 9, 17, 1 *decurionem quendam* Scorpionem -e morum acritudine vulgus appellat. Tert. anim. 9, 6 -e ipsa tenuitatis subtilitate de fide corporalitatis periclitatur *anima.* 51, 2 cadaver . . . -e animae . . . individuitate servatum. adv. Marc. 4, 9 p. 444, 10 -e (pro *var. l.*) bonitate fecisse illum. 5, 20 p. 648, 22sq. -e comparatione (*i. acquisitione*) agnitionis Christi, non -e reiectione dei creatoris *lucra priora stercora existimat Paulus* ([*Phil. 3, 8*] *sc. quod agnovit Christum, non quod reiecit creatorem*). adv. Val. 9 p. 187, 18 -e vi dulcedinis. *al.* Itala psalm. 17, 13 (Veron. *al., sim.* Vvlg.) -e fulgore in conspectu eius nubes ipsius transierunt ([*cod. 136 Cas.* ab splendore, *Cassiod. ad l.* praefulgorae. *vi comparativa intellegit* Avg. *ad l.*]. Vvlg. II reg. 22, 13 succensi sunt carbones. Isid. nat. 24, 2 -e f. solis . . . sidera obtunduntur. *cf. ibid.* 26, 8 oculos . . . -e fulgoris splendore [*acc. var. l.*] in se . . . rapit *Orion*). 87, 19 (cod. 189 *al.*) elongasti a me amicum . . . et notos -e miseria (*Veron. al. et Vulg.* a, *Hier. psalt. sec. Hebr.* notos meos abstulisti [*unus e codd. addit*: -e tenebris]). Ezech. 31, 5 (cod. 176, *sim.* Vvlg.) dilatati sunt rami eius -e aqua multa. Hier. psalt. sec. Hebr. 107, 34 *ponet* terram fructiferam in salsuginem -e malitia habitatorum eius (*var. ll.* pro, propter; *Vulg.* a). Vvlg. gen. 48, 10 oculi . . . Israhel caligabant -e nimia senectute ([*Itala Lugd.* a]. *sim.* III reg. 14, 4. *ceterum*: Oribas. syn. 3, 85 Aa p. 868 menbra . . . frigida -e s. [*gr.* διὰ γῆρας]). Iob 30, 30 ossa mea aruerunt -e caumate (*Hier. interpr. Iob* ab aestu). CIL VI 1679, 7 (*saec. IV ex.*). Rvfin. hist. mon. 1 p. 395A erat . . . aridi corporis -e abstinentia. Epist. Maxim. Aug. in psalm. 36 serm. 2, 20 l. 153 quae -e honestate stili nostri siluimus. *al.*

b *in sententiis potius negativis (vel iuxta voces praefixis privativis ornatas)*: Titivs or. frg. (2 M.) Macr. Sat. 3, 16, 16 *iudex* vix -e vino sustinet palpebras (Tert. apol. 6, 6 in feminis -e auro nullum leve est membrum, -e v. nullum liberum est osculum. Vvlg. Is. 28, 7 [*v. sub 1b*]. *cf.* Flor. epit. 2, 10, 2 -e poculis nescientes). Rhet. Her. 4, 15, 21 -e ignavia tubae sonitum perferre non potes. Cic. Mil. 105 neque enim -e (pro *var. l.*) lacrimis iam loqui possum (Att. 9, 12, 1 *possum* nec cogitare nec scribere. Vvlg. thren. 2, 11 defecerunt . . . oculi. *cf.* Tac. ann. 15, 16, 4 -e fletu [*adde p. 377, 62sq.*]). Lvcr. 4, 1167 vivere non quit -e macie. Varro rust. 2, 4, 12 quae *sus* -e pinguitudine carnis . . . surgere non posset. Liv. 2, 27, 8 neque decretum exaudiri consulis -e strepitu et clamore poterat (8, 33, 2 -e s. ac tumultu [*item* 22, 5, 3]. 10, 13, 9. 39, 8, 8 -e ululatibus . . . *et* s. *cf.* 9, 13, 1 -e clamore. 37, 29, 5 -e tumultu [Svet. Aug. 34, 1 Vvlg. act. 21, 34]). 9, 14, 5 *gens* suarum impotens rerum -e domesticis seditionibus. 21, 56, 3 neque -e imbri satis decernere possent. 21, 56, 9 moveri nequibant -e lassitudine ac vulneribus (Vopisc. Aurelian. 5, 3 equo sedere non *posse. cf.* Liv. 27, 29, 2 -e gravitate vulnerum). 28, 3, 6 -e incidentibus telis. *al.* Priap. 78, 6 vix posse . . . ambulare -e fossis, *sc. rugis.* Fest. p. 298 Fronto p. 209, 24 v. d. H. Apvl. met. 9, 32, 3 -e nimia paupertate. Socr. 16 p. 155 nihil homini -e istis custodibus, *sc. daemonibus.* . . . esse secreti (*nisi ad A1a*). Min. Fel. 19, 14. Tert. adv. Marc. 4, 20 p. 487, 25 qui . . . non potest contaminari -e inanitate substantiae. pall. 1, 3 haud miror -e documento superiore (*i. exemplo anteriore*). *al.* Itala psalm. 108, 24 (Prosp. *ad l. al.*) genua mea infirmata sunt -e ieiunio et caro mea immutata est propter oleum (*gr.* ἀπὸ νηστείας . . . δι᾽ ἔλαιον, *Veron. al. et Vulg.* a . . . propter). 118, 53 (Sangerm. *al., sim.* Vvlg.) defectio animi tenuit me -e peccatoribus (*Veron. al.* a). Ivl. Val. 1, 49 paludem . . . inviabilem -e rigore. Amm. 18, 8, 14 -e angustiis videre non poterant. *al.*

D *vi temporali i. q. ante (potius sec. compos.* praemature *sim. novatum quam vestigium usus prisci quem testantur praeverbium et osc.* prai; *cf. etiam p. 376, 5*): Heges. 1, 37, 6 quae . . . iniuriam -e ceteris deprehendisset. Cassiod. Didym. in I Ioh. 3, 8 p. 57, 7 -e cunctis

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

diabolus versus est ad peccandum (*gr.* πρὸ πάντων. *ad I Ioh. 3, 8* ab initio diabolus peccat). CIL XI 4446 Aureliae Veneriae coniugi, quam -e tempore carui *eqs.* Gloss. V 548, 47 -e iudicio: absque iudicio (*an* praeiudicio? *cf. notionem q. e. 'sine' a gramm. p. 372, 28 laudatam*).

II *cum acc.* (*exempla potiora; ceterum saepius var. l. minoris momenti, e. g.* Tert. praescr. 3 l. 8 Itala [= Vvlg.] IV Esdr. 10, 57 Weber Vvlg. gen. 29, 20 act. 22, 11 Isid. nat. 26, 8): **A** *respicitur causa* (*cf.* propter): Petron. 39, 12 *nascuntur* in capricorno aerumnosi, quibus -e mala sua cornua nascuntur. 46, 1 scimus te -e litteras fatuum esse. Itala Marc. 2, 4 (cod. e) cum non possent accedere -e turbam (aur. *al. et* Vvlg. *abl., cod. a* propter, *gr.* διά *c. acc.*). 7, 17 (codd. a, n) cum introisset in domum -e multitudinem (*gr.* ἀπό, *cod. b al. et Vulg.* a turba. Ioh. 21, 6 [cod. a, *ceteri abl., Vulg.* a, *gr.* ἀπό]). Dionys. Exig. praef. 3 Corp. Christ. 85 p. 45, 18 -e virtutis amorem (*cod.*, amore *edd.*) cuncta ... desideratis agnoscere.

B *respicitur comparatio* (*gr. resp.* παρά *c. acc., nisi alia adnotantur*): **1** -e ceteros *sim.*: Hyg. astr. 2, 35 ut -e c. lucere videatur *Sirius* (*var. l.* praeter. *pendent* Isid. nat. 26, 14 *et* orig. 3, 71, 15, *ubi* praeter ceteras *vel* -e ceteris *trad.*). Ivl. Val. 3, 57 hunc -e c. deum *arbitrari*. Paneg. 5, 2, 1 -e c. *urbes* (ceteris *Itali, edd. praeter W. Baehrens*; praeter *Novák*). Hil. in psalm. 134, 10 -e omnes deus noster est; ... potestate -e c. est (*ibid. iterum, abl. ter var. l.*). Avell. p. 114, 7 -e c. provincias. Visio Pauli 24 rec. P p. 24, 34 J. -e c. homines (rec. Sang. p. 139, 4 S. *abl.*). **2** -e omnes *sim.* (Gloss.[L] I Ansil. pr 606 -e omnes: supra omnes. 607 ante omnes): Itala Tob. 3, 17 (*vel* 25; Complut.) Tobie destinata erat hereditas illius *Raquel* -e o. qui habuerant coniugium eius (*Reg. al.* super, *Vat.* praeter, *Vulg. brevius*). Esth. 2, 9 (Complut.) *Esther* placuit illi -e o. mulieres (*gr. et Vulg. brevius*). Dan. 3, 37 (Wirc.) minimi ... -e o. nationes (cod. 176 *al.* -e *c. abl., Vulg.* quam omnes gentes). III Esdr. 1, 24 Weber (= Vvlg.) inreligiosi ... -e o. gentem. Luc. 13, 2 (cod. d) -e o. Galilaeos fuerunt peccatores homines (cod. a *al. et* Vvlg. *abl., cod. e* super. *sim. variant versiones* 13, 4). Hil. in psalm. 134, 10 *v. sub 1.* 134, 27 p. 712, 11 -e o. hos esse Israhel. Vvlg. Iudith 16, 19 magni erunt ... -e omnia (per *var. l.*). Expos. mundi 34 (*altera rec.* praeter). **3** *alia*: Inscr. Tripol. Reynolds-Perkins 918, 3 (*saec. II/III*) agens -e cunctos in hac castra milites (praecinctos *vel* praecinctus *coni. Lavagnini, Riv. Fil. 6, 1928, 421. cf.* Ivl. Val. carm. 2, 1 -e cuncta vitae commoda est mortalibus de fine ⟨vitae semper esse⟩ nescium [*suppl. F. Skutsch*]). Itala gen. 43, 34 (Lugd.) maior ... pars erat Beniamin in quinquiplo -e illorum *fratrum* partes (*gr.* παρὰ τὰς μερίδας πάντων πενταπλασίως πρὸς τὰς ἐκείνων, Aug. loc. hept. 1, 183 pars Beniamin -e partibus omnium quinquipliciter ad illorum, *Vulg. aliter*). psalm. 44, 8 (Hil. in psalm. 118 heth 16 trin. 11, 18 *al.*) unxit te ... -e consortes tuos (*var. l. abl.. quem praebent aliae vers., v. p. 375, 80. pendent* Hebr. 1, 9 [*acc.* codd. d, e] *et* Hil. trin. 11, 20 [*abl. var. l.*]). 75, 13 (Sangerm.) terribilis -e reges terrae (*gr.* παρά *c. dat.*, cod. 109 -e *c. abl., Veron. al. et Vulg.* apud. *sim. variant vers.* 88, 28 [-e *c. acc.* Hil. in psalm. 131, 19]). Luc. 18, 14 (cod. a) *publicanus* iustificatus ... -e illum Pharisaeum (*cod. d* praeter, *cod. c al.* magis quam, *aur. et Vulg.* ab). Hebr. 3, 3 (cod. 89) amplioris ... gloriae ist[a]e -e Moysen dignus habitus est (Vvlg. -e Mose [Moysen *var. l.*], *codd. d, e* quam Moyses).

? **C** *fere i. q.* praeter (*si recte trad.*): Itala gen. 26, 1 (Philo quaest. in gen. 4, 175) *fames* -e famem ante factam (-e *cod. unus*, post *ceteri sec. Vulg.*, praeter *coni. Petit et praebet Aug. civ. 16, 36 al., gr.* χωρίς). Itala (= Vvlg.) IV Esdr. 14, 12 Weber transierunt eius *saeculi* decem iam et dimidium decimae partis, superant autem eius duae -e medium decimae partis (praeter *cod. C fort. recte, v. Violet ad l.*, post *ed. Clem.*).

deriv.: praeter. *compos. infra sequuntur.* Gatti.

praeabundantia, -ae *f.* *a* prae *et* abundantia. *i. q.* abundantia magna vel nimia: Herm. Pal. mand. 8, 3 abstine ... a delitiis ... et commessationibus multis, -a census (*gr.* πολυτελείας πλούτου, *vulg.* lautitia; *de iunctura praepos.* prae abundantia *cogitatur Arch. Lat. Lex. 3, 1886, 498*).

praeaccidēns, -entis *n.* *a* prae *et part. praes.* accidens *pro subst.* (*v. vol. I 298, 21 sqq.*). *i. quod ante accidit. causa* praecedens (*cf. p. 401, 37 sqq.*): Theod. Prisc. log. 68 (*antea*: multis praecedentibus causis) et praeter sanguinis emissionem hi syntectici ... ex -bus (accidentibus, pro a., propriis a. *var. ll.*) fiunt. 106 *hydropici et cachectici* prope ex similibus -bus (accid- *pars codd.*) fiunt.

praeaccipio, -ceptum, -ere. *a* prae *et* accipere. *i. q.* ante accipere: Cassiod. in psalm. 105, 32 sq. (31) l. 461 iam tantis miraculis -ptis non credidit *Moyses* dominum quae fecit esse facturum (*l. 454* post tot ostensa miracula).

praeacuo, -ui, -ūtum, -ere. *a* prae *et* acuere. *syllaba prima corripitur* Ov. met. 7, 131 (*cf. e. g. sub* praeeo). Not. Tir. 73, 49 preacuit.

i. q. in parte anteriore acuere: **1** *formae finitae* (*non nisi technice in insitione arborum*): Cato agr. 40, 2 cum *surculum* -ito ([pro- *trad. ut loco seq.*]. 40, 3 eum *s.* primorem -ito oblicum primoris digitos ii. *ibid.* artito *s.* usque adeo quo -ueris. *v.* Cato *sub 2a*). 41, 2 si vitis vitem contingit, utriusque vitem teneram -ito (pro- *trad.; inde Plin. nat. 17, 115* latere ... adraso).

2 *p. p. p.* **praeacūtus**, -a, -um *plus minusve pro adi. i. q. a summo (vel a parte anteriore) acutus* (*in struct. abl. absol.* Caes. Gall. 7, 73, 2; *ceterum quodammodo viget vis verbalis, ubicumque adhibetur de instrumentis ad usum praesentem paratis, sed evanescit nimirum, cum ad res naturales refertur, ut saepius cogitare possis de notione q. e. valde acutus fere ad aliam vocem a* prae *et adi.* acutus *compositam referenda, quam frustra a p. p. p. separare temptaveris*): **a** *respiciuntur potius quaecumque pungunt, cuspide praedita sunt*: Cato agr. 40, 3 surculum -um inter librum et stirpem *rami* artito (41, 2 [*inde Plin. nat. 17, 115* exacutos]. *v. etiam sub 1*). Caes. Gall. 2, 29, 3 -as trabes in muro conlocabant (civ. 1, 27, 4). 4, 17, 3 tigna ... paulum ab imo -a (*cf.* 7, 73, 6 *infra*). 7, 22, 5 praeusta et -a materia. 7, 73, 2 ramis abscisis atque horum delibratis ac -is cacuminibus ... fossae ... ducebantur. 7, 73, 6 stipites ... ab summo -i et praeusti demittebantur (civ. 1, 27, 3). Sall. Catil. 56, 3 alii *carentes militaribus armis* -as sudis portabant (Apvl. met. 8, 16, 5 Amm. 18, 7, 6. 25, 6, 5. Rvfin. hist. 3, 6, 8 [*gr. Ios. bell. Iud. 5, 435* ὀξείαις, *Ps. Rufin. 6, 11 p. 796* acutis]. 6, 42, 1 [*gr. sine adi.*]). Ov. met. 7, 131 -ae (perac- *pars codd.*) cuspidis hastas (Amm. 23, 4, 12). Pavl. Fest. p. 44 in quo *vallo* -i pali ... frondibus occuluntur. Val. Max. 9, 2 ext. 1 Regulum ... machinae, in qua undique -i stimuli eminebant, inclusum. Plin. nat. 9, 38 scopuli -i (*cf.* Apvl. met. 6, 26, 6 rupinas proximas et -as in his prominentes silices). 9, 69 pisces ... squamis conspicui ... -is, clavorum caligarium effigie. 9, 151 stilos (Svet. Dom. 3, 1). 11, 93 asperitas -a in dorso, qua *cicadae* excavant feturae locum in terra (*Arist. hist. anim. 556a30* τρυπῶντες ᾧ ἔχουσιν ὄπισθεν ὀξεῖ). 16, 157 *harundo* fissilis, -a semper acie (*nisi ad b trahere malis*). Apvl. met. 9, 32, 4 gelus ... -a frusta nudis invadens pedibus. Heges. 5, 21, 3 p. 345, 26 *cum* experirentur, si tela sibi -a forent (*nisi ad b spectat*). **b** *respiciuntur potius quaecumque secant*: Caes. Gall. 3, 14, 5 falces -ae insertae adfixaeque longuriis (Vitae patr. 3, 124 [= 7, 13, 6; *cf. 5, 15, 26* messoria; *gr. sine adi.*]). Plin. nat. 8, 26 -a bipenni (*Agatharch., geogr. gr. min. I 145, 23* ὀξὺν ... καθ' ὑπερβολήν). Apvl. met. 1, 4, 2 circulatorem aspexi equestrem spatham -am mucrone infesto devorasse (*nisi ad a trahere malis; sed cf.* Tert. adv. Marc. 3, 14 p. 399, 11 ensem ... bis acutum, -um [*sec. apoc. 1, 16* gladius utraque parte acutus, *gr.* δίστομος, ὀξεῖα]. Heges. 5, 50 p. 406, 3 gladio). 5, 20, 2 novaculam -am adpulsu etiam palmulae lenientis exasperatam. Heges. 4, 18 p. 271, 3 ut ferro hautquaquam vel alia -a metalli specie recidatur *bitumen*.

praeadnuntio, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* adnuntiare. *i. q.* prius adnuntiare: Didasc. apost. 40, 17 dominus Iudaeis ... -vit praedicans eam, quae a mortuis futura est hominum resurrectio. *dub. trad.*: Iren. 5, 31, 2 resurrectionis nostrae tempus -tum a prophetis (*codd.*; praenuntiatum *edd. fortasse recte, cum id verbum tradatur undevicies apud eundem*).

[**praeaequat** *vix recte trad.* Not. Tir. 46, 30; per- *restituit Kopp.*]

praeaeternus, -a, -um. *a* prae *et* aeternus, *cf. gr.* προαιώνιος. *i. q.* exsistens ante aeternitatem (*ante omnia tempora; t. t. phil. et theol.*): Mar. Victorin. adv. Arium 1, 56 aeterna vita filius elucescentia est -ae vitae.

?**praealloquor**, -ī. *a* prae *et* alloqui, *si recte trad.* *i. q.* (prius) alloqui: Conc.[S] I 3 Rustic. p. 49, 16 qui circa dominum meum ..., praeallocuntur tuam sanctitatem (*cod. Vat., tuetur Schwartz*; proallocuntur *cod. Cas.*; allocuntur *vers. Tur.*; *gr. I 1, 1 p. 119, 17* προσφθέγγονται). Adkin.

praealtus, -a, -um. *a* prae *et* altus. *compar. non nisi e coni. dub.* Mart. Cap. 8, 886, *v. infra; superl. deest.* *legitur non nisi in oratione soluta inde a* Bello Afr., Sall., *frequentant* Liv., Cvrt., Plin. nat. [*in var. ll. codd. inveniuntur composita ficta e compendiis orta* peraltus Sall. Iug. 78, 2 Liv. 10, 2, 6. 21, 35, 5. 21, 54, 1, postaltus Colvm. 4, 1, 4. *e coni. dub.* Mart. Cap. 8, 886 Phaenonis ..., hoc est Saturni praelatius omnibus *stellis* sidus ... circulum suum ... circumcurrit (-ius *edd. vet., sed cf. 2, 197 Saturno* potestas ... praelata ceteris).]

i. q. valde altus, *altissimus* (*plus valet quam* altus Sall. Iug. 78, 2; *iuxta ponitur* profundus Liv. 22, 2, 5, praeceps Cvrt. 5, 5, 1, voraginosus Frontin. strat. 2, 5, 7, arduus Amm. 24, 6, 6; *in figura q. d. litotes* Bell. Afr. 37, 4 Liv. 21, 36, 5 Colvm. 4, 1, 4): **1** *respicitur mensura, dimensio in superiorem partem* (*ambigua ut nix v. sub 2c*): **a** *de rebus in altum eminentibus*: Bell. Afr. 37, 4 quem *campum* iugum ⟨e⟩ingens a mari ortum neque ita -um velut theatri efficit speciem. Liv. 21, 54, 1 rivus -is utrimque clausus ripis ([*Polyb. 3, 71, 1* ἔχον ὀφρῦν]. 44, 39, 8 castra -a fluminis r. tuta [*de eadem 44, 35, 9* inexsuperabilis]. Amm. 24, 6, 6 et arduas. *cf.* Liv. *sub 2b*). 25, 11, 1 *arcem* ⟨a⟩ mari ... -is rupibus ... saeptam (28, 20, 2. 40, 58, 6 cum praecipiti fuga per r. -as inprovidi sternerentur. Cvrt. 8, 10, 24 Plin. nat. 6, 39). 28, 6, 10 (*de Euripo*) ab utriusque terrae -is montibus (43, 19, 8 -us et aditu difficilis. Mela 1, 27 Plin. nat. 6, 111. 34, 149 [praerupte altus *unus e codd., edd. vet.*]). Cvrt. 6, 4, 3 nemus -is densisque arboribus umbrosum est (Tac. ann. 11, 31, 3). 6, 5, 13 -ae silvae. Plin. nat. 7, 90 ex -o tecto lapsus. Apvl. met. 6, 17, 2 pergit ad ... turrim -am indidem sese datura[m] praecipitem. Veg. mil. 4, 21 tollenno dicitur, quotiens una trabes in terram -a (-e *edd. vet.*) defigitur, cui ... transversa trabes ... conectitur. **b** *de actionibus in alto positis*: Plin. nat. 2, 48 volucrum -i volatus.

2 *respicitur dimensio, mensura in inferiorem partem*: **a** *de aquis* (*paludem v. sub c, alveum sub b. cf.* Gloss. -us: ἀγχιβαθής. -um: ἀγχιβαθές. *opp.* vadosa, vadum Sall., Cvrt. 9, 9, 19, Amm.): Sall.

[Euler]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Iug. 78, 2 quorum *sinuum, sc. Syrtium,* proxuma terrae -a sunt, cetera ... alta alia, alia in tempestate vadosa. LIV. 10, 2, 6 ostium fluminis -i (FRONTIN. strat. 1, 7, 2 -i f. transitum. *cf.* CVRT. 8, 11, 7 Indus amnis ... -us. AMM. 24, 2, 4 angusta fluminis interluvies et -a transiri vado non potuit). CVRT. 4, 2, 9 muros ... urbis *Tyri* -um mare ambiebat (*de eodem:* 4, 2, 22 PLIN. nat. 5, 76). 9, 9, 19 classis partim in -a aqua stabat (*opp.* in vado). **b** *de locis demissis, praeruptis:* LIV. 5, 37, 7 Allia, Crustuminis montibus -o defluens alveo. 22, 2, 5 per -as fluvii *Arni* ac profundas voragines hausti paene limo inmergentesque se tamen signa sequebantur ([*cf. Polyb. 3, 78, 8* βάραθρα καὶ τοὺς λιμνώδεις τῶν τόπων]. 44, 8, 6 *Elpeus amnis facit* -as v.). CVRT. 5, 5, 1 -ac praecipitesque fossae ... abruperant iter (8, 13, 17). PLIN. nat. 2, 58 -is puteis. **c** *de variis rebus terram solidam tegentibus vel de loco fundo solido carente:* LIV. 21, 36, 5 cum super veterem nivem intactam nova modicae altitudinis esset, molli nec -ae facile pedes ingredientium insistebant. CVRT. 4, 7, 7 *luctandum est in deserto cum* sabulo, quod -um et vestigio cedens aegre moliuntur pedes. COLVM. 4, 1, 4 nec sane positio seminum -um cubile substerni desiderat. FRONTIN. strat. 2, 5, 7 locum voraginosum et -um (*infra:* limo, *opp.* solidos ... transitus. *cf.* TAC. hist. 5, 15, 1 cum -is paludibus arma equi haurirentur).

[*adv.* **praealtē** *legebatur olim* VEG. mil. 4, 21 *v. supra sub 1a.*]

Euler.

[praealus (praeva- *var. l.*): modicus *trad.* GLOSS.; parvulus *coni. viri docti.***]**

praeambulo, -āre. *a* prae *et* ambulare. *i. q. ante ambulare, praecedere:* ITALA psalm. 88, 15 (Veron.) misericordia et veritas -ant faciem tuam (*gr. cod. Sin. al.* προπορεύσονται, *Aug. ad l.* praeeunt, *Vulg.* praecedent). MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 190, 31 *arca* -bat (peramb- *pars codd.*) ... his, qui sunt ex Israhel (*e. g. num. 10, 33*). *cf. falsam var. lect.* MART. CAP. 9, 905 *s. v.* praeambulus.

deriv.: praeambulus.

praeambulus, -a, -um. [*a* praeambulare (*cf.* funambulus), *sc. secunda parte vocibus suffixo* -ulus *formatis quasi consonante. Sch.*] *i. q. ante ambulans* (*accedit gen. l. 36*): MART. CAP. 2, 215 Philologia ambita musis ac matre -a (peramb- *cod. A ante corr.*) corrogatur. 9, 905 turbae adventum virginis praeeuntes ac tanti comitatus -ae revisuntur (praeambulare visuntur *pars codd.*). 9, 996 Iove adsurgente divisque -is ... in thalamum ... pervenit *Harmonia.*

praeanathematizo, -āre. *a* prae *et* anathematizare. *i. q. ante anathematizare, praedamnare:* RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 138, 21 nec Cyrillo communico, non -anti evidenter hanc haeresim.

praeangusto, -ātum, -āre. *a* prae *et* angustare. *i. q. a parte anteriore (superiore) angustare:* ALEX. TRALL. 2, 10 aliquando ... qui *tussi* laborant sentiunt -ta praecordia se habere (*gr. II p. 153 P.* στενοχωρίας. *vix suspiceris adi. notionis q. e. valde angustatus*).

praeapto, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* aptare. *i. q. ante aptare:* IREN. 4, 20, 8 (4, 34, 8 H.) praeformans nos et -ans *spiritus dei* ad id, ut subditi deo simus. 4, 23, 2 (4, 37, 2 H.) erat in timore dei -tus a prophetis *eunuchus, ut baptizari posset* (*act. 8, 37 sq.; fere syn. apud Iren. ibid.* praecatechizatus). PROSP. resp. ad Vinc. 14 *divina praedestinatio* illos praeordinavit, praeparavit, -vit ut caderent.

[praeargumentor *sec. versionem aetatis recentioris falso affertur e* BOETH. top. Arist. lat. 160b15, *qui exhibet* argumentantem.**]**

praeaudio, -īvī, -ītum, -īre. *a* prae *et* audire. *i. q. ante audire:* *in re iudiciaria:* VLP. dig. 1, 16, 6 pr. ut *legati* -tas custodias ad se (*sc. proconsulem*) remittant. *vario usu:* CASSIOD. hist. 9, 14, 11 maioris ... profectionis neque sperantes opus neque -entes omnino, antequam Constantinopolim veniremus (*Theodoret. 5, 9, 9* προακούσαντες). IOS. antiq. 1, 291 illa ... recordata ..., quae -isset a patre de Rebecca (aud- *pars codd., gr.* προπεπυσμένη).

praeaufero, -ferre. *a* prae *et* auferre. *i. q. ante auferre:* NOVELL. Iust. 73, 9 quatenus ... inter se contendere homines compescamus -entes eis altercationes per legislationis subtilitatem (*gr.* προαναστέλλοντες).

praebenda *v.* praebeo.

stipatores sunt **praebendāriī** (preb- *trad.*) vel compositores dicti a stipe praebenda GLOSS. V 623, 48. *a* praebere (praebenda). *i. q. ad praebendam pertinens (significari videntur qui stipem accipiunt).*

Adkin.

***praebeo,** -uī, -itum, -ēre. *a* prae *et* habere, *cf. gr.* παρέχειν. *de scriptura:* pre-: CIL VIII 12434. 17897. XII 5336 c, 2 (*ca. a. 445*). XIII 2395, 14 (*a. 501*). PAP. Corp. 267, 6 (*ca. a. 400*) prev-. *saepius in codd.* prab-: INSCR. Genem. Laguerre 95 (*saec. III*). -v-: PAP. *l. c. nec raro in codd. recentioribus, ut cod. M* DIOSC. 1, 71 p. 38, 25 M. -et-: PAP. Tjäder 13, 47 -etura. *de coniugationibus confusis v. infra.* NOT. Tir. 7, 63 -et. *de formis:* praehib-, *sc. mensura* ◡◡ *vel* — *facta, in codd.* PLAVTI *exstat* Cas. 537 (*A,* praeb- *P; hi discrepant etiam* Rud. 530 *et vice versa* Merc. 543 Pseud. 368). Men. 802 (*B*¹, *item* 979). Mil. 591 (*A*). Persa 429. 510 Pseud. 182 Rud. 138; *restituitur* Asin. 188 Merc. 1023. *ceterum falso aut traditur* (VAL. MAX. 5, 1 ext. 5 *L*¹. HIER. epist. 22, 13, 2 *k*) *aut olim coniciebatur* (CATO orig. 83 [Gell. 3, 7, 19]. TITIN. com. 149). *inf.* -erier: PLAVT. Amph. 1027. Poen. 177 [-irier *B*). 657. *quasi coniug. tert.:* REGVLA mag. 10, 59 -unt (-ent *A ut* BENED. reg. 7, 42). *cf.* -eunt *ibid.* 7, 44 (-eant *var. l.*) *et* -ēre *infra.* *de mensura:* prae- *in exitu hexametri corripitur:* CYPR. GALL. gen. 152 -bebit *et per neglegentiam solitam* COMM. apol. 76 (*cf.* 37 -ēre *in quinta thesi*). instr. 2, 20(16), 14. *de notione:* DIOM. gramm. I 366, 11 sqq. in dandi significatione '-eo' potius (*sc. quam* 'praesto') dicebant *antiqui,* nisi quod ... Seneca de officiis (*frg. 25*) 'si cervicem praestitero' ait pro '-uero' (*v. p. 387, 43*); est autem hodie horum verborum ista divisio, ut sit '-eo' patientis, 'praesto' facientis ac perinde '-ui occasionem aut operam', 'praestiti fidem ac rem' dicamus (DIFF. ed. Beck p. 77, 28 '-emus' ⟨...⟩ etiam aures nostras patienter ad audiendum; 'praestamus', cum aliquid rogati tribuimus tamquam pecuniam et cetera. *sine differentia:* PRISC. gramm. III 268, 17 similiter [*sc. atque* do, dono] '-eo, praesto ... tibi illam rem' [*cf.* 273, 2]. GLOSS.). SERV. auct. Aen. 10, 321 ('terra labores -uit *Herculi' cum vi efficiendi dictum, v. p. 390, 27*) nove dixit, cum bona -eri dicantur; an ideo '-uit', quod haec Herculi profuerunt, ut ad immortalitatem per ista perveniret? SYNON. CIC. p. 438, 9 -et. exhibet. suggerit. sumministrat. suppeditat. p. 443, 30 spem attulit, iniecit ..., dedit, -uit; inicit metum, incussit formidinem. GLOSS. χορηγῶ. παρέχω. -ere: praestare. -tam: γεγενημένην. *adde p. 391, 2.* *legitur inde a* PLAVTO, CATONE, TER., CORNELIA, LVCIL.; *ceterum in prosa oratione frequentant vocem* CIC. (*fere 110*^{ies}), LIV. (*fere 190*^{ies}), COLVM. (*fere 180*^{ies}), *ea raro utuntur medici* (*e. g. semel* CELS., *ut et* PLIN. med. *et* CHIRON [*at tricies* VEG. mulom.]; *non habet* SCRIB. LARG.), FRONTO (*bis*), TERT. (*sexies, contra e. g.* CYPR. *41*^{ies}); *e poetis eam saepe adhibet* OV. (*plus quam centies*), *raro* VERG. (*quater*), *prorsusque neglegunt* CATVLL., VAL. FL.; *quatenus usus verborum* -ere *et* praestare (*q. v.*) *apud vetustiores aut congruat aut differat, infra adnotatur, ubicumque e re visum est.*

[*a* praebenda (*v. p. 391, 1*): *val.* premîndă; *langob. vet.* preuenda; *raet. occ.* pervenda; *francog. vet. et med.* prevende; *prov.* prevendo (*sermoni docto tribuendum: it., cat., hisp., port.* prebenda). *a* probenda (*sec.* providēre): *ligur. vet.* provenda; *francog.* provende. *i. q. portio avenae: it.* profenda *et var. dial.; sard. centr.* proènda; *francog.* provende; *var. francoprov., prov. cf. M.-L. 6708 et Faré, Postille. Battisti-Alessio IV 3094, 3051. Wagner II 316. Wartburg IX 277 sq. Corominas III 892. Machado*^{2} *1868. St.*]

[*confunditur in codd. cum* per- *et* prohibere, praestare, praevenire (-ere *restituit Casaubonus* VOPISC. Tac. 19, 6), premere, probare (APVL. flor. 16, 27; *pro* -ere *potius* prob- *voluisse videntur* LABEO dig. 19, 1, 51 pr. VAL. MAX. 6, 3, 11; *ipsius verbi* -ere *exempla colore probandi conspicua tractantur infra sub IIB1*) *al.,* -et *cum* praeter (LVCR. 6, 892; *similiter sub* praeterea *latere videtur* TERT. adv. Marc. 4, 34 p. 537, 12), -uit *cum* tribuit (CIC. Pis. 49), -ens *cum* praesens (LIV. 25, 16, 19; -s- *coniecit Rossberg* DRAC. Orest. 890); *ceterum restituitur ex* credere (SEN. epist. 102, 2), prodere (*v. p. 390, 37*), -tus *ex* praeditus (CIC. S. Rosc. 150 *loco conclamato*), -enda *ex* partienda (BELL. Afr. 40, 5). *dub.:* OV. ars 2, 217 -endo monstra (vinc- *A al., cf. vers. Byzant.;* perd- *vel* prem- *alii codd.*). *contextu parum certo:* CIC. Sest. 116 SEN. benef. 4, 5, 3.]

i. q. παρέχειν, *commodare, dare sim., fere* gratis (LIV. 21, 50, 10. SCAEV. dig. 32, 35, 3 [*in codicillis*]. *cf.* gratuitum *aliquid:* PLIN. nat. 36, 121 TAC. hist. 1, 64, 3 SVET. Nero 17. *al.*), ultro (PLIN. nat. 10, 102 HIER. hom. Orig. in Luc. 3 p. 19, 24 PRVD. perist. 10, 750), sponte (EDICT. imp. Hadr. Vlp. dig. 48, 8, 4, 2 RVFIN. hist. mon. 11 p. 430^B), *et al.*; *iuxta syn., sc. per copulam vel variationem* (*loci notabiliores*): CATO agr. 14, 3 -bit et ... dabit (30 LVCIL. 1050 CIC. Verr. II 4, 9. LEX Anton. de Term. [CIL I² 589] 2, 15 *et* 17 [*per asyndeton ut* MACER dig. 48, 11, 7, 2]. COLVM. 5, 12, 4 LVCAN. 4, 493 sq. *al.*). CIC. S. Rosc. 11 ut, qualem te ... -uisti ..., talem te ... impertias. fam. 4, 8, 1 -eam praestemque (VITR. 8 praef. 3 VAL. MAX. 5, 1, 1^d. 7, 6, 1 SEN. epist. 4, 7. *al.*). VAL. MAX. 8, 4, 3 cum certius argumentum ... unus ... exhiberet quam octo ... -uissent (APVL. met. 10, 28, 2. ARNOB. nat. 7, 51 -uit exhibuitque). STAT. Theb. 9, 828 donat -etque. *cui (rei) quid -eatur, indicatur dativo passim* (sibi *p. 384, 55. 62. al.*); *substituitur praepos.* circa *p. 389, 8,* ad VVLG. Ezech. 23, 12 fornicationem suam ... ad filios Assyriorum -uit (*explicat* HIER. *ad l.* Assyriis). CASSIOD. var. 1, 13, 2 ad pietatem iussionum innocentiam suam -uit. 1, 18, 1. *finis -endi indicatur locutione* 'ad *aliquid' inde a* CATONE *p. 383, 21 passim,* 'in *aliquid'* CIC. *p. 386, 67.* OV. *p. 388, 23.* MANIL. 1, 865 (*v. Housman ad l.*). LVCAN. *p. 385, 29. al., dat.:* TAC. ann. 12, 21 visui populo. *cf.* ut *p. 388, 45, inf. p. 388, 43, gerund. p. 388, 31. 55. 389, 77. al.*

exempla sic digerenda censuimus:

I *notione sollemni respiciuntur quaelibet commoda conferenda:* **A** *-ere quidlibet (quemlibet): p. 383, 9* (*in vita publica p. 385, 38; in re mercatoria p. 386, 5*). **B** *-ere se vel partes suas: p. 386, 15.* **C** *obi. circumscribitur: p. 386, 47.* **D** *absolute: p. 386, 63.* **E** *indiculus adverbiorum: p. 387, 1.*

II *cum acumine vel notione speciali:*

A *i. q. porrigere, tradere sim. aliquid infestandum, afficiendum:*

1 *se et partes suas: p. 387, 13* (*ad mala patienda p. 387, 13; ad coeundum p. 387, 64; ad audiendum p. 387, 77; ad obsequendum p. 387, 84; usu vario p. 388, 7*). **2** *aliena, externa: p. 388, 48.*

B *i. q. ostendere, manifestum reddere:* **1** *potius menti, ut subluceat color probandi: p. 388, 66* (*forma 'se strenuum -et' p. 388, 70; forma*

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

'strenuum hominem -et' p. 389, 19). **2** *potius oculis: p. 389, 50.* **3** *notione ostendendi attenuata fere i. q.* habere: *p. 390, 3.*
C *i. q. tribuendo efficere: p. 390, 6 (inicitur affectus p. 390, 8; c. acc. praedic. p. 390, 41).*
D *technice in re musica: p. 390, 66.*

I *notione sollemni respiciuntur quaelibet* commoda, utilia, grata *sim. conferenda (v. quae monuit* Serv. auct. *p. 382, 14; -etur incommodum infra l. 53 [aliter p. 384, 14]):* **A** *-ere quidlibet (quemlibet; pro subi. sunt passim animantes nec raro res, e. g. l. 28. 71. 76 sqq. p. 384, 66 sqq.; -ere dicuntur ea ipsa, quae offeruntur p. 384, 38. 59 sq. 70. 83):*
1 *in univ.:* **a** *res varias (specimina paucissima):* **α** *corporeas, naturales (iunguntur talia cum* praestare *non ante Lucan. 6, 830):* ① *-ent animantes:* Plavt. Amph. 669 (*loq. Sosias, qui Alcumenam gravidam esse comperit*) ad aquam -endam commodum adveni domum (Persa 792 ferte a. pedibus; -en tu puere? Hor. sat. 1, 4, 88. 2, 2, 69. *cf.* Sen. dial. 3, 12, 4 si calda non bene -etur). Aul. 413 neque ligna (*ironice pro fustibus dictum*) ego usquam gentium -eri vidi pulchrius (Cato agr. 16 dominus lapidem, l. ad fornacem, quod opus siet, -et. Hor. sat. 1, 5, 46 parochi, quae debent, l. salemque *-uerunt*). Cato agr. 14, 3 materiem ... dominus -bit et ad opus dabit: serram *eqs.* (*cf.* 15 omnia ad opus -eat). Hor. carm. 2, 6, 17 *Tarenti* ver ... longum tepidasque -et Iuppiter brumas. Ov. am. 1, 5, 7 *incerta* lux est -enda puellis. epist. 7, 197 (*Dido:*) -uit Aeneas et causam mortis et ensem (*item* fast. 3, 549; *sim.* ars 3, 40). ars 2, 489 iratae medicamina fortia -e (*sc. coeundo*). met. 10, 111 *cervus* ipse suo capiti -bat cornibus umbras. 15, 119 (*ad oves*) nobis vestras velamina lanas -etis. Liv. 24, 21, 10 precantes Iovem, ut ... -eat sacra arma ... sese armantibus. *al.* ② *-ent inanima:* Lvcr. 5, 817 vestem vapor *-bat.* Cic. nat. deor. 2, 117 *aer* vitalem ... spiritum -et animantibus. Varro rust. 1, 15 *ulmus* frondem ... ministrat ovibus ... ac virgas -et saepibus *eqs.* 3, 9, 6 ut lumen -eant *fenestrae* (Ov. epist. 17[18], 59 *subi.* luna. met. 1, 10 *subi.* Titan. *al.* Manil. 1, 621 Sen. Herc. f. 672. *cf.* Ov. Ib. 213 *malos* tibi -uit ignes *Mercurius.* Sen. Med. 6 -ens ... iubar Hecate [*i. luna ut* Lvcan. 8, 722 lucis ... parum]). Priap. 84 (Verg. 1), 4 ne ligneus ignem hic deus ... -eat agricolis. Hor. carm. 3, 13, 12 (*ad fontem Bandusiae*) frigus amabile ... tauris -es (*cf.* Ov. rem. 85 arbor ... umbras [Nvx 17 Liv. 35, 27, 3 Sen. Oed. 713]). Prop. 4, 10, 22 -bant caesi baltea ... boves. Ov. rem. 188 poma dat autumnus, ... ver -et flores. *al.* **β** *incorporeas (sim. usurpatur* praestare *inde ab Ov., Vitr.):* Cic. Arch. 16 haec studia ... adversis *rebus* perfugium ac solacium -ent (Ov. trist. 4, 10, 117 *de Musa.* Stat. Theb. 9, 569 alterni -ent s. luctus. *cf. p. 386, 72*). Att. 7, 5, 2 *Tiro* mirabiles utilitates mihi -et (Lvcr. 6, 892 Bell. Hisp. 3, 6 Plin. nat. 24, 37. *cf.* usum, -us: Hor. sat. 1, 1, 73 Ov. met. 13, 782 Colvm. 4, 17, 2. 12, 17, 1 Lvcan. 3, 556 Plin. nat. 11, 103. *et saepius*). Lvcr. 4, 272 ianua ... per se transpectum -et apertum (*cf.* 4, 416 despectum. Liv. 30, 9, 12 prospectum [37, 23, 1 Plin. epist. 5, 6, 30]). 5, 124 notitiam. Sall. Catil. 52, 5 (*loq. Cato*) si voluptatibus vostris otium -ere voltis (Liv. 4, 25, 3). Ov. am. 3, 13, 6 difficilis clivis ... via -et iter (*v. vol. VII 2, 545, 10. cf.* Ov. ars 1, 163 aditus [Pont. 3, 3, 91 Liv. 38, 20, 7. *al.*]. met. 11, 515 viam [Val. Max. 2, 6, 7 fati. Qvint. inst. 7, 10, 5 docendi]. *sim. saepius*). *al.* *obi. e contextu supplendum significat* incommodum *-endum (fere per zeugma):* Cornelia epist. frg. 2 ecquando desinemus et habentes et -entes molestiis desistere? (*v. Thiel, Mnemosyne 57, 1929, 365 sq.*).
b *res peculiares:* **α** *verba sim. (cantum tibiae* Ov.; *loci quodammodo vergunt ad IIC):* Plavt. Asin. 188 si ... habeas quod des, alia verba praehibeas ([per- *vel* pro- *trad., em. Passeratius*]. Rud. 138 ut v. -es, me periisse praedicas [*v. Marx ad l., qui gr.* λόγους παρέχειν *contulit*]. Cic. Brut. 242 *Cosconius* verborum copiam ... -bat populo. *de deis:* Prop. 3, 13, 42 v. benigna). 205 *orationem* aliam ... -es nunc atque olim (*versum uno pede deficientem secl. Fleckeisen, emend. alii aliter; fortasse cf.* Poen. 1222 ut pudice verba fecit ..., ut modeste o. -uit *Adelphasium*!). Ov. ars 1, 111 (*de tripudio*) rudem -ente modum tibicine Tusco. Avg. in euang. Ioh. 22, 5 l. 14 qui *versus* -eatur a lectore et respondeatur a populo.
β *locum, domum, latebras sim. (rarius adhibetur* praestare *inde a Celso):* Plavt. Cas. 537 *Alcesimus Lysidamo* liberum -et locum (*v. vol. VII 2, 1577, 73 et cf. infra p. 385, 7 et 66*). Persa 510 hospitium (Poen. 1053. *cf. p. 385, 48. al.*). Varro Men. 22 quibus seges -eat domum *eqs.* (*item -ent res:* Cic. rep. *infra.* Ivv. 6, 3 cum ... parvas -ret spelunca domos ignemque Laremque [*inde* Prvd. c. Symm. 2, 289]. *al.; praebent homines:* Hor. sat. 1, 5, 38 Murena -ente d. [Schol.: hospitium], Capitone culinam. carm. 3, 19, 7 quo -ente d. ... caream frigoribus [*v. Wickert, Rhein. Mus. 97, 1954, 377*]. Tac. ann. 11, 4, 1 Plin. epist. 8, 12, 2 Papin. dig. 48, 5, 11, 1. *al.*). rust. 1, 8, 5 terra cubilia -et uvis (Lvcr. 5, 817 *de herba.* Epist. Sapph. 144 *de silva.* Lvcan. 4, 603 *de velleribus*). Cic. leg. agr. 1, 19 *Capuam* imperio domicilium -ere posse ([*sim.* prov. 34 d. ac sedem. *cf.* rep. 2, 10 hanc urbem sedem ... et domum summo esse imperio -turam]. Plin. nat. 11, 182 d. ... animo et sanguini -et *cor*). Verg. georg. 2, 216 serpentibus agros ... -ere latebras (Liv. 38, 41, 5 *de angustiis.* Colvm. 1, 6, 13. 3, 18, 5 Ivvenc. 2, 16. *al.*). Hor. sat. 1, 5, 46 *villula* tectum -uit (Liv. 32, 18, 3 *de portu.* Vitae patr. Iurens. 8 M. *de arbore*). Prop. 3, 19, 8 placidum Syrtes portum et bona litora nautis -eat ... Malea (Plin. nat. 5, 133). Ov. epist. 5, 14 -uit herba torum (Plin. nat. 12, 9 [*ex Licinio Muciano, hist. frg. 21*] *platano* toros -ente frondis). Colvm. 10, 6 sedem ... -eat horto pinguis ager (Plin. nat. 33, 74 *rupes* s. ... trabibus ... -ere coguntur. Paneg. 8, 18, 7 sceleri. Ivst. 28, 2, 5 sepulchris. *adde p. 383, 79*). *al.*
γ *operam, ministerium sim. (per oxymoron* Cic. Phil.; *exempla quaedam vergunt ad B2; iisdem fere iuncturis sollemniter adhibetur* praestare *inde a Cic., Caes.):* Plavt. Curc. 523 et operam et pecuniam ... -uisti (*v. vol. IX 2, 666, 65 sqq.; cf.* praestare *ibid. 67 sqq.*). Cic. Planc. 21 *equites tribunique petitioni* dignitatem, ... oculorum coniectum, ... frequentiam -uerunt ([*antea:* attulerunt]. Flor. epit. 3, 21, 2 facinori ... suam d. -uerunt *Marius et Sulla*). Deiot. 42 *Hieras dicit* adsiduitatem tibi se -uisse (*antea:* tibi praesto se fuisse). Phil. 13, 24 *Antonius Octavio* suam amentiam ... -et ad gloriam. Varro rust. 3, 16, 25 *apibus* duplex ministerium -eri, ut ... ceram et cibum ([*inde emendatur* 2, 8, 2]. Colvm. 1, 6, 6. Vlp. dig. 47, 2, 50, 3 opem fert, qui m. atque adiutorium ... -et. *al.*). Hor. carm. 4, 14, 34 *Tiberius vicit* te (*sc. Augusto*) copias, te consilium et tuos -ente divos (Tac. ann. 6, 50, 2 consilii ... copiam. Avg. civ. 4, 11 p. 161, 14 D.). Nep. Att. 4, 4 Ciceroni in ... periculis ... fidem -uit (*e coni.* Bell. Afr. 40, 5, *aliter p. 389, 14 et* Petron. 117, 2 Vvlg. act. 17, 31). Pomp. Trog. Iust. 38, 5, 6 -tum illis obsequium (Mod. dig. 36, 1, 47. Cypr. Demetr. 8 p. 356, 12 [*subi.* fontes *etc.*]. *al.*). Ov. ars 3, 666 vicem dominae -uit illa mihi, *sc. ancilla* (Plin. nat. 8, 31. 16, 161. 32, 125 Sil. 6, 48 Avson. 300, 7 p. 170 P.). Pavl. Fest. p. 44 *Caeles* Romulo auxilium ... -uit (Plin. nat. 21, 184 *de herba.* Peregr. Aeth. 9, 3. *al.*). Colvm. 8, 13, 1 *anser* sollertiorem custodiam quam canis -et (Arnob. nat. 4, 10 curam c.que. Aster. ad Renat. l. 408 volenti ... ori meo ... -ere c. [*cf. e. g. Vulg. psalm. 38, 2* posui ori meo c.]. Clavd. 8, 324). Ascon. Scaur. p. 23, 14 adiutorium (*cf.* Vlp. *supra et* Ps. Apvl. Ascl. 37 adiumenta [*syn.* praestans]). Flor. epit. 3, 21, 2 ducatum sceleri (*v. vol. V 1, 2129, 37 sqq. et passim ibid.; cf. p. 386, 17*). Call. dig. 26, 7, 33 pr. diligentia ..., quam pater ... -ere debet (Cypr. epist. 12, 1. 43, 1). Cod. Theod. 6, 35, 1 obsequiis nostris inculpata officia -uerunt *palatini* (Hier. epist. 52, 5, 5. Pacat. c. Porph. frg. 1 ed. Harnack, Sitz. Ber. Berl. 1921 p. 269. *al.*). *al.*
δ *victum, sumptum sim.:* ① *iuncturae variae selectae (pro subi. sunt ipsa comedenda e. g.* Plavt. Rud. 513 Lvcr. 5, 991; *rarius adhibetur* praestare *inde a Sen. rhet., Celso):* Plavt. Epid. 727 novo liberto opus est, quod pappet. :: dabitur, -bo cibum (*v. vol. III 1044, 83 sqq., ubi addantur* Varro rust. 2, 9, 8 Plin. nat. 22, 139. *al.*). Men. 90 dum tu illi, quod edit et quod potet, -eas (*cf.* Rud. 530 [*iocose*] *Neptunus* salsam -et potionem [Varro Men. 22 escam, potionem. *al.*]). 121 ancillas, penum, lanam *eqs.* (802. Pompon. Atell. 41[a] vinum panemque [unum penumque *trad.; cf.* Nep. Them. 10, 3], omnem ... aliam -rem p.). 979 edo lubentius molitum quam molitum (*sc. a me in pistrino*) -eo (*sc. domino, ut vid.*). Rud. 513 *mulieres naufragae* piscibus ... -ent pabulum (Lvcr. 1, 229 *tellus* p. -ens [*sim.* 2, 597. 996 Paneg. in Mess. 162]. 5, 991 unus ... quisque ... p. viva feris -bat, *sc. se.* Bell. Alex. 1, 5. Prop. 3, 7, 3 [*tropice, sc. ad pecuniam*] vitiis ... p. -es. *et saepius*). Ter. Haut. 207 *parentes* -ent exigue sumptum (Lvcil. 618. 1050 quid sumpti ... -ere potisset *meretrici amator.* Hor. sat. 1, 6, 80. *al. cf. p. 385, 55*). Cic. S. Rosc. 57 (*ironice*) cibaria vobis -eri videmus *sc. accusatoribus sicut anseribus canibusque publicis* (Varro rust. 2, 9, 6 *canes* sibi ex agris c. -uerunt. Colvm. 2, 9, 16 *de hordeo. al.*). Bell. Alex. 2, 2 *domini servis* victum cotidianum stipendiumque -bant (Capitol. Maximin. 21, 2 quae v. -ere possent. Arnob. nat. 6, 20 v. alimoniaque. Ivvenc. 1, 325 v. -ent ... mella *Iohanni* [*v. Matth. 3, 4*]. *cf. p. 385, 43*). Phaedr. 2, 4, 24 *aquila et aper consumpti* felis ... catulis largam -uerunt dapem, *sc. se* (Sen. Herc. f. 756 *item.* Herc. O. 1378 si me ... -ret ... Caucasus volucri d. Colvm. 11, 3, 1). *al.* ② alimenta (*sing.* Colvm. *iuxta plur.*): Prop. 3, 21, 4 ipse a. sibi ... -et amor (*cf.* Ov. met. 3, 479 misero -ere a. furori *i. amori*). Ov. met. 8, 874 *Mestra* -bat ... a. parenti (*homo homini ut p. 385, 46 et* Papin. dig. 34, 1, 8 [praestare *ibid. 10 pr. ut saepe in dig.*]. 40, 10, 1, 1 Vlp. dig. 25, 3, 5, 12. 19). Manil. 3, 53 aera ... et terras flammamque undamque ... mutua ... -ere a. *natura iussit.* Sen. benef. 4, 5, 2 ut inerti quoque fortuita terrae a. -rent (*subi. locus ut:* Cvrt. 4, 8, 6 Colvm. 1 praef. 1. 2, 17, 7 [*sing.*] *et saepius apud eundem*). Colvm. 7, 3, 9 pecudi. Lvcan. 3, 683 faciles -ere a. carinae *igni* (*sc. se*).
ε *genus spectaculi (vergit ad IIB2, sed cf. 2b):* ludos: Ter. Eun. 1010 quos l. -ueris (*i. quam materiam ridendi; v. vol. VII 2, 1787, 49 sq.*). spectaculum (*opp.* ludi *sollemnes* Hor.): Cic. Verr. II 5, 66 *Servilius* iucundissimum s. omnibus vinctorum ... hostium -bat. or. frg. A IX 18 *plebi* s. ... tua crudelitas -uit (*sc. capite Marii Gratidiani gestato*). nat. deor. 2, 155 (*de circulis siderum*). Sall. Iug. 14, 23 rerum humanarum (*cf.* Carm. de bell. Aeg. 37 tristia mortis). Hor. epist. 2, 1, 198 *Democritus* spectaret populum ludis attentius ipsis ut sibi -entem nimio s. plura. Ov. ars 2, 581 Liv. 28, 21, 9. 30, 12, 2. 45, 28, 2 Val. Max. 1, 8 ext. 5. 5, 2, 6 Cvrt. 4, 4, 17. Ascon. Corn. p. 50, 25 simulacra ..., quibus obiectis ad s. -endum tauri irritarentur. Plin. nat. 9, 15 Sil. 10, 453. 15, 770. Tac. ann. 6, 4, 1 accusator ac reus (*Lipsius,* acrius *trad.*) ... gratissimum s. -bantur (-bant *Ursinus*). *al.*
ζ *facultatem, causam sim. (*praestare *inde a Celso):* Cic. Brut.

[Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

43 materiem (*v. vol. VIII 461, 49sqq. 57. 463, 47sqq.* [*ibid. 70sqq.* praestare]. *464, 63sqq. al.*). VARRO rust. 2, 9, 11 *canibus fetis panes hordeacii* lactis -ent maiorem facultatem (CAES. civ. 1, 49, 2. HIRT. Gall. 8 praef. 5 *opp.* praerepta. TAC. ann. 4, 41, 1 PLIN. epist. 6, 27, 5. 7, 27, 1 SVET. Aug. 15. *al.*). Ov. am. 1, 8, 74 quae causas *castitatis* -eat, Isis erit (epist. 2, 148. *al.* LIV. 3, 14, 4. *al.* SEN. contr. 1, 1, 4 VELL. 2, 22, 5. *et saepius, v. vol. III 669, 8sqq.*). LIV. 24, 20, 13 neque hostibus ... loci quicquam -uit ad temptandum (*v. vol. VII 2, 1598, 54sqq.*). 29, 18, 11 occasionem (*v. vol. IX 2, 335, 34sq.*). VAL. MAX. 6, 2, 12 licentiam. TAC. ann. 12, 28, 1 casum. SVET. Otho 11, 1 potestatem. *al.*

η *amorem, humanitatem sim.*: ① lacrimas: CIC. Att. 3, 15, 4 l. -uisti dolori meo. SEN. Herc. O. 1267 numquam malis l. suis -ere consuetus *voltus*. EVGRAPH. Ter. Andr. 115 filium perspexeram -ere ... ei l. *sc. Chrysidi mortuae* (conlacrumabat *Ter. 109*). ② *alia* (*auctores aevo christiano priores in iuncturis hic allatis verbo* praestare *utebantur; inter* -et *et* praestat honores *haesitant editores* COLVM. 10, 261; *olim falso edebatur* PLIN. nat. 15, 19 honorem ... -uit *pro* perhibuit): MIN. FEL. 29, 5 cum et praeclaro viro honor ... et optimo amor ... -eatur (Ps. APVL. Ascl. 41 pietatem et religionem et a. *eqs.*). TERT. patient. 11 p. 17, 11 cui magis patientiam quam domino -eamus? (ITALA Col. 3, 13 [Ambrosiast.] -entes vobis invicem p. [*gr. et Vulg. aliter*]. CYPR. epist. 19, 1. *al.*). ARNOB. nat. 3, 24 inexorata beneficia (SCHOL. Cic. Bob. p. 164, 10). PEREGR. Aeth. 3, 1 humanitatem. *al.*

c *aliquem*: CATO agr. 144, 3 *dominus* legulos *oleae*, quot opus erunt, -eto *eqs.* 144, 4 adsiduos homines L -eto: duas partes strictorum -eto. 150, 2 pastorem. CIC. inv. 2, 2 '-ete ... mihi ...' inquit *Zeuxis* 'ex istis virginibus formonsissimas'. ad Q. fr. 2, 11(10), 5 tabellarios. SALL. Catil. 14, 6 scorta. HOR. carm. 4, 14, 34 (*v. sub bγ*) divos (*cf.* LVCAN. 6, 607 [*loq. Erictho*] pronum erat ... quos velles ... in actus invitos -ere deos). PROP. 2, 7, 13 gnatos -ere triumphis. Ov. epist. 3, 151 (*Briseis Achilli*) perdere quos melius possis, ... -ent Pergama (*cf.* 7, 157 [*Dido Aeneae*] quem superet, ... -bimus hostem *Iulo*). LIV. 31, 33, 11 *transfugas* levitas ingeniorum ad cognoscendas hostium res ... -et (*cf.* 45, 31, 2 milites ... ad ministerium caedis). LVCAN. 4, 493sq. -bunt aequora testes, -bunt terrae, ... dabit insula (QVINT. decl. 314 p. 233, 19. VENVL. dig. 22, 5, 22 t. vel signatores). TAC. ann. 4, 63, 2 fomenta et medici ... -ti. *al.; v. etiam sub 2.*

2 *in vita publica* (*in talibus iuncturis occurrit* praestare *inde a Liv.*): **a** *-etur sumptus*: α *accedunt locutiones adverbiales*: publicitus: PLAVT. Amph. 1027 paene effregisti ... foribus cardines; an fores censebas nobis p. -erier? LVCIL. 429 quaestore ... atque corago, p. qui mi atque e fisco -eat aurum. publice: CIC. de orat. 1, 232 ut ei *Socrati* victus cotidianus in Prutaneo p. -retur. LIV. 5, 55, 3 tegula p. -ta est. 10, 23, 2 vinum ac tus *in supplicationibus*. FEST. p. 270 cum quid p. faciendum ⟨a⟩ut -endum condixerant *redemptores*. VAL. MAX. 2, 2, 7. 4, 4, 6 alimenta coniugi eius (*i. Reguli*) ac liberis -eri ... p. iussit *senatus*. 5, 1, 1ᵉ. PLIN. epist. 8, 8, 6 balineum Hispellates ... p. -ent, -ent et hospitium. SVET. Vit. 10, 2. GELL. 7, 17, 1 (*cf.* tit.) libros ... p. ad legendum -endos primus posuisse dicitur Pisistratus. *alia* (*cf.* LVCIL. *l. c.* e fisco): CIC. Verr. II 5, 45 sumptu publico (GELL. 16, 10, 13). LIV. 45, 44, 15 ex publico. COD. Iust. 11, 10, 7, 1 de publico.

β *exempla varia selecta*: PLAVT. Persa 160 πόθεν ornamenta? :: abs chorago sumito; dare debet: -enda aediles locaverunt (*cf.* HOR. epist. 1, 6, 40 chlamydes *militum* ... scaenae). C. GRACCH. or. frg. (44 M.) Gell. 11, 10, 6 *legationes regiae* sumptus atque pecunias maximas -ent, *sc. reticentibus* (LIV. 45, 14, 6 *regulo*. 45, 44, 17. RVT. LVP. 1, 7 ne s. stipendio -rent *quaestores*. IVST. 31, 4, 1 et vires belli et s. 42, 5, 9). CIC. inv. 2, 96 hostias nisi ad sacrificium quoddam redemptor -uisset (LIV. 41, 16, 2. *iocose*: CIC. Brut. 43). Verr. II 4, 9 *legatis sim. argentum* dabatur ... de publico, ... *vestis* -batur ... legibus; ... *mancipium* non -etur a populo. SALL. Iug. 54, 6 frumentum et alia, quae usui forent, adfatim -ta *sc. a Numidis Metello* (*v. vol. VI 1, 1414, 78sqq., ubi adduntur exempla verbi* praestare). LIV. 9, 45, 4 cum ... Samnium exercitus Romanus benigne -to commeatu peragrasset (28, 37, 4 *seq.* iuventus armaque data [*cf.* 34, 60, 3 et c. et militem]. 28, 41, 12 TAC. hist. 1, 64, 3). 28, 39, 19 locus ... lautiaque legatis -eri iussa (*v. vol. VII 2, 1068, 4sq. 10*). 29, 3, 12 *Romanis* Latium iuventutem -uisse (*cf.* 35, 12, 16 peditum equitumque copias. *sim. saepius*). EDICT. Sotid. de curs. publ. (Journ. Rom. Stud. 66, 1976, 107) 11 *mulos et carra* (*vertitur gr. l. 35* ὑπηρετοῦντες. *vix intellegas usum absolutum*). *al.*

b *-entur ludi* (*cf. 1bε*): munus: CIC. Sull. 54 posset alia (*sc. ac adrepta est*) familia *gladiatorum* Fausti m. -ere (*syn.* dandi muneris. *cf. Cass. Dio 37, 51, 4* ἀγῶνα ... ἐποίησε). spectaculum: R. GEST. div. Aug. 22 athletarum ... s. populo pra⟨ebui⟩ (*gr.* ⟨π⟩αρέσχον). VELL. 2, 79, 6 quod -bat *M. Titius in theatro Pompei*. CALP. ecl. 7, 49 *subi. harena*. TAC. ann. 14, 21, 1 L. Mummii ..., qui primus id genus spectaculi (*sc. ludos theatrales*) ... -uerit.

c *-etur quaelibet actio publica*: LIV. 32, 40, 2 liberam contionem ... declaraturam, quid Argivi vellent, -eri debere dicebat *Attalus* (*per hyperbolen*: SEN. contr. 1, 1, 11 ['*occasionem coram populo se iactandi*' *Bursian*]). 36, 31, 10 Diophanen concilium Achaeorum ... sibi -ere iussit *Quinctius* (42, 44, 7). 37, 45, 7 -to ... iis (*sc. Zeuxi et Antipatro*) petentibus frequenti consilio ad mandata edenda ([*Polyb. 21, 16, 7* κληθέντες δ' εἰς τὸ συνέδριον]. IVLIAN. dig. 40, 2, 5 an apud se manumittere possit is, qui c. -eat [*ibid. iterum. cf.* VLP. dig. 1, 10, 1 pr.]). 42, 48, 1 senatum ... -eri legatis placuit (*cf.* TAC. ann. 13, 4, 2 patrum aditum). SEN. benef. 5, 15, 5 quibus ... victorem exercitum reducentibus curia extra muros -retur.

3 *in re mercatoria -entur res venales*: PLAVT. Capt. 813 piscatores, qui -ent populo pisces foetidos. Persa 429 eodem mihi pretio sal -etur quo tibi (LIV. 29, 37, 3. COLVM. 7, 3, 22 salubri. VLP. dig. 1, 12, 1, 11 iusto). VARRO rust. 3, 17, 7 cum ... macellum piscinarum [mare] obsonium -ret ('*dicuntur cibaria, quae m. piscinis -et*' *Keil ad l.*). TIB. 2, 3, 57 (*si recte huc traximus*) illi *puellae* selectos certent -ere colores Africa puniceum purpureumque Tyros (PROP. 3, 13, 7 T. ostrinos -et ... c. cinnamon et ... pastor ... Arabs [*5 mittit*]. *item de regionibus earumve incolis*: Ov. medic. 10 India -et ebur. fast. 6, 175 COLVM. 7, 2, 4. 10, 137).

B *-ere se vel partes suas* (*sc. ad actionem quandam; aliter sub IIA1*): 1 *reflexive*: **a** *accedit acc. praedic.* (*cf. p. 388, 22 sq. et 68*): ducem: CIC. Verr. II 5, 40 ut ... ad illam parvam manum exstinguendam d. te principemque -res (Tim. 46 [*gr.* ἄρχειν]. fam. 10, 6, 3 auctorem, p., d.). Vatin. 33 rep. 2, 4. fin. 1, 43 *de sapientia*. Lael. 37 nec se comitem ... furoris, sed d. -uit (*cum convicio ut*: CVRT. 6, 9, 4 sceleri. *cf. l. 22. 37*). TAC. hist. 3, 64, 2. *et saepius.* socium *sim.*: CIC. Pis. 28 ut suorum scelerum socium te adiutoremque -res (IVST. 21, 5, 5 comitem ... s.que. 31, 3, 10. *cf. Liv. 39, 25, 15* s. atque amicum sese praestare [*vix ad p. 388, 70*]). 49 -uit se (*T*, -uisse *V*, tribuit se *cett.*) mercennarium comitem regi (Lael. 37 *v. supra.* fam. 1, 9, 2. CYPR. epist. 65, 5 c. ... et participem. *al.*). Phil. 10, 24 adiutorem (*cf. l. 22*). de orat. 1, 198 ministros (rep. 6, 29 quasi m. *voluptatum*. ORIG. in Matth. ser. 83 p. 195, 23). *sim. al.* **b** *cum solo obi.*: Ov. Ib. 111 nec se Vulcanus nec se tibi -et aer. S. C. de ord. sen. et eq. (Année Epigr. 1978 n. 145) 11 ⟨si quis se⟩ -ret *auctoramento*. LIV. 28, 44, 8 non deesse fortunae -enti se. PLIN. nat. 5, 71 accolis ... se -ens *Iordanes* (*priusquam eius aquae lacu Asphaltite corrumpuntur*). HIER. vita Hilar. 31 p. 45ᴬ se -et occasio. PRVD. c. Symm. 2, 795 natura creandis se -et populis (*item indicatur ad quid*: CASSIOD. var. 3, 26 actibus se publicis -ere).

2 *-ere partes suas, nomen suum* (*actiones vel qualitates suas v. sub A1bγ*): *in opprobriis, sc. cum crimine rei nefariae vel indignae* (*cf. l. 20. p. 384, 12. 31*): CIC. dom. 134 ut mut[u]am ... personam nomenque -ret *Pinarius* (TAC. ann. 13, 13, 1). p. red. ad Quir. 10 qui ad meam perniciem vocem suam ... hostibus -uisset (Vatin. 24 linguam et v. suam sceleri et menti tuae. TAC. ann. 13, 43, 4 *Messalinae. cf. Cic. Font. 29* nihil praeter v. et os [*v. p. 389, 52*] et audaciam ... praestare). *vario usu* (*hucine p. 389, 14?*): Ov. epist. 2, 148 *Demophoon* necis causam -uit *Phyllidi*, ipsa manum (LVCAN. 5, 558 [*Amyclas nauta ad Caesarem*] haud dubitem -ere manus). VVLG. I par. 22, 19 -ete ... corda vestra et animas vestras, ut quaeratis dominum.

C *obi. circumscribitur*: 1 *adv.*: CIC. Att. 16, 1, 5 Xenonem perexigue et γλίσχρως -ere, id est minutatim (*sc. filio Ciceronis*). VARRO rust. 2, 5, 17 quibus *vitulis* non satis (lactis *add. Iucundus*) -ent matres. 2 *inf.*: **a** *solo* (*cf. p. 387, 68*): STAT. Theb. 8, 528 *Minerva hastam Tydei* prohibet paulumque umeri (*sc. Haemonis*) libare ... -uit. CONC.ˢ I 5 p. 98, 39 *Christus* -et ... nobis ... omnem habere de eo fidem (*sc. de deo verbo; gr. I 1, 7 p. 99, 7* παρέχει ... ἔχειν. *Mar. Merc. I 5 p. 25, 3 = II 3, 1 p. 214, 20* praestat. *I 2 p. 68, 16* facit). **b** *acc. c. inf.*: VLP. dig. 48, 5, 10, 1 si quis in agro ... stuprum fieri -uisset. ARNOB. nat. 7, 45 sin ... intenderat *deus* cernendum se dare, ... cur non talem videri se -uit, qualem sciebat se esse ...? (*nisi inf. pro gerund. positum putes, ut spectet ad p. 389, 61*). COD. Iust. 1, 17, 2 pr. *providentia* leges antiquas ... -uit in novam pulchritudinem ... pervenire. **c** *nom. c. inf.* (*nisi intellegas inf. explicandi causa appositum*): GREG. M. moral. 2, 18 (*ad Iob 1, 11*) quid ... 'dei facies', nisi respectus eius gratiae -etur (perhibetur *edd. vet.*) intellegi?

D *absolute* (*sc. fere per ellipsin; cf. p. 387, 44. 65. 388, 27. 390, 64; aliter p. 383, 52. 385, 70*); *respiciuntur*: 1 *sumptus, quem -ent*: *civitates tributariae* (*cf. A2a*): CIC. Verr. II 3, 76 *reges Persarum solent suis* uxoribus civitates attribuere hoc modo: haec civitas mulieri in (*Hotomannus*, mulierem *vel* -ri *codd.*) redimiculum -eat, haec in collum, haec in crines. *Christiani eleemosynam sim. facientes*: EVSEB. EMES. serm. 29, 29 p. 234, 7 quid ... si dat aliquis et murmurat? quid si -et, pigrior autem est? THEOD. MOPS. in I Thess. 4, 9 p. 26, 5 qui -bant (*fort. animo obversantur, quae antecedunt*: bonitas ... indigentibus solatia -bat). VITA Melaniae (BHL 5885) 19 coeperunt ... monasteriis -ere (*20* quae ... praestatis m.). 2 *actio quae conceditur* (*cf. C2*): HIER. hom. Orig. in Luc. 9 p. 57, 3 *de prophetiis Zachariae* -ente (praeveniente *sim. vel* praestante *var. ll.*) domino Iesu Christo, cum tempus fuerit, disseremus (*sc. homilia decima*). ?3 *cantus vel verba exhibenda* (*cf. p. 383, 56*): ITALA II Macc. 1, 23 (rec. B) omnes oraverunt -ente Ionatha et ceteris respondentibus (praeeunte *coni. man. rec. in marg. cod.; an sec. rec. M restituas* praeveniente? *Vulg.* inchoante, *gr.* καταρχομένου). 12, 37 (*ibid.*) incipiens paterna voce -ere cum cantico etiam clamore exclamans ... fugavit *hostes* (*var. l. gr.* καταρξάμενος ... κραυγὴν ἀναβοήσας, *rec. L al.* incipiens ... clamorem extollens. *sec. gr.* -ere ... clamore⟨m⟩ *intellexit van Leijenhorst in schedis nostris, ut ad p. 390, 25 spectet*).

[Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

E *indiculus adverbiorum copiam definientium* (*substituitur locutio praedicativa l. 8*): PLAVT. Curc. 523 benigne (TER. Hec. 768 [DON.: large]. LIV. 9, 45, 4. 28, 37, 4 PLIN. nat. 5, 133). Men. 90 adfatim (SALL. Iug. 54, 6 LIV. 38, 19, 6. *al.* COLVM. 7, 6, 5). 121 bene (CATO agr. 14, 3 SEN. dial. 3, 12, 4). 802 recte. TER. Haut. 207 exigue (*cf.* CIC. *sub C1*). VARRO rust. 2, 5, 17 satis (*v. sub C1*). BELL. Alex. 1, 5 large (*al. v. vol. VII 2, 975, 43*). LIV. 39, 9, 6 maligne. COLVM. 5, 12, 4 parcius (SVET. Iul. 38, 2 parce [*opp.* largissimum *prandium*]). APVL. met. 9, 11, 2 prolixe.

II *cum acumine dictum vel notione speciali adhibitum*: A *fere i. q. porrigere, tradere, exponere aliquid infestandum vel quolibet modo afficiendum, tractandum* (*plus valet* offerre *infra l. 56*): 1 *se vel partes suas* (*aliter sub IB*): a *ad mala patienda, sc. animo aequo, impavido sim.*: α *corpus suum eiusve partes* (*latius* sanguinem SALL., *incorporaliter* animam *sim.* CORIPP.; *verbum* praestare *substituerunt Sen. phil., Lucan. al.*): TER. Ad. 215 (*213* ego vapulando, ille verberando, usque ambo defessi sumus) os -ui (CIC. Att. 1, 18, 5 ad male audiendum. LIV. 4, 35, 10 ad contumeliam [*cf.* TAC. hist. 3, 31, 3 contumeliis]. STAT. Ach. 1, 280 lupis [*i. frenis. cf.* AVSON. 322, 76 p. 265 P. lupatis]). CIC. Tusc. 2, 53 *Marius in varicibus secandis* crus ... alterum non -uit (PERS. 4, 42 sagittis). SALL. or. Macri 17 sanguinem (*cf. l. 33*). PROP. 3, 13, 21 *uxores Indicae* flammae pectora -ent (OV. ars 2, 195 sagittis. met. 10, 706 pugnae. *cf. ibid.* 13, 476 praecordia). 3, 20, 28 *infidus* caput argutae -eat historiae (LVCAN. 8, 615 apertum Fortunae. IVV. 3, 33 venale sub hasta [*v. Moeller, Mnemosyne 22, 1969, 386 sq.*]. 5, 172 pulsandum [*cf.* FLOR. epit. 4, 7, 13 auferendum. HEGES. 1, 23, 1 amputandum]. *al.*). OV. epist. 7, 128 sceleri bracchia *sc. vincienda* (SVET. vita Lucani p. 333, 18 ad secandas venas). ars 1, 16 verberibus ... manus (SEN. contr. 1, 7, 10 *seq.* praecide. SEN. Herc. O. 945 turbinibus *rotae*. QVINT. decl. 339 p. 341, 16 parata in vincula [*cf.* BOETH. cons. 2, 6, 11 W. catenis]. *cf.* IVV. 2, 142 palmas ... Luperco). met. 4, 457 viscera -bat Tityos lanianda ([*de eodem*: Ib. 182 v. ... debita -et avi]. LIV. 9, 1, 9 hauriendum sanguinem l. que v. ARNOB. nat. 1, 55). fast. 1, 83 colla ... ferienda (4, 403 iugo [trist. 4, 6, 2 premenda. SEN. Med. 1024 summissa. STAT. Ach. 1, 280 CLAVD. 28, 382. *cf.* OV. fast. 4, 216 ad iuga ... iubas]. trist. 4, 2, 45 [*de Germania*] securi [Pont. 4, 4, 31]. *al.*; *iocose* AVG. c. acad. 2, 13, 30 p. 44, 22 *philosophis*). NVX 171 corpora ... plagis (LIV. 23, 19, 6 nuda c. ad ... telorum ictus. 25, 16, 19 pecorum modo. CVRT. 9, 5, 28 sine motu. STAT. Theb. 9, 674 c. [*P*, pectora *cett.*] ferro. TAC. ann. 14, 30, 1 immobile c. vulneribus). LIV. 40, 9, 1 ferro iugulum (VAL. MAX. 5, 3, 4. 5, 9, 4 feriendum. 9, 4, 2 aequo animo. SEN. Ag. 973 dial. 9, 11, 5 VIR. ill. 83, 6). frg. 60 (Sen. suas. 6, 17) inmotam cervicem (*v. vol. III 948, 45 sqq.* [SEN. *phil. ter*, praestare *p. 382, 5 et promiscue* epist. 4, 7]. *per ellipsin*: SEN. Herc. f. 1041 *hostia* expectat manum cervice prona: -eo [c. *an* me*?*], occurro ...; macta). *al.* *translate*: CORIPP. Iust. 1, 221 animam vitamque periclis ... -ere suam. β *reflexive*: CIC. Verr. II 1, 93 cum tibi se tota Asia spoliandam ac vexandam -uisset (*seq.* exposita ... ad praedandum Pamphylia. *cum gerund. ut*: SALL. or. Macri 6 more pecorum ... habendos fruendosque. POMP. TROG. Iust. 38, 5, 10 lacerandum [VAL. MAX. 2, 7, 8]. *al.*). fin. 2, 61 (*de Decio*) se ... victimam rei publicae. OV. am. 1, 14, 25 *crines* se -uerant ferro patienter et igni *sc. ornatricis* (*per hyperbolen, v. p. 388, 35*). met. 12, 101 apertum et se -entem (*sc. cuspidi*) ... Cygnum. LIV. 4, 28, 4 telis. 37, 30, 5 *naves* obliquas se ipsae ad ictus -bant. SEN. suas. 6, 18 (*respicitur* LIV. frg. 60 *Ciceroni* -enti ... cervicem) quin fortiter se morti non -uerit tantum, sed obtulerit. SEN. dial. 1, 5, 8 fato. 7, 27, 3 *iocis* (*comparantur rupes fluctibus verberatae*). epist. 85, 26 periculis. *al.* c. *enunt. fin.* (*cf.* eδ): AVG. de serm. dom. 1, 19, 57 l. 1422 multa saepe patiuntur et ... -ent se etiam, ut plura patiantur (*antea*: para te ... percuti). γ *mediopassive*: OV. am. 2, 9, 35 positis nudus tibi (*sc. Amori*) -eor armis. SEN. dial. 1, 4, 12 -endi fortunae sumus (*antea*: patiamur). PLIN. nat. 10, 108 *columbae* in ostentatione ut vi⟨n⟩ctae -entur accipitri.

b *ad coeundum sim.* (*sec. gr.* παρέχειν, *cf.* dare *l. 70 et vol. V 1, 1673, 35 sqq.*): α *elliptice*: LVCIL. 866 qui et (quiete *trad.*; quae et *Krenkel, cf. Cichorius, Unters. 162 adn. 2*) poscent[e] minus et praeb⟨eb⟩unt rectius multo et sine flagitio. OV. epist. 5, 132 *Helena*, quae totiens rapta est, -uit ipsa rapi. ars 2, 685 odi, quae -et, quia sit -ere necesse. β *cum obi.*: OV. am. 3, 8, 34 postquam ... venit adulter (*sc. Iuppiter in aurum conversus*), -uit ipsa *Danae* sinus et dare iussa dedit (*subauditur sinus vestis, ubi pecunia poni solebat*). PRIAP. 22, 2 haec (*femina*) cunnum, caput hic (*vir*) -eat, ille (*puer*) nates. LIV. 21, 3, 4 florem aetatis ..., quem ... fruendum -uit *Hasdrubal Hamilcari socero futuro* (*ad rem cf. Nep. Ham. 3, 2*). γ *reflexive* (*latius p. 388, 34*): PLIN. nat. 10, 102 *ut* ultro -eat se libidini *femina perdicis*. COD. Iust. 9, 9, 22 (*a. 290*) *mulier* prostituta meretricio more vulgo se -uit.

c *ad audiendum, sc. animo attento vel facili, propitio* (patienter *explicat* DIFF. ed. Beck p. 77, 28): α *reflexive*: LVCR. 2, 66 *illud* expediam: tu te dictis -ere memento (*cf. 6, 920* attentas aures animumque reposco). PANEG. in Mess. 132 *Iuppiter* intenta ... tuis precibus se -uit aure. β aurem (*vel* aures; *cf. Mart. 11, 24, 2* praesto): HOR. sat. 1, 1, 22 *et passim, v. vol. II 1510, 47 sqq.* (*exemplis aevo christiano prioribus addantur* OV. Pont. 2, 9, 25 CVRT. 9, 3, 6).

d *ad obsequendum, se committendum*: SEN. contr. 7, 8, 6 est quaedam proxima innocentiae verecundia, -ere se legibus (SEN. epist. 70, 9 *de Socrate*). SEN. dial. 6, 24, 3 *Metilius* nullius *feminae viros corrumpentis* se spei -uit. APVL. Socr. praef. 4 p. 108 -ui me quorundam voluntati, qui *eqs.* HIL. gen. 161 *Adam* captus ... dolis se -uit angui. CASSIOD. hist. 10, 3, 18 furori magis quam reverentiae se -bat (*Socrat. 6, 3* θυμῷ μᾶλλον ἢ αἰδοῖ ἐχαρίζετο).

e *usu vario*: α *in univ.* (*cum acc. fere praedic. l. 9. 11. 17. al.*; *verbum* praestare *ne hoc quidem usu adhibetur ante Sen. phil., Lucan.*): ① *partes suas*: TIB. 1, 3, 38 nondum ... pinus ... effusum ventis -uerat ... sinum (*cf.* OV. epist. 7, 173 carbasa). PROP. 1, 9, 23 nullus Amor cuiquam (*sc. captandi cupido*) faciles ... -uit alas. OV. ars 2, 375 catulis lactantibus ubera -et *lea* (SEN. contr. 10, 4, 9 SEN. Herc. O. 146 COLVM. *ter. al. cf.* LIV. 1, 4, 6 mammas [PLIN. nat. 11, 233. 234. *al.*]). 3, 626 pro charta conscia tergum -eat (met. 4, 715 *soli*. fast. 5, 605 -uit ... taurus ... sua t. *Europae* [*ad sedendum ut* HIER. epist. 27, 3, 3. *cf.* PLIN. nat. 9, 25 dorsum]. *aliter p. 389, 56 sqq.*). SEN. Phaedr. 572 ora dammis blanda -bunt lupi (PLIN. nat. 32, 17 *pisces* manibus inserendis). dial. 5, 23, 6 alte cadenti sinum (VLP. dig. 48, 13, 8, 1 furanti. *cf.* TIB. *supra*). nat. 4 praef. 3 adulatoribus latus. *al.* ② *reflexive*: CIC. ac. 1, 24 ut altera *natura* esset efficiens, altera autem quasi huic se -ens eaque efficeretur aliquid (*inde* LACT. inst. 7, 3, 1 quae se ... tractabilem -eat). OV. am. 1, 3, 19 te mihi materiem felicem in carmina -e (SEN. benef. 4, 40, 2 -bo me amico meo exercendae bonitatis suae capacem materiem. *ad structuram cf. IB1a*). RVFIN. hist. mon. 11 p. 430^{B} *onagro* -enti se sponte et onus imponit et ... insedit. ③ *mediopassive*: PLIN. nat. 10, 63 *agmen avium* impellenti -etur aurae. ④ -ens *per ellipsin vel intrans.*: PLIN. nat. 8, 58 *Samius quidam ossiculum dentibus inhaerens* evellit -enti et qua maxime opus esset adcommodanti *leoni*. PLIN. epist. 9, 33, 6 *homines* tangunt ... pertrectantque -entem (praeeuntem *var. l.*) *delphinum* (*cf.* PLIN. nat. *sub β*). β *cum gerund.*: PROP. 4, 8, 72 vix tangendos -uit illa pedes (SVET. Vit. 2, 5 excalciandos). OV. epist. 2, 142 se nectenda lacertis -uerunt *colla* (*cf.* met. 10, 119 *cervus* mulcenda ... colla ... manibus -ere solebat). 4, 95 nec ... Aurorae male (*i. invitus*) se -bat amandum *Cephalus*. 13, 31 pectendos ... capillos (ars 3, 235 met. 13, 738. *cf. p. 387, 52 et* PETRON. 103, 3 capita ... cum superciliis denudanda. STAT. Theb. 9, 901 secandum *crinem*. IVV. 11, 157 vellendas ... alas). met. 2, 866 *Iuppiter in taurum conversus* modo pectora -et ... plaudenda ..., modo cornua sertis impedienda. CVRT. 9, 5, 27 *Critobulus regem hortatus est*, ut se continendum -ret, dum spiculum evelleret. PLIN. nat. 9, 26 *delphinus* -ens ... se tractandum. PLIN. epist. 8, 18, 9 dentes lavandos fricandosque (APVL. apol. 8, 6 *crocodilus* purgandos sibi d. innoxio hiatu -et). *al.* γ *cum inf. finali*: PERS. 2, 28 -et tibi vellere barbam Iuppiter. SIL. 10, 465 *equus domino iacenti* inflexis -bat scandere terga cruribus. δ *c. enunt. fin.* (*cf. p. 386, 46. 387, 58*): ORIG. in Matth. ser. 12 p. 23, 32 si ministrat quis verba divina, nequaquam se -et, ut 'magister' vocetur, ... se autem profitetur 'ministrum'.

2 *aliena, externa*: a *hostiliter, maligne*: CIC. nat. deor. 3, 80 Poenorum crudelitati Reguli corpus est -tum (*hinc Madvig emendare conatus est* S. Rosc. 150). LIV. 9, 17, 6 (*de casibus humanis*) Cyrum ... quid nisi longa vita, sicut ... Pompeium, vertenti -uit fortunae? 25, 15, 16 *proditores* exclusos Romanos -uere hosti ad caedem (28, 2, 9 quod ad fugam impedimento hostibus erat, id ad c. eos velut vinctos -bat [*sim.* 38, 40, 12]). 27, 48, 17 sitis ... hiantes caedendos capiendosque ... -bat (*accedit gerund. ut*: VAL. MAX. 9, 12 ext. 9 *quercus Milonem fissura captum* lacerandum feris -uit [dilacerandum GELL. 15, 16, 4 *de eadem re. cf.* LVCAN. 10, 45 lacerandas -uit urbes *Alexander*]. FRONTIN. strat. 2, 4, 12 *equi consternati ordines* vincendos ... hosti -uerunt. *al.*). STAT. Theb. 10, 80 *Iuno* destinat Aonios leto -ere. HIST. Apoll. rec. A 51 p. 114, 12 *piscator* se putavit ⌊ad occidendum -eri⌋ (o. *tantum recc. BC*). b *per fiduciam* (*cum colore credendi, committendi*): LVCAN. 5, 536 (*Caesar Amyclam compellat*) ne cessa -ere deo tua fata volenti ... opibus ... inplere penates.

B *fere i. q. ostendere, manifestum reddere, prodere* (*haud raro idque maxime sub 1a, 1bα et β, 2b accedit etiam respectus efficiendi, quem infra sub C illustravimus*): 1 *potius menti, ut subluceat color probandi sim.*: a *praeter obi. accedunt structurae indicantes, qualis quis sit* (*acc. praedic. praeter p. 389, 5*; praestare *copulatur p. 389, 2 substituitur sensu vix dissimili rarius inde a Cic.* [*septies*, -ere *ca. 40 locis*]): α *reflexive*: ① *acc. dupl.*: TER. Ad. 886 servom haud inliberalem -es te (DON.: id est re ostendis, factis probas). AFRAN. com. 316 obsequentem (SEN. Phaedr. 132. benef. 3, 38, 2 submissumque). 372 dum ⟨me⟩ morigeram, dum morosam -eo (*suppl. Passeratius, ut iambus fieret. item suppletur* CIC. fam. 2, 18, 3 si ⟨se⟩ dignum ... -uerit). RHET. Her. 1, 7, 11 adtentos (3, 1, 1. CIC. nat. deor. 3, 2 a. ... auditorem), dociles (CIC. Tusc. 2, 15 QVINT. inst. 2, 9, 3), benivolos. 4, 15, 21 (= 4, 45, 58) placabilem (CIC. Att. 10, 16, 1 ANTON. *ibid.* 14, 13^{a}, 3), ... inexorabilem (CIC. ad Q. fr. 1, 2, 8 [exor- *Corradus*]). CIC. S. Rosc. 11 qualem te iam antea populo Romano -uisti, talem te ... nobis ... hoc tempore impertias (leg. agr. 2, 103 *iuxta* tales. NEP. Ages. 6, 1 talem ... imperatorem. *sim. al.*). Verr. II 1, 82 non legatum ..., sed tyrannum libidinosum crudelemque. off. 1, 114 acrem ... iudicem (fam. 5, 2, 10 aequum). Att. 12, 33, 1 facilem (*v. vol. VI 1, 62, 37 sq., ceterum* CIC. Att. 14, 13, 6 ad Q. fr. 1, 1, 32 PHAEDR. app. 27, 3 SEN. benef. 2, 17, 6. epist.

[*Ehlers*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

102, 2 [credebam *codd.*]. 116, 1). fam. 4, 8, 1 ut tibi me . . . eum -eam praestemque . . ., ut *eqs.* *saepe apud eundem, ceterum passim.* *laxius in vertenda voce q. e.* εἶναι: ORIG. in Matth. 13, 19 p. 233, 4 (*affertur Luc. 9, 48*) minorem se -et (*gr.* μικρότερός ἐστιν). (II) *pro acc. praedic. ponitur abl. modi vel adv.*: CIC. Verr. II 2, 70 quoquo modo se . . . -bat *Verres*, tamen *eqs.* (*cf.* COLVM. 2, 11, 3 qualitas humi sic se cultoribus -et [*antea*: terrae bonitas ea est, ut *eqs.*]. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 12, 34 sicut . . . praedones . . . circa subiectos se -ent [*Migne gr. 78, 1021^{A}* ὡς . . . τοῖς ὑπηκόοις . . . προσφέρονται]). NEP. Dat. 2, 1 pari se virtute . . . -uit (*cf.* Hann. 7, 5 p. diligentia). AVG. epist. 27, 5 p. 101, 18 ut ita comiter (-tem *var. l.*) ei te -eas, quasi *eqs.* ORIG. in Matth. ser. 14 p. 26, 12 *Pharisaei* homicidaliter se -bant eis, qui crediderant Christo.

β *cum variis obiectis* (*aliter sub C2*): CIC. Caecin. 78 qui . . . ingenium, laborem, fidem suam populo Romano promptam expositamque -uerit (*nisi ad IB2 trahas*). off. 1, 132 appetitum rationi oboedientem. ad Q. fr. 3, 3, 3 animum -eo ad illius perniciem moderatum, ad rerum eventum lenissimum (SEN. Herc. O. 994 intrepidum. *cf.* AVG. util. cred. 10, 24 p. 30, 3 mentem . . . supplicem). *al.*

b *cum obi. solo, quod indicat*: α *quem quis agat, sc. repraesentando* (*syn.* exhibere APVL. [*v. vol. V 2, 1427, 20sqq. et cf.* praestare]; *usum sermonis tam familiaris quam rhetorici proprium fuisse censent Löfstedt, Synt. I^{2} 244sqq., Väänänen, Introd. au latin vulg.^{2} 166sq.*): TER. Phorm. 476 Phormio . . . strenuom hominem -uit (se *supra lineam add. corr. rec. A falso, quamvis recte suppleri videatur* AFRAN. com. 372 CIC. fam. 2, 18, 3 *p. 388, 73sq.*). DECRET. decur. Salens. (Année Epigr. 1931 n. 38) 13 disceptatorem nec dissolute benignum et iustum sine acerbitate -endo. APVL. met. 10, 28, 2 *mulier* talem parentem -uit, qualem exhibuerat uxorem. CAPITOL. Maximin. 6, 3 ut . . . patrem militibus -ret. β *speciem, exemplum sim.* (*cf. 2b*): CIC. Verr. II 5, 137 ut aetati . . . incertae exempla nequitiae parentis vita -ret (SALL. epist. Mithr. 4 HOR. carm. 4, 11, 26. LIV. 32, 21, 29 satis exemplorum. VAL. MAX. 3, 6, 5 QVINT. inst. 2, 4, 39 TAC. hist. 2, 85, 1. *al.*). dom. 100 *domus* monumentum -et inimico doloris mei *eqs.* CAES. Gall. 3, 17, 6 *legatus* tantam . . . opinionem timoris -uit, ut iam ad vallum castrorum hostes accedere auderent. HOR. epist. 1, 18, 2 scurrantis speciem -ere (OV. am. 2, 19, 14 s. -uit esse nocens. LIV. 40, 5, 4 aspernantium. *al.*). LIV. 28, 21, 9 *ferro dimicantes principes civitatis* -uere documentum . . ., quantum cupiditas imperii malum . . . esset (*v. vol. V 1, 1804, 52sqq. 1808, 10*). TAC. ann. 1, 77, 3 silente Tiberio, qui ea simulacra libertatis senatui -bat. 3, 60, 1 imaginem antiquitatis senatui -bat *Tiberius*. *al.* γ *varia*: CALL. dig. 22, 4, 5 si res gesta sine litterarum quoque consignatione veritate factum suum -eat. TERT. adv. Hermog. 40, 1 ex compositis incomposita -eri ('*i. imaginem incompositorum -eri' Waszink in transl. a. 1956 ad l.*). HIL. in Matth. 11, 2 -etur in his . . . intelligentia amplior. EVGRAPH. Ter. Ad. 841 hodie -eas hilaritatem (*Ter. 842* hilarem te face). *dicuntur -eri, quae verbis commendantur* (*opp.* damnare): HIER. epist. 22, 10, 1 innumerabilia sunt scripturis respersa (responsa *var. l.*) divinis, quae gulam damnent et simplices cibos -eant (probent *edd. vet.*).

2 *potius oculis* (*cf. p. 384, 71*); *-entur*: **a** *varia* (*non occurrit* praestare *ante Iuv., Tac.*): CIC. Verr. II 3, 41 qui testes interrogare . . . nolueris et iis tacitus os tuum -ere malueris *sc. audacter, impudenter* (*cf. l. 62*). leg. agr. 3, 2 vultus, quos proxima mea contione -uerunt *Quirites* (EPICED. Drusi 188 di . . . latent templis neque . . . v. -ent). VERG. Aen. 9, 693 hostem . . . portas -ere patentes. OV. met. 10, 706 genus . . . ferarum, quod non terga fugae, sed pugnae pectora -et (*de fugientibus ut*: CVRT. 4, 14, 14 TAC. ann. 14, 37, 1 VIR. ill. 45, 3 VEG. mil. 3, 21 p. 111, 13 SVLP. SEV. chron. 2, 16, 5. *cf.* VVLG. II par. 29, 6 dorsum [*Itala Complut.* dederunt. *antea*: averterunt facies suas]). 12, 489 inlaesos miranti -uit artus. SEN. benef. 4, 38, 2 -e in facie tua legendum . . . decretum (*antea*: circumfer, ostende. *cum gerund. ut*: SIL. 17, 646 spectanda . . . ora. SVET. Vit. 17, 1 visendam . . . faciem. *al.*). COLVM. 3, 12, 2 (*verba Iulii Graecini*) humum . . . -ere rimas. LVCAN. 1, 9 gentibus . . . Latium -ere cruorem. *al.* **b** *species, imago sim.* (*cf. 1bβ*; praestare *inde a Vitr., Scrib. Largo*): LVCR. 5, 583 *luna* claram speciem certamque figuram -et (CAES. Gall. 3, 25, 1 *v. infra.* 6, 38, 5. 7, 36, 2 civ. 3, 67, 2 LIV. 3, 18, 4. *et passim*). CAES. Gall. 3, 25, 1 *cum auxiliares* speciem atque opinionem pugnantium -rent (SEN. nat. 7, 10, 3. QVINT. inst. 2, 17, 20 *opp.* habuit. *al.*). POMP. TROG. Plin. nat. 11, 276 qui carnosos a naribus angulos habent, malitiae notam -ent (PLIN. nat. 18, 244 *de notis arationis*). OV. Pont. 4, 10, 39 plaustri -entia formam . . . sidera (LIV. 45, 29, 2 novi in⟨perii⟩ formam terribilem -uit tribunal *eqs.*). GERM. 375 *sidera quaedam* nullam -ere figuram (*372* non ullam specie reddentia formam. *ad iuncturam v.* LVCR. *supra*). VELL. 2, 43, 2 arborum . . . ex longinquo ordinem antemnarum -uisse imaginem. *al.* **c** *reflexive*: VAL. MAX. 2, 10, 2 se . . . spectandum -ere (4, 3, 5 SEN. nat. 7, 21, 3. *item cum gerund.*: SEN. epist. 79, 13 [*de gloria*] visendam. TAC. ann. 3, 41, 3 adgnoscendum [CYPR. idol. 14 videntibus]. PLIN. epist. 2, 12, 3 conspiciendum . . . monstrandumque. *al.*). TAC. hist. 3, 12, 2 Lucilius auctorem se palam -et (*sc. cognoscendum; aliter p. 386, 19*). ann. 12, 7, 2 Claudius . . . obvius apud forum -et se gratantibus (*cf.* SVET. Nero 22, 2 universorum se oculis. VLP. coll. Mos. 15, 2, 2 ut . . . profiterentur et publice se -rent *mathematici sim.*). FLOR. epit. 3, 5, 23 cum a tergo se hostibus, a facie Romanis -uisset *luna*. ITALA act. 1, 3 (cod. e *al.* = VVLG.) *apostolis* -uit se ipsum vivum (*gr.* παρέστησεν). *al.*

3 *notione ostendendi attenuata vergit in vim q. e. habere* (*cf.* exhibere *vol. V 2, 1423, 84sqq.*): MAR. VICTOR aleth. 1, 501 (*deus Evam compellat*) -bis famulare iugum (*3, 534* f. i. sensura).

C *fere i. q. tribuendo efficere* (*v. quae ad B monuimus*): 1 *accedit obi. simpl.* (*sim. usurpatur* praestare *inde a Cic., Vitr.*): **a** *inicitur affectus sim.*: LVCR. 4, 717 *leonibus semina quaedam* dolorem -ent. 4, 872 *vapores* stomacho -ent incendia, *i. sitim* (OV. fast. 1, 411 *Naides* Satyris i. mitia -ent [*i. libidinem, cf. 413* urunt *Silenum*]). CASS. Cic. fam. 12, 13, 3 spem . . . -endo (SALL. [?] rep. 2, 12, 8 *subi.* animus. LIV. 22, 36, 5 *et saepius.* COLVM. 11, 1, 21. *al.*). BELL. Alex. 6, 2 *aqua salsior* hominibus admirationem -bat (exhibebat *V*), quam ob rem id accidisset (IVST. 43, 1, 10). NEP. Dat. 10, 3 suspicionem (Ages. 8, 2 CVRT. 3, 7, 13 TAC. hist. 1, 28. *al.*). TIB. 2, 3, 71 -bat . . . gaudia . . . Venus (LIV. 25, 27, 5. 34, 41, 4 *syn.* adferebant. SVET. Nero 57, 1. *cf.* LIV. 42, 49, 6 laetitiam). OV. ars 1, 754 (*de cognatis et sodalibus*) -bit . . . haec tibi turba metus (*v. vol. VIII 908, 14sq., ubi addatur* LIV. 25, 27, 5. *cf.* LIV. 3, 8, 7 -tus terror [7, 12, 2 *et saepe*]. 32, 17, 17 trepidationem [*v. app. crit.*]. CLAVD. 18, 122 cum . . . horrorem dominis -ret imago [*124* latura metus]). LIV. 1 praef. 4 *voluptatem* (VAL. MAX. 8, 15 pr. *al.*). 26, 37, 8 plus . . . indignationis. 36, 7, 11 fiduciam (*al.* CYPR. ad Donat. 15). 43, 12, 8 curam. *al.* SEN. dial. 2, 17, 2 nemo risum -uit, qui ex se cepit (IVST. 21, 5, 5 *opp.* captare. *cf.* HIER. epist. 61, 3, 2 cachinnum). *al.* **b** *gignitur quilibet eventus, factum, actio sim.*: VERG. Aen. 10, 321 Melampus Alcidae comes, usque gravis dum terra labores -uit ([*de* SERV. auct. *v. p. 382, 12*]. VVLG. Is. 43, 23sq. nec laborem tibi -ui in ture; . . . -uisti mihi l. in iniquitatibus tuis [HIER. *ad l.*: laborare me fecisti]. *v. etiam* COLVM. *infra l. 56*). PROP. 4, 4, 85 omnia -bant somnos (*locum multis suspectum tractavit Shackleton Bailey, Propertiana 239 coll.* LVCAN. *l. 55*). LIV. 7, 36, 2 *miles* offenso scuto -uit sonitum. 10, 14, 15 tumultus (10, 20, 12 *et saepe*). 25, 26, 5 certamen (37, 1, 3). 26, 10, 7 fugam (COLVM. 9, 1, 4). 32, 18, 6 *moram* (SEN. Herc. f. 573 nat. 1, 2, 11. SVET. Vesp. 23, 2 spatium m.que). 42, 49, 7 Persei . . . famam et bello clara Macedonum gens et Philippus pater . . . -bat (*cf.* VLP. dig. 47, 10, 15, 22 frequentia *sequendi* quasi -et . . . infamiam). *al.* SEN. nat. 5, 13, 3 pericula venti . . . -ent (produnt *vel* prodeunt *trad.*, *em. Axelson, Senecastudien, 1933, 72*). COLVM. arb. 5, 3 vulnus viti. VLP. dig. 17, 2, 23, 1 (*ex Pomponio*) damno, quod culpa (*vix abl.*) -uit. *al.*

2 *locutiones praedicativae* (*adi. forsitan hic illic potius attributive posita intellegas, ut loci explicandi sint variis notionibus supra illustratis; verbo* praestare *similiter usi sunt primi Varro et Cic.*): OV. trist. 4, 8, 32 cum mihi tempora prima mollia -uerint *fata*. LIV. 8, 25, 9 (*locum huc pertinere negant Weissenborn-Müller, vix recte*) ad -endam opportunam consilio urbem (VAL. MAX. 9, 3, 7 horrea custodibus remotis o. rapinae -uit). 21, 8, 12 *illud* nudum . . . militem ad insequentes ictus -bat. 21, 35, 3 elephanti . . . tutum ab hostibus . . . agmen -bant (22, 12, 9 *equitum statio* et suo militi t. omnia et infesta . . . hostium populatoribus -bat). 24, 34, 15 *illa causa* arduum aditum instabilemque ingressum -bat. 25, 36, 6 aditum adscensumque difficilem (COLVM. 3, 19, 1 exemptionem. *cf.* facilem *ibid.* 2, 4, 8. 6, 37, 10. 11, 2, 8 SER. SAMM. 988). 35, 44, 5 simul primum anni tempus navigabile -uisset mare. *al.* SEN. Phaedr. 1127 servat placidos obscura quies -etque senes casa securos (LVCAN. 1, 518 agger -et s. intra tentoria somnos). COLVM. 4, 27, 1 ne lutosa humus inculcata maiorem fossori laborem -eat. 6, 17, 6 ea res innoxium pecus a morsu muris aranei -et (*inde* PELAGON. 280). *al.* SIL. 11, 198 hostis adire si parat, obstructas -ete (replete *cod. Put., edd. vet.*) cadavere portas. ITALA Eph. 5, 27 (Mar. Victorin. *ad l.*) ut -ret ipse *Christus* sibi gloriosam ecclesiam (*gr.* παραστήσῃ, *al. et Vulg.* exhiberet, *Mar. Victorin. in explicatione* faceret). HIL. trin. 11, 22 ut . . . sacramenti totius capaces . . . -eamur. CLAVD. 5, 271 qui nos . . . famulos -bit. *al.*

3 *absolute*: GREG. TVR. glor. conf. 35 p. 770, 10 *mendicum*. ut fragilitas humana -et, in . . . facinus obvolutum.

D *technice in re musica*: QVINT. inst. 1, 12, 3 *citharoedi* alios nervos dextra percurrunt, alios laeva trahunt, continent, -ent ('*remittunt, laxant' explicatur vulgo, v. e. g. Wille, Musica Romana, 1967, 213; aliter Colson, 1924, ad l.*).

in lusu verborum: PLAVT. Asin. 188 habeas . . . praehibeas. Merc. 1023 prohibuerit . . . praehibuerit (pro- *trad.*). Rud. 138 praehibes . . . praedicas. HIRT. Gall. 8 praef. 5 praerepta, non -ta.

n. pl. **praebita**, -orum *pro subst. i. q. res rite datae, impensae vel reditus*: COLVM. 1, 8, 17 ne aut in vestiariis aut in ceteris -is iniuriose tractentur *servi* (*item respiciuntur quae victus gratia -entur*: EDICT. imp. Pii coll. Mos. 3, 3, 5 servorum obsequium . . . et moderatione et sufficientibus -is et iustis operibus contineri oportet). SVET. Tib. 50, 1 peculio concesso a patre -isque annuis fraudavit *Iuliam*. *in re publica*: ITALA III Esdr. 4, 55 Weber (= VVLG.) levitis scripsit *Darius rex* dari -a. SYMM. epist. 4, 70, 2 (*1* ad luminandas publicae rationis ambages) quo minora officia fidem -orum vel invectorum cogantur aperire (*ad expensa et accepta rettulerim ut vol. VII 2, 128, 60, non ad homines praebentes et invehentes; ceterum cf.* praebitio *2b*). CASSIOD. var. 12, 5, 3 (*a provincialibus collata, cf.* praebenda).

[Ehlers]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

f. **praebenda** (*sc. pecunia, annona sim.*), -ae *pro subst. i. q. impensa debita* (GLOSS. II 582, 27 inpensa: -a. *cf.* praebitio *et v. Lesne, Mélanges P. Fournier, 1929, 443 sqq.; vox linguis romanicis q. d. continuata est, v. quae p. 382, 28 collegimus*): EVGRAPH. Ter. Haut. 877 (rec. *a* interpol.) 'stipes' . . . est -a militum. SCHOL. Prud. c. Symm. 1, 405 ('Salaria *via*') salarium est cibus, quod sepulchra mortuorum custodientibus datur; sed pro omni -a ponitur. CASSIOD. var. 3, 42, 3 ducum et *praepositorum* -ae, quae non potuerunt convehi ('*annonarum collationes a provincialibus exactae*' *Traube in indice. item*: 5, 39, 12 -arum tenor adscriptus . . . provincialibus suggeritur . . . causa esse damnorum. *cf.* praebita).

deriv.: praebitio, praebitor, praebitus (-ūs); *cf.* praebia.
Ehlers.

praebia, -ōrum *n.* (*pro fem. sing. accipere videntur* GLOSS.). [*cum* prae(hi)bere *iungendum videtur ideoque probanda explicatio Verrii (v. infra), si licet postulare hoc verbum olim etiam notione q. e. prohibere usurpatum esse. ad formationem cf. fortasse* praemium, *prae-em-ium. *Sch.*] *i. q. amuleta, φυλακτήρια*: NAEV. com. 71 (*v.* VARRO ling. 7, 107 [*inter Naevii* verba quorum origines possint dici] -a a praebendo, ut sit tutus, quod si⟨n⟩t remedia in collo pueris). FEST. p. 238 -a (-dia *trad.*) . . . Verrius vocari ait ea remedia, quae . . . uxor Tarquini Prisci invenisse existimatur et inmiscuisse zonae suae; . . . (p. 241) ea vocari ait -a (-dia *trad.*), quod mala prohibeant. PAVL. FEST. p. 235 -a remedia. GLOSS. II 473, 49 φυλακτήριον servatorium, amolimentum, -a (-via *trad.*), amoletum. 497, 52 -a (-via *codd. a e*) φυλακτήριον.

praebibo, -bibī, -ere. *a* prae *et* bibere. [*falsa var. l. pro* per-bibere HIER. epist. 107, 4, 6; *restitutum est olim pro* pie biberat AVG. conf. 3, 4, 8.]

i. q. ante bibere (*c. obi. passim, absolute* APVL.): **1** *accedente dat. personae cum respectu propinandi*: CIC. Tusc. 1, 96 *Theramenes Critiae*, cui venenum -erat (praebu- *var. l.*), mortem . . . est auguratus (*antea*: propino). APVL. met. 10, 16, 8 cantharum . . . offer parasito meo; simul quod ei -erim, commoneto. **2** *mera vi temporali*: SCRIB. LARG. 135 ex his *salis farrisque granis* qui vinum non austerum -erit, quantum possit ante cibum . . ., belle alvum mollit (*Marcell. med. 30, 2* bibatur). TERT. scorp. 15 p. 179, 8 *haereticorum venena* nulli . . . facile nocitura, nisi si qui non hanc nostram ex fide -erit vel etiam superbiberit potionem (*item in imag.*: HIER. epist. 84, 7, 3 cum antidotum -ero). CAEL. AVR. acut. 2, 24, 136 dat . . . mulsum -endum (*eadem structura*: 3, 8, 96 chron. 1, 4, 93). chron. 3, 1, 7 ante cibum mulsae . . . tres cyathi -endi. 5, 4, 69. 5, 10, 124 -endum senape . . .; tunc *eqs.* *obi. est res incorporea, quae potu efficitur*: TERT. scorp. 1 p. 144, 16 -unt quidam . . . tutelam *contra morsus scorpionum.* HIER. epist. 22, 13, 2 aliae . . . sterilitatem -unt (praebebunt, probib-, praebent *sim. trad.*) et necdum sati hominis homicidium faciunt.

***praebitio,** -ōnis *f.* *a* praebere (*cf.* NON. p. 152, 28 -o a praebendo, id est exhibendo [*citatur* VARRO *sub 1*]).

i. q. actio praebendi, praestatio (*cf.* NON. *supra nec non* GLOSS. II 399, 21 παροχή: -o [preb- *cod. Harl.*], praestatio. 477, 62 χορηγία: -o, praebitus. *plur. exhibent* AVR. VICT. *sub 2a*, CASSIOD. *sub 2b, ceterum etiam* COD. Theod. 11, 2, 4. 11, 16, 13. *quod praebetur indicatur passim per gen.* [*adi. pro gen.* ENNOD. *sub 2a*]): **1** *generatim*: VARRO Men. 143 ea die mea erat -o[ni] *convivii sim.* SCAEV. dig. 32, 35, 3 super calefactionis et -is onus *heredibus impositum* (*antea*: ut . . . *balineum* praebeatur gratis). CALL. dig. 50, 11, 2 destituetur annonae -o, cum avocentur ab opere rustici (*v. etiam sub 2*). VVLG. II Macc. 4, 14 participes fieri palaestrae et -is eius iniustae (*gr.* χορηγίας, *Itala rec. L* contributionis, *rec. B* qui . . . sumptus . . . praestabant, *sim. cett.*). CASSIAN. conl. 9, 21, 2 (*ad Matth. 6, 11*) *panem* cotidie esse sumendum et hesternam -em eius non sufficere. 24, 11, 2 se eorum *parentum* -e ab omni cura et sollicitudine diurni operis absolutum *esse* (24, 11, 4 horum. 24, 12, 1 secura p. -e fulciri). LEO M. serm. 44, 2 l. 77 ut etiam -o *aquae* . . . praemio non careret *apud deum* (*respicitur Matth. 10, 42 ut*: RVRIC. epist. 2, 17 p. 401, 11). ENNOD. dict. 21, 7 p. 485, 6 facerem -e indebiti alimenti patrem meum pudore captivum. CASSIOD. in psalm. 91, 3 (4) eleemosynarum iucunda -o. NOVELL. Iust. 147 praef. rei publicae . . . tantam magnitudinis -em benignitate accipienti dei (*gr.* ἐπίδοσιν). *al.* *praebentur res venales* (*cf.* praebeo *IA3*): VLP. dig. 1, 12, 1, 11 quae ad huiusmodi -em spectant (*sc. carnes pecorum sim.; antea*: ut iusto pretio praebeatur).

2 *speciatim et fere technice in re publica* (*cf. Ensslin, RE XXII 1190 sqq.*): **a** *respiciuntur munera et tributa sim., quae praebentur rei publicae* (*sc. a civibus; a redemptoribus e. g.* SCHOL. Cic.): EPIST. procur. de salt. Bur. I (CIL VIII 10570) 3, 8 ademptum sit ius . . . ampliandi . . . operar(um) -em iugorumve (COD. Theod. 11, 10, 1 o. -em, quae inlicite . . . expetita est, . . . cessare). IVST. 38, 10, 8 *civitates* gravari . . . copiarum -e (*sc. annonae sim.*). CHAR. dig. 50, 4, 18, 4 angariarum -o personale munus est (*cf.* COD. Theod. 11, 16, 15 paraveredorum . . . aut parangariarum [*sim.* 11, 16, 18]. CASSIOD. var. 12, 15, 6 paraveredorum et annonarum). AVR. VICT. Caes. 41, 19 remotae olei frumentique adventiciae -es (pro- *cod. alter*), quibus Tripolis ac Nicaea acerbius angebantur. SYMM. epist. 9, 103 mancipes salinarum . . . exercent lavacra lignorum -e (*ad rem v. Blümner, RE IA 2099, 39*). SCHOL. Cic. Bob. p. 120, 25 de publico redemerat iumentorum -em, quae esset apud exercitum necessaria. COD. Theod. 6, 30, 20 ut a *tironum* -e . . . reddantur exsortes (7, 13, 7 pr. 11, 18 rubr. qui a -e t. et equorum excusentur. NOVELL. Valent. 5 rubr.). 7, 8, 12 ut infausta hospitalitatis -o tolleretur (*cf.* 7, 8, 16, 2 parte *domus* . . . hospitiorum -i . . . subicienda). SEDVL. op. pasch. 3, 26 renuere . . . indignam huius -is iniuriam (*Iudaeorum templo inferendae, Matth. 17, 23, sed* tributum . . . Caesareum *intellexit auctor*). ENNOD. epist. 9, 23, 3 p. 245, 15 ad -em tributariam. *al.* (*fere in constt. impp.*). **b** *respiciuntur impensae ipsius rei publicae* (*praesidis, imperatoris sim.*), *quae fere civibus praebentur*: CIL V 7881, 1 (*saec. III med.*) ob . . . urgentis *annonae* sinceram -em *a praeside provinciae exhibitam* (COD. Theod. 7, 1, 11 ut cesset . . . -o fiscalis a.). SYMM. rel. 35, 3 *olei* diurna -o (*plebi urbanae*). 40, 4 per aliquot annos cucurrit ista -o (*40, 2 imperator tot* milia modiorum in alimoniam civitatis indulsit). COD. Theod. 7, 13, 2 redituum. 12, 1, 169 sescentorum solidorum -em . . . gratanter admisimus. CASSIOD. var. 12, 22, 3 naulorum -bus non gravamur.

praebitor, -ōris *m.* *a* praebere. *scripturas et compendia inscriptionum v. sub 2a et b.* [*vix huc pertinet* SYMM. epist. 4, 70, 2, *v. p. 390, 81.*]

i. qui praebet (*accedit saepius gen. obi., v. sub 1 et 2c*): **1** *vario usu*: CIC. off. 2, 53 (*ex epistula quadam Philippi regis*) an tu *istis largitionibus* id agis, ut Macedones non te regem suum, sed ministrum et -em sperent fore? TERT. adv. Marc. 4, 29 p. 520, 11 non credendo . . . in deum conditorem omnium et -em (proba- *ed. Rhenani. item de deo*: AMBR. Iob 4, 5, 20 muneris -em [-vit- *cod. P*; praevis-, promiss- *var. ll.*]. RVFIN. apol. Orig. 2 p. 559[C] factorem solis et imbrium -em [*sim.* Orig. princ. 2, 4, 1 p. 127, 19]). CHALC. transl. p. 17[A] *epuli* hodierni ⌊-es invitatoresque⌋ (*gr.* ἑστιατόρων *tantum*). OP. imperf. in Matth. 17 p. 729 *porci* rumpunt -es earum *margaritarum* (*in interpr. alleg. Matth. 7, 6* ne mittatis margaritas vestras ante porcos).

2 *usu fere technico significatur*: **a** *plumbarius, qui fistulas aliasque res ad aquae ductum necessarias praebet* (*in inscr., quae videntur esse saec. III; ad rem v. Dressel, CIL XV p. 910a*): CIL XV 7343 *β* Aur(elius) Hilarus et Aur(elia) Gaiane preb(itores, *sc. fecerunt*) (*de eodem Hilaro* 7605). 7606 Aurelius Hylas pr(aebitor) fec(it) (*de eodem, sed ubique perscriptum* prebitor, 7777 *α. γ. δ*). ? **b** *negotiator* (*cf. p. 391, 68. 386, 5*): CIL VI 36815 Acinius Faustus praebitor vi(narius ?) aedem Libero patri *dedicavit* (*an coll. 2a intellegas opificem mercatoremve qui vinariis praebet instrumentum velut vasa, dolia sim. ?*). **c** *qui muneri cuidam obnoxius est* (*cf.* praebitio *2a*): COD. Theod. 8, 5, 21 *ne* pecuniam ab angariarum -bus poscant. *ibid.* -es dispendia nulla patiantur.

praebitum, *sc. plur.* -a *pro subst. v. p. 390, 73.*

praebitus, (-ūs) *m.* *a* praebere. GLOSS. II 477, 62 χορηγία: praebitio, -s (-ditus *codd.*).

praeblandior, -īrī. *a* prae *et* blandiri. *i. q. ante blandiri*: DON. Ter. Hec. 585 rem duram dictura[m] *mater* vide quantis -itur verbis remque praemollit.

praeblandus, -a, -um. *a* prae *et* blandus. *i. q. valde blandus*: IVVENC. 1, 702 me quod dominum -a adolatio dicet (*Matth. 7, 21*).

praec- *v. etiam* prec-.

? **praecado,** -ere. *a* prae *et* cadere, *nisi latet mendum scribae notam praeverbii pro perperam solventis.* *i. q. in frontem cadere, procidere*: CAEL. AVR. chron. 5, 4, 61 ut . . . ipse podex -ens excludatur (*at acut. 3, 1, 3* linguam procidentem). gyn. 2, 96 si forte due *manus fetus extrahendi* precadant neque adducenti in exitum consentiant (*gr. Soran. p. 142, 7 Ilb.* προβεβλημένων. *pro eadem voce ponitur ibid. antea* procadens, *ut saepe aliis locis, v. Drabkin in indice ed.*).

praecaeco, -ātum, -āre. *a* prae *et* caecare. *i. q. (ante) caecare*: VEN. FORT. vita Germ. 33, 96 Beretrudis quaedam mulier . . . dum tempore laetaniarum -tis oculis non posset ire cum populo (*an cogites de praepos.* prae *et part.* caecatus?).

? **praecalātor** *v.* praeciamitatores.

praecal(e)facio, -factum, -facere. *a* prae *et* calefacere. *scribitur* -calf- SCRIB. LARG. 156. 238 *non exstat nisi p. p. p.* -tus, *i. q. ante calefactus*: SCRIB. LARG. 156 *aegrotum acopo* oportet in sole diu fricare aut loco flamma -to (*Marcell. med. 25, 2* calefacto). 238 cum cera -ta in ferventi aqua contunduntur *condimenta.* THEOD. PRISC. log. 45 p. 146, 3 uteris pro cataplasmate -to capiti post rasuram novaculae. CAEL. AVR. acut. 1, 17, 169 ut -ta opponantur *medicamenta.* chron. 3, 6, 87 -to intra vestes aegro. *dubium*: PLIN. VAL. 3, 8 pastillos sc⟨r⟩ipulares facies et -tos umbilico impones (*sed Antidot. Brux. 176* p. s. efficias et pro chalastico u. imponas).

praecalidus, -a, -um. *a* prae *et* calidus. *i. q. valde calidus* (*cf.* GLOSS. -um: plus calidum. plus quam calidum. GLOSS.[L] I Ansil. PR 47 -um: nimis calidum): TAC. ann. 13, 16, 2 -a . . . potio traditur Britannico. ITIN. Alex. 21 *rivuli* -i (-call- *cod.*) noctis e medio sensim in meridiem frigent ad nivem gelidi, eximque . . . concalescunt (*Arrian. anab. 3, 4, 2* θερμότατον). PRVD. c. Symm. 1 praef. 67 -os igniculos (*73* nimius . . . tepor; *in imag. sec. act. 28, 3*). 2, 320 sanguine -o fervet nervosa iuventa.

praecalvus, -a, -um. *a* prae *et* calvus. *i. q. valde calvus*: SVET. Galba 21 fuit . . . capite -o *Galba* (*minus probabiliter explicatur vi praeverbii locali, ut sit i. q. fronte calvus, v. enim 20, 2* quoniam capillo
[*Adkin*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

arripere non poterat, in gremium abdidit *caput Galbae mortui; de vi praeverbii temporali cogitat Delz in plagulis coll. voce q. e.* praecanus).

praecandidus, -a, -um. *a* prae *et* candidus. *i. q. valde candidus*: ITALA lev. 13, 24 (Lugd.) *si* fuerit in corio eius quod fuerit sanatum ab ustilagine lucidum, splendidum, candidum, subrubicundum aut -um (*gr.* ἔκλευκον, *Vulg.* albam sive rufam *tantum*). *var. lect. pro* perc- MAECEN. carm. frg. 2, 3 *ex* Isid. orig. 19, 32, 6 *affert André, Rev. Ét. Lat. 29, 1951, 123.*

praecano *v.* praecino. *Adkin.*

praecantāmen, -inis *n.* *a* praecantare. *i. q. praecantatio magica, cantamen*: IVL. VAL. 1, 1 p. 1, 17 *Nectanabus sapiens* -a loquebatur, quibus vocaret deos superos inferosque (incantamina *codd. duo; gr. Hist. Alex. M. I p. 1, 14 Kr.* ἀοιδήν).

praecantātio, -ōnis *f.* *a* praecantare. [*falsa var. l. pro* precatio Ps. QVINT. decl. 14, 4 (*v. etiam l. 25 sq.*), imprecatio HIER. vita Hilar. 20 p. 37A, praecantator AVG. in euang. Ioh 7, 7 l. 28.]

1 *cum respectu incantandi, de actione vel de ipso carmine magico* (*phylacteria carmine inscripta respiciuntur maxime* AVG. doctr. christ. 2, 20, 30 CAES. AREL.; *in* GLOSS. *et gr. respondet* ἐπῳδή, *nisi alia adnotantur*): ITALA deut. 18, 11 (Lugd.) *est abominandus domino* divinans divinationem, auspicans et augurans, maleficus, -e⟨m⟩ praecantans, ventriloquus (*Vulg.* incantator. *in serie simili*: GAVDENT. serm. 4, 14 G.). SOL. 27, 37 *heliotropium gemma* herbae eiusdem ... nominis mixta et -bus legitimis consecrata *gestantem subtrahit visibus obviorum* (praecationibus *var. l., quam praeferunt edd. apud Plin. nat. 37, 165 Isid. orig. 16, 7, 12*). PRISCILL. tract. 1, 28 magicis -bus primitivorum fructuum vel expiari vel consecrari ... gustatus. PELAGON. 121 ad dolorem ventris -o (278 tit. -o ad equos hordiatos [*item* capp. 19] sive ad tortionem ...: '...'. MARCELL. med. 28, 74 ad rosus ... -o sic. ORIBAS. syn. 3 add. La p. 917, 1 [*nisi est medii aevi*] -o ad canis rabidi morsum: '...'). *ibid.* ventrem perfricato cum hac -e: '...'. CHIRON 205 *veterinarii minus intellegentes* putant -bus ... dolorem ventris posse sanari (*inde* VEG. mulom. 1, 39, 2. *sim.* 2, 108, 2). RVFIN. Orig. in Ios. 20, 1 p. 416, 4 carmina ..., quas -es appellant, quibus istud artis est insusurrantes *eqs.* p. 416, 10 totius -is et carminis validiorem ... scripturae sanctae vel sermonum vel nominum appellationem. p. 416, 14. p. 418, 13 -bus sopitum serpentem. AVG. doctr. christ. 2, 20, 30 (*inde* ISID. orig. 8, 9, 30) sive in -bus sive in quibusdam notis quos caracteres vocant, sive in quibusque rebus suspendendis atque inligandis (*contextu simili*: 2, 29, 45 in euang. Ioh. 7, 6 l. 36 sq. in psalm. 136, 21 l. 18 serm. 286, 8, 7. CAES. AREL. serm. 52, 5 *aegroto* offeramus aliquos caracteres, aliquas -es adpendamus ad collum). Ps. APVL. herb. app. 114 l. 17 (*contextu corrupto*). ISID. orig. 8, 9, 11 -bus videntur resuscitati mortui divinare. *in comparationibus*: RVFIN. hist. 3, 23, 19 variis sermonum consolationibus velut quibusdam -bus efferos ... *iuvenis* animos mitigabat *apostolus* (*gr.* σειρῆσι λόγων κατεπᾴδων). Orig. in Ios. 20, 1 p. 417, 2 si semper ... horum, *sc. scripturae*, nominum appellationes velut ... -es ex ... ore promamus. 20, 2 p. 418, 22 *v. p. 394, 26.*

2 *cum respectu praedicendi, divinandi* (*pendet fortasse e l. 43. ceterum cf.* praecantator *sub 2a*, praecanto *sub 2b*): GLOSS. II 590, 20 -o divinatio (procunctatio *cod., corr. Goetz in indice sec.* GLOSS. I p. 42).

[praecantātīvus *falso legitur in ed. princ.* MAR. VICTORIN. gramm. VI 57, 18 *pro* postcantativus (*q. v.*), *sive compendio scripturae perperam soluto sive voce* ἐπῳδικός *prave intellecta* (*cf. e. g. l. 19. p. 429, 63*).**]**

praecantātor, -ōris *m.* *a* praecantare. [*sunt qui afferant* AVG. in psalm. 127, 11 l. 6, *ubi legitur* praecantor.]

i. qui praecantat: 1 *cum respectu incantandi* (GLOSS. III 139, 12 ἐπῳδός: -r [*item* 201, 29]. *ponitur saepe iuxta* haruspices, caragios, divinatores, sortilegos *sim.*): AVG. catech. rud. 7, 3 ne ab ... remediorum sacrilegorum alligatoribus, -bus, mathematicis vel ... artium ... malarum divinatoribus ... seducatur *Christianus* (*in eadem serie*: 25, 14 -bus [praecantatricibus *var. l.*] ... deditos). in euang. Ioh. 7, 7 l. 28 non quando nobis dolet caput, curramus ad -es (praecantationes *var. l.*), ad sortilegos et remedia vanitatis (*simili structura*: CAES. AREL. serm. 50, 1 p. 216, 6 *si aegroti diabolo* consentimus ad -es [*rec. altera*: Ps. AVG. serm. ed. Mai 105, 1 -es ... valere et prodesse *videntur*]). serm. 15A, 4 ne ... quaeratur -r (*cf.* CAES. AREL. serm. 13, 5 -es inquirere [229, 2 *cod. W* = 229, 4]. 52, 1 *ne* -es ... requirantur). CAES. AREL. serm. 1, 12 p. 11, 4 nullus -es adhibeat (12, 4. 19, 4 nullus ... -es [*Morin*, praecantores *trad.*] ... de qualibet infirmitate [50, 1 p. 215, 18 in q. i.]. 54, 1 sibi. 184, 4). 13, 3 per -es ... sibi mala ... homines conantur inferre (19, 5 occidat animam suam [*opp.* per orationem presbyteri ... sanare animam]). 14, 4 -es quasi venenum diaboli fugite (*sim.* 204, 3. serm. Rev. Bénéd. 75, 1965, 209 l. 166). 54, 3.

2 *cum respectu praecinendi significatur*: a *vates* (*cf.* praecantatio *sub 2*, praecanto *sub 2b*): ITALA gen. 41, 8 (Lib. iubil. 40, 2) vocavit universos interpraetes somniorum ... et -es et indicavit illis somnia sua *Pharao* (*gr.* σοφούς, *Vulg.* sapientes). GLOSS. V 613, 29 ventriloqui -es. ? b *praecentor* (*vix ad a; cf.* praecanto *sub 2a*): Ps. AVG. serm. ed. Mai 110, 1 -r (*om. in aliis rec. huius sermonis, e. g. Mai 124, 1*) propheta David ... sic ait, quod etiam caritas vestra ... cantavit: '...' (*psalm. 8, 3*).

f. **praecantātrīx,** -īcis. [*falsa var. l. pro* praecantrix PLAVT. Mil. 693, *pro* praecantator *l. 62.*] *i. quae praecantat*: PORPH. Hor. carm. 1, 27, 21 sagae sunt -es, quae vel arcessere carminibus mala hominibus possunt vel expellere (*Schol.* incantatrix et malefica). AVG. in psalm. 127, 11 l. 6 *multi eunt* ad praecantores et -es, quando illis caput dolet.

praecanto (praecento), -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* cantare. -cent-: CIC. fin. 2, 94. *inter verba deponentia*: CLEDON. gramm. V 56, 19 (percontor *Keil dubitanter, sed respicitur fortasse* VARRO *sub 1aβ, quem locum inter verba contrariorum generum affert* NON. p. 480, 20). *formae perf. breviores*: CONC.S I 5 p. 151, 3 -asse, GLOSS. III 139, 9 -asti. *in tmesi, sc. fine versus discissum*: LVCIL. 62 sq. (*sic Lachmann, Marx aliique; aliter distinguunt edd. Nonii*). [*var. it. mer.; cf. M.-L. 6709 et Faré, Postille. Wagner II 306. St.*] [*falsa var. l. pro* praecanere EPIPHAN. in euang. 52 p. 134, 26.]

1 *vi praeverbii locali, sc. fere conversionem, directionem sim. indicante significatur i. q. incantare,* ἐπᾴδειν (*quae vox respondet in* GLOSS., *e. g.* II 305, 8 ἐ.: incanto, -o. *usu originario adhiberi videtur in re magica, maxime ad aegrotos sanandos* [*pro incantamento est carmen sacerdotis apud* VARRONEM, *oratio dominica et symbolum apud* Ps. AMBR.]; *in imagine vel comparatione* LVCIL., CIC., RVFIN.): a *cum acc., qui indicat*: α *carmen, verba edita* (*accedit dat. pers.* LVCIL., MARCELL.): LVCIL. 62 sq. quae (qua *Lindsay*) ego *orator* nunc ⟨huic⟩ Aemilio *testi* -o atque exigo et excanto (*cf. Marx ad l.*). ITALA deut. 18, 11 (Lugd.) *abominandus* praecantatione⟨m⟩ (*suppl. sec. gr.*) -ans, ventriloquus et ariolus *eqs.* (*gr.* ἐπᾴδων, *Vulg.* incantator). RVFIN. Orig. in Ios. 20, 2 p. 419, 5 sq. *si non intellegis scripturam*, hanc primam suscipe utilitatem, quod solo auditu velut praecantatione quadam noxiarum virtutum ... virus depellitur ...; verbi causa est carmen, quod -atur et canitur a sapiente Moyseo *eqs.* (*antea laudatur psalm. 57, 6* quod *veneficium* incantatur a sapiente, *pro gr.* φαρμακευόντων). MARCELL. med. 14, 24 carmen ad uvae dolorem, quod ipse sibi, qui dolet, -et. β *id quod carmine afficitur*: VARRO Men. 152 ego medicina Serapi utor; cotidie -or (precantur *codd.*, precantor *unus in marg.*; *v. e. g. Bücheler, Kl. Schr. I 565 sq., Cèbe ad l.*). PETRON. 131, 5 peracto carmine ter me iussit *anus* expuere terque lapillos conicere in sinum, quos ipsa -tos purpura involverat (*item in confectione remediorum sim.*: MARCELL. med. 8, 199 eam *viperam arefactam* sic -bis, ne lacrimus ... noceat; dices *eqs.* 25, 13 herbam ter. 29, 45 filum). 131, 11 non -tis (praecantis *var. l.*) usque ad satietatem osculis fruor. PHYSIOL. rec. B 26 si ... -verit *homo* eam *mustelam* omnibus carminibus suis, ut exeat de cavernis suis *eqs.* MARCELL. med. 15, 11 -bis ieiunus ieiunum. 28, 73 ter -to loco. CONC. Aspas. a. 551 p. 114, 4 de incantatoribus vel eis, qui ... cornua (*i. pocula*) -are dicuntur.

b *sine acc.* (*fere cum dat. personae*): CIC. fin. 2, 94 (*ironice*) huic, *Philoctetae dolenti*, (-et, competenter *et var. ll.*). Ps. AMBR. act. Seb. 19, 71 -are ei *vulnerato* (*var. ll.* in-, decantare. *postea*: dicens supra vulnera ... orationem dominicam et symbolum). MARCELL. med. 36, 70 alii -as. ORIBAS. syn. 3 add. La p. 917, 5 (*nisi est medii aevi*) ad rabiem -o tibi. *ibid.* l. 6 in axungia -as tertio et ponis super plaga (*cf.* l. 8 in farina aut in pane).

2 *vi praeverbii temporali fere i. q. praecinere*: ? a *cantu* (*cf.* praecantator *sub 2b*): FIRM. math. 4, 14, 20 aut in templis sacra carmina ⌊-antes⌋ aut tibicines templorum faciet *coniunctio quaedam stellarum* (⌊⌋ *probat Ziegler in ed. vol. II p. 553 propter clausulam*, precantes *pars maior codd.*). b *vaticinatione* (*v. etiam l. 13 et cf.* praecantatio *sub 2*, praecantator *sub 2a*): CONC.S I 5 p. 151, 3 Esaiam ... -asse salutares passiones (*gr. I 1, 6 p. 122, 18* προθεσπίσαι. *alt. versio I 5 p. 262, 37* praesanxisse). p. 157, 38 Esaias ante multa saecula -vit: '...' (*gr. et alt. versio ut supra*).

deriv.: praecantamen, praecantatio, praecantator (-trix); *cf.* praecantrix (praecantor), praecantum.

praecantrīx, -īcis *f.* [*propter rationem sonorum et propter notionem potius a* praecantare *quam a* praecinere *derivandum videtur, quoniam licet suspicari veteres etiam* cantor (-trix) *non modo cum* canere *sed etiam cum* cantare *iunxisse. Sch.*] *i. quae praecantat*: PLAVT. Mil. 693 da, quod dem quinquatribus -i (*A, ut vid.*; preca(ta)trici *P*), coniectrici, hariolae atque haruspicae. VARRO frg. Non. p. 494, 22 (*sub lemmate* -x) ut adhibeant -es nec medico ostendant.

inde fortasse m. **praecantor,** -ōris (*nisi a* praecentor, *sc. forma sec.* praecantator *sim. mutata*). [*dub. trad.* CAES. AREL. serm. 19, 4 (praecantator *restituit Morin*).] *i. q. praecantator*: Ps. AMBR. serm. 24, 6 qui colunt augures vel sortilegos vel haruspices, divinos et -es, et qui confidunt in phylacteriis et characteribus ..., damnabuntur. AVG. in psalm. 127, 11 l. 6 *multi eunt* ad -es et praecantatrices, quando illis caput dolet.

praecantum, -ī *n.* *retrograde a* praecantare, *v. Liechtenhan, Sprachl. Bemerk. zu Marcell., 1917, 55.* *i. q. praecantatio*: MARCELL. med. 28, 72 ad rosum ventris -um utilissimum; ... dices: '...' (*sim.* 28, 73 hoc ... -um ... homines strofo vel roso laborantes ... relevabit). *Breimeier.*

praecānus, -a, -um. *a* prae *et* canus. *i. q. valde canus vel ante tempus canus* (*ad vim temporalem cf.* praematurus *sim.*): HOR. epist. 1, 20, 24 *me annos 'quater undenos' natum* corporis exigui *esse*, -um *eqs.* (*cf.* PORPH. [*sim.* SCHOL.] *ad l.* propera canitie et ante annos albo capillo).

praecapio *v.* -cipio. **praecapito** *v.* -cipito.

[*Korteweg*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praecardia *v.* pericardion. **praecarpo** *v.* -cerpo.

[praecārus *adi. laudabatur olim pro* perc- *e* TER. Phorm. 558; *ceterum vix huc pertinet forma* praecaris *e titulo manco* CIL XI 2847, 6 *quam ad verbum q. e.* precor *traxit De Rossi.*]

praecat- *v. etiam* precat-.

praecatēchizo, -ātum, -āre. *a* prae *et* catechizo (*sc. sec. gr.* προκατηχέω *ni fallimur*). *i. q. antea docere*: IREN. 4, 23, 2 (4, 37, 2 H.) qui a prophetis fuerat -tus (*ibid.* praeaptatus, *q. v.*). *Korteweg.*

***praecaveō,** -cāvī, -cautum, -ēre. *a* prae *et* cavere. *saepissime in admonitionibus, sed raro forma imperativi, sc.* PLAVT. Epid. 94 Ps. CIC. exil. 14 ZENO 2, 40 (2, 24, 3 L.). *al.* NOT. Tir. 43, 23 -et. *legitur in versibus variis quater apud* PLAVT., *semel apud* TER., PACVV., PHAEDR., PAVL. NOL., *in dactylis* PRVD. apoth. 804, PAVL. NOL. carm. 9, 63. 20, 290. 31, 408 (*in tmesi*); *in oratione soluta inde a* CIC., CAES., *frequentius adhibent posteriores, maxime* TERT. *et* CAEL. AVR. [*confunditur maxime cum* cavere *et* precari (*e. g. l. 64. 80*), *sed etiam e. g. cum* praebere, praedicare, praegravare. *falsa var. l. pro* praestare CIC. Tusc. 3, 34, *pro* pro- *vel* praevidere PHYSIOGN. 11 p. 20, 1.]

I *notione sollemni i. q. incolumitati, saluti, commodo cuilibet prospicere, caute agere aut caute vitare, arcere vel curare aliquid (in version. saepius pro* φυλάττεσθαι*); hic illic evanescente vi actionis vergit in notionem exspectandi, timendi, e. g.* CVRT. 5, 13, 11 *p. 396, 14.* TERT. apol. 38, 1 *p. 396, 17.* HIER. hom. Orig. in Ier. 2, 7 p. 297, 4, *sed distinguitur* exspectare TIRO Gell. 6, 3, 41, metuere APVL. met. 7, 16, 3 SCHOL. Cic. Bob. p. 84, 29, timere, vereri TERT. cult. fem. 2, 2 l. 13 sqq. GREG. M. moral. 14, 79. *praeverbii vim temporalem testantur* GLOSS. προορῶμαι. προφυλάσσομαι. -et: ante cavet. GLOSS.[L] I Ansil. PR 83 -et: futura pericula cavet. *sed cum etiam verbum simplex necessario futura spectet, saepius aegre diiudicaveris, quatenus haec vis vigeat; manifesta est* VELL. 2, 12, 1 HEGES. 1, 43, 7 p. 110, 10 CAEL. AVR. chron. 1, 1, 47 (*minus certum e. g.* CIC. Verr. II 4, 91 LIV. 27, 24, 9); *fere abundanter accedit* prius PLAVT. Truc. 474, ante COD. Theod. 9, 37, 3 (*cf. var. l.* LIV. 36, 17, 12). *eadem fere notione ponitur eodem loco* cavere CIC. S. Rosc. 116 *p. 396, 24.* LIV. 3, 53, 1 (*cf. 3, 52, 11*). TERT. cult. fem. 2, 2 l. 13 sqq. AVG. in psalm. 136, 13 l. 38 (*cf. 33 sq.*). FACVND. c. Moc. 35 (*cf. 36*). *aevo cadente praeverbium vi augendi acceptum esse docent* GLOSS. -et: multum cavet *et variae lect.* summo opere cavendum *sim. pro* -endum BENED. reg. 69, 1; *quae vis nobis nusquam probatur, immo accedunt adv.* magnopere CAES. Gall. 1, 38, 2 AVELL. p. 438, 6. CASSIOD. compl. in II Tim. 4, 1 m. -endum (*pro* devita *scripturae sacrae*), oppido SYMM. epist. 10, 1, 2 *et sim. al.* *syn. et iuxtapos. notabiliora*: adcurare: PLAVT. Men. 860 (*opp.* procurare PAVL. NOL. carm. 31, 408). providere: CIC. inv. 2, 99 Verr. II 4, 91 Planc. 53. Tusc. 3, 52 (*distincte ut*: TERT. uxor. 2, 2 l. 49 PAVL. NOL. epist. 40, 5). Att. 2, 1, 6 LIV. 22, 42, 4. 24, 8, 13. 36, 17, 12. PHYSIOGN. 11 (*cf.* ante videre: PRVD. apoth. 804. praevidere: GREG. M. in euang. 13, 5. prospicere: CONC. Carth. a. 419 [Corp. Christ. 149] p. 157, 29). vitare: CIC. inv. 2, 99 (*sed distincte* PAVL. NOL. epist. 40, 5 CLAVD. MAM. anim. 1, 2 p. 25, 21). fugere: AMBR. Ioseph 13, 78 Ps. VIGIL. THAPS. trin. 6, 11 (*sed distincte* GREG. M. moral. 33, 23). perpendere: AMM. 21, 5, 2 (*distincte ut*: PRVD. apoth. 804. *cf.* pensare: GREG. M. moral. 14, 79). servare: CAEL. AVR. acut. 2, 22, 130 (*cf. 132*). 2, 29, 152 chron. 1, 4, 100 (*cf.* praeservare: 1, 1, 47 [*v. 48*]). *-ere solent homines, rarius eorum virtutes; fata, deus sim.* VELL. 2, 12, 1 APVL. Socr. 17 p. 157 *al., scriptura sacra* AVG. in psalm. 92, 6. *animalibus facultas -endi denegatur* PACVV. trag. 358 SERV. auct. georg. 3, 469, *sed cf.* PHAEDR. app. 16, 3 APVL. met. 7, 16, 3. *-ent aut sua ipsius aut alterius causa, quod nonnumquam indicatur per dat. commodi (per praepos.* in *et* de TERT. pudic. 14 p. 249, 19 sq.): *sibi* TER. Andr. 624 *al., alteri* LIV. 3, 53, 1, *alicui rei* Ps. APVL. Ascl. 15 SERV. auct. georg. 3, 469 AVG. in psalm. 92, 6.

A *absolute (vel accedente solo dat. commodi [dat. rei assequendae v. infra sub B3b])*: PLAVT. Epid. 94 (*servus ad se ipsum*) virgis dorsum dispoliet meum; at enim tu -e. Truc. 474 aderit; nunc prius -o (*Camerarius,* prece caveo *trad.*) sciens. TER. Andr. 624 hoc tempus -ere mihi me, haud te ulcisci sinit. PACVV. trag. 358 ferae, quibus abest ad -endum intellegendi astutia. CIC. Planc. 53 te incautum . . . tuo loco demovere potuerunt, providentem autem et -entem numquam certe movebunt. LIV. 2, 37, 8. 22, 42, 4 Paulus *militibus hostes persequi volentibus* etiam atque etiam dicere providendum -endumque esse. 39, 16, 4. VELL. 2, 12, 1 Marius . . . Sullam iam tunc (*sc. bello Iugurthino*) ut -entibus fatis copulatum sibi quaestorem habuit. TAC. ann. 16, 8, 1 Silanus . . . exitio patrui ad -endum exterritus erat (*cf.* AVG. in psalm. 147, 3 l. 8 territi . . . -emus, -entes securi erimus. AVELL. p. 9, 11 ut . . . perterriti -rent). APVL. met. 5, 11, 3. Socr. 19 p. 163 *Socrates* indigebat . . . prohibitore nonnumquam . . ., ut monitus -ret (-ere *dubitanter Kroll-Roßbach in schedis nostris*), omitteret coepta. TERT. cult. fem. 2, 2 l. 13 sq. qui praesumit, minus iam veretur, qui minus veretur, minus -et, qui minus -et, plus periclitatur. l. 19 si praesumamus, neque timendo neque ⌊-endo⌋ salvi erimus (*Rigaltius, probat van der Nat, Vig. Christ. 18, 1964, 20*; precando *A,* cavendo *cett.*). idol. 24 p. 57, 21 quis tam tuto -bit (*ibid. p. 57, 23* cautio idololatriae). pudic. 1 p. 221, 24 sqq. PAVL. dig. 17, 1, 26, 7 si ego scissem talem (*sc. ut furtum faceret*) esse servum nec praedixissem, ut possis -ere. PAVL. NOL. epist. 40, 5 providendi et -entibus facile vitandi *inimici*. AVG. in psalm. 92, 6 l. 50 *psalmus* veluti -ens fidei nostrae . . . subiecit statim *eqs.* PHYSIOGN. 11 p. 20, 2 *physiognomon* ex improviso nec providentem (*var. ll.* praevid-, praecaventem, *quod probant Förster, André*) aut se praemunientem considerabit, quamvis et -entem attentus artifex detegat. *al.*

B *accedunt structurae variae, quae indicant*: 1 *periculum, damnum, malum sim. arcendum, vitandum, mitigandum*:

a *acc.*: α *pron. neutr. sim.* (*pron. praepar. v. sub b et 3aβ*): PLAVT. Men. 860 *quod minatur Menaechmus,* illud -endumst atque adcurandumst mihi. CIC. Att. 2, 1, 6 quod (*sc. ne dissensio fieret*) a me ita -tum atque provisum est *eqs.* (QVINT. inst. 5, 7, 13 quod [*sc. testium inconstantiam. sed fort. 'cavendi rationem', ut pertineat ad 4*] . . . necessarium est -ere *ei, qui testes adhibiturus est.* CAEL. AVR. chron. 1, 4, 100 ⟨quod⟩ [*add. ed. Rovillii*] in omnibus quidem adiutoriis exercitioribus adhibendis . . . -endum). CVRT. 5, 13, 11 exercitum, utpote ⌊⟨qui nihil⟩ -ret⌋ (*suppl. edd. vet.,* praedae avidum *Hedicke,* qui non caveret *Bardon*), incompositum . . . procedere. TERT. apol. 38, 1 *a Christianis* nihil tale committitur, quale de illicitis factionibus -etur (*Φ,* timeri solet *alt. rec.*). Ps. AMBR. trin. 5 haec. AVG. serm. 7, 4 aliud. CASSIOD. inst. 1, 15, 7 istud. *pron. subaudiendo* (*cf.* TERT. pudic. 1 p. 221, 22 *sub d*): CAEL. AVR. gyn. 1, 59 (*de causis quibus despuitur semen*) convenit, quae . . . nostrae subiacent potestati, -ere.

β *subst.*: ① *rei*: CIC. inv. 2, 99 oportebit . . . demonstrare potuisse vitari *factum, quod reo crimini datur* . . .; provideri potuisse . . . aut . . . -eri. S. Rosc. 116 peccata *alterius* . . ., quae difficillime -entur (*postea*: socium cavere). Tusc. 3, 52 videtur -eri potuisse *malum,* si provisum esset (AVELL. p. 412, 16 praedictum). TIRO Gell. 6, 3, 41 iniurias . . . imminentis -visse iustum est quam exspectavisse. LIV. 24, 8, 20 lacus Trasumennus et Cannae tristia ad recordationem exempla, sed ad -enda⟨s⟩ similes clades (*ita Fabri*; -enda s. utiles *P; alii aliter*) documento sunt. PHAEDR. app. 16, 3 dolum (*cf.* PELAG. in I Cor. 16, 13/14 diaboli astutias. CASSIOD. hist. 9, 21, 7 insidias [inst. 1, 16, 3]). SVET. Cal. 23, 3 antidotum . . . quasi ad -enda venena . . . sumptum. APVL. Socr. 17 p. 157 *deus Socratis* cuncta et arcenda arcuit ⟨et⟩ -enda (*corr. Thomas*; quae cavenda *codd.*) -vit et praemonenda praemonuit. TERT. fug. 12, 10 persecutiones praedicatas. praescr. 2 l. 9 febrem. pudic. 1 p. 222, 1 sq. *crimina* (*antea absolute et cum dat. rei*). 14 p. 249, 19 detrimentum. *al.* CLAVD. DON. Aen. 10, 425 p. 346, 25 extrema . . . fata . . ., quae cautus ac diligens -verat pater (*respicitur Aen. 10, 417* fata cavens). VVLG. eccles. 7, 15 in die bona fruere bonis et malam diem -e. PELAG. in I Tim. 4, 3/5 monstruosa . . . praedicatio -etur. PAVL. NOL. carm. 9, 63 *vitia.* AVG. civ. 1, 23 p. 38, 8 D. honestas turpia -ens. serm. 351, 4, 8 ut ab . . . fidelibus -atur *ultima sententia* (*cf.* GREG. M. in euang. 13, 5 p. 1126[B] adventum iudicis. moral. 14, 79 irae diem). CAEL. AVR. acut. 1, 15, 125 -ens vel avertens mentis alienationem. 2, 22, 130 cibum . . . dandum -ta secunda die *passionis* (*cf.* chron. 1, 1, 47 imminente *passionis* augmento duas -ens horas unctiones adhibet *Themison medicus*). 2, 29, 152 servantes ac -entes . . . ex liquamine . . . cibos (3, 21, 205 superfluos. *cf. p. 397, 20*). 2, 37, 191 solem (*cf.* chron. 1, 4, 102 lucis autoritatem [austeritatem *Triller*]). *al.* ② *personae (usus a* CIC. *alienus, v. supra l. 24), accusativo semper etiam indicante, cur quis caveatur (sed cf. var. l.* PELAG. in II Tim. 2, 17/18): TAC. ann. 16, 32, 3 *Egnatius falsus philosophus* dedit exemplum -endi quo modo fraudibus involutos . . . sic specie bonarum artium falsos. VVLG. Laod. 13 -ete sordidos in lucro. OROS. hist. 3, 20, 6 ut infestos *barbaros* declinaverim, . . . ut infideles -verim. CASSIOD. compl. in II Thess. 2, 13 falsos fratres. compl. in II Tim. 4, 1 (*ad 4, 15 Alexandrum* devita) adversarium praedicationum . . . magnopere -endum. in psalm. 139, 5(4) *diabolus* multis fallit insidiis, ut -eri nequeat.

b ne (ut *cum negatione* HESYCH. in lev. 20, 14 p. 1046[C] LEO M. *bis*): PLAVT. Merc. 333 sed -to opust, ne hic illam me animum adiecisse aliqua sentiat (cauto opust, ne *sim. ter apud eundem*). Ps. CIC. exil. 14 ne . . . calamitas . . . longius serpat . . ., -ete. CAES. Gall. 1, 38, 2 id ne accideret, magnopere sibi -endum. LIV. 27, 24, 9 -visset (cavisset *var. l.*; *antea*: cavere, ne; cavit . . ., ut). 36, 17, 12 satis undique provisum atque -tum est, ne quid adversus vos in pugna praeter hostes esset. ZENO 2, 40 (2, 24, 3 L.). SYMM. epist. 10, 1, 2 indulgentius loquerer, nisi . . . mihi oppido -rem, ne . . . feneratam gratiam viderer retulisse. SCHOL. Cic. Bob. p. 172, 12 CLAVD. DON. Aen. 8, 145 p. 137, 18. VEG. mil. 3, 6 -bant, ne . . . milites turbarentur. HIER. hom. Orig. in Ier. 2, 7 p. 297, 4 sciens . . . et -ens, ne aliquis . . . suspicaretur . . ., ideo curavit, ut *eqs.* virg. Mar. 11 ne forte aliquis Iudaeorum testimonium non admitteret, . . . argute -vit et ait: *eqs.* AVG. epist. ed. Divjak 13, 2, 2 VINCENT. LER. 31, 5. LEO M. serm. 89, 3 -endum est, ut nullis inimici (*i. diaboli*) iaculis vulneremur. *al.* *antecedit pron.* (*praepar. praeter l. 80*): PAVL. NOL. epist. 16, 1 non ab eo tantum -ens, ne . . ., sed multo etiam illud (illo *M*) magis, ne *eqs.* (COD. Theod. 14, 3, 12. i. convenit -eri, ne quis hanc . . . functionem pretio putet esse taxandam. LEO M. epist. 119, 6 [Conc.[S] II 4 p. 74, 35] i. quoque dilectionem tuam convenit -ere, ut . . . nullus . . . audeat). AVG. epist. ed. Divjak 22, 7, 3 quasi . . . haec accumulanda sint et non potius reprimenda et ne fiant deinceps -enda. in psalm. 136, 13 l. 38 hoc . . . -at *homo,* ne sit superbus.

c *praepos.*: ab: LIV. 3, 53, 1 ab ira et impetu multitudinis -ere (*cf.* AMBR. Ioseph 13, 78 ab iracundia). 9, 17, 15 ab insidiis (33, 7, 4). PAVL. NOL. epist. 16, 1 (*v. sub b*). NICET. psalm. 3 p. 71, 13 B. ab inlici-

[*Krömer*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tis superstitionibus. contra: PROSP. c. coll. 3, 1 satis te contra Pelagianorum calumnias -ere existimas, si . . . concedas (s. te armas c. P. c., si *var. l., unde cogitaverim de* s. te arma c. P. c. -ere existimas, *cf.* PAVL. NOL. *sub 4*). CONC. Rei. a. 439 (Corp. Christ. 148) l. 128 omnes . . . sacerdotes sibimetipsis contra huiusmodi scandala -endum censuerunt.

d *dat. rei (nisi formae ambiguae pro abl. accipiendae sunt)*: APVL. met. 7, 16, 3 *equi* de me *asino* metuentes sibi et adulterio degeneri -entes . . . rivalem . . . persecuntur. TERT. monog. 9, 10 *Christus* ei soli causae permittens repudium, si forte praevenerit *adulterium*, cui -etur (*respicitur Matth. 5, 32*). pudic. 1 p. 221, 22sq. *psychici* ludunt, -endo vanissime quibus *criminibus* parcunt et parcendo ineptissime quibus -ent. PAVL. NOL. carm. 31, 408 procurare bonis praeque cavere malis. GILD. Brit. 69 chron. III p. 65, 7 ut . . . impleret Christi mandatum dicentis oculum . . . evelli debere et prophetiae (*temptaverim, si recte acc. c. inf. ex hac voce pendere intelleximus*; prophetae *codd., ed.; sed fort.* mandatum *subaudiendum, sc. structura transitiva*) -ret se maledictum esse gladium . . . prohibentem (*respicitur Ier. 48, 10*).

e *inf.*: PAVL. NOL. carm. 20, 290 -ant . . . sibi parcere . . . et . . . adquirere damna salutis. 24, 335 *verus naufragus* similis putari -ens fallentibus. CAEL. AVR. acut. 3, 4, 40 -et *Serapio medicus* . . . cibum vel potum dare (3, 8, 81). chron. 1, 4, 81 est -endum indigestione sauciatos phlebotomare.

2 *rem, negotium cavendo praeparandum, tractandum, observandum*: **a** *acc. (licet hos quoque locos censeas pertinere ad 1aβ)*: CIC. Verr. II 4, 91 ita mihi res tota *in iudicio agenda* provisa atque ˏta est, ut . . . proficere nihil posset *testis falsus*. AMM. 21, 5, 2 vos aestimo . . . hoc opperiri consilium, ut eventus, qui sperantur (*i. exspectantur*), perpendi possint et -eri. **b** *enunt. interrog.*: LIV. 24, 8, 13 quis ad gubernacula sedeat, summa cura providendum ac -endum vobis est (*nisi absolute*). **c** *dat. rei*: APVL. met. 10, 9, 3 futurae quaestioni -ens non statim pretium *veneni* . . . accepi (*nisi pertinet ad 1d*). **d** *acc. c. inf.*: COD. Theod. 9, 37, 3 sciant cuncti, ⌊praemeditentur, ante -ant⌋ (accusatores *Iust. 4, 19, 25*) eam se rem deferre debere *eqs.*

3 *bonum, commodum sim. assequendum, perpetrandum*: **a** *enunt. secund.*: **α** *nudo coni.* (*cf. vol. III 634, 12. 27*): PLIN. nat. 20, 143 -endum est gravidis abstineant (ut abst. *codd. duo*) hoc cibo (*cf. p. 396, 47*). **β** ut: SCHOL. Cic. Bob. p. 84, 29 reo metuens orator . . . -et et invigilat, ut iudicibus . . . incutiat verecundiam (*nisi absolute*). HEGES. 1, 43, 7 divinitus -tum videtur, ut . . . regno abdicaretur *Herodes*. VINCENT. LER. 15, 2 -ere debemus, ut Christum . . . semper unum confiteamur. *antecedit pron. praepar.*: VVLG. Ios. 23, 11 hoc tantum diligentissime -ete, ut diligatis dominum (HESYCH. in lev. 20, 14 p. 1046[C] NOVELL. Maior. 6, 9). **b** *dat. rei (abl.* PS. APVL. *?)*: PS. APVL. Ascl. 15 omnibus . . . rebus, quae fuerint, -endum est loco (*i. ut locum habeant*). AVG. conf. 2, 6, 13 timor insolita et repentina exhorrescit . . ., dum -et securitati. **c** *praepos.* de: COD. Theod. 10, 10, 32, 2 suam . . . vindicaturo aerario portionem, quamvis etiam beneficio quis speciali sibi de universitate -verit. **d** *inf.*: IVL. VAL. 2, 30 (*Darius ad Porum*) si . . . tuam . . . iniuriam existimaveris, quae in me grassata est, ita -bis, ut te dignum erit . . ., et isti conspirationi consulere tuisque commodis non deesse (*fort. subaudiendum* iniuriam, *ut pertineat ad 1aβ*; haut pavebis *coni. Volkmann, Neue Jahrb. 141, 1890, 795sq.*). PAVL. NOL. epist. 44, 3 *vitia* fides . . . superabit, si in primordiis ad Christum inlidere (*sc. vitia; minus recte intrans. accipitur vol. VII 1, 378, 30*) . . . -verit (studuerit *M*).

4 *ipsas actiones cavendi causa actas (fort. huc p. 396, 12)*: TERT. pudic. 14 p. 249, 20 in eo . . . detrimentum -batur, quod nondum perisset; nihil de transacto -etur, sed de adhuc salvo (*nisi* nihil *pro* non *positum est*). PAVL. NOL. epist. 31, 3 p. 269, 17 Iudaeorum omnia contra fidem Christi -entium.

II *notione deflexa vel a verbo simplici mutuata -ere significat diversas cavendi vias*: **A** *i. q. constituendo prospicere, sancire, iubere, vetare (exempla certiora, huc vergunt l. 9. p. 396, 76. 78; pertinet huc, si recte coniecit Reinesius, etiam* AMM. 19, 5, 3): EDICT. imp. Valent. Val. Consult. 9, 1 post sententiam pacisci non licere iuris ordine -etur (*c. inf. ut*: ANON. in Rom. [ed. Frede] 055 [= PS. HIER. in Rom. 7, 7 p. 11, 2] lex -endo [perc- *P*, -endum et PS. HIER.] observandum esse a peccatis facit notitiam peccatorum. CONC.[S] II 2, 1 p. 43, 26 episcopum . . ., quem olim -vimus suae tantum ecclesiae vacare, sancimus *eqs.* [*gr. II 1, 1 p. 69, 2* ἐκελεύσαμεν. *cf. II 3, 1 p. 43, 27* iussimus]). VEG. mil. 1, 27 vetus consuetudo . . . Augusti . . . constitutionibus -etur, ut *eqs.* (*c.* ut *vel* ne *etiam*: COD. Theod. 13, 1, 20 hoc . . . decernimus observari, illud videlicet -entes, ne quis . . . audeat postulare. 16, 5, 21 illud specialiter -emus, ut . . . multentur [*antea*: censemus, praecipimus]). CONC. Carth. a. 424–425 (Corp. Christ. 149) p. 171 l. 50 (*antea*: Nicaeno concilio definitum *esse*) de inferioribus clericis . . . videtur ibi -eri.

B *i. q. contra dicendo cavere, opponere*: HIER. epist. 34, 3, 1 *Hilarius putavit* apostolos illo (*sc. excussorum*) nomine . . . appellatos . . ., licet tu argute -veris non posse apostolos sub nomine excussorum intellegi *eqs.* (*cf. p. 396, 71*).

C *i. q. securitatem praestando cavere, cautionem praestare*: COD. Theod. 4, 4, 7, 2 mulier . . ., cum suam explanaverit optionem, ne paenitentia possit ad aliud transire, etiam satisdatione cogetur -ere.

part. perf. **praecautus**, -a, -um (*sed v. infra ad 2*). **1** *vi passiva v. p. 396, 45. 60.* **2** *vi activa (ut* consideratus *sim., v. Leumann, Gramm. 1977, 614), nisi potius agnoscas adi. compositum ex* prae *et adi.* cautus (*idque maxime apud* IVVENC., *qui vocum hoc modo augendi causa formatarum studiosus sit*); *i. q. (antea vel valde) cautus, providus*: **a** *de actione*: IVVENC. 1, 259 *magorum* -o discessu sollicitatus *Herodes*. **b** *de homine eiusque mente vel virtutibus (ubi usurpatur, de medico vel medicina agitur;* praecavere *et* praecautio *de medico saepe apud* CAEL. AVR.): PS. AVG. serm. ed. Mai 5, 1 (PETRO CHRYS. *addicitur*) laudabilis . . . ille est medicus, qui . . ., antequam . . .; -us vero ille est rex, qui somnum expellit in milite, ne hostis dominetur. PETR. CHRYS. serm. 156 p. 611[C] quoties . . . antidotum temperat peritia -a medicorum (*infra*: quod provisum est ad salutem). PAVL. PETRIC. Mart. 5, 106 saepe solent -o corde fideles . . . servandae ad vota salutis *oleum benedicendum sanctis offerre* (*antea*: quotiens pietatis opem medicina poposcit).

deriv.: praecautio.

praecavo, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* cavare. *i. q. ante cavare*: CAEL. AVR. gyn. 2, 83 si folliculus *in partu* non hyaverit (*i.* hi-), pulsu digiti loco precavato divisura est facienda (*Soran. p. 137, 27 Ilb.* τῷ δακτύλῳ προ[σ]κοιλαίνοντά τι μέρος. *cf. Soran. p. 83, 15* ante digito inpresso formantes locum). *Krömer.*

praecausa, -ae *f.* *a* prae *et* causa. *i. q. causa causae, causa prior vel principalis*: CANDID. gen. div. 11 *Iesus* eorum . . ., quae facta sunt, est initium et finis; omnium, quae sunt, . . . praeprincipium aut -a et praestatio et effector *eqs.* (MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 63 pater et filius ipsius animae motionis et creator et -a et p.). MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 3 (*resp. Ioh. 1, 3*) aequalis quidem patri *filius est* . . ., -a autem pater. *Korteweg.*

praecautio, -ōnis *f.* *a* praecavere. *plur.* CASSIOD. *i. q. actus praecavendi, cautio, provisio (praeverbii vis temporalis elucet* CAEL. AVR. acut. 1, 15, 131. 3, 16, 136): **1** *generatim*: **a** *cum gen. rei cavendae (e coni. dub.* ITALA Sirach 34, 20 [Aug. spec. 23 p. 148, 9, *sim.* VVLG.] *dominus est* tegimen ardoris et umbraculum meridianum et -o offensionis et adiutorium casus [et -o *Thielmann sec. gr. 34, 16* φυλακή. et pr(a)ecatio *Aug. et Vulg.*, depr(a)ecatio *Itala cod. 167 et Vulg. var. l. recepta et in edd. vet. et supra vol. V 1, 596, 64. cf.* CASSIOD. *sub b*]): CAEL. AVR. chron. 1, 4, 86 *in epilepticis* erit . . . adhibenda phlebotomia . . ., sed cum -e defectus, quem Graeci lipothymian vocant, siquidem facile passionis accessionem imitetur (*i. cavendum erit medico, ne similitudine deceptus lipothymian passum phlebotomet* [*vix: ne usque ad lipothymian phlebotomet*]). 2, 13, 161 cum -e vehementium commotionum (*162* praecavenda . . . vehementia exercitia). *c. gerund.*: CAEL. AVR. acut. 1, 15, 131 dehinc explicita passionis avertendae -e praesentis, hoc est iam effectae, curationem ordinavit *Asclepiades*. 3, 16, 136 -is causa effugiendae passionis (⟨ac⟩ eff- *ed. Rovillii*). **b** *absolute*: CAEL. AVR. acut. 2, 37, 202 non sine -e erit cataplasmatibus . . . utendum (gyn. 2, 101. *cf.* cum -e *l. 39. 42*). *addas, si recte emendatur*: CASSIOD. compl. in Tit. 2, 1 *Titus monens alios, ut pie sancteque vivant*, ipse tali moderatione vivat, quatenus det exemplum -bus suis (precat- *cod., v. Stangl, Blätt. bayer. Gymn. 34, 1898, 573, 4*). **2** *speciatim i. q. exceptio*: SCHOL. Ter. Bemb. Haut. 537 ('quaeso laudas qui eros fallunt? :: in loco ego vero laudo') specialis -o (*cf. Eugraph. ad l.* ne perpetuam . . . licentiam . . . daret). *Krömer.*

praecautus *v.* praecaveo.

praecēdēns, praecēdenter *v.* praecedo.

praecēdentia, -ae *f.* *a* praecedere. *i. q. actio praecedendi*: CASSIOD. inst. 2, 7, 2 ⟨divisio astronomiae⟩: . . . -a vel antegradatio stellarum. *ibid.* -a vel antegradatio stellarum est quam Graeci 'propodismon' vocant, dum stella motum suum consuetum agere videtur, et aliquid praeter consuetudinem praecedit (*opp.* remotio vel retrogradatio. *inde* ISID. orig. 3, 68). ALEX. TRALL. 2, 10 ex uvae irritatione et gargalionis -a (*cf. gr. II 153 P.* ἐκ τοῦ . . . γαργαρισμὸν προηγήσασθαί τινα).

[2]**praecēdo**, -cessī, -cessūrus, -ere. *a* prae *et* cedere. *scribitur in titulis* prae- CE 959, 9 (*aet. fere Sull.*). DECRET. decur. Tergest. (CIL V 532) 1, 16 CIL VI 1706 (*a. 400 vel 405*). *al.*, pre- *passim in posterioribus, e. g.* CIL VIII 9793 (*a. 345*). X 8076 XIII 2799 INSCR. christ. Silvagni 544. *abbreviatur* preces CIL VIII 21694. NOT. Tir. 11, 8 -it. 11, 22 -ssit. *de formis*: *perf.*: -cedisti INSCR. Année Epigr. 1955 n. 141 (*e Mauretania*), -cesti CE 1292, 3 (*cf. Norden ad Verg. Aen. 6, 57*), -cecsit CIL VIII 21643 (*a. 391*), -cesit XIII 3519, -cecessit (*mero errore lapicidae, sed fortasse legendum* rececessit) XIII 3691. *part. praes. abl. sing.* -ente LIV. 35, 26, 7 *et passim*, -enti PERS. 4, 24 (*nisi dat.*). VLP. dig. 43, 22, 1, 9. *al.*; *gen. plur.* -entum VEG. mil. 2, 3 (-entium *var. l.*). *part. fut.* -urus HIER. in Mich. 7, 5–7 l. 281 AVG. in euang. Ioh. 4, 4 IVLIAN. in Ioel 2, 24sq. *adaptatur sermoni graeco*: GLOSS. iurispr. cod. Paris. gr. 1357[A] πραίτωρ· παρὰ τὸ πραεκέσσαι. prae- *corripitur* CYPR. GALL. num. 598. GLOSS.[L] IV dub. Plac. P 20 -ssit hiems: in temporibus melius dixit -ssit, quia aliut sequitur vel quod illut ipsum [ideo] rediturum est; nam quod praeteri⟨i⟩t, redire non potest. GLOSS. -o: προάγω ὅ ἐστι προλαμβάνω. -it: προάγει. praevenit. *legitur singulis locis apud* PLAVT., LVCR., CAES., HIRT., *saepius inde a* VERG., HOR., OV., LIV.; *de frequentia verborum* antecedo *et* -o *v. tabulam subsequentem* (*ex-*

[Somazzi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ceptis dactylicis, quibus parum aptum erat antecedo, *attulimus auctores omnes usque ad* Liv., *deinde selectos*):

	ante-cedo	prae-cedo		ante-cedo	prae-cedo
Plavt.	1	1	Cvrt.	10	6
Ter.	1	–	Colvm.	1	7
Titin.	1	–	Plin. nat.	39	22
Cic.	52	–	Qvint.	21	52
Corp. Caes.	27	2	Tac.	4	2
Nep.	7	–	Plin. epist.	3	9
Hor. carm.	1	1	Apvl.	1	13
Liv. 1 – 10	3	2	Tert.	37	41
21 – 45	1	18	Vvlg.	9	70
Cels.	10	6	Avg. civ.	2	71
Sen. *phil.*	57	27	in euang. Ioh.	3	57

[*confunditur in codd. maxime cum* praecidere (*e. g.* Sen. epist. 90, 4 Qvint. inst. 7, 4, 18 Hier. epist. 22, 2, 1 Gloss. II 396, 29; *restit.* Gaetvl. *p. 405, 61*) *et* procedere (Plavt. Rud. 596 Hirt. Gall. 8, 27, 4 Verg. Aen. 8, 462. 11, 94 Sen. benef. 4, 22, 4. *et saepe*). *loco vix sano*: Damas. epigr. 10, 6 egregios mores vitae -erat aetas *puellae mortuae* (*de coni. et explicationibus v. Ferrua, 1942, ad l.*).]

capvt prius: *i. q.* ***antecedere.*** *augetur adv. vel adi.* ante Cels. prooem. 70. 2, 1, 13 Tert. carn. 7 l. 27 Cypr. Demetr. 22 epist. 63, 4 idol. 14 Optat. serm. 6 Migne suppl. 1, 290. *al.*, prior *vel* prius Itala exod. 33, 19 (Wirc.). num. 10, 33 (Lugd.). Cypr. epist. 60, 5 CE 856, 5 Rvfin. Clement. 9, 30 hist. 1, 3, 19 Inscr. christ. Ferrua 18799. *al.; opp.* sequi, subsequi *passim.*

I *praevalente respectu gradus, qualitatis, qua quis (quid) praestat, melior vel maioris momenti est*: **A** *in universum*: **1** *-unt res*: **a** *non indicatur qua re*: Plavt. Asin. 629 (*amans exclusus ad servos*) ut vostrae fortunae meis -unt . . . longe (*cf. Truc. 372* praestant). Sen. contr. 7, 1, 8 armatas classes naufraga -erat ratis. Sen. epist. 81, 25 *sapiens non* mutat animum adversus bene meritos, nisi multum male facta -unt. Colvm. 3, 2, 8 *Aminneae vitis species minor* longe . . . -it maiorem. Plin. nat. 14, 59 ex eodem lacu aliud *vinum* praestantius altero germanitatem -ere sive testa sive fortuito eventu. Stat. silv. 2, 6, 36 quantum -it clara minores luna faces. Qvint. inst. 10, 1, 96 eum *Caesium Bassum* longe -unt ingenia viventium *lyricorum.* Plin. epist. 5, 6, 32 hanc dispositionem amoenitatemque tectorum longe longeque -it hippodromus. Tert. praescr. 34 l. 28 *in haeresi aestimanda* -ente illo fine . . . posteritatis. scorp. 2 p. 147, 5 *non* ante de utilitate eius *martyrii*, quam de necessitate discendum; auctoritas divina -it. Cens. 1, 4 quae *opes* . . . bona generis humani -ant. Cypr. epist. 52, 2 Carthaginem Roma -ere *debet.* patient. 15 et opera et martyria -it *caritas* (*antea*: et spe et fide maior est). Veg. mil. 4, 29 ballistae . . ., si a peritis . . . temperentur, universa *arma* -unt. Sacr. Leon. 1291 martyrii palma mirabilis -ssit aetate⟨m⟩ *infantium. al.* *pro subi. est enunt. secund.*: Plin. med. 3, 10, 5 omnia -it, ut iecur . . . devoretur (*sec. Plin. nat. 29, 99, ubi* utilissime). **b** *indicatur qua re per abl.* (*sed abl. causae externae v. l. 40; ceterum cf. p. 401, 11;* in *c. abl. v. p. 406, 45*): Colvm. 3, 2, 7 traduntur Aminneae *vites* . . . ceteras omnis sapore -ere. Scrib. Larg. 75 fit . . . durissima haec arteriace et hoc ipso -it ceteras, quia *eqs.* (*inde* Marcell. med. 14, 7). Plin. nat. 3, 7 Baetica . . . cunctas provinciarum diviti cultu et . . . nitore -it. Frontin. aq. 13, 5 *Anio novus* ⟨altitudine⟩ alias omnes *aquas* -it. Chalc. comm. 41 octo numerus . . . -it eum (*sc. sex*) tertia eiusdem senarii limitis portione, id est duobus; ipse . . . -itur tertia portione duodecim limitis (*cf. Plut. anim. procr. in Tim. 15 p. 1019*[C] *ὑπερέχει . . . λείπεται. item de ratione numerorum: ibid. bis et* 42. Boeth. arithm. 1, 10 p. 23, 20 binario se numero -bant. 2, 47 p. 153, 15 et minorem -it et a maiore -itur. *al.*). Evcher. laud. her. 40 *eremi terra terras* omnes longe -it bonis omnibus. Cassiod. inst. 2, 5, 8 p. 146, 4 *tonus* hypoiastius . . . hypodorium hemitonio -ens (*sim. saepius ibid.*). *al.*

2 *-unt animantes*: **a** *indicatur qua re*: **α** *ablativo* (*sc. fere respectus, mera vi instr. e. g.* Lavs Pis.; *ceterum addas p. 401, 54*): Caes. Gall. 1, 1, 4 Helvetii . . . reliquos Gallos virtute -unt (Iren. 1, 30, 4 [1, 28, 2 H.] quemadmodum generationibus, sic et dignitatibus et v. -ere eos *filios Matris* ab invicem [*cf. vol. VII 2, 182, 15 sqq.*]. Veg. mil. 3, 26 p. 122, 15 qui multitudine et v. -it, *sc. hostem.* Avg. in psalm. 18 serm. 1, 6 *Christus* ceteros homines. *cf.* Lvcan. 8, 330 Lentulus omnes virtutis stimulis *eqs.*). Liv. 38, 51, 11 (*Scipio ad tribunos*) *si* vos aetatem meam honoribus vestris anteistis, ego vestros honores rebus gerendis -ssi. Lavs Pis. 34 armorum . . . decus -e forensibus actis. Plin. nat. 29, 9 *Crinas* auctoritate eum *Thessalum medicum* -ssit. Stat. silv. 2, 6, 54 *puer erat* dignus et Haemonium Pyladen -ere fama. Qvint. inst. 1, 2, 23 ita superiore loco quisque *discipulorum* declamabat, ut -ere profectu videbatur. 10, 1, 103 paulum aetate -ens eum *Servilium* Bassus (11, 1, 29 ut quisque ae., dignitate, usu -it. Avg. civ. 16, 32 p. 178, 12 D. decem . . . annis eam *Sarai* -bat ae. *Abraham. al.; cf.* Ivv. 13, 58 -ere quattuor annis [Mod. dig. 1, 7, 40, 1 Inst. Iust. 1, 11, 4]. Avson. 410, 11 p. 269 P. [*ad Paulinum*] cedimus ingenio, quantum -imus aevo *aliter, sc. de eis qui prius vixerunt, p. 402, 58 sqq.*). Decret. decur. Salens. (Année Epigr. 1931 n. 38 *a. 144*) 19 *ut* occasione benefaciendi, non potestate -ret *praefectus.* Apvl. apol. 21, 6 didici ea re -ere maxime deos hominibus, quod nulla re . . . indigeant. CIL VI 10048, 15 quo titulo *victoriarum auriga* -ssit omnium factionum agitatores (*de eodem v. l. 23*). *sim. saepius.* **β** *aliis modis*: Val. Max. 1, 1, 14 quae ad custodiam religionis adtinent, nescio an omnes M. Atilius Regulus -erit. Plin. nat. 18, 23 in quo (*sc. in Magonis libris vertendis*) -ssit omnes . . . Silanus (*item in c. abl.*: 34, 88 *sculptor quidam* -ssit in tubicine et . . . infante . . . blandiente. Cypr. epist. 56, 2 debent . . . in accipienda pace -ere, quos videmus non animi infirmitate cecidisse. Lvcif. reg. apost. 9 l. 30 D. in eo . . ., quod *eqs.* Veg. mil. 1, 2). Itala gen. 41, 40 (Aug. loc. hept. 1, 162) thronum -am tui ego (*sec. gr.* τὸν θρόνον ὑπερέξω σου *acc. respectus intellegit* Avg. *l. c.*; cod. 101 throno -am te [*sim.* Vvlg.]). Priscill. tract. 6, 102 totius creaturae sensum longe necesse est ad gloriam -at operator.

b *non indicatur qua re*: **α** *formae variae*: Sen. benef. 1, 4, 3 qui referre gratiam debet, numquam consequitur, nisi -ssit (*nisi ad p. 405, 19, sed cf. antea*: non tantum aequare sed vincere). Stat. silv. 2, 2, 146 (*ad coniuges felices*) priscae titulos -ite famae. Plin. epist. 6, 17, 4 pertinet ad tuam gloriam quam maximum videri, quem -is vel exaequas. CIL VI 10048, 14 (*aet. Ant. Pii*) -ssit *Diocles auriga* Thallum (*de eodem*: 17. 24 *et supra l. 6*). Itala gen. 25, 23 (Iunil. 2, 21) populus populum -et et maior serviet minori (*gr.* ὑπερέξει, *Vulg.* superabit). Phil. 2, 3 (Mar. Victorin. *ad l.*) invicem vos ab alteris -i arbitrantes (*gr.* ὑπερέχοντας ἑαυτῶν, *cod. d* praecellentes, *Vulg.* superiores sibi invicem. *explicat* Mar. Victorin. *ad l.* p. 1206[B] hoc est . . . invicem -i, ut vos arbitremini, ne quisquam alterum non ita putet, ut non potiorem aestimet et -ere et esse meliorem). Mar. Victorin. adv. Arium 1, 16 (*de ordine trinitatis*) *spiritus* et -it . . ., si patris est spiritus, et sequitur, si a filio habet, quod est. Ven. Fort. carm. 1, 15, 5 (*ad Leontium episcopum*) -is multos nulli minor. *al.* **β** *part. praes. pro subst. vel adi.*: Sen. benef. 3, 3, 2 *non* ea intuemur, quae nos aliis praeposuere, sed ea sola quae fortuna -entium ostentat. Vvlg. I Tim. capit. 19 cod. A *al.* (p. 580 Wordsworth-White) de praesbyteris -entibus (*ad Vulg. I Tim. 5, 17* qui bene praesunt presbyteri, *gr.* οἱ καλῶς προεστῶτες πρ.).

B *-unt, qui dignitate publica potiores sunt* (*certiora; saepe part. praes. pro subst.*): Vell. 2, 114, 1 nemo e nobis gradumve nostrum aut -entibus aut sequentibus. Decret. decur. Salens. *v. supra l. 3.* Cod. Theod. 6, 22, 8, 1 ut his *consistorianis comitibus*, qui . . . testimonialibus tantum adepti sunt dignitatem, -ant qui admitti intra consistorii arcanum meruerunt (*item spectat ad ordinem munerum obtinendorum*: 6, 27, 7, 1 quos merito -it. Cod. Iust. 12, 7, 2, 5 [*imp. Zenone*] primicerius . . . omnibus vacantibus quamvis tempore -entibus praeponendus. 12, 19, 7 pr. [*a. 443/4?*], *ubi opp.* posterior tempore. *de tempore provectionis v. p. 402, 48*). Cod. Iust. 4, 32, 26, 2 illustribus . . . personis sive eas -entibus. Greg. M. epist. 5, 24 p. 305, 12 quinque de prioribus presbyteris et quinque de -entibus (‘*praecellentes ex populo*’ *intellegit Hartmann*; diaconibus *add. ed. princ.*). 7, 7 p. 451, 4 ita sibi regentium merita conectuntur et plebium, ut saepe ex culpa -entium deterior fiat vita subditorum (*eodem opp.* p. 451, 6 [*var. l.* praesidentis]).

C *-unt, qui condicione iuris potiores sunt, maiore iure aliquid petunt* (*pro subi. sunt ipsi petentes eorumve causae sim.; maxime in iure hereditario; ad provectionem magistratuum pertinentia v. sub B*): Gaivs inst. 2, 133 (*suppl. ex* Inst. Iust. 2, 13, 2) quia filius gradu -it, is solus iura sui heredis habet (3, 15 *frater filium fratris.* Pavl. sent. 4, 8, 17 prout quis alterum g. -erit). 3, 2 -ens persona (Vlp. dig. 5, 2, 25, 1 -entes eum p. exclusae sunt. Cod. Iust. 6, 58, 14, 6). Pap. Corp. 198, 13 (*a. 169*) *addicitur aliquid alicui* -entibus commodis fiscalibus (*sc. ita ut iura fisci non tangantur*). Maecian. dig. 11, 7, 45 *impensa funeris* omne creditum solet -ere. Cod. Iust. 6, 54, 3 (*a. 196*) -ere causam tuam . . . manifestum est (Papin. dig. 5, 2, 14 -ente c. filiorum patris intentio adhuc pendet. 16, 3, 8 *si argentarius foro cedit*, sumptus c., qui necessarie factus est, semper -it, *sc. privilegia depositariorum*). Papin. dig. 38, 2, 42, 2 cum . . . -it alia possessio, qui sequitur accipere non potest. Vlp. dig. 5, 3, 25, 6 cum eum alius -ret adgnatus. 28, 3, 6 pr. nepos . . ., quem pater -bat (28, 6, 2 pr. 37, 4, 3, 3. *cf.* 28, 3, 6, 4 parentes -entes . . ., succedentes liberi). *ibid.* quem nemo -bat. *al.*

II *praevalente respectu temporis* (*v. etiam p. 404, 70. 405, 60*): **A** *notione sollemni*: **1** *-unt res* (*sc. in serie antecedentes sive ante aliquid aliud exsistentes*): **a** *quaelibet*: **α** *formae variae*: Lvcr. 4, 838 longe linguae -ssit origo sermonem (Tert. adv. Marc. 5, 1 p. 568, 15 quae quantum -it in statu omnium rerum, tantum -at *eqs.*). Ov. fast. 1, 705 quae *dies* venturas -it sexta kalendas (Cels. 2, 1, 13 quales *d.* ante -erint. Cod. Theod. 2, 8, 19, 3 qui septeno vel -unt numero vel sequuntur, *sc. pascha. al.; cf.* Amm. 20, 5, 10 quae *nox* . . . -erat diem *illum.* Avg. in euang. Ioh. 31, 5 *dies sempiternus non* -itur hesterno [*sim.* in psalm. 38, 7 l. 52]). Cels. 2 prooem. 2 quibus -entibus *signis* morborum timor subsit. 2, 6, 2. 2, 7, 10. 5, 26, 22 si id vulnus ebrietas -ssit. Sen. nat. 6, 12, 2 cum terrae motus futurus est, -it aeris tranquillitas (*cf.* Plin. nat. 2, 193 -it . . . comitaturque terribilis sonus [*Arist. meteor. 368a 19* προέρχεται]. 2, 196 signum -it . . . motu futuro. Plin. epist. 6, 20, 3 -erat . . . tremor terrae). epist. 54, 5 cum illa

[*Somazzi*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mors et -erit et secutura sit, *sc. vitam.* 95, 54. COLVM. 4, 14, 2 iam -ssit autumnalis ablaqueatio. 4, 23, 1 *cum* aequinoctiales pluviae -erint (IVLIAN. in Ioel 2, 24sq. fecunditatem). SCRIB. LARG. 95. 122 si quando ... frigus aut multitudo cibi -erint. PLIN. nat. 11, 149 multis repente ablatus *est visus* ... nulla -ente iniuria. 36, 199 *vitrum* est ... caloris inpatiens, ni -at frigidus liquor (*sim. -it res corporea, sc. fere pro actione posita*: APVL. met. 10, 26, 4 salutifera potione pestem -entis veneni ... extinguere [FIRM. err. 18, 5]. AVSON. 410, 4 p. 268 P. tua Romae -ssit nostrum sella curulis ebur. *al.*). QVINT. inst. 1, 4, 3 enarrationem -it emendata lectio. 3, 2, 2 cum ... accusatio -at defensionem (*i. antea inventa est*). *et saepe.* *accedit abl. respectus vel mensurae, ut vergat ad IA1b*: ARNOB. nat. 2, 72 religiones vestrae multis annis -unt nostram. *ibid.* quod eum *deum* -at re tempore nomine potest aliquid inveniri? (AVG. civ. 7, 9 p. 285, 15 D. licet prima -ant tempore, summa superant dignitate. in euang. Ioh. 20, 8. gen. ad litt. 6, 8 p. 180, 10 creaturae ... aliae creaturas alias quaedam t., quaedam causis -unt. *al.*). COD. Theod. 2, 17, 1, 1ª *feminarum* aetas biennio viros non sera pubertate -it (*Interpr.* biennio in pubertate minores sunt). *al.*

β part. praes. pro subst. vel adi. (*notabiliora; arcui l. 5. 7. p. 400, 79*): PLIN. nat. 18, 132 quota luna -ente hieme nix prima ceciderit. QVINT. inst. 5, 10, 94 (*inde* Ps. CASSIOD. rhet. 19 p. 503, 9) *temporis* tres partes diximus: -ens, coniunctum, insequens (*cf.* TRAIAN. Plin. epist. 10, 78, 1 -entium temporum). 7, 4, 18 vita -ens *rei* (APVL. met. 11, 16, 4). CIL VI 31552d, 6 (*a. 121*) restituit secundum -entem terminationem. DECRET. decur. Tergest. (CIL V 532) 1, 16 omnia -entia facta sua. APVL. met. 1, 12, 8 -entis dicacitatis et instantis curiositatis. SOCR. 12 p. 147 non potest ... subsequi illa mutata ratio sine -entium infirmatione (*syn.* priorum. *item neutr. plur. pro subst.*: AVG. civ. 12, 19 p. 542, 27 D. dissimilia consequentia -entibus ... facere [*eodem opp.* conf. 10, 8, 12]. CONC.ˢ II 3, 1 p. 112, 15 dabimus pro -entibus veniam [*altera versio II 2, 1 p. 8, 22* de praeteritis, *gr. II 1, 1 p. 131, 2* τῶν προλαβόντων]. VITA Caes. Arel. 1, 45 -entia eius [*sc. facta sim., opp.* sequentibus]. *al.*). *al.* VLP. dig. 2, 15, 4 omnes -entes obligationes novat. FORTVN. rhet. 2, 23 qui sunt alii circa rem loci? ... a -enti, ab eo quod simul est ..., a consequentibus (*pendent* MART. CAP. 5, 558 EVGRAPH. Ter. Andr. 51 rec. *α*). *al.*

b causa (*cf.* antecedo *vol. II 143, 26–51; aliter p. 402, 22*): CELS. prooem. 70 *providere* auxilium ... ex ea c., quae ante -erat (*cf. e. g. Galen. sect. intr. 8 p. 19, 13 H.* τὸ προκατάρξαν αἴτιον. *item in medicina*: THEOD. PRISC. log. 68 *p. 379, 66.* CAEL. AVR. acut. 1, 4, 44. *al.* [*v. Vietmeier, Cael. Aur. als Übersetzer, Diss. 1937, 61*]. ORIBAS. syn. 9, 12, 1 Aa p. 296 sine aliqua -ente c. [*gr.* ἄνευ τοῦ προηγήσασθαι, *La aliter*]). SEN. epist. 87, 31 (*sec. Posidonium*) alia est ... c. efficiens, quae protinus necesse est noceat, alia -ens *eqs.* (*eodem opp.* 87, 33. *cf.* AVG. civ. 5, 9 p. 204, 33 D. -entibus et efficientibus c.). 87, 34. FRONTIN. aq. 74, 4. QVINT. decl. 344 p. 359, 9 nulla gravi -ente c. spiritum ... deposuit. POMPON. dig. 15, 1, 49, 2 *nulla* c. -erat debendi (*cf.* 36, 2, 13). APVL. apol. 102, 7 omnem conatum necesse est quaepiam c. -at. *al.* *cf. struct. verbalem pro subi. positam*: AVG. civ. 22, 6 p. 562, 25 D. sicut ... -ssit, unde amaret illa *Roma Romulum* (*sc. conditio urbis*) ...: ita -ssit, unde ista *Hierusalem* crederet *conditorem suum.*

c *scripta, dicta, syllabae, litterae sim.* (*nonnulla vi locali explicari posse vix mireris*): *α formae variae*: PLIN. nat. 10, 43 *in avium generibus enumerandis alites* -ent ... ordine (*sc. oscines*), omnesque reliquas in his pavonum genus cum forma tum intellectu eius (*per zeugma simul ad IA2 spectare videtur*). dub. serm. frg. Char. gramm. p. 172, 2 B. si r littera -erit in quacumque syllaba, sequi debet l *eqs.* (GELL. 14, 5, 2 eam ... syllabam. *cf.* QVINT. inst. 9, 4, 85 cum eam *vocalem* consonantes ... -unt. CHAR. gramm. p. 226, 8 B. [*ex Cominiano*] nulla alia -ente vocali. *sim. saepius*). QVINT. inst. 8, 3, 77 in omni ... parabole aut -it similitudo, res sequitur aut *eqs.* (*sim.* 8, 3, 78). 9, 4, 24 si 'gemini' -erint, 'fratres' addere non est necesse. 9, 4, 97 optime -et eum *spondeum* creticus (*cf. ibid.* si tribrachys -at. 9, 4, 99 tres longas brevis *syllaba.* 9, 4, 103 claudere choreum -ente spondeo. TER. MAVR. 2290 Cres iambicum. MAR. VICTORIN. gramm. VI 193, 8 quae eam *syllabam paenultimam* -it. *sim. al.*). *al.* PAPIN. dig. 31, 77, 22 *legatum*, quod -it vel sequitur *in testamento* (*sim.* VLP. dig. 30, 50, 3). TERT. monog. 11, 18 cum et illa sententiae ⟨prae⟩cedant: '...' (*suppl. Bulhart*). adv. Prax. 21 p. 264, 9 -it enim: 'deum nemo vidit umquam' (*cf.* pudic. 19 p. 263, 11 ceterum 'quid mihi ...' -erat. AVG. civ. 17, 8 p. 226, 5 D. propter id quod -it: '...'. in psalm. 70 serm. 1, 9 -ssit: '...'). Ps. APVL. herm. p. 280 cum ex abdicativis utravis *propositio* alteram -it (*item de ordine in syllogismo: ibid. et* p. 281 [*bis*]. *cf.* BOETH. herm. sec. 4, 10 p. 340, 29 si adfirmatio privatoria -erit. *aliter p. 403, 72*). *al.*

β part. praes. fere pro adi. (*subst.* MART. CAP.; *notabiliora; arcuimus l. 60. 64*): ① *usu sollemni, sc. de eis, quae in serie similium priora sunt*: QVINT. inst. 9, 4, 109 -entes pedes (*i. paenultimi*). FRONTO p. 202, 7 v. d. H. ut -ens sententia in sequentem laciniam aliquam porrigat. POMPON. dig. 30, 12, 3 in legatis novissimae scripturae valent, quia mutari causa -entis legati ... potest (*nisi ad αβ, sed cf. ibid.* in legatis non posterior, sed -ens scriptura valet *eqs.* VLP. dig. 30, 30, 7 -entia sola legata [*opp.* universa quae testamento adscripta sunt]). APVL. met. 7, 3, 4 verbum ... -ens (*opp.* sequens). TERT. monog. 11, 19 exemplis et argumentis -entibus (*opp.* subsequentibus). IREN. 1, 3, 2 (1, 1, 5 H.) -entes nominis eius *Christi* duas litteras iotam et hetam (*gr.* προηγουμένων). LACT. inst. 6, 1, 3 quamvis ... -entibus libris ... defenderim veritatem (6, 7, 2 FIRM. math. 5 praef. 2. *al.* AVG. civ. 6, 3 p. 249, 16 D. tres -entes ...; secundos tres ...; tres porro *eqs. al.; cf.* 6, 1 p. 245, 31 quinque -entibus voluminibus. 17, 3 p. 200, 7 in sacris litteris -entibus). FIRM. math. 3, 13, 11 quae ... ex -enti explicatione monstravimus (6, 1, 5. *cf.* ORIG. in Matth. ser. 49 p. 106, 6 secundum -entes expositiones). MAR. VICTORIN. gramm. VI 193, 10 *syllaba paenultima longa* -entem ... gravem faciet (*item* DOSITH. gramm. VII 378, 11 [*gr.* τὴν προάγουσαν]. *al.; inde fem. pro subst.*: MART. CAP. 3, 269 syllaba ... paenultima numquam acuitur ... brevis, sed -ens eius). *al.* ② *usu deflexo, refertur ad tempus, quo argumenta afferuntur; fere i. q. antea memoratus, praedictus*: FIRM. math. 3, 6, 27 *Venus Saturno coniuncta* animos facit ... vitiis implicari ...; si vero ... Iovi se radiatione coniunxerit, ab incursu -entis malitiae liberatur (6, 11, 11. 6, 15, 17. *cf.* 4, 17, 11 -entis mali [5, 3, 15. *al.*]. *sim. al. apud eundem*). 4, 25, 2 -entium apotelesmatum ratione concepta omne fatum hominis *explicabis* (*cf.* 6, 12, 2 -enti coniunctioni). 6, 2, 7 cum -entibus dignitatis insignibus ... decernit horrorem. 6, 16, 8 nihil de -entibus bonis (*gr. cod. Marc. Venet. 334 p. 173* τὰ εἰρημένα). IORD. Get. 202 *Romani* Hunnos montis beneficio ... turbaverunt; tunc Attila cum videret exercitum causa -ente turbatum *eqs.* (ORIG. in Matth. 15, 8 p. 372, 3 *Matthaeus* duas quidem c. ostendit offerendi pueros, non autem ad duas -entes c. intulit quae sequuntur). *huc fortasse pertinet*: ORIG. in Matth. ser. 9 p. 15, 17 -entem parabolam exponens (-entes parabolas *var. l.; ad parabolam seminantis, quae memoratur p. 15, 9, spectare videtur*).

γ neutr. plur. part. praes. pro subst.: QVINT. inst. 9, 4, 63 *sententiarum initia* non ... cohaerent aliis nec -entibus serviunt. TERT. resurr. 48 p. 98, 22 expediet -entia recognosci. FIRM. math. 8, 23, 1 de qua in -entibus diximus (SCHOL. Cic. Bob. p. 173, 14). HIER. epist. 65, 7, 1 cum -entibus iunge quod sequitur. AVG. in euang. Ioh. 70, 1 convenire ... debent -ia consequentibus (*syn.* superioribus). CONC.ˢ I 3 vers. Tur. p. 61, 14 *Cyrilli epistula* est ... posita in -entibus (*gr. I 1, 2 p. 13, 16* ἐν τοῖς προλαβοῦσιν). FAVST. REI. spir. 2, 12 (*ad I Cor. 6, 19*) *hoc* -entia eiusdem epistolae (*sc. 3, 16*) evidenter insinuant. ORIG. in Matth. ser. 95 p. 213, 9. *al.*

d *futura praefigurantes* (*sc. in explicatione sacr. script.*): CYPR. Demetr. 22 quod ante occiso agno -it in imagine, impletur in Christo. AMBR. in Luc. 3, 29 *domini* in Zara typus ante -ssit. HIER. hom. Orig. in Luc. 28 p. 165, 14 puto, quod triginta anni Ioseph in typo triginta annorum -erint salvatoris ([*gr.* τύπος ἦν]. 33 p. 185, 12 Capharnaum in t. -isse gentilium). RVFIN. Adamant. 5, 6 de figuris et formis -entibus veritatem. *al.*

2 *-unt animantes*: **a** *quolibet modo*: *α formae variae*: VAL. MAX. 5, 10, 2 triumphum patris funere suo quartum ante diem -ssit. ASCON. Mil. p. 41, 15 *Domitius et Messala consules* -erant eum annum. PLIN. epist. 7, 16, 2 ille me in tribunatu liberorum iure -ssit (*sim. respic. tempus provectionis*: COD. Theod. 6, 7, 1 pr. alios promotionis tempore et codicillorum adeptione. 6, 10, 3, 2. *aliter p. 400, 43*). ITALA Matth. 21, 31 (cod. c *al., sim.* VVLG.) publicani -unt vos in regno dei (VVLG. in regnum, *cod. d* antecedent, *gr.* προάγουσιν. *de tempore intellegit* ORIG. in Matth. 17, 5 p. 590). IREN. 4, 27, 2 (4, 42, 4 H.) qui -erunt nos in charismatibus veteres (*sc. patriarchae sim.*). NOVATIAN. trin. 31, 3 D. *deus* pater illum *filium* etiam -it (*cf.* ARIVS Candid. epist. 1 p. 1037ᴬ neque adintellegentia neque exiguo aliquo -it deus filium [*sim. vertit* CASSIOD. hist. 1, 15, 2; *in alia vers. quam ed. Opitz, Athanasius III p. 2, 2* antecessit, *gr. ibid.* προάγει]). COD. Iust. 9, 16, 3 (*a. 265*) qui inferendae caedis voluntate -erat. LACT. inst. 1, 22, 17 quis aetate -erit, *sc. Orpheus an Faunus*, dubitari potest (*cf.* RVFIN. Orig. in cant. 2 p. 141, 22 *Salomonem* -isse omnes hos *Graecos* tempore et sapientia *eqs.* [AVG. catech. rud. 19, 14. *v. etiam l. 49. p. 403, 1*]. AVG. civ. 18, 37 p. 312, 17 D. temporis antiquitate [CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 154]. *aliter p. 399, 81*). mort. pers. 2, 8 *ut Nero* antichristi -at adventum. RVFIN. symb. 3 qui -erunt in fide (*i. prius baptizati sunt*). CONC.ˢ I 5 p. 359, 39 qui illum *episcopum* -ssit (*gr. I 1, 7 p. 121, 40* ὁ πρὸ αὐτοῦ). *al.* *β part. praes. fere pro subst. vel adi.*: DECRET. decur. Salens. (Année Épigr. 1931 n. 38 *a. 144*) 17 ultra -entium finem moderatum *praefectum* (*sim. de eis qui prius magistratum, imperium gerebant*: SCHOL. Cic. Bob. p. 100, 27 exempla -entium [*opp.* successorum]. VEG. mil. 2, 3 dissimulatio -entum *principum* [-entium *var. l.*]. COD. Theod. 16, 10, 20, 1 -entium principum. *al.*). VENVL. dig. 44, 3, 15, 1 -entium auctorum possessio. PAVL. dig. 8, 6, 18, 1 -ens fundi dominus. MARCIAN. dig. 49, 14, 22, 1 ut ... creditoribus -entibus satisfiat. EPIST. Paul. et Cor. II rec. B 4 quae a -entibus nostris sanctis apostolis acceperam (*rec. A* qui ante me sunt apostoli). CYPR. epist. 58, 2 iustorum -entium exemplo. LEO M. epist. 102, 2 (CONC.ˢ II 4 p. 54, 6) vel -ens haereticus, *sc. Nestorius*, ... vel subsequens, *sc. Eutyches*. 129, 2 (*ibid.* p. 85, 26) quae patres et acceperunt a -entibus suis et posteris tradiderunt (*cf.* ENNOD. dict. 19, 3 p. 479, 16 si mausolea -entium minor posteri cultus ornaret). 129, 3 (*ibid.* p. 86, 6) auctoritate -entium decessorum tuorum. PELAG. defens. 2 p. 7, 19 vel -entibus vel coevis sibi sacerdotibus. EPIST. pontif. 1056 CONC.ˢ IV 2 p. 129, 2 cunctorum nos -entium auctoritate roboramur. *al.*

b *scribendo vel dicendo*: SEN. epist. 79, 5 qui -erant, *sc. Aetnam describentes.* AVG. civ. 8, 1 p. 321, 22 D. qui eum *Platonem* in eodem ge-

[*Somazzi*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nere litterarum tempore -erunt. 18, 8 p. 266, 1 -entes aliquos historicos . . . secuti sunt. CONC.^{S} I 2 p. 40, 37 idem depono quod sancti patres qui -erunt (*sim.* I 3 vers. Tur. p. 63, 7 -entes patres, *gr. I 1, 2 p. 15, 28* τοῖς προλαβοῦσι πατράσι). II 3, 1 p. 149, 21 -ens . . . diaconus Andreas *mihi consensit* (*alt. versio II 2, 1 p. 64, 17* antecedens, *gr. II 1, 1 p. 163, 36* προλαβών). *sequitur oratio recta*: AVG. in psalm. 117, 1 l. 30 cum . . . -erat euangelista dicens: '. . .' (*respiciuntur verba euangelii orationem Iesu antecedentia, ut sec. p. 401, 69 sqq. explicare possis. audacius* COMM. instr. 2, 35, 14 sacerdos domini cum 'susum corda' -it . . ., limpide respondis [praecepit *ed. princ. fort. recte; ad rem cf. Cypr. domin. orat. 31* praefatione praemissa]).

B *notione aucta vel deflexa*: 1 *cum colore praeveniendi, anticipandi* (*-unt ii qui agunt celerius quam exspectatur, celerius quam alius vel prius quam tempus actionis proprium adest; cf. III B; subi. sunt res pro hominibus* SEN., ITALA, CASSIOD. var.): RVT. LVP. 2, 8 *brachylogia* fieri solet, cum orator brevitate sententiae -it auditoris exspectationem. SEN. Herc. O. 517 (*Hercules Nesso minatur*) 'consequar telo fugam.' -ssit arcus verba. LVCAN. 3, 750 letum -ere nati *morientis* festinantem *patrem*. FRONTIN. (?) strat. 4, 2, 1 *cum* prior . . . Brutus ad fluvium . . . pervenisset, Cassi tamen exercitum et in efficiendo ponte et in maturando transitu -isse. ITALA psalm. 118, 148 (cod. 136 Cas.) -erunt oculi mei custodias meditantes in verbo tuo (*gr.* προέφθασαν . . . πρὸς ὄρθρον, *Ambr. ad l.* praevenerunt . . . mane, *Vulg.* praevenerunt . . . ad diluculum). CYPR. epist. 52, 3 *ut* iudicium sacerdotum voluntaria discessione -ret (*postea*: praevenisse sententiam. *sim. cum consilio evitandi, arcendi*: COMM. instr. 1, 11, 22 si divinus erat *Apollo*, mortem -isset *Hyacinthi*. INSCR. Ital. X 2, 81, 7 [*saec. VI med.*] *sacerdos* sancta -ssit mente ruinam *templi*). VITA Anton. 58 p. 66, 10 *Antonius* -ssit eos *monachos narrare volentes* et narravit *eqs.* (*Euagr. vita Anton. 58* praevenit, *gr.* ἔφθασεν). AVSON. 419, 67 p. 370, 433 P. (*ad Gratianum*) *in officiis amicorum* antevenis et, quotiens in obsequendo -imus, erubescis (praevenimus *var. l.*). CIL VI 1706, 17 (*a. 400 vel 405*) Foronovani desideria totius provinciae -entes statuam . . . posuerunt (*cf.* ENNOD. epist. 2, 15, 6 p. 57, 11 preces tuas . . . et vota -ssi. CASSIOD. var. 3, 42, 1 supplicationem -it humanitas *principis*). CHROMAT. serm. 26, 1 L. -istis exemplum: tardius enim coepistis, sed prius consummastis. SACR. Leon. 778 muneribus nostris . . . Laurenti . . . festa -imus (*sim.* SACR. Gelas. 940 [*in vigilia festorum*]. SACR. Greg. 185, 3 ventura sollemnia . . . honoribus -amus). CASSIOD. hist. 4, 28, 4 quaecumque . . . vobis a me potuerint dici, haec iam fides vestra -ssit (*gr. Socrat. 2, 23 p. 252B* προὔλαβε, *unde* praecepit *Hanslik praeter necessitatem*). IOS. antiq. 13, 136 quod multa congregaret auxilia *Demetrius*, nisi -rent eum (*gr.* φθάσαντες προκαταλάβοιεν). *al.* *accedit inf.*: CONC.^{S} II 2, 2 p. 101, 9 *si* -erunt ex his *uxoribus haereticis* editos baptizare apud haereticos (*aliae vers. p. 90, 11* praevenerunt, *p. 108, 12* occurrerunt, *gr. II 1, 2 p. 161, 3* ἔφθασαν βαπτίσαι). CASSIOD. Ios. antiq. 6, 102 quod *Saul* orationes et sacrificia . . . offerre petulanter ipse -erit (*spectat ad I reg. 13, 8 sqq.; gr.* προλάβοι . . . ἱερουργήσας).

2 *ordini temporis simul inest ratio quaedam logica, condicionalis, sc. -it id quod principium, fundamentum vel exemplar sequentium est* (*notabiliora; huc vergunt quaedam sub A1b; vis temporalis negatur l. 62*): a *in sermone philos.*: α *formae variae*: SEN. benef. 4, 22, 4 pulcherrima quaeque multis et adventiciis comitata sunt dotibus, sed illas trahunt, ipsa -unt. epist. 94, 34 *praecepta et officia* inter se consentiunt: nec illa possunt -ere ut non haec sequantur, et haec ordinem sequuntur suum: unde apparet illa -ere. QVINT. inst. 7, 1, 59 ut genus species sequitur, ita genus speciem -it (*cf.* MAR. VICTORIN. Boeth. in Porph. comm. pr. 2, 27 p. 126, 19 species -it et sic proprium sequitur [*resp. Boeth. Porph. isag. p. 49, 14* ante subsistit, *gr. p. 20, 18* προϋφέστηκεν]). TERT. carn. 6 l. 43 si propter *homines* . . . mortuus est Christus . . ., consequens erat, immo -ens, ut aeque nasceretur propter *homines*. MAR. VICTORIN. hymn. 1, 33 L. esse . . . -it motum, re prius, non tempore (*cf.* 1, 50 *quia* vita . . . est sapientia, ut -it esse, cui inest . . . vivere, sic adest intellegens sapiensque, semper cum -it vivere *eqs.*). AVG. doctr. christ. 2, 32, 50 cum falsum est, quod consequitur, necesse est, ut falsum sit, quod -it (*cf.* 2, 33, 51 consequenti ablato illud, quod -it, aufertur). *ibid.* -it . . . non esse resurrectionem mortuorum (*item* -it *cum acc. c. inf.*: BOETH. cons. 5, 3, 12 W. quempiam sedere -ssit). BOETH. herm. pr. 2, 13 p. 205, 24 necessarium et non necessarium velut natura ipsa -ens subsequuntur *possibile et contingens et cetera* (*sim.* 2, 13 p. 205, 28). herm. sec. 2, 4 p. 82, 19 definiendum est priore loco, quod natura quoque -it. 2, 7 p. 148, 15 ut -unt universales *affirmationes* in vero, eodem modo -unt particulares in falso (*cf.* 5, 13 p. 420, 6 *propositiones* quae -unt [*opp.* quae sequuntur]. *seq. exempla* p. 420, 10 sqq.; *de mero ordine propositionum v. p. 401, 72*). top. Arist. lat. 112a23 interimere . . . quod -it (*opp.* consequens, *gr.* τὸ προκείμενον). *al.* β *neutr. part. praes. pro subst.*: AVG. doctr. christ. 2, 33, 51 -entia, quorum consequentia videt esse respuenda. BOETH. herm. sec. 6, 13 p. 433, 25 posuit . . . -ens possibile esse eique sicut consentiens non necessarium esse. cons. 4, 4, 11 W. concessis -entibus nihil . . . est, quod de inlatione causetur.

b *in sermone gramm. de genere quodam synecdoches*: QVINT. inst. 8, 6, 19 *synecdoche* variare sermonem potest, ut ex uno pluris intellegamus, parte totum, . . . -entibus sequentia. DON. Ter. Andr. 49 'pacto': modo, quoniam antecedit pactum, sequitur modus; ergo ab eo quod sequitur id quod -it dixit (*eadem fere formula*: Ad. 460. *al.* SERV. georg. 2, 62 Aen. 1, 209. *al.; vice versa*: DON. Ter. Ad. 823 'dicere' . . . posuit pro 'intellegere' . . ., ab eo quod -it id quod sequitur [Eun. 762. *al.* SERV. georg. 2, 496. *al.*]).

c *usu vario*: TERT. nat. 1, 12, 6 omne simulacrum . . . plasticae manus -ant necesse est. coron. 11 l. 4 quale est . . . de accidentibus retractare, cum a -entibus culpa sit? idol. 4 p. 33, 7 quanto -it, ut fiat quod coli possit, tanto prius est, ne fiat, si coli non licet. AVG. doctr. christ. 2, 11, 16 ut ad exemplaria *scripturae* -entia recurratur (*sc. a latinis ad graeca et hebraea. cf.* 2, 12, 17 exemplaria linguae -entis [2, 12, 18. 3, 3, 7. 3, 4, 8. in psalm. 38, 2 l. 8 exponit sequentem l. -ens]). NOVELL. Valent. 35 pr. aliter eos *episcopos* iudices esse non patimur, nisi voluntas iurgantium interposita . . . condicione -at.

III *praevalente respectu loci* (*v. etiam sub IIA1c; indicatur locus petitus vel finis -endi per acc. loci l. 24. 31, praepos.* ad *l. 28. 34. 80. p. 405, 4. 11. 77. al.*, in *c. acc. l. 31. p. 405, 2, adv. p. 405, 14, inf. finalis p. 405, 2. 57*): A *-unt, qui ante alios moventur*: 1 *animantes* (*pars corporis p. 405, 24*): a *proprie; respiciuntur potius*: α *qui spatio quodam intermisso antecedunt sequentes vel alicubi commorantes* (*haud raro indicatur locus petitus vel finis -endi*): HIRT. Gall. 8, 27, 4 equitatum . . . tantum -ere (proc- *var. l.*) ante agmen imperat legionum, quantum *eqs.* (*cf.* LIV. 22, 51, 2 sequere; cum equite . . . -am. 30, 12, 7 cum equitatu . . . Cirtam -ere. 35, 34, 9 [*opp.* subsequi]. CVRT. 4, 12, 22). HOR. epod. 6, 8 *canis venans aget* per altas . . . nives, quaecumque -et fera. VERG. Aen. 9, 47 ante volans tardum -erat agmen *Turnus* (LIV. 38, 41, 12 ad exploranda loca). LIV. 27, 50, 2 nemo . . . -erat nuntius, *sc. exercitum victorem*. 31, 39, 7 *Philippus* inde . . . ad occupandas angustias . . . -ssit (*sc. Romanos, nisi ad p. 406, 82 coll. 31, 39, 4* inde ad Pluinnam est progressus). 32, 16, 5 quinqueremibus expeditis Piraeum -it. 45, 32, 3 quos *obsides* . . . -ere in Italiam placeret. *al.* CVRT. 3, 4, 13 Thracas . . . leviter armatos -ere iusserat. 3, 13, 1 cum ⸤-isse et⸥ Darei satrapam conperisset *Parmenion praemissus* (*sc. Damascum.* ⸤ ⸥ -isset et *trad.*, -isse eo *Vogel*). 5, 8, 5. 7, 5, 10 ad capiendum locum castris. SIL. 16, 490 *medio in cursu* Eurytus . . . primus brevibus . . . abibat -ens spatiis. FRONTIN. strat. 2, 5, 10 -entes veluti pro exploratoribus habebant *Illyrii*. 2, 7, 9 collaudavit, quod eum alacriter -issent. PLIN. epist. 10, 63 Lycormam ex itinere -ssit *tabellarius*. ITALA Luc. 19, 4 (cod. e) *Zaccheus* -ssit . . . in priore et ascendit in arbore (*gr.* προδραμὼν εἰς τὸ ἔμπροσθεν, *aliae vers.* praecurrens, procurrens, antecedens). *al.* *peculiariter de eo qui alios transiens antecedit*: HOMER. 710 dum . . . *Dolon* cursu -ret illos, *sc. Diomedem et Vlixem abditos* (*cf. 712* ubi transierat *et Hom. K 344* παρεξελθεῖν, *350* παρέδραμεν *nec non 354* ἐπεδραμέτην). β *qui in ordine sese moventium, simul ambulantium locum priorem tenent*: HOR. sat. 1, 9, 42 *ille* -ere coepit; ego . . . sequor (*cf.* PETRON. 7, 1 *anicula* coepit me -ere). VERG. Aen. 8, 462 limine ab alto -unt (proc- P^1) gressumque canes comitantur *Euandri*. 11, 94 postquam omnis longe comitum -erat ordo (*sc. Pallantem mortuum*; proc- *cod. Gud.*), substitit Aeneas (*item in exsequiis*: PLIN. nat. 10, 122 -ente tibicine et coronis . . . ad rogum usque. AMM. 29, 2, 13 funus . . . pullati -ere [proc- *trad.*] honorati *iussi*. *-it ipse mortuus agmen quoddam ut funus*: PAVL. PETRIC. Mart. 6, 286 [*inde* GREG. TVR. Mart. 1, 2]). OV. ars 1, 493 modo -as facito, modo terga sequaris (*cf.* met. 11, 65 nunc -entem *Eurydicen* sequitur, nunc praevius anteit *Orpheus*. PLIN. epist. 9, 33, 4). fast. 4, 343 LIV. 7, 13, 2 *centurio* -ens militum agmen ad tribunal pergit. 8, 7, 3. 26, 21, 9 cum coronis aureis -entes *duces* (*in triumpho sim. ut*: 30, 13, 2. 45, 39, 12 victimae -entes. IVV. 10, 44 -entia longi agminis officia. DIFF. Suet. p. 283, 6 *qui ovat*, pompam -it. EVTR. 4, 14, 2 currum [9, 13, 2]. *al.*). PAVL. FEST. p. 243. p. 336 gregem agnorum -ens ducit *vervex* (*cf.* SEN. epist. 90, 4 -it armenta . . . taurus. COLVM. 7, 6, 9 [*loco corr.*]. VAL. FL. 4, 198. PS. PHILO antiq. 31, 5 arietem -entem et ducatorem gregis). SEN. contr. 1, 2, 3 -ens hanc *sacerdotem* lictor (VAL. MAX. 1, 1, 9. *cf.* VAL. MAX. 7, 3, 9 -entibus . . . in modum lictorum . . . subornatis *hominibus*. SVET. Dom. 14, 3 *ut equites* -rent eum inter lictores. MART. CAP. 5, 433). *sim. saepe.* *part. praes. pro subst. e. g.*: PORPH. Hor. sat. 1, 1, 113 quadrigis certantes -entes urgere contendunt. CYPR. GALL. num. 598 VEREC. in cant. 8, 3 l. 31 D.

b *in imagine*: α *qui alios via mortis antecedunt* (*vis localis apparet e. g. p. 405, 2. 4. 8. 14, sed haud pauca vi temporali explicari possunt* [*cf. et* VLP. dig. 38, 16, 1, 8 parentes eos mortis tempore -erunt]; *tamen similia separare noluimus*): ① *exempla titulorum*: CE 959, 9 (*aet. fere Sullanae*) *coniunx*, quae me faato -ssit. 1567, 9 (*saec. I ex.?*) marite, ne doleas mei quod -ssi. 856, 5 (*aet. Gallieni?*) -ssit . . . prior . . . coniuncxs. CIL VI 9792 (*saec. II/III?*) -ere voluisti sanctissima coiux *eqs.* INSCR. christ. Ferrua 9556 (*a. 342*) que -ssit in ⟨pace⟩ (10018. 18799. *al.* CIL VIII 21639 [*a. 419*] nos. *saepius.* X 8076 fidelis in p. XIII 2799. *al.; cf.* -ssit in pace dominica: CIL VIII 21643 [*a. 391*]. 21645 [*a. 352*] nos. *al.* XIII 1548 [*a. 466*]. 3877; in pace domini: CIL VIII 9794. 9815. 21688 [*a. 470*]; ad pacem: INSCR. christ. Silvagni 1441). CIL VIII 8634 (a. *440*) -ssit die x *eqs.* (*item sine additamento*: INSCR. Année Epigr. 1942/3 n. 64 [*Sitifis*]. *non liquet de titulis lacunosis* CIL XI 3278 XIII 3794). XI 4970 (*aet. Honorii*) -ssit in somno pacis (*cf.* INSCR. christ. Silvagni 544 in so(m)-

[Somazzi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

num pacis). INSCR. Année Epigr. 1965 n. 41 (*Aquinci; lect. incertae*) -unt in Orc⟨um⟩. *accedit inf.*: CE 1292, 3 -cesti hospitium dulce parare tuis. ⓘⓘ *exempla auctorum*: SEN. Herc. O. 773 (*loq. Deianira*) ad fata et umbras . . . -ere illum dicis? an possum prior mortem occupare? dial. 6, 10, 3 omnes . . . nostros, et quos superstites . . . optamus et quos -ere iustissimum ipsorum votum est. epist. 71, 15 exiguo momento publica fata -o. 93, 12 non maiore spatio alter alterum -imus. CYPR. epist. 60, 5 si quis istinc nostrum prior . . . -erit. mortal. 20 *fratres nostros* recedentes -ere. CAPITOL. Aur. 28, 5 vale vobis dico vos -ens. LVCIF. moriend. 3 l. 25 D. sanctis qui nos -erunt martyribus. HIER. epist. 118, 4, 6 *liberi* te ad dominum -erunt. RVFIN. hist. mon. 28 p. 452ᴬ qui nos -erunt in domino. PRVD. perist. 2, 27 (*Xystus ad Laurentium*) -o, frater; tu quoque . . . sequeris. AVG. in Rom. imperf. 5, 13 qui -erat ad exemplum *resurrecturorum* (*de Christo ut*: 5, 14 *in caelum*, quo eos -ssit, secuturi sunt. SACR. Leon. 183. *al.*). *al.* *transfertur ad mortem spiritalem peccatoris*: AVG. in euang. Ioh. 66, 2 l. 53 non . . . pro domino, ut temere praesumebat (*Ioh. 13, 37*), -ssit *Petrus*, sed aliter quam putabat (*infra*: mortuus est negando).

β vario respectu (*maxime de eis qui exemplo, consilio sim. viam monstrant*): HOR. carm. 2, 17, 11 (*ad Maecenatem*) non ego perfidum dixi sacramentum: . . . ibimus, utcumque -es. epist. 1, 2, 71 quodsi cessas aut strenuus anteis *via virtutis*, nec tardum opperior nec -entibus insto. SEN. epist. 52, 3 quosdam . . . non ituros *via veritatis*, si nemo -erit, sed bene secuturos. PERS. 4, 24 -enti spectatur mantica tergo. STAT. silv. 5, 2, 20 penetrale senatus *non* advena pulsasti, sed -ente tuorum agmine (*cf.* PLIN. epist. 5, 8, 5 *si maiores* recto itinere -erint. AVSON. 322, 43 p. 263 P. [*ad nepotem*] hac gradiare via, qua nos -ssimus). IVV. 8, 23 *Paulum vel Cossum* ante effigies maiorum pone tuorum, -ant ipsas illi te consule virgas. CYPR. epist. 60, 1 p. 691, 18 ducem te . . . confessionis fratribus extitisse . . ., ut dum -is ad gloriam feceris multos gloriae comites (*de eodem* p. 692, 5). AVG. in psalm. 34 serm. 1, 8 l. 19sqq. *veri discipuli* non -ant, sed sequantur; non dent consilium, sed accipiant; nam Petrus -ere voluit dominum, quando dominus de passione sua futura diceret *eqs.* (*Matth. 16, 22sq.; eodem spectat* VEREC. in cant. 4, 21 l. 10sqq. D. qui . . . -unt, inimici sunt resistentes deo *eqs.*). 39, 6 l. 3sqq. in ecclesia iste ordo est: alii -unt, alii sequuntur; et qui -unt, exemplo se praebent sequentibus *eqs.* (*cf. ibid.* l. 40. 42). COD. Iust. 1, 3, 54, 10 qui eos *dominos* ad fidem orthodoxam -erunt. *al.*

2 *res* (*proprie vel in imagine*): **a** *quae in ordine sese moventium vel in serie quadam locum priorem tenent*: *α variae* (*fere corporeae*): LIV. 35, 26, 7 praetoria nave -ente classem. SEN. contr. 9, 2, 17 si -entibus fascibus praetor deducetur in lupanar (SIL. 8, 484. TAC. ann. 3, 2, 2 *Germanici cineres* -bant incompta signa, versi f. SPART. Sept. Sev. 2, 6). SEN. benef. 5, 8, 4 ut in orbe ac pila . . . nihil primum *est*, quia motu ordo mutatur et quae sequebantur -unt (*cf.* PS. APVL. Ascl. 40 cum omnia se semper et -ere videantur et sequi). dial. 9, 11, 7 exequias fax cereusque -ssit (*cf.* ITALA Iudith 10, 22 [cod. 131 *al.*] lampades argenteae -entes eum [*gr.* προάγουσαι, Complut. *om. acc.*, *Vulg. deest*]. PS. PHILO antiq. 19, 16 -bant eum *Moysen mortuum* fulgura et lampades *eqs.* SCHOL. Pers. 3, 103 candelae . . . ante mortuos). PLIN. nat. 5, 37 titulus -ssit *imaginem quandam in triumpho* (SVET. Cal. 32, 2 *ut servus* -ente t., qui causam poenae indicaret, . . . circumduceretur). 10, 122 coronis (*v. sub* 1*aβ*). SIL. 10, 567 celsis . . . feretris -ens prisca exequias decorabat imago. 16, 375 -entem . . . currum (*in certamine ut*: 16, 425 aequavit iuga -entia). SVET. Aug. 100, 2 funus . . . ducendum -ente Victoria. ITALA num. 10, 33 (Lugd.) arca testamenti . . . -bat prius illis viam trium dierum praeparare eis refrigerium (*gr.* προεπορεύετο προτέρα αὐτῶν, VVLG. -bat eos . . . providens . . . locum). *al.* *de ordine numerorum in serie*: BOETH. mus. 2, 8. *β stellae, regiones caeli sim.* (*nonnulla vi temporali intellegi possunt; huc spectat, si recte restituitur*, GAETVL. carm. frg. 2 Cnosia . . . geminos *non* -unt cornua [-cidunt *codd.*, *corr. edd. vet.*, *explicat Housman, Class. Papers III 1246sq.*]): MANIL. 2, 178 tropicis -unt omnibus astra bina. 2, 285 (*interpol.?*) sinistra quae subeunt, quae -unt *signa* dextra esse feruntur (CHALC. comm. 74 [*gr. Theo Smyrn. p. 147, 9* τὰ προηγούμενα]. 116. 124). 3, 611 qui *locus* -it surgentis cardinis oram. LVCAN. 2, 692 iam coeperat ultima Virgo . . . -ere Chelas. FIRM. math. 2, 8, 1 quae *stellae* -entes orbem Solis oriuntur (2, 8, 3 [*bis*]. 2, 9. CASSIOD. inst. 2, 7, 2 *stella* aliquid praeter consuetudinem -it [*inde* ISID. orig. 3, 68]). *al.* CHALC. comm. 109 Mercurius et Lucifer . . . -entes modo, modo relicti (DRAC. Romul. 10, 473 roseas -ens solis habenas. ISID. nat. 26, 10). ISID. nat. 26, 12 *Vesperus* solem occidentem sequitur et tenebras succedentes -it (*sim.* orig. 5, 31, 5).

b *quae ab aliquo (aliqua re) ortae vel aliquem (aliquid) comitantes ante diffunduntur* (*fere de actionibus, qualitatibus sim.*): OV. met. 5, 614 sol erat a tergo: *fugiens* vidi -ere longam ante pedes umbram *Alphei insequentis* (*nisi ad B1*). 9, 137 fama loquax -ssit ad aures, Deianira, tuas (PLIN. epist. 2, 3, 1 magna Isaeum f. -erat. SVET. Galba 12, 1 -erat de eo f. saevitiae. CONC.ˢ I 2 p. 13, 23. *cf.* FRONTIN. [?] strat. 4, 7, 31 -ens . . . adventantis auxilii rumor). PLIN. nat. 25, 94 (*genus dictamni describitur*) -ente persuasione illa, quicquid in Creta nascatur, infinito praestare ceteris. SIL. 17, 394 saevus magno de nomine terror -it, *sc. Hannibalem.* (TAC. Agr. 38, 3 *sc. classem.* OPTAT. 3, 4 p. 82, 8). STAT. Theb. 9, 851 -unt nubila mortis, *sc. pugnantem.* ITALA Is. 58, 8 (Lucif. Athan. 1, 43) -et ante te iustitia (*gr.* προπορεύσεται. *Hier. ad l.* praeibit *vel* antecedet, *Vulg.* anteibit). VVLG. psalm. 88, 15 misericordia et veritas -ent faciem tuam (*Itala Veron.* praeambulant, *gr. ut supra*). *al.*

c *quae ducem, exemplum se praebent sequentibus* (*quae agmen ducunt v. p. 405, 42. 56*): VVLG. prov. 4, 25 oculi tui recta videant et palpebrae tuae -ant gressus tuos. RVFIN. hist. 1, 1, 3 *tale opus scribentes* hominum . . . nulla . . . conspicimus -isse vestigia (*gr.* προωδευκότων). AVG. in psalm. 38, 12 l. 44 (*ad Matth. 6, 20* thesaurizate vobis thesaurum in caelo) -at te quod habes (*cf.* CAES. AREL. serm. 39, 4 *ut*, ubi -erit thesaurus noster, illuc sequatur et cor nostrum). SACR. Leon. 1185 confessio puellaris virum -ens ducit ad praemium. VAL. CEM. hom. 1, 8 p. 696ᴮ vitam tuam disciplina comitetur; . . . -at vos patientia . . ., assistat pudicitia (*cf.* PS. EVSEB. GALLIC. hom. 2, 2 G. humilitas et . . . p., castitas . . . -unt et illuminant nos).

B *-unt, qui praeveniunt alios* (*se ipsos* OPTAT. *sub 2; ceterum cf. IIB1*): **1** *currendo, se movendo*: VELL. 2, 129, 3 *ut* nuntios . . . periculi victoriae -ret nuntius. CVRT. 9, 9, 23 *equites praemisit* ad os amnis, ut, cum mare rursus exaestuare sensissent, -rent. LVCAN. 7, 744 propera -ere, miles, quos sequeris, *sc. ne praedam auferant.* HOMER. 734 quos *Rhesi equos* nec -ret Eurus nec posset . . . superare sagitta. STAT. Theb. 1, 293 (*ad Mercurium*) portantes -e notos. VITA Anton. 60 p. 67, 31 *Theodorus flumen tranatans* vidit illum *Ammonem* -isse[t] (*Migne gr. 26, 929ᴮ* προλαβόντα). AVSON. 419, 82 p. 375, 572 P. *fama*, quae auras -ere solet. CONC.ˢ I 2 p. 85, 37 dilatione . . . usus est, cum utique eum -issent multi ex longioribus spatiis (*item* I 3 vers. Tur. p. 170, 4; *gr. I 1, 3 p. 6, 16* φθασάντων). **2** *aliquid emittendo*: STAT. silv. 3, 1, 156 volucres zephyros -ere telo. OPTAT. 1, 20 adhuc Carthagine positi -erunt se epistulis suis, *sc. eas adventui suo praemittentes.*

IV *appendix syntactica ad I—III*: **A** *indicatur, quis vel quid sequatur per*: **1** *casus*: **a** *dat.*: PLAVT. Asin. 629 vostrae fortunae meis -unt. MANIL. 2, 178 tropicis . . . astra bina (*sed* 3, 611 *cum acc.*). SEN. Tro. 1132 -unt faces et pronuba illi *Polyxenae* Tyndaris. APVL. apol. 21, 6 deos hominibus (*sed* 102, 7 *cum acc.*). TERT. adv. Iud. 2, 7 illi *Noae* naturalis legis iustitia. monog. 11, 18 illa *verba* sententiae (*cum acc. sexies*). ZENO 2, 18 (1, 39, 9 L.) exsequiis *martyr.* RVFIN. Adamant. 1, 26 COD. Theod. 6, 22, 8, 1. VEN. FORT. carm. 1, 15, 28 tu tibi -is amplificando patres. *al.* **b** *acc.*: CE 959, 9 *v. p. 404, 73.* LVCR. 4, 838 linguae . . . origo sermonem. CAES. Gall. 1, 1, 4 Helvetii . . . Gallos. VERG. Aen. 9, 47 OV. fast. 1, 705 LIV. *quater. et passim. inde adhibetur etiam passive*: ITALA *v. p. 400, 26.* NOVATIAN. trin. 2, 3 D. CHALC. comm. 41 (*bis*). AVG. conf. 8, 3, 8 in euang. Ioh. 31, 5. *al.* **c** *gen.*: ITALA *v. p. 400, 14.* CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 154 dico . . . nostrum legislatorem quorumlibet . . . legislatorum antiquitate -ere (*gr.* νομοθετῶν προάγειν). ORIBAS. syn. 4, 14, 4 La p. 14 *pisces pelagici* in bonis sucis . . . multa -unt aliorum (*Aa* alics, *gr.* προύχουσι τῶν ἄλλων). **2** *praepos.* ante (coram *l. 51*): HIRT. Gall. 8, 27, 4 a. agmen. OV. met. 5, 614 a. pedes. ITALA gen. 33, 14 (Lugd., *sim.* VVLG.) a. puerum suum (*gr.* προελθέτω . . . ἔμπροσθεν τοῦ παιδός). deut. 1, 30 (*ibid.*) a. faciem vestram (*gr.* προπορευόμενος πρό). Luc. 1, 17 (cod. b *al.* = VVLG.) a. illum (Tert. anim. 35, 6 coram populo). *al.* MART. CAP. 5, 433 a. cunctos. *al.* **3** *iunctura* ab invicem: IREN. *p. 399, 72; cf. p. 400, 26.*

B *indicatur intervallum per*: **1** *adv.* longe: PLAVT. Asin. 629 LVCR. 4, 838 COLVM. 3, 2, 8 QVINT. inst. 10, 1, 96. 10, 7, 10. PLIN. epist. 5, 6, 32 longe longeque. *al.* **2** *acc. adi. vel pron.*: HIRT. Gall. 8, 27, 4 tantum (VVLG. eccles. 2, 13. *cf.* quantum: STAT. silv. 2, 6, 36. TERT. adv. Marc. 5, 1 p. 568, 15sq. quantum . . . tantum. MART. CAP. 6, 715). SEN. epist. 81, 25 multum (*adde* ORIBAS. *sub A1c*). QVINT. inst. 10, 1, 103 paulum. *al.* **3** *abl. mensurae*: SEN. epist. 71, 15 exiguo momento. 93, 12 maiore spatio (SIL. 16, 490 brevibus . . . spatiis). IVV. 13, 58 quattuor annis (MOD. dig. 1, 7, 40, 1 ARNOB. nat. 2, 72. *al.*). TERT. idol. 4 p. 33, 7 quanto (*cf.* AVG. vera relig. 30, 54 tanto . . . quanto [BOETH. arithm. 1, 1 p. 11, 23sq.]). CHALC. comm. 41 tertia . . . portione. *ibid.* tribus numeris (COD. Theod. 2, 8, 19, 3 septeno n. *al.*). *al.*

C *indicatur, qua re quis (quid) -it: per abl. respectus passim. v. maxime p. 399, 53. 68. 401, 11; per inf. p. 403, 43* (*potius vi finali additur inf. p. 405, 2. 57*); *aliis modis p. 400, 7* (*addere possis l. 46. p. 402, 47. 53*).

D *subi. sunt structurae verbales sim.: enunt. secund. p. 399, 51. 401, 49. 403, 61. 404, 8; oratio recta p. 401, 69sqq.; (acc. c.) inf. p. 403, 67.*

CAPVT ALTERVM: *fere i. q.* **procedere**, *progredi* (*cf. similia sub* praeeo, praegredior): **I** *cum respectu temporis*: ITALA Luc. 1, 18 (cod. d) ego . . . sum senior et uxor mea -ens in diebus suis (*gr.* προβεβηκυῖα, *cod. e* progressa, *cod. c al. et Vulg.* processit). Rom. 13, 12 (cod. d *al.* = VVLG.; *in imag.*) nox -ssit, dies autem adpropiavit (*gr.* προέκοψεν, *codd. f g* processit, *Hil. in psalm. 133, 5* proficit [*sc. in lucem*]. *nisi intellegendum* 'praeteriit' [*cf. Cypr. zel. 10* transivit. *Ambrosiast. ad l. rec. β* praeterisse], *ut locum p. 400, 72 subiungere possis*). **II** *cum respectu loci* (*non nisi in imag.*): ITALA Hab. 3, 5 (Cypr. testim. 2, 21 Firm. err. 21, 4) ante faciem suam ibit verbum et -et (proc- *var. l.*) in campum, secundum gressus suos (⌐ ¬ *om.* Firm.; *huc inserui sec. aliam vers.*

[Somazzi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Aug. civ. 18, 32 prodiet . . . post pedes *et gr.* ἐξελεύσεται. *alii ad p. 405, 74 trahunt*). MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 22 p. 1056[C] (*de potentia filii dei*) est ei -ere, quae quidem actio dicitur (*nisi corrigendum* proc-, *cf. antea*: procedunt *et* potentia procedens. *sim. variationem praebet cod.* hymn. 1, 56 L. Christus . . . actus *est*, cum procedit, . . . actusque vita est, qua -unt [proc- *ed. Sichardi*] et creantur omnia). *de eis, qui ultra finem quendam procedunt*: VVLG. II Ioh. 9 omnis, qui -it et non manet in doctrina Christi, deum non habet (*gr.* προάγων, *var. l.* παραβαίνων, *Itala cod. p al.* recedit. *explicat Anon. in epist. cath. [Corp. Christ. 108B] ad l.* extra fidem vadit. *cf. fortasse* RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 220, 30 impassibilem dei sermonem subsistere confiteris; et cur -ens eum passibilem dogmatizas?).

part. praes. **praecēdēns** *ponitur saepe pro adi.* (*inde a* SEN. epist. 87, 31. 33. 34 PLIN. nat. 18, 132) *et pro subst.* (*inde ab* HOR. epist. 1, 2, 71 SEN. benef. 3, 3, 2), *v. supra maxime p. 400, 33. 38. 401, 19. 75. 402, 27. 403, 77. 404, 66. nota gen., qui accedit p. 402, 11. 35; contra fere pro subst. adhibetur structura verb. servata p. 400, 39. 402, 82. ceterum cf. etiam* SYNON. Cic. p. 447, 23 volucer. praeceps. praeveniens. praevertens. -ens. antevolans. GLOSS. -entium: προαγωγῶν. praevius: -ens. *al.*

adv. **praecēdenter.** *compar.* -ius CASSIOD. **1** *cum respectu temporis i. q. antea* (*cum colore praeveniendi fortasse* CASSIOD.): CASSIOD. hist. 9, 37, 8 *Sabbatius presbyter* apud semet ipsum -ius ieiunabat et noctanter . . . diem paschae sabbati celebrabat (*Socrat. 5, 21 p. 624[C]* προλαμβάνων). NOVELL. Iust. 59, 7 sicuti -r diximus (*gr.* εἰπόντες ἔφθημεν). **2** *cum respectu gradus fere i. q. praecipue*: CONC.[S] II 2, 2 p. 106, 6 magna synodus . . . statuit -r . . . sanctorum patrum fidem esse inlibatam (precedentem *cod., corr. Schwartz sec. gr. II 1, 2 p. 128, 25* προηγουμένως. *aliae vers. II 2, 2 p. 7, 36* ante omnia, *p. 12, 23* praecipue, *p. 64, 14* prae ceteris, *II 3, 2 vers. Tur. p. 155, 15* principaliter).

deriv.: praecedentia, praecessio, ?praecesso, praecessor.

Somazzi.

† ex **praecēlātō:** ἀπὸ προχίας GLOSS. III 480, 53. *corruptum; vix cogites de voce gr. quadam cum* χειά (*i. latebra*) *coniungenda, ut agnoscas compos. a* prae *et* celo (celatum). προνοίας *temptat Bücheler*, ex protelato: ἀπὸ προχρείας *Heraeus in exemplari suo dubitanter.*

praeceler, -is, -e. *a* prae *et* celer. *i. q. valde celer* (*accedit abl. respectus apud* STAT.): PLIN. nat. 8, 26 *venator* cuncta -i pernicitate peragens (*Agatharch., Geogr. gr. min. I 145, 27* παράδοξον . . . ὀξύτητα). 8, 86 *serpens* arcetur . . . -i fuga. 9, 153 -i vi *urinatorem trahunt socii.* STAT. Theb. 6, 551 *Adrastus* sollicitat . . . viros ad praemia cursu -es (proc- *var. l.*). IVVENC. 4, 22 -i cecidit sub acumine mortis.

praecelero, -āre. *a* prae *et* celerare. *i. q. celerando praecedere* (GLOSS. -at: antecedit. antevenit praecursor. *accedit acc.* STAT. Theb. 4, 806): STAT. Theb. 2, 497 fert via per dumos propior, qua calle latenti -ant (*sc. Tydea opprimendum; an gressum sim., ut agnoscas notionem q. e. valde celerare, maturari?*). **4,** 806 (798) pars *militum* cingunt, pars arta plebe secuntur -antque ducem.

praecellendus, praecellēns, praecellenter *v.* praecello.

praecellentia, -ae *f.* *a* praecellere (praecellens). *significatur status praecellens aestimatione, ordine* (*diuturnitate* ITALA): TERT. apol. 23, 2 si eadem . . . daemones operantur, quae et dei vestri, ubi est ergo -a divinitatis? ITALA II Macc. 6, 23 (rec. P) quae *ratio* esset . . . digna ipsius *Eleazari sacerdotis* aetate et senectutis -a (*gr.* ὑπεροχῆς, *ceterae vers.* eminentia *vel* eminens). EPIST. Austras. 41 dei misericordia invitet -am vestram (*i. Childebertum regem*) ad participandam mercedem (*pro titulo honorifico regis, cf.* excellentia *vol. V 2, 1212, 34sqq.*).

Korteweg.

***praecello** (-eo), -uī, -ere (-ēre). [*v. quae sub* celsus *dicta sunt. Sch.*] *cum* κλέω *et* clueo *iungitur* SCHOL. Prud. psych. 2 (*nisi corr. ex* praeclueo). *scribitur* prec- CE 787, 52 (*post 366*) *et saepius in codd. medii aevi*, prai- CIL IV 10735 (*v. infra p. 408, 24*). NOT. Tir. 80, 67 -et. *formae secundae coniug.* (*sed tertiam testatur* PRISC. gramm. II 527, 11 [*antecedentia v. vol. V 2, 1212, 67*]): -et *praes.* PLAVT. Pseud. 680 (-et *vel* -it *A*). PLIN. nat. 12, 15 (*codd. plerique ut* 18, 226, *omnes* 18, 86; -it *edd. ubique*). ITALA Phil. 4, 7 (cod. d; *sed* -it cod. e *al.*). MAX. TAVR. serm. 6, 2 M. *al.*, -eat CONC.[S] II 5 p. 64, 6; -ent MAX. TAVR. serm. 1, 2 M. (*in var. l. ut* GREG. TVR. Franc. 8, 29); -eo SCHOL. Prud. psych. 2. *perf. non exstat nisi* OROS. hist. 7, 2, 6 -uisse, CASSIOD. hist. 11, 17, 14 -uit. *? deponens*: -entur *v. infra sub* praecelo. *de notione*: FVLG. serm. ant. 28 antistare dicimus -ere. GLOSS. ὑπερβάλλω. ὑπερέχω. -it: προέχει. ἐξέχει. antecedit. excelsior cunctis est. excellentior cunctis. antecellit. -ens: eminens. *legitur singulis locis apud* PLAVT., QVADRIG., CIC. (*et semel part. praes. superlativo*), LVCR., LIV., VELL., SCRIB. LARG., *saepius inde a* PLIN. nat., SIL., *sed fere ubique longe praevalet* excellere, *aliter maxime* TAC. (-o *8*/ excello *1*) *et* TERT. (*6*/—). [*confunditur in codd. cum* proc- PLIN. nat. 18, 113 SIL. 17, 613 IVVENC. 2, 476 VVLG. Sirach 33, 23, perc- OROS. hist. 7, 35, 3, praecedere SCRIB. LARG. praef. p. 1, 7 AVG. gen. ad litt. 7, 19 p. 215, 25. *al.*; *dub. an recte trad.* TAC. ann. 12, 15, 2 qui . . . genti -bat (*M*; praesidebat *coniectura vetus*; ⟨praesidens opibus⟩ -bat *Halm*).]

i. q. excellere (*quantum quis -at indicatur per adv.* SIL. 9, 478. 15, 74. 16, 429 LACT. inst. 6, 12, 38 AVSON. 350 p. 206, 16 P. AMM. 16, 10, 14. *al.*): **I** *qualitate*: **A** *intransitive fere i. q. eminere, praestare* (*syn. vel iuxta pos.* praestare PLIN. nat. 16, 217 HEGES. 5, 7, 1, eminere AMM. 16, 10, 14 RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 190, 22 MAX. TAVR. serm. 1, 2. 6, 2 M., ante esse TAC. ann. 13, 54, 3, amplius valere VEG. mil. 3, 6 p. 79, 19): **1** *non indicatur inter quos (quae)*: **a** *nude*: α *-unt homines*: PLAVT. Pseud. 680 ut quisque fortuna utitur, ita -et (*vel* -it *A*) atque exinde sapere eum omnes dicimus. ITALA (= VVLG.) III Esdr. 4, 12 Weber non -it rex? (I Petr. 2, 13 [Aug. in psalm. 61, 8 = VVLG.] regi quasi -enti [*gr.* ὑπερέχοντι]). COMM. apol. 538 duos populos . . . esse futuros, et quidem minorem populum -ere (*cf. Vulg. gen. 25, 23* populus populum . . . superabit). LEO M. epist. 6, 4 hos *antistites consecrandos* . . . -ere volumus, quos praefuturos . . . consacerdotibus noverimus. *al.* β *-unt res* (*hucine l. 56 infra?*): PLIN. nat. 14, 102 e Cypria fico . . . acetum fit -ens atque Alexandrino quoque melius. 18, 86 *siligo* -it in Italia, si Campana Pisis natae misceatur. SIL. 16, 429 quantum divini -at seminis ortus (*sc. origini a pecude ductae*). VLP. dig. 50, 3, 1 pr. *in albo scriptos esse* qui duumviratum gesserunt, si hic honor -at (*sc. in ea civitate*). ITALA (= VVLG.) III Esdr. 3, 24 Weber non -it (-et *var. l.*) vinum, quod *eqs.* (*antea*: praevalet. *gr. I Esdr. 3, 23* ὑπερισχύει). AMBR. in Luc. 4, 31 *ambitio* dum vult esse sublimior, fit remissior, cum in ipsa potestate quod -it alienum sit. COD. Theod. 9, 45, 1 sciat . . . -ens auctoritas tua (*sc. comitis sacrarum largitionum; cf. p. 409, 69*). *al.* *in titulo amphorae* (*cf. vol. V 2, 1216, 68sqq.*): CIL IV 10735 gar(um) prai(cellens) (*si recte solvitur*).

b *indicatur qua (in) re per*: α *abl.* (*hic illic etiam sub 2 et B*): ① *-unt animantes* (*Roma* SIL. 17, 613): QVADRIG. hist. 8 forma, factis, eloquentia, dignitate, acrimonia, confidentia pariter -bat *Manlius* (PLIN. nat. 7, 184 pantomimo Mystico, tum f. -ente). CIC. Balb. 25 privatus . . . vir et animo et virtute -ens (TAC. ann. 13, 54, 3 v. et amicitia Romana. LACT. ira 5, 7). LIV. 5, 27, 1 principum liberos . . ., qui scientia videbatur -ere, erudiebat. VELL. 1, 13, 3 Polybium Panaetiumque, -entes ingenio viros (GELL. 1, 21, 5 i. et facundia). SCRIB. LARG. praef. p. 1, 7 auctoritate (*opp.* humiles . . ., ignotos). SIL. 3, 603 magno . . . robore mentis. 11, 65 ore. 17, 613 pugna. TAC. Germ. 32 Tencteri super solitum bellorum decus equestris disciplinae arte -unt (ann. 3, 75, 1 SVET. Nero 23, 2). *al.* (*in* ann.). APVL. Plat. 2, 24 prudentia sapientiaque (MACR. somn. 1, 1, 3). CE 1240, 2 studis -ens forma⟨que⟩ decorus. *al.* ⑪ *-unt res*: LVCR. 2, 161 *primordia per inane vacuum meantia* debent nimirum -ere mobilitate et multo citius ferri quam lumina solis. PLIN. nat. 12, 15 *malus Assyria* odore -it foliorum ([*cf. Sol. 46, 4* odoris . . . fragrantia plus quam iucundum longeque sensibile]. 15, 85 o. et suavitate rotunda *sorva* -unt. 16, 217). 18, 113 quo *candore* -unt (pro- *var. l.*) *alicae genera.* SVET. Aug. 25, 3 *dona militaria* quae honore -rent ([*opp.* quidquid auro argentoque constaret]. CARM. de resurr. 208 nescias . . . quis melior specie vel plus -at h. [*v. Waszink ad l.*]). *al.*

β *praepos.*: PLIN. nat. 18, 226 *anni temperies* ita . . . sentitur, ut caeli locique adficit natura, idque in hac ratione -it, quod *eqs.* (SVET. Cal. 3, 1 *Germanici* ingenium in utroque eloquentiae doctrinaeque genere -ens. GELL. 11, 11, 1 Nigidii, hominis in studiis bonarum artium -entis [*de eodem*: 13, 26, 1 in disciplinis doctrinarum omnium]. TERT. adv. Marc. 1, 4 p. 295, 21 ~ paenit. 6, 18 ARNOB. nat. 4, 28. *al.*). TAC. ann. 3, 24, 3 *Silanus* per insignem nobilitatem et eloquentiam -bat.

2 *indicatur inter quos (quae) per*: **a** *praepos.* (*cf.* de GRAMM. suppl. *sub b*, adversum *sub IIB*): PLIN. nat. 35, 132 Alexander (*sc. pictura eius*) . . . in Pompei porticibus -ens . . . huic *pictori adscribitur* ([*an intellegendum 'pictura -ens quae est in P. p.'?*]. ALC. AVIT. carm. 4, 200 in cunctis *angelis* -it clarior ille, *sc. Gabriel*). 37, 84 qui *lapis* -it (*cod. B*, qui proficit *sim. cett.*) ex his *eqs.* (APVL. Socr. prol. 4 p. 110 *corvus* ales, quae ex omni avitio longe -it [*cf. Phaedr. 1, 13, 8* nulla prior]). PAPIN. dig. 2, 14, 8 qui dignitate inter eos *creditores* -it (LACT. inst. 6, 12, 38 DICT. 3, 1 HEGES. 5, 9, 2 CE 796, 6). ITALA Phil. 2, 3 (Hil. in psalm. 132, 3) invicem arbitrantes -ere super invicem ([*gr.* ὑπερέχοντας, *aliae vers.* supereminere, superiorem existimantes, ab alteris praecedi, *Vulg.* superiores . . . arbitrantes]. III Esdr. 4, 3 Weber [= VVLG.]. IREN. 3, 25, 3 [3, 40, 2 H.]. SACR. Gelas. 1480 M. [= 1506]. *vix huc l. 35 supra*). IREN. 2, 28, 2 (2, 41, 2 H.) oportet . . . eum *deum* prae omnibus -ere (ORIG. in Matth. 16, 5 p. 479, 17 *ubi gr.* προηγούμενος). **b** *dat.*: SIL. 15, 74 mortalibus alti quantum caelicolae, tantumdem animalibus isti -unt cunctis (MAX. TAVR. serm. 6, 2 M.). TERT. apol. 25, 7 ut ea potius orbi terra -ret, quae cineres Iovis texit (*sc. Creta; cf. nat. 2, 17, 5* ut illa potius terra reg⟨naret⟩). adv. Marc. 1, 15 p. 309, 17 HIL. in Matth. 5, 1 AMM. 16, 10, 14 BACHIAR. fid. l. 275 OROS. hist. 7, 2, 6. GRAMM. suppl. 80, 5sq. conparativus superlativo aliquando -it, ut ditior ⟨ditissimo⟩ . . ., hoc est conparatus conparativus superlativo de eo -it. *al.* ? **c** *abl.* (*formas ambiguas v. sub b*): SIL. 9, 478 aegide (-a *ed. Rom.*) -ant quantum horrida fulmina *Iovis*, nosces, *o Pallas.* AVSON. 350 p. 206, 16 P. experiri . . . volens *Valentinianus*, quantum nostra contentione -ret (*an intellegendum: in n. c. ?*). **d** *gen.* (*sec. gr.*): ORIBAS. eup. 2, 1 R 3 Aa (= La) p. 501 (*de speciebus resinae*) aliorum . . . omnium terebintina -it (*gr.* πρωτεύει).

B *transitive i. q. superare* (*quod iuxta ponitur* LACT. ira 7, 15 PHILO quaest. in gen. 4, 157 AVG. gen. ad litt. 1, 7 p. 11, 13. *al.*; *cf. iam* PLIN. nat. 9, 113 *sub IIA*; *vix etiam* SIL. 9, 478 *sub A2c*): TAC. ann.

[Euler]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2, 43, 6 Agrippina fecunditate ac fama Liviam . . . -bat. PAPIN. dig. 50, 2, 6, 5 qui plures liberos habet, in suo collegio primus sententiam rogatur ceterosque honoris ordine -it (LACT. ira 7, 15 si vis hominis hōc -it et superat c. animantes [*si cum acc. iungendum*]). MIN. FEL. 25, 2 ut ipse Romulus imperator et rector populum suum *facinerosum* facinore -ret, parricidium fecit. ITALA Phil. 4, 7 (cod. d *al.*) pax dei quae -et omnem sensum (*gr.* ὑπερέχουσα, *aliae vers.* excellit, supereminet, transcendit, *Vulg.* exsuperat). HERM. vulg. vis. 3, 4, 2 hi *angeli* . . . -entes illos *sunt* (*gr.* ὑπερέχοντες, *Pal.* praecessores eorum). IVVENC. 2, 476 nec dominum temptet -ere (pro- *var. l.*) servus (*cf. Matth. 10, 24* est . . . super). *saepius apud posteriores.* *passive* (*cf. sub IIB*): CLAVD. MAM. anim. 3, 15 p. 184, 9 corpus corpore -itur (corpori -it *cod. optimus; seq.* antefertur).

II *quantitate* (*transitive l. 16. 21 sqq. 29 sqq., passive l. 25 sqq.*): **A** *magnitudine extensionis* (*altitudine non nisi* HIPPOCR., PASS. Thom. *et fortasse* PLIN. nat. 12, 3): PLIN. nat. 9, 113 alias magnitudine -ens (-entes *var. l.*) *margarita Indica*. 12, 3 prisco . . . ritu simplicia rura etiam nunc deo -entem arborem dicant (*nisi cum respectu qualitatis; item dub.* 13, 126 *ferulas* in Aegypto -ere). HIPPOCR. aer. 19 *Scythica regio* posita . . . est sub . . . montibus -entes (*gr. p. 72, 15 Heiberg* τοῖς ὄρεσι τοῖς Ῥιπαίοισιν). METROL. p. 137, 26 tantum . . . -it pes manualis pedem naturalem, quantum pollex in longitudinem protendi potest. PASS. Thom. 4 Z. erigo fabricam in altitudinem, ut omne aedificium ⌞-ens despiciat⌟ (-at *var. l.*). **B** *magnitudine numerorum*: CHALC. transl. p. 36ᴬ -bat unum . . . limitem *medietas*, tota -batur ab alio . . . ⌋limite (*sim. ibid. iterum, gr.* ὑπερέχουσαν καὶ ὑπερεχομένην). comm. 33 tria . . . adversum duo sescupli ratione -unt (46 diapente a. diatessaron symphoniam -it uno tono [*cf. Theo Smyrn. p. 62, 16* ὑπερέχει]. *cf.* 42 *infra*). 41 sic duae medietates -unt limites et a limitibus -untur duplici diversaque ratione (*antea*: praecedit . . . praeceditur). 42 limes . . . medietatem. *ibid.* medietas . . ., si adversum . . . limitem comparetur, duplo -it.

part. praes. ***praecellēns**, -entis *pro adi.* (*vel subst., v. l. 53. p. 410, 8*). *positivi non attulimus exempla nisi formae '-s est, habetur, putatur' vel sec. adi. graeca dicta, cetera v. supra, imprimis p. 408, 29 sqq.; legitur compar.* -ior PLIN. nat. 12, 24 AMBR. in Luc. praef. 6 in psalm. 47, 3, 1 HEGES. 5, 43, 1 p. 390, 18. *al., superl.* -issimus CIC. Verr. II 4, 97 PLIN. nat. 14, 7 AMBR. in Luc. praef. 2. *et saepius, cf.* longe -ens RVFIN. apol. Orig. 2 p. 558ᴬ.

i. q. excellens (*sc. variis qualitatibus; altitudine fortasse infra l. 73*): **1** *-es sunt homines vel deus*: **a** *generatim*: CIC. Verr. II 4, 97 ille Scipio, vir omnibus rebus -issimus (*item indicatur qua re*: NON. p. 441, 12 Nigidius, studiis bonarum artium -issimus [*cf. p. 408, 50*]. VVLG. Sirach 33, 23 in omnibus operibus tuis -s esto [*gr.* ὑπεράγων]. ALC. AVIT. epist. 41 p. 69, 7 domino sancto meritis -issimo . . . papae Hormisdae). PLIN. nat. 14, 7 Vergilium -issimum vatem. LACT. inst. 5, 15, 10 qui se aput homines planum fecerit humilemque praebuerit, hic aput deum -s et insignis habeatur. HEGES. 3, 8, 1 *ordines militum*, qui erant -issimi (*gr. 3, 65* τὰ ἐπισημότατα). 5, 30 p. 368, 32 specie -issimi viri *Iuliani centurionis*. MART. CAP. 9, 899 -issimam feminarum Harmoniam. BOETH. cons. 3, 10, 13 W. *deum* esse rerum omnium -issimum (*antea*: praestantius). *pro subst.*: CLAVD. MAM. anim. 2, 9 p. 131, 15 una -ium (*sc. auctorum Gregorii Naz. et Ambrosii*) eademque sententia.

b *speciatim vergit in titulum fere regum vel principum* (*cf. de papa* ALC. AVIT. *sub a; non nisi superl.; cf.* praecelsus *sub IIA1b et IIB1b*): SYMM. epist. 7, 48 inlustrem et -issimum virum *comitem* (7, 105, 2 sublimem virum et -issimum c. *cf. 7, 105, 1* comiti excellentissimo viro). PAP. Tjäder 10, 1 l. 1 (*a. 489*) prae⟨cell⟩ent⟨iss⟩imus rex Odovacar (10, 2 l. 11 ENNOD. opusc. 3, 135 p. 365, 23 CONC. Rom. a. 502 p. 445, 3. *et saepius de regibus Gothorum, Francorum*). EPIST. pontif. Thiel Gelas. frg. 13 p. 490 vir -issimus filius meus Theodoricus rex. Horm. 92 p. 888 tam ad clementissimum principem quam ad -issimam Augustam (*item de femina*: CASSIOD. var. 10, 2, 1 -issimam domnam sororem meam [*sc. Theodahadi regis*]. GREG. M. epist. 13, 9 -issimam aviam vestram [*sc. Brunichildam reginam*]. *al.*). HERACL. Alc. Avit. epist. 54 p. 83, 8 -issimus *princeps* (*cf.* PS. VEN. FORT. vita Med. 12, 29 -issimi Chlothachari p. Francorum). *al.* *de sede pro homine* (*cf.* COD. Theod. 9, 45, 1 *p. 408, 22*): COD. Iust. 11, 43, 5 (*a. 440—441*) non viris clarissimis rectoribus provinciarum, sed tuae -issimae sedi (*sc. praefecti praetorio; postea*: amplissima).

2 *-es sunt res* (*cf.* COD. Iust. *sub 1b*): **a** *accedit ad subst.* (*res corporeas vel incorporeas significantia*): PLIN. nat. 12, 24 maior alia *arbor* pomo et suavitate -ior. 16, 65 *tilia femina* materie candida -sque est (*fortasse de altitudine*). 37, 123 quando -s (-is *Eichholz* [*sc. amethysti*]) debeat esse . . . roseus color. ITALA Hebr. 1, 4 (cod. t) -ius his *angelis* possidet nomen *Christus* (*codd. d, e* procellentius, Clem. ad Cor. 36, 2 -em hereditavit nomen, *gr.* διαφορώτερον, *Vulg.* differentius). CLEM. ad Cor. 36, 2 immaculatam et -em faciem eius *dei* (*gr.* ὑπερτάτην). AMBR. in Luc. praef. 6 quanto plura certamina, tanto -ior corona virtutum. HEGES. 5, 43, 1 *aedem* -iorem fuisse templorum suorum operibus (*cf. gr. 6, 260* φήμης ἀμείνω). PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 5, 3 p. 757 una cum Hierosolymis -issima civitate (*gr. 4, 409* προανεχούσῃ πόλει). *sim. al.*

b *accedit ad neutra varia, acc. c. inf.*: PLIN. nat. 9, 66 M. Apicius . . . in sociorum garo . . . necari eos *mullos* -s putavit. AMBR. in Luc. praef. 2 tria sunt . . ., quae philosophi mundi istius -issima putaverunt: *eqs.* HEGES. 1, 38, 5 id gratum admodum et -issimum Romano principi . . . regi inclito regnum donasse. 5, 44, 3 inter quae illud -issimum, quod *eqs.* (*cf. gr. 6, 312* μάλιστα). RVFIN. apol. Orig. 2 p. 558ᴬ quid . . . in omnibus intellectualibus . . . tam praestans omnibus, tam ineffabiliter atque inaestimabiliter -s est quam deus? AVG. gen. ad litt. 12, 24 p. 416, 19 est aliud alio -ius (*syn.* praestantior). *al.* **c** *neutr. sing. pro subst.*: CE 787, 52 (*post 366*) cum . . . -s tale videmus (*sc. vitam Liberii papae*).

adv. **praecellenter.** *i. q. excellenter*: ITALA II Macc. 7, 20 (rec. P) -r . . . admirabilis mater et optimae memoriae digna (*gr.* ὑπεραγόντως, *rec. LX et Vulg.* supra modum).

gerund. **praecellendus,** -a, -um *pro adi.* *i. q. excellens* (*de vi act. gerundivi apud* FILASTR. *v. Juret, Roman. Forsch. 19, 1905, 176*): FILASTR. 155, 9 cherubin . . . et seraphin quadriformia . . . diversa sunt sanctorum pariter virtutumque certamina fortiora -ae eorum variaeque dignitatis, patriarcharum quippe *eqs.*

deriv.: praecellentia. *Euler.*

? **praecēlo,** -āre. *a* prae *et* celare, *si restituendum.* *i. q. antea celare, praevelare sim.*: VEREC. in cant. 6, 10 l. 12D. si diversitates fluminum, *quae in sacris scripturis nominantur*, quaeras, intellegis quantis diversitatibus mysteria -entur (*formam traditam* praecellentur, *quam tuentur edd., fortasse pro verbo deponenti accipere possis; sed nec notio q. e. eminere sensum satis aptum praebet nec forma verbi facile explicatur*). *Bk.*

***praecelsus,** -a, -um. *a* prae *et* celsus. *scribitur* prec- *in titulis p. 411, 61. 73 et saepius in codd.* *compar.* -ior *inde ab* AMBR., *superl.* -issimus CLAVD. MAM. anim. 2, 6 p. 118, 18 ALC. AVIT. epist. 5 p. 32, 18; *cf.* valde -us *l. 55.* *de notione*: PRISC. gramm. III 50, 10 prae . . . etiam pro valde invenitur, ut -us: valde celsus. GLOSS.ᴸ III Abol. PRAE 56 -a: valde alta (*spectat ad l. 37 infra*). Abstr. PRAE 56 -um: perquam excelsum. V Abba IN 13 in -o: in excelso. GLOSS. II 469, 25 ὑψηλότατος: -us, altissimus. *legitur singulis locis apud* VERG., PLIN. nat., *ter apud* STAT., *saepius inde a saec. IV.*

fere i. q. excelsus, altissimus sim. (*nota oxymoron l. 78. p. 411, 70*): **I** *proprie et in imagine*: **A** *de rebus altis vel editis*: **1** *de locis sim.*: VERG. Aen. 3, 245 in -a consedit rupe Celaeno (IVVENC. 1, 452 -a rupe resedit [*Matth. 5, 1* ascendit in montem]. 1, 478 AMM. 18, 6, 21 PAVL. NOL. epist. 9, 4. 32, 17 vers. 17). IVVENC. 3, 196 (*sec. Matth. 15, 29* ascendens in montem) -i . . . montis consedit in arce (AMM. 22, 8, 2 Athos . . . m. ille -us. 27, 10, 9 [perc- *trad.*]. LEO M. serm. 51, 2). AMM. 15, 10, 3 in his Alpibus Cottiis . . . -um erigitur iugum (VITAE patr. Iurens. 9 M., *ubi opp.* praerupta convallia). CYPR. GALL. iud. 35 -a dedit et . . . ardua . . . iugera (*cf. Itala iud. 1, 15* [*Lugd.*] redemptionem excelsorum). *al.* *neutr. plur. pro subst.*: SVLP. SEV. chron. 2, 15, 10 quia adiri -a non poterant, montes militibus circumdat *Holofernes.*

2 *de aedificiis*: PLIN. nat. 3, 67 *Roma* munita erat -is muris aut abruptis montibus (*cf.* IVVENC. 4, 86 moenia *templi*). STAT. silv. 1, 5, 27 -is . . . molibus *aggeris*. AMM. 18, 10, 1 in munimentis -is et fidis. PAVL. NOL. carm. 15, 135 *Felicem* quasi -am obsessis in moenibus arcem . . . petunt (*in comparatione ut*: HIL. AREL. vita Honorat. 17 l. 9 pectus suum, *sc. Honorati*, quasi -am arcem . . . insederat *Christus*). 21, 482 -a domorum culmina (*cf.* 21, 487 fastigia). *al.* *dub. an huc spectet*: CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 237 est . . . haec civitas (*sc. Avaris*) . . . ⌞antiqua valde -a⌟ (*gr.* ἄνωθεν Τυφώνιος. *cf. fortasse 1, 78* hanc . . . muris maximis communivit). **3** *de rebus variis*: OPT. PORF. carm. 27, 1 -ae quercus . . . in vertice pendens *fistula*. ITIN. Alex. 52 scalas pro muro -as. AMBR. paenit. 2, 4, 28 (= 2, 6, 40) lapsu vario de innocentiae . . . -o fastigio decidistis. HEGES. 3, 20, 2 p. 223, 22 *unda maris* -a mole supereminens (*gr. 3, 423* μετέωρος ὑπεραρθείς).

B *de animantibus*: **1** *statura eminentibus*: STAT. Theb. 6, 858 ingentes artus -us Agylleus sponte premit (*comparatur cum cupresso inclinante*). silv. 3, 3, 85 iamque piam lux alta domum -aque toto intravit Fortuna gradu (*fortasse simul spectat ad eventum prosperum, quo Claudius officium excelsum adeptus est*). AMBR. in Luc. 10, 12 Golias . . . -us. **2** *loco alto positis*: CORIPP. Iust. 3, 232 princeps solium conscendit in altum membraque purpurea -us veste locavit (*an ad IIB1a?*).

II *translate* (*cf. imagines, comparationes l. 50 sqq. 58*): **A** *de rebus* (*quae significant ipsos animantes p. 411, 1 sqq. 30. 31*): **1** *variis fere ad homines pertinentibus*: **a** *usu vario*: IVVENC. 3, 514 perfecta . . . prendere -is meritis fastigia vitae. 4, 61 -i nominis (*antea*: nomen sublime). SYMM. epist. 2, 65 (64) -o animo tuo (*cf.* AMM. 23, 6, 33 -a Brachmanorum ingenia). FVLG. aet. mund. p. 142, 13 Iob, ille -i athleta certaminis. AMBR. fug. saec. 9, 53 *Susanna* percita . . . arguentis censurae potestate -a. PS. AMBR. epist. 3, 1 magna atque -a martyrum testimonia. RVFIN. hist. mon. prol. -as . . . virtutes humili narrare sermone. PAVL. NOL. epist. 5, 5 ut humilitate -a pedibus crucifixi accubares. AVG. c. Parm. 1, 4, 8 p. 27, 5 victoria *de ira sua* -ior est et triumpho celsiore plenior. VITA Hil. Arel. 2 l. 5 -um stemma natalium. *al.* *neutr. plur. pro subst.*: OPT. PORF. carm. 3, 27 tanto . . . munere fungi et -a iuvat versu per scrupea fari. ENNOD. dict. 18, 9 p. 478, 5 addam sane delicto quaedam, quae sunt -a reatuum.

b *pertinet ad titulum honorificum* (*cf. B1b*): **α** *strictius*

[*Euler*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

iuxta subst. personam significantia: *praefectum urbi*: AVELL. p. 48, 19 -a sublimitas tua (p. 49, 7. 23). p. 65, 19 illustris et -a magnitudo tua (*eadem*: NOVELL. Valent. 11, 2). COD. Theod. 1, 6, 8 sinceritas tua (14, 9, 1). *praefectum praetorio*: COD. Theod. 8, 4, 26 -a sedes tua. 10, 15, 4 sinceritas tua. CONST. Sirmond. 10 inlustris et -a magnificentia tua (*eadem*: NOVELL. Valent. 2, 2, 1 *et saepius*. Maior. 6, 12. 7, 18 Anth. 1, 5. 2, 1 CASSIOD. var. 2, 30, 3). NOVELL. Valent. 1, 1, 1 inlustris et -a magnitudo tua (*eadem*: 1, 2, 1 *et saepius*. Marc. 2, 7 Maior. 2, 6). *varios* (*sc. patricios, comites sim.*): SYMM. epist. 4, 12, 3 sublimitas tua (*ad Stilichonem consulem*). NOVELL. Valent. 6, 1, 1 inlustris et -a magnitudo tua (*eadem*: 33). 17, 4 inlustris et -a magnificentia tua (*eadem*: 19, 4). ALC. AVIT. epist. 91 p. 99, 3 (*ad regem*) -a pietatis vestrae dignatio. PAP. Tjäder 2, 16 (*a. 565–70*) -e potestatis vestrae (2, 21). *β laxius in locutionibus variis*: SYMM. rel. 24, 1 vir -ae et inlustris memoriae (*sc. praef. praetorio. cf.* CASSIOD. var. 4, 17, 2 -ae recordationis Alarici *regis*). 31, 2 sta⟨tu⟩tum -ae potestatis *sedis praetorianae* (AVG. epist. 134, 3 *proconsulem* rectorem . . . -ae p.). CONC.[S] II 3, 1 p. 160, 18 qui in -is dignitatibus sunt ([*gr. II 1, 1 p. 172, 18 τῶν ἐν ἀξιώμασι κορυφαίων, altera versio II 2, 1 p. 70, 23* in sublimitatibus]. CASSIOD. var. 6, 20, 2 -ae . . . dignitatis, *sc. consularis*). EPIST. pontif. Thiel Anast. p. 616 (*ad imperatorem*) -um vocabulum pictatis tuae. *al.*

2 *divinis vel origine divina eminentibus*: OPT. PORF. (?) carm. 24, 24 -o . . . de semine feta *Maria* (*opp.* e terreno . . . pondere). FVLG. aet. mund. p. 161, 11 quam -a sunt tua, deus, atque stupenda secreta. AVG. trin. 4, 16, 21 -am incommutabilemque substantiam *dei*. CYPR. GALL. exod. 1301 nobiscum -a deus virtute maneto (DIONYS. EXIG. vita Pachom. 48 -a est Christi v. [*gr. μεγάλη*]). MART. CAP. 7, 728 *Arithmeticae* maiestas nobilissimae vetustatis et ipsius Tonantis natalibus ortuque -ior. SACR. Leon. 848 -arum atque caelestium potestatum te dominum confitentur. CLAVD. MAM. anim. 1, 3 p. 30, 1 divinitatis. SEDVL. carm. pasch. 5, 212 merita -o examine pensans *Christus* (*cf. op. pasch. 5, 18 p. 288, 15* divini cordis lance). *al.*

3 *indefinitis* (*sc. iuxta neutr. pron.*): AMBR. off. 1, 38, 191 opes aliaque omnia quae plerisque videntur magna et -a. 2, 14, 66 quid . . . -ius illo viro, qui auro moveri nesciat? (CLAVD. MAM. anim. 2, 7 p. 121, 10 quid . . . -ius potest dici, quid verius [*vix adv.*]. APRING. in apoc. 21, 12 quid tam magnum tamque -um quam dominum maiestatis esse custodem?). RVFIN. Greg. Naz. orat. 5, 13, 1 nihil hac institutione -ius (*Migne gr. 35, 1245[A]* ἀναλωτότερον). AVG. c. epist. fund. 23 p. 221, 2 hoc . . . quasi proprium atque -um auctoris sui laudibus tribuunt *Manichaei*.

B *de animantibus*: 1 *nude*: **a** *usu vario*: AMBR. fid. 4, 1, 7 semper . . . victor tamquam maior et -ior (-cellentior *cod. unus*) aestimatur. MAX. epist. Migne suppl. 1, 1094 (*ad episcopum*) quod nihil ex his aut ut -us despicias aut locuples spernas. SALV. gub. 6, 72 -iores viros calamitatibus suis factos fuisse peiores. **b** *titulus honorificus* (*cf. A1b*): SYMM. epist. 6, 10 auctoritate -i viri (*de Stilichone ut* 6, 36, 2. *ceterum*: 6, 36, 1 -i v. consulis. CASSIOD. var. 8, 10, 1 -o v. Tuluin. 8, 23, 2 -o atque amplissimo v. Theodahado. EPIST. Austras. 46 ad v. -um Smaragdum *exarchum* [*ibid. infra*: -o Smaragdo. *hinc suppletur* INSCR. christ. Diehl 29, 4 Smaragdum v. ⟨-um⟩]. *v. etiam l. 45. 71sqq.*). AVELL. p. 74, 21 sublimi ac -o patrono (*eadem formula in salutatione*: p. 78, 16. *in allocutione*: p. 75, 2. 79, 1). p. 658, 27 ad -um regem Theodoricum (VEN. FORT. vita Radeg. 2, 5 -i r. Chlotharii [*de eodem* PS. VEN. FORT. vita Med. 7, 21]). CONC.[S] II 2, 2 p. 21, 11 praestantibus inlustrissimis -isque iudicibus. *al.* *masc. fere pro subst.*: ENNOD. epist. 5, 1, 2 p. 123, 13 (*ad Liberium praef. praet.*) egistis mediocrem, ne -i esset suspecta praedicatio. 9, 29, 2 p. 250, 19 sunt inter duos -os ista communia. **c** *de deo christiano* (*pro subst.*; *cf. supra l. 31 et* excelsus *vol. V 2, 1221, 73sqq.*): INSCR. Bonn. Jahrb. 154, 1956, 155 (*saec. VI vel VII?*) te prece⟨ls⟩i decora⟨t⟩, Nomidia, l⟨a⟩urus.

2 *indicatur, qua re quis -us sit*: **a** *abl. respectus*: AMBR. in Luc. 3, 37 David . . . non eo -ior quod hominem se esse cognoscit? (*de eodem*: ALC. AVIT. hom. 7 p. 117, 14 virtute magnus . . ., pietate -us). INSCR. christ. Diehl 63B, 5 (*saec. IV ex.*) *Petronius Probus* -us honore, fascibus inlustris *eqs.* SEDVL. op. pasch. 2, 4 infans . . . membris scilicet exiguus, deitate -us. CASSIOD. Ios. antiq. 5, 289 triginta circa eum *Samsonem* pubertate -os constituerunt (*gr. τοὺς ἀκμαιοτάτους, Vulg. iud. 14, 11* sodales *tantum*). in psalm. 121, 6 qui pia humilitate -i sunt. **b** *alia*: SYMM. epist. 7, 13 vir cuncta -us (*sc. Stilicho ut* 7, 14. *ceterum*: INSCR. christ. Diehl 805 [*a. 539/40*] biri excellentissimi Solomonis . . . patricii cunctacue -i. *de acc. graeco v. vol. IV 1402, 34sqq.*). GREG. TVR. Franc. 5, 46 p. 256, 9 vir in omni sanctitate -us.

masc. pro subst.: *l. 56. 61, neutr. pro subst. p. 410, 32. 45. 81.*

[**praecēnsūra** *falso editum est olim pro* praecisura LIB. col. I p. 232, 19 L.] *Euler.*

praecentio, -ōnis *f.* *a* praecinere. *i. q. actio praecinendi, quae fit tibiis sim.*: *in re divina*: CIC. har. resp. 21 tui (*sc. Lentuli*) sacerdotii sunt tensae, curricula, -o, ludi, libationes epulaeque ludorum (*ad rem v. p. 439, 30*). *in re militari*: GELL. 1, 11, 4 *apud Lacedaemonios* cum . . . coeptum . . . in hostem progredi, tibicines . . . canere inceptabant; ea ibi -e tranquilla et . . . venerabili ad quandam quasi militaris musicae disciplinam vis et impetus militum . . . cohibebatur.

praecento *v.* praecanto.

praecentor, -ōris *m.* *a* praecinere. *i. qui incitandis vel responsuris praecinit sim.*: APVL. mund. 35 quod est in triremi gubernator, in curru rector, -r in choris . . ., hoc est in mundo deus (*gr. 400b7 κορυφαῖος*). AMM. 14, 7, 17 *curator urbis homines audaces* ⌊ut heiulans baiulorum -r ad expediendum⌋, quod orsi sunt, incitans vocibus crebris (⌊ ⌋ *add. V² in marg.*). AVG. in psalm. 87, 1 l. 36 dicuntur in arte musica . . . -r et succentor; -r scilicet, qui vocem praemittit in cantu, succentor autem, qui subsequenter canendo respondet (*inde* ISID. orig. 7, 12, 26sq. GLOSS.[L] I Ansil. PR 118).

deriv.: praecentorius. *cf.* praecantor.

praecentōrius, -a, -um. *a* praecentor. *i. q. ad praecentorem pertinens*: SOL. 5, 19 hae *harundines* accommodatissimae sunt in omnem sonum tibiarum, seu -as facias, quarum locus est ad pulvinaria praecinendi, sive vascas, quae foraminum numeris -as antecedunt, seu *eqs.* *Breimeier.*

? **praecenturio,** -ātus, -āre. *a* prae *et* 1. centuriare, *si recte restituitur.* *i. q. antea centuriare*: FRONTIN. grom. p. 15, 19 (*describitur ars mensoria*) proximam quamque extremitatium obliquitatem . . . coercitam mensuralibus ⟨lineis⟩ statutis certo -to spatio (procentemato *vel* proextimato *codd.*) simili futurae tradimus formae. *Korteweg.*

1. *praeceps (-cipes), -itis *adi.* [*a* prae *et* caput; *compos. quod dicitur possessivum significans 'caput prae se ferens'*; *cf.* anceps, an-cipit-, ἀμφικέφαλος. *Sch.*] *de origine*: PS. PALAEM. gramm. V 536, 39 -s . . . a capitis significatione dicitur, quod praebeat caput. PRISC. gramm. II 280, 15 a capite . . . composita . . . ut . . . -s. GRAMM. suppl. 122, 10 a nomine, quod est caput. *scribitur* prec- SALL. hist. frg. 2, 87 A 1 (*cod. rescript. saec. IV/V*). ITALA II par. 25, 12 (Complut.). *et saepius in codd. rec.* NOT. Tir. 6, 24 -s. 6, 25 in -s. *de formis*: *nom. sing. formationis priscae* -cipes: PLAVT. Cas. 931 (-ceps *trad.*). Commor. frg. 1 Rud. 671; *de quo agit* CHAR. gramm. p. 183, 3 B. (*ex Romano*) ancipes et -cipes, quod vetustas cum ratione rancidum protulit (*inde sim.*: p. 110, 29 *veteres* multa dure protulerunt, ut . . . -cipes pro -s. EXC. Bob. gramm. I 546, 9 PRISC. gramm. II 280, 15sq. GRAMM. suppl. 122, 15). *casus obliqui ad analogiam vocum q. s.* princeps, particeps *formati* (*quod explicat Timpanaro, Contributi di filologia, 1978, 203sq.*): ENN. ann. 399 -cipe. LAEV. carm. frg. 12, 1 -cipem; *de quibus agit* PRISC. gramm. II 281, 2 idem tamen vetustissimi etiam -cipis genetivum, qui a nominativo -s est, secundum analogiam nominativi protulerunt (*sim.* GRAMM. suppl. 112, 16; *eodem spectat* PS. PALAEM. gramm. V 536, 38 quare non -cipis, quo modo principis, dicamus); *vix recte trad. abl.* -cipi VAL. MAX. 9, 3 ext. 4 (*corr. edd.*). *terminationes casuum*: *abl. sing.* -i *passim inde a* CIC. Arat. 215 (*postulat* CHAR. gramm. p. 58, 23 B.; *item gen.* -ium), -e *non nisi in var. l.* QVINT. decl. 323 p. 271, 3. ISID. nat. 44, 5 (= SVET. frg. p. 244, 10), *utrumque admittit* FRG. Bob. gramm. V 562, 15sq., *ubi item gen. plur.* -ium *et* -um; -ium *non legitur nisi* HEGES. 1, 30, 9 (*v. etiam l. 44*); *acc. plur.* -tes *passim inde a* CATONE agr. 38, 3, -tis *rarius e. g.* CIC. de orat. 3, 13 LVCR. 4, 509 VERG. Aen. 11, 888 (*FMP, sed* -es *R*). *compar. et superl. desunt; accedunt adv. auctiva*: magis TAC. ann. 2, 39, 2 DECL. in Catil. 40, male CYPR. GALL. iud. 132. 226, maxime ISID. nat. 44, 5 (= SVET. frg. p. 244, 10), multum AVG. c. adv. leg. 1, 14, 18 in psalm. 147, 2, nimis IVL. VICT. rhet. 16 p. 424, 25, nimium PS. CYPR. singul. cler. 2, omnino FORTVN. rhet. 3, 7; *minores gradus indicant adv.*: minus CVRT. 5, 4, 22, paene CIC. de orat. 3, 209 QVINT. inst. 2, 8, 11. *de notione*: CHAR. gramm. p. 412, 6 B. fac ne -s eat. ne per imprudentiam ruat vel cadat. SYNON. Cic. p. 423, 21 temerarius. inconsultus. -s. 428, 26 in periculum . . . ad infimum. in -s. p. 438, 19 -s. praecupidus. praerapidus. praecox. pernix. praematurus *eqs.* p. 447, 23 volucer. -s. praeveniens *eqs.* GLOSS. -s: εὐκατάφορος. ἐπίφορος. ἀπόκρημνον, κατάκρημνος. πρηνής. κρημνώδης. κατακρημνιστής. ὠκυπετής, ὠκύς. ἐπὶ κεφαλῆς. festinans. festinus. temerarius. pronus. praecipitium. -i: προπετεῖ. ταχεῖ. -em: sine mora, cito. -es: vergentes. ad -s: ad ruinam, ad perditionem. in -s: in praecipitio riparum. in imo, profundo. GLOSS.[L] III Abstr. PRAE 7 -s: passibus, vel temerarius (passivus *Goetz in indice*; *cf.* I Ansil. PR 127). Abol. PRAE 50 (= I Ansil. PR 235) -em (-es *Ansil.*): levitate furiosi. IV dub. Plac. P 19 -s: accusativo casu locum altum et periculosum dicimus, ex quo praecipitari quid possit; si autem hominem significare volumus, -em dicimus omnia sine modo et periculo pungentem (fung- *suspicantur ed.*). *al.* *legitur inde a* PLAVTO, ENN., CATONE, TER., LAEV., RHET. Her., CIC., VARRONE, CATVLLO. [*it. dial.* (*march.*, *rom.*) preče. *cf. M.-L. 6709a et Faré, Postille. Battisti-Alessio IV 3053. St.*] [*confunditur in codd. cum* praepes OV. met. 4, 718 (-s *var. l.* LVCAN. 9, 662), *cum* praecipere *v. sub hac voce.*]

i. q. πρηνής, ἐπικλινής (*et inde spectat ad quemlibet habitum, motum, actionem ruentis, festinantis sim.*): **I** *de animantibus* (*rebusque ad eos pertinentibus; signa caelestia v. p. 416, 71sqq.*): **A** *illustratur magis modus* (*se*) *movendi* (*strictius spectat ad eos, qui caput prae se ferentes moventur [cum abundantia quadam accedit* per caput CATVLL. 17, 9, *v. p. 413, 26], inde usu quasi hyperbolico ad quemlibet motum vehementiorem, velociorem; maxime praedicative iuxta verba movendi, rarius per se notione q. e. cadens, saliens [nota p. 413, 36, ubi accedunt praepos. p. 413, 39], cf. p. 416, 48; saepe accedit notio festinationis, temeritatis, ut quaedam difficilius a B distinguantur; motum animantium suo quoque*

[Adkin]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

loco adiecimus): 1 sc. casus, saltus sim. (et usu inde derivato; saepius respicitur eventus letalis, quo spectant exempla sub bβ allata):
a usu originario de cadentibus, desilientibus, deiectis, prostratis sim.: α de hominibus, deis sim.: ⓘ praedicative iuxta verba movendi: PLAVT. Cas. 931 decido de lecto -cipes ([-ceps trad.]. Ov. Ib. 257 ab equo. IVST. 12, 8, 4. cf. LVCR. 6, 1178 inciderunt in puteos. Ov. fast. 3, 755 cadit [SEN. Med. 659 in profundum. Tro. 1118 e muris. PRVD. psych. 257 in foveam]. LIV. 26, 39, 16 procidit. CVRT. 8, 11, 13 recidebant). Commor. frg. 1 saliam in puteum -cipes (cf. Ov. met. 12, 128 curru ... ab alto desilit [TAC. ann. 1, 35, 4. GELL. 16, 19, 11 in mare]. VAL. FL. 4, 682 ⟨Iuno⟩ -sque ex aethere Pallas insiliunt ... scopulos [sc. ἀπὸ κοινοῦ, vix ad l. 36 sqq. infra]). LAEV. carm. frg. 12, 1 se ... in alta maria -cipem ⟨misit⟩ (add. Scaliger. BELL. Hisp. 15, 6 hospites ... de muro. VERG. Aen. 4, 253 -s se ... ad undas misit avi similis Mercurius. Ov. met. 4, 718. 8, 251 SEN. Phaedr. 260. al.). RHET. Her. 4, 10, 15 (verba exempli) si -s in Neptunias depultus erit lacunas (cf. AMM. 18, 8, 9 pulsi). CIC. Verr. II 4, 86 ut Sopatrum de porticu ... -em in forum deiciant (CE 1007, 5 sese ... in amnem. cf. CATVLL. 64, 244 -em sese scopulorum e vertice iecit [SIL. 2, 146 culmine turris]. VERG. Aen. 5, 860 proiecit in undas). Caecin. 49 neminem ... detrusum, qui non ... demotus et actus -s intellegatur ([argutius de interdicto 'unde ... vi deiecit', cf. 50 praecipitatos]. Cluent. 171 in sceleratorum sedem in inferno sitam. AETNA 67 hostis -s ... agitur [i. gigantes]. SIL. 11, 82. AMM. 16, 12, 22 iumenti ... rectorem. 24, 4, 25 e muris ... sua sponte. al.; cf. VERG. Aen. 6, 594 adegit). CATVLL. 17, 9 municipem ... de ... ponte ire -em ... per caputque pedesque (SVET. Cal. 35, 3 ut calcata lacinia togae -s per gradus iret. PANEG. 4, 24, 4. AMM. 29, 1, 21 in mare. cf. CIRIS 302 -s ... specula de montis abisses [LIV. 2, 46, 4 v. Ogilvie ad locum. PANEG. 12, 17, 1]). SANTRA frg. (10 F.) Fest. p. 194 quod ... -es ... afferantur oscillantes (vix ipsa oscilla). VERG. ecl. 8, 59 -s ... specula de montis in undas deferar (STAT. Theb. 2, 581. cf. OCTAVIA 136 Stygios sinus ..., quo -s ferar [726]). Aen. 9, 815 -s saltu sese ... in fluvium dedit (HOR. sat. 1, 2, 41 tecto. LIV. 31, 37, 9 ruente ... equo. SEN. Tro. 621. et saepius). 11, 673 ruunt (VAL. FL. 6, 652. MART. 11, 82, 4 per ... gradus. al.). sim. saepius. ⓘⓘ adhibetur quasi pro part. verbi cadendi, saliendi sim. (cf. l. 44. 51. p. 414, 1. 34; vix addas l. 11 supra): STAT. Theb. 1, 123 Tisiphone Cadmeo -s ubi culmine ... constitit (sc. ex volatu). TAC. ann. 1, 23, 1 -s et singulorum pedibus advolutus. AVSON. 325, 23 p. 110 P. -s de turre puella. AMM. 14, 7, 16 Domitianum -em per scalas. CLAVD. 28, 187 Phaethon, qui fulmina -s in nostris (i. Eridani) efflavit aquis.

β de animalibus: LVCR. 6, 744 -es ... cadunt aves (item de avibus cadentibus: VERG. georg. 3, 547 -es ... vitam ... relinquunt. de volantibus: VERG. Aen. 2, 516 -es atra ceu tempestate columbae [SERV.: festinae]. PLIN. nat. 10, 8 haliaëtos viso ... pisce -s in eum ruens. cf. deos volantes l. 11. 14. 37 supra). VERG. georg. 4, 80 -es ... cadunt apes. VAL. MAX. 5, 6, 2 -em in ... profundum egit equum Curtius (cf. PLIN. nat. 8, 158 equum -em in abrupta isse [Sol. 45, 13 cernuatus]). SIL. 2, 591 -s immergitur undis anguis (cf. PRVD. c. Symm. 1 praef. 43 hydrum -em ... rotat impetus iacientis). 5, 309 e specula -s delatus leo. 9, 616 se ... undis -em dedit elephas. MART. epigr. 11, 1 -s sanguinea dum se rotat ursus vulneratus harena (aliter p. 414, 5). IVVENC. 2, 67 -es scopulorum margine porci in mare coniecti (cf. p. 419, 76). CLAVD. DON. Aen. 4, 150 p. 373, 13 ut aliae capreae de montibus agerentur -es. AVIAN. fab. 38, 2 e stagnis ... torrente coactus aequoreas -s piscis obibat aquas.

γ de motu: ENN. ann. 399 occumbunt multi letum ... aut intra muros aut extra -cipe casu (SOL. 16, 5 [Plin. nat. 4, 89 salientibus]). CIC. Att. 2, 21, 3 progressum. VERG. Aen. 8, 257 se ... -i iecit saltu (CVRT. 9, 5, 2 in urbem hostium plenam -i s. semet ipse immisit. LVCAN. 3, 750. 8, 654). LIV. 40, 58, 6 cum -i fuga per rupes praealtas inprovidi sternerentur ruerentque (nisi ad p. 414, 56). LVCAN. 9, 107 numquam veniemus ad ... laqueos aut -es per inania iactus (DRAC. laud. dei 2, 507). APVL. met. 7, 24, 2 ruina (Ps. AVG. serm. ed. Mai 55, 2 MAX. epist. Migne suppl. 1, 1093). FIRM. math. 8, 12, 4 -i lapsu moriuntur.

δ per enallagen de qualibet actione: VAL. FL. 3, 275 super ... acervos mortuorum -i plangore ruunt mulieres.

b usu derivato: α de eis, qui quolibet motu violento sim. aguntur (maxime eiciendo sim.; abigendo metum LVCR. 3, 37): PLAVT. Pseud. 494 hunc -em in pistrinum trahi (AVR. Fronto p. 12, 17 v. d. H. sive flumina -es trahant naufragos). TER. Andr. 214 quo iure ... -em [me] in pistrinum dabit (606 quo ... me -em darem [nisi ad a]. Phorm. 625 Ad. 318). RHET. Her. 4, 8, 12 (verba exempli) ut eum ... -em proturbetis ex ea civitate (cf. CIC. S. Rosc. 23 exturbat [Verr. II 4, 67 LACT. mort. pers. 39, 5]). CIC. Quinct. 83 a suis dis penatibus -s eiectus (Sest. 9. CATVLL. 105, 2 furcillis). Caecin. 60 si glebis aut saxis aut fustibus aliquem de fundo -em egeris (CATVLL. 40, 2 quaenam te mala mens ... agit -em in meos iambos? [sc. in imagine, nisi ad B]. LVCR. 3, 37 metus ... foras -s ... agendus. CAES. Gall. 5, 17, 3 hostes. al.). LVCR. 2, 279 quamquam vis extera multos ... invitos cogat procedere ... -esque rapi (Ov. met. 3, 694 ad cruciatum; sim. martyres: PRVD. perist. 3, 97. 10, 66. 11, 67). HOR. sat. 1, 4, 30 mercator per mala -s fertur uti pulvis collectus turbine (cf. l. 84. SIL. 8, 281 auriga ... totas effudit habenas et -s ... fertur [vix de prono]). SEN. Thy. 623 quis me per auras turbo -em vehet ...? VAL. FL. 7, 85 nauta, -s subito, nusquam ostia ... videt ('abreptus nimirum procella' Lemaire, alii aliter legunt et explicant). al. de animalibus: VERG. georg. 3, 236 -s ... fertur in hostem taurus (et habitum et vehementiam et temeritatem significat, cf. infra l. 75). MART. epigr. 15, 3 -i venabula condidit urso. 23, 5 -s in tela cucurrit leo fugiens. DECL. in Catil. 40 -es atque effrenatas ruere in perniciem feras. EVSTATH. Basil. hex. 8, 6, 5 de nidis eos pullos adultos -es exturbant. β de eis, qui quolibet modo in perniciem vel periculum aguntur (cf. l. 6): CIC. Verr. II 1, 7 agunt eum -em poenae civium Romanorum eqs. (TAC. Agr. 41, 4 Agricola ... in ipsam gloriam sub Domitiano perniciosam -s agebatur [per oxymoron]. AMM. 22, 3, 12 tamquam e rupe quadam. al.). SALL. Catil. 25, 4 luxuriā atque inopiā -s abierat Sempronia (cf. Iug. 31, 6 necesse est, suomet ipsi more -es eant [PERS. 3, 42 PANEG. 4, 11, 1. al.; cf. l. 25]). Iug. 8, 2 -em casurum (LIV. 1, 40, 2 ad servitia). 63, 6 ambitione -s datus est Marius (SEN. clem. 1, 12, 4 LVCAN. 8, 93. ARNOB. nat. 5, 29 homo ... ingenita fragilitate -s datus. al.). VERG. (?) catal. 3, 7 subito in medio rerum certamine -s corruit vir potens (PRIMAS. in apoc. p. 912^D irremediabili lapsu. cf. PALLAD. hist. mon. 1 57 p. 339^C -s ruit virgo [gr. p. 165, 16 B. ἐκπεσοῦσα, cf. II 19 p. 376^D cecidit]). IVVENC. 4, 195 servum ... -em dignis poenarum cladibus abdet dominus (spectat ad Matth. 24, 51). HIER. epist. 147, 1, 2 superbiae praerupta condescendens -s laberis in profundum (CASSIOD. inst. 1, 32, 5). al. de rebus ad homines pertinentibus: LIV. praef. 9 desidentis primo mores ..., deinde ut magis magisque lapsi sint, tum ire coeperint -es. PROSP. carm. de ingrat. 878 -s in multas religiones decidit sapientia mundi.

2 sc. motus properantis, festinantis sim.: a de animantibus (de pinna IVV. 4, 149 sub β): α fugientibus (cf. supra l. 6): CAES. Gall. 2, 24, 2 calones ... -es fugae sese mandabant. VERG. georg. 4, 457 dum ... fugeret ... -s Eurydice (Aen. 4, 565 [SERV.: festinus]. SEN. Oed. 755 IVV. 10, 160). SEN. Herc. O. 1020 quo fugam -s agam? Phaedr. 728 abit (PETRON. 15, 8). CVRT. 5, 13, 2 -em fuga Bactra petere Dareum. LVCAN. 1, 492 quo quemque fugae tulit impetus, urget -em populum (nisi ad B1. SIL. 9, 640). 7, 166 fugit ab ara taurus et ... -s se iecit in agros. al. SIL. 14, 445 quos fuga -is ... glomerarat. FLOR. epit. 2, 8, 11 -em regem ... adsecutus (antea: coegit ... fugere). PANEG. 2, 36, 1 ire -es aut globo fugere (VVLG. Iudith 15, 4). al. β varia ratione se moventibus vel motis (attulimus probabiliora): VERG. Aen. 3, 598 sese ad litora -s ... tulit ([SERV.: sine respectu salutis. CLAVD. DON. p. 341, 5: ultra modum festinans et nihil metuens]. LVCAN. 9, 122 fertur. PLIN. nat. 8, 66. al.). Ov. epist. 13, 9 raptus es hinc -s nave (VAL. FL. 2, 289 Hypsipyle patrem per ... silentia noctis -em ... rapit. ad subi. refertur: SIL. 5, 349 saucium -s ex acie rapit. eundo: STAT. Theb. 12, 219 magno ... -s arva rapit passu). LIV. 41, 10, 5 -s in provinciam abiit (cf. LVCAN. 8, 577 ibat [STAT. Theb. 11, 513 IVV. 3, 129 TAC. hist. 1, 40, 1]). SEN. Med. 892 -s quaslibet terras pete. Oed. 1050 ingredere -s (cf. Phaedr. 583 graditur [VVLG. IV reg. 9, 20]). Thy. 67 quo -s ruis? (STAT. Theb. 8, 84 CLAVD. 26, 175). LVCAN. 6, 14 -s rapiendas tendit ad arces (SIL. 2, 233 rapido ... cursu. 15, 543). SIL. 2, 162 ille Iubam ... -s ad litora cursu egerat (nisi adv.). 4, 826 -s lustrabo. IVV. 4, 149 -i venisset epistula pinna (sc. volans quasi avis). al.

b de motu (aut repentino aut festinantis; item de celeritate): CIC. Arat. 215 Hydra signum, -i lapsu ... serpens. Att. 9, 10, 6 (verba Attici) subitum discessum et -em profectionem. LIV. 3, 10, 12 agmine (PLIN. nat. 9, 50). 27, 48, 12 cursu (VELL. 2, 1, 1 SEN. Ag. 943 LVCAN. 2. 706. 7, 336. al.). 30, 5, 10 multi -i fuga ruentes (33, 18, 18 in -em f. effunduntur. VELL. 2, 85, 6. al.). 41, 10, 13 -i celeritate abit (VAL. MAX. 9, 3 ext. 4. cf. APVL. met. 5, 14, 1 velocitate). VAL. MAX. 5, 5, 3 iter ... quam rapidum et -s ... corripuerit Tiberius. SEN. Herc. O. 254 (in imag.) -i gradu secreta mentis ... exerit (LVCAN. 1, 496 turba per urbem ... ruit. VAL. FL. 8, 131 -es agit ille g. cf. SIL. 12, 269 gressum [STAT. Theb. 12, 207. CORIPP. Ioh. 1, 344, nisi ad B1]). CYPR. epist. 58, 4 per maria -i navigatione properantem. PRVD. cath. 5, 73 ibant -i turbine percita fluctus per medios agmina regia (sc. Aegyptiorum per mare rubrum; nisi ad B1).

B illustratur magis modus agendi, se gerendi sim. (sc. fere eorum, qui sine ratione vel nimis festinanter agunt, quod utrumque saepe confunditur; itaque sub 2 ea tantum attulimus pauca, quae facilius distingui posse videntur; in bonam partem Ov. hal. sub 1aβ; interdum subauditur notio proni, caduci, maxime structuris p. 415, 76. 416, 15 allatis):
1 de eis, qui inconsulto, inconsiderate, temere agunt: a sine structuris: α de ipsis animantibus: ⓘ usu communi, sc. adi. (saepe praedic.; afferuntur potiora): PLAVT. Bacch. 1077 quam se ad vitam et quos ad mores -em inscitus capessat. Rud. 671 quin scelestus sacerdotem anum -cipes reppulit. CIC. Verr. II 5, 121 -s amentiā ferebare (Vatin. 39 delicto. Planc. 6 caecum ... et -em. Lael. 89 SEN. dial. 5, 12, 4. IVV. 6, 649 rabie ... feruntur -es, ut saxa iugis abrupta [nisi ad l. 8 supra]. al.). Catil. 3, 21 quis est tam -s, tam mente captus, qui neget? SALL. Catil. 37, 4 urbana plebes, ea vero -s erat (cf. SEN. Thy. 352 numquam stabilis favor vulgi -is [TAC. hist. 4, 37, 1 ut est v. sine rectore -s, pavidum, socors]). Ov. am. 3, 11, 25 -s amensque cucurri (isdem verbis: met. 7, 844. vix ad A). CIRIS 184 subigunt quo tendere fata, fertur et horribili -s impellitur oestro (i. furore amoris). LIV. 8, 7, 8 -s ad id certamen agitur (30, 14, 10 in arma. 42, 30, 4 ad novanda om-

[Adkin]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nia). SEN. contr. 10, 3, 10 mulier -s, temeraria, insano flagrans amore. VELL. 2, 18, 6 pravus et -s. 2, 88, 3 -is consilia iuvenis. LVCAN. 2, 489 -em cohibete ducem. 3, 51 *non* sufficit ulla -i fortuna viro (*sed* COMMENT.: ad omnia properanti). VAL. FL. 6, 739 ibat . . . in medii -s incendia belli, ni prior . . . Pallas vidisset *eqs.* SVET. Claud. 15, 1 inconsultus ac -s. GELL. 11, 5, 4 homo . . . non -s neque iudicii sui prodigus. *et saepius.* (ii) *masc. pro subst.*: TERT. coron. 1 l. 24 sententiae super illo (*sc. milite se christianum esse confesso*) . . . ut de abrupto et -i et mori cupido. CYPR. epist. 34, 3 si quis immoderatus et -s . . . ausus fuerit . . . communicare cum lapsis. PS. CYPR. singul. cler. 42 ut providos, non ut -es tueatur *spiritalis fortitudo.* AMBROSIAST. in Rom. 11, 32 rec. α lex . . ., qua possent refrenari -es. AVG. c. adv. leg. 1, 16, 27 iste insanus et -s. in psalm. 132, 3 comparentur ebriosi cum sobriis, -es cum consideratis *eqs.* (*sc. circumcelliones cum monachis*). MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 18, 34 (*alloquitur Pelagianum*). COD. Theod. 10, 10, 3 nonnulli -es. GREG. M. past. 1 praef. p. 13[C] indocti ac -es (*antea*: quae non didicerint, docere concupiscunt; *postea*: praecipitationis). 1, 7 p. 20[D] (*de eis, qui inconsideranter regimina appetunt*). 3, 15 p. 74[B] aliter admonendi sunt pigri atque aliter -es. p. 75[B] -es, dum bonorum actuum praeveniunt tempus (*vix ad 2, cf. postea*: neglegit considerando praevidere).

β de rebus incorporeis (*sc. ad animantes pertinentibus*): (i) *de mente, affectu sim.*: CIC. dom. 91 -i furori atque impio sceleri *Clodii* (har. resp. 2 effrenato et -i. SEN. Phaedr. 824 feminae. SIL. 14, 93 PS. QVINT. decl. 17, 13). Cael. 35 mente nescioqua effrenata atque -i (AMM. 15, 3, 8 m. -i stolidus. AVG. c. adv. leg. 1, 14, 18 multum -is m. audacia. BOETH. cons. 2 carm. 7, 1). Phil. 5, 50 cupiditatem dominandi -em et lubricam anteferre verae, gravi, solidae gloriae (SEN. dial. 10, 2, 1 mercandi. MOYS. Cypr. epist. 31, 6 festinata et -i. *cf.* BOETH. cons. 2 carm. 2, 15 cupidinem). SALL. (?) rep. 2, 3, 7 quorum . . . in victoria animus tam -s tamque immoderatus fuit? (CVRT. 6, 9, 11 avida spes regni -em a. ad ultimum nefas impulit. IVST. 18, 1, 2 inclinatum semel a. -em agere. *al.*). OV. hal. 76 quibus *canibus* est audacia -s venandique sagax virtus (*in bonam partem; sed in malam*: VAL. MAX. 1, 6, 7 Flamini [*cf. 1, 6, 6* temeritatis]. AMM. 20, 11, 16. *al.; quasi pro persona*: CLAVD. 3, 34 caeco -s A. vultu). GRATT. 167 -s virtus *catulorum ex tigri patre et cane matre ortorum* (*vix in bonam partem ut* OV. *supra*). SEN. Phaedr. 541 impius lucri furor et ira -s (CVRT. 8, 1, 48 in tam -i ira *Alexandri Clito suscensentis.* LVCAN. 4, 268 conversus in iram -em timor [COMMENT.: furebant]. STAT. Theb. 11, 530. *al.*). benef. 7, 26, 5 temeritas (CVRT. 3, 5, 14 CYPR. laps. 7 p. 241, 21 SCHOL. Cic. Bob. p. 98, 33). CVRT. 8, 1, 35 feras bestias -ia ingenia sortitas (*sc. incolas rebelles regionis Sogdianae*). LVCAN. 7, 474 rabies. STAT. Theb. 1, 137 discordia. 5, 358 amentia (12, 765). 10, 834 seu virtus egressa modum seu gloria -s (*i. famae cupido*). PS. QVINT. decl. 16, 8 tam rabido, tam -i dolore. *et saepius.* (ii) *de actione, dictis, sententia sim.*: CIC. Brut. 264 -s quaedam et cum idcirco obscura, quia peracuta, tum rapida et celeritate caecata oratio. LIV. 21, 18, 4 -s vestra . . . legatio fuit (*postea*: haec . . . lenior est). CVRT. 7, 7, 20 a tam -i consilio regem deterrere (8, 2, 29 -s magis quam necessarium. SVET. Iul. 20, 5. Aug. 8, 2 -s immaturumque). SVET. Cal. 48, 1 a tam -i cogitatione revocatus. DECL. in Catil. 97 -em atque incitatum cursum . . . crudelitatis (AVG. anim. 2, 13, 18 cohibere -em c. [*antea*: temerarium]). SOL. 30, 18 -is ausi (*postea*: temeritatis. *cf. l. 59 et* EPIST. pontif. 1056 Conc.[S] IV 2 p. 118, 20 ausu -i, priusquam verum cognoscerent). MAXIMIN. c. Ambr. 118 tam male conceptum ac tam nefandum tamque -em *conatum.* AVG. gen. ad litt. imperf. p. 471, 20 temeraria et -s opinio. pecc. mer. 3, 10, 18 assertione. *al.* *huc adiungimus neutr. pro subst.*: VELL. 2, 112, 7 pravitate animi . . . in -ia conversus (TAC. ann. 2, 39, 2 ad maiora et magis -ia [*nisi* ausa -ia *intellegendum, cf. l. 53*]). PS. QVINT. decl. 18, 11 quod -s, quod abruptum . . . commoveas. COD. Theod. 16, 8, 21 ne . . . quicquam -s . . . admittant.

b *accedunt structurae*: *α casus*: (i) *abl.* (*limit. vel causae, cf. p. 416, 6*): CIC. dom. 141 iste amens, furore instinctus, scelere -s. Mil. 85 amentia. LIV. 3, 15, 6 pavore. SEN. Med. 850 amore saevo (PALLAD. hist. mon. I 1 p. 253[C] a. atque insania [*gr. p. 18, 17 B.* μανεὶς *tantum*]). DECL. in Catil. 76 suapte natura -em atque inconsideratum (LACT. mort. pers. 6, 1 vesanus et -s. AVR. VICT. Caes. 42, 17). APVL. met. 10, 4, 5 maturatae spei vaesania. PORPH. Hor. sat. 1, 2, 16 avaritia. CYPR. epist. 20, 2 temeraria festinatione. PANEG. 2, 20, 4 libidine -em, avaritia caecum, immanem crudelitate, furore vecordem. DICT. 1, 8 cupidine animi. AMM. 26, 7, 11 stoliditate. 27, 12, 14 blanditiarum illecebris. SERV. Aen. 9, 682 iracundia. SCHOL. Cic. Bob. p. 97, 9 gentili quadam levitate. PALLAD. hist. mon. I 38 invidiae furore. (ii) *gen.*: VERG. Aen. 9, 685 -s animi Tmarus (NEPOTIAN. 1, 4, 3 p. 19, 29).

β praepos.: (i) ad: CIC. har. resp. 51 ille demens et iam pridem ad poenam exitiumque -s (LIV. 24, 7, 1 omnia in eo -ia ad e. fuerunt. SVET. Aug. 47). SALL. Iug. 6, 3 natura mortalium avida imperi et -s ad explendam animi cupidinem (*item cum gerund.*: CVRT. 10, 1, 39 ad repraesentanda supplicia. CYPR. Demetr. 11 ad peccandum [MAXIMIN. c. Iud. (Journ. Theol. Stud. 20, 1919, 305) 8 l. 28]. LACT. inst. 5, 11, 10 ad occidendum. AVG. c. adv. leg. 1, 18, 37 reprehendendum). TAC. ann. 16, 21, 3 animum ad flagitia -em (RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 188, 15). AMM. 29, 2, 1 ad omnia. VEG. mil. 3, 10 p. 92, 6 civile odium ad inimicorum perniciem -s est. HEGES. 4, 6, 10 ad proelium. 5, 24, 3 ad avaritiam. (ii) in *cum abl.*: CIC. Phil. 5, 37 homo amentissimus atque in omnibus consiliis -s et devius. REGVLA mag. 7, 19 ut non . . . -s in lingua . . . te responsis occupet prius (9, 28). (iii) in *cum acc.*: LIV. 2, 27, 3 in alteram causam . . . -s erat *Appius* (*sc. in debitoribus iudicandis*). 23, 7, 12 -s ingenio in iram *Hannibal* (TAC. Agr. 42, 3). 26, 38, 3 in avaritiam et crudelitatem (SEN. epist. 95, 33 in a. luxuria -s est. AVR. VICT. Caes. 41, 23 cautus parum atque animi vehemens, . . . atque -s in a.). 30, 12, 18 genus Numidarum in Venerem -s (*cf.* QVINT. decl. 251 p. 28, 22 in amores -em, in cupiditates pronum). LVCAN. 2, 656 Caesar in omnia -s (PS. QVINT. decl. 9, 5). TAC. hist. 1, 24, 1 in novas cupiditates. SVET. Cal. 9 in furorem usque. EDICT. imp. Diocl. praef. 8 L. in peiora -es et in publicum nefas quadam animorum caecitate vergentes.

γ inf.: CLAVD. 8, 78 hic nova moliri -s, hic quaerere tuta providus.

2 *de eis qui cito, subito agunt* (*v. quae praemonuimus p. 414, 67*): a *de ipsis animantibus*: CIC. de orat. 3, 209 *sol* iam praecipitans me quoque haec -em paene evolvere coegit (*item de loquente*: QVINT. inst. 2, 8, 11 *opp.* lentiore). VERG. Aen. 4, 573 -es vigilate, viri (*574* citi). 11, 895 ferrum sudibus . . . imitantur obustis -es (SERV.: aut festinae aut in mortem ruentes). 12, 735 *Turnum* -em . . . ferrum . . . rapuisse. LVCAN. 9, 47 -s facit omne timendum victor (*nisi ad 1, cf.* ADNOT.: Caesar, qui erat turbidus). STAT. Theb. 4, 185 conticuit -s. 7, 611 -s tempore Tydeus utitur. silv. 2, 1, 112 Oebaliden illo *Glaucia delicato* -s mutaret Apollo (*i. statim, subito?*). TAC. ann. 16, 19, 2 neque tamen -s vitam expulit *Petronius* (*nisi ad 1*). *accedit abl. limit.*: GRATT. 180 extremo -s discrimine Mavors (*abl. temp. intellegitur vol. V 1, 1359, 27*). *? accedit gen. limit.*: CE 1482, 1 si non fatorum -s hic mortis obisset. b *de rebus ad homines pertinentibus* (*sc. actione, celeritate sim.*): CIC. Flacc. 48 celeritate dicendi (SOL. 1, 92 -em incrementi c. FIRM. math. 1, 7, 5 honores -i c. continuat). LIV. 30, 14, 2 festinatio (VELL. 1, 16, 1 in hac tam -i f. *operis scribendi.* PETRON. 80, 6 PS. QVINT. decl. 19, 13 VLP. dig. 26, 7, 7, 1 PAVL. dig. 49, 14, 13, 7. *al.*). SEN. benef. 2, 5, 1 iniuriae illorum -es, lenta beneficia sunt (IVVENC. 1, 469. 2, 460). nat. 4 praef. 17 non -i impetu in ultimum consilium . . . misi *me* (PANEG. 10, 5, 1). PETRON. 10, 7 divisionem. TAC. ann. 3, 51, 1 poenas. PS. QVINT. decl. 14, 5 velocitate. LAMPR. Alex. 1, 4 -s ista honorum continuatio (*cf. l. 32*). *de ore* (*cf. supra l. 19*): QVINT. inst. 11, 3, 52 promptum sit os, non -s, moderatum, non lentum (*antea*: volubilitate nimia).

II *de rebus* (*res, quibus potius motus vel actio animantium significatur, sub I afferre maluimus*): A *vi locali* (*et usu inde derivato*):
1 *de rebus motis vel mobilibus* (*maxime deorsum feruntur [flectuntur, vertuntur l. 58. 72 infra]; sed saepe etiam quilibet motus vehemens, velox sim. respicitur, e. g. l. 52. 54. 59; singulis quibusque rerum speciebus adiecimus earum motum sim.; saepe praedicative iuxta verba movendi, sed saepius quam sub IA [v. p. 412, 82] motum per se significat, ut sit i. q. cadens, pronus sim., maxime accedente praepos., v. l. 71. 80 infra et cf. p. 418, 62*): a *de variis rebus*: CATVLL. 65, 23 *malum sub veste celatum* prono -s agitur decursu. VERG. Aen. 2, 307 -is . . . trahit silvas *torrens.* 5, 144 non tam -es . . . campum corripuere . . . currus ([SERV.: festinantes; *cf. l. 68*]. SIL. 16, 383 nec . . . salire -em c.). 10, 232 nos (*i. naves Aeneae*) -es . . . premebat *hostis mersurus* (*cf.* LVCAN. 2, 212 rates [*i. celeres ut*: VAL. FL. 3, 110. *at deiectam*: SIL. 14, 331 -em reddebant . . . profundo]). 12, 684 montis saxum de vertice -s . . . ruit (*cf.* GELL. 7, 2, 11 *lapis* [*v. sub* praecipitantia]). AETNA 500 moles *ignea* . . . ipso pondere tracta volvitur . . ., -sque . . . cum solido inflicta est, *eqs.* (inflexa *trad.*). SEN. nat. 1, 14, 5 ignis . . . vento -s impellitur. CVRT. 4, 3, 7 prorutis . . . lapidum cumulis . . . *terra iniecta* -s in profundum ruit. COLVM. 1, 5, 10 paulatim degravatum pondere suo -s attrahetur *aedificium.* 5, 6, 33 palmites (*i. deorsum flexi; item* 5, 6, 34). SIL. 6, 121 (*in imag.*) clivoso tramite vitae per varios -s casus rota volvitur aevi (CLAVD. rapt. Pros. 2, 335 r. suspensum -s Ixiona torquet). *al.* *huc fortasse etiam*: GELL. 19, 4, 4 de alvo . . . inter timendum prona atque -i (*cf. 2* alvo . . . cita). SER. SAMM. 587 -s urina . . . inrigat exuvias obscaenoque inficit imbri (*nisi potius ad B2 trahendum*). *de ipso motu, pulsu sim.*: VERG. georg. 3, 103 -i certamine campum corripuere ruuntque . . . currus (*cf. l. 52*). LVCAN. 3, 756 fuga *navium.* TERT. adv. Hermog. 41, 1 in neutram . . . partem pronus et -s *motus materiae.* CLAVD. 26, 115 (*in imag.*) casu. b *de caelo, stellis, sole sim.* (*signis deorsum versis* CIC. Arat. *eqs.*): CIC. Arat. 404 ipse *Nixus* . . . -s obscura nocte tenetur (*gr.* ἐς κεφαλὴν τετραμμένος. *de aliis signis*: OV. fast. 1, 314 *Cancer occidens.* MANIL. 5, 140 *Taurus oriens.* SEN. Thy. 850 *Aries delabens.* HYG. astr. 3, 26 p. 92, 20 *Sagittarius* -s occidit, exoritur directus. *al.*). carm. frg. 11 (de consul.), 22 -is (*i. occidentis*) caeli partis obitusque petessens *Phoebi fax.* VERG. georg. 1, 366 saepe . . . stellas vento inpendente videbis -es caelo labi (MANIL. 1, 847 volare. MARCELL. med. 34, 100 stellam quasi -em se . . . transferentem). 3, 359 currum *solis* (*de ipso sole*: LIV. 10, 42, 1 -s in occasum sol erat. AVIEN. orb. terr. 276 *syn.* cadenti. PRVD. c. Symm. 1, 313. *cf.* MANIL. 3, 370 simul e medio -s descenderit orbe *Phoebus.* AVIEN. Arat. 1589 cum -es pelago deus inserit ignes). MANIL. 2, 794 unde fugit mundus -sque in tartara tendit (SEN. dial. 6, 18, 3 LVCAN. 6, 463 PLIN. nat. 2, 32 AVIEN. Arat. 1302.

[Adkin]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cf. MANIL. 2, 872 -s haec, illa supina pendens *sors mundi*). SEN. Oed. 249 poli (LVCAN. 6, 500). *de motu sim.*: GERM. 398 -i tractu ... demittitur *Turibulus*. SEN. nat. 1, 3, 10 mundum ipsum -i velocitate labentem. Ps. QVINT. decl. 8, 13 -i per proclive decursu. ARNOB. nat. 1, 2 numquid vertigo haec mundi ... aut tardius repere aut -i coepit volubilitate raptari? (ISID. nat. 12, 6). ISID. nat. 12, 6 cursum *poli*. c *de fluviis, undis sim.*: CATVLL. 68, 59 cum de prona -s est valle volutus *rivus* (SEN. Herc. O. 590 amnem. SIL. 17, 122 HOMER. 915. *cf.* CVRT. 5, 3, 1 devolvitur [COLVM. 1, 5, 2]. AVIEN. orb. terr. 510 qua Tyrrheni -s involvitur aestus). AETNA 290 -i delata sono premit unda *aëra in monte inclusum* (*textu corr.; ceterum v. Sudhaus ad l.*). HOR. carm. 1, 7, 13 -s Anio ([SCHOL.: aut per devexa cadens aut rapidus]. STAT. silv. 1, 5, 25. *item attributive cum nomine proprio*: OV. met. 14, 330 Nar. STAT. silv. 2, 7, 101 Lethen. *al.; cf. l. 21*). CVRT. 6, 4, 5 terram -s subit *amnis*. COLVM. 2, 16, 4 ne statim -em fundat *aquam collis*. MELA 1, 115 Tanais ex Riphaeo monte deiectus adeo -s ruit (SIL. 4, 520. AVIEN. orb. terr. 291 [*gr.* ἀγάρρον]. AVSON. 298, 22 p. 153 P. PRISC. periheg. 23). LVCAN. 2, 216 -i ... ruens Tiberina in flumina rivo *sanguinis alti vis*. 10, 318 cataractae. VAL. FL. 4, 656 unda ... *nautas* -s rotat. STAT. Theb. 6, 777 -s cumulo salit unda. silv. 3, 2, 87 Hadria (*sc. vehementer motus*). PANEG. 12, 17, 3 corpora et arma -s fluvius volvendo devexit. AMM. 23, 6, 59 -es in campestrem planitiem fluvii decurrentes. *al.* *de motu sim.*: MELA 1, 51 ex quo *lacu* -i impetu egressus *Nilus*. PLIN. nat. 6, 120 ne -i cursu Babyloniam infestaret *Euphrates* (36, 105. EVSTATH. Basil. hex. 3, 6, 1 [*gr.* χειμάρρων]. MART. CAP. 1, 14). VAL. FL. 3, 404 Oceani -s fragor. Ps. APVL. Ascl. 3 torrenti ... fluvio e summo in pronum -i rapacitate currenti[s]. AVIEN. orb. terr. 2 -i volvuntur prona meatu flumina. *al.* d *de ventis*: VERG. georg. 4, 29 si forte morantis *apes* ... -s Neptuno inmerserit Eurus (OV. met. 11, 481. *item potius attributive cum nomine proprio*: VERG. Aen. 7, 411 Noto [OV. am. 1, 7, 16. 2, 11, 52 epist. 10, 30 STAT. Theb. 2, 194]. HOR. carm. 1, 3, 12 Africum. OV. met. 2, 185 Borea. BOETH. cons. 1 carm. 3, 3 Coro). AETNA 344 ut spiritus ille ... cum rexit vires et -s flexit habenas (PLIN. nat. 2, 113 dum -s feratur). OV. trist. 4, 6, 35 fert bene -es navis modo facta procellas (STAT. Theb. 5, 419 CLAVD. 15, 219. *in imag.*: CASSIOD. in psalm. 54, 9 [8] p. seditionum). GERM. frg. 4, 30 nulla ... -es agitabunt aequora venti (SEN. nat. 5, 18, 7. GELL. 2, 30, 4 venti ... deorsum in aquarum profunda quasi -es deferuntur). VAL. FL. 6, 715 subito immissis -s ... nimbis venit hiems (STAT. silv. 2, 2, 28). SIL. 14, 121 Rhodopes a vertice -s cum sese immisit *Boreas*. e *de pluvia sim.*: VAL. FL. 1, 83 -i tumidum per Enipea nimbo (PRVD. perist. 10, 858 nimbus ... -s ... ignes obruit [*antea*: fragor nubis ruentis]). APVL. mund. 3 -i grandine desuper verberatur *aer* (HIER. in Is. 28, 1). SERV. Aen. 1, 51 proprie ... nimbi dicuntur repentinae et -es pluviae; nam pluvias vocamus lentas et iuges. HIER. epist. 54, 10, 5 subitus et nimius imber -s arva subvertit.

2 *de locis, viis sim., sc. praeruptis, arduis, declivibus* (*et usu inde derivato; spectantur maxime inferiora vel deorsum vergentia [accedit* in *cum acc. l. 68], sed etiam excelsa, e. g. infra l. 53. 55. 57. 83*):

a *proprie*: α *vario usu*: CATO agr. 38, 3 cum fornacem facies, fauces -es deorsum facito. CAES. Gall. 4, 33, 3 uti in declivi ac -i loco incitatos equos sustinere ... consuerint (HIRT. Gall. 8, 42, 2. LIV. 10, 9, 8 arduus atque ... -s. 21, 36, 2 [*ibid.* abruptus]. 36, 22, 5 alto et undique -i. VITR. 1, 5, 2. *et saepius*). SALL. Iug. 92, 5 mons ... in immensum editus, ... omnis natura velut opere atque consulto -s (LIV. 28, 6, 10 MELA 3, 101 PLIN. paneg. 16, 5. PRISC. periheg. 119 [*cf. Dionys. 116* πρηῶνα]). 98, 3 magna parte editus et -s *collis*. VERG. Aen. 11, 888 pars in -is fossas urguente ruina volvitur ([SERV.: in quas quid potest praecipitari]. OV. met. 1, 97. CVRT. 5, 5, 1 praealtae -esque. CYPR. GALL. Ios. 253). AETNA 132 -i conduntur flumina terra. OV. met. 2, 207 per declive viasque -es (LIV. 21, 35, 3. 21, 35, 11. PANEG. 5, 7, 2 arduas atque -es. AMM. 27, 4, 8). Ib. 493 saxo (LIV. 38, 23, 1). LIV. 21, 33, 7 -es deruptaeque utrimque angustiae (AMM. 18, 6, 21). 27, 18, 5 velut ripa -s oram eius *tumuli* omnem cingebat (44, 8, 6 TAC. hist. 3, 17, 1). GRATT. 70 -s ianua Ditis ([*aliter Enk ad l.*]. *cf.* SEN. Herc. f. 547 inferos). SEN. Herc. f. 284 iter (CVRT. 5, 4, 12 arduum et -s [5, 4, 22 a. atque -is]). Med. 995 tecti parte -i. dial. 2, 1, 2 quae -ia ... apparebant (*antea*: ardua, abrupta, abscisa). CVRT. 4, 2, 9 -s in salum murus. 8, 11, 3 undique -s et abrupta rupes erat (VAL. CEM. hom. 2, 2 p. 697^B. GLOSS. II 355, 14 κρημνός: -s r.). 9, 9, 9 alveo *torrentis*. COLVM. 3, 1, 8 nec campestre nec -s *solum*. 4, 17, 7 -bus clivis velut pendens *vitis*. 4, 22, 8 -s et praerupta positio. LVCAN. 3, 84 -is ... Anxuris arces (*item cum nomine loci*: VAL. FL. 4, 658 Cyaneae. STAT. Theb. 4, 104 Calydon. 9, 768 Euboea. PANEG. 2, 9, 7 Ianiculum). 5, 640 nautae videre ... fluctibus e summis -s mare (*sicut de vertice Leucadio*). PLIN. nat. 2, 115 specus ... -s hiatu. 33, 74 libramentum. STAT. Theb. 7, 816 alte -s humus ore profundo dissilit. *al.* *huc spectare videtur*: CARM. de resurr. 311 (*in fine mundi*) *mali* -em pulsi tolluntur in aestum (*i. in profundum igneum; ad motum celerem refert Waszink ad l.*). β *neutr. pro subst.* (*plur.* -ia *vix certa ratione distingui potest a plur. vocis q. e.* praecipitium; *hic et p. 418, 36 al. attulimus quaedam probabiliora, cetera v. sub* praecipitium; *v. etiam p. 419, 23*): VARRO frg. (394 F.) Serv. Aen. 8, 322 (*in veriloquio vocis q. e.* Latium) quod latet Italia inter -ia Alpium et Apennini (praerupta *var. l.; item cum gen.*: IVL. VAL. 1, 8 ad praescitum fossae -s hominem adpellens). RVFIN. Orig. in Ios. 7, 6 p. 333, 24 vides oviculas domini ... ferri ad -ia et per praerupta pendere.

b *translate et in imag.*: α *usu sollemni*: (I) *cum subst.*: Ⓐ *locum vel viam significantibus*: CIC. Flacc. 105 viam vitae ... -em et lubricam (*opp.* planae et stabili. SEN. Ag. 154 rapienda rebus in malis -s via est [*nisi* 'velox']. QVINT. inst. 6 prooem. 6 LACT. inst. 6, 3, 3 BOETH. cons. 1 carm. 6, 20). rep. 1, 44 iter ad ... malum -s ac lubricum (OV. trist. 4, 3, 74 *gloriae*. SEN. epist. 97, 10 non pronum i. est tantum ad vitia, sed -s). ac. 2, 68 tam in -em locum non ... se ... committere (2, 94 LVCR. 4, 509. LIV. 6, 17, 1 quod defensores suos semper in -em l. favore tollat *multitudo*. 26, 2, 7 COD. Iust. 5, 37, 26 pr.). HIL. c. Const. 23 p. 598^B quibus *temporibus* usque in imum blasphemiae tuae barathrum descendens per gradus -es cucurristi. PROSP. carm. de ingrat. 992 calles. CE 1069, 2 prima ... -i limine vita ruit. Ⓑ *varias res periculosas, perniciosas significantibus* (*accedit abl. causae l. 24, dat. incomm. l. 25*): CIC. Pis. 68 lubricum genus orationis adulescenti ... et saepe -s (*non cum β iungendum*). HOR. epist. 1, 18, 21 quem -s alea nudat (*sensu ancipiti et ad casum aleae et ad ruinam aleatoris referendum*). OV. fast. 2, 400 in tam -i tempore ferret opem (*aliter p. 419, 16*). LIV. 2, 51, 7 inopia frumenti quamvis in -ia, dum celeriora essent, agebat consilia. 4, 11, 2 quod Ardeatibus in re -i ... subventum *foret* (CARM. de fig. 158 *exemplum sine contextu*). 9, 24, 2 aut tempore longinqua aut -s periculo victoria esset. 34, 49, 8 temperatam eam *libertatem* salubrem ... esse, nimiam et aliis gravem et ipsis, qui habeant, -em. VELL. 2, 22, 5 omnia erant -ia in re publica. 2, 84, 2 maximo et -i periculo transmisit ad Caesarem (CELS. 2, 11, 6. 3, 18, 7. CYPR. GALL. iud. 132 male -i. AVG. civ. 19, 23 p. 395, 22 D. facile -sque). STAT. Theb. 1, 141 ut sceptra tenentem foedere -i semper novus angeret heres. QVINT. inst. 5, 13, 20 -es, insidiosae, inpotentes *actiones*.

(II) *neutr. pro subst.* (*v. etiam p. 419, 50 sqq.*): Ⓐ *sing.*: SEN. epist. 75, 8 statim a sapientia -s est? SIL. 7, 232 nondum -s vicinaque fata videtis? IVV. 10, 107 unde altior esset casus et inpulsae -s immane ruinae. EPIST. pontif. 374 Conc.^S I 2 p. 8, 3 nisi de -i se revocet impius disputator. ORIENT. comm. 1, 404 lapsum a -i ... referre pedem. *al.* Ⓑ *plur.* (*vix ad* praecipitium *relegandum*): TAC. hist. 2, 74, 2 nihil medium inter summa aut -ia. ann. 15, 29, 1 iuvenem omissis -bus tuta et salutaria capessentem. EPIST. pontif. 372 Conc.^S I 2 p. 6, 7 ad -ia festinantem, immo iam in -i, unde corruat, constitutum.

(III) -s est *cum inf.*: CELS. 7, 26, 2^A ad quam *curationem* festinare cum -s sit. CAEL. AVR. chron. 3, 8, 153 est -s atque, ut ita dixerim, periculosum ... dissecare.

β *de genere quodam dicendi abrupto, nimium brevi* (*quasi de vitio generis sublimis; spectat fortasse etiam ad cursum sermonis praeproperum; neutr. pro subst. l. 49. 51 et fortasse l. 57; aliter supra l. 18. p. 415, 45*): HOR. ars 217 tulit eloquium insolitum facundia -s (PORPH.: quae praecipit [*immo* praecipitat?] eloquentia. SCHOL.: quaecumque cum ingenti impetu fertur). QVINT. inst. 7, 1, 44 sententiae ... -es vel obscurae. 12, 10, 73 -ia pro sublimibus habet *vitiosum dicendi genus* (*cf. 80* sublimia, non abrupta). PLIN. epist. 9, 26, 2 debet ... orator erigi, attolli ... ac saepe accedere ad -s; nam plerumque altis et excelsis adiacent abrupta; tutius per plana ... iter *eqs.* FORTVN. rhet. 3, 7 si quando audentius verbum aliquod transferemus, *observandum est*, ne omnino -s abruptumque videatur. IVL. VICT. rhet. 16 p. 424, 25 brevitas nimis coartata et nimis -s continuatio verborum. MACR. Sat. 5, 1, 15 nec -s brevitas nec infrunita copia. *spectat ad rationem rhythmicam*: QVINT. inst. 9, 4, 71 -s adhuc firmatur ac sustinetur ultimo (*in clausula; cf. 62* abruptum). 9, 4, 83 illud, ubi opus est velocitate, tardum et segne, et hoc (*i. brevibus pedibus uti*), ubi pondus exigitur, -s ac resultans merito damnetur.

B *vi temporali*: 1 *de tempore vergente* (*sc. occiduo, extremo; accedit* in *cum acc. l. 70. 71,* ad *l. 69*): SALL. hist. frg. 2, 87 A 1 -i iam secunda vigilia ... pugnam occipiunt (AMM. 24, 5, 8). hist. frg. inc. 38 *de vere* (*quod concludere licet ex* SERV. georg. 1, 43 ut primo mense veris novum dicatur ver, secundo adultum, tertio -s. *similiter de aetate tripartita*: SERV. Aen. 5, 295. *de aestate*: SERV. Aen. 1, 430 secundum Sallustium. 3, 8. *de autumno*: AMM. 19, 9, 1. 30, 5, 14). OV. met. 9, 486 nox ... fuit -s et coeptis invida nostris. LIV. 4, 9, 13 -i ... iam die (25, 34, 14 -i iam ad vesperum. SEN. Ag. 461 in alta [astra *trad.*] iam lux prona, iam -s dies. TAC. hist. 3, 86, 3 in occasum. PANEG. 2, 35, 2. *al.*). SEN. epist. 12, 5 aetas devexa iam, non tamen -s. CVRT. 4, 16, 18 -s in noctem diei tempus. 6, 5, 3 senectute (Ps. CIC. epist. ad Oct. 6). VAL. FL. 5, 22 -i gravidum iam sorte parentem (*Langen ad morbum refert*). APVL. apol. 36, 2 iam -i aevo et occidua senectute.

2 *de eis, quae subito (statim, praemature) accidunt*: CIC. de orat. 3, 13 tot tantos tam -esque casus clarissimorum hominum (*vix ad altitudinem ruinae spectat; item* LIV. 6, 25, 3 qua *culpa* data in tam -em c. res publica esset. SEN. Ag. 71 regum. LVCAN. 5, 746). SEN. Med. 220 rapida fortuna ac levis -sque (*spectat etiam ad temeritatem agendi, v. sub IB1*). Phaedr. 262 -i ... perire leto ([*ludit cum antecedente* -s ... cadam]. CE 1438, 9). dial. 7, 25, 4 tam sublimi fastigio coniunge protinus -em mutationem (*spectat et ad subitum et ad cadentis motum*). QVINT. decl. 323 p. 271, 3 -i morte consumptas copias. TAC. ann. 13, 15, 5 -em necem (*sc. veneno statim necante*). EVTR. 9, 23 coactus tam -i necessi-

[Adkin]

tate, ut *eqs.* AMM. 14, 1, 8 abrupte mariti fortunas trudebat in exitium -s *regina* (15, 3, 1. 22, 11, 7. 25, 3, 14. 31, 15, 3).

3 *de eis, quae cito peraguntur vel cito aliquid efficiunt (cf. p. 418, 44)*: **a** *de morbis sim. (sc. celeribus, acutis; sed accedit notio q. e. 'cito mortem inferens')*: GRATT. 468 -em ... labem adgredere. SEN. dial. 5, 1, 2 lentum -is mali remedium. epist. 78, 17 brevis morbus ac -s. 101, 3 genere valetudinis -i arreptus. SCRIB. LARG. praef. p. 3, 28 febricitantibus vitiisque -bus ..., quae ὀξέα πάθη Graeci dicunt (PLIN. med. 2, 7, 1). STAT. silv. 1, 4, 51 subiti -s iuvenile pericli (*i. subiti mortifera vehementia morbi; vix ad 2*). **b** *de remedio, veneno sim. (cito efficaci vel mortifero)*: CVRT. 3, 6, 2 non -s ..., sed strenuum remedium adferre. TAC. ann. 12, 66, 1 repentino et -i *veneno* (*opp.* lentum). PLIN. med. 3, 37, 1 serpentes -em morsum inferunt. **c** *de tempore, motu, actione (cf. quae praemonuimus p. 416, 45)*: SEN. Herc. f. 180 volucri ... die rota -is vertitur anni (Herc. O. 1095). dial. 10, 16, 4 tempus ... breve est et -s. epist. 49, 2 -is fugae (*agit de velocitate temporis*). LVCAN. 3, 391 belli -em cursum (10, 508 -i c. bellorum et tempore rapto. AVSON. 333, 10 p. 27 P. *anni*). PLIN. nat. 13, 118 -s alvi exinanitio. MART. 11, 91, 9 si tam -i fuerant ventura volatu *fata*. GELL. 14, 1, 26 (*e Favorino*) tam -i dierum noctiumque vertigine. TERT. adv. Hermog. 45, 4 ancipitis et -is et fervidi motus. *neutr. plur. pro subst.*: SEN. epist. 108, 24 inter -ia lenti sumus.

neutr. pro subst. **praeceps** (-ia) *v. passim supra suis quaeque locis; huc rettulimus locutiones praepositionales notabiliores (v. l. 22. p. 417, 80. 418, 31)*: **1** in *cum acc. (sing. praeter l. 47)*: **a** *proprie*: VERG. georg. 1, 203 illum in -s prono rapit alveus amni (Ov. am. 2, 9, 29 rapit in -s dominum ... equus. SEN. Ag. 499 *classem* pontus. AVG. in epist. Ioh. 2, 10. *cf.* AETNA 125 derepta *flumina*). Aen. 6, 578 Tartarus ... patet in -s. Ov. met. 2, 69 ne ferar in -s (*Sol*). 2, 320 Phaethon ... volvitur in -s (SEN. nat. 6, 7, 3). 12, 339 decidit (*cf.* CLAVD. DON. Aen. 5, 175 p. 444, 7 cadenti). LIV. 5, 47, 5 ruina ... tota prolapsa acies *Gallorum* in -s deferri (*cf.* LVCAN. 7, 414 moenia ... in -s laturos ... tremores). 27, 19, 10 *Massivam* prolapso equo effusum in -s. 42, 66, 7 deicientibus ⟨in⟩ -s (*Heraeus*, ⟨per⟩ -s *alii*) impedimenta (SEN. epist. 94, 63 ITIN. Alex. 44 PRVD. apoth. 750. *cf.* SEN. epist. 120, 7 iecit [CVRT. 5, 6, 7 TAC. ann. 4, 22, 1. 6, 49, 1]). SEN. nat. 1, 3, 5 euntes (GREG. M. in Ezech. 1, 1, 18). epist. 90, 42 agebatur. LVCAN. 6, 643 in -s subsedit humus. *al.* **b** *in imagine et translate*: Ov. hal. 51 trahit in -s ... ferocia mentis (*cf.* OCTAVIA 838 temeritate fertur in -s [LACT. inst. 1, 1, 7. RVFIN. hist. 3, 23, 10 *gr.* κατὰ τῶν βαράθρων. *al.*]). LIV. 27, 27, 11 rem publicam in -s dederat (SEN. Ag. 78 dial. 3, 7, 4). VELL. 2, 3, 4 ubi semel recto deerratum est, in -s pervenitur. SEN. Ag. 260 quid me ... in -s agis iramque ... incitas? (benef. 6, 30, 4). Phaedr. 179 vadit animus in -s sciens (*cf.* dial. 12[11], 13, 2 euntem). epist. 94, 73 despexerunt in illud magnitudinis suae -s. 110, 3 gradum sibi struxit in -s. LVCAN. 5, 301 fata ... in -s solitus demittere Caesar. *al.* *plur.*: VELL. 2, 10, 1 a rectis in prava, a pravis in vitia, a vitiis in -ia pervenitur. SEN. epist. 8, 4 in -ia cursus iste deducit.

2 in *cum abl. (sing.)*: **a** *proprie*: VERG. Aen. 2, 460 turrim in -i stantem (SERV.: in alto, unde quis potest -s dari). SCHOL. Iuv. 3, 192 (proni Tiburis arce) in -i posita; ut Horatius ... 'supinum'. **b** *in imagine et translate*: CELS. 2, 6, 12 in -i ... iam esse aegrum (*item de aegris*: 5, 26, 3[A]. *ceterum*: PETRON. 55, 1 quam in -i res humanae essent. *suppl. inf.* esse: TAC. ann. 4, 30, 2 ni ... Caesar ... rem publicam in -i conquestus esset). SEN. Ag. 58 in -i dubioque locas nimis excelsos, *Fortuna*. epist. 23, 6 in -i voluptas ad dolorem vergit. CVRT. 6, 4, 10 in -i et lubrico stantem (Ivv. 1, 149 vitium [SCHOL.: ad marginem venit]. GELL. 9, 15, 5 *in oratione* [*antea*: praefatur arrogantius et elatius]). LACT. inst. 3, 8, 35 bonorum natura in arduo posita est, malorum in -i. EPIST. pontif. 372 CONC.[S] I 2 p. 6, 8 constitutum (*v. p. 418, 39*). *vi temporali de momento ad extrema vergente*: SVLP. SEV. dial. 2, 14, 4 aestimate, ⌊quam iam in -i⌋ (in quo praecipitio *edd. vet.*) consistant, quae futura metuuntur.

3 ex: **a** *vi locali (et in imag.)*: HOR. sat. 2, 3, 293 medicus ... levarit aegrum ex -i. Ov. met. 13, 378 si quid ... ex -i ... petendum est. CVRT. 7, 11, 16 cum ii, quos instabilis gradus fefellerat, ex -i devolverentur. MELA 3, 40 ex -i in subiecta casurus *Araxes*. **b** *vi temporali (de eventu subitaneo)*: EPICED. Drusi 399 non ex -i dolor ... venit, sed per ... gradus.

4 per: **a** *proprie (et in imag.)*: Ov. ars 1, 381 non ego per -s et acuta cacumina vadam. 2, 245 delabere. LIV. 22, 47, 6 fugientium (*cf.* VVLG. iud. 5, 22 fugientibus ... et per -s ruentibus). APVL. met. 4, 5, 4 per altissimum -s in vallem ... praecipitant *asinum*. ITALA II par. 25, 12 (Complut.) praecipitaverunt eos per -s (*gr.* ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ κρημνοῦ, VVLG. de summo in -s). Matth. 8, 32 (aur. *al.*, *cf.* VVLG.) abiit ... grex per -s in mare (*gr.* κατὰ τοῦ κρημνοῦ, cod. l -s *solum; sim.* Marc. 5, 13 *et* Luc. 8, 33 *in isdem cod.; inde* HIL. *ad l.*). *al.* *plur.*: LIV. 27, 18, 9 ut per -ia et praerupta salientes fugerent. QVINT. inst. 1, 10, 33 delato. decl. 314 p. 236, 22 si per -ia ferretur. **b** *translate*: CYPR. epist. 65, 2 ut ... a recto limite ... aversi per -s et abruptum criminum suorum ... rapiantur. MVTIAN. Chrysost. hom. 29, 3 p. 423/4 per -s ad infernum libidinis deciderunt (*gr. p. 206* κατὰ κρημνῶν).

adv. **praeceps** (*ortum sc. e locutionibus praedicativis, e. g.* -s datur, fertur *sim., fortasse sec.* deinceps). [*non agnoscunt edd.* LIV. 42, 66, 7 *p. 419, 34; dub.*: CIL XII 1941, 13 filio ... -s aetatem sibi erepto (*de lectione v. Guey, Gallia 17, 1959, 227 sqq., qui, cum vis praepositionalis displiceat, persuadere conatur lapicidam in exemplari proposito* -s *pro* praeter *legisse*); *contextu lacunoso*: CE 649, 7 (*Bücheler ad l. affert varia supplementa, quibus tamen non omnis quaestio solvitur*).] *fere i. q. in praeceps, per praeceps sim. (proprie et in imag.)*: SEN. dial. 7, 13, 4 quae *voluptates* -s ferantur infinitaeque sint. nat. 1, 15, 2 ex his fulgoribus quaedam -s eunt similia prosilientibus stellis (TERT. adv. Marc. 4, 38 p. 549, 13 ituros. PRESB. Cypr. epist. 8, 2 euntes. AVSON. 382, 11 p. 102 P. Scorpios hibernum -s iubet ire Novembrem [Scorpion hibernus ... November *Souchay*, -s *cum* Sc. *iungit Pastorino*]). LVCAN. 6, 98 iam magis atque magis -s agit omnia fatum ([*vix* -s *ad* fatum *referendum*]. AVR. VICT. Caes. 12, 3. 33, 31 AMM. 29, 1, 21. *cf. p. 414, 50 et* APVL. met. 4, 12, 7 eum ... nutantem ac pendulum ... -s inegit). TAC. ann. 4, 62, 2 immensam ... vim mortalium ... -s trahit *moles*. 6, 17, 3 eversio rei familiaris dignitatem ac famam -s dabat (PANEG. 3, 13, 2 saxo -s dati. AVR. VICT. Caes. 5, 12. 35, 14 AVSON. Mos. 272 DICT. 4, 9). IVVENC. 2, 207 tunc ... mentem vitae de lumine raptam demergis -s furvis ... tenebris *ignorantiae*? PRVD. perist. 5, 460 lapis -s in altum deprimat *culleum* (*nisi cum* altum *iungendum*). c. Symm. 2, 900 devia ... tristia et in subitam -s immersa Carybdem.

adv. **praecipiter** *improbatur* GLOSS.[L] IV Plac. s 8, *v. sub* praecipitanter.

deriv.: praecipitium, praecipito.

[**2. praeceps** *a* praecipere *formatum sec.* princeps, deinceps. *notionem q. e. antecapiens, praeoccupans intellegit Mazzarino, qui defendit lectionem traditam apud* CATONEM agr. 142 *p. 442, 62 (v. ed.² p. LXVI adn. 5; cf. Goujard ad l.)*. *notionem q. e. docens, praescribens fortasse explicando subdidit* PORPH. Hor. ars 217 *p. 418, 47*.] *Adkin.*

praeceptio, -ōnis *f.* *a* praecipere. *legitur notione communi apud* RHET. Her. *22ies*, CIC. inv. *11ies* (*6ies in ceteris operibus*), SEN. *phil. semel (voce caute inducta, v. p. 421, 19) et inde ab* ARNOB. nat., MAR. VICTORINO; *frequentatur maxime in constitutionibus imperatorum sim. (v. IC), deest poesi et sacrae scripturae; technice in iure hereditario occurrit inde a* PLIN. epist., IVLIAN. dig. (*abiit in sermonem gr. p. 422, 55*). [*confunditur in codd. maxime cum* perceptio, *e. g.* RHET. Her. 4, 2, 3 ZENO 2, 11, 1 (1, 59, 1 L.). CASSIAN. conl. 13, 15, 3 (*restituitur* ARNOB. nat. 2, 11 p. 78, 1 M. COD. Theod. gest. in sen. 3; *falso editur* MAR. VICTORIN. in Phil. 2, 2–5 p. 1205[C], *v. Gori, Riv. Fil. Class. 104, 1976, 161; cf. etiam p. 421, 15. 422, 35*), *ceterum cum* praescriptio RHET. Her. 3, 1, 1 COD. Iust. 1, 31, 5 pr., praeceptum NOVELL. Valent. 8, 1, 5. *al.*; *falsa var. l.* IREN. 5, 20, 2 *pro* praeconio (*glossa?*).]

i. q. actio praecipiendi vel ipsum praeceptum (ad hanc notionem meton. v. maxime IA2, IIB2 et sub IC; quod praecipitur indicatur genetivo passim, praepositione de *l. 78 [cf. in p. 422, 9], struct. verbali p. 421, 68, adi. p. 421, 5; inducitur* -o *tamquam agens* RHET. Her. 4, 1, 2 SYMM. epist. 5, 76, 1 *et saepius*): **I** *pertinet ad actionem, qua quid docetur (maxime sub A et B) vel imperatur (fere sub C et E; sed exempla ambigua occurrunt saepius, imprimis sub D; cf.* GLOSS. II 423, 1 πρόσταγμα: praeceptum, -o, imperium. 423, 4 πρόσταξις: praeceptum, -o. *v. etiam vol. VII 2, 708, 71*). *iuxta ponitur (vel in contextu variat cum)* ars RHET. Her. 3, 16, 28 (*cf. l. 80. p. 421, 5*), doctrina RHET. Her. 3, 16, 29, praecepta RHET. Her. 4, 7, 10 CIC. inv. 1, 34 *et passim, v. e. g. p. 421, 18 sqq.*, lex COD. Theod. 14, 1, 5 SALV. eccl. 4, 19. *al.* (*cf. p. 421, 36; distinguitur p. 421, 66*), iussio *e. g.* AVELL. p. 66, 19 CASSIOD. var. 3, 35. 4, 29, 2 GREG. TVR. dorm. 2 p. 848, 18 *et sim. al.*; *distinguuntur* suasio, exhortatio *p. 421, 20*. *iuncturae cum gen. fere abundantes*: AMBR. fid. 2, 12, 102 -is imperium (*cf.* -o imperii: FVLG. aet. mund. p. 142, 10). FAVST. REI. grat. 1, 10 p. 33, 30 mandatum ... -is. FVLG. aet. mund. p. 155, 26 -is norma. CASSIOD. in psalm. 118, 4 iussionis ... -o. *sim. al.*

A *in arte rhetorica (cf.* praeceptum *p. 456, 24 et 27 sqq.)*:

1 *notione originaria de actione praecipiendi vel praeceptoris*: RHET. Her. 1, 1, 1 *te monemus* artem sine assiduitate dicendi non multum iuvare, ut intellegas hanc rationem -is ad exercitationem accommodari oportere (*in eadem re*: 2, 8, 12. 4, 56, 69 [*cf. etiam p. 421, 13*]. *ceterum iunguntur*: 3, 16, 28 quam *memoriam* confirmat inductio quaedam et r. -is. 4, 2, 3 *rhetor* omnia in arte ... scribenda redigit in singulas rationes -is. CIC. inv. 1, 60). 3, 1, 1 ut omnis inveniundi -o ... persolveretur (*item accedit gen. obi.*: 4, 7, 10 bipertita ... erit nobis elocutionis -o. CIC. inv. 1, 100 quos *locos* in confirmandi -e posuimus [*sc. 1, 34 sqq.; an ad 2a?*]. 2, 8 in dicendi erat studio et -e occupata *familia Isocratea*. 2, 99 argumentorum). 3, 13, 23 *mollitudo vocis* ad rhetoris -em pertinet. 3, 21, 34 brevitas -is. 4, 1, 2 quod admonuerit ... -o, exemplo ... comprobatur. CIC. inv. 1, 34. 2, 5 ab ultimo principio huius -is (*sc. artis rhetoricae*) usque ad hoc tempus. MAR. VICTORIN. defin. p. 32, 2 non aliter *ac Cicero* neque contra, sed cum pari -e. rhet. 2, 4 p. 260, 9 in argumentis ... de coniectura erit -o. MART. CAP. 5, 439 per omnes ... -is ductus. **2** *accedente notione ipsius praecepti*: **a** *sing. collect. fere de summa praeceptorum*: RHET. Her. 1, 2, 3 ars est -o, quae dat certam viam rationemque dicendi (*cf.* 3, 16, 28 *in memoria* multum valere artem et -em. MART. CAP. 5, 543 -is huius [*sc. actionis*] arte). 2, 20, 31 adversariorum argumentationes hac -e ... labefactare. 3, 7, 13 -o narrandi de primo libro repetetur (*item accedit gen.*: 4, 44, 56 quam facile

[Massaro]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-e rhetoricae res simplex multiplici ratione tractatur. CIC. inv. 1, 78 ut quaedam -o detur huius . . . partis. top. 71 argumentorum inveniendorum -o). 3, 9, 16 cum sequemur eam -em, quam in primo libro exposuimus. 3, 16, 29 naturalis memoria -e confirmanda est. 4, 56, 69 nihil praeteritum est rhetoricae -is (*syn.* ars). CIC. inv. 1, 50 de ea -e . . . dicendum *esse*. 1, 55 non quo -o differat. **b** *plur.*: RHET. Her. 2, 31, 50 reliquas -es . . . in tertium librum transferemus. 4, 3, 5 gignis novas nobis -es. CIC. inv. 1, 86 his -bus rhetorum . . . contentos nos esse. 2, 12 aliae sunt cuiusque generis *orationis* diversae -es.

B *in artibus variis et in philosophia* (*occurrit multo rarius quam* praeceptum, *q. v.*): RHET. Her. 3, 16, 29 ut ingenio doctrina, -e natura nitescat (*respicitur ars quaelibet ut*: 3, 24, 40 in omni disciplina infirma est artis -o sine summa assiduitate exercitationis [*cf. p. 420, 65*]. *huc pertinere videtur etiam* CIC. frg. inc. I 26 ars est -um exercitatarum constructio [*ita in ed. Müller*; perc- *Keil in ed. Diom. gramm. I 421, 6*]). CIC. orat. 141 *in iuris scientia* praescriptionum cautionumque -o *est*. off. 1, 6 propria est ea -o (*sc. de officiis*) Stoicorum, Academicorum, Peripateticorum (*ibid.* praecepta. *item in philosophia*: SEN. epist. 95, 65 non tantum -em, nihil enim nos hoc verbo uti prohibet, sed etiam suasionem . . . et exhortationem [*in eadem epist.* praeceptum *passim*]. GALLICAN. Avid. 3, 7 per ordinem paraeneseos, hoc est -um [*interpol.? ad rem cf. p. 422, 73*]; . . . disputavit *M. Aurelius* [*3, 6* praecepta]). ARNOB. nat. 2, 11 p. 78, 1 M. geometricas res . . . suis scitis et -bus explicare (perc- *trad.*; *item in geometria*: MART. CAP. 6, 586 ab ipsis -is cunabulis. 6, 587 in astruendae -is excursus). MART. CAP. 3, 326 formam . . . praedictae -is (*grammaticae*). CAEL. AVR. chron. 5, 4, 60 una -e omnia apprehendere (*seq.* docuimus. *item in arte medica*: MARCELL. chron. II p. 88, 462 veterum . . . studii sui repertorum -bus monitum *medicum*). CASSIOD. inst. 2, 3, 1 Aristoteles . . . ad quasdam regulas doctrinae huius (*sc. dialecticae*) argumenta perduxit, quae prius sub certis -bus non fuerunt.

C *in vita publica vel militia* (*vi generali* CIC.; *saepissime* [*ut* praeceptum *p. 454, 84 et 457, 33*] *de imperatorum constitutionibus sim., sc. inde a* COD. Iust. 12, 1, 5 pr. [*imp. Constantii*]. AVELL. p. 50, 15 [*a. 368*], *sed exempla infra sec. consuetum afferendi ordinem enumeravimus*): CIC. nat. deor. 2, 79 *lex* est recti -o pravique depulsio. SYMM. epist. 5, 76, 1 Bonoso . . . discussionem pontis . . . -o augusta mandavit (*sim. cum adi. imperatorem respicientibus*: COD. Theod. 14, 1, 5 tot . . . -bus sacris . . ., nostris quoque rescriptis . . ., hac etiam lege [NOVELL. Valent. 26 pr. HYD. chron. II p. 24, 128 CASSIOD. var. 4, 29, 2. *al.*]. AVELL. p. 66, 19 caelesti [*syn.* sacra iussio]. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 200, 31 divinis [NOVELL. Iust. 13 epil., *gr.* κηρύγματος]. COD. Iust. 1, 50, 2 [*a. 427*] principali [CONSVLT. 6, 4 p. rescripto aut -e. *al.*]. *sim. al.*). AMBR. hex. 5, 15, 52 *excubiarum munus* regali -e committitur (CONC. Carth. a. 525 [Corp. Christ. 149] p. 260 l. 227. Tur. a. 567 p. 122, 25 [*antea*: ordinationes regiae]. *cf.* regia: EPIST. pontif. Arel. 21 p. 32, 9 ENNOD. opusc. 2, 19 p. 293, 17. LEX Visig. 7, 5, 1 r. auctoritates et -es). COD. Theod. 6, 23, 3 pr. privilegia . . . legis istius -e . . . esse firmata (11, 22, 5. gest. in sen. 2 in unum collectis legum -bus. LEX Burg. lib. const. 51, 1. *al.*). 6, 23, 3, 1 amplissimae -is . . . auctoritas (16, 5, 54, 6 AVELL. p. 50, 15. *al.*). 6, 29, 12, 2 post hanc -um formam (12, 1, 126. 185 saluberrimae ac iustissimae -is). 11, 1, 27 pro . . . -is condemnatione. 11, 7, 18 huius statuti -em . . . rectores observent (*cf.* LEX Burg. lib. const. 54, 3 constitutum huiuscemodi -is). 13, 11, 12 administratoribus nostra insinuetur -o (*imperatoris ut*: NOVELL. Valent. 17, 2. COD. Iust. 12, 1, 5 pr. [*imp. Constantii*]. *al.*; *aliorum*: RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 200, 34 *comitis*. CASSIOD. var. 3, 35 *regis*. *al.*). gest. in sen. 3 codex utriusque principis -e directus (INTERPR. cod. Theod. 4, 22, 5 [*respondet in Cod.* imperiale responsum]. *cf.* 9, 40, 10 dominorum [CONC.[S] II 3, 1 p. 27, 7, *gr. II 1, 1 p. 55, 4* κέλευσιν. *al.*]. CONC.[S] II 3, 1 p. 52, 15 imperatorum [*gr. II 1, 1 p. 77, 14* θεσπίσματος. CASSIOD. hist. 7, 1, 2 imperatoris, *gr. Socrat. 3, 22* ἐπίταγμα. *al.*]). COD. Iust. 2, 15, 2 pr. (*a. 439*) sine -e iudicis competentis (12, 23, 13 [*imp. Theod. et Valent.*]. EDICT. Theodor. 46. *al.*). CONC. Rom. a. 501 p. 419, 1 -o regis tertia missa ad synhodum (p. 428, 6. CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 155 non . . . secundum legem, sed indefinitis sententiis et regum -bus populus regebatur *temporibus Homeri* [*gr.* προστάγμασι]. *al.*). *et saepe.* -o est *cum acc. c. inf.*: COD. Iust. 11, 71, 1 pr. (*a. 380/3*) divi patris . . . -o est fundos . . . ita tradi.

D *in religione* (*sc. Hebraeorum et Christianorum*; *quae deus praecipit naturae sim. v. sub E*): MAR. VICTORIN. in Eph. 1, 2 *gratia tradit* -em dei ([*postea*: ut intellegatis deum et secundum dei praecepta vivatis]. REGVLA mag. them. or. dom. 46 per prophetas et apostolos -o d. *fit. cf.* IVLIAN. in Am. 2, 8 quia . . . divinis -bus repugnarent *et* . . . praecepta rescinderent [CASSIAN. conl. 21, 14, 2 d. -o . . . decrevit. FAVST. REI. grat. 1, 2 p. 14, 5 constituit. FVLG. aet. mund. p. 155, 26 d. -is norma. *al.*; *v. etiam sub E*]). GAVDENT. serm. 5, 6 G. -o illa superior (*sc. exod. 12, 11*). PS. ATHAN. ad mon. 2 p. 73[C] similem hominibus curam sacrae -is inculcavit eloquium (GREG. M. in Ezech. 2, 10, 5 sacri eloquii -es). AMBR. epist. 24, 3 F. admonitus apostolicae -is (24, 9 [*syn.* normam]. CANON. Turner I p. 650, 308 [*Synod. Hil. coll. antiar. p. 124, 9* praeceptum, *gr. ibid.* παράγγελμα]. AVELL. p. 74, 3. *al.*). fid. 2, 10, 86 *in trinitate est* una voluntas et una -o (spir. 2, 10, 101. 3, 22, 168). PS. HIER. epist. 42, 7 p. 290[B] et nova et vetus -o (*sc. Pauli et Moysi*). AVG. in psalm. 70 serm. 2, 2 ubi aures tuae inter -em *dei* et deceptionem *diaboli*? FAVST. Aug. c. Faust. 19, 3 p. 499, 8 *Christus quaedam Iudaeorum praecepta* penitus eradicavit -e contrariorum. CASSIAN. conl. 13, 15, 3 summam salutis in verbi eius *Christi* -e consistere (*affertur Matth. 8, 8* dic tantum verbo et sanabitur puer). 16, 15 dominicae illius -is. SACR. Leon. 1088 si -um tuarum (*sc. dei*) et eruditionibus proficiamus et factis. CONC.[S] II 5 p. 7, 35 *monachis* agentibus illa, quae videntur -bus monachorum valde contraria (*gr. II 1, 3 p. 128, 12* ἐπαγγέλματος). CASSIOD. in psalm. 1, 2 l. 174 lex . . . domini est in declinandis peccatis sancta -o, quam *Moyses accepit*. 118, 4 l. 137 iussionis dominicae veneranda -o. EPIST. pontif. Arel. 21 p. 32, 9 sacerdotali ecclesiastica -e . . . et regia. REGVLA mag. 7, 52 abbatis -o. *al.*

E *in universum* (*sc. de quibuslibet mandatis, iussionibus*): ZENO 2, 11, 1 (1, 59, 1 L.) *Isaac* non tam ex parentibus *senibus* quam divina -e meruit procreari (AMBR. exc. Sat. 2, 78 virtute . . . d. -is operante natura . . . d. nutui serviebat *in resurrectione Lazari*. hex. 1, 8, 32 momento d. -is mundus adsurgens intra se inclusit umbram. 5, 23, 82 d. signum -is *locustis datum*. *al.*; *aliter sub D*; *cf.* EVSTATH. Basil. hex. 2, 5, 10 factum esse caelum -e dei [*gr.* προστάγματι *ut loco sequenti*]. 4, 2, 4 ad -em creatoris. *al.*). VEG. mil. 4 praef. ad complementum . . . operis maiestatis vestrae -e suscepti (*item praecipiuntur libri scribendi*: POMER. 1 prol. 1 audaciam subeundae -is vestrae. CONSTANTIVS vita Germ. epist. p. 249, 1 -i . . . parui [*postea*: obtemperans iussioni]). AMBR. fid. 3, 4, 31 -is auctoritas *Petri, qui paralytico dixit 'surge'* (*act. 9, 34*). MART. CAP. 1, 25 hic *Apollo* eius *Iovis* consiliorum conscius *est*, et tu, *Mercuri*, -is arcanus. ENNOD. dict. 19, 7 p. 480, 14 quod de eorum *defunctorum* fuerit -e violatum. *al.*

II *pertinet ad actionem, qua aliquid ante capitur* (*syn.* anticipatio *p. 451, 6*): **A** *usu vario*: CIC. part. 123| uter *in definitione* ad communem verbi vim ⌊et ad eam -em, quam incohatam⌋ (et eandem, quam eius verbi -em incohatam *Friedrich*) habebunt in animis ei qui audient, . . . propius accesserit (*cf. p. 453, 9*). CLAVD. DON. Aen. 5, 345 p. 462, 23 Aeneas cum vidisset Diorem satis de muneris -e sollicitum (*sc. qua alius cursor praemium caperet ante ceteros*; *an coll. Symm. epist. 7, 41 conicias* perceptione ?). *in arte rhet. et gramm.*: PS. IVL. RVF. schem. dian. 2 p. 60, 21 (*de anticipatione, v. p. 451, 6*). PRISC. gramm. III 183, 22 per πρόληψιν vel σύλληψιν, id est -em (perc- *var. l.*) sive conceptionem.

B *in iure hereditario* (*cf.* GLOSS.[L] II Philox. PR 22 -o: ἐξαιρέτου δόσις. *ad rem v. Leuba, Origine du legs per -em. Diss. 1962, 31 sqq.*): **1** *de actione, sc. maxime de iure aliquid praecipiendi* (*ad meram actionem pertinet e. g. l. 47. 48*): **a** *usu vario*: PLIN. epist. 5, 7, 1 rei publicae nostrae . . . -em quadringentorum milium dedit (PAPIN. dig. 33, 7, 2 pr. bonorum aviae. *al.*; *cf.* VLP. dig. 10, 2, 22, 1 unius rei -o relicta). SCAEV. dig. 32, 34, 1 nominum . . . -o permittenda est. 33, 7, 27, 3 an vinum . . . ad libertum ex causa -is pertineat (VLP. dig. 43, 3, 1, 6). PAPIN. dig. 33, 4, 7, 3 ad -em dotis . . . admissus est (34, 1, 10 pr.). MARCIAN. dig. 36, 1, 31, 5 sine ulla -e . . . hereditatem restituere. COD. Iust. 6, 37, 12 pr. (*a. 240*) -is legatum (GAIVS epit. 2, 5 pr. 2, 5, 7). *al.* **b** per -em: IVLIAN. dig. 10, 2, 51 pr. si dos per -em legata fuisset (GAIVS dig. 10, 2, 28. inst. 2, 216 per -em hoc modo legamus: '. . .' [*v. formulas p. 452, 39*]. *al.*). SCAEV. dig. 32, 32 dedit . . . per -em . . . certas species (33, 7, 20 pr. *al.* PAPIN. dig. 32, 91 pr. *al.*). 32, 34, 2 per -em reliquit (PAVL. dig. 10, 2, 25, 22. *cf.* THEOPHIL. inst. Iust. 2, 20, 2 κατὰ πραικεπτίωνα καταλιμπάνομεν). CLAVD. DON. Aen. 5, 245 p. 450, 31 *v. p. 477, 44.*

2 *de ipsa re praecipienda, sc. de legato* (*fere pro syn. l. 61 sqq.*; *exempla certiora*): SCAEV. dig. 32, 34, 1 filio . . . -em dedit . . . his verbis: 'Titio . . . nomina ex calendario . . . viginti dare damnas sunto *heredes*'. 34, 9, 12 de -bus eidem *heredi postea summoto* datis voluntatis erit quaestio: et legatum ei non denegabitur, nisi *eqs.* (PAPIN. dig. 31, 75, 1 *heres*, cui -es erant relictae, post diem legatorum cedentem . . . vita decessit. RVT. MAX. dig. 30, 125 sicut legata ita et -o . . . minuetur. *al.*). PAPIN. dig. 31, 75, 1 -um . . . portiones. 31, 76 pr. *filium* non habiturum -es sibi datas. VLP. dig. 36, 1, 3, 4 (*pater rogarit filium* portionem suam fratribus restituere) in portionem . . . et -es videri cecidisse. *al.*

in lusu verborum cum deceptio *v. l. 1.*

[praeceptium *v. p. 453, 40.*]

praeceptīvus, -a, -um. *a* praecipere. *i. q. ad praeceptionem pertinens, vel qui praecipit*: **1** *de parte philosophiae* (*cf.* praeceptio *IB*): SEN. epist. 94, 16 ista -a pars *philosophiae* summovenda est (*cf. 94, 1 pars philosophiae* quae dat propria cuique personae praecepta). 95, 1 haec pars philosophiae, quam Graeci paraeneticen vocant, nos -am dicimus. **2** *de modo dicendi*: TERT. resurr. 49 p. 102, 12 'portemus' . . . -o modo dicens huic tempori loquitur *Paulus* (*1 Cor. 15, 49*). CLAVD. DON. Aen. 7, 40 p. 10, 10 *Musam* invocat dicens 'nunc age', ut hortari potius quam iubere videretur; non enim -is verbis uti potuit (*cf. 4, 225 p. 384, 3*: 'vade' imperativum est, 'age' hortativum cum imperativo. *aliter*: PRISC. gramm. III 227, 13 v. -is [*sc.* imperare *sim.*], quibus dativi adiunguntur). AMBR. in Luc. 7, 90 p. 319, 15 (*respicitur Luc. 11, 5 sqq.*) -us locus frequenter orandi (*7, 87 p. 317, 26* praecepti locus est). vid. 12, 73 duplex . . . forma mandati est: una -a altera voluntaria (*antea*: haec [*Matth. 19, 21*] . . . non praecepto imperantur, sed pro consilio deferuntur). AVG. doctr. christ. 3, 16, 24 -a lo-

[*Massaro*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cutio *sacrae scripturae* . . . aut . . . vetans aut . . . iubens. IVNIL. 2, 2 voce sive -a, ut est 'fiat lux' . . . sive deliberativa, ut est 'faciamus hominem' (*gen. 1, 3 et 26*). ISID. orig. 2, 21, 22 sunt et . . . -ae *sententiae*, ut: 'nudus ara' *eqs.* (*Verg. georg. 1, 299; opp.* vetativae).

adv. **praeceptīvē.** *i. q. modo praeceptivo*: TERT. adv. Marc. 5, 10 p. 608, 15 'portemus' . . ., inquit (*I Cor. 15, 49*), non 'portabimus', -e, non promissive (*cf. p. 422, 75*). THEOD. MOPS. in Philem. argum. p. 263, 15 *non* -e id fieri iubet. ORIG. in Matth. 14, 24 p. 343, 17 non -e mandavit, ut nemo dimittat uxorem . . ., sed quasi exponens rem dixit *eqs.* (*adv. gr. non exstat*).

praecepto, -āre. *a* praecipere. FEST. p. 205 -at in Saliari carmine (4, 1, *sed nihil constat de hoc frg.*) est saepe praecipit.

Massaro.

***praeceptor,** -ōris *m.* *a* praecipere. *scribitur* prec- INSCR. Année Epigr. 1945 n. 60 (*Mutinae*). Notiz. Scavi 1920 p. 220 n. 3 *et saepius in codd. medii aevi.* *notatur* praec CIL III 10805 VI 8978, praepto[t]ri CIL VI 8977 (*an per errorem?*). NOT. Tir. 6, 28 -r (*6, 29* magister). *de notione*: SYNON. Cic. p. 420, 32 doctores. -es. magistri. GLOSS. καθηγητής. διδάσκαλος. magister, doctor. -r, ave: καθηγητά, χαῖρε. *legitur inde a* PLAVTO, RHET. Her., CIC., *maxime in sermone pedestri, v. vol. V 1, 1782, 55 sqq.; omnino deest e. g. in epist. ad* FRONTONEM (*qui passim* magister *appellatur*). [*confunditur in codd. cum* doctor SEN. nat. 7, 32, 2, rhetor QVINT. inst. 1, 9, 6, praereptor HEGES. 2, 1, 2 p. 130, 8 (*quae vox coni. fortasse recte* PAVL. NOL. epist. 23, 4, *v. sub II*), protector VVLG. Is. 55, 4; *cum* praeceptum SEN. dial. 5, 41, 1 (*pro quo falso traditur* TERT. adv. Marc. 4, 36 p. 544, 18).]

i. qui praecipit: **I** *docendo vel imperando* (*respectus docendi praevalet nimirum sub A, respectus imperandi sub B [sed haud pauca ibid. maxime sub 2 et 3 potius doctorem respiciunt]; transfertur ad res* EDICT. imp. Diocl. praef. 18 L. AMBR. Abr. 2, 6, 27, *cf.* praeceptrix *sub 1*): **A** *strictius de magistro.* *syn. vel iuxta pos.* (*notabiliora*): magister RHET. Her. 4, 6, 9 CIC. Mur. 65 COLVM. 1 praef. 4 QVINT. inst. 2, 1, 13. 2, 2, 3. 2, 2, 13. *al.*, *discernitur* CIC. inv. 1, 35. doctor CIC. de orat. 3, 57 QVINT. inst. 2, 2, 3 PANEG. 9, 5, 3. *al.* educator TAC. ann. 15, 62, 2, *discernitur* SEN. benef. 3, 17, 4. paedagogus: *v. vol. X 1, 31, 79* (*distincte; syn. infra l. 84*). *docentur artes variae, imprimis rhetorica* RHET. Her. 3, 23, 39. 4, 5, 7. 4, 6, 9 CIC. inv. 2, 7 SEN. contr. 2 praef. 5. 2, 1, 36. *al.* PETRON. 9, 10. QVINT. inst. 1, 1, 10 *et passim, philosophia* CIC. Mur. 65 NEP. Epam. 2, 2 VAL. MAX. 1, 8 ext. 17. *al.* SEN. nat. 2, 21, 1. 7, 32, 2. *al.* PETRON. 128, 7 QVINT. inst. 12, 2, 25. *al.*, *medicina* SCRIB. LARG. 94. 171. 175, *iurisdictio* IAVOL. dig. 42, 5, 28 IVLIAN. dig. 40, 2, 5 GAIVS dig. 39, 2, 32 inst. 1, 196. *al. apud eundem.* *fusius de eligendo -e bono, sc. rhetoricae,* QVINT. inst. 2, 2, 1 sqq., *de -is officiis per ironiam* IVV. 7, 230 sqq.

1 *cuius rei non indicatur*: **a** *locutiones verbales ad docendum vel discendum spectantes*: PLAVT. Pseud. 1193 *Pseudolus*, -r tuus, qui te hanc fallaciam docuit, ut fallaciis hinc mulierem a me abduceres (RHET. Her. 3, 23, 39 -is est docere, quemadmodum quaeri quidque conveniat *eqs.* SEN. contr. 2 praef. 5 *v. infra.* SEN. clem. 1, 16, 3 QVINT. inst. 2, 3, 4. 2, 5, 13. 2, 8, 11. *al.*). VITR. 4, 3, 3 *genus doricum* exponimus, . . . quemadmodum a -bus accepimus (9, 1, 16. 10, 11, 2. 10, 13, 8 VAL. MAX. 8, 11 ext. 1 SCRIB. LARG. 175. AVG. doctr. christ. praef. 9 *linguam* aliam . . . per hominem -em). 6 praef. 5 mihi . . . a -bus est traditum *eqs.* SEN. contr. 1 praef. 2 qui ad audiendum -em me‹c›um convenerant (QVINT. inst. 2, 2, 13). 2 praef. 5 habuit et Blandum rhetorem -em, qui ‹primus› eques Romanus Romae docuit (*v. iam* CIC. inv. 1, 35 *sub 2b*, Phil. 2, 14 *et* NEP. Epam. 2, 2 *sub 2a*). 2, 1, 36 non apud eundem -em studuimus. VAL. MAX. 1, 8 ext. 17 Polystratus et Hippoclides philosophi . . . eiusdem -is Epicuri sectam secuti. 8, 9 ext. 2 Pericles . . . sub Anaxagora -e . . . instructus. *al.*

b *exempla varia* (*selecta inde a* SCRIB. LARGO): CIC. Mur. 65 isti ipsi . . . vestri -es et virtutis magistri (*sc. Stoici*). OV. ars 1, 17 Aeacidae Chiron, ego sum -r Amoris (*sc. et discipuli instruendi et rei tradendae, cf.* ars 2, 497 *et* trist. 1, 1, 67 *sub 2a*). VITR. 6 praef. 4 cum . . . et parentium cura et -orum doctrinis auctas haberem copias disciplinarum. SEN. contr. 1, 7, 14. *al.* VAL. MAX. 7, 3 ext. 4. *al.* SEN. benef. 3, 17, 4 apud quem *infitiatorem* non parentium, qui debet, honor est, non educatoris, non -orum. dial. 4, 21, 9 -es paedagogosque pueris placidos dari. *al.* SCRIB. LARG. 94 hoc medicamentum Apulei Celsi fuit, -is Valentis et nostri (*inde* MARCELL. med. 16, 8). QVINT. inst. 1, 2, 1 frequentiae scholarum et velut publicis -bus tradere *studentem* (*opp.* 1, 2, 4 domesticus . . . -r [*cf.* PLIN. epist. 3, 3, 3 -es domi habuit]. *cf.* PLIN. epist. 4, 13, 6 in quibus *locis* -es publice conducuntur [*sc. quod est vitium*]). 2, 9, 1 ut -es suos . . . parentes esse non quidem corporum sed mentium credant *discipuli* (*cf.* IVV. 7, 209 qui -em sancti voluere parentis esse loco). EDICT. imp. Dom. Année Epigr. 1936 n. 128, 32 (*cf. edictum Vespasiani ibid. l. 16* παιδευτῶν). TAC. ann. 15, 62, 2 educatoris -isque *Neronis* (*sc. Senecae; de eodem*: SVET. Nero 35, 5 frg. p. 95, 3 [= HIER. chron. a. Abr. 2082]. BOETH. cons. 3, 5, 10 W. familiarem -emque). EPIST. Alex. l. 2 H. carissime -r (*item* l. 22 *et* 446, *sc. de Aristotele*). HIER. epist. 52, 8, 2 -r . . . meus Gregorius Nazanzenus. EVSTATH. Basil. hex. 9, 5, 17 -em . . . infantum (*gr.* παιδαγωγῷ, *Ambr. hex. 6, 6, 38* paedagogi). *al.* *in titulis sepulcralibus*: CIL VI 3919 (= 32931) Iuli Leonidae . . . -is Caesaru‹m› (*sc. Neronis Drusique, filiorum Germanici, v. Cichorius, Röm. Stud., 1922, 369*). 8978 (*saec. I ex.?*) dis manibus Pieri Aug. l. praec(eptori) puer(orum) Caesaris (8977. 8979. *saepius* paedagogus puerorum, *v. vol. X 1, 33, 16 sqq.; item dedicatur titulus -i*: III 556 V 4337. INSCR. Année Epigr. 1945 n. 60 [*Mutinae*]. *al.*). III 10805 C. Marcius C. f. Ceiler praec(eptor) gr(aecus? *an* grammaticus?). XIV 472 (*a. 144?*) vernae suo *calculatori* -r ‹i›nfelicissimus fecit.

2 *indicatur cuius rei per gen.*: **a** *subst.*: **α** *artis cuiusdam vel disciplinae*: RHET. Her. 4, 5, 7 cum ipse -r artis *rhetoricae* omnia penes unum *scriptorem* reperire non potuerit (SEN. benef. 6, 15, 2 bonarum a. SVET. frg. p. 80, 2 [= HIER. chron. a. Abr. 1991] a. rhetoricae). NEP. Epam. 2, 2 philosophiae -em habuit Lysim Tarentinum, Pythagoreum (COD. Theod. 13, 3, 16 grammaticos, oratores atque p. -es, nec non etiam medicos *immunes esse*). OV. ars 2, 497 'lascivi', dixit *Apollo*, '-r amoris, duc age discipulos ad mea templa tuos' (*ludere videtur cum gen. ambiguo, cf.* 1, 17 *supra sub 1b; sed potius mero respectu rei docendae* trist. 1, 1, 67). SEN. contr. 2 praef. 5 (*quae antecedunt v. p. 423, 56*) ante illum *Blandum rhetorem* intra libertinos -es pulcherrimae disciplinae continebantur (PAVL. dig. 50, 16, 57 pr. cuiuslibet d. -es magistros appellari a monendo vel monstrando [*nisi interpol.*]). SEN. dial. 4, 14, 3 Pyrrhum, maximum -em certaminis gymnici, solitum aiunt iis, quos exercebat, praecipere ne irascerentur. COLVM. 11, 1, 10 agriculturae neque discipulos neque -es inventos (*antea*: antistites). QVINT. inst. 2, 1, 1 -bus eloquentiae (2, 8, 4). *al.* VLP. dig. 50, 13, 1 pr. -bus . . . studiorum liberalium . . .: rhetores continebuntur, grammatici, geometrae. PS. HIER. epist. 5, 7 p. 69D a -bus ludorum (*cf.* magister ludi *vol. VII 2, 1792, 47 sqq.*). *al.* **β** *rerum aliarum* (*vergit ad vim auctoris, speciminis, dantis exemplum sim. apud* CIC., PETRON.): CIC. Phil. 2, 14 *L. Caesarem avunculum* tu cum auctorem et -em omnium consiliorum totiusque vitae debuisses habere, *eqs.* (CONST. Sirmond. 2 *episcopali loco detrusus* segregetur a plebe, quam mentitus v. -r infecit). fam. 5, 13, 3 hoc etiam fortiorem me puto quam te ipsum, -em fortitudinis, quod *eqs.* SEN. epist. 20, 9 non -r veri, sed testis est *Demetrius*. COLVM. 1 praef. 4 animi sibi quisque formatorem -emque virtutis e coetu sapientium arcessat (*postea*: magistris). PETRON. 88, 9 senatus, recti bonique -r. QVINT. inst. 12, 2, 6 *v. sub b.* *al.*

b *gerund.* (*iuxta gen. personae l. 39*): RHET. Her. 4, 6, 9 isti magistri, omnium dicendi -es (CIC. inv. 2, 7. de orat. 3, 57 vetus . . . doctrina eadem videtur et recte faciendi et bene dicendi magistra; neque diiuncti doctores, sed idem erant vivendi -es atque d. [*inde* QVINT. inst. 12, 2, 6 morum atque d.]. QVINT. inst. 2, 4, 42 [*resp. Cic. de orat. 3, 93 sq.* magistros]. 12, 2, 8. *cf.* 2, 17, 8 cum agendi tum etiam loquendi). 4, 17, 25 ut rei actores, non vivendi -es videamur esse (CIC. inv. 1, 35 quos habuerit artium liberalium magistros, quos v. -es. de orat. 3, 57 *v. supra.* AVR. VICT. Caes. 19, 4 rectius v.). OV. ars 2, 161 non ego divitibus venio -r amandi (amoris *recc., cf. supra l. 16*). fast. 6, 13 -r arandi, *i. Hesiodus.*

B *laxius*: **1** *de quolibet imperante, mandante* (*accedit in aliquid* SEN., *gen.* rerum CASSIOD.): SEN. nat. 3, 29, 5 *cataclysmo perire debere humanitatem partesque terrae*, ut de integro totae rudes innoxiaeque generentur nec supersit in deteriora -r. GELL. 1, 13, 8 *in rebus mandatis* respiciendum . . . ingenium naturamque illius, cuia res praeceptumque esset: ne ferox, durus . . . sit . . .; nam si tali -i ratio reddenda sit, nihil faciendum esse . . . aliter quam praeceptum est (*cf. 1, 13, 13* imperantis). EDICT. imp. Diocl. praef. 18 L. -r metus iustissimus officiorum invenitur esse moderator (*antea*: ut praescripto metu compesceretur audacia). PANEG. 8, 14, 3 *Caesar*, et navigationis et belli non modo pro imperii iure -r sed . . . exemplo constantiae tuae hortator atque impulsor fuisti. AMBR. Abr. 2, 6, 27 (*ad gen. 13, 7* pastorem iumentorum) qui sunt . . . pastores sensuum nisi -es et quasi quidam rectores et duces eorum vel monitores alicuius sermonis vel mentis nostrae cogitationes? (*ibid. iterum de cogitationibus*). VVLG. prov. 6, 7 quae *formica* cum non habeat ducem nec -em nec principem (*cf. gr.* ἀναγκάζοντα). Is. 55, 4 testem populis dedi eum *David*, ducem ac -em gentibus (protectorem gentium *cod. X. cf. LXX* προστάσσοντα, *quod vertit Hier. ad l.* praecipientem, *explicatur ibid. l. 17 sq.* qui praecepta illius *dei* atque mandata populis nuntiaret). CASSIOD. Ios. antiq. 1, 87 rerum -em (*gr.* προστάτην, *ibid.* rerum . . . praesul; *86* cui tradidit principatum). *al.* **2** *de deo et Christo*: ITALA Luc. 5, 5 (cod. b *al.* = VVLG.) Simon dixit illi *Iesu*: -r, per totam noctem laborantes nihil cepimus *eqs.* (*cod. a al.* magister, *gr.* ἐπιστάτα, *quod resp. etiam* Luc. 8, 24. 45. 9, 33. 49. 17, 13 [cod. b *al.* = VVLG.]. *resp. gr.* διδάσκαλε Luc. 21, 7 [cod. f *al.* = VVLG.]. *ubique discipuli Christum alloquuntur*). PASS. Polycarp. 1, 2 ne onerosus -r a quoquam putaretur *Christus*, pertulit ante illa, quae aliis perferenda mandavit (*gr. non resp.*). IVVENC. 3, 501 (*loq. iuvenis dives*) o bone -r (*sec. Matth. 19, 16* διδάσκαλε, *ubi Vulg.* magister). AMBR. in Luc. 6, 36 moralis magister . . ., ipse -r, ipse etiam suorum executor est praeceptorum (*cf.* AVG. in euang. Ioh. 119, 2 exemplo suo suos instruxit -r bonus [*antea*: admonet, *postea*: magistri]). ASTER. ad Renat. l. 85 *primordiis terrarum*, cum . . . idem -r et artifex deus esset in omnibus. TRACT. Pelag. 4 p. 92 transgressionis factum et non ipsa transgressio cogitetur, nec praecepti magis qualitas quam -is adtendatur auctoritas. AVG. civ. 1, 10 p. 19, 6 D. veracissimum -em *Chris-*

[*Euler*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tum (*postea*: monitu dei). serm. coll. Morin p. 529, 20 hoc a suo -e et redemtore ac domino simul didicerunt *sancti martyres*. *indicatur cuius rei*: TERT. praescr. 20 l. 3 Christus Iesus ... quisquis est, ... cuiuscumque fidei -r. AMBR. Abr. 1, 9, 84 Christum ..., qui -r et remunerator est pudicitiae. 3 *de prophetis, apostolis, doctoribus fidei*: TERT. ieiun. 16 p. 295, 16 (*resp. num. 11, 18sqq., Ioel 1, 14 al.*) *sua praemia a deo accipient et convivia et ieiunia* habentia -es Moysen et prophetas (*antea*: admonitio, *postea*: sancituros, ... praedicaturos). AMBROSIAST. in II Cor. 7, 11 apostoli et -is sui *Corinthiorum*. HIER. in Ier. 29, 26 (*in textum Vulgatae pro* dux *inserit alias versiones; gr. resp.* ἐπιστάτης) 'dominus dedit te sacerdotem ..., ut sis dux' sive -r et episcopus 'in domo domini super omnem virum arrepticium et prophetantem'. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 47, 13 tamquam -is aliqua potestate (*gr. I 1, 5 p. 130, 22* ἐξ ἐπιτάγματος, *cf. I 5 p. 354, 9* praecipiendo). *indicatur cuius rei*: AVG. gest. Pelag. 14, 36 p. 93, 14 o magnum gratiae -em, confessorem, praedicatorem *Paulum* (*ad II Cor. 6, 1* praecipientes ... rogamus *eqs.*). 4 *de episcopo, abbate*: CONC.[S] I 3 p. 180, 17 *Christus bonus pastor* sapientissimum ... et totius virtutis insignem -em elegit *Maximianum episcopum Constantinopoleos* (*gr. I 1, 7 p. 137, 31* ἐπιστάτην). CASSIOD. inst. 1, 32, 1 omnes, quos monasterii saepta concludunt, tam patrum regulas quam -is proprii iussa servate. REGVLA mag. 7, 54 -i oboedientiam ministrando (*antea*: abbatis).

?II *ante capiendo* (*cf. sub* praecipio *caput alterum*): PAVL. NOL. epist. 23, 4 *sanctus frater Victor* servilium -r operum, vix ut me aquam ministrare manibus suis sineret (praereptor *Ducaeus, fortasse recte; vix de eo, qui agendo instruit*).

f. **praeceptrīx,** -īcis. *i. quae praecipit, magistra* (*in appositione determinativa vergit in usum adi. excepto* EDICTO; *cf. p. 424, 56*): 1 *de rebus sc. incorporeis*: CIC. fin. 1, 43 qua *sapientia* -e in tranquillitate vivi potest omnium cupiditatum ardore restincto (*cf. 46* doceat ... monstret). VITR. 10, 1, 4 omnis ... est machinatio rerum natura procreata ac -e et magistra mundi versatione instituta. EDICT. imp. Diocl. praef. 9 L. *improbi* tot annorum reticentiam nostram -em modestiae sentientes sequi tamen noluerunt. AVG. epist. 194, 29 hominem -is legis ignarum (*cf. fortasse vol. X 1, 34, 56sqq.*). 2 *de nympha*: NEPOTIAN. 1, 2, 1 p. 15, 21 Numa Pompilius ... Egeriam nympham in consuetudine se habere -em (*sc. cultus deorum*) sibi confinxit. *Euler.*

? **praeceptōrius,** -a, -um. *a* praecipere. *falsa var. l. notione q. e. ante occupans sim. exstat* PLIN. epist. 4, 13, 2 -a epistula (*β*, praecursoria *fere cett.*). *loco fortasse aetatis recentioris fem. plur.* -ae *pro subst.* (*sc. litterae, chartae sim.*) *i. q. praecepta, privilegia* (*cf. p. 454, 84*): CONC. Epaon. a. 517 p. 23, 24 (*in rec. spuria; ad rem v. editorem p. 15; iterum edidit Morin, Caes. Arel. II p. 57, 15*) clerici quod etiam ⌊sine preceptoris⌋ ... de aeclesie remuneratione possederint (⌊ ⌋ *cod. H, om. cett.*; praecatoriis *codd. rec. orig. p. 23, 7; postea, sc. p. 23, 10. 29, in utraque rec.* pr(a)ecatorias).

praeceptrīx *v.* praeceptor. **praeceptum** *v.* praecipio.

? **praeceptus,** *abl.* -ū. *a* praecipere, *si recte vox sec.* iussu, monitu *sim. est agnoscenda. i. q. praeceptio, praeceptum*: CIL V 6503a ex preceptu virginis Diane (XI 7831 ex -u n⟨uminis⟩ eius *Iovis. an coll. p. 455, 39 cogites de abl. heterocl. pro* -o *vel de acc.* -u(m) *a praepos.* ex *pendente?*).

praecepuus *v.* praecipuus. *Massaro.*

praecērātus, -a, -um. *a* prae *et* cerare (ceratus). *i. q. cera oblitus* (*sc. in superficie vel primis partibus, an ante usum?*): CLAVD. DON. Aen. 1, 725 p. 140, 25 'funalia' ... debemus accipere faces ex funibus -tas (*cod. L man. alt.*, -car- *man. pr. et R, ubi corr.* -par-). *Bk.*

praecerpo, -psī, -ptum, -ere. *a* prae *et* carpere. *forma* -carp- OPPIVS Macr. Sat. 3, 19, 4. GLOSS.[L] II Abav. PR 6 -it: delibat (-lim- *trad.; ordine inverso* delibat: -it *exhibent variis modis depravatum* GLOSS.[L] V Abba DE 138 Aa D 145). *legitur inde a* CIC., CATVLLO. [*in codd. pro* -ere *inveniuntur composita per errorem ficta* percerpere Ov. epist. 19 (20), 145 CYPR. GALL. gen. 66 deut. 112, procerpere AVG. gen. ad litt. 11, 41 p. 376, 1; *ceterum confunditur maxime cum* decerpere *e. g.* SYMM. epist. 8, 24 *nec non cum* praecipere QVINT. inst. 4, 5, 4 PLIN. paneg. 58, 4 (*restitutum est e coni. dubia* PROP. 4, 2, 11 *et vix recte in ed. princ.* LIV. 45, 1, 1; *de* TAC. dial. 9, 4 *v. l. 81sqq.*).]

I *vi praeverbii temporali et usu inde derivando i. q. antea vel intempestive carpere* (*vis praeverbii confirmatur locutione adv.* ante diem PAVL. NOL. carm. 18, 59): A *pro obi. sunt ea quae tolluntur* (*accedit dat. vel abl. rei, de qua quid tollitur* ISID. *sub 1b*): 1 *fruendo, utendo, sumendo sim.* (*in malam partem maxime* QVINT., PLIN. *sub a*, Ov. *sub b*): a *-untur res incorporeae*: CIC. Verr. II 4, 80 non -o fructum officii tui, non alienam mihi laudem adpeto ([*81* succedam ego vicarius tuo muneri]. COD. Theod. 6, 24, 11, 1 *primicerio mortuo* non statim, qui -at eos *fructus huius officii* ... succedat, sed liberis *defuncti aliquamdiu praebeantur. cf. p. 426, 46*). QVINT. inst. 4, 5, 4 propositis ... probationibus ... gratia novitatis -itur ([-cip- *corrector cod. Bamb.*]. PLIN. epist. 5, 20, 8 ne gratiam n. et florem, quae oratiunculam illam ... commendat, epistulae loquacitate -am [praeteream *var. l.*]). TAC. dial. 9, 4 omnis illa laus *recitationis* intra unum aut alterum diem, velut in herba vel flore -pta, ad nullam certam ... pervenit frugem (-pta *Schele et edd. rec., elegantius fortasse quam rectius*; praecepta, perc- *trad.*; -o *ceterum apud* TAC. *non legitur,* praecipio *sensu simili quater; sed eandem iuncturam exhibet* PAVL. NOL. carm. 18, 59 *vidua pauper* [*Marc. 12, 41sqq.*] ex ... ore *Christi* ante diem meruit facti -ere [decerpere *var. l.*] laudem praeferrique illis *divitibus*). SYMM. epist. 8, 24 convenit ... brevitas huic paginae, quia relatu digna -psi (dec- *var. l.*) *epistula ad patrem tuum missa*. HIER. in eccles. 2, 24–26 l. 369 suis opibus inhiare, et quasi fugientem -ere (percipere *var. l.*) voluptatem. PAVL. NOL. epist. 49, 3 stupens laborem sibi sine labore -i et actum suum occulta manu *angelorum* praeveniri (*cf. Catull. 64, 310 Parcarum* manus carpebant ... laborem). AVG. gen. ad litt. 11, 41 p. 376, 1 ut -endo (proc- *S*, praeoccupando *ed. princ.*), quod nondum talibus congruebat, offenderent deum *primi homines* (*antea*: inmaturo tempore percipere). CYPR. GALL. gen. 1072 tenerae -psit virginis usum. b *-untur res corporeae* (*in imag.* Ov.): Ov. epist. 19 (20), 145 (*ad aemulum*) quis tibi permisit nostras -ere messes (per-, decerpere, percipere *al. var. ll.*). OPPIVS Macr. Sat. 3, 19, 4 *mala citrea* alia ... praecarpuntur, alia interim maturescunt. ISID. orig. 17, 3, 3 primitiae proprie sunt quae frugibus -untur.

2 *praesentiendo, praesagiendo*: VAL. MAX. 2, 8, 3 *Cn. Fulvius Flaccus* triumphi honorem ... repudiavit, nimirum non plura (peiora *Madvig, alii alia*) -ens quam acciderunt (*ad rem v. Münzer, RE VII 239, 23; locum fortasse corruptum dubitanter huc traximus coll.* MIN. FEL. 7, 6 mixti deo vates futura -unt).

B *pro obi. sunt ea, unde quid tollitur* (*laedendo, depravando* PLIN.): PLIN. paneg. 58, 4 *principem* summum ... illud purpurae decus non nisi -ptum (praeceptum *var. l.*) praefloratumque transmittere. MIN. FEL. 12, 5 -ptos cibos et delibatos altaribus potus abhorretis (*cf. 38, 1* sacrificiorum reliquias et pocula delibata contemnimus). IVL. VICT. rhet. 15 p. 423, 8 licet etiam principales quaestiones in principio -ere, sed praecursu solo atque tactu.

II *vi praeverbii locali vel plus minusve neglecta et usu inde derivando*: A *i. q. prae se* (*procedendo*) *carpere*: CATVLL. 64, 353 velut densas -ens (precernens *V*) messor aristas ... demetit arva, Troiugenum ... prosternet corpora *Achilles* (*sic explicat e. g. Friedrich ad l.; ad B1a trahunt alii*).

B *i. q. ab exteriore* (*anteriore, superiore*) *parte carpere* (*sub 1a saepius evanescente vi praeverbii*): 1 *pro obi. sunt ea quae tolluntur*: a *res corporeae* (*homines in interpretatione allegorica l. 45; in imag.* PROSP.; *de* CATVLLO 64, 353 *v. sub A*): PLIN. nat. 18, 177 ne germinum tenera -ant *boves* (*cf. Cato agr. 54, 5* ne herbam sectentur). HIL. in Matth. 12, 2 'spicas' -ere ac 'vellere', scilicet sanctorum se salute satiare discipuli festinant; neque ... -ptarum esus est utilis aristarum *eqs.* ([*vix vi temporali*]. CYPR. GALL. deut. 112 *in agro vicini* -ere [percerpere *var. l.*] ... racemos spicasque licet, non demere totum [*Itala deut. 23, 24sq. Lugd.* colliges ... spicas ...; manducabis uvam]). 12, 11 'spicas vellere', id est, homines saeculi -ere. CYPR. GALL. gen. 66 licitos -ere (percerpere *var. l.*) fructus *paradisi* (*Itala gen. 2, 16* [*Gaudent. serm. 10, 19 G.*] edes). PROSP. carm. de ingrat. 610 (599) parcite de fractis -ere noxia poma arbitrii ramis. b *res incorporeae* (*sc. summatim, non penitus carpere*): TERT. anim. 7, 4 si quid tormenti sive solacii anima -it *apud inferos*. adv. Prax. 3 p. 230, 23 si quid utriusque linguae -psi, 'monarchiam' ... significare scio ... unicum imperium.

2 *pro obi. sunt ea, unde quid tollitur*: a *res corporeae* (*flores in comparatione* CLAVD. MAM. *sub b*): STAT. Theb. 9, 193 -unt ... iubas *leonis capti*. silv. 3, 4, 86 niveam -ere frontem (*cf. 10sq.* comae ... honorem praemetet). Ps. LACT. PLAC. fab. Ov. 15, 2 quod vitem maturam -ere assuevissent *capri* (*Ov. met. 15, 144* vite ... morsa). b *scripta* (*eligendo; cf.* excerpo): GELL. 2, 30, 11 cum Aristotelis libros problematorum -remus. TERT. bapt. 4 p. 203, 24 ad (*T, om. ed. Mesnartii*) ea satis erit -isse, in quibus et ratio baptismi recognoscitur, prima illa (*sc. quae gen. 1, 2 narrantur*). CLAVD. MAM. epist. 2 p. 205, 14 (*Sapaudo rhetori*) e summis auctoribus velut e magnis montibus doctiora quaeque velut thyma fraglantia et fecundiora veluti quaedam florida -ens ... eloquentiae conficis favos.

deriv.: praecerptio.

praecerptio, -ōnis *f.* *a* praecerpere. *i. q. actio praecerpendi*: HIL. in Matth. 12, 1 discipulorum esuritio et spicarum -o (*cf. l. 40*). *Gatti.*

[praecertātio *falso trad.* RHET. Her. 4, 30, 41 *pro* par certatio.]

praecessio, -ōnis *f.* *a* praecedere. [*falso trad.* CASSIOD. hist. 6, 29, 2 *pro* praesessionibus.]

i. q. actio praecedendi vel res quae praecedit: 1 *in universum* (*adhibetur vi temporali vel locali vel in imag.*): CHALC. comm. 86 stationum -umque et regradationum *planetarum* visa patefiunt (*cf.* praecedentia). 151 animadversiones ... vel praemia exoriuntur secundum collocati meriti -em (*ibid. iterum*). AVG. gen. ad litt. 8, 4 p. 236, 2 quando *corporea quaedam in vetere testamento* a narrante commemorata sunt, non erat illa figurata locutio, sed earum *rerum* expressa narratio, quarum erat figurata -o (praeceptio *var. l.*). serm. 239, 1, 1 illorum, *sc. Iohannis et Matthaei euangelistarum*, -o infecunda non fuit (*sc. Marcus et Lucas secuti sunt*). 265, 1, 2 (*de Christo ascendente*) capitis ... -o spes membrorum est (*sim.* PRIMAS. in apoc. p. 803[A]). MAX. TAVR. serm. app. 25 p. 895[D] veteris testamenti observatio et legis -o. OP. imperf. in Matth. 40 p. 853 ut fieret eis *sacerdotibus* pro poena superbiae -o meretricum et publicanorum (*ad Matth. 21, 31* praecedunt vos in regno dei). [*Somazzi*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

BOETH. categ. 4 p. 284^A dum proprie loquimur secundum temporis -em aliud antiquius dicimus, aliud senius. 2 *technice in sermone philos. fere i. q.* ὑπόθεσις, *principium praepositum ex quo posteriora ratione logica aut necessitate fati consequuntur*: CHALC. comm. 150 alia ex aliqua -e fiunt, quaedam secundum -em (concess- *var. l.*), scilicet ut in geometrica initia ex -e sunt, theoremata vero secundum -em (concess- *var. l.; cf. Nemes. Migne gr. 40, 756^A* τὰ μὲν καθ' ὑπόθεσιν, τὰ δὲ ἐξ ὑποθέσεως). *ibid.* concessis ... initiis ... theoremata secundum -em aperiuntur, quasi quae habeant consequentiam concessae -is. *ibid.* iuxta -em ... consequenter eveniunt. 151 antiquissima quaeque ex -e dicuntur fore et sunt nostrae potestatis, quae vero post illa sunt, secundum -em et necessitate constricta. 153 *Apollo* oraculis ostendit penes Laium fuisse, ne sereret, quae -o est; quod porro insecutum est, ... potius in necessitate fatali iuxta meritum -is. BOETH. herm. pr. 2, 13 p. 191, 24 ut secundum -em possibilis sequentem negationem necessarii poneremus.

? **praecesso** (-āre). *a* praecedere. *fortasse i. q. saepius praecedere*: GLOSS.^L V Abba PRAE 57 prae⟨ce⟩ssant: semper praecedunt (*sic suppl. Warren et Wölfflin. 'nisi ad* prensant: saepe prehendunt *spectat' Goetz*).

^x**praecessor,** -ōris *m.* (*de usu pro adi. v. infra l. 28*). *a* praecedere. *coniungitur cum subst. fem. sub II. legitur inde ab* ITALA, TERT., CYPR. [*codd. recentiores haud raro praebent* praedecessor, *e. g.* AVG. adv. Don. 19, 25 p. 123, 18 c. Pelag. 2, 4, 6 DYNAM. vita Max. 4 l. 96 G.]

i. q. qui praecedit, antecessor (GLOSS. προηγησάμενος. antecessor. *inde ab* ITALA *haud raro ponitur in appositione determinativa [aliter, sc. explicative, e. g. infra l. 67], ut usurpetur fere pro adi. q. e. praecedens, idque de hominibus l. 33sqq. 58sqq. 68. p. 428, 5. 7, de rebus p. 428, 47. qui sequatur, indicatur saepe genetivo vel pron. poss.*): **I** *de animantibus*: **A** *praevalente respectu temporis de eis qui praecedunt*: **1** *in munere, officio quodam*: **a** *in ecclesia*: **α** *de apostolis*: -es apostoli: ITALA Gal. 1, 17 (codd. d e *al.*) *non* veni ... ad -es meos a. (*gr.* τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλους, *cod. g* processores, *Vulg.* antecessores. *cf.* MAR. VICTORIN. *ad l.* si Hierosolymam pergeret et cum maioribus et -bus diu viveret *eqs.*). TRACT. in Luc. 1, 2 Migne suppl. 1, 327 sicut tradiderunt nobis (*sc. Lucae*) priores et -es a. AMBROSIAST. in II Cor. 12, 11, 2 a. -bus suis, *sc. Pauli.* AVG. c. Petil. 2, 106, 243 -es eius *Pauli* a. *alia*: HIER. epist. 112, 9, 3 Paule ..., ignosce et Petro, -i tuo. AVG. in Gal. 13 in contumeliam -um eius *Pauli. ibid.* -es Pauli.

β de episcopis sim.: ① *solum ponitur*: TERT. adv. Prax. 1 p. 228, 9 *Praxeas* episcopum Romanum ... -um eius auctoritates defendendo coegit *eqs.* (HIER. adv. Rufin. 3, 20 AVG. epist. 96, 2. MAR. MERC. Conc.^S I 5 p. 53, 41 [*gr. I 1, 1 p. 111, 15* οἱ πρὸ αὐτοῦ]. *al.*). PASS. Saturnin. 6 absque ullius -um iniuria (*syn.* decessor). LVCIF. non parc. 4 l. 49 D. aliud -es nostros, aliud nos agere (6 l. 40. AVELL. p. 131, 13 sanctae memoriae -um n. extante doctrina). GAVDENT. serm. 17, 2 G. convenerunt ... antistites et apostolici viri ad persolvendum beatissimis patribus ac -bus suis ... obsequium (AVG. epist. 141, 8 pecc. orig. 7, 8. *al.*). AVG. c. Pelag. 2, 4, 6 sancti -is tui (*ibid.* [*verba Caelestii*] sententiam beatae memoriae -is tui Innocentii. LEO M. epist. 14, 1 sicut -es mei -bus t., ita etiam ego dilectioni tuae. *al.*). CONC.^S I 5 p. 315, 16 cedant famosissimo nimium -i (*affert* FACVND. defens. 3, 6, 38 *et 8, 5, 25, ubi resp.* progressori). EPIST. pontif. Arel. 45 p. 67, 35 Leo prodecessor noster ad -es vestros ... datis *litteris.* VITA Fulg. p. 143 L. non indignus tanto -e. *al.* ② *iuxta subst.*: AVG. bapt. 6, 35, 68 de -um episcoporum concilio (CONC.^S II 3, 3 vers. antiq. p. 66, 10 nullus ... -um eius ⌊episcoporum⌋ [*om.* Rustic., *gr. II 1, 3 p. 58, 22* τῶν πρὸ αὐτοῦ ἐπισκόπων]. CASSIOD. hist. 10, 19, 2 *ut* nomen inter -es poneretur e. [*gr. Theodoret. 5, 34, 11* τοῖς τεθνεῶσιν ἐπισκόποις]). IVST. VRGELL. epist. p. 962^D -um patrum tractatibus (*opp.* his neotericis). CONC. Tur. a. 567 p. 131, 9 -um neglegentiam sacerdotum. DYNAM. vita Max. 9 l. 226 G. *non* reliqui antistites -es illius *Maximi* ... censendi sunt esse minores.

γ varia: REGVLA mag. 93, 37 *abbas novus* in cathedra sedeat -is (*item de abbate*: DYNAM. vita Max. 4 l. 96 G. ut sancto Honorato -i suo ... succederet). GREG. TVR. Franc. 10, 31 p. 535, 5 -es ministros huius custodiae (*sc. ostiarios*).

b *in re publica*: PS. PHILO antiq. 29, 4 (*loq. Zebul iudex*) testimonia quae testati sunt -es nostri (*cf.* RVFIN. Orig. in iud. 8, 4 p. 513, 21 -r suus [*sc. iudicis Gedeon*] ... Iesus Nave). SCHOL. Cic. Bob. p. 100, 23 non damnavit *Q. Cicero propraetor* quod -r fecerat (*opp.* successor). AVELL. p. 128, 4 imitatores facti tantorum et talium -um (*de imperatoribus ut*: NOVELL. Iust. 14 pr. relictum est a nostris -bus [*gr.* τοῖς πρὸ ἡμῶν *ut etiam* 74, 1]. GREG. M. epist. 11, 37 p. 309, 7 *ut Constantinus* -es suos ... superaret). p. 132, 14 illa est ... perennitas regni, quae ... in successore reppererit, quod a -e descendit. ENNOD. opusc. 1, 76 p. 282, 7 amaverunt -es tui, *Theoderice*, inscitiam.

2 *in variis actionibus*: **a** *in dicendo vel scribendo*: CYPR. sent. episc. 78 expectabam -um consilium. HIER. in Is. 54, 1 sequi vestigia -is, *sc. Pauli apostoli hunc versum interpretantis* (HYD. praef. chron. II p. 14, 10). adv. Rufin. 1, 30 prima est *accusatio* me ... in -es meos genuinum semper infigere (praef. Vulg. psalm. p. 6, 17). RVFIN. Orig. in iud. 8, 4 p. 512, 1 quendam ex -bus nostris ... dixisse (Orig. princ. 1, 3, 4 p. 52, 8. EVSTATH. Basil. hex. 3, 3, 10 [*gr.* τῶν πρὸ ἡμῶν]. OP. imperf. in Matth. 46 p. 897). Orig. princ. praef. 2 p. 4, 15 *ut* in interpretando sequar regulam -um. *iuxta subst.*: CONC.^S II 3, 1 p. 189, 17 consensi et ego cum -bus sanctis patribus. **b** *cetera exempla*: LVCIF. non conv. 13 l. 2 D. *nos* Christiani, qui in libro Machabaeorum -es conservos nostros segregatos fuisse ab illis, qui iuxta edictum contyranni tui Antiochi idolis supplicaverant, ⟨audiverimus⟩ (*de eisdem*: non parc. 23 l. 45 nostri -es, cultores dei vivi). PS. ATHAN. Lucif. epist. 4 l. 65 D. *in choro angelorum* -es tui nunc sunt martyres (*item de martyribus*: RVFIN. hist. 4, 15, 44 ut sequentium animi ad -um viam ... suscitentur [*gr.* προηθληκότων, *antea*: qui prius passi fuerant]. PASS. Iust. Terg. [BHL 4604] 3 des perseverantiam mihi ... sicut et -bus meis). AVG. epist. 79 solve quaestionem, in qua defecit -r tuus Fortunatus (*sc. qui prius haeresim Manichaeam defendit*). serm. 22, 10 *nati sumus* ut moriamur; -es genuerunt sibi successores. CASSIAN. conl. 19, 6, 3 -es nostri, *sc. monachi in eremo viventes.* CONC.^S IV 1 p. 103, 5 *Caeciliani* crimen non ipsi, non -es eorum ostendere potuerunt. GREG. TVR. vit. patr. 16 praef. *sancti* ponebant ... -um exempla ante oculos suos.

B *praevalente respectu gradus, dignitatis*: ITALA Luc. 22, 26 (cod. ff^2 *al., sim.* VVLG.) qui maior est in vobis, fiat sicut minor, et qui -r est, sicut ministrator (*gr.* ὁ ἡγούμενος, *cod. a al.* praeest, *cod. r* princeps est). PS. PHILO antiq. 37, 3 ficus facta est in populum et vinea facta est in -es (*ad iud. 9, 7sqq.; in explicatione allegorica respici videntur filii Ierubaal antea regnantes, ut etiam ad A1b trahi possit; sim. ambiguitate* 38, 2 quae praeceperunt nobis -es nostri et Debbora mater nostra). HERM. Pal. vis. 3, 4, 2 illi ... sex *angeli* -es eorum *angelorum* sunt (*gr.* ὑπερέχοντες αὐτούς, *vulg.* praecellentes illos). OP. imperf. in Matth. 40 p. 851 debueratis vos ..., sacerdotes, ... quasi populi -es, ante populares credere Ioanni, ut ... vestrum sequerentur exemplum (*nisi ad C*). ENNOD. epist. 5, 10, 2 p. 143, 3 genti opitulata est -is, *sc. Davidis*, integritas. VIRG. gramm. epist. praef. p. 106, 20 eorum, qui ... philosophicis floruere eloquiis ..., non solum aequiperator, sed etiam -r.

C *praevalente respectu loci, non nisi in imag. de eis qui docendo sim. discipulos antecedunt* (*exempla certiora; ceterum cf. l. 11. p. 427, 82*): HIER. in Is. 30, 21 qui tantam sibi assumunt auctoritatem, ut ... nolint discipulos ratione discutere, sed se -es sequi. ENNOD. dict. 6, 5 p. 441, 26 hi de -e suo, *sc. Dioscoro haeretico*, et studiorum hereditatem adepti sunt et ruinae (*antea*: Dioscorus cum sectatoribus suis). VEREC. in cant. 2, 27 l. 18 D. *qui* a nutrice, id est -um institutione, gestantur.

II *de rebus* (*fere vi temporali, potius vi locali* ENNOD. epist.): AMBR. hex. 4, 1, 1 p. 111, 19 habet ... et dies suam lucem, quae -r est solis. ENNOD. epist. 2, 19, 10 p. 62, 4 dux ... bonorum et -r est gratia. opusc. 10, 1 p. 419, 10 *ut* sacris fidem mysteriis venerandus -r (*i. cereus paschalis*) adcommodet. *attributive*: CONC. Tur. a. 567 p. 125, 5 sententiam -um (proc- *var. l.*) canonum. *Somazzi.*

? fruct⟨u⟩aria: **praecha** que fructus attulit GLOSS. V 296, 40. *obscurum, nisi recte* porca *coni. Goetz in indice coll. Varrone rust. 2, 4, 17.*

praecho *v.* praeco.

1. praecia *v.* praeciamitatores. **2. praecia** *v.* praecius.

†**praeciamitatores** dicuntur, qui flaminibus Diali, Quirinali, Martiali antecedent⟨es⟩ exclamant feriis (fere his *trad.*) publicis, ut homines abstineant se opere, quia his opus facientem videre (-eri *trad.*) religiosum est FEST. p. 249. *corruptum*; praeclamitatores *post alios restituit e. g. Walde, iuxta quod* praecalatores *propos. Ernout-Meillet* (*s. v.* praeco). *hac forma pleniore perperam distincta ortum videtur subst.* praecia: PAVL. FEST. p. 224 -a (*trad.* pr(a)ec-, pr(a)et-, *sed* precidia *T*; praecias *edd. vet.*) dicebant, qui a flaminibus praemittebantur, ut denuntiarent opificibus, manus abstinerent ab opere *eqs. in explicanda vocis formatione haerent, qui subst. masc.* -a *miro quodam modo cum* praeco *coniungere vel a* *praeci(e)o *derivare temptant, ita ut l. 52 restituant* -ae metatores (*Scaliger*), -ae viatores (*Madvig*), -a calatores (*Latte, Röm. Religionsgesch. 409, 2*); *ad rem cf. Serv. georg. 2, 268* praemittere calatores suos solent, *Macr. Sat. 1, 16, 9* per praeconem denuntiabant. *Bk.*

praecīdāneus, -a, -um. *a* 1. praecidere. *scribitur* -ced- GLOSS. II 594, 57 (*iuxta* succed-), -ius FEST. p. 253. -i- *productam testatur* CINC. Fest. p. 218. *legitur inde a* CATONE.

1 *strictius de hostiis, i. q. antea immolandus* (*cf.* NON. p. 163, 17 -um est praecidendum [*affertur* VARRO *infra. inde* GLOSS. V 646, 41]): **a** *adi.* (*iunctura* porca -a *praeter l. 78. 82. p. 429, 10*): CATO agr. 134, 1 (*inde* capp. 143) prius quam messim facies, porcam -am hoc modo fieri oportet: ⌊Cereri porca -a porco femina *eqs.*⌋ (*secl. Petersmann, Wien. Stud. 86, 1973, 75sqq.*). 134, 3 porcam -am immolato. VARRO frg. Non. p. 163, 19 quod humatus non sit, heredi porca -a suscipienda Telluri et Cereri; aliter familia pura non est (*cf.* CINC. Fest. p. 218 [*textu mutilo*]. PAVL. FEST. p. 223 -a agna vocabatur, quae ante alias caedebatur; item porca, quae Cereri mactabatur ab eo, qui mortuo iusta non fecisset *eqs.* GELL. *infra*). PAVL. FEST. p. 219 -am porcam dicebant, quam immolare erant soliti, antequam novam frugem praeciderent. GELL. 4, 6, 7sq. -ae ... hostiae dicuntur, quae ante sacrificia sollemnia pridie caeduntur; (8) porca etiam -a appellata, quam piaculi gratia ante fruges novas captas immolare Cereri mos fuit, si qui familiam fu-
[*Somazzi*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nestam aut non purgaverant aut aliter eam rem, quam oportuerat, procuraverant (*quae seq. v. sub 2*). *adde l. 17.* *in nomine ipsius sacri*: LABEO Fest. p. 253 (*enumerantur sacra popularia*) Fornacalia, Parilia, Laralia, porca -a. **b** *neutr. sing. pro subst.*: GLOSS. II 594, 57 succedaneum posterio⟨r⟩ victima, unde -um prior victima.

2 *laxius i. q. ad hostias antea immolandas pertinens, fortasse de feriis, quae ferias publicas antecedunt (ad rem v. Wissowa, Religion u. Kultus, ^{2}1912, 439)*: AT. CAP. Gell. 4, 6, 10 Tib. Coruncanio pontifici maximo feriae -ae in atrum diem inauguratae sunt (*ibid. iterum. affertur a* GELL. 4, 6, 9 porcam et hostias quasdam -as . . . appellari volgo notum est, f. -as dici, id opinor, a volgo remotum est).

praecīdārius, -a, -um. *a* 1. praecidere. *i. q.* *praecidaneus* (*de distinctione gramm. veterum v. Dahlmann, Zur Ars Gramm. des Mar. Victorin., Abh. Mainz. Ak. 1970, 2, 149sq.*): FEST. p. 218 genus hostiae, quod ⟨ante novam frugem caeditur, prae⟩cidarium appellabat (*suppl. Müller*). MAR. VICTORIN. gramm. VI 25, 16sqq. non est, ut emendastis, porca praecidanea (praedic- *trad.*), sed -a, quae frugum causa immolatur: qui iusta defuncto non fecerunt aut in faciendo peccarunt, his porca contrahitur, quam omnibus annis immolari oporteat, antequam novam ⟨frugem⟩ . . . de suo capiant; -a dicta, quod ante caeditur, quam frugem capiant (*distinguitur* praesentanea).

1. ^{a}praecīdo, -cīdī, -cīsum, -ere. *a* prae *et* caedere. *scribitur in titulis* pre- CIL III 14188, 10. V 8762, 6 (*saec. IV ex. ut* 8768, 3). *al.*, pri- V 8761, 7 (*saec. IV ex.*). NOT. Tir. 11, 46 -it (*perperam inter composita verbi q. e.* cadere, *v. Heraeus, Arch. Lat. Lex. 12, 1902, 43 et 62*). 11, 67 -sus. *de formis*: *?plusquamperf.* -sisset HIER. epist. 49, 7, 1 (*codd. AD, v. Banta, Abweichende Perfektbildungen, Diss. 1952, 78*). *de notione*: SYNON. Cic. p. 424, 19 amputatum. decurtatum. -sum (*mire sub lemmate* flexum). GLOSS. -o: ἀποκόπτω. κόπτω ὅ ἐστι τέμνω. παρασφάζω. παρατέμνω. τέμνω. -imus: τέμνομεν. -unt: τέμνουσιν. *sim. al.* -erit: ἐκκόψῃ. *legitur in versibus apud scaenicos veteres inde a* NAEV. (*p. p. p. pro subst.*) *et apud* LVCIL., *ceterum raro apud* LVCR., VERG., HOR. *al., omnino deest* TIB., PROP., OV., VAL. FL., STAT.; *in oratione prosa inde a* CATONE, QVADRIG., VARRONE, RHET. Her., CIC., *frequentant* SEN. *rhet.*, CELS., COLVM., PLIN. nat., *deest e. g.* CAES., TAC. [*confunditur in codd. cum* praecedere *e. g.* SEN. epist. 24, 11 HIER. epist. 22, 2, 1; praecipere *e. g.* CELS. 6, 18, 3^B COLVM. 4, 4, 2; praedicere *e. g.* CIC. Verr. II 5, 133 Cato 57 (*restit.* GERM. 447), CELS. 7, 19, 3 AVG. epist. 185, 42; percidere COLVM. 4, 24, 17. *al.* (*falso trad.* PLAVT. Cas. 404. *item corrigas fortasse* SCHOL. Iuv. 2, 59 rec. Vallae *puella* dominum suum novit -i); procidere *e. g.* SEN. dial. 1, 5, 3 COLVM. 4, 13, 2; pretiosus AVG. epist. 185, 44 PAVL. PETRIC. Mart. 3, 191 (*restit.* PS. CIC. exil. 10). *vix recte trad.* GAIVS dig. 50, 16, 30, 2 'novalis' est terra -sa (proscissa *coni. Budaeus*).]

I *usu sollemni, sc. e vi praeverbii locali explicando, i. q. (partem anteriorem) caedendo auferre vel truncare vel efficere (cum obi. effecto i. q. caedendo facere sim. sub A1c. transire potest in vim temporalem sub B1a et B2b, e. g. p. 432, 69. 71. 434, 3. 5. accedit fere obi., quod hic illic e contextu supplendum est, e. g. p. 430, 71. 431, 75; potius absolute adhiberi videtur p. 432, 68. 77sqq. 433, 79, reflexive e. g. p. 433, 18. 26. opp.* evellere PLIN. nat. 11, 228. 32, 22, *plus valet quam* incidere COLVM. 12, 56, 1 PELAGON. 292):

A *corporaliter*: 1 *de propria actione caedendi, secandi, sc. fere ictu instrumenti effecta* (digitis *p. 430, 44,* sine manibus *p. 430, 58,* dentibus *p. 431, 45*): **a** *obi. significat partem, quae aufertur abscidendo* (*vel excidendo, cf. e. g. l. 72 et p. 430, 21*): α *partem corporis animantium*: ① *exempla varia*: PLAVT. Capt. 668 tuos sum, tu has *manus* . . . vel -i iube (BELL. Hisp. 12, 3 [*captorum ut* LIV. 22, 33, 1. 26, 12, 19 FRONTIN. strat. 3, 15, 4]. LIV. frg. 60 SEN. contr. 1, 7 thema. *et saepius. cf.* FRONTIN. [?] strat. 4, 1, 42 transfugarum dextras). CATO agr. 162, 1 ungulas earum *pernarum* -ito. LVCIL. 281 -it caulem testisque una amputat ambo (*cf.* PRIAP. 26, 2 seminale membrum. MART. 2, 45, 1 -sa est mentula. CHIRON 685 testiculum). QVADRIG. hist. 10^b ubi eum *hostem* evertit, caput -it (CIC. Tusc. 5, 55 consulis. LIV. 23, 24, 11 ducis. 38, 24, 9 VAL. MAX. 9, 2 ext. 5. SEN. dial. 5, 20, 1 [*syn.* recidit]. PETRON. 1, 3. PLIN. nat. 11, 197 hostiarum. *et saepe*). VARRO Men. 408 digitum (OBSEQ. 41. *cf.* VLP. dig. 9, 2, 23, 3 *pollicem*). SEN. contr. 10, 4, 6 -atur . . . lingua ([*exc. 10, 4* abscissa]. ITALA II Macc. 15, 33 [rec. L, *sim.* rec. X *et* VVLG.] impii Nicanoris [*recc. BM* amputans, *gr.* ἐκτεμών]. AMM. 28, 6, 20. *al.*). VAL. MAX. 9, 2 ext. 5 eius *filii* . . . pedes -sos (PLIN. nat. 32, 81. *al.*). CELS. 5, 26, 24^C. 6, 18, 3^B scalpello, quicquid *cancro* corruptum est . . ., -i debet (*infra*: exciso). 7, 12, 3^A uva . . . -i sine periculo non potest ([*Hippocr. progn. 23 p. 104, 5 K.* ἀποτάμνεσθαι]. *ibid.*: *si* est tenuis, acuta, alba, -i debet *eqs.* VLP. dig. 21, 1, 14, 5. *al.*). 7, 30, 2 vulsella tuberculum adprehensum iuxta radices -itur. 7, 33, 1 membrum (QVINT. inst. 8, 3, 75 ut medici abalienata morbis m. -ant, ita turpes . . . amputandos. *al.*). *al.* PETRON. 105, 1 capillos (*antea*: deponere. *cf.* SYMPH. 189 [*loq. capillus*] findere me nulli possunt, -ere multi. ISID. eccl. off. 2, 4, 1 crine -so). PLIN. nat. 9, 22 -sa cauda *delphini* in experimentum (*Arist. hist. anim. 566b25* ἀποκόπτοντες, *Sol. 12, 4* amputatis). 28, 198 *hircorum barba* -sa. *et saepius.* ② *indicatur cui per dat.* (*per gen. vel pron. v. supra*): PLAVT. Aul. 189 quoi *anui* ego iam linguam -am atque oculos ecfodiam (MARCELL. med. 8, 129 ei, *sc. vulpi.* MARCELL. chron. II p. 93, 484, 3). CIC. inv. 2, 59 equiti Romano . . . gladio manum -it (*ibid. iterum.* HIRT. Gall. 8, 44, 1 omnibus. SEN. contr. 1, 7, 3 mihi. *al.* SVET. Claud. 15, 2 falsario. CIL V 8761, 7 [*saec. IV ex.*] qui eam arca(m) aperire voluerit, iure ei m. -entur [*sim.* 8762, 6 *nec non* 8768, 3 *a. 394, ubi* eius *pro* ei]. *al.*). off. 3, 46 ut Aeginetis . . . pollices -rentur (VLP. dig. 9, 2, 23, 3 pictori. AMM. 15, 12, 3 sibi). LIV. frg. 60 *Ciceroni* caput (SEN. contr. 7, 2, 9 mortuo. *al.*). PETRON. 67, 10 auriculas illi *filiae* (*cf.* IVST. 1, 9, 17 mago . . . aures utrasque [1, 10, 15 *Zopyrus iubet* nasum, a. et labia sibi -i. AVG. agon. 29, 31 p. 133, 3]). *al.* ③ *indicatur unde*: ex: CELS. 8, 8, 1^C ex ossibus ea, quae carnem vulnerant, -enda (*cf. ibid.* retusa ossa). de: VLP. dig. 21, 1, 10, 1 (*ex Catone*) cui digitus de manu aut de pede -sus sit (*syn.* abscisus). AVG. in psalm. 98, 9 l. 45 quod -surus esset dominus particulas quasdam de corpore suo (serm. 267, 4, 4 imo de c. [*syn.* amputatum]. 268, 2). VEREC. in cant. 4, 30 l. 36 D. quod de humana fuerit natura -sa *caro domini*. ab: AVG. epist. 185, 42 si -atur ab hominis vivi corpore *membrum* (in euang. Ioh. 13, 17 FVLG. RVSP. epist. 14, 3. PASS. Paul. 16 [*syn.* abscidit]). SORAN. p. 93, 19 manus . . . ac pedes *fetus mortui* . . . ab articulis -imus ([*cf. gr. p. 143, 6 Ilb.* τὰς χεῖρας ἀποκόπτειν. *inde* CAEL. AVR. gyn. 2, 96]. p. 93, 21 a gutture -sum corpus [*sc. fetus*]). ORIG. in Matth. 13, 25 p. 248, 18 -ens oculum suum a se, id est coniugem fornicantem (*gr.* ἐκκόψας).

β *partem plantae*: ① *exempla varia*: CATO agr. 32, 2 *vitibus in terram depressis* biennio post -ito veteres (33, 2 [*in eadem re*]. 52, 2 [*in qualo propagatam ut* 133, 4]. SEN. epist. 112, 2 supra terram. COLVM. 4, 4, 2. 4, 15, 3 bima . . . -itur proxime palmam [*ibid.* abscisum. *cf. Plin. nat. 17, 205* mergus absciditur]. arb. 8, 5 radice tenus. *al.*). 37, 4 quam *materiem* effodies aut -es abs terra (VEG. mil. 4, 35 [*syn.* caesa]). 52, 1 ramum sub qualo -ito (133, 1. COLVM. 5, 11, 11 arboris . . . insitae subolem et ramos superioris. VVLG. iud. 9, 48. *al.*; *cf.* VVLG. Is. 18, 5 -entur ramusculi). VARRO rust. 1, 27, 3 autumno . . . -i arbores oportere secundum terram (COLVM. 5, 6, 13 uno ictu [*postea*: serra desecari]. 5, 11, 7 [*antea et arb. 26, 6* abscidere]. VEG. mil. 4, 35. *al.*). 1, 29, 1 radices quae in summa terra sunt (COLVM. 4, 8, 2 iuxta truncum, *sc. ablaqueando* [*antea et postea et Pallad. 11, 5, 1* recidere]. arb. 7, 6 summas. HIER. adv. Iovin. 1, 12 [*in imag.*]. *cf.* COLVM. 4, 8, 2 radiculas). VITR. 2, 9, 7 quae . . . est superior *pars abietis*, . . . -sa alte circiter pedes XX, . . . dicitur esse fusterna. PAVL. FEST. p. 216 novam frugem. COLVM. 5, 9, 3 taleae . . . sesquipedales serra -antur (*resp. Cato agr. 45, 1* decidito, *Pallad. 3, 18, 6* rami serra incisi). arb. 10, 2 sarmenta lata, vetera . . ., omnia haec -ito (AVG. agon. 30, 32 p. 134, 7 epist. 87, 9. *al.*). *al.* PLIN. nat. 19, 73 *cucurbitas* (*resp. Pallad. 4, 9, 16* sublatae). 19, 166 *lepidium* iuxta terram -itur. 32, 22 *curalium* (*dist.* evelli). *et saepe.* -*itur digitis*: MARCELL. med. 25, 14 medicinalibus digitis eam *herbam* sine ferro -es aut evelles. ② *indicatur unde*: ab (*aliter l. 28*): VARRO rust. 1, 40, 6 ab altera arbore -it *ramulum*. COLVM. 5, 5, 16 cum *virgae* a matre fuerint -sae (arb. 7, 6 [*syn.* amputato]. 8, 1 sarmenta fructuaria). de: VVLG. iud. 9, 49 ramos de arboribus -entes (AVG. in euang. Ioh. 16, 6 -si sunt de silva [*cf.* AVG. *sub* γ]). AVG. in euang. Ioh. 13, 16 sarmentum es de vite -sum (psalm. c. Don. 225 [234 L.]).

γ *quamlibet rem* (*indicatur unde per praepos.* ab *l. 56,* de ITALA, AVG.): CIC. Verr. II 5, 88 malum erigi, vela fieri, -i ancoras imperavit (LIV. 28, 36, 11 orasque et a. PLIN. nat. 35, 139 Scyllum a. -entem Persicae classis. *cf. p. 431, 31sqq. et* CLAVD. DON. Aen. 3, 640 p. 345, 26 funis ab litore -endos). ITALA Dan. 2, 45 (Iren. 5, 26, 1) de monte -sus est lapis sine manibus (*gr. Theodotion* ἐτμήθη, *Vulg.* abscisus. *pendent e. g.* TERT. adv. Iud. 3, 8 *populi nostri* mons Christus sine manibus concidentium -sus [*sc. notione fortasse ad b vel c vergente*]. 14, 3 petra. HIER. epist. 53, 8, 16. *ceterum cf.* AVG. serm. 336, 1, 1 de silvis et montibus ligna et lapides -untur). AMM. 30, 8, 4 *Artaxerxes*, ne secaret aures . . . pro delictis, ex galeris fila pendentia -bat. VVLG. 1 reg. 24, 5 *David* -it oram clamydis Saul (*sim.* 24, 12 summitatem clamydis tuae). ROMVL. fab. 62, 6 rec. gall. (*loq. lima*) si angulum torsero, si quid ibidem est, ipsa -o (*sim.* rec. W). EDICT. Theodor. 90 *qui* exteriorem circulum solidi -erint.

b *obi. significat integrum quiddam, quod truncatur, mutilatur*: α *auferendo, partem adimendo*; -*itur*: ① *planta eiusve pars*: CATO agr. 28, 2 arbores crassiores . . . eas -sas serito (SEN. clem. 1, 8, 7, *ubi resp.* reciduntur). 40, 2 quem ramum insiturus eris, -ito . . .; cum -es, caveto ne librum convellas (VARRO rust. 1, 40, 6). *ibid.* stirpem -sum. 41, 2 *vitem* (*inde Plin. nat. 17, 115* praesectam). 160 ˪id˩ manu prehende et dextera sinistra -e (˪ ˩ *harundines intellegunt plerique, ferrum coxae impositum alii*). VARRO rust. 1, 40, 4 videndum, ut sit de tenero ramo ex utraque parte aequabiliter -sum *semen oleagineum* (*i. surculus; de granis*: HIER. vita Malchi 7 *formicae herbarum* s. -bant). COLVM. 4, 15, 3 *mergus vitis* ad imum solum -itur (*resp. Plin. nat. 17, 205* ex reciso). 4, 24, 17 *furunculus* angustissime -sus in modum verrucae. PALLAD. 3, 24, 12. ② *homo vel membrum eius*: *castrando*: SEN. dial. 1, 5, 3 -sos (procisos *trad.*, percisos *recc.*) et professos inpudicitiam (*p. p. p. pro subst. ut*: VOPISC. quatt. tyr. 8, 6 *in Aegypto nemo otiosus*; habent ⟨prae⟩cisi [*si recte suppl. Hohl*], quod agant). MART. 9, 2, 13 miseros, Cybele, -e cinaedos. ITALA Gal. 5, 12 (Tert. anim. 16, 6) utinam et -antur, qui vos subvertunt (*gr.* ἀποκόψονται, *cod. d al. et Vulg.*

[*Somazzi*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

abscidantur; *cf.* TERT. pudic. 1 p. 221, 4 *Paulus* optans etiam ut -rentur, qui circumcisionem detinendam suadebant [*potius ad B1b trahit Waszink, comm. ad anim. 16, 6*]). OBSEQ. 44 servus . . . Matri Idaeae se -it. LAMPR. Heliog. 7, 2 -sos fanaticos *Cybeles.* *circumcidendo*: MAR. VICTORIN. in Phil. 3, 1—3 *ut apud Iudaeos* praecisio sit, quod foedam partem corporis -unt (*in eadem re ibid.* circumcidimus . . . omnem malitiam ex cordibus nostris . . ., 'qui per spiritum deo servimus', illi autem per carnem; ergo -si sunt, non circumcisi [*sim.* HIER. hom. Orig. in Is. 3,1 p. 253, 27]). *qualibet ratione*: HIER. praef. Vulg. Esdr. p. 7, 1 *non* silebit eloquium, etiam -sa lingua balbuttiet. PHYSIOGN. 47 p. 65, 10 aures perbreves tanquam -sae ad stultitiam referuntur (*resp. Adamant. p. 380, 9 περιτετμημένα, Ps. Polemo p. 380, 18 κυλλά*). GALEN. alfab. ('de colchico') ferro -sos *sanat.* CIL III 14188, 10 -sus a medico (h)ic pos(i)tus est (*gr. τμηθίς*). *cum abl. (acc.) respectus*: CONC.[S] II 3, 1 vers. Tur. p. 171, 4 etiam si lingua (*Rustic.* linguam) -ar, aliam vocem non emitto (*gr. II 1, 1 p. 180, 36 γλωσσοτομῶμαι*).

(iii) *quaelibet res*: CIC. Att. 9, 6, 3 (*affertur epistula aliena*) navis, quibus usus non est *Pompeius*, omnis aut -isse aut incendisse dicunt. SCRIB. LARG. 47 *calami scriptorii fistulam* ita -ere, utraque parte ut perforata sit (*inde* MARCELL. med. 10, 8). ITALA II reg. 10, 4 (Bachiar. repar. laps. 13, *sim.* VVLG.) *rex Ammonitarum* tunicas eorum *militum David* usque ad inguina -it (*gr. ἀπέκοψεν. sim.* VVLG. I par. 19, 4 a natibus usque ad pedes). HERM. Pal. vis. 3, 6, 6 lapis rotundus, nisi -sus fuerit et amittat aliquid de se, non poterit quadratus fieri (*vulg.* decisus, *gr. περικοπῇ*). SCHOL. Verg. Medic. ecl. 10, 7 (*de verbo* tondere) significat '-untur' ut 'nocte arida prata tondentur' (*georg. 1, 289*). COD. Iust. 12, 50, 13 pr. (*a. 390*) nonnulli veredarii saga eorum *hippocomorum* dicuntur auferre ⌊vel -ere⌋ (⌊ ⌋ *om. Cod. Theod. 8, 5, 50*).

β dissecando, dividendo (maxime in partes binas, aliter maxime l. 52. 77 sqq.); -itur: (i) *quaelibet res*: LVCIL. 1114 funis . . . -sus cito atque anquina soluta (CALL. dig. 47, 9, 6 expugnatur navis, cum . . . f. eius -untur. VLP. dig. 9, 2, 29, 3 [*e Labeone*] f. *ancorarum. ibid. iterum.* 9, 2, 29, 5 HIER. epist. 53, 11, 2. *cf.* PETRON. 102, 1 -so . . . vinculo *scaphae.* VEG. mil. 4, 46 chalatorios. *v. etiam p. 430, 53 sqq.*). CIC. Rab. perd. 31 fistulas *aquarum.* div. 1, 32 *Tarquinium* cogitasse cotem novacula posse -i (*postea*: esse discissam; percidi *coni. Bücheler, Kl. Schr. I 413 sq.; in eadem re e. g. Liv. 1, 36, 4* discissurum, *Flor. epit. 1, 5, 4* secare). LIV. 32, 17, 14 *Romani non* -ere hastas poterant et, si quam incidissent aut praefregissent, *eqs.* SEN. contr. exc. 5, 1 (thema) -it illi, *qui se suspendit,* quidam . . . laqueum (*cf.* 5, 1, 2 -it remedium meum). COLVM. 5, 9, 2 *ramos* in taleas recidito ita, ne corticem aut ullam aliam partem, quam qua serra -erit, laedas. 12, 56, 1 *decussatim* incidito, sed caveto, ne usque ad imum -as rapa (perpraecidas *codd. plerique. Pallad. 13, 5* rapa in partes minutas recisa). PLIN. nat. 9, 182 ut -i possit *linea piscantis dentibus piscis* (*antea*: secare; *32, 13* praesecare [*ex Ov. hal. 48, ubi* secat]). 16, 123 si *abies* infra quam rami fuere -atur, quod superest vivit *eqs.* (*Theophr. hist. plant. 3, 7, 2 ὅταν . . . ἀφέλῃ*). 18, 296 stipulae . . . mediae falce -untur (*resp. Varro rust. 1, 50, 2* ut stramentum medium subsicent, *Colum. 2, 20, 3* medium culmum secant). FRONTIN. (?) strat. 4, 1, 26 cinctu togae -so (*in eadem re Val. Max. 2, 7, 9* eum toga laciniis abscisis amictum). MARCELL. med. 27, 87 malva -sa a superiore ad inferiorem partem. DAMIG. lapid. 30 minutatim -sum lapidem *magnetem. al.* (ii) *membrum, pars corporis*: CAECIL. com. 56 hunc collum Ludo -i iube ('*c. decide mihi, Lydo*' *intellegit Shipp, Class. Phil. 39, 1944, 256 coll. p. 429, 58 et Plaut. Merc. 308* decide. SEN. apocol. 6, 2 illi [*antea*: decollare]. *cf.* CELS. 7, 29, 7 cervix -sa [SEN. dial. 3, 16, 5 noxio. AMM. 18, 3, 4. *ironice*: PETRON. 108, 11]. VLP. dig. 9, 2, 11 pr. [*e Mela*] *gulam*). LVCR. 3, 636 si subito medium *corpus* celeri -erit ictu vis aliqua (*sim.* LIV. 8, 24, 14 -so medio *corpore regis*). LIV. 40, 6, 1 caput mediae canis -sae et prior pars ad dexteram, cum extis posterior ad laevam viae ponitur. CELS. 2, 10, 16 venae, si forte -sa est, capita comprimuntur (5, 26, 2 cui . . . circa fauces . . . v. vel arteriae -sae sunt [PLIN. nat. 11, 220]. 7, 31, 3 uno loco . . . v. -itur, deinde *alio* . . . rursus absciditur. *al.* PLIN. nat. 25, 83, *ubi opp.* aperta. *al.*). 5, 26, 22 *musculus laesus* -endus erit; nam percussus mortiferus est, -sus sanitatem recipit (8, 10, 7[C] per mediam plagam transversus -endus). 5, 26, 28[A] si -si nervi sunt, qui continebant *articulos* (*al.* PLIN. nat. 25, 43 -sos n. glutinari [32, 120. *al.*]. 30, 116 sanare. CHIRON 49 si quod iumentum a vomere [*Lommatzsch,* abomere *trad.*, ab onere *Oder*] percussum nervos -erit. *al.*; *cf.* PETRON. 45, 11 [*tropice*] *gladiator decrepitus* habe⟨ba⟩t nervia -sa). *al.* PLIN. nat. 32, 124 *hirudines sanguisugas* sugere orsas forficibus -unt. PS. AVR. VICT. epit. 28, 2 medio capite supra ordines dentium -so. AMM. 31, 7, 13 *equites* fugientium occipitia lacertis ingentibus -entes et terga (*infra*: secando suffragines). PELAGON. 292 *caudam* ad vertebram incidito usque ad mediam commissuram, sed ne -as (*Hippiatr. gr. I p. 244, 11 ἀποκόψῃς. item* CHIRON 719). *al.* (iii) *cibus sim.*: AVR. VICT. Caes. 16, 7 vulvae frustum . . . eo *cultro venenato* -it. APIC. 7, 3, 2 ficatum -is ad cannam. 8, 7, 4 farcimina cocta integra -es. VINDIC. gyn. p. 458 rec. G *dentes nostri* dati sunt nobis ad -endum elimentum (*i.* alimentum. rec. P dentes . . . primi a -endo vocantur thomis [*i. τομεῖς. sic Fischer in plagulis*]. *cf.* ISID. orig. 11, 1, 52 quod non possunt priores -ere *eqs.*). GLOSS. III 287, 55 -e cervum et aprum et gallinam et leporem (*gr. τέμε*). 287, 60 carnem ex aqua madidam. 288, 13 illum *porcellum assum.* 288, 58 caseum. 289, 1 sumen.

c *obi. significat potius id quod caedendo efficitur, exciditur* (*v. etiam 2aγ et cf.* in *c. abl. infra l. 58*): VVLG. exod. 34, 1 -e . . . tibi duas tabulas lapideas (*gr. λάξευσον, Itala Lugd., Wirc.* decide, *Aug. quaest. hept. 2, 154, 8* excide). SORAN. p. 21, 15 ut habeat *obstetricalis sella* sub sessu similitudine lunae foramen -sum, ut illuc infans cadere possit (*gr. p. 51, 14 Ilb. εὐρυχωρίαν ἐκκεκόφθαι*). PASS. coron. 4 sigilla -ite de monte hoc porphyretico.

2 *transfertur ad actiones similes* (*hic illic evanescente notione caedendi, e. g. l. 13. 16*): a *exempla varia*: α *obi. significat potius partem, quae absciditur, aufertur sive delendi sive separandi causa*: VITR. 5, 6, 5 in cornibus *orchestrae* . . . interiores sedes -antur (*sc. in forma theatri describenda. an ad b?*). MANIL. 4, 632 Trinacria Italia tantum -sa recessit. ITALA Iudith 2, 23 (cod. 130, Corb.) *Holofernes* -it Poth (*gr. διέκοψεν, Reg.* concidit, *Sangerm. 15 al.* subvertit, *Vulg. deest*). CYPR. unit. eccl. 5 a fonte -e rivum, -sus arescit (*inde* AVG. c. Cresc. 2, 23, 42 p. 401, 24). CHIRON 33 *ustio* colligata solvit, carcinomata -et, veteres dolores auferet (*inde* VEG. mulom. 1, 28, 2). CLAVD. 26, 595 eques flectebat habenas totaque -so nutassent agmina cornu, ni *eqs.* (*var. l.* praescisso). OP. imperf. in Matth. 3 p. 652 (*Matth. 3, 10* securis ad radicem arboris posita est) securis . . . est acutissima ira consummationis, quae totum -sura est mundum *eqs.*

β obi. significat potius integrum quiddam, quod truncatur, mutilatur, dividitur: (i) *incidendo*: COLVM. 4, 13, 2 si viminibus salicis . . . ligaveris *novellam,* increscens vitis se ipsa -it (proc- *SA. inde* PALLAD. 4, 7, 2 *novellam* teneram vincula duriora -unt [proc- *var. l.*]). 5, 6, 27 *convenit palmites* non constringi, ne sarmentum vineae (vimine *edd. vet.*) -atur. (ii) *variis modis*: MELA 3, 89 *in ora Aethiopiae* vasta omnia vastis -sa montibus ripae potius sunt quam litora (*nisi ad p. 434, 34 trahas*). LVCAN. 6, 340 Pindus . . . maturato -it vespere lucem. VLP. dig. 39, 2, 24, 12 *puteo meo* aperto venae putei (tui *add. pars codd.*) -sae sunt. ITALA II reg. 23, 16 (Ambr. apol. Dav. I 7, 34) -erunt tres viri multitudinem adversariorum (*gr. διέρρηξαν, Vulg.* inruperunt . . . castra. *inde* AMBR. Iac. 1, 1, 3 qui hostium castra -rent). psalm. 28, 7 (Veron.) vox domini -entis flammam ignis (*gr. διακόπτοντος, Vulg.* intercidentis, *Hier. psalt. sec. Hebr.* dividens. *explicat* AVG. *ad l.* dividentis . . . iracundiam persecutorum . . . atque ita -entis insanum tumultum eorum, ut alios . . . traiceret, alios . . . relinqueret). CHIRON 102 ut fluxum sanguinis -as. PS. THEOD. PRISC. simpl. med. 99 origanum . . . spissos umores attenuat et -it (*cf. Galen. simpl. med. 8, 15, 13 τμητικῆς . . . εἰσι δυνάμεως*).

γ obi. significat potius id, quod caedendo efficitur, exciditur (*cf. 1c*): PETRON. 83, 2 tanta . . . subtilitate extremitates imaginum erant ad similitudinem -sae, ut crederes etiam animorum esse picturam. VVLG. Is. 51, 1 petram unde excisi estis (*i. Abraham*) et . . . cavernam laci de qua -si estis (*i. Saram quae peperit vos*).

b *lineae, areae, aequora -untur lineis transversis sim.*: VITR. 5, 6, 1 qua[e] -it *trigoni latus* curvaturam circinationis (*sim.* 5, 7, 1). MANIL. 1, 634 *circulus meridianus* medium -it Olympum discernitque diem (*inde restituit Housman* 3, 307, *v. p. 438, 2*). 1, 700 *orbis lacteus* tris . . . secat medios gyros et signa ferentem . . ., quotiens -itur ipse. GERM. 447 signorum partes . . . annum expleturi -unt quattuor orbes (*i. zodiacus, circulus brumalis, aequinoctialis, solstitialis*). SEN. epist. 53, 1 per altum ad Nesida derexi -surus omnes sinus (*cf.* PS. QVINT. decl. 12, 22 non -is medium mare [*def. Håkanson, Textkrit. Stud., 1974, 103 coll.* SEN.; praeripis *Reitzenstein*]). PLIN. nat. 8, 83 -so itinere, *sc. lupo transeunte.* HYG. grom. p. 72, 15 quintum quemque limitem . . . agi oportet et -ere mensura (versura *coni. Lachmann*) cardinem. LIB. col. I p. 209, 12 L. cetera in laciniis sunt -sa (*cf.* p. 211, 5 cetera loca vel territoria in saltibus . . . pro aestimio ubertatis sunt -sa [col. II p. 261, 26]). *al.*

B *incorporaliter* (*hic illic vi corporali per imaginem sublucente, e. g. l. 65. p. 433, 16. 34. 72*): 1 *cum certo quodam respectu*: a *oratio, sermo, verbum sim. breviatur vel interciditur*: α *spectat potius ad sermonem interruptum, impeditum*: PLAVT. Mil. 1271 dum te optuetur, interim lingu*am* oculi -erunt ([perierunt *B*]. PAVL. NOL. epist. 21, 4 prima Arrii l. -itur, sed et Sabellii blasphemia vacuatur). RHET. Her. 4, 54, 67 (*definitur aposiopesis*) *significatio fit* per abscisionem, si, cum incipimus aliquid dicere, deinde -amus. SEN. nat. 4 praef. 10 prima statim verba -it *adulanti* (HIER. hom. Orig. in Ier. 2, 10 p. 298, 16 sermones ebrii et haerentibus labiis v. -sa). QVINT. inst. 9, 2, 57 -sa velut ante legitimum finem oratio (EVGRAPH. Ter. Andr. 752 Mysidis -sa o. est). PS. QVINT. decl. 6, 12 indignam sanctissimis auribus verborum captionem . . . -ite. CLAVD. DON. Aen. 4, 75 p. 365, 27 ('media . . . in voce resistit') -ens verborum continuationem. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 29 singultantes -so murmure voces (3, 191 *de moribundo*).

β spectat potius ad modum dicendi concisum, breviatum (*plura v. p. 434, 48*): CIC. ac. 2, 133 -e . . ., statue aliquando quidlibet (*item absolute*: Cato 57 quid . . . plura dicam? brevi -am: *eqs.* ORIG. in Matth. ser. 73 p. 173, 9 loquens . . . ad iniustos -it conpendians . . . malefacta eorum in breve [*opp.* inmoratur in unoquoque verbo]). SEN. epist. 114, 11 sunt qui sensus -ant (*var. l.* praedicant) et hoc gratiam sperent, si sententia pependerit. ORIG. in Matth. ser. 73 p. 173, 14 -ens narrationem (84 p. 195, 32). *γ cetera exempla*: PORPH. Hor. epod. 1, 1 clausulas . . . lyrici appellant quasi -sos versus integris subiectos ([*inde*

[Somazzi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

SCHOL. -sos et non integros]. AVDAX gramm. VII 333, 4 *caesuris* per scansionem v. -i noscuntur). DIOM. gramm. I 509, 3 archilochium de proximo superiore (*sc. choriambico*) -sum est (*l. 8* sectum. *sim. de origine versuum*: 509, 21 *Anacreontius* de . . . hendecasyllabo. 510, 5 Alcaicum ab iambico. 510, 24). MACR. exc. gramm. V 623, 4 *infinitivi* integritatis extremitate -sa, ut est ἀπὸ τοῦ ἔμεναι ἔμεν. MART. CAP. 9, 937 *inter continuum et divisum genus vocis* est et medium, quod . . . *non* frequenti divisione -itur.

b *apud Christianos de separatione, quae fit doctrinae vel morum causa* (*maxime de haereticis, qui ab ecclesia separantur; vice versa de catholicis, qui ab haeresi vel idolorum cultu reducuntur, e. g. 31. 37. 44; de peccatore ab altari arcendo l. 36*): α *obi. est pars, quae separatur, absciditur*: ① *cum solo obi.* (*an huc iam p. 430, 84?*): LVCIF. non conv. 9 l. 44 D. haeretici sunt -si, ut est Arrius -sus utque tu . . . excindi merueris (*antea*: excisus est . . . e corpore ecclesiae). AMBR. patr. 10, 42 sarmentum sumus et fructum adferre possumus, si maneamus in vite; sin autem, -imur. AVG. in epist. Ioh. 2, 3 non est mirum si -sus odisti radicem. in euang. Ioh. 5, 16 non se -erunt *ei, qui erraverunt.* in psalm. 65, 5 l. 68 ne forte -i mereatur, quem delectat insultare -sis. serm. 4, 34 l. 755 *videte,* in quo frustra (quot frusta *var. l.*) -si sunt *haeretici. et saepius.* ORIG. in Matth. ser. 27 p. 46, 15 recte Pharisaei sunt appellati, id est -si, qui spiritalia prophetarum a corporali historia -erunt (*sec. hebr.* parûš; *cf. ser. 9 p. 16, 23* divisi et segregati). FACVND. defens. 9, 5, 42 *cum* anathematizati fuerint et tamquam putrida et morbida membra -si. *al.* ② *indicatur unde*: ab: AVG. agon. 30, 32 *Luciferiani* -erunt se . . . ab unitate (in euang. Ioh. 32, 7 -sus . . . et divisus ab u. membrorum. *al.* QVODV. symb. 3, 9, 9 FACVND. fid. 41). bapt. 3, 16, 21 p. 212, 16 ab ecclesiae catholicae communione (epist. 87, 1 vos tam temeraria . . . diremptione -istis a c. . . . ecclesiarum orientalium. *al.* VINCENT. LER. 3, 1). doctr. christ. 2, 6, 7 eos *sanctos* quasi dentes ecclesiae (*cf. Vulg. cant. 4, 2*) video -ere ab erroribus homines (*sim.* in psalm. 3, 7 l. 20). in epist. Ioh. 6, 11 *spiritum dei* non possunt habere haeretici et quicumque se ab ecclesia -unt *eqs.* (retract. 2, 27, 3 scisma -it. FACVND. fid. 6). c. Petil. 2, 23, 52 ab unitatis viva radice (PS. EVSEB. GALLIC. hom. 36, 6 G.). serm. 56, 8, 12 *peccata magna,* unde necesse sit -i ab altari. *et saepius.* VEREC. in cant. 1, 18 D. animarum plantaria ab idolorum cultu -sa. ORIG. in Matth. 13, 25 p. 247, 12 -amus . . . a nobis, quasi manum vel pedem vel oculum, patrem aut matrem volentes nos agere contraria pietati (*gr.* ἐκκόψομεν). *al.* de: AVG. catech. rud. 25, 9 de unitate ecclesiae velut putata vite -sos (REG. eccl. Carth. [Corp. Christ. 149] p. 199 l. 583 de dominici corporis u.). doctr. christ. 2, 6, 7 *sanctorum* vita et moribus Christi ecclesia de . . . superstitionibus -it eos, qui ad se veniunt. epist. 87, 6 Maximianensium, qui de vestra praecisione -si sunt. 185, 42 de Christi iusti corpore. *al.* inde: AVG. in euang. Ioh. 10, 8 quidquid inde (*sc. ab ecclesia*) -itur.

β *obi. est unitas sim., quae separatione deletur*: AVG. bapt. 7, 54, 103 p. 375, 18 Cyprianus et qui cum eo senserunt catholicae ecclesiae, quam noluerunt -ere, non potuerunt praescribere (in psalm. 119, 9 l. 31 non est -enda ecclesia dei). c. Parm. 2, 11, 25 -endae unitatis nulla est . . . necessitas. VEREC. in cant. 4, 8 D. *haeretici* -erunt caritatem (*antea*: scindunt).

2 *usu vario*: **a** *subest potius notio abscidendi, fere i. q. adimere, arcere, excludere sim.* (*quaedam ad b trahi posse vix negaverimus*): α *cum obi.* (*indicatur cui per dat. l. 57. 58. 62. al., unde per praepos.* ex *l. 62,* ab *l. 58. 77. 79*): TER. Hec. 598 sic optume . . . omnis causas -am omnibus (HOR. epist. 1, 2, 9 belli -ere c. CHROMAT. beat. 2 *animus* a se omnes c. iracundiae). CIC. Verr. II 1, 20 reo . . . spem iudicii corrumpendi (LIV. 4, 3, 7 *consulatus* s. plebeio. 4, 3, 15 consulatus. 24, 31, 12 s. reditus . . . sibi. 29, 15, 14 senatum adeundi *eqs.* 42, 50, 1 pacis. SEN. benef. 2, 5, 1 [*opp.* trahi]. dial. 5, 28, 4 [*dist.* differat]. *al.*). 2, 164 quidnam sua vi et auctoritate mihi ex hac oratione -erit *Metellus.* 3, 3 nobis . . . istam licentiam libertatemque vivendi (EDICT. imp. Diocl. praef. 16 L. egrediendi eadem *pretia*). 5, 133 illud -as licet, te . . . idcirco a me in crimen . . . vocari (*syn.* praetermittas. *sim. praetereundo, omittendo alqd.*: ORIG. in Matth. ser. 73 p. 173, 28 *iniusti* quasi -entes et praetereuntes crimina sua. FACVND. defens. 9, 3, 19 furtivas sententiarum . . . particulas, quas . . . -unt haeretici). Pis. 51 *reditum* sibi ipse -it *Gabinius.* de orat. 2, 28 -sa . . . mihi . . . est dubitatio (*cf.* PLIN. epist. 9, 1, 4 cuius cunctationem . . . temporis ratio -it). Att. 10, 16, 1 cupiebam . . . esse eum *Dionysium* nobiscum; quod quia plane . . . -erat *eqs.* ad Q. fr. 2, 10, 2 Tenediorum . . . libertas (*sc. petitione quaesita*) securi Tenedia -sa est. *al.* SEN. dial. 9, 4, 2 si praevalebit fortuna et -et agendi facultatem. PETRON. 82, 4 -sa ultione. 140, 12 quod (*i. vim penis*) manus irata -erat. PS. QVINT. decl. 6, 10. TERT. pall. 5, 6 -am gulam (*i. voracitatem. antea*: inmergo . . . scalpellum acerbitati). PANEG. 4, 28, 3 -sa fuga. AVG. conf. 6, 11, 19 non facile ab eis *mundanis bonis* -enda est intentio. ORIG. in Matth. 12, 9 p. 80, 25 occasiones mali . . . -amus a nobis (*gr.* περιαιρεῖν). *al.* β *sine obi.*: CIC. Att. 8, 4, 2 *v. p. 434, 60.*

b *subest potius notio mutilandi, dividendi*: α *cum respectu temporis vel spatii fere i. q. interrumpere, terminare* (*affinitatem hic illic cum a intercedentem vix negaverimus*): CIC. off. 1, 120 *amicitias potius* sensim diluere quam repente -ere. SEN. epist. 24, 11 *homines,* qui mala sua morte -erint (*cf.* HIER. epist. 22, 2, 1 *quomodo* omnia, quae putantur bona, mors extrema -at [praecedat *var. l.*]). 66, 42 mors . . . vitam . . . aliorum in medio flore -it (VVLG. Is. 38, 12 -sa est velut a texente v. mea. FAVST. REI. epist. 5 p. 194, 12 praecipitio aut suspendio. *cf.* SEN. epist. 78, 27 licet *mors* mediam -at aetatem. CLAVD. DON. Aen. 6, 460 p. 567, 26 vitae suae cursum gladio. VEREC. in cant. 5, 5 l. 42 D. carnalem nostrae vitae textum -it *deus*). LACT. inst. 6, 4, 4 *via perditionis,* cum ventum fuerit ad extremum, . . . subito -itur (AVG. serm. 170, 11, 11 *Christi* via . . . finiri non potest, -i non potest *eqs.*). PAVL. PETRIC. Mart. 5, 113 -ens tempora lucis . . . nox. *al.* β *cum respectu magnitudinis, potestatis sim. fere i. q. minuere, infirmare sim.* (*addas p. 432, 36*): IREN. 1, 14, 7 (1, 8, 8 H.) qui *numerus* quasi in partes divisus est aut -sus (*gr.* μερισθέντα ἢ διχοτομηθέντα). 2, 13, 5 (2, 16, 1 H.) si . . . de sensu sensum dicant emissum, . . . -unt sensum dei et partiuntur (*cf.* QVODV. cant. nov. 7, 16 spiritus . . . sanctus non -it [pro- *vel* praecedit *trad.*] unde procedit [*syn.* minuit]). MAR. VICTORIN. ad Iust. 14 de duobus aeternis si vinci uni erit, aeternitas -sa residebit. AVG. in psalm. 35, 19 intentio nostra -retur, *nisi totum psalmum exponerem.* MART. CAP. 9, 934 *symphonia quinaria* productiones habet tres mediamque -it, hoc est tonos tres ac medium. VEREC. in cant. 6, 16 l. 3 D. 'capita potentium' imperatores . . . cognosce, quos dominus -it, cum iugo fidei subiugavit.

II *usu peculiari, sc. e vi praeverbii temporali explicando, i. q. antea immolare* (*v. etiam* praecidaneus): PAVL. FEST. p. 252 -ere (praetercidere *codd. meliores*) antecidere, id est ante immolare. NON. p. 163, 17 praecidaneum est -endum (*inde* GLOSS. V 646, 41).

p. p. p. **praecīsus,** -a, -um. 1 *pro subst.*: **a** *neutr. sing.* -um, *i. q. caro dissecta, pars carnis*: NAEV. com. 65 -um, omasum, pernam, callos, *eqs.* LVCIL. 569 illi -o atque epulis capiuntur opimis. *locum utrumque affert* NON. p. 150, 40 sqq.. *qui explicat*: -um et omasum: partes carnis et viscerum (*inde* GLOSS. V 645, 31). **b** *masc. plur. v. e. g. p. 430, 80. 433, 19. 22.*

2 *pro adi.* (*exempla notabiliora, cetera v. supra*): **a** *corporaliter*: α *de rupibus, montibus, viis fere i. q. abruptus, praeceps*: ACC. trag. 506 institeram . . . -um iugum. SALL. Iug. 92, 7 iter castellanorum angustum admodum, utrimque -um. VERG. Aen. 8, 233 -is undique saxis. SIL. 13, 338 nulla in praeruptum tam prona . . . cautes, in qua non . . . tulerit -a per avia plantam *Pan.* QVINT. inst. 12, 9, 2 civitates quamlibet -is impositae rupibus (HIER. epist. 108, 33, 3 [*vers.; inde* CE 788, 1. 789, 2]. SVLP. SEV. epist. 2, 10 -is r. abruptisque montibus. Mart. 10, 4 [*inde* VITAE patr. Iurens. 25 M.]). SOL. 47, 1 *portarum Caspiarum* -orum laterum saxa (*resp. Mart. Cap. 6, 691* cautium praecisiones). PEREGR. Aeth. 12, 10 mons -us valde. ENNOD. opusc. 4, 19 p. 387, 20 in -is cautibus (*antea*: praerupta saxorum). β *singulariter de ore hominis*: PHYSIOGN. 128 p. 141, 14 qui ad huius animalis (*sc. colubri*) speciem referuntur homines, ita erunt: . . . collo longo tenui, ore -o, *eqs.* (rescisso *ed. princ.*).

b *incorporaliter cum respectu generis dicendi, fere i. q. concisus, breviatus* (*cf. p. 432, 76*): CIC. de orat. 3, 193 si modo non breviora et -a erunt superiora (*sc. clausulam antecedentia*). QVINT. inst. 4, 2, 47 simplex . . . et undique -a . . . narratio. 7, 3, 15 -ae comprehensionis. 10, 2, 17 *scriptores* -is conclusionibus obscuri. DON. gramm. IV 395, 12 eclipsis est defectus quidam necessariae dictionis, quam desiderat -a sententia ([*item* DIOM. gramm. I 450, 20]. HIER. in Is. 16, 1 p. 171[A]). SVLP. SEV. chron. 1, 10, 4 in hoc tam -o opere (1, 19, 3. 2, 27, 3).

adv. **praecīsē.** [*loco lacunoso* PAP. Chart. lat. antiq. 315 d5 (*saec. III in.*) praeci‹s›e.] 1 *i. q. omni exceptione praecisa, omnino, plane* (*huc spectare videtur* GLOSS. II 241, 52 ἀποτόμως: temere, -e): CIC. Att. 8, 4, 2 numquam reo cuiquam tam humili . . . tam -e negavi, quam hic mihi plane sine ulla exceptione praecidit (*sc. Dionysius. de eodem v. p. 433, 71*). VLP. dig. 36, 3, 1, 20 si ei, qui in alterius potestate erit, incerta die legatum fuerit, cavebitur ei, qui habet eum in potestate, non -e, sed sub condicione 'si *eqs.*' (INST. Iust. 4, 3, 1 non -e de quadrupede, sed de ea tantum, quae pecudum numero est). OP. imperf. in Matth. 45 p. 886 Pharisaei . . . -e intelliguntur ipsi, qui sepulcra aedificant prophetarum . . . et praecepta blasphemant. 2 *i. q. verbis praecisis, breviter, per ellipsin*: CIC. nat. deor. 2, 74 id (*sc. 'providentia mundum gubernari'*) -e dicitur . . .; plene autem et perfecte sic dici existimato: 'providentia deorum mundum administrari' (GELL. 3, 16, 8 obscure atque -e tamquam adverse d.). VARRO frg. (40 F.) Char. gramm. p. 315, 10 B. 'egone illam? quae illum? . . .' (*Ter. Eun. 65 sq.*): -e; generat animi passionem (-e, [gener] ad a. p. *Bücheler*; praecisio generat a. p. *Lindemann. ad rem cf. Don. ad l.* familiaris ἔλλειψις irascentibus).

deriv.: praecidaneus, praecidarius, praecisalia, praecisamentum, praecisio, praecisor, praecisura.

compos.: compraecido.

[2. praecido, *sc. a* prae *et* cadere, *non invenimus* (*sed cf.* ?praecado); *cave huc trahas p. 429, 24.*] *Somazzi.*

praecincta *v.* praecingo.

praecinctio, -ōnis *f.* *a* praecingere. 1 *de re praecingente, sc. technice in architectura i. q. balteus,* διάζωμα (*i. circuitio, qua singuli caveae ordines praecinguntur et separantur; cf. p. 438, 49; ad rem v. Reisch, RE V 355, 37 sqq.*): VITR. 5, 3, 4 -es ad altitudines theatrorum pro rata parte faciendae videntur, neque altiores quam quanta -is iti-

[Kruse]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

neris sit latitudo; si enim excelsiores fuerint . . . *non* patientur in sedibus suis (summis *Iucundus*), quae ⟨sunt⟩ supra -es, . . . pervenire *verba.* 5, 6, 2 scalas . . . inter cuneos ad primam -em *dirigere* (5, 7, 2 gradationes scalarum . . . dirigantur ad p. -em, a -e inter eas iterum mediae dirigantur *eqs.*). *per comparationem de loco naturali*: VITR. 2, 8, 11 is . . . locus est theatri curvaturae similis; itaque in imo . . . forum est constitutum; per mediam autem altitudinis curvaturam -emque platea ampla latitudine facta *est.* 2 *i. q. actio praecingendi vestimentis*: HIL. in Matth. 2, 2 zonae . . . -o efficax in omne opus bonum est apparatus: ut ad omne ministerium . . . simus accincti (*sim.* 10, 5 zona est ministerii apparatus, et ad efficaciam operis -o). GAVDENT. serm. 2, 22 G. (*ad exod. 12, 11 p. 437, 7*) de -e lumborum . . . nunc dicetur (5, 2 [*cf. eundem sub* 2. praecinctus]. EPIST. pontif. 369 Migne 50, 431^{A} in l. -e castitas *indicatur.* MAX. TAVR. serm. app. 9 p. 864^{B}).

praecinctōrius, -a, -um. *a* praecingere. *non nisi pro subst.*: 1 praecinctōrium, -ī *n.*, *i. q. cingulum*: **a** *hominum* (*sc. de subligari sim.; cf.* GLOSS. -um: *ὑποζώνιον. ἐπιζώνιον*: -um quasi supercingulum): RVFIN. patr. 1, 9 S. huic *amictui* (*gen. 49, 11*) contrarius erat amictus ille populi Israhel, in quo, ut gentis inpudicitiam designaret, non tam amictum id quam -um nominavit (*Ier. 13, 1 sqq., v. p. 438, 70*). AVG. gen. c. Manich. 2, 21, 32 *Adam et Eva* sibi fecerunt -a de foliis fici (*i.* ITALA gen. 3, 7 *non ad verbum allata; gr. περιζώματα, Ambr. parad. 13, 64 al.* subcinctoria, *Aug. gen. ad litt. 11, 1 al.* campestria [*inde* GLOSS.^{L} I Ansil. CA 573 campestria: lumbaria sive -a], *alii alia. cf.* IVLIAN. Aug. c. Iulian. 5, 7 si illi interpretationi quae perizomata, id est -a, posuit favetur, latera magis dicam tecta fuisse quam femora [*quod refutat Aug. ibid.; cf. etiam locum sequentem*]). c. Iulian. 2, 6, 16 quid enim tam in promptu est quam succinctoriis vel -is, quae graece *περιζώματα* nuncupantur, lumbos hominum contegi vel praecingi, quas vulgus etiam munituras vocat? (*cf.* GLOSS. munitoria: -a). serm. 37, 21 vide quemadmodum se praecinxerit mulier *Chananaea* ad opus; -um eius fides (*affertur antea Itala prov. 31, 24* cinctoria). **b** *equorum*: GLOSS. II 590, 5 (= I p. 42) caballi cingulum (*cf. vol. III 1068, 28 sqq.*). 2 praecinctōria, -ae *f.*, *i. q. vestis, qua quis praecingitur, cinctura*: PS. PHILO antiq. 13, 1 *Moyses* composuit universa vestimenta sacerdotum, -am (*cod. opt. et ed. princ.*, -ia, -ium *cett.*) quoque et citona *eqs.*

praecinctum *v.* praecingo.

praecinctūra, -ae *f.* *a* praecingere. *i. q. actio (modus) praecingendi vel ipsa res praecingens*: VITR. 10, 15, 6 (*describitur testudo Hegetoris*) a capite . . . ad . . . calcem tigni (*sc. arietis*) contenti fuerunt funes . . . eique funes -a e transversis erant religati (*Athen. mechan. p. 24, 6 ὁ κριός . . . διαλαμβάνεται κατὰ μέσον ἐκ τριῶν διαλημμάτων ἁλύσεσι*). MACR. Sat. 2, 3, 9 post victoriam Caesaris interrogatus *Cicero*, cur in electione partis errasset, respondit: '-a me decepit'; iocatus in Caesarem, qui ita toga praecingebatur, ut trahendo laciniam velut mollis incederet (*cf. p. 437, 5*).

1. praecinctus *v.* praecingo.

2. praecinctus, -ūs *m.* *a* praecingere. [*falsa var. l.* in -u *pro* in procinctu PS. PHILO antiq. 5, 4. 39, 10. *e coni. dub.* NEPOTIAN. 16, 1 *scorta* e -u (*i. vallo, Gertz; trad.* pro-) loci eius eiecta sunt.]

1 *i. q. actio (modus) praecingendi* (GLOSS. *περίζωσις χιτῶνος*): VARRO frg. Non. p. 548, 33 caltula est palliolum -ui, quo[d] nudae infra papillas praecinguntur. GAVDENT. serm. 6, 1 G. quid mysterii figuratum sit vel in calciamentis pedum . . . vel in -u lumborum (*cf. supra l. 12*). MACR. Sat. 3, 13, 4 Hortensius vir alioquin . . . mollis et in -u ponens omnem decorem (*postea*: ut bene amictus iret *eqs.*). GREG. M. in I reg. 6, 13 in -u castitatis (*in imag. sec. Luc. 12, 35* sint lumbi vestri praecincti). 2 *i. q. vestimentum, quo quis praecingitur, cingulum* (*dubium an huc spectet p. 438, 68 sqq.*): CASSIOD. var. 1, 3, 4 sub -u Martio civilia iura custodiens (*respicitur balteus dignitatis insigne, cf. p. 436, 49*; proc- *coni. Fornerius*).

***praecingo,** -nxī, -nctum, -ere. *a* prae *et* cingere. NOT. Tir. 97, 41 -it. 97, 42 -xit. 97, 43 -tum. *legitur inde a* PLAVTO, ENNIO, VARRONE, CIC., HOR., PROP., *sc. singulis vel binis locis*, OV. *novem.* [*falso trad. pro* praetinctis CAEL. AVR. chron. 1, 3, 57. *e coni. incerta pro* peragitur TAC. Germ. 42, 1.]

fere i. q. cingo (*praeverbio quodammodo abundanter illustratur respectus rei ante aliquid circumiectae; cf.* AVG. in psalm. 92, 3 l. 16 [*dist.* accingere] qui se -it, ante se ponit aliquid, quo -itur [*sim. ibid.* 4 l. 2 *et* ISID. orig. 10, 218]. *vi praeverbii elativa explicare temptat* CASSIOD. *p. 436, 36; ceterum cf.* GLOSS. II 155, 26 -xit [*pro* -git]: *ζωννύει.* 402, 46 *περιζωννύω*: accingo, circumcingo, -o. 463, 42 *ὑπεζωσμένος*: -tus, subcinctus. *al.; gr. respondere scias περιζωννύω, ubicumque infra nihil adnotavimus*): I *structura originaria pro obi. est, qui (quod) re cingente afficitur* (*addidimus usum absolutum p. 437, 18*): A *respiciuntur hominum vestimenta et ornatus, arma* (*et usu inde derivando; adhibetur structura mediopass. fortasse* PLAVT. Bacch. 432 ENN. ann. 433 *et inde a* VARRONE, CIC., OV. *passim [v. e. g. p. 436, 14 sqq.], act. vel pass.* [*sc. -untur partes corporis, sed statua* FEST. p. 241] OV. epist. 4, 71 GRATT. 341 SEN. Med. 70 *et saepe, refl. inde ab* ITALA [*v. e. g. p. 436, 62 sqq.*], HERM. Pal. sim. 8, 4, 1): 1 *indicata re cingente*: **a** *abl.*: α *proprie*: (I) *p. p. p.* -tus: *vario usu*: PLAVT. Bacch. 432 cincticulo -tus in sella apud magistrum adsideres. OV. epist. 4, 71 candida vestis erat, -ti flore capilli. FEST. p. 241 *zona* qua -ta statua . . . est. PETRON. 95, 8 anus . . . linteo. AVIEN. orb. terr. 447 sagis . . . Agathyrsi. PRVD. psych. 454 Avaritia gremio -ta capaci. GREG. TVR. Franc. 5, 48 p. 258, 21 -tus pharetra et contum manu gerens. HIST. Apoll. rec. A 13 puerum . . . sabano -tum. PASS. Marcell. et Apul. (BHL 5252) 6 discinxit se balteum, quo erat saeculo mortali -tus. *al.* *indicatur insuper etiam pars corporis*: OV. epist. 5, 137 caput pinu -tus . . . Faunus (met. 1, 699 Pan. *cf.* 14, 638 p. -ti cornua Panes. *item iungitur cum acc.*: ars 1, 223 Euphrates -tus harundine frontem. SEN. Oed. 438 maenas . . . nebride . . . latus. ITALA II Macc. 10, 25 [rec. L = VVLG.] lumbos . . . ciliciis -ti [*gr. ζώσαντες*, recc. BM -entes]. *cf. l. 72 et p. 437, 41*). ITALA Iudith 4, 14 (Reg. *al.*) -ti ciliciis ⌊circa lumbos suos⌋ (*om.* VVLG. 4, 16. *item c. praepos.* apoc. 1, 13 *et* 15, 6 *sub b nec non l. 15. p. 437, 22*). (II) *ceterae formae*: VARRO frg. Non. p. 548, 33 caltula est palliolum praecinctui, quo[d] nudae *mulieres* infra papillas -untur. CIC. or. frg. A XIV 24 (*ad Clodium*) cum strophio accurate -rere. OV. trist. 2, 271 et latro et cautus -itur ense viator (PRVD. perist. 2, 502 Laurentius non e. -xit latus. *item armis*: GRATT. 341 -ant ilia cultro *venatores.* PS. PHILO antiq. 27, 9 unusquisque -at se romphea sua [*27, 12* accingimini]. *cf. e. g. l. 4*). PAVL. FEST. p. 63 cingillo nova nupta -batur. SEN. Med. 70 -ens . . . tempora vinculo *Hymen.* PETRON. 83, 10 vers. 2 qui pelago credit, magno se faenore tollit; qui pugnas et castra petit, -itur auro (*vestimentis aureis? de zona aureorum plena cogitant alii*). 114, 10 *ne amantes una tunica contectos* fluctus distraheret, utrumque zona circumvenienti -xit *Giton* (ITALA psalm. 108, 19 [Veron. *al.* = VVLG.] *maledictio* fiat ei . . . sicut z., qua semper -itur [*Hier. psalt. sec. Hebr.* accingitur]. *v. etiam sub b*). HERM. Pal. sim. 8, 4, 1 -e te sabano (*ibid. iterum refl.; vulg.* incinge). VVLG. Iob 12, 18 balteum regum dissolvit et -it fune renes eorum (*Hier. interpr. Iob* circumdedit). MACR. Sat. 2, 3, 9 toga (*v. p. 435, 46*). *al.*

β *translate et in imagine* (*v. etiam sub b et c*): ENN. ann. 433 Nox quando mediis signis -ta volabit (*tamquam mulier ornata*). PETRON. 122 vers. 182 (*prodigium*) nitor Phoebi . . . crevit et aurato -xit fulgure vultus. ITALA psalm. 29, 12 (Veron. *al.* = PSALT. Rom.) -xisti me laetitia (*Vulg.* circumdedisti, *Hier. psalt. sec. Hebr.* accinxisti, *sim. al.; alludit* NICET. virg. laps. 52 p. 131, 5 B.; *explicat* CASSIOD. *ad l.*: vide quia non dicit 'cinxisti', sed '-xisti', id est super omnes potestates et virtutes elevasti). TERT. adv. Iud. 9, 19 (*item fere* adv. Marc. 3, 14 p. 399, 25) licuit . . . Christo . . . ense sermonis dei -i figurato. adv. Marc. 3, 14 p. 399, 17 Paulum -entem lumbos nostros veritate et lorica iustitiae (*v.* Eph. 6, 14 *sub c*). pudic. 6 p. 230, 8 quae *caro* non lasciviae frondibus, sed sanctimoniae floribus -retur. PS. PHILO antiq. 20, 2 zona scientiae ipsius *Moysis* -e lumbos tuos (*item* 20, 3; *cf.* cinge *35, 5*). PS. AMBR. serm. 26, 2 cum iniustitia, qua -tus es, superinduxisti superbiam. PRVD. perist. 5, 14 *iudex* -tus atris legibus (*tamquam armis?*). PETR. CHRYS. serm. 78, 7 *Petrus* -endus erat martyrii passione (*ad* Ioh. 21, 7, *v. sub b*). FAVST. REI. epist. 9 p. 213, 20 Christi timore -ti. FVLG. RVSP. serm. 3, 2 F. armis -tus Stephanus (*sc. virtutibus; postea*: praemuniri). CASSIOD. var. 1, 4, 14 Cassiodorus illustratus honore -tus (*cf.* 3, 23, 2 inlustri cinguli dignitate -tus. 6, 7, 9 qui honorum numerositate -eris. *sim. al.; ceterum v. 2aγ*). CE 787, 33 (*ad Liberium papam?*) catholica -te fide. *al.*

b *acc.* (*fere sec. gr.; vix huc* VARRO *supra l. 14*): ITALA lev. 8, 7 (Rufin. Orig. in lev. 6, 2) vestivit eum tunicam et -xit eum zonam ([*gr. ἔζωσεν*, Lugd. zona, *Vulg.* accingens]. 8, 13 zonas [Lugd., Rufin. *ibid.* 6, 6, *gr. ἔζωσεν*, *Vulg.* cinxit]. apoc. 1, 13 [Cypr. testim. 2, 26. *al.*] erat -tus supra mammas z. auream [VVLG. ad]. 15, 6 [cod. g] -ti circa pectora zonas [VVLG. zonis]). I reg. 2, 4 (cod. 115, *sim.* Veron.) infirmes -xit virtutem ([Aug. civ. 17, 4 virtute, *Vulg.* accincti]. psalm. 17, 33 [Sangerm. *al.*] deus, qui -it me v. [VVLG. virtute, *Hier. psalt. sec. Hebr.* accingit. *sim. respondent cet. versiones etiam* 17, 40 *et* 92, 1 *ibid.*]). thren. 2, 10 (Ambr. paenit. 2, 6, 47) -xerunt se cilicia (*Vulg.* accincti). I Macc. 3, 3 (rec. B) -xit se arma bellica sua (*gr. συνεζώσατο, rec. L et Vulg.* subcinxit). Ioh. 21, 7 (cod. e, *sim.* r *al.*) Petrus . . . tunicam se -xit (*gr. διεζώσατο, codd. b c al. et Vulg.* suc-, *cod. q* circum-, *cod. d* cinxit). IV Esdr. 16, 2 Weber (= VVLG.) -ite vos saccos (*cod. A*, saccis *cett.*). PETR. CHRYS. serm. 108, 5 induere sanctitatis stolam, -ere balteum castitatis (stola, . . . balteo *var. l.*).

c *praepos.* (*cf.* ex *p. 438, 30. 32*): in *c. abl.*: ITALA lev. 8, 8 (Lugd.) *Moses* -xit eum *Aaron* in eo (*vestimento? sed voce αὐτόν iterata deceptus quaedam omisit interpres; gr. συνέζωσεν . . . αὐτὸν ἐν αὐτῇ, sc. ἐπωμίδι. aliter Vulg.*). Eph. 6, 14 (cod. d *al.*) *ut* stetis -ti lumbos vestros in veritate, induentes loricam iustitiae (*Vulg.* succincti). de: VEN. FORT. vita Leob. 21, 69 siquis *febre* . . . correptus de palliolo sancti viri fuisset -tus.

d *nom.* (*cf. p. 437, 70. 79. 438, 43. al.*): CORIPP. Iust. 2, 115 *aureus* balteus . . . lumbos -xit *imperatoris coronandi.*

2 *non indicata re cingente*: **a** *-untur animantes, partes corporis*: α *proprie respiciuntur qui veste cincta, religata induuntur* (*sc. fere ut libere incedere vel operari possint; cf.* AVG. in psalm. 108, 21 maxime homines ideo -untur, ut ad operandum sint aptiores, ne vestis sinibus praepediantur): (I) *p. p. p.* -tus (*saepius fere pro adi. adhibitum, pro subst. masc.* ELEG.): PLAVT. Mil. 1181 palliolum habeas ferrugineum . . ., id conexum in umero laevo . . . -tus aliqui. HOR. sat.

[*Kruse*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2, 8, 70 ut omnes -ti recte pueri . . . ministrent. ELEG. in Maecen. 1, 24 *Astraea* bene -tos . . . fugit (*21* discinctus eras, *25* quid . . . tunicae nocuere solutae?). PAVL. FEST. p. 77 in procinctu significat . . . procinctos *milites*, quasi -tos et expeditos (*in eadem re*: SERV. auct. *sub b*). SVET. Iul. 45, 3 (*Sullae dictum*) ut male -tum puerum caverent (*sc. Caesarem; antea*: fluxiore cinctura. *cf. p. 435, 46*). APVL. met. 9, 6, 3 quin . . . -eris mihique manum . . . accommodas? ITALA exod. 12, 11 (Cypr. testim. 2, 15. *al.*) sic . . . comedetis eum *ovem*: lumbi vestri -ti *eqs.* (*Vulg.* renes . . . accingetis). ZENO 2, 35 (1, 23 L.) balneator -tus exspectat *baptizandos* (*cf.* PAVL. NOL. [?] carm. 33, 22 -tus puro perfudit episcopus amne *Baebianum*). VVLG. Tob. 5, 5 *iuvenem* stantem -tum et quasi paratum ad ambulandum (HERM. Pal. sim. 8, 4, 2 *cum* videret me -tum et p., ut illi ministrarem [*vulg.* cinctum]. *cf.* HIER. *l. 45*). *al.*

ⓖ *ceterae formae*: SEN. benef. 1, 3, 7 inveniam alium poetam, apud quem -antur *Gratiae* (*var. l.* procingentur; *opp. 1, 3, 2* soluta veste). MART. 14, 153, 1 (semicinctium) det tunicam locuples, ego te -ere possum. VLP. dig. 34, 2, 23, 1 vestimentorum sunt omnia . . ., quae induendi, -endi, amiciendi . . . causa parata sunt (*Paul. sent. 3, 6, 79* cingendi). ITALA Ier. 1, 17 (Gaudent. serm. 2, 22 G.) -e lumbos tuos ([*Vulg.* accinge]. ZENO 2, 65 [2, 20, 2 L.] *ad* exod. 12, 11 *v. supra*. AVG. contin. 7, 17 [*ad* Luc. 12, 35] quid est l. -ere? libidines cohercere [accingere *var. l.*]. *al.*; *cf.* AMBR. parad. 13, 67 in lumbis . . ., quibus [*i.* in q.] -imur, . . . semina esse). Ioel 1, 13 (Ps. Aug. spec. 26) -imini et plangite vos (Zeno 1, 15, 3 [1, 25, 6 L.] -ite vos. *Vulg.* accingite vos). Luc. 12, 37 (Iren. 5, 34, 2) *dominus* -etur et . . . ministrabit eis *servis* (aur. *al.* = VVLG. -et se, *cod. e al.* succinget se). Ioh. 21, 18 (cod. e *al.*) cum esses adulescentior, -bas te et ambulabas, quo volebas; cum autem senueris . . ., alius te -et (*gr.* ἐζώννυες . . . ζώσει, *al. et Vulg.* cingebas . . . cinget). SEV. MINOR. l. 139 V. (*in imag.*) *monuit Christus* ut me ad seminandum -erem. PLAC. med. 17, 11 rec. β vir si solvat semicinctium suum et eam *mulierem* -at, *ut concipiat*. *al.*

β *in imagine et translate significantur qui quolibet modo ad agendum se parant, expediunt* (*p. p. p.* -tus *plus minusve pro adi.* [*pro subst.* HOR.] *praeter* ITALAM Iob 38, 3 LAVRENT.; *accedit inf.* HIER., ad *c. gerund.* LAVRENT. [*v. etiam* SEV. MINOR. *l. 29 et* VVLG. *l. 12; cf.* ut HERM. *l. 13*]): HOR. sat. 1, 5, 6 hoc iter ignavi divisimus, altius ac nos -tis unum ([*explicant*: PORPH. expediti[u]s et agili⟨b⟩us, SERV. Aen. 8, 724 'discinctos' . . . inefficaces, ut contra '-tos' strenuos dicimus; . . . et graece εὔζωνος appellatur . . ., qui est strenuus]. PETRON. 19, 5 -ti certe altius eramus *quam mulierculae* [*sc. ad pugnam sim.*]). ITALA I Petr. 1, 13 (Priscill. tract. 6, 109) -ti lumbos mentis vestrae, sobrii in omnibus perfecte credite in quo signati estis spiritu (*gr.* ἀναζωσάμενοι, *al. et Vulg.* succincti. *cf.* lumbos -ere: ITALA Iob 38, 3 *nec non* Luc. 12, 35 *vol. VII 2, 1809, 77. 81*). HIER. hom. Orig. in Is. 1, 5 p. 248, 7 Christus . . . paratus est et -tus . . . offerre patri interpellationes nostras. LAVRENT. paen. p. 95[A] ad vincendum te -e; esto armiger paenitentiae et protinus evertes peccatum. REGVLA Macar. 2 ad obsequium non pigri, ad orationem parati, . . . in oboedientia -ti, in vigiliis instantes *monachi*. GREG. TVR. Franc. 6, 4 p. 268, 2 *regina* -ens se viriliter (*vix proprie*).

γ *fere technice p. p. p.* -tus *pro subst. masc. de eo qui cingulo, sc. insigni muneris publici decoratus est* (*cf. p. 436, 49*): GALLICAN. Avid. 1, 9 cum talem inter -tos habeas, qualem milites libenter audiunt.

b *-itur ipsa vestis, sc. non nisi p. p. p.* -tus: *notione communi* (*vix ad II*): SERV. auct. Aen. 7, 612 ('cinctu . . . Gabino') veteres Latini . . . -tis togis bellabant (*cf. supra l. 4*). *i. q. cingulo praeditus* (*sc. pro adi.* CIL, *fem. pro subst. de veste tali* GLOSS.): CIL XIV 2215, 21 (*inter res fano traditas*) tunicas II, -ta(m) et discincta(m). GLOSS. III 272, 58 (*in capite de vestimentis*) ζωστή: -ta (*inde fortasse corrigas*: 193, 6 zestos: -ta [κεστός *vel* ζωστός *Goetz dubitanter in indice*]).

B *quolibet respectu*: **1** *-untur ea, quae limitibus finiuntur vel regionibus (sideribus) finitimis circumdantur sim.*: **a** *in descriptione terrae*: ENN. ann. 488 Brundisium pulcro -tum . . . portu. Ov. fast. 3, 263 silva -tus opaca est lacus. PLIN. nat. 2, 166 tellus *est* medio ambitu -ta circumfluo mari (5, 143 gens. *cf.* AVIEN. orb. terr. 11 Oceani . . . terra salo -itur [*Dionys. perieheg. 3* ἐστηφάνωται, *Prisc. 8* cingitur]. 554 *Graeciae* confinia . . . -ta duobus aequoris . . . procursibus [*Dionys. 400* ζωσθεῖσα, *Prisc. 399* cincta]). SOL. 9, 2 Macedoniam -it Thracius limes. AVIEN. orb. terr. 1049 Asiam . . . -i vertice Tauri. 1182 *Mesopotamiam* flumine -tam gemino (*Dionys. perieheg. 992 sine verbo, Prisc. 916* fluvius quod cingit uterque). PS. AMBR. nat. rer. 103 Migne suppl. 1, 615 quidquid circuitu lati -itur orbis. ISID. Goth. 1[a] chron. II p. 267 temperata caeli zona -ta *Hispania*. *non indicata re cingente*: AVIEN. orb. terr. 221 hic (*i. in hac parte Ponti*, huic *Müller*) Asia ab laevis -itur Europamque excipit. **b** *in descriptione caeli, mundi* (*cf. prosopopoeiam p. 436, 32*): MANIL. 1, 257 *signa zodiaci*, quae media obliquo -unt ordine mundum. 1, 576 *aequator* ingenti spera (*i. spira*) totum -it Olympum (*i. caelum*). 1, 653 *horizon* -it tenui transversum limite mundum (1, 664 mundum plano -it l. gyrus [*sc. horizon; vers. del. Bentley*]). HYG. astr. 3, 13 p. 87, 13 medium ut -ens Ophiuchum *Anguis signum* (*nisi ad A1aβ trahere malis*). *huc fortasse spectat non indicata re cingente* (*cf. l. 75*): MANIL. 3, 307 omnia consurgunt binas ibi (*i. in regione sub circulo aequinoctiali sita*) signa per horas, quod medius recto -itur ordine mundus (*def. van Wageningen, 1921, ad l.*; praeciditur *Housman; an cogites de structura inversa intellegens medium caelum recto ordine praetentum?*). **c** *in descriptione temporis*: SEN. epist. 12, 6 mensis artiore -itur circulo *quam annus*, angustissimum habet dies gyrum (*antea*: orbes habet circumductos *aetas*).

2 *-untur ea, quae munitionibus instruuntur, firmamentis teguntur sim.*: **a** *proprie* (*muniuntur loca vel ipsi muri sim.*): PROP. 4, 4, 7 Tatius fontem vallo -it acerno (*cf.* PRVD. *sub b*). SIL. 3, 243 -xit litora muro . . . Aspis *oppidum* (*cf.* AVIEN. orb. terr. 368 Thebae, quae moenibus altis -xere larem). PLIN. epist. 10, 39, 4 parietes . . . onera sustinere non posse, quia sint caemento medii farti nec testaceo opere -ti. EPIST. Alex. l. 254 H. pluteis et lorica vallum -i (-ere *var. l.*). CLAVD. 26, 298 Ararim -ere castris. *p. p. p.* -tus *non indicata re cingente fere i. q. munitus*: EPIT. Alex. 35 ad oppidum -tum venit (*proctrad.*). **b** *in imagine et translate*: SEN. dial. 2, 6, 8 bona *sapientis* . . . inexuperabilibus munimentis -ta sunt. PRVD. ham. 494 (*allegorice*) *qui* se . . . ac sua moenia vallo -at triplici (*cf.* PROP. *sub a*). CASSIOD. in psalm. 6, 2 l. 105 *concessiva deprecatio* licet inermis apud terrena iudicia videatur, . . . invicta tamen apud deum munitione -itur.

3 *-untur varia*: **a** *indicantur ea, quae cingunt*: α *res corporeae extrinsecus additae*: Ov. epist. 14, 25 -tae lampades auro (*cf.* MART. 11, 37, 1 gemmam -ere libra *auri*). VITR. 5, 2, 2 -endi sunt parietes *curiae* medii coronis ex intestino opere (*ibid. iterum*). COLVM. 10, 347 *ut* prohiberet fulgura Tarchon, . . . suas sedes -xit vitibus albis (PLIN. nat. 21, 82 *alvos* medias a. vite -i, ne apes diffugiant. PALLAD. 1, 35, 1 contra grandinem: . . . omne horti spatium a. vite -itur). MART. 7, 61, 5 catenatis pila est -ta lagonis. PRVD. c. Symm. 2, 725 lauro -ere turres. CLAVD. rapt. Pros. 2, 177 te, Latiis nondum -te tropaeis Thybri. MARCELL. med. 26, 41 ex ea *herba* nudos renes -es (*cf. Antidot. Brux. 137* concingis. *item ad medendum*: MARCELL. med. 29, 35 ex eo *filo* talum leporis conligabis corpusque laborantis -es [*postea*: subligaveris. *34* accingat]. *v. etiam* VEN. FORT. *sub A1c*, MARCELL. *sub II*). β *partes propriae, innatae*: Ov. met. 14, 395 fibula quod fuerat . . . pluma fit et fulvo cervix *pici* -itur auro. PLIN. nat. 25, 70 caule inani, articulis -ta *herba* (*cf.* CASSIOD. var. 12, 14, 3 *intiborum fibrae* -tae foliis tortuosis). 37, 99 *gemmas* -tas candida vena (*cf.* 37, 118 *gemma* transversā lineā albā media -itur). PLIN. med. 3, 24, 8 *zoster* occidit eum quem appetit, si -at (*Plin. nat. 26, 121* si cinxit). γ *orbis*: STAT. Theb. 4, 67 *funditores* adsueti vacuo . . . diem, *sc. caelum sim.*, -ere gyro (silv. 3, 2, 25 *navis* utrumque latus molli -ite g., *Nereides* [*nisi ad δ trahas sec. vol. VI 2. 2388, 73*]). δ *multitudo animantium*: APVL. met. 8, 4, 2 *in venatione canes* -unt aditus *cubilis*. CASSIOD. in psalm. 68, 23 l. 491 apostolorum corona -ens *mensam*. DYNAM. vita Max. 12 devotio populi . . . tanta eum aviditate -xerat (-xit, praecesserat *var. ll.*), ut maximam partem indumenti sui in reliquiarum patrocinia . . . rapuisset.

b *re cingente non indicata*: *i. q. praecinctione instruere* (*technice in architectura; v. sub* praecinctio): VITR. 5, 7, 2 *in theatro* gradationes scalarum . . . dirigantur ad primam praecinctionem, a praecinctione inter eas iterum mediae dirigantur, et ad summam quotiens -untur, altero tanto semper amplificantur. *insectorum membra -ta i. incisa* (*sc. formae hominis -ti similia*): PLIN. nat. 11, 1 insecta appellata ab incisuris, quae . . . -ta separant membra, tenui fistula cohaerentia. *i. q. filo circumligare sim.*: CHIRON 102 acum trahicies . . ., ut totam venam -as (*postea*: conligas et constringas; *v. Oder in indice s. v.* aciola).

II *structura inversa pro obi. est ipsa res cingens* (*v. etiam IA1b et fortasse supra l. 3; aliter IA2b*): ITALA I Macc. 6, 37 (rec. L) turres ligneae . . . -ti super eas bestias, *sc. elephantos*, machinis (*part. masc. sec. gr.* πύργοι . . . ἐζωσμένοι ἐπ' αὐτοῦ μηχαναῖς *cum* turres *coniungendum? rec. B* succincti, *verbum om. Vulg.*). II Macc. 5, 25 (*non nisi var. l. Vulg.*) arma -ere suis praecipit (capere *codd. Vulg. plerique et recc. LX, gr.* ἐξοπλισίαν παρήγγειλε). MARCELL. med. 29, 45 -es eum *filum* totum supra umbilicum (*cf. 52 filo* pro cingulo . . . uteris). PETR. CHRYS. serm. 22, 4 (*ad* Luc. 12, 35) ibi -enda est virtus, ubi voluptas est comprimenda (*postea*: virtutis cingulum). *p. p. p. neutr.* -tum *pro subst. i. q. vestimentum lumbis imponendum, subligar sim.* (*an cogites de voce* 2. praecinctus, -ūs, *quam sec. gr. cum pron. neutr. coniunxerit interpres? sed nom. sing.* -tum *exstat l. 73*): ITALA Ier. 13, 6 (Wirc.) vade ad Eufraten et accipe inde -um, quod praecepi tibi ut absconderis ibi (*item excipitur pron. neutr. ibid.* 13, 10 *impii erunt* sicut -um hoc, quod non erit utile iam, *sed masc.* 13, 7 accepi . . . -um . . . et accepi eum. *13, 1sqq. vertitur ibid.* cinctum, *gr. ubique exhibet* περίζωμα, *Rufin. patr. 1, 9 S.* praecinctorium, *Hier. ad l.* cinctorium, *Vulg.* lumbare). GLOSS. -um: διάζωσμα (*nisi acc. masc. intellegas*).

p. p. p. -tus *pro adi. subiunximus supra passim, v. imprimis p. 436, 82. 437, 33. 55. 438, 14, pro subst. masc. v. p. 437, 2. 37. 51, fem. p. 437, 60sq., neutr. l. 68.*

deriv.: praecinctio; praecinctorius, praecinctura, 2. praecinctus (-ūs). *Kruse.*

praecino *et* praecano, -cinuī (-canuī) *vel* -(ce)cini, -centum, -ere. *a* prae *et* canere. *scribitur* pre- GARG. MART. pom. 4, 1. *al.* NOT. Tir. 107, 45[a] -it. *formae*: *stirpis praes.*: -cin- *longe praevalet*; [Breimeier]

38*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-can- *praebent* TERT. (*solum traditur*: idol. 9 p. 39, 19 adv. Iud. 11, 11 adv. Marc. 4, 40 p. 559, 19; *iuxta var. l.* -cin-: carn. 6 l. 11 adv. Iud. 10, 18; -cin- *tantum legitur*: adv. Marc. 3, 20 p. 410, 11), CYPR. (*sine var. l.*: epist. 63, 8 p. 706, 13, *iuxta var. l.* -cin-: Demetr. 22 p. 366, 22 Fort. 12 p. 343, 11), PANEG. 11, 10, 3. *al.* *stirpis perf.*: -cinui *sim.* TIB. 1, 5, 12. 2, 5, 74 IVLIAN. in Os. 13, 14sq. l. 200. *al.* (-canuerat MAXIMIN. *ter, v. p. 441, 14sqq.*); -cecini *sim.* PLIN. nat. 2, 53 TERT. idol. 15 p. 48, 16 adv. Marc. 1, 21 p. 317, 11 RVFIN. Orig. in iud. 6, 1. *al.*; -cinerat: IVL. VAL. 2, 28 p. 97, 4 RVFIN. Clement. 1, 39, 1 (*cf. falsam var. l.* -cinerunt *pro* praeconizaverunt GEST. Pilat. 4, 3). *p. p. p.* -centum *non nisi* VIRG. gramm. epist. 5 p. 165, 11 (*vix huc* praecantum, *q. v.*). *legitur inde a* CIC., TIB., LIV., PLIN. nat., STAT. [*confunditur cum* canere, con-, recinere (*falso trad.* PLIN. nat. 29, 69, *restit.* MAXIMIN. serm. Migne suppl. 1, 741), *ceterum e. g. cum* praecantare, praecipere (*falsa var. l.* HIER. tract. in psalm. I p. 34, 4), praedicare (*falsa var. l.* AVG. in psalm. 32, 2 serm. 2, 6), praedicere.]

I *fere i. q. ante aliquem (aliquid) sonare, canere sim.* (GLOSS. II 416, 6 προᾴδω -o). *in praeverbio praevalet vis localis e. g. infra l. 32. 47sqq. 52 nec non 79, vis temporalis e. g. l. 37. 39. 62. p. 440, 8 sq.; ceterum saepius elucet vis sonorum vel auctoritas canentium, qui actionem quandam cantu praeeunte incitant (e. g. infra l. 61. 68) vel cantu comitantur, moderantur (e. g. l. 30. 34. 35. 51); modo autem minus definito vis verbi simplicis augetur e. g. l. 74. 81. p. 440, 12 et 15* (*dub. an huc spectet* SYNON. Cic. p. 420, 10 commemorat ... praedicat. -it), *nisi prorsus pro simplici adhibetur, quem usum testari videntur* GLOSS.[L] III Abstr. PR⟨A⟩E 74 -at: canat vel cantet (*sim.* V Aa P 941. *al.*).

A *usu vario*: 1 *respicitur sonus instrumentorum musicorum* (*armorum* AMM. 24, 6, 10; *in imagine l. 44. 57*): a *absolute vel cum dat.; subi. sunt*: α *ipsa instrumenta* (*v. et b*): CIC. Tusc. 4, 4 deorum pulvinaribus et epulis magistratuum fides -unt (*ad rem cf.* SOL. *infra et* LIV. *sub β*). FLOR. epit. 2, 2, 10 Duillius ..., ubi a cena rediret, praelucere funalia et -ere sibi tibias iussit (*ad rem v.* VIR., AMM., PARIS *sub β. item de tibiis*: SOL. 5, 19 *praecentoriarum tibiarum* locus est ad pulvinaria -endi). 2, 16, 5 civitas ... tuba -ente (turba praecing- *var. l.*) deleta est. GELL. 1, 11, 6 Cretenses ... proelia ingredi solitos ... -ente ac praemoderante cithara gressibus. HIL. psalm. instr. 19 canticum ... psalmi est, cum organo -ente subsequens ... vox chori canentis auditur (*quae sequuntur v. sub 2c; ceterum cf.* CASSIOD. in psalm. praef. 7 instrumento musico -ente canens chorus ... acclamabat). HIER. chron. a. Abr. 1995 (= SVET. frg. p. 22, 4) Pylades ... pantomimus ... chorum et fistulam sibi -ere fecit. MART. CAP. 5, 435 in trepidatione bucinae -entis, *sc. ingressum Rhetoricae nuntiantis* (CAES. AREL. serm. 57, 4 p. 242, 7 -entibus angelorum b. *in die iudicii*). CASSIOD. in psalm. 146, 7 cithara ... significat virtutes morales consona operatione -entes.
β *homines instrumentis utentes*: LIV. 9, 30, 5 tibicines ... abierunt, adeo ut nemo ... sacrificiis -ret (*sim.* 9, 30, 10 qui sacris -rent). VIR. ill. 38, 4 Duellio concessum est, ut praelucente funali et -ente tibicine a cena publice rediret (*cf. l. 32 et*: AMM. 26, 3, 5 t. lenius -ente. PARIS 3, 6, 4 [praeeunte *fere codd. Val. Max.*]). γ *modi vel soni sim.*: AMM. 24, 6, 10 Romani vibrantes ... clipeos velut pedis anapaesti -entibus modulis lenius procedebant. MART. CAP. 2, 133 infrofertur lectica ..., cui ... *tympani crotalorumque* crepitus -bant.
b *cum acc. soni editi*: IVL. VAL. 2, 28 p. 97, 4 bellicum lituo -ente ... utrimque ... procurrunt (*gr. Hist. Alex. M. I p. 86, 6 Kr.* ἑκατέρους ἐκλῆξεν ⟨ἡ⟩ πολέμιος σάλπιγξ). PASS. Mar. Iac. 12, 8 qua praedicatione ... fides martyris ... fratribus incentivum aemulandae virtutis et quasi classicum -bat.

2 *respicitur vox humana* (*subi. sunt fere homines eorumve voces sim.; cum dat. l. 63. 75sq. p. 440, 12. al.*): a *accedit obi. acc.* (*pron. praepar. v. sub b*): STAT. silv. 5, 3, 59 ipse ..., umbrarum ... sacerdos, -rem gemitum (*sc. choro, v. 56*). SERV. auct. Aen. 8, 270 *cum* Hercules rem divinam faciens preces -ret, quas Potitius diceret. SCHOL. Hor. epod. 1 p. 378, 12 primus versus secundo ἐπᾴδεται, id est -itur. AMBR. in psalm. 38, 1, 1 seriem psalmorum ... -bat *Idithun*. VVLG. I par. 15, 22 princeps levitarum prophetiae praeerat ad -endam melodiam. RVFIN. hist. 2, 17, 22 *ut* -enti ei ... versiculum ... multitudo respondeat (*gr.* ἐπιψάλλοντος). IVLIAN. in Am. 5, 16sq. l. 335 quas *funebres cantilenas* ad rhythmum -entibus aliis turba resonabat. in Os. 2, 14–17 l. 361 Maria ... laudes dei choris sequentibus -bat (PAVL. NOL. carm. 25, 200 episcopus ... cantica). MART. CAP. 9, 901 *puer* -ret (praecipe- *var. l.*) nuptiale carmen. PALLAD. hist. mon. I 19 p. 297[B] in singulis orationibus ... psalmum -ere (*gr. p. 92, 7B.* προᾴδεσθαι).
b *accedit oratio recta*: GARG. MART. pom. 4, 1 de quibus *castaneis* pastor ita -it: 'mea quas *eqs.*' (*Verg. ecl. 2, 52*). HIER. epist. 22, 41, 1 *Maria* -et responsuris: 'cantemus *eqs.*' (*exod. 15, 21 ut l. 77sq. et* 54, 13, 5 in exemplum Mariae *soror tua* ... choro -it: 'c. *eqs.*'). in Os. 2, 14sq. l. 368 Maria ... -ens ceteris exsultavit et dixit: '...' (VVLG. exod. 15, 21 *mulieribus* -bat dicens: '...'. I reg. 18, 7 -bant mulieres ... dicentes: '...'). CASSIOD. in psalm. 25, 7 illud ..., quod coram ipso *deo* ... -itur: '...' (*item iuxta pron. praepar.*: VIRG. gramm. epist. 5 p. 165, 11 de quo *Maevio* illud -tum est: '...' [*alludit ad Verg. ecl. 3, 90*]). *cum colore adhortandi* (*ex usu supra l. 20sqq. descripto explicandum videtur, cf. maxime* HIER. *et* VVLG. exod. *supra; nisi ad p. 441, 1sqq. referre mavis*): HIER. in Nah. 2, 1sq. l. 25 quia ... tibi imminet bellum, ecce gaudens propheta nunc -o (praeconio *var. l.*): 'contemplare ... et conspice *eqs.*' c *cetera exempla* (*v. etiam p. 439, 40*): APVL. mund. 29 in choris, cum dux [carmini] hymno -it, concinentium vulgus ... harmoniam resonant (*gr. 399a15* κατάρξαντος). HIL. psalm. instr. 19 vocis ... modulis -entis ... psalterium ... modulatur. HIER. in Am. 5, 16sq. l. 589 qui sciunt more provinciae -ere, ad concitandas lacrimas vocabuntur. in Os. 2, 14sq. l. 361 '*anatha*' nos ab Hebraeo κατὰ λέξιν magis accipimus, id est: -et (*Vulg. Os. 2, 15* canet). l. 381 -entibus aliis alii respondeant concinentes (in psalm. 87 filiis Core ... chorus. *ibid. iterum*). psalt. sec. Hebr. 88, 1 (*unde fortasse* ITALA cod. 189) canticum ... per chorum ad -endum (*Itala Veron. al. et Vulg.* ad respondendum). VVLG. psalm. 146, 7 -ite domino in confessione, psallite deo ... in cithara (*gr.* ἐξάρξατε, *Itala Veron. al.* incipite, *Hier. psalt. sec. Hebr.* canite. *ceterum cf.* HYMN. Ambros. I 10, 12 -entes psallimus). CASSIOD. in psalm. 105, 1 l. 10 (*respicitur iud. 5, 1*) Debbora iucunda exsultatione -uit. *in imagine*: ZENO 2, 27, 3 (2, 11, 5 L.) Christianus monitis divinis -entibus obsecundando ... defenditur. HIER. tract. in psalm. I p. 33, 30 *versiculi duo* (*psalm. 66, 4* confiteantur *eqs.*) quasi apostoli -unt ... gentibus (*in eadem re*: p. 34, 2 -unt, et ... gentium turba respondet). AVG. in psalm. 87, 1 l. 52 Christi vocem in prophetia -entis audiamus, cui suus chorus ... imitatione ... respondeat.

B *in arte magica* (*cf. usum vocum q. s.* praecantatio, praecanto *sim.; an huc* POTAM. *sub IIB3?*): TIB. 1, 5, 12 te *morbo defessam* circum lustravi sulphure puro, carmine cum magico -uisset anus. MACR. somn. 2, 3, 9 aegris remedia praestantes -ere dicuntur. *huc fortasse spectat* GLOSS.[L] III Abstr. EX 108 excanet: -et (*inde* V Aa E 691. *al.*), *nisi legendum* excavet: praecavet (*v. supra vol. V 2, 1204, 4*).

II *fere i. q. canere, dicere, quae ad futura pertinent. maxime de actione praesagiendi, vaticinandi sim.; annuntiandi* PRVD. cath. 1, 2, *ratiocinandi* PLIN. nat. 2, 53, *interpretandi l. 69 (loco corr.?). p. 441, 24. subi. sunt fere animantes vel res incorporeae, e. g. cantus, prophetia; audacius* luci TIB. 2, 5, 74, lapides PLIN. nat. 37, 168, aether STAT. Theb. 8, 205, aquae AMM. 22, 12, 8. *fere abundanter accedunt* ante, antea MAXIMIN. *p. 441, 14sqq.; v. p. 439, 22sqq.*

A *sonis variis; accedit obi., quod indicat*: 1 *rem futuram, eventuram*: CIC. har. resp. 20 hoc ... motu (*sc. strepitu et fremitu*) ... magnum aliquid deos populo Romano praemonstrare et -ere. TIB. 1, 8, 4 -it eventus ... mihi cantus avis (*item respicitur cantus avium* PRVD. cath. 1, 2 ales diei nuntius lucem propinquam -it. *v. etiam* CONSVLT. *sub 2*). 2 *ipsum vaticinium* (*cf. B2*): STAT. Theb. 8, 205 nihil certum sagis clangoribus aether -et. CONSVLT. Zacch. 1, 30 p. 38, 7 *immundi spiritus* in avibus auguria -unt.

B *vocibus conceptis*: 1 *-itur res futura, eventura; accedit*: a *obi. acc.* (*pron. anaphor. vel praepar. v. p. 441, 5 et 9*): α *rerum*: TIB. 2, 5, 74 ferunt ... lucos -uisse fugam (concin-, praetimuisse *et al. var. ll.*). PLIN. nat. 2, 53 *solis et lunae* cursum in sexcentos annos -cecinit Hipparchus. 2, 208 *sunt qui fatidicorum specuum* exhalatione temulenti futura -ant (*item furore quodam*: 8, 185 repente lymphati. LACT. inst. 1, 4, 3 PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 2, 10. *ceterum*: PLIN. nat. 37, 168 hyaeniae *lapides* ... dicuntur ... linguae hominis subditi f. -ere [*var. l.* praedic-. *inde* ISID. orig. 16, 15, 25 *et Sol. 27, 25* praedicat]. *al.*). TERT. idol. 9 p. 39, 19 aliorum climacterica -it (praecav- *var. l.*) *astrologia*. adv. Marc. 4, 40 p. 559, 19 et quantitatem et exitum pretii ... Hieremias -it: '...'. IVL. VAL. 2, 1 p. 66, 19 secunda Alexandro -erat *vates*. PANEG. 11, 10, 3 matres Italae ... Cannas dolore praesago -bant. AMBR. in psalm. 118 serm. 13, 22 quam *praedicationem euangelii* propheticus spiritus -bat. LEO M. epist. 165, 9 (Conc.[S] II 4 p. 118, 21) *veritatem corporis Christi* prophetia -ere *non destitit*. DIONYS. EXIG. Conc.[S] IV 2 p. 203, 32 linguae propheticae ineffabilitatem huius sacramenti -entes aiebant: '...' (*gr. ibid. p. 193, 12* προσαλπίζουσαι). *al.* -*it quis non modo verbis sed etiam actione sim.*: CARM. adv. Marc. 3, 36 patribus Iacob ... tempora Christi -cecinit verbis, actu, virtute, labore. β *animantium*: TERT. carn. 6 l. 11 *apostolus angelum* illum iam tunc -bat dicens: '...' (*Gal. 1, 18*). HIER. hom. Orig. in Luc. 11 p. 70, 14 prophetia ... eum *Christum*. RVFIN. Clement. 1, 39, 1 quem *prophetam Moyses* -erat. CASSIOD. in psalm. 87 concl. *chorum Christi* titulus *psalmi* ... -uit.
b *acc. (nom.) cum inf.*: α *fut.*: PLIN. nat. 2, 141 in fulgurum ... interpretatione eo profecit scientia, ut ventura alia finito die -at et an peremptura sint factum aut prius alia facta *eqs.* (*per perseverationem adhibetur etiam ad praeterita, sed textus fortasse corruptus est, v. app. crit.*). TERT. idol. 15 p. 48, 16 spiritus sanctus ... ostia in superstitionem ventura -cecinit. adv. Iud. 10, 18 *vos* sollemnitatem ... paschae ... cum amaritudine manducaturos. 11, 11 quae post Christum futura -canebantur (*item* adv. Marc. 3, 20 p. 410, 11, *ubi* -cin-). CYPR. epist. 63, 8 p. 706, 13 -itur et ante praedicitur Iudaeos, si sitierint ..., apud nos esse poturos. AMM. 25, 10, 1 eventus fore luctificos. RVFIN. Orig. in iud. 6, 1 PAVL. NOL. carm. 27, 214. β *praes.*: CYPR. Demetr. 22 p. 366, 22 succendi et cremari alienigenas -it dominus. DICT. 3, 26 denuntiata cum ad perniciem publicam expectare (*i. spectare*) aruspices -rent. CASSIOD. in psalm. 108, 29 (28) dominum ... advenire. 125 concl. laetitiam ... populis ... largiendam esse. PRIMAS. in apoc. p. 905[D] liberare suos Christus psalmo -itur.
? c *interrog. obliqua*: PLIN. nat. 2, 141 *v. sub ba.*

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

d *oratio recta* (*structura laxiore, sc. oratione verba eorum, de quibus -itur, continente* TERT., FIRM.; *cum praepos.* de *l. 6. 15 sqq.*): *α exempla varia* (*cf. p. 440, 54. 60*): TERT. adv. Marc. 1, 21 p. 317, 11 psalmus ... -cecinerat: 'disrumpamus *eqs.*' (*psalm. 2, 3*). FIRM. err. 24, 4 numen ... praecipit: 'aperite, aperite *eqs.*'; hoc a ... propheta ... -itur, et ex ore prophetico vox iubentis auditur. HIER. in Is. 57, 6 de his ... -bat Moyses ...: '...'. RVFIN. hist. 1, 3, 6 tale aliquid ... *Hieremias* -bat: 'spiritus', inquit, 'vultus nostri *eqs.*' (*cf. gr.* προανεφώνουν. *item cum pron. praepar.*: IVLIAN. in Os. 13, 14 sq. l. 200 illud, quod carmina sancta -uerant: '...'. CASSIOD. in psalm. 33 concl. hoc est, quod titulus ille -uit: '...', ut *eqs.*). *β accedit part.* dicens (*v. etiam p. 440, 64*): CYPR. Fort. 12 p. 343, 11 per Salomonem spiritus sanctus ostendit et -it d.: '...' (MAXIMIN. Aug. coll. c. Maximin. 4 p. 725 sic ... iam ante per prophetam -uerat d.: '...'). MAXIMIN. Aug. coll. c. Maximin. 8 p. 726 de hoc ipso ... ante iam vetus testamentum -uerat d.: '...' (serm. Migne suppl. 1, 741 de ... ascensu domini iam antea propheta ... ⟨p⟩recanuerat d.: '...'. EPIPHAN. in euang. 52 p. 134, 26). MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 26, 44 secundum ... profetam -entem ... d.: '...'.

2 *-itur ipsum vaticinium* (*cf. A2*): PLIN. nat. 25, 106 *verbenaca* sortiuntur Galli et -unt responsa.

3 *sine obi.*: ARNOB. nat. 5, 5 lapides ..., sicut Themis mandaverat -ens, ... Deucalion iactavit. FIRM. err. 27, 5 cum de passione domini ... propheta -ret. POTAM. subst. 14 Migne suppl. 1, 207 in Aegypto magis -entibus auditus Pharaonis expavit (*respici videtur exod. 8, 19. an ad IB?*). DICT. 3, 26 *Alexandri natalem diem* evitari ne dis quidem -entibus (praecipi- *var. l.*) potuisse. AMM. 22, 12, 8 Hadrianus ... -entibus aquis capessendam rem publicam conperit (*ad rem v. Sozom. hist. eccl. 5, 19, 11*). 25, 3, 19 interiturum me ferro ... didici fide fatidica -ente. PRVD. cath. 4, 96 nil est dulcius ... quam vatis pia -entis orsa. Ps. AVG. hypomn. 6, 5, 7 Christum oportebat pati ... -ente ... sancto spiritu.

deriv.: praecentio, praecentor. *Breimeier.*

praecipes *v.* praeceps.

***praecipio,** -cēpī, -ceptum, -ere. *a* prae *et* capere. *scribitur* praec- *e. g.* CIL III 8196. PLAVT. Poen. 594 (*cod. A*) *et passim*, prec- CIL V 6418 (*a. 528/9*). VIII 8248. 20627 (*iuxta* praec-). *al. et saepius in codd.*; pecepit INSCR. christ. Ferrua 17593 (*a. 484*); -cap- *in stirpe praes.* GLOSS. II 418, 44 (*cod. Harl. saec. VII*). V 510, 53 (*cod. Vat. saec. X*), -coep- *in stirpe perf.* ITALA gen. 44, 1 (Lugd.) *et passim in codd. maxime saec. IX–XI.* *formae stirpis perf.* -cīp- *pro* -cēp- (*v. Banta, Abweichende Perfektbildungen, Diss. 1952, 20 sqq. et 106*) *exstant in var. l.* OV. trist. 3, 3, 34 (*M saec. IX*), COLVM. 6, 2, 8 (*recc. duo*) *et saepius apud auctores posteriores, e. g.* AVG. civ. 10, 5 p. 408, 31 D. (*C saec. VII*). ENNOD. epist. 2, 10, 2 p. 49, 23 (*B saec. IX*). CASSIOD. hist. (*v. Hanslik in indice ed. p. 730*). *errori lapicidae tribuenda est forma* praececepit CIL V 4057, 5. NOT. Tir. 10, 74 -epit. *legitur inde a* PLAVTO, CATONE (*v. p. 442, 61*), TER., *sc. saepissime in prosa oratione* (*frequentant imprimis* CIC., COLVM., QVINT., *sacrae script., contra semel tantum adhibent* CATO, VITR., FRONTO), *rarius in poesi* (TER. *quater*, LVCIL. [*semel ut* CIC., CVLEX, TIB., PROP., MANIL., SIL. *al.*], LVCR. [*ter ut* HOR., LVCAN.], VERG. *sexies, sed* PLAVT. *18ies*, OV. *16ies*; *non habent* ENN., CATVLL., PHAEDR., SEN. *trag.* [*sed* OCTAVIA *semel*], PERS., MART.). [*confunditur in codd. maxime cum* percipere (*v. p. 452, 74*), recipere CIC. de orat. 3, 224 (*restituitur* PLAVT. Mil. 247 [*v. etiam p. 444, 48*], *falso trad.* CIC. Catil. 3, 10), praecerpere *q. v.*, praeripere OV. epist. 16(17), 109. *al.* (*falsa var. l.* CIC. Att. 9, 17, 1. CAES. civ. 3, 1, 5 [*sed cf. in simili iunctura* LIV. 6, 26, 2 *p. 450, 81*]), praecipitare PLAVT. Trin. 298 OV. Ib. 265 LVCAN. 2, 106 (*restituitur* APVL. met. 3, 16, 3), praecedere OV. trist. 3, 3, 34 (*falsa var. l.* LIV. 32, 16, 5. *restituitur e coni. dub.* COMM. instr. 2, 35, 14). *restituitur pro* praeceps CATO agr. 142. GLOSS *p. 450, 67* (*falso trad.* LIV. 2, 27, 3. 42, 30, 4 SIL. 16, 324). *vix recte trad.* GARG. MART. pom. 2, 5 (*Scotti* procedit), SYNON. Cic. p. 448, 16 (*inter verba muniendi, cingendi*).]

CAPVT PRIVS: *i. q. sive* ***docendo*** *sive* ***iubendo mandare****, tradere sim.* (*quomodo cum notione in capite altero illustrata cohaereat non liquet; Bloch, Mus. Helv. 15, 1958, 130 sqq., coll. vocibus* praeire, praefari *fortasse recte hanc vim revocat ad verba ante concepta, quibus praeceptor praeit instruendos [cf. p. 442, 47]; aliter, sed ratione non prorsus conspicua, Colaclidès, Glotta 38, 1960, 309 sqq.; ceterum nihil ad rem adferunt loci quidam, quibus subaudire possis respectum temporis, e. g. p. 442, 37. 76. 443, 26*). *ad notionem cf.*: NON. p. 371, 35 -ere est iubere vel monere (*affert* VERG. Aen. 11, 329. 9, 40 TER. Ad. 434. *al.; pergit notione in capite altero illustrata*: -ere praevenire [*affert* VERG. Aen. 11, 491. 6, 105]). CHAR. gramm. p. 412, 3B. suade illi, da illi consilium, -e illi. PRISC. gramm. III 273, 27 *verba* supereminentia vel subiecta sunt, ut 'impero tibi ..., dominor tibi, -o tibi, suadeo tibi'. SYNON. Cic. p. 418, 17 commonet. -it. praedicit. denuntiat. p. 423, 33 edicit. denuntiat. -it. praedicit. iubet. imperat. GLOSS. -o: παραγγέλλω, προστάττω. -epit: διεστείλατο, κατεστήσατο. *et al.* *de ratione, quae intercedit inter* -ere *et verba affinia (exempla potiora)*: *iungitur cum* docere TER. Ad. 963 CIC. rep. 1, 70 off. 1, 13 PETRON. 85, 3. *al.* (*variat in contextu*: SEN. epist. 108, 23 COLVM. arb. 1, 3 QVINT. inst. 2, 17, 30. *al.*), (ad)monere TER. Ad. 963 QVINT. inst. 2, 13, 8 PORPH. Hor. epist. 1, 17, 6. *al.* (*variat in contextu*: CIC. Verr. II 3, 157 off. 1, 90 COLVM. 3, 13, 10. *al.*; *opponitur*: PLIN. epist. 8, 24, 1. 10), imperare CIC. off. 1, 13 *p. 445, 82*. QVINT. decl. 3, 17 p. 247, 27 (*variat in contextu*: PLAVT. Asin. 421 BELL. Afr. 8, 4 VAL. MAX. 8, 6, 3. *al.*; *opponitur*: SEN. contr. 10, 2, 12), (co)hortari CIC. fam. 5, 13, 4 TERT. uxor. 2, 2 l. 43 AVG. catech. rud. 2, 15 (*opp.*: TERT. paenit. 4, 7), suadere VAL. MAX. 3, 8, 6 TERT. uxor. 2, 2 l. 43 (*variat in contextu*: CIC. Verr. II 3, 155 PLIN. nat. 29, 122 APVL. met. 6, 31, 1. *al.*), mandare TERT. adv. Hermog. 11, 3 CYPR. eleem. 4 p. 375, 21. 7 p. 378, 22. *al.* (*variat in contextu*: SVET. Nero 40, 4 Ps. HIL. libell. 5. *al.*; *ceterum Itala exhibet saepe* m., *ubi respondet* -ere *in* VVLG.), iubere TERT. uxor. 2, 2 l. 43 SALV. gub. 1, 22 (*variat in contextu*: CIC. rep. 3, 24 off. 1, 41. *al.* LIV. 9, 37, 5. *et al.*; *cf. p. 441, 22*), permittere INTERPR. Cod. Theod. 2, 24, 2 (*opponitur*: TERT. adv. Marc. 4, 34 p. 535, 22. OP. imperf. in Matth. *p. 446, 45*); *ceterum opponuntur e. g.* obtemperare TER. Ad. 434 CYPR. epist. 63, 1 p. 702, 3 (*cf.* observare LIV. 23, 35, 9), discere GALL. epigr. 2 SEN. epist. 33, 9. 108, 23 QVINT. inst. 12, 1, 45. *al.* *gr. respondere solent maxime* κελεύω, προστάττω, παραγγέλλω, ἐπιτρέπω, ἐντέλλομαι, *quae infra plerumque omittuntur.*

I *notione communi* (*colores imperandi et docendi aegre distinguendos non nisi sub B separavimus; ceterum hic praevalet nimirum sub A1b, ille sub A1c et A2b*): **A** *indicatur quid doceatur vel iubeatur*:

1 *-unt animantes*: **a** *quilibet* (*exempla paucissima*): PLAVT. Asin. 421 (*servus ad alium servum*) cui numquam unam rem me licet semel -ere ..., quin centiens eadem imperem. 507 (*filia ad matrem*) mihi quo pacto -is *tibi placere* (*item -unt parentes*: Trin. 298 CIC. Planc. 59 off. 2, 48. 2, 54. *et passim. ratione inversa* PLAVT. Persa 350 quom parva natu recte -o patri). Pseud. 161 (*leno ad servum*) tibi hoc -o, ut niteant aedes (*item dominus servo*: TER. Ad. 434 CIC. Cael. 62 PAVL. dig. 17, 1, 5, 4. *al.*). TER. Ad. 963 (*loq. Syrus*) istos *filios* vobis ... curavi ...; docui, monui, bene -epi semper, quae potui, omnia (*item de paedagogo*: SEN. epist. 94, 9. QVINT. inst. 1, 2, 21). LVCIL. 611 amici est bene -ere. CIC. Mur. 4 e portu solventibus ... *ex alto* invehentes -ere summo studio solent et tempestatum rationem et praedonum et locorum. Att. 3, 15, 6 est stultum me -ere, quid agatis aut quo modo. 12, 51, 2 quibus *temporibus* parere omnes πολιτικοί -unt. SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 5, 5 quae aliis tute -ere soles, ea tute tibi subiace. NEP. Epam. 1, 1 de hoc *Epaminonda* priusquam scribimus, haec -enda videntur lectoribus. VERG. Aen. 11, 329 *Teucri* numerumque modumque carinis *faciendis* -ant. HOR. ars 335 quidquid -es, esto brevis. OV. epist. 16(17), 177 tempora ne pereant ultro data -is utque simplicis utamur commoditate viri. SEN. contr. 2, 7, 2 quae -erim uxori proficiscens, scio (*sim.* QVINT. decl. 306 p. 199, 6 [thema]). SEN. frg. 87 quomodo potest ... -ere castitatem ..., qui nupsit. CIL V 4057, 5 testamento suo prae[ce]cepit hunc praetoriolum ... libertis ... cedi et iussit, ne quando de familia alienetur (*item -unt defuncti in titulis*: 8774 in qua *arca* se poni -epit. VI 3554, 8 -epit heredibus, ne quis extraneum ve[l]lit ponere. XIII 2014 *monumentum* sibi vivus ... ponendum -epit [*item* 2085]. *al.*). *al.* *aliquis praeit verba ab instruendo fere iteranda* (*cf. p. 444, 40 nec non falsam var. l. pro* praeiri CIC. dom. 138; *agnosci possunt fortasse vestigia notionis originariae, v. p. 441, 67*): PLAVT. Capt. 359 dice, [de]monstra, -e, quae ad patrem vis nuntiari (*cf.* Persa 148 praemonstra docte, -e astu filiae, quid fabuletur, ubi se natam praedicet *eqs.*; *fortasse huc trahi possit* Mil. 256). 393 (*389* omnium primum salutem dicito ... patri *eqs.*) istuc ne -as, facile memoria memini tamen. CIC. Verr. II 5, 102 (*antea*: rogat, ut in sua quisque dicat navi se ... habuisse *tot nautas*) respondet unus quisque, ut erat -ptum. TIB. 3, 12, 15 *in sacris Iunoni faciendis* -it et natae mater studiosa, quod optat: illa aliud tacita, iam sua, mente rogat. LIV. 1, 59, 2 (*1 Brutus* ... 'per hunc' inquit '... sanguinem iuro' *eqs.*) ut -ptum erat, iurant *comites*. 6, 36, 8 *tribuni plebi* vocibus alienis id modo, quod domi -ptum erat, intercessioni suae praetendebant.

b *artium doctores*: *α rei rusticae*: CATO agr. 142 quae dominus -epit (domino [-nus] praeceps *trad., quod defendunt editores quidam, v. sub* 2. praeceps) ..., eadem uti curet *vilicus*. VARRO rust. 1, 18, 1 in qua *formula Cato* -it, quo modo olivetum ... instruere oporteat. 1, 22, 1 de reliquo instrumento muto ... haec -enda. *al.* PAVL. FEST. p. 93 cum pater filio de agricultura -ret: '...'. COLVM. 1, 1. 7 Graecorum turba ... de rusticis rebus -ens. 2, 8, 4 quosdam veteres auctores -isse, ne *eqs.* 3, 9, 9 haec de cura eligendi malleoli generatim -epimus; nunc illud proprie specialiter (*v. app. cr.*), ut *eqs.* 3, 15, 4 *Magonem* secutus Vergilius tutari semina et munire sic -it (*affert georg. 2, 348 sqq.*). 10 praef. 3 quare cultus hortorum ... diligentius nobis quam tradidere maiores -endus est. arb. 1, 3 arborum et fruticum docebimus cultum, si prius de vitibus -erimus. *al.* PLIN. nat. 10, 180 equarum iubas tondere -unt. 17, 75 plantas ex seminario transferre in aliud ... operose -i arbitror. *al.* *β gramm. et rhetoricae* (*item poeseos, cf. p. 444, 40*): RHET. Her. 1, 9, 15 si sequemur ea, quae de brevitate -pta sunt (*paulo antea, sc. 1, 9, 14. sim.* CIC. inv. 1, 29). 4, 1, 1 cum ipsi *scriptores Graeci* -erint, quo pacto oporteat ornare elocutionem. *al.* CIC. inv. 1, 27 ex iis, quae postea de elocutione -entur, ornamenta sumentur. 2, 4 quod quisque *scriptorum* commodissime -ere videbatur, excerpsimus. 2, 79 sicuti in comparatione -ptum est. de orat. 2, 76 omnes isti, qui de arte dicendi -unt. 2, 100 hoc in ludo non -itur (*ut discipulus causam penitus cognoscat*). orat. 70 de quo *decoro* praeclare et multa -untur. Cato 28. *al.* VARRO ling. 9, 43 dicunt, simile sit necne nomen nomini, impuden-

[Baumgartner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ter Aristarchum -ere oportere spectare non solum ex recto, sed etiam ex eorum vocandi casu. FEST. p. 376 vineae, ut Verrius -it, quod vini feraces sint. GALL. epigr. 2 *Marcellus grammaticus* glossemata nobis -it. QVINT. inst. 1, 8, 6 de sotadeis ne -endum quidem est. 3, 1, 14 postmeridianis scholis Aristoteles -ere artem oratoriam coepit. 4, 2, 107 *Cicero* in partitionibus -it, ut *eqs.* 6, 5, 11 hic ... locus ... tractabitur, cum -ere de apte dicendo coeperimus. 9, 1, 11 -ere solemus variandas figuras esse. *al.* γ *philosophiae*: VARRO Men. 81 Heraclides Ponticos plus sapit, qui -epit, ut comburerent *mortuos*, quam Democritus, qui ut in melle servarent. CIC. fin. 5, 94 *Peripatetici* de asperitate ... eius *doloris* fortiter ferenda -unt eadem, quae Stoici. Tusc. 5, 95 totum ... hoc de voluptate sic ille *Epicurus* -it, ut voluptatem ipsam per se ... expetendam putet. off. 1, 4 quae de officiis tradita ab illis *philosophis* et -pta sunt. phil. frg. V 41 -unt haec isti *philosophi*, sed facit nemo. *al.* LVCR. 5, 533 *una e causis enumeratis motum astrorum efficit*; sed quae sit earum -ere haudquaquamst pedetemptim progredientis. NEP. frg. 39 Marsh. qui in schola de pudore et continentia -ant argutissime. SEN. contr. 7, 6, 20 *invidiam* sapientes viri velut pestiferam vitandam esse -unt. SEN. benef. 2, 9, 1 -unt ... omnes auctores sapientiae quaedam beneficia palam danda, quaedam secreto. dial. 2, 15, 4 *Epicurum* putatis ... mollia ac desidiosa -ere. *al.* δ *medicinae* (*exempla selecta*): CELS. prooem. 70 *auctores quidam* -unt, ut ... vitetur frigus, aestus *eqs.* 3, 18, 2 *morbus non* remedium aliud desiderat, quam quod in curanda febre -ptum est. 3, 18, 14 *Asclepiades* -epit ..., ut primo die a cibo ... abstineretur. 4, 6, 2 *sanguis* mitti ... necne debeat, ex iis intellegi potest, quae de sanguinis missione -pta sunt (*antea, sc. 2, 10 sq.; cf.* 4, 13, 5 vinum sorbere, ut supra -epimus. 7, 19, 11. *al.*). SEN. benef. 6, 16, 2 *medicus* facienda aut vitanda -ens. SCRIB. LARG. 80 -ere ... oportet, ne quis hoc medicamento manus inquinet. 199 ne ... aliis idem -ere possit *medicus*. PLIN. nat. 23, 52 medicorum ... ostentatio, veluti e napis vinum utile esse ab ... lassitudine -entium. 28, 205 dysintericis addi mellis exiguum -unt. GARG. MART. med. 9 Hippocrates -epit *blitos* ad sistenda nimia menstrua feminarum in cibo dandos. CHIRON 37 *veteres auctores* -unt fracturam nunquam debere uri. AVG. serm. 278, 5, 5 (*in imag.*) cum coeperimus observare praecepta, quae medicus -it (*sc. Christus*). *al.* ε *variarum artium*: CIC. Tusc. 5, 113 *Diodotus caecus* geometriae munus tuebatur verbis -ens discentibus, unde quo quamque lineam scriberent. OV. ars 3, 28 per me discuntur amores: femina -am quo sit amanda modo. trist. 2, 486 hic artem nandi -it, ille trochi. MANIL. 5, 380 *volucribus* verba ... -et naturae lege negata. SEN. dial. 4, 14, 3 Pyrrhum ... praeceptorem certaminis gymnici solitum aiunt iis, quos exercebat, -ere, ne irascerentur. QVINT. inst. 1, 1, 16 alii ... auctores, inter quos Eratosthenes, idem *de liberis instituendis* -erunt. 1, 10, 31 non hanc *musicam* a me -i. 2, 13, 3 quid si ... -as imperatori, quotiens aciem instruat, derigat frontem *eqs.* *al.*

c *qui munere vel imperio publico praediti sunt* (*exempla selecta*): α *in re publica administranda*: (i) *quolibet modo*: CIC. Verr. II 4, 93 *a principibus civitatis* -itur et negotium datur quaestoribus et aedilibus, ut noctu vigilias agerent ad aedis sacras. Phil. 8, 2 *L. Caesar in senatu sententiam rogatus* -epit vobis ..., ne sibi adsentiremini. 10, 17 *consul* -epit oratione sua, quid decernere nos de M. Bruto ... oporteret. PLANC. Cic. fam. 10, 8, 5 C. Furnio legato ..., quibus ... rebus ... nos armari conveniret, -epimus (*ibid.* mandata dedimus). SALL. Catil. 41, 5 *Cicero Allobrogum* legatis -epit, ut studium coniurationis vehementer simulent. NEP. Paus. 4, 4 *ephori* indici, quid fieri vellent, -erunt. LIV. 1, 22, 4 *rex* Tullus -erat suis, ne quid prius quam mandata agerent. PLIN. epist. 10, 21, 1 -isse te, ut *praefectus* ... contentus esset beneficiariis decem. SVET. Tib. 65, 2 Drusum nepotem ... ducem ... constitui -erat. ITALA exod. 1, 17 (Lugd.) *obstetrices* non fecerunt secundum quod -erat eis rex Aegypti (*gr.* συνέταξεν, *Vulg.* iuxta praeceptum; *cf. ibid. 1, 16* dixit [VVLG. -ens]). VOPISC. Aurelian. 26, 8 (*ad Zenobiam*) deditionem ... -o. AMM. 15, 7, 6 Liberius *papa* ... a Constantio ad comitatum mitti -ptus est. NOVELL. Theod. 5, 2, 2 auctoritas tua ..., quae sanximus, ad omnium notitiam perferri -at (*item* 7, 2, 3. 7, 3, 2. 7, 4, 10. *al.*). *al.* (ii) *legibus, edictis, decretis sim.* (*cf. 2b; leges a privatis dictas v. e. g. p. 442, 43*): POLLIO Cic. fam. 10, 31, 4 consules neque senatus consulto neque litteris suis -erant mihi, quid facerem. VAL. MAX. 8, 6, 3 *Licinius Stolo* accusatus primus sua lege cecidit ac docuit nihil aliud -i debere, nisi quod prius quisque sibi imperavit (-averit *Pighius*). PLIN. epist. 10, 47, 3 te rogo, ut mihi -ere digneris, quid me putes observare debere (*sprevimus var. l.* praeire *coll. loco gemino* 10, 72). GAIVS inst. 4, 105 imperio contineri iudicia dicuntur, quia tamdiu valent, quamdiu is, qui ea -epit, imperium habebit. 4, 140 vocantur ... decreta, cum fieri aliquid iubet *praetor vel proconsul* veluti cum -it, ut aliquid exhibeatur ..., interdicta vero, cum prohibet fieri veluti cum -it, ne sine vitio possidenti vis fiat. EPIST. procur. de salt. Bur. I (CIL VIII 10570) 3, 27 rescripto tuo ⟨non⟩ amplius praestare nos, quam ... debemus ..., -ere digneris. EPIST. imp. Sev. et Carac. ad Tyr. (CIL III 781) 31 *Tyranos* dignos honore cives fieri -erimus. CALL. dig. 47, 9, 7 divus Hadrianus edicto -epit, ut *eqs.* (48, 10, 15 pr. VLP. dig. 1, 4, 1, 1 quodcumque igitur imperator per epistulam ... statuit ... vel e. -epit, legem esse. *et al.; cf. p. 445, 46*). COD. Theod. 9, 45, 4, 1 arma ... eos, qui confugiunt, minime intra ecclesias habere -imus. NOVELL. Theod. 9, 3 illud ... cassum atque inutile esse -imus. *al.* *in formulis quibusdam edictorum*: COD. Theod. 1, 4, 3, 5 Pauli ... sententias semper valere -imus (5, 15, 17. 6, 24. 6. *al.*). 6, 26, 9 quae *privilegia* ... nuper -epimus custodiri (6, 27, 6. 7, 21, 2. *al.; cf.* 8, 4, 28 observari [11, 7, 4. *al.*]. *al.*). 9, 40, 23 rectores ... conveniri -imus, ut *eqs.* (13, 1, 16. 16, 8, 12. *al.; cf. e. g.* 15, 1, 3 commoneri). CASSIOD. var. 4, 17, 2 praesenti tibi auctoritate -imus, ut *eqs.* (4, 32, 2. 8, 26, 2. 9, 13, 2. *al.; sim. passim*). *al.*

β *in re militari*: CAES. Gall. 1, 22, 3 Labienus, ut erat ei -ptum a Caesare, ne proelium committeret, ... nostros exspectabat. 5, 56, 5 *Indutiomarus*, quae fieri velit, -it (civ. 3, 62, 3 *Pompeius*, quid a quoque f. v., -it). 5, 58, 4 *Labienus* -it atque interdicit ..., unum omnes petant Indutiomarum, neu quis quem alium prius vulneret. 6, 39, 2 quid ab his *tribuno militum et centurionibus* -atur, exspectant *tirones*. BELL. Afr. 8, 4 haec ita imperabat unicuique, ita -bat, ut ... locum excusatio nullum haberet. 71, 1 Caesar ... copias suas non ut imperator exercitum veteranum ..., sed ut lanista tirones gladiatores condocefacere: quot pedes se reciperent ... ac prope ... quemadmodum tela mitterent, -ere. VERG. Aen. 9, 40 *Aeneas* discedens -erat, ... neu struere auderent aciem neu credere campo. LIV. 4, 27, 9 omnia, quae vel alius imperator ... in tali re -ret ageretque, -it ordine atque agit. 21, 54, 5 ceteris ducibus ... -ptum *ab Hannibale*, ut prandere omnes iuberent (*item -itur, ut iubeatur*: 25, 9, 17. CVRT. 5, 4, 14 -it, ut ... ignes fieri imperet. 6, 2, 9 FRONTIN. strat. 2, 4, 3. *al.; cf. infra l. 35. 57 sq. 80*). CVRT. 7, 1, 38 (*Amyntas ad Alexandrum*) -isti ... mihi, ... *ut* detrectantes militiam perducerem ad te; ... exsecutus sum tuum imperium. LVCAN. 2, 691 ne litora clamor nauticus exagitet ..., -epit sociis *Pompeius*. FRONTIN. strat. 1, 5, 3 *Catulus* -epit suis, ne sarcinas solverent. *al.*

d *dei vel sacerdotes sim.*: α *apud paganos* (*exempla selecta inde ab* Ov.): CIC. leg. 1, 61 *verus sapiens* quam se ipse noscet, ⌊quod Apollo -it Pythius⌋! (*secludit Maas, v. Ziegler, Hermes 81, 1953, 308; item respicitur* τὸ γνῶθι σεαυτόν: Tusc. 1, 52 *Apollo non* id -it, ut membra nostra ... noscamus. 5, 70 illa a deo Delphis -pta cognitio). div. 1, 49 *in somnio Hannibali* ducem illum *divinum* -isse, ne respiceret (*ibid. iterum de eodem; cf. Sil. 3, 181* respexisse veto). 2, 77 nos augures -imus ..., ut iumenta iubeant diiungere. VARRO ling. 7, 88 haruspex -it, ut suo quisque ritu sacrificium faciat. NEP. Milt. 1, 3 consulentibus nominatim Pythia -epit, ut Miltiadem imperatorem sibi sumerent (*cf. p. 445, 20*). CVLEX 290 -ptum signabat iter nec rettulit intus lumina *Eurydice*. HOR. carm. 1, 24, 2 -e lugubris cantus, Melpomene (*Porph. ad l.* da mihi praecepta carminis. *sunt qui intellegant sensum p. 442, 48 explicatum*). Ov. ars 1, 264 hactenus, unde legas quod ames, ubi retia ponas, -it inparibus vecta Thalea rotis. PAVL. FEST. p. 367 quae *Themis* -ret hominibus id petere, quod fas esset. VAL. MAX. 1, 7, 4 Latinio ... Iuppiter in quiete -epit, ut consulibus diceret *eqs.* MELA 3, 19 quae -unt *druidae*. APVL. met. 11, 6, 3 (*loq. Isis*) quae sunt sequentia sacerdoti meo per quietem facienda -o (*inde fortasse recte restituit Beroaldus* 11, 30, 3 per quietem -ere visus est *Osiris* [rec- *edd. rec. sec. codd.; ad rem cf.* VAL. MAX. *supra*]). CLAVD. DON. Aen. 5, 780 p. 516, 11 quod Iuppiter -epit et fata praescribunt. CIL VIII 20627 nundina annu(a), quod -epit Iovis et Iuba et *eqs.* *al.*

β *apud Christianos vel Iudaeos* (*exempla selecta*): (i) *deus, Christus, daemones sim.*: TERT. anim. 55, 5 si crucem tuam tollas et sequaris dominum, ut ipse -epit (*Matth. 16, 24*). bapt. 18 p. 216, 3 spiritus Philippo -erat in eam viam pertendere (*act. 8, 26*). adv. Hermog. 11, 3 deus frustra hoc mandat et -it. adv. Iud. 4, 8 *ut* -ptum sibi a deo diceret *Iesus Nave*, ut populo mandaret, ut *eqs.* (*item -itur, ut iubeatur*: HIER. epist. 29, 4, 1 AVG. civ. 1, 10 p. 18, 20 D. *cf. supra l. 22*). 13, 20 cum sibi eum *Isaac* deus hostiam fieri -isset (*gen. 22, 2*). adv. Marc. 4, 16 p. 472, 28 *creator* -epit indigentes, pauperes ... protegi, iuvari, refrigerari (*affert Is. 58, 7. al.*). 4, 43 p. 568, 11 *Christus* in omnem terram exire sonum eorum *discipulorum* ... psalmum adimplendo -epit (*cf. Luc. 24, 47 psalm. 18, 5*). orat. 8 p. 186, 18 praecepto suo (*sc. dei*), quo mox -turus erat, ne *eqs.* uxor. 1, 6 l. 26 haec diabolus suis -it, et auditur. ITALA gen. 2, 16 (Ambr. parad. 5, 26. *al.*) -epit deus dominus Adae dicens: 'ab omni ligno ... edes'. exod. 7, 6 (Lugd.) fecit ... Moyses et Aaron sicut -epit illis dominus. Matth. 1, 24 (cod. b) sicut -epit ei *Ioseph* angelus domini. CYPR. epist. 63, 9 p. 707, 23 qui *dominus* ... aquam vitae aeternae -erit credentibus in baptismo dari. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 10 p. 817, 13 ut sibi *daemoni* oboedirent et, quocumque -ret et duceret, sequerentur. FIRM. err. 24, 4 *Christus post resurrectionem* aperiri sibi caelestes ianuas -it. HIER. hom. Orig. in Luc. 25 p. 152, 2 salvator -epit: '...' (*Luc. 10, 27*). CYPR. GALL. gen. 108 *draconi* omnipotens ... -ens cunctis invisum vivere monstrum (*gen. 3, 14*). *al.*
(ii) *patriarchae, prophetae, apostoli, sacerdotes sim.* (*synodus* CONC.[S]): TERT. adv. Marc. 4, 24 p. 500, 14 Heliseus ... sic ei *puero* -epit: '...' (*IV reg. 4, 29*). monog. 12, 2 numquid ... quod omnibus -it *apostolus*, solis episcopis non praescribit, si, quod episcopis praescribit, non et omnibus -it? ITALA deut. 27, 1 (Lugd., *sim.* VVLG.) -epit Moyses et seniores Istrahel *eqs.* Ios. 1, 10 (Lugd., *sim.* VVLG.) -epit Iesus scribis populi dicens: 'intrate ... et -ite populo dicentes: praeparate vobis frumentum'. IREN. 1 praef. 2 *ut episcopus* -as eis observare se a profundo insensationis (*gr.* παραινέσῃς αὐτοῖς φυλάξεσθαι). CYPR. epist. 69, 4 p. 753, 10 apostolus Paulus ... docens et -ens haereticum vitandum esse

[Baumgartner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*Tit. 3, 10*). FIRMIL. Cypr. epist. 75, 25 p. 826, 9 *ut Stephanus episcopus* -ret fraternitati universae, ne quis eos *legatos* in domum suam reciperet. HIER. in Ier. 16, 5 apostolus -it cum his, qui aversentur deum, nec cibum quidem esse sumendum (*I Cor. 5, 11*). VVLG. Ier. 51, 59 verbum, quod -epit Hieremias prophetes. RVFIN. Adamant. 1, 16 propheta ... ursis -epit exire de silva et comedere pueros (*gr.* εἶπεν ἐξελϑεῖν). AVG. c. Pelag. 2, 3, 5 ubi *in epistula* -erit *papa* credi oportere *eqs.* CONC.S I 2 p. 33, 21 beata synodo -ente ire nos ad ... Nestorium. *al.*

2 *-unt res*: **a** *variae*: CIC. Phil. 13, 6 si hoc -it *sapientia*, ne quid vita existimem antiquius *eqs.* (fin. 3, 61. SEN. epist. 95, 13 antiqua ... s. nihil aliud quam facienda ac vitanda -epit. *al.*). de orat. 2, 108 hoc -it ratio et doctrina, ut vis eius rei, quam definias, sic exprimatur, ut neque absit quicquam neque supersit (Tusc. 4, 39. VAL. MAX. 9, 13, 3 mortem non timere -it). rep. 3, 24 iustitia ... -it parcere omnibus. Tusc. 1, 41 bene enim illo Graecorum proverbio -itur: 'quam quisque norit artem, in hac se exerceat' (PORPH. Hor. sat. 1, 3, 33 per p.). VARRO rust. 1, 16, 5 Sasernae liber -it, nequis de fundo exeat praeter vilicum. FEST. p. 245 ostenta *esse*, quae tantummodo ostendant, monstra, ⟨quae⟩ -ant quoque remedia. VAL. MAX. 1, 6, 3 -i sortibus, ut aquam ... per agros diffunderent (*item respicitur oraculum*: 8, 15, 3. QVINT. decl. 323 p. 273, 16 quid dii voluerint, quid responsa -erint. *cf. p. 444, 38*). 3, 8, 6 quod suadet et -it verecundia (4, 5 praef.). SEN. epist. 88, 30 numquid liberalia studia hos mores -unt? (PLIN. epist. 8, 9, 2). 94, 44 *admonitio* adiuvat ratione, quod -it. 121, 21 quidquid natura -epit. COLVM. 10 praef. 3 *postulatio tua* -epit (pervicit *R*), ut *eqs.* QVINT. decl. 385 p. 431, 15 ut indulgentiam -at *amatorium.* PLIN. paneg. 45, 6 quae -unt *exempla.* 47, 2 quaecumque -unt *artes.* PORPH. Hor. ars 217 quae -it eloquentia. HIL. in Matth. 4, 27 diligi ... inimicos fides -it (*cf.* AVG. civ. 8, 17 p. 347, 10 D. nobis vera religio -it, ne *eqs.* [*ibid. ter sim.*]). AVG. catech. rud. 7, 7 hoc ... nullo admonente ipsa necessitas -it. vera relig. 247 veritas vocans -it, ut carnali consuetudini resistamus. *al.* **b** *leges, decreta sim. nec non mandata sacrae scripturae* (*exempla selecta inde ab* HIER.): IVLIAN. dig. 26, 3, 3 qui a patre tutor scriptus est ... non ut lege -batur (GAIVS inst. 3, 192. TERT. coron. 11 l. 8 quos *parentes* ... lex honorari ... -epit [*exod. 20, 12*]. adv. Iud. 13, 6 adv. Marc. 3, 34 p. 535, 22. *et saepe*). GAIVS inst. 4, 63 nec enim aperte formulae verbis -itur *ratio compensationis* (ITALA II par. 31, 5 [Complut.] ut -epit verbum *regis*). TERT. fug. 13, 5 quasi et fugere scriptum (*sc. Luc. 16, 9*) permittat et redimere -at. CALL. dig. 49, 14, 2 pr. haec ita observari ... principalibus constitutionibus -itur (VLP. dig. 5, 1, 67 pr. MACER dig. 49, 5, 6 pr. COD. Iust. 5, 17, 5, 1 [*a. 294*]. *al.*). VLP. dig. 25, 3, 1, 13 quae senatus consulto -untur (INTERPR. cod. Greg. Visig. 10, 1 s. c. Macedonianum -epit, ut *eqs.*). 48, 19, 9, 8 quibus sententia -itur δημοσίων ἀπέχεσϑαι. MARCIAN. dig. 47, 22, 1 pr. mandatis principalibus -itur praesidibus provinciarum, ne *eqs.* 50, 7, 5, 6 -itur ... edicto divi Vespasiani omnibus civitatibus, ne plures quam ternos legatos mittant (MOD. dig. 44, 7, 52, 6 quae e. perpetuo ... fieri -untur vel fieri prohibentur. *v. etiam p. 443, 80 et cf.* PAP. Corp. 274 [*a. 505*] edictio *comitis* ... prae⟨cip⟩it). MOD. dig. 48, 10, 32, 1 decreto ... divi Hadriani -ptum est in insulam eos relegari. HIER. epist. 14, 3, 4 scriptura -it parentibus obsequendum ([*exod. 20, 12*]. 49, 15, 7 quid scripturae -ant dicere. tract. in psalm. I p. 57, 21. *al.*). NOVELL. Valent. 21, 2, 1 quae in testamentis debere servari ... nostrae -unt sanctiones. CONC.S II 3, 1 p. 67, 23 non est regula hoc -ens ([*gr. II 1, 1 p. 91, 16* διαγορεύων]. II 3, 3 p. 70, 5 r. ita -it, ut *eqs.*). LEX Visig. Eur. 280 ut legum statuta -unt. NOVELL. Iust. 25, 4, 2 praecepta ... -entia aliquando quidem murorum instructiones (VITAE patr. Iurens. 97 M. p. imperatoria inflammata -unt, uti *eqs.*). *al.*

B *absolute* (*non afferuntur exempla structurae mancae* [*v. p. 450, 12*], *cui vix tribuas p. 446, 9 sqq. 23 sq., nec iuncturae cum adv.* [*v. p. 449, 48, ceterum cf. e. g. p. 442, 27. 31*]): 1 *praevalet respectus docendi*: RHET. Her. 4, 7, 10 in -endo expresse conscripta ponere oportet exempla ([*opp.* in dicendo]. 4, 32, 43 [*opp.* in quaerendo]. QVINT. inst. 2, 3, 6. TERT. patient. 3 p. 5, 2 [*opp.* ⟨in⟩ sustinendo]). CIC. inv. 1, 50 -endi ... difficultas. 1, 57 paulum in -endi ratione dissenserunt (1, 61. ad Q. fr. 1, 1, 18 ad -endi r. delapsa est oratio mea. PANEG. 9, 3, 1 relictis docendi -endique r.). de orat. 3, 224 ad hoc -endi genus (part. 67 *in quaestionibus infinitis* alterum est -endi g. SEN. epist. 94, 13. PLIN. epist. 8, 14, 6 [perc- *trad.*]). orat. 143 *oratores quidam* dicere melius quam -ere *possunt* (*antea*: ingenio plus ... quam doctrina *valent*). rep. 1, 70 *vereor, ne* quasi -entis cuiusdam et docentis et non vobiscum simul considerantis esse videatur oratio mea. *al.* OV. fast. 6, 256 cognita sunt nullo -ente mihi. SEN. contr. 1 praef. 9 per quem *M. Catonem divinitas* humano generi non -ret, sed convicium faceret. 4 praef. 3 audivi illum *Pollionem* ..., cum ... nepoti suo quasi -ret. SEN. epist. 33, 9 quousque disces? iam et -e. 95, 60 hoc ipso, quo negarem curanda esse praecepta, -rem. *al.* OCTAVIA 445 -ere mitem convenit pueris senem.:: regenda magis est fervida adolescentia (QVINT. inst. 8, 6, 13 non p. -imus. FLOR. Verg. 3, 2 M. sedere in scholis et p. -ere. *cf.* SVET. gramm. 10, 3 -isse ... multis et claris iuvenibus. 16, 2 adulescentibus). *al.* *part. praes.* -ens *pro subst. masc. i. q.* *praeceptor, doctor* (*iuxta pron. supra l. 71. 73*): CIC. off. 1, 13 nemini parere ... nisi -enti aut docenti aut ... legitime imperanti (*explicat Thomas, Textkrit. Unters., 1971, 84 sqq.*). SEN. contr. 2, 6, 2 nihil est mihi opus -entibus. SEN. benef. 6, 16, 6 quae a -entibus in commune dicuntur (*3* praeceptorem). epist. 108, 23 aliquid -entium vitio peccatur, qui nos docent disputare, non vivere, aliquid discentium. QVINT. inst. 1, 1, 25. 2, 6, 3 quod libentius -entem audiunt *discipuli* quam reprehendentem. 2, 6, 6. *al.* 2 *praevalet respectus imperandi, suadendi*: CIC. Att. 5, 9, 1 cottidie meditor, -o meis, faciam denique, ut ... munus hoc extraordinarium traducamus (*nisi enunt. secund. simul a* -o *pendet*). SVLP. RVF. Cic. fam. 4, 5, 5 noli te oblivisci Ciceronem esse et eum, qui aliis consueris -ere et dare consilium. OV. Ib. 265 *Phineus,* quo -ente columba est data ... praevia ... rati *Argonautarum* (*eadem forma*: LIV. 26, 44, 3 Romani duce ipso -ente parumper cessere. VLP. dig. 44, 5, 1, 5 GALLICAN. Avid. 7, 6. *et al. cf. p. 445, 73*). SEN. epist. 95, 66 haec res eandem vim habet quam -ere; nam qui -it, dicit: 'illa facies *eqs.*' STAT. silv. 5, 1, 96 quis *valeat* -isse cohorti. QVINT. inst. 3, 4, 3 cum querimur, ... terremus, confirmamus, -imus. decl. 317 p. 247, 27 *imperator* imperare ... debet et -ere. TAC. hist. 3, 73, 1 omnes -ere, nemo exsequi. IAVOL. dig. 50, 16, 111 'censere' est constituere et -ere. TERT. uxor. 2, 2 l. 43 *dictum* (*I Cor. 7, 39*) onerosum est: et iubet et suadet, et -it et hortatur, et rogat et comminatur. ITALA gen. 49, 33 (Ottob.) cessavit Iacob -ens omnibus filiis suis et *mortuus est* (*Lugd.* admonens, *Vulg.* mandatis, quibus filios instruebat. *cf.* IV reg. 20, 1 [Hier. adv. Pelag. 2, 22, *sim.* VVLG.] -e domui tuae, quia morieris tu). Ios. 8, 8 (Lugd.) ecce -epi vobis (*in fine orationis; gr.* ἐντέταλμαι, *aliter Vulg.*). Ion. 4, 6 (Wirc.) -epit ... deus cucurbitae et ascendit super caput Ionae; ... (7) et -epit deus vermi ... et percussit cucurbitam (*Vulg.* praeparavit ... paravit). act. 5, 28 (cod. e = VVLG.) -endo -epimus vobis, ne *eqs.* (*cod. h* praecepto -epimus vobis; *gr.* παραγγελίᾳ παρηγγείλαμεν ὑμῖν). *al.* *part. praes.* -ens *pro subst. masc. i. q.* *hortator* (*fortasse de iubente* NOVELL. Iust. 134, 6, *nisi subaudias subst. e contextu*): PS. EVSEB. GALLIC. hom. 44, 5 G. admonemus atque ..., si tamen affectum -entis audire non dedignatis, obsecramus, ut *eqs.*

II *vi deflexa*: **A** *-itur, quod ab oboediente rogatur, desideratur, ut vergat in notionem q. e.* *concedere, permittere* (*sed v. differentiam l. 45*): ITALA Luc. 8, 32 (cod. d) *daemones* rogabant ... eum *Iesum,* ut in porcos introirent, ad ille -epit eis (*alii codd. et Vulg.* permisit, *gr.* ἐπέτρεψεν). SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 84, 2 (*sim. vertitur* CASSIOD. hist. 5, 21, 13; *ad Constantium Augustum*) oramus ..., ut -as tot episcopos ... ad suam provinciam remeare (*item rogatur permissio eundi*: p. 88, 12 AMBR. epist. 10, 11. CONC.S I 2 p. 35, 3 [= I 3 p. 59, 36. *gr. I 1, 2 p. 11, 29* ἐπιτρέψαι]. *al.*). CONC.S II 3, 1 p. 139, 5 (*sim. vers. altera* II 2, 1 p. 59, 37) peto et sanctam synodum ... -ere nobis proferre monumentorum seriem (*gr. II 1, 1 p. 155, 10* ἐπιτρέψαι). OP. imperf. in Matth. 32 p. 801 apostoli -erunt (*e. g. Rom. 7, 2 sq.*) secundas adire nuptias propter incontinentiam hominum (*sed distinguitur ibid. postea*: aliud est -ere, aliud est permittere: quod enim -imus, semper placet, quod autem permittimus, nolentes -imus, quia malam voluntatem hominum ad plenum prohibere non possumus). CASSIOD. Ios. antiq. 16, 28 (*antea*: dum legibus propriis uti non sinerentur) Romanis semper -entibus eis *Iudaeis* secundum proprias leges vivere (*gr. 16, 28* ἐπιτρεψάντων). CONC. Autiss. a. 573 – 603 p. 182, 5 si quis abbas mulierem in monasterio suo ingredi permiserit aut festivitates aliquas ibi spectare -erit. EPIST. Austras. 27 ut me divina clementia de tua -at innocentia gratulari. BENED. reg. 51, 2 *nemo* praesumat foris manducare ..., nisi forte ei ab abbate suo -atur. 53, 23 hospitibus ..., cui non -itur, ullatenus societur (*i. 'non permittitur'; aliter sub B*). *al.* **B** *dicitur* non -i, *quod non licet, ut vergat in notionem q. e.* *vetare* (*sc. 'non* -o *comedere' pro '*-o *non comedere'; aliter* BENED. reg. 53, 23 *sub A*): PAP. Vind. lat. 126 (Zeitschr. Pap. Epigr. 24, 1977, 92), 11 (*saec. III; dubitanter attulimus deficiente contextu*) quae ... fieri non ⌊-eris⌋ (*correxit, qui scripsit, pro* iussisti). HESYCH. in lev. 7, 23 – 25 p. 866C ('adipem ... non comedetis') adipem boum ... comedi non -epit (*ibid.* vetuit. *p. 866D* concedit). 19, 1 p. 1020D. 19, 9 sq. p. 1022D ('nec remanentes spicas colliges') iterare ... messuram ... non -epit. 21, 16 – 23 p. 1064C. RVSTIC. Conc.S II 3, 3 p. 35, 4 me alloqui non -epit (*vers. antiq.* permisit, *gr. II 1, 3 p. 28, 19* ἐπέτρεψεν). **C** *-itur, quod -ens ipse praestiturus est, ut vergat in notionem q. e.* *promittere* (*per contaminationem quandam, v. Fridh, Der sogen. prospekt. Konjunktiv, 1971, 24*): FVLG. myth. 3, 9 *Midas* -ens ei *tonsori,* ut, si crimen eius celaret, eum participem regni efficeret. **D** *-itur actio ipsius -entis, ut vergat in notionem, q. e.* *dignari* (*cf.* iubere *vol. VII 2, 584, 3 sqq.*): CASSIOD. in psalm. 101, 18 l. 453 *fideles* orationem domino fundebant, ut iam venire -ret. VEN. FORT. vita Germ. 32, 93 occurrentes *Germano* suggerunt, ut segetem Panitiae ... visitare -ret. **E** *in re iudiciaria respicitur reus, ut vergat in vim q. e.* *convenire* (*notione novata sec.* monere *vol. VIII 1412, 55 sqq.; ad rem v. Kaser, Zivilprozessrecht, 526, 24*): COD. Iust. 12, 19, 14 pr. (*imp. Iustini*) *sancimus,* ut si sine scriptis conveniendi sunt, nomen eius *adiutoris* -entis ore designatum esse sufficiat.

appendix structurarum ad caput prius, quibus indicatur:

I *quid imperetur, doceatur vel ad quid spectet praeceptio*: **A** *acc. obi.*: 1 *pron. vel adi. (part.) neutr.* (*hic illic suppletur ex pron. relat., e. g.* PLAVT. Capt. 359): **a** *nude ponuntur* (*specimina paucissima*): PLAVT. Capt. 359 dice, monstra, -e, quae ad patrem vis nuntiari. 393 istuc. Persa 379 scis iam tibi quae -epi. TER. Haut. 579 haec. Ad. 434 si quid bene -as. 963 omnia. *et talia passim.* *obi. illustrat*

[*Baumgartner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

argumentum vel genus praecepti (*cf. adv. p. 442, 27. 31*): SEN. suas. 4, 1 futura. SEN. dial. 2, 15, 4 mollia ac desidiosa -ere et ad voluptates ducentia. 7, 13, 1 sancta . . . et recta -ere et . . . tristia (QVINT. inst. 4, 2, 39). epist. 116, 7 dura (ANON. in I Cor. [ed. Frede] 48E). QVINT. inst. 1 prooem. 15 honesta (TAC. ann. 13, 11, 2). 1, 1, 11 optima. *al.*

b *accedunt aliae determinationes*: *α enunt. secund.* (*cf. p. 448, 24sqq.*): Ⓘ *cum coniunctionibus*: ut: PLAVT. Mil. 256 haec ei *mulieri* dice, monstra, -e, ut teneat consilia nostra (*nisi vi consecutiva. sing.* hoc: Pseud. 161 CIC. Font. 42 Catil. 2, 19 de orat. 2, 99. *et saepius*). CIC. de orat. 3, 212 nihil sane est, quod -i posse videatur, nisi ut *eqs.* (COLVM. 8, 12. *cf.* CYPR. eleem. 7 p. 378, 22 n. crebrius . . . -it, quam ut *eqs.*). div. 2, 77 quod nos augures -imus, . . . ut iumenta iubeant diiungere (fam. 11, 21, 4 VARRO rust. 2, 9, 6. *al.*). Tusc. 1, 52 *non* id -it, ut membra nostra . . . noscamus (AVG. ord. 1, 3, 6). *al.* ne: CIC. Sest. 51 moneo vos . . . atque hoc . . . -o, . . . ne . . . segniores sitis (Phil. 13, 6 TERT. idol. 20 p. 54, 12). de orat. 2, 239 in quo *iocando* . . . illud -itur, ne *eqs.* (SEN. epist. 13, 4 COLVM. 12, 44, 8 QVINT. inst. 6, 4, 15. 11, 3, 127. *al.*). VARRO rust. 1, 16, 5 quod potius ita -endum fuit, nequis iniussu vilici exierit. 1, 22, 1 *v. infra l. 41.* *al.* *variis*: ITALA II Thess. 3, 10 (cod. d) (*loq. Paulus*) hoc -bamus vobis, quia si quis non vult operari nec manducet (cod. g quoniam, Ambrosiast. quod, *Vulg.* denuntiabamus, quoniam, *gr.* παρηγγέλλομεν . . ., ὅτι). RVSTIC Conc.[S] I 4 p. 41, 19 ut hoc -ere iubeatis, quatenus . . . Memnon tyrannus ab hac civitate pellatur (*gr. I 1, 5 p. 127, 8* προστάξαι ἐκβληθῆναι).
Ⓘⓘ *cum pron. interrog.*: CIC. part. 111 quae . . . in consilio capiendo futuri temporis -bantur, quam ob rem aut utilitatem viderentur habitura aut efficiendi facultatem. SEN. epist. 48, 4 hoc . . . -i malo, quid amico praestare debeam. Ⓘⓘⓘ *cum solo coni.*: VAL. MAX. 5, 2 ext. 4 *Masinissa suis* haec . . . -erat, unum in terris populum Romanum . . . nosse<nt> (*corr. sec. Paridem*), . . . *Aemilianum* arbitrum haberent *eqs.* APVL. met. 11, 23, 2 illud . . . -it *sacerdos*, . . . cibariam voluptatem coercerem. INTERPR. novell. Valent. 33 hoc -it haec lex, . . . *emptor* sex *solidos* recipiat (*an ad γ?*).

β praepos. respectum indicantes (*adv. l. 56*): de (*exempla selecta*): RHET. Her. 1, 9, 15 quae de brevitate -pta sunt (*item* CIC. inv. 1, 29). 2, 17, 26. CIC. inv. 1, 25 quiddam . . . de utroque -endum videtur (quidem *cod. H*). 1, 27. 1, 100. de orat. 2, 100 nihil de causa discenda -unt (*item cum gerund.*: fin. 5, 94 de asperitate . . . ferenda. QVINT. inst. 12, 3, 11). Tusc. 5, 95 totum . . . hoc de voluptate sic . . . -it, ut . . . *eam* optandam . . . putet. off. 1, 148 de his nihil est -endum. VARRO rust. 1, 22, 1 de reliquo instrumento muto . . . haec -enda, . . . ne quid ematur (QVINT. inst. 1, 1, 19. 4, 2, 103). Ov. rem. 803 quid tibi -am de Bacchi munere, quaeris. SEN. epist. 108, 11 de contemptu pecuniae multa dicuntur et longissimis orationibus hoc -itur, ut *eqs.* (COLVM. 8, 12. 9, 1, 8. *al.*; *aliter* CIC. Tusc. *supra*). COLVM. 3, 9, 9 haec de cura eligendi malleoli . . . -epimus. MARCIAN. dig. 48, 3, 6 pr. idem de irenarchis -ptum est (*item de hominibus*: ITALA num. 9, 8 [Lugd. = VVLG.] quid . . . de vobis. *al.*, *cf. e. g. p. 449, 75*). *al.* *variae*: CIC. de orat. 2, 108 in quibus *definitionibus* hoc -it ratio . . ., ut *eqs.* ([*item sequitur* ut: CELS. 4, 12, 3 VLP. dig. 49, 4, 1, 6]. 2, 239 *v. supra l. 16.* part. 111 *v. supra l. 25.* CELS. 4, 12, 5 quae in faucibus exulceratis -pta sunt. 6, 6, 37[A]. *et passim, maxime apud artium scriptores*). QVINT. inst. 5, 13, 36 eadem adversus contradictiones nobis oppositas -pta sunt. LACT. inst. 6, 23, 33 quae ad continentiam -untur a deo (7, 1, 22 HEGES. 5, 22, 1 p. 349, 27. AVG. epist. ed. Divjak 2, 7, 4). COD. Theod. 16, 5, 40, 8 quae a iudicibus super hoc -pta fuerint. *cf. adv.* exinde (*v. vol. V 2, 1511, 84sq.*): AVG. bapt. 5, 23, 31 apostoli . . . nihil . . . exinde -erunt.

γ orat. recta (*vix huc trahendum* APVL. met. 11, 28, 4): CIC. Planc. 59 quae rex . . . suis -it filiis: (*seq. Acc. trag. 214*). SEN. epist. 10, 5 hoc -i . . .: 'sic vive *eqs.*' 78, 5. PLIN. nat. 17, 125 quae custodienda . . . Cato iudicaverit, ipsius verbis . . . -emus: (*seq. agr. 45*). QVINT. inst. 1, 8, 2 unum est . . ., quod . . . -am: . . . intellegat *discipulus* (*vix ad l. 28*). *al.*

δ (*acc. c.*) *inf.*: Ov. trist. 2, 364 quid, nisi cum multo Venerem confundere vino, -epit lyrici Teia Musa senis? COLVM. 2, 14, 9 illud . . . -endum habeo, stercus omne . . . segetibus esse maxime utile. 3, 2, 31. 12, 10, 5 QVINT. inst. 3, 7, 25. 5, 13, 9. 11, 3, 27. *al.*

2 *subst.* (*gerund. pro subst. p. 448, 2; exempla inde a* CIC. *selecta*): PLAVT. Asin. 421 unam rem. CIC. Mur. 4 tempestatum rationem (CELS. 4, 25, 2 qualem . . . -epimus. COLVM. 4, 22, 9). Tusc. 5, 70 illa a deo Delphis -pta cognitio. Att. 10, 1, 4 quam *gravitatem* mihi -is (*cf.* SEN. epist. 88, 30 mores [COLVM. 12, 1, 3 IVV. 14, 16. *al.*]. frg. 87 castitatem. CVRT. 4, 13, 8 *sollertiam.* QVINT. decl. 278 p. 135, 17 virtutem. 385 p. 431, 15 indulgentiam. PLIN. epist. 1, 10, 2 *humanitatem. sim. al.*). VERG. Aen. 11, 329 numerumque modumque carinis (NOVELL. Iust. 101, 1). CVLEX 290 iter (DRAC. Romul. 8, 450. *sed aliter p. 451, 18; cf.* ITALA [= VVLG.] IV Esdr. 14, 31 Weber *vias* [VVLG. deut. 5, 33. *al.*]). Ov. trist. 2, 486 artem nandi (QVINT. inst. 3, 1, 14 a. oratoriam). MANIL. 5, 380 *volucribus* verba (ITALA exod. 16, 32 [Monac.] quod *v.* -epit dominus: '. . .' [*sim.* VVLG.]. deut. 4, 2 [Lugd.; *Vulg.* loquor]. 6, 6 [*ibid.*, *sim.* VVLG.]. *al.*; *cf.* sermonem: ITALA Ier. 7, 23 [Iren. 4, 17, 3] s. hunc -epi eis dicens: '. . .' [*eadem forma*: VVLG. exod. 35, 4 Ios. 1, 13]. VVLG. I reg. 21, 2. I par. 16, 15. *al.*). FEST. p. 245 remedia (CELS. 3,

18, 2 PLIN. nat. 25, 154 TERT. apol. 22, 11). GALL. epigr. 2 glossemata. SEN. benef. 6, 16, 2 *medicus* facienda aut vitanda -ens (epist. 95, 13. *item gerund. pro subst.*: QVINT. inst. 2, 17, 30 dicenda [2, 17, 35]). COLVM. 3, 21, 11 cultus *vinearum* (10 praef. 3 hortorum. AVG. civ. 10, 15 p. 425, 30 D. dei). TERT. ieiun. 3 p. 277, 17 ieiunia. ITALA deut. 4, 40 (Lugd.) servabis iustitias eius et praecepta illius, quae ego -o vobis hodie ([VVLG. praecepta . . . atque mandata]. 6, 2 [*ibid.*, VVLG. *ut supra*] iustitiam eius et p. eius, quae *eqs.* [*cf.* 6, 1 *ibid.*]. *sim. al.*; *sola voce* praecepta: 11, 13 [Lugd.] omnia p. illius, quae ego -o tibi hodie [VVLG. quae *mandata* . . . -o. *sim.* 11, 22. *al.*]. IREN. 4, 12, 3 [4, 23, 1 H.] particularia. 4, 16, 5 [4, 28, 1 H.] servitutis. *al.*). Ios. 22, 5 (Lugd. = VVLG.) legem (VVLG. deut. 33, 4 [*Itala Lugd.* mandavit]. *al.*). VVLG. deut. 4, 2 custodite mandata . . ., quae ego -o vobis (8, 1. 11, 8. 27, 1. 28, 1. *al.*; *Itala plerumque exhibet* mandare). *al.* *accedit acc. praedic.* (*nisi cogitare malis de inf. supplendo; ceterum huc fortasse spectant exempla quaedam sub B3aβ allata, e. g. p. 449, 24*): QVINT. inst. 1, 10, 29 si hoc studium velut novum -rem. TERT. ieiun. 2 p. 275, 13 -it dominus Moysi decimam *diem* mensis septimi diem placationis '. . .' inquiens (*lev. 16, 29*). CASSIOD. var. 1, 37, 3 ab exilio, quod tibi constat inflictum, te -imus alienum. *obi. anticipatur ex enunt. pendente*: ITALA gen. 3, 11 (Aug. gen. ad litt. 11, 1) nisi a ligno, quod -eram tibi tantum, ne ex eo manducares, ab eo edisti (Lucif. Athan. 1, 1 *et* VVLG. de quo, *gr.* οὗ ἐνετειλάμην . . . μὴ φαγεῖν).

B *structurae verbales*: **1** *enunt. secund.*: **a** *cum coniunctionibus*: ut (*v. etiam p. 447, 7*): PLAVT. Mil. 795 ita -ito mulieri atque ancillulae, ut simulet se tuam esse uxorem (*an cum respectu consec.?*). VARRO Men. 81 ling. 7, 88 CIC. Verr. II 4, 93 Font. 33. Lael. 42 -endum est . . . bonis, ut, si in eius modi amicitias . . . inciderint, ne existiment ita se alligatos *eqs.* (*cf.* ut non: VVLG. gen. 3, 1 RVFIN. Adamant. 2, 7). *et saepissime per totam latinitatem.* ne (*v. etiam p. 447, 14*): CIC. Phil. 8, 2 Caesar -epit vobis . . ., ne sibi adsentiremini. div. 1, 49 Lael. 75. CAES. Gall. 1, 22, 3 ut erat ei -ptum . . ., ne *eqs.* 5, 58, 4 (*v. l. 55*). VERG. Aen. 9, 40 (*v. l. 58*). Ov. epist. 16 (17), 177 ne . . . utque (*cf.* QVINT. inst. 6, 5, 2). LIV. 1, 22, 4. 4, 32, 11. *et passim.* *variis* (*v. etiam p. 447, 19. 458, 59*): MAX. TAVR. hom. app. 3 p. 919[D] *Herodes* -epit, quod omnes pueri . . . occiderentur. NOVELL. Iust. 15, 3 pr. -ere, quia non velit aliquid agi (*gr.* προστάττειν ὡς). GREG. M. epist. 3, 36 experientiae tuae -imus, quatenus . . . Ianuarium . . . exhibere . . . non omittas (4, 28. *al. ibid.*).

b *cum pron. vel adv. interrog.* (*v. etiam p. 447, 25*): PLAVT. Persa 148 -e astu filiae, quid fabuletur. RHET. Her. 4, 56, 69 -ptum est, qua via meminisse possemus. CIC. nat. deor. 3, 1 Tusc. 5, 113. Att. 3, 15, 6 -ere, quid agatis aut quomodo. PLANC. Cic. fam. 10, 8, 5 POLLIO Cic. fam. 10, 31, 4. LVCR. 5, 533 quae sit *causa.* BELL. Afr. 3, 4. 71, 1 Ov. ars 1, 264. 3, 28. *al.* *in structura quodam modo abundanti*: RHET. Her. 4, 1, 1 cum ipsi *scriptores* -erint, quo pacto oporteat ornare elocutionem (CIC. Phil. 10, 17 VARRO rust. 1, 18, 1 GELL. 13, 11, 6. *al.*; *cf. p. 449, 3*). CAES. Gall. 5, 56, 5 quae fieri velit, -it (civ. 3, 62, 3 NEP. Paus. 4, 4 LIV. frg. 22 PLIN. epist. 10, 72). CELS. 2, 14, 2 ubi et quomodo frictione utendum esset, Asclepiades -erit (*item cum gerund.*: SEN. epist. 94, 2 quid . . . faciendum sit. 95, 47 COLVM. 5, 6, 1. *al.*; *cf. p. 449, 22. 40*). 3, 15, 1 quid in ea *quartana* fieri debeat (SEN. epist. 94, 22 COLVM. 5, 1, 2. 9, 8, 4. *al.*; *cf. p. 449, 5*).

c *cum solo coni.* (*nisi quaedam per orat. rect. explicare malis. dub. trad.* CIC. Cael. 62; *ceterum cf. p. 447, 28*): CAES. Gall. 5, 58, 4 *Labienus* -it atque interdicit, . . . unum omnes petant Indutiomarum, neu quis *eqs.* SALL. Iug. 28, 1 *legatis Iugurtha* -it, omnis mortalis pecunia aggrediantur. VERG. Aen. 9, 40 ita . . . -erat . . . Aeneas, . . . neu struere auderent aciem neu credere campo, castra modo et tutos servarent aggere muros (*sim. praecedit* ne: Ov. ars 3, 197 CVRT. 7, 1, 38 FRONTIN. strat. 2, 8, 14). LIV. 9, 27, 7. 44, 27, 9. SEN. epist. 18, 5 tibi . . . -am, interponas aliquot dies. COLVM. 12, 52, 3 PLIN. nat. 35, 82 QVINT. inst. 2, 13, 3. *et saepe.*

2 *orat. recta*: **a** *additamentis praeparata* (*cf. A1bγ*): TER. Ad. 424 conservis ad eundem istunc -o modum: 'hoc salsumst, hoc adustumst, hoc lautumst parum.' CIC. Tusc. 1, 41 bene . . . Graecorum proverbio -itur: 'quam quisque norit artem, in hac se exerceat.' PAVL. FEST. p. 93 sicut habetur in antiquo carmine, cum pater filio de agricultura -ret: '. . .'. COLVM. 3, 15, 4 Vergilius tutari semina . . . sic -it: ([*seq. georg. 2, 348*]. TERT. adv. Marc. 4, 24 p. 500, 14 BARNAB. 7, 6. *al.*; *cf. p. 449, 73*). QVINT. inst. 1, 7, 15 ut Lucilius -it: ([*seq. Lucil. 364sq.*]. PORPH. Hor. carm. 3, 14, 12). ITALA gen. 2, 16 (Ambr. parad. 5, 26. *al.*, *sim.* VVLG.) -epit . . . deus Adae dicens: 'ex omni ligno . . . ad escam edes' (28, 1 [Lugd., *sim.* VVLG.]. 28, 6 [*ibid*]. *et saepius in* ITALA *et* VVLG.; *ceterum e. g.* CYPR. epist. 11, 5 p. 499, 4 OPTAT. 5, 5 p. 130, 9. *al.*). CYPR. eleem. 4 p. 375, 21 mandat et -it Esaiae deus: 'exclama' inquit 'in fortitudine' ([*Is. 58, 1*]. COMM. instr. 1, 2, 1). *al.* **b** *nude posita*: SEN. epist. 94, 5 operam perdit, qui -it: 'sic ambulabis.' 95, 7. TERT. adv. Marc. 4, 11 p. 451, 21 per Hieremiam -it *dominus*: (*seq. Ier. 4, 3. cf.* 4, 16 p. 469, 2). ITALA Ios. 1, 9 (Lugd., *sim.* VVLG.) -epi tibi: 'invalesce.' Marc. 9, 24 (cod. b *al.* = VVLG.) ego tibi -o: 'exi' (*cod. a* impero). *al.*

3 *inf.* (*gerund. pro inf. p. 449, 8; cf. p. 447, 65*): **a** *verbum -endi exstat struct. act. vel pass. impers.*: *α accedit inf. solus*: CIC. rep.

[Baumgartner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

3, 24 iustitia . . . -it parcere omnibus. top. 29 sic . . . -unt . . . *in definitionibus communia* usque eo persequi, dum *eqs.* Att. 12, 51, 2. VARRO ling. 9, 43 oportere spectare (COLVM. 9, 15, 3 PORPH. Hor. ars 5 AVG. c. Pelag. 2, 3, 5. *al.; cf. sub 1b nec non* ANON. in I Cor. [ed. Frede] 31 E debere dimitti [PALLAD. 1, 37, 7 CHIRON 5. *al.*]). Ov. ars 2, 273. 2, 415 PAVL. FEST. p. 367 VAL. MAX. 9, 13, 3 SEN. dial. 7, 8, 1. epist. 108, 36 aliter vivunt quam vivendum esse -unt. COLVM. 2, 9, 1. *et passim.* *cum gen. gerund. pro inf.*: Ps. CYPR. tract. 38 dominus cum replendi terram -ret (*def. Löfstedt, Δράγμα Nilsson, 1939, 303*; replendam *vel* replere ei *coni. Reitzenstein*).

β *accedit acc. c. inf.*: *act. vel depon.* (*praevalet notio iubendi sim. inde ab* APVL. met.; *paucis locis acc. e contextu supplendus est, e. g.* TERT. fug.; *exempla selecta inde a* TERT.): CIC. Tusc. 4, 39 ratio . . . -it . . . bonum illud esse. PLIN. nat. 20, 67 *lactucae lac* utilissimum esse -itur. 23, 52. QVINT. inst. 5, 7, 7. 8 prooem. 25. APVL. met. 2, 5, 1 ceteros omnes . . . decedere -it *Byrrhena*. Ps. APVL. Ascl. 8. EPIST. procur. de salt. Bur. I (CIL VIII 10570) 3, 27 praestare nos *eqs.* TERT. fug. 9, 2 *Paulus nos* stare immobiles -it (*I Cor. 15, 58*). adv. Marc. 4, 43 p. 568, 11. ITALA Matth. 14, 22 (Hil. *ad l.*) conscendere . . . in navem discipulos -epit (*gr.* ἠνάγκασεν, *cod. a et Vulg.* iussit, *cod. k* cogit). AVIEN. Arat. 1799 et tempestates et nubila protinus astra adfore -es (*nisi ad p. 452, 75 trahas*). *al.* *gerund. cum* esse (*vel copula supplenda; struct. quodam modo abundanti, cf. p. 448, 50*): SEN. contr. 7, 6, 20 *invidiam* vitandam esse -unt. SEN. benef. 2, 9, 1 -unt . . . quaedam beneficia palam danda, quaedam secreto. COLVM. 6, 2, 9. 6, 18, 2. *al.* PLIN. nat. 14, 79. 18, 209. 19, 93. *al.* QVINT. inst. 4, 5, 17. 9, 1, 11. 9, 2, 95 PLIN. epist. 6, 29, 1. *et saepe.* *pass.* (*praevalet notio iubendi sim.*): VAL. MAX. 5, 5, 3 *Drusus* -epit . . . praetorium ei *fratri* statui. CVRT. 6, 6, 15 *Alexander* iumenta iussit abduci . . . ceteras *sarcinas* incendi -epit. COLVM. 2, 14, 6. 4, 29, 4. 5, 6, 28. *al.* PLIN. nat. 15, 62. 17, 87. 17, 111. *al.* SVET. Aug. 99, 1 Tib. 65, 2. *al.* LEX colleg. salut. Dian. et Antin. (CIL XIV 2112) 1, 6 -epit legem . . . perscribi. *et saepissime.*

b *verbum -endi exstat struct. pass. pers.*: *-untur res*: MOD. dig. 44, 7, 52, 6 obligamur ex his, quae edicto . . . fieri -untur vel fieri prohibentur. CYPR. epist. 73, 19 p. 793, 15 quod *vocabulum patris* in homine honorari -itur. AMM. 15, 2, 6. 27, 7, 6 ob executionem a iudice . . . maturari -ptam. SERV. auct. Aen. 3, 466 excidi quercus -pta est. CHIRON 3 (*bis*). 8. 28 PELAG. in II Cor. 8, 20 AVG. civ. 15, 20 p. 103, 12 D. c. Cresc. 4, 1, 1 p. 498, 15 eorum perversitas corrigenda -itur (*item c. gerund.*: ARNOB. in psalm. 33 p. 369^{C}. REGVLA mag. 9, 41 [*acc. et nom. confusis*]). *al.* *-untur animantes* (*sc. ut aliquid patiantur* [*ut sint*: AMBR.]; *aliter sub IIC*): AMM. 15, 7, 2 Philoromum . . . rapi -ptum secuta plebs . . . praefectum incessebat. 15, 7, 6 Liberius . . . a Constantio ad comitatum mitti -ptus est. 19, 12, 9 torqueri. 20, 4, 6. *al.* CLAVD. DON. Aen. 4, 235 p. 386, 7 excludi. AMBR. Noe 10, 33 *animalia* hominis . . . causa esse -pta sunt. HEGES. 1, 44, 6. 4, 28, 2. PAVL. NOL. carm. app. 1, 50 tota mente deus . . . amari -itur. *al.*

C *varia*: 1 ita, ut *sim.* (*nude posita; iuxta alias determinationes v. suis locis; neglegimus alia adv., e. g.* bene *p. 442, 31, hinc fortasse non aliena*): PLAVT. Mil. 793 ita -undum est (LIV. 28, 3, 13 SVET. Otho 11, 2. *al.; cf. e. g. p. 447, 18. 448, 25. 58*). Trin. 805 sicut -epi (*act. ut*: SALL. Catil. 39, 6 CELS. 3, 6, 11 COLVM. 3, 13, 10. *al.; pass.*: SALL. Catil. 45, 2 sicuti -ptum erat. Iug. 52, 3 CELS. 3, 15, 1. *al.; cf. infra l. 80*). RHET. Her. 3, 9, 16 quemadmodum -ptum est ante (*pass. ut*: QVINT. inst. 10, 7, 7. *act.*: CIC. Att. 14, 14, 3 fam. 11, 25, 2 COLVM. 12, 8, 3. *al.; cf.* CIC. *l. 81*). CIC. Verr. II 5, 102 ut erat -ptum (*pass. ut*: CAES. Gall. 5, 48, 7 civ. 3, 14, 1. *al.* HIRT. Gall. 8, 27, 5 SALL. Iug. 109, 3. *al.; act.*: CIC. ac. 2, 135 Att. 6, 9, 2 fam. 1, 8, 2 SALL. Iug. 98, 2. *al.*). *al.*

2 *praepos.*: a de (*v. etiam sub A1bβ*): RHET. Her. 4, 1, 1 -ere de artificio (*sine alia determinatione ut*: CIC. inv. 1, 33 de confirmatione. 2, 47. de orat. 2, 48 de eloquentia. *al.* BELL. Afr. 2, 3. NEP. frg. 39 Marsh. de pudore et continentia. CELS. 3, 21, 9 [decipi, dici *codd.*]. SEN. dial. 5, 14, 6. *et saepe, maxime apud artium scriptores*). BELL. Afr. 2, 3 *Caesar* praetori . . . de omnibus rebus -it et de reliquo exercitu celeriter imponendo (*cum gerund. ut*: COLVM. 3, 3, 1. 4, 29, 5 de malleolis eligendis. 11, 2, 64 PLIN. nat. 15, 59. *al.*). PLIN. nat. 15, 59 de pomis servandis -itur pomaria . . . contabulari (*item accedit [acc. c.] inf.*: 21, 110 de quo *albuco* Mago -it exitu mensis Marti . . . demetendum findendosque scapos. COD. Theod. 8, 7, 6 pr. de largitionalibus comitatensibus . . . custodiri -imus, ut *eqs.* [*nisi praepos. ad inf. trahas, ut fortasse etiam* INTERPR. Cod. Theod. 2, 27, 1 de cautionibus . . . hoc -imus observari. *sim. al.*]). 17, 195 Cato de omni cultura vitium ita -it: '. . .' (*agr. 33, 1 sqq.*). GELL. 13, 11, 6 de secundis . . . mensis, cuiusmodi esse eas oporteat, -it *Varro*. HIER. epist. 21, 13, 5 de qua *muliere captiva* divina vox -it, ut *eqs.* (*item cum enunt. fin.*: VVLG. IV reg. 17, 12 de quibus . . ., ne. AVG. in psalm. 3, 4. *al.*). b in (*v. etiam sub A1bβ*): CIC. inv. 1, 53 hoc in genere -endum nobis videtur primum, ut illud . . . eiusmodi sit *eqs.* (2, 82 *v. infra.* de orat. 1, 144 in quo. 2, 108 in hoc genere causarum. off. 1, 136). 2, 79 sicuti in comparatione -ptum est (*cf.* 2, 82 quemadmodum in comparatione -bamus, ut *eqs.* CELS. 7, 33, 2 ut in vulneribus . . . -ptum est. *sim. saepe*). Lael. 75 -i potest in amicitiis, ne *eqs.* SEN. epist. 94, 15 in matrimonio -es, quomodo vivat cum uxore aliquis. COLVM. 5, 8, 3 in hoc genere arboris diligenter -ere censuimus.

c *variae*: SEN. epist. 94, 52 qui *advocatus* contra populi praecepta -at (AVG. bapt. 5, 23, 31 p. 289, 6 [*nisi adv. intellegas*]. *adde l. 9*). PLIN. nat. 16, 194 Varro (*rust. 1, 37, 2*) adversus defluvia -it observandum id (*sc. capillos tondendos*) a pleniluniis (VVLG. Ier. 47, 7 cum dominus -erit ei *gladio* a. Ascalonem. *v. etiam p. 447, 53*). HIER. psalt. sec. Hebr. 44, 5 -e pro salutibus Iacob ([*Vulg.* mandas salutes]. VVLG. II reg. 18, 5 pro Absalom). VVLG. gen. 12, 20 -epit|. . . Pharao super Abram viris ([*Itala cod. 101* mandavit . . . pro]. Nah. 1, 14 -et s. te dominus [HIER. *ad l.* contra te *et sec. LXX* de te]. COD. Iust. 12, 33, 6. *v. etiam p. 447, 56*). LEX Visig. Eur. 320 circa sanctimonia⟨lem⟩ . . . in po⟨testa⟩te parentum -imus permanere (*dub.* LEO M. epist. 2, 2). ad *v. sub A1bβ*.

3 *struct. manca* (*quod imperatur, docetur, supplendum est e contextu*): a *accedunt structurae ad verbum supplendum spectantes*: PLAVT. Asin. 507 si . . . tibi postulem placere . . ., mihi quo pacto -is (*vix ad 1; cf.* CELS. 3, 7, 2^{D} *aegrotus* eo modo curandus est, quo in ceteris febribus -itur [3, 12, 4 AVG. in psalm. 72, 26]. COLVM. 6, 24, 2 eadem ratione, qua . . . -emus, elicitur cupiditas. QVINT. inst. 3, 9, 9 quo -epimus ordine). SALL. Iug. 75, 7 ubi ad id loci ventum, quo Numidis -erat *Metellus* (FIRMIL. Cypr. epist. 75, 10 p. 817, 13 *ut* quocumque -ret . . ., sequerentur. VVLG. Iudith 12, 4. *sed cf. infra l. 49*). COLVM. 4, 11, 2 in tantum coercere *vitem*, quantum antiqui -bant (*v. app. crit.*). PLIN. nat. 22, 106 nec inungui *laser* suaserim, cum Attico licet melle -ant. COD. Iust. 11, 59, 1 (*imp. Constantini*) qui *fundi deserti* invenire dominos non potuerunt, quos -eramus (*cum obi. verbi supplendi ut*: ITIN. Alex. 38 urbem, quam -epit *Alexander*, substruit [*Arrian. anab. 4, 4, 1* ἐπενόει]. VVLG. deut. 27, 4 erige lapides, quos ego hodie -o vobis. Ps. GREG. TVR. Thom. 16 Z. invenisse . . . virum, qualem ei -erat *rex*. *cf. p. 448, 20 sqq.*). *al.* b *sine additamentis talibus*: CIC. fam. 5, 13, 4 domestica feremus, ut censes, et publica . . . fortius fortasse quam tu ipse, qui -is. SALL. Catil. 55, 5 vindices rerum capitalium, quibus -ptum erat, laqueo gulam *Lentuli* fregere. VLP. dig. 26, 7, 7, 7 si -ptum est et neglectum (*sc. ut deponantur pecuniae*). *sim. saepius.*

II *cui quid imperetur vel qui doceatur*: A 'alicui': *passim per totam latinitatem inde a* PLAVTO.

B 'ad aliquem': *iuxta aliud verbum* (*exempla usum praeparantia*): CIC. carm. frg. 34, 5B. (Tusc. 3, 71) illa ad alios dicta et -pta. TAC. hist. 2, 82, 3 ad omnes exercitus . . . scriptae epistulae -ptumque, ut *eqs.* VVLG. exod. 25, 22 -am et loquar ad te. *solum ponitur*: VVLG. num. 36, 13 quae *mandata sim.* -epit dominus . . . ad filios Israhel. HESYCH. in lev. 17, 4—7 p. 1002^{C} quae non . . . ad Moysen, sed ad Aaron . . . -epit. COLL. Mos. tit. (*sed vix est genuinus, v. Schulz, Geschichte röm. Rechtswiss., 1961, 398, 1*).

C 'aliquem' (*sec.* iubere): 1 *in struct. pass. cum inf. act.* (*inf. pass. v. p. 449, 41 sqq.; inf. suppl. l. 53 sq.*): HIL. ad Const. 1, 8 *Eusebius episcopus* venire Mediolanum -itur. in Matth. 19, 5 proximum tamquam se amare -ptus est *adulescens*. in psalm. 91, 10 p. 353, 17 necessaria pridie praeparare -imur. GAVDENT. serm. 5, 4 G. gressus nostrarum mentium munire -imur. SYMM. rel. 34, 12 germana . . . adesse -pta est. AMM. 16, 2, 8 Vrsicinus . . . agere -ptus. 29, 5, 9 quo convenire -ptae sunt *legiones*. SCHOL. Hor. sat. 1, 4, 126 *avarus* sibi parcere -itur. CLAVD. DON. Aen. 1, 675 p. 134, 11 Ascanius iussu patris venire -ptus est. VEG. mil. 2 praef. cum haec litteris . . . comprehendere . . . -rer. AVG. serm. coll. Morin p. 193, 18 vivam, quomodo iussus sum, quomodo -ptus sum. ORIENT. comm. 2, 87 ardua -imur. *al.* 2 *in struct. act.*: INTERPR. novell. Valent. 35 l. 133 clericos . . . -it *lex*, ut *eqs.* (clericus, clericis *var. l.; sim. variant codd. ibid.* l. 138 diacones . . . -it, ut. *sed* l. 122 de reliquis -it, ut. *cf. etiam l. 146* omnes clericos iubet, ut *eqs.*). THEOD. MOPS. in II Tim. 4, 15 p. 230, 5 *apostolus* -ens Timotheum, ut *eqs.* *huc trahere nolumus p. 449, 16. 19.*

CAPVT ALTERVM: *i. q.* ***ante capere*** (*inde neglecta vi praeverbii temporali i. q. capere sim. l. 68. p. 451, 25 [cf. etiam p. 451, 51]; fere abundanter accedunt* ante CIC. Verr. II 4, 64 LVCR. 6, 803 IVL. VAL. 1, 4, prius LVCR. 6, 1050 FLOR. epit. 2, 12, 14, ante tempus LIV. 22, 38, 11). *ad notionem v.* GAIVM *p. 452, 36*, NON. *p. 441, 73 nec non* PRISC. gramm. III 50, 15 'prae' pro 'ante' . . . accipitur, ut 'praedico, . . ., -o'. GLOSS.^{L} I Ansil. PR 213 -it: praeoccupat (*sim.* PE 508. III Abol. PRAE 34 praecipiti: praeoccupati [*trad.*, -pti *Nettleship*, -ite: praeoccupate *Lindsay*]). V Aa P 911 -is: capis, accipis. GLOSS. II 418, 44 προλαμβάνω: praecedo, antecapio, praecapio, antecedo, praesumo. V 323, 24 -ere: antecipere, iubere. *ad singulos locos v. infra.*

I *quolibet modo* (*-unt animantes; rarius res, imprimis sub B2, ceterum e. g.* LVCR. *sub A2*): A *antequam alius eandem rem capiat*: 1 *varia* (*e coni. dub.* CASSIOD. hist. 4, 28, 4 *p. 403, 39*): CIC. Phil. 10, 2 quas . . . ipse mihi partis *tractandas* sumpseram, eas -epit oratio tua (*cf.* TAC. ann. 2, 35, 2 *oratione sua* speciem libertatis Piso -erat). PROP. 4, 2, 11 (*loq. Vertumnus*) vertentis fructum -epimus anni (*sc. primitias*; -cerp- *edd. quidam*). Ov. epist. 16 (17), 109 (*Helena Paridi*) ad possessa venis -ptaque (-repta- *var. l.*) gaudia serus. LIV. 1, 7, 2 (*1* priori Remo augurium venisse) tempore . . . -pto . . . regnum trahebant, *qui Remo favebant*. 6, 5, 4 nisi *ager publicus*, antequam omnia -ant *nobiles homines*, divisus sit. 6, 26, 2 non -am gratiam publici beneficii *a senatu ineundam*. 30, 8, 9 aliquantum ad fugam temporis Syphax et Hasdrubal -erunt. CVRT. 4, 10, 13 festinandum erat, ne incendio cuncta -ret *hostis*. TERT. apol. 13, 9 (Fuld.) hoc (*sc. honores divinos sim.*) *nunc* et

[Baumgartner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

alii licuisse, quod soli ab antiquitate -erant *dei veteres* (quod solis antiquitas contulit *rec. vulg.*). NEMES. cyn. 46 non canimus . . . crinem Nisi . . .: haec iam -epit copia vatum. PS. IVL. RVF. schem. dian. 2 p. 60, 16 προκατάληψις est . . ., cum id, quod adversarius arrepturus est atque obiecturus, praesumimus ac -imus (praedicimus *trad.*, *sed cf. p. 60, 21* latine haec figura dicitur praeceptio vel anticipatio). 2 *loca occupanda*: LVCR. 6, 1050 quia . . ., prius aestus ubi aeris *interpositi* -epit ferrique vias possedit apertas, posterior lapidis *magnetis* venit aestus et omnia plena invenit in ferro (vias *simul cum* -epit *coniungas*). SALL. hist. frg. 1, 105 mons . . . -ptus a Lusitanis. VERG. Aen. 10, 277 litora -ere et venientis pellere terra (*cf.* VAL. FL. 4, 408 Memphin -ere et Pharia venientem pellere terra). CVRT. 4, 1, 3 *Darius* credens fore ipsius, quod celeritate -ere potuisset. SPART. Sept. Sev. 8, 12 quae *legio* Graeciam Thraciamque -ret, ne eas Pescennius occuparet. 3 *iter faciendum, spatium sim. emetiendum* (*sc. praeveniendo, aliter l. 8. p. 452, 2; e coni. dub.* CAES. civ. 3, 13, 5 -pto itinere [*Ciacconius*, praefecto occupato i. *codd.*, praeoccupato *Aldus nepos; an* -pto atque occupato*?*]): LIV. 3, 46, 7 Icilius sedulo tempus terens, dum -rent iter nuntii missi in castra (31, 39, 2 nox . . . ad -endum i. Philippo data est. LVCAN. 6, 15 hoc i. aequoreo -epit limite Magnus [ADNOT.: ante cepit]). 22, 41, 9 dum ipse longius spatium fuga -ret. 36, 19, 9 aliquantum viae -erat rex *Antiochus* (CVRT. 9, 6, 2 a. intervalli a cetera classe -ens. *cf.* 9, 10, 14 quantum itineris festinando -rent). *inde neglecto respectu praeveniendi*: CYPR. Gall. exod. 223 (*ad exod. 4, 20*) ille *Moses* alacris secum natis et coniuge sumpta mandatum -epit iter (*i. carpsit, fecit*).

B *antequam suum tempus adsit*: 1 *sumendo, fruendo, perficiendo sim.*: CIC. fam. 5, 16, 5 quod allatura est ipsa diuturnitas, quae . . . luctus vetustate tollit, id nos -ere consilio . . . debemus. ANTON. epist. Cic. Phil. 13, 45 -o gaudia suppliciorum vestrorum (*inde* CIC. *ibid.* EPICED. Drusi 29 -pta . . . mente fovebas g. FLOR. epit. 2, 12, 14). CAES. civ. 3, 31, 2 ab isdem *publicanis Scipio* insequentis anni *debitam pecuniam* mutuam -erat. HIRT. Gall. 8, 51, 3 *adventus Caesaris tanto honore exceptus est*, ut vel [ex]spectatissimi triumphi laetitia -i posset ([perc- *var. l.*]. LIV. 45, 1, 1 celeriter Romam cum venissent *victoriae nuntii*, -ptam tamen eius rei l. invenerunt). EPIST. imp. Aug. Sen. dial. 10, 4, 3 ut, quoniam rerum laetitia moratur adhuc, -rem (perc- *trad.*) aliquid voluptatis ex verborum dulcedine. OV. met. 9, 417 Iuppiter . . . dona . . . -et facietque viros impubibus annis. LIV. 22, 38, 11 se . . . ea *consilia* ante tempus immatura non -pturum. SEN. dial. 6, 23, 5 *puer statura viri magni praeditus* non poterat . . . ad illam aetatem pervenire, quam -erat. epist. 13, 5 quaedam ante torquent quam debent; . . . dolorem . . . -imus. CVRT. 4, 4, 5 victoriae non omen modo, sed etiam gratulationem -erant. LVCAN. 2, 106 non senis extremum piguit . . . -isse diem ([-cipitasse *var. l.; explicat* ADNOT.: ante cepisse]. *item de praematura morte* [*aliter* CVRT. *et* STAT. *sub C1b*]: FLOR. epit. 3, 9, 4 *Ptolemaeus* veneno fata -epit [-venit *var. l.*]. 4, 12, 50 certatim igne ferro . . . venenoque . . . -epere mortem [-rip- *var. l.*]). SIL. 15, 656 -e laudem *victoriae* (*sc. antequam victoriam ipsam adeptus es*). TAC. ann. 1, 55, 1 *Germanicus bellum*, quamquam in aestatem . . . parabat, initio veris . . . -epit. *paulo neglegentius dicitur -i ipsa spes rei desideratae* (*ut obscuretur color antecapiendi*): LIV. 4, 27, 5 spem universae victoriae temptato paulatim eventu certaminum . . . -ere. 42, 61, 9 ex eo, quod acciderat, spem futuri -entes (praeponentes *V*).

2 *absumendo, corrumpendo, impediendo sim.; -untur*: **a** *res corporeae, fere naturales*: VERG. ecl. 3, 98 si lac -erit aestus . . ., frustra pressabimus ubera palmis (SERV. praeoccupaverit. *cf.* COLVM. arb. 2, 2 *uvae* quae integrae . . . ad maturitatem perveniunt . . . *melius* vinum faciunt quam quae -entur [-rip- *var. l.*] aestu). OV. fast. 4, 940 (*de canicula*) quo sidere moto tosta sitit tellus -iturque (-cid- *et al. var. l.*) seges. COLVM. 11, 2, 69 *ut* umor . . . ipse *acinorum* non patiatur ea *vinacea* -i (-coqui *var. l.*) aut infuscari nisi suapte natura. FRONTIN. aq. 123, 2 *structura non facienda est ferventi aestate*; non minus . . . sol acrior quam gelatio -it materiam (*sc. ut exteriora multo celerius arefiant quam interiora, ut docet Vitr. 2, 3, 2*). *parum constat de* TAC. dial. 9, 4, *v. p. 425, 81.* **b** *res incorporeae* (*sc. ut non fiant vel irritae sint*): OV. trist. 3, 3, 34 vel poena in tempus mortis dilata fuisset vel -isset (-cess- *var. l.*) mors properata fugam. PS. QVINT. decl. 12, 4 maturitatem *frumenti* -epit aestus (*cf. supra sub a*). PANEG. 2, 38, 5 cum ita vestigiis eius *Maximi* . . . ardens miles insisteret, ut paene omnem, quae est secuta, pompam (poenam *Acidalius*) ultio festinata -erit. SERV. auct. Aen. 1, 188 ('celerisque sagittas corripuit') ut cervorum celeritatem -ret *Aeneas*. CLAVD. DON. Aen. 8, 55 p. 121, 16 *Thybris* dicturus quippe inde posse auxilia provenire, -epit desperationem *Aeneae*. **c** *homo*: COMM. apol. 825 ex infero redit, qui fuerat regno -ptus et diu servatus (*sc. Nero qui et Antichristus; intellegendus videtur qui ante tempus a regno abreptus, sc. mortuus, est;* '-ere *privare*' *explicat Martin in indice ed., sed notionem aegre defendas coll.* decipio *vol. V 1, 178, 60; aliter, sc. i. q. destinare, van Katwijk, Lex. Comm., vix recte*).

C *antequam quidlibet fiat, alius idem faciat*: 1 *generatim*: **a** *variis modis capiendi* (*maxime sumendi, adhibendi sim.*): LVCR. 6, 803 carbonum . . . gravis vis atque odor insinuatur quam facile in cerebrum, nisi aquam -epimus ante. SEN. nat. 2, 2, 2 hoc primum praesumendum inter ea corpora, quibus unitas est, aera esse; quid sit hoc ⟨et⟩ quare -endum fuerit, scies, si *eqs.* (*2, 11, 3* haec necessarium fuit praeloqui). CVRT. 4, 16, 3 *Alexander, priusquam nuntii intervenerunt*, iam multum viae -erat (*cf. A3*). PLIN. nat. 7, 120 Sulpicia . . . electa ex centum -ptis, quae simulacrum Veneris . . . dedicaret (*Val. Max. 8, 15, 12* ex omnibus matronis centum . . . sorte ductae. *sim. -itur eligendo*: VEG. mil. 3, 6 p. 76, 1 *ante itinera dux* debet . . . viarum duces idoneos et scientes -ere [*coni. Stewechius; codd.* per-]). QVINT. decl. 307 p. 207, 20 nonne illud genus quaestionis -endum est, quem habuerit amicum? SVET. Aug. 93, 1 *caeremonias* veteres ac -ptas reverentissime coluit (*i. ante Augusti tempora assumptas? ad caput prius trahit Burmannus*, rec- *coni. Beroaldus*). SCHOL. Stat. Theb. 9, 428 cum Semele matre certum est Liberum fulminatum, sed a Iove . . . -ptum et . . . ad nascendi esse tempora reservatum. COD. Iust. 2, 52, 7, 2 in maiorum *restitutionibus* tempus, in quo rei publicae causa afuerint . . ., omne -atur (*sc. computando detrahatur sim.; antea*: minor aetas excipitur). **b** *occupando, opprimendo*: GRATT. 388 *vermiculus* ubi . . . -epit *canis* viscera longe *eqs.* CVRT. 9, 6, 26 (*loq. Alexander*) hoc si licuerit, ipse praestabo; hoc (*consecrationem matris*), si me -erit fatum, vos mandasse ⟨me⟩ mementote. STAT. Theb. 8, 328 *Tellus*, siste levem campum, celeres neu -e Parcas. QVINT. inst. 6, 2, 6 sicut amantes de forma iudicare non possunt, quia sensum oculorum -it animus. PAVL. NOL. carm. 9, 60 -e parvos *hostes* (*i. vitia*), dum rudis . . . reptat adhuc teneris vitiorum infantia membris. *in salutatione* (*cf.* occupo *vol. IX 2, 390, 32sqq.*): PANEG. 3, 28, 3 statim e solio tamquam -ptus exsiluit vultu . . . satagente *imperator consulibusque occurrit*. **c** *efficiendo*: VITR. 7, 3, 3 *coronae debent* uno tenore perduci, uti ne -endo (*sc. partem operis*) non patiatur *structor* uno tenore opus inarescere. QVINT. inst. 12, 3, 2 *orator* cum domi -pta et composita . . . ad iudicem perfert (*nisi intellegas 'domi collecta' sim.*). TAC. hist. 3, 15, 1 auxilia Vitellius acciverat, immensam belli luem, ni Antonius id ipsum metuens festinato proelio victoriam -isset.

2 *speciatim in divisione, sc. -itur id, quod a rebus postea dividendis separatur*: **a** *in sermone iuris* (*absolute* PLIN. epist. 5, 7, 1, *obi. e contextu supplendo e. g.* AFRIC. dig. 30, 107 pr.): α *in hereditatibus* (*t. t. iuris, cf.* GAIVS inst. 2, 217 nostri quidem praeceptores nulli alii . . . *per praeceptionem* legari posse putant, nisi ei qui aliqua ex parte heres scriptus esset: -ere enim esse praecipuum sumere, quod tantum in eius *heredis* personam procedit; . . . [*221*] sed diversae scholae auctores putant etiam extraneo per praeceptionem legari posse . . . supervacuo adiecta 'prae' syllaba [*in formula sequenti*]): Ⓘ *in formula legandi per praeceptionem* (*sc. maxime per imperat.* -ito [-itote SCAEV. dig. 31, 88, 2]; *per coni.* SCAEV. dig. 31, 88 pr. [*cf. l. 48*], *per fut.* SCAEV. dig. 33, 2, 32, 6): PROB. litt. sing. gramm. IV 276 P. S. T. Q. H.: -ito, sumito tibique habeto (SCAEV. dig. 31, 88 pr. id sibi -at, sumat, habeat. 33, 8, 26 [*additur* e medio, *ut* PAVL. dig. 32, 92 pr.]). POMPON. dig. 10, 2, 42 quod mihi debet *debitor*, -ito (*item sine alio imperat.*: GAIVS inst. 2, 216. *al.* SCAEV. dig. 31, 88, 1 tot aureos e medio -ito. 33, 2, 32, 6. *al.*). SCAEV. dig. 33, 7, 27, 3 -ito tibique habeto fundum meum (PAPIN. dig. 31, 77, 19 filia mea -at sibique habeat volo rem matris suae). Ⓘⓘ *vario usu*: PLIN. epist. 5, 7, 1 nec heredem institui nec -ere posse rem publicam constat. 10, 75, 2 ut hereditatem suam adirem cerneremque ac deinde -ptis (perc- *trad.*) quinquaginta milibus nummum reliquum omne Heracleotarum et Tianorum civitatibus redderem. IVLIAN. dig. 10, 2, 51 pr. fundus, qui dotis nomine socero traditus fuerit, . . . per arbitrum familiae erciscundae -i ita debet, ut *eqs.* (POMPON. dig. 36, 1, 74 SCAEV. dig. 32, 38, 8. *al.*). 30, 96, 3 si . . . heres rogatus sit -ere pecuniam et eis *legatariis* . . . distribuere (PAPIN. dig. 34, 1, 10 pr. certam p. -ere iussus *heres*. 35, 2, 93 quasi retentam et -ptam p.). *ibid.* id, quod sub condicione legatum est, . . . -ere. 35, 2, 85 pr. antequam dos a filio -atur (37, 6, 3, 4 PAPIN. dig. 33, 4, 7, 3. VLP. dig. 10, 2, 20, 2 [*bis*]. *al.*). 36, 1, 28, 14 si -ptis quibusdam rebus heres rogatus sit restituere hereditatem. POMPON. dig. 10, 2, 42 si, quod alius deberet, -ere unus iussus fuerit. *al.* *extra scriptores iuris*: RVRIC. epist. 1, 2 p. 354, 8 pater filium -ptae substantiae decoctorem . . . suscepit (*respicitur filius prodigus Luc. 15, 11sqq. ut* 2, 23 p. 408, 8). β *in qualibet societate dividenda*: GAIVS dig. 41, 1, 45 communi dividundo iudicio eam summam, *quam servo communi dedit*, -ere potest (percipere *trad. loco gemino Iulian. dig. 10, 3, 24 pr.*). PAVL. dig. 17, 2, 65, 16 si unus ex sociis maritus sit et distrahatur societas manente matrimonio, dotem maritus -ere debet.

b *extra ius, in epulis* (*sc. dantur primae optimaeque partes convivae honorando*): VAL. FL. 4, 341 exsortia terga Laconi (*sc. Polluci, certaminis victori*) -unt pecudum (*v. vol. V 2, 1881, 60sqq.*).

II *cognoscendo, animadvertendo*: A *animo, mente sim.* (*var. l.* perc- *exhibent codd. passim, quod infra singulis locis addere noluimus*): 1 *-untur, quae futura vel ventura cognoscuntur, putantur*: CIC. off. 1, 81 illud . . . ingenii magni est, -ere cogitatione futura et aliquanto ante constituere, quid accidere possit. CAES. Gall. 7, 9, 1 haec de Vercingetorige usu ventura opinione -erat *Caesar* (LIV. 35, 35, 5 quam *rem* sua quisque o. -ere posset). civ. 3, 87, 7 iam animo victoriam -bant *duces Pompeianorum* (VERG. Aen. 6, 105 omnia -epi atque a. mecum ante peregi [*si a.* ἀπὸ κοινοῦ. SERV. ante cognovi. *? hucine*: GLOSS.[L] I Ansil. PR 119 -epi: cognovi. 123 -epi: cogitavi]. LIV. 7, 26, 8 eventum . . . animis. 9, 5, 11. 10, 26, 4. *al.*). VERG. Aen. 11, 491 *Turnus* spe iam -it hostem ([SERV. mente praeoccupat hostis adventum. *cf. Verg. Aen. 11, 18*

[Baumgartner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

spe praesumite bellum]. Ennod. epist. 1, 5, 7 p. 11, 15 spe -o, quid paretur laboribus. 2, 16, 3 p. 58, 11 quicquid spe -it, inveniat. 2, 24, 3 p. 66, 22. *al.*). Sen. dial. 10, 15, 5 hoc *tempus venturum* -it *sapiens.* Apvl. Plat. 2, 23 p. 255 eam *animam* . . . -it sapiens . . . habituram *elysium.* Amm. 23, 1, 2 Iulianus accidentium varietatem sollicita mente -ens (Serv. Aen. 6, 105 futura partim audisse, partim m. -isse. Boeth. cons. 4, 6, 12 W.). Ennod. epist. 2, 10 p. 49, 23 iudicio . . . ista -eram.
2 *-itur cognitio, sensus sim.*: Cic. top. 31 ea (*sc.* *ἔννοια vel πρόληψις*) est insita et animo -pta (ante perc- *fere trad.*) cuiusque *formae* cognitio enodationis indigens. Gell. 19, 1, 17 opinione alicuius mali -pta. Hil. trin. 11, 24 omnem impiae voluntatis sensum sub dictis apostolicis *prave intellectis* -ptum (-coeptum *coni. Smulders vix recte*) ex ipsa fidei apostolicae veritate prodamus.

B *oculis*: Cic. Verr. II 4, 64 ut ne multi illud *candelabrum Iovi Capitolino dedicandum* ante -rent oculis quam populus Romanus. Gell. 6, 4, 2 (*e Cael. Sab.*) *quosdam servos pilleatos venundari*, ut emptores . . . oculis iam -rent, quodnam esset mancipiorum genus. Ivl. Val. 1, 4 *Olympias* vidit . . . illum, quem somno ante -erat.

C *auribus*: Liv. 21, 32, 7 quamquam fama prius . . . -pta (perc- *var. l.*) res erat, tamen ex propinquo visa montium altitudo nivesque . . . terrorem renovarunt.

figuram etymologicam praecepta -ere *v. p. 443, 35. 448, 6; cf.* praecepta -entia *p. 445, 56*, praecepto (*vel* -endo) -ere *p. 444, 63. 446, 26.*

neutr. plur. gerund. praecipienda *quasi pro subst.*: Inscr. christ. Silvagni 4117, 4 (*aet. pontif. Pelag. II*) discipulos mundó -enda docet *Christus.*

part. praes. praecipiēns, -entis *pro subst. masc. v. p. 445, 81sqq. 446, 28.*

p. p. p. pro subst. ***praeceptum**, -ī *n.* *scribendum esse* per dipthongon *monet* Gramm. suppl. 298, 30 (*sim.* 300, 24), *sed occurrit* prec- *in codd. passim et in titulis e. g.* CIL III 5630. 8500 VI 377. *al.* *notatur* p: Inscr. Dessau 8956. pr: CIL II 5638. praec: Inscr. Dessau 1153. praecep: Inscr. Iugosl. I Hoffiller-Saria 399. *iungitur cum adi. vel part. masc.* Itala deut. 11, 22 (Lugd.) omnem -um istum, quod *eqs.* Greg. M. epist. 3, 54 p. 212, 3 -um . . . continentem omnes consuetudines (continens *corr.* R^1*; v. Norberg, Studia crit., 1937, 162 adn.*), *cum part. fem.* Pap. Tjäder 10—11 III 10 -orum ad me datarum textus. *de formis: ? abl. sing. heterocl.* -u *v.* praeceptus. *in serie abl. in* io *exeuntium vix recte trad.* praeceptio *pro* -o Tract. in Luc. 5, 28 Migne suppl. 1, 343. *de notione*: Char. gramm. p. 409, 13sq. B. exhortaris me; . . . tuo hortatu animus se extollit; tuis -is me confirmo; tuis -is audaciam sumo. Exc. Bob. gramm. I 544, 23 -um *παραίνεσις.* Avg. virg. 15, 15 (*distinguitur* consilium) -um est . . . hoc, cui non oboedire peccatum est. Isid. orig. 6, 8, 10sqq. -a sunt, quae aut quid faciendum aut quid non faciendum docent. Gloss.^{L} I Ansil. PR 160 -is: iussis (*ad* Verg. Aen. 2, 607*?*). II Philox. PR 11 -um: *πρόσταγμα.* 32 -a: *θεωρήματα.* V Aa P 905 -um: iussio. *cf.* Gloss. II 423, 4 *πρόσταξις*: -um, preceptio. Gloss. Vatic. Reg. 203 ed. Merchie (Musée Belge 26, 1922, 266) 115 pitatiola est -um (*sec. Hier. in Matth. 23, 5—7 respici videntur membranulae, quibus -a decalogi inscribebant Iudaei; aliter editor ad l.*). *al.* *legitur plur., qui usus longe praevalet, inde a* Plavto, Enn., Ter., *sing. inde a* Cic., Varrone *per totam latinitatem, sc. multo saepius quam* praeceptio (*cf. sub illa voce*) *saepiusque etiam quam* mandatum (*e script. posterioribus, apud quos* mandatum *saepe pro syn. ponitur, exhibet e. g.* Tert. -um *fere* 140^{les}, m. *novies; numero aliquanto minore praevalet* -um *apud* Cypr., *fere pari frequentia sunt voces in* Vvlg; *sed* m. *praevalet in novo testamento* [*v. post alios Thiele, Wortschatzuntersuchungen zu den Johannesbriefen, 1958, 16 et 28sq.*]). [*confunditur in codd. cum aliis compositis, e. g.* receptum Plin. nat. 14, 47 Cod. Iust. 10, 32, 35 pr. (*de var. l.* exceptis Clavd. 5, 71 *v. Levy, comm. 1971 ad l.*); *falso trad. pro* praefectis: Caes. civ. 3, 32, 4.]

I *significatur quod aliqua auctoritate vel potestate constitutum, probatum sim. est (sive a iubente, v. e. g. sub A passim, sive a docente, v. e. g. sub B2a; plur. adhibetur passim de summa -orum, sing. collect. p. 458, 17).* *respiciuntur sc. -a animantium eorumque qualitatum vel institutorum sim., sed naturae sub IIA2; iuberi potest etiam alicui aliquid concedendum esse, ita ut intellegi possit color secundarius permissionis, licentiae, v. maxime p. 454, 67. 455, 2sqq. 68sq. 461, 49sqq., sed sufficere videtur notio communis; ceterum cf. ad notionem definitiones supra l. 41 allatas et iuncturas, quas in appendice sub 2c collegimus; opponuntur* preces Cic. ad Q. fr. 1, 1, 41 Qvint. decl. 298 p. 176, 6, arbitrium Tert. adv. Marc. 4, 29 p. 524, 9 Orig. in Matth. ser. 110 p. 229, 15, desiderium Optat. 4, 7 p. 112, 12, exemplum *sim. p. 456, 60*, consilium *l. 44 et p. 457, 76; differentias quasdam subtiliores statuunt*: Sen. epist. 94, 31 quid . . . interest inter decreta philosophiae et -a, nisi quod illa generalia -a sunt, haec specialia? (*sim. distinguit* lege . . ., extraordinario -o Tert. *p. 455, 50*). 94, 37 *leges* minantur, at haec -*a* . . . exorant, . . . leges a scelere deterrent, -a in officium adhortantur. Rvfin. Orig. in lev. 16, 2 p. 493, 22 videtur mihi -um esse, verbi gratia, cum iubetur, ut ille qui sabbatum non servavit . . . lapidetur . . .; mandata vero esse, quibus iubetur . . . decimas offerri Levitis *eqs. cf. etiam p. 457, 58.* *gr. respondere solent δικαίωμα, ἐντολή, πρόσταγμα, πρόσταξις, quae infra fere negleximus; cf.* Avg. in euang. Ioh. 83, 2

sive dicatur -um sive mandatum (*sc. Ioh. 15, 12*) ex uno verbo graeco utrumque interpretatur, quod est *ἐντολή* (*v. quae p. 453, 54 monuimus*).

A *respicitur -um speciale, ad certos animantes et saepe ad certum tempus pertinens (aliter e. g. sub 2c), fere i. q. iussio, mandatum, adhortatio sim.* (*exempla certiora*): **1** *quorumlibet animantium*:
a *vario usu* (*exempla selecta*): Plavt. Mil. 354 (*Palaestrio ad Philocomasium*) -a facito ut memineris (*cf.* 812 -a sobrie ut cures face). 905 ad tua -a de meo nihil his novom adposivi. Cic. Verr. II 3, 155 *Timarchides* qui . . . Apronio improbitatis -a det (*antea*: caede, concide). Phil. 14, 20 meas . . . aures . . . omnium -is monitisque patuisse. Att. 14, 17^a, 1 (= fam. 9, 14, 1) meis -is et consiliis obtemperans. ad Q. fr. 1, 1, 36 quid ego te haec hortor, quae tu . . . facere potes tua sponte sine cuiusquam -is. Cic. fil. Cic. fam. 16, 21, 6 omnia postposui, dummodo -is patris parerem. Caes. civ. 2, 6, 1 *Massilienses* memores eorum -orum, quae . . . ab suis acceperant. Ciris 353 -is paret virgo nutricis. Sen. suas. 2, 8 referam -a matrum *Spartanorum*: 'aut in his aut cum his *scutis*'. Colvm. 1, 8, 5 sacrificia, nisi ex -o domini, ne fecerit *vilicus* (*cf.* 11, 1, 22). Nemes. cyn. 268 (*de obsequio equorum*) verbera sunt -a fugae, sunt verbera freni (*tamquam locutionem obscuriorem affert explicatque* Avson. 419, 65 p. 369, 421 P.). Vopisc. Aurelian. 1, 9 parui . . . -is *Tiberiani librum conscribere me iubentis* (*sim.* Hier. epist. 134, 2 Sidon. epist. 1, 9, 6). CIL III 8500 D(is) M(anibus) Victorine Anne bene merenti -o domnico actum (*sc. monumentum sim.* [*aliter intellegitur vol. V 1, 1889, 11*]; *cf.* Inscr. Iugosl. I Hoffiller-Saria 399 act(uarius) ex praecep(to) domini fec(it). *huc spectare videtur etiam* CIL VI 17330 ob -o *cuiusdam*). *sim. al.* **b** *respicitur voluntas morientis, testamentum sim.*: Sall. Iug. 14, 2 (*I pater* moriens mihi praecepit, uti *eqs.*) quae cum -a parentis mei agitarem. Scaev. dig. 32, 38, 4 (*testator* cavit, ne *quid heres* . . . alienaret) hoc nudum -um est (32, 93 pr. Marcian. dig. 30, 114, 14). Vlp. dig. 26, 7, 5, 9 licet tutoribus patris -um neglegere (Ps. Cypr. adv. Iud. 1 [*syn.* testamentum]. CIL VIII 19929 -o p. carissimi paruit et mesoleum . . . perfecit). Ivst. 7, 2, 1 *Perdiccae* mortis postrema, veluti ex oraculo, -a memorabilia fuere. Cod. Iust. 6, 41, 1, 1 neglecto testatoris -o. CIL II 2893 statu liber relictus ab eo ex -o ipsius f(ecit) (III 5630 ex -o eius. Inscr. Afr. Gsell I 1044 *uxor* dedicavit ex praecep⟨to tes⟩tamenti. *al.*). VI 3554, 12 post haec -a, si quis *contra fecerit.*

2 *regis, magistratus, ducis militaris, pontificis sim.*:
a *vario usu* (*exempla selecta inde a* Lvcano): Caes. Gall. 5, 35, 1 quo -o *Ambiorigis* . . . diligentissime observato. 6, 36, 1 Cicero qui . . . -is Caesaris . . . milites in castris continuisset (*item abl. causae saepius, v. p. 461, 60. 62sq.*). Bell. Afr. 50, 3 adversarii . . . obliti -orum Labieni. Sall. Catil. 44, 1 Allobroges ex -o Ciceronis per Gabinium ceteros conveniunt (Iug. 13, 7 regis. 94, 1. Liv. 38, 32, 8 ex -is Philopoemenis postulabat, ut *eqs.* Mod. dig. 44, 1, 11 ex -o sive interlocutione iudicis. *al.*). hist. frg. 3, 98B co⟨n⟩tra -um ducis. Nep. Eum. 9, 5 quibus imperatum erat, diligenter -um curant. Verg. Aen. 9, 45 *Teucri Aeneae* -a facessunt. Ov. ars 3, 440 Troia maneret, -is Priami si foret usa sui (*ad rem cf. epist. 5, 95 et Palmer ad illum locum*). Liv. 9, 31, 9 sine -o ullius sua sponte struebatur acies. 22, 15, 6 dictatoris. 30, 33, 3 dato -o, ut *eqs.* (Frontin. strat. 2, 3, 16. Frontin. [?] strat. 4, 7, 31 Pass. Petr. Paul. brev. 12. *cf.* Liv. frg. 22 [21, 7 Jal] d. -is, quibus itineribus duceret *milites*). Lvcan. 4, 524. CIL VI 944 (*e cod.*) imp. Tito . . ., quod -is patriis (patriae *trad.; sunt qui malint* patris) consiliisq(ue) et auspiciis gentem Iudaeorum domuit. Frontin. strat. 2, 3, 7 procedentibus . . . ad -um cornibus. Tac. Agr. 40, 2 libertum . . . codicillos . . . tulisse cum eo -o, ut *Agricolae* . . . traderentur (Veg. mil. 3, 1 p. 67, 7 Cod. Theod. 1, 22, 1). Paneg. 7, 14, 1 *ab imperatore* -a petere. Firm. math. 1, 7, 30 iussione Syllana Sulpicius . . . parricidalis -i nefanda animadversione percussus est. Veg. mil. 2, 2 omnes milites unius -i significatione converti. Cod. Theod. 12, 8, 1 ne quis absque -o . . . comitis . . . coquendum aurum sumat (*antea*: nulla praemissa . . . prosecutoria). Conc.^{S} II 3, 2 p. 134, 5 *synodus* per gratiam dei et -a . . . imperatorum . . . congregata (*gr. II 1, 2 p. 126, 8 κατὰ . . . θέσπισμα. sim.* p. 411, 24 [*gr. item*] *et fortasse* Cod. Iust. 1, 1, 4, 1 [*a. 452*] *nisi aliter interpungas*). Conc. Rom. a. 501 p. 423, 25 (*episcopi ad regem*) concedite nobis optatissimo -o vestro, ut ad ecclesias nostras liceat nos reverti. *al.* **b** *-o conferuntur dignitates, munera* (*vel confirmantur, adimuntur*): Inscr. Dessau 1153 (*saec. III in.*) Castinus . . . ex praec(epto) dom(inorum) . . . dux vexil(lationum). CIL VIII 11174 (*sim.* 11175. *saec. III?*) procuratori centenario . . . functo etiam partibus ducenari ex sacro -o. Amm. 14, 9, 1 cui *Vrsicino* nos obsecuturos iunxerat imperiale -um. Cod. Theod. 16, 8, 22 *nos ad* magistrum officiorum direxisse -a, ut ab eo codicilli demantur honorariae praefecturae. Greg. Tvr. Franc. 6, 7 *Albinus* extra regis consilium suscepit episcopatum: . . . *eo mortuo* Iovinus . . . regium de episcopatum -um accipit. Novell. Iust. 8, 1 *quantum praesides sim. solvere debeant* occasione codicillorum aut -orum (*sc. quibus iubebantur magistratum inire* [*v. Enßlin, RE XIII 2484, 60sq.*]; *de iisdem*: 8 edict. 1 *defensores* dabunt . . . ⟨pro⟩ concessis sibi -is . . . solidos *tot.* 24, 6, 1 oportet . . . eum *praetorem Pisidiae* praebere occasione codicillorum . . . officio . . . praefectorum pro -is . . . solidos *tot. sim. al.; gr. respondet πρόσταγμα, sed* 80, 10 *πρόσταξις*). *al.*
c *-o conferuntur privilegia, possessiones sim. vel legitime confir-*

[*Baumgartner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mantur acta quaedam (*ubicumque conceduntur desiderata vel antea petita, subintellegi potest color permissionis, licentiae sim.*): COD. Theod. 10, 9, 2 *antequam* mansuetudo nostra traditionem *bonorum caducorum* secundario -o prioris liberalitatis inpertiat (*distinguitur allegatio* beneficii principalis). INTERPR. cod. Theod. 3, 10, 1 *ut quidam* coniugia sibi expetant ex -o (*cf. Cod. Theod. 3, 10 rubr.* si nuptiae ex rescripto petantur). *ibid.* ut -um expetant maiestatis *consobrini nuptias facere volentes.* CASSIOD. var. 4, 40, 2 datis ... precibus allegatis Basilium ... nostra dudum -a meruisse, ut possessio *ei redderetur.* INSCR. Dessau 8956 (*in termino, de quo v. Cassiod. var. 2, 32, 4* praesentibus decretis annuimus ..., *ut locus* fixis terminis adnotetur) ex p(raecepto) d(omini) n(ostri) Theodorici et s(enatus) c(onsulto). GREG. TVR. Mart. 3, 15 a rege -um elicuit *quidam eius minister*, ut res omnes basilicae traderet vivens. VITA Caes. Arel. 1, 20 (*nisi est interpol.*) dati firmitate -i ecclesiam *Arelatensem* ... tributis fecit immunem *rex.* LEX Sal. Merov. 14, 4 (*sim.* caus. 6, 1) qui migrare voluerit et de rege habuerit -um (*ibid.* ordinationem regis). GREG. M. epist. 1, 8 p. 10, 19 *eius ecclesiae* reditus ... ad tuae ecclesiae ius ... hac -i nostri auctoritate migrare. 3, 54 p. 212, 10 -um a ... pontificibus, quod haec ... sunt concessa, a vobis oportet ostendi (*p. 212, 12* privilegio). 3, 67 tit. exemplum -i (*ibid. postea*: usum pallii ... concedimus). 8, 12 p. 15, 12 huius decreti -ique nostri serie transactionem ... ratam habentes ... confirmamus. 14, 14 p. 434, 23 volumus, ut hoc -um in scrinio ecclesiae nostrae experientia tua restituat. *al.*

3 *deorum (nec non oraculi), sacerdotum sim.*: **a** *paganorum* (*praevalent exempla e fabulis sumpta*): VERG. georg. 4, 398 *Proteus* sine vi non ulla dabit -a (SERV. auct. responsa). 4, 448 deum -a secuti venimus (VOPISC. Aurelian. 19, 4 [*verba om. P*] inserviendum deorum immortalium -is [*antea*: consulenda Sibyllae decreta]. *v. titulos infra et cf.* SIL. 3, 187 divum -a). 4, 548 continuo matris -a facessit *Aristaeus* (APVL. met. 6, 21, 4 ANTH. 198, 84. *cf.* VERG. Aen. 2, 607 [*Venus ad Aeneam*] tu ne qua parentis iussa time neu -is parere recusa [SIL. 2, 477 APVL. met. 5, 24, 3. 5, 29, 2. *al.*]. *sim. al.*). Aen. 6, 236 -a Sibyllae. *al.* VAL. MAX. 7, 3 ext. 1 oraculi (*cf.* APVL. met. 4, 33, 3 -a sortis). SIL. 8, 40. PS. QVINT. decl. 10, 17 *manes* nocturnis admonere -is. APVL. met. 5, 8, 4 coniugale illud -um (*sc. Amoris*). 11, 22, 4 ceteris benevolis -is summatis deae *Isidis. al.* IVST. 3, 3, 10 ex -o numinis (*cf. titulos infra*). CLAVD. rapt. Pros. 1, 229 accelerat -a *Iovis* Venus. *al.* *forma* ex -o *in titulis* (*cf.* IVST. *supra*): CIL II 2412 deo sancto Evento Fl(avius) Fronto ex -o (*sine gen. divinitatis ut* XIII 8789). III 8044 ex -o numinis Aesculapi somno monitus (INSCR. Afr. Gsell I 2997). 8659 Apollini ... ex -o dei posuit (VI 377 deorum montensium). VI 30758 ex -o I(ovis) O(ptimi) M(aximi) D(olicheni) aeterni (*eiusdem*: 30759. INSCR. Epigraphica 1, 1939, 128 n. 6 [*sed dat.* Iovi *intellegere maluit editor*]. *ibid.* p. 132 n. 7. *cf. e. g. ibid. p. 126 n. 4* ex iussu, *n. 5* iussu Iovis). *al.* **b** *Iudaeorum vel Christianorum*: TERT. fug. 6, 5 fugae -um, *sc. Matth. 10, 23*, apostolorum condicio desiderabat (*cf. ibid.* ad tempus praecepit. 6, 6 intra terminos Iudaeae -um fugae continebatur. *et saepius de eadem re*). idol. 5 p. 35, 17 idem deus et lege vetuit similitudinem fieri et extraordinario -o serpentis similitudinem indixit (*item de num. 21, 8*: p. 35, 19). adv. Marc. 2, 20 p. 362, 22 (*de exod. 11, 2 ut* 4, 24 p. 501, 4 -um illud creatoris de vasis aureis et argenteis Aegyptiorum auferendis). 4, 35 p. 543, 9 quae *uxor Loth* -um creatoris non impune contempsit (*de eodem*: CYPR. epist. 11, 7 p. 501, 1 contra -um retro respexit [*item* QVODV. cant. nov. 4, 11]. ORIG. in I reg. 1, 6 p. 11, 19). patient. 6 p. 10, 11 grave -um (*immolandi Isaac ut*: IREN. 4, 5, 4 [4, 10, 1 H.] -um verbi dei. CYPR. patient. 10 p. 404, 4. ZENO 2, 12, 2 [1, 62. 3 L.]. RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 78, 27. *al.*). adv. Prax. 22 p. 269, 18 quod animam suam ponat *Christus*, quia hoc -um accepisset a patre (*cf.* IVVENC. 3, 594 BARNAB. 6, 1). ITALA or. Man. 3 (Verec. in cant. 7, 4 D. = VVLG.) signasti mare verbo -i tui (*cf.* HIER. interpr. Iob 26, 10 -um circumdedit super faciem aquae [*Vulg.* terminum]). AVG. civ. 15, 26 p. 114, 23 D. *animalia* ad illum *Noe* ex dei -o in arcam ingressa sunt (*de eodem -o*: RVST. HELP. hist. testam. 5 tit. *cf. de arca facienda* ALC. AVIT. carm. 4, 294). PS. AVG. reg. II 8 Verb. *fratres* observent, ne quid faciant contra -um (*abbatis ut*: SVLP. SEV. dial. 1, 18, 4. PS. EVSEB. GALLIC. hom. 38, 2 G. senioris. REGVLA mag. 93, 70 iussu ... abbatis, cum ei per -um permittitur, tunc licentiam habeat aliquid ordinare. *al.*). QVODV. prom. 1, 22, 30 *deus* sub hac auctoritate ... Iob ei *diabolo* tradidit, ut -i non excederet modum (*affertur Iob 2, 6* tantum animam illius custodi). CONC.[S] I 5 p. 370, 34 *si episcopus* voluerit per -um rectae fidei (*dat.*) praevalere (*sc. imponens ceteris prava dogmata; gr. I 1, 7 p. 73, 8 ἐξ ἐπιτάγματος, I 4 p. 72, 34* velut ex dominatione imperantes). *al.*

B *respicitur -um generale, fere i. q. norma, edictum, regula sim.* (*exempla selecta*): 1 *generatim*: PLAVT. Trin. 302 semper ego ... tuis servivi servitutem imperiis -is, pater (*item de disciplina domi percepta*: 317 sarta tecta tua -a usque habui mea modestia. TER. Ad. 412 -orum plenust istorum. CIC. rep. 1, 36 domesticis -is. off. 1, 118 parentium -is [CIL VI 12013]. LIV. 40, 8, 10. *al.*). CIC. Verr. II 3, 157 *Verris* familiae -a et instituta et disciplinam. Planc. 59 quamquam ad -a aetas *filioli* non est grandis. Phil. 11, 6 ab hoc *Antonio* Dolabellae scelerum -a sunt tradita (*pro -is sunt ipsa facta ut*: STAT. silv. 5, 2, 60. *cf.* CAES. civ. 3, 10, 4 *incommoda* pro disciplina et -is habere). leg. 1, 58 cuius -i tanta vis ... est, ut ... Delphico deo tribueretur (*respicitur τὸ γνῶθι σαυτόν ut*: fin. 5, 44. Tusc. 1, 52 -um Apollinis. *item de sententiis generalibus*: fin. 3, 73 vetera -a sapientium, qui iubent tempori parere eqs. Tusc. 5, 36 oboediet -o illi veteri [*Plato Menex. 248ª τῇ παροιμίᾳ*]. SEN. dial. 7, 15, 5 vetus -um: 'deum sequere'. epist. 14, 10 ex -o veteri. 15, 9. 88, 39 COLVM. 1, 3, 8. *al.*). Cato 26 senum -is. Tusc. 5, 52 nec putet ad se -um illud Atrei pertinere (*seq. Trag. inc. 112; sim. verba poetarum afferuntur*: Att. 2, 25, 1 fam. 13, 15, 2 ad Q. fr. 3, 1, 23. *iocose* SEN. epist. 53, 3). fam. 5, 13, 3 tuis monitis -isque omnis est abiciendus dolor (*item de -is consolationis causa propositis*: OV. Pont. 1, 3, 27 firmarunt animum -a iacentem. 1, 3, 88 SEN. dial. 6, 4, 1). HOR. epist. 1, 8, 16 LIV. 22, 49, 10. SEN. contr. exc. 4, 1, 2 *luxuriosus* saeculo -a conponit. SEN. epist. 21, 11 venter -a non audit; poscit. 94, 44 *admonitio* nudis -is utitur. 94, 52 qui *advocatus* contra populi -a praecipiat. SVET. Aug. 89, 2 -a et exempla publice vel privatim salubria. VLP. dig. 1, 1, 1, 2 (*inde* INST. Iust. 1, 1, 4) *ius privatum* collectum ... est ex naturalibus -is aut gentium aut civilibus. NON. p. 143, 7 Cato in -is ad filium (*de libri argumento et titulo v. Astin, Cato, 1978, 332sqq.; cf.* ISID. orig. 6, 8, 12 [*in capite* de generibus opusculorum] primus ... -a apud Hebraeos Moyses scripsit; apud Latinos Marcius vates primus -a composuit [*sed v. Fest. p. 165* in carmine Cn. Marci vatis]). *al.*

2 *speciatim, -um pertinet*: **a** *ad artes, philosophiam, scholam sim.*: α *usu communi*: RHET. Her. 2, 30, 47 loci communes ex decem -is ... sumentur, *quae postea enumerantur.* 2, 31, 50 scientior eris -orum artificii (*cf.* CIC. inv. 2, 8 multa de arte -a. de orat. 1, 14 artis [2, 201 off. 1, 60 CELS. 6, 18, 1 QVINT. inst. 5, 9, 3. *al.*]). 4, 7, 10 ad elocutionis -a transeamus (*al. v. vol. V 2, 399, 37*). CIC. inv. 1, 5 antequam de -is oratoriis dicamus (top. 92 QVINT. inst. 12, 3, 12 DON. Ter. Hec. 135. *cf.* CIC. de orat. 1, 264 de officiis -isque oratoris. SERV. georg. 2, 136 secundum -a rhetorica [SERV. auct. Aen. 1, 522, *ubi praecedit*: s. artem r. CLAVD. DON. Aen. 1 prooem. p. 6, 16. *al.*]). 2, 7 *discipuli Aristotelis* permulta nobis -a dicendi reliquerunt (de orat. 1, 84. 1, 233. *al.* QVINT. inst. 2, 17, 2. *al.; cf.* CIC. de orat. 3, 48 -a Latine loquendi. 3, 141 eloquendi [QVINT. inst. 10, 1, 1]. orat. 114 disserendi [fin. 5, 10]). Mur. 77 ad disciplinae -a (PANEG. 11, 19, 2 AVG. in psalm. 31, 18). Flacc. 106 vivendi -a dabitis (fin. 5, 11 bene v. -a. off. 3, 5 QVINT. inst. 12, 11, 16. *al.; cf.* HOR. sat. 2, 4, 95 vitae -a beatae [PROP. 3, 9, 21 QVINT. inst. 2, 16, 10. *al.*]). Pis. 59 praeclara -a sapientiae (SEN. benef. 7, 1, 3 dial. 11[12], 17, 4 epist. 94, 16 PETRON. 4, 3 QVINT. inst. 1 prooem. 19. *al.; cf.* CIC. rep. 3, 7 sapientium [Tusc. 3, 5 VITR. 9 praef. 2 SEN. dial. 11 (12), 12, 1. *al.*]). de orat. 2, 62 rhetorum (3, 54 Tusc. 2, 9 off. 1, 132 QVINT. inst. 2, 2, 1 TAC. dial. 19, 4. *al.*). 2, 76 -a de re militari dare (*sim.* QVINT. inst. 2, 5, 15. 12, 11, 24 rei militaris. *cf. infra l. 55. 75*). 3, 202 a -is Caesaris non abhorrens (*cf. e. g.* Brut. 271 Hermagorae. off. 1, 85 Platonis. HOR. epist. 1, 1, 18 Aristippi. PROP. 2, 34, 77 Ascraei ... poetae. VITR. 9 praef. 2 Pythagorae. VAL. MAX. 4, 3, 6 Epicuri). Brut. 120 quorum *philosophorum* in doctrina atque -is (fin. 4, 17 NEP. Att. 17, 3 PORPH. Hor. epist. 2, 1, 131 IVST. 2, 2, 14. *cf.* CIC. nat. deor. 1, 7 philosophiae [off. 1, 1 -is institutisque ph. SEN. epist. 95, 12 PLIN. nat. 13, 87. *al.*]). leg. 2, 13 neque medicorum -a dici vere possunt, si quae inscii ... pro salutaribus mortifera conscripserunt (AVG. in euang. Ioh. 12, 12. *al.; cf.* QVINT. inst. 12, 11, 24 medicinae [AVG. serm. 278, 5, 5]. PS. AVG. categ. 2 [18 M.-P.] medicinale). OV. met. 8, 208 -a volandi tradit *Daedalus.* LIV. 9, 17, 10 disciplina militaris ... in artis perpetuis -is ordinatae modum venerat. VITR. 4 praef. 1 de architectura. COLVM. 1 praef. 20 rem rusticam ... id esse negotium, quod nullius egeat magisterio -ove (*sing. collect., cf. p. 458, 17*). 1, 1, 6 rusticationis (11, 1, 12. *cf. l. 79sq. nec non* COLVM. 2, 1, 2 rusticarum rerum [5, 1, 1 rusticae rei. QVINT. inst. 12, 11, 24. PALLAD. 1, 1 tit.]). *al.* *-is opponuntur exempla vitae activae* (*cf. p. 457, 14. 458, 9, aliter p. 455, 82sq.*): CIC. de orat. 1, 15 qui *usus* omnium magistrorum -a superaret (QVINT. inst. 3, 8, 70). fin. 4, 5 *Peripatetici Academicique* quam multa non solum -a in artibus, sed etiam exempla in orationibus bene dicendi reliquerunt (fam. 4, 1, 1. VAL. MAX. 3, 3 ext. 2 *Zeno* -orum fidem exemplo virtutis suae publicavit. SEN. dial. 6, 2, 1 epist. 6, 5. *al.*). SALL.(?) rep. 1, 7, 5 in ... bonis ... -is et factis fortibus. SEN. dial. 8, 6, 5 an ex -is suis vixerint *philosophi* (*cf.* LACT. opif. 1, 2 vita ipsa *philosophorum* cum -is congruente). *sim. al.*
β *de ipso opere vel libro* (*exempla certiora; plur. praeter* COLVM. 11, 1, 2; *cf. bβ*): CIC. de orat. 1, 87 de qua *vitae dignitate* nihil rhetorici isti doctores in -is suis reliquissent (*86* in ... libris). 2, 127 *argumenta* -is pervagata. div. 2, 4 *cum Aristoteles et Theophrastus* cum philosophia dicendi etiam -a coniunxerint, nostri quoque oratorii libri in eundem librorum numerum referendi videntur. SALL. Iug. 85, 12 acta maiorum et Graecorum militaria -a legere. VITR. 1, 1, 7 qui Ctesibii ... et ceterorum, qui eiusdem generis -a conscripserunt, leget (7 praef. 14 [*ibid.* commentariis]. COLVM. 2, 2, 22). 3 praef. 3 his -is editis ostendam nostrae scientiae virtutem (*item loquitur auctor de opere suo*: 5 praef. 1 in his -is. COLVM. 1, 1, 17 nostra -a. 11, 1, 2 hoc undecimum -um rusticationis [*opp.* primo ... libro]. PALLAD. vet. med. 1, 5 de quibus *vitibus* ... inter -a ruralia disputavi [*i. in opere agr. 3, 28*]. *al.*). 7 praef. 18 *cum Romani* pauci -a edidissent (GALLICAN. Avid. 3, 6. *cf. l. 77*). SEN. epist. 26, 6 ex -is sapientium verba collecta. PLIN. nat. 18, 22 cum iam M. Cato -a condidisset (26, 10). 25, 6 *cum Asclepiades* sollicitatus

[*Baumgartner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ex urbe Roma -a pro se mitteret *Mithridati* (*ibid.* volumina). QVINT. inst. 1, 11, 17 a Chrysippo in -is de liberorum educatione compositis (6, 3, 11. LACT. inst. 3, 14, 17 ad filium c. -a *Ciceronis*). *al.* *in titulo libri* (*cf. p. 456, 17 sqq.*): CAEL. AVR. chron. 3, 7, 92 quales esse fricatores Salutaribus -is docuimus (*sed* liber Sorani de digestionibus *appellatur opus in cod. Lond., v. Rose, Anecdota II, 1870, 193*). IVL. SEV. rhet. tit. p. 355 -a artis rhaetoricae summatim collecta (*cod. A, sim. cett.*). PRISC. gramm. II 532, 17 Ennius in -is (*librum non eundem esse ac Protrepticum vidit Leo, Geschichte der röm. Lit. 204*).

b *ad vitam publicam* (*sc. ad ius, munera administranda, militiam sim.*): α *vario usu*: CIC. Quinct. 84 *edictum praetoris* tibi quid facias definit, te instituit, tibi -a dat. ad Q. fr. 1, 1, 11 *quaestorem* institutis ac -is *proconsulis* obtemperare. S. C. de aedif. (CIL X 1401) 5 quibus *tectis urbis* ipse *princeps* non solum -o augustissimo, sed etiam exemplo suo prodesset. SIL. 8, 265 (*ad populum*) vos, quorum imperium est, consul -a modumque bellandi posco. TAC. Agr. 13, 2 consilium id (*sc. oblivionem Britanniae*) divus Augustus vocabat, Tiberius -um. DECL. in Catil. 66 contra -a XII tabularum, contra leges nostras. PAPIN. dig. 1, 3, 1 lex est commune -um, virorum prudentium consultum *eqs.* 5, 1, 40, 1 adversus legis -um (48, 19, 41 TRYPH. dig. 4, 4, 37, 1 VLP. dig. 37, 14, 16 pr. *et saepe*). ITALA gen. 47, 26 (Aug. loc. hept. 1, 201) posuit illis *Aegyptiis* Iosephin -um . . . . ut praestent quintas Pharaoni (*Vulg.* quasi in legem. *cf.* II par. 35, 25 [Complut.] dederunt ea in -um super Israhel [*Vulg.* quasi lex obtinuit]). PORPH. Hor. carm. saec. 55 (Scythae responsa petunt) expectant -a Romanorum. EDICT. imp. Diocl. frg. Vat. 281 ex -is statutorum . . . placuit *eqs.* EPIST. impp. de Asia (Bruns, fontes[7] p. 270) II 10 n(ost)ri . . . -a arbitrii (*gr. 26* τοῦ ἡμετέρου ϑ⟨ε⟩σπίσματος . . . τῇ γνώμῃ). VVLG. Ios. 24, 25 *Iosue* proposuit populo -a atque iudicia (*Itala Lugd.* legem). *al.* *in versione dubia*: Ps. PHILO antiq. 5, 7 (*in censu filiorum Sem*) omnes erant proficiscentes in virtute et in -o belli in conspectu ducationum suarum (*intellegendum videtur 'in disciplina militari' sim.; sed cf. locos geminos 5, 4* in procinctu armorum. *5, 5* in apparatu armorum). β *respiciuntur ipsa decreta, edicta sim.* (*an huc iam l. 14?*): SCAEV. dig. 49, 1, 28, 1 *quidam* iussus a iudice exhibere secundum -um praesidis provinciae rationes ([*ibid.* secundum constitutionem recitatam]. PAVL. dig. 26, 7, 46, 6 ex p. provinciae -o. COD. Iust. 5, 42, 2 pr. [*a. 260*]. *cf.* COD. Theod. 7, 12, 3 -o rectoris provinciae). MEN. dig. 49, 16, 4, 12 -um divi Traiani (*ibid. 5* d. T. edictum). TRYPH. dig. 16, 3, 31 pr. cum -is civilibus et praetoriis (*postea*: civile ius et legum ordinem. *cf.* praetoris: VLP. dig. 2, 4, 8 pr. 47, 10, 13, 2 [*ibid.* decreto]). LVCIAN. Cypr. epist. 22, 2 p. 534, 11 secundum -um imperatoris (*cf.* AVG. doctr. christ. 3, 34, 47 quid specialiter, quid generaliter in quocumque -o imperiali sit constitutum [COD. Theod. 3, 12, 3, 4 i. -i tenore. MAX. TAVR. serm. 106, 2 M. *adde l. 56*]. PRVD. perist. 14, 66 -a . . . regia principis [COD. Theod. gest. in sen. 3 CONSVLT. 8, 6. *al.*]). COD. Theod. 1, 1, 4 generale -um beneficio speciali anteferendum est (*Interpr.* legem . . . una causa non vacuet). 1, 20, 1, 1 si quis contra -um huius modi venire temptaverit (6, 29, 5, 2 nec quis audeat c. -um hoc amplius accipere. 7, 8, 10, 4. 16, 1, 4. *al.*). 9, 19, 4, 1 removebitur . . . istius lenitate rescripti -i superioris austeritas. THEODERIC. praecept. p. 392, 1 tit. -um regis Theoderici (*ed.; codd. praemittunt fere*: -um immo lex data a . . . Th.). NOVELL. Iust. 17 praef. *priores Augusti* ad administrationes directis certa -a dabant, mandata principum ea vocantes, secundum quae oportet eos gubernare administrationes (*de iisdem*: 17, 16 propones exemplar eorum publice. 25, 6 ex imperialibus -is. *al.; gr. resp.* παραγγέλματα, *ad rem v. Kreller, RE XIV 1023 sq.*). 118 epil. in hac quidem regia civitate edictis consuete propositis, in provinciis autem -is dirigendis ad . . . praesides earum (*sim.* 119 epil. 128 epil.). *al.*

c *ad religionem, res sacras*: α *paganorum* (*cf. p. 456, 1*): STAT. Ach. 1, 598 *in orgiis Bacchi est* lex procul ire mares; iterat -a verendus ductor inaccessumque viris edicitur antrum. FIRM. math. 1, 7, 11 cuius *salutaris numinis* monitis atque -is purgatis animi sordibus. AVG. civ. 2, 4 p. 56, 20 D. quod cultores deorum nulla umquam a diis suis -a probitatis acceperint (*item de -is deorum paganorum passim in libro secundo* AVG. civ.). β *Iudaeorum et Christianorum*: ITALA lev. 18, 4 (Lugd. *al.*, *sim.* VVLG.) iudicia mea facietis et -a mea servabitis (*sim.* deut. 11, 1 [*ibid.*] *et saepius in sacra scriptura*). Is. 29, 13 (Iren. 4, 12, 4. *al.*) *Iudaei* frustra . . . colunt me docentes doctrinas et -a hominum (*gr.* ἐντάλματα, *Cypr. epist. 63, 14* mandata [*cf. Vulg.*]; *explicat* IREN. *ibid.* traditiones presbyterorum. *inde* Matth. 15, 9 [cod. e]. Marc. 7, 7 [cod. b *al.*]. Col. 2, 22 [cod. d *al.* = VVLG.]. TERT. adv. Marc. 4, 27 p. 515, 22. *al.*). Matth. 22, 40 (cod. e *al.*) in his duobus -is *diligendi* tota lex pendet et profetae (*gr.* ἐντολαῖς, *Vulg.* mandatis. *inde e. g.* CYPR. unit. eccl. 15 p. 224, 9). I Cor. 7, 25 (cod. d *al.* = VVLG.) de virginibus . . . -um domini non habeo, consilium autem do (*gr.* ἐπιταγήν. *inde* TERT. castit. 4 l. 5 sq. coron. 4 l. 38. *et saepe*). Eph. 2, 15 (Tert. adv. Marc. 5, 17) *Christus* legem -orum sententiis vacuam fecit (*gr.* ἐντολῶν, *Vulg.* mandatorum. *item opponuntur vetus et novum testamentum*: TERT. adv. Iud. 6, 1. 6, 3 legis veteris -a et . . . novae legis exordia. AVG. de serm. dom. 1, 1, 2 maiora -a iustitiae [*opp.* minora *Iudaeorum*]. CONSVLT. Zacch. 3, 5 p. 106, 7 -i veteris est, ut . . . , novi autem, ut. *al.*). TERT. adv. Marc. 4, 36 p. 544, 26 resciditne Christus priora -a non occidendi, non adulterandi *eqs.*? (*item respicitur decalogus*: monog. 7, 7 filius -um dei exsequatur: honora patrem et matrem [*exod. 20, 12*]. pudic. 5 p. 226, 10. IREN. 2, 24, 4 [2, 36, 2 H.] unaquaeque tabula . . . -a habebat quinque. AVG. catech. rud. 23, 2 in decem -is, quod appellant decalogum [in euang. Ioh. 7, 10 serm. 8, 1 EVCHER. form. 9 p. 56, 24 VEREC. in cant. 4, 5 l. 25 D. *al.*]. *et saepe*). CYPR. epist. 15, 1 p. 513, 11 cum omnes milites Christi custodire oporteat -a imperatoris sui (*item in imagine militiae*: Fort. praef. 1 p. 317, 10. 4 p. 318, 28 -a ipsa divina velut arma pugnantibus suggerenda sunt. MAX. TAVR. serm. 83, 1 M.). ZENO 1, 12, 3 (2, 4, 7 L.) *Christus* factis -a consummat (*sim.* Ps. PROSP. carm. de prov. 515). CHROMAT. in Matth. 17, 1, 2 E.-L. *ut Christus in monte* -a traderet caelestium mandatorum. VITA Hil. Arel. 30 l. 28 sanctae castigationis vel increpationis . . . -a seminavit. SALV. eccl. 3, 73 quod -o interdictorio generaliter iubet: 'nolite thesaurizare' (*Matth. 6, 19*). BOETH. trin. 1, 3 quae *fides* . . . propter universalium -a regularum . . . catholica . . . vocatur (REGVLA mag. 62, 4 [*monachorum ut* BENED. reg. 65, 17 GREG. M. epist. 1, 49]). *et passim* (*cf. e. g. p. 460, 75 sqq.*). *sing. collect. de doctrina sim.* (*cf. etiam p. 456, 57. 457, 82*): CONC.[S] I 5 p. 337, 7 patrum doctrinis obtemperantes . . . , maxime autem . . . Athanasii -o (*gr. I 1, 4 p. 19, 16* ταῖς τῶν . . . πατέρων δόξαις . . . , μάλιστα δὲ ταῖς τοῦ . . . Ἀθανασίου). SACR. Greg. 129, 1 (594 D.) da ecclesiae tuae eorum (*sc. Petri et Pauli*) in omnibus sequi -um (*cf. e. g. Sacr. Leon. 357* doctrinam).

II *significatur quod antea captum, perceptum est* (*cf. vi verbali magis servata p. 452, 27*): A *cognitione vel indicatione rerum futurarum* (*cf. p. 452, 75*): 1 *praecipitur prophetia vel typo* (*non prorsus deest notio sollemnis, cum futura scripturis sanctis fere praescripta et statuta videantur*): TERT. adv. Iud. 8, 2 *Christum venisse* proba⟨bi⟩mus et ex consequentibus, quae post adventum eius futura adnuntiabantur, uti iam adimpleta omnia ⌊-a⌋ credamus (⌊ ⌋ iam perfecta *vel* [quam] perspecta *var. ll.*; *cf. ibid. antea*: ex temporibus praescriptis). AVG. serm. 149, 3, 4 (*explicatur deut. 14, 6* omne animal quod . . . ruminat comedetis) epulae illae -a mysteriorum sunt et signa futurorum (*sed coll. ibid.* hoc quod praeceptum est Iudaeis *fortasse intellegas potius -a, sc. mandata sim., mystica*). EVCHER. form. 3 p. 17, 20 egressi sunt duo ursi reges Romanorum (*sc. Vespasianus et Titus*) ad -um figurati Helisaei et . . . Iudaeos pueros comederunt (*cf. IV reg. 2, 24*).

? 2 *praecipitur prognosticis* (*nisi potius notione communi explices*): AVIEN. Arat. 865 hoc . . . Notum praenoscere signo nox docuit; noctis siquis -a sequatur, incassum Zephyri volvunt mare (*gr. 420* εἰ . . . πίθωνται . . . σημαινούσῃ, *sc.* νυκτί). 1498 non unum deprensa diem tibi signa loquuntur nec vulgo in cunctis adsunt -a diebus (*gr. 805* σήματα).

B *dominatione* (*vi temporali fortasse evanida*): VVLG. Is. 11, 14 Idumea et Moab *erunt* -um manus eorum *Israelitarum* et filii Ammon oboedientes erunt (*Hier. ad loc. l. 78* in I. et M. extendent manus suas).

appendix *syntactica et stilistica ad I*: 1 *additamenta indicantia, quid vel de qua re praecipiatur*: a *enunt. secund.* (*pendent saepissime e tota locutione verbali, e. g.* -um dare *sim.*): α *inducuntur pron. interrog.*: PLAVT. Pseud. 764 onerabo meis -is Simiam, quid agat. CIC. de orat. 2, 157 nullum est -um, quo modo verum inveniatur (SEN. epist. 94, 17). PROP. 2, 34, 77. LIV. frg. 22 (21, 7 Jal). β *inducuntur coniunctionibus*: ut: CIC. inv. 1, 100 commune . . . -um hoc datur, ut *eqs.* part. 126 commune . . . sit hoc -um. off. 1, 85 -a teneant. Q. CIC. pet. 45. CAES. civ. 3, 10, 4 quae *incommoda accepta* pro disciplina et -is habere possent, ut *eqs.* LIV. 30, 33, 3 (*v. p. 454, 51*). VAL. MAX. 7, 2 ext. 11 SEN. epist. 95, 51. *et saepe per totam latinitatem.* ne: CIC. off. 2, 51 hoc -um officii . . . tenendum est, ne quem . . . arcessas. 2, 71 -um *est.* COLVM. 3, 10, 7 hoc solum -um . . . accipit. 8, 8, 7 est . . . -um. HIER. epist. 49, 4, 2 AVG. in psalm. 40, 6 SVLP. SEV. chron. 1, 4, 1. *variis*: AMBR. epist. 66, 7 -um evidens *est*, quia praeferenda est religio necessitudini. GREG. M. epist. 3, 54 p. 212, 10 (*vigente quodam modo vi verbali*) -um a prioribus Romanae urbis pontificibus, quod (quo *var. l.*) haec Ravennati ecclesiae sunt concessa, a vobis oportet ostendi. γ *sine coniunctione*: TAC. ann. 15, 3, 1 (*v. sub 3bβ*). DRAC. laud. dei 3, 614 *deus* qui das -a . . . , ira hominis cum sole cadat . . . , qui praecipis, ut *eqs.* (*vix ad e*).

b *gen.* (*cf.* -a dare *cum dat. rei*: COLVM. 5, 9, 18 ARATOR act. 2, 888): α *subst.* (*exempla selecta; neglegimus gen. potius rem praecipientem indicantes, e. g.* artificii RHET. Her. 2, 31, 50. disciplinae CIC. Mur. 77): RHET. Her. 4, 7, 10 elocutionis (*v. p. 456, 27*). CIC. inv. 1, 33 partitionum. 1, 34 huius partis (QVINT. inst. 8 prooem. 14. 9, 1, 12). de orat. 2, 64 tot tantarumque rerum (*item* 2, 69). leg. 1, 62 salutis et laudis (CYPR. domin. orat. 28 IVVENC. 2, 791. *al.*). Q. CIC. pet. 43 assiduitatis. HOR. sat. 2, 4, 95 vitae (*v. p. 456, 37*). VITR. 7 praef. 14 symmetriarum. SEN. Phoen. 661 imperi. COLVM. 5, 1, 4 mensurarum. STAT. Theb. 10, 506 belli. QVINT. inst. 1 prooem. 17 virtutis (TERT. adv. Marc. 4, 1 p. 423, 15 IVST. 15, 3, 6 HIER. epist. 60, 2, 2). *al.* β *gerund.*: CIC. inv. 1, 97 augendi et laudandi et vituperandi -a . . . data sunt. 2, 7 dicendi (*v. p. 456, 32*). Flacc. 106 vivendi (*v. p. 456, 36*). de orat. 2, 229 praetermittendarum . . . facetiarum. part. 9 communia -a fidem faciendi et commovendi. off. 1, 60. *al.* Ov. met. 8, 208 volandi. COLVM. 4, 29, 1 vitium inserendarum tuendarumque insitionum. PLIN. nat. 14, 44. *al.*

c *adi.*: CIC. inv. 1, 5 oratoria (*v. p. 456, 28*). SALL. Iug. 85, 12 militaria. FIRM. math. 1, 7, 30 parricidalis -i nefanda animadversione.

[*Baumgartner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PALLAD. vet. med. 1, 5 ruralia. SERV. georg. 2, 136 rhetorica (*v. p. 456, 30*). *al.*

d *praepos.* (*saepe pendent e tota locutione verbali*): α de: CIC. inv. 1, 26 de exordiis -a traduntur. 2, 8 multa de arte -a reperimus. de orat. 1, 145 de memoria quaedam brevia . . . -a gustaram. 2, 76 -a de re militari dare. *al.* VITR. 4 praef. 1 de architectura -a . . . reliquisse. SEN. dial. 4, 18, 1 alia de tuenda valetudine, alia de restituenda -a sunt. COLVM. 1, 1, 14 duo volumina . . . -orum de vineis . . . composita *reliquit* (*si recte huc traximus*). PLIN. nat. 1, 18, 8 -a antiquorum de agro colendo. 14, 47 QVINT. inst. 2, 5, 15. *al.* β in *c. acc.*: CIC. inv. 1, 19 in rationem exordiendi -a dabimus (*inde* MAR. VICTORIN. rhet. 1, 14 p. 194, 34 in exordium -a trademus). 2, 11 in eas *partes orationis* omnes omnia -a *continebat liber*. 2, 53 in quam *partem* -a nobis danda sunt. 2, 103. 105 in id *genus* -a ponemus. SEN. epist. 95, 12. CYPR. idol. 14 p. 31, 6 -a in salutem dare (*item* patient. 5 p. 400, 12). *al.* γ ad (*quamquam neglegimus, quae merum finem indicant, etiam de quibusdam hic allatis dubitare possis*): CIC. inv. 1, 100 commune . . . -um hoc datur ad enumerationem, ut *eqs.* de orat. 2, 32 -a posse quaedam dari peracuta ad pertractandos animos. 2, 45 unde ad omnia ornamenta dicendi -a sumuntur (*v. Kumaniecki, Miscellanea crit. Teubneriana II, 1965, 201*). 3, 103 ipsa ad ornandum -a quae dantur eius modi sunt, ut. part. 89 ad hanc difficultatem explicandam -a referamus. fin. 2, 84. off. 3, 33 ad quas ipsas consultationes ex superioribus libris satis multa -a sunt. CENS. 1, 6 ad beate vivendum. ARATOR act. 2, 494.

δ *aliis*: SEN. epist. 24, 5 hominem non eruditum nec ullis -is contra mortem aut dolorem subornatum (ANON. in I Cor. [ed. Frede] 31 B c. castitatem -a dare. *cf. loc. sequentem*). AVG. civ. 2, 25 p. 91, 2 D. cum Christus . . . tanta frequentet pro moribus optimis -a contra perditos mores. EVGRAPH. Ter. Phorm. praef. p. 213, 1 semel tibi datum -um circa prologos perseveret.

e *orat. recta*: α *praeparatur additamentis demonstr. vel verbo dicendi*: CIC. Tusc. 5, 52 -um illud Atrei . . .: 'proinde *eqs.*' ([*Trag. inc. frg. 112*]. Att. 2, 25, 1 SEN. dial. 7, 15, 5 epist. 88, 39 PLIN. epist. 1, 18, 5 TERT. bapt. 12 p. 212, 19. *al.*). HOR. epist. 1, 8, 16 -um auriculis hoc instillare memento: '. . .' (PORPH. Hor. ars 32. *al.*). SEN. epist. 15, 9 ecce insigne -um: 'stulta vita ingrata est et trepida'. PRISCILL. tract. 3, 71 relinquentes apostolica -a dicentia ([*seq. I Thess. 5, 19 sq.*]. ORIG. in I reg. 1, 15 in Matth. ser. 44 p. 89, 7 REGVLA mag. 15, 47. 78, 18). *al.* β *cetera exempla*: CIC. fam. 13, 15, 2 confero me ad vera -a *Εὐριπίδου* (*seq. frg. 905 Nauck*). ad Q. fr. 3, 1, 23 nihil de -is Epicharmi (*seq. frg. 264 Kaibel*). SEN. suas. 2, 8 SEN. epist. 53, 3 SVET. Cal. 30, 1. *al.*

f (*acc. c.*) *inf.*: NEP. Thras. 2, 3 -um illud omnium in animis esse debet, nihil in bello oportere contemni. SEN. contr. 7, 7, 10 hoc erat . . . -um eius, quaedam declamatorem tamquam praetorem facere debere. COLVM. 1, 3, 8. 1, 4, 1 Caesonianum -um . . . agrum esse revisendum saepius. PLIN. nat. 14, 133. 29, 21. 35, 80. *al.*

2 *iuncturae notabiliores*: a *accedunt verba*: α *accipere, habere, servare -a, parere -is sim.*: PLAVT. Mil. 354 -a facito ut memineris (TERT. orat. 2 p. 182, 8. 18 p. 191, 24 ORIG. in I reg. 1, 15). 812 -a . . . ut cures (*v. vol. IV 1497, 35 sqq.*). 1036 -is parebo (Most. 420 CIC. ac. 1, 5 Tusc. 3, 5 fam. 9, 1, 2 CIC. fil. Cic. fam. 16, 21, 6 VERG. Aen. 2, 607. *et saepe*). Poen. 578 tenes -a in corde (CIC. part. 83 off. 1, 85. *al.* SEN. benef. 7, 1, 3 TERT. pudic. 6 p. 230, 17. *al.*). CIC. inv. 2, 6 ut . . . -a . . . cognoscat (Verr. II 3, 157 de orat. 1, 144. 3, 80 QVINT. inst. 3, 1, 18 TAC. dial. 19, 4. *al.*; *cf.* noscere: CIC. epist. frg. VIII 4 W. [*inde* LACT. inst. 3, 14, 18]. IVL. SEV. rhet. 2 p. 356, 1). 2, 74 -is definitionis uti (de orat. 1, 19 part. 14 OV. ars 3, 440 SEN. dial. 11 [12], 12, 1 epist. 94, 44. *al.*). de orat. 1, 137 -a didicisse (fin. 2, 80 OPTAT. 2, 5 p. 41, 8 HIER. psalt. sec. Hebr. 119, 71. *al.*; *cf.* QVINT. inst. 12, 11, 16 perdiscere). 2, 85 ista ipsa -a acceperit (3, 141 CAES. civ. 2, 6, 1 VAL. MAX. 8, 7 ext. 3 SEN. epist. 95, 12. *et saepe*; *cf.* percipere: CIC. off. 1, 60 NEP. Att. 17, 3 VAL. MAX. 8, 7 ext. 11 NOVELL. Iust. 8, 12 pr.. capere: CIC. phil. frg. V 51 TERT. monog. 14, 8 IVVENC. 2, 791. *al.*, suscipere: IVVENC. 3, 389 HIL. in Matth. 11, 13 AMM. 20, 8, 12. *al.*). part. 9 habeo communia -a fidem faciendi (SEN. epist. 94, 2. 94, 22. 95, 9 TERT. coron. 4 l. 38. *al.*). Tusc. 4, 30 *virtutem* obtemperantem temperantiae -is (*v. vol. IX 2, 271, 67 sqq.*). 5, 36 oboediet -o illi veteri (SEN. epist. 94, 44. ITALA Tob. 3, 4 [Complut., *sim.* VVLG.]. IREN. 5 praef. *al.*; *cf.* audire: VERG. Aen. 2, 345 SEN. Thy. 309 dial. 9, 9, 3 epist. 21, 11. 105, 1 TERT. adv. Marc. 4, 35 p. 542, 12. *et saepe*). CAES. Gall. 5, 35, 1 quo -o . . . observato (LIV. 23, 35, 9 TERT. fug. 12. 13. *al.* ITALA psalm. 88, 32 [Cypr. laps. 6]. CYPR. epist. 11, 4 p. 498, 15. *al.*; *cf.* servare: CELS. 6, 18, 1 COLVM. 1, 8, 15 TERT. adv. Marc. 4, 36 p. 544, 26. ITALA Ioh. 14, 15 [cod. b]. *et saepe*). VERG. georg. 4, 448 deum -a secuti (SEN. contr. 1, 2, 15 CELS. 3, 14, 1 SEN. dial. 8, 2, 1. *et saepe. cf.* exsequi *vol. V 2, 1851, 62 sq., ubi addas* TERT. adv. Marc. 1, 26 p. 326, 27, obsequi *vol. IX 2, 186, 43 sq.*). 4, 548 matris -a facessit (*v. vol. VI 1, 39, 45 sq., ubi addas* CORIPP. Iust. 4, 226. *cf.* facere: TERT. adv. Marc. 4, 35 p. 542, 12. 4, 36 p. 544, 18. ITALA deut. 6, 25 [Lugd., *sim.* VVLG.]. *al.*). COLVM. 1, 8, 15 -a custodisse (*v. vol. IV 1565, 63 sqq., addas e. g.* TERT. cult. fem. 2, 5 l. 29). TERT. fug. 6, 1 -um adimplevit (adv. Iud. 8, 2 CHROMAT. serm. 3, 2 L. *al.*; *cf.* implere *vol. VII 1, 637, 81, ubi addas e. g.* FILASTR. 57, 2 ORIG. in I reg. 1, 9, complere *vol. III 2096, 36 sqq.*). ITALA lev. 18, 4 (Lucif. Athan. 1, 3, *sim.* VVLG.) ambulate in eis -is (Ezech. 37, 24 [Wirc.]. PRISCILL. tract. 5, 88 VVLG. lev. 26, 3. *et saepe*). CYPR. epist. 11, 5 p. 499, 22 -a eius *dei* metuere (33, 1 p. 566, 2. *cf.* timere: VVLG. I Esdr. 10, 3 INSCR. christ. Diehl 3356 B. *al.*). *al.*

β *dare, ponere -a, erudire -is sim.*: CIC. inv. 1, 5 -a nobis reliquerunt (2, 7 orat. 186 fin. 4, 5 VITR. 4 praef. 1 QVINT. inst. 12, 11, 24. *al.*). 1, 9 -a tradenda (1, 26 Phil. 11, 6 de orat. 1, 84. *al.* OV. met. 8, 208 SEN. nat. 7, 32, 2 epist. 40, 3 COLVM. 1, 3, 9. *et saepe*). 1, 19 -a dabimus (*cf. vol. V 1, 1688, 41 sqq.*). 2, 6 -a . . . conscripsit (*v. vol. IV 375, 58 sqq.; addere possis* CIC. leg. 2, 13. *cf.* scribere: VITR. 5 praef. 3 ITALA Marc. 10, 5 [cod. b = VVLG.]. PORPH. Hor. ars 218. *al.*). 2, 105 in id . . . -a ponemus (de orat. 2, 69 orat. 43. ITALA psalm. 148, 6 [Sangerm. = VVLG.]. IREN. 4, 15, 2 [4, 26, 2 H.]. *al.*; *cf.* proponere: TERT. castit. 2 l. 35 OPTAT. 3, 4 p. 85, 8 VVLG. Ios. 24, 25. *al.*). Manil. 28 *adulescentia* -is . . . est erudita (rep. 1, 36. *al.* SEN. dial. 11 [12], 17, 4. CYPR. epist. 58, 11 p. 666, 5. *al.*; *cf.* STAT. Theb. 10, 506 te leges -aque . . . belli erudiit). de orat. 2, 49 propriis -is instruenda *pars* (2, 62. *et saepe, v. vol. VII 1, 2021, 15 sq.*). 3, 34 -is . . . formari (HOR. epist. 2, 1, 128 QVINT. inst. 12, 2, 4. *al.*). part. 89 -a referamus (VERG. georg. 1, 176 SEN. suas. 2, 8 VAL. MAX. 7, 3 ext. 1. *et al.*). leg. 1, 62 qua -a salutis . . . edat (*v. vol. V 2, 90, 12 sqq.; ubi addas* CYPR. domin. orat. 28 p. 287, 24). Tusc. 1, 52 quo -o monet, ut *eqs.* (LIV. 2, 44, 5 PHAEDR. 3, 8, 1 COLVM. 2, 7, 2. *al.*; *cf.* PS. QVINT. decl. 10, 17 admonere -is [AVG. fid. et op. 4, 6. *al.*]). off. 1, 118 parentium -is imbuti (*cf. vol. VII 1, 428, 62 sq.*). VERG. Aen. 5, 747 -a parentis edocet (*cf.* docere: ITALA Is. 29, 13 [Iren. 4, 12, 4]. *et saepe, v. e. g. vol. V 1, 1728, 50. 77 sqq.*). HOR. sat. 2, 4, 11 ipsa . . . -a canam (PROP. 2, 34, 77 LIV. 40, 8, 10 ARATOR act. 2, 82). TERT. adv. Marc. 1, 26 p. 326, 27 ut -a constituat non executurus (HIER. epist. 52, 4, 3 hom. Orig. in cant. 2, 8 VVLG. exod. 15, 25. *cf.* VVLG. I par. 16, 17 *deus* c. illud Iacob in -um). ITALA deut. 6, 1 (Lugd.) quaecumque -*a* praecepit dominus (*v. p. 448, 6*).

γ *egere -is, neglegere -a sim.*: CIC. fam. 10, 3, 4 monitis et -is egere (SEN. epist. 94, 19 COLVM. 1 praef. 20 QVINT. inst. 2, 11, 1. *al.*). BELL. Afr. 50, 3 obliti -orum Labieni (HIER. psalt. sec. Hebr. 119, 83. 119, 93 COD. Theod. 7, 12, 2. *al.*). SEN. epist. 95, 60 recedendum a -is (QVINT. inst. 1, 5, 29 CYPR. epist. 63, 10 p. 709, 8. *al.*). APVL. met. 5, 29, 2 *ut* tuae parentis . . . -a calcares (OPTAT. 2, 25 p. 63, 11 COD. Theod. 16, 6, 2 EDICT. Theodor. pr. *cf.* OP. imperf. in Matth. 40 p. 859 conculcat). VLP. dig. 26, 7, 5, 9 patris -um neglegere (FILASTR. 124, 3 AVG. vera relig. 63 COD. Theod. 5, 7, 2, 4. *al.*). TERT. adv. Marc. 4, 35 p. 543, 9 -um creatoris . . . contempsit (IREN. 4, 33, 15 [4, 55, 6 H.]. CYPR. epist. 11, 4 p. 498, 20. *et saepe*). ITALA II par. 24, 20 (Complut.) transgredimini -um domini (Dan. 9, 5 [Cypr. laps. 31]. IREN. 1, 30, 8 [1, 28, 4 H.]. *al.*). Tob. 4, 5 (*vel* 6. Complut.) ne velis peccare vel praeterire -a illius (Luc. 15, 29 [Tert. pudic. 8]. CYPR. epist. 74, 3 p. 801, 18. *al.*). *al.*

b *accedunt adi.*: α *varia* (*v. etiam 1c*): CIC. inv. 1, 100 commune . . . -um hoc datur (de orat. 1, 137. *et saepe; v. vol. III 1970, 84 sqq.; addi potest* PLIN. nat. 18, 44). leg. 2, 13 pro salutaribus mortifera conscripserunt -*a* (SEN. dial. 5, 6, 3 epist. 13, 1. *al.* CYPR. eleem. 20 p. 388, 26. *et saepius*). fin. 3, 73 vetera -a sapientium (Tusc. 5, 36 SEN. dial. 7, 15, 5 epist. 14, 10 COLVM. 1, 3, 9. *al.*; *cf.* COLVM. 2, 7, 2 antiquissimi [PS. CYPR. pudic. 5 antiqua]. PLIN. nat. 14, 47 vetustiora). off. 3, 43 breve et non difficile -um est (AVG. civ. 14, 15 p. 35, 16 D. *cf.* facile: Q. CIC. pet. 45 [*vix recte adv. intellegitur vol. VI 1, 68, 32*]. CYPR. testim. 3 praef. p. 101, 16 HIER. epist. 21, 20). SALL. (?) rep. 1, 7, 5 bonis . . . -is (SEN. epist. 94, 42. ITALA Rom. 7, 12 [Tert. adv. Marc. 5, 13]. *al.*). HOR. sat. 2, 4, 2 novis (TERT. adv. Marc. 4, 25 p. 508, 2. ITALA II Ioh. 5 [Aug. grat. 35]. *al.*). VAL. MAX. 5, 10 ext. 3 utilissimis (7, 2 ext. 11 PLIN. nat. 1, 7, 32 CYPR. eleem. 20 p. 388, 26. *al.*). SEN. Thy. 309 peiora (TERT. anim. 35, 4 pessimis). benef. 1, 2, 4 -is salubribus adiuva (PETRON. 140, 2 SVET. Aug. 89, 2 MIN. FEL. 33, 3. *al.*). epist. 94, 31 generalia (94, 35 GELL. 14, 2, 3. *et saepe. v. vol. VI 2, 1772, 77 sqq.*). *ibid.* specialia (COD. Iust. 10, 1, 4 pr. [*imp. Diocl. et Maxim.*]). 94, 44 *admonitio* nudis -is utitur (95, 36. *adde p. 454, 30*). TERT. patient. 6 p. 10, 11 tam grave -um (ITALA I Ioh. 5, 3 [Aug. grat. 17, 35]. AVG. perf. iust. 10, 21. *al.*). AVG. civ. 14, 12 p. 31, 21 D. leve (perf. iust. 10, 21. *al.*). *al.* β *quae respiciunt praecipientem*: LVCR. 3, 10 patria (CIL VI 944 *v. p. 454, 54*). VELL. 2, 94, 2 *Tiberius* innutritus caelestium -orum disciplinis (*sc. imperatoris Augusti* [*v. Woodman, 1977 ad l.*]. APVL. met. 11, 21, 8 *Isidis*. TERT. pudic. 6 p. 228, 4 *dei, ut saepe apud Christianos, e. g.* CYPR. eleem. 15 p. 384, 23 HIL. in psalm. 118 praef. 2 p. 355, 23). SEN. epist. 94, 2 anilia. S. C. de aedif. (CIL X 1401) 5 -o augustissimo. APVL. met. 5, 7, 4 -i maritalis (*cf.* 5. 8, 4 coniugale). TERT. castit. 4 l. 5 divino -o (coron. 4 l. 41. *al.* CYPR. domin. orat. 2 p. 267, 14. *et saepissime; de -is principum*: NOVELL. Iust. 28, 1). fug. 6, 7 memores -i dominici (mart. 4, 1. *al.* CYPR. epist. 20, 2 p. 528, 7. *et saepe usu christ.*: *ceterum*: CIL III 8500). adv. Marc. 4, 38 p. 550, 5 -um legale (*v. vol. VII 2, 1100, 21 sqq.*). orat. 15 p. 189, 18 dominici aut apostolici (CYPR. epist. 73, 20 p. 794, 15 PRISCILL. tract. 3, 71. *al.*). CYPR. domin. orat. 1 p. 267, 2 euangelica (epist. 63, 10 p. 709, 8. 73, 20 p. 794, 15 OPTAT. 7, 2 p. 169, 5. ZENO 2, 13, 1 [1, 37, 1 L.]. *et saepe*). CIL VIII 11174 (*sim.* 11175. *saec. III?*) ex sacro -o (*imperatoris ut* NOVELL. Valent. 10, 1. *senatus*: SYMM. epist. 4, 5, 1). AMM. 14,

[*Baumgartner*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

9, 1 imperiale (28, 1, 52 MAXIMIN. c. Ambr. 4. 139. *al. v. p. 457, 43*). *al.*

c *iuxtaponuntur subst. affinia* (*potiora*): PLAVT. Trin. 302 tuis servivi servitutem imperiis [et], -is (CIC. Manil. 28 VERG. Aen. 5, 747. *cf.* VVLG. exod. 18, 23 *et sim. al.*). CIC. inv. 2, 74 constitutionum rationem et -a (de orat. 2, 74 Brut. 263 fin. 2, 80 QVINT. inst. 12, 2, 4. TAC. ann. 14, 55, 3 r., consilio, -is). Verr. II 3, 157 -a et instituta et disciplinam (Lael. 13 off. 1, 1 ad Q. fr. 1, 1, 11 VAL. MAX. 8, 7 ext. 3. *al.; ceterum iuxta est* disciplina: CAES. civ. 3, 10, 4 PS. QVINT. decl. 3, 9 TERT. adv. Marc. 2, 17 p. 358, 25. *al.*). Mur. 61 sententiae et -a (VERG. Aen. 5, 747 TERT. pudic. 6 p. 230, 17 AVG. c. acad. 1, 2, 8 NOVELL. Theod. 7, 4, 3). Arch. 1 hortatu -isque (*cf.* de orat. 2, 64 cohortationes. ad Q. fr. 1, 1, 41 hortatione. SEN. epist. 95, 34 adhortationes. *sim. al.*). 18 ex doctrina et -is et arte (de orat. 2, 44. 2, 119 Brut. 46 SEN. epist. 84, 10 QVINT. inst. 1 prooem. 26. *ceterum accedit* doctrina: CIC. Brut. 120 ITALA Is. 29, 13 [Iren. 4, 12, 4. *al.*]. IVST. 2, 2, 14. *al.*). Phil. 14, 20 omnium -is monitisque (off. 3, 121 [monumentis *codd. ut* fam. 6, 6, 3]. fam. 5, 13, 3. 10, 3, 4 CYPR. domin. orat. 2 p. 267, 14. *al.*). fin. 2, 94 -a . . . ac paene leges (STAT. Theb. 10, 506 DECL. in Catil. 66. ITALA exod. 18, 16 [Aug. quaest. hept. 2, 67, *sim.* VVLG.]. *al.*). Att. 14, 17ᵃ, 1 (= fam. 9, 14, 1) -is et consiliis (ad Q. fr. 1, 3, 8 SEN. benef. 1, 2, 4 TAC. ann. 11, 4, 3. 14, 55, 3. *al.*). COLVM. 1 praef. 20 magisterio -ove (CYPR. epist. 59, 20 p. 690, 12. *al.* CONC. Carth. a. 345—348 [Corp. Christ. 149] p. 3 l. 19). QVINT. inst. 10, 5, 12 decretum quoddam atque -um (VVLG. II Macc. 10, 8 GREG. M. epist. 13, 11 p. 378, 7. *al.*). TERT. orat. 9 p. 187, 1 edicta, . . . sermones, . . . parabolae, exempla, -a (CASSIOD. var. 9, 14, 6 NOVELL. Iust. 68 epil.). ITALA gen. 26, 5 (Aug. civ. 16, 36, *sim.* VVLG.) -a mea et mandata mea (III reg. 11, 38 [Lucif. reg. apost. 4]. *al.* CYPR. epist. 6, 2 p. 481, 5. *al.*). *al.*

3 *locutiones adverbiales*: **a** *cum praepos.*: α *notione q. e. ex -o sim.*: CIC. inv. 2, 82 ex deliberationis -is dictio (*item plur.*: part. 95. *al.* LIV. 38, 32, 8 VITR. 9 praef. 6 SEN. dial. 8, 6, 5. *al.; sing.*: VARRO rust. 1, 18, 5 SALL. Catil. 44, 1 Iug. 13, 7. 94, 1 CELS. 5, 28, 12. *al.; in titulis v. p. 454, 35. 455, 39*). FRONTIN. strat. 2, 3, 7 procedentibus . . . ad -um cornibus exercitus (VVLG. Iob 39, 27 *v. l. 67.* PRVD. cath. 9, 65 NOVELL. Valent. 2, 2, 3 EVCHER. form. 3 p. 17, 20). GELL. 13, 26, 2 si quis . . . secundum id -um Nigidii acuerit primam syllabam (SCAEV. dig. 49, 1, 28, 1 TERT. idol. 15 p. 48, 29. 21 p. 55, 18 MOD. dig. 44, 7, 52, 5 ITALA II par. 24, 10 [Complut.]. *al.*). TERT. castit. 4 1 . 5 de consilio suo, non de divino -o (scorp. 4 p. 152, 14 CASSIOD. var. 9, 14, 5). ITALA num. 36, 5 (Lugd.) per -um domini dicens (Ios. 21, 3 [*ibid.*]. OPTAT. 2, 11 p. 47, 2 MAXIMIN. c. Ambr. 139. *al.*). CYPR. epist. 43, 2 p. 591, 21 iuxta -a dominica (IVST. 2, 12, 25 SCHOL. Cic. Bob. p. 164, 17 HIER. epist. 64, 19, 2 VVLG. exod. 1, 17 COD. Theod. 7, 20, 3 pr. *al.*).

β *variis notionibus*: CIC. inv. 1, 26 *vitia exordiorum sunt*: vulgare, . . . translatum, contra -a (*ibid. iterum.* SALL. hist. frg. 3, 98 B SEN. epist. 3, 2. 94, 52 PETRON. 30, 6. *al.; cf.* adversus: PAPIN. dig. 5, 1, 40, 1 TRYPH. dig. 4, 4, 37, 1 TERT. monog. 11, 14 AVG. in psalm. 7, 5 COD. Theod. 6, 29, 5, 2. *al.*). de orat. 2, 47 quasi nihil possit dici sine -is suis (ad Q. fr. 1, 1, 36 tua sponte s. cuiusquam -is [*sim.* LIV. 9, 31, 9]. VAL. MAX. 2, 6, 12 TERT. orat. 15 p. 189, 18. 25 p. 197, 22 HERMOG. dig. 39, 4, 10 pr. PS. AVG. reg. II 8 Verh. *al.; cf.* absque: COD. Theod. 12, 8, 1 INST. Arel. [Corp. Christ. 148, 133] l. 26 LEX Visig. 2, 3, 5). COLVM. 12, 4, 4 post hoc -um (OPTAT. 5, 5 p. 130, 22sqq. [*ter, opp.* ante -a]. COD. Theod. 8, 4, 20 pr. CIL VI 3554, 12. *al*). *al.*

b *abl. nudo*: α *causae, sc. notione q. e. ex -o, secundum -um* (*neglexímus locos, ubi praevalet respectus instrumenti ut e. g.* CIC. de orat. 1, 242): CIC. fam. 5, 13, 3 quamquam tuis monitis -isque omnis est abiciendus dolor (*plur. ut*: CAES. Gall. 6, 36, 1 qui . . . -is Caesaris . . . milites in castris continuisset. HIRT. Gall. 8, 28, 2 cuius -is ut res gereretur. VERG. Aen. 3, 546 -is . . . Heleni *sacra facimus.* VITR. 2, 1, 9 IVVENC. 3, 594. *al.*). NEP. Dion 8, 4 illa . . . fieri -o suo (*item sing.*: Hann. 11, 4 Hannibalis -o . . . navem . . . adoriuntur. TAC. Agr. 37, 2 -o ducis . . . aciem invasere. TERT. pudic. 16 p. 254, 25 reconciliationem pacis dominico -o . . . procurat. VEG. mil. 4, 31. HIER. interpr. Iob 39, 27 numquid . . . tuo -o exaltatur aquila [*gr.* ἐπὶ . . . προστάγματι, VVLG. ad -um tuum]. *al.*). β *sociativo, sc. notione q. e. cum -o* (*quam iuncturam habes p. 454, 57; apud* VICTORIN. *et* HEGES. *possis etiam intellegere abl. absol. verbi*): TAC. ann. 15, 3, 1 legiones . . . mittit occulto -o, compositius cuncta quam festinantius agerent. VICTORIN. POETOV. in apoc. 1, 5 donum baptismi, quod emisit -o per apostolos diffundi (*sc. Matth. 28, 19*). HEGES. 2, 15, 8 *milites* constituit in munitionibus -o, ut *eqs.* (*gr. 2, 551* προστάξας, *Ps. Rufin. 2, 24 p. 698* praecepit).

deriv.: praeceptio, praeceptivus, praecepto, praeceptor, ? praeceptorius, ? praeceptus (-ūs). *Baumgartner.*

praecipitāns *et* **praecipitanter** *v. sub* praecipito.

praecipitantia, -ae *f.* *a* praecipitare. *i. q. casus praeceps*: GELL. 7, 2, 11 (*sec. Chrysippum, v. Stoic. vet. frg. II 1000*) lapidem cylindrum si per spatia terrae prona atque derupta iacias, causam quidem ei et initium -ae feceris, mox tamen ille praeceps volvitur. 9, 1, 5 si in prona iacias, moderatio atque ratio mittentis -a qualicumque ipsa et pondere cadentis teli corrumpitur.

? **praecipitātim** *e coni.* VARRO Men. 75 *v. sub* 2. praecipitatus.

ˣ**praecipitātio,** -ōnis *f.* *a* praecipitare. *plur. non nisi* AVG. *l. 21.* *de notione*: HIL. in psalm. 51, 12 quae . . . nobiscum 'verba -is' sunt, ea a Graecis τὰ ῥήματα καταποντισμοῦ commemorata sunt: quo dicto significatur id, quod nobiscum -o est, cum illis esse demersio in profundo maris; potest autem nobiscum secundum generalem sensum -o non in mari tantum, sed ex editis aut aedium aut rupium aut quorumcumque generum locis decidentium casus intellegi *eqs.*

i. q. actio praecipitandi sive motus praecipitantis vel praecipitati: **1** *respicitur casus praeceps* (*sc. motus cadentis vel proiecti vel se proicientis; gen. cadentis l. 12. 15. 17 sq. 21 sq.; indicatur, quo l. 12. 29, cf. gen. l. 21; ?metonymice de voragine l. 34*): **a** *proprie*: VITR. 5, 12, 4 harena fluctibus subruta efficiet in mare pilae -em. SEN. dial. 3, 7, 4 inrevocabilis -o (*ibid.* in praeceps datis corporibus). 3, 12, 6 venenum et -o et naufragium. nat. 3, 27, 9 quanta cum -e volvuntur *flumina*? 7, 14, 3 non adparere an cadat *mundus*, quia -o eius aeterna est. APVL. mund. 9 *nimbi* (*postea*: casu). AMBR. in psalm. 45, 10, 2 gregis (*antea*: se praecipitavit in mare *grex porcorum, cf. Marc. 5, 13* praecipitatus est). HIER. in Ion. 1, 15 quomodo post -em Ionae steterit mare a furore suo. AVG. serm. coll. Morin p. 539, 18 persuasit *diabolus* haereticis separationem, Donatistis -em (*de isdem*: p. 541, 10. 19 -es ipsorum). APON. 3 p. 51 pericula, naufragia, -em profundi. HIPPOCR. aphor. 5, 49 matricum -es (*restit. ed. sec. gr.* ἐκπτώσιες).

b *in imagine et translate*: SEN. epist. 72, 9 inperitis ac rudibus nullus -is finis est, in Epicureum illud chaos decidunt. ITALA psalm. 51, 6 (Sangerm. *al.* = VVLG.) dilexisti omnia verba -is, linguam dolosam (*gr.* καταποντισμοῦ, *Veron.* summersionis, *Hier. psalt. sec. Hebr.* ad devorandum; *explicat* HIL., *v. supra; inde* AMBR. off. 1, 2, 8 graviora sunt verba -is quam otiosa. RVFIN. Greg. Naz. orat. 4, 16, 2. *aliter* CASSIOD. *l. 39*). HIER. in Is. 57, 9 usque ad inferos -o (*postea*: in barathrum libidinum praecipitari). AVELL. p. 420, 21 *superbus caveat*, ne incidat mortiferae -is abruptum. CASSIOD. in psalm. 72, 18 subita -e dissolvitur *summitas superbiae*. 113, 3 variis desideriis homines . . . in mare illud magnum nefanda -e deducunt *flumina*. 123, 3 in profundam -em culparum nefanda pravitate demergimur (*fortasse de ipsa voragine sim.*).

2 *respicitur festinatio praeceps, inconsulta*: PS. HIL. libell. 20 p. 92, 14 expectationum omnium sine -e sufferentia. CHIRON 151 ex sudore aut ex -e poti vel vini nascuntur suffusio, febris *eqs.* (*item pendet gen. rei festinatae*: CASSIOD. in psalm. 51, 4 [2] -em inconsultissimam dictionis. GREG. M. moral. 5, 50 verbi [*ibid.* linguae lasciviam]. *gen. festinantis*: CASSIOD. in psalm. 23, 2 insana mentium -e. GREG. M. moral. 8, 5 loquentium). CASSIOD. in psalm. 24, 7 (6) 'iuventutem' . . . non tantum floridam aetatem posuit, sed -is audaciam (*item pendet gen.* -is: GREG. M. moral. 30, 45 confusos . . . motus. past. 1 praef. -is suae ausibus. 3, 16 vi incautae -is. 3, 37 usu inmoderatae -is. *ibid.* temeritate. ISID. sent. 2, 35, 3 facilitas). GREG. M. epist. 10, 9 Barbatianum sua -o vehementer accusat. moral. 1, 35 ne in his . . . -o impellat (past. 3, 25). 18, 5 *mendacium* loqui plerumque -is est, meditari vero studiosae pravitatis. 25, 28 aliud est -e, aliud deliberatione peccare (*item abl.: ibid. opp.* consilio et deliberatione. past. 3, 20 *opp.* tarditate. 3, 25. 3, 32 *opp.* per consilium. ISID. sent. 2, 17, 4 *opp.* studio ac deliberatione. *v. etiam supra l. 41*). ISID. sent. 2, 30, 6 interdum quisque incautus solet ex -e loqui mendacium (*opp.* per studium; *ibid. iterum*). *al.*

ˣ**praecipitātor,** -ōris *m.* *a* praecipitare. *i. qui praecipitat* (*accedunt locutiones praepos. l. 61. 62*): **1** *sc. qui se proicit* (*de Donatistis*, qui ex . . . cacuminibus . . . se praecipites dabant [*Optat. 3, 4 p. 83, 9 sq.*]; *vix huc p. 466, 64*): AVG. c. Petil. 2, 78, 174 per caecitatem -um. serm. coll. Morin p. 542, 15 -um congregationes (*cf. p. 538, 3* qui se praecipitant). **2** *sc. qui in praeceps propellit* (*metaphorice*): **a** *hominem*: AVG. trin. 4, 12, 15 diabolus . . ., persuasor peccati et -r in mortem. **b** *rem*: AVG. in euang. Ioh. 81, 2 non assertores, sed -es liberi arbitrii ex alto elationis per inania praesumptionis in profunda submersionis (grat. 14, 27 non defensores, sed inflatores et -es l. a. [*item opp.* defensores: c. Pelag. 1, 4, 8 PS. PRIMAS. in Tit. 2 p. 683ᴮ]).

1. praecipitātus, -a, -um *v. sub* praecipito.

?**2. praecipitātus,** *abl.* -ū *m.* *a* praecipitare. *i. q. actus praecipitandi* (*sc. casus praeceps*): VARRO Men. 75 ubi rivus -u (*Bücheler*, praecipitatur *codd. Nonii*, praecipitatus *Quicherat*, praecipitatim *Kettner, alii alia*) in nemore deorsum rapitur atque offensus aliquo a scopulo lapidoso albicatur.

praecipiter *v.* 1. praeceps.

ˣ**praecipitium,** -ī *n.* *a* 1. praeceps *scribitur* prec- *saepius in codd., e. g.* ITALA II par. 25, 12. LACT. epit. 48, 8 (*var. l.*); -cipium *in var. l. e. g.* SEN. contr. 2, 1, 13 PS. QVINT. decl. 11, 9. 15, 9 LACT. inst. 1, 1, 23 (*cave addas* ITALA Marc. 5, 13 cod. e *apud Jülicher in ed. prima, corr. ed. sec.* praeripium). *de notione*: RVFIN. Orig. in Ios. 20, 5 p. 424, 5 'Thalami' . . . interpretatur -um vel suspensio; quod designat nihil in eo stabilitatis, sed vaga omnia et in praeceps ruentia. GLOSS. -um: κρημνός. σκαφετός. GLOSS. IV 563, 35 rupis: -o (*rec. cod. c*). *legitur in prosa oratione inde a* SEN. contr., PETRON., PLIN. nat., QVINT. (*et* PS. QVINT.) decl., SVET., APVL., TERT., *sed v. quae p. 463, 2 sqq. monuimus.* [*var. l. pro* participium FVLG. RVSP. fid. 33 l. 655.]

[Adkin]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

i. q. status vel motus praecipitis (gr. saepius resp. κρημνός, βάραθρον, *quae non adnotavimus; plur. -a hic illic difficilius a n. plur. vocis q. e.* praeceps *distinguitur; ex maxime ambiguis Varro frg. Serv. Aen. 8, 322 Liv. 27, 18, 9 Vell. 2, 10, 1 Sen. epist. 8, 4, quae ad notionem loci spectant, sub* praeceps *inveniuntur, sed* PETRON. 94, 11 PLIN. nat. 22, 43 QVINT. decl. 260 p. 67, 12, *quibus notio cadendi inest, infra afferuntur*): **I** *proprie*: **A** *de loco praecipiti (sc. aut excelso aut profundo, quod non distinximus)*: **1** *pendet ex praepos.*: ex: SEN. contr. 2, 1, 13 rapidus amnis ex -o ... interfluit (*opp.* plana). FIRM. math. 4, 20, 6 ex ruinis aut ex luto et -is (*agit de causa periculi ut*: 5, 3, 27 ex altis locis aut ex -is). in *cum acc.*: SVET. Aug. 79, 1 quo minus ... in -um propelleret *Augustum*. PRISCILL. tract. 1, 7 euntes in -um (*sec. Os. 4, 13* capita montium). HEGES. 2, 15, 7 *Romanos* cogere in -um (*gr. 2, 547* φάραγγα). 5, 21, 3 in profunda -a deiciebant *mortuos* (*gr. 5, 518* φάραγγας, *Ps. Rufin. 6, 14 p. 801* valles). *al.* in *cum abl.*: SCHOL. Stat. Theb. 9, 768 'praeceps *Euboea*': in -o posita sive in latere montis aedificata. VVLG. Iudith 7, 8 in -o constituti. MARCELL. chron. II p. 95, 499, 1 in -o ripae fluminis (*cf.* GLOSS.[L] III Abstr. IN 174 riparum). GREG. TVR. Franc. 7, 38 p. 361, 15 est circa urbem vallis tota in -o. ad: TERT. adv. Marc. 4, 8 p. 438, 12 ad -um usque protractus (*ad Luc. 4, 29* supercilium montis). ITALA II par. 25, 12 (Complut.) duxerunt eos ad extremum -um et praecipitaverunt eos per praeceps (*gr.* τὸ ἄκρον τοῦ κρημνοῦ, *Vulg.* praeruptum ... petrae). VEG. mil. 3, 10 p. 91, 6 ad -a montium. per: ITALA Luc. 8, 33 (cod. d) abiit ... grex per -um in stagnum (*Vulg.* praeceps). FIRM. math. 1, 7, 3 per -a proiectum corpus. HIER. in Zach. 14, 15 per -a labebatur *asinus* (*nisi ad B*). RVFIN. hist. mon. 13 p. 432[C] *in monte praerupto* erant per ipsa -a speluncae. *al.* *alia*: HEGES. 5, 8, 1 inter tot -a. AVG. serm. 70, 2, 2 a -is, a fluminibus *fiunt pericula*. VITAE patr. 5, 7, 35 neque -is neque de silvis ... cogitans *canis venando* (de ἀπὸ κοινοῦ, *nisi excidit alterum verbum; cf. Paschas. verba patr. 77, 3 F.* neque scopulis neque silvis praepeditur. *aliter*: VEREC. in cant. 4, 22 l. 16 D. de abruptis -is ... se deorsum inmittunt *cervi* [*sim.* 6, 22 l. 16]). **2** *cetera exempla*: ITIN. Alex. 8 Granicus ... -o montano descendens. FIRM. err. 6, 8 rupem, quae immensum -um saxis inviis fecerat (*cf.* GREG. M. dial. 2, 28 p. 119, 20 M. ingens -um patebat saxorum molibus asperum). IVST. 24, 6, 7 civitatem non muri, sed -a defendunt. HEGES. 1, 35, 3 olentis -i profundum *in antro* (5, 18, 2 praeruptorum p. -orum. *cf.* 3, 9, 5 profundis ... -is [*gr. 3, 158* φάραγξιν, *Ps. Rufin. 3, 7 p. 714* vallibus ... praeceps. *item* GREG. M. dial. 1, 8 p. 47, 19 M.]. GREG. TVR. Mart. 1, 20 profunditatem -i). 5, 8, 1 (*cf. gr. 5, 130* διαστήματος, *Ps. Rufin. 6, 5 p. 778* intervallo). AVG. c. Petil. 2, 47, 110 funestanda -a *sanguine circumcellionum*. HESYCH. in lev. 13, 40–43 p. 946[C] in -i altitudine. GREG. M. dial. 1, 2 p. 21, 7 M. aquam fluminis ... quasi mortale -um.

B *de casu sim. praecipiti (eiusque effectu, mortali praeter 2 et* PLIN. *sub 1b; inde etiam de qualibet morte)*: **1** *animantium*: **a** *de morte voluntaria (acced. adi.* spontaneum *l. 52. 66,* voluntarium *l. 61, gen. pron.* sui *l. 67)*: SEN. contr. 9, 4, 7 in illo -o (*in themate*: praecipitavit se). PETRON. 94, 11 periturus ⟨per⟩ -a ([*var. l.* petiturus -a *def. Courtney, Bull. Inst. Class. Stud. 17, 1970, 67*]. HEGES. 4, 3, 3 -o perisse [*cf. gr. 4, 80* ῥίψαντες ἑαυτούς, *Ps. Rufin. 4, 3 p. 739* se praecipitaverunt]. AVG. civ. 18, 14 p. 274, 18 D. -o spontaneo. epist. 153, 6, 17. *al.*). QVINT. decl. 260 p. 67, 12 si ... ad laqueum, ad -a, ad qualemcumque vitae festinasset exitum (*item iuxta alia genera mortis spontaneae*: PS. QVINT. decl. 11, 9 *iuxta*: venenum, ferrum, nexus. 15, 9 in laqueos, in -a. APVL. met. 4, 25, 3 laqueus aut gladius aut certe -um. LACT. epit. 48, 8. *al.*). APVL. met. 5, 25, 6 nec te ... -o vel ullo mortis accersitae genere perimas (PS. HIER. indic. de haer. 45). PANEG. 2, 41, 4 usque ad -a. FILASTR. 85, 2 sese dantes ad -um (HEGES. 3, 17 p. 216, 7 se -o d. 5, 38, 2 [*cf. gr. 6, 181* κατεκρήμνιζον, *Ps. Rufin. 7, 6 p. 814* semetipsos ... praecipitabant]. OROS. hist. 4, 23, 4 voluntario -o dati). RVFIN. hist. 8, 12, 2 vitam -o finierunt (*gr.* ἑαυτοὺς κατεκρήμνισαν. *cf.* FAVST. REI. epist. 5 p. 194, 11 -o aut suspendio vitam praecidens). AVG. in euang. Ioh. 51, 10 diabolo -um suggerenti (*ad Matth. 4, 6* mitte te deorsum; *item*: serm. coll. Morin p. 538, 8. *al.; cum gen. suggerentis*: p. 539, 20 -um diaboli). c. Petil. 2, 84, 186 spontanea vestrorum -a (*cf.* OROS. hist. 3, 5, 3 -o sui [*de Curtio*]). *al.* *nota gen. loci, unde quis se proicit (vix huc supra l. 18)*: APVL. met. 6, 12, 1 requiem malorum -o fluvialis rupis habitura *Psyche*. SCHOL. Hor. sat. 2, 3, 33 pontis. PRAEDEST. 1, 61 montis (*nisi ad A*). *? transfertur ad aliud genus mortis spontaneae*: LEO M. serm. 54, 3 (*ad Iudam*) illa ... te a -o tuo sacramenta *cenae paschalis* revocassent (*nisi ad II*).

b *vario usu*: α *de laesione -o effecta*: PLIN. nat. 22, 43 contra vulsa, rupta lapsusque ⌊et -a ut⌋ vehiculorum eversiones (⌊ ⌋ praecipiti aut *VR, sec. quos coni. Önnerfors, Pliniana, 1956, 14* ex praecipiti). β *de morte non voluntaria*: ① *casu fortuito effecta*: FORTVN. rhet. 1, 19 p. 96, 14 *caecus* -o obiit. PS. AVG. quaest. test. I 115, 67 quomodo moriantur, aut ferro aut laqueo aut -o aut naufragio (*nisi ad a*). THEOD. PRISC. log. 50 ne per commotiones -o decipiantur *maenomeni* (*nisi ad a*). ⑪ *supplicio sim. illata*: RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 87 gladios ... bestias ... cruces et -a (*Migne gr. 35, 492[A] resp. duo subst.* κρήμνους ... βάραθρα). PS. AVG. serm. ed. Mai 55, 2 Simonem magum ... -o in saxum elidentes *eqs.* (*sim.* MAX. TAVR. serm. 1, 3 M.). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 129, 35 sive -um sive ignis sive bestiae. PASS. Felicit. 4 *eum* -o interemit. ⑪ *veneno animalium illata*: PRISC. LYD. solut. 9 p. 98, 17 quaedam *animalia venenosa* ... -um inferunt.

2 *rerum*: HEGES. 4, 27 p. 284, 13 *Nili* fluminis -o et quadam aquarum ruina (*gr. 4, 611* καταράκτας). *ratione dubia*: GLOSS.[L] V Aa F 363 flabris: ventis vel tempestatibus, -is (*coni. ed. pro* praeceptis). 364 flabrum: -um. GLOSS. V 501, 9 flabrum: -um, incitamentum aurae. -a *vel* -um *fortasse in iunctura* flabra praecipitia *vel* flabrum ventorum praecipitium *pro interpretamento intellectum; cf.* praecipites venti *p. 417, 28.*

II *in imagine et translate (praeter* APVL. *usu christ. de periculis vel pernicie, quae ex peccatis, vitiis sim. oriuntur, sed de temeritate fortasse infra l. 23. 56; notiones loci et casus saepe permixtas non distinximus)*: **A** *accedit gen. (vice versa pendet gen. -i* FERRAND. *sub 3)*: **1** *gen. eorum, quae (qui* LACT.*) casu afficiuntur*: APVL. met. 9, 19, 4 ad suae fidei -um. LACT. inst. 2, 3, 16 dum aliorum -um vident. AMBR. in Luc. 4, 25 qui relictis caelestibus terrena eligit, voluntarium quoddam -um vitae labentis incurrit (frg. Aug. c. Iulian. 2, 7, 20 Ps. AVG. quaest. test. I 1, 2). **2** *gen. inhaerentiae*: PS. CYPR. singul. cler. 2 p. 174, 28 talia -a ruinarum (ENNOD. opusc. 7, 8 p. 413, 6 ruinae). FILASTR. 115, 4 in -um mortis (*nisi ad 3 ut et*: RVFIN. Orig. in Rom. 5, 7 p. 1035[C] BASIL. ad fil. p. 35, 17 LEO M. serm. 9, 1 FAVST. REI. grat. 1, 14 p. 48, 1. *al.*). *fortasse cum colore motus temerarii sim.*: AVG. c. Petil. 3, 38, 44 in quo temeritatis -o cor habebat, cum ista dictaret (*spectat ad sententiam praecipitatam, cf. p. 469, 24*). AVELL. p. 87, 23 mirum quoddam -um festinationis exarsit. **3** *gen. vitiorum, malorum sim.*: PS. CYPR. singul. cler. 39 p. 215, 4 claritatis fastigium et dedecoris -um. ANIAN. Chrysost. hom. 15, 2 S. ad impietatis -a deviarunt (AVG. civ. 6, 6 p. 256, 8 D.). PELAG. in II Cor. 2, 7 ne ... ad infidelitatis et blasphemiae ... -a deducatur. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 34 (37) qui ... per -a corruant peccatorum (Orig. in cant. 3 p. 187, 24 in -o positum muliebris p. CAES. AREL. serm. 1, 16. 5, 4. *cf.* 1, 13 vitiorum). Orig. in cant. praef. p. 63, 22 in lapsus carnis et in impudicitiae -a corruerunt. AVG. serm. 154, 4, 5 *apostolum* timentem elationis -um (179, 2, 2. *cf.* serm. coll. Morin p. 455, 5 in quantum superbiae -um feratur homo. GREG. M. moral. 10, 8 p. 924[A] tumoris). QVODV. symb. 3, 9, 8 erroris (*cf.* FERRAND. epist. 4, 2 errores pessimi -i). LEO M. serm. 24, 4 ruunt in profunda mortis per -a falsitatis. *al.*

B *exempla varia (notabiliora)*: IREN. 3, 5, 2 caecos ... per -um ferri incipientes ([*cf. Luc. 6, 39* in foveam]. LACT. inst. 1, 1, 23 planum deserunt, ut per -um labantur. 4, 30, 3 anfractus et -a. 6, 7, 6 confragosa. *al.* FIRM. err. 8, 1. *al.*). PS. CYPR. singul. cler. 38 p. 214, 14 (*de matrimonio*) ruinas aedificat ..., -a instruit *eqs.* LACT. ira 4, 13 in extremo gradu restitit, quia iam -um videbat. AMBR. epist. 11, 22 F. hinc ascensus, inde -um. in psalm. 118 serm. 15, 4, 2 *crux* non credentibus -um est, vita credentibus. HIER. epist. 100, 1, 2 metu ad -um non veniunt (AVG. anim. 2, 3, 5 ad immane -um exorbitavit. c. Iulian. op. imperf. 3, 67. CONSVLT. Zacch. 2, 12 p. 72, 9 deducti. EPIST. pontif. 372 Conc.[S] I 2 p. 6, 7 festinantem. *al.*). 100, 16, 2 retractus a -is (EPIST. pontif. 321 Migne 20, 588[B] a suis revocati -is [PRAEDEST. 1, 23 p. 595[A]]. *cf.* RVFIN. hist. mon. 1 p. 400[A] de -o revocare [Orig. in lev. 16, 7 p. 505, 20]). RVFIN. Adamant. 5, 28 derelicta via ... in -a ... corruunt (epist. Clement. 12, 1 in -um lapsurus [*cf. gr.* μέλλει ἁμαρτάνειν]. AVG. anim. 1, 6, 6 decidisse. c. Cresc. 2, 17, 21 p. 380, 3 in quod -um compulerit homines angustia *eqs.* serm. 266, 8 ne in -um perducaris. *al.*). AVG. conf. 6, 4, 6 tenebam cor meum ab omni adsensione timens -um et suspendio magis necabar (*lusu notionum ambiguum inter casum letalem et festinationem temerariam*). epist. 194, 6, 23 scrutetur, qui potest, iudiciorum *dei* ... profundum, verum tamen caveat -um. in psalm. 31, 2, 1 l. 12 ita impellitur *anima*, ut ei in quamlibet partem cadere -um sit. 145, 19 l. 18 ubi finitur via *peccatorum*, -um est (*syn.* profunditas quaedam barathri). RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 111, 22 utrum ex illo -o ... ruat. PS. EVSEB. GALLIC. hom 4, 5 G. viae superborum plenae sunt offendiculis, plenae praeruptissimis -is. *et saepius.* *? de elatione, superbia (cf. supra l. 34 sqq.)*: CAES. AREL. grat. p. 163, 21 in quam grande (grandi *var. l.*) se -o elevare praesumant.

***praecipito**, -āvi, -ātum, -āre. *a* 1. praeceps. prec- ITALA II par. 25, 12 (Complut.) *et saepius in codd. rec.*; -cap- *v. p. 469, 49* (*cf.* bicapitis *pro* biceps *vol. II 1970, 29 sqq.*). NOT. Tir. 6, 26 -at.
de genere verbi v. p. 465, 4. *formae perf. brev.*: -asse(t) CIC. Scaur. 4 Ov. fast. 5, 634 LIV. 27, 40, 3 *al.* (-visset PROB. Verg. ecl. 8, 56), -asti APVL. apol. 84, 6 SEN. contr. exc. 9, 4 (*aliter ipse* SEN. 9, 4, 3; -visti *non invenimus*), -arunt BELL. Alex. 31, 4 (*et in parte codd.* AMBR. hex. 1, 8, 32; -vere LIV. 2, 51, 5 *al.*, -verunt CVRT. 4, 2, 15 *al.*), -arit AMBR. in psalm. 118 serm. 21, 19, 2 (-verit CIC. Tusc. 4, 41 *al.*, *cf.* -verat CAES. civ. 3, 25, 1 APVL. met. 8, 2, 6, -verant CVRT. 4, 16, 6).
de notione: CHAR. gramm. p. 412, 10 B. ne se -et (*inter exempla mortis voluntariae*). SYNON. Cic. p. 427, 32 incidit. incurrit. inruit ... prolapsus est. -vit. SERV. Aen. 4, 450 exterrita: -ta, turbata. GLOSS. -o: κρημνίζω. κατακρημνίζω. καταποντίζω. -at: impellit, ab alto deicit. festinat, urget. -tus: pessumdatus. -antem: festinantem. -antes: saltu de excelso se mittunt. GLOSS. I p. 307 -at: hic claudit (*fortasse ad* VERG. Aen. 12, 699 -at ... moras). GLOSS.[L] I Ansil. PR 220 -vit: in laqueos cecidit. *al.* *legitur inde a* PLAVTO (*p. 465, 45*), CATONE (*p. 466, 67*),

[*Adkin*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

TER. (*l. 81*), PACVV., AEDIT., SISENNA, VARRONE, CIC. [*confunditur in codd. cum* praecipio, *q. v.*]

I *intransitive i. q. (in praeceps) cadere, ruere, ferri sim.* (*act. pro pass. vel struct. refl. positum docent gramm., e. g.* CHAR. gramm. p. 346, 24 B. DIOM. gramm. I 402, 21 PRISC. gramm. II 390, 20): **A** *proprie* (*proverb. v. sub 1b*): **1** *de eis, qui (quae) deorsum feruntur*: **a** *de rebus*: PACVV. trag. 414 grando ... subita -ans cadit (*cf.* AEDIT. epigr. 2, 4 imber caelo ... -ans [DIRAE 76]. LVCR. 6, 292 *aether in imbrem mutatus* -ans. VERG. Aen. 9, 670 multa grandine nimbi in vada -ant [*sim.* 10, 804, *ubi* SERV. *explicat* -antur]). CIC. Arat. 76 iam prope -ante ... nocte (*gr. 304* πυμάτης. *imaginem ruendi servatam docet*: VERG. Aen. 2, 9 iam n. umida caelo -at [SERV.: pro -atur; *inepte* CLAVD. DON.: cum ... n. -ret somnos]. *aliter* SEN. *l. 66. cf.* PANEG. 4, 25, 7 -ante iam die). 124 -antem *Leporem* (*gr. 341* κατιόντα. *item de occasu*: de orat. 3, 209 iam -ans *sol*). de orat. 3, 186 in amni -ante (*cf.* rep. 6, 19 Nilus ... -at [-atur *var. l.*] ex altissimis montibus [*de eodem*: AMM. 22, 15, 9]. leg. 2, 6 -at in Lirem *Fibrenus*. VERG. Aen. 4, 251 flumina mento -ant *Atlantis*. SEN. nat. 5, 14, 2 *flumina subterranea. al.*). LVCR. 2, 248 pondera ... non posse obliqua meare, ex supero cum -ant. 4, 628 deorsum per fauces -vit *sucus*. **b** *de animantibus* (*de eorum motu* AMM.; *proverbialiter* CIC.): CIC. Cluent. 70 -antem ... impellamus, inquit, et perditum prosternamus (Rab. Post. 2; *locutionem quasi proverbium affert* SERV. auct. Aen. 2, 653). LVCR. 4, 1021 de montibus altis ut qui *homines* -ent ad terram. VERG. Aen. 6, 351 -ans *Palinurus* (SERV.: dum -rer. *cf. 5, 860* praecipitem). 11, 617 excussus Aconteus ... -at longe (SERV.: -at pro -atur). LIV. 25, 11, 6 plurimi in fossam -vere. 27, 16, 4 in puteum apertum ex equo -asse. STAT. Theb. 7, 435 -ant cuncti fluvio. 10, 264 inde per abruptas castrorum ex aggere pinnas ... -ant saltu (ANTH. 462, 14 hostilem ⟨in⟩ s. -are ratem [*suppl. Shackleton Bailey*]). 11, 520 ad terram ... -ant *equi*. SVET. Iul. 64 conpulsus in scapham, pluribus eodem -antibus. APVL. flor. 12, 2 in petram quampiam concitus altissimo volatu -at (*psittacus ut*: SOL. 52, 43 e sublimi -at in saxum). TERT. anim. 32, 1 in Aetnam. EPIT. Alex. 17 cum plures -antes perissent. AVSON. 438 p. 388, 9 P. conterritis ... Troianis super alios aliis -antibus. *de motu*: AMM. 15, 10, 5 humus crustata frigoribus ... incessum -antem impellit.

2 *de eis, qui (quae) quolibet motu improviso vel temerario feruntur*: LVCR. 6, 1040 *anellus ferreus* eodem fertur, quo -vit iam semel (*explicatur vis magnetis*). LIV. 2, 51, 5 -vere in insidias (*nisi potius ad B; item*: 3, 43, 5 -tum ... esse [*impers.? an suppl.* 'eum'?]. 6, 30, 4. 7, 6, 9 -ret [*M*, -retur *cett.*]). 39, 2, 3 per invia et rupes deruptas -antes fugerunt (*item fugiendo*: SIL. 3, 297 perterrita late agmina -ant volucres formidine cervi. STAT. Theb. 8, 155 sponte agmina retro ... -ant. *mera vi festinandi infra l. 63*).

B *metaphorice*: PLAVT. Trin. 265 qui in amorem -vit, peius perit, quasi saxo saliat (*item indicatur, quo*: CIC. Att. 3, 15, 7 me ... ad exitium -antem. S. C. de sumpt. lud. glad. [CIL II 6278] 23 -antes iam in ruinas ... virorum fortuna⟨s⟩. QVODV. prom. 1, 36, 52 Adam per cupiditatem -vit in mortem [se *add. G*]). CIC. Sest. 25 -anti patriae (*syn.* concidere. *cf.* Sull. 1 -ante re publica [87 PANEG. 7, 12, 1]. LIV. 27, 40, 3 Romana res [*syn.* prolapsam]. PANEG. 4, 3, 3 Romam non -antem ..., sed ... plane iacentem. 10, 4, 2 -anti Romano nomini). rep. 1, 69 ubi in suo quisque est gradu firmiter collocatus et non subest, quo -et ac decidat. ac. 2, 68 ne -et, si temere processerit (*subi. aut assensio aut sapiens*). nat. deor. 1, 89 -are ..., non descendere. FRONTO p. 56, 12 v. d. H. *artis expers* minus adtemptat eoque minus -at (*ibid. l. 22* labitur). HIER. epist. 49, 20, 3 nemo blando adulatore -et (se -et *var. l.*). *de tempore vergente* (*sc. ad finem; aliter de nocte et die, v. sub A1a*): CIC. dom. 40 -ante iam et debilitato tribunatu (*nisi 'instabili'; item*: har. resp. 50). CAES. civ. 3, 25, 1 multi iam menses transierant et hiems -verat. SYMM. epist. 4, 54, 3 nondum in hiemem -at (-atur *F*) autumnus.

C *accedit vis festinandi, (prae)propere agendi*: VERG. Aen. 4, 565 non fugis hinc praeceps, dum -are potestas? MANIL. 5, 496 qua fert cumque voluntas, -ant (-at *cod. unus*) vires (*i. raptim eo feruntur*). CELS. 8, 25, 2 *in membris luxatis reponendis* diligenter esse agendum, ne -rent (*sc. medici; alii intellegunt 'ne morerentur aegri'*). SEN. Phaedr. 767 noctes brevibus -ant rotis (*i. cursum accelerant, aliter supra l. 11*). STAT. Theb. 7, 139 -ant *Argivi proficiscendo* redimuntque moras (SCHOL.: festinant, accelerant, ut tarditatis moras celeritate compensent. *vix* moras *pro obi. ut p. 468, 51*).

II *transitive i. q. (sive in praeceps sive motu deorsum ferente vel festinante) iacere, mittere, impellere sim.* (*adiecimus refl. et mediopass., quae non distinximus nisi sub A1a et A1by; obi. suppl. p. 469, 19. 34. 54*): **A** *proprie* (*sc. de motu locali; accedit hic illic notio festinandi, maxime p. 467, 19*): **1** *spectat ad motum, qui deorsum fert* (*saepe indicatur unde, e. g. per praepos.* ab *p. 467, 23. 36. 468, 47,* de *p. 466, 3. 5. 16. al.,* ex *l. 83. p. 466, 1. 7. 8. al., per adv. p. 466, 41. 71, per abl. p. 466, 2. 9. 20. 28. al.; indicatur quo e. g. per adv. l. 82. p. 466, 4, per praepos.* in *p. 466, 1. 2. 4. 18. al., per dat. p. 466, 83. 467, 13. 14. al.*): **a** *-antur animantes* (*saepe cum eventu letali, quod non distinximus*): **α** *reflexive*: TER. Ad. 575 clivos deorsum vorsum est; hac te -ato (te *om. A; hyperbolice intellegimus; cf.* DON.: cito descende). CIC. Scaur. 4 Theombrotum ... ferunt se ex altissimo -asse muro (*de eodem Tusc. 1, 84* se ... abiecisse). Tusc. 4, 41 si posse putet eum, qui se e Leucata -verit, sustinere se, cum velit. CAES. Gall. 4, 15, 2 se in flumen -erunt. civ. 3, 69, 3 munitione ... in fossas. BELL. Alex. 18, 3 in mare. 31, 4 acervatim ... de vallo. HOR. sat. 2, 3, 277. LIV. 4, 12, 11 capitibus obvolutis ... in Tiberim. 21, 14, 1 eodem (*sc. in ignem*). 23, 19, 6 non tolerantes famem. 23, 37, 5 de turre. SEN. contr. 2, 2, 1 uxor se -vit. 9, 4 (thema; *cf.* 9, 4, 3 *et* exc.). PLIN. nat. 8, 130 urgente vi -turi se ex aliqua rupe *ursi*. VAL. FL. 2, 116 dea se ... -at (*de caelo volans*). TAC. hist. 3, 29, 2 e vallo. SVET. Aug. 27, 3 *ut* se -verit. PAVL. dig. 48, 8, 7 si quis alto se -verit. *al.* **β** *mediopassive* (*sc. aut de cadentibus, labentibus aut de desilientibus*): SISENNA hist. 33 (*contextu manco*) Romanis -tis ipsi *vulnerati* supra veluti (volvit *trad.*). VARRO ling. 5, 148 cum equo eum -tum (*Curtium ut*: AVG. civ. 5, 18 p. 225, 26 D. [*antea*: se praecipitem dedit]). BELL. Hisp. 5, 5 fluminis ripas adpropinquantes ... -bantur. SALL. Iug. 58, 6 cum alii *ex castris hostium se recipientes* super vallum -rentur *eqs.* hist. frg. 2, 87 B 1 alii super tela sua -ti. LIV. 22, 6, 5 *v. infra l. 76*. 25, 24, 5 alii ... fugere, alii salire de muro -arique turba paventium (*nisi ad* γ). 36, 30, 4 iumenta ... cum ipsis oneribus (*cf.* GAIVS dig. 47, 2, 51 pecora). 38, 2, 14 multi pavore in derupta -ti. 40, 4, 15 e nave (*cf. postea*: sese deiecit. *cf.* APVL. flor. 17, 15 Arion navigio -tus [HYG. fab. 194, 3 se -vit]). CVRT. 8, 11, 23 per lubrica saxa ... -ti occiderunt. TAC. hist. 4, 71, 5 ruinae modo. APVL. Socr. 9 p. 141 ne ad inferna -entur *daemones* (*opp.* inscendant). CYPR. idol. 2 Melicertes et Leucothea -antur in maria. ARNOB. nat. 3, 27 voluntariis saltibus. *al.* **γ** *passive*: CIC. Caecin. 50 -tos ex locis superioribus (*ibid.* deiectos). CAES. Gall. 7, 50, 3 *Fabius comitesque* interfecti de muro -bantur. BELL. Alex. 46, 5 propugnatores ... in mare -antur. OV. met. 7, 760 -ta iacebat *Sphinx* (*nisi mediopass., sed cf.* SCHOL. OV. Ib. 378 *Oedipus* ipsam de rupe -vit). Ib. 286 saxoso -ere iugo (*nisi mediopass.; sed certa passivi sensus exempla sunt*: 326 in ... aquas [*item* 464]). EPIST. Sapph. 192 pectora ... saxis -anda. PAVL. FEST. p. 264 robus ... locus, quo -atur maleficorum genus (*cf.* VAL. MAX. 6, 3, 1[d] de robore -ti sunt). VAL. MAX. 6, 5, 7 saxo Tarpeio. *al.* CVRT. 6, 4, 7 duos ⟨equos⟩ *in amnem* (*suppl. Müller*). 7, 4, 37 ex equo (*in pugna*). PETRON. 102, 5 aut caede expelli aut -ari viribus *e scapha*. PLIN. nat. 7, 143 ad Tarpeium raptus, ut -retur. 34, 140 Learcho ... -to. QVINT. inst. 7, 2, 24 -ta esset ab eo uxor an se ipsa sua sponte iecisset. decl. 350 p. 377, 29 si in aquas -tus aut in ... altitudinem deiectus fuerit. SVET. Cal. 57, 3 in terras (*e caelo*). FLOR. epit. 1, 18, 29 -ari pullos iusserat *in mare* (*cf. Cic. nat. deor. 2, 7* mergi). ITALA Matth. 18, 6 (codd. e ff[1], *cf.* c) in profundum maris (*gr.* καταποντισθῇ, *aliae vers. et Vulg.* demergatur). *al.* **δ** *active*: CIC. fin. 5, 31 iis ... minamur -turos alicunde. OV. fast. 5, 634 pontibus ... -asse senes (*cf.* SVET. Cal. 32, 1 omnes, *sc. in ponte versatos*. VLP. dig. 9, 2, 7, 7 de ponte). LIV. 3, 70, 7 magnam vim ex equis -vere (*cf.* 9, 22, 7 ut uno ictu exanimem equo -ret. FRONTIN. strat. 2, 4, 12 equi ... insidentes -verunt). 41, 11, 4 palam in muris trucidatos -bant. VAL. MAX. 9, 2, 4 iugulatos muris -vit (*cf.* RVFIN. hist. 3, 6, 15 de muro [*gr.* ἐρρίπτουν]). CVRT. 4, 2, 15 occisos -verunt in altum (*cf.* TAC. ann. 6, 21, 1 in ... mare. PRVD. c. Symm. 1, 483 in stagna). 4, 4, 11 quosdam ... comminus gladio ... impulsos -vit. 8, 5, 24 detractum eum lecto rex -at in terram *eqs.* PETRON. 94, 9 me ... manu impulsum -at super lectum. PLIN. nat. 10, 10 *pullum* e nido. 10, 17 *aquila* pulverem ... excutit in oculos *cervi*, pinnis verberans, donec -et in rupes (*nisi intrans.*). STAT. Theb. 6, 789 -at ... retro iuvenem atque in terga supinat. SVET. frg. p. 235, 3 ne aversorum *delphinorum* cervices unda -et (*sc. mergendo*). APVL. met. 4, 5, 4 per altissimum praeceps in vallem ... etiam nunc spirantem -ant *asinum*. *al.* **ε** *p. p. p.* -tus *pro subst. masc.* (*plur. praeter* PAVL.; *et pass. et mediopass.*): SEN. contr. 9, 6, 2 -ti non, quod impulit, tantum trahunt, sed quod occurrit. PLIN. nat. 23, 59 percussis aut -tis. 23, 124 percussis, -tis, ruptis, convulsis (*cf. Diosc. gr. 1, 128, 7* πτώματα). 24, 152 -tis ... ex alto (*cf. Diosc. gr. 4, 114* πτώματα. ex a. *etiam*: 25, 98). PAVL. sent. 3, 5, 2 qui per vim ... interfectus est, velut iugulatus aut -tus. CONC. Carth. a. 345–348 p. 4 l. 52 ut ... insaniā -tos ... martyrum nomen (nomine *var. l.*) appellent (*de Donatistis ut*: AVG. serm. coll. Morin p. 539, 28 corpora -torum; *vix ad vocem q. e.* praecipitator *trahendum, coll. ibid.* p. 539, 31 honorem praeberi -tis).

b *-antur res*: **α** *variae*: CATO agr. 32, 2 ne vitem -es (*i. deorsum flectas; item vitem eiusque partes*: COLVM. 4, 17, 5 *ut* per iugum inflexum -etur. 4, 20, 4. 4, 24, 8. 5, 6, 33. *al.*). CAES. civ. 2, 11, 1 saxa ... -ta ... muro ... devolvunt (*cf.* SEN. nat. 6, 22, 4 -ta rupes [STAT. Theb. 10, 882 *Capaneus* r. in templa domosque -at]. OROS. hist. 6, 11, 25 -ta desuper saxorum volumina). NEP. Alc. 6, 5 pilae ... in mare -tae. VERG. Aen. 2, 37 pelago ... dona *hostium* -are (*i. equum ligneum. cf.* CLAVD. DON.: ⟨c⟩adenda praecipitia). OV. met. 15, 518 -ant currum scopulis (*cf.* CVRT. 8, 14, 8 in amnem -vere curricula). trist. 3, 11, 24 -ta *moenia* (*opp.* stantia *ut inde per imag.*: ANTH. 407, 12 *grandia* -ta). LIV. 22, 6, 5 arma ... et viri super alios alii -antur *in fuga* (TAC. ann. 2, 23, 4 equi, iumenta, sarcinae, etiam a. -antur *fluctibus*). SEN. benef. 6, 36, 1 ut Aetna immensam ignium vim ... -et (*cf.* nat. 2, 13, 1 non descendit ignis, sed -atur et deducitur). CVRT. 9, 9, 20 destituta *aquis* navigia alia -antur in proras, alia in latera procumbunt (CLAVD. DON. Aen. 3, 420 p. 323, 5 de summo in ima). STAT. Theb. 6, 89 (*versu interpol.?*) Tempe -are solo (*i. silvas. cf.* Ach. 2, 62 pinus. VVLG. Ier. 22, 7 succident ... cedrum ... et -bunt in ignem [*quae stabat in Libano; nisi ad 2, coll.*

[*Adkin*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

versione apud Hier. ad l. mittent *et Itala Wirc.* iniciet]). IVV. 12, 38 -are volens etiam pulcherrima *mercator in tempestate maritima* (*cf.* AMPEL. 16, 4 -tis in mare thesauris). TERT. apol. 22, 5 si poma ... aurae ... vitium in flore -at (*vim depellendi servatam putamus, quamquam sunt qui vim perdendi intellegant*). AVIEN. Arat. 951 qua -ant ... flamina sese (*gr. 480 κατερχομένου. cf.* ISID. nat. 46, 2 venti ... per cava terrae -ti). *al.* *β caelestes* (*ventos v. supra*): CATO inc. libr. frg. 17 dum se intempesta nox ... -at (CLAVD. DON. Aen. 2, 10 p. 147, 24 n. -atur caelo [*ad p. 465, 12; aliter p. 468, 71*]). LVCR. 1, 251 aether in gremium ... terrai -vit *imbres* (*cf.* MELA 1, 53 Etesiae ... nubes super principia eius *Nili* imbre -ant. APVL. mund. 9 *aqua* -ta humum verberat. DICT. 1, 21 imbrium atque grandinis vis magna -ta *est*). OV. met. 4, 92 lux ... -atur aquis. fast. 4, 164 Scorpios in viridis -atur aquas. MANIL. 2, 949 *locus septimus* ruentem -at mundum terris. VAL. FL. 4, 642 -ta profundo siderei pars visa poli. AVSON. 376, 11 p. 98 P. sidera -as pelago, intempeste November. 377, 22 p. 99 salo mergens sollemnia signa November. CLAVD. rapt. Pros. 2, 190 -at pigrum formido Booten. *γ flumina, aquae sim.* (*in imag. l. 26; de imbre sim. v. sub β; hic illic accedit notio festinandi, accelerandi*): *active et passive*: OV. met. 11, 556 -ta cadit *unda antea turbine elata*. SEN. nat. 2, 35, 2 priorem *torrentem* superveniens -at (*sim., sed arte magica*: LVCAN. 6, 476 Rhodanum ... morantem -vit Arar). LVCAN. 5, 466 Genusum ... nives ... solutae -ant (*cf.* 10, 224 [soluta ... glacies). *reflex.*: VITR. 8, 2, 6 *a cataracta* se -ans [*Nilus*] (*de eodem*: PLIN. nat. 6, 181). MELA 1, 79 quia se -at, ita dictus *Cataractes amnis*. *mediopass.* (*de* VARRONE Men. 75 *v. sub* 2. praecipitatus): SEN. dial. 10, 10, 6 fluit et -atur *praesens tempus* (*tempus torrenti comparatur iam 10, 9, 2; item imagine apertiore*: VAL. CEM. hom. 6, 1 p. 709^D ex quibus *fontibus* quidam torrentes -ti peccatorum nascuntur). BASS. gramm. VI 269, 20 -ta ... flumina. PLIN. nat. 2, 155 -antur in torrentes *aquae* (*i. t. fiunt rapidi*). SOL. 38, 4 Cydnum ... -ari Tauro. CLAVD. DON. Aen. 4, 160 p. 374, 10 ('ruunt') de summis verticibus montium amnes ... -antur. AVG. spir. et litt. 4, 6 p. 158, 26 -tus *aquae impetus*. MART. CAP. 6, 600 in ... *terrae* penita -atur *Oceanus*. SALV. gub. 5, 58 -ti Alpina rupe torrentes. *δ ipse motus sim.* (*aliter p. 468, 83*): CIC. Arat. 349 quae *signa* ... -ent obitum. STAT. Theb. 4, 141 *centaurus* montano ... ab antro -at — pavet Ossa — vias (*sic O. Müller, alii iungunt* pavet ... vias, *ut* -at *sit intrans.*). PS. QVINT. decl. 4, 23 in quem se collabentis corporis ruina -et. SVLP. SEV. dial. 2, 3, 3 -tis in terram saltibus se dederunt (*nisi ad p. 468, 83*).

2 *spectat ad varios modos agendi, pellendi, iaciendi sim.* (*v. etiam p. 466, 84*): OV. epist. 10, 14 (*loq. Ariadne*) exterrita surgo membraque sunt viduo -ta toro. LIV. 5, 18, 7 -vere se (*om. L*) in insidias (*mediopass.*: 21, 25, 9. 25, 16, 15 TAC. hist. 2, 25, 1 AMM. 24, 4, 3. *cf. sub IA2*). 43, 23, 4 fugientes eos ... in vallem insessam ab hostibus -ant (*cf.* FRONTIN. strat. 2, 5, 37 in fugam. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 118, 8 fugierunt conscientiae suae inpulsu -ti [*cf. gr.* ἐλαυνόμενοι]). SEN. dial. 9, 12, 4 *ad incendium currentes* impellunt obvios et se aliosque -ant. MELA 3, 21 iactat navigantes atrociter *Garunna*, utique si alio ventus, alio unda -at (*nisi intrans.; item de vento*: VAL. FL. 2, 517 Rhipaea per ardua nubes -at *Boreas*). LVCAN. 4, 209 hostis ... inermes -at castris (*expellendo ut*: PS. AVG. serm. 217, 1 extra civitatem lapide est -tus *Stephanus* [*ad act. 7, 57* eicientes *ut*: 217, 5]). 9, 148 -ate rates e sicco litore. VAL. FL. 4, 297 saevit ... Amycus nullo discrimine sese -ans avidusque ... irruit (*aggrediendo*). 4, 627 resides socios ... Iason -at (*i. impellit, nisi vi incitandi*). 5, 269 -at ... patres *Aeetes* (*i. dispellit*). SIL. 2, 222 -at metus attonitos caecique feruntur (*nisi vi incitandi*). 7, 133 si -are sequentem *Fabium* atque inopinata detur circumdare fraude (*nisi vi perdendi ut fortasse*: 10, 192 aciem ... in terga ruentes -ant *transfugae*). STAT. Ach. 1, 442 *Mars* -ans in transtra viros ... equosque (*nisi ad C*). PANEG. 2, 38, 4 in oppidum semet Aquileiense -at (*antea*: agitabatur). AVIEN. orb. terr. 641 arta ... -ant properum confinia pontum (*cf.* 692 sese qua freta -ant).

B *metaphorice* (*cf. etiam l. 26*): 1 *-antur, quaecumque in deterius vel in perniciem depelluntur, deiciuntur sim.*: a *sine additamentis*: α *-antur res*: CIC. rep. 2, 43 unius vitio -ta ... decidit *ea forma civitatis* (*cf.* LIV. 22, 12, 11 rem publicam. AVR. VICT. Caes. 24, 9 Romanum statum quasi abrupto -vere). SALL. Iug. 41, 9 semet ipsa -vit *avaritia*. hist. frg. 1, 16 maiorum mores non paulatim ..., sed torrentis modo -ti (*inde* AVG. civ. 2, 22 p. 85, 1 D. *post allata in cap. 18 verba Sallustii*). OV. Pont. 3, 1, 140 spem festinando -are meam. SEN. epist. 74, 19 licentia opes suas -at atque urget. TAC. ann. 3, 19, 1 ne facundiam violentia -ret. APVL. apol. 84, 6 calumnias ... -asti et nulla impertita mora subnerviasti (*sed Marchesi intellegit: 'cito ad iudicium detulisti'*). IVVENC. 4, 98 (*nisi ad p. 468, 1*) ne ... credulitas laqueis errantum -etur (*Matth. 24, 4* ne quis vos seducat). AMBR. Cain et Ab. 2, 9, 32 vita ... divino gubernaculo destituta -atur et in graviora prolabitur. HIER. in Ezech. 1, 6–8 l. 231 conscientiam ... -ari ... et suum locum amittere (*ad prov. 18, 3* impius cum venerit in profundum). VVLG. II reg. 20, 19 hereditatem domini. Is. 25, 7sq. *dominus* -bit ... faciem vinculi ...; et -bit mortem (*inde* HIER. *ad l.* faciem mortis et vinculi). *al.* PRVD. perist. 11, 202 discrimen ... -ante fide (*not. festinandi intellegunt Arevalus, Lavarenne*). AVG. grat. Christ. 27, 28 *naturae vires* extollendo -at. c. Pelag. 1, 2, 5 liberum ... arbitrium defendendo -ant. serm. coll. Morin p. 217, 2 -as bona tua, exinanis domum tuam. *al.*

β -antur homines (*obi. suppl.* APVL. *al.*; temeritatem, *i. hom. temerarium*, IVL. VAL.): (I) *vario usu*: SEN. dial. 5, 1, 4 cetera vitia inpellunt animos, ira -at (*nisi ad C2, ut et* CYPR. unit. eccl. 16). 7, 1, 4 *nos* -at ... error. IVV. 10, 56 quosdam -at subiecta potentia magnae invidiae. PS. QVINT. decl. 2, 10 quos cotidie luxuria -at (*nisi vi incitandi*). APVL. apol. 19, 3 *fortuna quasi vestis* si non gestetur et trahatur, nihil minus quam lacinia praependens impedit et -at. CYPR. ad Donat. 3 libido (COMM. instr. 2, 22, 3. BOETH. cons. 4, 2, 31 W. transversos eos). IVL. VAL. 2, 7 temeritatem eius -are mage ... quam fulcire. AMBR. paenit. 2, 8, 74 adulescentula lapsa ..., occasionibus ... decepta et -ta. in psalm. 118 serm. 21, 19, 2 qui persuaserit crimen infantulo et incautam -arit aetatem. AMBROSIAST. in I Tim. 3, 6 (ne in superbia elatus ... incidat *eqs.*) inventa ... occasione superbiae ... satanas -at eum. HIER. psalt. sec. Hebr. 21, 10 dominus ... -bit eos. tract. in psalm. I p. 167, 22 monachos et clericos. *al.* (II) *ad mortem corporalem* (*cf. infra l. 29. 34. 40; translatum videtur a praecipitio letali, cf. p. 465, 80. 464, 1; vulgo explicant per notionem festinationis*): CELS. 2, 10, 12 *in missione sanguinis* satius est ... in primo *die* levare aegrum ... quam simul omni ⟨vi⟩ effusa ... -are (*nisi forte intrans., ut pertineat ad p. 465, 65*). 4, 23, 1 *intestinorum levitas* interdum aegros trahit, interdum -at. SEN. dial. 6, 3, 3 *invita vivens* aetati tuae, quod non -et te quam primum et finiat, infestissima eris.

b *indicatur, quo* (*unde infra l. 47*): α in: LIV. 24, 4, 2 ad -andum *ingenium* in omnia vitia (PS. QVINT. decl. 2, 10 LACT. inst. 3, 8, 22). VAL. MAX. 6, 4, 5 illas *virtutes* in profundum -vit (SEN. dial. 12 [11], 13, 1 -to in p. *orbi*. APVL. met. 5, 18, 5 in p. calamitatis sese -vit. *cf.* APVL. met. 8, 2, 6 in profundam ruinam cupidinis sese. AVG. catech. rud. 19, 3 pondere cupiditatis in eandem profunditatem). CELS. 3, 21, 3 in exitium se. SEN. epist. 15, 9 quos caeca cupiditas in nocitura ... -at. LVCAN. 5, 694 in dubios casus et ... pericula (IREN. 2, 27, 3 [2, 40, 3 H.] se). PLIN. nat. 17, 94 adultas *oleas* interlucare iusto plus et in senectam -are. PS. QVINT. decl. 17, 7 in suprema (17, 12). 17, 10 in facinus. VOPISC. quatt. tyr. 12, 3 in hanc ... dementiam. ARNOB. nat. 1, 5 in furorem (7, 30 in insanias et furores). LACT. inst. 6, 7, 8 in mortem (AVG. civ. 13, 24 p. 599, 5 D. in secundam m. [nupt. et concup. 2, 27, 46 p. 300, 4]. serm. 175, 5, 5. *al.*). DICT. 2, 8 in communem perniciem. *al.* in *cum abl.*: ACT. Petr. 7 p. 54, 18 in perditione. β ad (*cf. p. 469, 62*): LIV. 37, 45, 18 regum maiestatem difficilius ab summo fastigio ad medium detrahi quam a mediis ad ima -ari. CELS. 6, 7, 1^A *aurium dolores* interdum ... ad dementiam mortemque -ant (CASSIOD. var. 3, 23, 4). APVL. Plat. 2, 11 ad mala. FIRM. math. 7, 25, 14 ad omnia impuritatis vitia (DIONYS. EXIG. Conc.^S I 5 p. 298, 7 ad v. voluptatesque [*gr. sine verbo, alia versio I 4 p. 235, 7* provocant]. CASSIOD. inst. 1, 24, 2). PS. AVG. hypomn. 6, 7, 11 ad omne opus mortis. CASSIOD. inst. 1, 1, 8 ad ruinam. in psalm. 54, 3(4) ad facinus. *γ alia*: LIV. 39, 10, 8 nec se eo -ret, ubi omnia infanda patienda ... essent (*cf.* PRVD. ham. 1 quo te -at rabies tua?). ARNOB. nat. 7, 50 hos secundis -vit ab rebus *idolum?*

2 *-atur tempus* (*sc. finiendo, ad finem ducendo; aliter sub C1a; cf. p. 467, 26*): MAT. Cic. fam. 11, 28, 5 an quod adulescens praestiti ..., id nunc aetate -ta commutem ...? VERG. Aen. 8, 443 -ate moras ([SERV.: praecipitanter, id est festinanter, abicite]. 12, 699. *vix addendum p. 465, 68*). OV. trist. 1, 3, 47 morae spatium nox -ta negabat. LVCAN. 7, 353 ⌜di -are meam fatis potuere senectam. FIRM. err. 24, 2 ante praefinitum tempus -at diem mundi rotata vertigo (*sc. Christo mortuo*).

3 *-antur, quae qualibet ratione propelluntur, proiciuntur* (*singularia*): PETRON. 118, 6 non ... res gestae *belli civilis* versibus comprehendendae sunt ..., sed per ambages ... -andus est liber spiritus (*i. propellendus ad cursum*). VAL. FL. 1, 756 aras vestemque nemusque sacerdos -at (*relinquendo; intellegimus abeuntem res relictas quasi proicere; ceterum v. Langen ad l.*).

C *praevalente notione festinandi, urgendi, accelerandi, maturandi sim.* (*v. etiam supra l. 5. p. 465, 74. 467, 54. 56. 59. 73. 81*): 1 *-antur res* (*saepius accedit notio temere agendi, e. g. l. 83. p. 469, 6. 16, quam non distinximus a mera vi temporali, e. g. p. 469, 8. 14*; virum *pro virilitate* MART. *sub b*): a *quae (prae)propere peraguntur* (*ambigua pron. neutr. sim. l. 75sqq.*): GRATT. 384 rabies ... -at letale malum (*i. morbum; si de ipsa morte intellegis, referas ad b*). SEN. dial. 10, 7, 8 -at quisque vitam suam (*sc. optando, ut tempus citius transeat. item spectat ad tempus brevius*: STAT. Theb. 6, 363 quae via solis -et noctem, quae porrigat. *de cursu rhythmi*: MART. CAP. 9, 973 *tempora* rotunda sunt, quae proclivius et facilius ... -antur [*Aristid. mus. 1, 14 p. 33, 8 W.-I.* μᾶλλον τοῦ δέοντος ἐπιτρέχοντες]). epist. 40, 2 nihil ... ordinatum est, quod -atur et properat (*item obi. neutr. adi. vel pron.*: SIL. 4, 26 cuncta ... -at timor. QVINT. decl. 351 p. 381, 22 festinatione ... omnia. PAVL. NOL. carm. app. 1, 24 omnia ... in finem -ta ruunt. *cf. p. 469, 3*). 52, 8 qui verba magna celeritate -ant (*cf.* DON. Ter. Andr. 271, 1 *pronomina* non -antur nec dicuntur uno spiritu [*item* 295, 1]. GREG. M. moral. 3, 23 locutio -ta). COLVM. 3, 21, 10. ASCON. Mil. p. 34, 8 iudicia (*cf.* PLIN. epist. 6, 2, 6 paucioribus clepsydris -amus causas quam diebus explicari solebant *apud maiores*). SIL. 10, 641 curas (*i. negotia*). STAT. Theb. 5, 168 -at suspensa fugam *cerva* (RVT. NAM. 1, 296 Lepido -ante f. [*nisi ad b. v. Doblhofer ad l., qui confert Sall. hist. frg. 1, 80* f. maturabat]. *cf. de*

[*Adkin*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

motu: IVV. 15, 78 cursum. AMBR. in Luc. 10, 149 lentandum iter quam -andum arbitror. *aliter p. 467, 34*). PS. QVINT. decl. 18, 14 quid spiritum dolore -as? AVG. in euang. Ioh. 71, 3 non praetereunter ista tractanda sunt nec debent festinatione -ari. *al.* **b** *quae (prae)mature, cito accidunt vel efficiuntur (ambigua v. sub a)*: LIV. 31, 32, 2 -ta raptim consilia (APVL. met. 9, 1, 1 -ante consilium periculi tanti praesentia. *cf.* SIL. 3, 166 *Iuppiter* -at consulta *Hannibalis*). VELL. 2, 48, 6 quieta aut certe non -ta ... morte functi sunt (MAXIM. eleg. 1, 116). LVCAN. 5, 795 -ant ... suos luctus (*cf. 791sq.* tormenta ... nulla volt differre mora. *alii intellegunt 'ocius finiunt'*). 7, 52 sua ... fata -are cupit (SIL. 1, 691. SER. SAMM. 130 cita. *inde explicanda*: STAT. Theb. 5, 150 iuvenumque senumque -are colos [*per zeugma*: RVT. NAM. 2, 56 Stilicho aeterni fatalia pignora regni et plenas voluit -are colos]). SIL. 13, 775 gerendi -a tempus. STAT. Theb. 7, 27 pugnas. MART. 11, 22, 6 faciunt digiti -antque virum (*i. virilitatem praemature adducunt*). QVINT. inst. praef. 2 suadet *Horatius*, ne -etur editio (*spectat ad Hor. ars 390* nescit vox missa reverti *ut*: CASSIOD. var. praef. 2 vox -ta). PS. QVINT. decl. 4, 10 quod suprema mea ipse -em. FLOR. epit. 2, 13 -antibus fatis (*absol., vix intrans.*). TERT. apol. 41, 3 *deus* non -at discretionem ... ante saeculi finem. anim. 58, 3 delibari putas iudicium an incipi? -ari an praeministrari? (AVG. c. Cresc. 4, 7, 8 p. 508, 13 ultimum -are i.). GARG. MART. med. 53 feminarum iusta -ant *amygdala*. SOL. 26, 4 -ta fecunditas (*antea*: lucinae ... properatius tempus). AVG. bapt. 4, 20, 27 p. 253, 27 non audeo -are sententiam (civ. 11, 24 p. 494, 30 D. temerariam. epist. 43, 3, 8 praepropere. *al.* SIDON. epist. 1, 11, 4 festinam. *al.; cf.* GREG. M. moral. 19, 46 -ta sententiae prolatione). *al.*

2 *-antur animantes (eorumque partes, animus sim.; v. et* MART. *sub 1b; obi. pers. suppl. l. 30. 34. 54)*: **a** *vario usu*: VERG. Aen. 2, 317 furor iraque mentem -at (*v.* CLAVD. DON. *ad l.; cf.* AMBR. exc. Sat. 2, 11 etsi -et amentia). OV. fast. 4, 674 *Venus* -vit equos *Solis* (*673* properantius ire iussit. *item spectat ad motum corporeum*: STAT. Theb. 7, 480 -antem artus et plus quam possit euntem *Iocastam*. PS. AVG. serm. ed. Mai 168, 3 -tis pennarum alacritate remigiis *volavit angelus*). PS. QVINT. decl. 2, 14 rogo, quis -at, urget? (*obi. suppl. potius quam intrans.*). VLP. dig. 11, 1, 6 pr. ne -entur, quamdiu iuste deliberant (*cf.* 38, 9, 1, 12 si deliberare se adhuc dicant, -andi non sunt). PAVL. dig. 40, 7, 20, 6 ut -ari cogatur heres. PS. CYPR. singul. cler. 43 numquam nisi -tus exercitus cecidit, qui avidus fortiter facere ducis ... dispositiones inrupit. AMBR. hex. 1, 8, 31 utinam te ipse non impelleres, utinam non -res. AVG. in euang. Ioh. 62, 6 eum *auditorem* -are non debet, sed differre potius disputator. EPIST. pontif. Thiel Gelas. 36 utrum haec sua voluntate peregerit aut cuiusquam -tus impulsu. MVTIAN. Chrysost. hom. 34, 1 p. 451/2 qui cum studio et ambitione petunt principatus, semetipsos -ant (*gr. p. 233* ἐπιρρίπτοντες ἑαυτούς, *antea opp.* qui necessitate compelluntur. *cf. l. 65*). GREG. M. epist. 9, 213 qui ad eius regimen improvidus et -tus accedit. past. 3, 25 p. 98^{C} ut ... -tis ... *timorem* infunderet, cum ipse *Christus* ... non nisi perfecta aetate praedicaret.

huc fortasse addendum: ITALA I par. 21, 6 (Lib. geneal. chron. I p. 178, 372) praecapitavit sermo regis ipsum Ioab (*fortasse sec. gr. var. ll.* κατετάχυνεν, κατετάχησεν *pro* κατίσχυσεν, *Vulg.* invitus exsequeretur ... imperium. *sed vide ne nova formatione a* caput *derivatum sit, notionis tamen parum perspicuae, cum sensus aut praevalendi aut exacerbandi exspectetur; ratione absona olim Forcellini 'enumero per capita'*).

b *indicatur, ad quid quis impellatur*: *per inf.* (*omisso obi. pers. praeter* AVG., CASSIOD.): VERG. Aen. 11, 3 sociis dare tempus humandis -ant curae (SERV.: urgent. *cf.* STAT. Theb. 1, 679 si -ant ... cognoscere curae). VAL. FL. 2, 391 pelago ... parari -at *Iason socios*. MAR. VICTORIN. ad Iust. 16 ne sane cont⟨end⟩eris mali impulsu⟨m⟩ esse, qui in vitia ire -et, quasi existentis alicuius ... substantia⟨m⟩ (*sic restituendum putamus textum male sanum*). AVG. epist. 159, 5 se -at ... ferre sententiam. CASSIOD. var. 12, 28, 8 emptor plurima -atur offerre (*mediopass.; cf. antea*: paratus sit carius comparare). *per praepos.* ad: VLP. dig. 23, 3, 33 qui eum non -vit ad solutionem. VEG. mil. 3, 4 ad ... audaciam. INTERPR. cod. Theod. 11, 35, 1 ad dicendam causam (*item cum gerund.*: MVTIAN. Chrysost. hom. 34, 1 p. 451/2 semetipsos ad alios regendos [*inseruit interpres sec. l. 72*]). CASSIOD. var. 12, 5, 4 ad incerta. IORD. Get. 36, 184 ad ... bella. *per enunt. fin.*: AVG. c. Maximin. 2, 22, 2 quis te urgebat, quis te impingebat, quis te -bat, ut diceres *eqs.* OROS. hist. 5, 5, 7 Varro, ut praepropera pugna iniretur, collegam ... impulit, trepidantem -vit exercitum. HYD. chron. II p. 23, 120 -atur instinctu *Maximini*, ut *eqs.* *sec. graec. per dat.*: MVTIAN. Chrysost. hom. 34, 1 p. 451/2 -are semetipsos tantae moli ac tantae difficultati regiminis (*gr. p. 233* ἐπιρρίπτοντας ἑαυτοὺς τῷ ... ὄγκῳ).

p. p. p. praecipitātus *pro subst. masc. v. l. 46. p. 466, 56.*

part. praes. pro adi. **praecipitāns**, -antis (*vi verbali v. p. 465, 7sqq.*). *compar.* -ius. *i. q. (temere) festinans (sec. usum adverbii dictum videtur, ita ut dubitare possis, utrum supplendo verbo q. e. 'est' adi. intellegendum sit, an supplendo verbo q. e. 'fit' sim. adv.)*: GREG. M. epist. 9, 218 p. 208, 16 quid hoc celerius quidve -ius, quam ut exoriatur a summitate principium et ante esse incipiat episcopus quam minister?

adv. **praecipitanter.** GLOSS.^{L} IV Plac. s 8 potest . . . 'huic praecipiti' 'praecipiter' facere iuxta regulam ..., sed quia euphonia offendit, melius -r dicimus quam praecipiter (-pititer *suppl. ed. bis, sed* -piter *per haplologiam explicandum*). *compar. dub. p. 469, 79.* [*coni. dub.*: CAEL. AVR. acut. 1, 11, 89 *pro* praecipue.]

i. q. modo praecipitantis: **1** *pertinet ad (nimiam) velocitatem*: LVCR. 3, 1063 currit agens mannos ad villam -r (-cipiter *trad.*). SERV. Aen. 8, 443 *v. p. 468, 52.* SERV. auct. Aen. 10, 232 praecipites: nomen pro adverbio -r. CLAVD. DON. Aen. 2, 315 p. 190, 15 quicquid ... -r urgetur, maiore vi coactum non quo voluerit, sed in eam partem cadit, in quam ruinae pondus adduxerit. CASSIAN. conl. 4, 11, 2 -r fertur ad vitia *concupiscentia*. EPIST. pontif. 632 Schwartz p. 20, 31 -r ambire, quae non licent. 761 Schwartz p. 155, 19 quos vis sociare -r haereticis. AVELL. p. 453, 22 quod eis ad buccam venerit, inconsideranter effundere et -r evomere. GILD. Brit. 34 chron. III p. 45, 19 *retibus* -r involvi solent pingues tauri. 75 chron. III p. 69, 11 humanam suggestionem -r ad nequitiam festinantem. SEDVL. op. pasch. 4, 11 vitans turbas -r infusas. CASSIOD. inst. 1 praef. 9 -r emendantium impolita praesumptio (1, 15, 1). CORIPP. Ioh. 7, 77 gentes ... suosque -r agunt (GREG. M. epist. 9, 32 ita -r et leviter ab episcopo agi non debuit). GREG. M. moral. 3, 23 loqui -r incipiunt et effrenate coepta effrenatius exsequuntur (*opp.* tarde). 5, 66 ut nequaquam intellegentiae oculos ultra se -r aperiat (*opp.* reverenter). 31, 59 nec formidolose se subtrahat nec -r opponat (*ibid.* praecipitationem, praeceps). 31, 60 *persecutionis impetui* fortiter, sed non -r obviare. in I reg. 4, 63 qui ... fervorem concupiscentiae -r excipiunt. PASS. Petr. Paul. long. 45 quare ... coegisti eos -r occidi? **2** *pertinet ad casum*: NON. p. 91, 1 caduciter: -r (*affertur Varro Men. 576* nimbus aquai c. ruentis, *cf. p. 465, 9. inde* GLOSS. V 639, 51).

deriv.: praecipitantia, praecipitatio, praecipitator, *?* 2. praecipitatus, *?*praecipitus.

? **praecipitus**, -a, -um. *si recte legitur, retrograde a* praecipito (praecipitatus). *i. q.* praecipitatus: VVLG. sap. 17, 18 sonus validus -arum petrarum (*sic m. pr. quinque codd.*, praecipitatarum *m. sec. et alii plerique*, precipitantium *unus*, praecipitatorum saxorum *Complut.² et Tolet., gr.* καταρριπτομένων).

[praecipium *v. p. 462, 74.*] *Adkin.*

***praecipuus**, -a, -um. *a* prae *et* capere. *scribitur* pre- *in titulis* DECRET. centon. Ostr. (CIL XI 5750) 9. INSCR. Année Epigr. n. 150, 6 (*Hippone, saec. IV med.*). CIL III 6730, 1 (*a. 380*). CE 1369, 1 (*aet. Ennodii?*). *al., in cod. vet.* VERG. Aen. 8, 177 *M*; -cep- *in titulis Gallicis* CE 697, 1 (*a. 512*). CIL XII 2089, 6 (*saec. VI*), *in codd. rec.* AVG. civ. 16, 43 p. 193, 22 D.; -pius COD. Theod. 8, 18, 1, 1 *R ante corr. et raro in codd. rec.* *de formis*: *nom. sing.* -os *non trad. restituitur in parte edd.* PLAVT. Trin. 1115; *voc. sing.* -e *non nisi* OPT. PORF. epist. ad Constant. 1 ENNOD. opusc. 1, 50 p. 275, 2. *compar. et superl. desunt (cf.* VIRG. gramm. epit. 5 p. 31, 5sq. est gradus quasi possitivus superficie, sed qualitate superlativus ut '-us egregiusque' et 'cernuus'; dicimus enim '-us omnium' *eqs.*), *sed ad posit.* -us *accedunt* magis SACR. Leon. 844, multo CASSIOD. Ios. antiq. 6, 202, nimio LVCIF. non parc. 1 l. 41 D., summe APVL. met. 1, 24, 2, valde EXPOS. mundi 68 CASSIOD. Ios. antiq. 7, 337; *cf.* tam *e. g.* PLIN. nat. 9, 54. 24, 116 APVL. met. 4, 28, 2. *et sim. al.* *de notione*: PAVL. FEST. p. 80 excipuum quod excipitur, ut -um quod ante capitur. HIER. in Matth. 6, 11 l. 774 sogolla, quod Symmachus 'ἐξαίρετον', id est '-um' vel 'egregium', transtulit, licet in quodam loco 'peculiare' interpretatus sit (*sim. et hebr. et gr. in* psalm. 134 p. 92, 8 in Tit. 2, 14 p. 588^{A}. *cf. etiam* quaest. hebr. in gen. p. 66, 12). in Tit. 2, 14 p. 588^{B} panem ... ἐπιούσιον (*Matth. 6, 11*), id est -um, egregium, peculiarem. p. 589^{A} quidquid ... egregium est et -um, extra omnia est et super omnia. *ad singulos locos v. infra, maxime l. 75sqq. nec non p. 477, 43sqq.* *legitur in versibus raro inde a* PLAVTO, TER., VERG., OV. (*deest e. g.* HOR., TIB., PROP., LVCANO), *in orat. prosa inde a* CATONE, CIC., CAES., NEP., LIV., *frequentissime apud* PLIN. nat. [*confunditur saepius cum* praecipue, *e. g.* VERG. Aen. 5, 249 (*restituitur e. g.* APVL. Socr. 1 p. 115, *sed vix recte* CIC. leg. agr. 2, 61 LIV. 42, 31, 2; *falso trad.* PLIN. nat. 19, 81), *ceterum e. g. cum* praecipitium CIC. Att. 11, 3, 2; *falsa var. l. pro* perspicuus APVL. met. 11, 21, 8; *restituitur e* praeteritus AMM. 30, 8, 1.]

fere i. quod (qui) prae aliis capitur, ponitur, habetur sim.:

I *potius praeferendo, praeponendo: sc. aut de eximiis, praestantibus aut de principalibus, potissimis (inde etiam respectu frequentiae, e. g. p. 476, 15sqq.; cf. et p. 478, 78sqq.), quod non distinximus nisi l. 82 et p. 471, 26; maxime vi elativa et superlativa (cf. et supra l. 45sq.), rarius comparativa (e. g. sub B2b et B2c; cf. etiam l. 46sqq.); synonyma potiora*: egregius *e. g.* HIER. epist. 64, 1, 5, excellens *e. g.* LIV. 9, 16, 13, eximius *e. g.* VELL. 2, 29, 3, magnus *e. g.* VAL. MAX. 4, 3 praef., maximus *e. g.* VERG. Aen. 11, 214, primus *e. g.* QVINT. inst. 2, 15, 1 (*cf. et* SCHOL. Iuv. *p. 472, 22sq.*), summus *e. g.* MANIL. 2, 801; *cf. explicationes*: SERV. Aen. 12, 33 primus: -us (*add. auct.*: ante omnes). SERV. auct. georg. 1, 30 sola: magna, -a, id est supra alios deos marinos. GLOSS. ἐξαίρετος. primus, nobilis. optimus. utilis. ἐξαίρετον. maximum.

A *comparatione non expresse illustrata*: **1** *de rebus*: **a** *incorporeis*: **α** *bonis, commodis sim. (adiecimus neutra et ambigua)*: (I) *variis (exempla selecta inde a* NEP.): (A) *spectat magis ad gradum qualitatis*: PLAVT. Rud. 190 (*lusu verborum*) hancine ego partem capio ob pietatem -am? (OPT. PORF. carm. 3, 11 rector Olympi tempora -a servat p. serena. *cf.* AVG. civ. 22, 29 p. 625, 20 D.

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

sanctitate). CATO orig. 83 p. 80, 15 propter eius *Leonidae* virtutes ... Graecia gloriam atque gratiam -am ... decoravere monumentis (CIC. leg. agr. 2, 9 maioribus nostris -am laudem g.que debemus. PLIN. nat. 33, 58 [*de aestimatione rerum ut*: 37, 103]. PS. TERT. haer. 8 p. 225, 18 -a ex g. *divina*). CIC. p. red. in sen. 30 sunt in me -a merita multorum (CIL IX 1596, 15 [*saec. VI*] insignia ... -aque). off. 1, 12 -um quendam amorem in eos *procreatos* (VAL. MAX. 5, 1 ext. 1 CALP. ecl. 5, 38 PLIN. nat. 10, 109. *cf.* 8, 216 adfectio *simiarum*). CAES. Gall. 5, 54, 4 quos -o semper honore Caesar habuit (NEP. Con. 1, 1 VERG. Aen. 5, 249 LIV. 38, 39, 11. *al.*). NEP. Lys. 2, 2 -a fide ... erga Athenienses (CELS. dig. 22, 3, 13 APVL. apol. 14, 5. TERT. adv. Marc. 2, 7 p. 343, 12 exigere ... a deo ... f. -am. *cf.* APVL. met. 9, 17, 3 fidelitate). OV. am. 2, 12, 5 -o victoria digna triumpho. LIV. 9, 22, 9 -um decus ulti ... imperatoris (VAL. MAX. 2, 7 praef. Romani imperii. *cf. e. g. infra p. 475, 10*). 42, 30, 3 operam (VAL. MAX. 4, 3, 10 SVET. Iul. 21). MANIL. 2, 801 *cardines mundi* -as vires summosque ... effectus referunt (3, 513. VAL. MAX. 6, 9 ext. 4 potentiae. 7, 7, 2. PLIN. nat. 10, 196 naturae). SEN. contr. 9, 1, 13 -a in Thucydide virtus brevitas (QVINT. decl. 317 p. 247, 16 FRONTO p. 242, 10 v. d. H. CIL III 7902, 10 *a. 161*. LACT. inst. 5, 22, 2. *al.; cf.* VELL. 2, 94, 4 -is omnium v. experimentis. TAC. *l. 23*. DECRET. decur. Aquil. Ital. [CIL V 875] 8 v. suarum finem). VAL. MAX. 9, 2 ext. 5 indicia (FRONTIN. aq. 119, 1 TAC. ann. 1, 32, 3 PLIN. paneg. 88, 2. *cf.* TAC. Germ. 35, 2 virtutis ac virium argumentum). COLVM. 3, 12, 5 -am positionem *vineae* meridianam (*cf.* 4, 1, 6 -a ... commoda humilis positionis). 11, 2, 26 vitium satio nunc -a est ([utilissima *var. l.*]. 11, 2, 72 lupini). *al.* Ⓑ *spectat magis ad condicionem quodam modo principalem, potissimam sim.*: CIC. dom. 10 an meae partes in ea causa non -ae fuerunt ...? (14. LIV. 5, 20, 6 laboris periculique [44, 41, 1. *cf.* 7, 10, 1 sortem periculi]. QVINT. inst. 1 prooem. 12 oratoris. 11, 3, 74 *patris in comoedia*). Att. 8, 2, 4 -a causa manendi (fam. 13, 4, 1 ad ius optinendum. PLIN. nat. 11, 181 vitae c. et originem. QVINT. inst. 2, 10, 3. *al.*). fam. 13, 9, 2 cuius *magistri societatis* -um officium agitur hoc tempore (MARCELL. dig. 26, 7, 30 tutoris. MAR. VICTORIN. gramm. VI 4, 6 *artis grammaticae*). SEN. epist. 15, 4 cuius *temporis* -a (praecipue *var. l.*) ratio habenda (COLVM. 7, 1, 1 *aselli* in emendis tuendisque iumentis). PLIN. nat. 12, 32 corticis ... usus in medicina ad dysintericos -us habetur (18, 102 milii -us ad fermenta u.). STAT. Theb. 9, 5 -um tunc caedis opus, Gradive, furebas (FRONTIN. aq. 64, 3 cum -um officii o. in exploranda fide aquarum atque copia crederem. PLIN. paneg. 85, 6 -um est principis o. amicos parare. *al.*). QVINT. inst. 1, 1, 28 cum sit in studiis -um ... scribere ipsum (*cf.* 1, 5, 1 dicere apte. 10, 2, 1 invenire primum fuit estque -um). SVET. Claud. 46 praesagia mortis eius *Claudii* -a fuerunt: exortus crinitae stellae *eqs.* *al.*

(II) *sc. qualitatibus corporis (vel partium corporis) animantium*: LIV. 9, 16, 13 -a pedum pernicitas (*sim.* PAVL. FEST. p. 9 -um ... acumen pedum. *cf.* PLIN. nat. 1, 7, 20 velocitas [9, 54 tam -ae v., ut *eqs.*]). VAL. MAX. 4, 6 ext. 2 -um formae suae decorem (*sim.* FLOR. epit. 2, 6, 40 -ae pulchritudinis [APVL. met. 4, 28, 2 SOL. 30, 10]. PANEG. 7, 6, 4 formae [CARM. de resurr. 144 MAXIM. eleg. 1, 75]). 7, 3, 1 -ae magnitudinis ... vacca (PLIN. nat. 8, 31 dentium. 9, 44 thynni. 9, 45. 173. 11, 46. *cf.* VAL. MAX. 8, 13 ext. 6 staturae [COLVM. 3, 8, 2]). COLVM. 7, 3, 2 quae *unitas coloris, sc. lanae et linguae*, nisi -a est in arietibus *eqs.* PLIN. nat. 7, 77 *in homine* vires dextra parte maiores, quibusdam aequas utraque, aliquis laeva manu -as (*cf.* SVET. Tit. 3, 1 robur). 10, 133 phoenicopteri linguam -i saporis esse. 11, 10 divulsis *insectis* -a vivacitas. 11, 181 huic *cordi* -us calor. SOL. 27, 18 vis summa *leonum* in pectore est, firmitas in capite -a.

(III) *sc. qualitatibus rerum corporearum* (*fere naturalium; vires caelestes atque naturae v. l. 16 sq.*): PLIN. nat. 2, 104 -a eorum *ventorum* natura ibi, *sc. in aëre* (24, 116 tam -am n. inesse arbori). 3, 122 ubi -a altitudo *Padi* incipit. 9, 109 -um *candorem* custodiunt pelagiae *margaritae* (16, 66. 19, 21. *cf.* 17, 118 hilaritas *arboris*. 19, 10 splendorem. 23, 84 claritatis. 33, 58 qui colorem siderum placuisse in auro arbitrantur, cum in gemma ... non sit -us). 11, 278 grano Assyrii mali, cuius et suavitas -a (12, 25 [*cf. Theophr. hist. plant. 4, 4, 7* κρείττω]. 14, 53. *cf. de contrario*: 12, 30 amaritudine [*cf. Diosc. gr. 1, 100, 1* πικρὸν λίαν]). 12, 34 herba -i odoris (21, 69 [*cf. Theophr. hist. plant. 6, 8, 5* θαυμασταί]). 13, 45 (*de caryotis*) amplitudinis -ae (14, 9 *vites*). 14, 22 gemellarum *uvarum* ... vires -ae (15, 124 liquor -a vi ad corrigenda vina. 25, 95. 25, 145. 27, 56. *cf.* 28, 146 taurino *felli* -a potentia). *al. apud eundem.* SOL. 52, 4 quinque milia oppidorum -ā capacitate (*an* -ă, *ut pertineat ad b?*).

β *malis, incommodis sim.*: CAEL. Cic. fam. 8, 10, 1 -um metum, quod ad te attinebat, habui ..., ne *eqs.* (*cf.* LIV. 2, 54, 9 pavor. VELL. 2, 130, 2 timoris). NEP. Them. 6, 2 *Themistocles* muros Atheniensium restituit -o suo periculo (*vix ad II*). VERG. georg. 3, 74 -um ... impende laborem ([*nisi coniungas supra cum l. 15*]. CVRT. 4, 9, 19). OV. Pont. 4, 10, 40 quae -um (perpetuum *var. l.*) sidera frigus habent. LIV. 3, 14, 4 -um quicquam gloriae ... invidiaeve (*cf.* 3, 54, 3 invidia. 28, 22, 2 odium. TAC. ann. 1, 20, 1 ira). 9, 8, 12 vir talis etiam -um apud hostes supplicium passurus. FEST. p. 355 crudelitate. VAL. MAX. 4, 4, 11 modicam fortunam quasi -um generis humani malum ... laceramus (*cf.* 7, 2 ext. 2 quae fortuito patiamur, -ae et intolerabilis amaritudinis iudicare). 4, 7, 4 -am et perseverantem lamentationem. 9, 9, 3 iniuriam. CELS. 8, 20, 3 dolor ... in hoc casu -us est (*sec. Hippocr. IV 256* ὀδυνῶνται ... οὗτοι μάλιστα. *cf.* PLIN. nat. 29, 93 cum cruciatu -o). COLVM. 9, 6, 2 incommodum eius *generis alvorum* -um. SCRIB. LARG. 118 vitium εἰλεός ... inter -a *vitia* refertur (TAC. hist. 1, 51, 4 avaritiam et adrogantiam, -a validiorum v. SCHOL. Cic. Bob. p. 152, 18 v. in teste -um). *al.*

b *corporeis* (*adduntur animalia eorumve partes pro rebus usitatae* [*aliter sub 2*]): α *variis*: PAVL. FEST. p. 101 signum -um (belli *add. Müller*, proelii *add. Ursinus*) est hasta (SIL. 3, 391 fulget -is Parnasia Castulo s., *sc. militaribus*. VEG. mil. 2, 6 p. 39, 11). VELL. 2, 121, 3 donis (*v. infra l. 71. cf.* TAC. ann. 15, 12, 3 *si* manipularibus -a servati civis corona ... tribueretur. SVET. Tib. 61, 2 decreta accusatoribus -a praemia). COLVM. 3, 2, 4 *vitis* tum -a est, si *eqs.* PLIN. nat. 3, 125 *oppidum* opulentia -um (SVET. Nero 39, 1 [*inde* OROS. hist. 7, 7, 11. *v. Eutr. 7, 14, 4* nobilissima]. *cf.* PLIN. nat. 4, 54 fertilitate -ā Zacynthus. EXPOS. mundi 68 Britannia insula ..., valde maxima et -a. ANTH. 786a, 1 terras). 8, 189 operimenta ... ex Arabicis *ovibus* -a (-ae *vel* praecipue *var. ll.*; *cf.* 29, 29 ut rebus -is, *sc. lanis ovisque*, honos in primis perhibeatur). 16, 66 alterum genus *aceris* ... in Histria ... -um (21, 62 nyctegreton ... -am in Gedrosia). *al.* VAL. FL. 4, 364 pecudi ... -os ... legam fontes. SIL. 11, 273 -is multoque ... splendentibus ostro ... toris. IVV. 4, 19 si munere tanto -am in tabulis ceram senis abstulit orbi (SCHOL.: prima⟨m⟩, in qua heredes primi scribuntur). 13, 220 quod -is mentem sudoribus urguet. PLIN. epist. 10, 98, 1 inter -a opera *civitatis* (SVET. Iul. 28, 1 urbes -is o. exornans. Claud. 20, 1 o. magna potiusque necessaria quam multa perfecit, sed vel -a: ductum aquarum *eqs.* [*nisi opponas ad* multa *ut p. 475, 25*]. EXPOS. mundi 50. 52. 61 SPART. Sept. Sev. 19, 5. *cf.* EXPOS. mundi 47 portum. 55 basilicam. VEN. FORT. carm. 10, 6, 13 templi). *al.* β *de medicamentis*: CELS. 5, 18, 8 -um ... est ad resolvenda quae adstricta sunt ..., id *malagma*, quod *eqs.* (PLIN. nat. 8, 97 est et ad serpentium ictus -a *herba*. 20, 118. *al., cf. l. 33*). PLIN. nat. 8, 91 scincos, contra venena -us antidotis (-um antidotum *vel* -us antidotus *var. ll.*), item ad inflammandam ... venerem (8, 118 c. morsus ... -um remedium [*cf. 28, 150* summis ... remediis]. 24, 172. *cf.* 24, 174 -o adversus anginas suco). 11, 261 ossea *genitalia* ..., unde ... calculo humano remedia -a (*cum dat. comm. ut*: 24, 121 pilulam ... calculosis -o remedio. 24, 122 pleuriticis. 25, 44 vulneribus. 25, 170 dentibus). 20, 131 in -is ... medicaminibus ruta est. *al., fere apud eundem.* γ *de cibis, potionibus*: COLVM. 2, 6, 2 (*inde* ISID. orig. 17, 3, 7) siliginis, cuius species in pane -a (-o, praecipue *var. ll.*). 2, 6, 3 pondere et bonitate est -um *halicastrum* (PLIN. nat. 18, 141 secale. *item cum abl. nudo*: 10, 133 -a sapore lagopus. 19, 36 suavitate odoris ac saporis [*sim.* 19, 84]. 19, 139 -us fit caulis sapore ac magnitudine, ... si *eqs.*). PLIN. nat. 13, 44 caryotae ..., ex quibus -a vina orienti (EXPOS. mundi 66 VVLG. Esth. 1, 7 abundans et -um). 18, 71 hordeum ... silvestre, ex quo panis apud eos *Indos* -us et alica. MART. 13, 19, 1 mittit -os ... Aricia porros.

c *appendix ad a et b: neutr. pro subst.* (*certiora; fere plur., sing. l. 53 sq.*): CIC. fin. 2, 33 sunt et in animo -a quaedam et in corpore (*sim.* Tusc. 4, 30 sunt ... in corpore -a pulchritudo, vires *eqs. cf.* fin. 3, 52 quae, *sc.* προηγμένα, ... appellemus ... praeposita vel -a [3, 53 -um. 4, 72 Tusc. 5, 47]). CVRT. 8, 1, 34 cum victoriae arbitrium agis, *Alexander*, -um (praemium *add. edd. vet.*) ferunt, qui *eqs.* (*sing. ut* CIC. *l. 51 et* BOETH. cons. 2, 5, 8 W. si quid est in hoc splendore *gemmarum* -i). PLIN. nat. 29, 83 sanguinem ... eius *vespertilionis* ... contra serpentium ictus inter -a laudant (QVINT. inst. 1, 8, 7 i. -a legenda erit *comoedia*. 11, 2, 47 decl. 256 p. 47, 26 AGENN. grom. p. 21, 29. AMM. *l. 61*. *al.*). TAC. ann. 13, 13, 4 -a et cupita. VOPISC. Aurelian. 23, 1 Aurelianus duo statim -a, quod unum severitatem ostenderet, alterum lenitatem, ... monstravit (*item de quibusdam virtutibus*: AMM. 14, 6, 25 -a vel delicta. 16, 7, 4. 16, 7, 8 inter -a. *al.*). AVG. gen. ad litt. 5, 20 p. 164, 3 non solum magna atque -a, verum etiam ista terrena et extrema ipse *deus* operatur (*cf.* VITAE patr. Iurens. 59 M. minima licet de tam -is ac maximis dixerimus). MART. CAP. 3, 326 formam ... praeceptionis absolveris, si -is memoratis iam te ab inchoamentorum ... vilitatibus vindicaris.

2 *de hominibus, deis sim., animalibus* (*re personata p. 473, 63*):
a *ipsis*: α *qui excellunt dignitate, honore sim.* (*exempla certiora; cum abl. l. 75 sqq.*): VERG. Aen. 8, 177 viros locat ipse *Euandrus* sedili -umque toro ... accipit Aenean (*nisi ad B3; cf.* SERV. auct.: potest et 'praecipue' accipi. CLAVD. DON. p. 141, 19 -um dixit singularem et solum). VELL. 2, 121, 3 *triumphum* mihi ... inter -os -isque donis adornatos viros comitari contigit (APVL. met. 8, 2, 1 procos. 8, 2, 5 hospites). SVET. Aug. 1 gentem Octaviam Velitris -am olim fuisse. APVL. met. 11, 22, 3 *Mithram Isidis* sacerdotem -um (*11, 21, 2* primarium s.). Plat. 2, 28 qui sunt honore -i *cives*. CIL VI 1739, 3 (*saec. IV med.*) Memmio ... nobilitate et actibus -o (1740, 3. 1742, 4 n. a.que ad exemplum -o. *sim.* 31947, 6 [*a. 471*] fama moribus ... n.). ENNOD. epist. 3, 23, 2 p. 88, 12 vir tam sanguine quam honestate -us. CE 1369, 1 (*aet. Ennodii?*) stemmate -um ... Innodium (CARM. cod. Petav. 9, 10 [*saec. VI med.*] s. -us, plus probitate cluens). *v. etiam p. 473, 3*

β *qui praestant actione, virtute animi sim.* (*exempla, quae carent determinationibus vel nomine actionis, v. sub γ*): (I) *indicatur res, quae -um reddit, (in) qua vel ad quam quis -us est*: Ⓐ *per abl.*: OV. met. 15, 747 *Caesarem* Marte togaque -um. VELL. 2, 29, 3 sanctitate.

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PLIN. nat. 34, 85 *artifices* nullis operum . . . -i. STAT. Theb. 8, 380 animis (*v. infra l. 39*). TAC. ann. 12, 40, 2 scientia (VEG. mil. 2, 12 *infra l. 36; cf.* INSCR. Dessau 8985 [*ante a. 431*] censurae culmine et moderatione. CIL XI 6035, 7 maturitate m<entis>). FLOR. epit. 3, 1, 2 fraude. APVL. met. 4, 13, 2 liberalitate (*cf.* SACR. Leon. 673 p. 85, 20 castitate . . . et largitate). 10, 2, 1 pietate, modestia (OPT. PORF. epist. ad Constant. 1 non minus p. quam virtute. CIL VIII 26566, 1 [*a. 295*] virtute . . . ac p. VI 31399, 2 virtute maximo, p. -o . . . Constantio *imp.*). *al.* Ⓑ *per praepos.*: QVINT. inst. 6, 3, 3 -i in eloquentia viri (PLIN. epist. 9, 22, 1 in quo ille -us. ARNOB. nat. 3, 31 p. 188, 14 M. in doctrina. VITAE patr. 7, 24, 2 in . . . humilitate [*gr. Nau 1907 p. 174 n. 43* διαλάμπων. VITA Caes. Arel. 1, 5]. GREG. TVR. Franc. 3, 25 in . . . bonitate). TAC. ann. 6, 7, 2 ad scelera. PS. AVR. VICT. orig. 1, 9 circa peritiam medicae artis. Ⓒ *per gen.*: TAC. ann. 6, 4, 1 Latiaris . . . -us . . . circumveniendi . . . Sabini . . . fuit. FRONTO p. 220, 27 v. d. H. omnium . . . optimarum artium -um virum. APVL. met. 4, 11, 4 vir sublimis animi virtutisque -us. CIL IX 1128, 5 (*saec. III–IV*) Mannachio industriae et eloquentiae -o. Ⓓ *per inf.*: CIL VI 1724, 3 (*a. 435*) Merobaudi . . . tam facere laudanda quam aliorum facta laudare -o.

(II) *illustratur actio per ipsum nomen agentis*: VELL. 2, 92, 2 consulem (NEPOTIAN. 9, 7 c. et imperator [*sed* VAL. MAX. 1, 8, 6 *cum* -o studio . . . protegeret]. *cf.* SPART. Pesc. 6, 10 dux. PRVD. c. Symm. 1, 528 princeps). TAC. ann. 1, 30, 1 -us turbator (*cf.* PS. AVR. VICT. epit. 12, 5 calumniatoris). 11, 1, 2 auctorem . . . interficiendi C. Caesaris. 12, 42, 3 propugnator. SVET. Iul. 12 adiutore (Aug. 10, 2). APVL. apol. 32, 5 poeta. HIER. chron. a. Abr. 380 astrologus. EPIST. pontif. 253 Hier. epist. 35, 1, 3 orator. VITA Hil. Arel. 22 l. 22 sanctum Nectarium sanctumque Constantium, -os sacerdotes (SACR. Leon. 715. *al.; aliter p. 472, 74*).

γ *qui varia ratione praeferuntur* (*exempla quaedam etiam ad α vel β trahi posse vix mireris*): SEN. contr. 1 praef. 6 non est unus *declamator*, quamvis -us sit, imitandus (*sim. de scriptoribus*: QVINT. inst. 10, 1, 94 Horatius. LACT. inst. 5, 1, 24 Cyprianus). PLIN. nat. 7, 154 Pictoreum . . . -um corpore viribusque (8, 26. *ad corpus spectant etiam*: 9, 111 *conchas* magnitudine et vetustate -as. AMPEL. 31, 2 forma et virtute [APVL. met. 10, 32, 4]. VEG. mil. 2, 12 armorum scientia, virtute corporis). PLIN. nat. 8, 191 *oves*. VAL. FL. 1, 779 *taurum* sibi -um . . . Thessalis in . . . Ditis servaverat usus (*an ad II?*). STAT. Theb. 8, 380 Mors . . . viros invitat . . ., nil vulgare legens, sed . . . -os annis animisque cruento ungue notat ([*nisi subst.*]. EVTR. 2, 12, 4 -um v., Cineam nomine. CLAVD. DON. Aen. 1, 535 p. 107, 19. *al.*). TAC. hist. 2, 11, 1 -i (-a *var. l.*) fama quartadecumani. ann. 14, 14, 1 numen -um et praescium. 14, 55, 5. 14, 58, 2 insontes si interficerentur, -um ad pericula *legatum Neroni suspectum*. APVL. Socr. 1 p. 115 quod eius *naturae* ad animalia -a (*i. deos, daemones, homines*) pertineat ([*Mercerus*, praecipue *trad.*]. 3 p. 125 -um a. homines sumus). VOPISC. Aurelian. 5, 6 elefantus. *al.* *indicatur, cui quis -us videatur, praepositione* apud (*cf. etiam p. 475, 20*): LVCIF. non parc. 1 l. 41 D. ipsum *Finees* nimio -um a. dominum effectum (8 l. 35 Tobias gloriosus -us . . . factus a. d. [*? i. 'gloriosissimus', cf. p. 481, 52sqq.; vix ad C2*]).

δ *appendix ad α–γ: masc. pro subst.* (*plur. praeter* GLOSS.; *addas fortasse etiam l. 39*): QVINT. inst. 10, 1, 116 Cassius Severus *orator*, qui . . . ponendus inter -os foret (12, 10, 6 et ceteris . . . studiis i. -os et pingendi . . . idem mirus artifex. CASSIOD. var. 6, 15, 3 i. -os censendus es, qui aut iuvare potes aut laedere consulares). CONC.S I 3 Rustic. p. 4, 24 sapientia perfecti et mente -i (*sim., syntaxi turbata* vers. Tur., *gr. I 1, 1 p. 11, 17* βεβηκόσι τὸν νοῦν). GLOSS. IV 153, 31 (*codd. a d, v. app. crit.*) -us: praepositus (prop- *a; inseritur inter 153, 31* praefectus: praepositus *et* 153, 32 -us: primus vel nobilis [*unde fortasse per contaminationem* 551, 17 -us: primus nobilis aut praefectus magnus]; *vix pertinet ad* CIC. *p. 472, 51*).

b *de rebus, quae circumscribunt vel significant animantes eorumve partes*: VAL. MAX. 6, 1 praef. feminarum -um firmamentum, Pudicitia (7, 6, 1 mancipia velut -um f. exercitui suo adiecit). 8, 1 damn. 4 frater . . ., maritimarum virium nostrarum -a iactura. CVRT. 3, 8, 1 Graeci milites . . ., -a spes *Darei* et propemodum unica. 9, 2, 4 -um terrorem, elephantos. PLIN. nat. 9, 88 inter -a . . . miracula est . . . nautilos *piscis* ([*cf. Arist. hist. anim. 622b6* περιττός]. SOL. 52, 41 [*cf. Plin. nat. 9, 46* haud modico]). STAT. Theb. 10, 25 iacet omnis gloria Lernae -aeque manus (*cf.* CLAVD. 15, 416 maniplos). TAC. hist. 2, 5, 2 -a concordiae fides Titus (4, 85, 1 -a victoriae f. dux hostium). PLIN. epist. 2, 19, 4 -a . . . pronuntiationis adiumenta, oculi manus (*cf.* APVL. met. 2, 8, 3 -a pars ista, *sc. caput capillique*, corporis). 8, 12, 1 vir . . . inter -a saeculi ornamenta numerandus. AVR. Fronto p. 87, 15 v. d. H. -um meum gaudium, magister. *al.*

B *comparatione apertius illustrata* (*sc. additis, qui vel quae posthabentur*): **1** *locutionibus partitivis sim.*: **a** *per gen.*: α *comparata congruunt* (*sc. forma 'maximus militum vel hominum miles'*): ① *adi. vel masc. pro subst.* (*fem. non nisi* SVET. *p. 474, 7*): PLAVT. Trin. 1115 hic homost omnium hominum -us (TAC. Germ. 29, 1 o. harum gentium virtute -i Batavi. APVL. flor. 17, 20 indulgentia sua -us o. proconsul. VVLG. Ezech. 20, 15 terram . . ., -am terrarum o. CONC.S II 3, 3 Rustic. p. 101, 25 o. -a [*gr. II 1, 3 p. 88, 15* τὸ καιριώτατον πάντων]. CASSIOD. Ios. antiq. 7, 337 quod est o. valde -um [*gr.* τῷ μεγίστῳ πάντων]. *al.*). STAT. Theb. 9, 426 -os . . . natorum. QVINT. inst. 10, 1, 81 philosophorum . . . Platonem esse -um (AVG. civ. 9, 1 p. 368, 29 D. *cf.* MIN. FEL. 14, 1 ut pistorum -us, ita postremus philosophorum). IVV. 6, 557 -us . . . est horum (*Schol.*: magorum *eqs.*). TAC. hist. 4, 64, 1 -o deorum Marti (FRONTO p. 5, 2 v. d. H. Fortunam deam dearumque -am). 5, 6, 2 -um montium Libanum. ann. 6, 38, 2 -os libertorum. *al.* SVET. Nero 31, 2 -a cenationum rotunda. SATVRN. dig. 48, 19, 16, 8 -um poetarum (*i. Homerum*). APVL. flor. 19, 1 -os medicorum. *al.* (II) *neutr. pro subst.* (*fere plur., sing. l. 12*): QVINT. inst. 2, 16, 6 solem lunamque, -a siderum. TAC. ann. 4, 40, 1 -a rerum (4, 41, 3. GELL. 1, 13, 10 r. bonarum maxima et -a). 14, 40, 2 paupertatem -um malorum credebat. AMM. 26, 3, 1 inter curarum -a (COD. Theod. 16, 5, 46). *al.*

β *comparata discrepant* (*sc. forma 'maximus Italiae miles'*): PLIN. nat. 9, 127 Tyri -us hic *sucus purpurarum* Asiae *eqs.* 11, 227 omnium quadripedum suptilitas animi -a perhibetur illis *elephantis* (*cf. Arist. hist. anim. 630b21* τῇ συνέσει . . . ὑπερβάλλον). QVINT. inst. 1, 10, 27 Gracchi, -i (praecipue *var. l.*) suorum temporum oratoris. TERT. resurr. 39 p. 82, 4 de -o fidei totius articulo, id est de resurrectione. RVFIN. Orig. in num. 11, 4 p. 83, 13 illius ecclesiae -us et eximius.

b *per praepos.* in *cum abl.* (*exempla notabiliora selecta; arcuimus e. g. p. 471, 18. 40. 64. 472, 22*): PLANC. Cic. fam. 10, 9, 2 nisi in multitudine . . . civium impetus animi mei fuerit singularis et opera -a (*comparata discrepant ut*: PLIN. nat. 13, 42 in meridiano orbe -am optinent nobilitatem syagri. 19, 13 in culcitis -am gloriam Cadurci optinent. 32, 60 -a . . . habentur in quacumque gente spissa nec . . . lubrica *ostrea*). SEN. Thy. 285 quod est in isto scelere -um nefas. nat. 3 praef. 10 quid -um in (*om. cod. aliquot*) rebus humanis est? PLIN. nat. 36, 165 *cotes Laminitanae* in eo genere -ae. EXPOS. mundi 59 *Hispania* omnia bona possidens et -a in omnibus bonis (*an sing. et ad p. 472, 14sqq.?*) PS. AVR. VICT. epit. 13, 10 in quis *mirificis* -um *eqs.* (RVFIN. hist. 5, 10, 3 in q. *euangelistis* -us et inlustris). VVLG. deut. 12, 11 quidquid -um est in muneribus. RVFIN. Orig. in num. 11, 3 p. 82, 6 in iis fructibus invenit . . . electum aliquem et -um (AVG. civ. 8, 9 p. 334, 10 D. Ionici generis *philosophi*, qui in eis -i fuerunt. 22, 10 p. 584, 14 in eis veris est -um, quod Christus resurrexit a mortuis). CLAVD. MAM. anim. 1, 7 p. 45, 12 -um in sensibus visum. *al.*

c *per praepos.* de (*comparata discrepant praeter* SOL.): OV. met. 14, 833 (*de Hersilia Romuli coniuge*) o et de Latia, o et de gente Sabina -um, matrona, decus. MANIL. 2, 455 in quis *membris* -as (-a *var. l.*) toto de corpore vires exercent *siderum figurae*. TAC. hist. 5, 4, 4 quod de (e *Novák*) septem sideribus, quis mortales reguntur, altissimo orbe et -a potentia stella Saturni feratur. SOL. 32, 34 de arboribus, quas sola fert Aegyptus, -a est ficus Aegyptia (*cf. Plin. nat. 13, 56* ante omnia).

d *per praepos.* inter: α *comparata discrepant*: LIV. 8, 10, 7 i. omnes cives sociosque -a laus . . . belli penes consules fuit (VAL. MAX. 6, 5 praef. -um et certissimum i. o. gentes . . . exemplum. CVRT. 7, 5, 19 i. o. amicos -o [praecipue *var. l.*] honore cultus. PLIN. nat. 11, 11 i. o. ea . . . apibus . . . -a [-ae *var. l.*] admiratio. CONSVLT. Zacch. 2 praef. p. 48, 5 -i [praecipue *var. l.*] i. bona o. studii). PLIN. epist. 10, 4, 1 i. quos *amicos* sibi vel -um locum vindicat Voconius. *al.* β *comparata congruunt*: PERS. 2, 58 fratres i. aenos (*i. inter deos*) . . . -i (*cf.* AVG. civ. 10, 23 p. 436, 23 D. inter . . . deos). TAC. ann. 16, 33, 1 magnitudine opum -us i. Bithynos. SVET. Tib. 51, 1 i. causas secessus hanc ei vel -am fuisse. SOL. 40, 15 i. flumina Asiatica . . . -us amnis. CAPITOL. Pius 11, 8 i. alia etiam hoc . . . -um argumentum est (AVG. civ. 16, 4 p. 130, 12 D. *turrim* -am . . . i. a. *cf.* VITA Caes. Arel. 1, 44 -am i. reliquas sollicitudinem). *al.*

e *per praepos.* ex: CELS. 3, 22, 14 -a . . . ex his omnibus (COLVM. 3, 1, 4 CONSVLT. Zacch. 1, 37 p. 46, 8. *cf.* APVL. flor. 18, 30 Thales . . . ex septem illis *sapientibus* . . . facile -us. RVFIN. Orig. in num. 11, 3 p. 81, 12 hos tamquam electos et -os ex ceteris). PLIN. nat. 17, 45 ex his *margis* -a alba. QVINT. inst. 8, 3, 89 ex quibus *modis* -os *eqs.* (SVET. Aug. 29, 1 e q. *operibus* vel -a: forum *eqs.* TERT. praescr. 20 l. 8 ex q. *discentibus* duodecim -os *eqs.*). RVFIN. hist. 4, 29, 7 liber ex omnibus scriptis eius -us (*gr.* κάλλιστος). *discrepantibus comparatis*: PLIN. nat. 11, 240 laus caseo . . . e provinciis Nemausensi -a. 14, 150 arborum e genere . . . -i *liquores*.

f *per praepos.* apud (*aliter p. 472, 46. 473, 47sqq.*): DIOM. gramm. I 485, 16 cuius carminis -i scriptores a. Graecos Archilochus et Hipponax, a. Romanos Lucilius *eqs.* (CASSIOD. inst. 2, 7, 3 [*inde* ISID. orig. 3, 26]).

2 *locutionibus comparativis*: **a** *per praepos.* (*cf. et* FEST. p. 205 promeriom: -um praeter ceteros meritum): TER. Ad. 258 unam hanc rem me habere praeter alios -am . . ., fratrem ([*nisi ad II*]. LIV. 33, 12, 7 praeter . . . morem victis parcendi -um clementiae documentum. LACT. ira 22, 5 -am et nobilem p. ceteras *Sibyllas* Erythraeam [*ad II fort. pertinent*: CONC.S IV 1 p. 55, 5 -um aliquid et maius. p. 55, 7]). PLIN. epist. 10, 100 *benignitatem* super magnas plurimasque virtutes -a sanctitate, obsequio, deorum honore meruisti. NOVATIAN. trin. 22, 3 D. -us atque generosus prae omnibus dei filius. **b** *per* quam: TERT. spect. 4 p. 6, 5 quid erit summum atque -um . . . q. idololatria? AMBR.(?) sacr. 1, 4, 12 quid -um q. quod per mare transivit Iudaeorum populus . . .? COD. Iust. 3, 1, 8 (*a. 314*) in omnibus rebus -am esse iusti-

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tiae aequitatisque q. stricti iuris rationem. **c** *per abl.*: CASSIOD. Ios. antiq. 6, 202 multo sollemni⟨b⟩us honoribus est -um, si *eqs.* (*gr.* ζηλωτότερον). 8, 97 mirabilis et omni sermone -a fuit ... aula (*gr.* μεῖζον).

3 *oppositione* (*attulimus notabiliora*): **a** *vocum singularitati contrariarum*: CIC. Mil. 78 -um *odium* (*opp.* in communi odio *et* aequaliter). OV. Pont. 3, 4, 16 cuncta ... mea ... nixa favore, -um (praecipue *var. l.*) veniae ius *eqs.* (EVCHER. laud. her. 42 p. 192, 16 cunctis ... locis ..., -o [praecipue *var. l.*] tamen ... honore). LIV. 26, 48, 5 omnia ..., -um ... decus (PLIN. nat. 35, 83 o. quidem, sed artificum -o miraculo. QVINT. inst. 10, 1, 68 TAC. hist. 4, 46, 3 FRONTO p. 89, 24 v. d. H. EXPOS. mundi 27. *cf.* SVET. Galba 16, 1 universis). 27, 33, 9 omnibus aliis omissis una -a cura (COLVM. 12, 51, 3 a. genera ... magis ... idonea ..., verumtamen ... -a ... olea Calabrica. PLIN. nat. 8, 147. 16, 231 QVINT. inst. 2, 17, 40 TAC. hist. 1, 86, 2. *al.*; *cf.* VITA Caes. Arel. 1, 49 praelatus ... ceteris). CVRT. 4, 3, 10 quidquid ...; -um auxilium (QVINT. inst. 9, 4, 60. *cf.* TAC. ann. 3, 26, 4 quaedam. AVG. serm. 179, 3, 3 quibuslibet). PLIN. nat. 16, 161 in toto mundo ...; -us hic usus in Creta *eqs.* (31, 102 t. corporibus ...; sed hoc -um ... in podagris. SACR. Leon. 844 aput quem *deum*, cum totius *creaturae merita* ... accepta sint, ... magis esse -a *angeli*). 37, 21 *myrrhina* inveniuntur ibi pluribus locis ..., -a tamen in Carmania (QVINT. inst. 10, 1, 66 plures ... auctores, Aristophanes tamen et Eupolis ... -i [praecipue *var. l.*]. TAC. hist. 4, 30, 2. *cf.* SVET. Cal. 18, 3 plurimos [SOL. 11, 29]. POMPON. dig. 1, 2, 2, 42 complures). TAC. hist. 3, 38, 1 multos, -um honore ... Blaesum (PLIN. epist. 4, 17, 9 m. quidem amicos ..., -os tamen *eqs.* SVET. Tib. 2, 1 GELL. 13, 5, 3 [praecipue *var. l.*]. MIN. FEL. 19, 7 EXPOS. mundi 61 GENNAD. vir. ill. 83). *al.*

b *vocum vel sententiarum in serie positarum* (*non respeximus series formatas per asyndeton, ut e. g.* PLIN. nat. 22, 104 [*aliter sub β*], *vel particulis quibusdam, ut* LIV. 9, 15, 10 que. PLIN. nat. 19, 133 et): α *accedunt particulae adversativae*: ① *variae*: VERG. Aen. 11, 214 maerentes ... ossa ... onerabant aggere terrae; iam vero in tectis ... Latini -us fragor et ... pars maxima luctus (QVINT. inst. 11, 3, 68. *cf.* SVET. Iul. 78, 1 verum -am ... invidiam *eqs.*). PLIN. nat. 12, 61 (*supra*: masculum *tus*) -a autem gratia mammoso *turi* (20, 189. 35, 22). ⓘⓘ tamen: SEN. epist. 122, 18 (*ad rem v. 122, 17*) causa t. -a mihi videtur huius morbi (*sc. nocte vivendi*) vitae communis fastidium (AMPEL. 26, 4 -a t. ad motus excitandos fuit c., quod *eqs.*). PLIN. nat. 11, 239 coagulum hinnulei, leporis, haedi laudatum, -um t. dasypodis. 16, 176 rubi alligant et ... corylus ...; salici t. -a dos. 28, 217 sanguis ursinus ..., item taurinus ...; -um t. remedium *eqs.* QVINT. inst. 10, 1, 64 Simonides ... iucunditate ... commendari potest; -a (praecipue *var. l.*) t. eius in commovenda miseratione virtus. *al.* ⓘⓘⓘ sed: PLIN. nat. 13, 63 *spinae* flos ... utilis; manat et cummis ex ea; sed -a utilitas, quod *eqs.* 26, 153 polemonia ...; centauri ... sucus ..., item ... radix ...; plantago ...; sed -a dictamno vis est. STAT. Theb. 9, 583 (*antea referuntur varia somnia horrida*) -os sed enim illa metus portendere visa est nox *eqs.* TAC. dial. 6, 6 (*praecedunt varia gaudia oratoris*) sed extemporalis audaciae ... vel -a iucunditas est. hist. 3, 56, 2 (*post alia prodigia*) sed -um ipse Vitellius ostentum erat. *al.*

β *illustratur ordo seriei*: MANIL. 4, 334 -um Erigone Cancro concedit honorem ...; vicina *pars* relicta est ..., Nemeaee, tibi; pars ipsius una est, quae *eqs.* COLVM. 4, 26, 1 est -a ... olea, tum quercus ...; tertium optinet locum *eqs.* (9, 4, 6 saporis -i ..., eximio deinde proximum ...; t. notae *eqs.*; *addas et l. 64*). PLIN. nat. 5, 17 -a Maurorum ...; proxima illi *eqs.* (13, 42. 34, 2 -am bonitatem ...; proximum bonitate *eqs.* 35, 44 [*inde* ISID. orig. 19, 17, 15]. QVINT. inst. 1, 3, 1 signum ... -um memoria est ...; p. imitatio. *relatione paulum deflexa*: TAC. ann. 3, 30, 3 incolumi Maecenate p., mox -us *Sallustius inter amicos Caesaris. adde l. 55*). 10, 6 *primi generis aquila* viribus -a; ... (7) secunda magnitudine et vi ([*Arist. hist. anim. 618b27* κράτιστος]. 12, 91 -a ..., secunda ..., atque ita ordine [*Theophr. hist. plant. 9, 5, 1* βέλτιστον]. 12, 118 [*seq.* tertia *ut*: 12, 133, *ubi Diosc. 5, 4, 1 W.* καλλίστη]. PROSP. in psalm. 135, 9).

C *appendix ad A et B*: **1** *iuncturae notabiliores* (*recepimus etiam quaedam liberius iuncta*): **a** *indicatur, ad quid*: α *per praepos.*: CIC. fam. 13, 4, 1 cum prope -am causam haberent ad ius optinendum (MANIL. 3, 477 -os ... varianda ad tempora motus. CELS. 5, 18, 8 *p. 472, 29.* PLIN. nat. 12, 32 corticis ... usus ... ad dysintericos -us habetur. *al.* TAC. ann. 6, 7, 2 -os ad scelera. 14, 58, 2 -um ad pericula. *al.*). COLVM. 12, 51, 3 in hos usus. PLIN. nat. 8, 91 contra venena (8, 118 c. morsus ... -um remedium. 22, 104 -ae utilitatis c. aquas malas. 24, 172. *cf.* 29, 83 sanguinem *bubonis* ... c. serpentium ictus inter -a laudant). 24, 174 -o adversus anginas suco. β *per dat.*: PLIN. nat. 8, 91 antidotis (-tum, -tus *var. ll.*; *item cum dat. rei efficiendae*: 16, 42 materies ... -a ... trabibus et plurimis vitae operibus). 11, 261 unde ... calculo humano remedia -a (*in medicina ut*: 24, 121 calculosis. 24, 122 pleuriticis. 25, 44 vulneribus. 25, 170 dentibus). 13, 128 radice ferrariis officinis -a. γ *per enunt. secund.* (*an ad b?*): TAC. ann. 3, 30, 3 -us, cui secreta imperatorum inniterentur. δ *per supin. II*: GELL. 12, 11, 1 quod -um auditu (-tum *codd. fere omnes*) meminimus. ε *per inf.* (*nisi ad b*): CIL VI 1724, 3 (*a. 435*) Merobaudi ... tam facere laudanda quam aliorum facta laudare -o.

b *indicatur, qua in re*: α *casibus*: *abl.* (*v. etiam p. 472, 41sqq. 83sqq. nec non 473, 34sqq.*): PLIN. nat. 3, 125 Melpum *oppidum* opulentia -um. 4, 54 fertilitate -a Zacynthus. *al.* *gen. v. p. 473, 15* (*cum gerund.*). *16sqq.* β *per praepos.* (*arcuimus quae meram causam indicant, e. g.* ob PS. AVR. VICT. epit. 1, 16): COLVM. 2, 6, 2 (*inde* ISID. orig. 17, 3, 7) *siliginis* species in pane -a (PLIN. nat. 16, 218 larix in umore -a. QVINT. inst. 10, 1, 65 antiqua comoedia ... ⟨in⟩ insectandis vitiis -a. 10, 1, 68 in iis *adfectibus*, qui in miseratione constant, ... -us *Euripides. et saepius, v. e. g. p. 473, 9sqq.*). PS. AVR. VICT. orig. 1, 9 *Machaon* circa peritiam medicae artis -us fuisse traditur.

2 *usus praedicativi exempla notabiliora* (*sc. ad vim adverbialem vergentia, cf. supra e. g. p. 471, 37. 472, 41. 475, 18*): EPICED. Drusi 348 non eadem vulgusque decent et lumina rerum: est quod -um debeat ista domus, *sc. imperatorum* (*an ad II?*). PLIN. nat. 8, 174 onagri in Phrygia et Lycaonia -i (*cf. Varro rust. 2, 6, 3* in Phrygia et Lycaonia sunt greges multi; *item spectat ad frequentiam*: ISID. orig. 16, 4, 17 -us ... in Africa [*v. Plin. nat. 36, 146* praecipue ... in Africa]). STAT. Theb. 4, 688 amnes stagnaque et ... rivos; -am (-us, -o, praecipue *var. ll.*) Nemeen. silv. 1, 2, 250 *omnium poetarum* cohors ...; sed -i (praecipue *var. l.*), qui *eqs.* (*v. Vollmer ad l.*). TAC. hist. 4, 4, 3 is ... -us (praecipue *var. l.*) ... dies ... offensae initium ... fuit (*v. Heraeus ad l.*). ann. 11, 14, 2 alios ac -um Simoniden. MIN. FEL. 23 (24 W.), 3 *Homerus* -us ... miscuit. 34, 6 sapientium clariores, Pythagoras primus et -us Plato. CAPITOL. Aur. 3, 8 amavit ... -os ... Fuscianum *eqs.* PS. ASCON. div. in Caec. p. 192, 13 omnis ... studiosa contentio aut de honore aut de salute -a est. CLAVD. DON. Aen. 1 praef. p. 4, 28 Vergilium non grammaticos, sed oratores -os tradere debuisse. VITA Caes. Arel. 1, 58 opus ... tam -um viget, ut *eqs.*

II *potius segregando, separando sim.* (*sc. de propriis, peculiaribus [hominibus non nisi sub A1b]; respectu temporali de iis, quae prius sumuntur, maxime sub B2, v. usum similem vocum q. s.* praeceptio, praecipio; *iuxta ponuntur e. g.* proprius *infra l. 42. 46 atque 69. al.*, singularis *infra l. 51. p. 477, 26sq.*, *opponitur e. g.* communis, *v. sub C1; exempla quaedam sub I allata etiam huc pertinere posse vix abnuerimus, e. g. p. 471, 76. 473, 38. 474, 75. 78 et al.; neutr. pro subst. l. 54. 58. 60 p. 477, 38. al.*): **A** *usu vario*: **1** *extra ius*: **a** *de rebus*: α *quibuslibet, maxime hominum propriis*: ① *opponitur* communis: CIC. Verr. II 3, 130 non solum id, quod c. est ..., sed etiam id, quod istius -um est (*sim.* fam. 6, 5, 3. *cf.* Sull. 9 necesse est, quod mihi consuli -um fuit praeter alios, id iam privato cum ceteris esse c.). Sull. 12 cum c. tum -is patris tui periculis (Att. 11, 14, 1 cum c. tum -is malis). prov. 2 -um illum et proprium sensum doloris mei, quem tamen vos c. semper vobis mecum esse duxistis. Brut. 261 hanc cum habeat *Caesar* -am laudem in communibus (Att. 11, 3, 2 -um [praecipitium *var. l.*] ... ullum ⟨in c.⟩ incommodis. *cf.* fam. 4, 3, 1 in c. miseriis -o quodam dolore angi). fam. 4, 15, 2 aut propriam fortunam et -am ... aut c. (6, 1, 1). ZENO 1, 14, 1 (2, 6, 1 L.) quamvis sit optimum laudare, quae dei sunt, tamen -um non est, quod cum gentibus ... potest esse c. (*notione inter I et II ambigua*). PELAG. epist. ad Demetr. 1 *Demetrias* contenta non est c. hoc mediocrique genere vivendi; et ... -um ac singulare quoddam flagitat (*v. infra l. 71*). ⓘⓘ *cetera exempla*: CIC. Lig. 27 ut ... cetera paria Tuberoni cum Varo fuissent ..., hoc certe -um Tuberonis, quod (*cf.* rep. 1, 7 non -am, sed parem cum ceteris *condicionem* [*ibid.* propriis periculis]). Tusc. 5, 38 bestiis aliud alii -i a natura datum est, quod suum quaeque retinet (*cf.* QVINT. inst. 2, 16, 14 *deus* rationem ... nobis *hominibus* -am dedit [*an ad I?*]). div. 2, 121 quodsi ceteris temporibus falsis visis credendum non est, non video, quid -i somnus habeat, in quo valeant falsa pro veris. Att. 11, 3, 2 *mihi incommoda* -a (praecipitia *var. l.*) multa sunt. LIV. 34, 18, 5 nec quicquam in exercitu suo -i praeter honorem atque imperium haberet *consul*. 42, 31, 4 illud ... -um datum sorti Macedoniae, ut *eqs.* (*cf. p. 482, 60*). 45, 19, 10 quod unus nomen regium et -um capitis insigne gerat, omnes fratres regnent. SEN. epist. 118, 13 cum utrique (*i. bono et ei, quod secundum naturam est*) -um illud commune sit, secundum naturam esse. PANEG. 3, 30, 4 *consulatus* uterque insignis ...; sed habet aliquid unusquisque -um. 6, 2, 5 inter omnes ... participes maiestatis tuae hoc habes ... -um, quod *eqs.* (HIER. hom. Orig. in Ier. 1 p. 588[A] -um i. cunctos ... donum [*Migne gr. 13, 260[B]* ἐξαιρέτου. AVG. in euang. Ioh. 18, 1 l. 2 i. consortes et comparticipes ... hoc -um et proprium d. accepit ..., ut *eqs.*]). HIER. epist. 130, 1, 2 *non* ut novum quiddam et -um a me flagitant, *ut ad Demetriadem scribam* (*cf. supra l. 50*). hom. Orig. in Ier. 1 p. 587[C] quid dicit sermo domini ad eum? -um ab omnibus, quae prophetis dicta sunt ceteris ([*Migne gr. 13, 260[A]* ἐξαίρετον]. *cf. ibid.* p. 592[A] quasi -um [-o *var. l.*, *ed.*] a ceteris Ieremiae dicit [*gr. 13, 268[A] item*]. *eodem spectat l. 68*). AVG. quaest. hept. 1, 167 p. 87, 25 (*respici videtur* ITALA *p. 477, 62*) Ioseph quadam -a significatione Christum praefiguravit. CONC.[S] I 5 p. 211, 29 *caecus* -o mirabilique modo sanatus est (*cf. gr. p. 225, 11* παραδόξως). SIDON. epist. 6, 12, 5 horum aliqua ... cum reliquis ... communicanda collegis; illud autem deberi tibi quodam, ut iurisconsulti dicunt (*cf. B2b*), -i (-o *var. l.*) titulo ... quod *eqs.*

β *dei, Christi sim. propriis*: HIL. trin. 6, 22 cum ... in his omnibus, quae -a sint Christi, hoc vel potissimum doceatur esse, quod dei filius est (*vix ad I; praecedit ibid.* proprietatis, *cui opp.* communione).

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

AMBR. fid. 1, 12, 76 l. 24 quia usitatum non repperimus ordinem, adquiesce . . . -am fili generationem fuisse (l. 30 eius *dei* in filio. CONC.[S] I 5 p. 127, 19 -am . . . inaestimabilemque [*cf. gr. I 1, 7 p. 46, 22 παράδοξον*]). l. 27 operatio dei. l. 31 creationem. CONC.[S] I 2 p. 67, 23 (*de spiritu sancto*) -a quadam propriaque ratione (*hendiadyoin pro gr. I 1, 7 p. 98, 7 ἰδιάζοντι, aliae vers. e. g. II 3, 1 p. 213, 16* speciali, *IV 1 p. 70, 26* propria). IV 1 p. 49, 24 -um gratiae *in Christo.* p. 52, 12 adoptionis *Christi* -um. CASSIOD. Didym. in I Ioh. 4, 12 p. 71, 29 ne sensibiliter videre dicamur deum, quatenus, quod est -um incorporalium substantiarum, communiter habeamus. *al.*

b *de hominum multitudine* (VERG. Aen. 8, 177 *de uno homine dictum huc traxisse videtur* CLAVD. DON. *p. 472, 70*): ITALA deut. 7, 6 (Lugd.) te (*sc. Israel*) elegit dominus deus, ut esses illius populus -us inter omnes gentes (*gr. περιούσιον, Vulg.* peculiaris. *cf.* 26, 18 [Lugd.] plebem -am [*gr. et Vulg. ut supra*]). RVFIN. Orig. in num. 4, 1 p. 20, 1 numerantur . . . Levitae seorsum; . . . habetur eorum segregatus quidam ac -us prae ceteris numerus (*sed potius ad I spectant* 4, 2 p. 22, 8 -us n. et electus. p. 22, 10 meliore . . . et -o n.).

2 *in iure* (*cf. p. 476, 80*): CIC. Verr. II 3, 211 cur, quae optimo iure . . . esse debet, huic *Siciliae* -a lex iniuriae definitur? Manil. 58 *Gabinius* in hoc bello, quod lege Gabinia geritur . . ., etiam -o iure esse deberet ([*sunt, qui statum praestantem intellegant*]. har. resp. 14 domum . . . omni -o . . . i. munitam. QVINT. decl. 306 p. 202, 25 -um i. senectutis. PAPIN. dig. 48, 5, 23, 1. *cf.* CIC. Att. 6, 2, 7 *syngrapha* ista habet iuris idem, quod ceterae, nihil -i). LIV. 9, 34, 11 (*ad rem v. 9, 34, 8* te unum exlegem esse) tu unus eximius es, in quo hoc -um ac singulare valeat (COD. Theod. 16, 2, 38 hoc ipsis *ecclesiis et clericis* -um ac s. deferimus, ut *eqs.*). INST. Iust. 2, 23, 7 id, quod -um Pegasiani senatus consulti fuerat, ut *eqs.* (*sunt, qui trahant ad I*). NOVELL. Iust. 81, 2 p. 399, 14 -um quoddam praemium . . . conferre (*gr. ἐξαίρετον, opp.* similia).

B *in divisione, distributione rerum corporearum vel bonorum sim.* (*sc. quae fere ex toto quodam seiunguntur; cf. supra maxime l. 27. 29. p. 476, 61*): 1 *generatim*: LIV. 27, 10, 13 prompta ad quattuor milia pondo auri; inde quingena pondo data consulibus . . ., additumque Fabio consuli centum pondo auri -um (*pro appositione habent Weissenborn-Müller*). 43, 5, 8 munera mitti legatis ex binis milibus aeris . . ., fratri reguli haec -a: torques *eqs.* ITALA Hebr. 7, 4 (cod. 89 *al., sim.* VVLG.) decimam dedit de -is suis Abraham (*gr. ἀκροθινίων, cod. e al.* primitivis [primitiis *cod. r*]. *explicat* MVTIAN. Chrysost. hom. 12 p. 317/8 exuviae; *significari videtur pars praedae*).

2 *speciatim pro t. t. iuris ad res vel bona pertinentis* (*segregatio fere fit ante divisionem generalem*): **a** *de ipsis rebus dividendis*: **α** *in hereditate, testamento sim.* (*rem explicant* GAIVS inst. 2, 217 *p. 452, 36.* CLAVD. DON. Aen. 5, 245 p. 450, 29 -a dicuntur, quae praeter communionem singulis proprio nomine deputantur, ut fit saepe in testamentis, cum aliqua per praeceptionem singulorum heredum censuerit esse testator. *ceterum cf.* IVV. *p. 472, 22*): ① *de quibuslibet rebus*: SVET. Galba 5, 2 sestertium . . . quingenties -um inter legatarios habuit (GAIVS inst. 2, 217 extra portionem hereditatis -um legatum h. [PAPIN. dig. 37, 5, 22. *adde* POMPON. *infra l. 65*]. VLP. dig. 17, 2, 52, 8. *al.*). GAIVS epit. 2, 5, 7 praeceptionis . . . legatum non nisi uni ex heredibus dari potest, ut aliquid ei ex hereditate -um relinquatur (NOVELL. Iust. 18, 7 p. 133, 26 suas res . . . r. -as [*gr. ἐξαίρετα*]). MOD. dig. 31, 34, 3 ea, quae in domum . . . uxoris defunctus transtulit, -a (praecipue *var. l.*) ad eam pertinere voluit. COD. Theod. 8, 18, 7 defuncto eo (*sc. patre*) filio filiaeve -a (praecipue *var. l.*) conputentur *maiorum dona* (INTERPR.: quidquid ad nepotes . . . pervenit, id -um, hoc est proprium, post patris obitum vindicabunt). COD. Iust. 3, 36, 18 pr. (*a. 293*) filiae, cuius pater nomine res comparavit, . . . per arbitrium dividendae hereditatis -as adiudicari. *inde explicandum videtur*: ITALA gen. 48, 22 (Ambr. patr. 3, 11 p. 130, 17, *cf.* Hier. quaest. hebr. in gen. p. 66, 4. *al.*) do tibi Sicimam -am super omnes fratres tuos (*gr. ἐξαίρετον ὑπὲρ τοὺς ἀδελφούς σου, Vulg.* partem unam extra fratres tuos; *cf. etiam Hier. op. cit. p. 66, 22* absque sorte). ⓘⓘ *de dote*: POMPON. dig. 37, 7, 4 habebit filia . . . dotem -am et legatum (VLP. dig. 33, 4, 2, 1. COD. Iust. 5, 13, 1, 10 suae uxoris. 5, 13, 1, 11 d. suam -am). SCAEV. dig. 33, 4, 14 ut . . . quantitas ex communi -a minori filiae dotis nomine detur (*antea*: summam . . . extra partem hereditatis . . . praestare). PAPIN. dig. 10, 2, 35 an ea *praedia dotis causa tradita* -a filia retinere possit. ⓘⓘⓘ *de peculio*: SCAEV. dig. 31, 89 pr. quidquid in peculio habuit filius, ei donavit et adiecit -a haec eum suique iuris et post mortem suam habere velle (TERT. dig. 49, 17, 4 pr. miles -a h. debet, quae tulit secum in castra. COD. Iust. 6, 20, 12, 2 [*a. 294*] fratres tui . . . peculium, si hoc neque castrense neque relictum eis doceatur, -um h. non *possunt*). PAPIN. dig. 36, 1, 56 -um (peculium *var. l.*) . . ., quod in castris fuerat adquisitum militi, relinqui. 40, 5, 23, 2 cum peculium castrense filius etiam inter legitimos heredes -um retineat (COD. Theod. 6, 36, 1, 2 palatini). VLP. dig. 37, 6, 1, 15 nec castrense nec quasi castrense peculium fratribus confertur: hoc enim -um esse *oportet.* COD. Theod. 2, 10, 6 id . . . -um (praecipimus, praecipue, peculium *var. ll.*) veluti peculium castrense . . . vindicare (COD. Iust. 1, 3, 33 [*a. 472*]).

β *in communi dividundo iudicio*: IVLIAN. dig. 10, 3, 24 pr. (= GAIVS dig. 41, 1, 45) fidei bonae convenit, ut unusquisque -um (-i, pretium *var. ll. Iulian.*) habeat, quod ex re eius servus *communis* adquisierit (*cf. antea*: communi dividundo iudicio eam summam praecipere [percipere *Iulian.*] potest).

γ -um mercedis (*? pars mercedis peculiaris ipsi gladiatori, non lanistae, solvenda, sc. ex tota lanistae mercede eximenda*): S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 45 censeo de exceptis ita opservandum, ut -um m. gladiator sibi quisque paciscatur; eius pecuniae, quae ob hanc causam excipiebatur, quartam portionem . . . accipiat.

b *transfertur ad causam, condicionem sim.*: PAPIN. dig. 31, 77, 21 commune filiorum negotium gestum . . . nec . . . apud arbitrum divisionis -am causam filiae fore. COD. Iust. 6, 30, 19 pr. quae (*iura sim.*) in huiusmodi persona -a sunt. INST. Iust. 4, 7, 5[a] in ea *tributoria actione* domini condicio -a non est, id est: quod domino debetur, non deducitur *de toto,* sed eiusdem iuris est dominus, cuius et ceteri creditores. NOVELL. Iust. 22, 20, 2 p. 161, 22 dabuntur haec (*sc. dos sim.*) filiis honore -o . . ., licet non fiant heredes (*gr. γέρας ἐξαίρετον. in eadem re*: IVLIAN. epit. novell. 36, 9 -i honoris vice). *cf. p. 476, 80.*

C *appendix locutionum, quae multitudinem vel totum, ex quo segregatur, quodam modo illustrant* (*exempla notabiliora*): 1 *per opp.* communis: *p. 476, 37sqq.; addas*: IVLIAN. dig. 10, 3, 24 pr. (= GAIVS dig. 41, 1, 45) ut unusquisque -um habeat, quod *eqs.* (*antea*: c. id erit). SCAEV. dig. 33, 4, 14 quantitas ex c. -a. PAPIN. dig. 31, 77, 21 MOD. dig. 31, 34, 3. *cf.* communio *l. 26,* communiter *p. 477, 10,* communicandus *p. 476, 79.* 2 *per locut. praepos.* (*saepe cum vocibus singularitati contrariis*): CIC. Sull. 9 quod . . . -um fuit praeter alios (CLAVD. DON. Aen. 5, 245 p. 450, 29 -a dicuntur, quae p. communionem singulis . . . deputantur. CONC.[S] I 2 p. 67, 23). Brut. 261 -am laudem in communibus (*cetera v. p. 476, 45. 60*). SVET. Galba 5, 2 -um inter legatarios habuit (PAPIN. dig. 40, 5, 23, 2 i. legitimos heredes. ITALA deut. 7, 6 [Lugd.] i. omnes gentes [PANEG. 6, 2, 5 participes. *cf.* HIER. hom. Orig. in Ier. 1 p. 588[A] i. cunctos]. AVG. in euang. Ioh. 18, 1 l. 2 i. consortes). GAIVS inst. 2, 217 extra portionem hereditatis. epit. 2, 5, 7 aliquid . . . ex hereditate -um (SCAEV. dig. *v. sub 1*). ITALA gen. 48, 22 (*v. p. 477, 62*) super omnes fratres. HIER. hom. Orig. in Ier. 1 p. 587[C] ab omnibus (p. 592[A] a ceteris). RVFIN. Orig. in num. 4, 1 p. 20, 1 -us prae ceteris numerus. 3 *per voces singularitati contrarias* (*cf. etiam p. 476, 79; exempla, quibus accedit praepos., v. sub 2*): CIC. Lig. 27 cetera paria ([*item* par: rep. 1, 7]. div. 2, 121 Att. 6, 2, 7 [*opp.* idem *ut*: INST. Iust. 4, 7, 5[a]]). fam. 6, 5, 3 accedunt tua -a (*antea*: cum aliis communia). LIV. 9, 34, 11 tu unus eximius es, in quo hoc -um ac singulare valeat (*opp. 9, 34, 10* omnes censores [45, 19, 10 o. fratres. QVINT. decl. 306 p. 202, 25 o. aetas. PAPIN. dig. 10, 2, 35 NOVELL. Iust. 18, 7 p. 133, 26]). PELAG. epist. ad Demetr. 1 multorum societate.

neutr. pro subst. v. l. 4. p. 472, 48sqq. 474, 9sqq., cetera singulis capitibus inseruimus (*pendet gen. e. g. l. 4. p. 474, 10sqq. 477, 7sq. et* SYMM. epist. 4, 16). *masc. pro subst. v. p. 473, 51sqq. 474, 1. 7sq. et* MAX. TAVR. serm. 37 p. 611[B] ENNOD. opusc. 1, 50 p. 275, 2. *fem. pro subst. (de re) v. p. 474, 7.*

adv. [x]**praecipuē.** *scribitur* pre- INSCR. christ. Diehl 1073, 11 (*a. 573*); -ae DECRET. decur. Salens. Année Epigr. 1931 n. 38, 4 (*a. 144*). CE 1621, 4 (*a. 601*) *et in codd. e. g.* VERG. georg. 2, 372 *M.* LIV. 41, 24, 15. NOT. Tir. 6, 27. *formae compar. et superl. desunt. de re v. p. 481, 81sqq.* *de notione*: SYNON. Cic. p. 414, 1 (*inde* p. 434, 31) maxime. -e. eximie . . . egregie. GLOSS. ἐξαιρέτως. praeterea, maxime. ante omnia. magne, optime. manifeste. eximie. *ad singulos locos v. infra.* *legitur inde a* PLAVTO, CIC. *quamquam voces, q. s.* -e *et* praesertim, *non in omnibus partibus comparari possunt, tamen non inutile visum est earum frequentias potiores et significantiores notare* (*secundus numerus ad* praesertim *referendus*): PLAVT. *1/10,* TER. *—/5,* VARRO *1/8,* RHET. Her. *—/3,* CIC. (*et auctores epistularum*) *ca. 50/plus quam 350,* CATVLL. *2/1,* LVCR. *—/14,* CAES. (*et corp. Caes.*) *7/21,* SALL. *—/6,* NEP. *2/3,* VERG. *8/2, varii poetae Aug. 8/5,* OV. *29/—.* LIV. *44/11,* VAL. MAX. *17/6,* CELS. *86/3,* SEN. *phil. 16/9,* CVRT. *15/1,* COLVM. *64/9,* SCRIB. LARG. *33/1,* PETRON. *9/—,* PLIN. nat. *192/20,* QVINT. inst. *113/29,* decl. *16/12,* PLIN. epist. *24/34,* SVET. *21/2; recentiorum alii aliud praeferunt.* [*confunditur maxime cum* praecipuus (*v. p. 470, 61; e coni. dub.* CELS. 8, 11, 2). *falso trad. pro* praecipere PLIN. epist. 7, 9, 2 PS. CATO dist. 4, 11; *legebatur olim pro* perspicue GREG. ILIB. fid. 8, 58 S. (*v.* Migne 20, 46[C]). *substituitur* maxime PELAG. in II Cor. 11, 10 (*addas* CELS. 1, 3, 37, *ubi pro* -e *ponit* maxime . . . -e *P; cf. l. 54*).]

fere i. q. modo praecipuo, ratione praecipua sim.: **I** *vi praeferendi, praeponendi sim.*: **A** *designatur relatio quaedam ut fere principalis, maioris momenti sim.; potius ut optima* (*distinguitur* GLOSS. -e: plus quam optime) *vel melior e. g.* FEST. p. 205 '*pilumnoe poploe*' *Romani dicuntur,* quia -e pellant hostis. PAVL. FEST. p. 8 *aurum* -e custoditur. CELS. 4, 2, 9 cibis potionibusque . . . urinam -e moventibus. CAPITOL. Maximin. 20, 1 qui plurimas dignitates -e gessisset; *potius ut frequentior, frequentissima e. g.* CELS. 5, 28, 6[A] (*opp.* nonnumquam *ut*: QVINT. inst. 1, 6, 1). 5, 28, 14[C] *opp.* interdum. QVINT. inst. 1, 8, 11 -e . . ., frequenter *eqs.* SVET. Iul. 65 plerumque . . ., -e *eqs.* (*item* PLIN. med. 2, 26, 1); *ceterum respectus qualitatis et frequentiae a principali secernere visum non est.*

1 *contextu exhibentur, quibus aliquid praefertur, praeponitur* (*inducere solet ut in climace membrum ultimum; primum, ut fiat anticlimax,*

[*Breimeier*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

e. g. VERG. georg. 3, 101 CELS. 5, 27, 2^{D} SEN. epist. 15, 2, *paulo aliter* PLIN. nat. 19, 101 PLIN. med. 2, 26, 1; *medium e. g.* LIV. 7, 40, 3 PLIN. nat. 19, 131): **a** *sc. universitas vel multitudo quaedam*: *α illustrata per adi., adv., pron.* (*saepius in forma* 'cum ... tum -e', *quam non nisi infra l. 44sqq. distinximus*): (I) *varia*: PLAVT. Most. 189 erras, quae ... illum expectes unum atque illi morem -e sic geras atque alios asperneris ([*fortasse potius ad II*]. VERG. georg. 3, 101 animos *equi* ... notabis -e: hinc a. artes [SERV.: ante omnia]. CELS. 5, 27, 2^{D} -e id *antidotum dandum est*, ... ubi id non est, aliud *eqs.* CVRT. 9, 3, 17 COLVM. 2, 1, 2. 7, 5, 6. 8, 14, 2 PLIN. nat. 32, 25. *al.; cf. l. 15*). CIC. dom. 30 Pompeium studio et auctoritate aeque ⟨atque⟩ unumquemque vestrum, opibus contentione precibus periculis denique -e pro salute mea laborasse (*cf.* TERT. bapt. 18 p. 216, 16 pro cuiusque personae condicione ..., -e tamen circa parvulos). de orat. 1, 170 cum multis aliis rebus ..., tum -e in hoc (fam. 15, 13, 1 m. ob causas, sed -e, ut *eqs.* TIB. 2, 5, 109 SEN. clem. 1, 1, 9 [m. *v. 1, 1, 8*]. CVRT. 7, 3, 13 PLIN. nat. 5, 64. *al.*). div. 1, 94 Caria tota -eque Telmesses (LIV. 23, 22, 7. 35, 31, 8 CELS. 4, 27, 1^{C}. 6, 6, 34^{B} PLIN. nat. 15, 100 QVINT. inst. 4, 1, 5. 8 prooem. 5). fam. 13, 11, 3 cum semper tueri municipes meos consuevi, tum hic annus -e ad meam curam ... pertinet (*item* cum ... tum: CELS. 3, 5, 11. QVINT. inst. 1, 1, 29 s. et ubique. SIDON. epist. 1, 11, 3. *ceterum*: EPIST. imp. Aug. Gell. 15, 7, 3 LIV. 42, 49, 2. *al.*). DOLAB. Cic. fam. 9, 9, 1 etsi nullo tempore ..., -e nunc ... ne ... quidem *eqs.* (STAT. silv. 5 praef. VITA Caes. Arel. 2, 11). CAES. civ. 3, 68, 1 cum in reliquis rebus, tum -e in bello (TERT. anim. 48, 3). VERG. Aen. 2, 112 saepe ..., -e cum *eqs.* (QVINT. inst. 6, 1, 38 PLIN. epist. 9, 1, 1. *cf. etiam l. 35*). LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 1, 42 c⟨u⟩m plurumis necessariis tum -e pietati (IVV. 9, 120 cum propter p. tum ... his -e causis [*sic Housman, cod. et ed. alii alia*]. PANEG. 6, 4, 2. *vix huc* QVINT. inst. 1, 6, 31). OV. met. 8, 726 cunctos ..., Thesea -e (APVL. met. 7, 11, 3 PS. AVR. VICT. epit. 41, 3 SVLP. SEV. dial. 1, 22, 3). fast. 3, 252 haec nos -e ... causa decet (*249 quid te* variis onero ... causis?). 3, 491 ne sciat hoc quisquam ...; -e cupiam celari Thesea (QVINT. inst. 4, 1, 10 CONSVLT. Zacch. 2, 1 p. 49, 1). LIV. 1, 40, 3 cum commune Romani nominis, tum -e id domus suae dedecus fore. 27, 49, 2 dux cum saepe alias memorabilis, tum illa -e pugna (*cf. l. 7*). 34, 6, 1 et legem ullam ..., et eam -e legem, quae *eqs.* (PLIN. epist. 8, 6, 12). 38, 53, 6 ab universo ordine, -e a consularibus (MIN. FEL. 1, 5 ITALA Phil. 4, 22 [Mar. Victorin. *ad l.; gr.* μάλιστα, *cod. d al. et Vulg.* maxime; *cf. Mar. Victorin. ibid. infra*: extra ceteros]. SOL. 45, 1. *al.*). 42, 46, 4 cum ceterorum ..., tum -e Rhodiorum ([*cf. Polyb. 27, 4, 6* μάλιστα]. 42, 60, 7 inter cetera [IVST. 16, 3, 8 PASS. Theclae epit. I p. 138, 5]. 44, 4, 5 PLIN. paneg. 90, 1. *al.*). *sim. saepe.*

(II) omnis: (A) *in forma* 'cum omnis ... tum -e hic': CIC. Verr. II 2, 2 cum o. sociorum provinciarumque rationem ... habere ..., tum -e Siciliae. Phil. 8, 11 *otium* cum o. bonis utile est, tum -e mihi. ad Q. fr. 1, 1, 17 cum o. in locis, tum -e in provinciis. BRVT. Cic. ad Brut. 12, 2 W. cum o. culpa, tum -e tua. BELL. Alex. 75, 3 cum o. casibus belli ..., tum -e eis, quibus *eqs.* LIV. 31, 44, 3 cum in o. liberis civitatibus, tum -e Athenis. 33, 10, 10. CELS. 1, 5, 2 cum ... o. inutilis sit post cibum ... agitatio animi, tum iis -e, qui *eqs. et saepius.* (B) *quolibet modo*: CIC. Catil. 3, 21 omnia ... -eque hanc urbem (CELS. 4, 16, 3 PLIN. nat. 35, 73 [-que *om. plerique codd.*]. QVINT. inst. 9, 4, 35 PANEG. 6, 21, 7. *al.*). Deiot. 26 o. sunt in illo rege virtutes ..., sed -e singularis ... frugalitas (EPIST. Sapph. 46 omni ... a parte placebam, sed tunc -e, cum *eqs.* PLIN. nat. 22, 60. *al.*). Phil. 2, 35 omnibus ..., tibi tamen -e (CELS. 2, 22, 1 PLIN. nat. 11, 284 QVINT. inst. 10, 1, 51. *al.*). fam. 16, 3, 1 nos o. amas et -e me (LIV. 25, 33, 2. COLVM. 4, 5 omnis ... herbas et -e gramina. 12, 55, 1 SCRIB. LARG. 156 p. 65, 3. *al.*). VERG. Aen. 6, 176 omnes ... fremebant, -e pius Aeneas (SERV.: supra ceteros. CLAVD. DON.: plus quam ceteri. *item per asyndeton*: LIV. 7, 40, 3 omnes ... cives, -e milites, et ante alios suum exercitum. 29, 24, 11 SCRIB. LARG. 186. *sim. al.*). CELS. prooem. 6 *litterarum disciplina* ut animo -e omnium necessaria, sic corpori inimica est (*cum gen. part. ut* 2, 33, 1 GELL. 20, 1, 39. *v. Englund, Kasussynt. hos Cels., 1935, 17*). *sim. al.*

β sine additamentis intellegenda (*huc fortasse* AETNA 602, *sed vel textus corruptus vel interpretatio difficilior esse videtur, v. Goodyear ad l.*): CIC. Sest. 20 mihi denique homines -e gratulabantur (*opp. antea*: res publica, senatus, boni). 138 haec qui ... defendunt, optumates sunt ...; qui autem -e ... rem publicam sustinent, hi ... habiti sunt optumatium principes *eqs.* (COLVM. 4, 17, 4 pampinationes ... adhibendae ...; -e a. decutienda sunt omnia, quae *eqs.* FRONTO p. 92, 3 v. d. H.). Planc. 11 condicio ... populorum -eque huius ... populi (CELS. 2, 4, 1. 2, 33, 3 contrita ... mala, -eque Cotonea. 2, 33, 6. *al.; cf. p. 480, 2sq. et* CELS. 2, 1, 13 subeunt ... febres, maximeque in mollioribus corporibus, ideoque -e in mulieribus [*cf. Hippocr. aphor. 3, 11* μάλιστα]. COLVM. 6, 24, 5 idque -e. *al.*). Att. 4, 6, 1 quid foedius nostra vita, -e mea? (*per asyndeton ut*: VERG. Aen. 1, 220 amissos ... socios sermone requirunt ...; -e ... Aeneas ... *amissorum* casum gemit [SERV.: praeter omnes]. 1, 712 mirantur Iulum ...; -e infelix ... expleri mentem nequit ... Phoenissa *Dido*. OV. fast. 6, 7 fas mihi -e *eqs.* [*v. 6, 5* nobis]. LIV. 24, 14, 10 milites ..., -e quibus *eqs.* 29, 28, 4. *al.* MANIL. 5, 249 CVRT. 4, 1, 7. 7, 4, 3. *al.*). fam. 3, 8, 9 in quibus *meis mandatis* unum illud te -e rogo, ut *eqs.* OV. epist. 4, 69 tunc mihi -e, nec non tamen ante, placebas. LIV. 7, 39, 4 *non* ferme alium, quam qui ..., -eque ex his seditionis auctores (CELS. 5, 26, 23^{G} ea, quae ..., -eque ex his id, quod *eqs.* PLIN. nat. 31, 86 ex eo genere spumeum -e *salem*. 35, 86 SVET. Aug. 72, 2 gramm. 11, 3 PS. AVR. VICT. epit. 42, 20. *vix huc* TAC. dial. 21, 2). CELS. 5 prooem. 1 antiqui auctores ..., -e tamen Herophilus *eqs.* (PLIN. nat. 28, 89 adipe eo ..., -e t. eo pingui, quod *eqs.* FLOR. epit. 4, 12, 36 SVLP. SEV. dial. 3, 17, 5. *al.; v. etiam* OV. *l. 1*). 5, 9 eadem ..., sed -e chalcitis (COLVM. 8, 9, 2 esca, sed -e milium. SCRIB. LARG. 97. IVV. 7, 109 sonant, sed tum, cum ..., -e [*versum del. Jahn, Knoche*]. *al.* SEN. dial. 5, 16, 2 affectuum ... et huius -e rabidi ... continentia (CVRT. 4, 9, 25 equitum et -e Aristonis. COLVM. 2, 10, 3. 2, 10, 34. *al.*). COLVM. 1, 3, 1 in inspiciendo agro -e duo esse consideranda (*1, 3, 3* post haec duo ... illa *tria; pendet ex Varrone rust. 1, 2, 8* duo in primis *eqs.*). 7, 2, 3 *oves* Gallicae ..., earumque -e Altinates (*item cum gen. part.*: SCRIB. LARG. 23 quorum *collyriorum* -e hoc *eqs.* QVINT. inst. 9, 4, 37 SVET. Claud. 28 SPART. Ael. 1, 2 HIER. epist. 51, 6, 3 [*Epiphan.*]. MARCELL. med. 20, 9). *sim. al.* *? per metathesin*: BASIL. hom. p. 66, 28 quis est, qui defleat dormientem, quem paulo post -e suscitavit (*i. pro* -e, quem *eqs., quem ordinem dubitanter restituit Bulhart in schedis nostris; sed fortasse in* -e suscitavit *latet* praecipit suscitari, *cf. Migne gr. 31, 228^B* ὃν μικρὸν ὕστερον προσδοκᾷ διυπνίζειν).

b *sc. singula quaedam, fere in serie, enumeratione posita*: *α per quamlibet coordinationem* (*exempla selecta*): CIC. Verr. II 4, 81 quod eius civitatis sum ..., -e quod in his rebus ... versor *eqs.* (*per asyndeton ut*: LENT. Cic. fam. 12, 15, 1 vastata provincia, correptis vectigalibus, -e civibus Romanis ... divenditis. OV. am. 1, 4, 38 ars 1, 591. *al.* CALP. ecl. 5, 116 PLIN. nat. 30, 72. *al.* STAT. Theb. 2, 701. *al.*). fam. 13, 53, 2 eum tibi penitus commendo ...; -e autem tibi commendo negotia eius (*vocibus quibusdam iteratis ut*: OV. am. 1, 8, 99 videat ... vestigia ...; munera -e videat. met. 13, 544 SCRIB. LARG. 27 PLIN. nat. 19, 154 DECRET. decur. Salens. Année Epigr. 1931 n. 38, 4 [*a. 144*]. *al.*). PROP. 4, 8, 66 Cynthia ... ora ... morsu ... cruentat, -eque oculos ... ferit (CELS. 1, 9, 5. 2, 1, 22. 2, 15, 1. *al.; sim.* OV. trist. 3, 8, 10 ut ... aspicerem patriae ... solum ... memoresque sodales, caraque -e coniugis ora. *fortasse et* PLIN. nat. 19, 152 apud Carthaginem Magnam Cordubamque -e). OV. ars 1, 89 (*post alia venandi loca*) sed tu -e ... venare theatris (fast. 2, 303. SCRIB. LARG. 26 facit bene ... mel Atticum ...; sed -e hoc collyrium, quod *eqs.* 40. *al.*). LIV. 28, 6, 11 oppidum ... clausum mari, ... egregie munitum praesidioque ... firmatum et -e fide praefectorum ... inexpugnabile fuit (VELL. 2, 115, 4 situ locorum ..., mira etiam pugnandi scientia et -e angustiis saltuum. CELS. 7, 5, 2^{A} COLVM. 10 praef. 2 PLIN. nat. 2, 126. *al.*). SEN. suas. 6, 19 -e tamen solvit pectora ... in lacrimas ... eius *Ciceronis* ... manus dextera (SEN. dial. 9, 7, 6 COLVM. 6, 32, 2. 7, 5, 5 PLIN. nat. 16, 148. 19, 84. *al.*). *sim. al.* *β per locutionem comparativam* (*cf. p. 474, 81sqq.*): MAXIMIN. c. pag. (Journ. Theol. Stud. 17, 1916, 331) l. 342 quis -e, rogo, proximus nobis quam dominus noster Iesus Christus? (*an ad B2?*).

2 *contextu non exhibentur, quibus aliquid praefertur, praeponitur*: **a** *generatim* (*quaedam ad 1aβ fortasse trahantur tamquam asyndeta, e. g.* PROP. *l. 54, sed ratione partitiva parum valente hic collocavimus*): CIC. Rab. perd. 4 labor in hoc defendendo -e meus est (*refertur ad nudum pron. ut*: dom. 18 officio, quod fuit -e meum. BRVT. Cic. fam. 11, 19, 2 me et M. Brutum -e. PROP. 1, 4, 27 amore ..., -e nostri. OV. ars 3, 309 hoc. rem. 683 quid. *al.* LIV. 45, 8, 6 vobis. *al.*). fam. 2, 6, 5 -e sum ab illo adiutus (FEST. p. 262 a Sabinis -e. PAVL. FEST. p. 312 PLIN. nat. 35, 1. *al.; item refertur ad locut. praepos.*: LIV. 39, 1, 4 -e sub imperio Cn. Manlii. FEST. p. 313 in [VAL. MAX. 4, 7 praef. p. 201, 22 SEN. dial. 4, 21, 7 COLVM. 2, 10, 22. *al.*]. PAVL. FEST. p. 23 ex [PLIN. nat. 15, 9]. VELL. 2, 21, 1 circa [CELS. 7, 17, 1^{A}. *al.*]. *al.*). 13, 32, 1 compluris tibi -e commendo. VARRO rust. 2, 8, 4 hos *mulos* pascimus -e faeno atque hordeo. BELL. Alex. 53, 4 quibus odio ... -e Cassium esse. NEP. Ages. 7, 2 cum -e Lacedaemonii indigerent pecunia (*vix ad B1*). VERG. georg. 3, 51 corpora -e matrum legat (SERV.: magis. *item cum gen. attrib. subst.*: LIV. 1, 49, 6 -e ... patrum numero imminuto. 22, 7, 12 feminarum -e et gaudia insignia erant et luctus [PLIN. nat. 28, 85]. 28, 9, 20 forti ... duorum -e legatorum opera. *al.* CELS. 4, 8, 4 CVRT. 8, 5, 20. *al.*). CIRIS 99 nunc ..., -e nostro nunc adspirate labori. PROP. 1, 22, 6 sic mihi -e, pulvis Etrusca, dolor: tu *eqs.* (*nisi ad l. 52sqq. supra*). OV. ars 3, 237 illo -e ne sis morosa caveto tempore. fast. 2, 632 illa -e ... die. 4, 744 rustica -e est hoc dea laeta cibo. LIV. 22, 51, 9 -e convertit omnes subtractus Numida mortuo superincubanti Romano vivus. 27, 22, 13 inde -e ..., ne *eqs. al.* FEST. p. 210 pedam vestigium humani -e pedis appellasse antiquos. PAVL. FEST. p. 236 Parilibus ..., quem diem festum -e habebant iuniores. *et saepe.* *ponitur pro gr.* μάλιστα *iuxta numerum, ut vergat fere in notionem q. e. maxime* (*cf. huius vocis usum Liv. 10, 38, 5 et vol. VIII 72, 40*): CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 197 civitas munitissima habens -e circuitum quinquaginta stadiorum.

b *refertur ad enuntiata* (*attulimus sola temporalia, condicionalia vel causalia*): *α varia selecta*: VERG. georg. 2, 372 texendae saepes etiam et pecus omne tenendum, -e dum frons tenera inprudensque laborum (praeterea cum *var. l. apud Non. p. 486, 8*). OV. ars 2, 665 nec quo sit nata require consule ..., -e si flore caret (3, 681 -e si cultus erit iuvenis ..., posse suo tangi credet amore deas. PLIN. nat. 11, 66. 117.

[Breim.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

19, 180. *al.*). AVG. civ. 14, 23 p. 49, 26 D. legit ... haec sine offensione, qui ..., -e quia nos ... verba ... obscena vitamus (CONC.S II 3, 1 p. 135, 17 [*gr. II 1, 1 p. 151, 26 εἰ καὶ τὰ μάλιστα. alia versio II 2, 1 p. 57, 17* quamvis]. IOH. MAXENT. Conc.S IV 2 p. 41, 24. 43, 27). *al.*

β -e cum: ① cum *spectat potius ad tempus, condicionem sim.* (*cf.* tunc -e ..., cum *eqs.* SEN. epist. 25, 6 [Epicur. frg. 209]; *cum coniunctivo* LIV., VEG., AVELL.): HOR. epist. 2, 1, 261 sedulitas ... urget, -e cum se numeris commendat et arte (*v. Schol. 260* praesertim si). OV. epist. 7, 59 poenas exigit ille locus, -e cum laesus amor *eqs.* Pont. 4, 6, 41 hoc ego -e sensi, cum magna meorum notitiam pars est infitiata mei. LIV. 1, 29, 5 voces ... exaudiebantur mulierum, -e cum ... praeterirent *eqs.* (*an ad a?*). MANIL. 1, 469 -e ... cum luna implebitur ..., tum. SCRIB. LARG. 206. PLIN. nat. 27, 79 STAT. silv. 4, 6, 82 CLAVD. DON. Aen. 4, 95 p. 367, 25. VEG. mil. 4, 8 p. 134, 10 -e cum ... sit. AVELL. p. 387, 10 -e cum ... perpenderent. ② cum *spectat potius ad causam* (*cum indicativo* PAVL.): PLIN. epist. 3, 10, 4 visum est omnia *exhibere*, -e cum adfirmetis intra vos futura. PAVL. dig. 50, 7, 12, 1 -e cum ... dicebat (*cum coniunctivo*: SALV. gub. 8, 2 quid nos dicere deceat, considerandum, -e cum propheta dicat: '...'. CASSIOD. Didym. in I Petr. 1, 10sqq. p. 13, 30 CAES. AREL. serm. 187, 4 p. 725, 23). PANEG. 2, 23, 4 gloriam ... servabat, -e cum *eqs.* PS. SEN. epist. Paul. 6. SYMM. epist. 2, 23 adsume constantiam ..., -e cum ipse fatearis *eqs.* CONSVLT. Zacch. 1, 21 p. 27, 34. 2, 5 p. 56, 1 dubium non est ..., -e cum ... perluceant. OROS. apol. 6, 3 AVELL. p. 396, 13. CONC.S II 2, 1 p. 57, 13 (*gr. II 1, 1 p. 151, 21 εἰ καὶ τὰ μάλιστα. alia versio II 3, 1 p. 135, 13* praesertim quia). *al.*

B *transit in vim auctivam* (*traximus huc ex A etiam exempla quaedam, quibus ambiguitas illustratur, e. g.* 'haec *res* -e colenda est' [*v. l. 36*], *ubi difficilius discernitur, utrum -e ad* haec *an ad* colenda *referatur, quia praelatio unius rei praeter ceteras colendae etiam maiorem gradum colendi comprehendit; attulimus notabiliora*): 1 *refertur ad verba* (*imprimis affectuum; ceterum cf. quae p. 478, 73sqq. monuimus*): CIC. Scaur. frg. 2 id, quod -e semper studuit. 6 non ... tantum admiratus sum ego illum virum sicut omnes, sed etiam -e dilexi (part. 80 -e atque insigniter. fam. 15, 10, 2 NEP. Att. 16, 2). de orat. 2, 148 haec *diligentia* -e colenda est nobis (part. 80. Att. 9, 11a, 2 vos ... delegi, quos -e colerem. carm. frg. 11 [de consul.], 70 vestri ... -e coluere ... divos. CATVLL. frg. 1, 3. FEST. p. 343. *al.*). Att. 8, 16, 2 qui -e Gnaeo nostro (*i. Pompeio*) delectabantur (VAL. MAX. 4, 8, 3 qui ... negotiatione. COLVM. 8, 8, 3 eo colore ... hoc genus avium. SVET. Tib. 40 *Tiberius* insula. PORPH. Hor. carm. 1, 7 pr.). fam. 4, 14, 4 ne quid tibi -e timendum putes (HIRT. Gall. 8, 38, 3 SPART. Did. 5, 1). CAES. Gall. 1, 40, 15 huic Caesar legioni indulserat -e et ... confidebat maxime (7, 40, 1). LIV. 29, 34, 16 ceteros ducis -e territos caede. SEN. contr. 1, 2, 12 quibus vel hoc ... -e placet, quod *eqs.* (PLIN. epist. 7, 31, 4 CYPR. epist. 76, 4 p. 831, 7). GERM. frg. 3, 9 siccus erit Leo, -e cui pectora fervent. VAL. MAX. 7, 3 ext. 3 simplicitati, qua -e familiaritas gaudet (PLIN. nat. 18, 100 milio Campania. LAMPR. Heliog. 12, 4). COLVM. 7, 12, 4 hic erit ... status -e laudandus (PLIN. nat. 9, 106. 14, 66. 32, 78. 36, 56 TAC. dial. 10, 7 VEG. mil. 1, 7 p. 11, 12). PETRON. 30, 1 quod -e miratus sum (PLIN. nat. 7, 101 Ennius ... Teucrum ... -e m.). *al.*

2 *refertur ad adi. vel part.* (*sc. et praedicative et attributive adhibita; saepius apponitur adiectivis, quibus gradus comparationis fere desunt* [*sim. adhibetur fortasse adi. p. 473, 50*]): CIC. Caecin. 2 mihi ... audax -e fuisse videtur Aebutius in convocandis hominibus. leg. 2, 45 color ... albus -e decorus deo est (*Plato leg. 956a πρέποντ' ἂν θεοῖς εἴη tantum.* PLIN. nat. 15, 47 aggeribus -e decora *zizipha et tubures*). CATVLL. 68, 128 quae -e multivola est mulier. BELL. Alex. 8, 6 hos *Alexandrinos* -e in victoria insolentes. VERG. Aen. 7, 746 horrida -e cui *Ufenti* gens. HOR. epist. 1, 1, 108 sapiens uno minor est Iove, dives ..., -e sanus. OV. met. 4, 551 quae -e fuerat pia. LIV. 1 praef. 10 hoc illud est -e in cognitione rerum salubre ac frugiferum *eqs.* 22, 43, 11 id cum ipsis castris percommodum fuit, tum salutare -e futurum erat, cum *eqs.* (COLVM. 8, 3, 1 HIL. trin. 1, 17). FEST. p. 186 hostiae opimae -e pingues ([praecipuae *codd. Pauli aliquot, Nettleship*]. COLVM. 11, 3, 8 locum ... -e p.). VELL. 2, 125, 3 inter severam -e noxiorum (*Gronovius*, nostrorum *trad.*) ultionem (COLVM. 2, 10, 17 agris ... -e noxium est *lini semen*. PLIN. nat. 2, 128 post austros noxii -e terrae motus). VAL. MAX. 2, 6, 7 p. 76, 24 Massilienses ... caritate populi Romani -e conspicui. CELS. 2, 6, 11 pessima ... est -eque mortifera nigra *urina* (*cf. Hippocr. progn. 12 p. 209, 3 A. θανατωδέστερα*). 3, 18, 12 sic adfectis somnus et difficilis et -e necessarius est (5, 23, 1A antidota raro, sed -e interdum n. sunt. QVINT. inst. 10, 1, 3). 3, 19, 1 his morbis -e contrarium est id genus, quod *eqs.* COLVM. 3, 11, 6 quod vineis -e est idoneum. PLIN. nat. 10, 77 avi furacitas argenti ... -e (praecipua *var. l.*) mira est (LACT. opif. 8, 9 quorum *oculorum* -e inexplicabilis est ac m. subtilitas). 10, 117 quae accipit verba, pronuntiat *avis*, in vino -e lasciva (*cf. Arist. hist. anim. 597b29 ἀκολαστότερον*). *al.* *per brachylogiam refertur ad adi. in membro antecedente positum*: PROB. Verg. georg. 2, 437 oppidum ... fertile buxo non solum, sed -e.

appendix stilistica ad I: 1 *augetur particulis*: a vel (*loci selecti, addatur* PIVS *ex 3*): CELS. 4, 16, 2 vel -e lienem coercet *aqua*. 5, 28, 7A vel -e fatigare medicos solent *glandulae*. PLIN. nat. 8, 75 humani corporis vel -e adpetentem *mantichoran*. QVINT. inst. 2, 13, 10 vel -e laudabilis est ... novitas. TAC. ann. 12, 60, 3 PLIN. epist. 4, 3, 2 SVET. Nero 22, 1 FRONTO p. 54, 7 v. d. H. PANEG. 9, 5, 1 IVST. 16, 3, 8 HIL. ad Const. 2, 6, 2 trin. 1, 17 COD. Theod. 6, 10, 1, 1. *al.* b etiam, et (SVET.): CELS. 6, 18, 1 eorum curatio e. -e cognoscenda est. SVET. Aug. 94, 11 illo et -e ostento. AVG. civ. 1, 15 p. 25, 24 D. e. istum -e Regulum. 20, 13 p. 436, 27 e. in ipsa -e persecutione.

2 *accedit ad locutiones augendi* (*sc. superl.; compar.* PLIN. nat. 28, 124 AVG., *voces superlativi vice fungentes* SCRIB. LARG., QVINT.; *attulimus notabiliora, addantur* PIVS, VITA *ex 3*): CELS. 3, 7, 1A sanguinem mittere optimum est, -eque si *eqs.* COLVM. 8, 14, 10 tenera aetas -e habetur ad hanc rem aptissima. SCRIB. LARG. 21 utrumque ... genus ... eximie prodesse ..., sed -e quod *eqs.* PLIN. nat. 20, 123 *ocimum* auribus utilissimum ..., -e cum adipe *eqs.* 26, 120 -e ... chamaeactes sucus aptissimus creditur. 28, 124 *lac* innocentius decoctum, -e cum calculis. QVINT. inst. 4, 4, 3 *propositio* nonnumquam valde est utilis, -e ubi *eqs.* (-e *om. pars codd.*). APVL. met. 11, 1, 4 eum numerum -e religionibus aptissimum. AVG. epist. 104, 6 p. 586, 5 paupertate illi ... principes non solum non viluerunt civibus suis, sed ob eam fuerunt -e cariores et ... aptiores. CASSIOD. hist. 1, 11, 16 fuit -e clementissimus (*Sozom. 1, 13, 6 πρᾴος τὰ μάλιστα καὶ φιλανθρωπότατος*). *al.*

3 *ponitur per abundantiam variam* (*notabiliora*): PIVS Fronto p. 160, 4 v. d. H. vel -e hunc diem ... a te potissimum vere religioseque celebrari. AVG. in psalm. 93, 1 l. 25 inter cogitationes eorum iniquas -e caput iniquitatis illa tenet impietas, qua *eqs.* VITA Caes. Arel. 2, 7 inter omnia ... mala ... -e ... luxuriae vitia ... inpatientissime omnino abhorrebat. *al.*

II *vi separandi, excludendi sim. designatur relatio quaedam ut peculiaris, singularis sim.* (*respectus temporalis* [*v.* praecipuus *p. 476, 30*] *sublucet fortasse l. 68; opponuntur e. g.* communis *l. 36. 53. al.*, par *l. 43*, idem *l. 53; pro syn. occurrunt e. g.* specialiter *infra l. 75*, singulariter *l. 79*, proprie *l. 84; huc pertinere possunt etiam exempla quaedam sub I allata; ceterum et ad I et ad II trahi possunt e. g.* PLIN. nat. 25, 163 [*cf. fortasse Diosc. eup. 2, 141, 1 ἰδίως*]. COD. Iust. 1, 40, 10 [*a. 401*]. ORIBAS. syn. 6, 7, 2 [*gr. ἴδιον ... ἐξαίρετον*]): A *in universum*: CIC. Sull. 82 *non* ego -e de consularibus disputo; nam haec ... universi senatus communis est laus. FEST. p. 293 (*veriloquium vocis q. e.* Solitaurilia) sunt ..., qui putent ex tribus hostiis (*i. suis ovis tauri*) -e nomen inclusum cum solido tauri, quae amplissima sit earum. QVINT. decl. 274 p. 122, 4 lex -e ista ad eos pertinet, qui alioqui sepeliendi sunt (*postea*: apparet non de sepultura quaeri, sed de loco sepulturae). GAIVS inst. 2, 278 *petimus* fideicommissa ... apud eum praetorem, qui -e de fideicommissis ius dicit (*ad rem v. Vlp. reg. 25, 12 Inst. Iust. 2, 23, 1, cf. Kaser, Das röm. Zivilprozeßrecht, 1966, 355 cum nota 7*). 4, 160 par utriusque litigatoris in his (*sc. duplicibus prohibitoriis interdictis*) condicio est, nec quisquam -e reus vel actor intellegitur, sed unusquisque tam rei quam actoris partes sustinet. IREN. 3, 9, 1 neminem alterum dominum vel deum ... neque apostolos neque ... Christum confessum esse ..., sed -e deum et dominum (*usum adnominalem intellegere malunt Rousseau-Doutreleau ad l., sed praeter necessitatem*). B *spectat ad rationem dandi, accipiendi, sumendi sim.* (*cf. exempla adiectivi similem usum illustrantia supra p. 477, 31sqq.; v. etiam quaedam sub C allata*): CIC. leg. agr. 2, 61 nihil sibi appetit -e (praecipui *Orelli al.*) Pompeius ...; vult se in communi atque in eodem quo ceteri iure versari. har. resp. 14 qui locus solus ex privatis locis omnibus hoc -e iuris habet, ut *eqs.* rep. 1, 53 aequabilitas ... iuris, quam amplexantur liberi populi, neque servari potest; ipsi enim populi ... -e multis multa tribuunt (LACT. opif. 18, 9 tributa est ... ratio somniandi, et quidem in commune universis animantibus, sed illud homini -e, quod *eqs.*). fin. 2, 110 homini ... -e (praecipuum *var. l.*, praecipui *Manitius al.; cf. p. 476, 54*) a natura nihil datum esse dicemus? (LIV. 42, 31, 2 id -e ... Macedoniae d., quod *eqs.* [praecipui *Lipsius*, praecipuum *Gronovius*]). ad Q. fr. 1, 1, 28 praeter communem fidem, quae omnibus debetur, praeterea nos ... *Graecis* -e debere videmur, ut *eqs.* QVINT. inst. 12, 1, 2 in eo, quod -e indulsisse homini videtur *rerum natura* quoque nos a ceteris animalibus separasse. VOPISC. Aurelian. 9, 7 quoniam ei aliquid -e decernendum est ..., pabula extra ordinem decernes (*ad rem v. 9, 1* salaria sui ordinis; *9, 2* ultra ordinis sui gradum). COD. Theod. 7, 8, 5 pr. ut ... electam -e iudicio suam rem teneat *dominus* et relictam (*ad rem v. antea*: ut in tres domu divisa partes primam eligendi dominus habeat facultatem, secundam hospes ... exequatur, tertia domino relinquenda). COD. Iust. 3, 38, 12, 1 neque ipsos sibi -e hanc partem vindicare, sed ... inter omnes ... dividi (*ad rem v. 3, 38, 12 pr.* easdem res ... habeant praecipuas). C *respicitur peculiaris status, qui tribuitur Christo vel Christianis, sanctis*: AMBR. fid. 1, 12, 76 dignum ... est, ut specialiter et -e videatur generasse filium *deus*; habeat generationis inusitatae gloriam, qui habet potestatis inusitatae gratiam. RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 210, 26 sanctorum genus, quod de Abraham -e stirpe descendit. AVG. in euang. Ioh. 7, 13 l. 8sq. *Christus* singulariter unctus, -e unctus; unde omnes Christiani unguntur, ille -e. in psalm. 66, 4 l. 6sq. quid ... -e bonis? quid -e iustis? (*antea*: benedictionem, ... quam solis bonis dat). serm. 101, 1, 1 *Paulus* -e (praecipuas *var. l.*) ad gentes se missum ipse dicit (*ad rem v. postea*: placuisse ..., ut ipse ad gentes, illi *apostoli* autem in circumcisionem irent [*sec. Gal. 2, 9*], *et locum sequentem*). 101, 3, 3 gratia, quam -e proprieque suscepit

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Paulus (*cf.* ORIG. in Matth. ser. 88 p. 202, 21 dona mihi -e gratiam hanc *eqs.*). *al.* *Breimeier.*

[praecircumscrībo, *a* prae *et* circumscribere, *notione praepediendi e coni. dub. restituit Dessauer, Die handschriftl. Grundlage, 1898, 96* PS. QVINT. decl. 9, 9 p. 175, 12 (praemium scribitur *vel* praescribitur *trad.*; prae⟨peditur; . . . prae⟩mium scribitur *coni. Lundström, Textkrit. Bemerkungen, Annales Soc. Litt. Upsaliensis 1973/4, 75 sqq.*).] *Bk.*

praecīsālia, -um *vel* -ōrum *n.* *a* 1. praecidere (praecisus). *nomen diei festi esse videtur* (*fortasse spectat ad tempus arborum putandarum, sed cf. etiam p. 429, 6*): PROB. app. gramm. IV 196, 9 nomina generis neutri semper pluralis numeri: . . . Floralia orum ium bus, Lupercalia orum ium bus, -a orum ium bus *eqs.*

praecīsāmentum, -ī *n.* *a* 1. praecidere (praecisus), *cf.* recisamentum. *i. q. pars praecisa, segmentum*: ISID. orig. 19, 22, 18 segmentata *vestis dicitur* zonis quibusdam et quasi -is ornata; nam et particulas cuicumque materiae abscisas praesegminas vocant.

praecīsē *v.* 1. praecido.

***praecīsio,** -ōnis *f.* *a* 1. praecidere (praecisus). *scribitur* pre- *hic illic in codd.* *legitur inde a* RHET. Her. (*semel*), VITR. (*bis*), APVL. (*semel*), *sc. in prosa oratione; frequentat* AVG.

i. q. actio vel effectus praecidendi: **I** *notione actionis magis minusve vigente* (*accedit saepius gen. obi. indicans sive partem abscidendam, e. g. l. 37. 38. 49. 51. 58 infra, sive aliquid dividendum, minuendum, ut e. g. l. 53. 65. 67; praepos.* ab AVG. *l. 36*): **A** *generatim et usu vario de qualibet actione abscidendi vel dividendi, mutilandi, interimendi, quae fit*: **1** *quolibet modo* (*tam corporaliter quam incorporaliter*): RHET. Her. 4, 30, 41 -o est, cum dictis quibusdam reliquum, quod coeptum est dici, relinquitur incoatum ⌞iudicium⌟ (*om. codd. aliquot; cf. p. 432, 67*). VITR. 5, 6, 5 *caveae* interiores sedes praecidantur, et qua[e] -o fuerit, ibi constituantur itinerum supercilia. HIER. hom. Orig. in Luc. 23 p. 140, 15 Israhelitico populo prophetari, quod -o eius vicina sit (*spectat ad Luc. 3, 9 = Matth. 3, 10* securis ad radicem arboris posita est, *ut etiam* OP. imperf. in Matth. 3 p. 652 timeant -em suam. *ceterum cf.* VVLG. Ier. 51, 13 *Babylon*, venit finis tuus pedalis -is tuae). AVG. catech. rud. 20, 6 in digitis . . . maxime apparet quaedam divisio, nec tamen ab unitate -o. conf. 6, 15, 25 vulnus . . ., quod prioris *concubinae* -e factum erat. serm. Migne suppl. 2, 804 *iustitiam tuam* probaturus . . . -e iniquitatis tuae. PS. AVG. categ. 10 (77 M.-P.) -o quam gramme facit *in dividendo corpore.* ORIG. in Matth. ser. 41 p. 82, 19 -em . . . dierum illorum futuram propter electos dei . . . adbreviationem intellegimus (*spectat ad Matth. 24, 22* propter electos breviabuntur dies illi *ut* 45 p. 93, 14 -em superfluitatis dierum). ISID. orig. 1, 20, 6 ubi in versu post duos pedes syllaba remanet, comma est, quia ibi post scansionem -o verbi facta est. *al.* **2** *ictu instrumenti, manu, dentibus sim.*: APVL. met. 1, 9, 2 *castor* ab insequentibus se -e genitalium liberat. FIRM. math. 4, 19, 13 *Mars* vitia . . . ex igni faciet et ferro, id est -es aut combustiones. MAR. VICTORIN. in Phil. 3, 1–3 (*v. sub IIB1. item de circumcisione praeputii* AVG. spir. et litt. 26, 46 -e carnis). AVG. anim. 4, 18, 27 laborasti, cum ageres de -e membrorum *martyris*, ne simul concidi anima putaretur. in euang. Ioh. 16, 5 oleaster . . . humilis illorum *ramorum superborum* -e invenit locum. immort. 7, 12 *corpus* minuitur, cum ex eo aliquid -e detrahitur. *ibid. iterum.* serm. 10, 4 cum iussit *Salomon* (*III reg. 3, 25*) parvulum dividi, non est unitatis -o, sed probatio caritatis. PS. THEOD. PRISC. simpl. med. 94 ut . . . consolidet . . . tenontum -es *radix narcissi* (*cf. Galen. simpl. 8, 13, 6* διακοπῶν). EVSEB. EMES. serm. 19, 16 *martyris linguam* maiori mensura incidit, ad interfectionem potius quam ad -em. CLAVD. MAM. anim. 1, 21 p. 72, 9 de ossuum sectione et capillorum atque unguium -e. *al.*

B *speciatim apud Christianos de separatione haereticorum sim.* (*cf. IIB2*): AVG. bapt. 1, 16, 25 p. 168, 14 sive in unitate permixti sint, sive aperta -e dissentiant *pseudochristiani.* 1, 18, 28 p. 171, 21 (*comparatur ecclesia cum corpore*) *ne membrum infirmatum* -e mortificatum diligentiam nullius curationis admitteret. c. Emer. 9 p. 191, 17 ne maior -o fieret (*cf.* epist. 108, 5 p. 616, 1 ne nimia -o fieret). in Iob p. 578, 19 his contingit, qui se ab ecclesia separant . . ., ut -em -is patiantur. c. Parm. 1, 3, 4 p. 23, 23 (*antea*: separatio). 1, 8, 13 p. 33, 17 in sanctae ecclesiae -es (-e *var. l.*) sacrilego furore ferebantur. 2, 2, 5 p. 48, 16 *Donatus* dicit per -em partis suae ante messem a frumentis zizania separata. 2, 13, 28 p. 79, 15 in -e fuerat vitium quod unitatis pace correctum est. *al.* OP. imperf. in Matth. 1 p. 622 *episcopi* dederunt occasionem diabolo -um faciendarum. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 41, 40 nostrorum membrorum -em (*gr. I 1, 5 p. 127, 30* ἐκτομήν. *ibid. infra* sectura *et* incisio). EPIST. pontif. 983 Migne suppl. 4, 1291.

II *metonymice de eis, quae praecidendo efficiuntur*: **A** *de rebus*: **1** *de rerum praecisarum lateribus*: VITR. 4, 2, 2 *fabri antiqui* tabellas . . . contra tignorum -es in fronte fixerunt et eas cera caerulea depinxerunt, ut -es tignorum tectae non offenderent visum. MART. CAP. 6, 691 portas *Caspias* . . ., cautium -es (*cf. Plin. nat. 6, 30* montibus interruptis repente. *Sol. 47, 1* praecisorum laterum). **2** *de stirpe* (*in imagine*): HIER. interpr. Iob 15, 32 -o eius *impii* ante horam corrumpetur, et germen eius non verebit (*i.* vir-; *var. ll.* videbit, videbitur; *gr.* ἡ τομή, *Vulg. aliter*). **3** *in arte arithmetica de particulis quibusdam*: AVG. mus. 1, 9, 15 cum . . . dico, ut consideres, quota sit pars, liquidam dico et sine ullo additamento, sicuti est dimidia, tertia *eqs.* . . .; non ut trientes et semiunciae et hoc genus -um aliquid addatur.

B *de coetu, factione hominum*: **1** *circumcisione affectorum* (*cf.* circumcisio *vol. III 1125, 75 sqq.*): ITALA Phil. 3, 2 (Mar. Victorin. *ad l.*) attendite operarios malos, intuemini -em; nam circumcisio nos sumus (*gr.* κατατομὴν . . . περιτομή, *cod. d al. et Vulg.* concisionem . . . circumcisio. *explicat* MAR. VICTORIN. ut apud illos *Iudaeos* -o sit, quod foedam partem corporis praecidunt; . . . *nos* circumcidimus . . . malitiam ex cordibus *eqs.*). **2** *haeresi ab unitate ecclesiae separatorum* (*exempla certiora, cetera v. sub IB*): AVG. bapt. 1, 19, 29 p. 173, 20 a catholica pace deviantes et in nefariam -is foveam praecipitatos rebaptizandos insuper iudicare. epist. 43, 27 in tam pestifera et sacrilega -e . . . remanere (76, 2 in quorum s. -e perseveratis). 69, 1 ab exheredata -e fugientes. 87, 6 *Maximianenses* de vestra -e praecisi sunt. 87, 9 ut denuo radicetur vestra -o. c. Petil. 1, 20, 22 ea, quae in catholica reprehendunt, in schismate faciunt et, quae in unitate . . . fugere se fingunt, in sua -e . . . recipiunt. *al. apud eundem.*

praecīsor, -ōris *m.* *a* 1. praecidere (praecisus). *i. qui praecidit* (*pro adi.* SCHOL.): **1** *partem ecclesiae, i. q. haereticus*: AVG. in epist. Ioh. 1, 8 noli sequi falsos iustificatores et veros -es. **2** *cibum, sc. de dentibus cibum secantibus*: SCHOL. Hor. ars 471 oves, quae duos dentes habent -es. ISID. orig. 11, 1, 52 *dentium* primi -es (precess-, pricis- *var. ll.*) dicuntur, quia omne, quod accipitur, ipsi prius incidunt (*cf. Vindic. gyn. ed. Sudhoff, Archiv f. Gesch. d. Med. 8 p. 419 rec. Li l. 74* incisores *et gr.* τομεῖς; *v. et supra p. 431, 80*). **3** *ramos vel vineam, i. q. putator*: GLOSS. amputator: -or ramusculorum sive vineae.

praecīsum *v.* 1. praecido.

praecīsūra, -ae *f.* *a* 1. praecidere (praecisus). *scribitur* pre- *e. g.* NIPS. grom. p. 301, 14 L. *legitur fere apud gromaticos et medicos inde ab* HYG.

i. q. actio praecidendi vel res praecidendo effecta: **1** *t. t. geometrarum, gromaticorum; significat*: **a** *punctum praecidendi*: HYG. lim. grom. p. 153, 16 lineas . . . eiciamus in cathetum ex -is hypotenusarum et circumferentiae. **b** *partem lineae praecisam*: NIPS. grom. p. 299, 7 L. dicere perpendicularem eiusdem oxygoni (*sc. trigoni*) et -as singulas. 299, 13 *quinque pedum* erit minor -a eiusdem oxygoni (299, 15. *in eodem problemate* GROM. Cantor 16 trigoni minus -a. Mortet 21). 301, 8 *in trigono orthogonio* a recto angulo missa super ypotenusa perpendicularis et singulae -ae desiderabuntur. 301, 14. GROM. Cantor 13 tot pedum est -a vasis (*i.* basis) sub latere minore (= Mortet 18). *ibid.* mensuro (*i. multiplico*) praecisur(am) in se (*inde suppletur* Mortet 18). **c** *partem agri* (*cf. p. 432, 59*): LIB. col. I p. 230, 11 L. ager eius, *sc. Ariciae oppidi*, in -is est adsignatus (232, 19 in -a. 236, 8 in -is, in lacineis et per strigas. 237, 21 in -is limitibus triumviralibus. 238, 14 in -as et strigas. II p. 260, 6 in -is).

2 *t. t. medicorum; significat*: **a** *vulnus praecidendo effectum*: CHIRON 102 (*101* vena praecisa) venam ipsam longius quam -a cum cute sarcolabida comprehendes, ita ut sanguis praecludatur. *ibid.* religabis partes extremae venae secus ipsam -am (*Lommatzsch*; recisuram *cod., tuetur Niedermann*). 604 *anacollema* ad -am nervorum impones. 731 *veretrum* ferramento praecides et cauterio candenti -am adures. ANTIDOT. Brux. 28 medicamentum . . . faciens ad passiones has: . . . ad luxum, ad -am, ad scabiem in capite. **b** *actionem praecidendi*: SORAN. p. 92, 23 *fetus mortui partes* praecidendae sunt, scilicet in articulis, ubi et facillime solvi possunt et post -am levitas ossorum remanet.

3 *usu vario de qualibet parte praecisa*: APIC. 4, 2, 6 patina de asparagis: adicies in mortario asparagorum -as quae proiciuntur, teres, suffundes vinum *eqs.* ORIG. in Matth. ser. 11 p. 21, 27 (*ad Matth. 23, 5* dilatant . . . phylacteria) scribae et Pharisaei, scribentes quaedam legis dicta in duabus -is membranis alligant *eqs.* (*an* membraneis? membranarum *Radbert., cf. gr.* περικομμάτια διφθερίων). *Somazzi.*

praecīsus *v.* 1. praecido.

? **praecitus,** -a, -um. *a* prae *et* citus, *si recte trad.* *i. q. admodum citus, praeproperus*: VIRG. gramm. epit. 4 p. 18, 19 multi . . . sapificare incipientes a puero festim ad saeculi negotia relictis legitimis studiis -i feruntur iectu (*P, def. Stangl, Woch. Klass. Phil. 32, 1915, 234*; -i f. ictu *N*, precipiti praecipiuntur ictu *A* [*v. Stangl, Virgiliana, 1891, 100*]; -o f. ictu *dubitanter proposuit Huemer*, praecipiti f. ictu *edidit Polara*).

pr(a)ecius, -a, -um. *vox obscura, nisi coll. nomine pirorum* Praecianum (*Cloat. Macr. Sat. 3, 19, 6*) *coniungenda est cum nom. propr.* Pr(a)ecius (*e. g. CIL I² 1555 XI 6190*). *de origine v.* SERV. *infra.* *scribitur* praec- *codd. M al.* VERG., *S* COLVM., *M* PLIN. *al.* (*cf.* praecua(e) *D* PLIN.), prec- *V* VERG., *codd. rec.* PLIN., MACR. (*nulla var. lect. in app. allata*) *al.*, praet- *A* COLVM. (*testatur Lundström in schedis*), *H* SERV., pret- *R* COLVM., BREV. EXPOS. *al.*

leguntur solae formae fem., quibus notione incerta significatur genus vitis (*uvae* MACR.): VERG. georg. 2, 95 sunt Thasiae vites . . ., purpureae -aeque (*inde enumerantur* BREV. EXPOS. *ad l.*, PROB. Verg. georg. 2, 93; *fortasse sec.* COLVM. *explicat* SERV. hae cito maturescunt, unde et -ae dictae sunt, quasi praecoquae, quod ante alias coquantur). COLVM. 3, 2, 23 *vites quaedam* mediocri quoque solo fecundae, sicut -ae [Bk.]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

minor et maior; sed hae . . . frequentibus materiis frondent et cito maturescunt (*cf.* SERV. *supra*). PLIN. nat. 14, 29 *vitis* -ae duo genera magnitudine acini discernuntur, quibus materies plurima uvaque ollis utilissima, folium apio simile. MACR. Sat. 3, 20, 7 uvarum ista sunt genera: . . . Mareotis, Numentana, -a *eqs.*

? **praeclāmitātor** *v.* praeciamitatores.

praeclāmo, -āvi, -āre. *a* prae *et* clamare. NOT. Tir. 56, 79ᵃ -at (*in serie compos. verbi q. e.* clamare). [*confunditur cum* proclamare IREN. (*cf. etiam* PAVL. *infra; falsa var. l.* LEX Sal. Merov. 37, 1).]

i. q. antea clamare vel effari: praemonendo ad cavendum periculum: PAVL. dig. 48, 8, 7 *si* putator, ex arbore cum ramum deiceret, non -verit et praetereuntem occiderit (*locis geminis Paul. sent. 5, 23, 12 et dig. 9, 2, 31 trad.* proclamavit, *sed cf. in eadem re* INST. Iust. 4, 3, 5 -vit [*ter*]). *praedicendo futura*: IREN. 3, 22, 2 *nisi filius dei vere assumpsisset carnem humanam,* nec David -asset (pro- *var. l.; gr.* προαναπεφωνήκει) in eum 'et super dolorem vulnerum meorum adposuerunt' (*psalm. 68, 27*) nec *eqs.* CONC.ˢ I 5 p. 271, 4 *Christus* -at resurrectionem (*respicitur Ioh. 2, 19* excitabo illud *templum. cf. I 5 p. 156, 29* praenuntiat, *gr. I 1, 6 p. 131, 15* προαναφωνεῖ). *Bk.*

? **praeclārātio,** -ōnis *f.* *a* praeclarare, *si recte trad.* (*v. ibi*). *i. q. actio, qua quid praeclarum (sc. excellens, praestans) redditur*: CHALC. comm. 191 cunctis animis . . . ad virtutis vindicationem aequabilis fato tribuitur facultas sine cuiusquam -e (praelatione *dubitanter coni. Fabricius; respicitur transl. p. 41ᴱ* ne cui competens iustum aliqua ex parte . . . minueretur).

praeclārē *v.* praeclarus. [**praeclāreo** *v.* per-.]

praeclārēsco, -ere. *a* prae *et* clarescere. *i. q. prae ceteris clarescere, clarescendo praestare* (*varias lect. pro* perclaresco *ab hac notione comparativa alienas ad illam vocem relegare maluimus* [*dubitant editores maxime de* LEGE Burg. lib. const. 51, 1 GREG. M. epist. 14, 6]): CHRYSOST. hom. III 831ᴬ *cum Christus adveniet,* tanta . . . lux ipsius luminis -et, ut eius radiis lumina clara *solis et lunae* vincantur (*Migne gr. 49, 404* τοσαύτη γὰρ ἔσται τοῦ φωτὸς τότε ἡ ὑπερβολή, *Ps. Aug. serm. 155, 10* eminentia splendoris).

praeclāritās, -ātis *f.* *a* praeclarus. *i. q. magna claritas, gloria*: VVLG. sap. 8, 18 -s *est* in communicatione sermonum ipsius *sapientiae* (*gr.* εὔκλεια, *Ps. Vigil. Thaps. c. Marivad. 1, 22* claritas; *cf. Vulg. 8, 10* habebo propter hanc *sapientiam* claritatem *eqs.*).

praeclāriter *v.* praeclarus.

praeclāro, -āre. *a* praeclarus. *i. q. laudando praeclarum facere*: EPIST. Austras. 24 (*ad Nicetium episcopum*) quod de vestra clementia fama -ari debuerat.

deriv.: ? praeclaratio.

***praeclārus,** -a, -um. *a* prae *et* clarus (*sim.* GRAMM. suppl. 146, 5). *scribitur* pre- *saepissime in codd., e. g.* ITALA Luc. 13, 17 (cod. ff²). *notatur* p̄k NOT. laterc. gramm. IV 283 (*cf. Lindsay, Notae latinae, 436, 103*). NOT. Tir. 28, 53 -um. *compar.* -ior *inde ab* ACC., CIC., *superl.* -issimus *inde a* RHET. Her., CIC. *syllaba prima corripitur* COMM. instr. 2, 39, 12. *de notione*: DIFF. ed. Beck p. 42, 9 -[i]us operis claritate, gloriosus quasi prae ceteris clarus (*trad.*; -us quasi p. c. cl., gloriosus o. cl. *Baehrens fortasse recte*). GLOSS. II 300, 38 ἔντιμος: honorificus, honestus, -us. 464, 30 ὑπέρλαμπρος: -us, inlustris. GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 259 valde clarus. 260 ante positus. II Philox. PR 17 -um: ἔνδοξον, εὔδηλον, ἔξοχον. II Abav. PR 11 -um: sanctum, nobilem. *al.* *legitur semel apud* PLAVT., *bis apud* LVCIL. *et* ACC., *quater apud* RHET. Her. *et persaepe apud* CIC. (*in solis orationibus iam plus quam 150ᶦᵉˢ*); *ceterum raro exstat in poesi (sc.* LVCR. *10,* VERG. *5,* HOR. *5* [*non nisi* sat.], SEN. *2,* PERS. *1,* VAL. FL. *1,* STAT. *5,* IVV. *4. al.*), *frequentius nimirum in prosa oratione, sed vocem neglegunt e. g.* CAES. (*adv.* -e *occurrit semel*), VITR., SEN. *rhet.*, PETRON. [*latet in codd. hic illic sub vocibus fictis* praecarus (STAT. Theb. 4, 629 SVLP. SEV. chron. 2, 32, 6) *et* perclarus (VERG. Aen. 4, 655 [*M, postea correctum ut in cod. E* VVLG. Ezech. 31, 16]. SEN. Herc. O. 410 [*M*]. *de* DIOSC. 5, 39 p. 183, 15 *v. sub IIC*), *ceterum e. g. sub* praedare AMM. 16, 1, 5. 31, 10, 18; *vix recte restit. Marx* LVCIL. 1081 *pro* claram (*falso trad.* PANEG. in Mess. 175 *pro* per claros, *falsa var. l.* VVLG. apoc. 18, 14); *falso trad. e. g.* APVL. flor. 19, 1 (praevaros *Scaliger, alii alia*).]

fere i. q. valde clarus, splendidus (*plus est quam* clarus, *ut occupet locum comparativi* clarior, *p. 486, 14; coniungitur cum abl., gen.,* in *c. abl., quae v. l. 79 sqq., ceterum cum praepos.* ad *p. 486, 50. 489, 34 et* PLIN. nat. 20, 61 [*aliter p. 487, 62*], contra *p. 486, 75,* in *c. acc. p. 489, 38*):

I *significatur qualitas potius animo percipienda*: A *respicitur praestantia, excellentia sim. vel famae celebritas* (*sc. quae contingit bono quodam, sed* sceleribus SALL. *p. 486, 21; sed notiones quae sunt 'egregius' et 'illustris' frustra separare temptaveris*): 1 *usu vario*: a *notione communi*: α *de animantibus* (*aliter ac* clarus [*v. vol. III 1275, 8 sqq.*] *vox non adhibetur pro appellatione sollemni hominum nobilium, nisi dubites de p. 486, 28 sq.; cf. et p. 486, 17. 487, 72 sqq.*): ① *indicatur, qua (in) re quis -us sit* (*maxime abl. nudo, quem praeterea exhibent e. g.* CIC. *p. 487, 7. 31,* STAT. *p. 489, 26 sq.,* SVET. *p. 486, 80 et al.*): PLAVT. Mil. 1042 (*verba mulieris militi blandientis*) te . . ., hominem tam pulchrum et -um (-am, -a *trad.*) virtute et forma, factis (et factis *Camerarius, sed ad asyndeton cf. vol. V 2, 878, 34 sqq.*). SALL. Iug. 39, 1 qui bello . . . -i fuerant (VERG. Aen. 8, 480 gens. 12, 347 proles). STAT. Theb. 3, 284 fore -os armis . . . Tyrios. TAC. ann. 4, 34, 3 Titus Livius, eloquentiae ac fidei -us in primis (*ad gen. pro abl. v. Draeger, Syntax u. Stil des Tac.³, 1882, 33 sq. et e. g.* praecipuus *p. 473, 14; sunt qui addant* CE 1123, 3 [*e schedis*] lanifici -a, fides pietatis alumna [*v. vol. VI 1, 662, 16*], *sed melius post* fides *interpungas; dub. an huc pertineat* GLOSS. V 302, 10 insignem pietate [*Verg. Aen. 1, 10*]: -um misericordiae [*sed* -dia *trad.* IV 527, 38]). ITALA Iudith 16, 13 (cod. 130) *deus* magnus et -us et laudabilis in virtute ([*gr.* ἔνδοξος, VVLG. -us in v.]. PAVL. NOL. epist. 51, 1 vir laudabilis et -us in Christo. PALLAD. hist. mon. I 2 p. 256ᴰ in cultura dei -us [*gr. p. 23, 26 B.* φιλόθεος]. *al.; v. iam* PLIN. *nat. l. 76*). CLAVD. DON. Aen. 5, 400 p. 469, 18 virtute (*cf.* PLAVT. *supra*). CARM. de fig. 3 Messi . . ., et prosa et versu pariter -e (*Bücheler;* placare *trad.*) virorum. CLAVD. 18, 455 Poeno (*sc. superato*) -e Lutati. PAVL. NOL. epist. 32, 6 p. 281, 16 (*vers.*) clare fide, -e actu, clarissime fructu (CE 1835, 4 duxit tempora vitae . . . fide -us et a. [*nisi abl. cum verbo iungere malis*]). INTERPR. cod. Theod. 2, 14, 1 qui dignitate -i sunt (*ipsa verba constitutionis*: clarissimae . . . dignitatis). INSCR. Dessau 6455 (*Neapoli*) demarcho, . . . insignibus meritis -o. *al.* *audacius dicitur aliquis sceleribus -us* (*cogitesne de notione q. e. famosus, an respicitur qui sceleribus potens, opulentus sim. est? vix ad b trahendum*): SALL. Iug. 14, 21 *Iugurtha* nunc s. suis ferox atque -us est. ⓘⓘ *exempla cetera*: LVCIL. 90 centurionum, -orum hominum ac primorum signiferumque (CIC. nat. deor. 3, 12. VITA Anton. 64 p. 69, 21 quidam de -is h. [*Migne gr. 26, 933ᴬ* τῶν ἐπιφανῶν, *Evagr.* inter suos nobilis]. *cf. et* PLAVT. *supra*). CIC. Sest. 131 in morte -orum virorum ([*postea*: fortissimo et praestantissimo civi]. Phil. 11, 32 fortis et -i. *al.* SALL. Iug. 4, 5 VELL. 2, 32, 1. 4 PLIN. nat. 7, 68 MIN. FEL. 29, 5. MACR. Sat. 1, 1, 4 v. et doctos et -issimos [*1, 1, 1* nobilitatis proceres doctique alii]. *et saepius; in titulis sec. schedas nostras non nisi* INSCR. christ. Diehl 297, 3 Desiderio v. praecl⟨aro⟩). Pis. 61 imperatori (LIV. 28, 28, 12). Tusc. 4, 2 L. Brutus . . ., -us auctor nobilitatis *posterorum suorum* (AMM. 21, 14, 4). Att. 13, 44, 1 populum . . . -um, quod *eqs.* (*item sine verbo in sententia iudicantis*: 15, 3, 2 -os etiam XIV ordines *equitum in theatro* [*acc. exclam.*, -e *Jordan*]. fam. 10, 28, 3 consules egregii, -us D. Brutus). ad Brut. 23, 9 W. -a illa . . . ingenia (*meton. ut* SALL. Catil. 8, 4). HOR. sat. 1, 6, 64 qui *homine* turpi secernis honestum non patre -o, sed vita et pectore puro (SERM. Corp. Vind. 21 p. 318, 5 gloriosi ac -i p. nostri . . . filios). RVT. LVP. 1, 14 socii, -a . . . auxilia. SEN. Herc. O. 397 (*verba Deianirae*) -a totis gentibus coniunx eram. 410 *Hercules,* quem per urbes ire -um vides. PLIN. nat. 35, 75 Aristiden, -um artificem. VAL. FL. 2, 149 proles. STAT. silv. 1, 2, 266 nepotes. *et saepe.* *? masc. sing. pro subst.*: CLAVD. 26, 583 *pro Italia moriendum esse* docuit gentis -us Alanae (-us *codd. potiores,* praefectus, praelatus *var. ll.; coni. alii alia*).

β *de rebus; -a sunt*: ① *varia*: Ⓐ *adi.*: ACC. trag. 643 nobilitas late ex stirpe -a evagat (VERG. georg. 4, 322 deorum). CIC. S. Rosc. 6 pecuniam tam plenam atque -am (*cf.* 8 opimam -amque praedam). Verr. II 2, 36 *Cleomenis* rem esse -am, refertam omnibus rebus (*item de re familiari*: HOR. sat. 1, 2, 8 parentis. 2, 5, 46. *ceterum*: CIC. Sest. 96 r. quaeris -am iuventuti ad discendum. nat. deor. 1, 7. *al.*). 4, 12 haec -a nomina artificum (4, 97. LVCR. 6, 2 -o n. Athenae. IVV. 8, 31. ITALA psalm. 71, 14 [*Sangerm. al.*] -um n. eorum *pauperum* coram *deo* [*Veron. et Vulg.* honorabile, *gr.* ἔντιμον]. 134, 3 [cod. 136 Cas.] psallite nomini eius *domini,* quoniam -um [*Veron. al.* suavis, *Vulg.* suave, *gr.* καλόν]. *et saepius*). Catil. 2, 10 si ex urbe exierint *socii Catilinae* . . ., o -am laudem consulatus mei (Sull. 26. dom. 98 atque divina. PLIN. paneg. 88, 8. *al.*). Mil. 93 haec urbs -a mihique patria carissima (*nisi ad p. 489, 35*). Phil. 2, 88 -o illo die *Caesaris necis* (Cato 84 o -um d. *mortis*). de orat. 2, 33 nihil esse perfecto oratore -ius (*item in struct. praedicativa, ut potius adi. intellegas*: rep. 2, 42. INSCR. christ. Diehl 4709, 3 coniugi . . . rarissimae, cuius -ius n. fuisse certus *sum*). part. 140 ex tuis -issimis muneribus nullum maius exspecto (rep. 1, 33 Cato 39). rep. 1, 26 quid . . . -um putet . . ., qui *eqs.* (SEN. benef. 3, 38, 3). fin. 1, 57 o -am beate vivendi et apertam et simplicem . . . viam (*vix ad B*). fam. 1, 9, 15 exemplum -issimum in posterum vindicandae seditionis (VAL. MAX. 5, 4, 3 auribus ista tam -a e. Romana civitas accepit, illa vidit oculis. TAC. hist. 2, 13, 2. *al.*). *et saepius.* LVCR. 5, 157 -am mundi naturam. SALL. Iug. 85, 22 quanto vita illorum -ior, tanto horum socordia flagitiosior (FILASTR. 137, 6. 152, 4. INSCR. Notiz. Scavi 1928 p. 286 [*in versu*]). 85, 38 memoriam sui -am. LIV. 41, 6, 9 regiam servitutem conlatam cum praesenti statu -am libertatem visam. VAL. MAX. 5, 1, 10 -um tributae humanitatis specimen. PLIN. nat. 10, 55 ad usum -i medicaminis, quod . . . dicitur Commagenum (*de eodem 29, 55* clarissimae rei . . ., celeberrimi usus. *item de medicamentis* [*sublucetne color q. e. efficax sim.? cf. p. 490, 33*]: 20, 21 seminis -i contra venena [*Garg. Mart. med. 34* laudatissimi . . . et . . . fortissimi]. 27, 31 *herba* in volneribus -a. *al.*). 28, 15 -um . . . fortunatumque *portentum quoddam. al.* PLIN. paneg. 83, 2 sunt quidem -a, quae in publicum profers, sed non minora ea, quae limine tenes, *Traiane.* SVET. Cal. 22, 2 simulacra numinum religione et arte -a. Otho 1, 2 L. Otho materno genere -o (*al. v. vol. VI 2, 1889, 21 sq.*). *et saepe.* Ⓑ *neutr. pro subst.* (*sc. plur. praeter* CIC. inv., Arch., Cato 43): CIC. inv. 1, 5 -um mihi quiddam videtur adeptus is, *qui arte loquendi antecellit* (orat. 15 alia -a quaedam et magnifica didicisse [*item plur.*: Tusc. 3, 4 VARRO rust. 1, 2, 24]).

[*Gatti*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Catil. 3, 5 qui *praetores* omnia de re publica -a atque egregia sentirent (Lael. 79 o. -a rara *sunt*). Arch. 15 illud nescio quid -um ac singulare. carm. frg. 40, 2 (*epitaphium Sardanapalli*) haec habeo, quae edi . . .; at illa iacent multa et -a relicta (*sc. opes sim.; Anth. Pal. 7, 325 ὄλβια πάντα λέλειπται. cf.* multa -a: Cato 64 m. in vestro collegio -a, sed hoc . . . in primis, quod [*subst. potius intellegam coll. l. 71 infra et* off. 2, 65 cum m. -a maiorum, tum quod *eqs.*]). Cato 43 esse . . . aliquid natura pulchrum atque -um. LVCR. 1, 729 *Sicilia* nil . . . hoc habuisse viro (*sc. Empedocle*) -ius in se . . . videtur (*cf. p. 486, 59*). SVET. Tib. 14, 2 de infante Scribonius mathematicus -a spopondit. ITALA num. 23, 21 (Lugd., *sim.* Rufin. Orig. in num. 16, 6) -a principum erunt in eo *Israhel* (Ps. Vigil. Thaps. c. Marivad. 3, 7 -us princeps, *gr. τὰ ἔνδοξα ἀρχόντων, aliter Vulg.; explicat* RVFIN. *l. c.* potestas est, principatus et regnum). psalm. 15, 6 (Veron. *al.* = VVLG.) funes *hereditatis* ceciderunt mihi in -is (*sc. locis vel condicionibus sim.? cf.* AVG. *ad l.* in tua claritate; *aliter* HIER. tract. in psalm. II p. 20, 2 *et* ARNOB. *ad l. de hominibus dictum putantes; cod. 136 Cas.* in egregiis, *gr. ἐν τοῖς κρατίστοις*). *al.*

Ⓘ *facta, actiones variae*: Ⓐ *adi.*: RHET. Her. 4, 4, 6 laboriosum non statim -um *est* (*syn.* gloriosum). 4, 55, 68 quasi facinus -issimum fecisset, *qui Gracchum occidit* (*v. vol. VI 1, 81, 9 sqq., ubi addas* VELL. 2, 120, 6 AVG. civ. 5, 12 p. 216, 18 D.). CIC. Manil. 10 initia illa rerum gestarum magna atque -a. Mur. 22 haec nostra -a studia (de orat. 1, 1. 1, 260 ampla atque -a. Att. 2, 16, 3 PS. AVR. VICT. epit. 10, 2). Cael. 74 -i in rem publicam benefici memoria. Mil. 6 multa -a in rem publicam merita (*eadem fere* fam. 11, 12, 1). 43 *Milo* reus est facti aut -i aut certe necessarii (off. 3, 19 ex omnibus -is f. illud pulcherrimum existimat. *al.* NEP. Timol. 1, 5 [*var. l.* facinus]. VERG. Aen. 10, 397. VELL. 2, 92, 1 -um excellentis viri f. VAL. MAX. 4, 8, 4. *al.*). 63 in quibus *civibus* homines non modo res -issimas obliviscuntur, sed etiam nefarias suspicantur (de orat. 2, 30 *omne genus dicendi* res mihi videtur esse . . . facultate -a, arte mediocris. parad. 30 ob -issimas res a me gestas. *al.* VAL. MAX. 2, 8, 7. *al.*). de orat. 1, 236 *oratoris et iuris consulti* -as (-issimas *var. l.*) duas artes . . . et eiusdem socias dignitatis (3, 128. VAL. MAX. 9, 6 ext. 2 *Hannibal* mendaciis et fallacia quasi -is a. gaudens. FIRM. math. 1, 3, 6. *al.*). fin. 2, 97 -ae mortes sunt imperatoriae (LIV. 9, 4, 10. 10, 30, 9 PLIN. nat. 15, 78). ac. 2, 119 tam -i operis inceptio (*al.* VAL. MAX. 1, 5, 2. *al.* AVR. Fronto p. 68, 18 v. d. H. *al.*; *cf. fem.* opera: CIC. Att. 5, 15, 1 VELL. 2, 21, 1). *et saepius.* SALL. Iug. 85, 24 quod multo -ius est, meamet facta mihi dicere licet. NEP. Timol. 2, 2 eam . . . -am victoriam ducebat, in qua plus esset clementiae quam crudelitatis (LIV. 9, 6, 13 VELL. 1, 11, 2 FRONTIN. strat. 1, 11, 2. *al.*). PERS. 2, 10 o si ebulliat patruus, -um funus! APVL. met. 11, 16, 4 tam -um de caelo patrocinium. *et saepe.* Ⓑ *neutr. plur. pro subst.*: CIC. p. red. in sen. 24 quid . . . magnificentius, quid -ius mihi accidere potuit (leg. 2, 42). rep. 5, 9 maiores . . . multa mira atque -a . . . fecisse. LIV. 27, 10, 6 *ut* inter multa alia -a, quae ipsis . . . praestitissent, recens etiam meritum . . . commemorarent. VAL. MAX. 9, 3 ext. pr. -a libenter *probare*. ITALA Luc. 5, 26 (cod. e) vidimus -a hodie (*gr. παράδοξα, aliae vers. et Vulg.* mirabilia). 13, 17 (cod. b *al.*) populus gaudebat in -[i]is quae viderant fieri ab ipso (*gr. ἐνδόξοις, cod. a al.* mirificis, *Vulg.* in universis quae gloriose fiebant ab eo). IVST. 1, 2, 8 multa et alia -a huius reginae fuere (*item cum gen.* AVG. civ. 2, 2 p. 55, 14 D. quorum *Romanorum* -a multa laudantur). SVLP. SEV. dial. 1, 24, 5 cum -a retuleris *de sanctis* (*2* cum excelsa retuleris). *al.*

Ⓘ *virtutes sim.*: CIC. Verr. II 4, 73 -issimae virtutis exemplis (Catil. 2, 25. VAL. MAX. 3, 4, 2 *Tarquinius Priscus* -is v. effecit, ne haec civitas paenitentiam ageret. PORPH. Hor. epist. 2, 1, 231. *al.*). leg. agr. 2, 89 tam -a populi Romani disciplina. de orat. 1, 131 egregiam quandam ac -am indolem ad dicendum (ad Brut. 18, 3 W. -a . . . i. admirabilique constantia. TAC. hist. 1, 15, 1 AMM. 15, 8, 10. 22, 7, 6. *al.*). nat. deor. 2, 148 eloquendi vis quam est -a quamque divina! (PLIN. nat. 23, 24 *vitis albae*. DECL. in Catil. 29 vires ad stuporem hominum -ae atque inusitatae. 33). off. 1, 90 -a . . . est aequabilitas in omni vita. 1, 119 aut excellenti ingenii magnitudine aut -a eruditione atque doctrina. *al.* PLIN. nat. 2, 191 -a quaedam et immortalis . . . divinitas. 22, 110 *aqua mulsa* -am utilitatem habet (*cf.* 23, 73 *olivae* -um habent usum). TAC. ann. 1, 41, 2 *Agrippina* insigni fecunditate, -a pudicitia. 2, 4, 1 ob insignem corporis formam et -um animum. DECL. in Catil. 30 lux . . . -i atque excellentis ingenii (FIRM. math. 6, 31, 34 HIER. epist. 60, 12, 3). CYPR. zel. 4 alta illa et -a sublimitas *angeli*. *al.* *neutr. plur. pro subst.*: CIC. Cato 12 multa in *Q. Fabio Maximo* . . . -a cognovi.

Ⓘ *munera et honores sim. publici*: CIC. dom. 87 Q. Metelli -um imperium in re militari fuit, egregia censura (*cf.* VELL. 2, 5, 1 -a in Hispania militia D. Bruti fuit [*aliter* COD. Iust. *infra*]). Pis. 62 quae . . . -a duxerunt (*sc. triumphos*). fam. 5, 2, 1 (*Metello procos.*) hanc nostram tanti et tam -i muneris societatem *eqs.* PLIN. nat. 22, 8 *coronae* civicae honos . . . -us sacerque habetur (AMM. 30, 4, 2 aut opes aut h. quaesivere -os). DECL. in Catil. 24 si qua ratione -is (-us *var. l.*) magistratibus aspiravisset. FIRM. math. 6, 3, 5 munus -ae legationis. 6, 31, 81 -ae nobilitatis . . . insignia. COD. Theod. 11, 39, 3, 1 etiamsi -ae curiae honore praefulgeat *testis* (*Interpr.* splendida et idonea . . . persona). COD. Iust. 12, 7, 2 pr. (*imp. Zenone*) -am nobilemque militiam spectabilium tribunorum notariorum. *neutr. plur. pro subst.* (*si recte huc traximus*): IVV. 10, 97 quae -a et prospera tanti *sunt*, ut (*104* honores . . ., opes).

Ⓥ *dicta, scripta*: CIC. Planc. 66 M. Catonis illud (*orig. 2*) . . . semper magnificum et -um putavi. Marcell. 25 illam tuam, *Caesar*, -issimam et sapientissimam vocem invitus audivi: 'satis diu . . . vixi' (Phil. 12, 14 leg. 3, 43. *cf.* SEN. epist. 12, 10 quid . . . hac voce -ius?). Phil. 1, 2 -a tum oratio M. Antoni, egregia etiam voluntas (PANEG. 5, 13, 3. SACR. Leon. 240. *al.*). 1, 18 leges multas . . . et -as (rep. 2, 61 leg. 3, 28. *al.* VAL. MAX. 2, 8, 1. *al.*). 9, 10 Ser. Sulpici vita multis erit -isque monumentis ad omnem memoriam commendata (RVFIN. hist. 4, 21 VITA Hil. Arel. 2 l. 19). 13, 9 statuam . . . cum inscriptione -a (Att. 7, 3, 3). fin. 2, 77 inter ista tam magnifica verba tamque -a. 2, 99 in hac -a epistula *Epicuri* (Tusc. 5, 100 Platonis). Tusc. 3, 46 (*affertur Enn. scaen. 97 sqq.*) -um carmen (PLIN. nat. 2, 89). Cato 13 -um responsum et docto homine dignum. Att. 7, 26, 1 bona de Domitio, -a de Afranio fama est (SALL. Iug. 55, 2 de Metello f. -a esse). *al.* LVCR. 1, 732 -a reperta *Empedocli*s. SEN. dial. 12 (11), 2, 6 conpositis eloquentiae -is operibus (PLIN. epist. 4, 3, 5). COLVM. 1, 3, 8 -a nostri poetae sententia (*Verg. georg. 2, 412 sq.*). PLIN. nat. 8, 44 *Aristotelis* volumina illa -a de animalibus. QVINT. inst. 8, 3, 79 -a apud Vergilium multa reperio exempla *similitudinum*. *al.* *neutr. plur. pro subst.*: CIC. Brut. 114 sunt eius *Rutili* orationes ieiunae; multa -a de iure (-e *Ernesti*, et -a *Orelli; sed cf. e. g. p. 487, 5 et* fin. 5, 54 *Demetrius Phalereus* multa -a . . . scripsit. *aliter* HOR. *infra*). orat. 1 *Bruto* iusta petenti et -a cupienti (*sc. hunc librum*). off. 2, 8 ista -a. Att. 15, 16 -a scribunt. HOR. sat. 2, 3, 9 *poetae* voltus erat multa et -a minantis.

b *ironice* (*cf. p. 485, 82. 486, 19; saepe in exclamando*): α *de animantibus*: VARRO Men. 43 illic viros hortari, ut rixarent -i (predari *var. l.*) philosophi. CIC. S. Rosc. 101 o -um testem, iudices, o gravitatem dignam exspectatione (Cael. 63 istos -os t. sine nomine [*antea*: egregios]). Verr. II 4, 95 dant sese in fugam istius -i imperatoris nocturni milites (5, 14 o -um i. 5, 28 -i i. egregia ac singularis diligentia. prov. 4. *al.*). 5, 54 -um recitari consilium, iudices, audistis (55 hoc delectum -umque c.). Cluent. 14 *Sassia*, illa egregia ac -a mater. Catil. 2, 24 has tam -as Catilinae copias (*antea*: scortorum cohortem praetoriam). Flacc. 36 (*35 Asclepiades* vita turpis, existimatione damnatus) -us iste auctor suae civitatis (har. resp. 47). Phil. 3, 27 o -um custodem ovium, ut aiunt, lupum. Att. 1, 16, 5 -i Ariopagitae. *al.* CAEL. or. frg. (17 M.) Quint. inst. 4, 2, 123 *Antonii* -as . . . contubernales. SALL. or. Lep. 3 -a Brutorum . . . proles, geniti ad ea, quae maiores virtute peperere, subvortunda. HOR. sat. 1, 6, 110 *Tilli*, -e senator. STAT. Theb. 4, 629 (*verba Lai mortui*) nostrane -i (praecari *var. l.*), pudeat, consulta nepotes poscitis? APVL. met. 5, 24, 4 (*verba Amoris*) -us ille sagittarius ipse me telo meo percussi. *al.* β *de rebus*: VARRO Men. 361 sectaris . . . cervos, qui tibi mali nihil fecerunt, verutis: ah (ab *trad.*) artem -am. CIC. Verr. I 42 o commemoranda iudicia -amque existimationem nostri ordinis (II 1, 101. 4, 33)). II 1, 93 haec est istius -a tutela. 1, 103 ad illam iam veniamus -am praeturam criminaque ea quae notiora sunt his qui adsunt quam nobis. 3, 28 o -um et commemorandum iudicium (or. frg. A IX 21). 4, 8 di immortales, -am defensionem (5, 1 magnifica et -a. *al.*). Flacc. 15 sic sunt expressa ista -a, quae recitantur, psephismata. dom. 82 ut acta tui, *Clodi*, -i tribunatus . . . cohonestes (125 in -o t. tuo). Phil. 2, 86 o -am illam eloquentiam tuam, *Marci Antoni*, cum es nudus contionatus. Tusc. 1, 49 -um autem nescio quid adepti sunt *philosophi* (*postea*: quid habet ista res aut laetabile aut gloriosum?). div. 1, 77 (*verba Flamini*) -a vero auspicia, si esurientibus pullis res geri poterit, saturis nihil geretur. Att. 11, 12, 4 -as generi *mei* actiones. fam. 7, 12, 1 (*ad Trebatium*) Epicureum te esse factum; o castra -a. *et saepe apud eundem, maxime in orationibus.* VAL. MAX. 9, 2, 1 p. 428, 6 *tot homines* iugulatos in tabulas publicas retulit *Sulla*, videlicet ne memoria tam -ae rei dilueretur. TAC. hist. 1, 33, 2 -um in servis auxilium *esse*. DECL. in Catil. 64 M. Laecam, -am sedem atque officinam teterrimae coniurationis. APVL. apol. 102, 1 o -a carmina (*sc. maleficia*). met. 4, 34, 4 (*verba Psyches nuptias ferales obeuntis*) haec erunt . . . egregiae formonsitatis meae -a praemia. *et saepe.*

2 -um est *sim. cum struct. verbali*: a *inf.*: RHET. Her. 3, 5, 9 virtutei vel ultra mortem proficisci esse -um. CIC. Verr. II 2, 2 exteris gentibus imperare. Brut. 140 non . . . tam -um est scire Latine quam turpe nescire. Cato 55 Att. 8, 2, 2. fam. 10, 5, 2 *nihil* est -ius aut praestantius, quam de re publica bene mereri (LIV. 42, 50, 11 nec turpius . . . nec -ius). ad Q. fr. 1, 1, 32 PLIN. epist. 3, 16, 6. *al.* b *acc. c. inf.*: RHET. Her. 4, 50, 63 qui se dici divitem putabat esse -um. CIC. Verr. I 34 *cum* id . . . mihi amplum et -um existimassem, eos *Siculos* velle meae fidei . . . periculum facere. Planc. 88 Phil. 2, 27. de orat. 1, 199 quid est . . . -ius quam . . . senem posse . . . dicere *eqs.* ad Q. fr. 1, 1, 8 (*acc. subintellegendo, cf. Hofmann-Szantyr 362*). ad Brut. 9, 2 W. LIV. 4, 48, 14 PS. VARRO sent. 127. *al.* c *enunt. secund.* (*v. etiam sub B*): *in struct. comparativa* (*cf. l. 68. 73*): CIC. dom. 1 nihil -ius, quam quod eosdem *viros* et religionibus . . . et summae rei publicae praeesse voluerunt *maiores*. rep. 3, 5 quid . . . potest esse -ius, quam cum rerum magnarum tractatio . . . cum . . . studiis . . . coniungitur? *vario usu*: CIC. leg. 1, 23 id in rerum natura tanto est magnificentius tantoque -ius, ut homines deorum agnatione et gente teneantur (Tusc. 3, 73 -um illud est et . . . rectum quoque et verum, ut eos, qui nobis carissimi esse debeant, aeque ac nosmet ipsos amemus). NEP. Thras. 3, 2 -um hoc . . . Thrasybuli, quod *eqs.* (APVL. flor. 7, 5 illud. *cf. iam* CIC.

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 487, 6 sq. 488, 77). **d** *abl. gerund.* (*cf. Hofmann-Szantyr 348 γ*): Svlp. Sev. dial. 3, 2, 5 utrumque -um, et ostendendo humilitatem nec differendo pietatem.

B *respicitur evidentia, fere i. q. certus, manifestus sim.* (*exempla certiora; cf. e. g. p. 486, 64; ceterum v. IIA2*): Ps. Cypr. Iud. incred. 4 'ipse qui loquebar veni' id est . . . -a voce praesentiam meam . . . manifesto; quid evidentius, quid luce -ius, quid verius potest dici? Amm. 17, 11, 4 ut documenta -a testantur. Ps. Hier. in I Cor. 2, 11 -um hoc adversus haereticos (*sc. dictum est sim.*). Avg. civ. 1, 6 p. 10, 27 D. -issima . . . pietatis indicia. Oribas. eup. 2, 1 K 3 La p. 457 (*eadem fere* Q 28 p. 516) kotolidon . . . aliquam non -am stipticam habet virtutem (*Aa* non claram; *gr. 2, 1 K 79 ἀμυδρᾶς*). -um, *sc.* est, *cum enunt. secund.* (*cf. A2c*): Prisc. Lyd. solut. 1 p. 43, 9 -um quia mixtura utroque melior est (2 p. 53, 15. 19). 3 p. 63, 1 (*locutione elliptica, si recte explicatur vol. VIII 1291, 65 sqq.*).

II *significatur qualitas potius sensibus percipienda* (*exempla certiora*): **A** *in universum* (*pertinet fere ad visum, sed potius ad gustatum* Lvcil.): **1** *cum respectu excellentiae, praestantiae* (*fere de pulchritudine; quae hic desideras v. sub IA1a*): **a** *de animantibus, partibus corporis* (*cf. p. 485, 82*): Lvcil. 1276 quem -us helops . . . movebit (*fortasse potius de sapore eximio quam de forma, nisi ad I trahere malis*). Acc. praetext. 22 -iorem . . . alterum *arietem* immolare. Cic. fam. 7, 1, 3 -a bestia venabulo transverberatur. Lvcr. 4, 1033 simulacra . . . nuntia -i voltus pulchrique coloris (Clavd. 26, 357). 5, 1174 pro facie -a ([*1170* egregias . . . f.]. Sall. Iug. 2, 2). Stat. Theb. 7, 340 -um forma . . . Narcissum. silv. 3, 4, 26 puerum egregiae -um sidere formae. Itala iud. 13, 6 (Lugd.) aspectus illius *hominis* quomodo angelus dei -us valde (*gr. cod. Alex. ἐπιφανής, alii φοβερόν, Vulg.* terribilis). Pass. Macc. 8, 4 -i speciosique corporis. Comm. apol. 337 vidimus illum, nec erat -ae figurae (*respic. Itala Is. 53, 2* [*Tert. adv. Iud. 14, 2. al.*] non habebat speciem neque decorem).

b *de rebus; -a sunt*: **α** *varia*: Cic. S. Rosc. 133 *praedium* -um et propinquum (*antea*: rus amoenum et suburbanum). Verr. II 4, 117 *urbs* situ est . . . -o ad aspectum. 4, 120 *Marcellus* cum tam -am urbem, *sc. Syracusas*, vi . . . cepisset, . . . hanc pulchritudinem *non delevit* (rep. 3, 43 [*postea*: pulcherrimam]. Verg. Aen. 4, 655 u. -am statui [Clavd. Don. *ad loc.* p. 414, 17 magnam]. Liv. 45, 28, 2. *al.; cf. p. 486, 57*). 5, 86 -a classis in speciem (in specie *vel* specie *var. ll.*), sed . . . infirma. rep. 3, 44 species -a oppidi. leg. 2, 7 cave . . . putes . . . Amalthio platanisque illis quicquam esse -ius. Lvcr. 5, 1138 sceptra superba, . . . capitis summi -um insigne. Bell. Alex. 24, 2 *ut pace facta* parceret -issimae patriae, quae turpibus incendiis . . . esset deformata. Plin. nat. 37, 111 -as *callainas gemmas*. Ivv. 5, 42 -a . . . iaspis. Apvl. met. 4, 28, 2 tam praecipua, tam -a pulchritudo. Itala Iac. 2, 2 (Hesych. in lev. 19, 16) in veste -a ([*gr. λαμπρᾷ, cod. ff* splendida, *Vulg.* candida]. 2, 3 [*ibid., item* Vvlg.; *gr. et cod. ff ut antea*]). *al.* **β** *opera artis*: Cic. Verr. II 2, 113 multa -a *ornamenta sim.* 4, 32 hydriam Boethi manu factam -o opere et grandi pondere. 4, 44 argentum tam -um ac tam nobile. 4, 46 quam multa et quam -a *turibula* fuerint *in Sicilia*. 4, 62 quem . . . audierat *Verres* multa secum -a habere. 4, 69 -ius magnificentiusque *templum*. 4, 109 *simulacra* perampla atque -a, sed non ita antiqua. off. 1, 138 quod -am aedificasset . . . et plenam dignitatis domum (Itala II par. 2, 9 [Complut.] magna et -a [*gr. ἔνδοξος, Vulg.* inclita]). Lvcr. 6, 418 -as . . . sedes, *sc. templa*. Ivv. 3, 217 aliquid -um (praedarum *cod. unus et Housman, aliter interpungens*) Euphranoris et Polycliti. Firm. math. 6, 2, 4 magnifica et -a . . . donaria. Dict. 5, 7 laudantes . . . -a operum civitatis eius. Orig. in Matth. 12, 42 p. 165, 15 melius et multo -ius tabernaculum (*gr. διαφέρουσαν*).

2 *cum respectu perceptionis certae, perspicuae sim.* (*cf. IB*): **a** *de visu non impedito*: Cic. ac. 2, 80 o -um prospectum: Puteolos videmus; at familiarem *ibi* . . . ambulantem non videmus. Ser. Samm. 212 vina chelidoniae simili ratione iugantur efficiuntque suo -os unguine visus (*Plin. nat. 25, 90* contra caligines oculorum). **b** *de eis qui (quae) manifeste apparent*: Avg. in euang. Ioh. 4, 2 (*ad psalm. 49, 3* deus manifestus veniet) veniet . . . -us in vindictam et apparebit omnibus (*cf.* 6, 2 cum dominus venerit in manifestatione -us, qui prius in humilitate venit occultus).

B *de rebus lucentibus* (*addidimus gemmas fere lucidas* [*sed cf. supra l. 43*]): Cic. Arat. frg. 2, 2 -a insignia caeli. Arat. 9 *pars signi caelestis* stellis longe densis -a relucet (*aliter gr., sed cf. Germ. 238* clarior igne). 371 omnia quae Cancer -o detulit ortu, cedunt obscurata (Prisc. periheg. 453 -os [-i *var. l.*] solis ad ortus). nat. deor. 2, 107 -a species *Draconis* (*ibid.* ardor oculorum). Q. Cic. carm. frg. 5 -us . . . Cancer. Lvcr. 2, 1032 solis -a luce nitorem (Apvl. met. 10, 20, 3 cerei -a micantes luce). 5, 120 -um . . . caeli restinguere solem (Plin. nat. 2, 13 *sol* lumen ceteris quoque sideribus fenerat, -us, eximius *eqs.*). Ivvenc. 2, 482 (*Matth. 10, 27*) in tenebris . . . quaecumque iubentur, dicite -o nitidi sub lumine solis (Prisc. periheg. 1072 *lychnis gemma* meruit nomen -o l. dignum. Greg. Tvr. glor. mart. 58 quo -ius aedi sacratae lumen . . . subministrent *fenestrae* [*vix adv.*]). Avg. in euang. Ioh. 3, 2 signum . . . caeleste atque -um. Ps. Avg. serm. 155, 10 *novissimis diebus* crux et luna lucidior et sole erit -ior (*Chrysost. Migne gr. 49, 404 φαιδρότερον*). Prisc. periheg. 976 -us fulget achates (*gr. Dionys. periheg. 1075 εὐωπόν*). Pass. Caesar. (bhl 1511) 36 die iam -o (clara, claro *var. ll.*). Isid. nat. 23, 2 *sol* sic constitutus est, quia -a omnia in medio esse debent (*antea*: lucidior est; *an ad I?*). *neutr. pro subst.*: Cic. rep. 6, 16 *ex orbe lacteo* omnia mihi contemplanti -a cetera et mirabilia videbantur; erant autem eae stellae, quas *eqs.* (*adi. praedicative positum intellegunt alii*).

C *de voce et sonis*: Cic. Sest. 123 ut *histrionis* vox . . . illa -a lacrimis impediretur (Diosc. 5, 39 p. 183, 15 *acetum scillinum* vocem limpidat, -a(m) facit [percl- *ed. Stadler errore; cod. Monac., quem denuo inspeximus, exhibet* praecl-; *gr. 5, 17, 2 τὸν ἦχον εὔτονον καὶ λαμπρὸν ἀποτελεῖ*]). Avg. epist. 140, 78 (*I Cor. 15, 52*) tubae nomine aliquod evidentissimum et -issimum signum vult intellegi.

neutr. pro subst. (sc. maxime plur.) occurrit saepe inde a Cic., *v. supra passim, imprimis p. 486, 81. 487, 43; masc. pro subst. exstat fortasse p. 486, 42* (*cf. etiam p. 487, 16*).

adv. ***praeclārē.** *compar.* -ius Avg. cons. euang. 2, 24, 56. mor. eccl. 1, 16, 27 c. Petil. 2, 68, 154 p. 100, 3 Ps. Max. Tavr. serm. 7, 1 M., *superl.* -issime: Cic. inv. 2, 4 Mil. 96 fam. 3, 8, 5. *al.* Bell. Alex. 30, 1. 47, 5 Capitol. Aur. 4, 6. *al.*, *cf.* satis -e Avg. epist. 118, 3. *legitur saepissime apud* Cic., *postea raro, sc. singulis locis, nisi alia indicavimus, apud* Caecin., Caes., Bell. Alex. (*2*), Nep., Colvm., Plin. nat. (*12*), Qvint. (*3*), Plin. epist., Svet. *al., nec umquam in sermone poetico.* [*confunditur saepe cum formis adiectivi, e. g.* Cic. Phil. 8, 23 Svet. rhet. 25, 8, *ceterum cum* praedare *e. g.* Val. Max. 4, 3, 8 (*restit.* Amm. 21, 1, 14); *e coni. dub.* Cic. leg. agr. 2, 96 Capua . . . -issime sita (prae illis semitis *codd.*).]

i. q. modo praeclaro (*cf.* Synon. Cic. p. 423, 11 divine. -e. egregie. excellenter *eqs.* Gloss. V 126, 47 optime: unice, -e. *ironice*: Cic. Verr. II 2, 149. 5, 42 Phil. 2, 79. 7, 3 nat. deor. 3, 90. *valde differt usus vocis q. e.* clare *admodum raro exhibentis notionem infra sub I illustratam, v. vol. III 1277, 63. 65 sqq.*): **I** *cum respectu excellentiae, praestantiae* (*sc. quae animo percipitur; vix ad solum visum revoces artis opera -e facta l. 60. 64. p. 491, 6 nec ad solum auditum clausulam -e cadentem l. 72; distinguuntur* dilucide *aliaque adv., quae spectant ad notionem sub II illustratam, infra l. 39; potius ad effectum egregium actionis quam ad modum spectare videntur maxime l. 77. 83. p. 491, 1; cf. p. 486, 75*):

A *coniungitur cum verbis* (*cum p. p. p. pro subst. l. 41, pro adi. l. 48*): **1** *usu communi*: **a** *cum verbis dicendi, scribendi*: Cic. inv. 2, 4 nec nihil optime nec omnia -issime . . . dicere (S. Rosc. 37 quod -e a sapientibus dicitur. de orat. 2, 127. fin. 3, 19 omne, quod de re bona dilucide dicitur, mihi -e dici videtur [*postea*: ornate . . ., plane autem et perspicue]. Tusc. 3, 46 Att. 7, 3, 11. *et saepius.* Qvint. inst. 12, 2, 29 quae sunt tradita . . . dicta ac facta -e. Svet. rhet. 25, 8 Ps. Hier. in Rom. 13, 8. *al.*). Verr. II 2, 18 o -e coniectum a vulgo in illam provinciam omen. Phil. 4, 5 -e et loco, Quirites, . . . factum pulcherrimum . . . conprobavistis. de orat. 1, 69 (*antea*: ornatissimis atque optimis versibus) de rebus rusticis . . . Nicandrum . . . scripsisse -e (off. 1, 22 ut -e s. est a Platone. Att. 16, 7, 7. *al.* Qvint. inst. 10, 1, 73). 3, 39 (*antea*: loquendi elegantia) sunt . . . illi veteres, . . ., omnes . . . -e locuti. Brut. 126 -e incohata multa *sunt opera C. Gracchi*, perfecta non plane. leg. 1, 56 -e . . . verba usurpantur civilis iuris (parad. 33). fin. 1, 68 -e . . . Epicurus . . . 'eadem' inquit *eqs.* (nat. deor. 2, 95). off. 1, 87 de qua *ambitione* -e apud eundem est Platonem: '. . .'. 2, 53 -e . . . Alexandrum . . . Philippus accusat. Att. 16, 11, 4 *de officiis Panaetius* -e disseruit (Colvm. 2, 9, 12). *al.* Caes. anal. frg. Cic. Brut. 253 cogitata -e eloqui. Plin. epist. 3, 13, 3 invenire -e, enuntiare magnifice. Amm. 30, 8, 7 Tullium -e pronuntiasse (*affert or. frg. A III 5*). Clavd. Don. Aen. 9, 235 p. 219, 2 -e in ipsis principiis posuit 'mentibus aequis'. Praedest. 1, 24 p. 595[B] docuit. *al.*

b *cum quibuslibet verbis*: Cic. Q. Rosc. 20 personam -e . . . in scaena tractare. 34 -e suum negotium gessit (div. 2, 65 fam. 12, 1, 1 Bell. Alex. 30, 1. 47, 5). Verr. II 4, 96 simulacrum . . . -e factum e marmore ([*sim.* 4, 127 signum Paeanis]. Phil. 3, 25 -e . . . facitis . . ., qui *eqs.* de orat. 3, 88 fin. 3, 9. *al.* Caecin. Cic. fam. 6, 7, 3. Nep. Timoth. 1, 2 multa huius sunt -e facta. *addas l. 41. 82*). 4, 122 pugna erat equestris . . . in tabulis picta ⌊-e; iis⌋ autem *eqs.* (⌊ ⌋ iis *vel* praeclaris *trad.*). Sest. 140 unus . . . -e vir de re publica meritus, L. Opimius. Mil. 99 -e . . . vixero, si quid mihi acciderit, priusquam hoc tantum mali videro (fin. 4, 69 vives . . . magnifice atque -e, . . . numquam timebis. Avg. epist. 217, 10 glorioseque). de orat. 2, 188 *quae in quibusdam causis* quasi -e acta laudaret *Crassus* ([*sc. permotiones animorum*]. Tusc. 4, 55 Capitol. Aur. 4, 6. Rvfin. hist. 5, 20, 5 te . . . -e agentem, dum adhuc esses intra palatium [*gr. λαμπρῶς. cf. 2b*]). orat. 213 dichoreus non est . . . vitiosus in clausulis . . .; cadit . . . -e (*inde* Rvfin. gramm. VI 575, 16. *aliter*: Cic. Att. 16, 14, 3 etiam in rem publicam -e caderet *vox 'officium'*). parad. 10 rem publicam tam -e fundatam (*cf.* off. 2, 80 -issime constituta res p.). fin. 3, 26 quam sint -e illa his, quae iam posui, consequentia (*nisi ad II spectat*). Att. 6, 1, 1 non *οἴχεται* tua industria, *qua litteras scripsisti*, . . . sed -e ponitur (fam. 13, 41, 2 *id beneficium* te . . . apud eos -e positurum confirmo. 13, 64. 2). fam. 9, 18, 2 *Pompeius aliique* foede perierunt; at Cato -e. 12, 10, 3 -e viceramus. *al.* Plin. nat. 20, 127 strumis cum lomento inlitum . . . -e medetur *nasturtium* (27, 90 vulneribus contusa -e m. 28, 216. 29, 78. 135. 32, 102 [*inde* Plin. med. 2, 18, 9]. *item in re medica*: 22, 48 *coronopi* radix coeliacis -e facit. 22, 135 ciet menses. 26, 161 dictamni folia -e dantur *ad partus accelerandos*. 28, 216 -e prodest. 32, 35 -e auxiliantur. 36, 145 procidentes . . . oculos

[*Gatti*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-e cohibet). Qvint. inst. 8, 3, 72 -e . . . ad inferendam rebus lucem repertae sunt similitudines. Apvl. met. 10, 32, 1 *puelli* pinnulis et sagittulis . . . -e congruebant *cum habitu Cupidinis*. Min. Fel. 23, 2 Plato . . . -e Homerum . . . de civitate, quam . . . instituebat, eiecit. Itala Tob. 14, 2 (Reg. *al.*) sepultus est -e (*gr.* ἐνδόξως, *Vulg.* honorifice). Barnab. 16, 6 (*sim.* 16, 8) aedificabitur templum deo -e in nomine domini (*gr.* ἐνδόξως). Heges. 1, 45, 10 quo -issime suum epitaphium celebraretur (*gr. 1, 660* λαμπρὸν ἐπιτάφιον σχεῖν). Avg. conf. 8, 6, 14 *quidam* -e in palatio militans. cons. euang. 2, 24, 56 fama latius -iusque fraglaverat.

2 *locutiones peculiares*: **a** res se -e habet: Cic. Verr. I 17 *reiectione iudicum facta* -e se res habebat (Schol. Cic. Gron. B p. 335, 31 bene, commode). de orat. 1, 114 si haec (*sc. natura et ingenium*) accendi . . . arte possint. fin. 4, 8. *cf.* Cic. Verr. II 2, 149 (*ironice*) omnino -e te habes, cum . . . hominum genus *honestissimum* . . . tibi est inimicissimum. **b** -e agitur cum *aliquo*: Cic. Verr. I 40 ut secum -e agi diceret, si unius anni quaestum in rem suam converteret ([Schol. Cic. Gron. B p. 339, 26 bene, commode]. II 1, 9 nobiscum. 3, 70 ac. 2, 128. fam. 9, 24, 4 ut, si . . . vita mihi ponenda sit, -e aetum mecum putem. Ps. Varro sent. 28. *cf. etiam l. 27*). leg. agr. 3, 8 secum. Phil. 14, 33 actum . . . -e vobiscum . . ., quod vestra virtus *semper praedicabitur* (Val. Max. 4, 3, 8 secum). Lael. 11 cum illo . . . quis neget actum esse -e? Ps. Varro sent. 144 -e cum illo agitur, qui . . . dicit *eqs.* *formis quodam modo mutatis*: Cic. Sest. 51 ut -e cum iis agamus, quos pacatos esse patiamur. off. 1, 46 vivitur non cum perfectis hominibus . . ., sed cum iis, in quibus -e agitur, si sunt simulacra virtutis. fam. 4, 14, 1 agitur . . . -e, si nosmet ipsos regere possumus.

B *sine verbo* (*quae e contextu sunt supplenda v. supra, e. g. p. 490, 79*): **1** -e *est pars enuntiati, in quo subintellegendum est*: **a** *quodlibet verbum notionis generalis* (*sc. agere, fieri sim.*): Cic. Phil. 9, 3 ut . . . alia, sic hoc, C. Pansa, -e, quod . . . nos . . . cohortatus es. de orat. 2, 169 si Gracchus nefarie, -e Opimius (*item ponitur subi.*: Lael. 20. Att. 15, 12, 2 Marcellus -e, si *eqs.*). Att. 15, 27, 2 illud -e, quod *eqs.* fam. 1, 7, 7 poterat utrumque -e, si *eqs.* **b** *verbum dicendi, scribendi sim.*: Cic. fin. 1, 9 apud quem (*Lucil. 88 sq.*) -e Scaevola: 'Graecum te *eqs.*' (*cum oratione recta ut*: 5, 58 -e . . . Plato. Cato 10 off. 2, 23. *al.* Avg. trin. 13, 5, 8 mox ille *Cicero* subiecit: '. . .'; -issime omnino atque verissime). 5, 88 haec etsi -e, nondum tamen perpolita (*v. Madvig ad l.*). Tusc. 3, 20 male Latine videtur, sed -e Accius (*sc. trag. 424* florem . . . invidit). off. 2, 56 in quo *libro* multa -e, illud absurde. *al. apud eundem.*

2 -e *ponitur loco enuntiati, ut significet fere i. q. bene est sim.*: Cic. Phil. 7, 3 (*ironice*) *dicunt Antonium* remittere . . . nobis Galliam citeriorem, illam ultimam postulare; -e. 8, 23. 13, 9 pacem vult M. Lepidus; -e, si *eqs.* (Tusc. 5, 27). de orat. 3, 101 'bene' et '-e' quamvis nobis *orationem habentibus* saepe dicatur, 'belle' et 'festive' nimium saepe nolo (*si recte huc traximus*). rep. 4, 12. ad Brut. 5, 5 W. -e quidem, sed *eqs.*

II *cum respectu evidentiae, perceptionis certae* (*exempla minus dubia; cf. e. g. p. 490, 75*): Cic. Q. Rosc. 35 nesciebat . . .; sciebat; nesciebat . . .; -e (*sc.* sciebat, *quod textui inserere maluit Kayser*). Caecin. 30 visus est . . . veterator intellegere -e, quid causae obstaret (Brut. 181 rep. 4, 4 leg. 2, 13 div. 1, 104 fam. 13, 7, 1). Brut. 123 -e . . . teneo, qui istam turbam voluminum effecerit (Decl. in Catil. 26). leg. 3, 23 vitia . . . tribunatus -e . . . perspicis. fam. 4, 7, 2 eum te esse, qui horum malorum initia multo ante videris, . . . -e memini. Avg. civ. 20, 20 p. 453, 8 D. haec verba apostolica (*I Thess. 4, 13 sqq.*) resurrectionem mortuorum futuram . . . -issime ostendunt. epist. 118, 3 satis -e te . . . profecisse testaris. 231, 2 *in epistula tua* eloquium . . . tantum est, ut . . . optimo te natum ingenio . . . -issime luceat. mor. eccl. 1, 16, 27 potestne quidquam -ius aut manifestius, aut vero etiam uberius proferri?

adv. **praeclāriter.** *i. q. praeclare*: Qvadrig. hist. 48 et ita rebus -r gestis Romam reverterunt (*affertur a* Non. p. 516, 9; *inde inter alia adv. in* -ter Prisc. gramm. III 71, 4).

deriv.: praeclaritas, praeclaro.

cf. Onom. *Gatti.*

praeclāva *v.* praeclavius. **praeclaudo** *v.* praecludo.

1. praeclāvium, -ī *n.* *a* prae *et* clavus. *significatur id quod textum est, antequam clavi intexuntur vesti* (*quomodo clavi immitterentur, illustravit Riegl apud Hula, RE IV 6, 11 sqq.; recte explicavit, sed a viris doctis de vi praeverbii locali cogitantibus prave intellectus est* Non. p. 64, 23 -um: pars vestis quae ante clavum texitur; Afranius *eqs.* [*v. infra; inde* Gloss. -um: ante ⟨clavum⟩ vestis]): Afran. com. 180 profer purpuram (*sc. ad clavum intexendum*): -um contextumst. 229 tertium diem -um unum texere.

2. praeclāvium *v.* praeclavius.

? **praeclāv(i)us,** -a, -um. *a* prae *et* clavus (*cf.* laticlavus *iuxta* laticlavius). *i. q. ante clavo praeditus; non exstat nisi pro subst., sc. f.* praeclava *et n.* praeclavium, *quibus vestis clavo praedita significari videtur* (*si vox gr.* παρυφή *non solum de limbo, sed etiam de tota veste accipi potest*): Gloss. II 399, 26 παρυφή: -va, praetexta, hoc -vium (504, 69 -vium [-bium *cod. Harl.*]). *Bk.*

? **praeclāvum:** gangren (*anglosax., sc. i. q. latrina*) Gloss. *vox formata videtur iuxta* conclavum (-ave), *quo subst. etiam latrina significari potest, v. vol. IV 72, 68 sqq.* *cum* 1. *et* 2. praeclavium *coniunxerunt Steinmeyer et Goetz.* *Gatti.*

***praeclūdo,** -ūsī, -ūsum, -ere. *a* prae *et* claudere. *scriptura* -claud- *trad. sola apud* Chironem 214 (-clud- *novies*). Marcell. med. 26, 112 Rvstic. Conc.[S] I 4 p. 56, 35. Greg. Tvr. glor. conf. 10, *in var. l.* Plin. nat. 8, 33 Stat. Ach. 1, 256. *al.* Not. Tir. 50, 75 -it. 50, 76 -sit. -u- *producta ornatur apice* Orat. imp. Claud. (Pap. Corp. 236) 2, 9. *de notione*: Gloss. II 237, 42 ἀποκλ⟨ε⟩ίω: recludo, -o. *legitur inde a* Cic., Lvcr., Caes., *sed ex auctoribus potioribus neglegunt vocem* Sall., Verg., Hor., Mart., Ivv., Tac. *et al.* [*confunditur in codd.* -ere *maxime cum* percludere *e. g.* Manil. 5, 81 Sen. contr. 10, 5, 2 (*restituitur* Chiron 210. 392; *v. etiam sub illa voce*) *et* procl(a)udere Plin. nat. 8, 33 *al.* (*restituitur* Sen. contr. 1, 2, 10), *ceterum* -sus *cum* perculsus, percussus *sim. e. g.* Aetna 550 Sil. 9, 511 Cypr. laps. 23 p. 254, 8.]

I *cum obi. acc. i. q. (ante) claudere, impedire sim.* (*vi praeverbii locali, sed saepe vix conspicua, nisi quodam modo vim verbi simplicis augeri putes; ad vim temporalem cf. p. 494, 39. pro acc. ponitur enunt. fin. p. 494, 9, inf. p. 493, 82; ceterum accedunt dat. incommodi passim* [ab *p. 493, 83*], *acc. rel. p. 493, 36,* ad *c. gerund. l. 72* [*aliter p. 494, 29*]): **A** *vi locali vigente* (*saepe in imag.*): **1** *respicitur aditus transitusve obstructus* (*sc. pro obi. sunt quae patent, sed ea quae obiciuntur fortasse infra l. 50*): **a** *quolibet loco; -untur*: **α** *aditus et viae sim.*: (I) *varia* (*exempla quaedam etiam de motu accipi posse, ut ad 2a pertineant, non negaverimus*): Cic. Verr. II 5, 21 ostendam tua crudelitate . . . omnis tibi aditus misericordiae iudicum . . . esse -sos (*in imag. ut*: Ps. Cic. exil. 9 custodi. Petron. 87, 1 cum ob hanc offensam -sissem mihi a. Apvl. met. 8, 3, 1 adulterinae veneris . . . a. Rvfin. apol. adv. Hier. 1, 44 [46]. Consvlt. Zacch. 2, 18 p. 91, 12. *al.*; *proprie*: Frontin. aq. 126, 5 *vicini aedificiis arboribusve* aditus ad tutelam *rivorum* -unt). Lvcr. 1, 975 utrumque *quod fateris* tibi effugium -it et . . . cogit, ut . . . concedas *eqs.* (3, 524). Caes. Gall. 5, 9, 5 crebris arboribus succisis omnes introitus erant -si. Ov. met. 14, 790 nondum . . . invia Iani ora patentis erant, neque iter -serat unda (Sen. Herc. O. 1920 Styx. . . . -sit i. [*sim.* 1954]. *in imag.*: Cypr. epist. 55, 29 p. 647, 4 -ere . . . atque abscidere i. doloris ac paenitendi viam). Manil. 5, 81 *aurigam* obstantem . . . morā totum -ere (perc- *var. l.*) circum. Sen. dial. 4, 10, 8 *navis rimosae* foramina -it (Qvint. inst. 1, 11, 7 -sis, quibus clarescunt *tibiae*, foraminibus). nat. 3, 27, 9 *Danuvius flumen* non inveniens exitum — omnia enim ipse sibi -serat — in orbem redit. Colvm. 9, 13, 14 alvorum exitus -i (*aliter p. 493, 43*). Sil. 7, 92 *Fabius* -serat omnis fortunaeque hostique vias (*item in imag.*: Stat. Ach. 1, 256 -sa . . . leti . . . via est. Qvint. inst. 10, 5, 7 -sam nobis a prioribus *oratoribus* viam. Cod. Iust. 8, 43, 3 [*a. 294*] agendi [perc-, proc- *var. ll.*]. *al.*; *proprie*: Svet. Otho 8, 3 ruina aedificiorum -sam viam). Frontin. strat. 1, 5, 5 *fossas* sudibus erectis ⌊-sas⌋ operuit cratibus (⌊ ⌋ praeacutis *Gundermann dubitanter in app.*). CIL III 8663 (*v.* 14239[4]; *a. 179*) limite(m) pub(licum) -s(um) . . . aperuit. Ambr. off. 2, 12, 61 aquae fontem (*syn.* clausisti). (II) *portae, ianuae* (*hic illic respici videntur non tam aditus obstructi quam ipsae valvae oppositae, maxime l. 58 sq.*): Lvcr. 5, 373 haut . . . leti -sa est ianua caelo (Ov. met. 1, 662 leti [perc- *var. l.*]. *item in imag.*: Max. Tavr. serm. 96 l. 3 M. *divitibus* -sam caelestem ianuam. Pavl. Petric. Mart. 5, 522 eiecto -sa [-culsa *var. l.*] est i. cordis daemonio. *proprie*: Pavl. dig. 43, 24, 20 pr.). Caes. civ. 2, 19, 4 *civitas Carmonensium* per se cohortes eiecit portasque -sit (*cetera v. p. 8, 63 sqq.; addas imaginem* Gild. Brit. 30 chron. III p. 43, 7 nonne . . . animae tuae caelestis portas pacis ac refrigerii -is?). Prop. 2, 5, 22 nec mea -sas fregerit ira fores (Sen. contr. 7, 2, 14 Petron. 15, 8. 91, 4. 112, 3).

β *quae aditu, ostio sim. praedita sunt*: (I) *loca, regiones; actio -endi fit: interdicendo, infestando sim.*: Cic. Verr. II 5, 168 omnem orbem terrarum, qui semper nostris hominibus maxime patuit, civibus Romanis ista defensione, *qua allegata civem Romanum supplicio affecisti*, -seris. Sen. contr. 1, 6, 6 (*abdicatus ad filiam archipiratae*) pater tuus nobis maria -sit, meus terras (Sen. nat. 5, 18, 12. Flor. epit. 3, 6, 1 Cilices . . . m. bello quasi tempestate -serant [praedux-, percuss- *var. ll.*]). Sen. benef. 4, 38, 1 *Philippus* -surus est naufragis litora. Lvcan. 9, 39 classi -ere portus. Sil. 15, 661 -ite ferro . . . nimium patulas Poenis grassantibus Alpis. Svet. Nero 27, 2 cenitabat . . . in publico, naumachia -sa. *obvallando*: Paneg. 6, 11, 2 nihil . . . tam insuperabili vallo natura -it, quod non penetret audacia. Serv. auct. Aen. 1, 146 harenarum congerie impediente -sae ad navigandum erant *Syrtes*. (II) *aedificia* (*tribunal* Sen. dial. 9, 4, 4, *cava murium* Plin.): Cic. Pis. 40 *nisi* contumeliis in perpetuum tibi curiam -sisses. Sen. contr. 1, 2, 10 (*ad sacerdotem, quae in lupanari fuit*) iam tibi omnia templa -sa sunt ([proc- *codd.*]. 10, 5, 2 Olynthiis urbem aperuimus, t. -simus? *cf.* Sen. Herc. O. 747 templa Iunonis pete: haec tibi patent, delubra -sa omnia). Sen. dial. 5, 23, 5 -sa Caesaris domus. 9, 4, 4 -sum tibi tribunal est et rostris prohiberis. *respicitur potius aditus obseratus, obstructus*: Plin. nat. 22, 72 *mures* caverna -sa moriuntur. Svet. Cal. 26, 5 horreis -sis populo famem indixit (Tert. uxor. 2, 4 l. 19 horreum, proma -sa sunt). Apvl. met. 5, 31, 6 (*imagine iocosa ad Venerem*) cum . . . amores . . . coherceas et vitiorum muliebrium publicam -as officinam. Anth. 415, 31 carcer foribus -sus aenis. (III) *vasa*:

[Korteweg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Ps. QVINT. decl. 10, 7 horrentibus *magi* verbis urna -itur. MARCELL. med. 26, 112 cucumam ... de gypso -es. Ⓝ *receptaculum quodlibet, sc. in imagine respiciuntur arcana sim.*: HIL. psalm. instr. 6 (*ad apoc. 3, 7* qui habet clavem David, qui aperit et nemo cludit) *Christus* aperiet, quod nemo -et.

γ materia, substantia rerum corporearum (*sc. ut penetrari, dissolvi non possit; cf. p. 494, 46*): SERV. georg. 1, 44 arva laxantur, quae fuerant -sa frigoribus (*affert Verg. georg. 2, 317* rura gelu ... claudit hiems).

b *in corpore animantium* (*sc. -untur eius partes, meatus sim., sed ipsi homines l. 35; in imag. l. 22 sqq. 27*): CELS. 5, 26, 21^C ut *venae intercisae* ... ora -sa habeant. SEN. Thy. 781 saepe -sae (rec- *var. l.*) cibum tenuere fauces. dial. 1, 6, 9 sive fauces nodus elisit, sive spiramentum aqua -sit (LACT. opif. 11, 14 si forte spiramenta narium ... pituita -serit. EVSTATH. Basil. hex. 8, 7, 17 *apium* sp. [*opp.* patefactis, *Migne gr. 29, 184^A* τῶν πόρων ἀποφραγέντων, *Ambr. hex. 5, 22, 76* obstructis poris]. *cf.* PELAGON. 204, 1 -si sunt ... meatus *spiritus* [*Hippiatr. gr. II 32, 2* ἀποκλειομένων]). nat. 3, 25, 11 ut ... viscera longa sterilitate -sa ad conceptum relaxaverit *aqua Nilotica* (*cf.* PLIN. nat. 24, 24 vulvae -sae). COLVM. 6, 18, 1 *hirudo* adhaerens faucibus ... incremento suo transitum cibis -it. 8, 5, 19 ne *pullorum plumulae* stercore conquinatae durescant et naturalia -ant. SIL. 6, 508 si -serit aures urbs inimica suas (*in imag. ut*: QVINT. inst. 7, 1, 31 defensioni. CYPR. eleem. 12 p. 383, 4 -sae a. et corda caecata. *proprie*: APIC. 8, 7, 1 *postquam impensa repleta est auris porcelli*, chartā -es). GARG. MART. med. 2 -sa praecordia relaxanda sunt. PACIAN. epist. 3, 21 p. 86 quid vobis prodest ... auditus oculosque -ere? (*proprie*: CHIRON 316 -untur terrigiis [*i. pterygiis; inde* VEG. mulom. 2, 88, 1]. VEG. mulom. 2, 20, 1 si ... animal oculum ... laeserit et album induxerit, etiam si totus oculus -sus sit *eqs.* GREG. TVR. glor. conf. 10). CHIRON 210 spurcities ... -it partes intestinorum ([perc- *trad.; corrigitur sec. locos sequentes et p. 495, 4*]. 214 loca ... i. VEG. mulom. 1, 41 intestina [1, 42, 1]). 392 nares ei *iumento* -es (perc- *trad., corrigitur sec.* VEG. mulom. 2, 129, 1). 532 venas ... cauterio candenti (CONSVLT. Zacch. 1, 36 p. 44, 27). *al.* *per synecdochen dicuntur -i ipsi homines* (*sc. pro parte eorum*): SIL. 9, 511 denso fauces -sus pulvere miles (perculs- *var. l.*). THEOD. PRISC. log. 21 ut veluti eorum *sputorum* viscosa quadam pinguedine -antur *peripleumonici.*

2 *respicitur motus sim. impeditus; pro obi. sunt*: **a** *ipsi motus* (*exempla minus dubia; cetera v. p. 492, 24*): CIC. Planc. 96 maritimos cursus -bat hiemis magnitudo (*cf.* BELL. Alex. 8, 2 quae ... navigationes ... adversis ventis -rentur). SEN. nat. 6, 15 *spiritus pondere maris inclusus* exitu simul reditque -so volutatur (COLVM. 2, 2, 11 ne -atur umoris illapsus atque e. *sed certe de loco p. 492, 41*). CHIRON 731 venae sanguinis fluxum -ere. **b** *res se moventes, diffundentes vel aliquid agentes*: *α variae*: VITR. 1, 1, 8 *catapultarum funes* non -untur nec praeligantur, nisi *aequaliter tenti sunt* (*cf. 10, 12, 2* cuneis ad foramina concluduntur, ut non possint se remittere). SEN. dial. 6, 22, 6 *Cordus* iussit lumen omne -i et se in tenebras condidit (*nisi lumen potius de fenestra dictum quam de claritate infusa*). PLIN. nat. 6, 130 Euphraten -sere ... accolae agros rigantes. 8, 33 *dracones* in ipsas *elephanti* nares caput condunt pariterque spiritum -unt (proc- *var. l.; cf.* SEN. dial. *sub 1b*). VAL. FL. 4, 668 scopulis -sa ratis. CHIRON 102 venam ... sarcolabida comprehendes, ita ut sanguis -atur (657. VEG. mulom. 1, 54 [*antea*: substringitur]). *in descriptione terrae de regionibus quasi motu praeditis*: PLIN. nat. 6, 114 Media ... oblique Parthiae occurrens, ⌊utraque⌋ regna -it (⌊ ⌋ *superiora et inferiora.* inc- *var. l., cf. Sol. 55, 2* amplectitur). *β* vox, lingua (*in imag. et proprie; cf. l. 77*): LIV. 33, 13, 5 inimicissimis omnibus -sisse vocem videbatur *Philippus verbis suis* (PHAEDR. 1, 2, 26 v. -it metus. IVST. 12, 15, 12 -sa voce *morientis.* CLAVD. 28, 265 ubi -sae voci laxata remisit frena dolor. *aliter p. 494, 14*). PHAEDR. 1, 23, 5 (*loquitur canis*) *cibo obiecto* linguam vis meam -ere? (PRISCILL. tract. 3, 70). **c** *animantes*: ASCON. Mil. p. 34, 22 *testes quosdam necis Clodianae* per duos menses in villa Milonis -sos (perc- *var. l.*) fuisse. FRONTIN. strat. 1, 5, 22 cum a P. Varinio proconsule -sus esset *Spartacus cum exercitu suo.* *animantes ponuntur potius per metonymian pro re eorum*: SVET. Nero 32, 3 -sit cunctos negotiatores, *tamquam purpuram vendidissent* (*sc. eorum tabernas clausit venalia quaeque fisco vindicans; ad rem v. Oros. hist. 7, 7, 8* negotiatorum ... censum abstersit; *ceterum cf. Paul. dig. 20, 2, 9* antequam pensionis nomine percludamur [*F*; praecludantur, *sc. mancipia, codd. rec.,* recludantur *Mommsen dubitanter*]).

B *vi locali plus minusve evanida*: 1 *-untur actiones, status sim., ut locum non (iam) habeant*: **a** *usu communi* (*prohibetur ne quid fiat, sit*): *α varia*: LVCR. 1, 321 quae corpora decedant *minima* ..., invida -sit speciem natura videndi. OV. met. 2, 658 vetor ... plura loqui vocisque meae -itur usus (praevertitur *sim. var. l.; cf. l. 59*). SEN. benef. 3, 18, 2 nulli -sa virtus est; omnibus patet. 7, 16, 2 -endae sunt excusationes ingratis. epist. 64, 7 *nemini* -etur occasio aliquid adhuc adiciendi. QVINT. decl. 255 p. 46, 10 si -sa haec fuerit spes (AMM. 21, 4, 6 spe veniae omni -sa. *cf.* PS. CIC. exil. 9 cum civibus -sa sit exspectatio incolumitatis). TERT. nat. 1, 2, 10 *ferarum more* quaerere pabulum ... ab humano genere -sit *natura.* anim. 46, 5 -sam *esse* genituram (*sc. facultatem pariendi, v. Waszink ad l.*). EDICT. imp. Constant. et Licin. (Frg. Vat. 273) prisca legum aequitate -sa (*Mommsen*; provisa *cod.*) variis ambagum versutiis exquisita donatio. PACIAN. epist. 3, 8 p. 61 si Iudaeis ... -sa est paenitentia (3, 9 p. 63 cui p. ipsa -itur, ... cui ... vitae aditus denegatur). 3, 21 p. 87 populis ... dona vestra -ite. CHIRON 71 *glaucoma* -it visum luminis. AVG. cons. euang. 1, 14, 21 ut nec -at iustitia misericordiam, nec impediat misericordia iustitiam (*in deo*). RVSTIC. c. aceph. p. 1234^C (*1234^B* dualitatis peremptio est unitio) quomodo substantiarum quantitas est -sa *in Christo,* dum nullus substantiarum defectus evenerit? (*cf.* p. 1234^D -sit unitio, ne esset dualitas personarum). *al.* *β quae decreto, lege interdicuntur*: ORAT. imp. Claud. (Pap. Corp. 236) 2, 9 hanc -sisse nimium volgatam *fraudem* omnibus malas lites habentibus satis est. COD. Theod. 8, 15, 3 pr. mancipiorum comparationem sciant sibi esse -sam. 9, 6, 4 libertorum adversus patronos ... *in iudicio* inprobas voces poenae obiectione -imus (rec-, conc-, perc- *var. ll.*). 9, 27, 2 sibi omnes dignitates ... sciant esse -sas. 9, 30, 1 ceteris omnibus ... habendi equi ... copiam -sam esse sancimus. 10, 19, 15, 1 ceteris in futurum huiuscemodi licentiā arte -sā (COD. Iust. 9, 12, 10 pr. [*a. 468*] habendi ... armatos ... servos licentiam).

b *finiendo, limitando* (*sc. prohibetur, ne quid continuetur vel latius porrigatur sim.; exempla certiora*): STAT. silv. 2, 4, 3 (*ad psittacum mortuum*) quis tua tam subito -sit murmura fato. COD. Theod. 6, 4, 30 qui *praetor ludos paraturus* centum librarum argenti munificentiam suam definita erogatione -it. CE 742, 5 (*saec. V?*) -si⟨t t⟩empora vitae. PAVL. PETRIC. Mart. 1, 25 *militia subeunda* -sa est tanti ... gloria facti (*sc. vitae soli deo deditae*). VEN. FORT. virt. Hil. 3, 8 *filio sanato* parentum lacrimas ... siccavit, gemitus voto succedente -sit.

2 *-itur animus sim., ut libere agere non possit*: PS. CIC. exil. 15 (*oxymoron*) omnia sunt immutata: ... lingua inciditur ad deplorandam calamitatem, animus -itur ad exponendam rei indignitatem. CYPR. laps. 11 *divitiarum* catenae, quibus ... mens vincta et anima -sa *est.* 23 -sa et alienata mens remedia vitalia non conspicit ([perc-, -cuss- *var. ll.*]. PETR. CHRYS. serm. 22, 7 iusta m. patescit ad praemium, iniusta ... se -it [perc- *var. l.*]).

II *cum solo dat., sc. absolute vel intrans. i. q. aditum claudere, obstare sim.* (*cf.* impedio *c. dat. vol. VII 1, 533, 58,* praepedio *al.*): *facultatem adimendo*: RVSTIC. c. aceph. p. 1234^C dualitati -sit unitio, ut nec posset esse haec ipsa (*cf. supra l. 7 sqq.*). *praecavendo* (*sublucetne vis praeverbii temporalis?*): RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 56, 35 *loquimur* confessione propriae infirmitatis his, qui contra nos temptant assurgere, -entes (*eadem fere* II 3, 1 p. 87, 27, *sed I 3 p. 188, 25* praeexcludentes hos [*vers. ant. utroque loco*: pro excludendis ... his; *gr. I 1, 7 p. 70, 14* ἀποκλείοντες]).

p. p. p. praeclūsus, -a, -um *de statu praeclusione effecto v. supra passim; manifestius in vim adi. vergunt exempla qualitatem naturalem, innatam significantia notione q. e. impenetrabilis sim.*: AETNA 550 *lapis molaris* riget -usque ignibus obstat (percuss- *sim. var. l.; cf. p. 493, 6*). SEN. dial. 3, 1, 2 (*inde* MART. BRAC. ira praef.) *ira* impotens sui est, ... rationi consiliisque -a *eqs.*

p. p. p. neutr. plur. praeclūsa, -ōrum *pro subst. de rebus obscuris, arcanis*: SEN. dial. 8, 5, 2 *noscendi cupido* cogit -a rimari, secretiora exquirere (*antea*: abditum remotumque).

deriv.: praeclusio, praeclusor.

praeclueo, -ēre *et* praecluo, -ere. *a* prae *et* cluēre (cluere). *i. q. prae ceteris cluere, excellere*: 1 *formae finitae* (*cf. etiam l. 61 et falsam var. l.* -is *pro* praeluces AVSPIC. ad Arbog. 10, 4): ⸿ TER. MAVR. 2242 *poetae* qui in vetusta -ent comoedia. IVL. VAL. 1, 34 vos *Aegyptios,* qui ex ubertate terrae -uatis. 2 *part. praes.* -ens *pro adi.*: PRVD. cath. 4, 37 -ens potestas *divina* (SCHOL. excellens; κλέω graece glorior: pro eo antiqui cluo). SCHOL. Prud. psych. 2 ('virtute cluis') ⌊[prae]cluis: cluo⌋ graece ausculto, latine praecelleo, unde -ens gloriosus (⌊ ⌋ *κλέω editor lemmate deleto, vix recte; de gr. κλύω cogitavit scholiastes*). GLOSS.^L III Abol. PRAE 32 -ens: valde ⌊exclarus⌋, inclitus (⌊ ⌋ *pro* est clarus? *cf.* GLOSS. V 608, 49 -ens: valde clarus et inclitus).

deriv.: praecluis.

praecluis, -e. *a* praecluere *retrograde* (*formavitne* MART. CAP. *vocem, qua solus usus est? a* cleos, id est gloria, *derivat notione* valde gloriosus *Remig. Autiss. ad* MART. CAP. 1, 3). *i. q. praecluens, excellens*: MART. CAP. 1, 3 *deorum* liberi ... -es. 1, 24 (vers.) *Mercurius* paret -ibus ... profatis *Apollinis.* 4, 337 *Rhetoricam* opimi oris -em facultate (irecluentem, irae cluens *sim. trad.; item cum abl.* 5, 429 -es linguae excellenthesia floruerunt *Demosthenes et Cicero*). 5, 566 (vers.) -em *tubam rhetoricam.* 9, 897 tam -is eruditionis adserta cognoscere. 9, 906 heroum -i enituit admiratione conventus.

praecluo *v.* praeclueo.

praeclūsio, -ōnis *f.* *a* praecludere. *i. q. actio vel effectus praecludendi* (*meton. de ipsa re praecludente, obturamento sim.* VITR.): 1 *praecluduntur res, quae se movent, fluunt sim.*: VITR. 9, 8, 6 -es aquarum ad temperandum *aquae fluxum in horologiis* ita sunt constitutae. MVTIAN. Chrysost. hom. 29, 4 p. 425/6 propter stomachi cruditatem et -em spiritus interioris (*gr. p. 207* ἀπὸ ... πνεύματος ἐμφράξεως). *in interpretatione prava vocis gr.* ἀπόκλισις, *quam pro* ἀπόκλεισις *accepisse videtur interpres*: EVSTATH. Basil. hex. 1, 4, 2 astrorum ... discursus et -es (*Migne gr. 29, 12^B* ἐπαναφορὰς ἄστρων καὶ

[Korteweg]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

στηριγμοὺς καὶ ἀποκλίσεις. *vix respondere putes* στηριγμούς, *qua voce significantur stationes planetarum*). 2 *praecluduntur meatus sim. in corpore animantium*: CHIRON 212 praecluditur stercoris vadum; . . . ex qua -e tenditur ipse colus (*item de -e intestinorum*: 214 fit . . . longaonis clausura; ex qua -em . . . ventus . . . increscit [*inde* VEG. mulom. 1, 42, 1]. 230 longaonis [*inde* VEG. mulom. 1, 47, 2]). VEG. mulom. 3, 23, 2 (*antea*: ut vulnus pateat) ex -e cito solet fistula fieri. MVTIAN. Chrysost. hom. 23, 2 p. 379/80 *Sarae* duplex erat -o, una ex tempore, senuerat quippe iam, alia vero ex natura, sterilis etenim erat (*gr. p. 162* πήρωσις). 3 *praecluduntur, qui custodiae traditi sunt* (*cf. p. 493, 63*): ACT. Petr. 1 Candidam, uxorem Quarti a -bus, *qui Paulum custodiebat* ('-es *i. e. cohors praetoria*' *mire Lipsius in indice ed.*).

praeclūsor, -ōris *m.* *a* praecludere. *i. qui praecludit*: TERT. adv. Marc. 4, 27 p. 515, 25 si obtrectator *legis Christus habendus esset*, placere debebant ei -es legis (*antea: legis doctores* nec ipsos introeuntes *ad legis intellectum* nec aliis aditum praestantes increpabat).

praeclūsum (*sc. plur.* -a), **praeclūsus** *v.* praecludo. *Korteweg.*

1. *praeco, -ōnis *m.* [*vocem e *prae-dico vel *prae-voco per syncopen breviatam esse existimant viri docti. Sch.*] *de origine*: PRISC. gramm. III 50, 11 '*prae*' etiam pro 'valde' invenitur, ut 'praecelsus: valde celsus . . .'; '-o' quoque a valde canendo dicitur. *de scriptura*: QVINT. inst. 1, 5, 20 erupit . . . nimius *litterae h* usus, ut 'choronae chenturiones praechones' adhuc quibusdam inscriptionibus maneant (*exempla non exstant*). *ceterum scribitur*: pre- CIL VI 30911, 5. IX 5906, 3. *al. et hic illic in codd.*; prai- CIL V 3353; *?* prac- CIL VI 37154, 3; *in tit. et pap. gr. invenitur* πραικ-, πρεκ-, βρεκ-. *abbreviatur* praec CIL I² 686, 4. 1947, 2. *al.*, *cf. p. 507, 61.* *de mensura*: -ae- *corripitur* CYPR. GALL. gen. 1293; *in nom.* -o *longa servari videtur* HOR. sat. 1, 6, 86 HYMN. Ambros. I 1, 5; *ceterum brevis est e. g.* MART. 1, 85, 1 IVV. 6, 439. *de notione* (*cf. p. 497, 16. 498, 54. 499, 38*): GLOSS. -o κῆρυξ. -e⟨s⟩ κήρυκες. II 572, 6 cadocator (*i. caduceator*) -o praedicator. *legitur in oratione soluta in* COMMENT. quaestor., TAB. cens., LEGE Corn. de XX quaest. *et inde a* RHET. Her., CIC.; *in poesi fere singulis locis apud* LIV. ANDR., PLAVT. (*sexies*), *?* ENN., LVCIL., POMPON., CATVLL., LVCR., VERG., HOR. (*quinquies ut* IVV., PRVD.), PHAEDR., MART. (*quater*). *al.; transiit in gr.* πραίκων. [*hisp.* pregón. *cf. Corominas² IV 634. St.*] [*confunditur in codd. cum* praeconium CIC. Quinct. 12 FLOR. epit. 4, 12, 31 NICET. psalm. 14 p. 82, 12 B. *al.* (*restit.* COD. Theod. 1, 16, 6 pr. *fortasse falso trad. p. 499, 70*), praetor IVV. 1, 99 MACR. Sat. 1, 16, 9 (*falsa var. l.* MART. 6, 8, 1; *restit.* COMMENT. quaestor. Varro ling. 6, 91 PS. ASCON. Verr. p. 223, 21). *locis mancis vel dub. lectionis*: CIL III 11096, 2. VI 10121, 1. 31199 (= 911), 14. *vix recte trad.*: HEMINA hist. 21.]

I *fere i. q.* κῆρυξ (*quod gr. respondere solet*). *cum -o magistratibus, mandantibus sim. quasi instrumento fuerit, sub A frequentantur locutiones* per -em (CIC. nat. deor. 3, 84 LIV. 1, 47, 8. 3, 47, 8. *et saepe; apparet vis instr. e. g.* CLAVD. DON. Aen. 11, 465 p. 486, 4 voce '*ilicet*' per -em utebantur *iudices*. AVG. *p. 496, 56.* BARNAB. 12, 6 per -es [*gr.* κηρύγματι]) *atque* sub -e, -em (*v. maxime p. 497, 28sqq. 43sqq.*). *simili ratione persaepe legitur iunctura* vox -is (CIC. Quinct. 50 Phil. 2, 64. *al.* VERG. Aen. 5, 245 LIV. 2, 38, 4. *et passim [sub B non nisi p. 498, 75. 500, 1]. vis instr. apparet e. g. p. 496, 35 et* VVLG. exod. 32, 5 -is voce clamavit [*gr.* ἐκήρυξεν, *sim. hebr.*]). *sub B accedit saepe gen. rerum praeconandarum, sub A non nisi p. 497, 41sqq.*

A *strictius et technice de hominibus, qui praeconandi officio sollemni funguntur* (*maxime apud Romanos, aliter e. g.* PLAVT. Bacch. 815 CAES. Gall. 5, 51, 2 LIV. 32, 20, 1 CVRT. 10, 6, 2. *ad rem v. Schneider, RE XXII 1, 1193sqq. et Hinard, Latomus 35, 1976, 730sqq.*): 1 *-is officium, negotium indicatur vel e contextu apparet*: a *agit in negotiis publicis* (*inde sim. in ecclesiasticis* OPTAT. 3, 4 p. 81, 17 RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 35, 12 [*aliter p. 499, 46*]. *auctiones sim. v. sub b*): α *in ludis, sacrificiis, funeribus, pompis sim.* (*cf. p. 496, 34sqq.*): LIV. ANDR. trag. 41 quinquertiones -o in medium vocat (*formam* prae⟨vo⟩co *vel* prae⟨di⟩co *restituere temptant Bücheler et Lindsay, sed v. Ax, De hiatu, Diss. 1917, 82*). PLAVT. Asin. 4 face nunciam tu, -o, omnem auritum poplum (*cf.* Poen. 11 [= ENN. scaen. 1?] exsurge, -o, fac populo audientiam. SVET. Dom. 13, 1 Capitolino certamine cunctos . . . tacere . . . iussit *Domitianus* voce -is). CIC. leg. agr. 2, 93 *hostiae* ad -em et ad tibicinem immolabantur (*agit in sacrificiis sim. ut*: LIV. 29, 27, 1 silentio per -em facto. PAVL. FEST. p. 88 -es clamantes populum sacrificiis favere iubebant [*sim.* SERV. auct. Aen. 5, 71]. SVET. Nero 34, 4 *Eleusiniorum sacrorum* initiatione . . . scelerati voce -is summoventur. ARNOB. nat. 5, 25 p. 280, 17 M. *Eumolpidae* caduceatores, hierophantae atque -es). har. resp. 26 *ludis* voce -is a liberis semovebantur *servi.* fam. 5, 12, 8 -es ludorum gymnicorum, qui cum ceteris coronas imposuerint victoribus eorumque nomina magna voce pronuntiarint, cum ipsi ante ludorum missionem corona donentur, alium -em adhibeant, ne sua voce se ipsi victores esse praedicent (*item respicitur certamen ipsorum -um*: SEN. epist. 76, 4 *in theatro* habet tubicen quoque Graecus et -o concursum [*v. Friedländer, Sittengesch.⁹ II 165, 2*]. MVTIAN. Chrysost. hom. 14 p. 333/4 -o nihil aliud curat . . ., nisi quomodo exiens non erubescat, qui certaturus est [*si recte huc traximus*]. *ad rem v. Ziehen, RE XVIII 1, 17, 27sqq.*). VARRO ling. 5, 160 'ex aedibus efferri' indictivo funere -o . . . dicit (*item agit in funere*: FEST. p. 254. PAVL. FEST. p. 106 indictivum funus, ad quod per -em evocabantur). VERG. Aen. 5, 245 *Aeneas* cunctis ex more (SERV. 244: per -em) vocatis victorem magna -is voce . . . declarat (*item victorem pronuntiat*: AVR. Fronto p. 25, 14 v. d. H. [*in imag.*]. PANEG. 9, 13, 1. *adde* CIC. fam. *supra*). SVET. Claud. 21, 2 vox -is . . . invitantis more sollemni ad ludos (*cf.* VIR. ill. 51, 4 [*si recte trad.*] ludos Iunonis Samiae per -em pronuntiavit). MACR. Sat. 1, 16, 9 *sacerdotes* per -em denuntiabant, nequid tale ageretur (*sc. opus feriis. ad rem v. supra p. 428, 52sqq.*). CORIPP. Iust. 4, 236 -o clamoribus instat *pompam Iustini consulatum ineuntis ordinans.* CIL IX 5906, 3 Ti. Claudio Celeri -i ex lacinia (*v. vol. VII 2, 834, 65sq.*) Cl(audi) Saturnini (*ad gladiatores refertur etiam* -ων *in tit. graecis, v. Inschr. von Smyrna I, 1982, n. 414 et Robert, Opera min. sel. I, 1969, 702sq.*).

β *in variis conventibus, contionibus convocandis vel gerendis*: TAB. cens. Varro ling. 6, 86 *censor* -i[s] sic imperato, ut viros vocet (*sim. convocat populum, exercitum: ibid.* 6, 87 in templo . . ., postea de moeris. LIV. 1, 28, 2. 1, 59, 7 populum advocavit. 4, 32, 1 -bus per vicos dimissis. 33, 28, 4 voce -is. PAVL. FEST. p. 38. BARNAB. 12, 6 *Moyses* per -es convocavit populum [*gr.* κηρύγματι]. *v. etiam infra l. 60*). RHET. Her. 4, 55, 68 *Graccho* -o faciebat audientiam (LIV. 43, 16, 8. *cf.* 27, 19, 4 silentio per -em facto [28, 27, 1. 45, 29, 3]). CIC. Verr. II 5, 38 cum esses *praetor* renuntiatus . . ., non ipsa -is voce excitatus es . . ., ut *eqs.*? (*item agit in renuntiatione creatorum*: leg. agr. 2, 4. Mil. 96 vocem sibi -is . . . defuisse. VARRO rust. 3, 17, 1 coepti sunt a -e recini. SEN. epist. 118, 3 cum . . . vocem -is exspectent. SVET. Dom. 10, 4 GELL. 12, 8, 6). leg. agr. 2, 48 -i huic ipsi . . . acerbam praedicationem *legis* futuram puto (*cf.* ASCON. Corn. p. 48, 6sq. -o . . . verba legis recitare populo coepit *eqs.*). de orat. 2, 260. VARRO ling. 7, 42 cum recitatur *centuria ad suffragium*, a -e dicitur: '. . .' (*cf.* LIV. 24, 8, 20 -o, Aniensem . . . in suffragium revoca). LIV. 1, 47, 8 patres in curiam per -em . . . citari (*sim.* 3, 38, 8. *cf.* SVET. Claud. 36 senatum per -es . . . convocavit). 29, 37, 8 cum . . . -o cunctaretur citare ipsum censorem *in censu equitum* (*de eadem re* VAL. MAX. 2, 9, 6). 33, 32, 4 ad spectaculum consederant *Graeci*, et -o . . . ita pronuntiat (*sc. Graecos liberos declarat; in eadem re*: 33, 33, 7 una voce -is liberatas . . . urbes [*Polyb. 18, 46, 15* διὰ κηρύγματος ἑνός]. *al.* VAL. MAX. 4, 8, 5 FLOR. epit. 2, 7, 14sq.). *al.* SVET. Iul. 84, 2 consul . . . per -em pronuntiavit senatus consultum. Aug. 84, 2 nonnumquam . . . -is voce ad populum contionatus est *Augustus*. *al.*

γ *in rebus iuris*: (I) *agit quolibet modo*: CIC. Verr. II 2, 75 -o dixisse *litigantes* pronuntiat (*eadem formula*: QVINT. inst. 1, 5, 43 'dixere' . . . pronuntiet. PS. ASCON. Verr. p. 223, 21. *ceterum*: DON. Ter. Phorm. 208, 5 cum -o pronuntiasset 'ilicet' [*cf. vol. VII 1, 328, 66sqq.*]). LIV. 3, 47, 8 silentium factum per -em (*cf.* 8, 33, 2 silentio . . . per -em temptato. APVL. met. 3, 2, 6 -e publico silentium clamante. AVG. in psalm. 21 serm. 2, 30 l. 21). QVINT. inst. 6, 1, 7 Athenis adfectus movere etiam per -em prohibebatur orator (*cf.* APVL. met. 10, 7, 2 patronis denuntiat -o neque principia dicere neque miserationem commovere). 11, 3, 156 cum . . . -o . . . dicere de causa iusserit (APVL. met. 3, 4, 1 me . . . -o . . . iubebat incipere). APVL. flor. 9, 10 -o proconsulis et ipse tribunal ascendit *eqs.* 9, 12 -is vox garrula ministerium est. AMM. 28, 2, 13 impiorum hominum globus imitatus rationalis officium ipsumque iudicem . . . lugubre clamante -e . . . domum cuiusdam primatis ut proscripti iussique interfici . . . obsederunt (*sim. terrorem efficit*: PRVD. ham. 440 -um voce trementes exanimare reos. AVG. epist. 43, 13 inter -um terribiles voces). AVG. in euang. Ioh. 13, 16 l. 5sq. per -em loquitur iudex, et in actis tamen non scribitur '-o dixit', sed 'iudex dixit' (*sim.* 45, 9 l. 52sq. serm. 12, 7). *al.* (II) *vocat in ius, citat partes, testes sim.*: COMMENT. quaestor. Varro ling. 6, 91 ⌊-o reum⌋ vocet ad te, *sc. quaestorem*, et eum de muris vocet -o (⌊ ⌋ *Augustinus*, praetores *trad.*, -o viros *Schoppe; alii alia*). CIC. Flacc. 34 citat -o voce maxima legatos ([SCHOL. Cic. Bob. p. 100, 30 excitaverat]. LIV. 8, 32, 2. 38, 51, 12 reum [PS. ASCON. Verr. p. 225, 20 et iudices et rei et accusatores et defensores citabantur a -e praetorio]. *al.; cf.* QVINT. inst. 6, 4, 7 vox . . . -is . . . ipsum, qui egerit *causam*, citat [SVET. Tib. 11, 3 conviciatorem]. APVL. met. 3, 3, 1 -is amplo boatu citatus accusator). EDICT. imp. Ant. Pii Marcell. dig. 4, 1, 7 *citatum* parum exaudita voce -is defuisse. APVL. met. 10, 7, 1 iussus -o pronuntiat, patres in curiam convenirent; quibus . . . residentibus rursum -is vocatu primus accusator incedit. GEST. Pilat. 1, 2 cur eum sub -is voce non ingredi fecisti? ([*gr.* ὑπὸ πραίκωνος]. *cf.* AMM. 22, 3, 4 inducto sub -bus Tauro). COD. Theod. 1, 16, 6 pr. frequens -is inclamatio. (III) *adest in poena exercenda sim.*: HOR. epod. 4, 12 sectus flagellis . . . triumviralibus -is ad fastidium (*cf. fortasse l. 78sqq.; alias explicationes temptant* PORPH. *et* SCHOL. *ad l.*). LIV. 26, 15, 9 (*in supplicio sumendo*) Fulvius . . . -i imperavit, ut lictorem lege agere iuberet (*sim.* 26, 16, 3). 28, 29, 10 -is . . . vox citantis nomina damnatorum. SEN. contr. 9, 2, 10 (*describitur supplicium capitis*) fit a -e silentium *eqs.* COD. Iust. 2, 11, 16 (*a. 240*) fustibus caesum, cui per -em ita dictum est: '. . .' (*rationem poenae sim. pronuntiat ut*: LAMPR. Alex. 36, 2. 51, 7 SPART. Sept. Sev. 2, 6. PS. AMBR. epist. 1, 8 *Agnetem* ad lupanar duci sub voce -is *eqs.* [*cf. p. 508, 19sq.*]. PASS. Macc. 6, 3 Mar. Marth. [BHL 5543] 18. *huc fortasse spectat etiam* HOR. *supra*).

δ *cetera exempla*: CIC. Verr. II 3, 183 -o, qui adire iussit (*item aditum imperat vel prohibet sim.*: CVRT. 10, 6, 2 LAMPR. Alex. 18, 2).

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

CAES. Gall. 5, 51, 2 hostes ... -bus circummissis pronuntiari iubent, ... sine periculo licere transire (*pronuntiant de deditione, incolumitate hostium sim. ut*: LIV. 5, 21, 13 -es edicere ..., ut ab inermi abstineatur [*sim.* 6, 3, 8]. 9, 12, 7. 37, 32, 13. 45, 6, 7 CVRT. 4, 4, 14. *al.*). LIV. 2, 37, 8 facto ... senatus consulto, ut urbe excederent Volsci, -es dimittuntur, qui ... eos proficisci ... iuberent (*cf.* 2, 38, 4). ITALA gen. 41, 43 (cod. 101) praedicavit -o ante eum *Ioseph Aegypto praepositum* (VVLG. clamante -e. *in eadem re*: CYPR. GALL. gen. 1293 clamosus. PS. ORIG. tract. 5, 27 B. *ceterum magistratibus clamore reverentiam parant*: SERV. auct. Aen. 11, 500 AVG. in euang. Ioh. 4, 7. CASSIOD. var. 6, 3, 2 *praefectum praetorio* hodieque [*i. ut olim Ioseph*] resonat vox -is. *al.*). IVST. 6, 6, 9 *Archidamus* per -em corpora interfectorum ad sepulturam poscit (*inde* OROS. hist. 3, 2, 3). VEG. mil. 1, 25 (*in munitione castrorum*) per -em indicatur, quae centuria prima ... opus ... conpleverit. *al.*

b *agit in auctionibus, venditionibus, locationibus sim., sc. publicis vel privatis. cf.* SCHOL. Hor. sat. 1, 6, 86 -es dicebantur, qui stabant ad hastam et nuntiabant pretia allata. *huc spectare videntur contextu manco* TAB. cer. Pomp. Année Epigr. 1978 n. 139 (*a. 40*) sub -e (*item* 121 [*a. 61*]. *al.*). PAP. Corp. 198, 2, 13 (*a. 269*).

α usu vario: PLAVT. Bacch. 815 nescis nunc venire te; atque in eopse adstas lapide, ut -o praedicat (CIC. Verr. II 3, 40 decumas ... partis. off. 3, 55 ita ...: 'domum *eqs.*' *cf.* Quinct. *infra*). Stich. 194 ut faciam -is compendium itaque auctionem praedicem, ipse ut venditem. Hort. frg. 1 -o ibi adsit, cum corona, quique liceat veneat. CIC. Quinct. 50 de quo homine -is vox praedicat et pretium conficit (Phil. 2, 103 quis hastam ... venditionis vidit, quis vocem -is audivit? APVL. met. 8, 23, 3 magna ... voce -is pretia ... nuntiantis. 9, 10, 4 me ... voce -is venui subiciunt. TERT. apol. 13, 5 sub ... voce -is [*inde fortasse restituendum etiam* nat. 1, 10, 22]). S. Rosc. 133 (*textu corrupto, sed certe agitur de -e pretium enuntiante ut l. 16. 27*). Verr. II 3, 40 -o decumas pronuntiavit. leg. agr. 1 frg. 3 venibit ... sub -e tota Propontis (*eodem verbo*: TAB. cer. Pomp. Année Epigr. 1973 n. 141 *et* 142 [*a. 61*]. *ceterum*: LEX met. Vipasc. [CIL II 5181] 17 sub -e *vendere. cf.* TERT. *supra*). 1, 6 videntur prope hasta -is insectari Cn. Pompei exercitum, qui venire iubeant eos ... agros, in quibus ille ... bellum gerat. 2, 56 decemviri ... vectigalia ... ne -e quidem publico teste vendent. nat. deor. 3, 84 per -em vendidisse (IVST. 8, 3, 8 ut per -es susceptores *operum locandorum* sollicitarent). Att. 13, 3, 1 CATVLL. 106, 1. VARRO ling. 5, 15 -o dicitur locare, quod *eqs.* (*locum explicat Kaufmann, Altröm. Miete, 1964, 260sq.*). HOR. ars 419 -o, ad merces turbam qui cogit emendas. *al.* *cum gen. rerum*: CASSIOD. Ios. antiq. 19, 145 -es rerum venalium (*gr.* τῶν κηρυσσόντων). INSCR. Année Epigr. 1955 n. 165 (*Ostiae*) -o vinorum.

β in certis formulis ipsam auctionem sim. circumscribentibus (*huc vergit e. g. l. 33. 34*): CIC. Quinct. 49 victus vestitusque ... sub -e⟨m⟩ cum dedecore subiectus est (dom. 52 rex ... cum bonis omnibus. LEX met. Vipasc. [CIL II 5181] 18 mancipia. *cf.* subicere -i: CIC. Sest. 57 *regem* -i publico. Att. 12, 40, 4 LIV. 6, 14, 10 SEN. dial. 5, 22, 5. subicere voci -is: CIC. Phil. 2, 64 bona ... Pompei. off. 2, 83 COD. Theod. 5, 12, 18). Att. 15, 26, 4 ad eam summam, quae sub -e fuit maxima (LEX met. Vipasc. [CIL II 5181] 7 *cum res* sub -e fuerint).

c *agit in variis negotiis, sc. privatis*: PLAVT. Merc. 663 *conducam* -um ... quantum est ..., qui illam investigent, qui inveniant (*item investigantur familiares*: SEN. contr. 9, 5 [thema] *quaerere* per -em [PHAEDR. app. 14, 30]. 9, 5, 3. 5. PETRON. 97, 1 -o ... haec proclamavit: 'puer ... aberravit *eqs.*' 97, 3. 98, 2. FORTVN. rhet. 1, 18 [19] libello proposito vel per -em nuntians *eqs.*). IVV. 1, 99 *dispensator divitis* iubet a -e (praetore *var. l.*) vocari *sportulas accepturos*. LEX met. Vipasc. frg. 2, 15 *occupator puteorum* per -em denuntiato sociis, ut pro sua quisque portione impensas conferat. AMM. 31, 1, 2 voces ... -um ... assidue mandantium congeri ligna ad Valentini lavacri succensionem. HIER. epist. 22, 32, 1 cum ad agapen vocaverint, -o conducitur.

2 *officio, negotio -is non perspicuo, non indicato*: **a** *-o est apparitor publicus* (*certiora; ambigua v. sub b*): *α usu vario*: LEX Corn. de XX quaest. (CIL I² 587) 1, 12 co(n)s(ules) ..., de eis, quei cives Romanei sunt, -em unum legunto (*al. ibid., etiam iuxta* sublegere; *legunt quaestores* 2, 11. 12. *al.*). 1, 13sq. quei in ea decuria -o appareat, quam decuriam -um ... quaestoribus ad aerarium apparere oportet (*sim.* 1, 21sq. 1, 29sq. *nec non* 1, 36sqq.). 2, 32 -bus magistratus ... mercedis ... tantundem dato *eqs.* (*cf.* LEX Vrson. [CIL I² 594] 62, 36 merces ... esto: ... -i *nummi tot. ibid. postea*: in -es sing(ulos) *tot*). *al. ibid.* (*fere iuxta* viatores). CIL I² 686, 4 A. Rubrius A. f. praec(o) (*Capuae, a. 71 a. Chr.; nisi latet cognomen*). CIC. Verr. II 2, 27 scribae, accensi, medici, haruspices, -es manus erant *Verris* (*in serie simili*: 2, 33. 3, 54. 3, 137. leg. agr. 2, 32 apparitoribus, scribis, librariis, -bus, architectis *decemvirum. ibid. iterum.* LEX Vrson. [CIL I² 594] 62, 13 *duumvirum.* 62, 17 *aedilium.* 62, 24 [*inter eos, qui militia vacant; cf.* TARR. PAT. dig. 50, 6, 7]. S. C. Frontin. aq. 100, 1 *praefectorum aquis publicis.* CIL VI 36910, 7 [*a. 50*]. *al.*). VARRO ling. 6, 89 *consul* accenso, illic, *sc. censor*, -i dicit *eqs.* 6, 95. INSCR. Année Epigr. 1968 n. 33 (*Romae, saec. I a. Chr. ex.?*) -o ⟨ab aer⟩ario ex tribus ⟨decur⟩eis (*cf.* CIL VI 1945, 2 -o ex tribus decuriis, qui cos. cens. pr. apparere solent, apparuit Caesari Augusto. XIV 2221, 2). LIV. 45, 29, 2 *Macedonibus Romani imperii* formam ... praebuit tribunal ..., -o, accensus. HIER. epist. 125, 16, 2 si -em addideris, putes incedere praefecturam. COD. Theod. 12, 1, 74, 2 nisi ... ius gladii habuit vel -um. COD. Iust. 1, 27, 1, 34 *dentur* in schola -um hominibus decem annonae XI. INSCR. Dessau 6721 coll(egium) praec(onum). *al.* *-es fere pro ipsis honoribus ponuntur*: SIDON. epist. 7, 12, 1 Syagrio tuo pro totiens mutatis -bus praeconia non negasset *stilus noster*. *β per gen. vel adi. indicatur, cui magistratui vel institutioni appareant*: CIC. Verr. II 3, 66 a ... -e praetoris. CIL VI 1847, 3 (*saec. II ex.*) -o cos. (*item* 1943, 2, *i.* consularis *vel* consulis. *cf.* VIR. ill. 65, 5 -o ... consulis). 1847, 4 quaestorius. 1869, 8 aedilium curul(ium) (1946, 2. 30692 b *et* c scribis, librariis et -bus aedil. cur. scholam ... refecerunt). 1944, 12 -is et apparitor(is) Aug. 1949, 2 tribunicius. 8533, 2 familiae castrensis (30911, 5). INSCR. Année Epigr. 1904 n. 109 (*Praeneste*) -o apparito⟨r⟩ ipsius (*sc. XVviri sacris faciundis*).

b *cetera exempla* (*apparet contemptus e. g. l. 19sqq. 22. 27sqq.*): LVCIL. 411 dictum -is ... Grani (*eiusdem facete dicta narrat* CIC. Planc. 33. *idem laudatur*: Brut. 160. 172. SCHOL. Cic. Bob. p. 158, 12 famosi quondam -is ... et adprime dicacissimi. p. 158, 24. *vix etiam* CE 53, 4, *cf. l. 25*). CIC. Quinct. 11 neque parum facetus scurra Sex. Naevius neque inhumanus -o *eqs.* 12 ab atriis Liciniis atque a -um consessu. Verr. II 2, 122 ab isto et -o ... *senatorium* ordinem mercatus est (*sim. opp. ordines nobiliores*: Pis. frg. 15. Planc. 33 [*opp.* equiti Romano]. IVV. 3, 157 SCHOL. Hor. sat. 1, 6, 41sq. Cic. Bob. p. 159, 7sq. *al.*). Pis. 62 inferius etiam est, quam ut ... -e ... dignum esse videatur. LVCR. 4, 564. CIL I² 1702, 2 (*condicionis ingenuae est ut e. g.* X 6472, 3 INSCR. Ephem. epigr. IX 698 a, 2 [*Tusculi*]. *libertinae e. g.*: CIL I² 1210, 7 A. Granius M. l. Stabilio -o. SCHOL. Hor. p. 1, 2). HOR. sat. 1, 6, 86 si -o parvas aut ... coactor mercedes sequerer (*cf.* epist. 1, 7, 56 -em tenui censu. *contra officium quamvis ignobile, tamen fructuosum est*: sat. 2, 2, 47. PETRON. 46, 7 docere aut tonstrinum aut -em aut ... causidicum. MART. 5, 56, 11 *puerum* -em facias vel architectum. 6, 8, 5 QVINT. inst. 1, 12, 17 IVV. 7, 6. *al.*). PLIN. nat. 33, 29 purpura latiore tunicae usos ... etiam -es, sicut patrem L. Aelii Stilonis Praeconini. IVV. 6, 439 *muliere facunda disserente* nec -o loquetur. CIL VI 1953, 3 -o de Subura. 1955, 2 L. Tossius ... Amphio -(o) dissign(ator) (*cf.* X 5429, 4 -o idem dissignator. *spectant fortasse ad p. 495, 62*). 37153, 7 -o a foro. *al.*

3 *notione aucta -o repraesentat iuris dictionem vel administrationem civilem sim.* (*opp.* tuba *militum l. 45. 50. ceterum cf. p. 497, 83*): **a** *in formula* vox -is: FLOR. epit. 4, 12, 31 (*4, 12, 29 provinciae* viribus parantur, iure retinentur) *Varus* incautus edixerat, quasi violentiam barbarum lictoris virgis et ⌊-is voce⌋ posset inhibere (⌊ ⌋ praeconiis *var. l.*). AMBR. paenit. 2, 8, 72 (*agitur de electione Ambrosii*) a -is voce ad psalmistae adsuefactus canticum (*antea*: raptus de tribunalibus). COD. Iust. 3, 12, 9, 1 (*a. 469*) *die dominico* -is horrida vox silescat. CASSIOD. var. 7, 4, 1 ubi ... bella suspecta sunt nec solum vox -is insonat, sed tubarum crepitus ... insultat (*antea*: pacatis regionibus ius dicere). 11, 8, 1 quid -um voces, quid ... sententias praesulum ... sustinetis? 12, 5, 6 falsarius vocem -is exhorreat: fur fora non rideat.

b *solum ponitur*: SIDON. carm. 5, 563 sub iudice vestro pellitus ravum -em suscipit *rex Getarum* (suspicit *var. l.*). 7, 467 me ... princeps ... ad lituos post iura vocat voluitque sonoris -em mutare tubis.

B *laxius transfertur* (*maxime usu christiano, sc. sub 1b et nonnulla sub 3; fere mero colore adnuntiandi, praedicandi; colore laudandi e. g. l. 58sqq. 76sqq. p. 499, 36, futura praedicendi e. g. p. 499, 38. 41sq. 60 et* GLOSS.L I Ansil. PR 267 -o: qui ante canit. 268 qui ante dicit):

1 *ad homines* (*ad angelos* ITALA, IREN., PS. AVG. *sub aβ*, AVG. *p. 499, 20, ad Christum p. 499, 4. 16* [*sed cf.* AVG. *p. 499, 60*]): **a** *varia ratione -i conferendos*: *α accedit gen.*: CIC. Arch. 24 tuae virtutis Homerum -em invenisti (*verba Alexandri ad Achillem, quae sim. tradunt*: VOPISC. Prob. 1, 2. HIER. vita Hilar. 1 meritorum. *gr. e. g. Arrian. anab. 1, 12, 1*). de orat. 1, 236 est ... iuris consultus ipse per se (*i. sine eloquentia*) nihil nisi leguleius ... acutus, -o actionum, cantor formularum. HIPPOCR. mul. 1 l. 1 M. -o veritatis et sine mendacio didasculus ... Ippograte inluminavit artem medicinae (*cf. p. 499, 13sqq.*). PASS. Thom. 13 Z. mulier praegnans ... partus dolore consumpta secretorum suorum ⌊-o ipsa⌋ efficitur (⌊ ⌋ praeceps, praetiosa *var. ll.*). ENNOD. epist. 4, 2, 1 p. 98, 5 magnitudinis tuae fidelis -o est *Amantius presbyter*. PS. ORIG. in Iob 1 p. 420B (*ad Iob 1, 14sq.*) dolorum atque gemituum nuntius, malorum atque amaritudinis -o, tribulationis atque angustiae praedicator. *al.* *β sine gen.*: ITALA apoc. 5, 2 (Victorin. Poetov. *ad l.*) -o ... praeconavit, anne aliquis dignus esset aperire librum *eqs.* (*gr.* ἄγγελον, *Vulg.* angelum). IREN. 1, 13, 6 ecce iudex (*i. deus iudicans*) in proximo, et -o me iubet meae defensioni adesse. PS. AVG. serm. ed. Caillau 1, 5, 1 (= LEO M. serm. app. 15, 1) praeveniens ... iudicem -o *Gabriel archangelus promittens Mariae filium* (*nisi ad b*). ENNOD. epist. 7, 6, 1 p. 176, 7 -is voce contestor neminem damnare posse, quod sequitur. CASSIOD. or. frg. p. 475, 16 tot -es facti sunt, quot tuis, *sc. regis proeliantis*, virtutibus affuerunt. var. 12, 2, 1 illi *provinciales* reperierunt affectiosos iudices, nos, *sc. praefectus praetorio*, adquisivimus integerrimos -es.

b *fidem, religionem eiusve doctrinam praedicantes* (*fere syn. e. g.* apostolus *l. 82. et p. 499, 31*, testis *p. 499, 28*): *α accedit gen.*: ① *personae*: TERT. adv. Marc. 4, 39 p. 554, 21 apostolos ut alterius dei -es a Iudaeis vexatos *esse* (5, 7 p. 593, 3 damnatoris dei -o est [*sc. Paulus ut*: PRVD. c. Symm. 1 praef. 1]. COMM. instr. 2, 19, 8. DRAC. laud.

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dei 3, **226** Petrus. CARM. de resurr. **294** -es ... dei plerique *Iudaei* saepe fugastis. *al.*). ARNOB. nat. 1, 55 *mirabilia* geri ... ab eius *Christi* -bus (1, 56. 2, 12. AVG. serm. 287, 1, 1 Ioannis -is et praecursoris Christi [*de eodem*: PETR. CHRYS. serm. 91, 5]). AVG. in euang. Ioh. **22**, 14 *Christus* quodammodo -o patris. serm. 196, 2, 2 huius iudicis -em (*i. Iohannem baptistam ut*: PETR. CHRYS. serm. 92, 5. 127, 2 -o i., praecursor Christi. *al.; ceterum*: GREG. M. in euang. 17, 8 p. 1143^A -es ... i. sumus *sacerdotes*). PASS. Petr. 1 p. 23, 7 S. cum Symone mago aliisve ... antichristi -bus ... certamina (QVODV. prom. 4, 11, 19. *v. et l. 21*). VEN. FORT. Mart. 1, **126** Hilarius ..., -o Tonantis. *al.* ⓘⓘ *rei* (*gen. obi. praeter l. 20. 22sq.*): TERT. pudic. 10 p. 239, **21** Iohannes *baptista* ... paenitentiae erat -o. ITALA II Petr. 2, 5 (cod. h = VVLG.) Noe iustitiae -em. IREN. 1, 15, 6 *quidam* -o veritatis invectus est in *haereticum* (PHYSIOL. rec. B 21, 17 -o v. Paulus. RVFIN. epist. Clement. 6, 3 legatum te *Iacobum* et -em esse v. [*gr.* πρεσβευτής *tantum*]. SERM. Corp. Vind. 21 p. 335, 4 *Stephanus*. ORIG. in Matth. 17, 13 p. 620, 10 *Christum*. CAES. AREL. serm. 130, 4 ego ... qualiscumque -o v. *al. cf. p. 498, 62*). 4, 23, 2 (*de eunucho reginae, v. act. 8, 27sqq.*) -o futurus in Aethiopia Christi adventus. LACT. inst. 1, 4, 4 ut ... -es essent maiestatis *dei prophetae*. AVG. serm. 265, 1, 2 ascendit iudex caeli, *sc. Christus*, sonuit -o caeli, *sc. angelus*. QVODV. prom. 4, 11, 19 *antichristum* -es mendacii sui habiturum. VINCENT. LER. 9, 7 ille terrarum -o *Paulus* (*cum gen. rei, cui praedicatur, ut*: EVSEB. EMES. serm. 29, 1 Petrus ... -o mundi). CANON. Turner I p. 22 rec. I -es pietatis *episcopi* (*rec. II* praedicatores. *cf.* CONC.[S]I 5 p. 364, **20** impietatis -em Nestorium). CE 1838, 3 (*saec. VI*) *hic iacet episcopus noster*, vox organi, -o verbi. *al.* *sine voce, sc. mera praesentia*: PS. EVSEB. GALLIC. hom. 18, 2 l. 42 G. *Christus* testes ... et -es subactae mortis exhibuit (*sc. secum resurgentes, Matth. 27, 52sq.*).

β sine gen.: ⓘ *usu vario*: ITALA I Tim. 2, 7 (Hier. in Is. 55, 4sq.) in quo *Christo* ego *Paulus* positus sum -o et apostolus (*aliae vers. et Vulg.* praedicator. *item de apostolis sim.*: AVG. in euang. Ioh. 31, 11 l. 7 *misit ad nos* -es suos. VEN. FORT. carm. 2, 13, 6 Paulus ..., tuba gentibus una, et qui praedo prius, hic modo -o manet. ARATOR act. 1, 906. 2, 1061. *al.*). IREN. 1, 30, 10 *unumquemque deorum elegisse* suum -em ad semet gloriandum et deum adnuntiandum. LACT. inst. 5, 1, 21 ut ... veritas idoneis -bus indigeat (*i. praedicatoribus eloquentibus*). AVG. in euang. Ioh. 4, 8 l. 9 aliquis multum praeveniens -o ..., id est propheta (*de Iohanne baptista ut*: serm. 291, 2 PS. ORIG. tract. 5, 30 B. SACR. Leon. 234 magnifici -is. *al.*). 45, 8 l. 12 *Christus* venturus -es mittebat (*de prophetis sim. ut*: in psalm. 33 serm. 1, 7 l. 10. serm. 2, 7. *al.*). COMM. instr. 2, 35, 5 bucina -um clamat lectore legente. MARCELL. chron. II p. 97, 512, 2 perfidos ... -es *hymnum quaternitatis psallentes*. VITA Caes. Arel. 2, 49 (*de ipso Caes. Arel.*) talem ... -em seu intercessorem. GREG. M. past. 2, 4 p. 31^A *sacerdos praedicationis nescius est* -o mutus. ISID. eccl. off. 2, 11, 5 dudum lectores -es vel proclamatores vocabantur. *al.* *sine voce, sc. motu corporis*: VEN. FORT. carm. app. 1, 54 p. 372 *Mariae* in adventu exiluit de ventre Iohannes, infans nec natus munere -o novus. ⓘⓘ *iuxtaponuntur* -o *et* iudex (*v. e. g. l. 5sqq. 82 nec non p. 498, 78; cautius inducitur l. 52sq.*): ZENO 2, 7, 4 (2, 8, 8 L.) illa *Elisabeth* -em portat, haec *Maria* iudicem (*item de Iohanne baptista*: AVG. in euang. Ioh. 4, 1 iudicis sui, quem tamquam -o praeibat [*sim.* CAES. AREL. serm. 216, 3 velud ... -o]. 4, 5 l. 25 quomodo duo adventus iudicis, sic duo -es [*sc. Iohannes et Helias ut*: 4, 6 l. 34 PS. ORIG. tract. 5, 30B. *al.*]. PETR. CHRYS. serm. 88, 3. *et saepius*). AVG. in euang. Ioh. 5, 11 l. 9 quid te impedit malitiosus -o, si est benevolus iudex? (*dicitur de sacerdotibus sim. ut*: 5, 13 l. 23. GREG. M. past. 2, 4 p. 31^A -is ... officium suscipit, quisquis ad sacerdotium accedit, ut ante adventum iudicis ... clamando gradiatur. CAES. AREL. serm. 14, 4. *al.*). serm. 232, 3, 3 propheta erat Christus ...? iudici ... nomen -is imponitis. *al.*

2 *ad animalia* (*sc. aves*): TERT. bapt. 8 p. 207, 26 post aquas diluvii ... pacem caelestis irae -o (*om. T*) columba terris adnuntiavit (*de eadem* adv. Val. 2 p. 179, 8 divinae pacis -o). HYMN. Ambros. I 1, 5 -o diei iam sonat (*item de gallo, sc. sec. Matth. 26, 74*: PRVD. cath. 1, 54 -o lucis proximae [SCHOL.: -o vocimissarius]. PS. AVG. serm. ed. Caillau 2, 51, 3 -o ... matutinus).

3 *ad res* (*corp. et incorp.; per comparationem l. 74. p. 500, 1*): **a** *accedit gen.* (*huc, si recte trad.*: COD. Theod. 12, 1, 52 si non aut arma gesserunt aut expeditioni militari praefuerunt aut sub -e administrationis facti sunt senatores [praeconio *Gothofredus, Valesius*]): PRVD. perist. 10, 772 *lingua* interpres animi, enuntiatrix sensuum, cordis ministra, -o operti pectoris. AVG. in psalm. 139, 3 tamquam ... -o psalmi est titulus psalmi, veluti dicens: 'ecce veniet; inde dicturus sum, de Christo cantaturus'. PS. AVG. serm. ed. Caillau 1, 37, 2 *Christo mortuo* currunt per ... mundum ... umbrae, impii facinoris -es. ENNOD. dict. 8, 9 p. 448, 19 splendorem familiae prodit lingua, quam tribuitis *institutores*: fit -o generis magistri beneficium. CASSIOD. var. 6, 7, 4 huic ... dignitati -em largitatis nostrae, publicae felicitatis indicium, locum ... primiceriatus adiungimus. GREG. M. in euang. 1, 6 p. 1081^C quid ... terrores, quos cernimus, nisi sequentis irae -es diximerus? **b** *sine gen.*: AVG. in psalm. 21 serm. 2, 2 l. 34 -o erat *psalmus* nuntians iudicem futurum (*cf.* CASSIOD. in psalm. 138 concl. l. 507 altissima surditas ... nec tot -bus superata [*i. psalmis duas Christi naturas tractantibus*]. *in comparatione*: 139, 1 in hoc psalmo quasi -is voce iudex ... advenire praedicitur). PS. ORIG. tract. 5, 30 B. *Christus* habebit et alium -em, tubam angeli ..., sed et Heliam (*inde* ISID. in gen. 30, 20). EVSEB. EMES. serm. 24, 27 sol ipse -o est ab oriente usque ad occasum: praedicat eum, qui se fecit. CASSIOD. in psalm. 104 praef. l. 31 quibus *psalmis* tam dulcis -o praemittitur (*i. vox* alleluia *ut*: 150, 1 l. 1 salutaris ille -o. *cf. 114 praef.* spiritalis gallus).

? II fere i. q. ἀθλητής, πύκτης *sim.* (*usus fort. ex certamine ipsorum -um explicandus, cf. p. 495, 75sqq. nec non 496, 10*): MVTIAN. Chrysost. hom. 19 p. 359/60 non intueris -es, quomodo sacculos arena replentes ita exercitantur? (*gr. p. 142* ἀθλητάς [πύκτας *var. l.*]).

in lusu verborum cum praedo: TERT. adv. Val. 2 p. 179, 8 VEN. FORT. carm. 2, 13, 6. *iuxta* praeconare: ITALA gen. 41, 43 (Ps. Orig. tract. 5, 27 B. *inde* PS. ORIG. tract. 5, 30 B.). apoc. 5, 2 (Victorin. Poetov. in apoc. 5, 1), praedicare *e. g. p. 497, 7. 21.*

deriv.: praecon(i)arius, praeconium, praeconius, praeconizo, praecono(r).

cf. Onom.

2. praeco *v.* precor. *Breimeier.*

praecoc(c)ia (*n. plur.*), **praecocis** *v.* praecox.

praecoco, praecoctus *v.* praecoquo. **praecocus** *v.* praecox.

[praecoepit, praecoeptum *perperam coni. pro* -cep- ITIN. Alex. 38 *et* HIL. trin. 11, 24, *v. supra p. 450, 25. 453, 12; vix vocem subesse suspiceris* PS. THOM. euang. 4, 3 *puer quidam* coepit (*var. l.* praecepit [*sc. aliis pueris?*]) dirigare fontem. 5, 2 coepit (praecepit *var. l.*) eum docere: ut quid blasphemas?**]**

praecōgitātio, -ōnis *f.* *a* praecogitare. *i. q. actio praecogitandi*: TERT. adv. Marc. 4, 39 p. 554, 10 cohibuit -em *Christus* (*v. l. 38*). ISID. synon. 2, 28 -o futuras molestias attenuat, praevisio malorum lenit adventum. *cf. falsam var. l.* AMBR. fid. 3, 10, 64 *sub* praecognitio.

praecōgito, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* cogitare. *inter verba activa coniug. primae affert* CHAR. gramm. p. 474, 9 B.

i. q. antea cogitare (*quodammodo abundanter iuxta adv.* ante LIV. *sub 1a*): 1 *pro obi. est quod cogitatur, antequam fit vel evenit* (*enunt. secund. pro obi. exhibent* ITALA *et* GREG. M.): **a** *-antur praeparanda*: *res*: LIV. 40, 4, 13 *Theoxena* ad multo ante -tum revoluta facinus venenum diluit. ITALA Marc. 13, 11 (gat. = VVLG.) cum duxerint vos tradentes, nolite -are, quid loquamini (*gr.* μὴ προμεριμνᾶτε, *aliae vers.* solliciti esse nec praemeletare *vel* cogitare; *cf. Luc. 21, 14* [*ibid.*] non praemeditari. *item cum enunt. interrog.*: GREG. M. in I reg. 3, 110). HIER. epist. 43, 2, 2 cura superflua in annos multos ⌊duratura⌋ -at (⌊ ⌋ *neutr. plur.; vix recte vol. V 1, 2300, 39*). COD. Theod. 8, 4, 20 pr. ut ... liberum sibi ... -rent abscessum *ab officio*. CASSIOD. Ios. antiq. 19, 77 ut quod fuerat -tum ... adimpleret (*gr.* προβεβουλευκότος). *animantes*: TERT. adv. Val. 36 p. 210, 19 quos ... -vit *Propator* cum protulit, tunc Ecclesia nuncupata est (*eadem fere* IREN. 1, 12, 3 [*gr.* προελογίσατο]). **b** *-antur praecavenda*: SEN. epist. 76, 34 -ti mali mollis ictus venit. *addas, nisi ad a trahere malis*: QVINT. inst. 12, 9, 20 -are plura et animum ad omnes casus componere. HIPPOCR. progn. 1 quos *aegrotos medicus* scit evasuros multo magis poterit custodire ante plurimum tempus -ans singula (*gr.* προβουλευόμενος πρὸς ἕκαστα).

2 *pro obi. est quod cogitatur, antequam alia cogitantur* (*fere technice in sermone philos. accedente abl. compar. de iis quae cogitantur antea esse quam alia* [*vix intellegas dat., ut locum ad 1a referas; cf. enim usum similem vocis q. e.* praenosco]): CHALC. comm. 123 antiquissimam ... deorum dicit *Plato terram* ..., quia locus est animalium capax, regio porro et locus -etur his, quae in loco sunt, necesse est.

deriv.: praecogitatio. *Korteweg.*

? **praecognātus,** -a, -um. *a* prae *et* cognatus, *si recte trad.* RVFIN. Adamant. 5, 14 *caecus Iesum filium David appellavisse videtur*, quod ipsa tanquam -ae naturae commemoratio[nem] misericordiam de proximo provocaret. *i. q. maxime cognatus intellegunt viri docti; cogitare possis potius de cognatione iam antiquitus (sc. inde a David) intercedente, sed textum corruptum sic emendare malim*: ipsi t. per cognatae n. commemorationem. *Bk.*

praecognitio, -ōnis *f.* *a* praecognoscere. *i. q. actus vel effectus praecognoscendi* (praescientia *pro syn. exhibent* BOETH. *et* FVLG. RVSP.): AMBR. fid. 3, 10, 64 (*ad Ioh. 1, 30* quia prior me erat) *Christus* 'erat' in -e (-cogitatione *var. l.*) quidem corporis, sed aeternitate virtutis. PS. AVG. serm. 302, 2 (*nisi est medii aevi*) sacrarum lectio scripturarum divinae est -o non parva beatitudinis. BOETH. cons. 5, 4, 11 W. ENNOD. opusc. 2, 33 p. 297, 25 quisquamne causarum ex -e sancit eventum? FVLG. RVSP. praedest. 1, 2 Esau ex futurorum operum -e damnatum. 1, 15 deus ... hoc scit in aeterna -e, quod futurum est, ut fiat in opere.

praecognitor, -ōris *m.* *a* praecognoscere. *i. qui praecognoscit* (*de deo vel Christo*): IREN. 4, 29, 2 quotquot scit non credituros deus, cum sit omnium -r (TRACT. Pelag. 4 p. 94 hoc ... argumentum -r o. dominus ante prospexit). AMBR. fid. 2 prol. 14 si discens *est Christus*, non *est* -r. FAVST. REI. grat. 2, 2 p. 62, 5.

praecognitus *v.* praecognosco.

praecognōscentia, -ae *f.* *a* prae *et* cognoscentia. *t. t. phil. de cognoscentia, quae ante cognoscentiam est, sed post eam intellegitur*: MAR. VICTORIN. adv. Arium 1, 57 p. 1084^A -am ... cognoscentia prae-

[Baumgartner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cedit (*vel* -a[m] . . . cognoscentia‹m›, *v. Hadot, Christl. Platonismus, 1967, 398 adn. 300; ceterum cf. locum sequentem*). 4, 23 p. 1129^D omnia . . . quae voces nominant post ipsum *deum* sunt; . . . eodem modo praeexsistentia, praeviventia (-vid- *trad.*), -a *sunt* haec, quae conficiuntur; . . . haec omnia apparentibus secundis et intellecta sunt et nominata; (p. 1130^A) postquam enim apparuit cognoscentia, et intellecta et appellata est -a; eodem modo et praeexsistentia et praeviventia.

²**praecognōsco,** -nōvī, -nitum, -nōscere. *a* prae *et* cognoscere. *legitur imprimis p. p. p.* -tus, *sc. singulis locis apud* PLANC. *et* SVET. *et saepius inde ab* ITALA, *maxime apud Christianos; raro occurrunt formae act. inde a* MAR. VICTORINO, RVFINO, AVG.; *vox deest poetis; cf.* praenosco.

i. q. ante cognoscere, ante scire (*item fere* GLOSS.^{L} I Ansil. PR 261–263). *plus minusve abundanter accedit adv.* ante AVG. civ. 20, 15 p. 442, 30 D. pecc. mer. 2, 15, 22. *al.* CONSVLT. Zacch. 2, 11 p. 70, 14 BOETH. (*v. sub 2b*); *cf.* in ante EPIST. pontif. *sub 1a. pendent acc. (nom.) dupl.* RVFIN. apol. Orig. 1 p. 555^A AVG. pecc. mer. 1, 39, 70 in psalm. 57, 5 ORIG. in Matth. ser. 81 p. 192, 18, *acc. c. inf.* AMBR. in Luc. 2, 3 AVG. pecc. mer. 2, 15, 22 GREG. M. moral. 26, 2, quod AVG. in euang. Ioh. 42, 16, *enunt. interrog.* Ps. PROSP. vocat. gent. 2, 29 OP. imperf. in Matth. 13 p. 711 BOETH. arithm. 2, 20 p. 104, 16; *cf.* talis . . . ut *p. 502, 11; accedunt praepos.* ad *l. 62,* in *c. abl. p. 502, 14. 16. 33* (*an etiam* in *c. acc. l. 74?*).

1 *pro obi. est, quod cognoscitur, antequam evenit vel est* (*antequam quis animadverti voluit* EVGIPP.): **a** *-unt homines* (*daemones* AMBR., *quilibet cogitans* FAVST. REI. [*in sententia generali*]; *non nisi p. p. p.* -tus *praeter* ORIG.): PLANC. Cic. fam. 10, 15, 4 quodsi latro -to nostro adventu . . . se recipere coeperit, Bruti erit officium occurrere ei (OROS. hist. 3, 2, 6 -to a. hostium [*Iust. 6, 7, 3* cum a. hostium praesensissent]). SVET. Aug. 97, 1 mors . . . evidentissimis ostentis -ta est. AMBR. in Luc. 2, 3 *daemones* -tum habebant esse venturum *Christum.* AVG. civ. 18, 32 p. 299, 24 D. quid . . . hoc (*sc. Hab. 3, 2*) est, nisi -tae novae . . . salutis . . . admiratio? in euang. Ioh. 93, 4 qui de his futuris . . . instruxerat eos *discipulos,* ne ignaros . . . animos mala inopinata . . . turbarent, sed -ta et patienter accepta ad bona sempiterna perducerent. CONSVLT. Zacch. 2, 11 p. 70, 14 ut in fide tamquam in immobili rupe sistentem . . . *fluctus perfidiae* -ti ante non moveant (*cf. p. 70, 16* pro cautione cognoscere). EPIST. pontif. 622 Schwartz p. 16, 4 nec cui velut insperatum videri potest, quod est in ante -tum. FAVST. REI. grat. 2, 3 p. 63, 26 non ad praenoscentis, sed ad -ti pertinebit reatum omne delictum. ENNOD. epist. 6, 5, 1 p. 152, 22 non est fiducia mea -tis nudata successibus. EVGIPP. Sev. 30, 4 *hostes oppidum oppugnaturi* putantes se -tos quieverunt. ORIG. in Matth. ser. 117 p. 247, 19 quod -ens apostolus consilium Corinthiis dat, ut *eqs. al.*

b *-it deus vel Christus* (*et res ad eos pertinentes*): *α animantes* (*item numerum hominum sim.; sec. Rom. 8, 29* [*v. infra l. 84*] *sublucet passim respectus praedestinandi, eligendi* [*quae verba iuxta ponuntur l. 57sqq. 67. 72; distinguitur autem* praedestino *l. 59. 80*]; *ad meram cognitionem spectant e. g. l. 70sq.*): (i) *p. p. p.* -tus: ITALA I Petr. 1, 20 (Ps. Prosp. vocat. gent. 1, 23 *al.* = VVLG.) *sanguis Christi* -ti . . . ante constitutionem mundi (*gr.* προεγνωσμένου. *ibid. iteratur in codd. quibusdam Italae et Vulg.; respiciuntur fideles*: AVG. civ. 22, 2 p. 555, 17 D. *credendum non est,* quod eos tunc cognoverit deus -tos a. c. m. [*ad Gal. 4, 9* cogniti a deo *ut*: in euang. Ioh. 98, 2 gen. ad litt. 4, 9 p. 106, 6]. trin. 13, 15, 19 -ti et praedestinati et electi a. c. m.). PELAG. in Eph. 1, 11 'praedestinati': ante destinati per fidem, sive -ti. RVFIN. apol. Orig. 1 p. 555^A qui hominem dicunt . . . Iesum -tum et praedestinatum. Orig. in Rom. 7, 8 p. 1124^B videbitur et qui praedestinatus est, propterea praedestinatus esse, quia -tus est (*et bis ibid.*). AVG. civ. 20, 15 p. 442, 30 D. *dei* praescientia . . . liber est vitae, in quo *sancti* scripti sunt, id est ante -ti. in euang. Ioh. 14, 8 est . . . quidam populus natus ad iram dei et ad hoc -tus. 42, 16 (*ad Ioh. 8, 47* ex deo non estis) non solum . . . vitiosi erant . . ., sed etiam -ti, quod non fuerant credituri. c. Iulian. op. imperf. 3, 198, 1 donec deo -tus sanctorum numerus compleretur. pecc. mer. 2, 15, 22 neminem . . . esse, qui tantum velit, quantum res exigit, ante -tum est. in psalm. 134, 8 *Iacob id* non suis meritis tribuat; ante est -tus, ante praedestinatus, ante electus. CONC. Carth. a. 411 (Corp. Christ. 149 A) 1, 55 l. 233 *Christus* traditorem suum . . . non solum cognitum in discipulorum numerum pertulit, verum etiam -tum in discipulorum numerum adsumpsit (*de eodem*: ORIG. in Matth. ser. 81 p. 192, 18 *discipulus* ne forte ipse esset, qui -tus erat proditor). PROSP. in psalm. 106, 39 ecclesia catholica in electis suis, -tis a deo, . . . non minuitur. Ps. PROSP. vocat. gent. 1, 20 p. 673^C filii promissionis . . ., -ti et praeordinati in regnum dei (ORIG. in Matth. 13, 27 p. 255, 20). 2, 29 *deus* sicut praescivit . . ., ita semper -tum habuit, quantus piorum numerus . . . ad aeternam beatitudinem pertineret. *al. masc. pro subst. de electis* (*cf.* FAVST. REI. *sub a*): ORIG. in Matth. 13, 27 p. 255, 24 (*ad psalm. 70, 6*) ut sit protector -torum deus. (ii) *formae activae*: RVFIN. Orig. in Rom. 7, 8 p. 1127^A sicut non omnes praedestinavit *deus,* ita neque omnes -vit (*sc. eligendo*). AVG. in psalm. 57, 5 deus -vit homines peccatores. ORIG. in Matth. 17, 4 p. 587, 30 *pater parabolae Matth. 21, 28sqq., i. deus,* accedens ad primum *filium* . . ., quem -vit et praefinivit, *sc. ecclesiam* (*gr.* προέγνω. *respic. Vulg. Rom. 8, 29* quos praescivit et praedestinavit. *item* in Matth. ser. 81 p. 193, 32 deum sanctificantem quos -it et quos praedestinavit vocantem).

β res (*non nisi p. p. p.* -tus *praeter* OP. imperf.): IREN. 3, 16, 7 -ta sunt . . . omnia a patre, perficiuntur autem a filio (*ibid. iterum.* AMBR. fid. 1, 15, 97). *ibid.* exspectans eam horam, quae est a patre -ta (*ibid. iterum; cf. ibid.* tempus passionis [5, 1, 1]). AMBR. spir. 2, 2, 20 *patris et fili et spiritus sancti* consilium non de rebus incertis aliquibus, sed -tis et statutis. AVG. anim. 1, 12, 15 p. 315, 28 si peccata nondum facta . . ., sed -ta et futura puniuntur. octo quaest. 2 susceptio hominis . . . ab eo *verbo* -ta est. pecc. mer. 1, 39, 70 divino spiritu . . . talis vita humana -ta atque praedicta est, ut non iustificetur in conspectu dei omnis vivens (*psalm. 142, 2*). CASSIAN. conl. 17, 25, 14 cum sit ei *censurae dei* ante ortum uniuscuiusque -tus finis. LEO M. serm. 67, 2 quia multum diversum . . . est id, quod in Iudaeorum malignitate -tum et quod in Christi est passione dispositum. OP. imperf. in Matth. 13 p. 711 *deus* -it quid volumus. FVLG. RVSP. praedest. 1, 16 in quo *parvulo* nulla peccatrix -ta est aetas. ORIG. in Matth. ser. 88 p. 203, 9 *si Petrus Christum* deprecatus fuisset, ut repelleretur ab eo -ta ipsi denegatio eius. *al.*

2 *pro obi. est, quod cognoscitur, antequam alia cognoscuntur vel fiunt* (*non nisi p. p. p.* -tus [*neutr. pro subst.* PROSP.] *praeter* GREG. M. moral. 26, 2 *et* RVSTIC.; *vi praeverbii haud raro minus perspicua*): **a** *quod sequitur non pendet e cognitis*: IREN. 3, 12, 7 *Petrus* -tum . . . eis *Iudaeis* deum custodivit. EPIST. Alex. l. 33 H. priora facta iam -ta praetereo. AVR. VICT. Caes. 7, 2 qua *potentia* . . . -tis moribus potitus *Otho.* AVELL. p. 156, 19 quantum famae mobilitate -tum est. *accedit respectus agnoscendi, probandi*: PROSP. c. coll. 21, 3 apostolica . . . sedes, quod a -tis sibi non discrepat, cum -tis probat et, quod iudicio iungit, laude non dividit. **b** *quod sequitur pendet e cognitis*: RVFIN. Basil. hom. 5, 15 p. 1779^B qui prudenti . . . prospectu rerum mortalium instabilitate -ta cor suum . . . praeparat. OROS. hist. 7, 4, 2 -ti . . . gentium tumores comprimebantur. CASSIAN. inst. 4, 7 *qui monachus fieri vult,* imbutus . . . prima institutione humilitatis . . . atque in ea longa exercitatione -tus admiscendus ex hoc congregationi fratrum alii traditur seniori. BOETH. diff. top. 4 p. 1216^B ut progrediatur, ratio ex ea pendet, quod (*immo* quae*?*) natura generis ante -ta est (herm. sec. 2, 7 p. 154, 23 quoniam *id* . . . ostendimus, ad ipsa Aristotelis verba veniamus, in quibus per haec a. -ta facilis poterit evenire cognitio. in Porph. comm. sec. 1, 5 p. 150, 4 nisi sint haec a. -ta, illa . . . non possunt cognosci). RVSTIC. c. aceph. p. 1233^A quia intellectu -entes duas *Christi* naturas, deinde admoventes unitionem, unam continuo effici dicimus. GREG. M. moral. 2, 26 *diabolus* in extremo filiorum mortem intulit, ne . . . minus percuteret rerum amissio, -ta morte filiorum. 26, 2 *arrogantes* requirere . . . de errore despiciunt, si quando se errasse veraciter -unt. *abl. absoluto sine subst.* (*cf.* cognito *vol. III 1515, 9sqq.*): BOETH. arithm. 2, 20 p. 104, 16 -to . . ., quid in planis numerorum figuris vis ipsa quantitatis naturaliter operetur, ad solidos numeros non erit ulla cunctatio.

3 *absolute de deo cognoscente ante omnium constitutionem*: MAR. VICTORIN. adv. Arium 4, 23 ipse *deus* . . . praeexistens, praevivens, -ens.
deriv.: praecognitio, praecognitor. *Baumgartner.*

praecolligo, -ere. *a* prae *et* colligere. [*perperam editum est Migne 64, 983^B. 994^D pro* praesyllogizare, *v.* BOETH. top. Arist. lat. 148b8. 156a7.] *i. q. antea colligere* (*sc. intellegendo*): RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 117, 19sq. -it . . . sanctitas tua recte ab ipsis initiis et finem ecclesiasticae causae; ego vero ex litteris, quas modo accepi, non eundem -am.

praecolo, -cultum, -ere. *a* prae *et* colere. [*falso coniciebatur olim* AVELL. p. 616, 14 triumphis . . . -uisse *concordiam pacis* (praecolisse *trad.*, praetulisse *Guenther*).]

i. q. antea colere (*notionem comparativam q. e. prae aliis colere, ornare sim. noluimus agnoscere, v.* STAT. *sub* 2. praecultus *et* AVELL. *supra*): 1 *ante alias actiones, status sim., sc. praeparando* (*p. p. p.* -tus *vergit in vim adi. notionis q. e. praeparatus; indicatur cui rei quid paretur l. 65. 71*): CIC. part. 80 animi habitus ad virtutem quasi -ti et praeparati rectis studiis (AVG. quant. anim. 32, 68 multis aliis, quae tibi desunt, animus ad haec intuenda . . . -endus est). AVG. epist. 138, 1, 1 si auriculis eorum minus fidei pietate -tis sermo iste non sufficit. util. cred. 10, 24 p. 31, 5 adhibendo iis fidem, quae ad -endum et ad praecurandum animum sunt divinitus constituta. 17, 35 p. 45, 26 *animos* rationi -it fides. 2 *ante suum tempus, sc. praepropere, inconsulte*: TAC. ann. 14, 22, 2 quibus *hominibus* nova et ancipitia -ere avida . . . ambitio est.

praecolōro, -āre. *a* prae *et* colorare. *i. q. ante, sc. in parte adversa, colorare* (*vim praeverbii temporalem intellegunt alii*): VINCENT. LER. 25, 5 qui mala gramina et noxios succos medicaminum vocabulis -ant, ut nemo fere, ubi suprascriptum legerit remedium, suspicetur venenum (*25, 3 haereticorum pagina* veteris testamenti sententiis . . . colorata).

praecommodo, -āre. *a* prae *et* commodare. *i. q. antea commodare* (*cf.* GLOSS. II 418, 28 προκιχρῶ: -o): COD. Theod. 14, 27, 2 (= Iust. 11, 29, 1) *tot* solidos ex dinummio vectigali . . . -ari decernimus, ita ut ex titulo navium . . . repensetur. CORIPP. Iust. 1, 7 -o linguam: vos, divae, date verba.

[*Korteweg*]

42*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[praecommovēbunt *e codd. interpolatis receperunt edd. nonnulli* SEN. Thy. 302 (prece commovebo *E*; prece commovebunt *L. Müller et vol. III 1945, 3; coni. alii alia*).]

praecompōno, -positum, -ere. *a* prae *et* componere. *i. q. antea componere, fingere* (*sc. simulandi causa*): Ov. fast. 6, 674 -to nuntius ore venit. *Korteweg.*

praecōnābilis, -e. *a* praeconare. *i. q. praedicabilis, laudabilis*: PASCHAS. verba patr. 93, 11 l. 5 F. opera ... eius *Macarii* magna et vitam -em cognoscentes videre eum ... festinamus.

praecōnārius *v.* praecon(i)arius.

praecōnātio, -ōnis *f.* *a* praeconare. *i. q. praedicatio* (*gr. resp.* κήρυγμα): IREN. 3, 3, 3 quae est ab apostolis in ecclesia traditio et veritatis -o (praeconiatio *edd. vet.*). 3, 12, 3 manifestam ... -em (*v. act. 3, 12 sqq.*) Petrus ... praeconavit eis. CHRYSOST. hom. III 840^A crux prophetarum -o, crux annuntiatio apostolorum *est.*

[praeconcinnātō mendacio *ex emend. vetere olim legebatur* APVL. met. 5, 27, 1 (freconcinnato m. *F*, e re concinnato m. *edd. plerique*).]

? **praeconcitus,** -a, -um, *sc. p. p. p. ex* prae *et* concitus *compositum. i. q. antea commotus, antea excitatus, praemissus sim.*: DESCENS. Christi 7, 2 (rec. B; *loq. latro cum Iesu crucifixus ad inferos perveniens*) ego ⌊denique veni -us⌋; ipse vero post me venit continuo (⌊ ⌋ d. v. concitus *vel* eum praeveni concitus *var. ll.*; *rec. A et gr. aliter*).

praecondio, -īre. *a* prae *et* condire. *i. q. antea condire* (*sc. ante coquendum*): APIC. 8, 8, 12 leporem ⟨pipere⟩ sicco sparsum: ... hunc -es ...; piper, ... thymum ... liquamine collues, postea in furnum, coques (*dum coquitur alio condimento spargitur, deinde cum pipere sumitur*).

praecondo, -ditum, -ere. *a* prae *et* condere. *fere i. q. antea vel ab exordio condere sim.* (*fere destinando, disponendo sim., sed significando, figurando* LEO M., PROSP.; *p. p. p.* -tus *excepto* PROSP.): AVG. gen. ad litt. 7, 23 p. 222, 5 in illo *angelico spiritu* inest animae humanae creandae -ta ratio, sicut in homine futurae prolis suae, ut corporum quidem humanorum parentes homines sint, animarum autem angeli (p. **222**, 16 multo minus ... in aliqua corporali creatura causalis a. r. -ta est). 7, 28 p. 227, 20 deum ab exordio saeculi ... simul omnia creavisse, quaedam conditis iam ipsis naturis, quaedam -tis causis. LEO M. serm. **26**, 1 (*agitur de Luc. 2, 8 sqq.*) apud dominicorum praesules gregum hodie euangelizandi forma -ta est, ut nos quoque cum caelestis militiae dicamus exercitu: 'gloria in excelsis *eqs.*' (PROSP. vocat. gent. 2, 11 p. 696^B in Isaac ... contra spem sterilium senum nato omnium gentium vocatio et tota Christi f. -itur). AVELL. p. 403, 10 ecclesia, in qua utique generaliter -ta est remissio peccatorum.

[praecōnfessio *perperam editum est Migne 64, 983^B pro* prius confiteri, *v.* BOETH. top. Arist. lat. 148b7.]

praecōnfiteor, -ērī. *a* prae *et* confiteri. *i. q. antea confiteri, concedere* (*gr. resp.* προδιομολογεῖν): BOETH. top. Arist. lat. 110a37 hic ... locus convertitur et ad construendum et destruendum ...; destruenti ... nichil oportet ex concessione disputare ...; construentibus autem -endum, quoniam *eqs.* (*var. l.* prius confitendum; *postea*: prius concedendum).

praecōnfundo, -ere. *a* prae *et* confundere. *i. q. antea confundere* (*sc. cogitatione sim.*): CHALC. transl. p. 49^B -i mentis aciem necesse est et aestuare ... de igni *definiendo* (*gr.* προαπορρηθῆναι περὶ πυρὸς ... ἀναγκαῖον).

praecōnia *v. sub* praeconium *et* praeconius.

praecōniālis, -e. *a* praeconium. *i. q. ad praeconium pertinens, laudabilis*: **1** *vi instrum. de eis, quibus aliquid praeconatur, laudatur sim.* (*sc. de dictis, vocibus praeter l. 60*): CASSIOD. var. 7, 5, 1 (*agitur de aula pulchra*) haec nostrae sunt oblectamenta potentiae, imperii decora facies, testimonium -e regnorum (praeconale *var. l.*). in psalm. 7, 18 haec confessio -is accipienda est, quae gaudenti animo domini virtutibus exhibetur (*opp. confessio paenitentis ut* 34, 18[21]). 39, 16(20) 'euge' verbum ... -e est (110, 3 confessionem ..., quae v. -bus explicatur). 80, 4(3) laudes domini -i ... voce cantare. 135, 5 narrationem -em. 145, 9(8) istis decem sententiis -bus (*sc. psalm. 145, 6 sqq.*). **2** *vi passiva de eis, quae laude digna sunt, fere i. q. laudandus sim.*: CASSIOD. var. 9, 25, 3 (*ad senatores*) -es viri. anim. 11 l. 43 H. (*agitur de membris corporis*) omnia -ia creata sunt, si peccatis polluentibus non redderentur obscena. -e est *c. inf.*: CASSIOD. var. 8, 1, 2 pietati vestrae -e est diligere, quorum patres contigit vos amasse.

adv. **praecōniāliter.** *i. q. modo praeconiali, laudabiliter*: CASSIOD. var. 10, 11, 5 quicquid -r egeris, ... *regiae stirpis* matrimonio dignissimus aestimaris (*antea*: gloriosis actionibus). in psalm. 17, 48(49) in ... mundo -r vindicatur ecclesia, quando ... infideles ad verae religionis penetralia perducuntur.

praecōn(i)ārius, -a, -um. *a* 1. praeco; *cf.* praeconium(-us). -niar- PASS. Caecil. *i. q. ad praeconem pertinens, praeconius; non nisi in iunctura* vox -a: PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 12 p. 620 Herodes ... circa muros -a (praeconia *ed. Schüssler 1, 26*) voce declarari iussit populi se bono ... advenisse (*gr. 1, 295* κηρύσσειν). PASS. Caecil. 21 cum ... caederent eum *martyrem*, vox -a (praeconia *var. l.*) clamabat haec super eum dicens: 'deos ... blasphemare noli'. *cf. var. l. pro* praeconius: PS. GREG. TVR. Thom. 6 Z. PASS. Caesar. (BHL 1511) 13.

[praecōniātio *olim legebatur* IREN. 3, 3, 3, *v. sub* praeconatio.]

praecōnio, -āre. *a* praeconium. [*falsa var. l. pro* praecinere HIER. in Nah. 2, 1 sq. l. 25; *pro* praeconare *praebent edd. vet.* IREN. 1, 10, 3. 3, 1, 1. *al.*] *i. q. praeconare, praedicere*: COMM. apol. 275 Moyses -at illis *Iudaeis*: 'ante tuos oculos pendebit vita necata' (*respicitur deut. 28, 66*).

***praecōnium,** -ī *n.* (*de fem. v. infra*). *a* 1. praeco. *scribitur*: pre- CE 699, 10 (*saec. VI?*). 1975, 3 (*saec. IV*). INSCR. christ. Diehl 1743 (= Tun. Merlin 1704) *et saepius in codd.*; -cun- *in pap. Paris.* ALC. AVIT. hom. 25 p. 145, 32 *et hic illic in codd. medii aevi.* *notatur* p. coniis CIL X 6850, 9 (*aet. Theoderici*). NOT. Tir. 67, 5 -um. *forma* -a *pro sing. fem. accipi videtur* SACR. Gelas. 848 M. EPIST. Austras. 39 (*cf. ibid.* 37). *syllaba* -co- *corripitur locis* CE *supra allatis.* *de notione*: EXC. Bob. gramm. I 554, 24 -um ἡ κήρυξις. GLOSS. -um: praedicatio alicuius rei. -a: laudes. vocis -um: laudem. *sim. al.* GLOSS.^L V Aa P 947 -a: laudes vel gloriae. *ceterum v. l. 46 sqq.* *legitur inde a* PLAVTO, CATONE, CIC., PANEG. in Mess., PROP., OV.; *in versibus adhibetur fere plur.* (*sing.* PLAVT. Men. 1155 PRVD. perist. 10, 564 COMM. instr. 2, 15, 1. 2, 20, 13 CE 1975, 3), *qui in sermone soluto occurrit inde a* CYPR. Fort. 11 mortal. 10 PANEG. 4, 15, 2. *abiit fortasse in gr. byz.* πρεκώνιν, *v. Kambylis, Glotta 45, 1967, 227 sq.* [*confunditur in codd. maxime cum* praecordia, *e. g.* OV. trist. 1, 6, 35 STAT. Theb. 2, 176 (*falsa var. l.* VVLG. III Esdr. 3, 21, *an etiam* PS. EVSEB. GALLIC. hom. 37, 1 l. 17 G.? *e coni. dub.* LICENT. carm. ad Aug. 45) *et cum* praeco (*v. p. 495, 37. 499, 70*).]

I *proprie de actione praedicandi, divulgandi, quae fit verbis dictis vel scriptis sim.*: **A** *strictius de officio praeconis, qui victum praeconando quaerit* (*addidimus imagines notabiliores*): PLAVT. Men. 1155 *rogo*, -um mi ut detis, *sc. auctionis futurae* (*item respicitur auctio*: CIC. Rab. Post. 45 *Postumi bona* nummo sestertio a me addicuntur? o meum miserum acerbumque -um! LEX met. Vipasc. [CIL II 5181] 10 scripturae -i: qui -um conduxerit, praeconem ... praeb⟨eto⟩. *addas l. 34. 39*). CIC. de orat. 2, 86 hominis ..., ut tu ... de quodam clamatore dixisti, stultitiae suae quam plurimos testes domestico -o colligentis. Att. 13, 12, 2 Ligarianam praeclare vendidisti: posthac quicquid scripsero, tibi -um deferam. fam. 6, 18, 1 qui facerent -um, vetari esse in decurionibus (*in eadem re: ibid. iterum.* LEX Iul. munic. [CIL I² 593] 94 que⟨i⟩ -um dissignationem libitinamve faciet [*item* 104]. *ceterum*: SVET. gramm. 3, 2 pater eius *Praeconini* -um fecerat). 7, 24, 1 *Tigellium* addictum ... esse Calvi Licinii Hipponacteo -o (*respicitur Calv. carm. frg. 3*). SVET. Nero 24, 1 *Nero in ludis* victorem ... se ipse pronuntiabat; qua de causa et -o ubique contendit. APVL. met. 6, 7, 3 tuo, *Mercuri*, -o praemium investigationis publicitus edicere (*sim.* -o *aliquis investigatur vel citatur*: FORTVN. rhet. 1, 18[19] *bis.* IVLIAN. epit. novell. 6, 2 patriarcha legitimis eum *episcopum* -is revocet [*Novell. Iust. 6, 2* inclamationibus]. 105, 3 -is ... absentes partes vocare [*Novell. Iust. 112, 3 pr.* praeconum vocibus]). GLOSS.^L V Abba PRAE 21 -um: gloria, praedicatio alicuius rei et ⌊laus antecedens theatrum⌋ (⌊ ⌋ *huc traximus sec. Ernout-Meillet s. v.* praeco, *qui adnuntiationem fabulae a praecone factam intellegunt; sim.* Aa P 946, *ubi Theander supplet* ⟨proscaenium⟩: theatrum, *sc. duas glossas distinguens*).

B *laxius de quorumlibet actione* (*agunt* rumor OV. epist., carmina OV. Pont. *sub 1a*, fama CORIPP. *sub 1b*; *ceterum v. p. 506, 74 sqq.*): **1** *usu vario*: **a** *in bonam partem, sc. cum colore laudandi*: CIC. Arch. 20 mandari versibus aeternum suorum laborum ... -um *omnes patiuntur.* fam. 5, 12, 7 -um, quod ... Alexander ab Homero Achilli tributum esse dixit. PANEG. in Mess. 177 non ego sum satis ad tantae -a laudis. OV. am. 3, 12, 9 formae -a feci (epist. 15[16], 141 magna ... de te rumor -a fecit. ars 3, 535 VAL. MAX. 5, 1 ext. 1). ars 1, 623 delectant etiam castas -a formae. met. 12, 573 videor debere ... -a rebus Herculis. trist. 1, 6, 35 quantumcumque tamen -a (praecordia *var. l.*) nostra valebunt, carminibus vives tempus in omne meis (*inde sim.* CE 1988, 42 [*saec. III/IV*]). Pont. 4, 8, 45 carmina vestrarum peragunt -a laudum. VAL. MAX. 3, 2, 22 *quendam bene meritum* Graecia omnium saeculorum memoriae litterarum -o inculcat. 8, 14, 1 vir Homerico quam rudi atque inpolito -o dignior. SEN. dial. 9, 1, 13 in usum tuum, non in -um aliquid ... scribe. LVCAN. 4, 813 tibi ... digna damus ... meritae -a vitae; haud alium *eqs.* PLIN. nat. 4, 24 *Athenae nullius* -i amplius *indigent.* 16, 62 *fraxinus* Homeri -o et Achillis hasta nobilitata. SIL. 2, 336 tanta accumulat -a leto. STAT. Theb. 2, 176. CYPR. epist. 10, 2 quibus ... vos laudibus praedicem ...? robur pectoris vestri ... quo -o vocis exornem? PS. APVL. Ascl. 26 *ut* deus ... frequentibus laudum -is benedictionibusque celebretur. *et saepe.* **b** *in neutram vel malam partem*: OV. epist. 16(17), 209 (*loq. Helena*) non ita contemno ... -a famae, ut probris terras impleat illa meis. trist. 4, 9, 19 (*poeta minatur inimico*) nostra per inmensas ibunt -a gentes. 5, 1, 9 ut cecidi, ... perago -a casus *mei.* Pont. 1, 1, 55 (*de confessione culpae meritaeque poenae*) talia caelestes fieri -a gaudent. APVL. apol. 84, 2 Pudentilla ... sanitatem suam a ... calumniis *accusatorum* quodam -o vindicat. 84, 7 *inhumanum fuit* provulgari eas litteras et potissimum fili -o publicari. CYPR. Demetr. 17 *ut priores* ultiones ... nullo vocis -o revolvamus. MACR. somn. 1, 14, 2 quasi quodam publico -o ... humano generi divinitatem inesse testatur. CASSIOD. in psalm. 18, 8(7) *definitione* κατὰ μεταφορὰν rem aliquam sub brevi -o quae sit ostendimus (*vix ad a*). CORIPP. Ioh. 6, 276 fama per innumeras spargens -a linguas ... *refert* properare Iohannem.

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *usu christiano*: a *generatim respicitur fere praedicatio dei, euangelii, fidei eiusve doctrinae sim.* (*cum colore laudandi e. g. l. 16 et 20, vaticinandi hic illic in iunctura* -um prophetarum, *v. p. 506, 72; praedicat ipse Christus l. 7. 19. al.*): TERT. anim. 3, 3 Christus piscatores . . . ad -um emittens. adv. Iud. 9, 24 *Iohannes baptista Christum esse* agnum dei demonstrando inluminabat mentes hominum -o suo. adv. Marc. 3, 24 p. 422, 10 hoc inauditi . . . regni -um soli Christo reservaverat *deus.* pudic. 10 p. 239, 15 misericordiam dei . . . quasi destructuram -um verebatur *Ionas.* IREN. 1, 25, 3 uti . . . avertant aures suas a -o veritatis (*gr.* κηρύγματος). CYPR. Fort. praef. 5 p. 319, 15 in . . . fratribus . . . ad -um dominicae confessionis . . . armandis (11 p. 338, 23 ediderunt confessionum -a). idol. 15 p. 31, 13 ut Christus . . . non tantum -o vocis sed et passionis testimonio praedicaretur (*item praeconatur deus, Christus*: LACT. inst. 1, 4, 2 de uno deo -um faciunt *prophetae* [1, 4, 8 -um dei singularis]. AVSON. rhop. 27 quis digne domino -a continuabit [-o *trad.*]? PRVD. perist. 10, 564 ampli nominis -um. *sim. al.; cf. supra* CYPR. Fort.). HIL. in Matth. 10, 17 ut . . . excelso loquentium -o audiantur *praedicanda.* 16, 10 post illa indultae et beatitudinis et potestatis tanta -a (*respiciuntur verba Christi Matth. 16, 17sqq.*). OPTAT. 1, 5 p. 8, 9 *baptisma* omni laudis -o dignum est. HIER. epist. 60, 2, 2 ut . . . Nineve . . . illius, *sc. Ionae,* -o salvaretur. AVG. c. Gaud. 1, 34, 44 p. 243, 15 ad docendum . . . populum Israel . . . deus prophetis -um dedit, non regibus imperavit. COMM. instr. 2, 20, 13 dominum -o (-a *trad.*) tanto clamante⟨m⟩, . . . qui iubet *eqs. et saepius.* b *speciatim deus de se praedicat* (*cf.* praedicatio *p. 545, 41*): LACT. inst. 4, 14, 19 *si se deum Christus ipse dixisset,* hoc erat non de uno deo facere -um . . ., sed . . . se ab eo, quem inlustratum venerat, separare. HIL. in psalm. 139, 2 p. 778, 10 *ut Christus,* cum ex susceptione carnis infirmitatis in eo sermo esset, -um quoque mox non infirmandae ex aliquo divinitatis adsisteret.

II *transfertur*: A *ad mercedem praeconis* (*cf.* indicium *vol. VII 1, 1150, 82sqq.*): CATO agr. 146, 1 (*in lege oleae vendendae*) qui oleam emerit, amplius quam quanti emerit omnis pecuniae centesima accedet, -um praesens *nummorum tot.*

B *ad ea, quae praedicatione efficiuntur*: 1 *potius de ipsis dictis, scriptis eorumve argumentis* (*exempla notabiliora; de sono classici l. 39; huc vergunt quaedam sub IB allata, ut l. 6, p. 504, 75*): a *generatim*: α *usu vario*: PROP. 3, 3, 41 (*Calliope per imaginem dissuadens carmen heroicum*) nil tibi sit rauco -a (praeconica *var. l.*) classica cornu flare (flere *trad.; sunt, qui* -a *pro adi. habeant, ut vol. III 1279, 23*). OV. trist. 2, 65 invenias vestri ⌊-a nominis⌋ illic, *sc. in met.* (primordia laudis *var. l.*). Pont. 3, 1, 45 ut sint -a nostra vera. SEN. dial. 12(11), 8, 2 Caesaris tui opera, ut per omnia saecula domestico narrentur -o, . . . conpone. LVCAN. 1, 472 fama . . . nuntia belli innumeras solvit falsa in -a linguas (CE 1408, 9 haec tibi quae cecini non sunt -a f.). PLIN. nat. 25, 78 Iubae volumen . . . extat de ea herba et clarum -um. 31, 41 clarissima aquarum omnium . . . frigoris . . . palma -o urbis Marcia est. APVL. met. 5, 10, 8 *ne* populis tam beatum eius *Psyches* differamus -um. flor. 16, 38 quid addi potest ad hoc -um viri consularis? *al.* β *usu christiano*: IREN. 1, 27, 4 adulterant veritatem et -um ecclesiae laedunt (*cf.* 5, 20, 2 relinquunt -um ecclesiae. AVG. op. monach. 32, 40 p. 592, 5 qui hoc dicit, adversus sanctae scripturae manifesta -a . . . armatur). 4, 41, 4 apostolum . . . omnia consonantia veritatis -o docuisse. 5 praef. manifestato -o ecclesiae, quod prophetae . . . praeconaverunt . . ., perfecit . . . Christus *eqs.* (CASSIOD. in psalm. praef. p. 10^{C} ut perfecta eorum *psalmorum* -a comprobentur. PRIMAS. in apoc. p. 830^{B} utriusque testamenti. *cf.* AVG. epist. 102, 14 p. 557, 1 cum tanta manifestatione de illo compleantur -a prophetarum [137, 16 p. 119, 2 APON. 3 p. 48]. SACR. Leon. 247 = Gelas. 902 M. inplesti). ARNOB. nat. 1, 65 p. 63, 5 M. Christus . . . portans . . . -um salutare credentibus. AVG. civ. 22, 7 p. 565, 27 D. legebantur . . . -a praecedentia prophetarum (COMM. apol. 53 legitis multorum -a ⟨vatum⟩. EPIST. pontif. 385 Conc.^{S} I 2 p. 99, 2 legimus eius a *vobis* . . . scripta -a). c. Faust. 13, 18 p. 399, 25 si etiam veris de Christo -is iam superfluo creditur. *et saepius.* *de precatione quadam*: ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 22, 31 sollemnis huius -i (*cf. l. 16* supplicationem cum laude divina, *l. 26* praedicationis).

b *speciatim, sc. -a respiciunt singulos quosdam locos, sententias sim.* (*sc. fere sacrae script. praeter* PLIN.): PLIN. nat. 18, 300 sunt qui accendant in arvo et stipulas, magno Vergili -o (*georg. 1, 84sqq.*). 25, 58 *medici drachmas* quaternas dedere, claro Herophili -o, qui helleborum fortissimi ducis similitudini aequabat *eqs.* TERT. resurr. 19 p. 51, 6 dispectio tituli et -i ipsius (*sc. vocabulorum* resurrectio mortuorum, *de quibus 18 p. 49, 16* edictum dei). IREN. 5, 18, 1 illud solum verum est ecclesiae -um, quoniam *eqs.* CYPR. epist. 60, 2 p. 692, 10 (*ad Romanos de Rom. 1, 8*) *Paulus* -o futurorum merita vestra contestans, dum parentes laudat, filios provocabat. AMBR. Isaac 5, 49 *sponsa* tanto secura -o (*cant. 4, 12sqq.*). HIER. epist. 27, 3, 3 postquam domino terga praebuit *asellus,* coepit Esaiae consonare -o: 'beatus, qui *eqs.*' (*Is. 32, 20*). NICET. spir. 7 verbum . . . filius intellegendus est, secundum Iohannis -um: '. . .' ([*Ioh. 1, 3*]. MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 35, 30 s. Pauli -um, qui ait: '. . .' [*act. 17, 30sq.*]. FVLG. RVSP. rem. pecc. 2, 2, 2 quos s. beati Pauli -um 'deus vult salvos fieri *eqs.*' [*I Tim. 2, 4*]. ISID. eccl. off. 2, 13, 3. *cf.* GREG. M. moral. 1, 1 iuxta sponsi -um [*sc. cant. 2, 2*]). AVG. serm. 185, 3 *Christo* -um vocis angelicae factum est: 'gloria in excelsis *eqs.*' (*Luc. 2, 14*). PS. AVG. c. Fulg. Rev. Bénéd. 58, 1948 p. 192, 22 legis -o praemonente: '. . .' (*Sirach 33, 15*). VICT. VIT. 1, 11 ut Daviticum -um conveniret: '. . .' (*psalm. 38, 2sq.*). *al.*

2 *potius de laude, fama sim., qua quis fruitur* (*pauca minus dubia praebemus huius usus, a quo et IB1a et IID1 aegre discernitur*): TERT. nat. 2, 16, 5 potuerunt . . . novorum apud Romanos pomorum ⟨repertores⟩ meruisse -um divinitatis (*cf. 2, 16, 6* deos haberi). AVSON. 178, 5 p. 42 P. inviolata tuens castae -a vitae *Pudentilla.* Mos. 404 quos . . . facundia . . . contulit ad veteris -a Quintiliani. CLAVD. DON. Aen. 4, 320 p. 400, 19 omnium castarum -a superans *Dido.* CLAVD. 28, 117 falsa pii -a sumpsit *Augustus.* MART. CAP. 5, 436 (*loq. Rhetorica*) quae . . . *in litibus* mihi de discriminum fatis promeriti eventus -a compararim (*antea*: gloriam). OROS. hist. 7, 18, 6 Aurelius Alexander . . . imperator creatus . . . digno aequitatis -o fuit (*vix ad D1*). *al.*

C *ad quaelibet, quae sine voce, sine verbis aliquid praedicant, testantur, celebrant sim.* (*sc. fere de actionibus, de ipsis hominibus* INSCR.; *paulo aliter, sc. de laude ab elementis sim. deo oblata* AMBR. epist. 77, 4 Z.; *ceterum v. quae ad D monuimus*): SEN. contr. 4 praef. 6 declamavit Pollio Asinius intra quartum diem, quam filium amiserat: -um illud ingentis animi fuit. TERT. apol. 50, 5 *Dido* rogo secundum matrimonium dedit: o -um castitatis! CYPR. mortal. 10 post opera magnifica, post misericordiae suae, *sc. Tobiae,* multa et gloriosa -a (*respicitur Tob. 1, 3sqq.*). TRACT. Pelag. 4 p. 107 ille . . . dilectus a domino discipulus et, quod tanti muneris -o dignus esset, specialiter adnotatus. CASSIAN. inst. 11, 10, 1 post innumera virtutum -a (*sim. 11, 11*). VIGIL. THAPS. c. Eutych. 2, 3 p. 105^{B} ille *Manichaeus humanam naturam Christi negans* deitatis -a, iste *Photinus deitatem negans* humanitatis allegat (*antea*: virtutes . . . infirmitates). GREG. M. dial. 2, 3, 1 -o . . . eximiae conversationis celebre nomen eius *Benedicti* habebatur. INSCR. christ. Diehl 1743 (= Tun. Merlin 1704) ⟨vi⟩duitatis et ve⟨r⟩ecundie -um, castita⟨t⟩is et p⟨i⟩etatis exe⟨mplum⟩. *al.*

D *ad causam vel materiam praedicationis, laudis sim.* (*saepe accedit gen. subi. aut gen. indicans, ex qua re laus orta sit; locos, ubi gen. potius qualitatem actione praedicatam indicat, v. sub C*): 1 *de actionibus vel qualitatibus laudandis, laude dignis sim.*: a *exempla varia*: TERT. adv. Marc. 2, 4 p. 337, 14 *bonitas dei* etiam hoc -o suo addidit, quod . . . domicilium homini commentata est (-um *pertinet ad deum ut*: HIL. in psalm. 148, 6 p. 863, 16 *inanima* per institutionis ordinem . . . -um creatoris ostendunt. IVLIAN. in Iob 37, 22 pro immensitate -orum eius. *al.*). resurr. 11 p. 39, 16 hucusque de -o carnis adversus inimicos . . . eius. SOL. 1, 125 *pater capitis damnatus* donatus filiae in memoriam tanti -i reservatus est (*1, 124* alere eum uberibus suis deprehensa est; *Plin. nat. 7, 121* miraculo). 35, 4 Callirhoe . . ., fons . . . ex ipso aquarum -o sic vocatus. FIRM. math. 2, 30, 1 ad imaginem te divinitatis . . . forma, ut sis semper -o bonitatis ornatus (*al. apud eundem; vix ad I, cf. enim* 6, 25, 5 sapientia et -o b. ornatos. *6, 26, 5* dignitate b. ornari. *sim.* 5, 1, 16 -o simplicitatis ornatos). HIER. epist. 54, 2, 1 utinam -a feminarum imitarentur viri (CASSIOD. inst. 1, 1, 9 multa de -is huius f., *sc. Ruth,* . . . copiosa laude celebravit *Bellator*). VITA Hil. Arel. 2 l. 8 -orum sublimium redundat ubertas (*item de virtutibus, miraculis sancti*: 31 l. 11 -um . . . triumphalibus meritis praeponendum. PAVL. PETRIC. Mart. 2, 161 -a maxima. 6, 504 ut . . . -a laudes [*antea*: mirabere gesta]. *al.*). CASSIOD. hist. 10, 27, 2 princeps multis -is adornatur, maxime vero clementia, mansuetudine *eqs. et saepius.* b -um est *sim. c. inf.*: CASSIOD. var. 3, 51, 2 *inter improbos* magnum -um videtur esse ad talia crimina pervenire. 4, 2, 1 per arma fieri posse filium grande . . . constat esse -um. 6, 15, 3 ubi est vel intrasse -um. GREG. M. moral. 1, 1 immensi est -i bonum etiam inter malos exstitisse (*opp.* culpae est).

2 *de hominibus, in quibus aliorum laus consistit*: CASSIOD. var. 1, 32, 1 (*ad urbis praesulem*) tuum -um est populus quietus. 5, 43, 1 germanam nostram, generis Hamali singulare -um. compl. in II Cor. 1, 12 *Paulus* -um suum dicens esse Corinthios, sicut et ipsorum probabatur apostolus (*ad II Cor. 1, 14* gloria vestra sumus sicut et vos nostra).

appendix syntactica: 1 *accedit gen. indicans*: a *quis (quid) praedicet, laudet*: α *gen. animantium* (*exempla selecta*): CIC. fam. 7, 24, 1 Calvi Licinii. PLIN. nat. 16, 62 Homeri. 18, 300 Vergili. APVL. flor. 16, 38 viri consularis. IREN. 2, 34, 1 eius *Christi* (5, 20, 2. *cf.* HIER. in Matth. 20, 29sqq. l. 1140 salvatoris [*nisi ad bβ*]). 4, 36, 8 apostolorum (PS. AMBR. serm. Sess. 3, 1 p. 122^{A} ISID. eccl. off. 2, 13, 3). HIL. in Matth. 12, 23 prophetarum (AVG. civ. 22, 7 p. 565, 27 D. epist. 102, 14 p. 557, 1. QVODV. prom. 1, 35, 48 prophetae David. LEO M. epist. 10, 1. *al.*). *al.* β *gen. rei*: OV. epist. 16(17), 209 famae (VITA Fulg. p. 103 L.). VAL. MAX. 3, 2, 22 litterarum. PLIN. nat. 31, 41 urbis. IREN. 1, 27, 4 ecclesiae (5 praef. 5, 18, 1. 5, 20, 2). CYPR. Demetr. 17 vocis (epist. 10, 2 idol. 15 HIER. epist. 58, 1, 1. AVG. serm. 185, 3 angelicae. VAL. CEM. hom. 14, 1. *al.; cf.* AVG. in psalm. 8, 8 omnium verborum linguarumque). AVG. op. monach. 32, 40 sanctae scripturae (VIGIL. THAPS. c. Eutych. 2, 4 p. 106^{A}. *cf.* PS. AVG. c. Fulg. Rev. Bénéd. 58, 1948 p. 192, 22 legis [LEO M. epist. 10, 1 PRIMAS. in apoc. p. 830^{B}]. CARM. adv. Marc. 4, 193 veteris . . . verbi. *sim. al.*). *al.*

b *quid (quis) praedicetur, laudetur*: α *gen. rei* (*cf. p. 507, 19*): CIC. Arch. 20 suorum laborum -um (PS. EVSEB. GALLIC. hom. 72,

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 G.). Ov. am. 3, 12, 9 formae (ars 1, 623. 3, 535). trist. 2, 65 vestri -a nominis (CYPR. laps. 2 boni [nisi ad c]. PRVD. perist. 10, 564. al.). 5, 1, 9 casus. SEN. contr. 4 praef. 6 ingentis animi. VAL. MAX. 5, 1 ext. 1 morum Alexandri. LVCAN. 4, 813 vitae (CE 709, 1. de praedicatione christ.: CARM. adv. Marc. 3, 97 GREG. M. past. 3, 8 p. 59A). STAT. Theb. 2, 176 famae. TERT. adv. Marc. 1, 26 p. 326, 22 bonitatis (HIL. in psalm. 146, 5 divinae). 3, 24 p. 422, 10 regni (IVVENC. 1, 436. cf. 1, 420 salutis). 5, 13 p. 622, 4 legis. resurr. 39 p. 82, 19 resurrectionis (HIER. epist. 51, 4, 5). IREN. 1, 25, 3 veritatis (4, 41, 4 HIL. trin. 9, 1 l. 33. al.). CYPR. epist. 60, 2 futurorum. DICT. 1, 12 fidei ... Antenoris (usu christ.: Ps. AMBR. serm. Sess. 2, 2 p. 120B [nisi ad aβ]. Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 3, 6 G.). al. β gen. animantium: APVL. met. 5, 10, 8 eius Psyches. PANEG. 7, 3, 1 utriusque vestrum. LACT. inst. 1, 4, 8 dei (SACR. Gelas. 42 M. de eodem: CASSIOD. in psalm. 33, 2[1] ipsius. 43, 9 l. 154 domini [118, 62 CE 712, 11. al.]. VEN. FORT. Mart. 3, 489 Christi. sim. al.). VIGIL. TRID. ad Ioh. 1 p. 552C martyrum. al.

c qua re -um consistat (cf. gen. indicantes qualitatem vel actionem laudabilem p. 505, 11. 506, 7 sqq. 45, appellationem honorificam p. 506, 11): PANEG. in Mess. 177 laudis ([nisi ad b, quo potius pertinent Ov. Pont. 4, 8, 45 NOVATIAN. Cypr. epist. 30, 2]. sed certe gen. inhaerentiae: Ps. APVL. Ascl. 26 OPTAT. 1, 5 p. 8, 9 EPIST. pontif. 216 Hil. coll. antiar. p. 165, 3. al.). APRING. in apoc. 4, 8 vaticinii.

2 accedunt epitheta indicantia: a quis (quid) praedicet, laudet: CIC. Rab. Post. 45 meum (cf. Ov. trist. 1, 6, 35 nostra [4, 9, 19. al.]. APVL. met. 6, 7, 3 tuo. sim. al.). de orat. 2, 86 domestico (i. suo; aliter, sc. familiari sim. SEN. dial. 12[11], 8, 2). VITA Cypr. 1, 3 alieno. HIL. trin. 1, 17 euangelici ac profetici (5, 6 CONC.S I 5 p. 168, 31). 1, 28 apostolicis (5, 6. VIGIL. THAPS. c. Eutych. 2, 4 p. 106C prophetico atque a. al.). OPTAT. 7, 1 p. 165, 13 divinum (AVG. epist. 258, 4 p. 608, 15 in psalm. 7, 14). PETR. CHRYS. serm. 91, 7 angelico. VICT. VIT. 1, 11 Daviticum. b genus praedicationis (pauca selecta): CIC. fam. 7, 24, 1 Hipponacteo. VAL. MAX. 8, 14, 1 Homerico. ARNOB. nat. 1, 65 p. 63, 5 M. salutare. Ps. SEN. epist. Paul. 14 rethoricis. VICT. VIT. 3, 69 vaticinante. c quid (quis) praedicetur, laudetur: PROP. 3, 3, 41 classica (si recte pro adi. habemus, v. p. 505, 39). CASSIOD. hist. 11, 17, 3 imperatoria (Socrat. 7, 21 p. 784B βασιλικοὺς ... λόγους). ceterum nimirum pron. poss., e.g. DRAC. laud. dei 3, 737 tua. GREG. M. moral. 22, 17 suis.

3 accedunt praepos. (sive ad solum subst. sive etiam ad iuncturas verb. pertinentes): PLIN. nat. 25, 78 Iubae ... extat de ea herba ... -um (PRVD. apoth. 397 tot -a de te. AVG. epist. 146 -a de me tua. c. Faust. 12, 7 -a prophetarum ... de domino. al.; cf. et p. 504, 57. 505, 14. 26). NICET. virg. laps. 20 multis super castitatem tuam -is dictis.

4 -um est sim.: a cum enunt. secund.: IREN. 5, 18, 1 illud solum verum est ecclesiae -um, quoniam propria conditio ... portavit eum Christum. PALLAD. hist. mon. I 35 p. 321A de quo tale refertur -um, quod ... numquam habuerit eqs. (gr. p. 137, 7 B. οὐ φέρεται ὅτι). b cum inf.: v. p. 506, 55 sqq.

5 accedit oratio recta: v. p. 505, 78 sqq.

deriv.: praeconialis, praeconio; cf. praecon(i)arius.

praecōnius, -a, -um. a 1. praeco, cf. praeconium. in titulis notatur praec, v. sub 1a. legitur semel apud CIC., in titulis nonnullis aet. imp. et inde a TYCON., maxime in vitis sanctorum; de PROP. 3, 3, 41 v. p. 505, 39.

i. q. ad praeconem pertinens: 1 adi.: a iuxta varia subst.: CIC. Quinct. 95 vir, cuius vox in -o ⌊quaestu prostitit⌋ (quaestum praestitit var. l., unde cui vox in -o quaestum praestitit olim R. Klotz). CIL XI 3294, 6 decurialis decuriae Iuliae -ae consularis (XIV 2265, 5. fere eadem scriptura breviata: VI 1944, 9 ordo d. I. praec cos et 9026/27, 5 ‹d›ec praec co‹...› [sed vulgo solvitur praeconum]). b vox -a: α de voce ipsius praeconis: sub voce -a (spectat ad officium praeconis in iure): PASS. Caesar. (BHL 1511) 13 consularis interrogavit his verbis sub v. -a (praeconaria var. l.). coron. 8 tribunus iussit eos sub v. -a (praeconis var. l.) introduci (Stephan. [BHL 7845] 12. cf. ibid. 16 iussit ... eum adduci sub v. -a praeeunte). ibid. tribunus ... sub v. -a dicens (Mar. Marth. [BHL 5543] 18. Secundian. [BHL 7550] 8 iussit ... eos ... fustibus caedi sub v. -a dicens: '...'. ibid. iterum. cf. ibid. 7 respondit ad eos sub v. -a). Secundi (BHL 7558) 4 proconsul ... iussit eum ... sub v. -a caedi dicens: '...' (cf. l. 68 et ANON. Vales. 14, 82 frustati per publicum sub v. -a ducerentur). aliter: Ps. GREG. TVR. Thom. 6 Z. totam civitatem vox -a (praecona, praeconaria var. ll.) replet dicens: 'audite eqs.' (cf. gr. p. 5, 6 B. ὁ δὲ βασιλεὺς κήρυκας ἀπέστειλε κηρῦξαι). β de voce quorumlibet praeconantium: TYCON. in apoc. 177 B. (ad 8, 13 aquilam ... dicentem voce magna: vae eqs.) verbum dei significat ... plagas novissimi temporis voce -a nunciantem (inde Caes. Arel. in apoc. 6 p. 231, 5 magna v.). GREG. TVR. vit. patr. 17, 2 p. 729, 15 ut episcopus mandata non servantibus imminere mortem proximam voce -a testaretur. VITA Amator. (BHL 356) 26 turba agrestium -a voce confitens eum Amatorem dei amatorem esse.

?2 fem. pro subst. de tabulis gesta laudantibus (tabulas a praecone publice propositas intellexit De Rossi conferens tabulas auctionarias [Cic. Catil. 2, 18]): PASS. coron. 9(22) Diocletianus praecepit omnes curas Asclepii in eodem templo in -as (praegomas, praegonas, precogas sim. var. ll.) aeneas cum caracteribus infigi.

cf. Onom.

praecōnizo, -āvī, -ātum, -āre. a 1. praeco (ad formationem cf. paganizo sim.). [falso edd. vet. pro praeconare IREN. 5 praef. IGNAT. Philad. 7, 2. cf. etiam p. 509, 3.] i. q. praeconare, praedicere: GEST. Pilat. 4, 3 dicit Iesus: Moyses et prophetae -verunt de morte et resurrectione mea (praeconizati sunt, praecinerunt, annunciaverunt var. ll.; gr. rec. A (προ)εκήρυξαν).

praecōno, -āvī, -ātum, -āre et **praecōnor**, -ātus sum, -ārī. a 1. praeco. depon.: Ps. AVG. serm. 61, 2. 214, 3 (v. infra l. 72). CONC.S I 3 vers. Tur. p. 7, 19. 15, 3. 26, 18 ARNOB. in psalm. 92 APRING. in apoc. 5, 2 VEN. FORT. vita Germ. 53, 145; vix IREN. 5, 12, 3 (act. var. l., quod genus exstat 30ies apud eundem). legitur inde ab ITALA, IREN. [langob. vet. apregonar; hisp. pregonar; port. pregoar. cf. M.-L. 6711. Battisti-Alessio I 260. Corominas[2] IV 634. Machado[3] IV 420. St.] [falso trad. SEN. epist. 95, 46 pr(a)econarique (ire conarique Bücheler, cf. confusionem inversam infra l. 49). dub. trad. Ps. AMBR. serm. 48, 7 p. 703C Agnetem trahi ad lupanar ... sub voce -antis ducis (v. Max. Taur. serm. 56 p. 645B, ubi praeconis. ad rem cf. p. 496, 80). e coni. dub. PLAVT. Merc. 17 (-tus pro trad. perconatus proponit Lindsay, probat Enk).]

fere i. q. praedicare, κηρύττειν (quod in GLOSS. et gr., ubi nihil adnotavimus, respondet): 1 usu vario (de ipsis apparitoribus eorumve vices agentibus l. 31. 40. 69. p. 509, 2. 15, in edicto promulgando p. 509, 16, cf. l. 43; ceterum maxime de euangelio vel deo christiano praedicando sim., sc. fere cum colore adnuntiandi, declarandi sim.; in notionem vaticinandi vergit e. g. l. 59. 79. p. 509, 7 [sed opp. praenuntiare infra l. 77]; pro subi. sunt res l. 42 sqq. 75. 79; accedit dat. l. 34 sqq. 47. 50. al.): a sine acc.: ITALA gen. 41, 43 (Ps. Orig. tract. 5, 27 B.) praeco ante eum Ioseph -vit (cod. 101 praedicavit, Vulg. clamante praecone. eodem spectat LIB. iubil. 40, 8 -verunt in conspectu eius). IREN. 3, 12, 6 apud Iudaeos -antes apostoli (cf. 4, 41, 3 Esaias in Iudaea -ans). 4, 36, 5 variis gentibus -bant prophetae et apostoli (item cum dat. pers.: IGNAT. Philad. 7, 2 spiritus mihi -vit dicens haec: '...'). Ps. AVG. serm. ed. Mai 168, 2 per musicam David propheticam -vit dicens: '...' (psalm. 2, 7. eadem structura: Ps. ORIG. tract. 5, 30 B. [inde ISID. in gen. 30, 19]. IGNAT. supra). QVODV. prom. 2, 33, 71 spretis ... -antis verbis (sc. Hieremiae; fortasse pro subst.). MART. CAP. 1, 63 regiam Iovis ingressuros ... nominatim vocabat Fama -ans. Ps. ORIG. hom. Migne suppl. 4, 853 Herodes audivit ... angelos -antes. subi. est res: Ps. AMBR. paenit. 16 p. 989D Nabuchodonosor non desiit solum deum verum ex toto corde decretisque -antibus confiteri (v. Dan. 3, 96). PETR. CHRYS. serm. 137, 3 verbum iudicat, vox -at (praetonat var. l.; antea: Iohannes vox est, postea: praeco).

b cum acc.: α rerum: ITALA Is. 61, 1 (Iren. 3, 9, 3) misit me prophetam ... -are captivis remissionem et caecis visionem (Cypr. testim. 2, 10 praedicare, sim. Vulg.). IREN. 2, 30, 6 veritatem -verunt prophetae (ire conaverunt, ire conati sunt var. ll.). 3, 1, 1 euangelium apostoli -verunt. 3, 9, 1 paenitentiam ... eis ... -bat Iohannes baptista (3, 10, 1). 4, 20, 8. 12 sermones, qui -bantur. 4, 33, 13 resurrectionem Christi. 4, 34, 4 haec (sc. Is. 57, 1) ... in prophetis ... -bantur (sim. 4, 36, 2. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 220, 42 illud, quod per prophetae vocem -atur ...: '...' [Is. 50, 6]). 5, 12, 3. 5, 30, 3 manifeste ... -ari nomen ⌜antichristi (5, 30, 4 [quater]). Ps. HIER. epist. 19, 10 p. 198D multa, quae -bantur, effecta sunt. Ps. AVG. serm. ed. Mai 168, 1 humanis vocibus ... deitas -atur. Ps. ORIG. tract. 16, 23 B. Christum -antem, quae ... noluerat ... audire Israel. CONC.S I 3 vers. Tur. p. 7, 19 propheta Christi sacramentum ... -tus est dicens: 'egressus es eqs.' (gr. I 1, 1 p. 14, 14 προανακέκραγε. eadem structura: p. 15, 3 [gr. I 1, 1 p. 22, 10 διακηρύττει]). ARNOB. in psalm. 96 p. 465B prophetas ... adventum domini -antes. 97 p. 466C iubilate ... conspectum domini -antes saeculis. Ps. FVLG. RVSP. serm. 70 p. 943B cui, sc. Christo, debemus semper gratias -are. in figura etymologica: IREN. 3, 12, 3 manifestam ... praeconationem Petrus ... -vit eis (sc. act. 3, 12 sqq.; cf. 5 praef. praeconio ecclesiae, quod prophetae ... -verunt). β animantium: IREN. 2, 30, 9 quem deum prophetae -ant (4, 35, 2. ironice de statua adoranda: CHRYSOST. hom. I 859C qualis deus, qui ut disci possit, publice -atur? [ad Dan. 3, 4 praeco clamabat eqs.]). 4, 24, 2 apostoli in circumcisione (i. Iudaeis) -bant filium dei (DIDYM. serm. [Rev. Bénéd. 73, 1963] p. 10 l. 22 pater ... f. desuper -bat, sc. post baptisma. cf. l. 77 sq. 83 et Ps. AVG. serm. 214, 3 = Ps. FVLG. RVSP. serm. 3 p. 861B ipsum -at Stephanus [-atur Ps. Aug.]. Ps. AVG. serm. ed. Caillau 2, 36, 2 agnum ... angelus -vit. ARNOB. in psalm. 92 hunc -ta sunt flumina scripturarum). accedit acc. vel nom. praedic.: IREN. 4, 36, 2 quem ... dominum -bant apostoli incredulis. 4, 36, 5 alii ... adventum praenuntiabant filii dei, alii vero praesentem eum Christum ... his, qui longe erant, -bant. 5, 21, 1 ex eo (sc. e gen. 3, 15) ... Christus -batur observans caput serpentis. 5, 22, 1 quem ... lex -verat deum (nisi ad l. 67. item dubites de APRING. in apoc. 5, 2 operatorem horum universorum deum magestatis intellegunt et -antur). 5, 25, 1 regem se vult -ari apostata. Ps. CYPR. tract. 25 filium ..., quem Isaias dominum Sabaot [ut] -ret. ad structuram cf. etiam p. 509, 19.

c pro obi. accedunt aliae structurae: α oratio recta (cf.

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

p. 508, 37. 54. 59): ITALA apoc. 5, 2 (cod. g) audivi angelum fortem -antem voce magna: 'quis dignus *eqs.*' (*Vulg.* praedicantem. *cf.* VICTORIN. POETOV. *ad l.* praeco ... -vit [praeconicavit *var. l.*], anne aliquis dignus esset *eqs.*). PS. AVG. serm. 61, 2 iterum atque iterum -ari: '...' (*sc. Ioh. 14, 27. sim. afferuntur verba scripturae*: CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 26, 18 -bitur et per nos ... Paulus: '...' [*gr. I 1, 1 p. 32, 20 κεκράξεται, alt. versio I 2 p. 43, 30* clamabit]. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 221, 12 ante -tum est: '...'). *β acc. c. inf.*: IREN. 1, 27, 3 patriarchas ... non participasse salutem, qui in Marcione fuit serpens -vit. ZENO 1, 13, 2 (1, 3, 3 L.) sabbatum ..., quod violandum ... non esse -at *Iudaeus*. GREG. TVR. glor. mart. 83 p. 545, 21 dei illa munere ... praestita *esse* -vi. *γ enunt. secund.* (*v. etiam l. 3*): IREN. 1, 10, 3 quemadmodum factus est 'qui non erat populus populus' (*Rom. 9, 25*) ... -are *prudentiae est.* 3, 21, 4 *spiritus* -vit, quis et qualis esset adventus domini. CASSIOD. Ios. antiq. 14, 402 Herodes ... iussit -ari iuxta murum, quod bono populi praesto esset. NOVELL. Iust. 14, 1 -amus ..., quia *eqs.* (*gr. προαγορεύομεν*).

2 *praevalente colore laudandi sim.* (GLOSS. V 135, 26 -are laudare): GREG. TVR. Mart. 2, 44 Maroveus ... aderat, non inmerito Helari beatissimi discipulus -andus. VEN. FORT. carm. 3, 21 tit. domino ... apostolicis actibus -ando ... Avito papae Fortunatus (*sim.* epist. [carm. 5, 5] 1. vita Albin. 1, 1). vita Germ. 53, 145 *muliere caeca sanata* adstantes sancti Germani -ti sunt merita.

deriv.: praeconabilis, praeconatio. *Breimeier.*

praecōnspicābilis, -e. *a* prae *et* conspicabilis. *i. q. valde conspicabilis* (*sc. quod omnes vident; an cogites de vi praeverbii temporali, i. quod praevideri potest?*): CASSIOD. in psalm. 96, 6 ('viderunt omnes populi gloriam eius') 'viderunt' hic non carnalibus oculis, sed cordis lumine debemus accipere; ... sive, ut quidam volunt, -is (-i *cod. unus; var. l.* perspic- *testari videtur Migne*) domini significatur adventus.

praecōnsūmo, -ptum, -ere. *a* prae *et* consumere. *i. q. antea consumere*: OV. met. 7, 489 *Minos Atheniensibus bellum inlaturus noluit prius cum Aeginetis pugnare atque* suas ibi -ere vires. trist. 4, 6, 30 *multum est* vires afferre recentes, nec -ptum temporis esse malis.

praecontemplātio, -ōnis *f.* *iuxta* praescientia *sec. gr. formavisse videtur interpres derivatum verbi a* prae *et* contemplari *componendi.* *i. q. actio antea contemplandi quae futura sunt*: CASSIOD. hist. 1, 14, 12 scivit de illo *Christo* deus praescientia et -e, quia *eqs.* (*gr. Theodoret. 1, 4, 12 προγνώσει καὶ προθεωρίᾳ*).

praecontēstor, -ātum, -ārī. *a* prae *et* contestari. *i. q. antea contestari* (*sensu passivo, cf. vol. IV 690, 75*): NOVELL. Iust. 83, 1 si ... quaedam -tae sunt lites, *antequam hac lege interdictae sunt* (*gr. προκατήρχθησαν, Iulian. epit. novell. 77, 2* iam contestatae sunt).

praecontrecto, -āre. *a* prae *et* contrectare. *i. q. antea contrectare*: OV. met. 6, 478 spectat eam *Philomelam* Tereus -atque videndo (-tract- *var. l.*).

praeconvinco, -ere. *a* prae *et* convincere. *i. q. antea convincere, refellere*: RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 147, 42 abominamur ... Cyrilli capitula ... -entes eas, quae in ipsis sunt, blasphemias (*sc. praevenientes iudicium totius ecclesiae*).

praecoquē *et* **praecoquis** *v.* praecox.

***praecoquo,** -xī, -ctum, -ere. *a* prae *et* coquere. *scribitur* -cocuntur PLIN. nat. 18, 288. NOT. Tir. 103, 50sqq. -it. -xit. -tum. [*falsam var. l. pro* praecox *v. ibi.*]

i. q. antea coquere: **1** *calore naturali; coquitur aliquid ante suum tempus, praemature*: VITR. 2, 3, 2 summum corium *laterum* sol acriter cum -it, efficit ut *interiora postea arescentia corium rumpant* (*Cet. Fav. 10* cito desiccat). PLIN. nat. 18, 288 *nimio vapore* acini ... -untur in callum. *loco dubio*: PLIN. nat. 14, 81 quidam ex quacumque dulci *uva*, dum ⌊-ta⌋, alba, faciunt *passum* (⌊ ⌋ *codd. praeter antiquissimum M, qui exhibet* praecotu; *sunt qui intellegant adi. notionis q. e. valde maturus*; percocta *coni. C. F. W. Müller, Krit. Bemerkungen, 1888, 16; restituasne* praecoci *coll. Colum. 12, 39, 1 ad passum faciendum* uvam praecoquem bene maturam legere?).

2 *calore admoto ad conficienda medicamenta vel alimenta; coquitur aliquid*: *antequam denuo coquitur*: APIC. 8, 8, 1 in aqua -itur *lepus* modice, deinde componitur in patina [ac] coquendus oleo in furno. *antequam subministratur sim.* (*vi praeverbii minus conspicua; gr. προέψειν confert Vietmeier, Cael. Aur. als Übersetzer, Diss. 1937, 86*): CAEL. AVR. acut. 1, 10, 73 ex melle atque oleo ... -ta *alica* (*antea*: decocta). 1, 15, 132 *mulsum adhibendum est*, sed -to melle. 2, 18, 107 quo *suco* sit -tus mali punici cortex (*cum abl. ut*: chron. 1, 5, 161. 5, 10, 125). 2, 18, 109 in qua *aqua* fuerint -tae palmulae (2, 24, 136 in quo *mulso* -ta vel praeinfusa fuerit ruta. 3, 4, 42 *Heraclides* utitur mulso, in quo -it ficum. chron. 4, 3, 26 spongiae ... expressae ex decoctione ... liquoris, in quo -ta sint mala punica. *al. apud eundem*). 2, 29, 160 amylum cum aqua -tum ... admiscuerunt. *al. apud eundem.*

praecoquus *v.* praecox. **praecor** *v.* precor. *Korteweg.*

***praecordia,** -ōrum *n. plur.* (*sing. fem. et neutr. v. infra*). *a* prae *et* cor. *scribitur* prec- VERG. Aen. 2, 367 *et* 7, 347 *cod. M, et saepius in codd. medii aevi.* NOT. Tir. 44, 60. *de formis: inter neutr. pluralia tantum afferunt* PROB. app. gramm. IV 196, 10 CHAR. gramm. p. 37, 13 B. *al.*; *sing.* -um *exhibet* ORIBAS. syn. 4, 41, 3 La p. 43 (*praecedit ibid. plur.* -is), -cors *sec. adi.* discors, excors *sim. fingitur apud* VINDIC. *p. 512, 17*; *fem. sing.* -a, -ae (*cf. gr. καρδία*) *exhibent* ITALA gen. 49, 6 (Lugd., *nisi n. plur. sec. gr. cum verbo sing. iungitur, sed cf.* -am *ibid.* 50, 21). BARNAB. 8, 3. 9, 1 (*sed neutr. acc. plur.* 14, 5). PLIN. phys. Bamb. 80 tit. 80, 1 ORIBAS. syn. 5, 17, 5 Aa p. 60. *al.* ISID. orig. 10, 102 (*textu non sano?*). PASS. Theclae A 24 p. 64, 5. *al.*; *formae fem. plur. traduntur falsa var. l.* COLVM. 12, 11, 2 (*SA*). MARCELL. med. 21, 12 PS. APVL. herb. 79 l. 10; *acc.* -as *pro nom. adhibitum vix recte tueri videtur Martin* COMM. instr. 2, 29, 4 (*cf. acc. plur.* -a apol. 902). *de notione*: CHAR. gramm. p. 37, 13 B. haec -a *ὑποχόνδρια* (*cf.* EXC. Bob. gramm. I 550, 12 *σπλάγχνα τὰ ὑποχόνδρια*). ISID. orig. 11, 1, 119 -a sunt loca cordis vicina, quibus sensus percipitur (*v.* SERV. Aen. 7, 347 *infra sub IA1a*); et dicta -a eo quod ibi sit principium cordis et cogitationis. GLOSS. *ὑποχόνδρια. καρδιότης. σπλάγχνα.* cor est. interiores partes. GLOSS.^{L} V Abba PRAE 16 partes proximae cordi. *cetera v. infra suis locis, imprimis sub IIB.* *legitur singulis vel binis locis apud* PLAVTVM, CATONEM, LVCIL., CAEL. or. frg., *tum frequentius in poesi inde a* CIC. Arat. (*3*), VERG. (*6*), CIRI (*2*), HOR. (*6*), TIB. (*1*), PROP. (*2*), OV. (*20 vel 21*), *in prosa oratione apud* CIC. *philos.* (*3*), LIV. (*1*), SEN. contr. (*2*), VAL. MAX. (*7*) *et saepius inde a* CELSO. [*abrut.* precordie; *sard. sept.* prikoggi. *cf. M.-L. 6713 et Faré, Postille. St.*] [*loco manco* STAT. silv. 2, 2, 147.]

i. q. pars corporis, quae circa cor vel sub corde est (*v. quae praemonuimus sub II; usu proprio praeter IA2 et C*): **I** *generatim.* *maxime de pectore* (*quae vox saepe iuxta ponitur*) *vel eius inferiore vel intima parte, cf.* -a intima: VERG. Aen. 7, 347 OV. epist. 16, 135 met. 4, 507. 6, 251 APVL. met. 10, 3, 5. *al.*, ima: SEN. dial. 3, 1, 4 epist. 20, 1. 45, 7 APVL. met. 2, 16, 6. 8, 27, 6. *al.*, penita: APVL. met. 9, 26, 4; *de pectore exteriore v. e. g.* CIRIS 346 OV. met. 1, 549 *et p. 511, 43*; *tota* -a: CAEL. or. frg. (17 M.) Quint. inst. 4, 2, 123 APVL. met. 6, 31, 5. 10, 2, 5 *et p. 511, 12sqq.*

A *hominum* (*rei personatae p. 511, 2sqq.*): **1** *vi plus minus corporali* (*in imag. e. g.* HOR. epod. 11, 15 OV. met. 4, 507 PRVD. cath. 7, 20): **a** *exempla varia* (*selecta inde a* SEN.): PLAVT. Merc. 124 genua hunc cursorem deserunt; perii, seditionem facit lien, occupat -a. CAEL. or. frg. (17 M.) Quint. inst. 4, 2, 123 temulento sopore profligatum, totis -is stertentem (*cf. in imag.* PRVD. cath. 7, 20 animus ... pigris stertat ut -is). CIC. Tusc. 1, 96 *veneno poto* extremo spiritu, cum iam -is conceptam mortem contineret *Theramenes.* VERG. georg. 2, 484 sin ... frigidus obstiterit circum -a sanguis, *quominus arcana naturae prodam* (*cf.* SCHOL. Hor. ars 465 Empedocles ... dicebat tarda ingenia frigido circa -a sanguine inpediri [*cf. frg. B 105 αἷμα ... περικάρδιον*]. *ceterum cf.* VERG. Aen. 10, 452 frigidus Arcadibus coit in -a sanguis. LVCAN. 2, 557 STAT. Theb. 2, 669. *al.*). Aen. 7, 347 *Amatae Allecto* unum de crinibus anguem conicit inque sinum -a ad intima subdit (*349* inter vestis et levia pectora. SERV.: quae sunt loca cordi vicina, quibus sensus percipitur. *cf.* OV. met. 4, 507 -a ... intima movit *Tisiphone*). CIRIS 346 assiduis mulcens -a palmis (*341 et 345* pectus). HOR. epod. 11, 15 meis inaestuet -is libera bilis (*sat. 1, 9, 66 et carm. 1, 13, 4* iecur). 17, 26 levare tenta spiritu -a (*cf. de sede spiritus*: LIV. 42, 16, 3 vivere *eum* ... ex calore et spiritu remanente in -is. VAL. MAX. 4, 6, 2 spiritum ... ex ipsis -is et visceribus hausit [*postea*: pectore]. APVL. met. 8, 27, 6. *al.*). *al.* OV. met. 8, 791 *Fames* se in -a condat sacrilegi. *al.* SEN. dial. 3, 1, 4 *iratis* exaestuante ab imis -is sanguine. CVRT. 4, 16, 13 cum avide *aquam* turbidam hausissent, tendebantur extemplo -a premente limo. APVL. met. 10, 28, 3 parvulae ... delicata ac tenera -a conficit protinus virus infestum. AVG. civ. 14, 24 p. 51, 7 D. paululum -is contrectatis tamquam de sacculo ... proferunt *quae comederunt.* *al.* **b** *-a telis transigere, figere sim.*: VERG. Aen. 9, 413 hasta ... fisso transit -a ligno. OV. epist. 9, 157 exegit ferrum sua per -a (*Althea ut met. 8, 532* per viscera. *cf.* SEN. contr. 7, 5, 2 adactum in -a gladium. VAL. MAX. 6, 8, 3 egit). 10, 107 non poterant figi -a *Thesei* ferrea cornu *Minotauri* (*postea*: pectore. *cf.* 12, 185 *sub 2a*). met. 6, 251 rupit -a ferro (*item* 13, 476). VAL. MAX. 3, 2, 13 gladio -a sua transverberavit. *sim. al.*

2 *-a sunt sedes cogitationum, virtutum, affectuum sim.* (*hic illic transit in vim ipsius mentis, affectus sim., imprimis* PROP. 2, 4, 21 APVL. met. 4, 2, 2 *et sub b*; *cf. explicationes supra l. 12. 41 et seriem vocum similium* DRAC. laud. dei 2, 42 pectora, cor, sensus, animam, -a, mentem [*sim.* Orest. 558]): **a** *usu pagano* (*exempla post* OV. *selecta*): LVCIL. 590 ego ubi quem ex -is ecfero versum (*cf.* PROP. 2, 1, 41 nec mea conveniunt duro -a versu Caesaris in Phrygios condere nomen avos [*antea*: pectore]). VERG. Aen. 2, 367 victis redit in -a virtus. 9, 596 *Numanus* tumidus ... novo -a regno. CIRIS 272 ille mea ... oppugnat -a Minos (*268* nostris qui moenibus assidet hostis). HOR. epod. 5, 95 inquietis adsidens -is pavore somnos auferam. sat. 1, 4, 89 condita cum verax aperit -a Liber (*Porph.* quae in penitiora mentis condiderat). TIB. 1, 1, 63 non tua sunt duro -a ferro vincta (*postea*: corde. *cf.* OV. epist. 12, 185 si forte preces -a ferrea tangunt. PS. QVINT. decl. 10, 2 isti ferreum pectus et dura -a [*sim.* HIER. epist. 14, 3, 2]. *al.*; *ad rem v. Pease ad Verg. Aen. 4, 366*). PROP. 2, 4, 21 *puer* saepe uno mutat -a verbo. OV. met. 11, 149 nocitura ... erant domino *Midae* stultae -a mentis (*iuxta* mens: SEN. dial. 6, 26, 4 detectas m. et aperta -a. VAL. FL. 3, 632 tali mentem pars maxima flatu erigit et vana gliscunt -a lingua. *al.*). *al.* STAT. silv. 2, 1, 13 stat pectore demens luctus et admoto latrant -a tactu (*cf. vol. VII 2, 1013, 80sq.*). APVL. met. 4, 2, 2 apud

[*Kendel*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mea non usquequaque ferina -a . . . arbitrabar *eqs.* CLAVD. rapt. Pros. 1, 6 totum spirant -a Phoebum. *al.* *per prosopopoeiam de rebus incorp.*: VAL. MAX. 4, 8 ext. 2 Gillian, quem propemodum ipsius liberalitatis -a constat habuisse. VOPISC. Car. 2, 6 (*de re publica*) eo usque gravata est . . ., ut mortalitatis mala -orum timore sentiret.

b *in sacr. script. et usu christiano* (*fere vi vocis q. e.* cor; *gr. resp.* καρδία *nisi alia adnotavimus*): ITALA gen. 49, 6 (Lugd.) non veniat anima mea super eos *Symeonem et Levi* et super constantia eorum non contendat -a mea (*gr.* ἥπατα, *Ottob.* viscera, *Tert. adv. Marc. 3, 18* iecora, *Vulg. sec. var. l.* gloria). 50, 21 (Lugd.) locutus est ad -am eorum (*Ottob.* in corde, *Vulg. non resp.*). Luc. 10, 27 (Tert. adv. Marc. 5, 8; *cf. Matth. 22, 37 Marc. 12, 29*) diliges dominum de totis -is et totis viribus et tota anima ([*cf. cod. e* corde . . ., anima . . ., visceribus, *Vulg.* corde . . ., anima . . ., viribus]. TERT. ieiun. 2 p. 276, 26 de t. -is credam. *cf.* ex t. -is: EPIST. Paul. et Cor. II rec. A 14. HERM. vulg. mand. 9, 2 [*Pal.* animo]. 12, 5 [= Pal.]. *al.*; -is t.: PS. CYPR. rebapt. 1 PS. HIL. libell. 1 p. 71, 14 AVG. conf. 1, 15, 24. *al.*). *al.* TERT. apol. 30, 6 *v. sub B.* adv. Iud. 7, 6 quod -a singulorum variis modis a diabolo obsessa fide Christi sint reserata. mart. 2, 2. HERM. vulg. mand. 4, 3 omnium cogitationes -orum novit deus (*gr.* καρδιογνώστης . . . ὤν, *Pal. 4, 3, 4* qui omnium viscera et cor praevidérat. *cf.* PASS. Theclae A 24 p. 64, 5 -e [-orum *var. l.*] scrutator). BARNAB. 4, 8 ut dilectio Iesu consignetur in -is vestris. 9, 1 aures -ae vestrae (SACR. Gelas. 408 M. = Greg. 79, 9. MAX. TAVR. serm. app. 25 p. 898B). *al.* PS. HIL. hymn. 1, 12 *Christus* interna nostri pectoris illuminans -a. AMBR. Cain et Ab. 1, 9, 35 AVG. conf. 9, 12, 29 serm. 208, 2. *al.*

B *animalium, signorum* (APVL. met. 4, 2, 2 *v. sub A2a*): CIC. Arat. frg. 17 *Booti* subter -a fixa videtur stella micans radiis, Arcturus (*gr. 94* ὑπὸ ζώνῃ. *item signorum*: Arat. 109 *Canem* tegit obscurus subter -a venter [*gr. 329* γαστέρα *tantum*]. 457 umeros . . . et -a [*gr. 671* στήθεα]). fin. 5, 92 cum . . . anulus *Polycratis* in -is piscis inventus est (*cf. Herod. 3, 42* ἐν τῇ νηδύι). APVL. met. 4, 21, 1 lanceam mediis iniecit ursae -is. 6, 31, 5 totis . . . vacuefacto *asino* -is. *al.* TERT. apol. 30, 6 cur -a potius victimarum quam ipsorum sacrificantium examinantur.

C *in descriptione mundi transfertur ad eius partem mediam, intimam* (*cf. Schwarz, Hermes 100, 1972, 614*): MANIL. 1, 17 impensius ipsa scire iuvat magni penitus -a mundi. 3, 61 per mediam, mundi -a, partem disposita *astra*.

II *in medicina et descriptione corporis animantium.* *quaerenti, quae pars corporis quibus locis significetur, iam explicationes antiquae inter* φρένες *p. 512, 12,* διάφραγμα *p. 512, 15,* ὑποχόνδρια *p. 512, 4,* exta *l. 83sqq. variantes indicant vim vocis ne apud medicos quidem sibi constare; tamen imprimis significari videtur ea regio interior vel exterior corporis inter os pectoris et umbilicum sita, quae gr. appellatur* τὰ ὑποχόνδρια.

A *exempla varia minus definita* (*selecta post* SCRIB. LARG.): LVCIL. 642 *medicus* prius quam venas hominis tetigit ac -a (*affert* NON. p. 408, 30 tangere: inspicere. *cf. eandem imaginem Pers. 3, 107* tange . . . venas et pone in pectore dextram). CELS. 1, 3, 20 ubi amari ructus cum dolore et gravitate -orum sunt, *eqs.* 2, 3, 1 si -a eius sine ullo sensu doloris aequaliter mollia in utraque parte sunt; quod si paulo tumidiora sunt *eqs.* (3, 20, 3. 3, 20, 6. 3, 24, 1 CAEL. AVR. acut. 2, 9, 50). 2, 4, 3 habere . . . -a inflammata, dolentia, dura, tumida, intenta (2, 4, 6. 2, 7, 24. 2, 7, 30. *al.*). *et saepe.* SCRIB. LARG. 258 ad -orum tensionem (= MARCELL. med. 22, 19). 265 ad iecinoris, -orum duritiam (*sim.* MARCELL. med. 24, 2). PETRON. 56, 2 medicus, qui scit, quid homunciones intra -a sua habeant et quando febris veniat. PLIN. nat. 20, 42 *cepas* inutiles esse -is et concoctioni. *et saepius.* SER. SAMM. 431 languida si duro turgent -a morbo, *eqs.* (*fortasse sec. Plin. nat. 20, 251* stomachi dolores). *al.*

B *explicationes et loci melius definiti* (*sc. fere eo quod distinguuntur partes corporis aliae*): **1** *respicitur regio pectoris circa cor sita vel quae sub saepto transverso comprehendit iecur, stomachum, lienem* (*gr. resp.* ὑποχόνδρια, *nisi alia adnotantur*): CATO agr. 157, 7 si lienes turgent et si cor dolet et si iecur aut pulmones aut -a (*cf. Oribas. coll. med. 4, 42* τὸ διάφραγμα καὶ τὰ ὑποχόνδρια). CELS. prooem. 42 uterum quidem . . . spirante homine posse diduci; simul atque vero ferrum ad -a accessit, *eqs.* (4, 1, 4 *transversum saeptum,* quod -is u. diducit). *ibid.* mortui . . . -a et viscus omne in conspectum latrocinantis medici dari (2, 15, 2 visceribus . . . aut -is. 6, 18, 9A ad -a et ad v. *sed fere syn.* THEOD. PRISC. eup. faen. 44 parti *dextrae vel sinistrae* -orum . . ., utrisque visceribus [*Cass. Fel. 30 p. 62, 7 resp.* spleni . . . epati]). 2, 2, 3 si dolor -orum est aut totius pectoris (4, 8, 2 in p. -isque. 4, 14, 1 -orum totiusque p. PLIN. nat. 11, 207 *infra.* MARCELL. med. 22, 20. *al.*). 2, 7, 31 magis . . ., qui *tumor* in -is, quam is, qui in ventre est (2, 8, 30. 3, 7, 2C. SCRIB. LARG. 198 stomachi v. que et -orum. 260 ad -orum tensionem, v., stomachi duritiem [*sim.* MARCELL. med. 21, 14]. PLIN. nat. 11, 207 pectus, hoc est ossa, -is et vitalibus natura circumdedit, at ventri . . . ademit. 23, 83 purgationes ventris . . ., purgare -a. *al.* PLIN. med. 2, 4, 3. *al.*). 4, 1, 6 stomachus . . . circa -a cum ventriculo committitur (SCRIB. LARG. *v. supra.* PLIN. nat. 22, 21 cordis vitiis, s., iocineri, -is. 23, 99 -is, s., iocineri. GARG. MART. med. 2, 30 s. et -is. CAEL. AVR. gyn. 1, 77. *al.*). *al.* PLIN. nat. 30, 42 -a vocamus uno nomine exta in homine (*cf.* PLIN. med. 2, 4, 1 in universo -a appellantur, quae aliqui in plura vocabula dividunt, vocantes modo stomachum, interdum iecur, interdum -a [*inde* PLIN. phys. Bamb. 80, 1]). *al.* THEOD. PRISC. log. 81 et spleni et epati conveniens *emplastrum* in fervore utrorumque -orum (*cf. p. 511, 51. 71*). ORIBAS. syn. 5, 17, 5 Aa p. 60 ypocondria . . ., id est -a (*La* ypocondria *tantum, gr.* τὸ ὑποχόνδριον. *item* 5, 50,1 Ab p. 87 ALEX. TRALL. 3, 52). *al.*

2 *respicitur ipsum saeptum transversum* (*hucine p. 511, 65? vix et p. 511, 80*): CIC. Tusc. 1, 20 iram in pectore, cupiditatem supter -a locavit *Plato* (*Tim. 70e* εἰς τὸ μεταξὺ τῶν τε φρενῶν καὶ τοῦ πρὸς τὸν ὀμφαλὸν ὅρου). PLIN. nat. 11, 197 exta homini ab inferiore viscerum parte separantur membrana, quam -a appellant, quia a corde praetenditur, quod Graeci appellaverunt φρένας (*cf. Arist. part. anim. 672b10* διάζωμα). 11, 209 *vulva* ova generantium adnexa -is (*Arist. hist. anim. 511a7* ὑπόζωμα). VINDIC. gyn. p. 439 rec. D sub his *extremis partibus pulmonis* posita sunt -a, quem grece diafraima vocant (*sim. cett. rec.*, rec. G frena[n]s vel diafragma; *apud* gyn. ed. Schipper p. 15, 29 *praecedit additamentum fortasse medii aevi*: membranis, quod precors vocamus [*plur.* -a *ibid.* p. 15, 37]). *Keudel.*

praecorrumpo, -uptum, -ere. *a* prae *et* corrumpere. *i. q. antea corrumpere: donis, promissionibus sim.*: OV. met. 9, 295 *Lucina* quidem venit, sed -ta *a Iunone, ut partum impediret.* 14, 134 *Phoebus virginem* -ere (per- *var. l.*) donis . . . cupit. *erroribus*: CONC.S I 3 vers. Tur. p. 109, 24 pauci quidam -tam habentes voluntatem de doctrina Nestorii (*altera versio I 2 p. 83, 33* ante corruptam habentes sententiam, *gr. I 1, 3 p. 29, 3* προδιαφθαρέντες τὴν γνώμην).

praecors *v.* praecordia. *Ramminger.*

praecox (-coquis), -cocis *vel* **praecoquus** (-cocus, -quoquus), -a, -um. [*a* prae *et* coquere; *ad formationem cf.* ollicox *et Leumann, Gramm. 1977, 393. Sch.*] *de origine*: SERV. georg. 2, 95 preciae *vites* . . ., quasi -ae, quod ante alias coquantur (*sim.* ISID. orig. 17, 5, 16. *cf.* VARRO rust. 1, 54, 1 *p. 513, 19*). *de scriptura*: pre- *exhibent e. g. cod. A* VVLG. Sirach 51, 19, *M* DIOSC. 1, 125 p. 64, 23 M., *Aa* ORIBAS. syn. 4, 28, 20 *et hic illic recentiores. formam* -coc- *postulat* GELL. 10, 11, 9 (*inde* MACR. Sat. 6, 8, 13) -cem inquit, *sc.* AFRAN. com. 335, non -quem; est enim casus eius rectus non -quis (-cis *codd. Gell.*, -cus *cod. unus Macr.*), sed -cox; *testantur* EDICT. imp. Diocl. 6, 58 L. *et codd. antiqui M* PLIN. nat. 15, 38. 73. 74, *O et M* VVLG. num. 13, 21, *M* DIOSC. 1, 125 p. 64, 23 M., *Vat.* GLOSS. IV 154, 39 (-eoc- *trad.*); -cocc- *sec. gr. exhibet Aa* ORIBAS. syn. 2, 21 p. 104, 1 Mø. *al.* (*v. p. 513, 82*). *formam* -coqu- (*cf.* CAPER *infra*) *praebent M* PLIN. nat. 15, 16, *N* GARG. MART. pom. 2, 10. 11, *S* VVLG. num. 13, 21. *forma* -quoqu- *ab edd. in* -coqu- *fere correcta legitur in N* GARG. MART. pom. 2, 11, *Vat.* GLOSS. IV 156, 9, *Sangall. ibid.* 269, 45 *et nonnumquam in codd. rec. ceterum praevalet* -coc- *in formis tertiae declinationis* (*sed* -coqu- *15ies apud* COLVM., -coc- *bis*), -coqu- *vel* -quoqu- *in formis primae et secundae* (*sed* TERT. *non nisi* -coc-). *de formis: tertiae declinationis formae priores et omnino frequentiores leguntur inde ab* ENNIO, *aetate vero posteriore superantur formis primae et secundae; nom. masc. sing.* -quis *respuit* GELL. *supra; nom. fem. sing.* -x *esse testatur* NON. p. 156, 30 (*inde* GLOSS. V 645, 71) -x, id est -a (*affertur* VARRO Men. 514), *sed* -quis *laudat idem* p. 150, 25 *e* NOVIO *p. 514, 18*; *abl. sing.* -i COM. pall. inc. 95 (*inde* APVL. apol. 85, 8). CVRT. 4, 15, 11 PLIN. nat. 15, 38 AMBR. hex. 3, 9, 39 p. 85, 10, *sed* -e COLVM. 3, 9, 6. 3, 21, 5 *et var. l.* TERT. anim. 20, 3. *primae secundaeque declinationis formas postulare videtur* CAPER gramm. VII 93, 4 -coqua (-quoqua, -coca *trad.*) dicendum, -cocia (-cotia *trad.*) deridendum. *eas exhibent* (*in falsa var. l. pro* -cocia PLIN. nat. 16, 106 MART. 13, 46 tit., *pro* Persica MART. 13, 46, 1): TERT. nat. 1, 15, 8. anim. 20, 3 (-e *var. l.*). adv. Marc. 3, 8 p. 388, 23. 4, 7 p. 514, 11 pall. 1, 2 GARG. MART. med. 44 (*bis*). pom. 2, 10. 2, 11 (*bis*). NON. p. 150, 18. 156, 30. 247, 22 PALLAD. 2, 15, 20. 4, 10, 27. 12, 7, 4. 12, 7, 6. AVSON. 415, 15 p. 274 P. (*sed* -x 196, 29 p. 55). SERV. georg. 2, 95. VVLG. num. 13, 21 (-ces *var. l.*). Mich. 7, 1 (*sed* -x Sirach 51, 19 [-a *var. l.*]). *al.*; -i- *servatur sec. tertiam declinationem infra p. 513, 46. 74.* *compar. et superl. desunt, sed cf.* tam -x SEN. dial. 10, 6, 2 TERT. adv. Marc. 4, 27 p. 514, 11, multum -x AVSON. 415, 15 p. 274 P. *de notione*: NON. p. 150, 18 -x, [et] -a, quod est inmatura (*seclusit Lindsay, sed* e⟨s⟩t *suspicatur in app. coll. p. 156, 30 supra; afferuntur* ENN., LVCIL., VARRO, NOVIVS, *v. infra p. 514, 18 et sub IB*). SYNON. Cic. p. 438, 19 praeceps . . . praerapidus. -x. pernix. praematurus. fervidus. *eqs.* GLOSS. -x: πρόωρος. πρώϊμον. πρόδρομα. praematurus. -us: temporaneus. -a: celere maturans vel temporanea. *al.* *legitur singulis vel binis locis apud* ENN. (*v. sub IB1*), LVCIL., AFRAN., NOVIVM, COM. pall. inc., VARRONEM, SEN. (*phil. et trag.*), CVRT. *al.* (*sc. in versu* COLVM., CALP., STAT., SER. SAMM., AVSON.); *saepius exstat nimirum apud* COLVM. *et* PLIN. nat.; *variis modis depravatum abiit in sermonem gr., v. p. 513, 14sqq.* [praecoquum *i. q. fructus praematurus* (*cf. p. 513, 72*): *var. it. mer. cf. M.-L. 6712. Battisti-Alessio IV 2846. Wartburg IX 284sq. St.*] [*confunditur cum* praecoctum PLIN. nat. 35, 184 MART. 13, 46 tit. (*cf. var. l.* praecoctia PLIN. nat. 17, 17 *nec non* peracocti ORIBAS. syn. 4, 13, 6 La).]

I *usu sollemni, sc. vigente respectu maturitatis vel status perfecti sim. significatur, quod antea coquitur, sc. fere i. q. praematurus sim.* (*syn. e. g.* asper: LVCIL. 130. immaturus: SEN. dial. 10, 6, 2 EPIST. pontif. 388 CONC.S I 2 p. 94, 36. praematurus: COLVM. 11, 3, 51 [*cf.* praemature: AFRAN. *sub B1*]. celerrimus: PLIN. nat. 7, 2. maturior: STAT. silv.

[Breimeier]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2, 1, 39. abortivus: TERT. adv. Marc. 3, 8 p. 388, 23. acerbus: NON. p. 247, 22 [distinguitur TERT. adv. Marc. 4, 27 p. 514, 11]. incoctus: NON. p. 247, 22; opposita v. infra l. 9 sqq.; accedit acc. relationis sub A2c): A respiciuntur potius, quae communem, exspectatam sim. praeveniunt maturitatem, opportunitatem sim., sc. ante alia vel solito prius matura sunt, fiunt: 1 in rebus naturalibus (hunc usum velut primarium exemplis vetustioribus sub 2 et B allatis praeponendum esse censuimus): a de arboribus, pomis sim. citius maturescentibus. opponitur e. g. serus: CLOAT. Macr. Sat. 3, 19, 6 PLIN. nat. 21, 20. diuturnus: CVRT. 8, 5, 15. serotinus: COLVM. 3, 21, 5 arb. 21, 1 PLIN. nat. 1, 16, 51. 15, 71. al. hibernus: COLVM. 5, 10, 10 arb. 21, 1 PLIN. nat. 16, 106. 17, 17. 18, 283. immaturus: PLIN. nat. 15, 16. novissimus: PLIN. nat. 21, 20. exceptis l. 49. 54 sqq. et fortasse l. 52 est appellatio generis pomorum plantarumque; quae abiit in sermonem gr., sc. fere neutr. pro subst. (v. infra l. 46 et sub β), sed adi. exstare videtur HEROD. med. Rhein. Mus. 58, 1903 p. 100, 18 (addasne et ORIBAS. l. 82?); ceterum cf. Strömberg, Griech. Pflanzennamen, 1940, 160.

α adi.; ad maturitatem pervenitur: (I) naturaliter: VARRO rust. 1, 54, 1 videas, a quo genere uvarum . . . incipias legere; nam et -x et miscella . . . multo ante coquitur (COLVM. 12, 37 u. -es quam maturissimas legito. 12, 39, 1 bene maturam. VVLG. num. 13, 21. ISID. orig. 17, 5, 15. 16. in comparatione: VVLG. Sirach 51, 19 sapientia defloriet tamquam -x u. [gr. περκαζούσης]). CLOAT. Macr. Sat. 3, 19, 2 sunt . . . genera malorum: Amerinum . . . -x (PLIN. nat. 16, 106 et 241 v. infra; cf. etiam l. 42 sqq. nec non l. 68. 82). 3, 19, 6 pirum anicianum . . ., Turranianum -x . . ., Valerianum serum (COLVM. 5, 10, 18 -ia. PLIN. nat. 16, 106 nuces et mala et p. praeterquam hiberna aut -ia. 17, 17. v. etiam l. 68). 3, 20, 1 ficus Africa albula . . ., Pompeiana -x (COLVM. 5, 10, 10 locis frigidis . . . -es ponito [opp. hibernas ut arb. 21, 1. cf. PALLAD. 4, 10, 27, ubi opp. quae sera maturat]. 10, 403 PLIN. nat. 15, 70. 15, 71 serotinae et -es. 15, 74. 16, 113. 16, 241 infra. VVLG. Mich. 7, 1 [sed primitivas f. vertit Hier. ad l. et explicavit immaturas; Itala cod. 176 primos fructos]. IVLIAN. in Os. 9, 10 l. 190). CVRT. 8, 5, 15 (in comparatione) nullum esse eundem et diuturnum et -em fructum (COLVM. 3, 2, 18. 3, 21, 5 ut f. ⟨serotinum⟩ cum -e legat. PLIN. nat. 1, 16, 51 -es f., serotini. 18, 283 omnes hibernos f. et -es laedi). COLVM. 3, 1, 7 vites . . . -es, quarum maturitas frugum praecurrit hiemem ([sim. PLIN. nat. 17, 22]. 3, 2, 1. 3, 2, 28. 3, 9, 6. arb. 3, 1 [opp. 3, 2 sero maturantem]. SERV. georg. 2, 95 p. 512, 30). 3, 21, 5 ut . . . amittat vindemiam -em (i. uvas -es). CALP. ecl. 2, 43 ars . . . cogit insita -bus subrepere Persica prunis (CHAR. gramm. p. 462, 39 B. p. -c⟨oc⟩um κοκκύμηλον. cf. p. 514, 3). PLIN. nat. 15, 40 post autumnum maturescunt Asiatica, aestate -ia Persica (sc. mala. MART. 13, 46 tit. P. -ia [-cocta var. l.]. GARG. MART. med. 44 -a . . . et Armenia leviora sunt. ibid. iterum. pom. 2, 10 omnibus P., maxime tamen -is et Armeniis. PALLAD. 12, 7, 4. DIOSC. 1, 125 p. 64, 23 M. microtera . . ., que latine -ia dicitur [gr. 1, 115, 5 βρεκόκκια]. ISID. orig. 17, 7, 7 alium -x, alium vocatur aestivum. trahasne quaedam ad β ?). 16, 241 brevissima vita est punicis, fico, malis, et ex his -bus brevior quam serotinis. 17, 16 cum -es excurrere germinationes evocatae indulgentia caeli (cf. GARG. MART. pom. 2, 11 -o germine Persici, quod saepe et ante veris adventum florere festinat). 18, 314 rapa . . . -ia. 19, 112 -x alium. 21, 19 Carthagine Hispaniae hieme tota -x est rosa (21, 20 -x Campana est, sera Milesia). SYMM. epist. 3, 23, 1 ut -x olea in usum olivi viridis mulceatur. (II) arte humana: COLVM. 11, 3, 51 sic . . . -em fructum habebit (ad rem v. antea: qui praematurum fructum cucumeris habere volet eqs.). PLIN. nat. 15, 16 olivae fiunt et -es ferventi aqua perfusae quamlibeat inmaturae (16, 119 praeflorent talia, quae hominis cura coluntur, et praegerminant, ⟨in⟩ totum -ia fiunt [cf. Theophr. caus. plant. 2, 11, 7 πρωϊκαρπότερα]. 17, 260 cerasos -es facit cogitque maturescere calx admota radicibus. 21, 21 qui -em rosam faciunt eqs.). 15, 73 grossi alieno -es anno (v. 15, 72 sunt et hibernae fici . . ., sed artis, non naturae).

β adhibetur pro subst., ut significentur arbores quaedam vel poma, sc. sive 'amygdali Persicae' L. sive 'pruni Armeniacae' L. (ad rem et ad confusionem horum generum v. Olck, RE II 270 sq. et Steier, RE XIX 1, 1022 sqq.): (I) fem. plur. praecoces de arbore: PLIN. nat. 16, 103 ab ea amygdala proximae florent Armeniaca, dein . . . -es. 16, 114 biferae et in malis ac piris quaedam sicut et -es (si recte huc traximus; alii -es intellegunt adi. praedicative positum). (II) neutr. plur.: (A) de surculis (non legitur nisi forma praecoqua): GARG. MART. pom. 2, 11 Armenia vel -a . . . prunis insita floriora sunt (sim. PALLAD. 2, 15, 20. 12, 7, 6). (B) de pomis (trad. nom. praecocia EDICT., HIPPOCR., ORIBAS. [fere La, -coccia Aa sec. gr.], sed -quia APIC. 4, 5, 4 [bis, unde restit. 4, 3, 6 pro -qui; sunt qui malint -qua]; abl. heterocl. -quiis APIC. 4, 5, 4 [restit. pro -ques 4, 3, 6; -quis malunt alii]; hucine exempla quaedam supra l. 42 sqq. allata? cf. etiam falsam var. l. pro Persica MART. 13, 46, 1 [v. Heraeus in app. crit.]): EDICT. imp. Diocl. 6, 58 L. -ia (distinguuntur: 59 duracina. 61 Persica). APIC. 4, 3, 6 minutal ex -is. ibid. -i⟨a⟩ enucleata. 4, 5, 4 gustum de -is. ibid. -ia purgas, enucleas eqs. ibid. super -ia. HIPPOCR. diaet. 2 (cib.) l. 474 M.[2] sorba . . . et -ia . . . et omne huius modi pomum viscidum est et constringit. ORIBAS. syn. 2, 21 Aa p. 104, 1 Mø. mela, -a (gr. πραικόκκια [v. app. crit.] ut locis sequentibus; an interpunctione deleta intellegas adi.?). 4, 13, 6 Aa p. 12 (quae minus nutriunt) Persica, armoniaca, vero coccia (i. Armeniaca, -ia; La peracocti et paulo post, gr. non respondente, -ia. in eadem serie: 4, 26, 1 Aa [inter ea que facile corrumpuntur]). 4, 28, 20 Aa p. 30. cf. GLOSS. II 257, 16 βερέκοκκα pruna (v. p. 513, 40 sq.).

b per enallagen de locis, quibus fructus citius maturescunt: PLIN. nat. 17, 79 in similem transferri terram . . . oportet, nec ex tepidis aut -bus in frigidos aut serotinos situs (sim. 18, 197 ex -bus locis ⟨in serotina⟩ [cf. Theophr. caus. plant. 3, 24, 2 πρωΐνων]).

c de variis rebus: incorp.: COLVM. 1, 6, 20 vina celerius vetustescunt, quae fumo . . . -em maturitatem trahunt (3, 6, 3 ne aut -is aut serae m. fructum adferat vitis). PLIN. nat. 14, 78 vasis musti deiectis in mare, quo genere -x fit vetustas. 15, 38 struthea mala serotino proventu, -i vero mustea mala. corp.: PLIN. nat. 35, 184 alumen aestivis solibus maturatur; quod fuit ex eo -x (-coctum var. l.), candidius fit. MARCELL. med. 16, 67 picem -am (sc. quae prima effluit, cf. Plin. nat. 16, 52).

2 in rebus humanis: a de ingenio, actionibus, qualitatibus, quibus infantes, pueri sim. aetatem antecedere videntur (cautius inducitur QVINT. inst. 1, 3, 3): NOVIVS Atell. 106 huic puellae -quis libido inest. COM. pall. inc. 95 odi puerulos -i sapientia (cf. QVINT. inst. 1, 3, 3 illud ingeniorum velut -x genus non temere umquam pervenit ad frugem). SEN. dial. 10, 6, 2 tam -em audaciam Livii Drusi adulescentis (antea: immatura ambitio. cf. APVL. apol. 85, 8 malitia). PLIN. nat. 7, 2 risus -x ille et celerrimus ante XL diem nulli datur infanti (nisi ad B). STAT. silv. 2, 1, 39 modestia -x pueri . . . et tenero probitas maturior aevo. TERT. anim. 20, 3 penes Colyttum pueri mense citius eloquuntur -a lingua. b de fato, poena sim.: SEN. Phoen. 250 letum -is fati (cf. IVLIAN. in Iob 15, 32 ['antequam dies eius impleantur'] -a morte rapietur). AVSON. 196, 29 p. 55 P. omnia -x fortuna tibi dedit et rapuit (SYMM. or. 3, 6 Alexandrum ducem -x f. delegit [v. antea: ante robur aetatis]). PELAG. in I Thess. 2, 16 ('praevenit enim super illos Iudaeos ira dei') -a poena captivi sunt. c iocose de civitate: TERT. pall. 1, 2 vestibus communibus depositis civitas . . . mutare properavit, ut adpulsum Scipionem ante iam de habitu salutasset, Romanum -a (acc. relationis intellegunt viri docti; Romana Rhenanus).

B respiciuntur potius, quae suam ipsorum praeveniunt maturitatem, opportunitatem sim., sc. ut ad eam non perveniant: 1 quae immature fiunt, sc. de actionibus importunis, irritis sim. (in rebus humanis praeter AMBR.): ENN. ann. 278 -x pugna est (sc. Cannensis). AFRAN. com. 335 adpetis dominatum . . . praematura -em. VARRO Men. 514 cum tempus revocat, ea -x est fuga. CVRT. 4, 15, 11 -i gaudio . . . inritare fortunam. TERT. adv. Marc. 4, 27 p. 514, 11 ut Christus tam -am, immo tam acerbam adhuc dilectionem expostularet novo . . . deo. AVSON. 415, 15 p. 274 P. semente sera sive multum -a. AMBR. in Luc. 7, 162 in hac fico poma decidunt, ut poma succedant; ergo priora illa poma cassa fructuum vice floris emergunt; ita -i quodam nascendi usu quae ordinem naturae nesciunt, beneficium naturae servare non possunt. EPIST. pontif. 349 Migne 20, 757[B] ne aliquis -em . . . iudicaret sententiam. 388 Conc.[S] I 2 p. 94, 36 nihil -um, nihil . . . egimus immaturum ([in versione gr. I 1, 7 p. 134, 6 ἀπέπαντον, . . . ἄωρον]. 391 Conc.[S] I 2 p. 108, 4). SIDON. epist. 9, 14, 2 sanescens aegrotum me . . . sollicitudine prope -a quaestiunculis litterarum . . . exerces. 2 quae immatura, imperfecta sunt sim. (hyperbolice TERT. nat.): LVCIL. 130 annicula aspera ⟨-x⟩ (suppletur ex lemmate Nonii, v. p. 512, 66; de equa, quacum mulier quaedam comparetur, agi putat Marx ad l.; ceterum v. Housman, Class. Papers II 685 sq.). TERT. nat. 1, 15, 8 inguina lingentes infantem totum -um (i. semen) perhauritis. IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 5, 11 impuberes stimulat quidem -a voluptas, sed sine annorum legibus sterilis scintillat accensio. ENNOD. opusc. 1, 86 p. 285, 3 adulescentes sese ad bellum exercentes -x aetas tot mortes adversariorum repositas docuit habere quot spicula in pharetra. metaphorice dicuntur Marcionitae -es, quicumque eorum haeresim praecepisse videntur: TERT. adv. Marc. 3, 8 p. 388, 23 alios . . . auctores, -os et abortivos quodammodo Marcionitas, quos apostolus Iohannes antichristos pronuntiavit (I Ioh. 2, 18). 3 notione secundaria, quae ex immaturitate acerba, aspera sunt sim. (huc fortasse trahas LVCIL. ex 2 et SYMM. p. 513, 53; cf. et supra l. 42): FIRM. math. 1, 10, 15 (verba interpolata et obscura) nativitas quaedam fructum dabit licet -em, sed mox adulti temporis spatio mitiorem. NON. p. 247, 22 acerbum, incoctum, -um, ut de pomis frequentius dicitur (affertur Varro Men. 11 virginis acerbae).

II usu deflexo: A fere i. q. praevertens sim. (sc. -x est quod praevenit ita, ut alia locum, effectum sim. non habeant): SER. SAMM. 846 dicendum et quae sit -x (-cors sim. var. ll.) medicina timenti; cautio namque potest . . . praevertere morsus serpentium. AMBR. hex. 3, 9, 39 p. 85, 10 quam vim noxiam veneni . . . -i digestione praeveniunt sturni, priusquam vitalia ipsa pertemptet (Basil. hex. 5, 4 p. 101[C] φθάνουσιν ἐκπέψαι). PS. AVG. alterc. l. 10 S.-H. possessionis nostrae -a pervasione iura temeraverat synagoga. B fere i. q. prior sim. (sc. mero respectu praeveniendi): CASSIOD. var. 5, 4, 6 bona . . . germinis (i. generis) iuste -x (i. ante fratrem; procax, pretor var. ll.) intulit, qui nascendi ordine primus evaluit.

subst. v. p. 513, 63 sqq.

adv. **praecoquē**: ITIN. Alex. 16 Alexander -e properans . . . Syriae res invisit. i. q. modo praecoci, sc. prius quam vulnerati curati erant (v. 15)? sed potius poni videtur mero respectu velocitatis, ut sit i. q. per-

[Breimeier]

niciter sim. (*cf. p. 512, 69 et ad rem Curt. 4, 1, 5* celeriter subacti *Syri*). *Breimeier.*

praecrassus, -a, -um. *a* prae *et* crassus. *i. q. valde crassus*: PLIN. nat. 16, 34 *cortex suberis* -us (*Theophr. hist. plant. 3, 17, 1 παχὺν σφόδρα*).

[praecrepo *perperam laudatur ex* AMBR. in psalm. 118 serm. 7, 26, 2, *v.* percrepo.**]**

praecrūdēsco, -duī, -ere. *a* prae *et* crudescere. *i. q. antea crudescere*: NOT. Tir. 49, 24 -uit. 49, 25 -it. pro- *var. l. utroque loco.*

praeculco, -āre. *a* prae *et* calcare (*notione ab* inculcare *mutuata, cf. vol. VII 1, 1065, 26 sqq.*). *i. q. antea inculcare* (*sc. inculcando docere, perseveranter adfirmare sim.*): TERT. monog. 10, 1 ad cuius *apostoli* sensum facilius perspiciendum tanto instantius -andum est (*sc. antequam in hanc quaestionem inquiramus*) mulierem . . . defuncto marito teneri (*cf. 11, 5* si prius constet).

praeculpo, -ātum, -āre. *a* prae *et* culpare. *i. q. antea culpare*: RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. **112, 25** epistula . . . quam rescripsit *Iohannes archiepiscopus Antiochenus* de litteris ex Aegypto propterea ab Andrea Samosateno episcopo -tus (*sc. in epistula, quam Rusticus antea attulit*).

1. praecultus *v.* praecolo.

2. praecultus, -a, -um. *a* prae *et* 1. cultus (*cf.* incultus). *i. q. valde cultus, valde ornatus*: STAT. Theb. 2, 298 viles . . . sororis ornatus sacro -ta *Argia* supervenit auro (*sc. monili Harmoniae; aliter Mulder, 1954 ad l., qui p. p. p. verbi q. e.* praecolere *intellegit vertitque* '(*sorore*) *insignius exornata*'). QVINT. inst. 11, 1, 31 neque tam plenum . . . et -tum *eloquentiae genus* senibus convenerit quam pressum . . ., sicut vestibus quoque non purpura . . . fulgentibus illa aetas satis apta sit.

praecupidus, -a, -um. *a* prae *et* cupidus. *i. q. valde cupidus* (*cf.* GLOSS.[L] I Ansil. PR 290 valde cupidus. **291** nimis desiderans): SVET. Aug. 70, **2** *Augustus* notatus est et ut pretiosae supellectilis . . . -us et aleae indulgens. CHALC. comm. 169 potentiae . . . -us *Croesus*. IORD. Get. 235 cui *regi mortuo* frater Eurichus -a (per-, cupida *var. ll.*) festinatione succedens sceva suspicione pulsatus est. *accedit color q. e. inconsideratus, incautus* (*cf. adv. infra*): SYNON. Cic. p. 438, 19 praeceps. -us. praerapidus. praecox. *eqs.*

adv. **praecupidē.** *i. q. valde cupide, sc. inconsiderate*: PAVL. FEST. p. 34 blatterare est stulte et -e loqui (*inde corrigitur* GLOSS.[L] IV Ps. Plac. B 2 blat[t]it: -e loquitur [praecipue *trad.*; perstupide *coni. Goetz in indice coll. Gloss.* blattet: perstupide loquitur; *quae vox etiam apud* PAVL. FEST. *aptior videri possit, sed cf.* SYNON. Cic. *supra*).

praecūrātio, -ōnis *f.* *a* praecurare. *i. q. actio praecurandi, praecautio* (*cf.* GLOSS. IV 576, 31 tute[l]la: -o): RVFIN. Basil. hom. **2,** 1 p. 1734[D] sicut . . . infirmiora quaeque corporum membra . . . medicus, antequam ipse morbus immineat, ⌊studio praecurrente et diligentia cuiusdam -is⌋ antevenit (*postea*: praevidebat. ⌊ ⌋ *gr. p. 200[C] ταῖς προφυλακτικαῖς ὑποθήκαις*).

praecūro, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* curare. NOT. Tir. 35, 54a -at.

i. q. antea curare (*cf.* GLOSS. protextum [prae- *Goetz dubitanter*]: provisum, -tum. *absolute* CLAVD. DON.; *accedit dat. fin.* TERT. patient., *adi. praedic.* TERT. adv. Marc.): **1** *vario usu: constituendo, sc. in ipsa conditione rerum*: TERT. adv. Marc. **2,** 29 p. 376, 27 (*acerbitas veteris testamenti conferri videtur cum maturitate novi, cum homo* rursus ad . . . *dei* misericordiam maturuisset [*paenit. 2, 3*]) qui *deus* res suas arbustiores (*sic codd.*; austeriores *edd. nonn. vet.; an* robust-*?*) in primordiis — bona, ut rationali, aemulatione maturitatis — -verit (*dat. fin.* maturitati *coni. Kroymann*). *praeparando, sc. ante quaslibet actiones*: TERT. patient. 13 p. 20, **20** si altiores . . . gradus corporalis patientiae digeramus, eadem sanctitati quoque -at (pro- *Gelenius*) continentiam carnis. CLAVD. DON. Aen. **4,** 290 p. 392, **21** *Didonis consilia* praevenire cupiebat cautela -ante. AVG. util. cred. 10, **24** p. 31, 5 *v. sub* praecolo. **2** *in medicina, sc. ante alias curationes sim.*: CAEL. AVR. acut. **2,** 37, **207** cum . . . siccum fuerit corpus, erit -andum unctione (gyn. **2,** 106. *cf.* chron. 3, **2,** 30 qua *peruncticne* ⌊-tus aegrotans⌋ ora fovenda aquā frigidā *sunt* [⌊ ⌋ *nom. absol.? sed cf. Bendz, Emendationen, 1954, 51*]). 3, **21, 201** -tis aegris, ut in cardiacis docuimus, cibum damus (*respicitur* **2,** 37, **207** *supra*). chron. 1, 4, 88 -ta facie ex spongia calida erit mulsum in os aegrotantis distillandum (procurata *trad., corr. Bendz l. c.; qui* -are *etiam pro* recurare *restituere temptat* chron. 1, 1, **28.** 1, 4, 90. **2,** 1, 18, *dub. an recte*).

deriv.: praecuratio.

***praecurro,** -(cu)currī, -cursum, -ere. *a* prae *et* currere. *scribitur* pre- CIL III 10852 INSCR. Afr. Gsell I **1296,** 10. NOT. Tir. **27,** 19[c] -it. 27, 29[c] -cucurrit. *cf. p. 522, 25.* *de formis: stirps perf. act. trad. cum reduplicatione* -cucu- *in versibus* PLAVT. Amph. **796** Men. 1057 Merc. **223.** Stich. **392** (*cum A*). TER. Hec. 371 (*Prisc. gramm. II 533, 12; sine redupl. codd. Ter. cum A*). PRVD. cath. 7, 47 (*cum cod. A*), *extra versus in titulis* LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) **2,** 54 CIL VI **24227,** *in codd. ant.* ITALA Ioh. **20,** 4 -cucurrit (cod. a b *al.*, *sed* q aur. -it). CYPR. epist. 63, 3 (*codd. FO saec. VI/VII, sed sine redupl. S eiusdem aetatis*), *ceterum exstat* CIC. de orat. **2,** 131 (-it, *sc. praes., var. l.; cf. p. 516, 5*). BELL. Afr. 87, **2** NEP. Thras. 1, 3. LIV. 40, 7, 7 (-it *recc.*). SEN. contr. 7, 7, 16. VAL. MAX. (*quater, sed v. infra*). SEN. benef. 3, 23, 2. *et saepe* (*v. passim infra, ubi in afferendis locis reduplicationem exscripsimus*). *sine reduplicatione trad. solum vel cod. potioribus*: -it (*cf. supra var. ll. minoris momenti*): CIC. orat. 176 *p. 517, 30* (*minus probabiliter intellegitur praes.; item* TAC. dial. **22,** 1 anteponebat . . ., -it . . ., excoluit. *ceterum cf. ad usum* CIC. *et* TAC. *Neue-Wagener III 357. 360*). VAL. MAX. **3,** 1, 1 -it (-cucurrit *Kempf coll. p. 515, 84*). TERT. bapt. **2** p. **202,** 11 *et* 5 p. 205, **29** (*cod. unicus Trec.*, -cucu- *ed. Mesnartii, ut codd. Tert. ceterum sexies*). ITALA Ioh. **20,** 4 *v. supra.* HIER. epist. **22,** 32, **2** (*K, tuetur Hilberg*; -cucu- *cett.*). Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 30, 1 G. (*vetustiores*; -cucurrit *recc. et* CAES. AREL. serm. **217,** 1). VISIO Pauli 14 rec. Sang. p. **132, 15** S. (*sed* -cucurrit *ibid.* p. 134, 9, *ut* rec. P p. 19, 6). *formae ceterae*: CAES. civ. 3, 80, **2** -erat (-cucu- *pauci alterius familiae. cf.* LIV. 8, 30, 13 -erant [*M al. et e. g. Zingerle*; -cucu- *H[1]T al. et Walters-Conway*]. *alibi indicat. plusquamperf. non legitur*). CHALC. comm. 85 -isse. AMBR. hex. 4, 3, 11 -erunt. RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 180, 5 -imus (-cucu- *ed.*). *pass. non legitur nisi inf. praes.* -i VAL. MAX. 3, **2** pr., *part. perf.* -sus AMM. 18, **2,** 1. 23, **2, 2** (*an et p. 522, 26?*), *gerund.* -endum est BOETH. mus. **2,** 21. *part. fut. act.* -surus: BELL. Alex. 8, 6 CASSIAN. conl. 8, 4, 2. *legitur inde a* PLAVTO, TER., CIC., Q. CIC., LVCR., CAES., LABER. *per totam latinitatem; non exhibent* SALL., VERG., OV. *al.* **[** *confunditur saepius cum* percurrere, *e. g.* CIC. de orat. 2, 131 PROP. 1, 3, 31 LEO M. serm. 43, **2** (*restituitur* PLAVT. Aul. 678 FILASTR. 139, 3; *vix recte coni.* CATVLL. 67, 33, *v. Zicàri, Scritti Catulliani, 1978, 134 sqq. et Sc. Mariotti ibid. 17*), *et* procurrere MANIL. 5, **222** SEN. Oed. 72. *al.* (*falso trad.* CAES. civ. 3, 94, 1); *trad. loco corr.* CONSVLT. Zacch. 1, 3 p. 38, 6; *vix recte trad.* ITIN. Anton. Plac. rec. A 38 (*sim.* rec. B; rec- *coni. Tuch*).**]**

I *vi praeverbii originaria i. q. praeire, praevenire, antecedere* (*cf.* SYNON. Cic. p. 439, 11 praevenit. praeit. antecipit. praevertitur. antecedit. -it. exstat. GLOSS. I p. **294** antecurrere). *opponuntur* deserere CIC. off. 1, **102** AMM. 15, 5, 26, sequi CAES. civ. **2,** 34, 5 QVINT. inst. 1, 3, 3 CYPR. patient. 16 HIER. adv. Iovin. 1, 11. *al.* (*cf.* TERT. uxor. 1, **2** l. 14 subsequentium); *pro syn. adhibentur e. g.* anteire NEP. Thras. 1, 3 antecedere SEN. epist. **123,** 7 DIOM. gramm. I 469, 9. 25, praevenire AVSON. 419, 5 p. 354, 39P. RVFIN. Basil. hom. **2,** 5 BOETH. cons. 5, **6,** 40 W., praecedere HIER. hom. Orig. in Luc. **4** p. 28, 17 SVLP. SEV. epist. app. **2,** 19 GREG. M. in euang. **20,** 2.

A *cum respectu loci et usu inde derivando* (*cf. p. 518, 26*): **1** *praeveniendo, superando sim.*: **a** *motu, celeritate*: **α** *corporali, locali*: Ⓘ *-unt homines* (*canis infra l. 69; sc. absolute excepto fortasse* LABER. *et* AMM. 18, **2,** 1. 23, **2, 2**): Ⓐ *generatim*: PLAVT. Amph. 796 ab navi clanculum huc alia via -cucurristi (Merc. **223.** *cf. l. 62. 73 nec non* Aul. 678 illuc [perc- *trad.*]. CHROMAT. serm. **22,** 4 L. illic). Men. 1057 tu quantum potest -cucurristi obviam. CAES. Gall. **6, 39,** 1 -unt equites. 7, 37, 7 ad Caesarem (SEN. benef. 3, 23, **2** [*e Quadrig., v. hist. 80*] ad domum. CHROMAT. serm. **22,** 4 L. ad monumentum). BELL. Afr. 70, 3 *equites* dextra sinistraque per colles -ere *et adversarios* . . . cingere. Alex. 8, 6 *Alexandrinos* -suros et . . . aedificia occupaturos *esse*. LABER. mim. 148 quid properas? ecquid -is Calidoniam (*sc. Atalanten, si recte coni. Ribbeck*, Caldonia *codd. et Onom. vol. II 74, 66*). SEN. contr. 7, 7, 16 -cucurri rogaturus et . . . dicturus. PHAEDR. **2,** 5, 18 *servus* -it alium in xystum. FRONTIN. strat. **2,** 9, 8. TAC. hist. **2,** 88, 3 -entibus passim militibus. ITALA Luc. 19, 4 (cod. b *al.* = VVLG.) *Zaccheus* -ens ascendit in arborem (*gr. προ(σ)δραμών*, *cod. a* proc-, *d* antecedens). Ioh. 20, 4 (cod. a *al.*, *sim.* VVLG.) *Iohannes* -cucurrit velocius Petro et venit prior ad monumentum (*gr. προέδραμεν*, *cod. e* prior cucurrit. *inde* PAVL. NOL. epist. **21, 2.** *al.*). AMM. **18, 2,** 1 qua celeritate . . . rumore -so terras . . . invaderet (**23, 2, 2**). **24.** 1, 4 classis . . . nec residere nec -ere sinebatur. *al.* *masc. plur. part. praes.* -entes *pro subst.*: TAC. hist. 1, **45,** 1 ruere cuncti . . ., anteire proximos, certare cum -entibus. Ⓑ *speciatim -unt nuntii* (*cf. l. 51. p. 519, 31. 35*): PLAVT. Stich. 392 ego huc citus -cucurri, ut nuntiarem. TER. Hec. 371 *ancilla* propere -cucurrit nuntians *eqs.* (LIV. 40, 7, 7. *ratione inversa* -ens nuntiat: ITALA I Macc. 16, 21 [recc. LX, VVLG.] -ens quidam nuntiavit [*rec. B* exc-, *gr. προ(σ)δραμών sim.*]. PASS. mart. gr. [BHL 3970] 1 VITAE patr. Iurens. 49 M.). LIV. 8, 30, 13 -erant . . ., qui nuntiarent. ITALA sap. 5, 9 (*var. l. Vulg.*) *divitiae sim.* transierunt . . . tamquam nuntius -ens (perc- *cett.*, *gr. παρατρέχουσα* [*διατ- var. l.*]; *nisi ad IIA*). VVLG. Tob. **11,** 9 -cucurrit canis . . . et quasi nuntius . . . gaudebat (*aliter Itala Reg.* adcurrit *mater*). PRVD. perist. 10, 51 -it index . . ., nuntiat. CASSIOD. hist. 7, **12,** 8 ut -rent et . . . nuntiarent (*Sozom. 6, 7, 8 φθάσαι*).

Ⓘ *-it fama* (*aliter p. 519, 8*): CAES. civ. 3, 80, **2** eo fama iam -erat . . . de proelio. BELL. Afr. 87, 2.

Ⓘ *-unt luna, stellae*: PROP. 1, 3, 31 diversas -ens luna fenestras (*si locum obscurum recte huc traxit Wimmel, Rhein. Mus. 110, 1967, 73 sq.; notionem praetercurrendi intellegunt alii fortasse rectius, cf. enim ad hanc praeverbii vim e. g. p. 611, 63. 645, 71*; perc- *var. l.*). CHALC. comm. **82** sol . . . tamquam -ens epicycli sui motum (*gr. Theo Smyrn. p. 165, 6 προφθάνων*). 85 videntur quaedam *stellae* . . . interdum -ere certa signa zodiaci circuli (*ibid. iterum.* **92**).

β *incorporali* (*sc. in imagine vel translate; quaedam et ad B trahi posse non negaverimus*): Ⓘ *generatim*: HOR. sat. 1, 7, 8 *homo* adeo sermonis amari, Sisennas . . . ut equis -ret albis (SCHOL. allegori-

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cos, ut eum facile superaret, quia equi albi dicuntur esse nobiliores). MANIL. 5, 222 -unt verba, *quae animo obversantur,* loquentis (*acc.*), ante os est animus (*v. Bühler, Hermes 87, 1959, 475 sq.; cf. vice versa*: RVFIN. Basil. hom. 2, 5 p. 1740^{A} incauta loquacitate praevenit et -it sermo consilium [*gr. p. 209^{B}* προεκδραμοῦσα]). MIN. FEL. 1, 4 *cum Christianus fieri volui, Octavius* non respuit comitem, sed . . . -cucurrit. HIER. adv. Iovin. 1, 11 p. 226^{A} nec -as morantem *uxorem in via pudicitiae*; expecta, dum sequitur. *-it fatum, sc. mortem praematuram adferens*: CIL VI 24227 quoniam te fatus -cucurrit. (II) *speciatim, sc. animo praemeditante, ultra prospiciente sim.* (*cf. etiam B1c*): QVINT. inst. 1, 3, 3 *discipulus magistrum* sequetur . . . magis, quam -et. TAC. dial. 20, 2 -it . . . iudex *prolixe* dicentem et, nisi . . . cursu argumentorum . . ., invitatus . . . est, aversatur. CLAVD. DON. Aen. 1, 455 p. 92, 2 illud fuerat cognitioni -enti necessarium, ut . . . adverteret *eqs.* CONC.^{S} I 5 p. 308. 23 (*ad Ioh. 1, 1*) ab istud . . . 'in principio' nihil antiquius invenimus et si ⌊-as sensu, praecedet te⌋ quod 'erat' *verbum*; etenim quod 'erat', nullus terminus invenitur (⌊ ⌋ -at sensu praecedente *trad., corr. Schwartz sec. gr. I 1, 4 p. 13, 3* κἂν ἀναδράμῃς τῇ διανοίᾳ, προλαμβάνει σε τὸ ἦν). BOETH. cons. 4, 2, 25 W. quod est consequens, patet . . . :: recte . . . -is. VEREC. in cant. 4, 24 l. 69 D. (*ad psalm. 94, 2* praeoccupemus faciem *dei*) hi, qui -unt animo, praeoccupant faciem domini *iam antequam moriuntur.*

b *praestantia quadam, qua quis praecellit* (*accedit abl. passim,* in *c. abl.* SVLP. SEV.): CIC. Catil. 4, 19 vos, qui mihi studio paene -itis (*item c. dat.*: de orat. 3, 230 illum *Hortensium* aetati suae praestare cupio, vobis vero illum . . . -ere vix honestum est. AMBR. hex. 4, 3, 11 qui nobis vel aetate vel munere -erunt). de orat. 2, 131 in rerum . . . cogitatione, quae studio . . . -cucurrit aetatem (AMM. 16, 12, 25 iuvenis efficacia -ens a. *cf.* VAL. MAX. 3, 1, 1 -it . . . Lepidus aetatis stabilimentum fortiter faciendi celeritate). orat. 176 uterque (*sc. Thrasymachus et Gorgias*) Isocratem aetate -it, ut eos ille moderatione . . . vicerit (*nisi mero respectu temporis ut p. 518, 35, sed cf. l. 27*). Q. CIC. pet. 28 ut . . . homo nequam . . . hominem *frugi* . . . -at. NEP. Thras. 1, 3 nobilitate (*syn.* anteiret). HOR. epist. 1, 10, 33 reges . . . vita -ere. PROP. 1, 13, 25 una dies, *quae vos coniunxit,* omnis potuit -ere amantes. GERM. frg. 6, 2 cur ⟨te⟩ divite lingua, Graecia, -am potiusque triangula dicam. VAL. MAX. 6, 9, 13 Crassum casus acerbitate Q. Caepio -cucurrit. TAC. dial. 22, 1. SVLP. SEV. epist. app. 2, 19 praecede et in actu, quos in castitatis sanctificatione -is. *al.* *absolute, sc. cum colore praecellendi sim.*: VAL. MAX. 5, 1 pr. cum . . . nescias, quam *virtutem* maxime probes, eius tamen commendatio -ere videtur, cui *eqs.* IVVENC. 1, 279 -ens aevum sapientia praeveniebat (*nisi* aevum ἀπὸ κοινοῦ *positum*).

2 *antecedendo in ordine*: **a** *se moventium* (*de situ partis aedificii l. 53*): α *corporaliter*: (I) *-unt singuli* (*sc. fere ducendo*): CAES. civ. 2, 34, 5 *legatus* sequi sese iubet *milites* et -it ante omnes. VAL. MAX. 3, 2, 20 (*centurio ad milites*) ego . . . vel solus -ere paratus sum (procurrere *Kempf, Jahrb. Class. Phil. 32, 1886, 59, non necessario*). APVL. met. 7, 15, 1 *equisoni* deducendus adsignor; et sane gaudens . . . -bam. IVVENC. 1, 243 (*Matth. 2, 9* stella . . . antecedebat) *magi* stellam -ere cernunt. FIRM. err. 24, 4 *Christus turbam sanctorum* -ens . . . aperiri sibi caelestes ianuas praecipit. PRVD. c. Symm. 2, 714 *in agmine* prima hasta *ostendens imaginem crucis* dracones -it. *transfertur ad situm aedificii*: COD. Theod. 15, 1, 50 porticus thermas Honorianas -at acie columnarum. (II) *-unt plures* (*sc. comitando*): SEN. epist. 123, 7 omnes . . . sic peregrinantur, ut illos Numidarum -at equitatus, ut agmen cursorum antecedat. PS. PHILO antiq. 11, 5 angeli -bant (proc-, perc- *var. ll.*), quousque deus . . . daret praecepta *in monte Sina*. HIER. hom. Orig. in Luc. 4 p. 28, 17 angeli -unt Iesum *eqs.* (*cf. Ioh. 1, 51*). CLAVD. 15, 195 peditum -unt agmina. MART. CAP. 2, 147 ante quam *Iunonem* Concordia, Fides Pudicitiaque -unt.

β *incorporaliter* (*sc. in imagine*): (I) *cum respectu ducendi, regendi*: CIC. off. 1, 102 (*101 ut* ratio praesit, appetitus obtemperet) efficiendum . . . est, ut appetitus rationi oboediant eamque neque -ant nec . . . deserant (*inde* AMM. 15, 5, 26 appetitus . . . nec -entes eam *opportunitatem* nec deserentes). AVG. conf. 10, 33, 49 dum rationi sensus non ita comitatur, ut . . . sit posterior, sed . . . -ere ac ducere conatur. in psalm. 24, 9 docebit *deus* vias suas non eos, qui -ere volunt, quasi se ipsos melius regere possint. IVNIL. 2, 30 ubi ratio defecerit, fides -it. (II) *vario respectu*: SEN. epist. 45, 13 (*12* nullius non vita spectat in crastinum) etiam si adtenderemus, tamen nos vita -ret; nunc vero cunctantes quasi aliena transcurrit. TERT. nat. 2, 8, 4 quae . . . auctoritas -cucurrit eiusmodi theologiae, quam etiam fama destituit? (*sc. quae deos privatis solum notos colit*). ITALA (= VVLG.) Sirach 11, 10 si . . . secutus fueris, non adprehendes, et non effugies, si -cucurreris (*gr.* διαδρᾷς). NOVATIAN. cib. Iud. 6, 5 *avaritia* sequitur . . . -entem luxuriam.

b *scriptorum, dictorum* (*sc. respectu et locali et temporali*): α *-unt partes operis, argumenta*: VAL. MAX. 3, 2 pr. patere . . ., *Romule,* uno te -i exemplo (*3, 2, 3* redeo nunc ad Romulum). HIER. in Soph. 2, 8–11 l. 247 contra quos *Philistinos* supra comminatio -it (*sc. 2, 4*). AVG. doctr. christ. 1, 26, 27 cum . . . -at dilectio dei (*in praecepto Matth. 22, 37 sqq.*). VITAE patr. Iurens. 61 M. ut narratione -ente digessimus. β *-unt pedes metrici, litterae*: DIOM. gramm. I 469, 9 interest quis eum *spondeum* pes antecedat; . . . trochaeus -it. 469, 25 se ipso -ente (*sc. iambo*). MART. CAP. 3, 306 -entibus N vel R. 308. *al. ibid.*

B *cum respectu temporis* (*v. etiam p. 516, 82. 517, 76; quodammodo abundanter accedere videntur* ante *l. 70,* prior *l. 37*): **1** *praeoccupando, praecedendo*: **a** *mero respectu ordinis temporis*: α *-unt res*: (I) *vario usu*: CIC. ac. 1, 45 neque hoc quicquam esse turpius quam cognitioni et perceptioni assensionem approbationemque -ere (*nisi explicare malis per imag. ducendi, v. p. 517, 61*). VAL. MAX. 5, 2 ext. 4 p. 233, 19 *Masinissa* adventum Scipionis fatis suis -entibus haec . . . praeceperat (*cf.* ALC. AVIT. carm. 3, 177 ante . . . proprium nati -ere letum conspicies). PLIN. epist. 3, 4, 4 quae *senatus adsensio* solet decreta -ere. TERT. adv. Marc. 4, 15 p. 467, 13 ab eodem *deo* adiectam in divites comminationem (*Luc. 6, 24*) . . ., a quo . . . divitiarum dehortatio -cucurrisset (*Am. 6, 4*). uxor. 1, 2 l. 14 legis adimplendae causas -cucurrisse *ipsis legibus*. SYMM. epist. 4, 59, 2 *proximo anno quadrigae praeparandae sunt*; iam necessitatem -at electio. AMBR. hex. 1, 3, 8 ut neque voluntas *dei* operationi -ret nec operatio voluntati. LEO M. serm. 50, 1 -entis consuetudo ieiunii *quadragesimalis*. SACR. Leon. 771 eius *Laurentii* natalicia votiva -ens . . . oblatio (*cf. infra l. 40*). CONC.^{S} I 2 p. 102, 23 ex . . . -ente colloquio (*gr. I 1, 4 p. 4, 23* προοδοποιηθείσης). *al.* (II) *neutr. plur. part. praes.* -entia *pro subst. fere technice in arte rhet. de locis unde argumenta sumuntur*: CIC. de orat. 2, 166 plures sunt argumentorum sedes ac loci; nam et coniuncta quaeremus . . . et similitudines . . . et consequentia et consentanea et quasi -entia et repugnantia *eqs.* 2, 170 ex -entibus *argumenta ducuntur*. part. 7 primordia rerum et quasi -entia.

β *-unt homines*: (I) *moriendo* (*in inscr. fortasse subest imago viae, qua quis antecedit; cf. etiam p. 519, 36*): LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 54 *utinam* ⟨super⟩stite te excederem . . .; -cucurristi fato. SEN. Oed. 72 matura poscens fata, -am (proc- *var. l.*) ut prior patriam ruentem neve post omnes cadam. SIL. 4, 457 -ere fata parentis. CYPR. patient. 16 *Stephanus* martyras secuturos . . . morte -ens. CIL III 10852 viva fecit sibi memoriam -entibus . . . Romuliano et . . . Calemero. (II) *quolibet modo*: VAL. MAX. 2, 1, 9 ne seniorum adventum discubitu -rent *iuvenes in convivio* (PLIN. epist. 6, 28, 1 quo minus -ere a. meum . . . posses). TERT. (?)apol. 19 frg. Fuld. 3 *ultimus prophetarum* aut . . . -cucurrit aut . . . concurrit aetate sapientiae auctoribus (*cf. vi superandi p. 517, 31*). ITALA Sirach 32, 15 (Aug. spec. 23 p. 146, 14 = VVLG.) *e convivio sim.* -e . . . prior in domum tuam (*gr. 35, 11* ἀπότρεχε). HIER. epist. 108, 13, 2 raptum Sabinarum a Romulo tribus Beniamitica -cucurrit (*sc. iud. 21, 15 sqq.*). SACR. Leon. 1254 (*sim.* Gelas. 3 M.) nos . . . promptiore servitio haec -ere . . . sollemnia *natalis domini* (*1253* praevenimus. *item vigiliis celebrandis*: SACR. Gelas. 972 M. Laurenti . . . certamina -endo [*970* praeimus]. *cf. supra l. 17*). SACR. Gelas. 943 M. *nos in hac vita* gloriam . . . apostolorum perpetuam -entes (recensentes, venerantes *al. exhibent recensiones posteriores*). GREG. M. moral. 23, 27 dicta sua appellando 'sententias' favore -cucurrit (*sim.* 26, 43 quod rectum sensit laudando -cucurrit). *al.*

b *cum respectu praevertendi, sc. ad irritum redigendi, impediendi sim.*: α *-unt res*: CIC. Lael. 62 -it amicitia iudicium tollitque experiendi potestatem. SEN. contr. 2, 5, 7 *fecunditas* properat et vota -it. COLVM. 3, 1, 7 *uvae praecocis* maturitas . . . -it hiemem. QVINT. inst. 7, 4, 25 iuris . . . quaestiones -ere solent *leges declamationibus praemissae* (*si recte explicavit Stroux, Philologus 91, 1936, 225*). RVFIN. Basil. hom. 2, 1 p. 1734^{D} studio -ente et diligentia cuiusdam praecurationis (*v. sub* praecuratio). PROSP. carm. de ingrat. 482 *ut hominis* voluntas iudicio -at opem *dei*. ALC. AVIT. carm. 3, 94 non . . . -it meritam . . . confessio poenam. GREG. TVR. Franc. 2, 31 p. 76, 12 priusquam ille loqueretur, -ente potentia dei, omnis populus . . . adclamavit: 'mortales deos abigimus *eqs.*' 5, 36 p. 242, 11 Frontonius, cuius consilio *episcopus necatus est* . . ., uno in eo *episcopatu* degens anno -ente iudicio dei interiit. β *-unt homines*: LVCR. 1, 371 illud . . . ne te deducere . . . possit, quod quidam fingunt, -ere cogor. CAES. Gall. 7, 9, 4 ut, si quid . . . ab Haeduis iniretur consilii, celeritate -ret. VAL. MAX. 5, 6 ext. 4 hoc pactum . . . perfidia -cucurrerunt. 9, 12, 7 poenam morte -cucurrit. SEN. epist. 123, 10 mortem *frugalitate* (*contextu corr.*). VAL. FL. 1, 804 nostras nequeat -ere diras (*cf. 768* praeveniat quo fine minas). HIL. in psalm. 118 mem 13 p. 473, 23 necessitatem agendi amantis voluntate -ere. AVSON. 419, 5 p. 354, 39 P. (*ad imperatorem Gratianum*) spem superas, cupienda praevenis, vota -is (SYMM. epist. 3, 73 favore). AMBR. exc. Sat. 1, 76 quamvis *soror* scripturarum memoriā consolationes serentibus -at. Nab. 8, 40 ante (*adv.*; autem *var. l.*) mortem -e (*cf.* FAVST. REI. epist. 5 p. 195, 6 castis operibus diem ultimum). HESYCH. in lev. 13, 4 p. 936^{C} *ne* in desperatione corrueret peccans, -it Paulus et eum . . . suscipi praecipit (*II Cor. 2, 7 sq.*).

c *cum respectu praecognoscendi* (*sc. de deo*): HIER. epist. 21, 19 (*ad Luc. 15, 20 pater* adcurrens *ad filium redeuntem*) deus . . ., qui omnium est praescius futurorum, ad eius -it adventum et . . . reditum filii iunioris anticipat. FAVST. REI. grat. 2, 3 p. 64, 4 praescientia dei ea, quae de hominis meritis secutura sunt, . . . eventura -it. BOETH. cons. 5, 6, 40 W. omne . . . futurum divinus -it intuitus (*ibid.* praevenit).

2 *praenuntiando, praesignificando*: **a** *usu vario et profano*: *-unt res*: CIC. div. 1, 118 *secundum Stoicos* ita . . . incohatum esse mundum, ut certis rebus certa signa -rent, alia in extis *eqs.* (SEN. dial. 5, 10, 2 morborum. epist. 74, 33 languorem [-e *var. l.*; -is *recc. aliquot*] s. -unt. APVL. Socr. 7 p. 135 ut nonnullis regni futuri signa -ant).

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

VAL. MAX. 1, 8, 10 Appii interitum ... vaticinationis fides -cucurrit. SEN. dial. 3, 1, 5 ut omnium animalium, simul ad nocendum insurrexerunt, -ant notae (⟨irae⟩ -ant *Gertz; alii alia*). PLIN. nat. 18, 207 -ente ... tempestatum significatu (*v. sub* postvenio). PS. QVINT. decl. 4, 16 (*antea*: necesse est et maiores notas ventura praemittant) sic periturorum fata populorum ... crinita siderum flamma -it. CYPR. GALL. gen. 310 *cum Vesper* noctem -ret. PS. ANTON. MVSA epist. ad Maec. 4 prognostica id est -entia vitia. *-it dea Fama* (*aliter p. 516, 73*): VAL. FL. 2, 128 -ere qualis bella soles.

b *usu christiano*: *α vario respectu*: TERT. bapt. 2 p. 202, 11 ad utrumque (*sc. ad potestatem simul et simplicitatem dei significandam*) divina pronuntiatio -cucurrit (*affertur I Cor. 1, 27 Luc. 18, 27*). 5 p. 205, 29 angelum *in baptismo* aquis intervenire si novum videtur, exemplum futuri -cucurrit: piscinam Bethsaidam angelus ... commovebat (*Ioh. 5, 4*). idol. 15 p. 49, 3 illud exemplum trium fratrum -cucurrit. resurr. 38 p. 80, 23 resurrectionem animae soli destinatam in carnem quoque -cucurrisse (carne ... decucurisse *cod. T*, proc- *suspic. Kroymann*). CYPR. epist. 63, 3 in genesi circa sacramentum Noe hoc idem *vinum* -cucurrisse et figuram dominicae passionis ... exstitisse *eqs.* FILASTR. 138, 3 in figura angeli et in forma hominis incorporationis suae futurae indiciis -entibus (CONSVLT. Zacch. 3, 8 p. 111, 23 quae -ant i. venientem *antichristum*). PAVL. NOL. epist. 4, 3 *infantia Bethleemitica* (*Matth. 2, 16*) immolata ... agni victimam -cucurrit et dominicam auspicata est passionem. AVG. in psalm. 113 serm. 1, 1 ut figuris rerum atque verborum -entibus nuntiaretur *futurum* (ALC. AVIT. carm. 5, 718 quo -entes conplentur dona figurae). CASSIAN. conl. 8, 4, 2 (*respicitur Matth. 11, 14*) quod Helias ... iterum sit adventum domini -surus. *al. numero non congruente* (*cf. Hofmann-Szantyr 431*): EVAGR. alterc. p. 21, 13 quomodo Moyses typum Christi fuit et omnia, quaecumque fecit, in imaginem Christi -bat. *β respicitur Iohannes baptista* (*cf.* praecursor *IB1a*): HIL. in Matth. 17, 4 ut domini adventum praenuntians *Iohannes* passionem quoque -ret ... vexationis exemplo. PRVD. cath. 7, 47 dei perennis -cucurrit filium. CAES. AREL. serm. 217, 1 (*eadem* PS. EVSEB. GALLIC. hom. 30, 1 G.) domini -cucurrit adventum. GREG. M. in euang. 6, 1 quem *redemptorem* ... -ens mundo nuntiaverat, hunc moriendo et ad inferos -bat. 20, 2 ut sicut incarnatum verbum patris -bat verbo praedicationis, ita baptismum *christianum* ... -ret suo baptismate *eqs.*

II *vi praeverbii evanida vel deflexa fere i. q. (pro)currere, percurrere* (*? praetercurrere v. p. 516, 77*): **A** *proprie* (*exempla certiora; ceterum fortasse huc vergit p. 517, 46*): **1** *de animantibus*: BELL. Alex. 71, 1 cum festinantem ac -entem (perc- *Kraner; alii olim alia*) Caesarem speraret *Pharnaces* ... crediturum suis promissis. ITALA Ioh. 20, 4 (cod. j) *Petrus et Iohannes* p⟨r⟩aecurre⟨ba⟩nt ... pariter (*fortasse errore sec.* -cucurrit *quod sequitur ibid., v. p. 516, 55. gr.* ἔτρεχον, *Vulg.* currebant). SORT. Sang. 29, 6 sine causa circa patronos -is quasi stultus; nam non eris praetor (*errorem pro* perc- *suspicatur Meister, 1951 ad l.*). RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 180, 5 quod hactenus ad paternas tuas ulnas non -cu⟨cu⟩rrimus. CONC. Carth. a. 525 (Corp. Christ. 149) p. 261 l. 257 viator -cucurri festinus *ad synodum.* VISIO Pauli 14 rec. Sang. p. 132, 15 S. -it ... angelus ante eam *animam piam* ([*rec. P p. 17, 11 J.* recurrit, *deest in gr.*]. 16 *ibid.* p. 134, 9 S. [*sim.* rec. P p. 19, 6 J.; *gr. p. 46* προσελθών). 16 rec. Sang. p. 133, 27 S. quo pergis, o misera anima, et audes -ere in caelum (*sim.* rec. P p. 18, 27 J., *gr. p. 45* ποῦ πορεύει *solum*). **2** *de rebus*: CHIRON 174 *corruptio sanguinis* -it ... in medullas scapularum (*sim.* 345). GREG. TVR. Franc. 9, 21 p. 441, 21 (*antea*: rex ... in elymosinis magnus) ipsius *regis* elimosinis largius solito -entibus (proc-, perc- *var. ll.*).

B *translate*: **1** *peragendo vitam vel tempus*: EPIST. Paul. et Cor. II rec. A 37 *impii damnabuntur* cum eis, qui sic -unt, qui sine deo sunt homines (*gr. Pap. Bodmer X* προοδοιποροῦντων [προοδυποϱ *trad.*], *quod ad duces, auctores spectare videtur; sed cf. rec. B* quicumque taliter versantur *et rec. Zeitschr. NT Wiss. 44, 1952/3, 76* qui sic percurrunt, *nec non Löfstedt, Glotta 3, 1912, 181*). AVG. in euang. Ioh. 28, 8 (*loq. Christus*) dies festus meus non diebus istis (*abl. temp.*) -ens et transiens, sed permanens. **2** *disserendo*: *de libro velociter progrediente, festinante* (*sc. singula breviter tractante*): IREN. 3, 11, 8 compendiosam et -entem annuntiationem *euangelii Marcus* fecit (*gr.* παρατρέχουσαν). *de auctoribus, qui argumentum quoddam percurrunt, tractant*: EXC. barb. p. 330, 5 Fr. volumus -ere quod ad Romanorum pertinet imperium. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 6 p. 15, 9 mos ... Porphyrio est, ut in his rebus *obscuris* ... introducenda quaedam et praegustanda -at (-ant *var. l.*). *?* **3** *progrediendo, proficiendo*: EPIST. Paul. et Cor. II rec. B 2 non miror, si malitiae -it disciplina, quia ... Christus velociter veniet iniuriam non ferens (*rec. A al.* percurrunt [dec- *Zeitschr. NT Wiss. 44, 1952/3, 73*] ... decreta, *gr. Pap. Bodmer X* προτρέχει).

appendicula syntactica: **1** *quis vel quid sequatur indicatur*: **a** *dat.* (*abl. potius intellegendus videtur l. 65. p. 518, 27; inter idiomata dativi adferunt* CHAR. gramm. p. 383, 6 B. *al.*): CIC. Catil. 4, 19 mihi studio paene -itis (*praecellendo ut*: de orat. 3, 230 AMBR. hex. 4, 3, 11). ac. 1, 45 [*approbatio* perceptioni. div. 1, 118 rebus ... signa (APVL. Socr. 7 p. 135). TERT. nat. 2, 8, 4 auctoritas ... theologiae (*nisi est gen.*). TERT. (?) apol. 19 frg. Fuld. 3 AMBR. exc. Sat. 1, 76 hex. 1, 3, 8. **b** *acc.*: CIC. de orat. 2, 131 (*praecellendo ut*: orat. 176 Q. CIC. pet. 28 NEP. Thras. 1, 3. *et saepe, v. p. 517, 28 sqq.*). Lael. 62 (*praevertendo ut*: LVCR. 1, 371 SEN. contr. 2, 5, 7 VAL. MAX. 2, 1, 9. *et saepe, v. p. 518, 47 sqq.*). off. 1, 102 *ne* appetitus ... eam *rationem* ... -ant. LABER. mim. 148 (*si recte coni., v. p. 516, 49*). HOR. sat. 1, 7, 8. *et passim.* **c** *praepos.* ante (*conferasne* ad *p. 518, 76. 519, 11?*): CAES. civ. 2, 34, 5 *legatus* -it a. omnes *milites.* MART. CAP. 2, 147 ALC. AVIT. carm. 3, 177. *?* **d** *enunt. secund.* ne *p. 518, 60. 72; cf.* si *p. 518, 61.* **2** *absolute ponitur inde a* PLAVTO, TER., CAES. *saepe, v. imprimis p. 516, 40 sqq.* **3** *part. praes.* -ens *pro adi. fortasse p. 517, 81. 519, 68, pro subst. masc. p. 516, 59, neutr. p. 518, 19.*

deriv.: praecursio, praecursor, praecursorius, praecursus.

Ramminger.

[**praecursātor** *vix recte trad.* AMM. 16, 12, 8 *cum verbum q. e.* praecursare *nusquam legatur, nec iure subst. defendisse videtur Pighi, Studia Amm., 1935, 40 sqq.; v. sub* procursator, *quod coni. Heraeus.*]

praecursio, -ōnis *f.* *a* praecurrere. *i. q. actio praecurrendi vel ea ipsa, quae praecedunt, praeparant* (*sc. actiones, eventus sim.*): **1** *vario respectu*: CIC. fat. 44 non fieri adsensiones sine -e visorum (*postea*: praegressione causae. *item respicitur causa praecedens* [*v. p. 401, 43*]: top. 59 huius generis causarum, sine quo non efficitur, alia sunt ... nihil agentia ..., ut locus, tempus ..., alia autem -em quandam adhibent ad efficiendum. BOETH. in top. Cic. 5 p. 368, 34 -o *non* principaliter operatur *effectum. cf.* praecursorius). PLIN. epist. 6, 13, 6 cuius *pugnae* (*sc. causae Vareni*) quasi praelusio atque -o has contentiones excitavit. MART. CAP. 1, 8 cum zodiaca eum *Mercurium* hospitia praemetantem numquam abesse menstrua -e permitteret *Sol* (*cf. 8, 880* ab eo ... aberrare ..., nunc praeteriens, nunc ... regrediens). **2** *cum respectu adnuntiandi, praesignificandi*: AVG. in euang. Ioh. 4, 6 si figuram -is advertas, Iohannes ipse est Elias (*postea*: ad praefigurationem. *item respicitur Iohannes baptista*: MAX. TAVR. serm. 60 p. 653^C -is suae ordinem [*var. l.* praecursoris eius *refutatur loco gemino* GREG. M. in euang. 7, 3 p. 1101^A]. PS. FVLG. RVSP. serm. 45 p. 911^C -o baptismi paenitentiae [*gen. subi.*]). CASSIOD. var. 12, 19, 1 difficile magna res geritur, quae signorum -e minime declaretur. GREG. M. epist. 9, 156 p. 157, 30 hoc ... in -e sua paravit (*Mommsen*, paruit *trad.*) *diabolus* ..., ut ... praecursores habeat sacerdotes *impios.*

*praecursor, -ōris *m.* *a* praecurrere. *legitur singulis locis apud* CIC., LIV., PLIN. paneg. *et saepius inde a* TERT., ITALA; *dub. an gr. byz.* βρέκωρ *recte huc referat Daris, Less. Lat. nel Greco d'Egitto, s. v.; parum constat de* PAP. Oxyrh. 154 (*saec. VII*), *ubi editores in prolegomenis ad partem in editione omissam memorant* -es. [*fortasse restituendum est pro* procursor, *q. v.; perperam editum est olim* EPIST. pontif. 388 Migne 50 p. 551^A -r inferni *pro* percussor interni (*v.* Conc.^{S} I 2 p. 93, 9).]

i. qui praecurrit, antecursor (*cf.* GLOSS. II 417, 16 πρόδρομος: antecursor, -r. GLOSS.^{L} III Abstr. PRAE 50 praepes: -r vel velox. 52 -r: praecedens. *al.; gr. respondere solet* πρόδρομος, *quod infra neglеximus*). *iuxtaponitur* nuntius GAVDENT. serm. 17, 4 G. RVFIN. Orig. princ. 2, 6, 1 p. 140, 19, praeco HIER. adv. Iovin. 2, 15 p. 309^B AVG. serm. 287, 1, 1 QVODV. prom. 3 prol. 1 PETR. CHRYS. serm. 127, 2 (*variat in contextu* AVG. serm. 289, 5), praedicator CYPR. epist. 73, 25, praeparator AVG. serm. 351, 2, 2, praevius CYPR. epist. 61, 4 LACT. mort. pers. 2, 8 MAX. TAVR. serm. 5, 3 M. (*variat in contextu* HIER. c. Lucif. 7 p. 162^C); *in appositione sublucet fortasse vis part. vel adi. q. e. praecurrens p. 521, 32. 80.* *passim accedit gen., sed vix acc.* (*v.* OROS. *sub IB2*).

I *de animantibus*: **A** *usu profano vel pagano*: **1** *peculiari quodam respectu significantur*: **a** *qui praecurrendo officium suum praestant*: *α de apparitoribus, viatoribus sim.* (*cf.* cursor *vol. IV 1528, 39 sqq.*): CIC. Verr. II 5, 108 Naevius Turpio ..., quem iste in decumis, ... in omni calumnia -em habere solebat et emissarium (*de eodem 2, 22* excursor et e.). PLIN. paneg. 76, 7 ut illum *Traianum consulem* nullus apparatus arrogantiae principalis, nullus -um tumultus detineret (*8* viatoribus). *in adventu dei Ammonis*: IVL. VAL. 1, 4 p. 5, 16 -r ... dei mox aderit (*sc. draco; de eodem ibid.* p. 6, 1). *β de militibus primi agminis* (*voce q. e.* antecursor *utitur Caes., v. vol. II 147, 35 sqq.*): LIV. 26, 17, 16 levia ... proelia inter extremum Punicum agmen -esque Romanorum fiebant. SPART. Did. 8, 1 *Crispinus* cum occurrisset -bus Severi, ... interemptus est. IVL. VAL. 2, 22 *Alexandrum* nec ducibus nec -bus confidentem (procuratoribus *Ausfeld, Rhein. Mus. 61, 1906, 638, sec. Hist. Alex. M. I p. 73, 7 Kr.* σατράπαις, *sed v. Iul. Val. ibid.* ut primus inruat in hostem *eqs.*). VVLG. I reg. 8, 11 *rex* faciet ... sibi equites et -es quadrigarum suarum (*var. l.* persecutores, *v.* GREG. M. in I reg. 4, 18 *et* 51. *in eadem re* CASSIOD. Ios. antiq. 6, 40 [*gr.* δρομεῖς]). CASSIOD. Ios. antiq. 12, 314 *Iudas* confligens cum -bus adversariorum. 12, 372. *γ de angelo duce populi Israel*: VVLG. exod. 33, 2 (*deus ad Mosen*) mittam -em tui angelum, ut eiciam Chananeum *e terra, quam tibi destinavi* (*cf. 23, 23* praecedet ... te angelus).

b *qui variis actionibus praecedunt, priores sunt*: HIER. in Ier. prol. 4 (*3* nuper indoctus calumniator erupit, *sc. Pelagius*) -r eius Grunnius (*sc. Rufinus*). in Os. prol. l. 141 quos in prophetae huius explicandi campo habuerim -es. CARM. adv. Marc. 3, 286 vestri, *Marcionitae*, sceleris socius, -r et auctor ... Cerdo. CASSIOD. in psalm. 40 concl.

[Martinet]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

superiore psalmo in prima parte ecclesia ... locuta est, et post domini verba secuta sunt; ita et in hoc propheta -r est.

2 *loci generales*: AMBROSIAST. in Rom. 1, 2, 2 ('*euangelium* promiserat per prophetas') nemo ... rem vilem magnis -bus nuntiat. RVFIN. Clement. 1, 60, 4 tantum interest inter ipsum *Iohannem* et Iesum, quantum inter -em et eum, qui praecurritur. QVODV. haer. 7, 7 'aperiam ante eum *Christum* ianuas' (*Is. 45, 1*) ...: ecce ille qui miserat, -r factus est. CASSIOD. in psalm. 54, 14 'ducem' ... bene dicimus itineris -em. MVTIAN. Chrysost. hom. 11, 2 p. 311/2 (*ad* Hebr. 6, 20, *v. sub B3a*) -r ... quorundam est -r ...; non ... multum est inter -em et consequentem quod medium est *eqs*. GLOSS.^{L} V Aa P 910 praecelerat: antevenit -r.

B *in religione christiana et iudaica respicitur*: 1 *adventus et operatio Christi, quam adnuntiant et praeparant*: a *Iohannes baptista* (*ad rem v. Matth. 11, 10. al. et e. g.* OP. imperf. in Matth. 27 p. 775 *multi praedixerunt Christum,* solus autem Iohannes -r est appellatus, quia ipsum illum digito suo ostendit): TERT. bapt. 11 p. 210, 17 quo ... illi *Christo* -em? (*postea*: antecursor [*cod. unicus*; antepraecursor *ed. Mesnartii*]; *ad acc. v. Evans, 1964 ad l.*). adv. Iud. 9, 23 -em Christi Iohannem (IREN. 3, 9, 1. GAVDENT. serm. 17, 4 G. -r et nuntius. HIER. hom. Orig. in Luc. 21 p. 128, 1. *et saepius*). adv. Marc. 4, 18 p. 479, 19. 21sqq. -e ... iam functo officium, praeparata via domini, ipse erat intellegendus, cui -r ministraverat. IREN. 3, 9, 1 -em per prophetas missurum se promisit *deus*. CYPR. epist. 61, 4 Iohannes -r eius et praevius. 73, 25 qui non adversarius domini sed -r ac praedicator fuit (HIER. hom. Orig. in Luc. 4 p. 27, 20. c. Lucif. 7 p. 162^C ut ... ipse ante -r d., sic et baptisma eius praevium dominici baptismatis fuit. PAVL. NOL. carm. 27, 411 -r d. et baptista Iohannes. AVG. in euang. Ioh. 113, 5. *et saepe. cf.* dominicus: PAVL. NOL. epist. 29, 7 p. 252, 13 FVLG. RVSP. rem. pecc. 2, 9, 3 GREG. TVR. Mart. 2, 57). OPTAT. 5, 5 p. 129, 10 salvatoris (HIER. hom. Orig. in Luc. 6 p. 33, 20). PAVL. NOL. epist. 21, 3 p. 150, 27 a prophetico -is baptistae praeconio euangelium *incohans Marcus*. AVG. in euang. Ioh. 4, 6 erit, inquit *Zaccharias*, -r altissimi (*sec. Luc. 1, 76* propheta altissimi vocaberis; praeibis enim *eqs*.). PS. ORIG. tract. 14, 10 B. -em ... et metatorem dominici adventus (*postea*: sicut in saeculo ... praemissus est, ita et ... ad inferos praecursurus erat, ut adventum Christi ... indicaret). GREG. TVR. glor. mart. 13 p. 497, 1 *mulier quaedam* ipsius -is reliquias expetivit (14 p. 498, 9). GREG. M. in euang. 6, 1 p. 1096^A (*verba Iohannis*) qui nativitatis tuae -r exstiti, mortis etiam -r fiam. *et saepe.* b *alii*: AMBR. in Luc. 1, 36 hic *Iohannes* prioris, ille *Helias* sequentis dominici -r adventus (*sec. Mal. 4, 5; de eodem*: virg. 1, 3, 12 dominici ... adventus. HIER. in Matth. 17, 10 GREG. M. moral. 35, 34). RVFIN. Orig. princ. 2, 6, 1 p. 140, 19 -es et nuntios adventus sui misit prophetas. PS. AVG. quaest. test. I 109 p. 267, 7 Melchisedech -r apparuit sacramenti futuri filii dei. QVODV. prom. 2, 14, 26 prophetiam ipsosque -es ... Christi. EVSEB. EMES. serm. 26, 9 -es dicebant: veniet. ISID. alleg. 249 mulieres quae apostolis domini resurrectionem annuntiant, lex et prophetia intelleguntur, quae gloriam resurrectionis ..., antequam revelaretur, quasi -es praedicaverunt.

2 *adventus antichristi (diaboli), quem adnuntiant et praeparant haeretici, homines impii sim.*: TERT. adv. Marc. 5, 16 p. 631, 3 (*sec. I Ioh. 4, 1sqq.*) iam antichristos ... processisse in mundum, -es antichristi spiritus, negantes *eqs*. (spiritus *pro gen. accipiendum videtur; ipsam iuncturam* -r antichristi *exhibent*: IREN. 1, 13, 1 *Marcus magus*. LVCIF. Athan. 1, 27 l. 27 D. *imp. Constantius* [*ut passim apud eundem; v. indicem ed.*]. PS. ATHAN. Lucif. epist. 3 l. 11 D. HIER. monogr. p. 197, 8 a. socios et -es ab initio currere per mundi sex aetates. *al.*). IREN. 1, 15, 6 *Satanas* habens te (*sc. Marcum magum*) -em contrariae adversus deum nequitiae. 2, 31, 3 *magi sim.*, -es ... draconis eius, qui ... deiciet *stellas* (*apoc. 12, 4*). LACT. mort. pers. 2, 8 -r diaboli ac praevius (*sc. Nero*). OROS. apol. 16, 2 *Pelagius* non ... intellegit praeparare se antichristi adventum -em (-e *var. l.*; adventui *edd. vet.*, adventum *pendere a subst.* -em, *quod more verbi acc. regat, putant Svennung, Orosiana 1922, 17 aliique; intellexerim potius appositionem* se ... -em [*praeparari non debuit -r sed adventus*]). GREG. M. epist. 9, 156 p. 157, 31.

3 *vita post mortem; praecurrit*: a *Christus in caelum*: ITALA Hebr. 6, 20 (cod. 89 *al., item fere* VVLG.) *spem* incedentem usque ad interiora velaminis, ubi -r pro nobis introivit Iesus (*cod. d* pro-; *locum afferunt vel explicant*: RVFIN. Orig. in cant. 4 p. 231, 8 APRING. in apoc. 4, 1 CASSIOD. compl. in Hebr. 6, 1; MVTIAN. *v. sub A2; ad rem cf. Ioh. 14, 1* vado parare vobis locum *et Bauernfeind, Theol. Wb. NT VIII 235*). b *diabolus in gehennam*: LACT. inst. 6, 7, 3 -r eius viae, *quae fert ad occasum*.

4 *alia praefiguratio*: PETR. CHRYS. serm. 86, 2 (*contionator, qui infirmitate vocis subito obmutuit [v. serm. 35, 5 l. 79] exemplo Zachariae Luc. 1, 22. 64 denuo loqui potest*) veniat -r silentii, sacerdotii speculum, *Zaccharias*.

II *de rebus* (*cf. l. 47 sqq.*): ITALA Mich. 7, 1 (Ps. Orig. tract. 11, 21 B.) -es ficus (*si recte sec. Vulg.* praecoquas f. *ad* Mich. *rettulit ed.; gr.* τὰ πρωτόγονα, *cod. 176* primos fructos; *nec melius respondet* Os. 9, 10, *quem locum subesse putant Batiffol-Wilmart*). PANEG. 4, 3, 4 non flos -r indolis bonae laetior ... apparet *in adulescentibus*, sed iam ... fructuum matura perceptio. HIER. tract. in Marc. p. 321, 7 sicut Iohannes ... -r fuit domini ..., sic et baptismum Iohannis ... -r fuit baptismi salvatoris (*item comparatur Iohannes*: PASCHAS. verba patr. 36, 3 humilitas ... -r est caritatis et sicut Ioannes *eqs*.). AVG. c. Iulian. op. imperf. 6, 40 p. 1604 mortem cum tot ... morbis carnificibus, -bus mortis. APON. 4 p. 77 superveniente verno, -e aestatis.

compos. antepraecursor (*vol. II 154, 26*) *legitur bis in ed. Mesnartii* TERT. bapt., *ubi codex unicus exhibet* antecursor.

praecursōrius, -a, -um. *a* praecurrere. *i. q. praecurrens, praecedens sim.*: *vario usu*: PLIN. epist. 4, 13, 2 ne quid festinationi meae pereat, quod sum praesens petiturus, hac quasi -a (praeceptoria *var. l.*) epistula rogo. AMM. 15, 1, 2 *Apodemius* equorum permutatione veloci ... -us index *mortis Galli* Mediolanum advenit (31, 3, 6). 23, 6, 35 hostiam contrectare, antequam magus ... libamenta diffunderet -a. BOETH. in top. Cic. 5 p. 368, 32 -ae *causae* (p. 368, 43 *opp.* efficientes. *ad rem cf.* praecursio). CASSIOD. var. 3, 51, 6 equi desultorii, per quos circensium ministri missus denuntiant exituros, luciferi -as velocitates imitantur. *in religione christiana cum respectu praefigurandi, praeparandi*: AVG. enchir. 14, 49 quodam -o illius *Iohannis* ministerio ... huic uni *baptismati christiano* ... parabantur (c. Petil. 3, 56, 68 p. 222, 30 lavacri -um sacramentum. un. bapt. 7, 9 baptismus Iohannis ... militans Christo sicut legis vetera sacramenta -o quodam et praefiguratorio ⌊fungebatur⌋ officio [⌊ ⌋ *man. pr. cod. optimi*; fungebantur *cett. et edd.*]). CASSIOD. in psalm. 39, 7 l. 164 figura -a *sacrificiorum veteris testamenti*.

praecursus, -ūs *m*. *a* praecurrere. NOT. Tir. 27, 39^b (*si recte subst. agnovimus; an intellegas p. p. p. verbi q. e.* praecurro*?*). *i. q. actio praecurrendi* (*praesignificando* AMBR., *praefando* IVL. VICT.): PLIN. nat. 16, 104 deflorescunt omnia ... intra VIII id. Iul. etesiarum -u (*i. ante etesias*). AMBR. in Luc. 5, 109 qui *Iohannes* viam domino ... -u (-ure, *i.* -ore, *A*) quodam gloriosae paraverit passionis. VVLG. exod. 23, 27 terrorem meum mittam in -um tuum (*Itala, Aug. quaest. hept. 2, 92* timorem mittam, qui te antecedat). IVL. VICT. rhet. 15 p. 423, 8 licet etiam principales quaestiones in principio praecerpere, sed -u solo atque tactu.

praecustōdio, -īre. *a* prae *et* custodire. *i. q. antea custodire* (*sc. praemonendo; gr. resp.* προφυλάττειν): IGNAT. Smyrn. 4, 1 -o ... vos a bestiis hominum figuras habentibus (prae studio ... moneo vos *var. l.*). PS. IGNAT. Antioch. 6, 1 *haec scribens* -o vos, sicut pater filios suos.

praecutio, -ere. *a* prae *et* quatere. *i. q. praeeundo quatere*: OV. met. 4, 759 taedas Hymenaeus Amorque -unt (praecipiunt *var. l.*). *inde restituitur e coni. dub.*: PROP. 3, 16, 16 ipse amor accensas -it ante faces (percutit *trad.*). *Martinet*.

praeda, -ae *f*. [*vox cum praeverbio* prae- *composita esse videtur; altera pars fortasse per syncopen ex radice, quae subest verbo* pre-hendere, prendere *derivari potest. Sch.*] *de origine*: VARRO ling. 5, 178 -a est ab hostibus capta, quod manu parta, ut parida -a; praemium a -a. 8, 19 a praedando -a (*item* ISID. orig. 18, 2, 8). *scribitur* prai- CIL I^2 48. 49 (prae- INSCR. column. rostr. [CIL I^2 25] 14 *et* 17, *sed renovata vel ficta est aetate imp. Aug. vel Claud.*); pre- *raro in cod. antiquis, sc. M* (*ante corr.*) VERG. Aen. 4, 404, *V* LIV. 45, 34, 7 (-ae- 45, 34, 6), *Vind.* ITALA I reg. 14, 32 (-ae- 14, 30), *Harl.* GLOSS. II 245, 46 *et saepius in recc.; compendio* p̄da, *e. g. cod. B* PLAVT. Aul. 610 Persa 757 Truc. 567, *cod. 107* ITALA iud. 8, 24sq. NOT. Tir. 48, 38. *de formis: abl.* -ad INSCR. column. rostr. (CIL I^2 25) 17. CIL I^2 48. 49. *de notione et differentiis*: GELL. 13, 25, 3 (*verba docti cuiusdam*) manubiae ... dicuntur -a, quae manu capta est (*obloquitur Favorinus* 13, 25, 26 [*inde* NON. p. 432, 25] -a dicitur corpora ipsa rerum, quae capta sunt, m. vero appellatae sunt pecunia a quaestore ex venditione -ae redacta). SERV. Aen. 11, 78 -a est quae eripitur, praemium quod offertur. ISID. diff. 1, 470 -a ex hoste, lucrum ex negotio, compendium proprie ex pondere (*sim.* DIFF. ed. Beck p. 48, 45). SYNON. Cic. p. 415, 20 arma ... spolia. manubiae. exuviae. -ae opimae. rapinae. GLOSS.^{L} II Philox. PR 41 ἁρπαγή. GLOSS. II 245, 46 ἁρπαγή: rapacitas, -a, rapina. 358, 56 λάφυρα: hae exubiae (-uv-), spolia, -a. 360, 36 λεία, τὰ λάφυρα: -a. *al. legitur inde a* LIV. ANDR., PLAVTO, ENN., CATONE (*non* TER.) *inscriptionibusque antiquis* (*saepissime nimirum apud* LIV.); *plur. occurrit inde a* CIC., *sc. multo rarius quam sing.; abiit in sermonem gr.* πραῖδα (πρέδα), *v. Preisigke, Wörterb., et Lampe, Patristic Gr. Lex., s. v.* [*val.* pradă; *it.* preda; *raet. occ.* preja *i. q. esca ad bestias alliciendas posita, animalis cadaver; francog.* proie; *prov. vet.* preza, prea, *var. prov., vasc.; cat.* presa; *hisp. vet.* prea; *port. vet.* prea. *cf. M.-L. 6714. Battisti-Alessio IV 3054. Wartburg IX 285sq. Corominas^2 IV 641. St.*] [*falsa var. l. pro* praedem PLAVT. Men. 593 (*dub. an recte trad.* NEMES. ecl. 3, 6; praedem *ed. complures*), *pro* praedo ARATOR act. 2, 436; *vix recte trad.* PETRON. 119 vers. 51 (plebem *Burmannus*), AVG. serm. coll. Morin p. 623, 19 (praedia *vel* praedium [*an fem.* praediam*?*] *temptaverimus conferentes ibid. l. 23* fundos agri. *item corr. Bulhart in schedis* LAVRENT. eleem. p. 107^C ut aut mancipia aut praed⟨i⟩a[m] comparet).]

I *notione originaria significatur quod prehenditur, capitur, ut possideatur* (*usu neglegentiore respici videtur hic illic potius id, unde quid petitur, e. g. p. 525, 12. 26. 35 sq. 40; pro agente inducitur p. 523, 55. 526, 18 al. [aliter p. 525, 34]; adhibetur saepius in imaginibus, e. g. p. 523, 43. 524, 42. 71. 527, 3. 34*): A ⌊ab⌋ *homi-*

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nibus, deis, daemonibus sim.: **1** *certo quodam respectu, sc.*: **a** *bello, vi militari* (*cf. p. 522, 46. 61. al.*): α *vario usu* (*loci selecti inde a* Cic.): Inscr. columm. rostr. (CIL I² 25, *cf. p. 522, 49*) 14 ⟨arcen⟩tom captom, ⌊-a⌋: numei *tot* (⌊ ⌋ *pecuniam venditione -ae redactam intellegunt viri docti. cf.* Nep. Timoth. 1, 2 *tot* talenta -ae in publicum rettulit. Liv. 1, 53, 3 cum divendita [dividenda *fere trad.*] -a quadraginta talenta argenti refecisset. *sim. al.*). Liv. Andr. trag. 3 -a[m] per participes aequiter partita est. Plavt. Amph. 193 *Amphitruo* -a atque agro adoriaque adfecit popularis suos (Svet. Iul. 70 seditiosissimum quemque et -ae et a. destinati tertia parte multavit). Capt. 34 emit hosce *captivos* de -a ambos de quaestoribus (*al. v. vol. V 2, 512, 23 sq.; cf.* Epid. 44 captivam adulescentulam de -a mercatust [*sim.* 108]). Persa 508 ea comportatur -a, ut fiat auctio publicitus. *al.* Enn. ann. 316 -a exercitus undat (*i. abundat*). Trag. inc. 30 (*si recte huc traximus*) sapiens virtuti honorem praemium, haud -am petit. Cato or. frg. 2 (173 M.) numquam ego -am neque quod de hostibus captum esset neque manubias inter ... amicos meos divisi (Cic. leg. agr. frg. 4 -am, m. ... decemviri vendent. 1, 12. *al.; v. l. 24. 26*). inc. libr. frg. 6 -a quae capta est, viritim divisa. CIL I² 48 (*saec. II? v.* Inscr. lib. rei p. Degrassi 100) *tribunus militaris quidam* de praidad Fortun(a)e dedet (*sim.* 49, *dedicante eodem*). Qvadrig. hist. 24 Romani multis armis et magno commeatu -aque ingenti copiantur (Caes. Gall. 7, 14, 9 Liv. 23, 12, 14). Cic. Verr. II 3, 186 quibus ex hostium spoliis, de qua victoria, qua ex -a aut manubiis haec abs te donatio constituta est? (Verg. Aen. 9, 450 -a ... spoliisque potiti. 11, 782. Liv. 23, 11, 3 [*responsum Pythiae*] Apollini ... de ... -a manubiis spoliisque honorem habetote. 37, 31, 6. *al.*). Att. 4, 16, 7 *nullam esse* spem -ae nisi ex mancipiis (Liv. 32, 26, 6. Fest. p. 322 [*e Sinn., v. frg. 20 F.*]. *al.*). Catvll. 64, 362 *virtutis Achillis* testis erit morti quoque reddita -a (*sc. Polyxena*). Caes. Gall. 6, 3, 2 magno pecoris atque hominum numero capto atque ea -a militibus concessa (Sall. Iug. 90, 2 pecus omne, quod ... -ae fuerat. Liv. 35, 3, 6. *al.*). 7, 89, 5 ex reliquis captivis ... capita singula -ae nomine distribuit (Sall. Iug. 81, 2 -am captivosque. *al.; v. etiam supra l. 11 sq.*). Liv. 9, 17, 16 *Dareum* oneratum fortunae apparatibus suae -am verius quam hostem (*cf.* 9, 40, 5 *scuta inaurata sim.* -am verius quam arma esse [Cvrt. 3, 10, 9]. Sen. clem. 1, 4, 1 tot milia *militum* ... nihil ipsa per se futura nisi onus et -a. *sim. al.*). Labeo dig. 49, 15, 28 si quid bello captum est, in -a est, non postliminio redit. Cvrt. 4, 14, 11 coniuges ... et liberi sequuntur ... parata hostibus -a (Ivst. 4, 3, 3 tyrannis patriam cum c. ac l. -am reliquissent. *cf.* Lact. inst. 6, 4, 16 in -am uxor ac liberi venient). Sil. 4, 124 multam ... feres cum sanguine -am (*cf.* Tac. hist. 1, 67, 1 plus -ae ac sanguinis Caecina hausit). *et saepe.*

in imagine et comparatione: Plavt. Asin. 269 (*verba servi*) maximam -am et triumphum eis adfero adventu meo. Bacch. 1058 ecfertur -a ex Troia (*loquitur Chrysalus senem auro privans ut* 1069 ovans -a onustus. 1075 -am ... ad quaestorem deferam). Epid. 381 (*verba iuvenis*) virtute atque auspicio Epidici cum -a in castra redeo. Men. 134 (*129 sq.* pugnavi fortiter; hanc ... uxori ... pallam surrupui, ad scortum fero) avorti -am ab hostibus nostrum salute socium. Pseud. 588 (*verba Pseudoli*) ad oppidum ... meum exercitum ... obducam: inde me et simul participes omnis meos -a onerabo atque opplebo. *al.* Ov. am. 2, 12, 6 haec est praecipuo victoria digna triumpho, in qua ... sanguine -a caret; ... est ductu capta puella meo. Petron. 136, 7 *anseres* orbati ... duce redierant in templum, cum ego -a ... gaudens post lectum occisum anserem mitto. *al.* *poetice inducitur pro agente* (*sunt qui notionem q. e. cupiditas -ae postulent*): Tib. 2, 3, 35 sqq. ferrea non Venerem, sed -am saecula laudant; -a tamen multis est operata malis: -a feras acies cinxit ...; -a vago iussit geminare pericula ponto, bellica cum dubiis rostra dedit ratibus.

β *cum determinationibus indicantibus*: (I) *unde -a facta sit*: *adi.*: Inscr. columm. rostr. (CIL I² 25, *cf. p. 522, 49*) 17 navaled -ad poplom ⟨donavet⟩ (Liv. 27, 29, 8 cum magna terrestri navalique -a ... rediit). Varro frg. Non. p. 547, 27 ad Sybaritanam -am, in qua sunt tripodes *eqs.* Catvll. 29, 18 -a Pontica, inde ... Hibera. Bell. Alex. 77, 2 Ponto recepto, -a omni regia militibus condonata (Liv. 2, 5, 2. 37, 57, 14. 45, 34, 7 Val. Max. 4, 3, 5. *al.*). Prop. 1, 19, 14 Dardana. Ov. epist. 1, 26 ponitur ad patrios barbara -a deos (Rvt. Nam. 1, 144. *cf.* Vopisc. Prob. 13, 8 -ae barbaricae). Liv. 22, 16, 7 *boves* multos inter ceteram agrestem -am agebat (33, 37, 6). *al.* *gen.* (*exempla selecta inde a* Liv.): Cic. Verr. II 1, 154 quid iste in hostium -a molitus sit (4, 88 signum de -a h. captum. Nep. Timoth. 4, 1. *al.; cf.* Itala Ios. 22, 8 [Lugd. *al.*] inimicorum [*gr.* προνομήν, Vvlg. hostium]. *al.*). Phil. 8, 8 *ut Antonius* -am rei publicae causam belli putet (*nisi ad p. 524, 18 spectat*). Sall. Iug. 38, 8 nox atque -a castrorum hostis ... remorata sunt (Liv. 7, 24, 9 -a omni c. militi data. 24, 40, 15 Romanis concessa est. *al.*). Nep. Alc. 7, 4 gloriosius existimans barbarum -a locupletari quam Graiorum (Cod. Theod. 5, 6, 2 ex b. -a et ereptis manubiis). Cvlex 356 Phrygiae. Liv. 9, 23, 13 damna vestra, milites, omnium circa, qui defecerunt, populorum -a sarcientur. 21, 60, 8 -a oppidi parvi preti rerum fuit (Spart. Sept. Sev. 16, 5). 28, 45, 12 donum ex -a Hasdrubalis. 44, 45, 4 equitibus -am circumiecti agri *concessit.* 45, 34, 1 senatum -am Epiri civitatium ... exercitui dedisse (Tert. adv. Iud. 4, 9 quo die ... -a facta sit civitatis [-tas *var. l.*]. Itala deut. 13, 16 [Lugd.] omnem -am eius c. [*gr.* τὰ σκῦλα, *Vulg.* quicquid ... supellectilis fuerit]. *al.*). Cvrt. 7, 8, 22 -am tot nationum. Flor. epit. 2, 4, 4 *Galli* vovere de nostrorum militum -a Marti suo torquem (*inde* Iord. Rom. 179 de Romano militi -a⟨m⟩ ... torquem). *al.* *praepos.*: Liv. 23, 45, 10 vos ex tam opulenta urbe -a spoliisque onustos (45, 43, 10 relicum ex Illyrico -ae). 35, 12, 15 -am de Philippo Romanorum esse (Flor. epit. 2, 18, 17 -a, ut de pauperrimis, nulla. Iord. Rom. 179 *v. supra l. 3*). 36, 30, 1 vendita aut concessa militi circa Heracleam -a.

(II) *quis fecerit -am, ad quem pertineat -a* (*sc. gen. animantium; rerum v. l. 31 sqq.; exempla selecta*): Cic. Verr. II 1, 57 -am populi Romani (*opp.* tua furta). off. 2, 76 unius imperatoris -a. Sall. Iug. 44, 1 exercitus ... imbellis ..., praedator ex sociis et ipse -a hostium (Cvrt. 6, 9, 23 potius h. -a, quam civis victima). Liv. 6, 14, 12 aurum ... in paucorum -am cessisse. 28, 23, 5 Astapa sine -a militum ferro igniqúe absumpta est (43, 19, 12 -ae alia m. cessere. *fortasse addas titulum orationis* Catonis: de -a m. dividenda [*Non. p. 475, 13 et 510, 19,* militibus *Gell. 11, 18, 18*]). Cvrt. 7, 6, 16 reliqui in -am cessere victoris (Sil. 2, 608). Vvlg. I reg. 30, 20 haec est -a David. *al.*

(III) *qua in re -a constet*: *gen.*: Cic. rep. 2, 44 maxima auri argentique -a (Liv. 27, 49, 6 magna -a alia cum omnis generis, tum auri etiam argentique). Liv. 2, 64, 3 ingentes ... -as hominum pecorumque egere (4, 21, 1 -ae abactae h. p. 27, 39, 8. *al.; cf.* h. atque pecudum: 3, 38, 3. 6, 31, 8. *al.*; pecorum: 9, 31, 16). 5, 24, 2 -ae ... rerum agrestium actae. 25, 31, 13 -am ... omnis generis retro ad naves egit (27, 5, 9. 27, 6, 14. *al.*). 33, 13, 10 *v. l. 33.* 45, 33, 5 -a Macedonica omnis ... exposita, statuarum tabularumque *eqs.* Tert. apol. 50, 2 (*in comparatione*) *miles* gloriam consequitur et -am; ... *christiani martyris* victoria habet ... -am vivendi in aeternum. Itala I reg. 15, 21 (Lucif. reg. apost. 2) accepit populus -am gregis (*gr.* τῶν σκύλων, Vvlg. de -a oves et boves). *praepos.* ex: Evtr. 4, 22 -a ex torquibus Gallorum ingens Romam perlata est.

(IV) *varia*: Sall. Iug. 14, 11 *Iugurtha fratris* regnum ... sceleris sui -am fecit. Ov. ars 1, 125 ducuntur raptae, genialis -a, puellae *Sabinae.* Liv. 2, 39, 11 -a belli per otium frui (33, 13, 10 b. -a rerum, quae ferri agique possent [*Polyb. 18, 38, 7* τῶν κατὰ πόλεμον ἁλόντων — *v. Walbank, 1967, ad l.* — τὰ μὲν ἔπιπλα]. *al.; cf.* -a bellica *vol. II 1811, 55*). 10, 17, 3 spe maioris quam ex agrestibus populationibus -ae. Sen. Phoen. 578 (*verba Iocastae*) an et ipsa ... mater triumphi -a fraterni vehar? (Tro. 150 Argolici -a t.). Min. Fel. 25, 5 quicquid Romani tenent ..., audaciae -a est: templa omnia de manubiis *sunt eqs.* Dict. 5, 17 cum his, quae singuli -ā multorum annorum quaesiverant, discedunt.

b *latrocinio sim.* (*in imagine* Plavt.; *exempla selecta inde a* Cic.): Plavt. Pseud. 1029 ne capta -a capti praedones fuant (*cf.* Truc. 106 de praedonibus -am capere). Enn. ann. 75 potitur ... Romulus -am (*v. Vahlen ad l. p. CLXII, qui confert*: Ov. fast. 2, 372 -a recepta *a Remo.* Liv. 1, 4, 9 in latrones -a onustos impetus facere. 1, 5, 3). Acc. trag. 271 passimque -a⟨m⟩ pecua vellebant (*var. l.* vall-; avellebant *Bücheler*) agris. Cic. S. Rosc. 146 quis umquam praedo fuit tam nefarius ... ut, cum integram -am sine sanguine habere posset, cruenta spolia detrahere mallet? Verr. II 4, 21 amicos ..., -a quos augeant *praedones.* off. 2, 40 nisi aequabiliter -am dispertiat *archipirata.* Bell. Afr. 93, 2 *Considium* Gaetuli, sui comites, in itinere -ae cupidi concidunt. Verg. Aen. 3, 223 *in armenta* inruimus *et* ... vocamus in partem -amque Iovem. 7, 749 *Aequi* armati terram exercent, semperque recentis convectare iuvat -as et vivere rapto (*item* 9, 613). Tib. 1, 1, 34 vos exiguo pecori, furesque lupique, parcite: de magno est -a petenda grege. Ov. met. 13, 200 (*verba Vlixis*) accuso ... Parim -amque Helenamque reposco. Liv. 5, 28, 3 velut publico latrocinio partam -am *a piratis.* Sen. contr. 10, 1, 6 -a, quam grassator sequeretur (*cf.* Call. dig. 48, 19, 28, 10 grassatores, qui -ae causa id faciunt, proximi latronibus habentur). Sen. dial. 4, 17, 2 nec latronem oportet esse nec -am (*coni. Muret,* praedonem *trad.*). Petron. 114, 14 procurrere piscatores ... ad -am rapiendam (*e naufragio ut*: Edict. imp. Anton. [*sc. Carac.?*] Paul. dig. 47, 9, 4, 1. *al.*). Qvint. inst. 7, 1, 33 hominem occisum esse ... non -ae gratia, quia inspoliatus est. Apvl. met. 4, 8, 2 *latrones* -as aureorum ... nummorum ac vasculorum ... invehebant. 4, 24, 4 ego ... misera, ... infelicis rapinae -a et mancipium effecta. Call. dig. 48, 19, 28, 12 incendiarii ..., qui ... -ae causa incenderint intra oppidum (*sim.* Pavl. coll. Mos. 12, 6, 1). *al.*

c *venatu, piscatu sim.* (*exempla selecta inde ab* Ov.): Plavt. Poen. 647 (*in imag.*) cum -a ... incedet venator domum: canes compellunt in plagas lepide lupum (*sc. advocati lenonem*). Rud. 909 *piscatorem* plurima -a onustum. Lvcr. 5, 1249 feras interficere et ditescere -a. Verg. Aen. 1, 210 illi se -ae, *sc. cervis,* accingunt dapibusque futuris. Ov. met. 3, 246 oblatae ... spectacula -ae. 13, 936 mea -a (*932* captivos ... pisces). fast. 5, 174 est illi -a ... lepus. Manil. 4, 181 captas domibus praefigere -as. 5, 188 *feras* necant -asque reportant. 5, 194 per nulla sequi dubias (*Bentley,* -itat *codd.*) vestigia -as (*sc. pisces*). 5, 402 (*de margaritis sim.*). Germ. 419 -am e silvis portat (*Centaurus sidus ut*: Avien. Arat. 887 agrestem ... manu -am gerit. 1214 -am silvarum [*gr. 442 et 662* θηρίον]). Sen. Herc. O. 1655 certa -ae tela. Phaedr. 819 *tela* -am de mediis nubibus afferent. Plin. nat. 8, 7 -am ipsi *elephanti* in se expetendam sciunt solam esse in armis suis (*sc. dentibus; cf.* 8, 8 *dentes* impactos arbori frangunt -aque se redimunt). Mart. 12, 14, 3 saepe [*Galli*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

satisfecit -ae venator *mortuus*. 13, 94, 2 imbelles dammae quid, nisi -a, sumus? Porph. Hor. epist. 1, 18, 48 ('pulmenta') cibos et -am ex venatu. Sol. 30, 18 *venatores draconibus* capita desecant et de manubiis praecipitis ausi -am revehunt temeritatis (*sc. dracontiam lapidem*). Ivst. 23, 1, 9 cibus his *Lucanis* -a venatica (*cf.* venaticiam: Amm. 29, 3, 3. 30, 1, 15 [*in comparatione*]. *al.*). Prvd. ham. 141 (*in imag.*) ars olli *diabolo* ... animalia bruta inretire plagis, retinacula ... erranti opponere -ae. Macr. Sat. 3, 15, 1 -ae marinae ... luxum.

d *imperio publico, quo quis abutitur* (*exempla selecta*): Cic. Verr. II 1, 131 pupillos et pupillas certissimam -am esse praetoribus (*cf.* 1, 132 indignum *esse* ... se non opimum -a, praesertim a pupillo, discedere. 1, 135). 2, 29 amicos in provinciam quasi in -am invitabas (*cf. p. 522, 81 sq.; ad IIA trahunt alii*). 3, 70 *Verrem* sibi quaestui -aeque habuisse bona ... aratorum. 3, 81 *Sulla* bona civium Romanorum cum venderet, *dixit* se -am suam vendere (*sim.* leg. agr. 2, 56 off. 2, 27). 3, 201 populi Romani potius hoc sit vectigal quam -a praetoris. dom. 146 -a consulum ex meis fortunis ... capta. Att. 7, 13, 1 *Caesar*, qui illa templa et tecta non patriam, sed -am putet. Sall. Iug. 31, 10 quasi ea (*sc. sacerdotia, consulatus sim.*) honori non -ae habeant. or. Lep. 18 *nullam* ex civibus -am esse. Liv. 1, 49, 5 *Tarquinius Superbus damnavit quosdam*, unde nihil aliud quam -am sperare posset. Plin. paneg. 36, 1 *aerarium olim fuit* spoliarium civium cruentarumque -arum saevum receptaculum. Edict. praef. urb. de pecor. vend. (CIL VI 1770) 18 commodis omnibus et -a damnata, quam ... de pecuariis capere consueverant *officiales*. Cod. Theod. 7, 18, 17, 1 -ae causa adspirare *ad officium*. 9, 27, 5 *ne iudices* alienum iurgium putent suam -am (*nisi trahendum ad II B*). 11, 26, 2 -as ... agi de provincialibus. 13, 5, 29 qui in navicularios (naucleros Cod. Iust. 11, 2, 3) -as egerunt. Max. Tavr. serm. 26, 2 M. -a exactionis accumulat *vectigal*. *al.*

2 *vario usu* (*saepe sublucet respectus belli, latrocinii, venationis*): a *capiuntur animantes* (virginitas *infra l. 70*): α *quilibet*: Plavt. Epid. 394 (*verba patris*) meus sodalis it cum -a (*sc. fidicina, quam pater emit, ne filius eam habeat*). Mil. 457 manibus amisisti -am, *qui Philocomasium abire sisti*. Persa 682 -a (*sc. leno*) progreditur foras. Poen. 660 hominem ad te, *leno*, adduximus; ... aurum habet. :: -a haec meast (*in eadem re*: 668 bonam -am datis. Pseud. 1124 [*verba lenonis*] hic homo meus est ..., quia -a haec meast: scortum quaerit, habet argentum). Pseud. 1198 tu Pseudolo nunties abduxisse alium -am, *sc. Phoenicium*. Rud. 1262 *v. p. 526, 18*. Cvlex 216 -a Charonis agor. Prop. 2, 16, 2 praetor ... venit ..., Cynthia, ... maxima -a tibi (*sc. opibus spoliandus*). Ov. am. 1, 2, 19 tua sum nova -a, Cupido (*eiusdem*: 1, 2, 29 -a recens). met. 3, 606 *nauta* -am deserto nactus in agro ... puerum ducit (*sc. Bacchum; in eadem re*: 3, 620 -ae tam caeca cupido est). 13, 626 *Aeneas* de tantis opibus -am pius eligit illam (*sc. Anchisem*) Ascaniumque suum (*v. et* Aetna 631 *p. 526, 82*). fast. 3, 721 Thebanae mala -a ... matris (*sc. Pentheus ut* Lygd. 6, 24 Cadmeae matris -a cruenta). *al.* Sen. Herc. f. 1186 (*verba Herculis*) quis fudit domum? cui -a iacui? Herc. O. 1195 (*verba Herculis*) utinam fuissem -a Centauris datus. 1789 (*verba Alcmenae post mortem Herculis*) si quis minor Busiris ... orbem fervidae terret plagae, ego -a ducar. Phaedr. 543 factus -a maiori minor. *al.* Svet. Galba 4, 3 somniavit Fortunam dicentem, stare se ante fores defessam, et nisi ocius reciperetur, cuicumque obvio -ae futuram. Apvl. met. 5, 14, 3 *sorores* complexae ... -am suam, *Psychen*. Itala Is. 10, 2 (Tert. adv. Marc. 4, 27) *ut sit legis doctoribus* vidua in rapinam et pupillus in -am (*gr.* εἰς προνομήν, *Lucif. Athan. 1, 40* vidua in rapinam et pupillus in direptionem, Vvlg. ut essent viduae -a eorum et pupillos diriperent). Ivst. 31, 1, 1 *parvulus filius regis* -a ... domesticis erat. Lact. inst. 7, 15, 8 *ut boni* -ae sint sceleratis (*cf.* epit. 66, 2 -ae ac ludibrio habebuntur). Avson. 362, 45 p. 89 P. contemnitur orba senectus et captatoris -a est heredis egenus. Clavd. rapt. Pros. 3, 181 (*verba Cereris*) cui -a feror? Avg. psalm. 53, 5 l. 26 *pauperes* divites facti ... -a fortioribus fuerunt. 123, 10 -a tibi fuit minor, -a eris maioris. Cod. Theod. 10, 10, 27, 1 ut -ae inhiantium non dedatur *dominus praedii*. Hil. Arel. vita Honorat. 24 l. 6 *Honoratus* educit me secum, suam -am, *quam e saeculo abduxerat*. *al.* β *qui vel quae ab amatoribus petuntur* (*sive vi, sive mero affectu* [*ut l. 73 sq.*]): Plavt. Cas. 113 sq. tun illam ducas? :: ... mea -ast illa. :: ... tua illaec -a sit? Hor. carm. 3, 20, 7 *utrum* tibi -a (*sc. puer quidam*) cedat *an mulieri*. Ov. am. 2, 17, 5 sq. utinam dominae miti quoque -a fuissem, formonsae quoniam -a futurus eram. epist. 12, 113 virginitas facta est peregrini -a latronis, *sc. Iasonis*. 15 (16), 154 tam bona constanter -a tenenda fuit (*sc. Helena*). 18 (19), 178. ars 2, 2 decidit in casses -a petita meos. 2, 406 victor, *sc. Agamemnon*, erat -ae -a pudenda suae, *sc. Cassandrae* (3, 84 nec Cephalus roseae -a p. deae *fuit*). 3, 560 qui tetigit thalamos -a novella tuos. Epist. Sapph. 51 tibi Sicelides veniunt nova -a puellae. Sen. Herc. O. 511 (*Nessus ad Deianiram*) tu -a nobis ... et coniunx. Petron. 80, 1 non frueris ... hac -a, *sc. Gitone*. Sil. 14, 247 *Pluto* -am condidit umbris. Stat. silv. 2, 3, 20 -ae ... imminet (*Pan Nymphae*). *al.*

γ *qui a diabolo petuntur* (*a morte personata p. 526, 2; cf. etiam l. 7*): Tert. paenit. 5, 7 *ut diabolus* recuperata -a sua adversus dominum gaudeat. Cypr. epist. 68, 1 *ut lapsi* sine spe pacis ... relicti ad luporum rapinam et -am diaboli proiciantur. laps. 11 ut serpenti ... -a et cibus fierent, qui terrestribus inhaererent. Ambr. paenit. 1, 13, 66 imperante Christo et diabolus ipse fit -ae suae custos (*sec. Iob 2, 6*). Hier. epist. 14, 4, 1 *diabolus insidias parat*, et tu ... somnos, futura -a, carpis? 60, 2, 3 *o mors*, dum ... avidis faucibus -am putas *Christum*, interiora tua ... confossa sunt (*cf.* Verec. in cant. 6, 12 l. 8 D. mors sive abyssus *ingemuit* ..., cum tantam sibi populorum -am ... vidisset auferri). Vvlg. Iob 17, 5 -am pollicetur sociis, et oculi filiorum eius deficient (*ad diabolum referunt* Philipp. *ad l. et* Greg. M. moral. 13, 38 sq.). Rvfin. hist. mon. 1 p. 400[A] *monachus* regressus est ... ad vitam saecularem, -a daemonum factus. Dynam. vita Max. 5 l. 119 G. -a caruit latro deceptus. Vitae patr. Iurens. 87 M. unum de ... fratribus ad -am expetit hostis antiquus. *al.*

b *acquiruntur res* (*sc. quae fere ad rem familiarem, victum sim. pertinent, sed alia infra l. 35. 53*): α *strictius significantur quae vi, dolo sim. capiuntur* (*exempla selecta inde a* Cic.): Plavt. Asin. 317 (*verba servi*) magna est -a cum magno malo. Cist. 732 cistellula hinc ... evolavit ...; non edepol -a magna *erat furi*. Pseud. 1164 (*ad lenonem*) memento ... dimidium istinc mihi de -a dare. 1225 de improbis viris auferri praemium et -am decet. Rud. 1261 sq. dum -am *e furto* habere se censeret, interim -a ipsus esset, -a -am duceret. Truc. 567 suffuror ..., de -a -am capio. Cic. Quinct. 21 hic mediocrem iacturam facere cupiebat, iste mediocri -a contentus non erat. S. Rosc. 86 *iudices* crimen et suspicionem potius ad -am adiungerent quam ad egestatem. Rab. Post. 3 non avaritiae -am ... quaerere (*nisi ad l. 41*). fin. 1, 51 quas *cupiditates* nulla -a umquam improbe parta minuit. Sall. Iug. 6, 3 quae *opportunitas* etiam mediocris viros spe -ae transversos agit. Ov. am. 1, 8, 92 (*verba lenae*) et soror et mater ... carpat amantem: fit cito per multas -a petita manus. 1, 10, 48 parcite, formosae, pretium pro nocte pacisci, non habet eventus sordida -a bonos. met. 14, 229 invidia socios *Vlixis* -aeque cupidine victos esse. Val. Max. 9, 4 pr. avaritia, latentium indagatrix lucrorum, manifestae -ae avidissima vorago. Sen. epist. 19, 4 amicitia olim petebatur, nunc -a. CE 1178 C, 39 (*saec. II; in mulierem rapacem*) ut cas[s]us nostri sors tibi -a fo⟨ret⟩. Fronto p. 98, 10 v. d. H. tua uxor si emerit *aliquid e bonis lege Falcidia distrahendis*, -am invasisse et minimo aere eripuisse dicetur. Apvl. met. 2, 27, 5 *adulescentem* ob -am hereditariam extinxit veneno. Tert. adv. Marc. 4, 42 p. 564, 9 (*ad Marcionem*) habe falsi tui -am, *quo versus quosdam ex euangelio exemisti*. patient. 5 p. 9, 5 -ae gratia id scelus conficit. Cod. Iust. 2, 19, 11 (*a. 326?*) si qui vel coniugis vel amici nominibus abutentes -am ... sibi adquirunt. Vvlg. Iob 29, 17 de dentibus illius *iniqui* auferebam -am (*Itala* [*Lucif. Athan. 1, 40*] rapinam, *gr.* ἅρπαγμα). *al.*

β *laxius significantur*: (I) *quae mercando et variis modis acquiruntur* (Plavt. *etiam ad IIB trahere possis*): Plavt. Merc. 442 maxumam ... habebis -am *ex venditione*; ... quod posces feres. Stich. 220 *in auctione* -a erit praesentium. Hor. epist. 1, 15, 38 *Maenius*, quicquid erat nactus -ae maioris, ubi omne verterat in fumum. Tib. 2, 3, 50 heu divitibus video gaudere puellas: iam veniant -ae, si Venus optat opes (*nisi pertinet ad p. 523, 56*). Manil. 4, 171 alio sub sole novas exquirere ⌞-as⌟ et rerum pretio subitos componere census (⌞ ⌟ *i. merces pretiosas sim., sed 'rationes lucri faciendi' intellexit Van Wageningen ad l.*). Sen. Thy. 154 impendet capiti *Tantali* plurima noxio Phineis avibus -a fugacior. Petron. 13, 4 -am videbam (*sc. tuniculam aureis plenam antea perditam ut* 14, 4). Qvint. inst. 1 prooem. 14 *cura morum a disertis viris* destituta infirmioribus ingeniis velut -ae fuit. *al.* (II) *quae inveniuntur*: Plavt. Aul. 610 pulchram -am agat, si quis illam invenerit aulam onustam auri (*de eadem*: 816 me invenisse dico hanc -am). Rud. 1011 -am divide (*sc. vidulum ut*: 1037. 1242 mihi istaec videtur -a praedatum irier. *al. ibid.; cf.* Vid. 66 captam -am perdidi). *al.* Lvcr. 5, 960 *primi homines* nec commune bonum poterant spectare; ... quod cuique obtulerat -ae fortuna, ferebat. Ov. fast. 4, 433 -a (*sc. flores legendi*) puellares animos prolectat. Manil. 5, 524 quaerere sub terris aurum ... orbemque invertere -ae (*dat. fin., i. q. ad -am. ad rem cf.* Sen. nat. 5, 15, 4 cuniculos egit et circa -am lutulentam incertamque reptavit *fossor*). Phaedr. 5, 6, 4 (*1* invenit calvus forte ... pectinem) ostendit ... -am. Tac. ann. 16, 2, 1 qui velut paratam -am adveherent (*aurum in agro repertum*). *al.* (III) *quae dono accipiuntur, praemio constituuntur*: Hor. sat. 2, 3, 68 reiecta -a, quam praesens Mercurius fert (*cf. 66* accipe quod numquam reddas mihi). Petron. 119 vers. 40 empti ... Quirites ad -am strepitumque lucri suffragia vertunt. Bvc. Eins. 1, 15 -a mea est (*sc. certaminis praemium*). Apvl. met. 9, 19, 1 *ob lenocinium oblatam* opulentam -am. Lampr. Alex. 23, 2 omnes -a corrumpi posse. Avr. Vict. Caes. 11, 11 *milites lugebant mortem Domitiani* ob amissionem -arum per dona munifica. Optat. 1, 18 p. 20, 8 qui faucibus avaritiae commendatam ebiberant -am. Vvlg. prov. 31, 15 *mulier fortis* de nocte surrexit deditque -am domesticis suis et cibaria ancillis suis (*vox hebr.* ṭæræp *significat et -am bestiarum et cibum; cf. Itala* [*Aug. serm. 37, 7*] escas). Hil. Macc. 14 *matrem* nulla potuit conpellere -a (*9* praemia promittit matri). *al.* (IV) *quae subtrahuntur incendio, ruinae sim.* (*cf. p. 525, 44*): Aetna 620 (*614 sq. ignibus ex Aetna erumpentibus* rapina tutari conantur opes) sed non incolumis dominum sua -a secuta est (*in eadem re*: 629 sqq. parcite, avara manus, dites attollere -as; illis divitiae solae materque paterque, hanc rapiunt -am). Ov. fast. 3, 423 di veteris Troiae, dignissima -a ferenti *Aeneae*. Hyg. astr. 2, 20, 3 *milites esurientes* ut -am ex flamma petentes, arietem sequi coeperunt.

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

B *ab animalibus* (*exempla selecta inde ab* Ov.): 1 *capiuntur varia* (*vel non definita*): LVCIL. 286 esuriente leoni ex ore exculpere -am (*in imag.? cf.* SEN. dial. 6, 22, 7 quod e faucibus avidissimorum luporum [*i. accusatorum*] educeretur -a). VERG. georg. 2, 60 avibus -am fert uva racemos. Aen. 3, 233 *Harpyiarum* turba . . . -am . . . circumvolat (*cf.* 3, 244 semesam -am . . . relinquunt. VAL. FL. 4, 498. *al.*). 4, 404 *formicae* -am . . . convectant. Ov. fast. 1, 686 post messem -ae copia maior erit *formicis*. hal. 34 -am pendentem saetis avidus rapit *polypus*. PHAEDR. 1, 4, 4 aliam . . . -am ab alio ⟨cane⟩ ferri putans *canis natans*. SEN. epist. 59, 17 -am nancti leones. COLVM. 2, 20, 1 *metendi* cunctatio . . . avibus -am . . . praebet. PLIN. paneg. 43, 5 regum . . . munera inlitos cibis hamos, opertos -a laqueos aemulabantur. APVL. met. 6, 19, 4 *Cerberum* offrenatum unius offulae -a. 8, 31, 1 canis . . . laetus . . . -a, *sc. cervi femore*. Socr. prol. 4 (*ter*). *al.* 2 *capiuntur homines* (*cf. et l. 36 sq.*): CATVLL. 64, 153 dilaceranda feris dabor alitibusque -a (*verba Ariadnae ut*: Ov. epist. 10, 96 rapidis -a cibusque feris. *cf.* 4, 116 *Ariadne* est -a relicta feris). VERG. Aen. 9, 485 *Euryalus*, canibus data -a Latinis alitibusque. HOR. epod. 10, 21 (*de Mevio*) opima quodsi -a curvo litore porrecta mergos iuverit. Ov. epist. 11, 113 (*de filio Canaces*) rapidarum -a ferarum. met. 7, 31 *Iason* avido dabitur fera -a draconi. fast. 5, 178 *Hyas* fuit Libycae -a cruenta leae. 6, 144 *infans* -a . . . avium . . . erat. MANIL. 5, 488 *Aquilae sidus* -am circumvolat (*sc. Ganymeden*). SEN. benef. 4, 18, 2 quid sumus? -a animalium et victimae. PLIN. nat. 8, 48. VAL. FL. 2, 531 pistris adest miseraeque inhiat iam proxima -ae (*sc. Hesionae*). STAT. Theb. 9, 517 *Hippomedon* pelagi crudelibus ibit -a feris? APVL. met. 9, 37, 1 *canes* nancti -am iacentem . . . adolescentem . . . discerpunt. *al.* *iocose*: IVV. 11, 195 -a caballorum praetor sedet *in circo* (*sc. spectaculorum sumptibus exhaustus*). 3 *capiuntur animalia*: LVCR. 5, 875 haec *animalia* aliis -ae lucroque iacebant. 5, 1082 *cum aves quaedam* de victu certant -aeque (*Avancius*, -ataque, -aque *codd.*) repugnant. VARRO rust. 2, 9, 3 catuli . . . neque sibi neque ovibus sunt praesidio et feris bestiis non numquam -ae. VERG. Aen. 12, 255 -am . . . ex unguibus ales proiecit. HOR. carm. 4, 4, 50 (*verba Hannibalis*) cervi, luporum -a rapacium (*in imag. de Carthaginiensibus et Romanis*). TIB. 1, 1, 34 *v. p. 524, 56.* Ov. met. 1, 534 *canis* -am pedibus petit (*sc. leporem*). 3, 225 *sequuntur canes* cupidine -ae (*sc. cervi, i. Actaeonis ut*: trist. 2, 106 MANIL. 5, 184). PHAEDR. 5, 10, 6 *canis* cariosis dentibus -am dimisit. app. 20, 5 *ursus* excutit -am maris (*sc. cancros*). SEN. Tro. 797 (*in comparatione*) leo -am . . . morsibus vastis tenens frangit. PLIN. nat. 8, 91 *delphini* abigentes eos *crocodilos* -am . . . astu interimunt. SIL. 15, 787 (*in comparatione*) belua ponti . . . lustrans nantem sub gurgite -am. MART. 1, 6, 3 sua Caesareos exorat -a leones, tutus et ingenti ludit in ore lepus (*in eadem re*: 1, 14, 5. 1, 104, 16). *al.*

C *rebus* (*exempla potiora; cetera ad ipsos animantes referre maluimus, v. imprimis p. 524, 32 sqq. 39. 67. 526, 2 sq. et al.*): 1 *corporeis*: PLAVT. Rud. 1262 *v. p. 526, 18.* AETNA 355 non tenuis plantis humus excita (*i. pulvis*) -a ⟨e⟩s⟨t⟩ *venti* (*si recte ita sec. cod. C emendatur*; exit humus apredas *H*, *sim. al.*; *coni. alii alia*). Ov. trist. 1, 11, 29 ille *ensis* meo vereor ne speret sanguine -am (*item respiciuntur instrumenta hominum praedantium*: SEN. Phaedr. 819 *tela* -am de mediis nubibus afferent. MART. 10, 30, 16 saeta . . . quaerit in mari -am. *al.*). MANIL. 5, 434 *urinatores* exportant . . . maris -as et rapta profundo naufragia (*an cogites de margaritis sim., ut ad p. 526, 53 pertineat? sed idem gen. subi. exstat* 5, 592 [*de Andromeda*] -a maris [*aliter l. 38*], *et ad rem cf.* SIL. 3, 321 *quidam* invadere fluctu audax naufragia et -as avellere ponto). COLVM. 3, 2, 18 *vites apianae* nisi mature lectae pluviis ventisque et apibus adferunt -am. MART. 7, 20, 18 nec esculenta sufficit gulae -a. 2 *incorporeis*: Ov. am. 1, 7, 44 caeca . . . me -am fecerat ira suam. LIV. 3, 48, 3 deserta . . . -a iniuriae puella, *sc. Verginia*, stabat. HIL. trin. 8, 53 philosophiae -a est, quisquis Christum verum deum nescit. ZENO 1, 12, 8 (2, 4, 16 L.) *machina* illa (*sc. corpus*), quae erat domina voluptatum, fit -a morborum. PAVL. epigr. 25 manicis peccati -a ligamur. DRAC. laud. dei 3, 81 hi . . . sunt, quos sola iuvant convivia, -ae gutturis (*sc. gulositatis*).

II *notione deflexa, sc. vi incorporali, significatur potius*:
A *actio praedandi* (*exempla certiora et selecta; ceterum nonnullos alios locos huc trahi posse non negaverimus, maxime eos, quibus accedunt alia subst. actionem significantia, e. g.* CIC. S. Rosc. 95 maleficio. Verr. II 3, 88 direptio. rep. 2, 26 depopulatione; *v. etiam loc. dub.* dom. 50 *et Nisbet, 1939, ad l.; cf.* CHAR. gramm. p. 387, 5B. -a victos spoliat, rapina subito venit; itaque illa victoria gaudet, haec petulantia): CIC. Verr. II 1, 87 improbissimi furti sive adeo nefariae -ae . . . testem. Phil. 4, 9 qui sibi urbem, qui bona et fortunas civium ad -am proposuerunt. 11, 37 Saxae . . . et Cafoni . . . ad facinus -amque natis. SALL. Iug. 55, 5 igni magis quam -a ager vastabatur. Ov. ars 1, 114 rex populo -ae signa ⌊petenda⌋ dedit (⌊ ⌋ *vix recte trad., v. Kenney, Class. Quart. 53, 1959, 242 sq.*). met. 10, 537 tutae . . . animalia -ae (*sc. quae sine periculo capi possunt*). LIV. 2, 25, 5 *oppidum* captum -ae datum (7, 16, 4 castra . . . urbemque. *cf.* 3, 63, 4 castra hosti ad -am relinquunt [27, 44, 4 castra . . . -ae relicta]). 4, 55, 4 dilapsis ad -am militibus (*item* 5, 41, 5). 8, 29, 14 utriusque urbis -am militibus . . . concessit. QVINT. decl. 260 p. 67, 5 si in latrocinia se -asque miserint. TAC. hist. 1, 45, 2 caedis et -arum initium. 1, 80, 2 in occasionem -arum (COD. Theod. 14, 26, 1). 2, 84, 1 passim delationes, et locupletissimus quisque in -am correpti. ann. 12, 57, 2 Agrippina . . . Narcissum incusat cupidinis ac -arum. APVL. met. 7, 11, 2 exspoliationum -arumque . . . ducem. PS. CYPR. singul. cler. 39 (*inde* CAES. AREL. epist. ad virg. 2, 9 p. 143, 8) singularis castitas, sola quae . . . est . . . probitatis praesidium et inprobitatis excidium, animae victoria et corporis -a, *eqs.* (*postea*: lorica pudoris et spolium probrositatis). PASS. Saturn. Dat. (BHL 7492) 22, 5 ad deceptionem innocentium -amque populorum diabolus *fraudem quandam invenit.* SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 60, 19 rei caedis, rei latrociniorum, rei -arum, rei spoliarum *eqs.* SYMM. epist. 7, 116 -ae atque iniuriae subiacebunt *orbi.* AMM. 27, 8, 5 Gallicanos . . . tractus . . . -is acerbis incendiisque . . . violabant (*cf.* GREG. TVR. Franc. 5, 29 regionem . . . vastaverunt incendio, -a, captivitate. *sim. al.*). CLAVD. DON. Aen. 1, 535 p. 107, 27 loca . . . ad -am disposita . . . adgreditur. HIER. hom. Orig. in Ier. 4 p. 616ᴮ *perdix* -am sui ex vicinitate promittit *venatori* (*aliter gr.*). VVLG. Is. 59, 15 qui recessit a malo, -ae patuit (*Hier. ad loc. l. 57* insidiis et persecutionibus). RVFIN. hist. 9, 10, 8 direptiones et -as (*gr.* σεισμοὺς καὶ ἀποστερήσεις). COD. Theod. 10, 24, 3 pr. machinatores -arum. OROS. hist. 6, 3, 5 archipirata nefariis -is et caedibus dilacerante *Siciliam.* CASSIAN. conl. 10, 11, 3 se ab insidiantium -a desiderat contutari. PRAEDEST. 3 praef. p. 627ᶜ -am passa *est* ecclesia (*sim.* OP. imperf. in Matth. 48 p. 902). *al.* B *lucrum, commodum sim.* (*exempla pauca minus dubia; ceterum huc vergunt e. g. p. 525, 19. 26. 526, 42; cf. etiam locutiones p. 529, 19 allatas*): SALL. Catil. 21, 4 admonebat alium egestatis, alium cupiditatis suae . . ., multos victoriae Sullanae, quibus ea -ae fuerat. 48, 2 *plebs* alia belli facinora -ae magis quam detrimento fore, incendium vero . . . sibi maxume calamitosum putabat. VITR. 6 praef. 5 -ae compendiique eius *architecti* causa *sumptus facere.* PLIN. nat. 26, 4 advenerunt . . . ex Aegypto . . . medici *quidam* hanc solam *urendi* operam adferentes magnā suā -ā. 33, 118 *minium* adulteratur multis modis, unde -a societati. TAC. hist. 3, 49, 2 *disciplinam militum corruptam Antonius* in -am vertebat. *al.*

appendix: 1 *locutiones verbales selectae; -a ponitur*:
a *pro obi.*: α *-am agere, rapere, facere sim.*: PLAVT. Asin. 269 maxumam -am . . . adfero (CIC. Verr. II 5, 63 SEN. Phaedr. 819 QVEROL. p. 6, 13 R. *al.*). Aul. 610 ne illic pulchram -am agat (*cetera v. vol. I 1368, 81 sqq.; addas* SALL. Iug. 44, 5. *al.*). Most. 312 -am participes petunt (TRAG. inc. 30 SALL. [?] rep. 1, 1, 8 TIB. 1, 1, 34 Ov. am. 1, 8, 92 ars 2, 2. *al.*). Rud. 1242 videtur -a praedatum irier (*v. p. 589, 1*). 1262 -am duceret (VERG. Aen. 11, 79 LIV. 42, 65, 4 PETRON. 123 vers. 232. *al.*). Truc. 106 de praedonibus -am capere (567 Vid. 66 CATO inc. libr. frg. 6 NEP. Dat. 10, 2 LIV. 2, 64, 4. 8, 16, 10. *al.*). ENN. ann. 75 potitur (*v. p. 328, 70. 333, 1 sqq.*). CIC. Verr. II 1, 156 quas . . . -as . . . fecerit (3, 119 CAES. Gall. 4, 34, 5 NEP. Chabr. 2, 3. *al.*). BELL. Alex. 36, 5 -a diripienda (PAVL. dig. 47, 9, 4, 1. *v. etiam vol. V 1, 1262, 62 sqq. al.*). AETNA 631 rapiunt (Ov. hal. 34 LIV. 1, 15, 2. 3, 8, 8 PHAEDR. 2, 6, 8 SEN. Tro. 920 PETRON. 114, 14. *al.*). *et al.* β *iuncturae variae*: PLAVT. Men. 435 habeo -am (Merc. 442 Rud. 1261 CIC. S. Rosc. 146 TAC. ann. 15, 8, 2. *al.*). Persa 757 inter participes dividam -am (Rud. 1011 CATO or. frg. 2 [173 M.]. inc. libr. frg. 6 CIC. div. in Caec. 34 SALL. Iug. 91, 6 LIV. 25, 14, 12. *al.*). Poen. 668 bonam -am datis (SALL. or. Lep. 17 VERG. Aen. 9, 485 LIV. 3, 29, 1. 6, 2, 12. *al.*). CIC. Verr. II 3, 81 -am suam vendere (leg. agr. 1 frg. 4. 2, 56 off. 2, 27 LIV. 10, 17, 8. *al.*). Att. 5, 20, 5 reliquam -am concessimus *militibus* (*v. vol. IV 13, 37 sqq.; al.*). CAES. Gall. 6, 35, 10 relinquunt (VERG. Aen. 3, 244 LIV. 10, 20, 4. 23, 1, 4 VAL. FL. 6, 191. *al.*). *al.*

b *praedicative* (*notabiliora*): ACC. trag. 271 -a⟨m⟩ pecua vellebant. CIC. Verr. II 5, 39 ut omnium bona -am tuam duceres (Ov. ars 1, 125 ducuntur raptae genialis -a puellae. SEN. Herc. O. 1789 ego -a ducar. *cf.* SEN. dial. 4, 9, 4 adde . . . rupta foedera et -am [in -am *vulgo*, pro -a *Gertz*] validioris quidquid non resistebat abductum. HIL. AREL. vita Honorat. 24 l. 6 educit me secum suam -am). CATVLL. 64, 153 dilaceranda feris dabor . . . -a (Ov. met. 7, 31 SEN. Herc. O. 1195). SALL. Iug. 14, 11 regnum . . . -am fecit (Ov. am. 1, 7, 44 me -am fecerat ira suam. epist. 12, 113 SEN. Phaedr. 543. FIRM. math. 3, 11, 14 templorum donaria -am suam. RVFIN. hist. mon. 1 p. 400ᴬ. CASSIOD. hist. 10, 20, 3 milites . . . -am circa mulierum ornamenta faciebant zonas aureas [*Sozom. 8, 23, 3* ληϊζομένων]). VERG. georg. 2, 60 avibus -am fert uva racemos (Ov. Ib. 320 CLAVD. rapt. Pros. 3, 181). Aen. 9, 485 canibus data -a . . . iaces (SEN. Herc. f. 1186 Phoen. 15. STAT. Theb. 10, 265 ingens -a solo ceu iam exanimes . . . iacent. MART. 7, 27, 4 EPIST. Alex. l. 396 H.). CVLEX 216 -a Charonis agor. Ov. epist. 4, 116 soror (*sc. Ariadne*) est -a relicta feris (APVL. met. 4, 4, 5 IVST. 4, 3, 3). SEN. Tro. 980 Ithaco obtigisti -a. PLIN. nat. 8, 91 *delphini* abigentes eos *crocodilos* -am . . . interimunt. STAT. Theb. 9, 517 *Hippomedon* ibit -a feris. FLOR. epit. 4, 12, 25 Drusus equos pecora torques eorum ipsosque -am (-a *var. l.*) divisit et vendidit. *al.*

c *cum praepos.* (*exempla selecta*): ad: CIC. Verr. II 2, 17 paratus ad -am (ITALA psalm. 16, 12 [Sangerm. *al.* = VVLG.]). Manil. 40 non avaritia . . . ad -am . . . devocavit (*cf.* CAES. Gall. 6, 35, 4 evocari). SALL. epist. Mithr. 16 ad -am peteris (LIV. 31, 41, 7; *cf.* VITAE patr. Iurens. 87M. ad -am expetit). LIV. 3, 63, 4 castra hosti ad -am relinquunt. 4, 34, 2 discurrere ad -am (5, 21, 14. 9, 31, 16. 27, 42, 13 CVRT. 4, 15, 10). 4, 55, 4 dilapsis ad -am militibus (5, 41, 5). 22, 42, 6 *argentum* obiectum ad -am. *et saepe.* in *c. acc.*: CIC. Verr. II 2, 43 petatur heredi-

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tas . . . in -am praetoris. LIV. 6, 14, 12 aurum ex hostibus captum in paucorum -am cessisse (SEN. dial. 2, 5, 6 CVRT. 7, 6, 16 TAC. ann. 15, 45, 1 LACT. inst. 2, 4, 5. *al.*). 35, 36, 6 Aetoli . . . in -am versi (*medio-pass. ut*: TREB. Claud. 11, 6. *aliter*: TAC. hist. 2, 44, 1 capti in -am vertuntur. 3, 49, 2. COD. Iust. 4, 40, 4 [*a. 410 vel 413*] in -am lucrumque). SEN. benef. 7, 27, 1 ruentium in -am (APVL. flor. 2, 10. *cf.* ZENO 2, 18, 2 [1, 39, 4 L.] irruit). LAVS Pis. 200 *hostem* in -am venientem (*aliter*: LACT. inst. 6, 4, 16 in -am . . . liberi venient. DRAC. Romul. 6, 21). SIL. 1, 455 in -as . . . dabat . . . urbem (Ps. QVINT. decl. 13, 8. ITALA Iudith 4, 12 [Complut. *al.*] ne darentur in rapinam infantes ipsorum et mulieres in -am [VVLG. 4, 10 in -am, . . . in divisionem]. 9, 4 [Corb. *al.*]. HIER. psalt. sec. Hebr. 124, 6 [*Vulg.* in captionem]. VVLG. Ier. 30, 16 PHILIPP. in Iob 17. *al.*). QVINT. decl. 260 p. 67, 5 si in latrocinia se -asque miserint (*aliter, sc. in -am dicitur mitti quod spoliatur*: COD. Theod. 11, 1, 34 GREG. TVR. Franc. 5, 14 p. 213, 7 ISID. Sueb. 87 chron. II p. 301). TAC. hist. 2, 56, 1 dites dominos in -am . . . destinabant. 2, 84, 1 in -am correpti. TERT. fug. 11, 3 in -am esse (ITALA Is. 10, 2 [Tert. adv. Marc. 4, 27]. *al.*). *et saepe.*

d *dat.* (*fere fin.*): CIC. Verr. II 3, 70 istum sibi quaestui -aeque habuisse bona . . . aratorum (SALL. Iug. 31, 10. LACT. epit. 66, 2 ac ludibrio. SCHOL. Cic. Bob. p. 169, 25). 3, 85 civitas . . . -ae tibi et quaestui fuit (5, 80 dom. 62 VARRO rust. 2, 9, 3 SALL. Catil. 21, 4. 48, 2 Iug. 69, 3. 90, 2. *al.*). LVCR. 5, 875 aliis -ae lucroque iacebant. SALL. hist. frg. 1, 51 rem publicam -ae, non libertati repetitam. LIV. 2, 25, 5 *oppidum* captum -ae datum (7, 16, 4 TAC. ann. 1, 57, 5. CLAVD. 5, 37 ludibrio -aeque). 7, 16, 4 nec -ae magis quam pugnae paratos esse. 27, 44, 4 castra . . . -ae relicta. 43, 19, 12 -ae alia militum cessere. MANIL. 5, 524 *v. p. 526, 61.* PLIN. nat. 8, 219 lepus omnium -ae nascens. *al.*

2 *homoeoprophora et lusus verborum*: praesidium PLAVT. Asin. 294 VARRO rust. 2, 9, 3 CAES. civ. 1, 55, 1 LIV. 23, 42, 10 *et* 13, praedator PLAVT. Pseud. 426 SALL. Iug. 44, 1 VVLG. Ier. 30, 16 (*item cum vocibus eiusdem stirpis v. sub* 1. praedo *et* praedor), praemium PLAVT. Pseud. 1225 TRAG. inc. 30 LIV. 31, 28, 6, praetor CIC. Verr. II 1, 131. 2, 43. 3, 99. 3, 201. 5, 63 PROP. 2, 16, 2 IVV. 11, 195 (*cf.* praetoria -a CIC. Verr. II 3, 72), praedīco CAES. civ. 2, 44, 2, praepedio LIV. 8, 38, 13, pretium SVET. Nero 26, 1. *polyptoton sim.*: PLAVT. Rud. 1261sq. Truc. 567 CIC. Verr. II 5, 44 TIB. 2, 3, 35sqq. Ov. am. 2, 17, 5sq. ars 2, 406 NVX 108sq. LIV. 3, 29, 2. *al.*

deriv.: 1. praedo, praedo(r). *Gatti.*

praedābundus, -a, -um. *a* praedari. *i. q. praedans, populans, rapiens* (*sc. ita ut actio continuata vel inclinatio animi significetur; cf.* PRISC. gramm. II 137, 17 in 'bundus' vero desinentia similitudinem habere significant, ut . . . '-us' similis praedanti): SALL. Iug. 90, 2 *Marius Manlium* ire iubet dicitque se -um post paucos dies eodem venturum. LIV. 2, 26, 1 exercitum Sabinum -um ad Anienem amnem pervenisse. CVRT. 8, 1, 5 inconposito agmine solutisque ordinibus Attinas -us sequebatur. TAC. ann. 3, 39, 1 *milites* -i . . . vagabantur (*cf. 3, 39, 2* caesis populatoribus). 11, 18, 1 *Gannascus* levibus navigiis -us Gallorum . . . oram vastabat. FLOR. epit. 4, 8, 2 Menas et Menecrates . . ., quos *Sex. Pompeius* classi praefecerat, -i (praebendi *trad.*) per litora cuncta volitabant. *van Leijenhorst.*

praedamnātio, -ōnis *f.* *a* praedamnare. *i. q. actio praedamnandi vel status praedamnatus*: 1 *praevenitur dei iudicium perfectum*: TERT. apol. 27, 6 desperata condicio eorum *daemonum* ex -e (*cf. p. 530, 8*). cult. fem. 1, 4 nulla nunc muliebri pompae nota inusta sit -is de exitu auctorum (*sc. angelorum qui peccaverunt*). 2 *praevenitur iudicum sententia*: SCHOL. Cic. Bob. p. 78, 22 ne huius *Sullae* -o sit illa sententia, quae in Autronium dicta est.

praedamno, -āvī, -ātum, -āre. *a prae et* damnare. *in codd. scribitur hic illic* -dampn-, *e. g.* VAL. MAX. 6, 9 praef. Ps. AVG. alterc. l. 516 S.-H. NOT. Tir. 40, 58 -at. *forma perf. brev.* -asses Ps. AVG. alterc. l. 516 S.-H. *legitur ter apud* LIV. *et singulis locis apud* VAL. MAX., CALP. ecl. (*ceterum nusquam in versu*), SVET., *sed saepius inde a* TERT.; *longe praevalent formae passivae.*

I *vi praeverbii vigente i. q. antea damnare* (*cf.* GLOSS. -to[s]: προκαταγνωσθέντος [-τας *Stephanus*]): A *actio -andi fit ante ipsam damnationem veram*: 1 *praeiudiciis*: **a** *antequam sententia dicatur in quibuslibet causis*: α *cum obi.* (*sc. -antur homines praeter l. 74*): LIV. 5, 11, 12 (*10* praeiudicium iam de reis . . . ab ipsorum collegis factum esse) eos tot iudiciis confessos -tosque venire ad populi iudicium. SVET. Aug. 56, 3 (*referuntur verba Augusti*) ne, si . . . deesset *causae in senatu agendae*, destituere ac -are amicum existimaretur. SCHOL. Cic. Bob. p. 116, 2 *accusator* adseverans vere hanc a senatu caedem praedam⟨natam⟩, cum decreverit *eqs.* (*pro obi. est facinus ut* p. 116, 18 illo decreto senatus non factum Milonis -tum, sed generaliter ipsam vim notatam). p. 117, 22 qua *rogatione Pompeiana* cum vellent accusatores videri -tum Milonem. HEGES. 1, 44, 6 Antipater obsecrat, ne se -tum haberet (*Ios. bell. Iud. 1, 621* προκατεγνωκέναι, *Ps. Rufin.* ne quid de me praeiudices). AVG. c. Cresc. 4, 6, 7 p. 507, 4 *concilium* primum . . ., quo -tus est Primianus; alterum . . ., quo perfecte pleniusque damnatus est (*opp. ut* 4, 7, 8 p. 508, 3. 4, 9, 11 p. 512, 10 quibus *criminibus* eum et -verunt et damnaverunt). SVLP. SEV. dial. 3, 12, 1 episcopi . . . -tos se conquerentes, actum esse de suo omnium statu, si *eqs.* LEO M. serm. 59, 2 Iesum . . . clamoribus *Iudaeorum Pilatum adeuntium* -tum. *respiciuntur Christiani Christum -tum sequentes*: HIL. trin. 3, 10 *nos fideles* non flagellis -amur, non sputis sordidamur (*sc. Christus -atur, quod nobis non damnationi, sed saluti est*). β *absolute i. q. praeiudicando damnare* (*si recte huc traximus*): TERT. idol. 17 p. 51, 4 *Christianus qui munere publico fungitur* neque iudicet de capite alicuius . . . neque damnet neque -et (*aliter Rigaltius, qui legislatorem intellegit* [*cf. B3c*]).

b *ante dei iudicium*: α *sec. II Petr. 2, 4 et Iudam 6 -antur angeli mali* (*eorum res l. 11*): TERT. apol. 23, 14 *daemones* renuant ob malitiam -tos se in eundem iudicii diem cum omnibus cultoribus . . . suis. cult. fem. 1, 2 l. 46 nisi . . . hic iam praeiudicaverimus res eorum *angelorum malorum* -ando, quas in illis *angelis* tunc damnaturi sumus (*v. I Cor. 6, 3*). adv. Marc. 2, 10 p. 349, 27 quem *angelum peccatorem* . . . -ando *deus* testatus est ab institutionis forma libidine propria . . . exorbitasse. 4, 26 p. 509, 29 *deus* a primordio temptatorem angelum -vit. AVG. civ. 8, 22 p. 353, 32 D. *daemones* in hoc . . . carcere -ti sunt. 21, 23 p. 528, 28 *daemones a deo* sic esse interim -tos, ut carceribus caliginis . . . traderentur servandi atque ultimo iudicio puniendi. β *-antur homines eorumque vitia*: TERT. idol. 4 p. 33, 22 Enoch simul et cultores idoli et fabricatores in comminatione -at (*affertur locus libri Henoch*). adv. Marc. 4, 15 p. 467, 10 si tantummodo dehortantem a divitiis ostenderem creatorem, non etiam -antem divites (*cf.* patient. 7 p. 11, 16 *Christus* semper pauperes iustificat, divites -at). AMBR. in psalm. 1, 53 non expedit non venire *ad iudicium dei*, ne . . . -ti videamur. ASTER. ad Renat. l. 452 illa sanctorum vocibus accusata et apostolicae auctoritatis iudicio -ta 'radix omnium malorum avaritia' (*I Tim. 6, 10*). PELAG. in I Tim. 5, 24 ('quorundam hominum peccata manifesta sunt praecedentia ad iudicium') dum plagis praesentibus -antur (*item* Ps. PRIMAS. *ad l.* p. 669[C], *qui addit*: quod in futuro iudicio accipiendum est). Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 44, 3 G. iam etiam in praesenti vita -tus, *qui male ieiunat* (*affertur Is. 58, 5*).

2 *ipso facinore* (*quod fere pro praeiudicio habetur*): Ps. AVG. alterc. l. 516 S.-H. (*ad Synagogam*) quod *regnum* et tu . . . habere potuisses, si non te criminis furore et profano parricidio -asses. CONSVLT. Zacch. 2, 10 p. 70, 4 absolvi . . . in confessione credentes *Iudaeos*, quos incredulitas in auctoribus -vit. CANON. Turner II p. 274 rec. III tamquam depositus a sancta synodo et propter huiuscemodi praesumptionem iam -tus *episcopus, qui in aliena provincia ordinavit* (*rec. IV al.* damnatus, *gr. Mansi 2, 1313*[D] καθῃρημένον *tantum*).

B *actio -andi fit ante alias actiones*: 1 *quaslibet*: **a** *respicitur prior quaedam sententia iudicantis*: α *populi in contionem vocati*: LIV. 4, 41, 11 *M. Postumius* damnatur; . . . collegam eius . . . totam culpam . . . in -tum collegam transferentem omnes tribus absolverunt. β *concilii vel papae anathematizantis*: SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 58, 6 *quosdam* concilii sententia pulsos et . . . pro suis facinoribus -tos. COD. Theod. 16, 5, 2 Novatianos non adeo comperimus -tos, ut *eqs.* CONC.[S] I 5 p. 82, 13 Bonosus, a Damaso . . . episcopo -tus. EPIST. pontif. 937 Conc.[S] IV 2 p. 156, 36 epistola ad Marim Persam apertissime -ta (*156, 35* constat . . . eiusdem damnationis sententia comprehensam *epistulam*). p. 167, 12sqq. cui damnationi Theodorum quoque . . . fuisse subiectum, qui -tae haeresis sectator . . . effectus est; neque enim aliter *nostri temporis Arianos* . . . anathematis poena damnatos accipimus, nisi quia in -tis . . . erroribus inveniuntur ipsi quoque damnati. PROSP. chron. I p. 468, 1261 Pelagianis iam a papa Innocentio -tis. EDICT. reg. Hunir. Vict. Vit. 3, 12 quae *fides* cuncto -ta est concilio. ISID. orig. 8, 5, 70 haereses . . . et ab apostolis et a sanctis patribus vel conciliis -tae (per- *var. l.*).

b *respicitur quaelibet reiectio, exsecratio* (*nisi quaedam ad II trahere malis*): PROSP. vocat. gent. 2, 13 primus ille populus dei . . . a . . . -ti populi societate (*i. a posteris Cain*) . . . abstinebat. VICT. TONN. chron. II p. 196, 517, 2 hunc *episcopum* Anastasius ante ordinationem suam ut synodum Calchedonensem -ret coegit. EDICT. reg. Hunir. Vict. Vit. 3, 12 ut -antibus errorem indulgentia non negetur. CONC. Tol. a. 589 Mansi 9, 984[C] *ad ecclesiam catholicam convertentes* vos pestem perfidiae Arianae . . . -are.

2 *antequam damnanda examinentur, temptentur, explorentur sim.*: **a** *usu communi -ant homines contemnentes, reicientes* (*structura pass. nimirum neglegitur qui -at*): LIV. 27, 18, 8 hostem -ta spe aequo dimicandi campo captantem tumulos (*sim. de desperantibus*: VAL. MAX. 6, 9 praef. *ut* meliora de nobis . . . cogitemus, memores stultum esse perpetuae infelicitatis se -are). CALP. ecl. 6, 30 malueram . . . vel -tus abire, quam *cantu tecum certare*. TERT. apol. 3, 2 cum sit iustius occulta de manifestis praeiudicare, quam manifesta de occultis -are (*cf. nat. 1, 4, 10* adiudicare . . ., praeiudicare). LACT. inst. 5, 1, 2 nec -ari quemquam incognita causa licet (*antea*: ut non prius damnet, quam universa cognoverit). CONSVLT. Zacch. 3, 3 p. 101, 10 non ab his *monachis pravis* (*i. secundum eos*) . . . *ceterorum* integritatem . . . -andam *esse.*

b *audacius -at ipsa res, quae temere pro crimine habetur*: TERT. apol. 3, 8 inquisitione . . . neglecta . . . nomen *Christiani* expugnatur et ignotam sectam, ignotum et auctorem vox sola -at, quia nominantur, non quia revincuntur.

3 *antequam ipsa damnanda fiant, exsistant*: **a** *vario usu*: TERT. ieiun. 15 p. 293, 13 *Paulus* -ans iam haereticos perpetuam abstinentiam praecepturos (*cf.* praescr. 35 l. 4 haereses . . . -tae *ab apostolis.*

[*Martinet*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Ps. AMBR. serm. Sess. 2, 1 quos *pravos doctores* Paulus . . . divini[s] sermoni[bu]s adulteros . . . -vit). adv. Marc. 2, 23 p. 366, 16sqq. bene adhuc agentes -ret iam propter futura delicta? sed dei boni non erat nondum merentes -are. 3, 3 p. 379, 17 si priorem venisse et priorem de posteris pronuntiare hoc fidem cludet (*corruptum?*), -tus erit et ipse *Christus* iam ab eo *creatore*, quo posterior est agnitus. CONC. Carth. a. 345–348 (Corp. Christ. 149) p. 9 l. 208 quod in laicis deprehenditur, id (*sc. faeneratio*) multo magis debet in clericis -ari (*inde* CONC. Carth. a. 419 *ibid.* p. 102 l. 41. *al.*). GAVDENT. serm. 16, 11 G. neque ante diri facinoris perpetratum iusti iudicis poterat sententia -ari *Iudas*. **b** *-at deus praedestinando*: SERM. Corp. Christ. 101B p. 839, 74 et electus sine periculo desidiosus erit et -tus sine remedio laborabit. **c** *-at lex praecavendo, ne quid fiat*: LIB. col. I grom. p. 221, 7 L. (*inde* Ps. AGENN. grom. p. 60, 20) ne eas ripas sequendas sperarent . . ., lex limitum eas -vit.

II *vi praeverbii minus perspicua fere i. q. damnare, reicere sim.* (*exempla certiora*): Ps. CYPR. epist. 2 p. 272, 11 (*nisi est medii aevi*) quae *contra fidei regulam scripta* peto velociter tollas ac -es. p. 272, 18 **haeresis** baptisma -andum. POTAM. epist. ad Athan. p. 1418[C] obmutescat haeresis aeterno silentio -ta. SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 52, 21 *haereticos* ex eorum scriptis sacrilegis -are. p. 53, 9 ea, quae ab ipso *Marcello prave* . . . inventa . . . sunt, -ate. CONSVLT. Zacch. 2 praef. p. 48, 18 ut libelli superioris more religionis nostrae aemuli -entur. CAEL. AVR. chron. 3, 8, 142 solum -amus, quod . . . tacuerit. EDICT. reg. Hunir. Vict. Vit. 3, 5 ut omousion . . . adprobarent, aut certe quod . . . in Ariminensi concilio . . . amputatum est, -rent.

appendicula syntactica: **1** *pro obi. sunt animantes passim (refl.* VAL. MAX. 6, 9 praef. Ps. AVG. alterc. l. 516 S.-H.; *cum acc. duplici* Ps. AMBR. *l. 1), res* LIV. 27, 18, 8 TERT. apol. 3, 2 cult. fem. 1, 2 l. 46 *al.; absolute usurpatur* TERT. idol. 17 p. 51, 4 (*obi. ἀπὸ κοινοῦ positum intellegas potius* TERT. cult. fem. 1, 2 l. 46 adv. Marc. 2, 10 p. 349, 27); *pro obi. substituitur enunt. secund.* CAEL. AVR. chron. 3, 8, 142 *l. 24.* **2** *crimen indicatur per abl.* AVG. c. Cresc. 4, 9, 11 p. 512, 10 Ps. AVG. alterc. l. 516 S.-H., *per praepos.* ob TERT. apol. 23, 14, propter TERT. adv. Marc. 2, 23 p. 366, 16 CANON. Turner II p. 274 rec. III, ex SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 52, 21, pro *ibid.* p. 58, 6, *ponitur loco subiecti* TERT. apol. 3, 8 CONSVLT. Zacch. 2, 10 p. 70, 4. **3** *poena indicatur per gen.* VAL. MAX. 6, 9 praef., *per abl.* POTAM. epist. ad Athan. p. 1418[C] PELAG. in I Tim. 5, 24.

deriv.: praedamnatio. *Martinet.*

[praedārius GLOSS. *falso pro* praesidiarius.]

praedātīcius, -a, -um. *a* praedari (praedatus). *i. q. ad praedam pertinens*: GELL. 4, 18, 12 *Scipio* aegre passus quod . . . rationem pecuniae -ae posceretur ([-ae *ed. Aldina*; praedaceae, predacte *sim. codd.*]. 13, 25, 28 'ex manubiis', id est ex pecunia -a [predantia *var. l.; ad rem cf. 13, 25, 29* pecunia . . . ex praeda vendita contracta]).

praedātio, -ōnis *f.* *a* praedari. [*val.* prădăciune. *cf. M.-L. 6716. St.*] [*confunditur in codd. cum* praedicatio LACT. inst. 5, 9, 5 (*v. etiam* ITALAM *sub 1aβ*); *falsa var. l.* -e *pro* praesidiis CIC. p. red. in sen. 32.]

1 *i. q. actus praedandi* (*cf.* SYNON. Cic. p. 440, 18 pestis. pernicies. populatio. -o. GLOSS. II 359, 8 λεηλασία -o. *iuxta ponuntur* rapinae PAVL. FEST. *et* AVG., latrocinia VELL.; *accedit* in *c. acc. l. 59, gen. obi.* CHRON., *gen. subi.* SCHOL. Cic. *al.*): **a** *proprie*: **α** *respicitur populatio, quae fit bello, incursionibus barbarorum sim.*: PAVL. FEST. p. 17 *Ambrones* rapinis et -bus se suosque alere coeperunt. VELL. 2, 73, 3 latrociniis ac -bus infestato mari *a Sex. Pompeio* (*cf.* HEGES. 3, 20, 1 ut crebrae -es terroribus . . . mare clauderent). FRONTIN. strat. 1, 6, 1 -i intentos hostes. TAC. ann. 3, 74, 2 qua -o *Tacfarinatis* in Lepci⟨ta⟩nos *erat.* 12, 29, 3 *regnum* quod Vannius . . . -bus et vectigalibus auxerat. AMM. 27, 12, 11 *Sapor* Armenios aperta -e vastabat (LEX Visig. 8, 1, 9 provincias nostras non volumus hostili -e vastari *ab iis qui in expeditionem eunt*). SCHOL. Cic. Gron. D p. 283, 15 excursio dicitur -o hostium, quando equites invadunt possessiones *eqs.* VVLG. Iudith 15, 8 *Iudaei* omnia quaeque erant illorum *Assyriorum* abstulerunt secum, . . . ut . . . omnes divites fierent de -bus eorum (*i. -bus suis potius quam Assyriorum; an de ipsis spoliis?*). CHRON. Gall. chron. I p. 654, 67 -o Galliarum. **β** *respiciuntur quaelibet latrocinia, rapinae sim.*: FILASTR. 108, 2 homines . . . rapaces, vastatores, . . . -i vacantes, *qui gigantes appellabantur.* SCHOL. Iuv. 3, 306 (*308* 'huc omnes *latrones* tamquam ad vivaria currunt') quotiens latrones . . . a solitis locis deiciuntur, Romam quasi ad certas -es refugiunt (*an rectius Wessner in indice 'loca praedationibus apta'?*). Ps. ASCON. Verr. p. 212, 19 'pecunia Siciliensis' est . . . ex -bus capta (*in administranda provincia ut* p. 234, 28 -es Dolabellae [proditionem *trad., v. Stangl, Pseudoasconiana, 1909, 128*]). VVLG. Is. 9, 5 omnis violenta -o cum tumultu et vestimentum mixtum sanguine erit in combustionem (*actionem potius quam ipsam praedam intellexit interpres, v.* HIER. *ad l.* diaboli violenta -o et . . . turbae, quibus humanum sibi subiecerat genus, gehennae ignibus deputatae sunt. *hebr. significatur caliga, sed Aquila vertit ἐπαγωγή*). AVG. in psalm. 77, 27 furta, rapinae -esque. *?praedantur bestiae* (*loco dubiae fidei; cf. etiam* LACT. *sub b*): ITALA Ezech. 34, 5 (Cypr. epist. 57, 4 *cod. R*) *pecora* facta sunt in -e omnibus bestiis agri (depred[ic]atione *C*, comestura *cett., ut epist. 68, 4 omnes, melius cum gr. κατάβρωμα congruentes; cf. tamen paraphrasin Tert. fug. 11, 3* in praedam esse omnibus b. a.; *Vulg.* in devorationem).

b *in imagine vel translate*: LACT. inst. 5, 9, 5 *persecutores Christianorum non velut lupi* 'atra in nebula' (*Verg. Aen. 2, 356*), sed aperta -e grassantur (*v.* AMM. *sub a*). HIER. in Is. 9, 3–5 *v. sub aβ.*

2 *metonymice i. q. praeda, spolia* (*cf. locos* VVLG. *sub 1a allatos; de alio genere metonymiae v.* SCHOL. Iuv. *sub 1aβ*): ITALA num. 31, 32 (Lugd., *sim.* Monac.) facta est abundantia -is, quam praedaverunt viri bellatores (*gr.* προνομῆς, *Vulg.* praeda). deut. 20, 14 (Aug. quaest. hept. 6, 21) omnia pecora . . . praedaberis tibi et edes omnem -em inimicorum tuorum (*gr.* προνομήν, *Lugd.* copias, *Vulg.* de spoliis).

***praedātor,** -ōris *m.* *a* praedari. NOT. Tir. 92, 23. *legitur inde a* PLAVTO, VAL. ANT. (*v. l. 46*), CIC. [*val.* prădător; *it.* predatore; *francog. vet.* preeur, *med.* proyeur; *prov. vet.* preador. *cf. M.-L. 6717. Battisti-Alessio IV 3055. Wartburg IX 287. St.*] [*e coni. dub. pro* praemiatores NAEV. com. 17, *pro* praedictae AVIAN. fab. 30, 7.]

i. qui praedatur (*in appositione vergit in vim adi. q. e. praedatorius, rapax* BELL. Afr. *sub 1aβ* [*aliter ibid.* SALL. Iug.], OV. *et* STAT. *sub 1b; v. etiam sub* praedatrix; *saepius adhibetur cum contemptu; fortasse convicii loco est* STAT. Theb. 12, 342): **1** *proprie*: **a** *de hominibus; pertinet ad*: **α** *fraudatores, fures, latrones, quoslibet lucri cupidos*: PLAVT. Pseud. 426 (*Pseudolus loquitur*) praesensit *Simo incepta nostra*: nihil est praedae -bus. CIC. Catil. 2, 20 *Catilinae socios* in eodem genere -um direptorumque pono. TIB. 2, 3, 41 -r cupit immensos obsidere campos, ut multa innumera iugera pascat ove. PHAEDR. 2, 1, 2 (*cf.* tit.) super iuvencum stabat deiectum leo; -r intervenit partem postulans (*opp.* innoxius viator; *venatorem intellegunt quidam vix recte*). CALP. ecl. 1, 40 *nullas* insidias -r ovilibus . . . afferet. STAT. Theb. 12, 342 (*Argia de Eteocle*) ille nefandus -r, *qui fratrem regno et vita privavit.* AVR. VICT. Caes. 35, 7 avaritiam peculatum provinciarumque -es . . . sectabatur *Aurelianus* (*Vopisc. Aurelian. 39, 5* fures provinciales). GAVDENT. serm. 13, 29 G. -is . . . rapacitas (*28* qui aliena cotidie rapit). AMBR. hex. 5, 5, 14 alterius -em, *sc. avarum* (*in comparatione cum piscibus rapacibus, v. sub b*). IVLIAN. in Am. 5, 10–11 l. 193 is ab his *locupletibus* pretiosa quaeque -r auferret. 9, 14 pangerent vineas nec -em timerent. COD. Theod. 8, 8, 9, 1 *si executor* regionis visceribus -r insidens deprehensus fuerit remorari. **β** *milites praedatum missos et quicumque vi militari fines aliorum populantur* (*fere plur.; huc referam* GLOSS. II 358, 57 λαφυραγωγός -r): CIC. Pis. 84 perpetuos defensores Macedoniae, *sc. Denseletas*, vexatores ac -es effecisti; vectigalia nostra perturbarunt, urbes ceperunt *eqs.* BELL. Afr. 61, 5 -es equites Numidas . . . adorti . . . occiderunt *Caesariani.* SALL. Iug. 44, 1 exercitus . . . iners, inbellis . . ., -r ex sociis et ipse praeda hostium. hist. frg. 3, 33 -es Valeriani (*sc. legionum Valerii consulis*). 4, 15 prae⟨da⟩tores facibus sibi praelucentes. LIV. 2, 11, 5 ut eliceret -es, edicit suis . . . expellerent pecus. 3, 5, 13 (*e* VAL. ANT., *v.* hist. 19) ex -bus Aequorum, qui populabundi . . . vagabantur, . . . caesos *esse tot* (AMM. 18, 6, 10. *cf.* LIV. 7, 39, 11 vagis [10, 20, 5. *sim. de gentibus quibusdam Germanorum* PANEG. 8, 9, 3 ille vagus, ille -r]. 10, 2, 10 in palatos -es proelium [10, 20, 5 vagos -es in agris palantes]). 27, 29, 7 ad naves raptim -es recepti *sunt. al.* FRONTIN. strat. 3, 10, 6 AMM. 17, 4, 4. 18, 6, 16 catervas . . . -um. 19, 8, 4 *ad urbem capiendam* accitis . . . regis imperio -bus universis (*si recte trad.; sunt qui coni.* proeliatoribus *sim.*). VVLG. Ier. 30, 16 qui te, *Israel*, vastant vastabuntur cunctosque -es tuos dabo in praedam. INTERPR. cod. Theod. 5, 7, 2 si pretium pro captivo suo -r acceperit (*Cod. Theod. 5, 7, 2, 1* quos barbaris vendentibus emptos esse docebitur). *al.* **γ** *venatores, aucupes* (*cf. l. 27 et 67*): OV. met. 12, 306 *Centaurus* Abas, -r aprorum (venator *cod. rec. aliquot*). CASSIOD. var. 5, 42, 6 pari in se cursu festinant et -r et praeda *in circo* (*1* venator). in psalm. 101, 8 ne . . . a -e capiatur *passer.*

b *de animalibus* (*sideribus* MANIL.): OV. met. 6, 516 pedibus -r obuncis deposuit nido leporem Iovis ales. MANIL. 2, 229 pestis (positis *sim. trad.*) . . . duorum, *Tauri et Arietis*, -rque Leo. AMBR. hex. 5, 5, 13 *piscis* minor . . . est esca maioris et . . . maior a validiore invaditur et fit esca alterius -r alieni. EVGRAPH. Ter. Eun. 832 'ovem lupo commisisti': praedam, inquit, -i dedisti (*sc. virginem stupratori; v.* PETRON. *sub 2a*). *? de equo quo venator vehitur*: STAT. Theb. 4, 316 raptis . . . natis -is equi sequitur vestigia tigris (*huc traximus coll. 9, 685* venator . . . equus; *an pendet gen. alter ab altero?*).

c *cognomen Iovis* (*de re dubitat Latte, Röm. Religionsgesch. 154, 2*): SERV. Aen. 3, 222 ('ipsum . . . vocamus in partem praedamque Iovem') 'ipsum', id est regem deorum, aut certe -em, ⌊hoc est, cui de praeda debetur aliquid⌋ (*inde* ISID. orig. 10, 219); nam Romani moris fuit, ut bella gesturi de parte praedae aliquid numinibus pollicerentur: adeo ut Romae fuerit unum templum Iovis -is.

2 *transfertur ad*: **a** *stupratorem* (*cf.* EVGRAPH. *sub 1b*): PETRON. 85, 3 ne quis -r corporis admitteretur in domum *iuvenis formosi.* **b** *Christum, qui mortem vicit*: AVG. serm. coll. Morin p. 22, 16 (= Ps. FVLG. RVSP. serm. Migne suppl. 3, 1347) praeda mortis, -r mortis. CASSIOD. in psalm. 54 concl. *infernus* qui se capere praedam credidit. -em suum potius deceptus excepit *quasi piscis hamum.*

f. **praedātrix,** -īcis. *i. quae praedatur*: *subst.*: STAT. silv. 1, 5, 22 Herculei -x . . . alumni (*i. nympha quae abduxit Hylam*). *in appositione fere pro adi., i. q. rapax sim.* (*non nisi de animalibus rapto*

[van Leijenhorst]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

viventibus): AMM. 14, 2, 1 in amphitheatrali spectaculo feris -bus obiecti sunt *captivi*. 26, 6, 10 *Procopius* subsidebat ut p‹ra›edatrix bestia viso, quod capi poterat, protinus eruptura. EVSTATH. Basil. hex. 8, 3, 5 quaedam *aves* ... sunt gregales, exceptis -bus (*gr.* ἁρπακτικῶν). 8, 6, 5 -um avium mores aemulari (*gr.* γαμψωνύχων).

appendix synt. et stil. ad masc. et fem.: 1 *indicatur quod praedae est vel unde praeda capitur per praepos.* ex SALL. Iug. 44, 1, *gen.* OV. met. 12, 306 MANIL. 2, 229 PETRON. 85, 3 STAT. silv. 1, 5, 22 AVR. VICT. Caes. 35, 7 AMBR. hex. 5, 5, 13. 14. AVG. serm. coll. Morin p. 22, 16 (*an et* CIC. Pis. 84*?*), *pron. poss.* VVLG. Ier. 30, 16 CASSIOD. in psalm. 54 concl. 2 *iuxta ponuntur* direptor CIC. Catil. 2, 20, vexator CIC. Pis. 84, pestis MANIL. 2, 229; *cum acumine quodam opponitur* praeda SALL. Iug. 44, 1 AVG. serm. coll. Morin p. 22, 16 SALV. gub. 7, 42 CASSIOD. var. 5, 42, 6 in psalm. 54 concl. (*ceterum cf.* PLAVT. Pseud. 426 VVLG. Ier. 30, 16 EVGRAPH. Ter. Eun. 832).

deriv.: praedatorius. *compos.*: suppraedator.

praedātōrius, -a, -um. *a* praedator (praedari). *i. q. ad praedatorem (praedatores) vel ad praedationem pertinens*: PLAVT. Men. 344 nunc in istoc portu stat navis -a, aps qua cavendum nobis sane censeo (*iocose in imag. de meretrice ut*: 442 periit probe *Menaechmus*: ducit lembum dierectum n. -a. *proprie*: LIV. 34, 36, 3 oram ... -is navibus infestam [*cf. 34, 32, 18* n. piraticis]. 40, 28, 7 [*codd.* praedatores]. *cf.* LIV. 29, 28, 5 *Romanorum* -as classes, quibus escensiones in agros maritimos factae erant). SALL. Iug. 20, 7 *Iugurtha* non ... cum -a manu, sed magno exercitu conparato bellum gerere coepit (TAC. ann. 4, 24, 3. AMM. 21, 3, 1 manus -as fusius discurrentes. HEGES. 1, 26, 1 -ae manus princeps [*item* 3, 22, 1; *respondent gr. 1, 204* ἀρχιληστήν, *3, 450* τοῦ ληστρικοῦ στίφους *et Ps. Rufin. Ios. bell. Iud. 1, 8 p. 611* latronum, *3, 16 p. 730* latrocinalis agminis]. 4, 4, 3 occupaverat omnem murorum ambitum -a manus [*gr. 4, 97* τοῖς ληστρικοῖς, *Ps. Rufin. 4, 4 p. 740* latrones]). DIOM. gramm. I 476, 3 quotiens *Inuus* -a vice grassaretur. AMM. 14, 6, 16 *nobiles Romani* familiarium agmina tamquam -os globos post terga trahentes (*al. v. vol. VI 2, 2055, 70 sq.*). 31, 5, 8 turmae -ae concursabant. CASSIOD. Ios. antiq. 13, 278 *Antiochus* -o modo invadit Hyrcani provinciam ... non audens aperte pugnam committere (*gr.* ληστρικῶς).

praedātrīx *v.* praedator. **praedātum** *v.* praedor.

[praedātūra *non legitur nisi falsa var. l. pro* pedatura ZENO 1, 14, 5 (2, 6, 10 L.). VVLG. III Esdr. 5, 39.]

1. praedātus, -ūs *m.* *a* praedari. *i. q. praedatio*: PLAVT. Cist. 366 quam ob rem me meumque filium cum ‹matr›e remque nostram habes perditui et -i? *van Leijenhorst.*

? **2. praedātus,** *adi. a* praeda *derivandum, v. p. 587, 58.*

3. praedatus *v.* 3. praedo.

? **praedēcēdo,** -ere, *a* prae *et* decedere, *v.* praediscedo.

***praedēcessor,** -ōris *m.* *a* prae *et* decessor. [*confunditur saepissime cum* prodecessor, *ut vocem omnino exstitisse negaverit Lietzmann, Rhein. Mus. 57, 1902, 635, sed eam testatur iam cod. Veron. saec. VI* FACVND. defens. 5, 4, 26; PAP. Marini 1 *aetatis esse recentioris videtur, v. Tjäder p. 69; ceterum cf. quae Mus. Helv. 41, 1984, 36 sqq. exposui.*]

i. q. antecessor, decessor, praecessor (*significatur is, qui eodem munere* [*plerumque in ecclesia, in re publica* COD. Iust., NOVELL. Iust.] *ante functus est vel proximus* [AVG. c. Gaud., TITVLVS Gaudent. serm.] *vel secundus* [LEO M., ALC. AVIT.] *vel quilibet; fortasse in appositione determinativa, ut vergat in vim adi. q. e. praecedens* EPIST. pontif. [*cf. p. 427, 27*]): 1 *exempla certiora*: AVG. c. Gaud. 1, 39, 54 p. 254, 20 Felicianus ... ab universis vobis praecipue tui -is favore susceptus (*de eodem 1, 37, 52 p. 252, 6* tuus decessor Optatus). TITVLVS Gaudent. serm. 21 (*nisi est medii aevi*) de vita ... Filastri episcopi -is sui. LEO M. epist. 6, 2 Anysio -i tuo (*ibid. de eodem* prodecessoris tui [*v. Coll. Thess. ed. Silva-Tarouca p. 54, 30*; prae- *edd. vet.*]; *distinguitur* decessor, *sc. proximus*). EPIST. pontif. 285 Migne 20, 465[A] anteriores tanti ac tales viri, -es mei episcopi. FACVND. defens. 5, 4, 26 papa Gelasius melior ... dictorum sui -is (*sc. Leonis*) interpres. 2 *in traditione ancipiti vel dubia* (*sc. fere variat cum* prod-): SIDON. epist. 4, 18, 4 Perpetuus episcopus, dignissimus tanto -e (*sc. Martino*) successor. ALC. AVIT. hom. 6 p. 110, 20 -r (*si fides editioni princ. habenda*) ... meus ... Mamertus sacerdos, cui ... successit *pater meus et postea ego*. COD. Iust. 8, 11, 22 (*a. 472*) a decessore vel -bus suis. NOVELL. Iust. 134, 1 aliqui -um (*coni. Beck*, praedictorum *trad.*; *gr.* προηγησαμένων, *sed vitium fortasse ipsi interpreti tribuendum est*). GREG. M. epist. 5, 59 p. 372, 27 sq. -um nostrorum, qui vices suas eius *episcopi Arelatensis* -bus concesserunt, ... mandata. 5, 60 p. 375, 4. *al.* (*ceterum huc pertinere posse quaedam sub* prodecessor *allata non negaverimus*).

praedēclāro, -ātum, -āre. *a* prae *et* declarare. *i. q. ante commemorare*: NOVELL. Iust. 59, 3 -tis ... ascetriis et canonicis (*gr.* προδηλουμέναις).

praedecōrus, -a, -um. *a* prae *et* decorus. *i. q. valde decorus*: CHALC. transl. p. 24[E] unum eminens et -um facinus in monumentis veteribus invenimus (*gr.* πάντων μὴν ἓν ὑπερέχει μεγέθει καὶ ἀρετῇ).

praedēfīnio, -īvī, -ītum, -īre. *a* prae *et* definire. *scribitur* -diff- PRISC. LYD. solut. 7 p. 82, 27 (*cf. vol. V 1, 343, 3 sqq.*). [*variat in codd. cum* praefinire RVFIN. Orig. princ., ORIG. in Matth. *al.* (IREN. 4, 20, 1 *v. p. 642, 49*).]

i. q. ante definire, constituere: 1 *-it deus* (*sive praedestinando sive statuendo*): ITALA act. 10, 42 (cod. e) *Christus* -tus erat a deo iudex viventium et mortuorum (*gr.* ὁ ὡρισμένος ... κριτής, *Iren. 3, 12, 7* praedestinatus, *Vulg.* constitutus). RVFIN. Orig. princ. 2, 9, 1 -to aliquo apud se numero eas *creaturas fecit* (praefinito *var. l.*). CONC.[S] I 5 p. 358, 22 episcopum ... e ... vita migrasse et -tum sibi diem implevisse (*translatum ex versione gr. Conc.[S] I 1, 7 p. 120, 16* προορισθεῖσαν, *cf. exemplar lat. ibid. p. 119, 35* diem sibi praefinitum). OP. imperf. in Matth. 2 p. 640 mysterium regis a deo -ti ad salutem gentis Iudaeae. ORIG. in Matth. ser. 55 p. 125, 21 ideo quod nondum fuerat -tum a deo, nemo poterat scire (praefinitum *var. l.*, *quae vox sola trad. deinceps saepius*). 2 *-unt homines* (*decernendo* CONC., *explicando* PRISC. LYD.): CONC.[S] II 3, 2 p. 53, 25 consentio in omnibus ..., quae -vit sancta ... synodus super Dioscorum (*sed versio antiqua correcta* praefinivit; *Rustic.* definivit). PRISC. LYD. solut. 7 p. 82, 27 his ... -tis dicendum *est*, quomodo *eqs.* (*cf. 4 p. 65, 20* his ... ita diffinitis).

praedēfungor, -functus sum, -fungī. *a* prae *et* defungi. *i. q. ante defungi* (*sc. vita*): NOVELL. Iust. 38, 3 nepotes ... masculi ex -to filio (*gr.* προτελευτησάντων).

praedēlasso, -āre. *a* prae *et* delassare. *i. q. ante delassare*: OV. met. 11, 730 moles, quae primas aequoris undas frangit et incursus quae -at aquarum.

praedēlēgātio, -ōnis *f.* *a* prae *et* delegatio. *i. q. delegatio praevia* (*sc. indictio tributorum ante delegationem legitimam promulgata; v. vol. V 1, 430, 38 sqq.*): COD. Theod. 11, 5, 3 ut ante kal. Mai. -o manifestetur in locis, ne ... conlatores ... ante delegationem missam ea cogantur exsolvere, quae *eqs.* (*cf. suffixo mutato gr.* προδηληγάτον *Preisigke, Wörterb. III 247 iuxta* δηληγατίων *ibid. I 335*).

[praedēmo *coniciebatur olim* CAEL. AVR. chron. 2, 13, 160 *pro* praesumo *q. v.*]

praedēmōnstro, -āvī, -āre. *a* prae *et* demonstrare. *i. q. ante demonstrare, praenuntiare*: IREN. 4, 20, 12 ut per eos *prophetas deus* praefiguraret et -ret futura (praemonstraret *var. l., sed v. Lundström, Neue Stud. zur lat. Irenäusübers., 1948, 75 sq.*). RVSTIC. c. aceph. p. 1192[C] -vimus ..., quia non ex duabus personis dominum dicat. *loco dubio*: TERT. adv. Iud. 3, 10 *verbis Is. 2, 3 sq.* 'ex Sion ... exiet lex ... et iam non discent pugnare' *significamur* nos qui ... ista observamus obliterata veteri lege, cuius abolitionem futuram ⌊actu ipso -bat⌋ (⌊ ⌋ *sic Kroymann sec. cod. Trecensem; lectionem cet. codd.* actus ipse demonstrat *tuetur Tränkle*).

praedēnsus, -a, -um. *a* prae *et* densus. *i. q. valde densus*: PLIN. nat. 18, 53 panicum ... -is acervatur granis. 18, 142 farrago ex recrementis farris -a seritur. 18, 171 terram.

? **praedēnūntio** *v. p. 372, 65 sqq.*

? **praedēsīgno,** -ātum, -āre. *a* prae *et* designare. *i. q. ante designare*: ITALA act. 3, 20 (Tert. resurr. 23) *deus* mittat ⌊-tum vobis⌋ Christum (⌊ ⌋ *ed. vulgo*; praesignatum v. *cod. Trecensis*, -tum nobis *cett.*; *gr.* προκεχειρισμένον ὑμῖν, *cod. d* praedestinatum, *cod. h* praeparatum, *Vulg.* qui praedicatus est). *Ramminger.*

praedēstinātiānus, -ī *m.* *a* praedestinare (praedestinatus). *i. qui haeresim praedestinatorum sequitur* (*v. p. 539, 4 sqq.*): GENNAD. indic. de haer. 52 (tit. de -is) -i sunt, qui dicunt, quod deus non omnes homines ad hoc creavit, ut omnes salventur *eqs.*

***praedēstinātio,** -ōnis *f.* *a* praedestinare. *scribitur in codd. non raro* pre- *vel* praedist-. *explicationes notionis v. sub 1a et 2a. legitur inde a* NOVATIANO *non nisi apud scriptores eccles. et* BOETH. cons. 4, 6, 4 W.; *deest in poesi; plur. sec. schedas nostras non exstat nisi* PS. AVG. praed. dei 2, 2 (*bis*). PRAEDEST. 3 praef. p. 628[C] GREG. M. moral. 29, 77.

i. q. actio praedestinantis vel (rarius) status praedestinati. *respicitur fere dispositio dei (cuiuslibet e. g.* HIER. *sub 1a.* FAVST. REI. *sub 1b); ad statum praedestinatorum fortasse spectant* AMBR. epist. 76, 4 AVG. in psalm. 150, 3; *ad singulos actus referas plur., quem exhibent* PS. AVG. praed. dei 2, 2 *bis.* PRAEDEST. 3 praef. p. 628[C] GREG. M. moral. 29, 77; *metonymice de haeresi v. sub 2aβ.* *iuxtaposita notabiliora*: HIL. syn. 38 secundum praescientiam vel -em (42, 43. HIER. in eccles. 1, 10 ex p. et -e. AVG. civ. 17, 18 p. 243, 9 D. serm. 47, 15. *al.*; *distinguuntur*: AVG. praed. sanct. 10, 19 PROSP. resp. ad Gall. 1, 15. 2, 15. FAVST. REI. grat. 2, 3 p. 63, 12 *p.* gerenda praenoscit, ... -o retribuenda describit, illa praevidet merita, haec praeordinat praemia. *cf. p. 535, 39 sqq. 59*). AVG. doctr. christ. 3, 34, 49 in dispositione ac -e dei (FVLG. RVSP. praedest. 3, 13 in aeterna d. ac -e). persev. 17, 45 praedicatione -is et gratiae (praed. sanct. 10, 19 g. vel -e divina. FAVST. REI. grat. 1, 5 p. 20, 19 SERM. Corp. Christ. 101 B p. 839, 50). HIL. Aug. epist. 226, 4 praescientiam et -em vel propositum (PROSP. epist. 1, 8 p. et -em secundum praescientiam receperunt. *distinguit* HIER. *sub 1a*). BOETH. cons. 4, 6, 4 W. de providentiae simplicitate, de fati serie, ... de cognitione ac -e divina.

1 *de qualibet dispositione futurorum*: a *exempla notionem illustrantia*: HIER. in Eph. 1, 9 p. 453[C] inter -em et propositum ... hoc asserunt interesse, quod -o alicuius rei multo ante in mente eius, qui destinet, quid futurum sit, praefiguret *eqs.* 1, 11 p. 455[A] προορισμός ... id est -o. PS. AVG. hypomn. 6, 2, 2 -o ... a praemittendo (praevid- *edd. vet.*) et praeveniendo vel praeordinando futurum aliquid dicitur.

[Baumgartner]

44*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

FVLG. RVSP. ad Monim. 1, 7, 1 -is . . . nomine non aliqua voluntatis humanae coacticia necessitas exprimitur, sed misericors et iusta futuri operis divini sempiterna dispositio praedicatur (*sim.* 1, 26, 2). 1, 20, 2 -o . . . futurorum operum eius *dei* aeterna praeparatio (*sim.* 1, 21, 2).

b *exempla varia*: NOVATIAN. trin. 16, 7 D. *Christus* ante mundum fuit et gloriam . . . tenuit; nec -o ista dicatur; . . . sublata ergo -e *eqs.* 16, 8 si haec gloria in -e fuit, -em istam in gloriam novissimus Christus accepit (*et ibid. ter*). HIL. in psalm. 91, 6 p. 350, 22 omnia . . . quadam futurarum rerum -e formantur. syn. 38 si quis secundum praescientiam vel -em *Christum* a Maria dicit filium esse ([*Socrat. 2, 30 p. 281*^{B} *κατὰ πρόγνωσιν*]. *sim.* 42. *cf.* 43). FILASTR. 97, 1. AMBR. Abr. 2, 10, 74 in -e fuisse semper ecclesiam dei . . ., sed voluntate domini certo reservatam tempori (*cf.* AVG. doctr. christ. 3, 34, 49 ipsa *ecclesia* promissionis vel -is firmitate iam data est, quae danda suo tempore a patribus credita est). hex. 2, 5, 21 rerum perfectio non in consummatione operis, sed in suae (*sc. dei*) -e est voluntatis (*item -o ipsi actioni opponitur*: in Luc. 5, 31. AVG. in euang. Ioh. 105, 6 sicut tunc -e, ita et nunc perfectione. 105, 8. in Iob p. 569, 13 in -e, non in actione. GREG. M. moral. 28, 14 [*sim.* 29, 25]. *cf. infra l. 78*). HIER. in eccles. 1, 10 dicendum, quod ex praescientia et -e dei iam ea facta sint, quae futura sunt (*sim.* AVG. doctr. christ. 3, 34, 49 c. Maximin. 2, 16, 3. *item quaedam -e iam facta dicuntur*: AVG. civ. 12, 14 p. 532, 17 D. tamquam in -e dei iam facta fuisse omnia. in psalm. 84, 3. *al.* CASSIOD. in psalm. 32, 14 l. 266 dum omnia *ventura* . . . in -e fuerint constituta. *al.*). AVG. in Iob p. 569, 12 in -e dominus vidit viam, quo se converterent. PS. AVG. praed. dei 2, 2 -um aliae sunt alligationis, aliae conditionis (*cf. postea*: unumquodque . . . alligatum est suo operi per -em dei). AVELL. p. 595, 23 (*Hormisda papa Iustino Aug.*) electos vos venerabili -e divinitatis. PROSP. resp. ad Gall. 1, 1 -em dei nullus catholicus Christianus negat (FVLG. RVSP. praedest. 3, 12. *cf.* 3, 1 veritatem -is divinae negare). FAVST. REI. grat. 2, 10 p. 85, 21 nemo . . . moram ex moderatione permittit, qui ex -e punire disponit. GREG. M. moral. 29, 77 ordinem caeli nosse est supernarum dispositionum occultas -es videre. *al.*

2 *specialia*: **a** *spectat ad electionem sanctorum* (*vel reprobationem impiorum; ad rem v. Auer in Lex. für Theol. und Kirche*^{2} *VIII 664sqq., Kähler in Religion in Gesch. und Gegenw.*^{2} *V 483sqq.*): *α exempla notionem illustrantia* (*cf. etiam p. 534, 66sqq.*): AVG. civ. 20, 15 p. 442, 26 D. *liber vitae* -em significat eorum, quibus aeterna dabitur vita. persev. 14, 35 haec est -o sanctorum . . ., praescientia scilicet et praeparatio beneficiorum dei (*cf.* praed. sanct. 10, 19 -o est gratiae praeparatio). 18, 47 aliquando eadem -o significatur . . . nomine praescientiae (*de Rom. 11, 2* praescivit; *inde* GRAMM. suppl. 185, 29). 19, 48 quid . . . nos prohibet, quando . . . legimus dei praescientiam et agitur de vocatione electorum, eandem -em intellegere? PS. AVG. hypomn. 6, 1, 1 -em dicimus eo, quod deus quosdam hominum . . . praedestinet ad vitam regni caelorum. HIL. Aug. epist. 226, 4 praescientiam et -em vel propositum ad id valere contendunt, ut eos praescierit vel praedestinaverit vel proposuerit eligere, qui fuerant credituri. FVLG. RVSP. ad Monim. 1, 22, 1 haec est in sanctis causa -is divinae, praeparatio scilicet iustificationis et adoptionis indebitae. praedest. 3, 4 haec electionis aeterna praeparatio ipsa est divina -o. *β exempla varia selecta*: AMBR. epist. 76, 4 cum in adoptionem filiorum dei . . . simus praedestinati (*cf. Eph. 1, 5*); quam -em probavit *Christus*. TRACT. de indur. cord. Phar. 48 l. 15 in ⟨di⟩lectione creatoris potius quam in -e omnem summam perfectionis consistere. RVFIN. Clement. 1, 45, 5 *Christus* secundum -em patris pios quosque . . . perunguet. Orig. in Rom. 1, 3 p. 846^{A} (*de Rom. 8, 30*) praecedit . . . praescientia dei, per quam noscuntur, qui in se labores et virtutes habituri sint, et ita -o sequitur, nec tamen rursus -is causa putabitur praescientia (*gr. ἀνοτέρω . . . τοῦ προορισμοῦ ἡ πρόγνωσις*). AVG. epist. 149, 22 si ad illam -em et vocationem, quae secundum propositum . . . est, pertinerent *parvuli*. 187, 37 secundum -em, secundum quam et apostolus dicit, quod elegerit nos deus. in euang. Ioh. 45, 12 (*de Rom. 8, 29–33*) secundum istam -em, secundum istam dei praescientiam, secundum electionem ovium ante constitutionem mundi. in Gal. 40, 19 -o . . . eius *populi novi testamenti* apud deum et ipsa Hierusalem caelestis antiqua est. persev. 14, 35 si . . . a perditionis massa non sunt gratiae -e discreti (*sim.* PROSP. resp. ad Gall. 2, 7). in psalm. 150, 3 -o nostra non in nobis facta est. serm. coll. Morin p. 499, 20 vivit homo male et forte in -e dei lux (*i. aeternitas*) est, et vivit alter bene et forte in -e nox (*i. damnatio*) est. EVCHER. instr. 1 p. 85, 27 *in Iudaeis excaecatis* non -o divina intellegenda est, sed praescientia. PROSP. resp. ad Gall. 1, 6 -em . . . dei sive ad bonum sive ad malum in hominibus operari ineptissime dicitur. FAVST. REI. grat. 1, 3 p. 16, 24 unum in origine perditum, alterum in -e . . . electum. p. 16, 29 qui in adquisitionis -e est. 1, 5 p. 20, 19 *apostolus* nequaquam sub nomine -is et gratiae otio manus relaxat (*inde* SERM. Corp. Christ. 101 B p. 839, 50 nec -i acquiescit nec soli gratiae credit). 1, 9 p. 29, 8 salutem hominis non in -e factoris, sed in operatione famulantis . . . collocavit *deus*. ISID. sent. 2, 6, 1 gemina est -o sive electorum ad requiem sive reproborum ad mortem. *et saepe.* *per metonymiam de doctrina haeretica praedestinatorum q. d.*: FAVST. REI. grat. prol. p. 3, 9 (*ad papam*) in condemnando -is errore concilium summorum antistitum congregastis. *γ in titulis librorum*: PROSP. resp. ad Gen. praef. p. 187^{A} in libris . . . Augustini episcopi, quorum titulus est 'de -e sanctorum' (*afferunt etiam* FVLG. RVSP. ad Monim. 1, 29, 1 FACVND. defens. 9, 5, 34). VITA Fulg. p. 133 L. de veritate -is ⌊et gratiae⌋ libellos tres confecit (ISID. vir. ill. 27 duo . . . libri de veritate -is). *cf. quae appellantur* PS. AVG. praed. dei *et* praed. et grat.

b *spectat ad dicta veteris testamenti, quibus novum et praefiguratur et praefinitur* (*per locutionem* in -e dicere *sim. praeter l. 15*): CANON. Turner I p. 335 l. 121 (*ad prov. 8, 25* primum creatus) si . . . confitearis id in -e humani corporis dictum, . . . dei filium monstras genitum *eqs.* (*conferendum videtur*: p. 357 l. 79 in -e carnali [*i. incarnationis filii?*] futura enuntians ei *Adae deus*). AMBR. fid. 2, 4, 37 *Christus* locutus est in profeta et in euangelio, ipse tamquam in -e euangelii per Esaiam dicit: 'ipse, qui loquebar, adsum (*Is. 52, 6*)', hoc est: adsum in euangelio, qui loquebar in lege. parad. 5, 27 alterum (*i. Iudaeorum*) in sermone, alterum (*i. Christianum*) in -e divino populum deus adloquebatur oraculo (*cf.* AMBR.[?] sacr. 4, 3, 11 *coepisse Christianos* in -e, . . . *Iudaeos* in nomine). AVG. in psalm. 3, 9 l. 45 hoc . . . in -e a propheta dicitur. 3, 10 recte in -e dicitur de diabolo et angelis eius.

3 *appendix* (*ad 1 et 2*): **a** *pendent structurae, quibus indicatur*: *α quis (quid) praedestinetur* (*sc. per gen.; pron. l. 24, adi. l. 26*): NOVATIAN. trin. 16, 9 D. Christi. HIL. in psalm. 91, 6 p. 350, 22 futurarum rerum (*cf.* HIER. in Eph. 1, 9 p. 453^{C} alicuius rei). AMBR. fid. 2, 4, 37 euangelii. AVG. civ. 20, 15 p. 442, 26 D. eorum. in euang. Ioh. 105, 7 claritatis. persev. 14, 35 sanctorum (20, 53 praed. sanct. 1, 2. 10, 19. *v. etiam sub 2aγ*). 20, 51 beneficiorum. in psalm. 150, 3 nostra. PS. AVG. praed. dei 3, 3 mortis. 3, 4 ultionis. *ibid.* remunerationis. CANON. Turner I p. 357 l. 79 carnali (*i. incarnationis?*). *al.* *β quis (quid) praedestinet* (*sc. per gen., pron., adi.*): AMBR. hex. 2, 5, 21 voluntatis *dei* (*cf.* in Luc. 5, 31 consilii. GREG. M. moral. 29, 77 supernarum dispositionum [*nisi gen. inhaer.*]). HIER. in eccles. 1, 10 dei (AVG. civ. 12, 14 p. 532, 17 D. doctr. christ. 3, 34, 49. *et saepe*). RVFIN. Clement. 1, 45, 5 patris. AVG. anim. 3, 10, 13 eius (*item gen. pron. al.*). 3, 10, 14 suam (*sim. al.*). persev. 14, 35 gratiae (19, 48. *nisi ad l. 19*). praed. sanct. 10, 19 divina (AVELL. p. 625, 18 PRAEDEST. 3 p. 628^{C}. *al.*). AVELL. p. 595, 23 divinitatis. FAVST. REI. grat. 1, 9 p. 29, 8 factoris. *γ ad quid aliquis praedestinetur*: NOVATIAN. trin. 16, 8 D. -em istam in gloriam. ISID. sent. 2, 6, 1 ad requiem, . . . ad mortem.

b *locutiones praepositionales notabiliores*: in -e (*v. etiam sub 2b*): NOVATIAN. trin. 16, 8 D. (*bis*). AMBR. Abr. 2, 10, 74 in Luc. 5, 31. *al.* AVG. conf. 13, 34, 49 epist. 217, 13 in euang. Ioh. 8, 9. *et saepe.*
secundum -em: HIL. syn. 38. 42. 43 FILASTR. 97, 1 RVFIN. Clement. 1, 45, 5. AVG. epist. 187, 37 (*bis*). in euang. Ioh. 42, 16. 45, 12 (*ter*). *al.*
ex -e: HIER. in eccles. 1, 10 PS. AVG. quaest. test. II nov. 57 p. 473, 21 PROSP. resp. ad Gall. 2, 1 FAVST. REI. grat. 1, 9 p. 31, 23. *al.* *varia*: NOVATIAN. trin. 16, 9 D. ante hanc -em Christi. AVG. anim. 3, 10, 14 contra suam -em facere. praed. sanct. 10, 19 de sua -e promisit.

praedēstinātor, -ōris *m.* *a* praedestinare. *i. qui praedestinat* (*de deo praeter l. 55; accedit gen. obi. l. 50*): PRAEDEST. 3, 1 p. 631^{B} nulla . . . ratio patitur, ut, ubi alter (*sc. deus*) -r est, ibi alter (*sc. homo praedestinatus*) praevaricator esse dicatur. p. 631^{C} si quasi iustus *deus* iniusta humani operis facta condemnat, huius iniustitiae alium -em ostendite. 3, 6 p. 640^{B} cui vultis hoc crimen *Iudae* ascribi? ipsi Iudae traditori an deo -i? (*cf. ibid.* hoc peccatum dei -is esse. *ibid. postea*: -is dei astutiam). *per ironiam transfertur ad sectatorem haereseos praedestinatorum q. d.*: PRAEDEST. 3, 8 p. 646^{D} te interrogo, o sanctissime -r, ut unum e duobus facias: aut . . . fateberis te vinci aut deum blasphemare convinceris.

praedēstinātum (*sc. plur.* -ta) *et* **praedēstinātus** *v.* praedestino.

***praedēstino,** -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* destinare. *scribitur in codd.* pre- ITALA Rom. 8, 29 (cod. d, *sed* prae- 8, 30) *et saepius in recc.*, -dist- ITALA act. 3, 20 (cod. e, *sed* -dest- 10, 41). HEGES. 1, 30, 1 (M^2). VVLG. Rom. 1, 4 (*F*). *al.* NOT. Tir. 89, 66^{a} praedestinat.
formae perf. breviores: -asse *sim.* AVG. persev. 18, 47 in psalm. 51, 1 FVLG. RVSP. ad Monim. 1, 22, 4. 2, 1, 2. *al.* (-visse *sim. non invenimus*), -arat: AVG. anim. 3, 10, 14 (-verat ITALA act. 4, 28 [IREN. 3, 12, 5]. OROS. hist. 6, 22, 6. *al.*). *de notione* (*v. etiam quae sub II attulimus*): GLOSS. II 416, 13 *προαποστέλλω*. 419, 37 *προορίζω*: -o, praefinio. V 135, 30 -bit: dirigit (*pro* -et) vel ambulabit. GLOSS.^{L} I Ansil. PR 326 praeparare (*sim.* 329); *ratione obscura explicantur ibid.* PR 325 -are: praestolare. 327 praesentare (*referasne ad* POSSID. *p. 538, 6?*). 328 -ari: prae esse, ire. *legitur inde a* LIV. (*semel, si recte trad., v. sub IA*), *ceterum imprimis apud Christianos inde ab* ITALA, IREN., NOVATIANO, *in poesi non nisi* PRVD. cath. 12, 68; *deest* TERT. *et* CYPR.; *praevalent formae pass.* (*maxime p. p. p.*). [*confunditur in codd. e. g. cum* praeformare IREN. 3, 22, 3, *restituitur pro* praestinare PANEG. 7, 7, 1 (*falso trad.* APVL. met. 4, 15, 3. 10, 13, 4), *falso trad. pro* destinare NEP. Eum. 2, 4 praeoccupare [prae]destinavit.]

i. q. antea destinare, constituere, προορίζειν (*quod gr. respondere solet nec infra affertur; fere abundanter accedunt adv.* ante ITALA Rom. 8, 29 [*addidit* Aug. epist. 186, 25. *al.*]. Eph. 1, 5 [Hil. in psalm. 91, 9]. PELAG. in Eph. 2, 7. *al.*, olim ITALA Iudas 4 [Fulg. Rusp. ad Eug. frg. 3. *al.*]. MAR. VICTORIN. in Eph. 1, 1; *cf. etiam* ante saecula ITALA I Cor. 2, 7 [cod. d. *al.*]. AMBR. fid. 3, 10, 64. *al.*, ante constitutionem mundi MAR. VICTORIN. in Eph. 1, 4 AVG. bapt. 4, 3, 4 p. 225, 1. *et saepe; sim. al.*): **I** *vario usu respiciuntur quae statuuntur*:

[Baumgartner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

A *animo, consilio ipsius efficientis, agentis*: -are *res*: LIV. 45, 40, 8 *filios Pauli triumphatoris* sibi ipsos similis -antis triumphos (*nisi recte* destinantis *coni. Novák, quae vox apud Liv. legitur plus quam 40ies*). PANEG. 7, 7, 1 hoc iam tunc . . . mente praesumpseras . . ., cum tibi . . . harum nuptiarum gaudia prae⟨de⟩stinabas. IVL. VAL. 1, 35 (ne legationem . . . faciat) id . . . animo -bat. SERV. Aen. 12, 158 ('conceptum . . . foedus') placitum, animo -tum, ut fiat. se -are: AVELL. p. 667, 27 pro . . . episcopo . . . -vi me periculis. **B** *consilio, decreto alieno (non nisi struct. pass. neque indicato -ante)*: -antur *homines* (virginitas AMBR.): IREN. 3, 22, 4 Maria habens -tum virum. AMBR. off. 3, 12, 81 virginitatem eius *filiae Iepthae* -tam neci. HEGES. 1, 30, 1 *Antonius Heroden* tetrarchen faciens regno -tum reliquerat. CASSIOD. var. 6, 14, 3 iam senatui -tus est, cui nos contulimus laticlaviam dignitatem. -*antur res*: HEGES. 1, 44, 3 p. 112, 17 -to sibi regno. Ps. HIER. epist. 19, 4 p. 192B si facultatem loquendi tribuere voluisset *discipulis Christus*, excusatio proditori -ta videbatur. RVFIN. Clement. 1, 38, 5 in loco, qui eis *Iudaeis* orationis causa fuerat -tus, templum . . . construxere (PASS. Peregr. Autiss. [BHL 6623] 2 *Peregrinus et comites* verentes, ne ad -tum l. eis accedendi non tribueretur facultas).

C *vaticinio sim.* (*sublucet color praedicendi; cf.* GLOSS.L I Ansil. PR 355 praedictus: -tus; *huc trahere possis etiam p. 538, 45*): PRAEF. bibl. monarch. in Marc. *Marcus* praedicans -tum Iohannem filium Zachariae in voce angeli adnuntiantis emissum. Ps. PHILO antiq. 28, 6 ut cognoscatis -tas prophetationes omnes vos (*antea*: sicut . . . prophetaverunt ante me). AMBR. epist. 19, 10 ortus est illis *Hebraeis subiectis* Samson divino oraculo -tus (*iud. 13, 3*). HEGES. 1, 7, 1 tempore . . . excluditur -tae *a Iuda vate* mortis fides (*gr. 1, 79* ὁ δὴ χρόνος ἐκκρούει τὸ μάντευμα). HIER. epist. 47, 2, 1 *Serenilla* φερωνύμως . . . ad Christi tranquilla pervenit, quamquam hoc nominis vaticinium (-o *edd. vet.*) etiam in te, *Desideri*, -tum sit.

II *usu theologico respicitur providentia dei, qui aeterno consilio cuncta gubernat* (*aliter* AMBR. *sub IC*). *significare dicitur i. q.* praefinire HIER. *p. 538, 25*, ante destinare *et* praecognoscere PELAG. *p. 538, 29* (*sed* destinare *distinguit* RVFIN. *infra l. 54*), praescire PELAG. in Rom. 8, 29 AVG. in euang. Ioh. 72, 3 persev. 18, 47. *al.* (*distinguitur p. 539, 30. 34. 50sq. et* FAVST. REI. grat. 2, 3 p. 63), praeparare FVLG. RVSP. praedest. 3, 10. *iuxtaposita notabiliora*: vocare ITALA Rom. 1, 1 (Aug. c. Fort. 19). 8, 30 (cod. d *al., v. p. 538, 19*). Eph. 1, 11 (*ibid. cf. p. 538, 28*), praescire ITALA Rom. 8, 29 (cod. d *al., v. p. 538, 13*) AMBR. fid. 5, 6, 83 RVFIN. Orig. in Rom. 1, 5 p. 849A. *et saepe*, eligere ITALA Eph. 1, 5 (cod. d *al.* = VVLG.). HIER. epist. 120, 10, 1 AVG. civ. 15, 1 p. 59, 7 D. *et al.*, praecognoscere PELAG. in Eph. 1, 11 RVFIN. apol. Orig. 1 p. 555A AVG. in psalm. 134, 8 trin. 13, 15, 19, praeparare PROSP. resp. ad Gall. 1, 1 FVLG. RVSP. praedest. 3, 8.

A -*atur Christus* (*cf. etiam p. 539, 26*): ITALA act. 3, 20 (cod. e *al.*) qui -tus est vobis (*v. sub* praedesigno). 10, 42 (Iren. 3, 12, 7) quoniam ipse est -tus a deo iudex vivorum et mortuorum (*gr.* ὡρισμένος, *cod. e* praedefinitus erat, *cod. g et Vulg.* constitutus est). Rom. 1, 4 (Iren. 3, 16, 3. *al., sim.* VVLG.) qui -tus est filius dei in virtute per (secundum *Vulg.*) spiritum sanctificationis ex resurrectione mortuorum (*gr.* ὁρισθέντος, *Tert. adv. Prax. 27* definitus, *Hil. trin. 7, 24 et Rufin. infra* destinatus. *explicant e. g.* AMBROSIAST. *ad l.* 1 tunc -tus est . . . manifestari filius dei, cum resurgit a mortuis. RVFIN. Orig. in Rom. 1, 5 p. 849A destinatus scriptum est, non -tus; destinatur enim ille qui est, -atur vero ille qui nondum est *eqs.* AVG. praed. sanct. 15, 31 -tus est . . ., ut qui futurus erat . . . filius David, esset tamen . . . filius dei). IREN. 3, 23, 7 quoadusque venit semen -tum calcare caput eius *serpentis*, quod fuit partus Mariae (*cf. Gal. 3, 19* semen, cui promiserat). HIL. syn. 29 *Christus* -tus fidei nostrae et dux vitae (*sed gr. Socrat. 2, 10 p. 201C* ἀπόστολον . . . τῆς πίστεως). 43 *secundum haereticos Christum praescientia patris* -vit, ut esset aliquando, scilicet gignendus ex virgine (*quod refutatur ibid.*: ut . . . natus potius ex patre ante saecula . . ., quam -tus sit esse gignendus). RVFIN. apol. Orig. 1 p. 555A qui hominem dicunt dominum Iesum praecognitum et -tum. AVG. in euang. Ioh. 105, 8 recte . . . dicitur non -tus secundum id quod est verbum dei . . .; utquid enim -retur, cum iam esset . . . sempiternus? CASSIOD. hist. 1, 15, 4 *filius*, antequam generaretur aut crearetur aut -retur aut fundaretur, non erat (*Theodoret. 1, 5, 4* ὁρισθῇ, *Arius Candid. epist. 2 p. 1037B* esset . . . definitus [*in alia vers.: Athan. ed. Opitz IV p. 3, 3* designaretur]). *al.*

B -*antur homines* (*multitudines, animae eorum sim.*): **1** *generatim*: ITALA act. 10, 41 (cod. e *al.*) *deus* dedit eum *Christum* manifestum fieri, non omni populo, sed testibus -tis a deo nobis (*gr.* προκεχειροτονημένοις, *Vulg.* praeordinatis). Rom. 1, 1 (Aug. c. Fort. 19, *cf.* Iren. 3, 16, 3) Paulus . . . vocatus apostolus, -tus in euangelium dei (*gr.* ἀφωρισμένος, *cod. d al. et Vulg.* segregatus. *hinc pendent*: MAR. VICTORIN. in Eph. 1, 1 p. 1235C a Christo -tus. HIER. epist. 120, 10, 1 antequam nascatur. *al.; cf. Rufin. Orig. ad l. p. 843A Pauli* electio . . . secundum dei praescientiam). IREN. 3, 22, 3 -ante deo primum animalem hominem, videlicet ut a spiritali salvaretur (*cf. I Cor. 15, 46; item de Adam*: AVG. gen. ad litt. 6, 11 p. 185, 2 non tunc -tus *homo* — hoc enim ante saeculum in praescientia creatoris — . . . sed creatus in tempore). 5, 1, 1 *nos homines*, qui . . . nuper facti sumus . . ., -ti . . ., ut essemus, qui nondum eramus, secundum praescientiam patris (*sim.* RVFIN. Orig. in Rom. 1, 5 p. 849B). FILASTR. 129, 6 *David* incorporationis Christi . . . ut testis tantus ac -tus a domino *canebat* (*item de David*: AVG. in psalm. 51, 1 cum . . . D. deus . . . praeelegisset et -asset ad regnum. 56, 3 persequebatur regem futurum et -tum rex iam reprobatus, *sc. Saul*). PAVL. NOL. epist. 11, 5 -tos nos invicem nobis in caritate Christi . . . prioris quoque vitae amicitia signavit (*postea*: interventu dei). POSSID. vita Aug. praef. *narro* de vita . . . -ti et suo tempore praesentati sacerdotis . . . Augustini. OROS. hist. 6, 20, 8 ad obsequium praeparationis eius *Christi* -tum fuisse *Augustum pacando orbem* (*cf.* 6, 22, 6 quem *Augustum* his tantis mysteriis -verat deus). *al.*

2 *speciatim respicitur electio sanctorum vel reprobatio impiorum* (*ad rem v.* praedestinatio; *sub C cf. p. 539, 27. 44 et al.*): **a** *usu verbali*: α *in sacris scripturis*: *in epist. Paulinis*: ITALA Rom. 8, 29 (cod. d *al., eadem fere* VVLG.) quos praescit et -vit conformes fieri imaginis filii eius (*explicat e. g.* AMBROSIAST. *ad l.* 1 rec. γ quos praescivit futuros devotos sibi, ipsos elegit ad . . . praemia capessenda. PELAG. *ad l.* -are idem est quod praescire. *ceterum pendent*: TRACT. de indur. cord. Phar. 49 l. 23. AVG. bapt. 4, 3, 4 p. 225, 12 ante mundi constitutionem. in psalm. 118 serm. 8, 1 ORIG. in Matth. 13, 27 p. 254, 21. *al.*). 8, 30 (*ibid.*) quos . . . -vit, eos et vocavit et quos vocavit, eos et iustificavit (*huc spectant*: TRACT. de indur. cord. Phar. 51 l. 2 hi sunt . . . praesciti, -ti, vocati, iustificati, ut conformes fierent . . . Christo. AVG. in euang. Ioh. 26, 15 in -tis et vocatis . . . sanctis. *al.*). Eph. 1, 5 (*ibid.*) elegit nos . . ., ut essemus sancti . . ., -ans nos in nationem filiorum per Iesum Christum (AMBROSIAST. *ad l.* decrevisse deum, ut credentes . . . adoptarentur. HIER. *ad l.* p. 448 cum -et nos sive praefiniat deus . . ., non ante filii esse possumus, *quam credimus. ceterum cf.* AMBR. epist. 76, 4 AVG. epist. 217, 27. *al.*). 1, 11 (*ibid.*) in quo *Christo* et vocati sumus -ti secundum propositum dei (*cf. e. g.* PELAG. *ad l.* -ti: ante destinati per fidem, sive praecogniti. AVG. persev. 7, 14). *alia*: ITALA act. 13, 48 (Caes. Arel. grat. p. 161, 26) qui -ti erant ad vitam aeternam, *credebant* (*gr.* τεταγμένοι, *cod. g al.* destinati, *Vulg.* praeordinati. *huc spectare videntur*: Ps. HIER. indic. de haer. 51. AVG. in euang. Ioh. 54, 1 in v. ae. *al.; v. etiam l. 53 et 57*). Iudas 4 (Fulg. Rusp. ad Eug. frg. 3, Cassiod. Clem. Alex. adumbr. p. 83, 16) qui *homines impii* olim praescripti ⌊et -ti⌋ erant in hoc (*om. Cassiod.*) iudicium dei nostri (⌊ ⌋ *om. gr. et Vulg.; cf.* FVLG. RVSP. *ibid.* -tos impios non dicit ad peccatum, sed ad iudicium *eqs.*). β *apud ecclesiasticos*: NOVATIAN. trin. 16, 8 D. *secundum falsam quorundam opinionem* ante (*sc. quam Christus*) . . . -tus Adam esse cernetur . . . et reliqui ceteri; (9) nam . . . ante hanc praedestinationem Christi in gloriam multi -ti fuisse dicentur (AVG. persev. 21, 55 *deus* nos -vit in suum regnum et g. Ps. AVG. praed. dei 5, 7 hos -vit ad g. [*ibid.* ad poenam *ut* FVLG. RVSP. ad Monim. 1, 13, 1]. *al.*). MAR. VICTORIN. in Eph. 1, 4 p. 1241D *animas hominum* deus . . . -vit et elegit, ut sanctificarentur. 1, 11 p. 1245C ad perfectionem. PRISCILL. tract. 1, 38 -ans a principio saeculi in profetia electos suos (*cf.* AVG. persev. 22, 58 quos . . . -vit eligendos). AMBR. fid. 3, 10, 64 sancti erant -ti ante saecula (AVG. civ. 14, 10 p. 27, 7 D. -torum s. numerus. in euang. Ioh. 7, 14. c. Maximin. 2, 21, 3 [*ad Eph. 2, 5sq.*]. *al.; cf.* HIER. in Eph. 1, 4 p. 448B non . . . eliguntur Paulus *aliique* . . ., quia erant sancti . . ., sed eliguntur et -antur, ut in consequenti vita . . . sancti . . . fiant. AVG. serm. 312, 6, 6 *Cyprianum* -are inter s. suos). PAVL. NOL. epist. 3, 1 *deus* nos ab origine mundi -vit sibi. AVG. anim. 4, 11, 16 quos -vit ad aeternam vitam . . ., quos -vit ad aeternam mortem (civ. 22, 24 p. 616, 12 D. PRAEDEST. praef. p. 583B homines ita -tos ad m. per dei praescientiam, ut illis nec passio Christi . . . possit . . . subvenire. *cf. l. 30 sqq. nec non* FAVST. REI. grat. 1, 3 unus ad m. praeordinatus, alter ad vitam -tus est [*sim.* 1, 16]). civ. 15, 1 p. 58, 16 D. *duarum societatum hominum* est una, quae -ta est in aeternum regnare cum deo, altera aeternum supplicium subire cum diabolo (in psalm. 68 serm. 2, 13 -vit omnes . . . regnaturos cum filio suo. *cf.* corrept. 12, 34 in regnum dei [13, 39. FVLG. RVSP. ad Monim. 1, 24, 1 ad regnum. *al.*]). 20, 7 p. 422, 32 ex quibus *gentibus* -ta constat ecclesia (20, 8 p. 423, 20 -ta et electa ante mundi constitutionem. CASSIOD. in psalm. 113, 22). epist. 237, 9 quos sibi ad interitum -tos aeternum consociare potuerunt *seductores* (in euang. Ioh. 48, 4 perf. iust. 13, 31 FVLG. RVSP. ad Monim. 1, 3, 2. *al.; contra* ad salutem: AVG. in euang. Ioh. 52, 11 in psalm. 147, 25 VITA Fulg. p. 103 L. *al.; cf. infra l. 82sq.*). QVODV. symb. 1, 2, 20 reprobi in Esau demonstrantur Iudaei et -ti in Iacob apparent Christiani. PRAEDEST. 1, 90 p. 620B qui ad malum -tus est, ad bonum pervenire non poterit (GENNAD. dogm. 50). *et saepe.*

b *p. p. p.* -tus *pro subst. masc.* (*adi. pro gen. p. 539, 15*): α *usu communi* (*sc. in bonam partem de electis praeter l. 82*): TRACT. de indur. cord. Phar. 2 l. 6 (*inter argumenta libri*) de praescitis et -tis. AVG. anim. 1, 8, 9 quoniam praescientia dei -tis in vitam aeternam nihil obesse potuisset paulisper alieno inhaerere peccato (civ. 9, 21 p. 396, 10 D. in suum regnum et gloriam [*sim.* in psalm. 105, 36]. 18, 47 p. 331, 10 omnes in dei civitatem . . . -tos). corrept. 12, 36 qui . . . pereunt, in -torum numero non fuerunt (13, 40. 13, 42. epist. 149, 21 pertinent ad n. -torum. FVLG. RVSP. praedest. 3, 6. *al.*). 16, 49 -tos a non -tis discernere. in euang. Ioh. 45, 12 (*ad II Tim. 2, 19* novit dominus qui sunt eius) novit praescitos, novit -tos. 45, 14 *Christus* novit nomina -torum. 48, 6 *lupus, fur latroque* non perdunt nisi ad interitum -tos (c. Iulian. 5, 4, 14 -tus ad vitam [*nisi ad a*]. in psalm. 87, 10 ad aeternam salutem). PROSP. resp. ad Gall. 2, 14 -tus . . . vivit ex fide sibi donata, non -tus

[Baumgartner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

perit in infidelitate voluntaria. VEREC. in cant. 4, 13 D. propheta -torum paucitatem cognoscens (*postea*: electorum paucitas). GREG. TVR. vit. patr. 1 praef. -torum est . . . ista cum dei ope perficere *eqs.* *al.*

β usu peculiari adhibetur ad appellandos haereticos, qui credunt homines sine respectu voluntatis vitaeque ipsorum sive electos sive damnatos esse (ad rem cf. p. 538, 53. 57. al. et e. g. Auer in Lex. für Theol. und Kirche[2] VIII 660): PRAEDEST. 1, 90 p. 620[A] nonagesima haeresis, quam . . . diximus de nomine Augustini . . . esse mentitam, -torum nomen accepit (*sim.* 3 praef. p. 627[D]). 3 praef. p. 628[D] habeant . . . -ti unum *hunc* librum, in quo eos deus ipse convincit, qui scit se nullum -asse ad malum *eqs.* (*ibid. iterum*). 3, 9 p. 647[B] -torum vanitati. 3, 14 p. 652[C]. 3, 31 p. 670[D] impietas . . . a -tis inventa. ARNOB. in psalm. 146 p. 563[B] nota tibi, -te, quod loquor (*antea*: calumniose). CHRON. Gall. chron. I p. 656, 81 -torum haeresis . . . serpere exorsa. *inde per adi. pro gen. de ipso libro, quo exponitur doctrina horum haereticorum*: PRAEDEST. 3, 9 p. 648[A] quid . . . nunc dicat liber -tus audite (*affertur 2 p. 624[B]; sc. solus liber secundus ita appellatur, sed Sirmondus titulum toti operi praeposuit*).

C *-antur res* (*aliter l. 16*): 1 *usu verbali*: ITALA act. 4, 28 (cod. d, Iren. 3, 12, 5) quaecumque manus tua et voluntas tua -vit fieri (-verat *Iren., cod. e* praefinivit, *Vulg.* decreverunt). I Cor. 2, 7 (cod. d *al.* = VVLG.) dei sapientiam . . ., quam -vit deus ante saecula in gloriam nostram (*Hil. trin. 10, 64. al.* praefinivit. *explicant* AMBROSIAST. *ad l.* 2 praescius . . . deus errores futuros . . . hoc decrevit ad confusionem *infidelium*. PELAG. *ad l.* sive in praescientia, sive in lege ante tempora. *aliter* HIER. epist. 53, 4, 3 dei sapientia Christus est). PRAEF. bibl. monarch. in Marc. consentiens fidei -ta . . . electio. IREN. 2, 2, 4 *deus* nobis omnia -ans (*item plur.*: AVG. in euang. Ioh. 105, 4 immutabilibus causis o. futura -vit. FVLG. RVSP. praedest. 3, 11. *al.*; *sing.*: PS. AVG. hypomn. 6, 2, 2 non omne quod praescit -at: mala enim tantum praescit, bona vero et praescit et -at). MAR. VICTORIN. in Eph. 1, 11 p. 1245[C] nihil . . . est . . ., quod non a deo -tum sit. CANON. Turner I p. 334 l. 90 quia -ta apud deum fuerat discensio filii sui. AMBR. fid. 5, 6, 83 quorum merita praescivit, eorum praemia -vit *deus*. hex. 6, 10, 76 *Christus* requiem sibi -bat in corpore pro hominis redemptione (*affert psalm. 3, 6* quievi et surrexi). spir. 1 prol. 1 -to incarnationis futurae mysterio. 2, 6, 51 quia -tus erat domini salvatoris adventus. AMBROSIAST. in II Cor. 6, 2 -tam docet *Esaia* gratiam dei in tempore Christi (PROSP. resp. ad Gall. 1, 1 praeparatam et -tam in aeterno consilio dei. FVLG. RVSP. praedest. 3, 10). PELAG. in Eph. 2, 7 ante -vit, quod erat . . . completurus. PRVD. cath. 12, 68 agnosce clara insignia (*dona magorum*) . . ., puer, o, cui trinam pater -vit indolem (*regnum, deitatem, mortem*). AVG. anim. 2, 9, 13 *quasi fortuna* non permittat deum, quod -vit, inplere. epist. 217, 11 eripit vasa eius *diaboli*, quaecumque -vit eripere. in Iob p. 603, 22 tempus resurrectionis (GREG. M. moral. 12, 58 vitae eius tempora). OROS. hist. 7, 1, 11 *Christi* adventui -tam fuisse imperii Romani pacem. CONC.[S] I 5 p. 262, 20 deus . . . *non* ignorat diem *iudicii* . . ., quem ipse -vit ([*gr. I 1, 6 p. 121, 27* διώρισεν, *I 5 p. 150, 27* disposuit]. GREG. M. moral. 10, 52). FVLG. RVSP. ad Monim. 1, 24, 1 deus . . . omnia hominum opera . . . praescivit, . . . sed sola bona -vit (*cf.* 1, 24, 3 praescivit . . . voluntates hominum bonas et malas, -vit autem non malas, sed solas bonas). *al.* 2 *p. p. p. neutr. plur.* -ta *pro subst.*: AVG. conf. 13, 34, 49 coepisti -ta temporaliter exequi. BOETH. cons. 5, 2, 11 W. *providentia* suis quaeque meritis -ta disponit. FVLG. RVSP. ad Monim. 1, 24, 2 quamvis *deus* omnia -ta praesciverit. praedest. 3, 2 non mutat deus -ta . . . et perficit deus -ta (*cf.* VITA Fulg. p. 71 L. deus noster -ta perficiens).

D *sine obi.* (*nisi hic illic obi.* ἀπὸ κοινοῦ *positum intellegas; cf. p. 538, 16*): AMBR. fid. 5, 6, 83 *deus* non . . . ante -vit quam praesciret. AVG. in euang. Ioh. 68, 1 *deus* fecit . . . ea -ando, facturus est operando (*item abl. gerund.*: *ibid.* [*ter*]. 105, 7. FVLG. RVSP. praedest. 3, 5 *deus adoptionem* -ando praeparavit. 3, 14). 68, 2 sicut -vit . . . dominus. persev. 18, 47 -asse est hoc praescisse, quod fuerat ipse facturus deus. in psalm. 32, enarr. 2, serm. 2, 14 nisi de nobis ante praescivit et -vit. serm. 47, 10, 15 ille *deus* solus, qui -are potuit, qui praescire. FVLG. RVSP. praedest. 3, 4 -antis dei misericordia (*item part. praes.*: 3, 7. PRIMAS. in apoc. p. 824[C] Christus . . . ecclesiam . . . -ans vidit). *part. praes.* -ans *pro subst. masc.*: PRAEDEST. 3, 3 p. 637[C] peccatum . . . inter -antem et operantem discernere (*sc. inter deum et hominem*).

appendix structurarum notabiliorum: 1 *nominalium; accedunt*: a *dat.*: α *personae*: LIV. 45, 40, 8 sibi (*v. sub IA*). PANEG. 7, 7, 1 tibi. RVFIN. Clement. 1, 38, 5 eis. PAVL. NOL. epist. 3, 1 *deus* nos . . . -vit sibi (*cf.* AVG. in psalm. 72, 5 populus . . . -tus . . . deo). 11, 5 -tos nos invicem nobis. *al.* β *rei*: HIL. syn. 29 *Christus* -tus fidei nostrae. AMBR. off. 3, 12, 81 *virginem* neci. HEGES. 1, 30, 1 regno (AVG. corrept. 13, 40). AVG. in euang. Ioh. 43, 13 morti. AVELL. p. 667, 27 periculis. *al.*

b *acc.*: *v. supra passim (praepos.* de *fere pro acc. l. 64). accedit insuper acc. praedicat. (nisi suppleas inf., quod iuxta part. et gerund. facere maluimus; v. sub 2a)*: ITALA act. 10, 42 (Iren. 3, 12, 7) *Christus* est -tus a deo iudex vivorum et mortuorum (*v. sub IIA ut* Rom. 1, 4 [Iren. 3, 16, 3]). Rom. 8, 29 (Aug. civ. 18, 51. *al.*) quos . . . praescivit et -vit conformes imaginis filii sui (*aliae vers. addunt* fieri *contra gr., v. p. 538, 13*). IREN. 3, 22, 3 -ante deo primum animalem hominem (*si recte huc traximus*). RVFIN. apol. Orig. 1 p. 555[A] hominem dicunt dominum Iesum praecognitum et -tum. AVG. in psalm. 64, 2 l. 36 quos cives eius *Ierusalem* -verit *deus*. FVLG. RVSP. ad Monim. 1, 21, 2 hominem . . . peccatorem. *al.*

c *praepos.*: ad: ITALA act. 13, 48 (Caes. Arel. grat. p. 161, 26) ad vitam aeternam (*al. v. p. 538, 53sqq.*). MAR. VICTORIN. in Eph. 1, 11 p. 1245[C] ad perfectionem. HIER. adv. Rufin. 1, 25 Paulus -tus . . . ad praedicationem gentium. TRACT. de indur. cord. Phar. 49 l. 20 -ti ad commoriendum et ad convivendum Christo (*item c. gerund.*: FVLG. RVSP. ad Monim. 1, 21, 1 ad peccandum. 1, 22, 1 non ad luenda supplicia, sed ad perpetranda peccata. 1, 25, 4 ad iustitiam accipiendam. *al.*). *al.* (*maxime p. 538, 64sqq.*). in *c. acc.*: ITALA Rom. 1, 1 (Aug. c. Fort. 19) in euangelium dei (*v. sub IIB1*). I Cor. 2, 7 (cod. d) in gloriam nostram (NOVATIAN. trin. 16, 8 D. AVG. persev. 21, 55. 22, 58). Eph. 1, 5 *v. p. 538, 22.* AVG. civ. 18, 47 p. 331, 10 D. in dei civitatem. *al.* inter: AVG. serm. 312, 6, 6 *Cyprianum* -are i. sanctos.

d *adv. rel.* quo: AVG. in euang. Ioh. 110, 2 quo sit -tus *mundus*.

2 *verbalium; accedunt*: a *inf.* (*supplendus est iuxta part. vel gerund., v. infra; ceterum cf. 1b*): α *acc. c. inf.* (*sc. pendens e verbo act.* -are): ITALA act. 4, 28 (cod. d *al.*) quaecumque . . . -vit fieri (*item cum inf. pass.*: Rom. 8, 29 [*ibid.*]. AVG. anim. 2, 9, 13 GREG. M. dial. 1, 8, 6). AVG. conf. 5, 9, 17 quo *ordine* -veras esse faciendum (*acc. suppl.; item cum gerund., sed supplendo inf.*: persev. 22, 58. FVLG. RVSP. ad Monim. 1, 23, 6 iniquos . . . -vit . . . puniendos [*ibid. iterum*]. *al.*). in psalm. 68 serm. 2, 13 -vit omnes . . . regnaturos (*sc. esse. inf. act. structura plena*: PATRIC. epist. 6 quos . . . -vit euangelium praedicare. CASSIOD. Didym. in I Petr. 1, 2). β *nom. c. inf.* (*sc. pendens e verbo pass.* -ari): IREN. 3, 23, 7 semen (*i. Christus*) -tum calcare caput *serpentis* (*item c. inf. act.*: AVG. civ. 15, 1 p. 58, 16 D. 21, 24 p. 530, 32. c. Maximin. 2, 21, 3 sancti . . . simul sessuri *esse cum Christo* -ti sunt). HIL. syn. 43 *ut dei filius* -tus sit esse gignendus. AMBROSIAST. in Rom. 1, 4, 1 -tus est . . . manifestari filius dei (*c. inf. pass. ut*: TRACT. de indur. cord. Phar. 49 l. 23). γ *inf. solus*: AVG. epist. 217, 11 quaecumque *vasa diaboli deus* -vit eripere. GREG. M. dial. 1, 8, 6 semen . . . multiplicare.

b *enunt. secund.*: α *ponuntur et obi. et enunt. fin.* (*quo indicatur id quod statuitur; aliter e. g. p. 537, 78*): IREN. 5, 1, 1 *nos homines* -ti . . ., ut essemus, qui nondum eramus (HIL. syn. 43 *Christum* -vit *deus*, ut esset aliquando. RVFIN. Orig. in Rom. 1, 5 p. 849[B] AVG. praed. sanct. 15, 31). MAR. VICTORIN. in Eph. 1, 4 p. 1241[D] *animas deus* -vit et elegit, ut sanctificarentur. SERV. Aen. 12, 158 foedus . . . -tum, ut fiat (HIER. in Eph. 1, 4 p. 448[B] eliguntur et -antur, ut . . . sancti . . . fiant. TRACT. de indur. cord. Phar. 51 l. 2 AVG. in Rom. imperf. 5. *al.*). PELAG. in Rom. 1, 4 p. 9, 9 *Christus* -tus, ut prior . . . resurgeret (*item* AVG. in Rom. imperf. 5). *al.* β *enunt. secund. ponitur pro obi.*: AMBROSIAST. in II Tim. 1, 9, 2 quomodo redintegraretur *homo* -vit, quo tempore *eqs.* AVG. in euang. Ioh. 106, 1 qui sciret -tum esse, ut id fieret.

part. praes. -ans *pro subst. v. p. 539, 68; p. p. p. masc.* -tus *pro subst. v. IIB2b, neutr. plur.* -ta *pro subst. v. IIC2.*

deriv.: praedestinatianus, praedestinatio, praedestinator.

Baumgartner.

[praedēterminantēs CYPR. domin. orat. 34 *e recensione parum antiqua ed. Migne 47, 1126[C] vix recte pro* pridem . . . determinantes.**]**

praedexter, (-ra, -rum). *a* prae *et* dexter. *i. q. valde dexter, habilis*: GRATT. 68 Ancaeus . . . -r erat geminisque securibus ingens (*'ambidexter', quasi* περιδέξιος *intellegunt quidam, frustra; nam bipenni armatus est A., cf. Ov. met. 8, 397* ancipitem . . . securim).

praedia, -ae *f. v. sub* praedium.

? **praediārium** NOT. Tir. 37, 54[b] (*antecedunt* praedium, praediolum). *vox a* praedium *derivanda esse et rem nescio quam ad praedium pertinentem significare videtur, si recte trad.* (*sed coll. l. 64 fort. conicias* prae<si>diarium, *quae vox exstat Not. Tir. 34, 11*).

[praed(i)ārius GLOSS. *falso trad. pro* praesidiarius, *q. v.*]

praediātor, -ōris *m.* *a* praedium. *t. t. iur., i. qui praedia a populo emit* (*cf.* GAIVS inst. 2, 61 qui mercatur a populo, -r appellatur. *ad rem v. sub* praediatura): CIC. Balb. 45 Q. Scaevola . . . cum de iure praediatorio consuleretur . . ., consultores suos nonnumquam ad Furium et Cascellium -es reiciebat. Att. 12, 14, 2 procuratores Cornifici et Appuleium -em (12, 17 A. -r liberalis). EDICT. praet. perpet. tit. 33 Gaius dig. 23, 3, 54 de -bus (*v. Lenel, Edict. perpet.[3], 1927, 389sq.*). *male intellexisse videtur interpres* GLOSS.[L] II Philox. PR 43 -r: ὑπὲρ φόρου δήμου ἐνδεδεμένος *et* 53 -r: ὠνητὴς ὑπαρχόντων (*quae potius eum significant, qui obligatione praediorum tenetur, qua re Salmasius proposuit* praediatus, *neglecta tamen huius vocis notione*).

deriv.: praediatorius.

praediātōrius, -a, -um. *a* praediator. *t. t. iur., i. quod ad praediatores pertinet*: CIC. Balb. 45 Q. Scaevola . . ., cum de iure -o consuleretur, *eqs.* (*inde* VAL. MAX. 8, 12, 1 [praedicat- *var. l.*]). LEX Malac. (CIL II 1964) 4, 51 *et* 53 quam legem eos . . . e lege -a praedibus praedisque vendundis dicere oporteret, aut, si lege -a emptorem non inveniet, quam legem in vacuom vendendis dicere oporteret (SVET. Claud. 9, 2 ut, cum obligatam aerario fidem liberare non posset, in vacuum lege -a venalis pependerit sub edicto praefectorum).

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praediātūra, -ae *f.* *a* praedium *iuxta* praediator, -orius. *i. q. emptio a praediatore facta (ad rem v. Wesener, RE suppl. XIV 447sqq.)*: GAIVS inst. 2, 61 hoc casu praedium biennio usurecipitur: et hoc est, quod vulgo dicitur ex -a possessionem usurecipi.

praediātus, -a, -um. *a* praedium. [*vix addas p. 540, 75.*] *i. q. (multis) praediis praeditus*: APVL. flor. 22, 5 *Crates* inter proceres Thebanos numeratus est: ... bene vestitus, bene -us. *transfertur ad Iovem*: MART. CAP. 1, 46 praeter domum Iovis, quae ibi (*in secunda regione caeli*) quoque sublimis est, ut est in omnibus -us (*intellegimus ut Kopp 'Iuppiter sedem et domicilium ubique habet', alii 'divitem' sec. Remigii Altiss. comm. ad l.* '-us hoc est dives, qui praeest praediis et possessionibus').

***praedicābilis,** -e. *a* praedicare (*cf.* PRISC. *infra*). *scribitur* pre- INSCR. christ. Diehl 4334, 2, -avi- PAP. Tjäder 31 II 5 *et* 8 (*a. 540*). *compar.* -ior AVG. civ. 14, 15 p. 36, 7 D. Ps. PRIMAS. in Rom. p. 428^B^, *cf.* Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 25, 4 G. magis. Ps. ORIG. in Iob 3 p. 497^A^ ita. VEN. FORT. virt. Hil. 4, 12 tam; *superl. deest.* *de prosodia*: PRISC. gramm. II 132, 6 *adiectiva in 'abilis' terminata* a longam habent antepaenultimam, ut ... 'praedico praedicas -is'. GLOSS. -is: αἰδεσιμώτατος. *legitur inde a* CIC., APVL., CLEM. ad Cor., ARNOB. nat.

1 *vi passiva, i. q. praedicandus*: **a** *in bonam partem, fere i. q. laudabilis, mirabilis sim.*: α *usu vario*: (I) *de rebus*: CIC. Tusc. 5, 49 nec in misera vita quicquam est -e aut gloriandum (*ibid.* est in aliqua v. -e aliquid et gloriandum ac prae se ferendum [*postea variationis causa*: praedicanda]). CLEM. ad Cor. 1, 1 sanctum et -e ... nomen vestrum (*gr.* περιβόητον). CIL VI 32419, 8 (= 2134, 7, *a. 247*) morum -em disciplinam (FAVST. REI. grat. 2, 9 p. 80, 8 sanctas traditiones et -es d. INSCR. christ. Diehl 4334, 2 -i d.). ARNOB. nat. 5, 13 p. 265, 20 M. pulcritudine inclita et -i fuit insignitus decore. CLAVD. DON. Aen. 8, 360 p. 166, 9 Euandri memoria -is. PHILIPP. in Iob 28 p. 703^C^ -i timore *domini* (*antea*: laudabilis). AVG. civ. 14, 15 p. 36, 7 D. oboedientia *Christi* ... eo -ior, quo factus est oboediens usque ad mortem. util. cred. 17, 35 p. 45, 15 per sanctorum -em vitam (PALLAD. hist. mon. I 25 p. 309^B^ stupendae ac -is v.). CASSIAN. conl. 18, 15, 1 insignis et ubique -is ... heremi. EPIST. praef. praet. Migne 56, 898^C^ (*a. 473*) moribus (PALLAD. hist. mon. I prooem. p. 249/50). AVELL. p. 617, 12 -bus et adorandis meritis. FAVST. REI. grat. 2, 12 p. 94, 31 si *homo* ... -em tenuerit sanitatem *eqs.* CASSIOD. var. 1, 4, 5 conversatione (7, 37). 10, 19, 2 caritate. 12, 24, 3 Venetiae -es. EMPOR. rhet. p. 564 aeque ... -ia et infanda commissa. VEN. FORT. virt. Hil. 4, 12 tam -is ... miseratio confessoris. Ps. PRIMAS. in Rom. p. 428^B^ meo mendacio dei veritas ... -ior invenitur. FACVND. defens. 12, 4, 17 -i facto vestro. *al.* -e *est cum inf.* (*an acc. c. inf.?*): CLAVD. DON. Aen. 5, 360 p. 464, 8 scuti laus fuit quod figi cum ostentatione meruit, et tolli -e. (II) *de hominibus*: VITA Anton. 94 p. 93, 4 *Christus fideles* manifestos et -es (*Garitte*, praec- *trad.*) facit propter virtutem ... deificam (*Migne gr. 26, 976^A^* διαβοήτους, *Euagr.* famae tribuit nobilitatem). AMBR. in Luc. 1, 15 docet nos scriptura divina ... mores in his, qui -es sunt. COD. Theod. 9, 34, 2 *accusator* -is erit ad dicationem publicam merito perventurus. ENNOD. opusc. 3, 63 p. 347, 1 David -em parcendi ... animus reddidit. EMPOR. rhet. p. 566, 3 si ... in regia potestate vitiis mediocribus uteretur, -is haberetur; *eqs.*

β *adhibetur ut epitheton insigne vel titulus honorificus* (*conferasne l. 39?*): vir: SACERD. gramm. VI 496, 14 viris amplissimis, ... Maximo et omni laude -i Simplicio. INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 456, 4 (*aet. imp. Constantini*) -i c(larissimo) v(iro). SIDON. epist. 3, 13, 3 nec est sane -is viri in totum silenda frugalitas (*nisi cum* frugalitas *iungendum*). GREG. TVR. Mart. 1, 32 sancti ac -is v. beati Martini. PALLAD. hist. mon. I 6 p. 267^B^ de -bus ac beatis ... v. (*gr.* τοὺς ἀοιδίμους, *cf. II 9 p. 354^A^* de magnis et praecipuis et sanctis ac beatissimis viris). dominus: PAP. Corp. 262, 6 (*a. 317–324*) domine -is (*item* 263, 6). PAVL. NOL. epist. 7 tit. d. merito -i et honorando fratri. AVG. epist. 232 tit. 232, 1. 232, 7. 255 tit. d. dilectissimo et merito -i. AVDAX Aug. epist. 260 tit. d. vere -i ac nimium suspiciendo omnique laudum genere prosequendo patri. SVLP. SEV. epist. app. 6, 4 frater. PAP. Tjäder 31II5 (*a. 540*) d. -bus et colendis parentibus. *al.* *alia*: PAVL. NOL. epist. 13 tit. dilectissimo fratri merito -i et venerantissimo (AVG. epist. 44 tit.). AVELL. p. 617, 3 -i et adorando apostolico patri. CONC.^S^ IV 1 p. 89, 1 -em Petrum *apostolum* (*gr. I 1, 4 p. 51, 16* παναοίδιμον, *cf. I 5 p. 344, 42* venerabilem). p. 91, 23 per sanctionem divinae recordationis mirabilis et -is Constantini (*gr. non resp.*). SIDON. epist. 5, 9, 4 proavorum -ium. CIL X 7234, 4 strenuo ac -i iudici.

b *in neutram partem, fere i. q. narratione dignus, memorandus sim.*: TREB. Valer. 8, 2 nihil habet -e in vita, nisi quod est nobiliter natus, educatus optime et miserabiliter interemptus. Ps. ORIG. in Iob 3 p. 497^A^ nihil est ita -e sicut magni hominis ruina.

2 *vi activa, i. q. praedicans, laudans sim.* (*vel vi instrumentali de re, qua quis laudatur*): APVL. flor. 9, 30 utinam possem ..., proconsul optime, ... -i testimonio tuo ... frui. GAVDENT. serm. 8, 20 G. -em virginitatis conservandae tractatum. CASSIOD. var. 1, 6, 2 ammiratione. 7, 2, 3 qui fructus est opinione -i (*vix vi passiva.* laudabili *var. l.*). in psalm. 56, 8 'psalmum dicere' -i dominum actione laudare.

adv. **praedicābiliter.** *i. q. ratione praedicabili, modo praedicantis*: EPIST. Austras. 38 (*a. 584; in salutatione*) gloriosae celsitudinis vestrae salutis officia -r exsolventes *nos.* COLLECT. ad psalm. ed. Brou Rom. 86 deus, ... concede nobis in te gloriose credere atque ad redemptionem nostram hominem factum -r (praedicando *var. l.*) confiteri.

***praedicāmentum,** -ī *n.* *a* praedicare. *legitur inde a* MAR. VICTORINO, AVG.

i. q. ratio praedicandi vel res praedicata: **1** *in arte logica, i. q. categoria* (*gr.* κατηγορία, *quod ubi respondet, non adnotavimus; aliter l. 26; ad rem cf. Bravo Lozano, Emerita 33, 1965, 351sqq.; cf.* praedicatio *sub III*): **a** *in expositione doctrinae*: MAR. VICTORIN. Boeth. in Porph. comm. pr. 1, 23 p. 69, 7 in omnibus -is sunt quaedam magis generum et magis specierum, sunt alia mixta (*cf.* IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 5, 24 in omnibus ... -is plus amplectuntur genera quam species. BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 5 p. 150, 6 neque praeter generis vel speciei cognitionem -a discuntur). AVG. conf. 4, 16, 29 illis decem -is putans quidquid esset omnino conprehensum (BOETH. arithm. 2, 41 p. 139, 14 in Aristotelica ... d. -orum descriptione. herm. sec. 1 praef. p. 7, 17 significantium vocum Aristoteles numerum in d. -a partitus est. in Porph. comm. sec. 3, 3 p. 206, 19sq. ab Aristotele d. -a esse disposita, quae idcirco -a vocaverit, quoniam de ceteris omnibus praedicantur. trin. 4, 1 [*seq. enumeratio*]. *al.*; *cf.* CASSIOD. inst. 2, 3, 10 categoriae vel -a sunt x). trin. 5, 7, 8 relativo. *al. ibid.* IVLIAN. Aug. c. Iulian. 6, 20, 64 qualitate atque aliis -is. CLAVD. MAM. anim. 1, 19 p. 69, 15 *de substantia* -a texuntur. BOETH. anal. pr. Arist. lat. 44a34 (rec. Flor. *et* Carn.) convertatur universale -um ad particulare (praedicatum, praedicativum *var. ll.*). herm. Arist. lat. 20b32 ut unum sit omne -um eorum, quae extra praedicantur (*gr.* κατηγόρημα). herm. sec. 1, 3 p. 77, 4 omnia ... -a ... aequivoca sunt et de omnibus esse praedicatur (*item de aequivocis* RHET. min. p. 591sq.). 3, 9 p. 186, 23 si categoria -um est *eqs.* (CASSIOD. inst. 2, 3, 9 Aristotelis c. sive -a [*cf. l. 21*]. ISID. orig. 2, 26, 1 Aristotelis c., quae latine -a dicuntur). in Porph. comm. pr. 1, 7 p. 17, 15 accidentis vero novem -a sunt (in Porph. comm. sec. 1, 4 p. 146, 15. *al.*). 1, 20 p. 60, 2 maiorum ... -orum maior erit definitio, minorum vero minor erit etiam definitio (1, 20 p. 60, 27). 1, 20 p. 61, 5 paria ... -a semper sibi ipsa invicem convertuntur. in Porph. comm. sec. 1, 5 p. 150, 22 -orum doctrinam (Porph. isag. p. 25, 3). 3, 7 p. 224, 10 praedicatur ens de omnibus -is. *al. apud eundem.* **b** *in titulo libri Aristotelis*: MAR. VICTORIN. Boeth. in Porph. comm. pr. 1, 25 p. 75, 11 decem genera constituit Aristoteles in -is, quae magis genera sunt. BOETH. categ. Arist. lat. tit. liber Aristotelis de decem -is ([liber cathegoriarum *var. l.*]. herm. sec. 1 praef. p. 8, 2). herm. sec. 1, 1 p. 16, 28 in eo titulo -orum. 2, 7 p. 172, 10 -orum liber. in Porph. comm. pr. 1, 5 p. 14, 1 liber, quem de decem -is scripsit, quae apud Graecos κατηγορίαι dicuntur. in Porph. comm. sec. 1, 4 p. 143, 15 librum, qui de decem -is inscribitur (*item* 1, 6 p. 151, 17). *al. apud eundem.*

2 *de variis enuntiatis, modis dicendi sim.*: **a** *praedicentis* (*sc. non nisi translate de praefiguratione novi testamenti, quae a Christianis in veteri testamento intellegitur*; *cf.* GLOSS. -a: προκηρύγματα. πρωτότυπα. πρόδηλα [*obscurum*]): AVG. c. Faust. 20, 18 -a venturi unius verissimi sacrificii (22, 17 veri s. [*opp.* imitamenta; *inde* ISID. in lev. 2, 2]). **b** *laudantis*: MVTIAN. Chrysost. hom. 18, 2 p. 353/4 vis audire paupertatis -a? (*gr.* ἐγκώμια). GREG. M. epist. 11, 47 p. 320, 2 (*Theoderico regi Francorum*) adhortationem nostram ... per laudis -a placuisse signastis. **c** *praecipientis, docentis, hortantis sim.*: GREG. M. in cant. 14 V. flagrantia virtutum sponsi ... vicit -a legis, quae in arris ab sponso fuerant praerogata (*var. l.* praedicationem). dial. 1 praef. 9 quos ad amorem patriae caelestis plus exempla quam -a succendunt. epist. 9, 135 p. 134, 13 *quaedam capitula synodi Ephesinae primae*, quae sunt Caelestini atque Pelagii -a. 11, 27 p. 296, 2 isti ... nec -a verae fidei nec sacrae scripturae praecepta cognoverunt (moral. 16, 82 qui v. f. -a deserit). in euang. 7, 3 *Iohannes baptista* ad verba invidiae -a respondit vitae. in Ezech. 2, 3, 18 *per allegorias* invenimus -a operis et exempla virtutis. moral. 5, 75 post -a tantae rectitudinis irrisionis verba subiungit. 8, 2 veritatis (8, 6). 14, 54 *turba* redemptoris ... -a despexit. 27, 59 -a caelestis patriae cum audiunt, diligunt. ISID. alleg. 229 doctores ... in decem verborum decalogi -is bene usi sunt.

praedicandus *et* **praedicāns** *v.* 1. praedico.

***praedicātio,** -ōnis *f.* *a* praedicare (*cf.* GLOSS. praedi⟨ca⟩tio a praedicando). *scribitur* pre- *e. g.* ITALA Luc. 11, 32 (cod. ff^2^, q). VVLG. Rom. 16, 25 (*cod. M ut* I Cor. 1, 21. 2, 4). AVX. Maximin. c. Ambr. fol. 305^v^, 37. *al.* GLOSS. κήρυγμα. προκήρυξις. πρόρησις. II 418, 49 πρόληψις: anticipatio, occupatio, praesumptio, -o. *legitur inde a* PLAVTO (*1*), CIC. (*17*), CVRIO (*1*), LIV. (*2*), VELL. (*1*) *per totam latinitatem, praecipue apud Christianos* (*in sermone pedestri praeter* PLAVT.); *plur. occurrit inde a* MIN. FEL., TERT. [*falso codd. vet. pro* praedict- CIC. har. resp. 18 (*al., v. sub* praedictio); *confunditur cum* precatio HIL. trin. 6, 1 GREG. M. epist. 2, 52 p. 156, 20. *al.* (-o *falsa var. l.* HIL. trin. 3, 11 VVLG. Sirach 36, 17); *cf. etiam p. 545, 75.*]

i. q. actio praedicandi (*hic illic respicitur etiam id, quod praedicatum est; praedicant res p. 545, 50. 552, 24; gr. resp.* κήρυγμα, *nisi alia adnotavimus*): **I** *usu communi*: **A** *cum respectu vario*: **1** *in rebus privatis*: **a** *de oratione laudantis* (*hic illic iactantis, gloriantis sim., e. g.* CIC. Verr., CVRT., PLIN. nat., FLOR.; *inde a* CENS. *selecta attulimus*): PLAVT. Mil. 1237 metuo, ne -o tua nunc meam for-

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

mam exsuperet. Cic. Verr. I 2 reus in iudicium adductus est C. Verres, homo ... omnium iam opinione damnatus, ... sua spe et -e absolutus (Schol. Cic. Gron. B p. 329, 9 -e: commemoratione vel rumore amicorum suorum). Arch. 26 -em nobilitatemque despiciunt *philosophi*. Sest. 10 recito memoriam perfuncti periculi, -em amplissimi beneficii, vocem officii praesentis, testimonium praeteriti temporis (*cf. infra l. 46*). fam. 6, 11, 2 grata (Plin. epist. 7, 31, 5). *al.* Sen. benef. 2, 3, 1 -e humana benignaque conmendare, quae praestes. Cvrt. 6, 10, 27 qui -e iactaret *stirpem*. Plin. nat. 35, 15 Aegyptii ... adfirmant, vana -e (Flor. epit. 4, 2, 63 v. de se -o). Plin. epist. 3, 11, 1 ut vera ita supra meritum -e. 6, 8, 2 latissima. paneg. 64, 4 digna. *al.* Ps. Qvint. decl. 9, 20 omni -e maius. 18, 5 maritorum -e. Vlp. dig. 50, 13, 1, 3 qui hos (*i. incantatores sim.*) sibi profuisse cum -e adfirment. Cens. 15, 4 omnium virtutum -em. Cypr. epist. 39, 3 quod si in familia saeculari -is et laudis est esse patricium, quanto maioris laudis et honoris est fieri in caelesti -e generosum. 55, 8 laudabili -e. Clavd. Don. Aen. 3, 360 p. 316, 15 summa. Avg. civ. 1, 19 p. 32, 11D. cur interfectricem innocentis et castae tanta -e *laudatis*? (nupt. et concup. 2, 29, 51 cuiuslibet eloquii -e laudari. quaest. hept. 7, 36 p. 469, 26 Facvnd. defens. 2, 2, 21). Ivlian. Aug. c. Iulian. op. imperf. 3, 189 *ut* infamia naturae pariat negationem gratiae et laus gratiae pariat -em naturae. Empor. rhet. p. 567, 5 demonstrativa materia, quae vulgo laudativa dicitur, non solum in -e hominis alicuius aut rei ... consistit. *al.* **b** *de oratione declarantis, dicentis* (*praecipientis* Val. Max., Plin.): Cic. Verr. II 3, 140 -em ... nefariae societatis (*antea*: dictitarat ... socium esse praetorem). Phil. 12, 12 num elui -o crudelitatis potest? Cvrivs Cic. fam. 7, 29, 1 illa nostra -o ... nos ... id omne abs te habere. Vell. 2, 115, 1 quali adiutore ... usus sit *Caesar*, ipsius patrisque eius -e testatum est (*nisi ad a*). Val. Max. 7, 2 ext. 1 p. 327, 3 qua ... -e aperte monebat *Socrates*, ut *eqs.* Plin. nat. 20, 109 *asparagi* urinam cient ..., radice quoque plurimorum *medicorum* -e (*nisi ad a*). Tert. adv. Marc. 4, 36 p. 546, 10 *vix credibile est* dominum falsam in se -em sustinere potuisse (*ad Luc. 18, 38* 'fili David' *ut*: 4, 36 p. 546, 16 *Christus* confirmavit caeci -em. *exempla vergunt ad B*). Lact. inst. 5, 14, 3 *Carneadis* in disserendo quae vis fuerit, quae eloquentia ..., ex -e Ciceronis intelleget aut Lucilii (*nisi ad a*). Vita Hil. Arel. 28 l. 10 ut amplius, quam in -e sufficit, non dicamus (*nisi ad a*). *declaratur, manifestatur potius modus quidam loquendi*: Hil. in psalm. 2, 22 principalem et maximam loquendi in ira ... -em *non* praetermisit propheta (*postea*: ut ostenderet, qui ille irae sermo esset).

2 *in vita potius publica et more quodam sollemni; vergit ad notionem*: **a** *laudationis, encomii* (-o *laudis sim.* Cic. dom., Phil.): Cic. dom. 27 qui ab illo (*sc. Pompeio*) in me honos, quae -o de mea laude, quae remuneratio benivolentiae praetermissa est? (*sim.* Phil. 11, 35 maximam eius et singularem laudem praetermitto, cuius ... -o nondum omnibus grata est). har. resp. 16 *ne* mea vestrorum beneficiorum -o non grata potius quam adrogans videatur. Lig. 6 o clementiam admirabilem atque omnium laude, -e, litteris monumentisque decorandam! fam. 15, 4, 11 qui (*sc. Cato*) me tuis sententiis saepissime ornasti, qui oratione, qui -e, qui summis laudibus in senatu, in contionibus ad caelum extulisti. Liv. 9, 41, 16 *consul milites* cohortatus ... -e vera ... partorum decorum. Sen. epist. 78, 16 praemium *nostrum* non corona nec palma est nec tubicen -i nominis nostri silentium faciens (*cf.* Prisc. rhet. 2, 10 p. 553, 21 *Demosthenes* accepit fructus *laboris*, coronas et -es [*gr. Hermog. progymn. Spengel, rhet. gr. II p. 7, 3* ἀναρρήσεις]). Plin. paneg. 54, 2 seria ... te carmina honorque aeternus annalium, non haec brevis et pudenda -o *in theatris* colit. Cypr. epist. 55, 8 litteras honorificas et laudabiles et testimonio suae -is inlustres de eius *episcopi* ordinatione miserunt. zel. 5 *Goliath interfecto populus* in laudes David -is suffragio prosiliit. Paneg. 4, 6, 1 laudationis ingressum et -is ianuam. 11, 1, 1 hac gemini natalis -e. 11, 13, 1 transitus ... ab hac pietatis vestrae laude ad -em felicitatis. Alc. Avit. c. Eutych. 1 p. 16, 4 -is vestrae ... adiutorem. *al.* **b** *renuntiationis, praeconii sim.*: Cic. leg. agr. 2, 48 quam ... praeconi huic ipsi luctuosam et acerbam -em futuram puto. Apvl. met. 6, 8, 1 *Mercurius praeco* per omnium ora populorum passim discurrens sic mandatae -is munus exequebatur. Itala II par. 30, 5 (Complut. *al.*) statuerunt verbum, ut pertransiret -o in omnem Israhel (*Vulg.* ut mitterent nuntios). prov. 9, 3 (Cypr. testim. 2, 2 *al.*) *Sapientia* misit servos suos convocans cum excelsa -e (*Vulg.* misit ancillas suas ut vocarent *eqs.*). Itala (= Vvlg.) III Esdr. 9, 3 Weber facta est -o in omni Iudaea et in Hierusalem omnibus, qui erant ex captivitate, congregari in Hierusalem (*loco gemino I Esdr. 10, 7 resp. gr.* φωνήν, *Vulg.* vox). Ambr. Nab. 7, 33 imitabor sanctum Ioseph humanitatis -e, clamabo voce magna: 'venite, pauperes, edite panes meos'. **c** *declarationis, denuntiationis, assertionis sim.*: Liv. 4, 49, 10 quod in urbe nuper direpta ... minus -e tribuni praedae fuerit (*antea*: praedam ... fore edixisset). Apvl. apol. 78, 6 omnia contra -em istorum *accusantium* pro me reperiuntur. Avell. p. 97, 3 tuarum te -um bene memorem commonemus (*antea*: saepe narrasti).

B *cum respectu nomenclationis, mentionis sim.* (*v. etiam l. 32 et infra p. 546, 1 sq.*): Colvm. 1 praef. 28 post hanc tam multarum tamque multiplicium rerum -em. Tert. idol. 10 p. 40, 20 *in carminibus sim.* insertas idolorum -es (*Kellner refert ad laudem*). adv. Marc. 4, 39 p. 553, 18 nemo in -e bellorum legitimis armis debellandorum lapidationem enumerat. Arnob. nat. 3, 32 unius terrae haec sunt omnia nomina et his sola -bus indicatur. 7, 15 in istius nominis -e (*sc. deorum ut*: 7, 36 sub huius nominis -e).

C *cum respectu vaticinii sim.* (*sc. Trismegisti; prophetarum v. sub II B*): Lact. inst. 4, 6, 3 esse ... summi dei filium ... non tantum ... voces prophetarum, sed etiam Trismegisti -o et Sibyllarum vaticinia demonstrant. Avg. civ. 8, 23 p. 356, 12 D. haec futura deplorans luctuosa quodam modo -e testatur *Hermes* (*cf. l. 7* praedicit).

II *usu christiano* (*cf. Braun, Deus Christianorum, 1962, 430 sqq.*): **A** *praedicantur varia*: **1** *generatim*: **a** *respicitur potius adnuntiatio euangelii, propagatio fidei, revelatio doctrinae sim.*: **α** *praedicatur vera fides*: Ⓘ *significatur potius actio vel munus praedicandi* (*exempla selecta; nonnullos locos etiam ad l. 70 trahere possis*): Ⓐ *gen.* -is (*rarius* -um) *pendet e subst.*: Tert. fug. 6, 6 nulla Iudaeae praefinitio competit -is (*i. -o non finitur finibus Iudaeae*). adv. Iud. 9, 29 *actum Christi* duplici ... operatione distinctum ..., -is et virtutis (*item* adv. Marc. 3, 17 p. 405, 15). adv. Marc. 1, 20 p. 316, 1 de -is unitate (Chromat. in Matth. prol. 5). 5, 18 p. 642, 23 libertatem -is. 5, 20 p. 647, 10 ad *fidem* ... -is retulit mentionem veritatis (Hil. trin. 12, 36 contra f. ecclesiasticae -is. Ps. Hier. in Rom. 1, 17. *al.*). praescr. 23 l. 21 ex *officio* et iure ... eiusdem fidei et -is (Chromat. in Matth. 16, 1 E.-L. Const. Sirmond. 11 [*a. 412*]. Salv. gub. 3, 26. *al.*). Hil. in Matth. 19, 11 iter (trin. 5, 11. *cf.* trin. 1, 37 cursum [8, 2]. Gavdent. serm. 5, 13 G. via [Verec. in cant. 4, 3 D.]). trin. 6, 2 -is euangelicae ... *ministerium* (Cassian. inst. 7, 17, 4. Greg. M. moral. 1, 30. *al.*). 6, 20 -is euangelicae sacramentum. 12, 35 *doctrina* apostolicae -is (Greg. M. moral. 16, 22). Zeno 2, 13, 3 (1, 37, 10 L.) cotidianis -um medicaminibus. Priscill. tract. 5, 90 *pluvia* divinae -is (Chromat. in Matth. 42, 3 E.-L.; *cf.* Greg. M. moral. 9, 15 sanctae -is imbres [*bis*]). Ambr. Isaac 4, 17 fecunditate -is. Hier. hom. Orig. in Luc. 11 p. 69, 19 tempus. Rvfin. apol. adv. Hier. 1, 32 (35) verba (Hesych. Aug. epist. 198, 3 Chromat. in Matth. 39, 2 E.-L. 42, 5. *al.*). Orig. in exod. 3, 3 p. 169, 22 tuba (Leo M. serm. 75, 2. *cf.* Rvfin. Orig. in num. 27, 12 p. 275, 6 tuba canit in verbo dei, -is scilicet et doctrinae). 9, 3 p. 240, 8 sermo (Alc. Avit. hom. 16, 2 p. 125, 7 assiduae -is. *al.*). Orig. in num. 11, 4 p. 83, 4 munus. Avg. in epist. Ioh. 2, 3 principium. Chromat. in Matth. 16, 2 E.-L. per retia euangelicae -is (*cf.* Evcher. form. 7 p. 46, 8 retia: -o). Sidon. epist. 6, 12, 4 Fotinianorum mentes spiritalium -um cassibus implicare. *al.* Ⓑ *alia ratione ponitur*: Tert. fug. 6, 5 primum praedicandum erat 'ad oves perditas domus Israelis' (*Matth. 10, 6*); ut ergo perciperetur -o, apud quos priores eam perfici oportebat. adv. Iud. 5, 4 in omnem terram exire habebat -o *apostolorum* (adv. Marc. 3, 8 p. 390, 12. 5, 2 p. 574, 7. Iren. 2, 35, 4 -o a. et domini magisterium et prophetarum annuntiatio et apostolorum dictatio et legislationis ministratio. 3, 3, 3 Hil. in Matth. 10, 14. *al.*; *cf.* *apostolica*: Hil. myst. 1, 37 trin. 5, 35. *al.*). adv. Marc. 4, 2 p. 426, 10 *discipulorum*. 4, 12 p. 456, 21 ex -e ... *creatoris* (5, 5 p. 584, 17. 5, 8 p. 600, 7). 5, 5 p. 586, 16 stultam *crucis* -em (Ambrosiast. in Rom. 1, 16, 3 Ps. Hier. in Rom. 1, 16 Chromat. in Matth. 42, 6 E.-L. serm. 31, 3 L.; *cf. infra l. 74. p. 546, 62 et* Hil. trin. 3, 25 -e stultitiae). 5, 20 p. 647, 16 euangelicam (Hil. psalm. instr. 5. *et saepe. cf.* *euangelii*: Lact. inst. 4, 21, 1 epit. 42, 3 Hil. in Matth. 27, 6. Anon. in II Cor. [ed. Frede] 20[F]. in I Thess. 1. *al.*; *euangelistae*: Hil. trin. 7, 12 Avg. [?] un. eccl. 18, 47 p. 294, 3 Chromat. in Matth. prol. 9 Fvlg. Rvsp. ad Monim. 3, 3, 3). Itala II Tim. 4, 17 (cod. d *al.*, *sim.* Vvlg.) ut per me -o adimpleatur. Tit. 1, 3 (cod. d *al.* = Vvlg.) manifestavit ... verbum suum in -e (precatione *var. l.* Vvlg.). Iren. 1, 10, 2 lumen *est* -o veritatis (*cf. infra l. 77*). 3, 24, 1 ecclesiae (5, 20, 1 Hil. trin. 1, 25 Greg. M. moral. 5, 28. 16, 80). Cypr. Demetr. 13 vos et deos vestros clara et *publica* -e confundo ([*var. ll.* praeconatione, praeconizatione]. Hil. coll. antiar. p. 148, 10. Fvlg. Rvsp. ad Tras. 1, 17, 4). Fvlg. aet. mund. p. 174, 9 ubi -o pro extremitate orbis pervolare difficilius poterat. Avx. Maximin. c. Ambr. fol. 305[v], 1 -e[m] vel expositione sua omnes haereticos ... non predicatores, sed prevaricatores adserebat *Vlfila*. Rvfin. hist. 1, 13, 21 (*gr.* τὴν κήρυξιν). Avg. in psalm. 134, 16 ad spiritales pertinet -o, ad carnales pertinet obsecundatio. Conc.[S] I 3 vers. Tur. p. 130, 23 iuxta -em sanctarum scripturarum (*gr. I 1, 7 p. 98, 15* διαγόρευσιν. *cett. vers.* declarationem, eloquia, pronuntiationem). *al.*

Ⓘⓘ *significatur potius id, quod praedicatur, sc. euangelium, doctrina sim.* (*exempla certiora*): Tert. adv. Hermog. 1, 2 *Hermogenes* nubit assidue, legem dei in libidinem defendit, ... totus adulter, et -is et carnis. Itala I Cor. 1, 21 (Tert. adv. Marc. 5, 5. *al.* = Vvlg.) per *stultitiam* -is (Hier. epist. 53, 4, 2 quamquam s. -is in cruce sit. Pavl. Nol. epist. 12, 4. 38, 6 Avg. nat. et grat. 40, 47 Cassiod. compl. in I Cor. 1, 14. *cf. supra l. 48*). Iren. 1, 10, 2 hanc -em cum acceperit et hanc fidem *ecclesia*. 2, 27, 2 per manifestam -em. *ibid.* videre *lumen* -is (Hil. in Matth. 10, 17 -is apostolicae. *cf.* Hier. in Ier. 1, 17[a] lucernas. Chromat. in Matth. 19, 4, 2 E.-L. lucem). 3, 13, 2 quomodo ... septuaginta praedicabant, nisi ipsi prius *veritatem* -is cognovissent? (Cypr. epist. 73, 22 -is euangelicae. Hil. trin. 10, 4. 12, 19 euangelicae adque apostolicae. Hier. hom. Orig. in Ezech. 9, 1 p. 407, 28. *al.*). Cypr. epist. 55, 27 secundum fidem nostram et divinae -is datam *formam* (Hil. c. Const. 16 apostolicae -is). Victorin. Poetov. in apoc. 4, 1 novi

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

testamenti -em (*ibid.* veteris. 4, 5. *al. apud eundem*). 4, 4 leonis vultum sustinet -o eius *Iohannis. ibid.* -o eius *Matthaei* effigiem hominis accepit. *ibid.* -es quamvis quattuor sint, una tamen -o est, quia de uno ore processit. 5, 2 -em universam in unum cohaerere (*sic ed. Victorin., aliter rec. Hier.*). 7 veteris testamenti et novae -is (*sic ed. Victorin.*, veteris testamenti et novi praedicata *rec. Hier.*). 11, 6 euangelii -o. RVFIN. apol. Orig. 1 tit. p. 549^A catalogus ecclesiasticae -is (1 p. 549^B e. -o ... ab apostolis tradita. Orig. princ. 1 praef. 2. 5. 6. *al.*). PAVL. NOL. epist. 5, 6 piscatorum -es Tullianis omnibus et tuis litteris praetulisti. AVG. epist. 194, 7 ut inde se -o eius (*sc. apostolicae epistolae*) ... diffunderet. FAVST. Aug. c. Faust. 2, 1 -em ... filii dei, quod est euangelium. 5, 1 est enim *euangelium* nihil aliud quam -o et mandatum Christi. CHROMAT. in Matth. prol. 9 E.-L. euangelistarum quadripertita -o (2, 5 q. euangelii -o. serm. 3, 6 L.). CONC.^S I 3 vers. Tur. p. 62, 15 *epistulae Cyrilli* nullo modo dissentienti a recta fide et consonanti apostolicae -i ([*sim.* I 2 p. 40, 9]. RVSTIC. Conc.^S I 4 p. 233, 17 in euangelicis ⟨et a.⟩ -bus [*cf. Dionys. Exig. Conc.^S I 5 p. 296, 10* litteris]). *al.* *tit. libri apocryphi, qui inscribitur Κήρυγμα Πέτρου*: HIER. vir. ill. 1 libri ..., e quibus unus 'Actorum' eius inscribitur, alius 'Euangelii', tertius '-is' ..., inter apocryphas scripturas repudiantur. RVFIN. hist. 3, 3, 2 quae dicitur eius -o ... in scripturis prorsus canonicis non habetur.

β praedicantur falsa, haeretica sim.: TERT. adv. Marc. 4, 11 p. 450, 9 diversae divinitatis aemulae (*sc. inimicae*) -es. 5, 12 p. 617, 20 -is adulteratae reos. monog. 2, 3 adversarius ... spiritus ex diversitate -is appareret (HIL. trin. 11, 2 in tanta -um d.). praescr. 34 l. 26 habendo cum eis consortium -is habeant necesse est etiam consortium damnationis. 44 l. 17 fallaciam ... corruptae -is (*cf.* HIL. trin. 7, 2 fallacem ... adque inutilem -em). HIL. coll. antiar. p. 142, 15 *Fotinus* turbare euangelicam veritatem persistebat novis -bus (*cf.* LVCIF. moriend. 4 l. 43 D. novella -o et recens religio). p. 146, 12 ambiguis. p. 177, 13 ad -em impietatis (*cf.* syn. 62 impiae [trin. 5, 30. 11, 9 RVFIN. Orig. in psalm. 36 hom. 5, 5 p. 1364^C]). trin. 5, 31 impia furtivae -is falsitas. 10, 8 hereticae blasfemiae ... -es (SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 174, 20. *cf.* LVCIF. Athan. 2, 30 l. 49 D. per -em blasphemam). *al.* AMBROSIAST. in I Cor. 14, 39 perversas ... pseudoapostolorum -es (GREG. M. moral. 16, 7). FEL. Aug. c. Fel. 1, 9 venit Manichaeus cum -e sua ... et per suam -em docuit nos initium, medium et finem. SVLP. SEV. chron. 2, 48, 2 pravis -bus. CHROMAT. in Matth. 41, 3 E.-L. per falsam -em. LEO M. epist. 7, 1. SALV. eccl. 4, 3 infidelissimam. *al.*

b *respiciuntur potius, quae deus ipse de se praedicat (praedicant opera eius l. 50; de Christo praedicante v. sub a et 2, e. g. l. 12. 61. p. 544, 16)*: TERT. adv. Marc. 1, 18 p. 313, 13 nos definimus deum primo natura cognoscendum, dehinc doctrina recognoscendum, natura ex operibus, doctrina ex -bus. p. 313, 15sq. -bus revelationem sui debuerat operari, maxime adversus eum revelandus, qui et conditionis et -is operibus tot ac tantis vix tamen hominem fide impleverat. 3, 2 p. 378, 19 probari ... dispositum ex -e et divinum ex dispositione. p. 378, 24 fundamentis dispositionis et -is. p. 378, 27. 4, 25 p. 504, 1 nulla via *cognoscendi* data ab ipso *deo* per aliquam operum -em vel vestigia. 4, 28 p. 516, 8 (*ad Luc. 12, 1*) 'cavete' inquit ... 'a fermento Pharisaeorum, quod est hypocrisis', non -o creatoris (4, 31 p. 528, 21). 5, 4 p. 579, 24 nec operationis nec -is. resurr. 2 p. 27, 12. VICTORIN. POETOV. in apoc. 4, 6 'exire ... fulgora et voces et tonitrua a solio dei et septem faces': significabat -es et repromissiones a deo et minas. 6, 1 ordinem suum habet -o. HIL. trin. 4, 40 ex -e dei patris dicentis 'non est deus praeter te'.

2 *speciatim*: **a** *de oratione praecipientis, hortantis sim.*: TERT. adv. Marc. 5, 4 p. 582, 12 ex -is ... propheticae auctoritate (*spectat ad Ier. 4, 4* circumcidimini *eqs.*). AMBR. Hel. 15, 53 me tamquam vino crapulatum ... ieiunii -i hunc miscuisse sermonem (*sc. de ebrietate*). paenit. 2, 3, 19 domini -e mandatum est ... reformandam gratiam *paenitentibus*. PELAG. in I Tim. 4, 5 -o ..., quae tam nubere quam abstinere prohibeat. RVFIN. Greg. Naz. orat. 7, 11, 2 pietatis (*nisi ad 1*). AVG. in psalm. 150, 3 -e paenitentiae. virg. 21, 21 p. 254, 23 cuius *continentiae* -o isto sermone suscepta est (*nisi ad d*). MAX. TAVR. serm. 42, 3 M. si fornicatori praedices et dicas, quod virgo debeat permanere ..., stultitia illi est; hanc autem -em ridiculam putat, *eqs.* CAES. AREL. serm. 235, 1 *ad monachos* -is verba proferimus. CONC. Aurel. a. 538 p. 76, 15 quibus patrum statuta sacerdotali -e in notitiam antea non venerunt (*nisi de mera promulgatione*). Tur. a. 567 p. 129, 12 quorum autorum valere possit -o ...? (*cf. l. 14* praecepit). REGVLA mag. 53, 29 post hanc -em *abbatis de cibis praecipientis*. VITA Caes. Arel. 1, 17 ita -em proferebat, ut et bonos incitaret ad gloriam et malos revocaret a poena.

?**b** *de oratione precantis sim.* (*nisi* precatio *restituendum, cf. p. 542, 76*): ITALA II Cor. 9, 14 (cod. r) in ipsorum -em pro vobis (*gr.* δεήσει, *Vulg.* obsecratione, *aliae vers.* precatione, oratione). ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 22, 26 in ima -is ipsius parte (*antea*: supplicationis, oratione). *huc fortasse addendum*: VITA Caes. Arel. 1, 45 a meditatione psalmorum aut -e cessare (*antea*: iugem meditationem ... in lege domini; *sed 'laus dei' significari potest, ut pertineat ad d*).

c *de formulis quibusdam sollemnibus*: *in reconciliatione paenitentis*: TERT. pudic. 13 p. 243, 24 quando maxima quaeque *peccata* non soleant etiam sine -e donari (*sc. dimitti*). *in celebranda missa* (*cf. l. 23*): CONC.^S IV 1 p. 122, 19 Theodorus ... sacrorum -e diptychorum eiectus est (*cf. p. 122, 26* inscriptus est et praedicatur. *item de mentione nominum episcoporum* p. 128, 16 extra -em divini mysterii [*quod explices ex p. 122, 35* diptycha leguntur in divino ministerio]).

d *de oratione laudantis (sc. deum, res divinas infra l. 18. 20; cf. etiam p. 543, 58)*: CYPR. epist. 38, 2 *vox confessoris* deum gloriosā -e confessa est (*cf.* AVG. in psalm. 72, 1 in laude confitentis est -o, in cantico amantis affectio). VVLG. psalm. 72, 28 ut adnuntiem omnes -es tuas (*sec. gr. vers. hexapl.* ἐπαγγελίας [*v.* HIER. epist. 106, 45, 5; *cf. Hier. psalt. sec. Hebr.* adnuntiationes; *vix ad 1a referas dissuadente* HIER. *l. c.* licet et laus et -o unum utrumque significet]. *aliae vers.* laudes, laudationes *sec. LXX* αἰνέσεις. *cf. etiam* AVG. *ad l.* -o dei praeter ecclesiam inanis est. '*facta laudabilia*' *intellegunt Blaise-Chirat s. v. cum hebr.*). PAVL. NOL. epist. 13, 13 iuvat ... in spectaculo et -e tanti operis (*i. miraculi*) inmorari. 16, 6 occasionem divinae -is (EVCHER. form. 9 p. 57, 8 tuba: vocis exaltatio in -e d.). AVG. civ. 17, 4 p. 204, 21 D. deum ... exultanti -e laudasse (c. Pelag. 4, 12, 33 debitis et congruis -bus). 17, 13 p. 234, 22 *pacem* excellenti -e commendat. 19, 23 p. 394, 30 (*verba Porphyrii*) Christum ... dii piissimum pronuntiaverunt et inmortalem factum et cum bona -e eius meminerunt. spir. et litt. 6, 9 laus et -o gratiae vituperatio et damnatio est delictorum. MAX. TAVR. (?) serm. 97, 1 M. sed quoniam dignam -em exhibere non potest humana fragilitas, ad angelorum nos praeconia (*sc. Luc. 2, 14*) conferamus. *in canone missae (v. Jungmann, Gewordene Liturgie, 1941, 83 sq.)*: FIRMIL. Cypr. epist. 75, 10 p. 818, 5 *ut* sacrificium domino ⟨non⟩ (*suppl. ed. Oxoniensis a. 1682*) sine sacramento solitae -is offerret *mulier fideles decipiens* (*ad rem cf. Michell, Journ. Theol. Stud. 5, 1954, 215 sqq.*). LIB. pontif. p. 10, 3 *Alexander papa* passionem domini miscuit in -e sacerdotum, quando misse celebrantur. *cf. p. 558, 5.*

e *de homilia, sermone ad populum habito (strictius inter missam; v. Bastiaensen, Vocab. liturg. dans l'Itin. d'Égérie, 1962, 96 sqq.)*: PEREGR. Aeth. 25, 1 quae -es ... semper dominicis diebus fiunt, ut semper erudiatur populus in scripturis et in dei dilectione: quae -es dum dicuntur, grandis mora fit, ut fiat missa ecclesiae. VITA Hil. Arel. 13 l. 8 *praefecto parum pio intrante* a -e cessavit *Hilarius* (*antea*: dum ... sacra sollemnia celebrantur). SIDON. epist. 9, 3, 5 licet olim -es tuas, nunc repentinas, nunc ... elucubratas ... audierim. MAX. TAVR. serm. 3, 1 M. quod ... vos increpans ... sine aliqua -is consolatione dimiserim. 12, 1 -i dominicae ... vix credit (42, 1 d. -is eloquia. *cf.* 39, 1 de prioris dominicae -e. 80, 1 amarior fortasse fuerit -o mea superiore dominicā. VITA Caes. Arel. 1, 59 insistebat ... -bus ... omni dominica omnibusque diebus festis). 16, 1 excuset nos mentis devotio, quos non excusat -is oratio. 23 (*bis*). 65, 1 ad omnes vos ... -em meam in die sancta epyphaniae pervenisse credo. 103, 1 superioris. FVLG. RVSP. serm. 1, 1 F. VITA Caes. Arel. 1, 15. 1, 19 conpunctissimas tempori ... congruentes. 1, 27 verbum beati viri, id est -em. 1, 55 -es ... congruas festivitatibus et locis, sed et contra ebrietatis ... malum ... fecit (*enumerat alia mala*). 2, 20 post -em ... missam iam coeperat celebrare. 2, 32 licet -es, quas instituit, recitentur. *de exhortatione in synagoga Hebraeorum*: SVLP. SEV. chron. 1, 36, 3 *Pauli* illa -o (*act. 13, 15* sermo exhortationis).

B *praedicantur futura, sc. de oratione prophetica (cf. IC)*: MIN. FEL. 34, 5 *philosophi* de divinis -bus prophetarum umbram interpolatae veritatis imitati *sunt* (TERT. apol. 41, 5 recognitione d. -um, confirmantium ... fiduciam et fidem spei nostrae. anim. 35, 5 adv. Iud. 9, 8 CYPR. Demetr. 3. *cf.* CYPR. Demetr. 21 cum dei ipsius -e et prophetica contestatione ante praedictum sit *eqs.*). TERT. bapt. 9 p. 208, 6 figurae, praestructiones, -es (-is *cod.*, prec- *ed. Mesnartii*). cult. fem. 1, 3 l. 12 in -is delegatione. adv. Iud. 9, 1 -em Esaiae. 9, 10 quaerite sensum -is (*item* adv. Marc. 3, 13 p. 397, 14). 10, 5 sacramentum passionis ipsius figurari in -bus (*item* adv. Marc. 3, 18 p. 406, 8). 10, 13 dominicae crucis -es ([*item* adv. Marc. 3, 19 p. 408, 23]. adv. Marc. 3, 18 p. 406, 5. *cf. p. 544, 48*). 13, 8 *Christum* venturum secundum -es prophetarum (HIL. in Matth. 13, 4. 14, 10. 24, 11 trin. 6, 8 AVG. serm. 51, 12, 20. CHROMAT. in Matth. 2, 5 E.-L. secundum -em ... prophetae. *al.*, *adde* MIN. FEL. *supra et cf.* VICTORIN. POETOV. in apoc. 11, 5 propheticam [AVG. epist. 185, 23 CHROMAT. in Matth. 4, 3 E.-L. *al.*]). adv. Marc. 3, 6 p. 385, 21 substantiam -is. 4, 21 p. 490, 7 -es martyriorum ... futurorum (scorp. 8 p. 160, 24). 5, 8 p. 599, 10 de temporum ultimorum -e. *al.* IREN. 4, 20, 5 prophetia est -o (*trad.*, praedictio *vix recte corr. Rousseau-Doutreleau*) futurorum, hoc est eorum, quae post erunt, praesignificatio (AVG. gen. c. Manich. 1, 23, 41. quaest. hept. 7, 49 p. 490, 4 praefigurationem -emque f. *al.; cf.* AVG. c. Adim. 12 p. 143, 23 signis et figuris ... futurae -is). PS. CYPR. Iud. incred. 3 praescia -e. POTAM. tract. 2 p. 1416^B -is, politicae, litterarum curiam (*i. Isaiam*). HIL. in Matth. 16, 10 post -em passionis. trin. 5, 27 (*postea*: prophetiae). PASS. Mar. Iac. 12, 8 qua -e ... praecanebat. HIER. epist. 26, 4, 1 hom. Orig. in Ezech. 6, 1 p. 378, 16 hom. Orig. in Luc. 32 p. 184, 5. *al.* *de -e Ionae inter prophetiam et praeceptum (v. A2a) ambigua*: TERT. pudic. 10 p. 239, 13 Ionas ... non putabat paenitentiam necessariam, cum cavillaretur in -is officio (RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 109, 2 *Ionas* subterfugit -is o. *cf.* SVLP. SEV. chron. 1, 48, 3 propheta *Ionas* -is istius ministerium detrectans). ITALA Ion. 3, 2 (cod. 175 *al.*) vade in Nineven ... et praedica in eam secundum -em priorem, quam ego palam

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

locutus sum ad te (Hier. *ad l.* iuxta -em, VVLG. praedica . . . -em). Matth. 12, 41 (cod. a *al.* = VVLG.) paenitentiam egerunt in -e Ionae. Luc. 11, 32 (cod. a *al.* = VVLG.). LVCIF. Athan. 2, 33 l. 6 D. -e Ionae territi. GAVDENT. serm. 3, 18 G. QVODV. symb. 3, 6, 10 ad -em Ionae per paenitentiam salvata est civitas.

III *in logica Aristotelica de formis principalibus praedicandi (gr. resp.* κατηγορία, *quod non adnotavimus; cf.* praedicamentum *sub I*): MAR. VICTORIN. Boeth. in Porph. comm. pr. 1, 17 p. 53, 22 animal . . . quod genus est, et bovis et equi -o est (*gr. p. 2, 28* κατηγορεῖται). RHET. min. p. 592, 2 *si vox proposita unam rem significat,* hanc ad propriam -em referre non dubito (*nisi ad I*). MART. CAP. 4, 362 in subiecto omnes consequentes -es esse intelleguntur. 4, 383 (*finitur enumeratio*) istae sunt decem -es. BOETH. anal. pr. Arist. lat. 41a12 (rec. Flor. *et* Carn.). 57b19 (*ibid.*). categ. Arist. lat. 3a37 a prima . . . substantia nulla est -o. elench. soph. Arist. lat. 169b5 qualibus -bus omnia haec et rei acciderunt (*gr.* τοῖς ποίοις τῶν κατηγορημάτων). herm. pr. 1, 7 p. 82, 21 res individua, cuius nulla -o ad sibimet subiecta perveniat. 1, 7 p. 90, 11 fit de re universali . . . -o universalis. herm. sec. 1, 1 p. 49, 8 omnis negatio ad -em constituitur. 1, 3 p. 69, 32 *quoniam* nihil . . . definitum in eadem -e relinqueret. 4, 10 p. 255, 9 quorum . . . -o aut verbum esset aut quod idem posset. in Porph. comm. pr. 2, 12 p. 106, 11 genus . . . -bus abundat. in Porph. comm. sec. 2, 6 p. 192, 8 sub hominis et sub animalis -e ponuntur (4, 7 p. 259, 9). 2, 7 p. 196, 10 in quantitate -is. 2, 7 p. 196, 13 in qualitate -is (2, 7 p. 196, 14). 3, 2 p. 204, 10 ex generis -e (3, 2 p. 205, 2. 5, 4 p. 299, 1sq. -o . . . g. proprii supergreditur -em). 3, 10 p. 232, 3 de -is modo. syll. categ. introd. p. 768ᴰ reciproca -o. *et saepius.*

appendix: **A** *iuncturae et structurae notabiliores*: **1** *accedit gen.* (*exempla selecta*): **a** *subi.*: CIC. Lig. 6 omnium (Phil. 1, 10). LIV. 4, 49, 10 tribuni. VELL. 2, 115, 1 patris (HIL. trin. 4, 40 dei p. PS. ORIG. tract. 3, 2 B. patrum). PLIN. nat. 20, 109 plurimorum. *et passim, v. e. g. p. 544, 43. 58. 545, 1. 52* **b** *obi.*: CIC. Verr. II 3, 140 nefariae societatis. Sest. 10 beneficii (har. resp. 16). 13 temporis. Phil. 11, 35 cuius. SEN. epist. 78, 16 nominis (ARNOB. nat. 7, 15. 7, 36 SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 88, 14 PRISCILL. tract. 3, 67. *al.*). TERT. adv. Iud. 10, 13 dominicae crucis (*cf. vol. IV 1257, 62, ubi addas*: adv. Marc. 5, 5 p. 586, 16 PS. HIER. in Rom. 1, 16. *al.*). IREN. 1, 10, 2 veritatis (3, 3, 4 AVG. civ. 15, 6 p. 66, 29 D. serm. 245, 1. *al.*). 4, 20, 5 futurorum (*cf. p. 546, 71*). HIL. coll. antiar. p. 148, 10 perfectae fidei (trin. 8, 47 f. euangelicae. HIER. epist. 51, 8 [*Epiphan.*] rectae f. *et al.*). in Matth. 7, 2 regni caelorum (10, 10 caelestis r. AVG. in Iob p. 609, 25 r. caelorum). 19, 11 verbi novi (RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 56, 1. Orig. in num. 9, 1 p. 54, 32. CHROMAT. serm. 3, 3 L. divini v. *al.*). *al.* **c** *cuiuslibet generis*: TERT. adv. Marc. 3, 21 p. 413, 12 nationum. HIL. in Matth. 11, 3 pauperum. AMBROSIAST. in Eph. 4, 9 mortuorum (*cf. I Petr. 3, 19* spiritibus . . . praedicavit). PS. HIER. in Rom. 1, 1 gentium (CASSIAN. inst. 7, 17, 4 GREG. M. moral. 2, 48). MAX. TAVR. serm. 39, 1 M. de prioris dominicae -e.

2 *accedit adi. (pron.), quo significatur*: **a** *praedicans*: PLAVT. Mil. 1237 tua (*item pron. poss.*: CIC. Verr. I 2 Att. 9, 13, 3. *al.*). TERT. apol. 41, 5 divinarum -um (anim. 35, 5 adv. Iud. 9, 8 CYPR. epist. 55, 27. *al.*). adv. Marc. 5, 4 p. 582, 12 propheticae (VICTORIN. POETOV. in apoc. 11, 5 HIL. in Matth. 2, 2 AVG. epist. 185, 23. *al.*). 5, 20 p. 647, 16 euangelicam (CYPR. epist. 73, 22 HIL. myst. 1, 37. *al.*). HIL. c. Const. 16 apostolicae (in Matth. 10, 17 PS. HIER. in I Cor. 1, 1. *al.*). trin. 12, 36 ecclesiasticae (RVFIN. apol. Orig. 1 tit. p. 549ᴬ Orig. princ. 1 praef. 2. *al.*). *al.* **b** *res praedicata*: HIL. trin. 6, 2 euangelicae (ZENO 2, 13, 2 [1, 37, 6 L.]. AMBR. Iac. 2, 4, 19 HIER. vir. ill. 6. *al.*). PAVL. NOL. epist. 16, 6 divinae (EVCHER. form. 9 p. 57, 8). *al.* **c** *aliud* (impia, perversa *sim. v. p. 545, 23sqq.*): LIV. 9, 41, 16 vera (PLIN. epist. 3, 11, 1). SEN. benef. 2, 3, 1 humana benignaque. PLIN. nat. 35, 15 vana (FLOR. epit. 4, 2, 63). PLIN. paneg. 64, 4 digna. HIL. coll. antiar. p. 142, 15 novis (in Matth. 14, 9. 19, 11. *al.*). AVG. civ. 2, 4 p. 57, 3 D. clara (CHROMAT. in Matth. 31, 2, 1 E.-L. *al.*). 8, 10 p. 336, 18 magna (VINCENT. LER. 33, 1 CASSIOD. in psalm. praef. l. 14. *al.*). FORT. Aug. c. Fort. 11 sancta (SVLP. SEV. Mart. 15, 4 FVLG. RVSP. serm. 1, 1 F. *al.*). MAX. TAVR. serm. 12, 1 M. -i dominicae (*i. dominicali [vix gen.]. item 42, 1; cf. p. 546, 39sq.*). *al.*

3 *accedunt praepos. (omisimus, quae potius ad verbum enuntiati referenda putavimus), quibus significatur*: **a** *de qua re -o fiat*: CIC. dom. 27 de mea laude (FLOR. epit. 4, 2, 63 de se. TERT. adv. Marc. 5, 11 p. 612, 7 de Christo [RVSTIC. Conc.ˢ I 4 p. 233, 17 ORIG. in Matth. ser. 32 p. 58, 20]. HIL. trin. 1, 36 de opinione sancti spiritus. CONC.ˢ IV 1 p. 90, 14 de domino. THEOD. MOPS. in Tit. argum. p. 234, 9 de singulis). TERT. adv. Marc. 4, 36 p. 546, 10 dominum falsam in se -em sustinere *non* potuisse. **b** *cui praedicatum sit*: HIER. chron. a. Abr. 101 euangelicam in omnes gentes -em (*sed* AVG. civ. 16, 37 p. 184, 16 D. in omnibus gentibus). hom. Orig. in Luc. 32 p. 183, 20 non solum super captivis, sed etiam super caecis (*ad Luc. 4, 19* praedicare captivis).

4 *accedit (acc. c.) inf.*: CVRIVS Cic. fam. 7, 29, 1 illa nostra -o . . . nos . . . id omne aps te habere. FLOR. epit. 4, 2, 63 ante victum hostem esse quam visum. ITALA (= VVLG.) III Esdr. 9, 3 Weber facta est -o . . . omnibus . . . congregari. ANON. in I Cor. (ed. Frede) 58 manifesta -o est *eqs.*

B *iuxta posita* (*notabiliora*): CIC. Lig. 6 laude, -e, litteris monumentisque (fam. 15, 4, 11 sententiis, . . . oratione, . . . -e, . . . summis laudibus. CYPR. epist. 39, 3 PANEG. 11, 13, 1. *al.*; *cf.* PANEG. 4, 6, 1 laudationis). ad Q. fr. 1, 1, 41 sermonis (HIER. hom. Orig. in Luc. 32 p. 183, 19). TERT. praescr. 23 l. 21 fidei (IREN. 1, 10, 2 AMBR. Isaac 4, 18 RVFIN. Orig. in gen. 9, 3 p. 91, 25 AVG. anim. 3, 14, 21. *al.*). IREN. 2, 35, 4 -o apostolorum et domini magisterium et prophetarum annuntiatio et apostolorum dictatio et legislationis ministratio. CYPR. Demetr. 21 contestatione (epist. 73, 17). LACT. inst. 4, 6, 3 vaticinia. HIL. in Matth. 11, 7 prophetia . . . lex. trin. 1, 30 professiones. MAXIMIN. c. Ambr. fol. 305ᵛ, 1 expositione. fol. 305ᵛ, 37 traditionem. HIER. epist. 106, 45, 5 promissa. in Ier. 2, 1/2ᵃ lectionem . . . clamorem (FORT. Aug. c. Fort. 11. STAT. eccl. ant. [Corp. Christ. 148, 166] l. 7 et orationi). RVFIN. hist. 3, 3, 2 revelatio. Orig. in gen. 15, 5 p. 133, 9 verbo. NICET. fid. 3 vocibus. AVG. quaest. hept. 7, 49 p. 490, 4 praefigurationem. LIB. pontif. p. 3, 6 orationem (CAPREOL. epist. 2, 1. *v. etiam l. 2. 13*). GREG. M. moral. 5, 28 exhortatione.

C *opponuntur et distinguuntur*: CVRT. 6, 10, 27 tacitus . . ., -e (*cf.* HIL. trin. 7, 1 taciturnitas). TERT. adv. Iud. 9, 29 -is et virtutis (adv. Marc. 3, 3 p. 380, 4. 3, 17 p. 405, 15). adv. Marc. 1, 18 p. 313, 13 operibus. 3, 2 p. 378, 19 dispositione (3, 2 p. 378, 24. 4, 31 p. 528, 21). 4, 3 p. 428, 3 conversatione (5, 12 p. 617, 20 praescr. 23 l. 31 test. anim. 6 p. 142, 22 VICT. VIT. 1, 36). AVG. spir. et litt. 6, 9 vituperatio et damnatio (IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 4, 55). POMER. 2, 3, 4 actibus. *Gatti.*

***praedicātīvus,** -a, -um. *a* praedicare. *in arte logica i. q. categoricus* (*gr.* κατηγορικός *ubi resp., non adnotavimus; opp.* condicionalis *e. g.* PS. APVL. herm. 266 MART. CAP. 4, 343 BOETH. diff. top. 1 p. 1175ᴬ, privativus *e. g.* BOETH. anal. pr. Arist. lat. 30a36 [rec. Flor.], *pro syn. est* affirmativus BOETH. anal. pr. Arist. lat. 27a30 *et al.*): **1** *de propositione vel conclusione*: PS. APVL. herm. p. 266 propositionum . . . perinde ut ipsarum conclusionum duae species sunt, altera -a, . . . altera substitutiva vel condicionalis (*ibid. iterum.* BOETH. herm. sec. 2, 5 p. 112, 12 simplicem p., quam categoricam Graeci dicunt, nos -am interpretari possumus [*sim.* 3, 9 p. 186, 22]. *al.*; *cf.* PS. APVL. herm. p. 273 *p.* -i generis). BOETH. anal. pr. Arist. lat. 26a31 (rec. Flor.) si . . . ad minorem extremitatem universale ponatur vel -um vel privativum. 27a30 (rec. Flor.) si universale . . . -um, particulare privativum. 58b15 (rec. Flor. *et* Carn.) -a *conclusio* . . . non ostenditur eo quod *eqs.* (*cf. l. 32*). *al.* **2** *syllogismus* (*genus eius l. 41*): MART. CAP. 4, 343 quid sit -us s., . . . quot formae sint -i generis *eqs.* (4, 422). 4, 407 ratiocinatio . . . dividitur in duo genera: -um et condicionalem s. 4, 408 -us est, in quo sumpta ita sibi innexa sunt, ut aliquo extrinsecus addito suppleantur. BOETH. diff. top. 2 p. 1183ᶜ syllogismorum . . . alii -i sunt, qui categorici vocantur, alii conditionales, quos hypotheticos dicimus; et -i quidem sunt, qui ex omnibus -is propositionibus connectuntur. CASSIOD. inst. 2, 3, 12 (= ISID. orig. 2, 28, 2). *al.*

adv. **praedicātīvē.** *in arte logica i. q.* κατηγορικῶς (*quod resp. gr.*): BOETH. anal. pr. Arist. lat. 26b22 (rec. Flor.) neque si ambo intervalla particularia sint -e vel privative, aut hoc quidem -e, illud vero privative dicatur, *eqs.* 27a27 (rec. Flor.) universaliter vel -e vel privative.

***praedicātor,** -ōris *m.* *a* praedicare. *legitur raro apud paganos, sc. ter apud* CIC., *singulis locis apud* PLANC., PLIN. epist., APVL., *ter apud* FRONTONEM, *al., saepius apud Christianos inde a* TERT. [*a sermone docto non alienum: it.* predicatore; *francog.* prêcheur; *prov. vet.* prezicador *et var. prov., vasc.*; *cat.* prehicador; *hisp.* predicador; *port.* predicador. *cf. M.-L. 6719. Battisti-Alessio IV 3056. Wartburg IX 290sq. Corominas² II 434. Machado³ IV 418. St.*]

i. qui praedicat (*sc. verbis, sed tacita significatione l. 74, p. 549, 1. 550, 5; cf. etiam p. 551, 14sq.; gr. respondet fere* κήρυξ, *quod non adnotavi.; cf. p. 571, 9 et* GLOSS. II 417, 48 προήγορος: -r [*vocum affinitatem noscas ex l. 69. 75*]): **I** *usu communi*: **A** *cum respectu laudandi, probandi, confirmandi* (*praedicant homines passim, deus l. 77. p. 549, 1 res l. 74*): **1** *accedunt determinationes*: **a** *gen. obi.* (*maxime rerum, hominum l. 75*): CIC. Balb. 4 *Pompeius* sui beneficii voluit me esse . . . et -em et actorem. Brut. 233 me non ingeni -em esse . . ., sed laboris mei. PLANC. Cic. fam. 10, 7, 1 nec te magis in culpa defensorem mihi paravi quam -em meritorum meorum esse volui. FRONTO p. 178, 3 v. d. H. gravitatis . . . tuae. PANEG. 11, 9, 4 rerum veterum -es (*sc. qui Alpium transgressionem Hannibalis laudant*). LVCIF. non parc. 26 l. 14 D. benigni voti tui. RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 11, 1 mens et materia . . . magnificentiam creatoris . . . monstrabant velut quidam laudatores ac -es taciti excellentiae conditoris. PAVL. NOL. epist. 29, 2 Pharisaeus . . . -r sui, accusator alieni (*cf.* 29, 14 non magis tui -r quam mei iactans). AVG. epist. 200, 1 ne tuarum laudum . . . fieres -r. EVSTATH. Basil. hex. 3, 10, 4 singularum partium *mundi* deus adsertor et -r (*Migne gr. 29, 77ᴬ* ἐπαινέτης). *al.* **b** *aliae*: FRONTO p. 169, 1 v. d. H. de laboribus et consiliis tuis . . . -r . . . extitit. p. 169, 11 dignitati -is tui. CAES. AREL. epist. ad Ruric. p. 449, 16 amatorem et -em vestrum.

2 *sine determinatione*: CIC. fam. 1, 9, 6 te . . . -e ac teste (CYPR. epist. 66, 2). PLIN. epist. 7, 33, 2 ut operibus nostris similis tui scriptor -rque contingat. IVL. VAL. 1, 47 Homero -e. SYMM. epist. 7, 20. AMBR.

[*Ramminger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

hex. 1, 9, 34 (*ad gen. 1, 4* vidit deus lucem quia bona est) *lux* tantum sibi -em potuit invenire, a quo iure prima laudatur.

B *cum respectu (sollemniter) nuntiandi, declarandi*: APVL. met. 6, 8, 2 Mercurium -em (*cf. antea*: praedicationis munus. *ad eundem referas*: GLOSS. II 572, 6 caduceator: praeco, -r). PS. ORIG. in Iob 1 p. 420^{B} dolorum atque gemituum nuntius, malorum atque amaritudinis praeco, tribulationis atque angustiae -r. ALC. AVIT. epist. 41 p. 69, 23 -is taciturnitas (*i. Hormisdae papae, cf. Epist. pontif. 784 Alc. Avit. epist. 42 p. 70, 25* silentium nostrum).

C *cum respectu vaticinandi (de Apolline, deo oraculorum)*: FVLG. aet. mund. p. 175, 6 dum Apollo futurorum -r perderet deitatem.

II *in sermone christiano (unde reflectitur ad paganos p. 550, 24); respicitur*: A *expositio fidei, euangelii sim. (quae fit docendo, hortando, palam faciendo sim.); praedicant*: 1 *Christus, deus sim.*: TERT. adv. Iud. 9, 29 -em adnuntiatum *esse* Christum ([*item loco gemello* adv. Marc. 3, 17 p. 405, 19]. *de eodem*: adv. Marc. 4, 7 p. 435, 25 alterius dei -em. 4, 11 p. 450, 12 *Iohannes et Christus* -es et magistri. AMBROSIAST. in Rom. 9, 33, 2 [recc. βγ] salvator a deo . . . positus -r. HIER. in Matth. 19, 3 AVG. conf. 1, 1, 1. *al.*). adv. Prax. 30 p. 288, 10 spiritum sanctum . . . unius -em monarchiae. PHILO quaest. in gen. 4, 208 qui . . . deo utitur -e (*cf. postea*: doctoris). AVG. civ. 10, 25 p. 439, 14 D. neque . . . eis *Hebraeis* -r deus vel angeli defuerunt.

2 *homines*: a *sine determinatione*: α *varii*: TERT. praescr. 21 l. 3 si . . . Christus . . . apostolos misit ad praedicandum, alios non esse recipiendos -es (*item de -bus pravae doctrinae*: HIL. trin. 2, 4. 6, 38 novis. AVG. in euang. Ioh. 5, 19 malum. c. Iulian. op. imperf. 1, 32 vos . . . praeclari -es sic praedicatis Iesum, ut . . . negetis *eqs.* serm. 182, 2, 2 repellite . . . omnem disputatorem, -em, scriptorem, susurratorem, qui negat *eqs. al.*). VICTORIN. POETOV. in apoc. 6, 1 cuius *dei* verba per -es tamquam sagittae ad cor hominum pergerent. ZENO 2, 13, 3 (= 1, 37, 9 L.; *ad Matth. 13, 52* omnis scriba doctus *eqs.*) scriba . . . est -r (*cf. postea*: stabularius doctor est legis, qui . . . hominem . . . quotidianis praedicationum medicaminibus curat). AVX. Maximin. c. Ambr. fol. 305^{v}, 4 haereticos . . . non doctores, sed seductores, non -es, sed praevaricatores *esse*. AVG. mor. Manich. 2, 17, 59 *cum lupus* nec ulli obtemperet -i (*cf. 2, 17, 56* cur ille, qui hominibus mittitur, non et arboribus praedicet veritatem). CHROMAT. serm. 37, 1 L. *Iesus* nos a somno infidelitatis . . . per sanctos -es . . . excitat. LEO M. serm. 53, 1 quae istam fidem *latronis alterius* exhortatio suasit? quae doctrina imbuit? quis -r accendit? PROSP. epist. 1, 5 in quantum -bus ostium apertum est. *al.* *designatur gradus eius, qui praedicationis in ecclesia munere fungitur (sc. de contionatore)*: LEO M. epist. 119, 6 (Conc.^{S} II 4 p. 75, 3) non . . . permittendum est, ut quisquam extra sacerdotalem ordinem constitutus gradum sibi -is assumat (*cf. antea*: ut praeter eos, qui sunt domini sacerdotes, nullus sibi docendi et praedicandi ius audeat vindicare). FVLG. RVSP. ad Tras. 1, 1, 3 ecclesiastici -is personam. GREG. TVR. Franc. 1, 44 primus episcopus post Stremonium episcopum -emque.

β *prophetae, euangelistae, apostoli sim.*: ① *exempla varia*: ITALA I Tim. 2, 7 (cod. d *al., sim.* VVLG.) ego -r et apostolus; . . ., magister gentium ([*Hier. in Is. 55, 4sq.* praeco]. *sim.* II Tim. 1, 11 [*ibid.*]. *item de Paulo*: PACIAN. [?] sim. carn. p. 115, 4. MAXIMIN. c. haer. Migne suppl. 1, 729 -em et probatorem. AVG. serm. 299, 1 LEO M. serm. 96, 3 GREG. M. epist. 5, 36. *al.*). TERT. apol. 18, 5 quos diximus -es, prophetae de officio praefandi vocantur (*cf. 18, 2 viros spiritu* inundatos, quo praedicarent deum unicum esse). HIL. myst. 1, 37 septuaginta -bus . . . et duodecim apostolis (*ad Luc. 10, 1*). AMBR. Ioseph 13, 76 alii *praeter Paulum* (*cf. 13, 74* euangelizantes). AVG. serm. 284, 6 fortitudinem -is *Petri*. *al.* ② *in trita illa locutione q. e.* 'e persecutore fieri -em' *sim.* (*sc. de Paulo; orta videtur confusis quodammodo I Tim. 1, 13 et 2, 7*): TERT. praescr. 23 l. 16 demutatus in -em de persecutore. 23 l. 22 de persecutore factum -em (HIER. epist. 16, 1, 2 AVG. serm. 278, 1, 1. 279, 1, 1 PETR. CHRYS. serm. 157, 3. *al.*). EPIST. pontif. 255 Migne 13, 1141^{B} apostolus ex persecutore -r (*item structura nominali*: AVG. serm. coll. Morin p. 494, 9 VITAE patr. Iurens. 31 M.). AVG. in epist. Ioh. 8, 2 prostravit persecutorem et erexit -em (serm. coll. Morin p. 519, 17. 522, 22 QVODV. symb. 2, 5, 17. *al.*). serm. 168, 6, 6 elisus persecutor, levatus -r. *sim. saepius.* *transfertur locutio ad alios*: AMBR. obit. Theod. 48 ut sint -es, qui persecutores esse consueverant (*sc. imperatores*). PASS. Lucian. 5 (*loquitur martyr*) aliquando persecutor . . . legis, nunc autem . . . eius . . . sum -r.

b *determinata per gen. (adi. v. sub IIIB2)*: α *eorum, quae praedicantur (fere argumenta, sed ipsa verba p. 550, 38 [cf. p. 550, 5])*: ① *sc. euangelium, fides, verbum, veritas sim.*: ITALA Col. 1, 23 (cod. 86) ab spe euangelii . . ., cuius factus sum ego Paulus -r et apostolus ([*sec. var. l. gr.* κήρυξ, *cet.* διάκονος, *unde Vulg.* minister]. HIL. myst. 37 septuaginta -es e. HEGES. 2, 5, 3 p. 140, 7 *Iohannes*. HIER. epist. 21, 33 per apostolos e. -es. AVG. c. Faust. 32, 10. PETRON. BONON. serm. Migne suppl. 3, 142 *Matthaeus*. *al.*). IREN. 3, 15, 3 qui veritatis fuerunt -es et apostoli libertatis (4, 41, 4 illos quidem mendaces, apostolum *Paulum* vero -em esse v. CYPR. epist. 63, 10 Paulus . . . -r v. euangelicae. AVG. in psalm. 88 serm. 1, 7 l. 13 -es . . . v., prophetas, apostolos, annuntiatores verbi dei. *ibid. iterum* l. 32. CONC.^{S} I 5 p. 317, 27. *al.*). HIL. coll. antiar. p. 149, 6 Arrios duos profanissimae fidei -es (in Matth. 21, 1 euangelicae. trin. 10, 4 sanae. LVCIF. Athan. 1, 31 l. 29 D. apostolicae. 1, 35 l. 3 catholicae. AVG. epist. 94, 10. LEO M. epist. 51 [Conc.^{S} II 4 p. 25, 22] antiquae. *al.*). TYCON. reg. 5 p. 63, 13 vicarii *diaboli* . . . pseudoapostoli -es legis (RVFIN. Greg. Naz. orat. 7, 2, 2 *monachi* l. dei atque euangelii Christi taciti -es. FAVST. REI. grat. 1, 10 p. 33, 16. *al.*). FVLG. aet. mund. p. 172, 28 verbi caelestis -es *apostolos* (RVFIN. Orig. in gen. 14, 4 p. 126, 18 v. dei. AVG. in Iob p. 567, 26. in psalm. 17, 12 divini v. serm. 71, 13, 22 non 'verborum', sed 'verbi' . . . -r. *al.*). AMBR. patr. 1, 2 *Paulus* veteris testamenti et novi egregius -r (HIER. Victorin. Poetov. in apoc. 4, 1 AVG. [?] un. eccl. 8, 21 p. 254, 28. *cf.* HIER. in Is. 17, 4–6 p. 243^{A} utriusque instrumenti). *al.* ② *sc. dominus, deus, Christus sim.* (*paganorum dei l. 24; ceterum cf. l. 6*): TERT. adv. Iud. 7, 3 cuius *Christi* . . . -es apostoli . . . ostenduntur (HIL. c. Const. 8 in Matth. 2, 2 AVG. cons. euang. 4, 10, 9 c. Faust. 12, 26. *al.*; *cf.* HERM. Pal. sim. 9, 15, 4 filii dei [*gr. et vulg. aliter*]). adv. Marc. 3, 22 p. 414, 25 *apostoli* alterius dei -es (5, 12 p. 618, 16 lenissimi d. scorp. 8 p. 162, 3 omnem d. -em atque cultorem. LACT. epit. 3, 2 de prophetis unius d. -bus. HIL. trin. 1, 26 hos non veri d. -es. AVG. nupt. et concup. 2, 9, 22. *al.*). HIL. in Matth. 4, 10 apostoli autem sunt rerum caelestium -es (*cf.* POMER. 2, 2, 1 *sacerdotes* divinae voluntatis indices, . . . veritatis assertores, . . . -es caelestium). SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 45, 13 dominici nominis -r . . . Hilarius (SACR. Greg. 184, 6). CHROMAT. in Matth. prol. 5 tantae divinitatis. SACR. Leon. 239 lucis aeternae. *al.* *transfertur ad paganos suorum deorum -es*: AVG. civ. 10, 27 p. 444, 19 D. (*alloquitur Porphyrium*) quorum *daemonum* -r et angelus factus es. in psalm. 64, 6 -es Iovis et Saturni et Mercurii. ③ *varia alia*: CYPR. patient. 16 *Stephanus* -r . . . dominicae passionis. HIL. syn. 85 creaturae (trin. 1, 26). trin. 2, 23 novelli apostolatus. 3, 25 stultitiae. 6, 10 haereticae insaniae (*cf.* EPIST. pontif. 937 Conc.^{S} IV 2 p. 167, 12 praedamnatae haeresis sectator et -r. ORIG. in Matth. ser. 47 -bus . . . haeresium). 10, 42 Iohannes . . . spiritalium causarum -r. HIER. epist. 52, 16, 1 continentiae. AVG. epist. 175, 3 cuius *gratiae* apostolus -r est dicens *eqs.* (gest. Pelag. 14, 36 p. 93, 14 o magnum g. praeceptorem, confessorem, -em! FAVST. REI. grat. 1, 1 p. 7, 12 solius g. -r. VITA Caes. Arel. 1, 45 *Caesarius fuit* assertor fidei, . . . -r g., . . . morum ponderator, libra consilii. *al.*). nupt. et concup. 2, 14, 29 *Iulianus* libidinosae voluptatis pudens nominator et impudens -r. in Rom. imperf. 15 *Paulus* paratus . . . lapidari pro talibus dictis, qualium -em ipse lapidaverat. VINCENT. LER. 14, 4 *Manichaei* phantasiae -es (*cf.* ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 28, 31 phantasmatis). *al.*

β *eius, cui praedicatur*: HIER. epist. 53, 2, 1 futurus gentium -r (*item de Paulo*: GREG. M. epist. 8, 2. *de Iona*: SVLP. SEV. epist. 1, 6). OP. imperf. in Matth. frg. 6 (Rev. Bénéd. 84, 1974, 299) l. 25 parentes . . . relinquere debet, qui fit populi -r.

B *denuntiatio rerum futurarum* (*cf. etiam IC*): TERT. adv. Marc. 5, 8 p. 599, 11 (*agit* 'de temporum ultimorum praedicatione'). praescr. 4 l. 10 qui 'pseudoprophetae' sunt, nisi falsi -es? (*cf. Matth. 7, 15 et Ier. 27, 15* prophetae qui vaticinantur vobis). adv. Val. 5 p. 182, 17 aut si in totum haereses non sunt, . . . mentietur apostolus, -r illarum (*spectat ad I Cor. 11, 19* oportet . . . haereses esse). IREN. 4, 35, 2 -es . . . annuntiantes . . . futurum adventum eius. CYPR. epist. 73, 25 *Iohannes* non adversarius domini, sed praecursor ac -r fuit, qui dominum . . . praenuntiavit. PS. AVG. serm. ed. Caillau 2 app. 26, 3 Daniel ille futurorum praescius et adventus domini et eversionis Ierusalem manifestissimus -r. *al.*

III *appendicula stilistica* (*exempla selecta*): A *illustratur per alias voces*: 1 *affines*: ITALA Col. 1, 23 (cod. 86) apostolus (I Tim. 2, 7 [cod. d *al.* = VVLG.]. II Tim. 1, 11 [*ibid.*]. TERT. praescr. 21 l. 3 IREN. 3, 15, 3 PHILIPP. in Iob 39 AVG. in euang. Ioh. 57, 5. *al.*). TERT. apol. 18, 5 prophetae (adv. Marc. 5, 15 p. 627, 13 AVG. in psalm. 17, 12 serm. coll. Morin p. 513, 24. *al.*). adv. Marc. 4, 11 p. 450, 12 magistri. MAXIMIN. c. haer. Migne suppl. 1, 729 probatorem (*cf.* ORIG. in I reg. 1 non ego solus -r . . ., sed vos . . . probatis). AVX. Maximin. c. Ambr. fol. 304^{v}, 2 confessor Christi, doctor pietatis et -r veritatis (305^{v}, 4 AVG. serm. 278, 1, 1. *cf.* FACVND. defens. 9, 5, 34 scribens . . . et docens). RVFIN. Greg. Naz. orat. 9, 1, 1 adsertor (EVSTATH. Basil. hex. 3, 10, 4 FAVST. REI. grat. 1, 1 p. 7, 12 VITA Caes. Arel. 1, 45. *cf.* PROSP. chron. I p. 441, 891 *ubi in rec. aucta* -r *pro* a. *substituitur*. ACT. Archel. 67, 4 adsereret). AVG. cons. euang. 4, 10, 19 annuntiator (in psalm. 88 serm. 1, 7 -es . . . veritatis, prophetas, apostolos, annuntiatores). gest. Pelag. 14, 36 p. 93, 14 praeceptorem, confessorem, -em. PS. ORIG. in Iob 1 p. 420^{B} nuntius . . . praeco . . . -r (GLOSS. II 572, 16). 2 *oppositas* (*cf. etiam* persecutor *p. 549, 59*): LVCIF. Athan. 1, 31 l. 29 D. destructor (ALC. AVIT. c. Eutych. 2 p. 23, 10). PAVL. NOL. epist. 29, 2 accusator (AVG. c. Secundin. 25). AVG. c. Iulian. op. imperf. 3, 75 criminator. serm. 179, 1, 1 auditor (179, 7, 7 MAX. TAVR. serm. 80, 1 M. VEREC. in cant. 2, 42 l. 13 D. *al.*; *cf.* GREG. M. moral. 1, 28 audientes).

B *accedunt attributive posita*: 1 *pron. poss.*: FRONTO p. 169, 11 v. d. H. tuae . . . gloriae addideris, quantum dignitati -is tui adstruxeris. HIL. coll. antiar. p. 177, 17 professionis vestrae noctem sol iustitiae -bus suis prodidit. trin. 10, 3 AVG. conf. 1, 1, 1. in psalm. 62, 8. *al.* 2 *adi. quibus indicatur, qualis sit -r vel praedicatio*: TERT. praescr. 4 l. 10 falsi (*cf.* HIL. c. Const. 8 mendax. AVG. c. Faust.

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

12, 5 fallacibus. serm. 179, 1, 1 inanis). HIL. trin. 6, 38 novis (11, 4 HIER. in Ier. 10, 23). SYNOD. Hil. coll. antiar. p. 45, 13 fidelis (AVG. c. Cresc. 1, 5, 7 p. 329, 25 VEREC. in cant. 4, 14 l. 54 D.). AMBR. patr. 1, 2 egregius (GREG. M. dial. 2, 16, 4 epist. 3, 52. 5, 36. *al.*). AMBROSIAST. in I Cor. 1, 1, 3 verum (GREG. M. epist. 7, 5. *cf.* FVLG. RVSP. praedest. 1, 19 veridici). RVFIN. Greg. Naz. orat. 2, 11, 1 taciti (7, 2, 2). AVG. epist. 185, 8 catholicorum (PROSP. resp. ad Gall. praef.). in euang. Ioh. 5, 19 malum (serm. 179, 10, 10). 57, 5 antiquos (CONC.[S] I 5 p. 272, 20. ACT. Archel. 67, 4 antiquior. FACVND. defens. 8, 4, 22. *al.*). CHROMAT. serm. 37, 1 L. sanctos (GREG. M. moral. 1, 28 ISID. alleg. 41. *al.*). CONC.[S] I 5 p. 317, 27 magniloquis. ALC. AVIT. epist. 6 p. 34, 25 temerarius. CASSIOD. inst. 1, 5, 6 iusto. *al.*

f. **praedicātrīx,** -icis. *i. quae praedicat, annuntiat:* TERT. anim. 46, 8 nec haec sola species *somniorum* erit summarum -x potestatum, sed et periculorum et exitiorum (*item de re, quae futura indicat:* PRAEDEST. 3 praef. p. 629[B] fabricatio ... arcae diluvii exstitit -x). AVG. serm. 288, 4 omnis ... homo annuntiator verbi ... est; quod enim est sonus oris nostri ad verbum, quod in corde gestamus, hoc omnis anima pia -x ad illum verbum, de quo dictum est: 'in principio *eqs.*' MAX. TAVR. serm. 22, 2 M. quia quae *mulier Samaritana* peccatrix advenerat, revertitur -x.

deriv.: praedicatorius.

praedicātōrius, -a, -um. *a* praedicator (praedicare). *i. q. laudatorius:* SALV. eccl. 3, 91 laudari a te tales hos deus prohibet ..., dari his -a verba non vult ..., honorari vitam eorum fictis sermonibus vetat.

praedicātrīx *v.* praedicator. **praedicātum** *et* **praedicātus** *v.* 1. praedico. **praedīcēns** *v.* 2. praedico.

praedicium, (-ī) *n. vox ficta ad explicandam vocem q. e.* prodigium; *a* praedicare (*vix ut* FEST. *a* praedicere), *cf.* indicium *iuxta* indicare. FEST. p. 138 prodigium, velut praedictum et quasi -um, quod praedīcat eadem (*sc. futura*), et portentum, quod portendat. *Ramminger.*

1. *praedico, -āvī, -ātum, -āre (*depon.* praedicor, -ātus sum, -ārī *v. l. 43 sqq.*). *a* prae *et* dicare. *scribitur:* pre- ITALA Matth. 3, 1 (cod. q *ut* 9, 35. 10, 7. 11, 1. *al.*). INSCR. christ. Diehl 1092, 4. *al.* NOT. Tir. 67, 9. *formae perf. breviores (raro longiores):* -asti LENT. Cic. fam. 12, 14, 4 VVLG. Iudith 6, 17. *al.*; -arunt *inde a* NEP. Alc. 11, 2 LAMPR. Alex. 48, 7 (-verunt *inde a* CAES. Gall. 4, 34, 5 FLOR. epit. 2, 6, 60); -arim, -aram *sim. inde a* CIC. Att. 2, 5, 1 fam. 11, 29, 2 NEP. Eum. 13, 3 (-verim, -veram *sim. inde a* TERT. bapt. 10 p. 209, 26 adv. Marc. 3, 1 p. 377, 11); -assem *sim. inde a* CIC. Verr. II 3, 40 APVL. apol. 82, 1 TERT. adv. Marc. 4, 7 p. 436, 20. 4, 8 p. 438, 7.

formae deponentiales: ITALA act. 8, 25 (cod. e) -ti sunt euangelium (*gr.* εὐηγγελίζοντο, cod. g -bant, *Vulg.* euangelizabant). Hebr. 12, 25 (Epiphan. in cant. 20 C.-G.) respuentes eum, qui in terra -tus est (*gr.* τὸν χρηματίζοντα, *Vulg.* loquebatur; *vix pass. cum ed.*). *vix addas:* MAR. VICTORIN. in Eph. 3, 13 qui euangelizat et -atur (*codd., sed* -at *edd. ut antea, ubi* praecedit *et* praedicitur *trad.*). CASSIOD. var. 8, 11, 4 (*huc traxit Flobert, Verbes déponents, 1975, 239, ut etiam* compl. in act. 14, 18 [precati sunt *Stangl, Blätter f. d. bayer. Gymn. 34, 1898, 569*]).

vocalem i *brevem esse testatur* EVTYCH. gramm. V 469, 2 (*cf. etiam* AVG. doctr. christ. 3, 3, 7), *sed* i *producit* DRAC. laud. dei 3, 637 -ante.

de notione: SYNON. Cic. p. 420, 9 commemorat ... monet. docet. -at. praecanit. *eqs.* p. 438, 34 profitetur. -at. iactat. ostentat. gloriatur. testatur. commentat. GLOSS. προκηρύσσω. κηρύσσω. προπαραγγέλλω. GLOSS.[L] I Ansil. PR 333–344 (*sic cod. Monac. lat. 14429*) -at, praefert se, praefitetur (*an* profitetur?), ostentat, testatur *eqs.* (*v. etiam vol. X 1, 106, 32 sq.*). II Philox. PR 52 -at: προλέγει, κηρύσσει. V Aa T 217 testor: -o. *legitur inde a* PLAVTO *per totam latinitatem, varia frequentia (cf. e. g.* CIC. *saepe,* LIV. *ter), sed post scaenicos vet. raro in poesi (singulis vel paucis locis* CATVLL., PHAEDR., MART., HIL. hymn. *posterioresque, inter quos* PRVD. *7 locis notabilis).* [*a sermone docto non alienum: it.* predicare; *sard. centr.* preikare; *raet. occ.* predigà; *francog.* prêcher; *prov. vet.* prezicar *et var. francoprov., prov., vasc.; cat.* prehicar; *hisp.* predicar; *port.* pregar. *cf. M.-L. 6718. Battisti-Alessio IV 3056. Wagner II 306. Wartburg IX 288 sqq. Corominas[2] II 641. Machado[3] IV 420. St.*] [*confunditur saepe cum* praedicere, *e. g.* LVCIL. 611 CIC. nat. deor. 2, 153 LIV. 35, 39, 7 SVET. vita Lucani p. 51, 14; *falso trad. pro* praedita ARNOB. nat. 5, 23; *falsa var. l. e. g.* PLAVT. Trin. 335 (praemandatum *A*). CAES. Gall. 1, 43, 4 (commemoravit *recte α*). FRONTIN. strat. 2, 5, 10 (*pro* praedari). HIL. trin. 10, 42 (*pro* praecatum esse, *quod restit. l. 50*); *vix recte restit.* CIC. har. resp. 29 (*cf. Courtney, Class. Rev. 10, 1960, 97*).]

i. q. cum ostentatione quadam (coram, palam) dicere, adfirmare, confirmare, eloqui, narrare sim. (hic illic non multum distat a mera notione dicendi, cf. p. 559, 39; rarius de rebus tacite aliquid significantibus, v. e. g. infra p. 552, 16. 40. 46. 554, 77; gr. respondet saepe κηρύττω, *quod infra non adnotavimus):* I *usu communi:* A *generatim:* 1 *exempla varia:* **a** *de animantibus (exempla selecta; -ant haedus* PLAVT. Merc. 249, *historiae* CIC. Att. 2, 5, 1, *lingua* VAL. MAX. 8, 9 ext. 2, *vulpes* PHAEDR.): PLAVT. Amph. 374 perii. :: parum etiam, praeut futurum est, -as. 901 vera -o (Cas. 191. *al.* TER. Andr. 465 Eun. 828 LAMPR. Heliog. 35, 7. *cf.* PLAVT. Men. 412 haud falsa). 1085 ego faciam ..., ut aliter -es. 1117 formidolosum facinus -as (*cf.* CIC. Pis. 38 scelera). Asin. 204 aliam nunc mi orationem ... -as. Curc. 679 nugas. Merc. 249 haedus ... infit mihi -are sese ... capram abduxisse. Mil. 1224 permirum. Rud. 138 ut verba praehibes, me periisse -as. *et al.* TER. Eun. 354. 721 utrum taceam an -emne? Phorm. 725 ne se eiectam -et. RHET. Her. 3, 8, 15 aliud iniuste, aliud inmodeste ... factum -emus. CIC. Verr. II 5, 7 contagio ... servilis belli cur abs te ... -atur? Planc. 51 *tuus* avus ... Nasicae tibi aediliciam -ret repulsam. de orat. 2, 296 semper is fui, qui de te oratore sic -rem, unum te in dicendo mihi videri tectissimum. Att. 2, 5, 1 quid ... historiae de nobis ... -arint? CAES. Gall. 4, 34, 5 barbari ... paucitatem ... nostrorum militum suis -verunt. VAL. MAX. 1, 1 ext. 3. 8, 9 ext. 2 veteris comoediae maledica lingua ... -bat. PHAEDR. app. 30, 10 (*avis ad vulpem*) bene -as. PLIN. paneg. 2, 8 felices nos ... -amus (*vergit ad B2 ut:* HIER. epist. 22, 6, 6 -atur beatus. VVLG. prov. 31, 28 beatissimam [cant. 6, 8, *ubi gr.* μακαριοῦσιν]). SCAVR. gramm. VII 31, 5 (*ex Varrone*) de provincia existimamus, cum de ea bene aut male -amus. *al.* **b** *de rebus, quae tacite aliquid significant:* ACC. trag. 616 *Telephum* virum memorabilem intui viderer, ni vestitus taeter, maestitudo, vastitudo -rent hominem esse (*seq. lacuna*). CATVLL. 39, 21 *dens nitens* te amplius bibisse -et loti. TERT. nat. 2, 8, 14 (*Ioseph interpretatur somnium regis*) septem *boves* enectos ... septem annorum inopiam -are (*nisi ad 2, sed antea:* significare). AVSON. 328, 12 p. 116 P. haec *forma* Rheno genitam *Bissulam* -at, haec *lingua* Latio. AVG. in euang. Ioh. 49, 8 -ent horae diem, ... et per horarum praedicationem credat mundus in diem (*allegorice horae apostolos, dies Christum significat*). PHYSIOGN. 53 cervix, quae soluta et invalida est, nocentes et insidiosos homines -at. PS. EVSEB. GALLIC. hom. 4, 2 G. per aurum rex ostenditur, deus ture agnoscitur, per myrrham ... *sepultura* crucifigendi hominis -atur (4, 3 morituri s. -atur [*nisi utrumque locum ad 2 trahas, coll. IIB4*]).

2 *significantur futura (sc. praedicendo sim., cf. IIB; v. etiam p. 554, 18):* PLAVT. Epid. 625 e tuis verbis meum futurum corium pulchrum -as. Persa 679 te ad me recipito ... :: quod futurum est, -as. CIC. Verr. II 5, 113 non falso ille de vobis iam in morte ipsa -vit. ad Q. fr. 2, 3, 7 cetera sunt in rebus nostris, cuius modi tu mihi fere diffidenti -bas, plena dignitatis et gratiae. PS. CIC. epist. ad Oct. 6 te fata patriae Paridem futurum -bant (-ebant *edd.*). MELA 3, 48 *antistites oraculi* scire ventura et -are. APVL. met. 3, 1, 4 illam mihi gloriosam peregrinationem fore Chaldaeus Diophanes obstinate -bat. 4, 27, 7 (*de somniis*) ridere ... vel in voluptatem veneriam convenire ... vexatum iri -bunt. VITA Anton. 23 p. 38, 8 divinare et -are, quae fieri habent post dies (*gr.* μαντεύεσθαι, *Euagr.* praedicere). 31 p. 44, 26 futura -are (*gr.* προλέγειν, *Euagr.* divinationem ... habere). 33 p. 47, 2 gubernator ... et agricolae ... -ant futuram tempestatem (*gr.* προλέγουσιν). PRVD. cath. 1, 52 salvator ... Petro ... sese negandum -ans. CAEL. AVR. gyn. 2, 92 *v. p. 564, 32.* ISID. orig. 11, 3, 2 monstra atque prodigia ideo nuncupantur, quod ... monstrare ac -are aliqua futura videntur.

B *speciatim -ant qui:* 1 *publice proferunt, edicunt sim.:* **a** *praecones:* PLAVT. Bacch. 815 ut praeco -at (CIC. Verr. II 3, 40 palam. off. 3, 55. fam. 5, 12, 8 *praecones ludorum.* ITALA gen. 41, 43 [cod. 101] -vit p. ante eum [*Vulg.* clamante praecone, *aliae vers.* clamavit, praeconavit]. *cf.* CIC. Quinct. 50 de quo homine praeconis vox -at et pretium conficit). Stich. 195 ut faciam praeconis compendium ... *et* auctionem -em (208[a]. 245). CIC. opt. gen. 19 *in contione.* APVL. met. 11, 9, 6 plerique qui facilem sacris, *sc. pompae,* viam dari -rent. ITALA Dan. 5, 29 (cod. 176) -verunt de eo, *sc. Daniele,* esse eum in tertium principem in regno suo (VVLG. -tum est de eo, quod *eqs.*). I Macc. 10, 63 (rec. L, *sim.* rec. B, VVLG.; *verba regis*) exite cum eo in medio civitatis, et -ate, ⌊ut nemo⌋ (*rec. B* ne quis) adversus eum de ullo adeat negotio. VVLG. II par. 30, 6 cursores ... iuxta quod rex iusserat. II Esdr. 6, 7 prophetas (*quasi praecones*) posueris, qui -ent de te (*sc. Neemia*) in Hierusalem. Iudith 11, 6 *disciplina Olophernis* omnibus provinciis -atur (*var. l.* praecatur). Is. 52, 7 pedes adnuntiantis et -antis pacem; adnuntiantis bonum, -antis salutem. *al.* **b** *quicumque in tribunali, senatu sim. loquuntur:* PLAVT. Poen. 1245 -bo, quomodo vos furta faciatis multa. LVSC. LANVV. com. 2 Athenienses, bellum cum Rhodiensibus quod fuerit, quid ego hic -em? (*ad rem cf. Don. Ter. Eun. 10*). CIC. Quinct. 47 ut tu ipse -as. Q. Rosc. 37. Caecin. 25 de se ... hoc -at; ... hoc de se iuratus -et. Cael. 71 hoc etiam loco, *sc. in tribunali,* ... damnatio -atur. *al.* CAES. civ. 1, 32, 6 (*in senatu*) iniuriam in eripiendis legionibus -at. 2, 18, 3 saepe ex tribunali *Varro* -vit. VAL. MAX. 5, 2, 9 in contione -vit. *in iunctura cum* moneo, denuntio, testor *sim. (huc traximus exempla inter* -are *et* praedicere *ambigua coll. l. 81, sed contra l. 75 et Cic. Phil. 7, 20* monebo, praedicam, denuntiabo. *sublucet color minandi l. 81):* CIC. Verr. I 36 moneo, -o, ante denuntio: *eqs.* ([*locum afferens verbum tertiae coniug. intellexisse videtur Mar. Victorin. rhet. 1, 16 p. 197, 20* si aliquid futurum mali praedicamus, *eqs.*]. I 43 m. -oque. Rab. Post. 15 m. et -o, integra re causaque denuntio, omnes homines deosque testor. GLOSS. IV 539, 4 m.: -o, testor. GLOSS.[L] I Ansil. PR 352–354 -o m. antestor denuntio praecano [*sic cod. Monac. lat. 14429*]). Rab. perd. 33 clamo, -o, denuntio (Mil. 52 *mortem* denuntiatam ... *et* -tam. Phil. 6, 5 testificor, d., ante -o. *v. etiam supra*). PS. QVINT. decl. 18, 13 -o, testor (*v. etiam supra*). **c** *magistratus et quicumque imperio praediti sunt:* LIV. 4, 53, 10 consul ... -ans participem praedae fore exercitum (38, 42, 9 c. intercedebat, indignum esse -ans *eqs.*). EDICT.

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

imp. inc. de temp. accus. (Pap. Corp. 237) 1, 3 (*saec. II/III*) id ... iure nobis -andum puto, quod *eqs.* ITALA II par. 24, 9 (Complut.) dixit rex: ... -ent in Iuda et in Iherusalem inferre domino *eqs.* (*sc. levitae, nisi generaliter dictum ut* VVLG. -tum est ..., ut *eqs.*). 36, 22 (*ibid.*) *Cyrus rex* -bit in universo regno suo etiam edicto dicens (VVLG. iussit -ari. *item* ITALA [= VVLG.] III Esdr. 2, 2 Weber). Ion. 3, 7 (cod. 175 *al.*) -tum est in Nineve a rege et a maioribus civitatis (*Vulg. aliter*). I Macc. 5, 49 (rec. B) iussit Iudas -ari in exercitu, ut unusquisque ... permaneret (rec. L praecepit ... -are [*sed* -ari *codd. XG*], *ut* VVLG.). AMM. 15, 8, 9 contio ... -ans. VVLG. iud. 7, 3 Ier. 34, 8. **d** *mercatores et mercantium more agentes* (*cf.* auctionem *p. 552, 53*): PLIN. nat. 15, 83 omen fecere M. Crasso venales -antis voce cauneae (*fici. cf. Cic. div. 2, 84* quidam ... vendens ... clamitabat). APVL. met. 2, 21, 5 *quidam senex* clara ... voce -bat: *eqs.* **e** *domini libertatem edicentes* (*sc. quae datur*): VVLG. Ier. 34, 15 (*verba domini*) ut -retis libertatem unusquisque ad amicum suum (34, 17 ut -retis l. unusquisque fratri suo ...; ecce ego -o l., ait dominus, ad gladium et pestem et famem).

2 *nomen quoddam dant, titulum adscribunt* (*saepe posita appellatione per praedicativum; cf. IID nec non p. 552, 13*): PLAVT. Amph. 359 me esse huius familiai familiarem -o (*cf.* Asin. 345 me eius servom -o esse). Asin. 758 quod illa amicae ⟨suae⟩ amatorem -et *illum* (*757* nominet). Men. 715 Hecubam quapropter canem Graii esse -bant. Persa 136 esse se peregrinum. Pseud. 192 me ... ut -et lenone ex Ballione regem Iasonem. Rud. 653 lenost: quid illum porro -em? ACC. trag. 4 tu pertinaciam esse ... hanc -as, ego pervicaciam aio. SALL. (?) rep. 1, 3, 4 an ... me his dictis corruptorem victoriae tuae ... -ent. NEP. Dion 10, 2 qui vivum eum tyrannum vocitarant, eidem liberatorem patriae tyrannique expulsorem -bant. PETRON. 74, 9 *Fortunata* male dicere Trimalchioni coepit et purgamentum dedecusque -are (*item per convicium*: ARNOB. nat. 1, 64 qui pecudes vos esse, qui ... furiosos -ant et insanos). PLIN. epist. 7, 28, 2 ut ... non sint tales (*sc. amici*), quales a me -antur. SVET. Claud. 39, 2 non cessavit omni oratione filiam et alumnam ... -are *Agrippinam.* Otho 12, 2 *milites Othonem* unicum imperatorem -antes. Tit. 7, 1 *Titum* propalam alium Neronem ... -bant (*cf.* TERT. adv. Marc. 1, 11 p. 304, 21 ut novus ... Triptolemus -retur). FRONTO p. 114, 20sq. v. d. H. (*sc. me magistrum*). APVL. flor. 18, 34 repertorem. SOL. 38, 13 Ceraunius -atur (*cf. Plin. nat. 5, 99* appellatus).

3 *fabulis narrant, vulgo tradunt sim.*: PLAVT. Bacch. 962 (*interpol.*) Vlixem ut -ant cognitum ab Helena esse (ACC. carm. frg. 19 non ... aquila, ita uti -ant, sciciderat pectus? CIC. Verr. II 5, 82 erat Nice facie eximia, ut -atur. ARNOB. nat. 1, 49 p. 44, 7 M. Aesculapium ipsum datorem, ut -ant, sanitatis. 3, 4 p. 161, 20. 3, 10 p. 168, 10 musa ut -at Lucretia [*i. Lucretii*]. *cf.* PLAVT. Cas. 398 sicut ... -ant). AFRAN. com. 403 quod vulgo -ant aurito me parente (*i. asino*) natum, non ita est. CIC. Manil. 22 quam *Medeam* -ant in fuga fratris sui membra ... dissipavisse. Tusc. 1, 113 Argiae sacerdotis Cleobis et Bito filii -antur. CAES. Gall. 1, 39, 1 *Galli et mercatores* ingenti magnitudine corporum Germanos ... esse -bant. TERT. adv. Val. 10 p. 189, 5 huius *Horothetis* -ant operā ... purgatam *Sophiam.* ARNOB. nat. 3, 37 p. 193, 15 M. (*antea*: est auctor, *postea*: conscribunt). 4, 22 p. 226, 14. *al.*

4 *laudibus efferunt* (*-ant animantes*; mens APVL. flor. 16, 33, vetustas PANEG. 2, 17, 1, *? fortuna* NEP. Thras. 1, 4 [*loco parum perspicuo*]; *cf. etiam p. 554, 37sqq. et IIE*): **a** *se vel sua* (*hic illic quasi gloriando, se iactando sim.*): PLAVT. Epid. 446 pugnas (453 Truc. 482). Merc. 289 benignitatem tuam mi experto -as. Mil. 651 plus dabo, quam -bo, ex me venustatis tibi. 777 Alexandri praestare -at formam suam. Pseud. 531. RHET. Her. 4, 34, 45 magno se -at auxilio fuisse. 4, 40, 52 quid nunc ego de meis promeritis -em? (*cf.* CAES. civ. 2, 32, 11 de meis in vos meritis -turus [praeiudicaturus *trad.*] non sum). CIC. Verr. II 3, 151 hoc quasi praeclarum aliquid -are. leg. agr. 2, 84 de ... maioribus. Pis. 2 mihi ista licet de me vera cum gloria -are. Cato 31 de virtutibus suis (CAES. Gall. 1, 44, 1. SVET. Claud. 25, 4 nihilo deteriorem v. aut condicionem suam -antes. FRONTO p. 169, 7 v. d. H. ut nullus miles Plautinus de suis quam hic de tuis v. gloriose -ret [*cf. Adnot. p. 169, 34* gloriatur]). off. 1, 137 deforme ... est de se ipsum -are, falsa praesertim, et cum inrisione audientium imitari militem gloriosum. *al.* CAES. Gall. 6, 18, 1 Galli se omnes ab Dite patre prognatos -ant. civ. 2, 39, 4 de suis ... laudibus (Ps. VARRO sent. 142 laudem amittunt, quoniam ipsi eam de se -ant). 3, 90, 1 NEP. Alc. 4, 6 VITR. 7 praef. 3. 9, 7, 7. SEN. benef. 3, 38, 3 quid eo fortunatius sene, qui omnibus ubique -bit a filio se suo beneficiis victum? *al.* MELA 1, 59 PLIN. nat. 37, 111. *al.*
b *alios vel aliena*: TER. Eun. 565 *quid virginis* faciem -em aut laudem? (*differentiam statuit* DON. *ad l.* 1 '-amus' ut sunt res, 'laudamus' extollimus. 2 vel '-amus' voce, 'laudamus' argumentis). RHET. Her. 3, 6, 11 illius virtutes (CIC. Arch. 20 optime. FRONTO, *v. sub a.* TREB. Claud. 13, 8 v. et verecundiam. AVSON. 468 p. 405, 9 P. *al.*). CIC. Q. Rosc. 19 de hoc, *sc. Roscio*, ut existimabas, -bas. Catil. 2, 9 idem ... fortis ... -batur. p. red. in sen. 30 merita -anda atque recolenda (Planc. 4 m. Cn. Planci erga me minora esse dicerent, quam a me ipso -rentur). Brut. 266 quid quisque dicendo potuerit. Tusc. 5, 43 *bonum.* 5, 50 beata vita. *al.* SALL. Iug. 85, 27 vera. NEP. Timol. 4, 3 laudes (APVL. flor. 18, 17 HIER. psalt. sec. Hebr. 26, 7). Att. 13, 7 hoc non auditum, sed cognitum -amus. *al.* SEN. contr. 1, 1, 22 de ... ingenio (suas. 6, 24 de i. atque industria). VELL. 2, 98, 3. PLIN. nat. 13, 130 frutex ... miris laudibus -tus pabulo omnium. 19, 57 caules. 21, 44 herbam ... ad omnia utilem. *al.* TAC. ann. 2, 25, 3 invictos et nullis casibus superabiles Romanos -bant. 4, 34, 4 imperatorem (*postea*: caelo aequavit). SVET. vita Lucani p. 51, 14 in gloria ... palam -anda (CYPR. epist. 13, 1 g. vestri nominis. *cf.* GELL. 15, 20, 10 ut in gloriae ... loco -rent). *et saepe.* *in panegyricis*: PLIN. paneg. 2, 2 nec eadem de principe palam, quae prius, -emus. 4, 3 munera tua. 16, 1 moderatio tua. *al.* PANEG. 2, 1, 2 ultra quam alias -tus es. 2, 5, 1 patris ... virtutibus -andis (7, 8, 1. *cf.* 8, 1, 1 divina virtutum vestrarum miracula). 5, 7, 6 remedia numinis tui. 7, 1, 2 beneficia. 11, 1, 3 lustris omnibus -andis. 12, 1, 1 res ... gestas. *al.* AVSON. 419, 62 p. 369, 406 P. 419, 70 p. 371, 463 istaec non tam -are quam prodere.

5 *docent, explanant sim.* (*sc. sapientes et artium periti, ars l. 33; sublucetne respectus praescribendi* APVL. *sub b?* [*cf. IIC*]): **a** *-ant philosophi*: PACVV. trag. 367 fortunam insanam esse ... perhibent philosophi saxoque instare in globoso -ant volubili. VAL. MAX. 7, 2 ext. 4 beatum terrarum orbem futurum (*nisi ad A2*). 7, 2 ext. 11 Aristoteles de semet ipsos in neutram partem loqui debere -bat, quoniam laudare se vani, vituperare stulti esset. PLIN. nat. 30, 9 *magiam.* APVL. Socr. 3 p. 124 frequentissime. 6 p. 132 seiunctos et alienatos a nobis deos. TERT. anim. 5, 2 *Stoici* spiritum -antes animam *esse.* 24, 3 *memoriam* Plato sensuum et intellectuum salutem et Cicero thesaurum omnium studiorum -vit. CYPR. idol. 6 Socrates (*de daemonio ut*: LACT. epit. 23, 2). LACT. inst. 4, 23, 9 (*bis*). epit. 4, 3. FILASTR. 38, 1 arithmeticam. 103, 3 poetae ... falsique filosofi ausi sunt ... impietatis semina saeculo -are. AMM. 25, 4, 7 *Iulianus* id -bat *eqs.* AVG. civ. 6, 10 p. 267, 19 D. theologian naturalem. 7, 5 p. 281, 1 mysteria ista ... loquacius et elatius. *al.* **b** *-ant ceteri*: ASELL. hist. 2 quae in bello gesta sint, non -are aut interea quid senatus decreverit aut quae lex rogatiove lata sit, *eqs.* BELL. Alex. 14, 5 *geographi* -ant partem esse Alexandriae dimidiam Africae. SEN. nat. 7, 1, 5 qui significationes eius *cometae* graves -ent (*item de astrologis*: TERT. idol. 9 p. 38, 23 mathesis ... stellas Christi, non Saturni et Martis ... observat et -at). COLVM. 1, 4, 2 testificandum atque ... -andum habeo, quod *eqs.* (*item de rerum rusticarum scriptoribus*: PLIN. nat. 17, 135 -antes germina parturire). PLIN. nat. 21, 181 cui ... salutares trychnos Xenocrates -et (*item de medicis* [*hic illic simul intellegenda notione laudandi*]: 23, 72 venenum esse. 25, 40 Hippocrates miris laudibus in mulierum usum -vit *herbas Mercuriales.* 25, 169. 28, 110 contra suffusiones nihil utilius -ant [29, 122 fel -atur ad albugines, s., caligines, *eqs.*]. 30, 90. 92. 31, 33 ex ... nivibus insaluberrimos potus -ant). GELL. 7, 15, 3 'quiescit' ita oportere dici -vit, ut 'calescit' (*item de grammaticis*: PROB. inst. gramm. IV 55, 34 'a' praepositio ablativi casus -atur [praedicitur *trad.*]). APVL. met. 11, 22, 8 indidem mihi -at *sacerdos*, quae forent ... praeparanda. MIN. FEL. 19, 1 audio poetas ... unum patrem divum atque hominum -antes. TERT. idol. 10 p. 39, 25 (*de ludimagistris*) quibus necesse est deos nationum -are. *al.*

6 *adnuntiant aliquem*: COLVM. 7, 12, 1 quis hominum clarius aut tanta vociferatione bestiam vel furem -at, quam iste *canis* latratu?

II *usu potius christiano et biblico* (*v. etiam p. 558, 53; cf. Mohrmann, Études sur le latin des Chrétiens II 1961, 63 sqq.*): **A** *docendo, exponendo fidem vel res ad fidem pertinentes* (*addidimus recitationem nominum episcoporum sub 2b*): **1** *generatim*: **a** *accedit obi. vel similis indicatio* (*exempla pauca selecta*): **α** *-antur deus, Christus sim.*: deus: MIN. FEL. 19, 15 d. novimus et parentem omnium dicimus et numquam publice nisi interrogati -amus. TERT. carn. 7 l. 66 -ans et probans. idol. 6 p. 35, 31 unum (adv. Marc. 4, 34 p. 538, 2sq. u. d. -antes creatorem et u. Christum -antes eius. 5, 20 p. 647, 7. adv. Prax. 13 p. 249, 1 d. et dominus -batur [*item* IREN. 2, 35, 2]. IREN. 3, 12, 8. LACT. inst. 1, 4, 1. *al.*). *ibid.* verum (IREN. 3, 12, 9. FILASTR. 67, 2 cum ... d. v. -andum statuerit *Christus.* 69, 7 incarnatus est, et homo ... et d. v. creditur, cognoscitur, colitur et in ecclesia catholica -atur. AVG. civ. 7, 27 p. 309, 19 D.). ieiun. 1 p. 274, 22 alium (adv. Marc. 1, 20 p. 317, 2 non a. d. ab apostolo -tum quam *eqs.* 1, 21 p. 317, 16. 4, 21 p. 488, 14. *al.*). adv. Marc. 1, 21 p. 317, 7 novum (5, 5 p. 586, 19). 4, 25 p. 506, 4 ignotum. adv. Prax. 13 p. 246, 28 duo (13 p. 248, 11. *al.*). *et saepe.* Christus: TERT. adv. Marc. 5, 5 p. 586, 27 *apostolus* scandalum Iudaeis -at Ch. 5, 20 p. 647, 2 *quod* alii per invidiam et contentionem ... plerique ex dilectione, nonnulli ex aemulatione, iam aliqui et ex simultate Ch. -rent (*cf.* ITALA Phil. 1, 15 [cod. e *al.*] quidam ... propter invidiam et contentionem, quidam ... propter ⌊beneplacitum⌋ [⌊ ⌋ VVLG. bonam voluntatem]. 1, 17 [cod. 61] per contensionem [*gr.* καταγγέλλουσιν *ut* 1, 18, *Vulg.* adnuntiant, *aliae vers.* adnuntiant, pronuntiant]). ITALA I Cor. 1, 23 (cod. d *al.*) crucifixum. 15, 12 (Tert. resurr. 48 *al.*) quod a mortuis resurrexit (AVG. civ. 22, 9 p. 582, 6 D. 22, 12 p. 589, 28). CYPR. idol. 15 non tantum praeconio vocis, sed et passionis testimonio (*var. l.* probaretur). HIL. in Matth. 11, 7. 21, 5. RVFIN. Adamant. 1, 6 -ret vel annuntiaret (*gr.* ἀνηγόρευσεν ἢ εὐηγγελίσατο). *al.* *alia*: TERT. carn. 3 l. 53 -ans spiritum columbae corpore delapsum desedisse super dominum (RVFIN. Orig. princ. 1 praef. 4 p. 11, 10). 6 l. 9 solidum Christi corpus ... -are. adv. Marc. 3, 1 p. 377, 11 *creatorem* (3, 22 p. 415, 16. *cf.* AVG. civ. 12, 28 p. 555, 15 D. conditorem). 5, 2 p. 572, 4 divinitas -batur in euangelio. ITALA II Macc. 9, 17 (rec. B *al.*)

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

dei virtutem ([gr. καταγγέλλοντα, Vvlg. -turum dei potestatem, aliae vers. pronuntiaturum, circumiturum annuntiantem]. al., cum laude cf. p. 557, 44). act. 5, 28 (Praedest. 3, 3 p. 635^{C}) ne -retis hoc nomen ([gr. διδάσκειν, aliae vers. doceretis]. Cypr. epist. 73, 14 n. Christi. al.). 9, 20 (cod. e al.) in synagogis -vit eis Ihesum, quia hic est filius dei (Hil. trin. 7, 6 dissimilem deo patri f. Hier. in Gal. 1, 17 p. 328^{B}. Chromat. in Matth. 48, 2 E.-L. unigenitum dei f.). Hil. ad Const. 2, 5, 2 prima *fides* quae omousion decernit taceri; sequens ... quae omousion discernit et -at ([praeiudicat *B pr. man.*]. c. Const. 12 *bis.* 15 Hier. epist. 17, 2, 2 Vita Fulg. p. 107 L.). syn. 70 unam substantiam (71 irrationabiliter -anda). Hier. epist. 18 A, 7, 5 trinitas (*cf.* Avg. civ. 11, 24 p. 494, 27 D. unitas [Clavd. Mam. anim. 2, 7 p. 122, 14]). *al.*

β -antur variae res: Tert. nat. 1, 7, 29 mortuorum resurrectio -atur (adv. Marc. 5, 11 p. 615, 15 carnis r. resurr. 28 p. 65, 12. *al.* Iren. 5, 13, 5 r. et incorruptelam carnis. *al.*). carn. 4 l. 36 si ... regnum caelorum -ret (7 l. 56 dei r. adv. Marc. 4, 21 p. 487, 28. 4, 23 p. 499, 17. Itala Luc. 8, 1 [cod. a. *al., cf.* Vvlg.] -ans et adnuntians r. dei. 9, 60 [cod. d] vade et -a r. [*gr.* διάγγελλε, *Vulg.* adnuntia]. *et al.*). ieiun. 8 p. 283, 25 multa super eo (Avg. civ. 16, 2 p. 122, 19 D.). adv. Iud. 6, 2 -tam (*var. l.* praedictam) novam legem a prophetis (adv. Marc. 4, 22 p. 495, 1 -ans et implens l. et prophetas. praescr. 13 l. 10 novam l. et novam promissionem. *al.*). adv. Marc. 3, 22 p. 415, 18. 5, 5 p. 585, 5 gratiam et pacem (Cypr. epist. 59, 13 Novell. Valent. 17, 1). praescr. 23 l. 22 aliquid contrarium (Iren. 3, 12, 13; *cf.* Tert. praescr. 25 l. 3 diversa). resurr. 20 p. 52, 12 veritates (Iren. 1, 9, 5 quae ab ecclesia -atur v. Cypr. sent. episc. 56 Lvcif. Athan. 1, 34 l. 17 D. *al.*). Itala Matth. 4, 23 (cod. a *al.* = Vvlg.) -ans euangelium regni (9, 35 [cod. a *al.* = Vvlg.] docens ... et -ans e. regni. Rom. 15, 20 [cod. d *al.* = Vvlg.; *gr.* εὐαγγελίζεσθαι, *cod. g* euangelizare]. Barnab. 5, 9 Iren. 3, 1, 1. *al.*). act. 13, 5 (cod. e *al.* = Vvlg.) -bant verbum dei in synagogis Iudaeorum ([*cod. d al.* adnuntiabant, *gr.* κατήγγελλον *ut* 15, 36 *et* 17, 13]. Rom. 10, 8 [cod. d *al.* = Vvlg.] v. fidei. apoc. 1, 2 [cod. h *et* Primas.] -vit v. dei et testimonium Iesu Christi [*gr.* ἐμαρτύρησεν τὸν λόγον, *Vulg.* t. perhibuit]. Vvlg. Ier. 19, 2 -bis ibi verba [*Itala Wirc.* lege, *gr.* ἀνάγνωθι]. *al.*). *et saepe.*

b *sine obi. ponitur (pauca notabiliora; saepe gerund. vel part. praes.; pass. impers. infra l. 42. al.)*: Tert. apol. 21, 23 ordinatis eis *discipulis* ad officium -andi (*cf.* adv. Marc. 5, 3 p. 575, 18 -andi munus. Ps. Evseb. Gallic. hom. 61, 2 G. -antis officium). bapt. 14 p. 213, 21sqq. *Paulus* ait se missum ... ad -andum: nam et prius est -are, posterius tinguere, si prius -tum; ... licuit et tinguere, cui licuit et -are (adv. Marc. 4, 43 p. 568, 9 praescr. 21 l. 2. 6 Hier. hom. Orig. in Ezech. 13, 1 p. 442, 8. *cf. et* Itala Marc. 3, 14 [cod. a *al.* = Vvlg.] ut mitteret eos -are. Oros. hist. 7, 4, 5 ad -andum dimisit). carn. 2 l. 17 si apostolus *es, o Marcion,* -a publice. fug. 6, 3 per totum orbem. adv. Marc. 5, 20 p. 647, 12 fides -antium. Itala Matth. 3, 1 (cod. a *al.* = Vvlg.) Iohannes ... -ans in deserto (Prosp. chron. I p. 409, 376). Rom. 10, 14 (cod. e *al.* = Vvlg.) quomodo ... audient sine -ante? (*item* Avg. in euang. Ioh. 57, 4 nat. et grat. 2, 2). I Cor. 15, 2 (cod. 251 = Vvlg.; *cod. d al.* euangelizavi, *gr.* εὐηγγελισάμην, *ut* I Petr. 4, 6 [Cypr. testim. 2, 27]). Hil. in Matth. 2, 2 -anti *Iohanni.* Ambr. in psalm. 118 serm. 13, 23 stillant mel labia -antis. Hier. epist. 142, 1 -andi ... libertatem. in Ier. 1, 9 confidentiam ... -andi. *al.* *-at Christus ipse sim.*: Tert. carn. 4 l. 20 propter eum *hominem* -vit (*sim.* adv. Marc. 1, 11 p. 305, 7). ieiun. 13 p. 292, 5 spiritus sanctus. orat. 4 p. 183, 16 *dei voluntatem* dominus administravit -ando, operando, sustinendo. Itala Matth. 11, 1 (cod. a *al.* = Vvlg.). I Petr. 3, 19 (cod. 65 *al., sim.* Vvlg.) spiritibus adveniens -vit. Iren. 1, 3, 3 uno ... anno volunt eum post baptisma -asse (*item* 2, 20, 1. 2, 22, 1. *al.*). Ps. Avg. quaest. test. I 102, 9 -ante filio. Svlp. Sev. epist. app. 1, 6 ego (*i. Christus*) in Paulo gentibus -avi. *al.*

2 *speciatim in liturgia*: **a** *respicitur homilia (vel lectio in ecclesia recitanda l. 74; cf. Bastiaensen, Vocab. liturg. dans l'Itin. d'Égérie, 1962, 96sqq.)*: Peregr. Aeth. 25, 1 *ut presbyteri* -ent; et post illos ... episcopus -at; quae praedicationes ... dominicis diebus fiunt (*sim. de isdem*: 25, 10. 26 -ant etiam omnes presbyteri et sic episcopus semper de eo loco tractantes euangelii. 27, 6 assidue. 42. 43, 2). 46, 4 *episcopus* (Lib. pontif. p. 9, 9. *v. etiam supra*). Hil. in psalm. 13, 1 oportet ... et -antes existimare non hominibus se loqui, et audientes scire non *eqs.* Gavdent. serm. 5, 6 G. -antis labori (*opponitur*: memoriae auditoris). Conc.^{S} I 5 p. 124, 11 Nestorius, cum in ecclesia -ret, *eqs.* ([*gr. I 1, 7 p. 42, 24* ἐξηγούμενος]. Conc. Hippon. a. 393 [Corp. Christ. 149] p. 21 l. 46 placet ut scripturae canonicae quae lectae sunt, sed et passiones martyrum ... in e. -entur. Vita Caes. Arel. 1, 54 [*bis*]. 1, 55). Max. Tavr. serm. 23 M. Conc. Vas. a. 529 p. 56, 19 si presbyter ... non potuerit -are, sanctorum patrum homiliae ... recitentur (Caes. Arel. serm. 1, 12 in parrochiis p. et diaconi et possunt et debent frequentius -are. *v. etiam l. 64sqq.*). Inscr. christ. Diehl 1092, 4 (*a. 546*) ornabit festa dictis -ans in populis. **b** *respicitur recitatio nominum episcoporum, quae fit in celebranda missa (cf. p. 545, 84)*: Conc.^{S} IV 1 p. 122, 26 usque adhuc ipse inscriptus est et -atur cum aliis episcopis. p. 122, 33 *non* audivi Theodorum ... -ari in sacris diptychis sanctissimae ... ecclesiae. p. 123, 7. 124, 22 (*cf. p. 123, 17* nominatur. *al.*). *al. ibidem.*

B *praedicendo futura (regnum dei, resurrectionem mortuorum sim. v. sub A1a; ceterum cf. IA2)*: **1** *-at deus, Christus sim.*: Tert. apol. 21, 17 (rec. Fuld.) *Christum* olim a deo -tum. 48, 10 *deus* non aliter destinavit quam -vit. fug. 6, 5 persecutiones eos passuros -bat et tolerandas docebat (adv. Marc. 4, 39 p. 553, 9 eventuras). adv. Marc. 3, 19 p. 409, 10 exitum eius a suo deo -tum. 3, 22 p. 415, 17 hoc passuros apostolos (*cf.* 4, 39 p. 553, 17 in passiones. Lact. inst. 4, 26, 31 de sua passione). 4, 1 p. 425, 15 qui -vit innovationem, iste praenuntiavit et contrarietatem. *al.* Victorin. Poetov. in apoc. 11, 5 spiritus sanctus sparse -at et praeposterat. Hier. epist. 57, 7, 5 dominum -antem apostolis fugam. *al.* **2** *-ant prophetae, scripturae sim.*: Tert. apol. 20, 4 (rec. Fuld.) *v. p. 565, 54.* 21, 14 dei radius, ut retro ... -batur, delapsus in virginem *eqs.* 21, 15 *secundum adventum Christi* manifestius -tum. bapt. 10 p. 209, 26 *Iohannes* quem -verat, quem advenientem designaverat. 11 p. 210, 9 quasi ... ipsum *Christum* suis manibus tincturum Iohannes -asset. carn. 17 l. 12 signum daturus dominus ab Esaia -batur. ieiun. 7 p. 283, 16 -torum temporum ab Hieremia. adv. Iud. 3, 8. 4, 4 sicut per prophetas -tum (*var. l.* praedictum) est. 5, 4 per prophetas -at spiritus. adv. Marc. 3, 5 p. 383, 3 quod in primordio de homine -tum est. 5, 13 p. 622, 14 Christum in lege figurate -tum. *et saepe.* Itala Is. 30, 10 (Praedest. 3 praef. p. 630^{A}) nolite -are nobis dura (*gr.* λαλεῖτε, *Vulg.* loquimini. *explicatur*: per legem comminantem -are supplicia). Ion. 3, 4 (Lucif. Athan. 2, 33. *al.*) et -vit et dixit (*Vulg.* clamavit). I Petr. 1, 10 (*in var. l. Vulg.*) prophetae qui de futura in nobis gratia dei -verunt (*gr.* προφητεύσαντες, *Vulg.* prophetaverunt). Victorin. Poetov. in apoc. 4, 1 quod et prioribus est ⌊-tum significanter⌋ (*sic iungit Jülicher, Götting. gel. Anz. 181, 1919, 49*). Zeno 2, 55 (1, 8, 2 L.) Iohannes baptista ante -vit his verbis: *eqs.* Priscill. tract. 10, 138 propheticus sermo semel loquens et duo -ans (Vvlg. III reg. 22, 13 sermones prophetarum [*gr.* λαλοῦσιν]). Vvlg. act. 3, 20 *Christum* qui -tus est vobis (*var. l.* praedictus, *gr.* προκεχειρισμένον, *Italae verss.* praedestinatus, destinatus, praeparatum). Capit. Vulg. I Petr. 1, 7 p. 268 W.-Wh. de prophetis qui animarum tolerantiam -arunt (*cf. Isid. praef. test. 96* et prophetas qui praenuntiaverunt futuram ecclesiae in passionibus tolerantiam). Hesych. in lev. lib. 4 praef. p. 928^{B} prophetica vox, quae ante multas generationes -ta est, latuit. Max. Tavr. hom. 13 p. 249^{D} praedictus a patriarchis, a prophetis -tus, annuntiatus ab angelis, ab apostolis approbatus. *al.* **3** *-ant apostoli, episcopi, sacerdotes sim.*: Tert. carn. 16 l. 10 cum ... venturam *carnem Christi* ... in suggestu paternae claritatis -emus (*nisi ad p. 554, 80*). Itala I Thess. 3, 4 (cod. d *al.*) -vimus vobis passuros nos tribulationem (*gr.* προελέγομεν, *Vulg.* praedicebamus). apoc. 10, 11 (Victorin. Poetov. *ad l.*) -are in populis, linguis et nationibus (*gr.* προφητεῦσαι, *Vulg. et explic. Victorini* prophetare). Cypr. laps. 7 *prophetae et apostoli.* Lact. inst. 4, 21, 2 quae Petrus et Paulus Romae -verunt (*velut ad A referendum affert Koffmane, Gesch. des Kirchenlat. I 81*). *al.* *de martyre Maccabaeo*: Cypr. Fort. 11 p. 340, 6 tortoris sui supplicia -are (*cf. p. 339, 26* prophetavit). **4** *-ant res (scripturam sim. v. sub 2)*: Tert. bapt. 5, 5 p. 206, 4 figura ... medicinae corporalis spiritalem medicinam -bat ([canebat *ed. Mesnartii, quod def. Luiselli*]. *cf.* adv. Iud. 9, 22 petra ... Christus multis modis et figuris -tus est [praedictus *var. l.*]). adv. Marc. 4, 13 p. 457, 19 non tantum vocibus prophetarum, sed et argumentis rerum -tum. monog. 8, 1 *continentia Iohannis* -ans Christum, *monogamia Zachariae* ... -ans sacerdotem.

C *indicando, praecipiendo actiones, caerimonias, tempora religiosa sim.*: **1** *disciplinam, ieiunium, paenitentiam sim.*: Tert. ieiun. 12 p. 291, 10 sobrietatis disciplinam (adv. Marc. 4, 16 p. 469, 1 d. patientiae. Lex Visig. 5, 4, 17). 16 p. 295, 19 apostolos et prophetas sancituros ieiunium et -turos officia curantia deum (*allata antea* Itala Ioel 1, 14 [*ibid., cf.* Hier. *ad l.*] sanctificate ieiunium et -ate curationem). monog. 3, 11 unicas nuptias. paenit. 2, 4 ei *paenitentiae* -andae (Itala Luc. 24, 47 [cod. a *al.* = Vvlg.]. Hil. hymn. 3, 19. *al.; cf.* Itala Marc. 1, 4 [cod. c *al.* = Vvlg.] baptismum paenitentiae [*sim.* Luc. 3, 3 *ibid. et* act. 13, 24 cod. d = Vvlg., *ubi gr.* προκηρύξαντος, *aliae vers.* propraedicante]. 6, 12 [cod. a *al.* = Vvlg.] ut paenitentiam agerent. act. 26, 20 [cod. h] paeniteri [*gr.* ἀπήγγελλον, *Vulg.* adnuntiabam]). pudic. 15 p. 251, 4 qui ... post angustias atque pressuras, post ieiunia et vigilias castimoniam quoque -arit (*spectat ad II Cor. 6, 5sq.*). Itala II par. 20, 3 (Complut. = Vvlg.) ieiunium (Ion. 3, 5 [cod. 175 *al.* = Vvlg., *Aug. c. Gaud. 2, 12, 13* indixerunt]. Vvlg. III reg. 21, 9. 21, 12. Ier. 36, 9. *al.*). act. 10, 37 (cod. d *al.* = Vvlg.) *baptismum* (*v. l. 63*). Rom. 2, 21 (cod. d *al.* = Vvlg.) qui -as non furandum, furaris. Gal. 5, 11 (*ibid.*) circumcisionem -o (Avg. in Gal. 42, 15. *cf.* Ps. Avg. quaest. test. II nov. 55 p. 453, 25 non circumcidi). II Thess. 3, 10 (Theod. Mops. *ad l.*) hoc (*gr.* παρηγγέλλομεν, *Vulg.* denuntiabamus, *aliae vers.* praecipiebamus). Iren. 4 praef. 3 -verunt nobis fugere huiusmodi sententias (*var. l.* praeiudicaverunt). Cypr. mortal. 20 ut publice -rem fratres nostros non esse lugendos. Hil. in Matth. 10, 11 -ans simplices ... esse oportere. Filastr. 63 Symmachiani ... concupiscentiis -ant serviendum. Ambr. Ioseph 10, 58 viduas -at declinandas. Ps. Hier. in I Tim. 4, 5 p. 67, 13 abstinendum (*cf.* Svlp. Sev. dial. 1, 5, 1 abstinentiam). *al.* **2** *tempora religiosa*: Itala Is. 61, 2 (Tycon. reg. 5 p. 60, 16) -are annum domini acceptabilem ([*gr.* καλέσαι, Vvlg. annum placabilem, *Cypr. testim. 2, 10 al.* vocare]. Luc. 4, 19

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

[cod. c *al.* = VVLG.] a. d. acceptum et diem retributionis. ISID. nat. 6, 1 *bis*). 3 *congregationes convocandas*: CASSIOD. hist. 4, 23, 3 dum ... ante annum et sex menses synodus fuerit -ta (*Socrat. 2, 20 ἐκεκήρυκτο. cf.* 12, 2, 10 dum ... collectae -rentur [*Socrat. 7, 25 ποιούμενος*]).

D *cognominando, nomine quodam appellando sim.* (*cf. IB2*): 1 *Christum* (*deum*): TERT. adv. Iud. 9, 3 constat iam venisse illum, qui -batur Emmanuel ([*item* adv. Marc. 3, 12 p. 396, 4]. IREN. 4, 33, 11). adv. Marc. 3, 11 p. 393, 24 *cum* ipse se filium hominis -ret (4, 38 p. 552, 7 f. ... David). 4, 11 p. 449, 8 lumen et spem et expectationem nationum. 5, 5 p. 584, 23 non ... dispici posse, quis deus pater et dominus Iesus -etur (*cf.* adv. Prax. 2 p. 228, 27 ipse deus dominus omnipotens, Iesus Christus -atur. IREN. 2, 27, 2 alium ... esse, qui -atur deus, et alium patrem). IREN. 3, 19, 2 ipse ... deus et dominus et rex aeternus ... et verbum incarnatum -atur (AVG. in euang. Ioh. 19, 10 v. dei, filius dei). CYPR. idol. 11 inluminator et deductor humani generis. HIER. epist. 22, 19, 5 qui ... lapis -atur. in Ier. 17, 5/6 quamvis sanctum et cunctis excelsum virtutibus -ent salvatorem, tamen *eqs.* AVG. civ. 17, 17 p. 241, 9 D. sacerdos Christus ... apertissime -atur. CHROMAT. beat. 7 pax nostra et reconciliatio ab apostolo -tus est. *al.* 2 *homines* (*reflex. l. 21. 23. 26*): TERT. adv. Marc. 5, 1 p. 569, 17 qui se apostolum -et Christi. resurr. 49 p. 101, 22 *homines* de futura claritate caelestes -ti intellegentur. CYPR. epist. 52, 1 confessorem se ultra iactat et -at. 73, 21 *haeretici* interfectos *quosdam* martyras -ant. ANON. in I Cor. (ed. Frede) 6B unusquisque, a quo fuerat baptizatus, quasi 'vitae' suae 'auctorem' illum -ans. AVG. in euang. Ioh. 7, 19 vos iustos dicitis, cum sitis peccatores, sanos vos -atis, cum langueatis. RVSTIC. Conc.S I 4 p. 91, 36 -beris victor (*gr. I 1, 7 p. 146, 15 ἀνακηρυχθήσῃ*). 3 *res*: IREN. 1, 15, 4 tu, *Marce*, ... solus in idolum deposuisti eam, quae a te -atur veritas (*gr. λεγομένην*). CASSIOD. in psalm. praef. 2 l. 40 *ut psalmos*, qui diverso nomine praenotantur, lector aliud -are non audeat nisi psalmos David (*cf. l. 45* dicit esse davidicos).

E *laudando, admirando, magnificando sim.* (*cf. IB4 et p. 558, 12*): 1 *Christum, deum sim.* (nomen domini CYPR.): TERT. monog. 8, 3 ne dignius ... Christus -retur (*cf.* HIER. epist. 54, 18, 2 -at *Christum* triumphantem). CYPR. epist. 13, 3 nomen domini laudabili testimonio -atur. HIER. epist. 65, 7, 1 *sermonibus et opusculis* eum deum -turus sum (VVLG. Is. 29, 23 d. Israhel [*nisi ad A coll. Hier. ad loc. l. 27* docebunt]. PRVD. perist. 11, 226 antistes -at ... d.). SACR. Leon. 579 te (696. 1072. 1215 SACR. Greg. 87, 3. *al.*). 1276 verbum. *al.* 2 *virtutes*: a *divinitatis*: ITALA psalm. 91, 3 (Sangerm.) misericordiam tuam et veritatem tuam ([*gr. ἀναγγέλλειν, Vulg.* adnuntiandum]. AVG. civ. 21, 18 p. 524, 20 D.). prov. 1, 21 (Iren. 5, 20, 1) sapientia dei ... in summis muris -atur (*Vulg. aliter*). CYPR. Fort. 11 p. 337, 23 *Tobias* virtutem maiestatemque divinam sublimiter -at (VVLG. Iudith 6, 17). zel. 15 ut in actibus eius et laudibus divina generositas -etur. AVG. bon. viduit. 17, 21 dei gratiam ... grata ... pietate -amus (QVODV. de IV fer. 2, 11 Christi -es g.). civ. 10, 16 p. 427, 9 D. PS. AVG. quaest. test. I 97, 12 potentiam dei inaestimabilem -as (SACR. Leon. 673 tuorum -atur p. triumphorum). SACR. Leon. 81 meritum ... et gloria (115 SACR. Greg. 128, 5). 569 magnificentiam tuam ([*cf. Sacr. Gelas. 1418 M.* praecamus]. 848). 935 munificentiam (1030). *al.* b *hominum*: CYPR. epist. 60, 1 quid prius -are in vobis debeamus, utrumne ... fidem an ... caritatem (HIER. epist. 9, 1). 60, 2 fides, quam de vobis ... apostolus -vit (*v. supra et l. 57*). 67, 4 (*in ordinandis sacerdotibus*) ut plebe praesente vel detegantur malorum crimina vel bonorum merita -entur. Fort. 11 p. 340, 7 non virtus sola, sed et humilitas -anda est (SVLP. SEV. dial. 1, 10, 4 fidem adque v. 2, 12, 11 virginis). hab. virg. 4 continentiae munus ostenditur, virginitas -atur (CASSIOD. inst. 1, 21, 1. *cf.* HIER. epist. 49, 18, 2 virginitatis beatitudinem). patient. 1 de patientia locuturus ... et utilitates eius et commoda -turus (*sensum docendi praefert Conway ad l.*). HIER. epist. 18 A, 15, 4 humilitatem ... et mansuetudinem (VITA Fulg. p. 103 L.; *v. et l. 57*). PELAG. in II Cor. 3, 7 Moysi gloriam. PAVL. NOL. epist. 29, 7 sanctitatem. AVG. civ. 14, 15 p. 36, 4 D. Abrahae ... oboedientia -atur. 16, 1 p. 121, 7 pietatem. *al.* 3 *homines*: CYPR. epist. 55, 9 nonne hic *Cornelius episcopus* ... summo virtutis et fidei testimonio -andus est? laps. 19 Hieremiam deus laudat et -at dicens: '*eqs*'. LVCIF. Athan. 2, 27 l. 40 D. *ut me* -rem esse sine sordibus. AMBR. paenit. 2, 8, 69 ista ... -atur mulier. HIER. epist. 24, 5, 2 (*opp.* detrahere). 34, 3, 2 (*opp.* reprehendere). PRVD. perist. 9, 106 Cassianum. SVLP. SEV. dial. 1, 26, 1 Aegypti monachos -bo, laudabo anachoretas, mirabor eremitas. VINCENT. LER. 5, 3 -amus plane ... laudantesque miramur. PS. ORIG. hom. in Matth. 4, 1 p. 263, 22 apostolos. PALLAD. hist. mon. I 1 p. 255C bene meritos (*cf. gr. εἰς ἔπαινον*). FACVND. defens. 2, 1, 8 magna laude. *al.* *in ordinatione sacerdotum*: LAMPR. Alex. 45, 7 in -andis sacerdotibus, qui ordinandi sunt (*coll. l. 56 intelleximus colorem commendandi, existimandi sim.; alii de nominibus promulgandis coll. ibid. 45, 6* nomina ... proponebat). 4 *varia*: TERT. scorp. 8 p. 161, 8 *per martyrium* patiendo, quae et -assent (*nisi ad C*). HIER. epist. 49, 9, 1 aliud est non damnare, aliud -are *matrimonia* (*cf.* 49, 18, 4 quomodo non damnantur hae nuptiae, ita nec -antur). VVLG. Is. 3, 9 peccatum suum quasi Sodomae -verunt nec absconderunt. AVG. catech. rud. 7, 1 regnum iustorum atque fidelium et superna illa civitas eiusque gaudium cum desiderio -andum est. civ. 1, 13 p. 24, 2 D. bonum opus -at -andumque commendat. in psalm. 88 serm. 1, 6 ('confitebuntur caeli') totum quidquid -ant caeli, ex te est, de te est, et ideo securi -ant; norunt enim, quem -ant. *al.* *respici videtur praedicatio, quae fit in canone missae* (*cf. p. 546, 24*): AMBR. exc. Sat. 2, 46 mortem eius *Christi* orantes adnuntiamus, mortem eius offerentes -amus. PAVL. NOL. carm. 27, 54 omni pascha die ... ecclesia -at ... contestans domini mortem.

F *iubilando, cantando, exultando*: ITALA Zach. 9, 9 (Rufin. Adamant. 1, 25 *al.*) laetare, filia Hierusalem, validissime; -a, filia Sion ([*Vulg.* iubila]. *item* ORIG. in Matt. 16, 3 p. 468, 22. 16, 15 p. 522, 28). CYPR. laps. 1 laudes ... cum gloria -emus. HIER. psalt. sec. Hebr. 56, 11 in deo laudabo verbum, in domino -bo sermonem. CASSIOD. hist. 10, 25, 4 psallentes et unum canticum sub quadam congruentia -antes (*Theodoret. 5, 35, 4 μίαν ὑμνῳδίας ἁρμονίαν ὑφήνας. cf.* VEN. FORT. vita Radeg. 36 unam [*var. l.* unum] de meis canticis a saltantibus -ari).

III *in arte logica, i. q. definio, κατηγορέω* (*quod respondet, nisi alia adnotavimus; fere formae passivae; activae e. g.* BOETH. *l. 33. 57. 66. 69*): **A** *aliquid* ad *aliquid* (*κατά cum gen.*) *-atur*: MAR. VICTORIN. Boeth. in Porph. comm. pr. 1, 14 p. 40, 7 genus esse, quod ad plures differentias specie distantes in eo, quod quid sit, -atur, velut animal (*sim.* BOETH. Porph. isag. p. 27, 1; *quam Boethii versionem infra non iam adnotavimus*). 1, 22 p. 66, 11 speciem esse, quae ad plurima numero differentia in eo, quod quid sit, -atur (2, 27 p. 127, 20). 1, 22 p. 68, 9 species est, ... ad quam genus in eo, quod quid sit, -atur. 2, 5 p. 94, 9 differentia est, quod ad plurimas res specie distantes in eo, quod quale sit, -atur. BOETH. herm. sec. 1, 1 p. 16, 13 *putant* -ari ... enuntiationem ad utrasque (*i. negationem et affirmationem*). in Porph. comm. pr. 1, 7 p. 18, 2sq. genus ad species, quae sunt sub ipso positae, univoce -ari potest; porro autem quicquid ad quaslibet res aequivoce -atur, *eqs.* 1, 16 p. 47, 18 ad differentiam. syll. categ. 1 p. 805C si quis ... ad ipsam speciem ... velut ad subiectum -et. *al.*

B *aliquid* de *aliquo* (*κατά cum gen.; alia adnotavimus*) *-atur*: MAR. VICTORIN. Boeth. in Porph. comm. pr. 1, 17 p. 51, 12 genus est hoc, quod de plurimis -atur (2, 16 p. 114, 17 de p. speciebus. BOETH. in Porph. comm. pr. 2, 12 p. 106, 15). 1, 17 p. 51, 15 species ... de pluribus non tamen specie differentibus, sed numero, -atur (1, 19 p. 58, 9sqq. unde hoc, quod de p. -atur [*gr. p. 3, 14 λέγεσθαι*], genus, distat ab his, quae de singulis -antur, *eqs.* 2, 23 p. 123, 3 [*gr. p. 19, 11 ἐπὶ ... εἰδῶν λέγεται*]. 2, 24 p. 123, 20 [*gr. p. 19, 17 ἐπὶ πλειόνων λέγεσθαι*]. *al.*). 1, 17 p. 53, 20 homo ... species cum sit, de Socrate, Platone, Cicerone -atur (*gr. p. 2, 27 per gen.*). 2, 14 p. 111, 7 de speciebus (*gr. p. 15, 20 τῶν ... εἰδῶν, ut* 2, 15 p. 113, 15 [*gr. p. 16, 3*]). 2, 26 p. 125, 20 de se ipsa invicem -antur *species et proprium* (*gr. p. 20, 12 ἀλλήλων ἀντικατηγορεῖσθαι*). *al.* PS. AVG. categ. 7 (39 M.-P.) quaecumque ... -ari de animali possunt, eadem et de homine et de Cicerone -antur. MART. CAP. 4, 364 de ullo subiecto -atur (BOETH. categ. Arist. lat. 2a12 [*gr. λέγεται, ut* 3a23]). 4, 365 *secunda substantia* de prima ... -atur. BOETH. c. Eut. 2, 38 universales sunt, quae de singulis -antur. in Porph. comm. pr. 2, 16 p. 114, 20 (*fort.* MAR. VICTORIN.) conversim -ari (*gr. p. 16, 10 ἀντικατηγορεῖται, ut* top. Arist. lat. 102a19. 102a29. *al.*). *al.* CASSIOD. inst. 2, 3, 8 (*passim*). 2, 3, 10. *adhibetur in theologia christiana*: BOETH. divin. tit. utrum pater et filius et spiritus sanctus de divinitate substantialiter -entur (2. 22. 27. 33. 45. 49. *cf.* 14 de divina substantia. 16 de divinitatis substantia). 18 *quae* de singulis in unum collectis tribus singulariter -buntur (30 -amus).

C *cetera exempla*: MAR. VICTORIN. Boeth. in Porph. comm. pr. 2, 31 p. 131, 4 conversim ... -atur (*gr. p. 22, 8 ἀντικατηγορεῖται, ut* 2, 31 p. 131, 6 [*gr. p. 22, 9*]). PS. AVG. categ. 7 (44 M.-P.) differentia ... est, quae secundum multa ... quale sit specie -atur (*ibid.* [45 M.-P.]). BOETH. anal. pr. Arist. lat. 25b22 (rec. Flor.) 'est' ... quibuscumque adiacens -atur (rec. Carn. adiacenter -atur, *gr. προσκατηγορῆται, ut* herm. Arist. lat. 19b19). categ. Arist. lat. 3a6 aliquem ... hominem dices grammaticum, ergo et hominem et animal grammaticum -bis (*gr. ἐρεῖς*). 3b9 univoce -antur (*gr. συνωνύμως λέγεται*). elench. soph. Arist. lat. 167a18 simpliciter. herm. pr. 2, 11 p. 158, 19 sq. singillatim (*opp.* iuncta). herm. Arist. lat. 17a40 universale ... -ari (17b13sq. in eo vero, quod -atur universaliter, u. -are universaliter non est verum. *et sim. al.*). in top. Cic. 1 p. 279, 21 'omnis homo animal est', in hac ... propositione animal -atur, homo subicitur. *al.* *obi. est forma orationis, qua quid -atur*: BOETH. herm. pr. 1, 3 p. 64, 22 nihil ... horum significat per se verbi -ta prolatio (*sc. praedicati more*). herm. sec. 2, 5 p. 100, 5 semper ... -tus *terminus fit* ex verbo. 2, 6 p. 129, 16 subiectus ... sit qui primus dicitur, -tus vero qui posterior. syll. hyp. 1 p. 832D praedicativa ... propositio habet unum subiectum terminum, alterum -tum. in top. Cic. 5 p. 353, 14sq. -to nomini (*bis*). *al.*

appendix: I *structurae, quae indicant*: A *quid vel de quo* (*qua re*) *-etur*: 1 *per inf.* (*suppl. inf.* PLAVT. Cas. 398 [*v. sub 3b*], *suppl. inf.* esse *saepius*): a *acc. c. inf.* (*suppl. acc. saepius, e. g.* PLAVT. Mil. 931 PACVV. trag. 367): PLAVT. Amph. 359 me esse ... familiarem -o. 402 (*Sosia Mercurio*) quod mihi -as vitium (*sc. esse*), id tibi est (*notionem 'ascribendi' intellegit Lodge, Lex. Plaut. sub voce*). 730 cur ... -as te heri me vidisse? 905 Asin. 345 Cist. 36. *et saepe.*

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

indicatur, quid imperetur (*cf. c; dubites, an addi possit gerund., ut e. g.* CYPR. *et* AMBR. (*p. 556, 78. 80*): APVL. met. 11, 9, 6 viam dari. **b** *nom. c. inf.*: CIC. Sest. 39 M. Crassus . . . vir fortissimus . . . infestissimus esse . . . -batur. PLIN. nat. 14, 140 per omnia haec -atur sitis quaeri. TERT. carn. 17 l. 12 adv. Iud. 9, 27. 13, 24. 28. 29 adv. Marc. 4, 16 p. 473, 13 VOPISC. Car. 11, 2. *al.* **c** *inf. fin.* (*sc. indicatur, quid imperetur; cf.* APVL. met. 11, 9, 6 *supra sub a*): ITALA II par. 24, 9 (Complut.) inferre (*sec. gr.*; VVLG. ut deferrent). act. 26, 20 (cod. h) paeniteri (*sec. gr.; Vulg.* adnuntiabam, ut *eqs.*). IREN. 4 praef. 3 fugere. Ps. AVG. quaest. test. II nov. 55 p. 453, 25 non circumcidi. *al.* (*cf. gerund. p. 556, 80 sq. al.*).

2 *per obiectum* (*hic illic suppletur ex enunt. relat., e. g.*: PLAVT. Merc. 513. Persa 679 quod futurum est, -as. *al.*): **a** *pron. vel adi.*: PLAVT. Amph. 554 id. 901 vera (Cas. 191 Curc. 397. *al.*). *et saepe. pron. praeparativum*: PLAVT. Amph. 561 audes mihi -are id, domi te esse nunc qui hic ades? CIC. Verr. II 3, 151. 5, 113 Caecin. 25. *al.* **b** *subst.* (*accedit hic illic obi. q. d. internum, e. g.* laudes *sim. p. 553, 82. 558, 12. 561, 19 al.*): PLAVT. Amph. 402 quod . . . vitium. 1117 formidolosum facinus. Asin. 204. 339. Aul. 314 mortalem (*item cum acc. personae*: Epid. 459 Pseud. 1195. *al.*). *et saepe.* **c** *acc. dupl.* (*sc. accedit praedicativum; de obi. dupl. sec.* docere *v. sub B2*): PLAVT. Men. 909 se miserum (Most. 981 patrem . . . m. Persa 649 hominem). Pseud. 192 Rud. 653. TER. Andr. 465 haec vera ([*nisi* haec, *sc. Mysis*]. Eun. 828). CIC. Catil. 2, 9. SALL. (?) rep. 1, 3, 4 me . . . corruptorem. *al.*

3 *per adv.* (*exempla potiora; ceterum quaedam etiam ad C2 trahi posse vix negaverimus*): **a** *exempla varia*: PLAVT. Amph. 1085 ego faciam tu idem ut aliter -es (TERT. praescr. 32 l. 21 illi, qui ab apostolis didicerunt, a. -verunt. scorp. 11 p. 172, 1 HIL. trin. 12, 3. *al.; cf.* TERT. resurr. 30 p. 68, 4 alias). SCAVR. gramm. VII 31, 5 de provincia existimamus, cum de ea bene aut male -amus (CYPR. zel. 12 b. atque utiliter). VICTORIN. POETOV. in apoc. 4, 1 significanter (*v. p. 556, 26*). *al., v. etiam supra sub IIIB et C.* **b** ut, ita *sim.* (*praeparative l. 41 sq.*): PLAVT. Asin. 566 fateor profecto ut -as (praedicis *var. l.*), Leonida, esse vera (901 amat . . . te, ut -at. Aul. 688 ita est, ut -as. 800. Bacch. 815. 962 [*interpol.*] Vlixem ut -ant cognitum ab Helena esse. Capt. 123. *al.* CIC. har. resp. 48. *al.* LENT. Cic. fam. 12, 14, 4. *al.*). Cas. 398 sicut Herculei -ant . . . prognatis *accidisse* (Most. 771. *al.*). TER. Andr. 875sq. ita -ant ([*explicat* DON.: artificiose pro 'dicunt' posuit: adeo in hac re vehementer commotus senex hoc ipsum repetit '-ant' per iracundiam]. ACC. carm. frg. 19 ita uti. CIC. Phil. 2, 49 [*seq. acc. c. inf.*]. *al.*). CIC. leg. agr. 2, 84 sic (*seq. orat. recta.* de orat. 2, 296 *seq. acc. c. inf. al.*).

4 *per orat. rectam* (*additur saepius verbum dicendi in forma quasi pleonastica* '-at dicens' *sim., e. g.*: TERT. adv. Iud. 13, 11. ITALA II par. 36, 22 [Complut.]. ITALA [= VVLG.] III Esdr. 2, 2 Weber; *adiungitur per* et *e. g.* ITALA Ion. 3, 4 [Lucif. Athan. 2, 33] -vit et dixit. CYPR. domin. orat. 18 -ante et dicente): CIC. Verr. I 36 moneo, -o, ante denuntio: *eqs.* (*sim.* Rab. perd. 33 [*cum pron. praepar.*]. Rab. Post. 15). II 5, 124 quod . . . -ent: *eqs.* leg. agr. 2, 84 de vestris maioribus -atis: *eqs. ibid.* sic vestri posteri de vobis -bunt: *eqs.* off. 3, 55. SVET. Iul. 56, 3 de . . . commentariis . . . ita -at: *eqs.* GELL. 15, 20, 10. *al.*

5 *per enunt. secund.* (*relat. non attulimus, hic illic c. pron. praeparativo; c. obi. anticipato* ITALA act. 9, 20 [cod. e *al.*]. I Cor. 15, 12 [Tert. resurr. 48 *al.*]): **a** *interrog.*: PLAVT. Poen. 1245 -bo, quomodo vos furta faciatis *eqs.* LVSC. LANVV. com. 2 bellum cum Rhodiensibus quod fuerit, quid ego hic -em? ASELL. hist. 2 non -are . . ., quid senatus decreverit aut *eqs.* CIC. Manil. 48 quantas ille res . . . gesserit. Sest. 12 quibus hic rebus consulem . . . ad rem gerendam excitarit *eqs.* Brut. 266 quid quisque dicendo potuerit. Tusc. 3, 79 ut . . . tulerit quisque . . ., non quo quisque incommodo adfectus sit. FRONTO p. 168, 13 v. d. H. quam rei militaris peritus *sit Faustinianus.* APVL. met. 11, 22, 8. ITALA Marc. 5, 20 (cod. b *al.*) quanta sibi fecit (fecisset *al.; sim.* Luc. 8, 39 [cod. b *al.*]). CYPR. domin. orat. 12 quae . . . sit sanctificatio. PANEG. 10, 2, 4 quemadmodum educatus institutusque sis. *al.* **b** *varia*: APVL. met. 2, 21, 5 *senex* -bat, siqui . . . vellet, de pretio liceretur. TERT. adv. Iud. 3, 8 -bat dicens, quod . . . manifestus futurus esset (EDICT. imp. inc. de temp. accus. [Pap. Corp. 237] 1, 3 [*saec. II/III?*]. ITALA I Cor. 15, 12 [Tert. resurr. 48 *al.*] si . . . Christus -atur, quod . . . resurrexit. CYPR. epist. 68, 2. *al.*). ITALA Ion. 1, 2 (cod. 176) quia ascendit clamor malitiae eius ad me (*alii enunt. causale intellegunt*; Matth. 10, 7 [cod. a *al.*] quia [quoniam cod. k *al.*] adpropinquavit regnum caelorum. act. 9, 20 [cod. e *al.*]. *al.*). I Macc. 5, 49 (rec. L *al.*) ut adplicarent se (10, 63 [rec. L] ut nemo [*rec. B* ne quis] . . . adeat. Marc. 6, 12 [cod. a *al.*] ut paenitentiam agerent. VVLG. II par. 24, 9). II Thess. 3, 10 (Theod. Mops. *ad l.*) hoc -bamus vobis, quoniam, qui non vult operari, neque manducet (IREN. 3, 20, 4 ORIG. in Matth. 12, 15 p. 102, 10. *v. l. 72*).

6 *per locut. praepos.* (*sive solae ponuntur, sive accedunt ad. obi., orat. rectam sim.*): **a** de (*cf. p. 558, 34*): RHET. Her. 4, 40, 52 quid nunc ego de meis promeritis -em? CIC. Quinct. 50 de quo homine praeconis vox -at et pretium conficit. Q. Rosc. 19 de hoc, ut existimabas, -bas. Verr. II 5, 113 non falso . . . de vobis. Caecin. 25 de se . . . hoc (*ibid. iterum*). leg. agr. 2, 84 (*bis*). Rab. perd. 23 Arch. 26. *et saepe.* **b** super: TERT. apol. 21, 19 id . . . s. Christo -tum. ieiun. 8 p. 283, 25 multa s. eo -vit. adv. Marc. 4, 29 p. 524, 1 quae s. ipso fuerant -ta. **c** in (*aliter sub B3c*): *c. acc.*: TERT. adv. Iud. 10, 1 passionem crucis in Christum -tam (adv. Marc. 4, 10 p. 445, 11 nihil tale. p. 445, 25 tale quid. p. 447, 2. 4, 18 p. 479, 10. 4, 21 p. 489, 20. HIL. myst. 1, 5, 6 in Ch. et in ecclesiam). adv. Marc. 4, 10 p. 447, 4 in quem -batur (4, 21 p. 489, 22). 4, 39 p. 553, 17 haec in passiones -ari. resurr. 20 p. 52, 17 in . . . dominum. 28 p. 65, 27 quicquid in sanguinem -atur. 32 p. 71, 15 in istas substantias. *c. abl.*: TERT. adv. Marc. 1, 21 p. 317, 22 cum idem deus legis in Christo -retur (5, 17 p. 632, 14). PRISCILL. tract. 10, 141 ea quae in regionibus posita, in locis dicta, in regibus sunt -ta. SIDON. epist. 1, 9, 3 in Avieno iucunda velocitas, in Basilio sera numerositas -batur. **d** ad (*cf. p. 558, 20*): *cum neutr. subst.*: PEREGR. Aeth. 46, 4 *episcopus* -at in ecclesia ad singula, quae taliter exponuntur. *cum gerund.* (*sc. accedente respectu finali*): HIL. syn. 22 similitudinem ad abolendam . . . significantiam -bit. trin. 9, 70 haec . . . ad significandum . . . sacramentum . . . -ta. AMM. 21, 7, 1 hoc . . . ad leniendum . . . -bat. ANON. in II Cor. (ed. Frede) 24[D] ad evacuandam . . . regulam.

B *cui quid -etur*: **1** *per dat.*: **a** *pron.*: PLAVT. Amph. 554 mihi (561. Asin. 204 mi . . . despoliato. *al.*). Epid. 453 cui. *et saepe.* **b** *subst.* (*etiam adi. pro subst.*): PLAVT. Epid. 446 strenuiori. Persa 233 peritae. Pseud. 996 notis. CIC. Att. 1, 10, 6 communibus amicis. TERT. fug. 6, 3 omnibus gentibus (adv. Marc. 4, 31 p. 529, 4 IREN. 3, 12, 7. *al.*). adv. Marc. 4, 43 p. 568, 9 universis nationibus. TERT. (?) apol. 19 frg. Fuld. 4 eidem regi. *et saepius.*

2 *per acc.* (*sec.* doceo *vel sec. gr.; vix add.* CHROMAT. serm. 26, 2 L. Christo mundum [*trad.*, Christum mundo *ed.*]): ITALA Matth. 28, 19 (Fortun. in Matth. [Corp. Christ. 9, 367 sqq.] 1 l. 5) -ate omnem creaturam (*gr.* μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, *Vulg.* docete). TRANSIT. Mar. (rec. B2) 3 populum. *accedit insuper acc. rei pronuntiatae*: ITALA act. 8, 25 (cod. e) multa . . . castella . . . -ti sunt euangelium (*sc. dep.; gr.* πολλάς τε κώμας . . . εὐηγγελίζοντο, *Vulg. aliter*).

3 *per praepos.*: **a** apud: CIC. har. resp. 16 quae . . . non -rem a. vos (APVL. flor. 18, 17 facilius . . . laudes vestras alibi gentium quam a. vos -arim). fam. 15, 4, 15 de me a. te (VERVS Fronto p. 123, 18 v. d. H. AVG. in psalm. 49, 26). CYPR. epist. 61, 2 repraesentatum videmus in vobis, quod a. regem . . . pueri -verunt. Ps. HIER. in Gal. 4, 14 p. 53, 18 a. Galatas. ORIG. in Matth. ser. 39 p. 76, 5 a. omnes Aethiopas. **b** ad (*aliter p. 558, 20 sqq.*): TERT. fug. 6, 5 primum -andum erat 'ad oves perditas domus Israelis' (*cf. Matth. 10, 6*). praescr. 44 l. 23 ad vos. AMBR. epist. 51, 15 ad populos. VVLG. Ier. 34, 15 ad amicum suum (*dando libertatem ut*: 34, 17; *v. p. 553, 14*). **c** in: *c. acc.*: TERT. adv. Marc. 3, 6 p. 383, 19 si nihil tale -tum in illos inveniretur. 5, 3 p. 575, 18 in nationes -andi munus (praescr. 23 l. 27 in circumcisionem . . . in n.). resurr. 22 p. 55, 13 in orbem et in saeculum. ITALA Luc. 24, 47 (cod. f *al.* = VVLG.) in omnes gentes (*alias vers. v. l. 48. 56*). ORIG. in Matth. ser. 39 p. 77, 27 in animas. *c. abl.*: ITALA Luc. 24, 47 (cod. a *al.*) in omnibus gentibus (Gal. 2, 2 [cod. g *al.* = VVLG.] in g. [cod. d *al.* inter gentes]. HIER. hom. Orig. in cant. 2, 2 p. 44, 9 in universis g. CLAVD. MAM. anim. 2, 7 p. 122, 14). II Cor. 1, 19 (cod. r *al.* = VVLG.) in vobis (I Thess. 2, 9 [cod. d *al.* = VVLG., cod. g *al.* inter vos]). Col. 1, 23 (cod. d *al.* = VVLG.) in universa creatura. apoc. 10, 11 (Victorin. Poetov.) in populis, linguis et nationibus ([*gr.* προφητεῦσαι ἐπί, *Vulg.* prophetare populis *eqs.*]. AVG. in euang. Ioh. 9, 10. INSCR. christ. Diehl 1092, 4 [*a. 546*]). **d** *per alias praepos.*: ITALA Luc. 24, 47 (cod. d) super omnes gentes. Gal. 2, 2 inter (I Thess. 2, 9. *v. l. 49. 51*).

C *indicatur modus, ratio sim.*: **1** *per locutiones quasi instrumentales*: PLAVT. Epid. 625 e tuis verbis (CYPR. epist. 59, 13 v. fallacibus. ZENO 2, 55 [1, 8, 2 L.] his v.). Truc. 483 manibus . . ., haud in sermonibus (IREN. 4, 24, 2 sermone . . . sine scripturis. HIL. syn. 70 brevi ac nudo. *cf.* ANON. in I Cor. [ed. Frede] 11[A] per sermonis imperitiam). CIC. fam. 5, 12, 8 sua voce (APVL. met. 2, 21, 5 clara. TERT. adv. Marc. 4, 13 p. 457, 19 non tantum v. prophetarum, sed et argumentis rerum. praescr. 21 l. 9 tam viva . . . v. quam per epistulas. resurr. 12 p. 41, 22 viribus . . . ante quam v. *al.*). PLIN. nat. 13, 130 miris laudibus (25, 40 APVL. mund. 25 CYPR. epist. 10, 2. zel. 15 in actibus eius et l. *al.*). TERT. cult. fem. 1, 3 l. 20 eadem scriptura (ITALA [= VVLG.] III Esdr. 2, 2 Weber per s. VVLG. II par. 36, 22 [ITALA Complut.: edicto]). adv. Iud. 4, 4 per prophetas (5, 4 adv. Marc. 1, 20 p. 316, 12). *al.* **2** *per adv.* (*cf. A3*): CIC. Verr. II 3, 40 palam (Mil. 52 Att. 9, 9, 2 SVET. gramm. 23, 2 vita Lucani p. 51, 14 *al.; cf.* Tit. 7, 1 propalam). 5, 113 quod . . . non falso . . . -vit (BOETH. cons. 3, 6, 2 W.). dom. 93 gloriosius (Att. 2, 1, 6 multo . . . g. FRONTO p. 169, 7 v. d. H. gloriose. APVL. flor. 18, 36. CYPR. hab. virg. 5 gloriose et sublimiter. SACR. Greg. 87, 3). FRONTIN. strat. 2, 4, 10 clare (TERT. resurr. 20 p. 52, 17 luce clarius. IREN. 2, 35, 4 multo manifestius et clarius. 5, 13, 5 manifeste et c.). MIN. FEL. 19, 15 publice (TERT. carn. 2 l. 17 CYPR. mortal. 20 TREB. Claud. 13, 8 HIL. c. Const. 14. POSSID. vita Aug. 7 privatim et p.). TERT. apol. 21, 15 manifestius (adv. Marc. 5, 11 p. 615, 15 manifeste. IREN. 2, 28, 1 manifestissime. 5, 11, 1. *cf. etiam l. 77 sq.*). praescr. 26 l. 16 libere (IREN. 3, 12, 7 AVG. civ. 6, 1 p. 243, 20 D.). *al.*

II *alia notabiliora*: **A** *syn. et iuxta posita* (*selecta; cf. etiam p. 552, 71*): PLAVT. Amph. 1117 memoras (Epid. 453 Mil. 777).

[Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Cist. 36 aiunt (Curc. 679 ACC. trag. 4). Most. 1140 fateor (VAL. MAX. 8, 9 ext. 2 HIL. c. Const. 22). TER. Eun. 565 quid . . . -em aut laudem? (CYPR. laps. 19 HIER. epist. 22, 6, 6. 22, 41, 2. *al.*). RHET. Her. 3, 8, 15 dicamus (CIC. Sest. 18 CAES. Gall. 6, 18, 1 VAL. MAX. 7, 8, 6. *al.; cf.* BELL. Alex. 64, 2 dictitabant [APVL. apol. 82, 1]). CIC. Arch. 21 feretur (APVL. flor. 18, 36. *cf.* CIC. Tusc. 5, 43 -andum et prae se ferendum [5, 50 *bis*]). Att. 9, 9, 2 ostendit (TERT. adv. Iud. 6, 1 Ps. EVSEB. GALLIC. hom. 4, 2 G.). SEN. benef. 7, 22, 2 iactare (CYPR. epist. 52, 1. 68, 2). APVL. met. 4, 27, 7 nuntiant (TERT. adv. Iud. 9, 1 Scap. 3, 3. *cf.* idol. 10 p. 39, 25 enuntiare. adv. Marc. 3, 1 p. 377, 25 adnuntiatus [3, 6 p. 385, 19. *al.*]. 4, 1 p. 425, 15 praenuntiavit. adv. Prax. 24 p. 274, 13 pronuntiabatur [PROB. inst. gramm. IV 55, 34]). TERT. carn. 7 l. 56 doceret (ITALA Matth. 4, 23 [cod. a *al.* = VVLG.]. 9, 35 [cod. a *al.* = VVLG.]. Marc. 16, 20 [cod. o]. IREN. 1, 10, 2. *al.*). ITALA prov. 1, 21 (Iren. 5, 20, 1) loquitur (LACT. inst. 1, 4, 1 VVLG. iud. 7, 3).

B *homoeoprophora, fig. etym.*: PLAVT. Bacch. 815 praeco -at (*v. p. 552, 48*). ITALA psalm. 2, 6 (Veron. *al.* = VVLG.) -ans praeceptum. AMBR. bon. mort. 3, 8 praeconio -ari (in psalm. 40, 18). VVLG. Ion. 3, 2 -a . . . praedicationem (Ps. HIER. in Rom. 15, 15 p. 25, 22 DIDYM. serm. [Rev. Bénéd. 73, 1963] p. 11 l. 36). BOETH. herm. pr. 1, 5 p. 77, 19 ut unum praedicatum . . . -etur.

part. praes. praedicāns, -antis *pro subst. vel adi. v. sub verbo (inde a* CIC. nat. deor. 1, 72 fam. 5, 13, 5 CAES. civ. 2, 44, 2 BELL. Afr. 90, 3. *al.; cf. p. 555, 37); de var. l.* -antissimum (*pro* praedicatissimum) *v. l. 61.*

p. p. p. pro subst. **praedicātum,** -ī *n.* 1 *i. q. laus (vel res laudata)*: VAL. MAX. 5, 4 ext. 1 idem -um de pietate Perus (*gen.*) existimetur (*intellegimus 'idem censeatur factum laudatum eqs.'*). AVG. in psalm. 88 serm. 1, 6 *caeli* norunt . . ., quem praedicant (*sc. deum*), quia non possunt de -o erubescere (*i. de laude? de re laudata? an masc. de deo laudato?*)' 2 *i. q. praedictio (vel res praedicta)*: TERT. cult. fem. 1, 3 l. 9 meminerat . . . de omnibus -is (praedicationibus *Kroymann*) eius *proavi.* resurr. 2 p. 26, 8 -a repraesentare. VICTORIN. POETOV. in apoc. 6, 1 resignatio sigillorum . . . apertio est veteris testamenti -orum et praenuntiatio in novissimo tempore futurorum (*sic ed. Victorin.*, et -orum pr. *rec. Hier.*). *ibid.* ceteri tres equi: famem, ⟨bella⟩ et pestilentiam in euangelio dominus ostendens -a manifeste significat (*sic ed. Victorin.*, bella, fames et pestes . . . -um manifestius significat *rec. Hier.*). Ps. LACT. PLAC. fab. Ov. 3, 7 Pentheus . . ., in contemptum trahens -a Tiresiae auguris. 3 *i. q. praeceptum, doctrina*: EPIST. pontif. 379 CONC.^{S} I 2 p. 23, 13 praestemus eorum (*sc. nostrorum auctorum*) diligentiam -is. 4 *in arte logica, i. q. praedicamentum, categoria (opp. saepe* subiectum): BOETH. anal. pr. Arist. lat. 49a25 (rec. Flor. *et* Carn.) in omnibus . . . -is ad extremum reduplicatio est ponenda (*gr.* ἐπικατηγορουμένοις). categ. Arist. lat. 3b4 quaecumque . . . de -o dicuntur, eadem et de subiecto dicentur (*gr.* κατὰ τοῦ κατηγορουμένου). diff. top. 1 p. 1175^D nomen subiectum est, oratio -um. elench. soph. Arist. lat. 173b7 in ratione . . . -orum (*gr.* κατηγορουμένων). herm. pr. 1, 5 p. 77, 14 propositio ex uno subiecto et ex uno -o facta est (*cf.* in top. Cic. 5 p. 353, 12 *omnis* simplex propositio ex subiecto -oque consistit). 1, 7 p. 91, 10 -um semper maius est subiecto. 2, 10 p. 130, 5 unum subiectum et duo -a. syll. hyp. 1 p. 832^D 'homo animal est', homo subiectum est, animal -um. in top. Cic. 5 p. 353, 27 subiectum . . . -o coniungitur. *al.*

p. p. p. pro adi. **praedicātus,** -a, -um. *i. q. laudatus, laudabilis*: 1 *posit.*: AVG. anim. 4, 2, 2 (*verba Vincentii Victoris*) Augustini doctissimi viri -ique episcopi. 2 *superl.* (*cf.* multum . . . -us AVG. civ. 17, 20 p. 246, 28 D.): AVG. civ. 14, 5 p. 12, 21 D. -issimae puritati. c. Iulian. op. imperf. 1, 9 doctores. 6, 30 locus. c. Pelag. 4, 8, 24 -issimus tractator divinorum eloquiorum. CONC.^{S} I 2 p. 12, 23 piissimum et -issimum imperatorem (*var. l.* praedicantissimum; *item* p. 14, 6).

gerund. **praedicandus,** -a, -um *pro adi.* (*vi verbali vigente v. supra*). *i. q. laudandus, laudabilis*: 1 *vario usu (attulimus ea tantum, ubi* -us *iuxta adi. ponitur)*: CIC. Phil. 2, 4 (*ironice*) o incredibilem audaciam, o impudentiam -am! Ps. HIL. libell. 14 p. 88, 1 quam gloriosum et -um. AVG. civ. 10, 10 p. 417, 32 D. o theurgia praeclara, o animae -a purgatio! COD. Theod. 16, 6, 6, 1 -um ac memorabilem . . . diem paschae.

2 *insigne epitheton*: a *posit.*: RVFIN. Clement. 10, 69, 3 (*Petrus ad deum*) pater -e. PAVL. NOL. epist. 51 tit. sanctis et merito -is atque venerandis et dilectissimis filiis Eucherio et Gallae (AVG. epist. 193 tit.). AVG. epist. 27 tit. domino vere sancto et venerabili et eximia in Christo laude -o fratri Paulino (43 tit. merito [256 tit.]. 244 tit. 261 tit. -o . . . *et* desiderabili. epist. ed. Divjak 23 tit. -o atque honorando). SVLP. SEV. dial. 2, 6, 2 vir omni vita merito -us (*cf.* RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 236, 8 -ae memoriae vir [*gr. I 1, 6 p. 157, 2* τὸν ἀοίδιμον ἐκεῖνον, *Dionys. Exig. Conc.*^{S} *I 5 p. 299, 11* venerandae]). VICT. VIT. prol. 2. Ps. VICT. VIT. pass. 15 diacones. VEN. FORT. carm. praef. 4 p. 1, 21 vir apostolice -e papa Gregori. PASS. Mar. Iac. 3, 1 episcopi. b *superl.*: CONC.^{S} I 3 Rustic. p. 190, 28 sententias . . . patris nostri beatissimi et -issimi Athanasii (*I 2 p. 106, 23* opinabilis, *I 5 p. 337, 7* per omnia laudabilis, *gr. I 1, 4 p. 19, 16* πανευφήμου *ut* I 3 Rustic. p. 191, 16 -issimi patris nostri Athanasii).

deriv.: praedicabilis, praedicamentum, praedicatio, praedicativus, praedicator (-trix); *cf.* praedicatorius, praedicium.
compos.: ante-, de-, propraedico. *Gatti.*

2. *praedico, -dīxī, -dictum, -dīcere. *a prae et dicere.* *scribitur* pred-: CHART. Lat. antiq. 396, 1 (*saec. II*) predeixit. SALL. epist. Pomp. 10 (*frg. Aurel. saec. IV/V*). *et saepius in codd. rec.* NOT. Tir. 6, 69 -it. 78 -xit. *imperat.* -dic DIOM. gramm. I 349, 26 VVLG. I reg. 8, 9; *de part. praes. pro gerund. v. p. 563, 69.* i *longam testantur* EVTYCH. gramm. V 468, 34 AVG. doctr. christ. 3, 3, 7. *legitur inde a* NAEVIO, PLAVTO, TER., PACVV., LVCIL., CALVO, CIC., VARRONE *per totam latinitatem, varia frequentia: sc. in oratione prosa saepe habent* CIC., LIV., VELL., COLVM. (*maxime p. p. p. ut* PLIN. nat.), *neglegunt e. g.* VITR., CELS.; *in poesi exstat multo rarius, deest e. g.* CATVLLO, HOR., PROP., PHAEDRO, LVCANO, IVV. [*confunditur in codd. maxime cum* praedicare CIC. de orat. 3, 37 nat. deor. 2, 153 LIV. 35, 39, 7. *al.* (*restituitur* LVCIL. 611 APVL. Socr. 7 p. 135); *ceterum e. g. cum* praediscere AETNA 245 (*falsa var. l.* VERG. georg. 1, 252. 2, 255 *iam in codd. antiq., v. p. 564, 44*), *cum* praecidere SEN. epist. 102, 6 (*falso trad.* GERM. 447); *restituitur* FEST. p. 229 (prodicunt *trad.*). SEN. benef. 5, 6, 5 (praeditos *vel* perditos *trad.*); *in versione prava sec. gr.* προῄρηνται ORIBAS. syn. 8, 9, 2 La.]

I *i. q. antea dicere* (*-unt res, sc. significando, sub B1c et B2aγ; gr. respondere solet* προλέγω, *quod infra fere non adnotavimus; cf.* GLOSS. II 415, 48 προαγορεύω: -o, praefor. 418, 47 προλέγω: -o, edico, . . . praefor, antedico. *al.*): A *pertinet ad ordinem, seriem dictorum (sc. quae antecedunt sive dictis sive factis)*: 1 *in dictis (etiam de cautione praemissa [e. g. l. 33. 43sqq.] et de initio loquendi; scripta, quae forma dialogi composita sunt, sub 2 attulimus)*: PLAVT. Men. 47 ne mox erretis, iam nunc -o prius: idem est ambobus nomen . . . fratribus. TER. Andr. 46 hoc primum . . . -o tibi: quas credis esse has, non sunt verae nuptiae. 793. CIC. Catil. 4, 6 illa -am, quae sunt consulis. LIV. 39, 16, 10 haec vobis -enda ratus sum. SEN. contr. 1, 1, 9 volo quaedam futuro -ere patri. VELL. 1, 13, 4 ut . . . iuberet -i conducentibus, si eas *statuas* perdidissent, novas eos reddituros (*subest color quidam praecipiendi, cf. p. 566, 81, sed v. etiam p. 564, 28*). PLIN. nat. 28, 29 priusquam ipse eam *lippitudinem* nominaret aliusve ei -ret. QVINT. inst. 4, 2, 57 ut a Cicerone (*in oratione Miloniana*) sunt . . . -ta omnia, per quae *eqs.* 5, 7, 23 ea . . . in oratione -enda et amolienda sunt. 6, 1, 20 ea, ⟨quae⟩ -ta sunt ab accusatore, . . . si pro reo repetentur. 9, 3, 66 ex vicinia quaedam -ti nominis ducta (*item de paronomasia*: Ps. IVL. RVF. schem. lex. 15 p. 51, 23 est secundum -tum verbum positio alterius *eqs.*). SVET. Dom. 11, 2 cum *Domitianus* -isset experturum se *eqs.* GAIVS inst. 3, 123 ut is, qui sponsores . . . accipiat, -at palam et declaret, . . . de qua re satis accipiat. dig. 21, 1, 32. *al.* VLP. dig. 4, 9, 7 pr. (*v.* praedictio *sub 2b*). PAVL. dig. 17, 1, 26, 7 quod si . . . *non* -issem, ut possis praecavere. *al.* Ps. APVL. Ascl. 33 inane nihil dixeris, nisi, cuius rei inane sit . . ., -eris. TERT. adv. Prax. 18 p. 260, 27 *deus,* qui -erat: 'ego deus *eqs.*' Ps. IVL. RVF. schem. dian. 2 p. 60, 16 προκατάληψις est schema dianoeas, cum id, quod adversarius arrepturus est . . ., praesumimus ac -imus (praecipimus *Ruhnken praeter necessitatem*). Ps. PHILO antiq. 21, 5 nunc confirma -tos sermones (*loq. Iosue ad deum*). CLAVD. DON. Aen. 1, 255 p. 59, 31 enumerare specialiter, quod clausa generalitate -erat *Iuppiter.* HIER. epist. 26, 4, 1 respondere amen, id est confirmare, quae -ta sunt. hom. Orig. in Ezech. 11, 2 p. 427, 9 hanc expositionem . . . -ximus. AVG. in euang. Ioh. 122, 2 *Thomas,* qui se aliter crediturum non esse -erat. in psalm. 89, 15 ut . . . ibi (*i. in vita aeterna*) dicamus, quod hic (*i. in vita terrena*) -imus. CONC.^{S} I 2 p. 77, 33 -tus . . . Iohannes (*gr. I 1, 3 p. 18, 21* μνημονευθείς). p. 81, 36 consona -tis a . . . episcopo (*gr. I 1, 3 p. 24, 4* τοῖς εἰρημένοις). RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 34, 13 dum collecti fuissent -ti, . . . sacra legi praefatis (*gr. I 1, 5 p. 119, 18* συναχθέντων αὐτῶν . . . ἀνέγνων αὐτοῖς τὴν σάκραν). I 5 p. 256, 33 sicuti dudum -ximus (*gr. I 1, 5 p. 18, 4* ὡς ἤδη προείπομεν). BOETH. elench. soph. Arist. lat. 174b30 respondenti, si praesenserit, prius instare et -ere (*gr.* προαγορεύειν). 176b27 quascumque aliquis praesenserit interrogationum, prius insurgendum et -endum (*gr.* προαγορευτέον). COD. Iust. 6, 23, 26 etiamsi *in testamento sine scriptis faciendo* non ante . . . dispositionem -erit testator . . . illa formalia verba. *al.*

2 *in scriptis*: a *respicitur res iam tractata, quae iterum affertur (ad merum ordinem verborum spectat p. 563, 48)*: α *in enunt. relat.*: CIC. inv. 2, 152 rationibus, quibus ante -tum est (*item forma pass.*: GERM. 446 signorum partes, quorum est -ta figura. ITALA II Macc. 4, 1 [rec. P] Symon, qui est -tus [rec. L *et* VVLG. Simon . . . -tus, *recc. B et M* Simon . . . ille, *gr.* προειρημένος]. IREN. 1, 28, 1 AVG. quaest. hept. 3, 27 p. 261, 3. THEOD. Mops. in Eph. 1, 8 p. 127, 3 dicit . . . aliud . . . praecellentius illis, quae -ta sunt. *al.*). VELL. 2, 1, 2 *porticus,* quas -ximus. 2, 11, 1 C. Marius, quem -ximus. 2, 15, 3 C. Marius, de quo -ximus (*eadem structura*: 2, 105, 2. 2, 125, 5 [*praepos. restit. Madvig*]. SCAVR. gramm. VII 24, 18. IREN. 1, 18, 1 [*gr.* περὶ οὗ προειρήκαμεν]). 2, 29, 1 quem magnificentissimas res . . . gessisse . . . -ximus. *al.* COLVM. 2, 9, 2 istam . . ., quam -ximus, mensuram. 3, 3, 13 quanti constare . . . -ximus. QVINT. inst. 3, 6, 89 praeter tria, quae -ximus. TERT. adv. Hermog. 31, 4 quae facta *esse* -eram. AMM. 17, 1, 1. *al.*

β *in formula* ut -xi *sim.*: VARRO rust. 2, 11, 1 ut -tum est (*item*
[*Ramminger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

forma pass.: AMM. 16, 11, 14. RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 54, 34 [*gr. I 1, 7 p. 68, 20 ὡς προείρηται*]; *forma act.*: VELL. 1, 4, 1 ut -ximus. 1, 12, 1. COLVM. 7, 13, 1 ut ... ante -eram. 11, 3, 64. PLIN. epist. 10, 67, 2 ut ante -xi. SVET. Aug. 90 TERT. monog. 7, 5. *al.*; *in afferendis verbis alterius*: AMM. 15, 9, 1). COLVM. 3, 1, 10 sicut -xi (*item forma act.*: ITALA Gal. 1, 9 [cod. d = VVLG.] s. -ximus. IREN. 1, 3, 1. CONC.^{S} I 3 vers. Tur. p. 200, 6 [*gr. I 1, 4 p. 26, 22 καθάπερ ... προεῖπον*]. NOVELL. Iust. 42, 1, 1 [*gr. καθάπερ εἰπόντες ἔφθημεν*]. *al.*; *forma pass.*: COLVM. 7, 7, 4 s. in ovillo pecore -tum est. CHIRON 507 CASSIOD. Ios. c. Ap. 2, 214 COD. Iust. 1, 27, 2, 7. *al.*). IREN. 1, 5, 4 quemadmodum -ximus (1, 10, 3. BOETH. top. Arist. lat. 105a21 q. -tum est [*gr. καθάπερ ἔμπροσθεν εἴρηται*]. *al.*).

γ part. perf. -tus (*iuxta* supra dictus *l. 26*; GLOSS.^{L} III Abstr. PRAE 17 -tus: supra dictus vel ante dictus; *hic illic vice meri pron. demonstr. fungi videtur* [*cf. e. g. p. 562, 60*]): ① *pro adi.* (*v. etiam p. 562, 57*): LIV. 10, 14, 7 ad -tas hostium latebras. MANIL. 3, 174 ordine (GERM. 564). VELL. 2, 107, 1 fluminis. *al.* COLVM. 1 praef. 1 querimonias. 1 praef. 6. 1, 6, 14. 4, 10, 2 -ti auctores (*item de hominibus*: PLIN. nat. 5, 111 extra -tos Macedones. 5, 145. CONSVLT. 2, 2 maritus. IREN. 1, 30, 2 feminae. EXPOS. mundi 63 secundum prophetiam -tae Sibyllae. *al.*). *et saepissime.* PLIN. nat. 12, 69 Sambracena (*sc. murra*). *al.* QVINT. inst. 2, 4, 24 posterior ex -tis locus. 8, 3, 83 vicina -tae, sed amplior virtus. 8, 6, 52 ratione. FRONTIN. strat. 1, 5, 24 latera -tae viae. *al.* TAC. ann. 1, 60, 2 apud -tum amnem (*nisi pro 'imperatum' sim. intellegendum*). CELS. dig. 21, 2, 62, 1 absentiam. APVL. met. 9, 33, 3. TERT. adv. Iud. 3, 13 novam legem supra dictam et novam circumcisionem ante -tam. *et passim.* *versione notabilia*: RVSTIC. Conc.^{S} I 4 p. 3, 13 -to ... viro (*gr. I 1, 7 p. 156, 13 τοῦ αὐτοῦ*). p. 231, 14 (*Migne gr. 77, 328^D μνημονευθείς*). *al.* ② *pro subst.*: *masc., fem.* (*v. etiam supra p. 562, 60*): VELL. 2, 88, 3 aequetur -tae ... Lepidi uxor. PLIN. nat. 3, 27 Varduli ... ex -tis (*i. Cluniensibus*) et Cantabri. 10, 190. 16, 1 intra -tas (*de arboribus*). *al.* QVINT. inst. 10, 1, 74 Theopompus his proximus ut in historia -tis (*i. Herodoto et Thucydide*) minor, ita *eqs.* EDICT. imp. Constant. de civit. Hispell. (CIL XI 5265) 18 a vobis ⟨a⟩d-que -tis. ITIN. Alex. 52 *rex* irruit ... una -tis, Peuceste scilicet et Ptolemaeo. AMM. 17, 8, 3 cui ... occurrit legatio -torum (*i. Francorum Saliorum*). COD. Theod. 1, 4, 3, 1 -ti omnes. LEO M. epist. 26, 2 (Conc.^{S} II 4 p. 28, 4) per potentiam -ti (*i. Dioscori episcopi*). *al.* *neutr. plur.* (*cf. p. 562, 58*): PLIN. nat. 3, 13 extra -a. 34, 88 Epigonus omnia ... -ta (*i. statuas supra commemoratas*) imitatus. SER. SAMM. 906 -ta (*i. anesum et marathrum*) ... hauris. CLAVD. DON. Aen. prooem. p. 5, 23 facilius ... cetera ... reperies, si -ta fueris adsecutus. COD. Iust. 1, 1, 8, 22 qui -ta ... confitentur. *al.*

δ varia ratione: PLIN. nat. 8, 213 cum ... tot genera -ta sint. APVL. Socr. 19 p. 163 ratio -ta est. TERT. pudic. 19 p. 263, 17 (*ad I Ioh. 1, 5 sq.*) *Iohannes* lumen -erat deum et tenebras non esse in illo (*simul pertinet ad c*). ITALA II Cor. 7, 3 (cod. d *al.* = VVLG.) -xi ..., quod in cordibus nostris estis. PORPH. Hor. carm. 3, 1, 2 profanos -endo et musarum sacerdotem subiciendo (*cf. l. 54 et* AVG. epist. 149, 2, 11 cum -isset pastores, subiunxisse doctores). AMM. 14, 9, 4 -ximus *eqs.* COMM. instr. 2, 29, 6 iam -xi *eqs.* *al.*

b *respicitur initium libri (testamenti l. 64) vel quaestionis novae, quam tractandam auctor suscipit*: CIC. de orat. 3, 37 haec eo mihi -enda fuerunt, ut *eqs.* (QVINT. inst. 5, 8, 7 his in universum -tis partes subiciam. TAC. dial. 18, 1. CASSIOD. Ios. antiq. 1, 129 hoc ... -ens ad narrationem revertar). VARRO ling. 6, 35 de quis duo -ere volo, quanta sit *eqs.* SALL. hist. frg. 2, 1 cum -ero positum insulae. SEN. epist. 102, 6 nisi aliquid -ero. *al.* PLIN. nat. 17, 58 abunde -ta ratione caeli ac terrae (18, 340). 17, 152. *al.* TAC. dial. 18, 2 si illud ante -ero, mutari ... formas (PLIN. epist. 4, 14, 8 unum i. -endum videtur *eqs.* AQVILA rhet. 19 p. 28, 20). 28, 3 si prius de ... disciplina maiorum ... pauca -ero (CENS. 8, 3. BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 7 p. 17, 4 summatim). AVSON. 350, 7 p. 208, 54 P. quo -to *eqs.* AVG. in psalm. 95, 1 hoc titulo -to *eqs.* COD. Theod. 4, 4, 3, 1 si ... nullum numerum *signatorum* conditor suae -erit voluntati (*i. antequam voluntatem exponit*; *cf.* COD. Iust. *p. 562, 66*). BOETH. in Porph. comm. pr. 1, 6 p. 15, 21 quoniam ea, quae -untur, explicui. syll. categ. 1 p. 793^C per ea, quae illi *Graeci προλεγόμενα* vocant nos -ta vel -enda possumus dicere (CASSIOD. in psalm. praef. 17 prolegomena, id est -entia [*inde* GLOSS. Leid. ed. Hessels 28, 21; *sed part. praes. pro gerund. medii aevi est, v. Hofmann-Szantyr 370; iungasne ergo* -entia ... psalterii mella, *sc. vaticinantia?*]).

c *accedit acc. praedic., ita ut vergat in vim q. e. antea nominare, appellare* (*per zeugma huc pertinet* TERT. *sub aδ*): TERT. adv. Hermog. 29, 4 *materiam*, quam ... -erat invisibilem. mart. 4, 1. resurr. 42 p. 88, 15. IREN. 1, 29, 1 qui -ti sunt Simoniani. CHAR. gramm. p. 225, 23 B. de coniugationibus, quas nos ordines -ximus. *al.*

B *pertinet ad futura* (*sc. quae antea nuntiantur, significantur; cf.* GLOSS.^{L} II Abav. PR 16 -it: ante dicit, futurum nuntiat. III Abstr. PRAE 4; *-untur res praeter* PS. QVINT. decl. 4, 2 me. AVG. in euang. Ioh. 16, 4 nos. COMM. instr. 2, 25, 11 *et saepius sub 2; vergit in vim q. e. -endo edere, enuntiare sim. e. g. p. 565, 59. 566, 2, v. quae in appendice sub II collegimus*): **1** *generatim*: **a** *-unt animantes*: *α hominum actus, condiciones sim.*: PLAVT. Pseud. 516 egon ut cavere nequeam, quoi -itur? (praeditur *codd. plerique*). TER. Andr. 205 neque tu haud dicas tibi non -tum (*sim.* PRIAP. 59, 1). 840 id facturas *eas* ... dudum -xit mihi. LVCIL. 611 porro amici est bene praecipere, ⌊tueri⌋, bene -ere (*sic Christes, Der frühe Lucilius 1971, 46*; ⌊ ⌋ et veri *Krenkel in ed., ubi plura; alii alia*; praedicare *trad.*; *cf.* CIC. div. 2, 54 ut amicis ... calamitates -ant). CIC. Catil. 1, 10 quos *sicarios* ... venturos esse -eram. Planc. 83 cum tu id -eris (*de eadem figura orationis iudicialis*: QVINT. inst. 6, 1, 20 ab Aeschine, quali sit usurus Demosthenes actione, -tum est). fam. 4, 3, 1 in hoc ... bello cavendo et -endo (*item -itur bellum casusque eius varii*: 4, 14, 2 haec. CAEL. Cic. fam. 8, 16, 1. SALL. epist. Pomp. 10 invito et -ente me. LIV. 22, 38, 10 diem *pugnae* [*aliter p. 566, 65*]. 35, 39, 7 cum imminentes ... -ret clades [praedicaret *multi codd.*]. *al.* SEN. benef. 6, 31, 11. FRONTIN. [?] strat. 4, 7, 42 *insidias*. *al.*). CALV. carm. frg. 10 mens mea dira sibi -ens omnia vaecors. OV. epist. 12, 209 quid -ere poenam attinet? met. 15, 608 -ta ... cornua *Cipi* (*sc. quae se habiturum antea indicaverat; vix ad A*). LIV. 2, 29, 1 ne -tum negetis ..., adest ... seditio. 5, 45, 2 sicut -tum erat, castra Gallorum intuta ... nacti. VAL. MAX. 3, 7, 1^a tempore et loco, quo -erat (*item -untur loci, ubi aliquid futurum exspectatur*: QVINT. inst. 4, 2, 98 in eo *loco*, quem uxor -erat. GRAN. LIC. p. 7, 9 aurum -to loco repertum. EPIST. Alex. l. 135 H. ad -tum nobis stagnum. VVLG. I reg. 10, 10 venerunt ad -tum collem. *al.*). SEN. Phoen. 49 nullum facere iam possum scelus? possum ..., -o. TAC. ann. 6, 46, 4 C. Caesari ... omnia Sullae vitia ... habiturum -xit. *al.* *in medicina* (*fortasse huc* PLIN. nat. 11, 87): PLIN. nat. 7, 123 *Hippocrates* venientem ... pestilentiam -xit. QVINT. decl. 350 p. 376, 23 quae -ta sunt *a medicis potum vetantibus* (*seq.* denuntiatum). 379, 1 adeo certum fuit, hoc (*i. aquam*) venenum esse, ut -tum sit (*sc. a medicis*). SER. SAMM. 53 ad rutilam speciem nigros flavescere crines unguento cineris -xit Tullius auctor (*sc. forma prognostica utitur ad medicamentum commendandum; vix ad II*). 424 thymbrae speciem ... -xit spleni deus Idae posse mederi. VEG. mulom. 1, 21, 1 nisi *medicina* rationem curationis ante cognoverit atque -erit languentis periculum (SORAN. p. 90, 9. 13 [*sed Cael. Aur. gyn. 2, 92* predicantes]. CAEL. AVR. acut. 1, 11, 88 erit primo p. *passionis* -endum). HIPPOCR. progn. 25 *medicus*, qui recte habet -ere evasuros et morituros (*gr. προγινώσκειν*). CAEL. AVR. chron. 1, 4, 80 cum -endum probent ex accessione secunda, utrum passio augeatur.

β res naturae: ① *siderum motus, mutationes sim.*: CIC. Cato 49 defectiones solis et lunae multo ante ... -ere (nat. deor. 2, 153 d. solis et lunae cognitae -taeque *sunt*. div. 1, 112. 2, 17. *al.*; *de eadem re*: LIV. 44, 37, 6. SEN. benef. 5, 6, 5 dispositos ... ac -tos dies *eqs.* PLIN. nat. 2, 53 eclipsim. *ibid.* -to ... defectu [FRONTIN. strat. 1, 12, 8 AVG. civ. 8, 2 p. 322, 11 D. *al.*]. FIRM. math. 1, 4, 10). div. 1, 128 qui ..., quo quidque tempore eorum (*sc. siderum ortus sim.*) futurum sit, multo ante -unt. AETNA 245 caeli -ere cursus (*sed var. l.* praediscere *probant edd. plerique coll. Verg. georg. 1, 51. 252, quibus tamen versibus de tempestate agitur*). PLIN. nat. 2, 149 Anaxagoran ... -isse ..., quibus diebus saxum casurum esset e sole (*de eadem re ibid. iterum.* 2, 150 *lapidem* [AMM. 22, 8, 5. 22, 16, 22]). FIRM. math. 1, 4, 6 -imus ..., quando *Saturnus* ... ad stationem pristinam revertatur. ② *alia*: GERM. frg. 4, 135 gelidos flatus caelique fragores non alio melius signo -ere possis (*item -untur tempestates*: SEN. nat. 4, 6, 1 -ere, cum grando ventura sit. 7, 28, 3. PLIN. nat. 3, 94 quinam flaturi sint venti in triduo, -ere. SIL. 2, 291 venturam pelagi rabiem Caurique futura -it ... flamina. DRAC. laud. dei 1, 522 -itis 'imminet imber' et veniet). SEN. benef. 3, 9, 3 ego *tuam* *domum* supra te ruere -xi. PLIN. nat. 2, 191 *Pherecyden* praesensisse ac -isse ... terrae motum.

b *-unt animalia*: MORET. 2 excubitor ... diem cantu -erat ales. PLIN. nat. 10, 59 dux *gruum* ... providet ... ac -it (*Arist. hist. anim. 614b26 προορᾷ καὶ ... σημαίνει*). DRAC. laud. dei 1, 528 bucula, rana, sues, formicae, corvus, hirundo -unt pluvias.

c *-unt res significantes aliquid*: GERM. frg. 4, 107 *crebra fulmina* fundens -et (-it *var. l.*) Aquarius imbrem (*item -untur tempestates*: PLIN. nat. 18, 335 cum frigidum senties, caveto, ⌊et quacumque⌋ aquilo -itur; tanto perniciosior septentrio est [⌊ ⌋ *scripsi*, adquecumque *plerique codd., edd. alii alia*; *cf. 18, 339* aquilonem praenuntiat terra siccescens]. 18, 342. *al.* AVIEN. Arat. 1469 zephyrum *luna* -et surgere. 1477 adfore ... -et flabra aquilonis). SEN. Oed. 507 dum matutinos -et Lucifer ortus. APVL. met. 2, 11, 5 sibi lucernam -ere (*sc. imbrem futurum*). ALC. AVIT. carm. 3, 41 exordia finem signant et similes -unt affore luctus.

2 *speciatim in religione, superstitione sim.*: **a** *paganorum; actio -endi fit*: *α vatibus sim. praedicantibus* (*-unt ipsa eorum responsa l. 84*): PACVV. trag. 138 hoc est illud, quod fore occulte Oeax -xit (*cf. Mette, Lustrum 9, 1964, 98*). CIC. har. resp. 18 ut ... coniurationem ... nobis paulo ante -erint *haruspices*. Phil. 2, 83 vitium, quod tu, *augur*, ... futurum esse provideras et tanto ante -eras. div. 1, 2 significari futura et a quibusdam intellegi -ique posse (fat. 11. CVRT. 8, 6, 16 instinctu. 8, 9, 33 *e sideribus*. PETRON. 137, 11 *e iecore*. CAPITOL. Pert. 1, 3 f. ingentia. FIRM. err. 4, 2 ut ... quasi f. -ant. *al.*). 1, 124 non modo plura, sed etiam pauciora divine praesensa et -ta (*item obi. est neutr. pron. sim.*: fat. 5 nihil. *al.* OV. met. 13, 723 cuncta [SVET. Dom. 14, 1]. Pont. 3, 4, 94 APVL. apol. 42, 4. *al.*). VERG. Aen. 3, 713 nec ... Helenus ... hos mihi -xit luctus. LIV. 3, 10, 7. 25, 12, 5 carmine ... -ta clades (*item -unt ipsa vatum dicta sim.*: 38, 45, 3. PLIN. nat. 10, 7 -tam

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fatis ... ruinam. TAC. hist. 5, 13, 2. APVL. Socr. 7 p. 135 *ut* extispicia periculum cladis -ant [*si recte restit. edd. clausulam neglegentes,* -ent *trad.; cf.* IVST. 26, 2, 2 extis cum ... caedes ... -retur]. MIN. FEL. 7, 5 -ta ... de oraculis fata. SERV. Aen. 7, 256 'portendi' ..., -i, significari [*sc. fatis*]. *al.*). MANIL. 2, 133 eventus ... datur, qualis -itur ante. 4, 59 totiens -ta cavere vulnera non potuit. SEN. Tro. 35 CVRT. 5, 4, 2. 7, 7, 26. VAL. FL. 4, 593 casus -ti memor. QVINT. inst. 3, 7, 19 in quibusdam, ut in Paride traditur, est -ta pernicies. TAC. hist. 1, 27, 1 haruspex ... tristia exta et instantes insidias ac domesticum hostem -it (*cf. p. 567, 46*). ann. 6, 22, 4 -tum Neronis imperium. *al.* SVET. Vit. 18 coniectura eorum, qui augurio ... non aliud portendi -erant quam *eqs.*

al. *exempla per comparationem ambigua*: CIC. fam. 6, 6, 6 quo in bello nihil adversi accidit non -ente me (*cf. 6, 6, 7* ego ... augur publicus). NEP. Att. 16, 4 non ... Cicero ea solum, quae vivo se acciderunt, futura -xit, sed etiam, quae nunc usu veniunt, cecinit ut vates. PORPH. Hor. epist. 1, 20, 9 quasi augur. *al.* β *ipsis deis sim. loquentibus* (*nomine dei saepius e contextu supplendo*): CIC. har. resp. 53 cum di immortales monent de optimatium discordia, de ... civium dissensione -unt. fat. 33 de Oedipode ... Apollinem -ere (off. 2, 77 quod A. Pythius oraculum edidit, ... id videtur ... omnibus opulentis populis -isse. VERG. Aen. 3, 252 quae ... mihi Phoebus A. -xit, vobis ... ego ... pando. *cf.* VAL. MAX. 1, 8, 10 -tum a deo locum. FIRM. err. 12, 3 divinans deus et futura -ens. *huc etiam* SEN. Oed. 915 -ta ... fata [*cf. 20 sq.* Phoebus ... minatur]). *al.* VAL. MAX. 1, 7, 3 quaedam per quietem species -xit *eqs.* ([*e Liv. 8, 6, 9* species, *sc. divina*, viri ... dicentis *eqs.*]. *sim. per somnium*: CAPITOL. Aur. 18, 7 somniis eum *M. Antoninum deum factum* multa -isse. FIRM. math. 5, 1, 16 cui divinitas vel per somnium vel aliqua hariolatione ... cuncta -at. *fortasse huc* LAMPR. Diad. 6, 8 cum *Severus* sibi Antoninum successorem -tum sensisset). SEN. nat. 2, 38, 2 -tas divinitus minas (DICT. 6, 11 uti -tum d. erat. AVG. civ. 10, 12 p. 422, 1 D.). SIL. 8, 350 -tis *a nympha* ... arvis (*nisi ad A*). STAT. Theb. 8, 550 letum -erat ... Vranie. *al.* QVEROL. p. 52, 17 R. quod Lar familiaris -xit. CLAVD. DON. Aen. 1, 695 p. 136, 28 oportunitas loci ..., quam -erat Venus. *al.* γ *rebus naturae significantibus*: CIC. har. resp. 63 cum agri atque terrae motu ... contremescunt et ... aliquid sono ... -unt. nat. deor. 2, 7 ea, quae sint, ostendi, monstrari, portendi, -i, ex quo illa ostenta, monstra, portenta, prodigia dicuntur (*eadem etymologia*: div. 1, 93. FEST. p. 138 *v. sub* praedicium. p. 229 prodigia, quod -unt futura [*Müller*, prodicunt *trad.*]. AVG. civ. 21, 8 p. 507, 16 D. quod porro dicant, id est futura -ant). div. 1, 35 cum terrae ... motus ... multa ... gravia et vera -erint. VERG. ecl. 1, 17 de caelo tactas memini -ere quercus (SERV.: et bene '-ere' quasi loqui et praedivinare. *versum affert* SERV. auct. Aen. 10, 177 *explicans* praesagi fulminis ignes). SEN. nat. 2, 32, 5 nullum animal est, quod non ... occursu suo -at aliquid. 2, 34, 3 quamvis ... res verum -isset. FLOR. epit. 2, 6, 14 cladem -erant insidentia signis examina et aquilae prodire nolentes et ... ingens terrae tremor. AVG. civ. 5, 1 p. 191, 27 D. ut quasi locutio ... sit illa positio *stellarum* -ens futura. *al.*

b *Christianorum, Iudaeorum* (*exempla pauca selecta; pro subi. sunt praedictiones ipsae l. 60. 78 sqq. et al.; exempla ambigua, in quibus is, qui -it, non nominatur, sub α vel β dedimus*): α *-unt prophetae, lex sim.*: MIN. FEL. 33, 4 *nihil* accidisse quod non sit his *Iudaeis* ... ante -tum. TERT. apol. 20, 4 quia *futura* cum illis ... -bantur (*rec. Fuld.* praedicabantur. *item mutatur in loco retractato* adv. Marc. 3, 17 p. 405, 13 non potest alius esse, quam qui -batur [*adv. Iud. 9, 28* praedicabatur]). adv. Iud. 4, 9 sicut -tum erat, ruerunt muri civitatis (*item de rebus in vetere testamento actis*: CYPR. epist. 69, 6 p. 755, 8 qui *homo dei* ei ... ultionem futuram -ret. VVLG. gen. 41, 54 septem anni inopiae, quos -erat Ioseph. III reg. 13, 32 veniet sermo, quem -xit *vir dei* in sermone domini. TRACT. de indur. cord. Phar. 45 l. 14 quem propheta Moysi ... -erat interire. AVG. civ. 17, 3 p. 200, 24 D. Nathan propheta, qui ... ei [*i. David*] ... *mala* -ret. *al.*). 8, 17 erat ... -tum exterminari illic unctionem, sicut in psalmis erat prophetatum. adv. Marc. 4, 28 p. 516, 26 Esaias -ens (ITALA Rom. 9, 29 [cod. d = VVLG.] sicut -xit E. CYPR. epist. 10, 4 p. 492, 20 agon, quem propheta E. ante -xit dicens *eqs.* NICET. symb. 5 p. 44, 2 B. AVG. civ. 18, 29 p. 294, 9 D. quae ab E. de Christo et ecclesia sint -ta. *al.*). ITALA (= VVLG.) IV Esdr. 9, 1 Weber pars quaedam signorum, quae -ta sunt. IREN. 4, 23, 2 quaecumque -xit propheta (CYPR. idol. 13 p. 29, 10 secundum a prophetis ante -ta. AVSON. 153, 35 p. 8 P. [= PAVL. NOL. carm. 5, 35] semina. AVG. civ. 18, 46 p. 328, 15 D. *al.*; *cf.* LACT. inst. 4, 16, 11 damnationem ... prophetarum voce -tam. SACR. Leon. 1241 hoc -erunt ... praeconia profetarum). CYPR. epist. 63, 8 p. 706, 14 praecanitur et ante -itur. LACT. inst. 4, 15, 3 quae vox aput David -ta invenitur. IVVENC. 1, 274 Nazara ... olim -tum puero dedit addere nomen. PS. HIL. libell. 6 p. 77, 24 haec ... esse in lege et a prophetis ante -ta (6 p. 78, 11 aut l. aut prophetae. FILASTR. 156, 3 l. et prophetae ... quae ante -erant adfutura [*cf. Luc. 18, 31. 24, 25*]). AVG. civ. 12, 9 p. 526, 7 D. gentibus, quas sibi esse credituras ... -xit *sancta scriptura* (*cf.* 12, 11 p. 528, 13 *auctoritas librorum.* in psalm. 30, 2 serm. 2, 9 nequitia, quam -xit psalmus. *sim. al.*). *al.*

β *-unt euangelistae, apostoli, fideles sim.*: MIN. FEL. 12, 4 ignes ... quos et -itis et timetis. ITALA Gal. 5, 21 (cod. d *al.* = VVLG.) quae -o vobis, sicut -xi, quia *eqs.* (*pendet* TERT. resurr. 49 p. 103, 7). I Thess. 3, 4 (cod. 78 = VVLG.) -bamus vobis passuros nos tribulationes (*cod. d* praedicavimus). Iudas 17 (Lucif. non conv. 15) mementote -torum sermonum ab apostolis (VVLG. verborum, quae -ta sunt). CYPR. Fort. praef. 5 p. 320, 28 ante -tum esse, quod nos mundus odio habiturus esset. testim. 3 capp. 29 de odio nominis ante -tum (*sim. inscribuntur al. ibid.; vix n. pro subst.*). PRVD. perist. 2, 32 dies -ta palmam praestitit. AVG. in psalm. 49, 13 iustitiam dei. SACR. Leon. 867 quod -xit testificatio veritatis. *al.* *praedictiones vatum christianorum, quae sunt de rebus mundanis*: SVLP. SEV. Mart. 20, 8 *Martinus* Maximo ... -xit futurum, ut *eqs.* PAVL. MED. vita Ambr. 40. ANON. Vales. 10, 45 *Severinus* eum admonuit et -xit regnum eius futurum. PROSP. chron. I p. 463, 1201 Theodosium ... victorem futurum. PALLAD. hist. mon. I 22, 2 varia ex iis, quae essent eventura (*gr. p. 100, 17 B.* ἀπέστειλε προρρήσεις). I 25, 15 prophetando -xit (*gr. p. 122, 7 B.* εἶπε ... προφητεύσας). VITAE patr. Iurens. 13 M.

γ *-unt deus, Christus sim.* (*angeli l. 32, res l. 38*): TERT. apol. 21, 18 -erat ... ipse *Iesus* ita facturos. adv. Marc. 4, 39 p. 558, 17 ut qui per Osee -erat (ITALA act. 1, 16 [cod. d = VVLG.] scripturam quam -xit spiritus sanctus per os David [Iren. 3, 12, 1 ore]. CYPR. hab. virg. 1 p. 188, 2 per Hieremiam. LACT. inst. 4, 18, 1 per prophetas. OPTAT. 2, 21 p. 58, 7 spiritus sanctus per David prophetam. AVG. civ. 7, 30 p. 313, 3 D. CONC.S I 3 vers. Tur. p. 190, 24 per prophetae vocem tamquam ab ipso *salvatore* -itur [*gr. I 1, 4 p. 19, 13* προαναφωνούμενον]. *al.*). ITALA I reg. 3, 13 (cod. 115) -xi ei, quia *eqs.* (*sim.* VVLG.; *gr.* ἀνήγγελκα). act. 3, 18 (Iren. 3, 12, 3) ore omnium prophetarum ([*Vulg.* praenuntiavit]. LVCIF. moriend. 11 l. 2 D. apostoli. non parc. 22 l. 19 prophetae. *v. l. 19*). HIER. epist. 42, 2, 3 qui se ... negandum esse -erat. VVLG. deut. 30, 18 -o tibi ..., quod *eqs.* (*Itala Monac.* adnuntio, *Lugd.* renuntio). RVFIN. Orig. in gen. 1, 17 p. 22, 3 non iubentis, sed quasi -entis significatione (*cf.* AVG. civ. 15, 7 p. 70, 1 D. praecipientis ..., non -entis modo). AVG. catech. rud. 23, 12 verbum domini -entis. civ. 10, 8 p. 413, 13 D. Abrahae -tum ab angelis (*cf.* CASSIOD. in psalm. 118, 166 per angelum). 20, 8 p. 427, 6 rerum divinitus -tarum (21, 18 p. 522, 19). in euang. Ioh. 114, 5 sermo Iesu, quem de sua morte -xit. spir. et litt. 24, 40 non ... promittere, sed -ere. ORIG. in Matth. ser. 145 p. 298, 26 de resurrectione sua. PS. ORIG. hom. in Matth. 2, 6 p. 254, 30 'dico vobis': testor vobis, adnuntio vobis, -o vobis, quod *eqs.* *al.* *-unt res* (*sc. ad Christum pertinentes*): AVG. in euang. Ioh. 16, 3 l. 55 aliquid illa omnia (*i. actus Christi*) -bant.

II *i. q. praecipere, praescribere sim.* (*sc. sive monendo e. g. l. 45, sive imperando e. g. l. 46, sive paciscendo e. g. l. 81; sed opp.* iubere *et* praecipere *l. 29. 30; ad notionem cf.* SYNON. Cic. p. 418, 17 commonet. praecipit. -it. denuntiat. p. 423, 33 edicit. denuntiat. praecipit. -it. iubet. imperat): **A** *in rebus profanis*: **1** *vario usu*: PLAVT. Aul. 99 hoc -o tibi ..., ne intro miseris. Merc. 51 conclamitare tota urbe et -ere, omnes tenerent *eqs.* Pseud. 517 -o, ut caveas (LIV. 39, 51, 11 ut a veneno caveret. 42, 13, 11 SVLP. SEV. dial. 2, 9, 1). NEP. Them. 7, 3 Themistocles ... *collegis* -xit, ut ne *eqs.* LIV. 21, 10, 3 monuisse, -isse se, ne *eqs.* 26, 30, 3 ad -tum tempus (AMM. 15, 2, 6. *al.*). SEN. contr. 1, 2, 18 -xit illi, abstineret ... manum. VELL. 2, 57, 1 Pansae atque Hirtii, qui ... -erant Caesari, ut *eqs.* 2, 82, 2. PLIN. nat. 2, 191 quem *Anaximandrum* ferunt Lacedaemoniis -isse, ut *eqs.* VAL. FL. 7, 72 -ti venies in rura laboris (*cf. 7, 71* haec iussa). 7, 188 -to ... luco (SIL. 7, 463 [*cf. 7, 464* iussis ... silvis]). 8, 127. SIL. 16, 303 dies -ta aderat (TAC. ann. 11, 27 AMM. 28, 5, 12. *al.*). STAT. Ach. 1, 820 Tydides ... -ta ... dona ferebat. MART. 3, 86, 2 ne legeres ... *libellum*, -xi et monui. SVET. Claud. 8 ad -tam cenae horam. AMPEL. 30, 5 ad locum -tum. HYG. astr. 2, 6 -isse, ne *eqs.* EPIST. Alex. l. 58 H. quamquam -erant nobis incolae ..., ne in serpentes ... incideremus. DICT. 3, 24 -ta prius mandataque cura Phoenici. 4, 6 Aiax ... lacessit regem -to prius Vlixi et Idomeneo, ab ceteris uti se defenderent (*abl. abs. subst. omisso; ad structuram cf.* TAC. *sub 2aβ*). *al.*

2 *specialia*: **a** *respicitur auctoritas legibus, imperio sim. constituta in vita publica*: α *in re militari*: CAES. civ. 3, 92, 2 Pompeius suis -erat, ut ... impetum exciperent. SALL. Iug. 75, 5 diem locumque ... -it (CINC. Gell. 16, 4, 5 [prodictus *edd. sec. Vrsinum ex var. l.* productus, *sed cf. 16, 4, 3* dies praefinibatur; *inde* GELL. 16, 4 tit.]. AMM. 14, 10, 5. *al.*). NEP. Dat. 9, 4 ut parati essent. LIV. 2, 10, 4. 10, 41, 8 *consul legatis* -erat, ... concitarent equites. 29, 33, 6 loco -to. SIL. 9, 277 -it spargere bellum (*i. aciem diducere*). TAC. hist. 3, 6, 3 -tum, ut *eqs.* ann. 2, 6, 3 insula Batavorum, in quam convenirent, -ta. 13, 36, 1 ne pugnam priores auderent. PS. QVINT. decl. 3, 9 si defensio sui non permittitur, indicate, -ite (*cf. 3, 8* lex dicitur castris; *3, 9* date praecepta). IVL. VAL. 1, 43 Alexander ... *curribus* locum transitui pandi -it (*var. l.* praecepit). β *cetera exempla* (*-unt vel lex ipsa vel magistratus, iudex sim.*): LIV. 39, 19, 2 *senatores* censuerunt magistratibus ... Ardeatium -endum, ut *eqs.* PLIN. nat. 10, 61 ceu lege -ta die (VVLG. Esth. 3, 14 [*cf. Itala Corb.* statutum]). TAC. ann. 16, 33, 2 -to, ne in re publica haberetur (*abl. abs. subst. omisso; cf. Koestermann ad l.; v. l. 61*). GRAN. LIC. p. 14, 5. POMPON. dig. 21, 1, 48, 7 -ere, ut *eqs.* GAIVS inst. 4, 126a in auctione -tum est, ne *eqs.* (*cf. 4, 126* pactus sum). *ibid. iterum.* VLP. dig. 5, 3, 7, 2 (*ex rescripto Ant. Pii*) dummodo -atur iudici. ITALA act. 5, 28 (Praedest. 3, 3 p. 635C; *gr.* παρηγγείλαμεν, *Vulg.* praecepimus). SCHOL. Cic. Bob. p. 158, 13 edicto iustitio, id est

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-to . . . tempore, quo nihil ageretur (COD. Theod. 2, 7, 2 pr. in confinio -ti t. [*Cod. Iust. 2, 52, 6* legitimi]). PELAG. in Rom. 2, 25 quod ibi (*i. in lege*) -tum est. PETIL. Aug. c. Petil. 2, 92, 202 p. 125, 22 cum tura -rent *imperatores Christianis. al.*

b *respicitur auctoritas doctrinarum, litterarum, scientiae sim.*: CVRT. 3, 6, 3 ita . . . medicus -erat (*item in rebus medicis*: PLIN. nat. 24, 46 ramenta . . . a quibusdam cavenda -i. 26, 24. SER. SAMM. 1060 raphanum -xit numen edendum [*i. Aesculapius*]). PLIN. nat. 18, 44 de terra cariosa execratio Catonis abunde indicata est, quamquam -ere non cessantis ([*Mayhoff*, cessatis *trad.*]. *item in rebus rusticis*: 18, 303 Columella et favonium ventum confecto frumento -it [*cf. Colum. 2, 20, 5* ad eam rem Favonius habetur eximius]).

B *in rebus sacris*: **1** *paganorum*: **a** *-unt vates*: NAEV. carm. frg. 28 res divas (dinas *Leo*) edicit, -it castus. VERG. Aen. 3, 436 -am et . . . monebo (*huc* GLOSS.[L] I Ansil PR 331 -am: praemandem. 332 praemoneam). LIV. 27, 16, 15 consulenti deos haruspex cavendum . . . ab insidiis -xit (VAL. MAX. 8, 11, 2 ut . . . caveret). PERS. 5, 188 si non -tum . . . caput gustaveris ali. SIL. 13, 415 -ta . . . placamina. TAC. hist. 4, 53, 4 -xere haruspices, ne *eqs.* IVST. 12, 13, 3 quidam ex magis. CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 295 -xit regi purificationem esse faciendam. **b** *-unt dei vel eorum responsa, oracula*: CIC. div. 1, 48 *Hannibali* Iunonem -ere, ne *eqs.* LVCR. 2, 641 divam -ere, ut *eqs.* DICT. 2, 10 *Telephus* oraculum refert atque . . . orat, ne sibi -tum remedium . . . negaretur. SCHOL. Cic. Bob. p. 142, 6 ex responso Apollinis, quo -tum erat, ut *eqs. al.*

2 *Christianorum, Iudaeorum*: TERT. adv. Iud. 6, 1 sabbatum temporale ostensum et sabbatum aeternum praedicatum (-tum *var. l.*), circumcisionem . . . carnalem -tam et circumcisionem spiritalem praeindicatam (-tam *var. l.*; *ad notionem cf. postea*: istis praeceptis, *nisi ad IB2b trahendum*). IREN. 3, 16, 8 quos . . . dominus nobis cavere -xit. 3, 17, 4 super -tam dispositionem (GLOSS.[L] I Ansil. PR 355 -tus: praedestinatus; *gr.* προωρισμένην, *pro quo alii sec. lat.* προειρημένην *malunt, dum alii* praefinitam *temptant; sed ad praedestinationem spectat item*: COMM. instr. 2, 25, 11 o malo nutriti in occisione -ti [*cf. Brewer, Komm. von Gaza, 1906, 88 adn. 5 et 207 adn.*]). CYPR. epist. 67, 2 p. 736, 8 quae cum -ta et mandata (manifestata *coni. Hartel haud feliciter*) sint nobis, praeceptis divinis necesse est obsequia nostra deserviant. PS. CYPR. tract. 32 *apostolus* -xit dicens *eqs.* (*antea*: praeceptum). DAMAS. epigr. 48, 2. EVAGR. vita Anton. 89 p. 967 tamquam cotidie morituros, ut ante -erat, . . . animam custodire (*sed ad IA2 pertinet* VITA Anton. 89 p. 88, 23 sicut -xi *sec. gr.* προεῖπον). AVG. in psalm. 61, 16 l. 56 monui, -xi. SIDON. epist. 7, 1, 5 indicis, . . . interdicis, . . . -is, . . . promittis *eqs.* CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 282 -xit . . ., ut *eqs.*

III *usu laxiore de variis modis dicendi, indicandi, nuntiandi sim.*: **A** *vario usu* (GLOSS.[L] I Ansil. PR 373 -xit pro retulit; *attulimus notabiliora pauca; per zeugma huc pertinet* TAC. hist. 1, 27, 1 [*cf. p. 565, 9*]; *pro subi. sunt res l. 53*): CIC. Phil. 7, 20 monebo, -am, denuntiabo, testabor . . . deos . . ., quid sentiam (*sed cf. exempla ambigua in simili iunctura sub* 1. praedico *p. 552, 71sqq. allata*). LIV. 3, 4, 3 sentiunt Hernici et -unt Romanis Ecetranum . . . descisse. GERM. 15 haec ego dum Latiis conor -ere Musis (*nisi ad IB*). PLIN. nat. 11, 87 *scorpiones*, quos minime exitiales -erit (*nisi ad IIA2b*). 33, 81 (*antea: electrum* venena deprehendit) *indicia quaedam venenum* gemina ratione -unt. QVINT. inst. 7, 1, 30 proditio nobis -ta est et -ta a duce: quaerimus proditorem. LAMPR. Comm. 10, 3 si quis . . . se mori velle -isset, hunc . . . praecipitari iubebat (*fortasse per contaminationem quandam cum IB*). CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 213 hoc indicium me arbitror esse -turum (*gr.* παρέξειν). *al.*

B *in religione christiana* (*per confusionem notionis sec. usum christianum vocis q. e.* praedicare): ITALA Col. 1, 23 (*var. l.* VVLG.) *euangelium*, quod -tum est in universa creatura (*gr.* κηρυχθέντος, *aliae vers. et cet. codd. Vulg.* praedicatum). I Thess. 4, 6 (cod. d = VVLG.) sicut et -ximus vobis et testificati sumus (*gr.* προείπαμεν, *quod pertinet ad IA2a, sed retinuimus coll. Ambrosiast. ad l.* praedicavimus *et Ps. Primas. in explic.* praedicaverat castitatem. *item -it apostolus*: DAMAS. epigr. 2, 16 ASTER. ad Renat. l. 204 PS. VIGIL. THAPS. c. Marivad. 2, 14). PS. AVG. serm. Migne suppl. 2, 1358 quicquid nostra vobis -erit lingua (*antea*: praedicandum). COMM. apol. 50 quis esset, dominus ipse se -xit ab illo *Moyse. al.*

appendix *syntactica et stilistica*: **I** *affertur res enuntiata*: **A** *per structuram verbalem*: **1** *respectu (antea) dicendi*: **a** *oratione recta*: **α** *solum ponitur*: PLAVT. Men. 47 -o . . .: 'idem est . . . nomen *eqs.*' TER. Andr. 46 hoc . . . -o tibi: 'quas credis esse *eqs.*' (*item praeparatur per pron. sim.*: SEN. contr. 1, 1, 9 quaedam. ITALA Rom. 9, 29 [cod. d = VVLG.] sicut. AVG. civ. 18, 46 p. 328, 15 D. sic . . . propheta -erat: 'ecce virgo *eqs.*' *al.*). QVINT. inst. 11, 3, 166 -xit . . .: 'quantum potero *eqs.*' TERT. adv. Prax. 18 p. 260, 27 qui -erat: '*eqs.*' PORPH. Hor. serm. 1, 1, 66 belle, quia 'sibilat' -erat, 'plaudo' intulit. AVG. civ. 21, 25 p. 538, 13 D. apostolus . . . -ens: '*eqs.*' *al.* *antecapitur obi.*: ANON. in Rom. (ed. Frede) 115B quo *genere* scriptum -xit: 'ego . . . adducam'; . . . ideoque addidit: '*eqs.*' **β** *accedit aliud verbum dicendi*: CYPR. epist. 10, 4 p. 492, 20 quem . . . Esaias ante -xit dicens: 'non pusillum vobis certamen *eqs.*' (*item*: PS. CYPR. tract. 32). AVG. in euang. Ioh. 119, 4 homo, de quo -tum legitur: '*eqs.*' CHROMAT. serm. 19, 7 L. quod . . . futurum . . . ipse -erat dicendo: '*eqs.*' *al.*

b *enunt. secund.*: **α** *interrog.*: CIC. Phil. 7, 20 quid sentiam. nat. deor. 2, 153 defectiones . . . lunae . . . -tae . . ., quae, quantae, quando futurae sint (*antecapitur obi. ut* VARRO ling. 6, 35). div. 2, 90 qualis quisque natura . . . futurus sit. *al.* PLIN. nat. 2, 149 quibus diebus saxum casurum esset. 3, 94 QVINT. inst. 6, 1, 20. GAIVS inst. 3, 123 *ut* -at palam . . ., de qua re satis accipiat. *al.* **β** *variis* (*cf. etiam enunt. tempor.* SEN. nat. 4, 6, 1 -ere, cum grando ventura sit): ITALA II Cor. 7, 3 (cod. d *al.* = VVLG.) -xi . . ., quod in cordibus nostris estis (AMM. 24, 1, 10 VVLG. num. 26, 65. *al.*). ITALA I reg. 3, 13 (cod. 115) -xi ei, quia *eqs.* ([Lucif. Athan. 1, 11 quoniam, VVLG. quod]. II Cor. 13, 2 [cod. e; VVLG. quoniam]. Gal. 5, 21 [cod. e; VVLG. quoniam, Tert. pudic. 17 p. 256, 14 quod]. EPIST. pontif. 1056 Conc.[S] IV 2 p. 129, 20). PS. PHILO antiq. 25, 3 -o . . . vobis . . ., quoniam *eqs.* (ORIG. in Matth. ser. 74 p. 175, 12 -ere discipulis . . ., quod . . ., et Petro, q. *eqs.*; *v. etiam l. 12. 13*).

c *acc. c. inf.* (fore ut *l. 23*): **α** *inf. fut.* (*cf. l. 28*): TER. Andr. 840 id (*sc. feminas*) facturas Davos . . . -xit mihi (*item acc. e contextu supplendus est*: CIC. div. 1, 78 TAC. ann. 6, 46, 4. *al.*). PACVV. trag. 138 illud, quod fore . . . Oeax -xit. CIC. Catil. 1, 10 quos . . . venturos esse -eram. div. 1, 58. *al.* LIV. 40, 35, 14 me . . . administraturum. *al.* VELL. 1, 13, 4 FRONTIN. strat. 1, 12, 8. SVET. Nero 40, 2 -tum . . . erat, fore ut *eqs. al.* CYPR. epist. 63, 8 p. 706, 14. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 10 p. 817, 24 hoc . . . -erat venturum . . . temptatorem (*item accedit pron. praepar.*: AQVILA rhet. 19 p. 28, 20 RVFIN. apol. Orig. 5 p. 574[A]). *al.* **β** *inf. praes.*: CIC. fat. 5 huic . . . -tum in aqua esse pereundum (*item pro inf. futuri*: SEN. benef. 3, 9, 3 *domum* ruere -xi. TERT. adv. Iud. 8, 17 AMM. 29, 2, 20 COMM. apol. 245. *al.*). VAL. MAX. 1, 7, 3 -xit . . . imperatorem . . . matri . . . terrae deberi. CVRT. 7, 7, 26 COLVM. 3, 3, 13. TAC. dial. 18, 2 si illud ante -ero, mutari . . . formas (*item accedit pron. praepar.*: PLIN. epist. 4, 14, 8 unum illud. *al.*). SVET. Vit. 18. *al.* AMM. 20, 3, 12 solem . . . cursare. *al.* **γ** *inf. perf.*: LIV. 3, 4, 3 Ecetranum . . . descisse. VELL. 2, 29, 1. TERT. adv. Hermog. 31, 4 quae facta -eram. AMM. 17, 1, 1 quos . . . portasse -ximus. AVG. civ. 12, 6 p. 520, 34 D. *al.* **δ** *in structuris mancis* (*de acc. supplendo v. supra l. 19; saepius in acc. c. inf. perf. vel fut. deest* 'esse', *e. g. l. 19. 34*): CIC. inv. 2, 152 isdem rationibus, quibus ante -tum est, utetur. VAL. MAX. 3, 7, 1[a] loco, quo -erat, sella posita. VOPISC. Tac. 15, 4 si (*sc. principem talem futurum esse*) post centum annos -rent.

d *nom. c. inf.*: CYPR. testim. praef. p. 36, 15 cognosci posse -tus est *Christus*. COMM. apol. 403 -tus est deus carnaliter nasci.

2 *respectu praecipiendi*: **a** *per parataxin vel hypotaxin sine coniunctione* (*certam l. 45*): PLAVT. Aul. 99 hoc -o tibi: si bona fortuna veniat, ne intro miseris. Merc. 51 -ere, omnes tenerent mutuitanti credere (*item coni. imperf.*: LIV. 10, 41, 8 SEN. contr. 1, 2, 18). VERG. Aen. 3, 436 unum -am et . . . monebo: Iunonis . . . numen adora. AVG. in psalm. 61, 16 non in his . . . spem ponatis, monui, -xi. **b** *per enunt. secund.*: PLAVT. Pseud. 517 -o, ut caveas (*item per* ut: LVCR. 2, 641 ut . . . velint *eqs.* CAES. civ. 3, 92, 2. NEP. Them. 7, 3 collegas . . . Themistocles iussit proficisci iisque -xit, ut ne . . . dimitterent *eqs.* Dat. 9, 4. LIV. 39, 19, 2. *al.*). CIC. div. 1, 48 ne id faceret (*item per* ne: LIV. 21, 10, 3. *al.* VELL. 2, 82, 2 MART. 3, 86, 2 TAC. ann. 13, 36, 1. *al.* GAIVS inst. 4, 126[a]. *al.*; *cf. l. 45. 51*). **c** *per (acc. c.) inf.*: LIV. 27, 16, 15 haruspex cavendum . . . ab insidiis -xit (*item accedit gerund.*: PLIN. nat. 24, 46 ramenta . . . cavenda. SER. SAMM. 1060 CASSIOD. Ios. c. Ap. 1, 295). SIL. 9, 277 -it spargere bellum. IREN. 3, 16, 8 quos . . . cavere -xit. IVL. VAL. 1, 43 locum . . . pandi. *al.*

B *per structuram nominalem*: **1** *respectu (antea) dicendi*: **a** *per obi. acc.* (*pron. q. d. praepar. v. l. 5. 25. 31. 63. p. 567, 74*): **α** *struct. simpl.* (*sc. obi. sunt res, sed animantes l. 67sqq.*; *specimina paucissima*): CALV. carm. frg. 10 mens mea dira sibi -ens. CIC. Catil. 4, 6 illa -am, quae sunt consulis (*item obi. pron., unde pendet enunt. relat.*: div. 2, 114 AVG. civ. 19, 22 p. 392, 13 D. *al.*). Phil. 4, 10 futura. div. 1, 35 multa . . . gravia et vera. 2, 110 ut, quodcumque accidisset, -tum videretur (*item obi. intellegitur ex enunt. relat.*: AVG. in psalm. 56, 9 COD. Iust. 4, 66, 3, 1. *al.*). *et passim.* *-untur animantes*: VELL. 2, 11, 1 Marius, quem -ximus. 2, 35, 4. PLIN. nat. 8, 213 hominum . . . genera. IREN. 1, 28, 1 ab his . . ., qui -ti sunt. PORPH. Hor. carm. 3, 1, 2 AVG. epist. 149, 11 COMM. instr. 1, 8, 9. *al.* **β** *accedit acc. praedic.* (*cf. et supra IA2c*): PLIN. nat. 11, 87 quos *scorpiones* minime exitiales -erit. PS. QVINT. decl. 4, 3 debui vir fortis nuntiari, parricida -i. PELAG. in Rom. 9, 33 petra scandali -tus est Christus. CARM. c. pag. 109 Attin castratum . . . -ere solem. AVG. c. Iulian. op. imperf. 2, 154 qui multarum gentium sit pater -tus. COMM. apol. 742. *al.* **γ** *accedunt praepos., quibus indicatur, ad quem (quid) respiciat praedictio*: in (*c. abl. exc.* CIC. har. resp. 29 *p. 569, 15*): QVINT. inst. 3, 7, 19 in quibusdam . . . est -ta pernicies. ITALA Col. 1, 23 (*var. l.* VVLG.). COMM. instr. 2, 25, 11. de: VARRO ling. 6, 35 de quis duo -ere volo. TAC. dial. 28, 3 de severitate . . . maiorum . . . pauca. RVFIN. Orig. princ. 2, 4, 1 p. 127, 9 de Christo quae -enda erant. AVG. civ. 10, 11 p. 421, 24 D. de ceteris rebus vera. 18, 46 p. 328, 31 PAVL. MED. vita Ambr. 40. *al.*

b *pro obi. acc. ponitur adv.* ut, sicut *sim.*, *v. p. 562, 84sqq. et e. g. p. 567, 75. 76.*

[*Ramminger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

c *pro obi. substituitur locutio praepos.* de (*huc fortasse trahas* COMM. instr. 2, 29, 6): CIC. har. resp. 53 *di* de ... civium dissensione -unt. fat. 33 de Oedipode. VELL. 2, 15, 3 Marius, de quo -ximus. 2, 105, 2. 2, 125, 5 SCAVR. gramm. VII 24, 18 GAIVS dig. 21, 1, 32 CYPR. mortal. 3 AVG. civ. 2, 24 p. 87, 22 D. ORIG. in Matth. ser. 145 p. 298, 26. *al.*

2 *respectu praecipiendi*: a *per obi. acc.* (*pron. q. d. praepar. v. e. g. p. 568, 44*): NAEV. carm. frg. 28 -it castus. SALL. Iug. 75, 5 diem locumque (*cf.* CINC. Gell. 16, 4, 5 *dies* [PLIN. nat. 10, 61 SIL. 16, 303 TAC. ann. 11, 27. *al.*]. LIV. 26, 30, 3 tempus [*v. et p. 567, 1*]. *sim. al.*). PERS. 5, 188 caput ... ali. PLIN. nat. 18, 303 favonium. *et saepe.* b *per adv.*: CVRT. 3, 6, 3 ita ... medicus -erat.

II *afferuntur ea, quae dicendo (praecipiendo l. 22) efficiuntur* (*sc. per obi. acc.; ambiguum* CIC. off. 2, 77, *ubi* id *aut verba aut sensum oraculi significare potest*): CIC. har. resp. 29 id *responsum haruspicum* ... in istius ludos -tum et responsum esse (*item responsa vatum*: VERG. Aen. 3, 252 *dicta.* CAPITOL. Alb. 9, 4 augurium, quod fuerat ante -tum). ITALA act. 1, 16 (cod. e) scripturam, quam -xit spiritus sanctus. Iudas 17 (Lucif. non conv. 15) -torum sermonum (IV Esdr. 7, 101 Weber. PS. PHILO antiq. 21, 5 VVLG. III reg. 13, 32 AVG. in euang. Ioh. 114, 5). HIER. hom. Orig. in Ezech. 11, 2 p. 427, 9 expositionem summatim. AVG. in psalm. 134, 24 prophetiam. *al.* *respectu praecipiendi*: BENED. reg. 5, 9 -ta magistri iussio.

III *omisso obi.*: A *respectu dicendi*: PLAVT. Pseud. 516 egon ut cavere nequeam, quoi -itur. TER. Andr. 205 haud dicas tibi non -tum (*cf.* PRIAP. 59, 1 -tum tibi ne negare possis). 793. CIC. div. 2, 26 ex fulgoribus. 2, 88 -endi genus. *al.* SALL. epist. Pomp. 10 invito et -ente me. SEN. Phoen. 49. PLIN. nat. 10, 59 providet ... ac -it. APVL. met. 2, 11, 5 sibi. VVLG. Is. 41, 26 neque adnuntians neque -ens. AVG. civ. 13, 23 p. 588, 15 D. -entis minantisque. *al.* B *respectu praecipiendi*: PLIN. nat. 18, 44 *Catonis* -ere non cessa⟨n⟩tis. PS. QVINT. decl. 3, 9 indicate, -ite.

IV *stilistica potiora* (*sc. solo respectu dicendi*): A *iuncturae adverbiales* (*per pleonasmum*): 1 prius: PLAVT. Men. 47 iam nunc -o p. TAC. dial. 28, 3 pauca. 2 ante (*cf.* CIC. Phil. 2, 83 tanto a. div. 1, 128 multo a. *et sim. al.*): CIC. inv. 2, 152 rationibus quibus a. -tum est. MANIL. 2, 133 GERM. 451. COLVM. 7, 13, 1 ut et a. -eram. TAC. dial. 18, 2 PLIN. epist. 10, 67, 2 MIN. FEL. 33, 4 TERT. adv. Iud. 3, 13 CYPR. domin. orat. 28 p. 287, 19 (*et passim apud eundem*). AVG. civ. 17, 5 p. 213, 22 D. *al.* B *verba iuxta posita*: divinare: CIC. div. 2, 20 is, qui divinat, -it. FIRM. err. 12, 3 divinans ... et ... -ens. monere: CIC. har. resp. 53 cum ... monent ..., ... -unt. div. 1, 132. *al.* VERG. Aen. 3, 713 moneret. AVG. civ. 10, 11 p. 421, 24 D. praenuntiare: IREN. 4, 34, 3 -ere ... et ... praeeuangelizare et ... p. CYPR. laps. 7 p. 241, 11 AVG. in psalm. 93, 7 l. 65 *al.* praesentire: CIC. div. 1, 124 praesensa et -ta. 1, 125. 2, 15 PLIN. nat. 2, 191. prophetare: TERT. adv. Iud. 8, 17 *erat* -tum, ... sicut in psalmis erat prophetatum. AVG. civ. 18, 29 p. 294, 17 D. in psalm. 30, 2 serm. 2, 8 *id* planius -tum et apertius prophetatum est. *al.* providere: LIV. 36, 41, 6 vera et p. et ... -ere. PLIN. nat. 10, 59. significare: CYPR. hab. virg. 1 p. 188, 2 quando ... ante -erit et ... significaverit. AVG. civ. 10, 32 p. 458, 14 D. 17, 1 p. 197, 14. testari *sim.*: VVLG. I reg. 8, 9 contestare eos et -dic eis. III reg. 2, 42 testificatus sum ... et -xi tibi (I Thess. 4, 6). PS. ORIG. hom. in Matth. 2, 6 p. 254, 30 testor vobis, adnuntio vobis, -o vobis. vaticinari: OV. Pont. 3, 4, 94.

part. praes. praedicēns, -entis *pro subst. masc. v. p. 566, 29 sqq., ceterum e. g.* BOETH. herm. sec. 3, 9 p. 228, 2 ex -entium veritate.

p. p. p. praedictus, -a, -um *pro adi. inseruimus supra, v. maxime p. 563, 15, pro subst. masc. (fem.) v. p. 563, 29.*

p. p. p. neutr. pro subst. ^{u}**praedictum**, -ī (*exempla ambigua structuram verbalem servantia v. p. 562, 58. 565, 70. 566, 5. 60. 78*).

1 *i. q. res antea memorata: v. supra p. 563, 38 sqq.*

2 *i. q. vaticinium, prophetia sim.* (*pendet acc. c. inf. fut. p. 570, 6*): a *apud paganos* (*sc. praedicunt vates vel dei*): CIC. leg. 2, 30 ad interpretanda ... -a vatium (VERG. Aen. 4, 464). 2, 33 augurum. div. 2, 88 astrologorum. 2, 89 Chaldaeorum natalicia -a. fat. 13 divina. *al.* FEST. p. 138 prodigium velut -um et quasi praedicium, quod praedicat *futurum.* VAL. MAX. 2, 4, 5 (*antea*: orta ... vox est, habiturum eos salvos, si *eqs.*) eo -o ... confusus (*pertinet etiam ad 3, cf. postea*: quod ... navigatio imperabatur). PLIN. nat. 2, 24 fulgurum monitus, oraculorum praescita, haruspicum -a (SVET. Otho 6, 2 audivit ... -a haruspicis [*pertinet etiam ad 3, cf. Galba 19, 1* haruspex ... monuit, caveret periculum, non longe percussores abesse]). VAL. FL. 4, 460 -a deorum si non falsa mihi. 5, 256. SVET. Tib. 14, 4 durius et contra -a cadentibus rebus. Vesp. 4, 5 id de imperatore Romano ... -um. *al.* IVST. 12, 13, 5 magorum. AMM. 29, 1, 37 CLAVD. DON. Aen. 4, 170 p. 376, 9. 5, 840 p. 524, 9 secundum Neptuni -um. AVG. civ. 8, 22 p. 354, 5 D. *daemonum. al.* *addas per comparationem*: CIC. fam. 6, 6, 7 quoniam ... ego ... augur publicus ex meis superioribus -is constitui ... auctoritatem augurii et divinationis meae, debebit habere fidem nostra praedictio.

b *apud Christianos et Iudaeos*: PS. CYPR. rebapt. 6 adversus ipsius domini -um (AVG. civ. 18, 50 p. 334, 13 D. d. Christi. serm. coll. Morin p. 208, 10). NOVATIAN. trin. 9, 3 D. vetera -a et euangelia (*cf.* AVG. c. Faust. 33, 9 veteris testamenti). LACT. inst. 4, 17, 2 ex dei voluntate et secundum -a ... prophetarum (IVVENC. 1, 234 p. veterum. TRACT. Pelag. 3 p. 39 NICET. symb. 5 p. 43, 12 B. AVG. civ. 18, 33 p. 305, 9 D. Sophoniae *prophetae* ... haec -a de Christo. *al.*; *cf.* in psalm. 108, 7 prophetantis). AVG. civ. 1, 12 p. 21, 27 D. -um nec ... bestias ... obfuturas. 16, 9 p. 138, 19 *scripturae* (*cf.* adv. Iud. 7, 9 -a divinorum eloquiorum). 18, 47 p. 331, 16 divina -a ..., quae in Iudaeorum codicibus scripta sunt (c. Gaud. 1, 25, 28 p. 226, 21). COMM. apol. 62 vatum. *al.*

3 *i. q. praeceptum* (*v. et p. 569, 70. 73; pendet enunt. c.* ne LIV.): a *de qualibet re imperata*: LIV. 23, 19, 5 quia -um erat dictatoris, ne quid ... gereret. VAL. MAX. 8, 2, 1 -um sacerdotum (*antea*: quod imperatum ... erat). PS. LACT. PLAC. fab. Ov. 2, 12 adversus suum (*i. Minervae*) -um. AVG. c. Petil. 3, 59, 72 p. 227, 16 inter divina -a et humana praesumpta. *singulariter de eo, quod antea statutum est*: LIV. 33, 6, 8 pariter ducibus consilium fuit excedendi ea regione et velut ex -o ambo Scotusam petierunt (*cf. 33, 28, 4* velut ex ante indicto). b *in doctrina christiana vel philosophica de sententia quadam ethica*: PS. CYPR. tract. 49 memento Pauli -um atque conversationem, ut qui ... doctrinam spiritalem demonstrat dicens *eqs.* AMM. 16, 5, 1 reputans ex -is Democriti, quod ambitiosam mensam fortuna ... apponit.

deriv.: praedictio, praedictivus, praedictor; *cf.* praedictorius.

praedicor *v.* 1. praedico.

^{u}**praedictio**, -ōnis *f.* *a* praedicere. *legitur inde a* CIC.; *saepius apud hunc et apud ecclesiasticos.* [*confunditur in codd. saepe cum* praedicatio, *e. g.* CIC. har. resp. 18 div. 2, 54 nat. deor. 2, 162 VAL. MAX. 1, 1, 1.]

i. q. actio vel eloquium praedicentis (*quae non semper discerni possunt; ambigua secundum praevalentem notionem distribuimus*): 1 *pertinet potius ad actionem* (*sc. divinandi, vaticinandi; definit* IVNIL. 2, 18 quid est -o? futurarum incertarum rerum verbis ... manifestatio): a *apud paganos* (*ratione philosophica* BOETH.): CIC. nat. deor. 2, 162 nihil tam inridet Epicurus quam -em rerum futurarum (div. 1, 9. 2, 13 AVG. civ. 5, 9 p. 202, 25 D.; *cf.* SEN. nat. 2, 32, 4 cuius rei ordo est, etiam -o est). div. 1, 95 quis populus *umquam fuit*, qui non uteretur -e divina? 2, 88 hoc -is genere (*de astrologia*). *al.* VAL. MAX. 1, 5 ext. 1 vera fatorum -e. *in dialectica*: BOETH. herm. sec. 3, 9 p. 212, 12 non eventus falsus est, sed modus -is (*sc. possibilia tantum velut necessario futura affirmantis; sim. ibid.* p. 212, 21). *ibid.* p. 224, 29 quod in vera -e est, idem est in scientia (*cf. postea*: quod quis futurum novit). *ibid.* p. 228, 6 non ... rerum necessitas ex -is veritate pendet. b *apud Christianos vel Iudaeos* (*rem fusius tractat* IVNIL. 2, 18–25): PAVL. NOL. epist. 50, 9 aut interpretatio scripturarum et inspectio mentium aut -o temporis secuturi. AVG. civ. 10, 32 p. 459, 18 D. terrenarum rerum ... divinationem -emque (*disting.*: quaest. hept. 5, 29 p. 393, 7 discernuntur divinationes ... a -bus vel annuntiationibus prophetarum). cons. euang. 3, 25, 79 angeli -em (*spectat ad Matth. 28, 7 et Marc. 16, 7 ut* 3, 25, 80). in psalm. 109, 1 tempus itaque prophetiae -o erat ... promissionum. de serm. dom. 1, 22, 76 *traditoris domini per prophetam damnatio* -o futurorum, non optatio supplicii fuit. IVLIAN. in Os. 1, 10 sq. quod ad pompam (*i. ornatum oratorium*) -is valebat. *al.*

2 *pertinet potius ad eloquium, fere i. q. praedictum*: a *de indicatione futurorum, quae fit*: α *vaticinando, prophetando sim.*: *apud paganos*: CIC. har. resp. 18 fatorum veteres -es Apollinis vatum libris ... contineri (*inde* VAL. MAX. 1, 1, 1 A. -es vatum libris ... explicari). nat. deor. 2, 7 -es ... et praesensiones rerum futurarum. div. 1, 4 vatum furibundas -es ... audiendas. 1, 98 in Sibyllae libris eaedem repertae -es sunt. 2, 20 aut sortes aut exta aut ulla -o. *al.* VAL. MAX. 1, 6, 3 senatus duplici -e monitus. 1, 6 ext. 2 nec vana -o extitit. *al.* PLIN. nat. 7, 123 ob divinas -es. SVET. Tib. 14, 1 ostentis et -bus. ARNOB. nat. 4, 11 multas ... -um videmus ... aliter cadere. *apud Christianos vel Iudaeos*: PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 1, 3 p. 600 mearum ... -um aliquod mendacium deprehensum est (*gr. 1, 79* τῶν ὑπ' ἐμοῦ προρρηθέντων). 2, 7 p. 667 ut -es eorum frustratio consequatur (*gr. 2, 159* προαγορεύσεσιν). 7, 30 p. 851 -o quaedam (*gr. 7, 432* πρόρρησις). AVG. in euang. Ioh. 113, 6 medici (*i. Christi*) completa est -o, aegroti (*i. Petri*) convicta praesumptio (*in ipsa medicina v.* PS. SORAN. *sub* β). c. Petil. 2, 39, 94 p. 78, 18 plus valet -o prophetarum quam maledictio pseudoprophetarum (EVSEB. EMES. serm. 19, 5. *cf.* AVG. in psalm. 68 serm. 2, 14 prophetantis. CHROMAT. serm. 19, 1 L. prophetica). QVODV. prom. 1, 3 tit. (*et saepius in tit. cap.*). EVSEB. EMES. serm. 18, 31. *al.* β *varia ratione*: CIC. fam. 6, 6, 7 *v. supra p. 569, 79.* VAL. MAX. 3, 7, 1^a nihil *hac* -e verius (*antecedit*: tempore et loco, quo praedixerat). QVINT. inst. 9, 2, 17 quaedam -o, ut: 'dicam ... non augendi criminis gratia' (*item in rhet.*: MART. CAP. 5, 490). PS. SORAN. quaest. med. 17 quia in dubiis certa esse -o non potest (*cf. l. 68*).

b *de cautela pactioni praemissa* (*cf. p. 562, 27*): VLP. dig. 4, 9, 7 pr. si praedixerit *exercitor navis*, ut unusquisque vectorum res suas servet neque damnum se praestaturum, et consenserint vectores -i *eqs.* (*comprehenditur sc. et praeceptum [cf. c] et condicio*).

c *de praecepto, mandato* (*sc. dei*): AMBR. hex. 4, 4, 13 Ionam in mare ... dissimulatae divinae -is praecipitavit offensa.

praedictivus, -a, -um. *a* praedicere. *i. quod pertinet ad*

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praedicendum (spectat ad rationem prognosticam medicorum; cf. praedictorius): CAEL. AVR. acut. 1, 12, 100 libro -o, quem prorrheticum appellavit Hippocrates (3, 15, 120 in -o l.)

praedictor, -ōris m. a praedicere. [legebatur in edd. vet. FAVST. REI. grat. 1, 13.] i. qui praedicit: EVCHER. instr. 2 p. 160, 5 propheta: -r. EVGIPP. Sev. 43, 9 ut, cum praenuntiata populi transmigratio provenisset, -is imperata complerent (spectat aut ad vaticinium aut ad praeceptum; de quibus v. 40, 6). dubium: GLOSS. I p. 42 promulgator: -r (sed -ator exhibet cod. Cantabrig. GLOSS. II 590, 23; cf. tamen Gloss.L Corp. P 764 promulgare: ante dicere).
deriv.: cf. praedictorius.

praedictōrius, -a, -um. a praedictor vel praedicere. i. quod pertinet ad praedicendum (cf. praedictivus): VITA Hippocr. Rhein. Mus. 58, 1903 p. 59, 71 Hippocrates scripsit proreticum seu, ut Latini, -um librum.

praedictum et **praedictus** v. 2. praedico.

? **praedifficilis,** -e, compos. a prae et difficilis cum ed. Mesnartii fortasse recte defendit Luiselli, Riv. Cult. Class. 2, 1960, 210 sq. (v. et Tränkle, Gnomon 33, 1961, 800) ITALA Luc. 18, 27 (Tert. bapt. 2) -ia penes homines facilia penes deum (quae difficilia cod. Trecensis, gr. τὰ ἀδύνατα, adv. Prax. 10 et resurr. 57 impossibilia ut Vulg., sed cf. idol. 12 p. 43, 27 difficilia. minus probabiliter de Matth. 19, 26 cogitant edd. quidam).

praediffīnio v. praedefinio.

praedīgero, -gestum, -ere. a prae et digerere. t. t. med. i. q. antea digerere (ad vim part. perf. activam cf. vol. V 1, 1120, 45 sqq.): CAEL. AVR. chron. 5, 2, 41 quod bibi debeat medicamen -to corpore et omnino nullo obstaculo impedito.

praedignus: aeternus GLOSS.L III Abol. PR⟨A⟩E 3 (inde V Abba PRAE 66 valde dignus vel a. V Aa P 971). a prae et dignus. explicatio mira fortasse respicit titulum honorificum aeternus, v. vol. I 1147, 3 sqq. (cf. ibid. 1141, 59 sqq.), nisi glossa similiter corrupta est ac GLOSS.L V Abba PRAE 87 -us: ante natus (immo privignus: a. n., v. Gloss.L III Abstr. PR⟨A⟩E 11 PRI 14).

praediolum, -ī n. a praedium deminutive. NOT. Tir. 37, 54. i. q. praedium (modestum, modicum, sed respectu parvitatis haud ubique perspicuo; in formulis affectatae modestiae e. g. CIC. Att., fam.; in imagine CIC. de orat.): CIC. de orat. 3, 108 quoniam nos oratores a philosophis de nostra possessione depulsi in parvo et eo litigioso -o relicti sumus (i. in rebus iudiciariis). Att. 12, 40, 3 cur non sim in iis meis -is, quae sunt huius temporis. 13, 9, 2 Arpinum eundum est; ... opus est constitui a nobis illa -a. 16, 3, 4 in -is nostris et belle aedificatis et satis amoenis. fam. 2, 16, 2 mea -a tibi nota sunt (cf. postea: in maritimis -is). PLIN. epist. 1, 24, 5 -um istud (antea bis agellus). SCAEV. dig. 31, 88, 6 -um meum dari volo libertis. ibid. iterum. 32, 38, 5 -um cum taberna (cf. postea: praedium ... cum taberna). AVG. in psalm. 40, 5 l. 35. CIL VI 29964 cum -o in quo et taberna et hortulum. XIV 1661.

praedīrus, -a, -um. a prae et dirus. i. q. valde dirus: AMM. 31, 8, 7 spectare cum gemitu facta dictu visuque -a.

praediscēdo, -ere. a prae et discedere. i. q. antea discedere: NOVELL. Iust. 18, 5 -ente concubina morte ... aut divisione (sic T, quem inspexi, et R [corr. ex praediscente, sed praedecedente tertia manus], praecedente V et vulg.; gr. προαπελθούσης τῆς παλλακῆς. Iulian. epit. novell. 34, 5 si concubina ante concubitorem suum decesserit). inde potius legendum videtur etiam loco gemino 89, 12, 4 (quod tradi in cod. Hamburg. testatur Osenbrüggen 1849, praedescendente m. pr. R et T, praedecedente R corr. et edd., praedecendente T corr., praecedente V; gr. et Iulian. epit. novell. 82, 12 sim. ac supra).

? **praediscellum** v. praedissellum.

praedisco, -didicī, -ere. a prae et discere. [confunditur in codd. maxime cum perdiscere, e. g. CIC. de orat. 1, 147 IREN. 4, 5, 4, et cum praedicere, e. g. VERG. georg. 1, 252. 2, 255 (falsa var. l. AETNA 245, v. p. 564, 44).]

i. q. antea discere (cf. GLOSS. -o: προμανθάνω. pro obi. accedunt enunt. interrog. VERG. georg. 2, 255 CAEL. AVR. acut. 2, 18, 104 BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 4 p. 144, 20, inf. IREN. 4, 5, 4, acc. c. inf. PS. HIER. epist. 12, 7 p. 158C): 1 potius exercendo: CIC. de orat. 1, 147 discipuli ea, quae agenda sunt in foro tamquam in acie, possunt etiam nunc exercitatione quasi ludicra -ere ac meditari (prod-, perd- var. ll.). IREN. 4, 5, 4 tollentes crucem, quemadmodum ligna Isaac, sequimur eum dominum; in Abraham enim -erat (perd- var. l.) et assuetus fuerat homo sequi verbum dei.

2 potius cognoscendo: a varia, quae -untur: α ante quaslibet actiones, eventus (sc. quae praeparantur vel praecaventur sim.): VERG. georg. 1, 51 prius ignotum ferro quam scindimus aequor, ventos et varium caeli -ere morem cura sit (locum laudat COLVM. 1, 4, 4, respicit PLIN. nat. 18, 206). 2, 255 (226 quo quamque terram modo possis cognoscere, dicam) promptum est oculis -ere (praedicere R) nigram terram et quis cui color (259 his animadversis eqs.). SER. SAMM. 856 vis ... cautus -ere odores, accensis quibus arcetur ... serpens? AVIAN. fab. 22, 1 Iuppiter ambiguas hominum -ere mentes ad terras Phoebum misit (sc. antequam eorum precibus annueret; si recte explicavit Ellis; perdiscere coniciebatur olim). CAEL. AVR. acut. 2, 18, 104 tardius erit phlebotomia adhibenda, ut -ere possimus, utrum sit perseverans atque superior strictura magis quam solutio. β ante alia cognoscenda: PS. HIER. epist. 12, 7 p. 158C quod in clericis consecratum esse -isti. BOETH. in Porph. comm. sec. 1, 4 p. 144, 20 oportet ante -ere, quid sit genus (cf. p. 145, 3 ante noscendum est).

b futura: VERG. georg. 1, 252 tempestates dubio -ere caelo (praedicere var. l.; explicat SERV. auct. -ere: praevidere). FRONTIN. strat. 1, 11, 12 a qua saga Marius se dimicationum eventus -ere simulabat. FIRM. math. 3, 11, 4 futura. PAVL. PETRIC. Mart. 5, 727 angelus Zachariam ... exortum sancti fecit -ere nati.

? **praedispono,** compos. a prae et disponere ceterum ignotum (nam aetatis recentioris est additamentum VINDIC. med. 9 p. 214, 4) restituit Gelenius e coni. potius quam e cod. LIV. 40, 56, 11 nuntios praedispositos ... misit (perdispositos ed. Mog., per dispositos ⟨equos⟩ Sigonius coll. 37, 7, 11 quem secuti sunt edd. rec. plerique et vol. V 1, 1423, 65).

? **praedissellu(m)** post praedium, praediolum inseruit man. sec. cod. Genav. NOT. Tir. 37, 54a. obscurum, nisi recte praediscellum, deminutivum barbaro modo a praedium formatum intellexit Heraeus, Kl. Schr. 1937, 89, 2 (qui antea cogitavit etiam de compos. a praedium et sella derivando, v. Arch. Lat. Lex. 12, 1902, 66).

praedistin- v. praedestin-.

praedistinguo, -stinxī, -ere. a prae et distinguere. i. q. antea distinguere (sc. destinando, designando sim.): ITALA Rom. 8, 29 (Hil. in psalm. 67, 10) quos et praescivit, hos et ⌞-xit⌟ (⌞ ⌟ cod. Veron. saec. VI, praedestinavit cett. sec. Vulg., gr. προώρισεν, nisi Hilarium potius Rom. 8, 30 [v. p. 538, 19] liberius attulisse credas). Ramminger.

[**praeditio** falso trad. pro praedicatio, v. p. 542, 68.]

1. ***praeditus,** -a, -um. [vulgo a prae et dare derivatur, qua originatione nec notio praeverbii nec structura sollemnis '-us aliqua re' facile explicatur. aliter Leumann, Gramm. 1977, 527, qui et 1. et 2. praeditus a radice *dhē- derivat notionem originariam 'praepositus aliqua re, praecellens' postulans, quae servata vel repetita sit sub 2. praeditus, cum sub 1. praeditus deflexa sit in vim q. e. 'ornatus, instructus'. cui opinioni congruit, quod 1. praeditus plerumque iungitur ablativis, qui rem incorpoream, maxime qualitatem eximiam (v. l. 68), ceterum etiam actiones (v. p. 573, 38) indicant. Romani ipsi nimirum utramque vocem cum verbo dare iungere potuerunt, cf. l. 61. p. 575, 59. 75. Sch.] scribitur pred- CIL III 3240 (?). X 7208 et saepius in codd. compar. et superl. desunt. de notione: GLOSS. II 348, 45 κεχορηγημένος: -us (preb- ed. Steph.). 417, 39 προεστώς: prepositus, -us. IV 551, 37 probatus, antepositus. V 94, 7 (= 136, 37) -us (-dictus var. l.) est aliqua re detemtus (dotatus Deuerling) aut honore aut ingenio. 323, 18 sq. -us: or[di]natus. 419, 34 -is: ornatis. GLOSS.L II Philox. PR 48 -us sum: τυγχάνω. 49 -us: ⌞γεννηθεὶς ἤτοι προαχθείς⌟, κεχορηγημένος, ὠχυρωμένος (⌞ ⌟ fort. per confusionem cum proditus). III Abol. PRAE 16 -us: potens. V Abba PRAE 14 -i: eruditi, moniti, instructi. legitur in poesi singulis vel binis locis apud PLAVT., TER., ACC., CIC. (v. etiam p. 573, 68), CE 959, SEN., SIL., STAT. al., frequentat LVCR.; in oratione prosa inde a CATONE, VARRONE, CIC. (saepissime, maxime in oratt. et philos.); omnino deest e. g. CAES., NEP., VITR., CELSO, PLIN. epist., semel vel bis praebent e. g. SALL., LIV., SEN. philos., COLVM., PLIN. nat. [confunditur cum praedictus CIC. Tusc. 5, 104 COLVM. 3, 10, 10 et saepius (restit. COD. Theod. 6, 4, 15 pr., dub. trad. PS. QVINT. decl. 17, 10), proditus ACC. trag. 520 CIC. rep. 2, 56 al., perditus SEN. Phaedr. 216 SIL. 14, 88 al. (falso trad. CIC. Verr. II 5, 108); restituitur pro praebitus COD. Theod. 7, 8, 5, 3 CIL VIII 12159 (falso trad. CIC. S. Rosc. 150), dub. vel falso trad. CIC. Verr. II 3, 185. dom. 122 (pro traditus). versu vix sano PLAVT. Pseud. 149.]

i. q. ornatus, instructus sim. (de origine notionis v. supra l. 28 sqq.). syn. instructus APVL. met. 9, 35, 2, opp. carens CIC. fin. 4, 51; iuxtaponitur datus (v. p. 573, 17 [ubi per praepos. a indicatur is, a quo munus perveniat]. 574, 55), opp. subditus p. 573, 37. vi temporali vix huc trahas CAEL. AVR. gyn. 1, 51, v. sub 3. praedo. audacius notionem q. e. redditus postulat Glueck GAVDENT. serm. praef. 53 G. in humilitate spontanea permanentes, sancti[s] scilicet -i et humiles corde (sanctis virtutibus edd. vet., fort. recte).

I usu sollemni indicatur qua re quis (rarius quid) ornatus sit:

A ablativo (ad quem accedunt attributa fere sollemnia magnus CATO or. frg. 9 [58 M.]. CIC. Arat. frg. 27 inv. 2, 2 et saepe, summus ACC. trag. 361 CIC. Verr. II 1, 135. 3, 19. 3, 55 et saepissime, singularis CIC. Q. Rosc. 1 div. in Caec. 6 al., et sim. passim): 1 de animantibus (de divinitatibus e. g. p. 573, 4 sq. 80, de animalibus e. g. p. 573, 9 sq. 42. 574, 28): a abl. indicat quaslibet res, sc. fere ad condicionem externam vel universam vitam animantium spectantes: α possessiones, cultum, quo quis ornatus est (cf. egestate p. 574, 21): PLAVT. Amph. 218 legiones ... nimis pulcris armis -as. CIC. div. in Caec. 69 in homine parvis opibus ac facultatibus -o (Cluent. 153 maioribus. leg. agr. 1, 8 non maximis o. neque summa auctoritate -i. CVRT. 10, 1, 32 regem tantis -um o.). STAT. Theb. 12, 258 cernis, quo -a cultu ... venio? (ironice, sc. de parvo cultu viduae lugentis). HEGES. 1, 15, 1 venit ... regio ornatu -us Aristobulus (gr. 1, 132 κεκοσμηκὼς ἑαυτόν). COD. Theod. 14, 17, 6 rei familiaris facultatibus -us. huc addiderim: RVST. HELP. benef. 81 gens Chaldaea sanctae -a flammae lumine ... promeruit te Christum natum nosse prior.

[Zoppi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

β partes vel qualitates sim. corporis: RHET. Her. 2, 27, 44 mortuum deformatum, tumore -um ... fuisse. CIC. inv. 2, 2 pueros ... magna -os dignitate. nat. deor. 1, 123 deum ... membris hominis -um (3, 3 humanis). 2, 60 *dei* pulcherrima forma -i (ARNOB. nat. 3, 17 qua sit deus -us forma. FILASTR. 139, 1 animalia diversa f. -a. *cf.* APVL. met. 9, 17, 1 eximia formositate). BELL. Afr. 69, 4 Numidae ... mirabili velocitate -i. APVL. met. 2, 13, 1 qua ... corporis habitudine -us ... est? 4, 28, 4 Venerem aliam virginali flore -am. 5, 18, 1 *serpentem* opimiore fructu -am (*i. praegnatem*). 6, 19, 3 canis ... amplo capite -us. 9, 15, 6 auribus grandissimis -us *asinus*. FIRM. math. 8, 16, 1 nudo -i pectore *milites*. FILASTR. 155, 1 Seraphim animalia duo sex pennis -a. SCHOL. Cic. Bob. p. 114, 25 P. Trebonium ... liberali facie -um.

γ munera, honores, potestatem sim. (solium SEN. Phaedr. 216): CIC. S. Rosc. 154 homines ... ista auctoritate et potestate -os (Cluent. 79 summa [dom. 110 SVLP. SEV. dial. 1, 25, 5 Mart. 20, 4]. SEN. dial. 12 [11], 16, 1 triumvirali. VLP. dig. 4, 2, 23 pr. 5, 1, 81 qui neque ... a principe p. aliqua -us est neque ab eo, qui ius ... habet, datus est ..., iudex esse non potuit. PAVL. sent. 5, 26, 1 aliqua. SOL. 52, 11 regia. COD. Theod. 3, 11, 1 pr. ordinaria vel qualibet. *al.*). Verr. II 4, 86 hominem ... summo magistratu -um (SVET. Aug. 26, 2 amplissimo -us m. [*sc. consulatu ut* PANEG. 3, 2, 4]). Manil. 71 me hoc honore -um, *sc. praetura* (Mur. 4 Sull. 4. GELL. 1, 2, 1 consulari. COD. Theod. 9, 16, 6 excepta tormentis sunt corpora honoribus -orum [*item m. pro subst.*: NOVELL. Theod. 25 pr. 25, 7]. *al.*). dom. 136 virgo Vestalis ... sanctissimo sacerdotio -a (Phil. 2, 80 div. 1, 89 Cato 61. Att. 8, 3, 2 amplissimo [LACT. inst. 1, 17, 3]. TAC. ann. 11, 11, 1 quindecimvirali [16, 22, 1]). Pis. 55 consulari imperio -us (rep. 2, 56 a ... viris summo i. -is. SALL. Catil. 51, 12 magno. SVET. Aug. 25, 1 VOPISC. Tac. 1, 4. IVST. 41, 4, 8 duarum civitatium i. -us). SEN. Phaedr. 216 quid deceat alto -am (perditam *E*) solio vides. TAC. Agr. 44, 3 triumphalibus ornamentis -o (SPART. Hadr. 8, 7 consularibus). ann. 1, 62, 2 imperatorem auguratu et vetustissimis caerimoniis -um. MARCIAN. dig. 36, 1, 5 qui magna -us est dignitate vel auctoritate (COD. Iust. 3, 24, 1 [*a. 317*] clarissima. Theod. 2, 33, 3 senatoria. *al., cf.* GLOSS.L II Philox. PR 9 -us d.: *ὠχυρουμένος* [-ρωμ-] *ἀξιώματι. ceterum v. etiam supra l. 3, infra l. 57 sqq.*). AVG. civ. 18, 2 p. 257, 7 D. ut ... quidam essent regnis -i, quidam regnantibus subditi (*nisi ad* 2. praeditus). *al.*

δ actiones, quibus quis excellit, insignis est: CIC. div. in Caec. 6 scelere (*v. p. 574, 19*). Manil. 68 Curio, summis vestris beneficiis maximisque rebus gestis, summo ingenio et prudentia -us. HEGES. 1, 44, 5 dolis et fraudibus -us (POMER. 3, 9, 1 p. 487A -i f. *invidi*). AVG. in psalm. 32, enarr. 2, serm. 2, 24 equum ... bonis viribus, magno cursu -um. SVLP. SEV. dial. 3, 11, 11 vir multis bonisque actibus -us. HYD. chron. II p. 15, 18 *praefectus* factis insignibus -us. GREG. TVR. Franc. 3, 7 p. 105, 7 *regina* orationibus, ieiuniis atque elymosinis -a (10, 31 p. 533, 10). 4, 1 p. 135, 16 bonis ... operibus (THEOD. MOPS. in Tit. 2, 11–14). CE 526, 4 *filius* -us opsequiis.

ε varia: CIC. inv. 2, 111 Crassus consul quosdam ... nullo inlustri neque certo duce neque eo nomine neque numero -os, uti digni essent *hostes*, ... confecit (MELA 2, 18 *Thraces* aliis aliisque -i et n. et moribus. AVSON. 187, 2 p. 46 P. Idalia, n. -a quae Paphiae. COD. Theod. 6, 4, 11 clarissimo. *cf. p. 574, 69 et* SVET. Tib. 1, 2 eo *praenomine*). 2, 139 iudices certa aetate -os (Verr. II 3, 62 illa a. et auctoritate. *cf.* SIL. 14, 88 bis octonis nondum rex -us [perd- *var. l.*, prod- *Heinsius*] annis. CYPR. GALL. gen. 1449 quantis sit -us annis). S. Rosc. 154 ista auctoritate et potestate (Verr. II 3, 19 summa [3, 55. 3, 170 Cluent. 53]. *al.*). Cluent. 147 iudices tali dignitate -i (Rab. perd. 26 pari. Mur. 64 summa. BELL. Afr. 22, 5. FIRM. math. 5, 3, 17 tali. *v. etiam l. 33 nec non p. 574, 42*). Phil. 13, 29 Appium Claudium pari nobilitate et voluntate -um (BELL. Afr. 22, 5 patris n. SCHOL. Cic. Bob. p. 153, 11 generis n. HEGES. 1, 28, 5 regali). *al.* SEN. benef. 6, 30, 2 referre etiam summa felicitate -is gratiam (PANEG. 2, 6, 1). DECL. in Catil. 10 Catilina, non ignobili genere -us. FRONTO p. 168, 2 v. d. H. eo nos fato -os, ut *eqs.* *al.*

b *abl. indicat qualitates sim. ad animum pertinentes vel ipsam mentem, animum*: *α varias*: TER. Andr. 98 *natum* tali ingenio -um ([GLOSS.L III Abol. PRAE 37 institutum]. CIC. Verr. II 3, 170 summo [3, 185. Sest. 121, *ubi sunt verba actoris versibus Accii inserta. al.* LIV. frg. 55]. Sull. 32. fin. 4, 10 magnis [FRONTO p. 90, 3 v. d. H. *al.*]. ac. 2, 2 tali. MELA 3, 48 singularibus. QVINT. inst. 12, 1, 10. *et saepius*). RHET. Her. 4, 42, 54 qui bonis erit rationibus -us (ARNOB. nat. 2, 25 p. 95, 15 M. LACT. opif. 3, 14 *animal* r. ... -um, *i. homo*. AVG. civ. 21, 7 p. 501, 8 D. r. -i spiritus). 4, 43, 55 quis est tam tenui cogitatione -us *eqs.*? CIC. carm. frg. 34, 1 B. (Tusc. 3, 71; *cf. Soph. Aiax Locr. frg. 14 D.*) *nemo est* tanta -us sapientia (leg. agr. 2, 97 magna. Scaur. 33. fam. 4, 3, 1 singulari. 4, 6, 1 tali. CVRT. 8, 5, 12. SOL. 40, 6 de septem s. -is. *et passim*). Verr. II 3, 170 summa prudentia (3, 214 summa. Cluent. 84 tali [131]. Manil. 68 Sull. 32. APVL. met. 6, 13, 3 singulari). leg. agr. 2, 90 homines divina mente et consilio -os (Mil. 21 alta et divina. phil. frg. V 81. ac. 2, 126 aether videtur summus deus, m. -us. QVINT. inst. 12, 11, 1. *al.*). Cato 26 adulescentibus bona indole -is (FRONTO p. 144, 1 v. d. H.). *al.* ARNOB. nat. 2, 31 ingeniorum excellentia -os. *al.*

β mores sim.: (I) *bonos*: CATO or. frg. 9 (58 M.) illos bono genere natos, magna virtute -os (CIC. Verr. II 1, 135 virum primarium summo officio ac v. -um. Caecin. 102 summa [Cluent. 177 homo et honoribus populi ornatus et summa v. -us]. Cluent. 165 omni. Att. 4, 1, 8 fratrem insigni pietate, v., fide -um. *al.* DECL. in Catil. 10 PANEG. 2, 15, 2 AVG. civ. 9, 3 p. 370, 8 D.). VARRO frg. Non. p. 494, 13 multo -i pudore et pudicitia adulescentis vixerunt *Romani*. CIC. Q. Rosc. 1 vir ... singulari fide -us (Flacc. 93 Sest. 85. *al.*). Verr. II 3, 217 singulari innocentia (INSCR. christ. Diehl 1477 [*a. 348*]). Mur. 64 summa dignitate atque honestate (SVET. gramm. 13). Sest. 85 *tribuni plebis* quadam inaudita nova magnitudine animi, gravitate, fide -i (Phil. 11, 28. BELL. Afr. 22, 5 diligentiaque. IVST. 12, 16, 1. *cf.* VAL. MAX. 6, 1, 3 robore animi). Marcell. 10 commemorabili pietate (ac. 2, 1. Att. 4, 1, 8 insigni [MART. BRAC. form. vit. tit.]. fam. 15, 2, 6 summa. AVG. civ. 5, 19 p. 230, 21 D. vera p. -i bene vivunt. *al.*). *saepius*. CVRT. 8, 8, 22 -um optimis moribus artibusque *Callisthenem* (MELA 2, 18 *v. p. 573, 50*. AVG. civ. 21, 27 p. 550, 2 D. COD. Iust. 12, 20, 5, 2 [*imp. Leone*]. *cf.* COD. Theod. 2, 17, 1 pr. honestate morum). APVL. met. 9, 35, 2 liberis doctrina instructis et verecundia -is. *al.* (II) *malos*: CIC. Q. Rosc. 4 essene quemquam tanta audacia -um (div. in Caec. 6 homo singulari cupiditate, a., scelere -us. Verr. II 2, 104 tantane amentia -us atque a. fuisti? Flacc. 6 a quibus *testibus* ..., qua levitate, qua egestate, qua perfidia, qua a. -is. APVL. apol. 60, 4 sunt *accusatores* insolita a. et importuna impudentia -i). Sull. 7 me singulari immanitate et crudelitate -um. fin. 5, 56 inertissimos homines, nescio qua singulari nequitia -os. DECL. in Catil. 32 hominem ista institutione vitae -um. GELL. 1, 11, 7 rex ... more atque luxu barbarico -us (perditus *coni. Wakefield. cf.* APVL. met. 9, 27, 4 agresti morum squalore -us). APVL. met. 9, 42, 2 inquieti procacitate -us asinus.

γ artem, doctrinam, studia sim.: CIC. Cluent. 36 fuit Avillius quidam ... arte quadam -us ad libidines adulescentulorum excitandas accommodata (Arch. 10 multis ... aut nulla aut humili aliqua arte -is. *al.* CVRT. 8, 8, 22. FRONTO p. 210, 17 v. d. H. quibus artibus -os esse oporteat imperatores. COD. Theod. 1, 9, 1, 2 adiutor ... bonis a. praedi[c]tus. COD. Iust. 5, 37, 22, 4 [*a. 326*] *servi* aliqua a. -i. GREG. TVR. Franc. 2, 29 p. 74, 12 magicis a. *al.*). Cluent. 84 tene hoc ... dicere, tali prudentia, etiam usu atque exercitatione -um? (Balb. 14 *homines* nullo u., nullo studio -i militari). 141 quem hominem et ... qua eloquentia, ... quo lepore et quibus facetiis -um (PLIN. nat. praef. 11 summa e., summa eruditione. AVR. Fronto p. 26, 28 v. d. H. PANEG. 11, 5, 1. *cf.* FRONTO p. 133, 10 v. d. H. summa facundia [GELL. 1, 2, 1. 1, 15, 3. *al.*]. AVSON. 194, 18 p. 52 P. cultu. SCHOL. Cic. Bob. p. 106, 15 eloquentiae ... dignitate). Cael. 24 adulescentes ... rectissimis studiis atque optumis artibus -i (Balb. 14. orat. 24 optimo. Lael. 74 *venandi*. fam. 13, 30, 1 litterarum doctrinaeque. TAC. ann. 4, 58, 1 liberalibus. CIL III 3240, 3 [*cf.* 13354] filio piissimo et s. omni(bus) -o). top. 78 quos ingenio, quos studio, quos doctrina -os vident (VAL. MAX. 9, 14 praef. altiore d. -i). fam. 4, 3, 3 neque te tali vel scientia vel natura -um hortabor (PORPH. Hor. sat. 1, 2, 1 musicae artis s. CAEL. AVR. acut. 1 praef. 2 graecarum ... litterarum. SIDON. epist. 1, 7, 4. PALLAD. hist. mon. I 46 p. 330C omnium rerum s. [*gr. p. 152, 1 B. γνωστικωτάτῳ*]). AVR. Fronto p. 29, 15 v. d. H. agricola strenuus, summa sollertia -us. FRONTO p. 117, 17 Augustum ... lepore potius quam dicendi ubertate -um puto. GELL. 5, 14, 1 litteris homo multis -us. 16, 11, 3 hac ... vi -os esse quosdam videmus, *ut serpentium domitores sint* (*cf. 16, 11, 2* Marsis ... vi ... genitali datum, ut *eqs.*). *al.*

δ affectus, motus animi: CIC. Verr. I 10 ea spe istum *Verrem* fuisse -um, ut omnem rationem salutis in pecunia constitueret (Flacc. 2 optimi viri filium, optima ... spe -um summae dignitatis. Phil. 2, 46 adulescentem summa spe et animi et ingeni -um). Tusc. 5, 41 non ut parvo metu -us sit *beatus*, sed ut nullo. APVL. apol. 12, 3 caelitem Venerem, -a quae sit optimati amore ([-am *var. l.; antea*: vulgariam, quae sit percita populari amore]. PANEG. 2, 1, 3 a., quo in te -us est *senatus*. *cf.* ZENO 1, 2, 5 [1, 36, 15 L.] quasi sola *humana* isto affectu, *sc. caritate*, sint -a). met. 11, 19, 3 quamquam cupienti voluntate -us, tamen religiosa formidine retardabar (*v. iam p. 573, 60.* PS. EVSEB. GALLIC. hom. 22, 3 G. homo ... liberi arbitrii -us voluntate est). SACR. Leon. 991 *episcopum* nulla -um fiducia meritorum.

c *abl. indicat personas* (*vix huc* CIC. *p. 573, 48*): BELL. Afr. 22, 4 *non* tantis clientelis nominisque claritate -us. 58, 2 cum tam magnis copiis auxiliisque regis essent -i *adversarii*. SOL. 30, 6 Agriophagi ... rege -i, cuius in fronte oculus unus est (*Plin. nat. 6, 195* quorum rex *eqs.*). PS. DAMAS. epigr. 86b, 1 corporeis resoluta malis duce -a Christo ... petit *caelum Felicitas*.

2 *de rebus*: a *naturalibus, ad naturam pertinentibus* (*nec non de ipsa natura, mundo*): CIC. Arat. frg. 27, 1 *Capra* est magno atque inlustri -a signo (*Arat. 165 πολλή τε καὶ ἀγλαή, Germ. 169* sidere quae claro). Tim. 33 siderum errores ... multitudine infinita, varietate admirabili -os (*gr. 39d πλάνας πλήθει μὲν ἀμηχάνῳ χρωμένας, πεποικιλμένας δὲ θαυμαστῶς*). nat. deor. 1, 18 mundum ... sensibus -um. 1, 120 imagines divinitate -as. 2, 94 ex corpusculis non colore, ... non sensu -is ... mundum esse perfectum (*item de elementis, atomis sim.*: LVCR. 1, 236 immortali sunt natura -a. 1, 625 ea, quae nullis iam -a partibus extent. 2, 336 simili ... forma [2, 723. *cf.* 2, 758 variis ... formis]. 2, 972 sensu. *adde p. 575, 1*). LVCR. 1, 581 fragili natura -a cor-

[Zoppi]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pora (1, 798 tali natura. 1, 917 materiai c. consimili natura -a. 6, 960 sensu). 2, 181 tanta stat -a culpa *natura mundi* (*item* 5, 199). 4, 100 simulacra . . . simili specie sunt -a (4, 196). 6, 219 ⟨quali⟩ natura -a constent fulmina. *al.* COLVM. 3, 10, 10 divina -a ratione rerum aeterna opifex, *i. Natura.* PLIN. nat. 8, 115 cornu *cervorum* . . . ceu medicamento aliquo -um (*Arist. hist. anim. 611b30* ὡς ἔχον τινὰ φαρμακείαν). APVL. met. 11, 10, 5 *deformata manus sinistra* nulla calliditate, nulla sollertia -a. SOL. 7, 3 *fluvium* Acheloum . . . -um veteri claritate. 27, 25 *lapidem* -um illa potestate.

b *quibuslibet*: *α incorporeis*: CIC. inv. 1, 88 grandi vitio -um . . . exemplum. nat. deor. 2, 76 aliquid . . . maiore vi -um quam deos. phil. frg. IX 10 (Tusc. 1, 66) *deus est* mens . . . -a motu sempiterno (ARNOB. nat. 5, 23 mens . . . inreligiosis . . . opinionibus praedi[ca]ta. PS. EVSEB. GALLIC. hom. 3, 3 G. ratione). VAL. MAX. 3, 3 ext. 1 infirmam aetatem *Macedonum* tanto robore -am. 7, 2 praef. in pectoribus sapientia -is. TER. MAVR. 637 vocalis u, quae tempore uno -a est. PRVD. c. Symm. 2, 887 (*ad Matth. 7, 13 sq.*) *via* amplis -a divitiis. AVG. civ. 10, 3 p. 407, 7 D. potestas . . . virtute -a (conf. 12, 27, 37 cogitant deum . . . mole immensa [molem immensam *var. l.*] -am p.). 22, 24 p. 612, 10 virtutibus . . . -a *anima.* *β corporeis*: CIC. Verr. II 4, 72 Dianae simulacrum . . . antiquissima -um religione. Tusc. 5, 57 qua pulchritudine urbem, quibus . . . opibus -am . . . tenuit civitatem *Dionysius* (*cf.* COD. Theod. 12, 5, 3 in urbibus magnifico statu -is). LVCR. 2, 608 insigni (*sc. murali corona*) . . . -a . . . divinae matris imago. 4, 336 latuscula . . . speculorum . . . flexura -a. DRAC. Romul. 8, 615 ratis . . . regali -a signo. GREG. TVR. vit. patr. 17, 5 p. 732, 8 turrem . . . tanta celsitudine -am.

B *aliis structuris*: **1** *gen.* (*cf. e. g.* ornatus *vol. IX 2, 1032, 1 sq.*): GAVDENT. serm. 3, 23 G. duodecim annorum -us (praedictus *pars cod.*) . . . Iesus in templo repertus *est.* GREG. TVR. Franc. 2, 30 p. 75, 23 *deos* nullius esse potestatis -os (potestati, potestates *var. ll.*). 9, 26 p. 445, 5 mulier valde cauta ac vitae religiosae -a (vita religiosa *var. l.*). **2** *acc.* (*cf. fortasse* ornatus *vol. IX 2, 1031, 55 sqq.*): PAVL. NOL.(?) carm. 33, 107 tunc puer ille tuus florentem luce coronam -us occurret . . . tibi.

II *indicatur quo respectu quis excellat*: **A** *per praepos.* in (*sed fortasse pro abl. instr. ponitur apud* HYD., *cf. vol. VII 1, 792, 4 sqq.*): PAP. Corp. 262, 3 (*item* 263, 3, *epistulae commendaticiae, a. 317–24*) cum in omnibus bonis benignitas tua sit -a. HYD. chron. II p. 17, 39 Hieronymus in presbyterio -us (-dictus *coni. Mommsen*). PASS. Petr. Paul. long. 23 hominem imperitum . . . nec in verbo nec in genere (utilem *add. unus e codd.*) nec in aliqua -um potestate (*gr.* οὔτε ἐν λόγῳ οὔτε εἰς γένος μετέχοντα ἐξουσίας).

B *structuris finem indicantibus*: **1** *inf.* (*sec.* doctus *sim.*): AVSON. 160, 13 p. 30 P. *pater fuit* -us et vitas hominum ratione medendi porrigere et fatis amplificare moras. **2** *praepos.* ad: HEGES. 1, 23, 2 Antipatro incredibilem in modum -o ad omnium quos affectaret amicitiam.

masc. fere pro subst.: CIC. Cael. 44 rep. 1, 9 fin. 5, 85 Tusc. 1, 27 LIV. frg. 55 VAL. MAX. 9, 14 praef. SEN. benef. 6, 30, 2. *al., v. etiam p. 573, 23.*

deriv.: 4. praedo. *cf. Onom.*

2. praeditus, -a, -um. [*a* prae *et radice* *dhē-, *quae subest etiam compos.* abdere, condere *al.; ceterum v. sub* 1. praeditus. *Sch.*]

i. q. praepositus, praefectus (*cf.* GLOSS. II 417, 37 προέστηκεν ἀρχῆς ἢ ⟨ἀ⟩ξίας: -us est): **1** *cum respectu regendi, administrandi*: **a** *cum dat.*: *α personae*: CE 959, 10 (*aet. Sullae?*) ⟨c⟩oniunx una meo -a amans animo. APVL. Socr. 16 p. 155 illum *daemonem,* qui nobis -us fuit (*cf. antea*: testes et custodes singulis additos). CONC.[S] I 2 p. 46, 29 qui in Occidentem et Orientem episcopi et doctores et populis -i (*gr. I 1, 1 p. 34, 20* λαῶν ἡγούμενοι. *aliae vers. I 3 p. 28, 6* populorum praepositi, *I 5 p. 237, 19* praesules . . . populorum). *β rei* (*v. etiam p. 573, 36*): AVR. Fronto p. 43, 18 v. d. H. deus ei rei -us. FRONTO p. 139, 16 v. d. H. Minerva orationis magistra, Mercurius nuntiis -us, *eqs.* APVL. Plat. 2, 25 p. 257 magistratibus sorte quadam ei negotio -is. Socr. 15 p. 153 deos appellant, qui . . . pro numine . . . ab hominibus -i fanis et caerimoniis vulgo advertuntur (*nisi ad p. 572, 74*). ZENO 1, 2, 4 (1, 36, 10 L.) *caritas* ita rebus universis est -a, ut sit omnium . . . regina (*huc trahit Löfstedt; sed etiam abl. instr. intellegi potest, ut pertineat ad* 1. praeditus). MAR. VICTOR aleth. 3, 167 Nembrod . . ., Babylonis -us aulae.

b *sine dat.*: APVL. Socr. 6 p. 134 eorum *daemonum* . . . de numero -i (praesides *vel* praestites *coni. Erdmann*) curant singuli, proinde ut est cuique tributa provincia. AVG. epist. 155, 2, 8 *bona terrestria sim.* subdita debent esse non -a, sequentia non ducentia.

2 *mero respectu locali* (*abundanter accedit* ante *l. 84; non nisi apud* TER. MAVR., *sc. de litteris, partibus orationis sim.* [1. praeditus *apud eundem supra l. 16*]): TER. MAVR. 291 una vocalis duabus -a est si consonis (*item cum dat.*: 626 insequenti *syllabae* [704]. 717. 753 consonanti. 792 vocalibus. 1015 consona . . . gemina est cum -a verbo. *restituitur* 159 vocalibus . . . -a *littera v* [*Brissaeus,* praelata *ed. princ.*]). 533 cum -a est *littera i* (*522* prior si collocetur). 544 i cum -a est. 632. 729. 2075 idem *spondeus* . . . -us *in ionicis* (*2072* locatus ante). 2434 videtur alius ante -us *versus.* 2691 quorum *carminum* exordia cum ⌊-a⌋ videris, stabit continuum consimili modo (*respiciuntur Hor. carm. 1, 1. 3, 30. 4, 8.* ⌊ ⌋ prodita *vel* reddita *coni. Werth, De Terentiani sermone, 1896, 308, sed cf. 2677* praeponit). *Zoppi.*

[praedīversus, *compos. a* prae *et* diversus, *vix recte agnovit Goetz* GLOSS. studia ⟨in⟩ contraria: -as sententias; *ad rectam var. l.* per diversas *cf. Gloss.*[L] *III Abstr. ST 40* s. i. c.: in diversas partes (*sim. 1 Ansil. ST 404 sq.*).] *Ramminger.*

***praedīves,** -vitis *adi.* *a* prae *et* dives. *compar. et superl. desunt.* *legitur inde a* VERG., OV., LIV. (*contra* perdives *duobus locis apud* CIC., *quibus vix addas l. 13*). [*nota praeverbii perperam soluta codd. aliquot exhibent var. l.* prodives IVV. 14, 305. CARM. de resurr. 200 (*v. infra sub 2a*). *e coni. dub. restituit Mayor* CYPR. GALL. num. 395 praeditibus arvis (editibus *vel* ditibus *trad.*; perditibus *Peiper*).]

i. q. valde dives (*iuxta superlativos ponitur* VEN. FORT. vita Hil. 6, 18, *minus valet quam compar.* ditior PS. EVSEB. GALLIC. hom. 14, 2 G., *abundanter accedit* valde GREG. TVR. Franc. 3, 19, *excipitur voce q. e.* dives AVG. civ. 4, 3 p. 149, 17 D.; *accedit abl. infra l. 37 sq. 53. 67, in c. abl. l. 48*): **1** *de animantibus* (*item de eorum qualitatibus et de locis potius pro hominibus positis; de cultu Romae personatae l. 36*), *qui opibus instructi sunt*: **a** *corporeis et ad rem familiarem pertinentibus*: *α adi.*: VERG. Aen. 11, 213 in tectis, -is urbe Latini (*cf.* SERV. *ad l.* more graeco epitheton incongruum loco *de luctu agenti* posuit). LIV. 4, 13, 1 Sp. Maelius *eques* . . ., ut illis temporibus -s, *frumentum coemit.* 45, 32, 5 -es alii, alii, quos fortuna non aequarent, his sumptibus pares. 45, 40, 3 admodum inops pecuniae Philippus, Perseus contra -s. FEST. p. 182 Sergium . . . quendam -em. CELS. 3, 18, 10 in homine -e (AVG. civ. 4, 3 p. 149, 17 D. quorum duorum hominum unum pauperem vel potius mediocrem, alium -em cogitemus; sed divitem timoribus anxium *eqs.* conf. 6, 14, 24). PLIN. nat. 12, 12 spado Thessalicus -s. 34, 12 *servus quidam* receptus . . . in testamentum, -s. IVV. 10, 16 magnos Senecae -is hortos (TAC. ann. 15, 64, 4 -s et praepotens). 14, 305 Licinus. SVET. Tib. 49, 1 in gratiam Quirini consularis -is. gramm. 3, 5 a quodam equite Romano -e. AVSON. 207, 15 p. 65 P. vitae tempora -s finisti. RVFIN. hist. 5, 21, 1 multos ex illis inlustribus et -bus viris (*gr.* τῶν . . . εὖ μάλα πλούτῳ . . . διαφανῶν). PRVD. c. Symm. 1, 416 (*ad Romam*) -e cultu inlustrata cluis spoliisque insigne . . . attollis caput. SVLP. SEV. chron. 1, 13, 6 *Iob* -s opibus (2, 16, 1. 2, 46, 3 dial. 1, 22, 1 GREG. TVR. Franc. 2, 2 p. 39, 15). VEN. FORT. vita Hil. 6, 18 iuvenis nobilissimus, -s, pulcherrimus. *al.* *cum acumine vel ironia dictum*: VAL. MAX. 4, 3, 6 *Fabricius Luscinus* continentiae suae beneficio sine pecunia -s . . ., quia locupletem illum faciebat non multa possidere, sed modica desiderare. 4, 4, 3 illi . . . -es, qui ab aratro arcessebantur, ut consules fierent. PRVD. perist. 2, 172 (*Laurentius ad praefectum divitiarum avidum*) opes mirere, quas noster deus -s in sanctis habet; videbis . . . structos talentis ordines. *β subst. masc.*: PS. CATO monost. 29 semper pauperies quaestum -is auget. SCHOL. Hor. gloss. *Γ* carm. 1, 34, 13 ('insignem attenuat deus') -em.

b *incorporeis*: AMBR. Iac. 2, 9, 38 -s in divitiis simplicitatis et sinceritatis (PS. EVSEB. GALLIC. hom. 14, 2 G. divina virtus, -s in beneficiis, sed semper ditior in promissis). PS. RVFIN. fid. 18 haec . . . dixi, ut divitias virtutis *divinae* ostenderem; nam si omnipotens divinitas est, necesse est etiam -s habeatur. PRVD. perist. 4, 59 *Caesaraugusta,* numerosiores martyrum turbas domino parasti, sola -s pietate multa luce frueris (*item c. abl.*: CYPR. GALL. gen. 803 insigni -s mente Iacobus. ENNOD. opusc. 5, 21 p. 399, 9 domum censu et religione -em).

2 *de rebus* (*cf. quae ad 1 monuimus*): **a** *quae opibus instructae sunt*: *α corporeis*: OV. met. 9, 91 *nympha* totum . . . tulit -e cornu autumnum (*sc. poma*). LIV. perioch. 52 quae *opera et ornamenta* -s Corinthos habuit. IVVENC. 3, 437 caeli regnum domini -is aulae consimile est (*Matth. 18, 23; vix* domini -is *iungas; cf.* CLAVD. 5, 142 sacras . . . fores -is a.). RVFIN. Orig. in cant. 1 p. 109, 9 -s cubiculum, utpote regium et multis . . . opibus repletum. CLAVD. rapt. Pros. 2, 290 arbor -s . . . fulgentes viridi ramos curvata metallo. CYPR. GALL. gen. 57 Phisonus auriferis -s fluctuat undis. CARM. de resurr. 200 *in paradiso* omnia fert aequa solo -e tellus (prodivite *codd. potiores,* providite *D; compos. a* pro *et* dives *mire defendit Waszink ad l.*). GREG. TVR. Franc. 3, 19 fluvium piscibus valde -em. *β incorporeis*: RVFIN. Orig. in cant. 3 p. 206, 3 potest . . . et alium nobis sensum -s iste . . . versiculi sermo suggerere.

b *quae copiosae, amplae sim. sunt*: RVFIN. hist. 7, 28 p. 953, 7 ex quorum *piscium* captura -es redditus dominis praestabantur. 10, 26 p. 989, 16 ut . . . etiam in semet ipsam -s malitia desaeviret.

deriv.:? praedivitas. *Martinet.*

praedīvido, -ere. *a* prae *et* dividere. *i. q. antea dividere* (*sc. in exordio orationis dispositionem exponere*): IVL. VICT. rhet. 15 p. 423, 12 saepenumero in principiis *orationis* . . . causam -imus . . ., ut Demosthenes contra Aeschinem.

deriv.: praedivisio.

praedīvīnātio, -ōnis *f.* *a* praedivinare. GLOSS. V 322, 44 praesagmen (-pag- *trad.*): -o vel vaticinatio. *i. q. actio vel facultas praedivinandi*: **1** *spectat ad animal* (*sc. praesentiens*): PLIN. nat. 8, 89 *crocodilus ova* extra eum locum semper incubat -e quadam, ad quem summo auctu eo anno egressurus est Nilus (*cf. Plut. sollert. anim. 34* μαντικὴν . . . πρόγνωσιν, *Sol. 32, 23* naturali providentia). *[Wieland]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *spectat ad mentem*: SCHOL. Stat. Theb. 8, 204 praesagia: -es mentis (divin- *var. l.*). 12, 204 auguriumque ⌊animi⌋ (⌊ ⌋ *om. pars codd.*): animi -em.

praedīvīnātrīx, -īcis *f.* *a* praedivinare. *i. quae praedivinat*: SCHOL. Prud. ham. 64 ('praesaga . . . maiestas *dei*') praesaga: -x.

praedīvīno, -āvi, -āre. *a* prae *et* divinare. NOT. Tir. 41, 14 -at. *formae perf. non nisi breviores* -asti ITALA, -asset FRONTIN., -asse SPART. PAVL. FEST. p. 223 praesagire est -are, praesipere.

i. q. divinando praescire vel praedicere (quae non distinximus; accedit dat. eius, cui praedicitur, ITALA; *pro obi. est enunt. interrog.* PLAVT., *acc. c. inf.* QVINT. [*per pron. praepar.*], FRONTIN.; *praeverbium* prae, *quasi abundans, insuper augetur per* prius PLAVT.): 1 *spectat ad quamlibet rationem praenoscendi (ad 2 vergunt* Ps. APVL., ITALA): **a** *de hominibus*: PLAVT. Truc. 338 quasi volturii triduo prius -ant *meretrices*, quo die esuri sient (*ludit cum 2*). QVINT. decl. 318 p. 250, 4 cum . . . -ret *testator* hoc, quod accidit: nullam apud istos fore . . . reverentiam. FRONTIN. strat. 2, 5, 38 quod futurum (*sc. hostes turbatum iri*) cum -asset Caesar. Ps. APVL. Ascl. 12 tibi quasi -ans dixero *eqs.* ITALA Iudith 6, 2 (cod. 62; *Holofernes ad Achior, ducem Ammonitarum*) -asti nobis . . . et dixisti *eqs.* (*gr.* ἐπροφήτευσας, *aliae vers. et Vulg.* prophetasti, *cod. 132* divinasti). SPART. Carac. 8, 8 *Papinianus* fertur . . . -asse dicens *eqs.* SCHOL. Cic. Bob. p. 100, 27 quod . . . successorum -ari voluntates . . . non possint. **b** *de animalibus* (*cf.* PLAVT. *sub a*): PLIN. nat. 11, 20 *apes* -ant . . . ventos imbresque (*cf. Arist. hist. anim. p. 627b10* προγιγνώσκουσι). SERV. Aen. 8, 656 'canebat *anser Capitolinus*' quasi -bat; nam 'canere' et dicere et divinare significat.

2 *spectat ad vaticinationem (hanc notionem subaudias in* Ps. APVL. [*ubi accedit* quasi, *cf. l. 38*] *et* ITALA *sub 1a*): VARRO ling. 6, 52 qui futura -ando soleant fari, fatidici *appellantur*. AMBR. in Luc. 6, 46 p. 251, 1 fugiant . . . daemones . . . non -antes, quae futura sunt, sed, quae prophetata sunt, recordantes. MAR. MERC. Conc.[S] I 5 p. 63, 31 ex dimidio invitus -as, diabole (*i. dimidium dicti tui eventu probabitur; cf. Migne gr. 61, 688* προφητεύεις). GLOSS.[L] IV Ps. Plac. C 33 coniector: coniectare (*i.* -turae?) peritus, id est -andi (*editores conferunt Paul. Fest. p. 60* coniector: interpres somniorum). *transfertur ad signum, ex quo futura noscuntur*: SERV. ecl. 1, 17 (de caelo tactas memini praedicere quercus) bene 'praedicere', quasi loqui et -are, cum ita manifestum esse constat augurium.

deriv.: praedivinatio, praedivinatrix, praedivinus.

praedīvīnus, -a, -um. *formatione retrograda a* praedivinare, *cf.* divinus *iuxta* divinare. GLOSS. II 590, 33 praesaga: -a ([*item* GLOSS.[L] Corp. P 587, *quod ad Verg. Aen. 10, 843 refert ed.*]. IV 551, 22 -a aut futura praesagiens vaticinatio. V 322, 55 futura vel -a). *i. q. praedivinans*: PLIN. nat. 37, 167 *Hammonis cornu* (*lapis*) promittitur -a somnia repraesentare (*inde* SOL. 27, 46 -a [-us *var. l.*] s. r. dicitur subiectus capiti incubantium *lapis*). CONSVLT. Zacch. 1, 4 p. 10, 27 Sibyllae . . . -a . . . carmina (*cf. p. 11, 6* praevidet).

praedīvīsio, -ōnis *f.* *a* praedividere. *i. q. divisio praemissa*: PROB. Verg. georg. praef. p. 348, 22 -e, quam Graeci προδιαίρεσιν vocant, quid quoque libro praecipiat, significat.

? **praedīvitās,** -ātis *f.* *a* praedives *derivatum putat editor, formatione tamen non indubia.* *si recte legitur, i. q. possessio praedivitis*: DIFF. ed. Brugnoli 45 (*distinguuntur* ager, praedium, fundus, possessio) praedium velut -em, id est saltistatum (*quod cum corruptum videatur pro* satisdatum [*cf. p. 579, 47*], *sub* -em *latere suspiceris vocem quandam cum* praevidium [*l. 64*] *nec non* praevides [*p. 579, 56*] *coniungendam*). *Wieland.*

***praedium,** -ī *n.* [*a* praes *derivandum, sed fort. ita, ut primo formatum sit adi.* *praedius, -a, -um (*v. p. 578, 29*), *cuius neutr. deinde pro subst. adhibebatur. Sch.*] *de origine*: VARRO ling. 5, 40 -a dicta, item ut praedes, a praestando, quod ea pignore data publice mancupis fidem praestent. ISID. orig. 15, 13, 5 (*inde* GROM. p. 369, 8 L.) -um, quod . . . patrifamilias maxime praevidetur, id est apparet, quasi praevidium; vel quod antiqui agros, quos bello ceperant, ut praedae nomine habebant. DIFF. ed. Beck p. 34, 54 -um eo quod ab hostibus veluti praeda captum possidebatur vel dividebatur. DIFF. ed. Brugnoli 45 -um velut praedivitatem (*v. sub hac voce*). *scribitur* pred- *e. g.* CIL II 3015 VIII 22774 XIV 3482. XV 179 (*aet. Commodi*). *et saepe in inscr., cf.* pered- CIL XV 1203 (*aet. Hadr.*) *et litt. gr.* πρεδ- PAP. Tjäder 18/19 B 22. *abbreviatur* p INSCR. Dessau 3240 (*a. 77; v. p. 579, 28*). CIL XV 56 (*aet. Traiani ut*: 542). *al.*, pr CIL XV 2157 (*a. 113*). 1452 (*a. 125*). *et saepissime in lateribus*, pra CIL XV 727 (*aet. Aur. ?*), prae CIL XV 225 (*aet. Aur.*). XII 5678, 1. *al.*, pre CIL XV 681 (*a. 123*). *al.*, praed CIL XV 709 (*ante a. 123?*). *al.*, pred CIL XV 541 (*aet. Commodi*). *al.*, prad CIL XV 621 (*aet. Aur.*), paed CIL XV 402, ? prd CIL XV 156 (*sed v. adnot.*). NOT. Tir. 37, 53. *de genere: inter neutra affert* Ps. ASPER gramm. suppl. 41, 28; *pron. masc. ad* -um *refert* CASSIOD. var. 1, 18, 2; *fem.* -a ITALA lev. 18, 3 (Lugd., *v. sub ID*); *add. fortasse* praecha (*v. p. 428, 48*; -a *restituendum suspicatur Gatti in schedis coll.* GLOSS. V 296, 47 fundum: possessio vel -a [*de numero dubitamus*]; *cf. p. 522, 77*); *falso* -a *legit Rönsch, Collect. phil., 1891, 157 in* HIST. Apoll. 26 (*omnes rec. exhibent* -o). *de formis (pro exemplo sive numeri plur. sive vocis tres casus habentis, sc.* -um, -ii, -o, *affert* VARRO ling. 8, 48 *et* 63): *formae contractae* -di CIL VIII 10713 *et* -dis R. GEST. div. Aug. 16 (*exemplar Ant.; per i longam ut*: CIL IV 1136 VIII 2841. 8378; *sed* 8421 -dIs. 1932 -dIis). SENT. procos. Sard. (CIL X 7852) 11. *et saepe.* *recipitur in serm. iuris graeco: Schol. Basilic. 29, 6, 13, 1* πραίδιον (*ter; de -o q. d.* '*dotali*). *legitur in oratione prosa inde a* CATONE, LEGE agr. *aliisque legibus*, S. C. de Asclep., CIC., VARRONE, ALF. dig.; *saepissime in inscr.; in versibus apud* PLAVT., TER., HOR. sat., PERS., MART., IVV. *al.* [*in codd. confunditur maxime cum* praesidium, *e. g.* CIC. leg. agr. 2, 78 Att. 7, 17, 1 PLIN. nat. 2, 200 (praesidium *legendum* CAES. Gall. 6, 34, 1, *restituendum* SALL. or. Lep. 26), prandium PLAVT. Stich. 203 Truc. 214 CIC. Att. 13, 45, 3; *falso trad. pro* praebia FEST. p. 238. 241; *loco lacunoso e. g.* CIC. S. Rosc. 132 EDICT. imp. Dom. de veteran. (CIL XVI p. 146 n. 12 = Pap. Corp. 104) ext. 19.]

i. q. pars quaedam terrae, soli, fundus sim. (ad rem cf. Hug, RE XXII 1213sqq.; gr. ubi resp. χωρίον, *infra non adnotatur).* *usu originario de fundo cautionis causa (quasi) pignori dato dictum (v. imprimis sub IB1 et cf.* bona -a *l. 27) maxime significat id, quod fructus capiendi causa aut colitur aut locatur sim.; aedificia in fundo sita comprehenduntur e. g. l. 43. p. 581, 11. 49 (cf. etiam l. 28. 64), significari videntur p. 581, 68 (disting.* aedificia S. C. de Asclep. [Degrassi, Inscr. lib. rei p. 513] 5; *cf.* ITALA act. 4, 34 [cod. e] -orum aut domorum). *definitur*: IAVOL. dig. 50, 16, 115 'fundus' est omne, quidquid solo tenetur; 'ager' est, si species fundi ad usum hominis comparatur; 'possessio' ab agro iuris proprietate distat . . .; possessio ergo usus, ager proprietas loci est; '-um' utriusque supra scriptae *speciei* (rei *suppl. edd.*) generale nomen est. Ps. ASCON. Verr. p. 252, 16 bona -a dicuntur bona satisdationibus obnoxia . . ., -a vero domus, agri ([*ad p. 579, 58*]. *asyndeton bimembre intellegendum videtur, nisi subest adi.* *praedius *notionis q. e. ad praedem pertinens, ut significentur* 'bona obnoxia'. *ceterum cf. explicationem ibid.* p. 253, 1 sq. -a sunt res ipsae, praedes homines, id est fideiussores, quorum res bona -a uno nomine dicuntur). *cf. etiam*: SYNON. Cic. p. 425, 33 fundus. -um. rus. ager. suburbanum. villa. vicus. p. 440, 22 -a. agri. rura. possessiones. GLOSS. χωρίον. κτῆμα. possessio. villa. agrum vel possessio. valde dives possessio. -a: ἔγγαια κτήματα. fundi. *iuxta voces affines*: fundus *e. g.* PLAVT. Truc. 214 (*resp.* f. et aedes). CIC. Quinct. 85 S. Rosc. 20. leg. agr. 3, 14 (f. *comprehendit* -a). CELS. dig. 18, 1, 59, agri *e. g.* CATO agr. 1, 4 CIC. Flacc. 71 VELL. 2, 74, 2 PLIN. epist. 3, 19, 1, rus CIC. S. Rosc. 133 (*distinctius* CE 1417, 6). possessio *v. p. 97, 61sqq.*, horti NEP. Cim. 4, 1. LEX Quinctia (Frontin. aq. 129) 4. SEN. dial. 9, 8, 5, saltus TAB. aliment. Vel. (CIL XI 1147) 6, 60 (*per distinctionem ut*: 6, 78). *distinguuntur singula genera -orum, maxime* rustica *vel* urbana, *cf. e. g.* VLP. dig. 50, 16, 198 'urbana -a' omnia aedificia accipimus, non solum ea, quae sunt in oppidis, sed et si forte stabula sunt vel alia meritoria in villis et in vicis, vel si praetoria voluptati tantum deservientia; quia urbanum -um non locus facit, sed materia; proinde hortos quoque, si qui sunt in aedificiis constituti, dicendum est urbanorum appellatione contineri. *ubi adi. omittuntur, plerumque intellegenda sunt -a rustica, sed non desunt, quae referenda videntur ad -a urbana, e. g.* CIC. dom. 146 ALF. dig. 19, 2, 30 pr. (*cf. l. 19*). *alia distinctio*: GAIVS inst. 2, 21 -a stipendiaria sunt ea, quae in his provinciis sunt, quae propriae populi Romani esse intelleguntur; tributaria sunt ea, quae in his provinciis sunt, quae propriae Caesaris esse creduntur. *plura afferuntur in appendice.* *ad -a veteranorum spectant* HOR. sat. 2, 6, 56 R. GEST. div. Aug. 16 VELL. 2, 74, 2.

I *proprie; pertinet magis ad*: A *proprietatem, possessionem sim. -orum (-a locata, conducta et inscriptiones tegularum possessorem indicantes v. sub C; cf. p. 582, 36)*: 1 *-a emuntur, veneunt*: PLAVT. Stich. 203 perquirunt quid siet causae ilico: alienum aes cogat an pararit -um ([prandium *P*]. CATO agr. 1, 1 -um quom parare cogitabis, . . . uti ne cupide emas. PLIN. nat. 14, 50 neglecta indiligentia -a paraverat. PELAG. in II Tim. 1, 9). CATO agr. 1, 1 (*v. l. 60*) emas (CIC. fam. 13, 8, 2 CIC. fil. Cic. fam. 16, 21, 7 PLIN. nat. 18, 26 MART. 6, 50, 4. TAC. hist. 1, 27, 2 -a vetustate suspecta [*de eadem re: Suet. Otho 6, 2* domum]. POMPON. dig. 18, 2, 15 pr. *al.*; *cf.* emptor -orum: *vol. V 2, 537, 51sqq.*; emptio -orum: GAIVS dig. 17, 1, 2, 6. *al.*). 1, 4 qui in his agris -a vendiderint (CIC. Verr. II 1, 28 Sull. 56 fam. 13, 8, 2. *al.* VARRO ling. 6, 74 HOR. sat. 2, 7, 110 MART. 3, 48, 2 IAVOL. dig. 39, 1, 23. *al.*; *cf.* PAPIN. dig. 31, 78, 1 venditionem . . . -orum [*al.*]. PAVL. dig. 19, 1, 21, 1 -i venditor [*al.*]). S. C. de Asclep. (Degrassi, Inscr. lib. rei p. 513) 5 quae -a, aedificia, ⟨bona eorum venierunt⟩ (CIC. Att. 11, 4, 1 -a non venisse. fam. 14, 6 SCAEV. dig. 18, 1, 81, 1. *al.*). CIC. Caecin. 11 quaedam -a atque adiuncta mercatur (PLIN. nat. 13, 92 tanti [*antea*: latifundii]. LEX Malac. [CIL II 1964] 4, 67 eos praedes . . ., ea -a. MART. 6, 5, 1). Flacc. 74 emptiones falsas, -orum proscriptiones . . . fecisti. ASCON. tog. cand. p. 66, 2 quod propter aeris alieni magnitudinem -a manciparit (*cf.* QVINT. inst. 6, 3, 44 paterna emancupare -a). PLIN. epist. 3, 19, 1 -a agris meis vicina . . . venalia sunt (7, 11, 6). *al.* 2 *alia exempla*: CIC. Quinct. 28 expulsus atque eiectus e -o Quinctius (85 dominum expulsum esse de -o. SERV. auct. ecl. 9, 11 de -is suis fuerat Vergilius expulsus). 84 *lex* invitum de -o detrudi vetat (89 *bis*). 85 dominum . . . -a tenere (MART. 3, 31, 2 urbani . . . tenent -a multa lares [*plures possessiones potius intellegas quam aedis unius magnitudinem*]. PAPIN. dig. 50, 15, 5 pr. *al.*). *ibid.* -um, non bona, . . . *[Wiesinger]*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

alterius possidere (*ibid. iterum.* S. Rosc. 17. 145 *bis.* Gaivs inst. 2, 72. *al.; cf.* possessor -orum: *v. p. 102, 57 sqq.*; possessio -orum: Papin. dig. 20, 1, 1, 4. *al.*). S. Rosc. 21 tria -a vel nobilissima Capitoni propria traduntur (26 vacua. Papin. dig. 10, 2, 35. *al.*). 49 *invasor Roscio* nullum -um reliquit (*aliter, sc. dando heredibus*: Cluent. 141 Papin. dig. 31, 77, 32. *al.; deserendo*: Pompon. dig. 39, 2, 39, 1). 133 habet ... rus amoenum et suburbanum, plura praeterea -a (Cluent. 198. Flacc. 71 in hisce agris ... -a habere. Phil. 2, 41. Att. 7, 14, 3 in ora maritima. fam. 9, 20, 1. Nep. Cim. 4, 1 -a hortosque. Att. 14, 3 Liv. 40, 51, 2. *al.; cf. p. 580, 6. 33*). *al.* Cael. Cic. fam. 8, 9, 3 -a rustica dare (Hor. sat. 2, 6, 56 militibus promissa ... -a. Sen. epist. 42, 7. Mart. 11, 18, 26 quo tempore -um dedisti, mallem ... prandium dedisses. Svet. Nero 33, 3. Afric. dig. 32, 64 per fideicommissum. *al.*). Alf. dig. 32, 60, 3 -is legatis ... neque topiarium neque saltuarium legatum videri (Pompon. dig. 30, 38, 1 Scaev. dig. 15, 1, 58. *al.*). Vell. 2, 74, 2 qui iussa divisione -orum ... agros amiserant. Val. Max. 4, 2, 7 cum mater Cornelia fidei commissa -a non redderet (*cf. l. 13 et* Scaev. dig. 34, 4, 31, 1 *heredi* -a legavit et fidei eius commisit. *sim. al.*). 6, 5, 1 senatus Camerinis locum in Aventino adsignavit et -a restituit. Sen. benef. 4, 37, 2 petit, ut sibi cuiusdam -a donaret (Papin. dig. 41, 2, 48. *al.*). dial. 10, 3, 1 -a sua occupari a nullo patiuntur. Sent. procos. Sard. (CIL x 7852) 11 *ut Galillenses* de -is Patulcensium recederent vacuamque possessionem traderent. Tac. ann. 14, 60, 4 *Octavia* -a Plauti, infausta dona, accipit (Afric. dig. 20, 4, 9, 3 in dotem. *al.*). Iavol. dig. 39, 1, 23 dominus -orum (Ivlian. dig. 22, 1, 25 pr. ex qua *parte* d. -i est. Pompon. dig. 39, 2, 39, 1. *al.; v. et p. 580, 7. 9. 581, 50*). *al.* *loca in possessionem divinam traduntur*: Inscr. Dessau 3240 (*Capuae, a. 77*) p(raedia) D(ianae) T(ifatinae) (*si recte solvitur; cf. antea*: locor. dicatorum Dianae Tifat.). CIL II 3015 Lucius et Cornelia ... in locum decime sacre dive Diane -um dicarunt. CE 916, 1 (= Inscr. christ. Diehl 1785, 1) haec tibi mens Valilae devovit -a, Christe (*Valila Gothus a. 471 Tiburtinae ecclesiae donum dedit*). Greg. Tvr. Franc. 3, 18 p. 120, 3 *regina Chrodigildis* -a ecclesiis, monasteriis vel quibuscumque locis sanctis necessaria praevidit.

B *obligationes et iura -orum* (*de -is vendendis sim. v. sub A1*):
1 *-um (quasi) pignori datur, accipitur sim.*: a *vario usu*: Cato or. frg. 47 (106 M.) vinum redemisti, -a pro vini quadrantalibus sexaginta in publicum dedisti, vinum non dedisti (Lex agr. [cil i² 585] 84 quei ex h(ac) l(ege) -a dederit. *cf. l. 57. p. 577, 62*). Lex par. fac. Put. (cil i² 698) 3, 14 pars dimidia *pecuniae* dabitur, ubei -a satis subsignata erunt (Cic. leg. agr. 3, 9. CIL XIV 3471, 6 [*saec. I*]. *cf. l. 72 sqq.*). Cic. Verr. II 1, 144 D. Bruti, cuius -a suberant, periculum (subierant *var. l.; ad rem cf.* Ps. Ascon. *ad l.* satisdatorem ... fuisse *Brutum*). leg. agr. 3, 9 (*v. sub 2*) obligata (Tab. aliment. Baeb. [cil ix 1455] 1, 4 Svet. Vesp. 4, 3. Vlp. dig. 46, 3, 45 doti. Pavl. dig. 34, 1, 12 pignoris iure. Schol. Cic. Bob. p. 106, 9 loco pigneris. *al.; v. iam* Lex *l. 68 sq.; cf.* obligatio -orum *vol. IX 2, 88, 5 sqq.*). Att. 5, 1, 2 sunt aliquot satisdationes secundum mancipium, veluti Mennianorum -orum. fam. 13, 8, 2 -a in aestimationem accepit (*ad rem cf. Kunkel, Zeitschr. Sav. Stift., Rom. Abt. 90, 1973, 160 sqq.*). Lex Malac. (cil ii 1964) 4, 11 -orum cognitores (4, 23). Tac. ann. 6, 17, 3 facta ... mutuandi copia sine usuris, per triennium, si debitor populo in duplum -is cavisset (*cf. l. 62*). Scaev. dig. 10, 2, 39, 5 -a pignori data (*al.* Papin. dig. 20, 5, 1 accepit. Vlp. dig. 2, 14, 52, 2 -i p. nexi. *sim. al.; cf.* Papin. dig. 2, 14, 42 -i pignerati).
b *iungitur cum* praes (*v. etiam p. 578, 74*): α *artius*: Lex agr. (cil i² 585) 46 praevides -aque soluti sunto (Lex Tarent. [cil i² 590] 1, 9 praedes -aque ad iiii vir(os) det quod satis sit. Cic. Verr. II 1, 142 in bonis praedibus -isque vendundis *eqs.* [Ps. Ascon. *v. p. 578, 27*]. Lex Malac. [cil ii 1964] 3, 36 praedes -aque sine d(olo) m(alo) accipito, quoad recte cautum sit. 4, 52 e lege praediatoria praedibus -isque vendundis dicere *oportet*). Cic. Verr. II 1, 142 praedibus et -is populo cautum est ([Ps. Ascon. *v. p. 578, 31*]. *item* 1, 143. Lex Malac. [cil ii 1964] 4, 60). Liv. 22, 60, 4 *cum* dandam ex aerario pecuniam mutuam praedibusque ac -is cavendum populo censerent. Lex Malac. (cil ii 1964) 4, 18 de obligatione praedum -orum cognitorumque.
β *nexu laxiore* (*antecedit* praes *praeter l. 69. 71*): Lex agr. (cil i² 585) 48 ⟨quei ob eu⟩m agrum locum manceps praesve factus est quodque ⟨pra⟩edium ob ⟨eam rem ... obligatum est⟩. 74 *nisi* -um ante ea ob eum agrum locum in publico obligatum erit in publicu⟨mve praes datus eri⟩t. 84 quo minus ex h(ac) l(ege) -um, queiquomque velit, supsignet ... praesque, queiquomque ... fieri volet, fiat. Lex par. fac. Put. (cil i² 698) 1, 7 qui redemerit, praedes dato -aque subsignato. Lex Malac. (cil ii 1964) 3, 35 *si* praedibus minus cautum esse videbitur, -a subsignato. 4, 10 ⟨qui⟩ praedes accepti sint quaeque -a subdita subsignata obligatave sint. 4, 22 quicumque ... praedes facti sunt erunt quaeque -a accepta sunt erunt. *al. in eadem lege.*
2 *alia exempla* (*sc. notabiliora et generalia selecta*): Cato orig. 125 ne -a in lubricum dirigerentur, cum tributus exigeretur. Cic. leg. agr. 3, 9 optimo ... iure ea sunt -a, quae optima condicione sunt (*comparantur* libera *et* serva, soluta *et* obligata, immunia *et* illa quae pensitant). 3, 10 *lex* quae ius melius Sullanis -is constituat quam paternis. Flacc. 79 haec -a in censum dedicavisti. part. 107 ex lege -i quaeritur *eqs.* (Varro ling. 5, 27 l. -orum urbanorum. Pompon. dig. 47, 12, 5 -orum vendundorum. CIL VI 8432, 7). off. 3, 65 de iure ... -orum sanctum ... est iure civili (Pavl. Fest. p. 64 circumluvium ius -orum. Cels. dig. 50, 16, 86. Pompon. dig. 8, 3, 20, 3 *aquam* hauriendi ius non hominis, sed -i est. 10, 2, 47 pr. *si* de iure -i controversia sit. 43, 24, 21, 3 ius aliquod -i. Gaivs dig. 20, 1, 11, 3 epit. 2, 1, 3. *al.; ad rem v. Bund, Zeitschr. Sav. Stift., Rom. Abt. 73, 1956, 160 sqq.*). *al.* Lex Vrson. (cil i² 594) 98, 34 qui in ea colon(ia) ... domicilium -umve habebit. Lex Quinctia (Frontin. aq. 129) 4 quorum hortorum, -orum, locorum dominis ... aqua data ... est. Frontin. aq. 107, 1 ius impetratae aquae neque heredem neque ... novum dominum -orum sequitur. *al.* Tab. aliment. Vel. (cil xi 1147) 1, 5 professus est -a rustica deducto vectigali HS *tot* (*sim. passim*). 6, 60 saltus -aque (6, 78 s. sive -a. *sim. saepius*). Nerat. dig. 8, 3, 2 pr. rusticorum -orum servitutes (Ivlian. dig. 45, 1, 56, 4. Pompon. dig. 8, 1, 15 pr. nec hominum nec -orum s. 18, 1, 66 pr. *al.; cf.* 50, 17, 205 servitutem in -o imponere. *al.*). 20, 2, 4 pr. quae in -a urbana inducta illata sunt, pignori esse credantur ...; in rusticis -is contra observatur. *al.* Cels. dig. 18, 1, 59 non liberum, sed qualis esset, fundum praestari oportere; idem et in urbanis -is dicendum est. Svet. Claud. 12, 2 ius nundinarum in privata -a a consulibus petit. Ivlian. dig. 8, 3, 28 itinere ad -um commune duorum legato *eqs.* 23, 5, 7 pr. fundum Titii servientem dotali -o. *al.* Pompon. dig. 7, 1, 32 *in traditione aedis vel fundi* excipere potest id, quod personae, non -i est. *al.*

C *-a colenda vel administranda*: 1 *in universum*: Cato agr. 1, 7 -um quod primum siet, si me rogabis, sic dicam: ... vinea est prima ..., secundo loco hortus inriguus (*affert varia genera -orum*). 4 in bono -o si bene aedificaveris, *eqs.* 9 hoc (*sc. suburbanum, de quo egit*) est -um, quod ubi vis expedit facere. Cic. S. Rosc. 43 tot -a, tam pulchra, tam fructuosa Sex. Roscius filio ... colenda ... tradiderat (*ibid.* in -is colendis operae plurimum ... consumere. 44 colendis -is praefuisse. Alf. dig. 32, 60, 3. Colvm. 1 praef. 12 ipsi -a nostra colere dedignamur. *al., v. vol. III 1673, 69 sqq.; cf.* Epigr. Bob. 3, 1 -a, ... senta inculta licet). Varro rust. 1, 5, 3 quae in ... -o colendi causa sint facienda. 2 praef. 6 qui habet -um, habere utramque debet disciplinam, et agri culturae et pecoris pascendi. *al.* Liv. 45, 18, 3 locationes -orum ... rusticorum (Vlp. dig. 5, 3, 27, 1 urbanorum). Pavl. Fest. p. 280 qui -a locant (Colvm. 1, 7, 7 Plin. epist. 9, 37, 1 Afric. dig. 19, 2, 35 pr. *al.*). Val. Max. 8, 7 ext. 6 si -orum potius quam ingenii culturae vacasset. Colvm. 1, 1, 18 cui magis cordi fuerit urbanum domicilium, rustico -o non erit opus. 1, 1, 19 suburbanum -um commodissimum esse (*opp.* longinqua ... rura). Plin. epist. 6, 30, 4 rusticorum -orum administratio poscit durum aliquem et agrestem. Pompon. dig. 20, 2, 7 pr. in -is rusticis fructus, qui ibi nascuntur, *eqs.* Scaev. dig. 40, 7, 40, 5 quod neque a conductoribus -orum neque a vilicis pensiones exegerit (Cod. Iust. 5, 62, 8 [*a. 225*]. Inscr. Afr. Cagnat-M.-Ch. 568. *cf. p. 581, 20. 30*). CIL XIII 2243 (*saec. II*) actoris -orum (V 5005 [*saec. III in.*]. Cod. Theod. 15, 3, 3. *al.*). XIV 4570, 10 (*a. 205*) vilico ... -orum (VI 30983. *cf. l. 43 et* Avson. 415, 1 p. 273 P. meis qui vilicatus -is). III 536, 11 (*aet. Alex. Sev.*) proc(uratorem) at -a Galliana (Cod. Iust. 2, 12, 16 [*a. 293*]. *al.*). *al.*
2 *agitur de sumptu, reditu, pretio sim.*: Ter. Phorm. 680 argentum ... mecum attuli, fructum quem Lemni uxoris reddunt -a. 789 ex eis -is talenta argenti bina statim capiebat (Cic. parad. 49 sescena sestertia. Varro rust. 2, 3, 10 de -o in dies singulos denarium mille). Cic. S. Rosc. 20 magnitudo pecuniae demonstratur; bonitas -orum ... commemoratur (49). 108 -a tantae pecuniae. Q. Rosc. 33 cum iacerent pretia -orum (Tert. fug. 12, 9 ex -orum p. Itala act. 5, 3 [cod. d *al.*, *Vulg.* agri]. *al.; cf.* Papin. dig. 36, 1, 60, 3 -a maioris pretii). Tull. 15 pecuniam ... vult in -o ponere (Caecin. 16 in -is conlocari. Apvl. apol. 93, 3 *ut p.* redderet in -is vili aestimatis). leg. agr. 2, 78 fundos, quorum subsidio ... Cumanorum ac Puteolanorum -orum sumptus sustentare possint (*cf.* Papin. dig. 6, 1, 48 s. in -um ... facti [6, 1, 65 pr.]). fin. 2, 85 -orum ... mercede (Att. 15, 20, 4 Papin. dig. 36, 1, 60, 5). Att. 11, 2, 2 in quos ... sumptus abeunt fructus -orum? (Ivlian. dig. 36, 1, 28, 11 *si* hereditatem restituit heres et fructus -orum retinet vel ipsa -a. *al.*). *al.* Alf. dig. 19, 2, 30 pr. quanti dominus -orum locasset. R. Gest. div. Aug. 16 quam *summam* ⟨p⟩ro Italicis -is numeravi. Liv. 45, 15, 2 qui -um -ave rustica pluris sestertium triginta milium haberent. Colvm. 3, 3, 3 in -is *Senecae* vinearum iugera ... reddidisse *tantum.* Plin. nat. 7, 151 annuis victibus large sufficiens -um. 8, 170 quaestus ex iis *asinis* opima -a exsuperat. 13, 92 *v. p. 578, 73.* 17, 8 maiore singularum *arborum* reditu quam erat apud antiquos -orum (Gell. 15, 1, 3 *magni* r. urbanorum -orum, sed pericula sunt longe maxima. Scaev. dig. 33, 1, 21, 5. *al.; cf.* CIL X 1880 in -is Augustalium ..., quae eis ... *Laecanius dedit,* ut ex redi(t)u (e)orum ... epulentur). Plin. epist. 2, 15, 2 me -a materna parum commode tractant. 3, 19, 8 sum ... prope totus in -is, aliquid tamen fenero. 8, 2, 1 alii in -a sua proficiscuntur, ut locupletiores revertantur, ego, ut pauperior. Cels. dig. 50, 16, 88 dicimus centies aureorum habere, qui tantum in -is ceterisque similibus rebus habeat. *al.* *inde spectat ad reditum, qui studiis in -o actis efficitur*: Plin. epist. 4, 6, 3 si certa et fructuosa -a concupiscis (*cf. antea*: solum mihi Laurentinum meum in reditu ...; ibi enim plurimum scribo *eqs.*).
3 *exempla inscriptionum, quibus -i destinatio sim. illustratur* (*cf. etiam l. 73*): a *varia quaedam*: Tab. cer. Pomp. Année Epigr.

[*Wiesinger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1973 n. 167 (*a. 40*) *locasse* horreum . . ., quod est in -is Domitiae. CIL IV 1136 in -is *Iuliae* . . . locantur balneum . . . tabernae pergulae *eqs.* (*item de balneo*: CIL VIII 20579 [*aet. Sept. Sev.*]. XIV 4015. INSCR. Année Epigr. 1933 n. 49 [*Afr.*]). TEST. Dasum. (CIL VI 10229) 89 -um, in quo⟨d . . . reliquiae⟩ meae inlatae fuerint (*item ad usus sepulcrales pertinet*: CIL VIII 2841 mesolaeum . . . in -is suis . . . factum est. INSCR. Année Epigr. 1937 n. 146 [*Afr.*]. *al.; huc referunt*: CIL VI 31982, 4 [*saec. IV ex.*]). CIL VI 461 (*aet. Sept. Sev.*) in -is suis sacrarium dei Liberi cum aedicula *marmorarunt* (INSCR. Année Epigr. 1927 n. 103 [*Romae; saec. III ex.*]. *huc referas* INSCR. Afr. Gsell I 2986). 29791 in his -is insula Sertoriana . . . filiae meae cinacula . . ., tabernas *volo esse.* b *in tegulis (in amphora l. 25) significatur aut situs figlinae aut ortus argillae (ad rem v. Steinby, RE Suppl. XV 1502, 1sqq. 1508, 61sqq.; exempla paucissima)*: *forma sollemnis* ex -is: CIL XV 2157 (*a. 113*) ex pr(aedis) Al(lieni) Proc(li) (*item determinatur per gen.*: 1020 [*a. 123*] ex pr(aedis) Dom(itiae) Luc(illae). 1452 [*a. 125*] ex pr(aedis) T. Stat(ili) Max(imi) Severi Hadr(iani). 353 [*a. 161*] ex pr(aedis) Narniensium a Venere. 179 [*aet. Commodi*] opus doliare ex predis d(omini) n(ostri) Aug(usti) ex figlinis Domitian(is) minor(ibus). *al.*). 1477 (*a. 123*) ex p(raedis) Titiae Quartillae, cond(uctione) Dom(iti) Ision(is) (761 [*aet. Commodi*]. *cf. l. 30*). 96 (*a. 123*) ex praed(is) C. C(uriati) Cosan(i) Caepioniani(s) Paetin(o) et Aproniano cos. (*item cum adi.*: 14 [*ca. a. 123*] Astivianis. 301 [*a. 124*] Mamm(eianis). 462 [*ca. a. 135*] Quintane(n)sib(us). 541 [*aet. Comm.*] Staton(iensibus) [*item in amphora* INSCR. Année Epigr. 1981 n. 475c]. 675 [*saec. II ex. ?*] dominicis. *al.*). 1434 (*a. 128*) ex pr(aedis) Q. Ser(vili) Pudent(is), cur(ante) ⟨H⟩edyn(e) ser(vo) (*sim.* 1435. 1436). 1437 (*a. 131*) ex pra⟨e⟩d(is) Q. Ser. Pud. suc(cura) Hedyt(is) s(ervi) (1438). *et saepissime.* *forma minus usitata* de -is: CIL XV 542 (*aet. Traiani*) d(e) p(raedis) Suborta(nis) . . . q(uae) c(onduxit) L. Lab(erius). 543 (*a. 123*). 1027 (*a. 123*). 1045 (*a. 127*). 888 (*aet. Hadr.*). 430 (*saec. II ex.*). 773 (*aet. Commodi vel Sept. Sev.*). *al.* *singulariter* in -is: CIL XV 681 (*a. 123*).

D *varia argumenta* (*pauca selecta; de paradiso* AVG. serm.): CIC. Quinct. 90 cognostis in -a privata Quincti Sex. Naevium non venisse. S. Rosc. 18 cum hic filius adsiduus in -is esset (Att. 1, 6, 2. 7, 17, 4. *al.*). Verr. II 2, 7 vos propinquis vestris -is maxime delectamini (Catil. 2, 20). leg. agr. 3, 14 quoad angulos conformando ex multis -is unam fundi regionem normamque perfecerit. dom. 146 bonorum direptio . . ., tectorum excisio, . . . depopulatio -orum (*cf.* VLP. dig. 43, 13, 1, 7 -a . . . depopulari *flumine*). ad Q. fr. 2, 9, 3 illorum -orum scito mihi vicinum Marium lumen esse. HOR. sat. 2, 3, 168 Servius Oppidius . . . duo -a, dives antiquo censu, gnatis divisse duobus fertur. SEN. dial. 9, 8, 5 quod illis *deis* nec -a nec horti sint. epist. 89, 20 ne provinciarum quidem spatio contenti circumscribere -orum modum. PETRON. 53, 2 in -o Cumano *Trimalchionis* . . . nati sunt pueri xxx. PROC. dig. 41, 1, 56 pr. ut nihil excederet longitudo *insulae enatae* regionem -i mei. IVV. 9, 54 tot -a . . . Apula. TAC. Agr. 7, 1 classis Othoniana . . . matrem Agricolae in -is suis interfecit -aque ipsa . . . diripuit. ann. 15, 40, 2 quia -is Tigellini Aemilianis proruperat *incendium* (*item spectant ad incendia*: TRAIAN. Plin. epist. 10, 34, 2 admoneri . . . dominos -orum, ut et ipsi inhibeant *ignes*. FAST. mag. Ost. a. 115 [Inscr. Ital. XIII 1 p. 203]. SVET. Nero 38, 1). PLIN. epist. 4, 1, 4 oppidum est -is nostris vicinum. 9, 15, 3 aliquam partem -orum, sed pro gestatione percurro. SVET. Vesp. 2, 1 educatus sub paterna avia Tertulla in -is Cosanis. INSCR. Ephem. epigr. 9 n. 351 (*Hisp.; saec. II/III*) in h(is) -is vivas cum tuis omnib(us) multis annis (*de hoc acclamationum genere v.* CIL VIII 20873 *adnot.*). ITALA Matth. 26, 36 (codd. b, c *al.*) venit . . . in -um, quod dicitur Gedsamani (*Vulg.* villam, *aliae vers.* locum *vel* agrum. *sim.* Marc. 14, 32 [cod. a *al.* = VVLG.]. *cf.* AVG. cons. euang. 3, 4, 10 p. 281, 6 hoc *dicit* et Lucas non expresse nominato -o [*idem affert Ioh. 18, 1* hortus]). FIRM. math. 8, 6, 14 *quorum genitura* Capra in occasu fuerit, ex -is habebunt substantiae facultates. AVSON. Mos. 299 quis potis . . . pandere tectonicas per singula -a formas? AVG. serm. 188, 3, 3 in latissimo fructuosorum nemorum -o (*i. paradiso*). NOVELL. Iust. 24, 1 latrocinantibus et homicidis -is (*i. latronum receptaculis*). VITA Abr. 7 (Rev. Bénéd. 50, 1938 p. 236, 8) congregati sunt in unum hi, qui habitabant -o (*Ephraem gr. ed. Assemani II 5*[E] *κώμης. cf. p. 228, 1* habitatores vici illius). CE 1417, 6 ⟨stru⟩xit congest⟨o p⟩redia rure nova ('-a *aedificia accipio*' *Bücheler*). *al.* *laxius de regione*: ITALA lev. 18, 3 (Lugd.) e -a Chanaan, in quam ego induco vos (*gr.* γῆς, *Vulg.* regionis).

II *in comparatione et translate*: PLAVT. Truc. 214 *amantis* fundi et aedes obligatae sunt ob Amoris -um (*A*; moris prandium *P*, *de quo v. Kruse, comm. 1974, ad l.; sed fundum ob fundum obligari habes etiam p. 579, 69*). CIC. Verr. II 2, 7 quasi quaedam -a populi Romani sunt vectigalia nostra. Att. 2, 9, 1 qui regna quasi (*Klotz*, qui *codd.*, *alii alia*) -a tetrarchis . . . dederunt. fam. 9, 7, 2 nonnulli dubitant, an *Caesar* per Sardiniam veniat; illud enim adhuc -um suum non inspexit. PLIN. nat. 9, 124 *margarita* in mancipatum venit ut -um aliquod. MART. 12, 72, 3 deseris urbanas, tua -a, Pannyche, lites. AVG. doctr. christ. 2, 21, 32 *sidus, quod appellamus Luciferum, a Caesare nomen duxisset*, nisi . . . Venus praeoccupasset hoc nominis -um. serm. 177, 2 sint haec *terrestria* ad necessitatis usum, non ad caritatis affectum: sint tamquam stabulum viatoris, non tamquam -um possessoris. QVODV. temp. barb. 1, 8, 13 redemit Christus animas, custodite, quod ille redemit; integro Christo integrum assignate -um.

appendix iuncturarum nominalium (*attulimus notabiliora*): 1 *varia* (*fere per adi.; gen. v. l. 17. 26. 35*): CIC. Quinct. 85 privata (90 SVET. Claud. 12, 2 COD. Theod. 7, 8, 10). S. Rosc. 21 propria (SCAEV. dig. 32, 101 pr. OROS. hist. 7, 40, 6. *al.*). 42 rustica (CAEL. Cic. fam. 8, 9, 3 NEP. Att. 14, 3 LIV. 45, 15, 2. 45, 18, 3 COLVM. 1, 1, 18 MART. 6, 5, 1 PLIN. epist. 6, 30, 4. *al., saepe apud iurisconsultos*). 43 fructuosa (fin. 2, 85 SEN. epist. 42, 7 PLIN. epist. 4, 6, 3. *cf.* SCAEV. dig. 31, 89, 7 infructuosum). Verr. II 3, 199 urbanis (Att. 7, 17, 1 VARRO ling. 5, 27 NERAT. dig. 20, 2, 4 pr. GELL. 15, 1, 3. *al., saepe apud iurisconsultos*). leg. agr. 3, 9 libera (*v. vol. VII 2, 1283, 76*). *ibid.* serva (PAVL. dig. 19, 1, 8, 1. *cf.* 19, 1, 8 pr. serviens). 3, 10 paternis (QVINT. inst. 6, 3, 44. PLIN. epist. 7, 11, 5 maternis paternisque. *al.; cf.* 2, 15, 2 materna). Att. 15, 20, 4 dotalium (*v. vol. V 1, 2054, 40*). R. GEST. div. Aug. 16 Italicis (PLIN. epist. 6, 19, 6 GAIVS inst. 2, 31, 63 COD. Theod. 3, 5, 8. *cf.* PLIN. nat. 28, 28 Italiae). PAVL. FEST. p. 8 anteurbana. COLVM. 1, 1, 19 suburbanum (SCAEV. dig. 32, 38, 4. *al., fere apud iurisconsultos*). AFRIC. dig. 17, 1, 34, 1 hereditarium (SCAEV. dig. 31, 89, 7. *al. in sermone iuris*). 19, 2, 35 pr. alienum (20, 4, 9, 3 PAPIN. dig. 6, 1, 48 VLP. dig. 11, 4, 3 COD. Theod. 5, 18, 1, 4. *al.*). GAIVS inst. 2, 14 stipendiaria (2, 21 PAPIN. frg. Vat. 259 COD. Theod. 3, 5, 8 INST. Iust. 2, 1, 40). *ibid.* tributaria (2, 21 EDICT. imp. Diocl. frg. Vat. 316 COD. Theod. 3, 5, 8 INST. Iust. 2, 1, 40). 2, 21 provincialia (31. 46. 63 VLP. dig. 39, 1, 3 pr. COD. Iust. 3, 34, 3 [*a. 223*]). CALL. dig. 50, 6, 6, 11 fiscalibus (PAP. mil. Fink 91, 1 recto col. I 9 [*a. 221*]. *cf.* LEX Burg. Rom. 6, 5 fisci). PAPIN. dig. 19, 2, 53 publicorum (50, 8, 5 pr. VLP. dig. 50, 8, 2, 1 PAVL. dig. 50, 1, 21, 7 HERMOG. dig. 50, 4, 1, 2 COD. Theod. 7, 8, 10. COD. Iust. 11, 32, 2 [*imp. Carac.*]. 12, 40, 5, 1 [*a. 413*]). VLP. dig. 27, 9, 5, 3 pupillare (PAVL. dig. 27, 9, 13, 1. 27, 9, 14). 39, 2, 15, 27 vectigali (PAVL. dig. 13, 7, 16, 2). COD. Theod. 4, 12, 3 emphyteuticaria (COD. Iust. 4, 66, 2, 1). 5, 15, 15 emphyteutica (11, 19, 4 COD. Iust. 5, 71, 13 [*a. 293*]. 5, 37, 23 [*a. 333*]. 11, 62, 11 [*a. 412*]). SIDON. epist. 4, 25, 2 ecclesiastica (COD. Iust. 1, 2, 14, 3. 9 [*a. 470*]. GREG. M. epist. 1, 42 p. 65, 30. *cf.* 9, 215 p. 202, 13 ecclesiarum).

2 *exempla appellationis* (*v. etiam sub IC3b*): a *per adi.*: CIC. leg. agr. 2, 78 Cumanorum ac Puteolanorum -orum. 3, 10 Sullanis. Att. 1, 6, 2 Arpinatibus. 5, 1, 2 Mennianorum -orum vel Atilianorum. 11, 14, 3 Fufidianis. fam. 13, 8, 3 Laberiana. NEP. Att. 14, 3 Arretinum et Nomentanum. PETRON. 53, 2 Cumano. IVV. 9, 54 Apula. TAC. ann. 15, 40, 2 Aemilianis. PLIN. epist. 8, 20, 3 Amerina. TAB. aliment. Vel. (CIL XI 1147) 4, 51 Valerianis. 6, 66 Coeliana. SVET. Vesp. 2, 1 Cosanis. PAPIN. dig. 31, 77 Tusculano. CIL V 5005 (*a. 201*) Tublinat(ium). XIV 4570, 6 (*a. 205*) Rusticelianorum. EPIST. prox. tabul. (CIL VI 10233) 13 Amarantianis. CIL III 536, 11 (*aet. Alex. Sev.*) Galliana. VI 788 Helvidianorum. 8683 Lucilianorum. 30983, 5 Galbanorum. *al.* b *per gen.* (*v. etiam l. 4*): PLAVT. Truc. 214 Amoris (*transl.*). CIC. Quinct. 85 Quincti (90). Sull. 56 P. Sitti. PERS. 4, 25 Vettidi. SENT. procos. Sard. (CIL X 7852) 11 Patulcensium. INSCR. Dessau 3240 (*v. sub IA2*) D(ianae) T(ifatinae). CIL IV 1136 I⟨uli⟩ae Sp. f. Felicis. PLIN. nat. 2, 199 Vetti Marcelli. TAC. ann. 14, 60, 4 Plauti. 15, 40, 2 Tigellini. CIL VIII 19328 Caeciliae Maximae. 20873 M. Hortensi Gaudenti. 20934 M. Cinci. XIV 4015 Aureliae Faustinianae. INSCR. Année Epigr. 1933 n. 49 (*Afr.*) Cominiorum. *al.*

deriv.: *?* praediarium, praediator, praediatura, praediatus, praediolum.

compos.: dominipraedius.

1. *praedo, -ōnis *m.* *a* praeda (*cf.* ISID. *infra*). NOT. Tir. 48, 37. *de mensura*: o *nom. sing. in versu brevis est* LVCAN. 10, 21 VAL. FL. 7, 50 *et saepe, sed longam usurpant* CLAVD. 3, 305 (*more suo, v. Birt, ed. p. CCXI; de* 11, 11 *v. l. 74; brevis est* 15, 69). DRAC. laud. dei 3, 79 (*brevis* 3, 329 *al.*). *de notione et differentiis*: POMPON. dig. 50, 16, 118 hostes hi sunt, qui nobis aut quibus nos publice bellum decrevimus: ceteri latrones aut -es sunt (*sim.* VLP. dig. 49, 15, 24). VLP. dig. 5, 3, 25, 3 *v. p. 585, 27.* SERV. Aen. 10, 774 -es sunt, qui populandam alienam invadunt provinciam (*inde* ISID. orig. 10, 219, *qui pergit*: -o ab abigendo praedas dictus; et -o qui praedam habet; praedator, hoc est cui de praeda debetur aliquid [*e Serv. p. 532, 71*]). SYNON. Cic. p. 426, 26 grassator. accusator. raptor. -o. GLOSS. -o: πειρατής. -es: qui (quae *trad.*) praedant. GLOSS.[L] I Ansil. PR 377 -o (-co *trad.*): expoliator. *legitur inde a* PLAVTO, TER., RHET. Her., *frequentatur a* CIC. *in oratt.* (*maxime* Verr.). [*it.* predone; *francog. vet.* preon; *prov. vet.* predon. *cf. Battisti-Alessio IV 3057. Wartburg IX 287. St.*] [*falso trad.* SEN. dial. 4, 17, 2 (*pro* praeda). CLAVD. 11, 11 (*ad Honorium*) tu cum . . . -o citatum cornipedem reges (*imperatorem venantem poeta ne Fescennina quidem libertate* -em *appellare potuisse videtur*; praeda *var. l.*, freno *Heinsius haud inepte, v. Koch, ed. 1893 p. XXXI*).]

i. qui praedam capit, praedator. *iuxta ponuntur vel in contextu variant imprimis* fur PLAVT. Pseud. 895 Truc. 106 MARCELL. dig. 13, 6, 16 *al.* (*v. p. 583, 68sq.*), hostis CIC. Verr. II 2, 17 *et saepe* (*v. p. 583, 27; opponuntur l. 63. p. 584, 1*), pirata CIC. Verr. II 3, 186. 4, 23 *al.* (*v. p. 583, 33. 49; potius distingui videntur p. 583, 56*), latro CIC. Pis. 24 *al.* (*v. p. 583, 43. 58*), raptor OV. fast. 4, 591 VAL. FL. 8, 267 DRAC. laud. dei 2, 817 *al.* *praeda vel unde praeda capitur indica-*

[*Wiesinger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tur per gen. rerum corp. vel animantium CIC. Verr. II 2, 17 horum *aratorum eqs.* 5, 122 sociorum. dom. 140 templorum. *al.* MART. 14, 217, 1 volucrum. TERT. apol. 44, 2 lavantium. *al., gen. rerum incorp.* CIC. Verr. I 2 iuris urbani. II 4, 75 religionum (*v. p. 584, 58*). APVL. met. 8, 13, 5 nuptiarum. IVST. 23, 2, 6 regni. PETR. CHRYS. serm. 152, 3 pietatis. DRAC. laud. dei 3, 329 pudoris, *pron. poss. pro gen. e. g.* CIC. Pis. 96 SEN. Oed. 718, *praepos.* PETR. CHRYS. serm. 127, 3 in domesticos -o. ARATOR act. 2, 436 sexum, de quo -o fuit. *apponitur substantivo, ut de vi adi. q. e. praedans cogitare possis, p. 585, 41. 60 sq.*

I *pro praeda sunt corporea vel quaelibet commoda ad rem familiarem pertinentia*: A *strictius*: 1 *de iis, qui praedando victum quaerunt* (*praevalet nimirum plur.; de sing. collect. v. infra l. 50*): **a** *de piratis* (*addidimus etiam exempla quaedam minus definita*): PLAVT. Bacch. 282 *lembus* erat communis cum hospite et -bus. Mil. 118 capiunt -es navem (CIC. Verr. II 5, 72. Manil. 32 a -bus captas urbes. off. 2, 55 captos a -bus redimunt. *al.* SVET. Iul. 4, 1). Poen. 897 *puellas* emit ... parvolas de -e Siculo (*cf.* Rud. 40 *virginem* de -e vir mercatur pessumus. TER. Eun. 114 ARGVM. Plaut. Persa 3). Trin. 1088 sum per maria maxuma vectus, capitali periclo per -es plurimos me servavi. Caec. frg. 5 (tit. *affert* CHAR. gramm. *e. g.* p. 274, 13 B. Plautus in Caeco vel in -bus) ita sunt -es: prorsum parcunt nemini. CIC. Verr. II 1, 9 -um duces (1, 12. 5, 91. *al.* [*in* Verr.]. VAL. MAX. 2, 10, 2). 1, 154 in bello -um (5, 42 [*bis*]. Manil. 63 Flacc. 14 CAES. civ. 2, 23, 3. 3, 104, 3 RVF. FEST. 12. *al.; adde* VAL. MAX. 6, 9, 8 *sub 2*). 3, 186 ager Syracusanus -um incendiis ... vastatus est (5, 92). 4, 94 non hostium adventu ... neque ... -um impetu (5, 62. 90 VLP. dig. 50, 17, 23). 4, 104 quod *fanum* neque -o violarit ... neque umquam hostis attigerit (*item iuxta ponitur*: leg. agr. 2, 80 Rab. Post. 29. *al.* GAIVS dig. 44, 7, 1, 4. MAECIAN. dig. 35, 2, 30 pr. vis hostium, -um, latronum. *et saepe*). 5, 70 *Centuripini*, qui nomen numquam timuissent maritimi -is, unum ... horruissent Apronium, terrestrem archipiratam (NEP. Them. 2, 3. LIV. 7, 25, 4 -es m. cum terrestribus congressi [*sc. Graeci cum Gallis*]. VAL. MAX. 6, 9, 15. ARNOB. nat. 6, 23 a piratis maritimisque -bus [*item coniunguntur*: RVF. FEST. 12]. ISID. orig. 10, 220). 5, 98 -um naviculae pervagatae sunt (Flacc. 29. *cf.* Verr. II 5, 136 navis cum esset ... capta -um [Manil. 33 LIV. 31, 22, 7]. Flacc. 29 classes -um [SEN. contr. 7, 1, 11]. SALL. hist. frg. 3, 8 -um myoparonibus). *et saepe in oratt.* (*maxime* Verr.). Tusc. 2, 67 nat. deor. 3, 82. 83 Harpalum, qui ... -o felix habebatur (*v. Pease ad l.*). fat. 5. off. 3, 107 si -bus pactum pro capite pretium non attuleris, nulla fraus est. phil. frg. V 95 cum in -um Etruscorum manus incidissent. LEX Gabin. Calp. (CIL I² 2500 = Année Epigr. 1980 n. 858) 14 praedon⟨es q⟩uei orbem ⟨ter⟩rarum *vastarint*. CAES. civ. 3, 19, 2. 3, 110, 3 *ad milites* accedebant collecti ex -bus latronibusque Syriae Ciliciaeque (*sim. coniunguntur*: MAECIAN. dig. *supra*. CALL. dig. 4, 6, 9). 3, 112, 3 *naves* more -um diripere. LIV. 10, 2, 9. R. GEST. div. Aug. 25 mare pacavi a -bus (*gr. liberius*: θάλασσα⟨ν⟩ πειρατευομένην κτλ.). SAB. Macr. Sat. 3, 6, 11 *quidam* navigans ... a -bus circumventus. PAVL. FEST. p. 78 *Europam* a -bus raptam. SEN. contr. 7, 1, 8 maria iam quiescunt, -es iam miserentur, piratae iam parcunt. VELL. 2, 32, 4 -es ... fugavit *Pompeius. al.* *sing. collect.*: LVCAN. 2, 727 Magne ..., cum super aequora toto -em sequerere mari (*aliter, sc. usu generali vel repraesentativo, v. l. 27 nec non 67. al.*).
b *de latronibus, furibus* (*exempla minus dubia; cetera v. sub a*): RHET. Her. 2, 21, 33 necesse est *hominem* aut a -bus aut ab inimicis occisum esse; ... -es in illo loco visi numquam sunt *eqs.* (*et iterum bis ibid.*). CIC. S. Rosc. 146 quis umquam -o fuit tam nefarius, quis pirata tam barbarus, ut *eqs.* (*sim. distingui videntur*: Verr. I 13 urbes piratis -busque patefactae). Tull. 50 furem, hoc est -em et latronem luce occidi vetant XII tabulae (*item iuxtaponitur vel variat in contextu*: APVL. met. 7, 5, 6 *infra*. RVFIN. hist. 3, 6, 2 l. et sicarios ac -es [*gr.* στασιώδεις καὶ λῃστρικούς]. *al.; distinguitur* CYPR. zel. 7 *infra*). VARRO rust. 1, 12, 4 *periculosae sunt* illis, qui in humilibus ac cavis locis aedificia habent ... repentinae -um manus (SEN. Oed. 286). 2, 10, 3 *pecus* a bestiis ac -bus defendere. HOR. sat. 1, 2, 43 decidit acrem -um in turbam. OV. fast. 2, 370 per devia rura iuvencos ... -es ... agunt. 3, 63 domum veniunt -um sanguine laeti *Romulus et Remus*. COLVM. 1, 7, 1 si caeli maior vis aut -is incessit. 9, 5, 3 *murus* metu -um sublimior. 9, 6, 4 ut impediatur rapina -is (*antea*: furibus. *cf.* CIC. Tull. 50 *supra nec non* QVEROL. p. 21, 21 R. fures ... ac -es. p. 22, 25). 10, 34 *Priapus qui* -i falce minetur. CE 1037, 6 (*saec. I vel II*) splendentem supprime cultum: sic -o hinc aberit. APVL. met. 7, 5, 6 ego sum -o famosus Haemus ille Thracius (*syn.* latro; *de eodem*: 7, 12, 1). 8, 2, 4 -um infestis mucronibus. TERT. apol. 44, 2 lavantium -o (*i. fur balnearius*). CYPR. ad Donat. 12 ne -o vastet. epist. 66, 6 *quanto* meliores vobis (*sc. schismaticis*) sunt brutae pecudes et ... -es? zel. 7 in latrone conquiescit scelus homicidio admisso et -is (-i *var. l.*) rapacitatem statuit possessa praeda. LACT. inst. 2, 4, 23 -es rerum sacrarum. *al.*

2 *de militibus praedantibus barbarisque sim., qui vi militari fines aliorum populantur* (*cf.* SERV. *p. 582, 65; opponuntur bellum gerentes l. 83 sqq.; quaedam aegre separantur a B1by*): LIV. 2, 12, 5 (*verba Mucii*) intrare ... castra hostium volo, non -o nec populationum in vicem ultor, *sed regem occisurus*. 3, 3, 3 non populationem nec -um parvas manus, sed ... exercitus et legiones adesse *hostium* (*item distinguuntur*: 25, 9, 3 -um magis quam exercitus ... species. *cf.* 3, 7, 1 *Fortuna* Volscis Aequisque -um potius mentem quam hostium dedit [7, 28, 3 -um magis quam h. animi inventi. *cf. infra l. 82*]. 34, 13, 5 -um magis quam bellantium ... more). 38, 40, 14 alibi -o, alibi praedae vindex cadit. *al.* VAL. MAX. 6, 9, 8 Siculi ... -um ac fugitivorum bello liberati sunt. 9, 12 ext. 1 Hennam *urbem*, quam -es tenuerant. QVINT. inst. 8, 3, 69 *incolae civitatis expugnatae* acti ante suum quisque -em catenati. SPART. Sept. Sev. 19, 6 *post mortem Severi* invadentibus multis rem p. res Romana -bus direptui fuit. IVST. 24, 1, 6 -es in fugam verterunt. 41, 4, 7 *Arsaces* cum -um manu Parthos ingressus. AMM. 14, 2, 16 viso ... exercitu ... represso gradu parumper stetere -es. 27, 9, 6 digressi -es oppida ... populatione vexantes. RVT. NAM. frg. (Maia 27, 1975, 4) A 16 -o sagatus. *al.*

B *laxius adhibetur ad quoslibet praedantes, lucri cupidos* (*saepe convicii loco, v. imprimis l. 16 sqq. 50 sqq. et cf. Opelt, Schimpfwörter, 1965 passim* [*v. indicem*]): 1 *homines, deos*: **a** *in universum* (*saepe de mulierum raptoribus, e. g. l. 20. 25. 40*): α *cum contemptu vel conviciose*: PLAVT. Men. 1015 vos scelesti, vos rapaces, vos -es, *qui erum rapitis*. Pseud. 895 (*verba lenonis*) in aedibus sunt fures (*sc. cocus servique*), -o in proxumo est (*sc. Pseudolus*). VERG. Aen. 7, 362 (*verba Amatae*) *me* relinquet perfidus ... abducta virgine -o (SERV. *ad l.* quasi piratam dicit hominem diu in mari morantem. *item de Aenea*: 10, 774 [*verba Mezentii*]. 11, 484 [*preces matrum*] Tritonia virgo, frange manu telum Phrygii -is [CLAVD. DON. *ad l.* p. 488, 10 Phrygius et -o deformationis causa sunt posita]). OV. met. 5, 521 (*Ceres ad Iovem*) *non* -e marito filia digna tua (*sim.* fast. 4, 591. *item de Plutone*: CLAVD. rapt. Pros. 2, 272 [*verba Proserpinae*] ferales torvi -is habenas). PETRON. 15, 5 ut semel *apud cociones* deposita vestis inter -es strangularetur. VAL. FL. 1, 723 (*loquitur Pelias*) sunt hic etiam tua vulnera, -o (*qui filium abduxisti. item de Iasone*: 7, 50. 8, 151. 267). HOMER. 292 *Menelaus* fixisset corpora telo -is Phrygii, ni *eqs.* (*cf. l. 23; item de Paride*: STAT. Ach. 1, 45 incesti -is). AMBR. in Luc. 7, 52 audis aliquem sacerdotem dici, rapinas eius cognoscis: vestitum ovis habet, facta -is, foris ovis, intus lupus est (*Matth. 7, 15*). VVLG. Iob 12, 6 abundant tabernacula -um et audacter provocant deum. β *in neutram partem* (*vix huc referas venatorem intellegens p. 585, 41* [*de* CLAVD. 11, 11 *v. p. 582, 74*]): PLAVT. Pseud. 1029 (*verba Pseudoli*) metuo ..., ne capta praeda capti -es fuant. Truc. 106 (*loquitur ancilla meretricis*) *iuvenes temptant* de -bus (*sc. meretricibus*) praedam capere, at ... nos rursum ... referimus gratiam furibus nostris. SEN. Oed. 718 *Cadmus* -em venerans suum (*Iovem, sororis raptorem ut*: FLOR. Verg. 2, 9 M. corniger -o ... virginem portans). STAT. silv. 2, 3, 35 deceptus -o (*Pan nympham persequens*). AVSON. Mos. 282 *Glaucus piscator* inter captivas fluitavit -o catervas. CLAVD. DON. Aen. 6, 360 p. 555, 13 ut quod hominis manus non potest conprehendere, ipsis *ferreis manibus* teneat -o (*ex undis aliquid petens*). AVG. in psalm. 38, 11 l. 35 thesaurizas; ... non dico, ne forte, cum vis esse -o, sis praeda *eqs.* DRAC. Orest. 507 (*verba Agamemnonis*) victor eram regressus ab hoste -o (credo *trad.*) decennalis. Romul. 10, 368 laudatur Iason, quod ... terras sic felix -o vagatur (*cf. l. 81*).
b *in re publica vel in bello dicitur cum contemptu de iis, qui improbi, avari sim. sunt vel dicuntur* (*saepe conviciose de adversariis*): α *de Verre eiusque sociis*: CIC. Verr. I 2 depeculatorem aerari, ... -em iuris ⌊urbani⌋ (*om. codd. aliquot perperam*; PS. ASCON. *ad l.* p. 206, 25 in praetura urbana. *ad rem cf.* II 1, 154 qualis in bello -um -o ipse fuerit, qui in foro populi Romani pirata nefarius reperiatur). II 2, 17 horum *aratorum sim.* ... hostis -oque (*cf.* 5, 122 sociorum). 2, 141 -is improbissimi statua. 3, 76 cum illa sua -um copia manuque. *ibid.* ad istum -em frumentarium. 4, 23 isti -i ac piratae Siciliensi. 4, 75 sacrorum omnium et religionum hostis -oque (4, 95 LACT. inst. 2, 4, 37). *al.* (*apud* CIC. Verr.). β *de aliis magistratibus, imperatoribus sim. in cives iniquis*: CIC. dom. 24 (*vigente imagine*) cum senatum a gubernaculis deiecisses, ... ipse archipirata cum grege -um ... navigares (*item respiciuntur Clodius vel eius socii*: 140 omnium templorum atque tectorum totiusque urbis -em. Sest. 27 omnium rerum divinarum humanarumque -o. parad. 27). p. red. in sen. 11 intra moenia nefarius hostis -oque versatus (*Gabinius ut*: prov. 11 illius helluonis et -is audaciam. *v. etiam locum sequentem*). Pis. 24 qui latrones ..., si quidem vos, *Piso et Gabini*, consules, qui -es, qui hostes ... nominabuntur? (*cf. de ipso Pisone*: 57 quae te, -o amentissime, nisi praedae ... cupiditas ... rapiebat? 96 depeculatorem, vexatorem, -em, hostem). Phil. 13, 29 fregi ... exsultantis -is *M. Antonii* audaciam. or. frg. A IX 14 istum ... in exercitu Sullano -em, in introitu gladiatorem (*C. Antonium; ad l. cf.* ASCON. tog. cand. p. 68, 33 propter equitum turmas quibus Achaiam ab eo vexatam esse significavimus). PLIN. paneg. 94, 3 -is avidissimi faucibus (*Domitiani*). PANEG. 2, 25, 5 spes ... nulla -is explendi (*Maximi tyranni*). SYMM. epist. 6, 14, 1 -is annosi merita (*i. Rufini; de eodem*: CLAVD. 3, 305 avidus -o). *al.* γ *de hostibus externis, ducibus sim. alias gentes vi subigentibus, spoliantibus* (*v. quae ad A2 monuimus*): LIV. 4, 32, 12 Romanus odio accensus impium Fidenatem, -em Veientem ... compellans. 34, 24, 3 (*Aristaenus in Aetolos*) mare interiectum ab istis -bus non tuetur nos (2 latrones). LVCAN. 10, 21 proles vaesana Philippi, felix -o (*Alexander*). TAC. ann. 3, 73, 2 quod desertor et -o hostium more ageret (3 latro Tacfarinas). ARNOB. nat. 6, 21 cum sacrilegis -o inrisionibus loqueretur (*Dionysius Aesculapium barba aurea spolians*). VVLG. Ier. 4, 7 -o gentium se levavit ...; civitates

[*Wiesinger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

tuae vastabuntur (*sec. IIB intellegit* Hier. *ad l.*). Clavd. 15, 69 si quid *frumenti* ... -o reliquit (praeda *var. l.; item de Gildone*: 15, 162. 21, 358). *al.*

c *in iure de iis, qui mala fide possident, rem alienam invadunt* (*cf.* Avg. *sub IIA*): Cic. S. Rosc. 15 patrimonium domestici -es vi ereptum possident. 24 -o iste nefarius (*T. Roscius; cf. 23* in praedia huius invadit). fam. 4, 7, 5 (*M. Marcellum hortatur, ut ex exilio redeat*) impetum -um in tuas fortunas fieri nolo. Rvt. Lvp. 1, 13 (*antea*: Simonem domo sua ... vi ... esse exturbatum) *familiam* vinctam in publicum proiecit ⌊-o⌋, ne ... maleficium ... lateret (⌊ ⌋ *nisi recte* credo *coni. Stanger*). Ivlian. dig. 46, 3, 34, 9 si -o id, quod a debitoribus hereditariis exegerat, petenti hereditatem restituerit, debitores liberabuntur. Avr. Fronto p. 13, 14 v. d. H. *hereditas* -bus exposta. Gaivs dig. 5, 3, 39, 1 -i probe dicetur non debuisse in alienam rem supervacuas impensas facere (*opp.* bonae fidei possessor *ut*: 9, 4, 13 [*syn.* qui mala fide possident]. Vlp. dig. 5, 3, 25, 17 [*e Iuliano*]. 5, 3, 31 pr. Pavl. dig. 5, 3, 28. *al.*). 43, 16, 10 si de fundo proprietarium et fructuarium -o expulerit *eqs.* (*ibid. opp.* dominus *ut* Papin. dig. 12, 6, 55). Apvl. apol. 93, 2 fuitne hoc -is? (*1* si avaritiae causa mulierem concupissem). 100, 1 me, quem isti -em dicunt. Marcell. dig. 13, 6, 16 et si fur vel -o commodaverit, habeat commodati actionem (*inde* Tryph. dig. 16, 3, 31, 1 Vlp. dig. 16, 3, 1, 39. *vix ad A1, cum distingui videatur* latro *apud* Tryph.; *ad rem cf.* Vlp. dig. 5, 1, 64 pr. et -i ... commodati ... competere actionem). Papin. dig. 3, 5, 31 pr. Vlp. dig. 5, 3, 11, 1 pro possessore ... possidet -o. 5, 3, 13, 8 nemo ... -o est, qui pretium numeravit (*item* 50, 17, 126 pr.; *cf.* Pavl. dig. 41, 2, 5 non pro emptore possides, sed -o es). 5, 3, 25, 3 quod ... ait senatus 'eos qui bona invasissent', loquitur de -bus, id est de his qui, cum scirent ad se non pertinere hereditatem, invaserunt bona. 5, 3, 25, 6 non puto hunc esse -em, qui dolo caret, quamvis in iure erret. 29, 4, 1, 9 si forte quasi -o possideat hereditatem fingens sibi aliquem titulum ab intestato possessionis. *et saepius.*

2 *animalia* (*cf. p. 584, 40*): Colvm. 9, 15, 3 multitudinem -um (*sc. fucorum*) co⟨nv⟩alescere patiendum *non* est, ne universas opes alienas (*sc. apium*) diripiant. Mart. 14, 217 (*tit.* accipiter) -o fuit volucrum. Petr. Chrys. serm. 19, 3 *vulpes* avium domesticarum -o. Max. Tavr. serm. 18, 3 M. (*in comparatione*) isti avaritiae lupi -um vestigia subsecuti sunt (*respiciuntur leones ut*: Drac. Romul. 8, 360 [*eadem* satisf. 143]. *cf.* Mart. *infra*). Sedvl. carm. pasch. 1, 233 -is in ore (*sc. piscis, qui Ionam voravit; cf.* op. pasch. 1, 20 feri -is in utero). Drac. Romul. 8, 581 *catulis amissis tigris* raptoris sectatur iter, vestigia ... insequitur ⌊-is⌋ equi, sessoris anheli (⌊ ⌋ *potius pro appositione accipiendum quam pro gen. poss. ab* equi *pendente; cf. p. 532, 68*). Arator act. 2, 858 (*in imag.*) pastoris inertis fraude perit, quod -o (*sc. lupus*) capit. *conviciose in leonem, qui duos pueros dilaniavit*: Mart. 2, 75, 9 crudelis, perfide, -o, a nostra pueris parcere disce lupa.

II *pro praeda sunt incorporea* (*non huc spectant p. 584, 52. 58*): **A** *vario usu*: Cic. de orat. 3, 3 cuius ordinis (*sc. senatus*) a consule ... tamquam ab aliquo nefario -e diriperetur patrimonium dignitatis. Apvl. met. 8, 13, 5 punita sum funestum mearum nuptiarum -em (*sc. Thrasyllum*). Petr. Chrys. serm. 152, 3 *Herodes* impietatis auctor, pietatis -o. Drac. laud. dei 3, 329 adulter, latro maritalis, genialis -o pudoris. Ven. Fort. carm. 2, 13, 6 *Paulus* qui -o prius, hic modo praeco manet (*cf. p. 549, 60*). *in imagine iuris (v. IB1c) de schismaticis* (*sc. Donatistis*): Avg. in epist. Ioh. 7, 11 recedite -es, ... invasores possessionis Christi; in possessionibus vestris, ubi dominari vultis, titulos potentis ausi estis infigere *eqs.* (*v. p. 104, 40*). **B** *de diabolo, daemonibus sim.*: Tert. adv. Val. 2 p. 179, 8 illa *columba* e⟨s⟩t a primordio divinae pacis praeco, ille *serpens* a primordio divinae imaginis -o. Lact. inst. 5, 19, 2 qui -um suorum instigationibus parent, quos deos esse opinantur (*inde* Lvcif. moriend. 10 l. 2 D. qui -um tuorum daemonum instigationibus pareas). Ps. Orig. in Iob 2 p. 451^{B} -es exercitus tui. Prvd. cath. 11, 38 *idola colentes* -is in ius venerant (Schol.: diaboli; *item loco sequente*). ham. 390 aegras animas morborum pestibus urget -o potens. 521 conluctamur -bus (*sc. spiritibus iniquis; respicitur Eph. 6, 12*). perist. 1, 108 spurcum latronem martyrum virtus quatit ...; -o vexatus relictis se medullis exuit. Leo M. serm. 40, 2 renuntiatur atrocissimo -i. Max. Tavr. serm. 72, 2 l. 20 M. -um spiritalium temptationibus subiacemus (*cf. l. 36* spiritales ... piratae). Ps. Evseb. Gallic. hom. 19, 2 G. remanet -o deceptus et raptor orbatus. Sedvl. carm. pasch. 3, 307 -o furens ac noxius hostis ... fugit (*cf.* op. pasch. 3, 25 -o furibundus et turbidus). Pavl. Petric. Mart. 6, 65. Arator act. 2, 436 daemon ... repetens ... ad crimina sexum, de quo -o fuit. 2, 641 *ne* templum ... decoris (*sc. animam*) inficiat -is odor. *al.*

in lusu verborum (exempla potiora): Plavt. Pseud. 1029 ne capta praeda capti -es fuant (Truc. 106 de -bus praedam capere. Cic. Verr. II 5, 59. 5, 63 *v. infra.* 5, 64 Pis. 57. Liv. 38, 40, 14 alibi -o, alibi praedae vindex cadit. Avg. in psalm. 38, 11 ne ..., cum vis esse -o, sis praeda. Pavl. Petric. Mart. 6, 408. Arator act. 2, 1164 -o venis, sed praeda iaces). Cic. Verr. II 5, 54 consilium ... praetoris ..., an -is ... societas? (5, 63 naves ..., quae praedam praetori, non quae -bus metum adferrent. Diom. gramm. I 446, 22 si non praetorem te, sed -em creavimus [*exemplum paronomasiae ex auctore incerto; praecedunt loci duo Ciceronis*]. Mart. Cap. 5, 532). Tert. adv. Val. 2 p. 179, 8 divinae pacis praeco ..., divinae imaginis -o (Ven. Fort. carm. 2, 13, 6).

deriv.: praedonius, praedonulus.

2. praedo *v.* praedor.

3. praedo, -datum, (-dare). *a* prae *et* dare. *apud* Cael. Avr. *solum, sc. praeter gerund.* -andum acut. 3, 16, 134 *non nisi p. p. p.* -tum (*forma* -datum *trad. codice semel* [Cael. Avr. gyn. 1, 80, *sed* 1, 51 *trad.* -ditum, *v. infra*], *ceteris autem locis editione princ. tantum*).

i. q. antea dare, antea facere; pro obi. sunt: **1** *cibi potusque praebendi*: Cael. Avr. acut. 3, 16, 134 *Aristoxenus* -andum dicit potum atque clysteribus utendum communiter omnibus depurgativae ... virtutis. 3, 17, 163 *Praxagoras* dat ... radices ... comedendas, -to aut superdato oleo. chron. 3, 7, 95 *Themison* post cenam imperat vomitum -to passo aut vino dulci. *n. plur. p. p. p.* -ta *pro subst.*: Cael. Avr. acut. 2, 37, 213 *ut* cibum demus ... per intervalla frequentius, praesentientes iam fuisse digesta -ta. **2** *varia praebenda vel efficienda*: Cael. Avr. chron. 1, 1, 21 -to (-tio *ed. princ.*) initio, cui perfectio consummata respondeat. 2, 1, 17 cuius *passionis* -ta atque demonstrata significatione necessario curationem ordinamus. gyn. 1, 51 rusticator, priusquam semina iaciat, terram praeditis (*cod.*; 'i. -datis' *ed. p. 133*) primo purgamentis exercet (*gr. Soran. p. 28, 15 sq. Ilb.* τὴν γῆν προεκκαθάρας καὶ τὴν ἀλλοτρίαν ὑπεξελόμενος ὕλην). 1, 80 *venter* pari circulorum ductu *fasciandus est* ...; tunc inter scapulas atque humeros ducenda ligatio et -tis verticulis erit connectenda (*gr. ibid. p. 41, 2* κατὰ περιειλημένης φασκίας).

4. praedo, -didi, -ere, *verbum finitum sec.* 1. praeditus *novatum non exstat nisi additamento quattuor codd. fictum ad continuandam seriem compositorum* Not. Tir. 12, 69^{a} -didit (*praes.* -dit *var. l.*). *vix huc trahas p. p. p.* -ditus Cael. Avr. gyn. 1, 51, *v. sub* 3. praedo; *ad adi.* praeditus *fere pro part. verbi adhibitum v. supra p. 572, 36 sq.*

Wiesinger.

praedoceo, -cui, -ctus, -ēre. *a* prae *et* docere. [*vix recte trad. vel ed.* Max. Tavr. hom. 22 p. 272^{A} (perd- *exhibent loci gemini* Ps. Avg. serm. 136, 3 Serm. Corp. Vind. 21 p. 248, 23), Ps. Vigil. Thaps. c. Marivad. 2, 2 (*Migne*; perd- *cod. Paris. et ed. Sichardi*); *e coni. dub. restituit Heraeus* Amm. 26, 8, 3 ni rumore ... imminens exitium ille -tus *evasisset* (perductus *trad.*, perdoctus *edd.*).]

i. q. antea docere (*sc. explicando, nuntiando, praecipiendo sim.*; *qui docetur, non indicatur nisi subiecto struct. passivae sub 1; quae res docetur, indicatur per inf.* Iren. 4, 12, 5 Ps. Avg. hypomn. 3, 1, *acc. c. inf.* Amm. 24, 3, 10 Boeth. arithm. 1, 4 p. 14, 13 categ. 1 p. 191^{A}, *enunt. secund.* Amm. 14, 9, 3 Boeth. in Porph. comm. pr. 1, 1 p. 4, 18, *obi. acc.* Amm. 14, 2, 15 [*in struct. pass.; addasne l. 34?*]. Prvd. cath. 12, 72 Boeth. herm. sec. 6, 13 p. 435, 7; *cf.* ad futura Itin. Alex. 22):

1 *p. p. p.* -tus (*in vim. adi. vergit maxime* Plin. *sub b*): **a** *in re militari*: Sall. Iug. 94, 1 illi, qui escensuri erant, -ti ab duce arma ... mutaverant. Itin. Alex. 22 *Alexander* suorum viribus fotis et ad futura -tis agmen ... ducebat. 25 *milites* -ti ... aditum ... dabant *curribus* (*Arrian. anab. 3, 13, 6* ὥσπερ παρήγγελτο αὐτοῖς). Ivl. Val. 3, 6 -ti Macedonum ordines. Amm. 14, 2, 15 horum *latronum* adventum -ti speculationibus fidis rectores militum ... armatos ... eduxere. 24, 3, 10 quo itinere nos ituros Persae -ti. Oros. hist. 2, 6, 5 eo opere -tis fossoribus etiam Euphraten ... derivavit *Cyrus* (*huc traxit Lindsay* Gloss.^{L} Corp. P 601 -tis: ante doctis. *eadem* Gloss. V 378, 10). **b** *vario usu* (*huc fortasse* Coripp. Iust. 4, 56, *v. sub* 2. praedoctus): Plin. nat. 18, 334 -tus (*si recte restit.*; praedictus *sim. codd.*) esto: alia robustis prosunt, alia infantibus. Amm. 14, 9, 3 adhibitis aliis iam, quae essent agenda *ad iudicium fingendum*, -tis. 22, 1, 2 *haruspex* nuntiavit eventus inspectu iecoris ... -tus.

2 *formae ceterae*: **a** *vario respectu*: Iren. 4, 12, 5 quoniam autem lex -uit hominem sequi oportere Christum, ipse fecit manifestum (*sc. Matth. 19, 17 sqq.*). Prvd. cath. 12, 72 (*de donis trium magorum*) regem deumque adnuntiant thesaurus et *tus* ..., at myrreus pulvis sepulcrum -et. Ps. Avg. hypomn. 3, 1 *deus* eum *Adam* et velle et nolle -uit (*trad.; aliter edd. vet.*). **b** *respicitur ordo scriptorum, dictorum*: Boeth. arithm. 1, 4 p. 14, 13 -uimus enim quantitatem in infinitas pluralitates adcrescere. categ. 1 p. 191^{A} -uit *Aristoteles* ... nomen ... posse praedicari. herm. sec. 6, 13 p. 435, 7 *id* superior ordo -uit. in Porph. comm. pr. 1, 1 p. 4, 18 sex ... magistri in omni expositione praelibant; -ent enim, quae sit cuiuscumque operis intentio ..., secundum, quae utilitas *eqs.*

1. praedoctus *v.* praedoceo.

2. praedoctus, -a, -um. *a* prae *et p. p. p.* doctus *pro adi. adhibito.* *i. q. valde doctus*: Stat. silv. 5, 3, 3 ipse ... lamentabile carmen Elysio de fonte mihi ... da, genitor -e (perd- *recc.*). Coripp. Iust. 4, 56 roboribus flexis ... curvaverat arcus artificum -a manus (*minus probabiliter ad* 1. praedoctus *traxit Stache, comm. 1976 ad l.*).

Ramminger.

praedoleo, -ēre. *a* prae *et* dolere. *i. q. antea (sc. anticipando) dolere*: Vincent. Ler. 27, 1 praevidebat ... futuros, quos etiam -bat, errores.

praedomo, -uī (-āvi Gloss.), -itum, -āre. *a* prae *et* domare. Gloss.^{L} I Ansil. PR 391 -averat: sibi addixerat. 392 sibi iugaverat (*eas glossas iungunt s. v.* praedon- Gloss. IV 552, 27 *et* Gloss.^{L} III Abstr. PRAE 67). *i. q. antea domare*: Sen. epist. 113, 27 nullum animal felix esse ..., nisi contra fortuita convaluit et omnis casus, antequam

[*Wieland*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

exciperet, meditando -uit (perdomuit *Windhaus frustra*). EVSEB. EMES. serm. 23, 4 sicut -ti equi et ad praesepia quieti sunt *eqs.* (*postea*: domuerit). *contextu vix sano et notione parum dilucida*: PLIN. nat. 8, 129 *ursi post hiemem* herbam ... arum nomine ... devorant ⌊circaque surculos (circulos *var. l.*) dentium (sentium *var. l.*) -antes (-ant *var. l.*) ora⌋ (⌊ ⌋ friantque s. dentibus -antes ora *Mayhoff, qui in app.* ceu dentientium *temptat sec. Arist. hist. anim. 612a1 τὰ ξύλα διαμασῶνται ὥσπερ ὀδοντοφυοῦσαι, quod vertit Scaliger: 'ligna quasi dentientes mandunt'*).

[**praedōnāverat** *v.* praedomo.]

praedōnius, -a, -um. *a* 1. praedo. *i. q. ad praedones pertinens* (*ad rem cf. p. 585, 4*): VLP. dig. 5, 3, 25, 5 *si quis* conscius ad se nihil hereditatem pertinere -o more versari coepit (*var. l.* praedonis honore. *antea*: mente praedonis res hereditarias adprehendit). *contextu manco* (*sunt qui cogitent de subst.*): PROB. cath. gramm. IV 42, 18 (*exemplum epitriti tertii, quem sequitur secundus*) -os vindicasti (*sim.* SACERD. gramm. VI 495, 2).

praedōnulus, -ī *m.* *a* 1. praedo *deminutive* (*ad formationem v. Till, Die Sprache Catos, 1935, 78*). *i. q. species quaedam praedonis* (*per contemptum vel ironiam dictum*): CATO epist. frg. 1 saepe utiles videntur -i (*affert* FEST. p. 242 -os Cato hypocoristicōs dixit *eqs.*; PAVL. *scribit* -ol-).

praedopiont (-oti- *trad.*): praeoptant FEST. p. 205 (*e Carm. Sal.?*). *de orig. v. sub* opto *vol. IX 2, 824, 82sq.; de forma praeverbii* praed- *v. Leumann, Gramm. 1977, 561.* *Wieland.*

***praedor,** -ātus sum, -ārī *et* ***praedo,** -āvī, -ātum, -āre. *a* praeda (*contra* VARRO ling. 8, 19 *declinata* ⟨a⟩ facto, ut a -ando praeda). *scribitur* pred- ITALA num. 31, 53 (Monac.) *et saepius in codd. rec.* *de genere et formis*: *inter* verba communia (*quae forma dep. et actionem et passionem significant*) *affert* PS. ASPER gramm. suppl. 51, 3; *cf.* PRISC. *supra p. 327, 82.* *depon. inde a* PLAVTO (*quater* -tus, *an adi.?*), CATONE (*supin.*), CIC. *passim* (*saepe gerund. et supin.*). *passive exstat*: PLAVT. Rud. 1242 praeda -tum irier (*v. p. 589, 2*). VOPISC. Prob. 8, 3 (*part. perf. ut* CASSIOD. Ios. antiq. 2, 37 CORIPP. Ioh. 3, 390 GREG. M. epist. 5, 16 p. 298, 1. *al.*). FVLG. aet. mund. p. 168, 11 -atur. VVLG. Is. 24, 3 -bitur (*item* CORIPP. Ioh. 2, 402). 33, 1 -beris. CORIPP. Ioh. 3, 273 -antur. *act. legitur saepius in* ITALA (*maxime* -vit, -verunt), *ceterum* IVST. 23, 1, 10 -are (-ari *var. l. ut* VVLG. Is. 8, 3 I Macc. 6, 3. *al.*). IVL. VICT. rhet. 6, 2 p. 397, 31 -vit (*item* VVLG. Iudith 2, 13. 16 CONC. Carth. a. 411 [Corp. Christ. 149 A] 1, 189 CASSIOD. Ios. antiq. 14, 120. *cf.* FVLG. aet. mund. p. 153, 14 -arat. CASSIOD. Ios. antiq. 11, 305 -asset). MARCELL. auct. chron. II p. 106, 539, 4 -at. *de notione*: SYNON. Cic. p. 447, 15 vastare. populare. deripere. -ari. GLOSS. ληστεύω. πειρατεύω. σκυλεύω. GLOSS.^{L} I Ansil. PR 315 -vit: diripuit. II Philox. PR 40 -atur: λεηλατεῖ, ἁρπάζει. Abav. PR 14 -at: vastat, diripit. *legitur inde a* PLAVTO, CATONE, CIC. (*maxime in* Verr.), *saepe apud* LIV., *raro in poesi, sc. singulis vel binis locis apud* VERG., HOR., PROP., OV., MANIL., SEN., SIL. *al.*, *ter* VAL. FL.; *abiit in gr. byz.* πραιδεύω (-ομαι, *etiam* πραιτ-). [*val.* prăda; *it.* predare; *francog. vet. et med.* preier, proier; *hisp. vet.* prear, predar; *port.* prear. *cf. M.-L. 6715. Battisti-Alessio IV 3055. Wagner II 304. Wartburg IX 287. Corominas^2 IV 641. Machado^3 IV 416. St.*] [*confunditur cum* praedicare *e. g.* FRONTIN. strat. 2, 5, 10 VVLG. Iudith 2, 13, proeliari *e. g.* VVLG. I reg. 13, 17, -tus *cum* praedaticius GELL. 4, 18, 12, perditus LEX Sal. Merov. 69. *falso trad.* CAES. civ. 3, 22, 3 *equites Thurios* praesidi (*Manutius*, -andi *codd.*) missi. *e coni. dub.* FRONTIN. strat. 3, 16, 3 (datur *trad.*).]

I *sine obi., i. q. praedam capere, lucrum facere* (*apud* PLAVT. *l. 61. p. 588, 25sq. aptius fortasse adi. a* praeda *formatum [fere i. q. praeda ornatus sim.] quam part. coniunctum intellegas*): **A** *agunt homines*: 1 *bellantes* (*latrocinantes p. 588, 5. 15, in imag. l. 62*): **a** *nude positum*: α *formis variis*: PLAVT. Persa 608 curabo ut -ti pulchre ad castra convertamini. CAES. Gall. 7, 46, 5 *ut* vix se ex manibus -antium militum eriperet. SALL. Iug. 55, 4 effuso exercitu -ari. 91, 4 milites -ari *non* sinere. LIV. 2, 50, 4 *a Veientibus* pecora -antibus *Fabiis* ... obvia acta. 23, 45, 2 non omnes esse in acie; -antes vagari in agro *nonnullos*. 34, 16, 4 effusius ... -ti sunt. *al.* CVRT. 3, 13, 11 iacebant totis campis opes regiae ...: facies etiam -antibus tristis; ... non sufficiebant -antium manus praedae (ITALA iud. 2, 14 [Aug. loc. hept. 7, 5; *Lugd. et Vulg.* diripientium]). VAL. FL. 6, 339 (*loq. Gesander rex Iazygum*) bellare ... -arique iuvat. FRONTIN. strat. 2, 5, 10 passim -ari coeperunt (*antea*: vastare ... regionem). VVLG. iud. 5, 19 nihil tulere -antes *reges*. CORIPP. Ioh. 2, 61 *Autiliten dux Maurorum* ibat ... succendens, -ansque ferox, mactansque trahensque. 3, 460 meruit ... tyrannus (*sc. Stutias dux perfugarum Romanorum*) omnia sub domino -ans discurrere Mauro. β *supin.*: CATO mil. frg. 6 partem equitatus atque ferentarios -tum (-tos *trad.*) misit (LIV. 5, 16, 3 in agrum Romanum. 29, 1, 14 in Africam. *al.* FRONTIN. strat. 3, 16, 3. *cf.* LIV. 22, 13, 9 -tum dimisit [24, 20, 16]). BELL. Alex. 10, 2 cum longius a navibus -tum processissent *remiges*. NEP. Alc. 8, 6 *Athenienses e navibus* in terram -tum exisse (LIV. 4, 36, 4 Volscos in Hernicorum agros. 23, 44, 8. *al.*; *cf.* LIV. 1, 54, 2 -tum atque in expeditiones *ire* [28, 24, 8 in agrum circa pacatum. *al.* IVST. 22, 5, 2 in Italiam]. 3, 60, 4 abeunt). LIV. 3, 30, 4 Sabinum exercitum -tum descendisse in agros Romanos (10, 31, 2). 7, 31, 12 proficiscerentur (22, 3, 6. FRONTIN. strat. 1, 5, 12 [= 4, 5, 8]). *al. apud eundem.* γ *gerund.*: CAES. Gall. 2, 17, 4 si -andi causa ad eos *Nervios* venissent *finitimi* (4, 9, 3 magnam partem equitatus ... -andi frumentandique c. ad Ambivaritos ... missam. 5, 19, 2 -andi vastandique c. *al.* LIV. 4, 21, 6. 33, 37, 4. *al.* PAVL. sent. 5, 20, 1 incendiarii, qui quid in oppido -andi c. faciunt, capite puniuntur. IVST. 9, 1, 9 *Philippus* in Scythiam ... profectus est). 3, 17, 4 *perditos homines* spes -andi studiumque bellandi ab agri cultura ... revocabat. LIV. 4, 58, 3 palati ad -andum hostes (34, 16, 3 *milites* in agros duxit. 35, 3, 5 *milites* mittebant. *al.* VEG. mil. 3, 10 p. 91, 3 dispersi ad -andum. VVLG. I reg. 13, 17 egressi sunt. 14, 15 ierant). 8, 38, 15 inter -andum *dissipari*. 10, 2, 8 dulcedine -andi longius ... procedunt. 22, 3, 9 ab effusa -andi licentia hostem *cohibere*. 33, 19, 4 multitudo ... cupidine -andi palata per agros (TAC. hist. 3, 32, 1). 41, 1, 1 iuventuti -andi cupidae. VAL. MAX. 8, 7 ext. 7 *miles* -andi gratia domum *Archimedis* inruperat (PAVL. sent. 5, 19 qui noctu manu facta -andi ac depopulandi g. templum inrumpunt). SVLP. SEV. chron. 2, 19, 6 -andi occasionem.

b *indicatur unde vel ubi* (*v. etiam 2b nec non infra l. 81 et usum transit. sub IIB*): SALL. hist. frg. 3, 96 B ne p⟨rae⟩dantibus ex propin⟨quo hos⟩tis instaret (LIV. 5, 5, 3 *Veientes* ex alieno. 24, 47, 12 ex hostium agro. IVST. 23, 1, 10 ex agris finitimorum -are [-ari *var. l.*]). LIV. 5, 43, 5 per finitimos populos -ari placuit (31, 41, 12 per agros). 22, 31, 3 ac si ⟨in⟩ insulis cultorum egentibus -rentur (ITIN. Alex. 26 in sarcinis *Macedonum*). TAC. Agr. 29, 2 *classis* pluribus locis -ta.

2 *variis modis rem familiarem augentes*: **a** *nude positum*: α *formis variis*: PLAVT. Persa 667 (*ad lenonem*) -tu's probe (*668* fecisti lucri). Pseud. 1138 (*loq. leno*) bene ego ab hoc -tus ibo (*sim.* Rud. 1316). CIC. Verr. II 2, 29 amicos in provinciam quasi in praedam invitabas et cum iis ac per eos -bare. 2, 133 quam varie, quam improbe -tus esset *Timarchides*, ... testimoniis cognovistis. SVET. Dom. 12, 1 *Domitianus exhaustus* nihil pensi habuit, quin -retur omni modo. β *gerund.*: CIC. Verr. II 1, 93 cum tibi (*sc. Verri*) exposita esset omnis ad -andum Pamphylia (VVLG. Ezech. 13, 21 [*deus ad falsas prophetissas*] *Israelitae non* erunt ultra in manibus vestris ad -andum). 5, 1 Verres ... versatus ... in omni genere furandi atque -andi (5, 22 improbum, ... indignum *eqs.* 5, 24). 5, 10 damnatis ... servis quae -andi potest esse ratio? (5, 11 furandi -andique. 5, 60 novam. 5, 145 novam singularemque. *cf. l. 57*). Phil. 4, 9 spes rapiendi atque -andi. TAC. hist. 4, 14, 3 (*Civilis ad Batavos*) *a praefectis Romanis* exquiri ... varia -andi vocabula. ann. 11, 5, 1 cuncta legum et magistratuum munia in se trahens princeps materiam -andi patefecerat (SCHOL. Cic. Bob. p. 100, 2 m. nullam habuisse -andi L. Flaccum in istis civitatibus *exhaustis*). CYPR. Demetr. 11 *in populo peste sim. moriente* -andi dissimulatio nulla, nulla cunctatio. COD. Theod. 9, 3, 6 -andi omnem segetem de neglegentia iudicum provinciarum ministris feralibus amputamus.

b *indicatur unde vel ubi* (*cf. 1b*): CIC. Verr. II 1, 130 cum esset omnibus in rebus apertissime impudentissimeque -tus (1, 131 aliquid se inventurum in quo moliri -arique posset. 2, 46 in bonis alienis. 3, 146 in re frumentaria et in bonis aratorum aperte palamque. 3, 204 in ea re -ari praetorem). 2, 45 ex ista ... hereditate ita istum -tum, ut *eqs.* (3, 6 qui fana spoliarit omnia, qui ex tensarum orbitis -ari sit ausus. 3, 51 ex ... locatione columnarum. off. 3, 72 ex alterius ... inscitia. LIV. 6, 41, 11 ex alienis fortunis. LACT. inst. 6, 18, 8 *qui plus accipit quam dederit*, insidiatur quodammodo, ut ex alterius necessitate -etur [*cf. epit. 59, 2* de alienis malis lucra captare]). 3, 182 tuus apparitor ... de aratorum bonis -bitur? (*aliter l. 44*). 4, 3 cum apud tuos Mamertinos inveniare improbissima ratione esse -tus.

B *agunt alia*: 1 *animalia* (*accedit dat. comm. l. 65*): VERG. georg. 1, 130 *Iuppiter* malum virus serpentibus addidit atris, -arique lupos iussit. PLIN. nat. 9, 90 *conchas* praecidentes bracchia eorum *polyporum* ultro ... escam ex -ante capere. 10, 14 unum par aquilarum magno ad populandum tractu ... indiget; determinant ergo spatia nec in proximo -antur (*Arist. hist. anim. 619a31* τὴν ... θήραν ποιεῖται. *cf.* PRVD. c. Symm. 1, 77 ut illum *Iovem* ... putarent esse bovem, -ari aquilam). 10, 42 *aves* uncos ungues habentes ... sibi quaeque -antur. 10, 196 alia *animalia* dentibus -antur, alia unguibus, alia rostri aduncitate carpunt *eqs.* (*cf. Cic. nat. deor. 2, 122* capessunt). HIER. epist. 9, 3 *lynces* tam diu meminere -andi, quam diu venter vacuus ... guttur exasperat. 2 *res variae*: SIL. 5, 581 Herminium ... assuetum ... -antibus hamis exhaurire lacus. QVINT. decl. 388 p. 437, 10 (*quaeritur utrum puer a piratis ablatus an fluctibus submersus sit*) an vero eodem tempore et pirata adplicat et fluctus -atur? DRAC. Orest. 808 *Hermionen esse* raptam ... Pyrrhi -ante rapina. 3 *Christus, Fortuna*: VVLG. Is. 8, 1 scribe ...: velociter spolia detrahe, cito -are (*sim.* 8, 3 *ubi var. l.* -ari. *accipitur ut nomen Christi, quod explicat* HIER. *ad l.* ut puer natus ... cito -etur, hoc est, ne ultra patiatur regnare diabolum). CE 1171, 4 (*pater mortui ad Fortunam*) accipe nunc cineres miseri *nati* ... et -ta meis parce venena ⟨dare⟩.

II *accedit obi.* (*iuxta usum absolutum p. 590, 6; gr. resp.* προνομεύω *vel* σκυλεύω, *nisi alia adnotavimus*): **A** *obi. indicat praedam, fere i. q. rapere, auferre* (*iuxta obi. rei spoliatae p. 589, 13; indicatur unde p. 589, 10. 19. 45. 48*): 1 *agunt animantes* (*lupa* OV., *diabolus* REGVLA mag. *sub a*): **a** *bellantes, venantes, rem familiarem augentes* (*accedit dat. comm. saepius in* ITALA): *fig. etym.* praedam -ari (-are):

[*Wiesinger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

PLAVT. Rud. 1242 mihi istaec videtur praeda (*sc. vidulus in mare inventus*) -tum irier (*vi passiva, cf. 1261 sq. et Marx ad l.; irier vix recte active intellegunt Hofmann-Szantyr 381; v. etiam vol. V 2, 649, 1 sqq.*). ITALA deut. 20, 14 (Lugd.) *civitate victa* omnem p. -bis tibi (*Vulg.* p. exercitui divides). Ios. 8, 2 (Aug. loc. hept. 6, 8, *sim.* Lugd.) p. pecorum -beris tibi (*Vulg.* diripietis vobis). Ezech. 38, 12 sq. (Wirc.) -are p. et spoliare spolia (*Vulg.* ut ... invadas praedam). *cetera exempla*: PROP. 4, 2, 37 (*loq. Vertumnus*) pisces calamo -bor. Ov. ars 3, 419 ad multas lupa tendit oves, -etur ut unam. PETRON. 83, 5 Hylan nympha -ta. VAL. FL. 4, 429 *Phineum Harpyiae* depopulant ipsoque dapes -antur ab ore. CIL VII 451 (*saec. III?*) aprum ... captum, quem multi ... -ari non potuerunt. ITALA num. 31, 9 (Lugd.) *filii Israhel* -erunt mulieres Madiam, et praeparaturam eorum, et pecora eorum et omnes possessiones eorum et virtutem eorum -erunt (*Vulg.* ceperunt ... mulieres; depopulati sunt). 31, 32 (*ibid.*) abundantia praedationis, quam -erunt viri bellatores (*Vulg.* praeda, quam exercitus ceperat). deut. 3, 7 (*ibid.*) spolia civitatium -vimus nobis ([*Vulg.* diripuimus]. Ios. 11, 14 [*ibid.*] omnia sp. eius *civitatis* -ti sunt sibi [*Vulg.* praedam ... diviserunt sibi]. II par. 28, 8 [Complut.] sp. multa -ti sunt ex eis *Iudaeis* [*Vulg.* ceperunt ... praedam]. *al.*). I reg. 15, 15 (Quedlinb., Lucif. reg. apost. 2) ea quae -vit populus, optima gregis et boum (*gr.* περιεποιήσατο, *Vulg. aliter*). I Macc. 4, 23 (rec. B) divitias magnas -vit (*gr.* ἔλαβον, *rec. L et Vulg.* acceperunt ... opes magnas). FVLG. aet. mund. p. 153, 14 *hostis qui arcam Israelitarum abstulit* tormentum putat, si possideat, quod -arat (-tus fuerat *cod. unus*). CLAVD. 26, 502 (*senex ad Alaricum*) Hesperiis praeceps elabere terris, ne nova -ari cupiens et parta reponas. COMM. apol. 977 *Israelitae* viduant colonias omnes, auro vel argento locupletanturque -ando (*alii interpungunt post* argento, *ut spectet ad I A 1 a*). EPIST. Austras. 40 p. 147, 7 quos -vit Francorum exercitus ... relaxare. REGVLA mag. 90, 86 *monachus desciscens* exutus sanctis vestibus ... ad suasorem diabolum revertatur et non Christi -tus habitus polluatur in saeculo. CORIPP. Ioh. 2, 402 inter oves ... aries (acies *Bekker*) -bitur omnis. GREG. M. epist. 4, 17 Tribunus ab hostibus se -tum ac duodecim solidis perhibet comparatum. *al.* *p. p. p.* -tum *pro subst. neutr. fere i. q. praeda*: VOPISC. Prob. 8, 3 cum de -to ... repertus esset equus.

b *qualibet ratione alios capientes, seducentes sim.*: PROP. 2, 1, 55 una meos ... -ta est femina sensus (*sc. amore ut* Ov. am. 1, 3, 1 me nuper -ta puella est. *cf.* PETRON. *sub a*). ITALA II Tim. 3, 6 (Cypr. unit. eccl. 16) *haeretici* repunt in domos et -antur mulierculas oneratas peccatis (*gr.* αἰχμαλωτεύοντες, *Vulg.* captivas ducunt). CYPR. unit. eccl. 9 *luporum feritas separetur ab ecclesia*, ne columbas, ne oves Christi saeva ... contagione -entur. RVFIN. Orig. in gen. 4, 6 p. 56, 14 ut rapiant et -entur (depr- *var. l.*) aliquos ex fratribus meis et argutis verborum surreptionibus captivos ducant.

2 *agunt res, sc. elementa sim.*: HOR. epist. 2, 2, 55 singula de nobis anni -antur euntes: eripuere iocos, Venerem, convivia, ludum. MANIL. 4, 652 Persica fluctus (*i. Oceanus bellum terris inferens*) arva tene[n]t, titulum pelagi -tus ab isdem quae rigat ipse locis. SEN. Oed. 557 flamma -atur dapes (*i. animalia immolata*).

B *obi. indicat, unde praeda capiatur, fere i. q. spoliare, privare* (*iuxta obi. rei raptae l. 56*): **1** *loca* (*dub. trad. loco vix sano* CIC. Sest. 12 *cum Catilina* Italiae callis et pastorum stabula -ari coepisset [-are, -ari *vel* praeclara *tradi vid.*, praeoccupare *C. F. W. Müller, alii alia*]): VAL. FL. 5, 646 (*Mars ad Iovem*) virgineas -er si Cecropis arces, ... iam te gemitu ... tenebit nata querens. ITALA Iudith 1, 14 (Corb.) *Nabuchodonosor* -vit civitates eorum ([cod. 130 -vit plateas illarum et ornamenta eius *terrae; Vulg. deest*]. IVL. VICT. rhet. 6, 2 p. 397, 31. VVLG. I Macc. 6, 3 [*ubi* ITALA rec. B -vit spolia civitatis]). 2, 26 (Corb. *al.*) *Holofernes* -vit stabula eorum *hostium* (cod. 148 -ti sunt et vastaverunt omnia cubilia eorum, *Complut.* diviserunt sibi pecora in praedam, VVLG. 2, 16 -vit omnem locupletationem eorum [*ut spectet potius ad A*]). 15, 6 (cod. 130 *al.*) -verunt illa *castra* (Corb. illos, *Vulg. 15, 7* praedam ... abstulerunt). I Macc. 11, 61 (recc. LX, *sim.* VVLG.) *Ionathan* -tus est illam, *sc. Gazam* (*rec. B* spoliavit). LACT. inst. 5, 9, 15 qui vias obsideant armati, maria -entur (*cf. epit. 54, 7* maria infestare. *Cypr. ad Donat. 6* maria obsessa praedonibus). DARES 16 mittuntur Achilles et Telephus ad -andam Mysiam. AMM. 31, 2, 12 hominum genus (*sc. Hunni*) externa -andi aviditate flagrans immani (*nisi spectat ad A 1 a*). VVLG. Is. 24, 3 dissipatione dissipabitur terra, et direptione -bitur (CASSIOD. Ios. antiq. 13, 116. CORIPP. Ioh. 3, 390 -tae ... terrae). MARCELL. chron. II p. 103, 530 -antes eam *Thraciam* Bulgares. CASSIOD. Ios. antiq. 11, 305 *Alexander Magnus cum* Syriam ... -asset (*gr.* ἐπιδραμών). *al.*

2 *homines eorumve coetus* (*agunt maxime bellantes, latrocinantes*): **a** *cum solo obi.*: TAC. ann. 12, 49, 1 socios magis quam hostes -atur *procurator Cappadociae*. ITALA exod. 3, 22 (Aug. quaest. hept. 2, 6; *ad Israelitas*) *exeuntes* -bimini eos *Aegyptios* (*Vulg.* spoliare). Iudith 2, 23 (Corb. *al.* = VVLG. 2, 13) *Holofernes* -vit omnes filios Tharsis. Hab. 2, 8 (cod. 176) eo quod t⟨u predasti⟩ gentes multas, -bun⟨t te omnes⟩ reliqui populi (*Vulg.* spoliasti ... spoliabunt). Zach. 2, 12 sq. (Ambr. fid. 2, 4, 36 *al.*) gentes quae -verunt (depr- *var. l.*) vos ...; inicio manum meam super eos, qui depraedaverunt vos, et eruam vos, et erunt in praedam, qui -verunt vos (-ti sunt *var. l.*; Ps. Fulg. Rusp. pro fid. 7 l. 306 exspoliaverunt ... et erunt praeda -antibus eos; *Vulg. 2, 8* spoliaverunt, *2, 9 aliter*). *al.* LACT. inst. 7, 17, 9 erit tempus ..., quo mali bonos hostiliter -buntur. SCHOL. Iuv. 10, 15 cum iussisset Nero omnes -ari, ad domos divitum milites cucurrerunt. FVLG. aet. mund. p. 168, 11 (*agitur de raptu Sabinarum*) socer aestuat quod -atur, socrus ingemit quod orbatur. VVLG. Is. 11, 14 -buntur filios orientis *Israelitae* (*allegorice ad propagationem fidei refert* HIER. *ad l.*). 33, 1 vae qui -aris, nonne et ipse -beris? (*postea*: depraedaberis. *de diabolo intellegit* HIER. *ad l.*). CONC. Carth. a. 411 (Corp. Christ. 149 A) 1, 189 presbyter ..., quem -vit, quem torsit, quem suspendit *episcopus quidam Donatistarum*; ecclesiam autem catholicam -vit, pecuniam sustulit *eqs.* HYD. chron. II p. 22, 100 *Hermericus Gallaecos* -batur assidue (*cf. p. 21, 91* partes Gallaeciae depraedantes *Suevi*). MARCELL. auct. chron. II p. 108, 548, 1 Iohannes magister militum in Campania -ans Gothos. OP. imperf. in Matth. 11 p. 691 qui fratres suos conculcant, -antur. IORD. Get. 272 *Gothi* coeperunt vicinas gentes circumcirca -ari (-are *cod. unus*). GREG. TVR. Franc. 10, 25 p. 518, 16 (*de falso Christo*) coepit quosdam spoliare ac -are (-ari *var. l.*), quos in itinere repperisset. CORIPP. Ioh. 3, 273 *incolae Africae* -antur ubique (*cf. 270* hinc fervens bellum, spolians premit inde tyrannus). GREG. M. epist. 5, 16 p. 298, 1 a -tis atque afflictis fratribus munera percepisse. **b** *indicatur etiam praeda: abl. separ.*: ITALA gen. 30, 2 (cod. 101; *Iacob ad Rachel*) *deus* -vit te fructu uteri (*gr.* ἐστέρησέν σε καρπόν, *Lugd.* sterilem fecit fructum, *Vulg.* privavit te fructu). *altero acc.* (*sec.* στερέω? *cf. e. g.* exspoliare *vol. V 2, 1907, 5 sqq.*, fraudare *vol. VI 1, 1263, 78 sqq.*): PS. ORIG. in Iob 1 p. 426^{D} *daemones* tria praecipua ..., id est spem, fidem, charitatem -ari eum *Iob* conantes.

syn. vel iuxtapos. selecta: furari CIC. Verr. II 5, 1. 11, populari PLIN. nat. 10, 14 (*cf.* depopulare VAL. FL. 4, 429), rapere CIC. Phil. 4, 9 RVFIN. Orig. in gen. 4, 6 p. 56, 14, spoliare CIC. Verr. II 1, 93. 3, 6 ITALA Ezech. 38, 12 (Wirc.). GREG. TVR. Franc. 10, 25 p. 518, 16.

in figura etymologica: p. 588, 84 sqq.

part. praes. pro subst. masc. p. 587, 68. 588, 61. 589, 84; part. perf. pro subst. neutr. p. 589, 34, de adi. v. p. 587, 58.

deriv.: praedabundus, praedaticius, praedatio, praedator (-trix), praedatus (-ūs), praeduus; *cf.* praedatorius.

compos.: depraedo. *Wiesinger.*

praedormio, -ii, -ire. *a* prae *et* dormire. MACR. exc. gramm. V 637, 15 dormio, dormis; -o, -is (*inter exempla compositionis*).

i. q. antea dormire (*translate*): **1** *vi ingressiva* (*sc. moriendo; non nisi perf., ut dubitari possit, an forma praesentis q. e.* praedormisco *potius subicienda sit; sed v. l. 45 et de vi inchoativa verbi q. e.* dormire *vol. V 1, 2031, 16 sqq.*): IREN. 4, 22, 1 (*e libro apocrypho*) recommemoratus est dominus ... mortuorum suorum, qui -ierunt *eqs.* (*gr. Iustin. dial. c. Tryph. 72* κεκοιμημένων. *similiter iterum* 4, 33, 12. *idem locus affertur 3, 20, 4* dormierant). **2** *vi durativa* (*sc. latendo*): PS. AVG. serm. ed. Mai 1, 1 *in paradiso* sobrius decor -it in gemmis *florum* (*sc. priusquam flores se explicant*).

? **praedormīsco,** -iī, -ere *v. l. 40.*

praedotiont *v.* praedopiont. *Wieland.*

[praerogativa: **praeducium** facientia verba GLOSS. V 323, 20; *legas* praeiudicium *coll. II 418, 36* πρόκριμα: praeiudicium, haec praerogativa.]

praedūco, -dūxī, -ductum, -ere. *a* prae *et* ducere. *inter verba activa coniugationis tertiae affert* CHAR. gramm. p. 477, 34 B. NOT. Tir. 7, 34 a -it. 7, 49 a -xit. [*confunditur in codd. maxime cum* producere, *e. g.* CAES. Gall. 7, 69, 5 LVCAN. 4, 45. 6, 466 (*restituitur* SIL. 10, 410), *ceterum cum* praedicere PLIN. nat. 33, 60 *al.*]

1 *usu originario i. q. ante (ob)ducere* (*vi praeverbii locali, sc. a fronte, e transverso sim.* [*ad interrumpendum l. 64*]; *ad vim temporalem v. 1 aβ; vis praeverbii evanuisse videtur l. 81*): **a** *structura communi aliquid alicui* (*sc. pro obi. est quod opponitur vel ducendo efficitur; dat. nonnumquam omittitur*): α *-untur varia*: CAES. Gall. 7, 46, 3 a medio fere colle in longitudinem ... murum ... -erant Galli. 7, 69, 5 *Galli* fossam ... et maceriam ... -erant (civ. 1, 27, 3 fossas transversas viis -it. PANEG. in Mess. 83 castris. SEN. dial. 4, 9, 3 *in bello civili* -ctam obsessis parentibus f. SIL. 10, 410 *milites Romani* fossas instant -ere [prod- *trad.*] muris. TAC. ann. 14, 32, 2 f. aut vallum -erunt). GERM. 197 *clavis* succutit ... foribus -cti vincula claustri (*Arat. 193* ἀνακρούουσιν ὀχῆας *tantum*). LVCAN. 4, 45 dux equitem ... iubet ... munitum ... latus laevo -ere gyro *peditibus laborantibus* (latus *i. ipsos equites praesidio missos; equitum latus clipeo tectum intellegit Adnot. ad l. vix recte*). 6, 466 *magae* calido -unt nubila Phoebo (*addas* STAT. *sub b*). AVIEN. orb. terr. 616 locum ... undique saeptum aggere -cto, *sc. Gades.* β *-untur* lineae (sulci PRVD.; *ad respectum circumscribendi, limitandi fere accedit vis temporalis; in imagine praeter* PLIN.; *e coni. dub.* CASSIOD. var. 3, 51, 7 [*Salmasius, Plinianae exercit., 1689, 643^{A}*; per- *codd. et edd. plerique*, pro- *var. l.*]): PLIN. nat. 33, 75 lineas itineri -unt, *quo aqua derivetur*. TERT. adv. Marc. 3, 5 p. 381, 22 video aliquas etiam nunc l. -endas, ad quas erit dimicandum. scorp. 4 p. 152, 29 nunc in unam speciem congressionis certas -imus l. PRVD. apoth. 356 *Iudaeos* legis ... antiquae -ctis pingere sulcis ... sacramentum *Christianum.* *vi praeverbii minus conspicua fere i. q. ducere*: PLIN. nat. 33, 60 cum ... plumbo l. -antur. 33, 98 l. ex argento nigras -i plerique mirantur (*inde Isid. orig. 16, 19, 1* l. nigras reddat).

b *structura inversa aliquem aliqua re* (*pro obi. est quod ducendo,*

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

operiendo afficitur): PLIN. nat. 35, 199 qua creta circum -ere ad victoriae notam ... instituerunt maiores. STAT. silv. 5, 3, 13 quis sterili mea corda situ, quis ... frigida damnatae -xit (ed. princ., produxa M) nubila menti? (per zeugma iuxta struct. communem; verbum q. e. donare apud Plin. nat. 7, 121 similiter cum utraque structura iunctum esse monet Pinkster per litteras [cf. etiam vol. VII 1, 1509, 22sqq.]). CARM. adv. Marc. 2, 34 fulgentis gratia verbi lumina -it menti neque cernere possunt Marcionitae nimia luce occaecati (cf. obducere oculos vol. IX 2, 40, 59sqq.; praeclusit coni. Oxé, Prolegomena, 1888, 15, coll. Iuvenc. 2, 761).

2 vi deflexa: **a** in versione prava sec. gr.: ITALA II Macc. 10, 12 (rec. L) Ptolemeus ... quod erat iustum conservabat et -ens propter iniquitatem quae facta est in Iudaeos pacate agere (sec. falsam var. l. gr. συνετήρει προηγούμενος [v. Lundström, Lex. errorum interpretum Lat., 1983, 135] fortasse notione q. e. praeferre adhibitum; ad part. pro verbo finito positum cf. Hofmann-Szantyr 389; rec. X preveniens, recc. BM anticipans, Vulg. praecipue). **b** in sermone ludi litterarii i. q. praeductali adhibito scribere (ad rem v. sub praeductal; gr. resp. παραγράφειν): GLOSS. Journ. Rom. Stud. 72, 1982, 99 cap. 27 -o ad superpostum et scribo et ostendo doctori (GLOSS. III 121, 32 [= p. 646] -o ad praescriptum [περιγράφω trad.; loco gemino 225, 29 describo ad exemplar]). GLOSS. III 71, 20sqq. (= p. 638) -ere nescio; tu mihi -e (eadem 377, 55sqq.). 460, 58 -o (item 486, 73).

deriv.: praeductal, praeductile, praeductor, praeductorius; cf. praedux. Ramminger.

praeductal (-tāle), -is n. a praeducere. i. q. instrumentum ludi litterarii litteras praeductas, sc. discipulo iterandas, exhibens (praeter Quint. inst. 1, 1, 27. 5, 14, 31 [aliter Sen. epist. 94, 51] res describitur etiam Ps. Athan. ad mon. 1 p. 71[4], v. infra p. 637, 33; sunt qui aut stilum aut regulam intellegant; cf. etiam praeductile, praeductorius sub 2): GLOSS. Journ. Rom. Stud. 72, 1982, 99 cap. 22 porrigit puer meus pugillares et thecam graphiorum, -e, tabulam et lupinos (gr. παράγραφον. cf. GLOSS.[L] II Philox. PR 46 -l: παράγραφος [ordine inverso GLOSS. III 23, 27, ubi producta trad.]). GLOSS.[L] Corp. P 794 -e (pro- trad.): instrumentum infantium in scholis (item GLOSS. V 383, 19). GLOSS. I p. 42 ⌊-l: minus⌋ (praeduo talminus trad.) vel non recte scriptum (explicationem referimus ad litteras leviter tantum adumbratas). III 198, 39 περιγράφιον: -l (producta trad.; cf. 327, 37 περίγραφος).

praeductile (-īle?), -is n. a praeducere. i. q. praeductal: GLOSS. III 109, 19 tolle ... pugillares et locellum et -e[m] (gr. l. 18 παραγραφήν. vix corrigas cum p. 639 praeductal). V 323, 13sq. -e: instrumentum ⌊infantium⌋ (ex infactum l. 14 restituendum).

praeductor, -ōris m. a praeducere (cf. praeductorius). i. qui praeeundo ducit: IVLIAN. epit. in psalm. 72, 24[a–b] (tenuisti manum ... meam et in voluntate tua deduxisti me) prosecutor pariter ac praevius, -r atque deductor (reductor pro -r coni. ed. frustra, cum antea homo ductus iumento comparetur, ut conferri possit l. 48).

praeductōrius, -a, -um. a praeducere. i. q. ad praeducendum pertinens: 1 adi.: CATO agr. 135, 5 lora -a (i. quibus iumenta a praeeunte ducebantur). 2 neutr. -um pro subst. i. q. praeductal: GLOSS. III 121, 28 (= p. 646) tabulas, thecam graphiariam, -tori⟨um⟩ (gr. παραγραφίδα). Wieland.

***praedulcis**, -e. a prae et dulcis. legitur singulis locis inde a VERG., SEN. suas., CELSO, VAL. FL., sed 21[ies] apud PLIN. nat. [confunditur in codd. cum perdulcis NEMES. ecl. 1, 22 PAVL. NOL. carm. 27, 52.]

i. q. admodum vel nimis dulcis (cf. GLOSS. l. 66sq.; de rebus passim, de homine non nisi sub 1aβ [cf. res metonymice pro homine positas l. 68. 75]; quodammodo abundanter accedit admodum SVLP. SEV. dial. 1, 4, 4; adhibetur fere pro compar. dulcior AMBR. Ioseph 2, 5; opp. dulcis SEN. suas. 7, 12, austerus PLIN. nat. 14, 64; accedit abl. PLIN. nat. 12, 23 [v. p. 592, 7]. AMBR. off. 1, 24, 114, ad cum acc. HEGES. 2, 9, 1; -e, sc. est, cum inf. AMBR. Ioseph 2, 5): 1 usu communi significatur qualitas iucunda, grata: **a** in universum, sc. de variis, quae magni aestimantur, diliguntur: α de rebus: VERG. Aen. 11, 155 quantum nova gloria in armis et -e decus primo certamine posset ([SERV. auct.: aut valde dulce, aut quasi immaturum. huc referuntur GLOSS. nimium dulce. GLOSS.[L] I Ansil. PR 394 satis dulce]. AMBR. exc. Sat. 1, 27 quid ... superest suavitatis, quibus tam -e d., tam carum ... lumen extinctum est? [sc. frater, qui mortuus est]. CYPR. GALL. gen. 1201 pudoris). VAL. FL. 4, 161 nomen ... -e mihi ... Otreos (PRVD. apoth. 393 o n. -e Christi mihi, lux et decus eqs.). IVVENC. 1, 305 obsequiis ... -bus Iesu pueri. AMBR. Ioseph 2, 5 amare liberos dulce et inpensius amare -e. HEGES. 2, 9, 1 p. 145, 17 perfunctoria spes libertatis, -is ad expetendum, sed plerumque inrationabilis ad adipiscendum. BASIL. hom. p. 69, 10 filius, solacium senectutis -e (Migne gr. 31, 233[B] παραμύθιον γήρως tantum). CARM. de resurr. 65 -e sui (sc. dei) ... signavit pignus amoris. ALC. AVIT. carm. 2, 10 si -es delectat carpere somnos. iungitur cum subst. notionis quodammodo contrariae (per oxymoron; cf. STAT. et SVET. sub c): CLAVD. 22, 132 nec te iucunda fronte fefellit luxuries, -e malum ..., blanda quidem vultus, sed qua non taetrior ulla interius. PAVL. NOL. carm. 24, 792 caritatis ... -e ... iugum, quod suave Christo ... adstringit colla (31, 222. cf. Matth. 11, 30 suave i.). PETR. CHRYS. serm. 88, 1 in tali fenore animae non oneris, sed honoris -is currit usura. β de hominibus: AMBR. off. 1, 24, 114 ut mihi videatur David non minus vivendi genere quam canendi suavitate -is immortalem ... fudisse ... cantilenam. ALC. AVIT. carm. 2, 151 tuo subiectus amori -is coniunx.

b cum respectu saporis (odoris l. 21): α de cibo vel potione: PLIN. nat. 9, 45 in Borysthene memoratur praecipua magnitudo piscis ... carne -i (cf. Mela 2, 6 quibus ... optimus sapor). 12, 23 fructus solibus coctus -is sapore (-is sapor, -is saporis, -i sapore trad.; cf. Sol. 52, 47 eximiae suavitatis. item de ficis: 13, 56 ficus Aegyptia [Theophr. hist. plant. 4, 2, 1 γλυκύτερον πολύ]. 15, 72 Tarenti ... -es nascuntur). 14, 38 Surrentinum genus vitium ... -i uva (14, 117 Thasiam u.). 14, 43 Alexandrina vitis racemis -bus (Theophr. hist. plant. 3, 17, 6 ῥᾶγες ... γλυκεῖαι). 14, 64 Albana vina ..., -ia ac rara in austero ([cf. 23, 35 Albana vina dulcia]. PAVL. NOL. carm. 27, 52 -is [per- var. l.] nectare vini). 15, 17 sunt et -es olivae, per se tantum siccatae uvisque passis dulciores. 18, 100 ex milio fit et panis -is ([-i var. l.]. 22, 27). 19, 16 in quodam rustico ac -i ... cibo. 21, 159 suci. al. PAVL. NOL. carm. 2, 10 quas testas viscus -e replet bicolore medulla. SVLP. SEV. dial. 1, 16, 1 quas herbarum radices -is (-es var. l.) ... et saporis eximii fert harena. CE 1531 A, 4 (saec. V) in litore -is salsam per⟨luit unda Teth⟩yn (cf. INSCR. christ. Diehl 1092, 9 [saec. VI] -em repperit limfam in insula). in imag. de odore: PAVL. NOL. (?) carm. 33, 27 odorem -i medicantem nectare fibras pectoris in baptismo. β de ipsa suavitate: PLIN. nat. 13, 60 -is s. pomi (Theophr. hist. plant. 4, 2, 5 ἔχει ... τὴν δὲ σάρκα γλυκεῖαν καὶ ἡδεῖαν σφόδρα). 37, 39 arbores eas psitthachoras vocari, qua appellatione significetur -is s. (Frg. Gr. Hist. 688 Ctesias F45 p. 501, 9 Ἑλληνιστὶ δὲ σημαίνει γλυκύ, ἡδύ). SVLP. SEV. dial. 1, 4, 4 herbae -i admodum s. delectati ... sumus.

c cum respectu eloquii, vocis, cantus sim. (sc. amoeni, suavis. cf. AMBR. sub aβ; aliter 2b): PLIN. nat. 11, 55 suavitatem -is eloquii portendentes apes Platoni. STAT. silv. 5, 3, 82 id, quod ... nautis -e minantur Sirenes (v. vol. VIII 1029, 52; vix recte -e pro adv. adhibitum esse putant alii). SVET. Cal. 33 tragoedi cuiusdam vocem ... etiam in gemitu -em. NEMES. ecl. 1, 22 dicat honoratos -is tibia manes. PRVD. perist. 5, 314 psallentis ... -e carmen martyris.

2 accedente respectu nimietatis significatur qualitas molesta, ingrata sim.: **a** ciborum (non nisi n. plur. pro subst.): CELS. 2, 25, 1 aliena ... stomacho sunt ... omnia -ia. PLIN. nat. 24, 3 -ium fastidium sal temperat. **b** generis loquendi (cf. 1c): SEN. suas. 7, 12 Surdinus solebat dulces sententias dicere, frequentius tamen -es et infractas. QVINT. inst. 2, 5, 22 ne recentis huius lasciviae flosculis capti voluptate prava deleniantur discipuli, ut -e illud genus ... adament. 8, 3, 56 et tumida et pusilla et -ia et abundantia et arcessita et exultantia sub idem nomen (sc. κακοζήλου) cadunt.

neutr. plur. -ia pro subst. v. 2a et QVINT. inst. 8, 3, 56 sub 2b. Scotti.

πώρωσις: **praedūrātio** GLOSS. II 426, 63 (perd- ed. pr.). a praedurare.

praedūrātus v. praeduro. **praedūrē** v. praedurus.

praedūrēsco, -uī, -ere. a prae et durescere, nisi a praedurus. [falsa var. l. pro praedurus COLVM. 6, 2, 1, v. p. 594, 22.] i. q. (valde) durum fieri: CHIRON 653 si iam veteruerit tumor osseus pedis vel -uerit, urito cauteriis candentibus. 661 cum cicatrices vulnerum soldaverint et -uerint (praedoluerint cod.). 699 donec vulnus callicia (i. -tia) -uerit.

praedūro, -āvī, -ātum, -āre. a prae et durare (cf. praedurus). GLOSS. σκληρύνω. ἀποσκληρύνω. legitur inde a COLVM., PLIN. nat., HOMERO, ITALA. [confunditur in codd. cum per- et produrare, quod infra notavimus; falsa var. l. pro praedurus COLVM. 3, 11, 10, indurare VEG. mulom. 1, 50, 2.]

1 transitive, i. q. (ante) durare, duriorem reddere (vis praeverbii temporalis vel etiam localis elucet maxime sub aβ, saepius tamen fere evanescit, ut haud raro cogitare possis de vi praeverbii intensiva cum adi. praedurus comparanda; cf. quae de notione vocis et locis quibusdam ad rem coquinariam pertinentibus exposui Mus. Helv. 41, 1984, 39sqq.). vergunt in vim mediopass. maxime ITALA Hebr. 3, 13 SCHOL. Stat. Theb. 8, 432; accedit abl. passim, in c. abl. ITALA Hebr. 3, 13 HIL. in Matth. 19, 10 APIC. 7, 8, ad c. acc. HIL. in psalm. 57, 3 SCHOL. Stat. Theb. 8, 432 PRVD. psych. 446.

a proprie (sc. pertinet ad tactum, sed sublucere videtur respectus conservandi alimenti apud COLVM. et fortasse etiam PLIN.): α in universum: COLVM. 7, 8, 7 caseus muria -tus (perd- var. l.; cf. 7, 8, 4 duratus) atque ... fumo coloratus. PLIN. nat. 23, 139 sucum mori expressum ... coquebant ... ad mellis crassitudinem; aliqui murra adiecta et cupresso -tum ... sole torrebant. HOMER. 364 -to transfixit pectora telo (perd- var. l.; gr. Δ 481 χάλκεον ἔγχος). SERV. Aen. 4, 405 'callis' est semita ... callo pecorum -ta (inde ISID. diff. 1, 539. orig. 15, 16, 10 [perd- var. l.]). Ps. AVG. serm. 27, 1 (de transitu maris Rubri) -antur elementa nullo rigore (i. gelu?) ... et in muro suspenditur unda. β t. t. in re coquinaria: respiciuntur carnes crudae, quarum superficies adhibito calore durior, solidior redditur, antequam percoquuntur (inde de holeribus coctis paulum frigendis l. 83): APIC. 2, 2, 1 adipes fasiani -as et facis ex eo tessellas; ... ex hydrogaro coques. 3, 20, 5 sphondylos (sc. genus holeris) elixatos -bis. 6, 8(9), 12 pullum -a, condies ... et coques. 7, 4, 2 ofellas ... -as. 7, 8 lumbuli ... -antur in oleo et liquamine, inde

[Friis-Jensen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

assantur. 8, 7, 1 antequam -es (perd- *codd.*) porcellum (8, 7, 3. 8, 7, 4 *bis*. 8, 7, 9. 8, 7, 10. 8, 7, 11 [prod- *var. l.*]. 8, 7, 14). *per confusionem praeverbiorum pro* perdurare *adhibitum esse sensu macerandi, molliendi apud* ANTHIM. 71 *putat Liechtenhan in indice ed. vix recte, v. Mus. Helv. 41, 1984, 40 sq.*

b *in imagine et translate*: α *-antur homines eorumque partes, cor, animus sim.*: Ⓘ *ut non moveantur admonitione, paenitentia sim., fere i. q. obstinatum reddere*: ITALA Hebr. 3, 8 (Lucif. non conv. 10; *item* Hebr. 3, 15 *et* 4, 7 *ibid. et* cod. d *al.*) nolite -are corda vestra (*sunt verba psalm. 94, 8, ubi Veron. al.* obdurare; *gr.* μὴ σκληρύνητε *omnibus locis, ut Vulg.* obdurare. CASSIAN. conl. 6, 11, 8 quorum non -vit cor frequentia peccatorum [perd- *var. l.*; frequentia *nom. potius quam abl.; vix ad 2*]. *cf.* PETR. CHRYS. serm. 4, 1 *frater filii prodigi* cordis -at affectum [perd- *var. l.*]). 3, 13 (cod. d, Lucif. non conv. 10 *al.*) nec -etur ex vobis aliquis in errore peccati (*gr. et Vulg. similiter ac supra*). II Petr. 2, 10 (Priscill. tract. 1, 35) pietatem contemnunt audacia -ti et ⌊protervi animi maiestatem⌋ ... non metuunt blasphemare (⌊ ⌋ *restit. Thiele*, propter unanimitatem *trad.*; *gr.* τολμηταὶ αὐθάδεις, *Vulg.* audaces sibi placentes). HIL. in Matth. 19, 10 *Iudaei* difficile -tam in lege voluntatem ad praedicationem euangelicae humilitatis inflecterent (in psalm. 57, 3 -tae ... ad oboediendum v. crimen). RVFIN. Orig. in num. 19, 4 p. 184, 23 perit *Assur* ... non errore, sed iudicio, nec lapsu motus, sed perseverantia -tus (perd- *var. l., edd. vet.*). PRVD. perist. 5, 178 si tanta callum pectoris -at obstinatio, pulvinar *deorum* ut ... abomineris tangere (*an coll. l. 33 intellegas cutem plagas inflictas sustinentem?*). CHROMAT. in Matth. 28, 7, 9 E.-L. si infideli animo ac -ta mente delinquentium in nos peccata teneamus. CASSIAN. conl. 6, 11, 7 qui -ti sunt sceleribus suis. 9, 28, 2 *flere* non possum, et ... oculi mei in modum cuiusdam durissimae silicis -antur. Ⓘ *ut non moveantur malis, incommodis sustinendis, i. q. patientem reddere*: SCHOL. Stat. Theb. 8, 432 *Lacedaemonii* -antur (perd- *var. l.*) ad patientiam agonici certaminis. PRVD. psych. 446 (*443 Voluptas fugit* per acuta frutecta) formido pericli -at (perd- *edd. vet.*) teneras iter ad cruciabile plantas.

β *-atur ipsum malum* (*i. q. graviorem reddere; cf. vol. V 1, 2295, 80*): PS. AVG. serm. 50, 1 vermibus corpus *Iob* ... tolerabat geminata supplicia, quam fluxae carnis putredinem -bat fecunda calamitas.

2 *intransitive, i. q. durum esse vel fieri* (*vix huc trahas l. 12*): PS. CYPR. laud. mart. 3 -antibus licet costis *martyris* resultans ungula *tortoris* recurrat in vulnus (*part. praes.* -ans *fere pro adi.* praedurus, *an intellegas costas quae plagas sustinent, perferunt?*). CHIRON 234 qui *colus* -verit (*233* duriorem c., *Veg. mulom. 1, 50, 2* intestinum, quod de colo induratum [praed- *var. l.*] fuerat).

p. p. p. praedūrātus, -a, -um *vergit in usum adi. notionis q. e. praedurus maxime l. 26. p. 592, 74.*

deriv.: praeduratio.

praedūrus, -a, -um. *a* prae *et* durus. *scribitur* pre- ANTH. 48, 2 (*cod. Salmas.*) *et saepius in codd. rec.* *compar. et superl. desunt, sed cf.* COLVM. 3, 11, 10 ultra modum -a. *legitur in versibus inde a* VERG., OV., *in prosa inde a* COLVM., PLIN. nat. [*confunditur hic illic in codd. cum* perdurus, *e. g.* VERG. georg. 2, 531 (*v. infra sub 1a*). *falsa var. l.* MART. 13, 66, 1 -o dente *pro* periuro d.]

i. q. valde durus (*cf.* CHAR. gramm. p. 306, 4 B. [*ex Palaem.*] 'prae' accipitur ... pro valde, ut cum dicimus -um vulnus ..., ut apud Vergilium [*v. sub 2a*] '-um viribus hostem', quod est valde ⟨durum, id est⟩ fortissimum. GLOSS.[L] I Ansil. PR 395 sa. [*i.* satis] durum. *praeverbium respondet adv. gr.* σφόδρα *l. 68, contra gr. ponitur l. 66*). *accedit abl.* VERG. Aen. 10, 748 PLIN. nat. 9, 85. *al.*, *inf.* CLAVD. 17, 241; -um est *alicui rei cum enunt. secund.* EVAGR. vita Anton. 77. *masc. plur. pro subst.*: AMBR. in psalm. 1, 9, 6.

1 *corporaliter* (*sc. pertinet ad tactum; paulo aliter* AMBR. *sub c*): **a** *de animantibus eorumque corpore, partibus* (*sc. non mollibus sim., sed immotis, rigidis* QVINT.): VERG. georg. 2, 531 corpora ... agresti nudant -a palaestrae (perd- *M ante corr.*; *vergit in notionem sub 2a illustratam*). OV. met. 12, 349 -a ... tempora *Centauri cuiusdam*. PLIN. nat. 9, 85 *polyporum caput* -um est sufflatione (*gr. Arist. hist. anim. 524a16* σκληράν). 9, 148 *spongearum genus* spissum ac -um (*opp.* spissum et mollius; *gr. ibid. 548b4* σκληροὶ σφόδρα). 11, 152 locustis, squillis ... sub ... munimento -i eminent *oculi* ([*cf. gr. ibid. 526a9* σκληρόφθαλμα]. 11, 156 *crocodilorum sim.*). QVINT. inst. 11, 3, 69 *in actione caput sit* rectum et secundum naturam: nam ... -o ac rigente *capite* barbaria quaedam mentis ostenditur. SVET. Galba 22 libidinis in mares pronior, et eos nonnisi -os exoletosque (*nisi ad 2a*). AMBR. in Luc. 7, 170 (*in imag.*) Iudaei ... incrassato corde et -a cervice ad perennitatem sui pervenire non possunt (*cf. p. 594, 37 et e. g. Vulg. exod. 33, 5* populus durae cervicis es). *de Marte lorica munito*: REPOS. 90 solvite, Bybliades, -i pectora Martis loricaeque moras. **b** *de rebus naturalibus*: AETNA 544 ipsa ... ferri materies -a ... subvertitur igni. COLVM. 3, 11, 10 *rubricam terram* neque umentem fodere possis, quod sit glutinosissima, nec nimium siccam, quia ultra modum -a (-at *recc. aliquot*). PLIN. nat. 18, 121 *faba silvestris* -a et quae percoqui non possit. 26, 46 *astragali* radices ... -as. 37, 28 -o fragilique centro *crystalli* (*Sol. 15, 30* ne duritia iusto propensior obnoxium fragilitati magis faciat). 37, 138 iritis ... -a (*item de gemmis*: 37, 154 crateritis ... -a natura [*nisi adi. cum* natura *iungas*]. 37, 167 hammitis ... velut e nitro composita, -a alioqui [*Isid. orig. 16, 4, 29* similis nitro sed durior]. AVIEN. orb. terr. 1304 adamantas [perd- *ed. pr.*]). CYPR. GALL. gen. 914 *Iacob* -am fesso supponit vertice cautem. **c** *de quibuslibet rebus*: TAC. hist. 1, 79, 3 *cataphractorum equitum* tegimen ferreis lamminis aut -o corio consertum. CLAVD. 26, 359 -a cubilia (*352* nec mollia ... strata). CYPR. GALL. gen. 1159 -um ... ferrum (*i. ensem*). ALC. AVIT. carm. 4, 324 validam -i tegminis arcam. *de cibo gravi, qui non facile concoquitur* (*in imag.*): AMBR. epist. 20, 5 F. (*4 Esau patri* cibum agrestem ... requirit, frater ... domesticum detulit) bonus cibus omnium Christus est ...; -us cibus rigor legis ..., agrestis cibus observantia litterae (*cf. l. 29*).

2 *incorporaliter*: **a** *cum respectu virium corporis, fere i. q. valde fortis sim.*: VERG. Aen. 10, 748 Partheniumque *obtruncat* Rapo et -um viribus Orsen (hostem *Char. gramm. p. 306, 7 B.*). CLAVD. carm. min. 53, 66 *gigas quidam* rotat Haemonium -is viribus Oeten.

b *cum respectu morum, habitus animi sim. sive i. q. valde saevus, severus sim. sive i. q. valde incultus, horridus sim.* (*quos colores haud facile separaveris*): α *de rebus ad animantes pertinentibus*: COLVM. 6, 2, 1 neque ante tertium nec post quintum annum iuvencos domari placet, quoniam illa aetas adhuc tenera est, haec iam -a; eos autem *eqs.* (-dureos, -duruit eos *sim. var. ll.*). QVINT. inst. 6, 4, 11 impudentiae fortiter resistendum *est*; sunt enim quidam -i in hoc oris, ut obstrepant ... et medios sermones intercipiant. HIL. in psalm. 118 samech 3 p. 488, 16 cum invidia -ae voluntatis *martyris perseverantis*. 144, 14 p. 834, 25 *iustitia hominum* aliquando -a est (*postea*: severa). AMBR. fug. saec. 8, 49 -um atque agrestem sermonem *Esau*. Noe 34, 128 ea, quae sunt malitiae agrestis atque -ae. in psalm. 118 serm. 15, 16, 2 euangelii lenitate rigorem -ae legis inflectis? (*cf.* AMBR. *sub 1c*). β *de ipsis animantibus* (*item de gentibus, oppidis*): PS. QVINT. decl. 3, 3 -a priscis moribus mater. HIL. in psalm. 52, 12 p. 124, 21 deus non -us ... arbiter fuit, indulgentiam ... impertiens. AVIEN. orb. terr. 524 Tarentum ..., Amyclaei suboles -a tyranni (*aliter Dionys. perieg. 377* Ἀμυκλαίων ... καρτερὸς Ἄρης). SERV. Aen. 7, 746 ('horrida ... gens') Aequiculam gentem dicit, et morum et vitae qualitate -am (CORIPP. Iust. 3, 296. *cf.* AMBR. in psalm. 118 serm. 12, 23, 1 populum ... impietatis immanitate -um [*sc. Iudaeos, cf. p. 593, 74; opp.* molliorem populum]). AMBR. off. 1, 33, 171 (*de Esau et Iacob*) alter -us, alter mansuetus. NEPOTIAN. 15, 5 Pausanias ... exercitum ... -um indulgentius habendo corrupit (*aliter Val. Max. 2, 6, 1*). *accedit inf.* (*cf.* durus *vol. V 1, 2311, 66*): CLAVD. 17, 241 idem -us iniquas accepisse preces, rursus, quae digna petitu, largior et facilis (largitor f. *var. l., quam praetulit Birt*). *masc. plur. pro subst.*: AMBR. in psalm. 1, 9, 6 saxosa pectora molliuntur; videmus flere -os, flecti immisericordes.

c *cum respectu malorum sustinendorum, fere i. q. valde gravis sim.*: VAL. FL. 1, 235 -i plena laboris cerno equidem (ALC. AVIT. carm. 3, 150 -o mulier confecta l.). CHAR. gramm. p. 306, 4 B. (*ex Palaem.*) -um vulnus (*v. p. 593, 54*). ANTH. 48, 2 *Leander* -a⟨e⟩ (praeproperae *Shackleton Bailey dubitanter in app.*) morti fecit amore viam (MAR. VICTOR aleth. 1, 482 coluber, qui ... *hominibus* -ae m. origo es). ? -um est *alicui rei cum enunt. secund.*: EVAGR. vita Anton. 77 -um ... cuncto videtur operi (*i. actioni operandi, nisi fallimur*), quoties ... laboris merita factis magis quam factoribus astruuntur.

d *in gramm. cum respectu soni asperi vel formae insolitae, i. q. a lingua eleganti valde abhorrens*: QVINT. inst. 1, 6, 26 nec plurimum refert, nulla haec an -a sint (*25* ut quaedam pluraliter non dicantur ..., quaedam casibus careant *eqs.*).

adv. **praedūrē**. *i. q. valde dure, inculte, horride sim.*: AVIEN. ora 488 (*485* gens agrestis et ferox) lacte semet atque pingui caseo -e alentes proferebant spiritum vicem ad ferarum.

deriv.: *cf.* praeduresco, praeduro. *Friis-Jensen.*

praeduus *inter nomina a praesenti tempore verborum derivata affert* EVTYCH. gramm. V 453, 30 occido occiduus, praedor (-**do** *var. l.*) -us, caedo incaeduus *eqs.* *exempla desunt.*

praedux, -ducis *adi.* (*subst.?*). *a* prae *et* ducere (dux), *cf.* praeducere. *abl. sing.* -i SACR. Gelas. *i. qui praeeundo ducit* (*non nisi in struct. abl. absol.*): SACR. Gelas. 1314 M. ut te protectore et te -i (per- *cod.*) per iusticiae semitas ... gradiat (*cf. 1316* praecedente gracia tua). DRAC. laud. dei 2, 23 *sol non lucet* nisi -e iussu imperii ... tui (*item ducit res*: Romul. 3, 15 qua *magistri doctrina* -e). Romul. 10, 131 tu princeps pietatis, Amor, te -e mundo alternant elementa vices.

? **praeeffundo** *e coni. dub., v. sub* praefundo.

praeēl- *v.* prael-. *Ramminger.*

praeēminentia, praeēmineo *v.* praemin-.

praeemo, -ere. *a* prae *et* emere. *i. q. antea emere, praemercari*: PAVL. FEST. p. 223 'praestinare' apud Plautum -ere est, id est emendo tenere (*notio praemercandi colligi potuit fortasse e Plaut. Epid. 277* ut ... praestines argento *puellam*, prius quam veniat filius, *v. Powers, Commercial Vocabulary, 1944, 22*).

deriv.: praeemptor.

προαγοραστής: **praeemptor** GLOSS. II 415, 49 (*sic cod. Laud. et ed. Steph.*, praemptor *cod. Harl.*). *a* praeemere (*sed cf.* proemptor). *Friis-Jensen.*

***praeeo**, -iī (-īvī), -īre. [*a* prae *et* ire; *sed usui sub IA descripto* [van Leijenhorst]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

alterum verbum ex prae et aio compositum subesse vidit Schmoll, Theologie und Gemeinde 8, 1965, 63 sqq.; quod verbum, postquam formae quaedam mutatis et contractis vocalibus pares factae sunt formis verbi q. e. prae-eo (e. g. 2. pers. sing. -is: *prai-aii-es> *prai-eii-es> *prai-eis), omnino cum illo confundebatur. Sch.] scribitur praeunte ACT. Arv. a. 59/60 e 28. al. ibid. (praee- a. 58/59, 43. al.), pree- ITALA Ezech. 42, 14 (Wirc.). HIL. psalm. instr. 21 (cod. V saec. VI). al. NOT. Tir. 13, 17 -it. 18 -iit. de formis: abundat part. praes., maxime in abl. abs.; ceterum frequentatur inf. -ire; pass. pers. exstat CIC. dom. 138 -iri. AVG. in psalm. 110, 1 -itur. GREG. M. moral. 30, 17 -itur. formae perfecti (cf. PROB. cath. gramm. IV 34, 14 littera e ante eo posita ... tempus perfectum ivi vel ii facit, ut ... anteivi -ivi vel anteii -ii): -ii sim.: -iit PLIN. paneg. 64, 3 (praebuit var. l., -ivit Gronov), -ierunt LIV. 43, 13, 8, -iere AMM. 27, 10, 12 (ed. Gelenii, praetere cod. V, -ire Clark), -ierim ITIN. Alex. 1. -ivi sim.: -ivit CYPR. GALL. Ios. 532 (v. app. crit.; in var. l. iuxta -bit ITALA Bar. 5, 9 [Legion., Rem.]. VVLG. Sirach 4, 12 [GA. 'forsitan recte' ed. comm. pont.]), -ivimus PLIN. epist. 10, 52 (cod. Bodl. teste Budaeo, -iimus ed. Ald., praebuimus ed. princ.), -iverimus IVL. VAL. 2, 13 (-ierimus, praebuerimus var. ll.). formae contractae: -īt ACT. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323) 124 (i longa). lud. saec. Sept. Sev. 4 (CIL VI 32329) 10; -issem CIC. de orat. 1, 41 (-essem var. l.); -isse GELL. 1, 11, 10. al. de prosodia: syllaba prae-, quae corripitur VERG. Aen. 5, 186 (per synaloephen explicat MAX. VICTORIN. gramm. VI 218, 19 sqq.). Ov. fast. 1, 81. al., longa utuntur LVCIL. 1160 (fortasse prae ire cum hiatu). STAT. (v. p. 596, 24) PRVD. perist. 10, 158 DRAC. Orest. 46; praei initio senarii PLAVT. Rud. 1335 (sc. per correptionem iambicam, nisi per synizesin). legitur inde a PLAVTO, LVCIL., VARRONE, CIC., NIGID. per totam latinitatem. [in codd. confunditur cum praeterire PAVL. PETRIC. Mart. 2, 627 (falso trad. CVRT. 4, 14, 1; restit. CVRT. 7, 1, 29), perire EPICED. Drusi 408. al., ceterum cum praebere PLIN. paneg. 64, 3 IVL. VAL. 2, 13. al. (e coni. dub. LIV. 26, 27, 16. de ITALA II Macc. 1, 23 v. p. 386, 78), praeesse CIC. de orat. 1, 41, praecipere (de var. l. PLIN. epist. 10, 47, 3 v. p. 443, 71. -ire restit. CIC. dom. 138). in versione parum perspicua: ITALA Ezech. 42, 14 (Wirc., cod. 175) qui -eunt (gr. οἱ προσάγοντες, quod vertit Hier. in Ezech. 42, 13/14 l. 361 sq. qui offerunt; om. hebr. et Vulg.).]

I i. q. antecedere, anteire (CHAR. gramm. p. 344, 10 B. προηγοῦμαι. SYNON. Cic. p. 439, 10 praevenit. -it. antecipit. praevertitur. antecedit. praecurrit. GLOSS. προδιέρχομαι. προηγοῦμαι. προπορεύομαι [quod gr. resp., nisi alia adnotavi]. saepe opp. sequi, syn. est praecedere):

A dicendo, verbis, sc. quae deinde sunt repetenda vel confirmanda (de origine huius usus v. l. 1. structurae congruunt verbo dicendi sub 1a et 2, verbo potius eundi sub 1b; locos ubi -ire vergit in notionem docendi, praecipiendi ad C2 traximus): **1** t. t. rerum sacrarum in votis, sacrificiis, iure iurando sim. (pro subi. sunt fere sacerdotes sim., ipsi magistratus, principes ACT. lud. saec. Aug. [CIL VI 32323] 124 [si recte suppletur]. CVRT. 7, 1, 29 TAC. hist. 2, 74, 1 PLIN. paneg. 64, 3. 4. 92, 3 al., scriba VAL. MAX. 4, 1, 10, quilibet homo PLAVT. Rud. 1335 TAC. hist. 1, 36, 2): **a** more verborum dicendi accedit obi. rei verbis prolatae: PLAVT. Rud. 1335 quid iurem? :: quod iubebo. :: -⟨i⟩ verbis quidvis. CIC. dom. 138 illa interiora iam vestra, pontifices, sunt, quid dici, quid -iri (praere, praecipere codd.), quid tangi, quid teneri ius fuerit. VARRO ling. 6, 95 augur consuli adest ... ac -it, quid eum dicere oporteat. LIV. 8, 9, 4 (Decius consul ad pontificem) -i verba, quibus me ... devoveam (9, 46, 6 in dedicatione templi. 10, 28, 14 in devotione. 39, 18, 3 -eunte v. sacerdote [item abl. abs.: 41, 21, 11. 42, 28, 9]). 31, 17, 9 se facinus perpetraturos -euntibus exsecrabile carmen sacerdotibus iure iurando adacti sunt (VAL. MAX. 4, 1, 10 cum ... scriba ex publicis tabulis sollemne ei censori precationis c. -ret. PLIN. paneg. 92, 3). CVRT. 4, 13, 15 vates -ibat preces regi. TAC. hist. 1, 36, 2 milites commilitonibus -ire sacramentum in obsequium Othonis (2, 74, 1 Vespasianum -euntem s.). PLIN. epist. 10, 52 -vimus ... commilitonibus ius iurandum (paneg. 64, 3 consul -iit i. i. et ille imperator iuravit). SVET. Claud. 22 ut eam obsecrationem ... ipse iure maximi pontificis ... populo -ret Claudius. **b** cum structuris variis: CIC. dom. 133 ut mihi ⌊-eatis⌋ postemque teneatis, pontifices, in dedicatione domus (⌊ ⌋ ARVS. gramm. VII 504, 5, pareatis codd. Cic.). ACT. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323) 124 matribus ... ⟨M. Agrippa⟩ -īt in haec verba 'Iuno regina eqs.' (ACT. lud. saec. Sept. Sev. 4 [CIL VI 32329] 10; inde suppletur 3 [CIL VI 32328] 7. cf. ACT. Arv. a. 58/9 l. 43 in eadem v. quae eqs.). PLIN. nat. 28, 11 videmus ... certis precationibus obsecrasse summos magistratus et, ne quod verborum praetereatur aut praeposterum dicatur, de scripto -ire aliquem eqs. 28, 12 precationem, qua solet -ire XVvirum collegii magister (item cum abl.: PRISC. gramm. III 311, 10 'ὑπηγόρευεν': Romani 'verbis -ire' et 'iurare in verba illius' id est 'quomodo ille dictaret'). **c** nude (sc. in abl. abs.): VARRO ling. 6, 61 aedis sacra a magistratu pontifice -eunte (prae unce trad.) dicendo dedicatur (LIV. 4, 27, 1 -eunte A. Cornelio p. maximo [31, 9, 9. 36, 2, 3]. TAC. hist. 4, 53, 3. LEX arae Iovis Salon. [CIL III 1933] 3). LIV. 4, 21, 5 duumviris -euntibus. ACT. Arv. a. 27, 8. a. 59/60 e 28. al. CVRT. 7, 1, 29 (Amyntas ad Alexandrum) te prae[ter]eunte iuravimus. TRAIAN. Plin. epist. 10, 53 quanta religione ... commilitones ... te -eunte diem imperii mei celebraverint (spectat ad l. 62. in eadem re 10, 101. 103). PLIN. epist. 10, 96, 5 cum -eunte me deos appellarent Christiani. paneg. 64, 4 -eunte nullo aut ... alio -eunte iurare (cf. CAPITOL. Aur. 4, 4 nemine). CIL XII 1782, 10 (a. 184) sacerdote (1567, 11 [a. 245; plur.]. 1311, 8). ACT. lud. saec. Sept. Sev. 3 (CIL VI 32328) 79 -eunte Antonino A⟨ug.⟩. al.

2 laxius extra religionem (accedit obi. rei verbis prolatae): CIC. Mil. 3 Clodi fautores incitati sunt, ut vobis, iudices, voce -rent, quid iudicaretis (cf. ASCON. Mil. p. 39, 26 suadebat atque etiam -ibat iudicibus hoc ..., ut quaereretur eqs.). APVL. apol. 100, 1 testamentum ... a matre factum me ... verba singula ... -eunte.

B sese movendo, motione: **1** -eunt animantes (aliquid praevenientes l. 28): **a** praetor (subest veriloquium 'prae-itor'; sed VARRO ling. 5, 80, fortasse etiam LVCIL. ad res forenses quoque spectant et vergunt ad C2a): LVCIL. 1160 ergo praetorum est ante et -ire (praeverbium nondum prorsus cum verbo coaluisse indicat iuxta pos. ante et fortasse prosodia; cf. p. 372, 57 sqq. et I. Mariotti, Studi Lucil., 1960, 32 sq.). VARRO frg. Non. p. 24, 3 quod -rent populo, praetores dicebantur. ling. 5, 80 praetor dictus qui -ret iure et exercitu (dat., cf. 5, 87 -ret exercitui; seq. frg. Lucili supra allatum). CIC. leg. 3, 8 ⟨a⟩ -eundo ... praetores ... appellamino. **b** quilibet: CIC. rep. 2, 55 ut ... consulibus ... lictores -rent (LACT. inst. 1, 21, 47 [sec. Val. Max. 1, 9, 9, ubi praecedentibus]. cf. Ov. sub 2). LIV. 22, 2, 5 qua modo -rent duces, ... sequebantur milites. VAL. MAX. 3, 6, 4 C. Duilius -eunte (praecinente Paris, v. p. 439, 31. 48 sqq.) tibicine ... domum reverti solitus est. STAT. Theb. 6, 519 cum vacuus domino -ret Arion equus (prior iret nonnulli metro consulentes). TAC. ann. 1, 50, 3 Caecina cum expeditis cohortibus -ire ... iubetur; legiones ... sequuntur. 6, 21, 1 libertus per avia ... -ibat eum, cuius artem experiri Tiberius statuisset. 15, 4, 1 acto raptim agmine ..., ut famam sui -ret. ITALA exod. 13, 21 (Cypr. testim. 2, 5) deus ... -ibat eos Iudaeos (gr. ἡγεῖτο, Monac. praeerat, Vulg. praecedebat. pendent e. g. HIL. in psalm. 67, 9 p. 284, 6 -isse deum iter populi sui. COMM. apol. 619). 32, 1 (Tert. adv. Marc. 4, 31; populus ad Aaron) fac nobis deos, qui -eant nobis (Monac. et Vulg. praecedant). Esth. 6, 11 (Corb. al.) Aman -ibat eum per plateam civitatis (gr. var. l. προῆγεν αὐτοῦ, Vulg. praecedebat). Marc. 11, 9 (cod. b al. = VVLG.) et qui -ibant et qui sequebantur, sc. Christum (gr. οἱ προάγοντες, codd. a, k praecedebant. sim. Luc. 18, 39 [cod. c al. = VVLG.]). al. SOL. 10, 13 grus fidens meatu -it catervas (cf. Plin. nat. 10, 58 ducem ... eligunt). PANEG. 3, 30, 2 Iulianus nos ... -ire pedes coepit. AMM. 17, 10, 2 ductores viarum -euntes (31, 15, 13). 29, 2, 15 libitinam ... -ire (antea: funus ... praecedere. item in funere: HIER. epist. 39, 1, 5 IORD. Get. 144). et saepe. in imagine de Iohanne baptista praeparante adventum domini: ITALA Luc. 1, 17 (cod. a) -bit in conspectu eius Christi (gr. προελεύσεται, cod. c al. et Vulg. praecedet). 1, 76 (codd. a, b al. = VVLG.) ante faciem domini. AVG. in euang. Ioh. 4, 1 tamquam praeco. 5, 6 -ire iudicem et eum digito ostendere. c. Petil. 2, 37, 87 p. 72, 5.

2 -eunt res corporeae: VERG. Aen. 5, 186 Sergestus capit ante locum in navium cursu ... nec tota tamen ille prior -eunte carina. Ov. fast. 1, 81 novi -eunt fasces in processu consulari. EPICED. Drusi 408 venit stella, i. Lucifero, non -eunte dies (var. l. pereunte. sim. sidera -eunt alia: CHALC. comm. 74 quasdam earum stellarum errantium sequaces esse ..., alias vero stellas nonnumquam -ire, nonnumquam deseri [Theon p. 147, 12 προηγεῖται]. 83 -ire alios planetas, alios subsistere, alios regradari [nisi ad II]. FIRM. math. 1, 4, 8. aliter: ITALA Matth. 2, 9 [cod. k] eos magos [gr. προῆγεν, Vulg. antecedebat]). SVET. Nero 25, 1 Romam introiit -eunte pompa coronarum (cf. PANEG. 2, 47, 3 pompam -euntium ferculorum ... subsecutus Theodosius triumphans). ITALA psalm. 96, 3 (Veron. al.) ignis ante eum deum -bit (Hier. in psalm. 96 in conspectu eius, Sangerm. procedit, Hier. psalt. sec. Hebr. ibit, Vulg. praecedet). HIL. in psalm. 118 nun 2 p. 475, 8 lumine -eunte (antea: lucernam antefert). AMM. 16, 10, 6 -euntibus signis militaribus (AMBR. Iob 4, 7, 26 proeliaturos). 23, 6, 34 ignis caelitus lapsi portionem ... -isse quondam Asiaticis regibus dicunt Magi. SERV. ecl. 8, 29 'faces' quae solent -ire nubentes puellas eqs. DRAC. Orest. 46 Agamemnon imperat praedam -ire Mycenis, ipse secuturus. al.

3 -eunt res incorporeae, sc. in imagine (mera vi motionis, cetera v. sub C2b): ITALA psalm. 84, 14 (Veron. al.) iustitia ante eum deum -bit et ponet in via gressus suos ([Vulg. ambulabit]. 88, 15 [Sangerm. al.] misericordia et veritas -eunt a. faciem tuam [Vulg. praecedent]. Is. 58, 8 [Cypr. testim. 3, 1 p. 108, 22 al.; Vulg. anteibit faciem tuam]. Hab. 3, 5 [Iren. 3, 20, 4; Vulg. ibit]). HIL. in psalm. 67, 27 dei ingressum ... caelestium coetuum gaudia -eunt. AMM. 27, 8, 3 dux quidam in Britanniam ire tendebat -eunte fiducia speciosa. GREG. ILIB. fid. 8, 93 -eunte fulgore maiestatis divinae.

C quolibet modo; -it is qui (id quod): **1** tempore prior (prius) est, antea aliquid facit: **a** generatim: VARRO rust. 3, 16, 29 cum examen apium exiturum est, ... huius quod duo solent -ire signa, scitur (item de signis: IVLIAN. in Am. 1, 1. CAEL. AVR. acut. 3, 5, 49 haec communiter antecedunt vel -eunt etiam his, qui in epilepsiam ... venturi videntur). NIGID. Gell. 19, 14, 6 vocalis e et subit et -it; ⟨-it⟩ in Euripo eqs. (ibid. bis de litteris. cf. MART. CAP. 3, 317 -euntem syllabam [3, 319]. ibid. -eunte consonante. 3, 319 [ter]. 5, 520 -ire debet trochaeus). TAC. ann. 2, 83, 1 ut ludos circenses eburna effigies

[van Leijenhorst]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Germanici -ret, *i. ante ludos inceptos inveheretur* (*itaque simul ad B spectat*). APVL. apol. 7, 4 hominis actum sermo -it. TERT. anim. 17, 10 *sensibus* causae *perceptionis* libere -eunt (*vergit ad 2 ut*: 43, 7 somnum ratio -it. ASTER. ad Renat. l. 186 *animus purus non* cupit terrena aut tanta visum tactumve -euntia). paenit. 2, 4 *deus gratiae* -ire intinctionem paenitentiae iussit. CYPR. patient. 10 p. 403, 24 omnes qui figuram Christi imagine -eunte portabant, *sc. per praefigurationem*. ARNOB. nat. 2, 8 *estne ullum negotium*, quod non fide -eunte suscipiant . . . actores? CLAVD. DON. Aen. 1, 255 p. 58, 18 lacrimis -euntibus vocem (10, 625 p. 373, 23 verba). AVG. in psalm. 110, 1 *dies aeternus* nec hesterno -itur . . . nec crastino urgetur. THEOD. PRISC. log. 7 quae cibos (*i. actionem edendi*) -ire consuerunt. FACVND. defens. 12, 3, 29 religiosissimus imperator non . . . -ire tentavit sententiam sacerdotum (*nisi ad A2*). *al.* *part. praes. pro adi. vel subst. fere i. q. prior*: HIL. in Matth. 12, 23 *cum domus* venienti habitatori (*abl. var. l.*) -euntium sollicitudine et mundata sit et ornata. PALLAD. c. Ambr. fol. 336ᵛ, 46 -euntis . . . erroris. HIER. epist. 39, 6, 1 *diabolus* quaerit in remanente *infante* victoriam, quam in -eunte iam perdidit (*maiorem natu intellegit Labourt*). COD. Theod. 6, 27, 23, 1 *ut supernumerarii* vacantes -euntium gradus . . . mereantur. CONST. Sirmond. 10 legum . . . -euntium scita. *al.*
b *speciatim in cultu Christianorum spectat ad sollemnia quae vigiliis anticipantur, praecipiuntur* (*syn.* praelibare natalicia, praevenire natalem diem *sim.*): SACR. Leon. 773 ut eius *Laurenti martyris* natalicia -euntes piis semper intercessionibus foveamur et meritis ([*vix recte inter preces ipsius natalis inserta est, v. Feltoe, 1896, 200 ad l.*]. SACR. Gelas. 889 M. 915 deus, qui nobis . . . n. gloriosa -ire concedis. 1077). SACR. Gelas. 898 M. *Iohannis baptistae* nos tribuis, *domine*, -ire sollemnia (971 et suscipimus et -imus. 973). 970 quam *gratiam* glorificationis eius *Laurenti* . . . optatis -imus officiis.

2 *ducem se praebet sive exemplum proponendo sive praecipiendo, docendo vel imperando* (*cf.* LVCIL., VARRO ling. 5, 80 *sub B1a. imago motionis hic illic sublucet, usus sub A illustratus maxime l. 37. 45. 55. 59sqq.*): **a** *-eunt animantes* (*cf.* FRONTIN. *sub b*): CIC. de orat. 1, 41 (*Scaevola ad Crassum*) *verba tua* non tulissem multisque ⌊-issem⌋, qui interdicto tecum contenderent (⌊ ⌋ *codd. aliquot, edd. plerique*; praeessem *ceteri, Wilkins. vulgo ad A2 refertur, sed v. Wilkins ad l.*). LIV. 43, 13, 8 *in supplicatione* omnia, uti decemviri -ierunt, facta *sunt*. FEST. p. 261 'qui hoc censetis, illuc transite . . .'; his verbis -it, *sc. magistratus senatoribus in discessione*. SEN. epist. 94, 50 imbecillioribus . . . ingeniis necessarium est aliquem -ire: hoc vitabis, hoc facies. COLVM. 1, 9, 7 -euntis monitoris *diligentia*. 12, 2, 4 chorus . . . numeris -euntis magistri consensit ([*ad rem cf.* NICET. psalm. 3 p. 71, 4 B. *Moyses* se ac sorore -eunte . . . canticum . . . perdocuit]. APVL. met. 1, 1, 4 nullo magistro -eunte). QVINT. inst. 1, 2, 12 lectio . . . non omnis, nec semper, -eunte vel interpretante eget (*item de praelectione rhetoris discipulos docentis*: 2, 5, 3 si legentibus singulis -ire semper ipsi velint *rhetores*). GELL. 14, 2, 12 (*Favorinus ad Gellium*) si de omni . . . officio iudicis -ire tibi me vis. ITALA II Macc. 10, 1 (rec. P) domino -eunte illos templum . . . receperunt ([*gr.* προάγοντος, *rec. L* procedente, *rec. B* praecedente, *Vulg.* protegente]. HIER. epist. 30, 13, 2. *cf.* HIER. hom. Orig. in Luc. 7 p. 46, 14 sequimini -euntem Iesum. *de diabolo*: AVG. in psalm. 9, 4 si dux et princeps -ret). ARNOB. nat. 2, 42 p. 115, 19 M. idcirco *deus* animas misit, . . . ut inflandis bucculas distenderent tibiis, cantionibus ut -rent obscenis? LACT. mort. pers. 46, 10 *milites* ad caelum manus tendunt -euntibus praepositis et pro imperatore precem dicunt. AVG. catech. rud. 18, 3 cum ei *feminae vir* -ret ad deum seque illi praeberet imitandum. EXC. barb. p. 294, 18 Fr. *pro regibus* -ibant eis *Sicyoniis* sacerdotes. GREG. M. moral. 24, 54 homines bene vivendo -ire (*nisi ad 3*). *al.* *accedit obi. intern., quod indicat sive rem praemonstrandam sive viam* (*cf. p. 596, 30. an huc etiam p. 443, 71?*): ITIN. Alex. 1 si quid ex eo *opere institutioni futuro* iuverim vel -ierim (*cf.* 3 cum sit *mihi* felicitas maior . . . -isse quod prosit quam composuisse quod placeat). IVL. VAL. 2, 13 Athenienses nos, . . . qui magisteria nostra eidem *Alexandro* -verimus (praebuerimus *var. l.; Hist. Alex. M. I p. 69, 6 Kr.* τυγχάνοντες . . . καθηγηταὶ Ἀλεξάνδρου). RVFIN. hist. 8, 6, 6 *episcopum* viam martyrii -euntem (*gr. aliter*). **b** *-eunt res* (*fere incorporeae; cf. et l. 3. p. 596, 67*): CIC. fin. 5, 58 *ad honestorum cognitionem* natura ipsa -eunte deducimur (TERT. coron. 6 l. 13 quaeris an . . . n. nobis debeat -ire? BOETH. cons. 4, 2, 27 W.). QVINT. inst. 1, 10, 16 in quibus *operibus* plurium conatus -eunte aliqua iucunda voce conspirat (*cf.* GELL. 1, 11, 10 *tibiam* C. Graccho cum populo agente [-i *var. l.*] -isse ac praeministrasse modulos ferunt. BOETH. mus. 1, 1 p. 186, 21 ut cantus tibiae luctibus -ret). FRONTIN. aq. 64, 1 quem *aquae modum* . . . -eunte providentia . . . Nervae principis invenerimus. TERT. anim. 19, 5 *video hederas* ad superna conari et nullo -eunte suspendi. adv. Marc. 2, 5 p. 339, 26 -eunte definitione . . . ipsius Christi. 3, 2 p. 378, 9. ITALA Ioh. 16, 13 (Mar. Victorin. adv. Arium 1, 13) *spiritus veritatis* -bit vobis in veritate omni (*gr.* ὁδηγήσει *vel* διηγήσεται, *cod. a al.* deducet, *aur. al. et Vulg.* docebit). AMM. 26, 6, 12 *Procopius* -eunte perdita ratione facinus adoritur audacissimum. 27, 6, 8 amorem . . . -euntem. 28, 4, 34 *esurientes* -eunte nidoris indagine (*i. fere odoratione*) . . . aulis assistunt. CIL VI 1771, 24 (*saec. IV*) antiquo more -eunte. AVG. conf. 10, 4, 6 hoc mihi verbum tuum parum erat si loquendo praeciperet, nisi et faciendo -ret. *al.*

3 *gradu, qualitate quadam praestat, superior vel superius est* (*accedit saepe abl. respectus*): CHALC. transl. p. 34ᶜ deus tam antiquitate quam virtutibus -ire animam naturae corporis iussit (*gr.* προτέραν καὶ πρεσβυτέραν). PS. MAR. VICTORIN. phys. 22 *magorum* stellae signum *fulgore* cetera stellarum -ibat insignia. CLAVD. DON. Aen. 10, 430 p. 348, 2 ('nec multum discrepat aetas') *non* dixit . . ., quis alterum numero -ret annorum. PS. AMBR. serm. 46 (Corp. Christ. 69, 253) 1 quod omnibus -ret, elegit *Salomo sapientiam postulans*. RVFIN. hist. 4, 16, 8 Crescens . . . in puerorum . . . stupris omnes -ibat (*gr.* ὑπερήνεγκεν, *opp.* inferior erat). AVG. virg. 44, 45 fructum centenum -ire triceno. CONC.ˢ I 5 p. 82, 5 *Christum* vitae merito omne humanum genus -isse. BOETH. cons. 3, 8, 3 W. -ire ceteros honore cupis (GREG. M. moral. 3, 60 virtutum meritis. 18, 13). 3, 8, 7 tigres velocitate (*syn.* superare). GREG. M. in euang. 19, 6 vix eum cras sequimur, quem hodie *virtute* -ire videbamur. *al.*

? **II** *i. q. procedere, progredi* (*huc spectat fortasse* GLOSS.ᴸ I Ansil. PR 466 -imus: priora petimus [premimus *latere putat Lindsay*]): ITALA II Macc. 6, 19 (recc. LX = VVLG.) *Eleazarus* voluntarie -ibat ad supplicium (*recc. ceterae* procedebat, *gr.* προσῆγε. *nisi ad I, si referas ad alios eum secuturos*). 11, 10 (recc. LX) *milites* -ibant in apparatu *et hostes fugaverunt* (*gr.* προῆγον, *rec. B* properabant, *P* accedebant [*sec. var. l. gr.* προσῆγον], *Vulg.* ibant). LACT. mort. pers. 46, 9 Maximinus voluit -ire maturius *ad proelium quam Licinius* ([*postea*: procedunt]. *nisi* -ire maturius *abundanter pro* praevenire *dictum*). *addasne p. 596, 53?*

appendix syntactica ad I: **1** *is qui (id quod) sequitur indicatur per*: **a** *dat.*: VARRO frg. Non. p. 24, 3 populo. ling. 5, 80 iure et exercitu (*item dat. rei*: TERT. anim. 17, 10 quibus *sensibus*. CHALC. transl. p. 34ᶜ naturae. IVLIAN. in Am. 5, 18–20 calamitatibus. *al.*). 5, 87 CIC. dom. 133 de orat. 1, 41. *al.* ACT. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323) 124 VAL. MAX. 4, 1, 10 CVRT. 4, 13, 15 ASCON. Mil. p. 39, 26 QVINT. inst. 2, 5, 3 PLIN. epist. 10, 47, 3. *al.* SVET. Claud. 22 GELL. 14, 2, 12. ITALA exod. 32, 1 (Tert. adv. Marc. 4, 31 p. 527, 14) nobis (Lugd. *al.* nos). *al.* **b** *acc.* (*rei vel personae*): TAC. ann. 2, 83, 1 ludos. 6, 21, 1 eum. 15, 4, 1 famam. APVL. apol. 7, 4 TERT. anim. 43, 7. ITALA Esth. 6, 11 (Corb. *al.*) eum (cod. 130 *al.* ante eum). *al.* SOL. 10, 13 PANEG. 3, 30, 2 AMM. 29, 2, 15. *et saepe.* **c** *praepos.*: ante: ITALA psalm. 49, 3 (Aug. in euang. Ioh. 4, 2 *al.*) a. eum *deum*. Sirach 32, 14 (Aug. spec. 23 p. 146, 13 = VVLG.) a. grandinem. *al.* (*v. etiam p. 596, 68*). *iuxta acc.*: AMM. 27, 10, 12 acies motas . . . a. alios -iere duo iuvenes. *in conspectu*: *v. p. 596, 42. 59.* **2** *ea quae quis -eundo dicit, docet, monstrat, indicantur*: *per acc. obi. int., v. p. 595, 49. 596, 5. 597, 59.* *per enunt. secund.*: CIC. Mil. 3 VARRO ling. 6, 95. *adde fortasse* PLAVT. Rud. 1335. *per abl.*: *p. 595, 74sq.* FEST. p. 261 ARNOB. nat. 2, 42 p. 115, 19 M. *oratione recta*: SEN. epist. 94, 50. *per praepos.* de: GELL. 14, 2, 12.
part. praes. pro subst. vel adi.: *p. 597, 14sqq. 41sq. 45. et al.*
deriv.: praeitor; *cf.* praetor. *van Leijenhorst.*

praeēsum NOT. Tir. 102, 94 (*praecedunt* adesum. obesum. exesum). *a* prae *et* edere (esum).

praeeuangelizo, -āre (-or, -ārī?). *a* prae *et* euangelizare. *i. q. antea euangelizare, praenuntiare sim.*: IREN. 4, 26, 1 *lex* Christi regnum praeformans et sanctae Hierusalem -ans et praenuntians, quoniam *eqs.* 4, 34, 3 unde . . . poterant praedicere prophetae regis adventum et eam libertatem, quae ab eo dabatur, ⌊-are⌋ et omnia *Christi facta* . . . praenuntiare et novum testamentum praedicare (⌊ ⌋ *var. l.* -ari *fortasse recte tuetur Lundström, Neue Studien 1948, 59 adn. 2, gr.* προευαγγελίζεσθαι *subesse coniciens*).

praeexāmino, -āvī, -āre. *a* prae *et* examinare. *i. q. antea examinare*: CONC.ˢ I 5 p. 283, 30 haec necessario -vimus, ut si viderimus *eqs.* (*p. 138, 37* ante tractavimus, *gr. I 1, 7 p. 60, 20* προεξητάσαμεν).

[praeexcelsus *falso editum est in epistula Symmacho papae perperam adscripta Migne 62, 50ᴮ pro* praecelsus, *v. Ennod. epist. 5, 1, 2 p. 123, 13.*]

praeexcipio, -cēpī, -ceptum, -ere. *a* prae *et* excipere. *i. q. antea excipere* (*cf.* praecipere *p. 452, 32sqq.*): NOVELL. Iust. 12, 3, 1 *hereditas dividatur* -ta ex paterna substantia quarta parte, quam fisco dari praecepimus (*gr.* προεξαιρουμένης).

praeexclūdo, -ere. *a* prae *et* excludere. *i. q. antea excludere, reicere*: CONC.ˢ I 3 Rustic. p. 188, 25 confessione propriae infirmitatis -entes hos, qui contra nos temptant adsurgere (*gr. et alias vers. v. p. 494, 39sqq.*).

praeexerceo, -ēre. *a* prae *et* exercere. *i. q. antea exercere*: IREN. 4, 21, 3 *Christus* per . . . prophetas praefigurans et praenuntians futura, -ens suam partem dispositionibus dei et assuescens hereditatem suam obaudire deo.

? **praeexercitāmen**, -inis *n.* *si recte trad., sec. gr.* προγύμνασμα *iuxta* praeexercitamentum *formatum, q. v.* *i. q. praeexercitatio*: PRISC. rhet. p. 551 tit. -a Prisciani grammatici (*sic cod. P saec. VIII, sim. codd. cet., v. Keil in app. crit. Gramm. Lat. III 429, 10. 430, 1. 440, 12; gr. Hermog. progym.* προγυμνάσματα. *sed opusculum* praeexercitamenta *appellat ipse Prisc. p. 599, 3*).

praeexercitāmentum, -ī *n.* *sec. gr.* προγύμνασμα *a* prae *et* exercitamentum. *i. q. praeexercitatio*: PRISC. gramm. III 405, 11
[*Ramminger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*in epist. tribus libellis praemissa*) itaque . . . de figuris . . . numerorum breviter collecta demonstrabo . . ., praeterea de Terentii metris, nec non etiam de -is rhetoricis, quae Graeci progymnasmata vocant. rhet. 10, 30 p. 559, 4 quidam non posuerunt descriptionem in -is (*sim. ibid.* p. 559, 7, *nisi recte var. l.* praeexercitationes *praetulit Keil; apud Hermog. progym. 10, 50 bis respondet* γύμνασμα). *cf.* praeexercitamen.

praeexercitātio, -ōnis *f.* *a* prae *et* exercitatio (*cf. gr.* προγυμνασία, -μνασμα). *i. q. exercitatio praevia, praeparans*: Prisc. rhet. 8, 25 p. 557, 24 doctissimi oratorum ea quoque per se -e usi sunt (*sc. comparatione; gr. Hermog. progym. 8, 42* γύμνασμα, *ut etiam ceteris locis*). 12, 34 p. 559, 38 legis quoque lationem in -bus ponunt (*ibid.* p. 560, 1 in -e). Rvstic. Conc.[S] I 4 p. 52, 9 haec . . . velut in -e sunt episcopis dicta (*cf. p. 52, 2* quae *verba* privatim velut in exercitationis experimentum sunt facta. *gr. non exstat*).

praeexigo, -ere. *a* prae *et* exigere. *i. q. antea exigere*: Qvodv. grat. 2, 1, 2 mementote, quid etiam ego -am a vobis; exigitis a me promissum sermonem, exigo a vobis fraternam orationem; facite igitur prius quod peto, et *eqs.*

praeexist- *v.* praeexsist-.

praeexpendo, -pendī, -ere. *a* prae *et* expendere. *i. q. antea expendere* (*sc. pecuniam sim.*): Novell. Iust. 105, 2, 3 si . . . spe lucri maioris etiam -isse contigit, postea vero aut nihil aut minus excipiat (*gr.* προδαπανήσαντες).

praeex(s)istentia, -ae *f.* *a* praeexsistere, *nisi usu sub 1 illustrato potius de subst. a* prae *et* exsistentia *composito cogites* (*cf. enim* praecognoscentia).

t. t. theologiae christianae i. q. status praeexsistens: **1** *dei, sc. de exsistentia, quae est ante omnem exsistentiam*: Mar. Victorin. adv. Arium 1, 50 p. 1078[D] hic est deus, hic pater, praeintellegentia praeexsistens et -a beatitudinem suam . . . custodiens. 1, 51 p. 1079[C] immobili -a et non mota iuxta quod potentia fuit. *ibid.* p. 1079[D] vita autem filius, vita motio, a vitali -a vita exsistentia, in constitutionem . . . omnium . . ., quae iuxta potentiam pater est. 4, 19 p. 1127[B] *esse* nec unum dici possit nec solum, sed per praelationem ante unum et ante solum, . . . -am potius quam exsistentiam, universalium omnium universale *eqs.* 4, 23 p. 1129[D] *et* 1130[A] *v. sub* praecognoscentia. **2** *animae, sc. de anteriore eius exsistentia*: Rvstic. Conc.[S] I 4 p. 211, 24 in opere apologetico pro Origene et dogmatibus eius, id est -a et restitutione, composito. c. aceph. p. 1189[C] *dogma* Origenis de -a. Domit. Ancyr. Facund. defens. 4, 4, 15 sub occasione eorum quae de -a et restitutione mota sunt dogmatum, sub specie quidem Origenis (*cf. Facund. ibid. 4, 4, 14* animas humanas ante corpora . . . praeexstitisse et omnes . . . in pristinam beatitatem . . . restitui).

deriv.: praeexsistentialis.

praeex(s)istentiālis, -e. *a* praeexsistentia. *i. q. ad praeexsistentiam pertinens, praeexsistens*: Mar. Victorin. adv. Arium 1, 33 p. 1066[A] (*antea*: inquirendum, si idem est 'deus' ac 'deo esse') si . . . aliud *est* deo esse, aliud deum esse, -e est deo esse; . . . potentia enim omnia praeexsistens *est esse* et praeprincipium et ante est quam vere ὄν.

***praeex(s)isto,** -(s)titī, -ere. *a* prae *et* exsistere. *scribitur et* -exsi- (-exsti-) *et* -exi- (-exti-), *v. e. g.* Facvnd. defens. 3, 2, 11. 4, 4, 14 *et cf. vol. V 2, 1868, 57sqq.* *formas stirpis perf., quae sunt* Candid. gen. div. 2 p. 1014[C] Mar. Victorin. adv. Arium 1, 45 p. 1075[D] 2, 2 p. 1090[B] Avell. p. 172, 15. 16. 18 Novell. Iust. 39, 2 pr. Facvnd. defens. 4, 4, 14, *etiam a* praeexsto *derivari posse vix est quod moneamus.*

i. q. antea exsistere (*sc. vi praeverbii temporali*). *quae postea exsistunt indicantur per dat.* Arivs Candid. epist. 2, 1 p. 1037[A] Mar. Victorin. adv. Arium 1, 29 p. 1062[A] Epist. pontif. 670 Schwartz p. 98, 24 Rvstic. c. aceph. p. 1232[A], *acc.* Mar. Victorin. adv. Arium 1, 33 p. 1066[A] (*v. sub* praeexsistentialis), *praepos.* ante Candid. gen. div. 2 p. 1014[C] Avell. p. 172, 16 Mar. Merc. Conc.[S] I 5 p. 39, 13 Facvnd. defens. 4, 4, 14, *enunt. secund. cum* antequam Mar. Victorin. adv. Arium 1, 45 p. 1075[D].

1 *t. t. theologiae christianae; -unt*: **a** *deus sim.*: Iren. 3, 22, 3 cum . . . -ret salvans (*i. Christus*), oportebat et quod salvaretur (*i. homines*) fieri. Arivs Candid. epist. 2, 1 p. 1037[A] -it deus filio sine principio (*item* Cassiod. hist. 1, 15, 3, *gr. Athan. ed. Opitz III p. 2, 6* προϋπάρχει, *ubi altera versio* ante erat). Mar. Victorin. adv. Arium 1, 56 p. 1083[B] *verbum* patrem declarat -entem. Epist. pontif. 670 Schwartz p. 98, 24 per deum verbum, quod omnibus saeculis -it (Mar. Merc. Conc.[S] I 5 p. 39, 13 ante saecula). Conc.[S] I 2 p. 58, 3 (*sim.* I 3 p. 127, 3. *al.*) hodie Christus . . . nativitatem suscepit; in deifica enim dignitate -bat (*gr. I 1, 7 p. 94, 18* προϋπῆρχεν, *I 5 p. 95, 5* antea habuerat, *II 3, 1 p. 209, 30* praeerat). *al.* **b** *res*: Candid. gen. div. 2 p. 1014[C] simplex quiddam deus *est*, non igitur -ente substantia *est* (*ibid.* magis . . . praestat deus substantiam, quam -titit s. ante deum. Mar. Victorin. adv. Arium 1, 29 p. 1062[B] *bis.* 1, 41 p. 1072[B]. 2, 2 p. 1090[B] non quo praecesserit illa s. et -erit). *ibid.* p. 1014[D] -ente exsistentia aut exsistentialitate (Mar. Victorin. adv. Arium 1, 55 p. 1082[C]). Mar. Victorin. adv. Arium 1, 33 p. 1066[A] (*v. sub* praeexsistentialis). 1, 45 p. 1075[D] si conpulsu faciendi et generationis factus est filius, -titit factio et generatio, antequam fuisset filius. 1, 50 p. 1078[D] praeintellegentia (*v. sub* praeexsistentia). gen. div. verb. 30 p. 1035[B] dicere motus est -ente silentio; mutatio igitur silenti dicere. Avell. p. 172, 16sqq. si non -titit Christi caro ante Mariam . . ., quomodo duae -titere naturae? ([*gr. resp.* προϋπάρχειν]. Rvstic. c. aceph. p. 1188[A] ut duae perfectissimae n. -rent a principio . . ., et postea ex his esset una persona. p. 1232[A] -entes . . . unioni). *al.* **c** *homo eiusque anima* (*addas infra l. 26*): Facvnd. defens. 3, 2, 11 *mentiti sunt* dicentes: '. . . ut non -enti homini demonstraret verbum unitum secundum Theodori . . . insaniam' (*ex edicto Iustiniani deperdito*); nec tamen ostendunt, ubi Theodorus dixerit, quia homini -enti unitum est verbum. 4, 4, 14 (*v. p. 599, 42*).

2 *vario usu*: Boeth. anal. pr. Arist. lat. 42b19 (rec. Flor. *et* Carn.) *in syllogismis* uno enim termino addito conclusiones adiungentur uno pauciores -entibus terminis (*gr.* προϋπαρχόντων). Cassiod. Ios. antiq. 14, 147 *legati* renovantes . . . amicitias -entes (*gr.* προϋπηργμένας). Novell. Iust. 12, 4 quoniam -ant et ex priori coniuge alii legitimi et proprii filii (*gr.* προϋπῆσαν). 39, 2 pr. ne qua *iam ante secundas nuptias* -erit (praestiterit *var. l.*) suspicionis malignae causa ad secundum maritum (*gr.* προϋπῆν). 89, 7 aliquod incohare bonum, non ea, quae a quibusdam -ant, destruere (*gr.* τὰ . . . προϋπηργμένα).

deriv.: praeexsistentia.

praeexspecto, -ātum, -āre. *a* prae *et* exspectare. *i. q. antea exspectare*: Isid. synon. 2, 28 exspectata mala tolerabiliter feruntur; . . . -ta res non admiratur, cum acciderit.

praeexsto, -āre. *a* prae *et* exstare. *de perf. v. sub* praeexsisto. *i. q. antea exstare, praeexsistere*: Ioh. Diac. in gen. Spicil. Solesm. I 283 Petrus Alexandriae *episcopus* in primo libro, non -are animam *scripsit*: '. . . non ex convento, vel ut praeexsistente altero (*sc. anima*) . . . factus est *homo*' (*verba tracta videntur e versione ceterum deperdita Edict. imp. Iust. c. Orig. Conc.*[S] *III p. 197, 11* περὶ τοῦ μηδὲ προϋπάρχειν τὴν ψυχὴν μηδὲ κτλ., *ibid. l. 18* ὡς προόντος τινὸς ἑτέρου).

[**praefaber,** *compos. a* prae *et* faber, *falso trad.* Marcell. chron. II p. 100, 518, 3 missis . . . -is construi praecepit *civitatem* (praecipuis fabris *vel* praefectis affabris *Mommsen in appar.*).] *Ramminger.*

praefacilis, -e. *a* prae *et* facilis. Not. Tir. 30, 51 -is. [*adv.* -e *legebatur olim a quibusdam cum codd. rec.* Plavt. Epid. 687.] *i. q. valde (nimis?) facilis*: Pelag. in II Thess. 2, 2 'ut non cito moveamini . . .': -is (perf- *pars codd. et e. g. Migne 30, 872*[B]) est, qui de domini adventu contra euangelicam sententiam commovetur.

praefacio *v.* praeficio. *Wieland.*

praefāmen, -inis *n.* *a* praefari; *cf.* af-, effamen. *i. q. praefatio*: Symm. epist. 2, 34, 2 recordaris, hoc te -e epistulam texuisse, nihil hac aetate tractandum pensius domesticis rebus. *Oesterle.*

praefascinē *v.* praefiscinī.

praefascino, -āre. *a* prae *et* fascinus. Not. Tir. 112, 85 -at. *i. q. fascino (i. signo avertendi mali) instruere vel a fascinatione tueri*: Porph. Hor. epod. 8, 18 -andis rebus haec membri *virilis* deformitas adponi solet.

πάνυ βάσκανος: **praefascinus** Gloss. II 393, 55. *i. q. valde fascinans* (*a* prae *et* fascinus, *nisi potius ex* praefascine *male intellecto deductum*).

praefatīgātus, -a, -um. *a* prae *et* fatigatus (-are). *i. q. antea fatigatus*: Theod. Prisc. log. 53 quae *paralysis* gravior . . . fiet, qua de -is (prefatis, profatigatis *var. ll.*) corporibus consequitur. Cael. Avr. chron. 3, 7, 94 -os sudoribus aegrotantes. *Wieland.*

***praefātio,** -ōnis *f.* *a* praefari. *scribitur in codd. etiam* pref- *et* -fac-. Not. Tir. 83, 47[a] -o. *plur. occurrit* Qvint. inst. 8, 3, 31 Plin. epist. 2, 3, 1. *al.* *neutr.* -ium *non nisi falso trad.* Avson. 326 tit. p. 115 P. 350 tit. p. 209. *de notione*: Isid. orig. 6, 8, 9 *prooemium* apud nos interpretatum -o nuncupatur, quasi praelocutio. Gloss. πρόλογος, προγραφή, προλεγομένη λαλιά. προάγων καὶ πρόλογος καὶ προοίμιον. πρόλογος. προοίμιον. προαγόρευσις. προδιάλεξις. praelocutio. *legitur singulis vel paucis locis apud* Cic., Liv., Sen. *rhet.*, Val. Max., Plin. nat., *al.*, *aliquanto saepius apud* Qvint., Plin. epist., Tert., Hier., Rvfin., *in* Sacr. Gelas. *et* Greg.; *in versibus non nisi* Mart. 3, 18, 1 Comm. instr. 1, 1, 1. *ceterum cf.* praefatiuncula, prooemium, prologus. [*falso trad.* Traian. Plin. epist. 10, 113; *restituitur pro* praefatos Rvfin. Orig. in num. 27, 1 p. 258, 4.]

i. actio praefandi vel id, quod praefando enuntiatur. dicitur et de singulis dictis (saepe sub I, ceterum e. g. p. 602, 13. 39. 49) et de textu longiore. distinguitur exordium *p. 602, 16, opp.* clausula *p. 602, 8. 39,* subscriptio *p. 602, 62,* verbi finis *p. 601, 47. additur* quasi *p. 602, 15,* velut *p. 602, 54. plerisque locis praeverbium vi temporali accipi potest, sed nonnumquam accedere vel etiam praevalere videtur color invocandi aut praedicandi (v. maxime p. 601, 59. 65sqq. 602, 47sqq. et cf. p. 649, 54sqq.), quem variis modis explicare student viri docti, v. post alios Mohrmann, Vig. Christ. 7, 1953, 1sqq., Dekkers, Mélanges Mohrmann, 1963, 190sqq. de structuris: accedit saepe gen. rei vel personae, qui indicat:* eum, qui praefatur Svet. Claud. 25, 5 Tert. adv. Prax. 21 p. 263, 21. *al.* *id, quod -em sequitur e. g.* Cic. Verr. II 3, 187 Liv. 45, 5, 4 Ivl. Vict. rhet. 27 p. 448, 23. *al.* (*inde laxius indicatur actio, ad quam -o pertinet, sub IB2b, ubi breviloquentia quadam etiam gen. rei corp. vel personae occurrit*). *id, quod -e enuntiatur p. 601, 25. 26. 27. 602, 52. al. eum, qui -e appellatur p. 602, 49 (cf. praepos.* ad *p. 601, 11). ceterum verba prolata indicantur oratione recta, sc. intercedentibus adminiculis, passim sub IA1 et p. 602, 81, enunt. secund. p. 602, 3.*

[*Oesterle*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

I *respiciuntur potius verba voce prolata*: A *usu vario*: 1 *-o antecedit quamlibet actionem*: CIC. Verr. II 3, 187 (*Verres scribam publice anulo donavit*) quae porro -o tuae donationis fuit? illa scilicet vetus atque imperatoria: 'quandoque *eqs.*' VAL. MAX. 5, 1, 11 *M. Antonius* in eum *libertum* animadvertit hac ante -e usus: '. . .' (*sim.* 6, 3, 1a [*de Manlio praecipitato*] cuius iustae ultionis . . . haec -o fuit: 'Manlius eras mihi *eqs.*' *cf. l. 26*). APVL. met. 7, 15, 1 (*loq. asinus*) evocato . . . equisone magna cum -e deducendus adsignor. TERT. anim. 27, 9 in ipsa -e operis (*i. in verbis, quae creationem hominis antecedunt, sc. gen. 1, 26* faciamus hominem. *sim.* monog. 4, 2 *de gen. 2, 18. ceterum cf.* resurr. 6 p. 33, 14 -o patris ad filium: 'faciamus hominem *eqs.*').

2 *-o antecedit alia dicta, orationem sim., quae -e praeparentur (aliter infra l. 48); antecedit*: a *declamationem controversiae, recitationem sim.*: SEN. contr. 2, 2, 8 memini Latronem in -e quadam dicere *eqs.* MART. 3, 18, 1 (*ad scriptorem recitantem*) perfrixisse tuas questa est -o fauces. QVINT. inst. 2, 21, 20 *ab aliis* positam nobis esse materiam frequenter etiam -e testamur. 8, 3, 31 inter Pomponium ac Senecam etiam -bus esse tractatum, an *eqs.* PLIN. epist. 1, 13, 2 an iam recitator intraverit, an dixerit -em. 2, 3, 1 *Isaei* -es tersae, graciles, dulces, graves interdum et erectae. 4, 11, 2 in -e dixit *eqs.* 4, 11, 14. SVET. vita Lucani p. 50, 6 -e quadam . . . initia sua cum Vergilio *comparavit* (*antea*: civile bellum . . . recitavit). b *verba excusanda, praeparatione quadam inducenda*: SEN. contr. 2, 4, 6 (*ad meretricem*) mulier, quae sine -e honeste nominari non potes (VAL. MAX. 1, 8, 8 C. Cassius numquam s. -e publici parricidii nominandus. *cf.* SVET. Dom. 11, 2 numquam tristiorem sententiam sine -e clementiae pronuntiavit). PLIN. nat. praef. 13 vocabulis . . . barbaris . . ., cum honoris -e ponendis. SCHEM. dian. 2 *correctio est*, cum dicturi aliquid, quod arrogans aut iniuriosum esse videatur, praemissa -e mollimus. HIER. quaest. hebr. in gen. p. 29, 8 *Abraham* temperat -e quod quaerit (*respicitur gen. 18, 30*). c *varia*: QVINT. inst. 4, 1, 74 si multiplex causa est, sua quibusque partibus danda -o est (*antea et postea saepius* prooemium). 7, 1, 11 opus erit . . . -e, qua . . . promittatur defensio. 11, 1, 67 *in oratione pro Oppio Cicero* longa . . . -e excusavit officii sui necessitatem. GAIVS dig. 1, 2, 1 nefas . . . videtur esse nulla -e facta iudici rem exponere. PAVL. dig. 45, 1, 134, 1 quae -bus convenisse concipiuntur, etiam in stipulationibus repetita creduntur. CONC. Aquil. a. 381 (Corp. Vind. 82, 3) 12 libenter . . . accepimus -em tuam (oblationem *Maximin. c. Ambr. fol. 302ʳ, 39. respiciuntur verba initio disputationis prolata ut*: CONSVLT. Zacch. 1 praef. p. 7, 17 in -e propositionis suae. VIGIL. THAPS. c. Arian. 2, 2 p. 198ᴰ [*loq. iudex disputationis*] -is meae nuper in hoc actionis principio habitae . . . meminisse oportet). RVFIN. Orig. in num. 17, 3 p. 158, 28 quae in -e sua Balaam in semet ipsum visus est prophetare (*de initio eius orationis, sc. num. 24, 3sq.*; *sim. ibid.* 18, 1 p. 167, 12. 18, 2 p. 169, 19). 23, 1 p. 211, 6 sufficiant . . . ista -is loco . . . a nobis esse praemissa (*de -e homiliae ut*: 27, 1 p. 257, 21. CHROMAT. beat. 10 ut . . . verbi finis cum -e concordet. *al.*). *? singulariter sine respectu praeparandi sim. fortasse de qualibet oratione antecedente*: HIER. interpr. Iob 29, 1 adiecit Iob ad -em dicens (*versu gemino 27, 1* ad prooemium suum; *gr. bis* προοιμίῳ, *Vulg. bis*: addidit . . . adsumens parabolam).

B *in cultu, rebus sacris* (*cf.* GLOSS. III 5, 3 ἱκεσία: supplicatio, -o. *ex hoc usu quodammodo pendere videtur p. 602, 3 et 49*): 1 *paganorum*: LIV. 45, 5, 4 cum omnis -o sacrorum eos, quibus non sint purae manus, sacris arceat. SVET. Claud. 25, 5 cum regibus foedus in foro icit porca caesa ac vetere fetialium -e adhibita (*respici videntur preces sacrificium antecedentes, v. Liv. 1, 24, 6sqq.*). MACR. Sat. 1, 9, 3 Xenon . . . tradit Ianum in Italia primum . . . ritus instituisse sacrorum; ideo eum in sacrificiis -em meruisse perpetuam (*ad rem cf. ibid. 1, 9, 9* invocari . . . primum *et e. g. Cic. nat. deor. 2, 67*).

2 *Christianorum*: a *vigente vi praeverbii temporali de quibusdam formulis praemissis* (*exempla certa*): CYPR. domin. orat. 31 sacerdos ante orationem -e praemissa parat fratrum mentes dicendo: 'susum corda'. TRACT. Pelag. 6 p. 132 egregiam illam ante communionem sacerdotum nostrorum -em: 'sancta sanctis'. b *vi praeverbii ambigua vel minus perspicua de variis precibus* (*aliis locis earum genus parum apparet, aliis vix constat, utrum titulus q. e. -o omnes preces sequentes an solum initium, sc. exhortationem sim., comprehendat; rem fusius tractavit Jungmann, Gewordene Liturgie, 1941, 54sqq.*): REG. eccl. Carth. (Corp. Christ. 149) p. 218 l. 1237 ut preces, quae probatae fuerint in concilio, sive -es (probationes *unus e codd.*), seu commendationes, seu manus impositiones ab omnibus celebrentur. SVLP. SEV. dial. 3, 2, 6 pusillum olei cum exorcismi -e benedicit. LIB. pontif. p. 117, 17 *Gelasius* fecit etiam et sacramentorum -es et orationes. SACR. Gelas. 310 M. tit. incipit -o symboli ad electos, ˻id est, antequam dicas symbulum, his verbis prosequeris˼ (˻ ˼ *de hac explicatione v. Jungmann, l. l., 60sq.*). 319 tit. -o orationis dominicae. 692 tit. -o consecrationis altaris. 695 tit. -o lentiaminum. 748 tit. -o ostiarii. 750 tit. -o lectoris. 752 tit. -o exorcistae. 754 tit. -o ordinandi subdiaconi. SACR. Greg. 2, 9 tit. (*sine gen. ut saepius ibid.*). 138, 3 -o uvae.

II *respiciuntur potius verba scripta* (*respectus verborum voce prolatorum sublucet maxime sub B1a*; *-es homiliarum v. l. 46*): A *usu sollemni*: 1 *de verbis in principio operis positis* (*de epistula, qua opus commendatur* PLIN. epist.; *cf.* GLOSS.ᴸ V Aa P 980 -o: praelocutio, antedictio in capite): a *exempla varia*: PLIN. nat. 25, 4 *Valgius scientiam herbarum temptavit* inperfecto volumine ad divum Augustum inchoata etiam -e religiosa, ut omnibus malis humanis . . . principis semper mederetur maiestas. PLIN. epist. 4, 14, 8 longa -e vel excusare vel commendare ineptias ineptissimum est. 5, 12, 3 *librum meum* oportet ita consuescere, ut sine -e intellegatur. GAIVS dig. 1, 2, 1 istae -es . . . ad lectionem propositae materiae producunt. TERT. carn. 25 *ut libelli* clausula de -e commonefaciat. praescr. 15 venimus igitur ad propositum; . . . hoc praestruebamus allocutionis -e, ut *eqs.* adv. Prax. 21 p. 263, 21 -o Iohannis euangelizatoris (*affertur Ioh. 1, 1sqq.*). PALLAD. 1, 1, 1 recidamus -is moram. MAR. VICTORIN. rhet. 2, 1 p. 257, 32 omnis -o quasi similitudo est ad id, quod dicturi sumus (*respicitur Cic. inv. 2, 1–3 ut saepius ibid.*). AMBR. vid. 1, 4 sollicitas . . . aures -o facit. HIER. epist. 57, 5, 6 tali inter cetera -e usus sum: '. . .' (*sc. in* chron. a. Abr., *v. sub b*). in Gal. prol. p. 309ᴮ. RVFIN. Orig. in cant. prol. p. 87, 1 haec quasi in -e dicta sint a nobis . . .; nunc iam . . . ipsius operis adoriamur exordia. AVG. nupt. et concup. 2, 3, 7. COMM. instr. 1, 1, 1 (*et ibid. in acrosticho*). ITIN. Eucher. p. 125, 4sq. *argumentum* brevi . . . -e indicans, quia opusculo non diffuso nequaquam esse diffusam -em decet. VITA Hil. Arel. 1 l. 11 in ipso -is exordio. SIDON. epist. 5, 17, 2 loquacior erit opere -o. *al.* b *exstat in superscriptione librorum* (*exempla selecta e codd. antiquioribus; in recc. talia saepe inveniuntur, sed nonnulli tituli ab edd. demum suppleti sunt, e. g. apud* SEN. nat., COLVM.; *de* COMM. *v. sub a*): SVPERSCR. Praef. bibl. monarch. in Marc. (*A*) incipit -o (*item* Luc. *et* Ioh., *omisso verbo* Matth. *in eodem cod.*; *alii praebent* argumentum *vel* prologus *vel inscriptione carent*). Hier. chron. a. Abr. (*A*) explicit Hieronimi, incipit Eusebii interpraetata -o (*cf. B* explicit prologus, incipit interpraetata -o feliciter). praef. Vulg. reg. (*A*) -o regnorum (*sim. Φ al.*, prologus *C al. et Hier. ipse in textu, sc. p. 8, 9. sim. variant codd. in ceteris praefationibus vet. test., v. ed. comm. pontif.*). Prosp. epigr. (*cod. Paris. lat. 11326*) incipit -o libri epigrammatorum sancti Prosperi. Dionys. Exig. Conc.ˢ I 5 p. 235, 4 (*I*) incipit -o epistulae sancti Cyrilli (*p. 236, 4sq.* explicit; incipit epistula). Greg. Tur. Franc. (*B1*) Gregorii -o prima incipit (*sim. C1 al.*, prima *om. B5 al.*; *sequuntur capitula libri primi, deinde praefatio huius, quae quidem inscriptione speciali caret sim. ac praefationes libr. 2. 3. 5*). SVBSCR. Isid. nat. praef. 3 explicit -o; incipit capitulatio (*ipsi Isid. tribuere videtur Fontaine*). *al.*

2 *de verbis quolibet loco anteriore insertis*: TERT. adv. Marc. 5, 7 p. 596, 17 *apostolus* in clausula, *sc. I Cor. 10, 11*, -i, *sc. I Cor. 10, 6*, respondet (*cf. p. 596, 5* praemittit). HIER. in Dan. 11, 1 *in libro* repente personas introducere sine ulla -e verborum. RVFIN. Orig. in Ios. 19, 1 in distributione *hereditatis* (*Ios. 15, 1sqq.*) . . . ipsa verbi -o sic incipit: '. . .' (*affert Ios. 14, 15*). ORIG. in Matth. ser. 27 p. 45, 28 hac praemissa -e redeamus ad verbum (*generalia quaedam inter expositionem corporalem et spiritalem inserta respiciuntur*).

B *specialia quaedam*: 1 *cum respectu allocutionis vel inscriptionis*: a *in contextu vario*: *de allocutione fautoris, patroni, quae cetera verba scriptoris, poetae antecedit*: PLIN. nat. praef. 1 (*ad Titum*) iucundissime imperator; sit enim haec tui -o, verissima, dum 'maximi' consenescit in patre (*v. Köves-Zulauf, Wien. Stud. 86, 1973, 170*). OPT. PORF. epist. ad Constant. 3 tui mihi nominis aeterna felicitas et eius multiformis cum sua veneratione -o incentivum cecinit (praelatio *var. l.*; *v. Polara, 1973, ad l.*). *de inscriptione* (*v. etiam 2a*): AMBR. in psalm. 61, 3 'pro Idithun' . . . velut quaedam -o est (*de eisdem verbis ibid. 38, 1, 1* sic inscriptus est titulus). *addas fortasse*: CONC. Narb. a. 589 (Corp. Christ. 148A) l. 12 aliquanta, que . . . sunt edita . . ., ad memoriam nunc temporibus domni nostri *Reccaredi* sub -bus deducentes recapitulare fecimus (*potissimum de singulorum canonum titulis accipiendum videtur, etiamsi canones deinde sequentes nunc titulis carent. an gen.* domni *cum* -bus *iungens cogites de regis monitis antecedentibus?*). b *in epistulis* (*cf. etiam p. 603, 2*): IVL. VICT. rhet. 27 p. 448, 23 -es ac subscriptiones litterarum computandae sunt pro discrimine amicitiae. AMBROSIAST. in Rom. 1, 8, 1 finita -e (*respicitur Rom. 1, 1–7 ut* PELAG. in Rom. 1, 7 huc usque -o. RVFIN. Orig. princ. 2, 4, 2 p. 129, 10. *item de initio epistularum Pauli*: PELAG. in I Cor. 1, 9 p. 130, 22 huc usque cum laude -o. THEOD. MOPS. in Eph. 1, 1/2 p. 118, 20 epistolae -em. p. 119, 8 compendiosam -em litterarum [*gr. utrobique* προγραφήν]. *al. apud eundem, sed saepius adhibet* praescriptio). CONC.ˢ I 5 p. 314, 10 de -bus . . . epistulae aliquid loqui sive scribere supervacaneum iudicavi (*postea*: ad hoc, quod urgebat, transivi. *altera versio IV 1 p. 105, 5* primordiis). ENNOD. epist. 7, 19, 14 p. 187, 26 cui *epistulae* . . . est blanda . . . -o. 8, 1, 1 p. 199, 4 (*ad consulem*) decet . . . vestris fascibus hac -e delibari.

2 *in sermone iuris, administrationis publicae* (*cf. p. 601, 3. 36*): a *de inscriptione in triumpho praelata* (*quodam modo ex usu p. 601, 3 et 6 descripto pendere videtur*): PLIN. nat. 7, 98 triumphi . . ., quem duxit *Pompeius* . . ., -o haec fuit: 'cum oram maritimam praedonibus liberasset . . ., ex Asia, Ponto . . . triumphavit' (*initium tantum inscriptionis significari putat Köves-Zulauf, Wien. Stud. 7, 1973, 160*). b *in testamentis*: PAVL. dig. 28, 5, 93, 1 Rufum heredem instituit hac -e: 'quia heredes, quos volui . . . contingere non potui, . . . Rufus heres esto'. MAECIAN. dig. 32, 95 post eam -em. c *in legibus imperatorum*: COD. Iust. de cod. comp. 2 resecatis . . . supervacuis, quantum ad legum soliditatem pertinet, -bus . . . leges componere (*cf.* de

[Oesterle]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cod. confirm. 1 tollendis . . . -bus nullum suffragium sanctioni conferentibus). 1, 27, 1, 11 in -e publicarum chartarum praefecturis aliis eius *praefecti Africae* nomen adiungi.
deriv.: praefatiuncula.

[praefātium *v. p. 600, 56.***]**

praefātiuncula, -ae *f.* *a* praefatio *deminutive.* *i. q. praefatio (brevis), quae praemittitur*: 1 *orationi*: HIER. epist. 66, 9, 2 *cum* a praefecto oratore (*i. magistro*) in -a diceretur *sententia Catonis.* 2 *operibus scriptis* (*hic illic modestiae causa positum; cf. abundantiam* brevis -a *l. 17. 30*): HIER. epist. 57, 6, 1 qualis super hoc genere *translationis* -a sit (*respicitur Euagr. vita Anton. prol.*). 64, 8, 1 ut de cibis . . . sacerdotum . . . -am struerem (*initium huius epistulae respicitur*). 84, 2, 1 -a ad Damasum in omeliis cantici . . . et prologus in libro hebraicorum nominum (*de eisdem* RVFIN. apol. adv. Hier. 2, 16 duas . . . -as). 112, 4, 2 -ae commentariorum meorum (*respicitur Hier. in Gal. praef.; item in eius commentariis*: in Ezech. lib. 5 praef. -as singulis libris praeposui. in Is. lib. 3 praef. breves -as posui. in Os. 1, 2 l. 116 in -a diximus). 112, 20, 5 -ae divinorum voluminum, quas editioni nostrae praeposuimus (*cf.* praef. Vulg. euang. p. 2, 18 haec praesens -a [pref-, prev-, -fac- *var. ll.*]). adv. Rufin. 1, 1 frater . . . in -a vocor (*respicitur Rufin. Orig. princ. praef. ut*: 1, 3 in -a laudationis suae [*gen. epexegeticus, cf.* 1, 6 cum -a laudatrice mea]. 1, 11 -ae περὶ ἀρχῶν. RVFIN. apol. ad Anast. 7 in -a mea. apol. adv. Hier. 1, 14 quam . . . praemisimus. Orig. princ. 3 praef. [*respicitur praef. 4, ubi*: in praefatione]). PS. HIER. epist. 7, 2 p. 106[C] -ae meae verba verbis dominicis probabo. RVFIN. apol. adv. Hier. 1, 12 in -is . . . utriusque operis (*praefationes variarum eius versionum respiciuntur ut ibid. iterum.* 1, 13. 1, 20 [*sed 1, 10* in praefationibus]). CONSENT. Aug. epist. 119, 6 epistula, quam in illis libellis meis velut -am praetuli. Aug. epist. ed. Divjak 11, 1, 5 brevis -ae sermone. IVLIAN. Aug. c. Iulian. op. imperf. 3, 101 operis mei. CASSIAN. inst. 4, 10 sicut in -a nostra promisimus. PRAEDEST. 3 prol. 627[B] ut memoravimus in -a.

praefātor, -ōris *m.* *a* praefari. *i. qui futura praedicit, propheta, vates*: FAVST. Aug. c. Faust. 13, 1 p. 377, 21 *gentiles sub alia lege ac Iudaei nati sunt* et -bus aliis, quos gentilitas vates appellat. ISID. orig. 7, 8, 1 quos gentilitas vates appellant, hos nostri prophetas vocant, quasi -es (prev-, prof- *var. ll.*), quia porro fantur et de futuris vera praedicunt.

1. praefātus, -a, -um *v.* praefor.

2. praefātus, -ūs *m.* *a* praefari. 1 *i. q. praedictio, quae fit*: *praenuntiando*: SYMM. rel. 9, 5 *populus* ubi conperit meo -u adfore dona publicorum parentum, portis . . . erupit. *vaticinando*: FAVST. Aug. c. Faust. 19, 5 quid enim lex sine mandatis? quid prophetae sine -bus? 2 *i. q. praefatio, sc. id quod postpositis aliis antea dicitur*: IVLIAN. epit. in psalm. 32, 2a generali -u, *sc. psalm. 32, 1,* ad laudes divinas cohortatus, nunc, *sc. inde a 32, 2,* ipsas species, quibus laudetur, enumerat (*gr.* προοιμιασάμενος). *Oesterle.*

praefectiānus, -a, -um. *a* praefectus. *scribitur* pref- COD. Theod. 12, 10 rubr. (*cod. saec. VI; item* 12, 10, 1). PAP. Tjäder 6, 37. *legitur inde a* COD. Theod. 12, 10, 1 (*a. 365? 373?*), Iust. 1, 40, 8 (*a. 386*), AMM. [*Tjäder in adnot. ad loc. supra cit. affert* INSCR. Agnell. lib. pont. ed. Testi Rasponi p. 137 n. 7/8 (*a. 564*) Martinianus v. c. prefect.; *sed solvas potius* praefectus *vel* praefectorius, *cum officiali titulus* v. c. *vix conveniat.*]

i. qui (quod) ad praefectum praetorio pertinet: 1 *adi.*: **a** *apparitor* (*de* COD. Theod. *et* NOVELL. *dub., an ad 2*): AMM. 17, 3, 6 ut nec -us nec praesidalis a. ad solvendum quendam urgeret. COD. Theod. 8, 7, 19 pr. cuiuslibet iudicis a., inter quos etiam -os locamus. NOVELL. Maior. 2, 2 -i . . . atque palatini vel aliarum potestatum a. CONC.[S] II 2, 1 p. 13, 14 multitudine militum et monachorum ac -orum a. (*item duobus vocibus pro una gr.* p. 13, 18; *gr. resp. II 1, 1 p. 138, 1* ἐπαρχικῶν, *p. 138, 5* ταξεωτῶν, *in altera vers.* II 3, 1 p. 120, 9 -orum *subst., p. 120, 13* apparitorum). **b** *officium*: IVLIAN. epit. novell. 120, 1 (*postea*: praefecti . . . officiales).

2 *masc. pro subst., sc. de officialibus praefecti (vix etiam episcopi, v. l. 74; ad rem v. Enßlin, RE XXII 2, 2479, 21sqq.)*: *apud auctores*: COD. Theod. 12, 10, 1 comperimus . . . -os ad perniciem provincialium . . . remeasse (*paulo aliter legem exhibet* COD. Iust. 12, 52, 2 pr.). COD. Iust. 1, 40, 8 (*a. 386*) -um vel palatinum vel militem vel ex his . . ., qui . . . in huiusmodi officiis fuerunt commorati (12, 36 rubr. *cf.* 12, 52, 3, 1 [*a. 444?*] -us, dum militat. *v. etiam l. 60*). NOVELL. Valent. 28, 1 *ne* -us aliquis summae sumat militiae sacramenta *eqs.* RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 27, 38 quos praemisit *episcopus* -os atque magistrianos (*vix ipsius episcopi officiales, sed potius praefecti, qui eos episcopo suppeditavit* [*de isdem* p. 30, 20, *ubi gr. I 1, 5 p. 14, 4* μαγιστριανοί *tantum*]. p. 160, 40 -os, m. et publicos civitatis. NOVELL. Iust. 86, 9 [*gr.* ἐπαρχικός, *sed* IVLIAN. epit. novell. 69, 9 neque -us neque in rebus agens]. 124, 3 [*gr. item; sim.* IVLIAN. epit. novell. 122, 2]). CONC.[S] II 3, 1 p. 120, 9 (*v. supra l. 62*). IV 1 p. 120, 28 (*de variis civibus honoratis Mopsuestiae*: p. 121, 2. 9. 126, 17. 34. 127, 31). CASSIOD. hist. 11, 3, 5 *episcopus* cum -orum venit auxilio (*Socrat. 7, 3* ἐπαρχικὴν βοήθειαν). PALLAD. hist. mon. II 15 p. 370[B] (praefaciani *trad.; gr. p. 118, 2B.* στρατιωτῶν τοῦ ὑπάρχου [ἐπ- *var. l.*]; *alia vers. I 25* militum speciem, quae ad praefecturae officium pertineret). *in inscr.*: CIL VI 33712 (*a. 408*) Decentius -u⟨s⟩. 33711 (*a. 540*) Abundantius ⟨pr⟩a⟨ef⟩ectianus. *in pap.*: PAP. Tjäder 6, 37 Ianuari -i (*v. adnot. p. 422*).
cf. Onom.

praefectio, -ōnis *f.* *a* praeficere. [*perperam olim pro* perfectio MART. CAP. 7, 733.] *i. q. actio praeficiendi*: VARRO ling. 7, 70 a -e praeficam dictam (*v. sub* praefica).

[praefector, *subst. notionis q. e. praefectus, perperam affertur in lexicis quibusdam e* DIG. de confirm. dig. 9 (*sed vox ibi non exstat*) *et* CIL VI 510, 12, *ubi compendio scripturae intellegendus est* vicarius praefector(um).**]**

praefectōrius, -a, -um. *a* praefectus (*cf.* praefectura, *v. Leumann, Gramm. 1977, 300sq.*). *scribitur* pref- GLOSS. (*cf. p. 603, 52*), -tur- COD. Theod. 1, 1, 6, 2 (*var. l.*). GREG. M. epist. 9, 115. *al.* *legitur inde ab* VLP.; *recipi in serm. gr. testatur e. g. l. 57.*

I *usu sollemni i. qui (quod) ad praefectum vel ad statum praefecti pertinet*: A *spectat potius ad dignitatem, sc. eorum qui aut praefectura functi aut eius honoris nomine praediti sunt* (*cf.* IVLIAN. epit. novell. 64, 1 -a dignitas dicitur non solum praefectorum praetorio vel urbis, sed etiam magistrorum militum; ea autem duplex est: aut enim honoraria est aut quae in ipso gestu praefulget; . . . *honoraria alicui* praestatur, quasi praefectus fuisset sive magister militum. 75, 1 si -is magistratibus in ipso actu fungatur: pone enim praefectum urbis vel praefectum praetorio factum fuisse vel magistrum militum. *hinc explicatio ineptior* GLOSS. V 556, 19 -us: qui praeest urbi): 1 *de hominibus*: **a** *ponitur cum subst.* (*nonnulla ad b trahi possunt, sc. relatione ambigua*): *vir* -us: VLP. dig. 1, 9, 1 pr. vir -us an consulari feminae praeferatur (PROSP. chron. I p. 482, 1367 viro c. Avieno et v. -o Trygetio. COD. Iust. 1, 17, 2, 9 -um et c. 7, 62, 34 pr. [*a. 520–524*] magnifici viri vel patricii vel c. vel -i. *de ordine graduum v. l. 36*). SVLP. SEV. dial. 3, 7, 1 Auspicium -um v. Mart. 19, 1 Arborius, vir -us (*de eodem*: VEN. FORT. Mart. 2, 19). HIL. AREL. vita Honorat. 32 l. 1 confluentibus . . . potestatibus, praefecto et -is v. SIDON. carm. 8 tit. epist. 2, 9, 3. CLAVD. MAM. anim. praef. tit. p. 18, 2 -o patricio (*v. l. 29 et cf. l. 36*). CASSIOD. var. 6, 2, 4 -os et aliarum dignitatum v. *alia*: SIDON. epist. 1, 7, 7, degeneres . . . et -is patribus indigni. 5, 16, 4 ut, sicut nos . . . familiam nostram -am nancti etiam patriciam . . . reddidimus, ita ipsi *liberi*, quam suscipiunt patriciam, faciant consularem (*de ordine graduum cf. l. 29. 54*). **b** *masc. pro subst.* (*vix adi. l. 47sq.*): COD. Theod. 1, 1, 6, 2 Antiochus amplissimus atque gloriosissimus -us ac consularis (*item apponitur nomini proprio*: SIDON. epist. 1, 7, 4. 1, 9, 1. *addas fortasse p. 603, 53*). 12, 12, 12, 1 cunctos . . ., qui primatum honorantur insignibus, exceptis -is. SIDON. epist. 1, 7, 9 offertur -is . . . ius sedendi (*in iudicio*). 1, 11, 7 iste sic -us, iste sic senator. 1, 11, 16 (*disting.* consul). COD. Iust. 12, 8, 2, 2 (*a. 440/1*) ut ⌞-us -o⌟ (praefectus praetorio *vel* quaestorio *var. ll.*), non quaestorius -o praeponatur. 12, 40, 10, 3 (*a. 450–455*) -i . . . nec non et magistri militum. NOVELL. Iust. 62, 2, 5 *viri quidam illustres*, etsi non consulares vel -i exsistant (*cf. Iulian. epit. novell. 56, 2* praefecti; *item pro praedicativo*: GREG. M. epist. 9, 115 Eutychem, virum magnificum, qui se illustrem -um esse memorat). *transfertur ad eum, qui templi praepositus fuerat*: CIL XIII 1646 ⟨pr⟩aefectorio . . . tem⟨puli⟩ (*ad rem v. adnot. et Keune, RE II A 1071, 43sqq.*).

2 *de ipsa dignitate sim.*: SIDON. epist. 2, 13, 3 quamquam in arcem -am, patriciam consularemque . . . ascenderat (*de ordine graduum v. l. 36 et 29*). NOVELL. Iust. 38 praef. 3 propter solum honorem dantur tales *dignitates*, -as dicimus, qualis et magistromilitatus dici potest *eqs.* ([*gr.* πραεφεκτωρίας]. 62, 2, 2 omni post patricios consortio tam consularium quam -ae d. IVLIAN. epit. novell. 64, 1 -a d. potitus, siquidem honoraria, *eqs. v. etiam l. 18. p. 605, 5*).

B *spectat potius ad munus et officium praefecti*: 1 *de actu vel potestate sim. praefecti*: PS. AMBR. act. Seb. 7, 25 imperiali et -o iussu (*cf.* RVSTIC. Conc.[S] I 4 p. 208, 11 litteris imperialibus et praeceptis -is). 9, 29 ne aliqua -ae discussioni deesse possit persona. OP. imperf. in Matth. 31 p. 795 -a potestas habet in se vicariam et consulariam potestatem; consularia autem potestas neque vicariam neque -am habet in se potestatem. IVLIAN. epit. novell. 75, 1 magistratibus (*v. supra l. 22*). *fem.* -a *pro subst.* (*sc. potestas?*): PASS. Alex. Baccan. (BHL 273) 10 dabo tibi -ae dignitatem. 2 *de eis, quae a praefectura administrantur*: CONC. Carth. a. 411 (Corp. Christ. 149A) 3, 110 (*verba Augustini*) apud acta . . . -a dixerunt *eqs.* (*cf. 3, 128* apud praefecturam gesta habita). AVG. coll. c. Don. 3, 4, 5 p. 55, 4 gesta (*cf. p. 54, 30* gesta habita in iudicio praefecturae. *de isdem*: p. 55, 12. 18 adv. Don. 25, 44 p. 145, 27). COD. Theod. 11, 28, 9 arcae (*huc spectat 11, 28, 16* arca . . . praefecturae). 3 *officium*: NOVELL. Iust. 23, 4 utroque o. subministrante *in iudicio*, id est tam ex sacris scriniis . . . quam -o (*Iulian. epit. novell. 24, 6* praefecti). VITA Caes. Arel. 1, 39 adolescentem -is o. militantem (*v. sub* praefectualis).

II *apud grom. de solo quodam, quod coloniae aliunde additur* (*v. sub* praefectura *p. 605, 83*): LIB. col. I p. 242, 6 L. alia loca sunt -a (*trad.,* praefecturae *Lachmann, qui tamen* -a *servat in loco hinc pendente*: PS. BOETH. grom. p. 398, 6), quae ad publicum ius pertinent (*antea agitur de locis subsicivis*). *Wieland.*

? **praefectuālis,** -e. *a* praefectus, *sc. suffixo sec.* censualis, manualis *sim. formato, nisi restituas* praefecturalis. *i. q. ad praefectum*

[Friis-Jensen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

pertinens, non nisi masc. pro subst. de praefectiano *(i. de officiali praefecti)*: VITA Roman. vet. (BHL 7305 g) p. 53, 17 filium adulescentem -is offitiis militantem *(ita cod. unicus; loco gemino Vita Caes. Arel. 1, 39* f. a. praefectoriis o. m.; *cf. etiam Vita Roman. rec. [*BHL *7306] 6* praefectoriae dignitatis officia . . . consecutus). *Friis-Jensen.*

* **praefectūra,** -ae *f.* *a* praefectus. *scribitur* praif- IVS hosp. Fund. (CIL I^2 611) 2, pref- *in lapide* CIL XII 4355 INSCR. Iugosl. Šašel 352 *et hic illic in codd., e. g.* CIL XIV 173, 3 LIB. col. I p. 209, 4 L. *(cod. A saec. VI), cum apicibus* CIL XIV 3608, 27 *(aet. Vesp.)* praéf- *(item* 28). 36 praéfectúra. *notatur (nota non depicta inter* notationes publicas *affert* nomina . . . -arum PROB. litt. sing. gramm. IV 272, 10): praefectur CIL IX 4677 *(a. 27 a. Chr.)*. XIV 3608, 27 *(aet. Vesp.). al.*; praefect INSCR. Année Epigr. 1939 n. 60 *(Heliopoli, saec. I ex.)*; praef CIL I^2 2227 *v. infra l. 43.* VIII 7989 *(ca. a. 225)*. VI 1691, 17 *(saec. IV med.)*. XI 7556 b 7. c 6. COD. Theod. 3, 5, 3 *(in titulo constitutionis)*; prf *(nisi solvas* praefecti) CIL XV 7192 *(saec. IV med.?)*; p LEX Rubr. (CIL I^2 592) 2, 3. 26. *al.* CIL III 9518 *(a. 437) v. p. 608, 67.* XI 300 *(a. 596/7; si recte solvitur)*. *abl. plur.* -eis LEX Iul. munic. (CIL I^2 593) 83. 143. 157. *de notione*: GLOSS. -a: ἐπαρχότης. potestas praefecti id est ducatus. ad -am: πρὸς τὴν ἐπαρχότητα. *legitur in titulis saepe inde a* IVRE hosp. Fund., *apud auctores singulis locis, nisi alia indicavimus, inde a* PLAVTO *(ter)*, CIC. *(21^{ies})*, Q. CIC., CAES., HIRT., NEP., LIV., VITR., FESTO, VELL., VAL. MAX., PLIN. nat. *(decies)*, IVV., TAC. *(17^{ies})*; *e posterioribus frequentant* SYMM., AMM., COD. Theod. *et* Iust. [*codd. perperam praebent* perf- PLIN. nat. 28, 56. AVSON. Mos. 408; *falso trad. pro* praetura TAC. ann. 13, 29, 2. 14, 12, 3 *(falsa var. l.* BOETH. cons. 3, 4, 15 W. GREG. M. epist. 4, 2 p. 234, 3); *restituitur e coni. dub.* TERT. idol. 17 p. 50, 23.]

i. quod a praefecto administratur (subiunximus metonymias l. 37. 75. p. 606, 24. 607, 62): **I** *in rebus publicis (sc. fere technice praeter p. 607, 59)*: **A** *respicitur potius territorium*:
1 *apud Romanos*: **a** *de oppidis regionibusque quibusdam Italiae, quae aetate liberae rei p. a praefecto iure dicundo administrabantur (aetate posteriore perseveravit appellatio haud aliud significans ac municipium [cf. iam* CIC. *l. 47]; explicat* FEST. p. 233 -ae eae appellabantur in Italia, in quibus et ius dicebatur et nundinae agebantur *eqs.; ad rem v. e. g. Enßlin, RE XXII 1309, 31sqq.; potius per metonymiam de incolis -ae cogites* IVS hosp. Fund. [CIL I^2 611] 2. CIC. Rab. perd. 22 Sest. 32 Phil. 4, 7 CAES. civ. 1, 15, 1): *α accedunt nomina propria (sc. adi. praeter l. 41sq.; huc fort. pertinet tit. mutilus* CIL IX 4981): IVS hosp. Fund. (CIL I^2 611) 2 ⟨consc⟩riptes . . . ⟨et p⟩raifectura tot⟨a Fundi hospitium⟩ fecere quom Ti. C⟨laudio ?⟩. CIL I^2 2227 *(terminus aetate Sull. fortasse antiquior)* praef(ectura) N(ymphaei) portu(s) *(si recte solvit Bormann)*. CIC. Catil. 3, 5 ex -a Reatina (nat. deor. 2, 6. CIL IX 4677 [*a. 27 a. Chr.*]. VAL. MAX. 1, 8, 1). Planc. 19 hic est e -a Atinati, non tam prisca, . . . non tam suburbana *quam Tusculum* (47). or. frg. A II 4 in -a Fulginate *(antea*: e municipio F.). CIL XI 3310a *(post Caesarem)* Claudienses ex -a Claudia urbani (PLIN. nat. 3, 52 -a C. Foroclodi. CIL XI 7556 b7 *et* c6 [*a. 174*]). IX 4182 *(aet. Aug.)* Amiternina (INSCR. Notiz. Scavi 1917 p. 340). VITR. 2, 7, 3 Statonensi. LIB. col. I p. 209, 4 L. p. 242, 6 in provincia Lucania -ae . . . Vulcentana, Pestana *eqs.*
β distinguuntur voces affines: CIC. Sest. 32 nullum erat Italiae municipium, nulla colonia, nulla -a *eqs.* (*in eadem serie*: Pis. 51 [*ordine mutato ut*: Phil. 2, 58]. Phil. 4, 7. Q. CIC. pet. 30 [*addit* locum denique Italiae]. LEX Iul. munic. [CIL I^2 593] 89. 95. 142. *al.* LEX Rubr. [?] frg. Atest. [CIL I^2 600] 5. 10. SIC. FLACC. grom. p. 98, 13 [*comprehenduntur voce q. e.* civitates *ut* p. 128, 9. 15]. *cf. l. 63*). LEX Mamil. grom. p. 263, 5 L. quae colonia . . ., quodve municipium, -a, forum, conciliabulum constitutum erit (p. 263, 10. 264, 11. *al.* LEX Iul. munic. [CIL I^2 593] 83. 108. 136. *al.*). LEX Rubr. (CIL I^2 592) 2, 2 o(ppido), m(unicipio), c(olonia), -a, f(oro), v(eico), c(onciliabulo), c(astello) t(erritorio)ve (2, 26. 53. 56. 58. *omittitur* forum: PAVL. sent. 4, 6, 2). LEX Iul. munic. (CIL I^2 593) 145 *magistratus* omnium municipium colonorum suorum queique eius -ae erunt . . . censum agito. SIC. FLACC. grom. p. 99, 6 coloniae aut -ae *(nisi excidit* aut municipia; *v. Thulin ad l.)*. *γ cetera exempla*: CIC. Rab. perd. 22 omnis -a, regio, . . . ager Picenus universus utrum tribunicium furorem an consularem auctoritatem secutus est? Scaur. 27 dignitati -ae gravissimae. Planc. 19. 21 -a plena virorum fortissimorum. 32 ut maiores eius . . . summum in -a florentissima gradum tenuerint. CAES. civ. 1, 15, 1 cunctae earum regionum -ae libentissimis animis eum *Caesarem* recipiunt. CIL IX 4201 *(Amiterni, titulo mutilo fortasse aet. Aug.)* in -a. VELL. 2, 44, 4 Capua in formam -ae redacta erat. DECRET. decur. Peltuin. (CIL IX 3429) 10 *ut Nummia sacerdos* debeat . . . patrona -ae nostrae fieri. 15 patrocinium -ae nostrae.

b *de parte coloniae Salonitanae (sc. metonymice de eius incolis. cf. usum sub c illustratum nec non B2b)*: CIL III 14712, 11 *(aet. Tib.)* L. Anicio . . . IIII vir(o) iure dic(undo) . . . -a Phariac(a) Salonitan(a) *(Pharia insula ad coloniam Salonitanam pertinebat, v. G. Alföldy, Bevölkerung und Gesellschaft der röm. Prov. Dalmatien, 1965, 107; alii de pharo, sc. turri, cogitant: vix recte; cf. enim aliam eiusdem coloniae -am* INSCR. RE XIX 1866 *mulieris* elatae funere p⟨ublico⟩ a -a Salo⟨nitana⟩).

c *apud grom. de solo, quod coloniae Romanae aliunde adscriptum est (ad rem v. Rudorff, Die Schriften der röm. Feldmesser II, 402sqq.)*: FRONTIN. grom. p. 15, 4 *solum coloniae adsignatum* pertica appellatur; quidquid huic universitati adplicitum est ex alterius civitatis fine, . . . -a appellatur *(sim. rem illustrant* FRONTIN. [?] grom. p. 40, 3 SIC. FLACC. grom. p. 124, 22; *appellationem explicat* SIC. FLACC. grom. p. 124, 17 -ae appellantur ideo, quoniam singularum regionum divisioni alios [divisiones alii *trad.*] praefe⟨ce⟩runt, vel ex eo, quod in diversis regionibus magistratus coloniarum iuris dictionem mittere soliti sunt). HYG. lim. grom. p. 136, 2 quibusdam . . . coloniis perticae fines . . . aliis limitibus, aliis -ae continentur. *al.* AGENN. grom. p. 40, 4 -arum proprietas . . . ad colonos pertinet. PS. AGENN. grom. p. 67, 13 sunt et alia loca publica, quae -ae appellantur *(cf.* praefectorius *sub II)*. GROM. p. 344, 6 L.

d *de partibus Aegypti provinciae q. d.* νόμοι: PLIN. nat. 5, 49 *Thebais* dividitur in -as oppidorum, quas νόμους vocant *(inde* MART. CAP. 6, 676. *sim.* PLIN. nat. 36, 87). 28, 121 super Saiticam -am.

2 *apud exteros de provinciis, satrapiis sim.*: PLIN. nat. 5, 83 *Euphrates* oritur in -a Armeniae maioris Caranitide *(item de Armeniae -is*: 6, 27 dividitur . . . in -as, quas strategias vocant. TAC. ann. 13, 37, 3. 13, 39, 1. 15, 28, 1). 5, 86 *Arabiae* iungitur -a Mesopotamiae *(item de Parthorum provinciis*: TAC. ann. 6, 42, 4. 11, 8, 3. 11, 10, 1). ADNOT. Fronto p. 193, 22 v. d. H. illa quae Alexandri comites . . . tenuerunt, -ae magis quam imperia appellandae *(de iisdem*: IVST. 13, 4, 25 quasi regna, non -as divisissent).

B *respicitur potius munus*: **1** *in re publica Romanorum*:
a *usu communi (sc. de munere; sed hic illic potius metonymice de toto officio praefecti officialibusque eius adhiberi videtur, v. imprimis p. 607, 22. 31. 39. 40 nec non* AMBR. *et* VOPISC. *infra l. 43 et 84 [quibus locis aedificium praefecti significari putavit Zellmer, Wörter auf -ura, 1976, 254; vix recte]; cf. etiam quae ad b monuimus)*: *α sine determinationibus*: Ⓘ *generatim (exempla post* TAC. *selecta et pauca; locis determinatione carentibus plerumque praefectum praetorii respici vix mireris)*: HIRT. Gall. 8, 12, 5 *Vertiscus, praefectus equitum auxiliarium* aetatis excusatione in suscipienda -a usus *non* erat *(de munere militari ut*: TAC. hist. 2, 82, 2 *Vespasianus* multos -is et procurationibus . . . percoluit. 4, 39, 4 amicis . . . tribunatus -asque largitur. SVET. Vesp. 8, 3 pro impetrata -a. FLOR. Verg. 3, 5 M. si -am, si tribunatum *imperator mihi tradidisset*). TAC. ann. 4, 2, 1 *Seianus* vim -ae *praetorii* modicam antea intendit. 13, 20, 1 Burrum . . . demovere -a. VLP. dig. 1, 17, 1 praefectus Aegypti non prius deponit -am et imperium . . ., quam *eqs.* PANEG. 3, 23, 3 provinciae, -ae, fasces sponte proveniunt. SPART. Hadr. 6, 7 Marcium Turbonem . . . -ae infulis ornatum *(cf. l. 77)*. Pesc. 7, 4 Pauli et Vlpiani -ae *(sc. praetorii)*. AVSON. 321, 91 p. 265 P. -am duplicem *(sc. praetorii Italiae et Galliarum)*. AMBR. exc. Sat. 1, 49 quam incredibili admiratione in auditorio -ae sublimis emicuit *(v. quae l. 26 monuimus)*. AVG. in psalm. 83, 8 l. 12 *quidam* pervenit ad proconsulatum, ad -am. CIL VI 1198 *(saec. V med.)* post quattuor -as *(Petronii Maximi, qui bis fuit praef. urb. bisque praef. praet.; cf.* SIDON. epist. 7, 12, 1 triplices -as *Syagrii [v. e. g. Seeck, RE IV A 907])*. PALLAD. hist. mon. I 25 p. 310^A ad -ae officium *(v. p. 603, 83)*. *et saepe.*

Ⓘⓘ *speciatim*: Ⓐ *pertinet ad praefectos cuiuslibet generis, qui aetate liberae rei p. a proconsule vel propraetore in administranda provincia cuidam muneri praeficiebantur (ad rem v. Marquardt, Staatsverwaltung I 553sq.)*: CIC. Att. 5, 21, 10 -am petivit; negavi me cuiquam negotianti dare *(cf.* 6, 1, 4 ut quot vellet -as sumeret *amicis suis Brutus*, dum ne negotiatori. 6, 1, 6 -am negotiatori denegatam). 6, 1, 4. 6, 1, 6 ut -am Scaptio deferrem *(postea*: fuerat . . . praefectus Appio, et . . . habuerat turmas equitum). 6, 3, 6. fam. 7, 5, 3 huic ego neque tribunatum neque -am . . . peto. NEP. Att. 6, 4 *Atticus* multorum consulum praetorumque -as delatas sic accepit, ut *eqs.* Ⓑ *pertinet ad vicarios praefecti (sc. praetorio, ut etiam infra p. 607, 24. 34. 71; ad rem v. Enßlin, RE VIII A 2023sqq.; ad vicarium praef. urbi pertinet certe l. 83 infra et hic fortasse l. 65)*: SYMM. epist. 2, 27 sub actorum confectione . . . vicariae -ae (AMM. 17, 11, 5. 28, 1, 5 Maximinus regens quondam Romae v. -am. AVG. civ. 22, 8 p. 567, 18 D. CONC. Carth. a. 411 [Corp. Christ. 149 A] 3, 141. COD. Theod. 1, 15, 10, 2. *al.*; *ad vicarium praef. urbi refert Enßlin l. c. 2042sq. locos ambiguos* COD. Theod. 2, 17, 1, 2. 3, 5, 3 [*in titulo legis ut* 8, 5, 6. 9, 34, 3]). COD. Theod. 7, 10, 1 pr. provinciarum rectores et vicarios . . . -ae. PAVL. PELL. 26 patre gerente vices . . . -ae (CLEDON. gramm. V 13, 32 vicarius dicitur is, qui ordine codicillorum v. agit amplissimae -ae *eqs.* GREG. M. epist. 9, 103 [*bis; v. Enßlin l. c. p. 2027, 29sqq.*]).

β cum determinationibus illustrantibus munus praefecti (sc. adi. vel gen. subst. passim; accedit dat. [*sec.* praefectus] *p. 607, 3. 16. 19. 51, praepos.* per *p. 607, 30. 34. 38, enunt. relat. p. 607, 37. 41)*:
Ⓘ *Aegypti*: PLIN. nat. 19, 11 Iulius Lupus, qui in -a Aegypti obiit (EPIST. imp. Dom. [Chart. Lat. ant. X 417] 5. INSCR. Année Epigr. 1939 n. 60 [*Heliopoli, saec. I ex.*]. SVET. Aug. 66, 1. Nero 47, 2 TREB. Claud. 15, 4). SPART. Hadr. 7, 3 *Marcio Turboni* titulo Aegyptiacae -ae . . . ornato[s]. PALLAD. hist. mon. I 1 p. 253^D qui tunc Alexandriae -am gerebat *(gr. p. 18, 18 B.* τῷ . . . ἐπάρχῳ. *cf. II 1 p. 345^C* praefecto).
Ⓘⓘ *urbis*: PLIN. nat. 7, 62 Saturnino in urbis -a exstincto (CIL XIV 3608, 27 *et* 36 [*sub Vesp.*]. TAC. hist. 3, 75, 1 SVET. Aug. 37. *al.* VLP. dig. 1, 12, 1 pr. CAPITOL. Pius 1, 2. CIL VI 1704, 5 [*intra 326–337*] vicario -ae u. COD. Theod. 1, 6, 5. *al.*). CIL VI 8403 *(saec. II/III)* tab⟨ulari⟩us ex officio ⟨urba⟩nae -ae (VOPISC. Aurelian. 9, 1 ex scriniis

[Ramminger]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-ae u. [*v. quae p. 606, 26 monuimus*]. Tac. 18, 5. CIL XIV 173, 3 [*saec. IV ex.*]. Symm. epist. 3, 87 Amm. 27, 6, 2 Cod. Theod. 6, 35, 7, 1 CE 744, 6. *et saepius*). Capitol. Max. Balb. 4, 4 -a urbi in Sabinum conl[oc]ata est (Spart. Sept. Sev. 8, 1 Firm. math. 2, 29, 10. CIL VI 32004 [*a. 359*]. Inscr. Année Epigr. 1975 n. 134 [*Ostiae, a. 365/6*]. Evtr. 8, 16 Ps. Avr. Vict. epit. 18, 2 Cod. Theod. 1, 6, 1. *al.*). Cod. Theod. 6, 2, 26 togati ... urbicariae -ae (11, 14, 2 Novell. Theod. 7, 4, 1. 7, 4, 4. *al.*). 9, 1, 13 ad -am sedis urbanae.

(III) *praetorii*: (A) *ante Constantinum*: Tac. hist. 1, 72, 1 Tigellinus ... -am vigilum et praetorii ... adeptus (2, 100, 3. 4, 2, 1. Svet. Tit. 6, 1 -am ... p. suscepit, numquam ad id tempus nisi ab eq. R. administratam. Capitol. Max. Balb. 5, 5 Lampr. Heliog. 12, 1 Avr. Vict. Caes. 38, 1). Capitol. Max. Balb. 4, 4 praetoriana (Treb. Claud. 15, 3 Ps. Avr. Vict. epit. 10, 4 Cassiod. chron. II p. 145, 903). Avr. Vict. Caes. 2, 4 cohortes praetorias ... in castra apud urbem redegit; qua tenebantur -am appellans, vel augens, praetorio (9, 10. 22, 1. Hier. chron. a. Abr. 2234 [praetorii, praetoriam *var. ll.*]). (B) *inde a Constantino*: *vario usu*: Inscr. Année Epigr. 1981 n. 878 (*Afric., a. 329/32*) -a praeto⟨ri⟩o Valeri Maximi *eqs.* (CIL VI 1690, 21 [*saec. IV med.; de eodem praefecto*: 1691, 17]. Inscr. Année Epigr. 1972 n. 76 [*Capuae, ca. a. 370*]. Amm. 30, 5, 4 Cod. Theod. 9, 1, 13). Symm. rel. 35, 2 praetorianae amplissimae -ae (Amm. 15, 3, 8 Rufinum apparitionis -ae p. tunc principem. Cod. Theod. 12, 6, 30. Cod. Iust. 12, 8, 2, 4 [*a. 440—441*] vice p. -ae. Sidon. epist. 1, 3, 1. Cassiod. hist. 7, 4, 18 Secundo ... -am gubernanti p. [*Sozom. 6, 3, 5* τὴν ὕπαρχον ἐξουσίαν διέποντι]. *et saepe*). Pavl. Med. vita Ambr. 5 in auditorio -ae praetorii (Conc.^{S} II 2, 2 p. 81, 11 praefecto ... p. -ae [*gr. II 1, 2 p. 138, 20* ἐπάρχῳ τῶν ... πραιτωρίων]. Cassiod. var. 8, 20, 3). *accedit nomen regionis administrandae*: Amm. 19, 11, 2 Anatolio regente tunc per Illyricum -am (Cod. Theod. 8, 4, 17. Cod. Iust. 2, 7, 7 [*a. 439*]. *cf.* Cod. Iust. 2, 7, 9 [*a. 442*] togatus quidam Illyricianae -ae). Pavl. Med. vita Ambr. 3 in administratione -ae Galliarum (CIL XII 4355 ad praeturianam G. prefect(uram)). Cod. Theod. 1, 15, 5 officium vicariae per Africam -ae (Cod. Iust. 1, 27, 2, 17. 1, 27, 2, 35 *bis*). Cod. Theod. 8, 4, 30, 1 Orientis adque Illyrici (12, 1, 188 [*gemina*]. Cod. Iust. 12, 3, 3 pr. [*imp. Zenone*] -ae praetorio ⟨Orientis⟩ vel Illyrici ... administrationem. *cf.* 10, 32, 67, 2 -ae, quae Orientalibus et Illyricianis praesidet sedibus). Cod. Iust. 2, 7, 5 (*a. 426*) togatis per Orientem eminentissimae -ae (12, 59, 9 pr. [*a. 470 ?*] probatorias ... apparitorum praetorianae per O. amplissimae -ae. 2, 7, 17, 1 [*a. 474*]. *al.; cf.* 1, 17, 2, 9 sedem -ae, quae Orientalibus praetoriis praesidet).

(IV) *ad exercitum pertinentis*: Tac. hist. 2, 92, 1 a -a cohortis. 2, 100, 3 post -am alae (Svet. Aug. 38, 2 alarum. Pap. Corp. 265, 14 [*saec. IV*] a. Dionusados). CIL VII 504, 6 equitu⟨m⟩ (*saec. II ut* XIV 2947, 12). Cod. Iust. 1, 30, 1 (*a. 424*) praepositurae omnes, tribunatus et -ae ⌊castrorum⌋ (⌊ ⌋ *om.* Cod. Theod. 1, 8, 2). Greg. M. epist. 9, 240 p. 234, 29 militum.

(V) *cuiuslibet*: Tac. hist. 1, 72, 1 vigilum (*sc. Romae praeter l. 50. 52; item gen.*: Hermog. dig. 27, 1, 41, 1 Avr. Vict. Caes. 19, 1. Cassiod. var. 7, 7 tit. urbis Romae. 7, 8 tit. urbis Ravennatis. *dat.* vigilibus [*gen. var. l.*]: Cassiod. var. 7, 7, 2 utere ... -ae vigilibus dignitate. 7, 8, 4 *Ravennae*). ann. 13, 22, 1 -a annonae (Lampr. Alex. 22, 2 Hermog. dig. 27, 1, 41, 1 Cassiod. var. 6, 18, 7. *al.; cf.* annonaria: Cod. Theod. 1, 6, 5 [a. *suppletur sec.* Cod. Iust. 1, 28, 1]. 14, 15, 4 pr.). Plin. epist. 5, 14, 5 aerarii (*sc. Saturni, quod pleno nomine affertur* 10, 3a, 1). paneg. 45, 4 non censuram adhuc, non -am morum recepisti (Svet. Iul. 76, 1 dictaturam -amque m. *recepit. ad rem v. Enßlin, RE XXII 1329, 62*). Act. Achat. 5, 6 *imp. Decius* Marciano mox -am Pamphyliae dedit (*sc. usu non technico fort. e vers. sec. gr. orto; conferasne Terentium Marcianum leg. Aug. pr. pr. prov. Lyciae et Pamphyliae, de quo v. e. g. RE V A 665 ?*).

b *de ipso praefecto* (*sc. metonymice; l. 64 et 73 fortasse potius officium praefecti intellegas, ut ad p. 606, 25 pertineant*): Vlp. dig. 13, 7, 24, 3 si *servos* pro maleficiis suis coercuit ... vel optulit -ae vel praesidi. Ps. Ambr. act. Seb. 11, 32 vehementer -a commota est, quod *eqs.* (*postea*: iussit praefectus). Hier. epist. 125, 16, 2 alii ... tumentia verba trutinantur, ut si praeconem addideris, putes incedere -am. Ps. Avg. quaest. test. II nov. 31 p. 436, 27 si dicatur de aliquo, qui expraefectus dicendus est et iniuriam passus sit, quia -a iniuriam passa est. Vita Hil. Arel. 13 l. 8 ut ... subito cum suo ingrederetur officio -a (*l. 3* praefectum). Avell. p. 50, 12 Aginatii clarissimi viri vicariae -ae scripta. Epist. pontif. Arel. 8 p. 14, 7 sub inlustri praesentia -ae. 12 p. 19, 18 hanc *civitatem* sublimissima -a, hanc reliquae potestates ... inhabitant.

2 *in municipiis et collegiis Romanorum*: **a** *pertinet ad summum municipii magistratum* (*sc. duumviratum sim., pro quo aliqua de causa -a instituta est; v. e. g. Liebenam, Städteverwaltung, 1900, 260 sqq.*): CIL XIV 2802 (*aet. Tib.*) L. Antistio ... municipes Gabini, -a Sex. Marci Teris et C. Varini Canacis (*v. Dessau ibid. p. 278 b*). VIII 622 (*cf.* 11781; *a. 157*) ob honorem -ae (*item* Inscr. Iugosl. Šašel 352). **b** *pertinet ad administrationem partis municipii* (*sc. in coloniis Cirtensibus; ad rem v. e. g. Enßlin, RE XXII 1321, 31 sqq.; cf. etiam A1b et c*): CIL VIII 7989 (*ca. a. 225*) ⟨ob⟩ honorem -ae. 8210 (*aet. Alex. Sev. ?*) Co⟨mmodi⟩ ... ⟨III⟩vir(i) prae⟨f(ectura) i(ure) d(icundo)⟩ ... in col(onia) Mil(evitana) functi. 10867 quam *statuam* in -a sua pro IIIviris agens sponte pollicitus est (*ad l. v.* Inscr. Afr. Gsell II 487). **c** *pertinet ad collegium* (*cf. p. 629, 53*): CIL XIV 2634 ob honorem oblatum sibi -ae a collegio dendroforum *Tusculanorum*.

3 *apud nationes exteras*: Liv. 26, 40, 6 *Hanno* -am eius *Muttinis, qui equitibus praeerat*, filio suo dedit. Tert. apol. 18, 5 *Demetrio Ptolemaeus* -am *bibliothecae* mandaverat. idol. 17 p. 50, 23 et Ioseph et Daniel ... et dignitatem et potestatem administraverunt ⌊in ornamento et purpura -ae⌋ totius Aegypti sive Babyloniae (⌊ ⌋ *si recte restit. loco variis modis corrupto*). Itala II Macc. 10, 32 (rec. P) Timotheus confugit in id quod dicitur Gazara munitum praesidium -am habente illic Cerea (*recc. LX et Vulg.* cui praeerat, *BM* ducatum habente, *gr.* στρατηγοῦντος). Ivst. 30, 2, 5 tribunatus et -as et ducatus mulieres ordinabant *Ptolemaeo regnante*.

II *variis in rebus*: **A** *de muneribus vel territoriis privatis*: *imagine iocosa* (*sec. usum p. 605, 32 sqq.*): Plavt. Capt. 907 (*895* te facio cellarium) ut pro -a mea ius dicam larido et quae pendent indemnatae pernae, eis auxilium ut feram. Cas. 99 quin ruri es in -a tua? quin potius quod legatum est tibi negotium, id curas (*103* tuam in provinciam). 110. *cetera exempla*: Plin. nat. 28, 56 Lucullus hanc de se -am servo dederat (*i. temperantiae suae in cibis tuendae*). Ivv. 6, 486 -a domus, *cui matrona severa praeest*, Sicula non mitior aula *est*. **B** *de muneribus ecclesiasticis*: Conc.^{S} I 5 p. 370, 4 qui sacerdotium -amque ecclesiarum sortiti sunt (*gr. I 1, 7 p. 72, 17* παρὰ τῶν ἱερατεύειν λαχόντων καὶ προστατεῖν ἐκκλησιῶν, *Rustic. Conc.^{S} I 4 p. 71, 36* ecclesiarum defensionem). Ps. Ven. Fort. vita Leob. 9, 27 (*nisi medii aevi est*) ut *Leobinus Braiacensi monasterio praepositus* -ae officium commodius ageret. **C** *generaliter de munere cuiuslibet praepositi, potentis*: Max. Tavr. serm. 48, 2 M. non enim ad imperium caelorum pervenitur superbia divitiis -a, sed humilitate pauperie lenitate.

appendix locutionum (*exemplis potioribus selectis*): **1** *verbalium*: **a** *dare vel adipisci sim.*: Cic. Att. 6, 1, 6 ut -am Scaptio deferrem (6, 3, 6 Nep. Att. 6, 4 Svet. Tib. 42, 1 Paneg. 3, 31, 5 Rvt. Nam. 1, 417 Avell. p. 51, 23. *cf.* Capitol. Max. Balb. 4, 4 conl[oc]ata. Spart. Sept. Sev. 8, 1 obtulisset). Hirt. Gall. 8, 12, 5 in suscipienda -a (Svet. Tit. 6, 1. *al.; cf.* Nep. Att. 6, 4 accepit [Treb. Claud. 15, 3]. Plin. paneg. 45, 4 recepisti [Svet. Iul. 76, 1]). Liv. 26, 40, 6 dedit (Plin. nat. 28, 56 Svet. Aug. 38, 2. *al.; cf. p. 606, 53*). Tac. hist. 1, 72, 1 adeptus (2, 100, 3 Ps. Avr. Vict. epit. 10, 4 Amm. 26, 10, 7. 30, 5, 10). Plin. epist. 10, 3a, 1 me ... promovit ad -am (Amm. 21, 6, 9. *cf.* Svet. Aug. 66, 1 ad -am ... provexerat. Capitol. Max. Balb. 5, 5 subvexit. Amm. 28, 4, 3 evectus [CIL XII 4355]). Svet. Nero 47, 2 concedi (Cassiod. var. 7, 8, 4). Capitol. Pius 1, 2 ad ... -am ... pervenit (Avg. in psalm. 83, 8 Sidon. epist. 1, 9, 8. *cf.* Capitol. Pius 8, 9 quod ... ad -am venisset [Amm. 29, 2, 23]). Lampr. Alex. 22, 2 -am ... tribuendo (Symm. rel. 34, 9 Cassiod. var. 9, 25, 12). Symm. rel. 21, 4 meruimus (Cod. Theod. 6, 8, 1 pr. 6, 15, 1. Cod. Iust. 10, 32, 67, 1. *al.*). *al.* **b** *gerere vel deponere sim.*: Tac. ann. 13, 20, 1 Burrum ... demovere -a (*cf.* Spart. Hadr. 9, 6 summotis his a -a. *v. etiam l. 50*). Svet. Tit. 6, 1 -am ... ab eq. R. administratam (Amm. 17, 4, 1. 21, 10, 7. *al.; cf.* Lampr. Comm. 4, 7 a -ae administratione summovit [Pavl. Med. vita Ambr. 3 Novell. Theod. 18 pr. Anon. Vales. 12, 68. *al.*]). Vlp. dig. 1, 17, 1 deponit. Hermog. dig. 27, 1, 41, 1 qui -am ... gerunt (Avr. Vict. Caes. 20, 34 Hier. chron. a. Abr. 2234 Cod. Theod. 6, 22, 7 pr. Cassiod. var. 1, 14, 15. *al.*). Avr. Vict. Caes. 38, 1 -a pollens (Inscr. Année Epigr. 1972 n. 76 [*Capuae, ca. a. 370*]. Symm. rel. 40, 3). Inscr. Année Epigr. 1975 n. 134 (*Ostiae, a. 365/6*) regente urbi -a(m) Ceionio Rufio (Amm. 19, 11, 2 Hier. epist. 107, 2, 2 Novell. Valent. 22, 1. *al.*). Evtr. 8, 16 -am ... agens (Amm. 26, 6, 8 Ps. Avr. Vict. epit. 18, 2 Cod. Theod. 6, 27, 20 Cassiod. var. 6, 3, 9. *al.*). Symm. rel. 10, 3 ferre. Amm. 17, 11, 5 curans (27, 9, 8. 28, 1, 43). Sidon. epist. 1, 7, 3 gubernavit (Cassiod. hist. 7, 4, 18 Cod. Iust. 11, 43, 8 pr.).

2 *nominalium*: **a** *gen.* -ae *pendet e subst.*: CIL VIII 622 (*cf.* 11781; *a. 157*) ob honorem -ae (7989 [*ca. a. 225*]. Symm. rel. 40, 3 Sidon. carm. 5, 558. *al.*). Spart. Hadr. 6, 7 Turbonem ... -ae infulis ornatum (*v. vol. VII 1, 1499, 75 sq.*). Synod. Hil. coll. antiar. p. 160, 25 in officio sublimis -ae (CIL VI 1690, 21 [*saec. IV med.*]. Cod. Theod. 1, 6, 5. CIL III 9518 [*a. 437*] ⟨sub⟩adiuva officii inl(ustris) p. [*nisi solvas* praefecti]. Cod. Iust. 1, 27, 2, 35 CE 744, 6. *al.*). Amm. 28, 4, 3 culmen (Cod. Theod. 7, 4, 32, 1 Sidon. carm. 7, 316 Cassiod. var. 1, 42, 3). Cod. Theod. 1, 5, 5 fastigium (6, 22, 8 pr. Cod. Iust. 2, 12, 25 [*a. 392*]). 6, 4, 15 pr. potestate. 6, 22, 7 pr. apicem (Sidon. carm. 7, 463). 7, 8, 16, 1 dignitatem (CIL VI 1727, 11 [*saec. V*]. Sidon. epist. 1, 7, 4 Cassiod. var. 6, 3, 9. *al.*). Cassiod. var. 1, 43, 5 fasces (1, 44, 2). **b** *accedunt adi. dignitatem praefecti praetorio vel urbi illustrantia*: Synod. Hil. coll. antiar. p. 160, 25 sublimis (Cod. Theod. 6, 22, 7 pr. 11, 18, 1. *al.; superl.* sublimissima: Cod. Theod. 13, 9, 1. Cod. Iust. 2, 12, 25 [*a. 392*] praetorianae vel urbanae -ae sublimissimae. Epist. pontif. Arel. 12 p. 19, 18. *al.*). Symm. epist. 9, 66 amplissima (rel. 35, 2 Cod. Theod. 6, 35, 14 pr. 8, 4, 30, 1 Cledon. gramm. V 13, 32. *al.; cf.* Cod. Theod. 6, 22, 7 pr. gestae ... amplitudine -ae). Cod. Theod. 1, 5, 10 inlustris (12, 1, 183. Cod. Iust. 2, 7, 5 [*a. 426*]. CIL VI 1727, 11 [*saec. V*]. Pavl. Pell. 26. *al.; superl.* illustrissima: Cod. Theod. 7, 10, 1 pr. Novell. Theod. 7, 3, 1. Cod. Iust. 2, 7, 7 [*a. 439*]. *al.*). 1, 16, 3 pr. eminentissimae (*v. vol. V 2, 495, 28 sqq.*). Novell. Theod. 26, 4 magnifica

[*Ramminger*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*cetera v. vol. VIII 110, 38sqq.*). COD. Iust. 5, 70, 7, 6 gloriosissimam urbicariam -am.

deriv.: praefecturalis; *cf.* praefectorius. *Ramminger.*

praefectūrālis, -e. *a* praefectura. *i. q. pertinens ad praefecturam* (*sc. notione p. 605, 83sqq. illustrata*): LIB. col. I p. 248, 20 L. (*inter* nomina limitum) limites -es (prefecturalis *cod. A saec. VI*). *cf.* praefectualis.

praefectūrius *v.* praefectorius.

praefectus *v.* praeficio.

praefēcundus, -a, -um. *a* prae *et* fecundus. *i. q. valde fecundus* (*sc. neutr. plur. pro subst. de arboribus sim.*): PLIN. nat. 16, 118 omnia ... celerius senescunt -a; quin et protinus moriuntur aliqua caelo fecunditatem omnem eblandito (*cf. Theophr. caus. plant. 2, 11, 3* τὰ ὑπερκαρπήσαντα. *vim praeverbii temporalem vix recte intellexit Rackham in versione Plinii*).

†**praefēnsior:** cupiens ditior esse GLOSS. *corruptum*; propensior *temptat Steinmeyer, vix recte.* *Friis-Jensen.*

praeferendus *v.* praefero.

praeferentia (perf- *trad.*): gratia GLOSS.ᴸ I Ansil. PE 699. *a* praeferre.

praefericulum, -ī *n.* *a* praeferre (*ad formam cf.* fericulum *vol. VI 1, 489, 84*). *genus quoddam vasis in re sacra adhibiti* (*sc. ad praeferendum apti; ad rem v. Gross, RE XXII 1347*): PAVL. FEST. p. 248 -um vas aeneum sine ansa patens summum velut pelvis, quo ad sacrificia utebantur.

***praefero,** -tulī, -lātum, -re. *a* prae *et* ferre. *scribitur*: pre- ITALA Matth. 3, 9 (cod. q). PALLAD. c. Ambr. fol. 347ᵛ, 4 SCHOL. Ter. Bemb. Haut. 412. *al.; cum apice* praé- LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 24, -láta CE 995 A, 3. NOT. Tir. 22, 62ᶜ -r. 22, 69 -rt. 22, 88ᵃ -tulit. 22, 103 -latum. *de formis*: -itur *pro* -rtur *trad.* DIOM. gramm. I 393, 13 *v. p. 615, 14; gerund.* -undus *trad. cod. Puteano al.* LIV. 28, 41, 4 (-endus *cett.*). *de notione*: CHAR. gramm. p. 344, 30 B. -o: προκρίνω (*item* GLOSS.). GLOSS. -endus: προτιμητέος. -rt: παραφέρει, προφέρει. -ri: προτιμᾶσθαι. -latus: antepositus. praepositus. -lato: προταγέντι. *al.; v. etiam p. 617, 83.* *legitur inde ab* AEDIT., SISENNA, RHET. Her. *per totam latinitatem idque multo saepius quam* anteferre, *quam vocem omnino neglegunt e. g.* LIV., SEN. *rhet. et phil.*, CVRT., PLIN. nat. *et poetae argenteae aetatis, sed frequentius ea utuntur* CIC. (antefero *41*/ -o *22*) *et* NEP. (*6*/*2*); *utrumque verbum deest* CATVLLO, LVCR., VITR. *al.* [*confunditur in codd. maxime cum* proferre, *e. g.* COLVM. 3, 2, 13 PLIN. nat. 7, 60, *ceterum e. g. cum* praestruere TERT. *p. 612, 76,* praeficere *q. v.; suppletur in lacuna* LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 17; *trad. contextu corrupto* TRAIAN. Plin. epist. 10, 113 (*v. Sherwin-White, 1966, ad l.*).]

exempla sic digerenda censuimus:

I *i. q. ante ferre*:

A *pertinet ad locum*: 1 *respectu ferendi sim.*: *l. 69.* 2 *respectu ostendendi*: *p. 611, 83.* 3 *respectu praeficiendi*: *p. 614, 37.* 4 *vi generali sive habendi sive praebendi*: *p. 615, 18.*

B *pertinet ad aestimationem*: *p. 615, 34.*

C *pertinet ad tempus*: *p. 617, 28.*

II *i. q. proferre*: *p. 617, 48.*

appendicula structurarum: *p. 617, 56*

p. p. p. praelatus *pro adi. vel subst.*: *p. 617, 82.*

I *relatione praeverbii originaria, qua respicitur aliquid posterius, sequens sim., fere i. q. ante ferre* (*ad notionem praeterferendi v. p. 610, 4. 611, 63; cf.* PRISC. gramm. III 50, 15 '*prae*' pro 'ante' quoque accipitur, ut ... -o). *fere abundanter accedit* ante se *p. 610, 53,* ante *p. 611, 57; pro syn. occurrunt e. g.* praeponere CIC. Planc. 12 CYPR. eleem. 16 epist. 71, 1 CHAR. gramm. p. 89, 9 B. *al.*, anteponere CIC. rep. 1, 3 Lael. 63 HIER. epist. 49, 17, 6. *al.*, *opponuntur* sequi LIV. 31, 49, 3. 40, 6, 2 MANIL. 3, 601, aequare LIV. 35, 30, 13 QVODV. temp. barb. 1, 3, 16 (*cf.* peraequare TERT. anim. 23, 2, coaequare QVODV. temp. barb. 1, 5, 8), postferre VELL. 2, 69, 3 ANTH. 480, 4, subicere DON. Ter. Phorm. 107, 3 HIL. in psalm. 118, 4 AVG. civ. 8, 15 p. 344, 10 D. (*v. et p. 615, 8*). *al.*

A *pertinet ad locum et varias rationes -endi inde derivandas*:

1 *praevalente respectu ferendi, portandi sim., sc. sive in fronte, parte anteriore, sive ante alium sequentem* (*quod non distinximus nisi l. 74sqq.*): a *usu communi pro obi. sunt fere res externae* (*animantes p. 610, 10. 12 partes corporis p. 610, 48. 52; reflexive fortasse p. 614, 41; obi. quod efficitur exstat p. 610, 14 sqq., addas quaedam sub γ allata*):

α *-untur quaelibet* (*saepe ad ostentandum*): Ⓘ *quae ante alium sequentem feruntur*: Ⓐ *variis pompis, agminibus*: CIC. Verr. II 5, 22 quamobrem fasces praetoribus -antur, cur secures datae *eqs.* (LIV. 24, 9, 2 *consul* admonuit cum securibus sibi f. -ri. 28, 27, 15 TERT. idol. 18 p. 52, 2 SPART. Sept. Sev. 1, 4. *cf. var. l.* LIV. 30, 28, 7). CAES. civ. 3, 71, 3 in fascibus insignia laureae *non* -lit *Pompeius*. EPICED. Drusi 205 auctoris ... sui -rtur imagine maesta *laurus* (*in funere ut*: LVCAN. 8, 733 -at ut veteres feralis pompa triumphos *Pompei*. PLIN. nat. 21, 10 qua ... -batur *Scipio Serapio*, flores ... sparsit *populus*. QVINT. inst. 6, 1, 31 praetexta C. Caesaris -lata in funere cruenta. SVET. Iul. 84, 1. PORPH. Hor. epod. 8, 11—12 imaginem maiorum). LIV. 2, 18, 8 -ri secures *dictatori* (3, 36, 4 cum fascibus s. inligatas. *cf.* 28, 24, 14 quas *virgas et secures* ad metum aliorum -rent). 29, 14, 13 turibulis ante ianuas positis qua -batur *statua matris Idaeae* (*cum eodem adv. p. 609, 82; vix cogites de notione praeterferendi, ut Weissenborn-Müller ad l.*). 40, 6, 2 -untur primo agmini arma insignia (*in lustratione exercitus ut* 40, 13, 3). SEN. Phoen. 18 *Agaue* egit sorores ... et ... fixum -lit thyrso caput (*in agmine ducendo ut*: CVRT. 8, 14, 11 Herculis simulacrum agmini peditum -batur. TAC. ann. 1, 34, 3 vexilla. PRVD. psych. 348 vexillum ... crucis, quod in agmine primo dux ... -lerat. *al.*). CVRT. 5, 1, 21 leones ... et pardales caveis -bantur. PLIN. nat. 18, 10 novae ... nuptae farreum (*nisi ad l. 33*). 36, 29 Satyri quattuor, ex quibus unus Liberum patrem ... umeris -rt, alter Liberam similiter. VAL. FL. 8, 246 undam (*v. infra l. 80*). SVET. Nero 7, 2 indicta ... decursione praetorianis scutum sua manu -lit. *al.* *inde fortasse fere technice* pompam -re (*sc. ante aliquem vel aliquid ducere sim.; vix cogites de vi temporali*): ACT. lud. saec. Aug. (CIL VI 32323) 164 pompa -lata puer⟨orum ... turmae Troiam luserunt⟩ (*suppl. Pighi, 1941, ad l.*). OV. met. 10, 219 celebranda ... more priorum annua -lata redeunt Hyacinthia pompa. PLIN. nat. 7, 60 C. Crispinium Hilarum ... cum liberis VIII ..., nepotibus XXVII ..., -lata (pro- *var. l.*) pompa ⌊cum⌋ omnibus in Capitolio immolasse (⌊ ⌋ tum *var. l., quo recepto ad B traxit Schilling, 1977, ad l.*). Ⓑ *in triumpho* (*cf. var. l.* LIV. 39, 42, 4): CAES. civ. 2, 39, 5 multa ... spolia -bantur, capti homines ... producebantur (LIV. 4, 10, 7. 31, 49, 3 FLOR. epit. 2, 7, 7). LIV. 3, 29, 4 ducti ante currum *triumphantis* hostium duces; militaria signa -lata (37, 46, 3. EVTR. 4, 14, 2 ante quem *Mummium* s. aenea et pictae tabulae et alia ... ornamenta -lata sunt [*cf. Liv. perioch. 52* tulit]). PAVL. FEST. p. 367 imperatori victori aureae *coronae* -untur (VAL. MAX. 3, 2, 24 a. c. octo. VOPISC. Aurelian. 34, 3). LVCAN. 3, 166 quae Pompeianis -lata est gaza triumphis. SVET. Iul. 37, 2 Pontico triumpho ... trium verborum -lit titulum: 'veni, vidi, vici' (VOPISC. Aurelian. 34, 1. FIRM. err. 20, 7 [*tropice*]). *al.*

Ⓘ *quae quis (quid) prae se fert, porrigit sim.* (*-unt fere animantes, res l. 41sq. 57*): VERG. Aen. 7, 237 ne temne, quod ultro -imus manibus vittas ac verba precantia (*insignia legatorum ut*: LIV. 8, 20, 6 caduceum -entes *Privernates sese dedentes*. LVCAN. 3, 306 -lata fronde Minervae [*sc. lauro*]. TAC. hist. 1, 66, 1 velamenta et infulas). 11, 249 (*loquuntur legati*) munera -imus (*vim praeverbii temporalem intellexisse videntur* SERV. auct. *et* CLAVD. DON. *ad l., sed v. Catull. 64, 34* dona ferunt prae se. *ad rem cf.* HOMER. 22 dona ... -rt *Chryses* [*gr. A 13* φέρων]). TIB. 1, 1, 54 te bellare decet ..., ut domus hostiles -at exuvias (*sim. aedificium -rt imaginem*: CLAVD. 20, 74 -rt eunuchi curia vultus). OV. ars 2, 330 *anus lectum aegrotae puellae lustrans* -at ... sulphur et ova manu (*in re sacra ut*: CVRT. 4, 13, 15 *Aristander vates* in candida veste verbenas manu -ens [*de eodem*: 4, 15, 27 lauream]. PLIN. nat. 27, 53 *seriphi* ramum Isiaci -re sollemne habent. SVET. Tib. 44, 2 acerram. *al.*). fast. 2, 336 *Faunus per tenebras* errat ... et -rt cautas subsequiturque manus (RVFIN. hist. 3, 20, 3 testes ruralis et diurni operis m. labore rigidas ... -bant *propinqui Christi* [*gr.* ἐπιδεικνύναι]). LIV. 7, 17, 3 sacerdotes ... facibus ardentibus anguibusque -latis ... militem ... turbaverunt (*sim.* FRONTIN. strat. 2, 4, 18. *cf. Flor. epit. 1, 12, 7* Fidenae ... facibus armatae *eqs.*). FEST. p. 313 vix pedem pedi -rt. SEN. contr. 1, 2, 8 *piratas* -entes ante se vincula et catenas. SEN. Ag. 735 quid ista vecors tela feminea manu destricta -rt? (Herc. f. 563 t. tergemina cuspide -ens. *item arma*: CVRT. 6, 5, 26 duas lanceas dextera. 9, 7, 20 stipitem. FRONTIN. strat. 2, 4, 20 erectas hastas. *al.; cf.* LIV. *supra*). Thy. 853 (*de sideribus*) nitido Taurus cornu -rt Hyadas. CVRT. 7, 4, 40 Erigyius barbari caput ... -ens occurrit. PETRON. 97, 3 in lance argentea indicium et fidem -bat. *al.* *audacius -untur quaedam a rebus emissa vel effecta* (*sc. quae non oculis, ut e. g. p. 613, 18, sed aliis sensibus percipiuntur*): PLIN. nat. 16, 70 oleastrum (*sc. genus buxi?*) ... gravem -rt odorem. 19, 129 *intubi* virus ... -entes, sed caule ... grati (*si recte foliorum summorum amaritudinem intelleximus. hucine p. 613, 34?*). LACT. inst. 2, 9, 14 nec caloris -unt quicquam *stellae*.

β *-untur faces, lumina sim.*: Ⓘ *proprie*: Ⓐ *in universum*: AEDIT. epigr. 2, 1 quid faculam -rs, Phileros? CIC. Verr. II 4, 74 dextra ardentem facem -bat *simulacrum Dianae* (CVLEX 262 adversas. LIV. 7, 17, 3 [*sim.* FRONTIN. strat. 2, 4, 18, *v. l. 49sqq.*]. TAC. ann. 14, 30, 1 MART. CAP. 7, 729). II 4, 106 quas *taedas* sibi cum ipsa *Ceres* -ret. VAL. MAX. 6, 8, 1 lanternam. SEN. Herc. f. 856 igne -lato relevare noctem (CVRT. 3, 3, 9 argenteis altaribus -batur *i. sacer* [*apud Persas ut* 4, 14, 24]). dial. 7, 26, 8 senex ... medio lucernam die -ens. PLIN. nat. 35, 78 anus lampadas -ens. *al.* Ⓑ *in nuptiis*: VARRO frg. Char. gramm. p. 183, 11 B. fax ex spinu alba -rtur, quod purgationis causa adhibetur ([*cf. frg. Non. p. 112, 25* anteferret]. OV. epist. 6, 46 mihi ... tristis Erinys -lit infaustas ... f. FEST. p. 245 *puer praetextatus* f. -rt ex spina alba. PAVL. FEST. p. 87. OCTAVIA 594 Stygiam ... f. thalamis scelestis. 749 PETRON. 26, 1 CALP. decl. 29). OCTAVIA 24 meis tristis Erinys thalamis Stygios -lit ignes (VAL. FL. 8, 246 ignem ... undamque iugalem). 570 hic mihi iugales -at taedas deus (MART. 3, 93, 26).

Ⓘ *in imagine*: CIC. Catil. 1, 13 (*nisi proprie*) cui tu adulescentulo ... non ... ad libidinem facem -isti? (*sc. ducendo sim. ut*: TAC. hist. 2, 86, 3 acerrimam bello f. PRVD. apoth. praef. 2, 39 fax sola

[Somazzi-Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

fidei est -enda gressibus. *al.; illustrando*: IVV. 8, 139 parentum nobilitas *incipit* claram ... f. -re pudendis *nepotis*. ENNOD. epist. 5, 23, 1 p. 143, 27 meritum, quod vobis f. -lit. *al.*). Sull. 40 vos, *dei*, ... in tantis tenebris erroris ... clarissimum lumen menti meae -listis (Ps. CIC. exil. 9. VAL. MAX. 3, 2, 2 viris puella l. virtutis. SEN. epist. 88, 45 l., per quod acies derigatur ad verum. PLIN. epist. 5, 17, 4 l. ..., quod sibi maiores sui -lissent, posteris ipse -ret. LACT. inst. 4, 9, 4. *al.*). HIL. in psalm. 118 nun 2 p. 475, 11 *doctrina caelestis* lucernae modo in hac nocte saeculi -enda est. HIL. AREL. vita Honorat. 11 l. 11 -rs eas *lampadas fidei* inluminationi diversorum locorum.

γ *-untur dicenda, scribenda* (*sc. respectu eorum seriei [aliter p. 610, 30]; exempla nonnulla potius vi temporali explicanda sunt, sed a ceteris ratione certa separari non possunt*): Ⓘ *sententiae, scripta*: Ⓐ *varia* (*hucine* PLIN. *p. 612, 71?*): QVINT. inst. 7, 2, 39 de causa prius an de persona dicendum sit, quaeritur; ... a Cicerone ... -latae frequenter causae. DON. Ter. Hec. 97, 1 -latis ... allocutionibus ..., ne ieiune ad argumentum venire ... videretur. AMBR. spir. 2, 11, 121 in eo quod -limus exemplo. HIER. in Eph. 1, 13 p. 456A ei, quod -latum est '...', *non videtur esse* redditum aliquid, quod sequatur. CONSENT. Aug. epist. 119, 6 quam *epistulam* in illis libellis meis velut praefatiunculam -li. IVLIAN. in Os. 11, 3sq. l. 74 quae *sententia* est -lata. MACR. somn. 1, 21, 28 de verbis Ciceronis proxime -latis. FAVST. REI. epist. 10 p. 217, 4 -latis ... obsequiis quaeso, ut *eqs.* (*formula epistularum sollemni ut*: 11 p. 218, 4 -latis officiis quaeso, ut *eqs.* RVRIC. epist. 1, 14 salutatione [2, 15 p. 394, 16 ENNOD. epist. 5, 14, 3 p. 137, 21. *al.*]. CASSIOD. var. 1, 1, 6 salutationis honorificentiam -entes ... deposcimus. *al.; cf. p. 651, 33*). CASSIOD. hist. 6, 20, 6 *Osius*, de quo iam sermo ⌊-latus⌋ est (⌊ ⌋ pro- *edd. praeter necessitatem; gr. Socrat. 3, 7 p. 393A* οὗ ... ἔμπροσθεν πεποιήμεθα μνήμην). *al.* Ⓑ *leges a magistratibus publice proponendae* (*sc. ut praecedant eorum edicta; ad rem v. Seeck, Regesten I, 1919, p. 9sq.*): EDICT. imp. Constant. et Licin. frg. Vat. 249, 10 (*ad praefectum urbi*) quae *lex* ... ⟨programma⟩ti tuo -enda est. RVFIN. hist. 9, 1, 2 *praefectus* provinciarum iudicibus scribens et -latam ... inserens legem (*cf.* 9, 1, 7 *iudices* edicta mittentes legemque -entes). COD. Theod. 1, 16, 10 *lex* -lata VI id. Septemb. (*subscriptio eiusdem legis plenior exstat* 9, 3, 4 -lata litteris v. c. vicarii VI id. Sept. [*item in subscriptione*: 7, 8, 11. 11, 12, 4. *ceterum* CONST. Sirmond. 14 l. 31 quod ... -latum l. *praefecti praetorio* proponendum edictis in omnium volumus notitiam pervenire]). 8, 5, 7 -lata iussione nostra provinciarum rectores excellentia tua commoneat, ut *eqs.* AVELL. p. 54, 3 iussionis nostrae serie ... -lata ... incolas propria scriptione conveniat *vicarius urbis*. *al.*

Ⓘⓘ *litterae, verba singula*: TER. MAVR. 944 consonis -rtur *semivocalis x* (*940* ante vocales locatur). ANTH. 480, 4 (*de pedibus*) -lata brevis longae concludet iambum (*opp.* postlata). DON. Ter. Andr. 650, 2 cum 'verser' -lerit, 'conficiat' debuit inferre *nec* '*confecit*'. Phorm. 107, 3 cum 'formam' -lisset, subiecit 'exstinguerent'. *al.* CHAR. gramm. p. 60, 22 B. quae -lata a littera in l exeunt (HIL. in psalm. 118, 1 in singulis ... versibus singulae l. -untur. IVLIAN. in psalm. 16, 14b–c l. 225 una l. addita vel -lata. MART. CAP. 3, 240. *al.*). p. 89, 9 i novissimae syllabae -rtur. HIL. psalm. instr. 2 ut ... in plurimis ... codicibus ... simplices tantum psalmorum tituli -antur. 17 ut nunc 'in finem', nunc 'psalmus', nunc 'canticum' ... -atur. in psalm. 145, 1 nam cum Hebraeis sola 'alleluia' sit -lata confessio, illis (*LXX*) placuit Aggaeum et Zachariam in titulo anteferre. *al.* SERV. auct. Aen. 1, 65 ('Aeole ..., incute vim ventis') petentes a nomine incipiebant, et erat honoratius si nomen ipsius, *quem adibant*, ante -rent (PELAG. argum. p. 4, 11 odium nominis fronte *epistulae* -lati. *paulo aliter p. 612, 20*). IVLIAN. in Am. 6, 3–6 coniunctiva ista, quae est -lata coniunctio (*sc.* '*et*'). MART. CAP. 3, 240 i et u vocales. PHOC. gramm. V 429, 19 consonante -lata. *al.*

b *mediopassive* -ri *i. q. moveri, properare sim., sc.*: α *ante locum quendam vel ante aliquem in loco manentem, sc. ut intellegi possit hic illic color q. e. praeterferri, praeterire, maxime l. 79* (*cf. e. g.* praefluo, praelabor. *i. q. porro ire, protinus pergere intellexit Blase, Woch. Klass. Phil., 1916, 281sqq., ut ad II pertineant loci, quam notionem fortasse l. 71 agnoscas*): LIV. 2, 14, 7 Cumanae cohortes ... declinavere paululum effuseque -latos hostes conversis signis ab tergo adortae sunt. 6, 29, 3 *hostes terga vertentes* praeter castra etiam sua pavore -lati *Praeneste fugiunt* (7, 24, 8). 28, 30, 11 *quinqueremis Romana* -lata impetu lateris alterius *navis Carthaginiensis* remos detersit. 29, 32, 8 amnis ingens fugientes accepit ... raptique gurgite in obliquum -lati (*nisi potius passive; spectatne praeverbium ad milites insequentes in litore manentes, an locum ad II trahas?*). 38, 27, 2 pauci intra munimenta sese recepere: pars maior dextra laevaque -lati ... fugerunt. 44, 29, 3 cum aliquas alto -ri onerarias naves ex speculis significatum foret. TAC. ann. 6, 35, 2 *Pharasmanes ictum* iterare *non* valuit -latus equo. *audacius sec. alia verba motionis, ut e. g.* praetervehor, *accedit obi. acc., i. q. praetergredi sim.* (*vix recte acc. spatii intellexit Blase, l. c. p. 284*): LIV. 5, 26, 7 ut effusa fuga castra sua ... -lati urbem peterent (*cf. 21, 55, 9* latebras ... praeterlata acies). β *ante quoddam sequens* (*sc. ratione communi p. 609, 74sqq. illustrata*): MANIL. 3, 601 quod *caeli templum* ... -lata ... signa sequetur.

2 *praevalente respectu ostendendi, ostentandi* (*qui color iam supra ad notionem portandi sim. saepius accedit; obi. indicat rem vel animantem cuius species -rtur*: VERG. Aen. 10, 211 hominem. MANIL. 4, 721 gymnasium. VELL. 2, 94, 2 principem. SEN. contr. 10 praef. 14 patrem. MART. 5, 61, 9 procuratorem. TERT. monog. 8, 1 eum, qui. *al.*):

a *dictis, scriptis*: α *in universum, sc. profitendo, declarando sim.*: Ⓘ *-untur argumenta vel verba* (*ipsis oculis subiciuntur, ut etiam ad 1 trahi possint, maxime l. 16. 20; cf. var. l.* -am *pro* prae me feram CIC. Planc. 77): SISENNA hist. 52 *quidam* primo ante testudinem constitit, deinde aput consulem causam atque excusationem -re coepit ([pro- *Roth*]. HIL. trin. 6, 41 scribendi ... euangelii. LEO M. epist. 113, 3 [Conc.S II 4 p. 66, 17]). PLANC. Cic. fam. 10, 8, 4 cum -remus sensus aperte (*2* professionem bonae voluntatis). CAES. civ. 1, 47, 1 haec eius diei -rtur opinio, ut se utrique superiores discessisse existimarent. VERG. Aen. 7, 237 verba precantia (*v. p. 610, 35; sim.* VAL. FL. 5, 662 preces). LIV. 3, 12, 9 alii ... atroci responso iudicium suum -bant. LAVD. [Turiae] (CIL VI 1527) 2, 24 quom pr⟨o documento⟩ meritorum tuorum oc⟨ulis⟩ omnium -am titulum ⟨vitae servatae⟩. PLIN. nat. 5, 72 Callirrhoe *fons* aquarum gloriam ipso nomine -ens. 21, 66 *fabula hyacinthi* luctum -en⟨ti⟩s ... ita discurrentibus venis, ut ... AI legatur inscriptum. TAC. hist. 2, 85, 1 laceratis ... vexillis nomen Vitellii -entibus (ann. 6, 24, 1 epistulae servorum nomina -bant. HIL. c. Const. 9 -ens n. domini in verbis. *al.; cf. l. 60sq. 66. p. 611, 56sqq.*). ann. 2, 53, 3 *Graeci Germanicum adulantur* vetera suorum facta dictaque -entes. FRONTO p. 66, 7 v. d. H. -rs Faustinam id tibi esse quod lucem serenam *eqs.* (*acc. c. inf. ut*: APVL. apol. 5, 3 profiteor ... ac -o me nemini ... concessurum. CIL XIII 5091, 8 obligatos se esse -unt. *al.*). TERT. adv. Prax. 28 p. 283, 26 non ab hominibus se apostolum -rt *Paulus* ..., sed per Iesum Christum (*Gal. 1, 1*). ITALA num. 13, 33 (Lugd.) *exploratores* -lerunt horrorem terrae ... ad filios Istrahel dicentes: '...' (*gr.* ἐξήνεγκαν, *Aug. quaest. hept. 4, 22* protulerunt, *Vulg.* detraxerunt ... terrae). Iudith 7, 15 (Complut.) *Iudaei* non venerunt *ad Holofernem* ... -entes pacem (*aliae vers.* in pace *sec. gr.* ἐν εἰρήνῃ). CYPR. mortal. 20 verbis -re virtutem et factis destruere veritatem. HIL. trin. 7, 40 nativitatis ... in omnibus *verbis* (*sc. Ioh. 14, 10*) significatione -lata *a Christo*. AMM. 29, 2, 7 *imperatoris* elogia. HIER. chron. a. Abr. 1 secundus Europs *imperavit Sicyoniis*, qui et -latus est titulo (*sc. regis ?*). *al.* Ⓘⓘ *-untur quaecumque e modo loquendi elucent, colligi possunt* (*sc. habitus loquentis, stilus sim.*): LIV. 37, 37, 3 *v. p. 613, 71*. SEN. contr. 10 praef. 14 cum patrem familiae -ret, oratorem subducebat *in declamando*. SEN. epist. 100, 2 *Fabianus* (*sc. eius liber*) illud plane fatetur et -rt non esse tractatam *orationem*. CVRT. 6, 9, 13 indicium gravioris consilii -entem *epistulam* (LACT. inst. 1, 15, 21 sententia nullum -rt i. doloris. SYMM. epist. 7, 16, 2). QVINT. inst. 6, 3, 17 sermonem -entem in verbis et sono et usu proprium quendam gustum urbis. 10, 1, 113 *Messala* quodam modo -ens in dicendo nobilitatem suam. TAC. ann. 13, 3, 1 quamquam oratio a Seneca composita multum cultus -ret. 16, 18, 1 *Petronii* dicta factaque ... sui neglegentiam -entia. TERT. adv. Marc. 4, 2 p. 426, 23 *euangelium Marcionis*, quod nullam constantiam -at, nullam fidem repromittat. spect. 6 p. 8, 4 formam originis de titulis huius ... temporis. *al.*

β *praetexendo ad dissimulandum*: LIV. 42, 14, 5 alia in speciem -entis legatos. 42, 52, 15 cum *Philippo* ... gerentis bellum Romanos speciosum Graeciae liberandae -lisse titulum (CVRT. 5, 10, 12 t. sollemnis officii occulto sceleri. 7, 5, 20 facinori. CONST. Sirmond. 3 [*a. 348?*] qui ad tegumenta frontis sacerdotii nominis titulos -bant. SALV. gub. 1, 7 -entes ad sordidissimas negotiationes t. sanctitatis). SEN. Oed. 669 mentitur ista -ens fraudi deos vates. CVRT. 6, 8, 4 odio suo pietatis -ens speciem (AQVILA rhet. 30 quae *figurae orationis* verae adfectionis s. -unt). TAC. ann. 16, 22, 4 ut imperium evertant, libertatem -unt *Stoici*. LACT. inst. 4, 17, 1 irae ... alias causas -bant. PRISCILL. tract. 1, 36 etiamsi sibi nomen -lerat sanctum *haereticus* (PRVD. cath. 6, 110 sacratum -re n. [SCHOL. usurpare]). AMM. 19, 11, 9 *Limigantes* preces fingentes stabant incurvi longe alia, quam quae gestu -bant et verbis, ... perpensantes. *al.*

γ *laudando, extollendo sim.* (*v. etiam p. 617, 11*): SEN. clem. 1, 9, 10 agmen nobilium non inania nomina -entium (*sc. quibus gloriantur, ut*: LAMPR. Alex. 9, 4 *cum Heliogabalus* Antonini nomen -ret. *cf. l. 19 et* COD. Theod. 12, 1, 38 nominis ... dignitatem. *aliter*: HIL. in psalm. 146, 5 numerus stellarum et n. tamquam ad praecipuam *dei* ... laudationem -untur). PLIN. nat. 5, 60 Aegyptus super ceteram antiquitatis gloriam ... *tot milia* urbium ... habitata -rt. 36, 8 priusquam de marmoribus dicamus, hominum in iis -enda iudicamus pretia (*nisi vi locali ad p. 611, 14 trahas*; pro- *var. l.*; praevertenda *Mayhoff dubitanter in app.*). TAC. ann. 4, 75 *Cn. Domitius* aviam Octaviam et per eam Augustum avunculum -bat. 14, 53, 5 *nobiles* longa decora *sua* -entes. TERT. adv. Marc. 1, 2 p. 293, 11 *Marcion alterum deum* de malo infamando destruxit, alterum ... de bono ⌊-endo⌋ construxit (⌊ ⌋ *nisi perperam var. l.* praestruendo *sprevit Kroymann*). 4, 4 p. 429, 19 *Marcionitae* 'antithesis' non modo fatentur Marcionis, sed et -unt. adv. Prax. 24 p. 274, 18 patrem nominabat et patrem -bat et patrem honorabat *Christus*. ITALA Matth. 3, 9 (cod. b *al.*) nolite -re vos dicentes: patrem habemus Abraham (*gr.* μὴ δόξητε λέγειν, *cod. c* proferre, *Vulg.* ne velitis dicere). TREB. Valer. 1, 1 *victoriam*. LACT. inst. 6, 18, 1 *philosophi* nihil omnino sciunt idque ipsum pro summa scientia -unt. HIL. in psalm. 14, 11 (*ad Luc. 18, 11sq.*) quae de se -bat *Pharisaeus*. EPIST. pontif. 216

[*Somazzi-Gatti*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

Hil. coll. antiar. p. 165, 4 quo . . . praeconio laudis . . . merita virtutis vestrae -am (CLAVD. DON. Aen. prooem. p. 2, 25 *Aeneam* magno p. -endum. EVGIPP. Sev. 32, 2 regem tantis p. [*inde* ANON. Vales. 10, 48]). FILASTR. 29, 2 *Simonem* extollunt multisque eum -re laudibus enituntur. SCHOL. Cic. Gron. D p. 290, 35 Cicero -rt se omnibus meliorem. AVG. civ. 3, 16 p. 120, 9 D. (*ad Verg. Aen. 6, 822* utcumque ferent ea facta minores) ferant id est -ant et extollant (*cf. Serv. ad l.* etiamsi lauderis). EPIST. Austras. 38 gloriosae dignitatis vestrae . . . opinione . . ., quam -ri fama cognovimus. *al.*

b *specie externa* (*rarius simulando vel dissimulando, ut e. g. l. 23. 44. 49sq.* [*opp.* mentiri SCHOL. Cic. *l. 54*]): *α -untur quaecumque oculis subiciuntur, sc. signa, formae sim.* (*imprimis animantium, sed rerum l. 14. 27sq. al.*): CIC. ad Q. fr. 1, 1, 13 maiora . . . -ant fasces . . . dignitatis insignia quam potestatis (HEGES. 4, 10, 2 vulnerum cicatricibus virtutis i. [*gr. 4, 359* ἐπιδεικνύς]. *al.*). VERG. Aen. 10, 211 cui *Tritoni* . . . frons hominem -rt, in pristim desinit alvus (EVCHER. laud. her. 25 cum assumptum palam h. -ret *Christus*). LYGD. 4, 29 *iuveni* candor erat, qualem -rt Latonia Luna. VELL. 2, 27, 3 *Telesinus* victoris magis quam morientis vultum -ens (VAL. MAX. 2, 6, 14 laetum -entibus v. [prae se ferentibus *Kempf coll. 4, 5 pr. et al.*]). SEN. Herc. f. 223 *cerva ab Hercule capta* decorum -ens auro caput ([*nisi ad 1*]. CHIRON 122 *iumentum febricitans* -et horridum c. adtendens). Oed. 509 vultus flebiles -rt notas. CVRT. 7, 2, 24 vultu laetitiae speciem -ente *ad dissimulandum consilium mortis inferendae* (TAC. ann. 15, 16, 4 eam s. insignium et armorum . . ., ut *eqs.* LACT. opif. 13, 7 *pedum* digiti . . . s. magis quam usum maiorem -entes. AMBR. paenit. 1, 16, 91 ieiuno ore . . . mortis s. *al.*). COLVM. 3, 10, 8 *semen* fallacem fecunditatis imaginem -rt ([praebet *var. l.*]. TERT. adv. Hermog. 40, 2 inornatae materiae i. -rt *mundus*. TRACT. de indur. cord. Phar. 3 l. 8). 6, 37, 4 silvestris mores strigosumque patris *onagri* -r[e]t habitum *mula*. PLIN. nat. 6, 70 tinguntur sole populi . . .; quantum ad Indum accedunt, tantum colore -unt (*Sol. 52, 14* vim sideris prodit . . . color). 11, 137 *aures* in equis . . . indicia animi -unt (SOL. 19, 18 senii). 16, 59 *pix* horridior virusque -ens (*nisi pertinet ad p. 610, 59sqq.; Theophr. hist. plant. 9, 2, 3* βορβορώδης). FRONTIN. strat. 1, 11, 17 *Persarum* habitus multum terroris -rt (*cf.* PANEG. 4, 29, 5 plus terroris . . . quam decoris). TAC. ann. 2, 73, 4 veneficii signa. 13, 25, 1 *ictus* ore. TERT. paenit. 12, 7 capilli incuria horrorem . . . -ente. *al.* *β -untur quaecumque e signis externis colliguntur, sc. imprimis affectus, consilia, dignitas sim.*: MANIL. 4, 721 per . . . coloratas subtilis Graecia gentes gymnasium -rt vultu fortisque palaestras (VELL. 2, 118, 2 ardorem animi v. oculisque -ens [*sim.* CVRT. 8, 6, 16]. CVRT. 6, 9, 1 dolorem animi. MART. 5, 61, 9 procuratorem. VITA Cypr. 15, 2 hilaritatem -ens v. et corde virtutem. AMM. 19, 9, 9 securitatem -ens v. exsultansque specie tenus . . ., profundo tamen animi graviter aestuabat. *al.; cf.* SEN. contr. 1, 2, 17 altius quiddam superbiusque v. ipso -ente. CVRT. 4, 10, 26 vultus . . . ingens malum -rt). VELL. 2, 94, 2 *Tiberius puer* visu . . . -lerat principem. 2, 116, 4 nihil (*contextu corr., v. Woodman, 1977, ad l.*). TAC. Agr. 11, 4 plus . . . ferociae Britanni -unt. ann. 13, 45, 3 modestiam -re et lascivia uti. 16, 32, 3 auctoritatem Stoicae sectae -bat, habitu et ore ad exprimendam imaginem honesti exercitus, ceterum . . . libidinem occultans. PLIN. epist. 1, 22, 6 sapientiae studium habitu corporis (MIN. FEL. 38, 6 non h. sapientiam, sed mente -imus. SCHOL. Cic. Bob. p. 109, 3 quo *h.* gravitatem non -at *Piso*, sed mentiatur). FLOR. epit. 4, 2, 46 rabiem qua pugnaverat ipsa novitate volneris -bat. DECL. in Catil. 62 facie -ente nescioquid inusitatae crudelitatis. CYPR. patient. 3 nec vestitu sapientiam, sed veritate -imus. AMBR. epist. 2, 18 *multi humilitatem* foris praetendunt . . .; ad fucum -unt, ad veritatem abiurant, ad gratiam negant. HEGES. 1, 30, 7 latrones . . . -bant disciplinam bellicam et latronum audaciam (*gr. 1, 305* ἔχοντες). HIER. epist. 54, 7, 3 lingua personat castitatem et totum corpus -rt inpudicitiam. *al.* *γ structura singulari*: AVELL. p. 47, 12 quatenus se planities exstructioni *basilicae* amica -lerit (*pro acc. praedicat., v. p. 617, 61, nom.* amica *poni videtur, cf.* ostendo *vol. IX 2, 1130, 62sqq.*).

c *actione et quolibet modo*: *α generatim*: CIC. S. Rosc. 87 avaritiam -rs, qui societatem coieris . . . cum alienissimo. rep. 1, 52 *rector civitatis* suam vitam ut legem -rt suis civibus. PROP. 4, 3, 13 *nuptae* fax omen -lit (IVST. 12, 16, 5 *duae aquilae* o. duplicis imperii . . . -entes). OV. epist. 16(17), 38 si modo, quem -rs, non simulatur amor (*nisi spectat ad a. cf.* QVINT. inst. 6, 2, 14 *parentes, coniuges sim.* -unt eorum ipsorum a quibus laeduntur caritatem). LIV. 37, 37, 3 *Scipio Ilii sacrificavit* Iliensibus in omni rerum verborumque honore ab se oriundos Romanos -entibus. SEN. suas. 4, 1 *sacerdos* quandam imaginem dei -at. SEN. benef. 4, 16, 3 alia, *quae homines agunt,* fortasse minus dignitatem suam -unt. epist. 14, 6 *fames et sitis sim.* nihil habent quod intentent, quod -ant. COLVM. 6, 37, 4 silvestris mores (*v. supra l. 29*). PLIN. nat. 14, 4 *reges olim* honore artium colebantur et in ostentatione has -bant opes ([*ad B trahunt alii*]. CYPR. hab. virg. 7 quae *virgines divites* o. suas -ant). TAC. ann. 14, 57, 3 veterum Romanorum imitamenta. 16, 18, 1 *v. p. 612, 45.* FLOR. epit. 2, 2, 35 *navium* mobilia rostra speciem viventium -bant (PS. EVSEB. GALLIC. hom. 14, 3 G. *puerulos interfecit pharao* diaboli . . . s. -ens [*cf. 16, 3* typum gerens]). TERT. nat. 1, 4, 15 quid . . . insigne -imus, nisi . . . sapientiam . . ., abstinentiam *eqs.*? (FIRM. math. 1, 10, 12 sobrietatis. 8, 19, 4 divinitatis. *al.*). monog. 8, 1 *Iohannes baptista* plus -ens quam prophetam, scilicet eum, qui . . . baptizaverit Christum. patient. 1 p. 2, 10 *philosophi* sapientiae ostentationem de patientia -unt (*antea*: adfectatione virtutis). ITALA Tit. 2, 10 (Ps. Cypr. singul. cler. 8) omnibus fidem bonam ostende, ut bonam doctrinam . . . domini nostri -ant in omnibus (*sed gr.* κοσμῶσιν, *cod. d al. et Vulg.* ornent). MOYS. Cypr. epist. 31, 8 nimiam inpatientiam. FIRMIL. Cypr. epist. 75, 10 p. 817, 4 mulier quae in extasin constituta propheten se -ret et quasi sancto spiritu plena sic ageret ([*an ad p. 612, 4 ?*]. PS. AVG. quaest. test. I 98, 1 *ut diabolus* se ipsum -ret ut deum). SOL. 53, 16 aequitatem. FIRM. math. 1, 7, 5 ornamenta virtutis. HIL. c. Const. 17 ut *Christus* . . . patris in se operantis -ret auctoritatem (trin. 9, 45 paternae operationis). SCHOL. Cic. Bob. p. 159, 10 *cum* risus . . . contumeliosae audaciae licentiam -at. HIER. tract. in Marc. p. 321, 16 Iohannes baptista legis umbram -rt. *al.* *β speciatim praefigurando futura* (*ut hic illic sublucere possit vis praeverbii temporalis; respicitur vetus vel novum testamentum praeter l. 33; pro obi. est res significans passim, res significata l. 33sqq.*): TERT. bapt. 12 p. 212, 3 navicula *fluctibus obruta* (*Matth. 8, 24*) . . . figuram ecclesiae -bat (PRVD. cath. 12, 143 Christi f. -ens Moses. CHROMAT. serm. 9, 1 L. *Ismahel* in omnibus f. populi Iudaici -lit [*antea*: manifeste demonstrat]. 25, 5. *al.*). PS. CYPR. adv. Iud. 2 p. 135, 11 *Aaron* Christi similitudinem -bat ([proferebat *var. l.*]. ISID. alleg. 12 *Noe* s. -rt domini). LACT. inst. 7, 14, 13 figuratio terreni hominis caelestis populi -bat in posterum fictionem. HIL. in Matth. 1, 7 *Rachel* ecclesiae typum -lit (13, 1. myst. 1, 19 *Rebecca* in coniugio ecclesiae t. -rt. CHROMAT. serm. 5, 3 L. CAES. AREL. serm. 82, 3 p. 324, 17). 19, 4 ea, quae sub deo agebantur, praesentium effectibus consequentium formam -lisse. 21, 7 praesentis facti efficacia futuri imaginem -bat (myst. 1, 1, 4 omnem *prophetiam* in singulis quibusque . . . rebus adventus *Christi* . . . tamquam i. in speculo -ri. ZENO 1, 13 [1, 3, 16 L.] Christi. PAVL. NOL. epist. 23, 32 ecclesiae. *al.*). 23, 6 quae *lex* ad futurorum speciem -lata imaginem consecuturae veritatis continebat. PAVL. NOL. carm. 21, 244 *avus, qui cives in libertatem vindicavit,* nepotis huius ortum -lit, qui . . . servitutem depulit a semet ipso *Christum secutus.* 24, 208 in quo *Iona* pii mysterii imago mortem *Christi* . . . -lit. SACR. Gelas. 620 M. quod . . . liberata plebs ab Aegyptia servitute christiani populi sacramenta -ret. *al.*

3 *praevalente respectu praeficiendi, praeponendi*: **a** *-untur qui superant, praestant* (*praes. pass. non indicat actionem, qua quis potior habetur ut sub B, sed statum, quo potior est, praestat*): CAES. Gall. 2, 27, 2 *factum est, ut* equites . . ., ut turpitudinem fugae virtute delerent, omnibus in locis ⌊pugnae⌋ se legionariis militibus -rent (⌊ ⌋ *sic β*, pugnant quo *α*; pugnando *Weißenborn, alii alia; huc traximus sec. opinionem communem, qua intelleguntur equites praecellere temptantes, sed frustra confertur usus sub B illustratus; cogitesne de mera vi locali an textum gravius corruptum putes? cf. tamen* SIDON. *infra*). FIRM. math. 2, 18, 2 (*1* quae loca prima sint, quae secunda) horoscopus praecedit occasum, medium caelum imo caelo praeponitur. . . . bonus daemon bonae fortunae -rtur. AVSON. 286, 4 p. 145 P. *in ordine urbium nobilium* vetus hanc *Carthaginem* opulentia -rt, hanc *Constantinopolim* fortuna recens (*cf.* DECRET. Gelas. 3, 2 l. 145 D. *Petrus et Paulus* Romanam ecclesiam . . . aliis . . . omnibus urbibus . . . sua praesentia atque . . . triumpho -lerunt). CASSIAN. inst. 5, 4, 1 alius continentiae virtute -rtur, alius simplicitatis gratia decoratur, . . . iste laboris studio supervenit ceteros. 7, 17, 1 *Paulus* se adserit a nativitate civis Romani dignitate -latum (*act. 22, 28*). SIDON. epist. 8, 10, 3 Fronto cum reliquis orationibus emineret, in Pelopem se sibi -lit (*syn.* ipse se vicit).

b *-untur qui regunt, imperant*: *α usu communi* (*sc. in re publica, ecclesia sim.; in astrologia l. 69; dub. an recte trad.* PAVL. FEST. p. 50, *v. p. 620, 83*): LIV. 3, 70, 1 summa imperii concedente Agrippa *consule* penes collegam *Quinctium* erat; et -latus ille facilitati submittentis se comiter respondebat . . . aequando imparem sibi (*nisi intellegas Quinctium a collega pluris aestimatum, ut ad B pertineat; sim. dubites de* 28. 40, 11 ut qui *magister equitum* aliquorum iudicio mihi *dictatori* comparatus erat, sua mox confessione me sibi -ret [*10 ut* imperium mecum aequaretur]). ITALA II Macc. 4, 29 (rec. X) Menelaus sacerdotio amotus est . . ., Sustrato autem, *qui arci praepositus erat,* est -latus qui erat super Tyrios (*subestne falsa var. l. gr.* ἐκράτει? *sed cf. Lundström, Lex. errorum interpretum Lat., 1983, 135.* VVLG. Sostratus . . . -latus est Cypris). FIRM. math. 2, 4, 4 ut ternis municipibus decani singuli -antur (*antea*: terna numina decanis . . . applicarunt). 5, 1, 24 multis potestatis gratia -retur. OPTAT. 7, 3 p. 171, 8 *Petrus* -ri apostolis omnibus meruit et claves regni caelorum . . . solus accepit (*nisi ad B*). CLAVD. 20, 346 prima potestas Eutropium -rt, Hosio subnixa secundo. LEO M. epist. 14, 11 p. 676[B] qui ergo *episcopus* scit se quibusdam esse praepositum, non moleste ferat aliquem (*sc. episcopum Romanum*) sibi esse -latum. CANON. Turner II 2 p. 285 rec. IV cui *paroeciae* est -latus *episcopus* (*rec. V eiusdem Dion. Exig.* cui est electus, *cett.* ordinatus, *gr. Mansi II 1316[B]* ἐχειροτονήθη). PS. EVSEB. GALLIC. hom. 35, 4 G. insulae *Lerinensi.* ENNOD. dict. 6, 2 p. 441, 3 -lati ceteris . . . pondus obsequii (*sc. sacerdotii*). CASSIOD. var. 3, 13, 1 ut, qui tuos animos moderatus es, nunc alienis moribus -aris et praestes provinciae disciplinam. in psalm. 104, 18 carceribus fuisse -latum *Ioseph* (*gen. 39, 22*). IORD. Get. 77 militibus ductore Fusco -lato. VEN. FORT. carm. 1, 16, 34 ineptus est, quis ipse se -re vult ecclesiae (GREG. M. in euang. 21, 4 quem *Petrum*

[Somazzi-Gatti]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

cunctae e. -re disposuerat *deus*). Greg. M. epist. 7, 7 p. 451, 17 is qui vobis plebibusque -latus est (moral. 13, 23). moral. 17, 17 certa angelorum ministeria dispensandis singulis quibusque gentibus sunt -lata (*postea*: praepositorum spirituum opem). Bened. reg. 65, 17 quantum -latus est ceteris *praepositus monasterii*, ita ... sollicitius *pareat*. Pass. Petr. 1 p. 24, 2 S. urbs orbi -lata. *al.* *p. p. p. masc.* -latus *pro subst. i. q. praepositus sim.* (*exempla certiora*): Ps. Leo M. humil. 3 amant servire subiecti et nesciunt tumere -lati (Greg. M. dial. 1, 1, 6). Ennod. opusc. 1, 24 p. 268, 9 quotiens -latos convenit (*i. afficit*) conscientia stirpis ultimae. Greg. M. moral. 25, 36 quae *mala* saepe a subditis in -latos, saepe a -latis in subditos committuntur (*item opp.*: 30, 13. 34, 50 [*syn.* praepositos]. 34, 53 past. 3, 4). *? β singulariter in arte gramm. -tur pars orationis, a qua pendet alia* (*si recte trad.*): Diom. gramm. I 393, 13 'dum' ..., si alius -ritur (*vel* proferitur *trad.*; praeponitur *Keil*) sermo declinationis, ad illum reformatur, veluti 'petebas, ut, dum venires, facerem' (*Char. gramm. p. 293, 29 B.* praeponitur, *Dosith. gramm. VII 420, 7* praegreditur).

4 *notionibus portandi sim. vel ostendendi evanescentibus praevalet vis quaedam generalis sive habendi sive praebendi sim.* (*non nisi de rebus; attulimus pauca minus dubia; huc vergunt e. g. et p. 612, 65. 73sq. 613, 59; cf. etiam C2*): Lact. opif. 13, 7 usum (*v. p. 613, 26*). Prvd. perist. 2, 32 dies praedicta palmam -lit *martyri* (praestitit *var. l.*). Hesych. in lev. 7, 28–34 p. 868B *in sacris scripturis* medicinam invenies morbi tempore multa -entem medicamenta. Cassian. conl. 14, 8, 7 qua exhortationis specie (*sc. I Thess. 4, 13sq.*) anagoges figura -rtur. Evcher. laud. her. 24 suis -lerat olim manna divini muneris fidem, nunc fragmina panis *mirabiliter aucta* -lerunt. Drac. laud. dei 3, 8 numeras cunctas quas -rt litus harenas. Verec. in cant. 4, 22 l. 22 D. in dextro *cervi cornu* efficax medela -rtur (*cf. Plin. nat. 8, 115* cornu ... medicamento ... praeditum). Evgipp. Sev. 35, 2 corporeis luminibus aciem habere perspicuam et exterioris oculi clarum -re conspectum. Caes. Arel. serm. 115, 5 p. 458, 32 tubae sonus ... solet nec tam delectationem -re, quam inferre formidinem.

B *pertinet ad aestimationem* (*sc. -untur quaecumque iudicio alicuius aestimantis praeponuntur [aliter sub A3]; qua [in] re quis -atur indicatur abl. l. 44. 51. 58 p. 616, 43. et saepe, praepos.* in *c. abl. l. 50. 69 p. 616, 67. 617, 8. al.,* in *c. acc. p. 616, 73* propter *l. 61*): **1** *transitive*: **a** *generatim*: *α indicatur cui quid -atur* (*inter quae p. 616, 16*): ① *per dat.*: Ⓐ *generatim*: ① *vario usu*: Rhet. Her. 4, 14, 20 virtutem -r divitiis. Cic. dom. 7 dissensioni nostrae et precibus tuis salutem ac dignitatem meam. Balb. 51 hominum ignobilium virtutem ... nobilitatis inertiae -lerunt. Planc. 12 *populum comitiis* M. Seium ... homini nobilissimo ... M. Pisoni -lisse. Phil. 6, 17 quem vos, *Quirites*, ... hominibus nobilissimis omnibus honoribus -listis. 12, 2 qui -ret mortem servituti. Brut. 101 cum *Laelius in cooptandis auguribus* ... Q. Scaevolam sibi (*sc. Fannio*) ... -lisset. rep. 1, 3 doctoribus. *ibid.* urbes ... viculis et castellis -endas. fin. 1, 23 cum *Torquatus* ipsi naturae patrioque amori -lerit ius maiestatis atque imperii. Lael. 63 pecuniam -re amicitiae. Sall. Catil. 37, 7 urbanum otium ingrato labori -lerat *iuventus*. or. Lep. 21 *ii*, quibus -latus in magistratibus capiundis Fufidius *est*. Nep. Thras. 1, 1 neminem huic -o fide, constantia *eqs.* Hor. carm. 4, 9, 41 iudex honestum -lit utili. epist. 2, 2, 184 cur alter fratrum cessare et ludere et ungui -at Herodis palmetis pinguibus (*vix abl.*). Prop. 1, 7, 22 tunc ego Romanis -ar ingeniis. 1, 20, 40 *Hylas* proposito florem -lit officio. *et saepe.* ② *postponuntur multi vel omnes*: Cic. Manil. 71 *me* vestram voluntatem et rei publicae dignitatem et salutem provinciarum ... meis omnibus commodis et rationibus -re (fin. 4, 38. Caes. Gall. 5, 54, 5 qui virtute belli o. gentibus -bantur. Ov. met. 9, 153 o. illis -lit inbutam Nesseo sanguine vestem mittere. Sen. contr. 10, 2, 1 o. se -bat. Sen. dial. 10, 4, 1 otium ... o. bonis suis -ant. *et saepius*). de orat. 2, 342 non se -lisse aliis propter abundantiam fortunae (Sen. benef. 6, 13, 4 -rs me a. Plin. nat. 34, 26 patres Socrati cunctis ... ab *Apolline* ... sapientia -lato Pythagoran -lisse aut tot a. virtute Alcibiaden. Clavd. Don. Aen. 1, 455 p. 92, 8. *al.*). Att. 9, 13, 8 quem *Balbum* cui nostrum non saepe -lit *Pompeius*? Verg. Aen. 12, 145 ut te cunctis unam ... -lerim (Ov. met. 4, 701 -rer c. certe gener. Val. Max. 8, 15, 12 c. castitate -lata est. Plin. nat. 2, 25 uno *bono* ... -endo c. bonis. 34, 26, *v. supra. al.*). Sen. contr. 10 praef. 12 in his declamationibus ... nulli non ... -endus *Capito*. Vell. 2, 69, 3 cuilibet. Sen. benef. 1, 14, 4 *ut amici* singuli habeant aliquid, quo se ceteris -ant (epist. 121, 3 hominem ... animalibus c. Plin. nat. 15, 16. 16, 55. *al.* Qvint. inst. 10, 1, 73. Apvl. Plat. 2, 22 c. omnibus. *al.*). 2, 28, 2 me multis (Tac. ann. 2, 63, 1 m. nationibus ... ad se vocantibus Romanam amicitiam [*nisi abl. abs.*]. Avg. civ. 2, 15 p. 71, 13 D. Svlp. Sev. dial. 2, 12, 6. *al.*). *al.*

Ⓑ *in re amatoria* (*exempla selecta*): Verg. ecl. 3, 4 ne me sibi -at illa veretur. Prop. 3, 12, 6 -lit arma toro. Ov. met. 7, 801 nec Iovis illa meo thalamos -ret amori. 8, 109 quo fugis ..., o patriae -late meae, -late parenti? 11, 581 *ut* nullam ... sibi -ret. 13, 861 cur Cyclope repulso Acin amas -rsque meis conplexibus Acin? 14, 42 quae sibi -lata est. fast. 3, 497 nec -r amoribus ullam coniugis. Liv. 1, 2, 1 *Turnus* -latum sibi advenam aegre patiens. Sen. Herc. O. 304 sq. (*verba Deianirae*) capta -lata est mihi; non -etur, *quia interficietur Hercules.* 379 famulamne ... -et ... tibi? Octavia 770 *Iuppiter* petet amplexus, Poppaea, tuos, quos ... Ledae -re potest. Mart. 12, 49, 6 te ... nulli non tua -at patrona. Qvint. decl. 368 p. 404, 1 *maritum* patri. Tac. ann. 12, 3, 1 *Agrippina* -lata ceteris. Apvl. met. 1, 8, 1 voluptatem Veneriam et scortum scorteum Lari et liberis -listi. Avr. Vict. Caes. 11, 7 amorem histrionis viro -lerat. *al.*

ⓘ *per locutiones comparativas* (*iuxta adi. compar.* Plin. nat. 35, 84; *hucine l. 19?*): Hor. epist. 2, 2, 126 -lerim scriptor delirus inersque videri, ... quam sapere et ringi ([Porph. *ad l.* mallem]. Colvm. 4, 2, 3 -lerim duobus potius seminibus depositis q. unico periclitari. Plin. nat. 35, 84 *Apelles* vulgum diligentiorem iudicem q. se -ens). Plin. nat. 7, 147 contra petitionem eius *Octaviani* -latus Lepidus. Ambr. in psalm. 118 serm. 16, 43, 1 (*respicitur psalm. 118, 127* dilexi mandata tua super aurum) crucem Christi ... super aurum et topazion -endam (Avg. serm. coll. Morin p. 709, 1 noli te -re s. alium. Sacr. Leon. 850 s. omnia. *cf. p. 617, 16*).

ⓘⓘ *per locutiones partitivas*: Plin. nat. 9, 61 in lupis in amne capti -untur (14, 29 -rtur in iis *vitibus helvolis* nigrior. 19, 161 *cumino* Aethiopico Africoque palma est; quidam ⟨in⟩ hoc Aegyptium -unt [*add. Mayhoff, sed fortasse agnoscendus est abl. compar.*]. 36, 157. *cf. p. 617, 18*). 16, 72 Italia ... ex iis *ulmis* siccaneas -rt (17, 51. 18, 64 ex omni ... genere grani ... dracontian). Anon. in I Cor. (ed. Frede) 63A inter quas *virtutes* caritas -enda est.

β non indicatur quod postponitur: ① *p. p. p.* -latus *fere pro adi. adhibitum, i. q. pluris aestimatus, prae ceteris carus sim.*: Sveivs carm. frg. 1, 6 *milites Alexandri ex Asia reversi* hoc genus arboris (*sc. nucem molluscam*) in -latis finibus Grais disseruere (*fines propagatos, ampliores intellegunt alii minus probabiliter*; prolatis *Ribbeck*). Verg. Aen. 5, 541 nec bonus Eurytion -lato invidit honori (Clavd. Don. *ad l.* p. 486, 20 honorem victoriae ... ad Acesten ... esse translatum). Lvcan. 1, 46 *Neronem* -lati regia caeli excipiet. 5, 347 *Labienus* cum duce -lato (*sc. Pompeio, ad quem defecit*) terras ... lustrat. Vita Hil. Arel. 14 l. 16 ut eiusdem -lati (praeclari *Boll*) auctores temporis, qui suis scriptis ... claruerunt, admiratione succensi *dixerint eqs.* Epist. Austras. 34 (*tit.* viro glorioso Theodoro magistro) -lati magisterii dignitas excolenda, quae ... facta sit ordinatione praeclara (*nisi intellegas potius notionem q. e. laudatus, gloriosus coll. p. 613, 9*). ⓘⓘ *vario usu*: Cic. ac. frg. 20 (*si verba sunt genuina*) roga ... qui sit melior, Epicurusne ... an Academicus ...: nemo dubitat Academicum -latum iri. Bell. Alex. 65, 1 *Caesar* -endum existimavit ... eas *provincias* ita relinquere constitutas, ut *eqs.* Nep. Hann. 13, 4 *ut* qui viri -endi sint, possit iudicari. Ov. met. 13, 277 *Aiax ad pugnam* -latus munere sortis. 15, 854. trist. 4, 3, 59 quem *virum* -res ... quemque tuum malles esse. Liv. 4, 44, 2 quin ... eos *candidatos* nobilitate -rent. 39, 28, 7 (*verba Philippi*) hostem ... ei *Antiocho* me esse prius etiam ... -li (*ad A2 trahunt alii*). Sen. contr. 3 praef. 15 quo ... uno modo possunt, *Cestium* -unt *declamatores* (*sc. Ciceronem non legentes*). 9, 1, 14 *Thucydidem.* exc. 7, 7 pater et filius imperium petebant, -latus est filius. Val. Max. 6, 4 ext. 4 mortem. Cels. 3, 24, 3 ego ... si satis virium est, validiora, si parum, inbecilliora auxilia -o. Sen. benef. 5, 2, 2 saepe deteriorem -lit casus. epist. 9, 18 cum illos *amicos* sibi comparet, saepe -at. Colvm. 1, 3, 6 ut multi -lerint carere penatibus. 3, 2, 13 *vitis* -enda ... propriis virtutibus. 5, 6, 5 *ulmus* a plerisque -rtur. Plin. nat. 11, 92 *Parthi cicadibus vescentes* ante coitum mares -unt, a coitu feminas ovis earum corrupti. *et saepius.*

b *speciatim*: *α -untur qui (rarius quae res) iure potiores sunt* (*saepe in hereditate adeunda vel in debito exigendo; exempla selecta inde ab* Apvl.): Sab. Gell. 5, 13, 5 aequa causa feminae viris potiores habitae pupillarisque tutela muliebri -lata. Lex Malac. (cil ii 1964) 2, 38 qua[m] in curia totidem suffragia duo pluresve habuerint, maritum ... caelibi ..., habentem liberos non habenti ... -rto potioremque nuntiato. Plin. epist. 8, 18, 7 Tullus ex asse heres institutus -latusque filiae fuerat. Flor. epit. 4, 4, 1 secundus heres Antonius -latum sibi *a Caesare* Octavium furens. Gaivs dig. 50, 17, 56 semper in dubiis benigniora -enda sunt. inst. 3, 64 ut manumissoris liberi, qui nominatim exheredati non sint, -antur extraneis heredibus. Edict. imp. Aur. Inst. Iust. 3, 11, 1 commodo pecuniario -endam libertatis causam. Apvl. Plat. 2, 7 bonus quisque ... in honoribus et officiis -atur, pessimi cives luce careant dignitatis. Marcell. dig. 38, 2, 32 in ... bonorum possessione. Scaev. dig. 20, 4, 21 pr. an Seia -enda sit fisco *in debito petendo.* 28, 5, 86 fratrem ... heredem -lit substitutis. Papin. dig. 2, 14, 8 plurium numerus creditorum -endus est. 20, 4, 3, 1 *creditorem* priorem -endum (*antea*: prioris causam esse potiorem). Vlp. dig. 3, 3, 55 -endus non est dominus procuratori in litem movendam. 36, 4, 5, 3 qui prior missus est legatarius in possessionem, non -rtur (pro- *F*) ei, qui postea mittitur: ... simul omnes aequaliter tuemur. 48, 5, 2, 8 quem *accusatorem* -ri oporteat. Pavl. dig. 42, 5, 38, 1 res publica creditrix omnibus chirographariis creditoribus -rtur. sent. 4, 12, 5 inter pares ... sententia clementior severiori -rtur. *et saepius.* *β -untur qui in ordine munerum publicorum ornantur maiore dignitate*: Avson. 322, 93 p. 265 P. *ut consul fierem* fastisque meis -latus haberer (*quod me imperator priorem nuncupavit; cf.* 419, 13 p. 356, 81 cum ... collega meo honore coniunctus, nuncupatione -latus. 419, 58 p. 368, 378 in duobus *consulibus* gloria magna -lati. *nisi locos ad p. 611, 11 trahere malis*). Amm. 26, 5, 1 concordissimi principes, unus nuncupatione -latus, alter

[Somazzi-Galli]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

honori specie tenus adiunctus. COD. Theod. 6, 6, 1, 1 ut consulatus anteponendus est omnibus fastigiis dignitatum, . . . ita si quis consulatu et praefectura . . . conspicuus est, pridem consulari -endus . . . est. 6, 7, 2 pr. ex praefectis, qui post provecti fuerint, -atur *qui prius magisterium equitum gessit*; sit igitur sedes prior ante provectis, locus conspectior, . . . loquendi . . . facultas antiquior. 6, 9, 1 largitionum comites proconsularium honoribus -antur. 6, 35, 13 pr. *qui in palatio militaverunt* omnibus -antur in ordine atque consessu, qui posteriore tempore . . . dignitates . . . susceperint palatinas. 7, 3 rubr. quis in gradu -atur (*cf. 7, 3, 1 ut* potiorem adipiscatur gradum). *al.* γ *gerund.* -endus *in appellatione honorifica* (*quaedam fortasse potius ad A2aγ trahas notione q. e. praedicandus sim., ut certe* EPIST. Austras. 39 tit.; *locos tamen separare noluimus*): VIGIL. TRID. ad Simplic. 1 domino sancto ac venerabili patri, ⌊bonis omnibus⌋ -endo Simpliciano (⌊ ⌋ *dat. an abl.? item de episcopo*: VALENT. Aug. epist. 216 tit. domino . . . nobis venerabiliter super omnia -endo. RVRIC. epist. 2, 34 tit. mihi . . . speciali cultu . . . ceteris -endo [*item* 35 tit.]. CAES. AREL. epist. ad Ruric. tit. in Christi luminaria [*acc. pro abl.?*] -endo. EPIST. Austras. 33 tit. virtutibus -endo. *de episcopo Romano*: AVELL. p. 673, 25 intima veneratione -endo. 695, 5). AMBR. epist. 22 tit. dominae sorori vitae atque oculis -endae frater. AVG. epist. 252 tit. domino dilectissimo meritoque honorabili et -endo fratri Felici (*item ibid. postea* p. 600, 13). ENNOD. opusc. 3, 182 p. 378, 8 indultu -endi principis. EPIST. Austras. 39 tit. viro glorioso, ubique celsis laudibus -endo Venantio patricio.

2 *singulariter intransitive (sec.* differre *?), i. q. pluris esse, antecellere*: ITALA Luc. 12, 7 (cod. δ) multis passeribus -rtis (*additur var. l.* vel praecellitis; *cod. a* differtis, *Vulg.* pluris estis, *gr.* διαφέρετε).

C *pertinet ad tempus* (*ad dicta prius enuntianda v. p. 611, 11, ad praefigurationem p. 614, 14*): 1 *cum respectu transferendi in prius tempus*: a *ipsa actione* (*sc. ut sint fiantve ante tempus constitutum vel ante aliam actionem; vix huc p. 610, 38*): LIV. 7, 9, 4 comitia bello -re. 39, 5, 12 -lit triumphi diem (VLP. dig. 2, 13, 1, 2 ne quid . . . -lato [pro- *var. l.*] die fiat. MOD. dig. 48, 10, 28). QVINT. inst. 7, 2, 19 alterum iudicium -re (decl. 319 p. 252, 13. 24). b *cogitatione* (*sc. ut putentur prius fuisse quam alia*): HIL. trin. 12, 17 *secundum falsam quorundam opinionem* incipiet . . . ipse *deus* esse post tempus, cui (*sc. deo*) in eo, quod antequam nascitur non fuit, id ipsum in quo non fuit -etur (*cf.* AMBR. incarn. 4, 25 minoris . . . sacrilegi est copulari divinitati saecula quam -ri). AVG. civ. 18, 8 p. 265, 12 D. quamvis nonnulli eum *Herculem* Mercurio -ant tempore.

? 2 *cum respectu adferendi, praebendi* (*sc. ante aliam actionem aut praemature, nisi locos potius ad A4 pertinere putes*): STAT. Theb. 6, 476 ruit . . . Thoas *auriga* nec -lit ullam frater opem; velit ille quidem, sed . . . ante obstitit Hippodamus (*vim temporalem tuetur e. g. Hill, 1983, in app.*; pertulit *codd. rec.*). CE 2070, 2 non dum bis denos annus (*perperam pro* aetas *sim.?*) conpleverat annos, tristia -lerunt cum mihi fata necem (*'praemature adtulerunt' Engström 307 ad l.*).

II *relatione praeverbii mutata, sc. sine respectu sequentis, posterioris cuiusdam, fere i. q. proferre* (*per confusionem quandam vocum? cf. p. 611, 64; vix huc trahas p. 616, 25*): FIRM. math. 5, 1, 12 si . . . Venus in II loco fuerit inventa, filiae -untur spatia vitae (pro- *coni. Kroll; cf. tamen* VITAE patr. Iurens. 60 M. *cum Romanum* longevitate -latā . . . urgueret infirmitas). GREG. TVR. Franc. 1, 46 *Artemius* factus . . . clericus in tanta -latus est sanctitate, ut *episcopus factus sit*. CORIPP. Ioh. 2, 55 caecis . . . furens -rtur in ausis *dux barbarus quidam*.

appendicula structurarum: *quod -rtur indicatur per*: 1 *obi. acc. passim inde ab* AEDIT. epigr. 2, 1 SISENNA hist. 52; *obi. indicat rem vel animantem cuius species -rtur p. 611, 84sqq.; refl. l. 68 et* CIC. de orat. 2, 342 CAES. Gall. 2, 27, 2 OV. met. 11, 321 LIV. 22, 59, 10 SEN. contr. 10, 2, 1 SEN. benef. 1, 14, 4. *et al.*; *mediopass. p. 611, 61, accedente obi. acc. p. 611, 77.* *accedit acc. praedicat.* (*nom. in struct. pass.; quaedam et ad 2b trahere possis; alter acc. inducitur per comparationem* CIC. rep. 1, 52 ut legem. CONSENT. Aug. epist. 119, 6 velut praefatiunculam. PS. AVG. quaest. test. I 98, 1 ut deum): OV. met. 4, 701 -rer cunctis . . . gener. PLIN. nat. 35, 84 vulgum diligentiorem iudicem. TAC. ann. 4, 75 (*si recte huc traximus*) aviam Octaviam et per eam Augustum avunculum. TERT. nat. 1, 4, 15 quid . . . insigne -imus, nisi . . . sapientiam. adv. Prax. 28 p. 283, 26 se apostolum (*item refl.*: FIRMIL. Cypr. epist. 75, 10 p. 817, 4 propheten se. SCHOL. Cic. Gron. D p. 290, 35 se . . . meliorem. PS. AVG. serm. ed. Mai 85, 2 se dei sobolem. *cf. nom. pro acc. praedicat. p. 613, 63*). SCAEV. dig. 28, 5, 86 fratrem solum heredem. PS. CYPR. spect. 4 p. 7, 5 causam . . . idolum. AMBROSIAST. in I Tim. 1, 16, 1 deum auctorem. PELAG. in II Thess. 1, 4 vos . . . imitandos. *al.*

2 *structuram verbalem*: a *inf.*: BELL. Alex. 65, 1 HOR. epist. 2, 2, 126. 2, 2, 184 OV. met. 9, 153 COLVM. 1, 3, 6. 4, 2, 3 AVG. epist. 141, 10. b *acc. c. inf.* (*addas exempla p. 612, 24 allata et cf. l. 61 nec non var. l.* CIC. Planc. 77): LIV. 37, 37, 3. 39, 28, 7. SEN. epist. 100, 2 (*cum pron. praepar.*). PLIN. nat. 26, 14 (*fortasse etiam* 5, 60). CASSIOD. in psalm. 88, 4. *al.* c *nom. c. inf.*: APRING. in apoc. 3, 2.

gerund. praeferendus *vergens in vim adi. v. l. 10.*

p. p. p. **praelātus**, -a, -um *pro adi. vel subst.*: 1 *posit.* -us *v. supra, maxime p. 615, 6sqq. 78. 616, 23sqq., et cf.* GLOSS. IV 148, 36 -i: nobiles (pro- *codd. ut* 556, 8 V 324, 30, *sed recte* prae- *trad.* GLOSS.[L] Corp. PR 740). 156, 1 -o : ampliori (*sim.* 551, 16. *ad* VERG. Aen. 5, 541 *dubitanter trahunt edd.*). *al.* 2 *compar.* -ior: a *vi comparativa i. q. potior, praestantior*: TERT. adv. Marc. 1, 9 p. 301, 13 *deum Marcionis* in utroque (*sc. magnitudine et benignitate*) -iorem nostro creatore. 3, 24 p. 420, 24 Iacob, qui . . . posterioris et -ioris populi figura est. SCHOL. Cic. Clun. p. 271, 18 quae fuerit . . . in civili bello vel quibus partibus causa dimicandi -ior, nescio (*edd.*; prolatior *cod.*; probatior *Stangl dubitanter in app.*). CAEL. AVR. acut. 3, 8, 94 neque melior phlebotomia vel -ior usus cucurbitae esse potest. LEANDER reg. 23 (Migne suppl. 4, 1442) ab aliis dici aut esse -ior. ISID. reg. monach. 4, 4 *ignobiles* documentis virtutum eximiis enitentes -iores nobilibus facti sunt. b *vi locali i. q. anterior, exterior*: MART. CAP. 8, 886 Saturni -ius omnibus sidus . . . *tot* annis . . . circulum suum per longitudinem circumcurrit (*Remig. Autiss. ad l.* altius et excelsius. *cf. Plin. nat. 2, 44* Saturni sidus altissimum).

deriv.: praeferentia, praefericulum, *?* praeferto, *?* praefertor, praelatio, praelativus, praelato, praelator, praelatus (-ūs).

Somazzi-Gatti.

praeferōx, -ōcis. *a* prae *et* ferox. *i. q. valde ferox* (*iuxta est compar.* HEGES.; *cum abl. respectus* TAC. hist. 4, 32, 2, *causae* SVET., HEGES. [*vix etiam* AVSON.]): *de hominibus eorumque animo*: LIV. 3, 38, 7 *nisi decemviri* imperio . . . inhibendo acriter in paucos -is animi conatus aliorum comprimerent (*cf.* TAC. hist. 4, 32, 2 Montanum -em ingenio paratumque in res novas). 5, 36, 1 mitis legatio *Romana*, ni -es legatos Gallisque magis quam Romanis similes habuisset (*cf. 5, 36, 5* cum illi *Galli* . . . ferociter dicerent). TAC. hist. 4, 23, 2 *Batavi* -es initio et rebus secundis nimii (*item de nationibus peregrinis*: ann. 14, 38, 3 gentes . . . -es tardius ad pacem inclinabant. 15, 27, 2 indomitas et -es nationes. HEGES. 4, 31, 2 *Germani milites* -es immanitate gentis simul numero validiores *vicerunt* [*gr. 4, 647* διὰ τὴν ἔμφυτον ὠμότητα]). ann. 4, 60, 3 (*antea*: atrox Drusi ingenium) -em *Drusum* et insidiis magis opportunum. SVET. Iul. 35, 2 multiplici *belli* successu -em *Pharnacem*. *de elephantis*: AVSON. 404, 13 p. 237 P. Lucas boves . . . resumpto -es proelio fugit iuventus Romula.

praeferrātus, -a, -um. *a* prae *et* ferratus. *i. q. ante (an etiam valde?) ferratus* (*vis praeverbii localis elucet apud* CATONEM *et* FEST. [*ubi abl. indicatur, qua parte quid ferratum sit*]; *ceterum fortasse etiam de vi intensiva cogitare possis*): 1 *de homine catenis vincto*: PLAVT. Persa 22 negotium *mihi fuit* . . . :: ferreum fortasse? :: plusculum annum fui -us apud molas tribunus vapularius (*cf. Bacch. 781* ferratus . . . in pistrino aetatem conteras. *v. et l. 45*). 2 *de rebus*: CATO agr. 11, 3 (*in instrumento vineae*) modium -um I. FEST. p. 356 *tonsillam* esse . . . palum dolatum ⟨in acumen et⟩ cuspide -um (*suppletur sec.* PAVL.; *cf.* PLIN. nat. 18, 97 Etruria spicam farris tosti pisente pilo -o [*ad rem v. Blümner, Technol.* I^2, *16sq.; vix recte* pinsunt pilo -i, *sc. servi, coni. Thompson, Am. Journ. Phil. 66, 1945, 415sq., ad 1 referens locum coll. Plin. nat. 18, 112* tunditur granum . . . pilo . . . vinctorum poenali opera [*sequi ibid.* 'primori *pilo* inest pyxis ferrea' *monuit André in plagulis*]). IVL. VAL. 1, 7 p. 14, 10 claudi *equum* . . . sub claustris . . . -is (*gr. Hist. Alex. M. I p. 15, 1 Kr.* σιδήρεον. *si fideliter vertit interpres, conferre possis vol. VI 1, 572, 56sqq.* [ferratus *i. q. ferreus*]).

praefertilis, -e. *a* prae *et* fertilis. *i. q. valde fertilis* (*cum abl.* ALC. AVIT.): CHALC. comm. 254 vers. petes Pthiae -is arva (*gr. Hom. I 363* Φθίην ἐρίβωλον). PRVD. c. Symm. 2, 1026 -e germen luxuriat. ALC. AVIT. carm. 5, 119 ibitis ad magnas . . . sedes, qua vocat . . . -is ubere terra (*cf. Verg. georg. 2, 185* fertilis ubere campus).

? **praeferto**, -āre. *a* praeferre, *si recte trad.* GLOSS. -at: praeportat, antelatat (praefert *Goetz dubitanter nec non* GLOSS.[L] V Abba PRAE 83; *sed cf.* inferto *vol. VII 1, 1387, 79 ex eodem glossario*).

? **praefertor**: αφαρναξ GLOSS.[L] II Philox. PR 104. *vox possit derivari a* praeferre (*cf.* infertor), *sed vix recte trad.*; praereptor: ἀφάρπαξ *coni. Goldast* (ἀ. *nomen avis, exhibet Orig. hex. lev. 11, 19*).

praefervidus, -a, -um. *a* prae *et* fervidus. [*e coni. dub. apud* COLVM. 5, 5, 1 *pro* perfervidus, *quae vox alibi non legitur*, -us *restituit Schneider coll. l. 68sq.*]

i. q. valde fervidus: 1 *proprie*: ACC. trag. 652 -o fulgore ardor iniectus (*i. fulmen*; fulguri -o a. i. *Ribbeck*). COLVM. 3, 1, 3 *vitis crescit* omni paene regione et omni declinatione mundi, nisi tamen glaciali vel -a (*cf.* 5, 6, 22 locis . . . -is. 5, 8, 5 aut -um aut gelidum statum caeli). TAC. ann. 14, 64, 2 -i balnei vapore. 2 *transfertur ad: animi affectum vehementem hominemque cupidum sim.*: LIV. 9, 18, 5 quid? si vini amor in dies fieret acrior *in Alexandro*? quid? si trux ac -a ira? PRVD. c. Symm. 1, 259 *Augustus Liviam gravidam in matrimonium ducens* vitricus antevenit tardum -us ortum privigni nondum geniti. *alimentum fervorem continens, ut calefaciat*: VEG. mulom. 1, 56, 8 *hordeum* recens . . . et ipsa novitate -um (praeferendum *ed. pr.*; *cf. 2, 108, 1* hordeum novum . . ., quia vehementius calet). *Kuhlmann.*

? **praefestīnanter** *v.* praefestino.

praefestīnātim *adv.* *a* prae *et* festinatim. *i. q. valde festinanter*: SISENNA hist. 117 idemque perseveraverunt, uti lex perveniret ad quaestorem ac iudices, quos vellent, instituerent -m et cupide (*trad. apud* NON. p. 161, 22 *sine explicatione; sed codd. quidam in margine exhibent* -m: festine [*v. Onions, Harvard Stud. Class. Phil. 9, 1898, 78*]; *inde corrigas* GLOSS. V 646, 26, *ubi trad.* perfestinatim).

[Friis-Jensen]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praefestīno, -āvi, -ātum, -āre. *a* prae *et* festinare.

1 *vi praeverbii temporali i. q. praepropere, praemature festinare (notio praeverbii evanescere videtur in* ITALA [*deficiente contextu de* AFRAN. *nihil constat*], *nisi vim quandam intensivam addi putes coll.* GLOSS. II 393, 58, *v. sub* praefestinus): **a** *quidlibet agendo; accedunt*: α *inf.*: PLAVT. Rud. 119 *opus est servo* isti⟨c⟩ infortunium, qui -et, ubi erus adsit, praeloqui. AFRAN. com. 395 -amus, quae sit causa, sciscere. LIV. 23, 14, 11 senatum . . ., ne deficere -rent *Nolani*, effecisse. ITALA Esth. 6, 14 (cod. 123) venerunt spadones . . . -antes vocare Aman ad cenam (*cod. 130* praedestinantes, cod. 152 -antes rogaverunt, *Corb.* venerunt . . . praefestinanter [*errore pro* -antes ?] ad Aman ad cenam illi, *Complut.* venerunt . . . vocare Aman, *gr.* ἐπισπεύδοντες τὸν Ἀμὰν ἐπὶ τὸν πότον, *Vulg.* cito eum ad convivium . . . pergere conpulerunt). DON. Ter. Eun. 401, 5 ut non sinat *Thraso* verba compleri, quin -et (praefecti *sim. var. l.*) . . . 'vere' dicere. β *obi. acc.*: NVX 98 qui *viatores* . . . ictu -to (pro- *var. l.*) munus inane petant (*sc. nuces immaturas; cf. 94* ante diem . . . decutiuntur opes). COLVM. 11, 2, 3 -tum opus nimium immature *factum* videri. AVELL. p. 100, 16 hoc (*sc. iudicium de Caelestio*) fervore fidei -tum esse. γ *ad cum gerund.*: DON. Ter. Andr. 346 proprium *est* dolentibus -are ad indicanda, quae dolent. **b** *se movendo, currendo*: HEGES. 5, 38, 2 *milites* certatim inrepere, tamen prudentiores suspecti dolum cavere, sed vulgus victoriae intentum -are.

2 *vi praeverbii locali accedit obi. loci, ante quem motus festinus fit, ut significetur fere i. q. festinando praetervehi (cf. p. 611, 63. 645, 71)*: TAC. ann. 5, 10, 3 *Poppaeus Sabinus*, quo vera seu falsa antiret, Toronaeum Thermaeumque sinum -ans mox Euboeam . . ., dein . . . angustias . . . Isthmi evadit.

? part. praes. adv. praefestinanter *v. l. 11.*

praefestīnus, -a, -um. *a* prae *et* festinus. GLOSS.[L] I Ansil. PR 423—428 -us: preproperus. precupidus. preceps. immaturus. procax. prerapidus (*textum exhibemus sec. cod. Par.*). *huc potius pertinere videtur* GLOSS. II 393, 58 πάνυ σπεύδων: -us (*ed. Steph.*; πανυπευδω: praefestino [*sed* -us *m. pr.*] *cod.; ad verbum traxit Goetz*). *Friis-Jensen.*

praefica, -ae *f.* [*a* prae *et* facere *formatum videtur, v. Leumann, Gramm. 1977, 395. Sch.*]

i. mulier, quae ante ceteros facit, sc. quae in luctu praeit sive laudatione (v. NAEV., PLAVT., AVR. OPIL. *al.), sive lamentatione (v.* LVCIL., SERV. CLOD. *al.; ad rem v. e. g. Ed. Fraenkel, Plautinisches im Plautus, 21sq., Kaufmann, Die altröm. Miete, 1964, 71sqq., Kierdorf, Laudatio funebris, 1980, 99sqq.; in appositione iuxta subst.* GELL. *sub 2)*: 1 *testimonia de notione, origine, usu*: VARRO ling. 7, 70 (*praecedit* PLAVT. Truc. 495, *v. infra*) ⟨-a⟩ dicta, ut Aurelius (*sc.* AVR. OPIL. frg. 11 F.) scribit, mulier, ab luco (*Libitinae*; ad luctum *Turnebus*) quae conduceretur, quae ante domum mortui laudis eius caneret; hoc factitatum Aristoteles scribit (*frg. 604 R.; postea affertur* NAEV. com. 129, *v. infra*) . . .; Claudius (*sc.* SERV. CLOD. frg. 8 F.) scribit: 'quae praeficeretur ancillis, quemadmodum lamentarentur, -a est dicta'; utrumque ostendit a praefectione -am dictam. frg. Non. p. 67, 10 *a muliere* neniam cantari solitam ad tibias et fides . . .; haec mulier vocitata olim -a usque ad Poenicum bellum (*cf.* NON. p. 145, 25 nenia, ineptum . . . carmen, quod a conducta muliere, quae -a diceretur, is, quibus propinqui non essent, mortuis exhiberetur). PAVL. FEST. p. 223 -ae dicuntur mulieres ad lamentandum mortuum conductae, quae dant ceteris modum plangendi, quasi in hoc ipsum praefectae (*affertur* NAEV., *v. infra. cf.* SERV. Aen. 6, 216 [*e Varrone*] populus respondens fletibus -ae, id est principi planctuum. 9, 484 -ae . . . sunt planctus principes, non doloris). NON. p. 66, 27 -ae dicebantur apud veteres, quae adhiberi solent funeri, mercede conductae, ut et flerent et fortia facta laudarent (*seq.* PLAVT., LVCIL. *infra*, VARRO frg. *supra*). SCHOL. Hor. ars 431 ('qui conducti plorant in funere') antiqui -as dicebant mulieres, quae mortuos alienos conductae plorabant, quod fit in quibusdam provinciis (*ad genus masc. apud Hor. cf. Porph. ad l.* Alexandriae . . . conducuntur, qui mortuos fleant; . . . hi . . . vocantur θρηνῳδοί). GLOSS. -a: ἡ πρὸ τῆς κλίνης ἐν τῇ ἐκφορᾷ κοπτομένη, θρηνῳδὸς ἐπ' ἐκφορᾷ. -a (pro- *trad.*): mulier lamentatrix ante feretrum. 2 *loci ceteri (non nisi in comparationibus)*: NAEV. com. 129 haec quidem . . . -a est. nam (*Varro*, quae sic *Paul. Fest.*) mortuum collaudat. PLAVT. Truc. 495 sine virtute argutum civem mihi habeam pro -a (*Varro*, -as *Non.*, profecta *codd. Plauti*), quae alios conlaudat[e] (-dare *Non.*), eapse se⟨se⟩ vero non potest. Friv. frg. 7 superabo . . . omnis argutando -as. LVCIL. 955 ⟨ut⟩ mercede quae conductae flent alieno in funere -ae, multo et capillos scindunt et clamant magis. GELL. 18, 7, 3 glossaria . . . colligitis . . ., res taetras et inanes et frivolas tamquam mulierum voces -arum (*accedit per appositionem*).

? masc. **praeficus** (*cf. l. 60sqq.*) *fortasse recte restituerunt Hagen et Goetz e glossis corruptis* GLOSS. III 307, 70 (*in capite de artificibus; praecedit* θρηνητής: lamentator) θρηνῳδός: praefixor (*cf.* 504, 57 θ.: prefixus. 522, 29 θ.: prefixos). *Kuhlmann.*

***praeficio,** -fēci, -fectum, -ficere. *a* prae *et* facere. *scribitur* pref-: DECRET. decur. Amit. (Année Epigr. 1937 n. 119) 27 (*a. 325. sed ibid.* 32 praef-). INSCR. christ. Diehl 1646, 5sq. (*a. 560*). *forma recompos.* -fac-: VEG. mil. 3, 6 p. 78, 7 (-fic- *var. l.; cf. Andersson, Stud. Veg., 1938, 182*). NOT. Tir. 22, 40[s] -it. *de formis: saepe occurrit perf., perraro indic. imperf.; pass.* praefiunt *v. p. 621, 68. legitur in versibus raro, sc. quinis locis apud* PLAVT., TER. MAVR., CLAVD., *singulis vel binis apud* TER., PACVV., VERG., OV., LVCAN., VAL. FL., SIL., STAT., PRVD., SIDON., VEN. FORT. (*v. Axelson, Unpoet. Wörter, 1945, 63*); *in oratione prosa inde ab* HEMINA, SERV. CLOD., *frequentant* CIC. *rerumque scriptores.* [*in codd. confunditur cum* prof- (praef- *restituit Kroymann* TERT. adv. Hermog. 45, 3), perf-, *ceterum cum* facere CIC. p. red. in sen. 17, praeferre CIC. *ibid.* DARES 15 (*restituitur* PAVL. FEST. p. 50). *falso trad.* CAES. civ. 3, 13, 5 (*v. supra p. 451, 16sq.*).]

I *usu originario i. q. praeponere (sc. cum obi. personae vel rei affectae [reflexive p. 621, 63; obi. e contextu supplendum est e. g.* PLAVT. Cas. 105 SALL. Iug. 7, 2]. *cf.* CHAR. gramm. p. 480, 23 B. *et* GLOSS. -o: προτάσσω. GLOSS. -it: προΐστησιν. -ecit: praeposuit. GLOSS.[L] II Philox. PR 80 -i: προηγεῖσθαι, φροντίζειν [*i. rei curandae praeesse? cf. Liddell-Scott s. v. II2b*], προτετάχθαι): **A** *cum respectu gradus, loci superioris. is vel id, cui quis -itur, indicatur passim dativo (cf.* CHAR. gramm. p. 380, 18 B.; *cum gerund. infra p. 621, 5sqq. 83. 622, 15. 21. 56sqq.; nota* sibi -ere *l. 59sq.), gen. p. 621, 29; ceterum quodam modo per praepos.* in *p. 621, 44* (in *finale p. 622, 6*), super *p. 622, 25. 62,* apud *p. 621, 63, enunt. secund. p. 621, 38. 622, 4. 41 (cf. p. 621, 78. 622, 1). haud raro accedit acc. praedic. inde a* CIC. p. red. in sen. 17 dom. 89 RVT. LVP. 1, 10 OV. ars 1, 7, *cui addi potest attributum fere dativi vice fungens, v. p. 621, 55. 622, 23; fere abundanter accedit inf.* esse, *ut intellegi possit acc. c. inf., nisi cogites de inf. finali, p. 622, 20. 64.*

1 *usu sollemni afficitur aliquis vel aliquid potestate quadam, quae ei tribuitur fere ab aliquo maiore, ut eius vice gubernet vel administret aliquid (huc spectare videtur* GLOSS.[L] II Philox. PR 79 -ere: καθιστῶσαι [-ωταις *trad.*]. *potestas eius, qui -itur, indicatur per abl.* AMM. 22, 7, 6. 29, 4, 7, *praepos.* cum CAES. civ. 3, 32, 3 AMM. 26, 4, 2): **a** *in vita publica vel re militari (addidimus exempla vitae ecclesiasticae; sed locos, ubi agunt dei vel res, ad b relegavimus)*: α *accedit dat. (gen. p. 621, 29)*: (I) *animantium, copiarum sim.*: PLAVT. Amph. 100 Amphitruo -tust legionibus, nam cum Telebois bellum est Thebano poplo (363 [*vix pertinet ad subst.* praefectus]. CAES. Gall. 1, 52, 1 singulis l. singulos legatos. 6, 32, 6 l. castrisque. BELL. Alex. 66, 1 l. Syriaeque. LIV. 22, 40, 6 l. Romanae et socium peditum equitumque duobus milibus. 25, 15, 20 TAC. ann. 14, 28, 1. *al.*). TER. Eun. 413 elephantis quem Indicis -erat *rex* (SALL. Iug. 49, 1 e. et parti copiarum pedestrium [52, 5]). Q. CIC. pet. 9 *homicidis* Gallis . . . Sulla unum Catilinam -erat. CIC. p. red. in sen. 17 quem comitiis tuis praerogativae, *sc. centuriae*, primum custodem -eras (*var. l.* feceras *probat Klotz, Rhein. Mus. 68, 1913, 493*). dom. 89 (*ad Clodium*) *mercede conducto* populo duces Lentidios Lollios . . . -eras. off. 2, 45 in bello . . . te Pompeius alae. CAES. Gall. 2, 11, 3 equitatum . . . praemisit; his . . . Pedium et . . . Cottam . . . legatos -ecit (*cf.* 7, 64, 5 his *equitibus* [BELL. Hisp. 3, 4 LIV. 3, 70, 2. 10, 40, 7]. LIV. 22, 40, 6 *supra*. CVRT. 6, 9, 21 equitatui). 3, 11, 5 D. Brutum . . . classi Gallicisque navibus -it *Caesar* (BELL. Alex. 25, 3 NEP. Milt. 4, 1. LIV. 24, 39, 12 castrisque. 35, 42, 7. *al.*). 5, 9, 1 praesidio navibusque (6, 29, 3). BELL. Hisp. 2, 2 legatos . . . exercitui (NEP. Iph. 2, 4. *al.* LIV. 32, 26, 2. *al.*). 3, 4 quibus cohortibus et equitibus (Alex. 31, 1. *cf.* PANEG. 3, 1, 5 praetoriis, *sc. c.*). LEX VRSON. (CIL I[2] 594) 103, 6 armatis (AMM. 21, 16, 3. *al.*). SALL. Iug. 7, 2. POMP. TROG. prol. 42 Parthis (*item populis gubernandis sim.*: CVRT. 9, 8, 9 Parapamisadis. TAC. ann. 2, 4, 1 volentibus Armeniis *regem. al.*). LIV. 1, 19, 5 *Numam* sacerdotes suos cuique deorum -ere (*sc. sacris eius administrandis ut* VIR. ill. 1, 1 Rheam Silviam Vestae s. -ecit *Amulius. cf. l. 78sqq.*). 4, 42, 1 quos . . . pro centurionibus sibi -erant . . . equites (5, 45, 7 AMM. 17, 13, 24). *et saepius. in vita ecclesiastica*: RVFIN. hist. 3, 23, 19 nec prius abstitit *Iohannes apostolus*, quam eum *iuvenem* . . . ecclesiae -ret ([*gr.* πρὶν . . . ἐπιστῆσαι]. VEN. FORT. vita Leob. 15, 53 *Leobinus* Carnotinae urbis e. ordinatus -itur episcopus. *item de episcopo*: AVG. civ. 19, 19 p. 388, 10 D. ille qui -itur eis quibus -itur superintendit). VITAE patr. Iurens. 60 M. quam *feminam* . . . monasterio -erant puellari (*cf.* 115 coenobio -ens patrem).

(II) *rerum variarum (sc. maxime negotiorum, officiorum)*: (A) *cum solo subst.*: HEMINA hist. 11 pastorum vulgus . . . -erunt aequaliter imperio Remum et Romulum (CAES. Gall. 5, 11, 9 *infra*. NEP. Alc. 5, 4 pari . . . i. [*abl. modi intell. Nipperdey-Witte ad l.*]. IVST. 11, 5, 1 imperiis). CIC. Manil. 27 de imperatore ad id bellum deligendo ac tantis rebus -endo (*cf. ibid.* tantis rebus ac tanto bello. 49 ei *bello* imperatorem. CAES. Gall. 5, 11, 9 toti bello imperioque. NEP. Dat. 2, 3 ei . . . rei. *al.*). dom. 24 rei maximae, *sc. annonae*, . . . summum virum (*cf.* 25 rei frumentariae. har. resp. 43. TAC. hist. 4, 68, 2 annonae. SVLP. SEV. chron. 11, 11, 7 rei . . . annonariae). 127 ubi te isti rei populus Romanus -erat? (*sc. dedicationi ut* Att. 4, 2, 3 nominatim ei rei -ctus). rep. 2, 26 sacris . . . pontifices quinque -ecit *Numa* (*cf.* PLIN. nat. 9, 27 puerum Alexander Magnus . . . Neptunio sacerdotio -ecit [IVST. 10, 2, 4]). leg. 2, 66 *sepulcrorum* procurationi certum magistratum. Att. 10, 3 quem cuique regioni aut negotio -isset *Caesar* (16, 16[a], 5 *sc. agro Buthrotio dividendo*. LEP. Cic. fam. 10, 34, 2 *nulli* n. CAES. Gall. 7, 61, 2 *transmissui*. civ. 1, 87, 4 *castris faciundis*. PAVL. FEST. p. 50 'cum potestate est' dicebatur de eo, qui a populo alicui n. -batur [*edd.*

[van Leijenhorst]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praeter Lindsay, praeferebatur *codd.*]. Heges. 3, 3, 2). *al.* Liv. 4, 51, 2 quaestioni, *sc. Postumianae caedis* (Amm. 22, 3, 9. *cf.* Amm. 23, 2, 3 Syriacae iurisdictioni). *et saepius. in vita ecclesiastica*: Hier. epist. 52, 9, 2 scit episcopus ... quem dispensationi (-ne *vel* dispensatorem *var. ll.*) pauperum curaeque -at. Ⓑ *accedit gerund.*: Cic. dom. 20 pecuniae deportandae et ... bello gerendo M. Catonem -isti (*cf.* Tac. ann. 15, 25, 2 Corbulo ... gerendae rei, *sc. bello*, -itur). Liv. 4, 8, 7 censui agendo. 39, 20, 4. Vell. 2, 79, 1 aedificandis navibus *eqs.* Plin. paneg. 62, 2. Tert. nat. 2, 8, 15 Pharao universae Aegypto et frumentandae et exinde curand⟨ae⟩ eum *Ioseph* -ecit. Clavd. 24, 115 regendis rebus. *al.*

(III) *locorum*: Cic. Lig. 2 si quemquam alium provinciae -isset (Att. 6, 6, 3. 7, 1, 1 Caes. civ. 2, 21, 4. *cf. et* Plavt. *l. 75*). Deiot. 24 (*ad Caesarem*) ei, quem Asiae -eras, nulla in re defuit *Deiotarus* (*item cum nomine provinciae sim.*: Att. 5, 21, 6 fratrem hibernis et Ciliciae -eci. fam. 6, 6, 10 Galliae. Hirt. Gall. 8, 52, 2 Galliae ... togatae. Bell. Alex. 66, 1 Syriae. Tac. ann. 2, 66, 2 Moesiae. *al.*). Att. 10, 3 cuique regioni (Cvrt. 6, 6, 13 r. quam antea obtinuerat *Satibarzanes*). Caes. Gall. 1, 10, 3 munitioni quam fecerat (*cf.* 6, 29, 3 ei loco praesidioque). 5, 47, 2 Samarobrivae (*item urbibus oppidisve regendis, gubernandis*: civ. 1, 36, 1 urbi, *sc. Massiliae.* 2, 18, 2 oppido Gadibus. 3, 32, 3 *infra.* Liv. 45, 26, 2. Epist. imp. Aug. Suet. Claud. 4, 3 urbi, *sc. Romae. al.*). 6, 32, 6 castris (civ. 1, 18, 5 Liv. 4, 27, 9. 24, 39, 12 Sidon. carm. 2, 91. *cf.* Hirt. Gall. 8, 2, 1 hibernis [Vell. 2, 113, 3. *adde* Cic. Att. 5, 21, 6 *supra*]. Liv. 25, 15, 20 stativis). civ. 3, 32, 3 non solum urbibus, sed paene vicis castellisque singuli cum imperio -bantur. Nep. Eum. 3, 2 parti Asiae. Liv. 9, 38, 2 *Scipio*, quem senatus maritimae orae -erat (21, 23, 2. 31, 33, 2 navibus maritimaeque o. Vell. 2, 73, 2 Clavd. 8, 307). *al. accedit gen. sec. gr.*: Ivl. Val. 3, 58 (*Alexander in testamento*) Babyloniae ... et adiacentium regionum -o Seleucum (*Hist. Alex. M. I p. 142, 2 Kr.* τῆς ... Βαβυλῶνος καὶ τῆς προσηκούσης αὐτῇ Σέλευκον ὁπλοφόρον, *sc. verbo creandi intellegendo*).

β *cetera exempla* (*hic illic vergit in notionem constituendi, creandi, ut e. g.* Plavt.): (I) *formae variae*: Plavt. Amph. 211 quos -erat Amphitruo (*cf. 205* eos legat, *213* legatos nostros). Pacvv. trag. 322 nos illum interea -endo (proliciendo *Ribbeck, alii alia*) propitiaturos facul remur. Cic. Verr. II 2, 144 aliquem procuratorem -ere, qui statuis faciundis praeesset (*item cum enunt. relat.*: Nep. Dion 9, 1 a foribus qui non discedant, certos. Frontin. aq. 97, 8 binos ..., quorum arbitratu aqua in publico saliret. Tac. ann. 6, 11, 1 *aliquem*, qui consulare munus usurpet). 5, 60 ut is ... pecuniam tractaret, quem ipse -isset *Verres.* Manil. 69. dom. 136 nisi eum *censorem* populus Romanus nominatim -isset, *sc. dedicationi.* Sest. 41 in ... exercitu ... inimici mei fratrem -erat *Caesar* (Rvt. Lvp. 1, 10 hunc ... in conficiendo negotio principem. Fest. p. 177 in ea centuria. Vell. 2, 105, 1 ⌊in iis⌋ quae minoris erant discriminis Sentium Saturninum [iis *edd. nonnulli*]. *cf. p. 620, 45*). Att. 6, 3, 5 *Scaptius* quia non habuit a me turmas equitum ..., fortasse suscenset, aut quia -ctus non est. 6, 5, 3. 7, 3, 5 Bibulus de provincia decessit, Veientonem -ecit. fam. 2, 15, 4 Coelium praeposui provinciae ...; *non* erat superiore honore usus, quem -rem. Liv. 21, 4, 4 alium quemquam *atque Hannibalem.* 21, 12, 1. 26, 28, 5 Galliae et legionibus praeesset, quem consul -isset. 29, 34, 1. 30, 41, 8 Cvrt. 5, 6, 11. 6, 6, 20 Satibarzanen quem ⌊satrapam⌋ Ariorum ipse -isset *Alexander* ([⌊ ⌋ *del. Lindgren, Stud. Curt., 1935, 72*, satrapeae *edd. plerique*]. *item accedit acc. praedic. cum gen.*: Decret. decur. Amit. [Année Epigr. 1937 n. 119] 32 C. Sallium ... patronum ordinis et patriae. Ps. Rvfin. Ios. bell. Iud. 1, 9 p. 613 ipsum *Herodem* ... totius Syriae procuratorem [*gr. 1, 225* καθιστᾶσιν]). Tac. hist. 2, 23, 4 ann. 2, 43, 2. 4, 46, 1. 12, 42, 1 transfertur regimen cohortium *praetoriarum* ad Burrum ... gnarum ..., cuius sponte -retur. Gran. Lic. p. 32, 6. Apvl. mund. 30 *dux* quem -erit *ille*, penes quem est summa rerum. *al. in vita ecclesiastica*: Cypr. unit. eccl. 10 qui *haeretici* se ultro apud temerarios convenas ... -unt, qui se praepositos ... constituunt. Inscr. christ. Diehl 1646, 5 (*a. 560; e codice*) seniores ... probos s(an)c(t)itate [re] prefecit (*sc. cellis*), quibus ipse ⌊prefuit⌋ primus homo Victorianus abb(as) (⌊ ⌋ *de Rossi;* '*an* praefectus fuit*?' Diehl*; -ecit *cod.*). Ven. Fort. carm. 8, 3, 60 *abbatissa* alumnam -it (perf-, prof-, -ecit *codd. aliquot*) ..., suo constituendo loco. (II) *pass.* praefieri *i. q. praeesse incipere vel praeesse* (*cf.* defio *vol. V 1, 326, 47 sqq.*): Serm. Caspari p. 209, 9 in illis diebus veniunt ad regnum Romanum duo fratres, et uno ... animo -fiunt (*ita codd.*, -sunt *Caspari dubitanter in textu*).

b *usu vario* (*sublucet usus sub a illustratus l. 75. 81. p. 622, 4*): α *-untur homines* (*angeli p. 622, 26*): (I) *ab hominibus*: Ⓐ *cum dat.*: Plavt. Pseud. 158 (*leno ad servum*) te cum securi caudicali -o provinciae. Stich. 683 cado te -o, Stiche (*cf. 702* strategum te facio huic convivio). Ter. Eun. 541 Chaeream ei rei -ecimus, *sc. convivio praeparando.* Serv. Clod. frg. (8 F.) Varro ling. 7, 70 quae -retur ancillis, quemadmodum lamentarentur, praefica est dicta (*de veriloquio cf. infra p. 622, 5*). Cic. Planc. 62 quem *servum* vilicum imponeremus, quem pecori -remus. Att. 6, 3, 2 quanto tua provincia melior! ... quem videbitur -es Thesprotiae. Colvm. 1, 7, 5 (*de vilico nequam*) cavere, ne talis -atur negotio, aut iam praepositus ut submoveatur curare (Clavd. Don. Aen. 1, 675 p. 134, 7 n. expediendo). Tac. hist. 1, 25, 1 e libertis Onomastum futuro sceleri -ecit *Otho.* Tert. pudic. 9 p. 237, 27 eum *filium prodigum quidam* -ecit porcis, ut (in *trad.*) ... id ... pecus pascere⟨t⟩. Clavd. 17, 43 *peritus remex* -itur lateri custos (*i. pausarius vel* τοίχαρχος). Ⓑ *cetera exempla*: Plavt. Cas. 105 quin ruri es in praefectura tua? ... :: non sum oblitus officium meum: -eci, ruri recte qui curet tamen. Pavl. Fest. p. 223 quae *praeficae* dant ceteris modum plangendi, quasi in hoc ipsum -ctae. Colvm. 1, 8, 2 *vilicus* de iis -atur, qui servitutem laboriosam toleraverunt (*1* praeponere).

(II) *a deis*: Ⓐ *cum dat.*: Verg. Aen. 6, 118 (*ad Sibyllam*) te ... lucis Hecate -ecit Avernis (*sim.* 6, 564). Ov. ars 1, 7 (*poeta loq.*) me Venus artificem tenero -ecit Amori. Sen. benef. 2, 29, 3 *dei* nos in hoc pulcherrimo domicilio voluerunt secunda⟨s⟩ sortiri, ... terrenis -erunt. Val. Fl. 2, 302 (*ad Dianam de Hypsipyles patre*) hic illum tristi, dea, -is arae. Stat. silv. 5, 1, 114 *Pythiam* pater arcani -ecit hiatibus antri Delius. Tert. apol. 32, 2 *deus* gentibus illos -ecit *imperatores.* adv. Marc. 2, 4 p. 338, 13 *hominem dei* bonitas -ecit universis fruendis atque regnandis (*cf.* Prvd. ham. 680 cum te dominum cunctis ... -ret *deus*). Optat. 1, 21 p. 24, 2 tot milibus filiorum Israhel ... Aaron sanctum unum -erat sacerdotem *divina providentia.* Sacr. Leon. 285 *Petrum* caelorum clavibus -isti, *domine.* 291 apostolos ... quos eidem *gregi tuo, domine,* -isti (contulisti *var. l. ipsius codicis*) operis tui vicarios esse pastores. 954 cum pontifices summos regendis populis -isses, *domine.* Ⓑ *cetera exempla*: Tert. adv. Iud. 2, 11 in paradiso constituens eum *Adam* incircumcisum colonum paradisi -ecit *deus* (paradiso *var. l., sed v. Tränkle, 1964, ad loc.; ad rem cf.* Hilarian. curs. temp. p. 158, 14 quem *hominem deus* liberum dominumque super universa sua -ecit). 9, 23 quos *angelos* ministros suae virtutis deus -it (Rvfin. Basil. reg. 2 p. 490ᴰ *ad adiuvandos homines deus* -ecit a., destinavit prophetas).

(III) *a rebus*: Cic. ad Q. fr. 1, 1, 27 *si* te sors Afris aut Hispanis aut Gallis -isset. Sen. benef. 4, 31, 2 ⟨C.⟩ Caesarem orbi terrarum -ecit *providentia* (Clavd. 28, 586 *constantiam Stilichonis Honorium* parvum -isse o.). Amm. 14, 11, 30 *fortuna Dionysium regem* Corinthi litterario ludo -ecit. Sidon. epist. 2, 4, 3 te condicioni huic, *sc. tutelae*, meritorum ratio -ecit.

β *-untur dei sim.* (*sc. sive a numine superiore sive ab hominibus illis potestatem quandam tribuentibus, adiudicantibus; accedit dat. rei praeter l. 41*): Cic. nat. deor. 1, 33 *Aristoteles* modo mundum ipsum deum dicit esse, modo alium quendam -it mundo (*inde* Min. Fel. 19, 9. *cf.* Avg. civ. 4, 10 p. 157, 16 D. qui diversos deos diversis mundi partibus -erunt). 3, 93 cur non rebus humanis aliquos otiosos deos -it *mens divina*? Ov. epist. 12, 89 Iuno sacris -cta maritis. Fronto p. 217, 10 v. d. H. *Iuppiter secum agitavit* de suis germanis fratribus unum -ere, qui nocti atque otio hominum curaret (p. 217, 26 *Somnum* nocti et otio -it [-ecit *trad.*]). Apvl. met. 6, 18, 5 cui *flumini* -ctus Charon. Tert. adv. Marc. 2, 27 p. 373, 15 omni dispositioni suae voluntatique -ecit (*deus Christum ut*: Arnob. nat. 2, 65 p. 143, 10 M. huic muneri officioque, *sc. vitae dandae*). adv. Val. 16 p. 195, 17 *Christus* vicarium -it (*trad.*; -cti *Kroymann aliter interpungens*) Paracletum Soterem (*sc. aeonem quendam*). Arnob. nat. 3, 26 (*de Marte et Venere*) ex quibus unum -itis proeliis, amoribus alteram. Avg. civ. 18, 14 p. 274, 16 D. Orpheum *fere ut deum* ... infernis sacris ... -ere. *al.*

γ *-untur res incorporeae* (*accedit dat. praeter* Sacr.): Cic. Tim. 21 *deus animum* ut dominum atque imperantem oboedienti -ecit corpori ([*gr. 34ᶜ* συνεστήσατο]. *cf.* Avg. vera relig. 11, 21 frui corporibus, quibus eam *vitam* deus -ecit). div. 2, 12 nec locus nec materia invenitur, cui divinationem -ere possimus: vide igitur, ne nulla sit divinatio. Tert. anim. 17, 11 qui *deus Academicorum* cunctis operibus suis intellegendis incolendis ... mendaces dominos -erit sensus. patient. 6 p. 10, 17 ampliandae adimplendaeque legi adiutricem suam patientiam -ecit *fides.* Sacr. Gelas. 686 M. licet actione (-ni *Tommasi*) paenitentiae metas temporum -amus.

2 *usu deflexo afficitur aliquis qualibet praestantia*: Ambr. epist. 14, 8 F. (*ad gen. 21, 13*) filium ... ancillae, *sc. Ismael*, super nationes -ecit *deus* quasi simplam conferens patrimonii, filio autem Sarrae dupla dedit (*nisi ad 1*). Comm. apol. 263 in quorum stadia gentiles esse -ecit *deus* (*i. Iudaeis in cursu, quem suum putaverunt, anteposuit; ad II trahunt Durel, Commodien, 1912, 277 et Dombart in schedis nostris*). Ps. Chrysost. de solstit. Migne suppl. 1, 559 (*ad Matth. 11, 11* nemo ... maior Iohanne baptista) si dignatio -it (-ecit *var. l.*), *sc. patriarchas inter homines*, non tamen conceptio vel nativitatis adnuntiatio *ut Iohannem.* CE 1307, 2 istic ... Glypte iacet, omnibus olim quas Venus inspexit -enda bonis.

B *cum respectu seriei, positionis anterioris* (*de syn.* praelocare, praemittere *al. v. Werth, De Terentiani sermone, 1896, 308*): Ter. Mavr. 648 Aeolicus usus ... digammon -it, *sc. initio vocum quarundam.* 872 semivocalis quod una -i possit, *sc. litterae r.* 885 Graecus secundam *liquidam* (*m*) tertiae (*n*) ... -it, ... quando μνήμην ... dictitat (*item cum dat.*: 912 mutis ... -i *litteram s.* 935 *litteram x* vocalibus).

II *usu recentiore i. q. antea, prius facere* (*sc. cum obi. rei effectae*): **A** *part. perf. pass.* -ctus (*cf.* infectus. *respiciuntur quae ab animantibus fiunt praeter p. 623, 3. 5; n. plur. pro subst. l. 82*): Vita Anton. 32 p. 46, 5 (*de nuntio*) nonne gesta antecessit nuntiare, aut non gesta? utique, iam -cta ([perf- *considerat Garitte*]. *gr.* τὰ ... γενόμενα [*vix* γιν-]). Cael. Avr. acut. 2, 10, 74 humore ... -cta dentium distantia ex ore detracto ([praef- *Bendz, Emendationen zu Cael. Aur., 1954, 53,*

[*van Leijenhorst*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

prof- *trad.*]. *item abl. abs.*: 3, 3, 21 -cta sanguisugarum vulneratione. 3, 16, 128 -cto obstaculo oculorum. chron. 2, 1, 22. 2, 14, 218 ulceratione cutis -cta). 3, 17, 174 *cineres miscendi sunt* laxativo liquori ex decoctione congruarum materiarum -cto. chron. 5, 4, 71 sanguis ater . . . ex ulcere -cto. **B** *ceterae formae*: GLOSS.^{L} II Philox. PR 59 -ecit: . . . προεποίησεν. *vix recte trad.* SIL. 15, 660 (*dux ad milites*) quantum . . . meus -erit ensis, tantum intrate loci (patef- *Odus, probant edd. et Blomgren, Siliana, 1938, 11 sq.*). *ceterum huc trahunt quidam p. 622, 65.*

p. p. p. pro subst. ***praefectus**, -ī *m.* (*de vi participii servata v. infra l. 59*). *scribitur*: praif-: CIL I^{2} 398 VI 8399. X 797 (*ter, sed ibid. semel* praef; *aet. Claud.*). 3865 INSCR. Année Epigr. 1974 n. 671. pref-: LEX VRSON. (CIL I^{2} 594) 126, 46. 131, 13 (*sed ibid.* praef-: 134, 39. *al.*, praf: 128, 12). PAP. mil. Fink 9, 2 m (*saec. I ex.*). CIL III 4111 (*bis*). *et saepe* (*nota* CIL III 6746 prefaec). -fct-: CIL III 8472. VI 32770. *al.* *c. apice* práef- *vel* praéf-: CIL IX 4169. X 1081 -ó. XIII 6816 (*aet. Tib.*). PAP. Corp. 43 (*fere a. 100? ex opere hist.*) -í. *al.* *abbreviatur* (*cf. Lindsay, Not. Lat., 1915, 436, 104*): praef (*vel* pref; *cf.* praf *l. 13*): *passim in titulis iam liberae rei p.* (*v. indicem ad CIL I^{2} 2*). *ceterum* praefec: LEX Rubr. (CIL I^{2} 592) 1, 16. *al. ibid.* EDICT. imp. Aug. de aq. Venafr. (CIL X 4842) 39. CIL II 49. *al.* praefe: CIL III 3426 (*saec. III ex.?*). prae (*vel* pre): CIL II 3271. III 14712 (*aet. Tib.*). IX 3926 XI 323. *al.* pra: CIL I^{2} 2294. prf: CIL XII 5494 (*a. 435*). *fortasse etiam p. 605, 16.* p̄f̄c̄: LIV. 43, 22, 4 (*cod. V*). pf: ?PAP. mil. Fink 89, 1 verso (*a. 216*). CIL VIII 2395. XIII 10030, 5c (*aet. Theoder.*). COD. Theod. 2, 10, 1. *al.* pr: INSCR. numm. Grueber cat. Brit. mus. I p. 525 n. 4050 (*a. 46 a. Chr.*). CIL V 4921 (*a. 28?*). *et saepe* (*hic illic dubium an* praetor *lateat, ut e. g.* CIL I^{2} 2648). p: FAST. quattuorv. et quinq. a. 69 *et* 70 (Inscr. Ital. XIII 1 p. 267) *quater.* CIL IX 4519. 5897 (*saec. IV ex.*). *al.* (*in codd. v. p. 626, 69 sqq.*). *littera notae ultima geminata significantur duo vel plures -i* CIL X 6569 (*saec. III in.*) praeff (VIII 23963 [*saec. III*]. PAP. Corp. 325 [*a. 251*] preff [*sexies*]. *al.*; *cf.* CIL VIII 23219 praeffector(um)). XIV 4398 (*aet. Gord.*) praee. VI 32031 (*a. 525*) pp; *tres -os indicat* CIL VI 31338 a (*a. 214*) praefff. III 12330 (*saec. IV*) praeee. NOT. Tir. 70, 76 sqq. *de formis*: *nom. sing.* -os: CIL I^{2} 398, *plur.* -ei: CIL I^{2} 1710. prae- *corripitur in exitu versuum heroicorum inconditorum* CE 519. 622. *legitur inde a* CIL I^{2} 398 (*in vasculo antiquissimo*), PLAVTO, CATONE, *maxime in titulis et apud rerum scriptores (affertur e libris linteis a* LIV. *p. 625, 40), raro in versibus* (*sc. singulis vel binis locis in* OCTAVIA, IVV., CARM. c. pag., CLAVD., SIDON., *ternis apud* PLAVTVM, RVT. NAM., VEN. FORT., *pluribus apud* AVSON., PRVD. perist. 2 *et* 10, CORIPP., CE); *abiit in serm. gr.* πραίφεκτος *inde a* POLYB. (*abbreviatur fortasse* πριφ INSCR. monum. Asiae Min. ant. III 43). [*confunditur in codd. imprimis cum* prof-, *e. g.* CIC. de orat. 2, 269 *et saepe* (*falsa var. l.* CAES. civ. 1, 34, 2; *falso trad.* TAC. ann. 6, 11, 1; *restituitur* LIV. 45, 31, 14 SEN. dial. 11 [12], 19, 6. *al.*), *et cum* perf- *e. g.* CVRT. 8, 3, 17 COD. Iust. 12, 1, 5 pr. (*restituitur* HIER. epist. 66, 9, 2. VITAE patr. Iurens. 48 M.; *falso trad. superl.* -issimus *pro* perfectissimus CIL VI 37123 [*compendio exemplaris propositi perperam soluto? v. etiam p. 632, 38*]), *ceterum cum* praeceptus (-ceptum) NOVELL. Theod. 15, 1, 1 COD. Iust. de cod. confirm. tit. (*restituitur* CAES. civ. 3, 32, 4), praefatus COD. Iust. 1, 23, 5 tit. EPIST. imp. Const. Aug. c. Cresc. 3, 70, 81 p. 486, 2. *et al.*, praetor COD. Iust. 1, 26 rubr. *al.* (*cf. p. 628, 9*), praepositus VVLG. III reg. 4, 7. COD. Theod. 2, 1, 9 (*compendio perperam soluto ut saepius ibid., v. Mommsen in ed. p. CXXXVIII, et apud* CASSIOD. var., *v. eundem in ed. p. XX*), praefectura NOT. dign. or. 41, 30 (*et saepius ibid.*). COD. Theod. 11, 14, 1, *et cum aliis vocibus. e coni. dub.*: LIV. 24, 36, 3. 45, 12, 1 AVR. VICT. Caes. 20, 21. *al.*]

i. q. *praepositus* (*item* GLOSS.). *vis participii verbalis sublucet hic illic in iuncturis cum dat., cf. p. 624, 68 sqq. ad rem et v. p. 625, 23. 51. 628, 17. 34. 49. 51. al.* -us *apponitur aliis subst. p. 629, 64, ratione non prorsus perspicua p. 626, 13; ipse determinari videtur subst. eodem casu appositis l. 79. p. 628, 35. 632, 63. 66.*

CAPVT PRIVS: *in vita publica vel re militari fere de eo, qui a magistratu, rege, principe instituitur, ut aliquid sua vice curet, administret (addidimus -os collegiorum sub IIB3). gr. et in* GLOSS. *plerumque respondet* ἔπαρχος, *quod infra non adnotavimus, ceterum* προτεταγμένος, ὕπαρχος, ἔξαρχος, τύραννος. *al.*; *cf. Magie, De Romanorum . . . vocab. sollemnibus in gr. serm. conversis, 1905, passim. rem fusius tractaverunt e. g. Enßlin, Reinmuth, Sachers, RE XXII 1257 sqq. 2347 sqq.*

I *in universum* (*sc. solum ponitur vel hic illic cum determinatione eius, qui -um instituit*): **A** *apud Romanos*: **1** *vario respectu*: **a** *de quibuslibet -is* (*sc. quorum munera e contextu certe colligi non possunt aut prorsus ignorantur; selecta inde a* SALL.): CIL I^{2} 398 Q. Lainio Q. f. praifectos pro trebibus (*i.* tribubus) fecit (*item in titulis ad opera constructa spectantibus* [-*i operi faciundo aut municipii vel pagi intellegi possunt*]: 780 [*fere a. 47 a. Chr.; fort. de munere militari*]. 1710. 1719. 1759. 2275. 2294. *fort. etiam* 2648 [*v.* INSCR. lib. rei p. Degrassi 539 *ad l.*] *et* CIL V 1886 -us archit(ectus) [*vix* architectorum *solvendum*]). LEX agr. (CIL I^{2} 585) 55 -us milesve (*contextu lacunoso ut* CIL I^{2} 1860). SALL. Catil. 59, 6 annos triginta tribunus aut -us aut legatus aut praetor . . . in exercitu fuerat *Petreius*. OCTAVIA 782 trepidi cohortes ecce -i trahunt praesidia ad urbis. QVINT. inst. 6, 3, 64 -o, quem ignominia mittebat *Augustus*. IVV. 7, 92 -os Pelopea, *i. mimus eam agens*, facit, Philomela tribunos. TAC. hist. 3, 19, 2 opes Cremonensium in sinu -orum legatorumque fore. *al.* **b** *de eis, qui aetate liberae rei p. a proconsule vel propraetore in administranda provincia muneri alicui praeficiebantur* (*ad rem v. Marquardt, Staatsverwaltung I 553 sq.*): CATO or. frg. 2 (173 M.) numquam ⟨ego⟩ -os per sociorum vestrorum oppida imposivi, qui eorum bona, liberos diriperent. CIC. Verr. II 1, 73 *propraetor ad iudicium* adduxerat etiam -os et tribunos militaris suos (3, 134 quaestores, legatos, -os, t. suos [Cluent. 99 Att. 5, 17, 2 fam. 3, 8, 7]. Rab. Post. 13 t., . . . -i, . . . scribae, . . . comites omnes magistratuum. *al.* CAES. Gall. 1, 39, 2. *al.* LIV. 39, 5, 17. *al.*). 2, 29 *cum quidam* non impetraret, uti se -um in Africam duceret *Scipio* (*sim. ibid. iterum et* de orat. 2, 269). Att. 5, 7 ait se Pompeius quinos -os delaturum *eqs.* 5, 21, 10 sin *Scaptius* -us vellet esse syngraphae causa. 6, 1, 2 quid dicam de illius -is, comitibus, legatis ? (CAES. Gall. 4, 22, 3. *al., v. etiam l. 8*). 6, 3, 6 petere cibaria -i (profecto *codd. plerique*). *al.* CAES. civ. 3, 32, 4 provincia differta -is atque exactoribus. LIV. 43, 2, 12 ne -i in oppida sua, *sc. Hispanorum*, ad pecunias cogendas imponerentur. *al.*

2 *respiciuntur certae quaedam praefecturae* (*sc. quae variis modis e contextu colligi possunt; specimina selecta*): POLYB. 6, 26, 5 οἱ καθεσταμένοι μὲν ὑπὸ τῶν ὑπάτων ἄρχοντες, προσαγορευόμενοι δὲ πραίφεκτοι (*sc. sociorum ut* 6, 34, 4. 6, 37, 8. LIV. 8, 36, 6 legatis tribunisque et -is. 24, 40, 10 [*antea de eodem*: -o socium]. 25, 1, 4. *al.*). CAES. Gall. 4, 11, 6 ad -os, qui cum omni equitatu antecesserant (*sc. equitum ut*: HIRT. Gall. 8, 48, 3. 6. 7 [*de eodem* 8, 48, 1 -us equitum]. BELL. Hisp. 26, 1 turmae Cassianae . . . et -o. CIC. Marcell. 7. LIV. 22, 42, 4 Statilium -um cum turma Lucana . . . mittit. *al.*). LEX Rubr. (CIL I^{2} 592) 1, 16 IIvir IIIIvir -usve (*de -o iure dicundo ut ibid.* 1, 41. 2, 15 LEX VRSON. [CIL I^{2} 594] 68, 23. 71, 27. *al.* FAST. Venus. a. 32 a. Chr. [Inscr. Ital. XIII 2 p. 60]. FEST. p. 233 solebant ire -i . . . in haec oppida: Capuam, Cumas, Casilinum *eqs.* LEX Salpens. [CIL II 1963] 1, 23. 25. *al.*). SALL. Iug. 67, 3 oppido undique clauso Turpilius -us . . . profugit (*de eodem* 66, 3 -um oppidi. *item de -o praesidii sim.*: 77, 1 praesidium -umque eo *mittere*. LIV. 24, 39, 2 -us Romanus, *sc. Hennae.* 25, 8, 10. *al.*). SEN. apocol. 13, 5 -i duo Iustus Catonius et Rufrius Pollio (*de -o praetorio ut*: clem. 2, 1, 2 Burrus -us tuus. OCTAVIA 805 TAC. hist. 1, 5, 1. 1, 82, 2 ann. 4, 7, 2. *et saepissime*). IVV. 4, 78 Pegasus . . . positus . . . vilicus urbi; anne aliud tum -i? (*de -o urbis ut*: CIL VI 30865 [*a. 175*] tabul(arius) -i. *ibid.* librario quadratario -i. VLP. dig. 14, 1, 1, 18 TERT. nat. 1, 16, 19. *al.*). *sim. al., sed exempla aetatis imper. determinatione carentia plerumque ad -um praetorio, rarius ad -um urbis spectant; alia maxime in contextu, unde determinatio facile colligitur, inveniuntur, v. e. g. de -o Aegypti* SEN. dial. 11 (12), 19, 6 nat. 4, 2, 7, *de -o cohortis* PAP. Corp. 112 I 25 (*saec. II in.; in pridiano cohortis ut* 118 I 5 [*a. 156*]).

B *apud exteros vel in qualibet civitate* (*selecta post* CIC.; *ceterum addas p. 631, 34 sqq. 38 sqq. et cf. p. 627, 29. 628, 13. 40. 80. al.*): PLAVT. Most. 941 *id quod agitis* ⟨nihi⟩l ad me attinet? :: nisi forte factu's -us novos (*gr.* ἀστυνόμος *latere putat Terzaghi, 1929, ad l.*). CIC. rep. 4, 6 nec vero mulieribus -us praeponatur, qui apud Graecos creari solet, sed sit censor *eqs.* (*respicitur* γυναικονόμος, *cf. p. 630, 5*). CAES. Gall. 7, 76, 3 (*exercitus Gallorum recensetur*) numerus . . . inibatur, -i constituebantur. BELL. Afr. 48, 1 -o Saburra cum parte exercitus . . . relicto *a rege Iuba*. SALL. Iug. 74, 1 itinera -osque in dies mutare *Iugurtham*. NEP. Milt. 4, 2 -i regii, *sc. Datis Artaphernesque* (*de imperatoribus, satrapis sim. regum Persarum ut e. g.*: Alc. 5, 2 reg. 1, 5. POMP. TROG. prol. 6 bellum . . . gestum . . . cum Persicis -is. VAL. MAX. 6, 9 ext. 5. CVRT. 3, 8, 17 *rex* ipse . . ., an -orum aliquis. 4, 9, 1. *al.*). LIV. 22, 22, 9 Bostaris -i, *sc. Sagunti.* 23, 18, 1 Hannibal . . . Gaetulos cum -o . . . praemittit. 31, 46, 6 coniunxerant se iis . . . cum -o Agesimbroto viginti Rhodiae naves (*item classis vel navium e. g.*: 36, 20, 5 naves regiae cum -o. 37, 13, 11 duas Rhodias triremes cum -o Epicrate. *al.*). *et saepius, sc. tam de maioribus quam de minoribus muneribus.*

II *accedunt determinationes, quibus munus, officium -i indicatur vel colligi potest*: **A** *praemonenda generalia*: **1** *de forma determinationum*: **a** *gen. vel dat. subst. passim (nota gen. qual. p. 625, 53); accedit insuper gerund. e. g. p. 625, 58. 629, 33. 78. 630, 2. 24. al.* *uterque casus invenitur inde a* PLAVTO; *usus variatur etiam in singulis iuncturis, quod infra distinximus quoad fieri potuit. grammatici veteres usum varium explicare student, sc. voci -us in iuncturis cum dat. fere vim participii, cum gen. vim nominis tribuentes, v.* PROB. inst. gramm. IV 120, 37 monemus quod -i excepto praetorio . . . non tantum dativo, sed et genetivo iungantur (*aliter* CLEDON. gramm. V 12, 26 -us praetorii dici debet, non -us praetorio). CHAR. gramm. p. 99, 20 sqq. B. -us fabrum ut dici possit ex antiquitate duravit, sicut . . . -us urbis; dicimus . . . '-us fabris' participialiter, sed elegantius est ab antiquis usurpatum (*utrumque casum praebent idem* p. 380, 14 sqq. *et* GLOSS.). ARVS. gramm. VII 499, 1 -us illius (*affert p. 627, 53*) . . .; -us illi (*affert p. 620, 40*) . . .; -us in illo (*affert p. 621, 43*). CLEDON. gramm. V 12, 13 sqq. -us urbis rationabilius dicitur quam -us urbi, quia nomen est dignitatis, non participium *eqs.* 13, 35. 43, 24 PRISC. gramm. III 160, 5. *al.* **b** *aliae formae*: *enunt. relat. p. 626, 2. 9. 627, 27. 65. 631, 24; adi. p. 625, 14. 626, 1. 24. 627, 20 sqq. 26. 628, 8. 10; praepos.* ad *p. 629, 42. 630, 52* (*iunctura laxiore p. 625, 82*), per *p. 627, 24,* de *et* super *v. sub C2; ?acc. p. 625, 78.*

[*van Leijenhorst*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

2 *de ordine verborum: determinationes fere postponuntur; antecedunt perraro in titulis (e. g. l. 21. p. 627, 2 et* S. C. de sumpt. lud. glad. [CIL II 6278] 44. 50), *saepius in libris, v. e. g. p. 626 , 38. 627, 72. 628, 24. 34. 44. 69. 81.*

B *respiciuntur praefecturae quaedam potiores (de muneribus aetatis prioris v. maxime l. 77 sqq. p. 627, 49. 629, 17. 22. exemplis ad ipsa munera sollemnia pertinentibus addidimus nonnumquam alia, ut appareat, quatenus iisdem iuncturis alia, sc. minora vel extraordinaria vel externa, significentur*): **1** *in administranda re publica* (-os fabrum *v. sub 2e*): **a** *Aegypti* (*cf.* GLOSS. -us Aegypti: ἔπαρχος Αἰγύπτου): CIL III 14147^{5} (*a. 29 a. Chr.*) Cornelius ... Gallus ... -⟨us Alex⟩andreae et Aegypti primus ([*gr.* πρῶτος . . . ⟨ἐπὶ⟩ τῆς Αἰγύπτου κατασταθείς]. 6588 [*a. 14/13 a. Chr.*]. *et passim, v. vol. I 958, 35 sqq.*). COD. Theod. 8, 5, 37 ad Palladium -um Aug(ustalem) (*saepius, v. vol. II 1408, 19 sqq.; vix iam* CIL III 35 [*a. 82*], *ubi aut solvendum* Au-g(usti) *aut corrigendum* Aeg(ypti)). RVFIN. hist. mon. 19 p. 442^{A} -o Alexandriae.

b *aerarii* (GLOSS. -us aerarii: ἔξαρχος γαζοφυλακίου): **α** *sine additamentis* (*spectat ad aerarium militare vel Saturni; municipiorum* CIL XI 3614, 8 [*a. 113*]. XIV 3500): CIL XIV 2604 (*saec. I a. Chr. ex.?*) aerario -us (*item dat.*: PLIN. paneg. 92, 1 nobis -is ae. MAVRIC. dig. 49, 14, 15, 4 a -o ae. [*sed ibid.* 6 -us aerarii]. CIL VIII 11810. *al.; cf.* TAC. ann. 5, 8, 1 aerarii, cui -us erat). PLIN. epist. 3, 4, 2 -us aerari (*item gen.*: 4, 12, 3. 9, 13, 11 iam -um ae. et brevi consulem. CIL XI 3614, 8 [*a. 113*]. *al.*). **β** *cum additamentis*: CIL VI 90 (*aet. Aug.*) -us aerar(i) mil(itaris) (*item per compendia vel gen. perscripto*: V 7557 [*aet. Tib. ut* 8845 INSCR. Notiz. Scavi 1928 p. 381 n. 4]. INSCR. Gall. Narb. Espér. 419 [*aet. Ner.*]. Afr. Gsell II 644 [*saec. I ex.*]. Dessau 8971 [*aet. Trai.*]. *al., v. Corbier, L'Aer. Sat. et l'aer. milit., 1974, 570 sqq.*). 1495 = 32271 (*a. 80*) aer(ari) Sat(urni) ann(is) III (*item per compendia vel gen. perscripto*: III 4013 [*aet. Domit. ut* INSCR. Année Epigr. 1925 n. 126]. V 2820. *et saepe, v. Corbier, l. l., 479 sqq.; dat.*: INSCR. Année Epigr. 1955 n. 173 [*saec. I ex.*] -us aerario Saturn(i)). INSCR. Année Epigr. 1916 n. 98 aerari populi R(omani).

c *annonae* (*cf.* GLOSS. -us annonae: ἔπαρχος ἀννωνῶν. ἔπαρχος τῆς εὐθηνίας): **α** *forma sollemni, sc. sing.* annonae *vel compendiis* (*dat.* annonis *exstat* CIL XV 7172 [*in collario; Hülsen coniecit in archetypo fuisse* annones, *cf. fort.* CIL VI 32043 *a. 522*]): LIV. 4, 12, 8 ut L. Minucius -us a. crearetur (*de eodem*: 4, 13, 7 -us a. seu refectus seu ... in incertum creatus; nihil enim constat, nisi in libros linteos utroque anno [*sc. 440/39 a. Chr.*] relatum inter magistratus -i nomen. 4, 13, 10). ACT. Arv. a. 80/81 (CIL VI 32363) 27. *et saepe, v. vol. II 113, 35 sqq. et De Ruggiero, Diz. epigr. I 479 sqq.; ad municipium pertinere videtur*: CIL XIII 2949 (*a. 250*) -o a. design(ato). *cum additamentis*: COD. Theod. 11, 30, 4 (*a. 315*) -o a. Afric(ae) (13, 5, 12 [*a. 369*]. CIL XI 323 Felix ex -o a. A. pr(ovinciae). *al.*). 12, 6, 3 (*a. 349*) -o a. Alexandriae. CIL VI 1151 -us a. cum iure glad(ii) (*saec. IV ut*: VIII 5348 -o a. urb(is) c. i. g. X 1700 -o a. urbis sacrae c. i. g. XIV 4449. *al.*). 1698 (*saec. IV*) -o a. urbis Romae (1704 [*saec. IV*]. XIV 137 [*a. 375/8*]. 140 [*saec. V*]. *al., v. etiam l. 47 sq.*). *al.* **β** *aliis formis*: TAC. ann. 11, 31, 1 primum ... rei frumentariae -um Turranium, post ... Getam praetorianis impositum percunctatur. HIER. in Ezech. 23, 22 l. 1015 quos nos ... -os annonarii tituli nominamus. NOVELL. Iust. 88, 2 pr. ab annonarum -o (*gr.* τοῦ τῶν ἀννόνων ὑπάρχου).

d *iuris dicundi* (*sc. fere in coloniis, municipiis sim.; aliter e. g. l. 69. p. 627, 56. 629, 33; de variis generibus huius praefecturae v. Enßlin, RE XXII 1309 sqq., et Sachers, ibid. 2378 sqq.*): **α** *forma sollemni, sc.* iure dicundo *vel* iuris dicundi (GLOSS. -us i. d.: suffectus): *scribitur plerumque compendiis, sc. maxime* i. d., *rarius* iur. dic. *al.; perscribitur dat.* iure (iuri) CIL II 1477 (*aet. Aug.*). IX 3613 iuri. X 4876. INSCR. Ephem. Epigr. VIII p. 389 n. 94 (*saec. I*). *al., gen.* iuris CIL VIII 12370 (*saec. II*). IX 3437 INSCR. Tun. Merlin 730. *al.* *accedunt additamenta* (*cf. p. 630, 24*): CIL X 6104 (*aet. Aug.*) -us i. d. vectig(alibus) quinq(uennalibus) locand(is) in castell(is) LXXXIII. INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 520 (*a. 42*) -us i. d. c(oloniae) C(oncordiae) I(uliae) K(arthaginis) (CIL VIII 6710. 6711. 7103. 7123. *al.; item indicatur locus*: X 797 [*a. 47—54*] in urbe Lavinio. III 5583 civitatis Aguont(i). VIII 2343 in col(onia) Thysdritana. 7127. 7986 Rusicadi. IX 3384 mu(nicipii) Pelt(uini). X 4564 montis Dianae Tif(atinae). 6490 -us Vlubris iure dicundo). CIL X 858 (*Pompeis*) -us i. d. ex d(ecurionum) d(ecreto) lege Petron(ia) (*cf.* II 1731 ab decurionibus creatus. III 1822 ex dec. dec. [V 2852. *al.*]. IX 4622 ex decreto ordinis. X 1205 -o decurion(um) decreto iure dicundo). VIII 4580 -us i. d. pro IIviris q(uin)q(uennalis) (4597 [*saec. III in.*]. 4600. 23421. *al.; cf.* VIII 8195 pro IIIvirum). XI 5669 -o i. d. imper(atoris) Caes(aris) Traiani. INSCR. Année Epigr. 1954 n. 75 -us i. d. aedilic(ia) potest(ate) (*cf. p. 626, 15*).

β *aliis formis*: ① *exempla varia selecta*: CIL I² 827 -us Cap(uam) Cum(as), q(uaestor) (Cap(uae) Cum(is) *solvitur apud* INSCR. lat. sel. Orelli-Henzen 6463 *fortasse rectius; acc. ed. posteriores postulaverunt coll.* LIV. 9, 20, 5 eodem anno primum -i Capuam creari coepti *sunt* [Capua, Capuae, Capuani *recc. aliquot*]. *cf. p. 624, 30 et* LIV. 26, 16, 10 -um ad iura reddenda ab Roma quotannis missuros. *Cass. Dio 54, 26, 7* οἱ . . . τέσσαρες οἱ ἐς τὴν Καμπανίαν πεμπόμενοι). LEX Rubr. (CIL I² 592) 1, 6 IIvir IIIIvir -usve eius municipei (LEX Salpens. [CIL II 1963] 1, 28. 1, 34). 1, 28 ex decreto IIvir(ei) IIIIvir(ei) -eive Mutinensis (1, 37). LEX Vrson. (CIL I² 594) 93, 20 -us qui ab IIvir(o) e lege huius coloniae relictus erit (*sim.* 94, 28. LEX Salpens. [CIL II 1963] 1, 25). 128, 12 II(vir) aed(ilis) -us c(oloniae) G(enetivae) I(uliae) (*saepius, cf. p. 625, 65 et vol. III 1702, 21 sqq.*). CIL III 605 (*saec. I a. Chr. ex.*) -o pro IIvir(o) (II 34. V 7914 -o pro IIviro q(uin)q(uennali). VIII 8995 pro IIviris atque ab ordine electus. XIII 5010. *al.; cf.* VIII 7986 pro IIIvir(o). 21078 [*a. 188*] pro edilibus. *sim. al.*). FEST. p. 233 *in praefecturas* -i mittebantur quotannis, qui ius dicerent. CIL X 1036 IIvir(o) -o quinq(uennali) ([*sc. a. 25/6; de eodem X 896* IIvir(o) i. d. quinq.]. V 5036 XIV 4678. INSCR. Année Epigr. 1978 n. 100 [*saec. II?*] quinq. le⟨ge⟩ Petronia. *al.; iuxta alia additamenta, v. e. g. l. 6. 26. p. 625, 74*). FAST. quattuorv. et quinq. a. 69 (Inscr. Ital. XIII 1 p. 267) IIIIvir -us l(ege) P(etronia) (*ibid. iterum et* a. 70 *bis, antea*: IIIIvir i(ure) d(icundo). *cf. l. 12. p. 625, 71*). CIL V 749 -i aed(ilicia) pot(estate) (4459. 4904 Brix(iae). INSCR. Année Epigr. 1972 n. 206. *al.; cf. l. 29. p. 625, 76 et* CIL X 5584 IIvirali pot(estate) [*v. etiam* II 2149 a *cum nota p. 886*]. INSCR. Dessau 6527 -o ex s(enatus) c(onsulto) ⟨q⟩uinquennalicia potestate). *al.* (II) *indicatur princeps vel magistratus, cuius vice -us instituitur* (*selecta; vix huc pertinet* CIL XI 6058 -o duor(um) prin(cipum), *v. Groag, Klio 14, 1915, 55 sq.*): CIL XI 3610 C. Caesaris. 969 Germanici Caesaris. INSCR. Dessau 6598 Drusi. CIL XI 6955 Neronis. III 14387 h Augusti, *i. Neronis.* LEX Salpens. (CIL II 1963) 1, 19 de -o imp. Caesaris Domitiani. *al.; per adi.*: CIL XIV 2805 -i Augustal(es) (2811). *iuxta alia additamenta*: CIL III 605 (*saec. I a. Chr. ex.*) -o quinq(uennali) T. Statili Tauri (IX 4122 ⟨Ca⟩esar(is) divi Aug. ⟨f.⟩ et Ti. Caesar(is). X 5392 Ti. Caesaris [5393. 6101. *al.*]. *al.; cf.* III 1497 -o qq. pro Antonino imp.). II 5120 bis -o C. Caesaris quatuorvirali potestate (*cf.* INSCR. Année Epigr. 1912 n. 179 Hadriani ... IIvirali potestate). IX 3044 Germanici Caesaris quinquennalici iuris ex s(enatus) c(onsulto).

e *praetorii* (GLOSS. -us praetorii: ὕπαρχος τοῦ πραιτωρίου. ἔπαρχος πραιτωρίου. -us praetorio *est exemplum nominis compositi priore tantum parte declinandi* PROB. inst. gramm. IV 120, 32. *al.*): **α** *ante Constantinum*: ① *gen.* praetori(i) *perscripto*: INSCR. Année Epigr. 1957 n. 250 -us p. Ti. Caesaris Augusti. CIL XII 5842 Burro ... -o p. ornam⟨ent⟩is consular(ibus). PLIN. nat. praef. 3 (*ad Titum*) -us p. eius *patris.* TAC. hist. 1, 13, 1 Laconem p. -um (*gen. antecedit ut*: 1, 46, 1. 2, 46, 2 ann. 11, 1, 3. *al.*). 2, 33, 1 ann. 15, 72, 1. *al.* TRAIAN. Plin. epist. 10, 57, 2 SVET. Cal. 56, 1. *al.* INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 421 (*aet. Hadr.*). CIL XIV 3626 (*saec. II ex.*). VIII 2755 (*aet. Sev.*). XII 1551 (*a. 270/2*). *al., saepe in Hist. Aug., ubi tamen et dat. et compendium* praef. praet. *frequentantur.* (II) *dat.* praetorio *perscripto*: PLIN. paneg. 86, 2 -um p. non ex ingerentibus se ... legere (*gen. var. l.*). POMPON. dig. 1, 2, 2, 19 VLP. dig. 32, 1, 4. CIL VIII 25526 (*sc. a. 193—197*). 26270 (*aet. Alex.*). COD. Iust. 1, 26, 1 (*a. 230*). 1, 26, 2 (*a. 235*). 4, 65, 4, 1 (*a. 222*). *al.* (*v. etiam l. 42*). (III) *compendiis*: CIL VI 1604 pr. pr. (*de eodem -o Traiani* XIV 3439). III 1462 praef. praet. imp. Caesaris Traiani Hadriani. INSCR. Dessau 8999 praef. pr. CIL VI 31150 sq. (*a. 142 sq.; de eodem* IX 5358 praef. praet. consularibus ornamentis ornato). 1599 pr. pr. ⟨im⟩peratorum M. Aureli Antonini et ... Veri et ... Commodi Augg. ⟨c⟩onsularibus ornamentis honorato. *et saepe* (*v. etiam l. 42*). (IV) *aliis formis*: TAC. hist. 4, 11, 3 praetoriarum sub Vitellio cohortium -us (ann. 1, 7, 2. *cf.* 4, 1, 1 Seianum, cohortibus p. -um. SVET. Tit. 4, 2 -o quondam praetorianarum cohortium [Dom. 6, 1]).

β *inde a Constantino*: ① *forma sollemni, sc. dat.* praetorio *vel compendiis* (*cf. p. 624, 71 sqq.*): Ⓐ *non indicatur dioecesis*: ① *dat. perscripto*: COD. Theod. 6, 35, 5, 2 (*a. 328*) ad -os p. 1, 16, 6, 1 (*a. 331*) -is p. et comitibus. *et saepe.* COD. Iust. 7, 62, 19 (*a. 331*). *et saepe.* AVR. VICT. Caes. 40, 18 EVTR. 9, 22, 2 AVSON. 405 tit. p. 238 P. AMM. 14, 1, 10. *et saepissime apud eundem et alibi; in titulis e. g.* INSCR. Tun. Merlin 814 (*ca. a. 335*). CIL III 214 (*a. 351/4*). VI 1704 (*saec. IV*) Saturnino ... vicario -orum p. bis (*de eodem* 1705 -o p. 1764 -o p. iterum). X 1700 (*a. 343*). *et saepius.* ② *compendiis*: CIL II 2203 (*a. 306—337*) a(gens) v(ices) praef. praet. (*item* VI 1729 [*a. 363*]. 37112 [*saec. IV*]. *et saepe*). VIII 14752 (*aet. Valentin.*) a(gentis) v(ices) p. p. (*item* V 8119, 2 [*a. 458*]. *al.*). *sim. al.; in libris*: COD. Theod. 14, 8, 1 (*a. 315*) ad Euagrium p. po. (*item passim in titulis constitutionum*). Iust. 1, 22, 3 (*a. 313*) ad Bassum p. p. (*item passim in tit. const.*). CASSIOD. var. 1, 14 Fausto $\overline{\text{ppo}}$ (*in titulo, ut saepe ibid.*).

Ⓑ *indicatur dioecesis*: ① *addito gen.*: COD. Theod. 1, 16, 5 (*a. 362/3*) p. po. Orientis (CIL VI 1714 [*saec. IV ex.*]. NOT. dign. or. 1, 2. *al.*). 13, 10, 5 (*a. 367*) p. po. Galliarum (NOT. dign. occ. 1, 3 SIDON. epist. 4, 14, 1 CIL XII 1524 [*saec. V in.*]. *al.*). 11, 16, 12 (*a. 380*) -um p. Italiae (CIL VI 1753 [*saec. IV ex.*] -o p. quater I. Illyrici Africae Galliarum. NOT. dign. occ. 1, 2. *al.*). 15, 1, 26 (*a. 390*) p. po. Illyrici et Italiae (1, 3. CIL V 3344 [*saec. IV ex.*] Illyrici, ... Galliar(um) II, ... Italiae atque Africae III. NOT. dign. or. 1, 3. *al.*). *sim. al.* ② *praepositione* per: CIL III 6587 (*a. 384/9*) -o p. per Orientem. V 8987 (*a. 362/3*) per Italiam et Inlyricum -o p. VI 1751 (*a. 378*) -o p. per Illyricum, Italiam et Africam. COD. Theod. 12, 12, 12 (*a. 392*) p. po. per Illyricum. NOT. dign. occ. 2, 1 per Italias. *sim. al.*

(II) *gen.* praetorii, praetoriorum: CIL III 6751 (*aet. Const.*). VI

[van Leijenhorst]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

1777 Praetextato . . . -o p. Illyrici Italiae et Africae (*de eodem* 1779a *dat. perscripto*, 1778 praet.). CE 622, 1 (*saec. IV*) clarus p.que -us Maiorinos (*item antecedit gen.*: Prosp. chron. I p. 483, 1373 Boetio p. -o [-o praetorio *var. l.*]. Cassiod. var. 3, 20, 4). Boeth. cons. 1, 4, 12 W. Cassiod. var. 2, 24, 2 ord. gen. l. 17 (*dat. saepe apud eundem*). Cod. Iust. 1, 27, 1, 18 in scriniis -i praetoriorum per Africam (*item plur.*: Novell. Iust. 134, 1 pro tempore -os tam Orientis quam Illyrici p. CIL VIII 4799 [*aet. Iust.*] bis -o p. Africae [*v. etiam ibid.* 101. 102]. *al.*). *al.*

(III) *aliis formis*: (A) *genetivo dioeceseos*: Cod. Theod. 10, 19, 9 (*a. 378*) -os Galliarum et Italiae (Avson. 419, 40 p. 363, 263 P. omnium G., quarum -o *eqs.* Svlp. Sev. chron. 2, 49, 7 Epist. pontif. Arel. 8 tit. CIL XII 5336 [*saec. V?*]. *al.*). Ambr. Maximin. c. Ambr. fol. 298ᵛ, 25 -us Italiae (*al.*). Cod. Theod. gest. in sen. 3 inl(ustri) viro illius temporis Orientis -o. Iust. 1, 27, 1, 13 -i Africae (1, 27, 2, 16. CIL VIII 4677 [*aet. Iust. ut* 14547 Inscr. Année Epigr. 1967 n. 583]. *al.*; *cf.* CIL VIII 1863 [*aet. Iust.*] Libiae [*al.*]). Marcell. chron. II p. 100, 517, 1 -o Illyrici (CIL V 8771 Illir(ici) Dac(iae) rip(ensis). *al.*). (B) *cetera exempla*: Avson. 470, 36 p. 2 P. ego comes et quaestor et, culmen honorum, -us Gallis et Libyae et Latio. Amm. 15, 13, 1 orientem praetoriani regebat potestate -i (21, 16, 2 -os . . . p. *cf.* Cod. Iust. 1, 17, 2, 24 tribus . . . -is praetoriis tam orientalibus quam Illyricis nec non Libycis [*nisi* praetoriis *pro subst. neutr. accipiendum. adi. traditur etiam* Firm. math. 3, 2, 20 -os praetorios, *sed* praetorio *edd.*]). 23, 1, 1 Sallustio -o per Gallias (Cod. Iust. 1, 27, 2, 15 -um per Africam [Inscr. christ. Diehl 805 *a. 539/40*]. *al.*). Cassiod. var. praef. 6 -um . . . praetorianae sedis (*cf.* 2, 26, 3 sedis vestrae -is). Cod. Iust. 1, 27, 1, 17 -i Africani. Novell. Iust. 79, 2 a gloriosissimis -is qui per cunctas existunt diocesis (et Illyrici . . . et Libyae *eqs.*). *al.*

γ apud exteros: Epist. Alex. l. 407 H. Perdiccas et Philotas et -us praetorii Diarotas.

f *vigilum* (Gloss. -us vigilum: νυκτέπαρχος): *α Romae*: Inscr. Année Epigr. 1957 n. 250 (*aet. Tib.*) Macro -us vigilum (*item gen. perscripto*: Plin. nat. 22, 96 -um Neronis v. CIL VI 798 [*aet. Trai.*]. XI 5213 [*saec. II*]. XIII 1745 [*an Lugduni?*]. *al.*). CIL VI 31857 (*aet. Claud.?*) -us vig. xiii (*i. regionis* xiii? *item compendio*: CIL VI 414b [*a. 191*]. 1056a [*a. 205*]. Interloc. praef. vig. [cil vi 266] 5. *et saepius*). Ivlian. dig. 47, 2, 57, 1 ad -um vigilibus (*item dat.*: Cod. Theod. 1, 6, 11, 3. CIL VI 233 vir clarissimus -us v. Inscr. Dessau 8376. *al.*). CIL IX 1582 (*saec. III in.*) ⟨-o co⟩hortium vigilum. Novell. Iust. 13 (praef.) vox . . . Graecorum . . . -os eos appellavit noctium (*cf. 13, 1 pr.* nycteparchum). *β aliorum locorum* (*cf. l. 34. p. 607, 48*): CIL XII 3232 (*saec. II*) -o vigil(um) et armor(um) (*Nemausi ut*: 3166 VI 29718 Inscr. Année Epigr. 1895 n. 35. 1969/70 n. 376. *al.*; *Constantinopoli*: Cod. Iust. 1, 43, 1 [*a. 385–89*] -i v. huius urbis. *Faventiae*: CIL IX 629. *Tuderte*: CIL IX 4655). Apvl. met. 3, 3, 4 sum . . . nocturnae custodiae -us. Not. dign. occ. 40, 24 (*sub duce Britanniarum*) -us numeri vigilum.

g *urbis*: *α Romae vel Constantinopoleos; spectat ad praefecturam*: (I) *aetatis priscae*: Liv. 1, 59, 12 imperium in urbe Lucretio, -o urbis iam ante ab rege instituto, relinquit *Brutus* (1, 60, 3. 3, 3, 6 Servilio -o u. relicto. 3, 9, 6. 3, 24, 2. 3, 29, 4. 4, 36, 5. *ad rem cf. Tac. ann. 6, 11, 1*).

(II) *feriarum Latinarum*: Sall. hist. frg. 1, 54 de -o urbis contendebatur (Inscr. Dessau 186 Druso Caesa⟨ri⟩ . . . -o urbi, *sc. a. 25*. CIL III 7043 [*saec. I*] -o urb. Tac. ann. 4, 36, 1 -um urbis. *cum additamentis*: CIL II 3837 [*aet. Tib.*] -o urb. iuri dicundo. VI 1421 [*aet. Hadr.*] -o urbi feriarum Latinar(um) [3851 IX 3667. *al.*]. Svet. Nero 7, 2 -us urbi sacro Latinarum. CIL X 3724 [*a. 169*] -o urbis feriar(um)). CIL III 550 (*a. 112*) -o feriarum Latinarum (*al. v. vol. VI 1, 503, 67sqq.*; *suppletur* Inscr. Année Epigr. 1972 n. 176 [*saec. I*]).

(III) *a Caesare vel triumviris institutam*: Inscr. numm. Grueber cat. Brit. mus. I p. 537 n. 4118sqq. (*a. 45 a. Chr.*) L. Planc(us) praef. urb. p. 580 n. 4261sq. (*a. 39 a. Chr.*) Regulus f(ilius) praef. ur. (*nisi spectat ad l. 53*). Svet. Iul. 76, 2 *ut Caesar* -os . . . pro praetoribus constituerit, qui apsente se res urbanas administrarent.

(IV) *aetatis imperatorum* (Gloss. -us urbis: ἔπαρχος πόλεως. ἔπαρχος Ῥώμης. *al.*): (A) *forma sollemni* -us urbis *vel* urbi (*uterque casus et apud auctores et in titulis frequentatur, variant e. g.* Tac. [*septies gen., semel dat.*], Vlp., Cod. Theod., *scriptores Hist. Aug.*, Amm.): (1) *sine additamentis*: Inscr. Année Epigr. 1972 n. 174 (*aet. Neronis*) -us urbis fuit. Sen. epist. 83, 15 (*antea*: urbis custos) Cossum fecit urbis -um (*item antecedit gen. vel dat.*: Plin. nat. 11, 223 Porph. Hor. carm. 3, 29, 25sq. Avr. Vict. Caes. 8, 5 Amm. 14, 11, 14. *et saepius*; *in titulis*: CIL X 6567 [*saec. III in.*]. VI 1186 [*aet. Theod. I*]. 1727 [*saec. V*]. *al.*). CIL VI 31293 (*a. 69 ut vid.*). Orat. imp. Vesp. frg. (cil xiv 3608) 35. Tac. ann. 6, 10, 3 -us urbi recens continuam potestatem . . . mire temperavit *Piso*. *et saepe*. *respicitur Constantinopolis* (*cf. l. 83. p. 628, 10. 12*): Cod. Theod. 8, 15, 3 (*a. 364*) ad Iovinum p. u. (*sim.* 14, 17, 1 *et saepe in tit. constitutionum*. Hier. chron. a. Abr. 2375 Honoratus . . . primus Constantinopoli -us urbis factus. CIL III 736 [*a. 403*]. *al.*). (2) *cum additamentis*: CIL VI 1696 (*saec. IV in.*) ⟨-o ur⟩bis Romae (499 [*a. 374*]. 1725 [*a. 441–45*]. *al.*). Cod. Theod. 14, 3, 1 ad Clearchum p. u. Constantinopolitanae (14, 17, 9. 15, 1, 25 Amm. 26, 7, 4 Not. dign. or. 1, 4. *cf.* Novell. Iust. 63 -o urbis Constantinopolis). *iteratio indicatur*: CIL VI 45 (*a. 356–9*) bis -us urbi (*cf. de eodem*: 1739 -o urbi et iterum -o urbi. 1741 -o urbi, non multo interposito tempore iterum -o urbi. *al.*, *ceterum cf.* 1677 [*a. 425*] iterum. 1783 [*a. 431*] saepius. *sim. al.*). *de aliis addit., e. g.* vice sacra iudicans *sim., v. indicem ad Inscr. Dessau p. 391sqq.*

(B) *aliis formis*: Cypr. epist. 80, 1 *Christianorum* persecutioni cotidie insistunt -i in urbe (*cf. Clarke, Latomus 34, 1975, 445sqq.*). Lampr. Heliog. 15, 7 omnia . . . per ⌊-um⌋ urbanum facta sunt, quasi consules . . . non essent (⌊ ⌋ pr *P*, pretorem *R*, *quod probant Mommsen, Hohl*). 20, 2 -um urbicum. Amm. 26, 7, 2 -us postea Constantinopoleos. CE 325 (*saec. IV*) hic bis -us patriae, -us et idem hic Libyae. Novell. Iust. 79, 2 utriusque Romae. *al.*

β aliarum urbium: Liv. 32, 40, 5 Philocli -o urbis (*sc. a Philippo instituto, cf. 32, 38, 2* qui Corintho . . . praeerat). Cvrt. 5, 6, 10 Parsagada urbem . . ., quam Alexandro -us eius Gobares tradidit. Apvl. mund. 26 *Xerxes* alios praefecerat ceteris ⌊muneribus⌋; . . . pars domibus et ⌊urbibus⌋ -i putabantur (*si recte emend. Rohde*; urbibus . . . muneribus *trad.*). Greg. Tvr. Franc. 10, 4 -us urbis illius, *sc. Carthaginis*.

2 *in exercitu vel classe*: **a** *castrorum* (*inde ab aet. Aug.*; Gloss. -us castrorum: στρατοπεδάρχης. ἔπαρχος παρεμβολῶν): *α gen.* castrorum *vel compendiis* castror, castr: (I) *sine additamentis*: Inscr. Année Epigr. 1954 n. 104 CIL X 6101 XII 4230 Vell. 2, 112, 6. 2, 119, 4. 2, 120, 4 Sent. centur. Pap. Corp. 212, 6. *et saepius*; *antecedit gen. e. g.* Tac. hist. 4, 59, 3 ann. 1, 32, 3. 1, 38, 1. 13, 39, 1 (*postponitur decies apud eundem*). Veg. mil. 2, 10 (*ubi eius officia fusius describuntur*). (II) *cum additamentis variis*: Inscr. Année Epigr. 1964 n. 107 (*ante a. 14*) -us c. a⟨nnis? . . . sub Tib.⟩ Caesare . . . i⟨n Hispania⟩ Ilurico Arm⟨enia⟩. 1978 n. 286 (*aet. Tib.*) -o c. Aegy(pti). CIL X 4868 -o c. imp(eratoris) Caesar(is) Aug. et Ti. Caesaris Augusti (*inde suppletur* XI 711). III 8753 (*aet. Claud.*) -o c. leg(ionis) *quintae* (6809 [*fere eiusdem aet.*]. Inscr. Année Epigr. 1923 n. 40 [*aet. Neron.*]. Inscr. Moes. Sup. VI 31 [*saec. I ex.*]. Tac. hist. 3, 7, 1 ann. 14, 37, 3. *et saepius*). *β aliis formis*: Tac. ann. 1, 20, 2 Rufus diu manipularis, dein centurio, mox castris -us (CE 1519 [*saec. II*] -us ipse c.). Inscr. Année Epigr. 1954 n. 163 (*saec. I ante med.*) -o stratopedarci (*saepius* στρατοπεδάρχης *ponitur pro* -us castrorum, *e. g.* CIL III 13648). Pap. Rainer. V 13, 3 *et* 19 (*a. 395/6*) -o k(astri) Psofthis (*per sing. solvitur sec. l. 5 eiusdem papyri*).

b *classis* (Gloss. -us classis: ἔπαρχος στόλου): *α apud auctores* (*fere de -is Romanorum; aliarum gentium e. g.* Cic. off. 1, 109 Nep. Lys. 4, 1 Liv. 32, 32, 11. *al.*): (I) *gen.* classis (classium): Cic. Verr. II 5, 89 ab duce -oque c. off. 1, 109 (*dat. unus e recc.*). Nep. Lys. 4, 1. Con. 1, 1 et praetor pedestribus exercitibus praefuit et -us c. ⟨res⟩ magnas mari gessit *Conon*. Liv. 23, 34, 4. 29, 25, 5 (*antecedit gen. ut*: 37, 9, 5 Cvrt. 4, 8, 15 Plin. nat. 6, 81. 183. 9, 7 Alexandri Magni classium -i. Frontin. [?] strat. 4, 7, 26 a Crispino c. nostrae -o. Tac. hist. 3, 12, 1 c. Ravennatis -us. 3, 47, 1. *al.*). 36, 20, 7 Romanae (36, 42, 1). Vell. 2, 73, 3 -os classium *Sex. Pompei*. Plin. nat. 9, 62. *et saepius*.

(II) *aliis formis*: Nep. Timoth. 2, 1 idem classi -us . . . classem eorum *hostium* fugavit (Tac. ann. 14, 3, 3 Anicetus libertus, c. apud Misenum -us [*item* 14, 62, 2]. Porph. Hor. epod. 4, 1 qui -us c. fuit). Tac. ann. 13, 30, 1 -us remigum, qui Ravennae haberentur (*de eodem* CIL V 533 -us classis). *β in inscr.*: (I) *gen.* classis *vel compendiis variis*: *sine additamentis*: Inscr. numm. Grueber cat. Brit. mus. II p. 517 n. 152sqq. (*a. 36/35 a. Chr.*). Année Epigr. 1925 n. 93 (*a. 36 a. Chr.*). CIL III 7160 (*a. 32 a. Chr.*). XI 6964 (*aet. Aug. ut* X 4868). *et saepe*. *cum additamentis variis*: Inscr. numm. Grueber cat. Brit. mus. II p. 560 n. 7sqq. *Sex. Pompeius* Mag(nus) . . . -us clas(sis) et orae marit(imae) ex s. c. *de aliis, sc.* praetoriae, Misenensis, Ravennatis *sim., v. indicem ad Inscr. Dessau p. 507sq.* (II) *aliis formis*: CIL XI 6058 (*ante a. 27 a. Chr.*) -o in cl(asse) Cn. Lentul(i) praet(oris) in Sicilia. Inscr. Dessau 9248 (*saec. I*) -us classi.

c *cohortis, cohortium* (*vel compendiis variis*; Gloss. -us c.: ἔπαρχος τῆς κοόρτης. προτεταγμένος κοόρτης. *respiciuntur fere cohortes auxiliariae in exercitu Romanorum, aliae l. 67. sq.*; *ceterum cf. p. 626, 54sqq. 627, 39*): *α apud auctores*: Sall. Iug. 46, 7 tribunis legionum et -is c. Liv. 7, 31, 11 -os c. *Samnitium*. 31, 24, 6 praetor Atheniensium et . . . -us c. . . . auxiliorum. Vell. 2, 112, 6. Val. Max. 3, 2, 20 Pelignae c. -us (*gen. antecedit ut* Tac. hist. 2, 15, 2 Tungrarum c. -i. 2, 59, 1. *al.*). Frontin. (?) strat. 4, 1, 26 Tac. Agr. 37, 6. *al.* *β in titulis* (*inde ab aet. Aug.*): CIL II 1477 -us cohortium (*item sine additamentis*: VI 798 VII 237 X 6090. 7587 XI 5213. *al.*). III 6687 -us c. Aug. i, -us c. ii classicae (*item additur nomen cohortis*: V 4910 X 4862 Inscr. Année Epigr. 1973 n. 501. *et saepissime*). V 2841 -us ⌊ii⌋ coh(ortium) *aliquarum* (*i. iterum, cf.* XIV 3955 -us c. iii sagittariorum, -us c. iterum ii Asturum). 6478 -i c. i Breuc(orum) libero commeatu. IX 2649 -o c. i Pannoni⟨or(um)⟩ in Britannia (*sim. ibid. iterum*). 4885 -o semens(tri) c. i classic(ae) (4886 *de eodem*).

d *equitum*: *α gen.* equitum *vel compendiis variis*: (I) *apud auctores* (*in exercitu extero e. g.* Nep. Dion 5, 1 Dat. 6, 3 Liv. 22, 51, 2. 38, 11, 7. *al.*): Caes. Gall. 3, 26, 1 Crassus e. -os cohortatus (*gen. antecedit ut*: Bell. Afr. 56, 3 Cvrt. 4, 9, 7). 7, 66, 3. *al.* Hirt. Gall. 8, 12, 4. 8, 28, 2. 8, 48, 1. Nep. Dion 5, 1 *Heraclides* -us fuerat e. *Syracusis*. Dat. 6, 3 Liv. 10, 29, 9. 38, 11, 7 *ex Aetolis* obses ne esto praetor, -us e. 43,

[van Leijenhorst]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

22, 4 -us e. gentis Aetolorum. *al.* VELL. 2, 24, 1. 2, 104, 3. *al.* (II) *in titulis* (*inde ab aet. Aug.*): CIL VI 3835 (*sine additamentis ut:* IX 5645 X 5911 XI 6011 XII 2455 XIII 6816. *et saepe*). INSCR. Année Epigr. 1954 n. 104 -o e. bis (*cf. loc. seq.*). 1973 n. 501 -o e. alae praet(oriae) IIII (*item additur ala*: CIL V 875. 6478 VI 1607. 3539 X 3847 XI 709. *al.*). CIL V 3334 -o e. pro leg(ato). 3376/7 ⟨-us⟩ e. Cyren(is) ann(is) VI. X 6309 -us e. divi Aug(usti). β *aliis formis*: LIV. 8, 7, 1 turmarum -os (FLOR. epit. 1, 18, 7). CIL III 7247 (= INSCR. Année Epigr. 1975 n. 780; *aet. Claud.*) pr⟨aefectu⟩s equitat(us) (CVRT. 4, 9, 25 [*apud exteros ut*: 6, 8, 11 TAC. ann. 15, 14, 2]). VIII 4800 veteranus -us in Britania eq(uitibus) alaris dismissus (*Wilmanns ad l.* '*magis dicendus fuit* praepositus alae').

e fabrum (*vel compendiis, perraro* fabrorum [*v. vol. VI 1, 7, 68sq.*]; *de dat. v. p. 624, 75. inde ab aet. Aug. hoc munus potius ad 1 pertinet, v. l. 26 et Kornemann, RE VI 1922, 34sqq.; de munere collegiorum v. sub 3*): α *nude ponitur vel indicatur magistratus, ad quem -us pertinet*: (I) *apud auctores*: SCAVR. or. frg. (6 M.) Char. gramm. 164, 10 B. CIC. Mur. 73. Balb. 63 in praetura, in consulatu *Balbum* -um f. detulit *Caesar*. 64 suum -um f. fam. 3, 7, 4 meum. 3, 8, 5. CAES. Cic. Att. 9, 7c, 2 Pompei (civ. 1, 24, 4). VARRO rust. 1, 2, 7 tuus. NEP. Att. 12, 4 Antonii. *al.* (II) *in titulis*: INSCR. Année Epigr. 1971 n. 61 Cornelius . . . Q. Catuli co(n)s(ulis) -us f., *sc. a. 70 a. Chr.*, censoris architectus. CIL I² 1911. 1912. LEX VRSON. (CIL I² 594) 127, 4 eius mag(istratus) prove magistratu, qui *eqs.* INSCR. Année Epigr. 1964 n. 255 Cornelius . . . Gallus -us f. Caesaris (*i. Augusti*). CIL III 6687 (*aet. Aug.*) ante militiem -us f. delatus a duobus co(n)s(ulibus) ad aerarium (*sim.* 6983 [*saec. I*]. XI 1934 [*aet. Aug.?*]. *al.; cf.* -us f. consularis [*nisi compendia per gen. solvenda sunt*]: VIII 7986 [*saec. I?*] cos. II et praet(orius) II. X 5393 [*aet. Tib.*]. XI 1331 [*a. 66/67*]. *al.*; a pr(aetore) bis et co(n)s(ule): V 5239 [*aet. Flav.*]. *sim. al.*). VI 3530 (*aet. Aug.*). X 960 (*saec. I a. Chr. ex.*). XIII 6816 -us f. Ti. Caesaris. *et saepissime, v. Liebenam apud De Ruggiero, Diz. epigr. III 14sqq.* β *cum aliis additamentis*: CIL X 5393 (*aet. Tib.*) -o f. i(ure) d(icundo) et sortiend(is) iudicibus in Asia (*item indicatur locus*: PLIN. nat. 36, 48 C. Caesaris in Gallia. CIL XIV 3665 [*saec. I*] M. Silani . . . sexto Carthaginis. IX 1619 [*aet. Hadr.*] Romae [XI 4813. *al.*]. *sim. al.*). INSCR. Année Epigr. 1973 n. 501 (*aet. Tib.*) -o f. IIII (*sim. indicatur iteratio*: 1959 n. 284 [*saec. I*] -us f. XV. CIL II 4188 [*saec. I*]. X 4862 [*aet. Tib.*]. *al., v. etiam l. 28. 29. 35*).

f legionis (*vel compendiis variis; dat. non nisi l. 47 et e suppl. dub.* CIL VIII 2780 = CE 519. *inde a saec. II pro -o castrorum poni videtur, cf. Enßlin, RE XXII 1325, 8sqq.*): CIL XIV 2264 (*spectat ad a. 42 vel 31 a. Chr.*) -us l. XXVI et VII Lucae ad agros dividundos (*item indicatur nomen vel numerus legionis*: IX 5748 [*saec. I ut vid.*]. III 3565 [*saec. II in.*]. V 7159 [*saec. II in.*]. XI 19 p(rae)p(osito) l. XXII . . . , -o l. XIII gem(inae). *et saepe*). TAC. hist. 1, 82, 1 Martiale tribuno et . . . Saturnino -o l. (*sine additamentis ut*: SCAEV. dig. 26, 7, 47, 4. VEG. mil. 1, 13 sub praesentia -i l. [legionibus *var. l.*]. *al.; in titulis*: CIL III 3424 [*a. 267*] -us l., pro(tector) Aug. n., a(gens) v(ices) l(egati). *al.*). CIL XIV 3626 (*aet. M. Aur.*) -o l. II . . . CC (*i. ducenario, cf.* III 99 [*a. 244/49*] ducenar(io) -o l. I). VIII 20996 (*aet. Alex. Sev.*) -o l. secundae Parthicae . . . vice legati (*item de eodem* INSCR. Année Epigr. 1966 n. 596). III 4289 (*a. 269*) -us l. adi(utricis) a(gens) v(ices) l(egati) (3469 [*a. 284*]. *al.*).

3 *in collegiis* (*saepe iuxtaponitur* patronus; *e titulis pauca selecta afferimus, plura collegit Waltzing, Corporations professionn. IV, 1900, 416sqq.*): CIL III 611 fabri tignuarii -o suo perpet⟨uo⟩. 2087 -o et patrono coll(egii) fabr(um) (3438 V 749. 8667. INSCR. Année Epigr. 1955 n. 169 c. fabr(um) Ostiens(ium) con⟨tinuo t⟩riennio. *et saepe*). V 545 (*item* 546) -o fabr(um) Romae et Tergeste (*i. collegii fabrum Tergestinorum, cum alterum munus ad 2e pertineat; sim. distingui videtur* XIV 298 -o f., . . . , -o f. tign(uariorum) Ostiensium). XIII 2029 eiusdem corporis, *sc. negotiatorum.* XIV 2121 iuventutis (INSCR. Année Epigr. 1921 n. 21. *al.; cf.* CIL X 1493 iuvenum). INSCR. Dessau 9418 tum -o eo⟨rum⟩ *dolabriorum. al.; minus technice*: SIDON. epist. (carm. 22) 2 cuius *Phoebi* (*i. poetarum*) collegio vir -us *Anthedius* . . . musicos . . . , geometras, arithmeticos et astrologos disserendi arte supervenit (*per appositionem intellegendum, v. Hofmann-Szantyr 158*).

C *cetera exempla* (*afferimus selecta sec. iuncturas digesta; itaque similiter ac sub B iuxta exempla usus technici invenies similia usus laxioris, e. g. p. 630, 4sqq. 69sqq. 79sqq. et al.*): 1 *cum gen. vel dat., qui indicat*: a *quamlibet rem tuendam, curandam*: alimentorum (*vel compendiis; ad rem v. Hirschfeld, Die kaiserl. Verwaltungsbeamten, ²1905, 216sqq.*): CIL II 4510. VI 1532 -o a. viae Flaminiae. XI 6338 cur(atori) viar(um) et -o a. Clodiae et coherent(ium), *sc. viarum.* XIV 3599 (*saec. II med.*) curat(ori) viae Flamin(iae), -o a. 3601 (*a. 172*) -o a. per Aemiliam. 3609. *al.; forma singulari*: S. C. de sumpt. lud. glad. (CIL II 6278) 43 per . . . omnes Italiae regiones arbitrium iniungendum -is alimentorum ⌊dandis⌋ (*del. Mommsen,* dandorum *Hirschfeld*). armorum: *v. p. 627, 42.* frumenti dandi (*inde ab aet. Aug.*): CIL VI 1466. 3675. *al., v. vol. VI 1, 1416, 81 — 1417, 31, sc. gen. perscripto vel compendiis variis, dat. non nisi* S. C. Frontin. aq. 100. *ceterum cf.* CIL VI 1364 (*saec. I*) -us frum(enti) ex s(enatus) c(onsulto) (*item* III 6072 [*aet. Hadr.*]. *de alio munere*: INSCR. Année Epigr. 1952 n. 225 -o fabrum et f. mancipalis. *fortasse etiam* CIL XI 4651 -o frument(i) [*in fine tituli, qui periit; sunt qui solvant* frumentariorum]). iuris: LIV. 3, 33, 8 decimo die ius populo singuli *decemviri* reddebant; eo die penes -um i. (urbis *Niebuhr*) fasces duodecim erant. latrociniis arcendis (*an gen.?*): CIL XIII 5010 arcend. latroc⟨. . .⟩. 6211 latr. ar⟨c⟩. INSCR. Année Epigr. 1978 n. 567 (*saec. I/II*) arce⟨ndis l⟩atroc. moribus, morum (*cf. p. 632, 49*): PLAVT. Aul. 504 moribus -um mulierum hunc factum velim (*latet gr.* γυναικονόμος. *item dat.*: CIC. Cluent. 129 [*de censore*] tu es -us m., tu magister veteris disciplinae. fam. 9, 15, 5 noster hic -us m., *sc. Caesar, de cuius praefectura v. p. 607, 57*). NEP. Ham. 3, 2 ut a -o morum Hasdrubal cum eo *Hamilcare* vetaretur esse. murorum: CIL II 4202 (*aet. Hadr.?*) curatori templi, -o m. operum (*apud exteros* VVLG.): INSCR. Année Epigr. 1973 n. 501 cohort(is) Apulae et o., quae in colonia iussu Augusti facta sunt. CIL X 6441 (*saec. IV*) o. maximorum. XIII 5102 o. pub⟨licor(um)⟩ (5103sq.). VVLG. exod. 5, 6 (*in Itala Lugd. respondet* superpositus *ut* 5, 10. 13). IV reg. 22, 9 templi domini. pacis: COD. Theod. 2, 30, 1, 1 (*a. 315*) vel -us p. vel decurio (= COD. Iust. 8, 16, 7, 1, *ubi falso* pagi vel vici, *cf. Basil. 25, 5, 26* εἰρήναρχος). RVFIN. hist. 4, 15, 15 (*gr.* εἰρήναρχος, *Pass. Polycarp. 8, 2* irenarcham). rebus divinis: CIL X 4797. rivi: CIL XIV 3682 (= INSCR. Ital. IV 1 n. 199) -us q(uin)q(uennalis) sal(ientium), *sc. aquarum?*, -us rivi supern(atis). sacrorum (*vel compendiis*): INSCR. Tripol. Reynolds-Perkins 319 (*a. 9/8 a. Chr.*) sufes flamen -us s. 321 (= 322. 323, *a. 1/2*) sufes -us s. 347 (*a. 92*). CIL XIV 2580 (*v. vol. VIII 1421, 10*). COD. Theod. 16, 10, 14 (*a. 396*) sacerdotibus ministris -is hierofantis s. *al.; cf.* CIL XIV 4002 -us iur(e) dic(undo) et sacris faciundis (*item de eodem* INSCR. Année Epigr. 1975 n. 145 [*saec. I*]). vehiculorum (*vel compendiis* [*nisi solvas* vehiculationis]; *inde a saec. I, v. Eck, Chiron 5, 1975, 378sqq.*): INSCR. Année Epigr. 1974 n. 583 Vespasian⟨i⟩. 1950 n. 170. CIL VI 1624 trium prov(inciarum) Gall(iae) *eqs.* (*item finitur locus*: 1641 per Gallias. VIII 12020. X 7585 per Flam(iniam). *al.*). X 6976 XIV 5347. *al.; cf.* CIL III 6075 ⟨praef(ectus) vehic⟩ulationis. *sim. al.*

b *regionem, locum regendum, administrandum* (*civitatem v. sub c*): arcis: LIV. 26, 39, 1 praesidii atque a. (*sim.* 27, 32, 9). 27, 25, 3. 42, 16, 8 (*dat. trad.*). Asturiae: CIL II 4616 (*aet. Aug.*). Corsicae: CIL XII 2455 (*saec. I in.*). gymnasi: PLAVT. Bacch. 425 g. -o . . . poenas penderes (*latet gr.* γυμνασίαρχος). insularum Baliarium: CIL XI 7427 (*aet. Aug.?*). 6955 (*a. 63*). 1331 b (*a. 66*) -us pro legato i. B. (*inde suppl.* 1331 a). INSCR. Tarr. Alföldy 167 (*saec. I/II*) ⟨et⟩ orae m⟨aritimae⟩. Iudaeae: INSCR. Année Epigr. 1971 n. 477 Pilatus -us I. RVFIN. hist. 2, 23, 21 Albinum I. -um. orae (maritimae): INSCR. numm. *v. p. 628, 59.* CIL XI 623 ora⟨e marit(imae) Hi⟩span(iae) citer⟨ioris b⟩ello Actiens(i) (*cf.* INSCR. Année Epigr. 1948 n. 3 o. m. Hispan(iae) citer(ioris) Gallia⟨e⟩ N⟨a⟩rbon(ensis) bello, qu⟨od . . .⟩ Galba . . . gessit). II 4138 (*Tarracone saec. I/II ut*: 4217. 4224. *al.*). PLIN. epist. 10, 21, 1 Bassus, -us o. Ponticae (*item de eodem*: 10, 86 A INSCR. Année Epigr. 1972 n. 573). *al.; apud exteros*: LIV. 38, 16, 5 Antipatrum -um eius o. *cf.* ITALA Iudith 5, 2 (Complut.) -os maritime regionis (*gr.* σατράπας, *Vulg. brevius*). pagi: *v. vol. X 1, 94, 62sqq.* ripae *sim.*: CIL IX 5363 (*saec. I med.*) -o r. Danuvi et civitatium duar(um) Boior(um) (INSCR. Année Epigr. 1926 n. 80 [*saec. I*]. 1972 n. 572 [*aet. Trai.*]). INSCR. Année Epigr. 1968 n. 321 (*saec. I med.*) ⟨praefec⟩to ad ripa⟨m⟩ (*Rheni? cf. Tac. hist. 4, 55, 2* Tutor ripae Rheni a Vitellio praefectus *est*). CIL XII 1357 (*saec. I*) r. fluminis Euphratis. Sardiniae: INSCR. Année Epigr. 1921 n. 86 -us provincia⟨e Sardiniae⟩ (*sc. a. 20—25. item*: INSCR. Dessau 5350 [*a. 83*] pro⟨c(urator)⟩ Aug. -us p. S. CIL X 7584 [*saec. III?*]. *al.*; provinciae *tantum, nomine omisso*: CIL X 8011 [*in miliario*]. INSCR. Année Epigr. 1972 n. 225 [*in cippo*]). INSCR. Ephem. Epigr. VIII p. 183 n. 744 (*a. 46*) -o S. (X 8023. 8024 [*a. 74*]). *sim. al.*

c *copias, gentes sim. regendas, administrandas*: alae: INSCR. Année Epigr. 1926 n. 82 (*aet. Tib.*). 1941 n. 105 (*a. 36/7*). CIL III 6821 VI 31863. IX 3610 a. II Gallor(um) in Hispania. XIV 5351 a. equit(um) cons(tantium). *et saepe in titulis, sc. fere addito nomine alae; in libris inde a* LIV. 42, 66, 5 (*apud exteros*), TAC. hist. 2, 22, 3. auxiliorum: LIV. 24, 28, 8 duces ordinum -ique a. (*apud exteros ut* 35, 26, 4). 40, 48, 3. INSCR. Afr. Cagnat-M.-Ch. 634 -o a. adversus Aedemonem. PLIN. nat. 10, 54. CIL XI 5210sq. a. omnium adversus Germanos (*sc. a. 73/7?*). *al.; cf.* CIL III 5211 (*aet. Ant.*) auxiliariorum tempore expeditionis in Tingitaniam missorum (*sed* 5212 *et* 5215 auxiliorum). civitat(i)um, civitatis (*vel compendiis*): CIL V 7231 (*Susae in arcu a. 9/8 a. Chr.*) Cottius -us c., quae subscriptae sunt (*sim. de eius filio* INSCR. Année Epigr. 1976 n. 264). V 1838sq. (*aet. Claud.*) -o c. Moesiae et Treballiae, -o c. in Alpib(us) maritumis. IX 2564 (*a. 75*). XIV 2954. *al.; apud exteros*: IVST. 5, 11, 2 quarum c. -us erat *Cyrus minor.* VVLG. IV reg. 10, 5. custodum: NEP. Eum. 11, 1. evocatorum: CIC. fam. 3, 6, 5. *exercitus*: CIL III 6809 (*saec. I*) -o ⌊ex⟨er⟩citu⌋ qui est in Aegypto (⌊ ⌋ *dat., v. vol. V 2, 1390, 64sqq., nisi solvas* -tu(s)). CVRT. 3, 11, 10 Atizyes et Rheomithres et Sabaces, praetor Aegypti, magnorum exercituum -i. gentis, gentium (*dat. non nisi e suppl. dub.* CIL VIII 26585): CVRT. 6, 4, 24 -um Tapurorum gentis (*item apud exteros*: AMM. 27, 12, 5. CORIPP. Ioh. 4, 545 g. -us et auctor. *al.*). CIL XI 7554 (*aet. Vesp.?*) -o g. Numidar(um). VI 31032 (*fere a. 90*) gentium in Africa. VIII 5351 (*saec. II*) g. Musulamiorum. 10500 g. Cinithiorum. *al.* levis armaturae: CIL IX 3044 (*aet. Tib.*) -o Raetis, Vindolicis, valli⟨s P⟩oeninae

[van Leijenhorst]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

(*'incolis' subaudiendum?*) et l. a. X 4868 (*aet. Tib.*). 6098. navium, navis: CIC. Verr. II 5, 90 eius *navis* -us . . . occiditur (*apud Syracusanos provinciales ut*: II 5, 91. 138; *apud exteros*: LIV. 23, 26, 4. 36, 44, 1. *al.*). LIV. 21, 61, 4. 26, 43, 1 FLOR. epit. 2, 5, 3. *al.; in titulis*: INSCR. Année Epigr. 1902 n. 165 (*aet. Aug.*) -us tesserar(iarum) in Asia n. (*gr. ὁ ἐπὶ τῶν . . . πλοίων*). 1954 n. 104 (*aet. Aug.*). CIL XII 4371sq. (*v. Christol-Demougin, Zeitschr. Pap. Epigr. 49, 1982, 141sqq.*). praesidii, praesidiorum (*de dat. v. l. 9. 11*): LIV. 21, 48, 9 -o p. corrupto. 24, 37, 2. 27, 15, 9 (*apud exteros ut*: 34, 25, 5 [*dat. codd. aliquot*]. *al.* AMM. 24, 2, 21). *al.; in titulis*: CIL IX 3083 -o praesidiorum et montis Beronices. XII 1368 -i praesidio et privat(is) Voc(ontiorum) (*ita Mommsen ad l.*, praesidio⟨r(um)⟩ et privat(orum) *proposuit Hirschfeld; lapis non exstat*). soci(or)um (*cf. p. 624, 22*): INSCR. Année Epigr. 1980 n. 197 (*ca. a. 40–30 a. Chr., ut vid.*) -us soc. in navibus long(is) (*e codice; cf. Solin ad loc., Arctos 18, 1984, 124sqq.*). LIV. 10, 35, 5. 23, 7, 3. *al. apud eundem.* veteranorum: INSCR. Année Epigr. 1926 n. 82 (*aet. Tib.*). 1941 n. 105 (*a. 36/7*). *vexillationis*: CIL II 3272 (*saec. I med.*) -o vexillariorum in Trachia. VI 32933 (*aet. Trai.*) -o vexillation(um) Moesiae infer(ioris) *eqs.* (INSCR. Année Epigr. 1926 n. 150 [*aet. Trai., an iam Domit.?*]). INSCR. Année Epigr. 1972 n. 572 (*aet. Trai.*) -um ala⟨e et⟩ vex⟨il⟩li prae⟨to⟩rianorum. *sim. al.*

2 *aliis formis*: VVLG. III reg. 4, 7 habebat . . . Salomon duodecim -os (praepositos *var. l.*) super omnem Israhel, qui praebebant annonam regi (*enunt. relat. ut*: OROS. hist. 6, 5, 2 Mithridatis -us, qui Phanagorio praeerat. *al.*). IV reg. 25, 19 qui *eunuchus* erat -us super viros bellatores (*v. etiam l. 23; potius cum verbo iungendum* III reg. 11, 28 Dan. 2, 48). CIL VIII 9835 (*a. 508*) castrum edific(atum) a Masgivini -o de Safar (*cf. ibid. p. 975 et* 9800 [*lectionis incertae*] -u Safari).

III *conspectus aliarum determinationum et locutionum potiorum*: **A** *accedunt determinationes, quibus indicatur*: **1** *is, a quo vel cuius vice -us institutus est, cui adest vel obtemperat*:
a *gen.*: *α magistratus Romani*: CIC. div. in Caec. 55 -us Antoni *praetoris* quidam. *et saepe, v. maxime p. 626, 19sqq. 629, 16sqq.* *β regis exteri*: CAES. civ. 2, 38, 1 Saburram eius *Iubae* -um. BELL. Afr. 95, 1 Iubae. SALL. Iug. 46, 5 -i regis *Iugurthae* (NEP. Alc. 5, 2 Tissaphernem, -um r. Darii. Con. 2, 4 -os r. *Artaxerxis.* Chabr. 3, 1 r. Persae. HYG. Gell. 10, 16, 4 r. Cyri. LIV. 36, 21, 2 r. *Antiochi. et saepe*). NEP. Eum. 5, 7 Antigoni. *al.* **b** *adi.*: CIC. Verr. II 4, 103 classe . . . Masinissae regis . . . adpulsa -um regium . . . e fano sustulisse *quaedam tradunt* (CAES. civ. 3, 104, 2 *sc. Ptolomaei.* NEP. Milt. 4, 2 *sc. Darei.* Ages. 2, 3 *sc. Artaxerxis.* LIV. 32, 25, 1. *al.*). *cetera v. p. 625, 14. 626, 24. 629, 27sq.* **c** *aliis modis*: *pron. poss.* CIC. Verr. II 1, 73 *et saepe; enunt. relat. p. 626, 2; praepos.* ab *p. 629, 29* (*cf. et p. 629, 26*), sub *p. 628, 27 et* ITALA (= VVLG.) III Esdr. 3, 2 Weber omnibus purpuratis . . . et consulibus et -is sub illo *Dario* (Sangerm. 4 -is omnibus, qui sub illo erant, *gr. I Esdr. 3, 2 τοῖς . . . τοπάρχοις τοῖς ὑπ' αὐτόν*).

2 *locus, ubi -us munere fungitur*: *iuxta determinationes munus indicantes*: *gen. vel locat. p. 625, 65sqq. 626, 72sqq. 628, 28. 629, 35sq. 42. 58. al. praepos.* in *l. 14. p. 625, 67. 628, 62. 629, 33sq. al.*, per *p. 626, 80sqq. 630, 29 et al.* *sine aliis determinationibus, ita ut loco simul et munus indicetur, e. g. p. 625, 78. 626, 1. 627, 9sqq. 24. 26. 630, 32sqq.*

3 *tempus, sc. quando vel quamdiu -us munere functus sit*:
a *strictius*: *α adi.* quinquennalis (*spectat ad annum census*): *v. p. 626, 10. 630, 19; cf. p. 626, 18.* *β aliis modis*: annis *tot et sim. p. 625, 30. 628, 27. 629, 6. 57*; feriarum Latinarum *sim. p. 627, 57sqq.*; semenstris *p. 628, 78*; perpetuus *p. 629, 55* (*addas* CIL XI 3116); bello *quodam et sim. p. 630, 42sq. 68. al.* **b** *laxius* (*notabiliora selecta*): TAC. hist. 3, 47, 1 regiae quondam classis -us ([*v. Wellesley, 1972, ad l.*] ann. 16, 17, 2 SVET. Tit. 4, 2. *item accedit adv.*: PAP. Corp. 325 [*a. 251*] *probatum* a tunc -is [*sic sexies ibid., ceterum cf.* AMM. 16, 8, 5. 28, 1, 31]. AMM. 14, 11, 14 Leontius . . ., postea urbi -us [26, 7, 2. *al.*]. *sim. al.*). AMM. 14, 1, 10 Thalassius . . . ea tempestate -us praetorio (14, 10, 4. *al.*; *cf.* COD. Iust. 9, 5, 1 pr. [*a. 486*] viro spectabili pro tempore -o Augustali [1, 27, 1, 13. *al.*]. *sim. al.*). *al.*

4 *iteratio praefecturae (sc. maxime numeralibus variis vel ipsis numeris)*: *v. p. 626, 76. 78sq. 628, 1sqq. 75. 629, 28sq. 35. 37. et al.; addas e. g.* CE 1347 B, 7 (*saec. IV ex.*) bis gemina populos -us sede gubernans, *i. -us praetorio quater.*

5 *decretum, lex sim., cuius auctoritate quis -us institutus est*: *v. p. 625, 70sqq. 626, 14. 18. 31. 628, 59. sim. al.*

6 *potestas, dignitas, gradus sim., quem -us obtinet* (*de honorificis aetatis imperatorum appellationibus v. Hirschfeld, Kl. Schr., 1913, 646sqq.*): cum iure gladii *p. 625, 47*; pro IIviris *sim. p. 625, 73. 626, 6. 629, 6. 630, 37. al.*; aedilicia potestate *sim. p. 626, 15*; ornamentis consularibus *sim. p. 626, 37. 50. 52* (*cf.* CAPITOL. Pius 10, 6 SPART. Hadr. 8, 7); ducenarius *p. 629, 49*; vice legati *sim. p. 629, 50sqq. al., addas e. g.* CE 24, 10 (*aet. Sev.*) Donatianus militans tribunus ⌊in -o⌋ dono principis (*ad struct. cf. vol. VII 1, 789, 52sqq.*).

B *locutiones quaedam*: **1** *significantes alium pro -o agentem, vicarium -i sim.*: CIC. Verr. II 3, 75 *quidam Verris* minister . . . -i nomine cum venisset Herbitam. INSCR. Année Epigr. 1925 n. 85 (*a. 69?*) M. Iulio . . . pro -o frumen⟨ti da⟩ndi ex s(enatus) c(onsulto) (1895 n. 36 curat(or) pro -o c(o)hor(tis). AVR. VICT. Caes. 40, 17 apud Poenos Alexander pro -o gerens. CIL VIII 7037 [*a. 362/3*] comes primi ordinis agens pro -is *praetorio* [AMM. 14, 5, 7. *al.*]. VI 1698 [*a. 377*] pro -is praetorio in urbe Roma *eqs. al.*). VLP. dig. 32, 1, 4 a -is . . . praetorio vel eo qui vice -orum (*Mommsen*, -i *F²*, -is *codd. ceteri*) . . . cognoscet (INSCR. Année Epigr. 1981 n. 134 [*a. 242*] v. -i praet. agentis. COD. Iust. 7, 22, 3 [*a. 314*]. Theod. 11, 30, 16. *sine verbo in cursu honorum*: CIL VI 1638 [*saec. III*] iu⟨ridico . . .⟩ v. -i Aeg⟨ypti⟩. VIII 23963 [*saec. III ex.; cf.* 23948] Attio . . . v. -orum praet(orio), -o annonae, v. -i vigulum). CIL II 2203 (*a. 306–337*) Hermias . . . a(gens) v(ices) -orum praet(orio) (COD. Theod. 2, 33, 1. INSCR. Tripol. Reynolds-Perkins 57 *et* 58 [*a. 364/7*] vicem. *et saepe, cf.* agere vicariam -orum: CIL VIII 783 = 12234). CAPITOL. Gord. 30, 6 ut *Gordianus* -i loco esset Philippo. LACT. mort. pers. 7, 4 vicarii -orum (EPIST. imp. Constant. Aug. epist. 88, 4. CIL VI 510 [*a. 376*]. *al.*). *al.*

2 *locutione* ex -o, ex -is *significantur praefectorii, sc. praefectura functi vel gradum praefectura functorum tenentes.* *quasi pro nom. indecl. ponitur iuxta nom. propr. praeter l. 36 sq.; de origine huius usus v. vol. V 2, 1101, 80sqq. 1102, 10sqq.; ceterum nonnulla ad vocem* expraefectus *pertinere possunt, e. g. l. 36 et loci compendiis scripti* (*una voce scribi videtur* CIL VI 1783, *nullis punctis interpositis* CIL VI 1780. 31402 XII 1524). sub praef. *sim. v.* suppraefectus.

a *usu communi*: CIL VIII 9360 (*aet. Sev.*) Licinius ex ⟨p⟩raef. coh(ortis) (INSCR. Année Epigr. 1951 n. 226 vetranus ex -o c. [*nisi legendum* g(entis)]). 9371 (*eiusdem aet.*) Geta ex praef. ⟨al⟩ae Parthorum (III 4183. *cf.* XIII 6814 ex praef. exploratorum Divitiensium). III 14486 (*saec. II/III*) ex praef. (*sc. alae cuiusdam? item sine determinatione*: VI 1780 [*saec. IV med.*] Catullini . . . ex praef. et consule. AMM. 19, 12, 9 SVLP. SEV. dial. 3, 10, 6. *al.*). VI 1721 (*a. 355/60*) Eugenio v. c. ex -o praetorio (512 [*a. 390*]. IX 5566 [*saec. IV ex.*]. *al.; in libris*: SPART. Hadr. 8, 7 AMM. 22, 3, 4. *al.*). 512 (*a. 390; de eodem l. 41*) ex -o ⟨pre⟩torio et ex -o ur⟨bi⟩ (1783, 37 [*a. 431*]. *al.; in libris*: CAPITOL. Maximin. 20, 1 SYMM. rel. 23, 4. *al.; ordine verborum audaciore*: AMM. 28, 1, 24 Praetextatus ex urbi -o). COD. Theod. 6, 7, 2 quisquis magisterium equitum . . . gesserit . . ., is . . . ex -is, qui post provecti fuerint, praeferatur (*item plur.*: 7, 8, 3 qui ex ⌊-is summum⌋ sibi fastigium dignitatis agendo pepererunt [⌊ ⌋ praefectissimum *cod., corr. Gothofredus*]. *al.*). *al.* **b** *plur.* ex -is *refertur ad singulos* (*cf. vol. V 2, 1102, 47sqq.*): CIL VI 1712 (*saec. IV*) Adelfius v. c. ex -is urbis uxori. INSCR. Année Epigr. 1945 n. 55 (*saec. IV ex.*) Volusianus v. c. ex -is. CONC.[S] II 2, 1 p. 15, 8 (*item altera versio* II 3, 1 p. 122, 11) Florentius ex -is (*var. ll.* ex -o, expraefectus, ex praefatione; *gr. II 1, 1 p. 139, 29 ἀπὸ ἐπάρχων*). *al.*

CAPVT ALTERVM: *extra vitam publicam de eis, qui vel potestate quadam ornati sunt vel potius auctoritate sim. eminent* (*sublucet saepius usus technicus, e. g. l. 51. 55. 66. 72; passim accedit gen. indicans, cui vel cui rei -us praesit, ceterum praepos.* ad *l. 60; -os collegiorum v. p. 629, 53*): **I** *de hominibus*: POMPON. Atell. tit. -us morum (*de paedagogo vel tutore adulescentis dictum videtur, cf. l. 60; vix ad p. 630, 5*). CIC. p. red. in sen. 15 *Piso Epicureis* his utitur quasi -is libidinum suarum, hi voluptates omnes vestigant atque odorantur (*antea*: magistros. *cf.* FAV. or. frg. Gell. 15, 8, 2 -i popinae atque luxuriae negant cenam lautam esse, nisi *eqs.*). VARRO rust. 1, 17, 5 (*e Cassio Dionys. Vtic.*) -os, *sc. servorum*, alacriores faciendum praemiis (*de eisdem* 1, 17, 6 inliciendam voluntatem -orum honore aliquo habendo. *cf. 1, 17, 4* qui praesint). APVL. met. 7, 17, 2 (*Lucius asinus factus*:) delegor . . . ligno monte devehundo puerque mihi -us imponitur. IVL. VAL. 1, 41 (*Dareus Alexandrum captare, ut puerum punire matrique remittere cogitat*) cum illi -us ad observantiam disciplinae Persa aliquis comitaretur (*gr. Hist. Alex. M. I p. 44, 2 Kr. παιδαγωγὸν σωφροσύνης διδάσκαλον*). HIER. epist. 66, 9, 2 quod *dictum Catonis* nos quondam adulescentuli, cum a ⌊-o oratore⌋ . . . diceretur, risimus (*Hilberg pro trad.* perfecto o., *'magistrum rhetorum scholae praepositum' intellegens*). VVLG. I par. 26, 6 Semeiae *ianitori* . . . nati sunt filii -i familiarum suarum: erant enim viri fortissimi. CONC.[S] I 5 p. 363, 41 omnibus -is sanctarum ecclesiarum sacerdotibus (*gr. I 1, 7 p. 70, 27 προεστῶτας, Rustic. Conc.[S] I 4 p. 57, 9* qui praesunt . . . ecclesiis). p. 367, 24 -um concilii apostatarum Iohannem (*gr. I 1, 3 p. 66, 13 ἔξαρχον, altera versio I 3 p. 175, 24* principem). CAEL. AVR. chron. 1, 6, 184 alia . . . medicarum sectarum -is relinquamus (*cf. acut. 1, 5, 45 al.* sectarum principes). **II** *de deis, sc. inferioribus*: PLIN. nat. 3, 8 *Varro (frg. 396 F.) tradit* Pana -um eius *Bacchi* universae *Hispaniae nomen dedisse* (*cf. Frg. Gr. Hist. 846 Sosthenes F1 Πᾶνα κατέλιπεν ἐπιμελητὴν τῶν τόπων*). AMPEL. 15, 2 Ericthonius rex, qui misteria Eleusinae constituit . . . Eumolpo sacerdote . . ., Triptolemo frugum -o. APVL. Socr. 16 p. 156 (*de daemonio*) privus custos, singularis -us, domesticus speculator *eqs.* TERT. apol. 24, 3 Iovem . . . comitatum exercitu . . . deorum . . . et daemonum: itaque oportere et procurantes et -os et praesides pariter suspici.

deriv.: praefectio; *a* praefectus: praefectianus, praefectorius, ?praefectualis, praefectura.

compos.: ex-, suppraefectus.

cf. Onom.

? **praeficus** *v.* praefica. *van Leijenhorst.*

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praefīdēns, -entis *adi.* *a* prae *et* fidens. *scribitur* pre- Avg. virg. 39, 40 (*cod. Corb. saec. VI*). *abl. sing.* -i *trad. quinquies*, -e *non nisi var. lect. infra l. 30; compar.* -ius *exhibet adv. tantum, superl. non exstat, cf. tamen* plurimum -s Avg. in euang. Ioh. 113, 2, nimium -s Avg. gen. ad litt. 11, 5 p. 338, 17. *excepto* Avg. *adi. legitur singulis tantum locis apud* Trag. inc., Cic., Possid., Prosp. (*ex* Avg.). [*confunditur in codd. maxime cum* praesidens, *quod infra notavimus.*]

i. q. valde vel nimis fidens (*cf.* Gloss. -ens: ὑπεϱπεποιθώς. *accedunt structurae hae: dat. pron. pers. l. 13. 14. 29, dat. vel abl. rerum l. 16. 26. 32* [*abl. certus exstat sub verbo infra l. 54*], de *c. abl. l. 17 sqq. 25. 28. 33*): **1** *in malam vel neutram partem* (*cf.* male -em *l. 27*): **a** *de animantibus* (*sc. sibi vel suis rebus -bus*): Trag. inc. 125 erras: nam exultantem te et -em (-e, praesidentem *var. ll.*) tibi repriment . . . legum habenae (*cf.* Cic. off. 1, 90 homines secundis rebus effrenatos sibique -es). Avg. epist. 43, 18 quasi securi sibi videbantur *Donatistae* -es numero suo. 140, 50 *Iudaei* 'suam *iustitiam* constituere volentes' (*Rom. 10, 3*), id est tamquam de suis meritis et operibus -es ([perf- *var. l.*]. in euang. Ioh. 113, 2 [*Petrus Iesum negavit*] ubi est illa promittentis audacia et de se plurimum -is? serm. 22, 5 de iustitia sua. Possid. vita Aug. 27, 8 de suis purgatissimis moribus). **b** *de rebus*: Avg. conf. 3, 3, 5 in quibus *nocentibus* (*rebus an hominibus?*) vagatus sum -i collo (epist. 26, 5 p. 87, 25 [*p. 88, 3* humiliore cervice]. *cf.* gest. Pelag. 3, 7 qui . . . -i [praesidenti *var. l.*] cervice propriae voluntatis illum *deum* dedignantur habere rectorem). gen. ad litt. 11, 5 p. 338, 17 extollenti se . . . animae et nimium tamquam de propria virtute -i (quaest. euang. 2, 33, 1 -s viribus suis [perf-, praesidens, prodigens *var. ll.*]). in psalm. 32, enarr. 2, serm. 2, 10 ut excutiat *deus* a nobis male -em (providentem *edd. vet.*) de temporalibus securitatem. 103 serm. 4, 16 ad terram quasi -em sibi et exsultantem loquitur apostolus (*inde* Prosp. in psalm. 103, 32). virg. 39, 40 a -i (-e *var. l.*) elatione.

2 *in bonam partem*: Avg. c. Cresc. 3, 80, 92 p. 495, 14 *catholicae ecclesiae* tot divinis testimoniis -i (praesidenti *var. l.*). pecc. mer. 2, 16, 24 *Paulus* de dei promissione -s (praevidens *var. l.*). in psalm. 61, 18 acie mentis forti et valida et -i. serm. 47, 30 secura et -i (praesenti *var. l.*) dilectione dic 'deus meus'.

compar. adv. **praefīdentius** (*posit. non legitur*): Avg. c. acad. 1, 9, 24 tu -ius apertiusque pugnasses *in disputatione*. epist. 155, 5 quaedam acutissima . . . ingenia tanto in maiores errores ierunt, quanto -ius tamquam suis viribus cucurrerunt (*cf. l. 26*).

deriv.: praefidentia, praefido.

praefīdentia, -ae *f.* *a* praefidens. *i. q. status animi praefidentis, sc. magna vel nimia fiducia* (*accedit gen. rei, qua fiducia nititur* Avg. c. Cresc.): Avg. anim. 2, 13, 18 p. 354, 2 se . . . illis cautibus (*i. quaestionibus fidei*) animosiore impetu quam consultiore commisit; sed *vides*, quo eum -a (providentia *var. l.*) ista perduxerit. c. Cresc. 3, 67, 76 p. 481, 22 quos multo pauciores -a (praesidentia *var. l.*) multitudinis suae persecuti sunt.

praefīdentius *v.* praefidens.

praefīdo, -ere. *a* praefidens, *formatione retrograda, quasi illud adi. sit part. praes. huius verbi.* *i. q. praefidentem esse, valde vel nimium confidere*: Avg. gen. ad litt. 11, 8 p. 341, 14 *ut creatura* non de se -at, sed confidat in deum (serm. 285, 4 meminerimus de nobis ipsis non esse -endum [*antea*: qui de se praesumpserunt]). quaest. hept. 2, 25 p. 105, 22 magi . . ., quorum Pharao potentia (-am *var. l.*) -bat. spir. et litt. 7, 11 *superbia* oritur, cum sibi quisque -it (praevidit *var. l.*).

Friis-Jensen.

***praefīgo,** -fīxī, -fīxum, -ere. *a* prae *et* figere. *legitur inde a* Caes. (*bis*), Verg. (*novies*), Tib. (*semel*), Ov. *et* Liv. (*binis locis*); *usu translato non ante finem saec. IV, v. sub II; longe praevalent formae p. p. p.* -xus. [*confunditur in codd. cum* perfigere Gaivs dig. 8, 2, 6 Novell. Valent. 35, 12 Ps. Boeth. fid. cath. 70 (*restituitur* Avell. p. 412, 14), *ceterum e. g. cum* praefigurare Avg. epist. 55, 7, praedicere Avg. gen. ad litt. 6, 11 p. 184, 22. *restituitur p. 634, 57; e coni. dub.* Liv. 42, 60, 2 ⌊rumpiis -xa⌋ capita (*Giarratano*; ⌊ ⌋ superfixa *trad.*; *temptaverunt alii alia*). *falso trad.* -xus *pro* praeficus, *q. v.*, *nec supplendum est* Inscr. christ. Diehl 4770, 5 (praeferri *exhibet lapis, v.* Inscr. christ. urb. Rom. 13627, 10).]

I *proprie et in imagine* (*sc. vi praeverbii locali et usu inde derivando*): **A** *pro obi. est id quod imponitur, i. q. ante affigere sim.* (*accedit dat.* Verg. Aen. 10, 80. 11, 778 Manil. 4, 181 Fest. p. 375 Sen. contr. 9, 4, 2 *et saepe*, in *c. abl.* Verg. Aen. 9, 466 Plin. nat. 34, 151 Svet. Cal. 15, 1 Nemes. cyn. 56 *al.*, supra Veg. mil. 1, 24; *cf.* ex utraque parte Veg. mil. 3, 7): **1** *-untur quae munimento, firmamento sunt* (*huc rettulerimus* Gloss. -xum: καταπεπηγός): **a** *respiciuntur loca munienda, tuenda*: Caes. Gall. 5, 18, 3 ripa . . . erat acutis sudibus -xisque (-que *om. codd. aliquot et edd., fortasse recte*) munita, eiusdemque generis sub aqua defixae sudes flumine tegebantur (Veg. mil. 1, 21 ductis fossis -xisque s. 1, 24 supra quam *terram* sudes . . . -untur. 3, 7 sudes ex utraque parte -ere). Colvm. 8, 17, 6 rivis *piscinae* . . . -antur (-ficantur *S*, -ficentur *A*) . . . cancelli. Plin. nat. 28, 157 *rostrum lupi* villarum portis -unt *ad veneficia arcenda* (*cf.* 34, 151 -xisse in limine evulsos sepulchris clavos adversus nocturnas lymphationes). Stat. Theb. 10, 525 -xa solo vellunt munimina. **b** *vario usu* (*saepius respiciuntur tela cuspidibus instruenda*): Verg. Aen. 7, 817 ut gerat *Camilla* . . . -xa cuspide myrtum (Stat. Theb. 2, 598 pinum. 4, 177 cupressus). Ov. met. 4, 706 navis -xo . . . rostro sulcat aquas. Fest. p. 375 veruta pila dicuntur quod ⟨velut verua⟩ habent -xa (*suppletur ex Paulo*). *ibid.* cui *denti aratri* -itur vomer. Sil. 9, 582 ebori -xa . . . hasta. 14, 321 trabs . . . -xa gerebat uncae tela manus. Clavd. Don. Aen. 7, 815 p. 109, 7 portabat . . . hastam myrteam -xo ferro graviorem ([*v.* Verg. *supra*]. Veg. mil. 3, 24 p. 118, 13 latius . . . contra eas *bestias* [*i. elephantos*] et firmius -itur ferrum, ut . . . maiora sint vulnera [*intellegas potius cuspides sagittis imponendas quam sagittas in bestias iniciendas*]). Prvd. cath. 5, 52 -it calamis spicula.

2 *-untur quae visui porriguntur, ostentantur*: **a** *spolia, partes corporis vel ornamenta sim.* (*simulacrum* Ps. Evseb. Gallic.): Verg. Aen. 9, 466 in hastis -unt capita . . . Euryali et Nisi (Frontin. strat. 2, 9, 3 occisorum . . . ducum c. hastis -xa ostendit. 2, 9, 4. Tac. hist. 1, 44, 2 -xa contis c. gestabantur. Svet. Iul. 85 Capitol. Maximin. 23, 6. Amm. 22, 8, 34 caesorum c. fani parietibus -bant. *al.; cf. coni. dub.* Liv. *p. 633, 64*). 9, 471 ora virum -xa movebant (Sil. 7, 704 o. rapit gladio -xaque cuspide portat). 10, 80 pacem orare manu, -ere puppibus arma (*quod est bellum inferentium. aliter*: 11, 778 ut templis -ret a.). Manil. 4, 181 captas domibus -ere praedas. Sen. contr. 9, 4, 2 praecisas tyrannicidae manus arci prae⟨fi⟩gite. Plin. nat. 16, 8 rostra navium tribunali -xa fori decus erant. Val. Fl. 3, 28 ratem -xaque regum scuta videt. Svet. Cal. 15, 1 -xo in biremis puppe vexillo. Prvd. perist. 11, 185 *aediculae* -it tabulas dives manus . . . candentes. Ps. Evseb. Gallic. hom. 14, 6 G. serpentem aereum -xum ligno (*respicitur num. 21, 9*). **b** *notae, tituli sim.*: Pers. 4, 13 nigrum vitio -ere theta (*in imag.*, *v. Schol.* iudices litteram theta apponunt ad . . . nomina *damnatorum. cf. proprie*: Isid. orig. 1, 22, 2 [= Svet. frg. p. 136, 7] notae . . . dictae eo, quod verba vel syllabas -xis characteribus notent et ad notitiam legentium revocent [*ad varias loci explicationes v. Mentz, Rhein. Mus. 86, 1937, 196 sq.*]). Cypr. ad Donat. 10 p. 11, 19 *licet* publico aere -xo iura proscripta sint. Avg. in psalm. 53, 1 quod in domus fronte -xum est (*ibid.* in ipso poste praenotatum est. *in comparatione respicitur titulus libri ut*: Greg. M. moral. 17, 1 superscriptionem tituli in ipsa postis fronte -imus. *ceterum cf.*: Vincent. Ler. exc. p. 102, 12 in libelli fronte velut quosdam regularum titulos -ere. Dionys. Exig. praef. 2, 6 rec. δ [*nisi est var. l. medii aevi*] titulos . . . singulis statutis -ximus). Leo M. serm. 49, 1 *omnibus temporibus anni ecclesiastici* quaedam nobis divinae bonitatis signa -xa sunt (CE 770, 7 ubi nobele signum ⟨prae⟩fixum est cruces). Edict. reg. Goth. de pecor. (CIL IX 2826) 8 necessaria constitutione sa⟨croque omni tem⟩pore per loca -endo cancellarii nostri auc⟨toritate edicto⟩ (*suppl. Mommsen*).

3 *-untur termini, limites sim.* (*sc. incorporaliter per imaginem termini ponendi; ceterum quaedam ad II vergere vix negaverimus*): Avg. conf. 2, 2, 3 quis . . . suavitatibus metas -ret? Cassian. conl. 21, 33, 2 difficile est ut ignis *concupiscentiae carnalis* . . . -xis terminis includatur (Leo M. epist. 121, 3 [Conc.[S] II 4 p. 76, 14] qui *dies paschae* . . . ultra -xos t. *non* evagetur. Clavd. Mam. epist. 2 p. 203, 11 temporaliter fluentium substantiarum -xos aevo t.). Leo M. epist. 146, 2 (Conc.[S] II 4 p. 96, 34) nefariis ausibus salubri fine -xo. Avell. p. 370, 16 limitibus . . . -xis positarum semel synodalium regularum (Alc. Avit. epist. 34 p. 64, 7 provincia -xis regnorum determinata l.).

inde explicandum videtur: Avg. gen. ad litt. 4, 3 p. 99, 16 mensura omni rei modum -it et numerus omni rei speciem praebet (*cf. p. 99, 18* terminat omnia).

4 *-untur varia*: Nemes. cyn. 56 felem . . . minacem arboris in trunco longis ⌊-ere⌋ telis (⌊ ⌋ *Sannazaro*, pro- *trad.*; *cf. 51* figere dammas). Prvd. cath. 5, 96 -xa cruci spes hominum viget (Avg. in psalm. 42, 2 in desiderio *caeli* . . . spem tamquam ancoram -xerunt). Epist. pontif. 381 Migne 50, 537[B] ut . . . non opinemur catholicum, quod apparuerit -xis sententiis, *quas antea attulimus*, esse contrarium (*cf. ibid. 537*[A] praedictas regulas, *nisi locum ad IIA1 trahere malis*).

B *structura inversa pro obi. est quod figendo afficitur, sive i. q. affigendo instruere sim.* (*sc. accedente abl. rei impositae* [*suppl. e contextu* Plin. nat. 11, 126], *iuxta acc. relationis sub 1b*) *sive i. q. figendo firmare sim.* (*sc. neglecto respectu rei imponendae* Plin. *et* Isid. *sub 1aβ et hic illic sub 2*): **1** *usu communi* (*sc. iisdem coloribus quos sub A illustravimus*): **a** *-untur quae muniuntur, firmantur*: **α** *asseres, tela sim.*: Caes. civ. 2, 2, 2 asseres . . . cuspidibus -xi . . . in terram defigebantur. Verg. Aen. 5, 557 -xa hastilia ferro ([Gloss.[L] I Ansil. PR 443 -xa f.: ferrum habentia]. 10, 479 f. -xum robur acuto. 12, 489 hastilia. Liv. 26, 4, 4 iacula. Cvrt. 3, 2, 7 aere aut [herebant *codd.*] f. -xae hastae. 4, 9, 5 hastae. Veg. mil. 4, 14 *trabs* adunco -itur f. et falx vocatur [*ibid. caput* vestitur f.]. *al.; cf.* Liv. 30, 10, 16 asseres ferreo unco -xi). Cvrt. 3, 3, 20 spicula auro -xa gestabant. Plin. nat. 11, 126 -xa hastilia cuspidant (*sc. urorum cornibus*). **β** *varia*: Verg. georg. 3, 399 ferratis -unt *haedorum* ora capistris. Ov. met. 7, 112 *taurorum Colchicorum* -xa . . . cornua ferro (*cornua tota ferrea intellegunt alii ratione dubia, cf. Bömer ad l.*). Plin. nat. 36, 186 capita earum *coaxationum* -i, ne torqueantur (*cf. Vitr. 7, 1, 5* clavis . . . fixa coaxatio). Sil. 6, 539 -xo . . . ligno mucronibus (*genus tormenti ut*: Gell. 7, 4, 4 in armario muricibus -xo [-xos *codd. pler.*]). Salv. gub. 6, 14 loca . . . sudibus -ere.

p. p. p. -xus *de statu fixo, firmato*: Isid. sent. 2, 10, 6 *nuper conversi*, si implicentur, confestim quasi plantata arbuscula et necdum radice

[*Scotti*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

-xa, concutiuntur . . . et arescunt. **b** *-untur quae vulnerantur, telo transfiguntur*: Tib. 1, 6, 49 *sacerdos Bellonae* stat . . . latus -xa veru, stat saucia pectus. **c** *-untur quae spoliis ornantur*: Val. Fl. 1, 836 galeis -xa rotisque cui *ductori* domus. 4, 739 Bebryciis -xa trophaeis *regia tecta*. **d** *-untur quae limitibus circumscribuntur* (*v. quae ad A3 monuimus; ceterum cf. vi imaginis detersa l. 40*): Ennod. dict. 5, 8 p. 439, 20 dispensatio statutis -xa limitibus.

2 *peculiariter cum respectu claudendi*: Pavl. Fest. p. 64 consiptum clavis -xum (*contextu deficiente dubitanter huc traximus; an ad p. 634, 80?*). Plin. nat. 19, 59 -i prospectus omnes coegit . . . latrocinatio. Ps. Qvint. decl. 10, 8 -xum clausumque tumulum (*ab incantatore; cf. eius verba* 10, 15 carminibus non satis credo; -amus omne tumuli latus et multo vinciamus saxa ferro. *ceterum v. Thompson, Class. Phil. 6, 1911, 352*). Frontin.(?) strat. 4, 5, 23 -xis foribus domuum. Edict. praet. perpet. Vlp. dig. 25, 4, 1, 10 ex utraque parte tabulis -antur *aditus*. Gaivs dig. 8, 2, 6 *si* fenestras . . . -xas (*P*, perf- *F*) habuero vel obstruxero.

II *translate i. q. ante constituere sim.* (*vi praeverbii temporali, quae tamen hic illic evanescit; exempla quaedam usus incorporalis ab imagine loci minus aliena supra inseruimus, v. IA3 passim et l. 7. p. 634, 26. 39. 58*). *cf.* Gloss. -it: defini[vi]t, constituit. -xum: ante constitutum. *dub. an huc pertineat* Gloss.[L] II Abav. pr 19 -xum: praerogatum (*item* 34, *sed* 169 prorogatum). *accedunt structurae: dat. e. g. l. 31sqq.; praepos.* ad Leo M. epist. 106, 4 (Conc.[S] II 4 p. 61, 7), de Epist. pontif. Arel. 21 p. 31, 4, erga Novell. Valent. 2, 4, in *c. abl.* Avg. gen. ad litt. 6, 18 p. 192, 18 Prosp. c. coll. 19 p. 267[C] Favst. Rei. grat. 2, 6 p. 73, 28; ut Avg. in euang. Ioh. 106, 4; *acc. c. inf.* Avg. gen. ad litt. 9, 17 p. 292, 10 Avell. p. 700, 7.

A *-unt homines*: **1** *respiciuntur praecepta legitima* (*cf. p. 634, 61*): **a** *pontificis, synodi, abbatis sim.*: Epist. pontif. 255, 17 Migne 13, 1145[A] quae *tempora accipiendis* singulis dignitatibus . . . -ximus (Cassian. conl. 21, 17, 1 cui *ieiunio* non solum specialia -xa sunt tempora . . ., sed etiam . . . modus . . . propositus est). Cassian. conl. 21, 27 sex ebdomadarum sibi observantiam -xerunt *in ieiunando*. Prosp. c. coll. 15, 1 ne videreris a -xa *regula fidei* discrepare (Epist. pontif. Arel. 18 p. 27, 12 quas *r.* sibi iuxta canonum definitiones . . . fraternitas in commune -xerit). Leo M. epist. 106, 4 (Conc.[S] II 4 p. 61, 7) quae ad bonum sunt commune -xa (*respiciuntur canones concilii, cf. ibid. antea*: quae . . . generaliter instituta sunt). 121, 2 (*ibid.* p. 76, 2) si . . . legitimum *temporis* spatium sit -xum (*var. l.* praefinitum). Epist. pontif. Arel. 21 p. 31, 4 quae a *pontifice* . . . de Viennensem episcopum -xa sunt (*syn.* definitiones). Avell. p. 377, 10 damnati . . . *in synodo* erroris communicator effectus -xae . . . particeps damnationis apparuit. p. 381, 5 secundum bene gestam *synodum* recteque -xam (p. 383, 14 quae *synodus* pro fide . . . sit -xa). p. 397, 25 (*nisi iudicium divinum intellegas*) quae *sententia* . . . in errore durantibus numquam solvenda -xa est (Conc. Brac. a. 572, 3, 10 hoc -xae [-xe *Mansi*] evidentis sententiae admonitione servetur). p. 700, 7 *patrum sapientia* certa librorum etiam veterum in auctoritatem recipienda *esse* . . . -ens (*cf.* Max. Tavr. serm. app. 25 p. 900[D] in -xis libris [*p. 900[C]* in aliis canonicis et divinis libris]). Canon. Dionys. Exig. p. 37, 13 secundum -xos gradus paenitentiae (*gr. Mansi 2, 520[D]* ὡρισμένους, *cf. Canon. Turner II p. 108 rec. III* statutos, *p. 26 rec. II* qui sunt constituti). p. 104, 13 sicut antiquis . . . canonibus est -xum (*cf. eiusdem vers. alteram Conc.[S] II 2, 2 p. 59, 20* constitutum; *ceterum e. g. ibid. p. 39, 10* cautum; *gr. II 1, 2 p. 162, 13* καθὼς . . . τοῖς κανόσιν ἀπηγορεύεται). *al.* **b** *imperatoris, legislatoris*: Novell. Valent. 2, 4 quid erga servanda advocatorum tempora dispositio iusta -xerit. 35, 12 tempora *barbaricae incursionis* -xo tricennio subtrahantur. Pass. Rogat. 1 *imperatores* decreto sanxerunt, ut simulacra *deorum colerentur*, . . . ea ratione -xa pollicentes *praemia sacrificantibus*. Cassiod. var. 5, 39, 12 sint . . . -xo modo *exactionis* contenti. 12, 6, 3 -xum . . . *tempus* a rerum dominis noveritis esse servandum (Greg. M. moral. 2, 31 -xo reddendi tempore non constringitur *creditor*). Pap. Tjäder 34, 27 (*a. 551*) quae *emptionis et venditionis sollemnia* legum -xit auctoritas.

2 *quolibet respectu*: Avg. epist. 55, 7 *ut defectus solis et lunae* determinatis intervallis temporum canonica supputatione -rent (*computando ut*: Dionys. Exig. epist. de pasch. 1 p. 63, 14 dominicum pascha et lunae computum -ere. Proter. epist. 8 *eo die* initium verni temporis . . . -xum esse). Possid. vita Aug. 25 numerus erat . . . convivantibus poculorum -xus. Avian. fab. 4, 5 (*3 Boreas et Phoebus certant*, quis prior inceptum peragat) convenit hanc . . . liti -ere causam, pallia nudato decutienda viro. Max. Tavr. serm. app. 25 p. 898[B] et cetera quae in miraculis visibiliter . . . demonstrantur -xum continere videntur sensum.

B *-it deus vel sacra scriptura*: **1** *generatim; -untur*: **a** *mandata, poenae sim.*: Avg. in psalm. 54, 4 l. 43 tibi ea regula bonitatis -xa est, ut imiteris bonitatem patris tui (*sc. Matth. 5, 44sq.*). Cassian. conl. 8, 22 cum seiunctionis . . . observantia necdum aliqua fuisset constitutione -xa (*antea*: si data fuisset eis ista praeceptio). 21, 5, 6 ad quae -xae *legis* severitate coguntur (Sacr. Leon. 156 [= 259] quod humana substantia . . . contraxerat et -xa lege fuerat solutura. Ps. Boeth. fid. cath. 70 *primum hominem* -xa [*var. l.* perf- *praetulit Peiper vix recte*] lege paradisi deliciis constituit). Avell. p. 412, 14 conditionem -xae mortis (*respicitur peccatum originale*). Alc. Avit. carm. 5, 271 -xi funeris ordo *primogenitorum Aegyptiorum*. **b** *varia*: Avg. in euang. Ioh. 106, 4 immobiliter esse -xum sciebat *Christus*, ut faceret *ea*. Prosp. c. coll. 19 p. 267[C] dum unius *sententiae* in Paulo et Matthaeo, alterius in Zacchaeo et latrone forma -itur. Drac. laud. dei 2, 21 *sol* non ausus transire vices sub lege perenni -xas dicione tua.

2 *speciatim*: **a** *in creatione constituuntur causae rationesque eorum, quae postea conduntur*: Avg. gen. ad litt. 6, 11 p. 184, 22 ut quod . . . -xerat (praedixerat *var. l.*) causis, post inpleret effectis. 6, 15 p. 190, 6 sic fecit, ut -xerat. 6, 18 p. 192, 18 si non omnes *causas* in creatura primitus condita -xit ([*syn. p. 192, 16* praestituit]. 7, 23 p. 221, 26 causam . . . rationemque -ens, secundum quam eum *hominem* post illos septem dies faceret. *cf.* p. 222, 10 rationes . . . causales [*syn.* praecondita ratio]). 9, 17 p. 292, 10 neque . . . ex eis *naturis* vel ipse faceret, quod ex eis fieri non posse ipse -ret. **b** *in praedestinatione determinantur necessitates humanae*: Favst. Rei. grat. 1, 16 p. 50, 2 novum . . . remedium (*sc. mors Christi*) nihil agere potuit, si ante saecula res humanas definitio vetusta -xit. 2, 2 p. 62, 9 praescientia et praedestinatio humanorum actuum atque meritorum -it et excitat causas. 2, 2 p. 63, 4 -xam *necessitatem* . . . mutatam *esse* (2, 6 p. 73, 17. 2, 10 p. 85, 23). 2, 6 p. 73, 28 (*ad Mal. 1, 2* Iacob dilexi, Esau autem odio habui) in his . . . duobus non naturae iura hominibus -untur. 2, 6 p. 74, 2 si de -xa lege originis tractaretur. 2, 11 p. 89, 15. Dionys. Exig. Greg. Nyss. creat. 23 p. 385[C] tempus . . ., sicut -xum est, veniet (*Migne gr. 44, 209[A]* τεταγμένον). Greg. M. moral. 12, 58 -xi dies singulis ab interna dei praescientia nec augeri possunt nec minui. 16, 14 cum tempus vitae a divina nobis praescientia sit . . . -xum. CE 1354, 1 (*christ.*) -xo moriens naturae munere functus.

p. p. p. praefīxus *pro adi. usurpatum non distinximus; occurrit notio q. e. (ante) additus, impositus sub IA, (ante) praeditus sub IB, firmatus p. 634, 83, (ante) constitutus sub II.* *adv.* praefixē *edebatur olim perperam* Conc. Brac. *p. 635, 47.* *Scotti.*

praefigūrātē *v.* praefiguro.

***praefigūrātio,** -ōnis *f.* *a* praefigurare. *plur.*: Iren. 4, 14, 3 Hil. myst. 1, 1, 3. 2, 11 in psalm. 118 resch 6 p. 532, 23 Ps. Athan. ad mon. 1 p. 71[A] Rvfin. Greg. Naz. orat. 1, 36/7, 1 Avg. c. Faust. 6, 7 p. 294, 19. *al.* Gloss.[L] III Abstr. mi 11 mysterium: occulta -o. *legitur inde ab* Iren., Cypr., Ps. Cypr. mont., Hil. *apud scriptores ecclesiasticos.*

i. q. actio (vel ratio) praefigurandi (*per metonymiam significat hic illic id, quod praefigurat; id, quod praefiguratur, fortasse p. 637, 13; fig. etym.* praefiguratam . . . -em Hil. myst. 2, 1, 3; *abl.* -e *cum verbis affinibus*: -e ostendere Cypr. epist. 69, 14 p. 763, 14, -e significare Avg. quaest. hept. 7, 49 p. 495, 3 Avg. [?] un. eccl. 16, 41 p. 287, 4, -e signare Consvlt. Zacch. 3, 6 p. 108, 28, -e monstrare Ps. Orig. tract. 11, 3. 15, 12 B.): **I** *in interpretatione allegorica christiana* (*cf.* Cassian. conl. 14, 8, 5, *qui -em tribuit allegoricae rationi, antea distinguens tria genera scientiae spiritalis: tropologiam, allegoriam, anagogen*):
A *per gen. (vel adi., v. l. 77) indicatur*: **1** *res (vel pers.) significata*: Iren. 4, 14, 3 *Moyses in monte* discebat tenere sermones dei et . . . imagines spiritales et -es *futurorum* ([*postea*: per typum]. Cypr. epist. 69, 14 p. 763, 14 Hil. in Matth. 21, 4. Hier. in Ier. 20, 14/18 p. 247, 10 -e et vaticinio f. Avg. civ. 16, 2 p. 124, 17 D. [*l. 12* figura, *l. 20* praedicatio]. gen. ad litt. 5, 8 p. 152, 8 [*opp.* factarum rerum notitiam]. *cf.* 9, 14 p. 284, 24 non secundum -em rerum futurarum, sed secundum rerum gestarum non allegoricam, sed propriam significationem). 4, 26, 1 novae vocationis. 5, 29, 2 imago illa *a Nabuchodonosor instituta* -o fuit huius (*i. Antichristi*) adventus (*gr.* προτύπωσις). Hil. in Matth. 29, 2 mulier haec (*sc.* 'habens alabastrum unguenti') in -e gentium plebis est. myst. 1, 6, 1 Christi et *ecclesiae* (2, 1, 3 praefiguratam . . . e. -em). 1, 7, 3 utriusque *populi* (1, 20, 3 p. infidelis). 1, 17, 2 passionis (in psalm. 55, 1 passionum domini. Lvp. Evphron. epist. [Corp. Christ. 148, 140] l. 14 -e aut vaticinio p.). Hier. epist. 53, 8, 2 deuteronomium . . ., secunda lex et euangelicae legis -o (*inde* Evcher. instr. 2 p. 161, 1 Isid. orig. 6, 2, 7). in Matth. 26, 27 quomodo in -e (-em *var. l.*) eius (*i. Christi*) Melchisedech . . . fecerat (*antea opponuntur* typicum pascha *et* verum paschae . . . sacramentum). in Zach. 9, 11/12 l. 293 huius (*i. calicis novi testamenti*). Ps. Hier. epist. 19, 8 p. 197[A] verae circumcisionis. Pavl. Nol. epist. 12, 2 sum . . . ego unus de . . . iumentis illis, quorum -e asina tunc locuta est (*num. 22, 28*), mutam . . . naturam . . . significans locuturam. 24, 8 sacramenti (Cassian. conl. 17, 19, 4 spiritalium s.). Avg. epist. 140, 19, 47 novi testamenti (serm. coll. Morin p. 293, 12 futuri n. t. [*postea*: figuras]). c. Faust. 32, 12 p. 771, 8 (*de pascha Hebr. et Christ.*) illa erat venturi veri -o, haec completi commemoratio (*cf. 32, 11 p. 770, 7* praesignemus). Ps. Vigil. Thaps. trin. 6, 18 in -e operis adsumpti hominis sive futuri iudicii haec cuncta . . . praeostensa fuisse (*affert I Cor. 10, 6* in figura [*gr.* τύποι]). *al.* *adi. pro gen.* (*hucine etiam p. 637, 13?*): Hil. in Matth. 16, 2 illaesus in auras superas virtute dominicae -is evadit *Ionas a ceto devoratus*.
2 *res (vel pers.) significans*: Hil. myst. 1, 7, 4 secundum Cayn (*gen.*) -em. 1, 8, 1 rerum . . . in Cayn gestarum -em effectorum fides est consecuta nec secerni possunt a praeformationis exemplo, in quos *eqs.* in psalm. 118 gimel 3 p. 379, 14 *propheta* scit nos . . . *secundum* -em *legis* emundandos esse (Chromat. in Matth. 7, 2 l. 37 E.-L. sacrificium [Wieland]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

... obtulit. *cf.* CASSIOD. in psalm. 118, 152 in -bus testamenti veteris). CONSVLT. Zacch. 3, 6 p. 108, 28 *iudicium Christi* plagae illius (*i. Aegyptiacae*) -e signatum est. MAR. MERC. Conc.^{S} I 5 p. 63, 24 illorum omnium praesentium, quae tunc gerebantur, -es (*si recte iungimus; gr. Nestor. ed. Nau, 1910, 353 προτύπωσις*).

B *non additur gen.*: PS. CYPR. mont. 3 p. 107, 6 -o in geneseos (*sc. 25, 23*) per angelo spiritaliter adnuntiata (*antea*: in figura Rebeccae). HIL. in Matth. 9, 9 ratio totius ... -is (*item gen. pendet ex subst.*: 20, 12 proprietatem [*cf. 20, 11* ratio spiritalis intellegentiae]. myst. 1, 21, 1 virtutem [*opp.* facti fidem. *cf.* 2, 11 si aut simplicium cognitio inani -um assertione corrumperetur aut virtus -um sub simplicium cognitione ignoraretur]. 1, 27, 1 ordinem. 1, 39, 4 significantiam. in psalm. 118 resch 6 p. 532, 23 per quasdam -um aeternarum in rebus praesentibus notiones). myst. 1, 1, 3 veris atque absolutis. in psalm. 136, 2 quae gesta sunt, in -em gesta esse (*affert I Cor. 10, 11* in praeformationem [*gr. τυπικῶς*]; *antea*: formam futuri). RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 36/7, 1 de -bus et veritate (*Migne gr. 35, 444^{B} τύπων*). AVG. civ. 15, 21 p. 105, 6 D. prophetica ([*l. 15* praefigurat]. AVG. [?] un. eccl. 16, 41 p. 287, 4). 17, 3 p. 202, 4 allegorica. in euang. Ioh. 4, 6 l. 14 dominus ... ad -em (*sc. dixit; syn. l. 9* figurate, *l. 10* figuram praecursionis; *opp. l. 10* proprie, *l. 15* ad proprietatem). 4, 6 l. 31 (*opp.* proprietate; *cf. l. 32* per similitudinem). c. Faust. 6, 7 p. 294, 19 illas ... litteras *veteris testamenti* propter quasdam -es tempori congruentes animalia quaedam non natura, sed significatione immunda dixisse. quaest. hept. 7, 49 p. 495, 3 clara -e significat *eqs.* HESYCH. in lev. 16, 15 p. 995^{C} multiplicem (*antea*: ad figuram mysterii). PS. ORIG. tract. 11, 3 B. imaginali -e monstrabat (*opp.* historiam). 13, 11 typica (15, 12 t. -e monstrabant [*cf. 10* figuram, *11* imaginem]). CASSIOD. in psalm. 89, 1 l. 46 in typo ... ecclesiae, quam -e gestabat *Moyses*. *al.*

II *vario usu*: A *priora quaedam exhibent formam posteriorum*: 1 *per exemplum quoddam* (*sc. ad cuius formam aliquid fit vel perficitur*): a *in litteris praeducendis* (*cf.* praeductal): PS. ATHAN. ad mon. 1 p. 71^{A} (*admonendo monachos imitatione potius quam admonitione dignos*) pergam ... per tramitem vitae vestrae et, quasi qui primis litterarum imbuatur elementis depictis, adumbratas -bus notas stylo imitatore calcabo. b *in rebus creandis*: RVFIN. Orig. princ. 1, 4, 4 *in sapientia divina* descripta semper inerat ac formata (praeformata *temptat Koetschau in app. crit.*) conditio, et numquam erat, quando eorum, quae futura erant, -o apud sapientiam non erat. 1, 4, 5 secundum -em et praeformationem semper erant in sapientia ea, quae protinus etiam substantialiter facta sunt.

2 *per indicium (sc. ex quo futura nosci possunt); indicio est*: a *status hominis*: ENNOD. opusc. 3, 151 p. 370, 5 Rusticius tunc episcopalem cathedram possidebat, homo, qui et in saecularis tituli -e sacerdotem semper exhibuit et sub praetexta fori gubernatorem gessit ecclesiae. b *nomen* (*sc. loci; ratio allegorica [v. sub I] transfertur quodam modo ad interpretationem nominis*): VITAE patr. Iurens. 3 M. Acaunus ... gallico priscoque sermone tam primitus per naturam quam nunc quoque per ecclesiam, veridica -e Petri, petra esse dinoscitur (*v. Martine ad l.; ibid.* sublato ... -is aenigmate). c *augurium* (*sc. anni ineuntis*): MART. BRAC. corr. 11 sibi miser homo istas -es ipse facit, ut, quasi sicut in introitu anni satur est et laetus ..., ita illi et in toto anno contingat (*cf. 12* in auguriis).

B *praesentia quaedam exhibent formam priorum* (*sc. de vestigiis praeteritorum*): ITIN. Anton. Plac. 41 rec. A *in loco, ubi Israel transiit*, recedente mare omnis -o, arma Pharaonis vel vestigia curruum rotarum parent (*ad textum v. edd. et Wölfflin, Arch. Lat. Lex. 6, 1889, 392; vix ad I, etsi Greg. Tur. Franc. 1, 10 eadem vestigia memorans transitum illum spiritaliter explicat*). *Wieland.*

praefigūrātor, -ōris *m.* *a* praefigurare. *i. qui praefigurat* (*sc. qui actione sua typus futuri est*): AVG. adult. coniug. 2, 6, 5 *in vetere dei lege* prohibitum est ab alio contaminatam viro recipere uxorem, quamvis David Saulis filiam (*cf. II reg. 3, 14 sqq.*) ... tamquam novi testamenti -r sine cunctatione receperit.

deriv.: praefiguratorius.

praefigūrātōrius, -a, -um. *a* praefigurator, *cf.* praecursorius (*v. infra*). *i. q. ad praefiguratorem pertinens*: AVG. un. bapt. 7, 9 *baptismus Iohannis erat* militans Christo, sicut legis vetera sacramenta praecursorio quodam et -o fungebantur officio.

***praefigūro**, -āvī, -ātum, -āre. *a* prae *et* figurare. *formae stirpis perf. breviores non leguntur nisi* -asse LACT. epit. 12, 1 FORTVN. in Matth. (Corp. Christ. 9, 367 sqq.) 1 l. 10 CASSIAN. conl. 14, 8, 2 (-visse *non invenimus*). *vix agnoscas verbum deponens* HEGES. *p. 638, 4*, FORTVN. *p. 639, 17*. *legitur inde a* TERT., IREN., CYPR. *apud scriptores ecclesiasticos.* [*confunditur cum* figurare *e. g.* TERT. praescr. 26 l. 8 PELAG. in Gal. 4, 24 AVG. civ. 16, 2 p. 121, 25 D. (*cf.* AVG. retract. 1, 21, 2, *ubi voces variant in contextu*); -tas *falso pro* praefinitas *edd. vet.* IREN. 2, 24, 5.]

I *vi temporali praeverbii vigente i. q. antea figurare, formare* (*fere abundanter accedunt* ante HIER. adv. Iovin. 1, 21 AVG. epist. 102, 37, antea AVG. civ. 17, 4 p. 206, 32 D.): A *usu non allegorico*: 1 *vario; praeformatio fit*: a *per exemplum* (*admonendo*): TERT. praescr. 26 l. 8 *dominus* praeceperat, ... praedicarent; ipse per similitudinem -verat, ne unam mnam, id est unum verbum eius, sine fructu in abdito reservarent (*Luc. 19, 20*). b *per imaginationem*: LACT. inst. 6, 20, 31 se quisque ... in illis *mimorum adulteria fingentium* imaginibus -at probantque illa, dum rident, et ... corruptiores ad cubicula revertuntur. HEGES. 5, 49, 1 quod metuebat animus, oculi -bant (-bantur *pars codd.*) pugnantium et mentis pavor fiebat imago visus (*cf. gr. 6, 398 πλάζοντος τὰς ὄψεις τοῦ δέους*). c *per statum praecedentem*: HIL. trin. 3, 16 in qua *carne filius dei* -tus in monte est (*cf. Matth. 17, 2*), in qua elevatus ad caelos est *eqs.* VINC. VICT. Aug. anim. 1, 8, 8 *anima* in Christo -ta (*sc. ante partum*). d *per praedestinationem*: HIER. in Eph. 1, 9 *interest inter praedestinationem et propositum*, quod praedestinatio alicuius rei multo ante in mente eius, qui destinet, quid futurum sit, -et *eqs.* CHROMAT. in Matth. prol. 1 *euangelistae* olim ad huius divini operis officium per sanctum spiritum -ti fuerant et praedestinati (*similiter indicatur, ad quid, per dat. fin.*: AVSPIC. ad Arbog. 38, 4 te iam sacerdotio -tum). e *per anticipationem* (*dicti vel actionis*): PELAG. in Gal. 4, 27 hoc (*sc. Is. 54, 1*) -bat Anna, quae dixit: (*seq. I reg. 2, 5*). CASSIAN. inst. 1, 1, 5 ut gestu corporis sui passionis eius *Pauli* -ret iniurias *Agabus propheta ligans sibi pedes manusque* (*act. 21, 11*).

2 *respiciuntur indicia, quibus antea apparet qualitas sim. futura*: a *obi. est res significans* (*cf. B2*): CASSIAN. conl. 18, 15, 8 haec ... ille *Paphnutius* in adolescentia sua futurae indolis iam tunc indicia -ans lineas quasdam perfectionis ... designavit.

b *obi. est id, quod significatur*: α *obi. simplex*: ENNOD. opusc. 3, 14 p. 334, 13 staturae *Epiphanii* proceritas decens, quae eminentiam secuturae dignitatis -ret in membris. 6, 11 p. 405, 25 *Grammatica* ad Tullianum calorem scintillis -ti vaporis adducat. DIONYS. EXIG. Greg. Nyss. creat. 14 p. 369^{C} saepenumero qualitatibus corporalium affectionum somniorum -atur expressio (*gr. 172^{D} ἀνατυποῦται*).
β *accedit praedicativum*: VEN. FORT. vita Marcell. 7, 26 *Marcellus subdiaconus* iam tunc illis -batur indiciis futurus pontifex. ISID. orig. 7, 6, 8 Abel luctus interpretatur, quo nomine -batur occidendus.

B *in interpretatione allegorica christiana* (*gnostica p. 640, 7*). *insuper adduntur*: mysteriis HIL. trin. 5, 20 PS. EVSEB. GALLIC. hom. 13, 1 G. (*cf.* in mysteriis PHILIPP. in Iob 39. mystice AVG. civ. 16, 37 p. 183, 17 D.), prophetice AVG. civ. 16, 2 p. 121, 25 D., in allegoria AVG. epist. 140, 47. *iuxta verba affinia e. g.*: praemonstrare IREN. 4, 20, 12, praenuntiare IREN. 4, 21, 3. 4, 22, 2 AVG. catech. rud. 17, 12 civ. 15, 8 p. 72, 6 D. (*opponitur* IREN. 4, 25, 3), praedestinare HIER. epist. 53, 4, 3 (*cf. supra l. 14*), praedicere PS. ORIG. tract. 9, 21 B. PS. EVSEB. GALLIC. hom. 13, 1 G. PS. PRIMAS. in I Cor. p. 530^{A}. *figura etym.* -tam ... praefigurationem *p. 640, 67 (cf.* -ans -ta *civitas p. 640, 42). pro typo sunt homines vel res variae; sed etiam oratio quaedam imaginem continens, e. g. l. 55. 83 sqq. p. 639, 80. 640, 2.*

1 *in actionibus vel hominibus prioris temporis posteriora typologice figurantur* (*sc. pro obi. est id, quod praefiguratione significatur; adiunximus usum absol., v. sub c*): a *cum obi. acc.* (*pron. praeparans struct. verbalem v. sub bβ*): α *in structura activa* (*typum indicat praepos.* per *l. 53*, in *c. abl. e. g. l. 56. 57, abl. instr. l. 63*): (I) *-at deus vel Christus, sc. qui in aliquo vel aliqua re typum praebet* (*Christus ipse pro typo est* HIER. [*cf.* in se *l. 64*], *spiritus* FAVST. REI.): IREN. 4, 20, 12 et in operationibus usus est *deus* prophetis, ut per eos -ret et praemonstraret futura (*sim.* 4, 21, 3 -ans et praenuntians). 5, 26, 1 iam partitionem et divisionem *imperii Romani deus* -vit (*sc. per apoc. 17, 12–14*). HIL. myst. 1, 18, 2 quod per se explendum erat, in Abraam -at *Christus* (*uterque est pater gentium*). in psalm. 52, 5 in Iacob posterioris populi (*sc. Christianorum*) primogenita -at *dominus*. AMBR. (?) sacr. 3, 2, 11 mysterium hoc *baptismatis* in illo *caeco sanando* (*cf. Ioh. 9, 6*) voluit -are. HIER. in Matth. 21, 17 *Christus* urbem egressus ... ivit Bethaniam ... iam tunc vocationem gentium -ans. AVG. epist. 102, 11 per quam *gentem Hebraeorum* sui adventus manifestationem congruis sacramentis -ret *Christus*. in psalm. 42, 7 tales ita pugnantes etiam ipse dominus in se -are dignatus est (*cf.* 60, 3 *Christus* nos ipsos ... voluit -are ... in illo corpore suo). quaest. hept. 2, 57 p. 127, 2 (*ad exod. 15, 25*) *dominus* per lignum aquas dulces fecit -ans gloriam et gratiam crucis. FAVST. REI. spir. 1, 6 p. 108, 19 (*ad gen. 1, 2*) super aquas ... ferebatur *spiritus* iam tum ... baptismi munera -ans (*cf. Ambr. spir. 2 prol. 1* baptismi figura signatur). FVLG. RVSP. epist. 14, 40 quod in primo calice suam, in secundo vero fidelium suorum dominus -verit passionem (*bis memoratur calix apud Luc. 22, 17 et 20*). (II) *-at homo, sc. qui ipse habitu vel aliquid agens pro typo est* (*angeli* RVFIN., *serpens* AMBR.; *sed dicendo sim. typum praebet aliquis in aliqua re l. 83; attulimus selecta*): IREN. 4, 21, 3 Rachel, quae -bat ecclesiam. 4, 23, 1 *patriarchae et prophetae* -verunt nostram fidem (*cf.* HIER. epist. 71, 1 Cornelius [*act. 10, 1 sqq.*] ... iam tunc Licini mei -bat fidem). 4, 25, 3 *Abraham* in semetipso -bat duo testamenta (*cf.* PELAG. in Gal. 4, 24 postea, quae -verint *duae uxores Abraham, apostolus* demonstravit). 4, 27, 1 *Salomo* Christi regnum -bat (*cf.* HIL. in psalm. 53, 1 *domini* nomen et lenitatem -bat *David*). HIL. myst. 1, 12, 2 Noe ... hominem -at (*i. naturam humanam Christi*). AMBR. in psalm. 1, 1 *serpens in paradiso* -vit delectationis illecebras. HIER. epist. 36, 16, 3 *Rebecca in dictis ad filium suis* (*gen. 27, 9*) -ans carneum salvatoris adventum (*sim. prophetae in scriptis typum -ant*: 53, 8, 6 duodecim prophetae ... multo

[Baumgartner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

aliud, quam sonant in littera, -ant. Avg. catech. rud. 21, 13 *annos septuaginta* mystice prophetaverat Ieremias [*29, 10*], ut finem temporum -ret. pecc. mer. 2, 10, 12 *Ezechiel* [*14, 14*] in tribus ... illis viris tria quaedam hominum liberanda genera -ans). 53, 8, 10 Ionas ... naufragio suo passionem domini -ans (*sim. de eodem*: in Ion. prol. l. 11 -vit domini resurrectionem [*antea*: typus est salvatoris]. Avg. epist. 102, 34). Rvfin. Adamant. 5, 5 *angeli venientes ad Abraham* praeformabant et -bant veritatem, id est salvatoris adventum (*gr.* πρότυποι γενόμενοι τῆς ἀληθείας. *cf. ibid. de isdem*: aliquid -are de futuris). Avg. civ. 15, 7 p. 71, 16 D. *Christum occisum* -bat Abel, quia in allegoria prophetica res est (Ivnil. 2, 17 Christi passionem). Epiphan. Avell. p. 744, 10 id ipsum (*i. largitatem retributionis*) -bat et Helias in forma domini sui praecedens (*altera vers. Facund. defens. 4, 2, 42* Helias, qui erat figura ... domini). *al.* (iii) *-ant res vel actiones, sc. quae ipsae pro typo sunt* (*adiunximus scripturam, quae typum praebet*): Fortvn. in Matth. (Corp. Christ. 9, 367 sqq.) 1 l. 2 in veste Aaron quatuor ordines *lapidum* ... euangelia -bant[ur], terni lapides trinitatem. 1 l. 10 *virgam Aaron* in virga ... Mariam ..., in flore vero ipsum dominum -asse. Hil. in Matth. 17, 12 quid didrachma -ret in lege (*cf. Matth. 17, 23*). myst. 1, 14, 1 emissio *columbae* (*sc. ex arca*) non incertum est, quid -et. trin. 5, 17 sacramenta ... legis mysterium dispensationis euangelicae -ant (Avg. anim. 2, 11, 15 circumcisio ... fuit illius temporis sacramentum, quod -bat nostri temporis baptismum). Hier. in Ier. 5, 6 p. 68, 3 'pardus vigilans super civitates eorum' Alexandri impetum -ans. adv. Iovin. 1, 17 quod diversitas illa *in arca Noe* mansionum -verit ecclesiae varietatem. in Is. 16, 14 p. 240^A *si* omnis eorum *Israelitarum* sollemnitas futurorum erat typus, quare non et anni praesentis temporis futura tempora -ent? Pavl. Nol. epist. 23, 8 *gentium* a cibo vitae et fide trinitatis inediam congrue -vit illa quondam triennii fames (*III reg. 17*). Avg. epist. 55, 24 manifestissime passionem domini -at *pascha*. 108, 20 *arca Noe* -vit ecclesiam (*item* Ivnil. 2, 17). *al.* *vetus testamentum in scriptis vel praeceptis suis typum praebet* (*cf. p. 638, 84*): Hil. in Matth. 17, 13 hoc lex -bat, huius veritatis umbram tamquam corporis imaginem circumferebat (Avg. c. Iulian. op. imperf. 2, 151, 3 lex ipsa circumcidi *parvulos* ... iussit, eius *Christi* gratiam -ans). trin. 5, 20 legis umbra ... apostolicae doctrinae veritatem mysteriis suis ... -at. Avg. civ. 17, 4 p. 206, 32 D. hoc (*sc. Iohannem scribentem ad septem ecclesias*) antea -ans sapientia (*in prov. 9, 1* columnas septem).

β in structura passiva (quis vel quid -et, raro indicatur, typus ipse saepe per in *cum abl.*, sub *l. 59*, per *l. 68. p. 640, 2, abl. instr. l. 65. 84. p. 640, 4); ostenduntur*: (i) *in vetere testamento, quae in novo fiunt* (*cf.* Avg. c. Pelag. 3, 4, 6 quia in eo *vetere testamento* -batur novum): Cypr. epist. 63, 4 p. 703, 2 in sacerdote Melchisedech sacrificii dominici sacramentum -tum (*cf.* Ps. Avg. quaest. test. I 127, 18 *Melchisedech* Abrahae ... tradidit eucharistiam, ut -retur in patre, quae in filiis futura erat veritas). Novatian. trin. 19, 8 D. (*de Iacob cum deo luctante*) quoniam -batur contentio haec inter Christum et filios Iacob futura, quae in euangelio dicitur perfecta. Hil. myst. 1, 1, 4 quod in domino summatum est, iam ab initio mundi in plurimis rebus -tum esse noscatur. Gavdent. serm. 2, 8 G. quae ... virtutes -tae sint spiritales in ipsa historia exodi, ubi celebratio paschae narratur. Ambr. Iac. 2, 5, 25 ipse ... est, qui -batur in *Iacob* (*item de Christo*: Hier. epist. 53, 4, 3 praedestinatus ... et -tus in lege et prophetis. Pavl. Nol. epist. 50, 7 in omnibus eorum *Iudaeorum* libris -tus ac prophetatus elucet. Avg. in psalm. 26 serm. 2, 2 in duabus personis [*sc. in rege et sacerdote aetatis priscae*] -batur futurus unus rex et sacerdos. *al.*). Ioseph 8, 43 sed ille ex tribu Beniamin Paulus -batur (*sc. per Beniamin*). Philipp. in Iob 39 in mysteriis sub nomine horum animalium (*cf. Iob 39*) -tos apostolos. Chromat. in Matth. prol. 3 -tam ... euangeliorum veritatem ex lege veteris testamenti probare. 9 in quadrigis istis -ta euangelia ([*cf. Zach. 6, 1–5*]. Apon. 7 p. 129 quattuor coniugia eius *Iacob*, quattuor e. -ta [*appos., vix praedicativum*]). Ps. Orig. tract. 9, 21 B. pascha domini per legem -tum ..., praedictum prophetica voce. Evcher. instr. 1 p. 106, 1 (*de Ezech. 1, 5*) Marcus *euangelista* leonis specie -atur. Isid. eccl. off. 1, 18, 10 tantum interest inter propositionis panes (*cf. I reg. 21*) et corpus Christi, quantum inter umbram et corpus, inter imaginem et veritatem, inter exemplaria futurorum et ea ipsa, quae per exemplaria -bantur. *al.* (ii) *in sacra scriptura, quae postea in ecclesia christiana vel apud Iudaeos fiunt*: Iren. 4, 21, 1 in Abraham -batur fides nostra. 4, 22, 2 in primis *hominibus* nos -bamur et praenuntiabamur. Hil. in Matth. 12, 24 in matre eius *Christi* ac fratribus Synagoga et Israelitae -antur (*cf.* Ambr. Ioseph 9, 47 *Iudaei* -bantur in patriarchis, quales essent futuri). 15, 5 -tam in Chananaeae filia (*Matth. 15, 22 sqq.*) gentium plebem. Ambr. in psalm. 118 serm. 1, 4 sancta ecclesia ... desponsata in paradiso, -ta in diluvio, annuntiata per legem (Tract. Pelag. 3 p. 37 in qua *Eva* Christi -batur e. [*de eadem*: Fvlg. Rvsp. epist. 3, 8]. Avg. civ. 15, 27 p. 120, 6 D. ad -andam e. pertinere [*item* p. 120, 19]. Fvlg. Rvsp. rem. pecc. 1, 20, 2 in illa ... arca *Noe* et in illa domo *Raab*). Rvfin. Orig. in gen. 9, 2 p. 90, 4 hoc (*sc. praedicatio ubique propagata*) ... in initiis mundi -batur (*affertur gen. 1, 28*). Tract. Pelag. 3 p. 37 in quibus *quattuor uxoribus Iacob* vel quadriformis euangelii intellegenda doctrina est ... vel quattuor populorum ... -batur spiritale connubium. Avg. civ. 17, 7 p. 220, 1 D. qua *disruptione regni Israelitici* -atur perpetua divisio Israelis spiritalis ab Israele carnali. gen. c. Man. 2, 26, 39 *Manichaeos* per istam prophetiam (*II Cor. 11, 3*) -tos. serm. 51, 15, 26 in qua *plebe Iudaeorum* -rentur omnia, quae -anda erant, ecclesiae documenta. 351, 5 qua *unctione David* regale sacerdotium -batur ecclesiae. Evcher. instr. 1 p. 87, 9 in Noe ... gubernatores ecclesiae -antur *eqs.* *al.* (iii) *alia quaedam*: Iren. 2, 21, 1 meliores *Aeones ... per apostolos* non iam -ari (*cf. antea*: praeostendi). 4, 25, 3 quaedam ... praenuntiari paternaliter a patribus, quaedam autem -ari legaliter a prophetis. Hil. in Matth. 3, 6 in quattuor ... primum apostolis eligendis ... futurorum euangelistarum numerus -atur. 17, 2 regni caelestis honor -atur (*sc. per transfigurationem Christi in monte*). 21, 13 ut futurorum species sine damno ... -tae efficientiae expleatur. myst. 1, 26, 3 spem (*intellegimus rem speratam*). Avg. civ. 15, 8 p. 72, 6 D. in quo *populo dei* ... -rentur et praenuntiarentur omnia, quae de civitate *aeterna* ... praevidebantur esse ventura. 15, 18 p. 97, 10 in eo *Abel* ... -ari hominem, id est hominum societatem *futuram*. epist. 108, 7 usque ad finem saeculi, quod litoris nomine (*Matth. 13, 47–49*) -atur. serm. coll. Morin p. 335, 10 octonario ... numero -antur, quae ad futurum saeculum pertinent. Ps. Evseb. Gallic. hom. 13, 1 G. beneficia dei nostri ... et praedicta sunt oraculis et -ta mysteriis. *al.*

b *pro obi. substituuntur alia* (*obi. acc. ex enunt. relat. supplendum sub a inseruimus* [*cf. e. g. p. 638, 56*]): *α acc. vel nom. c. inf.* (*cf. nom. dupl. p. 638, 30*): Hier. in Matth. praef. l. 65 (*de Ezech. 1, 5 sqq.*) *facies* vituli, quae euangelistam Lucam a Zacharia sumpsisse initium -at. Pelag. in I Cor. 11, 28 *Ioseph sepeliens corpus domini* -ans corpus domini accepturos ... mundam mentem debere habere. Ps. Avg. quaest. test. I 117, 6 in ipso *Abraham* ... -tae sunt omnes gentes in salutem venire per fidem. Svlp. Sev. chron. 2, 3, 5 (*de somnio Nabuchodonosor, cf. Dan. 2*) pedes ... partim ferrei, partim fictiles dividendum esse Romanum regnum ... -ant (*item cum gerund.*: Ps. Evseb. Gallic. hom. 4, 1 G. nos ... in melius esse mutandos. Fvlg. Rvsp. rem. pecc. 1, 20, 3 omnem haereticum ... mergendum. Cassiod. in psalm. 49, 10 Greg. Tvr. in psalm. p. 874, 20). *β enunt. cum* quod (*cf. p. 637, 84. 638, 12. 639, 74*): Rvfin. Greg. Naz. orat. 1, 107/9, 2 *Ionas* id praevidebat ... -ari, quod *eqs.* (*item cum pron. praepar.* Evcher. instr. 1 p. 73, 13 illud -tum est, quod *eqs.*). *γ adv.* sicut: Ambrosiast. in I Cor. 11, 26, 2 caro ... salvatoris pro salute corporis, sanguis ... pro anima nostra effusus est, sicut prius -tum fuerat a Moyse (*lev. 17, 11*).

c *absolute*: Ambr. in Luc. 2, 30 *in ortu Iohannis* futurae vitae insigne praemittitur et gratia secutura virtutis exsultatione vicinorum -ante signatur. Avg. civ. 15, 2 p. 61, 6 D. ipsa *civitas terrena* -ans -ta est; namque Agar ... imago quaedam huius imaginis fuit. epist. 187, 39 *deus* tamquam in templo manufacto non corporaliter, sed umbraliter habitaverit, id est -antibus signis. *dubitanter adiungimus*: Ambr. patr. 11, 47 -antia (*var. l.* -ta) Christi ... mysteria (*i. signa, indicia; vix* -antia *pro subst. et* mysteria *pro obi. intellegas*).

2 *ipsa priora figurantur, quae imaginem posterioris temporis praebent* (*sc. pro obi. est res vel pers. per praefigurationem significans, cf.* indicia *sub A2a*): **a** *varia*: Iren. 4, 25, 2 passio iusti ab initio -ta in Abel et descripta a prophetis, perfecta vero in novissimis temporibus in filio dei (*ambiguum inter 1 et 2, cf. p. 639, 48; simili oppositione*: Novatian. trin. 19, 14 D. colluctatio haec *Iacob* ibi ... -ta est, in euangelio ... perfecta est. Hier. adv. Iovin. 1, 21 quod in Moysi filio -batur ante in paucis [*exod. 4, 25*], id sub Iesu impleretur in cunctis [*Ios. 5, 2 sq.*]. Avg. quaest. hept. 4, 33 p. 341, 15 ibi -ta, hic manifestata. Chromat. in Matth. 11, 4 E.-L.). Cypr. Fort. 7 p. 328, 5 Iudaicus populus ad umbram nostri et imaginem -tus (*cf.* patient. 10 p. 404, 5 Isaac ad hostiae dominicae similitudinem -tus). Avg. civ. 16, 43 p. 195, 1 D. primi -ti facti memoriam. Ps. Orig. tract. 3, 2 B. nihil ... in euangelio gestum est, quod non fuerit prius aut -ta patrum praedicatione monstratum aut opere praeostensum aut prophetica voce praedicatum.

b *pro obi. est* imago, typus *sim.*: Iren. 4, 32, 2 *vetus testamentum* imagines eorum, quae sunt in ecclesia, -ans (Cypr. epist. 63, 4 p. 704, 10 veritatem -tae imaginis adimplevit. Hil. in Matth. 2, 6 Rvfin. Orig. in num. 9, 5 p. 60, 31 Chromat. serm. 24, 5 L. *al.*). Hil. myst. 2, 1, 3 quin -tam hic (*sc. Os. 2, 18–24*) ecclesiae praefigurationem intellegamus. in psalm. 121, 4 *Ierusalem terrena* speciem ... caelestis civitatis -bat. Ambr. in Luc. 5, 39 cum lex in praesentibus formam -verit futurorum (Cassian. conl. 14, 8, 2 ea *gesta* ... alterius sacramenti f. -asse dicuntur). Hier. epist. 18A, 14, 1 umbram quandam futurae veritatis -tam. Avg. c. Parm. 2, 8, 16 cuius *Christi* typus ... -batur in sacerdote veteris testamenti (Chromat. serm. 24, 3 L. Ioseph in se t. domini -vit. Caes. Arel. serm. 87, 1 p. 342, 16 Isaac ... dei patris t. -bat, Iacob vero Christum dominum designabat). quaest. hept. 4, 33 p. 340, 24 signum in ea iuvenca rufa (*num. 19, 9 sqq.*) novi testamenti -atur. Chromat. in Matth. 7, 2 E.-L. in eo *Samson* ... exempla domini -ta (20, 3. serm. 23, 2 L. *Abel* -bat ... in se exemplum illius *Christi*. Cassian. inst. 1, 1, 2 *Helias* in veteri testamento virginitatis iam flores et castimoniae continentiaeque -bat exempla [*sc. ipse castus et continens*]). Cassian. inst. 1, 7 professionis huius (*i. monachorum*) -vere lineas iam in veteri testamento. Ps. Evseb. Gallic. hom. 13, 5 G. hoc ... dominicae passionis -bat insignia, quod legimus beatum Eliseum *mortuum* ... tactu sacri corporis suscitasse *exstinctum*.

[Baumgartner]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

II *vi temporali praeverbii evanescente*: **A** *transit in notionem figurate loquendi* (*vel praetexendi per figuras*): LACT. epit. 12, 1 non omnia poetas confinxisse, set quaedam -asse, ut, cum vera dicerent, aliquid tamen numinis adderent *eqs.* (*cf. 11, 1* ut ea, quae gesta sunt, figura et quasi velamine aliquo versicolore praetexas. *inst. 1, 11, 30* aliquid fortasse traductum et obliqua figuratione obscuratum, quo veritas involuta tegeretur).

B *transit in notionem meram significandi* (*indicandi l. 21; adiecimus ambigua, v. infra*): **1** *significant verba*: HIER. in Dan. 7, 25 'tempus' annum significat, 'tempora' iuxta hebraici sermonis proprietatem, qui et ipsi dualem numerum habent, duos annos -ant (*cf. Hippolyt. in Dan. 7, 25* σημαίνει. *sed tempora Antichristi indicantur, qua re locus etiam ad IB referri potest*). AVG. epist. 55, 25 'longitudo' . . . tolerantiam significat . . ., 'profundum' autem . . . secretum sacramenti -at (*nisi* secretum *futurum quiddam significat*). **2** *significant alia*: HIER. adv. Iovin. 1, 16 (*unde* epist. 49, 19, 1) non esse bonum duplicem numerum, quia ab unione dividat et -et foedera nuptiarum (*agit de secundo die creationis; item ad numerum spectat*: AVG. serm. 32, 5 -atur . . . lex et quinario et denario numero). AVG. civ. 22, 30 p. 635, 22 D. *dies* octavus aeternus . . . aeternam . . . requiem -ans (*fortasse hic consideratio futuri quodam modo hoc verbum provocavit*). *notione indicandi* (*cf. IA2*): AVG. serm. 223, 1 qui *baptizati* candore vestium splendorem mentium -ant.

p. p. p. adv. **praefigūrātē.** *i. q. per praefigurationem*: VITA Amator. (BHL 356) 1, 7 illa -e . . . gesta sunt (*in nuptiis Amatoris, qui postea clericus factus est, episcopus per errorem preces sanctificationis levitarum recitavit*).

deriv.: praefiguratio, praefigurator. *Baumgartner.*

***praefīnio,** -īvī (-iī), -ītum, -īre. *a* prae *et* finire. *de scriptura*: -fen- ANON. in Matth. 17 p. 41, 17. p. 42, 2. GREG. TVR. Franc. 2, 7 p. 49, 17 (*var. l.*). *de formis: imperf.* -ibatur CINC. Gell. 16, 4, 3 (*var. l.* -ie-). *perf.* -ivit ITALA act. 4, 28 (cod. e; -iit Lucif. non parc. 16). Hebr. 4, 7 (cod. d; -iit Lucif. non conv. 10). CIL III 9527, 13 (*a. 599?*). *al.; ceterum non nisi formae breviores tradi videntur, sc.* -isti, -ierat, -isse *al.* GLOSS. II 419, 37 προορίζω: praedestino, -o. 422, 32 προσορίζω: -o. *legitur apud* TER. *p. 643, 40 et inde a* CIC., *sc. in prosa oratione* (*saepe in sermone iuris*) *praeter* LVCR. 1, 618 *et versus inconditos* CIL III 9527, 13 (= CE 719, 10). VIII 646, 3 (= CE 116). [*variat in codd. maxime cum* finire HIL. in psalm. 118 heth 10 p. 429, 5 COD. Iust. 2, 21, 3, definire COD. Iust. 6, 47, 2, 2 HIER. in Eph. 1, 5 p. 448^{D} (*v. etiam p. 534, 14*), praedefinire (*v. sub illa voce et p. 642, 49*); *ceterum cum* praefatum COD. Iust. 5, 29, 4 (*cf. p. 644, 39*).]

i. q. ante finire (*vis praeverbii evanescit maxime sub IC; ad eventum praematurum spectat fort. p. 643, 29. 31; abundanter accedit* ante *p. 643, 12. subi. sunt animantia passim praeter p. 642, 12. 33. 46. 75. 643, 20; obi. sunt res praeter p. 642, 75. 643, 31 et IB2; saepe additur dat. personae* [*v.* ARVS. gramm. VII 499, 6] *vel rei*): **I** *mera vel praevalente vi statuendi* (*accedit saepe vis limitandi, maxime sub A1a et b*); *-itur aliquid* (*aliquis*): **A** *praescribendo, praecipiendo sim.* (*fere de hominum praeceptis, sed dei vel Christi p. 642, 13. 33. 35 et al.*):

1 *cum acc.* (*supplendo* CIC. *sub b*): **a** *-itur spatium vel punctum temporis*: dies (*cf. etiam p. 642, 59. 643, 3. 29. 54sqq. 644, 2*): CIC. S. Rosc. 130 post eam diem . . ., quae d. in lege -ta est. Verr. II 3, 16 exiguam d. -ire operi (*item cum dat. rei*: VLP. dig. 18, 6, 4 pr. ultra d. degustando *vino* -tum [*antea*: intra d. certum. *postea*: dies . . . degustationi praestitutus]. PAVL. dig. 22, 2, 6 periculo [*ibid. bis* praestitutos dies]. CYPR. laps. 2 explorandae fidei [*nisi gen.*]. *al.*). prov. 36 successori. CINC. Gell. 16, 4, 3 militibus . . . d. -ibatur, quo die adessent. PLIN. nat. 35, 109 intra quem perageretur *monumentum* (TAC. hist. 4, 62, 1. COD. Iust. 6, 47, 2, 2 [*a. 212*; diff- *var. l.*]). QVINT. decl. 280 p. 141, 19. EDICT. imp. Ant. Pii dig. 50, 10, 5 pr. si quidem d. non sit . . . -tus, a praeside provinciae tempus statuendum est. GELL. 1, 25, 16 d. certus -itur. 12, 13, 6. COD. Iust. 5, 62, 6 pr. (*a. 224*) qui *d.* -ti sunt ad professionem. *al.* tempus (*cf. et p. 642, 72. 643, 26. 58sqq.*): QVINT. decl. 294 p. 166, 5 nullum -tum est t. *praemii dandi*. IVLIAN. dig. 43, 20, 5, 1 t. servitutibus -to (*item cum dat. rei*: VLP. dig. 21, 1, 31, 23 t. sexaginta dierum -tum redhibitioni. COD. Iust. 4, 32, 8 [*imp. Carac.*] cautioni. *al.*). POMPON. dig. 21, 2, 29, 2 non -itur certum t. in ea stipulatione. 28, 5, 23, 1 *edicto praetor* -it t., intra quod adeatur hereditas (COD. Iust. 12, 5, 4, 5 [*imp. Leone*]. *cf.* intra t. -tum: POMPON. dig. 33, 5, 6 ab ipso *praetore*. PAVL. dig. 48, 16, 6, 2 i. -tum accusationis a praeside t. COD. Iust. 6, 30, 3, 1 [*a. 241*] edicto. *al.*). MARCELL. dig. 28, 8, 10 ⟨de⟩ -endo t. deliberationis (*item cum gen. rei perficiendae*: ITALA act. 17, 26 [cod. e] -ens imperata t. et termines habitationis *hominum* [*gr.* ὁρίσας, *Vulg.* definiens]. COD. Iust. 6, 9, 5 [*a. 294*] agnoscendae bonorum possessionis. *al.; v. etiam l. 71*). ITALA Gal. 4, 2 (cod. g *al.* = VVLG.) usque ad -tum t. a patre (cod. d ad -tum a patre; *gr.* ἄχρι τῆς προθεσμίας). *al.* *alia* (*cf.* AVG. *sub b*, CIL *sub B1*): CIC. fam. 6, 8, 1 Kalendas Ianuarias tibi -tas esse. PAPIN. dig. 37, 3, 1 spatium temporis, quod scientibus -tum est. VLP. dig. 40, 16, 2, 3 quinquennium . . . ad inchoandam *retractationem* puto -tum. AVG. quaest. hept. 2, 43 ut nullus terminus -atur observationis *moris cuiusdam*. COD. Theod. 4, 14, 1, 5 hac lege -tos annos.

b *-untur mensura, numerus variaque computanda*: CIC. fam. 7, 2, 1 -isti, quo ne pluris emerem. PLIN. nat. 11, 106 certa mensura -ta est *locustarum necandarum* (17, 119 m. *corticis* . . . -tā). VLP. dig. 26, 7, 5 pr. quibus *summis* modus -iri . . . non potest (NOVELL. Theod. 25, 4. COD. Iust. 5, 29, 4 intra -tum [praefatum *unus e codd.*] nostris legibus m.). MARCIAN. dig. 12, 3, 5, 1 -ire certam summam, usque ad quam iuretur. COD. Theod. 2, 10, 1 *iussione* certu⟨s⟩ advocatorum numerus singulis tribunalibus -tus est (AVG. epist. 197, 1 annorum. *v. etiam sub IIA*). COD. Iust. 12, 40, 10, 6 (*imp. Valent. et Marc.*) pro tertia, quae legibus -ta est, portione.

c *-untur varia, de quibus praecipitur* (*adde p. 641, 74*): CIC. leg. 2, 45 ego cetera, *quae deis donanda sunt*, non tam restricte -o. VAL. MAX. 6, 3, 10 (*vir severus ad uxorem*) lex . . . tibi meos tantum -it oculos, quibus formam tuam adprobes. TERT. fug. 7, 4 quae timidis -it *deus*? (*seq. Luc. 14, 26sq.*). SYMM. epist. 6, 6, 1 agendis rebus formulas -itis. HIER. epist. 148 (= PAVL. NOL. epist. app. 2; *fort.* PELAG.), 2, 1 ut tibi certam . . . -amus regulam. VVLG. I reg. 30, 25 factum est hoc . . . et . . . constitutum et -tum et quasi lex. COD. Theod. 16, 10, 13, 1 in eos -ta est *multa*. PS. RVFIN. Ios. bell. Iud. 6, 11 p. 792 hanc . . . legem . . . hominibus esse -tam, potentioribus cedere (*gr. 5, 367* ὡρίσθαι). *al.*

2 *pro acc. substituuntur aliae structurae*: **a** *enunt. secund.* (*cf. l. 54. 74. p. 643, 2*): CIC. Verr. II 5, 174 neque de illo tibi quicquam -o, quo minus . . . mecum . . . contendas. VITR. 1, 5, 8 de . . . muro, e qua materia struatur . . ., non est -endum. POMPON. dig. 8, 4, 11 pr. nisi in cessione servitutis nominatim -tum sit, qua accederetur *ad loca quaedam*. SCHOL. Cic. Bob. p. 97, 35 quot . . . comites habere deberent. PS. HIER. epist. 42, 7 in levitico scriptum est ac -tum, quales eligi debeant sacerdotes. COD. Iust. 12, 17, 4 lege . . . -endum ac constituendum . . ., ut *eqs.* EVGRAPH. *p. 643, 43.* **b** (*acc. c.*) *inf.* (*cf. l. 46sqq. nec non 79sqq.*): PLIN. nat. 16, 190 sic (*sc. interlunio*) . . . Tiberius . . . larices . . . caedi . . . -vit. TERT. adv. Marc. 5, 12 p. 618, 14 *Paulus* in tribus testibus -ens staturum omne verbum (*sc. II Cor. 13, 1* in ore . . . trium testium stabit *eqs.; an ad C?*). praescr. 4 l. 3 *dominicae pronuntiationes et apostolicae litterae* nobis . . . haereses . . . fugiendas -ierunt (*item c. gerund.*: scorp. 13 p. 175, 15 *Paulus* patiendum . . . -vit). **c** *praepos.* de (*v. supra l. 21sq. et infra l. 73*): TERT. orat. 5 etiamsi -tum in oratione (*sc. Matth. 6, 10*) non esset de postulando regni adventu. virg. vel. 4, 1 de velamine -it *Paulus*.

3 *obi. subaudiendo vel absolute* (*obi. suppl. ex enunt. rel.* CIC. *sub 1b*): CIC. Tusc. 5, 21 -ire non est meum (*respicitur 5, 15* iniquum est praescribere mihi te *modum disputationis*). NEP. Epam. 7, 5 *imperium retinere* diutius . . . quam lege -tum foret (*cf.* LEX conviv. [Querol. p. 60] si . . . parasitus amplius quam -tum est postularit). VITAE patr. 5, 10, 56 'post tres dies veni . . .'. venit autem, sicut -vit (*gr. Cot. p. 600^{B}* ὥρισεν αὐτῷ).

B *praedestinando* (*sc. voluntate dei; de Parcis* CIL *sub 1*): **1** *-untur res*: ITALA act. 4, 28 (cod. e, *sim.* p) quanta manus tua et consilium -vit fieri (cod. g *al. om. inf.; gr.* προώρισεν, *cod. d* praedestinavit, *Vulg.* decreverunt. *item c. inf. vel acc. c. inf.*: IREN. 4, 20, 1 quae . . . -ierat fieri [*var. l.* praedefin- *probat Lundström, Neue Stud. zur lat. Irenäusübers., 1948, 75 adn. 4*]. ORIG. in Matth. ser. 55 p. 125, 25 -vit . . . consummationem facere mundi). I Cor. 2, 7 (cod. r *al.*) *sapientiam suam* -vit deus ante saecula in gloriam nostram (*gr.* προώρισεν, *Vulg.* praedestinavit). IREN. 4, 37, 7 -ente deo omnia ad hominis perfectionem. PELAG. in Eph. 3, 11 qua *praefinitione* -vit, ut . . . salvarentur *homines* (*item c. enunt. sec.*: GREG. M. in I reg. 6, 58 -tum est a deo, quantum noceant *superbi*). RVFIN. apol. Orig. 10 p. 616^{A} poena . . . humano generi . . . a domino -ta *est*. LEO M. serm. 33, 1 providentia . . . salvationem . . . -vit in Christo. CONC.^{S} I 1, 7 p. 119, 35 (*de mortuo*) diem sibi -tum complesse (*cf. p. 534, 6*). FAVST. REI. grat. 2, 6 p. 72, 10 vitae cursum origine -tum et . . . necessitati subditum. p. 74, 14 hoc . . . de eis praedicitur, non -itur (*respicitur Rom. 9, 11sqq.*). ORIG. in Matth. ser. 55 p. 125, 23 *omne, quod deus* -it, non ab inexperibili -it *eqs.* (-vit *bis unus e codd.*). CIL VIII 646, 3 in annis viginti duobus, quos Parcae -ierant edito. *al.* **2** *-untur animantes*: HIER. in Eph. 1, 5 p. 448^{D} ('praedestinavit nos in adoptionem filiorum') cum praedestinet nos sive -at (def- *var. l.*) deus. ORIG. in Matth. 17, 4 p. 587, 30 quem *filium in parabola* praecognovit et -vit (*gr.* προώρισεν. *respicitur Rom. 8, 29, ubi Vulg.* praescivit et praedestinavit). *accedit praedicat.* (*ad structuram cf. fortasse l. 76*): TRACT. Pelag. 4 p. 109 pauperibus . . . regni tui haeredibus -tis (*respicitur Iac. 2, 5*).

C *qualibet ratione* (*sc. maxime definiendo, declarando, affirmando*): PLIN. epist. 10, 8, 6 angustius tempus -ire *non* possum *commeatui, quem peto*. TERT. adv. Marc. 4, 8 p. 438, 10 de substantia eius *Christi* corporali -ire, quod non possit phantasma credi, qui *eqs.* adv. Prax. 24 p. 274, 12 nobis omnes scripturae, et veteres Christum dei et novae filium dei -unt (et veteres et novae Christum dei filium dei -unt *Kroymann*). IREN. 1, 11, 4 nihil . . . prohibet et alterum quendam . . . sic -ire nomina: est quaedam proarche *eqs.* (*gr.* ὁρίσασθαι. *antea*: nomina posuit). 1, 18, 2 sacerdotis . . . poderem . . . quaternationem significare -unt (*gr.* διορίζονται. *item pendet acc. c. inf.*: HIL. trin. 12, 52 ut te aliquando sine sapientia . . . fuisse -am. GAVDENT. serm. 13, 35 G. *Christus* dilectionem sui in praeceptorum probari custodia -vit [*nisi ad A2b; respicitur Ioh. 14, 15. 21*]. CASSIOD. in psalm. praef. 4). HIL. in psalm. 118 heth 10 p. 429, 5 ('cogitavi vias meas') *consilio* om-

[Blundell]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

nia, quae accidere solent, sperantur, -untur (fin- *unus e codd.*), adeuntur. CASSIOD. in psalm. 39, 5 qui sit iste 'beatus', posita determinatione -itur. ANON. in Matth. 17 p. 41, 17 dies iudicii scientiae humanae -iri non debuit (*cum respectu temporis statuendi ut* p. 42, 2).

II *mera vi limitandi* (*exempla certiora; cetera v. sub I*): **A** *pertinet ad varia: numeranda, computanda*: CIC. Phil. 1, 20 *iudicibus eligendis* census -iebatur', inquit *Antonius*; non centurioni ... solum *eqs.* leg. 2, 68 funerum sumptus -itur ex censibus a minis quinque usque ad minam (GELL. 2, 24, 12 lege *Aemilia* non s. cenarum, sed ciborum genus et modus -tus est). LIV. 3, 64, 9 *tribunorum* numero nusquam -to (AMBR. in Luc. 8, 23 veniae [*dat.*]. *cf. p. 642, 6*). IREN. 2, 33, 5 commensurata multitudo ante -ti (-ta *var. l.*) a deo generis humani (*gr.* προωρισμένης). COD. Theod. 16, 2, 36 pr. victus emendi vendendique usum lege -tum. *quolibet modo circumscribenda, limitanda*: GELL. 2, 24, 12 ciborum genus (*v. l. 10*). CONC.[S] I 5 p. 133, 16 illa natura *Christi*, quae ex semine David facta et -ta est (*opp.* divina natura; *gr. I 1, 7 p. 53, 30* ὁρισθεῖσα).

B *pertinet ad loca et quae in spatium porrecta sunt: absolute*: LVCR. 1, 618 *nisi erit minimum,* dimidiae partis pars semper habebit dimidiam partem, nec res -et ulla (*nisi cum Howard, Class. Phil. 56, 1961, 147, intellegas*: ulla *pars*). *cum obi.*: IREN. 2, 35, 3 '*Addonai*' *significat* -entem et separantem terram ab aqua. AVG. quaest. hept. 6, 21 p. 440, 7 cum ab occidente usque ad orientem -retur *regnum* (*respicitur gen. 15, 18*).

C *pertinet ad tempus; -itur: spatium temporis*: QVINT. inst. 11, 3, 52 temporibus -tis aquam perdit *tarditas oratoris.* DIONYS. EXIG. Conc.[S] I 5 p. 237, 3 dilationem litteris *Caelestini* -tam (*gr. I 1, 1 p. 34, 3* ὁρισθεῖσαν, *aliae vers. I 2 p. 46, 12* definitas indutias, *IV 1 p. 160, 24* statutas i.). CIL III 9527, 13 (*a. 599?*) -vit saeculi diem (*i. mortuus est* [*sc. praemature?*]). *is, cuius vita finitur*: CIL VIII 1922 (*v. etiam* 16512) Longinus ... coniugi aevo -tae fec(it) (*i. ante se mortuae vel morte praematura abreptae, cf. l. 29 et vol. VI 1, 783, 45 sqq.*).

p. p. p. ᵃ**praefīnītus,** -a, -um *pro adi. vel subst.* GLOSS.[L] I Ansil. PR 441 – 2 -um: dispositum, pr⟨a⟩escriptum.

I *usu sollemni, sc. notionibus sub verbo illustratis*: **A** *mera fere vi statuendi, i. q. praestitutus, constitutus, definitus* (*saepe praescriptione, lege sim.; praedestinatione e. g. l. 46 sqq. 66. p. 644, 9 sqq.; legibus naturae e. g. l. 55. 71. p. 644, 13*): **1** *subst.*: **a** *abl. modi -o fere pro locutione adverbiali adhibito* (*nisi abl. abs. intellegas*): TER. Hec. 94 (*loq. meretrix*) haud licebat nisi -o loqui quae illi *militi* placerent (*refertur vel ad tempus vel ad quantitatem loquendi, cf.* DON. *ad l. 4* deest 'tempore' aut aliquid tale. 5 ut neque quantum velles ... diceres. EVGRAPH.: ut et quantum dicerem -ret et quid dicerem. SCHOL.: secundum -um modum, statuto concesso tempore). **b** *cetera exempla* (*v. etiam p. 641, 77*): ITALA Luc. 22, 22 (cod. d) filius ... hominis secundum -um vadit (*gr.* κατὰ τὸ ὡρισμένον, *cod. a al. et Vulg.* secundum quod definitum est. *sim. de dispositionibus dei*: VVLG. Dan. 12, 13 vade ad -um [*var. l.* -um tempus *apud* Hier. *ad l.*]. *dub.* IREN. 5, 33, 3 -a regni [tempora *add. Rousseau e textu armen.*]). PRISC. gramm. III 426, 18 Hipponax multa praeteriit ... -a in iambis (*ex Heliodoro antea allato, ubi* πολλὰ ... τῶν ὡρισμένων). AVELL. p. 606, 4 intimate vos -a habere (*i. dogmata antea definita*).

2 *adi.* (*exempla certiora*): **a** *de rebus quolibet modo statutis, definitis*: α *de tempore*: dies -us (*v. p. 641, 52; aliter p. 644, 2*; GLOSS. ἡμέρα ὡρισμένη): PLIN. nat. 18, 231 ad d. ... -os exspectari *tempestates.* PLIN. epist. 6, 34, 3 ad -um d. *occurrere.* EDICT. imp. Sev. et Carac. dig. 27, 1, 10, 4 ante -um d. COD. Iust. 7, 43, 11 (*imp. Diocl. et Maxim.*) intra -um d. *appellare.* VVLG. Ezech. 21, 25. *al.* tempus -um (*cf. p. 641, 64; aliter* AVG. *sub b*): IAVOL. dig. 36, 1, 48 priusquam -um t. aetatis impleret. SVET. Galba 14, 3 ad certum -umque t. (VVLG. Dan. 11, 35 usque ad [12, 9]. *al.*). SCAEV. dig. 2, 14, 47 pr. intra -a t. *pecuniam accipere* (*ibid. iterum.* VLP. dig. 21, 1, 31, 22 PAVL. dig. 19, 2, 54, 1. 50, 7, 9 pr. i. t. vacationis -a. COD. Iust. 4, 32, 9 [*imp. Carac.*]. PLIN. med. 1, 26, 6 curati sunt [*antea*: i. diem quadragesimum; *vergit ad IIA*]. *al.*). VLP. dig. 50, 5, 1 pr. qui t. -a in ordine ... appellationum peragendo non servaverint. IREN. 3, 16, 9 *Christus* redemit nos in -o t. (VVLG. Dan. 11, 40). MOD. dig. 48, 19, 23 sine -o t. in metallum *dari.* COD. Iust. 7, 62, 8 (*imp. Diocl. et Maxim.*) t. -o (*item abl. temp.*: AVG. civ. 10, 21 p. 434, 5 D. moderatis ... -isque t. [*nisi ad B*]. GREG. ILIB. fid. 8, 157 *Christus* -o t. venturus. *al.*). CAEL. AVR. acut. 1, 17, 177 *dimissio morbi* non ... t. accipit -um. *et saepius.* *alia*: COD. Iust. 7, 4, 9 (*a. 231*) -am aetatem impleturus (*syn.* praestitutam). PS. MAR. VICTORIN. phys. 1 -o spatio (COD. Theod. 13, 9, 1 -um anni s.). COD. Theod. 10, 10, 27, 3 intra curricula -a. GREG. M. epist. 6, 29 post -os tres menses (*antea*: intra tres [tot *var. l.*] menses; *vergit ad IIA*). in I reg. 1, 7 *Christus* in -a apparens plenitudine temporum (*sec. Gal. 4, 4. Eph. 1, 10*). β *de quibuslibet numerandis, computandis*: GELL. 6, 3, 45 *lex* de numero pecoris et de modo agri -o (20, 1, 23 iugerum. VLP. dig. 50, 9, 1 medicorum intra n. -um constituendorum. COD. Theod. 8, 6, 2 quinque dierum. 13, 9, 3 pr.). SCAEV. dig. 12, 6, 67 pr. -am quantitatem *pecuniae,* ut iussus erat, dedit. EPIST. imp. Sev. et Carac. (Année Epigr. 1966 n. 277) qui maiores facultates praefi(ni)to modo possident (*sic Steinwenter, Wien. Stud. 40, 1918, 46*; praefato *intellegebat olim Cuntz, v. Année Epigr. 1920 n. 69, vix probabiliter*). IREN. 2, 24, 5 dies ... non semper -as XII habet horas (*ibid. iterum*). *ibid.* -os tricenarios dies *mensium.* 2, 35, 3 'Iaωth' ... mensuram -am manifestat. γ *de loco, spatio*: CYPR. epist. 76, 1 p. 827, 22 nisi me ... -i (-tivi *ex* -tibi *cod. unus*) loci termini coercerent (RVFIN. Greg. Naz. orat. 1, 94, 1 intra -um l. [*Migne gr. 35, 496*[C] οὐ ... καθῆκον ἦν]. COD. Iust. 4, 63, 4, 3 [*a. 408/9*] extra -a ... l. [*antea*: extra memorata loca; *vergit ad IIA*]. CASSIOD. var. 1, 31, 3). PS. APVL. Ascl. 13 stationes -as *astrorum.* ENNOD. epist. 2, 28, 4 p. 70, 17 pagina transcendens terminos -os. δ *de variis*: ITALA act. 2, 23 (Greg. M. in I reg. 1, 1; *cf.* 3, 2) -o consilio et praescientia dei (*gr.* ὡρισμένῃ, *Vulg.* definito). CONSVLT. Zacch. 1, 22 -a universorum consummatio. EVSTATH. Basil. hex. 9, 5, 5 *beluis dentibus* opus erat ad speciem alimoniae -ae. VICTOR. pasch. p. 21, 9 Kr. laterculi ... formam ... ab omni necessitate -a (-ae *var. l.*) recursionis exutam. FAVST. REI. grat. 1, 11 p. 36, 24 ab ineunte aetate -um ... hominis statum. 2, 6 p. 74, 10 -is partibus deputantur *Iacob et Esau* (*respicitur Rom. 9, 10 sqq.*). ENNOD. carm. 1, 6 praef. 1 p. 520, 3 *metus* -os et caelo gravante dispositos. CASSIOD. var. 11, 7, 4 -as illationes praecipimus ... compleri.

b *respicitur significatio determinata, certa, non ambigua sim.*: AVG. gramm. V 510, 40 *modus infinitus* habet solum tempus -um (*antea: alii modi* definiunt personas). PRISC. gramm. II 374, 11 *verba* activa ... certam et -am habent significationem, neutra vero ... variam. CASSIOD. in psalm. 118, 4 l. 159 testimonium est evidens et -a conditio. EVGIPP. Sev. 9, 4 -a responsione conclusit (*nisi 'praecisa' intellegas*).

B *vi limitandi manifesta, i. q. finibus circumscriptus, finem habens*: CIC. leg. agr. 1, 10 quod superiore parte legis -um fuit, 'Sulla et Pompeio consulibus', id rursus liberum infinitumque fecerunt. IREN. 2, 35, 1 -um numerum caelorum (*opp.* immensum; *antea*: innumerabilem multitudinem). EDICT. imp. Diocl. praef. 16 L. -a avaritia. PS. ASCON. Verr. p. 254, 15 metu operis -i (*sc. die exigua praescripta*). AMBR. fid. 4, 2, 22 -ae potestatis et scientiae (CONC.[S] I 5 p. 152, 8 [*gr. I 1, 6 p. 124, 16* μεμετρημένην]. *cf.* p. 152, 20 revelationem ... -am [*gr. ut supra*]). CASSIOD. var. 6, 3, 6 titulos (*i. munera*) -os *magistratuum.*

II *usu peculiari*: **A** *i. q. supra dictus* (*exempla certiora; huc vergunt e. g. l. 6. p. 643, 64. 74*): COD. Theod. 11, 24, 6, 1 ante consulatum -um (*antea*: ex Caesarii et Attici consulatu). Iust. 10, 36, 1, 1 (*a. 442*) -i ... generis ordine (*antea*: praedicta ... consanguinitate; *Novell. Theod. 22, 2, 13* praefati). GREG. M. epist. 11, 56a (*fort. spuria*) p. 342, 3 iuxta -am sententiam, *sc. p. 340, 19 sqq. allatam.* **B** *i. q. finem anteriorem occupans, praefiniens*: MARTYR. gramm. VII 174, 14 (*inde* CASSIOD. *ibid.*) 'vap' -a (praeposita *var. l.*) syllaba (*ad p. p. p. sensu quasi activo adhibitum cf. opp.* syllaba definita *Martyr. ibid. 187, 9, al.*; s. terminata *ibid. 182, 9 al.*).

deriv.: praefinitio, praefinitive.

praefīnītio, -ōnis *f.* *a* praefinire. [*loco lacunoso* FRG. Vat. 288.]

i. q. actio praefiniendi, limitatio vel constitutio ante facta (*saepius accedit gen. obi. vel subi., ceterum gen. relationis l. 56, inhaerentiae l. 74*): **1** *usu communi*: **a** *vi limitandi manifesta*: IVLIAN. dig. 36, 2, 19 pr. sine -e temporis legatum ... datum *est* (VLP. dig. 48, 5, 30, 9 huius t. [*sc. quinquennii*]. 50, 5, 1 pr. COD. Iust. 9, 47, 10 [*a. 224*]. HIL. in psalm. 129, 11). GAIVS inst. 4, 51 *condemnatio* cum aliqua -e, quae vulgo dicitur cum taxatione (*opp.* infinita). TERT. fug. 6, 6 intra terminos Iudaeae praeceptum fugae continebatur *apostolis*; nobis autem nulla Iudaeae -o competit praedicationis. MARCIAN. dig. 36, 2, 20 cum -e annorum legatum *est.*

b *vi limitandi evanescente vel evanida de consilio, decreto, quo futura disponuntur* (*sc. a deo christiano vel necessitate*): TERT. monog. 2, 4 paraclitus ... multa habens edocere, quae in illum distulit dominus secundum -em (ITALA Eph. 3, 11 [Mar. Victorin. *ad l., al.* = VVLG.] s. -em saeculorum, quam fecit in Christo [*gr.* πρόθεσιν, *cod. d al.* propositum; *explicat Mar. Victorin.* certis ... saeculis determinatis]). HIL. trin. 2, 5 immensum est ... quod exigitur ..., ut ultra -em dei sermo de deo sit (*sc. ultra verba Matth. 28, 19 prolata. item cum gen. subi.* dei: AMBROSIAST. in Rom. 9, 28 [*om. rec. α*] per quam genus humanum salvari decrevit. RVFIN. Clement. 1, 69, 5. *cf. l. 75 et* PHILIPP. in Iob 39 p. 767[C] -is meae consilio). PS. HIER. epist. 17, 2 p. 178[C] *Christus* dixit se nescientem -em (*sc. Matth. 24, 36; respicitur dies novissimus ut* OROS. apol. 28, 12 de -e temporum, quae ... sunt statuta consilio *dei*). CONC.[S] IV 1 p. 45, 23 -e ... et voluntate, quam antea statuit *deus.* *de electione vel damnatione hominum*: HIL. trin. 12, 3 apostolus ... per -em segregatus (*v. Gal. 1, 15*). PROSP. vocat. gent. 2, 36 -o huius electionis abscondita est. FAVST. REI. grat. 1, 3 p. 15, 21 quem -o violenta damnavit. 1, 12 p. 43, 8 praedestinationem dei vel -em (p. 43, 26). PS. EVSEB. GALLIC. hom. 15, 4 G. *animae* cum damnatione natae ad mortem cogente malae naturae -e *rapiuntur.*

2 *usu peculiari de eis, quae definitionem antecedunt*: RVFIN. Clement. 1, 23, 3 non solum ... definitionis tuae memor sum, sed et -is illius, quae ante definitionem posita est.

praefīnītīvē *adv.* *a* praefinire (*adi.* praefinitivus *trad. falsa var. l.* CYPR. *l. 4*). *i. q. secundum regulam quandam ante constitutam*: IREN. 2, 24, 5 neque menses ... -e XXX habent dies, sed alii quidem plures, alii autem minus (*sequentia v. l. 1*).

[*Blundell*]

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

ad vol. X 2

quibus accedunt addenda quaedam selecta
(plura latent in schedis nostris novissimis, quae continuo augentur)

porta. *p. 9, 18 ante* LVCAN. *inseras*: SEN. Oed. 130.
πορταρήσιος, *e lat.* *portarēnsis (*cf. e. g. καστρήσιος e* castrensis), *v. Wb. der griech. Papyrusurkunden, Suppl. 3, 2000, 434.*
portātor. *p. 10, 55 inseras*: PASS. Ignat. Colbert. 5, 1 Christi -r (*2, 6* tu ... in temetipso Christum baiulas?).
portātrīx. *ita legendum p. 10, 61. 80.*
porthmeus. *p. 23, 70 inseras*: CARM. de Alcest. 82 nigro velamine -s (potneus *trad.*).
1. porticulus. *p. 24, 21 legas: deminutive* (*cf. masc.* porticus *l. 67 sqq.*).
portio. *ad p. 31, 54 trahere possis* VARRO ling. 8, 57 (*e coni., v. p. 2077, 38 sqq.*); *cf. etiam p. 2077, 23.* *p. 32, 59 sqq. inseras locos quosdam* MART. CAP. *sec. p. 2077, 19 sq.* *p. 36, 21 inseras*: COLVM. 6, 30, 5 per exiguas -es cibi (potione(s) *sim. var. ll.*). *p. 40, 49 addas compos.* 1. proportionalis.
portiōnālis. *p. 40, 74 addas*: IVLIAN. epit. in psalm. 147, 19.
porto. *p. 48, 29 legas*: famuli *Picum quaerentes.*
alumna **portōnāriōrum** ann(orum) (sedecim) CIL II[2] 7, 344 (*saec. II ex.*). *de portitoribus navigio quodam itinerantes transvehentibus cogitat Stylow ad l.; latetne* pontonarius *a* ponto *sec.* portare *variatum?*
portulāca. *p. 58, 25 legas: M.-L. 6662. 6679.* *p. 58, 77 pro* admiscendum est *legas: admiscendum est.* *p. 58, 78 legas: 275, 5.*
pōsca. *p. 70, 11 addas: compos.: ?*expōsco, -ātum (*in var. l. dub.* VEG. mulom. 1, 38, 8; *v. Ortoleva, Wien. Stud. 113, 2000, 265 sq.*).
pōscārius. *p. 70, 13 inseras*: PLIN. phys. Sang. p. 225 l. 14 de ascopa poscari⟨a⟩ vel utre.
1. posco. *p. 78, 6 inseras*: CYPR. GALL. num. 515. *p. 78, 61 inseras*: LVX. anth. 305, 3 Fridamal (*i. eius praedium*) ..., quem sponte -unt aequoreae volucres (*sc. velut deum, ut subluceat notio sub B illustrata?*).
positor. *p. 91, 23 addas*: SERM. Bibl. Cas. II 83 ˌlegis (legem *trad.*) -emˌ in utero portans *Maria virgo* (ˌ ˌ *Migne gr. 65, 720*[C] *τὸν νομοθέτην*).
2. positus. *p. 92, 36 inseras*: SEV. MALAC. euang. 9, 130 membrorum -us.
possessio. *p. 99, 48 legas: oratorum.*
possideo. *p. 112, 71 inseras*: AMM. 16, 7, 8. *p. 125, 59 addas: cf. Onom.*
possum. *p. 125, 73 legas: ad it.* *de forma* potis(s)it (*p. 126, 8*) *v. quae monuimus p. 336, 52 sqq.* *p. 137, 79 sq. legas* volet *et* prandet. *p. 144, 67 legas: absolute usurpatorum.* *p. 151, 84 addas*: AVG. serm. 32, 26 (*loq. Golias*) ˌquis mihi -estˌ, quis mihi audet? (ˌ ˌ *ibid. iterum*). *p. 154, 34 legas*: nisi.
post. *p. 163, 75 legas*: GALLIC.
postautumnus (-um?), -ī *m.* (*n.?*). *a* post *et* 1. autumnus (*sec. gr. μετόπωρον, quod infra respondet*). *i. q.* *tempus anni, quod sequitur autumnum*: HIPPOCR. num. sept. 4, 9 (cod. G) *tempora anni sunt septem*: seminatio, hiems ..., ˌautumnus, -u⟨s⟩ˌ (cod. A autumnum, -um). 4, 15 non valde generat ... plantatio ˌin -oˌ (*ed.*; cod. G -um, *A* autumnum *syntaxi turbata*).
postcrās. *p. 185, 77 legas*: Vulcanalia.
posteā. *p. 186, 50 ante* VELL. *inseras*: 64, 3 -a principes.
posteāc. *p. 192, 30 legas*: Claud.
2. postero. *p. 201, 16 addas vi temporali* PS. HIER. epist. 6, 3 p. 79[B] omnia quasi per nos genita ... -amus (*cod. Sangall.*; omnium *naturam* quasi per nos genitam ... reputamus *ed. Migne*).
posterus. *p. 203, 23 legas: item.* *p. 207, 50 legas*: 6, 1051. *p. 208, 13 sqq. deleas locum* VET. LAT. Phil. 3, 13, *quem inseras p. 210, 78* (*per imag. loci de tempore*). *p. 210, 73 pro* sago *legas: sago.* *p. 214, 25 legas*: ad -um perveneris.
posthāc. *p. 225, 20 legas*: ... agere.
1. postīcus. *p. 228, 11 post locum* ARNOB. *inseras*: PLIN. phys. Sang. p. 230 l. 10 super -um (pist- *cod.*) inpone *remedium.* *p. 228, 27 addas*: INSCR. Année Épigr. 1994 n. 1900 (*e Mauretania; in coemeterio*) felix -a guntharum.
iunctura **postillā quam** *sec.* posteaquam. *ita legendum p. 230, 17.*
postis. *p. 233, 26 addas alterum Thebaidos locum*: 8, 10 necdum illum *Amphiaraum* ... furvo Proserpina -e notarat (*cf. p. 231, 43*). *p. 234, 13 legas*: Mart⟨e q⟩uieto. *p. 234, 21 legas*: patente.
postmodum. *p. 238, 8 legas*: faciant. *p. 238, 10 sq. legas*: resistent contra ea, quae -m superposita incumbant.
postrīdiānus. *p. 253, 10 inseras*: AVG. epist. 80, 1 (*v. p. 1228, 49 sqq.*).
postrīdiē. *p. 254, 81 legas*: XIII 2.
postulo. *p. 266, 70 sq. legas: ostendendam.*
postumātus. *p. 274, 80 legas*: sed -um, ogdoadem ante omnia.

1. pōtātus. *p. 277, 53 addas*: SERM. Arian. 19 (Rech. Aug. 26, 1992, 167) mensura potatu⟨u⟩m ...; incontinentia ... -uum (putatum *trad.*).
potēns. *p. 281, 48 legas*: d. fortis et -s. *p. 281, 51 pro* quam daemones *legas: quam daemones.*
potentiālis (potentialiter). *p. 300, 5 inseras*: LEX Visig. 1, 2, 6 p. 42, 4 obviandum *est* hostibus -r ac fidenter.
potestās. *p. 319, 7 legas*: 97, 13. *p. 319, 13 legas: Eteocles.* *p. 320, 9 legas*: -es.
pothus. *p. 322, 14 legas*: 1, 21, 39.
potis. *p. 357, 43 fort. addas compos.* praepos.
prāb- *v.* prav-. *addendum p. 371, 30.*
prae. *p. 372, 23 legas: 373, 1 sqq.* *p. 379, 57 addas: cf. testimonium notionis q. e.* sine *p. 372, 28.* *p. 379, 58 ita suppleas: deriv.*: praeter; *cf.* pridem. *compos. infra sequuntur, v. etiam* pridie, primitiae.
?praearo v. vol. X 1, 1189, 39.
praebeo. *p. 382, 30 legas: a* *probenda. *p. 387, 67 post locum* LVCIL. *inseras*: (*cf.* GLOSS. *p. 742, 27*).
praebibo. *p. 391, 41 inseras*: 5, 10, 120.
[?]praecantātio (*ita legendum p. 393, 14*). *p. 393, 48 addas*: VIRT. Ioh. 3 l. 77 consolationibus velut quibusdam -bus ... exterritos ... animos mitigabat.
[praecārus]. *p. 395, 4 addas: v. etiam p. 485, 61.*
praecēdo. *p. 401, 28 inseras*: ITIN. Alex. 16, 40 si -entium memor sit.
praecello. *p. 407, 61 deleas locum* SCHOL., *de quo v. p. 494, 60 sqq.*
praecenturio. *de hoc lemmate cf. p. 1514, 74 sqq.*
1. praeceps. *ad p. 414, 30 trahas iam* BELL. Afr. 83, 3 -es fugiunt (principes *trad.*). *p. 419, 48 post locum* VELL. *inseras*: (*ita Sterk mutato ordine verborum; alii delent* in vitia, a vitiis).
praeceptio. *p. 421, 14 sq. deleas locum* CIC. frg. *coll. vol. X 1, 1203, 60.*
praeceptor. *p. 423, 24 ita corrigas*: p. 130, 8 (*trad. in falsa var. l. ut* PAVL. NOL. *p. 424, 14 sq. legas* grammaticos *et* ars 2, 497. *p. 425, 26 inseras: v. quae p. 790, 27 sqq. monuimus.*
praecha. *post p. 428, 49 addas*: praedia *Gatti dubitanter.*
praecīnct- (*pro* -cinct-) *scribendum p. 434, 79 sq. 435, 15. 38 sq. 48 sq.*
praecingo. *p. 435, 63 legas*: -nxī, -cīnctum.
praecino. *p. 439, 7 post* 2, 53 *inseras*: (-cin- *var. l.*). *p. 439, 9 pro* 2, 28 p. 97, 4 *legas*: 2, 1 p. 66, 19 (= l. 15 *ed. Rosellini*). *p. 439, 10 post* 4, 3 *inseras*: [-cinerunt *Tischendorf,* -cinuerunt *Kim*].
praecipuus (praecipue). *p. 478, 60 legas: ca. 50 / fere 500.*
praeclueo. *p. 494, 59 inseras*: CARM. Année Épigr. 1995 n. 1793, 6 (*saec. I ex./II*) *coniunx* pulchra visu, -ens prudentia.
praecognitor. *p. 500, 80 inseras*: AVG. serm. 29B, 1 coll. Dolbeau 1996 p. 23 (*in lusu verborum*) homini cognitori moreris, si confiteris; deo -i moreris, si non confiteris.
praecolo. *p. 502, 73 addas*: **3** *ante alios colendos, sc. praeferendo*: IVLIAN. epit. in psalm. 134, 4 quod *deus vos* ... singulari cura -ret.
praecōnius. *p. 507, 59 inseras*: INSCR. Année Épigr. 1998 n. 508 (*Lorii; saec. I*[1]).
praecōnizo. *p. 508, 6 addas: e coni. dub.* VIRG. gramm. epit. 4, 9 -o (*Polara, alii alia*; praeceriso *trad.*).
praecordia. *p. 510, 59 legas: Althaea.*
praecurro. *p. 518, 2 legas*: prior *l. 28. 37.*
praediātōrius. *p. 540, 84 inseras*: LEX Irnit. 7 B 41 sq.
1. praedico (praedicatus). *p. 561, 57 addas*: CASSIOD. var. 11, 1, 17 philosophos valde -os.
2. praedīco. *glossa p. 567, 31 sq. laudata ponatur in fine parentheseos, sc. p. 567, 35.* *p. 568, 78 inseras*: GREG. ILIB. in cant. 1, 2 rec. alt. carmen in (pro *rec. pr.*) Christo et ecclesia ... -tum.
praedictōrius. *p. 571, 14 legas*: 58, 1903 p. 59, 71.
praediolum. *p. 571, 46 inseras*: INSCR. Année Épigr. 1985 n. 58 (*Romae; ante saec. III*) -um Fl(aviae) ... Restitutae.
praedīvīnus. *p. 577, 43 pro* 583 *legas*: 587.
praedium. *p. 579, 75 legas*: 4, 22.
praedūrēsco. *p. 592, 50 addas: cf. var. l.* pr(a)edu⟨r⟩uerit CHIRON 234 (*cod. Basil.; Monac. v. p. 593, 42*).
praeeo. *p. 596, 40 ante* HIER. *inseras*: HEGES. 5, 2, 2 [*in imag.*] deploratione -ire ... funus quoddam paternae sollemnitatis, *sc. post destructionem templi.* *p. 596, 64 legas*: 8, 29 (*e Varrone*).
praefātiuncula. *p. 603, 17 inseras*: in Is. 13 praef. l. 21 G.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

praefectio. *p. 604, 4 inseras: falso trad.* GLOSS. I p. 42 *pro* praesectio.

praefectōrius. *p. 604, 29 fort. inseras*: INSCR. Année Épigr. 1982 n. 408 (*Mediolani; saec.* IV^{2}) viro pr(a)ef(ectorio).

praefero. *p. 610, 52 post* -rt *inseras*: (*cf. p. 944, 17*). *p. 618, 17 deleas*: praelativus.

praeficio. *p. 620, 35 legas*: -ctust.

praefīgo. *p. 634 in marg. inf. legas: [Scotti].*

praefōrm- (*pro* -form-) *scribendum p. 652, 47. 73. 81.*

praefrīgidus. *p. 654, 36 addas*: Ps. AVG. sent. 16 vers. 45 calet ignis et aridus est; … ⌊-a⌋ et humida … unda (⌊ ⌋ post f. *var. l.*).

praefringo. *p. 655, 2 inseras*: ITIN. Alex. 9, 22 ei *Alexandro* h. -ta est.

praegno. *p. 663, 49 addas compos.* compraegno.

praeiacto. *p. 671, 25 addas*: SERM. Rech. Aug. 31, 1999 p. 201 l. 18.

praeli- *v. etiam* preli- *vel* proeli-. *ita legendum p. 689, 37.*

1. praeligo. *ad p. 691, 78sqq. fort. trahere malis* GERM. *vol. X 1, 1516, 18.*

praelūdo. *p. 697, 8 legas: vix recte post ed. Rovill., 1566.*

1. praelum *v.* prelum. *ita legendum p. 697, 21, deinde inserendum*: **2. praelum,** *vox veriloquii causa ficta, v. p. 1649, 21.*

[praemālo, -malle *olim legebatur* APVL. met. 3, 23, 2 (malle *trad.*).**]**

praemarcidus, -a, -um. *a* prae *et* marcidus. *i. q.* *valde marcidus* (*in imag.*): PALLAD. hist. mon. I prol. 1, 5 p. $246^{med.}$ abstinentiae palmas (*i. merita sim.*) repentino elationis … momento -as.

praemiālis. *p. 701, 63 inseras*: INSCR. Année Épigr. 2004 n. 1798 (*e Byzacena; a. 402/8*) ludos scenicos -es edidit *curator rei publicae.*

praemineo. *p. 702, 50 legas*: praeēmineo.

praemitto. *p. 708, 68sq. pro* INSCR. – 127 *legas*: CIL I^2 3197. *p. 709, 80 legas*: emisit [*postea*: -ssa].

praemium. *p. 713, 12 legas*: 15, 23. *p. 720, 29 legas: selecta.*

praenuntio. *p. 741, 2 legas*: 4, 26, 1.

praeobtūrātio. *p. 742, 31 inseras*: CHIRON 210 qu(a)e passio doloris enfragina dicitur, quem (*sic*) latine -em vocamus (*cod. Basil. man. alt.*, *per man. pr.*; obdurationem *cod. Monac., ed. Oder*).

praeoccupo. *p. 745, 2 legas: fallimur.*

praeopto. *p. 746, 71 legas: Kluge p. 62.*

praeparo. *p. 755, 78 pro* -is *legas*: -tis.

praependeo. *p. 763, 36 fort. addas* CAEL. AVR. *p. 1974, 23.*

praepes. *p. 764, 69 inseras*: CARM. Zeitschr. Pap. Epigr. 100, 1994, 414 (*saec. II*) *catellam* raptam mihi -e fato.

praepōno. *ad p. 771, 35sqq. trahas etiam* SEN. epist. 124, 4. *p. 774, 35 addas: cf.* PRISC. gramm. III 219, 22. *p. 775, 36 legas*: Baiuar.

praeripio. *post p. 791, 22 inserenda linea, quam totam excidisse dolemus*: fronte revolsus et matri -tus amor (*sc. hippomanes ut*

praerogo. *p. 799, 31 inseras*: OSTRAC. Bu Njem Marichal 68, 5 (*saec. III med.*).

praesāgimen *v.* praesagmen. *addendum p. 810, 11.*

praesāg(i)men (*ita legendum p. 813, 12*). *p. 813, 17 addas: vocem testatur* VIRG. gramm. epist. 1, 4, 1.

*?***praesevērus** *v. vol. X 1, 1707, 49.*

praesidātus. *p. 877, 47 post* 674 *inseras: nec non in var. l.* ACT. Phileae 8. *p. 877, 74 addas*: ACT. Phileae 8 ago gratiam regibus et -ui *pro martyrio* (pr(a)esidibus *var. l.; gr. τῇ ἡγεμ⟨ον⟩ί⟨ᾳ⟩*).

praesidiārius. *p. 883, 37 legas: 888, 4.*

praesīgnātor. *p. 892, 65 legas*: GLOSS. I p. 42.

praesīgnis. *p. 893, 42 inseras*: EPITAPH. Franc. (Zeitschr. Pap. Epigr. 63, 1986, 97) 2, 24 *vir* -is honore.

praespicio. *p. 897, 3 addas*: SYNON. Gloss. I p. 28 n. 6 cerne, aspice, vide, -e *eqs.*

praestātor. *p. 903, 6 addas*: Ignat. Colbert. 7, 3 hymnum diximus deo -i bonorum (praestori *sim. trad.; Migne gr. 5,* 988^B *τὸν δοτῆρα*).

1. *et* **2. praesto** *ad eandem originem revocat Beikircher, Glotta 70, 1992, 88sqq.*

2. praesto. *p. 915 in rubrica legas*: 2. PRAESTO.

praestrepo. *p. 935, 67 addas*: CONC. Tolet. a. 589 Canon. Hisp. V p. 131 l. 930 *ne* populi, qui debent officia divina attendere, saltationibus … invigilent, … religiosorum officiis -entes (per- *var. l.*).

praestringo. *p. 941, 16 legas*: -xere (per- *trad.*) nostros. *post p. 943, 33 inseras: compos.*: impraestrictus.

praesul. *p. 947, 67 legas: infra s. v.* praesultator.

praesūmptīvus. *p. 974, 54 addas*: PASS. Theod. (BHL 8090) 13 *puella,* conpesce -am audaciam.

praesūmptor (praesumptrix). *p. 976, 48 addas*: PASS. Theod. (BHL 8090) 13 non … irasci adversus iuvenculam presumtricem.

πρ(α)ετακτᾶτωρ. *ita legendum p. 977, 17.*

praeterquam. *p. 1038, 40 legas*: ⌊-m q.⌋.

praetervolo. *p. 1043, 22 inseras*: CLAVD. (?) carm. frg. Blänsdorf p. 393, 3 salit piscis, Progne -at (*postea*: hirundo). *quem locum addas etiam p. 1042, 73.*

praetor. *p. 1055, 36 legas: 1995. p. 1060, 29 inseras*: HEMINA hist. 21 (*v. p. 1824, 64*).

praetōrius. *p. 1071, 21sq. deleas: ad – videtur. p. 1071, 23 legas: sed recte.*

praevehor. *p. 1098, 9sq. legas*: -tus litora classe.

praevenio. *p. 1105, 20 legas*: -entes (praeviantes *var. l.*).

praevio. *p. 1115, 2 inseras: var. l.* -antes *praefert Rosellini loco* IVL. VAL. *p. 1105, 20 allato.*

praevīsor. *p. 1115, 26 legas: i. qui praevidet: p. 1115, 29 addas: vates*: SYNON. Gloss. I p. 52 n. 136 propheta …, pr(a)esagus, pr(a)esciens …, -r.

prānsor. *p. 1128, 7 inseras*: TAB. Vindol. III 617, 2 (*loco manco*) dimis(s)is deinde -bus festinabitis Coris.

prātellum, -ī *n.* *a* pratum *deminutive.* *i. q. pratum parvum*: TEST. Remig. l. 69 partem meam de prato … et … -a, quae tenui, ad te revocabis.

prātum. *p. 1135, 22 inseras*: pratellum.

precor. *p. 1155, 41 inseras*: ENN. frg. var. 105 (*v. vol. X 1, 2284, 55sq.*).

2. premo. *p. 1185, 52 legas*: 70, 8.

prēnso. *p. 1185, 73 ante* STAT. *inseras*: CATO agr. 80 (*v. p. 914, 1sq.*).

pressōrius. *p. 1196, 13 addas*: PLIN. phys. Sang. p. 196 l. 13 (*scribitur* -ssur-).

pretium. *p. 1204, 66 inseras*: PAP. Corp. 193, 6 (*circa a. 151*) *πρέτιουμ. p. 1214, 66 inseras*: LVCAN. 9, 281 cervicis.

prība- *v.* priva-. *addendum post p. 1223, 50.*

prīmaevus. *p. 1233, 48 legas: 3, 7, 30.*

prīmicērius. *p. 1244, 33 ita suppleas: legitur in titulo saec. III in. (infra p. 2802, 29 laudato) et inde a saec. IV ex. p. 1244, 40 inseras*: **a** *in collegio*: CIL VI 1080, 13 (*saec. III in.; cf.* Année Épigr. 1996 n. 90) sua p(ecunia) p(osuit) primiceri⟨us⟩ *corporis piscatorum et urinatorum. quo loco inserto legas nunc* **b** (*pro* **a**) *p. 1244, 40 et* **c** (*pro* **b**) *p. 1245, 11.*

prīmitīvus. *p. 1258, 7 legas: 1257, 75.*

πρῖμοσαγιττᾶριοι. *p. 1274, 29 legas*: prior *p. 1358, 68.*

πρῖμοσκουτᾶριοι. *p. 1274, 32 legas*: prior *p. 1358, 66.*

prīmulus. *post p. 1274, 68 inseras: cf. Onom.*

[prīmumvērnālis NOT. Tir. 69, 17^b (*add. codd. duo saec. IX*).**]**

princeps. *p. 1285, 33 ante* CIL *legas*: 14. 19. 24. *p. 1290, 12 in fine legas: 1279, 10.*

principātus. *p. 1300, 39 legas: n.* principātum.

prior (primus). *p. 1355, 9 ante* HYG. *inseras: al.*

pristis. *p. 1383, 42 inseras: compos.*: pistriger.

prīvātim. *p. 1385, 71 legas*: p. 42, 28.

prīvātus. *p. 1394, 9 legas*: enim ea publica.

priusquam. *p. 1415, 72 legas: v. quae exposui Mus. Helv. 56, 1999, 113sqq.*

prīvus. *p. 1417, 8 addas: e coni. dub.* LIV. perioch. 89, 4. *p. 1417, 53sq. legas: v. Beikircher, Mus. Helv. 56, 1999, 110sqq.*

1. prō. *p. 1429, 47 legas: trad., sed v. p. 1824, 63sqq.*). *p. 1437, 28: totam lineam scribas litteris inclinatis.*

proagnātus, -ī. *a* pro *et* agnasci (agnatus); *v.* GLOSS. *p. 1761, 73.*

probātor. *p. 1456, 28 post* INSCR. *inseras*: Année Épigr. 2002 n. 975 [*in latere aereo e Gallia Narb.; saec.* II^{2}].

probrum. *p. 1483, 5sq. legas: 1482, 73.*

procācia. *p. 1490, 45 inseras*: SERM. Rech. Aug. 31, 1999 p. 190 l. 62 filiorum -am hereditatis dispendio castigamus.

procācitās. *p. 1490, 62sq. pro* petulantiā *legas*: petulantia.

procanonion, -ī *n., προκανόνιον.* *i. q. laterculus quidam ab astrologis in computationibus adhibitus*: PRAEC. canon. Ptol. 25. *al. in eodem opere* (*v. indicem ed., p. 167*).

procatar(c)ticus. *p. 1491, 72 addas*: COMMENT. Hippocr. aphor. (Italia medioev. uman. 4, 1961) p. 37 ethiologica … partitur in his, quae de foris contingunt, quod appellant Gr(a)eci -a, id est … exacerbatio ex sole (*disting.* proegumina *et* sinectica, *cf. l. 67*).

procāx. *ita legendum p. 1492, 9.*

2. prōcīnctus. *p. 1530 in rubrica legas*: 2. PROCINCTVS.

prōcōnsul. *p. 1542, 29 post* CIC. *inseras*: (*de* HEMINA *v. infra p. 1824, 65*). *p. 1542, 60 legas*: Ⓘ *nota. p. 1542, 69 legas*: Ⓘⓘ *compendia.*

prōdeo. *p. 1595, 35 legas*: (prōeo *v. l. 36*).

⟨pro⟩diorthōsis SCHEM. dian. l. 9 (*cf. vol. IV 1028, 29. 34 et Schindel, Abh. Gött. Ak. 3, 243, 2001, 98*).

prōdo. *p. 1623, 13 ante* STAT. *inseras*: SIL. 6, 384.

prōdūco. *p. 1639, 23 legas*: memoria.

proēgūmenos. *p. 1645, 39 addas*: COMMENT. Hippocr. aphor. (Italia medioev. uman. 4, 1961) p. 37 (*v. p. 2802, 62*).

profānus. *p. 1663, 36 legas*: FIRM. math. 7, 1, 1.

1. profectio. *p. 1666, 62 pro* III *legas*: IV.

digitized by Thesaurus Linguae Latinae

professiōnārius. *ita legendum p. 1692, 19.*
profiteor (professus). *p. 1722, 53 inseras: compar.* -ior *trad. loco vix sano* SERM. Rech. Aug. 31, 1999 p. 186 l. 56.
prōfluo. *p. 1729, 38 inseras*: DIDASC. apost. 62, 11. *quem locum deleas p. 1727, 69 sqq.*
?**promartyrium** *v. p. 2289, 60.*
promeridiānus. *p. 1848, 67 inseras*: serm. 272B, 9 (Rev. Ét. Aug. 44, 1998, 202 l. 163).
prōmpto. *p. 1900, 31 addas: e coni. dub.* PLAVT. Truc. 951.
prōnus. *p. 1930, 34 legas*: CIC. (*quinquies in philos.*). *p. 1935, 5 inseras*: rep. 3, 1 (*si ad verbum rettulit* Aug. c. Iulian. 4, 12, 60) animo ... -o ad libidines (ARNOB. nat. 4, 23 ad libidinem. *al.*).
2. propāgo. *p. 1946, 45 legas: 1847, 64.*
prōpello. *p. 1970, 51 legas*: -rent *Poppaeam. al.*
prōpend(e)o. *p. 1976, 30 legas*: **ᛯprōpēnsē.**
prōpendulus. *p. 1977 in rubrica legas*: PROPENDVLVS.
prōpēnsio. *p. 1977, 8 inseras*: (*trad. loco obscuro* VINDIC. nat. hum. l. 187 [-pins- *cod.*; per- *epit. alt. 37*]).
prōpetrāre. *ita legendum p. 1990, 61.*
1. prōpōla. *p. 2057, 8 et 9 legas: προπώλης.*
prōpōno. *p. 2066, 20 post* VITR. *inseras*: 1, 1, 2. *p. 2074, 55 legas*: [*a. 468*]. *al.*
proprius. *p. 2104, 74 sq.*: possessiva – p. 2106, 66 *scribas litteris inclinatis.*
propudiōsus. *p. 2134, 46 legas*: 271 (*ancillae ornatae*).
prōpugnāculum. *post p. 2137, 16 inseras: deriv.: cf.* pugnaculum.

prōra. *p. 2146, 39 legas: per synecdochen significatur.*
prosphōnēsis. *p. 2218, 5 legas*: -ī *f.*, *προσφώνησις.*
prostheticus (-tet-), -a, -um, *προσθετικός. is, qui apponit, addit* (*non nisi de numero summam aliquam excedente*): PRAEC. canon. Ptol. 62 p. 84, 23. 74 p. 94, 8.
1. prōsum. *post p. 2251, 17 inseras: cf. Onom.* (Profuturus, -a).
prōvincia. *p. 2332, 56 legas: sim. l. 75 et* ISID.
1. prūna. *p. 2386, 65 legas: ἀνθρακιὰν.*
prūrīginōsus. *p. 2389, 73 addas*: PLIN. phys. Sang. p. 187 l. 10 *caput* -um (*scrib.* pro-).
prūrīgo. *p. 2390, 14 legas: v. l. 37.*
psallo. *p. 2395, 45 legas: l. 47. 49.*
pseudochrīstus. *p. 2410, 68 inseras*: PS. AVG. serm. 155, 10 propter -os et propter falsos prophetas.
2. psittacium. *p. 2419, 14 inseras*: PS. APVL. herb. app. 4 l. 3 (sept-, sypt- *fere trad.; Fischer per litteras*).
pūbertās. *post p. 2433, 38 inseras: deriv.: cf.* pubertus.
pūblicus. *p. 2448, 74*: hominum – p. 2462, 16 *scribas litteris inclinatis. p. 2449, 48 ante* **δ** *inseras: neutr. plur. τὰ πούπλικα pro subst.*: OSTRAC. Krok. I 70 (*aet. Trai.*). *al.*
pucīnus. *p. 2473, 15 pro* puti- *legas*: pusi-.
puellus. *p. 2504, 44 inseras*: CARM. inscr. Moes. Sup. I 49, 4 (*saec. III*) ora pue⟨lli sparsa ge⟩nas lanugin⟨e barbae⟩ (*si recte restit.*).
pūgio. *p. 2537, 51 ante* ISID. *inseras*: SCHOL. Iuv. *p. 2740, 58.*
pugno. *p. 2552, 16 legas: latinitatem* (*cf. vol. V 1, 1197, 52 sqq.*).

digitized by Thesaurus Linguae Latinae